

178

Engelgraben

III

Actus po: Leonardus
 COLONIE, *Archiepiscopi in Johanne*
 Apud Ioannem Busæum Bibliopolam,
 Anno M.DC.LIX, 1660

LUCIS EUANGELICÆ,

Sub velum Sacrorum

E M · B L E M A T U M,

RECONDITÆ,

PARS TERTIA.

HOC EST

C Æ L E S T E
P A N T H E O N

Sive

C Æ L U M N O V U M

IN FESTA, ET GESTA SANCTO-
RUM TOTIUS ANNI,

Selectâ Historiâ, & Morali Doctrinâ

Variè Illustratum,

Per R. P. HENRICUM ENGELGRAVE,
Societatis Jesu Theologum.

PARS PRIMA.

Loi. J. G. m.

Caput. Nils.

C O L O N I Æ,

Apud JOANNEM BUSÆUM Bibliopolam.

ANNO MDCLIX.

Cum Privilegio Sac. Cesarea Majestatis speciali,
& Catholici Regis Hispaniarum.

Illustrissimo ac Reverendissimo

D O M I N O

D. A N D R E Æ

C R U E S E N,

V. A R C H I - E P I S C O P O

M E C H L I N I E N S I,

B E L G I I P R I M A T I.

Iceat mihi, ILLUSTRISSIME PRÆSUL, de te Belgii *Primate*, quod olim Philosophus Romanus de

Urbis Principe usurpavit: *Tibi non magis quam SOLI latere contingit*; eo, quæ lucem spectant, hæc tenues lucubrationes meæ, non tam in cæli, quàm mentis nocte conceptæ, queunt illuminari.

PANTHEON illud vetustum, quod Plinius *inter pulcherrima operum* recensuit, infame quondam Deorum delubrum, nunc DIVÛM DOMUS, supernè uni SOLI patet; vidisti. Habes & inter illos hîc,

* 3

A N -

*Seneca l. 1.
de Clement.
c. 8*

S. Bern.
Serm. 27.
in Cant.

ANDREA, in quo Tuam videas
effigiem, rudi quidem Penicillo.
sed virtutum coloribus expressam.
Cælum est: nam, si Dioni fides,
PANTHEON sic dictum; *quia*
cælum referret. Quàm aptè nos, di-
cat, qui docuit melleâ suâ facun-
diâ: *Habet Ecclesia CÆLOS suos, ho-*
mines spirituales, vitâ conspicuos, fide
puros, spe firmos, letos charitate; plu-
entes pluviâ verbi salutarem. Hi
tonant increpationibus, coruscant mi-
raculis. Hi enarrant gloriam Dei.
Illos refers; Plura non audeo, ne
in modestiam Vestram inpingam.
Utque *homines spirituales*, tuique
gregis Pastores sanctè æmulentur,
patere hoc CÆLUM NOVUM
Tuo nutu, seu PRIMATE IN-
TELLIGENTIA volvatur. Gan-
davi, Anno Christiano M. D. C. LVII.
Natalitiis MARIANIS.

Illustrissima Dominationis Vestrae

infimus servus,

HENRICUS ENGELGRAVE

Societatis J. E. S. U.

FRÆ.

P R Æ F A T I O

A D

L E C T O R E M.

PAntheon dum tibi pando, mi Lector, ne in vestibulo offendas, dum plures tibi fortè Deos fingis, & verè. Sic porrò homines æterna Patris Sapiencia indigitavit: *Ego dixi, DII estis vos, & filii* Psalm. 81. & Ioan. 10. *Excelsi omnes.* Quæ sic illustrat Ecclesiæ lumen, & columnen, Augustinus: *Si filii Dei facti sumus, & DII facti sumus; sed hoc gratiæ est adoptantis, non naturæ generantis.* Hieronymus verò, illa cælestis tuba Euangelii, viros Apostolicos cumprimis, Deos rectè compellari docuit, dum dixit: *Pulchrè interrogat, quem dicunt homines esse filium hominis? quia qui de filio hominis loquuntur, homines sunt; qui verò divinitatem ejus intelligunt, non homines, sed DII appellantur.* Atque hos inter, & vos accenseri posse, manifestò indicat, cùm ait: *qui Cooperatores sunt Christi, DII vocantur.* Quæ sacri divinarum literarum Commentatores uberiùs prosequuntur. Sed instar omnium, una nobis Aquinas Aquila, qui non usitata, nec tenui penna, hæc exaravit: *Vnigenitus Dei filius suæ divinitatis volens nec esse participes, naturam nostram assumpsit, ut homines DEOS faceret factus est homo.* Horat. S. Thom. opusc. 57.

Quod si hïc in terris Justii, atque omnes, ad quos sermo Dei factus est, Dii nuncupentur; quantò magis Divi, qui in Cæleste Pantheon recepti, & superis adscripti sunt? Quod doctè & disertè tradit Hipponensis Antistes: *si homines, inquit, dicti sunt Dii, quod in populo Dei sunt; quantò magis immortales, eo nomine digni sunt, qui* Ioan. 10. Aug. 1. 9. de Civit. cap. 23.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

ea fruuntur beatitudine, ad quam Deum colendo cupiunt homines pervenire.

Baron. an. Chr. 1186. Accedit minimè insolens videri, hanc gestis Sanctorum frontem præfigi, quam Cardinalis Baronius ab aliis usurpatam asserit, qui res gestas Principum virorum, *Pantheon* appellârunt, atque Urbano III. Summo Pontifici dicârunt.

Aug. l. 4. de doct. Christian. Unum est in quo potissimum desudavi, ut Argumentum non festis dumtaxat, sed & Divorum gestis (quæ plures, Euangelio inhærentes, intacta relinquunt) accommodum seligerem, Principes in eo Ecclesiæ doctores, & Oratores, *Angelicum & Seraphicum*, sectatus.

Martial. l. 7. Epig. 3. Denique, ut alibi præfatus sum, *alii meros flores loquantur, & folia*; nos humili stylo, & tenui modulamur avena: sic tamen, ut si tuo, mi Lector, spiritu, hoc est, qui sacrum Ecclesiastera decet, Apostolico animetur, *vincet arena tubas.*

i

F E S T U M
VISITATIONIS B. VIRGINIS.

Salutavit Elizabeth. Luc. 1.

Visitat, haud vitiat.

A R G U M E N T U M.

A Piculam hîc, alveari suo provolantem spectas ; sed quò ? ad florem, quem illibato congressu, & osculo *Visitat, haud Vitiat*, nullo vel minimæ læsionis, aut corruptionis vestigio relicto. Talis, quibus hæctenus detenta fuit Virgo Maria ædibus provolans, ut salutaret Elizabeth, apicula exstitit. Hæc non Zachariæ dum-

A

taxat

taxat domesticis; Verùm omnibus quosunquam visit, adeò non suo contubernio, conspectu, colloquio eos vitiavit, ut integritatis decus afflârît, quam utinam in quotidianis suis visitationibus Adolescentes nostri, ac viri etiam conjugati apiculam sectarentur, atq; ex ea, ut Sapiens sapienter monet, discerent. qualiter absque ul- lâ corporis, animique læsione, visitationes suas institue- rent; atq; eorum cum primis consuetudinem diligerent, è qua sanctiores semper recederent. Quod si mortalium nonnulli, vel unico Sanctorum congressu consecuti sunt, nulli profectò efficacius, quàm qui omnium San- ctorum principem ac Dominam, persæpe salutare, & vel in sua effigie visitare identidem consueverunt.

§. I. VADE AD APEM, ET DISCE, *quomodo Visita- tiones cautè, & castè instituendæ sint.* Prov. 6.

§. II. *Felix domus, quam Maria cum Jesu visitat!*

§. III. *Visitationes noxiæ cavendæ.*

F E S T U M VISITATIONIS B. VIRGINIS.

Salutavit Elisabeth. Lucæ I. v. 40.

Nter illustria he- roum symbola, suum perappositu- tum inseruit Scipio Bargalius, no- bilis Italus: qui pro Gentilitia! tessera Apem ap- pinxit flori, quem dicitur nullo floris damno visere, atque suo non tam morsu; quàm osculo, castissimè delibare, hoc lemma- te subiecto:

*Sine injuria; seu; VISITAT,
HAUD VITIAT.*

Hoc Scipio, ut credo, innuere vo- lebat, in omni se congressu, illi- batam servare corporis, animiq;

integritatem: quoscumque, aut qualescumque viseret, ne minimo earum castimoniam novo, suâ consuetudine contaminandos. At jure longè meritissimo, de in- tegerrima Virgine Maria, id pro- fectò hodierna die pronuntiâro quam Augustinus, *a acer ingenio, suavis eloquio,* Api divinissimæ conferre non dubitavit! *O Verè,* inquit, *beata, & mirabilis APIS,* *cujus nec sexum masculi violant, fœtus non quassant, nec filij de- struunt castitatem; sicut sancta concepit Virgo Maria, Virgo pepe- rit, & Virgo permansit.*

a S. Prosper l. 3. de vita contempl. c. 31. Augustin. de benedict. cerei.

Acco-

Accedit D. Aldhelmus, Saxonū Episcopus: *Apem, propter peculiaris castimonie privilegij, pudicissimam Virginis typū, indubitatam scripturarū auctoritate, ad stipulamur. Quod si ulterius similitudinē Apis, & Virginis requiratis, utriusq; inter se proprietates conferte. Aristoteles, a Et, inquit, Apis, animal omnium mundissimum; usque eō, ut Varro, experientiā edoctus, affirmārit, Nulla harū assidet in loco inquinato, aut eo, qui malè olet.*

Aut ubi odor cœni gravis. Contēdit Plinius, & solers naturæ speculator. Didymus vero, sic habet: *Ex hoc animal per excellentiā purū, nulli rei graviter olenti, atq; immunda insciens. Quæ, quam apè purissimæ Virgini Matri conveniant, docet Richardus in illud Eccl. 11. d Brevis in volatilibus est Apis, & initium dulcoris habet fructus illius. Ubi sic ait: Quanta Virgo est purior, magis fiet et luxuriosus; ipsa enim cum sit Apis, fugatur satore. Eccl. 11. Brevis in volatilibus est apis. Et alibi idem. Auct: Prov. 14. Ne dimittas eam, id est ne effuges eam peccando mortaliter; ipsa enim est apis, (Eccl. 11.) quam fugit fex peccati. e* notat illa quemadmodū divina Apis se visitaverat devolans ex alto: Bern. 2. de Adven: agens de Christo incarnato: *Apis e a qua passus inter lilia, que florigerā inhabitat patriā Angelorū. Unde & ad Civitatē Nazareth, quod interpretatur flos, ad suaveolentem perpetua Virginitatis florē advenit, illi insedit, illi adhesit, & ad nos remens, solū mel ut tulit, & non aculeū, id est misericordiā & non iudicij; sed omnis aculei experti, candidissimo huic illo gloriari licuit:*

VISITAT, HAUD VITIAT.

a Arist. l. 6. hist. ani. c. 4. b Vir. 4. Georg. c Plin. l. 11. c 16 d Rich. à S. Laur. l. 2. de laudib. B. Virg. part. 6, e Id. l. 2. p. 3.

quare ne alias, easque prope divinas apum proprietates, & operationes longius sectemur: d

Esse Apibus partem DIVINÆ MENTIS, & haustus Æthereos eorumq; opera, Aerii mellis celestia dona, unum in præsentiarum tractatū sufficiat, quanta cum integritate, Apis viridaria lustret, flores sine injuria visitet, non vitiet, lilia delibet, sed illibate, inter violas agit inviolate. In quo profecto Adolecentes, & Adulescentulas, vos omnes vult Sapiens discipulos esse apiculæ, Prov. 6. Vade ad apem & disce operationē, quā Venerabilē faciat. Salaz. e exponit quā gravem, seriā, pudicā, castā, severā, innocentem faciat. Conversationem, & societatem castam disci vult, Chrylōstomus in Pl. 119. diligentia & laboris studij discas à formicis: ab ape vero, honesti amorem, societatem, & inter se communionem. Disce castimoniam, disce conversationem sanctam, disce visitationes habere honestas, & mores, in omni congressu pudicos, ad quod nos ipse gentilis impellit Sen. l. 1. de Clem. c. 19. ubi cum plura de morib9 apum differuisset, sic demum concludit: *pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores. Aptissimè dixit pudeat, nā pudor est, homines rationis compotes, à tam exiguo animalculo moribus vinci: & tu, quicumque;*

f illum adco placuisse apibus imitabere morem,

illam potius imitabere, quare.

d Virg. 4. Georg. e Salaz. in Pt 6. c. 4. Georg.

§. 1.

VADE AD APEM, ET DISCE quomodo visitationes caute, & caste instituenda sint. Prov. 6.

HABET hoc omnis illibata Virginitas, & niveus mentis

A 2 COR.

corporisque candor, ut non affectu modo, sed vel a spectu, & affectu, etiam sui afflatu labefactetur. Hinc nemo non, facile perspexerit, quanta cum cautela, quanta cum parentum, & superiorum cura, mutui congressus, conspectus, affatus frequentandi sint, quanto cum integritatis periculo, Visitationes ultro citroque indies instituantur, ut sæpe sapius labes nomini, & Ines homini, nulla reparabilis arte, aspergatur. Quod præclare in aureis tuis dictis S. Egidius docuit, dicens: *a castitas, est tersum speculum, quod minimus anhelitus obfuscat, & LEVIS VAPOR RAPIT OMNE DECUS.* Alius non minus aptè, Virginitatem dixit nitidissimam bullam, quæ ut pulcherrima, sic tenerrima, *si tangas, frangas;* Et Eheu! nimis multis, *btegitisse, perisse fuit;* ut alibi diximus. Cui malo, ut occurratur, atque ut visitationes vestræ sanctè, & salubriter institui queant, in exemplum vobis hodierna die Virginem visitantem proponere decrevi, de qua non me, sed suavissimum juxta ac sapientissimum Ecclesiæ Doctorem, in cujus nascentis ore mellificarunt apes, auscultate. Hic dulcissimo sermone, ex sola Sanctissimæ Virginis Mariæ visitatione, gratissimam omnium virtutum, & cum primis castimoniam, auram affari asserit: *tanta inquit, c erat ejus gratia, ut non solum in se Virginitatem servaret; sed etiam si quos inviseret, integritatis insigne conferret.* Nihil usitatus, nihil frequentius olim apud Romanos, & nostris etiam in partibus, hoc corruptissimo sæculo, quam

^a Lib. de mundi contemp. ^b Lux Euan. p. 1. dom. 13. post pentec. ^c Ambr. l. 1. de Virginit. c. 7,

puellarum & matronarum salutationes, ac visitationes; sed utinam exemplo Virginis, *si quos, aut si quas inviserent, integritatis insigne conferrent!* & non potius pudorem auferrent, Virginitatis florem læderent, integritatem violarent. Melleo sermone suavissimè hic influit Claravallensis Abbas, qui serm. 48. in Cantica: *d Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias,* sic ait: *non bonæ filia, qua pungunt; e donec ergo in carne est anima, inter spinas profecto versatur: quod si Lilium est ipsa, juxta sponsi verbum, videat quam vigilem, sollicitamque esse oporteat, super custodia sui, septa undique spinis: nec enim vel levissimam spinam sustinet punctiōnem, floris teneritudo.* Tum ad cautelam, & vigilem custodiam, omnes adhortando exclamat: *O f candens Lilium! o tener, & delicate flos, inveduli & subversores sunt tecum, vide quomodo cantè ambules inter spinas. Versari in his, & minime ladi; divina potentia est, non virtutis tuæ.* Tale unicum, intactum, illæsum, illibatum, adfert Rupertus qui super eadem divini Epithalamii verba: *g sicut lilium inter spinas,* ita disserit. Lilium Maria, Virgines, aliæ spinæ sunt, tum quia in se habent aliquid culpæ, tum quia peccati fomitem, tum denique etsi mundæ atque innoxæ sunt spinæ, à quibus scilicet etiam solo congressu, vel levi tactu pungantur, lacerentur, ac cruententur. At Maria Lilium est miri candoris, à quo nec læditur oculus, nec animus: quia nihil in ea culpæ, nec fomitis, nihil unde aliorum concupiscentia exarde-

^d Cant. 2. ^e Bern. serm. 48. in Cantica. ^f Bern. ibid. ^g Rupertus in Cant. 2.

scat

scat; ac plurimum, unde restinguatur. Hac quippe singulari prærogativâ excellit, ut rara illa venustas ac pulchritudo, quam Virgineo corpori natura asperserat, quæ in aliis puellis esse solet blanda voluptatis illecebra, in Maria potens fuerit ad castimoniam, omnemque virtutem incitamentum. Testem habeo Doctorem Seraphicum, qui id hausit ex fideli & certa Judæorum relatione, quod in omni congressu & visitatione, a nullis ex aspectu gloriosa Virginitas, quamvis esset pulcherrima, urebatur, aut inflammabatur; sed eam potius extinguebat ille divinus aspectus: quasi frigidus quidam ex oculis ros Virginitus exspiraret, vel afflueret à mente illius castissima. Hæc Gerson ex Bonaventura, sensu atque verbis. Hauserat id credo ab eximio suo Magistro Alexandro Hallesensi qui 3. p. q. 2. tanta inquit, fuit in Virgine sanctificatio, ut etiam extendere tur ad alias; Unde etiam dicunt infideles, cum Maria pulcherrima fuerit, à nullo tamen unquam potuit concupisci: & hoc erat, quia virtus sue castitatis, & sanctitatis extinguebat omnem motum carnalem, in aliis aspicientibus ipsam: & æterarum forma puellarum, ac venustas, flammæ & fulgura ejaculatur:

a URITQUE Videndo

Famula.

Unde è gentilibus Xenophon: pulchritudo est ignis, qui tangentis urit, distantes inflamat. Theocritus dixit: Forma est eburneum detrimentum. Socrates: pulchritudo est modici temporis tyrannis. Theophrastus: pulchritudo est tacta deceptio, quod in exemplo Helenæ probat Euripides, di-

a Gerson ser. de nativ. B. Virg. cœnsid. 3.

cens: pulchritudo est res infelix; unde quis sic cecinit

Mulier Melle mollior,
Et quo nitentior, eo nocentior:
Quæ dum se fovet, sibi favet:
Et dum ridet, rodit, ac radit.
Quæ corpus carpit, & aurâ haurit:
Idque latenter, atque lætenter.
Non Virgo, nec Virago, sed Vorago.

Ex quo verissimum patet illud viri ascetici pronuntiatum: tria D. D. D. sunt hominis ruina, *Dæmon, denarius, Domina*. Unica inter filias Adæ a MARIA VIRGO, est MIRA VIRAGO; de qua Doctor Angelicus b affirmavit: gratia sanctificationis, non solum repressit in Virgine motus illicitos; sed etiam in aliis efficaciam habuit ita, ut quamvis esset pulchra in corpore, à nullo tamen concupiscere potuerit. Sed omnes insuper; ut supra diximus, infames flammæ conspectu suo in aliis sopierit, penitusque congressu suo extinxerit. Testem oculatum inducit Simon Cassianus l. 2. c. 22. talem inquit, Deus in Virgine Matre gratiam posuerat, ut nec propter excellentem ejus pulchritudinem immunde posset conspici: Et hoc noverat Ioseph experimento sui, qui quoties Virginem in conclavi orantem viseret, aut aliud agentem uspiam videret, à Virgineis oculis, absente, quotidiana familiaritate pudicitiam & castimoniam incrementum hauriebat, nec quis ad illam visit, qui non sanctior abierit.

Ad ejusmodi castimoniam speciem videndam, ad tales Virgines videndas, vos invito Adolescentes; sed quis hac singulari gratiam præditam invenerit? procul, c & de ultimis finibus pretii ejus.

Ex Italia nobis illa petenda, ur-

b Anagramma. c S. Thom. in 3 dist. 2. q. 1. 2. 1. ad 4. d Prov. 31.

be Senensi Virgo Catharina, quæ tantam non solum animo, virtutū omnium officinā instructam gerebat; sed in omni sermone, situ, habituq; corporis, eam sanctitatis speciem præseferbat, ut quisq; eam visitaret, *a nemo eam accederet, qui non melior abiret*: qui non ad peccatorum penitentiam commoveretur. Vidi ego, inquit S. Raymundus ejus confessarius, non nunquā, but mille & amplius homines ad eam videndam, atq; audiendam confluentes, ita statim commoti animo fuerint, ut lugentes properarent ad confessarios, quorū unus ego eram. Ea de re Greg. xi. Pont. Max. mihi, ac duobus sociis meis, potestatem fecit omnes absolvi: qui ad eam viserent. Hoc in omni visitatione sua quisq; secum expendat, an à tali puella, à tali sceminā, *melior abierit*? sanctior redierit? An tu filia cujusq; conditionis homines visitaris, castior redieris, & sanctior? an ad peccatorum compunctionem, ad Dei amorem is inflammavit, *e* ut dicere possis: **VISITATIO tua custodivit**, auxit, confirmavit *spiritum meum*. Vt de vobis illud Hieron. usurpare liceat: *d multo ita vixistis tempore, ut ex imitatione vestri, conversatione multarum, gauderemus Romam sceleratam Hierosolymam.*

Fertur paucis abhinc annis, inter viros vere Religiosos, spiritu ferventes, hæc controversia ventilata: qua viā, medio, modo aut methodo quis citissime, & certissime ad apicem perfectionis, & sanctitatis pervenire possit? Varii in varias abiire sententias. Primus nihil efficacius ad perfectionem Breviar. Rom. festo S. Cath. b. In vita. e. Job. 10. d. Hierony. ad Principium Martellæ Epitap.

nem conducere affirmavit, quam jugi orationi inherere; hanc esse elevationem mentis in Deum, qua homo velut cæli civis, cum Deo consuevit, & familiarissime sermocinatur: atque hinc se venter, & constanter insistendo, plurimos ad sublimem sanctitatis gradum conscendisse, nam ut aureo ore Chrysostomus: *is novit velle vivere, qui novit velle orare.*

Alter brevissimā, ac certissimā, viam crucis assignavit, *mortificationem e Christi in corpore nostro circumferendo*, atq; hac nos ducere sanguinolenta Christi vestigia.

Tertius his longe sublimis, & sanctius duxit, in conversionem animarum incumbere, quia juxta S. Dionysium: *divinorum omnium divinissima est, cooperare in salutem animarum*, pro iis se totum, vitam & sanguinem profunderere; hinc divino fretus oraculo adjunxit: *majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat.*

Quartus se rem acu tetigisse arbitratus, omnē perfectionem in contemptu rerum terrenarum, & voluntaria paupertate collocatam esse dictitabat, juxta illud Salvatoris consilium, *f. Adoleſcenti Evangelico datum: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes.*

Post hæc tam varia, tam dissita, tam diversa Patrum suffragia, senior quidam spiritu Dei plenus, affurrexit: qui ubi prædictas omnes, aliorum sententias solidè refutasset, hanc suam edixit: nullum medium potentius ad perfectionem, nullum remedium præsentius ad omnes defectus, & imperfectiones extirpandas, ad omnem sanctitatem, quam citissime, & certissime consequendā,

e. 2. Cor. 4. f. Mar. 19.

quam

quam viris perfectionis studio-
tis, solidè spiritualibus ac sanctis
conuersare, cum iis commorari,
colloqui, conuersari, secundum
illud Regii vatis: *a cum sancto san-
ctus eris, & cum viro innocente in-
nocens eris, & cum electo electus eris.*
Etenim quod primùm spectat,
paucos reperire qui recte, qui at-
tente, qui ferventer norunt orare;
complures, qui negotiis sacula-
ribus impliciti, tempus vacandi
per diem orationi, sibi deesse iuste
queruntur. Quid, quod reperti
sunt, qui in oratione sua evanue-
runt, & sublimes contemplatione,
spiritu arrogantiae abrepti, mise-
rè perierunt; per se porro oratio-
nè ad perfectionem non sufficere,
rectè S. b Bernardus observavit:
*Videns aliquem frequenter in ora-
tione devotum, cuius oculi sunt sicut
piscina in Hesebon pro multitudine
lachrymarum; sed recusat ferre
jugum obedientiae. Suam plangit in
oratione superbiam, sed horà com-
punctionis transacta, ita superbus
est sicut ante; vel si levis in moribus,
post orationis suae devotionem, in
eandem recidit levitatem.* Eadem
mens fuit S. P. N. Ignatio, & qui
P. Natali prolixioris nostris ora-
tionem praescribendam vehementius
urgenti, respondit: quod mortifi-
catio, & abnegatio plus perfe-
ctionis uno horae quadrante con-
ferat, quam immortificato duae ho-
rae orationis; habebatq; dictum il-
lud familiare: *se pluri facere homi-
nem mortificationis, quam orationis.*

Ad 2. Mortificationem quidem
praer oratione sibi probari; sed plu-
rimos illas carnis afflictationes ut
naturae repugnantes, gravissime
averfari; quibusdam ob corporis
debilitatem, aliasq; functiones ne-
cessarias, prudenter omittendas;

a P. 17. b S. Bern. f. de duob. disc. in Em-
maus. c Laue. opusc. spiri. 10. c. 14. n. 202.

reptos etiã qui in summa vitae
austeritate, foedissime lapsi sint,
carnem quosdam domare, non
animum subjugare studuisse.

3. Vero salutis proximorum va-
care, esse periculosa plenum o-
pus alex, d ne forte, ut Apostolus
monet, *dum aliis predicavero, ipse
reprobus efficiar.*

4. Deniq; rerum omnium con-
temptu, generosa opum ac divi-
tiarum despicientia, ipsi gentiles,
Crates, Bias, Diogenes, aliiq; ex-
celluere. At consuetudinè Sancto-
rũ, eorumque conspectum, convi-
ctum, colloquia, exempla, fortissi-
ma esse ad omnem virtutè & per-
fectionem adminicula; Quod sae-
pius ipsa experientia comproba-
vit, quiq; nec orationi vacando,
nec carnem domando, ad frugem
reduci poterant, convictu ac
consortio aliorũ, velut extremo
remedio in viros alios mutati, sa-
lutè consecuti sunt. quemadmo-
dum in morbidis, & prope depo-
sitis usu venit, quos ubi nec po-
tiones, nec sectiones sibi restitue-
rint, aëris mutatio, & clementius
cælum, ut ultimũ & unicum re-
medium, medelam adferat præ-
clara hac similitudine usus vide-
tur Seneca, dum dixit: *e non tam
valetudini profuit utilis regio, &
salubrius caeli, quam animis pavum
firmis, in turba meliorum versari.*

Argumento esse poterit, quod
dicturus, ac docturus sum, maxi-
mam vim quotidianæ consuetu-
dini, ac familiari consortio in-
esse debere, cum vel scilicet viri ali-
cujus plane spiritualis Visitatio,
stupendâ ac penitus divinâ vitæ,
morumque metamorphosim in-
ducere, ejusque vel solus conspe-
ctus, ac praesentia, praeter cæteris
omnibus adminiculis, virtutis

d 1 Cor. 9. e Seneca l. 3. de ira c. 7.

A 4 quan-

quandam fragrantiam aspirare consuevit .Id nobis de se testatū reliquit P.Ludovicus Gonsalvus a Minister S. P. Ignatii, qui scriptis ad Ioannem III. Regem Lufitaniæ literis (à quo iussus erat, omnia dicta, factaque S. Ignatii accurate observare) sancte affirmavit, se nullo tempore lectionis, vel orationis ad pietatem tantopere commoveri, & ad amorem Dei accendi, quam eo tempore quo (ut minimum semel de die juxta regulam Ministri) sanctum Patrem visitaret, ejusque conspectu, & consuetudine frueretur. Ita S. Ignatius ex visitatione S. Philippi Nerei, & Caroli Borromæi inflammari consuevit, & magnus ille Indiarum Apostolus, plus fructus privatis visitationibus, quam publicis concionibus fecisse perhibetur. Ejusmodi vos viros invisite, quibus pectus, & lingua, & vita, & mores nil nisi Deum spirant, si dignum ex visitationibus fructum speretis.

S. Greg. hom. 5. in c. 1. Ezech. de SS. animalibus: *aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium, & quasi aspectus lampadarum, sic exponit: quisquis carbonem tangit, incenditur: quia qui sancto viro adhæret, ex ejus visionis assiduitate, usu locutionis, & exemplo operis, accipit ut accendatur in amorem veritatis, peccatorum suorum tenebras fugat, in desiderio lucis inardescit, ut per verum amorem ardeat, qui prius in iniquitate tantum mortuus, quantum frigidus jacebat. Quia ergo sancti viri juxta se positos, quasi tangendo ad amorem patriæ celestis accendunt, CARBONES sunt. Ita Platus de bono status Religiosi*

a Lancicus. opusc. spir. 24p. 17b. b in vita Xav.

asserit, Religiosum minus fervidum, tepidum ac frigidum, viridem stipitem manipulo arido insertum referre, qui si in luculentum ignem carbonum ardentium conjiciatur, flammam una concipiet, & cum cæteris succendetur, tantum refert quos visites, quibuscumq; verseris: a *Vis nosse hominem? quærit Hier. attende quorum familiaritate assuescat, talis quisq; censetur, qualis est quo cum versatur. Vis nosse istum virum nobilem, illum, togatum? attende quo sapius visit, cujus familiaritate assuescat. Vis nosse istum Adolescentem? attende sero vespero quo tendat, cujus familiaritate assuescat. tritum illud:*

Daer men mee verkeert /

Word men mee vereert.

Idem testatur Plutarchus l. de amicitia: talis eris, qualis conversatio quam sequeris, si cum viro literato agis, sermones erunt de literis, de studiis; si cum bellicoso de rebus bellicis, stratagematis, vallis, propugnaculis; si cum venatore, de silvis, de canibus, de feris; si cum lascivo, de amatoriiis; si cum ebrioso, de poculis, quod genus vini præstantius? ita etiam qui cum viro Religioso, prudenti, pio, sancto, nil nisi de virtute, de perfectione, de divinis andies differentem. S. Ambrosius ubi Virginitatis symbolum, apem expressit, subjungit qualis fuerit sermo Virginis, ad eos quos invisebat, ut ejus exemplo & tu filia, in omni visitatione sermonem tuum recte disponas: *digna, c* inquit, *Virginitas, que APIBUS comparetur: sic labrinsa, sic pudica, sic continens; vore pascitur apis, mella componit. Ros quoque Virgine Hier. ad Nep. d Amb. B. 1. de Virg.*

nis est sermo divinus: quia sicut vos Dei verba descendunt. Quam te velim filia, imitatricem esse huius APICULÆ: in hac enim velut in exemplari, magisteria expressis prohibitis. Quam te velim filia, unitatricem esse modestiæ, prudentiæ, pudicitæ Virginalis! quam te velim filia, in omni Visitatione, imitatricem morum, & verborum Mariæ! quam omnibus Doctor Seraphicus, absolutissimam Ideam ad imitandum proponit.

a Considerate, inquit, charissimi, in Maria gratiam labiorum, de qua in psalmo dicitur: DIFFUSA EST GRATIA IN LABIIS TUIS. Tanta siquidem fuit gratia labiorum in Maria, ut ipsa optime per b. Iudith signari possit, de qua dicitur: non est mulier talis super terram, in aspectu, in pulchritudine, & in SENSU VERBORUM. Re vera non est, non fuit, non erit mulier talis super terram, qualis Maria fuit in aspectu clarissime Vite, in pulchritudine mundissimæ conscientie, & in SENSU VERBORUM DISERTISSIMÆ LINGUÆ. Quid ni utorpem hic illud Cant. 5. Labia ejus lilia stillantia Myrrham primam; Lilia quippe sunt, ob insignem candorem, ab omni turpitudine alienum; stillantia Myrrham primam, mirabili odore fragrantem, quæ salutarem vim contineat arcendæ corruptionis, ut omnes qui audiunt, iis odoribus illecti, ad summum boni amorem trahantur, & cælesti spiritu repleantur. Hinc ait Doctor Sera-

phicus: Vide quanta virtus sit in verbis Domina, quæ ad eorum pronuntiationem, confertur Spiritus Sanctus: sic enim abundanter ipsa erat plena, quod ejus mentis, ipse Spiritus Sanctus etiam alios replebat. Dicit non potest, quot sua conversatione, & colloquio ad Deum, ad virtutem traxerit, à perdita vita ad meliorem traduxerit, ut Ambrosius, Germanus Patriarcha, & Epiphanius testantur. Unde inquit Rupertus, hoc illi quadrat: d. Sic ut Vittæ coccinea labia tua. Accedit pius iste Virginis cultor Bernardinus, qui ait: Omnia Mariæ verba fuere sancta, & edificatoria; Unde eam audientes poterant ei dicere, quod postea filio: Verba vite eterna habes. At nunc, ô tempora! ô mores! justissima videtur illa Jeremiæ querimonia, in omni conversatione: e attendi & auscultari, nemo quod bonum est loquitur. Nec Domini, nec Dominae, nec Domicellæ, nec famuli, nec Ancillæ, nemo, nemo. Omnes passim non Verba vite, sed mortis evomunt, dum fœda, obscœna eructant, de quibus Propheta: f. Sepulchrum patens est guttur eorum. Gulielmus Peraldus Lugdunensis Episcopus, hæc verba, sputa Diaboli, spumam Cerberis recte vocitabat, qua candidissimas mentes, vel afflatu suo inficit, & interficit. Qua super acerrimè g. Doct. Mellissius excurrit: Unus est qui loquitur, & unum tantum Verbum profert; & tamen illud unum Verbum, uno in momento, multitudinis audientium, dum aures inficit, anima. d. Bernardin. de Busto. conc. 5. in natu. e. Jeremiæ c. 8. f. Psalm. 5. g. Bernardi. serm. 24. in Cant.

a Bonav. in spec. Virg. lect. 6. b In. di. b. c. 11. c S. Bonav. tom. 6. opusc. 12. d. de vita. Christ. c. 13.

interficat. In parthenone castarū Virginum, in coetu honestarum Matronarum, *Unus est qui loquitur, unum Verbum* (lascivum) *proferat*, Et ilico, velut scintillæ in arundinetō teneras mentes inflammat: nam teste S. Antiocho, *quisquis lasciva in ter viventes in carne proferat verba, is scintillas projicit libidinis*, quæ in luculentum erumpunt incendium. *Vnus est qui loquitur, & innocentes animas pacatas, serenas, tranquillitas conturbat*, ut per omnem vitam gravissime inquietentur, ac divexentur, non secus ac serupo in aquam, alias tranquillam, coniecto, ilico conturbatur & in Mæandros sese inquietè diffundit. Immensus sim, si hic pro rei indignitate exaggerare velim, quantum in communi confortio mali conferant, quæ danci sono, lenocinioque verborum argenti gutturis, concupiscentiæ inflammandæ deseruiunt; in scopulos, in fyrtes impingantur necesse est, quicunque has cantatrices viserint, & vocis sono illecti fuerint. Sirenes eas meritò dixerit Ambrosius, *a qua vocis suavitate, canendi illecebris, audiendiq; studio allecitos navigantes, naufragium facere compellunt.*

Quid invictissimum orbis Domitorem, ad infamem scopulum allisit, nisi cantatrix? non me, sed Famianum, *b soma super aethera notum*, audite. Ratisbonæ Barbara Blombega, formâ ac genere juxta nobilis Carolum V. visitavit, ut mœrorem cantu levaret, quem ita incantavit ut inregritatem expugnarit. Hoc itaque Cerbereum malum, & venenum Diaboli ut omnibus familiis

a Ambr. in Psal. 43. b Famian. *Oratio de bello Belgico.*

vestris, & Urbibus, & orbe eleniretur, gravissima Augustini patænesis sufficere deberet, qui Serm. 215. de tempore: *c Videte si justum est, ut ex ore Christianorum, ubi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticum, quasi venenum Diaboli proferatur.* Sed de his a libi uberius. Et profectò conveniret, ut eam laudem æmulari omnes conniterentur, quam Petrus Blesensis D. Thomæ Cantuariensi tribuit, de quo perhonorificum, & verum hoc tulit testimonium: *tota conversatio ejus, erat schola honestatis*, morum ædificatio, & structura salutis: quia omnis sermo ejus honestatem, ac sanctitatem spirabat; modestia morum vel tacita, divinaque ejus consuetudo secum conversantes, ad omnem virtutem incitare, atque exstimulare videbatur. Atq; ut ad nostra tempora veniamus, hanc laudem sibi etiam vindicavit lectissima Matrona Parisiensis, de qua P. Suffren, *e vir lingua & calamo celeberrimus, refert à pancis annis personam magnæ dignitatis, in aula Regis Franciæ sibi dixisse, si vel animo scelus duntaxat obversaretur aut suggestio mali genii animum ad obicæna vehementius impelleret, non verba modo, quæ cœlestia ac Spiritu Dei plena; sed conspectum aut præsentiam solam enjuidam Domine, quam nominabat, integerrimæ vitæ, ac raræ modestiæ in aula; ita animum suum à scelere avocare, ut pudore suffunderetur dum eam viseret, hac præsentem vel solum cogitare: tota quippe conversatio ejus, erat schola honestatis, morum*

e August. serm. 215. de temp. d Petrus Blesen. ep. 27. e P Suffren. L'annee sacre pag. 54

ædificatio, & structura salutis. Si ejusmodi scholam, atq; hac longe excellentiorem frequentare, & in familia vestra extruere velitis, illius hodierna die disciplinam arripite, *in qua tanquam in exemplari magisteria expressa probitatis.* Sub qua Magistra quantum per trimestre Elisabeta, quantum Ioannes profecerint, attendite: *hæc & vos sumatis exemplum conversationis ejus.*

Etenim si sola Virginis, Elisabeta, & Ioannem etiamnum in Vtero visitantis præsens affatus, tantum illis gratiæ ac sanctitatis contulerit, ut Spiritu Sancto repleti sint, quantum omnium virtutum copiam, & gratiarum cumulum, illa quæ per tres menses cum Virgine Matre intercessit familiaritas, & consuetudo contulerit, fusius ex dicendis patebit.

§. 2.

Felix Domus, quam Maria, cum Christo VISITAT.

OTer, quaterque beatam domum illam, quam Christus cum Matre visitat, tota cœlestium benedictionum affluentia locupletatur 1. Paral. 6. *Mansit arca Dei in domo Obededom tribus mensibus, & benedixit Dominus domui ejus, & omnibus quæ habebat.* Visitationis hujus typum in Virgine Matre cernimus. *Maria etenim, ut loquitur B. Iustinianus d. Venerus, testamenti ARCA verissima, divinis manibus fabricata, auro vestita mundissimo, virtutum gemmis ornata, atque imputribilibus lignis spiritaliter facta, suavissimum in se manna continuit.* Hæc inquam arca totam domum Elisabeth, ubi per trimestre quievit, divinis benedictionibus re-

plevit. Ioannes materno clausus utero, horrida originali noxæ caligine involutus, derepente auroram sensit illucescere, & divino gratiæ radio, totam illam noctem dissipari, *e ipsam in benedictionibus dulcedinis prævenerat.* Deus, cum adhuc in materno teneretur corpusculo. Ac prima quidem hujus benedictio fuit de rore cœli: jam enim cœli roreant, quod Isaias cap. 45. postularat. *auree f. Chrysológus: Ioannes ante pervenit ad cælum quam tangeret terram. ante accepit divinum Spiritum, quam humanum: ante suscepit divina munera, quam humana corporis membra.*

Mortales inter, moris & consuetudinis receptæ, si Princeps aliquis, aut Regia Matróna aliò proficiscens ad privati cujusdam ædes visit, & divertat, hospitæ forte gravidæ, aut parturienti in perpetuam visitationis suæ memoriâ patrum se, aut matrisnam ingenti cum munere & amplis beneficiis ultro offerre: ac nascituræ proli, velut propriæ, peculiaris favoris, ac munificentia testimonia conferre, inque suam adoptare. Sed nulla hæcenus Matróna, tantum donorum susceptæ è fonte baptismatis proli contulit, quantum Virgo Maria visitando Ioannem. Hæc illum è mancipio diaboli, filium fecit altissimi, & hæredem regni cœlestis: *prius pervenit ad cælum, quam tangeret terram.* Hæc illi non modo gratiam infudit, sed Sp. Sancto replevit. Qua de remellissue *h. Bernardus: nunquam unquam mortalium intra matris viscera sanctificatum legimus, præter Ieremiam, & Ioannem.*

e B. Laur. 1. st. serm. 1. de S. Ioan. B. pr. f. Chrysológ. serm. 11. g. Chrysológ. cit. h. Bern. ser. de S. Ioan. baptis.

A. 6.

Baptis.

a 1. mb. l. 2. de Virg. b Bonav. in spec. virg. c 2 Reg. 6. d B. Lauren. Iustin. ser. de Nativ. vers. 29.

*Baptistam. Sed longe minor Ieremia sanctificatio, quam Ioannis; ille quidem in utero Matris sanctificatus est, hic repletus Spiritu Sancto fuisse agnoscitur: multo quippe excellentius est Spiritu Sancto replevi, quam sanctificari: ibi enim sanctificatio emundationem, hic repletio inundationem significat. Hæc illi etiamnum in utero, plenum rationis usum contulit; in quam sententiam conspirant unanimes tum Græci, tum Latini Patres: ex his unum: ne longior sim, audite Ambrosium: a *habebat intelligendi sensum, qui exultandi habebat essentiam.* Carthusian. serm. 3. de S. Joanne: *in utero tam miraculose, & copiose illuminatus est à Spiritu Sancto, quod intellectuante cognovit Dei Unigenitum esse iam incarnatum, atque in utero Virgini præsentem.* Hæc illum nondum vagientem, fecit disertum, fecit Prophetam, in utero. Chrysologus: b *Beatus Ioannes ante Dei Spiritum meruit intonare, quam hominis vagiret in fetu.* Ubi ingeniosus ac Religiosus interpretes, cum artificiosissimæ Memnonis statuæ, ab Apollonio effictæ, apte comparavit; de hac Philostratus c, Plinius d, & Aldus Manutius ad Zenobium Florentinum: *legimus Memnonis statuam, Adolescentis impuberis imaginem referre, ex nigro lapide construllam; cumque primam solis radius ad illius os pervenit, locutam memorant, hilaresque oculos convertisse ad lucem.* Quid ni longe potentius, e ubi aurora lucis perpetuæ, benignissimo radio Joannem collu-*

stravit, os infantis fecit esse disertum?

Eusebius Emisenus: *nondum natus est, & prophetat.* Et S. Cyrillus: g *Salvatio sanctæ Virginis Mariæ, adhuc secum Iesum ferentis in utero, movit Ioannem ad Prophetiam.* S. Leo: h *Præcursor Christi, Spiritum Prophetiæ intra viscera Matris accepit.*

Denique si sub primum congressum, & Virginis affatum, tantus gratiarum, ac cœlestium donorum cumulus Joanni accesserit, quantum excrevisse credimus, dum divinæ hujus arcæ præsentia toto trimestri fruius est. Quod Ambrosius i in illa verba: *mansit cum illa Elisabeth mensibus tribus, recte observavit: non sola, inquit, familiaritatis est causa, quod Virgo diu mansit; sed etiam tanti Vatis, id est Ioannis profectus nam si primo ingressu tantus profectus existit, ut ad exultationem Mariæ, exultaret infans in utero, repletur Spiritu Sancto Mater infantis: quantum putamus usu tanti temporis, Sanctæ Mariæ addidisse præsentiam? Ungebatur itaque Ioannes, & quasi bonus athleta exercebatur in utero Matris Propheta: amplissimo enim virtus ejus certamini parabatur. Quid, quod eâ prærogativâ Joannes à Virgine Matre dotatus sit, qua nemo mortaliū, ut Mariam quasi divinam in ortu suo Lucinam ac dein gerulam nancisceretur. Unde Bernardus serm. de privilegiis Ioann. Baptistæ: *morata est, inquit, Maria, donec puerum beatissimo confoveret sinu, & propinquosorem.**

f Euf. Em. ser. 6. adven. S. g Cyr. in c. 1. Luc. n. 44. h S. Leo ser. 10. in Nativ. S. Jo. i Ambrosianus c. 1. Luc.

a Ambr. lib. 1. in Lucan. b Chrysolog. ser. 33. c Philo. st. in iconib. d Plinius l. 35. cap. 7. e Bonaz. in hya nœ.

redderet presentia Creatoris. Progre-
ditur B. Petrus Cardinalis
Damianii, sermone de S. Ioanne:
ipsa Dei Genetrix filium puerum
(Ioannem) *primo de terra leua-*
vit. Quod & tuo alter S. R. E. Car-
dinalis, Doctor Seraphicus, fir-
mat testimonio lib. 5. vitæ Chri-
sti: peperit Elisabeth filium, quem
Domina leuavit à terra, & dili-
genter apertavit, & adoptavit: &
parvulus illam, quasi intelligens,
aspiciebat; ac tandem concludit:
considera magnificentiam Ioannis,
nullus unquam talem GERULAM
habuit. 2. Reg. 6. benedixit Domi-
nus Obededom & omnem do-
num eius, in quem locum à Abu-
lensis curiote, & studiose evol-
vit, quænam fuerit hæc benedi-
ctio? credendum, inquit, est quod
in illo modico tempore, quo fuit
arca in domo Obededom, multipli-
cavit Dominus prolem eius, & fru-
ctus agrorum, & omnem substanti-
am ejus: deditq; illi hilaritatem, &
salutem. Eadem insistit via Lira-
nus: benedixit, inquit, Obedom,
multiplicando eum in bonis spiri-
tualibus, & temporalibus. Causam
vero tantæ benedictionis hanc
assignat, uti & b Carthusianus eo
quod circa arcam Domini, reve-
renter se habuerit, & devote. Quod
si hæc tanta bona contulit um-
bra, quid non conferet lux ipsa?
si materialis arca, domum Obede-
dom tantis terrenarum, cœle-
stiumque rerum divitiis locuple-
tarit, quid non spiriualis ac cœ-
lestis arca nostra, domui Zacha-
riæ, ipsique comprimis Ioanni
contulisse credenda est? qui
quanta hanc arcam veneratione
exceperit, ex Salmerone doctif-

simo sacrarum literarum inter-
prete patebit.

c Tradunt inquit, nonnulli, in
plexu Mariæ & Elizabeth,
Mariam in Spiritu vidisse Ioan-
nem genu flexo coram Christo,
& se mutuo mentis oculis respe-
xisse: & Christum sedentem, illi
benedixisse atque, ita sanctificas-
se, & Spiritu Sancto replevisse, ac
præcursores instituisse, eique
nomen Ioannis indidisse; Ioan-
nem vero lingua Angelica Chri-
sto canticum cecinisse, tuncque
tripudiasse, salumque exultatio-
nis edidisse. Atque hæc quidem
fuerunt, matres erant in mu-
tuo amplexu, linguaque prope-
modum Angelica ad se invicem
loquebantur. Quo spectat illud
d Ambrosii: *duplex miraculo pro-*
phetant Matres, Spiritu parvulo-
rum: non prius Mater repleta
quam filius; sed cum filius esset re-
pletus, Spiritu Sancto replevit &
Matrem.

Haftenus diximus, quid Virgi-
nis visitatio Ioanni contulerit,
nunc quid Elizabethæ, & Za-
chariæ collatum sit videamus:
hæc enim animata arca, non so-
lum benedixit Ioannem, sed &
repleta est Spiritu Sancto Eliza-
beth, ac de præfenti, præterito,
& futuro prophetavit, ut docet
e Gregorius.

Admirabile Incarnationis my-
sterium, tot sæculis abscondi-
tum, à Spiritu Sancto didicit.
Prima post Virginem Mariam &
Joannem, illud agnovit, prima
patefecit: prima Virginem, Ma-
trem Dei appellavit; Unde, in-
quit, *hoc mihi, ut veniat Mater*
Domini mei ad me. Prima in Dei-

a Abulens. in 2. Reg. 6. q. 11. b Car-
thuf. 1. 2. Reg. c. 6. n. 11.

c Salmer. tom. 3. Euang. hist. tr. ct. 10.
d Amb. lib. 2. in Lucam. e S. Greg.
hom. 1. in Ezech.

paræ laudes, os illud Spiritu Sancto plenum reseravit. Tum ex quotidiana, cum Virgine Matre consuetudine, divinissimo colloquio, morum honestate, totiusque corporis supra omnem humanam formâ plane admirabili, virtutum ac gratiarum incrementum Elizabetham accepisse, præter Ambrosium etiam f. Origenes testatur: *Si enim eo quod tantum venit Maria ad Elizabeth, & salutavit eam, exaltavit infans in gaudio, & Spiritu Sancto plena Elizabeth prophetavit ea, qua in Evangelio scripta sunt: & in una hora tantos profectus habuit; nostra conjectura relinquitur, quid in tribus mensibus Ioannes profecit, assistente Maria Elizabeth, valde quippe indignum est in puncto hora, atque momento exultari infantem repletamque esse Spiritu S. Elizabeth; per tres vero menses, nec Ioannem, nec Elizabeth ex vicina Matris Domini, & ipsius Salvatoris presentia profecisse.*

Atque ut totam domû benedictionibus repletâ, ab hujus arcæ præsentia cognoscatis, Zachariâs quoque non exigua beneficia consecutus est: Messiaæ adventum ex revelatione cognovit, divino amore exarsit, gratia crevit, ut fufius docet Barradius. *b* Ac demum in die quo Ioannes circumcitus, vocem recepit, & S. Sancto plenus, præclarum Vaticinium edidit. Ita sentit Origenes hom. 10. in Lucam: *mansit Maria cum Elizabetha, mensibus tribus, ut per ineffabilem quandam virtutem, non solum Ioannem, sed etiam Zachariam præsentis Salvator instrueret: paulatim quippe & hic per tres menses S. Spiritus augmen-*

^a Origenes hom. 9. in Lucam. ^b Barradius, tom. 1. l. 7. cap. 24.

ta capiebat, & cum nescit erudiebatur, & de Christo prophetavit; & imputissimæ Virginis amorem ita exarsit, ut dum eam simul & Matrem & Virginem coram Iudæis constanter astruit, ac tuetur, ab iis crudeliter interfectus, Martyrii palmam consecutus sit. Ut tradit Baron. an. Christi 1. n. 54. ex Cyrillo Alex. Greg. Nysseno, Basilio & aliis.

Habitavit ergo arca Domini, id est, Virgo Maria, in domo Elizabeth mensibus tribus, & benedixit Dominus Elizabeth, & omnem domum ejus. Adducamus arcam hanc, domum nostram, id est Virginem cum filio, in animum, in ædes nostras, ut benedicat & nobis Dominus. Audi quid fecerit David, ubi inaudit Dominum propter arcam benedixisse Obededom 2 Reg 6. *Nuntiatum est Regi David, quod benedixisset Dominus Obededom, & omnia ejus propter arcam. Abiit David, & abduxit arcam Dei de domo Obededom, in civitatem David cum gaudio.* Nobis quoque nuntiatum quod benedixerit Dominus Elizabeth, & totam domum ejus, propter visitationem Mariæ. Eamus ergo, & adducamus arcam Dei cum gaudio in domum nostram, arcam arcæ huic exstruamus, in vestibulo domus nostræ, in atrio, abaco, in cubiculo, omnium ædes hodierna die hæc arca visitet, in omnium conclavia inducatur, imago Virginis ubiq; resplendeat, si gratia, virtutibus, si benedictionibus cælestibus adimpleri velimus; *c* Experto credite, minimo-rum maximus parens Franciscus de Paula, Sanctissimæ Deiparæ imaginem in oratorio suo collocatam, sæpius visitabat,

^c Barrii paradis Ouvert. c. 1. devot. 3.

colebat, venerabatur, quo factum ut mille benedictionibus à Dei Matre cumularetur. Hoc ut Regi Galliarum Ludovico XI. nuntiatum est, hanc arcam portentosam? hanc D. Virginis imaginem, in civitatem suam, in regnum suum deferri optabat, oblata S. Francisco statua altera ejusdem Virginis 17000. aureorum; sed frustra; pluris enim huic Sancto, quantumvis vilis materiae icuncula erat, quæ tot cælestes gratias in ejus mentem depluebat; quodque potissimum inculcandum, & memori mente reponendum duxi: ut vivam morum, sermonum, conversationis, visitationis Marianæ, arcam, in familiam vestram inducat. Hinc sumatis a licet exempla vivendi, quid corrigere, quid effugere debeatis, ut noxias illas, & diabolicas quæ hac tempestate intempestivis horis instituuntur visitationes, extirpetis.

S. 3.

Visitationes noxiæ cavendæ.

Fuit in Gallis puella nobilis, jam nubilis, ob formæ venustatem, & rarâ indolem mille petita procis: quorum visitatione & consuetudine, cum non parâ pudicitiam suam lædi, ac labefactari animadverteret, effigiem suam ad vivum, ac circumquaque examen muscaram & vesparum depingi curavit, in polita Crystallo, cui eæ adhærere nequibant, *geen vatten aen my*. Hac eleganti Epigraphe subjecta: *nil mihi vobiscum*: senserat enim vero visitationes eorum, nunquam nisi acerrimo in mente relicto acu-

a Ambr. cit.

leo, institui consuevisse; quem utinam remorsum plures filiarum, ac Matronarum perferentiscerent, & salubriter compungerentur, cessaret justissima illa gravissimi concionatoris querela: *Video*, inquit, *b pro dolor! feminas non paucas, pluribus VISITATIONE maculis infici, quam mente tota, familiaribus conversantes*. Intrat Maria domum Elizabethæ, & replet eam Spiritu Sancto. Intrat Adolescens domum Elizabeth, Isabellæ, Margaretæ, Catharinæ & implet eam, non Spiritu Sancto, sed Spiritu maligno, implet eam non Spiritu, sed carne & carnali concupiscentia. Intrat Adolescens *VISITANS speciem tuam*, & vitiat, ac inficit animam tuam. *e* Quod ne & tibi contingat, fœminam vobis conjugatam, illustri Suecorum familia proponam: hæc ut Spondanus *e* gravis historicus narrat, a. Christi 1239. cum formosissima esset, virque ejus nobilitate conspicuus, à multis aliis nobilibus frequenter visitaretur, illa animi decore præstantior, quam formâ corporis, graviter has visitationes ferens, ne curiosè videntibus occasio scandali præberetur, oratorium suum semel sola ingressa, fufis ad Deum lachrimis, instantissime rogavit, ut speciem suam in tantâ fœditatem commutaret, t esset carnis turpitude, majori horrore, quam fuisset pulchritudo honoris. Nec mora horribili leprâ ita vultus contabuit, ut vix à proprio viro & familiâ agnosceretur; qua de re cum ipsa mire gauderet, à viro tam religioso qui con-

b Barth. Escobar. ser 1. in Nativ. Virg. c. lib. 5. d Spondan. an. 1239 n. xxv. ex Cantip. l. 2. cap. 30. num. 29.

fessio.

fessiones ejus audiebat, acriter increpita, quod in contumeliam, & periculum mariti sui, opus Dei in se destruxisset, & propinquos atque amicos suos ad blasphemandum compulisset, jussaque divinam clementiam priori forma interpellare: illa pari obedientia ad orationem prostrata, Dominum rogavit, ut dignaretur plasma suum in ipsa restituere, secundum quod divinæ ejus voluntati placcret. Vixque verba completrat, cum facies ejus pristinae forma restituta est; At sibi longe gravius metuens, ne cædiori leprâ, aut contagione animus inficeretur, paulo post decedente viro suo, cum unica quam habebat filia, monasterio Linchercensi, fororum ordinis S. Dominici, sese inclusit. Porro quis vestrum non studiose etiam amicos, vel propinquos vitarit, leprâ, dysenteria, calidâ febre, peste, aliove contagionismo malo correptos? quod ad morbos animi recte traduxit Seneca: *a sumuntur à conversationibus mores, & ut quedam in corporis contagiositas vitia transibunt, ita animus mala sua proximis tradit.* Visitationes eorum evita, qui obscœnis sermonibus, petulanti manu, oculo lascivo, virus afflant, pestem aspirant, iaceritum animis inferunt. Exploratum hoc & deploratum quam maxime Antistiti Carthaginensi: *b mentior si non vidimus exinde interitus plurimorum: quanti & quales Episcopi, & Clerici, simul & Laici, post confessionum, vitiorumque calcata certamina, post magnalia, & signa mirabilia usquequaque monstra-*

a Seneca l. 3. de ira, c. 8. b S. Cyr. de singul. Cleric.

ta, noscuntur cum his omnibus naufragasse, cum voluit in navis fragili navigare! quantos Leones domuit una infirmitas delicata, quæ cum sit vilis & misera, de magnis efficit prædam. Unde mox subdit: *longe sit PESTIS ILLA, ET LUES, & clandestina perniciēs.*

Ut alios omittam, exemplo sit lapsus ille viri magni, quem ætate sua B. Thomas Cantipratanus e accidisse commemorat: is cum Canonicarum præpinguem, in curam animarum convertisset, ut eas Deo lucrifaceret, septuagenariam Virginem, quæ ad illum identidem visebat, & cilicium ejus lavare consuevit, deperire cepit, & opportunitate plectus, vitiavit. Quo tcelere admisso, illa quidem pœnitens resipuit; at ille infixus limo profundi, misere perit; *d circa ignem sedens, audi quid, cui scribat Bernardus etsi ferrea sis, dissolveis; sæpe familiaritas vitit, quos vitium superare non potuit.* Et erit qui in istiusmodi visitationibus, nil sibi periculi timendum, nil cautelæ adhibendum duxerit? cùm tamen Hipponensis Præsul casu eorum, qui ex consuetudine, & visitatione mulierum gravissime lapsi fuerant, sic omnes terreat: *Experto crede coram Deo non mentior, cedros Libani, duces gregum, sub hac peste cecidisse vepari, de quorum casu non magis suspicabar, quam Hieronymi, vel Ambrosii.* Hæc dum audimus, nobis obvenire posse, quæ aliis acciderunt merito formidamus, cumque sanctissimus hic Doctor, hanc ruinam etiam in-

c Cantip. l. 2. apum c. 30 § 47. d Bern. ser. 16. ad fororem.

Eccle-

Ecclesiasticis ac Religiosis viris observari, juvat hic pauca delibare, quæ ex sapido vitæ spiritali fonte, P. Alvarez de Paz nobis fecit scaturire l. 5 part. 2. cap. 27. quod religiosus superfluos discursus, & visitationes fugere debeat; Vbi ex S. Basilio docet, quomodo, ac quorum visitationes utiles, & honestas, viri religiosi instituere queant: a non perpetuo tanquam in custodia permanendum; sed quancumque & res possit, & conscientia non reprehendit, libere est, fidenterque, prodeundum, & de fratribus probatissimi quiq; & propter insignem vitæ sanctimoniam maxime **UTILES INVISENDI**, & ex fructuoso eorum congressu, virtutum exempla capienda, ita tamen ut in prodeundo modus teneatur.

Talem Viros Religiosos, ac Ecclesiasticos, atque ipsos etiam Laicos visitationem instituere convenit, ex quorum fructuoso congressu, virtutum exempla capienda, & ex quorum commercio, nihil de fervore remittant, nihil pulveris sæcularis contrahant; sed sicut candidissimi inter volucres cygni, nihil nitoris in aquarum illuvie deperdunt, sed hoc quasi sibi proprio symbolo gloriantur:

Tangor, non tangor abunda; ita & hi, in mundi hujus fluctibus, conversationem habentes sanctam, castam, & plane divinam. Talis existit S. Præsul Turonensis Martinus, quem etiam aulæ Regum, & Imperatorum, non modo citra fuliginem; sed summo cum fructu visere solitum. Sulpirius refert: b Maximus Imperator sapiens evocatum (Mar-

tinum) receptumq; intra palatium. venerabiliter honorabat. Totus illi cum eo sermo erat de presentibus, de futuris, de fidelium gloria, de æternitate Sanctorum; cum interim diebus ac noctibus, de ore Martini Regina pendebat, Evangelico illo non inferior exemplo, pedes Sanctæ fletu rigabat, crinibus tergebatur. Idem B. Franciscus Borgia cum Carolo V. practicavit.

Perfectam quoque sanctissimæ conversationis normam expressit Chrysostomus, qui in suis colloquiis familiaribus (ut scribit Georgius Alexandrinus) comminuit vitæ Sanctorum Patrum, & Anachoretarum, eorumq; conversationis & virtutis; ita ut ejusmodi sermonibus compungerentur non pauci, atq; ex eorum oculis elicerentur uberrima, ac destinerent lacrimæ, & ingenti desiderio caperentur, solitariam exercendi vitam.

Verum enim vero quis talem suam visitationem, & conversationem affirmare audeat? quis eo solidarum viratum fretus præsidio, ut nihil à sæcularium consuetudine sibi detrimenti imminere, gloriari queat? c *Omne agens, in agendo patitur*; ut docet maximus Philosophorum Aristoteles. Quæ doctrina non minus vera reperitur, dum quos invisimus, etiam meliores reddere studemus. Lima es, quæ rubiginem vitiorum abradis, à ferro pectoris pectore; at dum deteris abradendo, non nihil ipse detereris. Scalpellum es, quo cor lapideum sæcularis hominis in pulcherrimam effingis statuatam; at Scalpellum ipso usu hebescit. Sigillum quantumvis chalybeum, obtignando retunditur. Idipsum viris etiam Religiosis

c Arist. l. 4. de gen. animal. cap. 3

ole-

a S. Basil. li. consil. Monast. c. 2.
b Sulpir. dia. 2. §. 7.

plerumque evenit, qui alios in vasa gloriæ, in imagines divinæ contortæ naturæ, effingere student. Erudite Seneca ad Lucilium scribens, de frequenti conversatione, & visitatione: *Ego confiteor imbecillitatem meam; nunquam mores quos extuli refero, aliquid ex eo quod compositum, turbatur. Inimica est multorum conversatio; nemo non aliquid nobis vitium aut commendat, aut imprimit, aut alinit.* Quæ verba Iustus Lipsius explanat: *aut commendat inquit, exemplo, imprimit sermone, alinit conversatione.* At ne Ethnicis dumtaxat insistamus, agnovit damnum illud, vitæ spiritualis, peritissimus Magister B. Laurentius Iustinianus, qui sic deplorat incautorum ruinam: *h quot temporibus nostris fuerunt, & sunt, qui tanquam ardentes lampades, & Mundi luminaria lucebant, coram hominibus paulatim ex frequenti secularium conversatione, & confabulatione tepefacti, ad pristina opera secularis vitæ miserabiliter redierunt? & extincto Spiritu, & luce gratiæ, ardentes hæc flammæ, domum fumo, & factore repleverunt, cædum commixti sunt, inter gentes didicerunt opera eorum.* Hinc sibi metuens, sincerissimus Doctor Campensis: *d maximi Sanctorum, inquit, humana consortia, ubi poterant vitabant, & Deo in secreto vivere eligebant.* Dixit quidam: *quoties inter homines fui, minor homo redii, minor gratia, minor virtute, minor cælestium meritorum copia; sed ovis instar, quæ per fentes & spinas vagatur, multum de lana sua perdit:*

*Een Schaep dat door de dornē gaet,
Seer licht van syne wolle laet.*

a Sen. ep. 7. b B. I. aur. Iust. l. de disc. c. 11. c Pf. 107. d Tho. à Kemp. l. 1. de imit. c. 20.

e O utinam exclamat P. Alvarez, utinam non quotidie experiremur? utinam non videremus illos, *qui nullo loco possunt consistere, & secum morari, qui plateas, & limina externorum terunt, non ad quærendum sponsum, sed ad oculos pascendos, tempus fallendum, rumores captandos, vanitatem, & sensualitatē fovendam!* Utinam non videremus illos innumeris peccatis sordidos, bonis operibus vacuos, & omni sensu vitæ spiritualis expertes! Radicem vero hujus frequentis excursionis, & visitationis, Cassianus pessimam assignat, *g accidia, inquit, duo sunt genera; Unum quod ad somnū precipitat astuantes, aliud quod cellam deserere, ac fugere cohortatur, suggerit salutationes, VISITATIONESQUE.*

Corvus egressus ab arca, humani generis servatrice, putida in fumis montium ejecta cadavera visitavit, iisque insedit, nec est reversus ad arcam. Et isti, inquit Alvarez, semel à vitæ religiose tranquillitate, ad seculares colloquutiones, & visitationes egressi, ad bonum quod perdidere, redire non curant.

Quid? quod ii, qui frequentes illas, & prolixas visitationes sectantur, passim ut homines otiosi, ac vagi, aliis se viles, & contemptibiles reddunt. E Latinis Apulejus: *h parva conversatio contemptum, raritas conciliat ipsa rebus admirationem.* Expressius S. Gregorius, explanans illa verba Sauli dicta, à Samuele: *festina nunc, hodie enim venit in civitatem.* Ait sic locutus fuisse puellas:

e Alvarez de Pax cit. f Seneca. p. Cæc. Jun. col. 5. c. 11 & l. 20. de spiritu a. ced. l. 1. h Apuleius l. 2. de Socrat. i S. Greg. l. 4. in 1. Reg. 9.

quia

quia raro videbatur in civitate, videlicet tardè veniens, cito recedens. Quo nimirum Magisterio Sanctæ Ecclesiæ D:ctor instruitur, ut videlicet raro sit in publico, frequens in secreto, ut quo tardius aspicitur, devotius veneretur, Tunc quasi cœlestis excipitur. Quod si frequentius evagetur, diutius commoretur, & contemptui, & fastidio erit, ut scite Rabanus annotavit, qui expendens illud Pro. 15. *Mel invenisti, comede quod sufficit tibi, ne forte satiatus evomas illud.* Sic in rem nostrâ difertissime: *Est si cuiuslibet VISITATIONEM melle dulciore invenieris, melius est ut rarius veniendo facias eum diligere adventum tuum, quã vel una vice tandem cũ illo maneat, vel toties ad eum venias, ut fastidiat.*

Ut experientia quotidiana comprobatur, dum non semel exaudiat illæ voces, quã gaudeo illud decessisse, quam prolixo ac terrico suo sermone fastidium parit? accedit, negotia domestica, aut externa sæpe aliò avocare, Ancillas, Famulos, Ephœbos, excandescere, diras omnes imprecari, ut rectè observavit Hieronymus. *a interdum ut VISITANTIBUS reddamus vicem ad superbas feres pervigimus, inter linguas videntium ministrorum, postes ingredimur deauratos.*

Tandè ut eo revertamur, unde exorsi sumus, si visitationes honestissimas, utilissimas, jucundissimas spectetis, Virginem supra omnes mortales specie venustissimam, morum suavitate gratiosissimam, generis dignitate illustrissimam, omnibus corporis, animique dotibus excellentissimam, mundi Dominam, cœli Reginam, Dei Matrem visendâ,

ejusque cultui templa, sacella, aras, statuas, imagines, dicata, indies salutanda ac frequentanda, omnibus quo possum affectu flagrantissimo prædico, atque pronuntio. Qua in parte excelluit S. Bernardinus Senensis, qui Amasiã suã ut dicitabat indies bene mane salutatum, extra urbis pomeria, Sanctissimam Dei Matrem visabat.

b Consimilli pietate excelluit B. Maria Ogniacensis, quæ stans temporibus ad ædem Deiparæ, duobus milliariibus domo distitã, unica ancilla comite nudis pedibus, aspera & rigente hyeme revisit, impransã, & incœnata biduum, & totã noctem in templo hanc Virginem Matrem visitando, & cœlesti confabulatione transigendo insumpsit.

Quod si cui forte incommo- dum, longius ad eam visitandam excurrere, in interiori domus oratorio statuam ejus erectam colat, & ac veneretur, exemp'o B. Mariæ de Victoria, quæ sæpius de die iconè inter claustra monasterii expositam piissime visabat, & amantissime salutabat. Unde præferto alias delicias, alios favores, liquidissimasque voluptates, quã ex præstantissimarũ filiarũ visitationibus percipi soleant, referebat, de istiusmodi enim sincerissimus censor Hieronymus: *d pudet dicere frequentiam salutandi; qua aut ipsi quotidie ad alios, aut alias pervigimus, aut ad nos venientes ceteros expectamus.* Deinde itur in verba, sermo teritur, lacerantur absentes, vita aliena describitur, & mordentes invicem consumimur ab invicem.

b In vita Drexel. tom. 1 p. 401. c. Barrii. Paradis Ouvert. c. 7. devot. 2 d. Hieron. epist. ad Marcell.

a Hieron. epist. ad Marcell.

Quanto integrins, quanto tutius, quanto suavius, quanto sanctius Virginem Matrem visimus, atque cum ipsa, ejusque dilectissimo filio, cujus conversatio amaritudinem non habet, fermocinamur. ^a Stimulo hic etiam religiosus est puella Judaica Rachel nuncupata, quæ etiamnum quinquennis tanto in Deiparam ferebatur affectu, ut ad ejus encomia, tota exardesceret; quidquid Dominancisci poterat in Virginis gratiam pauperibus elargiretur. Tandem in presbyterum Ludimagistrum cum aliis puellis incidens, elementis fidei clam imbuta, illis omnibus parentum ac propinquorum technis, à sponso profuga, in Parentie Cœnobium prope Lovanium, asylum invenit, ubi se totam Reginæ Virginum, dilectissimæ suæ Matri dedicavit: quæ ita ei in deliciis, ut si quando nobilium Monialium parentes & affines, ad filias aut cognatas *viserent*, hæc imaginem Beatissimæ Virginis visitabat, & gratioso vultu dicebat: alix sorores nostræ moniales à Matribus, & Amicis solatium habent & gaudium, ego autem pauperula, papilla, & indigna, ad te Dominam, ut cognatam meam fidenter accedo. Tu sola pro omnibus, esto mihi refugium, & solatium. Nec dubium quin plus ex hac visitatione dulcedinis, & sincerissimæ voluptatis in animo perceperit, quam reliquæ omnes per horas plures, cum Amicis suis verba vana, profana, lubrica, commiscens, ex quibus conscientia remorsus, & mentis amarities redundet. Denique qui hic sapiens Virginem visitavit,

^a Thomas Cantip. l. 2. apum c. 29.

non modo uberes divinarum consolationum, & cœlestium gratiarum fructus reportabit; sed & certo confidere poterit, se in suprema Incta omnibus charis destitutum, ab illa misericordiae Matre visendum, gratissimæque præsentia dulcissimi Jesu, in throno gloriæ visendi & videndi recreandum. Fidem facit insignis Virguncula, & puella pastoritia, quæ velut flos campi, eximio nitore suo, omnium oculos animosque ad sese suaviter pellicere, & fortiter pertrahere videtur. Pudica hæc filia in pascendis gregibus, Patri suo famulabatur, eratque in vicino Ecclesia, deserta illa quidem, ac propemodum diruta, imaginem servans, carie licet ac vetustate collabantem, Virginis tamen Matris speciem, ac simulachrum repræsentantem, qua innocens puella vehementer delectata, tempore quo oves pascebantur, eo se conferre, illam visere, & coram illa preces fundere imprimis solebat. Unum erat quod ferre non poterat, neglectum haberi tantæ Matris effigiem, cui ipsa quantumvis vel maxime cuperet, aliud adferre remedium non poterat, præter unum religiosæ pietatis studium, quo statuum hanc ab omnibus desertam, frequenti visitatione impensius coleret. Statuit ergo quod à domesticis laboribus invenire libetum tempus posset, illi suæ imagini honorandæ impendere. Et annos plures constanter visendi ac venerandi hanc iconem ea religio tenuit, donec pastoritiis curis, ac studiis fracto corpusculo morbo puella succumberet. V² autem constat, quam omnis Vr²

b Ioannes Major in specul. hist.

banitatis etiam in pastoritia filia, Dei Mater memor, se visenti vices rependerit, accidit ut die illa qua hæc è vivis decederet, duo ad villam in qua ægra decumberet, peregrini iter facerent qui meridiani æstus declinandi causa, nemus ingressi, unus somno obrui, alter orationi insistere cœperit; uterque vero speciosarum Virginum cœtum, quem ceteris augustior Matrona ductabat intuebantur. Obstupescere hic vigil, nec diutius continere valens, ecquæ tanti, tamque splendidi in silvis causa adventus exquirat cum statim illa, quæ ceteris præcellentior videbatur: ego, inquit, *Maria* sum Mater Dei, quæ neminem me invisentem respuo; sodales vero hæc, Virgines sunt, quæ virginitatem suam filio meo, mihi que consecrarunt, pergimus autem in villam proximam, *visitare Virginem* quandam pastoritiam defectis viribus, ad extrema tendentem, quæ cum vivens valensque me toties viseret, atque omne obsequium dicarit, vicissim ipsi visitationem nostram deesse noluimus. Dixerat, & omnis ilico chorus ex oculis ejus evanuit. Cumque ille socium suum è somno excitasset, ab eo narrari totum, quod

vigil ipse conspexerat, audivit. Assurgunt itaque simul, & pagum intrant, atque ubi ægra puella cum morte confictans delirescat, inquirunt: ac tandem stramineo in thoro decumbentem inveniunt, & perofficose salutant. Quibus Virgo: disco operite vos amici, & orate Dominum, ut videre concedat, atque oculis intueri pulcherrimum hunc comitatum, juxta me consistentem. Qua monitione ingenua provoluti, quem paulo ante in nemore virginum cœtum conspexerant, denuo intuentur; stabat juxta infirmam Virgo Deipara, sertam miræ pulchritudinis manu tenens, quod inter suavissimos concentus, & dulcis harmoniæ cantus, quibus chorus ille ad miraculum concinebat, animâ de corpore egressâ, ejus capiti imposuit; illam vero secum, insidiis omnibus, atque periculis à teterrimis hostibus eopotissimum tempore longe abactis, ad visendum, videndumque dilectum filium suum in cœlos evexit.

Hunc quantumvis pastoritiæ filiæ, in visitando Dei Matre cultum amulamini, ut beatissima hac ejus visitatione perfrui valeatis, & ejusque filius vos exaltet in **TEMPORE VISITATIONIS.**

a 1. Petri 5.

FESTUM

FESTUM
S. MARIÆ MAGDALENÆ.

Omnes iniquitates meas DELE. Psalm. 50.

Maria Magdalena. Anagramma. Grandia mala mea.

ARGUMENTUM.

P Alimpfestum hic vides, innumeris numeris, atque ingenti debitorum summâ conscriptum, quæ omnia, ne minimo quidem vestigio relicto, unâ simul spongiâ delentur. Peccatoris typum gessit ille, qui debebat Domino suo, decem millia talentorum; & nos cum illo, omnes debitores tenemur, innumeris animum debitis

debitis consignatum gerimus; At ne quis, se solvendo forte desperet, spongiam hodierna luce, qua feliciter Magdalæ sua ipsa debita delevit, nobis suppeditat; quæ non alia quam lachrimarum, ut aurea dicendi facundia Antiochenus Præsul testatur, hom. 2. in Psalm. 50. *Peccata tua in libro scripta sunt, SPONGIÆ autem instar, sunt lachrimæ tuæ: lachrimas mitte, & obliterantur: lachrimas funde, & purus ille liber invenitur. Magna lachrimarum vis est; Ut quamvis scelera, etiam maxime inveterata, scripta sint stilo ferreo, aut tetrus nigrisque notis papyro inarata, lachrimæ vice Spongix, ea penitus inducere, ac delere valeant; quod non semel cœlesti prodigio comprobatum est. Tum ne quis dumtaxat eas, quæ ex oculis fluunt, requiri arbitretur, atque eas punice siccior, se sibi exprimere non posse conqueratur, Doctor Angelicus, internas potissimum lachrimas a (ut fusius deducemus) requirit; quas sibi concedi Divus Augustinus hisce verbis ardentissime efflagitabat: *da mihi quæso Domine Iesu LACHRIMAS ex toto affectu INTERNAS* quas jugiter pro quovis delicto fundendas, si super nivem dealbari velimus, commonebo.*

a S. Thoms. 1. 2. q. 35. a. 7. b Ang. medit. t. 36.

§. I. *Lachrimæ, Spongia peccatorum.*

§. II. *LACHRIMIS COEPIT RIGARE, & in omnem vitam perrexit.*

§. III. *Perenni peccatorum memoria, & assiduo lachrimarum imbre, pœnitentis animam, Super NIVEM DEALBARI, qui est fructus ultimus, & utilissimus.*

F E S T U M
S. MARIÆ MAGDALENÆ.

Remittuntur ei peccata multa. Lucæ 7. v. 37.

EZechiel ille, ut a Hieronymus loquitur, *scripturarum oceanus & mysteriorum Dei labyrinthus*: qui teste b Gregorio Magno, *Magistrorum speciem & typum prædicantium tenet*: purissimus ille Dei oculus, vidit Angelum, qui Christum magis consilii Angelum representavit. c *Atramentario accinctum: atramentarium scriptoria habebat in lumbis suis.* cap. 9. v. 3. Symmachus transtulit: *tabulae scriptoris, ut scilicet omnium peccata describeret.* Scribâ hic, omnia quæ ab orbe condito, quæ à primo die, & hora, qua homo ratione uti cœperit, egerit, dixerit, cogitarit, in fastos accurate rededit, omnes oculorum nictus, pedum gressus, manuum motus, linguæ: cordis affectus, desideria, technas, dolos, nequitas omnes suis tabulis consignavit. Quidquid in angulis, in antris, in caveis, in solariis, in clausis cubiculis, in silvis, in tenebris peractum est, inspector ille cordium, omnia ad calculos revocavit. Hujus scriptoris manum, ideo Iob gravius, quam Rex Babylonæ, digitos scribentis in pariete metuebat; ad omnia quippe adamantinus, de hac gravissime queritur, & lamentatur. d **SCRIBIS contra me amaritudines, & consumere me vis peccatis ado-**

lescentia mea. Id est, ut exponit e Pineda; scribis peccata, quæ ad amaritudinem Deum provocant, & quæ homini amaritudinem pariant, ac peracerba tandem peccatori existant. Hoc est quod sanctissimum Vatem conturbat: dum animo obversatur, quod in divinis pictaciis, & grandi libro Dei, omnia nostra dicta, atque facta, diligenter descripta, atque à pueritiâ usque ad ultimum vitæ diem, ut inquit Corderius, f exarata servantur; sed si hæc exarata sint in papyro, sive celte sculpta in silice, aut plumbi lamina, sive ut g peccatu Iuda, scripta sint stylo ferreo, in ungue adamantino; delere tamen vales illas amaritudines, h contra te scriptas, amoris lachrimis, & merito amaræ Passionis Christi; aqua, & sanguine, qui fluxit de Lateri Crucifixi, per canales Sacramenti pœnitentiæ hauriendus, atque illud verissimum quod per Isaiam dixit experieris i: *Ego sum, qui DELEO iniquitates propter me, & peccatorum tuorum non recordabor.*

e Pineda hic; f Corderius hic. g Ierem. 17. 2. h Lorin. in Psal. 50. v. 3. i Isâ. 43.

S. I.

Lachrimæ, spongia peccatorum.

Inter omnia quantumvis acerba, benignissimi Iesu opprobria, inter omnia etiam atrocissima

a Hieron. in Ezech. c. 37. b Greg. 1. 26. mor. c. 5. & lib. 3. exp. in 1. Reg. c. 9. c Hieron. in Isâ. S. Brunonem in Ezech. c. 9. v. 3. d Iob. 13. v. 26.

cissima tormenta, quam sudore, sanguine, spiritu vitali, viribus omnibus, exhausto corpore sitim toleravit, acerrimum cruciatum exstitisse, gravissimi Doctores suffragati sunt. Jam toto corpore faucius, largissimum sanguinem effuderat, illudque a Vatis Regi pie queri videbatur: *avuit tanquam resta virtus mea, & lingua me adhaesit faucibus meis*; unde exclamat: *Sitis*. Quid? ille qui olim contentissimis in templo vocibus, omnes ad se b magnifice invitabat, *si quis sitit, veniat ad me, & bibat*, hic clamat: *Sitis*. Qui Samaritanæ mulieri, aquam haurienti, arcanam aquam, qua delibata non sitiret amplius, promisit, clamat, *Sitis*. Qui aperuit olim in deserto rupes in fontes aquarum, clamat: *Sitis*. Quid hoc? *fons hortorum, puteus aquarum viventium* *SITIT*. Mirum equidem est, & vere mirum, inquit d Bernardinus Senensis, quod *FONS SITIT*, imo *omnium aquarum redundantia SITIT*. Audiatur hoc Moyses, qui olim hujus nutu Sinaiticas aquas, in perennem aquæ vivæ fontem eliquavit. Audiatur hoc Samson, cui ne ipso in victoriæ æstu arefceret vita, aperto aridæ maxillæ molari, hic idem fontem elicit. Audiatur hoc Agar, cui ne Ismael siti conficeretur, Angelum suum aridâ & siticulisâ in regione fontem aut aperuit aut indicavit. Sed has aquas, hos latices, illos fontes, non sitit Iesus. *Sitis hæc non aquæ*; nam undiq; audita ea voce, *SITIO*, accurrerent, atq; opem latura, verè plauderent manibus flumina. Non etiam sitis vitæ fuit, nam apud illum est *fons*

vita. Quid ergo sitis ardentissime Iesu? plura acerbiora, atrociora tolerare. e *LASSUS adhuc SITIT*, inquit de eo divinus Vates, & *vacua est anima ejus*. Pagninus: & *anima ejus appetit. alii: & desiderium ejus adhuc crescit*. Ven. Beda hanc piam Christi querimoniam: *Deus meus, Deus meus, ut quid deliquisti me*, eodem revocat; quod deficientes jam vires, diutius adhuc roborari, quo plura pateretur, exoptaret. Quid sitit? Laur. Justinianus: *salutem populi, quia aquæ multæ, populi multi, sitire affirmavit*, sitit affectum nostrum, sitit desideria nostra, sitit amorem nostrum. *Quod Christus Samaritanæ dixerat, Mulier, da mihi bibere, hoc in cruce omnibus ait, SITIO*. *Sitis hæc de ardore dilectionis, de amoris fonte, de latitudine nascitur*. Atq; ut Nazianz. *sitit sitiri*. Quid sitis, amantissime Iesu? Audi Hipponensem Antistitem: *Sitis mea, g salus vestra est, sitis mea, redemptio vestra: SITIO sitim vestram, salutem vestram, gaudium vestrum: plus animarum vestrarum, quam carnis mea cruciatus me tenet*. Hæc piissima Ludolphi Saxonis meditatio, cum S. Bernardi verba referens, scripsit in hunc modum: h *SITIO*, inquit, *Christus, non doleo O Domine, quid sitis? salutem vestram; & si non mei, saltem vestri miseremini*. Ac dein subjicit: *O Domine Iesu, coronam sustines, de tua cruce & vulneribus taces, & pro sola siti, clamas SITIO*. Quid sitis? quid potissimum sitiat, attendite auditores, & arrectis auribus adstante: sitit Magdalenæ sitim, pecca-

e 116. 19 f B. Laur. Iustin. de triumph. agone c. 19. g Aug. serm. 1. de ramis palm. h Rudolph. à Saxon. de vita Christi. p. 2. c. 63.

a PŒlm 21 b Ioan. 7. v. 37. c Cant. 4. d Bernard. de Passione Dom. ser. 55. c. 5.

triciſ forminae, ſitit peccatrici animae ac cujuſq; veſtrae lachrymas, ut perappoſite ad rem noſtram Chryſologus a, Archiepiſcopus Ravennas, excellentis vir ingenii, & divinis in vita miraculis corruſcans, hic aureo dicendi ſtamine: b *Deus* inquit, *delinquentium gemitus eſurit*, SITIT LACHRYMAS PECCATORUM. Execramur, ac deteſtamur immaniſſimam Judaeorum barbariem, ſitibundo jamque moribundo Domnino, ſpongiam feralibus addictam miniſteriis, ſordibusq; carniſicum infectam, & rerum attracta contaminata in obtruſiſſe; nos ipſi interim Judaeis crudeliores eam domiſo exhibemus. Porro ut litteratiſſimus ſcriptor ſcitè adnotavit: c *Spongiam aceto plenam, olim ad ſupplicium obtulerunt hoſtes impii, & crudeles. Spongiam Ieſu oſerunt, qui ejus cruore (& ſuo dolore, ac lachrymis) veluti ſpirituſali ſpongia, ſua ipſorum crimina dele-ri volunt*, quantumvis ſcèleratis ſicariis, ac latronibus ad extremum ſupplicium condemnatis, ex inſita hominibus commiſeratione, aliquid generoſioris vini ſolet offerri. Eheu tantillum ſolatii, tuo ſubtrahitur Redemptori: d *potemus Ieſum poenitentia lachrymis, ut dicat de nobis bene pota-riſtibus*: SITIVI, & *dediſti mihi potum*. O Chriſtiani pro iſto innocente ita defatigato, ita faucio, ita prorfus exhausto, emendico propter amorem Dei paucillam aquam, ex oculo manantis, ex corde contrito depromptam. Lachrymas, Antiochenus Praeſul, apriſſimè ſpongiam caeleſtiori madidam, qua peccata o-

a Trithem. b Chryſolog. ſerm. 93. c Novatin. electa ſacra l. 3. n. 139. d Origenes in Matth. 25 v. 35.

omnia deleantur, compellavit: *e peccata tua*, inquit *in libro ſcripta ſunt*. SPONGIA, autem inſtar, ſunt lachrymae tuae: lachrymae ſunt, & obliſſerantur. Lachrymas funde, & purus ille liber invenitur. Magna lachrymarum vis eſt. Eccum tibi in praefixo ſymbolo Palimpſteſtus, cui debita, & rationes contractae, multorum millium exarata cernuntur: At ſpongia deletili, liquore imbuta, omnia, ne veſtigio relicto, delentur & obliſſerantur. f S. Leo de lachrymis Magdalenae: *felices lachrymae, qua ad diluendas culpas criminum, virtutem ſacri habuere baptiſmatis*: felices lachrymae, quibus audiverunt: *REMITTUNTUR tibi peccata tua, verbis ipſo Chriſti ore prolatis*.

Quod ſacer Euangelista obſervans, ait: *Mulier quae ERAT in civitate peccatrix*; hic dicit erat; quid vero Phariſaeus ſentit de hac muliere? quia peccatrix eſt. Phariſaeus peccata lachrymis deleta ignorabat, & etiamnum peccatricem affirmabat, unde g D. Chryſologus: *errabat ſignidem, qui tanquam peccatricem adhuc horrebat*. & alter h exclamavit: *O lachryma mentem purgans! hac eſt lachryma ſancta compunctioſis ſoror, herba caeleſtis illius ſullonis, quae veſtes ſervorum ſuorum deturpatas, a ſorde quotidie expurgat*: hac enim longe efficacius, quam ullo lixivio, aliave herba, aut liquore, labes eluuntur, penitusque delentur. Narrat in eam rem Caſarius: Adoleſcentem multis onuſtum ſcleribus, cum meliori tandem ductus

e Chryſoſtom. hom. 2. in Pſalm. 90. f S. Leo. ſerm. 9. de paſſione. g Chryſolog. ſerm. 4. h Auguſt. ſerm. 2. ad fratres.

spirito, illam animæ sentinam, poenitentiae sacramento exhaurire statuisset, & jam sese ad confessarii pedes abjecisset, de repente ita totum exhorruisse, ut ne verbum quidem eloqui posset: adeo ipse quæ contraxerat debita, enormia, & illi in immensum excrevisse videbantur, ut nec rationem inire, nec proloqui valeret; sed foro isti conscientiae cedere, in animum induceret: hærebat nimirum in equuleo; tormentoque pudoris, & licet dolor oculos solveret in lachrimas; linguam tamen suis vinculis adstrictam tenebat pudor: donec tandem ea mens injecta est, ut quas eloqui lingua non poterat, omnium scelerum rationes, ad calculum revocaret, & in charta conscriberet: quam cum uberi stera aspersam, tremula manu confessario obtulisset, reperit ille, dum evolvere vellet, omnino candidam, atque omnia scelera, velut spongia deleta. Id plerique miraculum extollunt, id omnes jure admirantur, & deprædicant; ast illud nimium, quantum exsuperat, quod Indies fieri, certa fide tenemus: maculas noxæ lethalis, viperino, & cerberæo felle, ungue adamantino, animæ insculptas, poenitentis lachrimis deleri. O miraculum longe excelsum! prodigium longe divinitimum! & digito Dei dignissimum! candor hic nitidissimæ papyri, animum deteritæ oinni labe, longe candidissimum significabat. Si quæ turpis macula, pretiosæ vestis aspersa est, moris est, ut chartæ bibulæ madefactæ, carbo ignitus inferatur, qua omnis macula deleatur. Magdalena tota liquitur in

lachrimas, tota lachrimis madet, cor intus carbonis instar igniti ardet, & plorat, atque hac ratione omnes animæ maculas delet; ita & nos, inquit Chrysostomus: *a Si doleamus, & contristemur, peccati magnitudinem minnimus; sepe vero etiam funditis ipsum DELEMUS.* Ejusdem omnino generis est, quod in S. Basilii vitalegimus: Mulier erat, quæ multis annis innoxie vixerat, sed amisso tandem marito, & pudorem, & integritatem amiserat. Abierat in eo scelere complures anni, quibus exactis, quantum Domino suo deberet, attentius secum recolens, ad debiti contracti magnitudinem ita expavit, ut nullis se verbis exprimere posse omnino statueret. Dum divino lucis radio collustrata, hoc opportune consilium cœpit, ut bene longam peccatorum suorum seriem, potius chartæ, quæ non erubescit, committat, claudat, obsignet, & clausa, ritèque obsignata Episcopi sui manibus tradat. fecit, & suo indulgens pudor, suis ubertim lachrimis, peccata scribit in charta, obsignat, & plumbo probe obsignata D. Basilio defert, multum orans, & obsecrans, ne chartam aperiret; sed unum tantum à Deo, superisq; suis impetraret horationibus, ut quidquid erat in ea exaratum, divina indulgentia deleteretur. Tergeversari primo sanctus Pater: Verum ubi videt aggerari preces, ingeminari lachrimas, & omni commiserationis genere vim quodammodo fieri, flectit & ipse sese, & in genua provolutus, diuque

a Chry'st hom. 7. ad pop.

b 2

Deum

Deum precatus, chartam recludit, videtque omnia peccata deleta, uno duntaxat excepto, quod gravius, & atrocius reliquis, extrema hærebat in linea. Ex eo S. Præful causatus, quod suæ videbatur infirmitatis, mulierem ad B. Ephrem remittit, ut qui plus apud Deum, Superosq; posset; sed & hic, quod erat submissionis, se peccatorem dictitans, ad S. Basilium delegat.

It mulier, & ultro citroque viam metitur, gressuque concitato Basilium requirit; sed ô fortunium infortunatum! jam vitâ functum reperit, & solenni pompa ad sepulchrum deferri videt: amarè queritur, multaque comploratione, & muliebri ejulatu defunctum Præfulem, quasi deserti patrocini inculat, chartamque male obfignatam supra pheretrum projicit: quam cum unus è Clericis resignasset, nihil in ea scriptum invenit: scilicet e-luerat, & deleat quid quid in ea fuerat exaratam. Hoc cælestis prodigii miraculum, & longe sublimius, quisq; vestrum, gratiæ cælestis adjutus patrocini, in anima operari potest. Hæc divinæ misericordiæ ostenta, toties peraguntur, quoties tuis lachrimis, omnia in libro mortis scelera, & iniquitates conscriptas, deles breviter, sed potenter hortatur a August: *DE LE quod fecisti*. Sed erit forte è vobis nonnullus, qui oculos suos punice sicciore queratur, nullam se unquam pro peccatis lachrimulam fudisse atque adeo anxium se, an peccata deleta sint? Ad querelas, & quæsitum responderet S. b Thomas. *Dolor interior, præminet do-*

a S. August. cap. 22. in Joann. b S. Thom. 1. 2. q. 35. a. 7.

lori exteriori: & intra: dolor interior, potior est quam dolor exterior: cujus signum est, quod etiam dolores exteriores, aliquis voluntarie suscipit, ut evitet interiorem. Quem dolorem internum S. Climacus tanti facit, ut gradu 7. scriptum reliquerit: *marentium dolorem ac gementium, pluvius aestimari, quam lachrimas, puto quod & Deus sic judicet*. Quam verè hic sentierit, patet ex eo, quod, ejusmodi dolorem cælestis Pater coram S. Catharina Senensi, *c ignitas, atque cordiales lachrimas appellavit, dixitque non esse efficaciam minoris, istum fructum ignitarum hujusmodi lachrymarum, quam sit iste lachrymarum oculorum, imo frequenter esse amplioris efficaciam, juxta mensuram amoris*.

Quare, error gravissimus est, in exterioribus illis lachrimis, verum dolorem, sinceramque contritionem consistere, cum illa sæpe ex complexione tenerâ aut humida ex pia musica, ex motivo naturali, quod per se ad confessionem non sufficit promanent. Experimentiâ quippe non semel compertum est, dum sacerdos quispiam carcerem adit, dum reo ad supplicium damnato aures præbet, tantis gemitibus lachrimis, lamentis, cum peccata sua enarrare, ut totus in lachrimas colliquescere videatur; hujus tam ulteris fletus, si causam percuncteris? dicet, quia in flore ætatis, manu carnificis, tam infami morte plectendus, quia uxorem & liberos eodem infortunio involvit. Filia corrupta in illo sacro Confessionis tribunali, imbres lachrymarum fundit: quid causæ? quia apud parentes, propinquos,

c Cap. 9. Dialog.

vicinior, tam gravi infamia notatur: Famulus, ancilla in furto deprehensa, gemitibus inenarrabilibus, largissimo fletu crimen suum confiteatur? at è quo fonte hæc tam uberes lachrimæ scaturiunt? quia domo deturbanda, grati poteris Domini, aut Dominae excidit, quia spes lucri præcisa. Quare tales lachrimæ, quamcumque copiosæ, ne minimum veniale delere valent. Sed pete cum Augustino: a *Da mihi queso* (Domine Iesu) *lachrimas ex toto affectu* INTERNAS, quæ ex fæditate peccati, ex injuria in Deum admittæ, ex timore poenæ, à Deo vindice infligendæ, aut ex ardentissimo motivo infinitæ illius bonitatis profluant, hæc sunt spongia, quæ delet omnes iniquitates nostras. Hic verus, & sincerus dolor nisi accesserit, hæc interitæ compunctionis lachrimæ, nisi fuscæ sint, peccatum non delebitur: frustra quis in confessione peccata exponit, frustra quis in pauperes opes effundit, precibus vacat, jejunii se conficit, flagellis usque ad sanguinem in se scævit, facilius tibi via ostenditur. Audi disertissimum, ac divinissimum illum Antiochensem b Antistitem: *dicam tibi quid valeant lachrima: Martyres sanguinem fundunt, peccatores lachrimas fundunt, Meretrix illa non sudat sanguinem; sed fontes lachrimarum profudit; ET DELEVIT peccata sua.* Has tu peccator, tu perjurus, tu blasphemus, tu fornicator, tu scortator, tu adulter funde, & gravissimas iniquitates tuas deesse: cum vel unicum veniale mereatur, ut tota vita deficiatur; stimule hic esse possunt, viri sanctimonia vitæ conspicui,

a Aug. Medite. 37. b Chrysost. in Psal. 52.

qui levissimas noxas veniales, perpetuo deflebant; quod colaudans Gregorius ait: *c quanto electus quisque majori sanctitate præeminet, tanto magis de his, sine quibus hæc vita non ducitur venialibus peccatis dolet.* Unde nemo quisquam mirabitur, nostrum fratrem Alphonsum Riquieuz, uti in vita ejus manuscripta legitur l. 1. c. 3. ita abhorruisse, & deflevisse d quamvis venialem noxam, ut cum ei amarissime sua peccata deflenti, Christus Dominus aparuisset cum S. Francisco, & nonnullis aliis Sanctis, & S. Franciscus interrogasset, cur fletet? respondisse: quomodo non fleam, perspectam habens gravitatem, peccatorum meorum? quando, quidè unum veniale peccatum, contra Deum commissum, mereatur ut tota vita defleatur, Quo dicto, visio illa disparuit, & in eo nova quædam lux remansit, quæ tota vita duravit, cum odio omnis peccati: Ut cum ejus periculum se offerret, cum maximo fervore à Deo peteret, ut potius penam inferni pateretur, quam in unam culpam Venialem prolaberetur. l. 2 c. 6. dicitur: inter monita, quæ sibi præscripserat, unum fuit, ut tale propositum ter die renovaret per longum tempus, & si fieri posset per horam integram, præsertim in materia castitatis, ne unquam unum veniale peccatum contra illam addmitteret. Idem factitabat teste Hieronymo e S. Paula, quæ ita levia peccata plangebatur, ut illam gravissimorum criminum crederes rem; tamque assiduam

e S. Greg. in ps. 2. penit. d. Lane. opusc. 16. c. 2. n. 22. v. S. Hier. ep. 27. ad Eust. ch.

& perpetuum voluit esse, de peccatis propriis dolorem Lactantius ut jubeat Christianum in Sacrificio laudis, a nihil aliud precari, nisi peccatis suis veniam, dicet nulla sint. Id ipsum fixum, statumque erat Seraphico Franco, assiduo plorare, & per acutus contritionis & lachrimas, quotidianos defectus extergere, illud credo Augustini monitum securi: *hæc continue dolendum est de peccato; quod declarat ipsa distinctionis virtus: penitentia enim est poenam tenere, ut semper puniat in se ulciscendo, quod commisit peccando.* Estq; Deo per accepta hæc peccatorum nostrorum, etiam levium, perpetua cum intimo doloris sensu recordatio, quem admodum scribit S. Udo in Vita S. Gerardi Comitum l. 2. c. 16. *Peccata sine quibus humana conditio esse nequit, quæ nobis leviora, illi vero videbantur gravia: ita semper præ oculis studebat agnoscere, ut remissionem impietatis cordis, non ambigeret à Deo elemente, percipere, hoc est, divinitus agnovit, remissa sibi esse graviora vitæ anteaestæ peccata, ob amaram recordationem levium peccatorum suorum. Quod utinam, & vos animæ justæ, quæ etiam septies de die caditis, recogitetis & jugi fletu æmulari studeatis, atque hunc fructum poenitentia longe utilissimum, hodie colligatis.*

Lachrimis ^{S. 2.} COEPIT rigare, & in omnem vitam perrexit.

Solenter hic observandum est, cur cælestis ille Dei scriba, non dixit: rigabat lachrimis pedes ejus, quemadmodum addidit: *c tergebatur, ungebatur, ostula-*

^a Lactant. lib. divin. instit. c. 25.
^b Aug. tom. 4 de vera, & falsa poen. c. 27.

batur? Sed emphatice usus sic verbo, COEPIT rigare pedes? causam hanc subtilissimus doctorum excogitavit, quod Magdalena ubi hodie flere cepit, in omnem vitam nunquam à lachrimis temperavit: Non solum inquit Augustinus, d in domo Simonis, sed etiam post adventum S. Spiritus, hoc quidem ardentem perfecit: SEMPER enim dolebat, SEMPER in vita sua flebat, quod commiserat. Sacerdos summus, Christus Dominus, generalem omnium peccatorum absolutio-nem, ac plenariam ei remissionem impertierat: e Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum; non tamen injuriam, quam dilecto suo Iesu per scelera intulerat, Magdalena unquam obliterare potuit: exitiales illas scelerum notas, animo inustus, calidissimis lachrimis indies irrigare non cessavit, ut ne cicatrix remaneret: f Mulier flevit, & in fletu perseveravit. Idem argumentum confirmant lachrimæ Petri, de quo Chrysostomus: g Vis videre exaltam, & absolutam poenitentiam? audi poenitentiam Petri, post negationem: nam quæ ab eo gesta sunt, narrans Evangelista: egressus, inquit, flevit amare. Hic ne Petrus flendi, & poenitendi finem fecit? flevit, inquit S. Lucas, quasi jam lachrimæ illæ præteritæ exaruisissent: at Marcus in rem nostram expressius, recordatus est Petrus verbi, quod dixerat ei Iesus, priusquam gallus cauter bis, ter me negabis & CÆPIT FLERE. Ubi discrete ac dilucide divinus interpret Antonius Escobar & Mendosa: h Petrus CÆPIT, sicut Magdalena

e Luc. 7. d August. serm. 2. ad frat:
e Luc. 7 f August. in medit. c. 36.
g Chryl. in Luc. 22. egressus foras. h Escobar Mendosa tom 6. in Evang. p. 304.
la.

lachrimas profundere, & nunquam non ploravit, adeo ut teste Maximo S. Clemente canales in genis ejus exarati essent. Ambrosius post Petri lapsum, hunc uberem lachrimarum imbrem considerans, ait: *a etiam lapsus Sanctorum utilis est*: David flere cepit, & in omni vitam, etiam postquam audisset divino legato: *b transfudit quoque Dominus peccatum tuum*, flere non cessavit, per singulas noctes, lavit stratum suum lachrimis, in Hebræo, *natave fecit*, quasi ea fuerit lachrimarum copia, quas indes fundebat, ut cum strato suo, velut inter lachrimas natitaret, idque incessanter, cum subdat: *c Exitus aquarum deduxerunt oculi mei*, ex quibus verbis S. Ambrosius concludere non dubitavit, *d quod cum fletu, ipsi descenderent oculi*: *e habet enim hoc vis summi doloris*, ut cum lachrimis, oculi quodammodo videantur descendere, eo quod tanta vis lachrimarum sit, ut patentur oculi in fletum resolvit, in lachrimas effundi. Addit e Philo, & ex eo Hieronymus, e lachrimas Davidis, & Jonathæ collectas, vas, seu dolum replevisse & in terra repositam fuisse. Quod si tum temporis, amore Jonathæ, tantum lachrimarum, David fuderit, quid ni illæ ex dolore in Deum suum in vivos, & jure profluvium (ut Ambr. floquitur) proruperint, quo detestandum iuum peccatum expiaret? At quo in pretio, inulicis pœnitentis lachrimæ fuerint, ex eo manifestum est, quod Christus eas non in dolo, aut vase, g sed in pretioso calice asservatas aliquando ostenderit.

a Amb. l. 10. in c. 22. Lucæ b L. 2. reg. c. 12. c Ps. 118. d S. Amb. ser. 17. in Ps. 118 e Phil. ant. l. 4. f Amb. cit. g Gorus

Quare ad jugem peccatorum pœnitentiam, exemplo suo h S. Bernardus nos omnes efficacissime, allatis illis verbis sancti Regis Ezechizæ adhortatur, dicens: *i Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ. Oportebat inquit, si fieri posset, revivere me, ut ita loquar, de novo, qui male vixi, sed quia hoc non possum, saltem recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ meæ, faciam recogitando, quod desperando non possum.* Hæc praxis recuperandæ vitæ præteritæ, quam sanctissimi viri usurparunt, lachrymas fundunt post veniam, peccatum etiam remissum, quia semel commissum, assiduo plorant, quo spectat illud i Pfaltis Regii: *Cogitatio hominis, consistebitur tibi, & reliquæ diem festum agunt tibi*; in quæ verba Augustinus observat, primas cogitationes necessarias ad gratiam, cogitationis reliquias ad conservandam. Sic debes recedere à peccatis prima cogitatione confessus Deo, ut non tibi recedat à memoria, quia peccator fuisti. Quo salubriter monemur, ut & reliquias confessionis, diem festum, in anima agant; ut & nos præterita peccata etiam Adolescentiæ nostræ, assiduo recordemur: jugi imbre lachrimarum rigemus, & de propitiato peccato non simus sine metu. Ex qua perpetua scelerum recordatione, & dolore, fructus uberrimi colligendi sunt: *

1. Fructus humilitatis, ac agnitio propriæ infirmitatis.
2. Fructus patientiæ, ac tolerantæ quarumvis difficultatum, cum æterni supplicii nos reos agnoscamus, & misericordia Dei

h Bern. ser. in Cant. Ezech. i Pf. 75. v. 11. Eccl. 5. * 1. Fructus humilitatis.

fit, quod non firmus consumpti.

3. Fructus Gratitude in benignissimum Deum, cavendumque ne novo nos scelere ingrattissimos exhibeamus.

4. Fructus, Amor in illum qui nos in gratiam recepit, & in filios, ac hæredes adoptavit.

5. Fructus, candor mentis, ut super nivem dealbemur. Quod primum spectat; humani generis parentem (dicam an peremptorem) *emisit Dominus Deus de Paradiso voluptatis*, & ut addunt Septuaginta, *a collocavit eum ante paradisum voluptatis*. At cur non potius è tota circum Regione expulit, & in longius exilium ablegavit? Causam reddit Orator aureus: *Vt dolens*, inquit, *continuo aspectu munitur, & cautio esset in alijs ne iterum in eadem peccata incidere*. Et paulo post: *Vt & spelundo memoret esset, & inde larum faceret*; hoc nempe, ut propriæ infirmitatis memor, cautior esset, *ne iterum incidere*. Quasi nullum habere posset efficacius remedium, ad futura peccata vitanda, quam si præterita cum dolore recordaretur. Vbi illud occurrit, quod magnorum virorum testimonio, vero non absimile est: priusquam scelus in orbem intrasset, rosas sine spinis inermes vernasse; at post peccatum sentibus inhorruisse. Hæc ut alios omittam, maximi præfulis Mediolanensis doctrina est, qui l. 3. c. Hexam. c. XI. sic ait: *Surrexerat ante floribus immixta teneris, sine spinis rosa, & pulcherrimus flos sine ulla fraude vernabat*. Quod autem spinæ postmodum adnatæ sunt, alias inter rationes, hanc ad præiens institu-

a Gen. 3. v. 23. b Chryf. st. hom. 18. in Gen. c. Amb. l. 3. Hexam. c. XI.

tum, peraccomodam adducit, ut spinæ de suis hominem peccatis admonerent *Cum inquit, unusquisque prosperioris vite successibus gratulatur, reminisci culpam eum convenit, per quam nobis in paradiso amantate florentibus, spinæ mentis, animiq; sentes, juve condemnationis adscripti sunt*. Ut igitur hinc humilitatis fructum legamus, subdit: *irruiles igitur ô homo licet, aut splendore nobilitatis, aut fastigio potestatis, (aut quod longe sublimius) fulgore virtutis, semper TIBI SPINA PROXIMA EST; SEMPER INFERIORA TUA RESPICE, (& anterioris vitæ delicta) super spinas germinas*. Sunt qui velint rosam prius candidam prodijisse, sed ubi se spinis asperam sentibus horridam circumspexit, totam erubuisse. O pœnitens animal, *Spinæ* ut loquitur d. Augustinus, *in peccatis significatur; quoties candoris pristini deperditi recordaris, utinam salubri rubore suffundaris! & dicas cum Propheta: tota die EVERECUNDIA mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me: etenim ERUBESCENTIA ipsa partem habet remissionis*. Quoties admissi quondam sceleris reminisceris, toties in affectus erubescentiæ, confusionis, humilitatis, modestiæ, erumpe: *Oportet, g* inquit Chrysofostomus, *recordari nos priora delicta, etiam ea de quibus veniam consecuti sumus: ut intuentes quod ingentem molem debiti nobis remisit Deus, & amplius eum diligere possimus, & VERECUNDIAM, pudoremq; concipere, atque ex his corde compungi*. Quidquid gloriæ laudis, æstimationis à donis na-

d Auguit. tom. 4. quæst. novi & verer. testam. c. 41. e. Pl. 43. v. 16. f. Aug. tom. 4. de vera & falsa pœnit. c. 10. g. Chrysof. l. 2. de compunct.

turæ, aut gratiæ accesserit, interioris conscientiæ spinis compunctus erubescere, illudq; tecum tacitus expende; si scirent quid ego in Deum meum deliquerim, quam gravem noxam admisserim, omnes me velut periploma abominarentur, nam ut vere Hipponensis a Antistes: *animus male sibi conscius, novit se non habere, quod alij ignorantes illi tribuunt.* Quoties te in habitu sancto conspicuum, quoties te doctrinâ & scriptis clarum, quoties in Cathedra, Pauli instar discretum suspiciunt, admirantur, & venerantur, toties antea actæ vitæ labe, quas teste Deo admisseris, tibi proponas. Paulus postquâ in gratiam redisset, jam factus vas electionis, jam in Apostolicæ dignitatis culmen erectus, jam factus Doctor gentium, & Hieronymus b ait: *Paulus tuba Evangelii: rugitus Leonis, flumen eloquentiæ Christiane, ne se efferreret, prioris vitæ suæ maculas oculis subijciens, altos spiritus demisit, dicens: non sum e dignus vocari Apostolus, quoniâ persecutus sum Ecclesiam Dei.* & rursum: d prius inquit, *blasphemus fui, & persecutor & contumeliosus, & alibi vocat e se Sanctorum, hoc est Christianorû minimum, & quod amplius: peccatorum f primum, hoc est maximum.* Vnde Chrysostomus: *Ea Sanctis consuetudo, qua perperam fecerunt, expendunt quotidie, deplorant, omnibusque ob oculos ponunt. Talis est hic sanctus noster, peccata sua vel nemine impellente, perpetuo versat, atque decantat.* Vbi nota illud, *perpetuo; quidquid titillationis vanæ glo-*

a Aug. l. 12. de civit. c. 8. b Hieron. in apolog. ad Pamm. h c 1. Cor. 15. e 1 Tim 1. e Ephes. 3 f 1. Timoth. 3 Chrysost. hom. viii in post. epist. ad Corinth.

riæ, Paulo suboriri poterat, aut à raptibus, aut ab humanis laudibus, aut à gratiis gratis datis, unum omnibus se utum obijci ebat memoriam præteritorum: *quâ persecutus sum Ecclesiam Dei.*

Itaque quisque vestrum, quidquid boni fecerit, quidquid virtutis exercuerit, quidquid austeritatis assumpserit, id secum reputet: sed Deum meum temulentia, Deum meum adulterio, perjurio, blasphemia &c. persecutus sum; illudq; Senecæ, quamvis in re dissimili, sibi usurpet, qui Alexandri immane facinus inducit, quo Calisthenem e innocentem, barbarum in morem crucidavit: *hoc est, inquit, Alexandri crimen æternum quod nulla virtus, nulla bellorum felicitas redimet: nam quoties dixerit, occidit Persarum multa millia, opponetur & Calisthenem; quoties dictum erit, occidit Darium, opponetur & Calisthenem; quoties dictum erit, omnia Oceano tenus vicit, dicitur, sed & Calisthenem occidit; omnia hæc antiqua Ducum, Regumque exempla transferit, ex his quæ fecit, nihil tam magnum erit, quam scelus Calisthenis.* Ita quisque in animum inducat suum, si grave quodvis crimen, vel semel admisserit, hic Adolescens, ille mercator, caudidicus, senator, quidquid recte egerit, si quid Eleemosynæ erogarit, si quid pietatis exercuerit, si omnibus imitationi, & admirationi fuerit; hoc semper animo volvat; sed & Virginem violavit, sed & perjurium admisi, sed & fraude illum circumveni; atque nam corrumpti, innocentem oppressi. Hoc satis erit ut non evanescas, sed in omnibus de te modestè sentias, humiliter geras. d Seneca quaest. natur. l. 6. c. 13.

Illud quippe verissimum S. Ioannis a Climaci documentum est : *memoriam peccatorum perpetuam, esse humilitatis opificem.*

b Alter fructus ex jugi memoriâ delictorum, ut quidquid adversi irruerit, patienter toleremus, & identidem ingememus: hæc omnia venerunt super nos, quia peccavimus tibi, & non obedivimus præceptis tuis.

Quemadmodum olim fratres Ioseph, durè ab eo excepti, & in carcerem coniecti, memores sceleris, quod in fratre admiserant, palam confitebantur: *d Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustias anime illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus, idcirco venit super nos hæc tribulatio.* Dicamus & nos, & intimo corde confiteamur: *merito hæc patimur, quidquid tentationis, tribulationis, afflictionis, quia peccavimus, in fratrem nostrum, benignissimum lesim.*

Verum enimvero, hic mihi animus non est probare, ut peccator sibi persuadeat, omnia flagella, ac mala, ob scelera perpetrata, à vindice Dei manu sibi intentari (quod alio spectat) sed (uni rei more nostro insistendo) ut ubi etiam peccata remissa sunt, pœnitens in animum inducat, quidquid procellæ, aut tempestatis immisum fuerit, longè e graviore cõmeruisse, juxta illud: *c Equo animo pœnam, qui meruerit ferant.*

Ut quid David potentissimus ille Rex Israel contumacem illam linguam vilissimi mancipii non compefcuit? Unde ei hæc mansuetudo, & injuriarum tolerantia, quas Semei in eum coniecit? *obmutui, inquit, & humilitatus*

a Clim. grad. 22. *b* 2. Fructus. patientia. *b* Tob: 2. 3. v. 4. *d* Gen 42. c. Uyd.

sum fac mox subdit: & dolor meus renovatus est. Quis dolor renovatus est? præteriti adulterii cuius tunc recordabatur, ut annotavit Theodoretus, cuius hæc paraphrasis: *convictiis affectus, PECCATI MEMINI, & stimulis à peccato emissis configebam, reputans hæc esse causam, cur ego maledictis afficiar, & tyrannide opprimar, & à regibus domibus exactus fugere cogar.* Ab hac peccati memoriâ, hæc verba mansuetudinis plena emanarunt; *g Dominus præcepit ei, ut malediceret: quia centuplo, & millecuplo plus merui; idcirco subjungit idem Theodoretus: peccati memoriam habet hæc clausula.* In hanc sententiam audiamus Pontificem virtute & eruditione maximum *h* Gregorium: *David, inquit, exurgente contra se filium fugiens, reduxit ad animam malum quod patravit, & equanimiter pertulit.* Ac tandem ad nos sermonè convertens, hortatur: ut si quid adversi obvenierit, si linguis virulentis impetamur, si calumniis proscindimur, si citra culpam rixis, & jurgis obruamur, peccata, eorumq; reatum, in memoriam revocemus; *tum, ait, illata convicia bene tolerantur, cum in secreto mentis, ad mala perpetrata recurrimus: leve quippe videbitur quod injuria percussimur, dum conspicimus (in mentis oculis) quia pejus est quod meremur.* Si Morbi, si paupertas, si jactura bonorù, liberorum &c. nos affligant, *leve videbitur quod his malis percussimur, dum conspicimus, quia pejus est quod meremur.*

Est qui tibi grave damnum intulit, est qui procaciter famam violavit, est qui falso te traduxit, qui in faciem cedit, sentis graves

f Psal. 38. *g* 2. Reg. 16. v. 10. *h* Greg 130. mor. 6. 17. *i* Greg. ibid. 15: 2

iræ motus effervere, sanguinem ebullire: nosti qua ratione valeas restinguere? idem Doctor frigidam affundit: a quasi aqua ignis extinguitur, cum surgente furore animi, sua cuique ad mentem culpa revocatur. Dum recordaris te peccante, Deum non illico in iras exarsisse, fulmina cælo evibrasse; sed benigne te in gratiam acceptasse. Quapropter aureum illud monitum inculcat Chryso-
stomus: b peccata nostra in memoria retinere debemus (& desiere) non enim solis ista extinguimus; sed fit ut inde adversus omnes homines, mitiores efficiamur, & Deo cum majori benevolentia inserviamus: ineffabilem ejus humanitatem, existismodi memoria perspicientes.

Tertius e fructus gratitudinis, ne novo scelere nos ingratisimos exhibeamus. Anima peenitens que nunquam non animo volvit unde, quo devenerit: quam horrenda & immani abyfso erepta, quanto præcipitio & alta voragineeducta, noctu diuq; jure meritissimo exclamare poterit; *Misericordia Domini, qui non sumus consumpti: aut cum Pfalte Regio: nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset ab inferno anima mea.* Aut illud Hipponensis Antistitis identidem ingeminet: *gratia tua deputo, & misericordia tua, quod peccata mea tanquam glaciem solvisti: gratia tua deputo & quæcunque confeci mala: quid enim non facere potui: & omnia mihi demissa esse fateor, & quæ mea sponte feci, & quæ te dote non feci.* Assiduo secum ruminet, quibus vinculis, qua servitute & tyrannide exemptus, in libertatem filio-

a S Greg. l. 20. mor. c. 5. b Chryso-
 st. serm. de debitore decem mill talent.
 c Fructus gratitudinis. V. August. tom 4.
 de vera & falsa penit. c. 14. Thren. 3.
 v. 22. Psal. 93. v. 17. Aug. l. 2. conf. c. 7.
 & S. Thom. 22. q. 106. d. 2.

rum Dei restitutus sit, & cante-
d anima nostra sicut passer erepta est ac laqueo venantium: laqueus contritus est, & nos liberati sumus.
 d Hæc Augustinus gratissima animi recordatione, perpetuo volebat, atque hiic vinculis expeditus, Deum jugiter laudabat: *e Rupisti Domine vincula mea, nec ultra se laqueis diaboli implicavit.* Quin & quisque vestrum metis oculis objicit, è limo profundi eductus, quam sibi, Deo, & hominibus horrificum spectrum exstiterit, ac veteres sordes aver-
satus, cum sponsa sanctè obtinetur: f expoliavi me tunica mea, quomodo induay illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? Efficax in hæc verba motivum excogitavit Bernardus: *Si dixerit mihi Iesus, dimittuntur tibi peccata tua, nisi ego peccare desiero, quid proderit? Exui tunicam meam, si reinduero eam, quantum profecerit sine dubio recedenti, quam jacenti deterius.* Si reus, Marte, vel arte se è carcere proripuerit, & iterum in manus incidat, quid exspectandum, nisi ut arctiori carcere, & gravioribus vinculis mancipetur? hoc si peenitens omnis serio retractaret, tam execrandam scelerum recidivam facile devitaret. Quid, quod g inanis est penitentia, quam sequens culpa coinquinat, & nihil profunde lamenta, si replicantur peccata. Sicut homo perduellis, infamis proditor principis, aut Regiæ prolis sicarius, à Rege in gratiam receptus, in hæredem regni, & filium adoptatus, tam stupendæ benignitatis, ac benevolentiæ oblitus, in ipsum regem sicam vibrare non reformidet, quid hac ingratitude magis inhumanum
 d Pf. 123. e Aug l 8. conf. c. 5. f Cant. 5.
 Bern. serm. 3, in Cant. g Aug.

quid magis barbarum, excogitari posset, quibus quamq; exquisitis tormentis eum dignum non judicabitis? Profecto de his sapienter sapiens, sic Deum loquentem inducit: *a in duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi advenit: Vir beluator deficiens per inopiam, & vir sensatus contemptus: ET QUI TRANSGREDITUR à JUSTITIA AD PECCATUM, Deus paravit eum ad thomphaam.* Id est, ut Sanchez, Dionys. Carthu. & alii, ad supplicium aeternum.

Hoc vos rogo quotquot estis, quos benignus Deus non semel, sed iterum, & sæpius intra viscera misericordiae suae complexus est, expendite, & severissimam Dei manum, si tanti beneficii oblivio vos teneat, merito expavefcite. Illud enim Theologorum ac SS. Patrum judicio longe omnium gravissimum peccatum, & ut b Paulus loquitur: *impossibile est eos qui semel participes facti sunt Spiritus Sancti, & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam.* Joannes e Medina Theologus non vulgaris, recidivam hanc tam grave peccatum esse asserit, ut sua malitia ob ingratitude peccatoris, exequet hoc unum omnia peccata ante remissa, & juxta illud d Petri 2. *melius erat illi non cognoscere viam justitiae, quam post agnitionem retrorsum converti:* Sententiam suam confirmat exemplo illius nequam, cui Dominus omne debitum dimiserat; ubi tamen ille gratiae sibi factae immemor, peccavit in conferuum suum, totum debitum quod dimiserat, rursus exegit; Hæc omnia gravissima

damna & supplicia, eradit pœnitens, qui ut monet e Bernardus: *timet quidem pro accepta gratia, amplius pro amissa, longe plus pro recuperata.* Ea propter supremus Iudex gravissime interminat: *nisi pœnitentiam habueritis, omnes simul peribitis.* Non ait nisi pœnitentiã egeritis, sed habueritis: habere enim importat retentionem & possessionem quandam.

Quærit S. Thomas 3. p. q. 84. a. 8. utrum pœnitentia durare debeat usque ad tempus vitæ? & respondet: *Duplex est pœnitentia, scilicet interior & exterior; interior quidem pœnitentia est, qua quis dolet de peccato commisso, & talis pœnitentia durare DEBET USQUE AD FINEM VITÆ.* Semper enim debet homini displicere quod peccavit. Exterior pœnitentia est confiteri sacerdoti, & satisfacere pro peccatis, & hoc non oportet quod duret, usque ad finem vitæ; sed ad tempus determinatum, secundum mensuram peccati; & in solutione ad primum: *Vera pœnitentia, non solum removet præterita peccata, sed etiam præservat hominem à peccatis futuris; Vnde oportet in homine PERSEVERARE PÆNITENTIAM, ne iterum incidat in peccatum.* Verum illud, quibuscumque pelle et illecebris, irretiti blanditiis, circumventi lenocinijs, B Mariæ de Victoria usurpemus: *mi Iesu, non amplius peccatum, non amplius peccatum mi Iesu.*

Quartus fructus, g Recordatio delictorum præteritorum, accendit pœnitentem animam in amorem Dei. Augustinus: *Recordari volo transactas scditates meas, & carnales corruptiones animæ*

a Eccl. 26. b ad Heb. 6. c Medina de pœnit. tom. 3. q. 9. d 2. Petri 1.

e Bern. in sent. f In vita. g 4 Fructus Lachrimæ amoris, h Aug. l. 2. conf. c. 1.

mea: non quod eas amem; sed UT AMEM TE DEUS MEUS. Hoc ipsum in paxim redegerunt insignes pietate viri, & fœminæ, qui ex memoria criminum suorum, toti in divinum amorem exarserunt, ut de S. Theresia, Catharina Senensi, B. Angela de Fulgino, de SS. Patriarcha nostro Ignatio, alijsque legitur. Hic profecto ita totus lacrimas, abibat, ut focu libellum supplicem (quem inquit Lancicius a Romæ vidi) Pontifici, obtulerint, quo ab horis Canonicis, Ignatium absolvi postulabant, ob periculum cæcitatæ, quod ex copiâ lacrimarum timebatur. Ignis siquidem divini amoris, qui in ejus pectore æstuebat, has suavissimas aquas tugiter distillabat, facit huc tymbolum, quod olim b Academicus quidam depingi, ut pœnitenti lacrimas amoris exprimeret, curavit: vasi aliqua torio ignem subiectum depinxerat, cum hisce versibus, Magdalensæ nostræ convenientissimis:

Ec quid adhuc debitas? testis sit

lacrime flammæ

Semper ut ocluso stillet ab igne liquor.

Quam pauci hanc saluberrimam eliquandi, & distillandi artem callent! quid mirum si ne gutta, nec stilla ex oculis decidat si intus in corde, amoris ignis non ardeat? qui ut tandem succendi possit, ferventissimus præful faces subdat: *Amore amoris tui e (mi Iesu) facio illud, recolens vias meas nequissimas, in amaritudinæ recogitationis meæ, ut tu dulcescas mihi, dulcedo non fallax dulcedo felix, & segura.*

a Lancicius opusc. spirit. tom. 1. pag. 181. n. 3. 22. b Calamat. Selva, di concetti disc. 35. n. XL. c August. l. 2. conf. c. 1.

Verum notanda quædam circa hunc dolorem, & recordationem de peccatis gravioribus, potissimum in materia lubrica Monitum primum à cœlesti Sponso datum d Catharinæ Senensi: *noli inquit, ipse desectus in particulari considerare, sed in generali, ne mens inquinetur, sive contamineatur, in recordatione particularium atque turpium peccatorum, idque ne antiquæ species, & veluti sopiti ignes resuscitentur, quod & suos monitos voluit Bernardus, agens de peccato per pœnitentiam deletio: Sic de cetero inquit, insit memoria, ut eam nullatenus decoloret.*

Alterum monitum à Cœlesti Magistro datum eidem Virgini Senensi, nobis maxi me salubre: *Insuper admonet, ne homines retineant in se considerationem, solum modo peccatorum, sive in particulari, sine memoriâ sanguinis & magnitudinis divins misericordiæ ne inde veniant in confusionem.* Ut attenda simul immensa Dei misericordia, & infinito sacratissimi sanguinis pretio, pusillanimitate, inquietudine, anxietate non doijciamur, quales complures miseras animulas reperire est, quæ de peccatis sæpius etiam sacra exomologeti expiatis, semper dubiæ, semper anxix, nec sibi, nec confessario vices dei gerenti acquiescunt. Expendant illæ quia maior est clementia ejus, & bonitas, quam nostra malitia.

Alias, inquit, si notitia sui, & consideratio peccatorum non condiretur memoria sanguinis atque misericordiæ, homines pertingerent ad desperationem, & aternam damnationem.

d In dial. c. 66. e Bern. serm. de convers. ad Cleric. c. 23.

b 7 Demum

Denum cum Augustino lacrimas amoris postulet, & sic Deum paucis exoret: *da mihi evidens signum amoris tui, irrignum lacrimarum fontem jugiter manantem, ut ipsa quoque lacrima, tuum in me testentur amorem* Hoc irriguo lacrimarum fontu, Magdalena amorem suum testata est, dum iis oculis, quibus flammam ejaculari consuevit, lacrimas quæ tuum testentur amorem profundens, ardorem libidinis in amorem divinum commutavit, & quibus antea oculis fulgura, nunc divini amoris flumina emittit.

Aula Regia Bruxellis, scitum & elegans in suo viridario exhibet spectaculum: amorem seu cupidinem arcu, & sagitta instructum hic videre est, labyrintho operis topiarii eminentem qui novo artificio non ignem, sed aquas ejaculetur. In quem, hujus ævi ingeniosus Poëta, Serenissimæ Isabellæ pudicitiam collaudans, lusit:

Non face, non jaculis, non seruis ignibus urit:

Pro jaculis frigus, pro face mittit aquas.

Arcum suum, & sagittas frengit igneas Cupido, pro iis, telis lacrimarum, divinus amor Magdalenam instruxit, ut oculi qui fulgura olim ejaculati, nunc imbres lacrimarum pluerent: iuxta illud Psal. 134. *fulgura in pluviam fecit.*

Vos Adoloscētes, & adoloscētulæ, qui faces & fulmina oculis vibratis, nunc lumina flumina fiant: atque hanc non verbosam, sed nervosam Sanctissimi Pontificis Parænesim audite. *b ad vos*

a Aug. medit. c. 36. b S. Greg. ho. 33. in Evang.

ego. ad vos oculos mentes rednite, & penitentem peccatricem mulierem, in exemplum vobis imitationis anteferte. Quæcunque vos in Adolescentia, quæcunque in juventute, deliquisse meministis, deflete, morum, operumque maculas lacrimis tergete.

S. 3.

Perenni peccatorum memoriâ, & assiduo lacrimarum imbri, penitentis animam super nivem dealbari: qui est fructus ultimus, & utilissimus.

L Intea quæ in campis expansa, b indies oculis subjungitur, frequenti aqua asperia, sensim instar nivis dealbantur. Haud aliter Psaltes Regius, hac irrigatione jugiter asperius, *Super nivem dealbatus est.* Chrysofomus in hæc verba, sic Davidem penitentem, Deumque deprecantem inducit: *non quæro solvum peccata dimitti, sed candorem pristinum meum quæro*, ut ne vestigium supersit. Hoc sapientissimi Salomonis Proverbium adumbravit: postquam enim dixit: *tria sunt difficilia mihi: viam Aquilæ in calo, viam colubri super Petram, viam navis in medio maris*, subdit: *talis est via mulieris adulteræ.* Ubi via mulieris peccatricis, postea penitentis, cum viis Aquilæ per aera, colubri super Petram, navis per Oceanum comparatur: ut enim ex his nullum vestigium relinquitur, ita ex illa, ne vestigium superest peccati; ut suavissima sua facundie Ambrosius, qui ex femina peccatrice, Virginem facit: *Post meretricem sit Virgo*, & alibi de

a S. Fructus Ing. penitentia super nivem dealbati. Ps. 50. Prov. 30. v. 18.

Samaritana agens: a novo adm-
rationis genere, mulier que ad pu-
teum Samariae Matris advene-
rat, à Christo fonte Casta regredi-
tur. Quid, quod Modestus Ar-
chiep. Hierosolymit. apud Pho-
tium scribit: Magdalenam ob
puritatem, & amorem, quo pœ-
nitens Christum complexa est,
Mariam, de nomine Despara, nun-
cupatam. Quam multi, & multæ
dolent, se hoc illibato Virginita-
tis flore privatos, quos animat i-
dem Præsul: b hæc virtus Christi
est, ut quamcumvis peccator, qui e-
jus unda se laverit, denuo in Virgi-
nem reparatus, non meminerit au-
te quid fecerit, & redi viva nativi-
tate, infantia innocentiam præse-
vat, juvenutis scelera non agno-
scat, sitque Virgo fide Christi, qui
fuerat Adulter, corruptione pec-
cati.

Considerandum in super est, ut
 peccatum sincerâ contritione, ac
 sacramentali confessione remis-
 sum sit, superesse reatum, super-
 esse habitum pravum, propen-
 siones malas, debilitatem in vo-
 luntate &c. atque adeo hanc
 terribilissimam notam, non ita in-
 duci, quin fuisse deprehenda-
 tur; hæc causa est, quod Da-
 vid incessanter clamet *amplius*
lava me. Quemadmodum enim
 inquit e Urban, Pontifex. super
 deleras (litteras nigras in pariete
 candido depictas) quædam ex ip-
 sâ litteris remanet turpitudine, per
 quâ adhuc perpendi possunt ip-
 sarum delerarum vestigia; ita & de-
 leram à Deo iniquitatem, in ani-
 ma quandâ deformitatem relin-
 quere unde adhuc perpendi po-
 test, quanta fuerit iniquitas, nisi

ille paries, sæpe sæpius dealberur,
 & anima amplius, & amplius ab-
 luatur, ut super nivem dealberur,
 id est, inquit Hugo Card. d *incom-*
parabiliter alba fiat, sine ulla ma-
cula nigredinis peccati. Hinc est
 quod iterum iterumque ingemi-
 net: *Amplius lava me;* quibus
 verbis significat se cupere ex o-
 mni parte; & undique lavari,
 ut exponit Augustinus! e *Vsque-*
quaque Domine lava me ab ini-
quitate mea. Lava, Domine, ani-
 mam meam, quæ infixâ fuit in
 limo profundî, lava intellectum,
 & densam ignorantiam nubem
 deterge, & erroris tenebras dis-
 pelle Lava voluntatem, saturatam
 fœdis voluptatibus, in omne
 malum pronam, ad bonum tar-
 dam; lava memoriam, quæ præ-
 teritorum scelerum simulachra
 assiduo, ut præsentia objectat, &
 mentem conturbat. Lava car-
 nem, quæ Deo suo spreto, forni-
 cata est cum amatoribus terræ.
 Lava omnia corporis membra,
 oculos, linguam, manus, pedes,
 quæ servierunt iniquitati, ut e-
 mundata, serviant justitiæ in san-
 ctificationem.

Ita amplius, & amplius lavit
 se Magdalena, de qua Poeta:
totum pene meum vivere flere fuit.
 Quo factum ut de illa, de Davi-
 de, de Paulo pœnitente Cardina-
 lis Damiani gloriose declamet:
Veniat nunc omnis innocentium
Chorus, & tota Virginea puritas
adunetur, qui ad istam gloriam
aspiret, nedum transcendere au-
deat?

Nunc quod nos spectat, ut &
 ipsi amplius lavari, & super ni-
 vem dealbari possimus, serven-

d Hugo Card. d. Pl. 50. e Aug. l. quæst.
 de utroque reitam. q. 217. tom. 4 f. B. Pet.
 Damian serm. de S. Magd.

a Amb. l. de Salom. c. 5. Serm in E-
 uang. Photius Biblioth. pag. 1526. b Amb.
 tit. c Urbanus Papa 2. epolog David. c. B.

tes contritionis actus, (quos Suarez noster centum indies eliciebat) frequenter usurpemus, sæpius eadem peccata per confessionem generalem, aliasque expiemus: sic enim majorem de iis detestationem, dolorem quem forte antea minus sincerum habuimus, majorem concipimus, gratiam augemus, reatum minuímus, proposita renovamus, occasiones devitamus, & super nivem dealbamur.

Quid autem iterata eorundem peccatorum confessio (modo cum dolore & proposito instituat, non quasi ex consuetudine) commodi & emolumenti adferat, è Theologis hauriamus.

Joannes Sanchez: a minus recte agunt confessarii non admittentes ad confessionem pœnitentes (quos non esse in mortali credunt) nam per Sacramentum illud Confessionis, gratiam Sacramentalem reciperet pœnitens, qua jam defraudatur, dum non admititur; defraudare autem gratia Sacramenti pœnitentem, minus justum est, quam adjuvare ad illam consequendam.

b Huc adducit Návarrí gravissimi Theologi sententiam, qui docet: quamvis nemo ad confessionem peccatorum, semel bene factam, iterandam teneatur; sanctum tamen esse iterum ea confiteri (saltem unum, alterumve quod potissimum studuerit emendare, & eradicare, quodque sibi molestissimum experitur) si devotionis causa, cum quietâ conscientia, & absque aliorum bonorum operum

a Joan. Sanchez selecta de Sacrament. disp. 31. in titulo v. n. 8. b Návarrus in summa. c. 23 n. 42.

, impedimento fiat: quia quantumvis per primam confessionem, remissa fuerit eorum culpa, frequenter tamen non remittitur tota pœna temporalis, quæ per secundam & tertiam confessionem, tollitur, aut minuitur, tam ratione verecundiæ pœnitentis, quam virtute Sacramentalis abolitionis, quæ non solum largitur gratiam, sed etiam dimittit pœnam temporalem, & sic intelligit dictum Augustini c. quem pœnitet. dist. 1. *Quanto pluribus confitetur in spe Veniæ, turpitudinem criminis, tanto facilius consequitur gratiam remissionis.* Quid? quod frequens Confessio venialium, aut etiam delicti per confessionem remissi, hominem inferno eripere, & salutem æternam conferre possit: ponamus quippe duos esse in peccato mortali, utrumque in longum tempus confessionem suam differrentem, peccati admissi oblitum esse, utrumque incidere in morbum lethalem, unum rite confiteri venialia, aut peccata alias clavibus subjecta; alterum vero non confiteri, atque ita utrumque peccati mortalis quod commiserit, oblitum, è vivis discedere. Prior salvabitur quia per confessionem de venialibus, aut iteratò confessis, indirectè absolvitur à mortali, cujus non meminit; alter certò damnatur, quia in peccato mortali moritur.

Mitto alios innumeros fructus, qui ex frequenti, & iterata eorundem peccatorum confessione, ac dolore colliguntur.

Denique, ut concludam, Magdalena quæ hic fiere cœpit, nec destitit, vestem animæ, non solum super nivem suis lachrimis dealba-

vit, sed & eandem insuper velut tot Unionibus & Margaritis exornavit. peritus etenim rerum æstimator Chrysoftomus, lachrimas Margaritis comparavit: a *Quinam autem oro illis oculis (Magdalenz) formosius, perpetuo lachrimarum tæbre, quasi Margaritarum decore ornatis?* Quam doctrinam illustris visio confirmat, quam sibi divinitus ostensam, ipso festo Magdalenz refert S. Gertrudis: *b* vidit quippe sanctam illam pœnitentium patronam, veste pulcherrima, pretiosissimaque indutam e cuius lumbi aureis floribus, mire radiantibus

corruscabant; vestis autem variis gemmis collucebat. Porro significatum est Gertrudi, tot illam gemmis ejusmodi exornari, quot peccata à se commissâ eluerat. In gemmas ergo, mirabilis atque omnipotens misericordia Dei, electorum lachrimas convertit, quæ animam pœnitentem exornant, atque condecorant. *d* *Nos ergo, nos illa mulier expressit, si toto corde ad Dominum post peccata redeamus, si ejus penitentia luctus imitemur; Si quisque vestrum hic lachrimis super nivem fuerit dealbatus, in altera vita, veste gloriæ tot gemmis, & Margaritis corruscante condecorabitur.*

d Greg. hom. 33. in Euang.

a Chrysoft. hom. 30. in Gen. *b* In fin. S. Gertrud. *c* *d* *e* 45. *c* Doutermans amor increat. p. 248.

F E S T U M
SANCTI IACOBI MAJORIS

Abſis gloriari, niſi in CRUCE. Gal. 6.

Præclarum inſigne orientum, Lucret. l. 5.

A R G U M E N T U M.

VEra, ac Germana nobilitas, non à famoſis, ac fumoſis Majorum imaginibus, originem duxit, ſed ex præclaris, ac heroicis propriæ virtutis facinoribus, ut avita virorum Principum, ac bellicoſorum Ducum inſignia, & gentilitiæ teſſeræ teſtantur; quæ ut nobiliſſimum familiis illuſtriſſimæ obtigerint, potiſſimum tamen

men hodierna luce, Equitibus sancti Iacobi, ^a *præclarum insigne cruentum*, tesseram Crucis Christi, de qua Paulus merito gloriatur, gratulabor: cuius gloriæ ardor, si & vos inflammet, omnes quotquot estis, Equites *de Sano Iago* efficiam: nec minore vos honore afficiam, quam olim principem regni sui Assuerus, dum equo regio insidere, ac palam proclamari iussit: ^b *sic honorabitur, quemcumque voluerit Rex honorare*. Equus siquidem regius, ut ^c S. Thomas docet, Crux est. hac ubi cælum investiti fueritis, omnium una beatorum civium vox resonabit: *Sic honorabitur, quemcumque voluerit Rex honorare*. Quam gloriam, & honorem, ne in terris etiam, suis, Crucis militibus denegasse videatur, illud beneficii, quod nemini Sanctorum, nobilissimo ac Illustrissimo Hispaniarum Apostolo impertivit, ut *sepulchrum* ejus, præ omnium aliorum sanctorum, teste Bonaventura, ^d *esset gloriosum*.

S. I. Nobilitas, ac gentilitia signa, per ardua, & Heroica facinora, recte ac rite comparantur.

S. II. Inter omnia nobilitatis insignia, maxime elucet CRUX: e quibus INSIGNIBUS INSIGNIS eques S. Iacobi efficitur.

S. III. Absit gloriari nisi in CRUCE. Gal. 6.

S. IV. Erit sepulchrum ejus GLORIOSUM Isa. II.

^a Lucr. l. 5. ^b Esth. 6. ^c S. Th. in 1. Pet. 4. ^d Bon. Festo S. Jac. ^e Lucr. l. 5.

F E S T U M

S. IACOBI APOSTOLI.

Absit gloriari nisi IN CRUCE. Gal. 6.

Quæstio curiosa, primos parentes

nostros, eorumque Nepotes, & abnepotes, terræ colonos extitisse, ac in sudore vultus sui, eam excoluisse, unde quidam:

*Als Adam spitte in Eva span/
Daer was dan den Edelman?*

Unde ergo nobilitatis splendor,

dor, Comitum, Baronum, Marchionum tituli? unde Illustres familiae, gentilitiae tesserae, ac insignia profluxere? non aliunde quam à robore, à magnanimitate, à virtute, à praclaris factis.

§. 1.

Nobilitas, ac gentilitia signa, per ardua, & heroica facinora, rectè ac ritè comparantur.

AC primum quidem, a quid causae existimatis, tot heroum insignia, Leones, Ursos, Apros, Tigres, aliaque ferocia animalia referre? non aliam reperio, quam viros Magnanimos, in venatione primum se fortes, strenuos, audaces subinde, Duce ac Principe inspectante ostentasse, ac cruenta istiusmodi ferarum capita, dum ut opima spolia Dominis suis deferrent, eo honore decoratos, ut inter insignia referrent. Virtus quae in venatione praelusit, in Martis Palaestra, in atrocissimis praeliis incrementum sumpsit, & maxime eluxit: atque haec est arena, hic campus, qui viros fuso sanguine, & mille adverso pectore exceptis plagis, vere Nobiles fecit. Ab hac bellica fortitudine omnes tituli, omnia insignia, gentilitiae tesserae, illustres Cassides profluxere.

Quid Davidem, pauperculum opilionem, Regis generum effecit? nisi excelsus ille animus, invictum animi, corporisque robur, quo Leonem & Ursum,

^a P. Petra Sancta de Insignib. Hopingus de jure Insignium cap. 9.

quo gigantem prostravit? quae Regia ejus insignia, nisi exuviae Leonis, nisi caput Goliathi? sic eum sacrae paginae depingunt, *b* Caput Philisthae habentem in manu.

Quid Juditham, totius Bethuliae dominam, ac Principem constituit, nisi fortitudo plus quam virilis? quae ejus insignia, nisi cervix Holoferni cruenta?

Vultis & vos inter nobiles censerì, inter illustres conscribi? vultis vos Domicellae, posthac *Domina, me Vrauw*, Dame, quo titulo tam multae gloriantur, & esse, & nuncupari? mulieres fortes vos praebete, Stygium illum Holofernem subjugare debetis. Si vos mercatores, medici, caufidici, praecleara nobilitatis insignia ambitis, animos Davidis induite, Leonem & Ursum, iracundiam inquam & vindictam, atque iram omnium belluarum animi ferocissimam, Goliathi instar, jugulare satagite. *1* Regum 24. Saul regnum Davidi vaticinatus est: *Scio quod certissime regnaturus sis, & habiturus in manu regnum Israel.* At unde obsecro hoc scivit? ex heroico Davidis facinore, ex illustri victoria, qua non leonem aut gigantem, sed iram omni bellua immaniolem superavit, dum hosti pepercit, nec ultus est; sed oram chlamydis rescidit, cum cervicem posset. Et haec ipso Saule iudice visa est virtus regia, unde merito insignia petenda.

Omnia Biscajae nobilitas, pro insignibus *c* habet lupos (& hoc signum gentis avitae) quibus ad aliquod familiarum inter se dit-

^b *1* Reg. 17. ^c Lobbeius de fort. Chsit. c. 3. §. 7.

cri-

crimen, additur aliud symbolum quod de more patriæ, peti consuevit ex insigni aliquo facinore. Quo in genere illud est, quod de antiquissima, ac nobilissima Lojolæ familia referri solet: hæc in scuto suo gentilicio, duos habet lupos eoque in pedes erectos, atque in ollam è camino pendentem introspectientes. Id autem hinc ortum habet. Caput Lojolæ familiæ, ab alio nobili graviter dissidebat, in cuius ades, cum inopinato esset ingressus, eumque alte sopitum, ac dormientem reperisset, nihil omnino mali illi intulit, sed ollam duntaxat (quæ forte è camino, subiecto etiam igne dependebat) abtulit, ut vel inde nosset adversarius, fuisse se in Lojolæ, id est hostis sui manu, ac potestate; & tamen etiam eo loci partitum. Ex nobili illo, ac vere regio facinore, tota Lojolæ familia, pro simbolo suo sumpsit lupos, in ollam è camino suspensam, prospicientes, ut una cum illo & a vita nobilitas, & nomen *Lobo en olla*, quasi lupus in olla, & illi quodammodo cognata virtus, injuriarum remissio, probaretur. Hæc Hispanorum Christiana fortitudo, longe illustrius, in Hispanorum Apostolo S. Iacobo seipse manifestavit: hic porro tam benevolus, tam benelicus existit, in eum qui se a excarnificandum, Herodi prodiderat, ut cum duceretur ad mortem, proditorem forte obviam complexus & osculatus, non modo omnem injuriam ex animo remiserit, sed & eam gratiam capitali hosti suo cœlitus impetravit, ut & proditor & proditus A-

postolus, pro Christi fide fortiter occumberet & Martyrii laurea, suo sanguine purpuratus, nobilis Athleta condecoraretur. Lubet hic aureo ore exclamare: b *ille clarus, ille sublimis, ille NOBILIS, ille tunc integram suam NOBILITATEM putet, si dedignetur servire vitis, & ab iis non superari*: ille nobilis, qui dedignatur, servire iracundiæ, invidiæ, avaritiæ, luxuriæ, vindictæ, & ab iis non superatur. Quæ devicta vitiorum monstra, pro insignibus gestare, gloriosissimum est. Hic certe vos omnes insignes esse, & familiam vestram nobilitare valetis: c *Summa* etenim, ut Hieronymus loquitur, *apud Deum NOBILITAS est, clarum esse virtutibus, ac præclaris factis*. Quod vel Thebanus ille vidit, qui rogatus quid de Romanis sentiret? respondit: *Romani in lanceis, Greci in eloquentia, Thebani in virtutibus gloriantur*; quanto magis Christiani! stolidi ac stulti profecto hominum jactantia, qui sibi à parentibus, ab avis, & proavis nobilitatem accersunt, atque interim imbelles ac inertes, sceleribus suis familiam dedecorant. Hinc scitè Philosophus, Atheniensi cui idam patriæ vilitatem sibi exprobranti, & Scytham quasi barbarum & immiti cœlo natum, probrose nuncupanti, respondit Anaxarchis: *mihi probro est patria, tu patria*. Perinde ac si diceret, tamen si genere, & patria minime sum nobilis; sum tamen virtute, & animi fortitudine; sed te, licet Atheniensis sis, & nobili loco nasci contigerit, vitia tamen, ac vitæ improbitas, ignobilem, igna-

a5. Antiochus hom. 116 Haræus in vita

b Chrysostr. in Mact, c Hier. ad Celant. vum,

vum, ac plane infamem reddiderunt. Qui cavillus hodierna die, in innumeros inani nominis gloriantes, locum habet: a

Feceris ipse aliquid, propter quod NOBILIS esses.

Tua te virtus, morum candor, vitæ probitas, nobilem reddant; ad hoc, ut Eugenium Papam, sumum olim discipulum excitaret S. Bernardus: b *Vindicta* inquiet, tibi NOBILE genus, quod non aliunde NOBILE, quam morum ingenuitate, & fidei fortitudine; quod sibi Principes Ecclesiæ, origine piscatores peperere. Hanc si proferas nobilitatem, præferes non ab aliis haustam, sed à te petitam; Et in hac debet esse unicus magnæ mentis labor, studiumque ostentare, scilicet non tam fumosas, quam famosas imagines, & trophæa, quam expressam in moribus, virtutum omnium formam, & præclare pro cælo Deoque gesta. Si quidem, vel gentili teste,

NOBILITAS vera est, atque unica VIRTUS

Ab hac nobilitate ne quis degeneret, aut abjecti nimis animi se inferiorem, aut indigniorem existimet, acutissimum calcar subdit Chrysostronus: c *anime* inquit, NOBILITAS quanta sit, nobis serio cogitandum, ne quid ea indignum operemur, ne coinquinemus eam illicitis operibus, ne sub carnis servitute eam subjugemus, ac tam NOBILEM, tantaque dignitate sublimem, sic crudeliter & immiseritorditer trahamus. Hæc NOBILITAS vera, atque unica virtus.

Celebris olim, & omni laude a Iuven. sat. 8 b Bern. l. 2. de confident. c Chrysostr. hom. 12. in Gen.

digna, ea vox Marii septimum Consulis, d *non possum fidei causa imagines, neque triumphos, aut consulatus majorum meorum ostentare; at si res postulet. hastas, vexillum, phaleras, aliaque militaria dona: præterea cicatrices ad verso pectore, hæ sunt meæ imagines, hæc meæ NOBILITAS.* Itaque apud Romanos, aliasque nationes, primum sibi nomen, & nobilitatem compararunt, qui virtute bellica, per mille pericula, & mortes vallum hostile inscenderunt, expugnarunt, & non indecoro sanguine purpurati, vulneribus ad verso pectore exceptis, faucii ad suos gloriosè redierunt, aut fortiter occubuerunt. Horum vel mutila membra, vel hiantes plagæ, vel fusus cruor, familiam præclaris insignibus, ac gentilitiis testèris notarunt, atque nobilitarunt.

S. 2.

Inter omnia nobilitatis insignia, maxime elucet CRUX, e quibus INSIGNIBUS INSIGNIS, Eques S. Iacobi efficitur.

REGES Navarrae pro gentilitiis insignibus, graves ferreas catenas sibi implexas, gestare consueverunt, idque ex consuetudine feliciter fortiterque confecto, sicut refert Rod. Archiepiscopus Toleraus, qui interfuit. Sic se res habet: Sanctius VIII. Navarrae Rex XXI. cognomento Fortis, qui cum Alphonso IX. Rege Castellæ, circa annum Christi 1212. Miramolinum Maurorum imperato-

d Saluth. de bello. Iugurr. e Lucret. l. 2. f Rodericus Tolet l 8 c. 9. Hæpingus de jure insignium c. 8. p. 3. 5. 8. n. 482.

rem ad Tolosam, ingenti prælio vicit, in quo ducenta Maurorum millia cecidisse fama est, Christianorum duntaxat 225. Memorant historia Hispanicæ, inter alias acies, & turmas Maurorum, fuisse unam, quæ longe ceteras, numero & viribus excederet, in qua fuit ipse Miramolinus Imp. Hujus ingentis turmæ, (quæ Imperatoris velut *guardia* erat) milites omnes ita ferreis inter se carenis colligati & connexi erant, ut ordinem aut locum mutare, vel in fugam se dare non possent; sed necesse esset, signo belli dato, impetu semel facto, aut vincere, aut simul omnes emori: eratque in media hac acie, ingens rete ferreum, Clathri instar, ad quod omnium catenarum extremitates connectebantur: ipsique reti Smaragdus in medio insertus relucebat. Quo factum, ut in memoriam tam nobilis victoriæ, Sanctius VIII. catenas illas Smaragdo inserto, pro insignibus assumpserit; Hunc vero morem colligandi inter se milites, ne fuga, cunctos, aciemque turbarent, apud Cimbro etiam viguisse, Alexander ab Alex. testatur lib. 4. cap. 7. & alii. At generosissimus Heros noster Iacobus, longe illustriori titulo sibi catenas, quasi gloriæ, ac victoriæ insignia poterit ostentare. ubi enim innumeros in Iudæâ, & Samariâ devicto Hermogene mago, subjugasset, & Christo Regi servire jussisset, pro torque aureo, vincula & carceres perpressus est. Hujusmodi equites torquari, vos omnes hodierna die evadere potestis: at torques aureos, gemmeos, adamantinos, vobis cedere pote-

stis, ex *vinculis a improperiis*; Alii *brinelli in mendicitate*; alii quibus *c vincula lugalia cura* qui *alligati sunt uxori*, vincula conjugii quæ ferrea sunt, monito Augustini: *d ament, & aurea erunt*, Religionis vincula, quibus Deo colligaris, religiosus amet, & *aurea erunt*. Austriacorum virtutem, vel ipsa muta satis loquuntur insignia, quorum hæc, Lipsio testante origo est; e Leopoldum (Ducem Austriæ) Muros Aiconis superasse, albo paludamento indutum, quod totum hostili mox sanguine tinctum apparuit, ea parte dempta, quæ baltheo tegebatur; inde factum, ut area rubicans, cum fascia, si ve segmento albo mediam dirimente, insigne deinceps Austriis esset, idque permisso, vel indultu Henrici VI. tum Imperatoris. f Consimilis prope Barcinonensium, & Aragonensium origo est, ut alibi videre est.

Atq; hæc illustris sane causa, quod multis retro sæculis, defecrent insignia. clypeosq; consuetudo tenuerit, ut nobilissima signa præclarissimarum virtutum.

Verum enim vero, inter omnia quantumvis illustria principum, Regumque insignia, inter optimatum gentilitias tesseras, nulla, virtutis, dignitatis, nobilitatis tantæ, nulla quæ majorem victoriâ peperere, quam sacratissima Crux Redemptori nostro. *Hoc præclariss. INSIGNE g eruentum*. Quicumque in Ecclesia magni, imo summi, maximique ad Tolosam, ingenti prælio vi-

a Iob. 39 b Psal. 106. e Virg. 4. Æneid. d August. in Ps. 104. e Lipsius epi cent. ad Germ. & Belg. quæ. 4. epist. 36. ex Crispiano. f Felto Ascensionis, g Lucret. lib. 5.

sunt, seu profanis, seu sacris honorum insignibus, seu purpurâ & sceptro, seu infulis pedoque venerandi, & his & illis suum à *Cruce* decus; atque ornamentum. Quod calamo suo acute, & argute, depinxit a Augustinus: *Cruce honorata est & finita est; finita est in pœnâ, manet in gloriâ: à locis suppliciorum, fecit transitum ad fontem Imperatorum. Qui tantum honorem dedit pœnis suis, quid servat fidelibus suis?* & alio loco illud idem signum, quod in Regia corona supereminet, radiatque medium inter gemmas, omnibus rubri maris anteponit Margaritis: Reges b inquit, *Signum Crucis Christi in fronte jam portant, Pretiosius Signum, quam quælibet gemma diadematis.* Id iensisse videtur Calixtus III. Pontifex, qui pro symbolo Crucem, super tricornidem tiaram Pontificiam adlegit, hoc lemmate subjecto: *Omnes Reges servient ei.*

Augustino accedit Hieronymus, qui Crucis signum, non usitatâ d *penna* extollit, dum ait: *vexilla militum Crucis insignia sunt: ardentes diadematum gemmas, patibuli salutaris figura decorat.* Cruce in labaris, Cruce in clypeis, Cruce in coronis Regiis, Cruce in sceptris fulget, Cruce in vestibus, Cruce in palliis, avitæ nobilitatis, ac heroicæ virtutis insigne. Ipsi summi Pontifices in palliis, & à tergo, & à pectore; Cruces purpurei coloris gestare consueverunt quas e Venantius Fortunatus, appellat *pallia textili Cruce Insignia*. Ab Ecclesiæ capite, seu sole, alii Christiani Heroes lusa August. in Psal. 36. b August. in Psal. 32. c Typotius, l. 1. Symb. pag. 36. d Horat. Her. Epist. 7. ad Lætiam, e Venan. Fortun. l. 2. c. 3.

cem illam hausere pietatis, & S. Iacobi comprimunt illustrissimi Equites *Crucigeri*.

Inter ordines militares Hispaniæ, primum e obtinet locum S. Iacobi, qui vulgo S. Iacobi de Spatha nuncupatur. Ejus originem ad Ramirum Castellæ Regem referunt: sub quo ad Clavigium commisso prælio, auspiciis S. Iacobi Apostoli, in equo candido niveum vexillum, rubræ Crucis figura distinctum præferentis, de innumerabili barbarorum multitudine triumphavit, atque hinc cœptum est in prælis nomen, patrociniumque Apostoli implorari (*Dios ayuda, y S. Iago*) victorque exercitus universam Hispaniam votò obstrinxit, ut ex singulis agri, vineæque jugeris, Compostellano templo, corporis D. Iacobi custodiâ celeberrimo, framenti modium, aut vini amphoram quotannis omnes penderent. Anno 1175 ab Alexandro III. Pontifice Maximo vivendi ratio sub D. Augustini Regula illis præscripta est, & optimis institutis stabilita: obliganturque voto singulari ad profligendos Mauros, & Saracenos ex Hispania, eximendosque eorum servitute Christianos. Magister ordinis, annuos redditus percipere dicitur, trecenta millia aureorum. Ex toto autem ordine, debent ad bella progredi trecenti equites, Religionem professi, omnes rubra Cruce insigniti.

Vt Equites S. Iacobi, *Chevaliers de S. Iago* longe illustrissimos, vos comprobetis, Cruce omnes insigniri debetis. Vt olim priusquam huic sacræ militiæ

i Lucas Tudenfis Marian. l. xi. hist. Hisp. c. 13. Beyerline. theat. lit. E. pag. 331. g Sandæi milit. Chr. tom. 4. pag. 117. adicri-

adscriberetur, cœlitus edoctus est B. Henricus Sufſo, Dominicæ familiæ anguſtum lumen. Hic in cella ceu cœlo ſedens, meditantique illud Iobi cap. 6. *Militia eſt vit a hominis ſuper terram*, à ſenſibus abductus, in eo orationis æſtu, raptuque, Iuvenem vidit miri decoris, qui ocreas, ſcutum, haſtam, & reliquâ Equeſtris militiæ inſtrumenta ad eum deferbat, hæc paucis præfaſtus: *Noviſ re hætenus, o Henrice, in ſacratiore illa Dei tui militia, pedites inter numeratum; modo altius evocariſ, ad Equeſtrém ſcilicet in eodem ordine: & inde ad labores, ad æſtus, ad inviſtam in maſis conſtantiam, qualem nempe decet eſſe in Militæ Crucis, & ſub ea magnarum virtutum exercitatio, & quidem:*

Primò, hætenus te ipſe prout libuit cæcidisti, durus tibi ac crudelis: deinceps flagello linguæ iniquæ cæderiſ in fama, & quæ tibi vita carior eſt, in exiſtimatione.

Deinde tibi ipſi hætenus videri potuiſti inimicus, utpote in te ſævus; at in alios benevolus, omnibus acceptus, & pergratus fuiſti: hi deinceps & fidem falent, & manus in te armabunt. Denique hætenus cœleſti manna in oratione paſtus, & quaſi lactatus ipſiſ Chriſti uberibus: poſt hæc, felle & aceto potaberis, ab lactatus à Deo, & hominibus. Atque hæc mirifica Cruce inſignitus, Equeſtris ordinis in Militia Chriſtiana, tiro Crucis adſcriptus eſt. Diſta præſagium confirmavit: nam die proximo ſequenti, cum à peractò Miſſæ ſacrificio, illa tacitus apud ſe expende-

ret; Ecce jubetur à bono genio proſpicere de fenestra, paret illico, & cernit canem, qui ore dentibusque lacerum panni ſegmentum, toto Cœnobii ambitu circumferebat, mordebat, lacerabatque; tum vocem è cœlo audire viſus: ſic aliorum, & ſubinde fratrum tuorum dentibus laceraberis, hæc Cruce tibi Henrice imminet. Quid ad hæc Vir Dei? è cubiculo mox descendit & ſegmentum illud, veluti Crucis ſuæ notam, ſymbolumque capit, affigitque pectori, eo ornatior quam Equites S. Iacobi, purpureis lacineis in Crucem decuſſatis. Neque vana illi oſtento fides; exinde in illum Cruces pluere, in pectus, in ſcapulas, quibus inſignitus, tandem tam illuſtris evaſit. Vos omnes hic pedites conſpicio, Equites & quidem Crucigeros *met een CROSADE*, ſi vultis, vos hodie conficiam.

§ 3.

Abſit gloriari, niſi in CRUCE. Gal. 6.

Ambroſius, de quo ſplendidum illud Elogium protulit Auguſtinus: a *Sed adhuc aliam excellentem Dei diſpenſatorem, quem veneror ut patrem: in Chriſto enim Ieſu per Evangelium ipſe me genuit, & eo Chriſti Miniſtro lauſtrum regenerationis accepi; beatum loquor Ambroſiam.* Hunc in Epistolam ad Hebræos 2. *Abſit mihi gloriari niſi in CRUCE*, ſic diſſerentem audite: *Hic oſtendit Apoſtolus, qua gloria, & honor, CRUX eſt Chriſti: ſicut & ipſe Dominus eam*

a Aug. contra Iulian. cap. 7.

c sem-

semper vocat, dicens: Ut GLORIFICETUR filius hominis; si ille ea, quæ pro servis passus est, gloriam vocat multo amplius, tu O homo! quæ pro Domino pateris, tibi ad gloriam pertinere sempiternam, stubitare non debes.

Attende infima aulicorum Ministeria, quæ Principi, aut Regi exhibere, sibi gloriæ, favori, & honori ducunt singulari.

Carolus Longovallium a Bucquonii nostris saltem famâ, belli ducem tota Europa celeberrimum, & Imperii fortissimum propugnatorem. Hic aliquando cum Patribus Societatis agens Montibus Hannoniæ: obtemperandi studium apud vos inquit; ut par est, vigere scio quam maxime; at nobis profecto, qui in gula vivimus, graviolem obediendi necessitarem existimo incumbere: nam ad omne Principis imperium, adeo nos fingere necesse est ac, refingi, ut si currum simo gravem, agere me per urbem velit, atque nuda tantummodo significet, detrectare non modo sit liberum; sed velut insignis honoris, ambabus ulnis, illud quantumvis viæ ministerium complecti, in votis est. Si adeo vilia, & abjecta imperio, aut nutu Principis suscepta ministeria, tantum splendoris atque existimationis etiam apud vulgus acquirunt, quis mirabitur quæ ex æterni Regis præscripto, aut consilio, humilitatis officia, generosè & alacriter accipiuntur, suos maxime condecorare: enobilitare.

Fimeto quid vilis, quid fœ-

a P. Bartho. Pisen. nemo laudatur, nisi & scriptu. h. i. c. 12. §. 5.

dus? huic tamen cui Iob infedit, plus honoris, quam Regiis thalamis, aut thronis, Deus voluit exhiberi. Auræ, hoc licet vile argumentum appareat; exornandum eloquentia: b *Fimus* inquit Chrysostomus, in quo sedebat Iob omni tribunali Regio venerabilior est. Et multi nunc longam transmarinam peregrinationem; a terra finitus suscipientes, in Arabiam abeunt, ut simum illum cervant: & conspicati, terram deosculantur, qua illius vultoris certamina, & cruorem omni auro præstantiorem excepit. Ita vero illud longe est verissimum, qui se humiliat, exaltabitur. c *Ut* alibi fusc egimus.

Expedit Doctor Seraphicus, quibus in rebus hic homines, & quam vanè gloriatur: Nonnulli sectantur gloriam in vestibus, alii in rhedis, alii gloriatur in multitudine divitiarum, alii in honorum titulis, atque hæc quam vana gloria attendite: ne timearis, cum dives fuerit homo, & cum multiplicata fuerit GLORIA domus ejus: cum interierit, non sumet omnia, neque descendet cum ipso GLORIA EIUS. Ubi a Bonaventura: quid igitur GLORIAM hanc sequeris, a qua in morte jurari non poteris; sed potius ab ea impeditus, & ab æterna illa, & immensa GLORIA excluderis?

Nonne omnes passim gloriam aucupantur, quæ cito evanescit & in ignominiam vertitur? Osee 4. GLORIAM eorum in IGNOMINIAM commutabo. Cum tibi orbi in extremo iudicio, quæ hic in gloria, summa confusione

b Chrysost. hom. 5. ad popul. *c* Luc. Evan. p. 2. dom. 20. post Pent. d. 5. Bonav. serm. 1. sexto S. Andreæ.

conspicui; inter fornicarios, adulteros, atque adeo inter damnandos computandi sunt, & dicitur illis: *quantum se GLORIFICAVERINT, & in deliciis fuerint, tantum date illis & tormentorum.*

Vera & solida gloria est in Cruce Domini nostri Iesu Christi; quod ex animo sensit, & re ipsa comprobavit piissimus Scoticæ Rex & Convallus: Hic quocunque pergeret, sibi Crucem argentream præferri mandabat cum hac Epigraphæ: CHRISTIANORUM GLORIA; quam quoties Equum conscenderet, osculabatur, ac supplex venerabatur. *b* In hac cum Apostolo gloriantur; *Filii Dæmonii, GLORIENTUR alii in potentia, alii in corporis elegantia, alii in scientia, alii in in re vni omnium opulencia, alii quod deterius, in sua ipsa malitia.* NOS AUTEM GLORIARI oportet IN CRUCE Domini: gloriarī nos oportet in paupertate; in ærumna, in tribulatione, in morbis, in mortificatione assidua. *c* Hoc cœlestis Magister Sponsam suam Gertrudem edocuit. Cum die quadam Exaltationis S. Crucis, Christus Gertrudi apparuisset, ita fere illam compellavit: attende filia, si cum paucis horis in Cruce pependim, eam nihilominus ita nobilitavi, ut eam per orbem universum, summo in honore habeatur: quo apud me loco futurū putas, quove in honoris gradu collocandum in cujus animo plures annos, sedulâ recordatione confixus fuero: in cujus corpore per continuam mortificationem expressius fuero: in cujus animo vel corpo-

per plures annos variis tentationibus, miseris, morbis expressus? talis exclamet: *d Libenter GLORIABOR in infirmitatibus meis.*

Angelus mulieribus, quæ in sepulchro Christum quærebant, dixit: *e Nolite timere, scio quod lesum qui CRUCIFIXUS est queritis.* Expendit hoc apposite Cyrill. Ierosolym. Catech. 3. *Vt quid crucifixum nominant? non pudeat, inquit, Crucem Christi confiteri: Angeli enim GLORIANTUR, dicentes: Iesum queritis CRUCIFIXUM. Non potuisti dicere O Angele, scio quem queritis, meum Dominum; sed confidenter dicis, scio quod CRUCIFIXUM: GLORIA enim, & honor est CRUX.* Gloriosam denique Dominus noster suam Crucem appellavit in illa hora, qua pro universorum salute, crucifigendus erat, cum dixit: *f Venit hora, ut GLORIFICETUR filius hominis: Ubi idem Cyrillus: Vides, inquit, quomodo GLORIAM propriam, sciebat esse CRUCEM, Hoc Apostoli, hoc Christi discipuli probè uorant. Chrysostomus hom. 62. ad pop. gaudebant Apostoli cum flagellarentur, & Paulus hoc admonet, dicens: gaudete in Domino. Et quomodo gaudere licet, ubi sunt vincula, ubi tormenta? miles qui mille vulnera excepit, nonne cum magna reueritur letitia, libertatis habens claritatem, & GLORIE MATERIAM vulnera? & tu si poteris, erumpe in vocem illam, quam Paulus: Ego stigmata Domini in corpore meo PORTO, magnus & illustri fieri poteris.*

Nec est quod doctrinam hanc

a P. Sainct Iure lib. des. Esur. c. 17
b Bonavent. serm. 1. de S.
Andres *c* Lib. 4. in Nouat. ca. 74.

d 2. Cor. 12. e Matt. 28. v. 5. f Ioann.
11. v. 4.

Viros religiosos, aut Anachoretas dumtaxat spectare arbitreris, habent & seculares Crucem suam, & gravem quidem, in qua gloriarum cum Paulo queant: paupertas Crux est, vir temulentus Crux est, filius discolor Crux, infirmitas Crux est, quævis tribulatio Crux est, cui & vos omnes, nobiles, plebejos, conjugatos, cælibes, virgines, configi ardentissime exoptat a Augustinus: Nunquid omnes Virgines, qui sequuntur Agnum Dei crucifixi sunt, ut sequantur? nunquid Paulus CRUCIFIXUS fuerat, cum dicebat: *Mihi Mundis CRUCIFIXUS est, & ego Mundo? hoc autem dicit, ut intelligas CRUCEM, non ligni esse patibulum, sed vitæ, virtutisque propositum.* In hac Cruce quisque vestrum, cum Apostolo gloriatur, & dicat: *Ego stigmata Domini Iesu, in corpore meo* PORTO: Ubi aureus Orator: *b non dixit, habet, sed PORTO, tanquam si quis de trophæis GLORIAN, SIGNIS-QUE REGALIBUS.* Ita & tu morbo dejectus, lecto velute Cruci confixus, jure exclamare poteris: *c libenter GLORIABOR in infirmitatibus meis,* si aliæ mortificationes, tribulationes, quavis ex parte in vos irruerint, materia nacti estis, ut cum Apostolo dicatis: *d GLORIAMINI in tribulationibus.* Hominis sæcularis exemplum attendite: Benignissimus Redemptor noster, Cruci confixus se spectandum exhibuit Stephano Abbati, in Monasterio e Eliotarum, & à latere fratrem Stephani, etiamnum sæcu-

^a Aug. serm. 32. de Sanctis. ^b Chryost. in epist. ad Gal. 6. e 2. Cor. 11. ^d Rom. 5. v. 2. e Moschus in prato spir. l. c. 65.

larem, eximia vitæ sanctimonia præditum, f Cruci quoque confixum, atque hisce illum paucis affatus est: *aspice, in quanta GLORIA hic frater tuus sit.*

Profecto simili cum Christo, Rege Regum, throno consistere, æque eminenti loco consistere, adeo honorificum, adeo excelsum duxit Princeps Apostolorum, ut consimili modo quo Christus, Crucifigi plane detrectarit, ne ejus divinitatem affectasse videretur: *Non fuit opprobrio Petro CRUCI Christi; quin tantum ejus GLORIÆ deest, ut in versis Christum honoraret vestigiis, metuens, ne sic a specie, Crucifixus esset, qua Dominus, AFFECTASSE DOMINI GLORIAM videretur:* hæc Ambrosius.

Alterum est, quod ad Crucis gloriam, ac dignitatem, facit plurimum, Christus eos qui hic sui amore cruciatus acerbissimos, rotas, catastas, Cruces subierunt, seque veros Crucis Equites comprobant, eo honore etiam apud mortales affici, qui omnes Regum titulos, & quamvis mundi gloriam, infinitis parasangis antecellit. Qua super re Doctorem & oratorem Seraphicum audiamus: *h Dignum est, inquit, & rationi consonum, ut qui toto posse, Dominum honorarunt, & pro ejus honore se occidi permiserunt, operante Deo ab omnibus honorarentur.* Et probat Exemplis: *fit ergo Deo efficiente, ut MAIOR HONOR impendatur ab homine piscatori, quam alicui summo Regi: major Iacobo; quam ibi famosissimo Alexandro: major Philippo, quam Cyro, aut Davio.*

^f Sainct Iure lib. des. Eslus d. 398. g. Amb. ser. 21. in Psal. 118. h Bonavent. serm. 1. in Festo SS. Philippi & Iacobi.

Sponsa, Salomonis sui Regium thronum descriptura, inter ea quæ notatu digna enumerat, est ascensus purpureus Cant. 3. *Ferculum fecit sibi Rex Salomon de lignis Libani: columnas ejus fecit argenteas, reclinatorium aureum, ascensum purpureum.* De hoc opere a Gilbertus verba faciens, sic ait: *hæc tibi purpura sufficiat ad fastum, sufficiat ad ascensum, sufficiat ad gloriam, ut non GLORIERIS nisi IN CRUCE Domini tui Iesu Christi: ascensus te purpureus, reclinatorium perducet ad aureum.* Sanguineus purpuræ color, cruce, Passionem, Martyrum cruorem refert, ponitque ob oculos omnia tolleranda, usque ad sanguinis effusionem. Nec quis abhorreat, quoniam hæc via est ad reclinatorium aureum, ad thronum gloriæ.

Scificitatus est olim potentissimus Perfarum Rex Assuerus, principem Regni sui dynastam Amanum: *b quid debet fieri viro, quem Rex HONORARE, desiderat: respondit Aman: homo quem Rex voluerit HONORARE, debet indui vestibus regis, & imponi super equum, qui de sella Regis est, & primus de regis principibus tyrannis teneat equum ejus, & per plateam civitatis intedens clamet, & dicat: sic HONORABITUR QUEM CUNQUE VOLUERIT REX HONORARE.* Hic honor non superbissimo Amano, ut putabat, sed modestissimo Mardochæo, exhibitus est: qui à cinere & cilicio, cui indormiebat, ad primos à Rege honores evocatus est, conscenditque equum Regium, diademate redimitus, a Gilbertus in Cant. serm. 18. b Eilher, c. 6.

ac per amplissimæ urbis compita circumductus, à fastuoso Amano, præ invidia freudente, audit magnificum illud: *SIC HONORABITUR QUEM CUNQUE VOLUERIT REX HONORARE;* quam sententiam celebris orator Hispanus cHernando de Sant lago illi applicat, qui pro Christo generosè ac gloriose, Crucem quasi Regium Equum conscenderunt. Quod solido D. Thomæ comprobatur testimonio, dum illud Petri exponens: & d *Vos eadem cogitatione armamini,* sic ait: *Christus in pedibus quasi calcavia, clavos infixos: PRO EQUO VERO, HABUIT CRUCEM.* Ex quo e quo, præ Mardochæo, præclarissimam adepti sunt gloriam, *Equites crucis,* quod vel ipsi tyranni, in supremo die, cum fremitu & gemitu proclamare cogentur: *SIC HONORABITUR, QUEM CUNQUE VOLUERIT REX HONORARE.* Hunc honorem Sancte ambire, hanc gloriam pie æmulari studeamus, & cum D. Anselmo e exclamemus: *Domine Iesu Redemptor meus, te ut verum Deum adoro, in te credo, in te spero, & quibus possum desiderijs ad te suspirio, adjuva imperfectiorem meam: ad tuæ Passionis GLORIOSÆ INSIGNIA, in quibus salutem meam operatus es, totum me inclino; s Vere, nimis HONORATI sunt amici tui Deus.*

Cum Rex Hispaniarum, & Galliarum, e simul eidem mensæ accumberent, Ferdinandum duccem, cognomine *Magnum,* secun-

c Hernando de S. lago serm. de S. Andrea. d S. Thom. in epist. 1 Petri c. 4. e Anselm. in specul. Evang. c. 17. f Psal. 138. v. 17. g Lauredan. tit. tribulatio. pag. 624.

accumbere iusserunt, dicentes: eum posse in mensa Regibus as-
sistere, qui nosset Regibus Regna
acquirere. Hunc honorem Rex
Regum, famulis suis defert, pro
se persecutiones, & Cruces per-
ferentibus, ut sibi ac Deo Regna
conquirant. *Beati qui persecutionem
patientur*, & ideo tales in-
vitatur ad mensam suam. Luc. 22.
*Vos estis qui permansistis mecum
in tentationibus meis, & ego dis-
pono vobis Regnum, UT EDATIS,
ET BIBATIS SUPER MENSAM ME-
AM*; sed amabo, rursus percun-
ctari libet: *quid adhuc debet fieri
viro, quem Rex HONORARE desi-
derat?* quid ultra honoris Rex
exhibere poterit, viro potentif-
simo ad se venienti? Ire in occur-
sum, eique assurgere? hoc fecit
Stephano. Insuper jubere, ut o-
perto coram se capite consistat,
& sedeat, (*ut Grandes*) Quid si
etiam in thronum suum collocet?
Hoc agit Deus: *quis viderit, dabo ei
SEDERE MECUM IN THRONO MEO.*
Nolim huc fusius prosequi, quam
summus iste Imperator noster,
non modo divinos honores, sed
etiam humanos, apud homines
conferendo extollat, qui hic la-
tuerunt in scriptis, ut periphrasa;
vnum hoc dixisse sufficiat, dum
morborum aculeis, lectulo velut
Cruci, instrati estis, occurrat il-
lud: *Sic HONORABITUR, quem-
cunque VOLUERIT REX HONO-
RARE*: Dum inter carorum pi-
gnorum cadavera, inter calum-
nias, opprobria, jacturam bono-
rum, non uni veluti Crucii confi-
xi estis. illud suavissimum melos
auribus insonet: *Sic HONORABI-
TUR, quemcunque VOLUERIT
REX HONORARE.*

a Apoc. 3.

Amabo vos, quoscunque ho-
noris, laudisque immensa cupi-
do extimulat, veram & divi-
nam gloriam sectamini, quæ tau-
ta est, ut Pfaltess Regius attonito
similis vociferetur! *nimis HONO-
RATI sunt amici tui Dem*; vel
ipsa mortuorum ossa, & viles la-
cinia, qui Sanctorum contactu
honestata, satis loquuntur: *qui
unquam Reges*, inquit e Bona-
ventura, *qui Principes. qui Baro-
nes, aut Nobiles, sic à Mando HO-
NORANTUR, ut Martyres? imo
Martyrum crura?* plus dico, Ci-
licium Arsenii auro includitur,
tunica Pauli Anachoretæ, pur-
puræ Regiæ præfertur: Crinem
Magdalenæ, quem Lanuza ha-
bet, omnibus Regnis Mundi ap-
pendit; sudaria, ac semicinctia
Pauli, & quod virtutis ac venerationis habuerint, sacræ paginæ
testantur. S. Gregorius inter plu-
rima quæ e hic adducit, commem-
orat mortuum ad vitam revo-
catum caligâ S. Honorati Abba-
tis, quam ejus discipulus liberti-
nus, ex magna devotione & fide
circumferebat. Quid illustrissi-
mæ familiæ Patriarcham Domi-
nicum commemorem? qui tanto
setiamnum inter mortales ver-
sans, apud purpuratos patres, &
summos Pontifices, in amore ac
veneratione fuit, ut beatos se di-
ctitarent, quibus ejus assatu frui,
& vestem contingere, indeque
frustillum decerpere contingeret.
Quo in genere, memorabile est
quod Ioanni Becano Minoritæ ac-
cidisse legitur: eum viri princi-

b Psal. 128. c Bonavent. serm. 2. de
communi vius Marr. Lanuza hom 30.
§. 11. d Astorum 19. e S. Greg 11.
dial. c. 2. f Platus de hono status Relig.
l. 2. c. 37.

pes summo honore prosequerentur monachum; sed Episcopum postea factum, veluti è Cruce Religionis depositum, non amplius admirabantur, nec venerabantur. Quid, quod sancti rerum humanarum, & divinarum optimi æstimatores, è cælis in terras delabi pertuere, ad Cruces subeundas, & plura pro Christo toleranda: quia Deus ita suos honorat, & extollit. a Sic Lazarus à Christo, qui illum amabat, ad acerbissima & inaudita supplicia in vitam revocatus. Illic redivivus perpetua in Cruce fuit, nunquam ridere visus est, aqua & hordeo semel de die, vitam tolerabat, corpus cilicio astrinxerat, lapide pro cervicali dormiturus utebatur, dispersus Apostolis impositus fuit navi, cum Magdalena & Martha sororibus, sine velis & remis, quæ Deo dirigente Massiliam appulit, ubi multis annis Episcopali muneri functus, atrocissimâ dein laniatione affectus est. Primum toto corpore pectinibus ferreis dilaceratus, dein veste ferrea candenti, ac plane igneâ, ærtissimè adstrictus, atque ita semistulatus, craticulæ superpositus, ubi ab Angelis cælesti refrigerio fatus, sibi que restitutus est; sagittis denique expositus, cum illæsus persulteret, gladio percussus, Martyrii palmam reportavit, & longe gloriosior in secunda morte occubuit. Scitè observat Oleaster, qui factum sit, ut plerique Martyres, suavis Dei providentia, feris, potis, rogis, laqueo miraculose

a Fasti Mariani 17. Decemb. Marchant. hort. past. traq. 4. l. c. 13. pag. XI.

eripuerit, & gladio tandem plecti permiserit; nec aliam hinc causam excogitavit, quam quod ea mors nobilium sit: *Martyres, hos, inquit, b Deus voluit pro majeri parte decollari; que MORS NOBILIUM esse solet.*

Quin & moris est eos qui in Equestrum nobilium ordinem admittuntur, gladio percuti, *Ridder slaen*; Is honor, hæc gloria, HÆC MORS NOBILIUM, illustrissimum Heroem nostrum Jacobum condecoravit, qui ut discretissimè c Bonaventura: *Primus de omnibus Apostolis, amorena Christo reddidit quecum accepit: nam primus inter omnes Apostolos, pro Christo morti se tradidit. sicut dicitur Abhorum 12. quia misit Herodas manus ut affligeret quosdam de Ecclesia, occidit autem JACOBUM fratrem Joannis gladio. d Uli Vivero noster solerter adnotavit, nullius Apostoli Martyrium in sacris paginis recenseri, nisi filius Jacobi, unde inquit, sit, ut sicut S. Jacobus hunc articulum simbolo inseruit: passus sub Pontio Pilato, ita tanquam articulus fidei (quia sacris literis contuetur) cunctis fidelibus propuere gloriosa mors, & illustre Martyrium S. Jacobi. Hoc gladio Magister equitum creatus, regnum sibi æternum compravit.*

e In aula Pyrrhi, Regis Epirotarum, olim controversia agitata est, quis inter filios futurus esset primus Regni hæres? Scio respondisse regnantem patrem, illum ceteris præferendum, qui

b Cæster in c. 4. Gen. in morali annotatione Bonavent. ser. 1. festo S. Jacobi. d P. Vero Solennia divina, disert. 3. pag. 45. e P. Vivero pag. 494.

acutiorē ensem haberet. Nemo ex omnibus Apostolis acutiorē, ensem habuit, quam Iacobus, ense Herodiano interfectus. Atque ideo, ut ait a S. Vincentius, *Iacobus primus debuit per Martyrium, paradysum intrare de Apostolis.*

Tandem ut concludam super omnia hunc gloriosissimum Crucis Militem extulit, quod hoc solemnissimo die S. Bonaventura sibi Thema delegit.

s. 4.

Erit sepulchrum ejus GLORIOSUM Isa. 11.

Purpuratus Ecclesie Doctor, Seraphica sua facundia Apostolum hunc exornaturus, ab hoc Isaia vaticinio exorsus est: *Erit sepulchrum ejus GLORIOSUM.*

b *Sicut patet, & ad sensum certum tota die, nullius sancti sepulchrum, sic est apud omnes homines GLORIOSUM.*

Refert de Alexandro Plutarchus, in ejus sepulchro depictas fuisse Africam, Europam, cum aliis Mundi partibus, quas subjugarat, hoc brevi, sed laudis pleno Epitaphio:

Alexandri Victoria.

Rex Cypri, monumento insculpi iusserat hæc verba: *Hic jacet Persarum debellator.*

Themistoclis Epitaphium fuit pictura gestorum, cum hac Epigraphe: *Memoranda facta Themistoclis.*

Ab Hebraeis, sepulchro Iosue inscriptum: *Sol contra Gabaon ne moveare. At nullius Sancti sepulchrum sic est apud omnes GLORIOSUM.* Extollant alii prodigia S. Vincent, serm. 2 in transig. b S. Bonav. serm. 2. festo S. Iacobi,

giusum S. Pauli Anachoretæ sepulchrum, quod leones, Vespilonum munere functi, unguibus suis effoderunt, ut D. Hieronymus c testatur: quod idem officium præstitere S. Mariæ Ægypticæ humanæ: Angelicæ puritatis Virgo Catharina, ab Angelis in monte Sina recondita est: *sed nullius Sancti corpus, sic est apud omnes homines GLORIOSUM.* Quod probat primo: *quia in principio miraculis plurimis confectum.* nam dum corpus S. Iacobi primum in Iræ Flavie portum (quod est Gallicæ oppidum) appulit, ipsa rupes se expandens, & in sepulchri formam effingens, sanctum cadaver excepit: perseveratq; hodie eadem species sepulchri: utinam hodierna die corda nostra lapidea mollescant, & ab ipsis faxis commota, huic Divo locum faciant, ac sepulchrum gloriosum.

Refert Spondanus in Annalibus Eccl. a. Chri. 1231. 19. Nov. Marpurgi è vivis ad Divos abiisse Elisabetham Hungaricam, & post quatuor annos Sanctorum albo adscriptam; tanto vero concursu, ad tumulum ejus, unde anno sequenti corpus ejus elatum est, & aureæ thecæ inclusum, undique populus confluit, ut ad duodecies centena millia hominum convenisse tradantur. Qua veneratione, quo populi affluxu, sepulchrum sancti Basilii cultum sit, sanctus & ipse Gregorius Naz. orat. 20. refert, atque irruisse populos, ut vel vesti-

c Hieron. in vita S. Pauli. Paulus Diaconus apud Surium 9. April. 1. Bonav. cit. Euseb. Nicenb. in hist. nat. de miracul. l. 1. c. 32.

mentorum

mentorum ejus fimbriam, adeoque vel umbram corporis contingerent, ut quidam ex nimia protrusione, & compressione in turba extinxi sint, quos si Doctor beatos, & *tanquam funebres defuncti victimas*, nuncupare non dubitat.

At quis numerare valet, quot centena peregrinorum millia, non uno duntaxat anno, sed jam tot annorum centuriis, tot sæculis, Compostellam, ex ultimis terræ finibus, ad gloriosum SS. Apostoli Jacobi sepulchrum excurrerunt? probat secundo Doctor Sewaphicus, Apostoli sepulchrum gloriosum: *quia magnis virtutibus adornatum.*

a E corpore Christi viventis, tanta virtus emanabat, ut qui fimbriam contingeret, sanitatem consequeretur: quia *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Hæc virtus Jacobo etiam mortuo communicata videtur; atque in eo verissimum illud comprobatur: b *majora his facietis*, nam ille etiam mortuus, plures ad tumuli venerationem, in vitam revocavit. Elifæus in vivis multum laboravit, ut miracula quædam patraret, eique multo labore steteret, pallium, quod ab Elia acceperat, veluti pignus omnium mirabilium, Jordani insteruit, ut transitum præbeat, sed frustra, obsurdescunt undæ ad voces, & mandata imperantis: suffusus rubore clamat ille in Cælum: c *Ubi est Deus Elia etiam nunc?* ac si diceret, ubi nunc illa virtus Eliæ! nonne videtis, ut prodigioso illo pallio Elifæus vel unum miraculum efficiat, necessarii sunt clamores,

gemitus, suspiria, recursus ad Eliam? nec minus laboravit ut filium Sunamitidis in vitam revocaret, mittit baculum, subsequitur ipse Propheta, claudit ostium super se & puerum, & prolixis precibus orat Dominum, ingemiscit, suspirat, deambulat in Domino huc illuc, recumbit super mortuum, contrahit se, suaque membra puero adaptat: & d *oscitavit puer septies, aperuitque oculos*; tantæ molis, & moliminis erat, vel unicum patrare miraculum. Mortuus vero non solum omnes sanabat; sed tanta ab eo virtus exibat, ut vel solo contactu mortuum suscitaret; quidam etenim volentes defunctum sepelire, ut viderunt latrones è latribus profilientes, timore conterriti, cadaver in sepulchrum Elisei projecerunt: & ecce, sepulchrum gloriosum, vix dem cadaver emortuum, sacra Prophetæ ossa contigerat, ilico vitæ restituitur. 4 Regum 15. *quod cum tetigisset ossa Elisei, revixit homo, & stetit super pedes suos.* Ubi sacrarum literarum cruditus Interpres: b *Vivus propheta non facile defunctum puerum excitavit; sed multa miracula præcesserunt, deambulavit ille, oravit, projecit, se super cadaver, nec primo, nec secundo, nec tertio tandem rem obtinuit, contra vero Elisei demortuum corpus, ubi primum defuncti cadaver simul conspultum attigit, ilico vivum reddidit.* Haud aliter sanctissimus Hispaniæ Heros, ut mira ac stupenda opera summo sudore, ac labore, in vita perpetravit, ut mortuos spiritu ad vitam animæ, &

a Bonav. cit. b Ioan. 14. c 4. Reg. 2.

d 4. Reg. 4. e Bened. Fera. loco cit.

gratiæ revocaret, mortuus jam, citra moleſtiam, innumeris, & vitam animæ, & corporis reſtituit; quo fit, *UT SEPULCHRUM EIUS SIT GLORIOSUM. a Tertio quia magnis privilegiis eſt dotatum.* S. Calixtus 11. Pont. Max. S. Iacobum velut omnipotentem declarans, miracula ejus, operibus Dei maxime prodigioſis, quibus omnia ex nihilo creavit, ſuamque omnipotentiam manifeſtavit, comparat dicens: *Beati Iacobi miracula, tanto lumine coruſcaverunt, ut poſſent primi opificii dies, fulgore complere, ad mundi illuminationem.* Tum ſubdit: *Si mille haberem ora, milleque linguæ præditus eſſem, non poſſem partem laudum Apoſtoli attingere, nec miracula ejus cuncta innumeris diebus recenſere.* Quæb quaſi factis, & monumento perpetuo conſignato, in officio Eccleſiaſtico Hiſpaniæ conſignata ſunt, ubi legitur: ceterum tanti Apoſtoli
 ,, creba miracula, non modo in-
 ,, tra Hiſpanias, ſed in omnibus
 ,, etiam Chriſtianiſ provinciis
 ,, celebrata, fecerunt ut quemad-
 ,, modum Ieroſolymam ad ſepul-
 ,, chrum Domini; & Romam
 ,, ad Apoſtolorum limina; ſic et-
 ,, tiam Compoſtellam ad S. Ia-
 ,, cobi reliquias undique con-
 ,, fluant, Religionis & voti cau-
 ,, ſa, ex toto Chriſtiano orbe pe-
 ,, regrini. Digna proſecto merces
 ,, glorioſi Apoſtoli, qui non ſolum
 ,, definiit in ſymbolo fidei, Chri-
 ,, ſtum paſſum, & mortuum; ſed
 ,, etiam ſepultum? unde & ejuſ-
 ,, dem hic ſepulchri glorioſi pro-
 ,, mulgatorem, vel in propria ſe-

^a Boniv. cit. Eſebaz Mendosa tom. 4
 p. g. 243. ^b F. Vivero cit. p. g. 425.

pultura mirificum ac mirabilem effecit. Populi vero, ad ejus ſacrum Mauſoleum concurrentis affectum tanta, ſummi Pontifices in æſtimatione habuere, ut S. Antoninus Florentinus Præful, hoc in Apoſtoli encomium adducat: *c ſtrependa exiſtit devotio fidelium inſuſa mentibus, in viſitando limina ejus, quam etiam ſtatutum Eccleſia ita firmavit, ut nullus in hujusmodi voto, citra ſedem Apoſtolicam valeat diſpenſare.* Ac tandem concludit: *Quod minus ceteris Apoſtols, illi in vita collatum fuiſ honoris, & gloriæ à fidelibus propter brevitatem ejus* (anno enim ſequenti à Chriſto, occiſus eſt) *hoc, quaſi divina Munificentia ſuppleverit, poſt mortem ejus pluſquam Apoſtolorum aliorum omnium viſitatis, & honoratis veliquiſ.* d Pennas mihi ultro volucres ingerunt. Audi juvenis, & patronum tuum mecum lauda. Ibant conjuges pii Compoſtellam, & trahebant pietatis ſuz Comitem filium, forma liberali juvenem. O ut periculoſe Caſtitaſ peregrinaris! hoſpitis filia, oculis capta Adoleſcentis, capere etiam ipſum nititur. Evadit hic muliebris amoris laqueos, ſed non odii: ſubdola enim inter ſarcinulas caſtiſſimi, aureum craterem condit, abeuntem de furto accuſat, damnatur, ducitur, & in Crucem tollitur. Sed non moritur innocentia: dum enim mœſti parentes iter relegunt, dum ægre & pedes trahunt, & animas, ſenectutis ſcipione filio amiſſo, dum frui illos vel pendentis aſpectu juvat, Ec-

^e S. Antonin. p. 1. tit. 6. c. 7. ^d Faſti Mariani ap. Julii Marſanus l. 5. de reb. Hiſp.

ce ab infelici arbore filius : quid lachrimis vivo parentas mater : vivo, *Dei Matre, & Iacobo* succolantibus ; Iudici dic, ne damnare pergat, quem mors absolvit. Vix hæc ille ad Matrem, cum Mater hoc ad judicem mensæ accumbentem, Hic : tam scilicet filius tuus vivit, quam assus hic cum gallina sua gallus, qui laurus unctusque sepulchrum stomachum expectat. Iam carpere parabat, cum gallus, & gallina se erigunt, Innocentiæ victrici, alis applaudunt, gallus etiam præana canit. Ergo damnat seipsum Iudex, & innocentem misum facit ; volucrum vero proles posthuma, etiam hodie plumas suas cum laudibus Iacobi, in omnem orbem spargunt, nunquam, omnes licet tot quotidie vellicent, evellendas. O ter, quaterque beatum, ac gloriosum Apostolum, **GLORIOSUM SEPULCHRUM ! Viri sanctitate, GLORIOSUM magnis virtutibus** adornatum, gloriosum **MAGNIS PRIVILEGIIS** dotatum. Quid ni urbes & orbis, Compottellam excurrant, ut hunc tam admirabilem Sanctum venerentur, ejus in omnibus quantumvis depositis, ac conclamatis rebus, subsidium, & patrocinium implorent, qui hæcenus inaudita prodigia prodigaliter & virtute velut prodiga operatur ? Non dimittam vos, ut inquit Bernardus, sine exemplo :

R. P. Benedictus Fernandus a Societatis nostræ Theologus refert ; quo tempore universa

^a Fernandus in Genes. in tom. 1. Bernard. de Brito li. Cord. Cisterc. c. 17 & 28. Elias de Theologia Legatio Eccl. Universalis, l. 1. c. 17. n. 17. pag. 91.

Hispania, post Gothorum Regum interitum, à Mahometanis vastata, excisaque, sub barbaro illo, nefandoque jūgo tenebatur. In Portugallia tamen aliquot munitiora Christiani habitabant Castella, quæ Saracenum jugum adhuc nesciebant ; erat unum in campis illis valde spatiosis & fecundis, quos peramœnus irrigat Munda, non procul à Conimbrica. Ad hoc obsidendum confluerat infinita Saracenorum multitudo, sub Rege Cordubæ Abderrameno, aut Almancore : visabantur latissima illa camporum æquora, quaquaversum protenduntur, Barbarorum copiis plena : pedites, equitesque, instar locustarum, omnia occupabant. Acerrimum deinceps est contra oppidanos bellum, qui numero pauci, animo tamen impigri, & prævalentes, gravem illam obsidionis molem, intra Castellum angustias clausi, usque ad triennium pertulerunt. Ceterum, pertinacius instante barbaro, novisque semper & machinis, & armis, & copiis in oppugnationem oppidi succedentibus, veritus, qui Ducem gerebat Ioannes Abbas, ex Ordine S. Benedicti, capiendum haud dubie Castellum, sequæ deinceps cum omnibus, qui intus erant, hostili ferro, ac probro mancipandum, consiliuna cepit re quidem impium, atque nefandum, nec ullis antea sæculis aut patratum aut auditum ; sed ob zelum forte imprudentem excusandum. Eia inquit, socii, ad extremum jam res adducta est, Castellum capiendum, trucidandi omnes : fæminæ, pueri-

que in ludibrium, atque in prædam cessuri, hostibus, quibus præter intolerandum servitutis jugum, impendet periculum, ne decepti aut compulsi, Christianam Religionem deferant, & ad nefandam Mahometis sectam transferantur. Igitur quod honestius est ac securius, trucidatis prius fœminis ac pueris, ne Barbarorum injuriis exponantur, nos eruptione facta, instantes hostium cuneos irruamus, ut saltem fortiter ac viriliter præliantes, gloriosam inter Saracenorum strages, mortem oppetamus. Placuit omnibus Ioannis consilium, omnesque brevi mulieres, puerique ac vetuli, præciso gutture ad unum perempti, atque omnibus demum opibus incendio absumptis, soli qui supererant strenui propugnatores, apertis subito portis, facto impetu in hostes, Christum, & S. Iacobum de more invocantes involarunt, & præsentem numinis & S. Iacobi opem experti, hi licet patiri innumerablem illam barbarorum colluviem, cæsis nonaginta millibus fugarunt, delerunt ac penitus confecerunt, hostiliaque castra, plena omnis barbaricæ opulentia, à nostris direpta sunt. Verum ubi receptui datum est signum, ad saltum valde condensum subsisterunt, læti quidem de prodigiosa S. Apostolo patrocinante victoria, quam fere insruento Marte reportarant: at mœsti nimium, & animis, plus quam explicari aut credi potest, exulceratis, ob deplorandam fœminarum & puerorum cædem, redeunt in Castellum, ut

suorum cadavera debitis lamentis, & pietatis officii ad sepulturam usque prosequeremur; versam diceres cytharam in luctum, triumphique gloriam, in pompam sepulchralem: victis potius, quam victoribus similes, ejulatu in cælum sublato, suam suorumque miserandam fortunam deplorantes domum miseri revertebantur. Accedentibus ergo jam ad portas Castelli (ô prodigium, nullo unquam sæculo auditum) occurrit obviam universa cæcorum multitudo: mulieres ac pueri omnes vivi, & incolumes, festivis cantibus, & victoriam bellatorum, & redditæ peremptis vitæ miraculum concelebrant. Quis obsecro incredibilem animorum lætitiæ, ac voluptatem, in utrisque merito explicabit? ceterum ad perpetuum tam inauditi miraculi testimonium, ac monumentum, mirabili quodam notati signo omnes videbantur: in cuiusque scilicet gutture, qua vulnus prius late habebat, quoddam veluti rubrum filum protendebatur. Nimirum quod de Iacob dixit Gennadius, claudum ex lucta remansisse, ut continentem, atque perpetuam luctæ illius memoriam retineret, ita & hi pro se luctantis ac præliantis Iacobi. Hujus illustrissimæ rei memoriam, pluribus oblitescere nolo: *Ut bene apud veteres stet gratia salvi.* Sed ad te, ô magne Heros! brevi Apostrophe me convertito:

O felix! terque felix Hispania!
ô beata Compostella, sic dicta
quasi campus stellæ, ubi hæc
stella Iacob, tot in omnes mor-
tales influentiis dotata coruscet!

gaudendi atque exultandi supra omnes nationes vobis seges est, qui hunc thesaurum asservatis: dixerit olim Doctor *a* mellifluus monachis suis: plurimum gaudeo, omnesque lætari debemus, quia Deus tantum nobis præstitit beneficium, ut divinitus disposuerit S. Malachiam apud nos, & in domo nostra sepeliri: evidens enim argumentum est, & manifesta confirmatio divinæ erga nos & domum nostram benignitatis. Haud aliter Excellens illud divinæ providentiæ, erga Hispanos beneficium est, quod SS. Apostoli corpus hic voluerit asservari; *b* quo sacro deposito longe ditior, & opulentior Hispania effecta est, quam omnibus auri fodinis, & gemmis Peruanis, quæ illam non mediocriter locupletarunt:

Quam varia, quam diversa fuere studia, & curæ ipsius Moyses, aliorumque Hebræorum: hi exeuntes Ægypto toti erant, ut secum ingentem argenti & auri copiam inde asportarent; Moy-

a S. Bern. in vita Malachiz. *b* Gotinlo fello S. Jacobi Conc. 4.

ses vero omnem movit lapidem, ad asportandum secum ossa Patriarchæ Ioseph; qui fuerat supremus Ægypti præfectus: *c* tulit quoque Moyses ossa Ioseph: quæ Præcopiis enucleatius expendens ait: Hebræi quia carnalia sectabantur, jussi sunt mutuo accipere aurea & argentea vasa; Moyses vero elegit viri iusti ossa, quæ præfert immensis Ægyptiorum thesauris. Sublimioris erat ingenii Moyses, & excelsioris animi, terrena omnia præ sacris hisce Lipsanis despicientis. At dicite quæso, ecquæ comparatio inter ossa Ioseph filii Iacob Patriarchæ, & reliquias S. Jacobi novæ legis gratiæ? dicite, & discernite quod Epilogi loco Emphatice dixit S. Bonaventura: *d* nullum debere esse dubium, quod ille qui sic eum voluit HONORARE in via, donis etiam amplissimis eum sublimaverit in patria, quot beneficia præstat ad ejus ossa, & ostendit cunctis tam ampla miracula, quanta ei contulit in calce præmia, sive dona.

c Exodi. 13. *d* Bonav. cit.

62
F E S T U M
S. ANNÆ SS.^{mæ} DEIPARÆ
MARIÆ GENITRICIS.

Mater honorificata. Eccl. 15,

O Matre pulchra, Filia pulchrior. Hor. l. 1. Ode 16.

A R G U M E N T U M.

Geminum conchile, Joachim & Annam vobis propono, qui pretiosissimam orbi margaritam, Virginem Deiparam protulere; quo partu Anna verè a *Mater honorificata*: quia nulla unquam proles ad excelsissimum
Eccl. 15

digni

dignitatis ac sanctitatis gradum evecta, tantum parentibus gloriæ quantum Maria Matri suæ Annæ contulit: quodque unionibus proprium est, ut conchis suis fulgorem quendam illinant, ita & hæc filia parenti, longe illustrissimum communicavit.

Anna verò dum à teneris Mariam Deo, & templo dicavit, vobis omnibus norma fuit, qua ratione liberos instituere debeatis, ut præ omnibus Margaritis, candore morum, ac virtutum splendore fulgere videantur: hæc etenim possessio & hæreditas parentum, longe pretiosissima. Ad quod plurimum conferet, *b* Si Matres familias exemplo S. Annæ, quæ *omni virtutum genere floruit*, suis studeant prælucere.

§. I. *S. Anna per filiam MATER HONORIFICATA.* Eccl. 15.

§. II. *Optimam parvulorum educationem docet Anna, uxor Elcanæ, aliæque illustres Annæ; sed præ ceteris S. Anna Genitrix Mariæ.*

b Damasc. orat. 1.

FESTUM

S. ANNÆ SS.^{mæ} DEIPARÆ
MARIÆ GENITRICIS.

Simile est regnum Cælorum thesauro abscondito.

Matth. 13.

Ornelia a Gracchorum Mater, cum Campana Matrona apud illam hospita anulos, uniones, gemmas, margaritas, cimelia, omnia denique ornamenta sua, illo sæculo pulcherrima ostenderet, traxit eam sermone Cornelia, quousque è scho-

a Valer. Max. l. 4. c. 4. n. 1.

la redirent liberi, qui forma speciosi, ingeniosi, & nacti animam bonam, optimis moribus imbuti, ad nutum Matris Campanam salutatum venerunt: cujus manum verecundo rubore exosculati, eamque singulari modestia, & incredibili gratia affati sunt:

Et hæc, inquit, ornamenta mea sunt;

sunt; siquidem maxima ornamento Matronis esse liberor, Pomponius verissime affirmavit. Alia hodierna luce vobis, altera Matrona, longe Gracchorum Matre nobilior, ac sublimior S. Anna Margaritas, ac monilia, filiam Mariam, & Iesum nepotulum ostentabit, qui quidquid toto orbe, aut fulget in gemmis, aut rutilat in smaragdis, aut rubet in carbunculis, aut candet in unionibus, aut æstimatur in adamantibus, infinito pretio antecellunt. Quin tibi ß SS. Anna cum Laurentio Richardo omnes gratulamur:

*Salve parens sanctissima,
Sacro beata conjuge,
Sacratiore filia,
Nepote sacratissimo.*

Non est quod Campana divitias, & gazas suas jactet, meliori titulo S. Anna gloriari potest, Mariam se in lucem dedisse.

Si Campana exhibeat uniones, ac Margaritas suas selectas, *Maria Margarita regni pretiosissima* inquit Methodius.

Si Campana commonstret sua pretiosa monilia, *Maria monile paradisi inexplicabile*, ait Epiphanius.

Si Campana commendet gemmea diademata, Maria teste S. Germano, *diadema pulchritudinis*.

Si Campana omnes suas gazas, & thesauros ostenter, Maria ut loquitur B. Petrus Damiani *thesaurus divinarum gratiarum est*.

Cornelia vero omnibus Campanæ Matronæ opibus, quanta Meth. erat. de Hypapant. Barri e-
logef. den. Dame.

tumvis splendidis liberos suos, indole, moribus, virtute dotatos, merito prætulit; verum infinito intervallo, filiam ac nepotulum suum, præ omnibus terræ imo cæli divitiis, S. Anna thesaurum quem mundo protulit æstimare, nobisque expendendum proponere poterit, quæ b *Magistrum morum, miraculum præstantissimum orbis terrarum, Virginem Mariam, & altero magis prodigioso miraculo, ex hac speciosum præ filiis hominū, pulchritudinem increatam, nobis communicavit. Unde recte c Damascenus exclamat: O Beatum Annæ uterum, qui virum cælum, cælis ipsis latius peperit. Addit: hoc cælum, id est Maria, ex qua jussit Sol, qui in cælo Solem effecit, ortus est.*

Ex quibus omnibus Mariæ excellentiis tantus fulgor, tantus splendor, tanta gratia, ac gloria, in Matrem S. Annam redundavit, ut supra omnes Matronas.

S. I.

S. Anna per Mariam MATER HONORIFICATA. Eccl. 15.

UT conchiliis sive ab unionum divite conceptu illitus, sive ante eorum in gratiam à natura innatus, quidam levor pellucidus (PERLEMOER vocant) unionumque simillimus cernitur, ita quo id eumque placeat modo, perpulchrum sane Virgo longe pulcherrima, progenitoribus suis splendorem indidit. Quod Virgineus Poëta apte b S. Greg. S. Ephrem. c Damasc. orat. r.

expressit, dum D. Annæ formam intuitus, hoc è Flacco ardentèr subscript

a O Matre pulchra, filia pulchrior!

Si quidem par illud nobile Joachim, & Anna, pretiosissimæ hujus Margaritæ, non injuria geminum conchile, ab Hieronymo indigitantur, dum ait: *b laudo conjugium, quia Virgines generat, lego de conchis Margaritam*, quæ suum semper parturientis utero, fulgorem allinit, ac relinquit. Haud aliter filii, ac filia, quæ morum candore, ac virtutum splendore, supra omnes Margaritas in pretio sunt, parentibus suis cum gratiam, tum gloriam apud Deum & homines conferunt. Verissime olim Clemens Romanus e gloria *Patrum est filiorum sanctitas*. Quanta vero & Patris & Matris gloria fuerit sanctitas filia Mariæ, ac Nepotis, quis enarrando valeat explicare? 1. Reg. cap. 13. v. 4. dicitur Saul percussisse stationem Philistinorum, cum ea victoria Ionathæ filio v. 3. præcedenti, tribuatur: *percussit Ionathas stationem Philistinorum*. Respondet Carthusianus: *quod Ionathas egerat, Rex terra Saul judicabatur fecisse, sicut victoria militum adscribitur Principi*: Similiter Abulensis: *quia Ionathas, erat constitutus sub Rege, & fecit hoc auctoritate illius, dicebatur ipse fecisse*. Alii volunt Saulem eam sibi gloriam attribuisse, quæ per filium parta fuerat quia gloria filii, redundat in patrem. *d Sic cum David filium suum Salomonem Regem inau-*

a Hieron. l. 1. Ode 16. b Hieron. lib. advers. Iovian. c Clemens Rom. l. 7. c. 25. d 3. Reg. 2.

guraret, unus ex principibus, viris qui aderant. Bananias filius Iojadæ, feliciter apprecatur: *quomodo inquit, fuit Dominus cum Domino meo Rege, sic sit cum Salomone, & sublimius faciat solium ejus, à solio Domini mei Regis David*. Ubi bonus Princeps majorem filio, quam patri felicitatem precatus, non existimavit id patri ingratum fore. Nam ut ibi Liranus: *non est invidia patris ad filium, si excedat illum in gloria & honore, quia pater manet quodammodo in filio, & ideo bonum filii, est etiam bonum patris*. Et ideo sicut nullus tristatur de bono proprio, sic nec de bono filii sui. Imo & Theodoretus hic quæst. 3. quærens, cur Princeps optarit cum patre fieri clariorem, & illustriorem: *Sciobat inquit, quod nemo qui paternam habet dilectionem, amulatione prosequitur filios, & quod est proprium patrum, velle videre filios se clariores*.

Omnium siquidem liberorum actiones, ac præclara gesta, tribuuntur parentibus. Quod eleganti similitudine expressit Hierocles apud Stobæum: *e quemadmodum inquit, Phidia, aut aliorum artificum statua, si ipsa rursus aliquid ageant, id quoque opus non dubitavimus tribuere artifici. Eodem modo actiones etiam nostræ, parentum nostrorum opera esse dicemus per quos nati sumus*. Ubi campus latissimus aperitur, excurrendi in actiones Christi, ac Mariæ perfectissimas, ac divinissimas, quæ gloriam parentum mirifice commendant, & amplificant. Quod si Paulus gloriatur

e Stob. ferm. 77.

de

de iis quos verbo genuit, & cœlestis gratiæ capaces reddidit, dicens *quæ est nostra spes, aut gaudium, aut Corona gloriæ; nonne vos?* quanto magis Anna, & Ioachim gloriari poterunt, qui Matrem gratiæ plenam, atque ipsum Iesum omnium gratiarum fontem, per illam produxerunt? unde Salafar exponit illud Prov. 17. *Corona senum, filii filiorum*, id est magnopere exornat senes grandævos, non filios aut filias dumtaxat, sed etiam Nepotes numerare, quos & præ liberis solent amare, ut docet Princeps Philosophorum Aristoteles l. 8. Ethicorum c. 11. & 12. *Solent avi magis diligere Nepotes, quam Patres filios; quia in Nepotibus magis vident suam stirpem propagari.* Illud porro nemo avorum vidit felicius, quam avus Ioachim & Avia Anna, in Nepote suo sanctissimo, Deo ac Domino nostro Iesu, stirpem suam propagari.

S. 2.

Parvulorum educationem, docet Anna uxor Elcanæ, aliæque illustres Annæ; sed præ cæteris SS. Anna, Genitrix Mariæ.

CUM Anna uxor Elcanæ ut Sacri Regum Annales referunt, precibus, jejuniis, & lacrimis prolem à Deo impetrasset, eam priusquam lucem aspexit, obtulit Domino, jamque sæculo natam, & ablactatam in templo educavit. Quod ut Ma-

tres gravidæ, ac æream pulchra prole parentes æmulentur, sic aureus orator quamque Matrem hortatur: *peperisti puerum? imitare ANNAM, discere quid fecerit illa; non illum (Samuelem) subduxit, atque obtulit in templum. Quis vestrum non innumeris modis mallet, filium suum fieri Samuelem, quam totius orbis Regem?* quasi in templo enutrirî plus sit, quam in palatio, atque ipsa pia, ac proba educatio, dignitatem regiam antecellat, multumque præstet cum Samuele in Domo Dei enutrirî, ac sanctis alimentis imbui, quam cum Moyse in aula Pharaonis educari.

Incrementa porro liberorum, qui à teneris, si filiæ inter moniales, aut Deo sacratas Virgines: si filii apud religiosos magistratos instituantur, Psalter regius expressit dicens: *plantati in Domo Domini, in atris Dei nostri florebuunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi.* Vides qui flores, qui fructus ex plantis in domo Domini oriuntur, nullo senio interituri, sed magis indies multiplicandi. Id ne cui mirum videatur, addit Theodoretus: *b Agricola habent Deum; Vindarium vero divinum templum.* Ubi nulla pestilens aura afflat, aut inficit. Unde D. Hieronymus ad Lætam de institutione Paulæ: *c postquam inquit, ablactaveris eam cum Isaac, & vestieris cum Samuele, vede pretiosissimam GEMMAM cubiculo Mariæ, & cunis Iesu vagientis impone; nutriatur in monasterio: sit inter Virginum choros: juvare non di-*

a Chrysost. hom. 22. in eist. ad Eph. b Psal. 91. c Theodoret. hist. Hieron. epist. 7. ad Lætam.

cat, mentiri Sacrilegium putet, nesciat seculum, vivat Angelice, sit in carne sine carne. Contra vero qui in deliciis, & luxu domestico entriuntur fiunt sicut sanum tellorum quod priusquam evellatur exaruit. Psalm. 128. Nam cum radicem non habeat, nec ad frugem pervenit, nec ad florem. Quare à teneris liberos vestros Deo offerite, & omni virtutum, ac pietatis studiis imbuendos tradite: e non exspectabat Anna, inquit Chrysostomus, donec, crescat puer, ut rebus mundanis utatur, ut paululum puerili aetate immoretur; sed relictis his omnibus, unum dumtaxat intendit, quomodo statim ab ipsis vitæ exordiis, spirituales imagunculam Deo fingendam offerret. Eandem laudem tribuit D. Gregorius Nazianzenus Matri suæ in orat. 19. de patris funere: fuit illustre illud ejus facinus, quod nos prius etiam quam nasceremur, Deo, nihil futuri eventus metu exterrita, promissit, vitæque lucem ingressos protinus consecravit. Quod quam Deo gratum acceptumque sit, innuitur Levit. 1. v. 14. ubi jubet sibi offerri pullos Columbarum, non vero Columbas: rationem reddit Theodoretus: b quia detestabatur in adultis Columbis lasciviam; in parvis puellis innocentiam amplectebatur.

Quare, inquit Mediolanensis Antistes & Doctor Ambrosius: c præveniamus ergo juventutis annos, ut dicamus singuli, Deus qui pascit me à juventute mea. Sectamini Beatam Annam, quæ sanctissimam Virgunculam Mariam

à primo vitæ exordio, Deo dicavit, in templo educandam, atque divinis præceptis instituendam curavit.

Tradit vero Doctor Seraphicus d B. Virgineam piæ cuidam mulieri revelasse se parvulam quotidie in templo septem postulasse dona:

1. Gratiam uberrimam, qua Deum ex toto corde diligeret.

2. Gratiam amandi proximum, & omnia quæ à Deo amantur.

3. Gratiam odiendi omnia quæ Deus odit.

4. Ut daret sibi humilitatem, patientiam, aliasque virtutes, quibus semper fieret gratior in oculis ejus.

5. Ut favorem hunc sibi impertiretur; Videndi Virgineam, Deum parituram.

6. Promptissimam obedientiam erga Summum Pontificem, & Sacerdotes.

7. Ut conservaret templum, Ministros, omnemque populum. Hæc præcepta parvulis vestris tradite. Etenim non parum refert, inquit optimus morum Magister, illo e vel illo modo à teneris assuescere sed quam plurimum; imo vero totum, ut Lycurgus in duobus catulis, quorum alterum ollæ, alterum venationi assuefecit palam edocuit. Ita indies videmus hunc puerum pium, probum, morigerum, mansuetum, sedulum; alium perversum, perversicacem, pigrum, discolum. Unde hæc tanta morum, ac studiorum dissimilitudo? à dissimili parentum institutione. Vides quorun-

a Chrysost. cit. b Theodoret. hist. q. 1 c Ambr. in Psal. 118. serm. 2.

d Bonav. de vita Christi c. 3. Arist in Eth. 1. 2. cap. 1. Plutarch.

dam liberos merito unionibus ac Margaritis componendos *Kinderen gelijck peerlen*, qui grande sibi piaculum ducerent, neglectis confuetis precatiunculis, & parentum benedictione, cubitum concedere, Marianum pensum luso posthabere, ad nutum non obtemperare: quorum studia arulas construere, libellos precarios volvere, ad Cathefism conuolare, historiolas ibi auditas domi referre, alii econtra, à teneris jurare, mentiri, pravis sociis affluere, nequitas exercere, potitare, lascivire &c. per paucos reperiri qui Edburgam filiam Eduardi, Regis Angliæ, similes, quam ita à primis incunabulis parentes instituerant; ut etiamnum trimula in atrium deducta, ubi in una parte mensæ, omne genus monilium, pretiosaque omnino crepundia; ex altera vero codicem Euangeliorum cum sacro calice propom conspexit, puellula non diu cunctata, maturo vultu, cimelia aspernata, ad calicem, & sacrum codicem advolavit, eaque summo honore ac reverentiâ, honorata est, quo conspecto, Edburgam suam parentes supra omnes Margaritas sibi charam, exosculati, & complexi sunt, dicentes: perge filia quo Deus vocat, & spousum tuum sequere. Sic filias vestras instruite, sic instituite, si eas Margaritas, & uniones esse velitis. Quod Hieronymus monet Lætam de institutione filia Paulæ, quam Paula avia a Virginitati destinarat: *ipse habitus & vestitus doceat eam, cui promissa sit Cave ne aures ejus per-*

^a Hieron. a. J. Lætam.

foret, ne cerussa, & purpurisso consecrata Christo ora depingas, nec collum auro, & Margaritis premas, nec caput gemmis oneres, nec capillum irrufes, & ei aliquid de gehenne ignibus auspiceris. Habet alias Margaritas (animi virtutes) quibus emptura est pretiosissimum Margaritum.

Ad hoc plurimum, ac potissimum conferet, si Mater, virtutum exemplis præluceat, sicut *Anna*, quæ teste b Damasceno, cum omnium virtutum genere floretet, apud Deum & homines irreprehensibilis existit.

c Scilicet expectas ut tradat Mater honestos

Aut alios mores, quam quos habet. Mores autem probos, ac vitæ integritatem, esse optimam, quam liberis relinquere potestis dorem, ac hæreditatem, vel gentilis vidit, dum dixit: *Si morata est, dotata est satis.* Parentes se divites, ac opulentos arbitrantur dum in annis redditibus, 20. 30. millia aureorum dum amplios fundos, pinguia pascua, lata prædia ingentia ædificia numerant, quam lautam hæreditatem à majoribus suis adierunt; alii aliam præ his possessionem sapientissimus ac doctissimus vates æstimandam proponit dicens: *d Ecce hæreditas Domini, filii; merces, fructus ventris.* Ubi juxta Basilium, Theodoretum, Euthymium, & alios, filii pro ingenti hæreditate, fructus ventris pro copiosa mercede reponuntur. Ecquid filii possessionibus, ac diviti hæreditati comparantur? quia hic optimus, ac maxime

b Damasceno. orat. 1. c. Iuv. Sat. 6. d. Psal. 1:6.

pretiosus thesaurus; unde Chry-
 sostomus hom. 9. in epist. 1. ad
 Timot. *Magnum habemus pretio-
 sumque depositum filios: ingenti
 illos servemus cura, ne fur id no-
 bis astutus auferat.* Majori lon-
 ge, ac vigilantiori quam uniones
 & Margaritas aservemus. Ete-
 nim liberi qui soliditate virtu-
 tum præditi, Margaritæ sunt,
Kinders gelijck Peerlen. Liberi
 qui innocentie ac castimonie
 candore fulgent, Margaritæ sunt
Kinders gelijck Peerlen. Liberi
 qui prompta ad omnem parentis
 nutum teretes, ac volubiles sunt,
 Margaritæ sunt *Kinders gelijck
 Peerlen.* Quod inquit Hieronymus
 a in sancta filia Eustochio cerni-
 mus, *quæ ita semper adhesit Ma-
 tri, & ejus obedivit imperiis, ut
 nunquam procederet, nunquam
 cubum caperet, ne unum quidem
 nummum haberet potestatis suæ;
 sed & paternam, & maternam sub-
 stantiam, à matre distribui pau-
 peribus letaretur.* Et PIETATEM
 IN PARENTEM, HÆREDITATEM
 maximam, & divitias crederet.

Lætata est, & quam maxime
 b Maria Annam Matrem, sub-
 stantiam bifariam unam templo
 & templi ministris, alteram pe-
 regrinis & pauperibus elargiri,
*pietatem in parentem (in Annam)
 hereditatem maximam, & divi-
 tias rata.* Een dochter gelijck
 een peerle. Ut autem quisque
 Pater & Mater familias talem
 hæreditatem adeat, istiusmodi
 Margaritas non fictas, falsas, fra-
 giles, quales innumeras reperire
 est, conquirat. Ejusmodi præ-
 stantes uniones ac Margaritas

genuisse dixerim *Annam* Hispa-
 niarum & Reginam, Philippi III.
 conjugem, quæ Regi nostro Phi-
 lippo IV, & Ferdinando Principi
 P. M. etiamquæ parvulis, cru-
 menulas auro plenas, collo ap-
 pendeat, ut à teneris pietatem
 in pauperes imbiberent, ac Re-
 giis manibus, miseris stipem
 elargiri condiscerent. Suxerat
 enim vero hoc à patrona sua
 sanctissima Deiparæ Genitrice
Anna.

Quod si parentes, filios, filias,
 Nepotes, uniones ac Margari-
 tas effingere velint, *Kinderen
 gelijck peerlen,* serenissimæ hujus
 Annæ Hispanicæ exemplo, tenel-
 lulis liberorum suorum animis
 instillent, velut conchilia dum se
 pandunt, ut rorem accipiant be-
 nedictione cœlesti, largiter im-
 buendos, si in egenos se effude-
 rint, & per manus parvulorum,
 velut per canales qui in auri, i-
 mo gratiarum, ac virtutum ve-
 nas scaturiant, eleemosynas suas
 elargiri studeant. Stimulo hic ef-
 se parvulis, & ipsis matribus
 familias esse poterit, d *Anna*
 fœmina clarissima, non magis
 patre Vladislao Sarmatorum Re-
 ge, & viro Ferdinando Romano-
 rum Cæsare, quam pietate in
 Christi pauperes singulari: so-
 lenne illi erat primis inten-
 dentibus se tenebris, dissimu-
 lata persona, una Comite an-
 cilla, palatio egredi, ac pau-
 perum nosocomia, invisere
 quasque domi in Pharmacopæo,
 quod huic pietati sepositum
 habebat, ipsa miscuerat portio-
 nes, diligentissime propinare.

a Hieron. in Epiraphio Paulæ. b Edu-
 catio liberorum Exemplo S. Annæ, Li-
 beralitas 1. in pauperes.

c Tylingem Paradyf. pag. 388. Rho.
 varix virt. hist. l. 1. cap. 6. §. 7. Eloges.
 de Dames. p. 12.

Adhæc ne solum *Anna*, sed Augustæ etiam virtus esset, Regia liberalitate stipem dare. Agnosci volebat, ne pretium operæ perderet; sed ipsa eam prodebat liberalitas.

Vultis & alia, quæ ut filios ac filias unionum instar efformetis, rudimenta tradere: in Mariam, & filiam S. Annæ, amorem tene- rum, fiduciam omnem accendi- te, quocumque in discrimine, il- lam parvulis vestris præsto experiemini.

Infans *Anna Almeida*, gravif- sima postmodum *b* Virgo, & fan- ctimonialis, ordinis minorum, dilapsis quæ puellam in fenestra ludentem curabant, ancillis, in subjectam caveam, in qua miræ magnitudinis Leo asservatur, magno decidit infortunio: nam & casus ipse puellam affligere de- buit, parumque Leonis inierat, vivamne, an mortuam voraret. Sed magna Dei Mater, devotam sibi, non sine miraculo servavit infantulam. Nam undique accu- rrentes domestici, ac feræ Magi- ster caveam ingressus, vident puellam, injecto ad leonis collum rosario piaculari, blande illi mul- centem jubas, eaque verba inge- minantem, audivit: *Leo, ne me comede. Quæ olim in Castella mo- nialis futura sum.* Parebat im- manis bellua, & magnam Virgi- nis imperium in clientula vene- rabatur. Eadem hæc *c* Anna Mantuæ Carpentanorum magnæ Cla- ræ legibus adscripta, eximium Sanctissimæ Eucharistiæ cultum in qua *S. Anna* sanctissimas su- as reliquias, ut dicimus aguo-

a 2. Amor in Mariam S. Annæ filiam
b Rho. cit. l. 3. c. 3. §. 6 c 3. Cultus
Reliquiarum S. Annæ in SS. Eucharistia.

scit, & adorat, vobis inculcat. Hæc etenim noctem ejus diei, qui sacris epulis festus erat futu- rus, justo privilegio ducebat in- somnem & ne quid, quamquam longa vigilia edomitum corpu- sculum, pro innata insolentia in animum auderet, flagello acriter cæsum, servitutis admonebat.

Laudandus ac probandus cul- tus eorum qui multum itinervis ac piæ peregrinationis conficiunt ut sacra sanctæ *Anna* Lypsana & venerentur. At aliam nobis hie- rothecam Aloysius Novarinus proponit in Joachimi & Annæ gratiam, fieri potuisse, ut Dei fi- lius in Virginis Matris utero car- nem assumens, aliquâ illius sub- stantiæ particulam sibi unierit, quam ipsius parentes corpori (Virginis) exhibuerunt, quæ hi magis cum Christo suo Nepote

„ conjungerentur, ex qua con-
„ junctione consequenter major
„ gratiæ, cœlestiumque donorum
portio in eos dimanaret. Quod non video, inquit Christophorus de Vega, gravis Theologus, Phi- losophiæ omnino repugnare, nec rectæ rationi. Quod si ita esset, consequenter dici posset in Chri- sto Domino, sub Eucharistia de- litescente, reperiri aliquam par- ticulam, quæ aliquando ab ani- ma D. Annæ vel D. Joachimi in- formaretur. Quod cum nec scri- pturæ, nec Patribus, nec rectæ ra- tioni refragatur, tum alio ex ca- pite pietati Christi in aves, & Mariam Virginem conforme vi- deatur, non est cur rejiciatur. Ut pluribus ibidem probat Vega. Il- libatum *f* denique corporis, ani-

d Rho. l. 3. c. 1. §. 16. *e* Novarin.
umbra Virg. excursu 140 n. 1302. Vega
Theolog. Mariana n. 1483. 14. Castimonia.

mique

mique castimoniam, liberi vestri facile sectari condiscant, sivos a Matres, *Annam* Franciæ Ducissam de Borbon; morum honestate, ac vitæ probitate imitemini, quæ adeo casta ac pudica, totumque regnum, ut nemo coram illa vel minimum impudiciæ signum exhibere audiret. Quæ insigni castimoniam laude quoque excelluit *Anna* Regina Franciæ, uxor Caroli, quæ pro symbolo nurem ponticum candidissimum, luto cinctum, cum hac epigraphæ: *Amo vie*, seu ut alii: *malo mori, quam scdari.*

Tandem præ his omnibus ô Matres, unam vobis *S. Annam*, magnam Dei Matris Genitricem proponite, cujus hoc breve, sed illustre elogium b Hieronymus reliquit: *Vita Anna apud Deum, & homines irreprehensibilis erat.* c Eamque vobis familiam; ac Sanctam Triadem proponite, semperque ob oculos obverferet *Jesus, Maria, Anna*, ad hanc Triadem in terris, vestros mores, sermones, actiones, vitam omnem, ac domesticorum vestrorum componite. Hic admirare nova & inaudita prodigia, Deum Cœli & terræ Conditorum, Mariæ obsequi, Mariam Matri suæ Annæ obtemperare, & Iesu, & Matre Dei, Annam prædominari, suoque nutu omnia moderari. Plus dico, si divinus ille Plato verissime pronuntiavit: *putare debet quisque omnia quæ possidet, eorum esse qui genuerunt,*

quid ni Maria, omnia quæ possidet, velit esse Annæ, quæ genuit? quæque; ne *vultu quidem læsit parentes*, sed supra qui in terris exstiterunt, honore profecuta est, quidquam Matri suæ Annæ audeat denegare, sed quæ est *Thesauraria Dei*, omnium opum, ac divitiarum claves, quæ apud parentes asservari solent, illi concedere indubitatum est.

Quæ cum ita sint, omnes horror, & moneo, ut in quacumque necessitate ad Matrem Mariæ recurrant. Si quis multiplici prole, gravi penuria laboret, Annam amet, Annam invocet, quæ Theauri claves possidet. Si quis corporis animiq; infirmitate vexatur, Annam invocet, hæc omnes sanitatis & sanctitatis claves habet.

Adeo ut paucis concludere possim ut quod de Dei Matre filiali affectu pronuntiavit Bernardus: *Filius omnia nos habere voluit per Mariam*; ita & Maria, observantia in Matrem, omnia nos habere voluerit per Annam.

Quam ne vel gratis invocasse videamur, concessit Alexander VI. ann. 1494. indulgentias 30. millium annorum. dicenti ante imaginem S. Annæ, & Deiparæ, ejusque filii, hanc orationem: *h Ave gratia plena, Dominus tecum, tua gratia sit mecum: benedicta tu in mulieribus, & benedicta sit S. Anna Mater tua, ex qua sine macula & peccato processisti Virgo Maria, ex te autem natus est Jesus Christus, Filius Dei veri.*

d Ambr. e Idios. f Bern. g Lanseius Opusc. 13. n. 23. pag. 198.

a Eloges de Dames. pag. 55. b Hieron de ortu Virg. Damasc. not. 2. c Plat. hb. 4. de legib.

OCTAVA
S. IGNATII FVNDATORIS
SOCIETATIS JESU.

Ignem veni mittere in terram. Luc. 12.

Solis inardescit radiis, longéque resulget. Virg. l. 8.

ARGUMENTUM.

Ignatium igne natum, ad mortalium animos inflammandos divina providentia eo tempore orbi dedit, quo jam non modo refrixerat charitas multorum, sed tanto gelu corda constricta erant, ut divini amoris ignis,

gnis, prope extinctus videretur. Fuerit illud sane ingeniosum Archimedis inventum, speculo Solis radiis opposito, incendia concitare; at limpidissimus Ignatii animus, ubi cœlestibus radiis in se collectis penitus exarsit, & totus in flammam abiit, orbem universum & ignito suo eloquio, & flammis quas aquæ multæ non potuerunt restinguere, & igne scelerum silvam latè deponente, tum etiam per Angelos veloces, & Ministros suos charitate flagrantem, potenter incendit.

§. I. *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea EXARDESCET IGNIS.*

§. II. *Aquæ multæ non poterunt extinguere charitatem.* Cant. 8.

§. III. *IGNIS consumens est.* Deut. 4.

§. IV. *Verbum ejus, quasi FACULÆ ARDEBAT* Eccl. 48.

§. V. *Acceptum IGNEM occulte absconderunt.* 2 Machab. 1.

§. VI. *Non est qui se abscondat à CALORE ejus.* Psalm. 18.

§. VII. *Qui facit Angelos suos Spiritus, & Ministros suos IGNEM URENTEM.* Psalm. 103.

§. VIII. *In dextera ejus IGNEA lex.* Deut. 33.

O C T A V A

S. IGNATII FUNDATORIS
SOCIETATIS JESU.

IGNEM veni mittere in terram. Luc. 12. v. 49.

Mabilis Dei providentia, Sanctorum ortui, & vitæ primordiis, subinde quibusdam a signis amat

præcludere, maxime vero igne, amoris divini symbolo. Ita prælusit Nativitati S. Fecchini Abbatis, cujus mater dum esset in puerperio, domus illius ardere visa; non tamen absumi, nimirum

rum innoxia, flamma, & ima, & summa domus ad lambebat; non tamen consumebat. Index illius in Deum amoris, quo aliquando incendi decebat, atque ardere infantulus, & quo etiam domum, id est Ecclesiam universam incenderet, atque inflammaret. Ita subipsam S. Francisci de Paula conceptionem, super summa testi, conspiciæ faces accensæ, quæ longe, lateque lumen effunderent: indicium scilicet cœlestis illius flammæ, ardorisque divini, quo & accendi ipse primum, dein etiam Dei Domum, id est Ecclesiam accendere aliquando deberet. Quod si altius ea accessere velimus, comperiemus igneam illum vatem Eliam, adhuc Materni uteri clausum angustiis, illesti prodigio cœlitus declaratum: nam Sabac, illius Pater sibi videre visus est viros quam plures, albis indutos, qui infantem salutare, ac suaviari, & flammam jacere ad ubera Materna; imo & infantis ori, lactis ad instar affundere, credidisset jam eum Eliam una cum lacte ignem & flammam exegere. Quo doctus Sabac intellexit filiolum sibi deinde natum; & flammam, & ignem vomere aliquando debere, & hoc à Zelo divinæ gloriæ; & certe deinde vomuit igneus totus: surrexit etenim Elias (Propheta) quasi **IGNIS, & verbum illius rasi? ACULA ARDEBAT.**

Quis, quantusque Ignatius futurus, quam igneus, quæque divini amoris flammam, per orbem universum sparsurus esset, ex illo compertus cœlesti edicto an via. c. 1.

quo omnibus compertum, quod ab igne nomen ipse sibi infantulus imposuerit. Attendite insolens, & prope inauditum omnibus miraculum: parentibus inter se dissidentibus qui vellent vocari eum, num paterno Bertrandi vocabulo? Infans è cuius (b Melchior de la Cerda Auctore) disertè profatus est: **IGNATIUS est nomen meum, nec hoc sine Numine divinum, & peculiari Dei providentia; felici porro nominis omine. S. Ignatius de Loyola. Anagrammatico: O Ignis à Deo illatus.** Verum enim vero, quam igne natus, igne educatus, ignem usque in gelidis mortalium annis accenderit, testantur ortus ejus, quo mundo mortuus, Deo vivere cœpit præcludia.

c Altero, postquam Deus totus igneus in Apostolos delapsus est, die 26. Maii, Ignatius igneo globo, Machina bellica emisso, ignem animo concepit Cingitur obsidione Pompeio polis, clarum nomen à conditore; à defensione præclarus. Capitur oppidum, quia capi potuit: non deditur, quia non deceit. Arx, non animus cedit. Sternitur Dux, ut sanctioris militiæ ductor assurgat. Nulla unquam dextera, Letifero intentia scuit tam bene ad immortalitatem collinavit. At claudicabit Ignatius; quid tum! hujus stabilitati firmamentum à flamma, & luce est. Sic olim magnus ille Patriarcha Jacob, cum cœlesti quodam Principe, ac milite, tora no-

b Est. in C. Mend. Cat. tom. 5. l. 1. in E. unq. obse. n. 3. l. 1. p. 275. Virgil. Lancia. opus. 15. pag. 5. 4.

ſe Inſatus, ſibi percuſſo, & ſucceſſo femoris nervu e divino aſpectu clariffimum nomen comparavit. Huic oprabilior ſuit claudicatio in luce, quam reſus in tenebris incenſus: habet illa ſecuritatē pro Comite; hic caſum pro duce. O quot in hoc nutante Ignatii Cruce, firma cudentur ad æternæ gloriæ iter, veſtigia! O quot in inflexâ modicè tibiâ, grefſus errantium dirigitur! O quot pes ille, ubi convaluerit, hominum concurſus concutabit, lætetur ſc̄ glorioſus ille Pompeius: *ſi latum inquis, ſemel pede pepulero, Italiam univerſam militibus complebo.* Faciliori nutu imperator noſter Ignatius, ſuorum Centurias in campum inducet, innumerabiles Catholicorum catervas, ad Chriſti ſigna compellet. Nec Myſterio carere viſum, quod vulnere jam incrudefcente, Ignatio jam a medicis deſiſſo, à Principe Apoſtolorum è veſtigio ſanctas, & claudo grefſus, & quod potiffimum a ſuo firmitas reſtituta eũ. Vbi illud Ambroſii aptè uſurpare, a *Primum ſignum mirabilium ſuorum Petrus fecit, claudo pedum veſtituendo veſtigia. Diximus, ſæpe iter ipſum, Petrum à Domino nuncupatum. Si ergo Petrus Petra eſt, ſuper quam ædificatur Eccleſia, rectè prius dederit ſanctus, ut ſicut in Eccleſia, ſidei fundamentum continet, ita & in hoc claudo, fundamenta confirmet. Rectè in Chriſtiano pedes curat prius, ut non trepidus ſim, neque imbecillus, ſed robuſtus poſſit accedere.* Petrus in Ignatio fun-

damenta confirmat; ut ſit Petra ſolidiſſima, ſupra quam moles Societatis tanta, tot turbini- bus impetenda exædificari, & inconcuſſa conſiſtere, & ipſi Eccleſiæ quodammodo labanti, ſe firmamentum præbere queat, quod non meo (abſit) ſed Concilii Tarraconenſis pronuntio iudicio, dum ait *Ducem Ignatium Deus ſingulari providentia his temporibus dedit Eccleſiæ, ut tanquam ATLAS geminis humeris doctri-næ, & pietatis, Eccleſiam ſuſtenteret.* O rerum maximarum latentia ſemina! quam ſæpe ut ſecundi adverſos; ita ſecundos, adverſi caſus trahunt. In Venis Siliſis ſcintillas ignis reconditas, nunquam niſi percuſſu elucueris. Idem in Ignatio illuxit, qui percuſſus ignem concepit, qui tantem in luculentum, quemadmodum videbimus, prorupit incencium. Hic porro erat ille ignis, quem Dominus ſub ea tempora, quibus orbis Chriſtianus reſurrexerat, in terras miſit, & *voluit vehementer ACCENDI:* altaria ſine igne, ſine ſacrificio; ſine Sacerdote. Ignatio adveniente ignis ille reaccenſus eſt: qui bis aut ter quot annis cæleſti alimonâ ſe paſcebant, à quibusdam rare ſanctitatis habebantur; à multis putidi oſtentatores pietatis, quaſi ceteris ſe efferentes. quid, quod multi reverentiæ nomine, ſaſtidium iſtud, frigufque palabant.

Mulorum animi pigro gelu conſtricti tenebantur, a- li à Sole fidei remotiſſimi, jam toti obriguerant, quos

Eſebart. cit. pag. 274. Imago I. ſc̄u'i So i. l. 5 c. 1. e Imago I. ſaculli, 31.

omnes lucis fræ radio illustravit, & inflammavit: In eo fuit jam inde ab exordio, ut orbem amore Dei accenderet. Nemo mihi commemoret festivos ignes, arduos in acrem, bolides, & quasdam velut acontias, seu publicæ lætitiæ indices emissas, aliaque ignium hilaria. Quidquid unquam ab arte, & ingenio illustre spectatum est; missiles ex animo Ignatii ignes, arduos ex ore faces, splendidissima sociorum pro fide velut vasa electa, cremata corpora, vastissima charitatis, quibus orbem inflammavit incendia, non modo obscurare, sed penitus restinguere, mecum omnes fateamini necesse est. Ad cuius triumphos plenius enarrandos, vel infantum lingua nos facit esse disertos. Evenit quippe a Calari, ut sero vespere, ipso Sancti Ignatii pervigilie, ex arce, festo tormentorum bouu, omnia resonarent; scemina quæ forte in sinu infantem lactantem gestabat, causam hujus festivæ explosionis percunctatur: cui infans disertè respondit. *Cristina die D. Ignatii solennia celebrantur.* Quod si ignes illi evanidi, illustria affectus in sanctum argumenta, cœlesti prodigio comprobata sint, longe celebrioris ac illustriores, per hoc octiduum, in animis vestris, à flammis quibus arsit Ignatius, accendat conabor.

^a Escobar. etc. pag. 273. Lancelius Opusc. 13. cap. 17.

§. I.

Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet I G N I S.
Psal. 28.

A Prum ignibus fomentum, & flammis pabulum, charta, papyrus, codices, & libri sunt, qui si obscœnis Nasonis commentis, aut lascivis veterum, recentiorumque historiis, respersis, ignem libidinis potenter incendunt; si vero sacrarum literarum, Asceticorum virorum, Sanctorum documentis, ac exemplis exarati; legentium animos in Dei amorem, quo illi exarserunt, inflammant.

Exemplum in ingens Ignatius, qui dum adhuc ad prorogandam quietem decumbit, tædii levandi causa, libros orio militari familiares advocat, qui cum meditato divinæ providentiæ furto, nusquam reperti: prodeunt tandem alii duo codices, non vocati ad salutem præcones, sed secreta Dei emissi manu unius materia Christus est, alterius sanctissimorum virorum præclara facinora, quæ dum voluit, revolvit, attentiusque tuminat, sentit **IGNEM in ossibus suis**, & intimis fibris, quem exinde fecit **vehementer accendi** ut illud **b** Psaltis, jure usurpare potuerit: **C O N C A L U I T** cor meum intra me. Hinc etenim tam luculentum, in quod crupit incendium, primo sumpsit exordium. Efficax por-

^b Psalm. 38.

to ad animos inflammandos, libri pii pabulum, non uni Ignatio præbuere. Eunuchus ille Aëtor. 8. S. Dominicus, S. Iohannes Columbinus unde exarsit? quæ ligna, nisi à pio codice menti subiecta? nam ut recte Hugo Card. ad illa verba: **CONCALUIT** cor meum, ait: *ligna, à Sanctorum exempla sunt.* Augustinus, unde tantas flammæ concepit, ut teste possidio: *homo caelestis, imago divinitatis, pater patrum, doctor doctorum, abyssus sapientie, par Angelis, IN L'ERVORE evaserit. Vox illa, tolle lege, tolle lege, satis manifeste declarat, & ipse quas pectore flammæ hauserat, continere non valens, exclamat: Sagittaveras inquit, cor b nostrum charitate tua, & gestabamus verba tua, transfixa visceribus, & EXEMPLA servorum tuorum, quos de nigris lucidos, de mortuis vivos feceras, congesta in sinum cogitationis nostræ, VREBANT, & absumebant gravem torporem, ne in ima vergeremus: & ACCENDEBANT me valide.* At quam valide, quam potenter, quam ardentem, posthac omnibus mundi vanitatibus, & nugis nugarum spreteis, unum Deum admiravit, illustri argumento sunt, ferventissima è fornace cordis emissâ desideria: *et Domine si omnia corporis ossa forent lampades aureæ, & sanguis omnis per venas, perque membra diffusus, balsamum foret: & lampades ARDERENT, & balsamum consumeretur, in tui solus ho-*

a Hugo Car. in Psal. 38 Possidius crist. ad Macedon b. l. 9. c. n. fest. c. 2. c. Walderam in theat. Rosignol. de discipul. Christ. perfect. l. 2. cap. 2.

norem, sicque totas in holocaustum tibi CONFLAGRARET Augustinus. Cui deinde Christus: *anne quidquam faceres amplius? excepit Augustinus: si & venæ meæ omnes, & nervi, vincula forent aurea, te utique illis cordi meo alligarem, & æternum quidem.* Ad hæc tertio illi Christus: *& majorem insuper à te amorem exigo, & illum mihi dona.* Cui Augustinus reddidit illud paradoxon, & adynaton: *tanta, O Rex gloriæ, dilectione te prosequor, ut si quod esse nunquam potest, ego Deus forem, & tu Augustinus esses, omnino vellem ego fieri Augustinus, ut tu fieris Deus.* Dixit, & amore victum obtulit. Quid enim amplius, aut cogitare, aut eloqui potuisset? summum nempe illud est amoris fastigium, excessus, & ruptus ardentissimi incendii, quod non alio, quam à pio codice, cum Spiritu lecto, sumpsit xordium. Etenim ut orbis oraculum, Magnus d Gregorius: *quæ quedam FOMENTA IGNIS dare est, in excitatione charitatis, exempla patrum, vel præcepta Dominiæ ministræ.* Ut in se experta S. Theresiæ, de qua Ecclesia, in officio divino: *cum Sanctorum Martyrum acta perlegeret, adeo in ejus MEDITATIONE SANCTI SPIRITUS IGNIS EXARSIT, ut tenera puella, dem an fugiens, in Africam traizeret, ubi vitam pro gloria Iesu Christi, & animarum salute prænderet.*

Quæ fit è vobis tam paucos, imò nullus, tam Sanctis desi-

d Greg. l. 25. mor. cap. 7.

d 3

deriis

deriis inflammari? nemo quisquam fomentis illis divini amoris uritur; sed fomitem vobis, vestrisque liberis gehennæ ignis subministratis.

O perverissimos hujus temporis viros! codices teruntur impuri, qui flammam libidinis in corde accendunt, qui tot candidas mentes infuscant, & inflammant. Ideo inquit S. Isidorus Hispalensis, *ex Gratiano prohibetur Christianis, fragmenta legere Poetarum, quia per oblectamenta inanum fabularum, mentem excitant ad INCENTIVA LIBIDINUM.* Experimenta nimis quam manifestâ compertum est, Adolescentes, adolescentulas integerrimas, Angelicas, in omne vitiorum cœnum proruisse, solâ quam ex obscenis libris hauserant libidinis flammâ. Memorat gravis auctor, nostra memoria quendam Adolescentem, familiariter se nosse, qui in frequenti Athenæo exemplum archetypum omnis modestiæ, virtutisque habebatur, nulli in innocentia laude secundus: rapiebat in se omnium oculos, animosque Virgineus morum candor, ac verecundiæ decus. Nemo non florem ex illius ætatis vaginâ proditurum sperabat. Ac profecto prodisset, nisi incipinata flamma, stirpem radicibus omnem exussisset. Audite Iuvenes, audite quæso, quam levis in speciem occasio, quantum incautam incauto adolescenti stragem maturavit: non ille pervigil inter nocturnos grassatores bacchando, non cum diurnis aleatoribus consuescendo,

a Bidermanus l. 2. acroamato 7.

nec intempestina symposia festando, in discrimen venerat; sed in ipso literarum, honestatque Lido, calidam sentit ossibus febrem serpere, dum impurum, mectonque Poetam, à stilo terro, & lascivo commendatum arripit, oculis legit, mente intelligit, derepente in omnia vitiorum: abrupta ferri, omnis nequitia faciem socijs præluere, paucisque mensibus is omnino esse cœpit, quem publicus Magistratus, quia ad frugem reducere non poterat, infamiam notatum, edicto ab Academia, urbeque proscriberet, ne quibus ille jam solus ardebat, ceteram juventutem veneris ignibus adureret. Et quisquam mirabitur SS. Patriarcham Ignatium, feueris legibus cautum voluisse, ne suis Magistris, nostrisque discipulis, ejusmodi infames scriptores concederentur, nostrisque serinijs, ac gymnasijs ut pestes proscriberentur? Sic enim suos commonet: *Lectionem spirituales, præsertim de sacrorum vitis, vehementer commendat; contra vero, non solum ipse ab impuris scriptoribus, & omnino in quibus sit aliquid, quod bonis moribus nocere queat, juventuti prælegendis absteineat; sed ab iisdem etiam extra scholam legendis, discipulos quam maxime potest, deterreat.* Quod tanto dicendi fervore à moderatoribus præstitum est, ut testari possim, complures salubriter compunctos, quos domi infames codices abditos habebant, nobis illustri incendio exurendos obtulisse. Quos ut & vos æmulari velitis,

b P. 4. cor. Rit. c. 5 Reg. 8 Ma. istror. stimulo

stimulo fuit ii, qui curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus, maxime luculento in incendio; quo, ut Varius eos aestimat, pretium quoque millium aureorum notatorum absumptum est Si qui penes vos, ejulinodi chartarum propudia, quantumvis inaurata, quantumvis pretiosa, & ingentia volumina, codices quantumvis insignes, omnes in ignem conjicite, præstatillos ardere, quam vos, aut vestros, nullum hic tam splendido holocausto subducite; nam unus fatiseit, etiam vel obiter arreptus, & lectus, ut hominem perdat, & una fax, ut ad pessimas libidines inflammet.

b Quod si Doctoris Faustii, infausta historia, non valde illecebrosa, & vix ad momentum temporis eminus inspecta, lectorem tamen ita perturbavit, ut multis annis extricare se styge nequiverit: isti, qui codices pennâ cupidinum exaratos, noctu diuque volutant, & è sinu, manuque, sine ostulo nunquam deponunt, quid sibi securitatis pollicentur: rem paucis enarra- bo: è familia nobili juvenem paupertas militare coegerat, Is in ea militia, quod alijs non ita crebram est, melior cœpit seipso fieri, atque à Luthero, cujus placita jam puer hauserat, ad Catholicos transire, magnis momentis inductus. Stipendijs aliquot confectis, à manipularibus ad suos ex intervallò rever- rit. Hi ubi hominem à sua secta fenserunt divertisse, tanquam alienum avertati, & nullâ ope adiutum, domo excludunt. Falsus

animi juvenis, jamque à neces- sarijs desertus, & quid exinde ageret ambiguus, constituit ca- strâ repetere. Bidui iter, aut tridui emensus, cœpit rei pecuniariæ comœatu laborare, & quod usu talibus venit mul- tum itineris, parum æris reli- quum habere, tres quatorve se- stercios nummos in unam me- rendam contumendos. Eo pecu- lio instructus, tabernam ingre- ditur, jubet aliquid obscœnij, cui tenuè marsupium soluendo esset, interri, interea futuræ mox egestatis metuens, in omnem partem (quod anxij solemus) oculos versat; videt, ad fenestræ fornulos, libellum neglectum illuc à familia abjectum, eum in ma- nus sumit, aperitque impru- dens, legit male ominatum, *fausti* nomen, otiose paginas nullo ordine perlustrat. Hic in- auspicato in eum locum incidit, ubi ratio, modusque describitur, quo nummos ille ab orci trape- zita emunxerit. Et iste continuo secum: quid? mihi si eadem argenti conficiendi ratio mon- straretur? simul animum colligens, execratus librum cum di- ris abiicit. Inter hæc ferculum unum, alterumve cum zythi sextario apponitur, quo brevi re- fectus, cum ad ascem omnia de- coxisset, è taberna & oppido egreditur ut. Delatus paulo post patentem in campum, longin- què, progressus, diu hominum solitu- dinè miratus conspicatur deniq; procerâ statura opilionem, quem de viâ diviticulis sciscitatus, rescijt longe de viâ se aberrasse, posse tamen, si se sequeretur, compendium ostendi. Sequitur, in

a Act 19. v. 19. b Biderman. cit.

viz ultro citroque multa : Ventum est eo demum, ut opilio requireret, cuius is homo esset, quidve consilii animo versaret? namque eum subtristem videri. Respondet juvenis quod erat, ducem se requirere.

Renidens opilio, se vero ducem esse, & undique volones colligere, simul auri crumenam, si cuius egeret, ostendere. Hæsit attonitus miles, ut qui ducem in pastore non expectasset. At alter asseveratè se militiæ ducem esse, atque in stipendium, Philippicos aliquot non auare obtrudere, eos cum diu miles animo constanti repudiasset, ac postremo cui Imperatori copias scriberet, cui hosti bellum moveret, requireret? opilio tergiversatus, subobtineat quis esset, quidque ageret; confitetur: *Principi se, Imperatorique mundi milites auctorare.* Intellexit facile miles, quicum sibi res esset, territusque ostento ferali, divinam opem ter quaterve inclamat, ac veteratori isti renuntiat. Evanuit tum quidem ille; at brevi reuersus, mire ac dire iuvenem infestavit, fero miserum à conventis pactisque resiliire, modo laqueum à quo fenestretur, modo ferrum quo pectus hauriret, modo præcipitium monstrare, per quod se dovolveret. Ita iuvenem identidem & ubique infelix multis annis miserime exagitavit. Tanti nimirum stetit, inquit auctor, unius temeritas lectionis; non annis, mensibusve continuatæ; sed per imprudentiam cœptæ simul, simul desitæ.

Vnum hic vos rogo & obtestor, cum divinus amor non mi-

nus solers sit, ut animas venetur, quam stygius leno: in atrio domus vestræ, in cubili, in abacis, in fenestris, dum adventum allocuturi operiuntur, auctorem pium, velut igniarium ad mentes illic otiosè degentium inflammandas exponite: ut est, *comitatus de peregrinis. triumpho à la Chastité. par pere Balingem. Barry lannee S. Dionysius Carth. de 4. novissimis confessionibus & meditationibus, & soliloquio Augustini.* Omnibus denique ubique ad manum sit, aureus ille codex Doctoris Ascetici, Thomæ à Kempis, viris SS. Carolo Borromæo, Philippo Nerio, Pio V Bellarmino ac cum primis Ignatio per familiaris, unice in pretio, quem Hieronymo Natali quo die in Societatem receptus est, assignavit, ut quoque die caput ex hoc libello legeret, ac ruminaret, idque dixit, teste Orlandino, *cum mirifica, ut semper solebat laude eius libelli, addens fore, quod in se ipso quidem expertus, ubi etiam fortuito aperiret, ut quæ presentis necessitati convenientia essent, occurrerent.* De eadem fortuito libelli hujus apertione, & lectione, cum aliquo spirituali provenitu, extat item testimonium b Hermanni Hugonis scribentis hæc verba: *multos dicere frequenter audivi solitos, se ex libello Thomæ à Kempis sic (fortuito lectione) querere in mœnore consolationem, neque fore unquam falli.* Hinc nullum apud nos cubiculum, & ubi hic auctor non reperitur, & teritur. Quod que alijs

a V. Thom à Kemp. de imitat. Chri. epist. dedicat. Nigron. ascetica tract 5. n. 17. Orlandin. l. 5. hist. Soci. 5. 9 b Herman. Hugo l. de origine scripturæ. c. 19. c Nigron cit.

commendabat Ignatius, ipse præstabat, qui quotidie ante prandium caput unum consequenter ex hoc libello lectitabat; à prandio alterum, quod fortuita codicis apertio dabat, inveniens in eo semper materiam, statui præsentī accommodatam. Addit Ribadinera eidem S. Ignatio placuisse adcolectionem hujus libri, ut multorum iudicio: vita ipsius facta esset imago viva, Doctrinæ libello inclusæ, quia habet ille simplicitatem pro decore, veritatem pro commendatione, pro ætate æternitatem legentium, salutem pro fine. Hæc quidem hæctenus fufior, sed ut spero non sine fructu, super lectione pia, qua Ignatius incendi cœpit, disfertatio. Nunc quod ei affine est, quantum in meditatione ejus ignis, cujus lectio pabulum est, exarsit, videamus.

a Bernardus ferm. 50. ad fororem, lectionem cum oratione conferens: *Vtramque inquit, bonum est, si licet; si vero non licet, melius est orare, quam legere, nam cum oramus cum Deo loquimur; cum legimus, Deus nobiscum loquitur, Soror charissima. sicut cum Deo semper esse, semper ora, semper lege.* Idem dixit, ac docuit Augustinus: *cum oramus cum Deo loquitur; quando legimus. Deus loquitur nobis.* Quid mirum, si in meditatione exardescat ignis? Moyses tantas flammæ conceperat ex consortio sermonis Domini, ut etiam in corpus redundaret, nec filii Israhel possent in faciem ejus intendere. Hu-

go Cardin. ad illa verba: *in meditatione mea EXARDESCET ignis, id est inquit, meditatio mea faciet cum EXARDESCERE.* Exarsit profecto totus in monte serrato, ardentior animo, quam alii corpore ab Æthnæ, aut Vesuvii montis favillis; quod cum primis probavit, dum se sumptuosis vestibus, & omnibus mundi bonis, præ divini amoris æitu exiit, & mendicum induit, sacco amictus, ac fune præcinctus cucurbita pro comæatu instructus, nudipes d Ignatius Manresam progreditur, ubi totus in flammæ abiit: humus erat cubile, cervical lapis, in quo somnus periguus, cui non vacabat, sed succumbebat, & quamvis pæne nullus erat, adhuc tamen illum media nocte interrompebat, prandi causa: ter quotidie flagillis in se sæviebat, septenas horas genibus nixus orationi dabat (cum nobis vel unâ vigilare, permolestum) hic divinitus lucem hausit, qua libellum exercitiorum, & meditando methodum, qua tot ad divinum amorem, toti inflammari sunt, conscripsit. Inter Ecstases, una præ ceteris memorabilis fuit, quæ ad octiduum duravit, sine ullo cibo & potu, mortuus credebatur, & sepultus fuisset, nisi tenuis cordis palpitatio, latentis vitæ reliquias prodidisset; quo tempore tota Societatis formam, & quasi fabricam Ignatio divinitus ostensam,

d Imago 1. seculi p. 10 e Ribad. in vita S. Lucæ. Lancic. op. sc. 18. c. 9. Imago 1. seculi l. 5. c. 1. Böhmer. gloria Ignat. l. c. 4. Imago 1. seculi cit. Lancic. op. sc. 18. c. 6. B. Lucæ Nieremb. in vita.

a Bernard. ferm. 50. ad fororem. b Aug. in Psalm. 67. c Hugo Car. in Psalm. 38.

atque ipsam divinam essentiam conspexisse, creditum est. Accessit insuper, ut frequenter inter orandum observatum est, igneus quidam splendor, ac instar ignis luculenti, & flammarum, quæ illum, ejusque corpus omne circumdare, & circum vestire visæ sunt, & facies quæ non semel ardere, & radios emittere est conspecta, si oculis habenda fuisset fides, credidisses non hominis faciem esse, sed solis. Porro hos inter ardores, & æstus divini amoris, sæpius abibat à sensibus, & a se, & in Deum rapiebatur totus, & corpus ipsum (quod igni ingenitum) à terra elevari, sursum ferri, & in aëre suspendi videbatur, quasi naturæ immemor suæ. Ita corpus ipsum, velut amœna quædam vestis animæ, & ejus luce perfundebatur, & ejus levitate gaudebat, ferebaturque in excelsum. Facies Ignatii ignea, & radijs corrusca, Romæ à S. Philippo Nerio, ab Alexandro Patronio, à P. Oliverio Manoreo, à P. Ludovico Gonsalvo visa est, qui quoties orantem Ignatium in cubiculo adijt (quod fecit sæpissime) cælesti splendore radiantem semper conspexit.

Fovendus, & in nobis divinus ignis, pabulo cælestium cogitationum, & divinarum rerum contemplatione ut recte Bonaventura: *a Primum quod ad nutrimentum SPIRITUALIS IGNIS est necessarium, est pura ac sancta meditatio cordis. Sed quis hodie bona, casta, & munda cogitat? cogitationes*

a Bonavent. serm. 1. de S. Laurent,

malæ, admodum aquæ, ignem devotionis extinguunt. Accedit quis ad orationem, procedit ad templum, etiam sacris operatur, & cogitationes vanas, profanat, de negotiis, de familia, utinam non sædas animo volatet. Quam pauci cum Ignatio exclamare possent: *CONCALUIT cor meum intra me!* quam pauci ejusmodi fervorem in se experiuntur! Ad mores disertè Hug. Cardinalis: *multi sunt qui non habent cor intra se sed extra. Ad temporalia, ad mundana quacumque, & his sit frigidus ventus Aquilo, nec possunt calefieri, & inde est quod refrigerat charitas multorum! Sed boni religiosi, qui omnia exteriora contemnuunt, & obliviscuntur, cor habent intra se, & ideo calificant.* c *Factus est in corde meo quasi ignis æstuans, claususque in ossibus meis.* Ac tandem concludit, boni Religiosi, (viri pii, animæ devotæ) qui semper meditantur de bonitate Dei, hunc ignem nutriunt.

Vis in altari cordis tui, ignem devotionis semper ardere, momentem audi Hefychium d: *habebimus IGNEM qui minime extinguatur, struem lignorum componentem, sacrarum interarum meditationes: per has enim nutritur spiritus Dei, & continuo ACCENDITUR.* Multi quidem in meditatione feruidi, & ignei; at paulo post toti tepidi, & trigid redduntur, quid mirum? si omnis calor redierit ignis amoris divini extinctus sit, nullum ei pabulum subministrasti. Theodoretus orat. de charit. *IGNIS e quo plus accipit nutrimenti, eo*
b Hugo Card in Psal. 38 vers 4.
 c Jeremias 2. d Hefychius in Levit. c 1.
 e Theod. orat. de Charitat.

majorem accipit operationem: ea enim accessione materia augetur, non obtunditur. Ita in Deum dilecto ACCENDITUR arduarum rerum contemplatione, & quo magis in rebus divinis versatus quis fuerit, eo magis ACCENDIT FLAMMAM devotionis. Altera ratio, in meditatione quorundam ignem tardius, ac difficilius accendi, ex eo petitur, quod cor humanis affectibus, ac mundi illicebis, quasi lignum viride minus idoneum sit, petitur ex similitudine qua usus Hugo de S. Victore: primo inquit est, *IGNIS cum flamma & fumo. deinde IGNIS cum flamma sine fumo. deinde IGNIS purus sine flamma & fumo.* Sic nimirum carnale cor, quasi lignum viride, & necdum ab humore carnalis concupiscentia exsiccatum, si quando aliquam divini timoris, seu dilectionis scintillam conceperit, primum quidem pravis desideriiis reluctantiibus passionum & perturbationum fumus exoritur, deinde roborata mente, cum flamma amoris, & validius ardere, & clarius splendere coeperit, mox omnis perturbationis caligo evanescit, & jam pura mente animus ad contemplationem veritatis se diffundit. Novissime autem, postquam assidua veritatis contemplatione cor penetratum fuerit, & ad ipsum summam veritatis fontem medullitus toto anime affectu intraverit, tunc in idipsum dulcedinis, quasi totum IGNITUM, ET IGNEM amoris ab omni strepitu, & perturbatione puratissimum conquiescit. Unum tamen hic vos monitos velim, hunc ignem non accendi

per sublimes speculationes, & altas quæ supra nos sunt; arcanorum Dei contemplationes, quod ipsius Doctoris Seraphici judicium est; dum ait: *a liquis sapissime hoc d. Eum, corde frequentaret: o Domine quando te diligam? quando te constringam? citius se sciret experimentaliter INFLAMMARI, quam si de secretissimis caelestibus & aeterna generatione, vel processione millies cogitaret.* Cumque B. Ægidius in quodam colloquio diceret S. Bonaventuræ o quam felices vos, qui docti estis, & speculationibus vestris altissima illa mysteria ruminatis; hos vero illiterati, quid agemus? respondit S. Doctor, non est quod conqueratis, frater illiteratus, & rudis, imo simplex muliercula æque potest Deum diligere, ac subtilissimus Doctor. Ad hæc in ecstasim raptus. Ægidius, per tres horas clamabat alidue: *O simplices, & pauperula mulieres, Deum amate, & æque magne esse potestis, ac Doctor Bonaventura.*

Ignes fatui sunt, qui in steriles speculationes, & subtiles contemplationes tempus infumunt. Quod summe improbavit S. Ignatius, in hac meditandi disciplina Magister eximus, dum peregrinis devotionibus adductum, serio delapsit. Erat pater d. Sodevilla Theologus pro viro spiritus aut inter primos habitus; sed dictamina fovens spiritus, aliena a nostro procedendi modo, & methodo, quam Sanctus Ignatius suis præscribit: Adco ut patrem Silvium (postea ma-

a Hugo de S. Victore in illud Eccl. Vanitas vanitatum.

b Bonav. in Theol. Myst. quest. ult. c. Chroic. Min. in vita S. Ægidii. d. Lonicus epusc. 8. cap. 4. p. 630.

guum in Societate Theologorum) eo adduxerit suis devotiunculis, ut linguæ usu, & pæne mentis diu caruerit quod ubi intellexit sanctus pater, iussit conquiri alas, quibus Angeli scenici adornantur in comædiis. Iis paratis, iussit P. Sodovillam nudo tergori illas alligatas circumferre, & se flagello cædere, hæc verba ingeminando: *noli volare sine alis, noli volare sine alis.* Quod ubi perfecit, è Societate cum dimisit, ad quam, ut erat vir pius, ubi iterum admitti petiit, missus est per quatuor, aut quinque menses, in nosocomium pauperibus inservire, & tum rursus nostris adscriptus est. Confusili errore, alis plumeis, non igneis afferuntur, qui plus in oratione intellectum oblectare, quam voluntatem pascere, & inflammare student, ut apud a Mendosam & Serlogum, aliosque videre est. Unum hoc quemque monet Bernardus, ut magis *ignifer, quam Lucifer* esse velit.

Verum enim vero nunquam potentius Ignatius exarsit, quam dum sacris operaretur. *Interdum fiebat ut inter celebrandum tantis ARDORIBUS æstuaret, ut omnes partes corporis EXARDESCERENT, facies instar purpureæ ruberet venæque omnes manifesta palpitatione micarent.* At quem ignem, vos ad altare accedentes, in animo accenditis? quam multi similes Aaronis filii qui alienum ignem obtulerunt? ita nonnulli pro divino

a Mendos. l. 1. Reg. c. 1. annot. 11. moral. ser. 2. n. 12. Serlog. tom. 2. verfic. m. 22. Lancetius opuse 13. c. 9. R. d. in viva. S. Paulin. epist. 31. a. 2. p. 200.

terrenum. & fœdum. S. Paulinus: *IGNEM alienum mihi videtur accendere, quisquis corporeæ, aut secularis alienum cupiditatis. IGNEM, in sacrario sui cordis accendens, audeat appropinquare altaribus Domini, qua non recipiunt nisi illius IGNIS accensionem, de quo ait: IGNEM veni mittere in terram, & quid volo nisi ut ACCENDATUR? hoc IGNE nos Domine Iesu semper ACCENDE: hæc enim solus qui a te est IGNIS, ignis resisset æterno.*

Detestatur Propheta Regius sacrilegium eorum, qui incendere Dei Sanctuarium ausi sunt Psal. 73. *INCENDERUNT IGNI sanctuarium tuum.* Quod D. Bernardus ad sæminas, & puellas transtulit, quæ in templis animos Adolescentum, tartareo igne succendunt. *Psalmista in spiritu contemplans præsens tempus, in quo carnales, & vana mulieres, cum meretriciis ornamentis accedunt ad sacratissima loca, & incendunt spiritualia Dei templa, id est animos juvenum, illos in Ecclesia contemplantium.* Hoc est quod queritur: *INCENDERUNT IGNI sanctuarium tuum.* Hic optem omnes linguas Oratorum igneas, ut tartareas illas flammæ restinguant.

b Ceterum Ignatius non tantum in sacrificio, sed in minimis, quæ ad Deum pertinebant cum mensæ benediceret, cum gratias ageret *ita mens ejus INFLAMMABATUR interior, ut facies etiam ACCENDERETUR, c. & tota quod sepe domestici stupescallii adverterunt quodammodo IGNESCERET; imo quocumque*

b Linceic. citat. e P. Lucas in vtra.

incederet, aut degeret, quasdam corpore & animo scintillas abfistere, & quosdam velut ignes missiles in cælum evibrari audires, & cerneres. tales erant: *quam surdet mihi terra, dum calii aspicio*: etenim si flores si fructus, si formæ humanæ pulchræ sunt, creatori collata, vilescunt: a *quidquid deletat in arte, commendat artificem*. Sic & illud *telum FLAMMA fuit: quid mihi est in cælo, & à te quid v. lui super terram? & istud raptim quodammodo, & velut jaculum emittebat: O Domine si te nossent homines, nunquam te offenderent!* Unicum hic à vobis flagito, ut hisce pyrobolis, & missilibus ignibus, sanctum Ignatium, hoc vespere, per omnem octavam, & omnem vitam vestram, illustrare velitis; medium siquidem, ait *b* Carthusianus proficiendi in amore divino, multoties aspirare, & elevari ad Deum cum verbis amatoriiis, querulosis, & deprecatoriis, hoc & simili modo: O benignissime Deus, quando te toto corde amabo? O superpulcherrime Domine, quando tibi, pura, & affectuosa mente indero, sinenter ac fervide inhaerebo: ,, ô Deus dulcissime, quamdiu in ,, meo torpore, tepore, frigiditate manebo: Hæc sæpius per diem, & noctem emissa brevis precationis ignea jacula, priscis anachoretis usitata, & nobis usurpanda Doctor Angelicus commendat, dum illud Matt. 6. *Orantes nolite multum loqui*, sic exponit: *dicuntur Fratres in*

Egypto crebras quidem habere orationes; sed eas tantum brevissimas, & raptim quodammodo jaculatas, ne illa violenter erepta, quæ oranti plurimum est necessaria, per productiores horas, hebetetur intentio. Hisce igneis jaculis usus est P. Petrus Cottonus, Henrici IV. Regis Christianissimi confessarius, in cujus vita Romæ à 1620. l. 2. c. 10. habetur, quod singulari Dei beneficio decem circiter annis ante mortem, id esset affectus, ut etiam dormiens liberi arbitrii usum haberet ad orationem & incensam cælestium, ac divinorum meditationem; quam ea vi, eo vigilantis animi impetu faciebat, ut ex dormientis ore frequenter erumperent *ejaculatoria orationes, seu sagitta divini amoris, seu scintilla charitatis, seu ardentem amantis voces*. Certe hæc voces auditæ sæpius à vicinis, etiam cubiculo, etiam muro disjunctis ac divisis: Concludo ferventi Divæ Melchitildis monito: *etiam dormiturus quisque desideret, ut singule respirationes, ea nocte sint ad Deum asperationes*.

§. 2.

*Aque multe non potuerunt
extinguere charitatem*
Cant. 8.

PERFAS inter & Ægyptios contentio orta est, uter eorum Deus potentior esset, an Aqua

a Augustin. in Psal. 26. Lucan de pugnapar sal Bern. in vitæ S. Malachie.

b Dion. Carthus de laude vitæ monast.

c 31. c S. T. in 10. Matt. c. 6.

d Lancicius opusc. 4. c. 4. pag. 301. e in vita. Drexel. tom. 1. pag. 661.

quam Ægyptii, an ignis quem Pe. sa pro numine venerabant: r: experimento his dirempta est: Ægyptii agentem Nili stativam, aqua compleverunt, & igni imposuerunt, quem statua colliquefcente, derepente aqua extraxit; ac prævaluit. Dicitur quid in Ignatio prævaluerit, an dilavium lachrymarum, an incendium flammarum: duo lumina Ignatii, duo flumina, fontes tam uberes scaturiebant, ut sicut libellum supplicem summo Pontifici obtulerint (quem inquit Lancicius Romæ legi) *a* ut ob cæcitatibus periculum, ab horis liberaretur. Privatim celebrabat, ne donum lachrymarum, opinionem sanctitatis conciliaret. Hæc vero aquæ adeo non restinguebant amoris flammam, ut magis accenderent; quemadmodum fabri ferrarii, aquam fornaci aspergentes, eam magis incendunt, & *b* ut ait Sapiens *IGNIS in aqua valebat*. Quod, de alio igne olim Poeta:

*caliunde FLAMMAS, quoque
prohibetur magis,
Magis ardet IGNIS*

Id enim verò est novum prodigium in terras producere, quod olim David obtupuit: *fulgura in pluviam fecit*, in quæ verba Chrysostomus: *Vide mirabile, & diversas naturas convenientes: neque enim fulgure est quidquam magis IGNEUM: neque aquis est aliquid frigidius, ea tamen miscentur, nec confunduntur; neque*

a Lancicius opusc. 9. c. 6. pag. 715 b
Sap. 16. c. Seneca d. Psal. 134. Chrysost.
in Psal. 134.

contemperantur; sed una quæque conservat suos fines manens enim IGNIS in aqua & aqua in IGNE, neque hic illam exsiccat: nec illa eum extinguit; nec lachrymæ devotæ, ardorem dilectionis perdunt.

Quam panem nostrum, hunc uberimum lachrymarum imbrem, divino officio aspergunt quam pauci s. *stendo* ducimus & volumus *horas*? Quod oculi nostri punice sicciore sint, unica causa est, quia ignis in corde nostro sopitus est. Rosas quis, aut lilia aut etiam electrum alambico subdat, nisi ignis accesserit, nunquam pretiosas illas aquas eliquabit. Sed nec alix aquæ frigidissimæ potuerunt extinguere ignem charitatis. Juvenis velut taurus lascivens ad Amioam, ad suos amores non longe ab urbe Lutetia de nocte festinat, turpitudinem nocturnis umbris conatus obtegere. Et eccum ignis feruescit in undis, lucet in tenebris. Præit, præcurrit, prævolat Ignatius, atque ut hos tartareos libidinis ignes in juvenuli pectore exæstantes restinguat, stagnum glacie constructum, nudato perumpit corpore, seseque collo tenuis immergit *aquæ multa non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruere*. Verum ex ipsis undis, hæc verborum flumina, in obscenum amorem jam ponte sublimem ejaculabatur: quo, quo perdit: tunc tuo scelere toties, tam graviter injuriam Deo: quamdiu tandem insanies: non vides, non sentis, non horrefcis cæcitate

e Ribadin, in vita. f. Cant. 8.

iræ in te vindicem manum : vide quid agas. Ego vero hic perstabo, hic me tam diu frigore uram, quo ad libidinis tiæ acco, aut Dei vindicis flammam rati-xero.

Juvenis hoc igneo vocis jaculo, gelidâ ex nudâ tanquam fulmine frigidis è nubibus erumpentem percitus, ac præ stupore impos, imo vero compos nunc primum sui gradum cum voluntate revocat, a ejusque peccatoris gelu, flammis Ignatii honestissimis solutam, nimiumque diu grassata turpis flamma prorsus extincta est. Mirentur alii Munibregæ, consumpto oleo, aquam in lampade ante aram Ignatii aruisse, ego plus obstupesco, Ignatium in gelido stagno non extinctum fuisse.

Quod si teste b Chrysofomo : *tam difficile est libidinosum consistere, quam mortuum vitæ restituere*, cuique vestrum considerandum relinquo, quot lethali frigore extinctas animas, Igneo suo spiritu Ignatius in vitam revocavit ; dum non unum hunc juvenem, sed & alios gravissimos peccatores, ac prolicituræ, nequitia mulierculas, ad frugem reduxit, à quo igne charitatis studio, nullæ cavillantium linguæ retardare, ejusque fervorem extinguere poterunt.

Interim quis nostrum adeo solers, ac sollicitus, ut proprium in se libidinis incendium extinguat, quam Ignatius ut alienum? Nolim hic vos collo tenus

gelidos amnes in silire, quas quisque in promptu habet, lacrimarum fontes, in fœc tartareis flammis affundite, & carnis iucundum restringite.

Rursum in clamare juvare *aqua multa non potuerunt extinguere charitatem*. Non aquæ tribulationis, infestationis, tempestatibus, adversitatis ullæ ; quæ usque eo increverunt, & in Ignatium redaudarunt, ut cum Psalte regio jure exclamare potuerit : *d intraverunt aque usque ad animam meam*.

Alexandro magno, qui Persas vicit ac Medos, *equi Reges terræ interfecit, qui pertransiit usque ad fines terræ, qui accepit spolia multitudinis gentium*, illud sacrae paginæ adjecerunt velut epiphonema & *siluit terra in conspectu ejus*, quasi attonita stupore quodam bellicæ virtutis, ac felicitatis in Alexandro. Et hoc magnum videri potuit Armajus quoddam in Ignatio, qui cum primum novam militiam cum mundo, carne, & dæmone, vel tantum meditari cœpisset : *commota est terra in conspectu ejus*. Styx, coeytus, ac phlegeton omnes exitiales suas aquas in Ignatium eiaculari sunt ; *sed aqua multa non obruent eum*. Libet illius meminisse temporis cum uocte intempesta orationi intentus, se primum Virgini matri, ejusque filio, seu Imperatori devovit, sancte spondens à mundi castris, ad Christi signa transiturum, *f Ecce tibi terris motu derepente salso, tota contremiscit fragor*

a Cant 8. d Psal. 123 e L. 1. Machab. c. 1. f Rebadin. l. 1 c. 2.

a Lancia. P. Lucas in vita, b Chrysof. hom. 23. ad pop.

ingens exauditur, & cubiculum ubi Ignatius erat, à fundamentis concutitur; velut qui igneis cuculis arcem, aut urbem subvertere molitur. Nempe dæmon ab Ignatio jam Victus, frendens, ac TREMENS non obscura dabat diritatis atque indignationis sue signa. Dedit enim vero, dum per suos scelere administratos Ignatii famam lacerare, vitam profcindere, dicta, factaque omnia in invidiam, & criminationem vocare, calumniis, vinculis, carceribus, iudicii auctoritatem viri ubique ita proterere compertus est, ut qui infamem hominem sequeretur, nemo esset. a Sed aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem; quin potius ut cum Hugone Victorino loquar hic IGNIS ACCENDITUR in aqua ardet in turbine, lucet in occulto. Hic IGNIS est ardor dilectionis, accenditur in aque compunctionis, ARDET inter turbines tribulationis. Quocumque pedem inferebat Ignatius, sinistra illum rumores vel jam præcesserant, vel prosequabantur. Compluri primum gravissima in eum tempestas defarvit, non magno temporis b intervallo ter in illum habita quæstio beneficii, atque hæreseos; ibique ad quadraginta dies in publicam missus custodiam est.

Compluto digressus salmanticam, nihilo mitius excipitur, etiam illic à quæsitibus datus in tetrum carcerem, iterum suspectus hæreseos, injectâ collo prægrav i catenâ, in qua suus sibi

a Cant. 8. Hugo vict. in claustris animæ c. 17. Imago, sæcul. scilicet. Ribadin.

liber semper erat animus: *quis enim conclusit ignem? quid, quod ex ardentissimo Ignatii pectore ferventissimæ hæ voces prorumpere auditæ sint: non tot esse tota urbe salmanticensi catenas, & vincula, quin ipse plura amore Iesu tolerare percuperet. Per apposite Cardinalis Damiani: b quo magis caro per tormenta concutitur, eo mens in Deum fixa, firmius roboratur: & quasi IGNE succusa materies, quo plus ADVERSITATUM VENTIS impellitur, in amorem Dei ARDENTIUS INFLAMMATUR. Quod scito expressit symbolo, qui ignem sub dio accensum; undique ventorum turbinibus concitatum depinxit, adjecto lemmate: crescit spirantibus auri. Id ipsum spiritu Prophetico de tota Societate B. Borgias edixit: summo in flore, ac vigore fore, dum maximis adversitatis procellis exagitabitur. Quis vestrum talem, patientiæ, constantiæ, magnanimitatis, charitatis ignem in animo suo sentit flagrare, qui nullis adversitatis, calamitatis tentationis, tribulationis ventis extinguitur, sed magis accendatur? Ardor quorundam est velut candelæ, velut stuppæ, quæ modico adversitatis flatu perit; hinc iustissima Hipponensis Antistitis commotio: c Vide si aliquantum in corde tuo amor euigilavit, si scintilla de cinere carnis emicuit, si aliquid roboris in corde tuo comprehendit, quod vento tentationis, (jacturâ bonorum, famæ, filiorum) non solum extinguitur sed etiam vehementer ACCENDATUR. Si non ARDES ut suprà*
b B. Pet. Damian. ser. 21. c AUG. serm. 31. ex 40.

(ut candela) quæ uno levi flatu
extinguitur; sed ARDES ut robur,
ARDES UT CARBO, (ut fax
ingens) ut flatu potius excite-
ris.

Alius a Turbo parisiis, Ignatium, ut juvenutis seductorem afflavit ob tres Academicos eximie spectantes Adolescentes, ad Christi militiam perductos, quos inter Xaverius, quem Michael quidam Hispanus, adeo impotenter è medio honorum cursu abripi ferebat, ut stricto ferro Ignatium trajecisset, nisi increpantis è cælo voce, quo tendis infelix, deterritus fuisset. Hic & libellus ille exercitiorum, una cum Auctore, in suspicionem hæresis vocatur; sed & hoc b frigido flatu IGNIS augetur.

Quæ hæcenus audistis, prævii quodammodo turbines fuere, ad decretoriam tempestatem, vel potius exiguæ aquæ à malevolis Ignatio aspersæ; at Romæ urbium principe, & orbis capite, tota flumina in eum sese exonerarunt. Etenim ut inquit Greg: cum persecutiones, aquæ dilata sint, quid rursus per flumina, nisi aquarum ipsarum incrementa intelliguntur? hic in conspectu omnis populi, in oculis summi Antistitis de summa rei, id est de Societate penitus extinguenda agebatur quod ipsum jam pridem portendit illi objecta in d Romano itinere visio, dum in ferventi orationis æstu, raptus à se, vidit Dei filium Crucis trabe onustum, atque hæc solatio plena, paucis proferentem audivit:

a Ribadin. Imago 1. seculi. b A. f. I. epist. 2. c S. Greg. in Cant. 8. d Mafæus, l. 2. c. 12.

ego vobis Romæ propitius ero. Qui volet hic alia, alibi à sceleratis, sacrilegis, ab ipsis tartareis hostibus, infamie, calumnie, persecutionum flumina, in unum caput congesta proferat, comperietque certissimum, charitatis flammam quæ in pectore ejus exarsit, nequam sopire potuisse.

At illud maxime deplorandum est, in cordibus vestris minimo adversitatis flatu, per indignationem, impatientiam, diras, & blasphemias, in optimum conditorem, ignem divini amoris extingui, aut saltem: *e refrigescit charitas multorum*. Aliter profecto homines spiritu ferventes, quos hisce verbis Philo depingit: *f qui divina charitate vallati sunt* atque, muniti, etsi vi tentationum sæpe premuntur, & diaboli insidiis, ac mundi turbinebus, velut ingruentium imbrum, atque fluviorum impetu quatiantur, nunquam tamen evelli, nusquam expugnari possunt: cum enim alas sponsæ, veluti *flammarum ignis* esse dixit ardore Spiritus sancti accensas, nullis aquis, hoc est perturbationibus & viribus popularum, atque pressuris non modo extingui; sed ne quidem, vinci posse declarat: adeo vi cælestis amoris in Deo ipso roboratur, & crescit. Hic enim cælestis ignis non aquarum fluctibus, non fluviorum impetu, non ullo ventorum turbine extingui potest; quin fiatibus adversis indies magis, ac magis accenditur, inflammaturque vehementius.

e Matc. 24. f Philo Carpathius in Cant. c. 8.

Hoc igneo spiritu accensus Xaverius, quo graviore à demonibus infestationes, & verbera, quo majore à barbaris labores, & ærummas patiebatur, hoc ille *magis magisque ACCENDEBATUR, INFLAMMABATUR QUE VEHEMENTIUS*, ut ardentissimæ illæ voce fati loquebantur. *Amplius Amplius Domine*, eodem spiritu excelluit Theodoretus, atque alii sancti. Theodoretus congerit adversitatis turbines, & malorum flumina quæ sanctorum ardorem minime extinguere potuerunt:

Abrahæ Charitatem erga a Deum, nec vitæ traductio in terra aliena, neque inopia, & fames neque uxoris ereptio, neque filii ablatio, neque de puteis contentio potuit extinguere; Neque Isaac charitatem molestiæ quibus afflictus fuit, neque charitatem Jacob assidui labores, & dolores vitæ. Quid Joseph tentationibus acruis: qui à fratribus venditus est, & indigne servivit, & pudicitæ præmiium, calumniam retulit, & in carcerem conjectus est, & in commoda sustinuit innumerabilia quibus tamen omnibus charitas erga Deum splenduit illustrior. Quid leonibus illis, quibus B. Daniel obiectus est, sævius, & horribilius: at illum quoque charitas erga Deum reddidit fortiorem. Denique ut sanctos alios præteream, solus B. Paulus fati erit, ad indicandum nobis vim charitatis, dum dixit: *quis nos separabit à charitate Christi?* Hisce si lubet vestras molestias, labores, difficultates, æ-

^a Theodoret. V. Deltio, Corncl. in Cant. 8.

rumnas conferre. & quam exigua in vobis charitatis flammula luceat, ex eo colligetur, quot his tam parvis tribulationum aquis, velut pluvix stillicidiis aspersi, toti pusillanimes exclamatis: *b veni in altitudinem maris, & tempestas deme, sit me.*

Excitent in vobis ignes majores generosi Christi pugiles, quorum charitatem ne sanguinis flumina potuerunt extinguere, ut recte ad nos inflammandos magnus Gregorius: *Charitate Martyres sancti vivaciter ARDEBANT, quia in Dei, & proximi dilectione mirabiliter FLAGRABANT.* Hanc charitatem, aque multa extinguere non poterant: *quia quantacumque tribulationes eis fierent, ad odium eos transmutare non valebant.* Flumina autem maximas tribulationes accipiunt, que dum per totum orbem super Martyres ebullierunt, ad extinguendum charitatis IGNEM, grandi impetu conflaxerunt. Sed aqua multa non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruere eam,

S. 3.

IGNIS consumens est. Deuteronom 4.

A Braham olim filium Deo oblatum gladium & ignem gestat. Gen. 2. ipse vero portabat in manibus IGNEM, & gladium. Pulchre in rem nostram excogitavit Philo. I. de Cherubim: *accepit ille IGNEM, & gladium; gladio inquit relectare, & IGNE exurere, qui aliquid mortale, habebat.* Patriarcha noster Ignatius quidquid mortale, affectum omnem amicorum, propinquorum exu-

b Psal. 68. c S. Greg. in Cant. 68.

icbat,

rebat, allatum è patria literarum fasciculum, non lectum ilico in a ignem abjecit, quem ei oranti lanitor importune deferebat, rem gratam se ei facturum existimans. Haurerat hoc credo ex magno illo Religiosorum Patre Callian, sub cujus disciplina Monachus, cui cum post 15. annos patris, ac Matris, multorumque amicorum de provincia Ponti, quam plurimæ epistolæ delatæ essent, accipiens grandem fasciculum literarum, apud semetipsum voluens, quantarum inquit cogitationum causa erit mihi harum lectio, quæ vel ad inanæ gaudium, vel ad tristitias, infructuosas impellent, quot diebus eorum recordatione, qui scripserint, intentionem pectoris mei à contemplatione revocabunt, &c. itaque fasciculum ut eum constitutum susceperat, igni tradidit comburendum: Ite inquam cogitationes patriæ, pariter concrementur.

Nostri quoque parentis spiritu ductus P. Antonius Pinas, per quendam à germano fratre salutatus, respondit *b*: *ejus ego epistolam ab hinc 3. annis accepi, quam etiam nunc obsignatam afferro, & at pro atramentarii operculo commode utor.*

Ignatius IGNIS *consumens est*, qui quidquid in carne scænea, comitis refederat, adeo consumpsit, ut ne stipula turpis amoris, aut vani honoris in eo superfuisset de, sic scribit Maffejus: *e quod visa B. Virgine, cum*

puera lesu, tantum repente odium, fastidumque concepit eorum, quæ apud cætos mortales prima putantur, ac præsertim quæ cum inhonestâ voluptate conjunctæ sunt, ut omnes res-am illarum imagines ex hominis memoria, conspectus ille Despare, ac pueruli lesu deterferit, & ex eo tempore ad extremum usque vitæ diem, Ignatus plane omni sensu libidinis caruerit, & donum altissimum eximia castitatis consecutus sit.

Poeta græcus inducit amorem graviter querentem, ac plorantem, ab alio amore, ignem igne extinctum: *quis ignem inquit, igne domuit? Non modo sublunarem, sed & tartareum ignem Ignatius domuit, cujus quidem internæ flammæ, fumus ne dicam, an favilla, est illa præsertim, d quæ inflammat votam Nativitatis nostris, inflammatam agebenna.*

Hanc autem non in se dumtaxat, sed & in aliis penitus consumpsit: constat quippe plures aut eorâ aquâ, ad Invocationem Ignatii consecrata, aut ejus adhibitis sibi reliquiis, aut implorato nomine, alios ab ardore libidinis, à cogitationibus impuris alios, alios ab iniquissimi spiritus blandissima illa, sed periculosissima infestatione, fuisse omnino liberatos, etiam vel ipsos, è mortali corpore quod occupabat contestante, uri se, & exuri ab Ignatiano igne terribili, illo inter

c Maffejus, l. 1. c. 2. & l. 3. c. 8. Orlandio, hist. Sæc. l. 2. n. 13. Laynes in vita Lancie, opusc. 17. n. 175. *d* Lancie 3. *e* Imago 1. sæculi s. c. pagina 624.

a Ribadin. *b* Lancie, opusc. 3. pag. 151.

sanctos, sibi maxime metuendo. Quare quisquis istiusmodi flammis quandoque se sentit accendi, Ignatii igne domet, atque consumat.

De superato vero inanis gloria vitio, nil attinet dicere, cum ita omnem vanitatis, ac inanis gloriae titillationem consumpserit, *a ut nullam vel cogitationem haberet, nec ullum se vitium diceret minus extimescere, quam vanitatis, & inanis gloriae*, quæ etiam sanctissimos quosque afflavit. *b* Prodigium fuit illud stupendum, quod montii in Galeciâ accidit, cum ingens incendium per dies aliquot silvam absumeret, totoque tractu sumptis viribus sese longe lateque dispergeret, nullaque humana vi reprimi posset, vento insuper vehementius aspirante, flamma ad menses, oppidumque accederet, nec jam ab agrorum, ædiumque conflagratione tres quatuorve passus distaret, quidam arreptam S. Ignatii imaginem, quam secum ferebat, qua parte ignis potentius se jactabat, & graviores cladem minabatur, facta precatione in medium coniecit, statimque vis illa, furorque remissus est, flamma quæ altissima erat dejecta, penitusque evanuit. Quodque non minus mirandum, mulier quæ imaginis jactum attente perspexerat, in ipsos fumantes stipites insiliit, digitis cineres scalpsit, nulloque ardore impetita, è mediis prunis c. S. Ignatii imaginem extraxit. Ita & Petrus Medina in Mexicano regno, incendia restrinxit. At

longe excelsius, atque excellentiùs prodigium duxero, superbie, ambitionis, propriae ætimationis, ignem qui omnium virtutum, ac bonorum operum silvam florentissimam avide depascitur, in se suffocare, penitusque restinguere. Hic *ignis consumens*, utinam in aridam vanitatis, ac mundi muliebris silvam dilabatur, quam aptum illic earum rerum, quas cæci mortales maximi æstimant, pabulum reperiret? Thaidem hic ac Pelagiam juvat æmulari, quæ omnem vanitatis pompam exventes, omnes vestes pretiosas, fascias, tæniâs, pallas omnes in forum palam congesta, insigni rogo absumpserunt. Consumili tuæ cincinnos tuos, longa illa vestium firmata, aliaque vanitatis instrumenta absume.

Alterum est, quod omnes calumnias, & injurias sibi illatas, igne charitatis consumpserit. Testis erit ille quondam Ignatii contubernalis, cui stipem & pecuniolam alicunde sibi suppeditatam, aliaque studiis necessaria, servanda dederat. Hic cum omni peculio & æraria furtim aufugit, Deus illum infecutus, Rotomagi morbo correptum, lecto dejecit; agnovit Dei manum, & per literas, Ignatii opem implorare ausus. Ignatius, cujus ardor omnem injuriam cum pridem concoxerat, ac si ab amicissimo invitaretur, repente jejunos totum triduum, nec mica nec gutta delibata, 18. milliaria pedes confecit. Hæc nobilissima victima, iracundiam suam Deo, qui IGNIS

a Ribadin. b Lancicius opus. 18. c. 17. c Imago 1. sæculi pag. 623.

d Massenis, l. 3. c. 4. Lancic. opusc. 9 pag. 698.

consumens est, immolare. Tale Redemptor noster Patri holocaustum obtulit, ut docet Rufinus Aquileiensis in istud Ps. 19. *holocaustum tuum pingue fiat: holocaustum quidem ejus pingue apparuit, quando in Cruce pendens, & seipsum pro nobis Deo offerens, pinguedine charitatis plenus, pro suis peccatoribus exoravit, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. O dulcis Domine, quam pingue cor tuum fuit, quam suaviter ARSIT!* dum omnes has Judæorum injurias, omnia mortalium probra, & opprobria, tam protenter consumpsit. Si non Ignatii, ac certe Redemptoris nostri exemplo, *charitatis* flamma in cordibus vestris accendatur, qua quidquid tibi, vel tuis, à fratribus, à propinquis, à vicinis, ab exteris injuriarum illarum est, absumatur; si quas penes te reconditas habes amaras, & felle madentes litteras, hac luce in holocaustum concrementur. Quod illustri documento a S. Carolum Borromæum factitasse legimus, qui missas ad se à quodam præfule litteras, in quibus dicebatur illi detectas nuntiari insidias, quæ ad eum interficiendum parabantur, consignatas etiamnum, luculento igne absumpsit, ne vel charitas inquit sua erga quempiam refrigeret, aut attentio in sacrificio, ad quod se parabat, immiueretur.

Sed ardens in hostes diligendo, à Ignatii studium prosequamur, quo non modo injurias remittere, sed & fausta quævis appreca-

ri, beneficia conferre, sibi que ac Deo demereri nitebatur. Ut in illo viro Religio cum primis enituit, qui in profanis scientiis doctus magis, quam in schola Christi, Romæ invidia, itaque exstimulante, sic in Ignatium, ejusque socios exarsit, ut jactaret curaturum se ut homines de Societate Perpiniano Hispalim usque, igni traderentur: quod ipsum etiam scribere, non est veritus. Quid ad feroces illas minas, quid ad literas illas stygio succensas igne Ignatius: Unum illud: tu nostros ignibus & flammis devoves, ego vero te, tuosque omnes meliore divini spiritus IGNE ACCENDI, atque ardere velim. c Ita nimirum S. Pater in caput ingratum Carbones IGNIIS congestis quod sapientis monitum cumulate adimplevit, dum infensissimo sibi hosti, beneficia contulit, & elemosynas liberaliter elargitus est.

Erudite Salazar noster exponens illud Prov. 25. *Si esurierit inimicus tuus, ciba illam: si sitierit, da es aquam bibere: prunas enim congregabis super caput ejus.* Alludi putat ad id quod à medicis aliquando tentatur: constat enim appoplexiæ, aut phrenesi, è frigore cerebri ortæ, subveniri acerrâ ignis, capiti impositâ; quod S. Augustinus spectasse videtur dum dixit: *deoput in homine sensus rationalis est, qui sensus eum charitatis IGNE recedente, factus fuerit frigidus, necesse est ut quod obest saluti, contrarium sapiat, ut cum deberet esse amicus, inimicus existat. Ad*

a Græffanus in vita Lancie. opusc. 7. c. 2. n. 320. b Inigo 1. sæculi scilicet. patiens.

c Prov. 25. d Aug. serm. 163. de temp.

Sanandum ergo talem phreneticum, hominis sanctos, & charitatis IGNE SUCCENSOS hortatur spiritus S. dicens: CARBONES IGNIS congeres super caput ejus; Nam eo modo sensus rationalis, hoc est caput ipsius incipit Charitatis IGNE SUCCENDI, & quae prius quasi frigidus, & phreneticus, contra te consueverat tractandiam retinere, spirituali calore de tua bonitate succensus, incipit toto corde diligere. Vade quot inimico confers beneficia, tot carbones ignis super caput congeris, quibus inflammatus, ad poenitentiam flectitur: Carbones ignis congregabis inquit Hieronymus, super caput ejus ut superatus BENEFICIIS, excoctus fervore charitatis, iam incens esse desinat. O incendia charitatis, quibus etiam hostes involvi possunt & inflammari: non possum non quin hic in medium proferam inuenem Italum Deo ac Societati infensissimum quem aeternis ignibus concremandum, Ignatius in vitam revocavit, & inimicus esse destitit,

— *Accipe nostro
Dira quod exemplum feritas
produxerit a vo.*

Litteræ R, P. Briffelii Roma 6. Junii 1626. & Pater Ioannes Rho ad Constantinum Casetanum, variis testimoniis rem discussam, ac comprobata, sic commemorant: Mirus casus accidit Florentiæ 29. Maij. 1626. Adolescens quidam Ioannes Antonius Merlus, id illi nomen, in-

fam verat Magistrum quandam è nostris Belitarium Tassionum turpi suspitione. Res plane talis erat, agebaturque de honestate cuiusdam adolescentis è nobilioribus Florentinis: quare graviter actum fuit cum infamatore, qui cum adductus esset, ut errorem agnosceret, coegerunt eum nostri, ut ad collegium veniret, & scripto calumnia revocata, famam notitiam restitueret. Venit sed perinvitus, cum subterfugere honeste non possit; vocatus etiam fuerat parens infamatoris, ut ad esset palinodrus; qui cum diutius tardat, relictus est infamator in cubiculo quodam solus, ubi nefcio quo furore, levius etiam mortem æternam, quam hanc talem notam ducens, pectus sibi duplici vulnere, non procul à corde confodit, & gulam prope secuit: corruit exanimis, & paulo post deprehenditur a nostris in suo sanguine volutans, sine voce, & mortuo, quam viuo similior; interim adeo Pater Vulnerati, & filii misera laniena conternatus, arguit nostros filii percussores. Qui rumor cum per urbem universam increbesceret, tumultuaria plebs Collegium irrumpere, & diripere parabat; effecissetque, nisi vni Magistratus submissio Satellitiis stitisset. In hoc flagranti delicto, eum nil consilij humani suppetere, quo innocentiam suam adversus tam atrocem calumniam, tamque gravibus iudiciis nixam tueremur, vi-

a Hieron. l. 1. adv. Pelagranos c. 8.
b Iuvenal. Sat. 14.

sum est filiis, ad parentem suum Ignatium recurrere; cui voto tacto, famam suorum commendant. Mira res; ex templo juveni loquendi usus est restitutus, & cunctis qui aderant; qui erant certe complures, voce satis intelligibili dixit, se sibi vulnera intulisse, veritus ne patres evocassent satellites, qui vinctum in carcerem dicerent, poenasque sumerent de crimine, quæ omnia à Notarijs publicis, ab Episcopis Archiepiscopis, Magistralibus juridice discussa invenies loco citato.

Denique Ignatius *ignis consumens* exhibitit, dum quidquid terrenum, quidquid humanum, quidquid mundanum exussit, seque perfectissimum divino amori obrulit holocaustum: dum aliquando *a dixit se vivere non posse. Si quid in anima sua humanum, & non omni ex parte divinum adverteret.* Quantum nos ab hisce purissimis flammis distamus, qui affectus nostros in creata diffundimus; quod cum in se ferre non posset Sanctus Augustinus, in ardentia hæc suspiria prorumpebat: *BO AMOR QUI SEMPER VRS, & NAUQUAM TEPESCIT! ACCENDE ME, ET ACCENDAR. ACCENDAR INQUAM TOTUS À TE, UT TOTUS DELIGAM TE SOLUM minus enim te amat, qui tecum aliquid amat, quod non propter te amat. Minus te amat qui tecum fluxas, & perituras divitias amat: minus te amat qui tecum mundi delicias, & vo-*

luptates amat: minus te amat, qui tecum hortos, flores, fœlem, canem amat. En quibus, quam puridis amor noster impendatur; qui ut sanctiore igni totus consumatur, quisque nostrum, exclamet: *e totum meum consumat IGNIS tuus, nihil mei remaneat mihi, totum sit tibi.* Atque ita seipsum Deo offerat in holocaustum, identidem Ignatianaum illud ingeminando: *quid mihi, est in celo, & à te quid volo super terram!*

S. 2.

Verbum ipsius quasi FACULA ARDEBAT. Eccl. cap. 48.

Quod de igneo Vate olim sacrum pronuntiavit oraculum: *e surrexit Elias Propheta quasi IGNIS & verbum ipsius QUASI FACULA ARDEBAT;* hoc de sanctissimo Patriarcha nostro, jure usurparim, cujus sermo in exhortando, reprehendendo, quasi facula ardebat. Romæ in templo Societatis pueros, rudisque, & alios adventantes instruens, sermonem ignitâ hæc clausulâ finire solebat: *amate Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota voluntate quæ verba cum tanto FERVORE, ET ARDOR & vultus: proferebat, ut FLAMMAS EFFUNDERE, & cor. la V R E R E videretur, quam catechizandi rudes, ac parvulos*

a Lancie. opusc. XI. c. 33. b Aug. Solut. c 11

c Avg in Psal. 6c. d Eccl. 48. e Lancicins obufc. 18. c. 13.

provinciam, tanti fecit Ignatius, ut Theologos omnes professos, & collegiorum Rectores, etiam voto obstrinxerit ad id munus fervide obcundum: quia prospexerat igniculos qui per catechesim parvulorum animis injiciuntur, in divini amoris incendia proruptura extollant alii Illustre illud quod Ferrariæ Anno 1619. patravit miraculum. a Psso Sancti Ignatii festo ludebat in fenestra cum parvulo mater cujus (casuue an qua alia ex causa incertum) elapsus puer è manibus ferebatur in præceps. Ignatius ilico (cujus tum festi fors occasione meminerat) matri fuit in ore. Nec frustra invocatus siquidem cum jam palmo vix uno altrove abesset à solo parvulus miserrime collidendus, conrigit ut exceptus veluti sinu, non fulciretur ille tantum, sed etiam eadem qua ceciderat via, subjectus in cælum, matri, in expansa etiam tum brachia redderetur.

At ego potiori loco habeo, non unum, sed innumeros parvulos, quos catechesi per se suosque imbuunt, quosque in partu servavit, atque à præcipitio inferorum ereptos, in cælos subvexit. *b* Ut Minoressæ accidisse Matronæ nobili, quæ fætum mortuum effuderat, cujus cum infelicem exitum deplorarent adstantes, maxime quod sacris baptismi aquis tinctus non esset, tandem obstetrix elapsa semihora post partum, præservido spiritu, Sancti Ignatii opem implorat. Vix preces exorta fuerat, cum proles livida & subnigra revixit. Ita & alterum filium mu-
a Imago 1. sæcul. p. 630, b Lancicium opusc. 18. v. 17.

lieris inde mortuum vi tæ restituit plurimosque morti corporis & animæ eripuit. Quemadmodum sic & ad juvenum animos inflammandos, Gymnasia aperire voluit, de quo docendi munere illud obiter Doctoris Angelici Observasse proderit: *c altum ex charitate docendi alios, esse perfectiorem, quam altum Martyrii, consideratum secundum speciem altus.*

Pericli oratori disertissimo gloriæ fuit, quod de illo Quintilianus, non loqui, non orare; sed tonare & FULGURARE videbatur. Quid de te dicam oratorum ferventissime Ignati: hic quis tonitrua, quis fulgura commemorare valet, quæ in auditorum animos evibrasti: *detentum qui loquitur sermones Domini jaculatur sagittas*, quæ feriunt etiam quam longissime distitos. Cum æger Lojola rediisset in patriam, & quotidiana febris laborans, conciones ad populum parentibus campis (quod populi frequentiam templa non caperent) saepe haberet, quamvis vocem contendere ob corporis imbecillitatem nequiret; ignei tamen spiritus ardorem ita diffudit, ut singula concionantis verba, trecentorum amplius passuum intervallo ab omnibus exaudirentur, & percommode intelligerentur, ut de eo illud Jeremiæ accommodari possit: *e ecce ego do verba mea in ore tuo* IGNEM: qui nunquam potentius exarsit f, quam dum Romæ in viâ publicâ ad affusam turbam verba facturus, à pro-

c S. Thom. 1. 2. q. 124. a. 3. Quint. 1. 6. c. 16. d Origen in. Psal. 37. Lancic. opusc. 18. c. 16. e Jeremiæ 5. f Lancic. opusc. 18. c. 14.

tervis pueris, putidis pomis per ludibrium impeteretur.

Divini verbi præcones docet Ezechiel, quemadmodum Auditores suos inflammare queant: *imple a manus tuas PRUNIS IGNIS, quæ sunt inter Cherubim, & effunde super civitatem.* Hugo Cardinalis hic: *b Qui prius in Sanctorum exemplis PRUNAS IGNIS sumpsit, id est ardorem charitatis, post IGNEM postea effundere super civitatem: id est ardentè predicare ad plebem, & eam ACCENDERE ad amorem: qui enim non ardet, non ACCENDIT.* Quid mirum nunc Auditorum corda non inflammari, cum ab oratore, & ore frigido verba proferrantur? nam ut recte Gregorius: *c mens concupiscentiis occupata, igne divini amoris non calet, & idcirco ad supernum desiderium INFLAMMARE Auditores suos nequeunt verba, quæ frigidò corde proferrantur; non magis, quam si quis manipulum straminis non accensum lignis subdat, ut ea accendat.* *d Tum quippe fœderat Ecclesiastes rectè agit, cum lingua ejus, vidè ARSERIT: nam lucerna, quæ in semetipsa non ardet, eam rem cui supponitur, non accendit.* Quin potius ejusmodi Concionatores, è suggestu nihil aliud, quam vanitatis fumum referunt, quia *e doctrina sine vita, IGNIS est evanesceus in fumum.* O Ignati! vere agnoscit nunc eloquium tuum, quia vita & lingua pariter ardebant: eadem habuit Ignatius, f quod

nihil perfectionis aliis præcipere, quod ipse prius non impleverat. Unde qui prius divinis ignibus ardebat, alios non poterat non inflammare. Sicut nonnulli *g qui supernæ contemplationis FACIBUS ACCENSI amant, & ARDENT; amando ARDENT, loquendo & alios accendunt: & quos verbo tangunt, ARDERE protinus in Dei amore faciunt.*

Iudæum quendam *h* Isaac nomine, perversi & obstinato animo Christiana sacra respicientem, cum ab aliis nulla ratione ad sanam mentem reduci posset, adductum ad se Ignatius hisce tribus verbis: *mane nobiscum Isaac,* repente placavit, & ad baptisimum perduxit.

Hactenus in perorando, nunc in increpando, quam potenter *i verbum illius ut FACULA* exarsit, attendite: Vir quidam insignis, cum turbulentior esset, quam ut eum diutius ferri oporteret, Ignatius ad eum oratione conversa, divinam testatus est iustitiam, ac cælestis iræ minas iacentis, tantum ardorem Spiritus præ se tulit, ut ipsi parietes, rectaque non dubio motu nutare, & concuti viderentur: quo terrore perculsi qui aderant, ilico procumbentes, Dei pacem precibus, ac votis exposcere; ipse vero qui accusabatur, examinis ad pedes Ignatii sese confestim abiecit, ac supplex confusa voce, culpæ veniam petiit, seseque posthac in officio fore pollicitus est. Verum enim vero tum gravissime detonare, ac fulgurare

a Ezech. c. 10. *b* Hugo Card. in Ezech. c. 10. c. S. Greg. hom. 11. in Ezech. d. *c* Greg. c. 10. *e* Hugo Card. in c. 5. Matt. p. 118 F. Orlandin. hist. loci. l. 1. n. 76.

g Greg. ser. 34 in Evang. h. Lancia. opus. 18. c. 16. *i* Lancia. ib.

vitus est, dum ipsa vitia infecti-
retur. ^a Hierosol, nam navigans
gravia a Comitibus itineris, in
eadem navi committi facinora
advertens, totus urebatur. Ergo
impuros homines illos tam cali-
da reprehensione aggreditur, ut
illi facta cum nautis conjuratio-
ne, molestum sibi monitorem
in deserta quadam Insulâ amo-
vere decreverint. Sed propitio
in adversam partem vento, vel
nolentes in portum Ignatium
deduxere. Ceterum hoc Divi
Gregorii munitum illi cordi, ac
curæ erat: *b in correctione hunc
ordinem servandum: ut personas,
diligas, & vitia prosequaris.* Hinc
licet pro delictis minimis, ma-
gnas nonnunquam pœnas con-
stitueret, & in levibus erratis
gravia exempla statueret, ut
dum cuidam Patri primario,
quod de quodam nostro infirmo
dixisset extra domum, illum
præ vehementia febris delirare
injunxit, ut se publice per spa-
tium trium Psalmorum cederet;
Vidimus tamen & observavimus,
inquit Ribadinera, *c ut in tanta
hominum multitudine sepe nemo
ab Ignatio verbis castigatus, aut
pœnitentia aliqua graviore affe-
ctus, indignaretur, nemo in objur-
gatione, aliqua perturbatione in-
curaretur; sed in SEIPSUM EXAR-
DESCERET, qui deliquisset.* Hoc
vobis parentes salubre moni-
tum, dum conjux conjugem ali-
cujus gravioris criminis arcessit,
*personas diligatis, & vitia prose-
quamini: ut non efferventis ani-*

^a l'ém c. 11. ^b Grez l. 9. Opus. 8. ad.
Bers. - u em Abb. c. Rhacin. l. 5. cap. 7
Lancic. Opusc. 11. cap. 5.

mi æstu in scommata, & convi-
tia ipsi exardescere, ac eos quos
corrigenere studeatis, iracundia
ac furore inflammare videamini.

Unum superest, ipso etiam
privato sermone, & agendi con-
suetudine, accedentes ad se qua-
si ignem, fervorem concipere
solitos fuisse. Quod Pater Ludo-
vicus Goufalvus Minister domus
professæ testatus est, qui ad Ioan-
nem III. Lusitanæ Regem ^d (à
quo missus fuerat ut observaret
dicta, & facta Ignatii) scripsit se
nullo tempore lectionis, vel ora-
tionis tantopere commoveri, &
ad amorem Dei accendi, quam
tempore quo agebat cum Ignatio,
cumque intuebatur. ^e Idem
ocularus testis sic scribit in Dia-
rio: una ex rebus quæ in nostro
Patre plus resplendebat, erat
dominium passionum interna-
rum, & motuum exteriorum,
quæ ædificabant, & convince-
bant aded eos, qui cum illo tra-
ctabant, ut hoc solo traxerit ad
Societatem personas insignes.
Hac ratione se subjecit Patri no-
stro Doctor Michael Torres, co-
medendo aliquoties Romæ cum
S. Patre. Ita inflammavit ad
institutum nostrum arripiendum
Patrem Natalem, Madridium,
& multos alios, sine altis persua-
sionibus, tantum eo modo, quem
tenebat ad mensam comedendo,
& loquendo cum ipsis: *habuit
enim compositionem & modestiam
divinam.*

At nunc ^o tempora! ^o mores
quam dispares ab Ignatii consue-
tudine, super mensam sermo-

^d l'anc. Opusc. 2 pag 181. ^e Opusc. 4
pag. 294.

tes, quam longe alia in familiari congressu colloquia, quibus mentes tartareis flammis incenduntur!

Hic mihi votum, & omni fitero Ecclesiastæ opto, quod olim Origeni. a *Vnde mihi hoc, ut lingua ignis veniat in cor meum, & de lingua ignea ego quoque proferam sermonem, ut ex me velox ACCENDATUR IGNIS in cordibus Auditorum!* Ut comprehendere possint, quantum nocenti aderat vel unicum verbum lascivum, candidis mentibus injectum: *Scintilla*, inquit b Hieronymus, *res parva est, & tæne dum cernitur, non videtur; sed si fomitem comprehenderit, & nutrimenta sus, quamvis parvus IGNIS, invenit, mœnia, urbes, latissimos saltus, regionesque consumit.* Scintilla fuit, quæ regias sæpe opes depopulata est. Expugnata ab Othomanica classe Nicosia, & urbe rotius Cypri opulentissima, Mustaphus ex manubiis, atque omni prædâ, duo navigia & ingentem Myoparonem oneravit, quæ omnia cum suis vectoribus ignieulo à puella Cypria, pulveri nitrico injecto, flammis absumpta sunt. Nobiliores longe ac præstantiores animæ gazas, uno quandoque ab ore lascivo scintilla assistens, absumpsit.

Quid, quod minus læsionis ardentes carbones corpori, quam igniti hi sermones animis audientium nocenti aderant. Probe id norat Seraphicus Pater Franciscus, qui cum in vitium li-

a Orig. hom. 1. in Psal. 19 b Hieron. 1. 3. in epist. 3. ad Gal. c Strada prolesiones Aca tem. 1. 2. prol. 3.

bidinis ardentius & pro concione invecus esset, inter ceteros Auditores Fredericus II. Imp. qui aderat, hunc suum Ecclesiasten mensæ adhibuit. A mensa ductus est Franciscus in penitus conclave, ubi proterva mulier, virum sanctum igneis verborum lenociniis exceperit; at ille prope ad accensos camini ignes accurrens, iisque insiliens: huc inquit adesto, hic colloquimur. Erubuit falax Scortum, seque fuga inde proripuit. Si vos juvenes, *nupte, inuuptæque puellæ*, sic lascivos sermones execrari studueritis, tartareos ignes prorsus, penitusque extinguetis.

s. 5.

Acceptum ignem occulte absconderunt. 2. Mach. 1.

Quam difficile, prope impossibile sit, ignem abscondere, experientiâ cuique compertum est.

e *Quis enim calaverit ignem? Inducto semper proditur ille suo,*

Non minus difficile sanctitatis radios, ac virtutum splendorem occultare. Barcinone dum sæci plebis immistus, concionem audiret Ignatius, visus est fœxio fulgore radiare ab Isabella Rosella, & à Iohanne Paschasio: & in hospitali domo decumbens, à Domesticis. Verum enim vero hos sanctitatis radios, velo humilitatis, ut alter Moyses, adeo tegere studebat, ut cum g P. Oliverius Manaræus, Rector Collegii

d Barthol. Pisanus de rebus gestis S. Franc. e Ovid f Lancie. Opusc 18. cap 6. g Opusc. 2. c. 2. n. 374.

Romani, ad gubernandum Col-
 legam in Lauretanum destinatus,
 valeo dicitur sancto Patri, quem
 amplius in hac vita se vituram
 non putabat, oculos in eum ex
 pio devotionis affectu defixisset,
 nolens eum coram aliis confun-
 dere, post solitum religiosum
 amplexum dimittit incorrectum;
 sed P. Polancum, cum quo Oli-
 verius, verius venerat, apud se deti-
 nuit, ut Oliverio portam domus
 egressuro, nomine suo diceret,
 quod in se nimis fixe oculos
 tenuisset, hanc pœnam sta-
 tuerit, ut quotidie in exami-
 ne consideraret, an alicujus
 personæ vultum fixis oculis
 diutius fuisset intuitus, & ut
 post examen, orationem Do-
 minicam, & salutationem An-
 gelicam recitaret, quoties de-
 nique ad P. N. scriberet (scri-
 bere autem debebat ex præ-
 scripto illius temporis regu-
 læ, singulis hebdomadis) re-
 ferret, an perfolvisset pœni-
 tentiam, nec ne. Hæc porro
 pœnitentia extracta est usque
 ad decimum quintum mensem
 quo exoluto significavit P. Ig-
 natiuus, ut deinceps abstineret.
 Hæc ipsemet P. Oliverius per
 literas ad me è Belgio, inquit
 Lancicus.

Apertissimum, ignem calandi,
 & conservandi modum præscri-
 bit S. Bonaventura: a *ad conserva-
 tionem Spiritualis IGNIS*, inquit,
requiritur vera humilitas mentis:
sicut enim materialis IGNIS cito
extinguitur, nisi bene cineribus
*cooperiatur; sic spiritualis cito eva-
 nesceat, nisi cinere vera humilita-
 tis fuerit cooperitus. Hoc eleganter*

a Bonavent. ferm. 2. de S. Lauren.

valde signatum est 2. Machab. 1.
*Vbi dicitur quod Sacerdotes acco-
 ptum IGNEM de altari absconde-
 runt in valle, ubi erat Putens
 altus: ille enim amorem suum in
 valle, sive in alto Putco abscon-
 dit, qui cum quantum potest,
 operit CINERE humilitatis. Cor-
 pus suum tantæ sanctitatis gazo-
 phylacium, tanto virtutum ac
 gratiarum splendore corruscans,
 optabat Ignarius volucris, ac
 feris obijci, vel in sterquilinio
 recondi, aut flammis absum-
 ptum, in cineres redigi. Quod
 utinam stulti mortales audiant,
 qui corpus omnis nequitie in-
 strumentum, & scelerum cloa-
 cam, maxima pompa efferre
 splendidissimo apparatu exequias
 celebrari mandant.*

Oleaster in Levit. 6. *IGNIS in
 altari semper ardebit* ait: *tribus
 solet IGNIS foveri: lignis, statibus
 & CINERIBUS: sic & divinus
 IGNIS, bonis operibus quæ per
 ligna designantur: suspiriis & ge-
 mitibus, quæ statibus: humilita-
 te, quæ CINERE adumbratur.*
 Hoc cinere SS. Patriarcha divi-
 num ignem, qui in animo ar-
 debat, occultare satagebat, ut
 cum intellexisset b Patrem Iaco-
 bum Eugiam, Confessarium
 suum prope septuagenarium, se
 cum magnis Sanctis ingenti com-
 mendatione comparasse, hanc ei
 pœnam inflixit, ut per tr/s dies,
 ter quotidie sese flagellis cæde-
 ret. Sed cum ille postea, ne pœ-
 nis quidam coercitus, à laudan-
 do Ignatio desisteret, amplius ei
 confiteri noluit: vetuitq; præter-
 ea suâ pœna excommunicatio-
 nis, & dimissionis à Societate, ut

b Lancic. opusc. l 13. cap. 14.

ab omnibus ejus laudibus deinceps abstineret. Usque eo metuebat, ne divinus ignis prorumpens, facile in fumum evanesceret, & extingueretur. Dum interim quibus tenuis virtutis flammula est, eam ostentare gestunt, nec cinerem propriæ infirmitatis, ac vilitatis, quem ubique circumferunt, aspergere dignantur.

Hofum quemque sic compellit Ecclesiasticus: *a quid superbis cinis & pulvis? idem & Præsul Antiochenus bcommendat: cogita a vultu te, quænam tuasit Mater, & fastum comprime, elatos spiritus concutca. Cogita quod terra es, & in terram revertaris, & omnem arrogantiam expelle. Cogita quam gravia in Deum scelera admisseris, quam pravos affectus, Passiones, delideria corde teneris. Quanta mentis evagatione, perturbatione cum Deo loquaris, quæ si ceteris mortalibus innotescerent, quanta tibi inde confusio suboriretur; utque hoc cinere humilitatis, exiguas corporis afflictiones, jejunia quæ sponte assumis, prolixas preces, largas elemosynas, aliaque pietatis opera reconde: nihil etenim est, teste Hieronymo, c quod nos ita & hominibus gratos, & Deo factat, quam si vita merito magis, humilitate infimi simus. Hinc P. Ealthazar Alvarez cum daret monita cuidam prænobili Domine, quæ erat ingressa monasterium Mouialium Carmelitarum Discalceatorum, sic ei scripsit in literis: si quæras in quo maxime debeas eminere? dico, in te val-*

de, valde, valde humiliando; Sciens hac unica ratione, quidquid fervoris, ac charitatis in corde accendatur, optime conservari. Quo spectat illud D. Bernardini: d quid cinis, & IGNIS in altari, nisi charitas in mente humilis? IGNIS IN CINERE melius conservatur; sic amor in humilitate custoditur. Amalaterc, ama nesciri. Quod S. Patri nostro unice in votis fuit: etenim ut multi optarent veram Ignatii effigiem, ille neque se fingi, nec pingi permisit. e Accidit cum Cardinalis Pacieus pio dolo pictorem adduceret, qui per rimas quasdam Ignarium depingeret. At divinitus factum est, ut facies novas, & novas indueret formas, adeo ut obtupefactus pictor, re infecta discedere cogeretur. Hac interim animi modestia, longe præstantiorem f consignavit vobis imaginem vitæ suæ. At qualem vos Auditores, qui in atriiis pictos vultus, & imagines vestras spectandas exponitis, qualem vos Domini servis: qualem vos Patresfamilias liberis, imaginem vitæ vestræ consignatis? Hic avari, ille iracundi, alter temuleuri, quartus adulteri, quintus blasphemus. Hauserat hanc animi modestiam Ignatius credo à Pauluo, & Antistite Nolano, qui induci non potuit, ut vultum suum in tabulam referrent. & Eminent. Cardinalis Bellarminus, rogantibus amicis ut se depingi, sui que imaginem ope-

a Eccl. 10. b Chrysoft in Ps. 48. c Hieron. Epist. 14 ad Celant.

d Bernardi. tom 2. ferm. 5. a. 2. c. 2. e Tacit. de Senect. g Corn. l. in opulc. l. cub. c. 1. v. 23.

ribus præfigi sineret, ingeniose & religiose respondit: *vel capitis depingere meum veterem hominem, vel novum? si veterem, ille deformis est, nec pictura nec tuco, sed litura & latebris dignus. Si novum? ille nondum perfectus est.* Hanc novi hominis picturam vult S. Pater in suis perfici; dum filios suos, Iesu suo conformes, per omnia ei assimilari, ejusque vestibus & insignibus indus præcepit.

Ne prolixior sim, plura qui volet de Ignatii humilitate argumenta, apud P. Lucam in vita Nierenbergium, Lancicium, aliisque reperiet

s. 6.

Non est qui se abscondat à CALORE ejus. Psal. 18.

IN Italia a vir nobilitatis stemmate illustris, symbolo usus, in quo radii solares è cava speculi superficie repercussi, omnia late succendebantur *hæc Epigraphe: unius splendor, alterius INCENDIUM;* ejusmodi symbolo Carthaginensis Antistes, viros Dei charitate flagrantes, significari voluit. *b Sicut,* inquit, *SPECULUM RADIIS solaribus directe irradiatum, solis recipit in se similitudinem, idque putares alterum esse solem: ita etiam sancti & beati, Dei charitate in intimis suis totaliter penetrantur, sicque Deiformes effecti, in Dei similitudinem transformantur,* suumque ignem usquequaque diffundunt. Quod quam apte Ignatio congruat ardor qui ab hoc speculo caustico dimanavit,

fatis testatur. Sic porro in actis pro congregatione legitur: tanto erga Deum amore flagrabat, ut aliquando dixerit, *se, si optio daretur, velle potius vivere cum incertitudine beatitudinis, & interim animis mortalium divino amore inflammandis Dei gloriam amplificare, quam cum certitudine salutis hinc evolare.* Ita quos foco cordis sui radios collegerat, undique diffundere ardebat. *c* Addebatque sibi magis durum, & pœnale futurum, audire blasphemias in Domini nomen, quam pœnas inferni tolerare, ita cum Paulo urebatur. Archimedes ille ingeniorum Phœnix, Mathematicorum Princeps, stupendo artificio, speculum elaboravit, quod collectis in se solis radiis, non modo vicina quæque incendit, sed & longo tractu distitam hostilem Romanorum classem, flammis cœlestibus, & incendio hætenus inaudito exusserit.

Hand aliter Ignatius

Solis INARDESCIT radiis, d longeque resulget.

Non vicina modo Italix, Hispanix, Gallix oppida, suæ charitatis flammis succendens, sed & orbem universum, qui exitiali frigore torpebat, inflammare gestiens, ut Apostolico oraculo de SS. *e* Ignatio & Xaverio proditum sit: *cœlestem duorum hominum charitatem, vastissimo coercere non potuisse unius orbis ambitu.* Confirmat id ipsum, quod Marcellus II. de Societate tulit Iudicium, quod inter omnes, quo-

a Betti. in triduo hagioph. pag. 98.
b Cyprian. de sing. Clar.

c Lancie opusc. 18 pag. 606. d Virg. 8. Æneid. e Greg. xv. in resp. ad Relation. Hist. secl. 1. 15. f Imago 2. seculi pag. 207

rum opera in instituendis ordinibus divina sapientia usâ est, nemo dum viveret, tantam familiæ suæ, quantum Ignatius dilatationem viderit, Provincias in Europa novem, unam in Asia (sed quam vastam) Indiam, ultimos hominum Iapones complexam, unam item in Africa Æthiopiâ: Brasiliam in America postremam. Atque in his omnibus Ignatius, etiam vivens radios suos largissime evibravit. De populo illo rudi ac pastorio, mox domitore terrarum ita nar. at Salustius a, eum jam tota primis Adoleſcentiæ annis, Italia subjugata: *cum à terra fretum usque venisset, mare IGNIS, qui obrivas populatus incendio silvas, interveniente flumine abrupitur; paulisper substitisse.* Sed nempe vilior ignis ille, cui ligna, stipulæque pro pabulo sunt, facile adversario elemento non cedit tantum, sed etiam exanimatur. Altior ille, nobiliorque, qui animos depascitur, quem nec maria, lato æquore diffusa, nec hiatu, dehiscencia terrarum spatia remorantur; nec est qui se abscondat à CALORE ejus; sed ubi, ubi se diffuderit, iners, ac pigrum gelu dissolvere, atque cœlestibus flammis incendere consuevit. Porro ut cuique perspectum sit, quanto ubique terrarum frigore corda constricta fuerint, D. Gregorium audiamus, qui exponens illa verba Iob: b *nanquid ingressus es thesauros nivis, aut thesauros grandinis aspexisti? quid inquit, aliud nive vel grandine, nisi frigida et dura intelligenda sunt corda pra-* a Salust. in Jugurtha. b Greg. l. 29. mor. c. 11.

rorum? sicut enim FERVORE charitatis, sic solet in sacro aliquo frigore malitia designari: scriptum namque est: c sicut frigidam facit cisterna aquam suam, sic frigidam facit animam malitia tua. Et rursum: abundabit iniquitas & REFRIGESCET charitas multorum. In frigore ergo nivis, vel in duritie grandinis, quid accipi aptius potest, quam vita pravorum, quæ per torporem FRIGESCIT? Hoc gelu, hoc frigus, hunc torporem radiis suæ charitatis, doctrinæ suæ, suorumque luce, ignitis, iisque frequentibus ad populum concionibus, assiduo Sacramentorum usu dissolvit, alacrius multo, atque ardentius scelera jam expiantur, quam antea solebant committi: Illudque constat, ante institutam ab Ignatio Societatem, in illis templis, quæ nunc abundant numero Sacramenta frequentantium, solitudinem fuisse, tam eorum qui audirent peccata, quam qui enuntiarent: ut brevis illa quidem Cardinalis Baronii vox, sed prolixam Societatis laudem complexa fuit, cum Societatis templum, Anastasiam (non inani ad Constantinopolitanam illam Basilicam allusione) appellare non dubitavit, propterea quod Sacramentorum usum, qui vita quædam est, & anima Christianæ perfectionis, à sæculis jam multis interinortuum, videret in templo illo, velut igne iterum reaccenso felicissime reviviscentem.

Accedit alterum S. Caroli Borromæi testimonium, qui Societatem primus Mediolanum

c Jerem. 6. di Inago 1. sæcul. pag. 972

induxit, & fundavit, in omnibus suæ Ecclesiæ ministeriis, opera Patrum Societatis utebatur; siquidem verba sunt a Guisfanti, tanquam pleni charitate & Spiritu divino (quem ab Ignatio hauserant) multaque doctrina & prudentia ornati, erant efficaces & frequentissimi in concionibus; assidui & diligentes in confessionibus, & in omni ministerio Ecclesiastico.

Hujus perditissimi sæculi mortales, infirmi Ecclesiastes, ultro conferre non dubitavit, quod quamdiu in ardenti fornace est, artificii ad omnia obtemperat, tractabile est, & in quamcumque formam flectitur. At postquam igni educitur, & frigore concrevit, flecti amplius non potest, sed minimo ictu frangitur. Haud aliter, quamdiu mortalium corda divino amore flagent, & in illo fervore decoquantur, flectit & dilatat Deus corda eorum, ad omnium virtutum formas, omnesque modulos divinæ suæ voluntatis. At ubi hic ignis defervivit, & restinctus est, ubi è fornace divini amoris cor nostrum egressum fuerit, intractabiles fumus, & ad minimam difficultatem frangimur.

S. Thomas agens de gradibus charitatis, b *In calido* inquit, *tres sunt gradus, nempe calens, fervens, & ARDENS. Calor initium, fervor incrementum, ardor vero est complementum: calent incipientes, fervet proficientes, ardent perfecti. Verum in hoc statu invenias non omnes ardentes, sed quosdam tepidos, paucos fervidos, v. g.*

a Guisf. in vital. 2. c. 6. & 7. & l. 3. c. 8. b Thom. opusc. 61 gradu charit. 9.

*vissimis ardentes: plurimos autem frigidos. Quod si & etiamnum inter vos inflammet. Hic vir hic est, de quo acta Canonizationis: magnus in eo animarum, quo tenebatur Zelus: nullum enim eorum causa laborem, nullas incommoditates, nullas vigiliis, aut corporis dolores, afflictionesque recusabat. Non est qui se abscondat à calore ejus, nec parvuli Matris utero reconditi, nec juvenes libidinis cæno immergi, nec homines scelerati; prope ab inferis remoti, nec barbari denique, aut Idololatricæ gentilitatis nocte, sub extremo solis cardine ita absconditi fuere, quin ardentissimi hujus Solis radii, ad illos pervenerint, suum charitate flagrantissimum cor, Ignatius omnibus dilatarit: tanta quippe charitatis vis est, ut cælo latiore faciat animam. Quæ illa fuit Pauli, qualis illa Chrysostomi, qui sic aliquando ad populum Antiochenum aureè peroravit: c *Si liceret cor nostrum disrumpere, ac ostendere, videretis intus esse in magna latitudine vos omnes, mulieres, pueros, & viros. Et unde hæc dilatio? quemadmodum quod calefacit, dilatare facit, ita & charitatis opus est dilatare. Virtus enim calida, & fervens charitas. Unde subdit: d *cor Pauli dilatavit charitas, juxta illud: cor nostrum dilatatum est. Nihil lotius corde Pauli, totum orbem complexum est. Pace tua hic dicam, magne Pauli, cor Ignatii dilatatum est, totum orbem complexum est.***

c Chrysost. in acta hom. 44. d hom. 3: in epist. 2. ad Corinth.

Malum

Malum Pini quantumvis arcte contractum, igni appositum sese aperit atque dilatat: ita non aliunde nisi ab igne charitatis, *cor illius dilatat. m est.*

Non est qui se abscondat à calore ejus, nec sub vili tugurio pauperes, nec in terro carcere victos, nec in publicis Valetudinariis morbosos, ac ulcerofos destituit, omnes Ignatii charitas complectitur: speluncam infedit propter Manresportas: hinc quotidie in Urbem egressus, stipem ostiatim collectam in pauperes dividebat, quo congregatos spe facta cibariorum, primis fidei elementis imbuebat. ^a Inde ad agros in D. Lucie valetudinario se conferre, illos solari, lectos sternere, corpora plagis, vulneribusque deformata arcte complecti, utque amoris quæstuabat ingentem vim, non dissimularet, ipsa vulnera quamvis sorda, putrida exosculari, & lambere, & ex iis stillantem faciem non raro excipere, atque exfugere, tum vero eorum animis medicinam facere tanto sollicitius, quo præsentiore opus erat remedio, morbusque magis urgeret. Nullus unquam avarus adamantem, aut pyropum, aut monile in cloaca, aut fimeto reconditum, ob adhærentes sordes quærere negligeret, multo minus Ignatius animam, sanguinis divini pretium, imo Iesum suum, quem in hac agnoscit, quia

pædore, & squallore obtum, averfatur. In actis vero canonizationis coram Greg. XV. à Francisco Maria Episcopo Portuensi, ita commemoratur: „ nominatim vero Zelus, & sa- „ luris alienæ procurandæ stu- „ dium fecit, ut ad eos juven- „ dos, qui dura servitute Hiero- „ solymis premebantur, in Palæ- „ stinam peregre perrexerit, & „ post absoluta Parisiis studia, pro- „ fectionem illam voverit, seque „ cum sociis suis, illuc iturum pol- „ licitus sit.

Illud vero hic considerandum occurrit, omnem ardorem, ac flammam à speculo concitari hac ratione, quod radii plures in unum punctum collecti, calorem ut octo, id est ignem excitent. Ita hoc quod hæcenus spectastis divini amoris incendium, ex eo ortum est, quod in corde Ignatii in unum punctum ardentissimæ intentionis, quæ omnia ad majorem Dei gloriam agebat, varii gratiarum, virtutumque radii collecti fuerint: *nam anima Sancti inquit b Gisle- rii, diversarum virtutum radiis illustrata, unumquodque quantum fieri potest, jungetur quodammodo in unum purissime sue intentionis radium, in altum illum ejaculatur.* Perillustre illud quod tum à Sacra Roræ Auditoribus, tum à Cardinalibus sacrorum rituum, in relatione, summo Pontifici oblata, in commendationem S. Ignatii est positum, his verbis: *tanto ergo Deum magis FLAGRABAT, ut tota die illum exquireret & nihil aliud cogitaret, nihil aliud loqueretur, nihil aliud*

^a And. Luc. in vita l. 1. cap. 8. in a-
go 1. sæcul. pag. 387

b Gister. in Cont. c. 4.

cuperet, quam placere Deo. Omnes suas cogitationes, verba, opera in Deum, tanquam finem referebat: ad Deum, ad DEI GLORIAM, honoremque destinabat. Talia specula ustoria, & opifices, & mercatores, & nobiles, & servi, ac ancillæ corda sua efficere possunt, dum omnia opera, quodammodo in unum punctum purissimæ intentionis colligentes, ad majorem Dei gloriam, in altum ejaculantur. Quod veluti Symbolum S. P. N. in omnibus semper observabat, nobisque in omnibus studiis, concionibus, functionibus, operibus omnibus, præ oculis habendum, toties in suis constitutionibus inculcavit, ut centum & septuaginta septem locis, illud ad majorem Dei gloriam, ad majus Dei obsequium &c. expressum reliquerit. Quod quantæ utilitatis, ac perfectionis sit, S. Gertrudis *b* divinitus edocta est: *quandocumque inquit, aliquis scribit, vel alios docet ea intentione, ut Laus Dei per hoc, & profectus animarum promoveatur, tum omnis profectus quem aliquis ex illa scriptura, sive doctrina etiam per mille annorum millia consequitur, totaliter cedit in illius, salutem qui sua intentione hoc Dominus primitus prælibavit.* Consimili ratione, si quis vestrum ad majorem Dei gloriam propagandam, pauperulum aluerit, aut burfas, ut vocant, aliquot salendis, aut alta pietatis opera fundarii, omnis profectus per mille annorum millia, qui inde emanat, totaliter

a Suanz. tom. 4. de Reliq. l. 8. c. 6. n. 1. b l. 4 c. 13. insinuat. div. piet.

cedit in illius salutem, qui sua intentione hoc Domino primitus delibavit.

s. 7.

Qui facit Angelos suos Spiritus, & ministros suos ignem Vrentem. Psal. 103.

DIVUS Gregorius, c Antistes Nazianzenus, cujus vitâ nihil sanctius, neque eloquentiâ clarius & illustrius, neq; fide purius, neque scientiâ plenius & perfectius inveniri potest orat. 34. sic ait: *Spiritus d atque IGNIS, Angelus appellatur: illud quia intellectus natura est præditus, hoc quia purgandis animis nostris adhibetur*

Il fait des purs esprits ses messagers volans,

Ses ministres communs, ce sont foudres brûlans.

Tales exsistere, quos Ignatius à se, vel: t radios solares, velut ignem urentem, ministros suos misit per orbem terrarum: *f* vivens ad mille operarios non tantum in Italiani, Hispaniam, Galliam, Germaniam, sed etiam in orientalem, & occidentalem Indiam, Iaponiam, Brasiliam, Æthiopiam, Persiam, dispersos, innumeros mortales per se, suoque ad veram fidem, & pietatem gavifus est inflammare. quod econtra, adeo Melanchthonem morti vicinum afflixit, *g* ut audiens Iesuitas flumina, & maria transmittere, nec quemquam

c Rufinus. d Gregor. N. x orat. 34. e Lorin in psal. 103. f Florimun. Remond. de ortu heret. l. 5. c. 3. n. 4. Lancic. o. puse. 18. cap. 2. g Florimun. cit.

scire

„ fere jam orbis Angulum esse,
 „ quo non penetrarint, & ubi
 „ non semen sanguine suo, non
 „ raro tinctum ac rubefactum
 reliquerint, ductis ex intimo
 corde suspiriis exclamarit: Ah!
 quid hoc esse dicam? *Video sane totum mundum brevi Iesuitis repletum vi.* Quid hic dicturus fuerat, si hodie videret? *a parvus fons crevit in fluvium, & in lucem, solemque conversus est.* Quam late hi Angeli Veloces per orbem, etiam suorum corporum flammis, incendia sparserunt? Nemo hic mihi luculentia veterum mille millibus hostiarum igne absorptis adferat holocausta. *b Nullum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale Zelus animarum.*

Da, inquit *c* Chrysoſtomus, unū aliquem qui, virtutis studio sese quotidianis jejuniis, atque inedia maceret, qui cubet in dura humo, nudo sub Iove, qui corpusculum flagris alterat, & laceret sua, qui sese omni afflictionum genere fariget, obruat, & prope conficiat. Non erit par illius lucrum, atque est ejus, qui vel unicam animā divino amore inflammavit.

Da si voles alium, qui in se parvus, in pauperes effusus, & fere prodigus, omnia bona sua, facultates omnes in eos effuderit, nec ille secundus ei, qui ignea viscera charitatis effuderit, ad quærendā servatori vel unicam animulam. Tantum scilicet apud illum est hujus pretium, tantæ æstimationis.

Plus dico sit qui Instar Thaumaturgi Montes transferat, qui solem cum Iosue sistat, qui p-

a Esther. 10 *b* Greg. hom. 12. in Ezach. *c* Chryſ. st. hom. 39. in Gen. & hom. 25. in epist. 1. ad Cerinth.

ludem cum Gregorio exsiccet, & si voles etiam maria, qui cum Elia ignes è cælo evocet, & irata fulmina, modo pluvias, & faventes Euros, eritne ille æquandus ei, qui vel unicam animam ab inferni ignibus eductam cælestibus flammis in æternum fecerit exardescere?

a Hugo Cardinalis: *Angeli sunt prædicatores, (Viri Apostolici) quos facit Dominus IGNEM urentem pro zelum & fervorem prædicationis.* Nolim hic adferre ejusmodi Prædicatores, Palinos, Gagliardos, Londinos, Araosios, Barzeos, aliosque sexcentos, quorum *e velut ignis zelus exaruit.* Ioannes Ramirius igne zeli sui ad famosas Valentæ mulieres verba faciens (triginta hujus farinae cum audiebant) ex eo numero duas & viginti; una concione ad meliorem vitæ institutum traduxit, Venerisque flammis extinctis, sanctioribus incendit. *f* De P. R. Antonio Madrido, Antistites ordinum querebantur, aut cessandum esse à fervido illo perorandi modo, aut septa Monasteriorum amplianda. Sed hos omnes libens prætereo, eos dumtaxat illustri spectaculo vobis ob oculos proponam, qui ex ipsis flammis perorarunt, & velut vasa electa, charitatis igne accensa, luculento triumpho barbaris luxere.

g IGNEUS est ollis rigor & cælestis origo.

Audivimus, vidimus pœnè dixeram, Ignatii filios tranantes Iaponæ frigora, superantes

d Hugo Car. in P. 103. *e* Imago 1. sæculi p. 333 *h*æc. 36. *f* Rhod. l. 1. c. 3 *g* Virg. 6. Aneid.

Afrorum Indicorumque littorum candentes arenas, demum aliquot horas lentis in ignibus stantes, viventes, orantes, perorantesque etiam ad circumfusam multitudinem Silverias, Chimuros, Camillos, Spinolas, aliosque complures a mihi quidem prodigii non minoris homines, quam visus aliquando fuerit legislator, illi ex divina olim consuetudine radiato, rubus ardens incombustus.

b Geminum non ita pridem occidens exemplum suspexit. Est in occidentali Americae India ab æquinoctiali ora Brasiliae in Australem orbis plagam, terræ tractus immanis, Vrvageum Incolæ vocant: Hanc in vastitatem, primi à Parâquaria progressi Patres Rochus Gonfales, & Alphonsus Rodriquez tantum profecerant inter barbaros, ut pluribus eorum hinc inde coactis in societatem hominum, vicos jam aliquot in inculto solo, & sacras in vicis ædiculas excitarent. His impeditos operibus vere Apostolicis, suavis nefario Nezu, nescio cuius impostoris, qui se Deum esse jactabat incitari barbari, adoriuntur incautos, mactant, raptant, lacerant Patrum corpora, ac demum in recens structam ædiculam comportant, eodem cum illâ incendio consumenda. At ingestis undique flammis, cum in cineres concidisset Sacelli tota moles, Patrum corpora integra & intacta penitus sunt reperta. Movit ea res barbaros, movit etiam magis P. Rochi Gonfaleis truncû corpus, ut erat sine capite, clavâ contu-

a Imago 1. secul. pag. 616. b Ibid.

so, discretè auditum, imo & distinctè visum est, plusquam quinquaginta barbaris (qui omnes id una voce deposuerunt coram quinque Religiosis testibus, nonnullis militibus Hispanis, Iudisque quam plurimis) non jam cre, sed præcedentibus ex ipso corde vocibus, amoris certe plenissimis, compellere percussores suos: *cor me, inquit, occidisti, hominem tam vobis benivolam? vestri tam amantem? quemque haste in oras non aliud pertraxit quam cura salutis vestra?* Verum, nec hoc tam illustri prodigio satis attoniti, nec tam Ignota ardentissimi cordis oratione permoti, cor ipsam, cor inquam quod loquebatur, etiam tum amoris sui prodigium, furiosè evulsère visceribus, & flammis iterum dedere: sed igne majori, scilicet illud ardebat, quam ut consumi posset à tam exili: mansit enim vero, permanitque cum sacris corporibus integrum, quantumvis in illud tertio jam copiose comportata in flammis materia, luculentum igni barbari excitarent. Vnam vobis ex hac ardentis cordis fornace favillam opto; quæ divino zelo animas vestras inflammet.

At dicet aliquis, quæ ratione nos conjuges, Domicellæ, Moniales, intra religionis septa conclusæ, æmulari, ac sectari poterimus, viros Apostolicos in Indias, & cardines orbis terræ excurrendo, diserta ad populum oratione differendo privatis ac publicis dissertationibus, & doctis ingeni monumentis, Deo animas lucrando Responsioni ferviet quid in hoc genere à Deo cœlesti

cœlesti radio perstrictæ animæ fecerint, & excogitarint. *a* S. Theresia totis quadraginta annis orationi institit, & noctes etiam infomnes duxit, qua orando, qua fleudo. & hoc ut vel unicum peccatum Seraphico suo igne expiaret, vel unicam cœlo redderet animulam, pro qua ut ajebar in ætu suo, vel mille vitas profudisset. Ita deinde fecit B. Maria Magdalena de Pazzis, maxime postquam ad illam à Dei Matre emissus est S. Ignatius, qui cum ei multa de humilitate dixisset, addidit ad extremum: *b* *quemadmodum verbum incarnatum constituit Apostolos piscatores hominum, ita constituit suas sponsas, ut faciant prædam animarum.* Ad quam divitem & opulentam prædam, vos omnes filias Deo sacratas, charitate ferventes contituit, ut votis, precibus, flagris, elemosynis, in eum finem, catechismis, missionibus, peregrinis, pauperibus, Parochis sublevandis succurratis. Accendat Catharina Senensis, cui in excessu mentis objecta quondam animæ humanæ species, ac pulchritudo, qua capta, Confessario dicere solita, nullum esse aut tormenti aut mortis genus, quod non subiret homo, si modo vel unius animulæ decorem oculis fidelibus usurpasset. Cujus speciem aut venustatē, cum S. Ignatius intime perspexisset, quid ad Dei gloriam contulerit, vel unicum Xaverium in exteris illas regiones missitando, testatur *c* Bozius congregationis Ora-

torii doctissimus ac Religiosissimus Autor: *Universi heretici ab Ecclesia constitutione per annos mille quingentos, & amplius, haud traduxere ad suas hèreses tot gentes, & idololatrias, aut à Christi cultu alienas, quot unus Xaverius ad cultum Christi animas.*

Ad ejusmodi zelum summus ille animarum zelator Christus Iesus, sanctam filiam, eamque conclusam inflammavit. Habebat Catharina de Rissi Religiosa ordinis S. Dominici in cella sua sacrum Christi è Cruce pendentis simulachrum, ad cujus pedes sese prosternere sæpius, orationes fundere, & affectus suos omnes effundere. Sed ô novum! ô mirum! ô inauditum prodigium! visum illud è cubiculo elabi medium per aëra, & Virginitum forte ad cellam redeunti occurrere, & adjicere voces illas plenas amoris, & effusæ in genus humanum charitatis: *te rogo ô dilecta mihi sponsa, & tuas ipsa & filiarum tuarum preces impende, ut & me & patrem æternum tot & tantis hominum sceleribus irritatum, & jam jam in ultionem propendentem, places; quod ut facias ter una cum sacro Religiosarum cœtu processionem institue.* Hæc ubi vidit, audiitque Catharina, simulachro Christi è Cruce pendentis obviam processit, brachiis illud excepit, in cellam reportavit, ad illius pedes se abjecit, & odore quo cellula toto eo die imbuta cæpta, recreavit, supplicationesque pro salute populi instituit. Habetis hic Auditores darum orbi prodigi-

a Didacus Iepes in vita l. 3. cap. 24.
b Puerius in vita 2 p. c. 12. *c* Bozius de signis Eccl. l. 6. cap. 3.

d P. Ioan. de S. Maria de ordin. S. Dominic.

um charitatis, in quo legitis & intelligitis Christi votum, quod unum est, salus scilicet & vita per-euntium animarum. Quod Christo, hoc vobis votum esse velim, ut supplicationibus, precibus, bonis operibus, viris Apostolicis ad animarum zelum, gratiam tanto, tamque præcellenti munere dignam petatis, & impetretis. Nam & ut soletur Lancicius, vir Spiritu Dei plenus observavit: sæpe Concionator, Confessarius, & is qui ad moribundos juvandos vocatur, putabit se fructum facere, & eum fortasse facit is, qui ejus socius est, ægrum per fervidas preces Deo commendans, vel Coquus qui pridiana concionis vespera, disciplinam, & flagella subit, Deum precatus, ut aliquam per concionem anima converteretur. Quam multos concionatoribus sacris spirituales filios, Laici & Seculares, elemosynis, aliisque subsidiis, viris Apostolicis subvenientes, suoque exemplo domesticis prælucentes, auferent, & sibi vindicabunt.

Alphonfus Rodriquez dum Ianitoris munus per annos circiter quadraginta perfecte obiret, piis colloquiis, & exemplari conversatione, ad quadringentos studiosos convertit. Servit hic Epistola Magistri Ioannis Avilæ, concionatoris eximii, & viri in Hispania sanctitatis opinione, & virtutibus heroicis celeberrimi, scripta ad duos Sacerdotes sæculares in Societatem ingressuros (qui erat P. Didacus Gusman, & B. Gaspar Loarte)

a Lancic. opus. 15. cap. 23.

qua suadet, ut de proximo juvando (quo ad talenta) non magnopere laborent, neve se inquietent, quod ministeriis huc tendentibus non applicentur, & eam rationem dat: *nam quidquid sit in Societate, inquit, etiam lances lavare, & tergere est animarum conversio, & eam quoniam Religionis hujus finis est proximi animabus prodesse, & ab ejus conservatione & incremento magnum earum commodum, & bonum dependet, hinc quidquid ad hujus Societatis conservationem, & augmentum dirigitur, & ordinatur, esto id etiam vilissimum & abjectissimum sit, est animas convertere, & magna id ipsum consolatione obcundum est.*

Iosephus passim, pueri Iesu Pater nuncupabatur, & habebatur; cum tantum puratitius esset, & Christus filius fabri dicebatur, haud aliter quidam Patres spirituales sibi innumeros Deo filios, & filias adduxisse arbitrantur; at in die revelationis patebit, eos non nisi lachrimis, & precibus piæ viduæ, aut fratris Laici prognatos esse, juxta illud *b: donec sterilis peperit plurimos, & quæ multos habebat filios infirmata est.* Quæ prorsus videbatur sterilis, plurimos post se trahet filios: & contra qui patres dicebantur nomine, multosque habere filios, videbatur; fortasse ne unum quidem proprium inveniat. Vnde concludo cum S. Chrystomo: sunt et aliæ quoque hostiæ, vere holocausta, nimirum Martyrum corpora: illic enim & anima & corpus

b 1. Reg. 2. c Chryst. epist. ad hab. hom. 11.

magnum

magnum habent odorem suavolentiae, potes tamen tu quoque si velis tale offerre sacrificium. Quid enim si igne corpus non combusserit, sed potes alio IGNE, utpote IGNE paupertatis voluntariae; IGNE etiam afflictionis. Non urat, neque detineat amor pecuniae, sed uratur, & trucidetur nefaria cupiditas. Ubi mihi fatis est, fomitem ignitis verbi divini praconibus suscitasse, ac suppeditasse.

s. 3.

In dextera ejus ignea Lex.
Deut. 8.

DE S. Genovesa Virgine a celebratur illud dignum ceris, quod illius digiti instar cerei lucere, ardereque viderentur: utique non alia luce, alioque igne quam caelesti. De S. Filano, in Scotia Abbate, longe sanctissimo, jaetatur & illud, quod densissimis in tenebris sinistra manus ad instar lucidissimae facis, dexteræ scribenti praeluce-
ret.

Quod huic & illi, caelo auspice datum, hoc prope dixerim Ignatio, cui scribenti regulam, prafluxit divinus amor. Et certe quidni praeluceret, cum non aliam quam amoris regulam scriberet, ut qui volet, vel obiter summarium percurrendo, colligere poterit, quia in *dextera ejus ignea lex*, quæ ut Hugo exponit, est IGNIS INFLAMMANS in amorem Dei, & proximi.

Beatæ Brigittæ apparuit aliquando ipsa Dei Mater, cujus a Bolland. 3. Jan. c. 9.

hoc b effatum: *Benedictus composuit suam Regulam de Spiritu Dei, per quam multi perfecti sunt facti, sicut Benedictus.* Ecce magnæ Matris de D. Benedicti Regula sacrum, ac caeleste oraculum.

At quo Spiritu S. Ignatius suam Regulam composuit? hanc dum conciperet non modo Deiparam, legem hanc igneam approbantem sæpius conspexit sed ut ex Autographo Romano ipse descripsi inquit e Lancicius certo compertum, illi apparuisse modo insolito Spiritum Sanctum in claritate, & FLAMMA IGNEA, & Christum Dominum in specie SOLIS lucidissimi. Quid mirum si in dextera ejus ignea Lex? Unde mihi recte atque ordine fecisse visi sunt majores nostri, qui cum genuinam ejus effigiem representare vellent, pro Symbolo Regularum codicem illi apposerunt; si tamen arguari lubet, quæram ex pictore, cur hoc potissimum symbolo eum expresserit, in quo singularia sunt omnia? poterat illi cor sagittis transfigere, aut flammis adure-
re: nunquam non ardebat amore caelesti, qui ex obvii floris, aut vermiculi consideratione, in admirationem rapiebatur Auctoris. Poterat illi in manum tradere Sacrosanctum illud nomen radiis illustre, quod suis gentilitium dederat, in ultimas usque terrarum oras deportandum poterat, ejus pedibus serpentem subicere, cum quo crebra illi fuit in vita

b1 3. rev. cap. 30. c Lancic. opusc. 17. cap. 3.

con-

concertatio. Poterat hærefum exuvias in trophæum appendere, in illarum enim ruinas divinitus est destitutus. Poterat ejus lateri, aut Desiparam adjungere comitem, aut Christum æternam sapientiam præsidem: trigentes enim coque amplius, aut Christus, aut beatissima ejus Mater huic suum clientem amantissimo suo aspectu recreavit. Denique non inscite apposuisset Augustissimam Divinitatis unius Triadem, de qua ea vidit, & litteris consignavit, quæ summa ingenia merito suspiciant. Illustrata sunt hæc in hoc viro summo, & singularem habent commendationem; si tamen virtutum quandam complexionem, & compendium exprimere velimus, nihil magis appositum fingi poterit, quam ut legum sacrarum codex, & hæc *ignea Lex* illi tribuatur, qua suorum animos in Dei, ac proximi amorem, atque omnis virtutis, ac perfectionis studium inflammari, coque Spiritu urgere voluit, quem non nisi ab illo qui *ignem venit mittere in terras* accepit. Unde quidam finistre suspicantur, Ignatium aliquas Regulas nostras mutuasse ex Regulis aliarum a Religionū antiquiorum. Hoc enim est prorsus falsum, quia S. P. N. Ignatius nec ante scriptas constitutiones, nec dum eas scriberet, nec postea, legit regulas aliorum ordinum, imo nec eas in suo cubiculo aut bibliotheca habuit, sed solum novum testamentum, & Thomam à Kempis de imi-

a Nigron. in Reg. com. Lancie. opusc. 17. cap. 3.

tatione Christi, & Missale, ut scribunt Orlandinus, & Ludovicus Gonsalvus in diario, & ego inquit Lancicus diligentissime indagavi à duobus olim Cubiculariis S. P. Ignatii, cum quibus Romæ aliquot annis vixi. Præterea totam Bibliothecam domus profectæ à tempore S. Ignatii curiose illustravi sitam probe cubitium S. Patris, & in ea nullum prorsus talem librum inveni, ex quo aliquam Regulam S. P. N. Ignatius mutuare posset. Sed ille Spiritus S. qui alius fundatoribus inspiravit Regulas, aliis ordinibus omnino dispares S. Ignatio cœlestis Magister inspiravit. Ut Lancicus facile quinquaginta rationibus commoustrat opusc. 17. cap. 7. n. 143. Quod priusquam prolixius prosequamur, juvat Magnam Gregorium audire qui & vobis legem igneam, id est, Evangelium, ac mandata Dei à Spiritu Sancto tradita ac observanda præscribit dicens, *b in Dextera Dei ignea lex est, quia electi in nuda cœlestia nequaquam frigida corde audiunt, sed adhuc amoris intimi facibus inardescunt*. Unde & vobis illud præcepta Dei fervantibus, fixum ac ratum sit, quod Seraphicus Pater suis adpromissit: *quicumque hanc regulam secuti sunt, divinæ Prædestinationis illos securos affeverans*.

At quæ prærogativa eorum qui ignem Ignatii legem, ac regulam amplexi sunt? verbo sic habeto: *c hoc est hominum Societatis Iesu privilegium, ut mortuum Iesuitam*

b Greg. hom. 30. in Evang. c Lancie. opusc. 1. c 19.

obvius Iesus excipiat. Ita S. Theresia (ille ductus à Carmelo fons, & origo defæcatisimæ Sanctitatis) hæc inquam Virgo debebat Cordubæ, eratque à Sanctissimi Sacramenti communionem in cœlum, & in Deum mente suspensa, qua in speculatione dum consistit, ecce tibi è purgantibus flammis animæ, quæ magno numero, & gratulatione festiva ferebantur, & recipiebantur, in cœlum. Ducebat reliquas una formosior, quam præ omnibus Iesus Christus inter Angelicarum mentium ordines factus obviam suo dignabatur amplexu. Hærebat Theresia hinc suavissimo recreata spectaculo, inde non satis intellecto prodigio consternata, audet igitur interpellare animam de posterioribus unam, & petere quænam ipsæ forent, ac præsertim quæ ipsarum Dux illa tam accepta Deo? cui breviter illa: *Dux noster est è Societate Iesu frater unus: nos duci gratulamur ejus virtuti ac precibus debemus, quod hodie liberemur. De omnipotentis adventu nil mirum, nil novum, scilicet hoc est hominum Societatis Iesu privilegium, ut mortuum Iesum, obvius Iesus excipiat.* Obierat videlicet eo ipso puncto temporis quidam coadjutor, Cordubensis Ecclesiæ a nostræ æditus, qui annis 30. hoc perfunctus officio, ut erat sui observator, ac pietatis religiosæ fœdator egregius, quadraginta amplius Virgines devotas distinguit omnes audita voce, sed nullam penitus earundem de fa-

cie noverat. O fortunatam Iesu Societatem, quæ adscriptos sibi socios æternæ felicitati vel invenit, vel facit. De quo quidem singulari ejus privilegio quominus dubites, tacit B. Borgiæ irrefragabile testimonium: Franciscum Borgiam orantem deprehenderat Marcus viri Socius, & (quod rarius animadverterat) manantibus ex singulari lætitia lacrimis; large perfusum, rogat ergo causam ut promat tanti solatii, & cum urgendi instantia non faceret finem, ita demum ex Francisco intelligit: *Scito Marce frater (hæc ipsa verba Borgiæ sunt cum fide transcripta) Deum impense amare Societatem, eique concessisse beneficium, quod olim ordini S. Benedicti, nimirum ut trecentis primis annis, nemo qui in ea ad mortem usque perseveraverit, damnetur.* Quod ipsum alterius religiosissimi viri testatam morte sententiam alibi invenies, qui cum commonstrante Domino in eo puncto temporis, advocato ad se Barcinonensis Proregis confessorio P. Matresio è Societate, gratulabundus ei dixit: felicem te ô Pater, cui contigit socium esse ejus ordinis, in quo quicumque decedit, vita fruatur sempiterna. Hæc mihi jam nunc Deus ostendit, hæc palam omnibus nuntiare mandavit. Hærebat hic noster admiratione defixus, cumque tam singulare visum prohibente verecundia non auderet admittere, & parem minimum felicitatem datam auguraretur, ipsius ægri instituto, quod erat rigidissimæ etiam tum & incorruptissimæ disciplinæ,

ad

addidit ægrotus, dixitque cum
gemitu, fervari quidem è suo
ordine quam plurimos, sed non
omnes, ipsius autem Societatis
omnes omnino, ac singulos in ea
si constiterint, esse servandos.
Quod & visio S. Theresiæ, Patris
Alvares, ac manifesta illa P.

Guittierez, qui Societatem uni-
versam chlamyde benignissimæ
Matris involutam vidit, com-
monstrat. Qui vero à Deo, aut
Deipara Societatem ingredi di-
vinitus admoniti sunt, vide apud
Lancicium, opusc. 1. c. 19.

F E S T U M

FESTUM
SANCTI LAURENTII LEVITÆ
MARTYRIS

Probavit me quasi AURUM, quod per IGNEM transiit. Iob. 23.

Speclatur in ignibus aurum. Ovid.

A R G U M E N T U M.

Ignis qui omnia depascitur, consumit, & in favillas, ac cineres redigit, aurum princeps metallum adeo non absunit, ac deperdit, ut omni scoriâ expurgatum, longe quam fuerat purius ac præstantius reddat. Quod
in se

se gloriosissimus Martyr Laurentius comprobavit, quem dum lentis ignibus, velut aurum in fornace probari conspicio, & a Pompei exustos digitos, & Scævola immissam ignibus manum despicio; quos Laurentius præ his laurea longe dignissimus, totque tenellæ Virgines triumpharunt. Quod si non is vobis animus, nec tantum robur pectoris, ut ardentes craticulas, ac sartagine sustinere valeatis, unum rogo, si omni peccatorum scoria, & vanitatis fuligine expiari velitis, patienter vos in fornace paupertatis, humilitatis, tribulationis probari, & excoqui sinatis. Summus ille rerum omnium Artifex Deus, Aurificis hic libens partes agit; *sedet ille quasi constans, ut excoquat ad purum scoriam, & auferat omne stannum.* Hoc autem fit, dum vel longis ardentis febris caloribus, aut aliis urentis, & omnia confumentis fortunæ casibus, constanter exercemur, ac expurgamur. Nam, ut verissime Augustinus in Psalm. 61. *Venit tribulatio mea, veniet & purgatio mea, numquid lucebit AURUM in fornace Artificis? in monili lucebit, in ornamento lucebit, patiatur tamen feruere, ut purgatum à sordibus veniat in lucem;* ne ignis, qui cuiusque opus probabit, non lignum & stipulas, sed aurum mundum nos inveniat.

§. I. *Tanquam AURUM IN FORNACE probavit illos.* Sap. 3.

§. II. *Ignem tribulationis quævis peccati scoria expurgatur, juxta illud Psalm. 6. IGNE me examinasti, & non est inventa in me iniquitas.*

§. III. *Vniuscuiusque opus, quale sit, IGNIS probabit.* I Cor. 3.

^a Val. Max. l. 3. c. 3. ^b Malachi. 3. 11. 1.

FESTUM S. LAURENTI

Probavit me quasi AURUM, quod per ignem transit. Job. 23.

Omnium feculis jaçtatum, omniumque literis, ac monumentis celebratum facinus Q. Mutii Scævola, de quo Livius Romanæ conditor

historiæ: *c En tibi, inquit, Mutius, ut sentias quam vile corpus sit iis, qui magnam gloriam petunt, dexteramque accenso ad sacrificium foculo iniecit; quam cum*

^c Livius l. 1. Dec. 1.

velut

velut alienato à sensu animo torret; prope attonitus miraculo Rex (Hetruriae Porsena) cum à sede sua profuisset, amoverique ab altaris juvenem jussisset: tu vero abt, inquit, in te magis, quam in me hostilia ausus: juberem macte virtute esse, si pro mea patria ista virtus staret. Salve Muti Heroum sanguis, Regum terror, Columen patriæ, cujus dextra labantem urbem sustentavit, Hetruriam Vincemtem superavit, quæ plus ferendo potuit, quam aliorum feriendo, ut magnificè Seneca: a Ego dubitem quin magis laudem truncam illam, & reto, ridam manum Mutij, quam cujuslibet fortissimi salvam stetit hostium, flammarumque contemptor, & manum suam in foculo distillantem perspetaravit, donec Porsena gloria invidit, & ignem invito crispi jussit, sinistram etiam injecturus, nisi ignis subtractus fuisset: o

Quod nisi rapta foret nolenti panna, parabat

Senior in laxos ire sinistra focos.

Hoc factò, Mutius sibi immortalitatis famam e comparavit. Et tunc ubi secum æternæ gloriæ cognomine Scævola rediit; quo audito ignoratur nemini.

Manum hanc, cantantes sublimè ferunt ad sidera vacs.

Mart. l. 1. Epig. 21. Fama est & gloria de xtra

& l. 8. Ep. 30. Aspicias ut teneat flammam pannaque frustur

Fortis, & attonito Reguet in igne manus.

Ipse sus spectator adest, & nobile dextra

Funus amat: totis pascitur illa facis.

a Seneca erist. 66. b Martini. c. 8. Epig. 30. c Valer. Max. l. 3. c. 3.

Mitto Virgilium, Silium, aliofque apud Raderum: sed & suos etiam Mutios, suos Scævolas, Christiana habet Resp. S. Barlaamum Martyrem divina suâ eloquentia Basiliius, & Chrysostomus dabo eo commendat, quod manum supinam thure plenam, foculo aræ imposito vi immisam, nunquam inverterit: ne decidente in prunis thure sacrificasse videretur. Nec minus disferus Seleucienfis Antistes, e qui illum Scævola multo generosiore deprecadit, quod etiam inter ustulæ manus Cruciatu, suavissime concinuit illas Prophetæ voces vsurpando: Benedixit Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælum. O manum igne contentiosiore! O manum quæ ab igne flebit non ardicit! O ignem vinci à manu doctum! quomodo te, o generose Christi Miles, alloquar? statnam vocabo? plavimum constantiam tuam immittit: nam ignis susceptam emollit; tuam vero dexteram, ut moveretur solum, non persuasit. Ferrum enim nominabo: & hanc similitudinem. Fortitudinæ tuæ reperio inferiore; tu enim solus persuasisti flammæ, ut manum non domuerit.

Exclamat hic omni Tullio facundior f Tertullianus.

Mutius dexteram suam libens in ara reliquit, o sublimitas animi. & ad Martyres: Mutius manum suam dexteram in ara cremavit, ut hoc factum ejus fama haberet, idem ego potiori jure de invictissimo pugile nostro Barlaamo deprecadabo: dexteram suam libens in ara reliquit,

d Chrysostr. de S. Barlaamo. M. e Basiliius. conc. de Barlaamo M. f Tertull. in apolog. c. 50.

o sublimi-

ó *sublimitas animi* ! Procopius quoque, suo sanguine purpuratus thleta, Mutio illo longe superior, thus manu accipere, illudque subjectis prunis ardentibus sustinere iussus, Tyrannivim, & dolum clusit: manum quippe (quam Tornaci in æde Societatis osculatus sum, a & *quam vidi, satis est hanc mihi nosse manum*) immotam lento igne aduri passus, ne qua maledicentiæ daretur occasio: ac ne vox, ne animus deesse videretur, interea dum arderet, stillaretque manus, accinebat illud Davidis: *b tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.* In quo etiam Scævola superavit, quod inter tormenta canere auditus est.

Verum enim vero quod ego istis immoror, quid manum vestram deprædico? *quot ex nostris*, inquit c Minutius, *non dextram solum, sed & totum corpus uris, cremari, sine ullis ejulatibus pertulerunt, cum dimitti præsertim haberent in sua potestate?*

Plures & fortiores Mutio; habet Heroes Ecclesia: unius Laurentii ut ceteros, ceterasque taceam, d constantia, vicit longe Pompei apud Gentium Regem exustum digitum, & Scævolæ manum, quando ille lento cratium, igniumque tormento, totum corpus ustulatus, crematusque, victor ignis, naturæ & Imperatoris triumphum egit.

Porsena Rex quantumvis ferus & ferreus ad conspectum maus ustulantis emollitus est:

a Mart. l. 8. ep. 30. b Ps. 73. v. 14 c Minutius in Octavio, n. 68 d Valer. Max. l. 3. c. 3.

*c Verere quam potuit contempta
Mutius igne,
Hæc spectare manum Porsena
non poterat.*

Ast omni ferro durior Valeriani Tyranni animus, dum omnibus artibus, toto corpore lacris, candentibus cratibus superpositus Laurentius est, non expalluit; Iactet Antiquitas ipsos superos, ac Deos immortales, nullum gratius heroicæ fortitudinis, ac prisicæ religionis spectaculum oculis adspexisse, quam Mutius in manu dederit: ut ille ait, *f nullum profecto Divi immortales, admotum aris cultum attentioribus oculis viderunt*; Verum quod hodierna luce Laurentius suæ dedit Christianæ fortitudinis argumentum, hoc orbem universum, superos plaudentes, inferos trementes, Deum ipsum habuit spectatorem, ut non iniuria S. Leo g de hoc gloriosissimo Athleta: *ita per universum Mundum clarificans gloriam suam, ut a solis ortu, usque ad occasum, Leviticorum luminum corruscante fulgore, quam clarificata est Hierosolyma Stephano, tam illustris foret Roma Laurentio. Qui splendor omnis ab igne, quo invicta illius magnæ animæ virtus comprobata est, clarissime enituit.*

e Mart. l. 1. 1. epig. 21. f Valer. Max. l. 3. c. 3. g S. Leo ser. de S. Laurent.

S. I.

*Tanquam AURUM IN
FORNACE probavit il-
los. Sap. 3.*

AVrum, metallum est prin-
ceps, dives terræ partus,
nulli non ch^rum, & expetitur;
& tamen ignes, ac flammæ am-
bit; amatque dissolvi totum, ac
liquefcere, vel eo taurum, ut pro-
betur magis, & ab adulterino se-
cernas. Sic & omnis justus, si
modo noverit se tribulationis i-
gne, cælo, superisque probari, at-
que exerceri, in eum veniet non
modo non invitus, sed & lubens,
volensque in fornacem involabit
satis memor, quam sapienter sa-
piens: *a tanquam aurum in fornace
probavit illos.*

Nemo vere probus habetur,
nisi sicut aurum probatus sit. Ter-
tullianus, obviâ, & quotidianâ
similitudine utitur: non tibi suf-
ficit, dum scuta, aurea recepturus
es, quod fulvo colore fulgeant,
justè ponderent, apte tinniant;
non acquiescis nisi Lydio lapide
explorentur: atque ut certius
procedas, nisi igne probaveris:
haud aliter, frustra quis præfidat
de virtute, ac probitate; ex eo,
quod Ca timoniæ, aut parcimo-
niæ fulgorem præ se ferat, in tra-
ctandis negotiis, & causis civili-
bus jus, & æquum servet, in si-
num pauperis profusi tinniant
nummi, tentandus & probandus
es in fornace tribulationis: igne,
inquit S. b Bonaventura, *omne
metallum probatur, nec unquam
melius denarius falsus probatur,*
a Sap. 3. b Bonav. serm 1. de S Laurent.

*sive cognoscitur, quam si in igne
probatur.* Huc spectat illud e Ec-
clesiastici 2. *in fornate probatur
aurum & argentum, homines
vero receptibiles, in camino hu-
miliationis.* Expendit Hugo Car-
dinalis verbum illud *receptibi-
le, & dicit, id est, qui digni
sunt ut recipiantur.* Sic triti-
cum receptibile, aurum rec-
ptibile, pecuniam receptibilem
dicimus, quæ probata est. Scire
cupis quinam cælo receptibiles?
qui probati tribulationibus, ut
aurum in fornace. Hoc est quod
Salomon ait: *e quoniam proba-
vit eos, & invenit illos dignos se.*

Plurima in hanc rem, è sacris
paginis nobis suppetunt testimo-
nia Gen. 22. v. 1. *tentavit Deus
Abraham, non ad malum. Deus
enim tentator malorum est;* sed
ut præcellens ejus fides, & ob-
dientia, notior atque illustrior
existeret. Vnde g Augustinus: *Ten-
tatur Abraham de immolando di-
lectissimo filio suo Isaac, ut pia ejus
obediencia probaretur, sæculis in
notitiam proferenda, non Deo. Et
plerumque aliter animus huma-
nus sibi ipsi innotescere non potest,
nisi vires suas sibi non verbo, sed
experimento, tentatione quodam-
modo interrogante respondeant.*
Quo sensu S. Hilarius exponit il-
lud Gen. 22. v. 12. *nunc cognovi
quod timeas Deum.* Vbi non nihil
hallucinantur interpretes, quasi
animus Abrahami non sit Deo
satis perspectus. Cui dubio sic oc-
currit b Pictaviensis Antistes: *non
ignorabat utique Abraha si-
dem; quam illi de generando
Isaac credenti, ad justitiam depu-*

c Eccl 2 c. d Hugo Car. in Eccl. c. 2. e Sap.
3. f Isc. 1. g Aug. 1. 16 de civ. c. 32. V Pe-
terium in Gen. 21 v. 1. h S Hilarius in P. 1.

taverat,

taverat; sed qui magnum timoris
 sus dederat, filium offerendo, do-
 cumentum, nunc cognoscitur, nunc
 probatur, nunc dignus est, qui non
 ignoretur. Consimili ratione
 Deus etiamnum Matres, & Pa-
 tres familias tentat, id est pro-
 prie, ut ait a S. Thomas, experimen-
 tum sumit, dum filium, aut fili-
 am, spem familiæ, senectutis ful-
 crum, animi delictum, prolem u-
 nicam, mortis falce sibi jubet im-
 molari: tunc primum qui antea
 probi, pii, divinæ voluntati in
 omnibus conformes habebantur,
 in fletus immoderatos, in lamenta
 incondita, in querelas Deo, &
 SS. injurias profusi, sibi, aliisque
 innotescunt; verissime Aug. b Ne-
 sciat se homo, nisi in tentatione di-
 scat se: cum autem didicerit se, non
 negligat se. Quid ergo dicimus fra-
 tres? etsi sciebat se Abraham, nos
 non noveramus Abraham: aut sibi,
 aut certe nobis prodendus erat. Si-
 bi ut sciret unde gratias ageret;
 vobis, ut sceremus quid à Domino
 deprecemur, vel quid in homine
 imitaremur. Abrahami fides ten-
 tata est, & omni auro præstan-
 tior inventa est. Hoc olim suis
 Neophytis, nobisque, primus
 Christi Vicarius inculcavit, e di-
 cens: in quo exultabitis modicum
 nunc, si oportet contristari, in va-
 riis tentationibus: ut probatio ves-
 tra fides multo pretiosior AURO
 QUOD PER IGNEM probatur, in-
 veniatur in laudem &c. Vtinam
 vestrum omnium fides, dum per
 ignem probatur, ejusmodi in-
 veniatur! utinam ô conjuges, fi-
 des vestra, quam turpis quando-
 que adulter probat, quam dome-
 stica difficultas, aut penuria pro-

a S. Thom. 2. 2. q. 93. a. 1. b Aug.
 ferm. 72. de temp. c 1. Petri, 1. v. 7.

bat, multo pretiosior auro inven-
 atur! utinam ô Mercatores, Iuris
 periti, Iudices, fides vestra, quam
 ingens lucrum, propinquorum a-
 mor, potentum commendatio,
 divitum munera probant, & ten-
 tant, multo pretiosior auro in-
 veniatur.

Vtinam, ô Servi & Ancillæ,
 fides vestra, quam nummus hinc
 inde relictus, penuaria aperta,
 secreta commissa, probant, multo
 pretiosior auro inveniat.

Vtinam O Religiosi, ac Reli-
 giosæ, fides vestra, qua Deo de-
 sponsi estis, variis diaboli tenta-
 tionibus, carnis stimulis, mundi
 illecebris tentata, multo pretiosior
 auro inveniat.

Vtinam denique omnium no-
 strum fides divina qua sub uno
 capite in Ecclesia congregati su-
 mus, nullis bellorum tempestati-
 bus, hostium incurfionibus,
 opum, officiorumque privationi-
 bus, Hæreticorum persuasioni-
 bus labefactetur; sed in omni pa-
 tientia, probatio vestra fidei, mul-
 to pretiosior auro inveniat. Ete-
 nim ipsa fides, ut divinis hic
 S. d. Thom. per tribulationes proba-
 ta, vel ipsa patientia probans, mul-
 to PRETIOSIOR AURO QUOD
 PER IGNEM PROBATUR, ut plus
 placeat Deo summo artifice fides
 vestra, quam alicui artifice aurum
 materiale.

Possent hic numerosissimos
 purpuratorum Martyrum exer-
 citus inducere, quorum fides len-
 to igne, suppliciorum omnium ex-
 tremo tentata, e multo pretiosior
 auro inventa est, sed unus invi-
 ctissimus doctor omnium Lau-
 rentius sufficet ad nos animan-

d S Thom, in 1. Petri 1. v. 7. e Ciri-
 l. 6. c. 12.

dos: Non a enim B. Laurentius brevis, vel simplici Passione perimitur: nam qui gladio percutitur, semel moritur: qui in flammarum camino mergitur, uno impetu liberatur, hic autem longa, & multiplici pœna cruciatur, ut mors ei adit ad supplicium, & desit ad finem. Dicitur enim ab illo sevissimo persecutore, hæc in Laurentio constituta pœna, ut ardentium exposita massæ carbonum, in super cum ferrea crate distentum, lenta flamma consumeret, ut non tam inflammando cito interimeret hominem, quam diu exurendo torqueret, ita ut cum unum latus exustum persecutor teneret, aliud latus ignibus obij ceret exurendum.

Quid ad hæc vos segnes, & imbelles animæ, quæ ad cerci flammulam, ad levem ignis præfrituram colliquefcitis, minimæ tebriculæ calore conciditis; Non est quod luculentum Laurentij incendium, exemplum sine exemplo occlauetis: habuit & nostra ætas Laurentio æmulum, te, inquam, Carolum Spinolam. Da veniam, magæ Athleta, si minus splendoris, ab hac vocem acciperis, quam à flammis tuis tunc es consecutus. Quadriennio pœne toto miserimam in carcere vitam duxerat Carolus, è quo ad feralem pyram admoveretur palo, & crudeli misericordiâ ligatur remissus; ad sex cubitos flammæ corpori dimoventur, ut sensim torreretur, mansitque ad duas horas medij vivus in flammis. Huic tam illustri spectaculo præter barbaros, triginta amplius Christianorum millia memorant

interfuisse. Spectavit quoque heterodoxæ fidei Hollandus, qui inde redux super mensam Principis Henrici Nassovij rei seriem narravit, & avide hæc quibusdam auscultantibus hæreticos Ministris, suam ipsis fœcordiam exprobrando, dixit se Iesutam vidisse ad duas horas lento igne vivum comburi; cui Princeps subjunxit: video hic in mensa (& aderant varij Ministrelli, & inter ceteros, Andreas Rivetus, Pædagogus filij Principis) quibus vel uno stramineo fasce adnoto, ad quamvis fidem & sectam facile perducendi essent. O magnum gentis Spinolæ ornamentum! Tu quo tempore Ambrosius Europam illustrabat Victoris, codæ Japoniam, Indiamq; decorasti triumphis. Verissime b Augustinus: *Martyres, Scævolas, & Curtios, & Detios non sibi inferendo pœnas, sed illatas ferendo, & virtute vera superarunt.* Sed quid ego hæc de viro, & tali, quid eum cum Mutio, vel cum Aquilio, aut Regulo comparo? pueri, ac muliercule nostra, Cruces & tormenta, feras, & omnes suppliciorum tebriculus, inspirata patientia doloris illudunt. Præ his potius, ac potentius celebranda S. Eulalia, cui cum ardentibus tædæ ac funalia, jussu Daciani, toto corpore admoverentur, sic alloquebatur Tyrannum: *jam c assum est corpus meum; vires tamen mihi minime deficiunt. jube ut aspergatur sale, ut calisti sponso cibis sapidus sim.* S. Christina, Christo nupta; tota in flammis abitura, Laceræ carnis fru-

b. August. lib. 5. de civit. cap. 14. Minutius in Octavio n. 66. c. Grandien. Catech. c. 19. prudent.

a S. Aug. serm. 1. de S. Laurent.

stum in patrem projecit: *Satiave, inquit, miser, carnis quas genuisti, filiam comedere potes, ut impietati tuae consentiat, facere non potes*, ejusmodi innumeras teneras Virgines in exemplum enarrare possem, & dicere: *tu non potes quod isti & ista*: sed hoc non ago, longe mitiore calore, benigniori igne, rariori flamma probari poteris? igne tribulationis, fornace pauperatis, flammâ tentationis probandi estis; nec permittet vos tentari, ultra id quod potestis; sed *faciet etiam cum tentatione proventum*; quare noli timere, (inquit b Augustinus in Psal. 61. *permissem aliquid facere tentationem, habes enim misericordissimum Salvatorem*. Tantum permittit ille tentari, quantum tibi prodest, ut exercearis, ut proberis, ut qui te nesciebas, à teipso inveniaris. Gravis olim agitaba ut controversia, num lobus timeat, diligatque Deum? timeri, & diligi Deum à Iobo assenerans Angelus: *Vir ille, inquit simplex, & rectus ac timens Deum, & recedens à malo*. At contra Diabolus, Deum à Iobo non timeri contendebat, & vere amari non credebatur; sed omnem illam probitatem, esse superficialiam: Hussæum Principem esse donum foris venustam & incrustatam, intus ruinofam: istum esse panem avenaceum, sed triticea crusta obductum, vaginam auream, sed Machæram plumbeam: hominem bracteatum, non aureum. Hæc igitur erat quæstio; num lobus ex asse probus sit, an non?

a Sotiat 24. Iulij. b Aug. in Psal. 61. c Job. c. 1. v. 1.

an purum putum sit aurum, an adulterinum? quod ut orbi contret univervo, Sathan, quem Deus appellat per d Isaiam *fabrum sustinentem in igne prunas*, solidissime illum tentavit, atque adeo exagitavit, ut ipse de se fateatur: *probat e me QUASI AURUM QUOD PER IGNEM TRANSIT*. Omnes vires tartareus hic faber exeruit, totos vermium exercitus in unum lobum eduxit, facultates omnes eripuit, ipsam conjugem adve: fus miserimum concitavit; septennio toto doloribus assiduis, maximis ærumnosissimum ex cruciavit: hoc unum agens quod Deus jussierat, ne penitus occideret; ceterum suppliciis omnibus, dies noctesque acerranè, idque in modis omnibus impugnavit: *probat QUASI AURUM QUOD PER IGNEM TRANSIT*. Adeo ut de illo præclare f Orator aureus: *Martyrij tempus nunquam abest: neque enim in ligno pendere* (vel in rogo ardere) *Martyrem facit: nam si ita res haberet, coronarum hujusmodi lob expertus esset: neque enim ad tribunal adductus est, nec carnificem vidit, non è ligno pendens sublimis, excarnificatus est; & tamen multis Martyribus acerbiora passus est: nam per omnia Rerum genera, tum luctabatur, tum palmam obtinebat; nimirum per opes, per liberos, per corpus, per uxorem, per Amicos, per hostes, per servos, nam hi quoque in os ejus inspuabant) per famem, per insomnia, per dolores, per factores. Ob eamque causam à me dictum, eum non uni, sed sexcentis Martyribus equandum esse.*

d Isa. 47. v. 16 e Job. 23 v. 10. f Chrysost. hom. 1. in 2. ad Corinth.

Ecquis, non dico mortalium, sed vel Cacodæmonum non fatetur, Iobum adeo probatum, aurum purum, excoctum, obryssum, a purgatum septuplum æstimandum? Hic demum orbi patuit, à Jobo Deum time-ri, & amari: Hic Iobi constan- tia, patientia, modestia, virtus omnis enituit, ut ille cecinit. b

Qua latet, inque bonis cessat non cognita rebus:

Apparet virtus, argueturq; malis. Sic tortitudo Iacob, sic pudicitia Sefannæ, sic fiducia Tobix, probata eluxit, de quo testimonium extat Angelicum: c *quia acceptus erat Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te.* Christianæ gentilis Seneca d: *Magnus es vir: sed unde scio? miserum te iudico, quod nunquam fuisti mi, et, transisti sine adversario vitam: nemo scit quid potueris, ne tu quid n ipse. opus est enim ad notitiam sui, experime: to: quid quisque possit, nisi tentando, non didicit.*

Tum ad mores liquidissime velificatur: *Gubernatorem in tempestate, in acie militem intelligas.* Unde possum scire, quantum adversus paupertatem tibi animi sit, si de vitis distulisti? Unde possum scire, quantum adversus ignominiam, & infamiam, odiumque populare, constantia habeas, si inter plausus senescis? Unde scio, quam equo animo latrusus sis orbatatem, si quoscunq; sustulisti, vides?

Hæc indes Verissima experimur, certissima comproba- mus: est qui sibi blandissime per- suadeat, Deum à se amari super

a Psa. 11. v. 7. b Ovid. l. 3. trist. eleg. 3. c Tobia. 11. v. 12. & c. 2. v. 22. d Sen. l. de provid. c. 4.

omnia, hoc noctes & dies inge- minat: sed ad notitiam sui experi- mento opus est: è reculis, aut pecuniolis aliquid deperditur, furto subripitur, è liberis charior, à Deo ad Religionem vocatur, hic hominem vide, quam perturber, quam manibus & pedibus resistat, qui malit Deum, quam res suas, quam liberos suos per- dere. Est vir Magnus, doctus, & disertus; Ecclesiastes, qui sibi alijsque videtur humilis, mode- stus, alienus ab omni fastu: tenta illum vel levissime: auctori- tatem illius, & existimationem, vel paucillum tange; quod minus ad rem, non satis connexum, im- propriè ab eo prolatum, oculi pupillam tetigisti, non fert, to- tus excandescit, ctange montes, & fumigabant. Aut e contra, elo- quentiam lauda: materiam extol- le, auditorium deprædica, conce- ptus admirare, & attende: si non inani gloria titilletur, fastu inficitur; nam juxta sacrum Sa- lomonis proverbium: *quomodo probatur in conflatorio argentum, & in fornace aurum, sic probatur homo, ore laudantis* Prov. 27.

Est qui pudicus sibi videatur, & castis moribus: O Samson! a- ninam tuam ad tentationem præpara, repentinum & petulans mulierculæ consortium, im- provisa Dalilæ alicujus blandimenta, miserum sternunt, & casu ipso, se fragilem agnos- cit.

Est qui tractabilem se, ac mi- tem credat; sed iste sua opinione tam mitis homo & mansuetus, vix oculo stringitur obliquo, vix fauciatu verbulo,

e Psa. 143.

vix tangitur digitis, mox fuit, dentes acuit, pugnumque facit, involaturus etiam si possit aduersarium atque ita de ceteris: quisque cogitur fateri, non putassem me furem, tentatio me mihi patefecit. Alius, non putassem ab Asmodæo, libidinis Diabolo me vincendum, tentatio me mihi prodidit. Alius, non putassem tam multum in me fellis delitescere, Columbam, & Oviculam me censui, tentatio me mihi, qualis sim, ostendit. Vidisti subinde unum aliquem qui extrinsecus, colore vivido, ac rubicundo faxus apparet, & firmus: explora pulsus, & intrinsecus infirmus, ac debilis innotescet; quod non facit ipse venæ pulsus, & micatio arteriæ; sed tantum prodit, ut expertissimus iste animæ Doctor Augustinus a: *accedit tentatio, tangitur vena, & proditur febris.* Quod in corpore, hoc & in animo. Spectabis quandoque virum, & id is tibi videbitur à Dei gratia (quæ animæ vita est) à charitate, aliisque virtutibus (quæ sanctas sunt) videbitur inquam ab illis bene habere; ac oculis illud improbe, quamdiu res in voto fluunt; tenta pulsus, feri, grava, opprime aliquo afflictionum pondere, & agnosceretur æger, ac Deo suo inimicus, qui sanus putabatur, & superis charus: quod non fecit tribulatio, sed aperuit. *Cito, inquit b Augustinus, in una tentatione offendit Deum homo, & fit inimicus: imo non tunc fit inimicus, sed proditur inimicus*

fuisse; nam quando diligebat & laudabat, inimicus erat; sed nec ipse sciebat, nec alii. Accedit tentatio, tangitur vena, & proditur febris.

Verum ne longius à fornace, & igne recedamus, quid Syracides e hac super re edisserat, audiamus: *Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis.* Non secus ac vas testaceum, inquit noster Velasques, d quod si integrum sit excoquitur, & solidatur; si improbum, fluidum, calore concrepat, & frangitur; atque ideo homines, si probi, si solidi, depurari ac roborari; si vero improbi, infideles, deteriorari, & frangi. Quo sensu Hipponenfis Antistes ad illud Psal. 65. vers. 10. *igne nos examinauit;* Sic ait: *Vas quod in igne formatum est, aquam non timet; si autem solidatum igne non fuerit, tanquam lutum aqua solvetur.* Unde ex Græco fonte ibi legas: *Vasa figuli excrcet fornax.* Quis porro modum, aut tempus huiusmodi statuat, quo calore, quo igne, quanto tempore, vasa coquenda, aut expurganda sunt? S. Ephrem. serm. de patientia: *Si figulus vasa efformans, novit quanto ea tempore in igne relinqui oporteat, ne si diutius relinquuntur, adurantur, si minus dissolvantur, nec usui esse possint: quanto magis Deus, cuius est infinita sapientia, novit quibus tentationibus, aut probationibus indigeant anime, ipsi placere volentes: neque majores permittet, quam ipsarum utilitati*

c Eccl. 27. d Velasques in Philippen. c 1. v. 22. pag. 344. e Aug. in Psal. 66. v. 10.

a Aug. serm. 40. 15. ex 40. b Aug. cit.

conducat, & vires permittant juxta illud a Apostoli: *fidelis Deus qui non patietur vos tentari, supra id quod potestis; sed faciet etiam cum tentatione proventum.* Est qui queratur, se totos menses, annos complures, blasphemix, incredulitatis, libidinis tentationibus divexari, & velut in fornace excoqui, & æstuarè. Noverit hic, Deum cujus est infinita sapientia, præ ceteris Cathariam Senensem sic probasse, eamque nunquam ardentius in divinos amores, ipso Christo teste, exæstuasit, quam dum igneis hisce Cacodæmonis telis se impeti sensit. Et qui quodammodo cum Deo expostulet, nullum se diem, aut horam, firma valetudine usum fuisse, jam sexennio, septennio assiduis morbis, doloribus, in se, suisque conflitatum; expendat ille aureum b Ephremi pronuntiatum: *novit sigulus, quanto tempore vasu in igne relinqui oporteat.* Alius videt, & invidet, indignos extolli, se suppressi, despici; hoc illi solatio sit, quod sicut aurum in fornace, ita in camino c *humiliationis* probetur. Sunt & alii plerique, qui per omnem prope vitam, cum extrema paupertate luctantur; d *At quàm diu in camino paupertatis excoquentur? donec omnem scoriam gulæ, temulentix, luxuriæ expurgarint. Quidquid denique obvenit, constanter perfer, & obdura, teque vas aureum exhibeto. Ita ab igne tribulationis purior, ac pretiosior eximèris: nam, ut Ambrosius e ait,*

persecutio fornax est ex terrea fragilibus aurea perseverantibus. Quam constantiam, & in fornace hac patientiam Divus f Thomas, supra omne aurum apprehendendo, illa verba Apostoli: *Patientia multo pretiosior* A U R O, Q U O D P E R I G N E M P R O B A T U R, Sic diducit: *Patientia A U R O comparatur, quia sicut in metallis, aliquid auro pretiosius non est, ita hec apud Deum, omnium laude, dignissima.*

S. 2.

Ignè tribulationis, quæ vis peccati scoria expurgatur juxta illud Psalm. 6. I G N E M E X A M I N A S T I E T I N V E N T A I N M E I N I Q U I T A S.

Cassiodorus g in hunc locum ait, metaphora introduci-
tur fornacium, igne flagrantium,
quæ metallorum vitia solent,,
purgare, ac decoctione consu-
mere, & in naturæ puritatem,,
data revocare. Ut simili modo,,
scoriam deponat homo, & quas,,
seu à mundo, seu à carne con-,,
traxit feces. Mirabiliter Magni-
ficatus ille Israeliticæ populi Rex
David; multum fuliginis mul-
tum adulterio: multum rubiginis,
multum scorix, ex sanguine,
& homicidio Uriæ, ex inani gloria,
& arrogantia potentissimi exercitus sui.

a 1. Cor. 10. v. 13. b S. Ephrem. cit. c Eccl. 2. v. 5. d Isa. 48. v. 10 e Amb. in P. 1. S. f. 20.

f S. Thom. in 1. Petri 4. v. 7 g Cassio. in Psal. 16.

Porro quam dire, quam dure, in igne tribulationis expiatus sit, sacræ paginæ satis loquuntur; filiolus prædilectus illi eripitur, pro quo septenos dies & noctes, humi a prostratus *jejunavit, & flevit.*

Ceteri filii in luctum, in mœrorem Patris superfuerunt. Nonne omni pœnâ, & quavis morte acerbius, parentis animum lancinavit, infamis ille Ammonis natu maximi incestus de sorore Thamar? immane Absolonis de eo etiam temulento fratricidium? Adoniæ in Salomonem infidie? Absolonis stricti in parentis jugulum mucrones, ejusque (quod longe acerbissimum accidit) corporis, & animæ æternus interitus?

Atque hæc à liberis, à propriis vero subditis quam indigne exagitatus est? à Semei homine vili maledictis palam lacessitus, sed & lapidibus Rex impetitus l. 2. Reg. c. 16. v. 5. *Maledicebat, mittebatque lapides contra David.*

A perfido Achitophete, à Siba proditore circumventus e b, & b *separatus est omnis Israel à David secutusque est Siba.* Denique à superis, & manu potentis expurgatus est, dum flammeum illum acinacem in conspectu habuit, quo septuaginta millia virorum prostrata sunt.

Quid ad hæc David? audi quemodo se purgatum, & expiatum dicat; adeo ut nullus nævus super sit: **I G N E C M E E X A M I N A S T I, & non est inven-**

ta in me iniquitas, id est inquit à Augustinus: ignis quia urit, vocanda est tribulatio, qua examinatus, justus inventus sum.

Nec refert quis ignem excitet, quis fornacem succendat, an liberi discoli, an vicini invidi, an æmulus, malevoli, maledici: an uxor contumax & proterva: an maritus turbidus, & temulentus? an ipse Satanas, quem appellat Isaias, e *fabrum fufflantem igne pruvas.* Sit è genere humano tyrannus, sit Nero aliquis vel Valerianus, sit denique Deus ipse, qui subinde & ignem admovet, & fornacem aperit: nihil, inquam, ad finem, quem hic sibi præfixit, attinet: Is quippe est, à delictis expurgatio, velut scorix ab auro; si illum assequitur, bene tibi fuit in igne, in fornace, uti & auro, cui sic, excoqui, non est injuria, sed gratia, quia purius exit? disertissime hæc pertractat Augustinus: *f in fornace ardet palea, & purgatur aurum, illa in cineres vertitur, à sordibus illud exuitur. Fornax mundus, palea iniqui, aurum justus, ignis tribulatio, Aurifex Deus; quod vult ergo Aurifex, fatio: ubi me ponit Artifex, tolero. jubeor ergo tolerare, novit ille purgare. Ardeat licet palea ad incendendum me, & quasi consumendum me, illa in cinerem vertitur, ego sordibus careo, quare? quia Deo subjicitur anima mea, quoniam ab ipso patitur mea.*

Miramur & indignamur, impios justis prædominari: homines sceleratos ac perfidos, in-

a 1. Reg. 17. v. 22. b 2. Reg. 20 c Pf. 16.

d Aug. in Psal. 16. e Isa. 54. f Aug. in Psal. 61.

nocentes opprimere : peccatores , pios & probos infectari : propinquos , fratres , injustam sibi litem movere , per fas & nefas evincere : vicinos te calumnijs proscindere , emptores quotvis ab officina diuertere &c. Noveris te in fornace expiari , ad quod impij & scelerati propalea adhibendi sunt. *a* Si dicas , quid faciant in hoc mundo mali ? responde mihi , in fornace artificis , palea quid facit ? puto non sine causa ibi esse paleam , ubi aurum purgatur. Attende & vide ; aurum non purgatur , nisi palea uratur , & urat. Magna materies est purgationis bonorum , abundantia malorum. Ne quis dicat , saltem si necesse esset propter exercitativam nostram , ut essent mali , pauci essent mali , & boni multi essent. Non attendis , si pauci essent mali , multis non nocerent : quia pauci mali , multis bonis nocere non audent ; si non audent , non exercerent. Nunc vero quia multi sunt mali , laboratur à paucis bonis inter multos malos : & cum laboratur , sudatur , & cum sudatur , **AURUM PURGATUR.**

Idem est de omnibus malis , quæ nos infestant , sive tentationes internæ sint , sive molestiæ externæ , ut jactura bonorum , famæ , valetudinis , aliæve calamitates : quæ omnia paleæ sunt , ut nos vitiorum scoriâ expurgent. *Quemadmodum biguis auro adnotis , probius illud efficit ; eodem modo calamitas , animos aureos subiens , rurores eos , & præstantiores reddit.*

a Aug. serm. 154. de te. np. *b* Chryf. fl. hom. 66. ad pop.

Vnus aliquis festis & Dominicis , iurando , & pejerando multas opes , amplos fundos , ingentes forrunas sibi comparavit , incidit in manus potentis , ratio reddenda est , lis intentatur , deperditur. Males prædia invadit , silvas excindit , horta comburit , pecora abducit , omnia vastat , & expilat , homo ad incitas redigitur , quid de ejusmodi Propheta sentit ? *Ecce excoxi te , inquit , sed non quasi argentum elegi te* IN CAMINO PAUPER-TATIS.

Ut quidquid Injustæ , & adulterinæ Monetæ contractum , expietur , Deum in hac fornace socium habetis , non secus ac tres pueri Babylonici , experto credite : *d bonum in tribulatione magis amplecti te Domine : in CAMINO PAUPER-TATIS habere te mecum , quam esse sine te , vel in calo. Quid trepidamus , quid refugimus hunc caminum ? sevit ignis ; sed Dominus nobiscum est in tribulatione , illudque animo altissime inbibendum , omnem inopiam à Deo nobis immitti bono nostro , ut EXCOQUATUR AD PURUM SCORIA NOSTRA. Quid ? quod plures juvenes , ac iuencule , spontaneæ , & voluntarie hoc camino paupertatis hic excoqui peroptarunt ? hortatur & nos Antiochenus Præsul , qui si flammæ Laurentii reformidatis ; hoc miriori igne expurgari valeatis. Sunt aliæ quoque hostiæ , inquit , vere holocausta , nempe Martyrum corpora &c. potes tu quoque si velis , tale offerre sacrifici-*

c Isa. 48. d. Ber. f. 16 in Pf. qui habitat
e Chry. hom. 11 in epist. ad Heb.

*um: quid enim si igne corpus non combusseris: Sed potes alio igne, ut puta IGNE PAUPERATIS VOLUNTARIÆ (liberales etiam elemosynas dando) & IGNE AFFLICTIONIS. Non urat, neque detineat amor pecuniarum, sed uratur & extinguitur, ipsaturpis & nefaria cupiditas, IGNE SPIRITUS. Uratur, & extinguitur ipsa turpis & nefaria libido, IGNE SPIRITUS, IGNE AFFLICTIONIS, & mortificationis assidue; sit etenim hæc expiatio, queinadmodum in pelle Salamandræ fieri consuevit, quæ si quas fordes, aut nævos contraxit, non aqua, sed igne expurgatur, ut tradit Robertus Holcor Ordinis Prædicatorum, in Academia Oxoniensi Magister eximius in c. 3. Sap. sec. 33. hoc naturæ prodigium refert: a *Papa Alexander habuit vestimentum quoddam, de pilis Salamandræ, quod quidem vestimentum quando ablus debuit, non lavabatur in aqua; sed projiciebatur in ignem, & non comburebatur; sed fulgentius reddebatur: sic corpora Sanctorum non in aquis carnalium delectationum lavari debent, ut fulgeant; sed magis in IGNE TRIBULATIONIS.**

Homo elatus, turgidus, inflatus, multum fumi ac fuliginis contraxit, expurgandus est *b* in camino humilitationis.

Alius multa crapulâ, & temulentiam corpus, & animum multis fordibus asperit, expiandus est, igne tribulationis, urentis podagræ, chiragræ doloribus, & ardentissimæ febris caloribus,

velut in fornacæ excoquendus est: quod c enim est ignis auro, hoc est animis tribulatio (& morbus omnis, dolor quilibet) sordem abstergens, faciens mundos, clavos reddens & splendides.

Hoc accuratè viderat oculatus ille senex, de quo Rufinus: rogavit olim Ioannem Anachoretam, quidam è monastico cœtu, ut se a febre tertiana liberaret; cui ille: rem tibi necessariam vis abjicere, ut enim sapere panni lavantur, sic animum morbi eluunt, & candidum reddunt, adeo ut nihil superfit piacularibus ignibus expiandum. Nam ut Salvianus d loquitur: *quanto imbecillior corpore, tanto purior mente.* Deus hic pellionis munere fungitur, qui hâgris vellera, & pellem excutens, omni forde, & tineâ expurgat. Norat hoc S. Aldegundis, è regia Gallorum stirpe, Virgo oriunda, quæ de obitus sui die certior facta, quo pulchrior deterfa omni maculâ Sponso appareret, rogavit morbo immisso hic ita excuti, & expiari, ut recta in cœlum evolare posset: mox voti compos, scdum carcinoma pectus invasit, totumque corpus usque ad mortem depastum est aded ut si quem febribus æstuantem, quibusvis morbi caloribus inflammatum videris, eum hic in fornacæ, igne tribulationis excoqui noveris. Quod de viris integerrimis probat e Cassianus, dum ait: *Viros sanctos magnis infirmitatibus traditos novimus, pro levissimis quibusque delictis: cum in illis ne tenuissimum*

^a H. lect. inc. 3. Sap. 16. 23. Arcenes in lra pag. 216. ^b Eccl. 2. v. 5.

^c Chryso. hom. 62. ad popul. d. Salvi n. 1. 1. de provid. & ep. 5. e Cassian. coll. 7. c. 25.

navum, in die iudicii inveniri pat-
tratur divina Clementia; omnem
cordis EORUM SCORIAM EXCO-
QUIENS, ut eos tanquam ARGEN-
TUM, VEL AURUM IGNITUM, ad
illâ perpetuitatem, nulla indigen-
tes penali purgatione transmut-
tat. EXCOQUAM, inquit, a Isaias,
ad purum SCORIAM TUAM, & au-
feram omne stannum tuum, & post
hoc vocaberis Civitas iusti, urbs
fidelis, anima sancta. Unum è
 multis induxisse sufficiat, qui
 morbi doloribus expurgatus, si-
 ne purgatorio in cælum conscen-
 dit. Testem adduco *b* è Societate
 nostra juvenem, qui morbo jam
 ingravescente, dixit in aurem
 familiari socio: tu mi frater ora,
 obsecro, Dominum, grandis
 enim mihi imminet tempestas.
 Et ecce subito ingruit multiplex
 dolorum, cruciatuumque pro-
 cella, æstare pectus, ardere,
 premi, frangique scapulæ: hu-
 meri, terga, corpus totum tre-
 mere, contundi, pungi, lancina-
 ri. Quid plura? omnibus ossibus,
 nervis, visceribus, medullisque
 intimis corporis, defevire ma-
 lorum nec audita, nec visa collu-
 vies. Stupere interim omnes,
 condolere certanti, precibus ad
 Deum recurrere, blandisque vo-
 cibus solari. Ipse patienter age-
 re, Dei clementiam, Virginis
 opem implorare. Perduravit hoc
 malum integras quatuor & vi-
 ginti horas: quo tempore exa-
 cto, discesserat undique tem-
 pestas. Æger ad se reversus, om-
 nibus admiratione, & expecta-
 tione circumfusis, quasi è forna-

ce roris flaute, rem omnem aper-
 ruit: petiisse nimirum obnixè
 se à Deo, ut purgatorios ignes si-
 bi ante mortem infligeret, quib-
 us tandem purgatus, libere in
 cælum evolare: postulatque
 Deum annuisse, atque his tandem
 doloribus expiatus, placide,
 sancteque obdormivit in Colle-
 gio nostro Eborenfi. Non absi-
 mile quid Cæsarius *c* refert, Mo-
 nacho Cisterciensi contigisse, qui
 nocte insequenti, qua extremum
 diem obiit, Prælato suo se miro
 lumine circumfusis declaravit: à
 quo rogatus, quid accidisset, ut
 citra ullam in purgatorio igne
 moram, recta ad superos conten-
 disset? hanc causam subiecit:
perageri dolores, immanes cru-
ciatus, gravesque terrores quibus
in morte vehementer sum afflicta-
us, EXPIANTIS MIHI FLAMMÆ
in purgatorio vicem subiere. Valet
 in his, & similibus illud à Hugo-
 nis Cardinalis, quod *stibellum*
grano, quod lima ferro, & FOR-
NAX AURO, hoc tribulatio
iusto.

Quo argumento usus Chryso-
 stomus, probat Lazarum hu-
 jusmodi fornace tribulationis
 expurgatum, sinu Abrahæ quan-
 tocius exceptum; illud Epiphon-
 nematis loco subiciens. *QUAN-*
TIO MAGIS AURUM INFLAMMA-
TUR, TANTO ETIAM PURIUS
REDDITUR.

Quoties ergo sive ab homini-
 bus, sive à Diabolo, sive à Deo,
 quævis tribulationes immitun-
 tur, dic cum *f* Augustino: *Ven-*
it tribulatio mea, venit &

a Isa. 1. v. 25 *b* Fernandez tom 3 in
 Gen. c. 35, sec. 10. pag. 452.

c Cæsarius l. 13. c. 151 *d* Hugo Card.
 in Job. c. 23 v. 10. *e* Chrysost. epist. ad
 Olymp. f Aug. in Psal. 60.

*purgatio mea. NUMQUID LUCET
AURUM IN FURNACE ARTI-
FICIS? in monili lucebit, in or-
namento lucebit, patiatur tamen
furnacem, ut purgatum à sordibus
veniat ad latem.*

s. 3.

*Uniuscujusque opus, quale
sit, IGNIS PROBA-
BIT. 1. Cor. 3. 13.*

SI quando flamma, horrea sti-
pulis ac feno plena, invaserit,
si silvas, si ædes ligneas afflarit,
quantum quam luculentum, uul-
lis aquis sopiendum usquequa-
que sese latissime diffundit in-
cendium? *Silva*, ut inquit Seneca,
momento cinis. Anno proxime
elapso Aquisgranæ ædes prope om-
nes ligneas, ligneis etiam scan-
dulis tectas, ignis depopulatus
est. *Lugdunii a quod ostendebatur
in Gallia, una nocte quanta quan-
ta est ira exarsit ut nihil alteri
superesset incendio. Drutius illam
sibi perisse, quam perit, narro.*

Haud aliter ex mente Aposto-
li, cum interiori nostro animæ
domo agitur: Si quis, inquit *b*,
*super-ædificat super fundamentum
(quod est Christus Iesus) aurum,
argentum, lapides pretiosos: ligna,
fenum, stipulam: Uniuscujusque
opus, quale sit, IGNIS PRO-
BABIIT.*

Ubi Cornelius metaphoram
desumi ait à domo, per ignem
conflagrante: quæ si ex auro,
& lapidibus pretiosis, marmo-
re, vel porphyretico lapide
constructa sit, igne non ladi-

a Seneca epist. 91. b 1. Cor. 3. v. 13.

tur. Si ex ligno, vel stipula, a-
duritur. Quique nostrum super
fundamentum fidei, ædificium
spirituale extruimus; sed quam
pauci e coedificamini in *habita-
culum Dei! quam pauci Dei adifi-
catio estis! quam pauci super-ædifi-
cant aurum, argentum, lapides
pretiosos! in quæ verba d Hugo
Cardinalis: quidam solum Deum
amant, & hi super-ædificant au-
rum, argentum, & lapides pretio-
sos: in auro intellectum, in argen-
to eloquium, in lapide pretioso, opus
incorruptum.*

Quam multi, quam in numeri,
quam prope omnes, super-ædifi-
cant *lignum, fenum, & stipulam*.
Ecquid hoc? exponet e idem do-
ctor: *stipulam, levitatem, fenum
carnalitatem, lignum rigidam cer-
vicositatem designat, nam in obe-
dientia prima in ligno commissa
est, quæ inobedientia per lignum
significata, transgressionem om-
nium mandatorum includit.*
Quæ omnia cum juxta Aposto-
lum per ignem probanda sint,
quæstio non levis oritur, an per
lignum, fenum, & stipulam,
peccata venialia, pabulum ignis
purgatorii; an mortalia, esca in-
fernalis incendij futura desi-
guentur, cum dicatur: *Salvi er-
runt, sic tamen quasi per ignem.*
Augustinus in Psal. 80. docet *f* ve-
nialia, amorem proprium, in-
ordinatum significari: *expo-
ne ergo nobis, inquit, ligna,
fenum, stipulam, que qui ædificant
super fundamentum, quomodo non
pereant: sed salvi fiant, sic tamen
quasi per ignem? Observa qui-
dem illa quæstio; sed ut possum,
brevisiter dico. Fratres, sunt ho-*

c Ephes. v. d Hugo Card. in 1. Cor. 3.
e Hugo cit. f Aug. in Psal. 80.

mines

mines omnino contemptores seculi huius, non harent delectatione aliqua terrenis operibus: sancti, casti, continentes, iusti, fortassis & omnia vendentes, & pauperibus distribuentes. Sunt autem alij, qui rebus infirmitati concessis, inherent aliquantulum delectatione, non rapit villam alienam sed sic amat suam, ut si perdidit conturbetur: non appetit uxorem alienam, sed sic adheret sue, ut modum non ibi seruet prescriptum, liberorum procreandorum causa non totum cor suum, leuat sed aliquam partem ejus trahit in terram.

Quis ad hanc severam, sed veram tanti Doctoris sententiam, non exhorrescat, si per lignum, fœnum, stipulam, affectus inordinatus, levissimæ noxæ veniales designentur? quis in se non ingentem materiam reperit, tam atrocibus purgatorij flammis consumendam? subdit porro: *nemo enim super fundamentum hoc ædificans adulteria, blasphemias, sacrilegia, idololatrias, perjuriam, patet se saluum futurum per ignem, quasi ista sint ligna, fœnum, stipula;* sed qui ædificat amorem terrenorum, super fundamentum Regni celorum, id est super Christum ardebit amor rerum temporalium, & ipse salvus erit, sic tamen quasi per ignem, ad quem noster ignis, teste eodem Augustino, *piscus est.*

Hic amor terrenorum, omnibus prope sese insinuat: sub parsimoniam pallio se abdit avaritia: sub necessitatis nomine, vestium pompa & mensarum affluentia se ingerit &c. quæ cum ita sint; jure querit Sapiens: *quis potest ai-*

ce e, Munus est cor meum, peccatus jam a peccato? Proverb. 20. v. 9. *nullus inquit a Hugo Cardinalis, si omnes sancti quotquot sunt a primo justo, usque ad ultimum (una Virgine excepta) simul essent, nihil aliud dicerent, quam dimitte nobis debita nostra, omnes in se lignum, fœnum & stipulam agnoscerent, Suo cuique grano palca est. Affectus nimius in prolem, in uxorem, in pecunias, quas sibi etipi ægre fert, stipula, & fœnum sunt, officium alteri collatum, filiam a proco spretam, causam alteri adjudicaram, non sine animi sensu concoquere: stipulam, & fœnum colligere est. Audi sæpius audiendum Africanum, & orbis decus: *b ligna quippe, & fœnum, & stipula, non absurde accipi possunt rerum secularium, quamvis licite concessarum tales cupiditates, ut amitti sine dolore non possint.**

Atq; ut noris illum de minimis, quæ etiam in viros perfectos cadunt agere, prosequitur: *si e Christus in corde, fundamenti locum habet, id est, ut ei nihil anteponatur: & malit homo qui tali dolore vivitur, rebus quas ita diligit magis carere, quam Christo, per ignem sit salvus.*

Verum enim vero quis satis expendat hoc, *salvas erit per ignem: qui gravior est: quam quidquid homo potest pati in hac vita, ibi erit una hora gravior in pœna, quam hic centum anni in amarissima pœnitentia.* Quanto melius

a Hugo Carl. in Proverb. 20. v. 9. b Aug. in Enchiridio c. 67. c Aug. cit. d Aug. in Psal. 37. Thom. à Kemp. l. de demit. Christ. c. 14.

quantò lenius perexigui illi nævi, quibus iudies fragilitas humana aspergitur, hic igne tribulationis, mortificationis, & pœnitentiæ, juxta suavissimum mellei Doctoris *a* monitum expiarentur? *Necesse est ut ardorem sentiat in corpore, id est pœnitentiæ tribulationem.* Quod si & hunc ardorem, hunc ignem vos mollibus induti, cupediis enutriti, commodis omnibus à teneris assueti perhorrescitis, Levitam Laurentium amate, illum honore, illius amoris ignem in vobis accendite, & suis quas pertulit flammis, piaculares sceleribus vestris flammis debitas everberabit, & *brestruguet ignibus ignes.*

Illud enim fortissimus hic Athleta privilegii à Deo, suis flammis quas pertulit consecutus est, ut quot hebdomadis sexta feria animam piaculari igne liberam, cælo adscribat. Ut refert S. Gregorius Turon. confirmatque auctoritate Abbatis probatæ fidei ac sanctimonix, qui cum monasterio sancti Laurentii in Gallia præflet, mirabilem ea de re visionem habuit, sub cujus finem sic eum affatur Angelus: *Abba, isle quem cernis, Lovica Laurentius est, qui Martyrium & ignem pro Christi nomine passus est, hoc privilegio insigui meruit, ut qualibet hebdomada animam purgatorii ignibus possit eximere.*

Addit Gregorius S. Laurentium suo favore ac patrociniò, eum contra omnes tartarei hostis insidias tueri, qui eadem sexta feria, pia oratione ejus me-

a Bern. ser. de ligno, fæno & stipula. b 2. Metam.

mor fuerit, quo fit ut Leodi quavis sexta feria frequens ad monasterium, & Ædem S. Laurentii, populi concursus sit. Atque hæc hæctenus de noxis venialibus, quæ nisi hic expientur, ignis purgatorii probabit.

Alii hic, ad peccata graviora, & lethalia progrediuntur.

S. Thomas *c* adducit sententiam eorum qui, *per lignum, fœnum, & stipulam, docent intelligi peccata mortalia, quæ quis facit post fidem susceptam*, qui non fient salvi per ignem; sed ignis inferni probabit in æternum. Ita Eminentissimus ille doctrina, & sanctimonia *d* Cardinalis: *qui hodie in Christo signatus (Christianus) invenitur agere carnale opus, is dicitur contrahere lignum, fœnum, stipulam in escam ignis æterni; sed Esca ignis æterni non est nisi mortale. Ergo lignum, fœnum, stipula intelliguntur peccata mortalia.* Huc spectat illud Prophetæ vaticinium. *e* *Omnis caro fœnum.* Ubi Cornelius: ut quid carni concupiscentias suas tribuitis, fœnum accumulatis; sed fœnum in igne æterno semper arsurum? verissime *f* Augustinus: *Aurum fides est, fœnum carnalis concupiscentia: quidquid est ergo in homine carnali, appetens vana secularia, fœnum est.* Hic ignis concupiscentiæ, omne fœnum, juvenes & puellas combussit Apoc. 8. *Omne fœnum viride combustum est.* Hugo Cardinalis: *omne fœnum viride: id est omnes qui requiescant in mundi hujus virore. Homo superbus, fœnum est, & omnis gloria ejus, quasi flos FOENI, veterascet, ac marcescet*

c S. Thom in 1. Cor. 3. 13. *d* Hugo Cardin. in 1. Cor. 3. v. 3. *e* Isa. 40. v. 6. Corn. hic. *f* Aug. in Psal. 96.

Est qui gulofos jumentis comparat, quos nil aliud, quam fœnum spectare, & vorare aſſerit, illudque Pfaltis accommodat, *producens fœnum jumentis, & herbam ſervituti hominum.* Quid politici niſi fœnum, & ſtipulam ſe coacervallè reperient? Audi Doctorem Seraphicum aſerm. 1. de S. Laurentio: *Vniuſcujuſque opus quale ſit, ignis probabit; O quot opera qua nunc videntur aurea, tunc apparebunt lutea, confracta, & vana! O quot ſunt hodie, qui videntur adificare aurum, argentum, & lapides pretioſos, qui inuenient ſe adificaffe, lignum, fœnum, & ſtipulam, id eſt, non opera ſublimia, ſed purgatione digna! Tum aſurgit: ſed quis poterit illud tam grave incendium tolerare? & tamen quis illum ignem poterit declinare? o fratres, qui modo modicam febrim, vel modicum dolorem non poteſtis pati, quid facietis, quantum dolebitis, quantum plorabitis illo incendio inflammatis, & totaliter pœnis abſumpti?*

Omnes denique peccatores, fœnum æterni incendij pabulum futuri. Solerter in hunc locum Pauli, obſervat b Doct̃or Angelicus, præmitti ſimilitudinem agriculturæ, *Dei agricultura eſtis,* ut quiſq; diligenter obſeruet, quid in agro cordis ſui proferat, an ſtipulas, an lolium, an zizania, an ſteriles c dominantur avenæ; eaſque hic igne tribulationis, & ardore pœnitentiæ exurere fatagat, ut uberes virtutum fructus producere valeat: *nam ſape etiam ſteriles incendere profuit agros.* Eideſdem ſimilitudini agriculturæ in
 a Bonav. ſer 1. de S. Laurent, b S, Thom, in 1 Cor. 3. 13. Virg.

ſiſtit S. Leo ſerm. 3. de Ieiunio. *In dominico agro, cuius operarij ſumus, oportet nos prudenter, atque vigilanter ſpiritualem exercere culturam, ut de ſanctorum operum fruge letemur: qua ſi pigro otio, & inerti deſidia negligentur, terra noſtra nihil generoſi germinis pariet, & ſpinis ac tribulis ſubdita, non producet quæ condenda ſunt horreis, ſed quæ VRENDASINT FLAMMIS.* Quotus quiſque, ſi in agrû cordis ſui deſcendat, & accurate perveſtiget, non inueniet illic & ſtipulam, & ſpinas, & tribulos & zizania. de quibus ſententia lara eſt: *alligate c in faſciculos ad COMBURENDUM.* *Ligate,* inquit, vos divinæ Juſtitie adminiſtri, ligate linguas, quæ olim ad calumnias, ad probra, ad perjuriam, ad blaſphemias diſſolutæ. *Ligate* manus, quæ pronæ in malum, in actus impudoratos, in furta præcipites, veloces ad effundendum ſanguinem.

Ligate pedes, in leves choreas ſolutos, in popinas, in proſtibula ductores. *Ligate* oculos, libidinis illices, in fœdos libros, nudas tabulas, infames Helenas, & lenas intentos. *Ligate* deniq; membra omnia, quibus in Deum ſe peccator obarmavit.

Nec minus horrendum illud: *Ligate in faſciculos,* hoc eſt interprete magno Auguſtino, *rapaces cum rapacibus, adulteros cum adulteris, fornicatores cum fornicatoribus, homicidas cum homicidis, avaros cum avaris, iracundos cum iracundis, falſos teſtes cum falſis teſtibus, fures c, ſuribus, deſiſores cum deſiſoribus, ſimiles cum ſimilibus. Hi ſunt faſciculi ad COMBURENDUM,* idq; igne inextinguibili
 c Matt, 13. d Aug. ſe. 39. de Sanctis.
 in

in æternum, in æternum. O peccatores ! quis ex vobis , qui hic frænum , & stipulas , & zizania accumulatis , quis ex vobis habitare poterit cum igne devorante ? Pedit suo terribilis hic vobis Lethargum excutiat Hippomenis Præful ferm. 1. de S. Laurentio : *quis nolit ad horam carni Laurentii igne , ut æternum gehenna non patiatur incendium ?* quis nolit ad paucos labilis vitæ annos , pauperiem , contemptum , calamitates , morbos , afflictiones quaslibet perpeti , *Vt æternum gehenna non patiatur incendium ?* quis nolit ad breve tempus , carnis lenocinia , gulæ illecebras , avaritiæ illicia , honoris ambitum , atque omnis sceleris voluptates , ac emolumenta devirare , *ut æternum gehenna non patiatur incendium ?* nemo profecto , nemo , qui quale illud , & quid æternum expenderit.

Fertur Sixtus V. initio Pontificatus sui , ut cruentos grassatores , vulgo *banditas* , Italiæ finibus arceret , cohortem equitum instruxisse , qui eos infectarentur , & vivos , in urbem deducerent . Primum qui in manus ve-

nit , vinculis in carcere atineri iussit , donec secundus comprehensus esset ; quo capto , statuit ut luculento igne exstructo , primus veru infingeretur , atque ab altero veru verti , & socium assari . Cumque tertium cepissent , iussit secundum ab hoc torreri . Atque ita horror ignis hujus , omnes quantumvis immanes , ac truculentos latrones à scelere revocavit , ut exiguo temporis intervallo , eorum nullus repertus sit . Consimilem profecto vim , si in animis vestris , æternum gehennæ incendium concitaret , brevi omnes scelerati urbe , & orbe proscribebantur , omnis vitiorum scoria expurgaretur . Quod ut consequi possimus , omnes una voce cum Ecclesia deprecemur : *Da nobis quasumus Domine , vitiorum nostrorum flammam extingueve , qui tribuisti beato Laurentio tormentorum suorum incendia superave .* Ut tandem aliquando , ô gloriosissime pugil Laurenti ! ad beatissima illa divini amoris incendia , in æternum feliciter arsure evolare , & tecum qui merito LAURU NITES , sine fine , triumphari valeamus .

b Laurentius Anagramma: Lauru nites.

a Spoelbergh. scilicet S. Laurent.

FESTUM

FESTUM
ASSUMPTÆ VIRGINIS
MARIE.

Fortis ut mors dilectio. Cant. 8.

Feliciter ardet. Ovid. l. i. de remedio.

A R G U M E N T U M.

INter omnes affectus humanos, præpotens amor est, qui inter parentes & liberos, inter fratres & sorores, inter sponfos & sponfas, inter ipsos conjuges adeo vehementer aliquando exarsit, ut amantes extinxerit. Quod si ea vis amori, ut videbimus, naturali, imo etiam

tiam fædo & lascivo fuerit : quo, quantoque potenti-
 ori ardore, corda eorum exæstualse censenda sunt,
 qui divini amoris flammis incensi, non alio morbo, nec
 morte, quam amoris exspirando, in complexum di-
 lecti sui, è corporis ergastulo soluti, perniciousiter evola-
 runt? Hoc si ulli Sanctorum concessum sit (concessum
 autem est pluribus) dilectissimæ Dei Matri, ut solidif-
 simè Bernardus argumentatur, minime denegandum
 est. Illam porrò per omnem vitam, non alio languore
 quam amoris, sensim consumptam, ac tandem in fra-
 grantissimo omnium excelsarum virtutum, & gratia-
 rum nidulo, phœnicis instar, feliciter arfisse, ac finisse in
 odoribus ævum a, luculenta Sanctorum Patrum evincunt
 testimonia. Vnicum hîc interim mihi votum est, ut ii
 b quorum febris avaritia est, quorum febris iracundia est, quo-
 rum febris libido est, (quæ sunt infirmitates ad mortem)
 hoc sanctiori divini amoris languore detinerentur, in
 eoque extremum spiritum exhalarent. Qua optatissi-
 mæ mortis prærogativa, ut frui possitis, Mariam vobis
 in morte patronam adsciscite, quæ illam terribilium
 omnium terribilissimam, vobis amœnam & amabilem
 reddet : quemadmodum iis contigisse legimus, qui
 moriendo cavere, & cavendo mori, non alia quam
 amoris morte, comperti sunt.

§. I. *Maria vulnerata charitate, Nuntiate, inquit, dilecto,
 meo quia amore langueo.* Cant. 2. v. 5.

§. II. *Fortis ut mors dilectio.* Cant. 8.

§. III. *Unica phœnix Maria ex amoris rogo rediviva.*

§. IV. *Maria in morte Patrona.*

a Ovid. l. 15. Metam. b Amb. l. 4. in Luc. cap. 4.

F E S T U M

ASSUMPTÆ VIRGINIS.

Fortis est ut mors, dilectio. Cant. 8.

Lingeniosum, nec minus religiosum, exstat Poëtarum commentum, *Cupidinem* una cum *Morte*, iter ingressum: jamque longius progressos, vespere ingruente, oppido lassos, ad obvium diversorium, se pariter recepisse: ubi dum nox quietem, *

*Suadentque cadentia sidera
somnos:*

Arcum quisque suum cum pharetrâ, in mensam neglectam abjecit; verum ut nulla, aut exigua quies amori est, *Cupido* infomnia passus, ortum Solis prævertens, è strato se proripit, & nescio quo felici infortunio, arcum, & pharetram *Mortis*, pro sua secum velociter asportavit, atque ita elapsus, quemcunque hisce telis fauciat, non gestire, non lascivire, non solitis ignibus æstare; sed è vestigio pallefcere, languere, frigere, examinari demiratur. E contra *Amoris* jaculis, *Mors* instructa, hæret attonita, suo ut putabat fatali telo faucios, non ilico concidere, non extinguui, & mortuos efferrî; at stare, exilire, novis facibus incendi, iisque amoris ignibus inflammasi, ut toti in flammâ abcant, in cineres re-

a Virg. l. 2. *Aeneid.*

digantur, unde felicius renascantur, & immortales reviviscant, Hoc divini Amoris spiculo complures faucii fuere, & si qui immortui sint, id enimvero de Sanctissimâ Virgine Mariâ, omni dubio procul astruendum esse contendo. Ac primum quidem.

S. 1.

*Vulnerata charitate, Nuntiate, inquit, dilecto meo,
quia AMORE LANGUEO.*
Cant. 2, v. 5.

Medicorum Princeps Hippocrates Sect. 1. Aphorismo 16. sic ait: ut Latinis febris à fervendo; ita Græcis à πυρὸς, id est, ab igne πυρὸς dicta, innumeras sub se complectitur species, quæ singulæ in corpore humano intemperiem, seu, ut Medici loquuntur, distemperamentum operantur. Illud autem vel ingluvies & crapula, vel calor vehementior, vel frigus intensius, vel metus repentinus, aut dolor & melancholia pertinacior, subinde bilis copiosior, aut amor impotentior, aliæque Passiones, & mentis emotæ impetus inducunt. Quorum omnium prima, & unica origo, ac festina, Angelico b teste

b S. Thom. p. 3. q. 14. a. 3.

Docto-

Doctore peccatum est. Horum omnium cum nihil omnino in Dei Matre locum habuerit, quæ nulla unquam peccati fulgine aspersa, perfectumque passionum suarum habuerit Dominium, omni plane corporis, animique morbo caruisse, luculentum Sanctorum Patrum, Doctorumque convincit testimonium. Sic enim doctissimè Suarez noster tom. 2. in 3. p. disp. 2. sect. 2. de curit Christum & Virginem, esse inter se simillimos, non solum moribus, sed etiam & corporis perfectione, & affectibus. Hæc enim similitudo, ad conciliandum amorem, & ad majorem perfectionem pertinet, ut B. Brigittæ revelationum legitur. Unde inquit, colligunt multi beatam Virginem, propter optimam corporis complexionem, cum magna moderatione animi conjunctam, nunquam in verum ac proprium morbum incidisse: & Sophronius in epistolâ Synodicâ, quæ habetur in 6. Synodo, Act. 11. dicit corpus Virginis ab omni contagione fuisse liberum. Cajetanus vero tom. 2. opusc. 13. de psalmo Virginis, disertè his verbis astruit: *dissonum rationi est, beatam Virginem, a gritudine aliquam passam esse, quia similis debebat credi filio per omnia* (qui juxta a S. Basilium, Athanasium, & e D. Thomam, aliosque, ab omni morbo immunis fuit) quantum fas esset, quod Galatinus lib. 7. cap. 10. & Posa noster de

B. Virgine confirmat. l. 3. tract. 10. cap. 5.

Nihilominus ardenti Virginem Matrem febricitasse, languore corporis, & animi ad mortem laborasse; sed non alio, quam divinissimi amoris, comprobabo.

Ea vis infano ac lascivo amoris est, ut amantes languere, & ardentissime faciat febricitare: *nec enim, d' inquit Ambrosius, minorem febrem Amoris dixerim, quam caloris.*

Antiochus Seleuci filius e lecto affixus, gravissime æstuabat, insolentis, natura mali, ac desultorii paroxysmi, parentem, domesticos, quin & peritissimos medicos latebat: unus Erasistratus cunctis præstantior omnem artem & industriam insumpsit, ut morbi hujus radicem assequeretur, noctu & interdium febricitantem constanter observando; ac sæpe sæpius arteriam explorando: quam tandem persensit, concitatissime emicare, decumbentis vultum de repente inflammari, oculos scintillare, toto corpore commoveri, quociens Stratonice, quam impotenter deperibat, cubile intrantem, & propius accedentem intuebatur: atque ita, ut cum f Augustino, cœlesti medico loquar, *noverat rem inspicillâ, quid intus ageretur in ægroto.*

Quam multi, & multæ languent, pallent, ardent, febricitant quorum si venam tentaveris, verissimum illud deprehendes: *febris tua libido est; febris tua avaritia est, febris tua iracundia est,*

a Basil. in Reg. brevior. interrog. 177. b Athan. l. de incarn. c D. Thom. p. 5. 7. 14. 2. 4. & q. 46. 2. 3.

d Ambros. l. 4. in Lucam esp. 4. e Plutarch. in Demetrio. Suidas f August. in psalm. 43. g Ambros. l. 4. in Lucam cap. 4.

febris tua superbia est. Quod si omnium hic tantum venam, & pulsam arteriæ, tentare liceret, quot febricitantes reperire esset: *a multas siquidem infirmitates habet anima nostra: quot peccata, tot infirmitates.*

Mercatorum & divitum hujus sæculi, venam explora, ac ilico deprehendes, quia *febris eorum avaritia est.* Complurium virorum nobilium, ac foeminarum arteriam pertenta, & manifesto persentisces: *quia febris eorum superbia est.* Hominum inquit torum, dissidentium, rixantium venam tange, & recte asserverabis: quia *febris eorum iracundia est.*

Et præ his omnibus, si juvenum, ac puellarum, etiam conjugatorum lascivientium, ex omni conditione hominum, pulsam observes, certissimè affirmabis: *b febris eorum libido est, eo quod ignita sint cupiditates.* Qui morbi ac febres, ita eos, quos invadunt dejiciunt, ut robustissimos quosque debilitent, solo allidant, & omni vita faciunt languere. Audi Doctorem maximum de quo Volutianus, *lege deest, quidquid ab Augustino contigerit ignorari;* hic in c. 16 Matt. sic ait: *c Novimus quanta ipse amor faciat plerumque etiam ipse amor improbus, & lascivus.* At longe majores vires, vehementiores impetus, ardentiores affectus, divinum in homines amorem operari, inconfessò est: nam *si quis d amat, quod amare juvat, feliciter ardet.*

^a Hieron. in psal. 101. ^b Ambr. etc. ^c August. in Matt. c. 16. Si quis vult veni-
re post me. ^d Ovid.

Lucia Narniensis è Dominicanâ familiâ, Virgo Religiosa, etiam cutem gelabat subnigram, & e velut ab igne tostam, nimirum quæ intus ardebat flamma amoris, etiam extrinsecus se prodebat, & in ipsum corpus, cutemque evadebat. Hinc ab illo ardentior, & quasi alienata à se, & pie amens exclamabat: *ignem, ignem, ignem sorores meæ, amore Iesu LANGUEO, & vivere nequeo.* Hæc illa in æstu divini amoris, quo adeo languebat, ut sæpius ad decem, duodecim, quandoque ad sedecim horas, sola lingua mobili, cetera penitus immota permaneret: *& f nosse poterat vena inspecta, quid intus ageretur in agro.* Utinam & nos divinus ille languor invaderet, cœlestis ardor incenderet, uti accendit, occupavitque & alteram Virginem, Beatam Stephanam de Soncino, ex eadem Sancti Dominici familia, quæ ut in excessu mentis, vidit sibi aperi, immensum amoris oceanum, ejus æstu tota abrepta, vociferari audita est, *ex eo liceret sibi plusculum haurire, alioquin inquit, moriar.*

His accedit Catharina Genuesis, tanto desiderio ardens completi sponsum suum Iesum in regione vivorum, ut quoties officio defunctorum interesset, nunquam gravius indignaretur, quam sibi non parentari, & iusta perfolvi, quæ differri non sine frequenti mentis à corpore secessu, quasi sæpius mortua, indignanter tolerabat; cumque sibi restitueretur, mirum quanta modestia, eos ignes dissimularet, ^e Hist. Dominicanorum. ^f August. in psalm. 41.

quo-

quorum pallido in ore ciue-
res gerebat. Sic sanctæ illæ
mentes exarserunt: ut uil aliud
exspirarent nisi æstus, &
inceudia amoris. Ea quando-
que accenso pectore emiit Ber-
nardus, cujus hæc ad fororem vo-
ces, plenæ pietatis (de modo vi-
vendi, ad fororem, ferm. 2.)
*Charissima Soror, roga ancillas
Christi, quæ tecum sunt, & dic eis:
fulcite me floribus, stipate me ma-
lis, quia AMORE Iesu Christi spon-
si mei LANGUEO.* Hæc ubi orans,
æque multum obsecrans edixit,
ut aperiret ignes, & flammæ a-
moris, tunc hujus fructus longe
suavissimos, facili calamo, pia-
que mente fudit: *Hic amor dul-
cis, hic languor suavis, hæc infir-
mitas sanctæ.* Sed his omissis, di-
vinum virum Augustinum, ne-
mo quisquam mirabitur, amoris
Martyrio quodammodo extin-
ctum, cor manu inflammatum
gestare, ut alii purpurati heroes,
gladios, cruces, rotas, aliæ
instrumenta supplicii. Quam
porro potenter æstuarit, ex hi-
sce sciutillis judicare est; a *O vi-
ta, ait, cui omnia vivunt! vita
quæ das mihi vitam! vita quæ es
mea vita, per quam vivo, sine qua
morio! vita vitalis, dulcis & a-
mabilis, ubi queso es? ubi te in-
veniam, ut in te deficiam, & in te
subsistam? prope est in animo, pro-
pe est in corde, prope est in ore, quia
AMORE LANGUEO, quia sine te
morio.*

Unde hic languor, hic ardor,
hæc infirmitas? b *sagittaveras,*
inquit, *tu cor nostrum saluberrimo
amoris tui jaculo.*

Quid de Cæli Regina dicen-

a August. in Soliloq. e. p. 1. b Aug.
1.9. Contell. cap. 1.

dum, quid de Dei Matre sentien-
dum? Bernardus ferm. 23. in
Cant. c *Sagitta electa est amor
Christi, quæ Mariæ animam non
modo confixit, sed & pertransiit,
ut nullam in pectore Virginali
particulam, amore vacuum velin-
queret, sed toto corde, tota ani-
ma, tota virtute diligeret.* In no-
bis quantum inane! quale va-
cuum amoris divini! Etenim si
tantus æstus, tam divinus lan-
guor Sanctorum animos occupa-
vit, aliter profecto exæstuarit
Maria, quæ his omnibus, amo-
re in filium, infinito intervallo
antecelluit, necesse est.

Petrus Damianus divinæ Ma-
tris amorem, cum aliorum amo-
re conferens: d *quemadmodum,*
inquit, *stellæ sunt minores facu-
le, & velut scintillæ ad solem, imo
penitus se abdant, cum Sol adest:
ita Virginis diviua charitas, ad
ceterorum omnium divorum cha-
ritatem collata, velut Sol inter
minora sidera.* Hinc illæ voces
amantis ad ipsos cœlites, se in-
visentes: *adjuro vos filie Ierusa-
lem, ut nuntietis dilecto meo,
quia AMORE LANGUEO.*
Cantic. 5. Hic attonitus hæ-
ret Abbas Igniacensis: e *lan-
guor enim quem locum in cor-
pore tuo reperit, in quo salus
Mundi tam diu habitavit? de
corpore illius filii tui, virtus exi-
bat & sanabat omnes, adeo ut
etiam simbria vestimenti Hamor-
rhoissam sanavit.* Sed non hic
naturæ languor est, ô beatæ
mentes, *hæc infirmitas non est ad
mortem, sed ad vitam. Ut minus
miremini languorem meum* (iu-

c Bern. ser. 23. in Cant. d Damian.
ferm. de Assumpt. Virg. e Guericus
ferm. 2. in Assumpt. Virg.

quit

quit Maria) AMORE LANGUEO, *langueo plus impatientia amoris, quam passione doloris; plus vulnere, et avaritate, quã gravata infirmitate.* Interim ut siccam cœlites languere viderunt, omne illi obsequium & solatium; ut addecebat, Reginæ suæ, ac Mundi Dominæ detulere: vis ut hic Gabriel affideat, & tibi ministret (cum Guerrico loquor) aut ut dilectus tibi ac filio ac discipulus, colloquatur, præsentia sua soletur? a nequaquam, inquit, sed *nuntiate dilecto meo, quia AMORE LANGUEO: ipse novit (& solus novit) quomodo meo medendum sit vulnere: osculetur me osculo oris sui.* Hoc ausim sperare, non pedes cum Magdalena quæ nullius mihi noxæ conscia; quæ toties os illud divinum exosculata, cum parvulum tenebam in brachia, quoties speciosum præ filiis hominum mihi libebat, satis licebat; nunquam faciem avertebat, nunquam Matrem repellebat. *Crevit quidem gloria & majestate, sed nihil ab ea ingenita immutatus est mansuetudine & bonitate. Nichil a illum superbia secularis elogium: HONORES MUTANT MORES.* Egrotabat graviter Iacobus, jam jam extinguendus, pergat ad invisendum Patrem filius Iosephus, qui dum moribundo seni aesse denuntiatur, quid egit? *b confortatus sedit in lectulo.*

Unde quæso, optime senex morituro, vires has ad exurgendum, sedendumque in lectulo deprompsisti? miratur plane D. Ambrosius: *c quis inquit, tam velox in curriculo, quam ille in lectulo? quis tam latus in flore Ado-*

a Guerico cit. b Gen. 48. c Ambros. de Iacob. & vita beata l. 2. c. 9.

lescentia, quam ille in mortis confinio. Unde hæc alacritas & strenuitas? ex præsentia, ex osculo, & complexu Iosephi, quem unice diligebat, & præsentem summo cum gaudio intuebatur. Istiusmodi sibi solatium Deipara à filio postulat: & impetrat, ut jam videbimus.

S. 2.

Fortis est ut mors dilectio
Cant 8. v. 6.

RECTE ac rite Religiosus d scriptor; amor est quidam sui exitus, & quædam à se peregrinatio, cum quodam spontaneo interitu. Voluntaria mors est, & quoddam sine necessitate fatum. Morti propterea exæquavit Salomon Amorem, *fortis ut Mors dilectio*, cui funalia, & tædæ, & lampades, ritu ferali sunt, sed inextinguibiles: quas ubi in amore naturali præluxisse videris, facile in divino atque in Maria, quæ omnium cælestium mentium ardorem in se eminenter complexa est, exsuperasse fatebimini.

Inter omnes affectus humanos, nullus amore potentior est, qui homini prædominetur, sui quasi impotentem reddat & examinet. Nonnulli quidem dolore, alii furore, quidam gaudio, complures amore expirarunt: qui tantus subinde sinceros inter amicos, sorores, parentes inter & filios, sponfos & sponfas, ipsosque conjuges exarsit, ut extinxerit, & mutuo amore, veluti gratissimo dilectionis incendio conflagrarint.

d Nicreamb. de arte volunt.

Tem-

Tempore Michaelis Palæologi, Imperatoris a Constantinopolitani, Turæ Romanas Græcorum provincias, ad amnem usque vastarunt. In ea direptione hoc accidit, ut commemoratione, sic & commiseratione dignissimum: Sorores duæ Adolescentulæ, cum diversis Dominis forte obtigissent, jamque divellendæ essent, ad ultimum vale, in mutuo amplexu, præ amoris teneritudine expirarunt. Quanto arctiori amoris vinculo, Virgo Mater, tali filio fuit alligata, tanto acerbiori, præ illarum fororum, in die ascensionis, fuit separatio: qui dolor, & amor, ad ultimum momentum novum semper habuit tomentum, sumpsitque incrementum: *b Excedit omnes amores parentum in filios, amor istius Matris in filium.* Matris inter & filium etiam sceleratum, dilectionem vis, Morte fortio-rem? exemplum, inquit Ludovicus Granatensis, proferam non admodum antiquum. Ante paucos dies per Ministros justitiæ Juvenis quidam, capite truncatus est, ipsumque caput hastæ suffixum, publico loco expositum. Habebat hic juvenis Matrem, quæ tum amoris, tum doloris victa impatientiâ, in publicum proruit, ut filii caput spectaret, lacrimans, cælumque gemitibus ac suspiriis implens. Quod cum vidisset, domum reversa, eo ipso die, vi amoris, ac doloris magnitudine oppressa, spiritum exhalavit, tanta vis amoris materni in filium improbum etiam, & sceleratum.

a Constantinop. Belgica. l. 5. c. vltimo. b Anselm. de excel. Virg. c. 4.

Quanto ergo major Virginis existerit, dum nou modo caput talis filii, spinis cruentum, sed & totum corpus miserime dilaniatum conspexit. hinc tantus ex amore dolor, teste Anselmo Virginis animum occupavit, *c Ut per momenta singularem vitam ei ademisset, nisi peculiari eam miraculo Deus conservasset.* Et dubitamus adhuc, hoc extremo vitæ momento, quo frena, filio suo ad cælos invitanti, amori laxavit, Mariam totam in flammis abiisse? sponfos sponfas, conjuges se mutuo, tanto ardore complexas fuisse ut extinxerint, historiæ tragicæ, quæ huc non pertinent, fati testantur, sed parum hoc, paulo majora canamus, & ab amore vano, & infano, ad sanctum & divinum, quo plures immortui sunt, transeamus.

Seraphico telo faucia Theresia, tota, quanta fuit, sub amore, meruit, ut non tam vixisse, quam amasse, nec tam amasse, quam in amorem versa videatur. Incredible nobis legentibus pene est, quod & spectantibus mirabile fuit, tanto divinæ charitatis incendio parem fuisse sœmina, adhuc mortalem; sed ut diu miraculum esset, transiit ad immortales, ut inter beati incendii, accolæ transcripta, municipatus iure, igne divino frueretur. Quod liquide, ut omnibus constaret, non frigidâ morte, sed summo in æstu amoris (ut Cardinales Sacrorum rituum, in relatione facta Gregorio XV. pro ejus canonizatione asseruerunt) à nobis abiit; Hanc quoque

c Anselm. de excellentia Virg. c. 5. d Virg. Ecl. 4. e Lancicius epus. spirit. 4. c. 5.

exemplo suo comprobata, poteris doctrinam reliquit, in itinerario perfect. c. 19. *potest, inquit Crescere adeo amor, & desiderium Dei, ut subiectum naturale illud sufferre nequeat, & aliquæ personæ sic sunt mortuæ. vultis ex his aliquas?*

De S. Catharina Senensi scribit Surius 29. Aprilis: *Amoris Christi in ea tanta vis fuit, ut cor Virginis, à summo usque deorsum crepuerit ruptisque vitalibus venis, sola vi divini amoris spiritum reddiderit.* Iuvat hic iterum exclamare: *O vere fortis, ut Moys dicebat!* quæ occidit, quidquid mortale, quid carnale in nobis est. Aug. in Psal. 121. *resistitur iugibus, resistitur undis, ferro, Regibus, potestatis, venit una mors quis ei resistit? nihil est illo fortius: propterea vivibus ejus charitas comparatur, quia ipsa occidit quod sumus, ut simus quod non eramus.* Vbi Callopij Martyris piissima Mater, filium in cruce expirantem vidit, in complexu ejus, simul spiritum exhalavit, sicque cum eo se in holocaustum amoris, obtulit. Huc spectat illud, quod nonnulli Ecclesiæ Patres, & sacrarum literarum commentatores tradidère, quos inter Sixtus Senensis l. 5. Bibliothecæ: Matrem Machabæorum, post filij postremi necem, affectus materni, & terrenorum omnium oblatam, tanto divini ardoris, & cælestis amoris dulcedine fuisse perfusam, ut præ amoris magnitudine, cordis sinu disrupto, expiravit. Textus sacer non aliud dicit, a quam: *novissime & Mater consumpta est,*

a 2. Mach. 7.

illo nempe moris genere, quo Psaltes Regius se mortuum jactat: Psal. 30. oblivioni datum sum, tanquam mortuus à corde. hanc oblivionem, & mortem, Bernardus celebrat Epist. 41. *bona oblivio, si te ipsum nescias, mortem hanc, quæ sit à corde infert charitas, de qua loquitur, sponsa in Canticis: FORTIS EST UT MORS DILECTIO;* ideo ait, inortuus, non à morbo, à ferro, aut igne, sed à corde, quod vitæ principium & sedes amoris est.

Quam pauci vestrum, hac ratione mortui à corde, rerum omnium terrenarum obliti, divini amoris telo confixi sunt. Similes nos pueris, qui crepundia, qui nuces, & poma cum apetto vitæ discrimine, deperimus. Non multis ab hinc annis, bpuerum in Transilvaniâ, tanto pomi unius desiderio exæstuasit. certo auctore compertum est, ut potiundi spe, & re frustratum, ardentissimus tantillæ rei amor extinxerit. Ejusmodi amor noster, puerilis totus, & in res futiles impotenter effusus; quam pauci amore summi, & inæreati boni moriuntur? ex desiderio ardentissimo intuendi illum, qui tanti eos emit, & redemit, qui usque in finem dilexit eos, ut supra diximus. Sed Eheu, magis desiderant, & ardent aliquo amore horti (ne hic spurcos attingam) alii amore auri, ille uxoris, ille liberorum &c. quibus vel ipsa mortis, quæ sic separarat, amarissima est recordatio.

Quid de te integelle floscule Stanislæ dicam?

b P. Pofarel de excellent. virg. l. 3. c. 8. §. 5.

O quam-

*O quanti ! O quales ! fuerint tibi
peſloris ignes,
Infuſa toties , reſiſificantur a-
que.*

Factum hoc ſæpius eſt, & vix mitigato igno, qui intus urebat, retenta vita eſt, ne amatoria inter ſuſpiria dilaberetur; nec tamen flumina. charitatem obruere potuerunt, quæ Stanilaum in ſpeciem validiore morbi vi, ſublaturum à nobis cœlo inſtulit, ubi æternum vernaret. Quis à rigida ſeptentrionis plaga, tantum ſperaffet ardoris? verum divinus ignis, & virginis nivibus ſervat fidem, & iſdem alitur, mirabilibus incrementis, juxta à illud: *aqua multa non potuerunt extinguere charitatem.*

Quod ut ad mores referamus; Multas, eaſque maximas, tenerimi corpusculi afflictiones in ſe, ultro ſuſceptas, aut à domesticis illatas, aut à cacodæmone immiſſas, Seraphicus juvenis (ut autor vitæ fuſius expreſſit) toleravit. *Sed aqua multa*, tribulationum, tentationum, non potuerunt extinguere charitatem. Miratur adhuc ætas noſtra, quod nequivit antiquitas fatiſ admirari; Æthnam Siciliæ montem, teſte b Plinio, tanto impetu, flammarum globos ejaculari, ut ad quinquaginta, & centena millia paſſuum, arenas emittat. Mirum hoc, ſed longe mirabilius, quod in illo, ſeu ardentis naturæ camino, ſeu æſtuantis terræ fornace, nullæ ignibus nives appareant: licet enim voracibus, iugentibusque

exundet incendiis Æthna, ſumo tamen apice, concreto gelu; & nivibus reſperſo, quaſi ſenilem canitiem, cum immenſo conjungit ardore, inviſta proſecto in utroque violentia: nec calor frigore retunditur, nec frigus calore diſſolvitur.

Me ſane hæc in admirationem rapere non poſſunt, dum conſidero miraculum ſtupendum magis: cum æſtuate humano corde inexſtinguibili, ſuperi incendio amoris, ita gelu afflictionum conjungi, ut quò gravioreſ ſunt afflictiones, eo ſint tenerioreſ amantis animæ affectus, deſideria, vota, ecclaſes, raptus, mortes, tantum abeſt, *ut aqua multa, valeant extinguere charitatem*; quæ ſi uſquam, aut unquam, in cor Virginis, cujus *c magna velut mare contriſio*, omnia flumina læchrimarum, ſanguinis, dolorum, ac cruciatuum filii intrarunt; ſic enim Arnoldus Carnol: *quot dolorum flumina a filio obruere videbantur, tot in viſcera Matris intrâſſe feruntur.* Tamen dum hæc omnia flumina intrant, mare non redundat, nec aquæ hæc copioſiſſimæ potuerunt extinguere charitatem, aut flumina obruere; ſed *aliæ unda flammæ*, donec vitali incendio, amantem in cineres reſolvat. Quod dSpondanis Apameenſis Antiteſ, egregio in Chriſtum, amoris probat exemplo, civis Dionantenſis, anno 1216: in Terram Sanctam proſectus, ubi omnia, quæ Redemptor noſter, præſentiâ ſuâ loca ſacrarat, ſumma

a Cant. 8. v. 7. b Plin. l. 1. c. 103.

c Thren. 2. v. 13. d Spondan. anno Chriſt. 1216.

religione, & animi teneritudine veneratus fuisset, tandem in Calvariæ Monte, vi amoris, & doloris, *raptis vitalibus cordis venis, Spiritum exhalavit.* Quid de affectu Sanctissimæ Matris, acerbissimos proprii filii, & talis filii cruciatu recolentis, & etiamnum veluti intuentis, sentiendum est? *asiquæ sunt in vobis viscera charitatis, considerate quo cruciabaturo amore, quoque desiderio aestuabat hæc Virgo; puto, quod quidquid cordis est, quidquid mentis, quidquid virtutis humane, si totum adhibeas, non sufficiat, ut cogitare valeas, quanto inæstimonenter cremabatur ardore pit amoris b: ut amabat, ut dolebat, ut nullus ardorem Virginis sufficit explicare, quanto desiderio- rum cremabatur incendio.* Ut viva moriebatur, dum toties, totisque sacra loca filii sudore, lacrimis, sanguine resperfa peragraret: *puffimam quoque Matrem hoc pro more habuisse S. Ildephonfus, B. Guericus d, Abbas, & e S. Brigitta in revelationibus suis testantur.*

Nunc si lubet, omnium mortalium non modo naturalem, sed & supernaturalem, adde Seraphinorum, & cœlestium mentium reliquarum amorem, in unius pectus, velut in fornacem ardentissimam collectum contentaplare, frigus erit & glacies, præ amore, qui in corde Mariæ, in immensum deflagravit; quod pulchre expendit Anselmus de excell. Virg. cap. 4. *Superat omnes omnium rerum creaturarum amores, & dulcedines, magnitu-*

do amoris illius Virginis in filium suum, & dulcedinis immensitas quæ exultabat, & liquefiebat anima ejus in eundem Dominum, suavissimum expirans odorem; quemadmodum rosæ, aut violæ, Solis ardore emorientes, fragrantem, & benevolentem exhalant animam. Hac super re Eximium Theologum Franciscum Suarem, quem alterum Augustinum vocitarunt, audiamus, *hic vi amoris, & ardentissimi desiderii, & intentissima contemplationis obiisse astruit: fieri enim potest ut mens tanta efficacia, & intentione, in his actibus occupetur, ut veluti defluat corpus; ita ut paulatim ejus dispositiones remittantur, ac deficiant, ac tandem ob earum defectum, non possit anima in corpore conservari.* Nec dubitarim in eam, cœlos subeuntem, transferre eas Pfaltis voces, quas Theodosio Magno cœlos penetranti, in osingerit S. Ambrosius, celebrans deunctum; instructum enim egregie divina, & proximi charitate, cum Theodosium exhibuisset, subjicit: ergo decedens è terris pia anima, & sancto repleta Spiritu, quasi interrogantibus iis qui sibi occurrerent, cum sese ad sublimia, & superna subrigeret, dicebat: **DILEXI:** Nihil hoc plenius, nihil expressius. Quid egisti in terris? (occultorum enim solus cognitor Deus) dicebat *dilexi.*

Quod si vos percunctari liceat: quid tu Mercator egisti in terris? quid mihi, quid supremo judici respondebis? *dilexi,* sed quid? aurum & argentum, fluxas & perituras divitias. Quid

a Hieron. serm. de Assumpt. Virg. b Iustin. serm. de Assumpt. c Ildephon. serm. de Assumpt. d Gueric. ser. 2. de Assumpt. e Revel. Brigitt. l. 6. c. 21.

f in Biblioth. script. Soci. Suarez 3. p. tom. 2. q. 37. disp. 21. Sect. 1.

ru Adolefcens egifti in terri. *dilexisti*, quid? spurcas ac tædas voluptates. Quid vos, o filiæ, dilexiftis in terris? *dilexiftis*; fed quid? vanitatem, fallum, fucum, & mendacium. Ita quisque in fe descendat, & attendat quid diligat, & exemplo Sanctiffimæ Deiparæ, folum Iefum, ita ardentè diligat, ut amore ejus totus exardefcatur.

Ad hoc ut flammam aſubjiciam, præ omnibus b Hieronymum *Dolorem maximum* (fic luculento Ecclefiæ testimonio dictum) adiuſſe ſufficiat, qui ſerm. de Aſſumpt. *cum novis quotidie, cremaretur ardoribus, & ad filii ſui clariffimum, & indefinentem intuitum, affectuoſiffimè ſuſpiraret, in tantum evaſit flamma incendiaria, ut ardori cedendum rata ferventiſſimam in amore animam, amatori ſuo reddiderit.*

Neque id ſolum conſtat, præ amoris magnitudine ſolutam à corpore animam Virginis; ſed etiam rationem, & modum, quo id effectum eſt, ipſa narrante didicimus: ſic enim Maria cauſam obitus ſui, familiari ſibi B. Briggittæ expoſuit, lib. 6. revel. cap. 26. *cum quadam die, inquit, animus meus ſuſpenſus eſſet, in admiratione divina Charitatis: tunc anima mea in ipſa contemplatione, repleta fuit tanta exultatione, quod vix ſe capere poterat, & in ipſa conſideratione, anima mea à corpore ſuit ſoluta.*

O genus mortis exoptatiſſimum & dicantur alii laboribus, flagris, equuleis, rotis, facibus, flammis mortem oppetiſſe, nemo certe nobiliori telo,
 a Breviar. Rom. b Hieron. ſerm. de Aſſumpt. B. Virg.

quam amoris occubuit. Hæc mors amoris nil habuit amaritudinis, doloris aut pavoris: nam ut rectè e Damascenus; *præſquam dolorem ſenſiſſet, peperit: abſque dolore quoque fuit ejus ex hac vita exceſſus*, ut Albertus Magnus d in ſuo Maria-lic. 171. B. *Virgo præ amore, & ſine dolore mortua eſt.* Non ſentit dolorem, præ amoris magnitudine, ſicut Moyſes, inquit, in monte non ſentit famem, præ mentis elevatione; cerè & Moyſes, & Aaron non videntur in morte dolorem ſenſiſſe. Nam de Aaron dicitur num. 33. *Ascendit Aaron Sacerdos in montem Her, jubente Domino, & ibi mortuus eſt.* Similiter de Moyſe reſertur. Deut. 34. *Mortuus eſt ibi Moyſes, ſervus Domini, jubente Domino.* Vbi Hebraica lectio habet, *mortuus eſt in oſculo Domini*, quali filius prædilectus, in complexu, & oſculo amantiſſimi parentis. Quod ſi hoc Moyſi, S. Joſepho, ut S. Bernardin. Geſon, alique teſtantur, conſeſſum ſit, ultimum Spiritum in oſculo filii Dei, in quo omnia vita ſunt, exhalare: quis tam gratiam, ac prærogativam Matri Dei, à filio, cui ipſa vitam contulit, conſeſſam diſſitebitur? cum teſte e Bernardo, *quod vel paucis morantibus conſtat fuiſſe collatum, ſas certe non eſt ſuſpicari, tanta Matri eſſe negatum.* Quo in amoris exceſſu, atque actu illo ultimo intentiſſimo, dum corpori repagulum diſrupit, tantum gratiæ, meriti, ac ſanctitatis, Virginem

e Damasc. orat. 2. de dorm. Virg. d Albertus M. ſuper Marius, e Bern. epiſt. 174. ad Conſil. Lugdun.

libi comparasse, ut omnes innumeros antea vitæ gradus transcendere, irrefragabilis gravissimorum & Theologorum doctrina est: qui & illud unanimiter asseverant, continuos charitatis actus, ne in obitu quidem, comè via transit ad patriam, interruptos fuisse, ut infra videbimus.

Prodigium amoris ab orbe condito inauditum, quod adfert Ioannes major *b*, gravis Theologus, puellam tredecennem, carnis divini vehementia exstulisse, ut cordis sinu disrupto exspiravit. Tum ut inusitata mortis causa omnibus innotesceret, divinus Amor hocce cordi, auratis literis lemma exararat: *Sic diligo, mi lesu, te, ut diligam te, plus quam me.* O sicor Dei Matris intueri liceret, quid hic exaratum legeres? Verè, mi lesu amantissime, *sic diligo te, ut diligam te, plus quam me*; atque alio longe magis inusitato mortis genere, quam tredecennis hæc filia, Mariam exspirasse, mystici quidam Doctores asserunt, qui piè tradunt: Dei Matrem, ab accepto rursus intra viscera, quasi pro viatico, Sanctissimo filii corpore, incorruptis etiamnum speciebus, vi amoris in præsentem filium, animam exhalasse, atque adeo, SS. Eucharistiam cum corpore Virginis translata in cœlum, hodieque manere in Virgineo pectore perspicuo, tanquam in pellucida crystallo,

ut à beatis, summa cum voluptate, & gratulatione, velut fons omnis resurrectionis, tota æternitate adoretur.

Ac dices, quid ergo commendavimus amorem, cuius laus funus est, cuius opus mors est: istud est arcanum ingeniosi amoris, mori cum fœnore, perire cum lucro vitæ.

S. 3.

*Unica mundi phœnix Martia, ex amoris rogo redivi-
va.*

PHœnicem dixit Claudianus, *solis avem*, ad cuius immortalem interitum, ceterarum volucrum turbæ convolant, & admirabundæ spectant;

*Unicus extremo phœnix procedit ab Euro,
Conveniunt Aquila, cunctaque
ex orbe volucres,
Ut solis mirentur avem.*

Si solis avis est, quid mirum si sola, si unica sit? S. Clemens Alexandrinus. lib. constit. Apost. c. 6. *ajunt Græci, avem quandam esse soligenam, ubi præbentem, Resurrectionis demonstrationem, quam dicunt comparem non habere, solamque in mundo reperiri, phœnicemque appellant.*

Hanc avem rarissimam, unicam Mundi phœnicem, Richardus à S. Laurentio lib. 7. Mariam appellavit: *in Mundo enim est unus Sol, & Maria una, sola est Mater & Virgo, unde & comparatur phœnici, que est unica avis sine patre, nec primum similem visis est, nec habere sequentem.*

g 2

Phæ-

^a Suarem 3 p. 2. q. 37. disp. 18 c. 4. & disp. 21. sect. 2 ^b Pofarel. de Excellent. Virg. l. 2. c. 8 §. v. c. Hautin de V. Sacr. Servius tract. de arte moriendi c. 28 §. 3.

Phœnix, ut fertur, est heres, prolesque sui, absque conjugē gignitur, absque pudoris calamitate renascitur; id nostræ Virginis specimen luculenter expressit, ut loquitur a Cyprianus: *quid mirum videtur, si Virgo conceperit, cum orientis avem, quam phœnicem vocant, in tantum sine conjugē nasci & renasci constet, ut semper & renascat, & semper sibi ipsi nascendo, vel renascendo succedat.*

Ad hanc solis avem, tam stupendo fato propinquam, ex toto terrarum orbe, velut Aquilæ ad corpus convolarunt Apostoli, ut S. b. Dionysius, oculatus testis affirmat, & c. Damascenus. orat. 2. de Assumpt. Virg. *Apostoli qui passim toto orbe dispersi erant, velut Aquilas quasdam, Dei filius compellens, atque in unum congregabuntur & Aquila.* Idem sentit D. Thomas, Albertus Magnus, Andreas Cretensis, Epiphanius, aliique apud Suarem. 3. p. to. 2. dist. 15. q. 37. art. 4. Mitto hic Angelorum choros cælo delapsos, ipse Dei filius, Matri occurrit: *Rex ipse ad Matrem suam venit* quem ut intuita, complexa, & exosculata est, in eo, in quo omnia vita sunt, Spiritum exhalavit, & suis ipse manibus (ut Damascenus d. loquitur) amantissimus Iesus, a rimam accepit, atque ita hæc phœnix nostra, innixa super dilectum suum, in cæcos, ad Thronum gloriæ, evolavit; quod ingeniose expressit, qui tabulæ Virginis ad superiores ascendenti depictæ sub-

a Cyprian. in exposit. Symb. b S. Dionys. c. 2. de divin. nominib. c Damasc. orat. 2. de Assumpt. Virg. d Danian. Damasc. Bern. de Assumpt.

scripsit: **VOLABO, ET REQUIESCAM.** Anagramma: *quam beata calis ero.* Ubi cum gravissimo Doctore observandum est, nunquam tamen requiescere ab amore, e atque in ipso transitu à via ad patriam, non interrupisse, aut intermisisse B. Virginem divinæ charitatis & amoris actum; sed vel eundem, quem usque ad mortem in terra vivens libere exercuit, in termino viæ, majori quadam perfectione, & necessitate continuasse (si verum, actum divini amoris in via, & patria, ejusdem rationis esse) vel certe, si quis sentiat esse diversos, saltem sequitur B. Virginem ab actu amoris viæ, immediate transisse, ad actum amoris patriæ, absque intermissione: verisimile enim est, animam B. Virginis, eo præsertim tempore, quo morti appropinquabat, reque ab actu divini amoris cessasse, quia neque corporis dolore, neque sensuum perturbatione impediatur, quin potius, quia ex divina revelatione, horam & momentum sui discessus, præsciebat (ut Patres docent) *quo ad exoptatum illum terminum magis ac magis accedebat, eo vehementius divina charitate, & amore flagrabat;* atque ita unica Mundi phœnix Maria, divino amoris incendio, in virtutum nidulo emortens, quasi cinnamomum & balsamum aromatizans, quasi Myrrha electa dedit suavitatem odoris. Pelignus vates scite depingit, quem admodum phœnix, in ramis aut *catamine palma*

e Suarez 1. p. tom. 1. disp. 37. & disp. 15. sect. 2. & disp. 21. sect. 2.

a *Vnguibus, & duro nidum sibi
construit ore :*

*Quo simul ac casias, & nardi le-
vis aristus,*

*Quassaque cum fulva substravit
cyuama myrrha :*

*Se superimponit, finitque IN
ODORIBUS ævum.*

Virgo Mater infinitum omni-
um virtutum, gratiarum, ac me-
ritorum cumulum, per omnem
vitam sibi congregat, atque
his omnibus: *se superimponit, fi-
nitque in odoribus ævum.* Quid
vos filii hominum, in diem
mortis vestræ congregatis? alii
paleas, & stipulas siccas vanita-
tis ad comburendum; alii fœ-
num, quorum opera carnalia
sunt, apium pabulum ad com-
burendum; alii inanes super-
biæ arundines sectantur; alii
zizania, & integros fasciculos
vittorum colligunt ad combu-
rendum: quale enim cuiusque o-
pus fuerit, ignis probabit. Hor-
tatur nos Nazianizi Antistes, ut
altas flammis concipiamus, &
exemplo Virginis, phœnicis in-
stat, amore cœlesti conflagre-
mus, si à morte in vitam peren-
nem renasci exoptemus, sic ille
non levi calamo inflatus, sed di-
vino Spiritu plenus ferm. 3. ad
Virgines.

*Ut phœnix moriens primos revi-
viscit ad ortus,*

*In mediis annis post plurima lu-
stra renascens :*

*Atque novum veteri surgit de
corpore corpus :*

*Uandæ secus egregia redduntur
Morte perennes,*

*Quæ pia divinis ardescunt pe-
toris flammis.*

a Ouid. l. 15. Metam.

Alimenta pyræ vestræ con-
struendæ, sint aromata virtutum
ardentissimæ orationis, quæ vel-
lut incensum ad conspectum Dei
ascendat; sic casti exempli bo-
nus odor.

b *Habent enim & mores colores
suis, habent & odores, sicut ignita
sancti sermonis colloquia,* sit om-
nium virtutum fragrantia, quæ
exhalet & exspiret, ut homines
& cœlites gratissimo odore per-
fundat, quod in Virgine Matre
S. Amedæus e deprædicat, quam
totam in ignem transisse, &
Phœnicem fuisse, undique o-
doriferis flammis involutam,
describit: *tu O Maria, inquit,
divinis ignita colloquiis, tota ef-
fecta es, velut ignis, teque holo-
caustum Deo suavissimum obtuli-
sti, O phœnix avoniatizans gra-
tizas, etunamomo, & Balsamo, &
nardo suavis! Regem in adpectu
tuo delectans? phœnix congregans
omnes species, & igne circumfusa
superessentiali, ut cœlum calorum,
& cali potestates angelicus mirifi-
co repleas suavitatis odore.* Atque
hæc ratione renascens, alia dere-
pente Maria effecta est, de mor-
tali immortalis, de passibili im-
passibilis, de corruptibili incor-
ruptibilis, *eadem Maria, & altera.*
De Arabico phœnice, ut innume-
ros Auctores, Philostratum,
Ælianum, Plinium, Solinum,
imo & Sanctos Ecclesiæ Docto-
res, Epiphazium, Cyrillum,
Basilium, Ambrosium præter-
eam, unius Tertulliani de te-
stimonio acquiescam: *Acci-
pe illum Altem orientis pecu-
liarem, de singularitate famo-*

b Bern. serm. 71. in Cact. eS. Amedæus
ho. 7. 6. de Laude Virg. d. Tertull. de
Resurrect.

tam, de posteritate monstruosum: qui seipsum libenter funerat, renorat natali sine: decedens, atque succedens iterum phœnix: ubi jam nemo, iterum ipse: qui non jam alius idem: ipse quidem, sed non idem: quia & ipse, nec ipse est. Quid expressius, aut signantius in hanc causam, aut cui alteri rei tale documentum?

Hanc quisque beatam metamorphosum, æmulatur, quisquis mortem omnibus, terribilem, sibi amabilem, placidam, prorsus ac redivivam desiderat, eam colat, diligit, veneretur, de qua a Damascenus: *non te Mors beatam reddidit, sed ipsa mortem exornasti: ut quæ ejus mæsttiam sustuleris, ac mortem, gaudium plenum feceris.*

Hujus phœnicis aliis, in extrema illa lucta, dum milvus iste stygius, unguis injicere parat, protegiac defendi ardentissime deprecetur.

S. 4.

Maria in morte Patrona.

S. Augustinus *lumen avi sui, sanctum sapientia templum* (ut De. b. Prosper eum compellat) solerter observat, vocabulum illud *Mors*, suum ethymon à morfu derivare: à primo etenim protoparentis nostri morfu, Mors in orbem intravit, ac propterea, c inquit, *Mors à morfu nomen accepit.* Si quis porro morsum è pomo dentibus divellit, frustum aufert, alterum quod relinquitur, illico corrumpitur

a Damasc. de dorm. Virg. bS. Prosp. epist ad Rufin. c August. f. 102. de temp.

ac putrescit; haud aliter *Mors*, animam potiozem partem aufert, corpore quam mox tabescente relicto. Sed Eheu! hic morfus amarissimus, quo artificium corporis, & animæ vinculum, adeo violente dirumpitur, ut Rex ille Agag, inter extremam hanc luctam, horrendum vociferari auditus sit: *stecine d separat amara mors?* grave quidem Mercatori accidit, ingruente tempestate, ac imminente naufragio, pretiosissimas merces, lanam, liuum, sericum, in Occanum devolvere, omnium opum jacturam facere; sic *separat amara mors* à divitiis, prædiis, fundis, dominiis, gazis, aliisque mundi facultatibus; his tamen omnibus, gravius vitæ naufragium (ut Tertullianus mortem vocitat) atque hoc longe gravissimum est animæ.

Peracerba honesto civi accidit decretoria judicis sententia, qua omnia ejus bona, suppellectilem omnem, fisco addicit, atque ante ædes, suo in conspectu, divendi, aufert, seque omnibus spoliari inuetur. Luctuosum & illud merito censerit potest, dum Amicus ab amico, frater à fratre, filius à parente in ultimam Thulem profecturus, nunquam rediturus divellitur; sed charis omnibus nos mors, acerbiori sensu dividit. Hieronymus epist. 3. ad Heliod. *O Mors qua fratres dividis, & amore sociatos, crudelis ac dura dissolvis.*

Conjux conjugi tam arcto vin-

culo colligatur, ut nec nuditas, nec paupertas, nec persecutio, nec calamitas, aut morbi ulli valeant illud disrumpere, nisi sola Mors. Ruth. cap. ii. *Sed Mors me, & te separabit.* Quæ separatio quam amara sit, testatur ille, de quo Cornelius à Lapide a ait: in Belgio nuper vir insignis moribundus, imploravit opem uxoris dicens: *charissima conjunx, adjuva me, in hisce augustiis; cumque illa diceret fletus, equi possum te juvare, charissime marito, in morbo incurabili?* Vocavit filium primogenitum: *fili, adjuva me, eripe me ex his augustiis, ego pro te nocte & die laboravi, & vitam sepe periculo exposui;* cumque ille pariter gemens diceret, utinam mi Pater morte te eripere possem! sed hoc vires meas excedit: vocavit secundum, deinde tertium, ac ceteros ordine filios, & filias, deinde famulos & ancillas, quemque sigillatim compellant, ac opem implorant; cumque singuli dolentes, idem responderent, dicerentque contra mortem non esse remedium, exclamavit ille: *O vanis humanum curas! O quantum est in rebus inane!* Ecce tibi *O uxor, vobis O filii, & filie laboravi, sudavi, vires & vitam impendi, quin & animam forte oppignoravi, & ecce hæc est merces mea, ut in hac hora ultima, implorans opem vestram non inveniam. O quam satius fuisset, si Deo, ejusque MATRI servivissem! si amicos in calis parvassem, qui in hoc articulo, mihi adessent. O si vivere liceret, quam saperem!* Vadetis, ut opinor, quo

sensu, ab omnibus charis suis avulsus sit: *hæc enim sine dolore amittitur, quod cum amore possidetur.* Quo dens aliquis molaris, carni tenacius inhæret, hoc difficilius, ac majore cruciatu evellitur; sic separat amara mors, avarum ab omnibus thesauris, & cumulis auri, argenteique congestis. Superbum separatur à titulis, honoribus, dignitatibus, muniis, temulentum ab exquisitis vinis, immensus cantharis: libidinosum à scortis, à carnis illecebris, & illicitis voluptatibus. Plus dico, si vos viva mortis recordatio, aut per inane etiam somnium objecta, maxime terrificæ, & amara sit, quid ipsa per se terroris, & amaritudinis allatura non est? Eccl. 14. *O Mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti, in substantia sua!* si quis unquam in mari, præsentis vitæ periculo jactatus sit, testari poterit, & suam, sociorumque formidinem, vultu suo pallido & exangui, omnes mortis imaginem præferentes. Idem & generosissimis Daobus evenit in campo, ubi ancipiti alca, cum hoste dimicandum. e Alexander Magnus, & Carolus V. quantumvis generosissimi heroes, quoties ad conflictum armis suis induendi, totis ossibus contremiscebant. Quod multo luculentius in facinorosus cernere est, dum judici sistendi, fatalem mortis sententiam operiuntur. Audistis & alias Orosium, audita mortis sententia una nocte incanuisse, de quo existat ille versus:

a Corn In Jer. c. i. Thren. v. 19. vocavi amicos meos, & ipsi deceperunt me.

b Augustin. c Garfias p. 18g. d Drexel. rogus damnat. c. 2.

O nox quam longa est, que facit una senem.

Consimilis a terror affinem quendam Francisco Gonzagæ, Principi Mantuano inuasit, quem cum ex suspitione conjurationis in turrim conclusisset, jamque ad exprimendam veritatem, & complices detegendos, torturæ subicere, ac deinde morti adjudicare decrevisset, captivus hoc nuntio audito, vna nocte totus in:anuit, quod ut Princeps mane advertit, hominem liberum dimisit, utpote qui ipsius mortis amaritudinem, adeo vicaciter degustarat.

Hoc argumentum, Carthaginensis Antistes b confirmat ipso primæ veritatis testimonio, expendens Servatoris nostri pavorem, angorem, sudorem sanguineum, qui amarissima hæc verba expressit:

Tristis est anima mea usque ad mortem.

Exclamat: audiens hæc, inquit, expavi, quis enim non timeat, si timet ille, quem omnia timent? se pavet ille, cui omne genu curvatur? si ille qui mors est mortis, & morsus inferni, morte propinquante pertimescit? Ut quid vita omnium benignissimus Iesus ita ad memoriam mortis exhorrescit, qui sese ultro, & spontanee obtulit? Respondet idem Doctor: *metus ille, infirmitatis humana communem exprimebat affectum, ut difficultas extremi transitus timeretur;* si timet ille, quem omnia timent, si integerrimi viri, si sancti timuerunt, quid mirum, si c Ari-

a Adrian. Juni. Vives in præf. de Joann. Scipior. Agoneu, le penitent p. 3 c 1. p. 48. b Cyrilian. term. de Passione. c Aristot. 3. Ethic. c. 8.

stoteles *terribilium omnium terribilissimum, mortem pronuntiavit?* tertur Lescus quidam Polonorum Rex, filium Ratislaum, quem habebat unicum, regno infidiantem, nene porum, in tempesta nocte, à quatuor larvatis indutos, funesto habitu, in lapifodinam, ad milliare extra urbem sub terras porrectam, deferri curasse, hic expectatus, diurnas tenebras miratus, atque ubi gentium esset plane ignarus, horrore concuti, fremere, pavere, palpitare, nec usquam exitum reperire, at quod pavorem ejus agebat, ut tantum non exanimaretur, varia hinc, illinc, sese spectra objiciebant: nunc horribili visu formæ. Sandapilam deferentes, in eum impingebant; nunc alio proreprans, eminus cacodæmonis in speciem carnifices spectabat, accensam fornacem circumstantes, quas ipsas inferni fauces, seque vivum ad inferos delatum, arbitrabatur. Donec nocte insequenti, iidem illi quatuor larvati, obice è lapifodina semoto, Adolescentem hunc gelido sudore perfusum, & jam velut spirans cadaver, rhedæ imponunt, domum devehunt, consuetum in thalamum reponunt. Nec etiamnum ubi, quo, qualive loco esset dignoscebat. Vbi diluxit, de more nobiles accurrunt, Principem induunt, ad nuntum obsequuntur; sed jam parentem octagenarium adolescentens duorum & viginti annorum, promissa, eaque cana barba & capillitio referebat, tantumque mutatus ab illo, qui fuerat, ut dum in conspectum parentis venit, ipsi lachrimas excusse-

cufferit, atque in filii collum irruerit, hæc paterno affectu prolocutus: *Putavam è filio perduelli, probum & morigerum facere; sed simul è juvene, feci senem. O Mors, quam amara est memoria tua!* Hic dumtaxat in tenebris, & umbra mortis ambulat, & veluti per somnium, horrendam illam, ac immensam æternitatis semitam, quam anima corpore soluta ingreditur, vivaci imaginatione sibi representat. Quis pavor, quis pallor, quis tremor occupabit, ubi hoc in itinere soli constituti, ante tribunal Iudicis cuncta cernentis, sistendi? ubi inermes, & sine comite, contra invisibiles hoïtes, in arenam processuri sumus? quo se tunc vertet miser, si oculos in cælum sustulerit, iratum sibi iudicem contuebitur, si infra demiserit, abyssum inferorum apertam formidabit; si ad dextram, conjugem, prolem, propinquos lachrimantes, lamentantes videbit; si ad sinistram se converterit, hic forte opes, divitiæ, Thesauri mox deferendi obversabuntur. Circa se dæmones, ante se mortem, jam jam imminentem, intra se conscientiam mille anxietatibus ac stimulis pungentem perhorrescet:

Siccine separat amara mors?

Per talia præludia, per tales dispositiones prævias, via paratur ad acerbissimam mortem. Vnde Hugo Cardinalis illa verba *siccine separat amara mors?* legit, *siccine se parat?* Sic

se mors amara parat. Quomodo autem separet, ut ultimum aculeum suum infigat, patheticè depingit S. Ephrem? a *Magnum & occultum est mortis arcanum, & nullus enarrare illud potest.* Horrenda & formidabilia sunt, quæ tunc anima subibit; sed nemo nostrum ea novit, nisi solum, qui illuc permearunt. Non vides apud fratres morientes, quibus assidemus, quam terribilia tunc illis accidere cernantur? non aspicias eos sudoribus frigidos, inquit messorum in agro? quomodo oculos huc illucque retorqueant? quomodo alij dentibus strideant, quomodo obstupescant, & expavescant, tumultuarieque agant? & quo pacto etiam multi capillos suos, evellant? quo pacto è lecto exiliant, fugere volentes, licet nequeant; videntque ea, quæ nunquam prius viderunt: requirentes qui eos redimat, & nemo est qui liberet. Denique quidquid hic adducit, non hyperbole est, sed picta velut tabula, & rude schema eorum, quæ homini ad extrema accidunt. Hanc mortem ut hæcenus audistis, tam terribilem, tam acerbam, tam amarâ, unum benignissimæ Dei Matris Patrocinium, amabilem, dulcem, ac suavem reddere, ut homo & cantando moriatur & moriendo cantet, variis, verisque testimonijs declarabo.

^a S. Ephrem Syrus serm. in eos qui in Christo obdormierunt.

a Mortem suavissimam Mellifluus Doctor obiit, orationem suam in Marre fiduciam collocando. Hic in meditatione ultimæ horæ exclamabat: *anima mea, quid eges tunc, cum in lectulo posito corpore, exitura eris ex hac vita? quis erit tunc socius itineris, per quod non appar. t vest. gium hominis? quis ad iudicem deducet: quæ fors tua erit, bonæ an malæ? quis te defendet? quis te liberabit? considerabam ad dexteram, & non erat qui cognosceret me, perijt fuga à me. Quid misere reliquum? clamari ad te Domina, dixi, tu es spes mea.*

Si vir ille tam stupendæ sanctitatis, non ieiunijs, nec corporis afflictationibus, nec continuis orationibus, ac divinis illustrationibus fuis; sed unius Virginis Matris patrocinio nixus, mortem intrepidus, securus, & risu quodam exceperit, quis nostrum suis aut ieiunijs, aut orationibus, aut elemosynis perexiguus fretus, extremam illam vitæ horam non perhorrescat, nisi tantæ Matris sese totum tutelæ commiserit? quam si per omnem vitam sibi propitiam reddiderit, optime sperandum est, mortem cygneam, omni gaudio, ac suavitate plenam, obventuram. Qualem illam expertus est, bB. Paulus Cisterciensis, qui in morte suavissime risit: mirantibus alijs circumquaque affusis socijs: Ecce domina præfens est, & animam meam suscipiet: hæc suo serenissimo fulgo-

re, omnes tenebras discussit, & amabilissimo suo vultu, cæli delicias fecit prægustari: Hunc malitia parvulum suavissimo risu in ore relicto, moribundum sic compellit B. Cæsius:

Incipe, parve puer, risu cognoscere Matrem.

Rarum profecto è mille millibus, benignissimæ Virginis clientis, Gerardo S. Bernardi germano concessum, ut homo moriendo canter, & cantando moriatur: *accitus sum ego*, inquit e Bernardus, *ad id miraculi, viacre exultantem, in morte hominem, insultantem morti: Vbi est mors Victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? jam non est stimulus, sed iubilus: jam cantando moritur homo, & moriendo cantat.* Sic Nicolaus Tolentinas trimestri integro, morti suæ festino cantu prælusit, & angelico concentu recreatus, identidem in has voces prurumpebat: *cupio dissolvi, & esse cum Christo*; jamque in extrema vitæ hujus lineâ constitutus cælestibus delitijs affluens, in risum solutus, dum exuberantis gaudij materiam quidam circumstantium percunctarentur? Respondit: *Dominus meus Iesus benignissima Matri & S. Augustino innixus, mihi dicit: Euge serve bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui, qui gratissimus occursum, & amica salutatio, fidis omnibus Marianis servis speranda est. Quo Hieronymus d. Eustochium animat: morientibus B. Virgo non tantum succurrit, sed etiam occur-*

e Bern. f. 26. in Cant. d Hier. epist. ad Euf.

a Speransa punct. 177. p. 244. b Cæsius l. 7. hist. mem. c. 53. Chri. Honorig. in mort. Cisterc. p. 156. d Heb.

rit. Hac fiduciâ sanctissimam Virginem trepidantem confirmat, dicens: *quidus erit illa dies cum tibi Maria, Mater Domini, choris occurret conmutata Virginis?*

Quam ut & nos obviam habeamus, & a videre possimus in die novissimo, identidem ingeminamus cum S. Richardo, Cicerstrensi in Anglia Præfule:

Maria Mater gratis, Mater Misericordiæ,

*Tu nos ab hoste protege, IN HO-
RA MORTIS suscipe.*

Quas ille voces, & ad beatissimam Christi Matrem, corde simul & ore se convertens, moribundus usurpabat, atq; ubi vox deficeret, facellans suis præceperat, novissima hæc verba suis auribus inspirare non cessarent; quæ inter suspiria, placidissimè expiravit, & vitam illam beatam auspiciatus, cælo renatus est. Cui non injuria, illud Epitaphij loco adscripsero, quod Ravennæ sepulchro, cui plænix insidet, legitur:

*Securus moritur, qui seipsum se
morte renasci:*

*Mors ea non dicitur, sed nova vi-
ta potest.*

Inter ea, quæ mortem maxime formidabilem reddere consueverunt, sanctorum Patrum sententia, est teterimus cacodæmonis aspectus, qui in eo vitæ articulo, sese etiam sanctissimorum hominum oculis objicit, ut

a. Prov. 31. v. 25. b. Surius 3. April.

ipsi & morientiam pavores, oculi retorti, vultus aversi satis testantur; atque in Cunonis Malbulchensis & jam moribundi cellâ ad quindecim dæmonum millia convenisse, ipsi ebergumcni palam prolocuti sunt. Vade & Doctor Seraphicus à Misericordiæ Matre sibi præsidium postulat, dicens: *in Exitu animæ meæ de hoc mundo, occurre illi Domina, & suscipe eam, vultu sancto tuo? aspectus dæmonis non conturbet illam, & sis illi scala ad regnum celorum, & iter rectum ad paradysum Dei.* Tartarij hostis insultus, machinationes, conatus, technas, vires omnes expressit S. Gregorius, qui cum prope in modum, quo civitas ab hoste cingitur, impetitur, concutitur, invaditur: animam undique impugnari affirmavit; hic in illud Lucæ 19. *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te undique;* de moribundo sic exponit: *qui, inquit, sunt humana animæ majores inimici, quam malignus spiritus, qui hanc a corpore exuntem obsident vallo quam circumdant; quia autem mentis oculos, reductis iniquitatibus quas perpetravit, hanc ad societatem suam damnationis trahentes, coarctant, ut in ipsa jam extremitate vitæ deprehensa, evadendi aditum invenire non possit.*

Hæc veluti reformidans sanctimoniâ vitæ conspicuus Ephrem, sic piissimam Matrem interpellat: *non nobis est alia, quam in te fiducia, O Virgo sanctissima! sub alis pietatis atque*
c. S. Greg. 14 dial. 37. d. Platus de bono itatus Rel. l. 1. c. 31. e. Bonav. in. Pict. Virg. f. Greg. hom. 39. in Euang. g. S. Eph. de laudib. Virg.

misericordie tua protege, & custodi nos: ne adversus nos insoleat, & gloriatur Satanus, & in nos insurgat, detestandus inimicus noster. Atque ut diabolo mille artes nocendi sunt, ita quos vi, & aperto Marte nequit exsuperare, per cuniculos, per fraudes, & astutissima stratagemata circumvenire conatur; horum illud olim specimen dedit: cum a Petrus Corailius Ordinis S. Dominici, in suprema agonia constitutus esset, ad se venientem in habitu Doctoris Theologi, cacodæmonem spectavit, qui quasi ægrum amice conveniret, ut tempus falleret, de arcano SS. Trinitatis mysterio quæstionem iniecit, aliasque ex aliis subtilitates involutas, mire intricavit; à quibus cum se Petrus toto cælo aberrare cerneret, oculos in imaginem Virginis Matris, quæ forte lectulo affixa, conjicit, rogans eam ut se expediret, & intellectum divinæ lucis radio collustraret. Ecce, è vestigio, omnis error evanuit, & ad quæstionem subtilissime ac divinissimè respondit: quæcunque abstrusa in hoc mysterio elucidavit, omnes nodos dissolvit, & unius Virginis ope, de tartareo impostore triumphavit.

Quare vos omnes Auditores, hac solemnissima Virginis, in morte exultantis, ac de morte triumphantis luce, hortor & monco, ut aliquo eam benevolentiae & amoris obsequio; vel sabbathino jejunio, sodalitiis ejus frequentando, statuam ve-

nerando, Lytanas Lauretanas, Corollam Marianam, imo vel unicam salutationem filiali affectu indies usurpando, eam dignemini, si in suprema illa mortis hora, omnes insidias cacodæmonis, hujus stygii accipitris unguis, & rostrum, ad vos dilauandum exertos, subterfugere velitis. Aures hic, animosque vestros attentos velim, magnæ Virginis clientes, dum eventum non minus admiratione, quam commiseratione dignum commemoro: *b* Etenim ut ipse Alexander Calamato testatur, rem à sancto Melitone relatam, ut legit, à lacrimis sibi temperare non potuit. Scribit hic sanctus Pater, sua ætate existisse insignem quendam Dominum, singulari in Deiparam pietate conspicuum, adeo ut domesticis, cunctisque sibi subditis, non modo in Virginem Matrem, amorem, venerationemque summam commendaret; sed & præciperet, ut à quocunque, ad quodvis ministerium evocarentur, hoc responsi darent: *A V E M A R I A.* quam piam consuetudinem, ipse Dominus usque eo cordi habebat, ut volucrum, quam aviario inclusam alebat, has voces: *Ave Maria*, articulatè pronuntiare docuerit: quo factum, ut sub auroram, avis concinne cantillaret: *Ave Maria*, & quemvis aviario propius accedentem, aut pulsantem, per amœne ac per amice salutaret: *Ave Maria.* Aliquando, nescio qua Domini incuria aut oblivione, ostiolo aviarii

a Barry l'Année Sainte pag. 142.

b Calamato Silva discurs. 44. n. 20.

aperto, volucris opportunitatem
 nacta, præpropere avolavit. At
 vix dum liberio rem aërem ca-
 ptans, accipitrem offendit, quem
 omni nisu, ac præpeti penna ef-
 fugere ne quidquam conata, præ-
 da cessit: jamque carnivorus
 prædo, unguis ad eam misere
 dilaniandum confixerat, cum ilico
 has voces dolor expressit:
Ave Maria: atque è vestigio,
 rem miram! exclamat hic san-
 ctus, pro lato Mariæ nomine,
 accipiter velut fulmine ictus, in
 terram corrui, toto quem confecerat
 aëris tractu, terribissima me-
 phiti infecto, atque ipsa volu-
 cris arguta, modulatrix, quasi
 de hoste victrix, iterum iterum-
 que Epinicion cantillavit, *Ave
 Maria, Ave Maria.*

Quærit hic Doctor Seraphicus,
 cujus rei symbolum hanc
 volucrum, nisi peccatoris, quid
 per accipitrem, nisi stygium
 prædonem designari existimatis?
 quem ut effugiatis in extremo
 vitæ discrimine, nullum præ-
 sentius, quam in nomine Mariæ
 præsidium. Ipsum a audite: *glo-
 riosam & admirabile est nomen
 tuum. O Maria! qui illud reti-
 nuisti, non expavescent in puncto
 mortis: nam demones audientes
 hoc nomen MARIA, statim relin-
 quunt animam.*

Si quis forte sub noctem ca-
 stra, aut in urbibus maritimis,
 præsidio militari instructis pla-
 teas obire voluerit, ilico ab ex-
 cubitoribus compellatur, quo
 vadat? *qui Valia*, tesseram edi-
 cat, *Mot deguet*, (ut vocant) hoc
 si protulerit, liber transit, fur

fit aut latro, sicarius aut forni-
 carius, non spectatur, si nomen
 tesserae assignatae protulerit.
 Haud aliter, via, aut potius bi-
 vium disparis æternitatis, ar-
 ctum & anxium: excubiæ, insi-
 diæ plurimæ: roganti, quod va-
 das: tesseram illam: *Ave Ma-
 ria*, si proclamaris, liber transi-
 tus est, aditus ad aulam patet.
 Scurra fueris, aut latro, aut pes-
 simus etiam hæreticus, hæc Ma-
 ter gratiæ efficiet, ut gratiam
 invenias, aditum per Mariam
 ad thronum justitiæ, inve-
 nias.

Degebat in Hispaniâ *b* homo
 impius, omnium scelerum colu-
 luvione immerfus, flagrabat ad
 hæc vehementi in Deum odio, ad
 quem irritandum, nefanda multa
 perpetrabat, certus præterea nul-
 lo unquam tempore ea exomo-
 logesi expiare, dæmoni devotum
 caput. His accessit, ne ullis un-
 quam conscientia stimulis agi-
 taretur, detrectaret concionato-
 rum commonitiones, omnium-
 que de rebus ad animæ salutem
 spectantibus, agentium congres-
 sum. Dum hoc scelerum luto
 infixus decumberet, de nocte
 Vigil adest illi Cæli Regina, in-
 genti fulgore conspicua, beni-
 gnoque eum oculo intuetur, quo
 aspectu discussis scelerum tene-
 bris, solutaque cordis indurati
 glacie, fundit lachrimarum flu-
 mina, viditque tam clare omnia
 antea vitæ flagitia, quam si
 millenos annos iis perferutan-
 dis insumpsisset. Unde moræ om-
 nis pertæsus, anhelabat solis

a Bonav. in Psalter,

b Nierenberg vita S. Ignatii. c. 33.

ortum intueri, ejus animo medius in tenebris, Deipara sole amicta affluerat. Die jam elucescente, evocat æger è Societatis collegio confessorem: mittitur P. Ioannes Eusebius Nierembergicus, cui omnia actæ vitæ crimina tam dilucidè & enucleate, debitis cum circumstantiis exposuit, ut à Theologiæ peritissimo, nil perfectius desiderari posset. Tenuit horas tres peccatorum confessio, cui accessio tam vehemens petradorum scelere dolor, ut attonitus Nierembergicus; tanta tam perversi hominis commutatione, ab eo exquisierit, equid tandem in vita sua præstitisset, quo tantopere Cæli Reginam sibi demeruisse, ut per cacodæmonum phalangas, undique iter æternitatis obsidentium, aditum sibi ad cælum patefecerit? Unica inquit (quam aliquando audivi, vitæ æternæ tesseram fore) Archangeli Gabrielis, Dei Matrem salutantis formula usus sum. Ut autem accepti beneficii gratiam animum testatum faceret, voto se obstrinxit: si forte superstes foret: se vitam religiosam amplexurum, urfit nihilominus Nierembergicum, ut à Deo felicem sibi ex hac vita abitum impetraret: quod ultimum indulsit ei Deus, atque ita per omnes sibi structas dæmonis insidias, in sinum Matris securissime evolavit. Quis finem hujus sceleratissimi hominis, non luctuosissimum, mortem peccatoris pessimam, & ad æternos cruciatus transitum fore existimasset? & fuisset profecto, nisi ex hac gravissima tempestate, Mariam in a. S. Ephrem de laud, Virg.

portum deduxisset. Hæc siquidem est portas naufragantium salutissimus; ad huic appulit & alter etiam à fide naufragus, pertinax hæreticus b qui a. 1610. ne in luthali morbo adduci poterat, ut resipisceret, quamvis ocio dierum spatio omnem conatum adhibuissent plures è Societate Iesu sacerdotés; quid agerent in re desperata? ad Deiparam velut sacram anchoram confugiunt, incidit enim eorum uni, si vel semel pervicax ille Lutheri assecla, Dei genetricis opem deposceret, id illi salutis fore: quod tandem, sed non nisi magna contentione omnium impetrari potuit, itaque extremo in agone constitutus, quodammodo compulsus, prorupit in hæc verba: *Adsis mihi O Mater Iesu.* Vix ea effatus fuerat, quando continuo lux menti oborta, hæresim ejurat, scelestam sacræ confessione expiat, instructusque Catholicæ Ecclesiæ Sacramentis, hilari, tranquilloque animo in salutis portum enavigavit, & hæc quidem mortis pessimæ & amarissimæ, in optimam suavissimamque commutatio, quarum horarum spatio, peracta est. Usque adeo Mariam vel semel in vita ingeminasse, æternos gemitus evaluisse est. Vt testis fidelis narrat P. Paulus Barii, qui rei gestæ interfuit. *Quæ cum ita sint, identidem & nos ingeminemus ardenti corde, quod sæpe frigido ore: Sancta Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus vivit, & IN HORA MORTIS NOSTRÆ. Tu nos ab hoste protege, in HORA MORTIS SUSCIPE.*

b Barii. Paradij ouvert c. 2. de-vol. 7.

Adsis

Asis nobis Ô Maria, in hora illa tremenda, unde omnis pendet æternitas, hæc erit *hora nostra*, non aliorum, ut graviter infirmat Divus Ephrem *b*: *nostra erit hora & non aliorum, nostra inquam, hora & quidem tremenda* *hora nostra erit hora*, quia nostra res agitur, nostra erit hora, quia lis nostra instituitur; nostra erit hora, quia nostra sententia profertur: *nostra erit hora, quia salus nostra agitur nostra: illa erit hora, non aliorum: nostra inquam hora, & quidem tremenda hora*. Dicimus nos non habere tempus, nulla nostra hora est. Dum vivimus, est hora convivii, hora ludi, hora somni, hora negotiorum, hora nugarum, & voluptatum; sed in morte, hæc est *hora nostra*, quæ omnibus aliis sepositis, nos totos occupat. Hoc sensit & censuit Belgii nostri ocellus Iustus Lipsius, hic, ut multa paucis complectar, a. 1606. 15. Kal. April. quo in morbum incidit, eum sibi fatalem ominatus, dixit: *ad lectum, ad Lectum*, & libris ac literis valere iussis, Leonardum Lessium Theologum celeberrimum, sibi per familiarem accivit: eique totius

a S. Ephrem. serm. in eos qui in Christo moriuntur.

vitæ rationem exposuit; ad extremum vitæ spiritum, sibi, Deoque vacans: nec uxoris, nec liberorum lachrimis quidquam commovebatur. Aderat forte qui Stoicam Apathiam illi commendabat, cum ille digito in Crucem intento, Servatorem nostrum ex ea suffixum ostentans: hic, inquit, veram docet patientiam, Interrogatus à P. Lessio, quidnam in illa extrema hora maxime solatio esset? respondit: *Quod Deipara sodalitati nomen dedit*. Oculis denique, manibusque jam frigescentibus junctis, & in altum sublatis; *O Mater Dei*, inquit, *adsis famulo tuo, cum TOTA ÆTERNITATE decertanti, nec me deserat IN HAC HORA, à qua pendet aeterna anima mea salus*. Atque ut impetraret, Litanias recitandas curavit, quas & ipse ut poterat, simul pronuntiare laborabat. Demum, suavissimum Iesu & Mariæ nomen iterando, expiravit. Quod ut & nobis omnibus feliciter eveniat, iterum, iterumque exclamemus: *Maria Mater gratia. Mater Misericordie, tu nos ab hoste protege*.

IN HORA MORTIS SUSCIPE.

b Sandæi Grammat. profan. comment. 6. n. 2. & Pedag. chrest. tom. 1. p. 2. c. 24. sec. 4. n. 12. in vita sub finem.

F E S T U M

F E S T U M
S. BARTHOLOMÆI APOSTOLI.

PELLEM PRO PELLE, & cuncta quæ habet
homo, dabit pro anima sua. Job. 2.

Iam se formosior ipso est. Ovid. 10. Met.

A R G U M E N T U M.

INgens haud dubie calor, & ardentiores caniculares
existant necesse est, quæ hominem, non tunica
dumtaxat, sed quo nihil nos propius contingit, ipsa
etiam pelle exuere compellit. Tantus in sanctissimi Apo-

Apostoli pectore calor exarsit, tantis divini solis radiis perstrictus fuit. Hic siquidem non unam, sed triplicem cœlesti jam sole calens, pro Christo, pellem dimisit. Prima quam exuit, veteris hominis fuit. Secunda divitiarum, & suppellectilis, sic dictæ, ut interpretes exponunt, quasi pellis sub pelle. Tertia intimæ carnis a fuit: qua aliquando immortalis, & incorruptibilis, se induendum cum Jobo gloriari potest: *rursum circumdabor PELLE MEA*. At quotusquisque vestrum est, qui cum Bartholomæo, aut cum Jobo, dabit PELLEM pro anima sua? vos compello

Sponsos, Penelopes, Nebulones, Alcinoique

IN CUTE curanda plus æquo intentos. Cœlestis Phrygio hic acu picturam vos docere gestit, ut per assiduam carnis, ac cutis vestræ puncturam, dignam Dei oculis, picturam exhibeatis; sic etenim in rem nostram Petrus Cellensis: *b quo tortor acrius PUNGIT, eo decentius PINGIT PELLEM carnis meæ, quæ est una DE PELLIBUS SALOMONIS. PUNCTURA tua, est mihi PICTURA.*

§. I. PELLEM PRO PELLE & cuncta quæ habet, dabit homo pro anima sua. Job. c. 2.

§. II. Rursum circumdabor pelle mea. Job. 19.

a Pineda in Job. c. 2. Job. c. 9. b Pet. Cellens. l. 1. de conscient.

F E S T U M

SANCTI BARTHOLOMÆI.

Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua. Job. 2.

Is olim fuit, gravissimæque contentio, solem inter, & Eo-ream, quis viatorem veste spoliaret: ubi datæ, & acceptæ leges, toto spirat Æolus antro, ingentesque

laxat ventorum turbines: hi magno impetu gelidoque flatu appellant ad latera viatoris, in vestem sese insinuant, implexosque sinus pigro, inertique frigore implent, & occulta, aperta que vi eripere nituntur.

Con-

Contra tamen obnititur viator, galerum in frontem contrahit, eoque fortius vestem stringit, & corpori apprimit, quo vehementius Aquilo aspirabat; qui tandem victus, arê campoque cessit. Tum in arenam venire sol ipse, altius cælo surgere, vertici imminere, & ad perpendiculum radios demittere in caput, in oculos, in scapulas, totumque corpus viatoris: qui frigore jam omni excusso, ætus illius, calorisque impatiens, primum laxare vestis fibulas, explicare implexos sinus, tandemque sudore multo perfusus, omnino excutere: totus enim à sole, radiisque ignitis colliquefcebat. Fabella est, doctumque commentum; sed ut verissime a Ambrosius lib. 3. *Offic. Fabula est vim veritatis non habet, tamen rationem habet, ut juxta eam possit veritas manifestari.* Nos itaque viatores, vehemens ab Aquilone, vel potius ab Acheronte dixerim, Boreas invadit, qui ut acri, gelidoque turbine aspirare ceperit, totum corpus, atque intimos cordis sinus, quodam modo facit obrigescere: etenim b *ante faciem frigoris ejus quis sustinebit?* Dumque jam pertinacius, ac pervicacius instat & adflat, id quo induimur vestimentum, arctius adstringimus, atque adeo non c *exspoliari, sed potius supervestiri* maxime exoptamus.

Hoc attentius secum in Clara Valle sua, expendens Doctor Mellifluus: *ab Aquilone inquit, panditur vestrum malum: a facie*

a S. Amb. lib. 3. offic. b Psal. 147, c 1. Cor. 5. v. 4. d S. Bernard. serm. 3. in Cantica.

frigoris ejus quis sustinebit? hoc frigus, si semel animum pervaserit, descenderit in viscera cordis, & sinum mentis: quid sit? mox subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, subtrahitur gratia, spiritus extinguitur, timor sollicitat paupertatis, refrigescit charitas multorum.

Hoc porro turbine afflati, hoc frigore correpti, terrena omnia sibi arctius adstringunt, pauperum ac inopum nulla tenet eos miseratio, cælestis gratiæ fervore destituti, ac charitate refrigescente, non fluxis hisce, & perituris *expoliari*; sed *supervestiri* unice exardescunt. Morale hic appositè quisque ad suos, facile induxerit. Econtra, ubi divinus ille sol, benigniores gratiæ ac misericordiæ radios evibravit, dispares prorsus in viatore, qui iis se minime subducit, nec se abscondit à calore ejus, sed aperto pectore, intimisque fibris excipit, effectus operari conuevit.

Exemplum in ingens, unus nobis hodierna luce Bartholomæus Apostolus futurus est, qui ut Iosephus loquitur: *puris sancti spiritus fulgoribus adeo illustratus, & cælestibus radiis tanto calore inflammatus fuit, ut non modo vestes omnes exteriores; sed quod nemo in summis ardoribus æmularus est, pellem suam, vestem sibi intime adhaerentem, de qua Propheta, e pelle & carnibus vestisti me, ardentissimo Christi sui amore exætuans, idque mense Augusto dum ætus solares, & dies caniculares maxime fervent, vivus excoriatus deposuerit. Norat enim*
e Job. 10. v. 11.

ardam viam ad Regnum cælorum, & intrandum *per angustam portam*, in cujus limine nonnulli critatas galeas, elatum verticem, gibbos auro, & argento refertos, thesauros sæculi, honores mundi deposuere, dicentes: *Ecce nos reliquimus omnia*; alii ulterius, & caput, & humeros, & brachia, & pedes, & vitam ipsam reliquerunt; sed nemo se hisce angustiis præ divino Apostolo adaptavit, qui velut vimen, quod per ferri angustias decorticatur, seipsum excoiandum tradidit, *jam a se formosior ipso*. Qua similitudine, hoc festo, usus videtur pro concione Doctor Angelicus, dum sibi illud Ioelis 1. pro argumento assumpsit: *sicam meam decoravit*; quo intimus candor appareat, nam ut Greg. lib. 21. mor. c. 1. attendens ad virgas populeas, quas Iacob quondam decorticarat, ait: *corticem subtraxit, ut in his que spoliantur, intimus candor appareat*.

S. I.

Pellem pro pelle, & cuncta que habet homo, dabit pro anima sua, Iob. c. 2.

ARdentis plane in Sponsum amoris argumentum est, cum intempesta nocte sese è strato corripit tendella virginula, dilectum suum per omnes civitatis angulos quesitura, ut tandem inveniat, quem diligit anima sua, nulli eam labores, nullæ infidæ, nulla pericula à cœpto deterrant: invenerunt illam vigi-

a Ovid. l. 10 metam.

les, qui custodiunt civitatem, & vulneribus male exceperunt: *b percusserunt me*, inquit, & *vulneraverunt*, TULERUNT PALLIUM MEUM. Illam multis opprobriis saturarunt, & plagis cruentarunt; sed hæc omnia eam minime à fervore suo retardare poterant, unum erat quod remorari videbatur, pallio manum injectam; sed & hoc abjecto: *hand dubium*, inquit e Bernardus, *ut curveret expedita*, majoribus acta amoris incendiis, sponsum querere perrexit.

Nunc si lubet mecum, flagrantissimam Apostoli animam conferte, qui zelo Dei incensus, non per urbis dumtaxat, sed ultimas orbis oras dilectum suum, ejusque à gloriam solertissime quælit; sed & hunc invenerunt custodes: quinam hi? audi Theodoretum: per custodes civitatum & murorum, designatur tyranni, & Magistratus sæculi, à quibus Ecclesia dicit se, percussam, & vulneratam, in sanctis Martyribus, *sublatamque sibi pallium*, animis eorum, dem Martyrum nudatis, *corporeque* (ac corio) *ut pallio ab eis ablato*. Au non jure meritissimo horum fortissimus Christi Athleta, cum Sponsa exclamet: *percusserunt e me, & vulneraverunt*.

Ab Astyage millenis cataphracti milites in illum immissi, tam dire eum fustibus percusserunt ac vulnerarunt, ut nisi miraculo fuisset servatus, animam inter verbera exhalasset: *jam se formosior ipso*. Ut si quid mundani

b Cantic. 5. e Bernard. serm. 15. in Psalm. 90. d V. Giffen. in Cant. c. 5. v. 7. e Cant. 5. S. Vincent. festo S. Barthol.

pul-

pulveris adhæsisset, probe excussum nemo ignoraret: pelles enim verberibus concussæ, vermibus ac fordibus purgatæ, totæ nitidæ ac niveæ redduntur. Quæ mens, utinam & vobis injiciatur, dum pelles vestra morbis, maledictis, verberibus concutitur; tum vel maxime, omnis vanitatis pulveres, ac vitiorum sordes expurgari.

a Alterum quod ad instructionem nostram facit quam plurimum: Bartholomæus non unam pellem, sed trinam amore Christi dimisit; prima quam exuit, veteris hominis pelles fuit. Salutare hoc primum veritatis monitum sectatus: *estote prudentes sicut serpentes*; qui ut Hipponensis Antistes docet, *deposita tunica senectutem ponere, atque in juventutem redire perhibentur*; ad quorum astutiam inquit, nos imitandam Dominum hortatur, *gravat quasi pondus corii cujusdam, & quasi senella veteris hominis. Audi Apostolum dicentem: exuentes vos veterem hominem, & induentes novum.* Quod quemadmodum fiat, ex tanto Doctore discere juvabit: *quomodo exuo inquit, veterem hominem? imitare astutiam serpentis: quid enim facit serpens, ut exuat se per foramen angustum? Et ubi, inquis, invenio hoc foramen angustum? audi: ardua & angusta est via, que ducit ad vitam, & pauci sunt qui ingrediuntur eam, ibi ponenda est vetus tunica. Ibi avaro ponendus injusti fænoris gibbus, ibi ponenda vetus sarcina, ibi ebrioso ponendum*

a Triplex pelles exuenda 1. Pelles veteris hominis. Mat. 13 v. 16. *b* August. l. 8. de civit. c. 14.

abdomen, & vetus ebrietas, ibi superbix elatus vertex ponendus, *c* & *veteriosa superbia*, veteres inimicitix ponendæ, & veteres consuetudines potandi, fornicandi, jurandi, pejerandi, exuendi, si per angustam portam intrare, & in novitate vitæ ambulare velitis. Alit inveterati dierum malorum objicient: *d* *si mutare potest Ethiops pellem suam?* quasi impossibile illis foret, inveteratam, & jam quasi verum in naturam alteram, consuetudinem cavere; nam ut Hugo Card. *per nigredinem pelles Ethiopis, intelligitur eorum mala consuetudo.*

Verum enim vero, hoc cuique possibile esse per gratiam, irrefragabilis divi Hieronymi auctoritas, & ratio convincit, qui sic arguit eos, qui negant pœnitentiam, *hoc testimonio Ieremiæ. 3. v. 23. si potest Ethiops mutare pellem suam? utuntur adversus Ecclesiam, & tantam dicunt esse vel nigredinem, vel varietatem peccatorum, ut in candorem, & unius coloris pulchritudinem transire non possint: non attendentes hoc quod sequitur (& vos poterit is benefacere, cum didiceritis malum) quidquid enim dicitur, non natura est, sed studii, & propriæ voluntatis, que nimia consuetudine, & amore peccandi, quodammodo in naturam convertitur: sed hic quod hominibus, impossibile est, Deo possibile est, ut nequaquam AEthiops & pardus suam videantur mutare naturam, sed ille qui in Ethiope operatur & pardo, dicente Apostolo: omnia possum in eo qui me confortat.*

c Hieronym. in Iob. 39. d Ierem. 13. v. 23. *e* Hugo Card. in Ierem. c. 13 v. 23.

Quod ipsum manifestius declarat, & confirmat Commentar. in c. 3. Sophoniæ: *si notaverimus, ait, in omnibus scripturis, Æthiopes eos appellari, qui penitus in vitia sunt demersi; secundum illud quod in Ieremia legimus (si mutabit Æthiops PELLEM SUAM,) Æthiopicus ad meliora conversus spes erit nullumq; qui voluit agere penitentiam, a salute alienum fore. Vnde & prius anima pollutæ, & delictorum sordibus inquinatæ, Cant. 1. dicit: Nigra sum; & postea in sine Cantica Cantatorum, de eadem jam purgata, & lotæ per penitentiam scribitur: Quæ est ista quæ ascendit de albata? Moyses quoque, id est, lex Domini spiritalis, Æthiopicissimam de gentibus duxit uxorem. Quia & innumera penitentes animæ, quæ antea per enormia scelera Æthiopicæ erant, mutant pellem suam, & Sponsæ filii Dei ad lectæ sunt? Magdalena certe Æthiopicilla erat, hanc tamen jam alteram Mariam, Cælestis Sponsus dilexit. Mitto Marias Ægyptiacas, Pelagias, Thaidæ, aliasque, & alios quamplurimos. Vos quotquot adestis animæ Æthiopicæ, hodie pellem per penitentiam mutare potestis, si velitis. Peccatum omne belluinæ pelle regitur & involvitur. Te revoco, mi Lector, ad mundi cunas, & primi parentis nostri metamorphosim, dum veste candidissima originalis justitiæ exutus, induit a tunica pelliceas, & exuvias mortuorum animalium, ut foris pelle belluina contestaretur, quam intus animum cupiditate belluinâ deformasset. Ita etiamnum pec-*

a Gen. 3. v. 21.

cator belluinam pellem induit, aut ab immanitate ferociaque leoninam, aut à dolis fraudeque vulpinam, aut ab ingluvie atque insatiabili sanguinis siti lupinam, quodque omnium teterrimum, hanc sub ovina pelle circumferunt.

Leonina pelle quis non helleones illos indutos dixerit, qui tibi temulenti domum redierint, in liberis, in uxorem, in domesticos, horrendum in modum ferociendo, rugiendo, rabiem suam omnem effundunt, quorum oculi, jubæ, ungues, rictus, rugitus: omnibus terrori est? Hoc credo spectavit Aristophanes, dum Bacchum, Herculis iactat, Leonis exuvio, & clava obarmatum ad inferos descendisse commemorat; unde communis in vulgus paræmia profluxit *Bacchus Leonis exuvio indutus*. Eiusmodi salubriter Sapiens commonet, dicens: *b noli esse sicut leo in domo tua, evertens domesticos tuos*. Alios quoque complures sub leonina pelle indies videre est, qui cum stupidi, stolidi, omnium iguari, pigri ac inertes sint; tamen critati, ocreati, gladiati, Martem plenis buccis crepantes procedunt; quos Lucianus hoc proverbio scite notavit, dum dixit; *Afinus apud Cumanos* cui sua pellicis detrahenda.

Quemadmodum hospes ille Cumanos edocuit: afinus quispian pertæsus labores, abrupto loro in silvam aufugerat, ubi forte leonis exuviam repertum, corpori adaptat: atque ita ad Cumanos redux, pro leone se gerbat, homines pariter ac feras, pel-

b Eccl. 4. v. 35.

le & júbis suis territans. Cumque aliquamdiu regnasset hic personatus asinus, accidit ut homo peregrinus solerti ingenio, & multâ rerum experientia edoctus Cumas pervenerit, qui ut sæpe leones conspexerat, ilico advertit ex prominentibus auriculis, non leonem sed asinum esse, quem probe flutgatam, & exutum, reduxit, dominoque restituit. Interim risum non mediocrem, & fabulam concirabat omnibus Cumanis, asinus jam agutus, quos hic confictus leo, metu propemodum exanimarat. Illud in Thraones illos, & gloriosos milites exuvio leonis indutos apte cadet, qui chalybe accincti obambulant, de bello, de ignavia militum, de imprudentia Ducum, copiose disserunt, cum ipsi pro campo, cubilia terant: pro tubis, cytharas audiant: pro nidore tormentorum, pastillos redoleant: nunquam nisi cum gallinis, & perdicibus, decertare fueri: popello, ac imperitiæ Adolescentiæ imponere docti, verbo, & Proverbio: *Asini apud Cumanos*, atque ut tales ab omnibus explodendi, ex asininis auribus dignoscendi, exuviis suis exuendi, & quam vere asini, ostentandi sunt. Sunt & alii *potentes a saculo*, qui robore valent, & nervis, id est pecuniis, quæ non solum *nervus belli*, sed & politiæ, sunt, hoc Iudices corrumpere, leges invertere, pupillos opprimere, officia sæcularia, Ecclesiastica mercari, sibi ac suis aureos gradus sternere, obnitentes suppressere, æmu-

los pessundare, conterere, leonum instar conantur; quod si solæ vires obicem forte integritatis aut justitiæ repererint, astu vulpino callidè eniti moluntur, quos Lyfander digito *b* noravit, dum ait: *quia totum Herculem PELLIS leonis tegere requibat, partem vulpinae assusse*; quod poli. ci. it. b. Machiavelli disciplina educti atque edocti, æmulari solent, qui dum vimbas irrumperere nequeunt, astu vulpino inreperere confueverunt. De ejusmodi olim verissime Regius & Vates: *partes vulpium erunt, id est, inquit Hugo Cardinalis d: inter demones computabuntur & ponentur, & sicut se fecerunt demonum socios, & participes in culpa, ita etiam sunt participes eorum in pena.*

Alii hoc nequissimo sæculo homines versipelles, è dolis, & technis confuti, tori vulpes sunt, qualem aliquando sub pelle vulpina, omnibus manifestum dedit e S. Patricius: qui Deum exoravit ut Vereticū Regem Walliæ blasphemum, crudelem, subdolum, Christianæ gentis impostorem, hominem vulpinum, modo monstroso à facie terræ ejiceret, & Ecce inclinans Dominus aures ad vocem servi sui, prædictum tyrannum quodam die in medio fori stantem, circumstante multitudine suorum, subito in vulpem transformavit, & sub hac pelle, à conspectu omnium fugiens, nunquam in terra amplius apparuit. O si omnes qui satis

b Mariana de Rege instit. l. 2. c. 10.
c Psal. 26. d Hugo Card. in Psal. 62.
e Locelinus in florib. Hiberniæ. Nierenberg. hist. naturæ de miraculis in Europ. l. 2. c. 43.

oculis patent, pellem vulpinam circumferentes, sese è medio curiæ, è medio aulae, è medio Reip. proriperent, quam felices forent urbes, & regna, ubi ejusmodi vulpes exularent! S. Vincentius non exilio, sed atrociori supplicio tales multandos, & vivos excoriandos esse affirmat. oportet: *quit a, vos EXCORIARI, si habetis PELLEM leoninam superbia & vanitatis, humilicentus*: Idem de avaris: *si habent PELLEM VULPINAM, oportet excoriari. restituendo usuras, Job. ... ELLEMIRO PELLE, scilicet mala vite, usura, luxuria &c. PRO PELLE ANIMÆ.*

Alii denique, & quod miremini, Iudices sunt, legis periti sunt, prætores sunt, Pastores sunt, qui vere sub pelle lupina degentes, ingluviem suam, carne & sanguine viduarum, pupillarum, & subditorum exsatiant. Eminentissime præ ceteris purpuratus doctor: *b Nota quod est PELLIS fortuna, scilicet bona temporalia, de quibus Micheas c. 3. audite principes Iacob & dices domus Israel qui violenter tollitis PELLIS eorum desuper eis.* & paulo post, idem Propheta amarissime queritur: *comederunt carnem populi mei, & PELLEM eorum desuper eis EXCORIAVERUNT*; non tondent, sed deglubunt, & excoriant oves suas. Ejusmodi profecto e pœna rationis, vivi excoriandi sunt, quemadmodum Solymanus Turcarum Imperator, in proditorem, qui sibi insulam Rhodum tradiderat, animadvertit, huic

a S. Vincent. festo S. Barthol b Hugo Card. in Job. c. 2. pellem pro pelle. c Beyerling theat. tit. proditio p. 678.

crenim uiuo, pellem toto corpore detrahi iussit, atque ita excoriatum, in lectum fate conspersum, collocari, donec per atrocissimos cruciatus, animam violententer extorsit. Longe atrocius, peccatoris animus jam pelle exutus, apud inferos igne salietur d; igneus hic sal, teate Maldonato, ut semper urat, incorruptibiles servabit peccatores. Redemptor noster hos qui sub ovina lupinam contegant, in lege nova maxime grassantes, studiose cavendos admonet, dicens: *e attendite ab his qui veniunt ad vos, in vestimentis ovium, intus autem sunt lupi rapaces. f*

Speciosi PELLE decora

Intus Nerones, foris Catones. O si liceret detrahere, & PELLEM nitidus g qua quisq; per ora cederet, introrsum turpis! Quodque indignum, & maxime sacrilegum est, immaculatum agnum accedentes, agnum manu tractantes, agnum comedentes, lupi manent, nec pellem exuunt; quam ipsa lupamirando prodigio deponere docebit, ut ex Silvetto Giraldo memorat h Nierenbergius. Circa triennium ante adventum Comitis Ioannis in Hiberniam, contigit quandam sacerdotem de partibus Ultoniæ, in silva quadam pernoctasse: cumque ad igniculum, quem sibi sub ardore frondosa congererat, uno tantum comitatus puerulo, lucubrasset: Ecce lupus ad eos accedens, qui statim voce humana in hæc verba prorupit, securi esto te, & nolite timere, non enim

d Marci. 9. e Matt. 7. v. 15. f Horat. l. 1. epist. 16. g Horat. l. 2. Sat. 1. h Nierenb. hist. naturæ. de miraculis in Europa, l. 2. c. 42. pag. 440.

trepidandum vobis est, ubi timor non est; cumque ipsi tanto vehementius contemnatis animis obstupuissent, verba de Deo sacra subjunxit. Adjuratus tandem à sacerdote per Deum omnipotentem, & fidem Trinitatis ne eis noceret, sed quis esset ediceret, diserte respondit: de quodam hominum genere sumus ofsyrentium, unde quolibet septennio per imprecationem sancti cujusdam, Natalis scilicet Abbatis, duo videlicet, mas & femina, tam à formis quam finibus exulare coguntur: formam enim humanam prorsus exuentes, induunt lupinam; completo vero septennii spatio, si forte superstites fuerint, aliis duobus ipsorum loco simili conditione subrogatis, exuta pelle, ad pristinam redeunt tam patriam, quam naturam. Et mihi quidem hujus peregrinationis socia, non procul hinc graviter infirmatur, cui si placet, jam in extremis agenti, sacerdotale solarium, inruitu divinæ pietatis indulgeas. Quo dicto, lupum præcedentem usque ad arborem satis propinquam, Presbyter sequitur tremebundus: in cujus concavitate, lupam conspicit sub pelle ferina, gemitus & planctus humanos emittentem: quæ statim ut sacerdotem vidit, præmittens salutationem satis humanam, gratias etiam Deo retulit, quod in tali articulo, tanto eam solatio dignatus esset visitare, & sic usque ad extremam communionem, à sacerdote cuncta rite peracta sunt: quam cum & ipsa in viaticum sibi efflagitaret, atque eo sacerdos se carere assereret,

lupus qui parumper abcesserat, iterum accessit, ostendens ei parvulum librum manuum, & aliquot hostias consecratas continentem, quas more patriæ presbyter itinerans sub indumento, è collo suspensas deferrebat, obnixè rogans ne cælcste illud pabulum, eo articulo uxori denegaret; & ut omnem abstergeret dubietatem, pede quasi manu perfungens, pellem totam à capite lupæ detrahens, usque ad umbilicum replicavit, atque extemplo expressâ, quæ sub pelle latuerat, formam femine apparuit; quo viso sacerdos, obnixè postulantem, & devote susipientem, terrore magis quam ratione compulsus, sacra synaxi refecit. Quibus rite peractis, lupus summâ grati animi significatione, sacerdotem in viam rectam, qua pergebat, direxit. Utinam & vos inveteratâ iracundiâ, & ferociâ lupi hodie agnum susipientes, lupinam pellem exuatis, & vellere agni induamini. Ad hoc hortatur Petrus Cellensis Abbas in paucis pius & doctus, dum pellem oviculæ nuptialem vocat: qua nos indui vult, ut cum Bartholomæo ad nuptias agni admitti valeamus; *in PELLE ista*, inquit, *veniens ad nuptias non depellitur; sed intrare, & superius ascendere compellitur. Retribue igitur convivæ PELLEM PRO PELLE, oculum pro oculo, dentem pro dente, livorem pro livore, animam pro anima: quid enim pro te, aut tibi scire potuit Deus, quam ut animam poneret? vade ergo, & tu fac similiter.*

^a Pet. Cellensis in c. 22. Mat. b 2. Pells divitiarum.

a *Secundæ pellis*, quam Aposto-
 lis exuit, fuit pretiosa divitia-
 rum, ac rerum omnium tempo-
 raliū, de qua secundum textum
 literalem, & maxime proprium,
 Satan egit, dum dixit: *PELLEM*
PRO PELLE, & *cuncta quæ habet*,
dabit homo pro anima sua; quali
 diceret, inquit e Origenes: *corium*
pro corio; *CORIUM DIVITIA-*
RUM, pro corio corporis: *rem fami-*
liarem & divitias, *exterius CO-*
RIUM; *interius verò corium*, *cor-*
pus & ossa intelligens, *Corium*
quod non valde doleat, *rem fami-*
liarem, *corium*, quod valde doleat,
CORIUM CORPORIS; ac si dice-
 ret (Satan) quid magnum passus est
 Iob, *externo corio decoratus?*
tange interius CORIUM ejus, *id*
carnem ejus, *dolore affice*, & *con-*
tere, & *apparebit constantia eius*.

Idem prosequitur d Pineda:
 pellis nomine significantur ex-
 teria bona, quæ non censu-
 tur hominis propria: Latino e-
 nim vocabulo *pellis* ea dicitur,
 quæ separata, & detracta ab ani-
 mali & carne; *cutis* verò quæ ad-
 hæret carni, sic Apuleius: *Iudis*
de alieno corio; id est, alterius bo-
 nis, sic pelles quæ manus Jacob
 tegebant, e Corderius, ex Hebræo
 legit: *PELLEM SUB PELLE*, ad-
 ditque omnis generis opes signifi-
 cari, quæ per synechdochen *su-*
per-pelle appellantur, quod olim
 sub pellibus plerumque asserva-
 ri consueverunt: aut quod ma-
 ximæ divitiæ, pretiosis pellibus
 constarent, ut vestes, aliaque u-
 tensilia; imo & ipsæ *pecuniæ*, &
secundum pellibus f, & corio (un-
 de nomen habent) cuderentur.

a 1. Pellis divitiarum. b Iob. 2. c Ori-
 genes l. 2. in Iob. d Pineda in Iob. e. 1.
 e Corderius Job. c. 1. f Scoti Adagia sacra.
 veteris test. tom. 2, p. 2, in Iob.

Hanc pellem, homines liben-
 ter exuunt, ut pellem corporis
 servare queant; æger omnes o-
 pes, omnem supellectilem, in
 poriones quantumvis pretiosas,
 in chirurgos, in medicos consu-
 met, qui de corio ejus ludunt, ut
 corium corporis integrum con-
 servet; si quis de capite, de vita
 periclitatur, si de pelle agitur,
corium exterius, rem omnem fa-
 miliarem, pro corio interiori,
 hanc divitiarum pellem, pro pel-
 le corporis sui, ultrò infumet.

Si quis tempestate jactatur, in-
 teriori suæ pelli timeat, omnes
 opes, & merces quantumvis pre-
 tiosas, in mare præcipitat, ut do-
 ctissime g Origenes: *exemplum*, in-
 quit, *in nobis videmus: nam cum*
percutitur quilibet, *vel caditur*,
frequenter manum pro toto porri-
git corpore, & *dat CORIUM manus*
pro CORIO CORPORIS. *Et qui in*
mari navigant, *cum periculum*
passi fuerunt, *omnia quæ in navi*
habuerunt, *contemnunt*, *atque in*
mare projiciunt DIVITIAS, *EX-*
TERIUS CORIUM, *ut ipsi eva-*
dant, & *servent INTERIUS CO-*
RIUM CORPORIS.

Ex quibus omnibus manife-
 stum est, pellem hic significare
 opes, rem familiarem, & om-
 nem supellectilem, quam Bar-
 tholomæus omnino splendidam,
 amore Christi dimisit, seque
 omnibus divitiis, quibus afflue-
 bat, exuit: nam Petrus de Na-
 talibus Episcopus, in suo Sancto-
 rum catalogo, scribit Bartholo-
 mæum, Syrum fuisse, Regis-
 que Syrorum ex Patre Nepo-
 tem, solumque ex omnibus
 Apostolis, nobilitate præcla-
 rum. Idem sensisse vide-

g Orig. cit.

b

tur,

itur, disertissimus, ac divinissimus ille divini verbi præco, Vincentius, Ordinis Prædicatorum, luminare magnum, qui sic discipulos altercantes inducit, *a* *quis eorum videtur esse major.* Primo Petrus dixit, quid conrenditis inter vos? jam conclusum & decisum est quod ego: quia cum Christus, mihi promissit majoritatem vicariatus, & quod sum caput, cum dixit: *tu vocaberis Cophas*, quod interpretatur caput. Secundo dicit B. Andreas, quid dicis Petre, quod tu eris major? imo ego, *b* *erō major: quia Christus Salvator mundi, primo vocavit me.* Tertio dicebat S. Joannes, imo ego ero major: nam ego sum Virgo & vos habuistis uxores, & estis Carnales. Item venit alius, scilicet S. Jacobus major, & dixit: quid dicis tu Joannes, quod eris major? certe non eris: Ratio, nam ego sum primo genitus, ergo ero primus in Paradiso. Item dixerunt Jacobus minor Thadæus, & Simon: quid dicitis vos, quod eritis majores? certo non erit verum, imo nos: nam sumus Nepotes ex prima sorore Mariæ Virginis, ideo erimus majores. Item venit S. Matthæus, dicens: quid dicitis vos omnes, quod eritis majores? non credatis; & quid fecistis vos pro Christo? tu Petre dimisisti navem torquaram, & regia fracta, & ego dimisi plures pecunias, & multa alia bona temporalia, non est ergo

a S. Vincent. post Dominic. 2. quod feria 3. serm. 2. in fine.

facienda quæstio ultra; ergo ego ero major. Jam venit Philippus, dicens: ego ero major: nam ego fui primus Apostolus, quem Christus ore proprio vocavit, *Veni, sequere me*, ergo non est quæstio facienda ulterius. Venit S. Bartholomæus, *ha taceatis, non sum ego* DE GENERE REGIO? *ego ero ergo primus, qui sum magis generosus.* Deinde venit S. Thomas dicens: quid dicitis vos? & non sum ego Doctor? & jam vocor Thomas, id est abyssus scientiæ, & vos omnes estis rudes, & grossi nunquam didicistis literas, tacete. In posterum venit Judas Iscariotes, dicens: Et nonne ego sum procurator omnium, & ex manibus meis habetis vivere? jam estis mihi subditi, certe ergo ero major. Hi fuere Apostolorum stolidi discursus, priusquam virtute Spiritus sancti instructi, & confirmati ex alto; è quibus tamen patet, Bartholomæum genus suum jactare. Addit Sanchez, teste Hieronymo, illum se Christo adjunxisse in purpura, & habitu pretioso; ceteris vero discipulis id demirantibus, Salvatorem ei patrocinando dixisse, fore aliquando tempus, ut non purpuram dumtaxat, vestesque omnes, sed & pellem suo sanguine purpuratus exueret.

Profecto ubi sub tali Magistro, in schola paupertatis, hic discipulus erudiri cœpit, omnibus se expoliavit, idque *c* *pro pelle immortalitatis, & gloriæ:*

b Sanchez Royaume de Dieu l. 5. c. 10. in fine. *c* Hugo Card. in Job. c. 2.

Nosque ad imitandum excitans, Hugo Card. subdit : *pro hac ultima PELLE, debet homo dare omnem aliam PELLEM, & cuncta quæ habet.*

Quod si divitias liberis, statui, sustentationi necessarias, non abjiciatis; animum saltem exuatis necesse est, ut divitiæ vobis, in modum pellis separatæ à carne sint, non instar cutis adhærescentis; quales fuere pelliculæ, quibus Rebecca manus, & colla filii suo Jacob contexit: quæ citra dolorem exui poterant: non instar cutis pilosæ, quæ membra fratris ejus Esau tegebant, & intimis fibris adhærescebant; ut si pro justitiâ, pro fide, vel Deo sic volente, morte ipsa pellis hæc exuenda est, sine sensu, illam nobis detrahi patiamur.

s. 2.

Rursum circumdabor pelle mea. Iob. 19.

Tertia a pellis, quam gloriosus hic Christi Apostolus posuit, corporis fuit, quæ in supplicio, incredibili cum dolore, & inaudita feritate ablata est. Non dubitavit Chryostomus, Jobum, virum adamantinum, & omnium Christianorum pugilum speculum nuncupare; eo tamen non pertigit, ut cutem sibi tolli, auferrique cerneret: istud enim vero, inter gravissima quæ pertulit tormenta, summo animi sensu recenset, carne penitus consumpta, solam

a 3. Pellis corporis.

sibi pellem, quæ nuda tegat ossa, superesse: *b PELLI meæ inquit, consumptis carnis, adhæsit os meum.* At gloriosus Martyr noster, cum carne pellem quoque obtulit, & immani cruciatus, vivus, amore Christi sui excarnificatus est; seque victimam Deo obtulit; qui Levit. 1. jubet animali, primo pellis detrahatur in sacrificium offerendum: *detrahe Pelle, hostiæ artus, in frustra concides;* ut non tam dira à Poëtis ficta, quam hæc facta sint, dum sic Marfyam Satyrum flebiliter lamentantur.

c *Clamanti CUTIS est summos direpta per artus:*

Nec quidquam nisi vulnus erat, cruor undique manat,

Detestique patent nervi, trepidaque SINE ULLA

PELLE, micant vena; salientia viscera posses,

Et pelluentes numerare in pectore fibras.

Quæ omnia non tam Marfyæ, quam Martyri nostro, verissime conveniunt. Amoris Jonathæ in Davidem, sacræ paginæ istud in argumentum adducunt: *d Jonathas expoliavit se tunica sua:* quo factò, mystice Martyres, amore Jesu sui, propriis sese exspoliantes indumentis, designantur. Quo alludere voluisse videtur Ambrosius, dum non levis affectus significationem erga Magistrum, in discipulis agnoscit, qui sub ingressum in Jerusalem, *e straverunt vestimenta sua in via;* ubi

b Iob. 19. v. 20. c Ovid. l. 6. Metam. d I Reg. 18. e Ambr. l. 6. in Lucam.

b 2

sic

sic ait : *discipuli Domini, amictu se proprio corporis exuentes, inter adversa turbarum, viam tibi suo stravere Martyrio.* Quos inter Bartholomæus noster, suo sanguine purpuratus signanter elucet. Hujus æmulator egregius Joannes Nicomediensis, vir nobilis; cui, quod edictum duorum Imp. contra Christianos, pro zelo detraxisset ac decerpisset, cutis vivo detracta, superfusum cum sale acetum, ut ita in atrocissimo supplicii genere expiraret. Quid ad hæc vos : *Sponsi*

a Sponsi Penelopes, Nebulones, Alcinoique

IN CUTE CURANDA plus a quo operata juvenit?

Quibus omnè studium est *b pelliculam curare*, molliter vestire, laute farcire, cautè custodire, ne acus punctarum, ne ferri candentis præstrieturam *c*, ne morsum pulicis tolerare valentes. Interim te *pinguem & nitidum bene curata* CUTE compello, quis tunc tibi animi, & corporis sensus erit, dum horrendum illud vociferaberis : *PELLIS d nostra quasi clibanus exusta est?* Erit enim aliquando illud tempus, dum quam nunc *CUTEM e morti concesseris atra*, rursus indues, ut ea quantum hic in deliciis fuit, tantum subeat tormentorum. Ubi e contra, Apostolus noster, cum Jobo, ardentissimo desiderio exclamat : *f rursus circumdabor PELLE*

a Horat. l. 1. epist. 2. *b* Horat. l. 1. Sat. 2. *c* Horat. l. 1. epist. 4. *d* Thren. 5. v. 10. *e* Hor. Carm. l. 1. Ode. 26. *f* Job. 19. v. 26.

mea, & in carne mea, videbo Deum Salvatorem meum.

Quam pretiosæ hæc pelles, super omnem Regum purpuram, in conspectu Domini futuræ, quo splendore collustrandæ sint, paucis comprobabo, Exod. 26. v. 14. præcipitur Moyfi : *facies operimentum DE PELLIBUS ARIETUM rubricatis*; in quibus pellibus, Martyrum pelles, suo sanguine rubricatas, præsignari voluit Venerabilis Beda : *g Apostoli inquit, & Apostolicæ viri, PELLE ARIETUM sunt, usque ad Martyrium rubricati*: suo enim sanguine Ecclesiam operuerunt, ejusque fidem stabilierunt, adversus omnes ingruentes infidelium procellas. Et Augustinus tom. 4. l. 2. quærit, supra Exod. c. 108. *PELLIBUS arietinis rubricatis significantur Martyres Sancti.*

Sed præclarissimè, ac propriissimè ad rem nostram Petrus Abbas Cellensis qui ab opere Phrygio, similitudinem mutuatur, & puncturis nos, velut acupingi demonstrat atque una animat, ut sic pungamur, & pingamur : *h subigatur corpus in pœna, jejunii materetur, verberibus læsetur, equuleo distendatur, gladio trucidetur, crucis supplicio affligatur. In PELLE morticina, potius scribuntur ista ad meritum Corona (ut in charta pergamena fieri solet) quam insignuntur pro delicto culpe.* Et paulo post : *quo tortor acutus pungit, eo decentius PINGIT PELLEM carnis meæ, quæ est una de PELLIBUS Salomonis. PUNCTURA tua, est mihi PICTURA.* Ingenioso illud sym-

g Beda. l. 3. tabern. cap. 3. *h* Petrus Cellens. l. 1. de conscientia.

bolo expressit is qui cœlestem gemum pellem, aliamve matrem probè tensam, acu pingentem oculis subiecit, & quasi suo valore gloriaretur, hoc lemmate ludit: a *Dum PUNGOR, PINGOR. cede ergo PELLEM, ut PINGAS cum PUNGIS: pungendo enim & PUNGIS, & PINGIS.* Vidit quandoque in sacris infulis, in pretiosis Regum, Principumque paludamentis, quibus inaugurari solent, varias effigies, auro, gemmisque distinctas; sed nulla adeo artificiose, ac pretiose expressa figurâ; aut pictura, quam hac puncturâ: *b extendit in supplicio PELLEM; sed tunc magis apparet figura picti:* Figura Bartholomæi, figura Sebastiani jaculis confixi, figura & pictura Christinæ, Martinæ, aliarumque Virginum, quarum pelles mille telis, ac stilis terebratæ fuerunt.

c Julius Fabius de vitiosis affectibus edocandis disserens: Deus inquit, non ut pictor agit, sed ut Phrygiæ; pictor tabulam politam, aut liminam cupream, in partes non fecat, non comminuit; sed eos colores, artificiose penicillo illinit, ut omnibus pictura placeat, omnes eam mirentur, & laudent. At vero Phrygiæ, telam sericam, holosericam, Attalicam innumeris puncturis perorat, conscindit, particulas unioibus, & gemmis distinguit; hæc opus elaboratum, & pretiosum. Deus ab orbe condito sic egit, tot centena millia suorum, distendi, dispungit, mutilari, lacerari, secari per-

misit. His discussa capita, his confossum pectus, his discerpti artus; illi patibula, rosas, cruces, corporibus cruentis vestierunt; isti membratim lacerati, belluis objecti, telis confixi, plumbatis contusi, flagris & taureis concisi, membratim dissecti: quorum lanienæ ingemiscens Paulus: d *Selli sunt, inquit, lapidati sunt, in occisione gladii mortui sunt.*

En quomodo noster hic Phrygiæ, telam optimam in particulas conscindat: venustum hoc opus totum, ac perfectum, supremo die spectabimus, unde sic Belgicus Poëta cecinit:

Die hier het wit Satijn door:
steken en doorkerben /
Sien wel/ dat sy hier door het
selve niet bederven:
Want soo des meesters hant
van steken maer outhoudt /
De wond is gaef en heel/ de
steke blinkt van 't gour,
O mensche! wie ghy zijt/ en
toont u niet r'onvreden /
Als Godt doorwondt uw hert
met druck en swarigheden /
't Is niet tot u verderf; siet/
Godes wonder-handt
Genect oock als hy quetst/ ver-
koelt oock als hy brandt.

Denique ne hic longior sim, triplici Martyrio Bartholomæus insignis existit pelle exutus, in crucem actus, tandem capite plexus est.

Andræas Cæsariensis illud Matth. 10. 34. *non veni pacem mittere, sed gladium,* intelligit de eo, quo Martyres percuterentur. Plus controversiæ inter sa-

a Petrus Cellesi, etc. b Petrus Cellesi, etc. c Fabius de mortif. cap. 22.

d Hebr. c. 11. v. 37.

ros interpretes est, super illo Lucæ 22. v. 36. ubi adhortatur Christus discipulos, ut vendant tunicam, & emant gladium: *sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram, & qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.* Cur emere nos jubet gladium, qui ferire prohibet? cur haberi præcipit, quem vetat educi: duos illi statim Petrus obtulit gladios; & tamen jubet recondi, & reprehendit: *qui acceperint gladium, gladio peribunt.* Quos ergo gladios, pretio tunicæ emi imperat? mysterium exponit Ambrosius l. 10. in Lucam: *est gladium Passionis: ut exuas corpus, & immolata carnis exuvie, ematur tibi corona Martyrii;* quam sibi gloriosus Apostolus emit, hoc unico motivo fortissimi vatis inflammatus: rursus a *circumdabor PELLE mea*; longe alia, impassibili, incorruptibili, agili, illustri induendus; nam ut b Bellarminus ex Augustino c probat: Martyres ea corporis parte, in qua supplicia pertulerunt, signa virtutis pretiosissima, & venustissima prælaturos: quid igitur, inquit, erit videre *S. Bartholomæum, cui PELLIS à toto corpore detracta*

a Iob. 19. b Bellarm. de æterna felicit. l. 4. cap. 5. c August. l. 22. de Civit. cap. 20.

fuit, cernere toto corpore ita illustrum, ut omnem purpuram quantumvis pretiosam, superare videatur?

Plus dico, & concludo, cum doctissimo Pineda, qui expendens illa verba Jobi, ulceribus pleni: rursus *circumdabor PELLE mea*, ait: quantus erit totius corporis B. Job splendor? pulchritudo quanta? si profanie ista *fœtidissima, qua totum corpus respersum fuit, & pro immundis ulceribus, & acutissimis omnium membrorum cruciatibus, illius corpus postea illuminatum, quibusdam quasi guttis lucis, & stellis vermiculatum erit.* Quæ si corpori, totique pelliculi, qua invictissimus Christi Athleta rursus induendus, accommodemus, non modo illuminandum, & guttis lucis aspergendum; sed ut Agathonis verbis utar, *divini solis purissimum radium*, imo alterum Solem, non injuria assererimus; quod spectasse visus est, qui audita atrocissimâ Apostoli hujus laniena, felici nominis omine, cum gemitu exclamavit: *Bartholomæus, d Ab! Sol beatorum!* nunc quidem purpurea sanguinis nube, sed rubore tuo, serenitatis æternæ præfagus es.

d Anagramma.

FESTUM
 NATIVITATIS SANCTISSIMÆ
 VIRGINIS MARIÆ.

Quæ est illa quæ progreditur quasi AURORA? Cant. 6.

SOLI panduntur amori.

A R G U M E N T U M.

IAm longâ quinque sæculorum revolutione, genus humanum cœcâ caligine, & alta nocte conspectum jacebat, dum tenebris AURORA fugatis, exoriri visa, solem nobis justitiæ protulit, atque uberrimam cœnâ

lætitia, & gaudiorum segetem, progerminavit. Ut non injuria hac optatissima luce, omnium fidelium corda, velut florum sinus, SOLI *pendantur ameri*, omnium ora resonent: *Nativitas tua, Dei Genitrix Virgo, gaudium annuntiavit universo Mundo.* Hæc nobis natæ Virginis festivitate, quam exultandum sit, docuere gentiles, quorum ritus nos aptius ad mores deducemus, & qua ratione quisque vestrum natalem suum celebrare debeat, edocebimus. Splendidum quidem illi Natali suo die convivium instruere, candididis convestiri, munuscula in plebem elargiri, aliqua benevolentia, ac munificentia signa exercere consueverunt: eadem & nos æmulabimur, splendidissimo mense Domini convivio nos reficiendo, albis per sacram exomologesim induti, pauperibus ea luce liberaliorem stipem elargiendo, aliisque pietatis operibus, exemplo Sanctorum, ac virorum Principium vacando, nostrumque natalem terris, & cœlis dignum celebrando. Quare omnes sub calcem orationis meæ commonebo, ne dies encæniorum, qui Divis Natales sunt, petulantia, temulentia, luxu, luxuria comburant; sed debito honore, & pio cultu prosequantur.

- §. I. *Nativitas tua Dei Genitrix Virgo, gaudium annuntiavit universo mundo.*
 §. II. *Vani ac prophani in natalitiis gentilium ritus, ad pios & sanctos referuntur, ut Natalis Beatissimæ Virginis quam devotissime celebretur.*

F E S T U M

SANCTISSIMÆ VIRGINIS

MARIÆ NATÆ.

Quæ est ista quæ progreditur quasi Aurora?

Cant. 6.

Vetus illa quondam & solemnis apud Thraciæ populos viguit consuetudo, natalem suorum fletu & lamentis prosequi, atque cum quo primum in lucem editi, lachrymarum nube diem involvere; quem morem etiam in barbaris ut sapientissimum, Doctorum maximus comprobavit: *a* *audenter pronuncio, quia principium vitæ hujus, initium dolorum est: sicut Philosophi hoc non ignorantes, qui in exitu pueros lugebant, in morte autem gaudebant: hoc significantes, quia homo ad LABOREM NASCITUR, ad quietem moritur.* Nascitur homo ad laborem, ad dolorem, ad metum: nascitur ad calamitates, ad morbos, ad miseras mille, & cruciatus. *b* Medicorum Princeps Galenus centum & duodecim contrarias affectiones, seu morbos, in uno oculo notavit, & *c* Plinius non dubitavit asserere, morborum trecenta esse genera in humanâ vitâ, hoc est innumerabilia. Atque ipsâ quotidianâ experientiâ videmus, febrium agmina furibundo impetu in miseros mor-

tales, velut in Scopum omnium calamitarum irruere. Unde perire sane graviterque, qui humanæ imbecillitatis venam attingerat, pronuntiavit: *d* *quis non agrotat in hac vita? quis non longum languorem trahit?* NASCI in hoc corpore mortali, incipere agrotare est, incipere mori est. Sic enim alibi quærit & queritur: *e* *nescio an in vitam mortalem venerim, an in mortem vitalem.* Fuerunt qui in ipso utero, lucis timorem, & mala obventura fletibus indicarunt: nostris his paucis annis, ait celeberrimus Historicus *f*, auditus est infans in hac ipsa urbe Vratislavia, nondum natus flere, homo in omni sua vita postea miserimus. Flens in utero alter editus est, teste Fabricio, qui hunc & versibus illustravit, & baptismo adstiruit. *Quæ* naturæ prodigia ac præfagia frustra sectamur, cum vix ultro soluti, elata voce infantes, noctes atque dies flentes & ejulantes, fati testentur in vallem se lachrymarum, in locum flentium expositos, suarum miseriarum vates ac præcones esse, eodem contestante Augustino: *g* *dum infan-*

a S. August. lib. de Visitat. infirm.
b Galenus in introduct. *c* Plin. l. 26. cap. 2.

d August. in Psal. 132. e lib. confess.
f Nierenberg. hist. nar. l. 3. cap. 23.
g Aug. lib. 21. de Civit. cap. 14.

ria inquit, non à visu, sed à fletu
 ORDITUR HANC LUCEM, quid
malorum ingressa sit, nesciens pro-
phetat quodammodo. Quare ve-
niò quisquam mirabitur, si beni-
gnissimus Dominus ut vult gra-
visissimus author Hugo Cardina-
lis: a ideo Lazarum plorat quia
revocaturus erat eum, ad arum-
nas presentis vitæ, ad pericula, ad
discrimina tum corporis tum a-
nimi, & mille mortes undique
imminentes: collacrymavit his
propemodum verbis utens: eum
qui in portum jam appulerat, rur-
sus ad fluctus procellas voco, eum
qui jam coronam consecutus erat,
ad certamina rursus duco; b adeo
ut si omnia quæ hominibus in hac
vita devoranda sunt, oculis sub-
jicerentur, verissimum illud Se-
neecæ (qui è canus ceu senecio un-
de nomen traxit in lucem edi-
tus) judicavit: d nemo vitam acci-
peret, si daretur scientibus.

Potentissimus ille divitiarum
 opulentia, & miseriarum
 tolerantia Jobus, cum videret
 diem natalem suum, tandem a-
 liquando tot filiis, tot clientibus,
 tot segetibus, tot facultati-
 bus funestum ac fatalem fuisse,
 facere non potuit quin exclama-
 ret: *pereat dies in qua NATUS*
sum! dies quæ mihi vitam attu-
lit, tam multis ademit; pereat
dies illa, quæ annua recordatio-
ne, filiorum funera facit oculos
obversari! quæ tam amplæ nu-
merosæque familiæ, una luce
parentavit! Ambrosius de fide
Resurrect. d clamat Job: pereat
dies in qua NATUS sum: cogno-
verat NASCI MALORUM omnium

a Hugo Card. in cap. 11. Ioan. b I-
 sidor. Petrus c. 2. ep. 173. c Lipsius in
 vita Senecæ. d Seneca de brevitate vitæ.
 e Job. cap. 3.

esse principium & ideo diem qua
 NATUS est, petre optavit, ut tol-
 leretur origo incommodorum. Jo-
 bus, quem Chryostomus adama-
 nantinum vocat, expressum in
 terris divinæ patientiæ simula-
 chrum, sibi non potuit imperare,
 quin illum diem devoveret,
 eumque expunctum vellet è
 mentibus anni, & à reliquorum
 dierum ordine exauctoratum;
 potissimum autem teste f Grego-
 rio, diem illum detestatur &
 execratur, quo in peccato concep-
 tus & natus est. Mitto hic gra-
 vissimum veteris Origenis testi-
 monium, qui hom. d super Le-
 vit. ait: *nemo ex omnibus San-*
ctis invenitur diem festum vel
convivium magnum egisse, in DIE
NATALIS FILII, vel filia suæ;
 non alia de causa quam quod lu-
 cem hanc ingressi, terribilissima
 peccati umbra involuti, etiam-
 num horrorem animo concipiant,
 diemque illum natalem,
 quo numinis hostes exsistere, ut
 maxime teralem ac exitialem
 detestantur. Atque g ipse Job
 inquit, *odio carnalis hujus vitæ*
ad ductus, pro celebratione DIEI
NATALIS sui, eum maledicit, quia
peccatorum & delictorum princi-
pium. Quid quod illi ipsi, qui
natales tuos omni lætitiæ ac te-
stivitatæ significatione celebra-
runt, novo scelere contamina-
runt & humano sanguine cruen-
tarunt, ut recte notavit Hiero-
nymus: h nullum alium inveni-
mus observasse DIEM NATALIS
SUI, nisi Herodem & Pharaonem;
ut quorum erat pars impietas, esse
& una solennitas, Pharo inter
natalitias epulas, pistorum Prin-

f Greg. l. 3. mor. c. 7. g Origen. l.
 3. in Job. h Hieron. lib. 2. in Matth.

cipem

cupiem evocat ex ergastulo, non libertate donandum, sed morte mulctandum; ut quæ paulò ante gula regias dapes condiebat, tunc in fetore, laqueo frangetur. Herodes vero inter natalitias choreas, caput illud, cœli rubam, orbis tonitruum, divinitatis oraculum, caput Ioannis Baptistæ, quo major in orbe non surrexerat, à cervicibus revulsam, donabat mulierculæ saltatrici: ut quæ intra chorum saltando, quantum præmium promeruerat, caput illud reportando, omnes pietatis metas transfileret. Originem audite a: *invenimus in veteri testamento, Pharaonem Regem Egypti* DIEM NATALIS sui cum festivitate celebrantem; in novo vero testamento Herodem: uterque tamen eorum, ipsam festivitatem natalis sui, profusione humani sanguinis cruentarunt: Ille enim præpositum piscorum, hic Sanctum Ioannem Prophetam obruncavit in carcere. Nec porro mysterio caret, Herodem die suo natali, cœnam potius celebrasse, quam prandium: b *Herodes natalis sui cœnam fecit.* Recte cœnam, ut tenebris cum, & nocti æternæ natum scires; acute illum perstringit Chryzologus: c *Herodes NATALIS sui cœnam fecit: bene cœnam, quia non luci sed tenebris addictus est hic NATALIS, in quo noctis filius natus est, non diei.* Pergit cœnam hanc nocturnam, & maxime obscœnam, cui ab inferis tenebriones interfuisse asserit d M. Basilius, execrari: *tandem aliquando natalium Herodis tempus instabat, splendidaque luxuriosi Regis erat mensa, &*

convivium Regis luxu noctis insigne: in quo ebrietas bacchabatur, & demonum fraternitas, NATIVITATIS festum ducebat. Et hos natales quis gaudio, tripudio, hilaritate omni celebrandos existimavit? atque hac etiam nostræ tempestate istiusmodi festa natalitia quis instauranda arbitrabitur? quæ utinam non instaurarentur, & humano sanguine non rubescerent. Multa, inquit Chryzostomus, e etiam nunc huiusmodi symposia celebrantur, in quibus etsi Ioannes non interficiatur, Christi tamen membra dilaniantur; etsi non adsit Herodiadis filia, tamen adsit Diabolus. Christi enim membra dilaniantur, dum invidio ac maledico dente, fama & vita proximi supermensam discerpitur, & humanis carnibus saturantur; à quibus epulis abhorreret moneret Sapiens, Prov. 23. *noli esse in convivio potatorum, nec in commessationibus eorum, qui carnem ad rescendum conferunt.* Quid est hic carnes comedere, quærit peracute Richardus Victor: nisi aliena infirma maledico dente lacerare? qui enim alienam vitam libenter rodunt, qui derogationibus libenter servant, qui proximorum infirmitatem delibabiliter carpunt, quid aliud quam carnes comedunt? ut ille quevebatur Psalm. 26. *appropiant super me nocentes, ut edant carnes meas; de quo & Paulus Galatas monet: si invicem mordetis & comeditis, videte ne ab invicem consumamini.* Nec filia Herodiadis deest, ubi salax & lasciva filia Gladio linguæ non unum Joannem jugulare consuevit. Quin potius: f

a Orig. hom. 8. in Lev b Marci 6. v. 11.
c Chrysol. serm. 174. d Basilius orat. 18.

e Chryzost. in Matth. hom. 49. de S. Ioan. Bapt. f Tibull.

dicamus bona verba, venit NATALIS ad aurus.

Domitianus inter natalitios ludos quingentos supra duo milia, gladiatores extraxit in arenam, qui plagis utrimque positus, & repetitis immaniter se conficiebant, donec ad unum, omnes crudelissime trucidati corruerent, ut unius tyranni vita plurimorum hominum sanguine pasceretur. O impietas! quid crudelius quam quo die primum lucem aspexeris, eodem alios luce privare! O Principes uatos in perniciem populorum! O natales Regum humano sanguine cruentos! Innocentum morte funestos! O natales mortalium omnium lachrymis, lamentis, corporis animique calamitatibus infestos! *dies Regis nostri: ceperunt Principes furere à vino.* Osez 7. Verum enim vero alia vobis hodierna die, festa natalia celebranda propono, nulla peccati nube obfuscata, nullo sinistro augurio funesta, sed festiva prorsus ac serena, superis, inferis, Deo ac hominibus perjudicanda. Hodie natalis est Virginis toti orbi vitalis. a *Hodie NATALEM Beatissima Virginis Matris celebramus de qua vita omnium accepit NATALEM. NATA est hodie Virgo de qua salus omnium voluit nasci: ut natus ad mortem, daret ad vitam posse ressassi.* Unde B. Petrus Cardinalis Damiani exclamat: *b merito ergo hodie profusus gaudiis totus usque terrarum orbis exultat: merito universa Sancta Ecclesia NASCENTE Sponsi sui Genitrice,*

a Guerriens sermon. 1. in Nativit. B. Virg. b B. Petrus Damiani serm. 2. in Nativit. B. Virg.

ut ita præ gaudio dixerim, Fescennini carminis laudes alternat; cujus lætitiæ segetem, & gaudii materiam uberrimam, prolixius profequemur.

S. I.

Nativitas tua Dei Genitrix gaudium annuntiavit universono mundo.

Prodigia & portenta, subinde etiam vaticinia, magnos Heroum ortus, ac Illustrium personarum natales præcessere; quo die Plato Philosophorum Sol ortus est, aureum imbrem de cælo cecidisse, veterum monumenta testantur. Nondum natus erat Pericles Elympius, & jam Græcos vel nominis sui umbrâ terrebat. Cyri gloriam ex eo coniecisse narratur Astyages, quod ejus Mater sibi dormienti, visa esset ex se palmitem fundere, quo tota latè Asia regeretur. Theodori ortum Deus præsciri voluit per Stellam, in sinum maternum lapsam. Præclaram illam re & nomine claram, mater in lucem editura, de partu sollicita, dum ante Christi è Cruce pendentis effigiem ardentius peroraret, hænc vocem audire meruit: *c ne paveas mulier. salva enim lumen quoddam paries, quod ipsum mundum clarius illustrabit; quo edocto oraculo, natam infantulam Claram appellari voluit. Longum esset S. Aviti, Swiberri, Caroli Borromæi, aliorumque divorum ortus; cælestibus flammis condecoratos, eorumque cunas divinis radiis undique circumfusas, narrare, unum scri-*

c Sedulius in Scraphica Histot.

prorum

ptorum Cæsarem induco Baro-
 nium *a*, in prævio suo ad anna-
 les apparatu: magna quidem &
 per omnia admiranda, quæ nec
 „ verbis satis dignè persequi ul-
 „ li possunt, præcessisse Nata-
 „ lem Dei Genitricis Mariæ,
 „ non puto adeo angusti pecto-
 „ ris & emotæ mentis reperiri
 „ hominem, qui non intelligat,
 „ si mente revolvat, atque ani-
 „ mo expendat, tot tantaque
 „ servis Dei ante ipsorum or-
 „ tum impartita divinitus pri-
 „ vilegia. Quis enim apud se re-
 „ petens quæ Samsonis, Samue-
 „ lis, Hieremiæ, & Joannis Ba-
 „ ptistæ natalitia præcesserunt,
 „ mox non firmiter credat, non
 „ tantum illis non caruisse Dei
 „ Genitricem Mariam, sed lon-
 „ ge amplioribus, augustiori-
 „ busque ornatam, auctam esse
 „ muneribus? Ac quis abjectè
 „ nimis, atque adeo humiliter
 „ de Deo sentiens; eum plura
 „ atque majora largitum ser-
 „ vis, quam Matri, & amico
 „ sponsi, quam sponsæ, mente
 „ captus dixerit; equis enim
 „ illam & sacrorum Prophetarum
 „ oraculis prænuntiata, mani-
 „ festis veteris Testamenti typis
 „ præfigurata, atque illustribus
 „ in matronis adumbrata, mille
 „ denique Sanctorum Patriarcha-
 „ rum votis, ac desideriis expeti-
 „ tam fuisse inficiabitur? Hæc a-
 „ liaque cœlestia Virginis nasci-
 „ turæ prodigia, ac præfagia, qui
 „ volet, videre poterit apud P.
 „ Posam de Beata Virgine p. 2,
 „ t. 7.

b Summus olim Sacerdos San-
 ctuarium ingressurus, defere-

a Baron. in appar. n. 40. *b* Exod. 28.

bat extremum vestis Sacerdo-
 talis limbum, sive institam, aut
 fimbriam tintinnabulis distin-
 ctam. At quot putatis ea fuisse
 tintinnabula? consulte e Cle-
 mentem Alexandrinum, & in-
 venietis fuisse trecenta sexagin-
 ta sex, quot dies in anno nume-
 rantur: ut significaretur singu-
 lis quibusque diebus, voces &
 clamores exaudiri, quibus auro-
 ram hanc invocabant, & tandem
 aliquando orbi illucescere exoptabant. Hi nempe, teste *d* Richardo à S. Laurentio, *observaverunt si quando hanc auroram aspicerent, sic ubi apparet, si usquam sui profertur indicia; Simeon vero, Elizabeth & Anna, qui velut in puncto jam crumpentis Auroræ constituti, non solum ipsam, sed & filium suum videre, ardentissimè gestebant.*

Subtilius hæc ac sublimius à
 Theologis comprobantur: qui
 docent veteris legis Patriarchas
 ac Prophetas, suis ferventissimis
 desideriis, ac inflammatis præ-
 cibus Deum exorasse, ut orbis
 redemptionem maturarit. Tes-
 tes habeo Doctorum Principes,
 Seraphicum Bonaventuram, &
 Anglicum Thomam: hic 3. p.
 q. 2. art. 11. sic ait: *ex congruo
 meruerunt Sancti Patres incar-
 nationem, desiderando & petendo.*
 Alter vero in 3. dist. 4. art. 2.
 q. 1. *Sancti Patres flagrantissimis
 desideriis, meruerunt de congruo
 Incarnationis ACCELERATIO-
 NEM.* Unus instar omnium sit
 vir ille desideriorum, de quo sac-
 cræ paginæ loquantur: *e ab exor-
 dio precum tuarum egressus est ser-*

e Clem. Alexand. lib. Strom; *e*
d Richard. à S. Laur. de laudib. B. Ma-
 riæ l. 7. pag. 464. *e* Daniel, cap. 9.

mo; ego autem veni ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es, septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum, ut finem accipiat peccatum. Quin & aliorum post Danielem, Patrum orationibus ac meritis, dies illi magis abbreviati sunt: Simeoni etenim cœlitus promissum est, a non visurum mortem, nisi videret Christum Dominum: non quod miraculosè vita ei prolongata sit, sed quod in ejus gratiam, Deus incarnationem accelerarit. Similiter de Anna Vidua sentit b Ambrosius: talibus fuisse moribus, ut digna fuerit Salvatorem omnibus nunciare. Præ his tamen omnibus, Virgo Maria Regem sæculorum, filium altissimi, properare, festinare, currere fecit instar gigantis: unde inquit Rupertus Abbas vox Dei ad Mariam optantis, desiderantis festinantis est, illa Cantorum: c surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea; quibus eam ita accelerare velle declarat, ut instar columbæ (quæ inter volucres celerrima) pernicii penna advolare desideret. Hoc nemo quisquam mirabitur qui attenderit, quid e ipsa aliquando Sanctæ Mechtildi affirmavit: d Deus me in tantum super omnem creaturam dilexit, ut amore mei multoties pepercerit mundo, & antequam nata essem, ipse etiam ex amore nimio ANTICIPAVIT NATIVITATEM meam; Redemptor noster e desiderium collium æternorum, non tam arden-

ter desideratur, quam venire desiderat. Incredibili veniendi ad homines inflammabatur desiderio, non quidem ab heri, & nudius tertius, sed jam inde à prima orbis molitione, quando fabricatus est auroram, id est teste Richardo, Mariam, & ex ea Solem. Imo ab ipsa æternitate, adeo ut in quoscunque annos, dies, horas, vel momenta differretur, ipse quodammodo affligi, & torqueri videretur. Æternum Patrem Regius Psaltes allocutus: distulisti, inquit, g Christum tuum. Quid causæ, exponet Euthymius: p. 1. tit. 77. olim ante mundi constitutionem predestinata fuerat incarnatio Dei, verum usque ad Sanctissimam Mariam, nondum incarnatione digna inventa eras officina; que simul atque est inventa, tum demum incarnatus est. Ubi tandem Virgo nata est, quo pacto venit? h Saliens in montibus, in mortem saltantium, tripudiantium, exultantium, choreas celebrantium; quod ipsa Regina Cœli, servæ suæ Mechtildi aliquando significavit, quantum in hoc ortu Deus gavisus fuerit, dicens: i in mea nativitate in tantum exultavit, ut ex abundantia sui gaudii cœlum & terra, & omnis creatura, licet tamen nesciens exultaret. Exultavit ut gigas ad currendam viam, ubi solerter observandum, dum f nitido patefecit ab ortis

Purpureas AURORA fores &
plena rosarum

a Luca 2. Aldrete de incarn. disput. 28. sect. 7. Suarez 3. p. q. v. disp 10 sec. 6. b Amb. l. 2. in Lucam. V. Nieren. hom 43 de Nativ. B. Virg. c Cant. 2. v. 10 d Mechtild. l. 1. tit. de Nativit. Virg. e Gen. 49.

f Psal. 73. Rich. à S. Laur. de laud. Virg. l. 7. pag. 465 & Damian. ser. in Assumpt. g Pf 88. V. Petavium Theolog. dogmat. tom. 4. de incarnat. l. 2. c. 7. n. 6. h Cant. 2. i 6. Mecht. D. l. 1. f Ovid. 2. Metam.

Atria, soli seu Phæbo properandum esse :

lungere equos, Titan velocibus imperat horis.

Nil est quod illum distineat aut remoretur.

Luctam illam quam olim Jacob per noctem habuit cum Domino, diremit ille dicens : *a dimitte me, jam enim ascendit aurora.* ^bHailgrinus Cardinalis Sabiniensis hic : Jacob, ait, figurat sanctos Patres, qui sub veteri Testamento precibus & lachrymis, quasi duobus brachiis, ut tangitur Osee 12. ubi agitur de lucta Jacob, nitebantur à Deo extorquere incarnationem Unigeniti sui : quorum cœtui respondetur, quasi in ortu Mariæ: *dimitte me, jam enim ascendit aurora.*

Quare nemo quisquam mirabitur,

Si Mariæ nascenti,

Læritiæ causam maximam, assignat Ecclesia, dum nobis ante hac in tenebris & in umbra mortis sedentibus, aurora exorta est, quæ solem nobis optatissimum produxit. NATIVITAS TUA *Dei Genitrix Virgo gaudium annuntiavit universo mundo : ex te enim ortus est Sol justitiæ, Christus Deus noster.*

^c Populi septentrionales sex menses in crassa ac continua nocte versantur : reditum Solis avidissimè præstolantur ; hinc in jugis montium excubias habent, ut albescente cœlo festo

^a Gen. 32. ^b Hailgrin hic. Richard. à S. Laur. de laud. Virg. l. 7. p. 468. ^c Plin. lib. 4. cap. 12. Solinus. Marol. Canic. tit. meteor. pag. 26.

tubarum sono, incolis auroram denuntient ; acerbius atque luctuosius, ubi perpetua nox est, atque hi populi prope Bosphorum Cimmerii vocantur, de quibus Cicero lib. Academ. 8. *Cimmeriis aspectum Solis, sive Deus aliquis, sive natura ademit.* Hæc & gravissimorum & sanctorum Patrum sententia est : nam Magnus Basilus *d* inter suas epistolas connumerat quandam S. Gregorii Nazianzeni ad se scriptam, c cum in Ponto degeret, quæ sic habet : *Ego tuum Pontum admirror, & Ponticam tenebrosam sterilitatem & desideratum Solem. O Pontici Cimmerii, & sole carentes, & non tantum semestri nocte condemnati, quod sane de quibusdam proditur ; verum noctem unam longam, omnem vitam habentes, & revera umbram mortis.* Haud aliter humanum genus, vesperilionum aut noctuarum instar, non menses, sed annos, & lustra, & sæcula, in crassa scelerum nocte palpitabat, quia ut *e* Isaïæ ostensum : *tenebræ operiebant terram, & caligo populos ;* in quos merito cadit illa *f* Lactantii exclamatio : *O montes Cimmerii tenebris atriores.* Quanto putas gaudio, plausu, exultatione ac festis canticis Pontici illi, & Cimmerii, exorientem lucem salutatent ? nos ipsi post brevem noctem experimur, aurora illucescente omnia hilarescere, flores sese pandere, aviculas cantu aëra mulcere, prata ipsa ridere, morbosos alleviari, mortales omnes reviviscere videntur. Quod si hæc fiunt, inquit Cardinalis

^d Basil. epist. 21. ^e Isaïæ. 60. ^f Lactant. lib. 4.

„ Bellarminus , a cum quotidie
 „ aurora ad nos revertatur, quid
 „ fieret si forte aliquando con-
 „ tingeret, ut Deo sic providente,
 „ per unam aut alteram hebdo-
 „ madam, noctem perpetuam
 „ haberemus, nec sciremus quo
 „ demum prodigio detentus re-
 „ dire ad nos, & orbem nostrum
 „ Sol illustrare non posset? quid
 „ obsecro ageremus? qui gemi-
 „ tus, qui clamores exaudiren-
 „ tur? quam sæpe ad orientem
 „ miseros & lachrimabundos o-
 „ culos converteremus? At ubi
 „ Auroræ tam diu, & tam cupidè
 „ expectatæ primus fulgor appa-
 „ reret, & solem ac diem certissi-
 „ me venturum prænuntiaret, quis
 „ præ lætitiâ seipsum capere pos-
 „ set? quæ cum ita sint, quis ex-
 „ plicare queat, Auditores, quid
 „ senserint illi, qui per multa sæcu-
 „ la tenebris involuti, ubi Mariam
 „ velut auroram exortam didice-
 „ runt? Rupertus b in illa verba:
 „ *quæ est illa quæ progreditur?* Sic
 „ Virgine exoriente discessit: quan-
 „ do NATA es, O Virgo beata, tunc
 „ vera nobis AURORA surrexit:
 „ AURORA prænantia dici sempit-
 „ terni: quia sicut AURORA quoti-
 „ dianæ, finis est præteritæ noctis,
 „ & initium diei sequentis; sic NA-
 „ TIVITAS tua, finis dolorum fuit,
 „ & consolationis fuit initium: fi-
 „ nis tristitiæ, & lætitiæ nobis ex-
 „ stitit principium. Erat quippe
 „ tempus legis antiquæ tempus
 „ noctis. Noxa primi parentis,
 „ multorum sæculorum noctem
 „ induxit: post noctem qua fur-
 „ tum commisit, nullum in orbe
 „ diem vidit: noctis enim ut ob-

servat S. Anastasius Sinaita, c
*comedit Adam, & est proditus, pri-
 usquam ejus aperti essent oculi,*
 e contra Maria, ut ex revelatione
 viro religioso facta constat, au-
 rora illucescente nobis nata est,
 de qua præclare d B. Petrus Da-
 mianus Cardinalis: *Ex illa hora
 tenebra facta sunt super univer-
 sam terram usque ad Virginem.*
*Hæc est illa nox, de qua scriptum
 est: Posuisti tenebras & facta est
 nox, in ipsa pertransierunt omnes
 bestia silvæ; quia crudeles & in-
 domiti spiritus, dimotis repagulis,
 humanum genus totis viribus
 obriverunt; sed NATA Virgine,
 surrexit AURORA, quia Maria
 veri prævia luminis, NATIVITA-
 TE SUA, mane clarissimum seve-
 navit. Libet itaque exclamare:*

*Ex vere, & totum radios dif-
 funde per orbem
 Aurora lux! non te pyroeis, &
 Eous, & Athon
 Sideris que Phlegon, quan-
 quam per inania currus
 Phæbeos rapiant, & puris æ-
 thera lustrent
 Igibus, advexere. Tuus for-
 mosior ortus.*

Atque profecto e S. Isidorus.
 AURORA inquit sic dicta, quasi
 AUREA HORA. Hora verò
 aurea, qua pretiosissima hæc Au-
 RORA de qua nascitur Sol lu-
 scit: solius solis claritati suc-
 cumbens. Aurea verò hora Nati-
 vitaris tuæ, quia ab eâ, sæcula
 aurea profuxere, ut vaticinatur
 Poëta:

c Athan. Sinit. l. 7. Hexam. Durandus
 l. 7. c. 28. d B. Petrus Damiani serm.
 in Assumpt. B. Virg. e Pet. Damiani
 serm. de Assumpt. B. Virg.

a Bellarm. conc. 42. in Nativ. B. Virg.
 b Cant. 6. Rupert. in Cant.

*a lam nova progenies cælo dimittitur alto ;
lam vedit & Virgo, redeunt Sæcurnia secla.*

Puella toties mundi jam prope depositi, perpetuis tenebris immeti, & in æternis sordibus ingemiscens, precibus ac votis expectata nascitur, quinquaginta ferme sæculorum opus, quæ à mundi cunabulis ad ejus usque cunas effluerunt.

*b Quæ te tam læta tulerunt
Sæcula, quæ tanti talem genuere parentes ?*

Certabant sæcula, inquit Damascenus, quodnam ortu Virginis gloriatur : certabant anni, certabant mentes, certabant dies & horæ ; sed tanta molis erat, naturam, Genitricem Dei, Dominum Mundi, vitæ reparatricem, negotium omnium sæculorum parituræ.

d Ille est illa dies, quæ magni conscia partus.

Quod si eum diem Romani natalem duxerint, quo hostium potestati erepti, libertati restituti, à præsentissimo discrimine liberati fuere, quidni mundus universus natalem suum hodie celebret ? Tullius pro Flacco dicitur, diem illum fortunatissimum deprædicat, quo rem publicam à conjuratione e Catilinæ liberaverat : *O nonne ille decembris, quæ me consule tristes ! quem ego diem vere Natalem hujus urbis aut certe salutarem appellare possim.* Sic Horatius religiosissimè Virg. Eccl. 4. b Virg. l. 1. c Bernard, ser. 2 in Pentec. d Martial, l. 7. e Cic. 3. Catilin.

mè Kalendas Martias veneratus est, quod eo die casu arboris obtritus non fuisset : e cum non minus nobis jucundi sint illi dies quibus conservamur, quam illi quibus NASCIMUR. Potiori jure exclamare juvat ; O idus illæ Septembris ! quem ego diem natalem non hujus urbis, sed urbis, sed orbis appellare possum : *g NATIVITAS Beatissima & intemeratæ Genitricis Dei, merito præcipuum & singulare præbet hominibus gaudium, quæ totius extitit humane salutis exordium.*

Ferale Regis Assueri edictum pendebat in Susan ; de omni stirpe Judæorum jam conclamatum erat, ubique luctus & lachrymæ, & plurima mortis imago. Quam nubem sanguineam, & funestam noctem, cum una Esther in tempore opportuno, velut aurora exurgens dissipasset, omnis populus quanto gaudio, tripudiis exultarit, sacræ paginæ restantur : *h Iudeis autem NOVA Lux oriri vita est, gaudium, honor, & tripudium.* Quæ ad ortum Virginis præclare Richardus, * ejus forme mirator es amator factus, sic adoptavit : In ortu ejus nova lux orta est justo, propter veritatis cognitionem quæ ignorabatur : gaudium propter carceris evasione, honor propter hostis dejectionem ; tripudium propter salutis recuperationem ; ad hoc enim nata est ; ut paternæ prævaricationis delictum, ablueret, innocentiam repararet, districti judicis iracundiam placaret, portam cæli aperiret, & captivis libertatem conferret.

f Cic. cit. g B. Pet. Damian. ser. 2. in Nativ. B. V. h Esther 8. i Guerric. ser. 2. in Nativ. B. Virg. * Rich. à S. Laur. l. 4.

Attonitus igitur mundus demum percunctatur : *a quæ est ista? in gloria Ierusalem, tu letitia Israel, tu honorificentia populi tui;* hæc quippe faultæ acclamationes, tibi O Maria, potiori jure ab universo mortalium genere, quam olim Judithæ à Bethulicis, debentur. Sacra Regum historia exponit gaudium, lætitiâ totiusque populi exultationem in hoc argumento, dum post tres annos in siccitate, ariditate, sterilitate, & fame jam extremâ transactos, quibus cœlum clausum & obseratum videbatur, gratissimus nuncius adolavit, dicens : *b Ecce nubecula parva à mari.* Joannes Hierosolym. de instit. Monach. cap. 32. Maria inquit, nubecula parva, dulcis & pura, de mari falsissimo & inquinatissimo : *Nil habet illa maris.* Luferit e aliquandò Christianus Tullius, & Margaretam Philippi IV. Hispaniarum Regis nostri Reginam Matrem extulerit, dicens : hæc Regina Mater est, non humanis virtutibus exulta, sed divinis, è cœlo in Hispaniam dilapsa est. E cœlo Margarita non solum nomine, sed magis vivendi instituto pretiosa : nam ut è cœlesti rore & fulgure gemmæ Margaritæ coalescunt, ita ex divinæ contemplationis haustu, sola mihi videtur Regina conflata & concreta. At longe verius Damascenus orator : *d latentur cœli & exultet terra, commoveatur mundi mare : in ipsa enim concha gignitur, quæ cœlitus ex Divinitatis fulgure in utero concipiet, & Christum ingentis pretii unionem pariet.* Aut

a Judith. 15. b 4. Reg. 18. c Mindosa Viridar. lib. 6. orat. 1. d Damasc. orat. 1. in Nativ. B. Virg.

si lubet, cum eodem teste Isidoro, AURORA quasi *aura vorans* nuncupetur, Virginem è cœlesti rore pretiosissimum hunc unionem concepisse dicamus. Denique è cœlo lætantium, simulque admirantium voces audire videor : *e quæ est ista quæ progreditur?* Divus Hieronymus hæc Angelis tribuit, qui exorientia Virginis luce perstricti, non sine mentis stupore sciscitantur : *f quæ est illa tam pulchra ad videndum, tam admirabilis ad contemplandum, tam desiderabilis ad amandum?* O Virgo mirabiliter singularis, & singulariter mirabilis ! *per te elementa renovantur, homines salvantur, demones conculantur, & Angeli redintegrantur.*

Nec parum ad laudem & gloriam Virginis facit, quod Angelicæ mentes, cœlestis aulæ Principes, pulchritudinem ejus mirentur : si enim puella quædam ex agro forensi, & oppido rurali, regalem curiam ingressa, omnium Magnatum oculos animosque in suæ pulchritudinis admirationem raperet, ita ut se mutuo respectantes, magna cum admiratione dicerent : *quæ est ista* tam decora, tam speciosa, tam amabilis, tam admirabilis ? eximia prorsus istiusmodi species & pulchritudo sit necesse est : nam in Regum aulis, & Principum atriis quam plurimæ sunt, qui vcnustate singulari certent, & ornatu plane exquisito, præditæ sunt ; cum igitur Angeli in cœlesti curia creati & versari, cœlestium pulchritudinem semper intueantur, & nihilominus splendor Mariæ in terra hæc nostra e V. Rich. à S. Laur. l. 7. f Ansel. l. orat. rurali

rurali procreatæ, eos in sui admirationem rapiat, spectaculum illam extitisse rerum omnium pulcherrimum nemo quisquam inficiabitur. Quid, quod formæ ejus, supernæ patriæ cives tanti amatores facti sunt, ut Divæ Brigittæ per manifestam revelationem innotuerit: *a ipsos Angelos magis exultasse, quod te Deus creare voluerit, quam ex eo quod ipsos creaverat: & sic verè Deus cum Angelis, & Angeli cum Deo, de te O Virgo creaturarum omnium dignissima, intimè congaudebant, & suavissimo concentu aëra mulcebant.* Ubi opportunum illud Ethymon b Richardus adinvenit: *AURORA, inquit, quasi avium hora, quod tunc incipiunt modulari voces suas in laudibus Matris & filii. Aves cæli sunt Angeli, qui concorditer laudant eam, unde & potest dicere cum filio, quod dicit Job. c. 38. cum me laudarent simul astra matutina, & jubilarent omnes filii Dei.* Atque ut & nos ad hanc auroram salutandam, & laudes Virgini concinendas inducat: addit *aurora quasi avium ora aperiens, quas aves ait esse animas fideles, volantes pennis virtutum, & Marianas laudes modulantes.* O si hunc hodie referamus, ac omnium ora & corda SOLI pandantur amoris MARIE! beatæ illæ mentes, ac linguæ, in quibus Maria cum aurora oritur, cum Sole vivit, nec cum die moritur! *c qui mane inquit vigilant ad me, & venient me: qui more florum, sub auroram, SOLI panduntur amoris: Beati d qui mane vigilant ad me quotidie, & observant ad postes ostii mei,* significetur qui

a in Revel. Brigittæ. Item Angel. 2.
b Richard. à S. Laur de laud. Virg. 1. 7.
c Prov. 8. d Prov. 8

vere affectus est Virgini, singulis diebus primo mane eum debere oculos animosque intendere, & speciali eam obsequio sibi devincere. Vel *mane*, alludere videtur ad amantes quorum primæ cogitationes sunt de re amata de sponsa, quam ardentè concupiscunt, observantes ad fores, si forte alloquendi sit occasio: Virgo autem quærentibus se, statim est in foribus, & occurrit *e quasi Mater honorificata.* Sanctus Bernardinus Senensis hac pietate in Virginem sponfam suam excelluit: quotidie enim summo mane portas urbis egressus, Sacellum quoddam adibat, Virginem mundi auroram salutaturus: cumque illud factum insolens à familiaribus observaretur, pio dolo illis illudit: amicam quandam ad urbis confinia degere, quam indies blandè confabulaturus, accederet. Donec tandem sagacior juvenis, hujus vestigia legens, cum Virginis ædiculam intrantem, & ante ejus aram prostratum deprehendit. Atque is interim ex hac per plures annos concursatione, & sanctis diei primitiis, uberem meritum messem, & gratiarum cumulum collegit, ut verissimum expertus fuerit illud sapientis: *BEATI qui mane vigilant ad me.* Quisquis & qui beatos inter censerit desiderat, *f oportet ad ortum lucis adorare te.* Id est interprete magno: *gratias agere de ORTU Mariae, per quam illuminatus est mundus.* Etenim si Persæ summâ gratulatione auroram salutare, & omni veneratione adorare solebant, *g nos prævenire*

e Eccl. 15. f Richard. à S. Laur. cit.
g Rich cit.

solem,

solem, id est prius ad Mariam venire, quam ad Solem iustitiae ad benedictionem suam obtinendam. Nato mundi Salvatore, facta est multitudo caelestium Amphionum laudantium Deum, quos hoc Virginis natali non defuisse, ex illo B. Petri Damiani recte concluderis, qui docet: *Sicuti in Nativitate Christi, ita etiam nihilominus in NATIVITATE MATRIS Christi, exultandum; expressius vero Patriarcha Venerus, serm. de Nativ. Virg. 2 in cuius ortu latati sunt caeli, decantaverunt Angeli laudes Deo; promulgata est pax, humanae speciei caput aboleri opprobrium, atque fugatis tenebris quae totum occuparent orbem, radios suos RUTILANS AURORA perfudit.* Et diuina illa Praedicatorum tuba Vincentius, de Natali Virginis disserens, ait: *b O quale gaudium fecerunt! quia dixit Christus, quod gaudium est Angelis Dei in caelo super uno peccatore poenitentiam agente* (qui spiritualiter renascitur) *ergo quanto magis super Virgine Maria, quae nunquam peccavit.* Cui conformia sunt, quae Sancta Mechtildis ab ipsa Virgine Matre divinitus, hauserit: cum sint inquit (Matrem Dei alloquens) infinita, quae mentes delectent recolentium gloriam tuae venerandae Assumptionis, vellem etiam edoceri, quid in festo tuae *Nativitatis* specialius ab Angelis recolatur in caelis. Cui B. Virgo respondit: *Angeli Sancti modo in caelesti gloria cum inestimabili re tractant laetitiae, gaudia illa in*
a B. Laur. Iustin. serm. de Nativ. B. Virg. b S. Vincent. serm. de Nativ. B. Virg.

effabilia, quae habebant non, vni mensibus illis, quibus ego crescebam in utero Matris, meae, anhelantes ad ortum & natalem meum. Hinc nulli dubium esse potest ad cunas Virginis advolasse, & ut pie quidam meditantur, natam excepisse. Suos quondam Principes cum nascebantur, Schytæ clypeo extulerint ad belli praedictum: suos Athenienses Sacerdotalibus infulis texerint ad pacis auspiciam: Persae adverso soli opposuerint ad religionis mysterium: Romani humi straverint ad miseriarum exemplum: Turcae militati vexillo involverint, ad jaectantiam: Graeci purpuram ad pompam: Parthi casside exceperint, ad militarem gloriam. Haec Coeli Terraeque Regina, vestitu Charitatis deaurato, circumdata omnium virtutum varietate, Angelicis manibus excipitur. Nec est quod quis hic singulari numinis beneficio, ac laeto praesagio accidisse commemoret, quod ad Mydae cunas, formicae frumentum devexerint, quae rerum omnium copiam sub eo Rege adfore prenuntiarunt: Platonis cunabula, apes melle resperferint: atque in Ambrosii labris molliter sessarint; Angelicae apes ex lilio hoc Mariano melia, miseri homunciones formicarum instar, frumentum electurum, in his cunis sibi reconditum, merito gloriantur. Quo denique ac quanto gaudio Angeli natam Virginem profecuti sint, argumento, est, quod festivo suo acroamate, celebritatis hujus per orbem terrarum auctores, ac praecentores extiterunt:

terunt: nam ferunt Anachoretē a hac ipsa luce quotannis audire cœlestes Choraulas solitum, qui lævissimis modulis latē aërem exhilararent: eumque precibus Deum exorasse, ut quid concentus hic tam solennis sibi vellet indicaret. Qui cœlitus edoctus est, Angelos miro gaudio gestire, & festivis canticis hunc diem celebrare, quo eorum Regina, mundi Domina, & Dei Mater in terris nata est. Cujus rei gellæ seriem, cum vir sanctus Pontifici Maximo fideliter retulisset, festi hujus celebritas per orbem Christianum instituta est. Quam lucem cum noctuæ, ac pessimi tenebriones ferre non possent, sublatam ac prorsus extinctam volebant. Lutherus in hujus diei Euangelium: *pervehim inquit, hoc festum omitti, cum nullo scripturæ testimonio nitatur.* *b* At luculento sane testimonio, celebritas natæ Elizabethæ nixa est: hæc fax Angliæ, pestis Ecclesiæ, Regina impudentiæ, cum 7. Septembris in Sanctissimæ Virginis profesto nata esset, incredibili pompâ ac splendore, & campanarum strepitu quotannis natalem suum per omne regnum celebrari curabat.

Addit Sandæus, in majorem Dei Matris contemptum, in omnibus Angliæ calendariis, natalem Elizabethæ magnis rubris literis, seu minio notatum; Sanctissimæ vero Virginis, atris & minusculis characteribus ex-

a Petrus à Natalib. S. Antonin. p. 1. list. t. 14. c. 6. Vincent. in spec. l. 7. c. 119. Durand. l. 7. c. 8. *b* Rich. Bristan. Anti-hæretic. motiv. tom. 2. motivo 22. kal. Marian. Coluercii. 8. Sept. n. 17.

pressum. Vel ideo apud nos majori in honore, amore, & veneratione, hæc saluberrima dies est, quæ largissimam nobis cœlestium donorum affluentiam, atque apud filium gratiam & misericordiam impetravit.

Ubi ut concludam, hoc positivum observandum occurrit: non sine peculiari numinis providentiâ, Mariam mense Septembri natam fuisse; quo scilicet nobis Deus manifestaret, se benigniori vultu, vel ex tunc respicere terram: Astrologi enim mense Augusto solem in signo leonis regnantem, acri æstu terram urere & torrere; mense vero Septembri, Virginis signum domumque solem ingressum, mitioribus radiis & benigniori influxu terram lustrare assueverant. Id porro nobis in Natali Virginis evenisse videtur: nam prius quam Mariæ in terris oriretur, in leonis signo Deus regnabat, unde & leo dicebatur, & leo rugiens: *c* *leo rugiet, quis non parebit?* Nunc vero iras omnes, ferociamque ponere, cum primum in Virginis signum, id est in sinum tuum O Maria venerit: ubi leo mansuetudinem Agni inducit, ut cum digito signat Baptistæ: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Ollm Deus ultionum, Deus exercituum, ignis consumens, nunc Deus consolationis, Deus pacis ac dilectionis. Unde hoc? nisi quia Sol declinat ad Virginem. Alteram rationem adfert Damianus, dicens: *d* *inter cuncta hujus venerandæ solemnitatis insignia, illud etiam non sine profundi causa my-*
c Amos. c. 3. *d* Pet. Damian. serm. 3. in nativ. B. V.

sterii contigisse creditur, ut Mater Domini sub ipso pene vindemiarum tempore NASCERETUR uunc quippe vinearum, palmites proventu onasti fructuum, ad ima defluunt: nunc uvarum botri graxida maturitate turgescunt. O quanti hanc vindemiam aridis mentium faucibus sitiebant! ac tandem concludit: merito ergo Beata Marsa Virgo, sub ipso vindemiarum tempore NASCITUR, ut jam noua gratia mustum ex variis sacra scriptura sententiis, velut ex diuersis uvarum folliculis exprimitur; merito aut autumnali tempore NASCITUR, ut jam velut in autumno, totius saculi fructus spiritualium arborum comedatur. a Quod ipsum confirmat Hugo Card. non sine bono omine, Septembri mense natam esse, qui dicitur mensis plenitudinis, mensis fructuum. quia in eo fructuum ubertate omnia plena sunt: plenæ arcæ, plenaquæ horrea. Et hæc Septembris gloriæ, hæc laus & commendatio; sed major illi à nascente Virgine, quæ non foëia, id est bona duntaxat vora, quæ ventus inconstantæ facile discutit: non etiam leues virtutum flosculos, quos adurit atque exsiccat primus æstus concupiscentiæ; sed solidos & natos æternitati dedit bonorum operum fructus, & præ his omnibus diuinissimum Sanctissimi ventris sui fructum, breui datura quare sit nos hac luce fructum legamus, quo cultu, qua pietate, ac religione Natalem profequi debeamus, paucis adverte docebo.

a V. Lorin. in Psal. 64, Sanctum est templum tuum,

s. 2.

Vani ac prophani in natalitiis, gentilium ritus, ad pios Sanctos referuntur, ut Natalis Beatissimæ Virginis quam deuotissimè celebretur.

R Eligiose summorum virorum Natales, veteres obseruarunt: diem illam Persæ perpetuo sacram habuerunt, qua Xerxes accessit imperio: eam Syracusani semper coluerunt, quæ Timoleonem: eam Athenienses, quæ Socratem peperit: Romanis quoque dies illa solemnis fuit, qua urbis fundamenta ponere cœperunt. Nec non Calendæ Januariæ, Titi Imperatoris ortu nobiles, Decembres Nervæ, Novembres Adriani, Aprilei Antonini, Februariæ Constantini, Idus Julis, Iulii Cæsaris claræ natalibus, olim Romæ, magnâ cum pompâ celebrari consueverunt. Sed O Idus Septembres, præ omnibus æternæ memoria retinendas! semper illâ dies nobis dicitur supra cæteras beata, quæ nobis affulsit optima, tantoque tamque diuino partui præluxit.

Hanc itaque ut Christiano more ac Mariano amore digne veneremur, libet imprimis aurium illum à gentilibus ritum mutuare, quo in natali suo omnes amictu candido indui iuebantur, ut recte Pelignus Vates cecinit.

Est populus festo concolor ipsa suo.

& ipse de suo natali lib. 2. trist. cleg. 13.

*Scilicet expellas solitum tibi
moris honorem,*

*Pendeat ex humeris vestis ut
alba eris.*

Contestatur ad ipsum Hircani cu-
jusdam Hebræi factum insigne,
apud Josephum: qui die natali
Ptolomei Regis Ægypti, centum
pueros uniti ætatis, & centum
puellas ejusdem formæ, omnes
candidissima veste amictos, ta-
lentum aureum in manu habentes,
Regi natalitium munus mi-
sit. Hunc ritum nos quam maxi-
me æmulari addecet, omnes ho-
die Virginis natæ candidatos,
talento charitatis præditos, nos
offerre convenit: animus omni
sceleris labe expurgandus, alba
cælestis gratiæ veste induendus,
affectus, sensus, mores omnes de-
albandi sunt: *b Considerate, inquit,
Augustinus, quando aliquis homo
potens aut nobilis NATALEM
suum, aut filii sui celebrare deside-
rat, quanto studio ante plures dies,
quia quid in domo sua sordium in-
venerit, ordinet emundari: quid-
quid ineptum & incongruum pro-
gici: quidquid utile & necessari-
um, præcipit exhiberi. Domus et-
jam si obscura fuerit, DEALBA-
TUR, pavimenta scopis mundantur.*
Ita hac solenni Virginis Natali, &
Patronæ nostræ, omnia interioris
domus emundentur, dealbentur,
floribus virtutum respergantur.
Nostis quomodo? Attendite Car-
dinalem Damianum: *c Nos igitur
ad honorem hujus Virginis præca-
nemus in confessione. Confessio &
pulchritudo in conspectu ejus: quæ
more suo divinæ & Hipponensis
præsul exponit: pulchritudinem
amas? vis esse pulcher? confitere.*
a Cassin. Campi. eloq. p. 489. *b* S. August.
serm. 1. in advent. *c* B. Pet. Damian. cit.
Psal. 95. *d* August. in Psal. 95.

*Non dixit pulchritudo & confessio,
sed confessio & pulchritudo. Fædus
eras, confitere ut sis pulcher: pec-
cator eras, confitere ut sis justus:
fædare te potuisti, formosum te fa-
cere non potes? & Gregorius Ma-
gnus expendens illa verba Ps. 50.
SUPER NIVEM dealbabor: quid
hoc loco, inquit, PER NIVEM, nisi
lucem justitiæ, & CANDIDA AC-
CIPIMUS CORDA SANCTORUM?
& alibi super illa Hieremiæ,
Thren. 4. candidiores Nazarei
ejus NIVE: quid, inquit, per NI-
VEM, nisi CANDOR VITÆ COE-
LESTIS signatur? in solemn-
i Christi ad superos ascensu, Angeli
in albis vestibus apparuere, quia
IN ALBIS VESTIBUS gaudium, &
solemnitas mentis ostenditur. e Ip-
si Turcæ adeo religiosè nitelam
vestium in legatis spectant, ut
nefas sit, Regem Turcarum ac-
cedere atratum. Luculentum e-
xemplum præbuit Rhodiorum
equitum Præpositus Philippus de
Villiers, qui cum Insula Rhodus
funesto fato sub Solimanni tyran-
dem redacta esset, vir grandæ-
vus urbe sibi exeundum duxit;
veste sorti suæ apta: cumq; in hac
pullaveste, Solimannum victoriâ
suâ insolentem adire decrevis-
set, aditu prohibitus, diu steterit
fenex venerandâ canitie, & sorte
sua miserandus; exigente eo ra-
tionem suæ remoræ, responsum
est non conveniri Regem atrâ
veste: arque hærendum, dum alia
decens afferretur. Ipso iniquius
ferente moras, allata est tandem
aurea vestis, qua pompaticè
compositus concessum est ei ac-
cedere Solimannum. Capitale
d Greg. mor. 27. c. 14. *e* Greg. hom. 29.
in Euaag. Guil. Postellus. lib. de institut.
Turcarum. Bodinus in hist. Rodiorum
Equitum.*

duci-

ducitur barbarum Regem atrato amictu convenire; enimvero immane quantum discrepat, Regem Regum atra scelerum veste animum convestitum accedere, ejus mensam (pro telus) in die solemnitatis, natalis tui accedere? in quo convivio deceret te habitu super nivem dealbato conveſtiri, id est ut a Hugo Cardinalis: **INCOMPARABILITER ALBUS** comparere, sine ulla macula nigredinis peccati. Convivium nemo mortalium augustius, splendidius, sumptuosius, quam Virgo Mater in hoc natali suo adornavit, ad quod nos omnes convivas invitat; in hoc convivio caeleste illud manna reconditum, quod continet omnis saporis suavitatem; b *hoc utique manna, quod in utero Mariae repositum, tibi expositum atque appositum, est, frequenter* (hoc saltem Virginis natali) *utere ad salutem.* Laudandum hic & mirandum, quin & imitandum propono *insignem pietate virum*, Ferdinandum imperatorem, qui suum quidem colebat e Nativitatis diem sed non uti prisca illi: solum enim religiosissimo cultu eum traducebat: neque illum diem veluti hilariorum agebat, sed Deum vitae suae autorem, ob conservatam ad usque eum diem vitam incolumem laudabat, super quo gratias votis eximiis agebat: easdem quovis modo ut referret, ad aras agente sacerdote, tot offerebat nummos suae Majestati congruos pauperibus

a Hugo Card. in Pf. 50. super nivem.
b B. Laur. Iustin. serm. in Nativ. Virg.
c Ioan. Chocier Sax. hist. cent. 1. cap. 12.
Idem refert de Emanuele Duce Sabaudia, P. Barry de Angelo cust. c. 6.

distribuendos, quot numerabat annos.

Institutum certe quod necdum talem principem decuit, sed quod alii quoque principes ac dynastae, & nos pro modulo nostrio imitemur; Aliquod saltem in gratiam Virginis, pauperi munusculum largiamur; nam ut Varro testatur: *diid moris, institutisque majores nostri tenuerunt, ut in DIE NATALI, munus annuale GENIO SOLVERENT.*

Sed o perversos nunc Christianorum mores! toto prope jam orbe, Natalitia Sanctorum, Bacchorum ritu celebrantur, quasi vero delectet sanctos, luxus ille quo jura divina & humana omnia violantur: nullus fere angulus orbis Christiani hac impietate vacat: singulis quippe vicis, oppidis, & pagis suus est Sanctus, quem patronum tutelarem indigerunt: in cujus die natali, largo mero aspergi, crapula distendi, lascivia diffuere consueverunt. Has Ethnicorum reliquias, & derestandos ritus, suo etiam saeculo grassantes, sic damnat e Augustinus: *Attende animo tot Martyrum millia: cur enim te Natalitia eorum, conviviis turpibus celebrare delectat, & eorum vitam sequi honestis moribus non delectat?* fatius esset Martyrum agones colere, epulo sacro, ubi anima instruitur gratia idonea ad virtutes Sanctorum æmulandum.

f Alias timendum est, ne nobis in animo accidat, quod Gentili quondam in corpore: Antipater Sidonius omnibus annis

d Varro lib. de numeris. e Augustin. lib. de poenit. c. 4. f Valer. Max. lib. 1. c. 8. n. 16.

quo duntaxat die, quo natus erat, febri implicabatur, cumque ad ultimam ætatem pervenisset, natali suo, febri redeunte, illo circuitu extrinctus est? Sed pergo porrò & ad sacrificia, quæ in Natali peragi solita, festino. *a* Alexander ab Alexandro tradit Romanos quondam genio suo, non carne taurorum & sanguine, sed lacte, melle, vino, libis, floribus, & thure litare solitos. *b* Alexandro Severo diem suum natalem celebranti, victima cruenta aufugit, & sanguine suo candidam Imperatoris vestem cruentavit, cui mortem imminentem cruor ille portendit.

Quisquis hodie candidis Virginis cunis adstas, natalem celebras & forte (quod averrat pia Mater) hostis sanguinem sitis, manus sanguine plenas habes, victima adstas sanguinolenta, & niveos pannos vungulæ naræ cruentas, mortem tibi acerbissimam portendis. Utinam Christiani recolerent morem illum qui diu apud Gentiles constitit illibatus: non carne taurorum, nec animalium sanguine fas erat immolari, sed incruenta, die natali sacrificia peragabantur, idque ut refert ex Varrone & Censorinus: *manus à cede & sanguine abstinebant, ne diem qua ipsi lucem accepissent, aliis demerent.* Nihil sanguinis, nihil fellis aut amaritudinis hac luce promendum est,

d Dicamus bona verba, venit natalis ad auras.

Omnia ipso die natali, pacem, pietatem, virtutem spirent, ut

a Alex. ab Alexandro l. 2 c. 22. *b* Lampridius in Alex. Severo. c. Censorin. c. 1. de die natali. *d* Tibull.

dies ille supremus quem quisque reformidat, gentili & Seneca monente æterni natalis sit. Hoc spectavit Alexander Lufacius, f nobilis Adolefcens: is diem suum Natalem, quo sacro fonte ablutus, Ecclesiæ Albo candidatus adscriptus est, ut solennem Kalendario suo inseruit, atque ita coluit, velut è præcipuis anni totius celebritatibus esset. *g* Cum aliquando dies illi natalis immineret, ad Patrem Capucinum quendam sibi perfamiliarē, in hunc sensum scripsit: *Quæso tibi Pater, per Christi Domini nostri, ejusque sanctissimæ Maris amorem, quandoquidem dies illa qua fui natus, non procul abest, velis pro me mihi sero peccatore, aliquid ultra consueta pietatis exercitia superaddere: ante omnia vero, mihi spiritum poenitentiae, quæ vitæ præteritæ culpas aboleam, & post hæc cor mundum, & spiritum rectum impetra, qui me totum innovet, talemque efficiat qualem esse me Deus vult. Habes sanctissimi hujus viri exemplar, qui in colendo natali die, tibi præluxit, hunc sequere, & imitare.*

Denique hoc omnium nostrum votum sit, ut dum Virgo terris nascitur, celo renascamur. Quod D. Bernardinus multis precibus & lachrymis expetiit, de illo celeberrimus auctor vitæ illius sic scripsit: *h* certe ego ipse concionem illo habente Senis, de B. Virgine, anno 1427. in die Nativitatis Virginis, ita audivi eum dicentem: Ego frater Bernardi-

e Seneca epist. 103. *f* Lib. 1. vitæ. cap. 6. *g* Barrii de Angelo cust. c. 6. *h* Sarius 20. May.

nus, semper fui devotus B. Virgini: in die enim NATIVITATIS ejus, ego natus sum, eodem die baptizatus, eo ipso die monasticam habitum indui: itemque eodem professus sum, & eodem etiam die primum sacrificium obtuli Deo, eodem die cupio excedere ex hac vita. Quod ut omnibus non contingat, id certe exoptandum ut amoru Virginis immortentur, alteri vitæ, ad eam contemplan- dam renascamur. Quod fœlici- ter, ut recte ominamur, evenit Francisco de Benavides, Ser. Archiducis Leopoldi Ephebo, si- gnifero in obsidione Duncker- kana, in conspectu Principis ab hoste trajecto, cum biduo ante in natali Virginis, sacro epulo refectus esset: cujus hoc epita- phium.

State & audite dum vos allo-
quor,

COMMILITONES MEI.

*Habent & mortui vocem suam,
habent & sensum.*

*Vocem hanc si viventes audiant, si
sensum habeant, fortunati.*

Ego sum

FRANCISCUS DE SOTO-MAYOR
Manuel Benavides & Gue-
vara;

Imo fui:

*Alta hac nomina, & simul o-
mnia,*

*Cum vita mihi momento erepta
sunt*

Ego nunc sum

ANIMA NUDA ET SOLA.

*Quod inter vos visus sum, jam pul-
vis & cinis, & nihil est.*

*Vivebam vobiscum securus in
tempore;*

*Et raptus sum momento unico at-
tonitus in aternitatem.*

O Aternitas!

*Quam te nemo capit, nisi quia
te captus est!*

O Aternitas!

*Quam tibi vox brevis, & quam
longus est sensus!*

O Aternitas!

*Quam paucis descripta litteris,
secula quam immensa descri-
bis!*

*Aternitas vite aut Mortis,
Cum Deo beata, horribilis sine
Deo.*

*Illuc ego solum judicem habui, &
quod perculit*

in expectatum:

Panic adhuc vivus

*Ad tribunal ejus fleti, &
audiui*

SENTENTIAM ATERNITATIS.

Hanc ego non pronuncio;

Quia hoc judicis est, non judicati,

*Vos audistis in extremo die &
vestram & meam,*

Vitam utriusque fortuna: am!

Vixi inter vos annis pauculis:

*Quia non solum illi xviii. vite
meæ,*

*Sed seculorum omnium sunt
breves.*

Vixi in obsequio pii Principis

LEOPOLDI GUILIELMI:

*Falices qui vivunt ad Exemplum
vite ejus & virtutis.*

*Illius in exercitu Imperatoria si-
gna circumtulit;*

*Sed aliud jam in celo signum
vidi.*

AD DUNCKERKAM

*Hostili telo trajectus occubui
Et mox illa sine me expugnata
est:*

*Sed cælum mihi sine me, & nisi
a me non potuit expugnari*

Pro

*Pro illa Leopoldus
Princeps & dux meas;*

PRO HOC MARIA

MEA MATER ET PATRONA
CERTAVIT.

O MATER!

*Quantum tibi debeo, & NA-
TALITUO,*

*Tu, illo die concessisti mihi in
Sanctissimo Sacramento fili-
um tuum*

*Vt haberem benignum judicem post
biduo moviturus.*

*Hanc amate Matrem, & hunc
adorete filium,*

*Qui viam vobis facilem optatis
In Calum.*

*Ad hoc ego veni cum natus &
renatus sum,*

*Hoc ego vidi cum denatus sum;
Hoc ego si vici tunc vici, cum ju-
dicatus sum.*

*Venite & vos O Commilitones
mei*

*Videte Calum & vincite, dum
tempus est.*

*Errare a calo primum est, non
videre calum*

*Proclivius est, semel excidisse
calo*

Æternum est:

*a Atque ideo Nativalem Virgi-
nis, exemplo meo colite, ut diem,
quem reformidatis, æterni natalis
sit.*

a Seneca Epist. 103.

FESTUM
SANCTI MATTHÆI APOST.
ET EUANGELIST.

Sequere me. Matth. 9.

Usque sequar te. Horat. l. 1. Sat. 9.

A R G U M E N T U M.

SI magnates, ut vulgo jactatur, quid magneticum habeant, quo aliorum ad se animos alliciant, id enim vero in Redemptore nostro verissimum comprobatur, qui vel verbo: SEQUERE ME, quandoque vel nictu
ocu-

oculi, vel nutu, adeo potenter, ad se mortalium animos pertrahebat, ut fortunis, facultatibus, voluptatibus, propinquis, conjugibus, liberis, omnibus ex templo spretis, nudum nudum, per saxa, per ignes, per mille mortis discrimina secuti sint. Non secus ac scapha exigua ingenti Myoparone alligata (ut in præfixo symbolo videre est) per omnes fluctus, tempestates, ac procellas sequi consuevit. Hortatur & nos Christus ut sequamur, atque ut constet qua eundem sit, impressa, reliquit vestigia, sanguine signavit. His insistere gavisi sunt tot invictissimi Heroes suo sanguine purpurati, tot prisca Anachoretæ, per assiduum vitæ rigorem, lachrimas, vigiliis, perpetuam carnis inedia, per asperum & horridum vitæ genus, tot viri Religiosi intra religionis claustra quasi vivi consepulti: tot denique tenerrimi pueri ac puellæ quæ a SEQUUNTUR Agnum quocumque ierit. Vos vero, quos Seraphicus Doctor deplorat, sequimini Mundi desideria, & hi sunt avari: quidam SEQUUNTUR carnis delectabilia, sicut gulosi, & luxuriosi, b quibus illud Prov. 7. congruit, ubi sermo est de muliere, quod juvenis eam SEQUITUR quasi bos ductus ad victimam; vel quasi Agnus lascivius ignarus quod ad vincula stultus trabatur: vel quasi avis festinet ad laqueum, nesciens quod de periculo animæ ejus agatur. Quod periculum cum maximum, & præsentissimum sit, hodierna die cum Matthæo resipiscite, & vestigiis Christi insistite.

a Apoc. 14. *b* Bonavent. ser. de SS. Petro & Paulo.

- §. I. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus, I. Petri. 2. 21.
- §. II. Qui non accipit Crucem suam, & SEQUITUR me, non est me dignus Matt. 10. quod qua ratione Heterodoxi INIMICI CRUCIS, omnisque austeritatis intelligant, paucis disquiramus.
- §. III. Quam pauci Christum sequantur.
- §. IV. Continuo relictis omnibus SECUTUS EST eum, Luc. 5.

F E S T U M
S A N C T I M A T T H Æ I
S E Q U E R E M E. Matt. 9.

Um verbum Patris filius Altissimi, è cælis in terras descendens, nostram induit formam, tres sibi nobilissimos fines præfixit: primum ut sua nos morte redimeret: secundum, ut sua prædicatione doceret tertium, ut sua vita, omnium virtutum exemplar daret perfectissimum ad imitandum, juxta illud 1. Petri 2. *Christus passus est pro nobis, vobis* RELINQUENS EXEMPLUM, UT SEQUAMINI VESTIGIA EJUS.

n quæ verba docet Cornelius, Christum tribus hisce de causis, quas allegavi, venisse in mundum: atque hæc Angelici a Doctõris sententia est: *convenientissimum fuit Christum pati mortem Crucis, primo quidem PROPTER EXEMPLUM VIRTUTIS: dicit enim Augustinus l. 83. qq. 25. Sapientia Dei, hominem ad EXEMPLUM, quo velle instrueremur, suscepit*, ut quos habebat Redemptionis servos, haberet conversationis discipulos. Quæ solidissime, ac solertissime profequitur gravis Theologus, b Leonardus Lessius, dum præ omnibus, Christum rationem exempli, & imitationis potissimum spectasse, ostendit: longe enim majorem

a S. Thomas part. 3. q. 46. a 4. b Lessius ad perfecti. divin. l. 2. c. 9. n. 62.

impressionem in animum faciunt viva exempla, quæ oculis videntur, & manibus palpantur, quam illa spiritalis, & supernaturalis Doctrina, longè à sensibus remota. Nihil itaque, vel certè parum sine exemplo actum erat, in genere humano ad vitæ sanctitatem. Deinde, quantum hoc beneficium, ex eo perspicipote, quod hæc exempla omnium virtutis, tanti filio Dei steterint: ideo enim tot annis in terris nobiscum versatus est, ideo tot labores subiit, tot calumnias & acerbitates sustulit, tam gravia & indigna, perpeffus est: momento quippe in formâ humana se exhibendo, una sanguinis gutta, una lacrimula, una precatione, ad totius mundi Redemptionem sufficientissimè satis fecisset; sed ad luculentissimum omnium virtutis & perfectionis exemplum exhibendum, illa erant potissimum necessaria: quamvis simul in illis subeundis, non solum exemplum & imitationem, sed etiam Redemptionem, & solutionem nostri debiti spectaverit.

Tum emphaticè subdit: *ratio tamen exempli, & imitationis, videtur fuisse præcipua, cum modum necessariæ Redemptionis tantopere excesserit.* Unde passim Scriptura etiam passionem, & Crucem,

exempli causa ipsum subisse, docet. Ut disertissimè patet ex illo.

§. I.

CHRISTUS PASSUS EST PRO NOBIS, VOBIS RELINQUENS EXEMPLUM, UT SEQUAMINI VESTIGIA EJUS. 1. Petri. 2.

Filii hujus sæculi, filii tenebrarum, in alta scelerum nocte, Andabatarum more cæcutientes, voragines, præcipitia, salebras, insidias, pericula undique imminuentia non prospiciunt : quos, vel qua eundem sit planè ignorant : etenim ut præclarè filius ille lucis, Divus a Bernardus: *Habet mundus iste noctes suas, & non paucas; quid dico, quia noctes habet mundus? eum penè totus ipse sit nox.*

Omnes b *in tenebris ambulant*; quantum vero Charitatis, benevolentiae, subsidii ac solatii allaturus sit, qui peregrino hic erranti, & in tenebris palpanti faciem prætulero, viam monstrabit, quis satis affligatur. Hoc Redemptor noster præstitit, qui illud illustre de se cedit testimonium: *c Ego sum lux mundi, qui sequitur me, non ambulat in tenebris.* Ubi ex venerabili Beda notat d S. Thomas: *advertendum est, quia non ait, ego sum lux Angelorum, vel calis, sed lux mundi, id est hominum in tenebris commorantium.*

Noctis qui in tenebris ambulant? hi sunt qui per obscuras vias, opes, honores, dignitates

consequi, per ipsos e *Principes tenebrarum* agunt & fatagant. Quanta porò nunc *potestas tenebrarum*, in illo diabolico tibi *daño*, quis solis explices; nec mirum si solem Justitiæ, lucem ducem sequi detrectent, quia cæci sunt, secundum illud Deuter. 16. *Munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba justorum.*

f Alii tenebriones, exercent *opera tenebrarum*, qui male agentes, adeo non sequuntur, ut maxime oderint lucem. De his g Bernardus: *Nox est hæretica pravitas: nox etiam Catholicorum carnalis, animalisque conversatio.*

Sunt & alii, de quibus h Joannes: *Qui diligit fratrem suum, in lumine manet: qui autem odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quæ eat, quia tenebræ obcæcaverunt oculos ejus.* S. Pater fratrem, Soror Sororem, Uxor Maritum, si tu propinquum, affinem, vicinum oderis, *in tenebris ambulat*; si vetus odium animo foves, si illatam tibi, aut tuis injuriam non remittis, *in tenebris ambulat, & nescis quo eas.* Quod expendens i D. Cyprianus: *it enim nescius, inquit, in gehennam: ignarus & cæcus præcipitatur in pœnam; recedens scilicet à Christi lumine monentis, & dicentis: Ego sum lumen mundi, qui me secutus fuerit, non ambulat in tenebris.*

Ut vero sciatis, quid sit Christum sequi, ac quemq; vestrum non modo Apostolos sed illum sequi posse, subjungit: *Sequitur autem Christum, qui præceptis ejus insistit: qui per Magisteris ejus viam graditur: qui VESTIGIA EJUS, atque itinera*

a Bernard. serm. 75. in Cant. b Psal. 81. c Joan. 8. v. 12 d S. Thom. in Joan. cit.

e Ephes. 6. f Rom. 13. v. 11. g Bern. cit. h 1. Joan. 2. v. 10. i Cyprian de zelo & livore.

seclatur : qui id quod Christus & fecit, & docuit, imitatur, secundum quod Petrus quoque hortatur, & monet, dicens : Christus passus est pro nobis &c.

Denique palpabiles ac terribiles tenebræ sunt scelerum, ac perverforum morum, quas ex alta lucis specula Angelicus Doctor contemplatus, exclamat : a *Tenebræ satis metuenda sunt morum, non oculorum, & si oculorum, non exteriorum, sed interiorum : unde discernitur non album & nigrum, sed justum & injustum.* Tales tenebræ sunt super universam faciem terræ.

In hisce tam densis ac spissis tenebris, benignissimus Redemptor noster famuli imitar, aut pedissequi, nobis lucernam præfert, ut Seraphicus Bonaventura scitè annotavit : b *Lucerna est lumen in festa : lumen in vase, est divinitas in humanitate. Præcedit Christus tenens lucernam : SEQUITUR CHRISTIANUS, tenens exempli semitam, proposuit humanitatem lucentem ex divinitate, extulit lucernam ut videamus in fide, ambulemus in operatione, dirigamur imitatione.*

Hanc lucernam secuti sunt Petrus & Andreas, gentilitatis nocte involuti : hanc lucernam secutus est Matthæus, qui excussis scelerum tenebris, continuo secutus est eum. c *Arguit autem inepte, teste Hieronymo, Porphyrius & Iulianus Augustus, vel imperitiam Historici mentientis, vel stultitiam eorum, qui statim*
SECUTI SUNT SALVATO-

REM, quasi irrationabiliter quamlibet vocentem hominem sint secuti : cum tanta virtutes, tantaque signa præcesserint. Certè fulgor ipse & majestas divinitatis occultæ, quæ etiam in facie resulgebat humana, videntes ad se trahere poterat in primo aspectu.

Invitat & nos Dux noster, nec solum faciem præfert, sed & quæcundum sit, vestigia signat ; quæ ut sequamur, stimulo esse potest quod Clemens Alexandrinus observavit, ad illa verba Sponsi : d *quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis tuis, filia Principis!* Olim nempe puellas subter calceos seu cothurnos suos, aureos clavos gestare solitas, in quorum capitellis verba, aut symbola amatoria insculpta erant, quæ arenæ impressa, ab Amasis ponè vestigia sequentibus, studiosè legebantur. Non verba, sed efficacissima amoris testimonia, nobis sanguinea amantissimi Jesu designant vestigia, quæ à prætorio Pilati, ad usque e Crucem, 1321. cruenta fixit. Ne hæc sequi pigeat, præclari Doctoris peroratio impellat. f *Augustinus in Psal. 36. a Domino gressus hominis diriguntur, & viam ejus volet, sic ait : ipse est Christianus, qui non aspernatur viam Christi, sequi per passiones ipsius : noli per alicam viam velle ire, quam per illam, qua ipse ivit ; dura videtur, sed est tuta via : alia forte delicias habet, sed latronibus plena est.*

Multi ambulant vias difficiles, minus tutas & maxime

a S. Thom. in Joann. c. 8. v. 12. b S. Bon. in Ps. 118. v. 1. c Lucerna pedibus meis. e Hieron. l. 4. comment. in Mat. c. 9.

d Clemens Alex. in cap. 7. Cantic. e Adrichom. p. 118. f Aug. in Psal. 36.

periculosas, iter Hierosolymitanum ingressū, ut Christi vestigia intueri, venerari, & exosculari valeat: quæ dum torrentem Cedron pertransiret, lapidi impressa reliquit, teste a Baronio: accepimus ab his, qui hæc viderunt, etiam in imo vallis, quam
 „ torrentis Cedron præterfluit, in
 „ lapidibus ipsis ejusdem Christi
 „ Domini nostri *vestigia pedum*
 impressa remansisse, hætenusque servata esse. *b* Quod Illustrissimus juxta ac piissimus Princeps Radzivilius, oculatus testis confirmat: ad dexteram, inquit, parvi pontis super torrentem Cedron impositi, locus est in Petræ
 „ superficie plana, in quo *vestigia*
 „ *mannum, utriusque genu, &*
 „ *ex: remitates digitorum pedum,*
 „ *Salvatoris nostri sunt expressa,*
 „ cum à Judæis ponticulo dejectus, ibidem concidisset. Locum hunc peregrini deosculantur, & habet septem annos, & totidem quadragenas de indulgentia. *Vestigia hæc*, cum in aperto sint aëre, pluvias & tempestates excipiant, & quotidiano usu & deosculacione attræcentur, tamen jam à mille quingentis & amplius annis, planè integra & velut recentè expressa apparent.

c Nec minus ab extremis orbis partibus concurrunt, ad visenda quæ in monte Olivarum Christus *excedens terris VESTIGIA FECIT*, de quibus d Hieronymus: *mons Olivæ ad orientem Hierosolymis est, ubi ULTIMA VESTIGIA DOMINI, hu-*
 a Baron. ann. Christi 34 n. 66 b Radzivil. peregrin. Hierosol. epit. 2. pag. 62.
 c Greg. lib. 2. d Hier. de locis Heb. act. Apost. Quaresmius de terra S. tom. 2. pag. 309.

mo impressa, hodieque monstrantur: cumque terra eadem quotidie à credentibus excavetur, nihilominus tamen EADEM SANCTA VESTIGIA pristinum statum continuo recipiunt. Denique cum Ecclesia, (in cujus modio sunt) pulcherrimo opere conderetur, summum tamen catamen, propter divini corporis meatum, nullo modo contegi, & concamerari potuit.

Magna quidem populi ad concursantis devotio, mira & stupenda horum vestigiorum veneratio: sed non eò vos hodie ablego: pauci enim inde sanctitatem referunt. Gentiles, Barbari, ipsi Turcæ, proximè iis insistant: Christiani peregrini inde reduces, parum in vita, in moribus exprimunt, quo Christi vestigia sequi contendantur.

Non physicis, sed moralibus Christi vestigiis insistendum est: *c* *quid est enim SEQUI, nisi imitari?* ut Matthæus fecit, quem jussit SEQUI, inquit Ambrosius, non corporis gressu, sed mentis affectu. Quid est vestigia sectari, nisi humilitatis, paupertatis, Charitatis & Passionis ejus exempla imitari? ut g Seraphicè Bonaventura: *sunt qui SEQUUNTUR agnum mansuetissimum, Doctorem prudentissimum, Regem potentissimum, & patrem dulcissimum. Tales fuerunt Apostoli. Potest unusquisque Apostolorum dicere pro se illud Job. 23. VESTIGIA ejus secutus est pes meus: VESTIGIA HUMILITATIS profundissima, paupertatis altissima, charitatis ardentissima, & patientie constantissima.*

Matthæus quam humilitatis vestigia secutus fuerit, scite S. Hier.

c Bern. de Pass. c. 31. Amb. l. 5. in Luc. c. 5. g Bonav. ser. de SS. Petro & Paulo.

ronymus expressit, dum alios Euangelistas, nomen Matthæi telonarii, occultasse observat, ipsum vero Auctorem, se palam toti mundo manifestasse, dicendo: *vidit hominem sedentem in telonio, a Matthæum nomine. Ceteri Euangelista, ait b Hieronymus, propter veretundiam & honorem Matthæi, noluerunt eum nomine appellare vulgato, sed dixerunt Levi; ipse autem c Matthæum se, & publicanum nominat.*

Matthæus secutus est *vestigia paupertatis altissima*, non ut Petrus & Andreas, qui retibus, cariosa scapha, vili supellectile relicta, secuti sunt eum, sed faccos & cistas auro graves, continuo reliquit: *d Chrysológus hic: ME SEQUERE de supernis ad superna tendentem, & non aurum de infernis ad inferna mergentem.* addit vero Lucas: *e reliéts omnibus, surgens sicutus est eum.* Vidit Judæa hodie clarum inter pauca miraculum, camelum scilicet gibbo posito, per angustias acus sese penetrantem, dum Matthæus è prædivate Publicano, angustam viam nudus, & omnibus spretis, etiam affectus ingressus est. *f Ideo Abulensis quæst. 37. in Matt. Adhuc fuit majus miraculum, quia cum sederet in ardoribus avaritia, lucra terrena captans in telonio, Christo vocante, omnia deseruit que habebat, & que habere poterat: & quod majus, etiam quod habere cupiebat.*

Secutus est *Vestigia Charitatis & patientiæ constantissima*, dum Christum prædicando, sudando, sanguinem fundendo ad aserbissimam mortem comitatus est;

a Matt. 9. b Hieron. in catena D. Thomæ Matt. 9 v. 7. d Chrysol. ser. 29. e Luc. 5. c. 28. f Abulensis in Matt. 9. 37.

cujus rei typum expressum cernis, cymbam ingenti Myoparom annexam, quæ per fluctus, procellas, tempestates, semper sequitur, cum hoc lemmate: *g usque sequar te.*

S. Thomas in epist. 1. Petri c. 2. *UT SEQUAMINI VESTIGIA EJUS,* inducit illud Genesis 33. *preccdat Dominus meus servum suum, & ego paulatim SEQUAR VESTIGIA EJUS.* Ubi in mentem mihi venit, *b Wenceslaum Bohemiarum Regem, illustri sanctitatis famâ conspicuum, cum pro more, in tempestâ nocte, perfrigidaque hyeme, colendi Numinis causa, templa obiret, è Proceribus Podininum quempiam, supplicationis comitem adscivisse: præibat ipse Rex per saxa gelu horrida, per humum nivibus, brumaque obstram, per cæli inclementiam, ventis ac frigoribus infestam, capite pedibusque nudis, vix tenui præinctus tunicâ, lacernâque coopertus, Podininus vero Scythicis pellibus, totoque regmine Sarmatarum adversus frigora munitus. Producentur preces, extrahitur ambitus atque supplicatio; algere sensim, tum tremere, mox rigere, demum manus, pedesque ad ciendum calorem supplodere Podininus. Id vero cum è strepitu percipisset Wenceslaus, moræ, frigorisque impatientem blandè compellere, cohortarique ut perseveret. Ille contra neque precari se diutius, neque pedibus insistere, neque inambulare possit. Igitur ut animum, viresque subjiceret deficienti, que a præunte*

g Horat. l. 1. Sat. 9. h Dubravius in hist. Bohemiarum, Surius 28. Sept.

me, inquit Rex, imprimuntur vestigia, tu adentidem preme, atque infisse Podiniæ, & sine dubio perstabis. Quod cum ille non segniter præstitisset, suoque pede præcedentis vestigia tereret, confestim frigus abscedere, remittere tremor, corpus univèrsum non incalescere modo, sed inflammari cœpit; ut non jam tardo, difficilique incessu Regem penè sequi, sed expedito atque incitato gressu, prævertere se posse confideret.

Itane vero? hos animos roburque Podinino dedere Wenceslai vestigia, ut itinere frigidissimo caleret? hunc vigorem membris, has animo faces subjecere, ut Regem suum alacer loquendo, inter asperrimas nives & frigora, rotus inardescere videretur? Nos autem Christiani, quo tandem animo erimus, quibus tanto celsiora, sanctioraque proposita sunt Christi Ducis nostri sectanda vestigia? num ad luculentos illos divinæ charitatis ignes, quibus succensa sunt atque inflammata, & torpentes ac stupentes obrigebimus? nunc segnes, ignavi, queribundi, difficultates itinerum perhorrescimus? num si qua tempora periculosa inciderint, si laboriosa se obtulerint certamina, si cum frigore, inedia, infamia, morbis, aliisque humanæ vitæ miseriis: si cum animi nostri perturbationibus & iuternis molestiis depugnandum sit, num inquam imperia Ducis aspernabimus, pavidi confissemus, terga vertemus; Recordamini obsecro, præclaram illam, omnique seculorum memoriâ dignissimam, Sanctissimi

Antistitis Malachiæ sententiam, quem cum intentum operi periculoso quidem, sed ad promovendam Dei gloriam inire accommodato, mortis infamizque metu deterrere sui à suscepto munere niterentur: a *Sinite fratres*, inquit, *sinite me imitari Magistrum meum: sine causa sum Christianus, si CHRISTUM NON SEQUIOR.* norat quippe verillimum illud oraculum:

§. 2.

QUI NON ACCIPIT CRUCEM SUAM, ET SEQUITUR ME, NON EST MEDITIGNUS. MATTH. 10.

Quod qua ratione Heterodoxi INIMICI CRUCIS CHRISTI, b omnisque austeritatis, intelligant, paucis disquiramus.

DIcam hoc Auditores quanta possum vocis laterunquæ contentione, ut ab omnibus exaudiar: *sine causa Christiani sumus*, sine causa *Ecclesiastici*, de forte Domini sumus, sine causa *Religiosi* sumus, si ducem nostrum *Christum non sequimur*: si dissimilem ab ipsius vestigiis semitam insistamus; ut ille in sole, nos in umbra; ille in pulvere, nos in otio; ille in acerbissimis pœnis, nos in oblectamentis vitam transigamus, ille per spinas, nos per rofas ambulemus? illud enim veropurpuratus Pater Bonaventura, maxime erubescendum dictitans, in ardentissimas has voces prorumpit: *dsine vulnere nec volo, nec possum vivere, cum aspicio Deum meum pro me vulneratum.*

a Bernard. in vita S. Malachiæ. b Philip. 3. c In vita S. Bonavent.

Hoc omnes imitatores crucis fenserunt, omnes sectati sunt, hac brevi Carthaginensis a Præfulis parænesi stimulari: *si ipse est salutis nostræ via, qui Christum VESTIGIIS SALUTARIBUS SEQUIMUR, per Christi exempla gradiamur.*

B. Franciscus b Borgias cum preces, multas in horas extendere protinatus in faciem (ut Christum orasse noverat) os ita corripit, ut dentes omnes suis emoti sedibus deciderent: ita in se flagellis sævit, ut sæpius ad sexcentos validos ictus numerarentur. e Dicere sibi vitam sibi sine solatio fore, si sciret se morturum eo die, quo nil passus, quo nullum mortificationis vestigium post Christum posuisset.

d Accidit aliquando ut P. Gabriel Logronius eo mentis fervore tam diu se flagris cruentarer, dum Christus illi apparuerit, & benignè compefcuerit, dicens: e Satis est Gabriel, satis est. Sed proxime Christum flagellatum subsecutus Antonius Corfus Capuccinus, qui per horas quinque, continuata durissima flagellatione, sex mille sexcentis, sexaginta sex plagis, corpus lacerabat: cum enim numerum, totidem à Christo toleratis olim flagellorum ictibus sacrum esse dicebat. Cujus moris plures habuit sectatores, quos imitari volentibus spes, & admirari ipsa propemodum laboret fides.

Vultis tamen è teneriori sexu virgunculam, quæ inertiam & torporem excutiat? f Joanna à a Cyprian. lib. de bono patient. b P. Rhovaræ virtutum hist. l. 7. c. 5. §. 4. c In vita l. 4. c. 5. d Nierenbergii aſcetica pag. 86. e P. Rhov. l. 7. c. 5. §. 28. f Ibidem §. 13.

S. Cruce, ingenti adhærebat cruci clavis, deductis late brachiis, diu suspensa pendeat, volutabatur inter spinas: in pœnas suas ingeniosa, descriptis ferreâ in laminâ Christi patientis insignibus, caque pertusa. qua parte lacerando corpori a:peratura, qua parte lacerando corpori a:peratur, pro cilicio utens, vitam Domini sui dolorum imaginem exprimebat.

Q uod si ad hæc expallefcitis, eos saltem cruciatus, qui ab hostibus, ab amicis, à Dei manu immittuntur, affumentes, Ducem sequamini. Ad hoc exemplo suo S. Bernardus non Religiosos duntaxat, sed & Christianos omnes exhortatur, dicens: g Dignum est, & multum tibi expediat compati & commori passio, & mortuo Christo: ad hoc enim facta sunt ejusmodi, ut in his omnibus configuretur, & conformetur vita Christiani: qui enim tanquam membrum Christi, dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulavit, & ipse ambulare.

Quemadmodum tot teneri, opulenti, nobiles juvenes ac juvenulæ faciunt, illud Christi monitum spectantes: h *Qui vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie & SEQUATUR ME*, seculi deliciis, & carnis illecebris spreitis, intra monasticum claustrum, summa in austeritate, vitam instituunt.

Notent hoc, exclamat i divines legis interpret, notent hoc molles Hæretici, qui fidem Christi

g S. Bernard. serm. 2 in exena Do. min. h Lucæ 9. 23. CONTROVER-SIA de pœnitentia & bonis operibus contra Hæreticos. i Cornelii à lapid. in 1 Petri 2. ut sequamur vestigia ejus

sequi

sequi volunt, non passionis vestigia, dicentes solam fidem in Christum sufficere ad salutem: Christum enim pro nobis planè satisfecisse; quare nulla esse bonorum operum merita, satisfactiones nullas. Audiant hi quod intonat hic S. Petrus 1. epist. c. 2. v. 21. & ex eo S. Gregorius a: *remansit, inquit, quia non omnia nostra Christus explevit; per crucem quidem suam omnes redemit; sed remansit: ut qui redimi & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc profecto residuum videbat, qui dicebat: b si compatimur, & conregnabimus.*

Quis unquam vera spreta Religione, ad Heterodoxos confugit, ut vitam austeram ducere, crucem Christi tollere, eumque sequi melius posset; cum hoc Lutheri, eorum Antesignani monitum sit: *c ne cures, licet hic vel ille ex Sanctorum numero, austeram vitam vixerit, à carniū esu abstinerit, vestes cilicinas gestaverit, ne cures, ne moreris; sed dicit: quamvis isti Ordinum Auctores, & Architecti miracula patrassent, mortuos excitassent & præ nimio pietatis ardore, jejuniis & corporis diverberatione sese percmissent; nihilominus manuum non veterim. Jejunium tuum, oratio tua, flagellatio tua, nihil emolumenti mihi parit.* Ac tandem concludit: *numquam concessero, hanc esse ad cælum viam.* Existimio illum rectam ad cælum viam, latam & spatiosam sibi suisque aperuisse. Unde Luthero gloriantur tot infames è

claustris transiugas sua dogmata, ac vestigia secutos, apte respondit Thomas Morus, hoc tam pronum, quam lapides ex alto deorsum labi: Tu, inquit, ducis deorsum per declive vitiorum; d Catholici cum Christo sursum ad ardua, tendunt virtutum.

Christus dicit: *e qui non accipit crucem suam & sequitur ME, non est me dignus.* Quod non solis Apostolis dictum, sed ut annotavit ven. Beda; f *Pulchre posuit ad omnes S. Lucas c. 9. dicebat autem ad omnes, si quis vult post me venire, &c.* Ubi divina illa intelligentia S. Thomas: *g ne putarent Christum quidem passurum persecutiones pro vita mundi, eis vero liceret lentam vitam ducere, ostendit necessario quod per aqua certamina gradi decet, cupientes ejus gloriæ m obtinere.*

Hinc Doctor gentium, illud vas electionis: *h castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* & ad Coloss. 1. v. 24. *adimpleo ea quæ desunt Passionum Christi, in carne mea.* & cap. 3. v. 5. *mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram.* Lucæ 3. v. 8. *facite fructus dignos penitentia.* z *Quemadmodum Catholici faciunt, apud quos vigent jejunia, abstinentia à carnibus, non modo per quadragesimam, sed apud Carthusianos, aliosque per omnem vitam; S. Francisci de Paulo Religiosi Minimi, & sanctæ Theresæ alumni, aliique ab omni, quod unquam victitavit.*

At quos *fructus penitentia*

d Stapleton, in vita e. 12. e Matth. 10. v. 38. f Beda hom. 46. in Matth. g S. Thom. in Luc. 9. h 1. Cor. 9. v. 27. i Extractum Catholic. 32. Vraege.

a Greg. in 1. Reg. c. 9. v. 19, b 2. Timoth. 2. 12. c Lutherus in c. 1. Evang. S. Joann. tom. 2. novorum operum. fol. 418.

molles nostri, & effœminati Hæretici faciunt? quam Prædicantes eorum suis prædicant pœnitentiam? nisi forte illam Epicurcorum a: *comedamus & bibamus, cras enim moriemur.* aut illud Sap. 2. v. 6. *fruemur bonis que sunt & utamur creatura, tanquam in iuventute celeriter. Vino pretioso, & unguentis nos impleamus; nullum pratum sit, quod non pertranscat luxuria nostra.* Quibus hæc primæ veritatis concio, aliquando ad ruborem & confusionem ingeretur: *b Va tibi Corozasm! va tibi Bethsaida! quia si in Tyro, & Sidone falla essent virtutes, que falla sunt in vobis, olim in ciscio & cinere pœnitentiam egissent,* quæ frustra Christus interminatur, si pœnitentiæ non requirantur. *e* Esto enim patiendò solverit plenum redemptionis nostræ pretium; vult tamen nos quoque pati (ut in Scripturis supra allatis patet) quia non decet sub capite spinoso, membrum fieri delicatum, ait Hieronymus; sed potius decet, membra capiti configurari, inquit Paulus, ad Rom. 8. *ut conformes simus imaginis filii Dei.* Tum quia ipse sanxit, ut hoc Passionis suæ pretium, per Passiones nostras nobis applicemus: non enim otiosis, & desidibus, non iis qui desideria carnis sequuntur, qui Spiritu Dei aguntur, qui carnem suam crucifixerunt, & crucem portantes ejus vestigia sequuntur, hoc pretium impenditur.

Sed contra objiciunt Hæretici, illud Eccl. *quid est homo, ut*

a Isaïæ 22. v. 15. b Matth. 21. v. 21. c Cornel. 1. Petri 2. d S. Thomas in Epist. 1. Petri c. 24.

possit sequi Regem fallere suum? Respondet d S. Thomas: *VESTIGIA DIVINITATIS homo non potest sequi, sed VESTIGIA HUMANITATIS potest,* licet ut parvuli: *e non passibus equis.* Quam similitudinem præmittit ad illa verba Gen. 33. *precedat Dominus meus servum suum, & ego paulatim SEQUIOR VESTIGIA SUA,* sicut video parvulos meos posse.

Victor Uticensis hunc præclarum morem Christianorum parentum adnotavit, cum Martyres ducerentur ad supplicium, infantulos suos eorum vestigiis insistendos submittebant, ut nila jam tum vel replentes premere inciperent; sic enim lib. 2. Historiæ, de persecutione Vandali: *ca: per vertices montium, & vallium, concurrrens turba fidelium inastimabilis descendebat, cœrens manibus gestantes, suosque infantulos, VESTIGIIS MARTYRUM projectentes.*

Quibus innumeros parvulos instituisse legimus, quos per Italiam, Germaniam, Angliam, Galliamque atrox Judæorum impietas, die, modoque isdem, quibus olim Patres sui Christum Dominum, crudelissimè necarunt, & flagellis cæfos, & spinis coronatos, in crucem egerunt; Simones inquam, Gulielmos, Hugones, Richardos, aliosque ipsis parentibus quandoque spectantibus & ammantibus. *f* Hos inter emittit Christophorus trium annorum puer, qui in Hispania, Ferdinando Rege, in oppido cui nomen

e Virg. 2. Æneid. f Riccius in triumpho Crucis.

Guardia prope Toletum, omnia Christi tormenta à Mauris sigillatim perpeſſus, perfectiſſime Chriſtum ſecutus eſt. Dum ad columnam cæditur crudeliter, a *non aperuit os ſuum*, non vocem, non ſignum doloris ullum dedit, niſi in ultimis quinque plagis, quod eo numero ſuæ plagæ, illas Chriſti ſuperaffent, exclamans: Effodienti ſibi latus dextrum in cruce ait: *ſi cor queris, alterum latus effodias*. Exitat de hæc verſus:

Dum Chriſti tormenta veſevi in corpore, & ipſum Peſſore, Chriſtophori nomen, & omen habes.

Quæ ne longe quæſita parentes fore teneriores autument, imitationi ſerviet, quod b Lublini accidit: hic cum in hebdomada ſanctiore, magna flagellantium ſupplicatio, inſtitueretur, pia quædam Matrona, filiolum in tenera omnino ætate feminudum, cum ſcutica in manu, agmini verberantium inſeruit, cumque palam hortata eſt: animoſe, fili mi, hac ætate ea perpeti, cuſque veſtigia, ſequi ne detrectes, qui amore tui paſſus, & mortuus eſt.

Alterum eſt, quo Heterodoxi Chriſtum ſequi detrectant, per caſtitalis veſtigia, cum tot in Eccleſia Virgines, c *quæ carnem crucifixærum cum vitis & concupiſcentiis ſuis*, d *SEQUANTUR agnum quocumque terit*; ipſi autem ſequantur hædum aut hir-

cum libidinis, e Auguſtinus de Sancta Virginitate: *quæ ire putamus hunc agnum? quod nemo eum SEQUI vel audeat, vel valeat, niſi vos. Quo putamus eum ire? in quos ſaltus & prata? ubi credo ſunt grandia gaudia, non gaudia ſæculi huius vana, &c. nam ſunt aliis alia, ſed nullis talia*. Ad vos itaque Virgines ſermonem converto cum Hipponenſi Præſule: *Vos itaque SEQUIMINI eum, tenendo perſervanter, quod voſiſtis ardentem, ne Virginitatis bonum à voſis percat, cui facere nihil poteſtis, ut redeas. Videbit vos cetera multitudo fidelium, quæ Agnum ad hoc SEQUI non poteſt, videbit, nec invidet: nam & illud Canticum novum, proprium veſtrum, dicere non poterit, an tunc autem poterit, & delectari veſtro tam excellenti bono.*

Huic Virginali agmini, quod mireris, etiam inter barbaros, Apoſtolus, noſter facem præluxit, & Chriſtum ſponſum ſequi docuit. Egipium Regem Æthiopum ad orthodoxam fidem convertit illuſtri prodigio, filium ejus demortuum ad vitam revocando: inſuper & Reginam, & filiam Iphigeniam Æthiopas, purioribus undis primus lavit; quæ ad fidem, vorum ſervandæ caſtitalis adjunxit, & una cum ducentis Virginitibus, in nobili Parthenone ſeſe incluſit. Sed cum Egipio functo, frater ejus Hirtacus regnum occupafſet, & Iphigeniam jam olim Deo deſponſam, copulare ſibi ſacrilegus pertentaret. Matthæus

a Pſal. 37. b In litteris annuis a. l. 5. 95. c Galat. 5. v. 24. d Apoc. 14. v. 4.

e Auguſt. de Sancta Virg. in libro uno cap. 27. tom. 6.

quod palam impium procum damnaret, & multa de Virginitate, coram Iphigenia & sociis Virginibus ardentem differuisset, dum ad aram facit, securi cæsus ipse, ut loquitur a Damianus, *Virginitatis vltima* occubuit, ipsun- que altare suo cruore ad- sperfit. Continuo Iphigenia, Virginitatis patrono templum ponit. Hic Rex non amore jam, sed odio & rabie accensus, ignes Virginis ædibus subicit, ut quæ libidinis flammis non arserat, communi cum suis incendio conflagraret; sed Apostolus in aëre conspicuus, utrisque repressit, & à sacris ædibus sceleratas flammæ avertit. Atque hæ Virginum primitiæ, post Virginum Matrem, quæ agnam securæ sunt.

Sed quid acturi sunt conjuges? quid peccatrices, quæ Virginitatem amiserunt? *b* SEQUANTUR ITAQUE AGNUM, inquit Augustinus, *ceteri fideles, qui Virginitatem corporis amiserunt, non quocumque ille ierit, sed quousque ipsi potuerint. Beati pauperes Spiritu, imitami cum, &c. Ille qui imitantur, in his Agnum SEQUANTUR. Sed certe etiam conjugati possunt ire PER ILLA VESTIGIA, etsi non per se in eadem formâ ponentes pedem, ventantamen in eisdem semitis gradientes.*

a Damian. sermon. de S. Mattheo.
b August. l. de Virginit. c. 28.

s. 3.

Quam pauci Christum sequantur.

HUGO Cardinalis in illud I. Petri 2. UT SEQUAMUR VESTIGIA EJUS, ad propositum nostrum, sic disertissime excurret: *multi magis SEQUANTUR eam, que eis non proderunt; contra quos inrebitur Bernardus: Si sapias, si cor habes, si tecum est lumen oculorum tuorum, desine SEQUI illa, que ASSEQUI miserum est; beatus qui post illa non abiit, que possessa onerant, amata conquinant, amissa cruciant. Bene inuenio, primum qui SEQUITUR carnem: secundum qui SEQUITUR mandam: tertium qui SEQUITUR diabolum; sed quartum de numero vestrum requiro, scilicet qui SEQUITUR Deum.*

Una via qua Christus præiit, ducit ad cælum, ducit ad æternam beatitudinem, & quam *c pauci sunt, qui inueniunt,* (qui quærent) eam. Hæc uberrimis dignissima lachrymis, de numero vestrum tot reperiri, qui carnem, qui mundum, qui diabolum sequuntur, & in æternum ruunt exitium.

Doctor Seraphicus: *d quidam sunt SEQUENTES mundi desideria: mundum SEQUANTUR avari & cupidi: quidam sunt SEQUENTES carnis delectabilia, sicut gula: & luxuriosi: qui ad nihil aliud vocant, nisi ut bene comedant & bibant, & vana videant, & audiant, &c. unde de iis dicitur*

c Matth. 7. v. 14. d Bonavent. ferm. de SS. Petro & Paulo.

Pro-

Proverb. 7. ubi est sermo de muliere, quod invenit eam, SEQUITUR quasi bos ductus ad villam, & quasi agnus lascivius, ignorans quod ad vincula stultus trahatur, donec transfigat sagittas occur ejus. Vel quasi avis festinus ad laqueum, nesciens quod de periculo anime ejus agatur. Nota verba: nam 1. SEQUITUR eam Lentus, quasi bos ad Macellum ductus. 2. SEQUITUR eam letus, quasi Lascivius agnus. 3. SEQUITUR eam festinus, quasi avis ad escam, celeri volatu deducta.

Hujus rei specimen, oculis animoque B. Petri de Teclano, Deus aliquando objecit, cum nocte quadam in majori a Ecclesiâ Senensis civitatis, magnis fletibus, atque suspiriis Dominum deprecaretur, ut tuto nosse posset, quo duce, ac via Christum, & non carnem, sequi posset? Vidit namque per memoratam Ecclesiam discurrentes Angelos, qui super pavementum cineres spargerent, atque operirent: quo facto duas sedes ante Principem aram collocarunt. Mox vero postes majoris portæ reserati sunt, per quam subito Christum Dominum introcurrentem conspexit, pauperis formâ indotum, ac transfossis pedibus, ad paratas illas sedes per cinerum pavementum incedentem; *pedum vestigia* cibus servabat, attendebatque clarè, qua præcessisset viâ: ad sedes verò cum pervenisset, earum alteram occupavit, & quievit in ea.

Post secuta est Virgo Mater,

presè *filii sui vestigia legens*, quam ille, sed cum alteram occupare jussit. Exinde sequebantur Apostoli, eandem tenentes viam, suosque exactè *vestigiis Domini* figentes pedes: qui dum ad Christum in throno sedentem pervenissent, ab eodem comiter ac benignè accepti sunt.

Post hæc, multos ex diversis statuum generibus ingredientiés vidit, qui nitentur omnes ad Christum pariter pervenire, plantas suas conati *vestigiis Domini* inferere, sed variis phantasiis atque affectibus disturbati, pauci admodum, iis insistebant. Tandem zelo ac fervore hominum magis intepescente, ac magna ex parte cessante, *oblitterari vestigia*, tegique visa sunt: donec vir quidam pauper, vilis ac despectus, magna utriusque sexus hominum septus caterva apparuit, qui magnam animi præ se ferens tristitiam ac mœrorem, ex eo quod *Salvatoris vestigia* obsoleta velut, atque oblitterata jacerent, mox illa ut inveniret, oppido laborare occæpit, tantumque effecit, ut ex eis aliqua inveniret, quibus actutum generosè insistens, alia ex aliis, procedens, detexit: per quæ ipse cum turba sociâ alacriter incedens, feliciter quoque ad Christi thronum devenit, ubi ab eodem benignè exceptus & collaudatus est. Atque his ita peractis, disparuit visio, & vir Dei Petrus, evidenter intellexit, Franciscum *per Christi vestigia* incedentem, sibi socium & Magistrum ad *vestigia Christi* patientis consistenda destinari, quam tam pauci mundani reperiri

reperire potuissent, qui velut boves ac victimam, carnem sequuntur.

Idem olim amarissime, questus mellifluus Bernardus: *a quidam sunt, qui non SEQUUNTUR Christum, sed fugiunt, qui necdum peccare desistunt, de quibus Propheta: Ecce qui elongant se a te, peribunt. Alii non SEQUUNTUR, sed præeunt, qui Magistrorum sententiis suas præferunt. Nonnulli SEQUUNTUR, sed non assequuntur, qui sequiter ac remisse agunt, vel usque in finem non perseverantes, de medio itinere revertuntur.*

Quam multi cum Petro, à longe Christum sequuntur? quam multi ferventer sequi incipiunt, sed in via deficiunt! *b quid autem prodest CHRISTUM SEQUI, si non contingat consequi?* Unde & c Tertull. *ut sequamini vestigia ejus, legit ut assequamini.*

Aliud observet Augustinus, plerosque sequi Christum, sed non propter Christum, Judæi, & omnis illa turba, quæ per avia & invia deserti loca, Christum sequebatur, signa videbat, & miraculorum vim in se suisque monstrandam sperabat: multi enim ex his languidi, mutili, variis corporis morbis divexati: alii animo malè affecto, nescio qua curiositate impulsî sequebantur. Quod vitium & hoc seculo deplorat d SS. Doctor, in ea verba Joannis: *non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, sic ait: quam multi non querunt Iesum, nisi ut faciat illis bene. Impletur quotidie talibus Ec-*

a Bernard. serm. 22. de parvis. b Bernard. epist. 253. ad Abbatem Garinum. c Tertull. in Scorpiaeo cap. 12. d August. in Ioanna. cap. 6. tract. 23.

clesia. Vix quæritur Iesus, propter Iesum.

Quærunr, & sequuntur eum aliqui, cum Juda ad cœnam usque. Hi nempe, qui ob lucrum temporale illi serviunt. Alii sequuntur usque ad hortum, quemadmodum Joannes, qui ut Christum vidit comprehendi, relicta sindone aufugit. Tales sunt, qui tam diu Christum sequuntur, quamdiu per amœna vireta prosperitatis humanæ, & consolationis internæ procedunt; at ubi turbo adversitatis irruerit, co spreto discedunt, atque hæc maxima pars, inquit e Bernardus, qui velent *Christum consequi, sed non sequi*, dum scilicet, *volunt illo frui, at non ita imitari.*

Alii sequuntur Christum cum Petro, usque in atrium Principis Sacerdotum; sed ubi in pravum contubernium incidunt, eum negant, pernegant, & sequi detrectant. Cujusmodi complures reperire est, qui in sociorum gratiam se ingurgitant, in flagitia prouunt, proximum calumniis proscindunt, Deum & Santos blasphemias lacessunt.

Alii sequuntur cum Zyrerono, usque ad Crucem; sed non ad crucifixionem: conspecta enim Cruce horrent, & retrocedunt, quibus iterum inculcandum: *f quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi?*

Imitari hic oportet canes venaticos, qui leporem insequuntur: is qui ceteris velocior, & sagacior, jam prædam olfecit, conspexit, ardentem per invia & avia, per saxa & spinas inse-

e Bernard. serm. 22. in cant. f Bernard. epist. 253.

quitur;

quitur; alii quidem canes allatantes insequuntur aliquo usque sed paulatim deficient, deserunt, redeunt ad propria, ulterius sequi, & consequi, desperant; sed ille instat, prosequitur, donec assequatur. Hæc hæctenus;

Nunc Christum exemplo Matthæi statim sequendum doceamus.

S. 4.

CONTINUO RELICTIS OMNIBUS, SURGENS SECUTUS EST EUM.
Luc. 5.

Angelica illa mens, S. Thomas ad illa verba Matt. 9. v. 7. & surgens secutus est eum, promptitudinem Apostoli, non a usitata penna expressit: disce, inquit, b vocati obedientiam; neque enim resistit, neque domum abire rogavit, & suis hoc communicare. Voculis duabus, non prolixâ oratione, non fusa verborum ambage, sed verbo, sequere me, nudus nudum, pauperem pauper, per sudores, labores, spinas, sanguinem secutus est statim, ut diserte Cardinalis Damianus: c Mox ut vocantis se Salvatoris audivit imperium, non cunctatus est, non sua disponendi quæsit inducias, &c.

Videt te, ô Deus peccator? vigili & intento semper oculo divinæ miserationis sedentem in telonio, forte & injustis lucris, vel curis hujus sæculi immersum, vel otio torpentis vitæ, aut luxuriæ cœno volutantem, & dicit ibi toties ad autem, per in-

a Horat. b S. Thomas in Matth. c. 9. v. 7. c Damian. serm. 50. de S. Matth.

ternos motus, & præconum voces: surge, & sequere me; assurge, ne tergiversare, cito Deum vocantem sequere.

Noli esse similis illi, ad quem cum Christus diceret, sequere me, tempus dilationis quæsit: c Domine, per mitte mihi primum ire, & sepelire Patrem meum. Perappositè ad rem nostram Hugo Cardinalis: d iste tenet typum quorundam, qui differunt claustrum intrare propter parentes; unde volunt prius sepelire eos, id est prius esse mortuos, quam intrare. Differunt Christum sequi, quod debeant adesse matri decrepitæ, patri grandævo, ubi obierint tum se totos Deo victuros spondent. Sic Mater B. Lucie, ut refert Cajet. in ejus historia, ad illam dicebat: e claude primo filia oculos meos; at illa matre sprete, continuo sponsam vocantem secuta est. Porro ut Augustinus f. peracutè observavit, Christus dixit: QUI SEQUITUR ME; non ait, qui sequetur me, sed qui sequitur me. In eo quod facere debemus, præsens tempus posuit.

Sic Petrus & Andreas, qui nulla signa viderant, ad nudam vocem Magistri vocantis: venite post me, è vestigio, absque ulla mora, CONTINUO RELICTIS RETIBUS SECUTI SUNT EUM. Quid tu Adolescens, tu filia vanitatis vinculis irretita, adhuc moras nescis? dic cum Petro: quare non possum te MODO SEQUI? quare calcato mundi tactu, non possum modo sequi humilitatis vestigia? h Quam nobis proponeremus

c Luc. 9. v. 59. d Hugo Cardin. in Matth. c. 3. v. 21. e Desponte in Matth. c. 8. v. 21. f Aug. tract. 31. in Joann. g Matth. 4. v. 20. h Aug. in Psal. 33.

ad imitandum, non habebamus: omnis enim mortalitas hominum, superbia tumuerat, & si existeret aliquis humilis vir in Spiritu, sicut erant Prophete, Patriarche, dedignabatur genus humanum imitari humiles homines. Ne ergo dedignaretur homo imitari hominem humilem, Deus factus est humilis, ut vel sic superbia generis humani, non dedignaretur SEQUI VESTIGIA DEI. Non pudeat, non pigeat vos Auditores, sequi Dominum vestrum, in quo, per quem, à quo, omne vobis bonum est. Nolite per Deum immortalem ipsis brutis vos inhumaniores exhibere. Audite rem inauditam: *a* Perfarum metu in Salaminam Insulam enavigabat Xantippus, relicto domi catello: qui omni nisu fatagens sequi herum suum, in mare sese abiecit, & visæ oræ adnatans, in Insulam quidem exscendit; at subito, deficiente Spiritu, extinctus est. Quid, amabo vos, ab hero catellus, nisi frustum panis, subiunde etiam & verbera & fustes retulerat (& tamen Do-

a Plutarek. in Themistocle.

minum per fluctus, & tempestates, immenso oceani tractu, ad extremum vitæ Spiritum consequitur: & vos Iesum Dominum vestrum, à quo corpus, spiritum & vitam hauritis, sequi etiam non tanto cum incommodo, aut vitæ discrimine detretatis? Non ira fidelis illa anima, de qua Bernardus: *b dilecta tua relictis omnibus propter te, concupiscit semper ire post te, semper tuis INHÆRERE VESTIGIIS, AC SEQUI TE QUOCUMQUE IERIS:* *Sciens quoniam via tua, via pulchra, & omnes Semite tuæ pacificæ, & quia qui SEQUITUR te, non ambulat in tenebris, sed in luce, in meridie, ubi oves quæ Pastorem secutæ sunt, patris deliciis sempiternis.* *c Per dura Christus ambulavit; sed magnè promisit SEQUERE: noli tantum attendere quæ iturus; sed etiam quo venturus sit. Tolerabis dura temporalia, sed ad latitiam pervenies sempiternam.*

b Bernard. ferm. in Cantic. *c* August. in Psalm. 36.

FESTUM
SANCTI MICHAELIS
ARCHANGELI.

MICHAEL *Unus de Principibus primis, venit in
adjutorium. Dan. 10.*

Custodit & arcet. Ovid. l. xi. Metam.

ARGUMENTUM.

INter omnia genera armorum, ex universa Pano-
pliâ, scutum ad sese tuendum, & hostium tela arcen-
dum, valet potissimum. Quapropter tanta apud Ro-
manos,

manos, & priscos illos commilitones, tanto in pretio, tanta in æstimatione, ac veneratione fuit, ut relicta parmula fugisse, signum inertiae summum, & dedecus militi maximum duceretur: adeo ut vel ipse Lacenæ mulieres, filios ad bellum progredientes, & in campum descendentes commonerent: *cum hoc, vel in hoc* redirent. Verum enim vero Princeps militiae cœlestis, Inviçtissimus Michael: ipse Dei C L Y P E U S contra omnes Tartarei hostis infidias & insultus, potentissime nos a *custodit*, & *arcet*; ipse S C U T U M *inexpugnabile*, quod omnia ignea tela nequissimi elidit. Hoc tuti, ac muniti, potissimum in supremo agone, in die belli, dum confurgent in nos prælia, *Signifer S. Michael* defendet nos in prælio, ut non pereamus in tremendo iudicio. Insuper & nobilissimam, aureis scuto exaratam literis, nobis tesseram reliquit: *Q U I S U T D E U S?* quam si & nos animis, ac cordibus inscribamus, quidquid Mundus, dæmon, caro deliciarum, aut divitiarum proponit, hoc validissimo umbone, *quis ut Deus?* retundemus.

a Ovid. lib. 15. Metam. b Sap. 5.

- §. I. *Custodia Angelorum tutelarium, & cum primis omnium Principis MICHAELIS, Scutum inexpugnabile est.* Sap. 5.
- §. II. *ANGELIS SUIS MANDAVIT DE TE, UT CUSTODIANT TE, IN OMNIBUS VIIS TUIS, per omnem vitam.*
- §. III. *Signifer S. MICHAEL animas in morte suscipit, & representat eas Iudici.*

F E S T U M
S A N C T I M I C H A E L I S
A R C H A N G E L I .

M I C H A E L Unus de Principibus primis, venit in
adjutorium. Dan. 10.

Fiximii belli Duces, viri Martiales, qui sub Bellonæ signis iucanuerunt, hanc suo bellico dignam ingenio, aliquando controversiam movere: quid ex omni armorum genere, ex universa populi, Militem inter omnia hostium tela, & insultus inimicorum, maxime incolumem servet? quid potissimum tutelæ, ac præsidii conferret? nonnulli lorica plurimum tutari, alii totum coniectum arbitrabantur, si caput galeâ munitum, illæsum servaretur: fuerit qui gladio, & acinace debere militem valere dicitabant; plerique qui clypeo dextrè uterentur, atque innumera hostium tela hoc tegmine eliserant & illuserant, in eo omnem tutelam collocandam esse pronuntiabant, idque & Romanorum, & Græcorum omnium, qui bello unquam clari exstiterent, testimoniis comprobabant. Huc omne præsidium, huc simul exitum referebant. Ea porro illis consuetudo fuit, ut qui in prælio dimicando fortiter cecidisset, eodem quo præliati

fuerant clypeo, ad sepulturam efferentur. Quod solenne externorum rituum, non ignarus Mantuanus sua in Æneide expressit, cum de Pallante Arcadum Principe, à Rutilis interfecto, ita cecinit:

*Impositum scuto referunt Pal-
lanta frequentes.*

Lacæna quædam mulier filium ad bellum profecturum, clypeo armavit: quam precem existimatis addidit? ut cautè incederet? ut vitæ consulere? ut juvenilem audaciam temperaret? de hac re ne verbum quidem. Quid præcepit, cum hoc, inquit, aut in hoc redi. Quod Magni Basilii confirmat testimonium orat. 40. *Lacæna mulieres liberos hortantur, aut scutum è prælio saluum reportarent, aut in eo reportarentur: cum hoc, aut in hoc redi. Qui dimeter Spartanæ feminae recantandus; cum hoc, aut in hoc redi. Ades mihi filius, ad bellum mitteris, præbe te & meum & Lacedæmonium, proba virtute tua & Matrem tibi esse viraginem, Spartanam, & patriam vi-
rorum*

rorum educatricem; omnia de te spolia hostes ferant, clypeo cave sis, nunquam te expolient, manus tibi, & brachia rescindantur, patere: clypeum à te revelli nunquam patiare. Animus à corpore exigatur, clypeo nunquam destituaris, levior est vitæ, quam clypei jactura. Redi ita precor superos, sed hac lege: *cum hoc, aut in hoc*; vivus cum hoc, mortuus in hoc; neque vivus, neque mortuus sine hoc: hoc tibi sit Vincenti folium, hoc tibi sit cadenti feretrum, hoc tibi triumphanti monumentum, hoc tibi expiranti mausoleum: *cum hoc, aut in hoc, nunquam sine hoc*. Quibus subscribit Justus, „ Lipsius de militia Romana „ l. 5. Dialog. 20. hanc quæ- „ stionem ventilans: præci- „ puum, inquit, munimentum „ pediti, atque equiti, *pregrande „ scutum*. Ajo utilius non esse „ inter arma; sed nostra igna- „ via, an audacia, è militia omni ejecit. Virtutis nullum est accommodatius insigne, quam scutum. Adeste parum, dum id probo: occidit bellico in conflictu gemina illa virtus Jonathæ, & Saulis: cum Principe, ac Rege, optimi quique militum corruerunt; funebre vates Regius misera in strage, cecinit Epicedium; quid primum in eo queritur? quid deplorat? an sceptrum Regis manibus excussum, hostilibus pedibus attritum? an purpuram nativo succo decoloram, infuso cruore saturatam? an diadema Saulis capiti diriptum, equorum ungulis collisum? nihil ista. Majorem, jacturam lamentatur: *sibi abjectus est, in-*

qui, a *Clypeus fortium*, *Clypeus Saulis*.

Ac si querebundus ingemiscat: ô clades! ô perniciës! o calamitates! in totum exercitus robur hostilis furor desæviret, in reliqua belli instrumenta, militaris procella detonaret, unus superesset clypeus Saulis, salva mihi omnia esse viderentur; nunc autem amisso clypeo, spes abjicitur, languent animi, prostrata mihi omnia videntur esse, & percussa. Cernitis in clypeo quantum sit momenti, quantum tutelæ, quantum præsidii? Verum enim vero celebrent sacræ paginæ *clypeum fortium, clypeum Saulis*, extollant Poëtæ Telamonis, Turni, aut Ajacis *b clypei septemplex orbis*. Fecerit Rex *Salomonc ducenta Scuta de auro purissimo, sexcentos auri scielos dederit in laminas Scuti unius*, omnia hæc multo Chalybe fortia septemplexi ære munita, ac denso auro obducta scuta unicum illud scutum quo Princeps Militiæ cœlestis; nos proteget ac tuetur, vel potius *ipse Dei clypeus* & robore & virtute, & æstimatione denique longe antecellit.

S. I.

Custodia Angelorum tutelarium, & cum primis omnium Principis MICHAELIS SCUTUM INEXPUGNABILE
Sap. 5.

Lim Lacedæmonii non modo vita sanctos, efferebant, „ a 2. Reg. 1. v. 21. b Vigil. 22. Æneid. Ovid. l. 13. Metam. c l. 3. Reg. cap. 20,

sed

fed & infantes recenter natos, in clypeum vix euniarum colloca- bant: sic & Hercules apud Theo- critum, & Iphæus ab Alcme- nâ, vix in lucem editi, scuto ex- cepti sunt :

*a Cum ambos lavisset, & lacte
eplesset.*

Posuit super scutum aureum. Qua ceremonia innuebant, nos bello natos, ad vitæ discrimina, & hostium tela propulsanda, scu- to opus habere. Hoc benignissi- mus Deus paternâ suâ provi- dentiâ ab æterno prospexit, hominem inter omnia, inerme & inbelle animal, dum orbi nascitur, maxime scuto, tutelâ, teg- mine, & munimine egere: Ete- nim, ut recte Seneca: pisces squammis, volucres plumis, fe- cas pilis, textit ac protexit natu- ra; animantibus quibusdam un- gues, rictum, rostrum, calcem dedit, has ferocia, robore, viri- bus: illas velocitate, calliditate armavit: *b ac hominem imbecil- lem, fragilem, nudum, inermem, aliena opis indigum, cuiuslibet fera pabulum produxit. Odor illi sarorque, & lassitudo, & vigilia, & humor, & esus, & sine quibus vivere non potest, mortifera sunt.*

Quocumque se movet, mille ca- sibus ac periculis expositus est, quot pori tot ostia mortis. Ea propter custodia hæc parvulo- rum, quam maxime necessaria. *c Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis, ne ab effreni equo parvu- li proterantur, à rabido cane mordeantur, ne spinis, aciculis fauces præfocentur, ne in aquas, ne in ignem, & apertas voragi-*

a Theocrit. b Seneca consolat. ad Marcian. cap. xi. c Matth. 4.

nes ruant, Angelis suis, Princi- pibus suis mandavit, ut custo- dian, & clypeo ac cælestibus armis tueantur; idque ab ipso ortu Nativitatis, & primis in- cunabulis, ut docet *d* Magister sententiarum, *e* S. Thomas, *f* Molina, *g* Vasques, *h* Valentia, *i* Amicus. Et expresse tradit S. Hieronymus in illud Matth. *Angeli eorum, &c. Magna, inquit, dignitas animarum, ut unaqua- que habeat AB ORTU NATI- VITATIS IN CUSTODIAM sui Angelum delegatum. Quam* curam parvulorum, cælestes il- los Pædagogos avidissime arripe- re, solertissime exsequi, innume- ris compertum est testimoniis.

Gen. 21. Agar cum puero *er- rabant in solitudine Bersabea, cumque consumpta esset aqua in utro, abiecit puerum subter unam arborem qua ibi erat, & abiit. Dixit eum: non videbo morien- tem puerum. Vocavitque Angelus Dei Agar, dicens: quid agis Agar? noli timere, exaudivit enim Deus vocem pueri de loco in quo est; surge, tolle puerum, & tene manum illius, quia ingentem ma- gnâ faciam eum.* Super quæ verba Theodoretus q. 2. *aptissi- mē profecto Deus per Angelum, que ad puerum procreandum pertine- bant, effatus est.* Complures in- fantes, tenelluli, Magnatum ac Principum filii, etiam & ple- beorum, mortis faucibus, à tu- telari genio erepti, quos Deus, in gentem magnam, in capita fami- liæ, Reipublicæ, in Religiosorum ordinum Prælatos, & Anti-

d Magist. in 2. distinct. 11 cap. 1. e S. Thom. 1. p. q. 113. a. 5. f Molin. ibid. g Vasques disp. ult. c. 1. h Val- lent. 1. p. q. 8. i Amic. de Aug. disp. 19. sec. 2.

k stites

stites facere decernit. Pantaleon Diaconus in Homiliis de Michaële, apud Lippomannum scribit, Michaëlem fuisse, qui se tribus pueris in fornace Babylonica focium adjunxit, & velut clypeo igni abjecto, reddidit formacem quasi ventum rosis flantem, & omni ope humana destitutos, ne pilo leviter perstricto, incolumnes servavit. Quod si omnibus hominibus, à teneris malus genius tentator adest, cujus potestati non sumus resistendo, par est, ut pro paternâ suâ in nos providentiâ benignissimus Deus, & bonum Angelum cuique assignet. Quod sic discutit Doctor Angelicus 1. p. q. 14. a. 1. argumento 2. *Non est aqua conditio pugna, ut infirmus contra fortem, ignarus contra astutum, exponatur ad bellum; sed homines sunt infirmi & ignari, demones autem potentes & astuti: cur ergo permittitur justitia auctor, ut homines à demonibus impugnentur? Respondet ad hoc, ut non sit inaequalis pugna conditio inter homines & demones, sit ex parte hominis talis recompensatio, principaliter quidem per auxilium gratiae, secundario autem per CUSTODIAM ANGELORUM.* Unde 4. Reg. 4. Elizeus ad minitrum suum: *noli timere, plures enim nobiscum sunt, quam contra nos.* Quæ cum ita sint, parentes mane, vesperi, parvulos suos hisce Pædagogis, & tutoribus, obnixè commendent, eos ipsi, suosque, colere, amare ac venerari à teneris assuescant. Hinc præsens tutelaris sui præsidium expertus Adolescentens, undis haustus, qui è sodalitiis Angelorum, versiculos quosdam memoriæ acceperat

mandandos *a*, quos brevi, post Angeli custodis officium esset recitaturus: cumque ad cataram molæ, inter descendum, alio forte evagatur, in profluentem præceps ruit, jamque in ipsas molæ rotas, fluminis impetu rapiebatur, dum schedam cui inscripti erant versiculi, mordicus retinens, angelico incolumis evasit subsidio.

b Alia quoque Fœmina, cum geminis liberis, eodem fratre præsidio, ceteris omnibus haustis, in portum appulit. Quis ad hæc, aliaque innumera, cum Bonaventura non exclamet in Festo S. Michaelis? *c Magna pietatis, & benignitatis indicium est, deputare tales Ministros humana fragilitati, sine quibus nullo modo esset tuta.* Quare si tantopere nos parentibus uatura conciliat: morum atque artium disciplina Pædagogis, aut præceptoribus: vitæ consuetudo, & benevolentia, amicis: ceteris hominibus vaga volubilisque fortunæ ratio, quæ nobis tandem cum Angelo tutelari, Religionis necessitas intercedit, cujus in nos amor, cura, tutelaque: omnes omnium charitates, & necessitudines illas complexa est? quod identidem repetam, & pluribus ut omnes intelligant, confirmabo. Nego ullum tam illustre, tamque inusitatum beneficii genus, quod vel communionæ sanguinis, & usura lucis à parentibus: vel conformatione, & elegantia doctrinæ à Magistris: vel suavitate

a Paradisus pueror. p. 2. c. 6. §. 14. & 25. *b* Ibidem. *c* S. Bonav. serm. in Festo S. Michaelis.

conuictus, fide & officiorum multitudine ab amicis, vel denique ulla fortunarum aut cuiusmodi rerum facultate, à ceteris hominibus, quibus nos civile jus, & quædam vitæ communitas adtrinxit: nullum inquam beneficii genus, quod proficiatur ab iis, quin Angelorum cura, studio, benevolentia, præsidio, eminentiori quadam ratione cumulatissime contineatur. Parentibus dormientibus, absentibus, aliud agentibus, quis præito erit? Augustinus soliloq. cap. 27. *Magna cura & vigilantistudio, ad sunt nobis omnibus horis, & locis, succurrentes, & providentes necessitatibus nostris.*

Custos noster semper vigilat, diu, noctaque excubat pro nobis: *a non dormit, neque dormitat qui custodit te.* In sacro epithalamio legitur: *en lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis Israel. Qui sunt fortes isti? & quæ est illa Custodia, seu Regia Guardia excubantium? Athanasius in lib. quæst. q. 122. fortes hi, Angeli Dei sunt;* In eo autem quod lectam circumstant, intelligi datur eximia eorum cura, & vigilantia, qua nobis dormientibus, illi excubant. Dum Princeps, aut Generalis exercitus, se quieti dedit, & somnum caprat, semper aut fores Regii atrii, aut tentorii, miles pervigil excubias agit: Eo loco nos Deus habet, stupendum hoc, nec minus Christiano, viro Religioso, animæ piæ pudendum, il-

li non incidisse, aut certo rarius, quod homini Eucharistico fixum, ac statutum erat.

Epictetus ille, origine quidem vilis, ac debilis corpore; sed mente nobilissimus, & qui inter omnis ævi lumina resulfit; cujus lucerna fictilis, illo mortuo, mille drachmis, seu centum Philippeis venit, in memoriam, & honorem viri, & ob divinas scriptiones, quas ad lucernam illam elucubravat: hic inquam Philosophus, de genio tutelari differens: b *Procuratorem,* ait, *unicuique addidit genium cuiusque, eumque illi custodiendum tradidit; & talem quidem, qui nec dormiat, nec decipiat. Cum igitur fores clauseritis, & conclave tenebrosum effeceritis, cavete ne unquam dicatis, vos esse solos: neque enim estis, sed Deus intus est, vester genius intus est.* Quis hæc sibi haecenus persuasit? quis solus coram hoc solo erubuit? o impure! o libidinose, quisquis es, quid impium illud, Solus sum, in lascivam turpitudinem te incendit? obscænarum cogitationum, vel primos aspectus exhorresce: *non es solus.* Putabat certe c Bernardus sufficere ad omne peccatum devitandum, inspectorem nostri Angelum contemplari. Quam doctrinam mellissus Doctor ex Ambrosio suxisse videtur, qui serm. 8. in Psal. 111. sic ait: *Quamvis cum ancilla vel meretrice sit, si quem forte spectatorem cognoverit facinoris sui, pudore inceptum deserit; quanto*

a Bernard. in Psal. qui habitat, serm. 11. Cant. 2.

b Epist. l. 1. disp. c. 14. c Bernard. in Psal. 90.

magis, si quis allevet mentis oculos, & consideret plena esse omnia ANGELORUM? (& quidem tutelarem sibi præsentem & intimum) conceptis potest renuntiare peccato? Accedit cœlestes illas excubias, prospicere obventura pericula, eaque avertere facillime possit. Angelicum super hoc Angelorum argumento, Doctorem audiamus: a futura contingentia, inquit, qua frequenter eveniunt, ab Angelo possunt probabili conjectura cognosci.

Probatiori serviet, quod de Patre Cotono; qui Henrico IV. Galliarum Regi, fuit à confessionibus, refertur: *b* crebro sanctissimos Angelos, præsertim Custodem suum, ac aliorum, qui specialiter ipsius curæ erant commissi, pulcherrimam indutos formam cernebat, reverenter eis, & amicè colloquebatur. A quibus etiam cognoscebat Clientum occultas necessitates; à tutelaribus generalibus Provinciarum, quas sæpe obibat (charitate vel officio cogente) præcognovit, & prædixit terribilem illam tempestatem, quæ nuper a. 1626. à Parlamento contra Societatem excitata est. Ejus exstant hac de re literæ, ad fidelissimum amicum. Prædixit simul Burdegalæ cum esset, hanc brevi tempestatem pacatam iri, & successuram in majus societatis per Gallias stabilimentum. Cum esset in urbe Massiliensi, ingressus templum, quod appellant *des*

a S. Thom. 1. p. q. 57. a. 3. b Fornerus de Angelo custode serm. 27. pag. 250. a. 1627.

Acates, inter ceteros solus, conspexit, Sacerdotem capite, bufonis, pileo quadrato tectum. Hic adstantes sciscitatus, quis ille esset Sacerdos? intelligit esse celeberrimum illum, per omnem Galliam, doctrinâ, & vitæ sanctimonia eximium, Ludovicum Gaufridum; filium Coronus, sed non diu post, quæ illi per assistentem occulto genium manifesta fuere, urbi & orbi innotuere; dum Gaufridus omnem suam vafritiem, & Hypocritism palam confessus, artis necromanticæ instructor, & omnium præstigiatarum, ac Magorum Princeps Anno 1611. sacris exutus; & degradatus, brachio sæculari traditus, vivus exulsus est.

Hactenus Angeli tutelariorum, supra omnem humanam providentiam, prudentiam, ac tutelam à primis incunabilis ostendimus, qui nobiscum quasi nascitur, & ad cunabula nostra cvigilare non dedignatur, atque in omnem casum corporis, & animi præsens, ac præsto est. Sed hic aliquid à vobis desiderari, & à faminis gravidis, ac prægnantibus requiri video. Quid? an custodia hæc cœlestium Spirituum, dumtaxat parvulis in lucem effusis assignatur? & foetus in utero, eorum præsidio destituendi sunt? quin sagarum veneficiis, aut dæmonum præstigiis, aut naturalibus quovis infortunio, divinæ gratiæ expertes, immaturo fato opprimantur, eo quam maxime egere videntur? quam verè anxiam sollicitudinem, gravissimam

vissima Doctorum, vobis hodie adimet auctoritas, & ipsa manifestata ratio convineet: diserte Sanctus Anselmus, in elucidario post medium: *unaquaque anima, dum in corpus mittitur, Angelo committitur.* Consentit Sanctus Thom. in 2. dist. 11. p. 1. q. 1. a 3. ad 3. Albertus a 3. Bonaventura in expositione textus, Richardus ibidem, aliique complures.

Suaderi potest primo, inquit a Suarez, quia tunc homo incipit esse viator, & est capax peccati originalis, ac per gratiam Dei, fit etiam capax meriti, ut in Joanne Baptista. Item credibile est, statim illi adjungi dæmonem, qui specialiter nocere, & damnum inferre proeuret; ergo etiam debet illi Angelus ex tunc deputari, ut dæmonem arceat, & alia impedimenta tam corporalia, quam spiritalia (quæ innúmera imminet) ex tunc præcaveat. Quod autem Angelus custos Matris, possit simul hanc foetus curam suscipere, illi non tam peculiare est, & interdum Mater, aut noverca, non obsecundans suo Angelo, potest aliquid tentare filio noxium, quod Angelus filii custos impedire poterat. Denique hæc providentia liberalior, & certior est ideoque huic parti libentius adhæreo. Atque hæc in solatium Matrum dicta sufficiant.

Nec vos conturbet, si heterodoxi hic oblatrent, atque hanc

assertionem Calvinus, ut falsum commentum convitiegur. Hæc porro doctrina, Angelos custodes hominibus deputatos, catholica est, tauto consensu b Ecclesiæ Universalis recepta, & in scripturis, prout à Patribus intellecta est, tam magnum habet fundamentum, ut siue ingenti temeritate negari non possit. Iacob Gen. 48. Angelus eripuit me de cunctis malis. Ecel. 5. Isa. 66. Judith 13. & Act. 12. hæc fidelium verba sunt: *Angelus ejus est, &c.* Unde Eusebius l. 13. de præp. Euang. c. 7. *Angelum unicuique ad custodiam divinitus datum, ex scripturis nos didicimus.* Quæ omnia infallibilis Universæ Ecclesiæ confirmat consensus, sic precantis: *Deus qui ineffabili providentiâ sanctos Angelos tuos, ad nostram custodiam mittere dignaris, largire supplicibus tuis, & eorum protectione semper defendi, & æterna societate gaudere.*

S. 2.

Angelis suis mandavit de te, ut CUSTODIANT TE IN OMNIBUS VIIS TUIS per omnem vitam.

Celebris olim apud Græcos Myrtili Clypeus, ex quo Alciatus suum duxit Emblema, ejus hoc lemma: *auxilium nunquam desiciens.* Is autem Myrtilus, fuit ingentis animi miles, clypeo pugnare solitus, quo o-

a Suarez de Ang. l. 6. c. 17. n. 18. Amicus de Ang. disp. 19. sec. 2.

b Suarez de Angel. disp. 6. c. 17. n. 8.

annium hostium tela, & enses excutiebat. Hic cum ad maritimam expeditionem navigasset, submersa navi, suo innixus elypeo, in tutum portum delatus est; unde Leonides Poëta.

*Effugi geminum, elypeo discrimen,
in uno:*

*Cum premererque solo, cum
premererque solo.*

Terra, marique, domi, & foris, in omnibus viis, auxilium NUNQUAM DEFICIENS. Hoc admirabundus exaggerat, stylo lacte & melle manante, apis illa Claravallensis, a *Magna dignario*, & vere magna dilectio charitatis! quis enim? de quo? quid mandavit? cuius sunt Angeli? cuius obediunt voluntati? summa majestas mandavit Angelis, & Angelis suis, illis utique tam sublimibus, tam beatis, tam proxime sibi coherentibus, & vere domesticis, mandavit de te. Tu quis es Domine? quid est homo quod memoret ejus, aut filius hominis quoniam reputas eum? quasi vero non sit homo putredo, & filius hominis vermis. At quid putas mandavit de te? ut custodiant te in omnibus viis tuis; Ubique, undique ex omni parte vos protegant; & quemadmodum Martes, parvulos maxime per vias difficiles, & lutosas ulnis gestare solent, ita & Angeli: in manibus portabunt te, ut pulchre prosequitur idem Doctor: *b etsi parvuli sumus, & tam magna & periculosi vestet via; quid tamen sub tantis custodibus timeamus?* Et paulo post: *inter mille que*

*imminunt pericula versanti, vide quam necessariam sit illa custodia in viis tuis: in manibus portabunt, & deducunt parvulum, quem per totos parvulus ambulare. Non patiuntur tentari: (aut defatigari) supra quem sustinere potest, sed in manibus tollent, ut pertranscat offendiculum. Quam facile transibit, qui manibus tuis portatur, quam suaviter (etiam in mediis fluctibus) juxta commune proverbium: *natat, cuius alter sustinet mentem?**

Scutum è toto armorum genere unum est, quod ad tuenda omnia corporis membra fabricatur, caput galeam, thorace pectus, loricam femur, alia corporis membra, aliis armorum generibus muniuntur, scutum versatur pariter omnium in præsidium, omnium flectitur ac reflectitur in tutelam, ubique præsto est, adest pectori, ambit latera, servat caput, totum corpus protegit, ac circumdat; unde unde tela ingruant; e CUSTODIT, & ARCET. Ejusmodi nobis scuto opus est, quia ut Doctor Seraphicus: *d Adversarius vester Diabolus, tanquam Leo circuit quaerens quem devoret: cui nulla potestas super terram comparari potest. Job. 4. Modo impugnat per violentiam tribulationum, modo per blanditias tentationum, modo per astutias, & fraudulentias illusionum. Contra igitur hostes tam callidos, tam potentes, humana fragilitas nequaquam stare possit, nisi haberet Sanctos Angelos auctores, qui eorum savitiam coercerent, & eorum repellent impugnationes.* Hieron. in Psal. 33. *immitet Angelus Domini in cœcis* 1. c. Micham. d Bonavent. serm. de S. Michaeli.

a Bernard in Psalm. 90. b Bernard. lib. 3. serm. 22.

CIRCUITU &c. ex Heb. CIR-
CUMDAT Angelus Domini in
CIRCUITU timenies eum, & e-
rnet eos. Sicut igitur Rex se-
cum semper habet, qui corpus
eius tueantur, & fideliter custo-
diant, sic Deus nobis etiam cœ-
lestes milites providit, qui ubi-
que armis suæ potentie nos cus-
todiant, & protegant; ut secu-
rius quisque nostrum, hoc velut
clypeo munitus prodire queat,
quam olim Artemon, qui nun-
quam domo exibat, nisi quis
scutum supra verticem ejus ge-
stasset, ne quid ex alto forte im-
provifum feriret. Ita, inquit
Bernardus: *a quia undique hic
circumdatus est tentationibus,
Scuto circumdabit te veritas ejus,
ut quemadmodum undique bella,
ita undique sunt & praesidia.* Pro-
tegit nos à sagitta volante in
die, à negotio perambulante in
tenebris, ab incurfu, & damo-
nio meridiano, non accedet ad
te malum. Vere munitissima ci-
vitatium est anima, & urbs for-
titudinis quoniam à Sancto An-
gelo ad tutelam circumdatur;
*qui insultantes à longe stare com-
pellit, & irruentes deludit.* Con-
tra spiritualia nequitie, contra
hostes invisibiles, pugna maxi-
me anxia, & formidanda; sed
non hic timendum: *Angelorum
custodia deputatur hominibus,
etiam quantum ad invisibilia &
occulta, quæ pertinent ad singu-
lorum salutem.* Quod prolixius
Doctor Angelicus confirmat 1.
p. q. 113. 2. 4. in corp. dicen-
dum quod homo in statu vicæ
istius constitutus est quasi in

*quodam via, quæ debet tendere ad
patriam: in qua quidem via, mul-
ta pericula homini imminet, tum
ab interiori, tum ab exteriori: se-
cundum illud Psalm. 14. in via
hæc quæ ambulabam, absconderunt
laqueum mihi. Et ideo sicut ho-
minibus, per viam non tutam am-
bulantibus, dantur custodes
(convoy, garde, copiar tutelares)
ita & cuilibet homini, quam-
diu Viator est, Custos Angelus
deputant.*

Insurgant tentationes infide-
litate, blasphemie, luxurie, to-
tus oreus ignea in vos tela emit-
tat, unica tessera quam glorio-
sus Princeps Michael, clypeo pro-
fert: Quis ut Deus? omnes
has infestationes potenter eli-
det. Duces ac heroes olim, &
etiamnum, in scutis varia insi-
gnia cœlarunt, varia symbola, &
ut b Lipsius: pene quidquid in
rerum natura est scutis profere-
bant. c *Clypeus* pro quo Ajax
cum Ulyssæ decertavit, *vasti ce-
latus imagine mundi.* Plutarchus
de solertia animalium, ait Ulyssæ,
Delphinus in Scuto habuisse
effigiem.

Athenæus, de Alcibiade re-
fert, scutum ex ebore & auro
confectum habuisse, & in eo Cu-
pidinem pro insigni gestasse.

d Borbonius Cardinalis Cly-
peum nudum pro gentilitia tes-
sera adlegit, in quo nil depic-
tum, cum hac epigraphe: *Me-
lior fortuna notabit.*

Sed omnium qui unquam
illustria scutis symbola præ-
tulerunt, nullum præstantius,
quam quod Princeps militiae

a Bernard. in Psalm. 90. ser-
mon. 5.

b Lipsius anæctæ ad mil. Rom.
Dial. 2. c Ovid. l. 12. Metam. d Octav.
Strada. Cauffin. Symb. l. 12. §. 17.

coelestis, aureis & gemmeis exaltatum characteribus signavit? **QUIS** ut **DEUS**? hac tessera, nulla cujusquam scutum melior fortuna notabit. Hæc radiis suis, fulguris instar, Luciferum percudit, quibus avaros excæcat: caro cupidinem, qui lascivos suis telis inflamat; contra hæc tela ignea nequissimi, *Princeps militiæ* coelestis scutum, quo suos tutatur, omnibus objicit: *Quis ut Deus?* mundus divitias, honores, voluptates proponat: *Quis ut Deus?* Judith miraculum pulchritudinis, omnes Helenas & Veneres, formæ elegantiam præcellens, a cui etiam *Dominus contulit splendorem; quamvis omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute pendebat Dominus pulchritudinem ampliarit, ut incomparabili decore omnium oculis appareret, e jusque venustatem omnes attoniti venerabantur: ea quippe conspecta captus est in oculis suis Holofernes, quodque de Helena Trojani: milites Assyrii de Juditha clamabant: quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras mulieres habent, ut non pro his merito pugnare (& sanguinem fundere) contra eos debeant?*

Interim quis hanc candidissimam columbam, inter tot vulturns, ovem in eodem stabulo cum lupo committat, & intactam ac illæsam evasisse credat? ipsa de se loquatur, & quem sui defensorum nata, edisserat: *Vivit Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus,*

a Iudith. c. 10. b Iudith. c. 13.

& hinc euntem, (per omnia militum castra) & ibi commorantem (apud perditissimum lenonem) & inde huc revertentem (per petulantium militum turmas) & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari. Confidite, & castæ animæ, illibatæ mentes; etsi omnes inferorum legiones irruant, etsi sanguis intra venas bulliat, etsi media in fornace caro exæstuet, hoc custode tutæ eritis; reddet ille fornacem, velut ventum roris flantem, omnemque ardorem restinguet, experto credite magno Hieronymo qui in illud Proverb. 25. aqua frigida animæ sitienti: sic ait: *ANGELUS BONUS aqua frigida, qui sitientis ardorem extinguit, atque ab æstu presentium tentationum, liberam reddat animam, ille protegit, ILLE TUETUR, ET ARCEAT.* Confirmationi non inelegans serviet historia. Diocletiano, & d. Maximiano in Christianos sævientes, narrat Basilius Theophilam Virginem, formam & profapia nobilissimam, cum à hectoribus in lupanar vi traheretur, in via sic esse peccatam: *Mi Jesu, amor mi! O Sponse mi! O fons castitatis! matura opem, & sponsæ tuæ pudicitiam serva, hoc cor, hoc os, & oculi lacrimis pleni loquebantur. Prostibulum ingressa, Euanglium, ut mos erat Christianis, lectura protulit. Sedebat Virgo, & legebat verecundissimo vultu, ad omnem modestiam composito: adstabat è caelesti aula submissus genius. Fuere qui irruere aude-*

c S. Basilius tract. de vera virgin. Baron. tom. 2. pag. 677.

rent;

rent; sed horum primus intemperantior, mortuus concidit: alii exinde subsecuti, splendore nimio obæcati, exitum quo intrarant, reperire nequibant, eventum rei aliis prætolantibus, dum & ipsi explorantes quid actum, ingrediuntur, vident mirabilia, & terribilia magna, Virginem sacrum codicem lætitan-tem; prope vero, admirabili splendore radiantem juvenem; atque ut noris quid scuto symboli objecerat, cum metu prope obriguissent, exclamavit: *a quis sicut Deus Christianorum?* scilicet

b *Opposuit molem CLYPEI, te-
xitque jacentem
Servavit que animum.*

Hic Adolescens, inquit Basil. Virginis protector fuit, uti Virgineus Daniel Susannæ. Hic Adolescens protector Cæciliæ fuit, quæ ad Valerianum sponsum adhuc gentilem: *e* Ego Valeriane in Angeli tutela sum, qui Virginitatem meam custodit. Hic Adolescens protector Agne-
tis, Teclæ, aliarumque innumera-
bilibus Virginum fuit. Erit & vester, si ejus vos tutelæ com-
mittatis, ad ejus præsidium re-
curratis: *d* *Quoties gravissima
cernitur urgere tentatio, & tribu-
latio vehementer imminet, invoca
CUSTODEM tuum, dulcorem tuum,
adjutorem tuum in opportunita-
tibus: in tribulatione inclama
eum, & dic: Domine, salva nos,
perimus: non dormit, neque dor-
mitat qui custodit te, etsi ad tem-
pus quandoque dissimulet.* Extra

a S. r. ius 26 Decemb b Ovid l. 13.
Metam. c Metaph. brevior. Roman.
d Bern. in Psal. 92, serm 11.

teli jactum Magdalena inesse videbatur, dum in solitudine Christo confixa degeret; inter-
rim & hic eam infernalis genius impetere ausus est, ut vitæ au-
ctor ex certa revelatione cogno-
vit, dicens: *e* quoties Archang-
gelus Michaël ab importunissi-
mis dæmonis tentationibus eri-
puit? annon cum in horribilif-
simi draconis formæ, eam degli-
tere moliretur, adfuit, eam de-
fendit, & draconem comescuit? an non dæmonum chorus, eum quem tenebat vitæ rigorem dis-
suadentes, in fugam compulit,
& abegit? annon etiam Crucem
in aditu speluncæ erexit, dicens:
*care ne extimescas impossitum.
Custos tui Altissimus. Clama &
tu cum f Sophronio, sanctissimo
Præfule: O Sanctissime Michael!
remissas manus meas contra bello-
assuetos hostes, confirma: & cicat-
rices meas, que graveolentiam
exhalant, planeque computre-
scent, sana, & ardentium libidi-
num, perturbationumque incen-
dium, sedit.*

Efficax ad hoc medium, ipsum quod Michael scuto præfert symbolum: *Quis ut Deus?* quo-
ties te Adolescens, formæ venu-
stas ad libidinem incendit, eam
pulchritudinem mentis oculis
objice, quæ increata omnes om-
nium pulchritudines infinito
excedit intervallo, & exclama:
quis ut Deus? quis pulcher, quis
formosus, quis speciosus *ut
Deus?* quicum omnes alias pul-
chritudines collatas, ut me-
ras turpitudines detestaberis.

e Granatenfis serm. 2. de Magdalen-
f Sophron. Archiep. Constantinop. cu-
rat, G. de excellent. Ang. Biblioth. PP.
tom. 2.

Miraris, inquit a Augustinus, in sole splendorem, in flore pulchritudinem, in pane (in vino) saporem, in auro fulgorem, h sed quis ut Deus; quidquid te delectat in arte, commendat artificem. Hoc validissimo clypeo, quis ut Deus? omnia tela ignea retundes. Contra tela linguarum, calumniarum, obtreccionum, scuto patientiæ quis ut Deus; utere: quis vestrum tot telis linguarum, tot calumniarum jaculis, tam acriter impetitus ut Deus? quis patiens, quis mansuetus, quis longanimus ut Deus? Ad hoc propositum audiamus Hippōnensem Præfulem: dum tanta sorte perpetimur, intueamur caput nostrum, ut ejus exemplo commōiti dicamus: si ille, c Quid nos? si inquam ille, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus, tot ludibria, alapas, flagella, mortem denique acerbissimam pertulit, quid nos? qui tot scelera admittimus, toties rei mortis æternæ. Si ille, quid ego? Hoc saepe versetur in corde: si injuria afficiaris, si paupertate premaris, si falso deferaris, quis ut Deus; quis despectus, quis pauper, quis innocens ut Deus, si ille, quid ego?

Obtulit miles quidam bellicosus Duci suo, Scipioni Africano clypeum, quem adversus omnes ictus munitissimum esse prædicabat. Quid Africanus: libenterne suscepit? induitur a lacer in sinistram? gratulabundus cumurato pretio rependit? nihil sibi minus persuasit, imo

a Aug. serm. 1. de omnib. SS. b Aug. in Psalm. 26. c August. in Psalm. 34.

torvus & severus: d abi, inquit, bone miles cum tuo munere, ego dextra utor, non leva, gladio mihi opus est, non clypeo. Nos Christiani majori laude, ampliori- que merito digni erimus, si plus præfidii in patientiæ clypeo, quam in gladio vindictæ posuerimus. Nos homines ab homine offensi, injuriam reservamus, beatæ illæ mentes, summæ illæ intelligentiæ, cælestis aulæ principes, toties ab homine mortali laesi, & laceßiti, mansuetudinem & patientiam luculenter docent, audi B. Petrum Cardinalem Damiani. serm. de exaltat. Crucis: e ANGELOS ad nostram custodiam deputatos, quotidie multipliciter offendimus, & offensam negligentia cumulamus; ipsi autem licet frequenter injurias à nobis patiantur, sustinent tamen, & compatiantur peccatoribus, nec minor illorum circa nos custodia imo major sollicitudo, cum BONI CUSTODIS SIT, infirmis magis, quam sanis operam exhibere.

Hactenus quæ, & quanta sit SS. Angelorum in omnibus viis, periculis, infestationibus corporis, & animi, nostri custodia audistis, nunc quanti momenti sit, extrema vitæ luctâ, in bivio disparis æternitatis constitutis, per viam illam, ubi non patet vestigium hominis, fidum Ducem, ipsum Angelorum principem Michaellem nancisci, videamus.

d Mendosa in viridar. Plerius lib. 42. e B. Petr. Damian. serm. de exaltat. S. Crucis.

s. 3.

*Signifer S. MICHAEL,
animas in morte suscipit,
& representat eas Iu-
dici.*

Hoc optime signatum est in Daniele c. 6. ubi dicitur: *a misit Dominus ANGELUM suum, & conclusit ora leonum.* Hunc Angelum D. Michaellem fuisse, apud plerosque auctores indubitatum est. *Leones demones sunt, qui multo leonibus crudeliores, nos appetunt devorare.* Hinc est quod Ecclesia, in suprema illa lucta ardentissime precatur: *libera eos de ore Leonis, ne absorbeat eos tartarus.*

Si Deus olim populo Israelitico, tam amabili providentia Ducem præfecerit, qui in terram promissionis deduceret, quis demirabitur, si animabus tanti redemptis, de ductore prospexerit, qui in terram sanctam, in patriam ad quam conditi perducatur? non Moysen, non Josue: sed è cælesti curia dynastam, & quidem illum qui apud Josue *b* princeps exercitus Domini: & apud Danielelem: *c* Populi Israël kuncupatur, id est Michaellem constituit, qui nos ex hac Ægypto, in terram promissam deducatur, ubi inquit Rupertus, nullus deinceps hostis pertimescendus. Quis obsecro vestrum, non summæ gratiæ loco reponeret, si Cæsar, aut Rex, aut princeps, à quo ad aulam accitus esset, non solum propriam rhedam, sed

a Bonav. serm. de S. Michael. Pantaleon Diacon. Hom. de S. Michael. b Josue 5. c Dan. c. 10.

& præcipuos aulae perfectos ei obviam mitteret? Hoc benignissimus Deus pauperrimus etiam mendiculis, & infimæ sortis homunculis, nullo unquam tempore denegavit. Testis mendicus iste Lazarus, qui ad ostium divitis jacens, de micis, quæ è mensa cadebant, famem explere postulabat, torus ulceribus plenus; tamen factum est ut moreretur mendicus, & portaretur ab ANGELIS in sinum Abrahæ. *d* Chrysostomus hom. 5. in Lucam, dicit huc Angelos ecertatim, & turmatim advolasse, sibi que summo honori duxisse, hos onus potuisse subire: *portabatur ab ANGELIS, inquit, ne saltem ambulans laboraret: & non unus Angelus, sed plures veniunt, ut chorum lætitiæ faciant: gaudet unusquisque ANGELORUM tantum onus tangere.* Hinc est quod homini, jam in fatali luctulo deposito, & supremum spiritum exhalante, acclamet Ecclesia: *accurre ANGELI Domini, suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi, & per votum illud iter, quod Tartarii hostes obsident, securam ante Thronum Dei sistite. Ubi illud solerter, in solatium animarum fidelium, observandum: gravis Theologi apud Cæsarium doctrinam esse, dæmoni nullam potestatem factam, ut animas ad piaculares flammæ ablegandas contingat, aut eo abripiat: *e demones, inquit, animam electam de corporis ergastulo egredientem, nunquam tangunt, sed Angeli beatam eam ad purgatorium deferunt,* *d* Chrysost. hom. 5. in Lucam, e Cæsarius l. 1. c. 32.*

k 6 figur.

si purgari necesse sit: non enim decet, ut carbonarius purget aurum, sed artifex. Sed ut institutum prosequamur: Equus cum militem, aut belli ducem non ut incomparabilem suspiciat, & admiretur; non quavis prece, & precio in sui tutelam, ac defensionem comparare studeret, qui solus, & inermis, integras hostium legiones delere, ac profligare invicta virtute valeret? quis autem ille sit, attendite:

a Lescus Polonorum princeps cum parva militum manu, ab innumeris Lithuanorum millibus impetitus, forte ab itineris molestiis paulum quietis capiebat: & ecce S. Michaellem conspexit sibi adstantem, audireque dicentem: *Ego sum ARCHIDUX ET PRINCEPS totius Ecclesie Christianorum: habe fiduciam ad Dominum, ego tibi assistam contra hostes tuos, ut ab eis nobilem militiam reportes.* Quod re ipsa præstitit, ac parva per celebri victoria, Lescus cum Lublinum rediisset, in honorem S. Michaelis munificentissimam Basilicam à fundamentis extrui iussit.

Præsentius multo ac præclarior contra invisibiles hostes, atque integros cacodæmonum exercitus, unius hujus Tutelariorum præsidium est: b ipse Dei CLAREUS.

Viris bellicosis, ac militiæ ducibus usitatum est, dum arcem aliquam, aut urbem quampiam munitissimam, diuturna obsidione, variisque assultibus expugnare nequiverunt, tandem generalem summo cum impetu, omni ex parte oppugnationem

a Cromerus l. 19. hist. Polon. b Ovid. l. 15. Metam.

adornare, ut distractis in diversa præsidariis, eorum vires ad repellendum imminuant, atque ita alicubi transcensis vallibus, aut per dejectas murorum ruinas, irruant, civitate potiantur, omnia ferro & flamma devastent. Consimili prope bellandi genere, infernalis hostis uti consuevit, ut munitissimam illam arcem animæ nostræ, urbem fortitudinis expugnet: per omnem quidem viciniam, illam arcem ciungit, impetit; sed tandem communi assultu, ex omni parte, illam invadit. Est porro hic ultimus diaboli assultus tam vehemens, tam terrificus, & truculentus, ut Angelus noster, quotidie clamet, moneat, & ad arma comparanda exhortetur: c *Væ terra, & mari habitantibus in insulis, & in terra continenti, quia descendet ad vos diabolus, habens iram magnam, sciens quia modicum tempus habet.* Tunc d circumdabunt te inimici tui vallo, & coangustabunt te undique.

His misera anima victa succumberet, & in æternum abriperetur exitium, nisi custodes Angeli suppetias ferrent, ut S. Cyrillus Alex. declarat: *Ad sunt nobis tunc exercitus, & potestates tenebrarum, ut ipsi animis vel aspectibus solus gravior sit omni pœna: quos intuens anima turbatur, frænit, horrescit, angustiatur, resurgit.* Taceo gravissima tentationum certamina, quibus tunc maxime contra animam insurgit, quas nisi divina gratia, & ope celestium civium, SS. ORUM PRÆCIPUE ANGELORUM SUBNIXI VINCERE NON POSSEMUS, adeo sciet hostis horrendo.

c. Apoc. 17. d Luc. 19.

Tertius omni exceptione major a D. Anselmus, qui de religioso sui Ordinis Osberto refert, quod in articulo mortis, tertio gravem dæmonis insultum sustinuerit; sed Michaelis Archangeli præsidio semper defensus. Primus erat de peccatis ante baptismum admittis (fuerat enim in adulta ætate baptizatus) sed respondit Angelus, ea omnia baptismatis fonte expiata. Secundus erat de iis quæ post baptismum perpetrarat, subiecit Michael, & hæc per ingressum in religionem remissa fuisse. Tertius erat de iis, quæ in monasterio degens contraxisset; sed & hæc per obedientiæ opera, & diurnam molestæ ægritudinis tolerantiam deleta censeret, atque ita cum irrita sua tela jæuisset, tartareus hostis decessit.

Nos dum in montem Dei Oreb, divum illum arduum a secessuri, gelido sudore perfusi, monstrum illud horrendum, ingens, pertimescimus; sed adcrit nobis b S. Michael. Cum B. Oringia Virgo (ut refert noster alter Baronius Bollandus, mortalium doctissimus nuncupatus) ad Garganum montem, ut divo Michaëli, in quem singulari pietate ferebatur, venerabunda sua vota deferret: obvium illi fuit monstrum terrificum, equo vectum, atque in eam ferali incurfu irruere parat. Illa totis offibus contremiscens, jamque equi solers proterendam rata, divo Michaëli tutelari suo se commendat, & ilico auxiliares duo equites, toti candidi, è cælesti aula submissi sunt, qui atrum il-

lum, & infernalem equitem in fugam egerunt, & tutum Virgini iter, in beatum illum montem reddiderunt. Quare si & nos arduum æternitatis iter ingressuri, ab omni spectro tuti, ab omni incurfu infernalis draconis securi esse velimus, illum cælestis Hierarchiæ principem, quotidiano cultu, officio Angelico, rosario parvo (cujus hæc praxis est, ad minora grana recitando: *Angele Dei, qui custos es mei, me tibi commissum, pietate superna custodi, rege, & gubernas.* Ad majora: *Ave Maria.*) aliisque ardentibus votis demereamur, & cum Sophronio Archiepiscopo Constantinopoleos, identidem clamemus, & invocemus. *e O ter sanctissime summeque amande, & venerande sacra militiæ princeps, & admister Michael, Angelorum Coryphæ, omni cultu, omnique laudum celebratione dignissime: qui Iudaici populi duxor quondam exististi, ipsique planam ad meliora viam, summa fide ostendisti; nobis in terra illa deserta, plena horroris; in regione illa mortis, & tenebrarum, te ducem præbe: quiq; ingenti illa, horrendaque, ac longe lateque per omnia sonitum spargente tuba olim personiturnus es, quando tandem omnia illa admirabilia (quæ vivaciter istic exaggerat) consummabuntur, tunc o sancte Archistrata, errantium duxor, prolapsum excitator, animarum propugnator, corporum conservator, demonum exterminator, creatura illustrator, tunc obsecro te, tunc fidus cause meæ Patronus adesse ne gravere.*

e Sophron. orat. 6. de Ang. excel. in Bibliot. PF.

NON

a Fornerus de Ang. cult. ser. 23. b Bolland. in vita 29. Jan. c. 2.

Non mirari dumtaxat, sed & imitari juvat, eximium quem Ferdinandus Portugalliae Princeps, D. Michaeli Tutelari suo cultum exhibuit: hic inter alios, quos sibi adsciverat caelestes Patronos, D. Michaellem peculiari pietate, & Religione prosequabatur, eumque diebus singulis supplex adibat, precesque ac vota ad ipsius aras deponebat. Deinde pridie festi ejusdem Divi, jejunium sibi indixerat, ut etiam hac corporis maceratione, suum in eum amorem; cultumque testaretur; denique hac ei festa ac solenni luce, sacra synaxi reficiebatur, & hoc in honorem sui Tutelaris; cui mirifice placuit ea devotio. Quod deinde testatum voluit, etiam ipsi Ferdinando clienti suo, cui paucis ante obitum diebus, haec exhibita de caelis visio: D. scilicet Michael supplex, Dei Matrem orabat, ut Ferdinandum terris educeret, & caelis induceret, ne malitia forte mutaret intellectum, & cum aetate mentem perverteret, atque ea qua tum pollebat vitae innocentia excederet. Cui petitioni annuit Virgo Mater, adpromisitque futurum, ut ante occasum diei quem designabat, esset una secum, & cum filio suo, Ferdinandus in caelis. Cujus jam confcius, nihil aliud in curis & amoribus habuit, quam ut divae Matri, divoque Michaeli gratias ageret, seque ad securum e terris, & mortali corpore exitum pararet, quod & fecit. Ecce quis a cultu gloriosissimi illius Archangelii in morte fructus secutus, & vitae spes, quem a *Dens scilicet*

a Eccl.

*constituit principem super omnes animas suscipendas. Quare tu & nos consimili favore, & beneficio dignos reddamus, monet b B. Laurentius Justinianus, praeter ceteris caelitibus S. Michaellem veneremur, dicens: innumera mala cohibentur, ne fiant; damnorum malitia cohibetur, ne ad libitum noceat: bonorum vita custoditur, ne deficiat. ceterum, quamvis omnes caeli milites, maxime cum honore debeamus excolere, praecipue tamen GLORIOSISSIMUM MICHAELM, exercitus primatem, & Ducem. Illudque frequenter corde, & ore versemus, quod inter sacros hymnos, & missarum solemniam decantat Ecclesia: *Vi significat tuus Sanctus MICHAEL, representet animas nostras in lucem sanctam, quam olim Abrahama promissisti, & semini ejus.* c Sic S. Arnulpho in extremis S. Michael se Ducem praebuit, ad beatam patriam deducens.*

Hanc ipsam animarum tutelam luculentissimo exemplo, in obitu S. Henrici Imp. legere, & intelligere est, qui cum Judici sistendus, omnia opera sua, bona & mala in lance pensitari cerneret, bonis porro praeponderantibus, d S. Michael Archangelus malignos hostes arcuit, & fugavit. Unde quam maxime omnes Christi fideles, ejusdem caelestis militiae principem, quotidie peculiari cultu prosequi deberent, quod Seraphicum Franciscum factitasse scribit Bonaventura *nam is B. MICHAELI ARCHANGELO spirituali amore erat devotior, eo*

b B. Laur. Justin. ser. I. de S. Michael.
c Baron. a 1387. Surius. 25. Aug. d 14. Julii
Bellarm. de SS. Principib.

quod

quod animarum representanda-
rum haberet officium, idque prove-
niebat ex zelo quem habebat ad
salutem omnium salvandorum.
Denique, ut concludam, hanc
quisque Saluberrimam praxim
amplectatur, & piissima deside-
ria ac vota, ad Tutelarem suum
dirigat, quæ S. Carolus Borro-
mæus tam ardentem postulavit.
a Hic in morte triplicem sibi
gratiam à tutelari genio impe-
trari exposulavit, dum sic pe-
catur: sanctissime, & vigilantis-
sime Custos Angele, confituo te
procuratorem testamenti, ulti-
mæque voluntatis meæ, ad impe-
trandas mihi à Domino Jesu
has gratias: prima est, ut donet
mihi unum solum lachrymosum
susprium ex infinitis illis quæ
habuit ipse, dum per tres horas
vixit in Cruce pependit, quorum
efficacia & virrute mitigentur
lachrimabiles illi singultus cor-
disque pressuræ & angustia, qui-
bus in hora mortis affligar, & ut
gloriosissima Dei Mater Maria
dignetur vel unico etiam aspe-
ctu, ex iis quos ipsa sub Cruce
stans habuit, Virgineos oculos in
filium unicum desigendo. Se-

cunda gratia est, ut tu, fidelissime
Custos, in illa potissimum hora
mihi succurras, ut inveniam be-
nignissimum judicem, ex merito
flagrantissimæ illius charitatis,
qua paternum ipsius pectus in
Cruce fuit inflammatum, pro sa-
lute peccatorum. Tertia gratia
est, ut tu idem piissime custos,
animam meam tibi habeas com-
mendatam, eamque de ergastulo
corporis egressam, redemptori
meo offeras, ut eum tecum in
gaudiis sempiternis videam, &
in æternum truar.

Qua beatissima forte, ut quis-
que vestrum aliquando pertrui,
ac potiri valeat, Potentissimum
illum in iudicio patronum, quot
diebus inclamet, atque hanc piis-
simam preceationem usurpet: b
*Iterum ve & nomine Michael, te
oro, & quanto possum sensu obte-
stor, ut è vita hujus curriculo exi-
turo, letus, pacatusque appareas,
meque sub honorato alarum tua-
rum velamine abscondas, atque ex
angustis, obscurisque inferorum
loeis creptum, in locum taberna-
culi admirabilis constituas, deduc-
ens usque ad domum Dei, in voce
exultationis, & confessionis.*

b Sophron. supra cit.

a Drexel, de Christo moriente part. 2.
c. 10 § 4.

FESTUM
S. LUCÆ EVANGELISTÆ.

Bonorum laborum gloriosus est fructus. Sap. 3.

Prædixit cornu. Ovid. l. 9. Metam.

A R G U M E N T U M.

DIvum Lucam olim Ezechiel, *bovis* specie, quod animal ad arandum, & laborandum natum est, adumbravit; nos ex instituto nostro brevitatis memores, & uni rei insistentes, cornu ejus solummodo contemplandum suscepimus: quod ut Poëtæ fabulantur, dum devicto ab Hercule immani Tauro, Najades floribus,

ribus, ac fructibus repleverunt, quid aliud innuere voluere, quam labori, suaves fructus, suamque ex merito, condignam mercedem respondere? quos autem mysticus, ac cælestis ille *bos*, Lucas, labores exantlavit, ex eo manifestum erit, quod cum Paulo jure gloriari possit: a *abundantius omnibus laboravi*. Quid miri, si ut sapienter sapiens: b *bonorum LABORUM, gloriosus fructus, & merces magna nimis exstiterit?* quæ etiam hic vilis, & temporanea, omnia quantumvis molesta, aspera, & ardua mitigare, ac dulcorare consuevit. Hoc argumento ad populum Antiochenum usus quondam orator c aureus: *Sicut mercator, inquit, non sentit navigans LABOREM, spe lucri excitatus: & pugil generose fert corporis vulnera, coronam respiciens; ita & nos cælestia intendentes bona, quæcumque inferantur gravia, generosè feremus, bona futurorum spe roborati*. Ac tandem concludemus, quantæ inhumanitatis, ac crudelitatis sit, quamque graviter, non raro ab iis Dominis peccetur, qui operarios, famulos, ancillas, justa mercede, ac stipendio defraudant. Quod merito inter peccata, in cælum clamantia, numeratur.

a 1. Cor. 15. b Sap. 3. c Chrysoſt. hom. 16. ad pop.

- §. I. *Divus Lucas ab Ezechiele, sub BOVIS specie visus, qui abundantius OMNIBUS LABORAVIT.* 1. Corinth. 15.
- §. II. *Bonorum LABORUM GLORIOSUS est fructus* Sapient. cap. 3.
- §. III. *Non alligabis os BOVI Trituranti.* 1. Corinth. cap. 9.

F E S T U M
SANCTI LUCÆ EUANG.

Bonorum LABORUM gloriosus est fructus. Sap. 3.

Sumus ille Archi-
æctus rerum om-
nium Deus, huma-
ni generis paren-
tem moliri aggres-
sus, non dixit : fiat, ut ceteris
rebus, sed, *faciamus hominem* :
quo laborem & studium quod-
dam innuere videbatur ; ut &
homo ab Auctore, quem in se
quodammodo laborantem expe-
riatur, ad laborem se natum,
minime addubitarct. Hinc Am-
brosia sua facundia Mediolancu-
sis Antistes : a *si Deus majore
quodam studio te creavit, cur ipse
tui studium relinquit? si Deus in
te LABORAVIT, qui LABORARE
non movit, cur ipse fugitans sis
LABORIS?* Adamum quidem
omnium principem constituit,
atque in Paradiso voluptatis, in
loco deliciarum, ubi sponte sua,
b & per se dabat omnia tellus, i-
psum collocavit, non ut otiare-
tur, sed ut OPERARETUR, & cu-
stodiret illum ; manus dedit ad o-
perandum, ut alas avibus ad vo-
landum. c Hoc oris aurei oracu-
lum est : *Deus posuit hominem ad
LABORANDUM, artusque
ejus ad hoc effinxit; ideo otio-
sus, a ordine suo, & creatione as-
ficit.* Nec primus homo dumtaxat,
sed & omnis d homo nascitur
ad LABOREM, ut avis ad vola-
tum ; adeo ut Bernardus e jure
percunctetur : *quomodo scit se*

*esse hominem, qui ad id paratus
non est, ad quod natus?* nam jux-
ta interpretes, ad omnes postero-
ros se extendit præceptum illud
Domini : *f Maledicta terra in ope-
re tuo, in LABORIBUS comedes
ex cunctis diebus vita tua, & in
sudore vultus tui, vesceris pane
tuo.* Quod experientiâ edocti,
vel ipsi gentiles senserunt, ac
censuerunt ; Septimus Severus
Imperator, g pro militari teslera,
Tribunum dare jussit : LABORE-
mus ; five cum Euripide senti-
ret, Poëta magno, & sui tempo-
ris facile omnium doctissimo :
neminem esse clarum *sive labore,*
five magnificum illud dogma
Stoicorum, altè in mentibus in-
uitum haberet : *in actu morien-
dum,* omnibus suis laborandum
præcepit. Militia est vita nostra,
hanc quisque sibi militarem tes-
feram datam autumct, LABO-
REMUS. Ita omnes magni &
præclari in Ecclesia viri, ad la-
bores, sua aliorumque causa, ul-
trò & constanter suscipiendos, se
natos arbitrabantur, atque adeo
operum strenuitate capiebantur,
ut non prius laborandi, quam vi-
vendi finem facerent ; quod probè
tenerent, Christiano *laboran-
dum usque ad defatigationem.*
Imucamur in Beatum Marti-
num Turoensem, Galliæ im-
mensum decus, ac strenui opera-
rii exemplar : & audiamus clari-
ssimi illius animi dignam caelo
f Gen. 3. g Ælius Spartian. in Severo.

a Amb ser 1. in Psal. 118. b Ovid. l 1.
metam. c Chrys. hom 2 ad The. c. 3.
d Job. 5. e Bern. ser. de obed. par. 4. p.

vozem, qui cum esset velut in oratorio felicissimæ quietis, & prope jam manu prensaret Coronam, quam illi Deus apparaverat, ea vel conspecta, si quis adire inquit, restat in venis cruribus, si quis in corde calor, si vitales spiritus suppeditant. Cupio ut omnia, mi Jesu, tibi tuisque serviant: *si adhuc populo tuo sum necessarius, non RECUSO LABOREM.* O Cygneum divini hominis cantum! & melos Deo suavissimum! quod Beatæ mentes symphonia profecutæ, cælum & terram incredibili suavitate complerunt.

Parem prope laudem tribuit Nepotiano D. Hieronymus: *a inter presbyteros & conuales PRIMUS IN OPERE, extremus in ordine.* Simillimum etiam virum divinæ lyræ Princeps David, & intimo animo colebat, & oratione pingebat, semper agentem atque operosum: *a custodia matutina usque ad noctem;* quæ verba considerans S. Hilarius *b* nulum tempus inquit, habet vacuum, *totius diei INDEFESSUS OPERARIUS est;* imo vero non diem tantum Apostolicæ vitæ cultores, verum & noctes in pulcherrimis, & utilissimis laboribus sæpe insumpserunt. Præclara est illa vox Bonafacii VIII. & summo *c* Catholicæ Religionis Moderatore dignissima: *amplectimur voluntarios pro subditorum quiete LABORES: & nosse quandoque transimus insomnes, ut scandala removeamus ab ipsis.* S. Ambrosius ea causa miratur in prianis S. Paulum, & præconio

suæ laudis exornat, *d quod in LABORE & ærumna, nocte & die non cessaret ab opere;* ipse vero inquit *etiam sollicitus erat circa officium sibi delegatum, ut nec nosse cessaret,* ut ad Thefl. 2. habetur disertè: *in LABORE, ET DEFATIGATIONE, nosse & die operantes.*

Catalogum bene longum ipse contexit, quomodo in fame & siti, in frigore & nuditate, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, vitam denique in LABORIBUS PLURIMIS traduxerit. Adeo ut si qui in vinea Domini indefessi operarii unquam extiterint, si qui Herculeos labores invicta animi constantiâ exantlarint, unus Paulus multis parasangis præcelluerit. Quod nisi luce meridiana clarius fuisset, ac palam omnibus innotuisset, de se minimè gloriatus fuisset: *f abundantius omnibus laboravi:* quæ verba D. Hieronymus expendens, ait: *novissimus in ordine, primus in meritis; quia extremus licet, plus omnibus laboravit.* Nunc vero si de quo nobis hodierna luce sermo est D. Lucam in omnibus Paulo socium, ac assiduum Coadjutorem sese præbuisse ostendero, nonne eum cum Paulo, merito gloriari posse existimatis, hoc splendidissimo elogio: *abundantius illis omnibus laboravi?*

d 2 Corint. II. *e* Ambros. 3. Cor. 5. *f* 1 Cor. 15.

a Hieron. epist. 3. *b* S. Hilari. in Psal. 119. *c* Præfat. 6. decretal.

S. I.

D. Lucas ab Ezechiele sub BOVIS specie visus, quia abundantius omnibus LABORAVIT.

Vivum hominis strenui, ac operarii indefessi symbolum, gentiles olim a bovem esse dictitarunt: animal *b natum tolerare LABOREM*: quod quam apte Euangelistæ nostro congruat, testatur Petrus & Damiani Cardinalis: Lucas inquit, bos, quia *sacra lingua vomere, cordis nostri arva prosulcat, eaque Evangelici seminis gactu, vitali fruge fecundat.* Boves Prisca lingua Italica nonnulli volunt Lucas appellatos, ex illo & Plinii: *Elephantas Italia primum vidit, Pyrrhi Regis bello: & boves LUCAS appellarunt.* Alii ex e Varrone, Lucam à luce dictum volunt, quia boves Lucas appellavit, quod in *clypeis picti longè relucebant.* Et Paulus interprete Origene, in Epist. ad Romanos, *f Lucam Luctum cognominavit, quem & nos nunc cælo insertum, lucidissimum admiramur.*

Pulchre Metaphrastes, quam bos illustris exstiterit, ex operibus præclarissimis ostendit: *Lucas prædicatione ILLUSTRIS, despiciit cognationem, despiciit & naturæ viscera, abiicit pecunias, possessiones, omnemque substantiam: ita ut nemo adeo facile pulverem, ac manuum sordes abjiceret: de-*

spectis cunctis inferioribus, superna velociter amplectitur. Quam strenuus bos Lucas fuerit, non multis verbis, sed *LABORIBUS g plurimis*, commonstravit Lyfander, invictissimus dux Lacedæmoniorum, illud non raro usurpare solitus: bovem sibi ruri esse, quo etiam tacente, dum labores attenderet, de strenuitate nullus dubitaret. Haud aliter Doctor gentium, Luca seu bove obmutefcente, satis eum commendavit, ubi velut eodem secum iugo colligatum, & continuum laborum suorum socium deprædicavit, dicens: *h misimus cum illo fratrem, cujus laus est in Evangelio, qui & Comes peregrinationis nostræ.* i S. Hieronymus: *Lucas Medicus Antiochensis, sectator Pauli, & omnis peregrinationis ejus Comes.* Vincentius * divinus orator docet S. Lucam 37. annis *LABORASSE cum Paulo inter infideles.* Ex quibus recte conficit Ribadinera: *I certum esse, S. Lucam Pauli comitem fuisse, in suis ærumnis, afflictionibus, & peregrinationibus; participemque fuisse omnium molestiarum, & persecutionum, quas Paulus pertulit, dum terrarum orbem obiret: atque ex hac indissolubili per omnia societate, Lucam sibi Charissimum compellavit, cujus verbi efficaciam, prudenter expendit, & potenter exponit m Ambrosius: Vere, inquit, CHARISSIMUS Paulo fuit Lucas: quia omnia postponens, semper Apostolum secutus est.* Un-

a Pierius, l. 3. b Ovid, l. 13. Metam c B. Pet. Dam. festo S. Lucæ. d Plin. l. 8. c. 6. e Varro l. 6. f De P. 3. præfat. in Luc.

g Apophth. Lycosten. h 2. Corinth. 8. i Hieron. de scrip. Eccl. * S. Vincent. festo S. Lucæ. Ribad. in vita 18. Octob. m Amb. in illud Lucæ 10. exiit qui seminat.

de non immerito Mendosa & noctei, Regius ac egregius interpretes: unus, inquit Lucas, multis operariis, & Ecclesiæ agricolis antecelluit: potestque jure illud Pauli (cujus individuus socius fuit) usurpare: *abundantius omnibus* LABORAVI.

Nec solum ipse laborat, messis Evangelicæ operator eximius, sed & alii, verbi Dei præconibus laborantibus, uberrimam ipse materiam suppeditat. Denique quid mirum, si pro innumeris laborasse dicatur, qui ad eum indefessus, & aliis deficientibus, nunquam ille lassus è messe se receperit; socium ejus Paulum audiamus 2. Timoth. 4. *Demas me reliquit, diligens hoc seculum, & abiit in Thessalonicam: Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam: Lucas est mecum* SOLUS; in hujus unius humeros, jam omnium aliorum onus, & labor recumbat: unus ipse Paulo constanter affixus; aureè b Chrysostronus: *Lucas quippe distrahi, avellique non poterat, patientissimus* LABORIS. Paulo vinculo, biennio adhæsit, laborans usque ad vincula.

Operarios in vinca Domini; quantumvis strenuos & indefessos vobis proponite, & cæto comperietis, Evangelistam illud merito usurpare posse: *abundantius illis omnibus* LABORAVI. Audistis quandoq; Joanni Nunzio ex illustri Gufinanorum stirpe, de vocatione anxio, e Dei matrem sese manifesta visione spectandam exhibuisse, eumque

a P. Escobar Mendosa tom. 4. in Euang. l. 8. c. 10. obser. 3. pag. 187.

b Chrysostr. c Imago 1. sæculi d'Ouerman in vita.

benigne his verbis compellasse: *Vis servire filio meo usque ad DEFATIGATIONEM?* Serviit ille, innumerique alii, in laboribus plurimis usque ad defatigationem. d P. Didacus Caravallius in Japonia, hominem ægrum, ac mortis minimè securum ut expiaret, septem dierum iter difficillimum, ac latronibus & infidiatoribus infestissimum est ingressus. Sed quid hæc ad Evangelistam nostrum, qui pennis instructus, Italiam, Africam collustravit? e in Ægyptum superiorem, inferioremque Thebaidem penetravit, ubi sterile illud desertum, destructis Idolorum aris excoluit: & non unum, sed innumeros paganos expiavit. f P. Alphonsum Barzanam, Peruvii vulgò Apostolum suum nominant, eoque gessit quæ eum magnis Apostolis conferendum probant; à Beato Francisco Borgia in Peruvium regnum missus, magnam ætatis partem in Tucumania, & Paraquaria transegit, & plurimos mortales Apostolica prædicatione Christo lucrificavit: undecim omnino gentium linguas percussit, quarum beneficio diversis nationibus per 23. annos, omnibus periculis, laboribus, & sudoribus posthabitis, Euangélium prædicavit; Itinera ad defatigationem confecit: sæpe cum aliter non posset, impositus in sedem aut feretrum potius, quasi efferretur mortuus, succollantibus aliis, multa loca circumiit, egregius venator animarum. Sæpe divinitus ad longa spatia brevissimo

d P. Rho. Varia virt. hist. l. 1. c. 3. e Ribad. f P. Alegamb Bibliotheca script. soci.

tempore transferebatur, ut opem adferret mortalibus: constat cum horis undecim aliquando decurrisse iter octidui. Cæterum pedes semper instituebat expeditiones suas, omni aëris inclementiâ contemptra; crebro quinos fenosve dies sine cibo extraxit, sola Eucharistia pastus; hunc tamen adeo strenuum in vinea Domini, Euangelicus bos noster nimium quantum superavit! cujus tamen vestigia proxime pressit Gaspar Barzeus, qui ut Goam appulit, à Xaverio magno Indiarum a Apostolo, Armuziam deploratissimum omnium vitiorum emporium missus, Augiæ illud stabulum expurgavit, Mahumetanorum ora conclusit, Coranum celeberrimum ipsorum delubrium obstruxit, reliqua fana expiavit, Judæos repressit, gentilium capita, expugnavit, Japonios, Sinas, Æthiopes, Abissinos, Seythas, gentes omnes ubi spes aliqua blandiretur fructus, animo erat complexus. Vir fuit Gaspar LABORIOSUS ADMIRACULUM, unus ipse agebat, sub quæ decem gnavi operarii succumberent; tandem in ipsa quam habebat ferventissima Concione, repentina animi detectione, ut Christi militem decet, prope stans, pugnantque concidit verum his omnibus S. Lucas abundantiùs laboravit.

a In Bibliotheca, script. soci.

§. 2.

BONORUM LABORUM,
gloriosus est fructus.
Sap. 3.

FRUCTUM laborum scitè expressit, qui bovis cornu fructibus ac floribus oppletum (quod Cornu Copiæ vocant) depingi curavit, subjecto lemmate: b *predivite cornu*. Cornu enim bovis, vivum laboris symbolum est, è quo non modo fructus uberrimus in hac vita bonorum temporalium respondet, sed & insuper flores exsurgunt ad coronam gloriæ immarcescibilem contexendam in cælis. Ovidius inter labores Herculis, non minimum commendat, quo luctantem cum Tauro, & validâ vi, cornu infringentem inducit.

c *Rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit, truncâ-
que à fronte revellit.*

Et ut fructum agnoscas laborum.

*Najades hoc pomis, & odore
flore repletum*

*Sacrarunt; divesque meo bona
copia cornu est.*

Quam uberem vero laborem suorum fructuum fortissimus bos collegerit, & quam *predivite cornu* D. Lucas exultare queat, ex illo Sapientis eruamus. Prov. 14. *Ubi non sunt BOVES, præsepe vacuum est: ubi autem plurima*

b Ovid. lib. 9. Metam. c Ovid. l. 9. metam.

sunt

sunt segetes, ibi manifesta est fortitudo BOVIS; quæ Magnus a Gregorius acutè exponens, ait: *Gratias omnipotenti Deo solvimus, quia impletum videmus quod scriptum est: ubi plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo BOVIS: si enim BOS FORTIS aratrum lingua, in corda audientium non transfixisset, tanta fidelium seges minime surrexisset.* Apoposire b Lyranus: *de sancto Luca, ait, potest exponi, quod scriptum est: ubi plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo BOVIS.*

Nolim hic exaggerare, quantum laboris sit bono publico scribere, & qui plus cæteris in reducendis ad ovile Christi perditis ovibus laboravit, plus omnibus & Apostolis & Evangelistis, litterarum exarasse, nam ut August. ep. 130. *Alii non scripserunt, alii nec tantam, nec tanta gratia scripserunt.* Addit B. Petrus Damiani, festo S. Lucæ: *scripsit Lucas Apostolorum libros, & ceteris quibus ipse COLLABORATOR interfuit; quo vero fructu, subdit Idem Lyranus: e in Evangelio Luca continentur segetes plurimæ, videlicet Domini Iesu verba, quæ sunt animarum pabula. ergo ibi manifesta est fortitudo BOVIS.* Atque omnis qui per omnes sacros Ecclesiastes hisce scriptis, toto orbe usque ad consummationem sæculi fructus futurus est, unius Lucæ operibus tribuendus est; pro quibus non aliam mercedem spectavit, quam bos ille mutus Theologorum princeps Aquinas, pro summa laborum expe-

tiit: *non aliam nempe, quam te Domine Iesu; cuius postulationi congruit illud Aug. l. 22. de civit. c. 30. præmium virtutis, erit ipse, qui virtutem dedit, cuique seipsum, quo majus nihil possit esse, promisit.* Quis enarrare, aut mente complecti valeat, sudorem, molestias, curas, vigilias, lucubrationes, defatigationes, quas per orbem univèrsam, mortales indies exantlare confueverunt? considerate omnes officinas, bene mane recludi, merces exponi: omnis generis operas, flosiores, futores, fartores, sculptores, textores; victores, fullones, restiones, fabros insuper argentarios, cæmentarios, lignarios, ferrarios, ad quosvis maxime labores arduos se accingere: *considerate, inquit vigilantissimus Antistes, d quantum LABORENT omnes, nec sentiunt quod LABORENT, ut quid hoc? quid eos tam promptè, alacriter, hilariter facit infudare? vilis & exilis spes lucri, merces brevis & levis:*

e *Hoc est cur cantet vinculus quoque compe de fossor,
Indocili numero, cum grave molli opus.
Cantat & innitens limosa pronus arena,
Adverto tardam qui trahit ane ratem.
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis,
Fallitur Ancilla, decipiturque labor.*

a S. Greg. in Regist. indict 1 e 30. b Lyran. in Pro. c 14. c Lyr. in Evang. Lucæ

d August. in c. 16. Matth. serm. tom. 10. e Ovid. l. 4. trist. eleg. 1.

Spes præmi solatium est laboris, inquit a Augustinus : Denarius diurnus , solatium est laboris : merces operi tribuenda, solatium est laboris : lucrum quod expectamus , solatium est laboris : Nihil tam durum , nihil tam arduum, quod fructus laboris non emolliat, non evincat. Philo (ut loquitur b Augustinus) vir liberaliter eruditissimus , unus eorum cujus eloquentiam Græci, Platoni æquare non dubitarunt; hic lib. de Abraham sapienter protulit : *Nunc pecunie causa scrutamur intima quæque, aperimus terræ venas duras & refractarias.* Ubi nullam adeo inaccessam , & repugnantem duritiem esse asserit, nullum laborem adeo improbum , quem non libenter infumant , si spes lucri affulgeat.

Studia mercatorum vobiscum expendite , quæ non anxietates, curæ, sollicitudines, timores, rumores illos exagitant? quoties vel ipsi , vel merces eorum , ac fortunæ omnes periclitantur? nec sentiunt quod LABORANT, quia spes lucri solatium est laboris ; hæc toti immerfi , toti absorpti, ut aliud plane omni tempore & loco cogitare non videntur : seu mensæ accumbant, seu cubitum concedant, seu strato assurgant, de eo diu, noctuque solliciti sunt.

Hoc argumento ad populum Antiochenum , usus quondam c Chrysoft. *sicut mercator non sentit navigationis LABOREM , spe lucri excitatus : Et pugil generose fert corporis vulnera, coronam respiciens , ita & nos caelestia intenu*
a Aug. epist. 15. b Aug. lib. 12. contra Faustum. c Chrysoft. hom. 16. ad pop.

dentes bona , quacunque inservantur gravia , generose feremus bona futurorum spe roborati. Eosdem stimulos , idem calcar suis subdendum duxit Carolus , sacri Romani Imp. Princeps , Comes Mansfeldius , mars Hungariæ , Turcarum terror , quem nec Mars alter sed mors generosa è medio sustulit. Hic pro gentilitia testicrâ sibi delegit geminum d cornu copie, Acheloi, & Amaltheæ , quò Christianos ad militares labores, multabat, propositis uberimis laborum fructibus, terrestribus per Acheloi , cælestibus , per Amaltheæ cornu , cum hac Epigraphæ: *Pretium non vile LABORUM*

Quam arduum est , Juvenem nobili loco natum, patrios lares, parentes, propinquos, omnia vitæ commoda deserere , & castra sequi? Vigilias, frigus, æstus, famem, sitim, extremam quandoque inediam tolerare ; c Augustinus eorum per omnem vitam miserias prosequitur : *Veterani homines , qui in militia LABORANT , & versantur inter vulnera tot annos, incipiunt militare à juventute : quanta dura tolerant? quæ itinera, quæ frigora, quos soles , quantæ necessitates, quæ vulnera, quæ pericula? vitam omni monasticâ longe duriozem ducunt, & quorsum hæc omnia? quis igitur finis, quærit f Bernardus, FRUCTUSQUE, secularis hujus non dico militia , sed malitia?* Hæc omnia gregarius miles intrepidè aggreditur, ut panem vitalitium, ut stipendium mercatur : Alii, ut significat, Centurio-

d Typotil symb. tom. 2. p. 95. e Aug. in Psal. 30. Conc. 2. f Bern. ad milites templi. Conc. 2.

titulos, ut mercedem suâ bellicâ virtute dignam recipiant. Hæc illis animos addit, & in vulnera, & mortem agit. Tiberium munificentissimum æque ac sagacissimum fuisse certum est, in devincier dis sibi militum animis, ostentatione præmiorum, quod maximo cum acumine explicatum lego his verbis: a *reverentia præmii, morienti alacritatem ab illis emens.* Perbelle sanè emisse dicitur Tiberius à militibus suis, opulentâ & per amplâ præmiorum pollicitatione, moriendi alacritatem. Spes præmii vel per somnium oblata, b *Assassinorum parvulos ad contemnuendam atrocissimam mortem adegit: sui regis imperio, in cujuscunque Principis aulam, & conclave, in Imperatoris prætoris prætorium, sese penetrare, & designatum a Rege suo caput obruncare minime dubitabant, etsi nullum effugio locum viderent. Ad eam Rex alacritatem, sic excitarat: quos deprehenderat consiliis suis idoneos, propinato quodam poculo, sic alto somno obruebat, ut nihil sentientes in amœnissimum quoddam palatium deferri juberet, ac deponi: Expergefactis proponebatur omnis generis delitiæ, quas omnium suavissimas arbitrarentur, quicunque folius corporis voluptates nosset; quibus ita degustatis cum eodem quo prædic medicamento sopiti essent, ite eum quo reperi fuerant, locum referebantur. Evigilantibus Rex persuadebat in cælum abducos, delicias il-*

las præcepisse, quibus æternam fruereutur, si morte etiam contempta, sibi obtemperare audent. Atque hac inani ac umbratili cælestis paradisi imagine ludificabat, & ad ardua quæque impellebat. Servire gratis natura horremus omnes; cum vero nobilissima merces in oculis est, hic celeres manus, hic prompti pedes, hic labor & obsequium præsto sunt. Pastoritius juvenis David, cum audisset Philisthæum Gigantem omnibus esse terrore, nec illum reperiri, qui pedem cum illo conferre auderet, sagaciter quæsit: *c quid dabitur viro, qui percusserit Philisthæum hunc?* responderunt passim omnes: *virum qui percusserit eum, dabitur Rex dracmis magnis, & filiam suam dabit ei.* Hæc tanta merces victori sponsa, Jesum juvenem animavit, hæc pugnare, hæc vincere fecit. Vita hominis d *Jobo teste, milita est, hanc Philisthæus ab orco nunquam finit tranquillam, in horas penè singulas luctandum. Nos hic non imperi o quærimus: quid dabitur viro, qui percusserit Philisthæum hunc?* omnes ex alto cælitè respondet: *vir qui percusserit eum, omnibus thesauris cælestibus potietur, omnibus cæli voluptatibus perfruetur, beatus ter quaterque, sexcenties millicies, omnibus sensibus, potentiis, facultatibus, corpore & animo beatissimus, Rex Regum supremam filiam dabit ei, vitam immortalem, æternam, bonis omnibus affluentem.* Hæc illa filia formosissima, dos filix bonorum omnium

a Simocasta, l. 3. c. 12. b Paulus Venerus hist. Ind. Orisei l. 3. c. 28.

c 1. Reg. 17. d Job. 7.

quæ optari & plurimum quam optari possint, affluentia. Quid mirum si David in hanc intendens, nihil sibi arduum duxerit, pro hac sponsa cælesti? *inclinavit*, inquit, *a Cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum, propter RETRIBUTIONEM.* Cor meum O Deus! instar libræ, quæ duas habet lances, in quarum vnam si præmium æternū, voluptates illas immensas, bonum infinitum collocaro, lanx altera quæ vitæ hujus ærumnas, & molestias continet, velut pauculis plumis injectis, ilico subsiliet; altera vere inclinabitur. Quare *inclino cor meum ad faciendas justificationes tuas, propter RETRIBUTIONEM.* Hugo Card. b *scilicet æternam, non propter temporalem, quæ facit mercenariam.* Eodem divini amoris æstu inflammatus, dicat mercator: *inclinavi cor meum ad servandum justum pretium, justam libram, vnam, mensuram, nil ultra sortem exigendo, nil adulterinæ mercis admiscendo, propter RETRIBUTIONEM scilicet æternā:* dicat caudicus, legis peritus, consiliarius, Iudex *inclinavi cor meum, ut jus pupillorū, & viduarū tuear, ut manus servem innoxias à corruptela, propter RETRIBUTIONEM, scilicet æternam:* dicat omnis Christianus: *inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas, ad servanda mandata tua, & Ecclesiæ præcepta, propter RETRIBUTIONEM: quia c in custodiendis illis, RETRIBUTIO MULTA:* Dicat Religiosus, *inclinavi cor meum ad servanda quibus me obstrinxi, vota, & leges*
 a Psa. 118, b Hugo Card. in Psa. 118.
 c Psa. 118:

monasticas, *propter RETRIBUTIONEM:* Dicat frater laicus, *inclinavi cor meum ad omnia quantumvis abjecta, quantumvis ardua, & permolesta Religionis officia, propter RETRIBUTIONEM, scilicet æternam, non temporalem,* quæ mercenariū facit. Quod ipsis cælitibus, quam gratum accidat, divini favoris argumēta subinde manifestarunt: dum fratris nostri cæmentarij manus, à morte P. d Petrus Scarga, multo splendidiore animadvertit: cumque nostræ Societatis alter coadjutor Alphonsus Rodriquez præ senio non posset junioris gressus & passus adæquare, ac ideo præ debilitate in monticulo quodam confedisset, ejus frontem præ defatigatione pedestris itineris sudantem, Beatissima Virgo candidissimo linteo absterfit, quæ prolixius Lancicus opusculo spirit. XV. c. 6. prosequitur. Agricola in sudore vultus sui arat, ferit, occat, non sine defatigatione, tædio longioris, & tories repetiti laboris. Quæ molesta quæquam & aspera revera sint; levia tamen, atque ad eò jucunda, futuræ messis spes facit; ut laborem omnem cælique injurias, agricola perferat cum lætitia & cantu, non multo aliter quam in delicijs & opiparis dapibus.

Sapienti consilio e Persas (cum adhuc Medorum servitute premerentur,) ad rem maxime arduam aggrediendam, Cyrus excitasse fertur: Persopolim urbem ingressus, cōvocato populo, jubet omnes securibus præsto esse, & silvam viæ proximam excidere.

d Lancic. opusc. xv. cap. 6. e Iustit. l. 1. hist.

cum

cum strenue effecissent, eisdem postera die, ludis, lautisque conviviiis recreavit, cumque jam inter pocula alacriores cerneret, rogat ut cum conditio proponatur, utrius vitæ sortem legant si Medis parere pergerent, duram servitutem quoad viverent toleraturos: in libertatem sese vindicare si mallet, lautiorcm quâ cepissent degustare, vitam perpetuam fore. Ingeniosum plane commentum, opipari memoria convivii, omnes laboriosæ vitæ levare angores: omnem opportuna suavissimæ mensæ dulcedine, condire vitæ durioris asperitatem. Exiguæ illius spe mercedis, filij huius sæculi laborant, ac desudant: noctes & dies opifices occupantur, ut die festo, aut Dominico, liberalius sese ingurgitent.

Nos filios lucis, quid agere convenit? quibus, ut Isaias a loquitur: *faciet Dominus Exercituum convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullatorum.* Vbi videtur alludere Propheta, ad convivium vindemiale, quod solet exhiberi vindemiatoribus post labores vindemiæ; estque typus convivij cælestis, in quo faciet operarios suos: *b dscumbere*, & omni bonorum affluentia saturabit eos. Quare aliam longe sublimiorem, super omnia terrena mercedem D. Lucas spectavit, & nos expectare docuit. Etenim uti Isaias e dixit: *Cognovit vos possessorem suum, & c asinus præsepe Domini sui.* Solertissimus S. S. literarum interpres, pulcherrimam inter bovem, & asinum differentiam annota-

vit: quod ille cognoscat *possessorem suum*, d sed Asinus non Dominum, sed *præsepe Domini sui*; per quem, inquit, optime figuratur, qui ob lucrū temporale Domino inservierint; per bovem vero, qui Deo suo fideliter serviunt, ut eum pro mercede summa aliquando possidere possint. Quid mirum si iusti, si viri Religiosi, Apostolici, nullos labores subterfugiant, usque ad defatigationem desudent, ad sudorem & sanguinem decertent, quibus merces copiosa; merces magna nimis promissa est in cælis?

Iob, Hussæus Princeps, omnibus fortunæ telis impetitus, variis morborum cruciatibus afflictus, innumeris Satanae injuriis divexatus, adamantinum, ut Chrysostomus loquitur, in omnibus animum fervans, hoc uno contra omnia solatii clypeo usus; *Scio quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum, & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum, reposita est hæc spes in sinu meo.* Alludere videtur ad matrem viduam quæ in amaritudine est, & innumeros suos luctus, ac dolores, unica quàm in sinu gestat prolem (in qua omnis spes familiæ & domus inclinata recumbit) solatur, atque ab ea unicum suum in omnibus adversis lenimentum mutuatur. Sic Dominus addidit animos Abrahamæ, dum eum terram & cognationem suam deserere mandavit, paucis his verbis, sed solatio plenius: *e ero merces tua magna nimis*; si hæc diuturnâ bellorum tempestate, terræ & fundi, si

Isa. 25. b Luc. 9. c Isa. 1.

d Arefius festo S. Lucæ, e Gen 15.

prædia & villas ab hoste crepta: si filii aut filia, si uxor aut propinqui morte sublatis, noris illam non auferri, quid dixit: *Ero merces tua magna nimis.*

Moyſes huc animos, oculosque intendens, honoribus nuntium remisit, atque improprium delegit: a *Fide Moyſes grandis factus, negavit se esse filium filia Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere jucunditatem; majores divitias æstimans thesauro Ægyptiorum, improprium Christi: aspiciebat enim in remunerationem.*

Quod si & tibi contingat notam inuri, innocenter accusari, potenter humiliari, improprium Christi tolerare, adspicias in remunerationem. Paulus inter omnes labores & ærumnas, præ oculis semper coronam justitiæ habebat, *quam reddet*, inquit, *mihi in illa die justus iudex, atque hoc REMUNERATIONIS LINTEO* b (elegantius usus metaphorâ Gregorius) *laborum suorum sudores, Paulus detergebat*, omnium persecutionum molestias *detergebat*, omnium dolorum lachrymas *detergebat*, omnium tormentorum sanguinem *detergebat*. Hoc remunerationis linteo D. Lucas laborum, dolorum, tormentorum suorum sudorem & sanguinem deterſit.

Quatuor illa mystica animalia Ezechielis objecta, viros illos Evangelicos Zelo Dei plenos, ad omnia onera, & quosvis labores obeundos designabant; c *sed & similitudo super capta animalium*

a Heb. 11. b Greg. 1. 8. mor. c. 7.

c Ezech. cap. 1.

firmamenti. Sanctius hic, *divinam gloriam sese objecisse* asserit, qua mercede sibi propofita, jam velut alii instructi ad omnem Dei nutum perniciouser volitabant. Præ cæteris autem Lucas sub *bovis* symbolo, laboriosissimam Provinciam fortius, fructu animorum uberrimo in terris, & gloriæ in cælis quasi remunerationis linteo, sudorem deterſit; quod si spes messis alat agricolas, & hoc velut linteo omnes molestias detergant, quid ni Sacer Evangelista noster hoc usus est de quo

A Levinus: *Velut cælestis Agricola Lucas, semina Doctrinae Evangelii innumeralibus mentibus hominum serens, ac vomere suæ insignis lingue nuntianda sulcans, ad Creatoris sui fidem eos convertit; labore magno & sudore multo, sed REMUNERATIONIS LINTEO, laborum suorum sudores deterſit.* Hoc linteo omnes adversitates, omnes calumnias, omnes cruciatus deterſit; quo ut & nos, quidquid adversi, quidquid injuriæ, quidquid maledicentiæ inferri potest, abstergamus, merces in oculis habenda est. Novimus è cæli curiâ non raro ad d. S. Aldegundem delegatos, qui eam inter adversa quæque, futurorum gaudiorum commemoratione animarent; è gravissimis verò quæ robustam etiam virtutem quantunt, calumnia censetur: hac Aldegundis cum turpiter notaretur, seque maledictis proſcindit; & innocenter traduci à malevolis audiret, *quæ est humana fra-*

d Surius in vita 30. Jan.

gilitatis conditio, aliquantulum cruciari cœpit. Cui mox in mediis fluctibus Angelus adfuit, & suavis eam verbis demulcens: quid, inquit, O Virgo dulcissima, malevolorum hominum invidia te conturbat, cum tibi cœlestis Regni gloria, illis vero, nisi respiciant, æterna gehennæ supplicium paratum sit? Talibus illa recreata sermonibus, nihil deinceps obloquendum vanitates facendas putavit; sed constanter obniti, atque obluçtari per omnem vitam itavit. a *Dices forsitan; grandis labor, semper se mortificare, & cogere voluntatem; sed respice, quod promissum est: omne opus leve fieri solet, cum ejus pretium cogitatur, & spes præmi;* SOLATIUM EST LABORIS. Dicit quis vestrum: *grandis labor*, imo impossibile, inveteratam multorum annorum, potandi, fornicandi, jurandi consuetudinem vincere, & cogere voluntatem; sed attende quid breve lucrum, ac temporaneum pretium, in milite perverso potuerit, & ex eo quid in te immensum ac æternum gloriæ præmium efficere debeat, cognosces. b Miles ante urbem Ostendanam ita perjuriis ac blasphemiis assueverat, ut ad singula verba unum diabolus infarciret; sæpe monitus, respondit: aded consuetudinem illam roboratam, ut si videret Tartarum præ oculis apertum, desistere nequiret. Ad extremam penuriam, & inopiam redactus, petiit elemosynam ab uno è Patribus nostris castrensibus, qui solitus stipem pro militibus erogare. Aureum illi

a S. Augustin. 1. 1. b Pennequin Amori divin. p. 3. c. 17 § 3.

pater adpromittit se daturum, si per horam se sequatur, castra ac militum stationes lustrando, citra ullum juramentum. Accipit conditionem, dum per transfennam à fociis varie laceffitur, irritatur sacerdos, præit, aureum illi ad hos insultus ostentans. Res mira, solus conspectus, & spes aurei, tantum in barbaro milite valuit, ut consuetudinem omnino superarit. Hoc pacto P. Scribanus cum auriga convenerat, duplum persolveret, si citra juramentum se devcheret. Hac praxi parentes etiam indulgentiores, liberos mentiri, jurare, lascivos sermones proferre dedoceant, aliosque somnolentos, ac pigros, præmio proposito excitare student.

Cum P. Gonsalvus e petiisset à S. P. N. Ignatio, num liceret adolescentulos in Societatem receptos, præmiolis ad studendum allicere, omnino, inquit, id sibi placere: ut sicut catelli dominorum, etiam hac ratione excitarentur munusculis, ad studia literarum majori conatu peragenda; sic enim & milites animantur ad prælium. d Marses Dux militiæ sub Justino II. Imp. (ut refert Paulus Diaconus apud Baronium a. 566.) agens Neapoli in Campania, ut Lombardos è Regionis suæ squallore, & pauperrimo rure, ad fertilissimos Italiæ campos cum armis invadendos evocaret, nuntium præmisit, qui lectissima Italiæ præmia, aliarumque frugum species eis offerret. Quarum specie

e Lancelius opusc. 12. cap. 6. pag. 116. d Baron. 2. 566.

delectati Longob., & ex iis opiam terræ fecunditatem conjicientes, magno statim & horribili exercitu, nullis parentibus laboribus, Italiam invaserunt. Alia profecto nos poma, non computrescentia, alii fructus manent, qui hic contra omnia adversa decertarint: a *Dices forsan, grandis labor est calumniam revocare, famam, fortunas alienas restituere? sed respice quod promissum est, omne opus leve fieri solet, cum ejus pretium cogitatur.* Nihil in præceptis Domini adeo arduum videatur quod merces promissa in cælis non evincat; dicamus cum Propheta ps. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas, propter RETRIBUTIONEM.* Aliam vero, nec minimam difficultatem, alibi objicit; quam præmio etiam proposito, facile exsuperandam docet sermone 5. de Sancto Stephano: *Sed dicit aliquis, grandis labor est inimicos diligere, pro persecutoribus supplicare. Nec nos negamus fratres, non parvus quidem labor est in hoc sæculo, sed grande erit PRÆMIUM in futuro.* Quod vero & quantum hoc præmium, & merces futura sit, exponit: *per amorem hominis inimici, efficieris non solum amicus Dei, sed etiam filius.* Vt Matth. 5. dicitur. Tum pergit: *Si te aliquis homo dives in hoc sæculo vellet adoptivum filium facere, quomodo servires, quas ei dignitates impenderes? servitia durissima, & turpissima sustineres contuita, ut ad caducam & fragilem hereditatem spem pervenires; quod ergo ille sustinet propter substantiam terrenam, tu sustine*

a Aug. cii.

propter vitam æternam: convincimus enim certâ ratione, quia propter Deum possumus quidem, sed nolumus injuriam sustinere. Dices forsan, *grandis labor est, mendo spreto, parentibus, propinquis, divitiis, deliciis omnibus exutum, intra Religionis septa sese abdere; solent hic homines sæculares, nobiles, teneros adolescentes & adolescentulas, sub auterrimæ monasticæ disciplinæ iugo sese mancipantes, miseros & infelices ducere, usque compati: ignari prorsus omnem illis rigorem, dulcem ac suavem reddi, dum promissum centuplum oculis, animoque observatur.* Vbi non me sed melleum, ferventium Monachorum Archimandritam, qui expertus b loquitur, audite: *Omnis qui reliquerit patrem &c. CENTUPLUM ACCIPIET &c. hæc sunt, inquit, verbi quæ contemptum Mundi in universo mundo, & voluntariam hominibus persuasere paupertatem. Hæc sunt verba, quæ Egyptum spoliant, & optima quæque ejus vasa diripiunt. Hic sermo urvus & efficax, convertens animas felici amulatione sanctitatis, & veritatis, PROMISSIONE FIDELI.* Quam ob rem cum & tanta merces promittatur, & is qui promittit nec fallere, nec oblivisci etiam promissum possit, quid mirum, divitum, nobilium, Principum, Regum filios, ac filias, hoc brevi vitæ spatio sese sæculi voluptatibus subduxisse, ut centupla, quin imo infinita voluptate, in æternum poriantur: testem hic unum adduxisse iusticiam, rem ita se habere. Ar-

b Bern. serm. Ecce nos reliquimus on. dia.

nulphus & nobilissimus ac ditissimus, cum inter omnes delicias, vitam egisset D. Bernardi concionibus impulsus, monasticam disciplinam in Claravallensi cenobio professus est: in quo tam paupere & rigido instituto, cum insuper aliquando viscerum doloribus, gravissime cruciatus, diu exanimis, mutusque jacuisset, ut ad se rediit, in eam vocem erupit: *Vera sunt omnia, quæ dixisti Domine Iesu*; quod cum sæpius iteraret, omnes qui aderant stupentes, percunctabantur quomodo haberet? ille autem nihil aliud respondebat, quam illud idem: *vera sunt Domine, quæ dixisti*. Quare nonnullis suspicantibus, cum præ dolore, mentis impotem, aliena loqui: Ego vero ait ipse integra mente hæc protuli, quoniam Dominus testatus est, qui reliquerit Patrem, aut Matrem &c. *Centuplum* se ei daturum, id quod ego nunc re ipsa experior. Etenim hæc ipsa tam ingentis cruciatus acerbitas, adeo mihi dulcis est, propter spem divinæ remunerationis, quam in ea repositam sentio, ut hac molestia caruisse me nolim, non modo pro illis quas reliqui opibus, sed centuplo etiam amplioribus. Quod ipsum Divus Hieronymus b in Sancto Hilarione deprædicat, dicens: *Nullus labor durus, nullum tempus longum debet videri, quo gloria æternitatis acquiritur*. Homines sæculares, homines carnales illa non capiunt, illa non sapiunt, quia non credunt, non fidunt

a Platus de bono statu Relig. l. 3. c. 1; b Hieron. in vita S. Hilar.

huic centuplæ mercedi. Hoc enim illud est, quod Ægidius ille, ut accepimus, & ex primis Beati Francisci fociis, eique imprimis carus ob excellentem sanctitatem, sæculari cuidam literato exprobravit aliquando, à quo cum quæsisset: *credisne magna esse præmia, quæ Deus preparavit diligentibus se, & servantibus sibi?* isque respondisset credo. Atqui ego, inquit, ostendam te non credere; quantum valent possessiones tuæ? mille ait ille aureos: si hos ergo ita collocare posses ut subito centum mille conficerent, nonne statim eos exponeres? ergo cum non exponas, manifestè apparet, te fidem non habere Christi promisso. Quo argumento complures etiamnum se convictos fateantur, necesse est.

Alia certe efficaciori ac potentiori exhortatione ipse Seraphicus Pater usus non est, qua tirones suos sub onere fatiscentes animaret, quam hac: *Frateres magna promissimus, sed majora promissa sunt nobis: Et quanam porro hæc*, subdit: *Tanta est gloria quæ me exspectat, ut omnis pæna me deleat*; omnis tribulatio, mortificatio omnis. Hac sola spe roboratus beatissimus Euangelista, mortificationem Christi, cum Apostolo semper portavit, ut de illo, quasi longo Martyrio excarnificato, Ecclesia: *Interveniatur pro nobis quæsumus Domine Sanctus tuus Lucas Euangelista, qui Crucis mortificationem jugiter in suo corpore, pro tui nominis honore portavit.*

d Platus l. 3. cap. 38.

Audiamus hic Justinianum, & ab illo juris fonte, pulcherrimum dictum, ad illustrandum orationem derivemus, qui ferm. 1. de Sancto Luca sic ait: *a Tribulationibus multis exercitatus, non fractus, carnis mortificatione pro gloria Domini, Martyris adeptus est palmam.* Bos ille gratissima Deo victima, & hostia pacifica occubuit; ubi illud porissimum mirandum, & deprædicandum occurrit, illum maxime glorioso ac victorioso Martyrii instrumento, mortem subiisse: de quo Nicephorus lib. 2. cap. 34. *Lucas à divini verbi contemptoribus, ex fructifera olea arbore suspensus, Deo Spiritum commendavit.* Hinc credo Seraphicus Doctor ait: *b Bona arbor Lucas fuit, quia bonos fructus portavit.*

Denique ne hic longior sim, pudeat nos ea detrectare pro mercede æterna, quæ gentiles pro temporali subiere, ea subterfugere proposita immortalis gloria, quæ ipsi pro fluxâ ac periturâ avidè complexi sunt. Romanus Philosophus plurimum commendat paupertatem Fabritii, exilium Viterii, tormenta Reguli, venenum, Socratis, mortem Catonis: quia viri illi alacri animo, pro inani quadam gloria, omnia illa pertulerunt; quam quidem umbratilem, & transeuntem gloriam, tanti faciebat idem Seneca, ut de illa diceret: *Nos non advocabimus patientiam, quos tantum PRÆMIUM expectat?* Quod de fluxu ac futili apud mortales glo-

riagentilis, hoc nos Christiani, potiori jure de perenni, de incomprehensibili usurpare possumus: *Nos non advocabimus patientiam, quos tantum PRÆMIUM gloria æterna expectat?* Nos non advocabimus patientiam in paupertate, in morbo, in jactura bonorum, honoris perituri, *quos tantum PRÆMIUM expectat?* nos non aspernabimus trædas voluptates, ut cœlestibus fruamur? *c quis non contemnat dulcedinem seculi, subians dulcedinis vitæ æternæ.*

Concludo cum dM. Gregorio: igitur si deleat mentem magnitudo PRÆMIORUM, non deterreat certamen LABORUM; quia, ut Paulus ait, *unusquisque propriam mercedem accipiet, secundum suum LABOREM;* ubi omnes monemur, ut & nos operariis, mercedem secundum laborem, non subtrahamus.

§. 3.

Non alligabitis OS BOVI trituranti. 1. Cor. 9.

Literali sensu, Cornelius hæc exponit: quia par est ut animalia laborantia comedant. Solebant autem in Palæstina, ut etiamnum in Canariis, & nonnullis Regionibus fit, per boves, qui circumacti, unguis pedum suorum, segetes terebant, grana excutere unde, Poëta:

BOBUSQUE triturant.

c August. in Psal. 68. d Greg. hom. 37. in Evang.

a B. Laurent. Justin. ser. 1. de S. Luca.
b Bonav. ser. 1. de S. Luca.

Verum enim vero dum benignissimus Dominus hoc olim Judæis Deuteron. 25. & Apostolus Corinthiis mandavit, aliud longe spectavit. *a* Tertullianus: *Bovi terenti libertatem oris ad veniam pabuli ex opere submoventi anteprecepit, quia DIGNUS OPERARIUS MERCEDE SUA.* Quod manifesto patet in exemplis, quæ Doctor gentium ibidem loci adducit: *b* *Quis militat suis stipendiis unquam? quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?* quod, quid aliud docet, inquit Tertullianus: quam EX LABORE SUO unumquemque vivere oportere. Unum mihi instar omnium hodierna luce, erit divi Lucæ testimonium, dicentis ac docentis: *c* *Dignus est OPERARIUS MERCEDE SUA,* quæ verba Sanctus Vincencius hoc festo sibi pro themate exponenda desumpsit, nosque hic pluribus prosequemur, quam enormiter hoc corruptissimo sæculo peccetur à pluribus, qui operarios justa mercede, famulos, & ancillas debito stipendio defraudant: nec modo barbarum, sed ferum in morem dominari, inque eos sævire consueverunt.

Quatuor enumerantur gravissima orbis flagitia, quæ in cælum clamare dicuntur, quod vindicis Dei manum, ac irati Numinis pœnas provocent: 1. Est homicidium innocentis voluntarium, de quo dixit Dominus ad Cain: *c* *Vox sanguinis*

fratris tui clamat ad me de terra.

2. Est peccatum Sodomiticum, de quo dixit Dominus Genes. 18. *Clamor Sodomorum multiplicatus est: & Angeli illud execrantes, dixerunt ad Loth: e* *Delebimus hunc locum eo quod intreverit clamor eorum coram Domino.*

3. Est oppressio Pauperum, Viduarum, & Pupillorum, de quibus ait Dominus: Viduæ & pupillo non nocebitis, *f* *si laeseritis eos, vociferabuntur ad me, & ego exaudiam clamorem eorum, percutiamque vos gladio, & erunt uxores vestra viduæ, & filii pupilli.*

4. Denique, de quo in præsentiarum agimus, est merces operariorum defraudata. Hoc, clamore suo cælos penetrare Apostolus testatur, dicens: *g* *Ecce merces operariorum, qui messuerunt Regiones vestras, quæ fraudata est a vobis, clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introivit.* Quæ paucis Lorinus noster complexus:

h *Clamitat in cælis vox sanguinis, & Sodomorum, Vox oppressorum, & merces detenta laborum.*

Vox sanguinis innocentis cælos penetrat, & Numinis vindictam (ut in Caino vidimus) provocat, nec minus justus clamor est Mercenarii, cujus sanguinem tollis & vita privas, dum mercede defraudas; hoc æternæ

a Tertull. l. 4. in Mar. c. 21. *b* 1. Cor. 9. v. 7. *d* Luc. c. 10. *c* Gen. 4. 10.

f Exodi 27. *g* Jacobi cap. 5. vers. 4. *g* Lotin. in cap. 5. Jacobi.

supientiae iudicium est, hæc supremi iudicis sententia: a *qui auferit in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum: qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fratres sunt.* Nam qui fraudat operarium mercede sua, quantum in se est occidit eum, quia tollit ab eo victum quo suam, & suorum vitam sustentare debebat. Hinc subdit: *Panis egentium, vita pauperum est, & qui defraudat illum, homo sanguinis est.* Quare hæc Juridice, ac Theologicè, dilucidis tamen ad captum terminis, exponere conabor.

Dico primo. Sicut qui conducit domum in annum, debet solvere pensionem integram, si per conductorem stat, ne utatur domo, sic dicendum est de operario conducto ad laborandum: sic enim per ipsum non stat, sed per locatorem, qui opera non indiget, adhuc debetur ei merces, ut cum aliis docet *b Lessius lib. 2. de Jure & Just. cap. 24. dub. 2. num. 1.*

Unde Cardinalis de Lugo e eruditissimè hæc tractans, ait: non est ergo recedendum à communi Regula, quod conductor teneatur per se loquendo ad integram mercedem solvendam, quando per locatorem non stat, quod ejus opera utatur. Ut constat *ex L. sed addes §. cum quidam ff. locati* his verbis: *Cum quidam exceptor operas suas locasset, de-*

inde is qui eas conduxerat, discessisset; Imperator Antoninus rescripsit ad libellum exceptoris in hæc verba: Cum per te non stetit se proponas, quominus, beatas operas Antonio Aquilso solveres, si eodem anno mercedes ab alio non accepisti, fidem contractus impleri æquum est.

Ex his ad propositum, Eminentissimus Theologus primo concludit: quando Dominus sine iusta causa famulum, vel ancillam, ante finitum tempus contractus expulit, debere totam mercedem solvere, nisi famulus alteri æque utiliter operam suam locavit: cum per famulum non steterit, quod Dominus ejus opera uti noluerit.

Qua in parte non raro, & Justitiæ, & charitatis leges violantur: dum famuli & ancille ob vitrum contractum, ob rem deperditam, citra ullam culpam, ab hero turbulento vel truculento ædibus deturbantur: quibus subinde magna cum inopia conflictandum, nec habentes quo divertant, corpus & animam perdunt.

Similis incommodi ac iacturæ, illi quoque ansam præbent, qui iustum stipendium, ac debitam mercedem, non negant, sed persolvere differunt iis, qui labores manuum suarum manducare debent, & sæpe sæpius non habent quo vitam sustentent.

Cœlestis ille Paterfamilias à quo vos divites ac potentes Domini, mercedem magnam expectatis, hic vobis documen-

^a Eccles. 34 v. 26. ^b Lessius. ^c Lugo de iure & Just. tom. 2. disp. 29. sect. 3. n. 55.

to sit, qui ait sub vesperum opere diurno perfoluto : a *Voca operarios, & redde eis mercedem.*

Non dixit cras, vel postea, sed hoc ipso die, hoc vespere; ubi obiter notandum, operibus nostris Deum statim mercedem rependere, & animæ, gratiam conferre, qua æternam gloriam mereatur. Id ipsum jam olim in lege cautum erat, ubi sic Dominus: b *Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane, sed eodem vespere, quo uxor, & liberi, velut pulli corvorum, escã expetunt.* Vnde expressius e Deuteronom: *non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, sive advene; sed EODEM DIE REDDES ei pretium laboris sui ANTE SOLIS OCCASUM, quia pauper est, & ex eo sustentat animam suam. Ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi in peccatum.* Hæc justissimi Tobix cura, & sollicitudo, ac pia ad filium monita: d *Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, STATIM ei mercedem restitue, Merces Mercenarii tui, apud te non remaneat.*

Hugo Cardinalis in c. 5. Iacobi: *Merces clamat: dicit signanter (inquit) merces clamat, non mercenarius, quia aliquando contingit quod pauper lesus est, nec audet mutre pre timore divitis.* Quid adhuc feri ac ferrei Domini, qui per menses & annos differunt mercedem famulorum, & operariorum? dicent forte, libenter eos hanc moram tole-

rare; quis tibi hoc asseruit nihil inquit petunt, tacent, non queruntur; tacent quia te moleste terre hujusmodi petitiones sciunt, tacent quia repulsam tuam non sine amaro scommate reformidant: Audiant hi detonantē e Chrysoctomum: *Quando quis violentiam patitur a potente, etiamsi non sit ausus vociferari, sed latenter lachrymatur, tacitus clamor ejus in excelsis auditur, quia non magnus clamor velociter auditur a Deo, sed justus.*

Dico 2. illam censeri justam famuli mercedem quæ attingit saltem infimum mercedis, quæ in eo loco talibus personis ad ea ministeria tribui solet: ut si alii famuli, ancillæ lucrentur passim 6. libras Flandricas annue, non censeatur justam mercedem persolvere, qui 4. duntaxat suis dederit. Sic quæri solet, quando operarius, vel famulus, nullum aliud pretium determinat, sed inservit Domino, remittens se ejus judicio & arbitrio, ad quam mercedem Dominus teneatur? respondetur teneri ad dandam justam mercedem, qualis communiter dari solet aliis, pro ejusmodi ministeriis.

Vbi solerter f Molina noster observat, defectum justæ mercedis, suppleri interdum a Dominis, procurando famulis officia, promotiones, nuptias, vel alia lucra, vel honores: qua spe ducti famuli minorem justo

e Chrysoct. opere imperf hom. 2. in Ecclesia. 35 Lellius de jure l. 2. c. 24. d. 4 Lugo de Jure tom. 2. disp. 29. sect. 3. n. 62. f. Molina de Jure disp. 506. n. 2. & 3.

a Matt. 20. bl. evit. 19. c Deuteronom. 24. v. 14. d Tobix 4.

mercedem initio acceptarunt; At vero si his sepositis pressus necessitate operarius, aut servus, de parva mercede conveniat, ^a quia conductor nil amplius vult dare, tenetur locator ad justam mercedem, quia non sponte, sed ex necessitate operam suam tam vili pretio elocat: sicut si quis penuriâ oppressus rem magni pretii parvo vendat, tenetur conductor supplere mercedem ad æquivalentiam. Intelligendo si Paterfamilias illius operarii labore indigeat, non si gratis se offerat.

^b Dico 3. in famulis & ancillis plus requiritur ut furtum grave sit, quam in extraneis: Domini enim sciunt, attenta fragilitate humana, non posse ita fideliter res domesticas administrari, quin aliquid adhæreat: sicut qui conducit operarios in vineam, supponit pro certo uvas ab iis comedendas ad saturitatem, nec potest hic certa Regula præscribi; sed ex prudenti iudicio confessarii, liberalitas, vel tenacitas dominorum attendenda est. Sic Princeps liberalis Romæ dicere solebat, se contentum esse, si ex dolio vini, quod sibi uni reservarat, cellarius solus, & aliqua persona nimis ei conjuncta biberet. Hactenus Gardin. de Lugo, sed hæc & sequentia ne famulis ansa præbeatur, ad solos Dominos quandoque tractavi.

Accedit si famuli debitâ dili-

^a Lessius de Jure l. 2. cap. 12. dub. 10.
^b V. Navar. in manuali cap. 18. n. 109.
 Lugo tom. 1. disp. 16. sect. 4. §. 2. p. 433.
 V. S. Tho. 22. q. 62. a. 3. Lugo cit.

gentiâ & curâ res Domini administrarent, & citra eorum culpam res frangatur, aut deperdatur, ideo nil de mercede debita subtrahendum: cum nec tu ipse tua melius astervare valcas. Nec semel deprehensum, argenteum cochlear, aut nummum aureum deperditum, injuriæ, aut furto ancillæ imputari, quem herilis filius clam suffuratus fuerat. Quare quibus in casibus tacita compensatione uti possint, & quando excusentur famuli occulte recipientes res Domini ratione compensationis, vide fusè apud Lugo de Jure tom. 1. disp. 16. sect. 4. num. 79. 83. & c. & c. 5. Lessium de Jure l. 2. c. 12. dub. 10. n. 63. & cap. 24. dub. 4. Dianam tom. 2. tract. 6. Resol. 16.

Nec minus barbarum est, famulos gravi ægitudine dejectos, omni humano auxilio, vel solatio corporis & animæ destituere: si quid melioris obsonii, aut potionis datum fuerit, pretium mercedi subducere. Ejusmodi Dominos acuto suo stilo Mediolanensis Præsul acriter perstringit, dicens: *c Sunt plerique qui magis canum, quam servorum curam gerunt, & faciunt eos juxta se vel recumbere vel dormire, quotidianum illis cibum sui presentia ministrantes: qui utrum servi sui fame moriantur, ignorant, & quod e gravius est, nisi his preparatum fuerit, pro cane servus affligitur. d Vides in nonnullorum domibus, nitidos & crassos canes discurrere; homines autem pallentes & titubantes incedere.*

^c Ambros. serm. 33. d V. Per. in epist. Jacob. cap 57

Hauriant hi viscera misericordię, ab homine militari, cujus hæc pro famuli sui sanitate ad Christum deprecantis oratio: *Domine, inquit Centurio, a puer meus jacet in domo Paralyticus, & male torquetur.* Adhibuerat humana remedia, quæ cum non proficissent, recurrit ad divina: *Jacet, inquit, in Domo,* non in Xenodochio, non sub dio: non domo illum ejeci quasi inutilem, sed memor servitii præstiti domi retineo, de necessariis prospicio, insuper à te suppliciter peto, ut quod verbo potes, ei pristinas vires restituas. Placuit Christo fides Centurionis, placuit & misericordia in servum, atque ideo prout postulaverat, statim famulo sanitatem contulit, & *sanatus est puer in illa hora.* b Origenes hanc pietatem Centurionis in servum, ad eò Redemptori placuisse asserit, ut non modò servo corporis valetudinem, sed & sibi animæ salutem impetrarit: plus, inquit, à Domino quam petierat impetravit, cum multi ad Christum accederent, ille pro fratre salutem, ille pro filio, alius pro amico deprecaretur, *nullum pro servo,* nisi ille solus oravit, & hoc ei ad augmentum beatitudinis, & coronam gloriæ erat.

Tales vos servis vestris exhibete, quod potenter Sapiens inculcat, Eccl. 33. v. 31. *Si est tibi servus fidelis, sit tibi quasi anima tua, quasi fratrem sic eum tracta.* Vide quam gratum animum heri in servum, requirat Deus:

a Matth. 8. b Origenes hom. 5, ex vacilla.

non ait quasi amicum, quod fratris esse videbatur; sed sicut fratrem, sicut filium, sicut *animam tuam*; Alii legunt; *sit tibi ut tu.* Nam ut bene Doctor Angelicus observavit: *c bonus Paterfamilias aliquid pretiosius dat servo ægrotanti, quod non dat filio sano.* Hoc in genere enituit S. Caroli Borromæi pietas in servos suos, qui hoc publico testimonio dicitare soliti: *d S. Cardinalem amasse suos omnes, non ut servos, sed ut filios, & fratres, & large suppeditasse, quæ oportebat.* Si quis è suis ægrotaret, jubebat eum omnino quam diligentissime curari, eique muneri homines peritos & Christiana charitate fragrantis præfecerat: & infimos quosque tanta comitate & suavitate ipse visitabat ac solabatur, ut nemo non esset, cui non illa Domini sui humanitas, morbum levare videretur. Quæ ex intimis Sancti Cardinalis se accepisse testatur Hieronymus Platus. Consimili encomio laudatur Cardinalis Cæsarius, Pius II: Pius V. Summi Pontifices, quorum illustria virtutis Christianæ exempla, si non moveant, hominis Ethnici ac gentilis doctrina ruborem incutiat, dum sic Lucilium suum Seneca commendat: *e Libenter ex his quæ à te veniunt cognovi, familiariter te cum tuis servis vivere: hoc prudentiam tuam, hoc eruditionem decet: servi sunt, imo homines; servi sunt, imo contubernales: servi sunt, imo humiles amici. Servi sunt, imo con-*

c S. Thom. 1. p. q. 30. a. 4. ad 3. d Hieronym. Platus lib. de Cardinalit. dignitat. cap. 23. e Seneca epist. 45.

servi,

servi, si cogitaveris tantundem in utrosque licere fortuna.

a Dico 4. Si famuli, si operarii, operosius, si accuratius, si majori cura, diutius quam debeant infudarint, plusculum supra conditam mercedem conferendum esse: Etenim si equos, canes, falcones liberalius habemus, si strenuam, si utilem Domino operam impenderit, quidni famulis & ancillis plus æquo laborantibus, & in multam noctem defudantibus, haustum meliorem; bolum pinguiorem, par calceorum, interulam novam, aut aliquid corollarii loco adjicimus? Quod ab Ethnico factum legimus: b *sordidissimorum quoque artificiorum institoribus*, SUPRA CONSTITUTUM aliquid adjecimus, si nobis opera illorum enixior vita est; & opifici vilissima mercis, & in diem se locanti, COROLLARIUM adpersimus. Atque ita vult Sandæus c noster, pro operis secundariis, supra tempus debitum laborantibus aliquid supra mercedem addi, quod inquit *Bibale* vocant.

Sic d Cardinalis Costa Lusitanus, gratuitâ mercede promissa, Domesticos sibi arctissimè deviuerat. Ut erat corpore affecto quoties in morbum inciderat, famulos præmonebat, nil se illis à morte testamento legasse; e at si seduli forent in se curando, & ministrando, singulis certam pecuniæ summam, novas vestes daturum: atque ita vitam ad annum centesimum secundum ex-

a Sandæi Theolog. Myst. com. x. p. 105. b Seneca l. 6. de benef. cap. 17. c Sandæus eis. d Garrimbertus l. 5. de vitis Pont. e V. P. Cordier, familie Sainte pag. 715.

tendit. Verum enim vero ea nunc quorundam Dominorum crudelitas, ea barbaries est, ut nō modo strenuis famulis plusculum conferant, sed mancipiorum ac jumentorum instar laborare compellant, insuper durissimè habeant, verbis proscindant, pugnis contendant. Atque hinc quid miri, si ubi ædibus excesserint, vos ut Leones execrentur, ut tyrannos depingant: f *In felicitibus servis movere labia, ne hoc quidem ut loquantur licet, Virga murmur omne compestitur: & ne fortuita quidem verberibus excepta sunt. Noctē tota jejuni mutique perstant. Alia crudelia & inhumana prætereo, quod nec tanquam hominibus, sed tanquam jumentis abutimur.* Sic fit ut isti de Domino loquantur, quibus loqui coram Domino non licet.

Rigor omnis, qui ferociam, aut barbariem oleat cavendus: affectus enim subditorum nimis compressi violenter, in desperationem tandem abeunt; uti exhalationes intra nubes constrictæ, in fulgura diffiliunt. Vnde optimus morum Magister Seneca: g *servos non habemus hostes, sed facimus.* Vnam hic terrificam tragœdiam servi in Dominum (quæ omnibus merito terrorem incutiat) fusius præter morem, velut paradigma, aliâ amplificandi, adduxisse sufficiat. Quid h olim quantumque Dominis in servos licuerit, quamque impune illos aut loris inconciderint, aut ferro mutilarint, aut in Crucem sæpe sublato, nulla juris misericordiâ, peremerint:

f Seneca epist. 45. g Seneca cit. h Pontani Attica Bell. vol. 2, c. 54. Bidermann l. 2. Actoam, 3.

notius in vulgum est quam ut debeat demonstrari. Sed nihilo obscurior & servorum vindicta est, qua multi quondam, ut jugum excuterent, rabie armati, ferrum in Dominos converterunt. Quâ in re confirmanda, non committam, ut Tyrios vobis ex Justino, aut alios ex aliis scriptoribus molestè obrudam, quos jam ipsi meministis, per noctis unius tenebras, manu servili nefarie esse trucidatos. Novum aliud, ac nescio an multis vestrum antehac inauditum producam. Quod quanquam spectatu tædum fuit & atrox; mitescet tamen hic paullum, si è longinquo narratum, inter acroamata audiatur.

Adolescentem è barbaris, haud scio, bellone captum, an de catasta emptum, vir nobilis *ferre magis, quam liberaliter*, ad operas serviles damnarat; eumque ne clam effugeret, compedibus vinctum arctè semper anxieque custodiebat; ea servitus cum per se dura, tum etiam diuturna, omnem homini calamitoso spem libertatis præciderat. Qua enim parte tentaret, an auro fortasse quo sæpe libertas, nonnunquam & vita emitur? sed hujus inane votum est ubi in tegete rupto, laceroque centone omne peculium sepelitur. At fugâ certe, quæ quondam desperatis etiam salutis fuit? ad hanc verò non consilium deerat; sed rimam, infelix qua elaberetur nusquam videbat. Obstabat Domesticus carcer; aut si qua hic olim fatisceret, catenæ morabantur. Igitur vim, inquis, pararet, effraçtoque ergastulo &

pertusa compede, erumperet. Atqui dictu facilius hoc nobis est, quam illi factu. Denique vel precibus Dominum aggrediretur. Hunc vero *nec affabilem habebat; & ad fustes impingendos, quam audiendis precibus, benigniorem*. Restabat enim, ut viveret servus & moreretur.

Cum hac fortuna dum annis plurimis luctatur, adolescens paulatim in virum evasit, validum viribus, & lacertosum. Sed cum viribus, ex æquo & labor illi crescebat. Inde servitus indies gravior. Victus igitur impatientiâ, cœpit occulte vindictam cogitare: nam quid multis hic ego per lenta supplicia contabesco? si moriendum semel in vinculis est, moriamur: sed cito & quod solatio sit, non solum moriamur. Ex eo die totus ad componendam tragœdiam incumbere, modumque inire quo heriles injurias ulcisceretur. Hæc agitanti, multa quotidie in mentem veniebant. Quid? obtruncari per insidias homo unus quam facili negotio potest? res icù peragitur. Aut, si vis aperta non placet, in promptu venenum est: quid cessas? ægrius hero facere non potest, quam si vitam eripias, qua gaudet. Quid? ægrius illi non possum? possum enim vero, si sapio, possum. Non illi mecum tam bene convenit, ut morte ulciscar. Gravior est ira, quam ut malo tam brevi satietur. Quærendum supplicium, quod duret, & cujus ille tædio, mortem in remedium quærat.

Hæc apud animum suum barbarus, ita volutabat, ut nullo tamen iudicio meditatam facinus proderet. Sed ante occupet hic aliquis: æquid atrocius morte in herum scelestus parare poterit? Et subibit fortasse; illum poruisse de Domini fortunis & cimeliis, expilandis: aut ædibus, quas amplissimas colebat, inflammandis cogitare. Nam ut Eucliones avari hæc pertinacissime retinent, sic eorundem jactura, vel acerbius, vel certe diuturnius, quam ipsa morte cruciantur. Nihil istorum iste: sed vindictæ genus ut plebejum & humile aspernatus, ad aliud, Matre Medea, vel patre Thyeste dignum, accingitur. Quod quidem tam immane, tamque sævum nefas, ut prius ille non prodidit quam re ipsa perpetravit: ita neque vos mihi vim hanc afferetis, ut ante quam ipsa narrationis series postulet, in medium intempestivè producam.

Cum nemo de familia, suspectam adhuc perfidiam haberet, nemo etiam erat, qui à mancipio, coque vincto, timendum cuiquam crederet. Quo factum est, ut hero aliquoties aut venarum egresso, aut peregrè profecto, uxor liberique domi prope modum incustoditi relinquerentur. Id non perinde, ac putabatur barbarus negligebat: attentus ad rem, simul opportunitas foret, auspiciandam. Igitur, cum expectatione sæpè delusa, cœptum nefarium diu distulisset; audendi copiam, quanta nunquam sperabatur occasio facit. Per calores æstivos cuncta

familia in suburbanum prædium, ex more, concesserat. In eo prædio erant cum aliæ voluptatum illecebræ multæ, tum præfertim elegans prætorium, in arcis speciem ædificatum. Circumcirca piscinæ, fossæque stagnantibus undis locum ambibant; ita quidem ut modico ponte ad arcem accessus pateret; subduci tamen pensilis pons facillime posset. Supra portam, edita turris eminebat, à qua despici omnis vicinia percommode poterat. Hanc turrim homo suæ sibi tragœdiæ scenam, & laniam optarat.

Forte dies feriatus, isque solito serenior illuxerat, & auræ pomeridianæ invitabant. Sternuntur equi, junguntur currus, herusque cum famulis evehitur. Sequitur cum alio grege uxor: campique & valles, animi causa peragrantur. Ad arcis custodiam servus otiose relinquitur; unaque in gynæceo nutrix, quæ heriles liberos curet. Cætera omnia solitudo; qua nihil opportunius audendo sceleri. Iste occasione, velut in sinu dilapsam, arripit: primumque omnium, adducto ponte, tam effugiendi, quam intrandi locum intercipit. Tum infantes pueros nutrici per vim ereptos, & nequicquam fientes, in turrim qua de diximus, abstrahit: atque inibi sese illosque, pessulis adductis includit & munit. Nutrix, quanquam nesciebat quid homo moliretur, tamen mali aliquid metuens, domum ululatu, & fœmineo clamore implet, superumque & hominum opem sollicitans, quaerit erumpere aliqua, & familiam:

ham vocare. Sed præceperat hoc ejus consilium scelestus, cum providens pontem rescidit: nihilque mulieri liberum, præter steriles lacrymas reliquit.

Interea dum hæc domi instruuntur, foris familia cum Dominis animos laxabat, ignara quantum infortunium reversuris occurreret. Herus in primis suâ felicitate lætus, uberes hinc inde agros, & vineas uxori, & latifundia monstrabat, quibus abundarent: amplum communibus liberis, certumque patrimonium. Inter quæ colloquia paullatim ad prædium reversi, vident præclusis foribus, sublatoque ponte ingressum negari. Simul ejulantem audiunt nutriculam: simul plorantes liberos. Hic incerti quid fieret, mutique alter alterum adspiciunt, & in re nova consilium à famulis; at isti ab heris imperium, pavidi expectant: dum denique servus è summa turris pinna prospiciens, exclusos heros amarissimè derisit. Quem conspectum Paterfamilias (cum prolixè convitiis prius, minisque intonuisset) aperire fores, pontemque ilico demittere jubet: sensurum intus continuò, quid periculi sit herum ludificari. Ille adversus hæc imperia pridem armatus, tanto liberius insultat: & flocci hilique minas facit: dum herus in rabiem actus, comites jubet, Crucem & quidquid aliud servilis supplicii est, properare, alios faces promere, alios rotas expedire, quibus in verberonem animadvertant. Barbarus nihil, ne sic quidem, terretur, ultro & per ludibrium, ecquid adhuc pa-

cisci de venia possit, interrogat. Quid de venia tu, scelestè? de venia tu ulla? non si terrarum orbis mihi supplicet. Nec vivam in crastinum ego, ni pessimis exemplis hodie te ulciscar. Iterum ille deridens, negat facturum id herum; sed agnitioniorem, mox etiam volenti, veniam promissurum. Quibus auditis non tantum crepuit iracundiâ herus: suâque velut impositus, hæc illac discursare, vocare operas, admovere scalas, adiutumque; vi querere. Nequicquam molitur: cum Ecce, filiolum videt infantem, ab ipsa illa turri manus tendere, & in servilibus ulnis, inanità fractæque Matris nomen blæsis clamoribus vocare. Hic demum intelligere parens quo loco res esset. Uti que perisse filium, ni caruifici Pater supplex fieret. Igitur positus minis, ipse, uxorque ad preces versi, veniam præteritorum offerre, & petere: insuper si infantem dimitteret, libertatem servo, aurumque quantum vellet promittere. Triumphare se barbarus tum serio putavit, cum heros sibi suos esse supplices vidit: quos tamen eosdem, quo magis adhuc iceret, altero terrendos spectaculo censuit: alterumque liberorum, jam bimulum, indidem eis è pinna ostendit.

Hic vero Pater insanum voci ferans, & in genua provolutus, palmas mancipio tendere: perque humana & divina, ut duorum innocentia parceret, obscurare. Si quod crimen fuerit, id omne Patris esse: illos nec ausos quicquam, nec potuisse.

*Me dede morti; noxium ma-
Ela caput.*

*Hoc merge jugulo ferrum; in
hoc sera manu*

Grassare pectus, nil recuso.

Sed longe violentior Mater, cum unguis in genis lacerandis, vellendisque erinibus diu fatigasset: ululatus est irritas preces ad exorandum mancipium convertit.

*Me me trucidat: parte qua vis
exige*

*Immane ferrum. Aut pœna si
gravior placet,*

*Absume flammis ignibus torre
feros*

*Per Adria disperge fluctus.
Omnia*

Mater merebor -- Animarunt armaruntque parricidani, hæc preces: ut jam demum voti sui positum se crederet cum vindicandi modum, qui ipsis gravissimè doleret, invenisset. Quare ut auspicaretur tragœdiam, manu læva infantem, dextrâ cuitrum arripit, eumque lactenti jugulo, sic ut videri posset, admo- vet. Nolim importunus hic mihi flagitator instet: qui gestus & verba, & sensus infelicium parentum, in hoc spectaculo desiderare se dicat: imitari me Thimantem permittite: ut quod colore narrationis nequeo; velo silentii representem. Quæ enim lingua, aut quæ penna, tam prompta, disertaque sit, ut illos animi dolores, quibus parens uterque rumpebatur, exæquet? certe ego dum huic parti orationis succumbo, eam cogitationi-

bus vestris impressam relinquo. Nam parricidium quod audire nos è longinquo vix sustinens, oculis int'acri parentes cogebantur. Sicut barbarus carnifex, cultroque in jugulum adactò, vagientem puerum leute trucidat: & cum sanguine, adhuc calenti, se aspersisset, tremulum corpus è summa turri, in subjectæ piscinæ fossam, crudelis abjicit. Finitam hic lanicnam existimatis? non equidem ego, qui ultimum adhuc actum, nihil à cœtera tragœdia abludentem expecto, itaque vero? pervastatâ jam domo, liberis jugulatis, sanguinis cruore natantibus, herisque barbare concuicatis, potest aliud adhuc in familia malum expectari? potest, nam ut famelici fere, cum cœtera consumpserunt, in proprios artus rabie feruntur: sic furiosus iste, jam cæde aliena defunctus, ferrum, ne qua hebesceret in se convertit. Cum enim sceleris furorisque sui veniam, ne à se ipso quidem speraret: & dudum famulos, operasque conglobatim accitas irruere, & se alas ferre, & portas moliri vestibus videret: æmens non expectato carnifice, ipsemet sibi cultro jus dixit: & convitiis prius quæ rabies suggererat, effusus; laudataque vindictâ, quam de hero eximiam sumserat: sese ferro impidit, immaniterque trajecit: deque altissima turri, eandem in piscinam præceps iit: liberum se ratus, si heri minantis & imminenti tormenta (de æternis parum sollicitus) hoc compendio effugisset.

Barbaram audistis non hominis turentis, sed sævientis belluæ vindictam. Quanquam nulla ne bellua quidem tam immanis est. Equam enim injuriam, tantam hic, tamque atrocem in se accepit, ut ei ulciscendæ, ad fœdum hoc sævomque facinus descenderet? servitutem inquis duram & incontinentem serviebat: sæpe verbis ab hero, sæpe verberibus objugatus, truce[m] quotidie vulnere, & minaces oculos, nullum benevolentis animi signum videbat. Interea labor assiduus & labore molestior contemptus. Hæc illi tu suavia fuisse aut jucunda censet? minime gentium ego: ne enim sic deliro ut hominem in ea fortuna conspectum, cum Stoicis felicem, beatumque proclamem: ceterum acerba adeo tristiaque fuisse, eventus docuit, ut proinde remedia desiderarit, malo ipso mille partibus acerbiora; ut verbum herile, servili ferro: ut vultus rugosior, vulnere: ut minæ vindicandæ fuerint morte? & quali, cœlites boni! quali morte! morte funesta & tragica, morte vel audientibus nobis, nedum opperenti horrescenda. Sed fuerit hæc ejus belluæ (ut sane fuit) cæca & ad ulciscendam injuriam, stolidaque stoltaque pertinacia: erit ea tamen non nemini documentum, ut qui magnis servorum Legionibus cingi se videt amari ab illis malit, quam formidari: neque ut eo potentior se putet, quo torvior aut frontem contrahere, aut supercilio minari, aut vocem

asperare didicerit. Quid his moribus consequi speret, quam ut morosus alius, odiosus etiam suis reddatur? utque *ipso procedente, omnes, tanquam noxium animal* è cubili proflicent, difugiant? mutet hoc ille tam ferum, & intractabile ingenium, atque ut humanius domnetur, non tonet assidue, neque semper quaqua incedit, fulmina mittat: sed servis quoque affabilem se, facilemque præbeat: cedo, quid capturus hinc est detrimenti? quid? *amabitur*. O detrimentum hero optabile! quem ante fugerant servi, oderantque; jam certatim amabunt & colent: jam ad eum tanquam ad parentem, vel (ut cum Seneca loquamur) *tanquam ad beneficum sicut ad volabunt: jam objicient se pro illo mucronibus insidiantium, & cum necesse erit, substernent corpora sua, ut iter illi ad salutem sternatur*. Hæc heris clementibus omnia servorum, Amor præbebit; eadem omnia duris, asperis timor negabit.

Hanc sævitiam, ac barbariem, miramur, & execramur, cum atrociora vos maneat supplicia, qui dum conservo vestro vos crudeles exhibetis, & mercede operarios frustrando velut tenentes præfocatis, summus ille Dominus, qui sibi factum reputat, quod uni è minimis, ligatis manibus & pedibus, tradet vos tormentis in æternum cruciandos. Quare concludo saluberrimo quantumvis viri gentilis monito: *a hoc præcepti mei summa est: sic cum inferiori vivas, quemadmodum tecum superio-*

a Seneca epist. 45.

rem velis vivere. Quoties in mentem venerit, quantum tibi in seruum liceat, veniat in mentem tantundem in te Domino tuo licere. Veniet in mentem brevi adfore tempus, quo stabunt servi in magna constantia Domi-

nos iniquos iudicaturi; veniat in mentem adfore tempus, quo Dominus vocabit operarios, & reddet unicuique secundum laborem, mercedem magnam nimis, copiosam æternam, in cœlis.

FESTUM
SANCTÆ URSVLÆ.

Adducentur Regi Virgines post eam. Psalm. 44.

URSULA. Anagramma. LAURUS.

PLURES PARIT ILLA CORONAS.

NON est quod sapientissimus mortalium, multum occupetur, ut a mulierem fortem inueniat; eam hodie in campum prodeuntem, non è Ruolschis Camillam aliquam, vel ex Assyriis Semiramidem, aut ex

a Prov. 31.

Ama-

Amazonibus Penthesileam ; sed quæ omnes robore , ac animi fortitudine exsuperavit, Vrsulam candidissimi agminis Ducem , & undecim millium Antesignanam spectabitis.

Quæ utrum plus Christianæ fortitudinis, patriam , parentes, aulæ delicias, & carnis illecebras fugiendo ; an vero fortiter ac viriliter contra minas , & insultus tyranni, ad mortem usque dimicando comprobarit , ubi in utramque partem disceptaro , vestro rem dirimendam, relinquam iudicio.

Ceterum, ut & Virgines habeant, quo Vrsulâ Duce, hisce candidis agminibus adscribi queant, non est quod generosiores , persecutiones & tyrannum sibi deesse querantur ; aut molliores, tantos se, quos Virgines Spiritu Dei plenæ, cruciatus constanter pertulere, ferre posse reformident : ostendam etenim & ipsam Virginitatem quoddam esse Martyrium , pro qua tuenda , & formam , & famam , & vitam ac sanguinem, illustres filix profudere.

- §. I. *Mundi delicias, ac carnis illecebras cum VRSULA fugere, Christianæ fortitudinis est.*
- §. II. *In acie contra omnes adversitatis incursum, & savissimos Tyrannorum insultus, cum VRSULA standum ; & pro Virginitate ad mortem dimicandum.*
- §. III. *Qua ratione Virgines, Martyres esse queant.*

FESTUM

SANCTÆ URSULÆ.

Adducentur Regi Virgines post eam. Psal. 44.

QUam olim sibi Gentilitiam tesseram Pertinax Imperator adlegit *militamus*, eandem mortalibus omnibus propriam esse, Hussæus vates diserte affirmavit : *a milita est vita hominis super terram.* Omnes hunc orbem ingressi ; in arenam descendimus , perpetud contra hostes , fœderis nescios , dimicaturi ; *b* Unde Cyprianus : *quid aliud in mundo, quam pugna adversus diabolum quotidie geritur ? quam adversus jacula ejus , & tela , consillationibus dimicatur ? cum avaritia nobis , cum impudicitia , cum ira , cum ambitione congressio est : cum carnalibus vitis , & desideriis (que MILITANT adversus animam) cum illecebris secularibus , assidua nobis , & jugis , & molesta luctatio est.* Propterea olim Mexicani ; quoties infantulus ex utero Matris in lucem prodibat , illum non modo verbis monebant , natum ad labores bellicos ; verum etiam ipsa arma tradebant , arcum & sagittam corpusculo adaptando , prima veluti militaris viræ rudimenta. Ita inquit *c* Chrysológus : *Christiano MILITARE est , id quod vivit in seculo.* Hujus miserrimæ vitæ conditionem , fatis superque expressisse visus est & eloquio, & Pontificatu maximus Leo serm. 1.

a Job. 7 v 1. *b* Cyprian. serm. 4. de moralit. *c* Chrysológus, serm. 54.

de quadrag : *Vita hæc nostra in medio insidiatorum , in medio præliorum est. Si volumus superare , pugnandum est.*

Verum enim vero inter acerrima prælia , inter acriora certamina , nulla graviora ac duriora sunt quam ubi pro castimonie nitore , pro pudicitie flore , pro virginitatis integritate decertatur. Hæc sanctissimi ac sapientissimi Præfulis Hipponensis doctrina est : *d inter omnia Christianorum certamina , duriora sunt prælia castitatis ; ubi quotidiana est pugna , & rara Victoria.* Causam quæritis tantæ difficultatis ? accipite ab eodem doctore : *gravem castitas sortita est inimicum qui quotidie vincitur , & timetur ; infidet in ipsis venis , ac visceribus nostris , perpetuo classicum canit , nunquam receptui : nullæ sunt induciæ , tumultus est plusquam si Hannibal stet ante portas.* Intus periculum est, aditus omnes sensuum obsidentur , librantur arietes , mundus struit insidias , dæmon adhibet machinas , caro molitur cuniculo , omnes ad hoc laborant , *e ut corpus , animi domicilium , murum spiritus , virtutum scholam , Dei templum , in scenam criminum , in vitiorum pompam , voluptatum redigant in theatrum.* Quid nos

d Aug. serm. 350. de temp. *e* Chrysol. serm. 12.

CONTRA

contra hæc pericula? patent undique portæ, nullæ excubiæ, nullæ vigiliæ. Quis vestrûm pro pudicitia aded strenue in vigiliis certavit, ut laureatus ille pugil Xaverius in somnis? ne per somnium hoc cogitastis, etenim ut phrasi Paulina utar: *a nondum usque ad sanguinem restitistis*, ut Xaverius? usque ad sanguinem dico? utinam ad sudorem! hostem non modo venientem non arceatis; sed ut veniat, provocatis; quæ timenda essent, studiose ambitis pericula, sic in nos libido armatur, dum à nobis amatur. Græcorum oratorum disertissimus Chrysofotomus, mirabili voto exardescens, velut accersito pictore, sic ait: *b Pinge mihi sermonem Virginitatis. Specimen, atque rei magnitudinem discite, quod bellum habet quotidie, nullatenus sedandum, ipso barbarico bello deterius.*

Hinc Ethnici Deas Virgines, fuxerunt armatas; Hieronymus ad Principiam Virginem exponens illud Psalmi 44. *c accingere gladio tuo super femur tuum potentissime; specie tua, & pulchritudine tua*, ait: *Isium arbitror te locum optime intelligere, & accinctam Christi gladio militare; ut autem scias semper Virginitatem gladium habere pudicitia, per quem truncat opera carnis, & superat voluptates, gentilis quoque error, Deas VIRGINES, finxit ARMATAS.* Quo vel gentiles significabant, sine armis, & robore, virginitatem non posse aservari. Quin ipse rerum omnium sapientissimus molitor

a Heb. 12. *b* Chrysof. tom. 5. homil. 9. de pœnit. *c* Hieronym. epist. 149.

Deus, patentissimo loco illam posuit: suspice cœlum, & videbis in zodiaco, lato illo cœli baltheo intra libram, & leonem, Virginem, ut hinc temperantia, inde fortitudine se muniat, atque defendat. Hinc quidem leo collocetur; nam castitati tuendæ pugnandum est, luctandum est, tentationibus & illecebris acriter resistendum. Qui pugnare non vult, nec vult vincere, nec Virgo permanere. Hæc virtus non nisi quotidianis præliis conservatur. Rectissime Chrysofotomus: *d Virgo à bello nunquam cessare potest.* Sic adfit Leo Virgini, sed, nec libra desit. Homo continentiaæ amans, ad libram omnia examinet: labores, ne otietur: socios, ne seducatur: sermones, ne excedat: mensam, vestes, ut lasciviat: oculos, ne longius & liberius evagentur: peccandi occasiones, ut fugiat. Nusquam non opus hæc trutina, opus cautela, opus fortitudine, assiduo pugnandum est. Verum in hoc acri, & anticipati certamine constitutis, cogitandum ac agitandum est, quæ ratione victoriam reportare, palmam consequi, laurea donari valeamus? ubi ea nobis primum controversia sese objicit, num in hac pugna fugiendum, num obfistendum sit? quam fortissima mulierum, generosissima Virginei exercitus Dux atque Antesignana Ursula, exemplo suo diremit: *e interdum fugam, interdum bellum simulans*, fugam à seculo, ab aula, à voluptatibus capefendo; constantiam vero

d Chrysof. tom. 5. hom. 5. de pœnitent. *e* Surius in vita 22. cœ.

in adversis, in persecutionibus, in truculenta morte comprobando, hæc fugere, in his his stare, & ad mortem decertare, nos docuit.

S. I.

Mundi delicias, ac carnis illecebras, cum Vrsula fugere, Christianæ fortitudinis est.

Quam turpis ac ignominiosa sit à statione, campo, vel prælio, fuga, sacri ac profani oratores fati loquuntur, & nos ipsi fugitivos ut inertes, ac inbelles milites non injuria execramur, ac detestamur. a Tertullianus l. de fuga in persecutione, absolute negat fugam, ab homine forti capessendam: *pulchrior, inquit, est mortuus in pugna amissus, quam in fuga saluus: malo miserandum, quam evalescendum.* Quin inter Romanos, fortissimi dicebantur, qui nunquam è bello fugerant. Lucius Dentatus, teste Livio, centum & viginti præliis, cum hostibus congressus, nunquam terga vertit, nullam accepit aversò pectore cicatricem; quapropter *Romanus Achilles* appellatus.

Probus Imperator, cum ei è præda equus offerretur, qui centum & decem miliaria currere diceretur, & per octo & decem dies cursum continuare, equum repudiavit, dicens: *b FUGITIVO militi potius, quam forti Imperatori eum equum convenire.* De a Tertull. b Vopiscus.

Septimio Severo, felicissimo illo inter Romanos Imperatore, qui nunquam adverso Marte, nisi cum morte dimicavit, refert e Beda memorabile dictum. Perducto in Britanniam bello, Severus pedibus laborans, inferendæ cladis victoriam morabatur. Itaque exercitus pugnandi desiderio incensus, dum cunctantem expectat Severum, ejusdem filium Bassarium, Cæsarem consalutat. Cujus rei allato nuntio, Severus extemplo, omni profus mora posthabita, deferri se jubet in castra, statimque novum Cæsarem cum tribunis, & centurionibus cogit. Quibus Augusti præsentia perterritis, utpote sibi consciis, in genua provolutis: *nesciebatis, inquit Severus, severo profus supereilio, Imperatorem non pedibus in acie, sed capite dimicare?* Indicans consilio ac prudentia, non autem ad fugiendum pernicitate opus esse.

Verum enimvero non semper fugam dedecori, ac probro vertendam, docet sicut ac disertissime tradit D. Athanasius, in Apologia de fuga sua, ubi fugam actum fortitudinis esse affirmat, & cum multa in hanc rem exempla prodidisset, tandem concludit: *illa documenta exhibent, FUGAM nequaquam metu susceptam esse; sed magnam vim fortitudinis in ea contineri.* Sic mundi delicias, carnis illecebras, lascivi proci blanditias fugere, hoc virtutis, hoc roboris, hoc Christianæ est fortitudinis. Ita purpuratus Doctor: *d honestius cum spiritu,*

e Beda l. 1. hist. Eccl. d Cyprian. de jejunio & tentation. Christi.

quam cum carne luctamur. Libidinum morsus nemo evadit illafus: status ille pestilens, etiam longe positos inficit. Hoc certaminis genus, FUGAM potius, quam assalium requirit.

Idem Cyprianus de singularitate Clericorum, multa inculcans de metu, & cautela, qua peragenda sunt, hæc pro castitate certamina: *Estote, inquit, timidi, ut sitis intrepidi, & licet timor in certamine infirmitas esse videatur, tamen a virtus in infirmitate perficitur quasi in hoc timore fortitudo, in hac fugâ, victoria consistat.*

Haud aberrasse à proposito videbor, si de Romanorum historiis hic pauca ex Tito Livio delibaro. *b* Quis ignoret dissidium illud Romanos inter & Albanos, Horatiorum & Curiatorum virtuti fuisse decernendum, non tam armis quam fuga fuisse sublatum? *Cæsis duobus Romanis, unus solummodo superstes erat, qui FUGAM capessens, non pugna, sed cursu resistit rem, & fortunam Roma dignam, quam dimittendo pene perdidit, fecit FUGIENDO.* Ita plane contingere in eo, de quo loquimur certamine, certo certius statuamus.

Testem hoc loco appello omnium exceptione majorem S. Paulum, qui 1. Cor. 5. graviter monet: *FUGITE fornicationem: in quæ verba c* Doctor Angelicus: *Cætera vitia vincuntur resistendo, sed vitium fornicationis vincitur FUGIENDO, id est, totaliter vitando cogitationes immundas, & quaslibet occasiones.* Ipsi Cacodæmoni, hosti Tartareo ac teterrimo suadet Princeps Apo-

stolorum resistendum, dicens *d: Cui resistite fortes in fide.* Ubi orator aureus perapposite inducit Jobum, cum Diabolo congregientem, & foeminam fugientem: *e* *Quis non admiretur, inquit, videns virum hunc cum Diabolo viriliter certantem, & omnes maligni machinas vincere, Virgini autem faciem FUGERE, & à formosæ puella aspectu, oculos subducere? Diabolum accedens non FUGIT; sed mansit, sicut leo virtutibus fidens; Virgine autem visa, non sletit, neque moratus in contuenda pulchritudine; sed statim secessit.* Cum adversus diabolum & vitia depugnandum est, morale illud Apostoli identidem inclamandum: *Resistite diabolo, resistite.* Animum invadit ira? *resistite.* Invidia mentem impugnat? *resistite.* Avaritiæ & pecuniæ amor laceffit? *resistite.* Arrogantia supercilium erigit? *resistite.* Accidia & torpor aggravat? *resistite.* Libido & lascivia imperit, tela ignea ab oculis, ab ore, à manibus emittuntur? hic aliud armorum genus capefcendum: *FUGITE, FUGITE.* Ipsissima hæc Augustini præceptio est: *f* *quod libidinem FUGIENDAM esse suggerrimus, Apostolus Paulus evidenter ostendit, qui cum omnibus vitis predicaverit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dixit, RESISTITE, sed FUGITE fornicationem.* Ergo contra libidinis impetum apprehende *FUGAM, si vis obtinere victoriam: nec tibi verendum sit FUGERE, si castitatis palmam vis obtinere.*

Elias Regi Achab, etiam cum

d 1 Petri 5. *e* Chrysof. hom. de continentia Iosephi. *f* Aug. serm. 250. de temp.

a 2 Cor. 11. *b* Livius, l. 1, Decade. 1. *c* S. Thom. in 1 Cor. 5.

presenti vitæ discrimine ultro occurrit, ac restitit: sed Iesabem, procacem mulierem fugit; Atque una nos docuit à sæculi hujus illecebris, quam longissimè fugere. Elias minus ab irato Rege, quam à falaci fœmina sibi metuebat. Unde Ambrosius: a FUGIEBAT *sacrlarem illecebram Prophetæ, & conversationis maculosa contagionem*. Ubi nuuc qui sanctitate pollent Eluæ, & fugiant *illecebram, & conversationis maculosa contagionem?* homines molliter veititi, splendide enutriti, nihil maculæ, nihil contagionis veriti, minime sibi fugiendum arbitrantur. Deditori forte verterint castissimo Josepho, generosissimo pudicitiaæ propugnatori, quod relictæ etiam pallio, quam infamnis pellex attinebat, aufugerit: *de fuga usus pro armis*. Utinam quod rei gestæ in tabula expressæ, quidam apte subscripsit, *plures invenire esset tales profugos servos, quam pellentes Dominas*. Atque in eo robur animi, ac constantiam suam, fugiendo declararent. Juvat hic audire infamem Poëtam, sed sana & veram mentem, ut puellares illecebras, quam longissime quisque fugiat:

*Tu tamen & firmis quamvis
vetsnebere vuclis,*

*I procul, & longas carpere disce
vias.*

*Flebis, & occurre: deserta nomen
Amica;*

*Stabit & in media pes tibi saepe
via.*

*Sed quanto minus ire voles, magis
ire memento:*

a Ambros. lib. de fuga sæculi. c. 6
Bibl. orat. 8. c. Ovid.

*Perfer, & invitos currere coge
pedes.*

*Dura si quis præcepta vocet mea,
dura fatemur*

*Esse, sed ut valeas, multa do-
lenda feres.*

Exemplo Josephi, exstimulat nos S. Ambrosius de fuga sæculi c. 4. persequuntur nos peccatorum illecebræ, persequitur libido; *sed FUGE tanquam furiosam Dominam: qua si comprehenderit, nec die, nec nocte quiescere sinit, exagitat, urit, incendit*. Nisi fugeris, nusquam effugies, omnis victoria in fuga est. Sic Parthos fugientes dimicare consuevisse accepimus, ut gloriosam de hostibus victoriam reportarent, ut canit ille maximus Poëtarum:

*d Fidentemque FUGA Parthum,
versisque sagittis.*

Fugiendo hostes, à tergo jaculando, feriebant, vincebant, victoriam & palmas referebant. Nec minus sibi gloriosum existiment mulieres, ac puellæ si mœchum, aut lenonem, velut e Draconem fugerint. Describitur in Apocalypsi singulare certamen inter mulierem, & Draconem. Aves scire quod pugnae genus, & ex qua parte steterit victoria? lege ibidem n. 6. & FUGIT mulier, & quod mireris, hac ratione Draconem superavit, quemadmodum diserte n. 9. subditur: *& projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus, & Sathanas, qui èducit universum orbem & audire*

d Virg. c. Apoc. 12.

ms 2

vocem

vocem magnam è cælo dicentem, *nunc facta est salus & virtus, & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus.* Quis non animadvertat, ut puellæ gloriosam de Stygio illo dracone victoriam consequantur, fuga præcedat necesse sit? virginas hic vobis phalanges, atque earum generosissimam ducem Urfulam, Dionethi Britonum Regis filiam, ob formæ florem Connano Armorico dynastæ desponsam, imitandum propono; quæ ut virginitatem, quam cælesti sponso dicarat, illibatam servaret, omnes naupidi delicias, & aulae illecebras ac tyranni blanditias, cum sociabus fugere statuit. Classis itaque castissima, a pudori sui timens, vela facit; dumque littora legunt, hinc Gall, illinc Germani sacram Virginum classem admirantur, quæ modulato cantu divinos hymnos concinebant; quos choros facile dixeris Angelorum.

Tum navibus exscendentes, pedestre iter, Romam versus per Alpes, quæ Herculem, Hannibalemque defatigarunt, pedibus avium more, Cræcis labarum præferente Urfula, pervolabant. Verissime hujus Virginæ exercitus Princeps Urfula, illud Prophetæ usurpare possit: *Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi cervorum, & super excelsa mea, deducet me visitor.* Ubi fortitudinem non ab adamantino pectore, ab æreis lacertis, ab insuperabili robore, vel ab aliis hujusmodi sexcentis capitibus; sed novo invento, &

a P. M. Merisii, ex Li. poman. B. infirmitus hist. Hung. Decade 1. l. 5. b Habacuc. 3.

hieroglyphico prorsus inaudito, à cervinis pedibus, & pernicio fuga commendat; ut facile quisque intelligat, ad castimoniam decus conservandum, fugam cervorum instar capescere, Christianæ fortitudinis esse.

Versatus ac versutus in arte amandi Pelignus vates, fugam adeo comprobavit, ut lauro dignam finxerit. Conjeeerat ardentibus suis oculos Phæbus in Daphnidem, specie pervenusta virginem.

c *Spelat inornatos collo pendere capillos,*

Et quid si comantur ait; videt igne micantes,

Sideribus similes oculos. FUGIT ocior aurâ

Ille levi: neque ad hæc revocantis verba resistit.

Nympha mane: sic agna lupum, sic cerva leonem,

Sic Aquilam penna fugiunt trepidante Columba;

Hoffes quaque suos.

Dixit, & verissime quidem: docuit; sua Daphnis fuga ejusmodi blandos pudicitæ procos, puellis magis fugiendos, quam agna lupum, aut cervo leonem, aquilamque Columbæ fugiant. Dumque ambo currunt, *hic spe celer illa timore:*

Qui tamen insequitur, pennis adjutus amoris,

Ocior est.

At dum jam prendere & manus injicere parat, illico illa in Laurum coveritur.

Usque vel ab hoste heroicam

c Ovid. l. 1, Metam.

hanc

hanc fugam probari constat, subditur.

Hanc quoque Phœbus amat.
Sicque illam amice affatus, ac precatus est :

Arbor eriscerte dixit mea, semper habebunt

Te coma, te cythara, te nostra
LAURE phœtra.

Vtique meum intonsis caput est
juvenile capillis,

Tu quoque perpetuos semper gere
fraudis honores.

Unde hæc arbor Apollini sacra? unde coma, & ipsæ phœtræ lauro cingenda? Unde perpetuus illi viriditatis honor, nisi à Virginis fuga? ut ingeniosus ac Religiosus Poëta observavit, dum dixit

FUGA lauriferos parit illa triumphos.

Quod suo idiomate scitè expressit :

Cerwijl hy roept / en blept / en
sucht /

De supber Maeghet neemt de
blucht :

En sy loopt booz / en hy loopt
naer /

En daer loopt dat oneenigh
paer.

Het schein hy was soo dapper
blugg /

Al hadd' hy bleughels op den
rugh :

Doch soo hy haer nu hebben
sou /

En dat hy haer nu batten
won /

Soo is ter stoudt dat aedigh
dier

Verandert in een groen LAU-
RIER.

Quid te O a *Ursula, Laurus*, ipsi numini gratiosam effecit? quid comas lauro cinxit, nisi gloriosa illa fuga quam à patriâ, à parentibus, ab aula, à lenocinante Tyranno, à Cupidineis telis, cum sociabus tuis feliciter ac fortiter adornasti? quid mirum si *Ursula Laurus* nuncupetur? quid mirum si lauro coronetur?

FUGA lauriferos parit illa triumphos.

Quid mirum si æternum vivas & vigeat?

b *Vtique vivet semper LAURUS,*
nec fronde caduca

Carpitur, æternum sic habet illa
decus.

Hanc è virginibus quisquis laurum ambit, honesta fuga eam sibi demerebitur. Unde subdidit idem :

En Maghet die niet ballen
wil /

En magh niet beel zijn op den
dzil.

En dan is heter eens gebucht /
Als beel en langhen rydt ghesucht :

Want siet op een verbrande
blap

Daer stroopt men sijncker al te
spap.

Den Maeghdom / en verloozen
eer /

En koomen met gheen krijten
weer.

Daerom soo schoutet dit blies
gend vier /

En ick kroon u met groen LAU-
RIER.

a *Ursula.* Anagramm. *Laurus.*

b *Ovid. l. 3. hist. eleg. 1.*

Fugit David ante faciem Abfolonis, non quod sibi diffideret, aut copias ejus formidaret, sed ut a Chryfostomus tradit: *fugiebat David, non ut qui timeret, sed ut qui filium caveret occidere*. A fortiori tibi fugiendum, non ut qui timeas, sed ut qui animam caveas occidere.

Hic vobis induco Virginem Neapolitanam, b quam Fiancus nobilis perditè deperibat, atque omnibus blanditiis, ac lenociniis, quibus illa se caute subducebat, frustra flectere nitentur. Dum tandem suboluit illi, filiam cum parentibus stacuisse in suburbanum excurrere: hanc oportunitatem nactus, ipse prævolat: in silvulam, qua ex insidiis transeuntem observare posset, se abdit. Utque juvenis alacrior, puella habitu pastoritio, celeri gressu parentes prævertit, atque inscia & innocua in hunc procum, columba in accipitrem, agna in lupum incidit. Quid agat? consilium in arena. Noris, inquit, me hætenus voluntati tuæ restitisse, quod parentes mei tetrici, ac morosi, nuptias nostras minime comprobent, & virides juventæ meæ annos marcescere sinant; sed ut noris quo animo in te sim, hodie finem statuiam: illum quo accinctus, gladium mihi ad breve tempus accommoda, actutum experieris, sæmineâ manu, heroica virorum facinora patrari posse. Hac tam insperata puellæ animositate persuasus, quasi consensum vi parentibus extorquere vellet, gladium con-

a Chryfost. in Psalm. 3 b Peiters. Masquet.

cedit, quo illa prope furorè simulans, ad parentes confugit, hanc nequid gravius accideret, insequitur. Iamque filia inter parentes, & ipsum lascivum procum consistens, ut contestaretur & fugâ, & armis, pro virginitate decertandum esse, genas ejus, uno alterove vulnere, suo gladio generosè conscidit, addens: *IMPOSTERUM EDOCTUS ESSET, ingenuam virginem velle violare*: atque his dictis, se fuga in profluentem præcipitavit, inque adversam ripam, secundo flumine, & flamine delata, ab effusa urbe (quo fama jam percrebuerat, triumphantium more excepta, & lauro redimita est. Illudque palmarium Virginis facinus tota Italia, cedro, & lauro dignum decantatum est.

Festivum est quod Arator, vetus Poeta, & post eum, Boda, alijque interpretes in sporta, c qua Paulus Damasci præpositi manus effugit, excogitavit: *Sporta*, inquit, *plerumque à palmis contextitur; in sporta igitur Paulus FUGIT, quia ejus FUGA M non timor, & imbecillitas, sed fortitudo, & palma consequuntur.*

In fuga sola salus, in fuga victoria, & virginitatis palma est.

Die staet / en bbaecht,
Byff selden maecht.

Acute, & argute Seneca: *quantum possumus nos à lubrico recedamus, in sicco quoque, parum fortiter stamus. Longe à periculi*

c 2. C. 1. II. d Seneca epist. 116.

rece

recedendum, sic fugit agna lupum, passer milvum, columba accipitrem. *a* Vnde Cyprianus de singul. cleri: *Nunquam securus cum thesiuro latr. tenetur inclusus: Nec intra eandem caveam habitans cum lupo, tutus est agnus.* Quid interim vos parentes, patres familias agitis? quoties ancillam cum famulo, solam cum solo, domi relinquitis: quoties Materfamilias se cubitum recipit, & pedissequam jubet operi iri, ut filium concubia nocte bene potum reducem excipiat: quoties finit filiam clauso ostio, cum lascivo proco confabulari, toties agnum cum lupo, intra eandem caveam committis.

Hinc ut communis fert parœmia, cuilibet tria M. M. M. fugienda *Mulum, Mulier, Militia.* seu vernacule, tria W. W. W. *WDrū / WDrpf / WDrpes* uen. Atque à femina cum primis, veluti à facie colubri, seu vipera fugiendum.

Si quis accedentem ad se, & assilientem spectaret viperam, an non ab ea quantocius profugeret? hoc magni Hieronymi *b* monitum est: *Quid tibi necesse est in ea versari domo, in qua necesse habetis quotidie aut perire, aut vincere? quis unquam apud viperam securus somnos capit, quia etsi non percussiat, certe sollicitat?* securius est perire non posse, (quod accidit fugienti) quam iuxta periculum non perisse. Hac quotidiana lucta, ut se expediret, procul urbem, ac omnes matronas Romanas fugiens, inter feras ac lustra vitam egit. Vnde

a Cypria, de singulari. *c* sicior *b* Hieronymi epist. 47.

à Vigilantio reprehensus, quasi iners miles stationem desereret, quærenti cur in eremum confugisset, respondit: ut *ima tua bella non patiar, ut non me capiat oculus meretricis.* Respondebit hoc non est pugnare, sed FUGERE; fateor imbecillitatem meam, nolo spe pugnare *v. gloria*, ne perdam aliquando *victoriam.* Et quis tu, qui prædidentior Hieronymo esse audeas, & pugnare cum pudicitie periculo, quam fugere præsumas? cum vel exercitatissimus sibi diffidat, licet hasta, & clypeo munitus, & in fuga sibi oïane præsidium esse decanter:

c *Mox ergo sumpsit arcum,
Et auream pharetram
Me prælio lacebens;
Ego vero ut olim Achilles,
Lorica amictus, atque
Scuto, minax & hasta,
Cum amore præliabar.
Iacebat ille tela,*

VERTEBAM AT EG
TERGA.

Militia hujus sæculi, fugæ se committere, indecorum ducit; oppositum plane contingit in castris summi Dei, qui etiam fugientibus subsidium, & cælitus suppetias mittit, ut discrimini, potissimum pudicitie expositi, generose elabantur.

Ipsum hic Vrsulam in hoc certamine, cum candidis suis agminibus alumne suæ præsto fuisse attendite.

d Virgo Belgica sese Deo, & D. Vrsulæ devoverat, concepto perpetuæ castitatis voto, cui

c Anacreon. *d* Lobbetius gloria Patriarch. de S. Vrsula. pag. 575. Annus collee. Valencen. a. 1603.

dum insidiatur impurus adolefcens, monstrata via, clancularius in cubiculum Virginis irripit, seseque addit quam occultissime. Ascendit Virgo fraudis inscía, fufisque pro more vespertinis precibus, cœpit pizter solitum tremiscere, & nunc hac, nunc illac circumspicere, & perspicacis instar columbæ, velat umbram tinere accipitris. Quid deinde? castigat imbellem animum, & fortis adlaborat esse, metu discussio, sed frustra: crebrescit horror, augetur metus, Virginei pudoris vel præcursor, vel comes, vel etiam tutor. Tandem lustratis omnibus cubiculi angulis, castitatis insidiatorem sub lectica reperit additum. Exsilit inde blandientibus verbis, lascivienti habitu. Non tulit petulantiam Christiana Amazon, & arreptum candlabrum tam alte in hostile caput impexit, ut domum vix evaserit vivus.

Poruisset, imo & debuisset, à vulnere refrigerescere, ac remitti æstus ille impuri amoris; sed incaluit, exarfitque magis: perfanato quippe, post aliquot menses capitis vulnere, ad alias se convertit artes, consultoque mago, Virginem expugnare conatur. Ita nimirum à vulnere capitis, gravius in animum gliscebatur vulnus, semel, bis, tertio, amatorios pulveres, animorum pultra, carthasque peregrinis characteribus exaratas, Virginis vestibus, libris, cubiculo inferuit; sed interno monitore tuta virginitas fraudem semper detexit. Quid igitur effrenis amor? an hic sistat? an con-

quiescat? minime, dum enim contra magicas artes contraque blanditias invictum spectat, atque obfirmatum animum; Virginem vi aggreditur.

Captata solitudine, cum parentes abnoctant, clanculariâ clave ad cubiculum pervadit, ubi Virgo strato se dedit, faventibus tenebris, prorumpit è latibris, circumstaque ceu raptor ad agnam, ceu lupo ad prædam.

Quid faciet pavida columba, sub ungue accipitris? inlacet? nullus exaudiat: gemet? non iis moveretur incestus amor: luctetur? sed certa stabit ab hoste victoria.

Itaque jam non de morte dubia, sed de pudore trepida, animum ad virtutem parat, ad artes vertitur, vacua præsidio, sed Deo plena. Habet nimirum & suas artes ingeniosa castitas, & inermis licet ipsa, armatos tamen, nunc stravit, nunc exarmavit. Quid agimus, inquit, tacita? nisi prospicimus, captiva virginitas: vorum est mori; sed metus deflorari. Est in Virgine vulnere locus, non est contumeliæ: *Age, inquit, pertinax amator, dum casta mihi esse non licet; liceat esse casta, erit utriusque fama consultum, si pessulus foribus obdatur, ne sero domum revertens antilla, amores istos turbet vel infamet.*

Provide, subdit insanus amator, sed comitata ibis, ne solitos ludos agas. Præit illa superinducta subucula, prehensat comes laciniam, & dum per tenebras gradiuntur, primoresque fores

Virgo

Virgo preñat, raptum aperit, è manibus elabitur, atque in medias se plateas proripit.

a *Ut fugiant aquilas timidissima turba Columba, Utque fugit visos Agna novella lupos.*

O providam castitatem ! quæ nec capta quidem capi potuit. Ita demum adolescens, dum metus amorem, infamia desiderium vincit, ad breve tempus à sua infamia destitit; ad tempus, inquam breve: nam cum hac ratione nihil profecisse se videt, ad alias artes conversus, magicis incantationibus, spiritus malignos per Virginis cubiculum noctu inambulare facit, ut vel sic nocturno terrore vinceret, quam impuris amoribus vincere non potuit, sed neque sic vicit: delecta enim fraus fuit, & phyltrum cereo domestico insertum reperit, atque exemit; tum ad *Deipara*, Divæque *Ursula* præsidium confugit. Res mira! ecce audit velut agmen magnum & confertum, moderato gressu cubiculum suum pertransire: audit, inquam, & primo horrescit, tum fugam meditatatur, atque ad cubiculi januam advolat, sed impediri se sentit, moxque metum omnem ab animo detergi, imò se tanto perundi gaudio, internaque luce, ut etiam oculis nihil cerneret, non dubitaret tamen, & virgineum agmen, & Virginum Reginam eo advenisse, quod ipsum confirmavit relictæ celestis odoris fragrantia, quam & ancilla, quæ forte ad-

venit, percensit & ipsa, quæsitque, unde tam inusitatus, tam admirabilis odor, cui similem hauserat nunquam.

Quæcumque in istiusmodi angustis comprehensa Virgo, effugium circumspicit, Virginum ducem Ursulam ejusque auxiliares copias invocet.

§. 2.

In acie contra omnes adversitatis incursus, & sevisimos Tyrannorum insultus, cum V R S V L A standum, & pro virginitate ad mortem depugnandum.

Hic Salomone opus est, qui edificat, num ex imbelli sexu, mulier repertienda, quæ eos animos habeat, eos spiritus alat, tanto mentis, corporisque robore prædita sit, ut mulierem fortem recte nuncupare, ac vere deprædicare possimus; quam dum sapiens quærit, & nusquam invenit; quæ, & qualis illa mulier fortis sit, disquiramus. Septuaginta in hæc locum Prov. 31. v. 10. *Mulierem fortem*, vertunt: *mulierem virilem, seu viraginem*, quæ virtute cum viris certet, imò viros superet. Variabilis eodem collimans, intelliget *b mulierem masculam*. En tibi masculino animo Rodegandis, Persidis Regina, quæ cum vix strato surrexisset, ac componendis crinibus distineretur, nuntio accepto

b Denes Theatre de la Noblesse Française, tom. 2, l. 2. c 9.

de rebellionē suorum, passis ut erat capillis, aula, omnique mundo muliebri relicto, in publicum profiliit, ad arma conclamari, exercitum conflari iussit, atque ipsa a *dux femina*, non prius capitis crines composuit, quam rebelles in ordinem redeisset. Vnde gentilitia illa tessera Persis usurpata: Regnam fluxis crinibus insignibus circumferre.

b Non minus congrue Salazar, alique interpretes exponunt: *mulserem exercitus, seu militarem*, quæ audeat in arenam descendere, cum viris contendere, & in acie dimicare: quod Amazonum Reginam factitasse legimus, quam celebrat Virgilius:

*ĉ Ducit Amazonidum lunatis
agmina peltis
Penthesilea furens, mediisque in
nullibus ardet.*

Harum bellicarum mulierum, inquit Augustinus, *d tanta virtus in rebus gerendis fuit, ut per multam seriem annorum regnantes, nonnullas gentes subigerent, Asiamque totam sub tributo ponerent.*

Notat Currius, exusto sinistro ubere, Amazones pugnare consuevisse: *e aduritur, inquit, dextera mamma, ut arcum facilius tendant, & tela vibrent. Quod* & in Camilla Volscorum Regina, extollit idem Poëta:

f. Unum exerta latus pugna pharetrata Camilla.

a Virg. I. *Æneid.* *b* Salazar in Prov. 31. v. 10. *c* Virg. I. 1. *Æn.* *d* Aug. tom. 4. quæst. ex veteri & novo testam. mixtim. c. 115. *e* Cust. l. 6. *f* Virg. l. 11. *Æn.*

Atque ut alias sexcentas omittam, Semiramis potentissima Assyriæ Regina, hoc sibi stilis, & obeliscis, suoque epitaphio insculpi fecit: *g Me natura quidem feminam finxit, ego vero gestis, nulli fortissimorum virorum inferior.* Hæc porro eo animi, corporisque robore; ut lænæ aulæ suos catulos surripere, ipsis Mauris bellum indixerit, & superarit, Regem Indiarum profligavit.

Hebræi, alique interpretes legunt *mulierem virtutis*, qualem se exhibuit Zenobia, Palmyrenorum Regina, quæ ut esset forma corporis egregia, *oculis supra modum vigentibus* (verba Pollionis sunt) *tanto candore in dentibus, ut margaritas eam plerique habere putarent, non dentes.*

Nihil tamen muliebri, ac molle sapuit, sed venatu se in montibus, & silvis, contra feras exercuit: armata in campum ipsa processit, bella cum Romanis, & Aureliano gessit, Ægyptum invasit, & victo ac caeso ejus præfide Probo, occupavit.

Cum tot itaque fortes mulieres reperiantur, quid est quod sapientissimus mortalium, vel unicam quærat? nisi forte eam suo sæculo non repererit, qualem hodie orbis celebrat Christianus, quæ omnes omnium harum dotes, ea est S. Ursula, eminenti quodam modo complexa est. Hæc porro mulier *virilis plane, ac mascula* Rodegundo multo animosior, aulæ deliciis ac omni muliebri ornatu, non ad tempus, sed in æternum valere iussis, non modo cincinnis, ac capillitio incomposito, cum Reg. Dinet, cit. Polyænot.

ge, ac gente Deo Rebeli con-
gressa est, sed & capere suo, eum
subdere ac debellare conata
est.

Exstitit vero *mulier exercitus*,
seu militaris, quæ numerosissimum
illum undecim millium,
lectissimarum, non matrona-
rum, sed Virginum exercitum
in campum induxit, non exse-
cto dumtaxat sinistro ubere,
sed & utroque, & toto corpore,
in vulnera, in mortem pro-
digio:

*a Ducit Amazonidum lunatis ag-
mina peltis*

VRSULA plena Deo, MEDIIS-
QUE IN MILLIBUS ardet.

Cujus glorioso sepulchro vero,
quod Semiramis sibi vanè, in-
scripsero: *Me natura quidem fœ-
minam finxit, ego vero gestis, nul-
li fortissimorum virorum infe-
rior.*

Fuit denique *mulier virtutis*,
seu, ut Bernardus interpretatur
Virginitatis. Quam hæcenus
recensitæ, passim omnes ignora-
runt. Hæc invicto animi robo-
re, docet se, & carnem, & blan-
dimenta omnia superare; ac su-
pra veterem illam Juditham
ineruit triumphare, dum spon-
sum suum b *Holofernem* nomi-
ne, per Baptismum *Etherium*
nuncupatum, mundum, & car-
nem docuit calcare, & virgini-
tatis, ac Martyrii palmâ secum
vidit condecorari. Labet illius
meminisse, cum c *multum terris*,
jactatus, & alto.

a Virg. 1. *b* Bonfisius hist. Hung.
Decade 1. l. 5. *c* Virg. 1. *Æa.*

Exercitus Virginum Colo-
niam appulit, atque earum Dux
*Vrsula, Crucis vexilla ferens, in
terram primo desilivit*; quam a-
liæ copiæ subsecutæ sunt. Cum
ecce Hunni truces, ac Barbari,
qui tum forte Coloniam obse-
derant, in has lectissimas Vir-
ginum turmas excurrunt, & ve-
lut agnos, feroces lupi invadunt.
Quid hic Vrsula? quid aliæ Vir-
ginum turmæ? an retrocedere,
an deprecari, an fugam cit-
cumspicere, an ferrum, an vul-
nera, an mortem extrimescere?
stant omnes fixo pede, eodem-
que hæreat vestigio, paratæ pro
Virginitate, ac Religione cade-
re, ac mori. Quod ne temere
fieret, & sine militari statione,
sine lege, sine modo, ordineque,
suas ipsa acies instruere, atque
explicare mihi visa est *Vrsula*,
velut Dux, atque Antesignana
sacræ illius Militiæ, quam in
undecim velut legiones distri-
buit. Dignum cælo, dignum su-
peris, Deoque spectaculum,
quod nulla hæcenus vidit ætas,
nulla visura posteritas. Ad Rhe-
ni adlabentis ripas, ingens e-
rat, atque effusa planities, in
hac ordines suos disposuit Vr-
sula: in prima acie, mihi con-
sistere visæ sunt Virgineæ le-
giones omnino quatuor, in se-
cunda totidem, in tertia vero
tres: singulis autem præesse u-
na, ut genere nobilis, ita virtu-
te præitaus, ac robore, quæ
ceteris animos faceret. Media
videtur, atque eminet Vr-
sula, ut avito sanguine, ac
formâ, ita constantia, invi-
ctaque fortitudine omnibus

superior. Vbi sic in acie stetero
 Virgines, ex aduerso incurrere
 visæ sunt armatæ Hunnorum co-
 piæ: è quibus hi telis, ac sagit-
 tis horridi, illi nudato ferro, eu-
 seque formidandi; illi bipeuni-
 bus, & hastis instructi; omnes in
 vulnera, in cædem, stragemque
 proni ac præcipientes. Ab his pars
 una telis traushigitur, pars altera
 ferro cæditur, pars bipennibus
 secatur, & per immania vulnera
 purpureas, imo candidas emittunt
 animas, purpureas à Mar-
 tyrio, à virginitate candidas;
 nulla reluctatur, a flexis
 pars magna genibus jugula
 porrigere, manus Deo ad cælum
 efferre, nonnullæ quæ subsidebant,
 clausis fatum oculis expectare:
 invidere quandoque præmor-
 tuis, tanquam vices præripue-
 rint. Discurrere aliæ, ne cædi su-
 peressent, pro expirantibus orare,
 quæ primo ictu non ceciderint.

*In medio agmine Vrsula, erecto
 Crucis vexillo, animosius stare,
 omnes animare. In hanc dum
 Julius, seu ut alij, Giulia, Hun-
 norum præfectus celeri cursu
 involat, jamque telis configere
 parat! O pulchritudo natura pri-
 vilegiata! O potentes huius ille-
 cebræ! simul atque Vrsulam vi-
 dit, & in ea formæ elegantioris
 miraculum, manum sustinuit,
 iram repressit; adeo verum il-
 lud Origenis: forma vincit ar-
 matas, & ferrum pulchritudo ca-
 ptivat. Et certe vicit in Vrsula,
 captivumque tenuit & ferrum,
 & animum ferocientis tyranni.
 Sed non diu vincet. Quia Vrsulæ
 continentiam non vincet. Ut e-
 nim barbarus princeps amabili*

a Bonfinius cit. Ægidius Gelenus de
 admiranda magnit. Coloniae pag. 352. b
 Placito lib. de Rep.

illa, virgineaque specie captus, à
 minis, à ferro, & cade, ad amato-
 ria, blanditiæsq; descendit, suosq;
 qui Germanicæ domitor, & Europæ
 prope totius victor habebatur,
 in connubium regni, favores,
 sceptræ, ac diademata offerret, Vr-
 sula intrepide ad hæc: Sponsus
 mihi non è terris, sed è cælis
 jam dudum quæsitus, est æterni
 Patris filius, gen. risque nostri
 Redemptor, c *Sponsus sanguini-
 num.* Data illi fides, idèoque ne
 verba perde, stat cum cælesti
 sponso, Iesu meo vivere, & mori.
 Dixit, & ne telo cupidinis
 pectus violarent, barbari telis,
 vitro cervicem porrexit. Nec
 mora, amore in rabiem verso,
 arcum inflexi, & sagittam emi-
 sit in Vrsulæ latus: simul & ef-
 fluit ingens anima, & in cælestis
 sponsi amplexus, caraque oscula
 proruit, ipsamque sinum æternæ
 beatitudinis.

*O beatissimam puellarum exer-
 citum, & in perpetuum virorum ru-
 borum, confusionemque repertum!*
 hic oculos, hic animos pascite,
 oculos quidem fuso veluti rubro
 sanguinis Oceano; animos au-
 tem præclaro illo magnarum
 virtutum spectaculo. Quas in-
 ter eminet Constantia Christia-
 na, & supra sexum, supra æta-
 tem fortitudine eximia Vrsula.

*Cui LAURUS æternus è honores,
 VIRGINEO peperit triumpho.*

*O quam amabilis, & præama-
 bilis? quam felix, & gloriosa!
 quam dulcis, & præhonoranda,
 sanctissima Virgo Vrsula, per quam
 Deus tantam gratiam, & miseri-
 cordiam tot millibus exhiberet. &
 quanta est ista solemnitas tot mil-
 c Exod. 4 d Bonfinius cit. e Horat. f
 Carthusianus serm. 1. de S. Vrsula.*

lium.

lium prudentum ? quid ad hæc , vos Virgines ? ubi illud robur , ubi animus , ubi sanguis , qui vobis pro virginitate tuenda fluat ? Hæc sollemnitas quanta quanta est cum vobis tota debeat , adnitar profecto ut vos inflammem , ut hanc castimoniam thesaurum omni custodia conserveatis , omnibus viribus propugnetis.

Extollant alij Carthaginenses matronas , quæ teste Floro , cum funes deficerent , forti generosoque ausu capillos sibi radi curarint , ut in funes torti , ad machinas bellicas protrahendas impenderentur ; potiori jure , à forti pectore , & manu , ego Virginem laudaro , & in cælum extulero , quæ virginitatem suam capillitio redimere non dubitavit . Mulieri viduæ filia erat nubilis Virgo forma non mala , sed nihil supererat , quo eam honesto cupiam viro collocaret . Etenim quæ sunt etiam ad vitam parvè , ac duriter agendam necessaria , omnia deerant : adeo ut quæcumque loco moveri possent , quibus res ipsius paupercula continebatur , aut vendidisset , aut pignori opposuisset : quid multa ? eò inopiæ redacta erat , ut de vendenda filia pudicitia cogitaret . Cuius consilij cum participem filiam fecisset , eandemque summo père adhortata esset , ut eo questu sibi , cum extremâ penuriâ luctanti succurreret , ne fame , ceterarumque rerum inopiâ conficeretur . Prudens Virgo assimulavit se cum Matre sentire ; sed dieculam ad eam rem petijt : æ-

a Florus l. 2. c. 15. b Iani Nici Eri-thraei exempla c. 156.

quum enim ajebat omnia antea experiri , quam ad illud extremum , atque ultimum remedium decurrere . His diebus , productam auroque simillimam comam suo capiti ferro præscidit , matrique vendendam exhibuit . Quam cum illa in foro venalem haberet , vir locuples ea pulchritudine delectatus constitit , rogatque num ea sacræ cupiam Deo Virgini præcisa esset ? Tū mater , egregium filia facinus , summamque illius paupertatem exposuit , qua suadente capillos sibi ademisset , ut sine pudicitia jacturâ , necessitati vitæ succurreret . Obstupuit vir ille locuples Virginis sagacitatem , & pudicitiam , simulque misericordiâ motus est . Itaque celans animo quod cogitabat , mulierem bono animo esse jussit ; sed plenius doceri cupiens , discessit , & clam vicinos adiit , eosque de Virginis vita , ac moribus percunctatus , invenit illorum de pudicitia sermones , cum ejusdem Matris oratione congruere . Qua fama compulfus , Virginem indotatam duxit uxorem domum , summa patris sui voluntate , qui in affinitatibus conglutinandis , bonarum Virginum famam omnibus anteferendam existimavit .

At quantum ab hac viragine distant modernæ Virgines , pellices potius dixero quæ tantum adest ut virginitatis decus , pretioso capitis sui ornamento redimere paratæ sint , ut etiam capillis pro retibus utantur , ad capiendas adolescentum animas ; vnde non injuria Crispi hi cincinnati *Lockem* vocantur , quibus

bus oculos, animosque pelliciant, imo ut aptum igni pabulum sunt flammaram jacula emittunt.

Matronæ Romanæ, quando a Galli primo in urbem impetum fecerunt, deficientibus nervis, capillos raserunt, quibus chordæ necerentur in arcus flectendos, & sagittas emittendas. Hoc Romanum, sed & illud vanum & insanum, capillis velut jaculis uti, ad animos vulnerandos, & inflammandos, alio longe igne quam sponfa in Canticis, quam tot Virgines Deo sacratæ æmulantur. Fuerunt & aliæ prudentes Virgines, quæ immarcessibilem Angelicæ Virginitatis decorem, fragili corporis formæ, brevi in fœtorem & vermes abituræ prætulērunt, proq; hac tuenda fluxam venustatem ultro abjecere: norant enim quantum castæ ac nivææ mentis pulchritudo, corporea, ac carnea potior, ac præcellentior sit. Hanc porro si quis penitus nosse cupit, comperiet corporis pulchritudinem esse *brevem gratiam, temporis & morbi luditrium*, ut ait b verus ac sincerus censor Nazianzenus. Hanc Bernardus vocat *coloratam carnis putredinem, & purulentiam flavi sanguineique humoris, vitreæ cutis superficiem æqualiter suffundentem*. Vere vitreæ cutis superficies, ut Poc-

Forma bonum fragile.

Sic vel Ethnici censuerunt. Theophrasto, forma est *fraus vnta, & silens*. Socrati, est *blan-*

a Veget. Nyssen dom 4. post Pascha. disc. 3. b Greg. Nazian. in eam. & orat. 29. Bera. serm. 49. in Cant.

da tyrannis, quæ pudicitiaë insidiatur: d *Lis est cum forma magna pudicitiaë*. Est denique libidinis incentivum, adeo e *ut amor forme rationis obliuio sit, & insana proximus*. At quis mihi vivis coloribus castimoniam, aut Virginitatis speciem, venustatemque depingat? *Eburnea domus, est corpus castum, ait Arnobius i in quo tinea non facit ullam lesionem peccati*. Patriarcha Venetus g de ea agens: vocat *augmentum omnis pulchritudinis*, quæ ipsum Regem Regem in sui rapit dilectionem. *Quid castitate decorus?* exclamat b Bernardus: piæ hac omnia speciosa fordescere, D. Ephrem i testatur. *O castitas! cui abominationi sunt delicia, venustas corporis, & ornatus vestium*. Quid mirum si pro hac tuenda illam ultro prodigere, tot Virgines prudentes studuerunt? Talis S. Liberata, Regis Lusitanicæ filia, quæ cum esset incredibili corporis pulchritudine, cui plures proci insidiabantur, ne per nuptias Virginitatis suæ, * *tanta pulchritudinis ornamentum* perdere cogeretur, cælestem suum sponsum oravit, & exoravit, ut corporis formam, in teterrimam speciem commutarit, ac monstro similem reddiderit.

Hinc ea sanctitas consecuta, ut inter cetera miracula, cytharædi ad mortem injuste damnati, dum per transfennam imaginem ejus veneratur, ac Virginis patrocinium implorat,

d Ovid. e Hieron. lib. 2. adv. Iovinian. f Arnob. in Pf. 44. g Laur. Iustinian. in ligno vitæ. h Bern. ep. 41. i S. Ephrem, tom. 1. ser. de cast. l. de Virg. * Bern. serm. 49. in Cant.

innocentiam ejus, argentæ ocreæ excussione declaravit. Altera a quid etiam fortius tentavit, cum à Regis libidine, integritati periculum imminere sentiret, faciem, cujus forma Regem captum sciebat, titione arden- ti varie aduffit, omnemque pul- chritudinem obliteravit, ut Re- gis furorem extingueret, & can- didam castimonix vestem, ab omni fuligine intactam serva- ret. Hæc nemo demirabitur, qui illud b Ecclesiastici expen- derit quod *omnis ponderatio, non est digna continentis animæ.* Id est, ut exponit e Hugo Card. *ad comparationem animæ continen- tis. Inde est quod votum continentie, non habet dispensationem, quia non habet compensationem;* Quod si quis Virgini, Christo despon- se offerat crumenam nummis plenam, appendat torques au- reos, armillas, inzaures, munera regia: *ponderatio non est digna continentis animæ.*

Quod si dotem etiam Virgini pauperi opulentissimam, digni- tatem, ac generis nobilitatem in- super qua pollet, totiusque fami- liæ è paupere divitem fortu- nam condicat, ut virginitatem extorqueat: *ponderatio non est digna continentis animæ.* Non si formam, si famam, non si vitam adimere quis velit, virginitas exponenda est, d quia *ponderatio non est digna, non habet dis- pensationem, quia non habet compensationem.* Verum quidem il- lud Sapientis: *Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ;* Vt-

que opes, ac ipsam etiam corpo- ris formam perdidideris, imo *omnia perdidideris, famam servare memento.* Hanc tamen etiam ca- lumniantium linguis, quam ca- stimoniam obscænis lenonibus prostitucere, longe præstantius. Virginitatem Deo voverat S. V. l- phia, f quæ ut erat amœnâ qua- dam & corporis, & morum ven- uustate spectabilis, in procorum oculos, & amores, simul & in- sidias incurrit: cumque nulla es- set cas declinandi ratio, amentiam finxit, ut per insanæ mentis deliria, erroresque, & famam a- mitteret, & procos omnes, at- que amatos à se dimitteret, fu- garetque. Sic famam ipsam, bo- niq; nominis odorem sparfit, ac prodegit, atque ut una Virginum prudentum esse posset, amens videri voluit.

Sed parum hoc, ultro pro ser- vanda pudicitia famam prodige- re, fuere qui eam etiam Religio- sissimis viris, & candidissimis mentibus extorsere, quibus te- rrimam libidinis notam inus- ferunt, quia in partis suas trahe- re, & pudicitiam expugnare non valuissent.

Testis Susanna (ut & norint conjugati sibi validissime de- certandum) testes viri Reli- giosi innumeri, quibus hic cum gravissima nominis infamia lu- ctandum fuit potius, quam vel minimum castimonix suæ de- trimentum fecissent. Innume- ræ denique Virgines pruden- tes repertæ sunt, quæ pari cum Vrsula zelo, Virginitatis thesaurum præ vita, & sanguine æstimarunt: quia *non est digna* f Bolland. 31. Jan.

a P. Ioan. Rho. varæ virtutum hist. pag. 763. b Eccl. 26. c Hugo Cardin. in Eccl. 26. d Hugo c. 2. Prov. 22.

pouderatio continentis anima, è millib⁹ unam adduxisse sufficiet.

Afferant qui Amoris evolvunt annales, si quam ex vltima memoria reperunt Heroïnã, in amore adedò solertem ac fortem, vt si Euphrasiam alegant, non continuo huic omnes longo intervallo posthabeant: Deprehensa Euphrasia, Virgo Nicomediensis altercataque diutius cum impuro gladiatore, dum se eo loci vidit, ut neque vi, neque lachrimis ab armato, atque impotente juvene tueri pudicitiam posset; sistere illum iubet, ostenditque velle se pretio redimere, quod prece non potuisset: sagam se, ac magicis initiatam carminibus fingit, ijsque ab infantia operam dedisse, notum sibi esse medicamenti genus, quo qui semel corpus illinat, nullo d. incepto ferro, telove nocumentum incurrat. Tantum arcani; quod ad eam diem clam omnibus habuisset, monstraturam se ea conditione, ut sibi persancte juret, nullam imposterum pudori injuriam illaturum. Quod cum miles incensus armorum gloria, facturum iurejurando se obstringeret, avertit ad eam puella se tantisper, & liquefacta, quam forte penes se habebat cera, collum ac cervices oblinat sibi: tum conversa ad juvenem. Ut scias inquit, data à me tibi verba non esse, periculo meo fidem arti, quam exposui, comprobo. Age stringe jam ferrum miles, istaque gladiatoria vi collum, quod modo ipsa mi-

a Niceph. l. 7. c. 13. hist. Eccl. Scrada. prolucon. Academ. l. 1. proluf. 5.

hi liquamine communivi pete, validis quantum potes lacertis, mox intelliges, quam tutam reddere me, adversum te potuerim artificio meo. Ille cui ardorem libidinis, cupido experiundi medicamenti pene restinxerat, ferrum securus educit, inque locum à Virgine designatum, valide vibrat ac teneræ collum puellæ confestim sciat, præciditque eodem ictu sibi spem potiundæ Virginis, ac Virgini, merum amittendæ Virginitatis. O plenum generosæ animæ pectus! O susceptum in arena, sed è cælo suggestum consilium! O Virginci amoris fabri, usque adedò solertis ingenium! At ô corruptos nunc sæculi mores, o perverfos nunc puellarum, juvenumque amores! habent & ij præstigias suas, & phyltra, quibus pudicitiam non ad sanguinem propugnent, sed quavis arte, vel Marte expugnent.

Quos ut cum Ioviniano pariter confundat Hieronymus, gentilium exempla inducit: *Vt quæ Christiana pudicitia despiciunt fidem, dicunt saltem ab Ethnicis castitatem.* Vnde inquit: *percurram breviter Græcas, & Latinas, barbarasque historias, & docebo: Virginitatem semper tenuisse pudicitia principatum. Aristocles Tyrannus adamavit Virginem Stymphalidem, quæ cum patre occiso, ad templum Dianæ confugisset, & simulachrum ejus teneret, nec vi posset avelli, in eodem loco confossa est.*

Hieron. l. 1. ad Iovinian.

Ob cuius necem tanta omnis
 Arcadia dolore commota, ut bel-
 lum publice sumeret, & necem Vir-
 ginis ulcisceretur. Tanta vel a-
 pud Gentiles Virginitatis Reli-
 gio, ac veneratio. Quod quo
 manifestius sit, pergit porro :
 Quis valeat silentio præterire se-
 ntem Milesiæ Virgines, qua Gallo-
 rum impetu cuncta vastante, ne
 quid indecens ab hostibus sustine-
 rent, turpitudinem morte fuge-
 runt. Exemplum sui cunctis Vir-
 ginibus relinquentes, honestis
 mentibus MAGIS PUDICITIAM
 CURÆ ESSE, QUAM VITAM.

§. 3.

Qua ratione Virgines, Mar-
 tyres esse queant.

C ompello hic viros Religio-
 sos, qui candidis mentibus,
 & Spiritu Dei ferventibus aures
 præbent, edisserant obsecro,
 quoties has ex æstuanti pectore
 voces, & fervida suspiria exce-
 perint: mille votis se exoptare,
 formam, famam, sanguinem, vi-
 tam profundere, quam virgini-
 tatis jacturam facere: unum id
 se indolere, quod cum Tecla,
 Cæcilia, Catharina, Ursula, Vir-
 ginitatis suæ, Lilium Martyrii
 ostro tingere non liceret. Tali
 zelo eum & inter suos quosdam
 accensos adverteret Augusti-
 nus, hac ad eos exhortatione u-
 sus est: a nemo dicat fratres
 Charissimi, quod temporibus no-
 stris martyrum certamina esse
 non possunt: habet enim pax no-

stra Martyres suos; nam libidi-
 nem fugere, pars magna MAR-
 TYRII est. Atque hic fructus ub-
 errimus hodiernæ parænesis erit,
 ut quæ in Ursula, ejusque
 glorioso comitatu, Martyrii pal-
 mam suspiciunt, qua ratione &
 ipsi, citra Tyranni persecutio-
 nem, eam prensare possint, in-
 telligant.

Chrysoltoimus in exordio en-
 comiasticæ de sancta Tecla, eam
 ante Martyrium cruentum, Mar-
 tyrium Virginitatis obiisse dicit:
 b Virginitas illis qui rem ac-
 curate perpendunt, magnum quod-
 dam Martyrium videtur: sunt
 enim crudeliter quidam Carnifices,
 corporis voluptates; imo vero car-
 nificibus crudeliores; nam vinculis
 torquent non manus factis: per
 oculos animam vulnerant: per
 aures mentis rigori, atque con-
 stantia, luxuria faces admorent:
 Novis subinde prætiis nos laces-
 sunt. Quando quis oculis cecita-
 tem indixerit, ne formas spectent;
 tum id quod clausum est, reserant
 voluptates, & lascivis per aures
 cantilenis resolvunt. Quando in
 aures cantibus meretriciis oclu-
 sus incidervint: tum libidine cogi-
 tationibus ornata illudunt. Quan-
 do illas per omnia, ut paucis com-
 plectar, vigilantes superaverimus,
 dormientes umbratili pugna di-
 vexant. Ita nos perpetuis, & in
 orbem redeantibus praeliis urgent.
 Porro si juventutem etiam aggressæ
 fuerint, tum verò stipula cum
 fornace jungetur. Quæ omnia Beate
 Virginis Tecla (dicam etiam
 Ursulæ) longum MARTY-
 RIUM, VIRGINITATEM
 reddebant, quæ cum voluptatibus,
 ut cum bestiis pugnabat; cum cog-
 itationibus, ut cum cruciatibus

b Chrysof. orat. de S. Thecla.

luctabatur : cum libidinum imaginationibus , quasi cum tormentis caruificum congredebatur. Sed ab illo tamen multiplici , ac domestico bello, victoriam reportabat.

Quis nunc diffidat , etiam sine sanguine , & persecutore , Martyrii palmam se consequi posse ? etenim oculos , aures , mentem , ab illicitis cohibere : *magnum quoddam MARTYRIUM est*. Omnes voluptates , & carnis illecebras superare : *longum MARTYRIUM est* : effervescentes floridæ juventutis motus frenare , penitusque extinguere : *longum MARTYRIUM est* , quod suo doctor mellifluus confirmat suffragio , dicens : a *parcitas in ubertate* (quam habuit David & Job) *largitas in paupertate* (quam exercuit Tobias , & Vidua) *Cassitas in juventute* (qua usus est Joseph , & innumeræ virgunculæ , MARTYRIUM EST SINE SANGUINE. Imo hæc cum carne , in juvenibus lucta , adeo quibusdam dura , ac diuturna , ut cum Martyribus semel cervicem ferro subdere , longe mallent , quam his assiduo excruciaci. Quid quod orator aureus , Virgines , flammæ libidinis triumphantes , vivicomburium pati assueveret ? qui ad hanc fortitudinem exhortans concionem , proposita tacita cautione , pace frui Ecclesiam , & persecutionis turbine non agitari , sic responderet : *b Equidem id etiam scio , persecutionis quidem tempus non est ; at MARTYRII est tempus. Non persequuntur homines ; at persequuntur demones : non laxat Ty-*

rannus ; at vexat diabolus tyrannorum savissimus : non objectas prunas conspicis ; at cupiditatis conspicis flammam accensam. Illi prunas calcavunt , tu natura pyram calca. Illi cum bestiis pugnavunt , tu iram , immitem & indomitam belluam frena. Illi adversus intolerabiles dolores steterunt , tu absurdas , pravasque cogitationes , quæ in corde tuo pullulant , vince. Ita MARTYRES imitabere. Ignis est natura cupiditas : ignis inextinguibilis sæva quidem prunarum est flamma ; verum hæc vehementior , est FLAMMA CUPIDITATIS. c Quodque scriptor Proverbiorum , fieri non posse dicit in corpore , id ipsum in anima Virgo cogitur sustinere : numquid potest homo , inquit , ambulare super prunas , ut non comburantur planta ejus ? Ecce ambulat ipsa , & perfert cruciatum. Nunquid potest quisquam abscondere ignem in sinu , & vestimenta ejus non ardeant ? At hæc ipsa non vestibus , sed intus ignem continens , furentem & crepitantem FLAMMAM PERFERT , & sustinet. En atrocissimum per flammæ , quod Virgo patitur Martyrium.

Ad stipulatur eidem castitatis Martyrio S. Hieronymus : inducit enim Demetriadem Virginem ex avita familia nobilissimam , Christi nuptias cogitantem , de probæ aviæ , & Julianæ matris contraria voluntate sollicitam , animantem sese ad domesticum certamen , exemplo S. Virginis Agnetis , quæ & ætatem vicit , & tyrannum ; quasi & ipsi de profitenda Virginitate consilium capienti , Martyrium

a Bern. in sentent. b Chrysost. orat. de S. Barlaam. Marc.

c Chrysost. de Virginit. cap. 34.

incruentum esset subeundum. Et vero stimulos, quibus seipsam urgebat ad impigre perficiendum opus Dei, his postremo verbis exacuit: *a Habet & pudicitia servata*, MARTYRIUM SUUM. Quod ipsum, exemplo ipsius Agnetis probat Ambrosius, dum sic concludit, dicens: *b H.beris igitur in una hostia* DUPLEX MARTYRIUM, pudoris, & Religionis; & *Virgo permansit & Martyrium obtinuit*. Apertissime Martyrium cruentum, Religionis causa intentatum fecerit ab incruento pudoris, & illibatæ Virginitatis Martyrio. Nec minus dilucide, paulo post Marcellinam sororem compellans, eamque ad imitationem Agnetis extimulans, ait: *non ideo laudabilis Virginitas, quia in Martyribus reperitur, sed quia ipsa MARTYRES FACIT*.

Hujus amore Martyrii, tot nobiles, ac nobiles filię inflammatæ, omnes aulæ delicias, omnes Regni divitias, omnes carnis delicias, forti animo aspernatæ sunt, ut hac Virginitatis Laureola, & aureola donari possent. *Qua* præ ceteris condecorari meruit, Virgo illa in Germaniâ, illustri familia, forma corporis pervenuita; moribus, ceterisque gratis elegantissima. Hanc sibi Sigismundus Rex in sponsam, bona parentum venia (de qua nullus erat dubitandi locus, & cum hisce nuptiis familia ad regiam dignitatem elevaretur) sibi delegit. At omnis ex parte Virginis difficultas move-

a Hieron. epist. 8. *b* Amb. l. 1. de Virg. *c* Vincent. Belluac. Spec. mor. p. 3. c. 1.

batur, quæ se, suamque castimoniam immortalī Regi devoverat. Interim inter Sigismundum & parentes, Matrimonium concluditur, eoque res deducta, ut & locus, & tempus, & dies certus connubio ineundo, ac nuptiis celebrandis constitutus sit. Jamque sponsa in templum deducta, ut Regi Sponso suo manus daret, pernicitate mira, cunctis stupore defixis, ad Virginis Matris aram convolvavit, cui recte quadrat, quod de Altari sui temporis Ambrosius: *d Memoria nostra puella dudum nobilis in seculo, nunc nobilior Deo, cum urgeatur ad nuptias à parentibus, & propinquis, ad sacrosanctum Altare profugit*. Atque, inde potenti oratione, sic Regem affata est: per has lacrimas Majestatem vestram, quam possum ardentissime rogo, ut me indignissimam, in quam oculos defigeres, ad hanc aram vivere, & mori sinas. Fateor longe supra omne meritum, & spem meam, esse favorem, & honorem, quo sua Majestas me dignatur; sed noveris me Virginitatem quam cœlesti ac immortalī Sponso dicavi, regio diademati & omnibus mundi regnis præferre. Rex hos constantes puellæ, pro Virginitate animos admiratus, adeo suspexit, & collaudavit, ut pudicitia illius se defensorem fore sponderit, ac reipsa splendidissimum convivium apparari, Regiis quæ paratæ erant vestibus illam indui, omnibus margaritis, ac monilibus exornari, gemmeo diademate coronari jussit, atq; ita hoc regio choragio iudutam, Christo

d Amb. lib. 1. de Virg.

Sponso suo, Regi cœlorum, qui ejus speciem concupierat, illam libens volensque consecravit.

Ut & vos, ò Virgines, hic Virginitatis ardor teneat, ut & sanguis pro ea conservanda in venis bulliat, excitet vos invictissima, de qua in præsentiarum agimus, Virginum Antesignana, Ursula, cujus sanguis in civitate Amalphina apud a Patres Capucci-

a P. Crombach in *Ursula vindic.* l. 10. c. 14. P. Silvester *Petra Sancta Thaumasia Relig.* tom. 3 p. 113. Løbber. *gloria Patriarch.* pag. 569.

nos Sacras inter Reliquias, religiose asservatur, ampulla Vitrea probe clausus. Is quorannis, die illi festo, divino prodigio solvi solet, liquefieri, & quodammodo ebullire, ut vel ex eo prodatur, quomodo illius anima ab æstu divini amoris solveretur olim, ac liqueficeret: & quomodo nos etiam ipsi solvi, ac liquefcere debeamus, inque amorem Spou-si, cui ipsa & formam, & vitam, & sanguinem pro Virginitate consecravit, pariter exardescere debeamus.

FESTUM
SS. SIMONIS ET JUDÆ
APOSTOLORUM.

Fac tibi duas tubas argenteas. Numeror. 10.

Spiritus intus agit. Virg. 6. Æneid.

A R G U M E N T U M.

SUb Juda, & Simone, Machabæis : a *Clamor belli ascendit ad cælum sicut TUBA & exclamaverunt TUBIS.*

Verum duæ tubæ , novæ legis, ubi b *Spiritus intus agit,*

a L.1. Mach. c. 5. v. 31. & 33. b 6. Æneid.

alium

alium sonitum per orbem dederunt, alium terrorem hostibus incusserunt, ac longe potentius quam olim Gedeonis buccinæ, Jerichuntinos muros, hæ cælestes tubæ, infidelium ac perversorum hominum mores subverterunt. *a* Nec mysterio vacat, eas à Propheta *ductiles* appellari, quia ut Hipponensis Præsul exponit; *tundendo producuntur*; atque ita aptissimæ ad laudes Deo concinendas redduntur. Quales se præbuerent, non modo hi duo invictissimi pugiles; sed & omnes ii, qui morbis dejecti, pauperie oppressi, calumniis impetiti, injuriis laceffiti *in tubis b ductilibus* laudes canunt Deo. Nullus etenim sonus gratior, nulla musica suavior, nulla harmonia divinis auribus blandior adlabitur, præ istâ, qua adversæ fortunæ malleis, veluti contusi, *Deo gratias cantare* eumque laudare audiuntur. Unicum porro in adversis, sincero corde, *Deo gratias* depromptum, plus valet (ut videbimus) quam sex millia in prosperis, & rerum omnium affluentia.

§. I. *Fac tibi duas tubas argenteas.* Num. 10.

§. II. *SS. Simon & Iudas concinuerunt domino* IN TUBIS DUCTILIBUS Psal. 97.

§. III. *b* SPIRITUS INTUS AGIT, *quando in adversis Deo laudes concinunt.*

a Aug. in Psal. 97. *b* Psal. 97. *c* 6. Æneid.

F E S T U M

SS. SIMONIS ET IUDÆ.

Fac tibi duas tubas argenteas. Numeror. 10.

Heros ille invictissimus Mathathias, priscæ legis æmulator egregius, in extremo vitæ agone constitutus, utrumque filium suum, Simonem & Judam a Machabæum paternè adhortatus est, ut fortiter pro grege, & lege Dei decertarent, eosque à prudentia, ac fortitudine collaudans, Duces populo, ad bellandum bella Domini præfecit, dicens: *Ecce Simon frater vester, scis quod vir consilii est: & Judas Machabæus fortis viribus à juventute sua, sit vobis Princeps militia. Ac tandem moribundâ voce, & manu postremam illis benedictionem impetivit.*

h Hugo Cardinalis appositè in rem nostram ait: *Hac exhortatio illam significat, quam fecit Dominus (JESUS) imminente passione, discipulis suis post cenam, & satis illi concordat, unde in finit sequitur: & benedixit eos. Magna Simonis laus à consilio & prudentia; quia ut rectè Ambrosius: e talis esse debet qui consilium dat, ut seipsum formam alius exhibeat in Domino, in integritate: ut sit ejus sermo salubris, consilium utile &c. Tali*

consilio ac prudentia discipulos suos Christus imburos voluit, cum d dixit: *Estote prudentes sicut Serpentes. & alibi: e ego dabo vobis os, & sapientiam, cui non poterunt resistere, & contradicere omnes adversarii vestri.*

Rabanus s Simonem virum consilii, ex peculiari Spiritus Sancti gratia, nuncupatum affirmat, dicens: *Simon, audiens interpretatur, & benedixit Simonem esse virum consilii, quia qui Spiritus Sancti gratia docentur, audita instruuntur interne, nihil per omnia, atque habiles consilio sunt.*

At noster Simon Apostolus, divino Spiritus Sancti illapsu, non modo donum consilii, sed & donum intellectus, donum sapientiæ, fortitudinis, omniumque gratiarum adeptus est.

Judam vero Machabæum, vel ipsum nomen, bellicosum declarat, nam *μαχημα* bellare est. Nec ullum à Græcis nomen accipere potuit Judas polemicæ, & bellicose suæ indoli aptius. Quare si, ut rectè Mediolanensis Antistes, fortitudo potissimum adversis probetur, spectemus *JUDE MACHABÆI*, atque ipsius Simonis, *exitum gloriosissimum*

a Lib. 1. Machab. c. 1. v. 67. b Hugo Cardinal. in lib. 1. Machab. cap. 1. v. 67. c Amb. l. 2. de offic.

d Mach. 10. v. 16 e Luc. 11. v. 16. f Raban. in glossa. g Amb. l. 1. offic. c. 47.

triumphis ; a atque ut novos hoſce Chriſtiane militiæ Principes , antiquis illis belli ducibus , ut nomine , ſic re ſimillimos exſtitiffe cognoſcatis , paucis dum eos inter ſe compono , attendite.

Sacri Machabæorum annales referunt , quod *abſit SIMON in Galilæam , & commiſit prælia multa cum gentibus , & contrita ſunt gentes a face ejus* ; quocumque pergeret adeo terribilis hoſtibus apparebat , ut jure illud Cæſaris uſurpare potuerit : *Veni , vidi , vici*. Quid , quod vel conſpectum ejus ferre reformidant.

Et ſurrexit JUDAS , qui vocabatur Machabæus , & præliabatur prælium Iſrael eum lætitia. Ubi ſcitè obſervat Hugo Cardinalis , quia Dominus lætificabat eos *intus per gratiam*. Nunc ſi lubet , bella Domini quanta cum animi alacritate , quanto cum gaudio , Apoſtoli hi proſecuti ſint , videamus.

S. Simon , ut teſtatur b D. Fulgentius , *an zelo quo æſtuavit* , ſeu ut expreſſius Nizephorus , propter flagrantem in Magiſtrum ſuum ardorem , ſummamque Euangelicæ rei per omnia curam , *Zelotes* cognominatus eſt , quod vel maxime comprobavit , cum accepto jam Spiritu Sancto , in Ægyptum , Cyrenem , Africam , Mauritaniam & Lybiam , expeditionem adornavit. Interca Judas Thadæus , Germanus

^a Simon & Judas Machab. cum SS. Apoſt. Simone & Juda Thadæo conferuntur l. 1. Machab. c. 5. v. 21. Reſpondet hic in Machab. pag. 570. Lib. 1. Machab. c. 2 v. 1. b S. Fulgent. ſerm. 9. Nizeph. hiſt. Eccl. lib. 2. c. 40. Baron. à Chri. 44. n. 20.

ejus , Judæam primum , inde Galilæam , Samariam , Idumæam , Arabiam , Meſopotaniam , ac tandem & Edeſſam luſtravit. Hic Regem Edeſſæ Abagarum convenit , telam ferens , in qua vultum , ſui quam ſimillimum fervator expreſſerat , munus certe ab artifice quem referebat , maxime commendandum. Quod ubi cubiculo decumbentis Regis fuit illatum , locum illico omnem inuſitata luce complevit : mox adſpectu ſuo Apoſtolus , qui teſte S. Bonaventura , miro ſplendore radiabat , Abagarum à morbo recreavit , tactu vero perſanavit etiam. In ſacris undis cum omni aula ſua ablutus , imaginem conſpicio loco venerandam propoſuit , ipſe epigraphen , literis auro liventibus , in hunc ſenſum adjecit : *Spes non confundit , quam quis in te Chriſte Ieſu reponit*.

Tum cordi ac curæ fuit Thadæo , quam maximè , ut vivos Dei vultus , Barbarorum animis induceret , & falſas Deorum imagines , eorumque ſana ac delubra funditus everteret.

Olim Judas ille Machabæus *davas eorum , & ſculptilia Deorum ipſorum ſuccendit igni*. Haud multo ſegnius , Judas noſter Thadæus idola deſtruxit , magos confudit , dæmones fugavit , de inferorum hoſtibus , una cum Simone triumphavit. Quia porro id ratione factum ſit , paucis , adverte , docebo.

Baradach potentiſſimi Regis Babylonicæ Primas , totiusque exercitus Archiſtrategus , Indos

^c S. Bonav. ſerm. de SS. Simone & Juda. d Lib. 1. Machab. c 5. v. 68.

bello a petiturus, super ancipiti
aleâ, idola sua, omni veneratio-
ne sciscitatur; quæ dum perti-
naciter obmutescerent, audit ex
sacriticulis, dæmonum admini-
stris, nec Deorum ora aperienda,
nec oracula fundenda, quamdiu
itac in Provincia, hi duo Chri-
sti pugales morarentur. Quæsitum
reperit, adducti coram, Baradach,
idolus ora laxavit, quo effi-
caciùs falsitatis arguerentur.
Fandi itaque copia data, edicunt
bellum quod parat, longum fore
& maximè cruentum, atque u-
trimque magnam militum cla-
dem tururam.

Expalluit & expavit ad hęc
sinistrum oraculum belli Dux:
cui mox Apostoli omnem me-
tum ademerunt, dicentes: mi-
nimè fidendum hęc Deorum si-
mulachris, qui ex patre men-
daci, falsa vaticinantur, qua-
doquidem sub crepusculum diei
proximè insequentis, hora ter-
tia, Indorum Legati adsururi
essent supplices dexteram daru-
ri, & pacem rogaturi; quod ut
eventus comprobavit, in ad-
mirationem sui & amorem, ip-
sum Archistrategum usq; eo ta-
puerunt, ut sententia mortis in
sacriticulos decreto, Apostolos
magnis muneribus locupletar-
rit: quæ dum ipsi generosè res-
puerent, ut homines divinos
complexus, aditum in Babylo-
nicæ Regnum, atque ad ipsum
Regem accessum patefecit; apud
quem, ut nobis Advēnis
invidiam conflarent, istius gen-
tis Mystæ ac Magi, suis incan-
tationibus, ingentem vim Ser-

pentum produxere, qui cum a-
norum horum Apostolorum
in ipsos Magos ac idolorum cul-
tores insilirent, eosque miserè
excruciant (dilatariè inhibiti)
Rex cum omni sua aula, ad
Christi castra concessit, de quo
feliciter noster Simon & Iudas,
quam Machabæi de Nicanore
triumphant.

Indæ Machabæi laus & fama
tam illustis semper existit, ut
ejus nominæ, soleant Christiani
Heroes condecorari, qui contra
infideles fortiter dimicaverunt; ut
è Lotharingica domo ß Godefri-
dus Bullonius, primus qui Hie-
rosolymitanum Regnum recupere-
ravit, cujus sepulchræ hoc bre-
vè inscriptum Epitaphium:

*Rex Baldwinus, IUDAS A L-
TER MACHABÆUS*

*Spes patria, vigor Ecclesia, vir-
tus utriusque.*

Ex eadem familia cum Hæ-
reticorum, in ipsa Gallix viscera
sele penetrantium copias, illu-
strissimus Dux Guisus stravis-
set, ac penitus extirpasset, Mac-
chabæi nomine, encomio lauda-
tissimo insignitus est.

Nos qui Christiani sumus, si
Machabæi titulo exornari veli-
mus, strenuos nos, ac bellicosos,
contra omnes insultus mundi,
carnis, & diaboli exhibeamus Et
quoniam magno teste Ambrosio,
*c. fortitudo non solum secundis re-
bit, sed etiam adversis probatur*
spes patria (ut supra diximus)
Machabæi exitum, qui gloriosam
mortem, triumphus invenit.

b Serapys in Iudi et. c Amb. l. a. Offic.
c. 44

Hic ultimum, in quo pro Religione, ac Deo suo fortiter occubuit, bellum aggressurus, tubas adhibuit, & in oratione clamavit ad Dominum l. 1. Machab. c. 5. v. 31. *cœpit bellum, & clamor belli ascendit ad cœlum sicut* TUBA. & v. 3. *exclamaverunt TUBIS & clamaverunt in oratione.* Invidium ut credo, illum Ducem Gœdeon æmulati, qui tubarum clangore, & militum clamore ad Dominum, Jerichuntinos superavit.

Nos priusquam Apostolorum gloriosiore[m] mortem triumphis demonstramus, quemadmodum velut tuba exaltantes vocem suam, civitatem diaboli destruxerint, ipsosque Deos in *tubas argenteas*, adversitatum ac tunitionum pressuris *ductiles* efformarint, videamus.

§. 1.

FAC TIBI DUAS TUBAS
ARGENTEAS Numeror. 10.

REFERT *Ælianus* Theonem pictorem celeberrimum, omnem artis suæ industriam, & ingenii vires advocasse, ut fortissimum quendam belli Ducem mortis furore correptum, minaci fronte, scintillantibus oculis, spumanti ore, toto corporis habitu cædem anhelantem scite exprimeret.

Quod cum feliciter, & ex voto suo consecutus esset, non prius tabulam spectandam proposuit, nec Siparium dimovit, quam tubicines post tabulam

a *Ælian* l. 2. c. 44.

reconditi, tubas inflare cœpissent. Idem mihi hodie finis præstitutus est, non prius Duces nostros præclarissimos; oculis vestris penitus contemplandos proponere, quam auribus, gratissimus tubarum clangor intonerit.

Ac primum quidem *b duas TUBAS ARGENTEAS*, quas Dominus per Moysen fieri præcepit, Sanctus Ambrosius *CRATION ABILES TUBAS* interpretatur, *argento probato, id est: pretioso verbo compositas & ornatas*; quibus non raucum quid increpans, terribili sonitu murmur interstrepit; sed *sublimes gratis Deo continua jubilatione fundantur: talium enim TUBARUM SONITU, mortui suscitantur.* hostes animi in fugam vertuntur, muri interioris Jericho destruantur.

Origenes d' ille vere Adamantinus, si in fide perstitisset, divinum illud, quo Josue urbem Jericho expugnavit, stratagemata contemplatus, orbem univèrsam crassissimis flagitiis, cœu muris validissimis cinctum, prædicatione Apostolorum, quasi clangore tubarum funditus everfos, hæc verbis testatur: *Jericho signam presentis sæculi obtinet; cuius robur & munimenta, SACERDOTALIBUS TUBIS videmus esse destructa: firmitas namque & munimenta, quibus velut muris, mundus iste utebatur, idolorum cultus erat, divinationum fallacia, Augurum atq; Avuspicum, magorumque commenta, quibus om-*

b Numeror. 10. c. 5. Ambr. tom. 3. de fide Resurrect. d Origenes in Iesu Nave c. 5. hom. 6.

nibus,

ribus, velut muris validissimis ambicbatur. hic mundus insuper etiam diversis Philo'sophorum dogmatibus & eminentissimis assertio- nibus, velut proceris quibusdam & robustis turribus firmabatur. Veniens vero Dominus noster Iesus Christus, mittit Sacerdotes Apo- stolos suos porcentes TUBAS DU- CELES prædicationis. Sacerdotali TUBA primus in Evangelio suo Matthæus increpuit: Marcus quo- que, & Lucas, & Ioannes suis sin- gulis TUBIS Sacerdotalibus cecine- runt. Petrus etiam epistolarum suarum personat TUBIS: Iacobus quoque, ac IUDÆI: qui una cum Si- mone, quomodo per universam Perfidem, in quam simul conve- nerant, sonum ediderint, & clan- gore suo, idolorum cultum, & Ma- gicæ commenta, quibus velut ma- ris et Regio cingebatur, destru- xerint, muta satis loquuntur, ce- leberrima illa Solis & Lunæ si- mulachra.

Iam cœlestes hi Buccinatores a in Perfarum Regnum sese pen- trarant, & similes Christo, prædi- cando Evangelium & pœnitenti- am, plerasque gentes ab errore re- vocarant; cum subito in eos odio commoti, à magicis artibus nomi- nati dno Zonet & Arphaxad, deinde idolorum Sacerdotes ac Ministri, eos in vincula conjee- rant. Inde eductus Simon ad tem- plum Solis: Iudas autem ad fa- tum Lunæ, ut horum Deorum si- mulachris immolarent; at nullus unquam Tullius in Philippicis, aut Verrinis efficacius invec- tus est, quam hi duo in infames Ido- lorum cultores, clarissimis argu- mentis convincentes, hæc esse o-

pera hominum manufacta, i- psumque Solem ac Lunam cœlo spectabilem, habere conditorem suum qui fabricatus est auro- ram & Solem: hunc esse ortum ex Virgine Solem Justitiæ Christum Dominum nostrum: Lunam au- tem Deiparâ, de qua David Luna perfecta in æternum. Atque ipsa lege divina cautum, inani- mata illa sidera venerari Deute- ron. 4. Cave ne forte elevatis oculis ad cœlum videas Solem & Lu- nam & omnia astra cœli, & errore deceptus, adores ea, & colas quæ creavit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cœlo sunt. Atque inde ad pre- ces conversi, ecce mirum dictu, visuque, & simulachra, sua mole rucere, & ex iis Stygiorū Æthio- pum formâ excedere dæmones, & inconditis clamoribus ac mugitibus omnia complere cœpe- runt; atque ita civitas diaboli, cum muris suis ac machinis, ad harum tubarum clangorem cor-ruit, & subversa est. Hortatur hic sacros Ecclesiastas Hippo- nensis Antistes, ut eorum exem- plo, mundi hujus muros, id est perverfos mores, machinatio- nes, fraudes, dolos, turres super- bix, avaritiæ, cum populis suis, id est omnibus ceteris vitiis & concupiscentiis, vocis suæ clan- gore destruant atque evertant: sicut enim inquit, CANENTI- BUS TUBIS, muri illi cecide- runt, ita & nunc oportet, ut civi- tas mundi, id est superbia cum suis turribus, avaritia scilicet, invidia, atque luxuria, simul cum populis, id est omnibus concupiscentiis malis

a S. Vincen. festo SS. Simonis & Iudæ. Tubacin, in vita.

b Psal. 71. 16 e Psalm. 85. 38 Au- gust. serm. 106. de tempore.

assidua Sacerdotum prædicatione destruat, atque dispercat. Utinam ea vocis contentione, ea Spiritus libertate, divini verbi Præcones dicerent, ut superbiam cum suis turribus, turritas inquam vertices, erectas cervices, elatos animos deponere: avaritiam cum altis auri argenticque cumulis, in pauperum ventres; quasi in humiles vales demoliri: sulphuream denique invidiæ ac luxuriæ machinam, divini amoris fomite subvertere, efficaciter adniterentur. Non ergo oportet ut Sacerdotes in Ecclesia taceant, sed audiant Dominum dicentem: b Clama ne cesses, QUASI TUBA exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. TUBA itaque peccatoribus necessaria est, quæ non solum aures eorum penetret, sed & cor contutiat: nec deleat cantu, sed colliget auditu, & strennos quoque hortetur in bonis, & remissos terre: ut pro delictis. Nam sicut in prælio TUBA formidolosi militis montem dejicit, & aurum fortis accendit, ita & Sacerdotalis TUBA mentem peccatoris humiliat, animos viri Sauli corrolorat. Ac tandem concludit, egregie hoc divini Præcentoris elogio: nec parcat roci, ut parcat saluti. Tona, fulmina, flammæ æternas, ignem & sulphur evome. Fabulantur ecertas aliquando tubas eo artificio fuisse conflatas, ut eodem tempore quo alicujus Spiritu animarentur, in sonum pariter & flammæ erumperent; ut fulgura non minus quam tonitura de tubis, veluti de nu-

bibus exire viderentur. Ita prorsus ex Apostolicis tubis tonitrua ac fulgura prodierunt.

Quin & vos spectet Auditor, monitum illud d' Isaïæ: quasi TUBA exalta vocem tuam: si in familiis vestris sermones lascivi; protervi, detractorii audiantur: quasi tuba exalta vocem tuam, incipe, insona, intona; si legem Dei violari, festa contemni, jurgia infringi, flagitia committi deprehendas. quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo tuo scelera eorum.

Hactenus Apostolos; quasi e duas TUBAS ARGENTEAS, argento probato, id est pretioso verbo compositas & ornatas exuisse probavimus, nunc quemadmodum ductile fuerint, profequamur.

§. 2.

SS. Simon & Judas coccinverunt Domino IN TUBIS DUCTILIBUS. Psalm. 97.

A Nimat nos Pfaltes Regius, ut cantemus Domino, in TUBIS DUCTILIBUS, in voce tube corneæ. In quæ verba more suo acutè & argutè Augustinus quid sibi volunt TUBAE DUCTILE S: atque ipse sibi ac nobis respondet: DUCTILES TUBAE ævæ sunt, tundendo producuntur. Si tundendo, ergo vapulando eritis TUBAE DUCTILES, ad laudem Dei productæ. Cantemus & nos Domino in tubis hisce ductilibus, in Sanctis Apostolis,

a Aug. cit. b Isaïæ 18. c Pelegrii Paradox. in c. 12. Matt. Parad. 5. pag. 370.

d Isaïæ 18. e Ambr. l. 3. de file resurrect. Psal. 97. f August. in Psalm. 97.

qui labore & sudore per servidas Ægypti & Perfidis arenas in fame & siti, in jejuniis multis, in persecutionibus assiduus, in carcere & vinculis, in persecutionibus assiduus, in calumniis acerrimis, *in innumerabilibus sermonibus & afflictionibus*, tormentis acerbissimis dutenti sunt, contusi sunt, malleis ac tunfionibus plurimis ductiles facti sunt: *quibus necesse est* (sic loquitur orbis oraculum S. b. Gregorius) *ut hi qui venturam vitam prædicant, tribulationum probentur tunfionibus, & ductiles crescant.*

Sed ne longior sim, omnes ad-
verfitatis ictus, quibus valide Ap-
ostoli contusi fuerunt, libens
prætereo, unius linguae perva-
cis calumniam, quæ viros Dei
contundere ac confundere sara-
gebat, non possum, quin vo-
bis hic in medium proferam.
Sermo iste per vulgus increbuit,
atque ea fama vagabatur, ho-
mines illos, quos ut cælo de-
lapsos, jam complures suspi-
ciebant, fictam quandam ac i-
nanem sanctitatis umbram præ
se ferre, revera autem prostitu-
tæ nequitæ, & ac omnium fla-
giticorum artifices existere; quod
ut in comperto sit, Euphrosy-
num quendam horum Diacono-
rum infamis plane sceleris
reum agunt, & illustre verita-
tis testimonium puellam indu-
eunt, quæ ab Euphrosyno se
impregnatam palam omnibus,
inter ipsos partus dolores profi-
tetur: unde facilis conjectura,
qui talem circumducerent Dia-
conum, quam ipsi integri & il-

a Nicephor. l. 2. c. 40. b S. Greg. l. 30.
mor. c. 7. c. Ribacin. in vita.

libari fortent Sacerdotes. Visti
vehementer Christi servos hoc
convitium; porro quam validi,
præ omni malleorum tunfione,
calumniarum ictus sunt, ipse lo-
bus satis testatus est, qui in-
ter omnes adverfitates conti-
cuit, atque alto silentio dolo-
rem pressit; at ubi verbera
linguæ expertus est, sese con-
tinere non potuit, quin erum-
peret, & in justas querelas ge-
mitusque claberetur, dicens: *d us-
quequo affligitis animam meam,
& atteritis me sermonibus.* In æ-
dium ruinâ erectus stetit Iobi
animus, perculit illum pecorum
strages, perculit charissimorum
pignorum oppressio, perculit
illum toto corpore Satan ulce-
re pessimo, & his omnibus
concussus stetit elinguis; at
quod mireris, vim linguæ, me-
leici dentis aciem, ut ictum
Serpentis validissimum tam vi-
vidè sensit, ut in querelas & la-
mmenta proruperit. *e* Ita inquit O-
rigenes: *Sapenumero que corporis
cruciamta toleravit, non passus
est verbis.* Quod ipsum coi-
firmat s. Ambrosius: *Multi cum
vicerint adhibita tormenta, ser-
monum duritiam non sustinuerunt.*
Et quisquam leve ducat,
Cælestis Imperatoris Legatos,
linguis omnium impeti, oculis
perfringi; digitis notari? hac ta-
men ratione tubâ duci ac confa-
ri volebat, qua *g fama super athe-
ra notæ*, eorum innocentia omni-
bus innotesceret: divino etenim
prodigio factum est, ut infans in
lucè editus, iustus edicere, an Dic-

d Job. c. 19. e Origén. in Job. c. 19.
v. 1. f Amb. l. 2. mor. c. 3. g Virg. l. 1. f.
neid.

conus Pater suus esset, cum omnibus aulicis ac Idolorum cultoribus circumfusis, & attentis innocentem diserte pronuntiavit. *Quem felicissimum eventum præ cæteris extollit Doctor Seraphicus: Gentes viderunt in illis Apostolis sive & mirabilia inconsueta, scilicet Magos in suis præstigiis ligari, serpentes effugari, typhos mansuetari, mortuos suscitari, ET QUOD PLUS EST, silium puella, quem ex adulterio conceperat unius dici, ad præferendum testimonium, ut Diaconum infamatum absolverit, appellari.*

Quid ad hæc Auditores? psalite & vos in **TUBIS DUCTILIBUS**. Nostis quomodo? Hipponensem Præsulem laudate: *Quando malorum hominum persecutionem patimur vapulando, erimus **TUBÆ DUCTILES**, ad laudem Domini producta, si cum tribulatione proficimus. Tribulatio tunso est, profectus productio est. Tentatio interior, afflictio Spiritus, tunso est: jactura bonorum, vastatio agrorum, morbus, miseria, paupertas, tunso est: immatura mors liberorum, charæ conjugis, tunso est: injuria nomini ac famæ illata, tunso est. Hi mallei sunt, quibus in tubas ductiles producimur; mallei insuper sunt maritus temulentus, uxor contumax, filius discolor, vicinus invidus, amicus fraudulentus, judex iniquus, adversitas denique omnis, ad quos validissimos ictus, ut quisque vestrum obdueret, movet & Augustinus: *Malleo**

*inquit tunditur & justus & peccator: ille ut probetur, iste ut puniatur; aut certe, ut justus augetur in bonis & peccator corrigatur a malis: sub illo enim malleo, in manu, id est, in potestate Dei constituto, tunduntur non solum humiles, sed & superbi; sed humiles producuntur, superbi comminuntur, ut vitrum. Eo alludit B. Damianus: dicit ergo mens nostra, non quasi vitrum, quod ad primum percussione ictum impatiens frangitur, sed pretiosi potius venæ metalli, quæ sub mallei tunso purgatur. Effet plane vitrum cunctis metallorum fulgoribus longe præstantius, si primis ictibus pressum non cederet. Attendite ne ad ictus, vos vitreos probetis. e Malleo Apostolus tundebatur & infraçtus permanfit. t In isto malleo tunduntur **DUCTILES TUBÆ**, id est animæ Sanctæ, ut resonent Dei laudes. Quod fit quando Spiritu Dei pleni, in adversitatibus & arumnis, hunc gratissimum Deo sonum, gratiarum actionem insonamus.*

S. 3.

SPIRITUS INTUS AGIT,
quando in adversis, Deo laudes concinimus.

A Udi oraculum Africanum: *g beatus lob ita DEI SPIRITU plenus erat, ut velut DUCTILIS TUBA, LAUDES DOMINI dulciter decantaret. Ad hunc tam fortem & suavem sonum aures arrigite: h quando à diabolo per-*

a S. Bonav. in festo SS. Simonis & Judæ. b Aug. ser. 222. de temp. c Aug. ser. 222. de temp.

d B. Pet. Damian. Opusc. 42. cap. 7. e Aug. cit. f August. in Psal. 97. g Aug. ser. 222. h Aug. cit.

*effusus, tantis damnis, orbitate et-
jam filiorum affliclus, in nullo
contra Dominum murmuravit.
Tensione illa tantæ tribulationis,
factus est tuba dulcilit. Ergo au-
ditur si ipsa bene sonuit: audi,
Dominus dedit, Dominus abstulit,
sicut Domino placuit, ita factum
est, sit nomen Domini benedi-
ctum. O sonum fortem! O sonum
dulcem! quem non dormientem
excitet sonus ille? Priusquam
tuba illa Judicii à damnofo ve-
terno alie dormientem excitet.*

*O sonum fortem! O sonum dul-
cem! Deo in ærumnis, in mor-
bis, in corporis animique affli-
ctionibus, laudes canere. Tussit
quis totam noctem, præcordis
male concussis, somnum non vi-
dit, & omnes horarum partes
numeravit, ubi longam illam
noctem per mille tædia & cru-
ciatus,volvendo se & revolgen-
do emensus est, si bene mane ex-
clamarit benedictus Deus, qui
aliam pro me longè acerbissi-
mam, noctem illam passioni pos-
sibilem exanilati, O sonum for-
tem! O sonum dulcem!*

Est qui dolore capitis, torsio-
ne stomachi, qui arthritide, calcu-
lo, podagra laboret, & tamen
hoc unum respirat: *Benedictus
Deus, qui pro me, à planta pe-
dis usque ad verticem capitis,
concisus es vulnere super vul-
nus. O sonum fortem! O sonum
dulcem!* a Beatus servulus, qui
Gregorium Magnum habet En-
comiaten, a prima ætate usque
ad finem vitæ plurimis annis
paralyti detinebatur, ita quidem
ut nec manum ad os movere,
nec in alterum se latus vertere
potuerit: nihilominus tota præ-

ne Biblia memoriæ mandavit
audiendo. Istius vivere quide-
rat, nisi diu mori? dumque sic
quotidie tot annis moreretur,
illud unum *Deo gratias* assidue
usurpabat. *O sonum fortem! O
sonum dulcem!*

Est qui gravissimè queritur
variationem agrorum, jaçturam
bonorum, extremam familiæ
sue satis numerosæ penuriam.
Dolet insuper non suppetere,
quod in pauperes, ut solebat, li-
bens & liberaliter effundat. Hau-
riat ex fonte auro solatium: b
*Omnibus privatam generosè &
cum GRATIARUM ACTIONE id
ferre, multo majus est, quam in
divitiis degentem facere elemosy-
nam. & alibi: Parcam habebis mer-
cedem cum es qui pecunias suas
pauperibus largitus est, si amissis
illis, GRATIAS egeris. c Hanc vo-
cem si emiseric, O sonum fortem!
O sonum dulcem!*

Alter infortunium suum fert
ægerrime, merces suas mari
haustas, horrea flammis absum-
pta, aut magnam auri vim mo-
nilia pretiosa, ab infida pedisse-
qua, à rapaci tamulo clam sub-
repta. Ad e fontem rivulum: d
*perdidisti pecunias (merces mo-
nilia) si GRATIAS QUIDEM EGE-
RIS, animam lucratus es.*

Denique cruce quisque suas
& adversitates in mentem
revocet, & tum fortissimum
Christi militem, purpuratum
Martyrem Theodorum æmu-
lectur: qui ævo Maximilia-
ni Imperatoris, lactatis &
pertusis jam lateribus, vix
b Chrysost. tom. 4 in 1. ad Th. c. 2.
100. 3. c Chryl hom. 5 de patientia Job.
d Coryl in c. 1. Gen. hom. 33. & tom. 5.
L. 1. n. 1. prope finem.

a Greg. l. 4. Dial. c. 14.

spirans amplius, in hæc verba
expiravit: *a* BENEDICAM DO-
MINUM OMNI TEMPORE
O s. num. fortem! O s. num. dulcem!

Augustinus in illa verba Psal-
tis Regii: *b* *Benedicam Domi-
num in omni tempore*, sic apte dis-
serit: *dicit Christus, ait et
Christianus. Quando benedicam
Dominum, ait tibi aliquis? quan-
do tibi benefacit, quando multum
abundat frumenti, olei, vini, au-
ri, argenti, pecorum; felicitas to-
ta abundat in domo, circumflunt
omnia, tunc benedices Dominum?
non, sed in omni tempore, quando
illa auferuntur, & post pauca
inducunt Jobum: Ecce habes
exemplum benedicientis in omni
tempore, quoties nova clades
nuntiabatur, toties Job novas
Deo gratias agebat. Venit qui
nuntiaret: boves cum asiniis à
Sabæis abacti sunt. Ad quæ Jo-
bus: *Sit nomen Domini benedi-
ctum*. Venit alius: ignis è cælo
lapsus, ovium greges absump-
sit. Job iterum: *Sit nomen Do-
mini benedictum*: Venit tertius:
camelos invaserunt Chaldæi, &
abegerunt omnes. Job constan-
ter: *Sit nomen Domini benedi-
ctum*. Venit alius: liberi tui om-
nes una cum domus ruina se-
pulti sunt. Job ut prius: *sit no-
men Domini benedictum, sicut
Domino placuit, ita factum est.*
Exurgit hic in laudes Prophetæ
celeberrimus Doctör exclaman-
do: *c* *quomodo sonuit! quam sua-
vem sonum dedit ista tuba du-
ctilis!**

Mi Deus, quam graves & acer-
bos Job ictus pertulit, & num-
quam non *suavem sonum dedit*:

a Psalm. 27. *b* August. in Psalm. 33.
exp. s. 1. v. 1.

c August. in Psalm. 97.

perdidit sui pecoris millia duo-
decim, imo armentum totum,
jactura fortunarum, orbitate li-
berorum, omni calamitatum
genere percussus, non exande-
scit, non furit, nil mali cuiquam
imprecatur, nil dissonum ratio-
ni, aut alienum à constantia so-
nat.

Si cui nostrum ovicula subtra-
hatur unica, equus aut bos uni-
cus auferatur, si gallina clam à
vicino subducatur, si ancilla vel
famulus è suppellectili cochlear
argenteum, aut aliud quid ele-
ptavit, pro ius exandescen-
tia, furor, inconditi clamores,
non festivus aut suavis sonus,
sed furibundum & hiuleum rixa-
rum, injuriarum, blasphemiarum
murum personat.

Vultis Auditores, nobile il-
lius paradigma cernere, quod
meis oculis, inquit à Drexelius,
spectavi, auribus excepi. Anno
millesimo sexcentesimo decimo
oétavo, quo Serenissimus Ele-
ctör, Baviaræ Dux Maximilia-
nus in Bohemiam rebellem ar-
ma movit, die Augusti vicefimo
nono in oppidum Bohemicum
Strowitz Prætorianus miles in-
gressus est. Ego cum sociis ad tu-
guriolum futoris deductus sum.
Hic videre & audire fecit, quam
homo levi malo præstinctus
horrendum infremat, furi-
bundè conerepet, tutor Paterfa-
miliæ, Religione Anabaptista
erat, vir usquequaque huma-
nissimus, verba melle ac sesamo
sparsa jaciebat. Si quis militum
salutasset hunc opificem, Adven-
torem ille resalutabat amicissi-
mè; si quis calcos petisset

d Drexel Job. c. 10.

prom-

promptissime, ac mihi pretio dabit : si quis novas soleas vetustis calceis induci cupisset, peratissimus gratificari satagebat ; si quis è tugurio discedens valedixisset, ille hominem suavissime compellans, mi frater, agebar, Dominus Jesus te custodiat. Rectissime hætenus sonant omnia. Sed subito alia exaudiri musica : siquidem repente vir ille bonus par solearum cœpit querere, nec tamen eas usquam reperire. Hic datum spectaculo initium. Ego è regione me collicavi, ut probe in oculis esset Comœdia. Et vidi sane, quam leviter factus infremuerit, in quas diras vociferatione proruperit.

Sutor ob soleas, quas putabat furto subtractas, jam pœnè in rabiem efferatus, neminem ingredientium non allatrare, omnes tam inquilinos quam exteros invadere ; uxorem, liberos acerrimis verbis proscindere, futuriam suppellestem huc illuc disficere, ligulas chalybeas, ferreas tudes, maleolas, modulos & formas omnia ingenti cum itrepitu, & fremitu permissere ; modo radulam, modo spongiam, modo forcipem aut forficem, modo falciam, modo assulam futuriam prehendere, & mox iterum rejicere ; jam caput fricare, jam impatienter exspuere, jam calcitrare, jam superos & inferos execrari. Ita exiguæ rei jactura non *suavem sonum*, sed efferas impatientiæ voces, & immanes blasphemias expressit. Sed numquid de Græciæ fortunis agebatur ? Par unicum solearum credebatur furto subla-

tum quod denique repertum est, ubi diu satis detonuerat & fulgurarat.

Hæc nobis applicemus tum maxime, cum in rixas & jurgia, in lamenta & querelas prorumpere pronum est. Quamdiu venio te lædit, dum omnes tibi assentiuntur, assentiantur, quamdiu non percuteris, omnia ex sensu in voto fluunt, Deo gratias refers, *suavem sonum* edis. Sed tange montem, tange, tange, mox fumigabit, mox Æthiæ instar diram mugiet, flammam evomet. Job simul perdidit mille boves, asinas quingentas, perdidit tria millia camelorum, decem hominum carissimorum funera simul nuntiantur, & id solum proloquitur, quod in conditoris laudem est, & de acceptis plagis gratias agit : *a* quam *suavem sonum dedit* ISTA TUBA DUCTILIS ?

Nos vero propter rem levissimam, ob lanam caprinam, ob vitrum fractum, ob verbum injuriosum, totam domum & viciniam clamoribus complemus, incondita vociferatione & femineo ululatu omnia late personant. Alias voces, alios sonos, aliam musicam postulat à nobis Deus, ad quam morali & salutari doctrina nos animando & in tubas ductiles conformando, hisce verbis hortatur Augustinus : *b* *Eritis (& vos) TUBÆ DUCTILES ad laudem Dei productæ, si cum tribulamini, proficiatis, & cum lobo discatis : sit nomen Domini benedictum. Quomodo sonuit, quam suavem so-*

a Aug. cit. b Aug. in Ps. 97.

num dedit illa TUBA DUCTILIS ?

Eritis tuba ductiles, si per noctes & dies, si per menses complures calidissimæ febris ardoribus exusti, illud B. Laurentii lætâ voce insonueritis: *assatus gratias ago.*

Eritis tuba ductiles, si in acutissimis corporis doloribus, & laboribus, cum Seraphico Francisco, in has voces eruperitis: *a GRATIAS TIBI AGO Domine Iesu, de omnibus laboribus meis.* Tunc enim vero tuba ductilis eris, cum etiam in doloribus, audebis dicere *Deo gratias*: fœdicia vexent, mœrores angant, cruciatus tormenta crescant, *Deo gratias.* Discerpar, dilanier, urar & lente consumar: *Deo gratias.* Hæc tuba cælum penetrat, Deum lætificat, diabolum fugat, ipsum quoque omnem dolorem rescocat. Hæc vox Ecclesiæ pugilem, Christi Athletam, hominem vere Christianum sonat. Influit hic torrente sicut Chrysostomus: *b In adversis infideles maledicunt, Christiani gratias agunt. Viæ quanta sit hæc Philosophia: cum Deum lætificas, diabolum pudesicis, quod male factum est, nihil esse facis: nam & tu simul gratias agis, & Deus dolorem amputat, & diabolus abscedit.* Ac tandem Epiphonematis loco subjungit: *Nihil hæc lingua sanctius est, quæ in adversis DEO GRATIAS AGIT.*

Rursus eritis tuba ductiles si viginti octo annis & amplius gravi morbo dejecti cum præclarissima illa Virgine Clara, asfiduo ingeminetis: *Deo gratias;*

a S. Bonav. in vita. c. 14 b Chrysost. tom. 4. hom. 8. in. c. 3. epist. ad Coloss.

supremi illius medici etiam fœcantis & urentis, manum exosculando. Hoc Præsulis Antiochoui monitum est: c *Quemadmodum medicum non solum ut tridentem, sed etiam f. me excruciantem, non solum in forum edocentem, sed etiam domi includentem; non solum ungentem, sed etiam umentem & secantem observamus (& lautum Diatron cum fœnore gratiarum rependimus), ita etiam oportet Deum laudare pro omnibus, in omnibus gratias agentes.*

Vultis Sanctiorum exercitum, qui in acerbissimis tormentis, in gravissima lætiena hanc vocem laudis, & divinissimum illud *Deo gratias* elata voce inclamarunt.

d Divus Cyprianus cum à Proconsule Galerio interrogatus brevissime respondisset, recitata tandem è tabella sententia: in *Cyprianum gladio animadverti placet*; dixit Cyprianus, *Deo gratias*; spiculatori vero auro viginti quinque numerari iussit à suis Diaconis. Euplius etiam Martyr e, qui demum suspectus ad collum Evangelio, plexus est capite, sæpius iteravit hoc unum *Deo gratias.* Bonifacius itidem Martyr, in fœvissimis cruciatibus: *gratias*, inquit, *tibi ago Domine Iesu.* Verissime dixit Augustinus: *Quid melius & animo geramus & ore promimus, & calamo exprimamus, quam Deo gratias? hoc nec dici brevius, nec audiri lætius, nec intelligi gratius, nec agere fructuosius potest.*

Ioannes Avilag pœcritissimus in-

c Chryf. in ps. 143. d Baro. tom. 2. anno 161. n. 30 e Idem 10. 2 a. 301 n. 146 f Aug. epist. 77. ad Aurcl. g Avila tom. 2 epist. p. 20.

reſtoris hominis Magiſter dicere ſolebat : plus valet in morbis, & rebus adverſis unum *Deo gratias*, quam ſex millia in firma valetudine, & rerum omnium proſperitate. a Quod ex illa, ut reor, divi Hieronymi hauſit doctrina : *Pro beneficiis gratias agere vel Idololatras & Iudas novit; pro calamitatibus & ſupplicis ſo'i Chriſtiani.*

Ingenioſa iſthæc nec minus Religioſa obſervatio eſt. Theodoretus in Cart. cap. 7. ubi celeſtis ſponſus, afflictam animam, ſponſam ſuam, ſingulari laudis encomio compellat, dicens: *quid vidiſti in Sulamitæ niſi choros caſtrorum?* quibus in verbis, divinus hic interpres attonitus hæret, & percunctatur, quid mirum caſtris affine ſit cum choris muſicorum? aut ſi lubet, quid clangor tubarum & tympanorum, quid armorum fremitus, cadentium gemitus, cum cantu Religioſorum pſallentiſſim in choro? & ſcitè ad rem noſtram reſpondet: innuere vult Spiritus Sanctus, quod ſiquandoque nobis immittat integros exercitus adverſarum, & tribulationum: nos in caſtris Domini militantes, debere præana ſuaſiſſimum, tubis jubilat. onis & gratiarum actionis, Deo modulari: ut quemadmodum viri Religioſi millies, & millies illud Deo gratias, & gloria patri, contenta voce eeu tuba in choris inſonant, ita & nos commilitones Chriſti; duris exerciti, idiſſimum unanimi voce & Paternam familias & uxor & filii & filæ,

a Hier. in epiſt. ad Eph. c. 5. v. 20. gratias agentes ſemper.

& ſervi & ancillæ, in modum chori aſſiduo concinant: *Venedictus ſit Deus, Deo gratias.*

Fecerunt hoc illuſtres illi Chriſti pugiles, Eccleſiæ Duces, qui *ibant gaudentes* non modo à conſpectu conſilii, ſ. d. & ibant gaudentes, pſallentes & velut choros ducentes ad caſtra, ad ungulas, ad rotas, ad crucces, ad mortem crudeliſſimam.

b Inclyti Heroes noſtri SS. Simon & Iudas *incredibili quadam lætitiâ*, ut Nicephorus loquitur, ad mortem properabant.

Hos Duces ſequamur, eorum ſuffragia imploremus, exempla æmulemur, & omne gaudium exiſtememus dum in varias tentationes, morbos, cruciatus inciderimus. Ad hoc olim pro ea qua pollebat auctoritate & dicendi copia ſuos inflammavit Patriarcha Venerus, ſermone de SS. Simone & Iuda: c *Ipoſos nobis Chriſtus tanquam duo perlucida luminaria (ſc. Pharos) expoſuit pro ſuffragio, exemplo, & gaudio: ſuis quippe orationibus ſuffragantur nobis ne exilii huius periclitemur in vita.* EXEMPLI nos provocant ut virtutis ac veritatis per ſemitas gradiamur. Hinc replemur exultatione ET GAUDIO, ut in omnibus tribulationibus Deo laudes canamus, & in omni preſſura, gratias agamus. Ita cor noſtrum aptiſſime in tubam extenditur: nam *ut tuba dulciliſſima, Doctore d. Auguſtino, malleo producitur, ita Chriſtiani cor in Deum preſſurarum plagis extenditur.*

b Niceph. l. 2. c. 40. c Laurent. Juſtinian. de SS. Simone & Iuda. d Auguſt. in Palm. 32. Corc. 1.

Tandem ut concludam, perfectam de everfis Jerichuntinis muris, id est de mundi vitiis & perverfis moribus victoriam reportarunt, dum collisi & morte confraſti, lucem fidei & miraculorum fulgorem. Per omnem Perfidem atque orbem univerſum diffuderunt. Huc mentis aciem intendit Hipponenſis Doctor quæſt. 49. in Judices, ubi enarrata Gedeonis pugna ſubtexit: *Præſignavit Deus Sanctos ſuos, theſaurum Evangelici luminis vaſis fictilibus, habituros, ſicut Apoſtolus dicit: habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus. Quibus in Paſſione Martyrii, tanquam vaſculis fractis, major eorum gloriæ fulgor emicuit, quæ in impios Evangelicæ prædicationis inimicos, inopinata illis Chriſti claritate ſuperavit.* Addit ſummum Eccleſiæ caput, Magnus Gregorius ad hanc tam repentinum fulgorem, infidelitatis cultores in fugam converſos, ac prodigiorum claritate demum perſtrictos victas manus dediffe: *a Sonuerunt, inquit, tubis dum prædicant, confregerunt lagenas, dum ſolvenda in paſſione ſua, corpora hoſtilibus gladiis (ferris, & clavis) ſupponunt: reſplenduerunt lampadibus, dum poſt ſolutionem corporum, miraculis corruſcarunt. Moxque hoſtes in fugam converſi ſunt: quia dum mortuorum Martyrum corpora miraculis corruſcave conſpiciunt, luce veritatis fracti, quod impugnaverunt, crediderunt.* Atque hinc eſt quod ho-

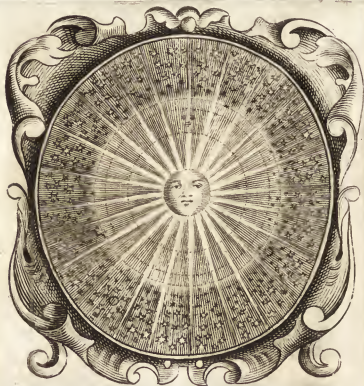
a S. Gregor. lib 30. mor. c 18.

dierna die per univerſam Eccleſiam omnium ora resonant Sacerdotum, & præiulſtria hic, & Apoſtolorum encomia concelobrent: *b Cum innumerabiles filios Jeſu Chriſto peperiffent, fidemque in vaſiſſimis illis regionibus, & efferatis gentibus diſſeminaffent, DOCTRINA, MIRACULIS ac denique GLORIOSO MARTYRIO ſimul ſanctiſſimum Jeſu Chriſti nomen illuſtraverunt.* Quare ſi jure meritiſſimo hi Sancti Dei apud omnes in veneratione ſunt, & cultu ſane ſingulari mellifluus Doctor Bernardus eos proſecutus eſt qui, ut auctor vitæ commemorat, miſſas ad ſe c Hieroſoly-
mis quibuſdam S. Lucæ Apoſtoli, tanta animi Religione ac corporis veneratione hunc theſaurum excepit, & tanta diligentia aſſervavit, ut moriturus præceperit, pectori ſuo ſacra hæc Lyſana ſuperponi, ſecumque ſepeliri; *eo utique fidei & devotionis intuitu, ait Hiſtoricus, ut eidem Apoſtolo in die communis reſurrectionis adhereret.* Nobis cum ejuſmodi ſacras de corpore aut ſanctis membris reliquias decerpere non detur, quod poſſumus aliquas animi utriuſque ſcintillas & pios igniculos colligamus, vel ipſo ſi lubet D. Juſtiniani ducti monito: *d concipiamus ex his operantiſ constantiam, ſpei robur, amoris igniculum,* qui tandem in apertum divini amoris erumpat incendium.

b Eccl. in horis noct. 2. c. In vita S. Bern. l. 5. c. 2. Cornel. in prolog. ad Epiſt. Judæ. d B. Laurent. Luſtin. ſer. de SS. Simone & Iuda.

S O L E N N I T A S
O M N I U M S A N C T O R U M .

*Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti
est. Joan. 3.*

Solemque suum sua sidera nunt. Virg. 6. Æneid.

A R G U M E N T U M .

INcreatum illum divinitatis solem, Patrem luminis,
aliquando puræ ac oculatæ sanctorum mentes, et-
jamnum in mortali corpore per rimam, in speculo, &
ænigmate contemplatæ, tantâ cælestium deliciarum
exu-

exuberanti dulcedine delibutæ sunt, ut eam sui pectoris angustiis continere non valentes, non raro animus se sibi furaretur, & sensibus abreptus, propius ac penitus infinito omnium bonorum frueretur. Quæ ubi irrefragabili historicorum autoritate, compta habueritis, illud vobis considerandum relinquam, quo torrente voluptatis, beatæ mentes in cœlesti patriâ, non jam in ænigmate, sed facie ad faciem eum intuentes, perfundendæ sint? quid verò sit, Deum clarè incorporeis oculis intueri, atque in quo illa visio beatifica essentialiter consistat, ex Bonaventura, Bernardo, Augustino, ac potissimum ex omnium Doctorum Magistro, Thoma Aquinate, Bellarmino, Lessio aliisque gravissimis Theologis disceptabo. Hoc interim hic nobis agendum est, si hac visione aliquando frui, si Deum videre, ad quod nati sumus, velimus, cordis oculos, quod Christus suos monuit, omnino mundos habeamus. Unde Augustinus: *a Tanta est pulchritudo, & jucunditas lucis æternæ, ut etiamsi non liceret in ea manere amplius, quam unus diei mora, propter hoc solum innumerabiles anni hujus vitæ pleni deliciis, & circumfluentia temporalium bonorum, rectè meritoque contemnerentur; ac tandem subjungit, & exclamat: O beati MUNDO CORDE, ut per hoc efficiamini consortes divinæ naturæ!*

a Aug. l. 3. de lib. arbit. c. 25.

§. I. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum, Deum verum* Ioann. 17.

§. II. *Deum semel vidisse, omnia didicisse est.*

§. III. *Deum videre, omne bonum possidere est.*

SOLENNEFESTUM OMNIUM SANCTORUM.

Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.

I Ioann. 3.

Iucidissimum mundi oculum solem, primi quique in omni scientiâ viri contemplantes, supra solem, supra se rapti sunt: speculum è crytallo si in centrum, aut mille stadiorum spatia extenderetur, omnes hoc attenti spectavimus. Hunc rarissima quæque hominum ingenia commercio quodam societatis amant. Hunc Orpheus, hunc Homerus hymnis prosequuntur, hunc Plinius laudans, se quasi extra se quodam impetu proiundit, & exclamat, inter ceteros planetas, a *mediis sol fertur amplissima magnitudine, ac potestate.* Per hunc ardent in caelo tot vigiles faces:

b Solemque suum sua sidera norunt.

o Oculatissimus ille cæli speculator Tycho Brahe, ducenta aurorum millia in conficiendis instrumentis, alendisque operis insumpsit, ut quæ tanto ab humanis oculis intervallo diffusa cælorum phænomena, atque inter hæc potissimum omnium Siderum Rectorem, ac lucis genitorem propius, penitusque indagare posset. Libuit certe maximi sideris antiquis mensuram scrutari, audax opus, sed homine dignum, cui soli datum

est discutere: quia *dulce lumen, & delectabile est oculis videre SOLEM*, quem tantum animantes sentimus. Parce ô rerum factor iis, qui te dum quærent, in eam imaginem tui impingere: suspicari potuerunt quid majus, formosius his oculis. Videre potuerunt. Nec jam miror, si se soli natum discitabat Anaxagoras; si huic semel propius viso, immori Eudoxius cupiebat. O si quæ essent, quod sibi finxerunt Antiqui, in sole Heroum animæ, quæ æthercos (ut ajunt) annos illic viverent, quam viles, quam despectos etiam, qui majore gloriarentur factu, omnes æstimarent semper in carne & sanguine, semper in cæno volutatos. Quid censemus fore, cum ad hunc purissimum luminis fontem devenerimus, in quo contemplari licebit, semper vibrantes, & nunquam defectos primæ pulchritudinis radios? ad hoc nos magno, teste Augustino, spectabilis ille sol faciem præluere videtur, cum hic nobis velut perpetuum Augustissimæ Trinitatis simulachrum sit propositus, quem quoties intuemur calentem, fulgentem, currentem, toties nobis fœcundam vim patri, fulgorem filii, & Spiritus sancti indeficientem in Ecclesia motum repræsentamus. Unde in hoc fulgen-

d Ecclesiastes II. 7. 6.

tissime.

a Plinius l. 2. c. 6. b Virg. lib. 6. Æneid. c Caussin. de domo Dei l. 2. c. 8.

tissimo speculo artificem veneramur, quem summum in sole agnoscimus; sed supra solem, & quidquid est rerum cælestium positum, solum & verum numen, non jam sub nube, sed in mera & innocenter flagranti lucē, facie ad faciem perpetuo intueri, omnium nostrum beata felicitas, & æterna beatitas est.

§. 1.

Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum. Joan. 17.

NOVI orbis incolæ (Americam vocant) longe à vera fidei luce femori, solem pro numine adorantes, varia ejus ingenti mole simulachra, ex auro solido effinxerant: ubi vero devicta Peruvia, hæc aurifera regio ab Hispanis occupata est, & meliore luce affusa, milites omnes victores ita ditati sunt, ut quod de tempore a Salomonis ait scriptura, tanta esset auri argentique vilitas, quanta lapidum ac luti. Id vel ex eo colligas, quod solis statua humanæ magnitudinis, tota ex auro solido in prædam cessit gregario militi *b*, qui jam in omnem vitam felix, ac beatus vivere poterat, sed una nocte non tota, eam lusitando amisit, deditque locum Proverbio, in miseros gravem jacturam passos, jactari solito;

a 2 Paralip 9. b Doutermant Amen increatus p. 849.

Hic solem ludit, & amittit, antequam oriatur.

Ecquis hujus hominis miserissimi, ex felicissimo: pauperissimi ex opulentissimo jacturam, non maxime dolendam duxerit? cum interim nos æternæ lucis candidati, longe gravissimam sponte incurramus, qui non murum simulachrum; sed solem illum increatum, patrem luminum, LVMen non DefICIens, candorem lucis æternæ, in quem desiderant Angeli prospicere, omne denique bonum, unico lascivo oculorum jactu, avari exiguo lucro, temulenti vini haustu, alii aliis vanis ac insanis ludis in omnem æternitatem deperdere non vereantur, non alia de causa, quam quod infiniti hujus ac increati *solis* nullam, aut exiguam prorsus notitiam habeant, eamque assequi minime commitantur. Quare dum e alias cælestis illius urbis amplitudinem, externum siderum ac planetarum ornatum, supernorum civium frequentiam, oculis objeci, propolam egi, qui officinæ exterius, radi quodam peniculo depictum exhibet, quidquid intus pretiosarum mercium asservatur, quo emptores ad se pelliciant: ita cælum quid intus cælet splendoris, pretii, pulchritudinis, voluptatis, foris ignobilioribus stellarum ac planetarum figuris proposui; nunc in quo tota beatitudinis nostræ essen-

c Lux Evangelic. p. 2. Dom. XI. post Pent.

tialis ratio continetur, ipsi Deo contemplando intenti erinius.

Felicitatem animæ separatæ aureo stylo optime expressisse videtur B. Petrus Chrysologus, dum quid videre Deum sit, paucis describit: *a est perfectissima operatio optimæ potentia, respectu optimi objecti.* Quid divinus illa primæ lucis usura? illa maximæ & beneficentissimæ causæ intelligentia? Hic si quid nobis per densam caliginem affluit, toties extra nos rapimur; integerrimis gaudiis delibuti, quid censemus fore, cum nolter hic intellectus, veluti compage solutus, in Angelorum ingredietur fontem? o quale spectaculum erit primam veritatem inveni, sine nebulis, sine corruptebris, altissima luce, & sua fulgentem? *Hæc est, ut ait Guilielmus Parisiensis, vera, & intaminata intellectus sponsa.* Hanc Philosophi rerum pene omnium exules, per vepres & saxa, per arenas urentes quæsiere, cælo & sideribus affixi, & sæpe à cæli, siderumque Domino destituti. Hanc Martyres ardentissime dilectam inter rotas, & ignes amplexi, omnem doloris sensum, vel sola contemplatione tantæ pulchritudinis obtudere. Per hanc omnia vera sunt, nihil tamen præter illam, sua veritas est. Ad hanc omnes adspirant, omnes si credimus, intendunt. *A-matur veritas, inquit Augustinus, b & quicumque aliud amant, hoc ipsum quod amant, vult esse veritatem.* Vinum amas; sed verum non fucatum, urum, gemmas amas; sed veras, non adulternas. A-

a Chrysolog. serm. 45. b Aug. l. 10. onf. ca. 23.

micum amas; sed verum, non fictum, non falsum, ejusmodi pigmentis & pigmentis humana omnia plerumque adspersa sunt.

At illic veritas in sua sede, in suo fonte, in suo nitore, sine ullo errore videbitur. Juxta triplicem perspectivæ rationem, triplex visio esse perhibetur, prima est per lineas rectas, secunda per refractas, tertia per reflexas.

Per reflexas in fide videmus nunc per speculum. Per refractas in spe amati, cujus appetitus hic frangitur, satiandus cum apparuerit gloria. Per charitatem lineis rectis *videbimus eum sicuti est.* Atque *hæc est vita æterna cognoscere eum, & videre sicuti est.* Sed quæ sit ista vita, quæ sit ista visio, animæ separatæ, quomodo sine oculis videat, & videndo omne verum capiat, omne bonum possideat, non capiunt, non sapiunt mortales, tenebroso corporis hujus ergastulo conclusi. His forte lucis aliquid affundere poterit, quæ ratione anima corpore sopito, aut omnibus sensibus destituito, ut sit in extaticis, miranda subinde videat, & intelligat. Quæ ratio Gennadium Medicum Carthaginensem, de statu animæ separatæ, ejusque immortalitate dubitantem impulit, ut crederet. *c Apparuit illi quippe, ut narrat Augustinus, conspicuus juvenis, quem sequi iussus, in pulcherrimam civitatem venit, audivitque cantus, ultra solitam, notamque suavitatem: tunc ille*

c Aug. l. 10 ad Evodium Causa. de domo Dei l. 4 c. 1.

intenc-

intento quidnam esset? ait hy-
mnos esse beatorum. Evigila-
vit Gennadius, somnium fugit,
tantumque de illo, quantum de
somnia cogitavit. Alia vero no-
cte, ecce idem ipse juvenis ei-
dem rursus apparuit, atque ab
illo utrum cognosceretur inter-
rogavit? respondit ille, quod
illum bene, planèque cognosce-
ret. At inquit, ubi me nosti? al-
ter memor quæ nocte proxime
elapsa viderat, & audierat, quo
ipso duce venerat, promptè e-
narrat. Tum ille percunctatus
est: utrumnam quod narrave-
rat in somnis vidisset, an vigi-
lans? Respondit in somnis. At
ille bene, inquit, recolis, verum
est, in somnis illa vidisti; sed
etiam nunc in somnis scias te vi-
dere. Tunc qui hominem doce-
bat, adjecit & ait: ubi est modo
corpus tuum? respondit, in cu-
biculo meo. Scisne, inquit ille,
in eodem corpusculo, & otiosos
oculos tuos, nihilque illis oculis
te videre? Respondit, scio. Mox
alter: qui sunt ergo illi oculi
quibus non vides? ad hæc ille
non inveniens quid responderet,
obticuit: cui hæsitanti ille, quod
his interrogationibus docere
moliebatur, aperuit: & conti-
nuo; sicut inquit, illi oculi car-
nis tuæ in dormiente nunc, & in
lectulo jacente, vacant; & ta-
men sunt oculi, quibus me in-
tueris, ita cum defunctus fueris,
nihil agentibus oculis carnis
tuæ, vita tibi inerit, qua vivas,
& mentis oculi quibus substan-
tias spirituales, & Deum condi-
torem tuum clare videas. Atque
ita dubitatione omni discussa, a-
peruit Gennadius oculos mentis.

Vtinam & vos! quibus utinam
vel gentilis Philosophus oculos
aperiat, qui sic Lucillum suum
instruit: *a Iam hinc altius ali-
quid, sublimiusque m. ditare; a-
liquando nature tibi arcana rete-
gentur, discutietur illa caligo, &
lux undique clara percutiet, nul-
la serenum umbra turbabit: æ-
qualiter splendebit omne celsi-
tus: dies, & nox, æris infini-
tes sunt. Tunc in tenebris vi-
xiste dices, cum totus lucem aspex-
eris: quam nun: per angustissimus
oculorum vias obscure intueris; &
tamen admiraris tam procul.
Quod tibi videbitur divina lux
(sive sol) eam illum suo loco vide-
ris? Non aliam hic lucem, quam
increatam illam proponit, quam
deum suo loco videris, tunc mor-
talis immortalitate donabitur,
jamque contemplando, novam
veramque nunquam finiendam
vitam auspiciabitur: hæc quippe
est vita eterna, ut cognoscant te so-
lum verum Deum IO. 17. 17. Ni-
hil dulcius vita, pro hac omnium
animantium impetus, & occu-
patio est. Prima omnium in
Deo est, cui, per quem, & in quo
vivunt omnia. b *Quid s. cum
est*, ait divinitus Joannes, in
ipso vita erat, infinites perfe-
ctius, pulchrius, quo in se porro
quam immane rerum omnium
vita discrepet, ab ea quam in o-
rigine, in fonte suo habituras
videbimus, attendite. Mini-
mum hic vitæ habent arbores,
herbæ, & flores, qui in diem
vivunt. Sed aliter in verbo, quia
stabiliter, & multo delectabili-
ter resurgunt, ipse enim est *fontis
vita*, è quo spretis cænois hinc
rivulus aliquando purius haurire*

a Seneca E. lib. 102, b Joann. I.

cebit. In eminentiori gradu sunt animantes, & pellibus, & squammis, & pennis variegatæ, simulque maxime variæ, & umbratili splendore perstrictæ: formosum nihilominus spectaculum, vel hanc evanidam pulchritudinem sub unum aspectum habere.

Quid erit in ipso cætyo, ubi immutabiles sunt, ea in se penitius concueri? Supra omnes, nobiliori homo vita donatur; at in ærbe hoc sublimari, vita omnis & misera, & fragilis est. Plantas aspice sub dio, quibus omnes cæli minæ incumbunt, in tantilla vitæ particula, non sunt à malis immunes, toties jaçantur, toties tanguntur, quotannis moriuntur, & cum emaruerint, non parent fœda pristinæ pulchritudinis simulachra, quæ omnia in ipso, beati vident inconcussa, illæta, semper viventia, semper virentia.

Aspice animalia tot duris rebus exercita, miseriora deprehendes, quæ ad miserrimos mortales magis accedunt, vel contrita laboribus, vel alendæ faginæ destinata. At vita, quam in ipso habent, nunquam interit.

Nunc vero si mortalium vitam attenderis, quæ hic tanto in pretio est, quid nisi *mortem vitalem*, cum Augustinodixeris? In unum corpus sæviunt tot agmina morborum: jacent plerique tota fœme vita concussi, & lacerati, crederes nullos esse in teros, præter hæc corpora, tot usta doloribus, nisi aliud doceret fides. Vivunt in pœnas, in miseriarum exempla moriuntur.

At quod mireris etiam inter hæc, vivere dulce est, quis ergo cogitatione assequi, mente completi valeat, qualis illa vita futura sit?

§. 2.

Deum semel vidisse, omnia didicisse est.

DVos ex innumerabili mortaliū omnium congerie præ cæteris longe sapientiā ac rerum omnium scientiā excelluisse, Adamum humani generis principem, & Salomonem, Regni Israëlitici Regem, sacræ paginæ diserte testantur. Ac primum quidem, ubi increata numinis sapientiā, ipse Dei filius, speciem humanæ ac corporeæ naturæ, eamque pulcherrimæ, quali se Moyse in Syna, aut discipulis in rupe a Thaboræa exhibuit, indurus, ad eam similitudinem corpus Adami perfectissimum, pulcherrimum, temperamento, organis, & omnibusque absolutissimum, divinus artifex ad unguem efformasset, eique similis esset, *b qui fuit speciosus forma præ filiis hominum*, ac suo habitu suavissimo, lucis fulgorem, atque amabilem suavitatem dedisset, tali ac tanto, tam digno habitaculo, ut cum Augustino loquar, condignum *habitatore* animam, ad divinitatis suæ imaginem procreavit; tantâ primo quo conditus momento scientiā divinitus inbutum, ut Hugo Victorinus asseveret:

a Salian. annal. Eccl. dies mundi vz. de hominis creat. n. 28. & 36. b Psal 44. Salian. cit. n. 25.

a *Rerum omnium quæ cum homine, & propter hominem factæ sunt, perfectam cognitionem accepisse, nulli dubium esse debet. Quod ipsum Doctor Angelicus confirmat 1. p. quest. 94. a. 3. primus homo sic institutus est a Deo, ut haberet omnium scientiam, in quibus homo natus est instrui, seu quæcunque naturaliter homines cognoscere possunt.*

Quia vero conditus ad finem supernaturalem, b *requiritur etiam cognitio eorum, quæ naturalem cognitionem excedant, sicut nobis necessarium cognoscere, quæ fidei sunt.* Fidem ergo habuit de Deo, conditore omnium. 2. Sanctissimæ Trinitatis. 3. Incarnationis volunt & viri eruditi, cognitam fuisse historiam ruinæ Angelorum, ut ipse casum formidaret, & creatorem à quo conditus, ut eum posteris ruinas illas restauraret, diligeret. Unde e Pererius, cum omnium qui exstiterunt, Philosophum, Astronomum, Theologum maxime proximium exstitisse tradit.

Huic tamen primo, & maximo omnium mortalium Doctori, Tostatus Salomonem præferre non dubitavit, qui non modo omnium rerum cognitionem, virtutes animalium, plantarum, arborum, herbarum, d *usque ad hyssopum quæ egreditur de pariete*, habuerit; sed insuper & scientiam musicam, medicam, Poëticam, historicam, geometricam, arithmetica, aliasque omnes artes, & scien-

tias, variasque linguas perfecte calluit, Ænigmata quantumvis abstrusa enodavit.

Sap. 7. *Ipse enim dedit mihi horum, quæ sunt, scientiam veram, ut sciam dispositionem orbis terrarum, & virtutes elementarum, anni cursus, & stellarum dispositiones, naturas animalium, vim ventorum, & cogitationes hominum, differentias virgultorum, & virtutes radicum, & quæcunque sunt absconsa, & improbia, didici: omnium enim artifex docuit me sapientia; Vultque Josephus, cum ad 5000. librorum scripserit: Quid mirum si de te sapientissime Rex, dictum fuerit: e *nullus ante te similis tui fuit, nec post te surrecturus est.* Quis non itupore defixus hæreat, dum tantam, tamque reconditam Salomonis sapientiam considerat? quis eam omnibus divitiis, & regnis, cum sapientissimo Rege non præferendam putat? quis eam si comparare possit, non libens omnes corporis, & animi vires, omnes fortunas, facultates, omnia sua insumat? sed supra nos positam, in sublimi abditam, inaccessam mortalibus arbitramur.*

At hodie, vobis Auditores ostendam, neminem esse hic vestrum, adeo rudem, ac Idiotam, nullam omnis literaturæ adeo ignaram, simplicemque ancillulam, aut imperitam anam; nullum adeo hardum ac stupidum in orbe rusticum, qui momento non possit utrorumque horum inexhaustam sapientiam, non dico adæquare, sed in tantum exsuperare, quantum Salomon

a Hugo Viêt. l. 1. de sacram. part. 6. c. 17. b S. Thom. 1. p. q. 94. a. 3. c Pererius in Gen. l. 5. v. 19 c. 2. q. 2. n. 23. d 3. Reg. 4. 33.

e Saliaa cit. 3. Reg. 3.

olidissimum mortalium antecellunt. Rem historica narratione probare aggredior. *a* Ludovicus Bloisus Abbas Lætiensis vir æterna memoria dignus, reuertitur Ducæ Getrudi, è monialibus virginem sacram, à morte vitam, quæ mira pandebat de cælesti gloria, cui Getrudis fidentius: Et unde, inquit, hæc tibi omnia, utpote quæ inter simplicissimas habebaris? cui iterum illa hoc addidit, stylo notandum meliore: *Deum semel conspexisse, est omnia didicisse.*

Infanti unius diei, *Deum semel conspexisse, est omnia didicisse.* Deum semel vidisse, est omnes mortales sapientia vicisse, est omnia didicisse, est omnia sciuisse: Etenim *quid est*, inquit *M. Gregorius*, *b quod non vident, qui videntem omnia vident?* Hic beatorum minimus, sanctorum infimus, plura sciet, & longe exactius intelliget, quam Prophetæ Sanctissimi, quam Sæmon sapientissimus, vel primus incola Paradisi Adamus sciverunt, aut intellexerunt: hi enim inter plura, quæ ignorarunt, substantias spirituales ut *c* S. Thomas docet, intelligere non valebant: *d* Futura contingentia, quæ beati, ut dicemus, in verbo speculantur, non capiebant.

Quod divinus Platō, quod Platonis discipulus Aristoteles, nunquam cogitatione percipit, quod nullus eruditissimorum invenit, quod Cicero, quod Demosthenes eloquio exponere nequit, id simplicissima anima Bloisus in moniti. spirit. cap. 14. Greg. l. 4. dialog. c. 33. *c* S. Thon. l. p. q. 94. a. 2. ad 3. *d* V. Peterium. Galian. cit.

mula; hoc homo agrestis, hoc infans unius horæ, baptismo tinctus, & cælo receptus, intellectu penetrabit, id oculis spectabit.

Artibus hic suspicimus, artifices extollimus, qui vel fingendo, pingendo, naturæ vel miracula prodidere: quales Titiani, Raphaelis Urbinalis, Michaelis Angeli tabulas, Archytæ columbas, Alberti M. loquacem statuam, sphericam Archimedis Machinam existisse legimus; *At Deum semel vidisse, hæc omnia didicisse est*, omnes artes scivisse est.

Hæc cuique vestrum imitari, & mille alia, momento effingere, persacile est. Incredibile, quantæ sint scientiæ musicæ illecebræ, quam vox, aut fides, ad numeros fidicinibus arguta rapiat, vel maxime imperitum, & in artis peritiam accendat? Verum omnis hujus orbis concentus, grunnitus porcorum, si cum uno cæli Choraula comparetur. Qui primo divinitatis conspectu, omnes hos modulos, & mensuras (uti & omnes beati) perfectissime caller.

e Testis Franciscus Seraphicus, qui ad unius chordæ contactum, in ecstasim abreptus. Testis ille eremi incola, qui unum cælitum, *f* vocalis aviculæ speciem indutum, ad tria sæcula profecutus est, diem unum se abreptum arbitratus: *ita Deum semel vidisse, omnia didicisse est.*

Oracula, nec immerito censentur, & habentur, in Theolo-

e Bonavent. in vita. *f* Bidermanni delicia.

gica facultate lumina, venerabiles Bedæ, subriles Scoti, irrefragabiles Hallenses, Seraphici Bonaventuræ, Angelici Thomæ, incomparabiles, imo divini Augustini; sed frater laicus, abjectus locus (quis credat) omnem omnium horum, s. subtilissimam Theologiam, quam illi per tot annorum studia, & lucubrationes, sibi pepererunt, momento unico, longe subtilissimam, unico intuitu, citra ullum laborem adipiscitur: *Quia Deum semel vidisse, omnia didicisse est.*

Ubi piis mentibus in considerationem, & attentam meditationem venire velim, quanto studio, quanto labore, quantis impensis, hic omnes artes, & scientiæ, & linguæ varæ acquirantur, quibus singuli, in singulis, quam leviter rincti. Quas omnes simul, & semel, *Deum vidisse, didicisse est.*

a P. Sebast. Barradius in studia literarum ita abditus, ut 9. integros annos, cum nemine externorum locutus sit, P. Petrus Ruiz, 20. annos, pedem nunquam domo extulit. Antonius Possevinus, pedem spondæ lecti alligabat, ut minimo motu expulsetus, ad lucubrationes rediret, & quoniam teste Tullio de orat. *habet in atatibus auctoritatem senectus, sic & in exemplis antiquitas.* Euclides, cum lege cautum, ne quis è Megaren-sibus Athenas veniret, sub vesperam, muliebri habitu, ad Socratem audiendum excurrerat, & antelucano tempore redibat

a P. Rho. variz, virtut. hist. l. 7. c. 6. nostra 2.

24000. passinum emensus. Didymus Grammaticus, qui ab assiduitate laboris *βυαλκας ντρος*, id est ferreis visceribus dicitur eis, quatuor millia librorum, scripserit dicitur. Mitto Carneadem laboriosum, & diuturnum sapientiarum militem, Socratem, Themistoclem, aliosque cibi, sui que oblitos, se studiis exenterasse. Denique ut cum Hieronymo sentiam, cum e *eiusdem eloquentiam sit, pauca multis, & multa paucis dicere*, stupet quisque vestrum, dum vastas Bibliothecas, Vaticanas, Patavinianas, Parisianas ingreditur, voluminum in omni lingua, & scientia, seriem immensam; & velut Oceanum conspicit, atque inter hos 18. tomus Toitari, de quo: *d Hic stupor est: Mundi, qui scibile discutit omne*; lucubrationes Frederici Borronci, Cardinalis, qui præter Chaldaicam, Hebraicam, & Latinam, quam perfectissime novit, tot libros scripsit, quod dies in anno; hæc, inquam, dum contemplatur, diffidit se eo pertingere posse, ut omnes non dico pervolvat, sed vel delibet.

Horum omnium scriptorum, ut scientia in illis divisa est, unus tu, velut in rerum omnium perfectissimo compendio, his omnibus perspicacius, in Deo leges, & intelliges: *quia Deum vidisse, omnia didicisse est.*

Quantum vero ex hac intuitiva cognitione, liquidissimi gaudii, quantum inenarrabilis

b Seneca epist. 88. Valer. Max. lib. 8. cap. 7. c Hieronym. Epist. 61. contra errorem Iam Hierosolym. d P. Rho. variz virt. l. 7. c. 12.

oluptatis, mens humana capere gelliet, uberius prosequatur.

a Regina Saba, audita fama Salomonis, iter suscepit, secum pretiosissima disportans munera, præter gemmas, b *aurum in-*

nitum nimis. Videntem autem omnem sapientiam Salomonis, &c. non habebat ultra spiritum. Hic

vos paucis percunctari volo, quantum sapientiam particu-

lam, ex brevi cum Salomone discursu Regina videre potuerit? cum certum sit millesimam,

quam sapientissimus Rex antea reconditam habebat sapientiam, Reginam hanc latuisse.

Ecquis vestrum, si summum Philosophum, Mathematicum

Estimium, Historicum locupletissimum, mundi oraculum,

Principem Theologum conve-

niat, sapientiam viri videre poterit? quam si alter alteri conspicuam exhibere valeret, quale,

quam jucundum, quam stupendum panderetur Theatrum?

Sublato Zenone Philosophorum Coryphæo, Antigonus Rex cum

suppore exclamasse fertur: *e quale theatrum amissimus!* nec minus magnificum illud Toxaris, de Solone, ad Anaxarsum

Dialogium: *Omnia jam viso Solone conspexisti; hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia.* Ecquid quæso viso Zenone, viso Solone con-

spexerant? quid sapientiam haurerant, quid retulerant? verum nunquam hoc verissimum pronuntiatum est: *omnia viso Deo, conspexisti*: in hoc sunt divites Venetiæ, Neapolis nobilis, pulchra Florentia, Roma sancta. In

a 3 Reg. 10. b 2. Reg. 10. c Luce 11. in 8. hys. Pellegrini Paradoxa c. 1. Match. parad. 4.

hoc sunt omnia Regum, Principumque palatia: in hoc sunt omnes Erythræi maris uniones: omne Indiarum aurum, & argentum, in hoc omnes orbis divitiarum, deliciarum omnes.

Sapienter Regina Saba sensit, & dixisse traditur, dum felices, imo beatos nuncupavit, qui Salomonis præsentia frui mererentur: *d Beati, inquit, viri tui, & beati servi tui, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam.*

At quanto verius hæc de beatis illis mentibus usurpare possem, quæ semper vigiles assistunt ei, qui *e plusquam Salomon est.* Nos aliquando hæc beata

sorte perfruemur, & *videbimus eum, sicuti est.* Quale aperietur hic Theatrum sciendi desiderium hic quidem insaturabile, illic plenissime saturabitur: Beati omnes videbunt in Deo perfectissimum sine omni principio

principium divinam naturam, & omnes Dei perfectiones absolutissimas, sapientiam increatam,

abyssum inexhausti bonitatis, potentiam infinitam, immensitatem sine termino diffusam, misericordiam, justitiam, sanctitatem, pulchritudinem, æternitatem, denique omne bonum,

quo nihil melius, aut perfectius cogitari potest. 2. videbunt omnia fidei, & divinorum librorum arcana, mysteria Trinitatis,

Incarnationis, Eucharistiæ; vaticinia Prophetarum, aliaque fidei nostræ objecta. Cui ut Augustinus docet, hæc clara visio merces respondebit: *f ibi videbimus,*

d 2 Paral. 9. e Matth. 12. v. 42. f Aug. l. 20. de civit. c. 11.

& gau-

& gaudebit cor nostrum, nec expressit quid videbimus. Sed quid, nisi Deum? & omnia quæ nunc non videmus, credentes autem pro modulo capacitatis humana, longe minus quam sunt, atque incomparabiliter cogitamus. Hic creditis, ibi videbitis.

3. Videbunt in Deo omnes res creatas, prout olim fuerunt, sunt, & erunt; nec opus oculos ad creata in se reflectere: quia beatus *a videt verbum, & in verbo facta per verbum. Nec opus habes ex his quæ facta sunt, factoris notitiam mendicare.* Etenim in illo, *longe melius sunt, quam in seipsis.* Ad Christophorum Columbum ex altero orbe reducem, undique concurrebant, ab ore pendebant, nec satiari poterant; at cæli civis videbit omnia ab orbe coudito gesta, omnes omnium tam gentium quam sæculorum historias mens beatorum complectetur. Summa rerum varietas, & copia hic nihil turbabit, aut impediet, nec memoria obtractur. Inter eos qui stupendæ memoriæ fuere, censetur *b Paulus IV. Pont.* qui libellum scholæ Salernitanæ, tota Biblia, & totum D. Thomam memoria callebat. *c Themistocles* omnium civium suorum nomina, Mithridates etiam militum quemque suo nomine compellabat, præterquam quod linguas 22. perfecte teneret.

His longe capacior beata mens, longe tenacior: quæ omnia simul momento caller, & in omnem omnem æternitatem retinet.

a Bern. l. 5. de confid. c. 1. b Pontan. Attica Bell. p. 1. c. 72. c Cicer. de sen.

4. Videbunt obstupescendum divinæ providentiæ ordinem. Nunc illa nobis nimium lenta, subinde, nimis præcipitans videtur, quandoque nimis mitem, alias severum nimis censemus Deum. Tunc omnium oculis patebit *altitudo divinarum sapientia, & scientia Dei.* Omnem vitam suam sub uno aspectu positam, unica velut pagella comprehensam aspiciet, quæ pericula corporis & animæ, capiti impenderint, quæ singulari Dei beneficio devitarit, quoties æternis suppliciis creptus sit. Quæ recordatio sanctos coget misericordiam Domini in æternum cantare: *d Quo cantico in gloriam grata, Christi, cujus sanguine liberati sumus, nihil erit profecto illa jucundius civitati.* Videbunt cur innocentes oppressi, pessimi quique exaltati sint, qua in re David plurimum laboravit: *e existimabam inquit, ut cognoscerem hoc, labor est ante me, donec intrem in sanctuarium Dei.* Denique omnia paucis complexus Magnus Gregorius: *f Anima sancta qua intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum est, quod foris sit aliquid, quod ignorent.*

Nec est quod quis existimet repugnare creaturæ, ut clare immensam illam divini numinis essentiam non per speciem, sed immediate ipsam clare valeat intueri: Deus quippe maxime intelligibilis, per lumen gloriæ potentiam nostram ita firmare, ac præparare potest, ut ad summi boni intelligentiam devenia-

d Augustin. lib. ultim. de civit. c. 30. e Psalm. 72. f S. Gregor. l. 12. mor. c. 14.

mus. Nihil obest magnitudo visioni. Ecce quantula oculi pupilla, tam vastum cælum includit. Non omnia: quidem quæ Dei sunt, comprehendere possumus, eius tamen conspectu perfrui, eius presentia impleri nemo nos poterat, atq; ut doctissime a Lessius: inter omnes potentias vitales, præstantissima intellectiva, non solum omnium rerum vivas formas, & imagines in se concipit, sed est etiam capax Divinitatis: nam lumine gloriæ illustrata, & adjuncta, format in se vivam imaginem Divinitatis, *fit, que Deo similis, eminentissimo modo possibilis, & se ipsi Deus, cum omnibus bonis suis communitur, ut omnium dulcedine & pulchritudine perfruatur. Hoc potum sit vi visionis beatificæ.* Sed quoniam, ut S. Thomas, & cum cetero Theologorum scholæ docent, ad perfectam beatitudinem tria requirantur: *cognitio, apprehensio, fructio*, qua ratione hæc tria, una visione continentur, videamus. Picturæ meis oculis obijciuntur, summi artificis manu elegantissime ducta, primo intuitu venicilli artificium, & venustatem imaginis commendo, quam video esse pulcherrimam, hæc *visio* est Theologis seu *cognitio*, porro hæc ipsa imago, manibus meis committitur, imo donatur mihi, & cum ea domum me capesso, hoc eruditus *apprehensio* est. Denique domi pictæ huic tabulæ insideo, avidus & quietus eam conspecto, nec spectando satiari queo; hoc *fructio* est. Quæ eo excellentior, eo gratior, felicior, fortunatiorque est, quo majoris,

ac excellentioris boni adæquata possessio extiterit.

§. 3.

Deum videre, omne bonum possidere est.

Doctor Angelicus *b* ad delectationem, quæ ex visione percipitur, potentiam intelligentem seu sentientem requirit. 2. objectum conveniens *e* illi potentia, & unionem objecticum potentia; & quanto potentia est aptior ad cognoscendum, & objectum nobilius, & unio magis intima, tanto percipi delectationem majorem. Quod autem intelligentia, siue mens sit purior, & aptior, & nobilior, & ut sic loquar, vivacior ad cognoscendum, quam sensus externus, in dubium revocari non potest. Quod vero Deus sit objectum nobilissimum, quippe infinitum bonum, & omne bonum, nemo ambigere potest. Iam vero quod intelligentiæ unio cum Deo, per apertam visionem, sit unio sic intima, ut essentia Dei totam mentem videntis penetret, & mens ipsa in ipsum Deum, quasi in mare magnum tota mergatur, & transformetur, æque certum, atque indubitatum est. Quis igitur capere, vel suspicari poterit, quantum illud sit gaudium? qualis ille animæ, & istius sponsi infinitæ pulchritudinis complexus? Nihil certe dulcius quam pulchra nosse, amare quæ noveris, & quæ amaveris possidere, plerque vel futilis scientiæ pulchritudine

b S. Thom. p. 2. q. 31. a. 5. *c* Bellarm. de æterna felic. l. 4. c. 2.

comperta, vel unius problematis nuda veritate detecta, toti extra se rapti fuere, quos inter Pythagoras, Hecatumbas diis sacrificare non dubitavit, alij velut divino quodam æstro perciti, per plateas urbium discurrebant. Archimedes, Vitruvio teste, in labro aquæ pleno sedebat, id unum dies noctesque agitando, qua ratione dimensionem coronæ reperiret, ne scilicet deciperetur ab aurifice. Hinc ille seu lavaret, seu legeret, seu cænaret, sive aliud quid faceret, cogitationibus profundismersus, hoc unum nosse nitebatur, quantum vel corona, vel crater inauratus, præter argentum haberet auri? ubi hoc in labri aquis reperit, gaudio subsiliens, & nudus in publicum procurrens, Ὁρνεα clamabat Ὁρνεα, *inveni, inveni* sed heu! quantum illa hæc scientiæ pars est? quantum illa hæc verissimæ pulchritudinis, & pulcherrimæ veritatis scintillula est? quam ubi contemplando, semoto omni velo intus in complexi fuerimus, suavissimis gaudiis colliquefcentes, vociferari poterimus: *invenimus, invenimus, ibi igitur, vacabimus, exclamat S. Augustinus, vacabimus, & videbimus: videbimus & amabimus: ipse enim ibi est finis desideriorum nostrorum, qui sine fine videbitur sine fastidio amabitur, sine fatigatione æternum laudabitur. O illa visio, & spectaculum pulchrum! Ecce nunc in Babylonia, pulchra sunt quæ cives Babylonia tenent, sed nos non tenent: aliud solatium captivorum, aliud gaudium liberorum.*

a Aug. in Psa. 16.

Ad illa nati, quid spurcas vitæ formas, merissimas sceditates stulte deperimus? quid his cœnosis rivulis, relicto primæ pulchritudinis fonte, immergimur, & ipsi deformes evadimus?

Hoc de se testatur, ac detestatur idem Augustinus: *b Serò te amari pulchritudo tam antiqua, & tam nova, serò te amari: ecce intus eras, & ego foris, & in ista formosa quæ fecisti, deformis irrueram.*

Quod ne & nos fero, & serio deploremus, tam antiquam, tam novam pulchritudinem, penitus juvat contemplari, & admirari, eique hic in terris assimilari debemus per gratiam. Nam ut restet Augustinus in illud Psalmi 95. *Confessio & pulchritudo in conspectu ejus*, sic ait: *Pulchritudinem amas? vis esse pulcher, consistere.* Sic ô anima hic pulchra eris gratia, postea pulchrior gloria. Cant. 4. *Quam pulchra es amica mea, quam pulchra!* D. Greg. 1. 9. mor. c. 6. *pulchram narrat sponsus, & pulchram replicat: quia alia est pulchritudo morum, in qua nunc cernitur, atque alia pulchritudo premiorum, in qua per conditoris sui speciem sublevaritur;* juxta illud 1. Ioann. cap. 3. *similes illi erimus, quia videbimus eum.* D. Catharinam Senensem aliquando invasit ardor, clare intuendi animas in se, adhuc corpori huic velut luto mersas, quod ut à benignissimo Sponso illi concessum Catharina jam non amplius hærrere in veste, ornatuq; corporis & eximia formæ superficie, vul-

b Aug. 1. 10. conf. c. 27. c. Aug. in Psa. 95.

tusque

tusque venustate, sed ilico ad animam penetravit, quam ut conspexit, se continere non valuit, quin sepius præsentem confessorio, exclamaret: *O anima quam pulchra quam pulchra es!* vere opus excelli, & compendium operum Dei. O si eam videres, mi Pater, non dubito quin illius causa, si centum tibi forent vitæ, prodigeres.

Alterum est, quod creata pulchritudo facere non potest, hoc valet divina: amantem se pulchrum tacit, sibi que assimilat. Unde idem Hipponensis a Antistes: *Diligendo pulchri efficiamur.* Quid tacit homo deformis, & distorta facie, si amat pulchram, aut quid facit foemina deformis, nigra, distorta, si amet pulchram? numquid amando potest esse formosus? quando in speculo se videt, erubescit faciem suam levare ad illam formosam, quam amat. Quid tacit ut pulchra sit? exspectat, & exspectando senectus additur, quæ ipsa turpiorem facit. Non est ergo quod des illi consiliū, nisi ut compestat se, & non audeat amare impar imparrem.

Anima nostra fœda est per iniquitatem, amando Deum pulchra efficitur, qualis amor qui reddit pulchram amantem? Deus, semper pulcher est: amavit fœdos, ut ex fœdis efficeret pulchros. Erimus pulchri, amando eum, qui pulcher est: quantum in te crescit amor, tantum crescit pulchritudo, quia ipsa charitas, animæ pulchritudo est.

Quare ut divino illo omnis

pulchritudinis theatro frui possimus, in hoc ardentissimum votum, cum mellifluo b Bernardo erumpamus; *Vtinam nihil vidisset unquam oculus meus, si illa (quod avertat Deus) fuisstrandus est visione.* Hoc motivo Doctor aureuse præterire docuit, quidquid hic fœatæ venustatis oculos, affectumque allicit, sic enim is olim, è pulpito ad populum: *Tu vero cum mulierem videris formosam, splendentem oculis, ornatam stola, libidine titillantem; respice desuper (speciosum piæ filius, & filiabus hominum) quo tale spectaculum prætereat.* Compello vos filias, d pulchritudinis studium habentes, quæ tot horas ad crystallum, formam vestram contemplamini, fœdam brevi Calvariam, & vermium escam recordamini: atq; illum vobis ob oculos ponite, cuius pulchritudinem sol & luna mirantur, quo tale spectaculum prætereat. Compello vos adolescentes, qui lascivos oculos in speciem puellarum defigitis, attendite, quia hæc e una est pulchritudo, & altius oculos attolentes, in illam pulchritudinem intendite, quæ nec tempore destitescit, nec unquam marcescit.

Quicumque Christum hic in terris, vel momento unico intuebatur, amore ejus totus incendebatur; tanta porro S. Ioannes Chrysostomus pulchritudine fuisse ait, ut paratum se asseveret omnes eruciatas, & inferorū pœnas experiri, dummodo venustissimum Iesu vultum, plenum

b Bernard. serm 2 de verbis Isa. c Chrysost. hom 8. de penit. ent. d Ecl. 43. c Prov. 31.

gratiarum, uno dumtaxat oculi ictu per transfennam contueri liceret. Sordes sunt omnes, quicunque exstiterent virorum, fœminarumque formæ, quæ tot hominum corda rapuere: omnes illi, & illæ, tenui tantum venustatis radio leviter perstrictæ fuerent. At Iesus omnes gratias oris, incredibili spectantium blandimento complectitur. Hic S. Pauli sensus est, qui iudicat, sicut omnes pulchritudines sparsim per omnia, quæ Deus condidit dispensatæ, ad efformandam solis venustatem, in commune contribuerint, ut gloria & splendor ceterorum luminum esset; ita profus omnes elegantias in quorumlibet vultu sitas, omnes venustiores fœminarum lineas, ad componendum in Iesu, oris maiestatem decerpissæ; qui propterea à Propheta *a* Evangelico: *Angelus faciei dictus est*. Ac si diceret: facies ejus humana auguitior, & Angelicæ proprior est idonea quæ omnium Angelorum amores in se capiat. In cuius pulchritudinem; ut Hieronymus Principiam nobilissimam tueminam succenderet, sic ad illam *b* scribit: *Univerſis pulchrior est Virgo de Virgine, qui non ex sanguinibus, sed ex Deo natus est. An non spiritus Sancti opera corpus Christi fabricatum? an non opera quæ Deus facit per seipsum immediate suppositi, sunt pulcherrima, atque perfectior? annon corpus Christi exemplar pulchritudinis omnium corporum beatorum? quis insciabitur illud non esse perfectissimum?* Æstuabat incredibili de-

siderio illius divinæ faciei aspiciendæ M. Theresæ; tandem illo eam favore dignatus est Christus, ut in transitu, in ictu oculi faciem suam, non dico contemplantam, sed obiter præberet oculis tantum delibandam. Illa repente, partim præ exuberanti gaudio, partim præ immenso amore, sui imposita, fatebatur deinde fieri non posse, ut pulchrius quid à quopiam possit mente concipi, imò cogitatione fingi: si in cælis, ait, nihil aliud spectandum nobis, quam pulchritudo illa offerretur, crederem hanc unam sufficere, laboresque omnés nostros optime collocatos, & compensatos esse.

At hæc longe illustriori maiestate, visenda vultus sui miracula nobis reservat, cum illa in toto illo gloriæ suæ apparatu detegit. Post hoc spectaculum, desijt nullo momento Theresæ illam formam suspirare, ad illam omnibus medullis aspirare: ac plurimis deinde annis ejus imaginem tam alte animo impressit, ut sola illius vultus, & quæ in eo olim contemplata erat, recordatio, ejus mentem componeret, creata omnia desiperent, quidquid intueretur sordesceret, ejusque animam sauciaret potius, quam satiaret, omnes denique quantumvis acerrimos cruciatu, hujus formæ recordatio, temperabat. Quid erit in patria sub hisce lineamentis, divinitatis fulgorem cernere irradiantem: indubitatum est, si infinita & immensa hac omnium pulchritudinum pulcherrima pulchritudine, non nisi unica diecula, vel horula frui liceret, rectissime

a Hæc. 61. *b* Hierony epist. 140. ad Principiam.

ctissime faperemus, si nihilominus complures annos rigidissimæ virtutis disciplinam amplexi, asperinum vitæ genus ducere, ad unicam illam horulam obtinendam, illud quod Augustinus in eam rem affirmatissime dixit, vel millicies inculcandum: *Tanta est, inquit, pulchritudo & jucunditas lucis æternæ, ut etiam si non liceret in ea manere amplius quam unius diei moræ propter hoc solum innumerabiles anni hujus vitæ pleni delicijs, & circumfuerint, at temporalium bonorum, recte meritoque contemnerentur. non enim falso, aut pro vano affectu dictum est: quoniam melior est dies una in atrijs tuis, super millia. O beati mundo corde, ut per hoc efficiamini consortes divinæ naturæ!*

Quod sic etiamnum obscuro corporis hujus ergastulo conclusis pijs mentibus, quandoque ea, licet abstracta divinarum rerum cognitio obtigit, atque ex ea tantum et iam voluptatis redundarit, ut ea frustrari omni tormento acerbius duxerint, quid erit clara luce perfundi, & intuitiva visione potiri? Bernardus, ut solet melle dulcior: *b quæ anima semel à Domino didicit, & accepit intrare in seipsam, & in intimis suis Dei presentiam suspirare, & querere faciem ejus semper, talis inquam anima, nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius pœnaliusve ducat, quam post spiritualis fructus hujus semel gustatam suavitatem, cedere de novo ad illecebras, vel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplebilem repetere*

curiositatem? quod & magnus ille Carolus, in secessu suo Hieronymiano testatus est, se plus dulcedinis, ac solidi gaudij, ex una rerum cælestium contemplatione hausisse, quam ex omnibus mundi delicijs, ac triumphis.

Quid non liquidissimæ dulcedinis, immensus ille divinæ bonitatis Oceanus continebit? cur jus vel stillicidium, ipsas inferorum pœnas non temperare modo, sed & dulcorare valeret. Testis ille Epulo, qui vel guttam unicam ardentissime efflagitavit, quam tantæ efficacitæ divinissimus doctor Augustinus assueverat, ut libere pronuntiavit: *Tanta est dulcedo futura gloriæ quod si una gutta in infernum deflueret, totam damnatorum amaritudinem dulcoraret.* Vel unica porro infiniti boni guttula, omnes pœnas, quæ secundum intentionem suam finitæ super prorsus restingueret, sententiam omnem adimeret. Ex quo, Seraphicum doctorem verissime pronuntiasse concluditur sermo de SS. Apostolis in communi serm. 7. *ejus visio tam jucunda est, quod si quis in inferno existeret, & Deum videret, nullum omnino dolorem sentiret: quia dolorem magnum, major delectatio absorberet.* multi etiam in hac vita sancti, qui propter delectationem illius incommutabilis boni, insensibus omnibus fuerunt abstracti, ut nihil exterius sentirent actu etiam puniti, & gravissimis supplicijs expositi. Unde & alia beatis illis mentibus accedit felicitas, peccandi impossibilitas: quia

a AUG. l. 3. de lib. arbit. c. 25 b Ber. ser. 35. in Cant.

c Thuanus a 1558.

d Aug. ser. 1. 8. de transfig.

nullum bonum creatum, à bono illo infinito, & omni bono potest avocare, longe primo parenti nostro fortunatiores futuri, ut Augustinus loquitur: a *Prima libertas voluntatis erat posse non peccare, novissima erit multo major, non posse peccare.* Libertas posse non peccare Adami fuit; posse peccare, infelicitium ejus fuit filiorum; non posse autem peccare, est beatorum.

Quales denique miseri hic mortales, in patria futuri sint, declarat Joannes epist. 1 c. 3. *Cum apparuerit, similes illi erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.* Quod Gregorius exponens: b *anima in semetipsam ait, Auctoris sui inconvertibilem speciem dum respicit, assumit.* Hoc etenim infinitæ bonitatis thesauro proprium est, se communicare; c sicut quia sol in se lucidissimus, & pulcherrimus
 » cū, (ut præclare Lessius speculatur) etiam dignissimus est,
 » ut in plurimis speculis toto
 » orbe resplendeat, ut hoc modo ejus pulchritudo quodammodo multiplicetur; ita licet
 » Deus plenissime essentiam suam videat, amet, & infinito
 » gaudio ejus dulcedinem gustet; hoc tamen non facit,
 » quin adhuc infinite digna maneat, ut ab infinitis creaturis
 » cognoscatur, ametur, gustetur, & ut in ipsis resplendeat,
 » & specimen sui exhibeat. Ita
 » ut quamvis in se unica sit, miro tamen modo multiplicetur:
 » d ut tot videantur esse divinitates, quot sunt beatæ mentes.

a Augustin. lib. de coi. e t & gratia.
 b Greg. l. 24 mor. c. 7. c Lessius de perfect. divia. l. 4 c. 1. n. 12. d Less. cit. c. 5. n. 93.

Fit nonnunquam, ut oculi judicent tres soles à se videri, quod advertens Seneca: e *Historici, ait, soles vocant, & binos, ternosque apparuisse memoria tradunt, Greci parelia vocant, quia accedunt ad aliquam similitudinem solis; sunt autem imagines solis in nube spissa & vicina, tum modum speculi.* Sic revera Deus, velut sol medius inter sidera, æterno lumine suo beatos omnes illuminat, qui & ipsi radios emittunt, tanquam solis imagines, & specula divinitatis purissima. Hoc Doctor gentium, oculatus testis pronuntiare non dubitavit: f *Nos autem omnes revelata facie, gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur, à claritate in claritatem.* Quæ verba acumine ingeni solenter illustrans Africanum sidus: g *à speculo non à specula dixit speculantes, id est, per speculum speculantes, non de specula prospicientes;* Sed sicut quasi specula, jubar divinum emittentes, & quasi soles quidam, alios illuminantes. Tertull. pro h *transformationem, legit transfigurationem.* Ut quemadmodum Christi facies in monte Thabor, lucida facta est, instar solis ita & beatorum; imo quasi Dii, *divine consortes natura,* ut ait S. Petrus, omnes refulgebunt, lumine, à sole æterno sibi communicato.

i *Solemque suum, sua sidera noscent.*

Hoc fidei nostræ infallibile

e Seneca lib. 1. nat. question. c. 11.
 f 2 Cor. 3. g August. l. 11. de Tribu. c. 8. h Tertull. l. 5 contra Maxion. i Virg. 6. Æneid.

testimonium est : a *fulgebunt iusti sicut sol in regno patris mei* ; non sicut sol hodie lucet, sed sicut à Resurrectione , ut Isaias vaticinatur : b *Et erit lux luna, sicut lux solis ; lux solis erit septemplex* : quibus verbis innuere videtur Propheta, solem septies septem accessiones ad lucem accepturum, sive fore splendidiorem quinquagesies, quam hodie.

Quod quo altius in animum dimittatis, libet uno, alterove divini huius solis argumento comprobare. c Religiosus quidam sacerdos scire cupiebat, quid sibi vellent ea verba Gen. 49. *Pulchriores sunt oculi ejus vino*. Vidit ergo in sacro calice, divina mysteria celebrans, Christi faciem, ejusque oculos tanto lumine radiantes, ut mundum universum etiam in mediis tenebris, longe uberius quam *vel mille soles* possent illustrare. Nec facile credi potest, quantum arserit Lugardis, Christum videnti desiderio, cui se exhibuit, non quasi unus sol, sed quasi mille soles, d audi Thomam Cantipratanum in vita ejus : interroganti cuidam amico spiritali, cujus-

modi Christi faciem in contemplatione videret ? respondit : in momento apparet mihi splendor incalimabilis, & instar fulguris, video ineffabilem ejus glorificationis pulchritudinem, quæ nisi raptim subduceretur a spectui contemplationis meæ, mortalis vitæ hujus imbecillitas, eam ferre nullo modo posset : post eum autem fulgorem, manet splendor intellectualis, & cum illo quæro eum, quem raptim videram ; sed non invenio. Itaque dicebat oculos Christi tam ineffabili coruscare splendore, ut si splendor ille solis, infunderetur, in infinitum amplius ille solem obscuraret, quam solis radii stellarum lucem obtegant. Nunc si lubet D. Anselmum audiamus : e *In illa vita, inquit, pulchritudo iustorum, solis pulchritudini, qui septuplo quam modo splendidior erit, æquabitur.*

Beati igitur quinquages, solis lucem claritate sua superabunt : quid erit videre tot millenos soles, qui omnes soli illi increato, unde suum lumen accendunt, totum refundent ?

f *Solemque suum, sua sidera noscent.*

e Anselm. lib. similitud. c. 53. t. 6. Æneid.

a Matt. 13 v. 43. b Isai. 30. c Cornelius à Lapide in c. 43. Erel. pag. 183. d Cantiprat. in vita 16. Junii Surtus.

COMMEMORATIO
FIDELIUM DEFUNCTORUM.

Festina, suscita amicum tuum. Prov. 6.

Festina, extinctos reddere luci.

A R G U M E N T U M,

TRahitur in partes, mortalium pietas, cui prius, aut potius opitulandum : homini flagitioso, peccatorum cæno immerso, ut inde extrahatur ; an animæ justæ ad piaculares ignes damnatæ, ut inde eripiatur ? cui argumento, ubi factum fuerit satis, manifestis rationibus convincam, pios manes hisce tam atrocibus flammis

flammis excarnificatos, tanque immani, ac terrifico ergastulo detentos, omni ope, ac opera, quantocyus, cito, cito liberandos esse. Porro si domo incensa, pro fortunis, pro propinquis, pro liberis, pro dilecta conjugē, incendio involutis, omnium tota urbe clamores exaudiantur, omnium sine mora manus auxiliatrices adferantur, undique passim Religiosorum manibus undæ affundantur; quis non cum omnis humanitatis oblitum, barbaræ crudelitatis insimulandum putet, qui non in fluxis, fictis, ac pictis hisce, ut Augustinus loquitur; sed veris, ac vehementissimis purgatorii flammis, viscera sua, dilectissimam sobolem, prolem, conjugem, cælestis sponsi dilectissimas sponsas destituat? ubi cum primis arguendi, nec levis criminis arcessendi hæredes, Tutores, ac testamenti executores, qui sua incuria ac inertia eleemosynas, in egenos erogandas, pia legata, sacrificia pro defunctis peragenda, in dies, in hebdomadas, in menses, in annos plurimos, differre consueverunt, atque aliis pietatis ac misericordiæ operibus patrocinari contemnunt, aut omnino negligunt.

- §. I. *Vtrum præstet, & quo potius adnitendum, ut peccator è cæno vitiorum: an ut animæ fidelium defunctæ, è piaculæri carcere eripiantur?*
- §. II. *Festina extinctos reddere lucæ.*

COMMEMORATIO FIDELIVM DEFVNCTORVM.

Festina, suscita amicum tuum, Proverb. 7.

Controversia duos a inter sublimioris scientiæ Doctores, eximios inter Theologiae Magistros agitata est, utrumne precibus, eleemosynis, jejuniis, aliisque corporis afflictationibus, atque omni demum ope, & operâ adniteudum sit, ut homini flagitioso, de salute aeterna periclitanti; an potius, ut piis manibus, ignis ergastulo detentis, occurratur? & porro eade utrimque disceptatum, utri succurrendum sit. Nec enim aliud hic negotium instituitur, quam illi legimus Patri fuisse, quem in hujusmodi bivio fluctuantem, ætuantemque, Callistius pœne lachrimans depingit: Hunc dum duobus tenebris ætatis liberis, Thessalonicam negotiorum causa petentem, è saltu latrones improvise adorti, & violenti parvulos ab eodem deposcunt; Hic miserum in re subita, cum omne consilium defecisset, lachrimæ solæ precesque non reliquerunt. Delabitur in genua, aurum argentumque offert, caput, vitamque ferro subjicit; omnia conatur, dum parvulis Innocentibus avi, & laniena caveretur; & ecce ingeniosa crudelitas hoc tandem indulsit, ut sortiri senex

de suorum cæde egeretur, eumque quem videretur morti subduceret, alterum relinqueret, in oculis suis ilico jugulandum. Quid hic agat misericors, in alterutrum crudelis pater? nec consilium novitas causæ, nec moram barbari patiebantur: consulit oculos ærumnosus senex; sed quo nutu, niçtu favore se alteri ostenderet, alterum duorum crudelissime trucidandum, natura ipso deterret: dumque hostis stricto mucrone inquit, oculis clausis cæca fortitio tentatur; sed in tenebris fortientem, mixtus duorum clamor perturbat: *Ecquem oculis clausis abdicat Pater? quem temerè cæcus adoptas? si digni non sumus, quos vivere videns, sciensque tu jubeas, certe indigni videmur, quos cæcus trucidandos tradas. Quin illud agis hic saltem, & uter duorum pereat, observes, ut morienti vel hoc sit salatio, tu patris oculos occubuisse.* Excitatus probe domestico senex, undantes oculos attollit, & mente ad officium reducta, iterum ambos, iterum singulos explorat, dumque alterum alteri præferre misericors cessat (quem rei vos hujus exitum expectatis?) utrumque miles in parentis complexu, barbarâ, immanique crudelitate obruncat.

a Petrus Sanchez Royaume de Dieu. Sendai pagat, coac. 5.

Sic ex hac prolusione, quam
dis-

difficilis sit inter res charissimas optio, didicistis, nunc animum ad propositam quæstionem advertite, si duos amicos, quos æquis amoribus prosequimur, adspiciamus; alterum adhuc viventem, & firmis corporis viribus valentem; sed graviori noxâ in animo lethaliter sancium, & opis nostræ, ne æternum pereat indigentem: alterum hac mortali vitâ functum, sed lustrantibus flammis acerrime discruciatum, & deplorato gemitu, horribili flammaram spectaculo, precum nostrarum suppetias implorantem. Enimvero mihi credite lætabimur, diuque fluctuabimur, dum oculis utroque versum retortis, aliquando statuamus, & quæ partium momenta, ac argumenta præponderent, decernamus.

§. I.

Verum præstet, quo potius adiutendum, ut peccator è cæno vitiorum, an ut anima fidelium defunctæ, à piaculari carcere eripiamur.

PRIMUS quippe Doctorum sic rationes suas instituit: homini scelerato, potiori jure subveniendum, quod is quamdiu lethali crimine obstrictus est; in præsentissimo æternæ damnationis discrimine versetur, gravissimum in se benignissimi Redemptoris odium extendere pergat, omnisque pro eo suscepti laboris, coloris, ac sanguinis pre-

tium quodammodo concludet. Animæ vero quæ subterraneis illis specubus detineantur, & salute sua, vel post mille annos certæ, & securæ sunt, gratia pollentes, charitate Dei insuper ferventes, atque in ipsis flammis justissimum Patrem collaudantes, in omnem æternitatem felices existant.

Atque adeo rectè confici, quod *magis gaudium erit in cælo super uno peccatore penitentiam agente, a quam supra nonaginta novem justis.*

Ad hæc alter, qui piis manibus patrocinebatur, hunc sere in modum reponbat: qui peccati vinculis constrictus tenetur, is se, ubi libuerit, valet expedire, pervicacitæ ipsius est, si vincula colli sui non abjiciat. Quis eum carceri eripere satagat, qui captivitatem suam amat, quis in puteum, aliudve præcipitium delapso, funem illi porrigit, qui vel manum ut se juvet extendere detrectat? quid alienam opem efflagitat, qui propriam, sibi nequam, non præstat? qui adminicula, commotiones, comminationes, gratiam quæ semper in promptu est, & sufficienter suppetit, asperratus? tu pro illo sollicitus sis, qui ignavus sui curâ negligit? de illo magno opere labores, qui quidquid egeris vel sategeris, non respiciet, nisi ipse velit, quod Dei adjuvante gratia, nunquã non potest; minime autem velle, dum in peccato persistit, aperte testatur. Quod illud Luc. 15. spectat, in cælis *magis gaudium super uno peccatore* &c. respondeo cum Doctore Angelico

a Lucæ 15.

maius illud gaudium intelligi sensibilibiter, non appetiunt, sed subdit enim: *a sciendum est, quia sunt plerique iusti in quorum vita tantum est gaudium, ut eis quælibet peccatorum pœnitentia, præponi nullatenus possit.*

His ita discussis, video non vos dumtaxat Auditores, sed & personas sanctitate vitæ insignes, divinæ lucis radio illustratas, in partes secessisse. Catharina, quam Senensem à patria nominant, tota exarsit, ut animam peccatricem, monstrum teterrimum lu cælestem quaudam imaginem, divina aspirante gratia, commutaret. Hinc diu, graviterque Deum efflagitavit, ut notæ pervicaciæ, maliæque vipera (mulier quæ in civitate ista peccatrix, & publica habebatur) prius resipisceret, quam naturæ concessisset. Deus exoratus, postremo annuit, nec multo post illius scæminæ jam nuper defunctæ Manes conspicuos objecit, nondum cælo receptos, jam tamen destinatos: certe autem tanto splendore circumfusos, ut verbis explicare, aut satis admirari venustatem animæ illius Catharina desperarit. Stabat Virgo, diuque velut à sensibus alienata inhiabat, & formæ præstantis miraculum venerata, tantum non adorabat, cumque explere animum tuendo, & laudando non valeret, Christum audiit in hæc verba colloquentem: *Quæ (malum) hæc vestra mortales ignavia est, non agere ferreque omnia ut hi animi tam scite, venustæque conformati, ab excidio perenni per*

vos asserantur? & cuius immanitatis sit sinere, has tales formas, sempiternis incendiis ardere, quas vestris suppliciis, ad æternam felicitatem evahere possitis? nisi ego injuriarum, dolorum, vulnerrum subterfugi, dum ab interitu his animos vindicarem; vos eadem causa, vel digitum levare piget.

Movit hæc Virginem, sive Christi audita oratio, sive animi conspecta pulchritudo, ut ex eo die, quoad provixit, in unam hæc curam ardentius, quam unquam ante incubuerit, ut sceleratas vivorum mentes, ad frugem traduceret, & à prava vivendi licentia mortales absterret.

Hactenus quo ardore Catharina, pro improbis adhuc viventibus, inflammata fuerit, vidistis; nunc ad restinguendas funclorum flammæ, quas pii Manes patiuntur, alteram mihi Virginem, incredibilia quædam facientem, æque ac patientem considerate.

Ea Christina est, cognomento mirabilis. Hæc cum à cælesti ephebo, ad illud Tullianum in quo animæ lustrantur, deducta, horribiles cruciatus oculis suis hausisset, optionem accepit, vel recta cælum adeundi, si dissimulare, contemnereque horum ærumnas posset: Vel si optulari miseris quos viderat mallet. Suis ipsa doloribus voluntariis, omnes eorum pœnas compensaret, flammæque restingeret. Quid agat Christina? hinc auditi gemitus ac preces, inde visi cruciatus; ac flammarum vortices occurfabant. Juvaret

illos? sexcentas sibi mortes quotidie subeundas videbat. Caveret sibi? longa illorum tormenta, dictuque & visu horrenda confirmabat.

Vicit im ambigua lite, calamitas aliena: nam miserata misericors Virgo, conditionem accepit, in vitam postliminio rediit, & in vita, Deus bone? quid expiandis illis asidue fecit? quin imo, ut rectius loquamur, non fecit? vidissetis illam nunc in cadaverum conditoriis pernoctare, flentemque & ejulantem supra bustuarios cineres, ac putentia ossa recumbere: nunc inter nives, glaciemque totis noctibus hibernare, & rigentem gelu, cum ipsa glacie coalescere: mox ebulliente aethero, & ferventibus undis ultro immergi: rursus in flammaram rogos, & candentes furnos insulere; eaque ibi, quæ cogitare mens refugit, sustinere, infinita denique his atrociora, per annos complures, inter perpetua vitæ mortisque miracula, constantissime perferre. Non alia profecto de causa, quam ut illos piorum cruciatus, quos semel conspexerat, hisce suis cruciatibus celerrime sublevarer, iterumque è vita abiens, non unam animam cælo inferret.

Verum enim vero hæc diversa Virginum studia, dum in partes duas nos distrahunt, ambiguos nos, & quasi in medio suspensos relinquunt, minime tamen expedit, nos hic dubios morari, ut dum deliberamus, utros istorum adjuvemus, utroque (æque ac pater ille, de quo

supra) crudeli misericordia deferamus. Instar itaque Theologorum alter, & hisce primis argumentis: finge si placet duos facto naufragio, in medio Oceani fluctuare, alterum natandi non omnino ignarum, & salutis suæ securum, si modo manum ad tabulam vicinam extendere, eamque arripere non pigeat: alterum natandi minime gnarum, opis alienæ indigum: omni subsidio destitutum, nec præsentissimo discrimine subducendum nisi Lembo adnaviges, fluctibus eripias, & in portum perducas, Hoc illum & lachrimis, & clamore valido se per superos, per carum tibi caput, per quidquid ubique venerabile, rogare & obtestari, fide data, se tota æternitate beneficii memorem, ac gratum fore. Fierine potest, ut hic alicui aqua hæreat, cui subveniendum sit? Luctantur inter flammaram vortices, inter igneos fluctus fideles animæ, quia *a fluctus feri maris* obruunt illas, nec quisquam *in diturvio aquarum multarum ad Deum* natando valet *approximare*, nisi quis viventium adnaviget, & in onerariam suam, b *qua de longè portet panem* (Eucharisticum) recipiat. Jam vero peccator, fluctuat ille quidem in undis mortalitatis, decumanis criminum pene obrutus; sed si *secundam post naufragium tabulam* arripere velit, certo certius evadet. Audit inclamantem, pœnitentiam amplectere, c *sicut naufragus alienjus tabula fidem*, ut loquitur Tertullian. de-
a Epist. Lucæ v. 11. b Psal. 31.
 d Tertull. lib. de pœnit. Amb. ad Virg. lapsam. c. 18.

spicit; videt orrigentem, obtestantem: in^Pste miser, fortiter adhære *tanquam naufragus t. bula*, ut hortatur S. Ambrosius, negligit. Piget vel extremum manus, aut pedis digitum porrigere, cui funis ad extrahendum innectatur. Perditissimi illius hæresiarchæ a Lutheri, re ipsa usurpat vocem: *ego si calum apertum viderem, idque culmo stramineo de terrâ sublato mereri possem, pollem tamen illum attollere*, & dubitamus adhuc, cui auxilium ferendum sit. Et dubitamus adhuc cælestes divinarum meritorum ac Sacramentorum cavales, quos peccatores nauſeant, ac aspernantur, in solatium ac refrigerium animarum usurpare? Audi quid insolens, & inauditum. *b* Monialis subintrans cellam B. Ioannæ de Lacrois, conspexit in ea S. Hostiam elegantî capsulæ impositam, atque sub idem tempus, Ioanna è mentis ectasi, ad se reversa, sororem monuit, ne Thecam contingeret, in eâ SS. Christi Corpus requiescere, ab Angelis ad se delatum. Cumque monialis urgeret, qua de causa Sacra Hostia in ejus cellam detulissent? stupendum exposuit, divinæ erga se misericordiæ Sacramentum, Vir inquit sceleratissimus, qui jam æternis inferorum flammis excrucietur, è vivis decessit, cum sacra etiamnum hostia in ore, quam cælestes genii, summâ cum veneratione eximenter, hic detulerunt, ut ejusdem SS. Hostiæ sumptione, ego ipsa ani-

^a Luth. colloq. fol. 356. & fol. 56 ^b In vita per Carolum Thielmans in vitis SS. & Sæctorum S. Francisci Flandriæ. c. 14.

mam ex purgatorio liberarem; quo dicto in genua cum lachrimis, & summa animi demissione procedens, ex Angeli manibus S. Hostiam sumpti, atque ea quæ peccatori ex sua malitia fuerat in damnatione, hæc pia Virginis misericordiâ animæ fuit in refrigerium vim ac momentum hæc accipiunt ab ipso jure naturæ, & positivis legis peritorum placitis: invadit te prædo, ut vitam, chlamydem, vel totam eripiat, quam ut retineas, hominem ut lethifero obnoxium scelere non ignores, & æternis ignibus damnandum, ferro aut sclopo transverberas. Exclamet hic imperitus, quantum à te uno icetu commissum piaculum; quoniam vita illius spiritualis, tuæ temporali anteponenda, & vilissima vestis pretio animæ longe postponenda est, cum tamen *c* Theologorum Schola, hunc jure mactatum pronuntiet, hæc solum de causa, quod invasor non censatur fuisse in necessitate, cum libere se conjecerit in illud periculum, nec ipsius voluntaria nautria, debeat præjudicare (ut loquuntur) mælibertati, ac integritati quare fas tibi fuit, cum moderamine inculpatae tutelæ, invasorem ut obstaculum remove. Haud aliter omnis peccator, nulla necessitate tenetur, quæ sciens volens in peccato perseverat. Ast anima; quæ purgatorio constituitur, maximâ in necessitate versatur, nec se ab acerbissimâ ignis violentiâ valet expe-

^c Antonin. Silvest. Bellarm. Caiet. 22. q. 64. 2. 7. Sorus de 1. st. q. 5. 2. 3. Navarr. c. 15. n. 2. Valent. tom 3. disp. 5. q. 8. p. 4. v. Less. Lugo &c.

dire. His, aliisque rationibus, quantumvis solidis, cum eorum alter peccatoribus favens, nupitine flecteretur, placuit caelesti nomini, horrendo prodigio doctorem dedocere; nam cecum tibi nocte intempetâ, feralis umbra ex igneo ergastulo dormienti, quietem interturbat, feque cum gemitibus, & ejulati- bus enarrabilibus, & totam un- deque flammis convestitam, spe- ctandam præbet; tum ne hoc tam triste, ac, funestum spe- ctaculum forte per somnium ob- jectum crederet, manum suam in pertinacem extendit, tamque immani cruciatu excarnificavit, ut totus in sententiam socii abierit, omnemque vitam ut pios Manes atrocissimis, quæ exper- tus fuerat supplicis, quanto eius vindicaret, insumpsit. Hic vos compello Auditores, si nocte in- sequenti per quietem, ejusmodi gemitus auribus allabarentur, eo in schemate, uxoris, parentis, aut propinqui anima oculis ob- versaretur, nonne hæc una, omni oratorum linguâ longe poten- tius peroraret, animosque ves- tros ad misericordiam, nunquam non erga se exercendam conno- veret? testantur id eventu non abimili, sacri patrum prædica- torum annales: a Bertrandus è
 „ primis SS. mi Patriarchæ Do-
 „ minici sociis, frequentius pro
 „ vivis, rarius pro defunctis fa-
 „ crificium offerebat, quibus,
 „ ut præ illis, ardentius opitula-
 „ retur, vir ejusdem ordinis
 Religiosus Benedictus, ab eo
 amice seiscitatus est: si duo men-
 dici, pari laborantes inopia; sed
 alter firmis sit viribus, & robu-

stâ corporis valetudine; alter
 ita confectus, ut se movere non
 possit: cui magis subveniendum
 putes? ei inquit Bertrandus, qui
 se movere nequit. Tunc Bene-
 dictus: sed animæ, quæ piacula-
 ri carcere conclusæ sunt, huic o-
 mnino persimiles sunt, nox il-
 los occupavit, in qua non va-
 leant operari, nec ratio, aut in-
 dustria, aut vires suppetunt,
 quibus sibi opem adferre queant,
 non manus, non pedes, non o-
 culos habent, quibus se expedi-
 ant, tantummodo relicta sunt
 labia circa dentes eorum, ut o-
 pem nostram inclamare possint:
misereamini mei, misereamini mei:
 Alterum est, ut parem utrorum-
 que necessitatem statuamus, ma-
 gis tamen communi Theologo-
 rum consensu juvandos esse, qui
 pluribus titulis amandi, quique
 Deo, Angelis, ac hominibus cha-
 riores existunt: *in peccatoribus*
quippe duo possunt considerari
(ait S. Thomas) scilicet natura,
& culpa. Secundum naturam qui-
dem, quam à Deo habent, & capa-
ces sunt beatitudinis, ex charita-
te diligendi sunt, at secundum
culpam, qua Deo adversantur,
sunt odrendi, quicumque peccato-
res, etiam pater, & Mater, &
propinquus, ut habetur Luc. 14.
debemus enim in peccatoribus odi-
re quod peccatores sunt, & odire
quod inimici Dei; in anima vero
 fideli, natura est, & gratia, obje-
 ctum sane amabilissimum, Deo,
 amoris vinculo conjunctissimū,
 unde consequitur (ut idem d. do-
 cet) *quod magis diligendi sunt,*

b Job. 19. c S. Thom. 22. q. 25. a. 6.
 d S. Thom. 22. q. 27. a. 7. Amicus præ
 inimicis diligendus. S. Thom. 22. q. 26.
 a. 6.

quis nobis, ac Deo propinquiores sunt quo fit ut tenerrimo eos affectu complectatur, nec modo miseretur eorum, ac condolet, sed in iisdem Redemptor noster dolet ac patitur: ipsi enim sunt potissimo jure a *Corpus Christi, & membra de membro*. Deus immortalis, si loco Materni gremii, Jesus Infantulus jaceret in flammis, aut vice crucis, in medio penderet incendio, b & *clamore valido, ac Lachrimis* eximi peteret, ô amator Jesu, quid faceres? non exaudiretur ille pro sua reverentia? non tu amplexibus pansis advolare, & eriperes etiam ipsis consumendus à flammis? *Amen dico vobis*, pro tribunali olim ille diciturus, quamdiu *c fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*. Quidquid igitur in animas confeis, Deo præstas, cum amantes quid unum sint, quin & tuo amore, Deo novos paris amores, seis quales & quantos? peccatorem si ad frugem, si ad justitiam, ad gratiam reduxeris, Dei amantem reddideris; sed amabo expende, cum gravissimis doctoribus: Unum è beatissimis cælitibus, vel hora unica plures actus amoris Dei, elicere in cælis, quam justus annorum forte aliquot, unquam eliciet spatio; & quod caput est, attende infinitos actus amoris viæ, tamen si infinite augescentes, non posse nancisci nobilitatem infimi amoris patriæ, quos mille, mille actus, anima lustris aliquot, vel annis, vel mensibus, vel diebus; per te citius gloriâ cælesti fruitura eliciet hoc autem torum decus, tu adjicis

a 2. Cor. 12, b Heb. 5. c Marc. 15.

animæ liberatæ, & causa existis ardentissimi illius amoris, ad mirificum divinæ gloriæ incrementum. sic enim juvat ratiocinari. Si quis facer orator, universis per quadragesimam diebus, numerasset decem millia Auditorum, in quorum singulis, divino suo fervore excitasset quotidie decem millia actuum fragrantissimæ in Deum charitatis, numquid non operæ, & sudoris premium is fecisset, & gaudio triumpharet in paschate, ob ingentem accessionem tam sancti amoris? certissimum id est, perge porro: & finge dispersos illos amores in unum pectus effundi, addique omnes Xaveriani, atque Paulini cordis ardores, illosque decuplum, centuplum, millecuplum, iterum, iterumque crescente flamma accendi, numquid non eximius numinis amator, ac propagator gloriæ, imo velut miraculum orbis audiret, qui causa divini illius ignis existeret: Verum omnis ille dictus amor, cum suo incremento, nunquam assurgat ad generosam indolem infimi amoris in patria, quem tu suscitās, dum cælo asseris animam. Quod si hæc vera sint, de unico actu, qui momento elici potest, quid de frequentatis per dies, & noctes, hebdomadas, & annos? quod si hæc vera de unica anima, per te in cælos immissa, quid de innumeris sentiendum? ceterum tu Deo tuo, tibi longe dilectissimo, omne bonum illud mirabile creas, ac ingens, quo tota æternitate carnifcet.

Hæc satis ad pectus B. Bertrandi

in misc-

in misericordiam animarum inflammandum videri possent, nisi eum etiam honesto pietatis titulo, pro peccatoribus obfirmasset; donec attestante *a* Brevio, expurganti igne anima una omnium legatione functa, terrore suo, sub noctem patrocinium suum, & sociorum, ita persuasisset, ut jam nemo alius pro his frequentius ad aram Bertrando oraret. & profecto si sapimus, vicina incendia, & nobis jam iam impendentia, communi opera sopimus, hoc est cilicio opprimimus, precibus avertimus, flagris fugamus, gemitibus diffilamus, oculorum umbre extingui-
 mus vindices ignes. Quin quisquis fila manu tenes, & globos Virgini sacros, tenere te lunem puta, quæ ex inferno carcere propinquos tibi, & sanguine junctos æternæ restituas libertati. Quis enim ad miserandas illas voces: *b* *Manus Domini tetigit me*, non præpropere, quam citissime, quanto citius auxiliarem iis manum porrigat, & opituletur?

§. 2.

Festina extinctos reddere luci.

FAcem recens extinctam, etiam aëum fumigantem, & quasi Spiritum trahentem, facile luci restitues; quo velut spiranti symbolo monemur, ac docemur, fideles morte extinctos, quamprimum luci æternæ resti-

tuere, dum adhuc velut extremus Spiritus hæret in labris. Idem de vita humana sensisse visus est Archisynagogus, dum in argumentum resuscitationis adducit: quia *Modo defuncta est.* c Chrysológus illud modo, sic exponit: *hoc est dicere adhuc vita manet calor, adhuc anima vestigia videntur, adhuc est in via Spiritus.* Et alibi ut majorem nobis indat pietatis in mortuos celeritatem subdit: *d* *Resuscitaverat Dominus & filium Jairo Principis Synagoga, sed adhuc funere calente.* Non expectavit donec frigidum cadaver, à libitinariis elatum, in sepulchro conderetur, ita & nos, quamprimum animam exhalavit, ilico ad aram facere, preces fundere, elemosynas erogare, pia legata persolvere festinemus, non differamus in dies, hebdomadas, menses, dum amici è longinquis partibus evocentur, sepulchralis pompa adornetur, oratio funebri excogitatur, exequiæ celebrentur.

In omnibus operibus nostris, commendat nobis Sapiens velocitatem Eccl. 31. *In omnibus operibus tuis esto VELOX.* At quibus amabo te, in operibus velociore esse nos convenit, quam ut liberis, parentibus, propinquis nostris, summis in adversitatibus, præsentem in discrimine, in flagranti incendio succurramus? Proles tua unica, parens dilectissimus, charissima conjunx, gravi morbo confliscatur, subito paroxysmo corripitur, statim, ac tutum, cito, cito ad medicum concurritur, quam

a Brevius etc. *b* Job. 19.

c Chrysológ. serm. 34. *d* Sermon. 61.

mox, cito cito pharmacopola visitur, cito (vena aperienda) chirurgus aut hic, aut alius conquiritur; interim qui febrim longe ardentissimam, cruciatus hic inferne intolerabiles perpetiuntur, & cito, quam citissime adjuvandi essent; deseruntur.

Vnum plebei hominis domicilium per horam ardet, & civitas tota percellitur, undique concurritur, auxiliares lymphæ quam celerrime undique affunduntur. Quod si his in flammis, summo ædium vertice medium videas unicum tibi, & maxime charum filium, quas voces, quæ auxilia, quæ non quam ocissime subsidia, & adminicula subministrabis? plurimæ cœli filia hocce piaculari rogo involvuntur, quas fidei oculo, medios inter flammarum vertices conspiciamus, & nemo se movet. Incendium est, & sunt aliqui velut paralytici, omnium membrorum usu destituti, contracti sunt nervi, nullus in eis est vigor, nullus motus; tamen certissime sciunt, & firmissime credant, jam flammis illis piacularibus propinquos, patentes involvi, & se brevi involvendos; tamen nec movent manus, ut eleemosynis veluta aqua restinguant, nec pedes ut aliis succurrant, aut ipsi effugiant. Sunt ipsis paralyticis magis languidi, ut parebit ex historia quam refert P. Richeome contigisse in Gallia civitate Arelatum dicta Ioannes Barle paralyticus; diu jacuerat affixus

^a Richeome Valedicti animæ devotæ colloq. 5.

lecto, & quod illi morbo est familiare, non poterat vel manum, vel pedem movere, privatus omni usura membrorum. Contrigit ipsas quas incolebat ædes, subito corripit incendio, domestici occupati, vel auferenda vel è fenestris ejicienda supellestile, obliviscabantur hujus paralytici: interim tota jam fumabat, grassante per intima quæque incendio, domus: & jam ipsum cubile in quo jacebat, flamma lambebat.

Quid ageret hic miser? durum ei videbatur hoc tam dirum mortis genere occumbere, nec erat qui auderet succurrere; ipse ergo densò undique ignium fumo involutus, ingenti mortis tam vivæ horrore perfusus, ita Spiritus animales percudit, ita vires omnes impeditas collegit, ut contractas paralyti nervorum abruperit nodos, & generoso saltu se præcipitem dederit; atque ita mortem effugit; sed & paralyti se exemit, qua deinceps nunquam laboravit.

Tantum potuit vehemens illa impendentis jam ignis apprehensio. O Paralytici, in proximi charitate languidi, in propriae salutis negotio torpida siccine formidatis, fugitis, horretis quæ corpus urunt, pictas flammæ, ignis umbras, simulachrum incendii? & contemnitis flammæ à rigidissimo iudice, qui vocatur ignis consumens, accensas? flammæ quæ animas parentum, propinquorum, liberorum tuorum cruciant? Nos hic in superficie terræ, velut superiore domus alicujus tabulato, securi epulamur, & per-

græ-

græcamur, dum in infimo terræ spelæo, velut ejusdem domus inferioti cavæ, ejulantes animæ comburantur: & securi somnum ducimus, cum maxime vigilandum, curandum, propendandum.

In ore, & corde omnium utinam versaretur sacrum & illud Proverbum: *discurre, FESTINA, suscita amicum tuum: ne dormitens palpebra tua.* Quos alios hic amicos suscitandos, & summa festinatione adjuvandos credam, quam qui gravissimis in miseris, & tuæ opis ac operæ maxime indigi sunt? ad rem Hugo Florentinus serm. 2. de animabus: *Discurre per collegia Sanctorum, ab eis petens liberationem fidelium defunctorum; FESTINA, ne morte præoccupatum gemas, & desinas, te fuisse negligentem, non soluisse promissum. Vnde & sequitur: suscita amicum tuum, hoc est fidelem in hoc pondere panarum, quasi sepultum, ut resuscitatus ascendat ad gloriam Sanctorum* Impigre, ac celeriter amicis nostris, qui purgatorii pœnis torquentur, suffragia nostræ pietatis debemus, ut eos pœnis, quas patiuntur acerbissimas, eripiamus, & ad gloriam Sanctorum transferamus.

Ad quod plurimum scite juvat, & maturâ mente expendere: ut anniversaria pie, ac salubriter instituantur. ^a Quæntocius tamen animæ tuæ succurrendum; quod fiet, si statim ab extremo Spiritu, omnes Mystras

ubique loci curet sacris operari, atque pietatis opera, ac pia legata, re omni alia infectâ, testamento jubeat executioni mandari. Hæc curæ sollicitum habuit Philippum III. Regem Catholicum, in obitu conjugis Margarete Austriacæ, qui ipso exequiarum die, in sola urbe Madrisensi, fieri mandavit sacra mille sepelientia: ex quibus ducenta octoginta ad aras expiatives, sive privilegiatas, & quinquaginta quatuor fuere solemnia. Deinde præter mille piscularia sacrificia, de quibus agebatur in testamento, curavit Rex alia fieri viginti millia.

Ita & Serenissima Hispaniarum Infans, Isabella Clara Eugenia, ut quam celerrime aquam, si forte opus, incendio affunderet, pro functo conjugis suo Alberto Pio, imperavit celebrari sacrorum quadraginta millia, ac per triginta continenter dies, addidit ipsa quotidie sacris decem, suis quasi Regiis manibus frigidam adfutura. Consumilem dum vivitis, vobis ipsis gratiam per heredes fieri, testamento jubeatis: ab ipsis enim, ut à morte tua titulo gratuito, non stricto jure, debitum obsequium, & officium præstolemini, vanum & insaum est. Fertur de viro nobili, qui ubi de se conclamatum audiit, ternos suos filios acciri jussit, quorum in animos, extremo hoc in articulo pententare

^a Gesner. in vita Margarete Aust. p. 1. c. 3. ^b P. F. Jacobus Coarvais, in Muisolmo. P. Jud. Andrie, de purg. t. 2. lib. 7. §. 2.

^a Prov. 6. ^b Diana part 9. t. 2. Relul. 17.

volebat, ut ei lautio rem hereditatem decerneret, quem erga se propensio rem perspexisset. Primogenitus iraque rogatus, quid in solarium animæ, ubi parens è vivis excessisset, facere statueret? respondit se ædiculam exstructurum, inque ea quorannis anniversarium piis manibus peracturum. Placet parenti propositum. Inde secundo genitum percunctatur, quo ipse affectum suum in patrem vitâ functum, comprobaret? respondit is, se templum augustum satis meditari, inque eo per dies singulos, piaculare sacrum inducturum; cujus propensam in se voluntatem parens collaudavit, & filium complexus est. Tandem natu minimus, ultro mentem suam exposuit, dicens: & ego mi Pater, præstabo tantum, quantum uterque fratrum sigillarim, quem cum Pater verba dare, & multa in vanum promittere dicitaret, denuo sanctè affirmavit, se solum tantum præstiturum, quantum duo fratres simul adpromiserant, causam hanc subjungens: quia ubi è vivis sublatus fueris, ut jam multum spondeant, nil efficient, atque ita & ego tantum, ac illi præstiturus sum. Haud aliter, hoc corruptissimo sæculo vivitur, & morimur; affines, propinqui, hæredes, montes aureos promittunt; at ubi tu Spiritum tuum efflaris, omnia dissantur. Ilustre hac in parte exemplum, in Lusitania vulgarissimum, recenset P. Benedictus Pererius in cap. 50. „ Gen. in hæc verba: Mortuus „ quispiam est, qui summis in

vita laboribus, ac sudoribus „ copiosam admodum filio sub- „ stantiam reliquit: lætus quid- „ dem, sibi que blandiens, quod „ filium relinquebat divitem; „ qui & patris conscientia onera „ levaret, & animæ in purgato- „ rio agenti, per eleemosynas, „ divinaque sacrificia opem fer- „ ret, atque adeo patris testa- „ mentum exequeretur integre. „ At miserum sua fefellit opi- „ nio. Filius quippe profus im- „ memor patris, nec illius testa- „ mentum curavit, nec animæ „ vel unum sacrum, aut obolum „ stipis erogavit. O plane sa- „ xum! O stipitem! O feram! „ vicinos ergo, qui patri mor- „ tuo amicus fuerat, adolescen- „ tem objurgat, quod nullam „ defuncti Patris, à quo amplum „ acceperat patrimonium, habe- „ ret curam, nullam omnino „ memoriam. Quid vero iste? „ non patris, inquit, memini, Pa- „ tris curam non habeo, nec ubi, „ nec quid modo agit, mea in- „ terest: nam si jam cælo Pater „ receptus, fruitur Deo, nullius „ a me indiget subsidio, si vero „ damnatus apud inferos crucia- „ tur, nulla jam est redemptio, „ frustra sient quæcunque pro „ ipsius anima filius efficiam. „ Denique si lustralibus flammis „ in purgatorio torquetur, cum „ sit jam sempiternæ salutis om- „ nino securus, patienter ergo „ sustineat, quoad usque solutus, „ in cælum evolet. O dedecus! „ O barbariem! O infaniam! *sed* „ tamen o dñm tam stulto ho- „ mine parum, qui seipsum vi- „ rum negligens, sui demortui cu- „ ram aliis commendat. Tu rei- „ psum,

pfum, & animam cura. Neminem profecto hæ redum, qui pro te faceret is habuit de quo maximi Magistri Thomæ Aquinatis, magnus discipulus commemorat quandam vitam sanctum, a cujusdam sancti Viri meritis ad presentem vitam revocatum: inter alia quæ sibi in altero orbe prodigia, in piaculari igne se conspexisse animam notissimi sibi amici enarravit, quæ post gravissima isto in carcere perpessa supplicia, inter ipsa tormenta inopinatè ridere, & miro gaudio exultare & cantare incepit, dicens: *ejus misericordissime Deus, non in finem oblitus es mei.* Aquo dum causam hujus insolentis lætitiæ, & exultationis percunctarer, respondit: *Exultabunda tripudio: quia mihi scire à Domino datum est, in hac instanti natam puerum, qui longe post futurum presbyter, in ejus Missa quam celebrabit primam, ab his pœnis ad requiem evolvat.* O luculentum, sed lentum solatium! quod in manu vestra est auditores, ilico conferte valetis, nec vultis. Ubi non possum quin ad errorem omnium inducam quam graviter puniti hæredes, & testamenti executores, nonnunquam in vita, aliquando post mortem, qui defuncti voluntatem quamprimum exsequi, & obligationi satisfacere distulerunt: Nescitis sæpe unde quasi turbine immisso, adversitatis tempestas in vos deserviat, & paupertas quasi vir armatus in ædes erumpat.

^a Thomas Conscriptat. l. 3. span. cap. 54.

^b Contigit Mediolani, Matrem familias ægro filio, pharmacum noctu apparare. Improvisus compareret *Græcum*, & cubile ægri trepidantus accedens, noli inquit metuere: domicili hujus nuper possessor fui, nunc adsum intellectus, non tibi, sed filiis meis, ah nimis ingratis! illorum bonis damnum illaturus; qui porro immemores mei esse si pergant, sine eos Deus funditus destrui. Sed audi quid & avunculo tuo factum: ille mecum una reus est, ad pœnas subit.

Iam decennium est ait ægrotus, cum hic desit vivere, & quas non preces pro illo fudimus, & etiamnum affligitur? jam dudum beandus erat, subjecti umbra, si filii ea curassent, quæ parens in sui incolumitatem fieri jusserrat. Hic fœda tempestas illorum vastavit agros, non autem tuos tamen proximos, ut probe nosti, sic evanuit.

Terribilis illud est, quorundam ædes infestari, concuti, conquassari, omnesque domesticos aded à Spiritu exagitari, dum *omnibus umbra locis* sese ingerit, ut nusquam conquiescere, quandoque metu exanimari, ac vultu spirantia cadavera referre, & immatura morte abripi quotidiana experientiâ compertum sit: dicam quare Cisterciensis ordinis probatus & Author Cæsarrius refert, è civibus fuisse non neminem, qui serid addixerat fore ut certos nummos in pauperes dispendiret, amici nomine te-

^b Salo in funibus predicam. c Soto p. 1. c. 14. ex Cæsarri.

testamento sic statuentis ; at ille differendo, neglexit. Adfuit igitur post octiduum defunctus: *Aleone*, inquit, *per fide, meo sanguine pasceris, Christi q; membra elemosinam privas, qua me ignibus exemisset? pro Dei tribunali de injuria questus sum.* Verum hæc injuria, quam gravis noxa, quamque graviter punita, eventus comprobavit. Postero die ille præcipiti correptus malo, post formidolosam mortis imminentis luctam, & pavidum certamen, vitam abruptit. Salvus fuerit, nec ne, quis affirmare audeat? Iustiores tuere hujus animæ, ex igneo ergastulo querelæ, quam *a Iobi ex suo fimetogementis, & ingeminantis: Misere mini mei, saltem vos amici mei; quare persequimini me sicut Deus, & carnibus meis saturamini?* Vos qui defuncti bona, in causas pias eroganda, aut debitis expungendis assignata abliguritis, aut in propriam utilitatem convertitis, attendite ne simili, & magis formidando exitu luaris. Denique vel sola incuria, ac discordia in exequendis Testamenti tabulis, quam horrendè puniatur, testis irrefragabilis Doctor sit. Neapoli *b* agebat D. Thomas Aquinas, cum illi se videdum inopinato præbuit S. Romanus, eximiis virtutibus vir illustris: dixitque se, priusquam cælo potiretur, in purganti carcere quindenis diebus arsisse. Sed cur ita? quia non nullius testamentum exsequi cunctatus erat, quod ei Parisiorum Antistes unice com-

a Job 19. *b* Hist. S. Dominic. p. 1. l. 3. cap. 25.

mendarat, atque ipse susceperat.

Vt autem testamenti Executorum intelligant, quantum deliquant, dum differunt præopera quæ eos obligavit defunctus, præter præteritum erit adducere, & simul exponere verba Concilii Carthaginienfis: *illi qui negant Ecclesiis obligationes defunctorum, aut illas cum difficultate præbent, sint excommunicati, tanquam occisores egentium.* Cujus sententiam æque gravi censura securum est Concilium Valentense, dicens: omnes qui mortuorum dilationem retinent, & eas Ecclesiis largiri retardant, debent tanquam infideles ab Ecclesia, & communionem fidelium exesse: certissimum enim est hanc exacerbationem divina pietatis, usque ad diminutionem fidei pertinere. Atque hæc quibus nihil efficacius adferri potest, dicta sufficiant.

Laudanda d illa in Italiâ, & maxime commendanda consuetudo, apud Bononienses invaluit, ut quod die corpus terræ mandatur, eodem trecenta, sexcenta, mille sacra curentur etiam plura sicuti opes suppetunt, ut quam maturrimam opem defunctis ferant. Utque alia pietatis & ac misericordie opera non negligant, studiosissime tamen curant ut sacrificia numero maximo offerantur, spretis superfluis sumptibus, atque conviviiis, quæ quidem plus

c Diez Summa l. 2. 477. *d* Binet de statu animæ purgant. c. 4. n. 10.

vivis nocent, quam mortuis profint, profecto cunctandum non est, ubi quis igne torretur. Vnde præter illam Bononiensium diligentiam, duo quædam vehementer commendo: primum quoniam 24, ac plures sæpenumero labuntur horæ priusquam humetur corpus, ut interim *privata*, ut ajunt *Missæ*, curentur quam plurimæ, ne anima vel ad momentum, si fieri possit, incendiū toleret.

Alterum est ut testamento faciat, & domesticos obstringat, ut statim ubi extremum Spiritum exhalarit, 30. 50. 100. sacra continuo dicenda curent. Recte factum; sed rectius fecerit, si dimidiato saltem eorum numero, sibi prospiciat inter vicæ mortisque intervalla, supremo illo in agone instanti, & jam jam momentum illud præstolanti, unde tota pender æternitas. Nec unquam alias magis, quam in hoc articulo divini numinis, ac benignissimæ Matris præsidio opus est, multoque satius succensam fornacem non ingredi, quam sensim extrahi, & ab ardente pyrâ titionem, fascemque subduci.

Præluxit & hic nobis invictissimus ille orbis Dominor, & sui gloriosissimus victor Carolus V. quem occasione exequiarū, quas Matrī persolverat anniversarias, nova incessit cupido, si liceret, & suas se vi. 0 celebrandi, & maturandi. Quas ipse funeri suo superstes: *Jeanne Regula*, è Hieronymiana familia Sacerdote, qui conscientiam ejus moderabatur ap-

probante, lugubri pompâ inter effusas suorum lachrimas instituit. Nō fraudabo & te hic merito honore, & pietatis titulo veneranda Anus, Martha Mazochara & Torvisua, D. Benedicte humilis alumna; quæ quidquid salva, quam proficebatur paupertate, annuente Antistite tota vita congefserat, id omne Sacerdotibus, qui sibi viventi, ac videnti justa persolverent, funebribusque sacrificiis parentarent, raro patatis monumento erogalti; anticipata satisfactio, atrocibus illis purgatorii pœnis, scite prudenterque prævertens.

Quod si & Magister celeberrimus, Guilielmus Durantus, diserte docuerit: Anniversarium si contigerit in die Dominica aut aliqua celebrari solemnitate, non debet mutari in sequentem diem, pro ut fit in festis Sanctorum; sed fiat in die precedenti, ut citius occurratur pœnis DEFUNCTORUM. Quanto majori cura aditendum est, ut non uno dumtaxat die citius, sed mensibus, & annis, sacrificia, & pia opera prævertantur? Inter gentiles, ut cito, & expedite Miseno defuncto exequiæ peragerentur, operam suam Æneas ipse contulit, & quæ funeri necessaria, solerti cura comparavit. Quam Regis solertiam, & milites æmulati sunt, unde additur:

*Hand mora, FESTINANT stentet, aramque sepulchro
Congerere arboribus, calisque educere certant.*

b Serada dec. 1. l. 1. a 1088. Rhodigini c. V. Lucar Pinellus de Miss. l. 2. c. 7. utiliter homini, Missam pro anima legi ante mortem quam post mortem. In vita Xaverii l. 5. c. 2. c Durant. l. 7. c. 37.

Festini-

a Barthol Bonifac, Rhodigla. hist, Loc. circa, pag. 306.

Festinemus & nos, non aram, sed animam flammis eripere, cœloque inducere; quo fiet, ut vicissim auxiliares suppetias, in omni corporis, & animi necessitate, à piis manibus submitti nobis sentiamus. Atque ubi nos omni solatio, ac subsidio humano destitutos comperiemus, ipsos ilico, quantocius quam citissime, nobis præsto advolatuos experiemur. Testis erit Christophorus Sandovalius Cardinalis, & Archiepiscopi Hispalensis, qui adhuc juvenis, & Lovanii operam navans, hoc in more habuit; ut quotidie, certam stipem in gratiam animarum in purgatorio, elargiretur. Tum cœpit illi, die quadam argentum deesse, ut ne prandium quidem ære posset comparare. Dumque meditatur, à quo postulare summam aliquam interea mutuo posset, vehementer ea inopia cruciabatur, idque eo magis ipsum affligebat, quod sui generis memor, secum reputaret, in eo fastidio, fame se premi, ut etsi adulto jam die, nihil dum cibi gustarit. Hæc cogitanti, quidam supervenit, qui ab ipso, animarum purgantium nomine, stipem petebat. quam cum dare non posset gravius inde, quam ante dolebat. Ut vero æris defectum suppleret, proximum quod occorrebat templum ingressus, preces pro animabus illic promptè persolvit. Vix preces absolvit, cum ecce tibi cito, cito, velocior altè, quidam hœnesto vultu, nuntii more vestitus, illum accedit, dictaque salute refert, Marchio-

a Barril de Angelo Custod. c. 4. ex Hieron. Gratiaq. tract. de Jubil.

nem Parentem ejus vivere, ac valere: cum deinde secum ad hospitium, & prandium adducit: quo durante varios cum illo sermones miscuit, ex altero orbe hospes; quos inter, & ea recensabat quæ domi fierent, velut ea ipsa hora accidissent. Soluto autem prandio, manum ejus nummis aureis implet, asserens illos se à Marchione Parente ipsius, in Hispania accepisse ut ipsi coram traderet. Hanc rem Cardinalis jam natu grandior, centies narravit, adjuunxitque se Lovauio datis in patriam literis, jussisse in hominem inquiri, nihilque se unquam de illo potuisse intelligere.

Quin & nummorum illorum numerum, ajebat prorsus in id tempus successisse, quoad pensio illi ex Hispania fuerat submissa.

Hic in tempore opportuno, non citatis equis, non præpeti pennâ, sed momento ex altero orbe cursor, ei qui sibi tam prompte opitulatus fuerat, advolabat, & temporali necessitati occurrebat. Nescunt hi pii manes, quid sibi beneficii à vobis collatum sit, cti cumulatissimo gratiarum fenore, non possunt non respondere. Illud enim vero pluris ætimant, ut scriptor Religiosissimus, quo hic usus sum, non minus piè quam peritè exaravit, quam si easdem centies, & pluries, ab acerba morte vendidisset; cum exploratum sit, pœnam sensus, pœnamque damni, qua liberæ sunt, multo atrocioris esse. repetita qualibet morte. Majoris

b P. Iudo. Andries pag. pag. 176.

fanc,

sanè, quàm si frontem illarum diademate gemmeo cinxisset: quàm si utriusque Indæ opes in sinum effudisset: quàm si ejusmodi vitæ starum obtulisset, novissimam ad usque lucem, omni voluptatum genere affluentem. Si quidem ipsam beatitudinem illis attulisti, cujus acceleratio, vel ad unicum diem, mundi bonis præstat innumeris. Unde non volent illæ gloriosissimæ, non poterunt illæ fortunatissimæ mentes ab egentibus miserisque hominibus liberalitate superari. Parum fortasse cuiquam vestrum videbitur, nummos aliquot extemplo animas suppediassè, extemporali inopiæ subvenissè; addo alterum, quo nihil homini charius esse solet, ipso summo in vitæ discrimine, è subterraneis claustris pios manes submittos, qui clienti suo vitam servarent, & quod miremini, non corporis dumtaxat, sed animæ. Ut ex pathetica, qua concludo, omnibus manifestum fiet historia.

• Pater Joannes Franciscus Carretonius è Societate Jesu, cum Romæ ad parthenios sodales, in domo professâ anno circiter 1620, verba faceret, de cura pro mortuis gerenda, narravit etiam tum vivere (& etiamnum fortassis jam vivit) qui ab in-eunte ætate, multis se criminibus inquinaverat; nihilominus incredibili quodam studio animas sanctorum juvandi incensus, sæpissime piaculare sacrum pro eis offerendum curarat. Contigit autem huic inimicitias adeo graves cum con-

tubernalibus quibusdam suis esse, ut capiti ipsius infidatæ, ab his perpetuo struerentur.

Porro Machinationis perverse maximam opportunitatem, hi tum nacti sunt, cum ille æstus vitandi causâ, ad locum quendam suburbanam, sub vespertinum crepusculum se conferret. Igitur equo vestus, fortuito illuc iter intendit, ubi ad ingentem quercum celebri cujdam latronis scissi divulsa membra pendebant; quæ repente tunc visa inter se conjugi, inque unum cadaver coalescere, quod ex arbore in terram se demittens: cede, inquit, cum equum, & hic tancipè subsiste, usque dum rediero. In horruit equus:

b *Nec minus obstupuit, quam qui
Loris equibus istis,
Vixit: & est vita nescius ipse
sua.*

Interim dicto audiens fuit; sed mortuus ille latro, equo infidens, vix sexaginta ab eo loco prætervectus est passibus, cum ab insidiatoribus quatuor invaditur, & sclopiis explosis, humi dejicitur. Hostibus vero fuga dilapsis, denuo in equum subrepens, ad suam quercum, & ad eum qui hanc tragicam scenam trepidus spectaverat, rediit: atque hæc, ait, mi bone, te mala fors manebat, nisi tui misertus, in illam me conjecissem. Datum istud tuz in defunctos pierati, in qua constans permanc, ac pristinos mores emenda. Hoc dicto, cadaver illud, quatuor rursus in

partes distractum , ac suspensum , in eadem arbore visum ut ante pendere.

Quod reliquum est , qui tam manifesto corporis , animæque discrimine divinitus creptus fuerat , non modo veterem religiosæ beneficentiæ , adversus animas affectum alte retinuit ; verum etiam abdicatis rebus omnibus , quantocius arctiorem Religiosorum hominum amplexus est vitam.

Ratiocinari hinc quilibet fa-

cile potest : quod si homo à teneris , adultiorem usque ætatem sceleratus , qui non tam suis propriis operibus , quam etiâ sacrificiis opitularus defunctis ab eisdem cum incolumitat corporis , animæ salutem adeptus sit , quid non sperandum est iis , qui pie , integreque vivunt ac per semetipfos proximam , ac celerem opem , operamque mortuorum animabus impendunt ? indubie : *Beati misericordes , quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

FESTUM
SANCTI MARTINI PONT.
ET CONFESSORIS.

*Si oculus tuus SIMPLEX fuerit, totum corpus tuum
lucidum erit. LUC. XI.*

Est aliquid quod TENDIS, Et in quod dirigis arcum?
Persius. Sat. 3.

ARGUMENTUM.

Nemo quisquam demirabitur, si vos omnes hodie
sagittarios esse voluero, si sagittandi artem pro-
posuero: quam ut mortales doceret divinus Amor.

habitu Cupidineo, arcu & sagittis instructus, cælis delapsus est. Hujus amœnissimi exercitiï, omne artificium, industria omnis in eò consistit, ut quis rectâ in scopum collimet. Quod hac ratione, quisque vestrum, quàm certissimè consequetur, si oculo sinistro occluso, dextro dumtaxat in scopum intento, telum evibrârit. Atque hic ille simplex Oculus est, quem ad mores traducendo, Doctor Angelicus *rectam intentionem* vocavit: qua omnes actiones, cogitationes, studia omnia, in Deum, unicùm scopum nostrum, exemplo Turonensis Antistitis, qui hac semper collimavit, dirigenda sunt. Tandem eos explorabimus, & deplorabimus, qui dum fluxa & terrena, quæ puncti instar, sibi scopum præfigunt, tóto cælo aberrârunt.

- §. I. OculUS SIMPLEX, INTENTIO est, quæ totum corpus, id est, opus, lucidum facit. S. Thom. in Matth. c. 6. v. 22.
- §. II. Omnia in Deum, simplici INTENTIONIS oculo, quasi In SCOPUM collimanda.
- §. III. Quàm multi à scopo, rectæ intentionis defectu aberrârint?

FESTUM SANCTI MARTINI.

*Si oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum
lucidum erit. LUC. XI.*

O Pulentis in Empo-
rijs, amplis in ur-
bibus, Sodalitas
seu Confraternita-
tes sancti Sebastia-
ni reperire est, quibus eives,
Nobiles, Comites, Duces, Prin-
cipes adscripti, arte jaculandi,
aut ad pŕitacum, aut in scopum
collimandi, sese exercitare con-
sueverunt. Hoc ludicro in certa-
mine excellere etiam nostro
seculo, Serenissimi Principes
Albertus & Isabella, Carolus
Dux Lotharingiz, Leopoldus
Archidux Austriæ, qui palmam
retulerunt, & nominis immor-
talitatem, magnificis donis, nec
non amplissimis privilegiis suos
cumulando, posteris relinqui-
runt. Iactavit & olim antiqui-
tas, ut alios præteream, in Do-
mitiano a Imperatore jaculandi
peritiam: qui in pueri expansam
manus palmam, pro scopo obje-
ctam, sagittas tanta dexternitate
direxit, ut omnes per intervalla
digitorum innoxie evaderent.
Sed parum hoc, viros Nobiles,
Duces, Principes, ac Imperato-
res, jaculandi artem exercuisse,
atque in ea eximios planè exti-
tisse, cum Deus ipse è celesti
aŕa, in hanc palatram descen-

derit, & sagittarium indutus,
non solum ipse tela evibrare,
verum & nos instruere non
erubuerit, ut aptè collimare,
atque ea in scopum rectè desti-
nare valeamus. Ab Origene or-
diamur: *b Deus, inquit, SAGIT-
TARIUS EST*; atque eo habitu,
arcu, & sagittis è instructus, P.
Antonio Martinez sese manife-
stavit: quem altero oculo rebus
creatis ocluso, altero in se velut
scopum intento, dexterrimè do-
cuit collimare.

In hunc scopum quisque ve-
strum, omnes cogitationes, a-
ctiones, studia, desideria, vota,
seipsam anima totam, veluti sa-
gittam ejaculari contendat, &
dicens: *Anima mea telum sit in
manu potentis, ad scopum super-
num directum.* Ad hoc monce
nos verbo, & movet exemplo
doctissimus juxta, ac sanctissi-
mus a Antistes Nyssenus, *Scio,*
inquit, *esse eandem, & sponsum
nostrum, & SAGITTARIUM: s. e
eandem item animam esse spon-
sam, & telum, qua ille tanquam
telo utatur, dum eam bonum ad
scopum dirigat.*

Talis extitit anima divinissi-
mi Præfalis Martini, qui dum

b Origen, hom. 2. ex durb in Cant.
c Nireub. de vita divina c. 21. d S Greg.
Nyŕ-otat 4. in Cant.

media chlamyde totum Christum contexit, non hominem spectavit, dum corpus inedia, dirisque flagris subegit, non tubâ cecinit: dum in cinere mori voluit, nullum vanitatis fumum contraxit; verum omnem stipem quam erogabat, omnes austeritates quas tolerabat, omnem sudorem ac laborem quem exantlabat, vitam denique & mortem, simplici intentionis oculo, in unum Deum, ejusque laudem & gloriam referebat *S. Martinus, oculis ac manibus in cælum semper intentus*. Nos improvidi mortales, ab hoc scopo, quam longissime aberramus, dum hic divitias, alter honores, voluptates alius, sua quisque sectatur, & præ veris falsa, præ æternis caduca, præ cælestibus terrena, scopum sibi ac finem præfigit. Sunt qui in auri fulgorem, nonnulli in pingue beneficium, alii in togam aut purpuram, complures in opulentam dotem, omnes in commodum, æstimationem, emolumentum proprium, oculum semper vigilem, semper intentum habent. Quem verè sinistrum, hodierna luce salubriter occcludendum, ut a *oculus dexter, id est INTENTIO RECTA pateat*, ipsius Christi, sanctorumque Patrum testimonio comprobabo.

S. 1.

Oculus simplex, intentio est, que totum corpus, id est, opus laudum facit. S. Thomas cit.

P. Benedictus Fernandus, de quo exstat illud Sapientis
 a S. Thomas in c. 6. Matth. v. 22.
 Si oculus tuus simplex fuerit.

eologium: b *conseripsit sermones relictissimos, ac veritate plenos*, narrat in Lusitania esse imaginem Crucifixi, qui unum oculum apertum, alterum clausum habet: fertur à Nicodemo sculpta, quam spectatum tota excurret venerabunda Lusitania. Quid aliud hoc portendit, nisi ut divinus Amor, qui in Cruce (ut Augustinus in illud: *c. passivisti: et arcum arcum brachia mea*) sagittarium egit nos doceat, ut oculum sinistrum respectus humani, lucri, affectus proprii claudamus: ne si uno nostrum, altero divinum honorem, uno carnem, altero spiritum; uno homines, altero Deum; uno terram, altero cælum spectare velimus, tam distorto horrendum visu, toto cælo, & scopis aberremus.

Hoc veritus, & piè anxius sanctèque sollicitus quidam de prisca illis Eremitis cultoribus, ac singula quæ auspicabatur opera paulisper tacitus subsistebat. Rogatus quid ageret? respondit, sagittarium æmulor, qui ut scopum feriat, parumper antè subsistens, directo in illum oculum collimat, sic ego ne in vanum operer, prius opus quam agere diar, rectæ intentionis oculum ad Deum, qui omnium bonorum operum finis, & scopus esse debet, dirigo. Atque hoc est quod eo tempore ago, dum non otiosè, sed religiosè cernit interquiescere. Norat hic maxime oculatus, se in tenebris cœcutire, in nocte operari, procul à portu jactari, si simplex intentionis oculus, qui, testis
 b E. cl. 12. Tom. 2. in Genes. c. 4.
 c Psalm. 37. v. 35.

Augustino, a *lumen* vocatur, ab-
 ut: nam oculus, perexiguus
 orbiculus, ita toti corpori neces-
 sarium lumen præbet, ut omnia
 membra, ad perficiendas actio-
 nes, præfrigida: instar lucernæ
 illuminet, atque collustret. Ut
 præclare B. Paschasius in illud
 Math. 6. v. 22. *Lucerna corporis*
tuæ, est oculus tuus, sic disserit:
si oculus istis carnalibus, omnia
corporis membra, ordinatè ad o-
perationem diriguntur; ita IN-
TENTIONE mentis, & luce fidei,
omnes virtutum genera, ut luci-
dem corpus perficiant, illustran-
tur. Hunc oculum veluti lucer-
 nam, operibus nostris præac-
 cendi, ac prælucere debere, con-
 firmat Gregorius, doctrinâ &
 sanctitate Pontifex Maximus: *b*
Quid per Oculum exprimitur,
nisi opus summ præveniens COR-
DIS INTENTIO? quæ priusquam
te in actione exerceat, hoc jam
quod appetit, contemplatus: &
quid appellatione CORPORIS
designatur, nisi unaquæque actio,
quæ INTENTIONEM suam, quasi
intuentem oculum sequitur? ac
tandem concludit: Lucerna ita-
que corporis oculus; quis per
BONÆ INTENTIONIS RADIUM,
MERITA ILLUSTRANTUR
actibus. Sint opera Polycteti
aut Lyssippi, sint tabulæ Apellis
aut Protogenis, c. nox auferet
atra colorem; nulli usui sunt, ni-
si luci, unde omnem splendorem
mutuantur, exponantur. Haud
aliter, quantumvis præstantes,
ac vividæ mentis imagines, o-
perationis animi aut corporis,
quantumvis excellentes, si re-
ctæ intentionis radius absuerit,
veluti nocte quadam obductæ,

omni suo splendore frustrantur,
 omnium virtutum colores, to-
 tusque gratiæ, ac meritorum
 fulgor evanescit: *d. quia dum*
PERVERSA INTENTIONE, quid
vel rectum agitur, est splendore
coram hominibus cernitur, apud
examen tamen interni Judicis
obscuratur. Aliam similitudi-
 nem non absurdam Ecclesiæ
 columen, & Africæ lumen in-
 ducit Augustinus, dum docet
 hoc lumine destitutos, non à
 scopo demtaxat aberrare, sed ut
 Navarchos, in alta nocte flu-
 ctuantes, à portu cum præsen-
 tissimo salutis periculo evagant.
 Ipsum audite: *c. Bonum opus IN-*
TENTIO facit, & ideo monet:
non valde INTENDAS, quid ho-
mo faciat, sed quid dum facit a-
spiciat, quo lacertus optima guber-
nationis dirigat: fac enim, ho-
minem optime gubernare navim,
& perdidisse quò TENDIT, quid
valet, quia antennam optime te-
net, &c. nonne iste quanto sibi
videtur, in navi gubernandæ a-
gilior: & efficacior, tanto periculo-
sus eam sic gubernat, ut ad nau-
fragium properandam perducatur?
talis est qui optime currit præter
viam. Exsuperet quis differen-
 do Chryostomum, docendo A-
 quinatem, regendo Magnum Gre-
 gorium, si plausum populi, si sui
 æstimationem, si emolumentum
 spectet, à portu evagatur, extra
 viam ambulat, à scopo aberrat.
 Hac consideratione defixus piis-
 simus f. Præsul Franciscus de
 Sales, hanc sibi, & nobis praxim
 excogitavit: navis quocunq;
 naviget, sive ad Orientem, sive ad
 Occidentem, sive ad Septentrio-
 nem, aut Meridiem quocun-

d. Greg. cit. e. August. in Plat. 31.
f. Sales in Praxi spir. p. 4. c. 13.

que vento impellatur, acus tamen Nautica semper Cynosuram spectat, & polum respicit. Sic, inquit, non modò circa nos, sed & in nobis, omnia fusque deque vertantur, animus inter omnes fluctus, tutissimus est, in consolatione & desolatione, in prosperis, & adversis, in pace & bello, si cor nostrum, si voluntas, si intentio semper in Dei gloriam intendat, semper polum respiciat. Quemadmodum Antistes nosster Turonensis; *oculis, ac manibus, (& mente quàm maximè) semper in cælum intentus.* Quo factum, ut omnes actus, omnes cogitationes, omnes motus corporis & animi, cælestis gratiæ, & gloriæ, meritorios semper exercuerit.

Aliqua opera sunt, quæ habent valorem ex materia: quia ex argento, vel auro, vel lapide pretioso, etsi rudi arte fabricata. Alia quæ ex materiâ vili, omnem valorem habent à formâ, & artificio, de quo Poëta: *

Materiam superabat opus.

Istiusmodi indies videmus, è vitro, è gypso, è ligno, stupendæ artis miracula, pretiosa toreumata conspexi è conchis marinis munerata, viris Principibus oblata: è vili papyro sportulas, argento; è stramine, è visco flores, auro & gemmis appensos; forma verò sublata, totum opus nullius pretii est. Sic ait b Augustinus, *bonum opus INTENTIO facit*, quod ex se nullius meriti, aut valoris, qualia cumprimis, sunt omnia opera indif-

* Ovid. l. 2. Metam. b Aug. cit.

ferentia, laborare, studere, ambulare, &c. modò quæ cum brutis nobis communia: ut comedere, bibere, dormire, videre, audire, sentire.

Hos tamen actus omnes, in se nullius valoris, intentio nobilissimos, maximè heroicis, pretiosissimos, meritorios vitæ æternæ facere potest. Nam, ut rectè Theologi, intentio specificatur à medijs, & bonitate fiat, sicut conclusio à præmissis, & sicut volutio ab objectis, in quæ tendit. Sic manus operari, ut satisfaciam pro peccatis, & offensa Dei, est actus pœnitentiæ: ut vincam tentationem carnis, est actus Castitatis: pro animabus in purgatorio igne detentis, est actus Charitatis proximi: ex amore Dei, est actus Charitatis Dei &c. Ita opus in se indifferens futile, & inutile, maxime meritorium, & supra omne aurum, & argentum, longè pretiosissimum efficitur: est siquidem intentio Mydæ virgula, inaurans omnia. Felicem se, ut c Ambrosius loquitur, jactet avarus ille, *quod potest frumentum in aurum convertere, vinum in aurum mutare, quod lana ei aurum efficitur, omnes fructus ejus, omne negotium, in aurum vertitur.* At longè felicior ille, qui per Intentionem rectam, frumentum suum in pauperes dispergit, suum iis vinum propinat, lana tegit, omne negotium quod in se vile, & exile, hac virgula inaurat. Quid vilius, quid abjectius, quàm brutorum in morem cibo corpus farcire? si id tamen co sine, hac intentione fa-

c Ambros. in Dom. 8 post Pentec. tom. 5.

ciat, ut aptior reddaris ad officium peragendum, & ad Dei obsequium promptius exsequendum, *opus bonum*, pretiosum, & meritorium *intentio facit*, atq; in eo sibi Deus complacet, ut prædicte Sponsæ suæ, Divæ Gertrudi, aliquando significavit: nam cum ter: a sexta ante Bacchalia, post matutinas decantatas, in coquina pulsari audisset, ad prælibandum servis operaturis; illaque ingemiscens dixisset: a *Heu me!* *mi Domine, quam manè surgunt homines, ad infestandum te cibo!* *Ad quod Dominus blande, quasi subridens dixit: Noli ingemiscere chavissima, quia hi quibus modo pulsatur, non sunt de numero eorum, qui contra me crapula seculant: quia per hanc prælibationem, ipsi vocantur & incitantur ad laborem. Unde & ego delector in eorum cibo, quemadmodum quis delectatur in refectioe suiimenti, quod pabulo pascit ad ministrandum sibi.* Alias vero b, cum spiritualium intellectuum exercitatione nimis esset debilitatus, accipiens uvas nocte quadam, recreavit se tali INTENTIONE, qua ipsum Dominum in se ipsa resiceret. *Quod Dominus magnificè acceptans; quanto, inquit, tu purius ad laudem meam corpus recreaveris, eo suavius ego me profiteor in anima tua refectum.*

Hoc quoq; benignissimus Iesus apertè confirmavit c S. Brigittæ, dicens: *Etiam illud tempus, quod impenditur subveaiendo corporis necessitati, si id rationabiliter fiat, inter spiritualia reputari.* Plus dico, non modò opera de se indifferentia, seu adiaphora; sed etiam

moraliter bona, v. g. orare, jejunare, dare eleemosynas, administrare Sacramenta, bonitatem habent ex intentione, secundum illud d Aristotelis: *Iusta agentes, non esse iustos; quia illa vel ex ignorantia faciunt, vel ob aliquid aliud, & non ob ipsa;* & e D. Thomas: *Ut voluntas sit bona, requiritur quòd velit bonum, & propter bonum.* V. G. dare haustum aquæ in nomine Christi, meretur regnum cælorum: si verò intentione perversa, sine malo, ut placeat hominibus, ut videatur ab ijs, porrigatur; jam in se actus malus, & vitiosus est.

Qui peregrinum pauperem, ex Christiana Charitate hospitio exceperit, opus tautæ virtutis exerceat, ac si ipsum Christum tecto suscepisset, ut palam aliquando fatebitur: *hospes eram, & collegisti me.* Possit autem consimile opus sinistrâ intentione vitari, eventu perquam tragico, Auctor quo major non est in terris, edoccebit.

Fortunatus, Tudertinæ Civitatis Episcopus, ex obfesso immundum spiritum eiecerat, qui malignus cum ad vesperascente jam die, secretam ab hominibus horram cernebat, peregrinum se simulant, circumire cepit Civitatis plateas, & clamare: *O vivum sanctum Fortunatum Episcopum! Ecce quid facit? peregrinum hominem de hospitio suo expulit. Quæro ubi requiescere debeat, & in Civitate ejus non invenio. Quidam audiens querelas, in domum illam suam invitavit. Sedebat autem ad prunas, cum uxore & filio. Cumq; fabularètur simul, parvulam filium malid* A. illor. l. 6. Ethic. c. 12. D. Thom. I. 2. q. 19. a. 7. e. Matt. 25. v. 35. S. Greg. I. 1. dial. c. 10.

a L. 4. Iniquat. divin. c. 14. b L. 3. c. 57. c L. 2. Revocat. c. 14.

gnus spiritus invasit, ingressusque, in flammam projectum extinguit. Qui orbatu infante, agnovit quem susceperat, & quem Episcopus expulerat.

Inducit deinde S. Papa interlocutorem Petrum, ut in Dialogis fieri assoler, sciscitantem: quidnam hoc esse dicimus, ut occidendi causam antiquus hostis acciperet, qui hunc peregrinum assimans, ad se hospitalitatis gratia vocarat? respondet Gregorius: *Multa, Petre, videntur bona, quae non sunt; quae bono animo non fiunt.* Vnde & in Evangelio veritas dicit: *SI OCHLUS TUUS NEQUAM FUERIT, TOTUM CORPUS TENEBROSUM ERIT. QUIA CUM PERVERSA EST INTENTIO QUAE PRÆCEDIT, pravum est omne opus quod sequitur, quamvis rectum videatur.* Ego namque hunc virum, qui cum quasi hospitalitatem exhiberet, orbatu est, non pietatis opere delectatum existimo, sed Episcopi derogatione: nam poena subsequente innuit, quia præcedens illa susceptio, sine culpa non fuit. Tum causam, ac statum animi sui, etiam circa vos exponit: *Sunt namque nonnulli, qui incircò bonæ facere student, ut gratiam aliena operationis obnuñdent, nec pascuntur bono, quod faciunt; sed laude boni, quo ceteros premunt.* Quare existimo hunc virum, qui malignum spiritum in hospitalitatem suscepit, ostentationi boni potius intendisse, quam operi, ut meliora quam Episcopus fecisse videretur: quatenus ipse susceperet eum, quem vir Domini Fortunatus expulisset.

Addit Epiphonematis loco Petrus: *ita est ut dicit; nam*

finis operis probat, quod munda INTENTIO operationis non fuerit. Hæc prolixius, prout gesta sunt enarravi, quia divini verbi præconi amplius hic canis patet excurrendi: quoties enim fit, ut opus alias Deo gratum, affectu invidiæ, odii, malignitatis; ut alteri noceas, ut vicini famam diminuas, ut ad repellas, ut bonum Antagonistæ tui nomen obfuses, charitatis viscera, sed veneno plena effundas? quoties fit, potissimum, si de Ecclesiasticis, aut viris religiosis, calumniæ deferantur, patronum accipiant, benevolæ aures habeant, cælo & hospitio excipiantur? qua intentione? quo fine? *ut gratiam aliena operationis obnuñdent.* Detestantur id ipsum, & execrantur gentiles, quis non commendatione, & laude, oïni dignum duxerit, qui noctes atque dies, ægro affiderit, opere & verbis solatio fuerit? hoc tamen nisi rectè sine egeris, audi gravissimam Stoici Philosophi censuram: a amico ægro ALIQUIS ASSIDET, probamus, at si hoc hereditatis causa facit, vultur est, cadaver exspectat. Cognato ægio affidet, Avunculo viro celebri, avo Euclionem jam deponato affidet, visit sæpius, electuaria submittit, omne obsequium condicit, totos dies & noctes lateri adheret, probamus: at si hoc (ut passim fieri consuevit) hereditatis causa facit, vultur est, cadaver exspectat. Mittis alicui munus, si ut majus expectes, ut cum tibi divincias, plus extorqueas, non amicitia, ait idem, sed mercatu-

a Seneca epist. 95.

ra est.

ra est. a Cum SS. D. Clemens VI. Avenione degeret, quidam Ecclesiasticus beneficio inhians, hos versus in laudem, eo artificio composuit, ut si spe sua frustraretur, retrograde in injuriam cederent.

*Lus tua, non tua fraus, virtus,
non copia rerum,*

Scandere te fecit hoc decus eximium.

*Pauperibus tua das, nunquam
stat Janna clausa:*

*Fundere res quaris, nec tua
multiplicas,*

*Conditio tua sit stabilis non tem-
pore parvo,*

*Vivere te faciat hic Deus omni-
potens.*

Hæc captandæ benevolentiae gratia illi obtulit; at quo animo, intentione quam perversa esse patet, quod ubi malignus hic Insitor, spe sua excidit, retrograde hos versus, retorquendo, gravi cavillo, quem deinceps ubi putarat perstrinxerit, hoc modo:

*Omnipotens Deus hic faciat te
vivere parvo*

*Tempore, non stabilis sit tua
conditio,*

*Multiplicas tua, nec quaris
res fundere, clausa*

*Janna stat: nunquam das tua
pauperibus.*

*Eximium decus hoc, fecit te scan-
dere, rerum*

*Copia, non virtus, fraus tua,
non tua laus.*

Quare parum est, si alium collaudes, deprædices, extollis, recta modo intentio abfuerit; qua sola omnis nostra actio quantumvis in se pia, ac sancta pensanda est; super his Eccle-

sæ Doctorem audiamus: *Magni interest, inquit b Augustinus, cum aliquid boni facimus, ejus rei contemplatione facimus: efficiens quippe nostrum non initio, sed sine pensandum est. Ut scilicet non tantum si bonum est, sed præcipue si bonum est, propter quod facimus, cogitemus. Quid sanctius, quid religiosus, quid piis animabus frequentius, quam orationi, quam meditationi diu noctuque vacare? quot tamen hic horæ, quantum temporis deperditur? quam proluxæ preces in caelum, sine fructu, sine merito persolvuntur? quibus incommodis pulcherrima praxi succurrit Doctor Angelicus, quem ab omnibus hic auscultari velim. Querit hic, an sit de necessitate orationis, c ut sit ATTENTIA? respondet: ad meritum orationis non ex necessitate requiritur, quod ATTENTIO ADSIT per totum; sed vis prima INTENTIONIS, quæ aliquis ad orandum accedit, reddit totam orationem meritoriam, sicut in aliis meritoriis actibus accidit. En stupendam intentionis vim, & efficaciam, quæ etiam evagationes mentis, ac distractiones nostras meritorias reddit. Quin imo & impetratorias: sic enim ibidem subjungit: Ad hoc ut oratio impetret, si sufficit prima INTENTIO, quam Deus principaliter intendit; si autem prima INTENTIO DESIT, oratio nec meritoria est, nec impetratoria. Quot indices accedunt ad orandum, assiduo ingeminant Pater noster, & nihil impetrant, quia nihil intendunt. Tot*

b Aug in Psal. 118. Conc. 11.

c S. Thom. 2. 2. q. 83. a. 13.

meditationes, tot Rosaria, tot Litanie, tot Psalmodie, nec meritorie, nec impetratorie, si PRIMA INTENTIO desit. His omnibus, quid sublimius, quid divinius, quam sæculo, ac omnibus spretis, religiosum institutum amplecti, viam arctam ingredi, & Christum nudum confectari? hæc tamen via quantumvis arcta, si recta intentio defuerit, non ad salutem, sed ad perditionem est. *a* In hanc rem refert Cæsarius, ac Claravallem, Clericum se recepisse, non religionis amore, sed intentione rapiendi datâ opportunitate, quidquid posset è pretiosa templi suppellectile, receptus in tyrociniium, anno integro insidiatus fuit ornamentis Basilicæ, cujus custodiæ, quia novitius, cum non præficeretur, nullaque daretur furandi occasio, statuit professionem emittere. Sed misericordia Domini, quia non fuit consumptus: Etenim ut se formula votorum prolata, & habitu monastico indutus, Deo adstrinxit, derepente insiliit in eum Spiritus Domini, & in virum alterum commutatus est; verum hæc mutatio dexteræ excelsi, non omni tempore, nec cuivis obtingit, nam qui præclaras operationes, depravata intentione, vitare non verentur, plerumque gratiæ præsidii destitutos, in abyssum malorum Deus præcipitari permittit; ut perverso illi homini accidit, de quo *b* Orlandinus: Jactis Collegii Romani fundamentis, in quibus societatis scholares, ex o-

a Cæsarius l. 1. c. 3. *b* Orlandin. *De hist. Societ.*, l. xi.

mnibus nationibus collecti, ad Ecclesiæ Catholicæ subsidium, & hæreticæ imprimis pravitate extirpationem, bonis omnibus artibus, ac Theologiæ potissimum subsidiis instruuntur: cum eam arcem, tantopere suis rationibus contrariam, capitibusque suorum imminere, non male ominarentur in Septentrione Hæresarchæ, submissus fuit à Philippo Melancthone, alioque hæreticorum Antesignano, novæ sectæ quidam, cō consilio, ut res societatis, ac mores curiosius exploraret, ex eaque quos posset, ad execranda sua dogmata perduceret. Hac intentione homo vafer, annos tres & triginta natus, Romam venit, & ut erat versutus, belie se simulabat Catholicum admirabilique facultate sermonis, atque congressu, in societatem se intrulit. Ad Tyrociniium admissus, obsequiis suis riè partibus nemini cedere, sæpe exomologesim inter hebdomadam: sæpe sacram iterare synaxim: voluntarius suum corpus plagis excipere, omnia quæ ali candidissimi tyronis (sed solius intentionis defectu, quam d' spari affectu) obire; cænaculo instruendo præpositus, socium sui muneris, ac laboris, adjunctum Oliverium Manaræum: pium ac gravem habuit: quem ille remotis arbitris, ut peregrinis doctrinis abduceret, tentare non semel est aggressus: crebro cum eo de sacrarum imaginum usu, de potestate Romani Pontificis, de fide, & operibus, de rebus controversis sermonem miscebat. Sensit Oliverius post multa

ac varia colloquia, perversis ac perniciosis opinionibus imbutum socium, hominemque supplicatus hæreticum, observare ejus omnia dicta, ac facta dissimulante instituit: paucisque diebus, quinque & viginti exi- tialia dogmata, à Catholicis abhorrenda, ex ejus ore collegit. Admonitus ea de re S. P. Ignatius, cum sine ulla cunctatione ad summum hæreticæ pravitas inquisitorem, Joannem Petrum Carassam, qui summum postea Pontificatum gessit, deferendum curavit. Is comprehensum hominem, cum suis se- rem confessionibus indicasset, sententiamque mutasset, ne peccandi licentiam auget impunitas, perpetuas ad triremes, & probrosa transtra damnavit.

Hanc in homine scelerato, & heterodoxo sacrilegam intentionem damnamus. Et interim non attendimus, non paucos ex nobis hic reos agi, qui filios aut nlios, etiamnum impuberes monasticis septis intrudunt, includunt, ut familiam suam exonerent, ut de victu, & amictu prospectum sit, &c. quod divinissimus Ecclesiastes prosequitur, dicens: *a ingressus religionis pervertitur, quia speratis quod filius vester erit Abbas, vel Magister in Theologia, aut Episcopus, & ideo inducitis eum in religionem.* Denique ut hujus argumenti, Achillem inducam, quid operetur, nusquam luculentius, quam in conficiendis sacramentis cernitur. Sunt binæ hostiæ in altari, super utramque idem sacerdos, eadem verba pronun-

ciat: *Hoc est &c.* intentionem autem habeat, unam dumtaxat consecrandi, quid sit? sub una erit SS. Christi Corpus, divinitas, tota Trinitas: illa operabitur in anima gratiam, cacodæmoni erit terrori, Angelis ac omnibus cælitibus venerationi.

Altera erit merus panis, ferviet ad epistolas consignandas, contemni, abjici poterit, nulum gratiæ effectum produceret, &c. Vnde immane hoc discrimen? profus sunt similes, idem candor, idem sapor, eadem verba, ab eodem Mysta, super hanc & illam prolata? totum hoc ab intentione oritur. Nam ut cum tota Theologorum schola Doctor Angelicus: *b si Minister Ecclesiæ non intendit sacramentum conficere, non perficitur sacramentum.*

Idem in Baptismo accidit: intendit quis infautem baptizare, alterum non; quid sit? eadem verba profert, aquam utriusque affundit, ceremoniæ requisi- tæ ambobus adhibentur; nihilominus unus redditur filius Dei, alter manet filius Diaboli: hic in gratia est, alter in peccato: hic heres regni, alter exul patria: hic sub tutela Dei, & Angelorum, alter sub potestate cacodæmonis: omnia opera quæ provecior facit nullius meriti, etiam sacerdotio initiatus, consecrationes, absolutiones invalidæ &c. atque hæc omnia adeo disparata, ut cetera paria sint, intentio adhibita, vel omnia operatur. Sic idem opus quod intentione recta exerci-

a S. Vincent. serm. de S. Petra.

b S. Thom. opus. 8. de Eccl. sacram. cum.

tum, est fructuosum, meritorium gloriæ æternæ, si perversa intentione peragatur, peccaminosum est, & supplicio æterno dignum.

Dicit David *peccavi*, dicit & Iudas *peccavi*; hic desperans, ille confidens de Dei misericordia: finem diversum fortiti sunt, quia affectiones, & intentiones habuere diversas. Zacharus a dicit: *Dimidium honorum, meorum do pauperibus.* Publicanus dicit: *decimas do omnium quæ possideo.* Sed animo quam dispari? rectissime ferebatur qui dicebat: *Ardens est cor meum videre Dominum*; nequissime de quo Luc. 23. *erat enim capiens ex multo tempore videre Iesum.*

Sic in se materialiter idem opus, bonum, vel malum, sicut eadem aqua, salutifera vel venenata, prout per varias venas subterraneas derivatur. Concludo hic, ne longior sim, cum Hipponenſi Præfule, qui b docet omnia opera, ex eo pensari, quo animo, id est, qua intentione fiant: *facta est traditio à Patre, facta est traditio à filio, facta est traditio à Juda: una res facta est; sed que res discernit Patrem tradentem filium, seipsum filium tradentem, & Iudam discipulum tradentem Magistrum suum? videtis quia non quid faciat homo considerandum est, sed quo animo, & voluntate faciat.*

5. 2

Omnia in Deum simplici INTENTIONIS oculo, quasi in SCOPUM collimanda.

Cassianus collat. 1. cap. 5. tradit olim Imperatores in secula Luc. 18. b Augustin. tractat. 7. in Joann.

tula, seu scopo albo, curasse depingi omnia præmia, quæ victoribus proponebantur, & quod quisque telo attingebat, id ei porrigebatur: *securi* inquit, præmium non defore, *si modo propositum SCOPUM valuerint obtinere.*

Scopum nobis omnibus, summus ille cæli Imperator proposuit, quem quo propius attingimus, hoc excellentiori præmio donamur. *Habet siquidem nostræ professio SCOPUM PROPRIUM, ac finem suum, pro quo labores cunctos, non solum iude fatigabitur: verum etiam gratanter impendimus: ob quem nos jejuniorum inedia non fatigat, vigiliarum lassitudo delectat, lectio ac meditatio scripturarum, non satiat, labor etiam incessabilis, nuditasque, & omnium rerum privatio, horror quoque vastissima solitudinis non deterret.*

Noſtis quis ille scopus sit, quem nobis omnes propositum habere debeamus, in quem omnes cogitationes, & actiones dirigendæ sunt, ad quem omnes sancti collimarunt? Is est, quem piissimus imperator Iovianus sibi præfixit: hic tunc Cardinale d Baronio, territus vindicta, qua sacrilegus Iulianus fulmine exlitus immisso interiit, totus pietati deditus, in symbolum sibi longe nobilissimum assumpsit, quo omnium Principum Regumque tesseras obscuravit: *Scopus vitæ meæ Christus*: ejus unitus gloriæ, honori, amori totus militabat: ad hanc omnis belli apparatus, vigilæ, curæ, molestiæ, machinationes,

c Cassian. collat. 1. c. 1. d Pontan. Atica bell. part. 2. hist. 47.

stragemata, pericula, & vulnera spectabant: huc omnium utilitatem farissas & spicula, novo edito Sacramento collineanda dicebat, huc hostium stragem, opima spolia, partas victoriæ palmas, purissimo intentionis oculo referebat. Si hac cruenta bellorum tempestate; hoc fine, hac intentione exercitus conficerentur, arma susciperentur, quam illa non everfis aris, sacris omnibus conculcatis, a Christianis in Christianos, sed in barbaros, in Turcas, in Numinis hostes, pro Domo Dei, pro Religione longe gloriosius stringerentur! quanto sanctius Milites occumberent, quanto illustrius triumpharent! hoc esset bellare bella Domani.

Quod Jovinianus in profana, hoc Imperator Castrorum Dei SS. Patriarcha noster Ignarius, in sacra Religionis suæ militia spectavit, nec ab similem sibi, suisque testem, A D M A J O R E M D E I G L O R I A M, omnibus, & in omnibus, laboribus, studiis, concionibus, functionibus, Missionibus, non ipsi solum Moderatoribus, sed & mediastinis, & infimis operis domestici Adjutoribus adlegit. Hinc regula I. Magistrorum: *firatur præceptoris peculiaris INTENTIO, tum in lectio- nibus, tum extra eas, ad Auditores suos, AD OBSEQUIUM, ET AMOREM DEI ju- vando.* & Regula I. Scholasticorum: *ad hunc enim S C O P U M studia Societatis diriguntur.* Regula. Concionatorum 2. *Summo studio, media adhibeant, quæ instrumentum cum Deo conjun-*

gunt: ejusmodi sunt: Caritas, PU- RA INTENTIO divini servitii.

Regula I. Coadjutorum: *intelligant omnes PRIMARIAM ipso- rum INTENTIONEM, AD SER- VIENDUM divinæ majestati, in societate esse debere.*

Tum ne quis excipiat. Reg. 17. summarii *OMNES restans habere INTENTIONEM studeant.* In infimis, & summis, Dei gloriam, majus Dei obsequium, cum in omnibus intuentes, &c. in constitutionibus suis, centum & septuaginta septem locis discrete præscribit, ut Suarez tom. 4. de relig. l. 8. c. 6. n. 1. adnotavit: sibi enim nos similes esse volebat; siquidem ut in relatione S. Rotæ Romanæ auditorum, & Cardinalium S. Congregationis rituum de co summis Pontificibus, pro obtinenda ejus Canonizatione relat- tum fuit: *Omnes suas Cogitationes, verba & opera, in Deum, tan- quam in finem referebat.* Eodem jam dudum ante, illustrissimæ illius familiæ a PP. Prædicato- rum Auctor, & fautor, S. Dominicus collimavit, de quo il- lud precor vos, memori mente reponite: cum sacræ quædam Moniales, à malo genio obsessæ, exorcismis compellerentur, S. Dominici imaginem fixis oculis intueri, una, quam spiritus cere- ris pertinacior possidebat, altiori coacta vi respondit: quod in hunc sanctum aciem nullatenus intendere valerent, in causa esse, quod hic dum viveret, in Deum semper oculos, animumq; inten- derit, atq; ad eum omnia sua dire- xerit. Nec est, quod vestrum quis,

hoc rectæ intentionis exercitium, Religiosorum, Monialium, aut eorum dumtaxat, qui peculiarem status sui perfectionem professi sunt, esse arbitretur: Vos omnes quotquot estis, opifices, Mercatores, Causidici, senatores, Nobiles, fœminas, puellas, Iuvenes, Senes necessario concernit: qui ut omnes ad unum *finem*, quem Apostolus vocat *vitam æternam* conditi sumus, ita eo tendere, hunc, eumque solum intendere, atque humana omnia in illum dirigere debemus, nisi à scopo nostro aberrare, id est summo bono in æternum frustrari velimus.

Potentissimus ille Israelitici populi Rex David, in tantis amplissimi regni curis, & assiduis bellorum turbis, ne longius evagari contingeret, sese sæpius ad se revocabat, & velut ad scopum sese exercebat Psalm. 76. v. 7. *exercitabar* inquit, & **S C O P E B A M** *spiritum meum*. Vbi Agellius perapposite *Scopebam* deducit à **S C O P O**, id est ad scopum, metam, finem dirigere, & conferre omnes animi cogitationes; *idque se David affirmat fecisse*. Nolim hic fusius enarrare, quoties de die, quoties de nocte intenderet? nostra forte, ut propinquiora, ita gratiora, acciderent.

Ex illustrissimo Farnesiorum stemmate Alexander Cardinalis, qui postea Papa Paulus III. pro Gentilitia tessera sagittam ad scopum directam præferebat, hoc lemmate subiecto: *sic mitte sagittam*, summam votorum di-

a V. Lotin hic. b Typotus symb. d: Cardin. pag. 23.

cutare solitus, si in finem præstitutum semper collinaret: suo nos exemplo sapienter ac salubriter commonendo, sic omnes actiones nostras, velut sagittam in scopum dirigendas, ne quo alio dilabatur. Nemo vestrum ex negotiorum mole, implexis adeo curis, ut Reges, summique Pontifices distineret, quo ipsis, eodem & vobis collinandum est.

Studet quis, quo, simplici oculo connitendum?

1. Ut consequar veram sapientiam, non plausum, aut lucrum. 2. ut vitem orium, prava declinem consortia. 3. Ut juvem patriam, Remp. animas. 4. Ut me aptum reddam instrumentum, ad quodvis munus, quo Deus vocavit &c. Iejunandum est: sed quo fine? 1. Ut me affligam, & patiar aliquid pro Christo.

2. Ut tuear castitatem, meo statui congruentem.

3. Ut servem sanitatem, quo melius Deo serviam.

4. Ut animam disponam orationi, inspirationibus divinis, SS. Euchariæ postredie suscipiendæ.

5. Ut subtraham fomitem vitiorum.

6. Ut satisfaciam pro excessu in cibo, & potu, alijsque delictis &c.

Observandum porro est, ut docent Theologi, hoc opere te quamque virtutem formaliter attingere, cujus motivo incitatus, in eam tendis; si Eleemosynam quis elargitur pauperi, ex commiserationis affectu, actus est misericordiæ: si ut pro peccatis satisfaciat, actus est pœnitent-

tiz: si ex motivo amoris Dei, eum in paupere intuendo, actus erit flagrantissimæ Charitatis. Hic S. Martinum incitavit, qui jam ad infulas ex insidijs protractus, mendiculum seminudum, frigore rigentem, cum Archidiaconus in mora esset, sua se subucula exuens, contexit: Norat quippe fide divina, quod uni è minimis, id Deo omnium maximo collarum esse.

Consimili motivo ad ruborem nostrum, insignis quædam Domina, de qua a Arefius, egeno subvenit: cui, quo se regeret, indusium postulanti, mandat Ancillæ, ilico conferri: quod cum omnino lacerum Domina conspexisset, aliud honestius quam mox conquiri jubet, dicens: pudori tibi, ac dedecori fore, si coram Angelis, Christus eo indutus à tam potenti Domina, se vili hoc centone donatum distitaret. Hæc amabò vos, quoties vel tritam lacernulam nudo, vel buccellam famelico, vel nummum egeno porrigitis, spectate. Quod si in cæteris quoque operibus, etiam adiaphoris, servavimus, de sanctitate ulli concedere deberemus: Etenim, magno teste Augustino, perfectissimum est, omnes actiones dirigere, in eum, qui dilexit nos, ob solam ipsius bonitatem, & amorem infinitum, non spe præmii, aut metu gehennæ: proficiendo, inquit, b perveniat ad talem animum, ut plus amet Dominum, quam timeat gehennam: ut etiamsi dicat illi Deus, utere deliciis carnalibus

sempiternis, & quantum potes, peccata: nec morieris, nec in gehennam mitteris; sed tecum tantummodo non eris, & omnino non peccet, eo solum motivo, ut Deo amato suo fruatur, scio hoc esse mentis ocularissimæ, ita recte in dilectum ferri, ut nullo motivo creato, à scopo desleat. Talis existit & Beata Magdalena de Pazzi, cujus hæc ex corde ardentissimo, in Sponsum missæ fugitivæ: c Si crederem me uno verbo solo dixisse ob alium finem, quam ob amorem Dei, etiamsi non esset ejus offensæ, posse exadere Seraphinum, nunquam illud dicerem. Talis existit & Franciscus de Sales, cujus hæc sanctissima relectæ intentionis suspiria: d O quam bonum est non vivere, nisi Deo: non operari nisi propter Deum: non delectari, nisi in Deo! Si vel pilam affectus in me deprehenderem, qui vel à Deo non oriretur, vel ad Deum non referretur, eum quantocius evellerem: non enim consolationem sed consolatorem, non dulcedinem, sed dulcissimum Salvatorem, eumque solum requiro. Quis non in his simplicem oculum, uni Deo purissime intentum collaudet? Quis miretur, si ejusmodi animæ, quæ non in creaturis dispersæ; Sponsum suum uno tali oculo saucient, & in amplexus compellent? Gilbertus sermon. 30. in Cant. Simplex est oculus qui unus est; unus autem, qui ad plura non est, qui directus in unum: non fissus, non diffusus, non spar-

a Arefius fest. S. Martini. n. 34.

b Augustin. lib. de Catech. rudib.

c. 17.

c In vita Luce dicit episcopul. Spirit. tom. 2. pag. 148. d Sales la Reliq. & præzi spirit. part. 4. c. 13.

sis in multa. Is fuit oculus sponſæ, de qua Sponſus Cant. 4. *Vulneraſti cor meum, ſvor mea Sponſa, vulneraſti cor meum, in uno oculorum tuorum,* bene ait, *in uno oculorum,* quia Sponſæ unus eſt oculus in unum intentus *nempe in ſponſum,* ut notat Anſelmus. Et is debet eſſe bonæ mentis oculus, ſpectet ille Deum unum, neque ſe per creaturas vaga licentia ſpargi patiat, neque Mundi curis, ſæculive voluptatibus diſtrahi: ſed in urius animæ ſalutem, in Dei gloriam, ejuſque puriſſimum amorem, ceu in ſcopum collimet. In hac ſanctiſſima exercitacione (quod omnes ſtudioſe æmulari debemus) excelluit ſanctimonia vitæ inſignis, quidam frater noſter, veſtiario præfectus, cujuſ nomen Ioannes de Soto, is gravi & mortifero, a quem prædixerat morbo decumbens, jam morti proximus, acum popoſcit, quam in parietis alicujus rimam inferuerat: hic præſentes, hominem delirare opinabantur; quibus ille: non deliro inquit, mentisque, & animi ſanus ſum; quare amore Dei, cari mihi velim hoc quod peto, allatam itaque acum, in manus ſumpſit, dixitque aſſuſis ſociis: *Hac mihi cali clavis erit, hac paradisi portis reſerabo, cumque hæc mori cupio, & Chriſtum inſiſere: cauſam audite, quam, & qualem ſubjuunxit: nihil enim hæc acu paravi, niſi ſolius amore Numinis, neque ſilium eadem trajecti unquam, præterquam ut illi placerem, non aliter quam ſi ipſummet Chriſtum veſtire debuiſſem.*

a Nierenb. in vita divina c. 21

O ſi quiſvis è Mæchanicis, in extremis conſtitutus, hoc de ſe confidenter alleverare poſſet: hac acu, ſubula, trulla, malleo nunquam, niſi amore Numinis, & ad ejuſ gloriam uſus ſum. Si vos Mercat ores, Cauſidici, Conſiliarii, qui calamos non paſſi inertes, tot a pochæ, lites, codicillos, conſcribere conſueviſtis, ſi jam extremum ſpiritum trahentes, calamo vobis obſecto, Deo teſte, vere aſſirmare poſſitis, huic calamum nunquam in manus ſumpſi, niſi, ut ex Dei amore, juſtas cauſas propugnarem, ut viduas, & pupillos defendere, ut Dei gloriam, in omnibus ſectarer.

Quanto hic animi ſolatio, è terris ad ſuperos commigraret, & cælitibus jure meritiffimo aſcriberetur?

Quæ cum ita ſint, in vanum queruntur plerique ſæcularium, in potiſſimum, quibus vix respirandi facultas: quas inter, ſervi & ancillæ, per omnem hebdomadam, ne ſemihorulam ſuppeteret, qua ſacrificio Miſſæ intereſſe, per diem ne horæ quadrantem, qua Deo, ſibi que vacare queant: ſolatio illis ſit, omnia opera ſervilia, & maxime abjecta, aſta intentione informata, ſublimitia proſus reddi, ac divina.

Edoctus cæleſti oraculo, unus aliquis è veterum Anachoretarum cœtu, in taberna quadam Ancillam conmorari, quæ ſe multis paraſingis, vitæ ſanctimonia antecederet, pia amulatione Monachus ſtimulatus, tabernam adit, Ancillam convenit, ac familiarius perreundatur, qui-

quibus per omnem diem , ple-
nissime occupetur ? Respondit
candide, ministeria se domestica
obire, illud cum primis in more
habere, quoties ligni fascem igni
apponendum, in humeros sustol-
let, ejus se id amore facere, qui
ignum crucis pro se laceris hu-
meris, in Golgothæum montem
extulisset. Quo rectæ intentio-
nis jaculo, velut percussus, factus
est se in seis etiam pusillimis oc-
cupationibus, alio longe ab hoc
scopo evagari.

S. 3.

*Quam multi à scopo, rectæ
intentionis defectu, aber-
rarint ?*

INter Emblemata Vischerii re-
fertur, in Galliis scopum esse,
in quo varia fercula depicta, in
quorum medio, dæmunculus
torque ex ducatis aureis emine-
re cernitur. Quod quisque sagit-
ta ferit ferculum, hoc illi adfer-
tur : hic pernam, alter armum,
isti vini amphoram, alius galli-
nam, aut artocream, subinde quis
aureum dæmunculum attingit.
Ejusmodi scopum, scopo Christi
oppositum, de quo Cassianus su-
pra, Diabolus omnibus propo-
nit : unum hic vos rogo, quisque
secum expendat, quo collimet ?
hic in pernam, aut pinguem ar-
mum ovinum ; quo enim omnes
illæ cogitationes de erapula, &
mensarum cupidinis ? vix oculi
aperiti, intendit primum, quod
in prandio obsonium palato gra-
tum parandum sit. Quorsum

multi per omnem hebdomadani
desudant ? in amphoram colli-
mant, ut die Dominica genio in-
dulgeant, & se ingurgitent. Quid
totis diebus, & noctibus, leves
Adolescentuli ? quò oculos,
verba, munera, missilia, ut sa-
gittas dirigunt, nisi ad gallinas ?
Maxima vero pars, ut quid
noctes insomnes, dies cur-
ris, laboribus, ærumnis tra-
ducit, nisi ut aureum dæmonem
attingere valeat ? Hic
scopus Mundi est : Nosti qui
ejus sectatores ? vide quò colli-
ment, qualis finis, talis intentio :
qualis intentio, talis actio. Re-
ceptum illud axioma : *Cujus fi-
nis bonus, ipsum bonum : cuius
malus, ipsum malum.*

Est puella quæ indies, & id
maxime testis solemnioribus,
binas, tresve horas ante Crystal-
lum se contemplatur, vestit, pe-
ctit, crispat, ornat. Libet per-
cunctari, quorsum hæc omnia
tendant ! quin illud Psaltis *a* in il-
lam cadere videtur : *specie tua, &
pulchritudine tua, INTENDE pro-
spere, procede, & regna ; sagitta
tua acuta.* At quænam hæc sagit-
tæ ? *species, & pulchritudo*, ut
S. Thomas, Hieronym. Chryso-
st. hic. Addit Cardinalis Bellarmi-
nus, verbum *intende*, sensu Chry-
sostomi, ad sagittas referendum
esse : ac si diceret : *intende sagit-
tas*, Sed quo ? quorsum omnis
ille Mundus Muliebris ? quem
scopum hæc rela petunt ? nonne
ut oculos juvenum confodi-
ant ? nonne ut cor lascivien-
tium, etiam conjugatorum
transfigant ? nonne ad flagi-
tium perpetrandum, gratiosæ,

a Psal. 44.

specioſe , formoſe haberi volunt ? Quam pauca Judithæ ſimiles : a hæc quidem lavit corpus ſuum , & unxit ſe myro optimo , & diſcriminavit crinem capitis ſui , & impoſuit mitram ſuper caput ſuum , & induit ſe veſtimentiſ jucunditatis ſuæ , induitq; ſandalia pedibus ſuis , ſumpſitque dextralioſa , & lilia , & inanes , & annulos , & omnibus ornamentis ornavit ſe . Atque in hoc omni Mundo muliebri , Judith nihil dum vanitatis ſpectavit , non hominum , ſed Dei ſolius oculis placere ſtudit : cui etiam Dominus contulit ſplendorem , in promptu cauſa eſt : **QUONIAM OMNIS ISTA COMPOSITIO , non ex LIBIDINE , SED EX VIRTUTE pende- bat .**

Quam raræ hodierna die Eſteri comparandæ , quæ in aurea ſua cyclade , & regio diademate , non evanuit : Tu , inquit , b Domine ſcis , quod abominer ſignam ſuperbiæ , & gloria mea , quod eſt ſuper caput meum , in die oſtentionis meæ , & deteſtor illud & nunquam letata ſit ancilla tua , ex quo hic translata ſum , niſi in te Domine Deus Abraham . Hic qui volet , in vanitates , & infanias falſas puellarum excurrat . Ad vos parentes me converto , quorſum omnes curæ , ſolicitudines , labores , cogitationes ? quorſem tam graves expenſæ , ut filii educentur , inſtruantur ſcientiis , linguis , moribus imbuantur ? ut tandem in officium parentis ſuccedant ; ut ad tale munus , talem dignitatem perveniant , ut familiam amplificent . Ideo hic in Gallias ,

in Hiſpanias mittendus , ideo in praxi juridicundo exercendus . Hunc Mercatorem , illum jurisperitum , alium ſenatorem , alterum Eccleſiaſticum efformare intendunt . Filios quaſi ſagittas , potenter in ſcopum ſibi præfixum deſtinant , juxta illud Pfaltis : c ſicut ſagitta in manu potentis , ita filii excuſſorum Ubi appoſite dSandæus : Si filius ſagitta , parens ſagittarius , & quo æquum eſt , & Reſpub & Religio exigit , dirigat . Sic filii excuſſorum in Deum directi , Samuel , Machabæi , Ædmundus , Thomas Aquinas , Andreas Corſinus , alique innumeri . Monica Auguſtinum adhuc utero genens , sæpe sæpius divino ſervitio conſecrabat , ut ipſe fatetur , dicens : quod ſalem Dei in utero Matris deguſtaſſet . Mater S . Bernardini e natos infantes , ulnis exceptos , Chriſto Ieſu offerrebat , atque in hunc ſcopum ita feliciter direxit , ut è ſeptem , nemo à Religione aberrarit , atque omnes ſanctitate eximii exiſterint . Hos æmulari vos docet Franciſcus de Sales Genevenſis Antifteſ in praxi ſpirituali p . 3 . cap . 38 .

Bion unus è Græciæ ſapientibus , hoc pro monumento poſteris reliquit : f Maſtratum ſagittario perito conſerendum eſſe , in quo non genus , aut opes ſpectandæ eſſent ; ſed qua ſolertia præfixum ſibi ex munere ſcopum attingat . Ejusmodi præficiendi Maſtratus , curiæ , ſenatus , qui bonum publicum , qui

c Pfal . 1 . 6 . d Sandæi artifex Euang . pag . 631 . e Sales praxi ſpirit . part . 3 . c . 31 . f Stobæus Eccl . 44 .

a Judith . c . 10 . b Eſther . c . 14 .

justitiam, qui fidem; Religionem, cultum Dei, tueri intendunt: qui cum Ioviniano dicere possunt: *SCOPUS VITA MEAE CHRISTUS*, non crumenam replere pecuniis, caveas vini doliis, arcas numeribus, non quadrigis vehi, non amplo famulatio stipari, non digito monstrari, &c. Miseri profecto mortales, qui hæc sibi tam fluxa, tam vana, & insana, pro scopo præfigunt!

Miseri profecto togati illi, qui indes, hyeme, ætate, tot horas in curia lites discutiunt, domi in seram vesperam chartis impalescunt, si præter regium stipendium, existimationem nominis, nil sublimius habent, quo colliment idque de omni genere hominum judicandum est.

Verum enimvero, omnium longe miserrimi, viri Religiosi, qui alio, quam in finem sibi præstitutum colliment; ut recte Apostolus: *a miserabiles sumus omnibus hominibus*, si tot vigilias, tot jejunia, orationes, corporis afflictiones, dæmonis infestationes, constanter toleremus, ut vel in ordine Magni, vel ad officium, aut dignitatem assumi, aut alio specioso apud homines titulo eminere possimus. Miseri profecto sacri illi oratores, si per catenatos suos labores, nocturnas lucubrationes, per tot molestias & fastidia, in concionibus inveniendis, disponendis, conscribendis, ediscendis, proferendis, per plures adventus, & quadragesimas, non sine sudore, etiam & san-

guine, hoc solum intendant, placere populo, splendidum cogere Auditorium, primam Cathedralam obtinere, vocari ab hominibus Rabbi &c. Talis olim Florentiæ, sua vaniloquentiâ celebris Ecclesiastes Savanorola: quid hic in omnibus spectavit, nisi ut Propheta qui indes cum Deo sermones misceret, haberetur? idque jam facile decem millibus persuaserat. Consimili vanitatis vento vellicantem inducit Lancicus Monachum e Cisterciensem, qui tantum diebus festis, quando frequens, & honestus populi concursus, pulchre & clara voce cantabat; silebat verò aliis diebus. Hinc Dæmon, Deo volente, *pravam ejus intentionem* castigaturus, horrido & foedè contorto vultu, in specie pueri, in omnium conspectu apparuit, plaudens manibus, & vaullissimam cantorem irridens, dixit; O bene cantavit vere, statimque disparuit. Quos profecto Organistæ non absimiles esse dixero, cum nil agant, nisi ventus vanæ gloriæ afflarit. Hugo Cardinalis in Psalm. 44. Concionatores *sagittarios* vult, sed peritos; *verba eorum, jacula & sagittas* nuncupat; sed quod, quorsum defigenda? In vitia, in corda Auditorum, ut non sui plausum, sed compuncti populi planctum; non se sed Christum prædicent. Hinc P. Claudius Aquaviva, in epistola de formandis concionat. *Primum impedimentum* inquit, *in concionatore, est OBLIQUITAS INTENTIONIS.*

b Florimon. Remond. de ortu hæres. l. 2. c. 2. c Lancic. opusc. Spirit. 3. cap. 3.

Quod & in omnibus Religioſi functionibus, locum habet, quæ ſi extra Deum ferantur, ſunt velut membra, extra locum, aut commiſſuram violente diſtorta: a Si, inquit, *in elicta prorsus putarentur corpora, quæ ſuis ponderibus, gravitate ſcilicet, vel levitate ſua, loca non peterent; longe procul dubio, major miſeria noſtra fuerit, niſi æſſiduo tendamus in Deum. Quod tunc vere fit, cum aſtus omnes noſtri ab ipſius amore, & moventur, & in ipſum diriguntur. Quare S. Dionyſius, malum aſſertit eſſe præter finem, extra terminum, Scoro cavens. Ac tandem concludit: Itaque ſi ex centum molibus, qui v.g. unius diei ſpatio ſiunt, plures fortasſe quam nonaginta in vanum recidunt, non in centrum: conſideremus obſectro, quam nobis ingratum, quamque invitum genus hoc vitæ eſſe debeat? Quare ſi quis hæctenus tam miſerum, tam ingratum, & invitum genus vitæ duxerit, omnem operam, ſtudium, laborem, opera omnia, velut tela per inane volantia perdiderit: ſi quis hæctenus à ſcopo, aberrans, proprium commodum, honorem à creaturis emendicarit, ſi hominibus placere ſtuderit, nunc Dei gloriam ſectari, ejuſque oculis placere ſtudeat; ſtimulo hic eſſe poterit Comædus, quem graviffimus Doctör S. Auguſtinus nobis proponit. b Hic dudum coram populo, ingenti plauſu ſuas hiſtrionis partes lepidè peregerat; At jam decrepitâ ætate, ut vidit ſe ingrato populo jam ſaſtidio, &*

deſpectui eſſe, ſolus templum ſubibat, & veteres Comædias, ipſis Deorum ſtatuis, magno animi fervore, mentiſque ac vocis contentione, declinabat, dicens: ſe jam facere in ſolam Deorum gratiam, quæ antea exiguo cum emolumento, per tot annos imprudens, populo placere ſtudens, exhibuiſſet, ſic inquit Auguſt. *dollus Archimimus, ſenex jam decrepitus, quotidie in Capitolio Mimum agebat, quaſi Dii libenter ſpectarent, quem homines deſerant*: quippe ingratis mortalibus, ſuam tanto vitæ impendio operam navarat, ſolis tandem Divorum oculis placere ſtudit. Haud aliter quiſque noſtrum, omnes reliquæ vitæ noſtræ actiones, mentis & corporis, eo dirigamus, ut divinis oculis placeamus. Id ſuis Monialibus ſuadebat, & inculcabat c B. Magdalena de Pazzis: ut omnes actiones etiam parvas, internas, & externas facerent purè ad placendum Deo, & ad gloriam ejus, ſi fieri poſſet etiam iſtus oculorum, minimos motus membrorum, dicens: eum qui ſic faceret, iturum ſine purgatorio ad cælum. d Quæ merces longe opulentior, quam reportavit ille in civitate Lucenſi, in Italia, circumforaneus, ſeu Agyrta, qui ad quaſvis ædes ſubſiſtens, ac lyram pulſans, ſtipem aliquam emendicabat; ſed extruſus, & illuſus undique, mœrore animi non parum oppreſſus, in ædem ſacram ſe recepit, ubi dum ante argenteam, Salvatoris imaginem

a Claud. Aquav. epiſt. de renovat. Spiritus. §. 13. b Auguſt. l. 6. de civit. c. 10.

c In vita: cap. 44. Lancicius opuf. 6. pag. 463. d Polters Larva mundi ad Lect.

constitit . Domine inquit, totum diem pro ingrato Mundo , ludendo insumpsi , & nil mercedis retuli : quin potius in tuam gratiam, & Lyrae nervos , & animi omnesque corporis articulos , & artem omnem expendo : dixit, Iusit, & ecce , imago argenteam qua pes indutus crepidam , in sinum ejus excussit. Quotus quisque vestrum Auditores, cum hoc homine deliravit ; dum omnia sua opera , ut lucrum temporale, & plausum populi, ut mercedem temporariam consequeretur , o-

mnia studia ad vanitatem , aut emolumentum proprium retulit ? nunc tandem omnes vires , omnes labores ac studia , in Dei laudes , cum magno a Thoma intendite , qui à morte stella petus insignis , dixit : *eam pura animi intentione se meruisse*. Itaque astra in quæ collimavit , facile obtinuit : dumque præter ipsum , de quo scripsit , periit nullum stipendium , majus non potuit petere nec obtinere.

a SURIUS. Fests Mariani.

F E S T U M
 S A N C T Æ C A T H A R I N Æ
 V I R G . E T M A R T .

Lac vobis potum dedi. 1. Cor. 3.

LACTEA nomen habet. Ovid. Met. l. i.

A R G U M E N T U M .

ORatores quantumvis disertis, Sophi quantumvis
 versuti, omnes accurrite, elingues vos & infantes
 una Virguncula Alexandrina faciet, quæ cælitus tan-
 tum sapientiæ hausit, ut sola è Stoa omnes Stoicos, &
 Peri-

Peripateticos, divina dicendi sua facundia exsuperarit. Atque ut Virginem etiam fœcundam, quæ tot Deo filios peperit, sciat, lac suis propinavit. Ad hujus fœcundæ Virginis ubera, vos omnes, cœlestis Philosophiæ candidatos invito, hanc si Magistram audieritis, hodierna luce sancte adpromitto, omnes non modo, qui in Lovaniensi, Duacensi, Parisiensi, Colonienſi Univerſitate verſantur, ſed & Nobiles, & Mercatores, & fœminas & puellas, Doctoratus laurea inſigniri poſſe comprobabo. Tum ne vos a *lactent peccatores*, potenter commonebo, ut eos devitetis, quæ velut lupæ, vos lacte ſuo viperino veſtroſque liberos enutriunt: quarum ubera ſi ſuxerint, quid mirum ſi feri ac rabidi evaſerint, ac tandem in altum ſoporem, ut Siſara à Iahele inducti, clavo trabali confoſdiantur? atque ita fit, ut Albertus doctrinâ & ſanctimoniâ maximus exponit, *b dent eis bibere lac & ſic i-
pſos dormientes, clavo perpetuæ mortis perforent, & occidant.*

a Prov. 5. b Albertus M. in ſerm. de S. Nicol.

- §. I. *Ego dabo vobis os & ſapientiam, cui non poterunt contradicere omnes adverſarii veſtri. LUC. 21.*
- §. II. *Auditores ſa'ubri doctrinæ lacte paſcendi.*
- §. III. *Fili mi, ſi te LACTAVERINT peccatores, ne acquieſcas eis. PROV. 5.*

F E S T U M
S A N C T Æ C A T H A R I N Æ
V I R G. E T M A R T.

Lac vobis potum dedi. 1. Cor. 3. v. 2

Vid valeat disertæ linguæ gratia, quid possit absoluti Oratoris eloquentia, quid non evinca: etiam puellarum in dicendo, aspersa modesti oris venustate, fecundia, vel ipsi gentiles satis superque olim contestati sunt. Valerius, *a* ut plurimam illam valere comprober, sub propriis exemplis, inquit, quo vires eius testatioris fiant, recognosci convenit. Regibus Româ exactis, plebs dissidens à patribus, armata valitabat, nec leves animorum motus, Reipublicæ turbines, ac tempestates concitabat: jamque sanguineos fluctus, & extremam perniciem minitabatur; cum ecce unius Valerii diserta oratio, motus subsidere, intentos jugulis mucrones recondere, manus dare cœgit, populumque linguæ suæ fecundiam: *ad seniores consilia revocatum, senatui subjecti, id est, urbem urbi junxit.* Habet enim hoc aureum dicendi flumen, ut velut plenum aquarum impetu exundans, obvia quæque secum rapiat, anonas arbores radicitus extirpet,

a Valer. Max. l. 8. cap. 2.

immensæ altitudinis aggeres perfringat, infinitæ molis cautes convellat, & suo secum omnia tramite faciat placidissime d. volvi; hoc est, inveterata partium odia componat. Elatos pertinaci arrogantiam animos domet: intractabiles hominum mores mitiget, suoque omnia nutu flectat atque gubernet; quid, quod etiam sanguinis cupiditate furentes compefeat. Missi enim à sævissimis ducibus, Mario & Cinna milites, ad M. Antonium obruncandum, oratione ejus extemporaliter obstupefacti, districtos jam, & vibratos gladios, cruore vacuos, vaginis reddiderunt. Sed parum hoc, unum alterumve magis ineticulosum eloquentiæ vi, velut flumine præstrictum fuisse, integros exercitus, munitissimas Civitatis, huic concessisse, succubuisse novimus. Quod Pyrrhus Epirotharum Rex ingenuè fatetur, plures urbes Cynæ disertissimam oratione expugnatas, quam ipse unquam armatam manu subegisset. Quid Philippus Macedonum Imperator? ad Athenas, inquit, conservandas, multum valet fa-

teor Themistodis pugnacitas ; plus valebit tamen efficacitas dicendi , quæ uno in Demosthene reperitur. An eidem sententiæ non suffragatur Agamemnon ? certe : nam ad Trojam capiendam non decem Ajaces, militiæ studiosos, sed decem Nestores eloquentiæ peritos requirebat. Age vero, illa vis quæ in Mercurio dicitur fuisse, ad cicurandas feras, ad extirpandas sylvas, ad sistendos fluvios, ad sopiendos manes, quo alio ex fonte, quam ab eloquentia promanavit, ut ille olim cecinit :

*a Tu potes tigres, comitesque syl-
vas*

*Ducere, & rivos celeres mora-
ri.*

*Cessit immanis tibi blandien-
ti*

Janitor aëla.

*Cerberus : quamvis furiale cen-
tum*

*Muniunt angues caput ejus,
atque*

*Spiritus teter, saniesque ma-
net*

Ore trilingui.

Illa vis quæ in Orpheo fuit ad serenandas iras, ad expugnandos metus, ad leniendos corporis, animique cruciatus, unde nisi ab Eloquentia profluxit? b

*Manesque adist, Rē-
gemque tremendum*

*Nesciaque humanis precibus
mansuescere corda.*

a Horat. l. 3. Carm. ode xi b Virg. 4.
Georg.

Verissime itaque Romanæ facultatæ Princeps Cicero, qui in quacumque libuisset partem, lingua sua curiam flectebat, pronuntiavit : c *Tantum vim habet
annuum Regina rerum eloquentia,
ut non solum inclinantem erigat,
stantem inclinet ; sed & adver-
santem, & repugnantem quo vellet
inducat, deducat unde vellet.* Nunc vero, si profana hæc, verborum furo cerussata, argutarum cincinnis calamistrata, at nescio quibus elegantiarum formulis lemniscata aut phalerata eloquentia tantum valeat, quis non divinam illam ab increato verbo cælitus haustam dicendi facultatem, omni gladio ancipiti, omnibus Massagetarum sarissis, Maurorum jaculis acriorem, longæque acutiorem, ut animos feriat, mentes fauciet, molliat, temperet, à qualibet opinione abducat, in quamlibet sententiam impellat, arbitrabitur ? quod in Alexandrinâ Virgine Catharina omnium oratorum disertissima Principe, omnium Philosophorum dignissima præfide, hodierna luce comprobabo.

S. I.

d EGO DABO VOBIS OS
E T SAPIENTIAM
CUI NON POTE-
RUNT CONTRA-
DICERE OMNES AD-
VERSARI VESTRI.

D Octorum Antistes Aquinas
hiscæ verbis comprobatur, ho-

c Cic. lib. 2. de orat. d Lucas. 21. v 14-

q 2

minim

minem quantumvis rudem, diviniore sapientiæ radio præstrictum, omnes mundi sapientes in unum collectos, facile arguere, Confutare, ac debellare posse: hic etenim prima veritas a qua si dicit: *Statim à me fortieimini fecundiam & sapientiam, ut nec omnes adversarii, si in unum conveniant, resistere valeant vobis, nec in sapientia, nec in eloquentia.* b Divus Cyrillus Alexandrinus exponit: *Accipietis à me sapientiam, & linguam inexpugnabilem.* Porro Spiritus ille intellectus, & scientiæ, ubi in animum illapsus fuerit, Itolones, Doctores ilico, & c *linguas infantium, facti esse disertas.*

Vastissima illa, & celeberrima urbium Babylonia, ingenti olim stupore hæsit attonita, dum integerrima Susanna, adulterii nequissimè insinulata, testibus convicta, omnium sententiis condemnata, saxis obruenda videretur: d *Cumq; duceretur ad mortem, suscitavit Dominus Spiritum Sanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel;* qui novum ea sapientia judicium coegit, ea dicendi vi, & eloquentia peroravit, ut inveteratos dierum malorum fenes, turpissimi flagitii reos, perjurii convicerit, omnem multitudinem in suas partes traxerit, honestissimam Matronam omni etiam sceleris suspicione absolverit. Hujus rei crebriora, & luculentiora, in lege nova suppetunt argumenta. Stephanus nullis Philosophicis argutiis imbutus, in ipso juventutis

flore, cum antiquis dierum contendit, e & non poterant resistere sapientiæ, & Spiritus qui loquebatur. Id ipsum hominibus agricolis, piscatoribus Apostolicis evenit, qui è discipulis Christi, per saltum, sine medio, Magistri artium, Doctores gentium, simul & semel evaserunt: f *Nam ubi Spiritus Sanctus Magister est, facile discitur quod docetur.*

Tunica Christi inconsutilis, desuper contexta per totum, teste Sancto Ambrosio, divini sapientiæ symbolum fuit; nostra sapientia, vestis est consuta partibus ad partem, frequenti filo annexis: primo namque docet Ludimagister formare characteres, exinde syllabas connectere, tum verba componere, post hæc, aliam atexit partem Grammatices, cui affluit dialecticam, aliasque ex aliis scientias; adeo ut scientia nostra, sit vestis consuta per totum: g *Nostri sapientia, hoc est, humana consuitur: assuitur enim, cum liberos damus ad studia Grammatices, tradimus Philosophis, erudimus eos ut sapientia in istis, que non erat acquiratur.* At ubi Spiritus Sanctus Magister est, nulla mora, nullo molimine, momento quis Philosophus & Orator fit. Fidem suam obstrinxit Matth. 10. v. 9. *Cum autem tradent vos, nolite cogitare, quomodo aut quid loquamini; non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* h Ubi S. Remigius observat, Christum non solum verba, & materiam, sed & mo-

a S. Thom. in Luc. c. 21. v. 14.
b V. Corderium Capten. in Lucam
hic c Sapient. 10. d Daniel. cap. 3.
v. 45.

e Act. 6 10. f Ambr. g Ambros.
ferm. 3. sub finem tom. 3. h S. Remigi
in Catena D. Thom. Marc. 10. v. 19.

dum aptè differendi suppeditare: *Duo dicit: quomodo, & quid; quorum unum refertur ad sapientiam, alterum ad oris officium: quia omnia verba que loquerentur, & sapientiam qua ea proveniret, suggerit; ut innumeris, tum veterum tum recentiorum historiarum testimoniis manifestatum est. Nobis sat est, in cœlesti Pallade nostra, in una Virgine Alexandrina id demonstrasse: quæ spretis mundi divitiis, & carnis deliciis, regiisque thalamis, a divinitus inspiratâ sibi sapientia, eam talem in se experta est, cui non possent omnes mundi, nedum Alexandriæ sapientes contradicere; quod priusquam pluribus demonstrare aggredior, libet brevi velitatione, ad Heterodoxos, & cumprimis Anabaptistas appellere, ac compellere, quo Spiritu ministellis, tutoribus, tutoribus, quantumvis stolidis ac stupidis, mulierculis etiam ipsorum, ex sapientia infusa sit, ut ex tempore super maximè recondita fidei nostræ mysteria, ac sensus Bibliorum omnino arcanos, disserere præsumant? Ruremundensis Episcopus Lindanus, rem plane admirabilem narrat b, cui tamen tanti viri auctoritas facile fidem addit; dicit vero, novisse se quosdam Idiotas, & simplices homines, qui cum ante ne vel litteram legere, ac scribere possent, factos Anabaptistas, non solum sacram scripturam expedite legerint, verum etiam explicare præsumperint; eosdem dein,*

cum ad Catholicæ Ecclesiæ gremium rediissent, (O inauditam Diaboli arturiam!) non minus quam ante, omnium litterarum imperitos, rursus fuisse. Ego inquit, diu existimavi fabulas esse, quæ hac de re dicerentur, donec à Catholico quodam mihi noto monitus, uxorem ipsius ad Anabaptistarum concionem abiisse, eodem me contuli. Eo cum venissem, inveni ipsam in Bibliis legentem, jamque accinctam ut baptismum reciperet; cum vero eam inde abduxissem, ac librum ut illum legeret, ei exhibuissem, illa ne litteram quidem in ea se noscere confessâ est.

Petrus Tyræus in libris suis dæmoniâ testatur ann. 1560. se quoque Colonix futorem veteramentarium, & alterum rusticum, utrumque Anabaptistam vidisse, atque audisse Biblia expedite legentes, quamvis eam artem nunquam didicissent. Atque hac maligni Spiritus suggestionem, velut divina quadam inspiratione, incredibile quantum, quotque imperitorum animos seduxerint! ut de iis jure queri possim, quod olim Hieronymus in illud Isaïæ: *c Interfelli tui, non interfelâ gladio, ait: Maxima pars absque ullo certamine, & disceptatione, hæreticorum deceptionibus supplantatur, & hæc est turba quam plurima.* Videas Prædicantes ipsorum è popinis in suggestionem provolantes, Biblia in sensum quem volunt detorquentes, garrulitate mira,

a Baron. an. 307. n. 32 b Florimund. Remond. de ortu Hæres. l. 2. c. 1. n. 5.

c Hieronym. in Isa. c. 22.

omnes attentos & attonitos detinere ; nostis unde hæc eis facundia ? *nti sunt elingues & muti demones*, a inquit Bernardus, *sic etiam sunt facundi & loquaces Diaboli*, qui in iis loquuntur. Hos Christus silere, & obmutescere fecit, quod & Porphyrium Gazæ Episcopum factitasse. Baronius, b gravis scriptor commemorat. Excurrebat Gazam mulier Antiochena, Iulia nomine, sectam Manichæorum professâ, quæ fallaci sua doctrina, recens illuminatos, & in sancta fide nondum stabilitos pervertebat : ausa insuper cum Episcopo super gravissimis fidei controversiis, in arenam descendere ; cumque prodigiosa loquens venefica Iulia, jam multa pluribus horis esset tabulata, & confectas dixisset blasphemias in Deum : motus divino zelo S. Porphyrius, dominum universorum maledictis incessi à muliere, in qua operabatur Diabolus, in eam tulit sententiam, dicens : Deus qui fecit omnia, qui est solus æternus, qui glorificatur in Trinitate, *tuam percutiat linguam, & obstinet or tuum, ne loquatur blasphemias*. Atque illico tremere Iulia, & mutari vultu, manere muta & immobilis, ac paulo post exspiravit, *profecta ad tenebras quas in honore habuerat*, & ad socios quos hic magis hos adsciverat. Idem sentiendum est de Anabaptistis, Calvinistis, Lutheranis, aliisque Diaboli ministris ; porro ut cum Hieronymo c loquar :

a S. Bern. de septem Spiritibus, b Bar. an. Christ. 407. n. 34. c Hier. in Esa 14. te. que cent ibi biblia &c.

quidquid Hæretici loquuntur in Synagoga Satana, non est doctrina Domini, sed ululatus Demonum. & d alibi: *doctrina Hæreticorum, non in sensu sed in multiloquio, & clamore versatur*, garrulo ad hoc Spiritu incessi, ut eventus ad fidem nostram stabilendam perquam prodigiosus edocuit, ut ex Florimundo Ræmundo, fidelissimo auctore e referant, qui sic ait : Memorabilis est Palatinus Miczis Laviensis conversio quam uti à testibus oculatis accepi, enarrabo.

Palatinus hic, cum die quodam Podoliæ, Sacerdoti Catholico plus pietatis, quam doctrinæ habenti vellet illudere, hominem ad prandium invitavit, mensæ assidentem Palatino innuente, prædicans quidem variis quæstionibus urgere cœpit, jam caput aliquot doctrinæ, jam Papæ tyrannidem, jam dissolutionem Ecclesiasticorum vitam, in medium proponens. Tacet ad cœnia bonus ille Sacerdos, ac interim appositis vescitur. Tandem ad Palatinum conversus, quid hic hominis est quæso ? O inquit, equidem ad prandium, non ad disputationem invitatus sum : ubi risu soluti omnes ; & boni Sacerdotis simplicitatem, vel potius incertitiam (ita enim videbatur) ludibrio habere. Tum ille, equidem inquit, jam hoc agam & prandebo, ubi pransus fuero, tum forte homini illi respondebo. Sublatis mensis Sacerdos ita inquit : hodie sacrum in altari peragens, hac usus sum

d Hier. in I cap. 22. e Flori Ræmond. de or. ul. ref. l. 4. cap. 6. 4.

precativome : *discerne causam meam, de gente non sancta.* Spero sanè hunc ipsum Deum pro sua omnipotentiâ, & misericordiâ preces has meas exauditurum. Facto demde Crucis signo, prædicantem ita alloquitur : In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, per Dei cujus ego indignus : servus, & Sacerdos sum, auctoritatem, & potestatem : *mando tibi maligne Spiritus, ut obmutescas, nec per os illius hominis loquaris.*

Quid sit ? vix ille hæc verba pronuntiaverat, cum ecce prædicans, pascere magis mutus sedet. Tum Sacerdos iterum, jam inquit, homo loquere, & tibi respondebo : hæcenus enim cum maligno illo Spiritu, qui per os tuum locutus est, verba commutare, religioni mihi duxi. At prædicans frustra loqui conatus, cum ne gry quidem proferre posset, de missio capite, totus pudore petrius, inde se proripuit, omnibus hoc miraculo obstupfactis. Et ipse Palatinus in se rediens, errore in quo educatus fuerat abjurato, una cum familiâ suâ, ad Catholicam Ecclesiam accessit, & in ea constanter perseveravit. Ex quibus hæcenus dictis, illud unum concludo, quia solus est Spiritus veritatis, *a qui obmutescere facit imprudentium hominum ignorantiam, & linguas infantium, ac puellarum, faciunt esse disertas.* Ut in præsentii certamine spectabit.

Ingens hic, non armorum, sed animorum contentio, non ferri, sed linguæ ac mentis acie dimicatur. In bellico quidem con-

gressu efferantur animi, exterruntur vires, flammescunt intimis in præcordiis studia decertandi; verum si Martis exitus diutius nutat, si in longum trahitur victoria, si plures per horas pertinaci labore conficiatur, quis languor virium? quis defectus sensuum? quæ debilitas omnium membrorum? fluunt artus, labant pedes, languent brachia, frigent animi, hebescunt Spiritus, totum corpus fudore & sanguine exhaustum, si opte pondere ad terram alliditur. Non ita Philosophico hoc in conflictu, ubi quo pertinacior pugna, eo vires ingenii utrimque emicant aciores : politur lingua, acuitur acies, tota ratio clarior splendescit, quæ errorum tenebræ animis offusæ, eadem disputationis æstu, divino velut radio derepente exorto dissipantur. Felix pugna quæ vires non adimit, sed addit animos, non pungit, sed ungit : non vulnerat, sed sanat. Alterum in hoc Martis, & sacræ Minervæ certamine discrimen est; nunquam evenisse, aut aliquando eventurum, ut in bellico pulvere, ab utraque parte victoria & triumphus reportetur; sed unius gloria, alterius contumelia : unius plausus, alterius planctus : unius victoria, alterius ruina : unius triumphus, alterius interitus esse consuevit. At longè aliter se habent partes, spectante potentissimo Imperatore Maximo, in arena commissæ : ubi qui cadunt, animosius assurgunt : ubi qui victas dant manus, palmas referunt. Ubi victi vere victores : pars

utraque triumphat, & laurea condecoratur. Mirum hoc alicui videbitur, mirari desinat, rem exemplo dum illustro. Prodiere quondam in disceptationis duellum Helladius Luciferianus, hæreseos latice fœde offusus, & Hier. fidei lumine illustratus. Conferitur bellum, ardescit pugna, lit rantur rationum pondera, argumentorum momenta expenduntur: sonant voces, & tonitrua. Clamant, sudant, anhelant, mutuis se telis validi pugnatōres petunt, a *iste odiosa loquacitate Caninam facundiam exerit: hic Philosophorum argutatione deposita Christianorum simplicitate armatus progreditur.* Quid sit? Hieronymi ante pedes, quis dubitet victum corruisse Luciferianum? corrui quidem; sed invictus; Palmam dedit, sed non perdidit: amisit pugnam, sed non victoriam. Novus plane belli exitus, & inauditus; sed ita contigit. Postquam Luciferianus, Hieronymi verbis circumventus, elabendi viam nullam agnovit, manus dedit, colla subdidit, sanioerem se restituit in mentem, neque se victum erubuit profiteri; sed neque se victorem potuit denegare: vicisti inquit Hieronyme, tateor, vicisti: *Sed non solum te vicisse existimes: vicimus uterque nostrum: palmam refer, tu mei, & ego erroris. Utinam mihi sic semper disputare contingat, ut a meliora proficiens, a seram quod male tenebam.* Longe acrior, multoque alacrior in kultura hodierno die dimicatio, quæ non inter verba, sed verbera: non intra sudorem, sed & san-

a Hieron. adversus Luciferianos,

guinem, & vitam partium stetit; utrimque tamen vincendum, utrimque triumphantium. Certamen hoc magis anceps, & dubia mortis alea videri possit, quod imbellis Virguncula, cum 50. centissimis Sophis, inermis cum Porphyrio centurione, & ducentis catafractis in arenam descendere non reformidavit: atque ita non tam manum quam mentem & linguam conseruerit, ut illud Hieronymi jure usurpare possim: *b Vides eloquentissimos adduci ad fidem, & stultam fieri sapientiam sapientum.*

Catharinam etenim, ut e Baronius testatur, quam Maximinus disertissimam sciebat, per gentiles Philosophos, quibus Urbs Alexandria abundare solebat, (d & alii addunt, etiam undique conquistos) à Christiana Religione e divellere conabatur; ipsa omnes tum scientia, qua egregie imbuta erat, tum etiam divinitus inspirata sibi sapientia superavit, & magni illi Sophi, repudiatis suæ gentis erroribus, viderunt quid interesset inter umbram & solem, inter fumum & flammam, inter vanitatem & veritatem, omnesque Deo manus, & Virgini palmam dedere. e Vicisti Catharina, quæ plus linguæ eloquio, quam Abigail aut Thecmitis consilio: quam Iahel clavo, quam Debora aut Iudith gladio valuisti; tu es una & unica è numero prudentum, cui omnis, quam antiquitas in mulieribus suspexit, facundia, infinito concedit intervallo. Cer-

b Hieron. in Is. c. 6. e Baron. an. Christ. 37. in xxxii. d Ant. patt. vit. 8 e 1. § 38 e Ribacin. in vita. f V. Carthusian. serm. 4 de S. Cathar.

nelia a Gracchorum mater, ut loquitur ipse Hieron. Eloquentissima celebratur, à cuius uberibus filii, illam Suadæ medullam suxerunt. *Ameſia* capitis condemnata, causam suam L. Titio *b* Prætorè iudicium cogente, populi maximo concursu egit, motusque omnes ad perfectos eloquentiæ numeros fortiter executi est, & omnium prope calculis absoluta: quam, quia sub specie femine virilem animum gerebat, *Androgynem* viraginem appellabant. Verissime Augustinus: *c Nec fæmineus sexus suis fraudatur exemplis.*

d Hortensia *Q* Hortensii filia, cum ordo Matronarum gravi tributo esset oneratus, nec quicquam virorum eis Patrocinium accommodare auderet, Hortensia repræsentata patris facundia peroravit, & apud triumviros causam evicit. *Cujus si viri, dicendi facundiam sequi voluissent, Hortensiana eloquentiæ tanta hereditas una fæmine allione, abscessa non esset.* Cleopatram præ his extollit Dio. l. 42. *Quod in eius verbis summus existeret Lepos, ita ut quisquis illam loquentem audiret, amore consideret.* Quintam denique, ut omnium portentum, sacri & profani commendarunt historici *Hypatiam*, fæminam Alexandrinam: *e* hæc teste Baronio, tantos in litteris fecit progressus, ut omnes Philosophos sui temporis, longe superaret; *f* ac non modo in scholam Platonicam ac Plotinoductam succederet, verum omnes Philosophorum omnium

a Hieron. ad Lætam. Plot. in Gracch. *b* Val. Max. l. 3. c. 2. *c* Aug. fl. ser. 247. de temp. *d* Valer. Max. cit. *e* Baron. ann. Christi, 103. n. xxvii. *f* Socrates l. 7. c. 15.

præceptiones, & disciplinas, omnibus qui eam audire volebant, explicaret, quapropter quotquot Philosophiæ studio incendebantur, undique ad illam confluebant. Verum enimvero, si has omnes vera sapientia expertes, inani loquacitate instructas, cum una Virgine nostra Alexandrina conferre volueritis, quinque fatuas, jure meritissimo & habendas, & nuncupandas fateamini omnes, necesse est. Atque utinam hoc nostro sæculo, hac in urbe non plures Virgines fatuæ, puellæ ac mulieres fatuæ reperirentur, quæ imprudenter garrulæ, loquacitatem, eloquentiam arbitrantur: quibus illud Stobæi jure objeceris: *Incipit verborum flumen, mentis vero gutta*: Omnes fæmellæ volucres, à natura taciturnæ, & mutæ, sunt; mares vero vocales argutissimè modulantur, haud aliter puellas ac mulierculas taciturnas, ac mutas esse convenit. *f* Unde prudenter illud Tympius omnes monitas voluit, in convivio viros posse esse *vocales*, juvenes *semivocales*, sed mulieres ut summum *consonantes*, puellas omnino *mutas*; neque enim mysterio carere volunt, quod Redemptor noster mutos quidem, sed nullam mutam curavit: atque ipse qui innumeros quavis infirmitate affectos liberavit *g* S. Vincentius, adductam ad se mutam, ob garrulitatis periculum curare, recusavit. Quid porro existimandum est locuturam in plures horas, in seram vesperam, in multam noctem, vanam, inane & gar-

g Tympii Dor. c. 31. h In vita.

ulam, puellulam, cum lascivo & petulo adolescentulo? hoc itaque cum maximè deceat, ut Hieronymus monet. *sermo silens, & silentium loquax, quinque prudentes Virgines* in exemplum proponam, à quibus sanam facundiam, & divinam eloquentiam haerere queant: omnes inanes fabulas execrari, pias eum Deo confabulationes, aut cum hominibus, de divinis, sermones *miscere consuecant*. Ac primum quidem spectabilem se præbet Catharina illa Virgo Senensis, cui cum cælestis sponsus corde sublato, suum reposuisset, Christum merito cor suum, suum Christus Catharinam vocare posset: huic & quod amantum est, per horas, per dies, & noctes, cum specioso illo præ filiis hominum sermones miscere, deambulare, officium divinum alternis concinere, ab hoc denique magistro a *de arcanis secretis, altissimisque mysteriis edoceri*. cæterum quam apud homines in verbis prudens, quam parca videretur, argumento est, quod *trienno integro silentium adeo strictè observavit, ut præter divinum officium, pensum & sacram confessionem, nihil fere loqueretur*. qui vult his evolere, & involet in eas, quæ multum cum hominibus, parum cum Deo loquuntur: Cum illis eloquentes, cum hoc elingues & infantes sunt. Altera b P. Catharina Bononiensis, jam duobus sancta sæculis, corpore integro illibatoque vivum omnibus superest miraculum, fuit illi à teneris prudentia femilis, modestia singularis, ac

a Bx vius an. 1370, n. b. b Bzovius. ad. 1373. n. 65.

morum elegantia admiranda. *nullum ex ore ejus verbum excidit inane*, cum interim ab ipso Christo edoceta, plurimum indies super cruciatus amabilissimos mente fermocinaretur, quid mirum si alta, si profunda loqui *consuevit*; c Catharina Ferraricensis sancti Dominici alumna, quæ verbum patris in pectore, in ore habebat, nec semel *reipsa expertam se dicebat cum virginibus suis de rebus divinis colloquentibus, ipsum Dominum exlicatissima fronte medium adesse*, ex conditio: *ubi duo vel tres congregati sunt; at illis contentiosius sermocinantibus, irato similem, ab illo catu abeuntem vidisse olim se commemorabat*. Ubi nunc ea nostrarum puellarum sermocinatio, cui sponsus Virginum ambiat interesse? Hunc quoque prudentium virginum numero accenseri potest puella d Iudæica, quæ à suis ad Christi castra transiuga, & sacro baptismatis fonte expiata, Catharinæ nomine insignita fuit: jam monialibus Parentibus prope Lovanium adscripta, suo omnes tum exemplo, tum verbis incendebat; verum parentibus & amicis, ut fieri assolet, moniales has frequentius invisentibus, Catharina hæc à suis omnibus deserta, nulli nota. Colloquium cum cælitibus ac virginum matre prolixius instituebat: unde hæc aliquando ante ejus iconem prostrata, contestari audita est; *alia sorores nostræ moniales à matribus, & amicis solatium habent, & gaudium. Ego autem paupercola, pupilla & indigna ad te* c Rhe. virg. virtutum hist. l. i. c. 2. § vii. d Can. h. statuta. 2. c. 19.

*Dominam ut cognatam, meam si-
denter accedo, tu sola pro omnibus
esto mihi solatium. Quos hic ser-
mones, quam pios, quam castos,
quam arduos habuerit, non
humanæ sed Angelicæ linguæ
facundiæ est enarrare. Ita & vo-
bis, nunquam nisi cum cæli-
bus, aut cum hominibus de di-
vinis agendum est. Hac in par-
te, ne longius abeam, aded Catharina
nostra Alexandrina ex-
celluit, ut vel cum sponso suo &
in carcere familiarissime sermo-
cinaretur: aut si cum homini-
bus cælestis doctrinæ hoc instil-
lendo, à flagitiis & erroribus a-
vocaret, aut sacris fidei elemen-
tis imbueret. Hoc enim vero
cum primis manifestum est, ex
ea Cathalinariâ, qua Imperato-
rem idolis immolantem, & sa-
eris operantem, aded potenter
invalit, ut a stupescit *Cæsar ad
verba ejus respondere non valeret,
ejusque eloquentiam & sapienti-
am miratus sit.* Tum ut omni-
bus compertum sit, quod in ex-
ordio proposuimus, divinæ fa-
cundiæ ac spiritui, quo repleta
erat, quinquageni illi Carones
respondere non valentes, palam
confessi sunt, quia *hæc puella, in
qua Dei spiritus loquitur, ita nos
in admirationem convertit, ut
contra Christum aliquid dicere,
aut omnino nesciamus, aut peni-
tus formidemus*; ipsam vero Im-
peratricem non solum ad Christi
fidem adduxit, sed & ita confir-
mavit, ut dum ad supplicium
raperetur, Catharinæ *verbis ita
constans effecta sit, ut ministros
hortaretur, ne quod jussi fuerant
execqui morarentur.**

a S. Anton. part. 1. tit. 8. c. 1 § 38.
b S. Anton. cit.

Hæc vis melleo & divino Virgi-
nis sicut eloquio, longe potentior,
quam Livio, quem Hieronymus
lacte eloquentiæ flumine manare
affirmavit, Illa porro quam suis
doctrinæ lacte mater, & nutrix
existit, etiam morte sua con-
testata est, dum pro sanguine
lactis fontes è virgineo collo
propinavit; unde Poëta recens
ingeniose ludit:

*Credibile est natis lac voluis-
se dare.*

Factumque felici nominis o-
mine S. CATHARINA anagram-
matismo NATIS CHARA
nuncupetur.

§. 2.

*Auditores salubri, doctrinæ
lacte pascendi.*

P Elignus vates viam Lacteam
c innumeris stellis in cælo co-
ruscantem per quam heroës af-
cenderunt, sic depingit:

*Est via sublimis, cælo mani-
festa sereno,*

LACTEA nomen habet: can-
dore notabilis ipso.

*Hæc iter est superis, ad ma-
gni tellæ Tonantis.*

Commenti quippe sunt e Poë-
tæ, Iunonem lac Herculi præ-
buisse, quo immortalitatem
consequeretur: nec parum ex
ubere pleno in cælum defluxisse,
atque exinde viam vocatam
lacteam; quasdam vero guttas
in terram decedentes, lilia præ

c Damasc. de via lactea in phys. cap. 14.
d Ovid. l. 1. metam. e Natalis Comes
l. 2. c. 4.

crocea, iis tineta, candida reddidisse. Fufius hac viâ lacteâ expariatur Manilius :

*Nec mihi celanda est, fama
vulgata vetustas*

*Mollior, è niveo lactis fluxisse
se liquore*

Pectore regina Divum, cælumque colore

Infecisse suo: quæ propter lacteus orbis

Dicitur, & nomen causæ descendit ab ista.

Ac fortes anima, dignataque nomina cælo,

Corporibus resoluta suis, terraque remissa

Huc migrant ex orbe, suumque habitantia cælum,

Aetheros vivunt animos, mundoque fruuntur.

Atque hinc Læcides, hinc & veneramur Atridas.

Sed ne videamur Poëtarum commenta, aut doctas fabulas secuti, non infamis, & adultera Juno, sed candidissima Virgo, lacteo suo sermone, non unum, at plures Hercules lactavit: nec solum guttis Virginei lactis in terram decidentibus, sed fontibus, qui è collo scaturire, plures mentes croceas, candidissimas reddidit, atque ita viam lacteam quinquagenis hinc Philosophis, & viginti Prætorianis militibus velut totidem stellis, una cum imperatrice & Porphyrio, splendidissimis astis, lucidissimam effecit, quæ fulgebunt in firmamento cæli, in perpetuas æternitates: nam, ut verè Sanctus Ioannes a Damascenus observavit, lacteus circulus magnarum & splendorum stellarum copia abundat, atque idcirco tum ob

a S. Damasc. in Phisic. 13. c. 4.

situm, tum ob stellarum earum, quæ in ipso sunt multitudinem, & magnitudinem, lac in ipso efficit dilatarunt. Ubi Doctores, quosque ipsi erudiunt stellis (quod alibi tractandum) eorum verò Doctrinam, sapidissimo ac saluberrimo lacti, aprè video comparari. Quæ dum probare agredior, nemo mirabitur, si Virginem viro, si Catharinam Paulo contulero; quam virum credidisses, nisi cum caput ensis abstulit, Virgineum lac quod pro sanguine fluxit, prodidisset. Hugo Card. in illud ad Heb. 5. *facti estis quibus lacte opus est*, sic ait: *Apostolus enim fuit bonæ nutritrix, secundus lacte cælestis doctrinæ.* Quod & ipse suo confirmat testimonio: *b Tanquam parvulis in Christo lac vobis totum dedi.* Hinc minime mirandum dicit Ambrosius, si instar nutricis, dum capite plexus est, lac dederit pro sanguine: *c de Pauli cervice, cum eam persecutor gladio percussisset, dicitur fluxisse lactis magis unda, quam sanguinis: quæ quidem res in Paulo stupenda non est: quid enim mirum si abundat lacte, nutritor Ecclesiæ?* Guerrius Abbas: *quam plenus lacte redundaverit Spirituali, pulch. è significatum est, unda illius lactis visibilis, quod de corpore ipsius fertur exisse, loco sanguinis, cum decollaretur: quibus dedit mamillam, dedit & animam;* id est vitam Spiritualem: hoc etenim lactis flumine, plures etiam filios, atque ipsos lictores parturisse dicitur. Catharina quoque quibus dedit mamillam, dedit & animam, è cuius eburneo collo, pro sanguine, lactis fontes

b 1. Cor. 3. c 8. Ambros. ser 69.

cma-

emanarunt; quæ quidem *res in Catharina stupenda non est: quid mirum si abundat lacte, nutrix Ecclesiæ?* S. Greg. ita Felicitatem sese matrem exhibuisse docet, dum salubri doctrinæ lacte, suos pascit potius, quam dum ubera fugendâ dedit: exponens quippe illud Matt. 12. a *Qui fecerit voluntatem Patris mei, ille meus frater, soror, & MATER est*, sic ait: *querendum est, quomodo etiam & MATER esse possis? sciendum nobis est, quod qui Christi soror, & frater esset credendo, MATER EFFICITUR PRÆDICANDO: si per ejus vocem amor Domini, in proximi moente generatur. Ad quam rem nobis idoneè confirmandam, adest B. Felicitas, quæ credendo existit ancilla Christi, & prædicando facta est Mater, NUTRIX; de qua verissime pronuntiatio:*

b *Magna dati NUTRIX præmia
LACTIS habet.*

Plutarchus in libro aureo de officio Auditoris, orationem comparat convivio, in quo ornatus est, & cibus: ornatus ille symposiacus ex phialis aureis, ex patteris argenteis, ex splendidâ suppellectile: cibus ex avibus, ex tragematis, ex bellariis spectatur. Quoties vero quisque ut ex siulgore delectetur, majorem tamen ex epulis non sumat voluptatem, & utilitatem? ut ipse Varus apud Martialem, tenuiter exceptus testatur:

c *Ornatus dives, parvula cœna
fuit.*

Sic in oratione, res sunt, & verba; res sunt cibi, qui pascunt

a Gregor. hom. 3 in Euang. b Ovid. l. 3. Fast. c Marcialis.

animos, verba tamquam ornamenta, quæ titillant aures. Bene Plutarchus: *Ad Oratorem audiendum, studiosus auditor non aliter accedere debet, quam ad sacram epulum;* unde esurientem animam reficere, viresque colligere, spiritus vitales, ac vigorem concipere queat. Hæc ad mores referendo, satis quotidianâ compertum habemus experientia, & quando ad istos concionatores, vel declamatores potius itamus, qui cultè & putidè, & circumspèctè loquuntur ad numerum, quæ ex scripto didicerunt, redimus frigidi & exsucco, quasi à marmoreæ statuæ iberibus. d D. Hieronymus acerbè queritur, & succenset ejusmodi Concionatoribus, qui fucatam eloquentiam inducunt in Ecclesias: omniaque Apostolorum simplicitate, ac puritate verborum, quasi ad Athenæum, & ad Auditoria convenitur, ut plausus circumstantium suscitantur: ut oratio artis Rhetoricæ, fucata mendacio, quasi quædam meretricula procedat in publicum, non tam eruditura populos, quam favorem populi quaeritura, & in modum Psalterii & tibix dulce canentis, sensus demulceat audientum; ut vere illud nostris temporibus possit aptari: *Facta est ess quasi vox cithara suave canentis, & bene composita, ut audiant verba tua, & non faciant ea.*

Prodit in suggestum, levissimum vanitatis cymbalum, nescio quid tinnulum e persuasibilibus humana sapientia. verbis increpans. Auditores ipsi qui multi

d Hieron. in præm. l. 3. in epist. ad Galat. V. etiam. S Prosperum l. 1. de vita contempta. c. 24. simil. 126. e 1. Cor. 14.

sæpe hebetes sunt, nec tractus illos sublimioris eloquentiæ capiunt, ad istum tinnitum dormiunt: qui pii sunt indignantur: qui improbi & leves, modicè titillati, sine fructu animarum discedunt. Noñint hi suos Auditores esse, a quibus lacte opus est, non solido cibo, id est interprete eminentissimo b Hugone: *Doctrina subtiliori & altiori.* subdit porro: *LAC est facilis doctrina, quæ edificat parvulos, quorum mentes teneras & angustas, panis sufficit. Quod autem dicitur Throna. 4. Parvuli petierunt panem, id est rustici idiotæ (mulierculæ) volunt doctrinam difficilem, & ideo sunt heretici, quia LACTE simplicis doctrinæ non sunt contenti. Hoc est contra scholares, qui dimissa historia, & moralitate scripturæ, quæ ut LAC NUTRIT, statim insiliunt ad questiones difficiles.* In hominum flagitia detonandum est, in gravissimo salutis negotio totus exsudare debet animus, ut per virtutis, omnisque pietatis semitas, in beatum portum deducat, ab immani inferorum præcipitio, ab Orci faucibus evocet. Refert e Antipater Thessalonicensis, puerum è clivo exælior. præsentis periculi omnino ignarum, jam jam in præcipitium ruentem, ac forte respectantem, matrem à tergo ostensus uberibus stetisse, revocasse, vitamque servasse. Complures puerili levitate indies misere laberentur in altas scelerum foveas, & inferni barathrum deciderent, quos sacri Ecclesiastæ objectis sacra a Heb. 5. b Hergo Ctrd. in e 5. ad Heb. e Antipater lib. 1. Antologiz Novarini Electa sacra p. 74.

rum litterarum uberibus, & salubri, doctrinæ suæ lacte servarunt. d Eleganter Philo Carpathus ad illa verba divini Epithalamii: *Meliora sunt ubera tua vino*, sic ait: *Duo ubera, duæque mammae, duo testamenta sunt, quæ Spiritualem nobis potionem, DIVINI LACIS instar effundunt, neque super delectationes omnes humanas, sanctissimè letificant atque TUENTUR.*

Hæc ubera divino Oratori plimenda, his inhærendum, his exfugendum, quod in suos detivt, si eos in virtute & gratiâ crescere voluerit; quod Doctor ille mellifluus, sub cujus lingua e LAC & mel, potissimum spectavit: nam Ecclesiæ alumus, inquit, ex uberibus sapientiæ, LACTIS MELIORIS expertus dulcelinem, jam in eo capit crescere in salutem: jam & eo satiatas cerselat, dicens: *Meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis.* Meliora profecto ubera vino, quod rationis lumen exstinguit, mentem excæcat; ipsa vero fluunt lacte, quod intellectu lumen affundit, mentis cæcitatem ac tenebras aufert. Attendite lactis vim plane prodigiosam: fco lacte quo ex Matris uberibus S. Remigius nutriebatur, Patri ejus cæcitas sublata atque usus oculorum restitutus est; non secus, inquit auctor, cœlestis Doctrinæ lac, menti amissum, lumen sæpe restituit, spiritali, que luce animum perfundit. Quare idem mihi votum, quod, Philosopho g fuit: *non delectent verba, sed profint, non quarit æger*

d Philo Carpath. in Cant. 6 e Bernard. Epi. 78. ad Sugg. e. lum Abbatem. f In vita Novarini, Electa sacra. p. 74 g Sen ep. 75.

a (aut

a (aut cœcus) *medicum eloquentiam, sed sanantem*: quid enim aliud quam ineptire; & insanire est, bracteatam sectari eloquentiam, aut sublimem suam de Idæis, notionibus divinis jactare Doctrinam? ubi rudes impuendi sunt animi, ubi pravi comprimendi sunt affectus. Hinc illa gravissimi Doctoris querela, in illud Pauli: *a LAC vobis potum Dei: quidam, inquit in conventu fratrum, student magis alta quam apta docere: erubescunt humilia & plana docere.* Tum alii Apostrophe se obvertens: *Ascendisti Cathedram ut alios adifices, non ut teipsum infles. ut impleas, non ut exinanias teipsum. Propterea debet Prædicator non q. id ipsum, sed quia subitis audire deceat, attendere: non quadrare, sed (instar flavissimi lactis) liquare sermones adhuc teneris faucibus.*

Titulus enim vero aliquando erubuit, & in se gravissime reprehendit, divinitissimus ille Ecclesiastes b S. Vincentius Ferrariensis, cui non erat propositum blandis verborum lenociniis aures mulcere, sed adamantina corda liquare, divinique amoris facibus inflammare; cumq; ad cœlestem viri facundiam sese urbes effunderent, eumque potentissimus quidam Princeps sancto quodam stupore, defixus auscultasset, Vincentium ad se suosque Aulicos verba facere, perhumaniter in aulam invitavit: cujus auribus, dum vir sanctus operose se comparasset, ut dignum quid afferret, sublimes ac exquisitos conceptus excogitasset, multumque studii in reconditis Docto-

rum voluminibusvolvendis collocasset, parum in dicendo, Serenissimo placuit, *minuitque præsentia famam*; familiariter autem rogatus, ut quid tam frigidè dixisset, cujus oratio pridem instar faculæ exarserat? ingenuo rubore suffusus, respondit: *Hodie prædicavit frater Vincentius, heri concionatus est crucifixus, sed Spiritus Sanctus.*

Simile quid nobis agendum est, ut monet c Rupertus, tamquam si hic idem optimus informator dicat nobis: cum autem acceditis ad tractandum verbum Dei, tunc nolite præcogitare, qualiter verborum phaleris, sacre scripturæ sensum exornetis; sed ut pius ac prudens Auditor, verè sentire & affirmare queat: *non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri: Spiritus veritatis & charitatis; Spiritus simplicitatis & humilitatis; cum interim in multis loquatur, & agnoscatur Spiritus vanitatis, Spiritus falsitatis.* d S. Hier. in c. 3. Ionæ: adducit illud Apost. 1. Cor. 1. *Perdam sapientiam sapientum, ex quo inquit, perspicuum est, prædicationem Christi, Reges mundi audire novissimas, & deposito fulgore eloquentiæ, & ornamentis ac decore verborum, totas se simplicitati & rusticitati tradere.*

Tum in exemplum adducit virum, omnium scientiarum politura eximium: *Proponamus nobis beatum Cyprianum, qui prius Idolatriæ assertor fuit, & in tantam gloriam venit Eloquentiæ, ut Oratoriam quoque doceret Carthagine, audisse tandem sermonem Ionæ, & ad pœnitentiam conversum, ut*

e Rupert. in Matt. c. 10. v. 19. d Hier. in c. 3. Ionæ.

Chris-

a Hugo Car in 1. Cor. 3. 7.

b Rabadin, in vita s. Aprilis.

Christum publicè predicaret, & pro illo cervicem gladio flecteret.

Atque a hæc hæctenus de vero & sincero rectæ doctrinæ, & inaffectatæ eloquentiæ lacte, quo indies filii Ecclesiæ lactantur, & nutriuntur. Nunc pauca in cautelam subnecto, ut à lacte viperino; ab uberibus, & mammis quas nudaverunt lanix caveamus.

S. 3.

b Fili mi, si te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis.

Impius ac infustus ille Dux Chananæus Sisara, haustu lactis sibi à c Iahel propinato, lethali somno consopitus, & clavo trabali per tempora adactò, *sepo-rem mortis consocians defecit, & mortuus est.* Hoc lethargici, ac lethalis lactis poculum indies ab Heterodoxis Doctõribus propinatur, qui nihil aliud suis, quam suave & candidum scripturæ lac instillat, & suaviter in somnum, cumque ferreum inducunt, atque ut cum Alberto, Sanctimoniâ & Doctrinâ Magno loquat: *d Dant eis bibere lac, & sic ipsos dormientes clavo, perpetue mortis perforant, & occidunt.* Facit huc quod is accidit, qui alio palabundi digressi, cymbiam lactis in antro reliquerant, ad quam vipera adrepens, largiter ex ea bibens, venenum refu-

a V. de hæc incepta concionatoris dicendi consuetudine Velasquez in Philipp. cap. 3. v. 11. ad cor. 4. 5. b Prov 1 v. 10. e Iudicium 4 v. 19. d Albert. M. ferm. de S. Nicolao. Metaphr. 28. Sept. in vita Chariton.

dit; hi reversi liberalius hoc mortis poculo potitantes, sitim & vitam exstinxerunt. Eiusmodi suis lac viperinum illæ Lanix propinant, de quibus e summus ille Ecclesiæ Pastor & Doctõr: *Illo namque tempore cum Sancta Ecclesia adversitate premitur, pravis quibusque Predicatoribus licentia locutionis datur; quod longe ante Ieremias f intuens ait: Sed & lanix nudaverunt mammam, LACTAVERUNT catulos suos; quid namque lanias nisi hæreticos appellat? humanam quidem faciem, sed belluina per impietatem corda gestantes: quæ tum mammam nudant, cum errorem liberè prædicant; catulos LACTANT, quia male sequaces parvulorum animos, dum perversa insinuant, ad impietatem nutriendo confirmant.*

Sed de his, apud vos fatis, uberius iis qui inter Heterodoxos versantur inculcanda, illudque Doctõris mellei cum felle & aculeo ingerendum: *quærant sibi jam in parvulis Babylonis dulces & truces matres, quibus LAC MORTIS emulgeant, quos blandis mulceant favoribus, ac flammis nutriant sempiternis;* hæc, inquam, fatis, ut à venenatis illis uberibus ablaetari queant. Nos prudens illud Salomonis monitum: *h Fili mi, si te LACTAVERINT peccatores, ne acquiescas eis,* ad mores nostros propius, nec minus propriè accommodemus. V. Bcda sic exponit: *LACTANT peccatores eos, quos decipiunt, quia ad facienda scclera, blandientes allicinunt: at-*

e Greg. 1. 19 moral. cap. xi. in fine. f Ierem. Thren. 4. c. v. 3. g Bernard. epist. 78, ad Fulgerium Abbat. h Prov. 1.

que

que intimis venis ac visceribus venena diffundunt. ^a Super eadem verba Hugo Cardinalis: *fili mi, si te LACTAVERINT peccatores*: sic in rem nostram aptissimè disserit: *patet quod hoc dehortatura consortio malorum, quia sunt NUTRICES DIABOLI, laus infernales*. Nolim hic in medium adferre, qui à lupa non Physicè, sed moraliter lactati sunt. Nolim exaggerare quam omni lupa, perversi focii nequiores sint, & jure *nutrices Diaboli* nuncupentur: *b* qui ut Bernardi verbis utar, *Lac quidem suave, sed venenosam, & mortiferum* propinant, dum innocentes parvulos, in omne flagitium, & in mortem illis, ac suis omnibus luctuosissimum inducunt. Quod historiâ & maxime tragicâ, atque antehac inauditâ edisseram. Civitatem, familiam, nomina, Auctor consulto premit, ut famæ consulatur.

In urbe Belgii celeberrimâ, vir Religiosus sub quartam matutinam evocatur ad carcerem. ut adolescenti 24. annorum, capitis condemnato adsit, atque ad extremam luctam disponat; cum derepentè ad primum sacerdotis conspectum, reus vehementissimè commoveri, ita animo perturbari cœpit, ut multo tempore ne verbum proloqui valeret, exinde in miserandos questus, & furibundos planctus prorupit. Sacerdos interim quidquid ad solandum, ad animandum, ad mortis metum discutendum fa-

cere posset, potenter quidem ingerebat, sed mentem jam sua velut sede motam, componere nequibat; dum tandem validissimum arietem hisce verbis admovit: Amice mi, alea jacta est, moriendum tibi est: ut quid omnes lachrymæ, & lamenta? hæc nec remoram injicere, nec mortis sententiam sufflaminare queunt; quare cum de vita corporis actum sit, serio cogitandum, ut illam animæ serves. His velut fulmine ictus, oculis semper irretentis sacerdotem intuitus, suspiria abrumpens, profatur: Ah mi Pater, non est mortis pavor qui spiritum, inquietet, acquiesco libens, sententiæ, ob enormia mea, scelera prolatæ, libens vitam, Deo meo confecto, & citra animi sensum in infami trunco corruptibile hoc corpus, exuam, corvis pabulum, omni juventæ spectaculum futurus; nil eorum quæ hac fatali luce obventura, perturbant; sed! sed! nec plura locutus, exanimis concidit. Quid hic expectatis Auditores? sustollitur, foveitur, ac sibi redditur: at ille ad amarissimos questus & altiora suspiria redit, turbamque affusam circumspiciens, petiit locum ab arbitris secretum, ubi solus soli arcanum illud, quod corde premebat, eloqui posset. Quamprimum sese ambo, alio receperant, adolescens in collum Patris involat, arctissime stringit, humillime manus exosculatur, inque genua provolutus, exclamat: heu mi Pater! nonne me nosti? non in-

^a Hugo Card. in Prov. cap. 1. v. 10.
^b Bernard. cit. c P. Suetius bescole de la leuene. c. 4. sect 3. pag 173.

inquit alter, nonne tu illa in urbe, talem à tot annis classem docuisti? illos & illos (quemque suo nomine compellando) è discipulis primos numerasti: hæret ad hæc attonitus sacerdos; in notitiam tamen devenire non poterat, donec nomine illius exaudito, se capere nequivit: jamque alter alterum contemplati, in uberrimas lachrymas prorupere, ac voce interclusa, bene diu statuarum instar, consistere. Præceptor in animum inducere non valebat, juvenem capillitio ferum in morem promisso, vultu lurido, habitu inculto & horrido, barbaris atrociniis notato, crudelissimo mortis genere condemnato, filium esse unicum florentissimæ ac locupletissimæ familiæ, atque adeo quindecim millium florenorum quotannis hæredem existere illum esse, cui parentes integerrimi, cum lacte nutricis omnem pietatem instillarant, quemq; in scholis ob ingenii præstantiam, candidissimos mores, & vitæ probitatem, omnes suspexerant (*a puer siquidem erat ingeniosus & natus animam bonam*) eo tandem devenisse, ut magister discipulo, tam triste ministerium exhibere cogeretur! ad quod omnium flagitiorum præcipitium, sensim devolutus, dum perversis sociis consuescere cœpit, qui **NUTRICES DIABOLI**, licentiam omnem, luxum & libidinem suadebant: *b Lac quidem juventuti suave, sed venenosum propinabunt*, atque hisce ducibus; domo, & patria profu-

^a Sap. 8. v. 19. ^b Hugo cit. Bern. epist. ad Suger. Abbat.

gus, vitam omnibus flagitiis, ac atrociniis infamem ducens, ad hanc tragicam Catastrophen devenit; salubri juvenibus exemplo relicto, si & illos *littaverint peccatores*, id est Bernardo teste, *c pravi socii*, & hæc acerbissimis suppliciis, ac *flammis* plerumque tales *nutriunt sempiternis*.

Ergo ne in negotio eternitatis, momentum difflueret, reum hortatus est, ut omnem cogitationem familiæ, parentum, ac fortunarum deponeret, totumque se discutiendis ante actæ vitæ noxis daret; quas quo liberius, & minor cum rubore panderet, se subducere itavit, aliumque cui sacra exhomologesi, intimas animæ lacubras exponat, submittere decrevit. Ad hæc ille quasi è veterno excitus, disertissime perorare, ne se in hoc extremo vitæ, mortisque confinio distiteret: quæque sine fronte, sine verecundia in benignissimum Redemptorem flagitia admiserat, se nemini nisi ipsi, suo quondam reverendo magistro, quovis etiam cum rubore aperire velle: cujus pedibus affusus, cum per omnia sacra obtestabatur, ne miserum peccatorem, ad eternitatem properantem desereret. Quod ut ei fideliter condixit, confedere justit, & paucis, confessionis generalis methodum exposuit, eique tempus vitæ acta recogitandi indulgens, se domum recepit, omnium Religiosorum precibus impensè eum commendans, aliasque ab aliis pietati deditis, pro reo preces efflagitavit. In-

^c Bern. cit.

terea ipse sacris operatur; inde flagello in se dirè sævit, ac rudi calicio præcinctus, ad custodiam revisit: jamque hominem comperit spiritu pacato, vultu sereno, & libertate Christiana animatum ad omnes animi noxas Sacramentali confessione expiandum, quod adèd tenero in Deum amore facitabat, ut mille mortes obire percuperet, quibus Deum, optimum Redemptorem suum propitiaretur; hinc maxime cautum volebat, ne quis, cujusque conditionis esset, sacerdos magistratui patefaceret, aut de se liberando, aut mitiori mortis genere impetrando cogitaret. Nihil jam nisi de Deo, de divinis, loquebatur: totus ad tormenta, quantumvis atrociora subeunda exardecebat. Monitus ab urbis Syndico, horam adesse: eamus inquit, Domine eamus, moriamur pro Deo, satisfaciamus pro delictis: totum me justitiæ debeo, eique volo in omnibus obtemperare. Rogatus num quid ad refocillandum expeteret? reposuit: tempus vitæ meæ breve est, æternitas finem non habet: O si æternitate pænarum, tempus vitæ pessime actæ redimere liceret! vix dum hæc absolverat, dum fores pulsantur, carnifex subingreditur; de more, à reo veniam deposcit, se solum, officii sui partes exsequi dicitans. Jesu! mi Jesu! quid est hoc? incondite vociferatur reus, & confestim voce ac sensibus destitutus, inter sacerdotis brachia contruit. Continuo advocant, qui variis adminiculis ac fomentum vires restaurent.

Demum voce languida, corde pavido, oculo commiseratione pleno, carnificem hunc justitiæ administrum, fixe intuitus, eum ingulturiens percunctatur: non aosti tu me? & tu mi pater, non aosti illum? negat uterque aliterutrum se nosse. O confusio- nem! horribilius quam unquam alias exclamat ille, ô confusio- nem! ô Deus! quam mirabilia judicia tua Domine! ô eventus, si qui ab orbe condito, maxime tragicosè! animosè fili mi, inquit confessarius, jam pridem lætus ac libens ad mortem properabas, unde ea repentina formido, & perturbatio? Ah ait juvenis, forte utriusque vestrum lugendam! ecce inquit mi pater, hic alter tuus quondam discipulus: hic meus in eodem gymnasio consodalis: tu utrorumque nostrum Præceptor exististi. Quem hic è tribus, auditores, magis attonitum stetitisse existimatis? carnifex ex eo, quem de prima sua ætate, texebat discursu, ut plenè in notitiam ejus devenit, eò se adductum videt, ut condiscipulum per durissima supplicia, in fatalem rotam agat. Erat is quidem inferioris altero conditionis, sic tamen, ut annuos census, duodecim millium florenorum numerare potuisset, ingenio æque ac alter prompto, corporis ac animi dotibus, Magistro pariter in deliciis, fuerat; verum & ille fastus est, à teneris se, virginis matris uberibus, filiali affectu adhæsisse, pietatis lac inde duxisse; at ubi moderatorum disciplinæ, parentum tutelæ, proborum contubernio se subduxisset, atque noctes

noctes & dies potando, pergracando, grassando transegisset, militiae tandem adscriptum, in omnem malitiam præcipitem expertum esse, perversa societate, *lac quidem suave, sed venenosum propinari*, ut exitus functus, satis superque docuit; comprehensus etenim, in vincula conjectus est; sed cum licet desideraretur, pudet, inquit, proloqui, ut vitam servarem, me ad id tam foedum ac ferale munus obtuli, in quo ut hætenus vitam, omni morte acerbior duxerim, nunc tamen vel hoc solo maxime execrandam, quod ad hunc actum ultimum reservatus sum conferram infinitæ prope per omne forum multitudinis de magistratu ignari quid ageretur, moram indignati, jam quippe duæ supra consuetum tempus horæ effluerant) accelerare jubent.

Quare reus in carnificis amplexus irruens: agedum inquit, tunc momento unico, beatæ æternitati asserere potes, nulli unquam mortalium, amoris pignus gratius contuleris: vince teipsum, & extremam hanc operam mihi, ac iustitiæ impende. Cumque urbis Syudicus urgeret, ducitur.

At quis, non dico enarrare, sed mente complecti valet, qui motus animorum exorti sunt, ubi hi tres, in scalis constitere, atque ultimum illud vale, alter alteri imperiretur, & in conspectu utriusque, nobilis hic adolescens, ex infami patibulo triste funus pependit: tum sacerdos ad senatores, omni populo audiente, mysterium omne, &

fontem & carnificem conjunctissimos olim sodales, ambos suos discipulos existisse, palam exposuit; multis stupore defixis, aliis in commiserationis lachrymas profusis, omnibus salubre juvenibus spectaculum suis inculcantibus, ut prava confortia devitent, eorumque consuetudinem, qui lacte viperino socios lactant, cane pejus & angue avertentur: *a qua sunt nutrices Diaboli, Lanæ infernales.*

Quanto suavius, quanto tutius, castissimis Virginis Cathariæ uberibus inhærere, atque inde saluberrimum omnis pietatis, honestatis, virtutis, salutis denique lac haurire! eam etenim cælesti suo Sposo gratiam consecuta est, ut quisquis filiali amore in omni tum corporis tum animi discrimine, ejus implorarit patrociniū, maternum experiatur affectum, consequatur auxilium, ut D. Antoninus divino comprobatum scribit oraculo, qui sic Cathariam sacræ eloquentiæ Præsidem apud Iesum, dilectum suum perorantem inducit: *b O spes, & decus credentium! ô gloria, & decus Virginum, Iesu Rex bone! obsecro te, ut quicumque Passionis meæ memoriam fecerit, & sive in exitu animæ, sive in quacumque tribulatione me invocaverit, propitiæ tuæ consequatur effectum.*

Exauditam fuisse, & vocem gratam cælestis Sponsi, insonuisse auribus Virginis, ex eo liquet, quod subjungit: *& vox de celo facta est: Veni dilecta mea;*

^a Hugo Card. in Prov. cap. 1 vers. 10.
^b S. Antonin part. 1. tit. 8 c. 1 § 18. Granatens. tom. 3. de perfectione amoris Dei: c. 29.

Ecce janua tali tibi aperta est. Insuper & sis qui Passionis tue memoriam fecerint, auxilium de caelo promitto.

Quod in re maxime desperata, tragica & prope inaudita, manifestum omnibus reddam historia.

a Qui Britanniae majoris, ejusque gentis res memorabiles commentati sunt, ii cum alia praecleara, tum istud non in postremis existare ad posteros documentum voluerunt, quo memorant juvenem extitisse, gente Britannum, ac genere quidem veterisque familiae opibus insignem, (quippe terrae non modicae Toparcham) virtute tamen, atque animi decore insigniorem. Sed fulgebat in eo, longaeque superabat, praecipuus quidam adversus aelites amor, quos universos cultu assiduo pie sancteque, sed in iis Catharinam sensu quodam teneriori sic reverebatur, ut ei non modo studia sua, sed curas etque omnes, & secunda adversaque cum primis commendaret; quam in rem haud intermisit, ad ejus Virginis aediculam palatio propè contiguam, saepenumero, atque adeò quotidie proficere; ubi pias illi preces castus adolescens clam caeteris conciperet, & in ejus tutelam acceptus, à vitis, Orcique insidiis procul aetatem agitaret: neque nullum hujus operae premium fecisse se, aliquanto post comperit.

Nam forte evenerat, ut sub aëci nascentis crepusculum, recepto mane ad patronae sacra-rium solus inviseret, facturus

inibi quod quotidie consueerat. Tum ei caelum, quas etiam non consueerat, insperato spectaculo delicias offerebat. Nondum is ad templi limen pervenerat, cum è vestibulo, tres videt virgines procedere, gressuque modesto sibi recta obviam venire. Tertius occursum non expectato, quid ageretur, ambigebat; & vigilare tamen se certe, nec à somnio deceptum, ejusmodi nymphas intueri, cogitabat. Sumit animum proinde, fixisque oculis omnem earum vestem considerat: videt gemmeum & inenarrabile textum esse: manus aspicit, videt Parium marmor, & Lybicum ebur esse: os oculosque spectat, credit tres è caelo lunas esse, aut æmulas aëtri majoris Heroinas. Quare nihil jam mortale suspicatus, oculos, quos audentius modo sustulerat, humi rursus dejicere, & plenus formidinis, ostentum incipit, ne praestigiis luderetur, animo versare: dum Virgo demum, quae trium proxima aberat, exigere sese juvenem, sibique consistere jubet; quippe ludibrii, quod vane metueret, immunem. Neque enim ut oculis tuis imponeremus, huc, inquit, venimus; sed precum tuarum, vororumque officia è caelo nos devocant; ut quem absentes, saepe audivimus, ab eo conspici quoque, & audiri nos aliquando velle demonstramus. Vocem elicere vel à mutuo potuisset tam liberalis invitatio: atqui adolescentem, è deserto nuper & eloquentem, è hebetem prope reddidit & elinguem. Quid igitur (malum!) insciens hic expavescis? non tu mortua-

mortales oculos hoc cælesti spectaculo pascere? non aures his adeo suadelis aperire? nec mutua festinas huic Virginum choro verba reddere? alibi in mirum Sirenas, & illices Veneris ministras extimesce. nam ubi suas cælum Nymphas ostentat lenocinari forma, & insidiari non potest.

Adde, quod inter has tua illa est Catharina, quam absentem toties tu vocare in vota solitarias: quid præsentem ergo nunc formidas? cur appellantem & invitantem, ingrata, non refutas? jubet hæc, ecce Graiarum Trias, unam te sibi, quam velis deponere: jubet unam, non expugnando pudori, sed conservandæ integritati, Sponsam optare: at in optione tam liberali tu dubius adhuc, & intricatus hæres? Attolle sis vultum, & immortalia non animo solum contemplare, sed oculis etiam sensibusque usurpa. Paruit, etsi timidè, modestus adolescens, & in certamen difficillimum ingressus, cum huc oculos, huc animum diu intendisset, atque iterum illuc atque illuc reflexus, visum per omnia solerti examine duxisset, sensit in ambigua lite, nihil se demum proficere: nam, etsi jam audierat, Charitum illarum unam esse Catharinam, quam præ aliis unam utique cliens eligeret, ea tamen ipsa quænam potissimum in tribus esset secum disputabat. Ideo dum anxie & nequicquam consultat; duæ sorores, errantem denique & hæsitantem feliciter absolvunt, digitoque indice, quem in tertiam mediamque intende-

rant, quid sui iudicii sit, ostendunt. Et erat ea sanè Catharina, ut loco media, sic dignitate formaque inter cæteras prima.

Quare continuo & adolescens, jam bonus arbiter, in ejusce fidei concessurum sese dicere: & quamquam duas non repudiaret, tertiam tamen cæteris sic antefere, ut alumnum ejus victurum se, moriturumque palam profiteretur. Catharina nihilo erga clientem suum parciore, sertum ei quam primum in caput imponit: sed quale sertum, Deus bone! qua illud florum gratiâ contextum? qua colorum odorumque illecebrâ temperatum? quibus unionibus gemmisque distinctum? sertum vere non ab Alcinoi cantatis rofariis, aut fabuloso Hesperidum nemore, neque ex Hyblæis violariis petatum, sed inde feliciter lectum, ubi vere perpetuo cælestia prata pubescere, violæque rosæque immortales à nullo sibi senio, nullaque hyemis pruina possunt timere.

Igitur hoc cælesti pignore obligatum adolescentem, jubet generose pergere Catharina; fidemque datam æterna constantia colere, quæque pactus esset, meminisse. Simul ex oculis illa Charitum Trias discedit; at juveni, tam talibus Hymenæis initiato, mortalia confestim omnia vilescere, sordere terra, cælum, præquam alias placere, illuc oculi, illuc gemitus & desideria unice omnia spectare: ut ipse sibi ne posse quidem jam aliud, quam odio æterno humana fastidire, dataque in fi-

de perseverare, videretur.

Videretur inquam: ne enim re etiam ipsa perseveraret, id est theu! paulo post, sive parentum imperia, sive propinquorum blanditiæ, sive rerum fallacium insidiæ perpulere. quippe non diu est factum, ut adolescens & fidei accepti, & fidei pactæ oblitus, inciperet degener, & nescio quo Sirenum cantu deceptus, Catharina sua per infame repudium divertere, atque ad alios amores infelix transfuga abire.

Virginem enim & genere sibi æque opibus non imparem, (erubescere dicere) deperit, sponsam expetiit, nuptias fecit, domum deduxit: itane vero? tu nuptias has inuertas adolescens temerarie, non cogitare solum, sed etiam contrahere? tu inauspicatos tibi thalamos parate? tu funestum potes jubere Thalassionem cantari? hæc scilicet prima fidei tuæ, constantiæque documenta statuis? hæc fœderis jurati symbola relinquis? & quo hinc ore Catharinam tu cominus appellare? quibus illam, si quondam occurrat, oculis iurare? qua manu sertum illud tu pudebis impudens contrectare? nimirum quoties horum tibi quidquam in mentem veniet, quoties ipse te ingratum clientem, perfidum alumnum, pudendum & abdicandum hærentem, cum ebulliente gemitu, clamitabis. Sed finge jam illam tibi Virginem, duabus iterum fororibus comitatam, occurrere, non tu illam, si colloqui tamen vellet, hoc tibi dicturam arbitraris: Ego te, desertor ingratus,

jam inde à puero in tutelam meam, dignata accepi, ego favore meo præsidioque, dum licuit, semper adjuvi, ego te pignore demum cælesti, mihi devinxi; ac porro ne quid violentum metueres, opem tibi omnem liberaliter promisi; audes tu tamen (ô rerum & fortunarum oblituarum!) audes à me divortium inconsulto facere? audes tuam cliens tutelam repudiare? teque mortalibus nuptiis (ô dedecus!) inmemor jungere? hæc, inquam, si pauca tecum, sed offensa irataque loqueretur, quid ageres deprehensus? quo te abderes fugitivus, & occultares? Verum interea loci, vos cætera, quæ ad rem faciunt, cognoscite; nuptiis inter duos, jure quo placuit, celebratis. aliquamdiu festa quædam, etiam in eo statu, felicitas tenuit; sed enim quæ fortuna sperabatur perpetua, ea repente ad ingenium rediit, novosque conjuges malis erroribus misere confudit. Siquidem adolescens in ipso etiam Catharinæ repudio, salutandæ ejus consuetudinem ita retinebat, ut quotidie simul ac primo diluculo surrexerat, è palatio ad ejus ædiculam incomitatus decurreret, & officio, quod solebat, peracto, eundem in palatium regrederetur. Quæ hominis consuetudo, paulatim conjugem impulit, ut maritum alienis amoribus operari, male credula, cogitaret; ex quo principio sensim omnis illorum fortuna in pejus rucere, retroque relapsa referri: nam uxor malis usâ consiliis, sibi pessimi facinoris fit auctor, dum pedissequam clanculo subornat, in-

que

que infcium virum sic armat, ut dato negotio ex insidiis obseruet, quasnam ille res quo die agat, quo loci maturinus erumpat assidue; & ecqua cum altera, (nam huc suspicio ferebat) occulte consuescat.

Ancilla, in cladem familiæ, præ ut debuerat, officiosa, negotio accepto, Dominum oculis excubantibus seruat, ac velut è specula, cum eum, pro more, ad Catharinæ facellum itare, precesque ibi prolixas concipere deprehendisset, idque iterum iterumque facere constanter vidisset, læta quid ageretur, heræ suæ renuntiat: Maritum ad Catharinam, quæ in vicinia viseretur, excurrere, ibique diu & per familiariter hære; plura nesciri. Vxor vel nominis errore decepta, vel, quod mentem offusa nebula infuscabat, cœpit, cum nescio qua Catharina rem ipsi esse credere, quam sibi utique suæque formæ anteferreret, & quoniam

*Nulla vis flamme tumidique
ventis*

*Tanta, nec teli metuenda
torti,*

*Quanta cum conjux viduata
sedis*

ardet, & odit,

ideo furoris amentixque plena ad facinoris, quod putabat, ultionem temerè stolidèque decurrit; atque ut conjugis probrum atrocissimè plectat, in seipsam vindicare sæmina præceps constituit.

Verum hoc secum illa mo-

liente, adolescens jam persolutis precibus, redit; turbarum, quas uxor parturiret, planè ignarus. Illi alia omnia cogitanti occurrit in limine mulier ferox, & Catharinam illi suam, amarum renidens, exprobrat; iret is proinde seque ejus aspectu colloquioque clam fatiaret.

Adolescens ne dum quidem, quid uxor excanduisset, suspicatus, sed cultum sibi Catharinæ adhuc in ludo objectari ratus, ultro & subridens omnia confirmat: Catharinam multis illi partibus & dignitate & forma præstare. Quod hominis dictum mulier ad suam pertinere contumeliam interpretans, proximum habuit ab irâ vindictam petere. Ita in ore oculisque viri telum, quod sinu educit, sibi que funesta manu pectus haurit: & præcordiis (quis in imbelli sexu credat?) transverberatis, in mortuam ante pedes procumbit. Hic verò non attinet supervacua narratione, quæ circumstantium facies, quæ familiæ trepidatio, quis omnium luctus, in spectaculo funesto exititerit, memorare.

*lit undique clamor ad
astra*

*lamentis, gemituque, & femineo
vlulatu
tecta sonant.*

Quodque aliud fieri in re tragica solet, nihil prætermittitur. Et juvenis præsertim infelix, tum demum sui memor malis auspiciis egisse se, quod egerat, vociferatur: merito suo sic plecti sese, qui Catharina res sibi suas habere iussa, cum peregrinis amo-

amoribus perfide confuesset. Nimirum hæc mex sunt, quas novis mihi nuptiis quæsieram voluptates? hic amorum mortalium præmia? hic ex injuria mea præventus? ite nunc æquales, atque ut humani vobis solatii hœminam unciamve compareris; cæci exemplo meo divina abdicate, cœlestia projicite, immortalia repudiate, habent cœlites repudiati, habent quo sui contemptum quondam ulciscantur. Hæc turbide satis confusæque lamentatus, proponit ad suam asylum trepide recurrere, & tutelæ suæ sacrarum denuo lachrymis, denuo precibus questibusque implere: Certus sufficere Catharinam & dubitanti consilium, & indigenti auxilium posse: dummodo immemor injuriæ prioris, veterem clientem agnoscere postliminio velit. Hæc, inquam, & quæ alia tempus monuerat, cum calido fletu, perorat.

Jam lamentando fessus adolescens, & adhuc, quid in re conclamata consilii caperet, anceps; videt nova luce circum omnia collustrari: & Catharinam (ah quanto jam tempore oculis subductam!) insperatè propter consistere: nec videt solum; sed eandem & alloquentem audit, & audit consolantem; quodque gratius acciderat, audit ignoscens. O faciles cœlitarum mentes, & ad veniam dandam afferendamque pronas! deseruntur ipsi, nec deserunt: repudiantur à nobis, nec discedunt: contemnuntur imo etiam, & adhuc diligunt, itaq; diligunt, ut injurias novis identidè beneficiis

ulciscantur. O modum ulciscendi admirabilem: terrisq; nostris & moribus infrequentem! hujus tu documentum ac specimen adolescens, si usquam aliud; in hac certe Virgine jam habes: adest enim patrona, quod vides, vix etiamnum implorata; adest, quam inconsulto reliqueras, & adest, non ut nuptiam sibi tuam rivalis extinguat, sed ut extinctam peremptamque propitia reducat, & sane vivam illa incolumemque tibi reduxit.

Nam, ut è conspectu adolescentis Catharina discessit, ipseque animi plenus ædes paternas repetiit, in ipso domus vestibulo conjugem, quam ibi jugulatam paulo ante reliquerat, ingenti miraculo redvivam, ultroque obviam videt. Quis illic duorum, ex improvisa re, gaudium explicet? clamor utrimque, & festus gratularium plausus occupant: alter alteri, quæ tulerint, viderint, audierint, enarrare: ille se Virginem cœlestem suis iterum oculis conspexisse; iterum Catharinam se suam, iterum patronam exorasse: illa itidem se eam & sospitatricem habuisse, & in eadem, ne præceps ad supplicia raperetur, patrocinium, utq; in vitam reverteretur, viam methodumque invenisse. Rufus ille alia, atque illa rursus alia, aliaque in Catharinæ laudes: quæ quisque potuit, dicere: & in eo se utrumque exercere, uter utri palmam in prædicando communi beneficio extorqueret; sed mulier præsertim, quæ prius ad Catharinæ nomē

impotentius exarserat, jam effusior ultro cupere, suaque sponte maritum adhortari, iret omnino suam tutelam noctes dieisque venerari: & Catharinam sibi suisque amoribus præterre libere pergeret: nulla se alia laude magis, quam hoc sui contemptu, posthac gavisuram. Atque ô plane dignam his amoribus obsequiisque Catharinam! Non commitemus hodie, Auditores, ut vel nos cum hoc adolescente arguamur, hanc morum studiorumque præsidem turpiter deseruisse, vel eam ille dicatur sine nobis, tam piè religiosèque coluisse: habemus enim in

Catharina, siue vindicem, si mali, pravique, si virtutis desertores, si præpositi honesti immores vixerimus: siue Præsidem, si boni, si cælestium rerum studiosi, sedulique ejus cultores fuerimus: id nobis persuasurum habentes, opem eam non unquam huic adolescentulo tulisse, se nobis etiam universis, promissurum se, atque etiamnum miseris nostris misereri, ac vulneribus mederi velle, argumento est, quod è tumulo hodie quoque Catharina oleam terris dividit, ut quod de sua Pallade finxit Antiquitas, de nostra sine mendacio possimus affirmare.

FESTUM
S. XAVERII INDIARUM
APOSTOLI.

Quod celebratur 3^a Decemb.

Nunquam dicit : Sufficit. Proverb. 30.

Orbis non sufficit unus. Juvenal. Sat. 10.

ARGUMENTUM.

Humanus animus, capacitatis quam inexplebilis sit, divitiarum avari, honorum cupidi, voluptatum sitibundi, satis testantur. E quorum classe Magnus ille

ille Macedonum, Rex Alexandri, orbis dominator, alterum sibi orbem non superesse, amaris finis lachrimis querebatur.

Altera longe ardentior animarum sitis, divini honoris Zelus, virtutum ardor, Xaverium exagitavit: cui *unus non sufficit orbis*. Amplius, & Amplius difficultatis, laboris, sudoris, doloris, persecutionis sitis illum urgebat: atque illud *plus ultra* semper spectabat.

Perrexit in Goam, irruit in Malacam, in Coccicinum, in Ternatem, in Armusiam illapsus est. Nec hic stetit, *plus ultra* contendit. Adiit Comoricenses, orae Biscatiæ, ac Travancoridis Incolas visit: Manarios, Iaphanapatianos, Macazaros, Ceilanos, Amboinos, Molucenses, Malabaros, Basainos, Paravas, Ternatinos, Melindeos, alioque populos prope infinitos, eorumque Sacerdotes, ac Reges lustravit.

Sed & *plus ultra* ejus ardor se extendit, *plus ultra* ejus charitas se dilatavit; nihil se egisse ratus, nisi Iaponiam, ultimam Orientis Regionem, atque ipsos Borgios, hominum genus callidum, & fraudulentum, palam convictos Christo peperisset.

Post hæc a denique, *quasi in primordio operum consistens*, & nihil egisset, insatiabili exæstuans cupiditate, vastissimo Sinarum Regno inhiabat: cujus finibus dum arcetur flammis amoris, in ipso regni portu extinctus est.

In quo viro amabilis Dei providentia hoc spectasse videtur, ut quo ille amplius laboris, sudoris, molestiarum, periculorum expeteret, hoc amplioribus cæli deliciis, & animi voluptatibus eum perfunderet, adeo ut in has voces prorumperet: *Satis est Domine, satis est.*

a Nicol. Zambecc.

§. I. *Unus non sufficit orbis.* Juvenal. Sat. 10.

§. II. *Satis est Domine, satis est.*

F E S T U M

FESTUM

S. FRANCISCI XAVERII

INDIARUM APOSTOLI.

Ignis nunquam dicit: Sufficit. Prov. 30.

Fortissimum, eum-
q; fortunatissimum
Imperatorem a Ti-
motheum ferunt
ingeniosum olim vir-
tutis encomio pingi solitum, non
toto corpore cataphractum in
acie dimicantem, non ferro ac
face fulgurantem, non de pro-
stratis hostium cadaveribus, ac
devictis regnis, sublimes curru
triumphantem; sed incremem,
steritentem, alrum dormien-
tem, dextra è strato propen-
dente retia tenentem, qui-
bus ferocissimos hostes illa-
quare; arces, urbes, regiones,
regna capere, & in sui potesta-
tem redigere, alto etiam sopore
pressus videbatur. Arguto & a-
cuto hoc lemmate subiecto: *Si
tanta vel dormiens conficio, quid
excitatum me fallurum puta-
tis?*

Fuerit hæc non minus ficta,
quam picta putidi parasyti assen-
tatio; at quam vobis hodierna
die, vivam dormientis effigiem
proponam, erit vera, incompa-
rabilis viri, ac invictissimi He-
rois commendatio, atque ad o-
mnem virtutem efficax cohorta-
tio.

Magnus ille Indiarum Apo-
stolus, h. in apophtheg.

stolus Xaverius, & novi orbis
domitor, jam Stygi bellum in-
dixerat, jam Tartareos phalan-
ges in se toto impetu concitarat,
jam Idolorum monstra evertere,
gentes feritate barbaras, cultu
horridas, moribus belluinas sum-
mo Imperatori Christo, cui mi-
litabat, subicere aggrediebatur:
dum tironem nostrum hæc ma-
gna & excelsa spirantem, jam-
que Deo auspice, spe devoran-
tem, Tartarci hostes collatis si-
gnis aggredi armatum, & in acie
stantem reformidant; verum de
viâ fessum, & laboribus fractum,
integre Cacodæmonum legiones,
incremem, jacentem, dormientem,
laccsere, & quietem hominis in-
terturbare insolentius ausæ sunt;
Franciscus ad hos inopinatos
insultus, etiam corpore, ceteris-
que sensibus confopitis, animo
excubat, corde vigilat, mente
dimicat, atque omnes facultates
suas, velut auxiliares copias ad-
vocat gloriosamque devictis ho-
stibus licet non sine sanguine,
victoriam reportat. In quo con-
fictu quiddam, quod ego di-
gnum observatu, tam utile vos
memoratu, imitatuque com-
perietis.

Aio itaque ex hoc somnio
confirmatam divini viri, irrobora-
ratam-

ratamque consuetudinem, nos divinare posse, qua se per omnem priorem vitam adversus immanes hos Orci tenebriones, vigilans sollicitè, cauteque semper munerat. Hic illi usus exemplis assiduus, quasi velitationibus auctus, in naturam denique vertit: ut quod interdum semper fecerat, simulatque obscenæ hæc farix, velut agmine facto insultarent, id ipsum deinde etiam noctu, cum maximè dormiebat, velut utri quodam bellico constanter retineret. *Si tanta vel dormiens conficiat, quid excitatum, hinc facturum putatis? Quod facturum hunc pugilem existimatis, si vigilanti tam infamis ex Erebo se se exercitus objecisset? Illasne belluas oberare impune, & vel ad horæ momentum consistere pateretur? superi boni! quale generosissimi hujus Athletæ spectaculum in illo non vidissetis? utique cum Francisco in nivibus se volutantem: seu cum Benedicto cum vepribus instantem: seu cum Bernardo inter undas hibernantem, aut alteram Aquinatam titone velitantem: Aut Nicetam in linguæ suæ dispendio Xaverium triumphantem eerneretis, quos non ille cruciatus vigil pertulisset, quem somnus, si re dixerim, Martyrem fecit? Ex quibus non obscure conjiciendum est, quantopere Tartareus hostis formidavit Xaverium vigilantem, quem non nisi somniantem, inermemque ausus est laceffere.*

Video vos hic tacitos novam illam, & inauditam in somno victoriam demirari; Ecquid

maum vos molli strato decumbentes, somno vinoque sopitos, ab hisce obscenissimis lavernionibus scèdè opprimi, turpiter ludificari, qui vigiles ultro illis manus datis, & succumbitis. Quasi vero non ea malitia, interno consensu pravis caecodæmonum suggestionibus immorari, ac oblectari: quam per fornicationes, adulteria, incestus in Tartarei hostis castra palam concedere, cum actus externus omnem suam formalem malitiam, ab interno participet, *a & qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, jam mæchatus sit eam in corde suo* ut alibi docuimus.

Quare qui per somnum deludi non vult, cum Xaverio per diem vigil, & armatus generosè decertet, primos impetus hostiles, priusquam vallum occupet, retundere consuecat, ignea divini amoris jacula ex cordis foinace, contra tela nequitiae à gehenna incensa, ejaculetur. Quod Beatam Mechtildiam facturasse legimus, è cujus corde cœlestis genius schedam extraxit, cui proprio sanguine inscriptum: *Malo mori, quam culpa mea à te separari.* *b* Quod tum exaratum divinus Sponsus indicavit, dum scedis cogitationibus illa viriliter restitit, & in primo veluti congressu trucidavit. Ad quod conducet mane, ubi experiectus, oculis in Christum, ducem suum deïxis, primam, & vesperi ultimam cogitationem, velut balistam fortissimam in nocturnos illos lemures evibrare, quod Bernar-

a Matth. c. V. Lux Euang. part. 1. Dom 3. post Epiph. § 3.

b Lib. 3 gratiæ c. 7.

duo fratres in monte, ac candidas mentes, hæc nocturna ludibria gravissime averfantes, monitos voluit: a *Iturus ad somnum, aliquid tecum defer, in memoria, in cogitatione, in quo placidè obdormias, quod etiam somnare juvet. Sic tibi nox ut dies illuminabitur, & nox illuminatio in deliciis tuis. Placidè obdormias, in pace quiesces, & facile e vigilabis, hostemque superabis, atque ut alter Xaverius in somnois cacodæmonem triumphabis.*

Spectastis virum confopitum, cum hoste nocturno dimicantem, vincentem, triumphantem, vultis etiam videre somniantem, urbes & orbem suo sudore, & sanguine subdendas, quod pervigil perfecit.

Novo Atlanti nostro Xaverio Indus cum omni mole laborum, moleltiarum, persecutionum, periculorum, terra, marique, somnianti incubuit, atque ingens illud onus, Æthiæ gravius, toris licet artubus sudore perfusus aded non excussit, eique succubuit, ut: omnis illud leve b (*quia non est pondus onerati, sed ala volatari*) duceret, & amplius laboris, amplius sudoris, amplius persecutionis inelamaret: pedes quibus eundem esset, mente præcurreret: ventos quibus navigandum, cogitatione præverteret: c *Quippe animo cupienti nihil satis festinatur. Qui hos spiritus, Franciscæ, in somnis foves, quid varicini hoc somnium experrecto portendet? Tibi Mauri, Paravæ, Ma-*

a Bern. serm. ad fratres in monte.

b Aug. serm. 24. de verb. Apost.

c Salut. in C. vii.

iacenses, Molucenses, Iapones, aliæque quamplurimæ ignotæ, ac barbaræ gentes, veterandæ humeris. Si sudas in umbra, in sole quid facies? si te non deficientem in strato, quomodo non integræ stabunt vires in campo? si dormiens ardua quæque, & aspera exantlare non reformidas, quam Martios spiritus vigil comprobabis? *Si tanta vel dormiens conficias, quid exstatum, te fallurum exstimabimus? Quam valentes humeri, quam torosi lateri, quam firma latera, quam solidæ bases tibi cudendæ? & quidem ad majores Herculeis terrâ marique labores. Compara te tibi, noli metiri animi fortitudine, corporis vires, angusta est orbis terræ amplitudo tuæ mentis magnitudini. Tibi*

S. I.

Vnus non sufficit orbis.
Juvenal. Sat. 10.

Multa sunt quæ Alexandri in re mulirari virtutem illustrarunt: nam annum vicefimum natus, patri in regnum successit; d inde usque ad trigesimum tertium terrarum subegit. Quare Julius Cæsar, ut refert Suetonius, cum in templo Herculis simulachrum Alexandri Gadibus conspexisset, quasi ignaviam suam peræsus ingemuit, quod quæ ætate Alexander orbem subegerat, nihil ipse memorabile gessisset.

Ecquis nostrum hic non

d Sueton. c 7.

crubescat, non ingemiscat, non flatuam, sed vivum ac spirantem Indiarum domitoris simulachrum considerans, nihil se nemorabile, nihil arduum, nihil heroicum, nihil caelo, ac Deo dignum perpetrassè?

Deinde Alexander quam minimo exercitu, quam maximas Darii copias superavit: hic eum decies centena millia militum habebat adeò ut jactaret se singulis Alexandri militibus posse deos objicere; Alexander vero minus quadraginta millia militum in aciem eduxit, merito, ut dicat a Iustinus, tanta apparatus exiguitate incertum esse: *verum sic admirabilis, Alexandrum vixisse orbem, an vincere aggressum esse?*

Non mirum, sed miraculum, copiosissimos exercitus unum Xaverium stitisse, fugasse, prostrasse: cum enim innumera multitudo barbarorum, quos *Balogas* vocant, effera, sanguinaria, truculenta, belluis quam hominibus propior, in Christianos sacro fonte recens ablutos insuliret, omnes sine dubio perdituros, Xaverius prius Numine multis cum precibus, & lachrimis invocato, solus & inermis occurrit, & cædes ac minas anhelantem, unico aspectu, & affatu ita terruit, ut effusior in fugam se converteret, quam ad pugnam convolaret. Ausim hic, quod olim Antiochenus Præsul aureo ore pronuntiavit, adferre oraculum: *b Educite centum myriades, & unum sanctum scimus quia hic plura operetur.* Quod utinam quisque vestrum in ani-

^a Iustina. ^b Chrysof. hom. 8. in 272.

num iudicaret, fixumque ac ratum haberet, plus momenti in viri Religiosi precibus, plus fiducia in viri iusti meritis, & orationibus apud Deum, quam in divitiis, & prædiis humanis collocaret, cum vel unicus iustus non semel, velut mutus, pro domo Dei steterit, intar clypei hostilia tela exceperit, salus omnium exstiterit, & Atlantis iustar orbem ruentem fulserit.

Quod ut certis testimoniis convincam, occurrit malitia Sodomorum, nullis satis suppliciiis dignè coercenda, & nihilominus si Deus iudex decem reperit iustos, omnem evaderent ultionem, juxta illud Numinis effatum: *c Non delebo propter decem.* In quem locum sanctus Ambrosius, ipsius Dei erga justum benignitatem, & ipsius Iusti apud Deum potentiam admiratus: *d Propter paucorum, inquit, iustitiam, impunitatem toti populo promittit. Vnde discimus, quantus murus patriæ, sit vir Iustus: quem admodum non debeamus invidere Sanctis; nec temere derogare: illorum etenim nos fides servat, illorum iustitia ab excidio defendit.* Sed quid mirum est, propter decem Iustos promitti veniam, quam videmus unius tantum merito, etiam immerentibus fuisse concessam. Nam Segor cum ceteris urbibus infamibus ruitura, uno dumtaxat Loth pro illa deprecante, inter aliarum excidium, stetit incolumis. Gen. 19. v. 21. Quod idem Mediolanensis Antistes expendens, *Nolo, inquit, de decem Iustorum numero te peritur-*

^c Gen 18. v. 33. ^d Amb. lib. 1. de Abraham c. 6. ^e Amb. serm. 83.

des. Leoimas etiam quod de Sodomitarum excidio, meritis suis BOTH SOLUS liberaverit civitatem: quod magis valuerit ad salvandum unius gratia, quam ad evertendum, peccatum multorum. Sic in Regnis, in Provinciis, in urbibus, in Religiosis cœtibus, unus quandoque promuro, & tutissimo præsidio est. Sic in familiis vestris unus pater familias, vir justus, unus filius, Dei castris adscriptus, una filia Christo Sponso dicata, una ancilla, vel famulus divino cultui impensius deditus, à cervicibus vestris mucrones, ab ædibus incendia, à thesauris vestris nocturnos grassatores, à liberis mille pericula valet propulsare.

Extremam humano generi perniciem, totum cœlum in pluvias effundendum minabatur, cum Deus ad Noe: *Ingrede, inquit, tu, & omnis domus tua in arcam; te enim vidi justum coram me in generatione hac.* Ubi quæres, si unus tantum Noe Iustus dicitur fuisse, non autem domus ejus, cur & ipsa in arcam ingredi jubebatur. Apposite Chrysofostomus: *b In honorem, inquit, Iusti: consuetudo enim misericordis Dei est, honorem hunc dare servis suis, ut propter eos salventur & alii.* Abrahamum miserat olim Deus peregrinatum in totum orbem. Gen. 12. v. 1. Ratio credo, fuit, ut totum orbem non solum pedibus adiret, sed etiam precibus fulciret. Nam ut bene Philo Hebræus: *Revera, inquit, fulcrum generis humani, justus est.*

a Gen. 17. b Chryfot. hom. 24. in Gen. c Philo lib. de Migrat. Abrahamica. med.

Ac si operosa mundi moles, quanta est, non quidem giganteis Atlantidis, aut Herculis humeris ut in fabulis est, incumbat; sed verius Sanctissimis unius Iusti, ut olim Dominici, & Francisci, meritis fulciatur. Unde paulo post idem Philo: *Orcmus igitur, ut eœ columna in domo, sic in humano genere homo justus permaneat, ad calamitatum remedium: nam hoc incolumi de publica salute desperandum non est.* sic universum regnum Neapolitanum de Xaverio nostro sensit, dum adversus igneas Vesuvii tempestates, pestilentiae virus, omnesque terræ marique, atque ab ipsis inferis excitatas calamitates & procellas, unum hunc sibi in Tutelarem adlegit. Iacet Antiquitas, quod unus olim Horatius Cocles, bello contra Porfenam, in ponte subleio, toti exercitui se opposuerit, magnâ sui gloria, & suorum bono. Extollat Mutium Scævola quod unus, solusque, & primus è trecentis conjuratis Hetruscum Regem à Romano Capitolio averteret: unus ac pæne solus Camillus fuit, qui Romam jam prope bustam factam, de manu Brenni, & Gallorum, ferro liberavit. At præ his omnibus unus potentior Xaverius, qui innumeris Barbarorum copiis, triginta Iaponum regum viribus, vaserrimis Bungiorum insidiis, solus & inermis occurrerit, omnium hostium tela in se unus exceperit, à suorum cervicibus, oratione, meritisque averterit.

At vero, ut neque Abrahami, neque Noherni, neque Xaverii

d Livius decad 1, l. 5.

nos simus, certe ii esse possu-
mus qui fuerint ævo nostro vel
pueri, & mulierculæ: unica An-
cillula, uti narrat Eminentissi-
mus a Baronius, suis precibus, &
cilicio, quo multos sanaret, totam
gentem Iberum ad Christi fidem
perduxit. Una Ioanna Tullienfis
virgo, pudica & Sancta (quod &
gloriosissime præstitit Ioanna
Aurelianensis) ab obsidione plu-
rimos liberavit: *bMelior est eum
unus timens Deum, quam mille
filii impij. Ab uno sensato inhabi-
tatur patria.* Unus itidem &
solus c Laurentius Iustinianus,
Venetorum urbem ab excidio,
suis precibus servavit. Atque u-
nus fatis est Xaverius, qui non
modo quas Christo peperit Chi-
nas, Iaponas, sed & Europam
universam, totumque orbem,
ac potissimum sibi dicatam Ne-
apolim defendat, protegat, tueat-
ur, ac mille cumulet benedictio-
nibus.

Nunc unde longius provesti
sumus; revertamur. Alexander
novem hominum millia ad con-
vivium invitavit, singulis aure-
am pateram ad libandum largi-
tus. Hujus qui volet convivii ap-
paratum, convivarum numerum,
Imperatoris munificentiam ob-
stupefeat; At penitus stupore
defixus, & attonito similis con-
ticescet, qui expenderit à magno
Indiarum Apostolo undecies
centena millia ad cœleste
convivium adhibitos, patera
fontis baptismalis, ac gratiæ
pretiosissima, omnes donasse.

Liceat deniq; hic mihi profer-

a Baron. tom. 3. ann. 327 in xi. b
Ecl. 16 v. 3 & c. Laur. Iustinian. apud
Lispelæo tom. 1. § Ioan,

re verba illa d quibus, olim Scy-
tharum legari Alexandrum com-
pellavere: *Si Dii habitum cor-
poris tui, aviditati animi tui pa-
rem esse voluissent, orbis te non ca-
peret; Altera manu Orientem, al-
tera Occidentem contingeres.* Ne
illud accommodatus longe,
de magno illo utriusq; orbis A-
postolo Xaverio, quam de ma-
gno Alexandro dici potest. Si
quanta fuit animi ejus amplitu-
do, tanta & corporis fuisse ma-
gnitudo, nec orbis illum capere,
quia nimis augustus, nec ab or-
be capi, quia hic nimis augustus
est, potuisset. Produunt fictitia
Poëtarum commenta, portentum
illud gigantis, Typhocum
tam prodigiosa fuisse corporis
mole, ac membrorum vastitate,
ut celsissimorum montium om-
niū jugis altior, capite affines
sibi nubes contingeret: humeris
totam Siciliam incumbentem
fulciret: utraq; deniq; manu lon-
gissimè explicatâ, alterâ Orien-
tem, alterâ Occidentem comple-
cteretur, Non hæc commentitia
fabula, sed verissima censebitur
historia, si quæ retuli fixisse
Poetas, à giganteâ illâ corporis
magnitudine, ad Xaveriani ani-
mi amplitudinem referamus. E-
nim vero Indus ille gigas Xave-
rius (satis pene dixi cum homi-
nem nominavi) qui unus omni-
bus omnium gentium Heroibus
sua magnitudine parvitatem in-
duxit; illa fuit non corporis, sed
mentis celsitate: eâ non hume-
rorum, sed animi amplitudine,
ut non Insulam unam aliquam
Typhoeus, sed innumeras pro-
pemptodum Insulas, urbes, oppi-
da, Provincias Indiarum, atque
d Curtius lib. 7. adæo

adeo sexaginta sex amplissima. Japoniæ regna, velut Atlas cælum inconcussis humeris sustinuerit. Tam vastos autem habuit pedes, ut non velut Colossus ille, verum ut Angelus a Apocalypiticus: quem perspicacissima quondam Aquila, in Pathmo Insula vidit divaricatum, altero pede terram, simulque altero mare presserit: manus tam longè extendit ut extremas orbis terrarum oras, sub utroque sole calentes, tot locorum spatiis inter se distitas, fuerit complexus. *Magna b porro, & generosa res est humanus animus, nullos sibi ponit, nisi communes cum Deo terminos patitur*: utpote quem nihil nisi Deus, ita ejus desiderium, nil nisi quod immensum explere potest.

Testes hic appello mortales, quos insatiabilis honorum cupido, inexplebilis carnis libido, divitiarum dira fames exagitat; qui semper illud *AFFER, A F F E R, amplius & amplius* inclamant. Quod ut ad mores derivemus, juvat de ambitiosis audire Carthaginiensem Præfulem: *e Ambitionis salsugo, inquit, bibulam animam facit*. Salsis his mundi aquis largiter potum Nabuchodonosorem nec saturatum Propheta testatur, qui ubi omnem potentiam, ac magnificentiam ejus enarrasset, quod etiam de aliis *Regibus triumphaveret*, subjungit: *d Quomodo vinum potantem decipit, sic erit vir superbus: qui dilatavit quasi infernus animam suam, & ipse quasi mors, & non adimpletur?*

Percuntare illos, quorum *terreno officia*, ut e Tertullianus loquitur, *in gradu aestuant*; hoc est, non possunt ullo in gradu conquiescere: Quis non in universitatibus, novis titulis excrescere, novis gradibus semper conscendere gestit, ut doctissimi, eruditissimi, eximii gradum assequatur? omnes sibi symbolum Caroli V. Imp. usurpasse videntur, *PLUS ULTRA*. In curia, in foro consultissimus fatagit ut Amplissimus Consiliarius: inde ut Præses evadat: à Concilio Flandriæ, in Parlamentum Mechliniense, in Concilium Secretum, aut Status, sese penetret, nec usquam conquiescit. Inter aulicos, quis nobilitate, aut avito stemmate contentus! Præmatem illum Regis Assueri floquentem, & avida fauce inanis gloriæ auram captantem attendito: *Convocavit ad se amicos, & Zares uxorem suam, & exposuit illis magnitudinem divitiarum suarum, filiorumque turbam, & quanta cum gloria, super omnes Principes, & servos suos Rex elevasset; & post hac ait: Regina quoque Esther, nullum alium vocavit ad convivium cum Rege, præter me*. An non torrente prosperæ fortunæ saturum, imò ebrium diceres? cum interim ambitionis salsugine, & ardentissima siti se æstuantem fateatur, dicens: *Et cum hac omnia habeam, nihil me habere puto, quam diu video Mordochæum ludæum pendentem ante fores regias*.

a Apocal. c. 10. b Seneca epist. 101. c Cyprian. præfat de Christi operibus, d Hieron. bas. 3.

e Tertul. in Scorpiat. c. 6. e Ester. c. 5.

Notum illud : *a*
Vnus Pello juveni non suffi-
cit orbis.

Dicam ego ardentiorē firim fuisse Xaverio, cui sublimior animus, sanctiorque cupido Dei gloriam, amplius & amplius amplificandi, ac diviniora lucra semper festandi. Sensit id Oriens, sensit & Occidens, senserunt Indi, quam divites opum, tam inopes virtutum sese peti, non sua: nemo quisquam, tanto ardore, per tot pericula, & naufragia, gemmas, & adamantes, speciosiores lapidum crustulas, aut splendidius lutum, aurum: quam Xaverius animas cælo interendas conquiescit. Dixerit olim & vere *b* Salustius: *Avaritia quidem semper infinita, & insaturabilis est, neque copia, neque inopia minuitur.* Verum si quid infinito majus est, vastis illis mentibus plusquam infinita lucratorum hominum cupiditas est, quam nec minuit copia, & inopia accendit.

Zelus ignis in morem *c* nunquam desit, Sufficit. Vbicumque materiam nactus fuerit, se diffundit, *d* ut recte Basilius: *Ignis, inquit, postquam incendium attingit, omnem properat absumere materiam.* Consimilis Xaverii ardor fuit, ubicumque animarum, ac divinæ gloriæ pabulum sese offerebat.

Quas non in oras tua te rapuit ac circumtulit charitas, Xaveri? quas non tibi alas amor subdidit? Quid cum te in Iaponia fervilem peditem equiti Iaponensi,

a Juvnal. Sat. 10. *b* Salust. in Cat. *c* Prov. 30. *d* Basili, hom. 20. in Petr. 30.

nulla præter laborem pacta mercede, locavisti, ut præco Evangelii viarum ignarus, illo præcunte rectum iter teneres? suas ille res agebat; tu divinas Amorem viæ ducem habuisti, non hominem. Ille sibi tantum, amor tibi vacabat; Barbari tamen vestigia furabaris, ut hoc offerres amoris donum, quod te identidem deficientem sustineret, cuius vires herus illic tuus festinatione, ah nimium violent, enecabat. At etiam tua virtus usque eo ambitiosa fuit, ut vellet cum belluis de cursu contendere. Tu equum Domini æmulabaris; sed cum ille sessoris calcaribus foderetur, tu amoris obsequentior, ejus tantum stimuli monitu consequeris. Injuriam amoris fecerunt, qui finxere pennatum, quasi vero egeat alis Deus immortalis? quid amore perniciosius? ament saxa, & volabunt. Impingatur quilibet onus amantis humero, sese levior efferet. Aspice suo Franciscum onustum thesauro, sacra nimirum supellectile ad sacrificium necessaria; & tamen non dico properantem, sed post præcipitem illum Pegasus adeo effuse tuentem, ut non solum à signato vestigio ne latam quidem unguam deflecteret, sed pede pedem premere videretur.

Quod si alicubi aut temporis, aut loci natura impetum jumentum frangeret, cursumque moderaretur; tum vero tarditate in augmentum cruciatu conversam, vidisses strenuum peditem modo hic inter salebras & rupe saxa, spinasque corpus exanime lacerantem: modo illic summâ hyeme atque insanis frigori-

frigoribus, in gelu novaculis armato, nudos pedes lanienam trahentes. O quale famelico pabulum! vidisses in nivium tumulis cruore conspersis, nisi amor extulisset, prope sepultum. O lanæ cælestes, quibus ostro tam pretioso rubescere contigit.

Dormiant ebrææ oves in Tyrio succo, ad superba Regum paludamenta texenda: tamquam surgent per eorum humeros magnificentius aurâ circumflua ventilandæ.

Itaque per sanguinos nivium tranites in maximas, Iaponiæ urbes alite volocior penetravit, nec ullum in tanto tot millium milliarium, nisi ad Dei gloriam. & lucrum animarum vestigium fixit. Occurrat hic illud Doctõris Ascetici: *Pro modica præbenda, magna via curritur, & pro regno calorâ vix pes à terra levatur.* Xaverius decennio uno, sexaginta sex Iaponiæ regna lustravit, centena milliaria millia confecit.

Quis unquam mercator, quantumvis auri cupidus, tot tam brevi tempore, pedes itinera, tot incommoda, & pericula exantlavit? Ferunt olim ductu, auspiciisque Cæsaris cæsa esse ac prostrata undecies centena millia hostium; at ex illis quantulam partem Cæsar suam vocat? & quænam illa laus est, mortem intulisse miseris, quam mancipium quodlibet etiam Regibus inferre potest? *b*Xaverius quod ne uni quidem mancipio Rex præstare ullus potuit unquam, amplius decies centenis millibus vitam dedit; & animæ quidem, hoc est non fugacem. &

a Thomas à Kempis Sabb. fest. S. Xaverii. Remondâ. orat. 18. in fine. *b* Instag. 1. Sæculi.

mox perituram, sed immortalam, ac sempiternam. Insoleus hoc & prope inauditum, celeberrimæ Ecclesiæ scriptoris Thomæ & Bozii, Congregationis oratorii, encomium, quæ solus gefcit Xaverius, non unius viri sed Ordinis totius, non decennii, sed sæculi laborem putes.

Contendit enim hic, ab omnibus hæreticis qui jam inde à Simone Magoprimipilo, innumera millia conficiunt, non tot Ethnicos ad legem Christi qualemcumque ipsi fingunt, quot ab uno Xaverio ad Christum esse perductos. Ipsum audite: *Age vero maxima de Xaverio dicamus: universi hæretici ab Ecclesia Christiana constitutione per tot sæcula, per annos mille quingentos & amplius, haud traduxerunt ad hæreses suas, tot gentes, aut Idololatras, aut alioquin à Christi cultu alienas, quot annis Xaverius ad cultum Christi annis decem vel undecim. Quis itaque numeret, quot hæreticorum millia fuere à Magi Simonis defectione, usque ad hunc annum? & his tanta in re præstat unus Xaverius. Unus Xaverius, plures gentes, plures homines, Christiani cultus prius inimicas, annis undecim Christo adjunxit, quam innumera inimicorum millia ex omni gente, & natione, è toto orbo terrarum per annos mille quingentos. Quis hic non obstupescet?*

Ceterum fama tam utilium Xaverii laborum in Europam perlata, Catholicis ab hæresi afflictis, ingenti fuit solatio, ac volaptrati. Julius III. summus Pontifex, S. Ignatio nonnulla illic *c* *Buzius de signis Ecclesiæ l. 6. signo 20. c. 2.*

lis auribus digna de rebus Iudicis referente, lachrimas præ gaudii voluptate tenere non potuit.

Immensus sim, si itinerum molestias, temporum injurias, laborum immensitatem, periculorum gravitatem, dæmonum furentium tempestatem, Barbarorum opprobria, persecutionem, tyrannidem redensere voluero, unum hoc dixisse sufficiat, tantam Xaverianis humeris molem incubuisse, ut Deus ipse adiutor, sub onere utriusque communi, sudasse perhibeatur. Erat Navarræ in avitis Xaverii ædibus, per vetus Christi in cruce defixi effigies, erga quam eximia familiæ, religio; hæc quoties Xaverio gravius aliquid adversitatis, aut calamitatis, pondus imminebat, conspecta est largo sudore manare. Metire servi laborem, labore Domini. *a* Francisco Assisiati, sanctissimo clarissimi Ordinis Patriarchæ, Christus suarum plagarum impressit notas; in se vero Francisci Xaverii vexationes excepit. Divinus amor sibi exercuit in utroque delicias, alterum vulnerans, vulneratus ab altero: certaminis impatiens, nisi pateretur & ageret.

Tandem ut concludam, juvat consistorialis aulæ advocatum, & Sacræ Congregationis Secretarium, *b* coram SS. Domino nostro Gregorio XV. in publico consistorio audire perorantem: Xaverius *tam insatiabili animarum siti flagrabat, ut t. t. populis, Regnis, Regibusq; ad Deum tra-*

a Remunaturat *b* Nicolaus Zambecarus Secret. S. Congreg. Imago t. f. culi selt. pag 601.

duellis, totoq; pæne Oriente Evangelii luce lustrato, adhuc in primordio operum, utque augustus orbis terrarum ingens ejus animo, qui amplius, & amplius iriebat, videretur, adeo ut hoc inextinguibili desiderio, quodam veluti amoris Martyrio extinctus esse censeatur. Unicus supererat Asiæ terminus, Sinarum Regio, non solum externorum hominû commercii non frequentata, sed oclusa etiam perpetuæ servitutis, aut capitalis terrore supplicii.

Hæc etiam repagula insatrabili exæstiuans cupiditate, semper amplius & amplius Iesu nomen, ejusque vexillum explicandi; perumpenda suscepit Xaverius, nequa esset mundi regio, solis hujus quem oculis aspiciamus, radiis collustrata, quam ipse zeli sui splendore non pervaderet. At ecce tibi, in ipso portu, & jam pene ingressu Sinarum, dum à Gubernatore iis finibus arceatur, fortis ut mors dilectio hominem dejecit, placuitque Deo ad novos labores anhelanti, laborum præmium præparare & hisce ad se vocibus invitare: *Satis est Franciscæ, satis est*; omitte tuam illam vocem insatiabilem laborum, ac molestiarum: *Amplius, amplius.* Iam te *satis* diu mare, venti, procellæ, syrtes, naufragia exercuerunt; Iam *satis* diu te fames, sitis, pestilentes pauperum rabidorum morbi, æstus, frigora, nuditas, angores; ægritudines aliæque id genus cohortes incurfarunt. *Satis est Franciscæ, satis est.*

Alterum est, ut qui hæcenus Xaverium in summis difficultatibus, perpetuis molestiis, gravissimis

missimis corporis cruciatibus
semper *Amplius*, & *Amplius*
ingeminantem audistis, eundem
in liquidissimis animi deliciis,
& uberrimis benigni numinis
beneficiis, clamantem admire-
mini.

§. II.

Satis est Domine, Satis est.

Satis ad laudem Xaverii diser-
tè, *satis* pro vestra expecta-
tione copiose, *satis* pro omnium
instructioe appositè videri pos-
set hodierna die perorasse, quis-
quis dicendo persuaderet, eo Xa-
verium virtute prosectum fuisse,
ut quasi enavigato Oceano
subsisset portum, domitis hostibus
obtinuisset coronam, confecto
cursu pressisset metam, exclamaret
non tam intentione vocis,
quam contentione mentis: *Satis
est Domine, satis est.* Vox illa *satis*
est, vel à nullo, vel ab illo erat
expectanda, qui ad ultimam
mundi appendicem suam pro-
duxerat imperium, qui illuc
duxit militum copias, ubi non
erat pugnandi copia, cui sola fecit
finem vincendi, inopia vin-
cendorum, à magno, inquam, &
nomine & indole Alexandro: hic
tamen tam intemperanter fuit
ambitiosus, ut terrarum jam Do-
minus, quasi mundi exul, fortuna-
nam suam lachrimis prosequeretur,
nec superesse alios mundos,
quos quæreret, conquere-
tur. Inventio scilicet avaritiæ
est, post omnia posse optare
aliquid.

Sunt enim vero cupiditates,
ut numeri, quorum numquam
tantus est, cui non possit ali-

quid superaddi. Sic nulla est
cupiditas, post quam non sit alia.
Hinc vox illa inaudita in hoc ex-
ilio, *Satis est*, vox illa peregrina
in terris, dumtaxat a cælitibus
exauditur.

Quis porro unquam inter Pon-
tificum cœnas, & conviviorum
luxum Heliogabalus? Quis inter
plumeos thoros, & roseos thalamos
Sardanapalus? Quis inter
barbaricas gazas, & Attalicas
opes Cræsus? Quis inter plauden-
tium præana & triumphantium
acclamativos, & epicedia, Cæsar?
Quis inter scillas curules, &
consulares fascies, atque honoris
insignia Augustus, unquam au-
ditus est, quasi expleta vel delicia-
rum, vel divitiarum, vel hono-
rum, vel gloriæ cupiditate
exclamasse, *Satis est*? Hanc vo-
cem sibi solus Xaverius vindica-
vit.

Quam memorabile illud, quam
celebri præconio posteritati
mandandum, quod Goæ in hortis
domesticis, Xaverii pectus divi-
narum deliciarum incredibilem
copiam, cum capere non posset,
disruptum foret, nisi vis atque
impetus interior, facta sibi sur-
sum libera respirandi via, in hæc
suspiria promisset: *Satis est, Do-
mine, satis est*; *satis est* delicia-
rum, inquis, dolorum non *satis*.
Horum videlicet fames, & sitis,
urgebat te; illarum vero deside-
rii tenebaris. At mea me fallit
sententia: cum enim sua quem-
que trahat voluptas, conse-
quens est ut dolores sint, tuæ
deliciæ. Dum igitur hos à Deo
postulas, delicias possis.
Quorum non dolorum tan-
tum, sed voluptatum incremen-

ta desideras. Da veniam Xaveri, tuus erga Deum amor, perplexum me tenet: quid enim, tuum illud *satis est, & non satis est?* Respicias quod sorbere aves. Si te nimia dulcedine perfundiqueris, quid acerbioris augmentum expectis quam scis summam tuam esse dulcedinem: perpluit in te Deus deliciis: suspiras, & ais, claude cælum, *Satis est Domine, satis est.*

Referantur Summarum flumina? exclamas: aperientur fontes, abiisti magnæ, amplius & amplius exundant adversitatis tempestates, & procellæ. Dolores tuae sunt gaudia, hi fluctus, alcedonia. Ubi illud notandum occurrit, quo Xaverius uberius cælestibus deliciis satur, altius exclamat, *satis est:* & quo potentius, adversitatis fluctibus obrutus, ingeminat *amplius Domine, amplius,* hoc divina providentia reciproco amantium ludo, cumulatiore torrente voluptatis omnique gratiarum, ac beneficiorum Oceano, illum quantumvis invitum, & reclamantem *satis est,* obruebat; adeo ut cum insatiabili divini honoris zelo, & ejus inexhausto, patiendi desiderio divina potentia, amplius & amplius præveniendone, contendisse videatur. Terra, aqua, aër, ignis, cælum; sidera omnia, cælestes influentias in eum depluebant, suumque famulitium miris portentis, incredibili Xaverii commendatione & honore, licet ejusdem summo rubore præstabant. Fecit Deus ad nutum illius terram tremere, ut horrendis concussa motibus, obfirmatæ impietatis homines quos flectere virtutis amor non poterat, frangeret timor supplicii. Si

qua toto patet oriente Oceanum spectem, usurpate illud mihi posse videor: *Quis est hic quia venti, & mare obediunt ei?*

Quis est hoc, qui modo hærentes Syrtibus naves, illico abiectas in altum retrulit; modo ad scopulos nullo vulnere allisas in rectum iter reduxit: modo cum salutis compagibus aperta latera fluctus haurirent, manifestissimo exitio comites omnes exerunt? Quis est hic, qui ut olim gentium Doctor, ter naufragium passus fundo maris emerit? Atque ut tecum Xaveri, cæpto per Oceanum cursu provehatur oratio, habent omnes quod obstupescant, te naufragantium defensore, nautarumque patrono non minus tuta est turbulento mari navigia, quam pacato: te auspice illis est pro securitate periculum. Vos testes appello non modo Christianorum, sed gentilium globos, posthabitis aliis, quamquam firmissimis navibus, in eam quam fors Francisco primam objecisset tumultuario impetu, convolantes species objectæ arcis representari videbatur.

Te præter ceteros producam, Maure Mercator, qui duplicato naulo navarchum exorasti, ut in eodem quo Franciscus, admitti navigio posses. Nulli unquam navarchorum animi, Xaverii, quamquam adhuc mortalis, propitio fidere, in summa undarum agitatione fluctuarunt. Quanto certius ac securius hic, quam olim ille navarcha in tempestate trepidans: quæ tua ista formido? *Cæsarem, & fortunam ejus rebus.* Si ulterius provehor non tam

a Remondi orat.

mihi

miki pertimescendum in undis, quam in laude tua naufragium. Tu factus cum solo divortio, sociis prope siti, extinctis, dulcissimos liquores propinasti. Te Xaveri Regem, te Dominum agnovere piscium greges, cum ad tua iussa, quam ad natandum promiores, desperatis piscatorum laboribus, caritatis tuae venatico signo, retia saginarent. Occurrit hic Antonius quem praestigiatur Aegyptia Cleopatra, amoris esca rapuerat. Hic piscatu gloriam aucupatus, urinatores clam undis submiserat, quorum ministerio, ad stuporem Reginae, hamum nunquam vacuum educeret. Non multo post, versuta mulier, iisdem subornatis, qui salsamentum illius hamo pro pisce inneckerent, omnium risu, delusi hominis argutiam excipiente, piscare inquit, urbes o Imperator, hanc nobis alteram pauperibus Aegyptiis piscandi artem permitte. Facebant ista, tuum erat Xaveri, & homines, & oppida & provincias & regna piscari non tibi, sed Christo.

Sed quid hoc, quod meis jam sol oculis objicit? Quis ille novus undarum legatus? lapsa forte in undas Christi & cruce pendente effigies, qua tum praetensa, Xaverius turbulentissimum mare pacaverat, nubes doloris ob eam perditam, in animum illius transtulerat. Ergo postridie Baranulam insulam quadraginta passuum milibus inde distantem, quo ex Amboino navigabat, appulso, atque in litore, non sine fletu, ac piis precibus inambulanti ecce cancer incessu magnifico, summo mari

prodine in conspectum, illudque signum augustissimum, utroque lunato brachio gestare, viroque sancto, non tanquam amissum, sed creditum pignus reddere. O generose Christi vexillifer, nobilioribusdigne poenis, quam qui uesticio, quam olim cancrum, Herculei calcanei morsus praemio, inter signa retulere. Videor hic mihi audire iterum Xaverium inclamantem: o Domine prodigiosum *satis est*.

Sileamne te divinitus humo fursus evectum, medioque suspensum aere sublimem, ab omnibus frequentissima concione plerumque conspectum; idemque tibi tuam Sacris operanti, tum preces Deo fundenti saepissime contigisse? Talem aer hospitem terris invadebat, caelum repetebat civem: nec immerito, cum esset ab omni terrestri contagione semper avulsus. Verum & hoc non solum admirationem auget, sed etiam creditu perdifficile videtur, nisi tot ille testes habuisset, quot Auditores nimirum quod cum ad infinitum populorum caetum de divinis rebus verba faceret, una eademque illius vox per aërem diffusa, ita in omnium aures incidebat, ut ea suum cuilibet esset idioma: quot ita concionantis verba, tot fuere miracula.

Nec adhuc a *satis est*, amplius & amplius arcano illapsu divinum in te potentiam. Deus exercevit. Dum fortissimum geris ignem, vocisne dicam, an orationis imperio moderaris: sive cum in perfidos Tolenses ignem & cinerem

pluis; sive cum afflatam tuo spiritu ardere cogis etiam aquam in appensis tuæ imagini lampadibus deficiente oleo consecratam, lychnosq; quos experimenti causa adhibuerant barbari, videntibus, mirantibusque Saracenis aliisque gentilibus, subito inflammas. Sive cum vivæ calcis ardores, ignitamque vim, tuo licet decimum sextum mensem exanimato corpore sic excipis, ut illud a vividū vegetumque & succi, recentisq; plenum sanguinis tantū etiam post tempore, sit repertum. Seu deniq; cum flagrantissimam illam orbis facem, te implorantibus famulari facis: in Indico quippe Oceano invocatus à naufragis Xaverius sole jam infra horizontem deposito destitutus, solem ipsum restituit, atque ut in stabile ejusdem beneficium foret, plurium horarum spatio, in rapidissimo licet cælo, ac pronissimo in occasum lapsu, immobilem bstitit, *obediēte Deo voci hominis.* Ah Domine *satis est*, miraculorū *satis est.* Verum cum innumera sint, nec & unquam *satis* enumerari queant, ne in immensum crescat oratio, concludo brevi illo ad Gregorium XV. Nicolai Zambecari elogio: *Miracula, inquit, per illum tum viventem, tum vitæ functum, patra: a divinitus tam multa, tam varia, tamque innitata sunt, ut profecto Xaverius nihil fecisse minus à magnis Apostolis affirmari possit. Certe mortui ad vitam restituti, quamvis in relatione habita coram Sanctitate vestra quatuor tantummodo numerentur, non tamen pauciores quam*

a Bonartius in Eccl, b Iosue e.

10.

*viginti in actis profcrantur. e Nā aliorum, quos communis in Oriente fama vulgavit, & ab eō temporis intervallo, multo major est. Quid quod nuperis literis Macao scribitur: dicitur pro miraculo esse, vel tantillum cessare Xaverium à miraculis, qui omnium miraculorum maximū fuit ipse miraculum, adeo ut etiam dum in terris, cum non solum inter Divos venerentur, sed pro numine adorarent. Vide quantam suggerat Deus barbaris, pessimisque opinionem virtutis, pene usq; ad sui detestationem. e Vita cælestis, Angelici mores, divina prodigia, in errorem Divinitatis induxerunt. Invenio mandatum scriptis extranei Auctoris, qui ab oculatis testibus fateretur se accepisse, Iaponios, Bongios, coëgisse comitia, ut Xaverium consecrassent Deum, ara, sacrificiisque colendum; misisseque ad illum nuntios (ut olim Baptistæ) per quos divinos referrent honores. Gloria est Christianæ Religionis tales educasse viros, per quos ipsa religio posset ita periclitari. Respondit humillimus pater: Indignus sum, quod creatura sim, & vultis esse creatorem. Nec Barbaris visa fuit humilitas indigna Deo. Non potuit obstare Xaverius, quin procumbentes in genua, pedes suos adorarent osculis. Sic prodigiosum hunc virum consecrat virtus, usque ad simulationem sinceram Deitatis. Quæ omnia cum dixi, parum dixi, nendum *satis* dixi.*

e Remondi orat. 30. d. Imago 1. sæcul. pag 237. e Nirensis de arte voluntatis lib. 6, c. 15.

FESTUM
SANCTI ANDREÆ APOSTOLI.

Nescitis quid hora veniat dominus. Matt. 24. 42. Job. 28.

In pretio, pretium est. Ovid. lib. 1. Fast.

ARGUMENTUM.

CRuces quas hic nummis argenteis, aureis excusas cernitis, apud omnes in pretio esse, ab omnibus amari, desiderari, æstimari, indubitatum est; iis tamen unam vobis hodie Crucem, longe pretiosiorē ac præstantiorē proponam, de qua illud

Huffæi vatis merito pronuntiâro : a *Nescit homo pretium ejus*, quam magnum, quam ingens, quam inmensum sit. Unus Andreas, si quis, nobis exposuit, quanto Crux Christi in pretio habenda sit, dum in has voces prorupit : b *Salve Crux PRETIOSA*, quæ d:corem ex membris Domini suscepisti : diu desiderata, sollicito amata, sine intermissione quæsitâ, & aliquando cupienti animo præparata. Quas voces igneas, ex corde Andreae, tanquam fornace æstuantem, D. Bernardus considerans, ait : *Putas non fuit in nobis (& ex vobis, qui non novit pretium ejus) qui secum cogitaret, ac diceret, quid sibi vult hoc, aut unde tam nova letitia? certè & Crux PRETIOSA est, & amari (& æstimari) potest. Crux adversitatis, tentationis, ignominia, paupertatis, infirmitatis, pretiosa est, & amari & æstimari potest, ac debet, per hanc sibi quisque, vitam & mortem reddere valet pretiosam.*

a Job. 28. b Erev. Rom. in laud.

§. I. *Nescit homo pretium ejus. Iob. 28.*

§. II. *Salve Crux PRETIOSA* : Breviar. Rom. ad laud.

§. III. *PRETIOSA in conspectu Domini, mors Sanctorum ejus. Psal. 145.*

F E S T U M

SANCTI ANDREÆ APOSTOLI.

Nescit homo pretium ejus. Job. 28.

Paradoxum : multo plures mortalium

reperiri, qui Cruces amant, Cruces optent, Cruces querant, Cruces æstimant & summo in pretio habeant, quam qui eas oderint, averfentur, fugiant, contempnant, & aspernentur : quo-

quotus enim quisque vestrum est, qui Cruces non amet in Patagonibus, Cruces optet in coronatis aureis, Cruces quærat in ducatis, Cruces æstimet in pistolis, summo in pretio Cruces habeat in aliis numinis, qui Cruciferi, & cruciatus vocantur, easque Cruces pluris faciat, quæ gravioris ponderis sunt? estque Crux maxima, omniumque gravissima nullam Crucem in crumena habere. Compello uxores, ac filias vestras, nonne Cruces aureas, Cruces gemmeas in pretio, in amoribus habent, & è collo suspensas circumferre consueverunt? At si vobis ostendero, Crucem quam Andreas conscendit, has omnes argenteas, aureas, gemmeas Cruces, infinito pretio antecellere, nonne eam Crucem præ cæteris amandam, optandam, quærendam, & æstimandam, & summo in pretio habendam esse convicero?

§. 1.

Nescit homo pretium ejus.
Job. 28.

CRUCIS pretium, & quidem immensum, ac infinitum B. Andreas ex membris Christi agnoscit, dum ait: *a SALVE CRUX PRETIOSA, quæ in corpore Christi dedicata es, & ex membris ejus, tanquam MARGARITIS ornata*: quia membra ejus sudore, & sanguine, velut pretiosissimis unionibus, & rubinis condecorata sunt, ut jure longe meritissimo, vel minimæ Cru-

a Bernard. serm. de S. Andr.

cis particulæ ac ramenta, auro & gemmis inserantur, ipsas quoque Christi Crucifixi, vel nuda effigies, ac statuæ, puro auro, pretiosissimisque metallis effingantur.

Sic Moguntiæ in Ecclesia Metropolitana, *b in pretio pretium est*. Crux auro optimo vestita, è qua pendet imago Christi Crucifixi, mole humanam staturam excedens, tota aurea; cui pro oculis duæ ingentes gemmæ, quas carbunculos vocant, insertæ, vitelli, ovorum magnitudine, sub noctem gratiosè corruscantes. Huic Cruci subscriptus versus:

c Auri sexcentas habet hæc Crux aurea libras;

Cumque una libra habeat duas marcas auri, pendebat hæc Crux mille, ducentas marcas auri: probatissimi.

d Belizarius victo Gilimero Wandalorum rege, Romam veniens, obtulit in æde S. Petri Crucem auream centum librarum, pretiosissimis gemmis vermiculatam. Et ne longius excurramus, indies, & ubique oculis incurrunt Cruces pretiosissimæ, argento, auro, gemmis, unionibus, lapillis pretiosis exornatæ: quas tamen omnes (ut ad propositum veniamus) excedit vel minima crux animi, vel levissimus cruciatus exceptus ejus amore, qui pro nobis in cruce suffixus est. Hoc Paulus indicat, dum dicit: *e Momentaneum ac leve tribulationis nostræ, supra modum æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.*

b Ovid. l. 1. fast. Sandra Palæstra monumentum crucifix. decus 1 §. 2. c Serarius l. 1 Moguntinar. c 32. d Boyerl. theat. lit. R. pag. 42. e 2 Cor. 4

Non potuit Apostolus, quantum existimo, elegantius explicare cruciatus parvitatem, & magnitudinem pretii. Potestne opus esse magis parvum, quam quod fuerit momentaneum, illudque leve, quod nec in se grave, nec nisi per momentum durat? potestne autem majus esse pretium, quam quod operatur in nobis, quod est supra modum, id est, ut D. Thomas exponit: *Supra omnem mensuram*, aut ut Anselmus: *Supra omnem comprehensionem* humanæ mentis. Deinde, quid melius esse potest, quam *æternum gloriæ pondus*, id est immensum, & infinitum gloriæ pretium? pondus, inquit a S. Thomas, dicitur *propter pretiositatem: nam pretiosa solum ponderari consueverunt*. Et id totum, pro momentanea, ac levi tribulatione, pro modica Cruce quam in corpore, vel animo gratanter tolerasti: quæ tanti pretii esse comprobatur, ut si omnia orbis regna, omnes divitias Deus in compensationem dederit, non condignum illi pretium persolverit, cum Deus solus, per suam infinitam potentiam, & infinitas divitias, hujusmodi minimæ, ac momentaneæ tribulationis pretium valeat adæquare.

Audiendus in hac classe Magister virtutum, Ludovicus Biosius, qui duos inducit in pratium, aut viridarium, quorum alter florem carpit, alter amore Christi manū continet: *Hic*, inquit *b*, *propter Deum dimittendo florem, tantum præ decerpente obtineret meritum, quanta est distantia cali à terra;*

a S. Thom. in 2. Cor. 4. b Biosius in lib. spirit. c. 2.

indies, centies, & millies hoc ingens tibi meritum, hoc pretium comparare potes: transis arborem, & generosum pomum arridet, vultque gratis à te emi, & gustari, ne gussa in mensa ferculum exquisitum, salivam movet, tu manum contine, aut leviter delibatum dimitte. Ad hoc Beatus Vincentius suos & nos invitat: *c Quæcumque salsamenta, quæ ad nihilum valent, nisi ad gulæ exitamentum, dimittere occultè potes: quando-cumque aliquem bolum gratum tibi apponi contigerit, illum dimitte propter Deum. Si est tibi cibus insipidus, ex defectu salis, noli apponere sal: propter Christum felle & aceto potatum, sensualitati resiste. Hoc qui fecerit, obtinet meritum, quanta est distantia cali à terra.* Id norat, & accurate expenderat Anna Maria à S. Joseph, ordinis Franciscanarum Discalceatarum, quæ, ut *d* in actis ad beatificationem legitur, inter alios, quibus corpus affligebat cruciatus, potissimum extenuabat potus non solum parvitate, sed & amarissimis illum herbis, ac cinere attemperatum, reluctanti stomacho ingererat, à quo dum sorores eam dehortarentur, respondit: *Namque in limpidum ac purum bibim, donec Deus me sicut illo, ac impetu aquarum, laborum, dolorum, improperorumque exsatiat: cui ut nudo in Cruce expiranti, consimilis esset: nec Reliquiarium, nec Rosarium, nec celtam, nec habitum se possidere distabat, nisi unam Crucem, in qua Christo configaretur.* Atque

c S. Vincent. tract. de vita spirit. c. 8. d Despoite in Matt. pag. 392.

hæc omnia, non alio intuitu, quam quod sciret, quia momentaneum, & leve tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus, & pretium immensum operetur in nobis. Sic quidam è priscis Ascetis amicè commonitus, ne se per assiduas Cruces continenter affligeret, sensum animi sui exposuit: si Sancti in cælo, dolore tangi possent, ex eo fore, quod jacturam tanti pretii ac ponderis, quam levi tribulatione consequi poterant, neglexerint. Pretiosum id omne dicitur, quod exiguum, alterius multum exæquat, seu quod exigua sui mole, summi momenti, & magno in pretio est: sic unus aureus, multos argenteos, & nummos æreos quam plurimos exæquat. Haud aliter Cruces, exiguæ afflictiones, amore Jesu susceptæ, prolixis precibus, magnis elemosynis antecellere perhibentur. Quid mirum si sancti eas tam studiose sectati, tam avide amplexi sint. *a* Magnus ille Carolus Borromæus minimas etiam Cruces, maximo in pretio habebat: nunquam extra tempus, ut summi etiam in illis Italiæ partibus calores essent, porum admittebat. Gelidissima hyeme, quæ partes illas Septentrionales acerrimo frigore maxime adurit, B. Stanislaus nobilis Polonus, chirothecas, aliudve manuum integumentum, nunquam induit.

Quod & B. Maria de Jesu, æliæque in tenera ætate, illustres ac delicate filix prædicarunt.

B. Laurentius Justinianus, non

solum Monachus existens, sed etiam Patriarcha, sævissima anni tempestate, cum omnia gelu rigerent, nunquam ignem accessit, atque ejusmodi parvas corporis afflictiones sæpius usurpando, pretiosi veluti auri ramentis collectis, ingentem sibi gratiarum, meritorum, ac gloriæ thesaurum acervabant, omnnesque cruciatus cum Andrea amicè excipiebant, & salutabant: *O Crux pretiosa.* I nunc, & parvi ducas cum *b* B. Borgia oculos claudere, ne falconem prædæ jam inhiantem videas: lapillos qui in altero orbe cum gemmeis permutandi sunt calceis imponere: quem in hoc, ingeniose æmulata est *c* Cornelia Lampugnana: hæc cum jussu mariti, choreas duceret, ut saltandi voluptas in cruciatum abiret, cicerum duiissima, crepidis indidit, quæ saltu teneros in pedes adacta, acerrimum doloris sensum excitabant, ut linqui animo ceperit, & inter manus ancillarum elata fuerit.

I nunc, & rideas doctorem *d* gravissimum, eruditissimum, illustrissimum Thomam Sanchez, altero semper pede suspensio, mensæ accubuisse.

Quis Cruces è cretâ aliquo in pretio habendas existimet: diverforium ingredi, & discas: Caupo qui lauto convivio hospites excepit, novit quot florenos, quot aureos hæ Cruces è cretâ sibi pendere debeant: quidquid enim ferculorum, quidquid vini, quidquid ignis, aut luminis

In vita Barty, p. 11. c. 1. te. part. 1. c. 1. præd. 1.

b In vita B. Borgie *c* P. Rho. var. rix virtutum lib. 1. pag. 78. *d* Bi. hist. script. soc. Rodei g. de mortif. tra. 1. 1. r.

absumptum est, omne pretium Cruces e creta continent, quæ in maximam quandoque summam excreseunt. Quemadmodum illæ in tessera, seu talea rationaria (vulgo *taxif*) incisæ, multis valent aureis, & quo plures hic Cruces signatæ, hoc Domino plus lucri, plus pretii accedit, ut dicit illa omni lucro vacua sit, qua nullam Crucem notare contigerit.

Haud abfimilis, in lucro spirituali ratio, & negotiatio est.

B. Maria de Victoria audita est non semel alta ex imo corde ducere suspiria, quorum causam rogata, ingenue respondit: *a Quia hodie pro Iesu meo; amore utique meo, nihil datum est pati, ne verbulum quidem*: eumque diem, quo nihil adversi acciderat, perditum querebatur. Is nimirum apud probos rerum cælestium æstimatores sensus, qui putant multum sibi decessisse, ubi nulla Crux obvenerit, ubi nulla quidquam patiendi occasio sese obtulerit, nec pro armato suo quidquam perpeffi fuissent; idque non immerito, quia ut recte Hugo Cardinalis: *Patientia Sanctorum auro comparatur*, & Apostolus Crucem contemplatus jure exclamavit.

§. 2.

7 *Salve Crux PRETIOSA.*

Sed unde quæso ligni truncum, infame patibulum, supra aurum, & omnem lapidem

^a P. Ferdinand. Mettici in vita l. 2. cap. 9.

pretiosum extollit, ac deprædicat? *b Putas non fuit in nobis qui secum cogitaret, & diceret: quid sibi vult hoc, aut unde tam nova letitia? certe & Crux PRETIOSA est, & amari potest.* Sunt picturæ na striis, & asserculis efformatæ, ut ex una parte conluentem aliam, atque aliam ex altera respectanti appareant: si à dextris aspicias, Regem referent, si à sinistris, bubulcum, à dextris juvenem formosum, à sinistris fœdum cacodæmonem ostentant. Talis imago Crux, quæ variis varia apparet: paupertas, morbus, tentatio sinistro oculo aspectantibus, apparet Crux horrenda, dura, & intolerabilis, horrida hæc monstra quibusdam videntur: à dextris intuentibus, Crux decora, speciosa, pretiosa, & amabilis apparet.

Hinc nemo quisquam tanto animi ardore, tanto cordis affectu, tanto impetu in aurifodinas Mexicanas involaret, in gemmas per vanas manus injiceret, quanto hic gloriosissimus Athleta in crucem exarserit. Fervida ejus desideria attendite. Adductus Andreas ad locum Martyrii, cum Crucem vidisset, exclamare cœpit. *c O bona Crux! qua decorem ex membris Domini suscepisti, diu desiderata, solícite amata, sine intermissione quasita, & aliquando cupienti animo preparata, accipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit.* Bernardus voces illas igneas ex corde Andree, tanquam è forna-

^b S. Bern. serm. 1. scilicet S. Andree.
^c 7. Breviar. Rom.

ce exaltantes considerans, ait :
a Fratres mei, ignis vibrans est, non lingua loquens, & si lingua est, ignea plane est; carbones sunt verba ejus, & ignis quem de cœlo misit Christus in ossibus ejus.
 Tantus ardor in pectore Apostoli æstuebat, ut Crucem illam, quam pretiosissimis margaritis distinctam depicædicat, complectatur. Ab hoc credo Magistro hausit Agnes, agno nupta, suo sexu, & ætate major virguncula, ut laqueos, catenas ferreas, verbera, vulnera, torques aureos, Margaritas ac monilia, omnibus mundi gazis pretiosiora duceret : *b Dexteram meam, inquit, & collum meum cœxit lapidibus pretiosis, tradidit auribus meis inestimabiles Margaritas. Circumdedit me vernantibus, atque corruscantibus gemmis.* Flammi-
 nis velut cyclade auræ contecta gloriatur, dicens : *luduit me Dominus cyclade auro texta, & immensis monilibus ornavit me.*
c Illustris sane visio B. Henrico Susoni, nocte intempesta ostensa est : è matutinis forte precibus ad cellam reversus, in ecstasim raptus, vidit à corde dimanare cœleste quoddam angustumque lumen ejus beneficio cor ipsum suum penitus introspectans, aspexit in eo Crucem auream multis, iisque pretiosis gemmis vermiculatam, in quibus miro decore amabile *Iesu* nomen luculenter apparebat. Si parenti pectore liceret intueri cor hujus Virgunculæ, aut magni illius Apostoli Andræ divina luce

conspicuum, cœlestisque charitatis igne succensum, in illo videres ; si non corporis, at mentis oculis, Crucem alte impressam, & hæc quidem ab amore auream : videres & expressum Jesu nomen, tot ornatum gemmis, quot virtutibus : si enim verum illud : *Ex abundantia cordis os loquitur*, quantum in Crucem, & Jesum suum exarsert, mellisius Doctor testatur ; *d Ubi paratum sibi lignum intuitus est, ex hoc jam plane totus ignescens, applaudebat, & blandiebatur illi AMATÆ suæ,* (ut nullus Sponsus Sponiæ, aut procus Amasiæ) *officiosissime salutabat, clamans magis affectione quam voce: Salve CRUX PRETIOSA, que decorum & fulbritudinem de membris Dominici accepisti.*

Cruces argentæ, Cruces aureæ, gemmæ, apud mortales hoc majori in pretio sunt, quo majores, quo graviores, ac ponderosiores, ita & Cruces pro Christo toleratæ, quo graviores, hoc pretiosiores sunt. *e* Refert Stengelius noster non ita pridem in theatro, per Angelum varias Cruces venales expositas fuisse, quæ in adversa parte nomen uncialibus literis inscriptum habebant, ac populo obversa, ejus conditionis Cruces essent, exhibebat. Uni inscriptum erat *morbis*, alteri *filius rebellis*, tertie *paupertas*. Crux adeo

a S. Bern. serm. in vigilia S. Andræ.
b S. Ambr. l. 1. de Virg. *c* Bollandus in vita 25. Jan.

d S. Bernard serm. in vigilia S. Andræ, *e* Stengelius judiciorum divinarum tom. 2. c. 30. n. 4. pag. 364.

pretiosa, ut Augustinus asserat : *Nihil potest ea ditius reperiri*, sed omnium expectatio erat, quid maxima omnium ; ac gravissima Crux referret, quæ ut populo obversa, omnibus risum movit : huic quippe inscriptum, *mala uxor* ; quam quisquis sentit, se maximè aggravare, hanc rogo ut majori in pretio habeat, & ardentiore affectu complectatur.

Paulus ad Hebræos II. enumerat cruciatus, quos generosissimi athletæ pro Christo subiere : *Alii*, inquit, *dissecti sunt, alii vero ludibria, & verbera experti, insuper & vincula, & carceres : lapidati sunt, scelsum sunt, in occisione gladii mortui sunt : circumierunt in melotis, in pellibus capris, egentes, angustiati, afflicti.*

Scire vultis, quo in pretio hæc tormenta, acerbissimi hi cruciatus habendi sint ? subdit Apostolus, *quibus dignus non erat mundus. Quod Theophylactus appositè ad rem nostram exponens, ait : Si universum mundi fructum in hisce opponas, non inventas tamen quod illis dignitate respondeat.* Pretium illis a plagis, & verberibus, mihi indè videtur : quemadmodum nummis, qui distendi, contundi, secari, plagis & verberibus durissimè excipi confecerunt, ut valorem, ut monetam, ut aptum pretium conquirant : a *Est autem homo nummus Dei*, qui utinam signaculum Crucis, & non pecudis, aut cacodæmonis impressum

Augusti, tract. 40. in Ioann.

haberet, quod Ambrosius execratur, dicens : *b Ejice de numismate anime tue imaginem diaboli, & attolle imaginem Christi* : ejice imaginem pecudis, & signaculum Crucis, anima & corpore, ac omnibus membris impressum gere. Vult, iquit Theodoretus, Salvaror nollet, *c ut cum profignaculo in contemplationibus, & actionibus nostris habeamus, not. in ipsius Crucis scilicet, in omnibus tam distis, tum factis imprimamus : sic enim erunt ut numismata regia, non adulterina ; sed imaginem regiam præferentia.* In dictis notam Crucis imprimimus, quoties injurioso, vel asperiori verbo, lenè & amicum reponimus : quoties injurias, calumnias, distractiones illatas, silentio premimus, & apud Deum pro his preces refundimus. Factis Crucis notam imprimimus, si mortificationem Christi, cum Apollolo ubique circumferamus.

Quisquis caret signo Crucis debito, quisquis hic nihil ad veritatis, nihil calamitatis, perturbatis, infirmitatis perpeffus est, nummus est diaboli, ut enim B. Ignatius epist. ad Magnesianos : *Homo pius numisma est à Deo usum ; impius, numisma ementitum, incertum, adulterinum, carens signo debito*, nempe Crucis.

Quare si hætenus fueris numisma, imaginem expressam habens leonis per iracundiam, lupi per voracitatem, canis per invidiam, serpentis per calliditatem, porci per immunditiam,

b S. Amb. l. I. offic. c. 49.

c Theodoret. in Cant. c. 9.

came-

cameli per gibbositatem, id est divitiarum, & avaritiæ sarcinam, omnes denique qui à pecude, diabolice pecuniæ, sibi nomen servant, hodie Crucis Christi imagine insigniri, se Domino suo reddant. Ad hoc omnes D. Augustinus hortatur: a *Reddite Cæsari nummos, Deo vos ipsos; nummos Regibus reddimus, Deo etiam nummos reddimus, cum nos ipsos reddimus: est enim homo nummus Dei: Nummus Cæsaris, est argentum habens imaginem Cæsaris, nummus Dei homo est, imaginem habens Dei, & quidem Crucifixi.*

Quam pauci aureis pistolis, coronatis, Ducatis, pattacombus similes, Cruce Christi notati reperiuntur: in prompta causa est, quod non absque plagis, & adversæ fortunæ malleo, per frequentes ictus, & verbera, hæc moneta imprimi queat. Juvenes inter ea quæ Imagini primi sæculi Societatis patientis, inferui Emblemata, illud, ubi nummi excudantur, cum hac epigraphie: *Dant pretium plaga;* quas quisquis reformidat pretii sanguine Crucis imaginem, in se recipere detrectat, nullus apud Deum pretii, ac valoris erit. Econtra vero, *dant pretium plaga,* ut Poëta Belgæ lusit:

Cy siet de Pattacomben d'oude
Spaenische Matten /
Als sy in'teer dooz den slach het
Cruys en komen vatten:
Dan sijn sy gevaerdeert inen
sietse hoogher gaen /
En al den nieuwen prijs/
koort hen alleen van't slach.

En als God hier den mensly
sch k het goud wil ppeelen/
Al valt 'er menigh slach/ ten
moet hem ider bedroeven:
'T is maar een Quaters
hant, aci. vinder sy dy luyt/
En sy zoenit niet van de slach/
Iy oeragt niet hem den prijs.

b Hoc probe norat S. Aldelbertus Episcopus Pragensis, qui tanto ardebat Martyrii desiderio; & patendi pro Christo, ut die quodam à Barbaris acriter fuste percussus, plenus gaudio exclamarit: *Benedictus Deus, Benedicte misericordie Dei: si non plus accipiam pro Crucifixo meo, saltem unam illam PRETIOSUM habeo.* Additque historicus hæc digna relatu: *Non sic margarita in serquillio, non purpura Regis in populo, non facies rosa teri a gremio; adhuc vero, nec aureus sol, sic relet in celo, ut in corde pio, ICUS UNUS PRO CHRISTO hilariter exceptus.*

Quoties paterna Dei manus tibi ictum iustigit, quasi à Mydæ contactu, pretiosus redditur, ictus gravis aliquot millium jactura, ictus gravis plurimum mensium, imo annorum infirmitas, ictus gravis dilectæ conjugis, unici filii præmatura mors; sed hi ictus, hæc verbera, pretiosam monetam imprimunt: *Dant pretium plaga.*

c S. Vincentius divinus ille Ecclesiastes, dicit Egæam iussisse S. Andream *fustibus verberari.* At B. Andreas in quolibet ictu dicebat *lesus*, & confortabatur. Cum tortores lassati essent, aut validi adhibiti, qui novos ictus,

b Suetius 27. April

c S. Vincent. serm. de S. Andrea.

ac plagas infligerent, adeo ut viginti homines fuerint lassati; nos nullius pretii, ac valoris, apud Deum sumus, quia ne ictum tolerare possumus.

a Sic olim, vel ridendo, Philosophus verum dixit: quamvis, inquit, uxor mea aurea foret, nulla tamen moneta unquam signari posset, quia ne ictum ferre poterit. Quod potiori jure in illos cadit, qui sine scalpore statuam effingere, sine pressurâ iconem ex: uili, sine ictu nummum signari, sine ullo denique doloris, morbi, calamitatis malleo, verum Christi Crucifixi numisma esse, & æstimari volunt.

b Refert Lauredanus Venetus, Principem fuisse, qui aureos nummos excudi iusserit, quos *verbera* appellavit, aliteros *farcas* vocabat: cumque aliquando in cœtu nobilium, mercedem viro bellicoso, ob heroicum facinus contere statuisset, palam edixit, ut illi *mille verbera darentur*; Alteri vero, qui obsequium plane insigne illi præstiterat, iussit *quatuor farcas* dari. Attonitis, qui forte aut quibusdam exteris dixerant Domestici, vos nescitis *cujus pretii sint hæc verbera ac farca*. Haud aliter Rex noster, suos quos diligit, non raro mille verberibus datat, farcas & cruces donat: carnalis homo qui non capit quæ sunt Spiritus, harum pretium ignorat. Ita omnes Martyres, purpuratos illos Regni cœlestis Principes locupletavit. Satagite, *ut & probatio vestra fidei, multo PRETIO-*

a Apophtheg. Lycosthen. *b* Lauredan. ti. scribul. c. i. Fet. l. a.

sior auro inveniatur. In quæ verba Hugo Cardinalis: *Quasi diceret, plus placet Deo, summo artifice fides, quam in tribulationibus, morbis, miseriis, paupertate, fame, & siti comprobatis, quam alicui artifice aurum materiale.* Quod si hæc quibusdam, licet pretiosæ, tamen nimis ponderosæ Cruces videantur, alias Hipponensis Præsul, minus carui onerosas, non minus tamen pretiosas proponit: *Duo, inquit, sunt abstinentia, & Crucis genera, unum corporale, aliud Spirituale, unum a potu atque epulis temperare, appetitum gulae a delectationibus, & molestissimis suavitatibus coercere: ab his quæ per tactum, & gustum, ullumque accipiunt sensum, viriliter revocare, ac violenter retrahere. Alteram abstinentia & Crucis genus est PRETIOSIUS, atque sublimius; motus animi regere, & perturbationes ira, ac superbiae impetus: quasi feram belluam refrenare, litigare quotidie contra vitia sua; increpare in quadam censura austeritatis & virtutis; & vitam quodammodo cum homine interiore congruere, PRETIOSA IN CONSPECTU DEI, ET GLORIOSA CRUX, cogitationes malas in potestatem redigere, voluntates proprias abnegare, easque interiori examinatione discutere & regentis imperio subjungere.* Hoc Crucis genus, pretiosius atque sublimius, digne expendit, æstimavit, atque in se expressit S. Eusebia Virgo Romana, ut genere, ita virtute nobilis: Hæc è paternâ domo, & mundi deliciis profugerat, ut & castitatem illibada S. August. ferm. in Nativit. S. Ioan. Bapt. e Bullandus 24. Ioan.

tam, & datam Christo, ceu sponso fidem servaret; tandemque multis in Religiosa vitâ pertun-
cta laboribus, ac cruciatibus, diem suum pie ac sancte obierat: cum ecce tibi illustre cœlo prodigium: ipso in meridie alto sole, sadoque aère, apparuit corona è stellis micantibus contexta, in cuius medio Crux erat, miri candoris. Et hæc è cœlis imago, in qua illud ad nostrum institutum notari velim: Crucem stellis undique cingi, ut inde videas à Cruce ad coronas, ad stellas gradum fieri, & *Cruces tanto apud superos in pretio esse, ut stellis coronentur.*

Denique Crux tam pretiosa est, ut cum Christus omnia sua, velut testamento legasset: militibus velles, *Iudæis corpus, Patri Spiritum, Virgini paranympum, Latroni paradisum*, Crucem sibi reservavit, eamque præ omni lectulo Salomonis, pretiosissimam habuit, atque extremum in ea Spiritum exhalavit. Quem S. Andreas, torque invicti pugiles, qui in Cruce, & tormentis animam Deo reddiderunt, secuti sunt, de quibus Pfaltes Regius,

§. 3.

*Pretiosa in conspectu Domini
mors Sanctorum ejus. Psa.*

115.

Ecquis non pretium illud incestimabile duxerit, quo non

milleni aliquot aurei, non gemmæ, aut uniones comparantur, non vita hæc mortalis, quæ omnibus mundi opibus præstantior æstimatur, & medicinâ quantumvis pretiosa adhibita conservatur, sed quo vita immortalis, gloria æterna, Deus bonum summum emitur? S. Cyprianus pretioso sanguinis sui ostro purpuratus Martyream declarat *pretiosam mortem esse que emit immortalitatem pretio sanguinis sui.* Ubi non abs re ingeniosus Italus, quæstionem movit, ut quid caput Ioannis Baptistæ in disco, in argentea lance, convivio illatum sit? animum certe barbarum, vivacius expressisse vidcretur, si avulsum caput, manu sua capillis prensasset, aut gladio impositum levis saltatrix intulisset; sed aureo sermone in morte pretiosa lusit Chrysológus: *Volo ut des mihi in disco &c. cur in disco? e: r PRETIOSE GESTAS, quem viliter occidisti? nisi quia PRETIOSA in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.* Digna certe patella edulio, qui viriliter occisus, pretiose à morte, aurea lance honoratur. Quam multi hic viles in vita vili sunt, in morte pretiosi extiterunt? ut de iis dici possit, quod Poeta de vili animalculo:

*Dum Phætona formica vagatur
in umbra,*

*Implicuit tenuem succina gutta
pedem:*

b S. Cyprian. epist. 9. c Chrysológ.
ser. 174. d Martialis.

a Ambros.

*Sic modo quæ fuerat vita con-
tempta in mente,
Funeribus facta est nunc
pretiosa fuit.*

Invictus ille Heros Henricus Garnetus, apud Anglos, *vita in mente* quam vilis, merum peripsema: à morte quanto apud omnes in pretio fuit vilis feitura, quam gutta sanguinis ejus imbuir, a nunc auro includitur, & gemmis pretiosior habetur. Henricus ex infami trunco primum suspensus, mox fane præciso evisceratus, sectus, avibus vorandus exponitur; postquam hic usurpare illud b Hugonis Cardinalis: *Hæc mors licet abominabilis sit in conspectu hominum; tamen PRETIOSA est in conspectu Domini*, ut cœleste prodigium declaravit: Etenim Ioannes Wilkinsonus, avidus nancisci quidpiam de Reliquiis ipsius, propius accessit, ubi Carnifex corpus dissecabat: cum ecce tibi spica de circumfuso stramine, Garneti sanguine imbuta, nec opinanti defertur in manus, & illico ingenti miraculo, e Garneti effigiem, vivis coloribus, cum coronâ, & Cruce expressam, non reliquis modo Catholicis, sed ipsi quoque Hispaniarum Regis legato contemplandam permittit. Quod ingeniosus vates, felici Anagrammate expressit:

*Pater Henricus Garnetus:
Anagram:
Pingere cruentus Arista.*

a Biblioth. script. Soci. b Hugo Card. in Psal 115. c Spondan. annal. anno 1605. n 11.1.

*Quid petit hic vultus sicca re-
divivus anstis?*

*Quid frons? quid sacris ora
locuta notu?*

*Nominis augurio, PINGE-
RE CRUENTUS A-
RISTA*

*Gravete, agnosco vultum,
opus, artificem.*

Martyrum cineres, ungues, pilos, vitissimas lacinias, Sanctorumque Reliquias, in pretio supra aurum, & gemmas, atque omnes thesauros, longe pretiosiores esse, d Chrysostomus aurea plane oratione pronuntiavit, & S. Gaudentius. Hæc sacra Lyphana pretiosam possessionem, divina munera, & cœlestia beneficia suis Braxiensibus, à Deo munificentissimè collata, impense d. prædicat. Quid vero mortem ad id speciosam reddere, qua ratione consimilem quisque nostrum adipisci valeat, ea dido suo calamo, è quo nil nisi mel fluxit, Bernardus exponit Serm. 24. ex parvis: PRETIOSAM in conspectu Domini mortem Sanctorum, sicut aliquando vitæ aliquando causa; in Confessoribus qui: Domino moriuntur, sicut PRETIOSAM vitæ; in Martyribus, qui pro Domino moriuntur, sicut eam PRETIOSAM aliquando sola causa, aliquando causa pariter & vitæ; & hanc PRETIOSISSIMAM appellat, quam cum omnibus obire non datur, addit: & illa quidem mors PRETIOSA est,

d Chrysost. Orat. de S. Nicolao Gaudent. serm. in dedic. Anil. 40. Mart. e Bern. ser. 24. ex parvis,

quam

quam commendat vita. Hanc vos omnes æmulari potestis, plebei, machamici, etiam mendici hanc pretiosam mortem nancisci possunt. Errat profecto, errat, qui mortem illam vilem, abjectam, & contemptibilem ducit, quam quis in vasta solitudine, omni humano solatio destitutus, cum Xaverio: quam in stramin, in vili domus angulo, cum Alexio, aut mendico Lazaro: quam ulceribus plenus in fimo cum Iobo: quam inter gravissimos cruciatus, cum Andrea oppeteret. Aliter profecto nos sentire docet Præsul Antiochenus hom. 8. in Gen. agens quam perversa sint hominum iudicia: a *ne mihi*, inquit, *frigida illa verba, & insipientia plena dicat aliquis, quod ille cane vilis est mortuus, nullo familiarium presente, neque sepulturam & funus ejus contigerunt, si in alieno solo vitam fuerit, aut in solitudine. Non est loc, O homo, cane ignominiosus mortuum esse, sed si caret virtutis amellu se te gente: nam pl. vique iustorum, capite truncati sunt, laudati sunt &c. at nullus de illis dicere ausus fuerit, quod ignominiosa sit eorum mors; sed Scriptura testante fatebitur: quia PRETIOSA in conspectu Domini mors Sancti ejus.* Vides virum potentem pupureo instrato, aureo in thalamo, in cubili, acupictis peritromatis convestito, abaco pretiosa suppellecibile instructo, circumfusa nobilium ac Prælatorum turba animam efflantem: pompam funebrem splendidissime adornari, mille funeralibus collustrari, lugubri omnium

campanarum fonitu celebrari, exequias lautissime instaurari, si hujus mortem ex his beatam, & pretiosam duxeris, quantum falleris ausculta: b *Mors peccatorum pessima; etiam si domi sue quispiam moriatur, & uxore, & filiis presentibus, & familiaribus & notis adstantibus; virtute autem careat, mala hujus mors est. Contra, etsi in aliena terra, etsi humiliat, quid dico in aliena terra? etiam si inter latrones incidat, etiam si a bestis devoretur, virtute autem præditus sit, PRETIOSA ejus mors erit.*

Deiique ut concludam, si cum Andrea in Cruce mori non datur, saltèm cum Cruce, in Crucis complexu mori contingat. c Tria illa quæ mulier Sareptana sibi comparavit, pretiosam mortem faciunt: nempe *pugillus farinæ, paululum olei, & duo ligna.* His se ad mortem composuit. Pugillus farinæ Eucharisticum panem, in viaticum assumendum: paululum olei, quo ad extremam luctam ægroti inunguntur: duo ligna, quæ collegit d. significant *Crucem Christi, quæ ex duobus lignis fuit concinnata.* Expressius Augustinus: *quia duo ligna Crucem faciunt, quæ ebat moritura; unde semper esset victoria.* Et ad Faullam Manichæum, lib. 12. cap. 34, *vidua volebat duo ligna colligere priusquam moreretur. Non hic solo ligni nomine, sed etiam numero lignorum, signum Crucis exprimitur.* Duo hæc ligna, quam studiosè ac solícite colligenda, quam pio oculo, & osculo delibanda, quo affectu,

a Chysof. hom. 66. in gen.

b Chrysof. cit. c l. 3. Reg. cap. 17.
d Hugo Card. in l. 3. Reg. cap. 17. Aug. l. 50. hom 18.

amplexumque stringenda, quam amicè compellanda, eximii fauētimoniā viri, ac foeminae docuere; è quibus paucos ad imitandum propono.

a P. Alphonsus Rodriquez sacro inunctus oleo, alienatus jam à sensibus, per triduum fere eo in itatu hæserat, cum simulatque à Sacerdote Crucifixi imaginem accepisset, quasi profundo quodam somno excitus, oculos aperuit; & facie, quæ ante palluerat, in ruborem versâ, Christi pedes religiosè exosculatus, placidissimè expiravit. Ad quod saluberrimum, ac suavissimum osculum, invitat & nos.

Varii SS. Patrum varias causas allegant, cui benignissimus Redemptor *inclinato capite* emisserit Spiritum: *b* S. Athanasius dicit jam omnibus consummatis, Christum nutu capitis morti annuisse, ut accederet. S. Bernardus *c* in signum submissionis, alii hac inclinatione Matri extremum Vale dedisse volunt, alii alia. In rem nostram B. Laurentius Iustinianus: *Caput suum inclinavit mediator, ad indulgentiam, ad osculum pacis.*

Istud à suo amantissimo Iesu *d* S. Edmundus Cantuariensis Antistes ardentè excepit, & reddidit, qui sacro jam oleo delibutus, mira pietate, nec sine lacrimis, Christi vulnera, sed lateris præferrim, crebro & prolixius dissuaviatus, illud *e* Isaiæ concinebat: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.* Soleut moribundi in supremo il-

a Biblioth. script. Soci. *b* S. Athan. q. 76. ad Antioch. *c* S. Bern. ser. de Pass. *d* Vincent. in speculo l. 31. c. 67. c. lra 123.

lo agone toti sudore perfusi, guttulas aliquot generosi falerni, aquæ cinnamomi, aut alterius pretiosi liquoris, avido ore, ardentique pectore admittere; sed præ his omnibus proderit pio osculo *haurire aquas de fontibus Salvatoris.*

f Mirum ac maximè stupendum, quod in historia Indica refertur, ramum cujusdam arbutulæ, seu plantæ in Peruvia reperiri, qui certo indicio homini ægrotanti vel mortem, vel salutem prænuntiet: si enim hunc ramum alacer & lætus complexus fuerit, superstes futurus est; si mæsto animo, & languidis ulnis cum stringat, mortem imminere constat, idque reipsa anno 1562. in domestico Comitum de Nieva mancipio comprobatum. Quidquid de rei veritate sit, hoc certum, qui ramum Crucis lætus & alacer complectitur, omen salutis æternæ habet.

Quam omni procul dubio Robertus Cardinalis Bellarminus consecutus est: spectaculum quippe jucundissimum erat iuveni exosculantem *g* Christi Domini, è Cruce pendens effigiem, eamque arctissime complectentem; quem denique cum vellet ultimis obsequiis venerari, detracto sibi pileolo, manu tremula, hoc salutiferæ Crucis simulachro, caput semel iterumque consignavit: tum eandem superimponere humeris, quasi cum ea facturus iter, conatus est: demum super pectus collocavit, & reductis brachiis ardentissime strinxit, nec prius

f Monzdes in hist. Indica. c. 74. *g* Silvester Petra S. in vita l. 7. c. 1.

complectendi, quam vivendi finem fecit.

a *Talis mors pretio vel sit emenda mihi.*

Sapienter *b* Sapiens: *Tempus amplexi iudi, & tempus longe fieri ab amplexibus.* Tempus enim vero tunc longe fieri ab amplexibus charæ conjugis, liberorum, omniumque rerum terrenarum, à quibus separat amara mors. Sed *et tempus* tum vel maxime *amplexandi* illum, qui vos in Cruce expansis brachiis tanto ardore complexus est. Hac pietate omnibus præluxit Monialis Cameraci, in Cœnobio S. Ursulæ, quæ semestri vitæ, postremo, identidem hos pios affectus B.

Victoriæ, inter assiduos, sponsi sui crucifixi amplexus ingeminabat:

b *lesu mon cher amant, je n'aime rien que vous :
Mon ame est vostre épouse, &
vous mon cher esoux.*

c Hoc demum, aut illo, quo Magnus Apostolus (qui ut ait S. Thomas, *primus fuit Christianus*) amore Christi Crucem complectamur, atque hinc vocibus compellamus:

O bona Crux, quæ decorem ex membris Domini suscepisti, accipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit.

b B. rrii solitudo die 7. dissert. *c* S. Thom. in c. 1. Ioan. lect 15.

a Tibull. l. 3. el. 15. *b* Eccles. c. 3. 5.

FESTUM
SANCTI NICOLAI CONFESS.
PONTIFICIS.

Sit Eleemosyna in abscondito. Matth. 6.

Incertum quia missa manu. Virg. ÆII, Æneid.

ARGUMENTUM.

P Saltes Regius Deum quidem mirabilem in omnibus operibus suis deprædicat : at nos eum vel maxime ? a mirabilem in anctis suis : cum primis vero in Sanctissimo Myræ Præfule Nicolao ostendemus. In quo
a Psal. 67.

ut

ut stupenda quibus alii Sancti præditi fuere, mirabilia prope univèrsa excelluerint; in eo tamen illum, potissimum vobis omnibus mirandum, & imitandum proponam, quod hæc omnia pretioso humilitatis pallio contexerit, atque omnia sua uno teste Deo, a qui *videt in abscondito* peregerit. A quo quam longissimè recedunt vani filii hujus sæculi, qui omnia sua agunt, *ut videantur ab hominibus*, atque fluxam & inanem, quam unice spectant, ab iis mercedem accipiant. Ubi & illi paucis perstringendi, qui statuis, aris, sacellis, templis, quæ in Dei, Divorumque cultum, non levi impendio erexerunt, gentilitias tesseras, & inaurata nomina præfigunt, quibus ut olim Pharisei, velut tubis, vanitatem & jactantiam suam plenis buccis per urbem, & orbem proclamant, atque deblaterant.

- §. I. *Sit Eleemosyna* IN ABSCONDITO. Matt. 6.
 §. II. *Cum facis Eleemosynam, noli tubâ canere*, Matt. 6.
 §. III. *N: n modo Eleemosyna, sed & oratio in abscondito facienda, juxta illud: clauso ostio ora patrem* IN ABSCONDITO. Matth. 6.
 §. IV. *Et Pater tuus qui videt* IN ABSCONDITO, REDDET tibi. *ibid.*

a Matth. 5.

F E S T U M S A N C T I N I C O L A I.

Sit Eleemosyna in abscondito. Matth. 6.

STupuit olim populus Israeliticus, & uiverſa Ægyptus, ſigna & mirabilia, quæ Dominus omnipotenti ſua manu operatus eſt: quæ ne unquam exciderent, hoc illos Moyſes monitos voluit: *a Recordamini mirabilem ejus.* Nec hoc fatiſ; ſed ut & nati natorum, & qui naſcuntur ab illis, perpetuam horum memoriam ſervent, ad ea filiis ſuis commemorandum, hortatur, dicens: *b Narrate omnia mirabilia ejus.* Hac aliaque longe excellentiora ac frequentiora, Spiritu prophético proſpectans cHuſſæus vates, exclamat: *Qui facit magna atque mirabilia abſque numero.* Ubi-
cumque te verteris, O homo, quocumque oculos deſlexeris, ubicumque animum intenderis, nunquam non admirabilia Dei, admirari licebit. Hæc ingens terrarum & aquarum moles, ex nihilo producta, dum medio in aëre d *Ponderibus librata ſuis*, immota conſtitit: lucidiſſimus ille mundi oculus, e *vas admirabile, opus excelsi*: defectus lunæ, ejuſque influentias: æſtus maris, ventorum turbines, quos proſert de theſauris ſuis: quæ omnium ingenia exagitarunt, quomodo non in admirationem, & ſtuporem omnes rapiunt mortales? Subtiliſſimus Augu-
a c Paral. 16. b Ibi. ſem. c Job. cap. 9. d Ovid, Metam. l. 1. e Eccl. 43.

ſtinus hæc attonitus ſpectavit, & præ cæteris, hanc mundi machinam mirabilem deprædica-
vit: *f Quisquid mirabile fit in mundo, proſecto minus eſt, quam totus hic mundus.* Vt de potentiſſimo Rege noſtro, cujus Aſſuerus typum geſtit, illud uſurpare poſſimus: *g Valde mirabilis eſt tu Domine.* Mirabilis in plantis, mirabilis in floribus, mirabilis in fructibus, mirabilis in gemmis, mirabilis in volucrum plumis, in ferarum pellibus, in aſtris, in Luna & Sole, in cælis, in elementis, in creaturis omnibus; ſed ſuper omnia h *mirabilis Deus in Sanctis ſuis.* Primum quidem inquit Hugo Cardinalis: *quia & mali mirabuntur de gloria Sancto-
rum, Sapientiæ 5. MIRABUNTUR IN SUBIIGATIONE INSPERATÆ SALUTIS. Et iſi Sancti mirabuntur,* ut Iſaias ait, *TUNC VIDEBIS, ET AFFLUES, ET MIRABITUR, ET DILATABITUR COR TUUM.* Preſſius & expreſſius i Hieronymus: *In hoc mirabilis eſt Deus, quoniam ita dilexit humanum genus, ut ſigna faciat in Sanctis ſuis;* ac tandem ſubdit: *In illis magis mirabilis eſt Deus, quam in cæteris creaturis:* idque duplici ratione: potentiſſimos cæleſtis gratiæ affectus, Sanctis hic in terris communicando, ad prædigiſoſa virtutum, ac miraculorum facinora, majora quam ipſemet fecerit, patrandi; tum in cælis
f Auguſt. de civi. Dei. g Eſther. 15 v. 17. h Pf. 67 Hugo Card. in Pf. 67. i Hieron. in Pf. 67.

a admi-

a admirabile lumen gloriæ, inefabili modo illis impertiendo, ut ore lacteo mellifluus Doctor prædicavit: *mirabilis plane Deus in Sanctis suis, non modo in celestibus, sed etiam in terrenis; utrobique Sanctus habet, & in utrisque mirabilis est; illos quidem beatificans, illos sanctificans.* Cunque in omnibus Deum mirabilem prædicet, in uno tamen, idque in viro plane admirabili, maxime mirandum, & quodammodo mirabilissimum proponere videtur: hic est Nicolaus, inquit, *bujus miracula per totam mundi latitudinem diffunduntur, quem laudat orbis terrarum, & qui habitant in eo: tot enim & tanta miracula, cumulantur, ut omnes literarum argutiæ, ad scribendum vix sufficiant, nos ad legendum; & licet scholarium numerus in incude Rhetorica, sub Quintiliani, vel Ciceronis malleis, tenuissimas orationum laminas extendat; superat tamen gloriæ confessoris vocem & mentem, linguam & conscientiam: crebrescunt enim quotidie mirabilia, nec requiescit Spiritus Dei ad memoriam multis suis, sua continere miracula. Glorificatur in mari, laudatur in terra, in omnibus periculis invocatur: denique qui descendunt mare in navibus, ipsi videntur opera Domini, & Nicolai per Dominum mirabilia in profundo.*

Quid ni hic omnes in festivas illas laudis voces prorumpimus? *Mirabilis Deus in Sanctis suis.* E purpuratorum senatû, acclamantem audio Doctorem Seraphicum: *e later omnes Sanctos, temporibus suis, maximis miracu-*

a 1 Petr. 2. S. Bern. ser. 1. in ðedicat. Eccl. b Sermo secund. de S Nicolao. c Bonavent. serm. 1. de S. Nicolao

lis claruit, & stupendis. Sicut de eo Sancta Ecclesia in oratione dicit: Deus qui Beatum Nicolaum innumeris decorasti miraculis. Aliorum Divorum miracula ac stupenda prodigia, studiose colligi, ad calculum revocari, facile potuerint recenseri; at innumera, quæ sanctissimus hic Pontifex patravit *miracula*, calamo exprimere, lingua enarrare, verbis circumscribere, novum foret miraculum. d *Nec putetis, ait alter S.R.E. Cardinalis: Nec declamatoris est loqui, vel venustate Rhetorica exaggerare splendorem, cum totus mundus beneficia sentiat Confessoris nec sit qui te abscondat ab amore ejus. in testimonium sunt peregrinationes ad Sanctissimum illius corpus a finibus terræ susceptæ, ut videantur quæ per eum sunt mirabilia; verum enimvero suspiciant alii hæc mira, Myrensis Antistitis facinora, ego de Nicolao, quod de Malachia Bernardus, verissime pronuntiatio: e *Inter multa magnaque miracula, maximum miraculum quod fecit, ipse fuit.* Leonardus Justinianus Patritius Venetus, Beati Laurentii Justiniani frater, sic de Sancto Nicolao: *Infantem autem hunc, quis dubitet in ipso statim nativitatis exordio, divino fuisse munere afflatum, sanctificatumque? & quod mireris in hac infantuli ætate, luculentum sanctitatis adfert testimonium: non prius Nicolaus vivere, quam Deum venerari, non prius comedere, quam jejunare cepit: virtutem quippe cû**

d B. Pet. Damianus sermone de S. Nicolao. e Bernard de S. Malachia apud Lipomannum.

lacte ab infantia suxit, atque à primis incunabulis; diebus Mercurii & Veneris, semel in die, idque sero vespere tantum, maternum lac admisit; quam consuetudinem jejunii, per omnem deinde vitam sacrosanctam habuit. Pergit porrò disertissimus Encomiastes: a *Ab ipsa sua infantia, in summa virtute & sanctitate cepit: ut in Republica Christiana nemo propè Sanctorum omnium, Nicolaum laude facile antiret.* O non virum, sed infantem plane admirabilem! qui necdum puer, jam Divis omnibus quodammodo exæquandus proponitur: *Tu electus ab utero, Sanctus à puero.* b Atque hoc primæ ætatis tyrocinium, celeberrimum præstantissimarum virtutum omnium seminarium aperuit, ut in illum aptissimè hoc Ecclesiastici e cadere videatur: *Non est inventus similis illi.* Si quando aliquam summis laudibus in cælum extollere cupimus, hæc summa Encomiorum esse videtur: *Non est inventus similis illi.* Maxima laus mercatoris: sedulus, intelligens, industrius est, demum: *Non est inventus similis illi.* Cautidicum, legisperitum, in Bartolo & Baldo exercitatum, Codicem, Pandectas ad unguem tenere, palam deprædicaveris, sed nihil splendidius attuleris, quàm: *Non est inventus similis illi:* filiam à forma, à gratia commendare statuisti? omnibus prætuleris, si Tulipæ, quæ *non pavelle*, vulgò vocitatur, contuleris, hoc Encomio adjecto: *Non est inventa similis illi.* Ita ubi

a Iustinian. cit. b B. Petr. Damian. em. de S. Nicolao. c Eccl. 44.

de sanctimonia vitæ, cæterisque animæ ornamentis agitur, virum incomparabilem duxeris, cui hoc Ecclesiastici competit: *non est inventus similis illi.* Quod ut Ecclesia & aliis Sanctis voluerit esse commune; nostro tamen, de quo agimus tutelari, propriissimè adscribi posse, sapientissimus discipulus edocuit; qui expendens illud: d *non est inventus similis illi*, sic ait: *Hæc verba ad honorem Sancti Nicolai cantantur: quia quilibet Sanctus in aliqua virtute eminebat, in qua nullus similis fuit, potest dici de cunctis, non esse inventum similem illi, in illa scilicet virtutis perfectione. At Nicolaus superavit in cunctis; in hoc apparet mirabilis sapientia Dei, quæ in tanta multitudine ac varietate Sanctorum, tantam ponit differentiam meritorum, in quibus Nicolao nullus similis fuit.* Tria sunt quæ admirandam Dei potentiam nobis ingerunt, à paucis tamen observari solita: primum est, neminem lineamenti vultus sui omnibus, totoque corporis habitu, esse alteri omnino perfimilem; quod Plinius, observatè asserens: *in facie*, inquit, *vultuque nostro nullas duas, in tot hominum millibus, indiscretas effigies enitere.* Quod ars nulla in paucis numero, præset ostendendo. Alterum est, quemadmodum nullius hominis vultus, sic etiam nullius conscientia, similis est. Tertium, tot hominum millia, quovis die emoriuntur; nullus tamen eodem penitus moriendi modo, eodem in statu, ac gradu virtutum & meritorum, quo al-

c Discipulus serm. 4. de S. Nicolao. ter:

ter; unde cum gloria indivisibiliter gratiæ respondeat, quid mirum, facies Sanctorum omnes esse diversas, ac de quovis verissime asseverari: *Non est inventus similis illi*: quin imo inter se maximè diversas & veluti contrarias habent virtutes. S. Martinus: *Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem*; Contra S. Philippus Neri, se damnandum putabat, si ulli mortalium se utilem esse in animum induceret. Sanctus Paulus: *Cupio dissolvi & esse cum Christo*; S. Ignatius etiam incertus de salute, optat hic interris, si major Dei gloria, vivere. S. Ambrosius in morte secutus, quia, inquit, *bonum Dominum habemus*, S. Hilarion vero: *septuaginta annis servivisti Deo, & mori times?* in quibus omnibus cunctis, quam *mirabilis Deus in Sanctis suis*. Peculiariter tamen eum in Sancto nostro admirari convenit, quia ut alii in aliâ perfectione, ab altero discreparint, ita Nicolaus superavit in omnibus. Contemplare quæso omnium Divorum illustria factura, opera egregia, præstantissima virtutum ornamenta, & quam hæc omnia in uno Nicolao præfulgeant, attendite: a *Nicolaus etenim habuit octo privilegia, in quibus non est inventus similis illi: primum quod in pueritia sua cepit servire Deo. Secundò quod nunquam mortaliter peccavit: hoc significatum est in hoc, quod Baptizandus ecclesus stetit in pelvi, in hujus stabilitatis documentum. Tertio miraculosa electio, exemplo Apostolorum, vox de celo lapsa est, ut eligerent Nicolaum; fuit electus*

a Discipulus cit.

invitus, exemplo Christi, qui fugit. Quarto innumera miraculorum operatio. Quintò quia omnium virtutum charismate repletus obiit, & Angeli cum canticis animam ejus deduxerunt in cælum. Sextò quia post mortem fuit gratiosè sepultus: nam de ejus tumba, emanat è capite fons olei, è pedibus fons aquæ, in hac annotatur gratiæ abundantia, in illa abundantia misericordia Divi Nicolai. Septimò quia confidenter in cælum assumptus; non enim demones timuit. Octavo quia festum ipsius in Ecclesia solemniter celebratur, & nullus (tum temporis alterius Confessoris nisi Sancti Martini.) Ergo non est inventus similis illi: quia unus Nicolaus superavit in omnibus, quæ cum non dico exornare, sed vel enarrare quam innumera sint, valeamus; unum dumtaxat, in quo omnia continentur, more meo persequar, & quoniam libentius, cum Bernardo fateri, imitandis immoror, quam admirandis, manifestè comprobabo, totius vitæ, omniumque virtutum splendorem ex eo traxisse, quod eas maxima omnium virtutum, humilitate cumularit; id unice in omnibus sectando, ut ex ipsius cælestis Magistri præcepto, omnia sua opera faceret in abscondito. Quod ut & nos discamus,

S. I.

SIT ELEEMOSYNA IN
ABSCONDITO:
Matt. 6.

Luctus ille acerbissimus, mœror is longè gravissimus censendus est, quem non com-
b Bern. serm. de S. Malach. c Bern. serm. de S. Joann. Bapt.

plo-

ploraciones, lamenta, feminei ululatus, non fusæ ubertim in amici sinum lachrymæ proloquuntur; sed qui alto animo infixus hæret, qui intra cordis sinum reconditur, qui sui spectatorem non habet, consolatorem erubescit: illæ amarissimæ afflictorum lachrymæ, quæ, teste luna, quæ in penitioris cubilis angulo tacitè reforbentur. Ut scitè Poëta: a

Ille dolet verè, qui sine teste dolet.

Et Ovid. lib. 5. trist.

*Strangulat inclusus dolor,
atque exessuat intus,
Cogitur & rivas multiplicare suas.*

Consimili ratione eam penuriam acerrimam, eam indigentiam acerbissimam dixero, quæ nemini mortalium perspecta, sua ipsa viscera depascitur, quibus fama potior est fame, dumque ingenuo pudore mendicare erubescunt, perire malunt, quam prodere; quibus qua Methodo occurrendum sit, Sanctus Nicolaus docuit, qui divitias omnes in pauperes dilapidavit, adhoc ingenio etiam usus, b *ut secreto Eleemosynam faceret*, uti tum fecit cum tribus puellis, quas noverca paupertas prostituere parabat, dotem tribus noctibus furtim per fenestras immisit: ut pudori, & una pudicitia earum, in abscondito consulere.

Factum hoc extollit Doctor Seraphicus, sermone secundo de

a Martialis. b S. Antoni. part. 2. tit. 9. c. 3. §. 2.

Sancto Nicolao: *c Humilitas magna fuit, quando ad nuptias filiarum, CLAM aurum projecit.* Quod si penitius rem inspicerem velimus, uno hoc in opere multiplicem virtutem delitescere Dionysius Carthusianus manifestò demonstrabit, qui sermone secundo sic ait: *Nicolanum ornavit Deus præcipua liberalitate, & maxima pietate, & fervida charitate: quæ omnia patent. In sacello illo clarissimo, quod fecit in juventute sua.* Quod ut & vos æmulari studeatis, scitote Eleemosynam dandam pauperibus absconditis, & in abscondito. Disputat d Plutarchus, quonam modo adulator ab amico dignoscendus? in eâ disputatione mentionem injicit Arcestai Lacedæmoniorum Regis, qui, Apellis Chijam ægrotantis paupertate cognitâ, revisit ad eum, & una secum viginti Drachmas attulit: cumque jam officii causa, ægrotò assideret: hic quidem a Jeba nihil est, præterquam Empedoclis elementa:

Ignis, aqua, & tellus, aque aetheris ambitus almi:

Et tu etiam, mi Apelles, incommode cubas, patere tantisper dum cervical erigo, simulque movens pulvinar, clam pecuniam subjicit, ut homo verecundus quod desiderabat, potius inveniret, quam acciperet. Quod præclarum modestissimi viri factum extollit Seneca, atque unquemadmodum egestati in abscondito consulendum sit, dixerit

c Bonavent. ser. 9. de S. Nicolao. d Plutarch. de Adulatoris & amici discrimine. tit. 11.

illimè docet : a Præcipiunt, in-
quit, omnes autores sapientia,
quædam beneficia palam danda,
quædam sec. eto, palam, quæ con-
sequi gloriosum est, ut militaria
dona, ut honores, & quicquid ali-
quâ nutitia pulch. ius sit. Quæ vero
accident infirmitati, & estant,
ignominie, tacite danda sunt : ut
nota sint solis, quibus profant, in-
terdum & ipse qui iuratur, fal-
lendus est, ut habeat, nec à quo
acceperit, sciat. Tum Lacedæmo-
norum Regem in exemplum ad-
ducit : Arcefilaus amico pauperi,
& paupertatem dissimulanti, egro
autem, & ne hoc quidem confiden-
ti, deesse sibi insumptum ad neces-
sarios usus ; cum clam succurren-
dum iudicasset, pulvino eius igno-
rantis, sacculum subiecit, ut homo
tantiliter verocundus, inveniret
patius quam acciperet. Heu! quo-
ties in urbibus familia est, in qua
maritus æger decumbit, sex se-
ptemve liberi, fruges consumere
nati, uxor re familiari occupa-
tissima, cum marito ægro, tum
culinæ & foco assidet : & nemo
est in familiâ qui victum possit
lucrifacere : nec panis est, nec
quod molant habent, nec quod
panifant ; Interim & indoles in-
genua, & educatio honesta, &
fortuna ante hac splendida, cogit
eum extremâ pauperie clam lu-
ctari, & ulcus suum tenerrime
tam sensu tegere. Hi sunt fallen-
tes, ut habeant, nec à quo accepe-
rent, sciant. *b* Quid ergo? ille ne-
sciat à quo acceperit. *Primum ne-
sciat si hoc ipsum beneficium pars est ;
denique ille nesciat accepisse se,
ego sciam me dedisse, parum est, in-
quis : parum si senerare cogitas ;
sed si dare quo genere accipienti*

a Seneca l. 2. de beneficiis cap. 9 & 10.
b Seneca cit.

maximè profuturum erit, conten-
tus eris te teste : Contentus eris
& alio teste, quem Romanus
Philosophus non suspexit, con-
tentus nempe eris teste Deo, hic
oculus spectandus est ; ut huma-
nam declines, studiosè per alienas
manus, quasi per cuniculos
admenta subministrando : hæc
cautela potissimum Principibus
in Republicâ viris ac matronis
servanda, ne ineptè gloriolæ fu-
cus insidietur.

c Quare quam id tuto egerit
Maria Maximil. II. vidua videamus,
hæc cautior fuit, quam ut
peti posset ab illo hoste ; sed ar-
genti aurique summas, amico-
rum intimis secreto dabat, ut
designatis, quod sagaciter inda-
garat pauperibus, ipsi deferrent,
ac darent. Gregorius Nazian-
zenus patrem suum non immerito
laudat, quod totas largitio-
nis habenas, patri concesserit,
eam potissimum ob causam, ut
in oculis daret, & ne laus ad se
redundaret. In summo Ecclesiæ
folio vix ullus Sol effulsit, qui
calore tam miti, tam largo pau-
peres calefecerit, atque Gre-
gorius XIII. cuius liberalitas,
ut orbi nostro ignota esset,
novum sibi orbem quæsiit, & ad
ipsos antipodas penetravit : in
ipsa namque orientali India, plu-
rima collegia condidit, ad juven-
tutem moribus & litteris forman-
dam. Hoc autem non annueran-
dum stipi, quæ usque adeo excre-
vit, ut ex Senatus consulto Romæ
huic Pontifici, patri pauperum
statua, in Capitolio erecta sit, cui
hoc encomium inter cætera in-
scriptum marmori legitur :

c Rho. exem. vide l. 4. c. 1. §. 1.

f

Se. 2. 2. 2.

Sestertium octingentis singulari beneficentia in egenos distributum: sunt ipsi duo miliones seu vicies centena millia aurorum.

Mitto, quæ ad modestissimi viri commendationem, & ad propositum nostrum faciunt plurimum: non dare illi summa cura erat, nisi occultè daret. *Nam si quos palam accipere, personarum dignitas aut pudor vetabat, hos in cubiculum seductos, aureis onerabat, sapius monitos ut eam largitionem occultam haberent;* Hunc Nicolai Pontificis Christianum æmulatorem jure verbis Isidori Pelusioræ b deprædicato: Eleemosynam, inquit, singulari amore complectebatur; id tamen studiosè captabat, ut
 „obscura & incognita esset ea
 „benignitas; quod exploratum
 „haberet, Eleemosynam in hoc
 „maximè firmam esse. Idcirco
 „clarus ille vir non modo lar-
 „gendo, sed etiam occultè id fa-
 „ciendo, eos qui in *foruace pau-*
 „*periatu* versabantur, velut rore quodam perfusos recreabat. Non semel dira fames, & extrema penuria honestum virum compulit perobscurum vespere potentioris, cui planè ignotus, ædes pulsare, & summo cum rubore manum, auro olim immergi assuetam, ad stipem porrigere: huic te Nicolaum exhibe, & occasionem tibi oblatam gratulare, ut ignoto & occulto, inter quatuor oculos, manum auro implere, & beneficium conferre queas. Hoc sapientis d monitum est: *Con-*
clude Eleemosynam in sian pau-

a Rno. virtut. hist. l. 4. c. 3. §. 3. b
 fid. r. l. 2. ep. l. 51. c. l. l. a. x. 48.
 d. Eccl. 39. v. 15.

peris: conclude hoc est, absconde, ut legit Oprarus Milevitanus; sicut absconditur semen jactum in agro per occasionem, ne ab avibus, & harpyis infanibus devoretur: Propitiatorium jussit Dominus alis Cherubinis obregi & velari, Exodi. 25. *Vtrumque latu propitiatorii tegat, expandentes alas, & operientes oraculum.* Scite hic Olcafter: *Cherubini extendent alas suas, tegentes propitiatorium. Considera queso quid te hic admoneat Deus; summus benefactor est, & nihilominus tectus; ut te doceat benefacere, & nolle videri;* adè ut sua bona occultare, divinum quid spiraret.

Hoc nos docuisse videtur Sapiens e cum ad apem considerandam sollicito misit: *Vade ad apem, & vide quomodo operaria est.* Sanctus Antiochus hom. 33. *Vir intelligens ingeniosam, & solertem imitatur apiculam, quos externi selegerit floculos, desert in alvearium, interni mellificium, favumque operosum conficit; ne labores suos illi gloriosa exponat.* Araneæ similis est, non ingeniosæ apiculæ, quæ se quodammodo eviscerat, ut leve & inane opus omnium oculis exponat, nulli usui profuturum: Ingenio ac solertiâ opus esse in dando, vero omnium olim plausu cecinit s Poëta:

*Gede mihi res est: ingeniosa d-
 re:*

Quod & optimus morum Ma-

e Prover. 6 f Ovid. l. 1. Amor. el 3.
 gister

gister a tradidit: Errat, si quis existimat facilem rem esse donare; plurimum ista res habet difficultatis, ut quis sciat ubi, cui, quando, quomodo dandum. Hinc Regius Psaltes beatum deprecatur, non cum qui Eleemosynam elargitur, sed b qui intelligit super egenum & pauperem. Quid sibi vult hoc intelligere? Sanctus Leo Papa sermo. 4. de Collectis: Ad intelligendum super egenum & pauperem, sollicita benignitate vigilandum est, ut quem modestia tegit, & revercunda precepit, invenire possimus: sunt enim qui palam poscere, quibus indigent, erubescunt: & malunt miseria tacita egestatis affligi, quam publica petitione confundi: Intelligendi ergo illi sunt, & ab occulta necessitate reservandi, ut hoc ipso amplius gaudeant: cum & paupertatis eorum consultum fuerit, & padori, liberandi propter hoc, a damnatione perpetua: nam in die mala liberabit eos Dominus: Ille intelligit super egenum & pauperem, qui tacitus secum consultit, quo pacto viduæ pauperula, vel pupillæ vel orphano in periculo animæ constitutæ, vel ægroto, vel ob debita in obscurum carcerem detruso, opitulari possit. Hoc in illo sermone Ambrosius c inculcat: videndus, inquit, est tibi pauper qui te non videt; Requiritendus ille qui videri erubescit: clausus in carcere occurrat tibi, ægrotus mentem tuam personet, quis aures non potest personare. Vultque aures non tantum præberi pauperum precibus, sed

oculos in vestigandis clanculariis necessitatibus: nosocomia & carceres obeundo, aut saltem per transfennam calceo qui è custodia dependet (ut hic moris) nummū imponendo, ipsosq; ægros ab omnibus desertos lautā Eleemosynā juvando. Diogenes interrogatus, quid in vita miserimum videretur? respondit: Senex egenus. Hic enim bis ægrotus est, & senectutis morbo, & mendicariis malo; juvenis quippe manuum labore, vel aliis serviendo, vel per varias partes discurrendo, sibi opem ferre, & inopiam sublevare valet; at senex pauper, nihil horum potest. Consimili scere modo Casiodorus, illud: Intellige super egenum, exponit, ut qui Eleemosynam erogat, non expectet donec pauper multo rubore suffusus, illam ab eo efflagiet, sed ejus indigentiam intellectu subodoretur: Nam qui petenti tribuit, inquit, bonum opus efficit; qui vero tacentem intelligit, beatitudinem sine ulla dubitatione conquirat. Beneficentia secundum se divina quædam res est; & quamvis secretum sit beneficium, & nemo noverit benefactorem, hoc ipso tamen quod beneficium sit, quid magnificum est, & planè divinum. Quot & quanta munificus Deus, in te tuosque contulit beneficia, quæ ignoras, quæ clam, quæ te infcio, te dormiente largâ, sed occultâ manu effudit? & ipsum benefactorem ignoras;

a Seneca l. de vitâ beatâ c. 24. b Pf. 4. Amp. l. 2. de off. c. 26.

illum imitare : etenim *magnum opus est Eleemofyna*, clamat a Auguftinus, *ut faciat homo, quod fecit Deus* : & quemadmodum facit Deus, qui occulte nobis benefacit. Aurum in venis terræ b *Deus nofter abfconditus* operatur : quid non in corpore & animo clam nobis ipsis prociuit ? unde idem d Hipponenfis Doctor, expendens illud *beatus qui intelligit*, quemque vestrum adhorreatur : *Imitare Deum tuum, qui solem suum oriri facit.* (Et per fenestras, & rimas clam penetrat interiora domus cubilia) *ecce veniet tibi pluvia antequam roges, descendet ubertas nocte, dum stertis, dum adhuc in letto es : ex precepto vigilat dies, excubant elementa, fructus te nesciente effunduntur, jactat Cælum & parturit terra, tot celaria messium, dum nescimus : sic accipimus, & tantas opes comedimus antequam rogemus.* *Magnum opus est Eleemofyna, ut faciat homo, quod facit Deus* : Deus pascit in sylvis, in deserto volatilia cœli, nudos & implumes pullos, ventis & pluviam expositos non destituit ; fac & tu homo *quod facit Deus* : nudos & famelicos pauperum puerulos ; a cendo, & vestiendo : Quidam in e Germania cum liberos suos, domesticos illos pullos, paupertate alere non posset, memor pietatis ciconiarum, stultitiam simulans, eos in nidum Ciconiarum imposuit, tanquam ab ipsis, nutriendos, quod insolens spectaculum, omnium animos,

a Aug. lib. 50. hom. 31. b Isa. 45.
c Aug. hom. 39. & 44. d Aldrovandus
1.20. ornitholog. de Ciconia.

oculosque in se convertit, ejusque inopia prospecta, Magistratus commiseratione ductus puerulos nutrire curavit. Plures hodierna die parentes, cum extrema penuria confluentes, ejusmodi pullos suos palam nutriendos exponerent, nisi pedor veraret, hos tu solerter investiga, nidos lustra, pascere & clanculum necessaria suppedita, e *sic facies homo, quod facit Deus* : Munera nobis sic elargitur Deus, nec videtur, quemadmodum in monialium claustris, ubi per trochleam (de Schurf) vinum & bellaria quandoque amicis apponunt, nec vident, nec videntur. Libro Iudicum cap. 6. Gedeon petiit à Domino, in signum liberationis populi sui, ut pluvia descenderet super vellus, quod & Deus præstitit. Quo prodigio adventum Domini præfiguratum fuisse docet Ecclesia ; dum dicit : *Sicut pluvia in vellus descendisti, ut salvum faceres genus humanum.* Ut quid pluvia in vellus ? Hispanus Ecclesiastes in rem nostram, hoc mysterium observat : pluvia cum super nudam terram cadit, strepitum exciit, maximè si in lapides decidat ; at super mollem lanam, silenter & insensibiliter cadit : significare quippe voluit Deus, se ad nos sine strepitu, facile & in silentio venis se, eo more quo cum g Isaias describit : *Verè tu Deus abfconditus es* : quo enim magis absconderet copiam & abundantiam divitiarum suarum, quam sub panni paupertate, qua erat

e Auguft. cit. Labata. tit. humilitas.
prop. 10. f Isa 45.

involutus : & majestatem quam sub tanta humilitate , & omnipotentiam quam sub brachiis fasciis constructis ? a *idque ut nos , abscondere nos , & n-stra doceret*. Ut quæcumque agimus a Deo abscondito , virtutum opera tegere , & in abscondito exercere , atque in occulto super egenum & pauperem intelligeret , discamus. Eluxit in eo , & vobis omnibus præclarè præluxit Archidux Albertus : is Bruxellis viro nobili , quem inaudierat Martis infortunio ad extremam penuriam redactum , quemque ingenuus pudor stipem emendicare vetabat , indies è mensa sua duas tresve lances , optimis eduliis instructas per servum peregrinum deferri mandabat , cui hoc cautum , ne unde cibi submitterentur , indicaret : hæsit vir nobilis ad primos missus attonitus ; at dum die insequenti , & tertio , & hebdomadis , & mensibus ; & annis quibus vixit deferrentur , incredibile quanti homo ille occultum hoc beneficium & benefactorem suum quantumvis ignotum æstimavit , ac pro ejus incolumitate millies Patrem , qui videt in abscondito deprecatus sit. Hoc enimvero est *intelligere super egenum* , hoc est odorari prædam , hoc intrinsicam , non quæ in superficie est , indagare miseriam. Præclarè è Purpuratorum senatu b B. Petrus Damianus : *de quibus ubique non manifeste sed occulte pauperibus , quanta sit retributio , Propheta designat , cum ait ; Beatus qui intelligit*

super egenum & pauperem : super pauperes quippe pannoſos , & bulgiosos , perasque gestantes , intellectu non indigemus , quos utique manifesta visione conspicimus ; super ipsos autem pauperes debemus intrinsicè intelligere , quæ in superficie non possumus miseriam prævidere.

Quo in genere nihil illustrius eo , quod de viro Apostolico , zelo Dei pieno , S. P. Theodoro van Munster refertur , qui Bruxellis , triginta millibus peste infectis extrema c Sacramenta adminitrat. Hic à viro quodam nobili mense adhibitus , & exquisitam ferculorum lautitiam , & confertam lancium copiam demiratus , pro ea qua valebat apud hospitem sua auctoritate , libere monuit , dicens : *Tanta hic , Domine mi , ciborum & ferculorum abundantia , quid si unam alteramve lancem , in pauperis testum deferri cures ?* Quæ verba cum Dominus domus , aut se percepisse negligeret , aut consultò præteriret ; iterato Pater Theodorus eandem postulacionem disertè ingessit : cui benignè Dominus annuens , pergratam sibi fore dicitur , quidquid P. Theodorus decerneret. Hic itaque accito famulo , unam optimè instructam lancem , in manus tradidit , eique mappam intravit , solerter admonens , restà in forum pergeret , & caute observaret : cujus ad ædes mappa vento exsufflaretur , eas subiret , atque hanc Eleemosynam deferret ; pergit actutum famulus , mappa vento excutitur ,

c *In t leben van de Medes gesellen van den H. Franciscus.*

a Lohata. cit. b B. Pet. Damianus episc. 11 cap 1.

hæret è vestigio famulus, aduertit se ad ædes stare, bipotentibus valvis, frontispicio ad ostentationem magnifico, conspicuas; ea propter cum in animum inducere non possit, eo lancem inferendam, sed potius injuriam domesticis inurendam, domum, ut ierat, reuersus est, quem P. Theodorus conspicatus, rei eventum ab eo sciscitatus est; cui famulus, quid sibi accidisset ingenue confessus, nec ausum se in amplissimas has ædes Eleemosynam deferre. Jubetur iterum eandem lancem mappa coopertam portare, & observare, ut prius, ubi vento excuteretur; atque eum ad ejusdem domus postes vix pervenerat, cum illico mappa diffilatur, quo, divino veluti prodigio confirmatus, ædes pulsata, admittitur, subit, & numerosam prolem, forte siliquis porcorum sese farcientem comperit. Si hodierno die ejusmodi lances, aut sportulæ, instratis mappis per urbem missitarentur, quoties, & ad quot ædes, etiam amplias & magnificas excuterentur? qui bysso quidem induuntur, sed non epulantur quotidie splendide, frigido & mucido pane famem tolerantibus: sic etiam Booz permittens pauperi Ruth colligere spicas ex agro suo, præcepit messoribus dicens: *a de vestris quoque manipulis, projicite de industria, & remanere permittite, ut absque rubore colligat, & colligentem nemo corrumpiat:*

Quæritis & vos expertissimi, consultissimi, amplissimi, nobilissimi Domini, quomodo Eleemosynam in occulto facere pos-

a Ruth. 2.

sitis? Tu Domine Nobilissime è tuis manipulis, aliquot verecunde mendicanti objice: Tu Domine medice, pauperum tuguria, etiam intempesta nocte subire ne detrecta, ut eorum morbis medelam adferas: Tu Domine caudice, legisperite, causas viduarum ac pupillorum justissime perage, tuere, idque gratis, & pater qui videt in abscondito, reddet tibi.

§. 2.

CUM FACIS ELEEMOSYNAM, NOLI TUBA CANERE. Math. 6.

MOris olim apud Hebræos, tuba convocare pauperes, quo fiebat ut quando, quoties, quo, ad cujus ædes confluerent, tota urbe innotesceret. Quid autem Judæi hoc clangore spectarent, divinè more suo Doctor Angelicus exponit; *b Tuba autem est amnis aëlis, vel sermo, per quem operis jactantia demonstratur: puta qui facit Eleemosynam, quando aliquem videt presentem, vel intercedente aliquo sed etsi in loco secreto faceret eo proposito ut laudabilis videatur, tuba est.*

Christus Hierosolymis ad gazophylacium sedens, & veluti comædiam spectans, silentio adspiciebat quomodo turba pecunias gazophylaci immitteret, & multi, ait c Marcus, *jactabant multa, expende illud jactabant; ingentes quidem nummos, sed cum magno strepitu projiciebant, ut audirentur ab aliis.*

b S. Thom. in Matt. c 6. c Marci 12.

Et quis dixerit placuisse Christo honorem illam, auri & argenti jactationem? cum viduam quæ duo minuta modestè misit, præ cæteris collaudarit? Utinam etiam non hoc tempore, Judæis hæc multi consimiles reperirentur, qui dum Eleemosynæ sub sacram concionem colliguntur, honestiorem nummum argenteum, cum strepitu jactent, obolum aut teruncium, verècundè subdunt! utinam non multi, multa jactarent se quotannis in pauperes effudisse, & hoc domesticis, hoc posteris notum esse vellent! dum hoc plenis buccis deprædicari gaudent, in rationibus suis hoc exaratum relinquunt. Bonorum operum alii, in cælum sustollimur; sed si strepitum nola ediderit, Stygius accipiter, Tartareus prædo, nos insequitur, deorsum retrahit, omnibus privat, & in miserandam servitutem redigit: Ingeniosè id expressit in symbolis suis Didacus Savedra, falconem pingens, qui è vinculis emissus, nolas pedibus appensas, rostro dissolvere conatur: sibi quippe timet, ne audito strepitu, accipiter advolet, ac misere deplumet & dilaniet: cui hoc lemma subjecit:

Fama nocet.

Magna & rara virtus, nosse suam occultare famam, atque adeo omnem ingenii, scientiæ, excellentiæ, pietatis cavere ostentationem; sed hæc omnia naturæ, & gratiæ dona, quasi sub cineribus abdere.

Tamet si perdifficile intra pe-

toris angustias flammam, id est gloriæ famam cohibere, quæ undique emicat, & novam indies appetit materiam, quo magis accendatur & luceat. Quo fit, ut dum vanum hujus seculi splendorem sectatur, verum amittat. Pulchre Gregorius: a *Quisquis se, beneficium in alterum, extollit, majorem culpam superbiendo meruit, quam mercedem largiendo acquirit: sitque nudus dum nudum vestit.* Quod vel ipsi gentiles vitandum & detestandum duxere: apertissime Seneca: b *Nihil æque in beneficio dando vitandum est, quam superbia: quid opus arrogantis vultus? quid tumore verborum? ipsa res se extollit. Detrahenda est inanis jactatio, res loquentur nobis tacentibus, non tantum ingratum est, sed etiam invisum, beneficium superbe datum: Qui Eleemosynam largitor ut videatur, non illam dat intuitu divino, sed in gratiam suæ vanitatis, instinctu Diaboli, & hostis infernalis, unde Chrysologus rectè observat à Deo cautum, ne Eleemosynam daturus, tuba canat: c *Bene, inquit, tuba: quia talis Eleemosyna hostilis est; atque ibidem aureè prosequitur, dicens: Deus arguit largientem ad suam famam, non ad pauperis famam.* Methodum suggerit optimus humilitatis magister, Redemptor noster: d *Nesciat sinistra, quid faciat dextera tua, ut sit Eleemosyna tua in abscondito.* Chrysostomus hic, tantam solertiam ad regendam Eleemosynam adhibendam putat, ac si Redemptor noster di-*

a Greg. l. 21. m. c. 14. b Seneca lib. 2. de benefic. c. p. XI. c Chrysol. serm. 9. d Matth. 6.

ceret. a Si possibile est teipsum igno-
 rante & ipsa manus latere pos-
 sibile esset, studiosissimum est te id
 curandum; adeo rugiendi sunt ar-
 bitri & spectatores, ut si vel sini-
 stra manus oculos haberet, his Ec-
 lectimofynæ subducendæ sint, sed
 quo pacto sinistra manus scire,
 intelligere, aut ignorare quid po-
 tesse respondet divus Thomas: b
*Quærendum opinionem esse, qui ve-
 lit sinistra nomine, uxorem
 significari, ut quædam in re fami-
 liarum, tenaciores pecuniarum solent
 esse famulæ, lateat eas, cum ali-
 quid viri alienis impendunt, pro-
 pter domesticas liter evitandas.*
 Ex quo conficitur, ut omnia
 Coniux conjugii arcana velit esse
 communia, hanc in miseros
 beneficentiam, uxore clam esse
 debere. Sed ut germanam hujus
 loci intelligentiam assequamur,
 summum Ecclesiæ Doctorem, c
 audiamus: *Sinistra videtur signi-
 ficare delectationem laudis; dex-
 tera vero intentionem velle.*

Theophrastus, cui nomen de-
 dit loquendi divinitas, cum an-
 tea Tyrannus vocaretur, in Ari-
 stotelis sinu edecatus, ingenio a-
 tri, veloci, & planè igneo, ad eam
 gloriam effloruit, ut à Cicerone
 Philosophorum eruditissimus, &
 elegantissimus fuerit appellatus:
 ad duo auditorum millia habuit;
 cum annum octogesimum exces-
 sisset, moriens ad Discipulos
 conversus, hæc illis novissima
 verba, *in vita plus esse dixit, va-
 nitatis, quam utilitatis; amore au-
 tem gloriæ, nihil esse vanius!* ita
 animam exhalavit; pulcherrimè
 si quando aliàs Philosophatus.

Nunc quod postremum est,

a Chrys. in catena D. Thom. Matth. 6
 b S. Thomas cit. e Aug. in sermone in
 monte Greg. 3. part. pastor. cap. 21
 c S. Thom. in Matth. c. 5.

perstitit, manus, orationem.

Orationem quoque in abscon-
 dito fieri debere, non in angulis
 platearum, ut à transeuntibus
 conspiciantur, quod ibidem loci
 præcipitur.

S. 3.

*Tu autem cum oraveris, intra in
 cubitulum tuum, & clauso ostio,
 ora Patrem tuum in abscondito.*
 Matth. 6.

Quæ d' Princeps Theologorum
 non sic accipienda esse ex-
 ponit, quæ in templo, in locis
 divino cultui consecratis, etiam
 in conferta hominum multitu-
 dine, orare nefas foret: docet e-
 nim non ad locum hoc referri, quod
 ait Dominus, sed ad propositum
 (& intentionem) orantis: in con-
 ventu enim fidelium orare lauda-
 bile est sicut dictum est: in Ecclesiis
 benedicite Deum. Qui ergo, sic o-
 rat, ut ab hominibus videatur,
 non Deum spernit, sed homines,
 quales sunt ii, qui palam pectus
 tundunt, pronos se adferunt,
 terram lingunt, altos gemitus e-
 mittunt, uerterim lachrimas
 fundunt, atque hæc omnia, e ut
 videantur ab hominibus hæc stu-
 diose devitanda Christianus Tul-
 lius præcepit: *Orans ergo nihil
 novum facias, quod aspiciant ho-
 mines, vel clamando, vel pectus
 percutiendo, vel manus extenden-
 do.* Per ostium quoque domus,
 intelligit os corporis clauden-
 dum, ut non clamosa voce oret,
 quia. 1. Deus est cordis auditor.
 2. quia secretas orationes tuas,
 non oportet alterum scire. 3. quia
 clamose orans, alterum juxta te,
 non permittis orare.

d S. Thomas hic. e Chrysost. in
 catena D. Thom. 11. Matth. c. 6

Mitto hic, de quibus aibi e-
gimus: *Qæ*

*Vt spectent veniant, veniunt
spectentur & ipse.*

Alterum est, plurimum confer-
re ad attentionem, devotionem,
& omnem inanem gloriam fugi-
endam, in domus angulo, clauso
cubiculo, secreto oratorio Deum
precarî. Ita venerandum Anti-
fitei nostrum Nicolaum orasse
legimus, & totam noctem et-
jam orationi vacasse.

Conformiter Chrysolto-
Theophylactus in c. 6. Matthæi,
verum ac materiale cubiculum
requirit, ut domus non sit, quæ
non habeat suum Oratorium, seu
Orationis locum, ad quem te per
diem & noctem recipere, aut cer-
tè mane & vesper, tecum & cum
Deo colloqui, intra conscientie
latebras addere, interiora omnia
rimari valeas. Hoc Angelici Do-
ctoris votum est, ut quisq; usur-
per, qui expendens illa verba: a
intravit in cubiculum tuum, sic ait:
*Per diem mille te circumdederunt
cause, & non permiserunt te esse
secretum Orationi, sed quando ad
lectum perveneris, dicit anima, tua:
anima, quomodo expendimus diem?
quid boni, vel mali fecimus? Ro-
ga Deum prius, & sic anima tua
soporare permitte. Sic faciebat lu-
dith, sic Petrus, sic Tobias.*

b Hanc oportunitatem quoq;
spectabat sancta Marcella, ma-
trona Romana, quæ frequenter
sacras Apostolorum ædes adi-
bat, sed secreto atque eo tempore,
quo morat nullum populi
concursum.

B. Joanna, qua præstantiorem
corporis forma Principem, non

a S. Th. Mascit. *b* Barry l'Année S.
f. 3 c. 7. præf. 29.

c Lusitania modo, sed nec cibus
spectavit: incompellæ noctis si-
lentio, se strato proripiebat, &
in sacello domestico, clam omni-
bus in preces ac lachrimas pro-
fusa, non raro etiam aspero in se
flagello sæviebat.

Quam vero Stygius hostis has
lachrimas & in angulo fusas pre-
ces oderit, argumento est, quod
Ecatam Magdalenam (quam
Angelique nuncupabant *d*) ex
Ordine S. Dominici, ab hac pia
consuetudine deterrere voluerit:
immanis ursi specie, angulum
ilem, in quo precari solita, oc-
cupando; donec afflictam Domi-
nus solatus, monstrum fugavit,
atque in eo ipso angulo, illi ap-
parens, suavissimè ad consuetum
sanctæ contemplationis locum
invitavit, dicens: *Veni, accede
amica mea, quia ego hic sum.*
Quo in angulo, ut postea Confi-
sario exposuit, liquidissimis cæ-
li delicias perfruebatur: & san-
ctum Vincentium Ferrariensem,
se istic visitasse, ac consolatum
fuisse affirmabat.

Nolunt hic recensere lachri-
mas, cilicia, flagra, omnesque
corporis afflictationes, quas Re-
ligiosæ animæ clausis cellis: au-
steritates quas teste luna Ana-
choretæ in antris & speluncis, in
cryptis terræ exantiarunt. Præ-
terea Hedwigam Ducissam Po-
loniæ, prætiosum stratum in cu-
biculo habuisse, & semper in de-
ro cubuisse: Claram adhuc puel-
lam, sub Damascena Cyclade;
Borgiam Ducem sub holose-
rico thorace, aspera cilicia oc-
cultasse. Pœnitentiæ porro, &
austeritates & jejunia, in abs-

c V. Bonell. de Regib. Lusit.

d Barry. l. c.

condito facienda sunt, unde Dominus ait : *a Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris hominibus jejunans.* Sciebat enim, inquit S. Thomas, *gloriam vanam ex omni bono opere procedere.* Non vult jejunantes tristem faciem, caperatam frontem, os pallidum præ se ferre; sed ut Chrysostomus *e docet, longè se facere debet ab ostentatione jejunii, ita ut si fieri possit, ita dissimulet, ut jejunans epulari videatur.* Quam praxim non raro à viris Religiosis observari vidi, qui in mensa maximè occupati videbantur; cum interim pio dolo, genum fraudarent, atque ab iis quæ maximè appetebant, omnino abstinebant.

Profecto qui recte facta sua spectari desiderant, & plausum populi venantur, omniaque agunt, *ut videantur ab hominibus,* si non probi Christiani, sed leves Comædi, & ridiculi histriones ab Ecclesiæ Doctoribus jure appellentur, qui ut plurimos sui & spectatores & laudatores habent, *d omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus, & ut appareant hominibus.*

Quo omnes Ethnici, atque utrinam soli, collimarunt. Diogenes ille Cynicus, ut omnium ad se oculos & ora converteret, rigidissima hieme, nudum se, spectante turba, frigida aspergebat, ut totus glacie obrigesceret; omni populo commiserante, simulque vitæ rigorem demirante, forte Plato illac pertransiens, cui histriionis hujus vanitas comperta erat, id unum turbæ

a Matth. 6. *b* S. Thom. in catena. *c* Chrysost. ibid. *d* Mat. 23.

infurravit : *Si vultis misereri, abite.* Simili sensu de homine vano, & inani gloria turgido S. Gregorius : *e Quando non sperat laudem humanam, cessat a bene operando.*

Noctis quem Plinius *f* laborum suorum fructum cœperit, ipsam audite : *Ego celebritate nominis mei gaudere non debeo; ego vero gaudeo, & gaudere me dico.* Et vero ut hominis inanitatem videas & rideas, scito totam gaudii materiam fuisse, quod nescio quæ ancilla transiens alteri dixerit : *Vides hunc? Plinius est.* Quem vanum & insaum remuscolum, magnum laborem suorum, & lucubratorum fructum, grandis ille sapiens affimabat, dicens : *Verum fatebor, capio magnum mei laboris fructum.*

O Rulti Mortales ! hiccine omnia laborum, vigiliarum, jejuniorum, elemosynarum, operum bonorum fructus est ; Amabo vos :

g Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est ;

Planè vacuum quid, & inane. Hoc inter Gentiles Romanus sapiens h recte censuit : *gloria vanum & volatile quiddam est, auraque mobilis.* & ô Demeniam non ferendam ! ut iam pretiosas virtutum merces, tantillo *ut videantur ab hominibus,* vendamus. Quam te deceptum & illusum agnosces, ait Gregorius, cum apertis animæ oculis, clarè perspicies te eo quo regnum cœlorum comparare poteris, inanem hominis famam, & merum,

e S. Greg. 1. 7. mor. c. 14. *f* Plin. l. 9. epist. *g* Juvenal. Sat. 7. *h* Seneca, epist. 127.

sumum sectatum fuisse: a *quis pro virtute quam agit, humanis favores desiderat, rem magni momenti, nisi pretio venalem portat.*

Ecquis Artificum tam stolidus, qui rem vel minimam, ob solam laudis humanæ mercedem conficere, ac vendere perciperet? Sartores, sutores, fabros ad; eorum opera ac operam mercede laudum etiam ingentium: calceos in publicis choreis: vestes quoque ab innumeris convivis spectandas, artem & artificem laudandum atque alio consimili encomiorum plausu, frustra e-mere tentatis. Præclare b Paschalius in illud Matth: *Sic luceat lux vestra coram hominibus.* Sic ait: *Dic queso, quis unquam Agricola quantumvis rusticus, ideo colit agrum, & seminavit, tantum ut videatur ab his, qui transeunt? vel quis unquam, quamvis stultus sit, finem laboris sui collocat in aspectu hominum, & nihil ex eo amplius requirit? Quia stultitia utinam non Gentiles modo, sed & Christiani, & omne genus hominum laboraret! Quisque enim in se ipsum descendat, & verissimum illud Augustini effectum deprehendet: *Hanc maculam non habere, aut paucorum, aut nullum est, qui in operibus etiam virtutis & pietatis, humanæ laudis affectu non ducantur: d* quorum in numero censendus est Monachus ille, qui in cautu suo, mirè sibi complacebat, atq; ex eo populi plausum tam studiosè captabat, ut cum alias taciturnior esset, & confusum quid mussi-*

taret, diebus solennioribus (quibus frequentiore, nec vulgarium personarum, ad templum concursum noverat) vocem notabiliter super alios efferebat, disertissimeque cantabat. Quæ vanitatis aura præcipuos quandoque Ecclesiastas non leviter afflavit, qui non planctum concionis, sed plausum sectantur, ut videantur & audiantur ab hominibus. Hinc è primis Ecclesiæ Patribus Augustinus: e *difficile*, Gregorius *vatum*, Bernardus *mirabile*, Hieronymus *impossibile* dicitur, virtutibus ac bonis operibus, inanem gloriam quandoque non admisceri. Hoc porro vitium et perniciosissimum sic & subtilissimum est: alia vitia homines sceleratos, hoc etiam sanctissimos infestat. Unde non injuria f S. Thomas, expendens illud attendite ne justitiam & nos admonet, quanta sollicitudine, & cautela inanem gloriam fugere debeamus: *pra omnibus enim vitiis carnalibus, periculosius hoc esse in hominibus (Dominus) intellexit: cum enim omnia mala servos diaboli vexent, concupiscentia vana gloria magis vexat servos Dei.*

Ab ipso gloriæ contemptu sæpe inanis gloria enascitur, & eos quandoque qui omnem mundi gloriam jam pridem videntur proculcasse, tortissime aggreditur. g Disertissimus Antistes hac de re sic disserit: fit sæpius ut cultissima foemina ex omni mundo muliebri: aut Eques torquatus ex omni suarum vestium splendore, tanto-

a S. Greg. l. 8. mor. c. 28. b Paschalius l. 4. in Matth. c. 6. c Aug. ser. 29. de temp. d. Lancicius opusculo spir. 3. v. 3. pag. 104.

e Lanuzi tract. 2. part. 2. § 5. n. 13. f S. Thomas in Matth. c. 6. g Lanuzi tract. 2. part. 2. § 5.

perere sibi non complacere, quantum monachus pauper, pannosus, in pauperrimi monasterii angulo residens, è pannis, è cucullo lacero, & male farto: è nudis pedibus, ex inculta barba, è vacua cellula, sibi vanitatis inanis gloriæ ac æstimationis vel a suis, vel à vulgò emendicet; ut si olim Philosophus Philosophum promissa barba, ac scissa tunica sapientem sese venditantem, verè singularit: *per scissuram pallii, inuauitatem tuam conspicio*, timendum sit, ne per exteriorum austeritatis ac sanctitatis speciem, sese quid inuauitatis, ac vanitatis ostentet Vnde rectè Chrysostomus: *Cum omne malum ex malo nascitur, sola vana gloria de bono procedit*: atque ex ipsis virtutibus hoc vitium crescit & vires assumit. Omnia infecta, ranæ, mures, glires, vermes, lendes, ex putri materia gignuntur, ac foetidissimus hic vermis vanæ gloriæ, semine recenti, prodit & generoso: ex larga elemosyna, è rigido jejuniò, ex habitu aspero, è prolixis precibus, ex concione feruida ortum docit: nulli statui, ætati, ordini, aut sexui pareit, atque omne robur virtutis ac medullam enervat, vigorem omnem ac virorem bonorum operum depascitur.

Quam volupe fuit Prophetæ Jonæ sub viridi hedera meridiana: unicus vermiculus omnem amœnitatem turbavit, omnem viriditatem fecit exarescere. Vigent subinde opera nostra ac virent, veluti arbor feracia dif-

fundens brachia, sed iis aut irrepit, aut innascitur superbiæ vermiculus, qui rodendo, aut mordendo, omnia momento facit emarcescere.

Quam ob rem à Divo e Basilio *dulcis spiritualium opum spolia:rix. jucundus animarum nostrarum hostis, blandissima depradatrix* appellatur.

Attendere ergo oportet diligenter, & observare sedulo furum blandè ac dulciter irrepentem, & spoliatam.

Penetrat claustra Monialium, cellas Monachorum: involat in cathedras Theologorum, in suggestus sacrorum Oratorum, in actiones omnes, omni loco, omni tempore, quocumque nos vertimus, *callida insidiatrix, & blandissima depradatrix* sese insinuat. A qua, quam maxime cavendum monet d. Gregorius: *In presenti etenim vita, quasi in via sumus, qua ad patriam pergitur, maligni autem spiritus iter nostrum, quasi quidam latroneuli obfidet. Depradari ergo desiderat, qui thesaurum publice portat in via.*

Viatores ut quod portant aurum custodiant, an non illud calceorum soleis, cingulo, thoraci, pileo insunt, in ipsum denique ventrem & viscera ut olim Iudæi in obidione Hierosolymis, recondant.

Hebræus Rex e Ezechias, Thefauros suos perdidit, quia eos Regis Babylonii legatis ostendit. Obvia hic nobis similitudo est, quæ à gallina vulgò petitur: hæc quia ovoposito glorinat; ipsum

a Apoph. heg. Licoth. b Chryf. in Matt. c. 6. D. Them. in cateza.

e Basilic. in constit. monast. c. 11. d. S. Greg. hom. 11. in Evan. c. 4. Reg. c. 20.

amittitur ita quippe iis contingere solet, qui cum excellens aliquod opus perfecerint, quam primum ab aliis illud sciri, videri & prædicari cupiunt.

Quid quod hæc blandissima de prædatrix, pyriticam exerceat & maxime sanctis velut navibus onerariis locupletari merces repletis insidietur, atque in ipso portu quandoque omnibus spoliare nitatur: cujus rei funesta exitat tragœdia Anachoretæ illius, qui omnem vitam in angusta ipseu, herbarum radicibus & frigida sustentarat: carnem assiduis flagris digererat, noctes prolixis precibus traduxerat, jamq; portum salutis prospectans, tranavit è Styge Pirata, qui splendendum omnium virtutum encomium exorsus, ut alium Eliam curru igneo rapiendum, supremum inter beatas mentes, solum, è quo Lucifer deturbatus, p̄i præparatum dicitur; qua inani gloriæ titillatione, ita sibi placuit, & animo elatus est, ut vita functus, omnibus antea vitæ meritis privatus, ad inferos præcipitatus sit.

Quam miseri jacturam, gravissimamque ruinam Seleucienfis Antistes amarissimè deplorat hæc verbis: *O sortem lugendam! post multa jejunia, post durum vitæ genus, post longas ad Deum preces, post uberes effusas lacrimas, denique post annorum 20. vel 30. abstinentiam (ab inanis gloriæ latrunculis) omnibus spoliari, & similem omnino fieri Mercatori cuidam diviti, qui in portu naufragium fecit omnium, qua tantò labore & sudore parat.*

a S. Basiliius hom. 12. in principium Proverbiorum.

O sortem lugendam Doctores Theologos, sacros oratores, viros Religiosos, Apostolicos, misericordes, in pauperem effusos, per inanem gloriam, omnibus spoliari.

Qua super re, juvat b. Angelici Doctoris audire sententiam: *Nullus, inquit, peccando meretur vitam æternam; unde opus virtutum amittitur merendi vitam æternam, si propter inanem gloriam fiat, etsi illa inanis gloria, non sit peccatum mortale.*

Atque ita fit, dum de bono opere, aut vitio devicto gloriamur, quid 1. Machab. 6. Eleazar accidit, qui dum elephantem regium sibi sumit sternendum, sub ipso elephante quem recidit occubuit, remansitque suo triumpho sepultus. *Ita, inquit e Gregorius, sub hoste quem prostermit, moritur, qui de culpa quam superat, elevatur.*

At nonnihil hic quæstionis movetur, qua ratione Christus actiones bonas lucrere coram hominibus velit, eas nihilominus abscondi jubeat & regi? ergo dicet aliquis in conventu, in plateis, in triviis neganda est misericordia? Plane in omni loco, omni tempore faciendæ est misericordia, præbendus victus, nuditas tegenda; sed sic quomodo docuit misericordiæ Auctor, ut misericordia non terræ, sed cælo sit nota: non homines spectes, sed Deum. In plateis, in triviis, in publico pietas habet secretum, si testes homines non requirat. Sic sensit Primas Theologorum; *Quomodo potest fieri ut*

b S. Thom. 2. 2. q. 132. a. 7. ad 2. c. Greg. 1. 19. Mor. et. 13. d. 1. Thom. in Mat. c. 5.

non coram hominibus eleemosynam faciamus? aut si fiat, quomodo, non sentiemus? si enim praesente aliquo occurrerit pauper, quomodo dabitur ei absconditè? Sed considera, quia non dixit, ne tantum coram hominibus faciat; sed subdit, ut videamini ab eis. *Quis ergo non ideo facit, ut ab hominibus videatur, etsi coram hominibus fecerit; non tamen coram hominibus fecisse videtur: qui eum aliquid facit propter Deum, neminem videt in corde suo, nisi Deum propter quem facit. Sicut artifex eum semper habet praeculis (etiam opus ab aliis videatur) qui opus faciendum commisit, & propter quem laborat.*

Diversissima itaque sunt videri, & velle videri, primum quantumque necessarium, alterum semper flagitiosum. Hæc Petrus Chrysologus a oratione disertissima complexus: quomodo, inquit, iustitiam vult calare, cuius opera sic cupit elucere? Fratres, hic præceptio caelestis vult gloriæ tollere, auferre pompam, vanitatem demere, submovere inanem gloriam. *Iustitia quæ per se, sibi abundat ad gloriam, spectaculum populi, vulgi laudes, favores hominum, mundi gloriam non requirit.*

Ubi eam aliquando controversiam motam fuisse meminimus sacris anathematis, argenteis candelabris, aliis in usum sacrificii donariis: sepulturis marmoreis, aris, sacellis, templis pia munificentia à se erectis, aut instauratis nomina, insignia imaginem apponere, per se vanum, vitiosum, aut culpandum sit? Ad quæsitum valet cum prima Chrysolog. serm. 9.

mis illud Gregorii: *b* honesto hoc fine, ac optima intentione fieri, nec debita sua apud Deum mercede frustrari, si per hoc quod foris agimus, laudes exterius non quæramus; sed hæc vellet pietatis monumenta liberis ac posteris relinquamus, ut & ipsi hanc pietatem æmulari studeant: sic autem opus sit in publico, ut intentio maneant in occulto; ut & de bono opere proxima præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, qua Deo soli placere quærimus, semper optemus secretum.

Atque ita viros ab omni vanitate alienos facitasse legimus, ut de Simone Machabæo testantur sacræ paginæ: *Edificavit Simon (qui vir consilii nuncupatur) super sepulchrum patris sui, & fratrum suorum ædificium altum visu, lapide polito, & statuit septem pyramidas patri & matri, & quatuor fratribus: & his circumposuit columnas magnas, & super columnas arma ad memoriam æternam.*

d Antiquis item Christianis usus propriorum insigniorum non fuit incognitus, ut pluribus Theophilus Raynaudus de virtutibus & vitis.

Altera super eodem argumento, ne videant opera vestra bona, quæstio ventilatur, an suas virtutes, exercitia pietatis, divinos favores subinde alii enarrare ac manifestare non liceat? Respondent asceticæ vitæ Doctores, id non nisi rarissimo & iustissimis de causis, ut Hæreticos confunderent, infirmos confirmarent, maledicis fidem derogarent, Dei gloriam amplificarent. *b* S. Greg. hom. 21 in Evang. c. 1. Machab. c. 13. d. L. 6. Scut. c. 16.

arent à Sanctis peculiari Dei impulsu vel pia simplicitate factitatum esse, ut fusè Lancicius nosset, è quibus quædam delibasse sufficiat. Constat imprimis sanctam a Gertrudem visiones suas cælestes conscripsisse, atque ut ab aliis legerentur, posteris reliquisse.

S. Vincentius Ferrerius prædixit Alphonso, eum fore Papam, & se ab eo canonizandum; quod quinquaginta post annos, tertio mense sui Pontificatus fecit. Idem palam pro concione prædixit, Bernardium Minoritam tunc ibi præsentem, sibi super vi&urum; prius tamen quam ipsum, canonizandum iri.

B. Clara de monte Falco cum super maxime implexas ac subtilissimas Theologiæ quæstiones, præclare ac dilucidè duobus Theologis responderet, illis attonitis, candide exposuit: *b Scitote, inquit, me à Domino accepisse talem scientiam, ut si tota schola Parisiensis me interrogaret, sine mora resolverem quævis dubium, & quæstionem mihi propositam.*

Eadem sepe suis indicavit, tantam Christi Passionem se cordi habere impressam, ut ea mortua in exenterato corde compertum est, sed & hoc fatebatur: *Si à toto mundo honoraretur, se nullam inde mutationem, vel initium vanæ gloriæ habituram.*

c B. Baptista Verona suam ipsa vitam & in ea virtutes, iactus, revelationes quæ ad commendationem propriam maxime faciunt sua manu exaravit, additque à Christo didicisse se remissa

a Lancic. opus. spir. 8. c. 10. in fine.
b Baptista Pergillus in vita p. 2. c. 17.
c Chronicon S. Francisci part. 4. tom. 2. l. 7.

sibi omnia peccata quoad culpam & pœnam, & c. 6. nomen suum in Christi corde aureis literis scriptum, ab ipso cælesti sponso sibi ostensum esse,

Denique P. Poloncus per oportunitatem S. Ignatium familiariter percunctatus num Dei dona sibi concessa aliis communicando, nil pruriginis vanæ gloriæ persentisceret; responsum accepit ab Ignatio: se in hac parte nil sentire, nec ullum vitium minus metuere: *quoniam scias, Polance, me millesimam partem Dei donorum mihi concessorum patefacere. Et si sancti quorum vitas habemus, plura dona non habuerunt, quam ea quæ de eis leguntur, cum nullo eorum, mihi divinitus concessa commutarem.*

Legi, inquit d Lancicius, hoc annotatum in libro archivii Romani, in quo primi Patres societatis dicta & facta S. Ignatii annotarant.

Quæ omnia divini illi homines, ab omni pruritu vanitatis & inanis gloriæ remotissimi, vel in utilitatem proximi, vel ad hæreticorum & obrectatorum confusionem, quodque propria fama ad majus Dei ac Religionis obsequium necessaria esset, potissimum vero ea non ex se; sed Dei consilio, ac peculiari providentia, sæpius alienati à se declararunt, ut posteris imitationis exemplum, ac bonitatis Dei testimonium relinquere-
tur: *tunc enim, ut D. Bernardus eloquitur, juxta mandatum Domini lux tua lucet curam hominibus ad glorificandum non te, sed Patre qui in calis est.* Sic P. Virgilius

d Lancic. Bern. ser. 13 in Cant. in vita. Cepari-

Ceparius B. Magdalenzæ de Pazzis à confessionibus refert hanc Sanctissimam Virginem in quodam raptu a. 1586. 11. Augusti, qui per quatuor dies duravit, locutam esse cum Deo, ac hisce verbis auditam piè queri: *O amorosum verbum! dic mihi rogo te, quare in me contulisti tot res intra se solum & me notas, & nunc vis ut ego eas manifestem.*

Verum enimvero cum eæ rationes in nobis rarissime locum habeant, ne spiritus superbiæ nobis congenitus decipiat, diligenter invigilandum est, & ut monet Gregorius Papa; *subtili inquisitione necesse est, ut sciret ipsum animus investiget, ne forte sua laudis gloriam quærat, & animarum lucra se quærere nostra cogitatio simulat: sape enim sui nominis laude animus pascitur, & quasi sub obtentu lucrorum spiritualium, cum de se bona dici cognoverit, letatur.*

Quare non hunc futilem plausum, non ut videamini ab hominibus; sed ut uni Deo placeatis atque æternam ab eo mercedem consequi valeatis, spectandū est.

S. 4.

Et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi.

Matth. 6.

S. Thomas & Augustinus exponunt hæc, & addunt: b *Reddet tibi P A L A M: impossibile est enim, ut opus bonum hominis in abscondito dimittat Deus, sed in hoc seculo (non tantum in futuro) manifestat, & in illo glorificat.* Ex æquo Deus certare cum Nicolao visus est, ut
a S. Greg. hom. 9. in Ezech. b S. Thom. cit.

ubicumque ipse se occultabat, clarius electesceret: Nicolaus in ultimos orbis fines, in terram sanctam profugerat, inscium & invitum, non aurum sed cælestis curæ spiritus donum reduxit. Nicolaus intra septa monasterii sese abdiderat, & voce divinitus immissa, in urbis Præfulem assumitur.

Sanctissimus Antistes Florentinus refert Nicolaum noctu in somnis, cum longissimè abesset, apparuisse, & Constantino Imp. qui ter geminos tribunos, læsæ Majestatis ab Eparcha Præfecto, falsò accusatos, in vincula coniectos, morti adjudicarat: atque eo vultu, ac vocis sono Imperatorem deterruissè, ut hac arcana monitione commotus, ipsos captivos non solum manu miserit; sed ad Nicolaum amplissimis muneribus instructos, cum publica honoris ac venerationis significatione, ipsos captivos legatos destinavit, dicens: *Ite & famulo Dei gratias agite, & Deus qui vos per eum liberavit.* Atque ita quæ Nicolaus clam & per noctem soli subindicarat, hisce velut tubis per orbem universum non sine sanctitatis fama, percrebuerunt.

Qui origines & scaturigines fontium scrutati sunt, liquido demonstrant, aquas quæ in subterreneas venas, abstrusæ delitescunt, hoc sublimius scaturire, & in lucem prorumpere, quo profundiori alveo coarctantur; haud aliter quas in abscondito, in angulis, in antris, lachrimarum rivos fudit: quasque in occulto elemosynas profudit,

c S. Antonia part. 1. tit. 23. c. 7. S. 5. beati-

benignus Dominus in fontes
legit palam ebullire : etenim
ex sepulchro ejus honorifice, ut S.
A. vobis a testatur, duo fontes
emanant, unus oleo succus, quo
misericordiae opera, exhibet, ali-
us aqua, ad sanitatem populorum.

Demum qui latere studuit,
hunc tot prodigiis caelestibus
Deus collustravit, ut instar solis,
sanctuaris suae radios, ac miracu-
losam fulgorem per orbem dif-
fuderit. Unde in Lombardica hi-
storia b *Nicolaus Sol omnibus sa-
lutaris exorsus* vocitatur.

Itaque quaecumque tentatio-
num nocte, adversitatis turbine,
quibusque morborum ac malo-
rum procellis involvaris, quif-
quis salutis amans es, hunc *solem
omnibus salutarem*, respice, in-
voca, & constanter implora. Ad
hoc, eleganti nos parænesi alio-
rum exemplo hortatur c B. Pe-
trus Damiani: *Si conuscationes
fulgurant, & procellis detonanti-
bus a supernis vindictis procedit,
Nicolaus in Patrum assumitur,
Nicolaus dulciter inelama-
tur. Si tempestas saeviens, & cru-
delitas maris, navigantibus mer-
tem intentant, Nicolaus stobilitate
exoratur, ut audiat, suppliciter
invocatur ut ventat, ut eruat mi-
sericorditer, acclamatur.*

Quamque invocantibus præ-
sto sit, insolens & multis inaudi-
ta testatur historia. d Vir dives,
aureum vas in in anathema Divo
Nicolao devoverat, quod cum ab
æritabro artificiose plane cæla-
tum esset, ita huic viro placuit,
ut suis illud vñibus asservans,

a S. Antonius cit. b Efcobar to 6 in
Evang. l. 8 Sec. 4. c. 1. f. 1. r. 1. 4. n. 27. d Dar-
n. l. 1. c. 1. de S. Nicolao d Vincent Be lovac
l. 13. c. 13.

pretium ejus, ac auri tantundem
secum deferens, una cum uxore
ac filio conscensa navi, ad sancti
Nicolai ædem iter instituerit,
Iam tranquillo mari ferebantur,
dum forte parens virgente siti,
haustum vini ex aureo isto scy-
pho sibi propinari postulat: fili-
us promptus scyphum unda eluc-
re nitens, pronus in undas dela-
bitur, & demergitur.

Vnica hic in rebus desperatis,
in sancto Nicolao, quasi in sacra
anchora, fiducia, sed frustra. Mox
isti parentes iter suum peragunt,
aurum in D. Nicolai ara repo-
nunt, quod extemplo cunctis in-
spectantibus excurrit. Tum cul-
pam suam parentes multis cum
lachrymis detestati, voti se reos
confessi sunt: atq; eecum filium
salvum & incolumem scyphum
aureum manu tenentem, tem-
plum subinerantem conspiciunt;
vas Divo tutelari offerunt, quod
una cum filio S. Nicolao accep-
tum referunt.

Quid mirum ergo, si ludat i-
dem e Purpuratus Pater: in testi-
monium sunt peregrinationes, ad
sanctum illius corpus, a finibus
terra suscepta, ut videantur, qua
per eum sunt miracula: qui capti-
vi liberentur, ægri curentur, mor-
tui in vitam revocentur. Vnum
referam, inquit f S. Bonaventura
(quantus Auctor?) duo latro-
nes nobiles & divites, mul-
tumque secum auri deferen-
tes, Athenas ad Philosophiam
pergentes, prius sanctum Ni-
colaum videre volentes, ut se
ejus orationibus commendarent,
in civitatem in qua degentur:

e Pet. Damian. ser. de S. Nicol. f S.
Bonav. serm. 1. de S. Nicol.

» Episcopus, advenerunt: quos
 » hospes tam divites cernens,
 » maligno spiritu pulsatus,
 » eos occidit, & more por-
 » corum in frustra concidit,
 » & eorum carnes in vase
 » salivit. Quod sanctus Nicolaus
 » ut ab Angelo cognovit, in
 » domum hospitis mox accessit
 & quidquid fecerat, indicavit:
 eumque valde redarguit, &
 tandem orando, pueros suscita-
 vit.

Invocandus itaque & nobis,
 in omnibus periculis, tum cor-
 poris, tum animi, & præsidium
 ac patrocinium certo adfutu-
 rum, sperare jubet ejus plenu-
 do gratiarum, quæ tanta, ut pos-
 sit in omnes Christianos redun-
 dare. Unde sicut Virginem mi-
 sericordiæ Matrem gratia ple-
 nam exoramus, ut in nos mise-
 ros sua fluentia derivet; ita post
 Mariam hic nobis peculiariter
 invocandus: sicut enim in om-
 ni discrimine monet Bernardus
 Mariæ nomen inclamandum
 dicens: *Mariam cogita, Mariam*

*invoca; non recedat à corde, non
 discedat ab ore.* ita post hoc Sa-
 cratissimum Mariæ, Nicolai no-
 men invocandum, magnuni
 a B. Petri Damiani commendat
 testimonium: *Nonne, inquit,
 post memoriam Virginis singularis
 tam dulcis pietas, & pia dulcedo
 in cordibus fidelium obversatur, ut
 in die tribulationis NOMEN
 NICOLAI teneatur in ore, re-
 quiescat in corde.*

Ad te igitur hodierna die, om-
 nium ora oculosque & corda
 convertimus, ut in omni nobis
 periculo adesse digneris, b *tu
 divus Pater Nicolaus.* At te om-
 nēs clamāmus, nescio quo di-
 vino nominis omine: *En juva
 dulcis Pastor,* & oves tuas con-
 tra tartareum lupum tuere, ut
 quemadmodam universa te
 deprecatur Ecclesia, tuo patrocini-
 o à gehenna incendiis libere-
 mur, & tecum aliud anagramma
 (*o tu plane carus Divis*) in æter-
 num regnemus.

a Damian. cit. b Divus Pater Nico-
 laus, Anagramma, en juva dulcis Pastor.

FESTUM
IMMACULATÆ CONCE-
PTIONIS SS^{ME} VIRGINIS MARIÆ.

TOTA pulchra es amica mea, & MACULA non est
in te. Cant. 4.

Candore notabilis ipso. Ovid. lib. I. Metam.

ARGUMENTUM.

Eos quam maxime cæcutire, qui lucidissimo Soli
maculas, purissimo Margaritæ (quæ *candore nota-
bilis ipso*) turpissimos nævos, integerrimæ Dei Matri,
propudiosam originalis noxæ, è qua velut è spuma

certus omne pullulavit, maculam aspergere non dubitarunt, hodierna luce, non alia quam ipsius omnium Theologorum Principis D. Thomæ, ac præcipuorum Thomistarum convincam testimonio. Quæ sententia, solidissimis rationibus, ac argumentis stabilita, omnes vos cohortari aggrediar, ut è suggestu, è pulpitis, è Cathedris, in gymnasiis, in templis, in scholis, in quotidianis congressibus, immaculatam Deiparæ Conceptionem, & calamis, & linguis deprædicare, sudore, sanguine, vita, si opus sit propugnare ardentissime studeatis. Tum, ut etiam debitum cultum moribus referatis, ei quæ *tota pulchra est*, vos totos pulchros exhibete: a *Tu etenim tota pulchra es, Virgo gloriosissima, non in parte; sed in TOTO: & MACULA peccati, sive mortalis, sive venialis, sive ORIGINALIS, non est in te, nec unquam fuit, nec erit.* Pulchra oculis, pulchra labiis, pulchra manibus, pulchra pedibus, tota pulchra membris omnibus; sed tu, O homo, forte pulchro, ac modesto ore; sed fœdis, & lascivis oculis; Tu filia, forte pulchra oculis; sed turpi ac procaci lingua. Alius forte pulchris pedibus; sed rapacibus, aut cruentis manibus, &c. ut toti pulchri evadatis, jam vobis, quæ tota pulchra est, velut speculum contemplandam propono.

a Idiota de Deip. c. 3.

§. I. *Non pro te, sed omnibus h. ec lex constituta est.*

§. II. *Probat ex D. Thoma, aliisque Thomistis, immaculata Virginis Conceptio.*

§. III. *TOTA pulchra es amica mea, & MACULA non est in te. Cant. 4.*

F E S T U M
 I M M A C U L A T Æ C O N C E -
 P T I O N I S S A N C T I S S I M Æ V I R G I N I S .

T O T A p u l c h r a e s a m i c a m e a , & M A C U L A n o n e s t
 i n t e . C a n t . 4 .

Plinius ille perspicax naturæ oculus, ubi gemmarum pretium appendit, hanc eorum virtutem expendit: *Margaritis calis societas major, quam maris.* Mari quidem Margarita innatât, & innascitur, in conchis marinis delitescit; sed cælesti røre concipitur, & solis radiis concrefcit, nec quidquam à mari amaritudinis, aut naturalis soli, aut salis attrahit: a *Concha*, inquit Hieronymus, *solo cælesti røre perfusa*, MARGARITAM gignit. Haud aliter Maria, quam *Methodius: Margaritam pretiosissimam* nuncupavit, nil habet à mari, vel amari aut salis; sed cælesti røre gratiæ concepta, tota pulchra, & CANDORE NOTABILIS ipso, ab omnibus amari, & æstimari dignissima.

Mariam itaque non lunam dixero, ne quis forte eclipsim aut defectum pati posse asseveret; nec soli comparavero, quia subtilis Astronomorum acies, hic etiam maculæ depræhendit; at Margaritam nil maris, nil maculæ habentem compellabo.

Et quoniam *Margaritarum*

^a Hieronym. ep. 22. ^b Method. orat. de Hispan. ^c Ovid. l. 2. Metam.

omnis dor, d consistit in CANDORE, quam omnis nævi, ac labis in ipso suo Sanctissimo conceptu luminis fuerit, sub eleganti Estheris figura, quæ inter multas gemmas pretiosissima emicuit, dilucide proponemus.

S. 1.

*Non prote, sed pro omnibus
 hæc lex constituta est.*
 lib. Esther c. 15.

Post severam potentissimi Regis Assueri, in totam Judæicam stirpem sententiam, ut Esther Regina conspectum illius subiit: *Exiliit de solio, & his verbis blandiebatur: quid habes Esther? ego sum frater tuus, vult metueris, non morieris: NON ENIM PRO TE sed PRO OMNIBUS hæc lex constituta est.* Si pro omnibus, quomodo Esther hoc edicto comprehensa non est? nisi quod sit supra omnes, extra omnes, omni exceptione major, utpote potentissima regni Augusta, & omnium Domina? Juris peritis quippe hæc regula est:

^d Plinius l. 9. c. 26. Hieronym. in epitaph. Paulæ. Celada in Esther pag. 2.

Amo

a *Augusta gaudet privilegio principis.* Et L. Princeps. ff. de legibus: *Imperator eadem privilegia tribuit Augusta, quæ & ipse habet,* quia censetur una. Ita nec Maria, quam Doctor Angelicus a per Estherem adumbratam diferte docuit, communi lege peccati, ullo pacto comprehensa est. Quo corrumpit Primum adversariorum telum, ex illo Pauli detortum: b *Sicut per unum hominem, peccatum in hunc mundum intravit & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* In hisce commentariis D. Pauli, quæ certum est D. Thomam scripsisse post summam, ad Galat. 3. lect. 6. sic ait: c *Virum de mille unum reperi, scilicet (Christum, mulierem autem ex omnibus non inveni, quæ à peccato omnino immunis esset, ad minus originali vel veniali.* Verba quæ sequuntur: **EXCIPITUR PURISSIMA, ET OMNI LAUDE DIGNISSIMA VIRGO MARIA,** hæc inquam verba, non inveniuntur in impressione Parisiensis ann. 1529. & 1532. ac Veneta ann. 1555. nec denique in typis qui post annum 1590. prodierunt, d quæ à fratre Remigio Florentino ommissa, & expuncta fuerunt, ut luculento testimonio demonstrat dP. Eusebius Nierenbergus noster, quod illi ostendit Emin. Cardinalis Sandoual, Archiepiscopus Toletanus; ubi, qui consulere voluerit, oculatos testes inveniet, qui hunc

a S. Thom. in præfat. ad Canonicos S. Bonavent. in specul. c. 3. Pintus de concept. p. 41. b Ad Roman. 5. v. 12. c S. Thomas in epist. ad Galat. 4 lect. 6. d Euseb. Nierenberg. exceptiones concilii Trident. c. 21. p. 332.

locum in veteribus commentariis S. Thomæ, in Epistolas Pauli, litera perantiqua expressum repererunt, & Sanctissimo Domino Urbano VIII. aliis tribus editionibus, vitiatas ubi hæc verba expuncta fuerant oblatis.

Hic itaque divi Aquinatis sensus, hæc sententia est: **EXCIPITUR PURISSIMA, ET OMNI LAUDE DIGNISSIMA VIRGO MARIA.** Quis porro communi hæc massa peccati, filium Dei, exemisse Virginem, quam ab æterno sibi in Matrem delegerat, jure inficiabitur? divine in rem nostram Anselmus: e *Vas Electionis S. Paulus dixit, omnes in Adam peccasse; vera utique sententia, & cui contradicere nefas esse pronuntio; sed cum eminentiam gratiæ Dei, in te Maria Virgo considero, sicut te non intra, sed supra omnia quæ facta sunt, ineffabili modo contueor, ita & te non lege naturæ aliorum, in tua contemptione develtam fuisse opinor.*

Quasi ideo non sit ex omnibus, quia supra omnia, ut jam O Maria, f *non pro te, sed pro omnibus hæc lux constituta est:* tu ex omnibus, quæ una mecum es, & *una caro,* ait divinus ille Astuerus: g non tu adnumeraris turbæ, quæ *Virgo singularis es:* non commiseris vulgo, quæ excellentissima es, & electa ex millibus, præelecta ex omnibus, super omnia dilecta. Purpuratus Martyr, & doctor egregius h Cyprianus, in laudes Virginis effu-

e S. Anselmus in officio c. 4 Pintus de concept. pag. 66. f Esther cap. 15. g S. Thomas. Bonaventur. Anselm. h Cyprian. lib. de oper. corn. Christ. ferm. de nativit.

us, fidem adstruit, dicens: *Non sustinebat iustitia, ut illud vas electionis, communibus lacefferetur injuriis; quoniam plurimum ceteris differens, natura communitatebat, non culpa.* Constat quoque ex doctrina S. Hieronymi, Epistola ad Damasum Papam, atque quam plurimum Doctorum: propositiones universales sacræ Scripturæ, non semper universaliter esse exponendas: quod etiam confirmat S. Fulgen- tius de incarnatione, & gratia Christi, & patet ex illo Iere. 6. *A minimo usque ad maximum vires avaritiam sequuntur.* Et ad Philipp. 2. *Omnes quæ suæ sunt querunt, non quæ lesi Christi,* & Psal. 13. *Omnes declinaverunt, sicut inutiles facti sunt,* & Psal. 115. *Omnes homo mendax.* & Joann. epist. 1. c. 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, mentimur, & nos seducimus, & veritas non est in nobis.*

Quæ omnia, & sexcenta alia, quantumvis universalia sint, Virginem Matrem non comprehendunt, quia de lege communi sequuntur, non de privilegio. scribitur Joann. 10. *Omnes aut quot venerunt, fures sunt, & latrones.* Ab hac universali regula Apostoli, alique plures exempti debent. Quid? quod ipse Doctor Angelicus excipit Moysen à lege illa communi: *Deam nemo vidit unquam.* Non magis atque Maria, communi lege peccati perstricta, quam pœna legis, qua omnibus in Eva dictum est: *h In dolore paries filios.* Nihil ex Eva fomitis, ni-

hil ex concupiscentiæ flammis fumi, nihil ex communi orbis incendio, fuliginis, Virginem afflavit. Pervulgatum illud Zeuxis, celeberrimi olim pictoris, qui domum in qua artificiosissimæ ipsius asservabantur tabulæ, igne cerneret conflagrantem, exclamavit: *Servate mihi Adonidem,* quam longe præ ceteris omnibus, ut opus absolutissimum æstimabat. Ita supremus rerum omnium artifex Deus, ubi totum mundum vidit in maligno, id est interprete D. Thoma, *et in malo igne positam,* ut opus perfectissimum, & quod, ut d. Damianus loquitur, *solus artifex supergreditur;* quod teste Hesychie: fuit *complementum Trinitatis,* Mariam, inquam, servandam, ab æterno pronuntiasse, recte censetur. Etenim si in fornace Babylonica, *et non solum Deus puerorum corpora servavit, sed etiam vestimenta, cur abnuat in Matre, quod elegit in veste aliena?*

Plus dico, si cælestes illas mentes, atque ipsos humani generis Protoplastas in primo, quo creati sunt momento, divini gratiæ suæ luce, & pleno mentis vigore, Deus condecoravit, quid congruentius, quam ut *primogenitam ante omnem creaturam,* Angelorum Reginam, & mundi Daminam, hac eadem gratia, longe cumulatus locupletarit? quod Doctor Seraphicus paucis, sed nervosè expressit: *h Luce Angelicæ prior,*

c S. Thom. in 1. Joann. c. 5. d. Damian. serm. 1. de nativ. virg. e Aug. lib. de Assumpt. B. Virg. tom. 9. f Eccl. cl. 74. g S. Bonav. tract. de B. Virg. serm. 1. h S. Hieronym. epist. ad Paulam & Eult.

& purior est Maria: prior dignitate, & purior sanctitate. Hic & Divi Hieronymi sensus, aliorumque sanctorum patrum communis consensus: *Constat, inquit a ille, beatam, & gloriosam Virginem Mariam, ampliora promeruisse virtutum privilegia, & percepisse gratiam, ab ipsis Angelis collatam. Unde etsi mirabilis fuit eorum virtus, mirabilior tamen in Maria, quam obumbravit virtus Altissimi; ut ultra omnem virtutem Angelicam sit; tanto porro largiori gratiarum copia, hæc in conceptu suo abundavit, quanto dignitatis intervallo Domina famulis, & Mater Dei ministris antecellit: fateor cum b Bernardo, magnum est Angelo, ut minister sit Domini, sed Maria sublimius quid meruit, ut sit Mater tanto excellentior Angelis facta, quanto differenter pra ministris, nomen Matris concepit, & alibi, b quo enim vel Angelica puritas, Virginitati illi audeat comparari; quare nemo quisquam mirabitur, si ea quæ D. Augustinus c de Angelis, hic usurpam: Deus in ea simul erat condens naturam, & largiens gratiam. Denique ipse Doctor Angelicus, cujus in hac causa maximi est auctoritas: d Virgo Angelos, quantum ad puritatem excessit: ipsa enim purissima, & quantum ad culpam, & quantum ad penam.*

Nunc vero quæ caput serpentis contrivit, quæ totius generis humani e reparatrix existit, ut illa in ortu suo, ipsa Eva fuerit longe infortunatior, quis in animum induerit: labem hanc, vel

a S. Hieronym. epist. ad Paulam & Eust. b Bern. s. 4. in Assumpt. S. Aug. l. 12. de civit. c. 9. d S. Thom. opuse c. 8. h B. Laurent. Iustin. s. de Nativit. Virg.

certe umbram, & mentibus veteris detergat lido suo flumine Bernardus, qui epist. 174. ad consilium Lugdunense, sic animi sui sensum exponit: *quod vel paucis mortaliibus constat fuisse collatum, fas esse non est suspicari, tantæ Matri esse negatum.* Unde concludit f S. Bernardinus Senensis: certum est quod Deus creavit Evam, & sine peccato, modo non est credendum, quod ipse filius Dei voluerit nasci ex Virgine, & sumere ejus carnem, quæ esset maculata ex aliquo peccato originali, *immo credendum est, quod voluerit sumere carnem purissimam, & quod ejus Mater fuerit plus quam Eva & Adam, qui creati sunt sine peccato originali.*

Obitupeſcam alii, vclut naturæ miraculum, in amarissimis Occani aquis, dulcissimum fontem scaturire, cui hoc ingeniosus vates subnotavit: *Nihil habet à mari.* Laudo, & applaudo ego tibi Maria, quæ instar limpidissimi, & suavissimi fontis, in hoc turbido ac falso mari, divino sane prodigio emanasti. Misericordiam hæc fors mortalium, ut omnes hisce fluctibus involvamus, ut Cerbereum illud serpentis virus omnes invadat, Tartarei hostis tela nemo devitet, unam dumtaxat Virginem sibi Deus intactam, & illaſam, præservavit, ut diserte g Doctor Seraphicus exclamat: *O Maria, Dominus tecum fuit tecum est, tecum erit, tecum fuit in conceptione te obumbrans, adversus omnia peccati originalis ignea tela; Te o*

f S. Bernardin. com. 4. l. 49. p. g S. Bonavent. specul. Virg. c. 3.

Maria,

Maria adversus hæc ignea tela, æternæ providentiæ, ac benevolentæ scuto textit, atq; protexit.

Venit hic mihi in mentem, non minus ingeniosum quam sumptuosum spectaculum, quod Philippus Bonus Dux Burgundiæ, ut illustres ordines Equestres, aliosque viros nobiles ad bellum sacrum inflammaret, adornavit. An. Christi 1454. Feb. 17. Regio plane luxu, conviviū Insulenti in urbe, quo omnis patriæ nobilitas confluerat, instruxit. Primis factibus in aulam epulo præparatâ, convivas Burgundiæ dux induxit. Amplissima hæc erat, & tapetibus Herculeos labores egregie pertextos obijcientibus, tota ridebat.

In medio, mensæ tres strætæ cernebantur: stabat in prima erectum alte templum, ubi organa pulsabantur, & tres pueri cū viro modulabantur. Dein navis quasi iactis anchoris, quæ omni genere mercium ac nautarum, rebusque omnibus navalibus instructa, consistebat. Tum prati species, fontes Rosacei, flores, fructus exhibiti, quos inter, D. Audræ statua editior spectabatur. In altera mensa multo extensiori, artocreas erat tantæ molis, ut octo & viginti homines comprehenderet, qui modo sidibus, modo vocibus argutissima musica aures demulcebant. Proxime Castum erat, è cuius turribus, succus malorum aureorum, in subjectam fossam depluebat: prope lacus ingens, oppidis variis, pagisque circumdatus; In medio, navis, quæ nullo movente hinc illinc occultis machinis volitabat. Tertia mensa Nemus ostentabat Indicum, ubi varii generis, trucesque aspectu feræ, ut & cetera taccam, unum a Buzelini Gallo-Flandia, a. 1474. p. 416.

quod ad propositum facit, induxisse sufficiat; ex opposito mensæ maximæ, formæ eleganti fœmina, auro, pretiosisq; unionibus adornata, columnæ capitello consistebat, continuum ex ubere dextro vinum cyunamomo, & saccharo conditum, cænxæ tempore large diffundens. Iunctim *Leovivus, ferreo contractus vinculo excubias agebat, quasi statua muliebris custos; eratq; fixum ex argento scutum, hæc verba literis aureis ostentans: NEMO DOMINAM MEAM CONTINGAT.*

Majori profecto cura, Leo ille de Tribu Juda evigilavit, & crugitu suo cavet: NEMO DOMINAM MEAM CONTINGAT, NEMO SPONSIAM MEAM, nemo matrem meam contingat.

Hanc scuto suo inexpugnabili, in die belli contra omnia tela nequissimi defendit: qua velut victoriâ ab hoste partâ, Virgo exultat, ac Domino suo grates refert, dicens: *Obumbrasti b super caput meum in die belli;* quem locū doctissimus Antistes Abulensis, sic exponit: Caput principium est vitæ, dies autem belli, est instans illud conceptionis, in quo Dæmon, peccati Originalis maculâ dominatur de animâ. Principium autem vitæ B. Virginis, obumbratum fuit ab instanti conceptionis, ex vi prævisionis meritorum Christi, & nullam contraxit maculâ originalem unde gratias agens Deo, pro tanto beneficio dixit: *OBUMBRISTI SUPER CAPUT MEUM IN DIE BELLII.* Quid? quod pro clypeo, omnipotentem manum suam objecit, qua Matris

b Pf. 139. e Tostatus Abul. in Mat. Calamato, diic, 36.

integritatem ab omni læsione irravavit; sic ut & ille Regii Pfaltis, Virgo gloriari queat: *Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam.* Notat enim S. Bruno b Patriarcha virtute & eruditione clarissimus, *formare*, hic non significare, rem aliquam facere vel fingere, sed *formosam facere*; atque ideo, inquit, Virginitatem addere: *Posuisti super me manum tuam, ne aliquatenus a formositate deficiam.*

Argumentum hoc, B. Petri Cardinalis Damiani e concludo testimonio, qui ser. 3. de Nativitate Virginis, sic ait: *Caro Virginis de Adam assumptis, maculas Adæ non contraxit, sed singularis continentia puritas, in candorem lacis conversa est, ut ipsa fuerit inter filias Adæ, d. sic ut lilium inter spinas.* Quam sic indies, cum pio ejus cliente salutare juvat:

*Salve Cæli sacra parens,
Flos de spinâ, spinâ carens,
Flos spinetis nescia.
Nos Spinetum, nos peccati
Spina sumus cruentati;
Sed tu spina nescia.*

In promptu hic morale est, & vos Virgines, ac juvenes, quodam modo lilium inter spinas esse posse, dum inter malos boni, inter impudicos pudici, ac immaculati exstiteritis. *Non enim est valde laudabile (inquit Greg.) bonum esse cum bonis, sed bonum esse cum malis.* Aut si libet, alia laudabili & palpabili D. Anselmi utar similitudine, quæ ab an-

a Psalm. 138. b S. Bruno. c B. Pet. Damian. d Cant. 2. e S. Greg. in Job. 1. 1. mor. c. 1.

tiquissimo ac locupletissimo Theologo Ioanne f Bacono, sub hoc tenore refertur: *Deus, inquit, qui castanea hoc confert, ut inter spinas, a spinis remota concipiatur, alatur ac formetur, non potuit hoc facere Matri suæ? plane potuit, ac voluit; si autem voluit ac fecit, aut v. luntatem aut potentiam non habuit.* Tandem, ut instituti mei ratio postular, uni potissimum Angelici Dôctoris g acquiesco suffragio, qui. 3 parte q. 27. a. 1. docet: *Rationabiliter CREDITUR, quod illa quæ genuit Virginium a Patre plenum gratiæ & veritatis, præ omnibus aliis (Angelis nempe, & hominibus) majora privilegia gratiæ acceperit: ergo si cælestes illæ intelligentiæ, ac primi parentes nostri, in gratiâ, & expedita mentis perspicaciâ, ardentissimâ in Deum voluntate, conditi sint, Dei Matri id ipsum privilegium concessum esse, convincitur.*

Nunc ad alias, ex eodem fonte, & rivulis derivatas scaturigines propero.

S. 2.

Probatur ex D. Thoma, aliisque Thomistis, immaculata Virginis conceptio.

DOCTOR Angelicus, & totus Virgineus, b qui cum lacte affectum Marianum suxit, & etiamnum in cunis à Dcipara in filium adoptatus est. Hic p. 3. f Bacon. in quodlibet cap. 4. g S. Thom.

h Chrysofonus In mundo Mariano. disc. 3. n. 48. Ita Catharinus de Immac. Concept. 1. 3.

q. 27.

q. 27. 2. 4. docet illam ab omni peccato veniali, prorsus liberam fuisse: *Quis*, inquit, *non fuisse idonea Mater Dei, si peccasset aliquando.* Sed longe enormius, ac detestabilius malum, est peccatum originale, quam aliquod actuale, ergo fatendum, quod non fuisse idonea Mater Dei, si illud incurrisset: noxa quippe venialis, non privat hominem gratia, relinquit filium Dei, & hæredem Regni cœlestis; peccatum vero originale constituit filium iræ, mancipium Diaboli, exulem Regni, & ut spurium, ut monstrum teterrimum, à visione Dei extorrem facit. Omnis deniq; mali scaturigo, & scelerum Mater est. Audi orbis oraculum, Magnum a Gregorium: *Quia ex originali culpa fit peccatum altioris, Matrem ejus, esse primam culpam, recte nominamus: liberi autem hujus Matris, sunt omnes concupiscentiæ, peccata, & vitia.* Absit ergo ut Mater Dei tam spurcam, degeneremq; Matrem, in se inhabitantem unquam habuerit: nihil enim cum Maternitate Dei, majori dissidio pugnare potest, quam Maternitas peccati, & teterrima illa omnium vitiorum lerna, quam belluam multorum capitum ipse D. Thomas sic b graphice depingit: *Peccatum originale est multiplex virtute: quia in peccato primi parentis, fuerunt plures deformitates; scilicet superbia, inobedientia, gula &c.*

Quid cause fuisset arbitramini, quod humani generis hostis,

serpentis potius formam assumpserit, quam columbæ cujus pulchritudine, verficolorumque varietate, tanquam ampliori iustrumento, ad alliciendam fœminam, uti potuisset, quam horrido serpentis aspectu, formidabili vultu, spirisque sinuoso, quo magis fugari, quam allici Eva debuisset. Ita sane, ait Magister sententiarum, si permisum fuisset cacodæmoni, columbæ formam induisset; ac cur divina sapientia, & bonitas id caverit, attendite: *Venit*, inquit & præfatus Doctor, *ad hominem in serpentis specie, qui forte, si permetteretur, in Columba specie, venire maluisset; sed non erat dignum, ut Spiritus malignus illam formam homini odiosam faceret, in qua Spiritus Sanctus appariturus erat.* Quasi maxime de deceret, ut eam Diabolus formam assumeret, suo contactu deturparet, quam post longam sæculorum seriem, ipse Spiritus Sanctus, super Christi verticem descendens, assumpturus erat; non Columbæ substantiam, sibi intime per unionem copulando. sed externam dumtaxat ejus speciem induendo. Et credam Marianam columbam (de qua habes Cant. 2. *Surge, prope columba mea*, in qua, inquit Dionysius Carthusianus, *nunquam fuit radix amaritudinis, fellea austeritas; sed simplicitas sapientialis inviolata*) ipsam credam, quæ Spiritus Sancti habitaculum existit, quique ex Virginea ejus carne, & sanguine, hominem Deum effinxit,

a S. Greg. l. 6. mor. cap 15. b S. Thom. 3. 2. q 28. a. 2. ad 1.

c Magister sentent. l. 2. distinct. 27.

eam, a de qua natus est Iesus, prius à tartareo isto lenone deturpatam, ac conspurcatam fuisse? Absit, absit, ut caro, quam verbum assumpsit, tantum, tamque immane dedecus, aliquando subierit; absit ut caro Christi, fuerit aliquando peccatrix. Quare si potuit Dei filius, hoc foedissimum monstrum, & execrandum malum, à Matre sua amoliri, nulli dubium est quin fecerit; ne ei hostis infernalis unquam insultare, & exprobrare præsumat, Matrem Dei, sibi subditam fuisse: *b* Reginam Angelorum, ac mundi Dominam, mancipium Satanae existitisse: Virginem illam, è qua filius Dei carnem assumpsit, servam peccati: templum Spiritus Sancti, tabernaculum Altissimi, in speluncam latronum aut ferarum, omni cloaca horribilius antrum fuisse commutatum: Filiam æterni Patris, Matrem Dei, Sponsam Spiritus Sancti, ab infami illo inferorum lenone, violatam, cuius vel suspicionem, ut Assuerus in Aman (qui Diaboli typus est: *c* Aman quippe Spiritus impuri supplementum) observavit, iusto iracundiae zelo inflammatus, exclamavit, *d* *etiam Reginam vult opprimere, me presente, in domo mea?* omni enim peccato, anima foede prostituitur, ut apud Petrus Cellensis; *Rapitur puella, O crimen! generositas ancillatur, O pudor! delicata lateratur. O pietatis naufragium! formosa de-*

^a Matt. 1 ^b Calamato disc. 16 n. 12. ^c Greg. Naz. orat. 1 ^d Esther, c. 7 ^e Petrus Cellens. de panibus, c. 4.

*nigratur, O damnum pulchritudinis! obscuratur candida, O gloria convitium! ruitur damnatrix vitiorum! O commutatio demonum! quæ e tam horrenda, tam detestanda, si in Virginem Matrem cecidissent, cum Propheta amarissime lamentari potuisset: *Pereat g dies in qua nata sum, & in qua dictum est, CONCEPTA EST MULIER! dies ille vertatur in tenebras &c.* Aucum *h* alio: *Maledicta dies in qua nata sum, dies in qua peperit me Mater mea, non sit benedicta.* Quas adeo sacrilegas, & blasphemias voces, nemo potentius elidet, quam sanctissimus Marianæ familiæ Patriarcha Dominicus, libello de Sacramento corporis Christi, qui ter in ignem coniectus; divino prodigio intactus evasit, ubi contra Albigenses sic scribit: *Sicut primus Adam fuit ex terra Virgine, & nunquam maledicta formatus, ita decuit in secundo Adam fieri, id est Christo, cuius terra, id est Mater Virgo, nunquam fuit maledicta.* Quam doctrinam confirmat ejusdem ordinis, * Hugo Cardinalis, qui in cap. 1. Lucæ: *Ave* inquit; *sive Va triplici: corruptionis, gravitatis, & doloris, quod incurrit Eva per peccatum: quod ab ea omnes mulieres, præter Mariam, quasi**

f V. Salaz. de Concept. Virg. c. 28 n. 23. g Job. c. 3. h Jerem. 20 i Vincen. Episc. Bellovac in spec. hist. l. 29. c. 49. S. Antoni. 3. petit. 19. c. 1. §. 4. Jacobus Episc. Genueus. ejusd. Ord. F. Ferdin. de Castilo &c. ut fusc Christoph. de Vega. in Theolog. Mariana. pag. 67. n. 235. Salaz. r. de immac. Concept. p. 432. * Hugo. Card. in Luc. cap. 10. Niremb. in Concil. Trid. disertat. epist. pag. 288. Nierenber. except. Concilia Triden. c. 24. §. 2.

jure hereditario contraxerunt. Et infra enuenerat triplex Væ: culpa, pœnæ, & concupiscentiæ, à quo liberam prorsus Deiparam decernit, additque: Primum Mariæ privilegium est immunitas à peccato.

Illustris Dominicanæ familiæ Decus B. Henricus Sufo, in Dialogo Sapientiæ cap. 16. egregie puritatem Virginis, in sua creatione commendat, Deum alloquens: *Ecquid tibi in mentem venit, aut qui tandem affectus eras, in illa tua sempiterna incommutabilitate, & incommutabili eternitate cum tam præclare condères creaturarum omnium (supra primos parentes & Angelos, qui in gratia creati) purissimam, elegantissimam, atque dignissimam?*

B. Ludovicus Bertrandus, in sermone de purissima Conceptione Dominæ nostræ, quem Valentini prædicavit gloriosus Pater, sic habet: Quoniam autem in hac confusione, quando anima corporis possessionem, primum adivit, nullius peccati originalis sordè fuit conspurcata, ideo jure optimo de Beatissimæ Virginis Conceptione festum celebramus: hæc sane Domina singulares prærogativas, & cumulatissima privilegia, in die suæ Conceptionis recepit: quorum primum, est maximum gratiæ beneficium, quia in sua Conceptione, ab originali labe præservata fuit.

Hæc est itaque Rubus ille Moyſis, qui ardebat, & non consumebatur: more quidem reliquorum ab Adamo descender-

tium, ex semine virili, & ardore concupiscentiæ, fuit concepta; verum incombusta, ac à communi peccati originalis incendio remansit illæsa. Hæc, aliaque in eam rem, in sermone, quem totum enarrat, videre est. atque ut authenticum novis, hoc exemplar, ait Nie-reubergius, desumptum est ex originali Hispanico ipsius Sancti Viri, propria manu conscripto, inter alia multa manuscripta sua, quæ venerabilis Episcopus de Albarrazium, ejus discipulus frater Hieronymus Baptista de la Nuza, in novitiatu possedit, quodque ad festivitatis hujus planctum facit mirifice, refert Iustinianus Antistes ex eadem familia: cymbalum, sive campanam Valentini cœnobii, omnium maximam, inscriptam habere circum in ipsius ora, hunc titulum: *Maria Virgo, ab omni peccato originali fuit immunis.* Itaque; inquit a P. Christophorus de Vega, non solum hæc illustrissima familia, voce, ore, & scripto, è suggestu, & prælo, pro immaculata Virginis Conceptione decernat; sed etiam repetitis cymbalorum tinnitibus; ac concrepantibus tintinnabulorum reboantibus, velut sonoris maxime linguis, veritatem deprædicat. Nunc intentum nostrum, altera ratione D. Thomæ comprobemus: *b quia honor parentum, redundat in prolem,*

a Christoph. de Vega. Theolog. Marian. pag. 6. a. S. Thomas p. 3. q. 27 a. 4.

secundum illud Proverbior. 17. *Gloria filiorum, patres eorum. Unde & per oppositum, ignominia Matris, ad filium rediisset.* Quare, ne minima, venialis, neque originalis culpa, eam contaminavit. Princeps Philosophorum, doctrinam moralem hanc sancte adstruit: a *Non minus stultum, aut supervacaneum est, de honore parentibus tribuendo, quam de candore nivis disputare.* Quia tamen sunt, qui negent nivem candidam, & solem in meridie lucere, paulo prolixius hoc argumentum deducemus.

Pompejum Atticum, hoc pie, ac præclare ferunt jactare solitum: b *Nunquam cum Matre ingratiem redi;* quo satis aperte declarat, ne minimam offensa, aut dissidii ansam, se unquam Matri præbuisse, at longe posteriori jure, Unigenitus Dei, & Virginis filius, dicere poterit: *Nunquam cum Matre ingratiem redi.* Inter talem filium; & talem Matrem; ne minima unquam intercessit offensa, aut discordia, quæ ex originali culpa, gravissima exorta fuisset; melius autem esse, eam nunquam incurrisse, quam ab ea mundari: nunquam pacem violasse, quam ruptam refarcire, ex illo D. Thomæ c arguitur, quod hac ratione innocentia tollatur, quæ non magis, quam Virginitas recuperari potest: *Eadem enim est ratio de recuperatione Virginitatis, & de recuperatione innocentia.* Hinc

a Aristot. 2 ethicor. b Valer Max. de pietat. in parent. c S. Thom. p. 3. q. 89. a. 3. ad 1.

d D. Bonaventuræ, ea non per se positè nivis compara: *Virgo, inquit, pulchra, ut nix candida.* Ecquid non à candidissimo lino, aut hyssopulo, similitudinem mutuavit? quia hæc primum fuere nigra, ac deformia, & per frequentes lotiones dealbata; nix verò, semper candida, omnis ex se navi experta, & nigredinis. Omnem itaque candorem, ac nitorem possibilem, Matri contulit, & conservavit. nam ut verissimè Methodius: c *Qui dixit, honora patrem tuum, & Matrem tuam, ut decretum à se promulgatum observaret, atque adeo hac in parte, aliis excelleret: omnem Matri gratiam, & honorem impendit.* Quam Dei Matri denegare, vel ipsis Barbaris, & Mahumetanis, gravissimo scandalo fuisse compertum est: sic enim Jacobus Perez de Valentia refert: anno 1322. SS. D. Joanne XXII. ad Ecclesiæ clavum sedente, cum Soldani Armeniæ filius, Græcè & Latinè peritus, jamque baptismi candidatus, Pontificem accessisset, audito Concionatore, qui è suggestu adversus immaculatam Deiparæ Conceptionem, vehementius detonabat, à consilio suscipiendi baptismatis resipuit, hanc injuriam non leviter se pupugisse contestatus, quam ne Saraceni quidem æquis auribus exciperent: quandoquidem etiam impiissimus Mahometus, in suo Alcorano affirmet, (ut narrat Galatinus l. 7. & Canisius de

d S. Bonaventuræ super salve Regina. e Method. serm. de Hypapant. f Jac. Perez de Valent. in Cant. Magnificat. ad vers. 3. Dissertatio Amedei Salii. de lit. immac. Concept. §. 7. Aut. Imp. & Approb. 1651.

Deip.) *nullus nascitur ex filiis Adam, quem non tangat Sathan, PRÆTER MARIAM ET FILIUM EJUS.* Quapropter si de Esthere usurpare possum illud Hieronymi, talem existitisse, *a ut nunquam de illa, etiam male-dicorum, quidquam auderet sanx confingere.* Si Juditha sacræ paginæ: *b Nec erat qui loqueretur de illa verbum malum,* caveamus ne ipsi Barbaris, & immanissimis nationibus, in Dei Matrem nos magis injurii firmus; quin potius Doctorem maximum audiamus, & obaudiamus, qui cum sibi objecisset præclaram hanc D. Anselmi d sententiam: *Decuit beatam Virginem ea puritate nitere, qua major sub Deo nequit, intelligi.* Huic sic subscribit, solut. 3. *Augmentum puritatis, est secundum recessum à contrario; & quia in beata Virgine fuit depuratio ab omni peccato, ideo pervenit ad summum puritatis.* Nec multo post expressissime, ubi docet: *e Puritas intenditur per recessum à contrario, & ideo potest aliquis creatum inveniri, quo nihil purius esse potest in rebus creatis, si nulla contagione peccati inquinatum sit:* ET TALIS FUIT PURITAS BEATÆ VIRGINIS, QUÆ A PECCATO ORIGINALI, & actuali immunis fuit. Quare nefas sit suspicari, tanto Ecclesiæ lumini, tam crassas mentis tenebras offusas esse, ut aut pugnantia dicere, aut dicta retractasse præsumendus sit: *f quemadmodum clare demonstrat P. Magister*

a Hieron. Epitaph. Paulæ. b Judith c. 8. c S. Thom. in 1. dist. 17. q. 2. 3. 4 d Anselm. lib. de Concept. Virg. cap. 18. e S. Thom. in 1. cilt. 44. q. 1 a 3. ad 3. f V. Nierenberg. excepti. Concilii Trid. c. 21. pag. 335.

Frater Joannes, de S. Thoma, Thomista nobilis, ac apprime doctus, qui disp. 2. super 1. partem præemii. art. 2. docet, Sanctum Thomam nullibi dixisse, aut censuisse; B. Virginem fuisse conceptam in culpa originali. Quod ipsum comprobat Illustrissimus Dominus Frater Franciscus de Arauso, Episcopus Segovienfis, adductis omnibus locis D. Thomæ. Quare teterrimam calumniæ natam in Hispaniis illi inustam, quasi de Dei Matre minus rectè scripisset (dum in uno labore effugiem Christi, cum hæc Epig. *Bene scripsisti de me Thoma;* in altero Deiparæ, subjecto lemmane: *g Aquino,* hic non. *maligne confellam,* & ut cavillum, ac pasquillum, merito omnes execramur. Jamque uri confido post Bullam Sixti IV. Pauli V. Greg. XV. & post decretum congregationis Cardinalium, insertis actis Capituli generalis Ordinis Prædicatorum, Romæ celebrari anno 1629, in quo disertis verbis: *b Conceptio B. Virginis dicitur Sanctissima* (ut refert Mechovienfis, vir eruditissimus ejusdem Ordinis) confido, inquam, ut omnium mentes à sinistra speculatione, manus ab indicta scriptione, linguæ à contentione conquiescant; atque utinam quod olim Concilium Tridentinum exequi decreverat, tandem optatissimum eventum sortiantur! quod quam immaculatæ Virgini Conceptioni faverit, ex eo patet, quod P. Lancicius vir eruditione, & sanctitatis opi-

g V. Spondani Annal. h Mechovienfis Ord. S. Dom. in Lyran. Lauret. dicit. 136. n. 13. pag. 302.

nione a clarus, scribit in hæc verba: anno 1599 legi, & descripsi ex actis originalibus Concilii Tridentini (quæ asservabantur in Castro S. Angeli Romano, & cum expressâ licentia Clementis VIII. fuerunt R. P. Petro de Arubal, Professore Theologiæ in Collegio Romano, & mihi ejus socio, ad aliquot horas exhibita à Cardinali Cælio) ex aliquot Decadibus Episcoporum deputatorum, ad tractandum de hoc puncto Conceptionis B. Virginis Mariæ, omnes asseruisse, illam esse conceptam sine peccato originali; solos quinque contrarium dixisse. Postea in alia sessione fuisse conclusum, ut tandem determinaretur à Concilio Tridentino, illam esse conceptam sine peccato originali; sed ob instantissimas preces aliquot Episcoporum, & Theologorum S. Dominici, qui illi Concilio aderant, rogantium ne hac vice, propter notam quæ inureretur Ordini S. Dominici hoc decreto, illud ederent, sed superfederent, & ad aliud tempus illud rejicerent: Concilium superfedit, decretum illud non evulgavit hæc solam ob causam. Ita habetur in actis illis Concilii, quæ diligentissime legi, & hæc tunc exscripsi: hæcenus ille. Nunc vero si Sanctissimum Patriarcham Dominicum, si S. Thomam, si S. Vincentium, S. Antoninum, B. Ludovicum Bertrandum, B. Henricum Sufonem &c. præcipuosque Thomistas, ipsam etiam declarationem immaculatæ Virginis Conceptio-

a Lancicius opu'e. Spirit. xi. c. 13. p. 49.

nis à SS. D. Paulo V. postulasse, quorum Catalogum prolixum videre est b: insuper Generales Ordinis quinque, totumque Capitulum pro immaculata Virgine stare, solidissime comprobetur, causa omnis quæ in hoc tanto Mysterio, Sanctissimæ Deiparæ gloriam sufflaminare videbatur, sublata esse, boni omnes, & æqui judices fatebuntur. Porro si eo die quo Madritum cursor Regius c, Pontificium diploma Sixti IV. detulit, ferant lampadem nocturnis tantum horis, coram imagine conceptæ purissimæ Virginis accendi solitam, medio foro, clara die, eo ipso momento, quo pedem urbi intulit, cunctis spectantibus, ac demirantibus, sponte ardere cœpisse, consumptoque; exiguo quod à præterita nocte supererat, oleo, perdurasse flammam, ipsa quæ supposita erat aqua, ignis fomentum suppeditante. Ad quod exciti spectaculum, proxima nocte innumeri prope mortales convenire, vigiliasque stupore defixi produxere; quod si inquam, tantis gaudiis, piisque in Matrem affectibus corda exilierint, ad festivam illam summi oraculi denunciationem, immaculatam Virginis conceptionem, neminem impugnare, sed & calamis, & linguis, è Cathedris, è pulpitis, tabulis, codicibus, festis officiis, celebrari posse, qui non triumphi in cælis, in terris, in universa Ecclesia, in Marianis animis, expectandi sunt? ubi hæc,

b Nierenber. except. Concilii Trident. c. 21. 26. f. 1. Borgesius Societar. Virg. Sacra c. 21.

quæ hætenus in Ecclesia, immaculatæ Virginis Deiparæ Conceptio colitur, non erroneè, sed ad Dei Matris gloriam amplificandam, sic rectè ac ritè colli, è prima orbis Cathedra denuntietur. *a* Quod solum privilegium Virginis sine labe, in majorem ejus laudem, & gloriam cedit, quam est ingens omnis cumulus aliarum ejusdem prærogativarum, præservationis à corruptione, coleris, virtutum infusarum, doni Prophetiæ, &c. ita ut magis laudent Virginem, qui ejusimmaculatam Conceptionem prædicant, quam qui alia ejus privilegia, & gratias gratis datas celebrant, quoniam majus malum fuisset ipsi Virgini privari etiam per momentum gratia sanctificante, & hac labe infectam fuisse, quam carere omnibus prærogativis, & donis gratuitis, ei collatis.

Quare quisquis hujus tantæ Virginis, ipsius Dei Matris, honori promulgando se inflammatum sentit, ardens suum desiderium, & vorumjungat illi ingeniosissimo ac religiosissimo P. Eusebii Nierenbergii:

Supplex Libellus
pro immaculata

B. VIRGINIS CONCEPTIO-
NE.

ET

PACE CHRISTIANORUM
PRINCIPUM Ad Sanctissimum
Dominum nostrum
ALEXANDRUM VII.
Pontificem maximum

Anagramma insertum in hoc libello supplici, est purum, & fatis Mylticum, litteris constans pro numero discipulorum Christi, & Collegii Cardinalitii, conspiraturi pro exaltatione Deiparæ, in obsequium Sanctissimi Domini Alexandri Septimi, qui est quartus Papa Senensis, post Alexandrum Tertium, juxta Spondanum ad annum 1159. Item ad annum 1458. atque annum 1503.

Beatissime Pater

Joannes Eusebius Nierenbergius è Societate Jesu ad pedes communis Ecclesiæ Patris pro-volutus, sacrum, & felix sui nominis nomen offert, & supplicat:

*Sanctissimus Pater & Do-
minus*

ALEXANDER *Papa Septi-
mus qui erat antea*

FABIUS CHISIUS

Anagramma

*Quartus è senis Papa,
Dei Matri charissimus,
Ipsi labem Adæ non fuisse
statuet
Tunc pax.*

Hoc pro honore Filii Dei, pro gloria Matris ejus, pro Auctoritate Sedis Apostolicæ, pro gaudio Fidelium, pro tollendis populorum scandalis, pro Ecclesiæ unitate, & concordia,

pro Europæ pace, pro contritione hæreticos, orat plebs, orant Principes, orat Clerus, orant Antistites, orant pii, orant Docti, orat consensus Ecclesiæ, ut veritatem de Immaculata VIRGINIS CONCEPTIONE, quam certam agnoscit, sic vestra sanctitas, sacram, & sanctam statuatur, ut à nemine contradici permittat, ad imitationem sanctissimorum Pontificum, qui laboranti Ecclesiæ subvenerunt propitiato Deo, per ampliacionem cultus, & Exaltationis suæ sanctissimæ Matris.

Venio nunc ad aliud aliunde petitum, ex eodem tamen Dextore argumentum, quod ab institutione festi, *immaculata Conceptionis*, sic desumitur: dicit S. Thomas p. 3. q. 27. 2. 1. *Ecclesia celebrat Nativitatem B. Virginis; non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo Sancto, ergo B. Virgo in ipsa sua Nativitate fuit Sancta.* Quod pari forma, iisdemque terminis in causa nostra procedit: *Ecclesia celebrat CONCEPTIONEM B. Virginis; non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo Sancto, ergo Beata Virgo in ipsa sua CONCEPTIONE fuit Sancta*, ergo immunis à peccato. ipse Christus Magister noster, & viam Dei in veritate docens, festum illud Virginis immaculatæ Conceptæ, à superis celebrari ostendit, ut eundem cultum mortales è cælo in terras devocarent. Nam anno 1310. *Beata Oringa Christiana* Virgo, in cælos ani-

mo & mente elata, Christum vidit conspicuum ea luce, præ qua vel ipsa Solis lux obscura videbatur; vidit & divinam Matrem ad Filii latus assidentem, suppari lumine coruscantem, & albâ veste, eaque pretiosissimâ ornatam. Huic porro Augustæ cæli, terrarumque Reginæ, accinebant cælestes genii, & omnis beatarum mentium Corona, cui immixta Beata Oringa, vîsa sibi est Virginem supplex revereri? quod dum facit, sic ei Christus: *Miraris Christiana* dum contemplaris, quis hodie Matri meæ honos, quis cultus habeatur, qui plausus dentur, quæ accinantur laudum cantica? at mirari desines; ubi ex me audieris, hodie in cælis celebrari solemnitatem *Immaculata Conceptionis* illius, quæ deinde me concepit, ac genuit illibata Virginitate. Illius autem immaculatæ Conceptionis index est, vestis candida, qua nitet. Hæc ad B. Oringam Christus, in illo mentis excessu. At ne vanam quis visionem, aut alienatæ mentis illusionem forte arbitretur, disertissimus Ecclesiastes, & prædicatorum omnium prædicator longe excellentissimus S. Vincent. Ferrerius, festum hoc ab Angelis celebratum confirmat: nam consentissimæ concioni linguâ igneâ hæc verba exponens, *sic lux*, de Conceptione Virginis sic fatur: *Non credatis quia fuerit, sicut in nobis, qui in peccatis concipimur; sed statim ac æ, ima eius fuit creata, fuit sanctificata, & statim Angeli in cælo fecerunt festum CON-*

^a Bollandus in vita 10. Ian. Amedei S. III §. 6.

^b Vincent. serm 1. & 2. in Nativ. B. Virg.

CEPTIONIS. Accedit partes *Summæ* Theologicæ S. Thomæ, quibus utebatur S. Vincentius, fervari hodie in Conventu S. Dominici Civitatis de Alcanez, Diœcesis Cæsar-Augustanæ, quibus ipse Sanctus nonnullas annotationes & glossas adjecit, in iisque etiam nunc, in 3. p. q. 27. a. 2. ad 3. scripta esse ejusdem S. Vincentii manus de Beata Virgine hæc verba: *Fuit immunis à peccato Originalia* ita testati, velut oculari testes, Comes de Mororo, Regis à consilio Coronæ Aragoniæ, & Doctor D. Petrus Zamudio S. Petri in hac Regia Madritensi Vrbe Parochus, chyrographo etiam suo adjecto.

Addo his, summæ, & infallibilis veritatis oraculum SIXTI V qui in 2. Extravag. *grave nimis*, sic ait: *Cum Sancta Romana Ecclesia, de intemerata, semper Virginis Mariæ CONCEPTIONE PUBLICÈ FESTUM CELEBRET SOLENNITÈR, & Speciale super hoc officium, ac proprium ordinaverit &c.* In quo officio, attendite porro, quid statuerit: in versiculo ad 1. Vesperas ponitur; IMMACULATA CONCEPTIONE est hodie sancta Maria Virginis. In una oratione: Deus qui per IMMACULATAM VIRGINIS CONCEPTIONEM. Et in alia: *Concede quæsumus, ut sicut eam AB OMNI LABE PRÆSERVASTI.* Hæc Nierembergii. In recentioris editionis officio: b *Sentiant omnes tuum iudicium, quicunque ce-*

lebrant tuam SANCTAM CONCEPTIONEM. Hoc vero festum, iisque officium peculiari cultu ac pietate, à PP. Prædicatoribus coli & observari, apud citatum auctorem videre est, affirmatque se vidisse libellum cui titulus: *Hora Beata Mariæ Virginis, ad usum fratrum Prædicatorum Ordinis S. Dominici*, Typis datum Parisiis anno 1529. ubi tam perspicuè recitatur præservatio Virginis à peccato Originali, ut nullibi eam magis expressam videre illi contigerit. Oratio hæc est: *Deus qui pro salute humani generis, carnem gloriosa Virginis Mariæ assumere dignatus es, & ipsam SINE MACULA CONCIPIENDAM, ante sæcula in Matrem præelegisti; concede propitiis, ut qui de ejus CONCEPTIONE, qua fuit nostra Redemptionis, nec non temporum plenitudinis exordium, LÆTAMUR, ejus piis intercessionibus, ab instantibus periculis, & à morte perpetua præservemur.* Hymnus vero ad tertiam: CONCEPTIO LAUDABILIS ab Angelo nuntiata Mariæ, tam amabilis in conceptu præservata. Ad sextam: *quæ CONCEPTA VITIORUM SINE LABE PURISSIMA.* Ad nonam: *quæ SINE LABE CONCEPTA &c.*

Denique ne hic longior sim, si forte reperiantur, adeo pervicaces, qui nisi signa & prodigia videriat, non credent, aut ut Hieronymus d loquitur, Luciferianis deteriores, *solent oculis clausis denegare qui non credunt factum esse, quod nolunt*; plurimis omissis

a Testimonium V. apud Nieremb. except. Concil. Trid. c. 24 § 3. pag. 397. Idem c. 23. pag. 353. b 3. noct. resp. 2.

c Nieremb. c. 23. pag. 348. d Hieron. l. 4 contra Luciferian.

unum, alterumve oculis subiecisse sufficiat. Catharinus imprimis gravis auctor, Dominici Ordinis, curationes complures adducit, suo tempore divinitus concessas, solo a *immaculata Conceptionis* titulo, invocato Virginis Patrocinio: additque, nosse se personas fide dignas, quibus gratiæ stupendæ, in nomine *immaculata Conceptionis* obtigerunt; nec ferendos putat, qui hanc denegant, aut explodant.

Quis in suspicionem vocare audeat prodigium, quod celebris scriptor commemorat, & Inquisitorum auctoritas confirmat. *b* Sanctum Ignatium Lojolanum haussisse affectum erga *Conceptionem* Deiparæ *immaculatam*, ex miraculo quod Manresæ, ubi vir sanctus vitæ novæ tyrocinium posuit, tunc erat vulgatissimum. Rem sic gestam describit: Sacerdos probus ac pius, Manresæ quosdam pueros erudiebat. Eorum unum ob quendam puerilem defectum, severius forte quam par est, exceperat: unde tanta inferunt pueri hujus patruo bilis, ut impacta sica, Sacerdotem trucidarit: cumque elato inter Ecclesiam funere, iusta ritu Ecclesiastico perfolvuntur, affusâ sacrorum hominum, & Laicorum, qui virum hunc impensè amabant, & venerabantur coronâ, extemplo omnium adstantium stupore, resedit mortuus, & cœpit loqui, suum in Deiparam affectum referens quo

per omnem vitam flagraverat, unum tamen fuisse, ob quod concessum animæ in corpus regredi, nimirum quod dum viveret, Beatam Virginem conceptam in peccato originali censuisset; hanc unam ob causam, iustum se à Deo tantisper ad vitam redire, ut quam hætenus vivens, tenuerat sententiam, retractaret, eamque immaculate conceptam palam profiteretur. Quod ubi solenniter, & ardentissimo in Virginem affectu luculenter contestatus esset, quasi legatione hac tam honorifica perfunctus, placide obdormivit. Rem gestam in clauitro Collegiæ Ecclesiæ, urbis Manresanæ, picturæ & mutæ tabulæ factis loquuntur; quas cum malevoli obduci cuperent, repetitis à Quæstorum Barcinonensium tribunali, accuratissimis Inquisitoribus, comperta, & omni fide testata veritate, contra invidos obtrectatores, historia quemadmodum audistis, per sacros quæstiones confirmata est. Sunt qui velint, per manifestam visionem D. Thomam quædam retractasse, ut e apud Eliam de Theresâ, & Bernard de Busto, aliosque videre est. Superest, quo concludo ultimum Thomæ argumentum, quo probat Beatam Virginem ab omni peccato actuâli liberam, quia

e Elias de Theresâ Legatio Eccl. l. 2. c. 10. n. 12. *d* Bern. de Busto serm. 7. de Concept. Novarini umbra Virg. pagina 65.

a Catharin. lib. 4. cont. Cajetan. §. Quod vero p. 357. *b* Ni remberg. in vita S. Ignatii edit. 4. Dissertatio Americi Salli approb. 1651.

s. 3.

TOTA PULCHRA es Amicamea, & MACULA NON EST IN TE.

Cant. 4.

Quantâ fuerit Regina Esther oris venustate, quam eximia corporis, anîmiquè pulchritudine, sacra hîstoria, sic paucis testatur: a *Erat enim formosa valde, & INCREDIBILI pulchritudine, omnium oculis gratiosa & amabilis videbatur.* Quod Elogium sub Estheris typò, de B. Virgine intelligendum esse, docet Richardus de S. Laurentio: ideo inquit, in figura Mariæ, dictum est de Esther: b *Erat formosa valde, & INCREDIBILI pulchritudine.* Rectissime hæc nova Esther Maria, *formosa valde* deprædicatur; at quo pacto, quæ *omnium oculis gratiosa, & amabilis videbatur*, excellere dicitur *INCREDIBILI pulchritudine*? etenim quod omnium oculis patet, quomodo *incredibile* reputatur? non levis in hoc verbo emphasis; utrumque porro, ex alterutro redarguitur, vel oculis non videri, quod *incredibile* censetur, vel si apparet oculis, non fore *incredibile*.

Quod subtili mentis acie expendens Richardus, ad elucidationem inducit illud Isaiæ: c *Quis audivit unquam tale, & quis vidit huc simile?* Virginem nostram *formosam valde* in primo suæ conceptionis momento, *omnium oculis fidelium, SS. Patrum, Doctorum, universitatum,* ut per sex & decem sæcula Sa-

a Lib. Esther c. 2, v. 25. b Rich. de S. Laur. l. 5. in princ. Celada in Esth. p. 683. c Isaiæ 66.

lazar noster eruditissime demonstravit, *gratiosissimam*; d quibusdam tamen hæc ejus pulchritudinem *incredibilem* haberi, & censeri. Vos qui docibiles estis, ut credibilem judicetis, aures animumque advertite. In unam Virginem totus defixus, omnesque animi ac corporis ejus dotes penitus contemplatus, exclamat: d *Tota Virgo pulchra dicitur, quia pulchra facie, & pulchra mente: nemo enim tam sanctus, qui maculam non habuerit, & defectum, præter Mariam: tota enim pulchra, quam tota possedit gratis, quia nullum in ea locum habuit peccatum; tota pulchra, non ex parte, sed ex toto: pulchra in morte, pulchra in vita, pulchra in primo animationis momento: pulchra oculis, pulchra ciliis, pulchra labus, pulchra lingua, pulchra manibus, pulchra pedibus, tota pulchra membris omnibus.*

Enituit subinde in aliquâ infrægni filiâ, formæ elegantia; sed eam parum pudici mores infuscant: aliam pudicitæ lumen exornavit; sed obsolevit superbia: Alia, Natalitiis imaginibus clara, virtutes in ceris habuit, alia laudem à pueritia collectam, ante virtutis maturitatem decoxit, alia fortitudinis gloria profulsit; sed Virginitatis laureâ caruit. Ad summum, nulla inventa est, quam non aliquis nævus ex ista fatali hominum corruptela derivatus intiuixerit. Maria, una est, in quam magnificè consentiens, atque

d Salazar de Concept. immac. B. Virg. l. c. 42. c Richard. de vita in Cant. c. 26.

conspirans, omnium virtutum contentio: ut nihil pudori venustas, nihil gravitas demissioni, nihil comitas gravitati detraheret. Sed tu, ô homo! pulcher forte in puerili ætate, dum morum candor, & vitæ innocentia omnibus amabilem reddebant; sed turpis in lubrica juvena, dum mores, & amores turpes, macularunt. Et tu, ô homo! pulcher forte in virili ætate; sed turpis plane, & deformis in senectute. Tu, ô filia! pulchra quidem fronte, sed turpi ac procaci lingua. Tu Adolescens, pulchro ac modesto ore; sed tædis ac lascivis oculis, &c. quam rari nantes, quam pauci hic stantes, de quibus dici poterit: *Totus pulcher es, tota pulchra es.* Tibi soli canit Ecclesia: *Felix namque es sacra Virgo Maria, & OMNI LAUDE dignissima.* Sunt & alii cœlites laude digni; sed non omni: pulchri; sed non omnino. Laude dignus Sanctus Petrus; sed non omni, quia turpem maculam gloriæ inusit, dum Christum negavit. Laude dignus Paulus, vas electionis; sed non omni, quia persecutus est Ecclesiam Dei. Laude dignus, dilectus Christi Discipulus; sed non omni, quia & ipse infidelitatis notam, per fugam incurrit. Dignus laude Joannes Baptista, qui ipsum Verbum habuit laudatorem; sed non omni, quia macula originali contaminatus est. Maria vero, quia ex omni parte vicit peccatum, supra omnes, omni prorsus laude dignissima est: a *De qua,* inquit subtilis Doctor Augusti-

a Aug. lib. de nat. & grat. c. 36.

nus, *propter honorem Domini, nullam prorsus cum de peccatis agitur, habere vilo questionem. Vnde enim (alii legunt inde) cimus, quod ei plus gratia collatum fuerit ad vincendum, omni ex parte peccatum, quæ concipere & parere meruerit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. Hac ergo Virgine excepta, si omnes illos Sanctos, & Sanctas, cum hic viverent, congregare possemus & interrogare, utrum essent sine peccato, quid fuisse responsuros putamus? rogo vos quantum alibi fuerit in hoc corpore excellentia sanctitatis, si hoc interrogari potuissent, nonne una voce omnes clamassent, si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos educimus, & veritas in nobis non est?* Cujus divino plane testimonio, subactis sapientissimi Idioræ judicium, qui contemplatione de Virgine Deipara cap. 3. sic ait: *Tota pulchra es, Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto, & macula peccati, sive mortalis, sive venialis, sive originalis, non est in te, nec unquam fuit nec erit.* Quid hoc, nec erit? quati præfagiret, post tot sæcula futuros, qui turpissimam hanc maculam sanctissimæ Virgini adspargere auderent. Sed frustra, quia labes hæc nec fuit, nec est, nec erit; b *Ut quemadmodum D. Thomas concludit, sic in ea impleatur quod dicitur Cantic. 4. Tota pulchra es amica mea, & MACULA NON EST IN TE.*

Quærunter solerter sacrarum literarum indagatores, ut quid cœlestis sponsus, sponsam suam ab eximia venustate collaudans, bis eadem verba cum admiratio-

b S. Thom. 3. p. q. 27. 2. 4.

ne ingeminet? *quam pulchra es amica mea! quam pulchra!* bis pulchra, ait Honorius, *quia immunitis ab originali, & actuali.* a Hugo Cardinalis ad mores sic interpretatur: *Quam pulchra es interius voluntate! quam pulchra es exterius compositione morum, sive honesta conversatione, Vel: quam pulchra in altivis, quam pulchra in contemplativis.* Aut ut supra diximus: b *Quam pulchra in facie, quam pulchra in mente.*

Hanc geminam pulchritudinem, quam Sol, & Luna mirantur, dum subjicio, eum ex ammiratissimo hoc Virginis immaculate spectaculo fructum expecto, ut quisque vestrum hac pulchritudine illectus, in castissimos Virginis amores, totus exardescat, & c *immaculatum se custodire* in animum inducat. Princeps in pingendi arte Coryphæus, Zeuxis Heracleotes, in Junonis templo, d quæ apud Agrigentinos, religiosissime celebratur, Helenam exsertis totius artis suæ viribus, expressurus: venustissimas ac forma præstantissimas Virgines delegit, in quibus, quidquid in labris, genis fronte, toto ore, oculisque pulchrum emicabat, quidquid omni ex parte, natura perfectum expoliverat, id totum in unam Helenam, divino propemodum artificio conferebat, *ut ita mutum in simulachrum ex animali exemplo, quemadmodum loquitur M. Tullius, veritas transferretur.* e Haud aliter (si parvis liceat componere magna) ubi Maria, opus

digitorum Dei efformandum fuit, quidquid ridet in pratis, quidquid halat in floribus, quidquid fulget in gemmis, quidquid micat in stellis, quidquid in tota mortalium, cælestiumque natura venustatis, gratiæ, excellentiæ, perfectionis usquam reperitur, id omne molitor Deus eminentissimo quodam modo, in Virginem nostram congestit. Viderat hoc acuto mentis obtutu doctissimus ille f Parisinæ Academiæ Cancellarius Iohannes Gerson: *Speciositas qualibet reperta in creaturis sparsim tota colligitur in beata ac pulcherrima mulierum, vel formaliter vel eminenter. Hæc est regula divini Dionysii, Hierarchias ordinantis, ut nimirum suprema illarum beatissimarum mentium Hierarchias, perfectiores omnes inferiorum comprehendat;* quas cum Deipara infinitis parasangis antecellat, tantam esse pulchritudinem *quæ sub Deo major nequit excogitari,* necesse est. Addo ut Omnipotens Deus, in hoc uno opere, quod quasi æternitati pinxit, diciturq; *negotium omnium sæculorum,* potentiam suam quodammodo exhaustisse, omnesque perfectiones suas, velut in compendium collegisse videatur. Quod ille sensit, qui excellentia Virginis attonitus, eam *compendium incomprehensibilium perfectionum Dei,* appellare non dubitavit. Atque has omnes cælestis gratiæ prærogativas, in primo conceptionis suæ momento, Mariæ divinitus collatas fuisse, fusc supra ostendimus.

a Hugo Card. in Cant. cap 4. b Rich. de S. Vlct. cit. c Iacobi 1. d Cicero l. 2. de Invent. e Bonav. in Psalter.

f Gerson. tract. 3. in Magnif. g Gerson cit. h S. Bernard. serm. 2. in Pentec. i Andreas Creten. orat. 2. de Assumpt. Virg.

Equidem *a* ut occulta sit, harum investigatio, cognitioque virtutum, quæ sub arcana, reconditaque corporis humani, veluti adyta refugiunt; in eo tamen quædam proposuit Deus animi simulachra, notasque naturæ certissimas, in quibus illæ præluceant: atque ipsis magnis mentibus, domicilia corporum solet apta metari, ut ex vultu, ac decore membrorum colligi possit, quantus augustum hoc palarium subiturus sit habitator; adeo ut Augustinus *b* de ea: *Siste Dei formam appellem, digna existis.* Porro si quæ vim habet, tacita cujusquam corporis figura, ea fuit Virginis forma, ut ille de Arcopago non tam nomine, quam sanguine clarissimus, ubi Dei Matrem conspexit, tanto stupore percussus hæserit, ut si de divinitate liceat divinare, tantum non Deam affirmare præsumperit. Ipsum *c* audite. *Testor Deū, qui aderat in Virgine, nisi me divina docuissent eloquia, hanc verum Deum credidissem; quoniam nulla potest videri major gloria beatorum; quam felicitas ista, quam ego tunc gustavi.*

*O quam te memorem Virgo!
namque haud tibi vultus
d Mortalis, nec vox hominem
sonat; O DEA certe.*

Adeo etiam cum gratissimo Divinitatis periculo, divina Virginis forma deprædicatur. O dulce ludibrium, fidem per æ-

mulam quandam Divinitatis imaginem quodammodo periclitari! ita de pluralitate Numinum disceptari, ut qui in hanc speciem, oculorum aciem intenderit, non possit ut velit artificem Deum, quasi è radio solem ignorare, unde auree Chryfologus: *e Quantus sit Deus satis ignorat, qui hujus Virginis mentem non stupet, animum non miratur*, totius corporis venustatem non veneratur.

Quid ad integerrimæ Matris gloriam præstantius, ad dignitatem illustrius, ad majestatem augustius, ad omnium nostrum animos inflammandos potentius? *f* experto credite. Tamen si nihil esse charius in vita, quam suos cuique oculos ducamus, fuit tamen qui Virginis formam, vel semel dumtaxat per transfennam intueri, toto luminis, oculorumque impendio libens licitaretur: nam ut ejus; in paucis erat studiosus, ita cum stupenda, ac pæne divina lectitasset, quæ de singulari ejus splendore ferebantur, non temperavit, quin audacior aliquanto erumperet, votisque humana conditione majoribus indulgens, eam oculis mortalibus aspicere desideraret. Et eccum tibi decreta legatione datur negotium Ephemulo cælesti, qui prænuntius erat: & juveni valuisse preces, quibus cælum importunitis fatigaret, significet. Obstupuit visu, & insolita oris honestate percussus, quid inciperet Adole-

a 2. Pulchritudo Virg. exterior. *b* Aug. serm. 37. de temp. Festo Assumpt. *c* S. Dionys. epist. ad S. Paul. *d* Virg. l. 1. Æneid.

e Chryfolog. serm. 140. *f* Ex Ioan. Herol. in prompt. mirac. 79. Ioan. Major. spec. dist. 8. tex. 69. Biderman. Delicia. l. 2 c. 4.

scens, aliquamdiu nesciebat. Ceterum ubi se animus deniq; collegit, etsi vehementer hominem etiam is aspectus tenuit; implere tamen desiderantis expectationem adeo non potuit, ut eo conspecto, magis exardesceret, & in querelas effusus, aliud certe se suis tam ardentibus votis à cælo contendisse: ut Angelorum Reginam, ipsam divini verbi parentem intueri velle, exposcularit. Verum his adeo querelis opus non esse, brevi post cælestis genus aperuit: statuisse nimirum Virginem ei dare se videndam; sed caro tamen huic ei staturum Virginis aspectum: ea propter deliberaret secum ipse, quantas, quasque profundere opes, eam in rem placeret. At Adolefcens injuriam ratus, si deliberaret, jubet hoc metu nuntium superfedere, & pretium, quantum id cumque esset, edicere: ambage ergo remota prædicit nuntius: velle quidem indulgere se oculis mortalibus, immortalæ Virginem; sed ea tamen lege, ut oculi ab eo deinde aspectu, mortale penitus nihil intueantur. Nec enim æquum videri, ut oculus semel ad tam sublime cæli spectaculum admiffus, postluminium habeat ad terræ, cœnique sordes contemplandas, quarum obtutu inquinetur. Igitur quos tu oculos, inquit, in Virginis ore defiges, iis captrum illico te, simul illa recesserit, senties: ita quidem, ut exinde cæcus, nullam lucis usuram sis habiturus. Hoc tu dispendio, si neque dum etiam moveris, mactæ animi Adolefcens,

die craftina feliciter simul & votis te Virgo damnabit, & oculos tu tuos in aspecta, dilectaque virgine funerabis. Fulminatam hoc edicto suam constantiam sensit Adolefcens; ut amortamen aspiciendæ Virginis nihilo minus perseveraret, incidit ex improvifo consilium. Age sis, manuq; objecta lumen sinistrum occlude, dextrum vero simul & spectalo impende, & periculo, quodcumque est, audacter committe; honestius hoc illi funus erit, quam alteri sua salus, & vita. Placuit in hoc sibi commento, jamque interea momentum suberat, ut Virginum Virgo pulcherrimo cum comitatu intueudam se juveni sisteret. Venit, & ô formæ formam elegantem! ô frontis serenæ! ô oris Ambrosii! ô lineamentorum omnium venustatem! simul huc Adolefcens destinatam aciem convertit:

*Omnia sunt uno sidera visa loco:
Lunaque se lunam, solem sol esse
negavit:*

*Virginis os oculo, lunaque, sol-
que fuit.*

Verum enimvero, ut magnam & prope dixerim immensam, ab eo conspectu voluptatem hauserit, longam tamen eam, ac diuturnam capere haud potuit perinde; nam objectæ lucis, qualem ante non viderat impatiens, visum omnem illico sic hebetavit, ut offusis repente tenebris, nullum oculi illius usum deinde reseravit, quo in dispendio, id unum lacrimis dignum ducebat, quod
alte-

altero, dum timide nimis, stultique pepercerit, famam gloriosissimi funcri invidisset, dabis, inquit, tu pœnas tibi, ut nihil deinde terrenum videas, postquam videre hanc cœli faventis elegantiam noluisti, & socio feliciter tumulto, ad hoc solam vives, ut semper, semperque lachrimeris. Sed quin tu, a *O pulcherrima verum omnium pulchritudo* (ut cum dilecto tuo loquar) *O Dei Mater, pulchrorum omnium summum ornamentum*, ad dandum supplicium te rursus accingis: nam excœcari, & extingui hoc ipso, quod noluit, debet. Nec vero tibi operosum, mihi gloriosum, hac illum parte vindicari. Exhibe te dumtaxat, vel mille oculos spectaculo tam amœno; prodigus libens impendam.

Perdam lumina mille, deinde centum:

Perdam millia, dein secunda centum.

Dein post millia multa, multa rursus

Optem millia luminum, in cupito.

Visa perdere Virginis teatro.

Secundum has querelas, iterato illa, & jam seipsa (quis credat) formosior, illustriorque prodiit; diceres pyropis uidi- que, & smaragdus, & adamantibus coopertam siderum omnium, splendorem extinxisse. O conspectum admirabilem! O frontem iterum! O speciem! O formam denuo elegantem! in quam dum uno lumine, sed toto animo, torisque sensibus collimat, jam jamque anxius, ne no-

a Greg. Nicomed. Epif. oration. præsent.

xa suborietur, non modo superstitem oculum inficias non dedit, sed & benignissimo suo clienti, in amoris filialis hostimentum, extinctum alterum restituit: non enim adeo triste sidus Maria, ut aspici sine noxa non queat. Inhæsit interim Adolescenti Virginis forma, oculis, quibus eam conspexerat, post hæc omnibus terrenis oclusis, quæ si species semper oberraret, frustra decoras faces, in medias castimonie nives, funestus pectorum incendarius effunderet.

Quare, amabo vos, integritatis Amatores, libere in nitidissimum hoc omnis pudicitie speculum intendite, Argos hic vos omnes exhibete: nihil ab hac luce ardoris, nihil ab hoc igne fomitis, nihil ab hoc forma corruptelæ referetis. Testem habeo irrefragibilem Theologorum principem Aquinatem: a *Gratia sanctificationis, non solum repressit in Virgine motus illicitos, sed etiam in aliis efficaciam habuit ita, ut quamvis esset pulchra in corpore, a nullo tamen concupiscere potnerit* Quod nec Agathæ, nec Lucie, nec Catharine, nec Agneti, aliisque niveæ, ad illibatæ mentis Virginibus concessum. In eandem sententiam concedit Ioannes Gerson, Theologus eximius: d *Physiognomia Virginis moribat aspicientes ad omnem castitatem, & luxuriosas extinguebat cogitationes*; quæque ab eleganti quâpiam mulieris specie abfistere libidinis scintillæ consuevere, uno Virginis aspectu, velut frigida restinguuntur. Li-

b S. Thom. in 3. dist. 2. q. 1. a. 1 ad 4. c Amb. de Virg. c. 7. c Gerson. serm. de concept. Virg.

pet hic cum mellifluo a Bernardo exclamare : *Quid tale in se ostendit, ea que præterit figura hujus mundi? quam Sapiens b sic brevis describit: Fallax gratia, & vana est pulchritudo*, in quæ verba Tilmannus : *Quid est vana pulchritudo, nisi pulchra vanitas? quid est fallax gratia, nisi gratia fallacia, quæ intuentibus oculis quasi quibusdam præstigiis ludit? denique, quid est pulchritudo carnis, nisi velamentum turpitudinis? amantur corpora tam cito in fœdum abitura, quæ morbi diripiunt, quæ senectus erodit, quæ mors horrenda trage populatur, toties fucata, toties interpolata; non hoc forma, sed fascinatæ Veneris rabies imperat, & ne his longius immerer, omnia complexus est Ecclesiastes Hispanus, qui de mulieris specie, virtute seposita agens, hoc de ea elogium tulit : *El parayso de los osos, el purgatorio de las Bulsas, el lembo de los pensamientos, el infierno de las almas.**

Quanto satius, quanto sanctius, *vultum tuum*, ô Maria, c *deprecabantur omnes divites plebes*. Ecquid mirum si divites, si nobiles, Virginis Matris vultum, pulchritudinemq; desiderabant? cum jam dixerit (Psaltes) quia *concupivit Rex speciem tuam*: valde enim pulchra est, quæ pulchritudine sua, Deum ipsum ad amorem sui pellexit. Hujus formæ vos amatores præbete, hujus, in animis vestris, Iuvenes ut femina compti, puellæ circumornatæ, ut similitudo templi,

a Bernard. ser. 17. in Cant b Prov. 13. c Psalmi 44. vers. 13. S. Bruno. serm. de Annant.

divinam pulchritudinem efformare nitamini.

d Apposita, nec ut opinor injucunda narratio, stimulos addere poterit, quam refert Christophorus Fonteca, tract. de amore Dei. c. 41. Vlyssipone, matrona fuit prænobilis; deformitatis planè euormis,

e *Cui per mediam nolles occurrere nollem.*

Mirum ipsa se excruciabat, quod non secus ac Megæram, aut Medusam, obvis se terriculo esse animadverteret. Tandem quod diurnæ mæstitiæ, ac amaritudini suæ, modum statueret, ad D. Vincentii Ferrerii, quem impensè colebat, patrocinium ardentè confugit; nec spes eam fecellit: Etenim hoc monstrum hominis, & velut furiarum una, extemplo speciosam adeo formam induit, ut si non Dea, certe excellentissimæ pulchritudinis idea ab omnibus haberetur, & amaretur; unde in hodiernum diem, inquit auctor, mulieres, in toto illo regno, hujus Sancti cultui, ac venerationi sunt addictissimæ. Quod si Sanctus hic, pulchritudinem corpoream, ad iustarum sterculi marcescentem, sibi devotis impertiri consuevit, quanto magis Regina cælitum, pulchritudinem animæ; æternum duraturam, clientibus suis communicabit?

Hanc profecto pulchritudinem, vobis omnibus ultro impertiri, hujus formæ vos amatores fieri,

d Fonteca Chrylog. mundus Marian. disc. 35. n. 9. e juven. sat. 5.

a *Mater pulchra dilectionis* desiderat, unicum hoc ejus votum; utinam & nostrum, ut vos juvenes ambuletis *immaculati in via*. Vobis o conjuges, sit e *thorus immaculatus*. Viris, ac virginibus voto obstrictis, sit d *Religio munda, & immaculata*; ut omnes simus e *saukti & immaculati*. Hoc à vobis hodierna die postulat f *mulier immaculata*, tota pulchra, in qua macula non est.

Quam ut aliquando intueri, ejusque pulchritudine in æternum perfrui mereamur, usurpe-

a Eccli. 24. v. 24. b Psal. 118. c Heb. 13. d Jacobi. 1. e Ephesi. 1. f Eccl. 4.

mus illa SS. Patriarchæ verba: *Novi quod pulchra sis mulier, dic ergo obsecro te, quod Mater nostra sis, ut bene sit nobis propter te*; potissimum, dum in terram longinquam & regionem ignotam profecturi. Aut cum dilecto tuo Bernardo g exclamemus: *Gratiosus vultus tuus, Beata Virgo, nobis appareat in extremis, formositas faciei tuæ latificet spiritum nostrum, & me deducat, ut non in speculo, & ænigmate, sed facie ad faciem, te cum dilecto filio tuo, mulierem amictam sole, in æternitate valeam contueri.*

g Bern. serm. 2. in advent-

FESTUM
S. THOMÆ APOSTOLI.

Cum ceciderit, non collidetur. Pſal. 36.

sic cadit, ut tacta surgere possit humo. Ovid. l. 3. trist. 4.

ARGUMENTUM.

Ludus videri posset, quo Deus nos ut pilas habet; (quas ut in terras ex alto decidere patiatur, prævidet in altum resulturas. Quid? quod quibusdam cadere etiam utile fuit, ut altius assurgerent: suoque casu plus sibi, ac Ecclesiæ, emolumentum, quam nocu-
menti

menti conferrent. Ubi non casum dumtaxat Thomæ, sed & aliorum, qui inde cautius incedendo, humiliter de se sentiendo, ferventius agendo, ad supremum sanctitatis apicem conscenderunt, quorum exemplis nos qui toties, ac tam foede prolapsi sumus, edocti, quamprimum è terra, in qua jacemus prostrati, & è limo profundi, in quo infixi hæremus, quantocyus exilientes, cautius, humiliter, ferventius incedamus: illud serio & attentè animo recolentes, peccatorem ubi per veram pœnitentiam assurrexerit, longe cumulatiorem quam antea gratia donari; Deum ad se reducem, velut benignissimum Patrem prodigum filium chariorem plerumque habere, tenerius complecti, ac cœlestibus favoribus uberius locupletare. atque ita illud Psal. 36. *Cum ceciderit, non collidetur, exponit Origenes: non collidetur, id est, non permanebit in peccato; sed sicut in agone contingit, ut qui ab adversario dejectus, denuo assurgat & vincat, ita si quem in nostro agone adversus principem hujus mundi vinci, ac cadere contigerit, nunquid si ceciderit, non adjiciet ut resurgat?*

- §. I. *Si non errasset, fecerat ille minus. Martial. l. i.*
 §. II. *Confessio, seu pœnitentia, reddit peccatorem sanctiorem, & Deo gratiorem, quam ante fuerit.*

F E S T U M

D. THOMÆ APOSTOLI.

Cum ceciderit, non collidetur. Psal. 36. 24.

Quoniam è Philosophorum stoa, illud præclare Aristides confessus est, non ex ipso dumtaxat conspectu, sermone, & quotidiana consuetudine Socratis, sed è contactu & complexu ejus, misericordiam quandam se utilitatem capere solitum; sic enim divinus Plato eum loquentem inducit: *Proficiebam O Socrates, quotiescumque tecum essem, etsi in eadem domo solum essem, non tamen in eadem parte domus; magis tamen in eadem parte. Et mihi quidem te videbar multo magis, quando in eadem parte existens, aliquid te dicentem intuebar, quam cum alio essem aversus, sed longe magis proficiebam, cum apud te sedens, te tangebam:* cum manum osculari, tam carum caput, tam doctum pectus amplecti licebat.

Haud aliter sed longè sublimiori modo gloriantur hodierna discipuli, se non exiguam è celestis magistri contubernio, ex amabili conspectu, ex suavissimo ejusdem sermone, utilitatem consecutos; jactent se apud Thomam: quia *vidimus Dominum*, & amica illa vox insonuit auribus nostris, *Pax vobis:* plus aliquid, & multo plus Divo Thomæ concessum est, & *longè magis proficiebat*, DOMINE IESU,

a Plato in Theogene.

cum apud te sedens, te tangebatur; Manus illas prodigiosas, caelestium gratiarum prodigas, non spectavit modo, atq; trabaliclavo in iis se descriptum legit, sed & contrectavit, b *ut vel manus fidem faciat:* nam & rectè c Augustinus *de aspectu, ambigi potest, de tactu non potest dubitari:* huic consentit Divus Ambrosius in cap. ult. Lucæ, qui sic de Divo Thomæ: *Tactu suo debuit me docere.* Meruit Magdalena sedens ad Christi pedes audire verbum illius, sed contingere prohibita est: d *Noli me tangere:* Hæmorrhœissa oram vestimenti piâ confidentia tangere ausa, sanitatem invenit. Dilectus ille discipulus; supra pectus Domini recubuit, sed non intra scrutatus est, his omnibus longè majus beneficium, Apostolus Thomas consecutus est. e *que vidit, tetigit:* hic in fornacem illam ardentissimi amoris, rigidam manum immisit, hic homo *ascendit ad cor altum,* ad thesaurum illum Divinitatis, ad immensum illud omnium gratiarum gazophylacium penetravit, quod nulli mortaliū patuit. Exultat sancta anima ac sibi complacet, apud divam f Getrudem dicens: tota illa caelestis arca, in qua habitat

b Chrysolog. ser. 81. c Aug. ser. 161. de temp. d Ioan. 20. e Ovid. lib. 15. Metam. f In revcl. l. 5. c. 13.

omnis

omnis plenitudo Divinitatis cor-
 ,, poraliter, scilicet dulcissimum
 ,, cor amatoris mei Iesu Christi,
 ,, est mihi referatum, excepta
 ,, una clausula, quæ mihi non
 ,, patet, quia hoc non promerui
 ,, in vita mea: nam quod ibi
 ,, intus latet, hoc tantummodo
 ,, referatur illis, qui tali dile-
 ,, ctione Deum amat in terris,
 ,, quod omnia bona quæ sciunt,
 ,, libenter toti mundo notifica-
 ,, rent, ut Deus amplius glorifi-
 ,, caretur; quam charitatem ego
 ,, non habui, sed delectabar soia
 ,, cum solo scire, quidquid dono
 ,, ejus accepi; unde ad id super-
 ,, jucundum Gazophylacium
 ,, non admittor: quod talibus
 ,, præparatur, qualis Thomas
 ,, extitit, qui in altissima divi-
 ,, næ humanitatis, & humanæ divi-
 ,, nitatis adyta penitus admissus,
 ,, tantum profecit, ut ea orbi uni-
 ,, verso manifesto, ac fidem suam
 ,, præ cæteris Apottolis in vobis
 ,, stabiliendo confirmarit. Hinc
 ,, Divus Augustinus expendens il-
 ,, lud Divi Thomæ ad discipulos:
 ,, a *Nisi videro &c, non credam*
 ,, ait: *In his Apostoli verbis, mundi*
 ,, *utilitas agebatur, & unius inter-*
 ,, *rogatio, universitatis erat instan-*
 ,, *ratio; aded ut infidelitas Tho-*
 ,, *mæ, ejusque incredulitatis per-*
 ,, *tinacia, nobis plus contulerit,*
 ,, *quam viva fides, & prædicatio*
 ,, *Apostolorum, b Seraphicum Do-*
 ,, *ctorem hæc uberius tractantem*
 ,, *attendite: ut verbo utar c sancti*
 ,, *Gregorii, inquit, nunquid casu*
 ,, *gestum esse creamus, ut electus il-*
 ,, *le discipulus, quando ad discipulos*

a August. serm. 146 de temp. b Bonavent. serm. 1 de S. Thom. c S. Greg. hom. 26. in Euang.

Dominus est ingressus, decesset; sed post veniens, alius referentibus audiret, audens dubitaret, dubitans palparet, palpans crederet; non hoc casu, inquit, sed divini dispensatione gestum est: egit namque miro modo superna clementia, ut discipulus dubitans, dum in magistro suo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera sanaret infidelitatis, ac tandem concludit: Plus nobis Thomæ infidelitas ad fidem, quam fides discipulorum credentium profuit: quia dum ille ad fidem palpando reducitur nostra mens, omni annotatione postposita, in fide solidatur. Unius Thomæ casus, omnium titubantium, ac vacillantium in fide fuit stabilimentum: atque è suo ipse casu fortior, firmior, sanctior, ac Deo gratior affurrexit: salubri documento homini quantumvis flagitioso, relicto: si per veram penitentiam, & ardentem amorem se ad Deum converterit, ampliori gratiæ ac gloriæ cumulo condecorandum, juxta illud Poetæ: quod fufius pertractabimus.

S. I.

Si non errasset, fecerat illum minus. Martial. l. 1.

DOctor Angelicus d Thomas Aquinas, de Thoma Apostolo æturus, in argumentum hujus testiviratis, assumit illud Prophætæ: *Dedit abyssus v. cem suam, quia inquit Thomas, abyssus est propter nominis rationem, quod interpretatur abyssus; Abyssus enim fuit Thomas infirmitatis*
 d S. Thomas Aquis, serm. de S. Thoma.

& mi

Et misericordie a *Abyssus* dicitur ab a *privativo*, id est sine, & *byssus* id est candidus: quia sine candore lucis fidei. At quam profunda misericordie, malitiae, perveracitiae, pertinacitiae, perfidiae, abyssus fuerit, primum perferentemur: fuit in eo secundum graves SS. Patrum, & Theologorum sententias obstinatio planè singularis, ex eo cum primis, quod non esset in Christi disciplina tyro, sed aliquot jam annorum discipulus & familiaris, atque adè unus ex duodeno Apostolorum choro: non erat rerum imperitus Adolescentens, qui tum fortè, cum majoribus suis, pertinacia atque obstinatione certaret; sed erat ætate virili ac matura. Multa quoque jam miracula viderat generis ejusdem, cum eo quod præfractè se credendum negabat; filium quippe viduæ, ipsi quoque nuper quatruiduanum Lazarum, a mortuis viderat in lucem revocatum. Denique ea perveracia, non unam hæserat, alteramue horam, sed obstinatum totum, atque in ea ad ultimum spiritum se pertinaciter perseveraturum obfirmarat, nisi abyssus misericordie, cum clementer excepisset. Compellat ipsum hæc verbis Hippo-
 nensis Antistes: *o beate Apostole, ante oculos tuos Christus Lazarum potuit suscitare, & ipse non poterat de sepulchro surgere? queris loca clavorum, & oblitus es non cuncta lignorum? sic perdidisti in triduo memoriam manifesti, ut potentia non crederes Christi?* Accedit hæc Thomæ pertinaciam cum insigni alio-

a S. Thomas cit. b Sallianus de amore dei l. 10. c. xi. c August. serm. 119. de temp.

rum Apostolorum injuria, & contemptu conjunctam fuisse, quos levitatis in credendo facile arguebat, juxta illud Sapientis: *d Qui cito credit, levis est corde*: iisque sanctè affirmantibus, fidem derogabat. Principem Apostolorum audierat profitentem, visum à se post Resurrectionem Dominum: Audierat duos discipulos ex Emaus reversos, qui longum etiam cum eo sermonem habitum referebant: eundemque cognitum in fractione panis. Audierat Magdalenam, aliasque sanctas mulieres, quæ cum allocutæ, & testes oculatæ fuerant. Quin etiam reliquos decem Apostolos audiebat, ipsi omni asseveratione affirmantes, visum à se Dominum manuum, pedum, laterisque cicatricibus insignem, auditum semel iterumque salutantem, & Spiritum sanctum in remissionem peccatorum impertientem. At ille, qui (ut Augustinus loquitur) *e Mortem incurrerat in fide*, nullis rationibus à concepta animo pertinacia dimoveri potest. Quid si benignus Dominus, ut te ad fidem resurrectionis adducat, cælum ad te Angelum mittat? *Non credam*, inquit. Quid si mater sanctissima Salvatoris, cum resurrexisset asseveret, visum à se, & diurno complexu, colloquioque de rentum testetur? *Non credam*, inquit? sed age obicere Thoma: b Veniat ad te Magister tuus, sic ut cum quidem non videas, audias tamen, & liceat notas audire, &

d Eccl 19. e Aug. serm. 159. de tempore red-

reddere voces, quid facturus es? *Nisi videro, non credam*: videbis ergo cum luce oculis tuis, & auribus percipies verba ejus, numquid hoc satis erit, ad extorquendam fidem? non erit satis, inquit: *Nisi misero manum meam in latus ejus, non credam*. O Thoma! quam parva est fides tua! quam magna pertinacia tua! in quantam miseræ, caliginis, perversitatis abyssum delapsus es! nihilominus immensa tibi, & ut ita dicam, abyssalis inisationis divinæ abyssus aperitur: *Ecce enim iterum venit Dominus, ne periret Discipulus*, quem ut à pertinaci errore, ad sacram fidei doctrinam revocaret, divino usus est magisterio, scribit porro sanctus Lucas, post resurrectionem suam, apparuisse *hinc in multis argumentis*, quæ Scholastico more exponens S. Bonaventura, docet Christum cum Thoma fuisse argumentatum: *Vide, inquit, prociussum mirabilem, Christus intrat ut Deus: & hæc fuit propositio major; dein hæc ostendit ei manus & latus, & hæc fuit propositio minor; tertio conclusionem extorsit: Dominus meus & Deus meus*.

Qui librorum indices excogitarunt, rem utilem ac delectabilem adinvenerunt, ut quæ longo tractu, in vasto volumine dispersa, & prolata lectione indaganda, ad summam & brevem synopsis redigerentur, ut primo quasi intuitu omnia lustrentur. Liber vitæ, & Christus est, ut docet Iustinianus Venetus, scriptus intus & foris, in quo omnes

a Aug. serm. 119. de temp. b S. B. nov. serm. 2. in hex. sermo. c P. Laurent. Iustina. l. de humilit. c. 21. & de triumphali Christi agone.

thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei: atque hujus immensi voluminis, perfectus index, S. Thomas est; Cum ea omnia quæ in Christo fusillime continentur, comprehenderit, summa, seu synopsis duorum verborum: *Dominus meus, & Deus meus*: quibus totam Thomæ Aquinatis summam, atque omnia Christi divina & humana mysteria complexus est. Madalenam convertit interiori motu, & cælesti radio: Petrum oculo, Paulum voce; sed Thomam perfidum, pervicacem, pertinacem, convicit demonstratione, & syllogisticis argumentis, signisque evidentibus primæ veritatis. Unde d. D. Thomas: *Dicitur Christus suam resurrectionem argumentis declarasse, in quantum per quosdam evidents signa, se verè resurrexisse ostendit*. Etenim quid efficacius demonstratione hac palpabili, ad intellectum Thomæ in submissione fidei captivandum? unde ut notat Theophylactus, in illo versu: *Dominus meus, & Deus meus*, post tactum lateris, ipse se Theologum ostendit, duplicem naturam, & unam hypostasim Christi edisserens: dicens enim *Dominum*, naturam humanam; dicens *Deum*: divinam confessus est, in uno & eodem. O abyssus misericordiæ! *O pietas salutaris*: exclamat e Augustinus, *quæ non dedignatur locum ostendere creatricis*; amice illum invitans: *Infer digitum tuum hæc, & vide manus meas, & asser manum tuam, &*

d S. Thomas. in 3. q. 55. a. 5 e Aug. cit.

mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis

Longe S. Thomas corpore abfuerat, sed longius animo, à dilecto Christi grege avolarat: longius enim cæteris Apostolis fugisse, atque adeo, aliis congregatis, necdum redisse dicitur. lamque animo obfirmato, omne lumen fidei, ac Deum optimum excluderat, ut facilius fuerit Christo clausis januis a. rium, quam animum Thomæ penetrare. Appositè ad mores Philo Carpothiorum Antistes, in cantico amoris, cap. 5. *Vix dilecti mei pulsantis*, sic ait: *Hoc quoque ad resurrectionem referri potest, cum Dominus noster Iesus Christus, clausis januis apparuit Apostolis: cum & Thomam incredulitatis sua reprehendit (& sub ejus nomine quamlibet infidelem animam) ut sibi januam cordis aperiret.*

Quoties divinas sponfus pulsar januam cordis vestri, & surdi estis; cum illa vel nuru, vel sibi lo lascivi proci patefiat: quoties dilectus interiorum illam januam, pessulo divino pertinaciæ in scelere, pessulo ferrugineo inveteratæ luxuriæ, pessulo ferreo pravæ consuetudinis, pessulo auro avaritiæ, pessulo adamantino confusionis, desperationis, confessorio Dei vicario clausum, & obstructum invenit? cor nostrum illi pateat, qui suum Thomæ, & omni peccatori, affectu tenerrimo nudum, & apertum exhibuit. Fuit qui reditum Thomæ, conspecto Christi corde, ingenioso hoc symbolo expressit: falconem liberius, ac longius per

aëra evagantem, ut Dominus ad manum reducat, cor captæ prædæ eminus illi ostentat; subiecto lemmate: *ut redeat.*

Plures cum Thoma longius avolarunt, longius evagati sunt, ostendit benignissimus redemptor sacratissimum cor; *redite ad cor*, ostendit corpus suum, ut quæ longius avolarunt, *congregentur & aquila.* Quo autem Christus, suum Apostolo latus ostenderit fructu, Bernardus calamo suo lacte & melle manante, suaviter b descripsit: *Thomas dubitando (& palpando cor illud Iesu) constantissimus factus est Dominica confessor resurrectionis.* Apostoli ad prædicandum Evangelium, in totum orbem dispergendi, omnes fidei articulos, in unum symbolum contulere, ut eadem omnes mysteria, concordibus animis & linguis prædicarent. suum itaque singulis articulum conferentibus, D. Thomas qui de Christi resurrectione est, pronuntiavit: *Tertia die resurrexit à mortuis*, ut D. Augustinus c testatur. Verum enim vero cum D. Thomas hunc articulum, ut diximus, perfide ac impiè negarit, dicens: *Nisi videro, non credam*: cur ejus constituitur prædicator? non alia de causa, quam ut eò major esset prædicationis fides, quo major fuerat infidelitas prædicantis: quis enim fidem derogaret inimico, istam, quam pertinacissimè negarat, veritatem confitentis? unde est illud magni dGregorii: *Plus nobis Thomæ infidelitas ad fidem quam fides credentium discipulorum pro-*

b S. Ber. serm. 2 super missus c Aug. s. 117. de temp. d S. Greg. hom. 26 in Euang. Mendosal. 1. Reg. c 6. annot. 10 (ec 3

a Arefius festo S. Thomæ.

just. Mirabilis est autem illud Haymonis : *Plus nobis profuit dubitatio Thomæ, quam certissima fides Mariæ* : Hanc enim prætervi, utpote matris, suspectam dicerent; illam vero utpote adversarii, incorruptam judicarent. Ex quibus, primum hoc quod proposuimus, concluditur :

Si non errasset, fecerat ille minus.

Sic tamen, ut illud a Augustini vos monitos velim : *Non cadendi exemplum propositum est, sed si cecideris, resurgendi* : alterum est, Thomam pœnitentem, ac confitentem : *Dominus meus, & Deus meus*, plus gratiæ, favoris, benevolentiæ, apud Christum inivisse, quam si nunquam peccasset, juxta illud Anglici b Thomæ pronuntiatum : *Dux in pralio plus eum militem diligit (vultimat, effert) qui post fugam reversus, hostem fortiter premit, quam eum qui nunquam terga præbuit, neq; aliquid fortiter fecit.*

§. 2.

CONFESSIO SEU POENITENTIA REDDIT PECCATOREM SANCTIOREM, ET DEO GRATIOREM, QUAM ANTE FUERIT.

Probationi denuo mihi servit, quo nec excelsiorem, nec excellentiorem Doctorem reperio, Thomas Aquinas, qui 22. q. 106. a. 2. divinè ut afflo-

a August. in Psal. 50. b S. Thom. in Luc. cap. 15 Majus gaudium super uno peccatore.

let, disceprat : utrum quis majus beneficium à Deo consecutus sit, innocens, qui nivam in Baptismo gratiæ vestem acceptam, non commaculavit, an pœnitens qui etiam post innumeras lethalis peccati labes, ad eor redierit, & confessione Sacramentali expiarit ? Ad quod quaesitum respondet : *Potest dici major gratia facta pœnitenti, quam innocenti, quia majus datur gratis ; cum enim esset dignus pœna, datur ei gratia : & sic licet donum datum innocenti sit absolute consideratum majus, tamen donum quod datur pœnitenti, est majus in comparatione ad ipsum : sicut parvum donum datum pauperi, est majus quam diviti magnum. Quid quod indies accidere videmus, ut peccator quasi è veterno suo, vigilantior resurgat, è torpore ferventior, ex periculo circumspicientior, è fastu humilior, ex casu cautior, & alacrior in celum altior assurgat : veluti follis, aut pila quælibet in terram recidens : Sic cadit ut tæta surgere possit humo. Inanis certè, ac levis tollis, præsumptionis spiritu inflatus, Thomas censerî poterat, qui præ cæteris Apostolis, ultro in mortem ruere, sanguinem fundere, paratum se jaçtitabat, dicens : *Eamus & nos, ut moriamur cum eo* ; at quam vane, turpis fuga, & altissimus ille incredulitatis casus, manifestè edocuit, è quo alacrior, & altior assurrexit : pilam quippe ex eo non solum bonam deprehendis, quod percussa bene volat, sed quod cadens in terram, bene resulter ; ita quis non ex alta contemplatione, &*

c Ioan. c. 11.

fervore cognoscitur, sed si lapsus in peccatum, statim resurgat. *a* Origines exponens illud Ps. 36. *Cum ceciderit, non collidetur*, hoc est, inquit non prostratur, non permanebit in peccato; in quo ostenditur, esse aliquos casus, qui tamen non continuo inducunt esse victum, & prostratum, cum quis ceciderit: sicut enim in agone (per appositam videtur similitudinem) fieri solet, ut duabus inter se luctantibus, accidat primo quidem casus, & cum ceciderit, surgat & vincat: ita etiam in nostro agone, qui est nobis adversus principem hujus mundi: si forte acciderit aliquem de nobis vinci, & in aliquo periculo cadere: possibile est ut post peccatum resipiscat, & exsurgat, & vincat: juxta illud: Numquid qui ceciderit, non adjiciet ut resurgat? Quid quod optimus morum magister b asseveret: *Multis ceciderunt, ut altius surgere ut.* Deus subinde electos cadere permittit, ut è torpore suo ferventius resurgant. Paulus 1 Cor. 15. *Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus*: seq; abortivum nuncupat; quodq; stupendum, mox subdit: *Abundantius illis omnibus laboravi.* Hieronymus id scitè observavit, epistola ad Paulinum: *Subitus, inquit, calor longum vincit teporem: Paulus Apostolus de persecutore mutatus, novissimus in ordine, primus in meritis est: quia extremus licet plus omnibus laboravit; qui fervor non aliunde, nisi à frigore anteriore, quasi per antiperistatium de repente oriri visus est.* Hoc ipsum purpura, sed vitæ sanctimonia illustrior, confirmat B. Petrus Damianus: *Confitebitur Deus*

a Origines in Psal. 36. *b* Seneca ep. 91. *c* Damia. serm. de S. Martino.

honorare penitentes magis, quam innocentes: quia devotior est fervidus penitens, quam tepidus innocens: cum ille materialis fervoris habeat, hic tepiditatis, ut ipsa fragilitas; pabulum censeantur divini ardoris. Tum ab exemplis rem comprobat: Habeo ad manum, inquit, Testimonia nec pauca, nec parva, que & ipsa credibilia facta sunt nimis: Petrus Apostolus, non quilibet Apostolus, sed princeps Apostolorum, numquid non de Christo penitentiam esse non ipse est qui Deum negavit, reliquit magistrum, fefellit promissum, negationis perjurium addens, & imen criminis adjiciens: cecidit, sed non collisus est, quia Dominus suppositus manum suam; imo altior, ferventior, & sanctior assurgit exit.

2. Hos lapsus divina providentia permittit, ut è casu suo cautius & humiliter incedant: quare Augustinus l. 14. de civit. c. 13. sic libere profiteretur: *Audeo dicere, superbis esse utile cadere in aliquod apertum, manifestumque peccatum, unde sibi displiceant: salubritus enim Petrus sibi displicuit, quando stetit, quam sibi placuit quando praesumpsit.* quo fit, ut Deus peccati venenum, in peccatorum remedium, & antidotum convertat, atque ex veneno, ut ita dicam, Theriacam faciat. Hugo Carenis in Ps. 57. *Dominus fuit quandoque de veneno theriacam; ut de peccatis patris sit homo cautior, & fortior post lapsum, & in amore Dei ferventior.* Sic e lapsu suo, remedium David sentiens, dicit: *Bonum mihi Domine, quia humiliasti me.* Dixit Ioseph suo Pharaoni: *Bonum mihi, quia exaltasti me;*

d Psal. 118.

dixerit Esther Ausiero suo : bonum mihi quia coronasti me ; dixerit Mardocheus Regi : Bonum mihi, quia honorasti me ; dixerit Tobias Angelo : bonum mihi quia illuminasti me, dixerit Claudus Petro : bonum mihi quia sanasti me, dixerit Lazarus Christo : bonum mihi quia suscitasti me. At Rex David, inter omnia beneficia, hoc summum deprædicat : *Bonum mihi Domine, quia humiliasti me.* Quorsum hoc sibi adeo bonum extollit ? *Ut discam justificationes tuas, ut discam altos, & elatos præsumptionis spiritus, dimittere, quibus inflatus : a Dixi in abundantia mea, non movebor in æternum.* Petrus Gonfalyus equo excussus in cloacam, à mundo illusus, ipsum irridens, sensit verissimum illud : *b Bonum mihi Domine.* &c. Ita quandoque viros sibi nimium præfidentes, cæteros præ se despicientes, quod ingenio, facundia, aliisque naturæ dotibus pollerent, salubriter à Deo humiliatos vidimus, dum aut in medio orationis cursu, instar piscis muti, eorum honestissimo confesso repente consistere : aut verbo, aut opere, in leges prudentiæ enormiter impingere : aut alios subinde de potico fastu, & intolerabili arrogantia arguentes, in illud ipsi longe gravius prolapsi, se homines agnoverunt, & exemplo principis Apostolorum, jam conversi, fratres suos confirmare didicerunt. *c Petrus futuri casus nescius, magnificè profatur : Domine tecum paratus sum, & in*
a psal. 29. b Platus de bono status Relig. epil. ad sæculares, c. 38. c S. Thom. n. Lucam c. 22.

*carcerem, & in mortem ire ; sed Dominus videns eum presumptuose loquentem, prociçit. Tunc strionis speciem, falsæ et quod negaturus esset. Ubi Divus d. Pafilius apre subneçit, id iusto ac secreto Dei consilio fieri. Scendum autem, inquit, quod Leo permitte te, imitati larvam patiantur quandoque, ad solus præcedentis remedium. Idem argumentum prosequitur e Gregorius, & f. Idorus, qui ejusmodi in se confidentes, nimiumque elatos, Deo permittente turpissime, in ipsua nempe scædæ libidinis, aut gravis injustitiæ flagitium prolapsos tradunt ; atque ita docent Paulum de iuperbis Philosophis scripsisse, quod Deus propter superbiam, tradiderit eos in cordis sui desideria : *g in immanditiam, ut contumeliis afficiant corpora sua in semetipsis, in passiones ignominia.* Sed ut gentiles omittamus, in luce fidei, in fervore charitatis, æstuantem Anachoretam obstupefcite ; hic postquam quadraginta omnino annos in eremo Deo militaverat, miranda maxime patrarat, trophæa de hoste inferno statuerat plurima, effusa è vicinis oppidis ad se hominum turba, cœpit forte se circumspicere, & virtutem suam demirari : cum ecce vir id ætatis ac sanctitatis à muliercula triumphatur, & ab ea, in qua ipsum caecodæmona non horrue rat, imo è qua victum ejecerat huic itaque infelix primo pudorem, mox vitam extorquet ; & vero tertium scelus accumulasset desperabundus, & victum se d. Bist. apud D. Thom. cit. e Greg. l. 8. mor. c. 11. f. Idor. de summo bono l. 2. c. 37. g. Ad Rom. 1. h. Surtius. 8. l. 1. c. 37.*

munco dedicisset, nisi lapsus benignissimi Domini sic disponente providentia, erectus tuisset, tum enim, vero altissimum casum suum cum honore despiceret, animo ad ardua quæque assurgere, sepulchrum vivus subire, mortem suam in decimum annum usque desistere; cælo interim oculos nunquam attollere: vix semet aut iterum in hebdomade de herbulis vesci, quæ ad ostium conditorii crevissent: ipse certe Apostolus, peccato mortuum dimisisset, sed nunquam pulchrius ille vixit, quam sic mortuus: nunquam gravior ordi potuit, quam dum sic latuit: nunquam celsior steterit, quam dum sic cecidit. divino etenim oraculo seculus sibi remissum audit, atque exinde numini charior, quam unquam alias exstitit, ut verissime magni Gregorii a verbis affirmare queam: ecce fit *plerumque Deo grator ardens vita post culpam, quam securitate torpens innocentiæ.*

Pœnitentia non modo æternis suppliciiis eripit, ut rectè Ambrosius: *b Confessio peccatorum compendium est;* sed hominem divinis Sacramentis suscipiendis, conficiendis, admittendis indignum, rursus in novam gratiam admittit, & mensa hac, quo major in terris honor exoptari nequit, amicè dignatur. David pœnitentia ductus, ex intimo corde clamat ad Dominum: *c Ego sum qui peccavi, ego inique egi.* Quid gloriæ, quid honoris, hac humili confessione reportavit? subditur statim: venit Propheta

Gad ad David in die illa, & dixit ei: *d Ascende, & constitue altare Domino;* quod David fideliter executus: *e edificat altare Domino, & obtulit holocausta, & pacifica.* Intra hie suavissimo sermone Ambrosius: *e quo facta, inquit, statim dignus sacrificio indicatus est, qui absolute assimabatur indignus.* O vicissitudinem mardam! ô metamorphosin gratissimam! ut hostis capitalis, Regis sicarius, ejusdem dapifer aut Oeconomus (*Major domo*) constituitur! è loco supplicii, ad locum convivii vocetur, eadem cum ipso Rege mensa, intima familiaritate perfruat? Id olim stupere Iudæi, dicentes: *f Peccatores recipit, & manducat cum eis;* Thomas vero non modo conviva, sed & sacerdos altissimi, & dapifer summi Regis effectus est. Quid quod arctior inter Deum & peccatorem jam conversum amicitia, quam si nunquam ejus gratia excidisset.

Quemadmodum experientia compertum est, os confractum, atque ipsas etiam plantas, multo solidius uniri, & quodam quasi callo obducto, ex vulnere reborari. Certè prodigus ille filius ad Patrem reversus, arctiori complexu stringitur, festivius habetur, longe excellentiori honore afficitur, quam senior ille filius, qui semper innocentiam conservasse se gloriabatur: nam qui inter mercenarios recenseri cupiebat, inter paterna brachia fovetur, & lautissimo convivio, quale nunquam primogenitus à parente obtinuerat, adhibetur;

a S G eg l. 3 pastor admon. 25. b Ambr. l. 2. de Abel & Cain. c. 9 c 2 Reg. 24. v. 17.

d V. 8. e Amb. apolog. 1. de David. c. 7. f Marci. 2.

quod expendens a D. Bern. Prodigus inquit filius, ad filiorum numerum aspirare timebat, beatum se reputans, si vel in mercenariorum numero recipi mereretur, minime tamen sufficere potuit paternae pietati, nisi tam copiosam et misericordiam exhiberet, cui pisset & ille, qui nunquam a parente discesserat, senior filius videre. Quali poenitens innocenti non solum adaequaretur, sed etiam praeferreretur; quod brevius, nec minus eleganter expressit b Tertullianus, dicens: *Charitorem senserat, quem lucrificerat*; hoc est, quem poenitentem receperat, in maiorem sui amoris gratiam cooptravit. Ita Thomam, ut filium prodigum in terras longinquas profugum, plesquam paterno redemptor noster affectu complexus est, quia Doctore e Thoma Angelico sic agricola illam amplius terram amat, quae post spinas, uberes fruges profert, quam eam qua nunquam spinas habuit, & nunquam fertilem messem produxit. Mortales inter, si transfuga, amice invitatus, ad castra revertitur, proditor in gratiam recipiatur, capitalia odia componantur: animo plerumque veteris sceleris, ac injuriae quoddam vestigium, rancor quidam, diffidentia, & veluti vulneris cicatrix inherere consuevit, at ubi peccator ad Dominum redierit, omnium scelerum, ac si nunquam fuissent, ne memoria superest: *Omniunq; d iniquitatum non recordatur amplius*; sed priori, imo ampliori gra-

tiae, & dignitati restituit. Omnes enim Phryx, Philemonis, divitis Colossensium civis mancipium fugit compulsi huiusmodi rebus Romam, ibique in Paulum incidit, qui eum ad Christum convertit, instituit, & baptizavit, adeoque ex fure & infami mancipio, eum in sanctorum vinculis habuit ministrum fidei, & sedulum, & gratia cum Philemone inita, factus est vir & Doctor egregius, & post Timotheum secundus Ephesi episcopus creatus, valde commendatus, & laudatus e a S. Ignatio, Romae denique sub Traiano Martyrii laurea coronatus. Vnde huic vili mancipio ea gratia, ea sanctitas, & dignitas? audi s Hieron. *Si Dominum non fugisset, nunquam venisset Romam, ubi erat Paulus vinctus in carcere, si Paulum in vinculis non vidisset, non recepisset fidem in Christum, si Christi non habuisset fidem, nunquam Pauli effectus filius, in opus Evangelij mitteretur. Ex quo paulatim, & per gradus suo, recprocante sententia, ideo minister Evangelij est factus Onesimus, quia fugit a Domino. Infamis vitae ulla superest nota, imo nescio quo honoris fulgore inauratur. Medicis atque ipsis chirurgis quantumvis peritis, non ea in curando vulnere ars & industria, ut cicatricem non relinquat, hoc folium supremi illius medici est, non modo nullum plagae vestigium relinquit, sed insuper qui decorem ac venustatem laesit olim partibus conferre consuevit. g Chryso-stomus: *Quamvis innumeris modis**

a Bern. serm. contra. vitium ingrati-tudinis. b Tertul. lib. de poenitent. cap. 2. c S Thom. in Luc. 15. magis iudicium super uno peccato. d Eze. h. 18.

e S Ignat. epist. ad E. hesios f Hieron. in eam Pauli epist. g Chryso-st. hom. 3. de poenit.

aduitatur medicus interli-ere ci-
c.atricem. & cam è medio auferre ;
non poterit tamen. Repugnat huic
fallo, nature infirmitas, artis in-
super vis invalida, denique tenui-
tas medicamentorum. E diverso
Deus, quando peccata abolet, nul-
lam reliquam facit cicatricem, nul-
lum vestigium sinit manere ; sed
cum sanitate, eximium etiam con-
fert formæ decus. Inter Brasilos
non ita pridem à Baravis capti-
vos, conspexi hominem brachio
ac pectore, veris plagis confis-
so, qui hoc Brasilis, maximè no-
bilibus, moris esse affirmabat,
ut cutein corporis, cultris con-
fundant, atque in ipsas plagas
uniones, ac margaritas inferant ;
ita peccatrici animæ plagas,
Deum gemmis ac margaritis ex-
ornare, probat visio illa mira-
bilis, quam sibi divinitus osten-
sum fuisse, refert a S. Gertrudis, di-
cto S. Mariæ Magdalenz: vidit
quippe sanctam illam pœnitent-
iam patronam, veste pulcherri-
ma, pretiosissimaque indutam :
cujus limbi aureis floribus, mire
radiantibus coruscabant ; vestis
autem gemmis variis collucebat.
Porro significatum est Gertrudi,
tot illam gemmis ejusmodi ex-
ornati, quot peccata vivens in
mumum admisisset. In gemmas
ergo mirabilis Dei atque omni-
potentis misericordia, et totum
crimina convertit, quæ pœnitentem
animam exornant, atque
condecorant. Vnde per apposite
Hieron. b *Fæ. litalem vulnerum,*
inquit, *in sanitatis decorem com-
mutat.* Atque ut propositum

prosequamur, fertur Trajanus
imperator post Decabalum De-
corum Regem prælio victum,
cum vulneribus ligamina dec-
sent, suam purpuram in tenues
lacinias concessam, vulneribus
militum obligandis adhibuisse :
Alexander proprio diademate
Lyfimachi faucii vulnus obli-
gasse. Quis ad ejusmodi alligatu-
ram, quæ non modo saluti, sed
& honori est, erubescat ? at lon-
ge pretiosius redemptor vulnera
nostra obligavit : *VINCULA E-
JIS ALLIGATURA SALUTIS. QUO,*
*taquit Palacius, fit allusio ad me-
xum, quo chirurgus membrum fau-
cium obligat.*

Sic anima quantum vis faucia,
i confessario vitta coccinea, pre-
tioso sanguinis ostro tincta de-
vincitur, diademate meritorum
Christi, redimitur : ut necessario
anima, post lapsum pœnitentis
pulchrior, sanctior, ac Deo gra-
tior sit, quam fuerit iusta, ante-
quam peccaret : præterquam e-
n. m, ut cum D. Thoma commu-
nter Theologi, quod per confes-
sionem reviviscant omnia meri-
ta vitæ præteritæ insuper acce-
dit gratia, per sacramentum col-
lata, ut rectè docet d Cardinalis
Hugo, de pœnitentia. Vbi idem
animæ peccatrici, mihi accide-
re videtur, quod insigni olim la-
troni, (Crocotta nomine) de
quo hæc me legisse memini.
e Octavius Imperator publica
præconis voce, decies millia se-
stertium psumisit se daturum ei,

c Eccl 6,

d Hugo de pœn. disp. 13. sect. 1.

e 2,

e Ribacina de princ'pe Christiano
l. 9. c. 17.a Insign. S. Gertrud l. 4 c 47. b Hieron. epist 45. d Ruffium. Baron. an-
nal. a. 103.

qui sibi Crocottam, latrocinii insignem & latronum ducem adduxisset; hoc ubi resevit Crocotta, prudenter impudens Imperatorem ipse supplex adiit, se Crocottam confessus, ejusque se clementiæ committens, pretium quod tradenti Crocottam promiserat, reportavit. Exclamat hic ad rem nostram apte Cassiodorus: *a Nilia compensatio! stupenda vicissitudo! Domino suo proprio maledicere, (maletacere) & ab eodem, præmia salutis accipere! quis non rucit, vetur ei ad præmium confiteri, cui non possit negare, quod fecerit?* Vides peccatorem pœnitentem, non modo omnium scelerum suorum remissionem consequi, & apud Deum omnis injuriæ, quantumvis gravissimæ illaræ oblivionem induci, sed insuper meritum ac gratiarum cumulo locupletari, in filium ac hæredem regni cœlestis adoptari. *b* Rufus vir ordinis Senatorii, cum in Cæsarem peccasset, indutus postea à servo, ut Cæsarem adiret, & occuparet, usus consilio, descendenti Cæsari occurrit, illatam injuriam condonari sibi precatur, secumque ingratiæ ut redeat, rogat. Cum dixisset Cæsar, se facere libentissime: *Nemo, inquit, credet, ó Cæsar, te gravissimam post acceptam injuriam, necnam in gratiam redisse, nisi magnam aliquod tibi contuleris beneficium, nisi inter regni principes, inter proximos aulæ dynastas adscripseris.* Numquid de Thoma sentiendum? quo loco illum apud supremum Cæsarem, apud Regem Regum, quem

a Cassiodor. in Psal. 118. *b* Mendosæ viii Dani. l. 5. prob. l. 36. n. 94.

gravissimè læsit, suorum, & patriam: i? magna tunc Apostolorum munia, qui excellentissimo legationis inuere fungitur; ad quam dignitatem cæcilio pelatio Thomas occupat? *c* *Thomas* (quis credat) *æconomus probatissimus Apostolatus gentium, qui fuit ei creditus.*

*Q*uæ & quales in aulis Regum æconomi sint, quo apud reges loco, quo apud omnes in honore, satis conperitum. Alterum divinæ benevolentiæ, & peculiaris amicitiae in peccatores conversos argumentum est, quod Redemptor noster, prius dicitur formis, quam viris apparuisse, imo per has suam viris resurrectionem evulgasse: *d* *Ite, inquit, nunciate fratribus meis, ut eant in Galileam, ibi me videbunt.* At cur tantum honoris, ac favoris, fœminis tribuitur? *D.* Gregor. Nyss. rationem adfert: *e* *Quia fœmina prius peccaverat, Christum Dominum prius fœminis apparuisse, ut suam erga peccatores benevolentiam ostenderet, & quantam illis parasset medicinam, reslaretur.* Homines si quando gratiam iniere cum iis, à quibus læsi sunt, ut obvios jam salutent; prius tamen illos adire, peramicè invisere, nunquam aut plane repugnanter consueverunt: *f* *Manet alta mente repositum, si quid ante odii, aut injuriarum intercesserit; non sic benignissimus Redemptor noster, qui iis primum apparuit, ac apicissime salutavit, à quibus gravissimis flagitiis fuerat lacesitus, id est Petrum, &*

e Metaphrast. *d* Matt. 26. *e* Gregor. Nyss. orat. de resurrect. *f* Viig. l. 1. Æneid.

Magdalenam : cumque pariter current ad monumentum, Petrus & Joannes, non dicitur Christus sese spectandum exhibuisse Joanni innocenti, sed Petro pœnitenti, juxta illud : *a Surrexit Dominus vere, & apparuit Simoni*; sed nulli familiaris, quam Thomæ. Mirum quibusdam videri posset, non tantum fiduciæ fuisse Petro in cœna, ut Dominum percunctari ausus sit, super proditore; sed id per Joannem expiscari voluerit, post resurrectionem vero in trepidus accesserit, & libere quod de Joanne futurum, interrogarit: *b Domine, hic autem quis?* num major illi eam Christo, post resurrectionem consuetudo, num familiaritas ac fiducia major intercessit? ita planè, inquit Chrysostomus, postquam tanto Petrum in fastigio collocavit, ut alius ascendere non valeret, eam dignitatem contulit, qua major in terris nequit excogitari.

Et vero divinam bonitatem longe plura, ac cumulatoria amicitia testimonia, ad se conversis exhibere, sacræ paginæ, atque ipsi Ecclesiæ Patres, universim omnes testantur. In una civitate Ninive, supra cœram viginti millia hominum, plane innocentium recensabantur, qui nesciebant quid inter dexteram, & sinistram interesset, nec tanta innocentium multitudo, Deum potuit exorare; *c Ego, inquit, Dominus, non parcam Ninive, civitati magnæ, in qua sunt plusquam viginti milli. hominum, qui nesciunt quid sit inter dexteram & sinistram suam?* contra vero quouque civitatibus abominan-

dis, condonaturum se promittit, si in illis non dico quinquaginta, vel viginti, sed decem duntaxat pœnitentes invenirentur: *d Non delebo, inquit, propter decem. Quasi digniores, & potentiores apud Deum decem pœnitentes, quam centum, viginti millia innocentium viderentur. Quid, quod vel in unius pœnitentis gratiam, universæ civitati parcere, non dubitavit. Chrysostomus: e Multa Domini bonitas est, & sepe solet propter paucos, dare multis salutem. Imo propter unum, quod probat divino ad Regem Ezechiam, oraculo: f Protegam urbem illam propter me, & propter David servum meum; ubi Davidis pœnitentis tanta auctoritas, ut propè divinæ comparetur; at longe quid illustrius, Dominus Iesus in gratiam Thomæ operatus est, per quem solum fidem & salutem tot urbibus, tot millenis Indorū millibus impertivit: nam ut vere Petrus Chrysológus; ideo dixit Christus Thomæ: g Affer manum tuam, & mitte in latus meum, ut effundant iterum, te aperiente, hæc vulnera fidem, que aquam in lavacrum, & sanguinem in omniū pretium, jam fuderunt. Nec mirum ab eo gentes barbaras, populum terribilem ad fidem conversum, & *h Ethiopas de albatos, mutasse pellem suam: Quia habebat in se, inquit Metaphraites, magistrum Christum. b Eusebius Cæsariensis, Nicephorus, Callistus, & alii referunt, ipsum Parthos, Medos, Persas, Hyrcanos, Drachman-**

d Gen. 18 e Chrysol. homil. 42. in G n. f 4 Reg. 20 g Chrysol. serm. 84. h Ribadin. in vita.

nos, Abyssinos, & *Aethiops* lustrasse, atque ut *a* Chrysoſtomus teſtatur, *baptiſmali fonte de alb. ſſe.* inſuper & ipſos Bralilos Anthropophagos, & Indos penetrasse: nam de *vehementiſſimo Chriſti amatore* (ſic Nicephorus D. Thomam coꝑpellat) ita ſcribit: Emanuel Nobrega Societatis Ieſu in Braſilia Provincialis, a. 1552. Habent incolæ, *b* S. Thomæ notiã, cumque hac iter teſſiſſe, à majoribus acceperunt, & veſtigia Apoſtolica etiamnum cerai, propè quendam fluvium aſſumant. Quod ut certius cognoscere, ipſe adii, & propriis oculis inſpexi, quatuor pedum, & digitorum ſatis altè impreſſa veſtigia, quæ nonnunquam aqua excreſcens cooperit; ferunt autem ca reſiſta, dum D. Thomas perfeutores, ipſum conſigere volentes, fugeret, ſtumenque diviſum fuſſet, per cujus medium, ad ulteriorem ripam, ſiccò pede in Indiam abiit. Pari modo narrant, ſagittas quibus ipſum impetebant, in ſagittarios reflexas, ſylvaſque per quas gradiebatur cedentes, viam præbuſſe; *c* in Indiam verò ut pervenit, Luangelium Chriſti divulgare cœpiſſe, ab inſula Zocotoia, atque hinc progreſſum in Regna Cranganoris, & Congi, quæ ſunt Malabarum; inde tranſiſſe ad regna d Narſinge, & demoratum Calaminæ, atque hic templum extruxiſſe, cujus occaſionem dedit miraculum, ab ipſo patratum, quando inuſitatæ magnitudinis truncum, quem robuſti homines

incaſſum funibus, ergaliſq; *pro-* vere conati, dein complures elephanti, cum toto connixi impetu nihilum proficerent, Zona ſua, mira facilitate iaxit; atque hac in aede Crucem lapideam deſiſxit, cui illud vaticinium ſubſcripſit: *Quando ad eum lapidem pertinet pelagus, tum divino juſſu, è remotiſſimis terris, candidos homines, ad ea quæ ipſe intulit ſacræ iuſſ. ſuranda, venturos.* e Neque teſeilit prædictio, ſiquidem ſub Chriſtianorum Luſitanorum, atque ipſius Xaverii appulſum, occultis tot annorum accēſſibus, locus Occæto demum allui cœptus eſt. Verum ab eo ſigno, cæterisque virtutibus, cum Thomæ verbis, major indies accreſceret fides, unus è Brachmannis rubie accenſus, ſordam ac ſerum facinus, mali dæmonis inſtinctu conſcivit: proprio filio admodum puero, ipſemet necem intulit, ut haberet unde ipſi Thomæ crimen, exitiumque conſlaret. Citatur ad regem Thomas, accuſatur ab eo per ſummam indignationem & querimoniam, penas filii extincti repeteret. Apoſtolus puerum ipſum interrogandum, de veritate affirmat, & civibus inauditiæ rei exſpectatione ſuſpenſis, *adaver* in medinam adfertur; tum ad exanimem puerum, Thomas placido ac ſereno vultu converſus: Agedura, inquit, per Chriſtum quem ego Deum prædico, expone quiſnam huius tanti ſceleris auctor exiſterit? mirum diu, ad Chriſti nomen, frigido & exſanguì corpufculo, vitales conſeſtim rediere ſpiritus, & clara voce, Tho-

a Chryſ. de 12. Apoſt. *b* Nierenb. Hiſt. nat. lib 5. cap 2. p 73. *c* Ribadin. d Metaphra. Maſſe us hiſt. Ind. l. 2.

e Maſſeus cit.

nam summi Dei legatum, & ipsius odio ad struendam ei calumniam, nefarias manus à parente sibi illatas esse confirmat; hac tam illustri, tamque admiranda testificatione, Sagamus Rex Christianam fidem, ac religionem complexus est. Quis itaque satis deprædicet sudores, labores, dolores, quibus hoc novale S. Thomas excoluit? ex quo tam uberem animarum messem collegit, ut a Laurentius Iustinianus *innumerabilium conversionem populorum*, uni ipsi adscribere non dubitet. Denique Thomas, qui dicitur Didymus, id est interprete b S. Isidoro, *Christi gen-*

minus, Salvatori similis, gavisus fuit cor suum lanceâ perforari, ut Christo, cui lancea latus apertum, similis, *cor pro corde* referre possit, & fidem ac amorem testari; unde eam gloriam consecutus est, quam Patriarcha Veneretius describit: *Tantum*, inquit, *in illo fides convaluit, ut post consummatum cursum Apostolica predicationis, post innumerabilium conversionem populorum, ad triumphalem palmam perveniret Martyrii: quo mediante, immortalitatis stolam, perpetua vitæ gloriam, Angelicam dignitatem, & beatissime Trinitatis revelatam videre meruit majestatem.*

a B. Laurent. Iust. serm. de S. Thom.
b S. Isidor. lib. de vita sanctorum,

c B. Laurent. Iust. ser. de S. Thoma,

SOLENNITAS
NATALIS DOMINI.

Puer parvulus minabit eos. Isa. II.

Dux ego vester ero. Virg. Eccl. 8.

A R G U M E N T U M.

Paradoxum multis videri posset, validissimis militum copiis, exercitatis militiae centurionibus, Infantem Ducem praefici, contra potentissimos exercitus, ac infestissimos hostes, puerum in cunis, in arenam produci: atque hujus unius, elinguis, atque infantis

fantis Imperatoris auspiciis , milites quam maxime animari , hostes conturbari , deque iis felicissime triumphari. Hoc inquam multis peregrinum , ac paradoxum videri posset , nisi veterum annales , ac nostratum historiae , exitum comprobassent. Quibus si imbellis , ac inermis puelli praesentia , tantos animos addiderit , quid non contra visibiles , ac invisibiles Ecclesiae hostes , à Duce nostro subsidii sperandum est ? qui etiam in cunis , non modo serpentes elidere ; sed & ferocissimos inferorum hostes delere , militibus suis vires , & robur addere , ac denique gloriosissimam contra Principes tenebrarum victoriam (quod nemo mortalium) valet impertiri. Hoc Duce , ut contra vitia , & concupiscentias bellum geramus , caelestis militiae velites , classicum insonant , epinicium , certo daturi , si ad Imperatoris hujus , quantumvis infantis nutus , obsecuti fuerimus.

§. I. *Puer parvulus minabit eos. Isa. II.*

§. II. Hoc Puero duce , Principes tenebrarum , una cum vitiis , & concupiscentiis , quae a *militant adversus animam* debellandi.

a 1. Petr. 2.

IN SOLENNITATE NATALIS DOMINI.

*Facta est cum Angelo, multitudo MILITIÆ
COELESTIS. Lucæ 2.*

In solens ac profus
inuitatum hac so-
lemnissimâ luce,
vobis omnibus spe-
ctaculum exhibebo:
non quod barbara feritate, aut
belluinâ lanienâ, oculos ani-
mosque cruentem, quale olim
Romani dare consueverant, dum
miseros mortales, feris lanian-
dos objiciebant, aut ipsos inter
fese lanistas committebant, non
nisi per vulnera, & sanguinem,
ludere docti.

Verum enimvero alios vobis
hodie ludos, aliud planè ludi-
crum, non armorum, sed amo-
rum certamen: luctatores nu-
dos, & inermes, speciosissimos
Pumiliones, in arenam produ-
cam. Id olim à Vespasiano Im-
peratore factitatum legimus, qui
lectissimos quosque ingenio,
formâ, ac robore pueros, oleo
delibutos, in arenam descendere,
atque inter se, amœnissimo oculo-
rum lenocinio, ac gratissimo
spectantium plausu, decertare
mandavit: ingenti donario pro-
posito, qui inter luctandum, An-
tigonistam solo internere, ac
superare valuisset; cumque al-
ter altero jam prensante, lubri-
ci unguenti beneficio, sese passim
expediret, unus ceteris solertior,
pulvere arrepto levam com-
plet, eoque adversarium dextrè
aspergens, manum injicit, in ter-

ram deturbat, ac felicissime tri-
umphat.

Jam dudem supra quinque
annorum milia, Justitia & Mi-
sericordia, duo pumiliones, a-
mor divinus & humanus, natu-
ra divina & humana luctaban-
tur: *Gravis*, inquit Bernardus,
inter eas videtur orta contentio.
Dum tandem Humanitas quod
viribus non valeret divinum il-
lum Cupidinem prensare, inau-
dito stratagemate, pulvere mee-
talitatis aspersum dejecit, solo
intravit, ac gloriosissimè trium-
phavit.

Hæc contentio, hæc lucta, hoc
singulare certamen, velitatio
quædam fuit ad pugnam, quam
parvulus hic in terram delapsus,
adversus Tartareas phalanges, vi-
riorum catervas, infectos Nu-
minis hostes assumpserat: a hic
porro Infans *semper eterna* *Deitatis*
majestate servata, servile cinis-
rum carnis assumens, in hujus
seculi campum PUGNATURUS in-
travit. Tum ut se belli ducem, ac
Imperatorem ostenderet, decies
centena milia, levis armatorum
milites advolare coëgit: subito
facta est multitudo MILITIÆ cœ-
lestis. Causam nostris? *quia* *Dux*
ad prælium natus est. Hæc mul-
tudo, inquit è Hugo Cardinalis,

a S. Fulgent de S. Stephano. b Lu-
dolph. à Saxon. serm. de Nati. n. 28. c Hugo
Card. in Luc. cap. 2.

EXERCITUS nominatur qui sequeretur MILITIAE DUCEM.

Sub hoc duce, militandum ac pugnandum nobis est, hic docebit manus nostras ad prelium, ille animas addet: dabit hic in praelia vires; spondet is certam de visibilibus, & invisibilibus hostibus victoriam.

S. I.

Puer parvulus minabit eos.
Isaias c. II. v. 6.

QUid conferat, quid valcat, quanti momenti, & emolumentum Dux exercitus, gravissimorum auctorum testimoniis compertum est. Curtius: a *Militarem sine Duce turbam, esse corpus sine Spiritu*, sine anima, sine vita, affirmavit. Huic congruit illud Demadis, qui defuncto Alexandro Magno: b *Exercitum Macedonum, Cyclopi excæcato* comparabat. Nec dictum Taciti e silentio hic involvendum: *Plus in Duce repones, quam in toto exercitu*. Etenim ut milites sint copiâ frequentes, robore firmi, lacertis validi, animis concitati, si perito Duce destituantur, d *mole runnt sua: e & ut remiges sine gubernatore, ita milites sine Imperatore nihil valere*, sed in suum abripi exitium, indubitatum est. Ea propter floridè, nec minus solide Florus f pronuntiavit: *Tanti esse exercitum, quanti Imperatorem*. Quæ cum legerem, statim in mentem mihi venit Chabriæ, cujus Plutarchus

in apophthegm. memorat, dicere nimirum cum solitum: f *Formidabilem esse cervorum exercitum, Duce leone: quam leonum, Duce cervo*. Nec Livio historico alia mens: eum enim M. Coriolanus Romæ damnatus, exulatum ad Volscos abiisset, collectoque exercitu rediisset, vicit tum non semel cum Volscis Romanos, qui Volsci prius semper à Romanis vinci contueverant. Quod bellum dum narrat historicus, inter alia sic ait: g *In Coriolano plus spes repositum à Volscis, quæ spes nequaquam sefellit: ut facile apparet, Ducibus validiorem, quam exercitu, rem Romanam esse*. H: *innubalem lullu publico, privatoque quietum, non lateffereunt Romani, tantam inesse vim, etsi omnia alia circum eum ruerent, in uno illo Duce censebant*; Adco ut ab unius Ducis robore, prudentia, solertia, veluti à capite, omnium militum salus, incolumitas, fortuna, victoria pendere jure meritissimo videatur.

Quæ cum ita sint, quæ fortitudo, quæ prudentia in duce puero? quæ nobis spes victoriæ, quæ fiducia in Infantulo, in eunisposito? nonne rectè Ecclesiastes: h *Væ tibi terra, cujus Rex puer est!* Væ copiis, væ exercitui, cujus Dux puer est, cujus Imperator Infans est, qui inermis concurrat, cui sagum, panniculi: Balthæus, fasciæ: tympana, gemitus: tubæ, vagitus: clamor, lachrymæ: tela, suspiria: cui campus Martius, stabulum: currus

f Plut. in Apophth. g Livius. lib. 11. h Eccl. c. 10.

a Cure l. 10. b Plutarch. in Galba. c Tacit. s. de morib. Germ. d Horat. Sat. lib. 3. e Quæst. lib. 5. f Florus. 11. c. 1111.

falcatus, præsepe: sonipes, A-fellus & bucula: cui stare, est jacere: cui triumphare, est sanguinem fundere.

Hic fidem vestram obtestor, Auditores, quis hic puer sit attendite: verum quidem parvulus est, incermis est, elinguis est, edentulus est, fugit ubera, manus fasciis colligantur, pedes coustriguntur, in cunis vagit; sed hic parvulus a fortis est. Itam audite: b *Parvulus natus est nobis, & filius datus est vobis, & vocabitur DEUS FORTIS, Princeps pacis.* Sub his fasciis ac linteolis velut sub tentorio, latet *Deus exercituum*; sub illis teneris, ac infantilibus membris jacet potestas armata, recondit se Omnipotens; quod stupore attonitus expendit Cyprianus serm. de Nativitate: c *Vere tu es Deus qui facis mirabilia: non modo Mundi hujus staturam admiror, non terræ stabilitatem, non Solem, &c. Sed miror OMNIPOTENTIAM in cunabulis: hic solus me complectitur stupor.* Illæ tenellæ manus valent vectes ferreos, & portas æreas abyssi confringere: quot illuminabunt obscura, tam parvi oculi? quot monstra, pedes calcabunt Infantis? dum nil dicit, bellum mundo indicit: hujus silentium, canit Clasicum: d *Necdum loquitur, & quæ cunque de eo sunt, clamant: ipsa quoque infantilia membra non silent.*

Quis sub hoc duce pugnam

a Iſa. cap. 1. v. 26.

b Iſa. cap. 9.

c S. Cyprian. serm. de Nativitate.

d S. Bern. serm. 3. de Nativitate.

detreget, quis abjectâ parvulâ fugiat, quis animis cadat? e *Ipsi multitudo MILITIÆ cælestis* epinicium concinit, augurium præiert, optimè vaticinatur.

Pausanias l. 6. refert, Arcades olim ingreſſos fines Elei, omnia ferro & igne populata diſſe, extrema quoque Eleis, hæc infenſis intentaffe. Elei auxilia ſua ingeminant vota, ſi ali-quod Numen propitium, præſe-ſto eſſet. Illis arma capere ſentibus, ecce Matrôna inſignis occurrit, puerum tenellum in ulnis geſtans, & affirmans, ſe in ſomnis monitam: *Hæc infantulo DUCE, hoſtium agmina proterenda.* Elei hoc veluti divino oraculo moniti, infantem excipiunt, atque in ipſo congreſſu, eum hoſti ſiſtunt. Di-ceres novo Numine percuſſas hoſtium acies, nutante veſtigio titubare. Elei ubi Arcades ad occurſum Infantis pavere conſpexerunt, conceptis animis irruunt, atque hoſtes hæcenus victores, prope ad internecionem proſternunt. Undique noſ hoſtes læceſſunt, omnia bellis ardent: agri vaſtati, Agricolaæ profugi, æraria exhausta: & quod caput eſt, hinc Batavus, illinc Suecus, inde Anglus, Religionem excindere, aras evertere, ipſum in cunis Imperatorum noſtrum obruncare conantur: f *Cunabulis bella moventur.* inquit Chryſologus. Pro his aris, pro his cunis, contra inſeſtiſſimos Eccleſiæ hoſtes, quæ-

e Lucæ 2.

f Chryſolog. ſerm. 1, 3.

puerum ad occidentem, nobis decernendum est: nil Duce hoc Infantulo formidandum.

a Anno à salute millesimo, centesimo supra quadragesimum quartum, Godefridus III. Dux erat Brabantiae; sed qui in prima Infantia, & ordieutis vitae annum nondum esset egressus. Accendit ea res veterem hostem, & spem, animosque ingentes addidit Bertuitorum genti, cum qua Infantis illius patri, quoque bellum fuerat, & septendecim iusta praelia. Hostes itaque grandes copias in aciem educunt, & gentem sine Duce, vel cum Duce Infante, facile opprimendam censent. Lovanienses, quorum res tum potissimum agebatur, ante omnia novum Principem, quamvis Infantem in paterno folio locant, & fidem ei popularium adstruunt: quo facto, accingunt se ad bellum, in propinquo, castra metantur; & cum hostis etiam per fecialis de agnoscendo Principe monitus, ferociter reclamaret, in sequentem diem pugnam denuntiant; sed quis pugnae Dux & Moderator? ille ipse Infans. At quomodo in acie stetit, qui adhuc in cunis jacuit? aut quomodo militem hortari potuit, qui necdum fari? hortatus est, & efficacius elinguis, quam eloquentissimus Oratorum; sed hoc modo: consilium fuit generosi viri, puerum illum illic deferri, & animandis militibus ostentari; quod sanè factum est. Nam Infans in cunis

argenteis allatus, & ad salicem arborem suspensus, neque ulla concio hoc aspectu miserabilis infantis potuit esse facundior. Coniecit hic universus miles oculos, manu qui potuerunt tetigerunt; omnes ut Numen, suum Principem venerari, inflammatis animis in hostem iverunt. Magna pugna, magna caedes fuit, & pro omnibus Ducibus Dux infans: & cum certantium animi ceciderunt, vagitus pueri erexit: cum non pauci fugere coeperunt, infantis aspectus coercuit: cum hostes nimis invaluerunt, muta hæc exhortatio repressit. Denique qui pro instante pugnarunt, vi vicerunt: ex hostibus plerosque omnes Duces coeperunt, aut caeciderunt, ac reliqua vulgi caede sic purpurarunt fluvium Zennam, ut eo die fluxerit cruentus. Ergone tantum potuit Infans, in quo solus Ducum sanguis tam multo sanguine defensus est? ergone tantum potuerunt aspectæ in pugna cunæ? quid si hic puer in manu sua victoriam habuisset, nonne pro se tam generosè decertantibus concessisset? Hac lucidissima nocte Infans non Hispaniæ, sed Cæli, Princeps pacis, puer Imperator nobis nascitur: nec expectandum dum adoleverit, in cunis pugnabit, in cuius hostes debellabit, in cuius vincet: *Vagitus*, inquit Tertull. *ad arma convocaturus est infans, & signum belli, non tuba sed crepitaculo daturus: nec ex equo, vel de muro, sed de*

b Fraire in Iudic. c. 6. v. 37. *c* Tertull. l. 3. contra Marciam. c. 13.

a Lipsius in Lovanio, l. 2. c. 9.

nutritis, vel ge'ala sua collo, hostem designatorus. Hunc bellicum Infantulum, hoc bellicoso tempore in conspectum vestrum ponite: hujus cunæ non argenteæ, sed vimineæ, animas vestros inflament: ille Infans nos eripere hostibus & potest, & vult, *Isaias c. 8. Voca nomen ejus Accelera, spolia detrahere: festina prædari:* quod ita facit interpretis exponit: *Tu puer (Christe eris celerimus prædator, eris fortissimus bellator, eripies hosti spolia illa nobis erepta, tot terras, tot templas, tot urbs: a Quia antequam sciat puer vocari patrem suum, & Matrem suam, auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samaria.* Hæc Regna, inquit *b* Cornelius, erant impia, & plena sceleribus, erant hostilia Regno Iudæ & Davidis, sive populo, & templo Dei: hæc puer everfuitus advenit, ut disertissimus Ecclesiastes B. Thomas de Villa nova con. 1. de Assump. prosequitur: *Intraivit Iesus in quoddam Castellum, id est Virginis uterum, unde totum mundum ditioni suæ subjugavit: statim enim ut de Castello hocgressus est, viriliter (Infans) agere cepit, mundum scilicet invadere, tyrannum excludere, unde & spoliatoris nomen sortitus est, sicut apud Isaiam legitur: Voca nomen ejus, spolia detrahere.*

Libro Iudicum c. 7. v. 10. Gedeon exiguis copiis trecentorum virorum, contra exercitum centum triginta quinque milium confligere non injuria re-

a Isaias 8 v 4. b Cerne', hic.

formidabat. Cum Dominus hifce paucis copiis puerum Duce m præficiendum mandat, cujus auspiciis tantum, tamque potentem Madianitarum exercitum funditus delerent: *Sin autem solus* (inquit Dominus) *ne reformidas, descendat tecum Phara Puer.* e Leo Castrius, puerum hunc, Christi Redemptoris typum fuisse existimat: *Iubet Dominus Gedeonem si timet, descendere in castra Midianitarum solus, ut descendat cum Phara PUERO suo. Quis hic est PUER qui repellere potest formidinem tot millium Madianitarum? Timet Gedeon, & Dominus præcepit ei, ut ad pellendum tantum timorem, socium itineris adhibeat sibi PUERUM suum Phavam: valentissimum esse hunc PUERUM oportebat, cujus presidio adversus tot hominum millia tutus sit Gedeon. Quis ergo hic PUER est? Suspicio ego, PUERUM hunc esse, QUI DATUS EST NOBIS.*

Fateor profecid, si hostium nostrorum vires bellicas, robur militare, acies instructissimas, exercitus copiosissimos, ac validissimos attendere velimus, impares nos, nec resistendo esse, ac merito formidare, nisi hic Puer descendat nobiscum, cujus unius presidio, qui antea turpiter terga vertimus, bellum resumamus, & d ab Europeo imbelli puero, quid divinus hic valeat Infans, condiscamus. Atrox agebatur bellum & antiquæ vigeabant similitates Illyrios inter & Macedones: mortuo vero Philippo Rege, infantiam Europi filii, contemnescentes

e Leo Castrius hic. Serrarius in Iud. c. 7. d Iustin. l. 5.

Illyrii, Macedones sunt aggressi, qui praelio pulsi, novum hujusmodi iniere consilium: Rege suo infante in cunis posito, & ante matrem prolato, acrius repetere certamen, tandemque magnâ clade Illyrios fuderunt: ostenduntque hostibus suis, priori bello Regem Macedonibus, non virtutem defuisse.

§. 2.

HOC PVERO DVCE, PRINCIPES TENEBRARVM, VNA CVM VITIIS, ET CONCVPISCENTIIS, a QVÆ MILITANT ADVERSVS ANIMAM DEBELLANDI.

Inter figmenta Poëtarum, omnium plectris, lyris, ac linguis, Herculei labores decantantur, ac celebrantur: quorum melodia in cunis exstitere, dum geminos angues adrepentes, exerta è cunis manu, utrumque in fauculo animo contrivit. Vnde P. lignus vates:

b Angues cunarem, labor est superare tuarum.

Et alius:

gemina cristata caput Angues ferebant ora: quos contra obvius

Reptavit: infans, lumine ac placido intuens,

Et tumida tenerâ guttura elidens manu,

Prelusit hydræ.

Ab his rudimentis exorsus toti orbi pacem procreavit. Hinc inscriptiones variz *Herculi patris* a. 1. Petr. 2. b Ovid. c Senec. in *Hercule fur.*

fero. Et Ovid. Epist. Decaniræ:

Respice vindicibus pacatum viribus orbem.

Verus, non fictus Hercules, in cunis est, Auditores, geminos serpentes, tenella manu sua elidet, & reddet *pacatum viribus orbem.* Stylo lacte & melle manante, de hoc puero d Bern. *Adversus hostes tuos dimicat, jam superborum & sublimium colla, tanquam Dei virtus, & sapientia calcet.* DUO SUNT HOSTES, PECCATUM ET MORS. *Vtrumque debellaturus advenit.* Advenit, bellum moturus tyranno, qui sibi vindicarat imperium soliumque Regium occuparat, sceptrumque & imperium, vero ejus Domino eripuerat; sed ut vince-ret, dejiceretque hunc superbum gigantem, pugnare noluit aureis Saulis Regis armis, id est sæculi vanitatibus, sed humilitate, nuditate, pauperie, & velut alter David, inermis: cumque suo gladio obtruncare: e Dein *persequitur inimicos tuos, & comprehendit eos, nec convertitur donec deficiant: contra peccatum dimicans: in conversatione sua verbis pariter & exemplis oppugnat; sed in passione sua alligat illud, alligat plane fortem, & diripit vasa ejus.*

Mellissus Doctor Classicum canit, ut sub hoc Duce arma arripiamus, contra vitia & concupiscentias, *quæ militant adversus animam*, id est, inquit S. Thomas, *quæ ut milites pugnant, & impugnant*, ipsum audite: h *Nunc generalis*

d S. Bern. serm. 1. in Nativit. e Bern. cit. f 1 Petr. 2. g S. Thom. d 1 Petr. 2. v. 11. h Bern. ser. 7. in quadrag.

quo.

quodam totius orbis exercitu contra diabolum, Salvator congregatur: beati que sub tali Duce strenue militarint.

Beatos se plerique vestrum deprædicarent, si inter milites Melitenses, Aicantaræ, aurei velleris cenferi possent; sed hi vere beati, qui huic militiæ spirituali adscripti, sub tali Duce strenue militarint.

Origenes hom. 8 in Iosue, ad illa verba: *percuſſerunt eos in ore gladii, usquequo non velinqueretur ex eis qui saluus fieret.* Totam hanc stragem Amalchitarum, ad spiritualium hostium interuersionem traducit: *Interimus inquit demones, non ipsam eorum substantiam perimentes, sed opus eorum, ac studium: nam sicut hæc est eorum vita, si nos peccamus, ita sine dubio, interitus eorum est, si non peccemus.* Tollantur itaque peccata, ut dæmones occidantur: tollantur prava desideria, iræ, vindictæ, concupiscentiæ: tollantur perversæ cogitationes, vanitatis, ambitionis, lasciuie, ut dæmones occidantur. Quem crudelissimorum hostium interitum confirmat Regii Psaltes a testimonio, *in matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.* Vbi civitatis nomine, vel universam Ecclesiam, vel cuiusque animam intelligit: *De ipsa anima Sanctus quisque, & diligens, ejicit peccatores, id est cogitationes pessimas, & cupiditates pravas interficit in matutino.* Atque ira oportet decertare, ut nulli hostium parcaur, nemini vita donetur, sed

a Psal. 100.

ut Propheta: *interficebam OMNES.* Unde Origenes b subdit: *Quando ergo legis in scripturis Sanctis justorum pugnas, & uides, strages interceptorum, & quia sancti, nulli penitus hostium parcunt, intellige bella justorum, que ab eis adversus peccata geruntur. Quomodo autem manebunt iusti, si vel pari aliquid peccati, in semetipsis reseruarint? Hanc pugnam spiritualem spectans Propheta: Sanctificate, inquit, super eam bellum; quasi quemque animaret pro Ecclesia, vel anima bellum suscipere, non profanum, sed sanctum, ad diabolicas vires subvertendas: Quid enim aliud est sanctificare bellum, nisi interceptis omnibus animæ nostræ hostibus, qui sunt vitia peccatorum, & mortificatis membris omnibus, anime nostræ hostibus, qui sunt vitia peccatorum, & mortificatis membris, que sunt super terram, atque omnibus malis cupiditatibus amputatis, effici Sanctum corpore & Spiritu, & fortiter facientem venire ad conspectum Dei viventis, Ducis nostri, ac Imperatoris.*

Porro ut Ducem nostrum sequamur, quod vexillum, quod signum? num pauperculi illi panni, de quibus cœlestis nuntius: *Hoc vobis d SIGNUM, invenitis infantem PANNIS involutum?* sic sentit e Cypri. de Nativ. Domini: *In stadio vitæ hujus se exercet militiæ Christiana, pœnante Christi VEXILLO, quem & parvulum vidimus & cognovimus Deum.* His certe bellis aut bellicis signis, in stabuli arce, carnis sub tentorio

b Origen. hom. 8 in Iosue. c Origen. eit. d Pugnandum contra superbiam, & seculi pompam. d Luce. 20 e S. Cyprian. in Nativ.

militare venit: ex illa spelunca, quasi è specula hostiles turmas advenientes explorat, iisque quasi ex insidiis mentito habitu, pauper, ac inermis, opilionem indutus, inaudito hætenus stratagemate mundum expugnavit. Vultus in simili quasi in speculo, rem contemplandam oculis objiciam? an. 1523. insignis belli Dux, equitibus S. Joannis Præfectus hoc actu Insulam Rhodum occupavit: adverterat Pastores quot diebus, ovium greges mane educere, & sub obscuro vespere reducere; immixti his plures milites pelle ovina testis, manibus & pedibus reptantes; ipse vero Dux, habitum pastoritium indutus, subsecutus: primo portus, deinde urbe, & Insula potius sunt. Ita de Duce nostro sentiendum est: a *Mutavit habitum Rex Israel, & ingressus est bellum.* Rex noster superbum mundi Regnum expugnaturus, mutavit habitum, *Venit in Mundum, inquit b Hilar. non deposita, sed seposita Majestate.* Dux noster more militari in casa, in tugurio (in baracca vili) latere, in paleâ decumbere voluit, vitam militarem à miseris auspiciatus, quod in Trajano Plinius c nimium quantum extollit: *Venit tempus, inquit, quo posteri visere, visendum vadere minoribus suis gestient, qui sudores tuos hausserit campus, præ somnum saxa prætexerunt, quod dentiq; testam magnus hospes compleverit.*

Lipsius d ad hæc: credemusne? dicamus, & res est: Duces olim non in culcitrīs; sed in terra,

aut gramine, & (ut magnum) in antro aut specu, saxo impendente, ac tegente dormivisse.

Hoc ut magnum suspiciunt, & admirantur, terrenum Ducem, mortalem Principem, in antro delitescere, in gramine recumbere, vili sago indui; at quis non torus stupore defixus hæreat, quale antrum, quam vile testam, magnus hospes impleverit, quam paupere amiculo, immortalis & æternus Imperator noster indutus sit? *O curas hominum, in concinnando vestitu vanissimas! O quantum est in rebus, præsertim vestibus, inane!* confer obsecro hunc vestium luxum, quem indies oculis cernimus, cum his Christi panniculis, & linteolis. En Dux noster quam operimento vili tegitur qui omnes animantes vestit, has plumis, illas lanâ: has pilis, illas aculeis, squammis, testis; alias alia veste contegit; sed & prata, hortos, omnemq; florum familiam tam variè, tam venuste vestit, cum ipse interim pænè nudus; vix linteolis tegitur in præsepi. Hoc loco audio Petrum Damianum e dicentem: *Conditor Angelorum dum in præsepio vagiens reclinatur, non ostro sed vilibus tegitur panniculis involutus. Erubescat igitur terrena superbia, & arrogantiæ redempti hominis, ubi coruscet humilitas Redemptoris. Erubescat superbia juvenum nostrorum, ac puellarum, in quojure aculeum figat apis illa Clara-vallensis: In SIGNUM, inquit Bernard. positi sunt panni tui Domine Iesu; sed in signum; cui à multis, usq; hodie contra dicitur, & contrahitur. Quem intolerandum fa-*

e B. Pet. Damian. l. 6, epist. 24.

stum,

a 3 Reg. 21. b S. Hilar. hom. 2. c Plin. in Panegy. d Lipsius in Flit. Paneg.

stum, & arrogantiam, ut animis vestris expugnare velitis, ulterius contendit: *Armari, non ornari appetunt milites Christi, qui dum se preparare ad praelium, & contra aërias potestates, pretendere paupertatis insignie debuerant, in mollitie vestimentorum, pacis potius preferentes iudicium ultro se hostibus sine sanguine tradunt inermes.*

Hoc in suprema lucstâ metuens Ferdinandus b Magnus Castellæ & Legionis Rex, pietate eum primis insignis, à S. Iudoro de instante sibi morte admonitus, die natalis Domini illuefcence, cum nocturnis vigilis religiosè interfuisset, se viribus deficere sensit; itaque Missam cantari petiit, perceptâque V. Eucharistiâ ad lectulum fuit delatus. Ubi dum paululum quievisset, ornatus cultu Regio, aureâ capiti coronâ impositâ, ad templû deferrî voluit: ubi genua flectens ante Verbum infans, supremum Imperatorem suum agnosceus, sic oravit: *Tua est potestas, tuum est Regnum, tu es super omnes Reges; Regnum quod te donante accepi, ecce red-do tibi; tantum animam meam de militia hac ereptam, ut ad te suscipias, deprecor. His dictis exiit regalem chlamydem, deposuit & gemmarum Coronam, atq; cum lachrymis solo prostratus, pro delictorum venia Dominum precatus, Sacramentis munitus, induitur cilicio pro ornamento regali, adspargitur cinere pro aureo diademate. Mansit autem in templo, nec stationem deferuit, usque dum festo S. Joannis inter Episcoporum manus, animam*

a Bern. serm. 4. super Missus. *b* Baron. tom. 11. à Chri. 1065.

Deo reddidit. Salubriter siquidem erubuerat hic piissimus Rex, cultu Regio fulgere, ubi Dux ejus vilibus pannis, & pauper culis linteolis induitur: cujus exemplo permotus, aptius usurpare poterat, quàm olim e gentilis de Demetrio, dum ait: *Magnificentior (mibi crede) sermo tuus in grabato videbitur, & in panno: non enim dicentur tantum illa, sed probabuntur. Ego certe aliter audio, quæ dicit Demetrius noster (quæ dicit Christus noster) cum illum video nudum stramentis incubantem; tunc enim non præceptor tantum veri sed testis est: nec paupertatem & humilitatem solum laudat, sed & amat, & expectitur. Scio bello ac militiæ terrenæ juvenes & viros aptos, non puellas ac mulieres, ut cecinit Maro:*

*d Bella viri, pacemque gerant,
quæ bella gerenda.*

Verùm spiritualis militia, utrosque spectat: ejus Sacramentum, nec vir nec mulier exaucto-rantur: quibus enim sunt communes hoites, caro & sanguis, & Principes tenebrarum, ac spiritualia nequitia; quibus item sunt paria arma, non carnalia, sed spiritualia, iis planè eadem certamina incumbere solent; unde Patriarcha Venetus: *e Est quædam spiritualis pugna, quæ communis est omnibus: à qua nullus est liber, masculus vel femina. Ubi non sexu, sed spiritu quandoque viris, teste Antiocheno Præfule, fœminæ prævaluerunt: Sæpè, inquit, in hujusmodi arena*
c Seneca. Epist. 20. *d* Virg. l. 7. Æn. e B. Laurent. Justin. de institut. & regim. Prælator. cap. 14. f Chrysof. hom. 8. in Matth.

fortius viris feminae decertarunt, ac trophæis insignibus claruerunt. Unam hic contra superbiam, & omnem mundi pompam, sub Duce Jesu parvulo militantem, non ego, sed magnus Ambrosius Marcellinam ferorem suam in campum producit: quam l. 3. de Virg. ipso die Natalis Domini, sæculo renunciasse, omni habitu pretioso, ac mundo muliebri seposito, devotarum Virginum cœtum stipatam, Christo nato Virginitatem dicasse, deprædicat, atque hisce verbis gratulatur: *a Tempus est, soror sancta, cum in S. ALVATORIS NATALI ad Apostolum Petrum, Virginitatis professionem, vestis quoque mutatione signares* (quo enim melius die, quam quo Virgo, posteritatem acquisivit) atque adstantibus etiam puellis *Dei compluribus, quæ decertarent invicem de tua Societate. Bonas filia nuptias desiderasti: vides quantus ad NATALEM sponsi tui populus conve-*

nerit. Quam paucas, quam raras hac Duce natalis Domini, Marcellinas reperire est, quæ linteola, ac sticciolas Christi Damascenæ Cycladi, & aurato Syrmati præponant; quæ divino hoc pumitione Duce, infamem cupidinem triumphent! *b Agrediamur, inquit Ambrosius, non ferro, non veste, non saxo, sed mansuetudine, bonis operibus & castitate. Hæc sunt arma fidei nostræ; ut autem ut armis vim inferre possimus ad corporibus nostris vim quodammodo faciamus: prius enim ipsi venare debemus in nobis, ut Regnum possimus disperere Salvato-*

ris. Et quamvis Dux noster parvulus est, Rex noster puer est; regnum suum tamen vult robore & viribus expugnari: quia *c Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Nostis quomodo, nostis quâ violentiâ fidelis anima cælum expugnet? *d Voluntarium bellum indicit passionibus, & vim facit pristinis suis desideriis, & violenter se vincere ipsa contendit: non enim sine violentiâ fieri potest, ut de abundantia, & delictis ad famem, & sitim, ad abstinentiam & crucem transeat. Non inquam sine violentiâ fieri potest, ut unusquisque iracundiam patientiâ; superbiam humilitate commutat: amore pudertatis divitiarum ac sufficientiâ affluentiam superet: violentiam sobrietate condemnet, & homo subito in virum transformetur perfectum, & quodammodo alter reddatur ex altero: ac sic à talibus, per violentiam Regnum Cælorum diripitur.* Unde Carthaginensis Antistes rectè concludit: *Qui viatores sunt, cælo vim inferunt.* In PARVULI hujus nomine, cum hoste antiquo congregamur. Absit, quicumque veitrum eò impudentiæ deveniat, ut sacrilegum Arriani Imperatoris factum imitetur, qui, ut stabuli Bethlemitici religionem tolleret, in eo statuum Adonidis erexit: *ut in specu* (inquit Hieron. ad Paulin.) *ubi Christus parvulus vagiisset, Veneris Amasius plangeretur.* Quod ipsum sectantur ii, in quorum cordibus hic infamis Adonis recumbit; quem ut deturbent, divinus noster Cupido

c Matth. 12. d August. serm. 32. de Sanctis in Nativ. S. Ioan. serm. 1.

a S. Ambr. l. 3. de Virg. ad flor b Pudentium contra Luperian. Amb. ser. 15.

flammas & faces suppeditat.

Ecce vobis signum, jam non panni, sed fœnum & paleæ, quarum manipulos olim è peltica suspensos, Romani milites pro vexillis præferebant; de quibus Poëta:

*a Peltica suspensos portabat
longa manipulos,
Unde manipularis nomina milites
habet.*

Auctor fuisse creditur Romulus, Rex Romanorum, qui à Sabinis obrutus, vexillis destitutus, quibus militem duceret, viamque monstraret, manipulo fœni, in quem forte fortuna incidit, in pelticam sublato, exercitum recollegit, hostem vicit: atque in hujus rei memoriam voluisse, ut turmæ manipulares, pro signis manipulum fœni efferrent. Unde Ovidius:

*Illam quidem fœnum, sed erat reverentia fœni
Quantum nunc Aquilas cervis
habere tuas.*

Signa ducis nostri, *illa quidem fœnum, sed erit reverentia fœni* supra omnes Leones, & Aquilas. In fœno, in stramiue, non in molli aufere, non in tenui sindone, non in purpura collocari voluit: quia fœnum & stipulæ, aptum pabulum ad incendendum, ad inflammandum. Si quid accendere paras, stramen subjice, & flammam concipiet. Haud aliter Redemptor noster, qui venit ut corda nostra inflammarer, cor carneum, quod fœnum est, exureret; in stramine, apto inflammandis cordibus pabulo, collo-

a Ovid.

cari voluit, ut aureè Chrysológus: *b Sic nasci voluit, qui voluit amari.*

Omnia quæ cernis, amore spirant: manus non fulmen rotant, sed fasciis & vinculis amoris constringuntur, ut merito gloriarı liceat, obligatum nobis nos habere Deum: oculi non minaces flammam ejaculantur, sed lachrymas commiserationis propinant: non dentatus, bicipiter gladium ore tenens advenit, sed edentulus, lac & mel sub lingua habet, roseis labris suis nos a osculum invitatur: non septemplex loricâ pectus obarmatum, sed nudum omnibus corculum patet: non terribilis & cataphractus progreditur, sed totus amicus factus, in suavissimum puerum cœlestem Cupidinem versus est. *c Puerum se maluit exhibere, magisque amabilis quam terribilis apparere.*

Qualem se exhibuit hominifero ac barbaro, amabili prodigio: *d Ann. 1641.* Turcicum macipium Neapoli curiositate populi allectum, cum reliqua turba ædem sacram subiit, in quæ natalibus Christi festis, rarissimi artificii, elegantiaque præseviscebatur: hic à longè stans, oculos ignoratâ pietate pascebat, nulli unquam sua curiositas feciorı exitu stetit: nam ecce pascul consistentem Turcam, atque nihil minus cogitantem, efficitur. Infans cœpit è præseprio respirare, protensâ manu, & indigito annuere, atque ad vocare; quin vocem clarè addidit, cunctis qui a-

b Chrysol. serm. 158. e Guericus 1. de Nativit. d Stengelius de judicinis tom. 1. c. 41 D. xv.

rant stupore defixis : neque verò annere cessavit , antequam ille attonitus ac stupens accederet. Vbi accessit , Infans hic catechistam egit , elementa fidei Turcam edocuit , monuitque ut se quamprimum baptismi lymphâ tingi curaret : fore enim brevi , ut secum in cœlo esset. Profecit insigniter sub tali Magistro , quantumvis mancipium : doctrinam quam hauserat , disertè exposuit , baptismum ardentè expetiit , obtinuit , & è vestigio lethali morbo corripitur : jamque morti vicinus , palam edicit , se corporis vinculis priùs dissolvi non posse , quàm sacro viatico munitus sit , quod ut accepit , ad parvulum qui vocarat , in cœlos evolavit. Miramini , ut video , hanc Christi in hominem barbarum bonitatem , cùm interrim indubitatum sit , nos omnes ad hujus Infantis præsepe benignissimè invitari , & siquidem oculos , & aures cordis non claudimus , facilè ediscemus , puerulum Jesum , pannis suis paupertatem , frigoris tolerantiam patientiam , lachrymis poenitentiam , toto vultu , gestu , omni- que corporis habitu , amorem spirare ac prædicare. *Amenius , amenus hunc parvulum* , alto spiritu clamabat olim Seraphicus Pater Franciscus ; sanctâ curiositate ducti omnes , mente in Bethlehem abeamus , hunc parvulum contemplari , completi cum Sponsa a ardeamus : *Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera Matris mee , ut inveniam te foris , & deosculer tedi per nosce dies quæsti fuerimus* , so-

lùm Bethlemitico in antro reperiamur. Saul aliquando percun-ctatus , ut quid David convivio non interesset ? Jonathau b respexit : *Rogavit me omnixè , ut iret in Bethlehem*. Ita postulo auditores , per hoc tempus , non ludis , non conviviis , non aliis corporis lenociniis immoremur , illudque cumprimis moneo : *Nolite peccare in puerum ; frater enim , & caro nostra est*. Hic puer mihi nobis mali unquam intulit , multum boni contulit , dedit sua , dedit se , dedit vobis omnia : *Nolite peccare in puerum ;* quorum amatis vestram salutem , tantum amate puerum hunc , quia Jesus , hoc est , Salvator est. *Nolite peccare in puerum ;* Illius pueri egestas , nostra abundantia est : illius calamitas , nostra felicitas est : ipsius esuries , nostra satietas est : illius tristitia , nostrum gaudium est : illius labor , nostra quies : illius mors , nostra vita. *Nolite peccare in puerum* , quidquid habet vel lachrymarum in oculis , vel sudoris in poris , vel sanguinis in venis , hoc plorando , sudando , laborando , tolerando , pro nobis effundet. *Nolite peccare in puerum* , nolite eum cum Jerosolymæo tyranno ad mortem quære , & in cuius velle obrun- care. Busbequius præclarus scriptor rerum Turcicarum refert , Solimannum imperasse è medio tolli Bajazethem , simulque misisse Prusam Eunucium suum , qui Bajazethis filiolum unâ trucidaret ; hic , cùm esset teneriori animo , illud facinus uni è Ja-

b 1. Reg. 20. 28. c Gen. 22. Genes. 37. 27.

nitzaris commisit, qui ad puerum in cunis ingressus, jamque laqueum pueri collo adaptat; infantulus suavissimè arridens, àpertis ulnis cum complectitur, & osculatus est: quo barbarus ita emollitus est, ut manus à cæde abstinerit.

Quotquot felle & amaritudine pleni, inveterata animo odia fovent, inimici sanguinem spirant, hi cum Herode vix natum divinissimum infantem tollere, & trucidare gestiunt. a *At quis finis secularis hujus, non dico militis, sed malitiæ, si occisor lethali-ter peccat, & occisus aeternaliter pereat? quod ne fiat, amabo, quàm iuavis, quàm amabilis hic puer sit, attendite: quia dulce prorsus & sapidum cogitare, & recogitare PUERUM DEUM; quin etiam efficacem ad medendum, & dulcorandum si quis in nobis est, rancorem animorum. Quin potius, ut alibi monet, filium qui tibi natus est, spe magna venerare, suscipe fide, amplectare charitate. Ut ab hoc*

a S. Bern. ad milites templi serm. 2. Guerificus serm. 1. de Nativitat. Idem serm. 1. de Nativitat.

puero, charitatem, mansuetudinem, amoremque sugere queas, usurpare hic mihi liceat, quod olim *Alexander Macedo*, quò cum plurima bella gessisset, civitates & agros vastasset, Darium Regem Persarum cum suis captivum cepisset, accidit ut filiolulum Darii in brachia sublatum, collo admoveret; at pueri cervicem ejus blandè complexus, eumque tenerimè suaviatus est. Rex motus hoc inusitato pueri affectu, Hephæstionem suum intuitus: *Quam vellem, inquit, Darius aliquid ex ista indole suxisset?* quàm facilè cum illo in gratiam redirem, quàm citò paciscerer, quàm libenter eum pristinæ libertati restituerem? Jam tot annis, tam cruenta prælia, civitates everstæ, agræ vastatæ, jam tanto tempore bella & lites inter vos, amabilis hic puer in colla nostra ruit; utinam aliquid ex hac indole castissimi, humillimi, mitissimi hujus pueri, hauriretis! ilico vobiscum pacisci, in gratiam redire, atque aeternæ libertati conscribere non detrectaret.

FESTUM
S. STEPHANI PROTO-
MARTYRIS.

Posuisti in capite ejus CORONAM DE LA-
PIDE PRETIOSO. Psal. 20.

PRIMAM meruit qui laude CORONAM. 5: Æneid.

ARGUMENTUM.

GLoriosissimo innumeræ purpuratorum Martyrum
Phalangis ductori, quam aptè vaticinium Prophe-
tæ Regii congruat : *posuisti in capite ejus* CORONAM DE
LAPIDIE PRETIOSO, nobis tacentibus, & viri no-
men, & ipsi lapides loquuntur. Mundus quidem suis

varias & vanas contexit corollas, civicas, murales, navales, triumphales, floreas, frondeas, laureas, aureas; sed has omnes, quam olim primipilus Christianorum heroum Stephanus retulit, nimium quantum, & pretio, & gloria, & dignitate antecellit.

Ab hoc invictissimo pugile, hodie discamus, lasciviæ coronas eorum, qui dicunt a *coronemus nos rosas*: avaritiæ coronas, ex *mammone iniquitatis conflatas*: Coronas superbiæ, de qua Isaias: b *Væ coronæ superbiæ*, aliasque fluxas, perituras, & corruptibiles coronas, quas mundus tanto labore, sudore, & sanguine ardet & ambit, despiciere, nobisque æternam & *inmarcescibilem gloriæ coronam, ex lapide pretioso*, cum Stephano emereri. Quam alia ratione nobis contexere non possumus, nisi à Dei manu, calamitates, miserias, morbos, adversitates quascunque inmissas, ut pretiosissimos lapides ardentem colligamus & amanter excipiamus. Quod quam solite viri sanctitate conspicui, Protomartyris hujus seduli æmulatores, quinimo & tenerimæ Virgines, quibus hi *lapides dulces fuerunt*, consecuti sint, ex dictis manifestò patebit.

a Sap. 2. b Isa. 28.

- §. I. *Coronam meruit. tanquam suo sibi nomine positam: Stephanus enim, Græce, Latine, CORONA appellatur. Aug. serm. 2. de S. Stephano.*
- §. II. *Longe alias, filii hujus sæculi, sibi nectunt coronas.*
- §. III. *Posuisti in capite ejus CORONAM DE LAPIDE PRETIOSO. Psal. 20.*

FESTUM
SANCTI STEPHANI PRO-
TOMARTYRIS.

*Posuisti in capite ejus Coronam de Lapide pre-
tioso. Psalm. 20.*

Lectus ac prædilectus
populus Dei, durissimã
ac intolerabilẽ Regis
Ægyptii servitutem
exosus, fugam Duce

Moyse, meditatus est : cumque
ad littus maris rubri devenis-
sent, omnibus ad indomitum il-
lud elementum attonitis : *Exten-
dit Moyses a manum suam super
mare, & absulit illud Dominus :*
Jamque strabat aqua quasi murus à
dextris eorum & levæ ; sed quia
iter illud per mare rubrum (quod
Salianus lib ad 25. milliaria Belgi-
ca, ex peritis Cœmographiis ac-
scribit) longum ac prolixum e-
rat, & muri illi aquei ac fluidi,
facile coire, atque omnes invol-
vere potuissent, Israëlitarum cum
uxoribus ac parvulis suis, illud
intrare reformidabant. c Donec
tandem Moysen præeuntem A-
minadab IDux è tribu Iuda, pri-
mus secutus, & mare ingressus
est; de quo bellicosissimo Duce, d
Nicolaus Lyranus Ordinis Sera-
phici *divinus certè vir, & in sa-
cris scripturis doctissimus : nec mi-
nus conversatione, quam scientia,
venerandus,* scribens in caput pri-
mum Matthæi v. 5. *Aram genuit*

Aminadab, sic ad propositum
nostrum excurrit :

*Aminadab Princeps tribus Iu-
dæ, primus intravit post Moysen, &
ex hoc tribus Iuda dignitatem me-
ruit. Vnde & illud Cantic. 6.
Anima mea conturbavit me, pro-
pter quadrigas Aminadab, sic ex-
ponit : Tribus Iuda (cujus Dux
Aminadab) secundum omnes Do-
ctores Hebræos & Latinos, meruit
dignitatem regiam, in transitu
maris. nam aliis tribubus formi-
dantibus Moysen sequi, per mare
divisum, tribus Iuda constanter
secuta fuit insam, & alijs constan-
tia dedit exemplum. Tunc anteni
AMINADAB ERAT PRINCEPS
TRIBUS IUDÆ.*

Prospicitis, ut opinor Audito-
res, quem generosissimus hic
Dux Aminadab desiguet, cujus
hic typum, & vivam exprimat
imaginem, invictissimum nempe
tot millium purpuratorum
Martyrum Ducem ac Antesigna-
num Stephanum, quem Cardi-
nalis Damiani : e *primum & pri-
micerium purpurata cohortis,*
nuncupavit. Nemo potentissi-
morum Ductor exercituum; ta-
lia duxit agmina; qui quot ca-
pita, & ea quidem laureata cen-
seat, ex eo colligas, quod sub uno
Diocletiano cæsa sint quod men-
e B. Pet. Damian ser. de S. Steph.
f Cornelius in Apocal. cap. 7.

a Exodi 144 b Salianus in annalib. anno
mundi 2744. n. 224 c Trithem. Wa-
ding. Annal. Minorum tom. 2. pag. 597.
d. yran. in cc. 1. Matt. Hieron. in Oseam.
c. 11.

fibus, septendecim millia Martyrum. Multiplica hunc numerum, ait Cornelius, per decem annos, quibus ea persecutio duravit, invenies vicies centena millia, sive duos milliones Martyrum, ut (quod a Genebrardus asserit) ad triginta millia Martyrum coronatorum in ecclesiis, ab Ecclesia in dies singulos possint celebrari. Quod nemo demirabitur, qui uno die quandoque sex millia, sexaginta sex, totam Legionem Thebæorum: quandoque undecim Virginum millia deleta legerit. Quid, quod b Scribanus asserere non dubitavit, plures in lege nova Martyres per fidas, flammam, rotas, equuleos tyrannorum, Deo victimas cecidisse, quam olim in prisca lege pecudes mactatæ sunt.

Horum omnium fortissimorum Heroum Princeps & Dux Stephanus, ut aureo suo stylo c Chrysológus expressit: *Stephanus, inquit, est Martyrum primus: Stephanus purpuratum ducit exercitum, qui pro Domini sui adhuc valente sanguine, sanguinem suum avidus Bellator effudit.* Redemptor noster turbidum illud turbulentumque persecutionum Iudæorum mare rubrum, tam copioso sanguine tinxerat & cruentarat, unde cavet Ecclesia: *post transitum maris rubri Christo canamus Principi.* Hunc Moysen fectus Dux noster Stephanus, mare rubrum tot tyrannorum rabie turbidum, tot Martyrum sanguine cruentum, primus ingressus est, ut olim divina sua

facundia Hipponensis dAAAnistes deprædicavit. *Christus capunt Martyrum, viam per sanguinis undas signavit, ejus passionis v vestigia PRIOR SEQUITUR B. Stephanus.* Iamq; hoc procellosum mare ingredienti, apparuit in littore Dominus: c *Vidit lesum stantem.* D. Greg. hom. 24. in illud Iohann. 21 v. 4. *mane autem facto si stetit lesus in littore, ait: Mane se præsentem sæculum significat: soliditas autem littoris perpetuitas est: si quietis æternæ: f Christus etenim post Passionis diros fluctus, procelagusq; procellosum, ad littus jaram pervenerat immortalitatis, & gloriæque sempiternæ; ubi Stephanum adhuc fluctuantem, sua p præsentia animavit, & palmam coronamq; ostentavit: Stetitisse Christum ait g Damian. ut f sollicitus juvaret Athletam quem PARABATUS CORONARET.* Sic olim vixi inter Heroum symbola hominem jactatum fluctibus, prospere stare in littore Virginem, quæ victricem referens, oceano emenso coronam porrigebat. Vbi nemini à dubium esse potest, quin Stephanus corona cælo porrigatur, sed q quæ, & qualis, videamus.

S. I.

CORONAM meruit, tanquam suo sibi nomine positam: *Stephanus s enim Græcè, Latine COORONA appellatur.* Aug. ser. 2. de S. Stephano.

NON potest non pretiosus esse sermo D. Chrysológi, qui d Aug ser. 2. in festo S. Stephani, e Act. 7. f Barradius rom. 4 l. 9. c. 2. g Damian. epist. ad Verceilentem. Ecclesiæ. Locus in Act. 7. v. 55.

a Genebr. in Psalm. 78. b Scribanus Christus patiens. pag. 219. c Chrysológ. serm. de S. Laurent.

qui tottus aureus est : Hic festiva Protomartyris Lucæ ostendit, quomodo etiam in Sanctorum nomina a ludat divina Providentia, atque

a *Convenient rebus nomina saepe suis.*

b *Sicut, inquit, Dominum, prædicatorum v limitibus affixi tituli proloquantur : ita nomina ipsa saepe Sanctorum merita indicant, testantur & insignia. Quod variis probat argumentis : Ita Abraham quod fide credidit, nominis adjellione monstravit, quando ex Abraham, Abraham, divinitus nuncupatur, & ut dilatandus genere, nomine ante dilataretur ; sic conjux ejus, cum de sterili fit secunda, ex Sarai, vocata est Sara, ut & ipsa ante c. crescat nomine, quam pignore. Sic & ipsa risum, mox quod genuit, & nuncupavit : vocavit enim nomen ejus Isaac, quod interpretatur risus. Sic & Jacob, qui in utero ante caput lucari, quam vivere, inter viscera materna, supplantatoris vocabulum est consecutus. Quæ ubi Prisci sæculi exempla congestit, tum ad natam recens Ecclesiam dilabitur, in qua Princeps Apostolorum Petrus à Petra nomen adeptus est, quia scilicet primus meruit Ecclesiam fides firmatete fundare.*

Et Martyrum primus Stephanus vocatus est à CORONA, quia primus meruit pro Christi nomine subire coronam, & quia cruore proprio tintillam sibi ipse (in mari rubri) p. purpuram conquistavit, merito a Rege suo consecutus est (post CORONAM) qui jam cum nasceretur, nomen sortitus est à CORONA.

a Ovid. l. b Chrysolog. ser. 154. scito S. Stephanis.

Verum enim vero quæ illi & qualis, non ex nomine, sed ex re, ex opere heroico, ex virtute, ex constantia Christiana, jure meritoque corona debeatur, non injuria controversatur ; cum quas olim apud Romanos singuli singulas, invictissimus noiter Fugil omnes reportare meruerit.

Lipius de militia Romana, Dialog. 17. Coronas militares majora dona appellat, quas multitudarias fuisse e A. Gellius scribit ; præcipuas tamen esse triumphalem, obsidionalem, civicam, muralem, navalem & hanc quidem ille reportabat, qui primus mare conscendisset, primus in portum appulisset, qua beatum Stephanum, donandum, dum per sanguineos fluctus primus in Portum salutis appellit, omnes suffragantur ; Muralem vero illi deberi, quia primus celestis illius civitatis muros ascendit, in confesso est, juxta illud d. Livii : *Præcipuum muralis coronæ decus ejus esse, qui primus murum ascendisset.*

Civica corona quam civis civi, à quo servatus erat in prælio, restem vitæ salutisque perceptæ donabat, de qua e Plinius : *Corona civica militaris virtutis, insignis clarissimum.* Hanc e quercu contexi solitam f. Poëta cecinit :

*Mos erat in veterum castris, ut tempora quercu
Velaret, validis fuso qui viribus hoste,
Casurum morti potuit subducere civem.*

e A Gellius l. 5 e 6. d. Livius l. 16. e Plinius l. 22. c. 5. f. Claudian. de laudibus S. Ilicon. c. 3

Porro Heros noster dum voce, exemplo, sanguine suo supernæ illius Hierosolymæ civem, Paulum servavit, an non *Civitas* dignissimus censeatur? etenim *si Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet.* Mitto innumeros alios quos labantes constantia sua roboravit, & precibus suis ac meritis *civitas Sanctorum* effecerit: ei quippe adferibitur conversio 540. Iudæorum in vrbe Majorca, cum illic ejus Reliquiæ inferrentur, Iudæi verò, more suo tunc lapides in Christianos jactarent, neminem tangere poterant atque interim Synagoga eorum, cælitus immisso igne conflagravit; quo in prodigio, Dei manum agnoscentes, durissimam cervicem, teste Severo Episcopo Majoricensi, suavi Christi jugo submittere.

Obsidionalis ei conferebatur, qui urbem obsidione hostili liberabat: quod passim fit, dum per obsidentem cuneos, in urbem suppetiæ immittuntur. Quales vero, quantasque copias, Stephanus omnium ductor, in beatorum patriam, per Iudæorum, Tyrannorum, & Cacodæmonum castra, in cælestem civitatem suppetias submitterit, nemo quisquam satis valet enarrare.

Denique *Triumphalis* corona, quondam è lauro, postea ex auro, Ducem ac Imperatorem, de hostibus triumphantem condecorabat. Dux noster, ut inquit Augustinus, *b triumphavit & coronatus est*, non laurea, non au-

a S. August. serm. 1 de S. Stephano.
b Aug. serm. 3. de S. Stephano.

rea, sed his omnibus longè preciosissima. Qua de priusquam agamus, juvat paucis interpellantem, & adhortantem vos, audire e Doctorem Africanum: *Charissimi, si non potestis imitari Dominum, imitamini conervam, imitatumini Stephanum, & hic, & omnes Martyres homines erant, confervi tui erant, sicut tu natus, sed a Domino* CORONATI.

Agere & satagere debemus & nos, ut has coronas consequamur: d *imitari non pigeat, quod celebrare delectat.*

Corona Navalis nobis omnibus proposita est in hoc turbido Oceano fluctuantibus, quam facile prospiciet, e *si quis paululum è verum mundanarum fluctibus erexit caput.*

Inctamur hic adversitatum procellis, tentationum fluctibus. Nam ut ait S. Thomas *f in illud Matthæi 8. motus magnus; erat hæc turbatio, typus futurarum tentationum.* Luctandum, fluctuandum, dum in portum appellamus, ubi coronandi sumus.

Muralem adipisci possumus, si omnes obitantes difficultates, Dei gratia adjuti constanter superare nitamur, dicamusque cum Propheta regio: *in Deo meo transgrediar MURUM.* Beatus Laurentius Iustinianus de casto connubio. c. 6. *Nemo de se confidat, nullus de proprijs viribus in hoc spirituali conflictu presumat, totum adscribat Deo, totum se illi committat: non in virtute (inquit Propheta) mea, sed in Deo meo transgrediar MURUM.* Audax Alexandri tacinus cursim exponit Cür-

c Aug. serm. 2. de S. Stephano. d Aug. serm. 47. de Sanctis. e Chrysof. hom. de S. Philagonio. f S. Theod. in Matt. c. 8. g Psal. 17. v. 30.

tius lib. 9. dum cunctantibus ceteris, cōscendens scalas, evasit in murum, & in hujus margine magis hærens quàm stans, clypeoq; incidencia undiq; tela propulsans, à suis destitutus, non desistit ad illos, sed in urbem hostium plenam, præcipiti saltu se. net ipse immisit, *Murali dignissimus.* a Redeat Pericles & Piræos muros struat quadraginta cubitis altos, tam verò latos ut duo currus inter se juncti, amplius spatium non requirant; ego tamen, ait David, hos muros transgredior. Redeat Carthaginensis, & triplicem educant murum omni ævo celebrem, ego tamen hunc ipsum transgrediar *in Deo meo: quoniam in illo eripiar à tentatione.* Hic Murus dicitur peccatum quod separat nos à Deo, juxta illud Isaïæ: *iniquitates vestra diviserunt inter vos, & Deum vestrum.* Structuram ejus exponit Hugo Cardinalis: *esse autem murus sit ex luto luxuriæ, & latere avaritiæ, & palea inanis gloriæ, & hic est murus, inquit d'Augustinus, quem inter homines, & caelstem Hierusalem, peccata evolvunt.*

Corderius e noster: Celsior aut densior murus vix ulli obijcitur, quam scilicet cuique voluntas. Hunc murum vocat Ezechiel *murum ferreum*, quem transgredi & transilire inesse est, voluntas mea hætenus ut *murus abeneus*, voluntati diviniæ (quæ omnis perfectionis anuffis & regula) obstitit; at hodie transiliam, & *in Deo meo transilicium murum*, Muralium præstolabor.

a Cordecius in Psal. 17. v. 30. b Isaïæ 50. c Hugo Card in Psal. 17. v. 30. d August. in Psal. 17. e Corderius cit. f Ezech. 4.

Civica non modo Republicæ capita, Prætores, Præsides, senatores, Causidici exornari mentur, cives & clientes servando, sed & Ecclesiastes in cathedra, Pastor in diœcesi sua, Paterfamilias in domo sua, & quivis vestrum in quotidiano congressu, domesticos, concives, subditos, sodales, doctrina, verbo, & exemplo, à flagitijs, ab erroribus, ab interitu vindicando, corona civicâ dignissimus censendus. Sic Doctor gentium ad Philippenses, quos ad fidem, ad probitatem, ad virtutem. reductos, ab immani errorum & scelerum voragine servarat, merito gloriatur: *g Fratres mei charissimi, & desideratissimi, gaudium meum, & CORONA MEA.* Porro si Civita donandus ac coronandus est, qui civem à naufragio, aut ab incendio, aut præcipitio, aliove præsentis corporis periculo servavit, quanto magis si caverit ne mens ebrietate obruatur, si filium aut filiam libidinis flammis eripuerit, nobilem ad delirium properantem, in interitum corporis & animæ ruentem retardarit, peccatorem jam jam immani inferorum abyfso absumentum, etiam cum Vitæ suæ dispendio servavit? Ignatius Parisius dum gelido stagno immersus, Adolescentem stitit, ne impudicitæ flammis conflagaret, illud Pauli usurpare posset: *Gaudium meum & CORONA MEA.*

Xaverius Indico in palmeto, palmare Chæritatis facinus edidit, dum ut hominem oblitua-

d Ad Philippen c. 4.

tè sceleratū a flectat, ubi cum illo in littus exscenderat, arma expeditit, flagellum strinxit, & non sine sanguine vicit, ac concivem Sanctorum effecit, sed parum hoc: qui undecies centena millia barbarorum, cœlesti patriæ assertos servavit, nonne exclamare posset: a *Quæ est spes nostra, aut gaudium aut CORONA GLORIAE, nonne vos?* Quid vero significet Philippenses & Thessalonicenses coronam Pauli esse & nuncupari, exponit Primasius: *Per vos enim sum CORONANDUS & remunerandus.* Consimili sensu Anselmus: *Corona mea in futuro: quia propter vos CORONAM GLORIAE percipiam.*

b Hic vobis omnibus in mentem veniat, unam animam servasse, plus conferre ad Dei gloriam, quam omnes virtutum actus & merita omnium hominum usque ad supremum iudicii diem exercendos: quia illi finiti sunt; anima autem vel unica per se, & Dei gratiam salva, tota æternitate tot actus gratiarum actionis, laudationis, adorationis ut exercebit, ut aliquando omnes omnium aliarum adæquet, & insuper sine fine excedat. Quæ piissima consideratio complures eo zelo proximi juvandi inflammavit, ut animam suam (*quæ majorem charitatem nemo habet*) pro ejus incolumitate ponere non dubitarint.

Heroicum illud cum primis quod e Nierenbergius in Asceticis suis refert: Pater Joannes

a 1 ad Thessal. 1. b V. Pennequin, de l'amour divin, part. 3. c. 28. c Nierenbergii Ascetica p. 50.

Gonzalez videns hominem peccatorem sine sensu, & absque peccatorum Confessione, animam acturum, obtulit inter celebrandum vitam propriam, pro auiina moribundi, hincque voti compos: nam peracto sacrificio, certus divinæ acceptationis, ad hominem revisit, reperitque ad mentem rediisse, & quod plus est, cum detestatione scelerum. Audit confessionem, atque impertita absolutione, Ioannes domum reversus, lethali morbo corripitur, brevique inflammatam charitate animam, Deo in holocaustum pro cive servato obtulit.

Non remissionis charitatis argumentum, censerī posset, quod sacerdos præstitit: d hic ad hominem sceleratum jam cum morte luctantem, accitus, ut desperandum omnino reperit, inter alia pœnitundis motiva, dicit ille sacerdos, paratum se animæ suæ statum, cum ipsius commutare, omnia sua merita se illi conferre, atque in se suscipere omnem reatum scelerum & pœnas debitas. Ilico ille quasi e lethargo experrectus, peccata detestari, sacra exomologesi expiare, lachrymis eluere cœpit, & animam placidissimè exhalavit. Proximè insequenti ab obitu nocte, sacerdoti apparuit, eique salutem suam acceptam retulit, addens omnia merita quæ illi applicata voluerat, ob insignem charitatis actum, conduplicanda esse atque re ipsa verissimum illud divi eAnselmi comprobavit:

d Pennequin de l'amour divin, part. 3. c. 28. e Anselm, l. 2, ep. 3.

quisquis diligit aliquem, aut per dilectionem prodest alicui, scitote quia plus sibi prodest, quam aliis.

a Hoc: probè norat Catharina Riccia, (Ordinis S. Dominici virginium decus: Luctabatur cum morte magnus Italiæ Regulus, homo flagitiosus ac prolicitutæ nequitia, nec respiscendi spes aderat, dum obstitit Catharina, se Deo devovens, ut in se vellet irasci, voti rea, quam mox decubuit, & quadraginta dies toto corpore gravissimè divexata: redita interim ægro sanior mens, & animo salus.

b Altera ejusdem Ordinis Prædicatorum, charitatis victima, Christophorus de Lugo extitit: hic forte convenit mulierem excellentis formæ, ac fortunæ principalis: quam cum in ipso adolescentiæ flore, morbus lethalis occupasset, mortem impatientissimè ferens, id ætatis se volente abripi, desperatissimè agebat; quòd ut Christophorus advertit, cum multa tentasset, cum Deo paciscitur: paratum se omnium illius criminum pœnas pendere, modo illi sanior rediret mens, nec mora, illa sapere incipit, edirissimè hic ac diutissimè laborans, exeso demum corpore, ad eum evolavit, qui unica illum corona, quam omnes quos commemoravi, meruere, donavit.

c Obsidionalem omnes consequi valeimus, quando circumdabunt nos inimici nostri vallo, & circumdabunt nos, & coangustabunt nos undique, idque inquit Doctor Angelicus: dum in ultimo vitæ

cum morte conflictu, d animam circumdabunt ejus inimici, id est, spiritus nequam & immittent in circuitu ejus vallum, ut obsideant eam. Hoc vallum hostile perurpendum, inimicorum cunei perfringendi sunt, ut obsidionali potiamur.

Denique ut triumphali, aliquando Corona perfruamini, certandum est, quia primæ veritatis hoc oraculum est: e Non coronabitur, nisi legitime certaverit, idque dum hic vivimus: Quia f milia est vita hominis super terram atque; hæc pugna, g teste sancto Thoma, est contra carnem, mundum & diabolum, à qua ne terreamur, inducit Apostolus fortissimos Athletas, qui olim apud Romanos per dura quævis & aspera, se ad luctam exercebant: h & hi quidem ut CORRUPTIBLEM CORONAM accipiunt, nos autem incorruptam.

Pro hac nobis pugnandum, certandum, luctandum est contra tartareos hostes, contra effectas animi passiones, hostes domesticos & intestinos; i edocuit hoc discipulus cujusdam Anachoretæ, cui is surripiebat quidquid bonus senex, labore manuum corrogabat: quin & jam viribus destitutum, & gravissimo morbo dejectum neglexit, sprexit, nec quidquam obsequii deferre voluit. Cum interea senex eum ne levissimè unquam reprehendit, sed ad finem vitæ apud se commorari passus est. Et ecce jam moribundus, illius pervicacis

d S. Thom. in Lucam. c. 19 e 2. Timoth. 2. f Iob 7. g S. Thom. in 2 ad Timoth. 2. h 1. Cor. 9. i In vitis Petrum Pennequin de l'amour divin. par. 3. c. 27:

a P. Rhoovaræ virtutum historiæ l. 1. c. 3. b Ibid. ec Lucæ 19.

discipuli manum exosculatus est, dicens: *He manus tibi coronam texuerunt.* ita & morbi corollam D. a Ludustinae texuerunt (ut alibi diximus) ita & Deus CORONANS CORONABIT nos tribulatione. Psal. 28. Unde Sanctus Nilus in Patænci: *fortiter perfer affl.iones, pauperiem, calumniam, injuriam, tribulationes, tentationes: quoniam coronæ horum sunt, quæ in illis certamen sustinent.* sæviat in nos persecutor, quo magis sævit, eo nobiliorem nobis coronam fabricabit. Ita sentit Guilielmus Perardus: b *Ad plus, inquit, non potest nocere diabolus, vel persecutor iusto, nisi quia fabricavit ei coronam æternam. lucundum Dei iudicium, quia ille superbus humilium mallicator, nesciens eis coronas fabricat perpetuas, omnes impugnando & omnibus succumbendo, & David, supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, fabricaverunt, inquam, coronam perpetuam.* Concludo melleo Divi Guerrici quod ex Bernardo fluxit eloquio. *Potest immundus ille tentator servire, sed hoc erit servire: poterit vere, tundere, disseccare; sed hoc erit coronas fabricare.*

§. 2.

Longe alias filij huius sæculi sibi nequunt coronas.

HAs d' Doctor Angelicus, & Sraphicus, Principes orbis Christiani Oratores, elegantissimo stilo depinxerunt, *Prima CORONA FLOREA, est LASCIVIA, & hæc*

a V LXXI. EPIST. p. 2. Dom. 2. Advent.
b Novatini elect. facta hom. 5. pag. 425.
c Guerricus ser. 1. de S. Benedicto. d S. Thomas. de serm. de S. Stephano.

textitur è putida carnis voluptate, quam sibi assumunt carnis ac ventris mancipia, dum ascunt sic apud e Sapientem: CORONAM S. ROSIS antequam marcescant causam, addit f Bonaventura, quia eorum coronæ in ne sunt virides, sero sicca: mane redolentes, sero fatida: mane speciosa, sero apparent nulla, cum corona sit sicut gloria floris ad modicum decidit.

Antiqui moris est, in conviviis connubialibus, novis nuptis coronas imponere, sed hæ profecto, quia castitatis decus tollunt, omnino fluxæ, marcidæ ac fatida sunt. At cælestis sponsus Virginibus promisit g 1 *MARCESCIBILEM GLORIÆ CORONAM, id est* inquit S. Thomas h, *vitam æternam, quæ non habet principium, nec finem, ad modum coronæ, de qua paulò infra.*

SECUNDA CORONA, quæ coronatur à mundo, est AVARITIA, ex AURICHALCO, & hæc implexa & contexta est divitiis secularibus, quæ veræ divitiæ non sunt, sed apparentes, uti nec aurichalcum, verum aurum. Accedit hæc coronam appendi in rota fortunæ; adeoque cum illa semper volvi ac rotari, atque ideo CORONA magis nobilis quam felix: ob quam causam narrat Valerius Maximus quod Rex quidam sapiens fuit, cui dum CORONA REGIA esset oblata, ut capiti suo eam imponeret, ille eam manu diu dicitur considerasse, & tandem dixisse: O CORONA MAGIS nobilis, quam felix? quamvis

e Sapient. 2. f S. Bonav. serm. 2. de S. Barthol. g 1. Petr. 5. h S. Thomas in 1. Petri, c. 5. i Bonav. cit.

quis

quis verè cognoscat, quam multis curis, multisque periculis & miseris plenus sit, nec humi quidem jacentem, tollere vellet.

Alium vobis & nobilem, & felicem coronam divites hujus seculi parare potestis, de qua Sapiens Prov. 14. v. 24. CORONA sapientum divitia; ubi perapposuit Hugo Cardinalis: *id est divitiarum sapientum, distributa pauperibus, sunt corona, id est causa CORONÆ eorum, qua CORONABUNTUR in patria.*

Carolus VIII. Galliarum Rex, a cum Sponsa sua Margarita Austriaca, Valencenis inter cetera spectacula, exceptus est Ecloga, in qua Pastor qui Caroli Sponsi agebat partes, fertum ex flosculis, quos *Margaritas* dicimus, in capite gestabat; quæ vero Margaretam Sponsam referebat, coronam ex nummis auteis quos *Carolos* vocitamus redimita fuit; verum quos in pauperes & egenos, vos nummos largiri fueritis, ii vos longè pretiosius ac præstantius coronabunt.

Quod egregie tetigit Chrysostomus, loquens de eo qui in omnes se munificum præbebat: *tunc vincis, & trophæum figis, & innumeros acquisis, qui te CORONENT*; ut in publico illo orbis theatro aliquando patebit, quando ad coronas, regnumque vocatos sic allocuturus est summus Imperator: *benedicti patris mei: possidete paratum regnum;* (immarecensibilem gloriæ coronam, inquit *e Novarinus*) *esurivi enim, & dedistis mihi manducare;*

a Molinier hist. Burg. Douvrenans Amour increatus. pag. 384. b Matt. 25. cap. e Novariæ electa sacra tom. 5. p. 35.

hæc largitate, & in pauperes liberalitate, coronam vobis regni acquisivistis.

Aurum Moloch, Mammonæ, id est avaritiæ idolo, hæcenus dicatum, in coronam gloriæ, capiti vestro imponendam, confiare potestis, exemplo Davidis, qui ex auro quod antea caput idoli Moloch exornarat, pulcherrimam sibi coronam fecit, reddiditque sacrum quod erat sacrilegium; sic etenim d 2 Regum 12. dicitur: *Tulit diadema Regis eorum, de capite ejus, pondo auri talentum, habens gemmas pretiosissimas, & impositum est super caput David.* Abulensis hic, quæstion. 39. Plurimi, inquit, volunt quod istud diadema non erat Regis, sed cujusdam idoli Ammonitarum, quod vocabatur Melchon, ut patet 1. Paralip. 20. *Tulit CORONAM Melchon de capite ejus, & fecit sibi diadema.* Vbi bene advertit Lyranus, quod David aurum illud purgando, confiendo, & redigendo in aliam formam, sibi coronam imposuerit.

Tertia corona frondea qua coronantur à diabolo, est CORONA SUPERBIAE, de qua dicitur Isaia 28: *Va corona superbia! & quidem in æternum.* Huic inhiantem, gravissime punitum refert Nicetas Cuniates l. 1. de Alexio Comneno ubi ait: *e Factionis principem & Regem delicturus, graviori supplicio destinavit. fuffit enim CORONAM ÆNEAM ejus capiti, quatuor magnis clavibus affixi dicens: Habes homo CORONAM, quam venatus es, nemo tibi invadet, fructe usq; adeo desiderata ro-*
d 1. Reg. c. 12. Causin symbol. l. 12. S. 18. e Bonav. clt. f Bonav. ibi.

Hujusmodi *coronæ superbiæ*, Comitum, Marchionum, Ducum, Principum, Regum ac Imperatorum, ut raro clavis vertici affigantur; tamen quam graviter premant, quam acutis stimulis lancinent, testantur supremi regnorum Dynastæ, qui eas abjecerunt & pedibus obtriverunt. Tales invenies apud a Platum Imperatores, Reges, Principes, Duces, & avitæ nobilitatis florem, qui mundo triumphato, & spreta *coronæ superbiæ*, è cella in cælum, ad coronam gloriæ à Christo evocati sunt. Vnum hic tacitus præterire non possum, is est Henricus III. b qui pro gentilitia tessera, duas sibi coronas Poloniæ & Galliæ assumpserat, cui tertia è cælo augustior supereminebat, cum hoc lemmate: *manet ultima cælo*; quam nonnulli jure illi debitam distabant, si quemadmodum coronæ Poloniæ, ita & Galliæ renunciasset, & in sacerdotalem commutasset; unde e Dinet in theatro Nobilitatis Franciæ hoc distichon retulit:

Qui dedit ante duas. unam abstulit, altera mutat:

Tertia tonsoris, nunc faciendæ manu.

Quæ coronam sacerdotalem designari volebant, quæ profecto omnes Regum, Imperatorum, atque ipsas tricononides Pontificum Insulas autecellit; quæ quam acerbè plerumque summum Ecclesiæ caput cruciant, verè ingeniosus Poëta cecinit, dum sic Gregorium Papam com-
a Platus de bono status Relig. l. 2. c. 26. b Typotius symb. pag. 93 c Dinet de la noblesse françoise. l. 4. c. 17.

pellat, & ad triplicem crucem in pedo alludit:

*Cur tibi cum triplex Gregori,
triplexque CORONA EST?*

*Anne suam sequitur quæque
coronæ Crucem?*

His ternis mundanorum coronis jam recensitis, opponit dS. Bonaventura tres alias sanctorum coronas, quarum PRIMA inquit AUREA, & hæc datur Virginitibus: ut enim purum, speciosum, & incorruptibile est aurum: ita & Virgines, in quas cadit illud Ecclesiastici: CORONA AUREA super caput ejus: & hæc convenit Stephano, juveni Virgineo, cujus facies tanquam facies Angeli, Iudæorum aciem everberavit; causam exponit Augustinus serm. 6. de S. Stephano: *Martyr & pulchritudo erat corporis, & flos ætatis, & testimonium SINCERISSIMÆ CASTITATIS & operatio divinitatis.* Ut de eo jure pronuciare queam, quod Agapetus Diaconus in parenticis suis, ubi Iustinianum Cæsarem laudat: *Te revera Imperatorem asserimus: quippe qui & imperare ac dominari voluptatibus vales, & tum CORONA CASTITATIS reverendus, tum purpuram justitiæ indutus incedis.*

Ad hanc coronam castitatis invitat sponsus Virginum candidissimam Sponsam suam, invitat & vos, ut ait Gilbertus serm. 29. ad illud amoris canticum: *Veni CORONABERIS de capite Amanæ.* Vbi sic disserit: *Cum de cubilibus & impudicitis, ad floridæ &*

d Bonavent. serm. 2. de S. Barth. Ecclesiast. 47. Ad. 6. 15.

honestâ transfertur cubilia, in quibus compunctio cordis &c. CORONARI sponsa satis apte dicitur.

Pro hac corona castitatis obtinendâ & servandâ, tot Virgines, tot viri usque ad sanguinem certarunt, omnes carnis stimulos generosè superarunt.

Hortatur suos & quemque vestrum a Sanctus Bernardus: *quoties resistens, toties CORONARIS*; ut manifestè comprobât Ruffinus, in vitis Patrum l. 3. n. 104. ubi refert quemdam fratrem exagitationum fuisse à cogitationibus suis per annos novem, ita, ut metu ipso desponderet de salute sua, & adjudicaret semetipsum, dicens: perdidit animam meam: jam quia perii, vadam ad sæculum. Qui cum abiret, venit ei vox in via dicens: tentationes quas in novem annis sustinuisti CORONÆ tuæ erunt, revertere ergo in locum tuum.

Quare omni solertia, omni cura ac custodia quisque dispiciat & attendat, ne hanc Virginitatis corollam amittat, ne tota æternitate amarissimis lacrymis deploret: *b cecidit CORONA capitis nostri*. Quoties quis carnis concupiscentiis sese tradit, quoties quis se nuptiis sæculi adstringit, merito lamentatur: *cecidit corona capitis nostri*: pro qua O Virgines, ut alacriter dimicetis, solatio sit illud e Augustini: *cum reluctamur concupiscentiæ, non peccamus, sed coronamur.*

d ALTERA CORONA EST STELLÆA, & illa datur Prædicanti-
a Bern. serm. 5. de quadrag. b Ieremiz thren. c. v. 16 c August. l. 2. de Gen. c. 1 p. S. Thom. cit. d S. Bonavent. cit.

bus, ut enim illa lumine nitet, sic & hi luce doctrinæ, ideoque fulgebunt sicut stella cæli in perpetuas æternitates.

Et hæc quoque debetur Stephano, qui ferventissimam ad induratæ cervicis Iudæos concionem habuit. Convenit & hæc corona Patribus fam. dum vitia domestica corripiunt, dum scandala corrigunt, dum salutis monita suis tradunt, atque omnibus ad virtutem & morum honestatem exemplo suo facem præferunt.

Decum ne longior sim & finem his imponam.

e Tertia corona est lapidea, vel, ut S. Thomas gemmea, & hæc peculiaris S. Stephano, una instar omnium. f Emanuel Philibertus Sabaudiæ Dux, in symbolum sibi sumpsit lauream coronam, in cujus apice rosa, pretiosis lapillis distincta; cum hac epigraphæ: instar omnium: his nempe, à quibus pretium habebat, lapillis exornata, instar omnium fulgebat. Verum de qua in præsentiarum acteri sumus, tota undique è lapidibus pretiosis concianata, instar omnium, quæ in terris, & in cælis pretiosæ sunt, sibi primas Stephanus vindicavit.

§. 3.

Posuisti in capite ejus CORONAM DE LAPIDE PRETIOSO. Psal. 20.

Varii Reges, varias coronas gestare consueverunt: Diade-

e Boravent. cit. f Typotius symb. tom. 3. pag. 35.

ma seu

ma seu fasciam byssinam Orientales, & primi Romanorum Imperatores usurparunt, subinde auream coronam. Cidarim Persæ: Byzantini posteriores tiaram gemmis, & unionibus gravem: Mahometani Tulipantum, ex lineis fascibus convolutis compositum, gemmisque coronatum gestant: Mexicani plumeum galernum mirè variegatum, alii alia rara ac præclara capitis ornamenta sibi adaptarunt; at vero quantum distat obryzum aurum vili luto, pretiosum margaritum, fragili vitro, quantum distant æterna caducis, tantum omnibus hisce Regiis coronis, antestat illa quam hodierna luce Rex Regum radiofo D. Stephani capiti imposuit a *ex lapide pretioso*, id est ex omni lapide pretioso, seu *ex lapidibus pretiosis, omnem decorem habentem*; hanc intenta mentis acie suspiciens b Patriarcha Venetus: *In ipsa CORONA*, inquit, *tanquam pretiosi lapides, fulgent duodecim genera gaudiorum, quibus decorantur qui illuc introducuntur.* 1. est *sanctas absque infirmitate.* 2. *iuventus sine senectute.* 3. *satietas sine fastidio.* 4. *libertas sine impedimento.* 5. *pulchritudo sine deformitate.* 6. *impassibilitas sine morte.* 7. *abundantia sine indigentia.* 8. *securitas sine timore.* 9. *congnitio sine timore.* 10. *gloria sine ignominia.* 11. *pax sine perturbatione.* 12. *gaudium sine tristitia.* Coronam illam duodecim hisce mysticis gemmis coruscantem, sibi ex gemmea lapidum gradine, qua obrutus fuit, Stepha-

a Pl. 10. Hugo Card. hic. b B. Laurent. Iustin. lignum vitæ tract. 2. de fide. c. 7.

nus concinnavit: *Dic aliquid Iudæis*, inquit Augustinus, *c ut incipias LAPIDARI, & possis CORONARI*; & serm. 4. *lapidatum à Iudæis, CORONAM meruit.*

Sponsa in Canticis d dicebat: *Descendi in hortum nucum, ut viderem si florisset vinea, & germinassent mala Punica. Quid hoc?* qui poma desiderat, pomarium ingreditur, qui uvas vineam, qui nuces, eas juxta vias quærit, juxta illud:

Nux ego juncta via, eum sim sine crimine vite,

A populo saxis prætereunte petor.

Quorsum ergo Sponsa in horto nucum, quærit poma Punica, quæ inter omnes fructus arborum, corona insigniuntur, & hoc in horto nucum, qui fructus cortice amaro, & fustibus & sive decurritur ideoque *Martyribus* confertur? ut hinc discamus, si *coronam gloriæ* ambimus, eam non inter flores, fontes, inter amœna mundi vireta, & vineta, sed inter adversitates, morbos, ærumnas, & saxeam miseriarum grandinem conquirendam.

f Declaravit hoc Deus pulchrè per S. Agnetem, quæ apparens S. Brigittæ, dixit: *Veni filia, & impone tibi coronam, factam ex septem lapidibus pretiosis.* g Quid vero est corona, nisi probatio patientiæ, quæ ex tribulationibus constatur, & à Deo lapidibus adornatur? Primus igitur lapis coronæ, Iaspis est, quem appo-

e Aug. serm. 1 de S. Stephano. d Cant. 6. v. 10. e Hugo Card. in Cant. c. 6. v. 10. f L. 3. revelat S. Brigittæ. c. 124. g Lancicius opusc. 9. c. 3 n. 63.

feit tibi ille, qui contumelio-
se dixit, se nescire quo spiritu
loquebaris, & esse tibi utili-
lius, mulierum more subtilius
filare, quam de Scripturis di-
sputare; ideo sicut Iaspis ac-
cut visum, & accendit gau-
dium animi: sic Deus ex tri-
bulatione accendit gaudium
in animo, intellectum illumina-
t ad spiritalia, mortificat-
que animam à motibus inor-
dinatis..

Secundus lapis est Saphi-
rus, & hunc apposuit tibi ille,
qui favorabilia loquebatur,
in facie tua, & in dorso detra-
hebat de te. Sicut igitur saphi-
rus est cælestis coloris, & ser-
vat membra in sanitate; sic
hominum malitia probat ju-
stum, ut fiat cælestis, & servet
membra animæ, ne superbia
clevetur.

Tertius lapis est smarag-
dus; hunc apposuit tibi ille,
qui dicebat te dixisse ea, quæ
nec cogitabas, nec loquebaris.
Ideo sicut smaragdus est fra-
gilis ex se, sed tamen pulcher
& viridis: sic mendacium ci-
tius annihilatur, sed tamen
pulchram facit animam, pro-
pter patientiæ remunerationem.

Quartus lapis est Margarita;
hunc apposuit tibi ille, qui
Amicum Dei, te præsentem vi-
tuperavit, ex cujus vituperio
plus turbabaris, quam de tuo.
Ideo sicut Margarita est alba
& pulchra, & alleviat cordis
Passionem: sic dolor caritatis,
introducit Deum in animam,
compefficitque Passiones iræ,
& impatientiæ.

Quintus lapis est Topa-
zius; hunc apposuit ille tibi,
qui amara loquebatur tibi, cui
tu e contrario benedixisti. Ideo
sicut Topazius est aurei colo-
ris, & servat castitatem, &
pulchritudinem, sic nihil pul-
chrius & acceptius est Deo,
quam lædentem se diligere,
& pro persequentibus orare.

Sextus lapis est Adamas;
hunc apposuit ille tibi, qui fe-
cit tibi corporale damnum,
quod patienter tolerasti, & no-
luisti cum dehonestare. Ideo
sicut Adamas non frangitur
tusionibus, sed sanguine hir-
ci, sic placet Deo, hominem
oblivisci, & negligere propter
damnum corporale; & cogita-
re semper ea, quæ Deus pro-
pter hominem fecit.

Septimus lapis est Carbu-
culus; hunc apposuit ille tibi,
qui falsa annuntiavit tibi, id
est filium tuum Carolum esse
mortuum, & patienter tulisti,
committens voluntatem tuam
Deo. Ideo sicut Carbunculus
lucet in domo, in anulo est
pulcherrimus: sic homo qui
patiens est in amissione alicu-
jus rei charissimæ sibi, provo-
cat Deum ad dilectionem sui,
& in conspectu Sanctorum lu-
cet, & placet, sicut lapis pre-
tiosus. Ideo filia, ita stabilis,
quia pro *amplianda corona
tua, adhuc aliqui lapides sunt
necessarii.*

Nostris & vos quomodo co-
ronam è lapidibus pretiosis
comparare, quomodo cum
Stephano faxcum imbrem
perferre valeatis? *istius calu-
mniæ, inquit S. Athanasius, gra-
vius*

vius quam LAPIDES ferunt, & Sanctus Zeno Veronensis, sermon. de Iona, ad illud Pauli lapidatus sum, calamitates & aduersitates quibus imperitus fuit, felices lapides appellat: Clamat de profundis Paulus obrutus calamitatibus beatis, cum pro nomine Domini latrones in itineribus, latrones incivitatibus patiens, cum a Iuuis virgis ter casus, naufragio trino dilustrus, cum insani populi furibunda tempestate, LAPIDIS IMBIBUS, FELICITER GRANDINATUR.

Dum Deus pluit in verbera, dum verba sacraſtica, injurioſa, calumnioſa, faxis duriora vicini & domeſtici grandinant, lapillos tibi ſubminiſtrant ad coronam. Sic mulier illa ſapuit, quam cum altera vicina jurgis impeteret & procaci lingua proſciuderet, illa expandit ei ſinum ſuum, dicens: Domina, *iſta vituperia veſtra ſunt mihi valde neceſſaria quaſi aurum & LAPIDES PRETIOSI AD CORONAM ATERNAM fabricandam, projice ergo ſatis de iis, in ſinum meum.*

Dum manus Domini vobis calamitates, calumnias, dolores capitis, dentium, podagræ, calculi immittit, ſcitote *manus ejus plenas hyacinthis*, atque *pro amplianda corona veſtra, adhuc illos lapides eſſe neceſſarios.*

Ita ſenſit b Nicolaus Romæus Societatis noſtræ, Patria Brugenſis, vir acri ingenio, qui dum acutos calculi dolores, deinde & atrocem ſectionem mira conſtantiam pertuliſſet, dixit *ſe nolle ſuum CALCULUM cum omnibus Orientis ADAMANTIBUS commu-*
a Vincent. Belluac. in ſpecul. moral. l. 3. part. 1. diſt. 3. b Biblioth. ſcript. Societ.

tare. Idem de omnibus aliis morbis & afflictionibus ſentendum eſt; ſi patienter tolerentur, *in lapides pro AMPLIANDA CORONA NOSTRA* convertendos. Hinc non incongruè quidam aſſerebat, lapideum molarem, majoris ſibi pretii eſſe, quam Adamantem, quia plus inde lucri, oleum in copia exprimendo aſſerebat, quod oleum dum patientia Stephani per lapides expreſſit, jure illos in pretio habere voluit: *mira virtus patientiæ* inquit c Richardus, *& quis dignè penſet PRETIUM HJUS PETRÆ qua in tanta copia diſtillat oleum cum melle, quanta quaſo oles & mellis copia deprehenditur. Immirum in modum creſcit ex dolore delectatio, & ex paſſione compaſſio. Martyr ſane cum LAPIDARETUR, magis miſerabatur inimicis ſuis, quam membris ſuis.*

Exodi 24. v. 10. dicitur de Moyſe & Aarone, quod *viderunt Deum Iſaël, & ſub pedibus ejus, quaſi opus LAPIDIS SAPHIRINI.* Olcaſter refert in hunc locum; Hebræos aſſerere, Deum ſic apparuiſſe, ut ſcirent lateres, in quibus elaborandis, in Ægypto premebantur, in Saphiros eſſe commutandos. Hoc verò dicendum de lapidibus, ſeu lateribus omnium tribulationum, inquit d Lauredanus, additque lapides paſſionis, Stephano in lapides gloriæ ceſſiſſe, atque ex iis vel unum, quibus fuit lapidatus (quem ait alicubi aſſervari) quaſi in lapidem pretioſum converſum, in magno honore ac pretio haberi.

c Richardus de extermin. mall. c. 14. d Lauredan. Venetus ſilva tit. tribulat. p. 2. 610.

Dixerit olim divinus *a* Plato, in bello cæfos *aureum hominum genus esse*; At Stephanus non modo aureus, sed *gemmeus*, & vir plaue adamantinus habendus est.

Ab hac adamantina fortitudine, commendat *b* aureus orator prophetam Iob, stupendum illud patientiæ exemplar: *b* *Non est ulla apud mortales calamitas, quam non hic (Iob) quovis solidior ADAMANTE sustinuerit, famem, & egestatem, & morbum, & orbitatem filiorum*, Itaq; percuti à satanico hoste potuit, frangi non potuit, ut idem Chrysofomus hom. 23. in gen. *Iob ille Athleta orbis, acceptis innumeris à Diabolo telis, vulnus non accepit, sed sicut ADAMAS omnes impetus ferre potuit*. Audis hæc, qui totus vitreus, vel levissimæ calamitatis, tribulationis, & frangere adamantine esse vis? fames, egestas, & morbus, & orbitas filiorum sustinenda est. Hanc laudem quoque Abrahamo tribuere non dubitavit, dum ad quæsitum illud Isaac: *c* *tibi est Villima pater mihi sic ait: hæc verba (filii) tantam vim habebant, ut vel saxum pedus evolvire possent, nec tamen ADAMANTEM illum perculerunt, imo nec concesserunt: nec dixit, quid patrem vocas, qui paulo post, pater tuus futurus non est.*

Si tales vos gesseritis, dum Deus filium unicum, aut filiam tibi in religioso clauetro hostiam vivam immolari desiderat aut morte immatura illos, vel propinquos necessarios, coniugem auferre designat, *Adamante*

a Plato l. e. de legit. *b* Chrysof. in catena græca. Iob. 1. *c* Chrysof. hom. 4. in 2. ad Corint.

te solidiores estis. Quod certe ut humanis viribus æquanimitè ferre non valeamus, Dei gratia adjuti, facile poterimus: d ADAMANTE ENIM SOLIDIORES, *Dei gratia nos efficit, & si volumus, omnino invictos.* Hac fretus Stephanus, ADAMANTE *solidior* exiit, qui cum e *plenus gratia & fortitudinis* fuisse perhibeatur, merito usurpare poterò, quod Præsul Antiochenus, de Paulo: *quam est illa ADAMANTINA prorsus anima, quæ (Stephani) patientiam possit imitari?* digna profecto talis, quæ corona è lapide pretioso, verisque adamantibus coronetur.

Quo ut pertingere queas, unus Stephani exemplum te inflammet: scin: illæ quæ vel ex uno ejus lapide absistunt, satis esse poterunt.

Potentissimi Burgundiæ Duces, ac illustrissimi orbis Heroes, torquem gestant, ex ignariis contextum, ferro videlicet, ac silice, ex quo ignis procuditur. *f* Carolus Pugnax ultimus ejus familiæ Princeps miserè apud Nancejum, media hyeme cæsus, glacie & morte obrigit. Lotharingæ Dux, quem ille bello petebat, exclamasse ad tam lugubre spectaculum dicitur: *heu te infortunatum Principem, qui è tuo silice, ne scintillam ignis excudere potuisti; quo te à mortis frigore tot veris?*

At silices Stephani, non scintillas dumtaxat, sed & flammæ, & faces ejaculantur, quibus ad ejus virtutes sectandas, toti exardescatis, & potissimum

d Chrysof. hom. 4. in genesin. *e* Act. c. 6. Chrysof. hom. 1. de laudib. Pauli, *f* Douzeimans amor increatus pag. 382 corda

corda faxea, inveterato odio, ac malitiæ pertinacia obdurata, emollian:ur plane ac immutentur: *Etenim si lapidis durities* (ut inquit a Gregorius) *igni cedit, & non duritiem suam modo, sed naturam suam & nomen suum amittit, quid mirum, si lapidea hominum corda, pristina duritia, cælestis hujus ignis virtute, deposita, in aliam quodammodo transcant naturam, & ex duris lapidibus, filii Abrahæ, imo filii Dei efficiantur; quos ex hoc cognoveris, si odio deposito, dilectionem habuerint ad invicem; ad quod conducit aurea b S. Thomæ sententia: Ab aliis Martyribus, alia petere consuevimus, & in iis que passi sunt ipsi, similia patientium Advocati constituti sunt. in peste Rochum, in ophthalmia Luciam, in carcinomate Agatham, in dolore dentium Apolloniam, STEPHANI AUTEM LAPIDATI MARTYRIS MUNUS EST, DURITIAM CORDIS EMOLLIRE. Ut vobis qui toties Deo restitistis, & dura cervice saluberrimis ejus præceptis ac monitis obnixi estis, illud contingat, quod filia illi vanæ ac dissolutæ, de qua c Cæsarius refert: cum vir Ec-*

a Greg. in Joh. c. 28. v. 2. b S. Thom. de villa nova, festo S. Stephani. c Cæsarius. l. 10. c. 55.

clesiasticus magnæ gravitatis non ferret fororis suæ levitatem ejusque in mundi vanitate, nequidquam se, aliisque monentibus, pertinaciam, *silicem solidissimum sustulit, & ait: Prius dirumpatur hic silex in manu mea quam soror mea, mundo spreto Monialis fiat.* Atque eccum lapis in manu ejus confractus est quod ut illa forte præsens conspexit, mundo ac nuptiis spretis in clauetro sanctimonialium, Religionis habitum assumpsit, ubi lapis ille, cælestis prodigii testis etiamnum asservatur. Atque hæc Sponsa Christi, proculcatis marcentibus ac foetentibus nuptiarum coronis, æternam atque immarcescibilem virginitatis corollam meruit obtinere. Ubi qui volet ad Auditores suos prolixius velificetur, mihi ut finem imponam cum d Augustino dixisse sufficiat: *Floribus Ecclesia cælestis, nec rosæ, nec lilia desunt. Certemus nunc, Charissimi, singulis ad utrosque honores, amplissimas accipere dignitatum CORONAS: sive de virginitate candidas, sive de passione purpureas, vel de Doctorinis Laureas, sive de persecutione & adversitate, lapide pretioso vermiculatas.*

d Aug. serm. 37. de Sanctis.

F E S T U M

S. JOANNIS EUANGELISTÆ.

Longe oculi ejus prospiciunt. Iob. 39. v.27.*Cernit acutum. Horat. Sat 3.*

A R G V M E N T V M.

Mysticam illam Aquilam, Ioannem, sublimi suo ad ipsa sanctissimæ Triados adyta volatu, divini Oratores, supra omnes mortales longe transcendere contendunt : alii eam à remigio *magnarum alarum*, &

a non usitatâ pennâ collaudent, qua abstrusa Apocalypseos mysteria, aliaque arcana exoravit, quæ Paulus vidit. Sed quæ, ut ingenuè fatetur, *non licet homini loqui*, Ioannes vidit & scripsit. Alii aliunde cum in cælos extollant; suffecerit nobis hodie, Aquilam à visus perspicacia commendare: quam dilectus hic Christi discipulus, ab amore divino, qui totus oculus est, secus ac fœdus, & lascivus, qui lumine orbis, & totus cæcus est, participavit. Optandum interim ut cæci mortales, oculos aperiant, atque ipsi cum primis parentes, ac superiores quod de Argo Poëtæ fabulantur, toti vigiles, centum oculis, pro liberis, ac domesticis suis excubent: nam ut rectè Chrysof. *b Magnum habemus, pretiosumque depositum filios, ingenti illis servemus curâ, ne fur id nobis astutus auferat.* Quod depositum, quo in pretio habendum, quam vigili cura asservandum; D. Ioannes in adolescente declaravit, quem curæ Antistitis unice commendarat; jamque à laborum meta reversus, cum depositum suum reddi postulat, illudque minus bene custoditum intelligit, omni sudore ac sanguine suo illud redimere statuit.

a Ezech. 7. Horat. l. 2. Ode 20. Aug. tract. 36. in Ioan. *b* Chryf. hom. 9. epist. 1. ad Timoth.

- §. I. *Ioannes Aquila, propter videndi perspicacitatem.* S. Thom. serm. de S. Ioann.
- §. II. *Optandum ut filii tenebrarum, acutum Aquilæ nostræ visum consequantur, ut QUI NON VIDENT, VIDEANT.* Joan. 9.
- §. III. *Superiores omnes, ac parentes, Aquilæ & Argi sint, ut suis invigilent, eosque observent.*

F E S T U M

SANCTI IOANNIS EVANGELISTÆ.

Conversus Petrus, vidit illum discipulum, quem diligebat Iesus. Joh. 21.

Ngenioso, ut a D. Nazianzenus recit, Apologo, aves quondam universæ de regno disceptarunt, & de Rege nominando Comitia edixerunt. Vix res divulgata, dictusque Comitibus habendis dies fuerat, cum continuo ingentem volucrum cœtum suis se libus excivit, brevique campum quantum oculis prospectum exasperet, candidatis implevit, & distictis circumstare rostratas *Struthionum* acies, cuneato agmine subire *gries*, properare raudas *Auferunt* phalanges. His nihil segniores advolant è turribus *alantibus*, è turribus *Columba*; & inquilinæ silvarum, *Luscinia*. His corpore proceriores se inferuere *araca*, & aquila. Quos inter Imperii competitorum, etiam peregrini litonis hospites comparuere: Hic advena è Phaside *Gallus*, ex India *psittacus*; ex Græcia *pavus*. *Struthionem* misit Africa, *Cygnum* Caucasus ex Myria, & *phœnicem*, quem orbis unicum reservarat, egavit Syria. In hoc tam celeberrimo congressu, jactabat molem altissimi corporis *Struthio*, caque se gloriâ non dubiè ceteris præferebat. Hinc niveum can-

candorem suum ostendere *cygnus*, oculo *pavus* firmate, picturato *psittacus* tegmine, se offerre. *Lusciniam* nativa commendabat Musica, *grynem* vigilia, *phœnicem* senectia, alta alii, & sua cuique propria extollebat, dum tandem placuit regni maiestatem, volatu constituere. Hanc unam gentis esse gloriam, hæreditario jure acceptam; supra terram, cœnumque, volatu se attollere, proximeque ad cæli viciniam ascendere, eam profectò rem esse, volucrum propriam, & Regno, Regique maxime decoram. His itaque constitutis, provolandi jam signodato, unâ omnes cum ingenti alarum plausu, ab humo sese attollere, certatimque qua data cuique via est, per aëra evadere, ac pari dein conatu, sed constantiâ, eventumque dispari, ad usque nubium caligines, & ipsa cæli confinia tendere. Paulatim vero ut ventum ad ardua est, cœpit multorum calor intepescere, ut pennis defluentibus complures fatigati destiterint, & labori succubuerint. Visæ ante omnes *Luscinia* (delicatum ac vocale genus) in arborum celsarum frondibus interquiescere: *Lirundines* ad notarum ædium lares divertere: *Ciconia* ipsæ

in mœnium fastigiis subsistere : alia inter rupium cavernas, aut montium cacumina respirare. Pertinacior ac perniciosior unius *Aquilæ* conatus fuit, per inuia quæque altius adhuc, altiusque eluctantis. Hæc igitur ut infra se omnes despexit, ter in gyros gloriosè circumacta, editoque ter clangore, ventum ad metam, quo nemo pertingere valebat, pronunciavit, eique omnes palam de palma concedentes, Regem suum suspexerunt, imperiumque cum Regni insignibus perpetuum donarunt.

Atque ita a D. Hieronymus non fictè, sed verè affirmavit : *Vt leo inter bestias, ita AQUILA inter aves, regnum tenet.*

Nunc à fabulis ad veritatem auditum convertite, atque eorum cœtum ac comitia cogite, qui ab orbe condito, ingeni acuminè, mentis pernicitate, scientiæ sublimitate, quibusvis etiam sanctimonix ac gratiæ pennis adjuti, quam excellentissimè in cœlum subvolarunt, atque hos omnes cœlestè b *magnarum alarum Aquilam, Ioannem*, quam longissimè prævertissè, ac infra se conspexissè intelligetis. Sic porrò ad ardua, & sublimia committentem, suspexit olim magnus ille c *Origenes* : *Fox, ait SPIRITALIS AQUILÆ andstum pulsat Ecclesiæ : non altivoli volatilis, non aërem corporeum, vel athera, vel totius mundi sensibilibus ambitum supervolitantis; sed ultra omnia, que sunt & que non sunt, citivolis intima Theologiæ pennis, cla-*

a S. Hieron. tom. 4. in Daniel. c. 7 b Ezech. 7. c. Origenes hom. 2. in diversis de S. Iuan.

vissimè SUPERNÆQUE CONTEMPLATIONIS OBUTIBUS transcendens. Supervolat itaque B. Ioannes Theologus, non solum quæ intelligi, ac dici possunt; verum etiam quæ superant omnem intellectum supervehitur, extraq; omnia, INEFFABILI MENTIS VOLATU, in arcana unius omnium principii exaltatur. Quo altius, non dico humanæ, sed nec Angeliæ intelligentiæ, valent conscendere Quare huic spiritali Aquilæ multum concedit Pfalteres regius, qui columbinis, quas à Deo efflagitarat pennis, non eò se sustollere valuit, quò ineffabile mentis volatu Ioannes exaltatur. d *Ezechiel* quidem de se fateatur: *assumpsit me spiritus, & audivi post me vocem commotionis magnæ, benedicta gloria Domini de loco suo.* Quin vel eo gloriatur, quò usque eò elevatus est, ut hujus aquilæ, inter cetera mystica animalia, umbram, vel typum subobscurè cernere meruerit, & *vocem alarum animantium, percutientium alteram ad alteram. eò, inquit, spiritus LEVAUIT: & assumpsit me.*

Summo vertici Apostolorum quidem cœlestis Pater arcana mysteria revelarat, ut palam hanc laudabilem professionem fecerit : e *Tu es Christus filius Dei vivi.* Verum *Ioannes* dicitur præcurrisse citius *Petro*, qui a cœtibus, atque velocius intima divinarum apicem penetrat secreta, & ineffabili mentis volatu, in arcana unius omnium principii exaltatur.

Humana omni, ac sublunaria supergressus doctor gen-
d Ezech. 3. v. 12. e Matt. 16. Origen. cit.

tium, pernicialium remigio in
tertium cœlum raptus est, (ut
ipse asserit) sed ò beate a Pau-
le, non es raptus super omne cœ-
lum & paradysum. Ioannes omne
cœlum conditum, omnemque crea-
tam paradysum, hoc est, omnem hu-
manam, Angelicamque transgre-
ditur naturam. In tertium cœlum
raptus, ò vas electionis, & regi-
ster gentium, audisti verba qua
non licet homini loqui; Ioannes
intime veritatis inspector, ultra
omne cœlum, in paradiso paradiso-
rum audivit unum verbum, per
quod facta sunt omnia. Non ergo
Ioannes erat homo, sed plus quam
homo, quando & se ipsum, & omnia
quæ sunt, superavit, & ineffabili
sapientiæ virtute, purissimoq; men-
tis acumine subvectus, in ea qua
superiora sunt secreta, videlicet u-
nus essentia in tribus substantiis,
& trium substantiarum in una es-
sentiâ ingressus est. b Unde B. Pe-
trus Damianus: Ad tantum gra-
tiæ proventus est privilegium, ut o-
mnem transgrediens creaturam,
illud acie mentis attingeret, quo
non Propheta, non Patriarcha, non
sanciq; quisquam ab ipso primordio
agnoscatur in carne positus aspi-
cisse.

Erit forte qui cetera illa my-
thica animalia, cum aquila pari
velocitate contendisse arbitretur,
sed à sacro vate, ceteris sub-
limior volans Aquila, faciem aliis
animalibus altiore extulisse
dicatur: d facies, inquit, AQUILÆ
SUPER ipsorum quatnor, hoc
est, tres alios Evangelistas tran-
scendit, imo & seipsum, dum in-
tar aquilæ; in cœlis ponit nidum
suum, imo & in sinum æterni Pa-

Olig. ibid. b B. Pet. Damian. ser. I. de
d. an. c Damian. rit. d Ezech. 1.

tris evadit, indeq; ut ait Bernar-
dus, sacrosanctam intimam sapien-
tiam eruit medullam, cruetatque
altum illud: e In principio erat
verbum.

Hunc excelsum super omnia
volatum Hipponensis antistes,
qui teste f. D. Thoma, profunda
fluminum scrutatus est, & abscon-
dita in lucem produxit, ita suspe-
xit, ut tract. 36. in Ioannem, de
eo affirmarit: ceteri Evangelistæ
tanquam cum homine Domino in
terra ambulant, & de divinitate
ejus pauca dixerunt. Istum au-
tem quasi pignerit in terraambu-
lare, sicut ipso sui sermone exordio
intonuit, erexit se non solum super
terram & super omnem ambitum
aëris & cœli, sed omnem etiam
exercitum Angelorum. Hinc ait:
Ioannes Apostolus non immerito
secundum intelligentiam spiritua-
lem, AQUILÆ comparatus, altius,
multoque sublimius aliis tribus
erexit predicationem suam. Tan-
dem concludit: AQUILA est Ioan-
nes, lucis internæ, & æternæ FI-
XIS OCULIS contemplator.

h & que natura negavit

Visibus humanis, OCULIS EA-
PECTORIS HAUSIT.

Nulla voluërum, imo nec
mortalium, tam firma oculo-
rum acies, ac visus perspicacia,
& pertinacia, ut solem in meri-
die candidissimum, valeat fixo
obutu intueri. Hoc solius Aquilæ
est, eodem testante Augusti-
no: i Sol iste, quo vere nihil inter
visibilia pulchrius invenitur, no-
stros sanciat, & obtenebrat oculos;
AQUILINOS vero vegetat inspe-
ctus.

e Ioan. 1. f. S. Thom. festo S. Aug.
g Aug. tract. 36. in Ioan. h Ovid. me-
tam. l. 15. i Aug. l. 2. de moribus Ma-
nich, c. 250.

Hoc itaque vobis hodie symbolum propono: Aquilam irretortis oculis solem contuentem; quia *Aquila est Ioannes, lucis interterna & eterna* FIXIS OCULIS *contemplator*. Ubi illud unicuique sectabor, ut ostendam discipulum, quem diligebat Iesus, aciem mentis, ex sola dilectione maximè perspicacem habuisse, atque illud ad mores utilissimè pro concione pertractandum, amorem divinum maximè oculatum, & supra omnem Aquilam lynceum esse; terrenum verò ac carnalem, non modo cæcum pingi, ac à Poëtis fingi, sed reipsa, omni prorsus rationis, ac mentis luce privatum, in tenebris Andabatarum more cæcutire.

S. I.

IOANNES AQUILA, PROPTER VIDENDI PERSPICACITATEM. S. Thomas, ferm. dc S. Ioan.

Vsitatissimum illud a *pietoribus atque Poëtis*, Amorem, seu Cupidinem, oculis sipario obvelatis, & plane cæcum effingere, quia amantes quos ille fauciat, aut quorum pectus subit, excæcat juxta illud:

b *Insano, nemo in amore videt.*
Et alibi:

Quid deceat, non videt ullus amans.

Amans scilicet, Amens, insano prorsus, ac impuro ab amore,

a Horat. de arte. b Tibull. lib. 2. eleg. 14.

quid ratio, quid nominis fama; quid parentum observantia, quid familiæ dignitas requirit;

Quid deceat, non videt ullus amans.

Non virorum religiosorum monita, nec propinquorum consilia, nec Matris Viduæ lamenta, nec Dei vindicis flagella, jamque imminetia corporis, ac animi discrimina,

Insano nemo in amore videt.

Ita Cupidineus hic puer, non ipse dumtaxat cæcus, sed & alios jaculis suis excæcat.

At quorum mentes cœlestis ac plane divinus amor occupavit, eos omnes supra Aquilas supra lynces, ac Serpentes Epidauricos, oculatos ac perspicaces reddit. juxta illud Richardi c *Amor vehemens, non potest non videre quem amat: quia amor, oculus est, & amare, videre est.*

Testis ille oculus discipulus, d *Deo dilectus ab ipso*, quique diligebat Iesum. Hic à resurrectione sua forte discipulis plurescantis, eminus illis in littore apparuit, e *non tamen cognoverunt discipuli, quia Iesus est.*

Solus Ioannes Dominum cognovit, sic porro subditur: *Dixit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro; Dominus est.*

Appositam ad rem nostram doctor Angelicus causam adfertur cur Ioannes præ ceteris Christi

c Richard. Victorin. de charitate part. 1. cap. 3. d'Ovid. metam. l. 10. e Ioan. ap.

lum agnoverit : a *Ioannes enim perspicacior erat, & ideo primum agnovit Christum.*

At unde quæso hæc mentis, ac oculorum perspicacia? Hieronymus divimo, ac casto amori adscribit, quo Ioannes Christum complectebatur : b *Solus, inquit, Virgo Virginem agnoscit, & epist. 61. ad Pammachium : Prior Virginitas, Virginale corpus agnoscit.*

Huic consentit c S. Cyrillus : *Ioannes, inquit, propter mentis puritatem, & oculorum cordis acumen, ad intelligendum aptissimus præ ceteris, præsentem agnovit Christum, & aliis indicavit.*

Eodem spectat illud d Lyrani : *Sciendum quod puritas mentis, & corporis, maxime disp. nit hominem, ad cognitionem rerum divinarum ; & ideo Ioannes, qui ceteris purior erat, tanquam Virgo, vitius alius agnovit Christum.*

O Virginitatis prærogativam præstantissimam ! ô inter omnes caritativæ summam, & unicè essentialiorem, *Deum videre !* quod solis mundo corde conceditur. *Mundus enim Deus, à mundo oculo conspicitur.*

Hi sunt qui etiamnum in hoc mortali corpore, in rerum divinarum contemplatione, sublimius efferruntur, & subtilius, quæ homo carnalis non videt, intelligunt ea, quæ sunt Spiritus, atque ipsam gratiæ ac virtutis pulchritudinem, oculis cordis clarissimè intuentur. Dilucida similitudine ostendit Augustinus, vos ipsos, virtutis pulchritudinem

intueri, & amare posse, imo de facto amare, & intueri, ac corporis venustati, quæ in oculos incurrit, præferre : f *Habes, inquit, duos servos, unum deformem corpore, altum pulcherrimum; sed illum deformem, fidelem : alterum infidelem. Dic mihi quem plus diligas? & video te amare invisibilia. Quid ergo? quando plus amas servum fidelem, licet corpore deformem, quam pulchrum infidelem, utique non errasti: sed pulchriora factis præposuisti: contempsisti enim oculos carnis, & exexisti oculos cordis, quid facie (quid castitate, temperantia) pulchrius, quid infidelitate (quid fornicatione, temulentia, perfidia) deformius? Ea perspicacitas, oculis cordis est, quibus si vos præditi essetis, pulchritudo castimonie, ad eum in sui admirationem raperet, ut fornicatio; omnisque immunditia, præmonstro quantumvis terribi, ac ipso cacodæmone, horrore esset. Pulchritudo temperantiae, usque eò vos in sui amorem traheret, ut vitium temulentiae, & ebrietatis, *cane pejus & angue,* quisque vestrum execraretur. Pulchritudo iustitiae, tam potenter animos vestros occuparet, ut nullis muneribus, nullis promissis vos excecari, & à rectitudine seduci pateremini. Quid? quod oculi cordis, & acuta mentis acies, non modo elevatur ad videndum Deum, atque ipsius virtutis pulchritudinem, sed & ad ea omnia, etiam minutissima conspicienda, quæ amori divino officere, ac displicere*

f Aug. serm. 17. de verbis Apost.

a S. Thoma. in Ioan. c. 21. v. 7. b S. Hieron. lib. 1. contra Iovin. in c. Cyrill. in Ioan. c. 21. d Lyrani. in Matt. c. 5. v. 10. e Ieron. in Matt. c. 5. v. 10.

possunt. Vnde S. a Hieronymus beatos mundo corde asserit, quos non arguit conscientia peccati, etiam levissimi: Sed quis est hic, & laudabimus eum. Quis est hic, qui ita pupillam oculi acutam, & perspicacem habet, ut minimos imperfectionum pulvisculos, & vitiorum atomos valeat intueri? quod in occluso cubili fieri consuevit:

b Dum clarum mane
fenestras

Intrat, & angustas extendit lu-
mine rimas.

Vt in illo Solis radio, ab acuto oculo atomi illic volitantes conspiciantur. Idipsum in anima, quam cœlestis gratiæ radius colustrat, contingere solet, ut D. c Bonaventura scitè observavit: In domo, inquit, quam subintrans Solis radius illuminat, quantumcumque licet fuerit præmundata, atomi nihilominus diligentius intuenti apparent: sic & cor radiis gratiæ illustratum, etiam minima videt, & subtili examinatione discernit. Quanto quis fuerit mente purgator, tanto se sordidiorem videbit, & majores causas humiliationis inveniet.

Cedo mihi ex hinc stantibus hominem, qui semel in anno sacra exomologesi animum expiare consuevit, quam ille circa passiones prædominantes, imperfecti-
nes, veniales noxas, imò circa gravissimas, & frequentissimas lethales culpas cæcus est; dum interim candidæ mentes; quæ cum Ioanne Deum diligunt, si-

cut pupillam oculi sui, minimos nævos, levissimas in oratione evagationes, velut atomos volitantes intuentur, atque illud d Bernardi usurpare solent: Facilius atomos mundi dinumerare possem, quàm motus cordis mei; & vel minimas noxas, quasi festucas aciem incurrentes, amarissimis lachrymis cum S. Paula deflent, ejusque malitiam, quam penitus perspexerint, supra omne thalium pœnæ execrantur.

Hinc e B. Catharina Genuensis ajebat malle se pœnas inferni per omnem æternitatem tolerare, quàm levi culpâ Deum offendere; adeo vel minimam injuriam, summo bono illatam, mentis oculis penetrarat, illudque s Salviani verissimum ducebat: Nihil leve asstimari, quo Deus leditur.

Consimili mentis acumine excelluit g P. Elzearius Dorefon, ex Comitum Borboniorum familiâ, qui victima charitatis, peste infectis inserviens, occubuit: hic adè vel minimum venialem nævum detestabatur, ut à morte in commentariolis exaratum reliquerit: Malo demonum adire domicilium, quàm vel levi noxia Deum offendere, maxime in materia delectationis sensualis.

Addabat: si esset in potestate mea, autve omnes omnino delectationes, & fieri posset, ut nullam omnino pœnam inde incurrem, sed solum per instans Deus à me levissimè arceberetur, & in ejus-

a V. Corn. in canonicis pag. 437. Eccl. 31. b Persius. Sat. 3. c Bonavent. in 1. parte speculi c 3.

d Bern. de interiori domo c. 62. e In vita. N. varini electa sacra pag. 394. f Salviani. l. 6. g Barthelemy Hug. i. ph. die 2.

modi deliciis ac delectationibus perseverarem per totam vitam, ego eligerem non solum privationem delectationum, sed etiam omnia tormenta possibilia, quantumvis intensa, & excensa, per totam æternitatem. Atque idem sentiunt omnes Beatorum mentes, lumine gloriæ collustratæ. *An possamus ergo, inquit a Hieronymus, leve aliquod peccatum dicere, quod in Dei contemptum admittitur?* Certè cæcitatem hic suam merito, deploravit S. Theresia, quæ nescio quem virum Religiosum, minùs in divinis oculatum, à confessionibus habebat, & minuta peccata, ac veniales noxas, minùs sollicitè curandas, & cavendas dictitabat. *b Mansi, inquit, in hac cæcitate, credo plusquam septendecim annis, donec quidam Pater S. Dominici valde doctus, mihi aperuit oculos in aliquibus rebus; & illi ex Societate Iesu, totaliter mihi incusserunt timorem,* (scilicet, non parvi facienda quædam peccata venialia, quæ quidam rudies Confessarii dixerant non esse curanda) *aggravando meo adeo mala principia, sicut postea aitam.* Cæcitatem suam vidit Theresia, & candidissima illa anima tenebris excussis acutissimâ mentis acie, minutissima observavit; aded ut hoc secum identidem ingeminarer, ac suis inculcaret: *c Quis eudet dicere parvum, vollo meam voluntatem sequi potius, quam tuam Domine; Volo in garriendo, dormiendo, comedendo meam voluntatem sequi potius, quam tuam Domine. Quis*

autem hoc parvum dicere, ac ducere, qui cum Theresia oculos jam apertos, & illuminatos habet? Interim quàm multi vestrum potiori iure, quàm hæc Seraphica Virgo, & omnis sanctitatis Magistra, queri possent: *mansi in hac, & multò graviori cæcitate, plus quam septendecim, viginti, triginta annis: quam pauci quibus oculi postea aperti, ut percipiant: d Quo nitidiores manus, eò gravior quoque minor in eis navus offendit, & pretiosam vestem, exigua quavis macula turpius decolorat.* Omnino prope aciem hæc minuta effugiunt, nec iis se urgeri arbitrantur, cum acutissima illa visu Aquila, Ioannes disertè asserat: *e Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.* Etenim *f unicuique dedit vitium natura creato: & sicut non est frumentum sine paleâ, triticum sine loligine, liber sine mendis, pomum punicum sine grano putrido, nec piscis sine spinis: licet g optimus ille qui minimis urgetur; ita non est homo sine vitiis; quæ, quò quis acutiori mentis visu, eò plura, ac graviora in se sibi videre arbitratur, quare hoc sedulo agendum, ut hic acutum videamus: alioquin, teste h Richardo Victoriano: Frustra cordis oculum ad videndum Deum erigit, qui nondum idoneus ad videndum se ipsum.*

d Bern. de triplici custodia manus lingue & cordis e 1 Ioannis 1. f Tibul. l 2. g Horat. sat. 3. h Richard. de S. Vict. tract. de præcep. ad contempl. c 71.

a Hieromy. epist. 14. ad Cleant. b In vita. c 5. cc S. Thetela in itinere perfecti.

§. 2.

Optandum, ut filii tenebrarum, acutum Aquilæ nirsiræ visum consequantur: ut QUI NON VIDENT, VIDEANT. Ioan. 9.

Mortales omnes in hanc lucem, miseranda cœcitate percussos effundi, gravissimus Doctorum tradidit a Augustinus. *Nascimur, inquit, omnes COECI; quia nascimur omnes peccatores.* Hæc porrò cœcitas in sacris baptismi aquis, gratiæ cœlestis radio tollitur; sed, ô malum! in aliam plerumque labimur, dum in aliud scelus devolvimur: *b ambulabunt enim ut COECI; quia Domino peccaverunt,* ait Sophonias. Cœcus est omnis peccator, cujus mentem, ceu animæ pupillam, lethale scelus occupavit: *c quia peccatum excœcat mentem hominis.* Ac primùm quidem, recte d Chrysostomo, **AVARUS COECUS EST: amor namque pecuniarum in pupillam mentis, quasi quidam nalignus humor insuicit, densamque jam nebulam prorsus operatus est, ut lumen cœli, æternas divitias, atque ipsius divinitatis abyssum contueri non possit. Confimile Divi Ambrosii pronuntiatum est: *e COECA EST AVARITIA, non videt quæ Divinitatis sunt, sed cogitat quæ cupiditatis;* ut rem domesticam amplifcet, ut lucrum faciat, ut annuos redditus augeat, ut aurum & argen-**

tum accumulet, hic omnes oculati sunt, hic omnes Aquilæ sunt, visu acutissimo. At ut diviniæ gratiæ augmentum, ut virtutum thesaurum, cœlestium bonorum cumulum, acquirant, hic talpæ, & nocturæ, hic **COECA EST AVARITIA.**

Quantò meliori, ac salubriori cœcitate percussus, adolescens quidam blasphemus, de quo Iaricus. *f Non procul à Pequino, Regiâ Sinarum Vrbe, Iacobus Pontoya è Societate Jesu, Conciones ad populum satis frequentes habebat; cui non semel petulantius illudere cœpit adolescens: imò & blasphemo ore in sacra Christianæ legis mysteria debachari. Non tulit inultum scelus, quod spectabat è cœlo Numen: Adolescentem enim salubri remedio ad frugem reduxit: demissis quippe in terram oculis, nihil omnino cernebat; elevatis autem in superna, ac cœlestia, liquido omnia intuebatur. Ita ad terrena hæc, & humana cœcus, ad cœlestia & divina oculatus erat, aded ut & fidei lumine collustratus, Christo nomen dederit. Ea mentis cœcitas exoptanda; at illa miseranda, ac detestanda, qua quidam, ut cœci solent, æcane, id est; pecunia, se duci sinant, eique alligati tenentur, quorum miseram servitutem deplorat Cyprianus: *Magna COECITAS, inquit, auro alligatum teneri, & possideri magis, quam possidere.**

Ea verò maximè perniciofa, ac periculosa hujus cœcitatis ca-

^a Aug. traft. 45. in Ioan. ^b Sophon. cap. 1. ^c Hugo Card. in ps. 37. ^d Chrysost. hom. 21. in Math. ^e Ambros. scem. 59.

^f Iaricus l. 6. hist. Indicæ.

lamitas, quòd nemo tenebras suas videat, nemo cœcitatem suam agnoscat: eis namque usus venit, quod de fatuâ suâ ancillâ, ad Lucilium sibi familiarem scribit Seneca: a *Harpaslem uxoris meae fatuam, scis hereditarium meum in domo remansisse. Hæc fatuâ subito desistit videre. Incredibilem tibi narro rem, sed veram: nescit esse se COECAM.* Omnia se quam optimè videre, ac observare asserit; cum nil videat, & illud sibi putat, si quis ad ducendum, manum porrigat, aut de periculo præmoneat. *Ait domum tenebrâsam esse, rogat fenestras, ac januas sibi aperiri, & ne quis domesticus obsistat lumini. Hoc quod in illa videmus, omnibus nobis accidere liqueat.* Ex quo patet, multos hoc ævo illi fatuæ similes videri; cœci sunt, & tamen cœcos se esse nesciunt, sed videntes, ac bene oculatos se credunt. *Nemo se avarum esse intelligit, nemo cupidum:* nam avari se parcos, se providos ducunt, & attentos ad rem dicunt. Ambitiosi, & honorum plus æquo amantes; hoc ingenuæ, altæque indolis esse jactitant. Unde quilibet dicet: b *Non ego ambitiosus sum; sed nemo Romæ aliter potest vivere.* Quòd tot famulos, pedissequas, equos, rhedas habeam, non ego sumptuosus, sed *ipsa, magnas expensas exit.* Ex acu pictis peristromatis, ex splendidissimis epulis, popularum auram aucupantur, argenteis gradibus, ad honores sibi iam sternunt; & ad divinos, & æternos honores caligant: c **COECA AMBITIO,** clamat Bern. a Seneca epist. 50 b Seneca cit. c Bern. epist. 78, ad Sugerium Abbat.

ardus, magis imis, quam summis delectari! Aperit Deus cœlo, valvis bipatentibus, cœlestem illam Regiam, æternosque honores, & non videt: d

*O! quantum pectora cœca
Nullis habent!*

Ira excæcat hominem, & in gladios, in præcipitium abripit, & ea facere suadet, quæ oculo mentis præditus nunquam cogitaret, & hæc e *Ira videre non permittit.* Interim dicit iracundus: f *Non est meum vitium, quod iracundus sim.* Sed illa ancilla, pueri mei, vicini isti, uxor mea, mihi caput obtundit. Maxima aurem cœcorum turba, quos libido, & turpis amor, penitus excæcavit. Quemadmodum porro castus, ac Virgineus amor, mentis aciem exacuit, & oculos animi limpidißimos reddit; ita lascivus amor, cœcus ille cupido, omnem rationis usum, id est, mentis visum eripit, ut nec ipsum ante se inferni barathrum, apertum conspiciat; ut acutè observavit Chrysoßtom. g *Ab impudica libidine capitur anima, sicut nube & caligine, corporei oculi. Ita cum eripuerit menti perspicendi facultatem, nihil sinit videre ulterius, non præcipitium, non gehennam.* Qui enim videret, qui ratione, seu oculis, orbis est. Nimirum impudicis illis ganconibus facit dæmon, quod corvi cadaveribus, quorum oculos primum invadunt, fodiant, eiunt, absument: quâ similitudine utitur h Hugo Victorinus. *Corvus est diabolus, qui in cadaveribus primum oculos* d Ovis l. 6. Merani. c Cory. 31 hom. 30. ad Pop. f Seneca cit. g Hugo l. 1. ad Cor. h Hugo Vict. lib. de bestiis c. 35.

petit; quia in hominibus carnalibus, intellectum discretionis extinguit, & sensum mentis evertit. Et hunc olim in Sodomitis extinxit præpostera libido, qui tantâ cæcitate percussi, ut etiam ostium non viderent. *a* Vnde Ambrosius: *CÆCA EST omnis libido, & quod ante se, NON VIDET.*

Ante se habet immane illud peccati lethalis spectrum, ac turpitudinis monstrum, *nec videt.* Ante se habet pudorem, ac verecundiam, quæ scelus insequitur, ac premit, *nec videt.* Ante se habet infamiam familiæ, & notam toto orbe divulgandam, *nec videt.* Ante se habet inferni præcipitium & æternas flammæ, *nec videt.* Vnde hoc? causam subdit *b* Cyrillus ille Alexandrinus: *sibi ipsi oculos ERUIT, & destitutus lumine mentis, in forcam iniquitatis (& inferni) agitur præceptis.* Miseranda sanè conditio pueri, aut etiam viri, oculis capti, sine duce, ad subterraneam fornacem imprudenter properantis, & presentissimum vitæ periculum incurrentis. At quando deterior illius fors, qui longè præsentius animæ discrimen incurrit? hoc de eo, qui fœdas oblectationes sectatur, *S. Gregorius* pronunciauit. *c* *Anima, inquit, perversa, dum in presentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud, quam CLAUSIS OCULIS, ad ignem vadit.*

Porro lascivum amorem, mentis oculos eruere, Deus aliquando cœlesti prodigio, etiam corporis cæcitate manifestavit: nam

a Ambr. lib. de Abraham. c. 6. *b* Cyrill. l. 6. in cap. 21. Ioan. c. Greg. hom. 20. in Euang. *d* Polidorus l. 4. hist. Anglic.

dum *d* Algarius Angelorum Rex, virginem Oxoniensem insequeretur, ejusque pudicitiam infidiaretur, de repente oculis captus est. Verum jam facti pœnitens, suamque cæcitatein deplorans, eadem, Virgine Deum pro eo deprecante, visum recepit, qui jam per veram pœnitentiam oculos mentis receperat: quod si omnes infames proci, & lascivientes juvenes, qui scelus ejusmodi anhelant, oculorum orbitate pertererentur, quàm innumeros brevi cæcos & cæcas conspiceremus? cùm interim cæcitas mentis, orbitas gratiæ, magis alta nox sit: nam ut Hieronymus rectè monet Castrutium: *e Multo melius est spiritu videre, quam carne, & illos oculos possidere, in quos non cadit festuca peccati.* Denique omnes passim talpæ sunt, nocturnæ sunt, toti cæci sunt ad sua vitia, & proprios defectus intuendum: ad alienos verò, aquilæ & lyncei sunt, è quibus Satyricus, unum sic perstringit:

f *Cum tua pervideas oculis mala
lippi inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam
CERNIS ACUTUM;*

Quam aut AQUILA serpens Epidaurus? quàm he in familia sua prodigus, quàm ille parcus & sordidus; quàm iter in uxorem durus & ferus, quàm alius mollis & effeminatus, quàm hic liberos, servos & ancillas indulgenter habeat, alius verò despotice, ac planè tyrannicè, *cernis acutum*, cum ipse interim

c Hierony. epist. 33. *d* Castrutium. *f* Horat. l. 1. Sat. 3.

indies in longè graviora pro-
ruas.

a *Sed turpia detipiunt CÆCUM
vitia.*

Id olim prima veritas, Phari-
sæis exprobat: *b quid autem vi-
des festucam in oculo fratris tui,
& trabem in oculo tuo non vides?*
quæ aureo suo sermone exponit
c Episcopus Ravennas: *Vagus enim
oculus, SUA CÆCUS AD CRIMI-
NA, ad aliena errata perlucet,
malorum suorum ne/cius, alieno-
rum accusator & testis: hoc est
quod d Poëta queritur:*

*Vt in se nemo tentat descendere
nemo:*

*Sed precedenti spectatur man-
tica tergo.*

Nemo seipsum intuetur: *e ocu-
lis, inquit magnus Basilus, per-
quam similes sumus, qui cetera
omnia vident, se non vident.* Uxor
videt mariti vitia, maritus ux-
oris, domus famuli, & hic do-
mini: Magister discipuli, supe-
rior subditi, & vicissim hi illo-
rum, omnes aliena vident, pau-
ci sua. Vnde quantum mali, ex-
ponit Philosophus Romanus op-
tinus, teste Lactantio, morum
magister: *f Hoc nos pessimos facit,
quod nemo vitam suam respicit.*

Hanc ingeniosam praxin pu-
ellarum vanitas & arrogantia
excogitavit, ut duobus speculis,
se etiam, si quid incomptum in
occipite, aut quid minus orna-
tum in tergo esset, conspiciere
valeant; sed utinam quos in ter-

a Horat. sic b Matth 7. c Chryso-
log. serm. 189. d Petrus 1^a 4. e Basil.
hom. 9. hexam. f Seneca epist. 83.

gum suum flagitia, & enormia
scelera conjiciunt, cum Augusti-
no intuerentur, qui Deum allo-
quens, de seipso tateatur: *retor-
quebas me ad me ipsum, ut vide-
rem me in dorso meo, quam vilis,
& quam disformis essem.* Imò à
tergo vestro, quàm domus ve-
stra, familia vestra, uxor vestra,
filius vester, *vilis & disformis*
apud exteros sit, quàm infamis
audiat, non vides: per vicinos,
per amicos, per exteros, oculi
tibi aperiendi sunt. Hos inter
cæcos, g Heli censendus, qui *an-
dicebat omnia quæ faciebant filii
sui, quomodo dormiebant cum mu-
lieribus, eosque coarguens, aliun-
de ad se sinistram famam dima-
nasse dicit: quæ ego audio (non
videbat, nec sciebat quid agerent)
res pessimas ab omni populo.* Hoc
est quod h Hieronymus justissimè
queritur: quia *novissimi mala no-
stra discimus: ut exemplo Syllæ
comprobat, qui habebat uxorem
impudicam, totis Athenis publi-
cam, quod ipsum latebat, nec vi-
debat, donec ab hoste id illi ex-
probaretur, & oculi aperirentur.*
*Id Athenis, inquit, cantabatur,
& Sylla ignorabat, secretaque do-
mus sue, primum hostium convitio
didicit.*

Obvia & apta similitudo du-
citur à recto, aut camino incen-
so; unde flamma primùm ab
externis videtur, deprehenditur,
ac evulgatur, ipsius domesticis ig-
norantibus. Haud aliter plerum-
que in familiis fieri adest, ut
parentes ignari, & cæci ad libi-
dinis flammam, tale connubi-
um à filia nobili ac prædivite,

g 1. Reg. 2. h Hieron. advers. Iovinian:
sub finem,

cum herili famulo initum neficiant, illius Judicis uxorem, clam vero, muncibus excæcari, filium viri probi, uno Vespe, jactu alex centum aureorum jacturam facere; pedisequam à famulo gravidam, ipsi quorum interest patresfamilias ignorant; & ab extraneis domum incensam primi audiunt.

s. 3.

Superiores omnes, ac parentes, Aquilæ, & Argi sint, ut suis invigilent, eosque observent.

Pretiosæ merces quantâ curâ, quali clausurâ, quam vigili ac multiplici oculo asservetur, cuique vestrum qui ofsecram telâ argenteâ, & aureâ instructam, qui capsas gemmis, & monilibus plenas, qui uniones & Margaritas ex collo, & auribus circumfertis, compertum est. At si filii, & filix, ut rectè Hieronymus, *Margarita sint*, se subditi, pupilli, si clientes, si famuli & ancillæ, longè pretiosissimum, supra omne aurum, & lapidem pretiosum, depositum sunt, quid ni omni curâ, ac vigilantia, parentes, superiores, tutores, patresfamilias, etiam mille oculis suis invigilent. Horum typum expressit Ezechiel in mysticis illis animalibus, quæ ante, & retro, omnibusque membris oculatissima erant, ut ipse depingit: *h Totum corpus plenum oculis. e Hugo Cardinalis hic: Scriptura omnimodam cir-*
a Hieron. lib. adv. Iovinian. b Ezech. c. 1. c Hugo Card. in Ezech. c. 1:

cumspeditionem docet. Parentes oculos circumferant in cubili, qua honestate, gravitate, maturitate agatur cum filiabus; oculos circumferant quid interim in culinâ agatur à famulis, & ancillis; quid foris à filiis: *Totum corpus plenum oculis omnimodam circumspeditionem docet.* Superiores oculos circumferant, quid cuiquam desit, quid huic expediat, quid alteri noceat, quis abundet, quis penuriam patiatur, quid illi animorum addendum, quid illi subducendum. Quid hic agat in cubiculo, quid alter foris, ut juxta eundem d Doctorem, sit totum corpus plenum oculis, sicut cauda pavonis. Ubi alludere videtur ad veterem illam fabulam, quâ Io, unica Regis Inachi filia, servanda traditur Argo pervigili.

e Centum luminibus cinctum caput Argus habebat; Inde suis vicibus capiebant bina quietem, Cetera servabant, atque in statione manebant. Constiterat quocumque loco, Spectabat ad Io: Ante oculos Io, quamvis aversus habebat.

Hunc tamen tam vigilem, tam oculatum, & circumspectum, Mercurius sua fistulâ in soporem induxit, & *centum oculos non occupat una*; atque Eheu! Io rapta est. Cuique vestrum sua domi Io est, anima, æterni ac immortalis Regis filia, miraculum conditoris, cujus pretium Deus esse voluit, hæc quam vigili solertia, & solerti vigilan-

e Hugo cit. e Ovid, lib. 1. Metam.

servanda sit, docet Hieron. 1. in Ezech. c. 1. *Corpus plenum oculis IN CIRCUITU, ut nullum membrum aspiceret, quod oculos luminis non haberet. Quam describunt fabula Poëtarum ARGUM FUISSE CENTOCULUM, quem Juno in pavum vertit, ob negligentem custodiam, ut quod MIRACULUM EST CONDITORIS DEI, hoc condemnatio est in multis adulterii.* Ut velut Io, servetur anima, miraculum constatoris Dei nullum membrorum esse debet, quod oculos non habeat. Oculus debet esse in lingua, ut videat quiddicat, apud quos, de quibus. Videat ne quid obsceni, ne quid sarcatici, ne quid alterius famæ nocivi effuset. Oculus sit in manibus, vide quid agas, vide ne petulanter manum extendas, vide ne iniquæ ad munera, vide ne præferre vide ad vindictam manum extendas. Oculus in pedibus: vide qua, quo eas, an non iturus ad conversationem lubricam, ad pocula, ad aleas. Vide per quos super eo seductus, quomodo inde redieris, quo periculo, quo damno, qua jactura temporis, pecuniæ, animæ. Ut animam serves, talis esse debes, a *quam describunt fabula Poëtarum, ARGUM FUISSE CENTOCULUM: Eodem spectat illud Theophylacti: b Oportet pluribus oculis te omnia intueri, quam oculatus ille ARGUS.*

Quin & illud obversandum, non parentes dumtaxat cæcos esse, sed & in liberis suis cæcitatam amare, dum à filio, aut filia petunt, quod Christus à cæ-

co: c *Quid tibi vis faciam? vis studere? vis audire Philosophiam? vis domi, vis foris commorari? cum econtra filius parenti dicere deberet: quid me vis facere? Bernard. ferm. 1. in Convers. S. Pauli, agens de cæco: Heu plures (inquit) habemus Evangelici illius cæci, quam novi Apostoli (Pauli) imitatores. Quid vis, ait Dominus ad cæcum illum, ut faciam tibi? quanta est miseratio tua, Domine, quanta dignatio tua! Sic tunc Dominus querit, ut servi faciat voluntatem? Vere cæcus ille, quia non consideravit, non expavit, non exclamavit: Absit hoc Domine, tu magis dic, quid me facere velis. Sic enim decet, sic omnino dignum est, non meam à te, sed à me tuam queri, & fieri voluntatem. Sic profecto, sic multorum usque hodie pusillanimitas, & perversitas existit, ut ab eis queri oporteat: quid vis ut faciam tibi, non ipsi querant, Domine, quid me vis facere?*

Est & altera cuique Io, summa vigilantia, centum oculis servanda. parentibus filia, tutoribus pupilla, idque ut ingeniose observat Ambrosius, velut pupilla oculi, quæ inter omnia membra pulcherrima simul, & tenerima, minima festuca lædatur.

d *Pupillam Deus nitidissimo natura vultu, munere dignatus est, quia, innocentia & integritas, levi sorde aspersa violatur; & ideo perspicendum, ne quis eam pulvis erroris obliet, aut nulla vexet festuca peccati.* Tum subdit Mediolanensis Antistes: *Ad hunc etiam modum, parentes custodire debent filios, & filias & ab omni labi*

c Ioann. 9. d Amb. l. 6. hexam. c. 9.
e Amb. cit.

a Hieron. cit. b Theophyl. epist. 7.

*impudicitia pueros tueri, præfer-
tim cum teneriorem aetatem super-
gressi, adolescentiæ latiorē cam-
pū ingrediuntur.*

Nec minus acutè a Lauredanus Venetus observavit, non abs re filiam parentibus orbam, pupillam (Weese) vocitari, ut tutores meminerint, sicut pupillam oculi curandam ac custodiendam esse, ne si forma præcellenti, pudicitiaæ damnum incurrat, ne præda fiat: nam

*b rara est concordia forme,
Atque pudicitia.*

Si opibus, si divitiis abundet, ne eorum jacturam faciat, ne quod frequenter accidit, tutores pupillam illam excæcent, & non parentibus duntaxat, sed & omnibus bonis, ac fortunis orbam efficiant, aut certe incuriâ, aut socordiâ suâ, temporalis & spiritualis detrimenti causa sint. Interim hæc *e delicta quis intelligit?* quis ita oculatus, ut peccata aliena in se perspiciat, & in Confessione exponat? *d* Corde-
rius hic: *quis tam Argus in hu-
manis invenietur, ut quotidia-
nas suas prolapsiones enume-
ret, dæmonis impetus, cordis
motus, conscientiaæ maculas,
fraudes mentis, & impuras vo-
luntatis affectiones intelligat?*
*nam sæpe in communibus ac-
tionibus, mundani pulveris for-
des contrahimus. Augustinus:*
*e Delicta mea inquinant me, de-
licta aliena affligunt me.* Sed hæc quis videt, quis intelligit? aliena

a Lauredan. Silva moral. tit. parent.
b Juvenal. Sat. 10. c Psal. 18. d Cor-
derius in Psal. 18. e August. in Psal. 18.

dicuntur, sed quæ vobis auctori-
bus, aut quoquo modo adjutori-
bus, aut saltem non impediendi-
bus committuntur. Argos esse oportet, ut pretiosum sibi commissum depositum ac pretiosum thesaurum vigili & attenta cura custodiamus. Cujus depositi fidem, pretiumque, dum æqua lance pensat f Bernardus, ita secum ipse loquitur: *quid ego infelix, quo me vertem, si tantum thesaurum, si pretiosum depositum illud, quod sibi Christus sanguine suo pretiosius judicavit, contigerit neglexisse?* g omnibus hîc exemplo sit D. Ioannes, qui è pectore Domini sui, velut amoris ac charitatis officinâ, singularem quendam salutis humanæ zelum hausit: exemplo verboque docuit, quantum esset, vel unius aninulæ depositum.

Epheso excedens, villas & oppida circumcurvat, cum ecce ei occurrit adolescens ingenio celeri & peracuto, specie etiam liberali & amonâ. solet enim plerumque animus venturus in corpus, dignum prius metari hospitium. Certè ex hujus specie, in ipsam mentem, quæ illius hospes est; evasit Apstolus, dignamque censuit, quæ fideli colono traderetur exolenda. Is porro fuit illius loci ut vocabat Angelus, id est Episcopus, in cuius manibus, eum juvenem, velut ingens & pretiosum quoddam depositum commisi, hac ferè verborum formula: *tunc adolescentem omni studio cura & cogitatione coram Ecclesia, & Chri-*

f Bern. serm. 3. de tripli Adv. g Eusebius l. 3. Eccl. hist. c. 17.

in teste, tibi, tuæque fidei commendando. Suscepit ille tum pro ea, qua in Magistrum erat reverentia, tum etiam pro ea, ac præcipiti in subditos charitate, qua illum in familia sua aluit, et usque curam egit plane singulararem, ne quid corpori, ne quid animo deesse videretur: curare in eo pietatis officio plures anni, quibus adolescentiæ memorem, juveni fræna contrahere, habenas adducere, ne forte, quod illi ætati facile est, positos sibi limites excederet. Verum ut temporis lapsu deteruntur, & conteseunt omnia: ita & hujusmodi felis labor, curaque, eorum curriculo deferbuit. Hinc adolescenti laxiores dare habenas, & plus æquo indulgere. Illa Magistri conniventia, in quam palæstram abiit malus dissipulus, ea juvenum fuit solutio ævi, quibus alea, chartæque; forsariæ sæpius in manibus, quam in oculis prius liber, sacrique gloriæ: Ita sibi male lusit, Magistroque illudit adolescens, eoque celerem venit, ut non tantum in malis matos esse, sed & pessimus videri posset: imo prædolum dux, ac coryphæus. Quis credat eo labi posse juvenem, cui Johannes in Spiritu parens, & Pædagogus esset Episcopus? lapsus est tamen, & pro dolor! longius se, Deoque elapsus. Vita in præcipiti, salus in desperatione videri poterat, nisi divina manus affuisset. Revocavit illa à morte, quæ ad vitam prius invitabat. Peractis veluti cursu, laudumque meta, ad suos quasi acceres, grataque limina rediit apostolus, quæ vivitque à suo Præ-

sule, qui haberet suus ille adolescens, & in Christo filius? Age inquit, Episcopo, depositum nobis redde, quod ego & Christus, Ecclesia teste, quam gubernas, commissimus. Hic primum ora rubor invasit, frontemque texit, dein in singultus ac gemitus explicuit sese, denique in pauculas voces effudit, sed amoris & doloris plenas. Eæ ostendere, qualia in adolescente fuissent pietatis ac Religionis tyrocinia, qualis aliquot annorum cursus; quam pius, felix, ac fortunatus, qualis denique à malis consortiis exitus, quam impius, infelix, infortunatus. Hic hæerere Vir sanctus attonito similis, dein subirato vultu, voceque, ita paucis: *sic cine, inquit, servasti depositum; sic fratris tui animam?* Cetera dixerunt lacrymæ, profundique gemitus: à quibus (nec enim longior amanti mora) sese in viam expedit, annosus senex, in densa nemora, metuendosque saltus evasit, prædonem suum secutus, bonus animarum prædo. Ubi in juvenis conspectum venit, agnovit ille parentis ora, vultusque probe notos, ac summe venerabiles; agnovit inquam, & celeri fuga sese illius oculis eripuit, nimirum dolor, pudorque pedibus alas addiderat. Sed leviores pio seni, illius animulæ curâ; quam ut sibi; Deoque restitueret, concitato cursu fugientem insequi, & objicere amandum illud: quo abis infelix adolescens? juvenis senem, filius parentem, armatus inermem fugis. Ego tui causa in ferrum ibo, & in vulnera pronus ruam: pro quo Magister meus, amor meus, ac deli-

deliciæ in Crucem, ac mortem venit. Sui oblitum, nimiumque fugacem stiterit illæ voces, amorem imo pectore renascens: qui etiam ad sanctissimi Præfulis, parentisque optimi pedes supplicem, ac lachrymabundū abjecit. Sed admissi sceleris conscientia, fufus toties innoxius cruor, & truculentæ cædes, dextram tot criminum testem, ac ream abdididerant. Pudorem qui in animo adolescentis infederat, notavit indulgens Pater, dextramque prensavit: imo & osculo dignatus est, adpromisitque fore, ut pœnitenti remitteret Deus, quidquid ab illa manu contractum erat iniquitatis. Ita bonus Pastor errabundam ovem quæfivit, in ovile reduxit: imo deinceps probe pœnitentem, & instructam Dominico gregi, & Ecclesiæ præfecit. Habet in eo quisquis est Pastor, Præses, Præful, quod discat, amet, imitetur; primum, quod, & quantum sit animarum depositum, vel hinc agnoscat: quod scilicet Deo homini, sanguine, vitæque stetit. Ex illo amantes, ac paternos animos induat, & cum sese offert occasio exhibeat, maxime ubi filios spirituales cecidisse, imo & à scelere mortuos esse didicerit. Ne in eum cadat illud D. Bernardi: *Cadit Asinus, & invenit qui se sublevat: cadit anima, & non est qui manum apponat.* Desunt nimirum viscera misericordiæ, deest paternus effectus, quem ut in patre corporis ergo suspicit Chrysostomus; ita & in Pastore, in Patre, in Superiore animi causa requirit. *Imitandi, inquit, sunt parentes, qui filiis suis gra-*

viter agrotantibus, licet desperatis, assideus lacrymantes, lamentantes, exosculantes, omnia quæ possunt advenientes, ad extremum usque halant. Ubi hæc parentum in filios officia exposuit: tum ita stylo aureo pungit, & urget: *hoc tu quoque facito profvratibus, & quidem potiori jure; nam illi non possunt lacrymari; & lamentari, neque morbum depellere, neque mortem imminuentem abigere. Tu vero frequenter poteris animam deplorare assiduitate, instantiaque per lamenta, revocare, ac suscitare. Dediti consilium, nec persuasisti, illacryma, punge frequenter, ac suspiria paululum, ut tua sollicitudo incutiat illi verrecundiam: itaque convertat ad salutem.*

Verum quis nunc hujus depositi pretium cum D. Joanne mentis oculis attendit, aut expendit? cum justissima hoc perditissimo sæculo Prophetæ querela sit: *Speculatores ejus cæci.* a Et alibi b vindictam divinam interminet: *Claudet oculos vestros, Prophetas, & Principes.* Ubi c Olcafter: *Ilabes hic, quomodo Dominus cum communitatem aliqui punire vult, operat oculos eorum, qui illum videre possunt.* Cum tamen, ut recte d Chrysostomus, deceat superiorem, Prælatum omnem, *vigilantem esse,* & clarissima mentis acie præditum, innumerososque habentem EX OMNI PARTE OCULOS, quibus acutissime cuncta perspiciat. At tandem concludit: *Vigilantem igitur esse necesse est illum, qui non tantum sui curam habet; verum etiam reliquorum.*

a Isa. 56. b Isa. 29. v. 10. c Olcafter in Isa. cit. d Chrysost. in 2. ad Timoth. 3.

Itaque ut eo revertamur, unde exorsus sumus, si aciem mentis acui, si oculos cordis illuminari velimus, cum Joanne, toto pe-ctore divinum amorem, qui totus lynceus, totus oculus est, hauriamus.

Hunc enimvero etiam cœlo delapsus, in terras detulit, dum metamorphosi hætenus inaudita S. Joannes cuidam Religioso

a Ordinis S. Augustini, paulo ante mortem apparuit in forma Aquilæ, quæ rostro hanc brevem Epigraphen præferebat: *Jesus, amor meus.* Quem si nobis hodie dilectus ille Christi discipulus inspiravit, increatum illum Solem Justitiæ, irretortis oculis, tota æternitate intuebimur.

a P. Barry meditat, 19. Octob. punct. 3.

FESTUM
SS. INNOCENTII M.

Herodes occidit omnes pueros. Matth. 2.

Quid meruisti OVES, placidum genus? Ovid. 5. Metam.

ARGUMENTUM.

O Vis, vivum ac verum symbolum Innocentiae, quae apud Deum & homines tanto semper in pretio, ut praestet decem nocentes tolerare, quam unum innocentem perdere, quia sanguis Innocentium, clamat vindictam in caelum. Ex quo facile colligere est, quanta

ta fuerit rabies Herodis, qui tot Innocentes, tam atrociter trucidavit. Quæ ad sensum moralem, deducendo, manifestò vobis comprobabo, parentes plerosque suorum parvulorum Herode atrociores, esse corporis & animæ patricidas; Ac Matres cum primis, fœtus animati curam non habentes, & patres temulentos, ac turbulentos, occasionem non levem abortus, uxori præbentes. Tum etiam exemplo pravo, Innocentes parvulos in omne vitiorum barathrum præcipites agentes. Alterum in præsentiarum pertractabimus, ut horum innocentium integritatem æmulando, primam quisque, quam in baptismo accepit gratiam, & innocentiae vestem, ad finem vitæ ab omni labe incontaminatam, omnium fortunarum, famæ, sanguinis & vitæ impendio servare nitatur. Quin imo, ut compleat, teste Augustino numerum fratrum Innocentium, libens etiam quasvis calumnias, opprobria, injurias, vincula & carceres, verbera & mortem, sine causa innocens patiat, aspiciendo in eum, qui velut ovis ad occisionem ductus, & sicut Agnus coram tondente se obmutuit. Ut in die resurrectionis, à dextris, sejuncti ab hædis, inter oves numerari valeamus.

- §. I. *Quinam parentes, Herode ferociores, parvulos suos occidunt?*
- §. II. *Morum ac vitæ Innocentia, cum parvulis, etiam cum vitæ discrimine servanda.*
- §. III. *Quandoquidem INNOCENTES PRO CHRISTO OCCISI SUNT, quin & nos innocenter oppressi, aliquid tolceremus.*

F E S T U M
SS. INNOCENTIVM.

Herodes iratus occidit omnes pueros Matth. 2.

Innocentia semper apud Deum, & homines amabilis, laudabilis, omni ratione & oratione propugnanda ac defendenda fuit: nec quidquam gravius, iniquius, atque detestabilius apud omnes habetur, quam innocentem calumniari, innocentem opprimere, innocentem accusare, innocentem damnare, sanguinem innocentis fundere; quod per Prophetam Deus severissime cautum voluit: a *Sanguinem innocentem ne effundas*, quia hic vindictam clamat in cælum. Unde ea Angelici Doctoris, omniumque Theologorum communis sententia est, non licere emolumento aut detrimento proposito quantumvis maximo, innocentem occidere, ut patet ex universalis præcepto Exod. 23. *insontem, & justum non occides*. Ratio est, inquit Lugo, b quia vita hominis est solum sub dominio Dei; quare sicut ipsemet homo non potest eam sibi tollere, sic nec alius, cum minus jus, aut dominium in eam habeat. Ex quo facile conficitur, quam tyranica fuerit rabies Herodis, quam immanis furor, quam execrandum facinus; quo omnes innocentes trucidavit, Unde hoc immani-

a Jerem. 22. b Lugo d: jure & Just. disp. 10. sect. 4.

tatis portentum sic depingit c Chrysológus: *Magister mali, minister doli, iræ artifex, inventor sceleris, impietatis auctor, pietatis prædo, hostis natura*, INIMICUS INNOCENTIÆ, *malus omnibus, suis peior, pessimus sibi, quem Christus non ut evaderet, sed ne videret, aufugit.*

Hic ne quis Innocentium elaboretur, aut matrum affectu absconderetur, consilium cœpit plenum sceleris & amentitiæ; cum d Augustus edictum evulgasset, ut omnes masculi tributum penderent, ille ut innocentes incautos opprimeret, sub prætextu clementiæ edixit, se scire velle, qui, & quot sint, eoque onere illos liberare. Alii volunt e quo magis inopinato opprimeret, rumorem evulgasse, quasi ipse triumphabundus Vibem obiturus, pecuniam in vulgus sparsurus esset, atque ita cum plateæ pueris oppletæ, carnifices eos invalisse ac trucidasse ad 44. milia: f *In teneris uberibus ferrum durat, lac fundit antequam sanguinem, dat ante mortem sentire quam vitam, tenebras ingerit intrantibus lucem.*

Comperitum est belluas, quantumvis feroces, innocuis ac

c Chrysológ. serm. 123. d S. Vincenc. Festo SS Innocent. Deaponte in Matth. cap. 2. e Deaponte cit. f Chrysológ. cit.

inermibus animaculis pepercif-
fe: a sic Leonem catulo canis
adblanditum legimus, & Mar-
tialis: b

*Tutus & ingenti ludit in ore
lepus.*

At quam Herodes exercuit,
ferocissima austeritatis audacia,
leoninam rabiem, & belluas om-
nes, in innocentes sæviendo,
longe exiuperavit. Quam lamen-
nam patheticè Hipponensis An-
tistes ob oculos ponit: c *Testis,*
inquit, *est ipsa natura que pugna-
bat in Martyres, cum tyrannus
gallaret infantes: mater cruces
capitis dissipabat, qua ornamentum
capitis omittebat; Quantis
moans infantem volebat absconde-
re, & ipse se infantulus publica-
bat. Nesciebat facere, quia nec-
dum didicerat formidare. Pugna-
bat Mater & Carnifex, ille tra-
hebat, illa tenebat. Ad Carnifi-
cem Mater clamabat, quid seba-
ras à me, quem genui ex me caute
portavi, quem a te video manu
crudeli gattia.*

Spartianus refert, dum Anto-
nius Geta Imperator Mediolani
natus est, eadem hora agnum
quoque purpureo vellere editum
fuisse; quod prodigium hodie-
ra die innumeris accidit, qui
vix dum in lucem editi, inno-
centiâ candidi, purpureo velle-
re, suo sanguine tincti rubuerunt.
Exemplo ejus, qui velut *ovis du-
ctus ad victimam, candidus & ru-
bicundus* d describitur, *candidus*
vitæ innocentia, *rubicundus*

sanguinis effusione. *Rupertus: e
unde candidus, & unde rubicun-
dus? nimirum candidus sancti-
tate, rubicundus passione.* Vbi
in sermone Græco observandum
occurrit, nomen ἰνός, per
Anagrammatismum verti οὐ-
νός, tu ovis. Quæ licet teste
Pierio, vivum ac verum f *inno-
centiæ* symbolum sit, ad tam atro-
cem tamen lanienam tractus est,
& velut rabidi canes, & rugien-
tes Leones, immaculatum Ag-
num Iudæi dilaniarunt, atque
ut Medea, inquit g Philippus Ab-
bas, *sic Iudæa* sæviit.

Huic carnificinæ præcludunt
hodie, dum h *occiduntur pro Chri-
sto, parvuli, pro justitiâ moritur*
INNOCENTIA. Sed i *oves ululant
matres, quia agnos perdunt sine
vocc balantes. Grande Marty-
rium, crudele spectaculum.* Quod
quisquis mentis oculis contem-
platur, commiseratione ductus
jure exclamat:

† *Quid meruistis oves, placidum
genus?*

Verum enim vero aliud longe
crudelius spectaculum, aliud lon-
ge atrocius facinus à vobis, qui
parvulorum vestrorum parrici-
dæ estis, video exhiberi: nam
tyrannus plus * *parvulis profuit
odio, quam prodesse quis possit ob-
sequo.*

e Rupert. in Cant. cit.

f Pierius symb. l. 10.

g Philippus Abb. in Cant. l. 1. c. 27.
hili Matris mæx h Aug. serm. 2. Innoc.

i Iden serm. 1

† Ovid l. 15 Metam.

* Aug. serm. 3. Festo SS. Innocent.

a Lanuza hom. 23. n. 60. b Mart. l.
1. epig. 7. & 17. c Aug. serm. 1. de SS.
Innocent. d Cant. 5. v. 10.

§. 1.

*Quinam parentes, Herode
ferociores, parvulos suos
occidant.*

VT omnibus constet, qui,
quot, & quam truculenti
sint parvulorum homicidæ, ac
patricidæ, principium illud in-
dubitatum, & fide divinâ recep-
tum, præmittendum est: vitam
animæ æternam, brevi vitæ cor-
poris, quæ cum brutis nobis
communis est, infinitis parasan-
gis antecellere. Ex quo, com-
munis illa charitatis lex, apud
a Theologos certissima, & ab o-
mnibus Catholicis recepta, te
obligatum esse, salutem spiritua-
lem cujuslibet proximi, tuis
bonis temporalibus fortunæ,
imo & vitæ præferre; ita ut si
opus sit hæc omnia expendere
pro illius conservatione, id de-
beas facere, & ut b S. Thomas
ait, *teneris illius salutem providere.*
Quod probat ex illo Joannis 14.
*hoc est preceptum meum, ut diliga-
tis invicem, sicut ego dilexi vos.*

„ At Christus dilexit nos ex-
„ pendendo propriam vitam pro
„ nostra spirituali salute, ergo
„ sic debemus proximos dilige-
„ re. Et confirmatur ex illo Jo-
„ annis 1. cap. 3. *In hoc cognovi-
„ mus charitatem Dei, quia ille
„ animam suam posuit pro nobis,
„ & nos debemus pro fratribus
„ animas ponere:* Quem locum
„ expendens e S. Augustinus, di-
„ xit temporalem vitam suam,
„ pro æterna proximi, non dubi-

a Castropalao part. 1. de virtut. & vi-
tulis tract. 6. de charitate. disp. 1. punct. 9.
n. 2. b S. Thom. 2. 2. q. 26. art. 5. c Aug.
lib. de mendacio c. 6.

„ tabit Christianus amittere. Ita
omnes Thomistæ, Cajetan. Ban-
nes, Aragon, & alii. Valent. disp.
3. q. 4. punct. 4. assert. 5. Torref.
disp. 87. dub. 2. concl. 3. Lorca,
Azor. Tolet. Coninck, Suarez, Bo-
nacina cit. à Castropalao.

d Hinc ad propositum nostrum
deducitur, si infans Christiani fi-
delis, sit morti proximus, indi-
geatque baptismo, quem absque
periculo vitæ conferre non po-
tes, quia Tyrannus, Turca, vel
Iudæus interminatur, neque ali-
us sit qui conferat, teneris cum
periculo vitæ conferre, quia illa
est extrema necessitas, à qua non
potest infans se liberare, ut Na-
varrus c. 24. n. 9. aliique citati. Ita
promptu causa est, inquit, Chry-
sostomus: *Quia unius anime per-
ditio, tantam habet jacturam, ut
nulla eam ratio possit dignè esti-
mare; quandoquidem unius ani-
mæ salus, tanti est, ut ob hanc Fi-
lius Dei fieret homo, tantaque pa-
teretur.* e Hac Christiana chari-
tate enituit Margarita Duciffa
Alansonii, quæ ut pauperulam,
in pago contagione laborantem,
jamque parturientem, omni ope
humana audiit destitutam. Ut
animæ proli succurreret, mise-
ram convenit, subsidio ac solatio
fuit, ut proles in lucem edita,
baptismo lustrata sit. f Hinc &
2. quæri solet, an liceat fugientem
hostem, & mortem propriam
prosequi cursum, quando obvius
est in angusto infans non bap-
tizatus, quem equi cursus con-
cret: quod ut ex justitia & jure,

d Castropalao cit. e Buri. II. Annæ
Sainte. part. 1. de vot. 9. p. 111 f Lugd.
de iure & iust. disp. 10. sec. 6. n. 127. 128.
129.

. quo

quo quis ad se salvandum uti potest, scholastici concedant; tamen quia infans illic deberet in æternum damnari, lege charitatis teneri fugientem sistere, ait Lugo: quia charitas obligat ad præferendam æternam salutem proximi, vitæ propriæ temporariæ. Ita Silvester V. *bellum* 2. quæst. 4. Corduba l. 1. q. 26. in 2. parte quæstionis. §. *sed aliter*. Major. in 4. dist. 15. p. 22. Filicuc. tract. 26. n. 35. Sayrus Clavis Regia l. 7. c. 12. n. 22. ubi varia adfert exempla, qui consequenter debent concedere, matrem prægnantem non posse sumere pharmacum, ad propriam salutem tuendam, si ea occasione infans, quem in utero habet, perire debeat per abortum, aut alio modo. Imo si matri probabilis spes affulgeat salutis corporis, ita ut trucidatio ejus, non sit trucidatio innoxie, teneri admittere sectionem Cæsaream, ut evitetur in extrema necessitate spirituali constituto, per baptismum interveniat, quo alioquin caritatis esset, unaque æternæ salutis securam faceret. Addit Raynaudus: sicut obligatio vitæ per se non sustinenda, non tantum ostendit ut homo comedat, si cibi abunde offerantur. Sed etiam ut cibos quærat & poscat ab iis, qui appeditare illos possunt; ita mater obligatur nihil prætermittere, ac quantum, absque se: offensa licuerit, vitam infantis suam periculo exponere, ut evales Baptismi beneficium con-

sequatur. Hujus autem obligationis explendæ medium, est sumptio pharmaci, aut sectio, ergo.

Cum igitur, ut ex hæcenus dictis constat, lex charitatis obliget fortunas omnes, famam, ac vitam corporis postponere vitæ spirituali animæ, omnibus manifestum est, quam graviter huic obligationi adversentur, quamque immane flagitium admittant, mulieres gravidæ, ac prægnantes, quæ ut lascivix, aut petulantix suæ indulgeant, vel in gluvie cibos noxios vorando, vel tripudiando, vel alio concitatori exercitio, aut vestitu arctiori, aut vehementiori sæpe ob levem causam, irâ, gaudio, tristitia, aliave animi corporisque perturbatione abortum effudere. In quas invehitur Tertullianus in apolog. cap. 9. *homicidii festinatio est, prohibere nasci: nec refert nat. in quis eripiat animam, aut disturbet nascentem*. Porro si tantam atrocitatem sceleris quantam præfert vox *paricidii*, non penes solum corporeum personæ conjunctissimæ exitum attendamus; sed etiam penes eadem animæ infantis, quæ baptismis prohibita, peribit in æternum, habebimus cumulum nequitix, & immanitatis, ac impietatis, supra quam dici, & concipi queat exaggeratæ; & ad tantam molem criminis horrore percussis, mirabimur, & stupentes hærebimus, quod non in feminas modo, quarum tenerior & mollior est sexus; sed & in matres, quibus nihil edidit natura ad amorem ardentius, & quidem Chri-

Raynaud. de oru Infant. & sect. Cæsa. c. 6. n. 9. Lessius de iure & iust. l. c. 9. dub. 19. n. 64. Lugo cit. n. 110. 111. Raynaud. c. 6. n. 9. Idem. 111.

stianas, quæ æterna prolis in utero cunctæ damna, & vindicem oppressæ innocentæ Deum noverint, cadere tanta iniquitatis, & truculentæ monstruositas possit, ut vel levi saltu in chorcis, alioue intemperantiæ excessu, vitæ corporis, & animæ, in fœtu jacturam subcant. *a* Uti fertur fecisse soror inclyti illius Bellatoris, Curii Romani, quæ audita victoria fratris, de Pyrrho devicto, & captivo, tota nocte tripudiando, abortum, & fœtum emortuum effudit. Unde Albertus lib. 9. de anima tract. 1. c. 11. & ex eo Nider, officere fœtui, & abortum ciccere choreas, affirmavit. Certè Auctor libri de natura pueri, quem volunt esse *b* Hippocratem, non erubuit scriptis prodere, scortum quoddam, cujus gravitatem impedire intererat Dominæ, ad abortionem à se adductum, indicta ei septena salratione, qua expleta exiluerit fœtus; atque ipsi matri non raro simul creatus interitus. Quare est quod mulieres saltatriculæ, alieno malo deterritæ, cautiore fiant, ni & fœtum suum, corporis simul & animæ excidio perdere velint, & seipsas in manifestum vitæ discrimen conjicere, non absque duplici peccato mortali; primo quod ex ipsarummet læsione ducitur, altero quod ex fœtus læsione petitur. An vero, qui cum eis saltant numerose, sint irregulares, sequente abortu, videndus Silvester, verbo Homicidium 2. n. 11.

Etiam arctiorem vestitum il-

a Nider in 5. præcept. decal. c. 1. litt. F.
b Raynaud. p. 164.

lis cavendum observat Nider. & manifestum est ex eo quod aliquæ hæc sola ex causa abortum sint passæ, ait Mercurialis l. 1. de morbis mulier. c. 4. & lib. 2. cap. 1. ubi de aliis æquvitandis prægnanti, diligenter agit.

Quo in parricidio non raro mariti temulenti, iracundi, furibundi, diris, blasphemis, pugnis, calcibus uxores impediendo, cum primis rei arguendi sunt. Quod Cyprianus describens Novati scelera, inter alia connumerat: *Uterus uxoris calce percussus; & abortione properante in parricidium, parvus expressus. Edamnare nunc audent sacrificium manus, cum sit ipse nocentior pedibus, quibus filius qui nascatur occisus est.* Supplicium d tam enormi flagitio, ut Chrysostomus loquitur, parem, decrevit summus Legislator Exod. 21. juxta versionem septuaginte *qui percusserit mulierem prægnantem, & illa abortum fecerit, si factus erat formatus, dabit animam pro anima.*

Quod si S. Cyrillus in simplici homicidio, tantam sceleris atrocitatem agnovit, quantum apud eum legere est, homilia 8. Pathe hæc quid de hac parricidali iecorpus & animam impietas diceret, nemo non videt. Exclamat ille in homicidam quemcumque, tanquam in immitem bestiam, convelli ab e nature legem exoptulat: miratur quomodo jacens occisi cadaver spectans, non sibi terrorem dehiscere optet; querit

c Cyprian. ep. 49. d. V. Læssium l. de iure. c. 9. dub. 10.

quid terram, quam habet optimarum frugum parem, & nutricem perbenignam, injuria afficere non dubitarit, infuso illi innoxio sanguine? ferrum quoque ad tam multa vitæ commoda pernecessarium adjumentum, injuria affectum, ob tantam ejus perversionem, atque, ut a Plinius ait, *ad sceleratissimam humani ingenii fraudem* usurpatum, exoptulat.

Denique interrogat S. Cyrillus homicidam, quasnam manus ad Deum sublaturus sit inter orandum? easne quas cruentavit humano sanguine auditurus respondentem Deum illud Isaïæ 1. *Cum extenderitis manus vestras, avertam oculos meos a vobis, & cum multiplicaveritis orationem, non exaudiam: manus enim vestrae sanguine plene sunt.*

Hæc, & alia, quæ ibi, & hom. 7. in quemcumque homicidam corporum urget Cyrillus, valent multo magis in parricidium, quo persona omnibus titulis obstricta ad fovendum fœtum, sua vel impudentia, vel incuria, non corpori tantum, sed & animæ æternam cladem, truculenter inferre non dubitat. Atque ut hæc b *vel maxima impietas tollatur*, quam ignes, socordes, somnolentæ sunt matres, quæ eodem lecto secum infantes collocant, quos c. 3. Reg. 3. narratur, in somno oppressos, aut sub stragulis suffocatos, aut uberibus dormientis immotos continuo lactis fluxu extinctos fuisse, plus vice similes, cum summo matrum exurgiscentium lamento, plures

mecum contestari, ac detestari possunt.

c Itaque hac in re generaliter statuendum est, prægnantes mulieres, omnes illas actiones teneri præstare, aut omittere, quas conceptæ prolis conservatio, atque promotio, præstari, aut omitti deponit. Nam mater non est minus mater fœtus animati, adhuc utero conclusi, quam ejusdem jam in lucem emissi. Sicut ergo ad immanitatem, non barbaris modo quibusvis, sed etiam feris averfandam, spectaret abjectio prolis jam editæ, ejusque vel neglectus, prætermisissis actionibus ad illam fovendam, curandamque necessariis, vel læsio per actus positivos, debito prolis studio adversantes; sic ad non minorem; imo longe majorem truculentiam spectaret, fœtum etiamnum maternis visceribus abditum, & baptismali gratiæ destitutum, meditato non curare, ac fovere, vel etiam positivis aliquibus actionibus lædere.

Quare non solum ab hac immani barbarie, salaces ac pervicaces scrophas, atrociam a lege humana, & divina, quæ interminantur, supplicia deterrere; sed & honestas ac pudicas matronas, ad omnem prolis tuendæ, ac fovendæ curam, cautelam, vigilantiam, nobilissimus ille, ad quem conceptus est, æternæ salutis finis, & amplissima qua Redemptor animarum, hanc parvulorum custodiam, ac tutelam dignatur, merces: tum largissima, quæ iis coelitus

a Plinius l. 24 c. 14. b Lactans. 6. c. 11. c. 20, Bellarmin. l. de laicis c. 14.

c Raynaud. c. xi.

elargitur beneficia quam inaxime debent animare.

Hoc expertus a Cyriacus, princeps latronum, qui captus, per decem omnino annos vinculis adstrictus, cum tandem extrema omnia exspectaret supplicia, sine noxa dimissus est liber. Præmium id interpretabatur, quod inter latrocinia, vitam quibusdam infantulis servasset: nam & in carcere se præbuere spectandos, ac se pro illo satisfacturos pollicitabantur. Quod si tale beneficium latroni collatum est, quod parvulis vitam corporis servasset, quid mercedis sperandum est illi, qui vitam animæ servarit, qui latrones infernales ab innocentibus arcere conatus fuerit?

Verum hæc matrum in sobolem sævitia, non ita frequens, quam parentum, aliorumque prostituta nequitia gæconum immanitas, qui verbis propudiosis, perjuris, blasphemis, cantilenis obscœnis, gestibus lascivis, iracundiæ, temulentia, luxuriæ, omnisque flagitii exemplo, suis prælucentes, innumeras innocentium animas, Herode longe truculentiores, interemerunt, atque æternis inferorum suppliciiis excarnificandas tradiderunt: *b* Moraliter quippe occidunt pueros multos, & multipliciter: Phæao submergendo, Herodes detruendo, Antiochus suspendendo, Medis sagittando. Qui temulentia & ebrietate suis præeunt, magnis cullis urgere alios solent, & parvulos exemplo suo se ingurgitare docent, illi innocentes cum Phæone submergunt. Qui jur-

a Drexel Gymnas. patientia. bl. Adolph. à Saxon, de vita Christi part. 3 c. 13. n. 23.

giis, blasphemis, pugnis, verberibus, uxorem, vicinos, domesticos, obviosque fauciant, mutilant, Herodis instar, parvulos suos detruunt; & velut catulorum leonum, à teneris etiam, ferinum iam morem ferocire parvulorum condiscunt. Qui inani ambitionis vento elati, intolerabili fastu domi forisque sese jactant, ac innocentes ab humili Christi jugo studiose divertere, atque ad excelsa mundi culmina erigere conantur, suos cum Antiocho parvulos, in Amari patibulo suspendunt. Qui vero coram innocua filia licentius cum uxore agunt, lascivos sermones effutiunt, quandoque etiam de industria, ut Sponsam Deo dicatam à proposito divertant, ignea quædam libidinis tela emittunt, suos sagittando conficere perhibentur.

Quid, quod unus aut alter impudens, quandoque integrum Virginum cærum uno jaculo configet, ut juste queritur e Sidonius Apollinaris: *Est hæc quædam vis malis moribus, ut INNOCENTIAM multitudinis devenissent scelerum paucorum.* In quos aculeum suum exserit apis illa Claravallensis: *d Horrendum, inquit, peccatus sacrilegium, quod & ipsum videtur excedere facinus, qui Domino Majestatis manus intulerunt. Horrendum sacrilegium, puerum innocentem, integrum, omnisque nequitia inexpertum, à molli ephebo, aut falaci ancilla corrumpi. Horrendum fac, illegitimum, indulgentia aut conniventia parentum, fraterculos sororibus incestuose consuefcere, dum eo-*

c Sidon. 1. 7. in conc. d Bern. ferm. 2. in conversione S. Pauli.

dem fratre ambo committuntur. Quod severissima lege olim cautum est Deut. 27. *Maledictus qui dormit cum sorore sua, filia patris sui, vel matris sue, & dicet omnis populus, AMEN.* Cui sceleri ut potenter occurratur, terrore sit, quod in Gallis accidisse a Rossietus memorat: Illustris familiae Nobilis, parum sollicitus de honestate ac integritate suorum, filiolum cum filiola, ambos forma venustissimos, una dormire permisit, occasionem illis sensim pubescentibus suppeditando, ut incestu, alijsque enormibus flagitijs sese foede contaminarent; adeo ut etiam jam proveciores; cum hæc nuptui tradita Nobili Franeo, & filius vicissim uxorem specie ac genere insignem duxisset, alter alterum perditæ deperirent, adulterio incestum superaddere non erubescerent. Donec forte in scelere deprehensi, ambo fugam capessunt, dudum tandem per Gallias profugi, comprehensi ambo, tormentis manu capite plexi sunt. *Horrendum Sacrilegium*, virgunculam non à Pastore, sed à lupo violari. *Horrendum sacrilegium*, scintillas pietatis in teneris puerorum animis velle extinguere, atque enascentia virtutis, ac religionis semina suffocare. *Herodiana malitia*, clamat b Bernardus, & *Babylonica crudelitas est, nascentem velle extinguere religionem, & allidere parvulos Israelis: si quid enim ad salutem pertinet, si quid religionis oritur, quicumque resistit, quicumque repugnat, plene cum*

Aegyptiis, parvulos Israeliticæ germinis necare conatur; imò cum Herode, nascentem persequitur Salvatorem.

Refert e Anselmus, latronem qui in Cruce conversus, hanc gratiam meruisse, quia Deipara, cum Iesu parvulo in Ægyptum fugiente, latro hic pueri specie captus, manus à cæde abstinuit; at tales non latrone dumtaxat, sed & Iudæis crudeliores, manus illi inferre non reformidant, quia *sacrilegium hoc videtur excedere facinus, qui Domino Majestatis manus intulerunt.*

Vude severissimam eis pœnam divinus legislator intencavit, dicens: *e Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, expedit ei ut suspendatur mola asinaria, & demergatur in profundum maris.*

Quo supplicio ait Hieronymus gravissima crimina apud Iudæos plestebantur, Et tamen addit: *expedit ei;* ut molâ descendant in profundum, ne eadavera supernatent, & vel conspectu nostro noceant.

Hæc etiam capitali scomminatione subjecti sunt, qui parvulos suos lacte destituunt, non corporali, de quo alibi egimus, sed spiritali, id est, debita in præceptis fidei catechesi, atque in primis ad timorem & amorem Domini, ad virtutem, & pietatem elementis. Ubi stimulo esse poterit, quod g Sacchinus nosse commemorat ex annuis Collegii Quitensis, orbis novi, dñi anno salutis 1604. ubi hujusmodi historiam legimus: Mu-

e Anselm. in specul. Evang. Rudolphus part. 1. c. 13. n. 12. d Berno cit. e Matth. 18. f Festo S. Joanni. Bapes g Sacchinus protrepticon, c. 18, pag. 218

a Frone. Rossietes hist. tragi. de nostre temps. hist. 7. b Bernard. sermon. 3. in Lepiplania.

lier per quatuor horas, cum pro mortua jacuisset, subito erexit sese, & acriter cœpit flagello cedere; mirantibusque, & quærentibus alius, quid eo tempore ei contigisset, cum exanimis ab omnibus habebatur? inter cetera dixit, Dominum sibi oblatum, vulneribus cruentum, & exprobrasse ingratum animum; & perpetrata scelera oculis subiecisse, propter quæ pœnis addicenda esset æternis.

Sed duorum præcipue infantium, angelico ritu fulgentium, quos à suis parentibus destitutos, ipsa suo lacte nutrierat, exoratum precibus, ut sibi ad respiciendum vita prorogaretur, iisdemque infantibus postremo admomentibus, ne tantum beneficium obliteraret, oblatam speciem evanuisse. Quæ ubi enarravit, sic assurgit: Hanc igitur si gratiam innocentes referunt iis, à quibus brevis vitæ usuram accipiunt, quam referent iis, à quibus accipiunt sempiternam, à quibus non humano ad occasum, sed divino ad beatitatem lacte parvuli pascuntur? quod lac S. Thomas in illud 1. Pet. 2. *Sicut rationabiles infantes sine dolo lac concupiscite*, interpretatur, *simplicem doctrinam, seu simpliciora rudimenta fidei, de uberibus matris Ecclesiæ sugenda*. Iuvat hic meminisse Catharinæ, Lusitanorû Reginæ, quæ ne hoc lacte parvuli destituerentur, mammilla vere regia illos lactavit. Intellexerat a Xaverius Indiarum Apostolus, Reginæ huic foccorum, & crepidarum nomine, quadrin-

^a Turfelin. in vita Xaverii, lib. 2. cap. 8.

gentos aureos quotannis pendari, quapropter ad Catharinam tam ingeniose, quam religiose litteras scripsit, non alios fore foccos, aut crepidas aptiores, quibus ipsa cælum scanderet, quam Christianam puerorum in ora piscaria institutionem. Proinde orare se, ut foccorum, crepidarumque vœtigal, ad sternendam sibi in cælum viam, prælucentibus tot parvulis, commutatione læta, propagandæ religionis attribueret. Illa ut erat scœmina insigni religione, suum illud tributum, libens ac volens dictis usibus concessit.

Alterum est, quod eos concernit, qui niveam illam in baptismo, vestem gratiæ, & innocentiae acceptam, ab omni macula leihali, illibatam hætenus servaverunt, eandem ad finem vitæ, quam studiosissime conservare nitantur, ut velut Agni b *absq. macula*, cum innocentibus, gratissimas nos Deo victimas, hæc ratione immolemus: *Nihil enim, teste c Lactantio, Sancta & singularis illa Majestas aliud ab homine desiderat, quam SOLA INNOCENTIAM, quam si quis obtulerit Deo, satis pie, religioseque litavit.*

§. 2.

Morum, ac vitæ innocentia cum parvulis, etiam cum vitæ discrimine servanda.

Supremus omnium Doctorum Magister, & duas ad propositum nostrum movet quæstiones:

^b Exod. 12. ^c Lactant. l. 6. divin. Instit. d S. Thomas 1. p. q. 20. 2. 4. 2.

unam I. p. q. 20. a. 4. agens, an Deus semper magis diligat meliora? quærit 4. an Deus magis diligat pœnitentem quam innocentem, quia plus de eo gaudium in cœlo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam supra nonaginta novem justis. Respondet S. Thomas: Sive sint innocentes, sive pœnitentes, illi sunt meliores, & magis dilecti qui plus habent de gratia, ceteris autem paribus, INNOCENTIA dignior est, & magis dilectus. Vnde in catena sua aurea, ad cap. Lucæ 15. a sed inter hoc sciendum est, inquit, quia sunt plerique justis, in quorum vita tantum est gaudium, ut eis qualibet peccatorum pœnitentia præponi nullatenus possit. Cui suffragatur ex eadem illa doctissima ad divinimã Sancti Domini familia, Hugo Cardinalis, ad illa verba: b Gaudium erit in cœlo super uno peccatore &c. sic ait: Non tamen hoc est generale quod hic dicitur: non enim de quolibet peccatore pœnitentiam agente majus est gaudium, quam de Sanctis; nullus enim peccator est, de cujus conversione tantum est gaudium, quantum est de Ioanne Baptista, qui sanctificatus est ab utro

Se d gaudium illud de peccatore converso ad pœnitentiam, est magis sensibile, inquit Cornelius, sicut majus est gaudium de re quam deperdimus inventa, quam de semper possessa. Majus gaudium de ægro jam à Medicis deposito, sibi ac sanitati restituto, quam si nunquam ægrotasset. Majus gaudium naufrago, aut tempestatu jactato, ubi in portum appulerit, quam si pacato mari, ac

a S. Thom. in Luc. c. 15. gaudium erit super uno peccatore b Hugo Card. in Luc. c. 15.

secundo flumine cum tenuisset.

Vt disertissime Hipponensis Antistes observavit: c Quid ergo agitur in anima, cum amplius delectatur inventis, aut redditis rebus, quas diligit, quam si eas semper habuisset? lætat tempestas navigantes, minaturque naufragium, omnes futura morte pallestunt. Tranquillatur cœlum & mare, & exultant nimis, quoniam timuerunt nimis: Ager est cævus, & vena ejus malum renunciat, omnes, qui eum salvum cupiunt, ægrotant simul animo. Fit es relle, & nondum ambulat pristinis viribus, & fit jam tale gaudium, quale non fuit, cum antea salvus, & fortis ambularet. Cum tamen nemo quisquam vestrum dubiter, quin majus sit beneficium, magisque expectandum, rem non amittere, quam perditam invenire, secundo salo, & cœlo fivi, quam tempestate jactatum, portum tenere; non ægrotare, aut lædi, quam à morbo & vulnere, pristinae sanitati restitui. Sicut omnibus manifestum est, majus donum ac beneficium præstari ab eo, qui amico donat horologium ita affabre effectum, ut nunquam hæreat aut hallucinetur, quam si minus correctum, quod ubi hæserit, etiam gratis emendaret; & quod plus gratiarum debeat, qui nunquam ægrotavit, quam qui sæpe à morbo convaluit. d Sic ut propositum prosequantur, absolute & simpliciter magis gaudet homo de nonaginta novem ovibus, quam de una, & Deus de nonaginta justis, quam de uno pœnitente.

c August. lib. 8. confess. c. 7. d Siiveira tom. 4. lib. 6. c. 26.

Secundam, super eodem argumento, quæstionem discutit S. Thomas 22. q. 106. 2.2. *Utrum magis teneatur ad gratias reddendas Deo INNOCENS, quam penitens?* Respondet; *ex quantitate Dati, INNOCENS tenetur ad majores gratiarum actiones, quia majus bonum ei datur à Deo, & magis continuatum. Licet penitens alio modo magis teneatur ad gratiarum actiones, quia gratia magis gratis datur indigno. Tamen donum datum INNOCENTI, absolute consideratum, est majus; Atque ita ex quantitate dati, censet Doctor in asceticis præcellens, Ludovicus a Blofius, dicens: Majus beneficium est à vulneribus permanere illæsum, quam ab inflicto vulneribus sanari, itemque præclarior est, & majori dignum gratiarum actione, præservari à peccatis, quam de admittis consequi veniam, ut luculenter patet in Virgine Matre, cui omni dubio procul, longe gloriosius fuit labe originali nunquam infectam fuisse, quam ab eo, peculiari Dei beneficio expiari. Idem de Virginitate, quod de innocentia dicendum est, quæ semel amissa, ut lacrimis & penitentia culpa tollatur, nunquam recuperari potest: *Audacter loquar*, inquit b Hieronymus, *cum omnia possit Deus, suscitare virginem non potest post ruinam.* Ita & ipse, *audacter loquar: Cum omnia possit Deus, suscitare innocentem non potest post ruinam.* Blofio conspirat electum S. Spiritus organum S. Antonius Patavinus, expendens re-*

a Blofius in Stello animæ c. 14. n. 6.
b Hieron. tom. 1. ad Eusebium de custodia Virginitatis.

sponsum Pharisei, ad Christi quæsitum, uter debiter plus diligeret fœneratorem danantem utriusque: *cæstimus qui dicit, cui plus donavit.* Quod judicium Christus ratum habuit. Affirmat ergo S. Antonius, id quoque valere in iis, qui re ipsa 1.0.0. diliquerunt, quia à Deo sunt præservati.

Est quippe majus beneficium, de B. Antonii sententia, præservari ne cadas, quam post casum erigi: itaque agnoscit, sic præservatos plus Deo debere, & jure adstringi ad plus diligendum: *Quia d. donum datum innocenti, absolute consideratum, est majus.* Nam e innocens est melior, & magis dilectus, ergo plus Deo debet. Antecedens patet, quia major, vel minor, dilectio, aut affectus Dei dicitur pro ratione effectus, siue boni, ab ipso in creaturam promanantis; in confesso autem est, quod ille filius plus parentem diligit, & diligatur, qui eum nunquam offendit, quam qui post offensam in gratiam rediit: ut ille jure gloriabatur: *f. Nunquam enim matre in gratiam redii.* Quod in Deipara, Joanne Baptista, aliisque Sanctis, etiam Veteris Testamenti, qui innocentiam servaverunt, omnes agnoscunt: *Borum g. quippe hominis non solum consistit in quantitate caritatis, sed præcipue in perseverantia usque ad mortem.*

Quam si in antiqua Lege, non paucos, nullum Dei mandatum violando servasse legimus, quis in Lege gratiæ de ea desperet? de
c S. Antonius de Padua, in Euz. g. feræ c. in Passion. d i. Thom. cit. e Valencia, tom. 3. disp. 7. punct. 1. f Apophth. I yesthen. g S. Thomas ad Rom. 8. lect. 6.

Josue c. 11. habemus : *Sicut praeceperat Dominus Moysi servo suo, ita praecepit Moyses Josue, & ille universa complevit: non preterit de universis mandatis vel unum quidem verbum, quod jussit Dominus Moysi.*

Idipsum de Abraham, Moysc, Samuele, Elia, Elisæo, Isaia, Jeremia, aliisque Prophetis censet a Bellarminus. At in Lege gratiæ, quis justos enumeret, qui primam innocentiam conservarunt? Norant hi felicius esse nunquam fuisse infelicem, semperque Deo fidelitatem servasse.

Hinc non est quod quis ita de pœnitentia, ac misericordia Dei præsumat, quod lapsis etiam sua sint remedia; quæ ut innocentes, ac candidæ animæ, velut infeliciam, nunquam adhibenda præstarent. Sic monet b Hieronymus Salvina de Virginitate servanda: *Nec statim nobis pœnitentia subsidiâ blandiantur, quæ sunt INFELICIAM REMEDIA; cavendum est vulnus, quod dolore curatur.*

Cæmentarius è tecto decidit, omnibus artibus luxatus pelli ovinæ insuitur, sensim sibi; sed nunquam integre restituitur, hæc sunt infeliciam remedia. Novi filiam forma præstantem quæ ad focum obdormiscens, in illum incidit, & fœde adusta, perita Medici manu curata, non tamen sine notabili veteris vultus detrimento: hæc sunt infeliciam remedia, &c. haud secus, qui ab excelso superbiæ fastigio dejecti, aut è flammis libi-

dinis erepti, salubriter ad pœnitentiam redierunt, infeliciam remedia experti sunt. Ut pluribus idem doctor prosequitur in illa verbis e Amos. 5.

Israel cecidit, non adjiciet ut resurgat; Virgo Israel projecta est in terram suam, non est qui suscitet eam, ubi sic ait: Si pœnitentia reddit vulneris sanitatem, quomodo dicitur, domus Israel cecidit, amplius non resurget? Virgo Israel erravit in terra sua, ultra invenire non poterit sublevantem, &c. non est enim eadem gloria ejus qui semper secutus est Dominum, & ejus qui aberraverit à grege, & postea boni pastoris reportatus est humeris. d Unde & per alium Prophetam Dominus ait: Malo pœnitentiam peccatoris, quam mortem. Pœnitentia non substituiti purissima, & Ecclesia Christi, quæ non habet rugam, neque maculam, sed morti & inferis comparata, sit melior. Hæc dicimus, non quo juxta Novatum, tollamus spem pœnitentiæ; sed quo timidiore faciamus eos, & idcirco sollicitos, qui aperta lanua pœnitentiæ, dum sperant futura, perdunt præsentia, & qui abque vulnere poterant permanere, incauti vulnus accipiunt, et postea dolore curentur.

Denique supra omnes quos hætenus enumeravi Ecclesiæ Doctores, irrefragabile Christi primæ veritatis testimonium est, qui Episcopum Ephesi sic acerrime perstringit, dicens: *Habeo adversum te, quod charitatem primam v. liquisti, id est innocentiam, seu gratiam primam, quæ recte f Ruperto, est principale donum: Hoc enim solum & pœni-*

a Bellarm. tom. 2. de gratia. b Hieron. tom. 1. ad Salvina de Virginitate servanda.

c Hieronym. in Amos c. d Lzoch. 18. e Apoc. 2. v 4. f Rupertus hic.

unicum signum perfectionis, & testimonium vera virtutis.

Pro hac prima charitate, & innocentia tuenda, Iob omnes adversitates, & injurias sustinuit, atque omnibus deperditis, hac unica servata, sibi laudi duxit exprobrari: a *Adhuc retines INNOCENTIAM?* atque in hac tanta omnium adversitatum procella, b *Iob cordis, & oris INNOCENTIAM ostendit.* Utinam & vobis, fortunæ, liberi, spes, & res omnes non tanti sint, ac innocentia, quam in adversis nec impatientia, nec blasphemia, nec desperatione, aliave in Deum offensa deperdati. Quod ut arduum, certe pulchrum, ac laudabile inquit Augustinus in Psal. 103. *Pulchre addidit, & adhuc perseverans in INNOCENTIA: Quia difficile est pressam malis INNOCENTIAM non dolere, & hoc ipso, fide non periclitari, quod se videat injuste sustinere quod patitur.*

Utinam eam hoc corruptissimo sæculo caudidici, senatores, iudices præ omni auro, & argento, ita in pretio habeant, ut quisque affirmare possit: c *Munera super INNOCENTEM non accipi:* memor divini illius moniti: d *Custodi INNOCENTIAM, & vide equitatem.* Quo fiet ut bonis & benedictionibus æternis gratiæ, & gloriæ replearis, Psalte regio contestante: e *Non privabit bonis eos qui ambulant in INNOCENTIA:* Hugo Card *hoc est, gratia in presenti, nec bonis gloria in futuro.* Ergo ut illa bona habeamus, custodiamus INNOCENTIAM, & bona presentia, & temporalia

c Iob. 2. b Hugo in Iob c. 1. sub finem. c Psal. 14. d Psal. 36. e Psal. 83.

contemnamus, quæ qui appetunt, INNOCENTIAM perdunt, juxta illud Prov. 23. Qui festinat ditari, non erit INNOCENS: Utinam sibi adhuc primam charitatem servantes, observent eos, qui per se dulces sermones seducunt corda INNOCENTIUM, & ad sanguinem usque pro ea decertent.

Quem si pro innocentia, pro justitia, pro Virginitate tuenda effuderint, etiam Myrtyres sine sanguine, innocentum choris adscribi poterunt. Hoc à vobis postulat sanguis SS. Innocentum, qui dum clamat ad Dominum: *Vindica sanguinem nostrum,* responsum accipiunt, præstolandum, donec impleatur numerus fratrum vestrorum. Quod observans Augustinus; ait: *Videtis igitur quoniam propter nos Martyrum vindicta differtur.* Dum nos retardamus (innocenter vivere, & innocenter pati) horum sanguis inultus est. Itaque eorum numerum fratrum nostrorum compleamus.

§. 3.

Quandoquidem Innocentes pro Christo occisi sunt, quin & nos innocenter oppressi, aliquid toleremus.

FREDERICUS Gonzaga, h Mantuæ Dux; dum sub Carolo V. Exercitui præflet, variis calumniis, & adversæ fortunæ telis innocenter impetitus, adamantem in summitate montis conspicuum, inter flammam un-
f Roman. 16. g Aug. ser. 4 festo Innocent. h Boldus. tom. 1. in Iob. pag. 120.

dique ad lambentes, in symbolum assumpsit, subiecto lemma-
te $\alpha\mu\mu\theta$ id est *innocens*: ut
eum ignis, maculam nullam ad-
dam auti raurere valet, sed eum
reddit nitidiorum: ita nec ad-
versa animo innocenti, quem Deo
& hominibus illustriorem red-
dunt, cujus doctrinæ veritatem
convellere videntur tot misero-
rum querelæ, ac lamenta, qui jus
suum violari aperta vi, vel ini-
quis litibus, malove dolo, ac
fraude, fortunas eripi, bona inva-
di, famam elevari, falso traduci,
sanguinem & vitam per nefas
extorqueri, idque omnium ma-
lorum acerrimum, quod hæc *in-
nocenter*, & sine causa, aut cul-
pa patiantur, gravissimè expo-
stulant.

Unde quotidianæ murmura-
tiones, & in superos, ac inferos
execrationes; nunc ancillæ, quæ
se à pedissequa supplantari, idque
innocenter queritur, nunc vicini
de vicino, nunc subditi de subdi-
to, de procaci externorum lin-
gua, apud superiores se inaudi-
tum, aut suspectum, innocenter
damnatum. Quasi vero præsta-
ret eos nocentes condemnari, no-
centes furum instar, aut latro-
num, de bonis, de fama deturba-
ri: quibus Christianum illud, li-
cet à gentili, ad ruborem no-
strum juverit induxisse Socratis
testimonium, qui ad mortem
damnatus, Apollodoro complor-
anti, dicentique: *INNOCENS
moriæris*. Quid, inquit, *nam me
nocentem mori malles?* Ita & tu-
num: me ut adulterum, ut parricidam, ut proditorem mori mal-
les?

Anter profecto Ioseph, qui in-

famis flagitii falso insimulatus,
in carcerem detrusus, nil pertur-
bationis, nil execrationis osten-
dit, sed has gloriosas voces ji-
ctavit: a *Hic INNOCENS in li-
cum missus sum*. Sed ut hæc pri-
sci sæculi mittamus, S. Petrus
Martyr, è Dominicana familia
cum beatis mentibus agere vi-
sus, quasi mulierculas ad intima
religiosi Claustrii adita admiffi-
set, turpis sceleris innocens ar-
guitur. Etenim quæ superum,
Deique fuit indulgentia, sæpius
humana specie ei sese visendas
exhibebant è cœlitibus Virgines
inelytæ, Agnes, Catharina, Cæ-
cilia, cum forte eas advertit Re-
ligiosus unus aliquis, & in virum
sanctum seu errore, seu zelo a-
crius exarsit, quasi Virgines in-
claustra, in intima cubiculi pe-
netralia, contra religiosæ vir-
tutis, & leges admiffisset. Il-
lius culpæ quasi jam reo dies in-
dicitur, accusatur, damnatur, &
domestico carcere mulcatur.
Benignioris cœli favorem celat
demissionis & patientiæ studio-
sus in paucis, sola innocentia te-
ste securus. Sed cum longius
iret pœna, nocte quadam, seu
doloris, seu amoris æstu evadens
animus, blande, piæque cum cru-
cifixo queri cœpit, & arguere
longas illas in illo squallore tam
innocenter moras, quas inter
sæpius auditæ illæ voces: *Do-
mine! quid feci? quid commiseri?*
cui Christus è Cruce hæc reddi-
dit: *& ego? Petre quid feci?* cerne
pedes, & manus affixas infami
ligno, cerne cruentum à spinis
caput, cerne hians, & apertum
à ferro latus, cerne sparso toto

a Gen. 40. 15.

corpore vulnera; & quod iis acerbius fuit, atque in ipso mortis aditu, extremaque lecta, jactas in me calumnias, & scommata: *Et ego Petre quid feci?* Aegre patens intra domesticos parietes, & religiosa claustra de tuo nomine; fama que aliquid decedere, & ego passus sum eam lacerari in Calvariae vertice, in oculis omnis multitudinis, in conspectu solis, & ut hoc paterer, *ipse quid feci?* ea vox, ac brevis comminatio Innocentissimi Iesu ita pupugit animum Petri, atque unâ roboravit, ut innocentia sua fretus, de querelis cogitasset nunquam, cetera totus in eum facto impetu injuriosus ruilet orbis. Vos nondum vincula & carceres, ut innumeri in Anglia, Iaponia, aliisque locis percipiti, levi macula adpersi, levi calumnia perfracti, exigua injuria à vicino læsi, in diras, in iras, in vindictam insurgitis, & innocentiam vestram falso impetiti declamatis. Vocem comprimere hodierna die vos oves, & cum primis Pastor earum suo exemplo condocerit.

Lubet, dum de innocentibus nobis sermo est, divi Innocentii parænesim adferre, qui ubi ovem à *m. in. uctuaine*, & INNOCENTIA commendasset: a *Tales*, inquit, *debent esse fideles, ut sint mansueti, ne reddant maledictum pro maledicto, ejus exemplo, qui tanquam eris ad occisionem ductus est, & sicut Agnus coram tondente non aperuit os suum. Qui cum malediceretur, non maledicebat: cum periretur, non comminabatur. Ut sint INNOCENTES, ne quemquam*

^a S. Innocentius Dom. 2. post Pascha. serm. 1.

*offendant, nulli nocent, neminem laedant. Quas ovis & innocentis proprietates, si in vobis expresseritis, spondet divino oraculo b S. Vincentius, inter prædellinatōs à dextris constituendos. Ovis, inquit, non nocet dentibus ut canis, non cornibus ut bos, nec calcibus ut equus, vel melius; sic personæ simplices, ac innocentes, sunt oves, quæ non mordent adversarios suos diffamando, nec cornibus potentia, nec pedibus despiciendo aliquem conculcant, quia ovis non est vindicativa. Qui habent has conditiones oves, in judicio, à dextris consitent ut Mat. 26 promittitur. Tum o sancti innocentes, completus erit numerus fratrum vestrorum, & una voce clamabitis: *Vindica sanguinem nostrum Deus noster.* Tum, inquit c Augustinus, y. anaum compellens: *Herodes, quid putas, aclusus eris, quando contra te tantorum classis infantium, judiciale ceperint exercere litium? invenies claram linguam, magnam vocem, mensuram perfectam, omnes juvenes candidatos, in mensuram ætatis plenitudinis Christi fulgentes. Cum stare ceperint ante eum, quem putaveris occidendum, pro quo fuderunt sanguinem pretiosum, ipsum videbis throno igneo presidentem, illos solum Dominicam circumdantes, candore rubro splendentes propter candidam ætatem & sanguinem Passionis. Quid aclusus es, quid dclusus? tacebis reus, dum tantus cantabit exercitus Sanctorum: *Vindica sanguinem servorum tuorum qui effusus est***

^b H. Vincent. serm. de SS. Innocent. c Aug. serm. scilicet 53. Innocent.

Introeat in conspectu tuo gemtus compeditorum.

Quid tu calumniator acturus es, quando contra te tot innocentes linguæ clamabunt: Vindica Domine ignominiam, infamiam vitæ immaculatæ turpissimè inuistam?

Quid tu caudidice, senator acturus es, quando contra te tot pupilli ac Viduæ innocenter oppressæ vociferabuntur: Vindica, Domine, injuriam, miseriam, pauperiem quam injuste passæ sumus? Quid tu Iudex acturus es, quando contra te tot innocentium voces resonabunt, quos temere ad torturam, & equuleum rapuisti & per vim scelus quod non commiserant expressisti? quod severissime, sed & verissime exaggerat Augustinus, di-

cens: a *Cum queritur utrum sit nocens, cruciatur, & INNOCENS luit pro incerto scelere certissimas pœnas: non quia illud commississe detegitur, sed quia non commississe nescitur; ac per hoc ignorantia iudicis, plerumque est calamitas INNOCENTIS. Et quod est intollerabile, magisque plangendum, rigandumque si fieri posset fontibus lachrimarum, cum propterea iudex torqueat accusatum, ne occidat nesciens INNOCENTEM, sicut per ignorantiam miseriam, ut & tortum & INNOCENTEM occidat, quem ne innocentem occideret, torserat.*

b Hi omnes vindictam clamabunt, & impetrabunt, jamque coronati, Agno immaculato Innocentes & recti in æternum adhærebunt.

a Aug. l. 19. de civit. c. 6. d. 11. 24.

F E S T U M
S A N C T I S I L V E S T R I P O N -
T I F I C I S .

*Constitui te ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes :
& ædifices, & plantes. Ierem. 1.*

Necdum sua forma recessit. Vig. l. xi.

A R G V M E N T V M .

OMnem curam, solertiam, quam lectissimis hortis, amoenissimisque viridariis, Mortales impendere consueverunt, Sanctissimus Pontifex *Silvester*, ad agrum Domini, hortumque Ecclesiae impensius excolendum, con-

con-

convertit ; hoc insuper salubri nobis documento relicto, ut quidquid socordia; aut somnolentiâ nostrâ, in interiori animæ horto, zizaniorum excrevit : quidquid veprium, aut spinarum pullulavit, evellere, destruere, ac dissipare : omnes denique luxuriantes ramos, & inutilia sarmenta rescindere studeamus. Illud etenim hic usuvenit, quod statuis, opere topiario ex herbis, aut racemis concinnè flexis; ac plexis: quæ nisi identidem tondeantur, & superflua sarmenta amputentur, omnis brevi elegantia, ac forma recedet. Quare si quisq; ad se reflectat, facile advertet, quia a *tempus putationis a venit*, ac plurima esse, quæ putanda sunt: *Quis enim ita ad unguem omnia superflua rescavit, ut nihil se habere putet putatione dignum? Crede mihi*, inquit b Bernardus, *putata repullulant : semperque nobis putationis est tempus.* Quod ipsum S. Silvester, etiam in Ecclesiæ horto observavit: cessante porro jam sub Constantino, sævâ tyrannorum persecutione, hyems abiit, & recessit, flores veræ Religionis. & cultus divini apparuerunt: tempus putationis advenit, quo evertis dæmonum delubris, omnes Idolorum ritus, infames Arii errores, ac magicæ superstitiones amputarentur. Sed & tempus advenit, *ut ædificet, & plantet*; quod suasu *Silvestri*, Constantinus luculenter præstitit, augustissima summo Numini templa exstruendo, eaque sacris vasis ex auro, & argento, Regiâ munificentia locupletando. Vbi obiter illos perstrictos velim, qui illud Iudæ maligni jactitant, *c ut quid perditio hæc?*

a Cant. 2. b Bernard. 58. in Cant. c Matth. 26. Iohann. cap. 12.

- §. I. *Constitui te ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes. Jerem. 1.*
 §. II. *Silvester positus quoque ut ædificet, & plantet. Ibid.*

F E S T U M S A N C T I S I L V E S T R I P O N - T I F I C I S .

*Constitui te ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes :
& edifices, & plantes. Jerem. 1.*

Rimus qui unquam in orbe extitit Hortulanus, primus hortorum cultor, ac summus arborum, & frugum amator, ipse rerum omnium Conditor Deus fuisse perhibetur: qui longè amœnissimum, supra omnia Tempe, & Pæsti rōseta, hortosque Hesperidum, viridarium creavit, & sua ipse manu complantavit, ut Genesi 2. diserte legitur: *Plantaverat autem Dominus Deus Paradisum voluptatis*, Hortulani munere ipse perfectus, teste a Athanasio Sinaita: *Deus*, inquit, fuit HORTULANUS, & suæ creaturæ administer. Verum, post lapsum primi hominis, omnes horti maledicto subiecti, peccati lolium, & scelerum zizania protulerunt, & terra juxta divinam comminationem, b *spinæ & tribulos* germinavit, totusque mundus in horridam errorum, ac flagitiorum silvam luxurianter excrevit: donec Redemptor noster, cælestis Agricola, & divinus Hortulani formam indutus, ad nos descendit, ac suæ gratiæ tulgore, & calore, pigrum hiemis frigus discussit: *Hyemem*, inquit

e Ambrosius, non temporis, sed infirmitatis, quæ agrum animæ omni flore depulsiat. est enim hiems terreni solis, est hiems mentis, quando animo frigus illabatur, quando vapor animi evanescit, quando solvitur rigor sensus, quando nimius humor exsudat, & mentem gravat, quando interius caligat aspectus. Hac autem omnia depulsiat verum tempus, quod nobis attulit Christus. Tunc d flores apparuerunt in terra nostra, tempus pntationis advenit.

Quin & Hortulani specie benignissimus Redemptor noster, se se Magdalena exhibuit Ioan. 20. v. 15. quo habitu cum B. Guarricus in spiritu contemplatus, ait: *O Domine Iesu, tu verus es Hortulanus, idem creator, qui cultor, vel custos horti tui: qui verbo plantas, spiritu rigas, virtute incrementum das.*

Vade nemini mirum videbitur, si sancto *Silvestro*, Christi Vicario, summo Ecclesiæ Principi, ac Pontifici maximo, easdem partes, & functiones Hortulani tribuero, cum & inter mortales, Reges ac Imperatores, Agricola, ac Hortulani munere functi perhibeantur. Auree s. Chrysostomus hæc ad mores referens:

e Amb. in prior. Apolog. Davia 1. 17. f. Cant. 2. e Guarricus serm. de SS. Scripturarum utilitate, f. Chryst. st. hom. 15, in 2, ad Cor.

a Athan. Sinaita in Gen. c. 2. b Gen. c. 3.

Princeps inquit, quidam plantarum cultor, alia quidem amputans & prohibens, alia vero fovens, & crescere faciens: sicut & optimi Principes, malos quidem, & multos damnosos plebsunt, ac puniunt; bonos vero, & frugi, ad majora provehunt. Talem se præbuisse S. Silvestrum, ex hoc Jeremias patet vaticinio.

§. I.

Posui te ut evellas, & destruas, & dissipes. IEREM. I.

Cornelius in hunc locum: Nota, inquit, hic esse metaphoram ab HORTULANIS, qui priusquam utiles, ac salubres herbas, frutices aut flores, in viridario quopiam plantare solent, infelix lolium, urticas, ac fentes evellere conantur.

Viderat Sanctissimus, ac solertissimus Ecclesie cultor Silvester, agrum illum jam Idololatriæ, hæreseos, omniumque flagitiorum urticas replevisse, & quod non poterant adificari bona, but loquitur Hugo Cardinalis, nisi destructa essent mala: nec plantari optima, nisi evellerentur pessima: Omnis enim plantatio, quam non plantavit Pater celestis, eradicabitur.

Quare ad hoc, omne studium, operam, laborem, sudorem contulit. Ac primum quidem inimicum hominem, qui spargebat zizania, & Tarquinius tyrannum sustulit: ad tribunal quippe ab eo vocatus, novo more, mortem iudici reus dixit. Dicitum, fa-

a Cornel. in Jerem. c. 1. b Hugo Card. in Jerem. c. 1. c Ribadin. in vita S. Vincent. serm. de S. Silvestro, facti Mariani

ctum, piscem dum cœnat, spinam forte ex hoc gutture receptam, Tarquinius hamum mortis esse sentit. Eo orbis probro sublato, ardentius S. Pontifex noxia evellere, destruere, disperdere, dissipare perrexit, Idolorum simulachra evertendo, fana destruendo, hæretes evellendo: jam enim Cacodæmon aliud ab Orco monstrum, Arium excitarat, qui in medio tritici, zizania feminaret; novisque erroribus adeo jam omnia latè infecerat, ut universus prope orbis Christianus ingemisceret, se esse Ariannum. At Silvester, qui positus ut evellat, & destruat, & disperdat, & dissipet, illud tam subtile malum inter *opūctor* & *opūctor*, Filium esse ejusdem, non similis substantiæ, radicitus evulsit, & in concilio Niceno 318. Episcoporum, quo Legatum suum, Osum, Cordubensem Episcopum præmisera, Arii hæresis damnata; Atque in altero Romano. 284. Episcoporum, S. Silvester, astra Niceni confirmavit, eamque pestem penitus extirpavit.

Quin & id muneris, animarum cultoribus, Confessariis, Pastoribus, divini verbi Præconibus demandatū est: Hinc est, ut docet magnus & Gregorius, scribens de Pastoralis cura, quod Jeremia misso ad prædicationem dicitur: Ecce constitui te ut evellas &c. quia nisi prius perversa destrueret, adificare utiliter electa non posset: quia nisi ab Anætorum suorum cordibus, spinas vani amoris evelleret, frustra in eis sanctæ prædicationis verba plantaret.

c Basilon. 4. Ch. 324 n. 126. & n. 161. a. 325 n. 19. n. 199 d. Greg. Pastoralis cura part. 2. c. 35.

Æmulari porro hic Hortulanum iuvat, qui dum surculum arbori inferit, quo melius crescat, omnes luxuriantes, ac silvescentes ramos amputat. Haud aliter, ut a *verbum iustum* in animis radices agat, evanescentes, & longius evagantes: *2. mi amo-*
moris cogitationes refecundæ sunt; atque ita quis mutatur in virum alterum:

b *Miraturque novis frondes, &
non sua poma.*

Pastores animarum, missi sunt ut è diœcesi sua hæreses evellant, adulteria destruant, diffidia dissipent.

Patres familias suum quoque agrum, seu hortum habent, quem excolant, quem à zizaniis, & lolio expurgent: nam si in agro Ecclesiæ, illa in medio tritici excrescant, quantæ magis inter delicias, ac divitias, quæ à Christo spinæ vocitantur assurgent. Quapropter libet quemque vestrum, iis verbis quibus olim c S. Bernardus Eugenium Pontificem, compellere: *Putasne & tu inventas aliquid elaborandum in agro Domini?* respondet, *Plurimum: non planè totum qui vere emundare Propheta, aliquid filiis suis Apostolis quod agerent reliquerunt; aliquid IPSI PARENTES tui tibi.*

Vos igitur parentes, putatisne quod aliquid invenietis elaborandum in agro Domini, in viridario familiæ vestræ? imo plurimum; zizania vobis evellenda, id est, teste d Hugone Cardin. *peccata mortalia.*

a Ia. vii. 1. b Virg. 2. Georg. c Be n. d Eugen. de Considerat. lib. 2. d Hugo Card. in Jerem. c. 1.

Evellenda in Æmulis & ancillis perfidia, pigritia, contumacitas, lubricitas familiaritas nimia

Evellenda in filiabus vestris lascivia, luxus meretricius ornatus, &c. In filiis evellenda temulentia, nimialicentia, verba procacia, perjury, blasphemia, & quidquid in illis vitiosum est: discipuli quippe expositionem parabolæ zizaniorum à Christo poscentes, hoc responsum acceperunt: *e Zizania autem sunt filii nequam.* Hinc perappositè f S. Vincentius, Parentes Hortulanis comparat, dicens: *Culpa est HORTULANI, si arbores sunt tortuose, quis prava poterant dirigi; ita vos parentes estis HORTULANI.*

Ad quod plurimum conferet, si ipsi Parentes, pravo suo exemplo in agro familiæ suæ non seminant zizania, ut rectè monet g Hieronymus: *Omnia autem scandala referuntur ad zizania.*

Denique non ad parentes dumtaxat, sed ad quemque vestrum spectat hoc documentum, ut ex horto animæ suæ evellat herbas inutiles, scilicet cogitationes malas per contritionem: & destruat nocivas celestiones munda confessione, & disperdat peccata competentis satisfactione, & dissipet colligationem malæ consuetudinis per bonam assuetudinem. Vel paucis: *Evellat adlum peccandi, destruat consuetudinem, dissipet occasionem*

Putasne tu, quisquis es, h in-

e Matth. 13. f S. Vincent. serm. 2. fest. Pentec. g Hieronym. tom. 9. f. per illud, Qui seminat bonum semen. S. Thom. in Mat. 13. Hugo Card. in Jerem. c. 2. h Ben. cit.

venia

et ut aliquid elaborandum in agro cordis tui? Audi Salomonium oraculum: a *Transivi per agrum hominis pigri, transivi & per vineam viri stulti, & ecce totum repleverant urtica, operue- rant superficiem eius spina.* Idem Eminentiſſimus Doctrinâ & Sanctimonia b Cardinalis: *A- ger, hortus, vinea, Spiritualiter idem sunt, scilicet mens, vel con- scientia cujusque hominis.* Tunc exponit, quid cuique evellen- dum, dissipandum, ac destruend- um sit: *Per urticas, inquit, de- lignantur prurientia desideria ter- renorum, & incentiva libidinum: per spinas intelliguntur punitiones spiritualium vitiorum.*

Hausit hæc credo, ex magno Gregorio, qui lib. 30. mor. c. 20. sic verba Sapientis exponit: *Per agrum hominis pigri, atque per vineam stulti transire, est cu- mulibet vitam negligentis inspicere, ejuſque opera considerare, quam urtica vel spina replent: quia in corde negligentium, prurientia terrena desideria, & punitiones pullulant vitiorum; quia scri- ptum est: In desideriis est omnis o- stentus.*

Somnium hic vobis non vanum Advocati Fiscalis, Magistri Simonis van Vee, proponam.

Hic in aula Hollandia som- niarar (quemadmodum ipse filiis suis, aliisque domesticis exper- tectus retulit) se versari in hor- to Jurisperiti Parisiensis, apud quem juvenis commoratus fue- rat, eumque se in cultum, vepri- bus, & urticis oppletum cerne- re, quem olim cultissimum, & cæcissimis floribus ornatum vi- derat. Hoc somnium, ostentum

ratus, ad interiorem animæ suæ hortum retulit, eumque profus incultum, peccatorum spinis, ac vepribus refertum, jamque lon- go temporis intervallo, nulla exhomologesi expurgatum ad- vertens, statuit, quidquid ziza- niorum, quidquid lolii succreve- rat, quam primum salutari con- fessione evellere, penitusque e- radicare. Ita oculos quique suos, ad interiorem illum hortum re- flectat, & advertat quid evellen- dum sit, qui luxuriantes palmit- tes, & silvescentes rami ampu- tandi sint. Ad quod salubriter hortatur d S. Ambrosius: *Rescin- datur luxuries, delicia refecentur, & si quis fuit luxuriosus, valedi- cat superioribus: rescissa enim vinea fructum offert, semi- putata frondeſcit; neglecta luxu- riat. Castigemus ergo corpus no- strum, redigamus in servitutem, omnia in nobis superflua rescin- damus.*

Monet divinus Salomon cœ- lestem spouſam, quia e tempus putationis advenit. Ubi nelliſſue suo more, rore & ore Bernardus: *Ad vineas ergo excolendas duci- tur, quæ ut possint uberioribus fructibus respondere colonis, ante necesse est, samenta sterilia projici, succidi vicia, PUTARI SUPERFLUA. Illas autem vineas, a- nimas esse audisti. Quas ut di- gne excolatis, superflui cincinnati, superflua firmata terram ver- rentia, superflua convivium, super- flua colloquia, superflua deli- cia, superflua divitiæ, in usus op- timos, amputandæ sunt, quia superflua divitis, inquit Chryso- stomus, necessaria sunt pauperi.*

d Amb. l. 2. epist. 7. ad Simplician. e. Cant. 2. f Bern. serm 58. in Cant. Nec

a Prov. 24 v. 31. b Huro Card. in Prov. 24 v. 31. c P. Feylingen Para. 36. l. 2. c. 24. pag. 256.

Nec est quod quis hic sese palpet, aut adolandiatur, quasi nihil in se putandum putet, Quod putare amputandum docet idem a Bernardus: *Quis enim ita ad anguem omnia superflua rescavit, ut nihil se habere putet putatione dignum (credite mihi, & PUTATA REPULLULANT, & effugata recedunt, & reaccenduntur exstincta, & sopita denuo excitantur. Nonne hoc indies videre est in amoenissimis viridariis, ubi opere topiario ex flexilibus herbis, ex plexilibus racemis statuae effictae, putata repullulant ? quae nisi frequenti putatione refecentur, totae silvescunt, omnisque elegantia, ac formae recedit: Contra ac in pictis, aut fictis imaginibus, aut statuis marmoreis fieri assolet, in quibus efformandis, etsi multum operae, ac laboris infumatur, cum tamen quam semel adepta sunt formam, constanter retinent. At nos statuae vivae, assiduum purandae sumus. Vnde b concludit: *Parum est ergo semel putasse, saepe putandum est; imo si fieri possit, semper: quia semper quod putari oporteat, si non dissimulas, invenis.**

Quod si Sanctissimus hic Archimandrita in suis Religiosis, primitias Spiritus habentibus, & continua mortificationis falce utentibus, aliquid semper putandum inveniat, dicens: *Nobis, fratres, semper putationis est tempus, quanto verius, quotquot estis, dicere potestis: Nobis semper putationis est tempus; nobis qui per tot peccandi occasiones, per tantum licentioris vitae spatium, tot inanium verborum,*

cogitationum vitiorum sarmen- ta produximus, semper putationis est tempus.

Quae c Ludovicus de Ponte, Doctissimus & divinissimus interpres, per Sacramenta, facillime & commodissime purari docet: Ipsi, inquit, Sacramentorum Ministris, maxime cum baptizant, absolvunt, aut infirmos ungunt, etiam inter Putatores computantur: lingua enim, & vox Sacerdotum acutum: *Ego te, absolvo a peccatis tuis*, est velut falx acutissima, & velut gladius utraque parte acutus, & maxime penetrativus, qui putat,ecat, & separat ab anima, & ab intimis cordis penetralibus, cuncta quantumvis norma; dum tamen per collisionem rite sunt, propalata. Nec ad hoc particulare tempus assignatum est, extra quod fieri non liceat: non enim haec putatio fit tantum semel in anno, sicut in vitibus, & arboribus: sed quoties opus fuerit, verum est dicere: *Tempus putationis advenit.*

Alteram Metaphoram ab inanimitatis ad aimata, a plantis ad homines indicit d Gregorius, dum ait; *militiam vitam nostram vocitari, qua ex ipsamet nascitur, unde primatur: qua etsi semper ex virtute succidat, quod ex infirmitate generat; semper tamen ex infirmitate generat, quod ex virtute succidat. Quod ipsum similitudine pilorum eleganter explicat, e de quibus dicitur: *Levita radunt omnes pilos carnis suae: pilos**

a Bern. cit. b Bern. cit.

c De ponte in Ant. l. c. exhort. 19. §. 3. d S. Greg. l. 8. m. c. 5. e Numer. 8.

*sim carnis, inquit, sunt quælibet superflua humana corruptio-
nis; qui radi præcipiuntur, non
vellit: rasis enim capillis, in car-
ne radices remanent, & crescunt,
ut iterum vadantur: quia magno
quidem studio superflua cogitatio-
nes, & affectiones amputando
sunt; sed tamen amputari suu-
ditus nequaquam possunt: semper
enim caro superflua generat, quæ
semper Spiritus, ferro sollicitudinis
occidat. Levita autem assumptus
dicitur, id est, divinis officiis man-
cipatus. Quæ talibet autem quem-
piam virtus sancta conversationis
prexerit, adhuc tamen de vetusta
vita nascitur, quod rescindatur.
Subeat animum, Auditores,
quantum viri & fœminæ, formæ
& pulchritudinis amantes, cu-
rent ut barba, cincinni, superci-
lia, capilli in frontem concinnè
promissi, quot mensibus, hebdo-
madis, imo diebus tondeantur,
putentur, radantur, ne pilus exer-
ret, atque eam curam, ac diligen-
tiam, ad animæ formam, & ve-
nustatem conferamus.*

Iam extinctis tyrannis, hyems
persecutionis Romæ abierat; sic
tamen ut sub Constantino, etiam-
num gentili, rem Christianam
remissius curante, ager Domini
lotus silvesceret. Quare a *tempus
putationis advenit*, dumque bar-
baram, impiam, inmanem
Constantinus putationem, in te-
nellulis, ac frugiferis plantulis
meditatur, b *Silvester* eam in
armenta inutilia, in infames I-
dolorum truncos, eos evertendo,
deturbando, destruendo, salubri-
ter converti fecit. c Etenim im-
perietatis suæ fœditatem, ut vide-

ret Imperator, e leprâ inficitur;
sacrificuli, lepram ut abluat,
balneas ex trium millium par-
vulorum sanguine, suadent. In-
gemuère ad hujus crudelissimæ
putationis consilium omnes Ma-
tronæ Romanæ, cum audirent
sanguini, quo vel manum adper-
gere scelus semper non expian-
dum habitum est, totum veile
Imperatorem innatare. Certe
iannatare rectius tot matrum la-
chrimis jam poterat. Interea
Principum Apostolorum species
dormienti oblata, vocare *Silve-
strum* jussit, qui sanctiores illi
thermas ostenderet vocavit, &
Christianis undis lotus, Idola
detestatus, lepram corporis, ani-
mique exuit. Hoc itaque Impe-
ratore è tenebris, in lucem fidei
educto, nova lux Ecclesiæ oriri
visa; Sol serenior illuxit, jamque
non tempus putandi, sed ædifi-
candi & plantandi, quæ erat al-
tera pars hujus panegyricæ, ad-
venit.

§. 2.

S. SILVESTER *positus ut*
ÆDIFICET, ET PLAN-
TET. Ierem. 1.

R *Efert d Suetonius de Vespas-
iano Imperatore, quod iose
restitutionem Capitolii aggressus,
ruderibus purgandis manus pri-
mus admovit, ac suo collo quadam
extulit. At longe gloriosius sibi
duxit Constantinus, qui à Vespas-
iano genus ducit, pio cultu ve-
ræ Religionis præstare, quod*

d Sueton in Vesp. c. 8.

a Cant. 2. b Baron. Ribad. 19.
c Vincent. serm. de S. Silvest.

ipse pro superstitione avita officium exhibuerat; sic porro habent acta Silvestri: a Constantinus octavo die à recepto baptismo, processit albis depositis, totus mundus & saluus: & veniens ad confessionem B. Petri Apostoli, ablatq; diademate capitis, exuens se chlamyde, & accipiens bidentem, terram primus aperuit, ad fundamenta basilicæ construenda. Dehinc ob numerum duodecim Apostolorum, duodecim cophinos terra plenos, suppositis humeris bajulans asportavit. Atque ut vobis manifestum sit, fanis idolorum destructis, sanctorum venerationi templa exædificata, hanc splendidissimam molem. Apostolorum b Principi dicatam, everso Apollinis delubro exstruxit, ac regiis donis locupletavit, Sic enim in iisdem Actis legitur: *Constantinus Augustus fecit Basilicam Beato Petro Apostolo, in templo Apollinis. Ubi corpus Sancti Petri reconditum, & exornavit super columnas porphyreticas: fecit autem Cameram Basilicæ ex crinno auri fulgentem.*

Addit e Sanctus Gregorius, ad quindecim pedes, extra Petri sepulchrum, fuisse desuper locum illum argento contextum. *Super os, quo conclusit sepulchrum, fecit (rutem auream purissimam, pensantem libras centum quinquaginta.* Longum autem esset enumerare, quot candelabra, calices, vasa aurea, argentea, gemmea eidem Basilicæ, aliisque donavit.

Sed pergit *Silvester*, ut magis ac magis adificet, & plantet, Constantinum urgere. Unde sub a Acta Silvestri. Baron. an. Chr. 314 n. 62. b Baron. ib. n. 63. c S. Greg. epist. 30. l. 3. ad Constantiam Aug.

ditur: d Eodem tempore Constantinus Augustus fecit Basilicam Beato Paulo Apostolo, ex suggestione Sancti Silvestri. *Clavitus corpus Sanctum, ita recondidit, & conclusit, sicut Beatus Petrus & donavit. Nam omnia vasa sacra aurea, vel argentea, ita posuit, sicut in Basilica Beati Petri Apostoli. Sed & Crucem auream super loculum Beati Pauli Apostoli posuit, pensantem libras centum quinquaginta.*

Iniitit ulterius destruere, dissipare idola, & ædificare, ac plantare vero Numini sacraria: nam in Palatio Sessoriano, e apud Veneris & Cupidinis templum, eodiruto, nobilem erexit Ecclesiam Sanctæ Cruci dicatam, ac ejusdem insigni parte, ab Helena matre Hierosolymis submissa, condecoravit. Mitto Basilicas alias splendidissimas, Lateranensem, Sanctæ Agneris, Sancti Laurentii, aliasq; complures, incredibili munificentia locupleratas.

Obiter hic illos perstrictos velim qui cultum templorum, splendorem Ecclesiarum, ornatum vero Numini Sanctorumq; venerationi exhibitum, cum Iuda carpunt, & sugillant, dicentes: *Ut quid perditio hac?* ut quid illæ amplæ substructiones, ut quid aræ marmoreæ, statuæ, alabastrinæ, candelabra, calices, aliaq; vasa divino sacrificio dicata, argentea, & aurea? ut quid thesauri Sanctorum, auro & gemmis distincti? Cum ipsi interim mortales, & ejusmodi cavillatores plerumque scelerati, carnis dæmonumque mancipia, in domibus Regum habitent, mar d Baron. cit. n. 64. 65, 66. e Baron. cit. n. 105. f Matt. 26. loas. 17.

more & alabastro vel ipsi camini resplendeant, omnia vasa etiam abjectissimo usui servientia, ex argento, & auro possideant. Cum interim filiarum eorum, a circumornata ut similitudo templi, longe pretiosius, foetidum corpus induant quam sacra divorum Lypfana, ac sanctissimum Christi corpus obveletur; sapientius illarum suas pallas, quam in templis aræ frontale, commutare soleant: plus in pastillis, suffitu, cerussis, pigmentis, unguentis, quam Deo nostro thuris, infumatur. Hic exclamandum: *b* *Ute quid perditio hæc?* Hic inculcandum ut evellant, & destruant vanitates illas, & insanias falsas. Hic exoptandum, ad os obtinendum, ut illi Iudæ æmulatores, oculos in augustissimum illud templum Salomonis, cui Deus Idæam præscripsit, intendant: ad cuius amplitudinem, opulentiam, magnificentiam, omnes Regum Basilicæ, Imperatorum curiæ, septem orbis miracula, Ephesiarum Dianæ templum, aurea domus Neronis, Palatia alibi, & ædificia prorsus admiranda, mapalia fuerunt & tuguria.

Operarii templi tot fuerunt, ut nisi eorum numerum distinctissime dicerent divini annales, vix quisquam narranti fidem haberet. Et e Hierosolymis quidem in extruendo templo laborarunt hominum supra centum millia, sexaginta quinque milia. Præfectorum tria millia trecenti: Profelytorum in montem onera portantium, septuaginta

millia Latomorum, & saxa templo parantium octoginta millia. Ita Chronicon Regum 2. Paral. 2.

Porro Sacerdotes pæne innumerati. Quatuor millia Ianitores, totidem Psalteres canentes Domino in organis quæ fecerat ad canendum sumptus à David huic collati incredibiles, & immensi. e Cornelius numerat duo millia millionum auri & quadringentos. Locupletior testis non erit quam ipse Rex David, qui de his ipsis sumptibus: *f* *Ecce ego, inquit, in paupertate mea, præparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, argenti mille millia talentorum.*

Nunc populi, aliorumque potentum, profusam in templi fabricam, liberalitatem attendite. Populus, inquit, Pineda, tantum ferri, æris, argenti, auri contulit, ut id Hispanicæ monetæ efficiat, mille ducentos, & octo milliones, centum & nonaginta sex millia ducatorum Hispanicorum. Hoc è computatione diligentissima Vilalpandi sumptum.

Neque vero solus populus, sed & omnes, ac singuli Principes rogati, pronissimis manibus opes contulerunt: apud quemcumque inventi sunt lapides pretiosi, dederunt in thesauros domus Domini, per manum Iohiel Gersonitis. Quid mirum si argentum illis diebus ut *h* *Intum platearum*, atque ipsum templum, omniaque vasa sacra, auro radiarent.

d 1 Paral. 23. e Cornel. in Exod. f 1. Paral. 22. g 1. Paral. c ult. Bellarmin. controv. tom. 1. p. 1583. de cultu Sancti. c. 6. h 2, Reg. 22.

a Psal. 123. b Matt. 6. c Drex. Salomon. Sallian, tom. 3. Vilalpand.

Atque hæc omnia, ut arca fœderis, in qua Virga Moyſis & aliquid Manna repositum, illic affervaretur. Eum in finem Sancta Sanctorum operuit Salomon, atque a *vestivit auro purissimo*. Texit quoque Cherubim auro, nihilque erat in templo, quod non auro tegeteretur; sed & totum altare oraculi texit auro. Quod si suppellectilem spectemus, argenteorum vasorum tam grandis multitudo, ut ea in numerum cogi non potuerit. *b* Solum igitur numeremus vasa è puro puro auro confecta. Primo, fuerunt decem candelabra majora ex auro purissimo, decem millia mensurarum minorum, totidemque minora candelabra, omnia ex auro purissimo. Mensuræ, tubæ, thuribula, phialæ, litatoria viginti millia ex auro. Instrumenta ex electro quadraginta millia: Crateræ aureæ ad subigendam simillam sexaginta millia. Canthari vinarii, & lances aureæ octoginta millia, phialarum aurearum centum millia. Summa vasorum aurcorum quadringenta & viginti millia. Ita Iosephus testis oculatus templi.

Deus summe, quam immensa vis auri, & pœne incredibilis! Omnis Europa & Asia hanc auri molem hodie non repræsentet. Hæc tamen omnia, in templi fabricam, ubi rudis umbra divinisimæ humanitatis, quæ in templis nostris adoratur, recondetur. Unde solidissime cum Bellarmino argumentari licet, nullum satis splendidum ornatum, nullam satis augustam Basilicam Deo nostro, qui corpora-

a 3. Reg. 6. 2. Paral. 3. *b* Drex. cit. c. 10.

liter nobiscum habitat, exædicari posse, ipsique Salomonis æmulandam, & exsuperandam videri. Quod pio conatu olim Angli, dum moribus, & vita Angelis, opere mirabili exsequi studuerunt: tempus quippe Saluberiense exstruxerunt eâ magnificentia, inquit Spondanus, quæ cunctis aliarum omnium Ecclesiarum splendorem facile superasse censenda sit. Habuit hoc templum totaestræ, quot dies in anno: tot columnas, quot annus continet horas: tot portas, quot menses, at ingeniosi versificatoris carmine celebratur:

Mira canam soles quot continet annus, in una

Tam numerosa (ferunt) æde, fenestra micat.

Marmoreasque capit fufas tot ab arte columnas,

Comprensas horas quot vagus annus habet.

Totque patent portas, quot mensibus annus abundat;

Res mira; et vera res celebrata fide.

Ad ejusmodi egregia, & regia opera, vero Numini erigenda Principibus viris, ac potentibus sæculi, stimulo esse possunt ipsi Turcæ, qui inter amplissima Mosquæas (quas nos Ecclesiæ dicimus) celeberrimam column Meccavam, quæ terribissimo Pseudo-Prophetæ Mohomeritumulo est erecta. In ea Sacellum interius supernè totum auro collucet. Est qui recenset in eo lampades argenteas ad tri-

e Spondanus Annal. Eccl. tom 1. an. Chr. 1237. n. x. d Radzivil Itin. Hieros. selym, Lobbet, de cultu templi.

mil

millia : atque ex auro solido, sex
 supra triginta ; præter candela-
 ria auro , argentoque fusa , quæ
 æri & lampades diu noctuque
 collucent exuviis ac sepulchro
 impii Mahometis, luxu sane per-
 quam damnando, qui satis arguit
 Christianorum multis in locis
 parsimoniam, sordidamque tena-
 citatem, qua fit ut neque Sancto-
 rum reliquiis vel una appenda-
 tur, ardeatque lampas, neque
 quod deplorandum magis, ipsi
 venerabili Eucharistiæ Sacra-
 mento.

In *Cayro*, Ægypti hodie Me-
 tropoli, Mosquææ visuntur se-
 ties mille, supra octingentas. In
 urbe *seffa*, plures septingentis ;
 eorum Princeps a *Carannem* di-
 ta, nongentis lampadibus collu-
 cet, & (sic recenti historico fi-
 des) ducentis aureis in dies sin-
 gulos dives est. Mitto alias aliis
 in locis ædificatas : neque enim
 sic animus fuit longius in eo ar-
 gumento stylum figere ; sed pau-
 cis dumtaxat judicare, ut Chri-
 stianis animos facerem majores,
 ad Dei, divorumque in Ecclesiis
 cultum, ornatumque sacratio-
 nem ; ne in eos quoque cadant
 antiquæ illæ de Iudæis querelæ,
 de quibus sic ad Aggæum Pro-
 phetam : *b Dominus exercituum,*
populus iste dicit : Nondum venit
tempus, domus Domini edifican-
da. Et factum est verbum Domini
per manu Aggæi Propheta, dicens :
Numquid tempus vobis est ut habi-
tis in domibus laqueatis ; & do-
mus ista deserta ?

Ad immanes illas Mosquææ
 substructiones, adjiciam u-
 nam è cæca Indorum gentilitate,

ex quo de reliquis facilis erit
 conjectura.

In e *Ceilano* regno exstructum
 ab incolis & mole, & opere vi-
 fendum fanum, quale hætenus
 non tulerat India ; *Pagodem* ipsi
 vocabant. In eo colebatur Deus
 Simii candidi, auro & geminis
 inclusus. Culus autem illius
 dentis, eo usque iuvaluerat, ut
 illius adorandi causa, à quingen-
 tis circumquaque miliaribus,
 ingenti numero peregrini con-
 currerent : quæ superstitione non
 tantum plebeculæ animos occu-
 parat ; sed quod mirere, etiam
 Principum ac Regum corda, sen-
 susque ita dementarat, ut ex iis
 nemo unus esset, qui non quot
 annis legatum eo destinaret, &
 religionis (verius superstitionis
 atque insanix) ergo, dentis illius
 imaginem ceræ impressam, ma-
 gnoq; emptam reportaret. Dum-
 que impurus ille Deus ; cum suo
 fano venit in Lusitanorum pote-
 statem, oblato septingentorum
 millium aureorum lytro, eum
 repetierunt ; quem tamen nec eo
 pretio redimi passi sunt Lusitani,
 ne cæcæ gentilitati, superstitionis
 aut idololatriæ occasio resti-
 tuta videretur. Huc velim ocu-
 lum, animumque flectant, ævi
 nostri non modo hæretici, sed
 quod indignius, sacrorum irriso-
 res Christiani, ut à paganis ali-
 quid in pios usus, moresque de-
 ducant, admittantque, sacratori-
 bus illis magnarum mentium ex-
 xuviis, & aurum & gemmas et-
 jam totius orientis laudabiliter
 impendi.

Nunc ut ad propositum rever-
 tamus, scitè observavit Gregor.

a Estais & Empires tom. 2. b Esp. I.

c Iaric. hist. Ind.

a Turonensis, Coustantinum re-
 cte Clodovæo Francorum Regi,
 ac S. Silvestrum, Remigio com-
 parari: *erat enim*, inquit, *S. Re-*
migius Episcopus egregie scientiæ,
& Rhetoricis apprime imbutus
studis; sed & sanctitate ita præ-
clarus, ut SILVESTRI VIRTU-
 TIBUS EQUARETUR. Atq; alterū
 altero componendo, dum Clo-
 dovæus jam ad baptismi fontem
 pergeret, sic scribit: *Procedit no-*
vus Constantinus ad lavacrum,
 deleturus lepræ veteris mor-
 bum, sordentesque maculas ge-
 storum antiquorum, recenti
 latice deleturus. Cui ingressō
 ad baptismum, sanctus Dei
 (Remigius) sic inquit ore fœcun-
 do: *Mitte depono colla Si-*
camber: adora quod incen-
disti, incende quod adorasti,
 curaverat quippe S. Remigius
 ex una parte fontis collocari
 imaginem crucifixi, Deiparæ,
 ac Sanctorum, aliaque Ecclesia-
 stico ritui sacra vasa adhiberi so-
 lita; ex altera vero parte, idola,
 & signa superstitionum; qui-
 bus fidem habuerat: hæc everti,
 destrui, incendi; illa coli, &
 adorati mandat, dicens: *incende*
quod adorasti, adora quod incen-
disti.

Su adorasti Iovem, Mercu-
 rium, aliosque Deos, eos destrue,
 & in ignem conjice; Christi in
 Crucem suffixi, aliorumque Sau-
 ctorum imagines destruxisti,
 combussisti, illas cole, illam ado-
 ra. Fecit, atque omnem idolo-
 rum cultum, ad veram religio-
 nem convertit.

Tu Plutum, tu Bacchum, tu
 Venetem veneraris, & adoras:

a Gregorius Turon. de gestis Franc. l.
 2. c. 31, Baron. 2. Ciri. 499. n. 21.

incende quod adorasti. Quia &
 verus Constantinus, suadente Sil-
 vestro, evertit, destruxit, incen-
 dit, quod adoravit; erexit, æd-
 ficavit, adoravit quod incendit;
 omnia plane contraria persecu-
 toribus Imperatoribus officia ex-
 plens, quod & mille prope ar-
 gumentis apertissime demon-
 stravit: illi Christi famulos do-
 miciliis, & laibus orbatos, in
 exilium ejecerit: hic eos omnes
 domum revocare, & propriis
 sedibus restitueret. Illi eos in-
 guominis appetere: hic
 honoratos & in omni con-
 spectu illustres reddere. Il-
 li piis viris vitam eripien-
 tes, inique eorum bona pu-
 blicare: hic illos pluribus
 muneribus benignè & libera-
 liter excipiens, ad pristinum
 statum reducere.

Illi delubra dæmonibus ma-
 guificè exornare jusserunt:
 hic eadem ipsa suis quibus ni-
 tebantur fundamentis, detur-
 bare. Quin etiam in tabulâ de-
 pictâ, quam in sublimi ante
 palatii vestibula suspenderat,
 salutare passionis insigne ex-
 pressum, omnium oculis con-
 templandum proposuit: ini-
 micam autem illam, & hosti-
 lem belluam, quæ Ecclesiam
 Dei impiorum tyrannide op-
 pugnavisset, in altum demer-
 sam draconis specie, & figurâ
 describendum curavit: sacra
 enim oracula, eum draconem,
 & tortuosum serpentem nun-
 cupant. Et propterea Impera-
 tor quo occultum humani ge-
 neris hostem Diabolum suo-
 rum pedibus conculcatum per-
 b. Ron. 2. Chri. 324 n. 131. Euse-
 vita Constant. l. 3. c. 3.

», spicue significaret, draconem
», medio ventre transfixum, &
», in profundum maris præcipi-
», tatum, subtili & artificiosa pi-
», ctura, sub omnium aspectum
», contemplandum subjecit.

Quam imaginem, quis ambi-
gat depictam, in memoriam stu-
pendi illius prodigii, quod S. Sil-
vester perpetravit, dum de tatta-
reo monstro triumphavit? dra-
co quippe ingens Romæ in spe-
cu subterraneo repertus, qui Cer-
bereo suo halitu, & ita urbem in-
fecerat, ut ad trecenta indies fu-
nera numerarentur, quam pla-
gam sacrificuli ob eversa idola
inmissam jactabant. Sed S.
Silvester cœlitus à S. Petro mo-
nitus, in cryptam facit: per 180.
gradus, cum Cruce, & tunc de-
scendit; & draconem ligavit,
iuxta illud Joannis vaticinium:
*Et vidi Angelum descendentem
de cœlo, habentem clavem abyssi, &
catenam magnam in manu sua, &
apprehendit draconem, serpentem
antiquum, qui est Diabolus & Sa-
thanas, & ligavit eum, & misit
eum in abyssum.*

Is etiam vobis animus esse de-
bet, ut apprehendatis draconem,
& serpentem antiquum pœni-
entiæ catenâ alligatis: e *Dum
nim contritionis confesser, confessio-
ni satisfactio, satisfactiois di-
cellio proximi (velut annu-
is) concatenatur, fit maxima
catena, qua quis ligat demonem,
serpentem antiquum, qui est Dia-
bolus & Sathanas. In dracone no-
tatur Spiritus superbia: in serpen-
te cogitatio venenosa luxuria: in
Diabolo malitia discordiæ. Hac*

a S. Vincent. serm. de S. Silvestro Bo-
non. an. Christi 314 n. 97 & 102
Apoc. 20. e S. Anton. fragment. in
apocal. La Haye in Apoc. c. 20. n. 21.

*omnia vir justus ligat, dam draconem
superbia, coercet cordis con-
tritione: serpentem luxuria, cou-
fessione: Diabolum avaritiæ, satis-
factione, & eleemosynarum largi-
tione. Vel ut brevius Victorinus:
d Qui decalogi fideliter precepta
impleverit, & contra impuros mo-
res, vel impuras cogitationes intra
cordis cubiculum vigilaverit, ne
dominenter ei; apud illum velle
LIGATUS EST DIABOLUS.*

Denique ut aliquando finem
imponam, si sanctissimo huic
Pontifici, pro modulo quisque
suo assimilari, eumque æmulari
voluerit, omnia in horto animæ
vitiorum zizania evellat: pra-
va desideria dissipet: omnem
affectum creaturarum, quas hic
instar Idoli perditè amavit, de-
struat: omnesque nudas tabu-
las, & fœdas imagines domo
sua deturber; jamque mutatus
in virum alterum, virtutum
flores menti inferat: suo omnes
probitatis ac pietatis exemplo
ædificet: domumque suam in-
teriorem & exteriorum Imagi-
nibus Sanctorum, quos toto
hujus anni decursu celebravi-
mus, exornet; ut vel conspectu
suo, vos ad sui imitationem ac-
cendant atque inflamment: nam
ut aurea sua eloquentia Chry-
sostomus: e *Possumus nos quo-
que esse, quod sunt, si faciamus i-
psi. quod faciunt.*

Sic legimus apud Lacedæ-
monios in senatu, aulaque
nobiliore appensas imagines,
& statuas eorum omnium col-
locatas, qui vel in togâ, vel in
pulvere Martio, de Republica

d Victorin. in Apoc. cit. e Chryso-
stom. 3. de Mystrib. tom. 3.

essent quam optimè meriti, adjecta etiam, transmissaque ad posteros omnes hac epigraphæ :

Si fueritis sicut illi, eritis sicut illi.

Quæ illi quondam recepto inter suos, probatoque mœre, hæc ego apud vos, fecisse mihi videor, dum invictissimos Christianæ militiæ duces, fortissimos Heroes, generosissimas Amazones, leviori quidem penicillo, sed nativo tamen colore, velut animata quædam virtu-

tum omnium simulacra hoc opere depinxi, quibus & subjici poterit hoc lemma, & oculis, animisque vestris objici :

Si fueritis sicut illi, eritis sicut illi.

Quod si ita annum concluseritis, cum illis in æternum vivetis, a

Et magis principio grata coronis erit.

a Martial. l. 10

DE COMMUNI
SANCTORUM MARTYRUM.

Sicut fragmen mali punici. Cant. 4. v. 3.

Frangat oportet.

ARGUMENTUM.

Malum Punicum, purpuratorum Martyrum verum ac vivum symbolum esse, punicea quæ fillo cortice renident grana, satis testantur : quæ ut fecundo germine in mille millia ubertim pullulare con-

fueverunt, haud aliter *sanguis Martyrum*, qui, magno teste Tertulliano, a *semen est Christianorum*, in eam multitudinem excrevit, ut cum Propheta *b* exclamare liceat *Generationem ejus quis enarrabit?* Hoc tamen maxime deplorandum, ac detestandum occurrit, non pauciores mundi, carnis, ac diaboli Martyres numerari, qui longè atrociora, quàm plures Christi Martyres perpefferunt. Hos inter, gentiles, Hæretici, quin imò ex Orthodoxis, avari, temulenti, lascivi, invidi, iracundi censendi sunt; quos omnes miseranda hic carnis tyrannide divexatos, ut Cyprianus loquitur, in magno illo die Revelationis, ad ruborem nostrum diabolus inducet, in æternum cruciandos. Quin potius vos, heroica sanctorum Martyrum facinora ad sui æmulationem inflammant, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Nec est, quòd quisquam vestrum dicat, *c quod temporibus nostris Martyrum certamina esse non possint: habet enim Pax nostra Martyres suos*; Religiosos cum primis viros, ac fœminas, qui per quotidianam corporis afflictationem, paupertatem, castitatem, obedientiam, non semel Christo morientes, quadam ratione Martyres nuncupari, atque inter illos numerari possunt. Ipsos etiam homines sæculares, qui Martyres esse, & dici queant, illud irrefragabilis Doctoris probat testimonium: *Tota Christiani hominis vita, si secundùm Evangelium vivatur, crux est, atque MARTYRIUM.*

^a Tertull. In Apol. c. ult. ^b Isa. 53. ^c Aug. serm. 250. de temp.

^d August. serm. 32. de Sanctis.

- §. I. Martyres Christi, multitudine innumerabiles, per fragmen mali Punici designantur.
- §. II. Qui, quanque innumeri Martyres sæculi, ac Satane
- §. III. Novum genus Martyrii, quod sine sanguine omnino adipisci valemus.

DE COMMUNI
SANCTORVM MAR-
TYRUM.

Sicut fragmen mali Punici. Cant. 4. v. 3.

MALUM Punicum inter omnia ligna silvarum, & florum decore, & frugum dulcore, jure meriti-

tissimo ceteris præcellere, manifesto vel ipsa natura indicio declaravit: dum quod nullis aliis plantis concessum est, fructus ejus, qui purpurea grana, *sanguini*, ut Pausanias loquitur, *simillima*, cortice cælant, insigni corona condecoravit. Unde in illo divini amoris Epithalamio, cælestis sponsum, non incongruè, malo Punico comparatur, ut disertè docet a Richardus à S. Victore: *Christus, inquit, in patiendo, MALO PUNICO potest assimilari, qui totus in pœna rubuit.*

Ubi fractum est malum Punicum, & tanquam *mustum mali granati*, profluxit sanguis ejus pretiosus, & rubicundus, quo animæ dulciter reficiuntur. *Totus in pœna rubuit*, dum flagellis, spinis, clavis, lancea concisus, toto corpore pretiosus ille succus redemptionis nostræ promanavit, ut acutè observat b Liranius qui crucis arborem, malo granato conferre non dubitavit; sic etenim exponit illud Cant. 8. *Sub arbore malo suscitavi te. Dicitur autem hic sancta crux, MA-*

a Richard. à S. Victore in Cant part. 2. c. 2. Cant. 8. b Lirani. in Cant c. 5.

LOGRANATUM, quæ est arbor frugifera, ad designandum fructum crucis, qui est innumerabilis.

Si ergo crux est arbor malogranatorum, apposite Christus malum granatum, & primus fructus, qui ex hac arbore pependit, nuncupabitur, cujus fructus, vel ex eo innumerabilis existit, quod ipse caput Martyrum, Rex Martyrum, & corona confitentium, innumera Martyrum grana germinarit, quod scite expressit celeberrimus Aristes Arefius, dum malo Punico, innumeris granis vermiculato, hoc breve lemma subjeit: a *Generationem ejus quis enarrabit?*

S. I.

Martyres Christi, multitudine innumerabiles, per fragmen mali Punici designantur.

DARIUS potentissimus & Persarum Rex, cum forte malum Punicum manu versaret, ejusque cortice iaciso, gratissimo rubore conferta istic grana inter se constipata attentius contemplantur, à fratre Arabano rogatus, quid ex rerum natura, tanta conc 1sa. 53. d Plutarch. Apophit. Herodot.

pia habere exoptaret? respondit, *tot Zopyros*, id est, tot fortissimos ac fidissimos Duces, qui pro se sanguinem fundere comparati essent, ut Zopyrus fecerat, qui sibi nares, & aures præsciderat, totumque corpus flagris cruentârat, ut his argumentis, Babylonis fidem faceret, se à Dario profugum, à quo tam immaniter esset acceptus; atque hoc stratagemate, Babylonem ingressus, eam Dario tradidit.

Non aliud supremi militiæ Christianæ Imperatoris votum, ac desiderium est, quam in hac mortalis vitæ palæstrâ, tot quot malo Punico grana, invictissimos pugiles, ac fidelissimos Heroës numerare, qui pro ejus gloria propaganda, & Babylone omnis perâdiæ, ac gentilitatis evertenda, ad sanguinem usque decertarent. Horum multitudinem in Ecclesia (quæ ut infra videbimus, malo Punico rectè confertur) sancti Patres, aliique Ecclesiastici Historici demirantur. *a* Primi hujus malogranati flores, quos adversitatis turbo discussit, fuere Innocentes parvuli, ab Herode occisi, qui ad quatuordecim millia, aut, ut alii ad 700. quadraginta millia numerantur, ut apud Daponte videre est. Nonne verissimè solertissimus naturæ observator *b* Plinius: *Brevissima vita est PUNICIS*. Unde Martialis *c* caulis comparat:

*Aut imitata breves, PUNICA
MALA rosas.*

a Despente in Myth. cap. 2. vers. 17. Cornel. in Apoc. cap. 7. *b* Plinius lib. 16. cap. 44. *c* Mart. lib. 1. epig. 44.

Christi & Ecclesiæ *Generacionem quis enarrabit?*

d Thomas Bozius Scriptor doctissimus, in suo immensæ eruditionis opere, de signis Ecclesiæ, statuit ex historiis, & actis Martyrum, *in una urbe Romana numerari plusquam trecenta millia Martyrum*, quos inter, recenset viginti septem summos Pbnitices, in quorum cervicibus gladius persecutionis defœvit. De hac ingenti Martyrum multitudine, Romæ quiescentium, loquitur *e* B. Virgo ad Sanctam Brigittam: Si mensurares terram centum pedum in longitudine, & totidem in latitudine, & seminares eam plenam puris granis tritici, ita compressè, quod non esset distantia inter granum, & granum, nisi quasi articulus digiti unius; quod libet verò granum daret fructum centuplum; adhuc essent plures Martyres, & Confessores Romæ, à tempore illo, quo Petrus venit Romam, usque quo Cælestinus discessit. *Generacionem ejus quis enarrabit?* Acutissimâ mentis acie, & infallibili fidei oculo, Ioannes immensum hunc purpuratorum militum exercitum contemplatus, exclamat: *Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat*. Ecquis numero comprehendere posset, quot in dira illa Diocletiani persecutione occubuerint, de qua Baronius *g* refert singulis mensibus, septemdecim millia Christianorum cæsa fuisse.

d Bozius de signis Eccl. l. 7. signo 29. c. 5. & lib. 8. signo 21. c. 5. & lib. 9. signo 35. c. 3. *e* Revel. S. Brigit. l. 7. c. 27. *f* Apoc. 7. *g* Baron. ann. Christ. 302. tom. 2.

se; multiplica hunc numerum, ait Cornelius, per decem annos, quibus ea persecutio duravit, invenies vicies centena millia, sive duos milliones Martyrum, non Romæ dumtaxat, sed in variis Provinciis, ac Insulis, ubicumque gentium deprehenderentur. Ut fides non excedere videatur, quod affirmat Hieronymus, quovis die ad decem millia celebrari posse; Genebrardus et verò, ad sua usque tempora, non levi calculo, triginta millia Martyrum in dies singulos honorari posse. Quod nemo mirabitur, qui uno die, quandoque sex millia, sexaginta sex, totam legionem Thebæorum; quandoque undecim millia Virginum deleta legerit: *Possibile non est*, inquit d' Euseb. *numero comprehendere, quanti quotidie fere per singulas quasque urbes & Provincias, Martyres efficiantur.* O quot exstant nostræ Catholicæ Religionis testes integerrimi, & omni exceptione majores! Magnus Gregorius e eos super arenam maris multiplicatos asseruit: *Totum mundum fratres aspiciate, Martyribus plenus est. Iam pene tot qui videamus, non sumus, quot veritatis testes habemus. Deo ergo numerabiles, super arenam multiplicati sunt: quia quanti sunt, a nobis comprehendere non potest.*

Hanc Martyrum multitudinem, profusumque ubertim crucrum, S. Bruno tradit designari immensis in veteri lege Deo mactatis victimis crebrò & studiosè instauratis sacrificiis innumera-

a Cornel in Apoc. c. 7. b Beierline theat sic. Martyrium. c Genebrard. in psal. 78. Avias de imitatione Ch. lib. 1. c. 3. e. 55. d Eusebius l. 8. hist. c. 4. e Gregor. hom. 27 in Luang.

bilibus: *Et has quidem sanctorum Martyrum passiones, eorum tantam sanguinis effusionem, illa holocausta, & illa hostiæ significabant, quas quotidie sancti Patres sine numero immolabant. Vide modo, quantus animalium sanguis effusus est, quando templum Salomonis dedicatum est: ad centum enim & viginti duo millia mactata referuntur, in illius templi dedicatione.* g Iosephus scribit, uno die Paschæ, tempore Cestii Præsidis, agnos immolatos ad ducenta, quinquaginta sex millia, quingentos. Tum subdit: *h Non tantum illo animalium sanguine delectatur Deus, quantum sanctorum Martyrum passione, qua illis sacrificiis significabatur.* Ex quibus rectè concludes, cum Carthaginiensi Præsule: *i Illic Martyrum innumerabilem populum & lib. de exhortat. Martyrii: Martyrum populum non posse numerari.* Causam tantæ fertilitatis, ac fecunditatis adfert * Tertullianus, dum sic Iudices, & Tyrannos alloquitur: *Hec agite boni Præsides, meliores malo apud populum, si v. li Christianos immolaveritis. Cruciate, torquete, damnate, atterite nos: probatio est enim innocentiæ nostræ, iniquitas vestra. Ideo hec nos pati Deus patitur: nam & proximè ad leonem damnando Christianum, potius quem ad leonem, confessi estis labem pudicitia apud nos atrociorum omni pœnâ, & omni morte reputari. Nec quidquam tamen proficit exquisitor quâlibet crudelitas vestra; illecebra est magis scilicet. Plures efficiuntur, quoties*

f S. Bruno serm. 3. de Marc. g Ioseph. lib. 7. belli c. 17. h Bruno cit. i Cyprian. l. de mortal. * Tertull. in Apolog. c. ult.

metimur à vobis : SEMEN EST SANGUIS CHRISTIANORUM. Ut enim semen, aut granum frumenti, ac longe uberius granum mali Punici, centesimum, ac millesimum reddit cum fœnore, sic & Martyrum sanguis, dum in terram effluit, ad instar fœcundissimi seminis sese multiplicat, & effundit in gentem magnam, quam denunciare nemo poterit.

Ita Hispania Malogranatum, Hermengildum protulit, cujus sanguis fisso corpore, ceu cortice, à Patre Leovigildo, Rege Arianò fusus, & fratrem Recaredum, & totam Visigothorum gentem, ab Arianismo, ad Christianam fidem convertit, ut magnifice de illo Gregorius: *a Unus in gente illa mortuus est, ut multi viverent: & dum unum granum fideliter cecidit, ad obtinendam fidem animarum, seges multa surrexit.*

b Philo Carpatius hos gloriosos pugiles, qui tot grana germinarunt, quot infidèles suo sanguine, Christo pepererunt, *Paradisum malorum Punicorum, cum pomorum fructibus intelligit: quia veluti deliciarum horti, lavacrum sacri fontis habentes, & tanquam mala punica, foris rubentes, in laboribus, & arumnis, ac demum sanguine Martyrum, complures homines Christi fidei, veluti grana pepererunt, hisce tanquam parvulis fructus suavitissimos arborum calicem ad fides incrementum, & charitatis opera præbuerunt.*

Hoc super argumento non minus ingeniose, quam religiose disertit P. Ludovicus de Ponte,

a S. Greg. 18 diolog. c. 31. *b* Philo Carpat. in Cant. 4.

in illud e Cant. *Sicut fragorem mali Punici, ita genæ tuæ: d* Martyres, inquit, fortissimi Christi milites, pulchrè vocantur genæ Ecclesiæ, quæ Latinè *malis* vocantur, allusione facta ad malum Punicum, cum quo magnam habent similitudinem. Duæ autem rubicundæ genæ Ecclesiæ, sunt Martyres, in duplici sexu, virili ac muliebri; quia Deus inter omnipotentis suæ miracula, etiam in sexu fragili, victoriam Marty in conferre dignatus est, vel ob tuendam fidem, vel ob castitatem servandam. Rubent vero, tum ab eximia, qua flagrant charitate, tum à proprio sanguine, quem propter ipsum fundunt, innumeris tormentis confracti, ac conscissi.

Vultis ex infirmiori sexu, nobilissimum germèn mali Punici, è quo plura grana in Ecclesiæ agro pullularunt?

Samaritana illa, ad quam verbum Patris, efficacissimam orationem habuit, postea *Photina* dicta, exquisitis tormentis excarnificata duos filios ac quinque fratres, præter alios complures Samaritanos Christo peperit, ut de ea Martyrologium Romanum 20. Martii, hisce verbis: *Eodem die sanctorum Photina Samaritana, Ioseph, & Victoris filiorum, &c. qui omnes Christum confessi, Martyrium sunt consecuti.* Ubi Baronius: *Agunt àe ea (Photina) Græci hâc die in menologio, feruntque eandem fuisse Samaritanam, de qua Ioannes Evange-*

c Cant. 4.

d Lud. de Ponte in Cant. 1.7. exhort. 10. §. 2.

liffa e. 4. Cujus caput Romæ afervatur in Basilica S. Pauli, ubi inter alias Sanctorum Reliquias, illud sibi ostensum scribit a Cornelius noster.

Porro Franciscus Bivarius, in commentario Chronici L. Dextri, ad annum Christi 60. pag. 117. ex actis Martyrum Italicensium, quæ Ieremias Patriarcha Constantinopol. a. Christi. 1580. è Græco in Latinum transtulit, narrat Samaritanam hanc, apud Carthaginem in Africa prædicâsse Evangelium Christi, ideoque cum duobus filiis, Victore, & Ioseph, ac quinque sororibus, Anatolia, Photio, Photide, Parasceve, & Cyriaca, sub Nerone illustre obisse Martyrium: nam primò in carcerem terrerrimum detrusi, inde in ardentem clibanum totis tribus diebus missi. A quo indemnes extracti, semel & iterum veneno potati fuere: plumbo etiam & resinâ in liquorem redactis, in ore Photinæ, & in auribus ceterorum, sine detrimento susceptis, sæpius bovinis nervis cæsi, pettinibus quoque ferreis à capite in sublime suspensi, excarnificati, atque facibus ignitis ad Martyrum latera applicatis exusti; oculis demum erutis, iterum in carcerem venenosis animalibus scatentem reducti: quo tandem sine cibo, & medicamine miserabiliter interirent; sed cum illic Christi luce, ac visione perfunderentur, in pristinam sanitatem reducti, & oculorum beneficio restituti, ac miraculo-

so cibo tribus mensibus, ac diebus totidem refocillati, rursus ad novum adducti certamen, denuò flagris sævissime lanati, ad ultimum pelle detracta, frustatim cæsi, & capite amputato, illustrissimam Martyrii palmam perceperunt. Vna dempta Photina, quæ in veterem cisternam missa, indeque detracta, flexis genibus, impollutum Deo spiritum reddidit 20. die Martii, qui tum à Latinis, tum à Græcis, ejus memoria anniversaria celebritate colitur. His ad stipulatur menologium Græcorum ad diem 20. Martii, quod sic habet: *Eadem die certamen S. Martyris Photina Samaritana, cum qua Christus locutus est, & Ioseph, & Victoris filiorum: nec non Sebastiani Ducis, Anatolii, Photii, Photidis, Parasceves, & Cyriaca germanarum sororum, quæ omnes Christi fidem confessi, martyrij palmam consecuti sunt.* Concludit Cornelius. Videtur ergo, Samaritana hæc suos filios, item fratres, ac sorores ad Christum, convertisse, ac cum iis Martyrii palmam accepisse.

Concludo & ego, cum venerabili Beda, in illud Canticorum: *Sicut fragmen mali Punici, ita gena tua.* abditam mysteri rationem enucleatius in fragmine expendendam, dum mali Punici grana, nemini comperta asserit, nisi eorum dissecto corrice; quo integro, atque illæso, abdita compert delitescere; Tum subjicit: *Sic sanctæ Ecclesie, quo eam amplius frangi adversis contigerit, eo clarior, quot virtutum grana, unius fides tegmine complectatur, roserat.*

b Beda in Canc.

4 & 5

Vna

a Illustre Martyrium Samaritanæ ejusque filiorum & sororum.

Unum hic maximè deplorandum, ac detestandum occurrit; Cacodæmonem mundi mancipia, suos Martyres, per longè duriora, ac diuturniora tormenta excarnificatos, non pauciores in uenerare, & Christo Iudici, ad ruborem nostrum exprobrare, ut pro rei indignitate, a S. Cyprianus severissimè exaggerat, dicens: *Ponat unusquisque ante oculos Diabolum cum servis suis, id est cum populo perditionis, ac mortis, in medium profilire, dicentem: Ego pro istis, quos mecum vides, nec alapas accepi, nec flagella sustinui, nec crucem pertuli nec sanguinem fudi; sed nec Regnum cælestè illis promitto, & munera mihi quàm pretiosa, quàm grandia, quàm nimio & longo labore quasita, sumptuosissimis apparatibus comparant. Tuos tales Munerarios, Christe, demonstra. Quid ad hæc respondebimus, fratres charissimi.*

Dum Diabolus inducet, qui se, & filios, ac filias sibi immolârunt: dum eos inducet, qui crapulâ, ebrietate, Venere, vires & valetudinem insumpserunt: qui invidia, livore, irâ, carnem & ossa exederunt: qui in duello sanguinem, vitam, corpus, & animam prostituerunt: *Quid ad hæc respondebimus, Auditores?* miserandum horum infelicium Martyrum lanienam, vobis ob oculos proponam, ut non pigeat, ac pudeat nos ea pro benignissimo Redemptore, qui nos sanguine suo emit, & redemit, tubere, ut in æternum vivamus: quæ filii tenebrarum, pro atrocissimo humani generis hoste exantlare non dubitant, ut in æternum pereant.

a Cyprian. ferm. de Eleemosyn.

Qui, quamque innumeræ Martyres sæculi, ac Satane?

1. **D** iabolus b inter suos Martyres in arenam prædiceret Lanistas illos Romanos, qui super quemvis rigorem monasticum, ab omnibus se abstinebant, insuper nullos labores, quantumvis arduos recitare, vitam & sanguinem in apertum discrimen vocare non reformidabant. Sub uno Trajano, ut c. Lipsius commemorat, gladiato- rum decem millia, immani lani- enâ sibi invicem carnifices Sa- tanæ Martyres, occubuere. De his d Seneca: *Nihil habent, quo regantur, totis corporibus ad id- dum expetit, numquam frustra manum mittunt.* Pergit porro eorumque carnificinam sævienti- tis populi barbaro applausu ac- cendi describit: *Occide, ure, verbera; quare parum audacter occidit? quare parum libenter moritur? Plagis aguntur in vulnera, & multos ictus nudis, & obvius pectoribus excipiunt.* In has leges terreas jurabant, & cacodæmoni- sacramento dicebant: e *In ultionem, verbera & necem.* Acron in Horatium: *Gladiatores ita se- rendunt & cantores faciunt ut- flammis, virgis secari, ferroque necari.*

Diabolus inter suos Martyres inducet Socratem, quem Philo- sophus Romanus omnibus in exemplum fortitudinis propo-

b Martyres diaboli gentiles ac idolo- laræ. c Lipsius Saturnal lib. 1. c. 11. d Seneca epist. 76. e Lipsius cit. l. 2. c. 5.

nit : a *Si exemplum desideratis, accipite Socratem perpeſſitum ſenem, per omnia aſpera jaſtanium, inuictum fame, & paupertate, quam gravioſem illi domeſtica onera faciebant : & laboribus, quos militares quoque pertulit, & quibus ille domi exercitus, ſive uxorem ejus ſpectes, moribus ſeram, lingua petulantem ; ſive lieros indociles, & matri quam patris ſimilior, &c. poſt hæc carcer, & venenum.* Ceterum ut b Terullianus loquitur, *gloria animal, enormibus flagitiis deditum vitima fuit non miſerans Oci : Socratem quippe in amoris fœcibus deſixum, & impuro amore occupatum, fœdæ rei honeſtam larvam prætexuiſſe, & qui reiſpa eſſet ſpurciſſimus, affectuſſe externa ſpecie, animorum non corporum amatorem videri, fuſe docet Reynaudus, in naturali Theolog. diſt. 5. n. 157. Copioſiſſimè Theodorctus lib. 12. contra Græcos, poſt præmiſſam ex Platone Socratis temperantiam, quâ etiam eſurientibus abſtinentiam indicabat & devitationem obtutum, aliaque ejus monita, in ſpeciem ſanctæ, & ſolidæ virtutis ementita ſigna, hæc Socrate verus ſanctimoniâ ſubjicit : mera verba hæc ſunt, rebus factisque carentia : So-*
crates enim pulchrorum adoleſcentium cauſa, frequens gymnafia obibat, flagitioſoque ſpectaculo paſcebat oculos. Id enim & Phædrus, & Charmides, & alii Platonis Dialogi teſtantur. Quæ verò Alcibiades de eodem Socrate loquatur, Plato quidem ſcribit ; ego au-

a Seneca epiſt. 104.

tem, ut Socrati parcam, potius obticebo : tantam ii Diologi, Socratis ineptiam, ac petulantiam narrant : tantumque incitamentum præbent lumbis ad peccandum hominibus. Interim hunc Martyrem, diaboli, & carnis mancipium, ita ſuſpexit Eraſmus, ut jam more ſuo potus ; & hilarior, exclamaret : b *Vix mihi tempero, quin dicam : Sancte Socrates, ora pro nobis.*

c Sic & Catonem, ſic Epictetum, ſic Diogenem, in cujus demortui pera, duæ teſſeræ, & eſfigies Amafiæ reperta, diabolus inducet.

Sed parum hoc, integras inter ſuos Martyres gentes, & nationes cenſebit. Quæ hodie apud Lacedæmonas ſolennitas maxima eſt, *dicuntur;* id eſt, flagellatio, non later. In quo ſacro ante aram *Nobiles quique Adoleſcentes flagellis affligantur, adſtantibus parentibus, & propinquis, & uti perſeverent adhortantibus. Ornamentum enim & gloria deputantur, majore quidem titulo, ſi anima potius ceſſerit plagi, quam corpus.*

Atque ut noveritis, quam miſeri, ac verè miſerandi hi Martyres, futilem ac inanem peritura gloriolæ fumum illos incitâſſe aſſerit d Terullianus, nobisque ad paria exantlanda, æternæ gloriæ laude extimulat : *Igitur ſi tantum terrene gloria licet de corporis, & animi viſore, ut gladium, ignem, crucem, beſtias, tormenta contemnat ſub præmio lau-*

b Lib. cu' di-i ut Quinti Evangelii profeſſores c 1. Roy. add. le virt. & viciis l. 1. n. 14. d Teru't. lib. ad M. r. c. 4.

dis humana : possum dicere , modica sunt ista passiones , ad consecutionem gloriae caelestis & divinae mercedis.

a In Armuzia , ubi Pagoden Idolum adorant , cultris ac novaculis se incidunt , donec ex curru , in quo vehuntur , mortui decidunt ; qui verò de populo sub rotas curruum sese ultro conjiciunt , ac prosternunt , ut comminuantur , maximè glorioso mortis genere occumbere , nobilissimas Diis victimas sese exhibuisse jactantur.

Sed quæ hætenus adduximus , multum exsuperare videntur , *b* quæ Joannes de Sumarraga Minorita , primus Archiepiscopus Mexicanae urbis , inde præscripsit , in epistola ad sui Ordinis congregationem collectam Tolosæ 1532. quod in sola illa civitate Mexicana , ubi diabolus colebatur , quotannis plusquam viginti millia corculorum , quæ puellorum , ac puellarum corpusculis evulsa , solita erant illi offerri ; quibus congruit illud Psaltes regii : *c* *Immolaverunt filios , & filias suas demonis.*

Quid ad hæc respondebitis , Auditores , qui ægrius fertis filios , ac filias Deo vero , in Religione , ac virginitatis voto consecrari , quàm mundo , carni , & diabolo immolari ?

2. Diabolus d'inter suos Martyres inducet Hæreticos , qui ex merito flammis , aliisque atrocibus pœnis addicti , d'abolicâ pertinaciâ omnia perpeti , quam errores suos , & falsa dogmata revocare maluerunt. Quorum constantiam sectarii frustra de-

a Hist. r. Soc. p. 1. lib. 9. n. 156.
b La Nuza tract. 7. §. 38. *c* Psal. 105.
d Martyres diaboli hæreticâ

prædicant ; nam *si de passione gloriandum est* , inquit e Augustinus , *potest & ipse diabolus gloriari.* Et alibi propositis Christianorum vexationibus , subdit *f* *Non ista perpeti fructuosum est , sed ista pro Christi nomine , non solum æquo animo , sed etiam cum exultatione tolerare.* Nam multi hæretici , nomine Christiani animas decipientes , multa talia patiuntur ; sed ideo excluduntur ab ista mercede , quia non dictum est tantum : *Beati , qui persecutionem patiuntur ; sed additum est , propter justitiam.* Ubi autem sancta fides non est , non potest esse justitia , quia *justus ex fide vivit.*

Ejusmodi , quos Hæretici sine Martyrum albo inscripsere , vocat Bernardus *g* *perfidia Martyres* , eorumque constantiam refert ad dæmonem , eorum animos possidentem ; sic enim dixerit : *Mirabantur aliqui , quos non modo patienter , sed & læti , videbantur , ducerentur ad mortem.* Sed qui minus advertunt quanta sit potestas diaboli , non modo in corpora hominum , sed etiam in corda , quæ semel permissa possederit. Nonne plus est sibi hominem injicere manus , quam i libenter ab alto sustinere ? Hoc autem in multis potuisse diabolum frequenter expertus sumus , qui se ipsos aut submerferunt , aut suspenderunt. Denique Judas suspendit seipsum , diabolo sine dubio immittente. Nihil ergo simile habet constantia Martyrum & peritiam horum : quia mortis contemptum in illis pietas , in istis cordis duritia operatur.

Quid ? quod plerique Hæreti-

e Augustin. serm. 117. de diversis c. 4.
f August. l. 1. de serm. domin. in monte c. 9. *g* Bern. serm. 66. in Cant.

CORUM

eorum, non ob falsa dognata, sed gravissima, & maximè enormia flagitia; ob promiscuam inter quorumvis uxores Venere, ob Sodomiam, quo Calvinus Genevæ turpiter notatus, ob occultas fornicationes, & horrendas in Deum ac Divos blasphemias, diaboli Martyres effecti sunt. Tales existere infames illi *Lolhardi*; de quibus a Spondanus: Ann. 1315. vivebat in Austria, & vicinis regionibus impia Hæresis, auctore *Lolhardo* quodam *Waltero*, multa continens ex inferno eruta capita, quæ b Trithemius recenset: videlicet, Luciferum cum ceteris dæmonibus injure cælo pulsos fuisse, foreque aliquando restituendos; Michælem autem, ceterosque Angelos, æternis cruciatibus deputandos: Beatissimam Mariam post partum non mansisse virginem: Dominicum corpus in sacramento esse Deum fictitum: Matrimonium esse juratum meretricium: perjurium non esse peccatum: Deum nescire, aut certe non punire mala, quæ sub terra fierent; unde & fornicabantur promiscue in locis subterraneis: ob quæ, aliaque abominanda, crematum Colonia Anno millesimo, trecentesimo, vigesimo secundo, e Suo quoque Martyrologio sectarii inferere possunt Pateros, & Bugares, quos Meyerus *Sodomiticis* appellat, & Anno 1235. multos ex iis obstinatos igne crematos, inter illu-

a Spondanus annal. Eccl. ann. 1315. n. 5. b Trithem. in Chron. hoc anno. c Spondanus annal. Eccl. ann. 1235. n. 1. d Meyerus ann. 1236.

striores commemorant. His accenseri debet *secta impurorum*, a quæ Ann. 1340. detecta, & ortum habuit à quadam Adolescentula Cremonensis agri. Hæc externo cultu, jejuniisque & austeritatibus, sanctimoniz exemplo cunctis præluens, secreto sacrilegio cujusdam impurissimi Sacerdotis flagitiosam vitam agebat. Quousque sumptu audacia in publicum prodeundi, compositi ad omnem severitatis imaginem, vitæ sanctioris auctores videri voluerunt; Concionantesque passim fecere assularum ad decem millia: qui turpem privatim vitam agentes, in hominum conspectu verberabant sese, ac seminudi iucebant. Late pervagati, demum Mediolani detecti, Archiepiscopi monitu, Auctores scitæ ab Episcopo Cremonensi comprehensi sunt, & igni damnati: e Nec minùs commiseratione digni *flagellantium*, seu *crucifavorum* cæcus; quod & præcuntibus crucibus procederent, & cruces singuli manibus gestarent, crucibusque rubris insignirentur in vestibus. Viri pariter ac mulieres, nudis umbilico tenus corporibus, bis palàm de die, sed fere histrionice, semel clam de nocte, nodosis & aculeatis funiculis ad sanguinem usque flagellantes sese, & invicem, divinamque clementiam miserabilibus vocibus sua quique lingua implorantes, seseque in terram in modum crucifixi prosternentes; epistola quadam divinitus

e Spond. ann. 1340. n. 4. f Chronicon. Belg. Walsingham in Eduard. III. Meyer. 13. g Spondanus ann. 1349. n. 11. & 30.

missa,

missa, adhæc se invitatos jactantes. In Belgio se illis sociarunt sectæ *Lolhardorum*, *Cellanorum*, & *Begardorum*; a quin imò & perditissimi quique, fugitivi, decoctores, adulteri, seditiosi, homicidæ, latrones, omnium denique criminum rei. Ita Spondanus. Addit b Gerson, Cancellarius Parisiensis, istos flagellantes, sui carnifices, non curâsse de sacramentis Confessionis, vel pœnitentiæ; potiorē ad delenda peccata hanc flagellationem jactantes, quin imò eam

MARTYRIO *aquantes, vel etiam preferentes*, quod ipsi ultro propriū sanguinē funderent, cū id Martyres ab aliis pati cogerētur. Infinitus sim, si Sectas e *condormientium*, supra nomine charitatis committentium, Hussitorum, Waldensium, Fratricellorum, Fanaticorum, inducere volucro, qui Martyrologium Romanum prope adæquarent, miserima carnis mancipia, sui tortores, & diaboli Martyres. De ejusmodi præclare concludit Divus Cyprianus: d *Esse Martyr non potest, qui in Ecclesia non est: ad regnum pervenire non poteris, qui eam, quæ regnatura est, declinavit.* & paulò pōit: *Ardeant licet flammis, & ignibus traditi, vel objecti bestis, animas suas ponant, non erit illa fides coronæ, sed pœna perditionis: nec religiosa virtutis exitus gloriosus, sed deperationis interitus. Occidi talis potest, coronari non potest.*

3. Inter suos e Martyres, quod a Spond. cit. b Gerson tom. 1. operis, ubi quædam dubia reperit, quæ tibi solvet Grezer. lib. 2. de descrip. cap. 5. c De his vide Spond. tom. 1. in Iudic. tit. Hæretis alioque quos citat d Cyprian. lib. de unitate Eccl. e 3 Martyres diaboli inter Catholicos avari,

numquam satis, etiam sanguineis lacrimis deflendum, inducet diabolus etiam Catholicos, fidei ac gratiæ luce collustratos. Hic primum agmen ducunt avari Euclyones, qui opes in immensum congestas, habent pro Numine: nam avaritiam esse simulachrum servitutem, Apostolus auctor est. Huic ergo falso Numini, ut obsequium irreligiosum exhibeant mortalium plerique, Vitam in ærumnis & cruciatibus multis, miserè prodigunt. Sanè f Petrus Blefensis, avaram quandam plusquam Martyrem describit verbis illis: *In habitatione terrena, nihil est nisi labor, & dolor, & quædam imago miseris infernalis. In vita & operibus tuis, tota fere facies inferni depingitur: Nec enim deest tibi unda Tantalus, Titus jecur, rota Ixionis, urna Danaïdum, saxum Sisyphi, dum inter divitias esuris, dum sollicitudinibus anxiaris, dum cupiditate torqueris, dum ad illicita vaperis, dum in saccum pertusum congregas, dum congregando divitias, labore continuo, & supervacuuo, te affligis.* Quis autem Martyrum Christi, ea pertulit, quæ inferi? sed & Augustinus avari tormenta, gravissimis Martyrum nostrorum rectè comparavit: g *Avarus dicit in corde suo, quia fortè non audit linguam suam; quis nos separabit à cupiditate auri? tribulatio, an angustia, an persecutio? Possunt & avari dicere auro: Propter te occidimur tota die. Optimè ergo dicunt sancti Martyres in Psalmo: Iudica me Deus, & discerne causam meam de gente non sancta. Discerne, inquit, tri-*

f Pet. Blefens. ep. 61. g Aug. ser. 10. de Sanctis.

bala-

bulationem meam; tribulantur & avari. Discerne angustias meas; patiuntur angustias & avari. Discerne persecutions meas, patiuntur & avari. Discerne famem meam pro auro acquirendo, esuriunt & avari. Discerne nuditatem meam; pro auro despoliantur & avari. Discerne mortem meam, pro auro moriuntur & avari. Quid est discernere causam meam? propter te mortificamur tota die; ille propter aurum, nos propter te. Similes pœnæ, sed discreta causa. Unum ex his, alterumve, a Tollenaar, in Ecclesiaste suo nobis proponit: Novi ego, inquit, in Belgio virum, qui cum heredi futuro, centena aurorum millia congregasset, ipse Seniculus, trusto panis, & casei onustus, supra viginti milliaria Italica pedes conficeret. Cumque meridie refectio- nis causa, ad hospitium divertisset, prolatis illis suis fructulis, hoc solum in sumptum adjici voluit, ut caupo medium cerevisiæ poculum sibi promeret. Tum caupo: hoc saltem, ô bone, genio tuo indulge, ut integrum promam poculum: nam filius tuus ante octiduum rheda magnificè vectus, cum hac iter haberet, in se, suosque (liberaliter vino refectus) decem aureos uno prandio expendit; tu saltem se- qui assis sumptum facere ne verè. At ille: filius meus, qui mundi fastum sequitur, faciat, quod se decet, mihi mea sobrietas sufficit. *b* Hermocratem et- jam ferunt ex morbo decumben- tem, subduxisse rationes, quan- tum sibi in morbum, ac medicos esset erogandum, si convalesce-

a Tollenaar. in Eccl. c. 2. sect. 6. prosa.
b Stobæus serm. 10.

ret; cumque nimius illi sum- ptus videretur:

*Nunc mihi mors votam, dixit,
& obrigit.*

Miserrimus verò sui, & diabo- li e Martyr, Diuachus Phidon exstitisse scribitur, qui cum sibi laqueo vitam esset erepturus, quia sex chalcos funis constare dicebatur, abstinuit, & aliud vi- lius mortis genus quæsit; tan- demque moriturus, lachrimatus est, non quòd moreretur, sed quod minis quinque sarcophagus emendus esset. His consimiles Mercatores falsarii, usurarii, qui animam, quàm pecuniam perde- re malunt; quorum miserrimam sortem, dum expendit Hipponen- sis Antilles, exclamat: *d* *Quid miramini fratres, si amatores Dei Martyres tanta pertulerunt, ut acquirerent Deum; Amatores au- ri, videte, quanta patientur.*

4. Quarta classis Martyrum, quos diabolus exhibebit, erunt Helluones, erunt temulenti, Bac- chi nepotes, quos chiragra, po- dagra, paralytis, apoplexia, atque omne morborum genus acerrimè divexat, pluresque crapula, quàm gladius, hujusmodi Marty- res occidit, ac Baccho immolat. Eorum cruciatus graphicè de- pingit Chrysostomus: *f* *Resoluta,* inquit, *circumferunt corpora at- que agmine quodam infirmitatum repleta, quibus ad cumulum ma- lorum, podagra, tremor, & imma- tura senectus accidit: & est eis*

c Idem Ibid. Tollenaar. cit. p. 194. *d* Aug. ser. 100. de diversis c. 6. *e* 4 He luones & ebriosi. *f* Chrysost. homil. nemo læ- ditur nisi à seipso.

vita semper cum medicis, & medicamentis; sensus autem ipsi, sardi, graves, obtusi, & quodammodo jam sepulti. Nec pluribus hic opus est, cum ipsi medici, velut quotidiani carnifices, ut novas secando, urendo pœnas inferant, dolores illos podagricos nedum lenire se posse fateantur.

5. His a multo atrocius, per intima viscera tabe Venerea serpente, libidinosi excruciantur: qui fœdis, & illicitis ignibus ardentes; impurarum flammarum condignam mercedem, recipientes, puri & infami lue, florem atatis depascente, imò medullas omnes, & universam substantiam, quæ vitæ pabulum est exedente, cum ingentibus cruciatibus, fœdis ulceribus obfiti, diu noctuque conflētantur, & superaddita, dum frustra levamen quæritur, immitis Chirurgi carnificina, nondum aditis vitæ metis, quas naturalis temperis præferebat, præcoci obitu marcescunt, in summis angoribus, ac vivacissimis doloribus: confirmantes experimento suo, & muto saltem suffragio, verissime de impudicitia à Cyprian. pronunciatum: *b Obscœnum ladsbrium reddens ministris suis nec corporibus parcens, nec animis. Addit alia peregre in hanc; ut vocat, ruinam meioris atatis, blandam prius, ut plus noceat, dum placet.* Testes hic scriptores medici ad manum sunt, Mercurialis, Fernelius, Fracastorius, lib. 2. de morb. con-

a 5. Libidines. b Cyprian. lib. de bono pudic,

tag. 11. & fuse in opere Syphilitidis, l. 1. subicit luculentum atrocis hujus Martyrii exemplum Juvenis Cœnomani, in quo naturæ, & fortunæ, & artis munera summa, miserrime, & inter acerrimos dolores, per hunc nequitie fructum absumpta, ita decantat:

*Paulatim ver id viridum, flos ille juvenis
Disperit, vis illa animi: tum squallida tabes,
Artus (horrendum) miseros obduxit, & altè:
Grœnda surgebant, fœdis abscessibus offi.
Ulcerata (proh di vum pietatem) in forma puleros
Pascabant oculos, & diæ lucis amorem,
Pascabantque acri corrosos vulnere naves.
Quo tandem infelix fato, post tempore parvo,
Ætheris invasas auras, lucemque reliquit.*

An non jure Boëtius, fœdas has voluptates, c intolerabiles dolores, q. asi quendam fructum nequitie, fruētium referre corporibus. Habet itaque maxime in illos locum, quod a Joanne Gerson contra luxuriam disputans, & retundens vanam quorundam excusationem in peccato, ob difficultatem penandi carnem, sancte contestatur: esse quidem aliquid laboris in carne domanda, & ne illicitis ardeat

c Boëtius l. 3. de consolat. profa 7. d Gerson p. 4. Alphab. 23. lit. O sive sermo in dom. 4. Advent.

ignibus

ignibus tempetando, sed multo acerbiore pœnas, & acutiores dolores existere à spurco amore, quo habentæ carni laxantur: tantosque esse agnoscit cruciatus illos, ut ad diaboli Martyrium possint sufficere. Unde concludit: *Avarus mercator, & stultus amator, MARTYRES SUNT DIABOLI*; & hi quidem aced frequentes, ut Hieronymus Capivaccius Medicus à Patavibus lib. de lue Venera c. 2. narret ab illis, qui hac foetidissima lue infecti, ejus se curæ commiserant, plusquam octodecim millia coronatorum se consecutum fuisse.

6. Nec b pauciores, ira, invidia, ambitione exstimulante, *MARTYRES SUNT diaboli.* e Uno Gallie regno, decenniispatio, ad octodecim millia, in duello, corpore & animo perierunt, omnes nisi intra mortis & vitæ confinia, quibusdam lucis divine gratia affulserit, *Martyres diaboli*, in æternum excarnificandi.

d O fortem horum infelicium Martyrum miserandam! qua & mulicos complures, & conjugatos, sæculi & carnis mancipia involvi, multis prosequitur Raynaudus, apud quem, qui volet, longum eorum Martyrium, per exquisitos cruciatus, legere poterit.

Ex quibus omnibus hætenus enarratis, nemo non sanæ mentis, facile dispiciet, multo satius pro Christo hinc quosvis dolores,

a Pontani Actes Bell. p. 1 mira cap. 4. b. 6. Iracundi invidi ambitiosi. Gerson tit. à Burgundia de vanitate. tit. optata in d. c. e Raynaud. de Martyrio per eodem part. 1. c. 6, n. 5. 6. 13.

& cruciatus æquanimiter, & patienter tolerare, imò ultro expectere, & amplecti, ut inter sanctos Martyres annumerari valeamus quàm longe atrociora hinc, & in æternum perpeti, ac inter Martyres mundi, carnis, ac diaboli, inferni ignibus sine fine torqueri.

Quare id unum hodierna luce agam, & pro viribus satagam, ut qua ratione viri Religiosi ac mulieres, conjugati, cœlibes, nobiles, ignobiles, vos omnes, quotquot estis, felici beatorum Martyrum catalogo adscribi, atque inter Christi Martyres numerari & coronari possitis, ostendam.

S. 3.

Novum genus Martyrii, quod sine sanguine, omnes adipisci valemus.

VT sanctorum Martyrum solennia condignis celebremus obsequiis, & debitis prosequamur honoribus, nihil aptius dici posset, quàm illud Oratoris d aurei: *Nemo est, qui nesciat, Martyrum gloriam, ad hoc divino consilio à populis frequentari, ut & illis debitus honor dicetur, & nobis virtutis exempla, fervente Christo, monstrantur, ut dum hæc ita celebrari perspicimus, cognoscamus, quanta eos gloria maneat in cœlis, quorum natalitia taliter celebrantur in terris: quo possimus etiam ipsi talibus provocari exemplis, virtute pari, devotione consimili, ac fide, ut Christo præstante, dimicare, & vincere hostem possimus.*

d Chryf. ser. 1. de Martyribus.

Vt parva victoria cum iisdem Sanctis, in regnis caelestibus triumphemus.

Verum hoc in nostra potestate non est, laurea cruenti Martyrii coronari: nam neque nos nobis manus afferre possumus, nec alios laceſcere, ut ipsi afferant: tum quia id nimiae esset praesidentiae, tum etiam, ut ait a S. Thomas, quia alteri causa daretur impiè agendi, quod repugnat charitati. Aliud itaque, illudque incruentum b D. Augustinus omnibus proponit Martyrium: *Non putemus, inquit, tantum in effusione sanguinis esse Martyrium: semper Martyrium est Christianis, & Religiosis.*

Ac primum quidem e Religiosos Martyres nuncupari, disertissimè tradit d Hieronymus, ad illud Psalmi: *Dirupisti, Domine, vincula mea.* Ubi sic habet: *Catenis suorum peccatorum unusquisque constringitur, sed in Martyrio meo, dirupisti vincula peccatorum meorum. & de vinculis plicasti mihi coronam victoriae. Itaque tibi sacrificabo hostiam laudis. Post Martyrium ubi sacrificat? in regione vivorum. Sacrificabo, inquit, tibi sacrificium. Quale sacrificium? nunquid hircum, aut vitulum? illa Iudaica erant, & transierunt. Sacrificabo tibi hostiam laudis. Haec est laus Martyrum: sicut enim Martyres laudant Dominum purè in regione vivorum, ita & Monachi, qui die, & nocte psallunt Domino, debent eandem puritatem habere Martyrum, si quidem ipsi Martyres sunt.* Expresius e Laurentius Iustinianus. *Pa-*
a S Thom. 22 q 174 a 1 b S. Aug. ferm. 60. ad frat. in Erem. c Religiosi Martyres Christi. d Hieron. in Psal. 157. e Laur. Iust. opusc. de contemp. mundi. cap. 6.

triarcha Venetus, hoc Religioſi vitæ Martyrium ita depingit: *Solitariam ducunt vitam, Cenobitarum custodiunt regulas, Martyrii quoque spiritualis fatigantur agone. Nam etsi personalis minimè persecutor appareret, non tamen deficiunt à diabolo hominibus, nec à sensualitate illata molestia. Ab his nemo justus liber existit; adeo ut verum esse probetur, quod ait Apostolus: Omnes, qui pie vivere voluerint in Christo Iesu, persecutiones patientur. Et quidem tentationibus variis insequitur diabolus Sanctos, ut eos convertat à Christo. Porro ab hominibus inferuntur verum damna, homicidia, detractioes, atque convitia. Cupiditatibus, ac voluptatibus blanditur caro, ut saeculi scelerentur illecebras, quod est dirae persecutionis genus. OMNIBUS QUIPPE HIS: PRO AMORE DIVINITATIS REPUGNARE VITIOSILITER, MARTYRII PERDUCIT AD PALMAM.*

Ex omnibus Christianis operibus nullum præstantius, nullum præcellentius Martyrio? nam charitas, à qua illud opus procedit, maxima virtutum est, & inter omnia charitatis opera, hoc maximum: & malum, quod in eo perfertur, omnium acerbissimum nempe mors: & bonum, quod relinquitur, quod est ipsa vita, omnium gratissimum. Sed hæc tanta, si cum Religioso statu conferantur, ut in quibusdam exsuperent, in multis tamen adæquari imò & exsuperari SS. Patres contendunt. in Martyrio etenim grandior est alea, majusque periculum, quia multos audivimus fortes, & alacres, sese tyrann

stitiſſi

triffè; adhibitis tandem acer-
 rissimis tormentis, turpiter nat-
 agium feciffè, ut ille ex Paco-
 ni familia, qui cùm importunis
 precibus à Pacomio extoriffet,
 in occasionem quandam
 Martyrii captandi dimittere-
 tur, cecidit miserè & ad mo-
 rterium reversus, donum
 lud ingens, religionis di-
 plinæ restauravit. a Cypria-
 us quoque complures luget, qui
 turpiter victi, ac prostrati,
 Christo terga dedere. Contrà ve-
 Religio, tanto discrimini ex-
 posita non est, cùm tota ejus ra-
 tio magis ad naturam humanam
 accommodata sit: & quæ dura
 molesta sunt, quibusdam con-
 temptis soleat emollire. Altem
 est, Martyrium quidem ma-
 res & acerbiores inferre cru-
 atus; Religio autem per lon-
 ora & diuturniora tormenta
 os consumat: *Genus quippe*
 MARTYRII, inquit b Bernardus,
peritu facta carnis mortificare:
non nimum, quo membra cadun-
ty ferro, horrore quidem MITIVS,
 AD DIVERTITATE MOLESTIUS.
 sa tria Religionis vota singu-
 , ut alias quotidianæ austeri-
 ces, & molestias missas faci-
 a, Religiosum Martyrem faci-
 it. De paupertate cum primis i-
 idem illi Doctor mellissimus
 onunciavit: *Quid sibi vult, quod*
dem promissio facta est pauperi-
us, & Martyribus? nisi quia verè
 MARTYRII GENVS PAUPERTAS
 VOLUNTARIA EST. Quod Marty-
 i genus illustrius, quam prædi-
 s, ac nobiles filios & filias spre-
 mundi facultatibus egere, re-
 eis lautis epulis, variisque cu-
 a Cyprianus serm. de lapsis b Bern.
 m. 2. in ecclia Domini, c Bern. serm. 1.
 omnibus Sanctis,

pediis esurire: se positus pretio-
 lis vestibus, omnique corporis
 ornatu, algere? *Quid mirabilius,*
aut quod MARTYRIUM gravius
est, quam inter epulas esurire, in-
ter vestes multas & pretiosas alge-
re, paupertate premi, inter dui-
tias, quas offert mundus, quas
osentat malignus, quas desiderat
noster ille appetitus? An non me-
rito coronabitur, qui sic certave-
rit? e Quod alibi, paupertatis
 commoda & molestias enarrans,
 pluribus comprobat. Dorotheus
 f quoque Religiosæ paupertati,
 tribuit rationem Martyrii. Nec
 injuria, cum Isaias g *paupertatis*
caminum, in quo excoquantur
 homines, agnoscat. Nec dubita-
 vit h Chrysostomus pauperes, cum
 pueris in Babylonicam fornacem
 conjectis conferre, quia fornacem,
 & flammam tolerant utri-
 que; & pauperes quidem multo
 ardentiorum, in qua si non cre-
 mantur corpora, qui eam volun-
 tariè ad Numinis cultum excipi-
 unt, divinæ potentiae opus est,
 quale circa Babylonicos pueros
 est proditum, non autem huma-
 næ virtutis, aut restinctæ flam-
 marum acrimoniæ argumentum.

Castitati quoque nomen, &
 prerogativa Martyrii, non se-
 mel adscribitur, ut fusè supra
 demonstravimus.

* Obedientia denique, qua vo-
 luntatem propriam immolamus,
 ut durissimum, sic & illustrissi-
 mum Martyrii cujusdam nomen,
 ac decus sibi vindicavit. Porro si
 innumeros Ecclesia Martyres

d Bern. cit. e Bern. serm. 20. in Cant.
 f Dorothe. doct. 7. u. 9. g Isa. 48. h Chrysost.
 hom. 18. in 2. Cor. i Vide f. sto S. Vi-
 sulæ § 3. o Raynaud. Martyrium per pe-
 Rem P. 1. c. 4.

celebret, quos carnificis gladius capite plexit, quin & ii jure optimo, martyrii palmâ decorandi, quibus obedientia propriam voluntatem decollavit? de qua sic S. Bonaventura: *a* Obedientia palma triumphalis est, & nobile genus martyrii, qua decollat propria voluntatis caput; Nec minus apposite ad rem præsentem Doctor religiosissimus b Thomas Kempensis, sic suos Novitios affatur: O dilecti fratres; „ qui in Religione sub obedientia statis! si fideliter impletis, quod vovistis, *Martyres essetis*, aut adhuc quotidie patienter fieri potestis: nam toties „ novas coronas, & margaritas „ pretiosas pro certamine vestro „ accipietis, quoties singula „ membra vestri corporis, quotidianis laboribus pro Christo exponitis. Omnis Religiosus in obedientia vivens, paratus suam voluntatem frangere, atque Prælato suo nitens obedire, *iste veraciter in spiritu Martyr efficitur, quamvis materiali gladio in collo non feriatur.* Vbi & illud Martyribus proprium expendit, quod sibi certos cruciatus, aut mortem non elegerint; sed illatam libenter exceperint: legimus c „ etiam de sanctis Martyribus, „ quod per diversa tormentorum „ genera transierunt ad regna „ cælorum: qui non elegerunt „ pro sua voluntate, quam pœ- „ nam, aut mortem paterentur; „ sed totaliter divinæ ordi- „ nationi se commiserunt, & „ corpus & animam creatori

a Cl. Velasques in Philip. t. m. 2 pag. 194 b Thomas Kempen. serm. 11. ad Novitios, c Idem.

„ suo, ad omnia sustinenda constanter obrulerunt. Quando igitur aliquis vestrum audit præceptum sibi contrarium à Prælato imponi, & tamen paratus est obedire, si tunc etiam vim sibi ipsi inferre conatur, atque murmurationem insurgentem compefcit & necat, tunc gratissimum Deo sacrificium ara cordis immolat, & cum Martyribus, de hoste victor simul factus, strenue triumphat. Hos autem non semel; ut alii gladio percussi, sed toties Martyres fieri; quoties obedientiam colla submitunt, idem aliter restatur, dicens: Modo compefcuntur ad sui custodiam introire; nunc huc, illucque discurrere; nunc etiam quieti consistere; modo paulo plus vigiliare; & paulò pòst, vigiliam non protrahere; nunc quodlibet protinus abiicere etiam, quod horrent, sine mora perficere. *Si est aliquod genus supplicii, quod Martyres faciunt maxime illi Martyres sunt, qui toties verbo Dei, tanquam gladio submissi plebuntur quoties sibi ipsis per obedientiam moriuntur.* Sic è priscis illis Anachoretis Abbas Pambo certus fuit, ad quem dum quatuor Monachi viferent, è quibus unus jejuniis, alter paupertate, tertius charitate in proximos insignis, quartus, sub obedientia duos & viginti annos se vitam tradidit, se commemoraret, postremus ceteris prætulit, & Martyr comparavit.

Quæ omnia si in compendium conerantur, non unum sed plura in Religione Martyria, aut curia S. H.

S. a Hilario quotidianum Martyrium, esse comperiemus. Quod ipsa Paphnutius, insignis ex Monacho Martyr ostendit, qui non mitius modò, aut æquale, sed durius etiam & acerbius, ruento martyrio, esse quotidianum hoc Religiosorum martyrium, palàm contestatus est: Nam Ariano Ægypti Præside universum exprimentæ in ipsum crudelitatis apparatus, equules, sartagine, secures, scorpiones, aliaque feralia instrumenta tentante, ut sancti viri unum emolliret, & ad impura sacrificia traduceret, intrepidè respondit in hæc verba: Putasne hæc tormenta adedò mihi horribilia videri, ut propterea Deum verum negandum putem? quin imò hoc scito, nostras monasticas constitutiones, multo plura in se tormenta continere; quoniam in multis exercitacionibus assidue tentamur. Sed Salvator noster ita nos corroborat, ut omnia perferre, & superare possimus. Quare idem etiam nunc corroborabit ad tum hanc sævitiam exsuperantiam.

Jucunde hoc ipsum, & teste declaravit Bernardus, b qui in Theobaldi Principis viri oratione, magnæ turbæ occurrisset, quæ insignem latronem, ac scelerarium, ad patibulum deducebat, ad eum in medio agmine procedens, dedi sibi hominem populavit, velle eum se propriis manibus suspendere. Inter quæ Theobaldus, ipse de sancti viri adventu certior factus cum ac

a S. Hilari. orat. de S. Honorato. Meaphrast. S. ruius 28. April. b Platus de suo status Relig. l. 2. c. 12. in fine.

currisset, ratus eum ignorare quis esset, ingentia ejus crimina commemorare, & magnopere contestari cœpit, eum esse capitali supplicio dignissimum. Tum verò Bernardus: Novi, inquit, novi hæc omnia: atque ob hæc ipsam causam, quia non una mors, ejus sceleribus sufficit, plures ei mortes inferre statui. Sic igitur solutum ac liberum, ad suum perduxit monasterium: in quo Monachus effectus, per triginta annos quotidie, ut ait Apostolus; moriens, supplicium quod semel & simul, brevi compendio subiisset, multiplici in cælis laurea à se indies longe truculentius exegit.

Subnecto his, ad Religiosos viros breve, sed efficax S. Bernardi prorepticum, in eos qui cruce, rotas, sartagine, & truculentum spirant martyrium, interim non ad verbera, sed ad verba, ad minimam acûs puncturam concidunt penitus, & exanimantur. Hic itaque festo S. c Clementis, sic quosdam miro zelo accensos perstringit: *Vt quid ergo non possumus & nos cum Beato Clemente, Christi bibere Calicem? sed forte respondent aliqui: Possemus, si opportunitas non deesset; sed persecutionis tempus cessavit. At ego fateor, non satis crediderim inter discipulos. Quid enim? quotidie ceditis punctioni acus unius, & mucroni vos arbitraminis posse resistere: in minimis probate conflictibus, quam viriliter in majores certamine stare possitis.* Molles, ac teneri, urticas contrectare non audeamus, quæ à virginibus Martyribus confricatæ non doluerunt. In

c Bern. serm. de S. Clem.

his

his ergo parvis, & exiguis carnis moleſtiis nos frangi non oportet: *Ecce enim vobis (ô Religioſi) non dicitur, ſacrificate idola, & vrſte; aut ſi hoc non vultis, oportet vos diverſis ſuppliciis interire. Novit Dominus ſigmentum noſtrum, nec dat nobis tam forte certamen, &c.* a Quæ prolixiùs ibidem pertractat. Sed ad Sæculares feſtinat ſermo noſter, ut quemadmodum & ipſi inter SS. Martyres cenſeri poſſint, videamus. Luculentum extat D. Auguſtini teſtimonium: *b Tota Chriſtiani hominis vita, ſi ſecundùm Euangelium vivat, crux eſt, atque MARTYRIUM.* Idque ex eo probatur, quòd ſi Chriſtianus ita conſtitutus ſit, ut mori malit, quam Dei præcepta violare, verus ille Chriſti teſtis, id eſt, Martyr exiſtat. Vnde Clemens Alexandrinus: *c Qui cumque Servatoris mandata exequuntur, in unaquaque ælione ſunt MARTYRES, id eſt teſtes; facientes quidem quod vult, conſequenter autem nominantes Dominum, & reipſa teſtantes eſ, cui creant, eſſe carnem, cum eam cruci affixerint cum vitis & concupiſcentiis.* Tales innumeri, & quotidie inter vos Martyres eſſe poſſunt, teſtante Ambroſio, cum dixit: *d Quotidie teſtis eſ Chriſti. Tentatus eſ ſpiritu fornicationis. ſed veritus Chriſti futurum iudicium, temerandam mentis, & corporis caſtimoniam non putaviſti; MARTYR ES CHRIS TI. Tentatus eſ ſpiritu avaritiæ, ut poſſeſſionem minoris invaderes, indefenſa vidua jura temerares; & ta-*

a Sæculares Martyres Chriſti. b Auguſtin. ſerm. 32. de Sanctis. c Clem. Alexand. lib. 4. Strom. d Ambr. ſerm. 20. in Pſal. 118.

men in contemplatione cæleſtium præcepturū opem magis ſerendat quàm inferendam injuriam juſtaſti, teſtis eſ Chriſti. Tentatus ſpiritu ſuperbiæ; ſed videns inopiatque egenum, pia mente compaſſus eſ: humilitatem magis quàm arrogantiam dilexiſti, teſtis Chriſti. Ille ergo teſtis eſ Chriſti qui ad ſtipulantibus factis, Dominus Ieſu præcepta teſtatur. Quam ergo **QUOTIDIE IN OCCULTA MARTYRES Chriſti ſunt, & ſum Dominum conſitentur:** ſunt & alii, qui non modò præcepta ſervando, ſed & paſſiones frenando, ſublimius quoddam genit Martyrii ſeſtantur: nec minore in pace cum hiſce animi motuſtris, quàm olim in perfecutionibus cum belluis Martyres, deſignando, luſtam ſentiunt. Hiſ non eſt, quod quis ſibi occaſionem jactet deſſe Martyrii: e *Nemo dicat, quod temporibus noſtris Martyrum certamina eſſe non poſſunt: habet enim & pax noſtra* **MARTYRES SUOS.** Nam iracundiam mitigare. l bidnem fugere luſtiam caſtrodire, avaritiæ contemnerere, ſuperbiam humiliare magna pars Martyrii eſt. Quis quis veſtrūm pauperiem, famem, calumniam filiorum, fortunarum jacturam, morborum ac dolorum carnificinam patienter tolerat, Martyrio coronatur: non eo, quo funditur, ſanguis & animus tormentorum v exprimitur (ſed alio, quod vobis erit à longiore, inviſtaque in malis patientia & tale fuit patientis Iobi, de quo elatè D. f Chryſoſtomus: *Non ſolum in ligno ſu, pendi Martyrem facit: Iob*

e Aug. ſerm. 250. de Temp. f Chryſoſt. hom. 25. ad popul.

im nec carnificem vidit, nec
 suspensus in ligno, nec circa
 aera laniatus est; attamen
 ULTIS MARTYRIBUS
 AVIORA PASSUS EST. Ete-
 nam per omnia pugnabat, & per
 omnia coronabatur: per pecunias,
 per filios, per corpus, per uxorem,
 per amicos, per inimicos, per ser-
 vum, per famem, per cibos, per do-
 res, per fatorem, per hanc, in-
 fam, non uni, vel duobus sed
 MARTYRIBUS ERAT MARTYRIBUS
 comparandus. Ecce ut, teste Chry-
 stostomo, imò & cælo iudice,
 quoque a patientia fuit, criti-
 cæ Martyrii corona.

Tandem ut concludam, unde
 certus sum, juvat a Richardum
 Florinum audire, qui super il-
 lum Cant. Sicut fragmen mali Pu-
 ni, &c. sic ait: Vbi frangitur ma-
 ranatum, ibi grana videntur:
 in anima perfecta latent virtu-
 tes, sed dum pulsatur adversis,
 egreduntur.

Et paulò post: Fragmini mali
 nuclei comparantur genere devota
 anime, qua intus, secus habet di-
 versas virtutes, perfectionem amoris
 & DESIDERIUM PRO ILLO
 MORIENDI; quod si non concedi-
 tur in corpore, facit sibi MARTY-
 RIUM IN MENTE. Mortificat
 vitales appetitus, propriam vo-
 luntatem, vitia cordis, prava mo-
 rales. Luctatur cum propria carne,
 cum inimico indefinenter, eam
 pugnante. MARTYRI-
 um quoque passiones obinet,
 affligitur pro peccanti-
 bus, dum compatitur infirmanti-
 bus, dum condescendit quicumque
 necessitate laborantibus.

Ex quibus omnibus, unum
 certatim seligo b genus Marty-
 ri. Richard. a S. Vict. in in Cant. part.
 23. b Rich. cit. ad Gal. 2. 10.

rii, quod consistit in desiderio pro
 illo moriendi, QUI DILEXIT ME,
 & tradidit SEMETIPSUM
 PRO ME, quo sanctissimæ mentes
 accensæ, nos quoque valent in-
 flammare.

e Sanctissimum Patriarcham no-
 strum Ignatium, & Seraphicum
 Franciscum ardor ille in terram
 sanctam, in Turcas, in Barbaros
 egit; hujus illa divini amoris
 jacula: Absorbeat, quæso, Domine,
 mentem meam ignita ac melliflua
 vis amoris tui, ut amore amoris
 tui moriar, qui amore, amoris mei
 dignatus es mori.

S. Antonius, celebris ille cre-
 mi incola, incensus miro Marty-
 rii desiderio, horrenda illa sæ-
 viente Maximini tyrannide, è
 deserto Alexandriam profes-
 sus est, eo animo, ut solando,
 visitando, animando, exhortan-
 do Martyres, eandem palmam
 consequeretur. Edicto publico
 ut omnes Monachi urbe excede-
 rent, veste candidâ, velut nu-
 ptiali sese induit, ut inter purpu-
 ratos candidatos illustrior emi-
 neret. Sed clementissimus Deus,
 ut loquitur d Chrysostronus, DE-
 SIDERANTIBUS Martyrium præ-
 bet, aut sine Martyrio cum Sanctis
 præmia divina retribuit.

Alter Antonius Paduanus hoc
 pio instinctu, monasticam di-
 sciplinam amplexus est, ut hac
 occasione, voto hoc suo potire-
 tur.

Ne longior sim, S. Honoratus
 ex monacho Præsul Arelatenfis,
 etiam in somnis ardens suum
 Martyrii desiderium loquebatur,
 ut observavit S. Hilarius e dicens:

e Desiderium Martyrii. d Chrysostr.
 serm. 1. de Martyrib, e S. Hilarius Ser.
 de S. Honorato.

Habet & pax Martyres suos: Christus enim tu, quamdiu in corpore moratus es, testis fuisti. Illud enim stupendum quondam adolescentis tui robur, perpetuo abstinentiæ rigore tenuatum, & in illam, quam vidimus (aspectus licet decore servato) exilitatem redactum, CRUX utique QUOTIDIANA consumpsit. Ac tandem subiungit: Tuis in tantum medullis Christus insederat, ut interdum (quod expertus loquor) membris tuis placido sopore de vinculis, illum etiam in somnis officio solito tua lingua resonaret. Quam alacer, quam sepe referibus somnia non aliquid præsentia, neque aliqua in futurum anxietate sollicita; sed inquietis anime desiderii excitata! MARTYRIUM scilicet,

quod semper meditatione gestabas (credo interdum alludente, & provocante cupiditatem tuam domino) tanquam excitata in fidem tuam persecutione peragebas. Vnde in somnis ardentissimum suum Martyrii desiderium testatur. Quod, quam Deo gratum sit, a D. Chrysostomus discrete pronuntiavit: Sæpe numero dixi vobis Martyrem facere non mortem tantum, sed animi quoque propositum: non enim eventu solo, sed etiam voluntate Martyris corona comparatur. Hac vos omnes dum ardentem, patientem, constantem pro Christo pati desideratis, frui potestis, quia coronat Deus voluntatem, ubi non invenit facultatem.

a Chryl. Orat. de S. Eustachio.

DE COMMUNI
DOCTORIS PONTIFICIS.

Sic luceat Lux vestra. Matth. c. 5.

Fuliginis expert.

ARGUMENTUM.

Disceptent alii, utrum Pontificali, an Doctorali dignitate excellere illustrius sit; ego sanctissimum virum NN. cujus hodiernâ luce festivitatem celebramus, à Doctoratûs laureâ maximè commendandum suscepi. Ac primum quidem splendidi-

didissima Doctorem elogia à *lucis*, cui Servator noster eos comparavit, mutuabo; atque adeò illos *coruscantia fulgura*, non imania tonitrua, ut clamoli quidam Oratores: *Lucidissimas* in hoc turbido Mundi Oceano Pharos: *stellas* firmamenti ac Sole ipso lucidiores: *Lampades* omni fuligine inanis gloriæ expertes comprobabo. Tum varios illos, & insanos Magistros prurientes auribus coarguam, qui verâ scientiâ destituti, inani Doctoreatûs titulo stolidè gloriantur. Quos inter censendi, ac perstringendi Medici, Causidici, Indices, Confessarii, qui debita officio suo peritiâ minimè instructi, gravissimam Reipublicæ, fortunis, corporibus, animisque jacturam faciunt. Illud quippe Sancti Thomæ, omniumque Theologorum commune judicium est: Quòd *quisque tenetur scire ea que ad eorum statum, & officium spectant*. Vnde & omni damni emergentis, rei sunt. Quare norint hi sibi incumbere, ut assiduo se studio aptos reddant, nec discere erubescant, cum Doctores gravissimi de se ipsa fateantur, sibi semper superesse, quod discerent.

a S. Thom. 12. q. 76. 2. 2.

- §. I. *Ecclesiæ Doctor ut aliis splendidis titulis præfulgeat propriissimè tamen LUX MUNDI vocatur.*
 §. II. *Doctores vani ac insani, quos SCIENTIA INFLAT, inanis gloriæ fuligine expurgandi.*
 §. III. *Sanus ac sanctus Doctor, semper se discere profiteatur.*

DE COMMUNI DOCTORIS PONTIFICIS.

Sic luceat Lux vestra. Matth. c. 5.

QUoniam de Sanctissimi hujus Pontificis N. N. ac subtilissimi Doctoris excellentiâ dicturus sim, anceps hæreo, utrâ dignitate, an mitra Pontificiâ, an Doctoratus Laureâ illustrior extiterit; nec levis dubitatio, utro ex officio, Pontificatu an Doctoratu major in Ecclesiam utilitas redundarit?

Pro Pontificatu faciunt & Sanctorum oracula, & rationum momenta. In primis Redemptor noster ostensurus, quantum inundo utilitatem contulerit: *a Ego, inquit, sum Pastor bonus.* Non autem dixit, ego sum Doctor Sapiens; quasi major ex illo munere, quam ex hoc utilitas oriatur. Unde b D. Bernardus ad Papam Eugenium, nihil Ecclesie utilius esse sentit, quam bonum Pastorem: *Si rebus, inquit, varitas pretium facit, nihil in Ecclesia pretiosius, nihil optabilius bono, utilique Pastore.* Proinde sicubi talis reperitur, confestim injiciendæ sunt manus, & totis viribus satagendum, ne quâ vi, ne quâ arte malitiæ fructuosa promotio valeat præpediri. Ita Bernardus. Comparari possunt hi Ecclesie Pontifices, ac Pastores, cum arborum radicibus, juxta illud

Davidicum: *c Plantasti radices ejus, hoc est, Principes, ac Pastores hujus populi electi. Nam quemadmodum ex radicibus haurit tota arbor succum illum vitalem, quo nutritur, ita & tota Respublica à bono Præsule spiritualia accipit alimenta, quibus proficit & vegetatur.* Unde Chrysostomus: *d Quemadmodum, inquit, videns arborem foliis pallentibus, marcidam intelligis, quòd aliquam culpam habeat circa radicem. Ita cum videris populum indisciplinatum, sine dubio cognosce, quòd sacerdotum ejus non est sanum.* Sic juvat contrario modo Philosophari: Quemadmodum qui videt arborem florentem & vernantem, sanam ac vegetam, non dubitat esse radicem, ex qua tota illa arboris amœnitas pullulat, ita & qui videt Rempublicam, clerum, populum, bonis moribus instructum, optimos ei præesse non dubitat Pastores, à quibus tota illa virtutum seges oriatur.

e Summus Pontifex olim, & in humeris, & in pectore, nomina filiorum Israël gestabat, utrumque sanè optima ratione: Nam in humeris portabat, inquit f Arnobius tract. de verbis Domini in cruce, ut per hoc intelligatur, quomodo in portandis fratrum c Pl. l. 79. d Chrysost. in tractat. de symbolo. e Exodi 18 f Arnobius.

oneribus, officium illud se habere debeat; quantaque ei ex debito regiminis, sollicitudo incumbat, ut proprijs humeris ovem perditam ad ovile reportet. Ita ille. In pectore verò gestabat, inquit idem Arnobius, quia pectus eorum, qui sunt in regimine, aliud occupare non debet, quàm animarum zelus. Itaque boni Pastores in salutem subditorum toto pectore incumbunt; & si quos laborum pondere pressos reprehendunt, humeris suis impositos, in cælum portant.

Demum ratione sic argumentor: quia Doctor solum vitam monstrat, illuminando intellectum; at verò Pastor in viam deducit, trahendo voluntatem, per leges, per supplicia, per præmia. Vnde est illud Jeremiæ I. ad Pastorem Israël: *Ecce constitui te hodie super gentes, & super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & adifices, & plantes.* Quanto igitur facta verbis præstant, tanto Pastores utiliores Reipublicæ, quàm Doctores. Vnde plane sanctissimus Doctor N. N. cujus hodie festivitatem celebramus, videtur majorem utilitatem præstitisse Ecclesiæ, præsidendo, statuendo decreta, jubendo leges, ferendo censuras, bonis præmia, malis supplicia dividendo: quàm præstiterit docendo, prædicando, scribendo: cum per hæc viam virtutis solum ostenderit, per illa ad viam salutis impulerit.

Verùm enim verò, pro Doctoratu non minora se offerunt rationum præsidia, & sanctorum Patrum testimonia. Primum

ex sacris literis, quanta sit eorum utilitas, apertissimè demonstratur. Facit in primis locus iste Cant. 3. *En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi: uniuscujusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos.* Quis enim lectulus Salomonis, nisi Christi Ecclesiam adumbrat: quid illi sexaginta fortes gladio armati, nisi Ecclesiæ doctores, verbe Dei instructos, munitosque designant? Ut enim Salomonis lectulum prædiarii milites tuebantur, ne qua vis hostilis in eum irrumperet: ita Ecclesiæ doctores ipsam Ecclesiam muniunt, & defendunt; ne qua Hæreticorum, sive inferorum pestis in eam irruat & grassetur, ut à D. Augustinus interpretatur. Non minor Doctorum utilitas colligitur ex capite 7. Cant. ubi Christus suam Ecclesiam allocutus: *Collum, inquit, tuum sicut turris eburnea.* In quem locum S. Isidorus: *In collo, inquit, Doctores designati sunt, qui turris eburneæ propter firmitatem, & pulchritudinem comparantur, qui civitati Dei, & robur præstant, & decus.*

Accedit illud oraculum e Danielis 12. in quo viros probos ac justos, cum splendore firmamenti comparavit, Doctorem tamen, & qui ad justitiam erudiunt multos, cum ipsis attrorum luminibus. In quem locum Hieronymus: *d Vides, inquit, quantum inter se dissent justa rusticitas: & docta justitia? al-*

a Aug. l. 2. contra Julian. c. 10. b 10 dorus in Cant. c. 7 c Daniel. 12. d Hieron. l. de optimo genere interpretum il-

stellis, alii celo comparantur.

Quasi diceret, quanto astra ceteris cæli partibus clariora splendescunt: tanto Ecclesiæ Doctores ceteris hominum generibus utiliores in terris commorantur.

Quibus hæctenus in utramque partem disceptatis erit forte, qui litem dirimat, dum divinum hunc virum utraque dignitate æque eximium fuisse atque duo hæc ornamenta Pontificatus, & doctoratus ita inter se conjuncta, ut ab invicem in Episcopo separari non posse, contendat, ut patet ex illo a Pauli: *Oportet Episcopum DOCTOREM esse*; quasi qui Doctor non sit, neque aptus esse possit, ut Episcopali munere fungatur. Et propterea Apostolus cum alia Ecclesiastica officia distinxerit, hæc duo copulavit, dicens: *b Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas; alios vero Evangelistas: alios autem PASTORES ET DOCTORES.* Disjunctum quidem alios Ecclesiæ Ministros; sed hos duos, Pastores & Doctores penitus conjunxit. Ut de D. Augustinus ad Paulinum exponit, dicens, Paulum hic *Pastores & Doctores* simul complexum fuisse, *ut intelligerent Pastores, ad officium suum pertinere doctrinam.*

Ego interim brevitatis memorem, cum utramque excellentiam pro dignitate deprædicare non valeam, cum hodierna luce (de Pontificali ac Pastoralis munere aliàs dicturus) à Doctoratu dumtaxat extolam.

a 1 Timot 3. b Ephes 4. c August. epist. 59. ad Paulin.

S. I.

Ecclesiæ Doctor ut aliis splendidis titulis præfulgeat, propriissime tamen LUX MUNDI vocitatur.

Gentiles olim insipientis Sapientiæ studiosi, universum terrarum orbem peragrarunt, & ad ultimos mundi cardines penetrarunt, ut insignem aliquem sublimioris scientiæ & Doctorem nanciscerentur. Sic Pythagoras divinos Memphisicos, Plato Ægyptios sapientes, & Architam Tarentinum audituri, magna & laboriosa itinera emensi sunt. *Ad Titum Livium lætæ eloquentiæ fonte manantem, de ultimis Hispaniæ, Galliarumque finibus, quosdam venisse nobiles legimus quos ad contemplationem sui Roma non traxerat, unius hominis fama perduxit. Apollonius Philosophus intravit Persas, penetravit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetis, opulentissimæ Indiæ regna penetravit, &c. Ut Hierarchiam in throno sedentem aureo & de Tantalici fonte potantem, inter paucos discipulos de natura & motibus, ac siderum cursu audiret docentem.* Edicto caverant Athenienses, ne Megarenses venirent Athenas: Euclides sub noctem tunica muliebri tectus Megaris clam Athenas irrepebat, ut vel noctis aliquo tempore, doctrinam Socratis audiret; rursumq; sub lucem millia passuum paulo amplius o. eadem veste tectus redibat. Tantus eos ardor sciendi, tantum etiam vanæ ac pro-

d Hieron. ep. ad Paulin. e Aul. Gellius. l. 6 c. 1.

fanæ sapientię desiderium eos tenebat : tanta peritioris alicujus Magistri ac Doctoris admiratio existimatioque eos rapiebat. At a Clemens Alexand. : *Iam certe, inquit, quoniam ipsum VERBUM venit ad nos cælitus, non est nobis amplius eundem ad humanam doctrinam Athenas, & reliquam Græciam, vel etiam Iontam, ad inquirendum curiosè: si est enim nobis ille Magister, qui implevit omnia sanctis potestatibus, opificio, salute, beneficio, prophetia, doctrina: omnia nunc instruit Magister, & universum jam Athenas & Græcia factum est VERBO.* b Divinus hic è cælo Magister sedentibus in tenebris, & umbra mortis apparuit, ac doctrinæ suæ radiis, tenebras dispulit, errores detexit diaboli fraudes, & tyrannidem aperuit, mundum illuminavit: De se etenim ipse testatur: c *Ego sum LUX MUNDI: Vbi Thomas: d Advertendum est, quia non ait, ego sum lux Angelorum, vel cæli; sed LUX MUNDI, id est hominum in tenebris commorantium:* quam quorundam animis tam copiosè communicavit, ut eos velut totidem soles ad alios illuminandos plenè collustrârit. Nam cum in mundi constitutione luminare unum majus divinè fuisset molitus, & æthereos deinde orbés magnâ luminum varietate exornâsset, post cursum perennium sæculorum, Ecclesiam suam aggressus, ut novum cælum inusitato artificio distingueret, Zodiacum effecit mirabilem: in quo non taurum, Arietem, aut Leonem posuit,

a Clem. Alexand. adm. ad Gent.
 b Lessius de perfect. divin. l. 12. c. 8.
 n. 60. c. Joann. 8. d. S. Thomas in Joann. c. 8.

aut reliquas duodecim signiferi orbis imagines, sed duodecim Apostolos, ut totidem soles, divinâ luce formosos, jubare plenissimo radiantés. Præclarè Arnobius: e *Cæli, inquit, facti sunt Apostoli, habentes in se solem justitiæ, & merita in modum stellarum, pro varietate diverso splendore radiantia.* Hos soles postea secuti sunt alii Ecclesiæ Doctores, quos D. Cyrillus f *Lumina mundi* vocavit; Doctrina quippe lumen est animi, à qua & luminiosi, cælestis doctrinæ Magistri, & lumina, & soles appellantur. Ita Paulum Doctorem gentium, *communem solem* nuncupavit g D. Dionysius, & hoc ob præfulgidos sapientię suæ radios, quos per orbem universum, & linguâ, & calamo evibravit. Ita h Gregorius Nazianzenus Magnum Basiliû ob mirabilem divinarû rerum, & humanarum cognitionē, cum sole componit, in quo notat pulchritudinē, magnitudinē, cursum, potentiam, quæ i David præconio suo in sole commendavit. Et illi quidem pulchritudinē ait fuisse virtutem: magnitudinem, Theologiam: cursum, perpetuam virtutis agitationem, per quotidianos ascensus ad Deum ferentem: denique potentiam, doctrinæ partitionem, & communem. * Pari modo Salvianus S. Honoratum soli æquiparabat. Tales i Isidorus Ægyptius describit par illud geminum clarissimorum Doctorum

e Arnobius in Psalm. 68. f Cyril. l. 3. c. 21. g Dionys. de divin. nom. c. 7. h Gregor. Nazianz. orat. 20. par. 262. i Psalm. 18. o Hilar. Arct. de vita Honorati. i Isidor. l. 1. epist. 158.

Basilium & Gregorium Nazianzenum, qui inquit vitæ suæ, ac præceptionum lumine, *orbis terra finibus prælustrant*. Ex hac autem luminum varietate, quæ non lacteum, nescio quem circulum, sed clarissimum & splendidissimum orbem efficiunt; quantam paucitudo, quot & quantas mortalium mentibus utilitates oriri necesse sit, plenius deducemus.

1. Ac primum quidem in doctorem nostrum N. N. illustre illud aptissimè quadrat encomium, quod S. Paulinus notæ Antistes de Augustino, densas Hæreticorum tenebras, doctrinæ suæ luce dissipanti pronuntiavit; cujus cygneam vocem in tanti Doctoris admiratione obstupefactam juvat audire: a *O lucerna dignè super candelabrum Ecclesie posita, quæ latè Catholicis urbibus de sepeformi lychno passum oleo lætitiæ, lumen effundens, densas licet Hæreticorum caligines discutit & lucem virtutis à confusione tenebrarum, splendore clarifici sermonis enubilat*. Haud aliter, de quo nunc agimus N. N. quæ stilo, quæ verbo, virtutumque exemplo, errorum nebulas latè disjecit, ac dissipavit.

Nec minus aptè Doctores vocantur etiam in sacris Scripturis *b fulgura coruscantia*, ob vim quandam in agendo mirificam. Sic purpureus Psalter Deum alloquens: *Fulgura coruscationes*, hoc est, ait S. Hilarius, *Apostolicas prædicationes, & splendorem doctrinæ Dei*, quæ condensam illam, & malignam dæmonum virtutem, coruscationis luce disperget. Id ipsum hoc perverfissimè S. Paulin. epist. 41. b Doctores fulgura.

fimo sæculo, dum sacer Ecclesiastes, divini verbi Doctor suggestum conscendit, altè inculcandum est: *Fulgura coruscationem*. Multos quidem indices reperire est, inani vocis sono, & elato varæ eloquentiæ clamore, tonantes; sed paucos ignitis verborum jaculis fulgurantes. Hos rectè c Hæctor Pintus militibus comparavit, qui frustra urbem oppugnant multo sulphureo pulvere, si machinæ Bellicæ ac Bombardæ non habeant pilas, quas projiciant, quibus muros contendant & evertant, & hostes interficiant: quia tunc nihil aliud efficiunt, quàm consumere pulverem frustra, & aërem sonitu implere. Sic Concionatores nec muros superbiæ auditorum, nec turres vanitatis eorum evertunt, nec animi hostes vulnerant, qui ex inani cerebro, & pectore omni virtute vacuo, vanum populi plausum captantes deblaterant. d M A G I S T R I prurientes auribus, qui toti sunt in comenda & struenda oratione, quam puerilibus pigmentis referciunt, atque in co decus positum, gloriamque dicentis putant, non ut profint audientibus, sed ut plausibiliter omnia dicant venustè, concinnè, & numerosè. Itaque pauca è divinis oraculis solidè ab illis promuntur, quæ fabellarum, & ludicrarum historiarum admixtione, quas veluti pavonis plumis, ad insignem varietatem expiungunt, & profanâ exoticarum rerum amplificatione dedeco-

c Hæctor Pintus in Isei. cap. 31.
d 2 Timoth. 4. v. 2.

rant. Id contigisse temporibus suis mœrebat S. Hieronymus, quod dimissis Apostolorum scriptis, tanquam in Athenæo, & auditorio Sophistico vanissimam pompam instruerent divini verbi Doctores, id studerent unum, *a ut oratio Rhetorica artis fucata mendatio, quasi quadam meretricula procederet in publicum, non tam eruditura populum, quam favorem populi quasitura.* Nimia certè & fucata illa concinnitas frangit omnem auctoritatem & dicentis, & divinarum rerum quæ exponuntur, adèd ut inanis vel ridicula illa sit futura concio. Quare *b* Isidorus Pelusiota adhibendum esse dicit, *virum sermonem, non eum qui titillet tantum aures, animum nil commoveat.* Hinc *c* D. Basilus *ampullus in oratione sophisticas* respuit, ut S. Hieronymus *cothurnatam eloquentiam, S. Prosper phaleratam.* Illa modulamenta, & peniculo artis colorata, lenocinium illud picturatæ eloquentiæ, & calamitri dictionis, bractæque pueriles, ferri possent in juvenum ætatu, & declamatione scholastica; divinarum vero mysteriorum explicationem, & sacrum locum, & Ecclesiæ Doctorem decent. Sed alia symbola videamus; quibus divini Scriptores, sacros Doctores depingunt. Sunt, qui velint eos in Ecclesia tanquam *d Pharos* positos, ad animos, calamitoso è naufragio subducendos, placidumque omnibus ac securum salutis portum aperiendum. Viderunt hoc clarissimi viri, & suis scriptis prædicant Hieron. præfat. l. 3. in epist. ad Galat. *b* Isidor. Pelus. l. 1 ep. 18. *c* Basil. de humil. *d* 2 Doctores Phares,

verunt. *e* Cassianus Piamonem Sacerdotem, vocat *sublimissimam Pharum.* Quemadmodum Paulinum Nolanum Episcopum, splendidissimæ vitæ virum, *f sanctitate & scientia præditum, quasi PHARUM lucidissimam* erexit, & posuit Dungalus author non ignobilis. De S. Basilio Nyssenus: *Cum veluti fax noctu per mare, Ecclesia b. no. apparuisset, omnes ad rectam vitam convertit.* Crederes clarissimum Doctorem nostrum N. N. in hoc mundo, ceu turbulento mari, doctrina conspicuum quasi *Pharum sublimissimam* constitutum ad dirigendos hominum animos, & subducendos è calamitosissimo vitæ, salutisque naufragio: quod certè fecit & doctrinæ sanctioris luce, & exemplo vitæ purioris, quæ & ipsa lux est: illa ignorantiam, erroremque ex hominum mentibus depellit: hæc autem vitiorum caliginem, noctemque dissipat, itaque in salutis æternæ portum feliciter deducit.

g Clemens Alexandrinus meminuit cujusdam Thrasyluli, qui cum exules in Atticam reduceret, hiberna, obscuraque nocte, clarus ignis præcedens apparuit, qui incolumes duxit omnes, unde illic aram *Lucifera* posuerunt. An illud fictum ad hominis illius commendationem, an verum, non disputo: hoc tantum adstruo, in densis obscurisque ignorantie tenebris, vitiorumque nubibus, ac procellis, quibus sæpe sæpius involvuntur hominum animi, divino beneficio hanc nobis Pharum, ac salu-

e Cassian. coll. 18 c. 1 *f* Tom. 2. Biblioth. SS. Patrum. *g* Clem. Alexand. l. 1. Strom.

tares ignes præluxisse, qui Andabatis & in alta illa scelerum nocte cœcutientibus præirent. Idq; eo magis necessarium, atq; utilius populo Christiano, quod Hæretici tenebriones, infidum ac fatuum lumen ementiri, ut olim dolosus Vlysses, è sua caligine fumantia busta ostentant; ut decipiant incautos: piscatores æmulati consceleratos, qui nocturnum lumen perfidiosè attollunt, ut prædâ potiuntur. Quos Imperatoris leges damnant & coercent, & memini in Iure scriptum esse in hunc modum: a *Ne piscatores lumine offenso fallant navigantes, quasi in portum aliquem delaturi, eoque modo in periculum naves, & qui in eis sunt, deducant, sibi que execrandam prædâ parent, Præsidis provincie religiosa constantia efficiat.* Id quidem politico Magistratui curæ est; sed multo religiosius curandum est, ne hominum impiorum ac falsorum doctorum facibus illecti Catholici, & fatuo igne falsi textus, ac Scripturarum (quam facem Heterodoxi passim præferunt) decepti, in Syrtis hæreticon impingant, & naufragium patiantur; quodque gravius detestandum, diligentius curandum, ac longè studiosius cavendum, ne Ecclesiastici Doctores, qui sanâ doctrinâ, ac sanctâ vita omnibus Pharos esse debent, dum ficto quodam probitatis, ac sanctitatis fulgore ad se oculos, animosque pertrahunt, morum interim pravitate, ac turpi consuetudine, suos luctuosissimo animarum naufragio in Syrtis, & Charybdes allidant. Quare, qui

a D. de incend. l. ne pisc.

vita & corruptis moribus dehonestat verbi Dei prædicationem, audeatque in publicam lucem venire, auditores suos publico præconio testes advocat impudentiæ suæ & temeritatis. Neque vero est, ut ab ejusmodi hominibus expectemus insignem aliquem fructum ad animos commovendos, & amplificandam numinis gloriam, quos verè Isidorus Pelusiora ajebat b *divinam prædicationem avertere*, quod dictis contraria faciant. Quod D. Hieronymus gravissimè monet Nepotianum: c *Non confundant opera tua sermonem tuum. Delicatus Magister est, qui pleno ventre de jejuniis disputat. Accusare avaritiam & latro potest. Sacerdotis Christi os, mens manusque consentiat.*

Magniâcum semper mihi visum fuit, ut Doctores, *stellæ* nominentur, neque enim à ratione alienum est, ut cum illos Dei filius, mundi lucem dixisset, ad eam explicandam, sempiterni illi ignes adhiberentur, qui ceruleos illos orbis tholos mirabili varietate, & exquisita pulchritudine venustant. Ita Gregorius Nyssen. Miletium Episcopum rebus gestis, scientiaque clarum, vocat *Stellam*, quod ad imitationem cœlestis inagistri proximè accederet, quem Ioannes vocavit d *Stellam matutinam*. Præclarissimè Daniel Propheta: e *Qui ad justitiam erudiunt multos, fulgebunt sicut STELLÆ in perpetuas aternitates.* Has stellas

b Isidor. Pelus. l. 2. ep. 141. c Hieronymi epist. 2. ad Nepotian. d 3. Doctores Stellæ e Greg. Nyss in fœvere Miletii. f Apoc. 22. g Daniel. 12.

potentissimis suis digitis, & Dædalâ manu, rerum omnium Architectus effecit, & in firmamento Ecclesiæ posuit, ad incredibiles hominum utilitates, ut Rex pius claro vaticinio profecutus est: *Lunam*, inquit, *a stellis, quæ fundisti.* Cassiodorus hoc loco *stellas* interpretatur *Religiosos*, vitâ, moribus, & Religione collucentes. Gregorius Magnus, *Sanctos.* Theologiæ Princeps S. Thomas, *Doctores.* Hoc autem cœlestibus illis luminaribus proprium est, quodd æquè uni ac millibus luceant. At stellæ plures, quæ hoc sæculo fulgent splendorem suum, ac radios contrahunt, nisi mundo luceant. Si pauci Auditores, *sivari nantes in gurgite vasto*, tenebras sibi, si ad eos dicant, affundi sentiunt. Quasi unam animam lucrari, non esset luculentum operæ, & eloquentiæ pretium. Cicero *de claris Oratoribus*, refert de Antimacho, celebri Poëta, quem dum recitantem omnes Auditores desererent præter unum Platonem: *Legam*, inquit, *Plato enim mihi unus, instar est omnium.* Sic Seneca refert Democritum dixisse: *Unus mihi pro populo est. Bene & ille quisquis fuit, cum quereretur ab illo, quo tanta diligentia artis spectaret ad paucissimos perventura? Satis sunt, inquit, mihi pauci, satis est unus.* Quare qui hoc non agunt, irati numinis voce percelluntur, ut in Apocalypsi Deus reprehendit Angelum Ephesi, qui fuit Timotheus beatissimi Pauli discipulus, quod fervorem primæ charitatis reliquisset. Nam cum es-

^a Psal. 8. ^b Cassiod. in Psalm. 8. c Seneca. epist. 7.

set animo ardens, & quotidianis concionibus invitaret omnes ad fidem & salutem, videns numerum eorum esse exiguum, qui doctrinam Christi exciperent, cœpit despondere animum, & conciones suas ommittere. Illum ergo amator hominum Deus coarguit, quod id munus, quod Ecclesiæ Doctore, ac Præsuli est proprium, animi quâdam imbecillitate ommitteret, ut notavit Hugo Cardinalis; parum attendens, Christum supremum Magistrum etiam ad unam mulerculam, disertam concionem instituisse.

Alium est *Stellas* non luce-
re dumtaxat per noctem, cæli-
que luminarianon ad eum finem
tam excelsa in arce plantata,
ut splendorem suum vanè ac cu-
riosè ostentarent; sed ut efficaci
influxu, & arcanâ virtute, rebus
sublunariis vim ac vigorem
elargirentur. Quod ad mores
traducens Pererius: *d* Sanè, in-
quit, si ex astris cælestibus mul-
ta & magna commoda in ter-
ram defluunt, non minora ex
doctis, sanctisque Magistris in
Ecclesiam, populumque Chri-
stianum redundant. Quod effica-
cissimè fit, dum hunc duplicem
Scopum, Ecclesiæ Doctore præ
oculis habet, divinam gloriam,
& salutem animarum. Qui pri-
mum non spectant, honori tan-
tam suo vellicantur, & fidem
prædicant, *non ut illa, sed ipsi
laudentur*, e ait Ambrosius. Qui
secundū non intuentur, contenti
sunt volubilitate linguæ, & cu-
rioso rerum novarum apparatu,

^d Pererius in D. nielem c. 22. (Sicut
Pellæ) e Ambr. in 1, ad Cor. 1.

ut sibi

ut sibi nomen eruditionis comparent. Sed non ita viri Apostolici & inelyti sanctimonâ, qui se divinæ mentis instrumenta, & donatos eo talento meminerunt, ut Dei gloriam amplificent, & profint quam plurimis. Quis illam mihi vim sermonis concedet, inquit a S. Gregorius Nyssenus, *Cujus finis Auditorum est salus*. Itaque non sufficit præclare tantum, atque subtiliter disputare de Deo, ut explere concionis horam videaris: nam mirum est, quod notavit b S. Athanasius, demonem primum fuisse, qui Dei nomen à condito inundo inter homines usurpaverit, qui tamen eo nomine nullam meruit commendationem. Non æstrum Poëticum, non plautum populi, sed planctum, & lachrimas spectandas monet c Hieronymus. Sic enim ad Nepotianum: *Docente te in Ecclesia, non clamor populi, sed gemitus suscitentur: Lachrimæ Auditorum, laudes tuæ sint*. Eâ laude sanè præstitit S. Fulgentius, d quæ duas habuisse dotes in concionando ineminus, omnium præconio celebrandas: nam, singulari orationis præconio, *omnium animos demulcebat, & in isdem, compunctionem cordis ingenerabat*. Quod exemplo suo Bonifacius docuit Episcopus Carthaginiensis, qui biduo sic illum audivit de rebus divinis differentem, ut continuis prope lachrimis terram perfunderet. Hoc est verbis suis dare pondus, hoc est habere vocem virtutis, hoc est non se, sed Christum prædicare.

a Greg. Nyss. orat. de Ord. sui. b S. Athan. q. 46 ad Ant. c Hieron. y. 1. epist. 2. ad Nepotian. d Vita S. Fulgent. c. 29.

4. Audio postremò Ecclesie & Doctores, lucidissimas *Lampades* nuncupari, quæ luminis copiam longè lateque spargant, ac aureum Minervæ lychnum plurimum antecellant, quem profani Scriptores magis clamoribus in cælum extrulerunt. Quantum & qualis vis fuit S. Ephrem? quam undique radiantem eximie vitæ, doctrinæque fulgorem sparsit? ut jure meritisimo f Nysenus Antistes, à quo ejus vita literis commendata est, illum asserat à Deo oibi datum *velut illustrem & splendorem sole ipso LAMPADEM*. Quantum Ecclesie lumen fuit B. Hieronymus, qui mirificam eruditionem, & religiosi animi virtutem pulcherrimè conjunxit? de quo verum illud, & illustre S. Augustini extat elogium, cum adversus Julianum disputat: *Cujus nobis eloquium ab Oriente usque in Occidentem, ad instar LAMPADIS resplenduit*. Trahunt hæc lampades pabulum suum è cælo, oïco gratiæ nutriuntur, flamma charitatis ardescunt, atque ab omni inanis gloriæ, & propriæ exultationis fuligine prorsus alienæ sunt.

§. 2.

Doctores vari ac insani, quos SCIENTIA INFLAT, inanis gloriæ fuligine expurgant.

Ventosi apud Priscos Thracones reperi, quibus frequens erat illud ab Origene in Celfo Epicureo, tantopere decisum; e 4. Doctores lampades. f Gregor. Nyss. in vita. g August. lib. 1. contra Julian.

jaçtare : *Omnia novimus* : nam id de se professos non paucos habemus ex Dione orat. 33. Platone in Sophista, & Nazianzeno orat. 33. Et idcirco ex eo grege Euthydemum quendam insolentissimâ vanitate, & ambitionis immensitate, diligentissimè cavisse, ne videretur à quoquam aliquid discere, a Xenophon differtè prodidit; quin & hoc sæculo ex Medicis, Jurisperitis, Theologis, Politicis, confimiles reperire est, qui de se idem sentiunt: *Omnia novimus*. Horum fuliginem dexterrimè emungit Gregorius Nyssenus contra Eunomium, in ipso vestibulo increpans vecordis illius fatuitatem sua scientia rerum quarumvis altissimarum, ipsiusque etiam Dei jaçtanda, convincens ignorari ab eo animalium minutissimam formicam: *b Quis gloriatur jaçtaturus se eorum, quæ sunt, scientiam adeptum esse, quod minimum est eorum, quæ nobis ante oculos apparent, quæ sit ejus natura, explanet, ut ex eo, quod notum est, de eo etiam, quod occultum est, & incognitum, fidem faciat. Et quam sit formicæ natura, sermone explicet: utrum spiritu & halitu ejus vitæ contineatur, utrum visceribus distendatur, similiter aliis animalibus: utrum ossibus corpus constructum est, utrum medullæ, ossium cavitates intus plene sunt: an nervis & vinculis compages contenta est: an musculorum artibus & adenum sive glandularum, nervorum situs continetur. An complexu nervose membranae membræ, quæ moventur, vim impultricè inserit.*

^a Xenophon l. 5. memorab. Sacrat. dict. & fact. ^b Greg. Nyss. orat. 9. contra Eunom.

*An in ipsa est jejur & folliculus fellis, id est, exurgata a jecore flava bilis receptaculum: renesque, & cor, & arteria & vena, membranaque, & præcoria, sive septum transversum. Vtrum labra, & pilis, obducta: in qua parte corporis vis videndi insidet: an odorandi sensu prædita est. An unam habeat unguam, vel multifidas: Quamvis vivit, &c. qui igitur se jaçtat eorum, quæ sunt, naturam adeptum esse nobis primum formicæ naturam declarat. Idem argumentum prosequitur Theodoretus l. 4. adversus Græcos sub initium, non pudere Philosophos passim gloriari, compertam sibi esse æris, ætherisque mensuram, qui maris tamen profunditatem ignorent, quam conto, ac submissis funibus, & bolide explorare nituantur. Quis potius quo quis rerum naturæ peritior videtur, eo de se sentit demissius, quod nôrit, quam non intrò subeat, & pro rebus penetralibus, ac naturæ intimis recessibus, sola vestibula teneat. Socrates certè cæciorem se agnoscit in pervidendis naturæ rebus, ex quo Philosophiæ dedisset operam: unde de eo & Lactantius: Cùm esset omnium Philosophorum doctissimus, tamen ut ceterorum, argueret inscitiam, qui se aliquid tenere arbitrabantur, ait; *Se nihil scire, nisi unum quod nihil sciret.* Intellexit enim doctrinam illam nihil habere in se certi; nihil veri, neque ut putabant quidam, dissimulavit ipsam doctrinam, ut alios refelleret; sed vidit ex parte aliquam veritatem. Testatus*

^c Theodoret. l. 1. adversus Græcos d. Lactant. l. de ira c. 1.

est etiam in iudicio (sicut traditur à Platone) quòd nulla esset humana sapientia : adeoque doctrinam, quàm Philosophi gloriabantur, contempserunt, derisit, abiecit, ut id ipsum, pro summa doctrina profiteretur, quòd nihil scire didicisset. Agnovit nimirum tenebras nostras, & quantopere ad rerum omnium notitiam cœcutiamus ; Quas minimè vident illi in summo vertice ridiculorum locati, qui gloriam venantur ex gradu literario, quem gratiæ, vel quod frequentius est, marsupio, infrequentissimè eruditioni ac solidæ scientiæ delatum possident, vano ac inani titulo gloriantes. Hac de re Themistium audiamus : a *At ego minimè absurdam quandam gloriam, opinionem, inque assequi velim. Et utique, primus ego ridere illos soleo, qui eo morbo detineantur, nec multum Carbonarii alicujus, aut fabri ferrarii dissimiles esse arbitror, qui sumo atque fuligine respersus ; tamen carbonarium se appellari nolit : quin & iis, qui appellant, succenseat: Vatis autem, aut Medici, aut alterius honestioris artificis nomen appetat. Nam nec asinum & Esopicum probo, audiens hunc, qui asinus esset pelle nihilominus Leonis indutum. Atque idcirco concurrentes pueruli, eum & fustibus cadunt, & pellem juxta atque audaces illos spiritus eripiunt.* b Talis ille de quo Iuris-Consultus relatum habeo, inquit, in partibus Franciæ Juvenem, quem ejus pater ad officium evehere intendebat, requirens Licentiæ vel Doctoratûs in Iure gradum, promotum fuisse solo præmissio

a Themist. orat. 1. b Iuris justitiæque bonus per And. Bouvyens pag. 347.

examine super prius (ad instar pſittaci) edoctis responſionibus, ad interrogata : *Quid est Ius? quotuplex? quid Canonicum, & quid Civile?* eundemque post ita adeptum in utroque jure Doctoratum, venisse Duacum, ut ibidem humanioribus se applicaret studiis (Latinam enim ignorabat) ac tum non nisi ad Grammaticam idoneum repertum fuisse. In ejusmodi nescio quis Satyricus :

*Se doctum simulat solidus,
quem crassa Minerva
Nutriviſ: qui ubi vix didicic
tria verba Latina,
Vixque manum ferula subduxit,
protinus ille
Alter de lapsus cælo Cato prodit,
& esse
Credas, tanta oculos torquet
gravitate, severus
Est adeo Censor Musis. Sed
scamni reclamant
Nostra, atque esse asinum purum
putrum dubitare
Esse nefas ajunt.*

Historia nota est e de eo, qui existens eques, & expertus facilem ad Doctoratum gradum, quem ipse non argutis disputationibus, non etiam scientiæ laureatis coronis, sed aureis Franciæ coronatis acquisiverat, interrogabat Professores, an non etiam equum suum ad eundem gradum admittere vellent, mediantibus juribus consuetis ; illosque respondisse, quòd sic : *Nam cum creaverimus Asinum Doctorem, cur non & equum?* Nunquid de istis dici potest quòd

c Idem cit.

*In Institutis magis muti estis
brutis.*

In Codice didicistis modicè,

In Novellis similes estis Asellis.

In Digestis nihil potestis.

Et tamen Doctores estis.

Hos suo ævo graphicè depin-
git Franciscus Petrarca, cui
laurea tanto concertantium ubi-
que Academiæ studio, vel po-
tius æmulatione delata est. Is
post confutatam inanem apud
antiquos, septem dumtaxat sa-
pientum enumerationem: a *Felici*,
inquit, *etas nostra, quæ non
unum, duosve vel septem: sed in
singulis urbibus, ceu pecudum gre-
ges numerat Sapientum. Nec mi-
rum sanè multos esse qui tam faci-
le fiant. Venit juvenis stultus ad
templum: Præceptores illum sui
prædicant, celebrant seu amore, seu
errore. Tumet ille, vulgus stupet,
plaudunt affines & amici. Ipse
jussus in cathedram scandit, cun-
ctis jam ex alto despiciens & nescio
quid confusum murmurans. Tunc
majores certatim, ceu divinus locu-
tus, laudibus ad cælum tollunt.
Tinnunt interim campanæ, stre-
punt tubæ, volant annuli, figun-
tur oscula, vertici rotundus & ni-
ger pannus imprimitur. His pera-
ctis descendit Sapiens, qui stultus
ascenderat. Mira profusè trans-
formatio, nec Nasoni cognita. Sic
fiunt hodie Sapientes. Verus Sa-
piens fit aliter.*

Terrori omnibus esse debet fe-
vera, sed vera gravissimorum
Doctorem censurab: *Esti Aca-
demicos peccare mortaliter, qui gra-
dibus, & titulis insigniunt in-
ignos, adesque velut publico t. sti-
monio tribunalibus, ac Dei Eccle-*

sis imponunt. Ita Sylvester de
Doctore. §. 4. Navarrus de pec-
Mag. & Doct. c. 25 Arn Alvar.
Pelag. l. 2. de planctu Eccl. Sa in
Aphorism. Idem sentiendum est
de iis, qui ad alta Reipublicæ of-
ficia dignissimos quoque deinge-
re debent, de quibus pereruditè
Lessius: *e Dico primò eos, qui
assumunt ad officia sæcularia,
(idem est de Ecclesiasticis) v. 8.
ad officium Gubernatoris op-
pidi vel arcis, Prætoris, Iudicis,
Capitanei, Secretarii, Commis-
sarii, Quæstoris, &c. inepros,
aut qui malè putantur ad ini-
straturi, peccare mortiferè, & re-
neri Reipublicæ ad faciendâ
damna inde secuta. Est commu-
nis sententia Doctorem.*

Libet hic pro rei indignitate
exaggerare, quanta fortunarum,
Reipublicæ, corporum, animo-
rumque jacturâ, Medici, Causidi-
ci, Consiliarii, Consultarii expo-
nantur, qui debita officio ac mu-
nere suo scientia instructi non
sunt, cum ea sit Principis Docto-
rum, omniumque judicium: *d
Quisque tenetur scire ea, quæ ad
eorum statum, & officium spectant.*
Hinc Medici peccât mortaliter,
qui ex notabili ignorantia nocent
infirmis, etiam si evadant ex
morbo, quia exposuerunt, adhi-
bendo remedia periculosa.

Quod si per imperiam moria-
tur infirmos, puniri possunt ar-
bitrio judicis *L. quæ altione in
fine.*

Sic Causidicus, qui suâ insci-
entiâ, in causa est, quod Clientis ju-
re suo exodat, peccat, & ad re-
stitutionem tenetur. Idem Se-

a Petrarca l. 1. de remed. dist. 12.

b V. de Coitzen politica l. 4 c. 16 § 10.

c Less. de just. & just. l. 2. c. 33. dub. 3.
d S. Thos. 2. 2. q. 76. a. 2. e Fragul
tom. 1. pag. 708.

nator Iudex imperitus, reus est vitæ & sanguinis innocentæ cæculi. Unde Augustinus: *Ignorantia iudicis, plerumque est calamitas innocentis.* Confessarius quoque reus damni est, si ex insensu suadeat restitutionem, ubi non debet; vel non suadeat, ubi debet. Reus scelerum ac flagitiorum, quæ ex crassa ignorantia in penitentibus suis, culpâ graviori vacare putavit.

Quia censura & illi notantur, qui ejusmodi imperitos Confessarios studiosè quærent, sibi que adfiscunt. Cum in eo tantum momenti ponendum sit, ut Sancta Theresia, sapientissima viro- rum ac mulierum Magistra, vi- rum à Confessionibus potius mi- nus pium, quam minus peritum adhibendum existimavit.

§. III.

*Sanus ac sanctus Doctor,
semper se discere profite-
tur.*

DIVINUS ille omnium Docto- rum Doctor, Christus Iesus, sapientiæ cælestis sectatorem, discipulum simul esse debere at- que Magistrum, exemplo suo do- cere visus est, cum duodecim an- norum in Hierosolymitano tem- plo, circumfusâ Doctorum cor- ona, eos tanquam auditor crudi- endus interrogavit, & simul tan- quam Doctor intruxit, difficul- tatesque gravissimas, tanta faci- litate declaravit, ut admiratione defixi obstupuerint, quotquot aderant. Unde Lucæ 2. *Inve- nunt illum in templo sedentem in*

medio Doctorum, audientem illos, & interrogantem eos. Vide disci- pulum discendi cupidum, & eun- dem venerare Magistrum cele- berrimum: *Stupebant omnes, qui eum audiebant super prudentia, & responsis ejus: & videntes admirati sunt.* Eadem de causa, nisi fallor ibidem ab Evangelista v. 52. dicitur: *Iesus proficiebat sapientia.* Is scilicet, qui summi Patris sapientia est incompre- hensibilis, usque ad annum æta- tis trigessimum nil aliud dicitur perfecisse, nisi sapientia profice- re. Docebat siquidem Doctorem omnem, sublato omni arrogantiæ ac propriæ excellentiæ fu- mo, simul Magistri & discipuli partes explere debere. Paulus Ap- ostopolus agnovit tanti hoc mo- menti esse, ut Episcopi formam traditurus, & quasi optimi Præ- lati ideam expressurus, sic scri- pserit ad Timotheum: *a Oportet Episcopum DOCTOREM esse.* Rur- sus ad eundem epist. 2. c. 2. *Opor- tet Episcopum DOCIBILEM esse.* Atqui Doctor est, qui docet; do- cibilis, qui docetur: ergo si idem Doctor & docibilis esse debet, profecto idem promptus esse de- bet, ut doceat pariter, ac doceatur. Huc facit illud Augustini contra Donatistas: *b Ille Episco- pus melius docet, qui quotidie cre- scit, & proficit DISCENDO me- liora.*

Deinde ille Regum omnium sapientissimus Salomon, postu- laturus à Deo sapientiam, ut posset judicare populum, & dis- cernere inter bonum & malum, postulavit docilitatem: *Dabis,*

a 1. ad Tim. c. 3 v. 2. b August. 15. contra Donatist. c. 76.

inquit, *servo tuo cor DOCILE*; hoc est, cor facile ut doceatur. Quasi ille animus omnium sapientissimus iudicetur, qui non minus possit docere, quam velit doceri: & ille, qui ad discendum promptissimus sit, idem planè ad docendum sapientissimus habeatur. Nam ut bene D. Ambrosius; a *Quantumlibet quisque profecerit, nemo est, qui doceri non egeat, dum vivit*. Utinam id sibi persuadeant vani illi scioli, qui nihil se latere, nihil ignorare in animum inducunt, nec quidquam sibi discendum ampliùs arbitrantur. Sacros Ecclesiastas ad agrestes, ad rudes, ad famulos & ancillas, atque imperitas mulierculas aptè dicere; ceterum nil illas proferre, quod ipsi non calleant. Audiant hi, quid Doctor gravissimus Jacobus Laynes, qui in consilio Tridentino inter Theologos primum locum tenuit, senserit, dum ingenuè confessus est, nullà personæ ratione habitâ, se ex cujusvis fratriculi concione, semper doctiorem decedere. Quid, quod magis ille Theologus, Ioannes Evangelista, qui Christi Domini lateri incumbens, divinæ sapientiæ fontes epotavit, mysteria Resurrectionis libens ab una fœmina didicerit; & ingenuo pudore confessus fuerit, perquam profecerit, dicens: *Et hæc dixit mihi*. Vbi D. Chrysostomus: e *Evangelista*, inquit, *tanta laude mulierem non fraudavit, neque sibi dedecori arbitratus est, ut ab ea hæc intelligeret*. Iam vero Divus Paulus raptus in tertium cælum,

a S. Ambr. l. 1. offic. c. 1. b In Bibliot. script. Soc. c Negron. reg. 2. d Ioan. 10. e Chrysost. hom. 84.

& in cælesti academia Doctor gentium declaratus, nequid fuliginis ex hac arcana scientia contraheret, in terris Apostolorum se discipulum exhibuit: e *Ascendi*, inquit, *f Hierosolymam secundum revelationem, & contuli cum illis*, id est cum Apostolis, *Evangelium, quod prædico in gentibus*. Veritus, ut S. Hieronymus interpretatur, *ne manus DOCTORIS, & prædicatoris quodammodo evanesceret, nisi sapius interrogando, ac DISCIPULI munus exercendo renovaretur*. Hanc doctrinam secutus S. Augustinus: g *Ego*, inquit, *senex a luvene, Episcopus tot annorum, à Collega nondum anniculo, paratus sum doceri*. Et alibi: *Si posses me docere, quod ignoro, libentissimè te sufferrem, non solum verbis increpantem, sed etiam verberibus castigantem*.

Alter eximius Ecclesiæ Doctor Ambrosius quam plurimis in locis, discipuli munus se obire profiteretur, præsertim lib. 6. epist. ad Sabinum 40. ad quem mittit suos quosdam libellos, & summis precibus contendit, ut diligenter eosdem discutiat, & quæ corrigenda decreverit, arbitrii sui iudicio castiget, ac corrigat. Nôrat hic Mediolanensis Antistes non absque singulari emphasi, Apostolum duo quædam combinâsse, dum dixit: *h Ipse dedit quosdam quidem Apostolor, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas: alios autem PASTORES ET DOCTORES*; i ubi duo insinuâsse videtur, *ut studio docendi possim discere*.

Hæc laude præ ceteris excelsa
f Ad Galat. 2. g Aug. epist. 25. h
Ephes. 4. i Ambr. l. 1. offic. c. 1.

luit

aut Magnus ille super athera notus Hieronymus, qui totâ vitâ non solum docuerit, tanquam Doctor maximus, sed etiam didicerit, tanquam discipulus minimus, ut ipse de se testatur: aulam, inquit, canis spargebatur caute, & Magistrum petens, quàm discipulum decebat: perrexi tamen Alexandriam, audiui Didymum; in multis ei gratias ago, quod nesciri, didici, quod sciebam, ille docente, non perdididi. Putabant me homines finem fecisse discendi: veni rursum Hierosolimam, & Bethleem; quo labore, quo pretio Barranum, nocturnum habui Præceptorem? timebat enim Iudeos, & mihi alterum exhibebat Nicodemum. Vbi videre est ejus studium in discendo, qui non solum incolas, sed etiam externos inquirebat Præceptores. Quod si nocturnum habuit Hebræi sermonis Magistrum, non fuit, quod ipse Hieronymus diurno tempore discere erubesceret; sed quod ipse Præceptor diurno docere propter Iudeos formidaret. Mitto plures alios non solum viros, sed etiam feminas, à quibus D. Hieronymus, summus Ecclesiæ Doctor, ingenuè fatetur, se libenter, quæ ignorabat, didicisse. Reprehensus itaque à Ruffino, quòd jam senex ab homine Hebræo Hebræas literas acceperit, festivè respondit: b *Quod ille Democritus in una littera fecit exprimenda, ut à cane Philosopho diceret, tu in me criminaris, quod homo ab homine Hebræas literas didicerim?* Inde est, quòd quàm inerudite sapientes remanent, qui, dum sibi omniscii videntur, Hieronym. epist. ad Pammach. b Hieron. in Apolog. ad Ruffin.

dentur, nolunt discere, quod ignorant, nec Horatium audiunt commonentem: c

Cur nescire pudeas pravo, quàm discere malo?

Quadrat hoc loco monitum Senecæ Philosophi & dicentis: *Tuto multos ad sapientiam pervenire potuisse, nisi putassent se pervenisse.*

Illud quippe doctorum virorum verum ac sincerum de se sentientium judicium est, quo plus sciunt, plura superasse quæ nesciunt. Sic Baldum, Iurisprudentiæ commendatione celebrissimum, sensisse accepimus; qui cum septem supra quadraginta annos jus civile docuisset, cum feudales libros commentariis illustraret, in præfatione operis sic scripsit: *Quod si ex parte aliquid didicerim, tamen in comparatione latitudinis intellectus, profecto nihil me intellexisse agnosco.*

Consimile alterius non ignobilis Iurisperiti Salvii Iuliani judicium est, qui multorum Principum amicitia clarus dicere solitus: *Esti alterum pedem in cymba Charontis haberem, adhuc discere vellem.*

Quis vestrum Auditores, causarum Procuratores, Causidicos, Syndicos, Senatores, Iudices, fori externi & interni compello, quis vestrum cum Baldo, cum Salvio sentit?

Quis indies sibi non novas tricas, & implexos casus objici sentit? unde in curia sæculari quandoque, ubi de fortuna, fama, vita agitur: in interiori curia conscientiæ, ubi quæ & quanta peccata aliena, consilio, jussione c H. rat. de arte. d Seneca de tranquill.

CON-

consensu , conniventia &c. in Deum & proximum injuria; quæ restituendi aliena , occasiones peccati devitandi obligatio , ii minime dubitant , qui omnia ignorant.

Sapienter Seneca : a *Tamdiu discendum est , quamdiu nescias , & si Proverbio credimus , quamdiu vivimus &c. Ego tamen hic & aliquid doceo. Queris quid doceam? & seni esse discendum.* Ardor discendi in viris etiam maxime sapientibus , non nisi exacto vitæ curriculo extinctus fuit. Solon certe gravissimo laborans morbo, mox expiraturus, audiens in circumfusa amicorum corona aliquos inter se discipientes , caput è pulvinari extulit, vegeta adhuc aliquid de novo discendi cupiditate, in summo naturæ deficientis discrimine ; quemadmodum his verbis scribit Valerius Maximus : b *Solon assidentibus amicis , & quadam de re sermonem inter se conferentibus, satis jam pressum caput evexit. Interrogatusque, quæ propter hoc fecisset? respondit, ut cum istud quidquid est, de quo disputatis, præcepero, moriar.* Intelligebas ô Solon, fa-
a Seneca epist. 76. b Valer. Max. l 8. c. 7.

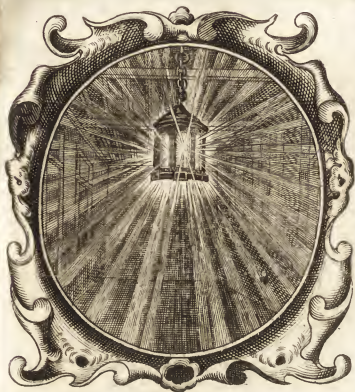
pientiaæ sectatori eundem finem esse discendi, atque vivendi. Pudeat Christianos, hoc est cœlestis sapientiaæ studiosos, profana sapientiaæ Doctores inveniri, qui ardore discendi ad extremum usque spiritum proficantur se esse discipulos ; cum nos vix primis imbuti institutionibus sanctorum vitæ, quasi jam rude donati, dedignemur erudiri.

Hæc omnia pluribus complexus Hieronymus tandem subiungit : c *Plato Egyptum, & maguam Græciam laboriosissime peragravit, ut qui Athenis Magister erat & parens, cujusque doctrinam Academia, & gymnasia personabant, fieret peregrinus atque discipulus ; malens aliena verè eunde discere, quam sua impudenter ingerere.* Apollonius Philoſophus, qui innumeras terras lustravit : invenit vir ille ubique quod disceret & semper proficiens, semper se melior fieret. Quin & nos sublimioris scientiaæ candidati, in virtutum schola discere & proficere studeamus, si aliquando doctoratus laurea in cœlia condecorari velimus.

c S. Hieron. ad Paulin.

DE COMMUNI
SANCTORUM CONFES-
SORUM.

Erat LUCERNA ardens & lucens. Ioan. 5. v. 35.

LUCET ET ARDET.—

ARGUMENTVM.

I Lustres olim apud Gentiles *Lucerne*, maximo in pretio & summa in veneratione fuere; è quibus nihilominus parum Lucis, multum fumi trahebant. At quam hodierna luce, omnium non oculis, sed mentibus

bus *Lucernam* proponam, hæc & fervore charitatis, & cœlestium rerum contemplatione *ardens*: Tum illustri Apostolicorum operum splendore *lucens* præclare denique utriusque vitæ, Contemplativæ & activæ commercio, *Lucens* & *ardens*, maxime vobis venerationi, & imitationi erit. Ubi pro argumento mihi desumpsi illud Doctoris melliflui: a *Ardere parum: Lucere tantum, vanum est: Ardere & Lucere, perfectum*; quo triplicis vitæ, Activæ, contemplativæ, & Militæ perfectio declaratur. Quam vel ipse solitudinis Author & fautor, de Martha & Maria agens probavit ac prædicavit, dicens: b *Quod si utramque simul potes imitari, utrimque omnino salutis fructum reportabis*. Etenim ut in rerum natura videre est nec facem inaccensam, lumen communicare, nec calorem alteri quempiam conferre, qui non ardeat: haud aliter, quasi è pelvi fulgor erit, nisi ex ferventi pectore, & ardenti in Deum charitate procedat, ut in proximum flammam & lucem spargat.

a Bernard. serm. in nativ. S. Ioan. Bapt.

b Basil. in constit. monast. c. 5.

§. I. *Erat Lucerna ardens.*

§. II. *Erat Lucerna Lucens.*

§. III. *Erat Lucerna ardens & Lucens.*

DE COMMUNI SANCTORUM CONFES- SORUM.

LUCERNÆ *ardentes in manibus vestris.* LUC. 12.

Celeberrimæ a olim fuisse Epicteti, Aristophanis, Cleanthis, & Callimachi lucernæ, vel ab operis elegantia omnibus admirationi; vel ab eruditis viris ad eas lucubrantibus, venerationi. Sic summo in pretio habita est aurea Minervæ lucerna, à peritissimo artifice Callimacho efficta, & à materia, & opere posteris commendata. Altera vero Epicteti, gravissimi Philosophi lucerna fictilis (hoc ejus domesticum omne instrumentum & tota supellex) ad quam divinas suas lucubrationes exararat, à morte mille, seu, ut aliter mille drachmis vendita est, cum interim ex ea nihil lucis, nihil eruditionis Emptor in animum posset derivare.

Plus fortasse apud vos æstimationis lucerna habitura est, quæ ad mille & amplius, nullo olei fomento inextinguibilis permanfit; qualem describit Hipponensis Præsul e in fano Veneris repertam. In quem locum Augustini, ait d*Vives*, erutum sepulchrum memoria Patrum, in quo ardebat lucerna condita ibi, ut

ex inscriptione apparebat supra annum mællelesimum & quingentesimum. Fabulæ, aut ut Augustinus, dæmonum præstigiæ.

Alium hodierna luce vobis omnibus lucernam maximæ admirationi, & venerationi futuram, nullo pretio digne æstimandam, nullis temporum spatiis consumendam, nullis ventorum turbinibus extinguendam, sed hic in vita, & in omnem æternitatem, lucentem & ardentem, non tam oculis, quam animis proponam.

Ac primum quidem Sanctissimum NN. de quo agimus Confessorem, spiritus fervore, igne charitatis, qui in meditatione, ac rerum divinarum contemplatione potissimum exarsit, *Lucernam ardentem*; tum illustri eruditione, sanctorum operum splendore, virtutumque exemplo, in vita activa, *lucentem*: utraque demum mixta, contemplativa & activa vita, *ardentem & lucentem* extitisse declarabo.

§. 1.

*Erat lucerna ardens. Io-
ann. 5.*

DOctor mellifluus, è cujus calamo nil nisi lac, & mel fluxit, hoc insuper oleum lucernæ

a Raderus in Mart. lib. 8 epig. 3.
b Lipsius manuductio ad Stoicam Philosoph. 1. in fine. Lucian. adv. indoctum. c Aug. 1. 21. de civit. c 6. d Vives in August. de civit. l. 21. c. 6.

cernæ affudit, cum de Ioanne Baptista omnium Confessorum principe, ita scripsit: a *ERAT LUCERNA ARDENS ET LUCENS. Magnum testimonium, fratres mei; magnus enim est cui perhibetur; sed maior est ipse, qui perhibet. Ille inquit, erat LUCERNA ARDENS ET LUCENS: est enim tantum lucere vanum, tantum ardere parum, ardere & lucere perfectum.*

Ardere prius & potius quam lucere tantum, hoc autem præstat vitæ spiritualis ea pars, quæ vocatur *Contemplativa*, cujus munus est mentem rebus terrenis, & curis sæculi exemptam, choris Angelorum inferre, & in amorem illius infinitæ bonitatis, & incomprehensibilis pulchritudinis omnino inflammare. Istius vitæ contemplativæ duos modos, seu rationes reperiri, nemo est qui ambigat: Altera est illorum, qui eremi secreta petentes, sine Prælato, sine ejusdem propositi sociis, imo sine teste, in antris atque speluncis delitescentes, assiduæ meditationi, & contemplationi vacabant.

Quales fuerunt Pauli, Antonii, Hilariones, Pachonii, Macharii, Arsenii, Simeones, & alii quam plurimi, qui à Spiritu sancto in desertum ducti, hoc institutum, ac vitæ genus aggressi sunt. A quo nec fragilis mulierum sexus abhorruit, cum legamus Mariam Ægyptiacam, Pelagiam, Theoclistem, & alias non paucas fœminas in eremi abdita secessisse, & noctes ac dies in contemplatione, Dei charitate ardentis perstitisse.

^a Bern. serm. in nat. S. Ioan. Bapt.

Altera illorum qui in cœnobiis, sub cura Prælati, confortioque multorum in cellulis suis commorantes, & omnibus externis occupationibus sequestrati, oratione & contemplatione spiritu ferventes velut oleo, partuntur. Cujusmodi fuerunt Basilii, Benedicti, Brunones, Bernardi, Hieronymi, Augustini, & universi, qui istorum genus vitæ sequentes, vitam quietam, ac omnibus mundi curis solutam, aut coluerunt, aut colunt. Quam vivendi rationem, *anachoreticam* hanc, hanc vero posteriorem *Cœnobiticam* vocavit Antiquitas.

Vita contemplativæ quæ in solitudine sine Prælato, sine socio, sine teste transigitur paucissimorum est, & magnis periculis ac lusionibus exposita, atq; iis dumtaxat convenit, qui vitiis subactis, & longa virtutum disciplina in carne mortali Angelorum vitam imitentur. Vnde callidus hostis quandoque Religiosis viris, & fœminis insidiatur, qui nec quietem cellæ, nec socios, aut superiores minus commodos ferre valentes, in Religione spiritum intepestere, nec contemplationi vacare se distitant, unicam solitudinem sibi perfectionis scholam statuentes. Quas fraudes D. Bernardus detegit dicens: *Quantos ex monasteriis SPIRITU FERVENTES, eremi solitudo suscepit, & aut tepescentes evomuit, aut tenuit contra eremi leges, non modo remissos, sed etiam dissolutos, Sicque apparuit vulpeculam affuisse, ubi tanta facta est vastatio vineæ, id est vita, & conscientia*

b Bern. in Cant. serm. 64.

dominus detrimentum. Cogitabat
 si solus degeret, multo se copiosiores
 fructus Spiritus percepturum, quippe
 qui in communi vita tantum spi-
 ritualis gratia fuisse expertus. Et
 bona visa est sua cogitatio sibi; sed
 rei exitus in iicavit, magis eandem
 illi cogitationem vulpem demo-
 nentem fuisse. Profecto carbo
 quantumvis ignitus si ab igne se-
 notus, sensum extinguitur; qui
 etiam non accensus, ab aliis igni-
 tis ignem concipiet, & stipes
 quantumvis viridis, arido fasci
 infertus, una inflammabitur. Ve-
 rum ut institutum nostrum pro-
 sequamur, Magnus Gregorius
 non tam per actiones intellectus
 quam per charitatis affectus vo-
 luit Contemplativam vitam de-
 scribere, ut Dei naturam, pul-
 chritudinem, atque innumerabi-
 les perfectionum divitias con-
 templando, mentem rebus terre-
 nis exutam, ad desiderium, & a-
 morem infinitæ bonitatis effe-
 rat, & ad quærendam divinam
 unionem inflammet.

Ipsam a audite: *Contemplativa
 vita est, charitatem quidem Dei &
 proximi tota mente retinere; sed
 ab exteriori actione quiescere, soli
 desiderio conditoris inhere-
 re, ut nihil iam agere debeat,
 sed calcatis curis omnibus, ad
 videndam faciem sui Creatoris a-
 nimus inardescat: ita ut jam no-
 verit carnis corruptibilis pondus ch-
 mærove portare: totisque desideriis
 teve: illis hymnicis Angelorum
 choris interesse, admisceri celesti-
 bus civibus, de æterna in conspectu
 Dei incorruptione gaudere. Sic
 profecto ille dicit, non quod ab hac
 vita considerationem excludat, sed
 ut Dei amorem, & celestes affe-*

a Greg. hom. 14 in Ezech.

ctus, finem & scopum astruat.

Quia omnis consideratio, non
 propter seipsam suscipitur, sed
 ut ea tanquam flabello, voluntas
 ad amorem supernorum exarde-
 scat. Unde subdit: *Defectiva nam-
 que, & manca est cognitio, quæ af-
 fectum non excitat, & odium ma-
 li, atque amorem boni non gene-
 rat: & parum Deo placet si cogno-
 scamus, dum ex cognitione non
 assurgimus ut mala detestemur, &
 bona quæramus, & diligamus.*

Quid, quod hæc Vita Contem-
 plativa non solum Anachoretis,
 cœnobaris, ac Monialibus; sed &
 iis potissimum, qui Vitæ Activæ,
 ac proximo vacant perutilis, &
 necessaria est: ut ex oratione, &
 rerum divinarum contempla-
 tione velut è fornace ignem con-
 cipiant, & ex familiaritate cum
 Deo, velut Moyses, radios hau-
 riant, quos in populum spargant:
 nulla etenim lucerna quæ non ai-
 det, lucere potest, nec in alios
 ardorem derivare, quem in se
 non habet. Quod perspectum ha-
 buere viri Apostolici, qui ut ma-
 ximis occupationibus distenti,
 omnibus suis actionibus ignem,
 quem in proximum spargerent,
 ab hac face, aut fornace potius,
 mutuarent: Quo in studio, ut a-
 lios aliorum Ordinum, quod long-
 gum esset, aliis relinquam, è So-
 cietate nostra excelluerunt: b P.
 Franciscus Onufrius media sur-
 gens nocte septem continenter
 horas in oratione perstabat. Si-
 militer Pater Gonsalvus de Ly-
 ra, duas aut tres dumtaxat horas
 quieti indulgebat, reliquum usq;
 in mane tempus, flexis genibus
 in oratione pernoctabat.

b Nierenb. ascetica l. 1. doct. 8. c. 81.

Lu-

Lucerna ardens quoque exstittit P. Ferdinandus de Monoroy, qui nocte intempeſta aſurgens, ad auroram quinque aut ſex horis divinis commentationibus animum iuſtammabat, meruitque à Chriſto doceri orare, & ignem in meditatione concipere. Ferventiſſimus ille Indiæ Apollolus P. Didacus Martinez, cum inter Barbaros illos occupatiſſimus eſſet, noctes tranſigebat ſub dio in oratione. Ubi quandoque viſus Indiſ & Hiſpaniſ ſuper cacumina ingentium arborum elatus, medioque in aere detentus, ac mira circumfuſus luce, ignituſque huic illiſ ſe colluſtrantibuſ columniſ: LUCERNÆ quippe lux; ut ait D. Maximus, eſt oratio, & contemplatio, qua ita totuſ in flammabiit, ut quotidie actus ardentiffimi amoris Dei, ad tria millia è fornace peſtoris ejacularetur. P. Ludovicuſ de Ponte, corpufculo ad inſtar Punicæ lucernæ extenuato, ingenteſ flammaluſ, fuitque lucerna ardens, quæ etiam de nocte non exſtinguebatur; illud enim vero illi familiarè erat, ut à religioſiſ excubiis obſervatum fuit, ut quaque noctiſ hora orare in templo conſpectuſ ſit, quo factum ut medulla cerebri, multum temporis à morte incorrupta reperta ſit.

Conſimili ratione fratres laici, qui domeſtici operiſ miniſteriſ occupantur, in amore, & contemplatione Dei, aſſiduo poſſunt exardeſcere. a Frater Alphonſuſ Rodericuſ, totos dieſ, & ubique orabat. Similiter

a Nicrenb. cit.

& Frater Alphonſuſ Carilluſ, qui numquam ab amabili Deo reſpectu eſſabat, ſic orationi aſſueverat, ut Medicis conſulentibuſ aliquantum diſtrahi, ne capuſ affligeret reſponderit, laborioſuſ ſibi ore à conſideratione divina motem avocare, ita ut in Societate ageret ſicut Pauluſ in eremo. Demum ut alter Pauluſ Anachoreta, & Joanneſ Abbaſ, inventuſ eſt genibuſ flexiſ orantibuſ. Unde monet & ſuoſ fratreſ S. Bernarduſ, ut quamvis operi extenuſ, orationi tamè vacare non eſſent: b *Sicut, inquit, laborantibuſ manibuſ, nec oculuſ propterea caudituſ, nec auris abſtinet ab auditu: ſic, imò multo meliùſ, laborante corpore, mentuſ quoque ipſi ſuo intentuſ operi, ut non vacet.*

Quemamodum legimuſ S. Iſidoruſ agricolam, etiam poſt ſtativam in amorem Dei totum deſtiraſſet, & Catharinam Virginem Seenſem inter culinæ miniſteria cellam ſibi in intimuſ animi reſſu apparafſe, ubi ſe ſibi ſurabatur, Deoque fruebatur.

Quæ & amuliſ, & ancilliſ, & mæchanio cuiviſ opifici exemplo, a ſtimulo eſſe poſſunt. Quid, quid nec ipſi ſæculares negotiſ maximiſ impliciti, ut ſunt Mercetoreſ, cauſidici, Senatoreſ, Nobileſ, tempuſ ſibi orationiſ, in qua ignem concipiant, ut toti familiaræ luceant, jure conquantur. Porro David in tanta mole regni, & ſummo bellorum ſolimine, non e *ſepties dimaxat de die, ſed & quot noctiſ aſſurgebat diviniæ contemplationiſ intentuſ, totuſ*

b Bern. ſer., de altit. & caſtit. cordiſ. c Pſal. 118.

que

que incensus, ut jure Lucerna a *Israël* dictus sit. Carolus V. ille Europæus Alexander inter assidua bella, & prælia versatus, quotidie duas horas primo mane Deo vacabat, preces insuper Canonicas persolvebat: duas itidem horas à cœna, plerumque flexis genibus orationi dabat.

Quis vestrum tot, tantisque curis, ac rerum maximarum momentis oppressus, prætexere potest; tempus sibi, otiumque tam negotiosum non suppetere? De *b. B. Francisco Borjia Gandiæ* duce legimus, dum Madriti rhedâ cum viris quibusdam Principibus Hispaniæ veheretur, turbatos, & territos casu equos, præcipitem cursum arripuisse, & ceteris inde prosilientibus, solum *B. Franciscum* resedisse immotum, totius rei ignarum, sic etiam in urbe regia & Principum virorum consuetudine sibi solitudinem, & secessum parabat, quo totus instar ignis in Deum ferebatur.

Hinc nemo quisquam studia, negotia, curas, impedimenta adducat, quo minus Deo vacare valeat, cum horum se Regum, Principum atque aliorum innumeris, quæ *Drexelius* in Rhetorica cœlesti commemorat, exemplis, edoctum videat.

S. 2.

Erat lucerna lucens.

VT quis verbis, opere, variarumque virtutum exemplo, suis præluceat, prius ardeat, ut diximus, necesse est; est enim *tantum lucere, vanum*. Reg. 24. *b. Nierenh. cit. c. Bern. cit. in nat. S. Joann. Bapt.*

ligiosum in choro, exteriori dumtaxat vocis sono quantumvis arguto, *tantum lucere, vanum est*. Virum Apostolicum in laboribus, in sudoribus, in carceribus, &c. *tantum lucere, vanum est*. Christianum jejniis, elemosynis, templorum frequentatione, *tantum lucere, vanum est*. Unde iis interminandû illud *Væ*, quod aliquando *D. Bernardus* suis intentavit: *Væ nobis, fratres, si LUX ERIMUS TANTUM: Nam lucemus quidem, & magnificamur ab hominibus, sed mihi pro minimo est, ut ab humano iudice die; qui enim iudicat me, Dominus est, qui fervorem ab omnibus exigit; splendorem vero non ita.*

Severam hanc mellifui Doctoris comminationem complures experti sunt, qui dum alios velut specula ustoria inflammant, ipsi frigidi remaneant: vel potius eos æmulantur, qui facem, aut lucernam aliis præferunt, ipsi interim in tenebris, & luto ambulent. Ita dum lucere solum studuit, propè cum *Lucifero*, *Adolescens* quidam cœlo, & Religione excidit.

Societatem Romæ is ingressus fuerat, nomine *e. Iacobus Tyrius*, natione *Scotus*, præstantis sanè ingenii. In tyrocinio probatus, ad Collegium Romanum transit studiorum causâ: quibus dum vacat impensius, ita illis captus est, ut dum speculativæ scientiæ capitur illecebris, omnem, quem prius ab oratione, rerumque cœlestium meditatione ignem conceperat,

d. Bernard cit. e. Daniel Bastolus in vita S. Ignatii, l. 5. n. 8.

sensim extingui permiserit. Et hinc alterum malum tempus prope omne, quod à Regula præscriptum vel orationi, vel lectioni sacræ, vel etiam excutiendæ conscientiæ, ad studia detorsit, atque excolendum iis ingenium. Et inde aliud quoque damnum, quantum in literis proficiebat, ac ceteris præcellerat, tantum deficiebat in Spiritu; ac fervore prius concepto acquirendæ Religiosæ Sanctitatis; quo sane deititurus, dum à maligno genio tentatur, resistendo vix fuit, parumque abfuit ab exitio: adeo periculosæ plenum opus alexæ, ingenio ac scientia lucere velle, cum iactura Spiritus, fervoris, ardentisque in Deum charitatis; quam dum in se restinctam advertit, eò devenit, ut de salute propè conclamatum videretur. Verum quæ Dei clementia fuit, aliqua adhuc bonæ mentis, aliqua salutis cura, ceu scintilla, media illa in nocte promicuit. Ad orationis arcem & præsidium confugit, Deique, ac S. Ignatii opem imploravit in arduo illo & periculoso, cui iminebat lapsus. Nec in vanum: adfuit enim periclitanti Ignatius, qui à decennio jam obierat, adfuit, inquam, ceu indulgens Pater, ceu severus monitor, ceu etiam oportunus ægro animo medicus, & sese *Tirio* nostro spectandum obtulit; sed oculis spirantibus, contracta, feramque fronte, ad quam etiam accessit vox paterna, sed gravis illa, & acrior. Sic enim ad eum: Credidistis profanis illis lucubrationibus tuis, ac scientiæ splendore in Societate mea promove-

ri, ac proficere? Falleris enim, vero, falleris. Non is Societati non is mihi, non is Deo finè proposurus. Tum addidit illud, seu extremum monitum, seu etiam oraculum: *Minus litterarum & plus Spiritus*. Minus lucis, & plus fervoris: dixit, && evanuit à oculis, non animo *Tirio*: huius enim adeo infixæ mansit vel Ignatii species oculis hausta, vel admixta vox auribus, ut illico dissipata sit mali dæmonis suggestio (ceu venato leviuscula nebula) & reddita quieti animo, & tranquillitas: & primus qui in tirocinio fuerat orationis ætus, rerumque cœlestium ardor: quem deinde reliquâ vita dum fovit, in virum alium abiit, magnis in Societate ad Dei gloriam, animarumque lucrum, munis luxit, ac deinde Germaniæ assistens fuit, quo munere dum fungitur, & vita quoque defungitur. Relicto posteris illustri & ardoris & lucis testimonio. Ac suam præstantissimarum virtutum odore: longe gratiori quàm è lucernis olim in aula *Heliogabali* pro oleo, flagrantissimum balsamum exhalantibus. Hæbent hinc, qui *lucere tantum* gestiunt, quod timeant, ne flamma in fumum evanescente tenebras, tetrumque odorem in Ecclesiam, in Religionem inducant. Scite ut omnia Divus Augustinus: *b* *LUCERNÆ quæ ardebant, & extinctæ sunt, etiam patent*. Eoque fœcidi, quæ celsiori in loco, hæc lucernæ posite fuerint.

Paucis rem omnem comple-

a Lamprid. b Aug. tract. . 33. in Ioan.

xus & Hugo Cardinalis : *doctrina sine vita* LUCERNA est sine oleo, quam extinguere necesse est. At ubi oleum est probæ vitæ, oleum flagrantissimæ charitatis, illa lucerna lucet omnibus quæ in domo sunt. Sic maritus lucet uxori, Pater filiis, Dominus servis, superior subditis. Vim ac virtutem istiusmodi lucernæ, quæ oleo charitatis flagrat, & boni exempli ac ædificationis luce splendebat, attendite, ut vel aciem pertinacis Hæretici poterit perstrinxerit, & ad fidei lucem perduxerit. Adolescens è Transalpinis locis, Romam venerat, egregiis à natura muneribus, ac donis instructus : sed eo usque Lutherana pestis contagione corruptus, ut suo non contentus exitio, alios etiam quamplurimos in eandem fraudem conaretur inducere. Sed dum spargendis longe lateque venenis, pervertendisque sanis mentibus : totus incendit, ad sacros Magistratus re delata, in rotodiam abripitur. Magistratus cum & ipsi per se frustra, & per doneos Theologiæ Magistros, ut perversa mentis Adolescentem ad sanitatem reducerent, laborassent, ad extremum ne quid intentatum relinquerent, ætatis florem, &c spectatam indolem miserati, sanandum Ignatio tradunt domique nostræ custodientum. Blandè illum cum suis accipit Ignatius, & placidis manibus tempestivas admovebat identidem curationes. Tantumque seu prudentis curatib Medicis, seu Patrum consuetudo valet, ut eorum moribus curiosius a Hugo Carad. in Matth. cap. 5. h Orlandin, in hist. Sæclet. p. 1. l. 3. n. 3.

inspectandis callidus Adolescens sensum & ipse commutatus animo fit, pestem evomuerit, virus ejecerit, & voluntaria quadam detestatione animi, pravis dogmatibus ejuratis, Ecclesiam sibi reconciliarit. Is deinde rogatus, cur qui tam obfirmato fuisset animo, ut de suscepta mente depelli nullo terrore, periculo vè posset, ita tandem se flecti ac deliniri passus sit ? Respondit, ita secum disputasse : fieri haudquam posse, ut à tam integra, innocentique vita, tam Sanctis, commodisque moribus, tanta animorum conjunctione & pace, quantâ inter eos adspexisset, vera ac germana fides abesset. Hactenus Orlandinus. Nihil hæresi hæret pertinacius, & tamen hac ædificationis luce, ejus tenebræ depulsæ, & velut à montibus æternis à tot piorum virorum exemplis illuminatæ sunt.

Quæ porro, & unde huic Adolescenti lux oborta, idem auctor exponit : Erant, inquit, eum domi præter sex Professores, duodecim ferè alii, qui se nuper cum Societate junxerant. *Flagrabant* apud eos, studia præcæ pietatis, paupertatis, & Crucis Christi : Cumque essent ex tanta morum, nationum, ætatum varietate permixti ; inter se tamen velut unum corpus, & unus Spiritus concordissimè vivebant : ut non tam hominum in terris degentium, quam Angelorum cœtus, in humanis corporibus viderentur. Ac tandem illud Epiphonematis loco sub-

c Orland. cit,

nebit: *Nulla virtutis disciplina
præstantior, illorum vel consuetu-
dine, vel EXEMPLO, aptis etiam
ad permutandos, perditos, & pro-
figatos mores.* Hæc Adolescentem
illum à perfidia ad Religio-
nem, exempla quotidiano, usu
conspicua perduxerunt. Digna
quæ nos etiam; meique similes,
à tepidiore vita, ad ardorem il-
lum virtutis excitent imitan-
dum. Tum enim & illuminati
esse dicemur *à montibus æternis;*
primorum nostrorum parentum,
anquam, exemplis; & ipsi inter
montes æternos annumerabimur,
per quos Deus mirabiliter mun-
dum illuminet. Id ipsum mirifi-
co Ezechieli symbolo in illis
sanctis animalibus significatum
est, de quibus Propheta ait: *a
Similitudo animalium, & aspectus
eorum quasi carbonum ignis ar-
dentium, & quasi aspectus lampa-
darum.* Vbi opera, & exempla
iustorum, ardentibus carboni-
bus, & lucentibus lampadibus,
seu lucernis, comparantur: quo-
niam tanquam carbones accen-
dunt in amorem virtutis & sicut
lampadas illuminant, ut alii ex
virtutis splendore resplendeant.
Quod egregiè Magnus Gregorius
expressit, dum dixit: *b Quisquis
enim carbonem tangit, accendi-
tur: quia qui Sancto viro adha-
ret, ex ejus assiduitate visionis, usu
locutionis, exemplo operis, acci-
piet ut accendatur in amorem ve-
ritatis.* De lampadum verò
comparatione, sic scribit: *Longe,
ut itaque iustus ut lampas lucet, &
qui bona ejus audiunt, quia per
hæc ad amorem cælestium surgunt,*

a Ezech. I. b Greg. hom. 5. in Ezech.

*in eo quod se per lona exhibent,
quasi ex lampadis lamæ resplen-
dent.*

Vultis alias lampades, seu lu-
cernas in caliginoso loco, in te-
tro carcere, constantiæ ac forti-
tudinis & Christianæ exemplo
lucentes? Paulo & Sylâ in custo-
dia vincitis, repente tertæ motus
factus est; magnus, ita ut com-
moverentur fundamenta car-
ceris; apertæ autem sunt statim
omnes januæ, & omnium vin-
cula soluta. Experrectus ad fra-
gorem, custos carceris, videns
apertas januas, arrepto gladio
seipsum conficere meditabatur,
putans effugisse vincitos. Clama-
vit autem voce magna Paulus,
dicens: Nihil mali tibi feceris,
universi enim hic sumus. Admi-
ratus hic humanitatem Pau-
li, animique constantiam,
tremefactus procidit ante Pau-
lum & Sylam, & dixit: Do-
mine, quid me oportet facere, ut
salvus sim? & assumptis illi
eadem hora noctis, lavit à pla-
gia, & baptizatus est ipse, & o-
mnes qui illius erant continuè
& cum perduxisset illos in do-
mum, apposuit mensam, & exul-
tavat cum tota domo, creden-
do. Subjungit Chrysofomus
*d Non ab hoc diligebat Paulum
quia servatus erat, sed quia virtu-
tem obstupescerat.* Illa enim cha-
ritatis, & fortitudinis exempla
quæ in Paulo cerebat, fulgor
suo animum ejus ita everbere-
runt, ut omnem caliginem dissi-
parint. Ex quo colligi potest
non minus congruè ab eodem
Chrysofomo, exponi illud pu-

c Chrysof. hom. 36. in Acta. d Chry-
sof. hom. 9. ad popu.

purati vatis : *Cæli enarrant gloriam Dei.* Vbi ait : *Cæli, id est Sancti enarrant, non dicentes tantum, sed tacentes, & VITÆ CLARITATE in admirationem adducentes.* Tales cælos vos in familiis vestris, in fforo, in curia, in templo exhibebitis, dum *vite claritate,* & virtutum splendore, tot veluti sideribus, quot bonis operibus colluaceteris.

§. 4.

Er. ut lucerna ardens, & lucent.

Theologorum Aquila Aquinas, ubi acri quo pollebat ingenii acumine expendit, utrum perfectius sit, per vitam contemplativam ardere, an vero per Activam lucere, præclare concludit, utrumque longe perfectissimum : a *Sicut enim majus illuminare, quam lucere solum; ita majus est contemplata aliis tradere, quam solum contemplari.* Quam vitæ mixtæ rationem; alterutri præferendam, communis omnium Doctorum sententia est, ut apud Suarez *b* videre est. Ut si quis, inquit, nunc exercatur in amore Dei; aiter vero simul æqualem Dei amorem exercendo, æquæ prædicet: sine dubio hic posterior magis merebitur, quia l habet totum meritum amoris, &c. ultra prædicationis.

Et patet comprimis ipso Salvatore nostri exemplo, ut docet Sanctus Ihsidorus : *c* *Quibusdam aut, sola contemplatio proficit; aliis vero, sola activa est consolatio: his* **MEDIA** *utrisque componitur.* a S. Tho. 2. ad 22. q. 88. a G. b Suarez. de Relig. tom 4. l. 1. c. 6. n. 8. u. c S. Ihsid. lib. differentiarum in 29. apud Suarez. citat.

sita **VTILIOR EST.** Nam quod *Salvator per diem signis & miraculis, in vultu CORUSCABAT, Activam nobis commendabat vitam; quod vero in nocte per orationes tamdiu pernoctabat, vitam contemplationis significabat. Idcirco Dei servus, iuxta imitationem Christi, nec actualem vitam omittit, & contemplationem agit. Aliter enim incedens offendit: sicut enim per contemplationem amandus est Deus; ita per actualem vitam ornandus est proximus, ac per hoc sic non possum esse sine utraque vita, sicut sine utraque dilectione.*

Fuitque hæc utraque non Salvatore nostri dumtaxat, sed & omnium Apostolorum, eorumque fœdatorum vita: ad quam nos incitare potest brevis sed efficax d. Divi Basilii adhortatio: *Quid Apostoli, nonne ipsi quoque Dominum suum imitatis, nonne assidui in laboribus eratis? animadvertite Paulum indefessè laborantem, contenteq; itinera facientem, navigantem, pericula advenientem. Interim etiam sine intermissione orantem, cum lacrimis & gemitibus Deum obsecrantem.* Et infra concludit: *Quamobrem præclare is facere existimandus est; qui cum Domini & discipulorum, atque adeo Apostolorum ipsius, & animi virtutem & corporis exercitationem sibi imitandam proposuerit, haud quaquam otio marcere corpus sinit, sed in optimis assiduè officiis illud continet.*

In quo Joannem Baptistam, qui oraculo divino *Lucerna ardens, & lucens* appellatus, etiam imitandum proponit: *qui cum aliquando ex arcano quodam Dei consilio se in solitudine illa* d. Basil. in constit. Monast. cap. 5.

renuisset, in loca culta postea egressus est, ubique prædicando, & baptizando, quæ munera ipsam etiam rerum actionem attingunt: illa sua demum apud Herodem intrepida animi libertate, certaminis sui finem invenit. Habet Ecclesia etiamnum baptistas suos, qui ex orationis, & vitæ arctioris deserto, quasi ex umbra in Solem ad prædicationem procedunt: quorum typum per umbram, aut somnium non vanum, vidit olim Iacob, in mystica illa scala, per quam Angelos ascendentes, & descendentes intuebatur, & mirabatur. Mysterium exponit Gregorius: a *Jacob Prædicatores signat, qui non solum caput Ecclesie, id est, Christum contemplando appetunt; sed ad membra eius miserando descendunt, quod Angeli ascendentes, descendentesque demonstrant.*

Tales Angeli, viri Apostolici sunt, qui ab oratione, & rerum cœlestium contemplatione, ad ea quæ proximi sunt descendunt, atque inde rursus labores suos, ad Deum, per orationem ascendendo, referunt. Sic beati illi Spiritus, inquit Bernardus, *ascendunt per contemplationem Dei, descendunt per compassionem tui.* Tales Angeli & vos Patresfamilias, vos superiores, vos mercatores, opifices, existere debetis, ascendentes mane per contemplationem ad Deum, & dein descendentes per compassionem ad liberos, ad subditos, ad clientes, ad opera manuum vestrarum.

Obvia & nota omnibus pa-

a 1. Greg. in Past. 2. p. cap. 5. b Bernard. serm. 11, in psalm. Qui habitat.

roemia, navim *velis & remis* ecellerimè ferri. Ita & animus dum per contemplationem, divini Spiritus, & cœlestis gratiæ auram caprat; per operationem vero, quasi hic remigando, proximo defudat, *velis & remis* in portum salutis brevissime fertur? Quod Iovianus e in volucre adumbrari dicit: conturnix cum mare trajicit, super unedas natitans (volans enim nequit) alam alteram elevat in aërem, & instar veli expandit; alteram qua pro remo utitur, deprimunt in aquas, atque ita *velis & remis* in portum appellit.

d *Etherius* sic

Altera postit opem res, & conjurat amice.

Has viri Ascetici, &c sacri interpretes sorores duas, easque per filias Saul adumbrari voluerunt, quatum una Merob, altera Michol vocitabatur: ce *Si quis autem velis*, inquit Gregorius, *per primogenitam filiam, contemplativam vitam; per minorem, activam, potest accipere.* Hæ duæ sorores sunt, quia ab eisdem parentibus genitæ, quia moribus similes, quia operibus, & voluntate concordēs. Unum patrem, & unam matrem agnoscunt, quia à Deo inspiratæ, & à bona voluntate, Spiritu gratiæ fecundatæ generantur. Similes sunt, quoniam idem habent principium, scilicet divinum præsidium, & radicem charitatis; in eundem tendunt finem, nam in vitam æternam dirigunt.

c Iovian. l. 4. c. 88. Labzuta tom. 1. p. 927. d Horat. de arte. e SS. Greg. l. 5. in 1. Reg. c. 14. sub finem.

tur. Idem quodammodo opus exercent, quia altera operando, altera contemplando, non aliud quam Deo placere, & obsequi student; Magnâ pollent operum, voluntatumque concordia, quoniam mutuo se juvant: contemplativa activam dirigit, & activa contemplativam accendit. Ista vitam humanam conservat: illa vitæ Spiritualis meritum, atque fervorem: nam sine bonis operibus humana vita in ferinam & belluinam vertitur: & sine contemplatione futurorum, Spiritualis vitæ in mundanam, & carnalem commutatur. Illa facit, si decepta non est, ut activi contemplativos honorent: ista efficit, si non est illusa, ut contemplativi activos suspiciant. Quorum idem est Pater, eadem est mater, quorum tanta est similitudo, tanta concordia, merito forores nuncupantur? Filie quoque Regis sunt, quia Deum Regem Regum, patrem appellent: sive quia Cultores suos in hac vita super cordis affectus regnare faciunt, & in futura, regalibus seertis coronant: sive quia Regios, & plane cœlestes filios parturiunt: a Nam illa (inquit Gregorius) parit multitudinem bonorum operum; ista vero inter-norum pulchritudinem gaudiorum.

Binæ hæc sorores conjunctissimæ sunt, & sub uno tecto habitent, necesse est, sicut Martha & Maria, quæ mutuo egent auxilio: *Maria etenim*, ut ait b D. Richardus Victorinus, *Martham adjuvat, quæ divinum ad-*

juvatum illi imploret: Quia frustra laborem impenderet, plantaret, atque rigaret, nisi Deus incrementum daret. Martha quoque se ab ea destitui non posse exoptulat: tantum abest ut sororem suam Mariam contemnat, ejusque opus pro nihilo ducat. Hinc c Bernardus Monachos suos soli contemplationi vacantes, ad humilitatem hac consideratione adhortatur: *Longe* (inquit) *supra vos virtutum eorum suspicientes, & admirantes gloriam, qui ambidextri fortissimi (sicut Abod ille fortissimus Judex Israel, qui utriusque manu utebatur pro dextra) & quamdiu licet, devotissime intus vicare amant charitati contemplanda veritatis, & cum necessitas vocat, vel officium trahit, promptissime se foras mittunt pro veritate adimplende charitatis.* Et serm. 57. in Cant. egregie ad hanc rem, exponit illud Cant. 2. *Surge, prope amica mea*, ubi primum ait, animæ contemplanti, dari interdum latitudinem mentis insolitam, & infusionem luminis illuminantis, vel ad scientiam scripturarum: vel ad ministeriorum notitiam; quorum alterum (ait) propter nos oblectandos, alterum propter edificandos proximos reor dari. Et infra: *Post hunc tantæ dignationis, ac miserationis respectum, sequitur vox blandè, & leniter divinam insinuans voluntatem, quæ non est aliud quam ipse amor, qui totius esse non potest, de his quæ Dei sunt sollicitus, & suadens. Hoc siquidem vera, & casta contemplatio habet, ut mentem quam divino*

c Bern. serm. ad Pat. de monte Dei.

a Greg. c. c. b Ri h. in Cant. c. 8.

igne vehementer succenderit, tanto interitum repleat zelo, & desiderio acquirendi Deum, qui eum similiter diligant, ut otium contemplationis, pro studio predicationis libentissime intermittat, & rursum potita votis, aliquantulum in hac parte, tanto ardentius redeat ad id ipsum, quanto fructuosius intermisisse meminerit: & iterum sumpto contemplationis gustu, valentius ad conquivenda lucra, solita alacritate recurvat.

Non sine peculiari divini Spiritus instinctu, in Ecclesia receptum est, ut celeberrima Virginis Assumptæ solennitate, Maria & Martha inducatur, rationem reddit Eusebius Emislenus: *Merito, inquit, Sancti Patres constituerunt, ut in hac solennitate B. Virginis Mariae, hoc Evangelium legeretur, quæ specialiter per has mulieres significatur. Ipsa enim inter omnes creaturas, utriusque vitæ, Activæ scilicet & contemplativæ, plus ceteris omnibus, privilegia custodivit.* Illa ut intus à cœlesti sponso vocem audivit, surge, prospera amica mea, ab alta & sublimi contemplatione, ad Elizabetham descendit, ad infima domesticæ rei opera se submitit. Martha semel iterumque Christo ministravit; at Maria quam sæpissime, ab ipsa scilicet infantia, ad usque virilem ætatem, imo & mortem. Magdalena ad pedes Domini confidens audiebat verbum illius: at Maria non audiebat tantum, sed & in corde suo alte reconditum conservabat, & tam hoc quam illo vitæ activæ & contemplativæ, velut virtutum omnium compendio, quoad

vixit, excelluit.

Quod clare patet ex ipsa occupationis serie, quam sibi statuerat Virgo Mater, teste Ignatio, & Hieronymo epistola ad Chromalium, & Helvidium: surgebat è lectulo summo mane, & ad auroram usque orationi vacabat: ab aurora recolebat animo, quæ de filio suis olim oculis usurparat: Mystra scilicet Conceptionis, Nativitatis, Baptismi, Joannis, Passionis, Sepulturæ, Resurrectionis, Ascensionis: & inter cæles, ardoreque divini in homines amoris. Æterno Patri gratias agebat, gratias & Filio & Spiritui Sancto, de tam profusa charitate. Die vero illucescente usque ad tertiam, loca quæ Mystra olim consecrata erant, singulari pietatis sensu revisibat.

Tum ut Martha suas partes haberet, à tertia ad monam textrino vacabat operi, aut fila ducere, ut alibi a prolixius diximus: ubi Moniales, & filia Dei dicere, perfectam vitæ activæ, & contemplativæ normam, sibi vident exhiberi; ne existiment ita sibi orationi piæ, lectioni, ac rerum cœlestium contemplationi vacandum, ut externa manuum opera, ac domestica ministeria, quæ superiorum aut parentum obedientia exigit, minime à se peragenda arbitrentur, quæ luso demum est gravissima. Norint hæc cœlestem sponsum non frustra postulasse à sponsa sua: *b Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum.*

a V. Lux Evang. p. 2. Dom. Sept. § 1

b Cant. 8.

Ubi Gregorius: in corde, inquit, sunt cogitationes, & in brachio operationes. Super cor ergo & super brachium sponsa dilectus ut signaculum ponitur, quia in Sancta anima quantum ab eo diligatur, & voluntate, & actione desi-

gnatur. Signum quippe sancta mens interius & exterius Christum portat: quia dum in ejus meditationibus assidue laborat, in exteriori actione eum imitari non cessat, quo ejus dilectus esse dubitari non debeat.

DE COMMUNI SANCTARVM VIRGINVM.

Elabemus thesaurum istum in vasis fictilibus.
2. Cor. 4.

Nulla reparabilis arte. Ovid. epist. Oenone Paridi.

ARGUMENTUM.

Virginitas aded in se præstans, & præcellens est virtus, ac supra omne quod mortale est transcendens. ut vel Ethnici eam summè suspexerint, Virgines Deas finxerint, & propè adorarint. Ut in Vestalibus vide-

re fuit, quæ quantum à nostris Virginibus, quæ Christo sponfo, non ad annos aliquot, sed in æternum fidem dixere: quantum ab iis, quæ non corpore dumtaxat, sed & mente incontaminatæ, usque ad sanguinem pro Virginitate decertarunt, discreparint, liquidò comprobabimus.

Quod si vobis is ardor, hoc robur pectoris non sit, ut sanguinem fundatis; illud certè curæ, ac cordi esse velim, ut hoc lilium castitatis, quod spinis undique obseptum est, summa cautela illæsum, ac illibatum servare nitamini: a *Lilium etenim inter spinas, juxta Hugonem Cardinalem, est Virginitas in tentationibus; quæ aliquando sunt circa te, aliquando juxta te, aliquando intra te.* Unde sapienter, & salubriter idem monet: *In medio nationis prava: & perversæ, sitis lilia candida, & illæsa inter spinas.*

Nec minorem custodiam, ac vigilantiam Apostolus adhibendam putavit, dum dixit: b *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus;* ubi Virginitatem, ut in proposito symbolo videre est, vitro comparavit, quod ut est pulcherrimum, sic & tenerrimum est, & *si tangas, frangas.* Unde Theologicis rationibus & præclaris similitudinibus cuique innotescet, nullam in delectatione morosa deliberatè quæsitam culpam exiguam censerit, nec ullam hîc dari materiam parvam. Accedit, thesaurum hunc castimonie semel deperditum, per divinam potentiam recuperari non posse: quod alterum efficacissimum motivum est, ut omni solertia custodiantur.

a Hugo Card. in Cant. 2. v. 2. b 2 Cor. 4.

§. I. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.*
Cant. 2.

§. II. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.*
2. Cor. 4. v. 7.

§. III. *Nulla reparabilis arte.* Ovid. epist.

DE COMMUNI SANCTARUM VIRGINVM.

O quam pulchra est casta generatio. Sap. 4.

DE pulcherrimo omnium virtutum cœtu, deque præstantissimo cœlestium Nympharum choro, nescio an ulla plus admirationis, æstimationis, ac venerationis apud Mortales habuerit, quàm animi, corporisque Castimonia: quam jam inde à primis mundi incunabulis, totus orbis terrarum suspexit, & prope dicam, adoravit: sacra enim res semper habita fuit, & superis, Deoque digna, juxta illud gentilis a Vatis oraculum:

Casti placent Superis.

Ipsi etiam profani Sapientes, etsi augustam ejus speciem mirabiliùs fulgurantem, non nisi per nebulam videre possent; eam tamen longè supra se positam, tanto in honore, & claritudine habuerunt, ut maximè excelso, ac conspicuo loco, *inter duodecim signa cœli, quibus mundum volvi putant, VIRGINEM collocarint.* Licet porrò tantum animi ornamentum assequi se possent diffidebant; nihilominus ipsam in se virtutis hujus pulchritudinem, penitiùs contemplantes, planè divinam, & cœlestem profitebantur.

a Carul. l. 2. eleg. 1. b Hieron. l. 1.
c dicitur: s. Ioviniana. n. 37.

Quare vetustissimi, in Italia Oratores, qui Latinam linguam exornarunt, & nomina rebus imposuerunt, castos e appellarunt *calibes*, quasi cœlites & cœlestes; quòd vitam in terris imitentur cœlestium, ut divinus Plato d. asserere non dubitarit: *Si sine uxoris mundus esse posset, vitam nostram futuram esse, qualis est Deorum cœlestium.*

Præ his, maxime luculenter propositum profequitur Hieronymus, qui cùm Iovinianum pudicitie hostem, eruditâ & triumphali oratione confutat, & stratum ad pedes, solum ipsum mordere cogit, hominem à dæmone subornatum, ad candidum Virginitatis florem infringendum, & turpitudine maculandum; probat consensu omnium Nationum quæ honestatis & humanitatis sensum habuere, d. *Virginitatem summo in honore, & veneratione semper fuisse, ac tenuisse pudicitie principatum.* Hinc Græci gemmam illam virtutum, supra stelliferos orbis, usque ad Numinum domicilium evexerunt, cùm Dianam & Minervam, e *quas Deas Virgines sinxit error Gentilium*, in choro Beatorum esse dixerunt, æterna pudicitia venerandas.

c Quintil. l. 1. c. 10. d S. Hieron. l. 1. c. 1.
e Hieron. ibid.

In terris autem Sibyllas casti-
monia insignes, ut divinæ men-
tis interpretes, & Deo plenas
honoravere; de quibus idem
Hieronymus: *Sibyllarum insigne
Virginitas est, & Virginitatis præ-
mium, divinatio.* At ne hæc pe-
regrina dumtaxat sectemur, cer-
tè a *Romanus populus, quanto
honore Virgines semper habuerit,*
Vestales satis testantur: quibus
nostræ Virgines, Christi sponsæ,
quantum antissent, liquido pa-
tebit. *b* Plutarchus ait, honores
magnos à Numa Vestalibus
habitos: *Lictor præcedit exeuntes.*
Causam addit Dio Cassius; quod
una aliqua vesperi, à cœna re-
diens, & incognita, malè ha-
bita esset. Tutela igitur,
& decus lictor additus. Con-
firmat e Seneca: *Procedente hæc,
lictor submovere jubebitur,* quasi
Principi aut Reginae aditum pa-
tefacturus. Alibi vero d sic unam
earum compellat: *Tibi Magi-
stratus suos fasces submitunt; ti-
bi Consules, Prætoresque via ce-
dunt, numquid exigua mercede
Virgo es?* Atque hunc honorem,
ut Hieronymus observat, non in
privato congressu, sed in publi-
cis triumphis etiam deferrebant.
*Consules, inquit, & Imperatores
in turribus triumphantes, qui de
superatis gentibus trophæa refere-
bant, & omnis dignitatis gradus
eis de via cedere solitus:* adeo
magnifice de Virginitate sentien-
tes, ut hac publica honoris signi-
ficatione, virtutes omnes alias,
uni pudicitia, honoris causa de-
ferre debere declararent.

Ea insuper dignitate, & au-
toritate pollebant Vestales, ut
a Hiero. cit. *b* Plut. in Numa, Lipsi-
us de Vest. c. xi e Seneca l. 2. Controv.
Idem lib. 6. Controv. cap. ult.

e si reo, ad supplicium qui duci-
tur, fortuitu factæ sint obvix, is
capitis absolvatur; qui vero
læticam earum, aut fellam qua
vehuntur, subit morte id luit.
Nec quidquam in precibus, aut a-
lia re, ulli earum repudiandum
videbatur. Quod cum probe nos-
set Cicero, pro Fontejo causam
dicturus, sororis ejus Vestalis in-
tercessione usus: *f* *Superbum sit,*
inquit, *ejus obsecrationem repu-
diare, cujus preces, si Diis asper-
narentur, hæc salva esse non pos-
sent.*

Addo præter hæc honoris or-
namenta, & laudum insignia, res
& fructus accepisse, id est stipen-
dia, & opes. Livius de ipso Nu-
ma: *Hic stipendium de publico sta-
tuit;* ut vacuæ scilicet ab aliis
curis, Deæ Palladi, & sacriso-
perarentur. Contestatur ipse Am-
brosius, *privilegia maxima, lu-
era ingentia* iis fuisse collata.

Incredibile propè est quod Tac-
itus g enarrat, & Lipsius verissi-
mum affirmat: *Cornelia Virgini,*
quæ in locum Scantia capiebatur,
Tiberius H. S. vicies dedit; *quæ
sunt nobis,* inquit Lipsius, *h quin-
quaginta Philippæorum millia.*
Hæc uni Virgini! sic fuit.

Denique quàm supremo Nu-
mini, vel in ipsis Gentilibus pla-
ceret Virginitas, non semel di-
vino prodigio comprobavit.
h *Claudia Virgo Vestalis, cum in su-
spicionem venisset supri, & simu-
lacrum Matris Idæ, in vado Tibe-
ris haveret, ad comprobendam
pudicitiam suam, fertur cingulo
duxisse navem, quam multa
milla hominum trahere ne-
quiverant.* Nec minus stupen-

e Plut. apud Lips. cit. f. l. ipf. cit. c. xxi.
g Tacitus in Tiberio Lips. x. l. h Hier. cit.

dum quod D. Augustinus a commemorat de altera, quæ cribro aquam hausit. *Virgo Vestalis* (Tuccia nomine) de cuius corruptione *quæstio vertebatur, aqua impleto cribro de Tiberi, neque profuente, abstulit controversiam.*

Mitto innumeras alias Gentiles Virgines, ex omni prope gente, & natione, quæ sub cælo est; quas ubi b Hieronymus induxit, concludit: *Hæc de Virginibus sæculi, currens per multiplices historias, & properans sermo persolvit.*

Vt ex his quisque vestrum dispiciat, & in animum deducat, si apud Ethnicos, Gentiles, Idololatrias, in crassa errorum nocte cæcutientes, tantus honos & veneratio iis Virginibus habita est, quæ ad certum tempus sese continebant, & postea matrimonio jungebantur: iis, quæ externam dumtaxat speciem Virginitatis servantes, sæpe animo fornicabantur: iis quæ de cælestibus nuptiis Agni, ne vel levissimam cogitationem hauserant, quanto majori in pretio & æstimatione apud c Catholicos perpetua Virginitas, *quæ principalis est virtus*, habenda sit? quam Rex Virginum, è Virgine natus, *Deus Castitatis*, ut Cyrillus illum nuncupat, vel ut Augustinus e *Castitatis Magister*, è cælo in terras deduxit, ejusque pulchritudinem primus in lege gratiæ aperuit, inque ejus amorem suo verbo & exemplo omnes inflammavit. Sic etenim de hoc primo Virginitatis do-

^a Aug. l. 10. de civit. c. 16. Valet.

Max. l. 8. b Hiero cit. c Ambr. l. 1. de Virg. d Cyril. Hierosol. Catech. 12 e Aug. ser. 17 de temp.

store, attingens illud Psalmi 83. *Passer invenit sibi domum, & turtur nidum*, elegantur differit f Hipponensis Antistes: *Passer per parva avis est, turtur pudicissimus: & ideo Salvator noster Passer dicitur, quia docuit primus humilitatem: Turtur dicitur, quia docuit primus Castitatem.* Vnde olim in Canticis g dicitur: *Vox turturis audita est in terra nostra. Vox turturis, doctrina intelligitur Salvatoris, audire cepit, puritatem adamavit.*

Hanc turturis vocem non sex, aut septem Vestales, sed millenæ & millenæ, ac innumerus Virginum chorus audivit: *Vix septem Vestales*, inquit h Ambr. *capuntur puella, ex totus numerus.* Componit cum his Christianarum Virginum Parthenones, innumeras Christi sponfas complectentes, atque ita exclamat: *Attollant mentis & corporis oculos, videant plebem pudoris, populum integritatis, concilium Virginitatis.* Hæ sese Christo sponso, qui pascitur inter lilia, non brevi tempore, aut annis aliquot, ut Romanæ illæ, sed ad extremum spiritum, & omnem æternitatem perpetuo Sacramento consecrarunt. Vnde idem ille i Mediolanensis Præsul: *Quis mihi præstendit Veste Virgines, & Palladis Sacerdotes? qualis ista est non morum pudicitias sed annorum, quæ non perpetuitate, sed ætate præscribitur? petulantior est talis integritas, cujus corruptela seniori servatur ætati. Ipsi docent Virgines suas non debere perseverare, nec posse, qui Virginitatis finem deducunt. Qualis autem est illa Religio,*

f Aug. hom. 33. ex 40. g Cant. 2. h Amb. l. 2. epist. 2. responf. Symmach. i Ibid.

ubi pudica Adolescentes jubentur esse, impudica anus? Virginitas ut virtus sit, perpetuo in vigore & virore suo, omnino illibata servanda est: hæc quippe, teste Doctore a Angelico, a virore sumpta videtur. Et sicut illud dicitur *virgens, & in suo VIRORE PERSISTERE, quod non est adustionem expertum: ita & Virginitas, quæ immunis à concupiscentia adustione.* Quæ adustio fit, inquit b Lessius, cum homo illius motibus consentit. Qui viror, & vigor ne unquam marcescat, subdit: *Dicendum quod Virginitas, secundum quod est virtus, importat propositum voto firmatum integritatis PERPETUO servanda: dicit enim Augustinus, quod Virginitas carnis, ipsi Creatoris carnis & animæ votetur, consecratur, servatur.* Quod alibi confirmat, dicens: *Virginitas est in carne corruptibili, incorruptionis PERPETUÆ meditatio.* Itaque hæc virtus formata, inter in eo sita est, quid integritatem carnis, & immunitatem à contagio libidinis, perpetuo tueri intendat, omnia illi contraria vitando. Meditationem vero vocas, quia est propositum, multam curam, & meditationem postulans, ut illum thesaurum conservet: nullam quoque custodiam, & cautelam exigens, ut candidissimum Castitatis lilium intactum, & illæsum tuatur.

c S. Thomas de hac virtute Angelicè sensit ac scripsit: *Virginitati, inquit, tribuitur excellentissima pulchritudo; quam pluribus*

a. S. Thom. 2. q. 152 a. 1. b. Lessius de jure. l. 4. c. 2. dub. 14 n. 96. S. Thom. cit. art. 3. ad 4. August. de Virgin. c. 8 in fine. Idem c. 3. Less. cit. b. S. Thom. cit. art. 5. c. Amb. lib. 3. de Virg.

depingit Ambrosius *Pulchritudinem quis potest majorem asstimare, decore Virginis, quæ amatur à Rege, probatur à Iudice, dedicatur Domino, consecratur Deo?*

Verum enim verò hæc pulchritudo, ut pulcherrima, sic & tenerrima est, & omni diligentiam servanda, non secus ac lilium inter spinas, ne minimo aculeo; aut levissimo attractu lædatur, qui in hoc maximus, & plane lethalis est; ut non frustra à gravissimis Theologis adstruatur, in hac materiâ castitatis, omne delictum delectationis morosæ delibere commissum, esse peccatum mortale, nec ullam hic dari materiam parvam; quod aptis similitudinibus, SS. Patrum testimonio, ac Theologicis argumentis fusius deducemus.

§. I.

Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

Cant. 2.

Quam variaz, quam densæ, quam multiplices, quam omni ex parte castam animam spinæ cingant, ambient, & undique circumdent, scite expressit Hugo Cardinalis, dicens: *Lilium inter spinas est Virginitas intentionibus. Has autem spinas sentis aliquando circa se, aliquando juncta se, aliquando intra se, &c.*

Quæ ut paulo enucleatius pertractemus, primo 1. considerandum est, quod *spina circa te sint falsi fratres, & perversi, cognati, affines, & amici, qui filiaz, Virginitatis votum, aut Religiosum*

d Hugo Card. in Cant. 2, v. 2.

clau-

claustrū meditantī, confortia, choreas, conuivia suadent, ubi oculis lasciuīs, verbis impudoratis, gestibus obscœnis, velut tot spinas hoc illium circumdatur, & cā petulantibus proci implicatur. De his Nahum c. 1. Sicut SPINAE, iuquit, *se invicem complectuntur, sic convivium eorum pariter compatantium*; unde hæc efficax ejusdem eminentissimi Doctōris commonitio: *In medio nationis prava, & perversa, sitis lilia candida, & illa inter spinas.*

2. Secundo inquit, *spina juxta te, sunt carnales voluptates*, illecebræ, deliciæ, cupediæ, quæ stimulis & aculeis, spinarum instar, castimoniam non raro vulnerant.

3. Spina denique *intra te, sunt mala cogitationes, & prava desideria, liliū autem hic sentit spina tentationum*, nisi summa cautela sese tueatur, Sic inter tentationum spinas candidissima lilia prorsus intacta, ac illæsa perstiterunt: Catharina Virgo Senensis dæmonum in turpissimas quasque species se transformantium pugnam sustinens, vix ullo loco ne sacro quidem potuit consistere, quin fœda illa monstra, obscœnos gestus oculis, impuras voces auribus ingererent, exosæque nuptias, & detestanda flagitia suaderent, hocque illibatum castitatis liliū impeterent. At illa aliis aculeis obarmabat, ac novis suppliciis corpus afficere non cessabat; atque ita supra omnes tentationum spinas, hoc liliū caput exerebat: nam ut verissime idem Cardinalis ait, *supra spinas lili-*

um est Virginitas, superans tentationis impugnationem.

c S. Hugo niveum in Carthusiensi septo liliū, Virginiæ puritatis amantissimus fuit; sed tanto magis illi cacodæmon infidiatus seque diu noctuque inter tentationum spinas versari animadvertens, has diaboli oppugnationes, vigiliis, precibus, jejuniis, flagellis ciliciis, insigniter expressit. Panis aridus in cibum, fontana in potum. Quadraginta diali jejunio ter quavis hebdomade, solo paue, & aqua contentus victitavit. Sic *supra spinas liliū est Virginitas, superans tentationis impugnationem.*

S. Macarius, teste Palladio, ut membrorum, & carnis rebellionem refrenaret, atque ab hisce tentationum aculeis illæsus abiret, vestibis rejectis, sex menses nudum sese culicum moribus exposuit: qui cum tam immaniter, & fœde confixerunt, ut omnibus leprosus videretur. Sic *supra spinas liliū est Virginitas, superans Tentationis impugnationem.*

Sic, ut Hilariones, Hieronymos, Franciscos, Bernardos missos faciam, Benedictus inter spinas sese totum volutans ac cruentans, animum illæsum servavit; atque ita *supra spinas liliū est Virginitas, superans tentationis impugnationem.*

Quod si vos castæ mentes, candidissimæ animæ, integerrimæ Christi sponsæ, inter tentationum spinas intactæ, illæse, illibatæ persistere velitis, horum generosissimorum Pugilum ro-

a Hugo cit, b Surlus 2 9. April,

c Hugo cit. d Drex. tom. 1. pag. 732 Lippeloo, 17. nov.

lure, vigiliis, sollicitudine, fortia utendum est, ut Clara-valentis Abbas pastoralis cura fortiter juxta ac suaviter monet, dicens: a *Donec ergo in carne est anima, inter spinas profecto, versatur, & necesse est ut patiatur inquietudines tentationum, tribulationumque aculeos: quod si liliū est ipsa, juxta sponsi verbum, videat, quam vigilem, sollicitamque esse oporteat super custodiendis, septu undiq; e spinis, hinc inde aculeos intendentibus.* Rationem petit ab hujus præstantissimi floris teneritudine: *Nec enim vel levissimam spinam sustinet, allatenus punctiōnem, floris teneritudo.*

Quod si in quibusdam animis albicans liliū, Deo dicatum, & vigor ille pudoris, spinis confixus emarcuit, hac die, qua integerrimam Virginem N. N. celebramus, revirescat omnino & reflorescat. Narrat b Gregorius Turonensis, de S. Severo stupendum illud, ac perenne miraculum, quod scilicet liliū, ab illo quondam templo oblatum, cum anno toto aridum fuerit, ipso die anniversario, quot annis revirescere ac reflorescere. Quod illi lilio, hoc & nobis anniversaria integerrimæ Virginis luce obveniat, & si fortē (quod avertant superi) flaccidum, exsuccum, aridum in animis corporibusque nostris fuerit calliditatis liliū, hac ipsa die revirescat, ac reflorescat, & quidem ea mente, eâ constantiâ, ea vigilantia, ut impostertum nec flaccescat, nec arefcatur unquam. Ad

quod conducet hæc ingeniosa & nervosa Bernardi e adhortatio: *O candens liliū! O tener, & delicate flis! Increduli & subversores sunt tecum, vide quomodo caute ambules inter spinas. Plenus est mundus spinis: in terra sunt, in aë: e sunt, in carne tua sunt.*

Ex quibus omnibus hæctenus dictis manifestum est, levissimam puncturam tenerrimo flori inflictam, gravissimam; minimam maculari candidæ menti injustam, turpissimam censerī.

Hoc aureum Principis Philosphorum d pronuntiatum est: *In veste candida, atque munda, vel minima macula, perspicua est.* Hinc Domicellæ, quæ ejusmodi candidâ cyclade ex niveo holoserico induuntur, summâ curâ, & cautelâ observant, ne propius ad sordes aliquas accedendo, vel levi etiam per transfennam affrictu, aut attractu, minima labecula adhærescat. Ita anima curet, e ut sit sancta, & immaculata, id est juxta Symmach. *Ut sit sancta, & absque nevo.* Cum miserum, & maximè miserandum urbis Hierosolymitanæ excidium, durissimam Christianorum servitutem, acerbissima nobilium virorum funera, lugubri carmine prosequeretur vates Ieremias, de Virginibus in templo enutritis (ut inquit vetus Auctor in catena Græca) satis duxit ultimo loco dicere: f *Virgines ejus squallidæ,* id est, non præditæ eo ornatu, splendore, ac decore, qui

e Bern. serm. 48. in Cant. d Aristot l. 5. c. 1 de generat. an. nat. e ad Eph. 5. f Thren. c. 1 v. 4

a S Bern serm 48. in Cant b Greg. Turon. l. 1. de gloria conf. c. 106

Virgines, Dei sponfas deceret. Vbi iure dubites, quid tanti fiat Virginum squallor, præ crudelissima tor illustrium virorum morte? Respondet Nazianzenus oratione de fuco, Virginem alloquens: *illud velim non ignoves, rugam tibi unam turpiorem esse, quam maxima vulnera, qui in mundo vivunt: nec enim tam notabilem, ac conspicuam in sordidâ, quam in puris unius coloris (& candoris) vestibus, labes aliqua fedilitatem habet.*

Non minus venustam, non à veste candida sed ab elegantissimâ hominis formâ, b Bernardus similitudinem inducit, dicens: *Displicet in pulchro corpore, non solum morbus, sed etiam navus.* Displicet in aurea Cæsariæ vel unicus pilus canus, in nigris oculis exigua albugo, in eburneâ fronte vel minima verruca; adeo ut repertæ, quæ cum summo cruciatu, ac præsentis vitæ discrimine huic nævum, perita chirurgi, aut medici manu tollere, conatæ sint.

Hic exoptem, divini Ecclesiastæ sermo, ut facula exardescat, potenter suos inflammando, ut non minori curâ, ac cautelâ cœlestem illam castimoniz formam, & divinam Virginitatis speciem, ab omni verrucâ, ac maculâ conservent; sitque, juxta Apostoli emonitum, *Virgo Sancta*, non solum corpore, sed & Spiritu, & mente, quam vel fœda cogitatio etiam manente deliberratè admittâ, maculâ turpissimâ, lethali noxâ inficere potest. Unde perstringit illas in habitu, gestu, sermone, aspectu minus cir-

a Nazian. orat. de fuco. b Bern. serm. de triplici cl. Rod. c 1. Cor. 7.

cumspectas filias d B. Petrus Damiani, quæ de Virginitate corporis gloriantur, sibiq; præfidentes liberius evagantur: *Vbi sunt ille, inquit, quæ dicunt, ego sum Virgo, ego sum Virgo, verbescæ, contentiosæ suspectuosæ, superfluosæ, veste compositis, moribus dissipatæ. Ego sum Virgo, nescio enim virum, ignoro conjugium; O Virgo quam felix esses, si quod habes in carne, servares in mente, custodires in actione! Quid enim prodest solius carnis integritatem servare, & malignorum Spirituum stupris, mentis interiora corrumpere? Virgo carne, non animo, Virginitatis præmo non potitur. Aliud quippe est tentationum fortiter illecebris contraire, aliud eisdem blandè irrepentibus, etsi non corpore, mente tamen enerviter cedere.*

Nunc ad alia, quæ minima, in hac materia maximi faciendâ dicuntur, transcamus.

§. 2.

Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. 2.

Cor. 4. v. 7.

Vitro materia maximè fragili; quia poris caret, pretiosissimos liquores recondimus: sic e vasis fictilibus, id est, corporibus fragilibus Castitatis thesaurus, & Virginitatis balsamum, quod omnem corruptionem tollit, ut loquitur f Bernardus, aservatur. Ipsum audite: *Vas interim fragile quod portamus, in quo & crebri periclitamur, tenet Castitas (ut monet g Apostolus) in sanctificationem, & instar odoriferi*

d Davian sermon. 3. in Nativt. B. Virg. e Hugo Card. 2 Cor. 4 f Bern. epist. 42. g 1. Thesi. 4.

BALSAMI, quo condita cadavera, incorrupta servantur. Sensus ipsa & artus continet, & constringit, ne dissolvantur otis, ne corrumpantur desideris, ne carnis voluptatibus putrescant, quemadmodum legitur de quibusdam; quia computruerunt ut jumenta in stercore suo. Rem scite expressit qui pudicitiam vitro comparavit, hoc lemate adjecto: *Si tangis, frangis*: minimo enim talitro, ut in præfixo Emblemate videre est, collisum, frangitur. Quare rectè monet Apostolus, *a ut cautè ambuletis*. In quotidianis congressibus *cautè ambuletis*, in festivis conviviis, *cautè ambulatis*: domi, foris, in plateis, in templis *cautè ambuletis*; atque illud sibi quisque potius, quam olim Bernardus persuadet: *b Habeo thesaurum istum in vasis fictilibus, quibus multa quam vitreis imminere pericula videantur*. Quare parenti pro filiis & filiabus, marito pro uxore, superiori pro subditis, omnibus denique juvenibus & puellabus, cuique pro se timendum: *c quia sub casibus quotidianis fragiles ambulamus*.

S. Ægidius, intimus Seraphico Patri socius, à fragili vitro aliam similitudinem inducit, dum castitatem nitidissimo speculo comparavit: nam quemadmodum hoc flatu, & anheliu levissimo inficitur, suumque nitorem ac fulgorem dperdit; ita etiam castæ mentes, rebus levissimis decus, & pulchritudinem amittunt.

Norat hoc ex eadem D. Francisci familia F. Rogerius, e Ad Ephes. 5 b Bern. serm. 3. advent. c Aug. hom. 28, & 50.

qui cum Castitatis dono emineret, mirâ tamen in minimis occasionibus diligentiam sibi invigilabat, lubricas cogitationes in ipso exortu, velut vulspeculas parvas elidendo, oculos, linguam, omnesque motus corporis, ab omni vel levissimâ licentiâ refrenando. Quod cum fratres admirarentur, atque ex eo sciscitarentur: Pater, cur tantopere formidas, cum Castitatis dono te ita Deus Optimus Maximus communierit, & circumvallârit? respondit vir Sanctus: Ecce, ait, fratres mei, si ego facio quod ex mea parte, in his rebus parvis, & minutis facere necesse est, mihi aderit, & auxiliabitur Deus, ne nunquam in majora prolabar, at si negligens sim, & minima non reformidem, timeo ne & peculiari ejus auxiliatrice gratia destituar.

Sic Angelus in humano corpore Thomas Aquinas, etsi dono Castitatis cælitus condecoratus, atque à beatis Genis Virginitatis zona præinctus, ne minimam carnis titillationem persentisceret; summa tamen oculos cautione, tum in mulieribus contuendis, tum alia in re qualibet, quæ puritati officere posset, custodiebat: à levi ne ullæ scdæ imagines vel obiter objectæ, in candidissima mente, velut nitidissimo speculo, relucere.

Castæ animæ, Virgineæ mentes, mundo corde, merito speculis comparantur: quia in iis velut in speculis divina essentia,

e In Chron. Ordin. pag. 26.

refulget : illis enim promissum, quod Deum videbunt, ut jure usurpare possint illud a Apostoli : *Nos autem Gloriam Domini SPECULANTES*. Vbi textus Græcus, ut communiter omnes observant, *speculantes* vertit, *speculi vicem gerentes*. Unde rectè inferas, candidis illis mentibus, minimos peccati nævos, sedulo devitandos : qui ut tersa, specula, vel leni afflatu, aut tactu inficiuntur; uti b Aristoteles doctè & disertè affirmat: *Nam specula non secus ac mundissimæ vestes, nosam aliquam contrahunt : quod enim mundum est atque purum, exallè commoustrat quidquid excepit, & potissimum minimos motus : etenim quod leve, tersumque sit, qualemcumque tactum, maxime sentit.*

Dicit aliquis, pueri mentum mulcere, puellæ manum arripere, effusus garrere, liberius joculari, levia sunt, & integritati minimè noxia. Quisquis is est, suum irrefragabili e Hieronymi subdat iudicio, qui docet *tactum, & jocos, & nutus, esse moritura Virginitatis principia*. Atque adeo quàm gravi pœnâ digni, qui Virginem petulanti oculo, lascivo contactu violare ausi, declarat, dicens eos, plus mereri repentina morte puniri, quam olim Oza arcam testamenti contingens, percussus sit i. *Obtestor te*, inquit ad Eustoichium, *coram Deo & Christo Iesu, & electis Angelis ejus, ne vasa templi facillè in publicum proferas : ne sacrarium Dei quisquam profanus inspiciat. Oza arcam, quam non licebat tangere, attingens, morte subita prostratus est :*

a 2. Cor. 3. b Arist. l. de insomniis. c Hierony. in vita Hieron. d Hierony. ad Eustoichium c. 19.

neque enim vas aureum, & argentum tam charum Deo fuit, quam templum corporis Virginis. Præcessit umbra, nunc veritas est.

Obtestor hic Matres coram domino, & Angelis Dei, quæ filias suas, præstantissimas arcas, pretiosissima vasa templi, non solum in publicum proferunt, sed quasi venales omnium oculis (atque utinam tantum) prostituunt.

Speculum naturæ, Plinius peracutè oculum vocitavit, lucidissimum symbolum virginitatis, quæut pupilla oculi servanda est, ne vel minima festuca vel atomo infestetur.

Castissimæ Christi Sponsæ, non semel cervis componuntur, circa ullam rei domesticæ, ac liberorum remoram perniciousè ad perfectionis juga contendentes, ut illud e quævis earum usurpare possit : *Qui perfecit pedes meos quasi cervorum*. Vbi in mentem venit, quod de Cervis scribit Plinius, asserens eos, agi præcipites, & dari pessum ab adversaria Aquila, injecto oculis pulvere; *Pulverem, inquit, fvolatu collectum, insidens ipsorum cornibus, excutit in oculos, ora pennis verberans, donec in rupes præcipitet*. Præpeti cursu, ut cervum decet; sponsa Christi superat ardua, difficultatum, carnis & mundi juga : bene est, sed ut prosternatur ab infesta Aquila (hæc est à malo Dæmone juxta oraculum Iob. 30. n. 27. & Ierem. 4. n. 13.) non obruetur lapidibus, non unguibus dilacerabitur, id est, non errorum aliquo flagitio proruet, sed pulveris e-

e Psal. 17. f Plin. 20. c. 4.

xigui iactū, oculis orbata, in præceps ruet. Appositè a Salvianus: *Salvator iussit cautissime etiā minima vitari, scilicet ut quam pura est pupilla oculi, tam pura essent*, (non solum Virginis Deo dicata animaa, sed) *Christiani hominis vita: & sicut salva intuitus incolumitate, pulveris labem in se oculus non reciperet, sic vita nostra LABEM in se penitus IMPUDICITIÆ non haberet.*

Eidem similitudini pupilla insistentis Ambrosius, b ait: *Perspicendum est, ne eam vexet ulla festuca peccati.* Cavendum, videndum, perspicendum est, ne eam vexet ulla festuca nudæ tabulæ, aut infarmis picturæ, ne eam vexet ulla festuca codicis obscœni, ne eam vexet ulla festuca gestus, aut nutus lascivi: Pupillæ vocantur, quibus vos ipsi tutores, numquam factis magnam tutelam adhibueritis. A levi & brevi aspectu, fortissimus Sampson, sapientissimus Salomon, sanctissimus David, quantum discriminis, & criiminis, ut alibi e diximus incurrunt? Atque utinam quisque vestrum serio expendant, quid sint oculi emissitii: Platoni principium sunt amoris, sed impudici.

Hæc eo vati sunt fenestra mortis.

D. Petro e Apostolorum principi: *Plevni adulterio.* D. Basilio: *f Libidinis pronubi, & quasi lens,* Magno (Greg.: *g Raptores ad culpam.* Antonio hPaduano: *Latrunculi sunt, qui furantur animam,* S. Cypriano i destructores castitatis; nimium ex suo genio malus

a Salvian. l 2. de provid. b Amb. in Pf. 16 Custodii me ut pupill. c V. Lux Euang. p. 1 Dom. 4 quad. d Iob. e 2. Pet. 2. v. 4. f Basil. de vera virg. g Greg. l. 21. h Ant. Paduan. dom. 2. quad. i Cyprian. de zelo & invidia.

Demon offert oculis formas illices, ut visu destruat castitatem. Nec semel compertum est, lumina per unicum objectum turpe, in ictu oculi, menti candidæ impressum, flumina lachrymarum ad expiandum concitasse, animumque prius instar limpidiissimi laticis tranquillum, per omnem vitæ cursum, deinceps peturbationibus variis concitatum fuisse; non secus ac parvus lapillus limpidiissimo fonti, aut fluvio injectus, mille jaculis, ac Mæandris eundem coaturbat.

Iuvat hie etiam gentilem Philosophum, Christianè monentem obaudire: *Nulla, inquit * Seneca, debent esse non parva. nam si ulla sint, crescent, & interim impedient: quomodo si oculos major & perfecta suffusio exæcat, si modica turbat.*

Vel minima Leonis umbra, candidam mentis aciem perturbat. Ambrosius exponens illud Luc. 1. *quo cum andisset, turbata est,* ait, *trepidare virginum est, & instar columbæ, non unguis tantum, sed & umbram accipitris reformidare.* Ut rectè monet Cyrillus Alexandrinus, sponsæ pulchritudinem describens, & ab oculis columbinis depingens: *Ferunt hoc genus avis, cum ad aquas venerit, quia ibi solet accipitris insidias pati, venientem desuper inimicum, volantis umbra in aquis inspecta, apprehendere, & oculorum perspicacia fraudem periculi imminentis evadere.* Nec hic timor imbecillitatis, aut pusillanimitatis; sed ut D. Fulgentius m ad Monimum:

* Seneca epist. 85. l Cyril. Alex. l 2. in Levit. m S, Fulg. in præfat. l. ad Monim.

Etiā illa que tuta sunt, metuis: times non timido more, sed casto: non enim times formidine criminis, sed robore puritatis, & firmitate virtutis.

Tandem ne longior sim, Carthaginienſis Antistes, monet graviffimum è parva ſcintilla incendium, è levi flatu, ſummam tempeſtatem, & naufragium exortum: a *Dominus prudentes nos eſſe juſſit, & tanta ſolicitudine vigilare præcepit, ne adverſarius vigilans ſemper, & ſemper inſidians, aliquando in peccatis obrepat, de ſcintillis conſuetæ incenſa, de parvis maxima exarſerit: & dum remiſſis & incautis leviori aura, & flatu molliore blandiatur, procellis ac turbinibus excitatis, ſalutis ac vitæ naufragia moliatur.*

Teipſum compello, quoties ſubit mentem levis aliquis blandæ tentationis flatu, ac titillationis motu, Favonium credis, & ecce ilico ingens turbo totam corporis, animique navem jactat, ſuſque deque præcipitat. Luculentius in ſcintilla argumentum eſt, quam velut in fomite, ilico experimur in apertum erumpere incendium.

Ea propter ne minimam in hoc præſentiffimo periculo ſcintillam, parvi ducas, recole quod *b* Gregorius ſcribit de Urſino Presbytero: Uxoris ſuæ omni familiaritate annos jam quadraginta abſtinuerat, quod tempus in Eccleſiæ miniſteriis, & rerum divinarum conſideratione collocaverat, ſumma cum laude caſtſtatis, & aſperitatis. In mor-

bum incidit, qui ſuit illi lethalis. Languetcebat æger, omni penè calore, ac motu deſtitutus; aderat uxor, quæ inter longos emorientis mariti gemitus anceps, num viveret adhuc exploratura, veſtigium animæ extremis in labris hærentis, ſpirantis etiamnum vivi cadaveris ori forte manum admovit, cum ilico Urſinus, viribus corpusculo deficientis collectis: *Crede, inquit, mulier, adhuc igniculus vivit, paleam tolle.*

Nemo itaque fidat ſibi, viribusque ſuis, aut ætati, quæ ſenio proxima juvenilem animi calorem, ignemque ſanguineum temperaſſe videatur. Cæca libido nec honoratam inter homines ſenectutem, nec capitis canos reveretur, e *Patitur quidem*, ait Hieronymus, & *ſenectus, nonnumquam incentiva vitiorum.*

Duo illi ſenes Hebræorum, qui ſuſannæ pudicitiam tentaverant, in effœtis, & emortuis membris vivum ignem, & concupiſcentiæ ardorem aluerunt.

Itaque *d* Zeno Veronenſis eleganter, cum de profano Cupidine loquitur: *Idco*, inquit, *lineamento puerili depingitur, quia ejus liſtira lubricitas nec annis ſenilibus temperatur.*

Cæci ergo ſint oportet, atque improvidi, qui pudicitie periculum nullum eſſe putant, & piorum acerrimam illam de qua diximus, cuſtodiam, & ſoliciti animi excubias illudunt. Audiant hi graviffimum e *Eusebii Emiſſieni, Monachos ſuos ad-*

a Cyprian. ſerm. 2. de zelo, & livore.
b S. Greg. 1. 4. Dial. c. 11.

c S. Hieronym. præf. 1. 2. Amos.
d Zeno Veron. ſerm. de carit. *e* Emiſſien. hom. 6. ad Monach.

hortantis monitum, non fat esse austeritates monasticas sectari, nisi etiam minutas negligentias devitent: *Quid prodest, inquit, quod nos preciosis vigiliis, laboribusque conficimus, & ea qua maxime Deus nosse desiderat, non habemus? hoc est, cor mundum, & liberum ab istis minutis negligentiarum.*

Hæc fortè alicui exaggeratè nimis, magisque Religiosè, ac scrupulosè dicta videri possent; verum examines velim iudicium Sanctissimorum æque ac sapientissimorum virorum. Volvatur cum primis acutissima a Hieronymi ad Sabinianum Diaconum Epistola. In cœnum fœdissimæ libidinis devolutus erat Sabinianus, quem sic perstrinxit: *Plures Virgines suprasse narravis, per te violata nobilium matrimonia, impurus & belluo per lupanaria cucurristi.* Tam miseri, planeque lachrimis potius, quam vocibus enarrandi lapsus, si causam quæras, triplicem sed levem omnino, & exiguam in specie adfert Hieronymus: *Nimirum Virginem in Ecclesia videras, sudariolum accepisti, & per fenestras palatii tantum fuerat facultas colloquendi.*

Quid hoc portenti est? tam enorme flagitium, quale est Deo perpetuum integritatis, ac fidelitatis Sacramentum, sacrilegè fregisse? Virginem per summam injuriam violasse, nulla sanctitate loci, nulla publici muneris dignitate coerceri potuisse? totum hoc, inquam, quantum quantum est, quod certe est gravissimum, ducit origi-

nem ab unico intuitu, ab exiguo munusculo, à perbrevis fenestra colloquio. Et quisquam mirabitur gravissimorum Theologorum, sanctorumque Patrum doctrinam esse: *Delectationem in re Venerèa deliberatè quasitam, semper esse peccatum mortale, nec ullam hic materiam parvam assignari: Quemadmodum, inquit b Diana, non datur parva materia in hæresi, in Blasphemiis, in fractione sigilli, sollicitatione facta in confessione: non in jejuni naturali, requisito ad communionem, non in ætate debita ad professionem, aut omissione alicujus essentialis in forma Sacramentorum. Quæ dum uberius probare aggredior, sacros Oratores monitos velim, hæc rudibus, anxiiis, scrupulosis, aut è suggestu omni concioni exponenda non esse; sed cum delectu rationum, ac sententiarum, apud eos qui capaces sunt pertractari posse.*

c Dicendum ergo primo, in materia luxuriæ, nullam esse delectationem, deliberate quasitam in solutis hominibus, quæ ex levitate materiæ excusetur à mortali. Ita Vasques disp. 109. cap. 3. Salas tract. 3. disput. 6. Sec. 4. nu. 45. Castropalao operis mor. de virt. & vitiis tract. 2. disp. 2. puncto 10. §. II. Sanchez (qui priorem retractavit) in summa tom. 2. l. 5. c. 6. nu. 12. Escobar Theol. mor. tract. 1. exam. 8. c. 3. Lessius de jure & just. l. 4. c. 3. dub. 15. n. 109.

Ratio est quia delectatio de

b Diana parr. 3. tract. 5. Resolut. 1. & tom. xi tit. materia Levis. n. 4. c. V. Castropalao operis moral. de virtut. & vitiis part. 1. tract. 2. disp. 2. puncto 10. §. II. n. 4.

a Hier. epist. 48. ad Sabiniam,

objecto Venereo, est causa per se, & suapte natura, commovendo appetitum sensitivum, & Spiritus vitales, principium præbet operi externo, ut pater in somno, non minus quam oscula, tactus, & amplexus libidinosi ut recte Navarr. juxta doctrinam D. Thomæ Ergo per se est mala, & prohibita. Probat 2. Lessius *b* illa delectatio quæ hoc modo ex imaginatione rei turpis existit, est plane similis ei, quæ ex rei ipsius præsentia, & usu nascitur: cujus signum est, quod simili modo corpus immutet, & ad illicita concitet; atqui delectatio quæ ex usu talis rei percipitur, est mortifera, ergo etiam illa quæ ex imaginatione.

Probat. 3. Qui ex imaginatione occisi inimici, vel crudelis tractationis, ita delectatur, & interior afficitur, sicut affici solet is, qui inimicam re ipsa in potestate habet, & malè tractat, peccat mortifere contra charitatem: quia placet illi malum inimici: illa enim delectatio oritur ex affectu odii, seu complacentiâ erga malum inimici: Ergo similiter, qui cogitatione turpi, ita sensibilibiter delectatur? sicut is qui ipsi operi incumbit, peccat mortifere contra castitatem: quia habet complacentiam circa opus, quod castitati repugnat.

Neque dici potest hoc esse peccatum veniale, quia versatur in materia gravi contra castitatem. Cum enim nulla sit tam exigua fornicatio, quin sit pecca-

a Castropal. cit. Pontius de matrim. l. 10. c. 16. § 2. n. 3. *b* Lessius de jure l. 4. c. 3. dub. 15. n. 110. c. Escobar, cit. Rebell. p. 2. l. 3. q. 19. sec. 3.

tum mortale, & delectatio sequatur naturam actus, omnis delectatio in hac materia erit mortalis.

Vnde intelligi potest, & cur is qui imaginatione rei Venereæ delectatur, potius mortifere peccat, quam Carthusianus imaginario carniæ esu; supposito neutrum velle ad opus externum procedere. Ratio enim est, quia ille consentit in Venerem imaginariam, & phantasticam fornicationem (ut D. August. l. 12 de Trinit. c. 9. loquitur) & consequenter in corporis commotionem, quæ ex tali imaginatione naturaliter sequi solet, estq; principium operis externi, quæ per se illicita sunt!

Carthusianus vero solum consentit in imaginarias carniæ copulas, & in voluptatem hinc resultantem quorum nihil illi est prohibitum; sola enim actio externa illi vetita.

Itaque satisfacit præcepto, exterius abstinendo, & volendo non comedere, quantumvis imaginario esu, & sapore delectetur. Nec obstat quod videatur consentire in affectum erga carnes, quia hic affectus malus non est, sicut nec affectus comedendi tempore jejunii, qui potius crucietur quam oblectet.

Ex dictis sequitur 1. Sponsus de futuro non posse se oblectare imaginatione operis conjugali futuri quasi præsentis, quia corporis immutatio inde sequi solita, illis in hoc statu illicita 2. ne viduam posse delectari actu conjugii præterito, tanquam præsentis, &c.

d Less' cit. n. 113.

Deniq; non est quod hanc doctrinam Societati propriam, & censura à R.P. Claudio Aquaviva a contrariam perstrictam, adeoque nostros Doctores hic nimis anxios, scrupulosos ac severos fugillent, cum eam profiteantur Principes Ecclesiæ Theologi, atque omnes prope ordinis Scholastici. S. Thomas 1. 2 q. 74. a. 8. Cajetanus ibid. Magister sent. in 2 dist. 24. ex D. Augustino, qui docet: *Nec sane cum sola cogitatione mens oblectatur illicitis, non quidem deternens esse faciendâ, tenens tamen, & volvens libenter, quæ statim ut attigerunt animum, respici debuerunt, negandum est esse peccatum;* idque ut bene Lessius observat inortale; subdit enim: *Totus homo damnabitur, nisi hæc quæ sine voluntate operanda; sed tamen cum voluntate animum talibus oblectandi, solus cogitationis sentiuntur esse peccata, per Mediatoris gratiam remittantur.*

Et e Sermone 250. de tempore: *Quomodo enim, inquit, si aliquis carbonem ignis apprehenderit, si cito projecerit, nihil nocebunt ei, si vero eos diutius tenere voluerit, siue vulnere eos jactare non poterit; ita ille qui ad concupiscendum oculos defixerit, & libidinis malum in corde suscipiens, moras in suis cogitationibus habere permiserit, excutere eas se sine animi occisione, aut plaga non poterit.*

Accedit Bonaventura cum d. Scot. & Scotistis Minoritis, Pontificus Augustinianus Diana e Eruditissimus ille clericorum Rex, qui a Claudio Aquav. Je 24. Aprilis 1612 Diana. p. 3. trac. 5. Res. d. 1 b Lessi. cit. p. 109. Angl. 11. de Trinit. c. 12. e Aug. de 2. de temp. d. Scot. in 2 dist. 42. q. 1. e Diana tom XI. tit. materia levis.

contrariam opinionem omnino improbabilem, falsam, erroneam, temerariam, periculosam, ac scandalosam, & forte graviori censura dignam existimat: Docerque diserte, tangere manum fœminæ, vel vellicare ipsam, vel digitum intorquere, vel pedem premere, vel brachium restringere, ad capiendam delectationem Venerem inde surgentem, quamvis absit intentio ulterius progrediendi, non sunt materia parva peccati.

Quibus positis concludere quisque vestrum, non ex meo, sed tantorum Patrum Doctorumque judicio, facile potest, quanta cura, custodia ac cautela virginitas conservanda sit: qua semel amissa, quandoquidem nulla ratione recuperari queat, hoc pluris æstimanda, ac cautius custodienda est.

§: 3.

Nulla reparabilis arte. Ovid. epist.

TRia fiunt, quæ semel amissa, recuperari non possunt: tempus perditum, quia ut inquit Poëta:

*g Fugit irreparabile tempus
h Nec quæ præterijt rursus revocabitur unda,
Nec quæ præterijt unda redire potest.*

2. Verbum prolatum, quod impudenter, aut imprudenter

f Tympi alcedonia c. 55. g Virg. 3: Georg. h Ovid, 3. de arte.

d d

aliquan-

aliquando elapsum, mille quis aureis revocaret, si posset; sed

Volat irrevocabile verbum.

3. Virginitas violata, quæ a *Nulla reparabilis arte.*

Atque ideo damnum ejus, omni opinione majus pronuntiat *b* Petrus Blesensis, dicens: *Facitura ejus non recipit æstimationem.*

Domus collapsa est, recedificari potest; vestis discissa est, refarciri potest; lis abjudicata est, appellari potest; Exercitus cæsus est, restaurari potest; pecunia deperdita est, recuperari potest; at Virginitas semel amissa, nec refarciri, nec restaurari, nec recuperari potest.

c *Lapsa pudicitia est, deperit illa semel,*

inquit Poeta, & semper.

Hic ille Thesaurus, de quo Hieronymus ad Demetriadem: *Divitiæ tuæ, virginitas tuæ, thesaurus tuus est: Thesaurus irrecuperabilis, postquam amissus est.*

In vasis fictilibus illum circumferimus, sed ut calix vitreus contractus,

Nulla reparabilis arte;

Ita & Virginitas.

d Lessius de Jure & Just. si violatio integritatis, vel puritatis carnis, fuit voluntaria, amittitur Virginitas *irrecuperabiliter.* Est communis sententia Dd. S. Thomas 1. p. quæst. 25. a. 4. disputans; *utrum Deus possit facere quod præterita non fuerint?* Respondet: *Sub omnipotentia Dei non cadit, quod contradictio-*

nem implicat. Cui impossibili confert Virginitatem amissam, dicens: *e Hoc ab ea removeri non poterit, quod corrupta non fuerit; sicut etiam ab aliquo peccatore auferri non poterit, quod non peccaverit.* Ratio est, quia sicut Innocentia denotat animam, nunquam peccato mortifero fuisse contaminatam: ita Virginitas includit, vel connotat, carnem nunquam voluntarie esse violatam, aut libidine pollutam.

f Unde sicut unico peccato mortifero, irrecuperabiliter perit Innocentia; ita Virginitas uno actu libidinis, etiam pollutione, aut tactu ad illam excitanti, ut docet cum communi Theologorum Lessius.

Pomum rubicundum ubi semel decorticatum fuerit, nunquam ultra ruborem induet; Haud aliter:

g *Lapsa pudicitia, deperit illa illa semel.*

Et alius: *h*

Nescit redire qui semel perit pudor.

Quod argumentum potenter pertractans Hieronymus, ad illa verba Amos: *i Virgo Israel projecta est in terram suam, non est qui suscitet eam, sic * Eustochium suam hortatur: Curve ne quando de te dicat Deus, Virgo Israel cecidit, & non est qui suscitet eam. Audenter loquar, cum omnia possit Deus, suscitare Virginem non potest, post ruinam, valet quidem liberare de pœna, sed non vult coronare corruptam.*

Fuit qui Virginitatem, avicue *e* S. Thom. cit. ad 3. *f* Less. cit. n. 117. *g* Ovid. cit. *h* Seneca. i Amos 5. *** Hiero. epist. 22. ad Eulkech. de custod. virg.

a Ovid. epist. Oenone ad Parid.

b Petr. Blesensis epist. 35. *c* Ovid. cit.

d Less. de jure l. 4. c. 2. dub. 16. n. 116.

læ inclusæ pixidi, aut cavæ, affimilavit, unde ubi semel avolvit, revocari non potest.

Eandem impossibilitatem expressit a D. Basilii: *Ceterum, inquit, si hoc amittas patrimonium integerrima castitatis, quamvis illa omnia facit, que dimi, cælumque ac terras, maria & abyssos, immensumque ævum peragrata fueris, nulla omnino ratione hoc recuperare jam poteris.*

Quo enim pacto, quod corruptum semel, incorruptum fiet? qua ratione, que cognovit virum, quasi non agnovit, existimabitur?

Jactura itaque Virginitatis, quæ quandoque brevi tempore, & levi voluptate incurritur, æterna est, nec ulla prece, aut pretio recuperabilis, sed perpetuis lachrimis deplorabilis, ut efficaci sua parænesi ad Virginem lapsam probat b Ambrosius, cujus ruinam ad terrorem omnium sui exaggerat: *Unde incipiam? quid primum, quid ultimum dicam? bona commemorem que perdidisti, an mala desicam que invenisti? Eras Virgo in paradiso Dei; utique inter flores Ecclesiæ, eras sponsa Christi, eras templum Dei, eras habitaculum Spiritus sancti; & quoties dico eras, necesse est ut toties ingemiscas, quia non es, quod fuisti: Incedebas in Ecclesiâ tanquam columba illa, de qua scriptum est, Penna columba deargentata, &c. Splendebas ut argentum, fulgebas ut auram, eras tanquam stella radians in manu Domini. Quæ est ista subitanea conversio? quæ est ista repentina mutatio? de Dei Virgine, facta es corruptio Sathana: De sponsa Christi, scortum execrabile: De templo Dei, sanum immunditia:*

de habitaculo Spiritus sancti, tugurium Diaboli.

Quam nullis fat lachrimis deplorandam ruinam, quam execrandam metamorphosim, quam Diabolicam catastrophem, ne quis vestrum incurrat, & sero desseat thesaurum, quem portamus in vasis fictilibus, in recuperabiliter amissum, ad eum solite ac solerter custodiendum, hos Virginitatis Tutelares mecum indies, ac identidem invocet.

Castissima mea mater Maria, a Mater pulchra dilectionis, purissime mi custos Angele, Castissime Ioseph, S. Ioannes, S. Thoma Aquin. S. Benedicte, S. Bernarde, S. Dominice, S. Francisce, S. Ignati, S. Xaveri, B. Aloyfi, S. Casimire; omnes sanctæ Virgines, castitatis præfides ac tutelares Divi, nobis in cœno ac luto hujus vitæ, ac corruptibilis carnis versantibus adeste. Statis vos quidem supramontem Sion, habentes nomen Agni in frontibus vestris, cantantes Canticum novum, quod nemo potest discere præter vos; denique vos soli sequimini Agnum, quocumque ierit.

Nos miseri mortales, hæremus in lubrico: impetrate nobis à dilectissimo Sponso vestro, firmum & constans adversus omnes fœdas impugnationes præfidium.

Deus meus, b *dux Virginitatis meæ*, speciose præ filiis hominum, qui pascens inter lilia, scio quia continens esse non possum, nisi tu dederis, queso per frumentum electorum, & vinum

a Basil. lib. de vera virg.

b Ambr. ad Virginem lapsam c. 2.

c Eccles. 24. d Jerem. 4.

dd 2

ger-

germinans Virgines, per Virgineum corpus & sanguinem tuum, quo Virgines emptæ sunt, per castissima Matris ubera, per lac Virginis purissimum, per conceptionem Virginis immaculatam, per omnium Sanctorum, qui peculiariter castitatem coluerunt intercessionem & merita. O Amor qui semper ardes, & nunquam extingueris, continentiam jubes, da quod jubes. Cor mundum crea in me, dixisti enim, & ita est firmiter credo: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Atque nunc

coram te, Virgine Matre, Sanctis castimoniarum Tutelaribus, voluntatem meam declaro, atque protestor: potius malo millies mori, quam semel foedari: dehiscat mihi terra potius, milleque referat inferos, quam ut vel uni turpi cogitationi volens consentiam. Da Deus meus, ut ita mihi semper constem, & tibi casto corpore & mundo corde, placeam, utque post miserrimæ hujus vitæ brevem luctam, & felicem victoriam, reservata in cælo Virginibus præmia in æternum consequi queam. Amen.

FESTUM
DEDICATIONIS ECCLESIAE.

DEDICAVERUNT *templum Domini Rex, & filii
Israel. 3. Reg. 8.*

Morem, ritusque Sacrorum

Adjiciam. Virg. 12. Æneid,

ARGUMENTUM.

Non recens, aut novitium inventum, ut
Hæretici fabulantur, vero numini dica-
re Ecclesias; cum id & in statu natu-
ræ, & legis veteris, ac novæ, eam inde ab Ecclesiæ
dd 3 - incu-

incunabulis usurpatum sit : Nostrasque ceremonias frustra sugillant, quas cœlesti prodigio Deus non semel comprobavit ; nisi forte ipsi inter templum & tabernam, inter aram & karam nil velint esse discriminis. Nos interim sacros Dedicacionis ritus eminentiori quadam ratione in templo animæ exerceri ostendemus. Ac primo per baptismum, cujusque animæ Templum Deo consecrari : Quod perfectiori modo per vota in Religiosis fieri, a Bernardus demonstravit serm. I. in dedicacione Eccl. ubi omnia quæ in templi materialis Dedicacione fieri consueverunt, spirituali templo propriissimè Religiosis accommodat : in quorum consecratione, *Et aspergio, Et inscriptio, Et illuminatio, Et unctio ac benedictio* reperitur ; moraliter vero excurrit, cruces in Dedicacione oleo inungi, quod omnis religiosa Crux, & austeritas, sit amaritudo quædam dulcissima : Quia nec sine Cruce sequi Christum, & sine unctioe, Crucis asperitatem ferre quis possit ?

Hoc igitur solícite curandum, ne quis b **TEMPLUM Dei sanctum**, quod estis vos, in Baptismo, aut etiam in Religione peculiariter Deo dicatum, per lethalem noxam contamineat, violet, ac destruat : hujus enim templi violatio, ac destructio, longe illam Salomonici templi everfionem ac ruinam excedit, quam Judæi identidem c luxerunt, ingeminantes :

O Solyma ! ô adyta ! ô sacri penetralia templi !
Ullane vos animo deleat hora meo !

a Bern. serm. I. in dedic. b 2. Cor. 6. c Hier. in c. I. Sophon.

§. I. *Contra impugnantes ceremonias dedicacionis Ecclesiasticas.*

§. II. *Nescitis quia **TEMPLUM Dei estis**, & spiritus Dei habitat in vobis. 1. Cor. 3.*

§. III. *Si quis autem **TEMPLUM Dei** violaverit disperdet illum Deus. 1. Cor. 3.*

F E S T U M
D E D I C A T I O N I S E C -
C L E S I Æ.

D E D I C A V E R U N T *templum Domini Rex & filii*
Israël. 3. Reg. 8.

Non ab heri, aut nudius tertius est, quod petulans juvenis venerandam rideat canitiem: id enim non hisce dumtaxat temporibus fieri assolet; *a* sed & olim factitatum comperimus. Elifæus Propheta multa canitiæ & sanctitate venerandus argumento est, cui in Bethel pergenti, pueri idololatræ de urbe egressi, illudere ausi sunt: quam injuriam Dominus per Urfos è saltu proruentes, putavit mortepiandam. Ecquid aliud hodierna die Novatores nostri, & novæ sectæ parvuli malitia, & pueri sensibus agunt, dum Ecclesiæ Romanæ non minus antiquitate, quam sanctimonia venerandæ, nusquam non illudere, ejusque sacra ac ritus ridere, & subsannare non verentur, *b* Libere clamitantes Christiana templa ritè consecrata, non plus ad orandum quam tabernas & stabula porcorum valere: ac nihilo melius Deum, ac Sanctos in templis, quam in silvis coli atque honorari. Ita de Thaboritis *c* refertur: *Ecclesiarum CONSECRATIONES derident, & in omnibus locis passim consueunt*

a 4 Reg. c. 2 *b* V. Canisium de dup. l. 5. c. 23. *c* Aneas Silvius epist. 130.

Sacramentum.

Petrobrusiani vero, de quibus *d* Petrus Cluniacensis, blasphemantes *ajebant: nihil differre templum à taberna, & aram ab hara.* Atque hæc, aliaque non dicta modo, sed facta infanda ab *e* Heterodoxis in Dei domum passim intentata fuisse comperio, quos sacrarum literarum, sanctorumque Patrum auctoritate, & oratione confutare aggredior.

§. I.

Contra impugnantes ceremonias DEDICATIONIS Ecclesiasticas.

AC primum quidem consecrationum templi, vel altaris, habemus in statu naturæ, legis, & gratiæ. *f* *In statu natura* Jacob, erexit lapidem, ut ibi sacrificaret, eumque consecravit, fundens oleum desuper, & inde eum locum appellavit *Bethel*, id est, domum Dei, & cap. 35. monitus à Deo ut faceret altare, rursus ibidem erexit lapidem, eumque inungendo consecravit, & libavit super eum libamina.

d Pet. Cluniac. epist. contra Petrobrusian. *e* V. Cotton. Institutione Catholique l. 2. c. 48. *f* Gen. 28.

Quæ cum non spectent cæremonias legis, quæ adhuc data non fuerat, cur nobis non liceat idem æmulari?

Deinde in statu legis, videmus Moysen a consecrasset oleo sacro, aliisque cæremoniis tabernaculum, altare, & omnia ejus vasa.

Quæ cæremoniæ, ut doctè Bellarminus, non erant propriè legis, sed in ratione fundatæ. Vnde nihil obstat nobis usurpari posse.

Omnia in ista est cælebris illa, & maxime solennis, Augustissimi templi Salomonis dedicatio, quam qui volet apud e Salianum nostrum non tam calamo scriptam, quam peniculo pictam inveniet. Interim, quam hæc æterno Numini consecratio grata acciderit, cælesti prodigio comprobavit: *Implevit enim majestas Domini, templum Domini. Secundo, ignis quoque descendit de celo, & devoravit holocausta & vidimas.* Addit d Iosephus: *Neque hymnos canentibus, neque choreas ducentibus lassitudo oborta est.*

Deinde fores templi, accedente arca divinitus apertæ, facilem præbuerunt aditum, ut tradunt Hebræi & approbant i ranus, & Carthusianus, apud nedam, e ut eo attente adumbraretur, & approbaretur Ecclesiæ ritus, quo templi consecrædi fores primum clauduntur, & dum ter ab Episcopo sunt pedo pastorali percussæ, aperiuntur.

Mitto alio è celo prodigia, dum Machabæi fecerunt dedicationem altaris diebus octo & obtulerunt holocausta cum letitia &c

^a Exod. c. 40. numer. 7. b Bell. rom. 1. de cultu Sanctorum. l. 3, c. 5. e V Salianum an. mundi. 5030. d & Ioseph. l. 8. antiq. c. 2. par. 7. Ioseph. l. 8. c. 2. e Pineda l. 7. de rebus Salom. c. 5. n 160
L. 1. Mach. c. 4. v. 56.

Demum in Lege nova Paulus g Corinthios coarguit, tanquam Ecclesiæ contemptores, quia in Ecclesiâ comedebant, idque bene advertit Cardinalis h Bellarminus ob loci ejus CONSECRATIONEM. Alterum est Redemptorem nostrum, encœnia, & annum templi Dedicationem sua cohonestasse & approbasse præsentia: quem Felix IV. in epist. ad Episcopos per diversas provincias constitutos, imitandum omnibus proponit: *i Solemnitates enim DEDICATIONUM Ecclesiarum, & sacerdotum, per singulos annos solemniter sunt celebranda, ipso Domino exempla dante, qui ad FESTUM DEDICATIONIS TEMPLI, omnibus, id faciendo, dans formam, cum reliquis populis eandem festivitatem celebraturus venit, sicut scriptum est; Encœnia erant: & ambulavit Iesus in templo, in porticu Salomonis.*

Idem confirmat * S. Cyrillus lib. 7. in Ioannem cap. 9. à Iuda Machabæo inquit, *specialiter constitutum est, ut singulis annis TEMPLI DEDICATIO solemnibus frequentaretur officii. Quæ planè constitutio usque ad tempus Salvatoris servata est, sicut præsens Evangelii lectio declarat. Sæpe Christus, ut exemplo nobis esset in solemnitatibus magis frequentanda esse templi divino cultui dedicata, & amplius iis insistentium, quæ ad Dei honorem, & proximi salutem spectant, aderat huic ENCOENIORUM SOLENNITATI, ut populo salutis suæ doctrinæ dona elargiretur, & divinitatis suæ mysteria patefaceret.*

Quid, quod frequentiori ac mi-

g I Cor. 11. h Bellar. cit. i Felix IV. Pont. * S. Cyrill. l. 7. in Ioan. c. 9.

rabi-

rabiliori prodigio quam olim dedicationem templi approbavit. Præ ceteris, illustris fuit illa Caroli Magni, occidentis Imperatoris, qua a Basilicam Aquigranensem Immaculatæ Mariæ sacram esse voluit. Ut enim illius columnas marmoreas, ac Porphyreticas, multas ac pretiosas, ut etiam portas & aræ septa ex ære solido, ut rectum plumbo fastigium missum faciam, non paucas à Palæstina sacras reliquias, ædis ornamento intulerat, atq; alias inter, ejusdem Deiparæ indusium, quod thecæ argento deaurato conflatæ incluserat. Insuper Leo IV. summus Pontifex, ut consecrandi templi ritum perageret, rogatus aderat: & cum eo aula Imperialis universa, totque Præfules, sive Episcopi, sive Archiepiscopi. quot dies in anno, id est, trecenti sexaginta quinque, cui numero, cum duo initio decissent, mirum dictu! ad eum explendum, emerfere è tumulis Sancti, Monulphus & Gondulphus, Trajectenses Episcopi genere, & virtute clarissimi: & consecratione peracta, acceptaque à Leone benedictione, ad tumbas reversi sunt.

Porro Imperator ex eo tempore morem induxit, qui hodieque servatur, ut in ea coram ara D. Virginis, Romanorum Reges primum coronentur.

Sed potissimum ad propositum facit, Christum Redemptorem nostrum, summi Pontificis munere functum, templa consecrasse. Sic gravissimi Auctores referunt, Christum ipsum dedi-

a Legia Catholica Hautin. de V. factam pag. 663.

casse Basilicam S. Dionysii prope Lutetiam: per id tempus (verba sunt b Guagini) Episcopi ad divum Dionysium dicandæ Ecclesiæ gratia, à Dagoberto convocatis, dum sexto Kalendas Martii mysterium absolvere stantissent, homo lepra admodum deformis, ab ædituis impetrat in æde pernoctare: ubi dum vigil in oratione perseverat, videt perspicue Christum, comitantibus Petro & Paulo una cum Divis Martyribus Dionysio, & Rustico, & Eleutherio in Basilicam adventare, qui candida veste amictus dedicationis sacrum munus absolvit: indeque ad leprâ contaminatum progressus Christus: Tu, inquit homo, dicito Pontificibus, cum crastina luce ad hanc ædam se conferent, eam à me consecratam esse. Cujus rei fidem fecit infirmi hominis cura. Quo miraculo attoniti Præfules, dedicatione abstinerunt. De aliis Basilicis, ab aliis Sanctis consecratis, vide e Redanum.

Nunc ad objectionem Hæreticorum, frustra consecrari templa & altaria, cum res illæ inanimatæ, non sint susceptivæ gratiæ, vel spiritualis virtutis sic respondet d. S. Thomas, *Alterium dicendum quod Ecclesia, & altare, & alia hujusmodi inanimata, consecrantur, non quia sint gratia susceptiva, sed quia ex consecratione adipsentur quant-*

b Guaguinus c. 3 de gestis Francorum in Dagoberto Vincent Bellun. in spectro l. 28 c. 36 & 37 Mag. Antonius Yopes in Anal. crdin S. Benedicti tom. 2. Cent. 2 Episcopus Oriens. ad c. 4. Ma h. l. 1. v. 4. Redanus: l. 1. Machab. 2. c. 56. n. 164 d. S. Thomas. 3. p. q. 8. a. 3. d. 3.

dam spiritualem virtutem, per quam apta edduntur divino cultui. Unde & quidam probabiliter dicunt, quod PER INGRESSUM, ECCLESIAE CONSECRATÆ, HOMO CONSEQUITUR, REMISSIONEM PECCATORUM VENIALIUM, sicut & per aspersionem aquæ benedictæ juxta illud Psalmi 84. *Benedixisti Domine terram tuam, remisisti iniquitatem plebis tuæ.* Hinc 2. Machabæorum 3. dicitur: *Vere Dei virtus quadam est in loco, nam ipse qui habet in caelis habitationem, visitor & adiutor est loci illius.* Quo fit, ut licet Deus ubique sit, quibusdam tamen locis, virtutis, præsentia, gratiaque suæ clariora præbeat testimonia, donaque conferat uberiora, & præsertim in sacris templis potentius, & clementius operetur.

Unde Christus a domum suam, & domum Patris sui, domumque orationis, id est, divini cultus exercendi propriam officinam, Templum appellat, & in eo Deum habitare verbis illis ostendit: *quicumque juraverit in templo, & in eo qui HABITAT in ipso.* Atque hæc hæcenus ad perverfos confutandum, & nutantes confirmandum.

Iam ad fideles me converto, quorum animas per hos ritus æterno Numini consecrandas comprobabo, non meo sed magni b Augustini nixus suffragio, qui ait *Quotiescumque, fratres charissimi, altaris, vel templi festivitatem colimus, si fideliter & diligenter attendimus, & sanctè ac juste vivimus, quidquid in templis man-*

factis agitur, totum in nobis spirituali edificatione completur: Non enim mentitus est qui dixit: Templum Dei sanctum est, quod estis vos.

S. 2.

Nescitis quia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis? 1. Cor. 3.

Immensam summi Nominis majestatem, ubique & in omnibus rebus, esse per essentiam, præsentiam, & potentiam; ac longe alta ratione in anima justis, velut in templo magnifico, in quo colitur & adoratur, per gratiam inhabitare, Doctor gentium non semel declaravit.

Nam sicut Rex potentissimus, præsens quidem est omni loco, ad quem se contulerit; ac modo quodam speciali est in palatio, atque in throno suæ potestatis, ubi à subditis princeps agnoscitur, & tanquam Rex & Dominus colitur: ibi famuli ei serviunt, amici diligunt, satellites circumstant, extranei venerantur, & in eo tandem loco omnia latè gubernant, & justa decernit.

Ita Deus, Rex Regum omnibus quidem rebus, & locis necessario intime præsens est; ac in Justorum mentibus, est tanquam in regia Basilica, in templo sancto suo. Vbi à justis Deus & Princeps cognoscitur, ut Pater & sponsus diligitur, ut Dominus puris obsequiis ac cultibus adoratur.

Ibi arcanam illam humanæ mentis Rempublicam sapientis-

a Marc 11. Ioan. 2. Ihsaz. 46. Marc 23
b Aug. serm. 252. de temp. in dedicat.

simè gubernat, affectus pravorum in officio continet, omnibus sensibus iusta decernit. Vnde per appositè a Augustinus: *Fatendum est ubiq; esse Deum per divinitatis presentiam; sed non ubique per habitationis gratiam. Propter hanc enim habitationem, ubi procul dubio gratia ejus dilectionis agnoscitur, non dicimus: Pater noster qui es ubique, cum & hoc verum sit; sed pater noster qui es in caelis, ut templum ejus potius in oratione commemoremus, quod & nos ipsi esse debemus.*

Hujus spiritualis templi dedicatio in Sacramento baptismi rite peragitur, quo interior illa domus, non profana dumtaxat, sed à maligno spiritu polluta, & fœde contaminata, per ceremonias Ecclesiasticas expiatur, & Deo vero consecratur, quod expendens S. Maximus, exclamat: *Qualis honos homini est, ex terrena habitatione fieri caeleste collegium & divinum palatium!* Consimili sacro stupore attonitus S. Bernardus: *Quanta dignitas, inquit, & quanta gloria animarum, ut Dominus universorum sibi jubeat in illis fieri TEMPLUM?* unde longe majori reverentia, veneratione, exultatione, patrimis, propinquis, amicis, assistendum est, dum parvuli anima Deo consecratur, quam in Ecclesiæ dedicatione. Quia non hæc mortua, aut materialia, sed viva templa Deo dicantur: omnes inquit Augustinus, equi ad salutare baptismum consequendum offeruntur Ecclesiæ, & Chrisma & oleum benedictionis accipiunt, (ut in dedicatione sic a Aug. epist. 87. b Homo per baptismum Deo et in ut templum spiritus S. e. S. Maximus ser. de adli. d. Ber. ser. 1. de decora. e. Aug. serm. 206. de temp.

ri affloret) hoc agunt ut jam nove vasa vasq; a, sed Deo plena, & DEI TEMPLA esse mereantur.

Insuper luminaria adhibentur, cruce signantur, aqua tinguntur. Chrismate unguuntur, aliæq; dedicationis ceremoniæ usurpantur, atque ita, inquit S. Clemens Alexandrinus, *uncti illuminantur, illuminati in filios adoptati perficiuntur, perfecti immortales redduntur, & in perpetuum æterno Numini consecrantur.*

Longe adhuc perfectiori, ac sublimiori modo, Religiose animæ per vota Deo dicantur, ac consecrantur. sic enim S. Thomas: *solennitas voti attenditur secundum aliquid spirituale, quod ad Deum pertineat, id est secundum aliquam spiritalem benedictionem, vel CONSECRATIONEM.* Idem confirmat S. Augustinus, h. votorū vi fieri; *ut simus templum Dei.* Et S. Basilius: cum qui sæculo nuncium remisit, jam ait divinum quoddam vas effectum esse, idq; ei cavendum, ne vitioso usu polluat, seque ipsum custodire debere tanquam rem dicatam, ne in sacrilegii scelus incurrat, si corpus, animumque Deo sacrum, rursus ministerio sæcularis vitæ contaminet. Sacrilegium dictitans non modo si Religiosus se peccato commaculet, sed etiam, si ad profanum, & communem usum iterum convertatur.

Suavissimè verò Doctor mellifluus * de templi dedicatione disserit: quam totam celebritatem ad Religiosi hominis consecrationem transfere: *Vestra est, inquit Clemens Alex. p. 219. e. 7. Religiosus quia Deo consecratus est, ut templum Dei.* S. Th. 2. 2. q. 85. a. 7. h. Aug. in Plat. 121. 13. fil. serm. 1. de monast. in lit. S. Bern. ser. 1. de decora. Eccl.

quit, *fratres charissimi, vestra est hodierna festivitas. Vos DEDICATI ESTIS DOMINO, nos elegit, & assumpsit in proprios. Quam bene commutastis dilectissimi, quidquid habere potuistis à seculo, quando nunc relinquendo ea, proprij esse meruistis Auctoris seculi.*

Post hæc, pergit etiam totam ceremoniam, quæ templis consecrandis adhibetur, Religiosis ipsis applicare, ubi quinque observanda occurrunt: a *Aspersio, inscriptio, illuminatio, unctio & benedictio.* Quæ in Religiosi anima excellentiori modo peraguntur; nam & *aspersio* nostra, id est peccatorum abiterio, confessione, lacrimarum imbre, pœnitentiæ sudore efficitur. *Inscriptio* autem fit non in tabulis lapideis, sed in corde novo, quod ipse dat contritum, & humiliatum. *Illuminatio* fit per opera, quæ ex Religione procedunt, & lucent coram hominibus, ut glorificent Patrem qui in cælis est. *Unctio* vero adhibetur, ut cruce in pariete expressæ, oleo limantur. Atque hoc insigne mysterium observat S. Bernardus: *Quia nec sine Cruce sequi Christum, & sine unctioe Crucis a peritatem ferre quis posset?* Hinc error multorum secularium est, qui vident in Religiosis externa, punctioem, sed non vident internam unctioem; cum e contra, in illis videre sit unctioem, & non punctioem: *Hinc est, inquit, quod multi abominantur, & fugiunt pœnitentiam, Crucem quidem videntes, sed non etiam unctioem.* Deus pungit & ungit, & campis Religiosorum austeritas,

a Bern. cit.

& Martyrum cruciatus, suavissimo gratiæ, & cælestis consolationis oleo solet lenire.

Dominus promittit Moyfi, fore ut populus Israëliticus mellis dulcedinem ab asperrima petriæ duritie excipiat, & suavitate olei saxo hauriat: *Constituit eum* (verba sunt Moyfi bvatinciantis) *super excelsum terram, ut sugeret mel de petra, oleumque de saxo durissimo.* Monet e Gregorius hoc oraculum nequaquam fuisse completum tempore antiquæ legis: Nunquam enim Iudæi, ne in terra quidem promissionis, aut de petra mel, aut oleum de saxo perceperunt. Id autem quod Iudæis negatum est, Religiosis in Lege gratiæ concessum gratulamur: hi quippe Christo duce experiuntur inter saxeos labores, internæ suavitatis dulcedinem, & unctiois pœternæ, super omne mel, dulcissimam suavitatem. Vnde idem Doctor de illis agens: an non *d montes stillant dulcedinem, & colles fluunt lac, & mel?* Hujus veritatis pauca è multis petam testimonia. eS. Franciscus cum fratre Masseo proficiscens, cum super lapidem fructo panis, & haustu frigidiæ refectus esset, narravit sapius Masseus, tanta se dulcedine delibutum, quantam antea nunquam in vita sua gustasset. Ita f. Ribaldo, viro principi, postquam sæculo renuntiasset, cibi duri, ac insipidi, à quibus prius abhorruerat, sapidissimi ac suavissimi redditi sunt. Vbi illud completur: *Parasti in dulcedine tua pauperi Deus.*

b Deutero. 32. c Greg hom 26. in Euang. d Ber. ep. 100 e Platys. l. 3. de sta. u Relig. c. 8. Ide, c. 16. Psal. 67.

Tandem ne hic longior sim, declaravit hoc aliquando a Reginaldo ex illustri Dominicanorum familia, atque ex ipsius S. Dominici focus inter primos ac præcipuos. Hic enim cum in sacculo dives & opulentus esset, vitæque molli ac delicatæ assuetus postea laboriosam illud, & grave institutum suscepisset, qui eam prius cognoverant, sæpe cum admiratione quærebant ab eo, num magna afficeretur molestia? num punctiones illas & Cruces ferre possiet? quibus ille, & animo, & vultu alacri respondere solebat: Atqui scitote, ita mihi hæc omnia jucunda, & suavia videri, & tanta unctione internæ dulcedinis deliniri, ut sæpe ex animo doluerim, quod nimis molliter viverem, & certe nullum me in hac vita meritum consequi arbitraber.

Quod ille, hoc & plures experti sunt; suosque testes compellat b. Bernardus: *Vos qui experti estis, & scitis quia vere Crux nostra inuncta est, & per gratiam spiritus adiuvantis, suavis & delectabilis est penitentia nostra, & ut ita dicam, amaritudo nostra dulcissima.*

Idem experti sunt Martyres, fortissimi illi leones, à tyrannis dilaniari, de quibus e. Baronius agens, dicit: Favum mellis à sanctis Martyribus in persecutorum rabie coagmentandum, favus ille mellis ex ore leonis depromptus typice præmonstravit. Hinc illius problematis solutio: *Quid dulcius melle? quid fortius leone?*
a Plotus l. 3. c. 4. b Bern. ser. 1. de de dic. c. Baron in præloq. Martyrol. g. l. c. 10.

ne? Sed de his alias dicturi.

Postrema dedicationis ceremonia, est *BENEDICTIO*: nam in *Benedictione tota complebitur gratia sanctificationis, quando jam in domum transibimus non mensuram factam, æternam in celis. Ipsa est quæ construitur vivis ex lapidibus, Angelis scilicet, & hominibus: simul enim ædificatio, & DEDICATIO complebitur.*

Cum igitur templi hujus materialis consecratio, Religiosæ cujusque animæ consecrationem tam expresse repræsentet, licet ex eadem templi similitudine, animæ dignitatem conicere. Videmus enim quantum intersit ejusmodi domum divino cultui dicatam, & domum profanam, quam homines inhabitant; materia quidem utriusque eadem, iidem lapides, cæmentæ, trabes; usus autem maxime diversus: nam in profana illa & edere, & bibere, & ludere, & dormire licet; licet etiam & pecudes inducere: quæ omnia loci sacri dignitati ac sanctitati repugnant. Idem est in calice sacro, qui si non dicam luto, aut cæno inquinetur, sed ad bibendum in communi mensa adhibetur, piaculum perpetrari creditur: quod apparuit in Rege Babylonie, cum templi vasis in convivio illatis, intra paucas horas & regno & vita orbatus est.

Quantum igitur inter sacram ædem, & profanam interest, quantum sacer calix communem cyathum superat dignitate, tantum inquit Platus,

d. Bernhard. cit.

anima

anima Dei obsequio consecrata
 sæcularem & laicam animam si-
 ne dubio antecellit.

Reliquum est, ut supra omne
 templum manu factum, & sacris
 ritibus, ac ceremoniis Ecclesia-
 sticis Deo sacrum, *templum Do-
 mini quod estis vos*, semper San-
 ctum, impollutum, ac inviola-
 tum servetis. Illa enim vero su-
 pra omnem templi Salomonici
 destructionem, ruina, expilatio,
 profanatio, sacrilegium gravissi-
 mum est, ut quis vestrùm, ani-
 mæ templum in baptismo tor-
 ritibus Deo consecratum, *ubi
 Spiritus Dei habitat*: a quodque
 longe enormius est, ut Religiosi
 corpore, & animo per vota Deo
 dedicati, aliquando vertant, do-
 mum Dei, in speluncam latro-
 num. Inde ut nos detërreat illa
 gravissima Pauli communitio, &
 comminatio est.

§. 3.

*Si quis autem TEMPLUM
 Dei violaverit, disperdet
 illum Deus. 1. Cor. 4.*

Quia hominum plerique plus
 carnis habent, quam ani-
 mi, plus molis quam mentis:
 ideo fere tantum ea capiunt, quæ
 vel oculos, vel aures, aliumve
 sensum feriunt: altiora & ea
 quæ Spiritus sunt, vix cogitatio-
 ne usurpare solent, nisi ad ea,
 mentem in terrena pronam, op-
 portuna aliqua similitudine du-
 xeris. Quod in aliis, hoc in eo
 argumento, quod tractamus, u-
 suvenit. Ingeus dicimus esse, &

1. Cor. 3.

portentofum malum, templum
 animæ, vita Dei appetitum,
 divina gratiæ luce collustratum,
 tot virtutibus exornatum, su-
 premo Numini tam sanctè dica-
 tum, per lethalem noxam profa-
 nari, violari, expilari: vix illud
 capiet animus corpori immer-
 sus, nisi eo sensus ipse, oculus-
 que vocet: ut porro vocet ab his
 quæ in foro tum Civili, tum Ec-
 clesiastico accidere solent, argu-
 menti materiam petemus, ut in
 alienâ miseriâ, suam quoque
 peccatrix anima spectare di-
 feat.

Saneitum illud à Majoribus
 nostris, & sacris Canonibus ab
 Ecclesia constitutum: ut si Sa-
 cerdos aliquis enorme flagitium
 patrarit, quod ipsa morte, extre-
 moque supplicio plectendum vi-
 deatur; primum ut solenni ritu
 Sacerdotio exuatur, & quod a-
 junt, degradetur; quæ degrada-
 tio tantum habet in se ignomi-
 niæ, tantum horroris, ut oculi
 contuentium sine lacrimis, &
 commiseratione spectare non
 possint.

In primis enim ad templi fo-
 res, misera substructione crigi-
 tur fatale theatrum, ut scelus in
 publico sit. Deinde in eo statui-
 tur mensa, candente mappula
 cooperta: supra quam visitur
 Calix cum patena, & hostia, am-
 pulla tum vini, tum aquæ: libri
 quatuor Evangeliorum, Episto-
 larum, Exorcismorum, Lectio-
 num, candelabrum cum candela
 extincta, forfices, cultellus, seu
 petra vitrea: tum etiam casu-
 la, & ceteræ, quæ sacratori
 Mystæ, ac sacrificio solent appa-
 rari.

In eodem deinde theatro eminet sedile altius, quod Episcopum, sacrorum Præfulem capiat; & humiliter quod Iudicem, alioque Administros. Hoc futuræ tragœdiæ aperitur proscenium, quod spectatores suspensos tenet, feriatque infelicis, ultimique actus expectatione.

Ubi sic parata scenæ facies, statura hora prodit è carcere reus Sacerdos, revinctis manibus, abjectis oculis, lurida deformique facie, & inter frementem ac tumultuantem turbam, à satellitibus trahitur, emergitque tandem in theatrum ignominia suæ destinatum. Quid illi rûm animi sit, vos ipsi perpendite. Ubi in oculos venit, hinc Episcopus pedo, infulaque venerandus; inde Iudex gladio formidandus: illinc instrumenta omnia publicæ infamiae designata: istinc torius populi, & confertæ multitudinis conspectus, mæstaque acclamatio. Dum hic oculo, ille manu, voce alius, & insigni probro ac scemmate indignum suo sacro ordine Sacerdotem indigitat, notatque vehementius. Quam vellet è vivis potius exemptus esse, quam in publico illo, ac patenti ignominia proscenio versari. Verum ut id animo, votisque exoptet ardentius, non dabitur tamen, nisi peracta infelici tragœdia, cuius actum ultimum mors occupabit.

Solvitur ergo primum, & suis ipse vinculis eximitur, deinde à Clericis ad id deputatis, vestibus sacris induitur, eique in manus calix cum vino & aqua, patena & hostia porrigitur. Postquam in eo ha-

bitu conspicuus stetit, tum ad Præfulis genua, pedesque accidere cogitur, hanc è Cathedra sententiam auditurus: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: quia nos hunc hominem de enormi flagitio, legitimis testibus convictum, constrictumque; tenemus, idcirco eum nos omni officio, beneficioque sacro indignum censemus, publicaque nunc sententia privamus.*

Hæc ubi dixit Spiritu elatione, tum sacro quodam irarum æstu percitus, arripit ex ejus manibus calicem, hostiamque cum patena, quam reus Sacerdos acclinis ad genua tenet, verbaque illa fulminat: *Amovemus à te, qui potius amotam esse ostendimus potestatem offerendi Deo sacrificium, Missamque celebrandi.*

Deinde cultello, vitrove pollices, & indices utriusque manus, qui oleo sacro olim delibuti, abradit, dicens: *Potestatem sacrificandi, consecrandi, & benedicendi, quam in unitione manuum, & pollicum recepisti, tibi tollimus hac rasura.*

Tum Casula hominem exuit, dicens: *Veste Sacerdotali charitatem signante, te merito exspoliavimus, quia ipsam, & omnem innocentiam exivisti.*

Tum etiam stolam eripit, dicens: *Signum Domini per hanc stolam turpiter abjecisti, ideoque ipsam à te amovemus, quem inhabilem reddimus ad omne Sacerdotale officium exercendum.*

Ubi his verbis sese explicuit justa Præfulis ira, tum Sacerdos reus, omnibus his sacris exutus, velut homo profanus, ad secularem turpiter detruditur non jam

Epi-

Episcopi manibus, sed carnificis gladio vel igne perimendus.

Hæc Auditores quæ omnibus pudori, dolori, stupori, horrori sunt, multo luctuosiori tragœdia in anima peraguntur. Quid enim reus Sacerdos? Præfulis ille sui, Iudicisque oculos perhorrescit: tu uim quantum infelix anima, in Dei tui, severissimi Iudicis conspectum venis. Ille popello, & imperitæ multitudini ad spectaculum, & ignominiam objicitur: tu coram innumerabili Angelorum exercitu, confesque beatarum mentium, cœlo, soleque teste in crimeu vocaris, dedecusque æternum.

Ille vestibus exuitur, & sacra illa supellecile, qua mysta Deo dicatus ad aram nitet, privatur; tu vero gratiam, & charitatem, candidamque innocentiam vestem, quam in Baptismo induisti, abjicis ac fœde prostituis, omnique virtutum ornamento spoliaris.

Ille de sacrorum Ordinum gradu deponitur; tu vero Christianus cum esses & unctus Domini, Deo sacratu, desinis esse Christi, ut sis totus Antichristi, maligni dæmonis.

Eras ut ille sacratoribus Ecclesiæ festis, omnique ordine ac statu Ecclesiastico indignus, brachio sæculari traditur excarnificandus; tu vero deletus de libro vitæ, de serie Sanctorum, Tartareis tortoribus in omnem æternitatem ad immanissimos cruciatus tradendus es.

Non minus fortasse horrore ac commiserationis vobis moveret, si oculis cernere contingeret Augustissimum illud Salo-

monis templum, tanta magnificentia, ac sacrorum rituum apparatu, ut a Iosephus describit, Deo dicatū, à militibus infringi, contaminari, expilari, incendi, & flammis penitus absumi. At longe graviori iactura, amarioribus dignum lachrimis, dū templum animæ violatur, destruitur, incenditur. *Quoties*, inquit b Augustinus, *aliquid peccatum aut cogitando, aut loquendo, aut etiam operando perficimus*, **TEMPLUM Dei destruimus**, violamus, incendimus. Si princeps urbis Basilica, si templum aliquot multis & magnificis operibus instructum, casu inflammetur, accurrunt omnes, & per medios ignium globos magna contentione penetrant, fumum oculis, atque ore toto, crepitanesque favillas excipiunt, & præclarè positam operam putant, si evolent semistulati ab incendio, dum eximium artis opus, ac splendidam molem servare possint. Et tamen agitur in ea re tantum de columnis, de laqueari forte inaurato, de marmorum crustis, de vetustis tabulis, de templo denique, quo in cineres abeunte, potest rerum varietate longe ornatus, opulentia ditius, magnificentia splendidus, arque nobilior exædificari; Anima autem divini Spiritus templum, gratiæ tabernaculum, Numinis sacrarium tam augustum, quod suas esse delicias magnum Deus pronuntiavit, non auro litum, sed purpureo IESU cruore, non marmore stratum sed fide: non suggestu, acroateriisque illustre,

a Iosephus l. 8 antiq. cap. 2. b August. serm. 219, de temp.

sed fastigio ocharitatis insigne : hoc, inquam Sanctissimæ, Triadis opus, quo in hac universitate nihil ab ea factum est præstantius, nos sine gravi animi dolore quati, deserique patiemur? In hoc nos ipsi infames bustuarii faces injiciemus? quin potius hoc tam enorme sacrilegium detestemur,

& si quod ejusmodi incendium exortum est, aquam lachryarum affundamus: atque illum hac festa Ecclesiæ dedicatione fructum referamus, *ut omnes DEI TEMPLUM simus, illato in nos, & CONSERVATO SPIRITU SANCTO.*

a Tertull. lib. de cultu feminarum,

I N D E X
FESTORUM ET PARAGRAPHORUM
in hac secunda Parte Caelestis Panthei.

*Festum Visitationis Beatae Virgini-
nis.* Pag. 1.

Alutavit Elizabeth. *Luc. 1.*
E M B L E M A XXV.
Apis evolans ad florem.
Visitat, haud vitiat.

- §. 1. *Vade ad Apem & Disce*, quomodo visitationes cautè & castè instituentur sint. *Proverb. 6.*
- §. 2. Felix domus, quam Maria cum Jesu visitat.
- §. 3. Visitationes noxiæ cavendæ.

Festum S. Mariae Magdalena.
P. 24

Dele Domine iniquitatem meam.
Psal. 50.

E M B L E M A XXVI.

Spongia, qua omnia debita in palimpsesto delentur

Maria Magdalena. Anogramma.
Grandia mea mala.

- §. 1. Lachrima, spongia peccatorum.
- §. 2. *Lachrimis capit rigare*, & in omnem vitam perrexit.
- §. 3. Perenni peccatorum memoria, & assiduo lachrimarum imbri, penitentis animam, super *Nivem dealbari*, qui est fructus ultimus, & utilissimus.

Festum S. Jacobi Majoris. p. 42

Abstinet gloriari nisi in Cruce. *Gal. 6.*

E M B L E M A XXVII.

Rubra Crux in Chelmyde Equitis
S. Jacobi.

Præclarum Insigne crucentum.
Lucet. l. 5.

- §. 1. Nobilitas, ac Gentilitia signa, per ardua, & heroica facinora, rectè ac rite comparantur.
- §. 2. Inter omnia nobilitatis insignia, maxime elucet *Cruce*: qui-

bus insignibus Insignis eques S. Jacobi efficitur.

- §. 3. Abstinet gloriari nisi in Cruce. *Gal. 6.*
- §. 4. Erit sepulchrum ejus *Gloriosum.* *Isa. 11.*

Festum S. Anna. p. 62

Mater Honorificata. *Ecl. 15.*

E M B L E M A XXVIII.

Margarita conchis suis fulgorem
ullivit.

O Matre pulchra, filia pulchrior.
Hor. l. 1. Ode 16.

- §. 1. S. Anna per filiam *Mater Honorificata.* *Ecl. 15.*
- §. 2. Optimam parvulorum educationem docet Anna, uxor Elcanæ, aliæque illustres Annæ, sed præ cæteris S. Anna Genetrix Mariæ.

Octava Sancti Ignatii Fundatoris
Societatis Iesu. p. 72.

Ignem veni mittere in terram.
Luc. 12.

E M B L E M A XXIX.

Speculum ustorum caelestibus flammis
omnia accendens.

Solis inardescit radiis, longèque
refulget. *Virg. l. 8.*

- §. 1. Concaluit cor meum intra me. & in meditatione meâ *Exardescet Ignis.*
- §. 2. Aquæ multæ non poterunt extinguere Charitatem. *Cant. 8.*
- §. 3. Ignis consumens est. *Deut. 4.*
- §. 4. Verbum ejus quasi *Facula ardebat.* *Ecl. 18.*
- §. 5. Acceptum Ignem occultè absconderunt. *2. Mac. 1.*
- §. 6. Non est qui se abscondat à *Calore* ejus. *Psal. 18.*
- §. 7. Qui facit Angelos suos Spiritus & Mi

I N D E X.

& Ministros suos *Ignem urentem.*
Psalm. 103.

§. 8. In *Dextera* ejus *Ignea* lex.
Deut. 33.

Festum S. Laurentii. P. 117

Probavit me quasi *Aurum*, quod per
Ignem transit. *Iob. 23.*

E M B L E M A XXX.

Aurifaber qui *aurum* in igne probat.
Spectatur in *iginibus Aurum.* *Ovid.*
lib. 1. Trist. eleg. 4.

§. 1. Tanquam *Aurum* in *Fornace*
probavit illos. *Sap. 3.*

§. 2. *Ignis* tribulationis quævis pec-
cati scoria expurgatur, juxta il-
lud. *Psalm. 6. Ignis* me examinasti,
& non est inventa in me iniqui-
tas.

§. 3. Uniuscujusque opus, quale sit,
Ignis probabit. *1. Cor. 3.*

*Festum Assumptæ virginis Ma-
riae.* P. 139

Fortis ut mors dilectio. *Cant. 8.*

E M B L E M A XXXI.

Phoenix ex *ardoribus* redviva.
Feliciter ardet. *Ovid. lib. 1. de
remedio.*

§. 1. *Maria* vulnerata *charitate*
nuntiata, inquit, dilectio, quia a-
more languet. *Cant. 2. v. 3.*

§. 2. Fortis ut mors dilectio. *Cant. 8.*

§. 3. Unica *Phoenix* *Maria* amoris
rogo redviva.

§. 4. *Maria* in morte *Patrona*.

*Festum Sancti Bartholomæi A-
postoli.* P. 164

Fellem pro *Pelle*, & cuncta quæ habet
homo, dabit pro anima sua.
Iob. 2.

E M B L E M A XXXII.

Vimen quod decorticetur,
Jam se formosior ipso est.
Ovid. 10. Met.

§. 1. *Fellem* pro *Pelle*, & cuncta quæ
habet homo, dabit pro anima
sua. *Iob. c. 2.*

§. 2. Rursus circumdabor pelle
mea. *Iob. 19.*

*Festum Nativitatis Sanctissimæ
Virginis Mariæ.* P. 181

Quæ est ista quæ progreditur
quasi *Aurora*. *Cant. 6.*

E M B L E M A XXXIII.

Aurora, flores se pandunt.

Soli panduntur amori.

§. 1. *Nativitas* tua *Dei* *Genitrix*
Virgo, gaudium annuntiavit uni-
verso mundo.

§. 2. *Vani* ac *prophani* in *natalitiis*
gentilium ritus, ad *pios* & *san-
ctos* referuntur, ut *natalis* *Bea-
tissimæ* *Virginis* quam devotissi-
me celebretur.

*Solennitas Sancti Matthæi Apo-
stoli & Evangelistæ.* P. 202

Sequere me *Math. 9.*

E M B L E M A XXXIV.

Cymba ingenti *Myoparoni* alligata.

Vsqûe sequar te. *Horat. l. 1. Sat. 9.*

§. 1. *Christus* passus est pro nobis,
vobis reliquens exemplum, ut
sequamini vestigia ejus. *1. Pet. 12.*

§. 2. Qui non accipit *Crucem* suam,
& Sequitur me, non est me dignus.
Matth. 10. quod quâ ratione *He-
terodoxi*, *Inimici* *Crucis*, omni-
que *austeritatis* intelligant, pau-
cis disquiramus.

§. 3. Quam pauci *Christum* sequan-
tur.

§. 4. Continuo relinquitis omnibus
Securus est cum *Luc. 5.*

*Festum Sancti Michaelis Ar-
changeli.* P. 217

Michael unus de *Principibus* pri-
mis, venit in adiutorium. *Dan. 10.*

E M B L E M A XXXV.

Scutum è *cælo*, in quo exaratum:
Quis ut *Deus*.

Custodit, & arect. *Ovid. l. xi. Met.*

§. 1. *Custodia* *Angelorum* tutelari-
um, & cum primis omnium *Prin-
cipis* *Michaelis*, *scutum* in expu-
gnabile est. *Sap. 5.*

§. 2. *Angelis* suis mandavit de te, ut
custo-

Festorum ac Paragraphorum.

Custodiant te, in omnibus viis Tuis,
per omnem vitam.

- §. 3. Signifer S. Michael animas in
morte suscipit, & repræsentat
cas Iudici.

Festum S. Luca Evangelistæ. p. 236

Bonorum laborum gloriosus est
fructus. *Sap. 3.*

EMBLEMA XXXVI

*Cornu, quod laboris symbolum, floribus
ac fructibus impletum.*

Prædixit cornu. *Ovid. lib. 9.*
Metam.

- §. 1. Divus Lucas ab Ezechiele,
sub Bovis specie visus, qui abun-
dantius Omnibus laboravit. *1. Cor. 15*
§. 2. Bonorum Laborum gloriosus est
fructus. *Sap. 3.*
§. 3. Non alligabis es Bovi Trituran-
ti. *1. Cor. 9.*

Festum Sanctæ Ursulae. p. 265

Adducentur Regi Virgines post
eam. *Psal. 44.*

EMBLEMA XXXVII.

Palma in innumeras coronat attonsa.

Ursula Anogramma Laurus.

Plures parit Illa Coronas.

- §. 1. Mundi delicias, ac carnis ille-
cebras cum Ursula fugere, Chri-
stianæ fortitudinis est.
- §. 2. In acie contra omnes adver-
sitatis incurfus, & sævissimos
Tyrannorum insultus, cum Ur-
sula standum, & pro Virginitate
ad mortem dimicandum.
- §. 3. Qua ratione Virgines, Marty-
res esse queant.

*Festum Simonis & Iudæ Aposto-
lorum.* p. 289.

Fac tibi duas tubas argenteas.
Num. 10.

EMBLEMA XXXVIII.

Dua tube qua inflantur.

Spiritus intus agit. *Virg. 6. Æneid.*

- §. 1. Fac tibi duas tubas argenteas.
Num. 10.
§. 2. SS. Simon & Iudas concinue-

runt Domino in Tubis Dulcilibus.
Psal. 97.

- §. 3. Spiritus intus agit, quando in
adversis Deo laudes concinunt.

Solennitas Omnium Sanctorum.
p. 305

Similes ei erimus, quoniam vide-
bimus eum sicuti est *1. Joann. 3.*

EMBLEMA XXXIX.

*Sol in medio astrerum, ac planetarum
qui undique illuminat.*

Solemque suum sua sidera norunt.
Virg. 6. Æneid.

- §. 1. Hæc est vita æterna, ut cog-
noscant te solum, Deum verum.
Joan. 17.
§. 2. Deum semel vidisse, omnia
didicisse est.
§. 3. Deum videre, omne bonum
possidere est.

*Commemoratio Fidelium defun-
ctorum.* p. 324

Festina, suscita amicum tuum.
Prov. 6.

EMBLEMA XL.

*Fax recens extincta, facild reaccendi-
tur.*

Festina, extinctos reddere luci.

- §. 1. Utrum præstet, & quo potius
adnitendum, ut peccator è cæno-
vitorum: an ut animæ, fidelium
defunctæ è piaculari carcere, e-
ripiantur?
§. 2. Festina, extinctos reddere
luci.

*Festum Sancti Martini Pontifi-
cis & Confessoris.* p. 343

Si oculus tuus simplex fuerit, totum
corpus tuum lucidum erit. *Luc. 11.*

EMBLEMA XLI.

*Sagittarius uno oculo in scopum colli-
mans.*

Est aliquid quo Tendis, & in quod
dirigis arcum? *Persius Sat. 3.*

- §. 1. Oculus simplex, intentio est, quæ
totum corpus, id est ovis, lucidum
facit

I N D E X.

- facit. *S. Thom. in Matth. c. 6. v. 22.*
 §. 2. Omnia in Deum, simplici intentionis oculo, quasi in scopum collimanda.
 §. 3. Quam multi à scopo, recte intentionis defectu aberrarint?

Festum S. Catharinae Virginis & Martyris. P. 364

Lac vobis potum dedi. *I. Corinth. 3.*

E M B L E M A XLII.

Via lactea in calo.

Lactea nomen habet. Ovid. Met. l. 1.

- §. 1. Ego dabo vobis os & sapientiam cui non poterunt contradicere omnes adversarii vestri. *Luc. 21.*
 §. 2. Auditores salubri doctrinae lacte pascendi.
 §. 3. Fili mi, si te *lactaverint* peccatores, ne acquiescas eis. *Fr. 1. v. 10.*

Festum S. Xaverii Indiarum Apostoli. P. 391

Numquam dicit, Sufficit. *Proverb. 30.*

E M B L E M A XLIII.

Equiso, Equum de circo in circum flectit & agit, quia unus non sufficit

Orbis non sufficit unus. *Iuvenal. Sat. 10.*

- §. 1. Unus non sufficit orbis. *Iuvenal. Sat. 10.*
 §. 2. Satis est Domine, satis est.

Festum Sancti Andreae Apostoli. P. 392.

Nescit homo pretium ejus. *Iob. 28.*

E M B L E M A XLIV.

Nummi Cruce signati.

In pretio, pretium est. *Ovid. lib. I. Fast.*

- §. 1. Nescit homo pretium ejus. *Iob. 28.*
 §. 2. Salve Crux Pretiosa Breviar. *Rom. ad laud.*
 §. 3. Pretiosa in conspectu Domini, mors Sanctorum ejus. *Psal. 115.*

Festum Sancti Nicolai confessoris Pontificis. P. 406

Sit elemosyna in abscondito. *Matth. 6.*

E M B L E M A XLV.

Calceo è carcere protenso elemosyna imponitur.

Incertum quàm missa manu. *Virg. l. II. Aeneid.*

- §. 1. Sit Elemosyna in abscondito. *Matth. 6.*
 §. 2. Cum facis elemosynam noli tuba canere. *Matth. 6.*
 §. 3. Non modo elemosyna sed & oratio in abscondito facienda: juxta illud: *Clauso ostio ora patrem in Abscondito. Matth. 6.*
 §. 4. Et Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. *Ibid.*

Festum Immaculate conceptionis Sanctissime Virginis Mariae. P. 441

Tota pulchra es amica mea, & Macula non est in te. *Cant. 4.*

E M B L E M A XLVI.

Vnio candidissimus.

Candore notabilis ipso. *Ovid. lib. I. Metam.*

- §. 1. Non pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.
 §. 2. Probatum ex D. Thomæ aliisque Thomistis, immaculata Virginis Conceptio.
 §. 3. Tota pulchra es amica mea, & Macula non est in te *Cant. 4.*

Festum Sancti Thomæ Apostoli. P. 457

Cum ceciderit, non colliditur. *Psal. 36.*

E M B L E M A XLVII.

Fossis in terra decedens, resilit.

Sic cadit, ut tacta surgere possit humo. *Ovid. 3. trist. 4.*

- §. 1. Si non errasset, fecerat ille minus. *Martial. l. 1.*
 §. 2. Confessio, ceu penitentia, reddit peccatorem sanctiorem, & Deo

Festorum ac Paragraphorum.

& Deo gratiorem, quam ante fuerit.

Solennitas natalis Domini N. Iesus Christi. P. 474

Puer parvulus minabit eos.
Isaia. II.

EMBLEMA XLVIII.

Infans in eunis arbori alligatus, presentia ac vagitu suo exercitum animat.

Dux ego vester ero. *Virg. Eccl. 8.*

- §. 1. Puer parvulus minabit eos. *Isa. II.*
§. 2. Hoc Puer Duce, Principes Tenebrarum una eum vitiiis, & concupiscentiis, quæ militant adversus animam, Debellandi.

Festum S. Stephani Protomartyris. P. 491

Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso. *Psalm. 20.*

EMBLEMA XLIX.

Aurifaber coronam auream lapidibus pretiosis exornans.

Primam meruit qui laude Coronam. *5. Aneid.*

- §. 1. Coronam meruit tanquam suo sibi nomine positam: Stephanus enim, Græce, Latine Coronam appellatur, August. serm. 2. de S. Stephano.
§. 2. Longè alias, filii hujus seculi sibi neclunt coronas.
§. 3. Posuisti in capite ejus Coronam de Lapide pretioso.

Festum Sancti Ioannis Evangeliste. P. 509

Longe oculi ejus prospiciunt. *Iob. 39. v. 27.*

EMBLEMA L.

Aquila irretortis oculis Solem contemplantans.

Cernit acutum. *Herat. Sat. 3.*

- §. 1. Ioannes Aquila propter videndi perspicacitatem. *S. Thom. serm. de S. Ioann.*
§. 2. Optandum ut filii tenebra-

rum, acutum aquilæ nostræ visum consequantur, ut qui non vident, videant. *Ioan. 9.*

- §. 3. Superiores omnes, ac parentes, Aquilæ & Argi sint ut suis invigilent, eosque observent.

Festum SS. Innocentium. p. 528

Herodes occidit omnes pueros. *Matth. 2.*

EMBLEMA LI.

Oves ad occisionem ductæ.

Quid meruistis Oves placidum genus? *Ovid. 5. Met.*

- §. 1. Quinam Parentes, Herode ferociores, parvulos suos occidunt?
§. 2. Morum, ac vitæ innocentia, cum parvulis, etiam cum vitæ discrimine servanda.
§. 3. Quandoquidem Innocentes pro Christo occisi sunt, quin & nos innocenter oppressi, aliquid toleremus.

Festum S. Silvestri Pontificis P. 546

Constitui te ut evellas, & destruas & disperdas, & dissipes & ædifices, & plantes. *Ierem. I. v. 10.*

EMBLEMA LII.

Statua in horto ex lignisris aut verbena contextæ, forcipe formanda ne silvefeant.

Necdum sua forma receffit. *Virg. J. II.*

- §. 1. Constitui te ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes. *Ierem. I.*
§. 2. S. Silvester positus quoque ut ædificet, & plantet. *ibid.*

De communi SS. Martyrum P. 561

Sicut fragmen mali Punici. *Cant. 4.*

EMBLEMA LIII.

Malum Punicum fissum.

Frangat oportet.

- §. 1. Martyres Christi, multitudine innu-

I N D E X.

innumerabiles, per fragmen mali Punicj designantur.

- §. 2. Qui quamque innumeri Martyres sæculi, ac Satanæ.
 §. 3. Novum genus Martyrii, quod sine sanguine omnes adipisci valentus.

De communi Doctoris Pontificis.
 P. 582

Sic luceat lux vestra. *Matth. 5.*

EMBLEMA LIIII.

Lampas quæ emungitur.

Fuliginis expers.

- §. 1. Ecclesiæ Doctor, ut aliis splendidis titulis præfulgeat, propriissimè tamen *Lux Mundi* vocitatur.
 §. 2. Doctores vani ac infani *Quos scientia Inflat*, inanis gloriæ fuliginis expugandi.
 §. 3. Sanus ac Sanctus Doctor semper se discere profitetur.

De Communi confessorum. p. 601

Lucerna ardens & lucens. *Ioan. 5.*

EMBLEMA LV.

Lucerna lucent in tenebris.

Lucet & ardet.

- §. 1. Erat lucerna ardens.
 §. 2. Erat lucerna lucens.
 §. 3. Erat lucerna ardens & lucens.

De communi SS. Virginum. p. 616

Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus. *2. Cor. 4.*

EMBLEMA LVI.

Vitrum fractum.

Nulla reparabilis arte. *Ovid. Epist.*

- §. 1. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias *Cant. 2.*
 §. 2. Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.
 §. 3. Nulla reparabilis arte. *Ovid. Epist.*

Festum Dedicacionis & consecrationis Ecclesiæ,
 p. 635

Domum tuam decet Sanctitudo.
Psal. 82.

EMBLEMA LVII.

Genus qui inter varios ritus in dedicatione adhiberi solitos, cruces oleo inungit. p. 633.

Morem, ritusque sacrorum.

Adjiciam. *Virg. 12. Æneid.*

- §. 1. Contra impugnantes ceremonias dedicationis Ecclesiasticas.
 §. 2. Nescitis quia *Templum Dei* estis, & Spiritus Dei habitat in vobis. *1. Cor. 3.*
 §. 3. Si quis autem *Templum Dei* violaverit, disperdet illum Deus. *1. Cor. 3.*

I N D E X
 LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ,
 quæ in hac secunda Parte ad amussim & mentem
 Sanctorum Patrum exactius elucidantur.

<i>Cap. Ver.</i>	<i>pag.</i>	<i>Cap. Ver.</i>	<i>pag.</i>
GENESIS.			
3 16	In dolore paries filios tuos?	4 25	Sponsus sanguinum tu mihi es.
	435	12 5	Erit autem agnus absque macula, &c.
18	Spinæ & tribulos germi- nabit tibi.	13 19	Tulit quoque Moyses ossa Ioseph secum.
19	In sudore vultus tui pasce- ris pane tuo.	E X O D U S.	
21	Fecit quoque Dominus Deus Adæ & uxori ejus tunicas pelliceas.	14 22	Erat enim aqua quasi murus à dextra eorum & à sinistra.
23	Et emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis?	22 23	Si læseritis eos, vociterabun- tur ad me, & ego audiam clamorem eorum, & indigna- bitur furor meus, &c.
	32	24 10	Viderunt Deum Israël, & sub pedibus ejus quasi opus la- pidis saphirini.
4 10	Vox sanguinis fratris tui cla- mat ad me de terra.	L E V I T I C U S.	
6 4	Isti sunt potentes à seculo viri famosi.	6 12	Ignis autem in altari semper ardebit.
7 1	Ingredere tu, & omnis do- mus tua in arcam; te enim vidi iustum coram me in generatione hac.	19 13	Non morabitur opus merce- narii tui apud te usque ma- ne.
15 1	Ero merces tua magna nimis	M U M E R I.	
	247	8 7	Levitæ radant omnes pilos carnis suæ.
18 20	Clamor Sodomorum & Go- morrhæ multiplicatus est.	10 2	Fac tibi duas tubas argen- teas ductiles.
	253	D E U T E R O N O M I U M.	
32	Non delebo propter deccin	4 24	Dominus Deus tuus, Ignis consumens est.
	396, 471	24 14	Non negabis mercedem in- digentis & pauperis fra- tris tui, sive advenz, qui te- cum moratur in terra, & intra portas tuas est.
19 13	Delebimus hunc locum eo, quod increverit clamor eorum coram Domino.	33 2	In dextera ejus ignea lex.
22 7	Ubi est victima holocausti?		113
	505	J O S U E.	
37 27	Manus nostra non polluan- tur: frater enim & caro nostra est.	5 14	Sum Princeps exercitus Do- mini.
40 15	Hic innocens in lacum mis- sus sum.		231
42 21	Meritò hæc patimur, quia peccavimus in fratrem no- strum, videntes angustiam animæ illius.	J U D I-	
	34		
22	Nolite peccare in puerum.		
	487		
48 2	Qui confortatus sedit in le- ctulo.		
	143		
49 26	Donec veniret desiderium collium æteritorum,		
	186		

I N D E X

Cap. Ver. pag. **J V D I C V M.**
 4 21 Saporem morti confocians defecit, & mortuus est. 308

R V T H.
 1 16 De vestris quoque manipulis projicite de industria, & remanere permittite, ut absque rubore colligat, & colligentem nemo corripiat. 418

L I B. I. R E G V M.
 2 5 Donec sterilis peperit plurimos: & quæ multos habebat filios, infirmata est. 112
 13 4 Percussit Saul stationem Phylistinorum 65
 17 26 Quid dabitur viro qui percussierit Phylisthæum hunc? 245
 17 57 Abner coram Saule introduxit David caput Philisthæi habentem in manu. 44
 18 4 Jonathas expoliavit se tunica sua. 175
 20 28 Rogavit me obnixè, ut iret in Bethlehem. 487
 24 21 Scio quod certissimè regnatus sis. 44

L I B. II. R E G V M.
 1 21 Ibi abiectus est Clypeus fortium, Clypeus Saul. 220
 12 13 Dominus quoque transtulit peccatum tuum. 31
 22 13 Iejunavit & flevit. 128
 30 Tulit diadema Regis eorum de capite ejus, pondo anri talentum, habens gemmas pretiosissimas: & impositum est super caput David. 499
 16 5 Maledicebat, mittebatque lapides contra David. 128
 10 Dominus præcepit ei, ut malediceret. 34
 20 2 Separatus est omnis Israel à David sequutusque est Seba. 128
 24 17 Ego sum, qui peccavi: ego iniquè egi. 467
 18 Ascende & constitue altare Domino. 467

pag.

L I B. III. R E G V M.
 4 33 Disputavit super lignis de Cedro usque ad hislopum. quæ egreditur de pariete. 312
 6 10 Oraculum vestivit auro purissimo. 554
 10 4 Videns autem omnem sapientiam Salomonis, &c, non habebat ultra Spiritum. 315
 8 Beati viri tui & servi tui, qui assistunt coram te omni tempore, & audiunt sapientiam tuam. 315
 17 12 Non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydra, & paululum olei in lechyto, & duo ligna. 403
 18 44 Ecce nubecula parva quasi vestigium ascendeat de mari. 193
 22 30 Rex Israel mutavit habitum suum, & ingressus est bellum. 483

L I B. IV. R E G V M.
 2 14 Ubi est Deus Eliæ etiam nunc? 57
 4 35 Oscitavit puer septies, aperuitque oculos. 57
 20 6 Protegam urbem istam propter me, & propter David servum meum. 471

L I B. I. P A R A L I P.
 16 22 Recordamini mirabilium ejus, quæ fecit. 408
 22 14 Ecce ego in paupertate mea preparavi impensas domus Domini. 553

T O B I A S.
 3 4 Non obedivimus præceptis tuis. 34
 4 15 Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue: & merces operarii apud te omni non remaneat. 25

I V D I T H.
 10 3 Lavit corpus suum, & exuit se vestimentis viduitatis suæ, &c. 360
 4 Cui

I N D E X

Cap. Ver.	pag.
4	Cui etiam Dominus contulit splendorem : quoniam omnis ista compositio non ex libidine , sed ex virtute procedebat. 228 360
31 19	Non est mulier talis super terram in aspectu , in pulchritudine , & in sensu verborum. 9 228
15 10	Tu gloria Jerusalem , tu lætitia Israel : tu honorificentia populi nostri. 190

E S T H E R.

2 15	Frat enim formosa valdè & incredibili pulchritudine , omnium oculis gratiosa & amabilis videbatur. 449
5	Convocavit ad se amicos suos , & Zares uxorem suam , & exposuit illis , &c. 399
6 6	Sic honorabitur , quemcumque voluerit Rex honorare. 43 54
7 8	Etiam Reginam vult opprimere me presente in domo meâ ? 440
8 16	Judæis nova lux oriri visa est , gaudium , honor & tripludium. 189
10 6	Parvus fons crevit in fluvium , & in lucem solemque conversus est. 109
14 16	Domine , tu scis , quod abominer signum superbiæ ac gloriæ meæ. 360
15 13	Non pro te , sed pro omnibus hæc lex constituta est. 433
17	Valdè mirabilis es Domine. 408

J O B.

1 1	Vir ille simplex & rectus ac timens Deum , & recedens à malo. 124
2 3	Adhuc retines innocentiam ? 540
4	Pellem pro pelle , & cuncta quæ habet homo , dabit per animam suam. 171
3 3	Pereat dies , in qua natus suam. 182

Cap. Ver.	pag.
5 7	Homo nascitur ad laborem , & avis ad volatum. 238
9	Qui facit magna atque mirabilia absque numero. 408
24	Visitans speciem tuam non peccabis ? 15
7 1	Militia est vita hominis super terram. 49 245 267 497
10 11	Pelle & carnibus vestisti me. 166
12	Visitatio tua custodivit Spiritum meum. 6
13 26	Scribis contra me amaritudines , & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ. 24
19 2	Usquequò affligitis animam meam , & atteritis me sermonibus ? 297
19 20	Pelli meæ consumptis carnibus adhæsit os meum. 175
21	Miseremini mei , miseremini mei saltem vos a nunci mei , quia manus Domini tetigit me. 333 338
22	Quare persequimini me sicut Deus , & carnibus meis fataramini ? 338
23 10	Probativ me quasi aurum , quod per ignem transit. 124
28 13	Nescit homo pretium ejus. 393
39 29	De longè oculi ejus prospiciunt. 47 509

P S A L M I.

5 11	Sepulchrum patens est guttur eorum. 9
11 7	Argentum igne examinatum , purgatum septuplum. 125
14 5	Munera super innocentem non accepit. 494 540
17 26	Cum Sancto Sanctus eris : & cum viro innocente innocens eris. 7
30	In Deo meo transgredior murum. 494
19 26	Rursum circumdabor pelle mea. 175

P S A L M I.

18 7	Nec est , qui se abscondat à calore ejus. 64
------	--

Locorum Sacrae Scripturae.

Cap. Ver.		pag.
13	Delicta quis intelligit ?	522
20 4	Posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso.	491 501
21 16	Aruit tanquam testa virtus mea, & lingua mea adhæsit faucibus meis.	25
24 21	Innocentes & recti adhæerunt mihi.	543
29 7	Ego autem dixi in abundantia mea : Non movebor in æternum.	466
31 6	In diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt.	329
33 2	Benedicam Dominum in omni tempore.	300
36 23	Apud Dominum gressus hominis dirigentur : & viam ejus volet.	204
24	Cum ceciderit, non collidetur.	459 465
37	Custodi innocentiam, & vide æquitatem.	540
37 14	Non aperuit os suum.	212
38 3	Obmutui & humiliatus sum, & dolor meus renovatus est.	34
4	Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.	78
40 2	Beatus qui intelligit super egenum & pauperem.	415
42 1	Discerne causam meam de gente non sancta.	371
43 16	Tota die verecundia mea contra me est, & confusio faciei meæ cooperuit me.	32
44 3	Speciosus forma præ filiis hominum.	311
5	Specie tua & pulchritudine tua procede & regna.	263 359
6	Sagittæ tuæ acutæ.	359
13	Vultum tuum deprecabuntur divites plebis.	455
15	Adducentur regi Virgines post eam.	267
9	Lavabis me & super nivem dealbabor.	38
11	Omnes iniquitates meas dele.	22

Cap. Ver.		pag.
65 10	Deus, igne nos examinasti.	126 132
67 36	Mirabilis Deus in Sanctis suis.	408
68 2	Intraverunt aquæ usque ad animam meam.	89
3	Veni in altitudinem maris : & tempestas demersit me.	92
72 16	Existimabam ut cognoscerem hoc, labor est ante me.	316
17	Donec intrem in Sanctuarium Dei.	316

P S A L M I.

24	Tenuisti manum dexteram meam : & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria suscepisti me.	120
73 16	Tu fabricatus es auroram & solem.	186 295
75 11	Cogitatio hominis confitebitur tibi : & reliquæ cogitationis diem festum agent tibi.	37
83 13	Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia.	540
88 38	Luna perfecta in æternum.	295
90 11	Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.	226
93 17	Nisi quia Dominus adjuvit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea.	35
95 6	Confessio & pulchritudo in conspectu ejus.	195 318
97 6	Pfallite Domino in tubis dulcibus.	296
100 8	In matutino interficiebam omnes peccatores terræ : ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.	482
103 4	Qui facis Angelos tuos Spiritus : & ministros tuos ignem urentem.	108
105 35	Commixti sunt inter gentes, & didicerunt operarum.	8

I N D E X

<i>Cap. Ver.</i>	<i>pag.</i>	<i>Cap. Ver.</i>	<i>pag.</i>
115 15	Pretiosa est in conspectu Domini mors Sanctorum ejus. 491	8 17	Qui mane vigilant ad me, invenient me. 149
118 1	Beati immaculati in via. 456	34	Beatus homo, qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & observat ad postes ostii mei. 191
71	Bonum mihi, quia humiliasti me. 465	14 4	Ubi non sunt boves præsepe vacuum est: ubi autem plurimæ segetes, ibi manifesta est fortitudo bovis. 242
112	Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem. 246 250	17 6	Corona senum, filii filiorum. 66 446
136	Exitus aquarum deduxerunt oculi mei. 31	20 9	Quis potest dicere, Mundum est cor meum, purus sum à peccato? 133
120 4	Eccc non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel. 123	22 1	Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ. 283
123 7	Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, & nos liberati sumus. 35	24 31	Per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti: & ecce totum repleverant urtica, & operuerant superficiem ejus spinæ. 549
126 3	Eccc hæreditas Domini, filii: merces fructus ventris. 68	30 16	Ignis non dicit, sufficit. 393
4	Sicut sagitta in manu potentis: ita filii excussorum. 360	30 18	Trite sunt difficilia mihi, & 19 quantum penitus ignoro. Viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram, viam navis in medio mari, & viam viri in adolescentula. 38
129 6	A custodia matutina usque ad noctem speret Israel in Domino. 239	31 10	Mulicem fortem quis inveniet? Procul, & de ultimis finibus preteritum ejus. 5 277
138 5	Tu formasti me, & posuisti super me manum tuam. 438	14	De longè portans panem suum. 329
17	Nimis honorati sunt amici tui, Deus. 93	30	Fallax gratia & vana est pulchritudo: Mulier timens Deum ipsa laudabitur. 455
139 8	Obumbrasti super caput meum in die belli. 137	ECCLESIASTES.	
143 12	Filiæ eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. 557	3 5	Tempus amplexandi, & tempus longè fieri ab amplexibus. 408
147 17	Ante faciem frigoris ejus quis sustinebit? 166	10 16	Væ tibi terra, cujus rex puer est. 477
PROVERBIA.			
1 10	Fili mi, si te lætaverint peccatores, ne acquiescas eis. 380	11 7	Dulce lumen, & delectabile est oculis videre solem. 309
6 3	Discurre, festina, suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. 335	CANT. CANTICORUM.	
6	Vade ad formicam, ó piger, discè sapientiam. 414	2 2	Sicut lilium inter spinas: sic amica mea inter filias. 43

Locorum Sacrae Scripturae.

Cap. Ver.	pag.
10	Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea & veni. 186 438
12	Flores apparuerunt in terra nostra: tempus putationis advenit. 518 549
3 7	En lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel. 223
4 3	Sicut villa coccinea labia tua. 9
7	Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. 433 449
5 3	Exspoliavi me tunica mea, quomodo induar illa? lavi pedes meos, quomodo inquinabo illos? 9 35
7	Percusserunt me & vulneraverunt me: tulerunt pallium meum. 167
10	Dilectus meus candidus & rubicundus. 529
6 9	Quae est illa, quae progreditur quasi aurora confurgens? 188
10	Descendi in hortum nucum, ut viderem poma convallium, & inspicerem, si florisset vinea, & germinassent mala Punica, 502
7 1	Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis, filia Principis? 204
8 1	Quis mihi det te fratrem meum fugentem ubera matris meae? 487
6	Fortis est ut mors dilectio. 143
8	Aquae multae non potuerunt extinguere charitatem, nec flumina obruent illam. 88 89 146

S A P I E N T I A.

2 8	Coronemus nos rosis, antequam marcescant, 498
3 5	Tentavit illos, & invenit eos dignos se. 121
6	Tanquam aurum in fornace probavit illos. 121
15	Bonorum laborum gloriosus est fructus. 238 242

Cap. Ver.	pag.
10 21	Linguas infantium fecit esse disertar. 368
19 19	Ignis in aqua valebat. 88

E C C L E S I A S T I C U S.

2 5	In igne probatur aurum & argentum: homines vero receptibiles in camino humiliationis. 121 127
4 35	Noli esse sicut leo in domo tua evertens domesticos tuos. 169
5 5	De propitiato peccato noli esse sine metu. 31
11 3	Brevis in volatilibus est apis, & multum dulcoris habet fructus illius. 3
15 2	Obviabit illi quasi mater honorificata. 191
16 3	Melior enim est unus timens Deum, quam mille filii impii. 398
19 4	Qui credit cito, levis est corde. 461
24 5	Ego ex ore altissimi prodivi primogenita ante omnia creaturam. 437
26 24	Ego mater pulchrae dilectionis. 456
20	Omnis ponderatio, non est digna continentis animae, 283
25	In duobus contristatum est cor meum: & in tertio iracundia mihi a venit. 36
26	Vir bellator deficiens per inopiam, & vir sensatus contemptus, & qui transgreditur a justitia ad peccandum: Deus paravit eum ad triumpham.
27 6	Vasa figuli probat fornax, & homines justos tentatio tribulationis. 126
29 15	Conclude elemosynam in sinu pauperis. 414
33 31	Si est tibi servus fidelis, sic tibi quasi anima tua: quasi fratrem tuum sic eum tracta. 257
	e e 3 34 26 Qui

I N D E X

<i>Cap. Ver.</i>		<i>pag.</i>
34	26. Qui aufert in sudore panem, quasi qui occidit proximum suum.	254
27	Qui effundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario: fratres sunt.	254
43	2. Vas admirabile, opus excelsum.	403
44	6. Homines divites in virtute, pulchritudinis studium habentes.	319
20	Non est inventus similis illi.	410
48	1. Verbum ipsius quasi facula ardebat.	97

I S A I A S.

1	3. Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui.	247
25	Excoquam ad purum scoriâ tuam, & auferam omnem stannum tuum.	131
26	Post hæc vocaberis civitas iusti, urbs fidelis?	131
3	3. Voca nomen ejus: accelera spolia detrahere, festina prædari.	480
4	Quia antequam sciat puer vocare patrem suum & matrem suam, auferetur forsitudo Damasci & spolia Samariæ.	480
9	6. Parvulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur nomen ejus, Fortis, Princeps pacis.	478
11	6. Puer parvulus minabit eos.	477
10	Erit sepulchrum ejus gloriosum.	56
12	3. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris.	404
22	2. Interfecti tui non interfecti gladio.	369
13	Comedamus & bibamus, cras enim moriemur.	210
25	6. Faciet Dominus exercituum, convivium pinguium, convivium vindemiæ, convivium medullatorum.	237

<i>Cap. Ver.</i>		<i>pag.</i>
28	1. Vae coronæ superbiæ!	459
29	8. Lassus adhuc fuit, & anima ejus vacua est.	25
10	Claudet oculos vestros Prophetas & Principes.	524
30	26. Et erit lux lance, sicut lux solis: lux Solis erit septemplex.	353
40	6. Omnis gloria ejus, quasi nos sceni.	134
43	25. Ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me: & peccatorum tuorum non recordabor.	24
45	15. Verè tu es Deus absconditus.	416
48	10. Elégi te in camino pauperatis.	127 414
54	16. Ecce creavi fabrum sustinentem in igne prunas.	124
56	10. Speculatores ejus cæci.	524
58	1. Quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia scelera eorum.	296
59	2. Iniquitates vestræ dividentur inter vos & Deum vestrum.	495
60	2. Tenebræ operient terram, caligo populos.	187
63	9. Angelus faciei ejus salvabit vos.	320
66	8. Quis audivit unquam tale, & quis vidit huic simile?	419

J E R E M I A S.

1	10. Constitui te ut evellas & destruas, & disperdas & dissipes: & ædifices & plantes.	546
8	6. Attendi & auscultavi, nemo, quod bonum est, loquitur.	9
13	23. Si mutare potest Æthiops pellem suam?	167
17	1. Peccatum Juda scriptum est stylo ferreo in ungae adamantino.	24
20	14. Maledicta dies, in qua natus sum: dies, in qua peperit me mater mea, non sit benedicta.	

Locorum Sacrae Scripturae.

Cap. Ver.	pag.	Cap. Ver.	pag.
	redicta.		440
22 3	Sanguinem innocentem ne effundatis.		528

T H R E N I

3 22	Misericordia Domini, quia non sumus contempti.	35
4 3	Lamiae nudaverunt mammam, lactaverunt catulos suos.	380
5 16	Cecidit corona capitis nostri.	501

E Z E C H I E L.

1 13	Aspectus eorum quasi carbonum ignis ardentium.	8
1 18	Totum corpus plenum oculis.	520
22	Et similitudo super capita animalium firmamenti.	248
3 12	Assumpsit me spiritus, & audiui post me vocem commotionis magae: Benedicta gloriae Domini de loco suo.	510
4 3	Pones murum ferreum.	495
9 3	Atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis.	24
10 2	Imple manum tuam ignis prunis, quae sunt inter Cherubin, & effunde super civitatem.	99
17 3	Aquila grandis magnarum alarum.	511
16 12	Omnium iniquitatum eius non recordabor.	468

D A N I E L.

9 24	Septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum ut finem accipiat peccatum.	82
10 13	Michael unus de Principibus venit in adiutorium.	232
13 45	Cumque duceretur ad mortem, suscitavit Dominus Spiritum Sanctum pueri iunioris, cui nomen Daniel.	368

O S E E.

7 5	Dies Regis nostri ceperunt principes furere à vino.	184
-----	---	-----

A M O S.

3 8	Leo rugiet, quis non pavebit?	193
5 2	Virgo Israel proiecta est in terram suam, non est, qui suscitet eam.	539

I O N A S.

4 11	Non parcam Ninive, civitati magae, in qua sunt pluraquam viginti millia hominum, qui nesciunt, quid sit inter dexteram & sinistram suam.	471
------	--	-----

H A B A C U C.

8 19	Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes meos quasi cervorum: & super excelsa mea deducet me victor.	272
------	---	-----

S O P H O N I A S.

1 17	Ambulabunt ut caeci, quia Domino peccaverunt.	516
------	---	-----

A B B A U S.

1 2	Hæc ait Dominus exercituum, dicens: Populus iste dicit, Nondum advenit tempus domus Domini ædificandæ.	555
3	Et factum est verbum Domini in manu Aggae Prophetæ, dicens: ibid.	
4	Nunquid tempus vobis est, ut habitetis in domibus laqueatis, & domus ista deserta? ibid.	

LIB. I. M A C H A B Æ O - R U M.

2 65	Ece Simon frater vester; scio, quod vir consilii est.	292
------	---	-----

I N D E X.

<i>Cap. Ver.</i>		<i>pag.</i>	<i>Cap. Ver.</i>		<i>pag.</i>
66	Et Judas Machabæus fortis viribus à juventute sua, sit vobis princeps militiæ.	291	6	Tu autem cum oraveris intra in cubiculum tuum & clauso ostio, ora Patrem tuum.	420
3 1	Et surrexit Judas, qui vocabatur Machabæus, & præliabatur prælium Israel cum lætitia.	292	7	Orantes nolite multum loqui.	87
3 68	Diruit aras eorum, & sculptilia Deorum ipsorum succendit igni.	292	22	Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit.	347
13 27	Ædificavit Simon super sepulchrum patris sui & fratrum suorum, ædificium altum visu, lapide polito &c.	426	7 3	Quid autem vides sellucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?	512
LIB. II. MACHAB.			14	Et pauci sunt qui inveniunt eam.	212
1 19	Acceptum ignem occultè absconderunt.	102	15	Attendite à falsis Prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium; intrinsecus autem sunt lupi rapaces.	171
7 41	Novissimè autem & post filios Mater consumpta est.	145	8 6	Domine, puer meus jacet in domo paralyticus & male torquetur.	257
MATTHÆUS.			21	Domine, permitte me primum ire & sepelirè patrem meum.	215
1 16	De qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.	440	9 9	Sequere me.	205
2 16	Herodes occidit omnes pueros.	528		Vidit hominem sedentem in telonio Matthæum nomine.	215
4 6	Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.	221		Et surgens secutus est eum.	215
	20 Venite post me: at illi continuo relictiis retibus sequuti sunt eum.	215	10 16	Estote ergo prudentes sicut serpentes.	167 291
5 7	Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur.	342	29	Non enim vos estis qui loquimini sed Spiritus patris vestri.	368
5 28	Qui viderit mulierem ad cupiscendam eam, jam mœchatus est eam in corde suo.	394	38	Qui non accipit Crucem suam & sequitur me, non est me dignus.	209
6 2	Cum facis Eleemosynam, noli tuba canere.	418	11 12	Regnum cœlorum vim patitur & violenti rapiant illud.	485
	3 Nesciat sinistra quid faciat dextera tua ut sit Eleemosyna tua in abscondito.	418	21	Væ tibi Corozain, væ tibi Bethsaida: quia, si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.	210
	4 Sit Eleemosyna in abscondito.	408	13 38	Zizania autem, filii sunt nequam.	548
					43 14-

Locorum Sacrae Scripturae.

Cap. Ver.	pag.
43	Iusti fulgebunt sicut sol in regno patris mei. 323
44	Simile est regnum caelorum Thesauro abscondito. 63
16 16	Tu es Christus filius Dei vivi. 510
18 6	Qui autem scandalizaverit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus & demergatur, in profundum maris. 535
19 21	Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quae habes. 6
29	Omnis qui reliquerit patrem &c. Centuplum accipiet. 250
20 6	Voca operarios & redde illis mercedem. 255
24 12	Refrigescit charitas multorum. 91 105
25 34	Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum. 499
35	Hospes eram & collegistis me. 349
40	Amen dico vobis, quam parum fecistis uni ex his fratribus minimis, mihi fecistis. 332
26 8	Ut quid perditio haec? 553
28 5	Nolite timere vos, sci enim, quod Iesum qui Crucifixus est quaeritis. 51
10	Nuntiate fratribus meis, ut eant in Galilaeam, ibi me videbunt. 470

M A R C U S.

6 21	Herodes natalis sui coenam fecit. 183
10 51	Quid tibi vis faciam. 521
12 41	Et multi divites jactabant multa. 418
14 72	Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Iesus: priusquam gallus cantet bis, ter me negabis. Et coepit flere. 30

Cap. Ver.	pag.
-----------	------

L U C A S.

2 13	Facta est cum angelo multitudo militiae caelestis. 476
26	Non visurum se mortem nisi prius videret Christum Dominum. 186
5 28	Relictis omnibus surgens secutus est cum. 205
7 47	Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. 24 26 30
9 23	Si quis vult post me venire, abneget semeti, sum & tollat Crucem suam quotidie & sequatur me. 208
59	Domine, permittite mihi primum ire, & sepelire patrem meum. 215
10 7	Dignus est enim operarius mercede sua. 253
10 34	Si oculus tuus simplex fuerit, totum Corpus lucidum erit. 343
12 49	Ignem veni mittere in terram. 73
15 2	Peccatores recipit & manducat cum illis. 467
7	Majus gaudium erit in caelo super uno peccatore penitentiam agente quam supra noviginta novem justis. 327 468 537
19 8	Dimidium bonorum meorum do pauperibus. 354
43	Circumdabunt te inimici tui vallo & coangustabunt te undique. 159 232 497
21 15	Ego dabo vobis os & sapientiam cui non poterunt resistere & contradicere omnes adversarii vestri. 291 367
24 34	Surrexit Dominus verus & apparuit Simoni. 471

I O A N N E S.

1 1	In principio erat verbum. 511
4	Quod factum est in ipso, vitam. 309
6 69	Verba vitae aeternae habent. 99

I N D E X

<i>Cap. Ver.</i>	<i>pag.</i>	<i>Cap. Ver.</i>	<i>pag.</i>
7 37	Si quis sicut veniat ad me & bibit. 25		
8 12	Ego sum lux mundi qui sequitur me, non ambulat in tenebris. 203	8 29	Conformes fieri imaginis filii Dei. 219
9 39	Ut qui non vident, videant. 516	35	Quis nos separabit a charitate Christi? 92
11 4	Ut glorificetur filius Dei. 51	12 20	Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi, hoc enim faciens, carbonem ignis congeres super caput ejus. 95
16	Famus & nos ut moriamur cum eo. 464	13 12	Opera tenebrarum. 203
14 12	Majora horum facietis. 57	16 18	Et per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. 540
17 3	Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum. 309		
20 17	Noli me tangere. 459		
21 4	Non tamen cognoverunt discipuli, quia Iesus est. 492		
	7 Dixit ergo discipulus ille quem diligebat Iesus Petro, Dominus est. 512		
	20 Conversus Petrus vidit illum discipulum quem diligebat Iesus. 509		
	21 Domine hic autem quid? 471		

A C T A.

6 10	Et non poterant resistere sapientiæ & Spiritui qui loquebatur. 368
7 55	Vidit Iesum stantem. 492
12 7	Ecce Angelus Domini attitit, & lumen resulsit in habitaculo. 225
19 19	Qui curiosa sectati fuerant, contulerunt libros & contusserunt coram omnibus. 81
22	Misit Herodes manum ut quosdam affigeret de ecclesia. 55

A D R O M A N O S.

1 24	In immunditiam, ut contumelias afficiant corpora sua in semetipsis. 466
5 3	Gloriamur in tribulationibus. 52
12	Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homi-

	nes mors pertransiit in quo omnes peccaverunt. 434
8 29	Conformes fieri imaginis filii Dei. 219
35	Quis nos separabit a charitate Christi? 92
12 20	Si esurierit inimicus tuus, ciba illum, si sitit, potum da illi, hoc enim faciens, carbonem ignis congeres super caput ejus. 95
13 12	Opera tenebrarum. 203
16 18	Et per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. 540

Ad Corinthios. Prima Epistola.

1 19	Perdam sapientiam sapientiam. 379
2 4	Non in persuasibilibus humane sapientiæ verbis. 377
3 2	Lac vobis potum dedi. 366
	376
6 18	Fugite fornicationem. 270
9 9	Non alligabis os bovi trituranti. 252
25	Et illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem incorruptam. 497
27	Castigo Corpus meum & in servitutem redigo, ne forte cum aliis, rædicaverim, ipse reprobus efficiar. 7 209
10 13	Fidelis autem Deus est qui non patitur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet etiam cum tentatione proventum. 127
12 27	Vos autem estis corpus Christi, & membra de membris. 332
15 9	Non sum dignus vocari Apostolus, quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei. 33
	465
10	Abundantius illis omnibus laboravi. 239 465
19	Miserabiliores sumus omnibus hominibus. 361

Secunda ad Corinthios.

3 18	Nos vero omnes revelata facie
------	-------------------------------

Index locorum Sacræ Scripturæ.

Cap. Ver.	pag.
	facie gloriam Domini specularantes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem. 322
4 10	Semper mortificationem esse in Corpore nostro circumferentes. 6
17	Momentaneum & leve tribulationis vestræ, supra modum in sublimitate æternam gloriæ pondus operatur in nobis. 393
5 4	Nolumus exspoliari, sed superveſtiri. 166
8 19	Misimus etiam cum illo fratrem, cujus laus est in Evangelio qui & comes peregrinationis nostræ. 240
12 9	Virtus in infirmitate perferi libenter gloriabor in infirmitatibus meis. 51 270

Ad Galatas.

5 24	Qui autem sunt Christi, carnem suam Crucifixerunt cum vitis & concupiscentiis. 211
6 14	Abſit gloriari nisi in Cruce. 43 49

Ad Ephesios.

1 4	Ut eſſemus sancti & immaculati. 456
2 22	Cœdificamini in habitaculum Dei. 132

Ad Philippenſes.

3 18	Inimici Crucis Christi. 207
4 1	Fratres mei charissimi & desideratissimi, gaudium meum & corona mea. 495

Prima ad Theſſalonicenſes Epistola.

2 19	Quæ est nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriæ, nonne vos? 66 494
------	--

Secunda ad Theſſalonicenſes.

Prima Epistola ad Timotheum.

1 13	Qui prius blasphemus fui, &
------	-----------------------------

Cap. Ver.	pag.
	persecutor & contumeliosus. 33

Secunda ad Timotheum.

2 5	Non coronatur nisi qui legitime certaverit. 497
12	Si sustinebimus & conregnabimus. 209

Ad Hebræos.

5 7	Cum clamore valido ac lacrymis. 332
12	Facti estis quibus lacte opus sit, non solido cibo. 376
6 6	Et prolapsi sunt, rursus renovari ad penitentiam. 36
11 24	& 25 Fide Moyses grandis factus, negavit se esse filium filie Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei quam temporalis peccati habere jucunditatem. 248
37	Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occasione gladii mortui sunt. 177 398
12 4	Nondum enim usque ad sanguinem restitistis. 268
13 4	Et thorus immaculatus. 456

Epistola Iacobi.

1 21	Suscipite insitum verbum. 548
27	Religio munda & immaculata. 456
	Et immaculatum se custodire. 451
3 6	Inflamat rotam nativitatis nostræ inflammatæ à gehenna. 93
5 4	Ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quæ fraudata est à nobis, clamat; & clamor eorum in aures domini Sabaoth introivit. 253

Index locorum Sacrae Scripturae.

Cap. Ver.		pag.	Cap. Ver.		pag.
<i>Epistola Prima Petri.</i>					
1	7	Ut probatio vestrae fidei multo pretiosior auro (quod per ignem probatur), inveniatur in laudem ei.	2	10	Qui diligit fratrem suum, in lumine manet: qui autem odit fratrem, in tenebris ambulat.
		122 127 400			103
2		Pretiosior auro quod per ignem probatur.	3	2	Similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est.
		127 61			318 322
9		Admirabile lumen.	<i>Apocalypsis Ioannis.</i>		
		773	2	4	Habeo adversum te quod charitatem tuam primam reliquisti.
11		Quae militant adversus animam.			539
		409	3		Qui vicerit, dabo ei sedere meum in throno meo.
15		Obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam.			54
		371	8	7	Et omne fenum viride combustum est.
21		Christus est pro nobis, vobis reliquens exemplum, ut sequamini vestigia eius.			134
		202 203 212	12	10	Et audivi vocem magnam in caelo dicentem: nunc facta est salus & virtus & regnum Dei nostri, & potestas Christi eius.
3	4	Inmarcescibilem gloriae coronam.			271
		498	12		Vae terrae & mari, quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, quod modicum tempus habet.
6		Vos exaltet in tempore visitationis.			232
		21	14	4	Sequuntur agnum quocunque ierit.
9		Cui resistite fortes in fide.			12
		270	20	12	Er vidi Angelum descendentem de caelo habentem clavem Abyssi & catenam magnam in manu sua, & apprehendit draconem serpentem antiquum qui est diabolus & Sathanas, & ligavit eum per annos mille, & misit eum in abyssum.
<i>Secunda Petri.</i>					240
2	21	Melius erat illis non cognoscere viam iustitiae, quam post agnitionem retrorsum converti.			
		36			
<i>Prima Ioannis Epistola.</i>					
1	8	Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus.			
		435 515			

I N D E X A L P H A B E T I C U S

Rerum Notabilium :

*Quæ in hac Secunda Parte continentur, & uber-
tim explicantur.*

A.

ADAM cur fuerit ab Angelo solum è Paradiso, & non totâ circum regione expulsus. 32
 Quando Adam solum Eva filium terebat, quis tunc *Notabilis*? 43
 Quanquam sapientissimus à Salomone superatur. 312
 In eo non peccavit B. V. Maria. 435
 B. Egidius acutè quendam convicit eò, quod non crederet magna esse Præmia fervorum Dei. 251
 Æternitas eleganter describitur. 198
 Albis in vestibus oportet incedere. 194
 B. Albertus Magnus statuam loquacem formasse refertur. 313
 Alexander de Filis Salamandræ. 130
 Alexander VII. laudatur. 445
 Amicus ab Adulatore in quo discernendus. 412
 Amor divinus in meditatione ardet. 183
 Tenerius amantes, præ amore mortui. 137
 Impurus, cæcus est. 512
 S. Ambrosius laudatus. 49
 S. Andreas in summo pretio & amore Crucem habuit. 396
 Percussus, ad quemlibet ictum dicebat, Iesus. 399
 Angelus Custos cuique à conceptione deputatur. 222
 Est Pædagogus ac Procurator noster. 223 *ibid.*
 Ejus memoria, peccati remedium. 224

In articulo mortis maximè succurrit. 231
 S. Anna per filiam est Mater honorificata. 64
 Est Thesauraria Dei. 71
 Omnia per ipsam facillè impetrantur. *ibid.*
 Annæ Maximiliani 2. Viduæ summa liberalitas. 413
 Anniversaria ritè ac piè solvenda. 335
 Si occurrat in die Dominica, præferendum est, non postponendum pro velociore defunctorum salute. 339
 Animam unam fervare, plus confert ad honorem Dei quàm omnes virtutum actus omnium hominum usque ad diem iudicii. 496
 Apes oportet in visitationibus imitari. 4
 In mellificii fabrica fugiunt videri. 414
 Apostolorum argumenta pro primatu. 174
 Prædicatione mundum expugnarunt, ut Iosue turbarum clangore Iericho. 294
 Simonem & Iudam Deus à calumniâ tuetur. 297
 Aqua pro Numine ab Ægyptiis colebatur. 88
 Aves de Regni primatu certant. 509
 Augusta gaudet privilegio Principis. 432
 Aultriæ insignia, & undè orta? 47
 Avariâ est cæca. 516

B.

Bartholomæus præ nimio amoris æstu carnem à se abiecit. 166
 Tripli-

I N D E X.

- Triplicem pellem amore Christi dimisit. 168
 Fuit regio stemmate oriundus. 174
 Nominis Anagramma : *Ah; Sol beatorum.* 178
 Beatitudinis vel unico die obtinendæ causa, totus meritò non in spernendus. 305
 Divina Elenia sine specie à beatis videtur. 314
 Tria requirit, visionem sc. apprehensionem & fruitionem. 317
 Tanta est, ut unica ejus gutta, totam damnatorum amaritudinem dulcoraret. 321
 Beati decorantur 12. generibus gaudiorum. 302
 Beneficia quædam palam danda, quædam secretò. 413
 S. Bernardus melleis suis concionibus Arnulphum induxit ad statum Religiosum. 251
 S. Bernardinus Senensis in festo Nativitatis B. Virginis baptizatus natus, professus, ac primum celebravit. 197
 B. Ludovicus Bertrandus Ord. Præd. docetur consultius esse pro animabus in purgatorio, quam pro vivis orare. 329
 Bononiæ laudabilis mos, ut quo die corpus terræ mandatur, eodem 30, 60, 1000. sacra legantur. 336
 Borcas cum Sole decertat de primatu fortitudinis. 165
 Bovis specie indicatur S. Lucas. 236
 Operarii indefessi symbolum. 238
 Cognovit possessorem, quo mysterio? 247
 • Apud nonnullas nationes triturrant. 253
 S. Brigittæ S. Agnes imposuit coronam contextam ex septem lapidibus pretiosis. 502
- C.
- C**alumnia omni tormento gravius affligit. 297
 Gravius, quam lapis ferit. 563
 Cane segmentum panni lacerante docetur B. Henricus Suso Ord. Præd. de futuris persecutionibus. 49
 Per mare sequitur Dominum suum. 216
 Carmen recto ordine lectum laudabat Clementem VII. retrogrado calumniabatur. 351
 S. Carolus Borromæus primus Societatem Iesu Mediolanum invenxit. 105
 Famulos suos ut Fratres habuit. 257
 Caroli Spinolæ heroica constantia. 123
 S. Catharina Virgo & Martyr fecundissima in perorando. 375
 Philosophos convicit. 372
 Impavido spiritu Imperatorem Idolis immolantem culpavit. 375
 Nominis Anagramma : *Natis chara.* ibid.
 Lac in passione fudit, ne vir putaretur. 376
 Sibi devotis patrocinatur, maxime in morte. 384
 S. Catharina Senensis Ord. Præd. quemcunque à se demittebat meliorem. 6
 Deum ardentius amavit, quando tentabatur. 127
 Vidit pulchritudinem animæ. 318
 Semper nitabatur peccatores convertere. 326
 Centurio Evangelicus pro servo solus oravit, quanto lucro? 257
 S. Christina mirabilis pro animabus in Purgatorio detentis mirè se affligebat. 326
 Christus natus in cunabulis fuit mire Omnipotens. 478
 Clypeus præcipuum militiæ ornamentum. 219
 Aut cum hoc vivi redire, vel in hoc mortui jubebantur referri. ibid.
 In hoc vice curarum Lacedæmonii infantes recens natos, & vita sanctos parebat. 220
 Ex iisdem pugnavit & vicit ut Dux. 479
 Expugnat peccatum & mortem. 481
 Et nos hoc Puerò Duce expugnet.

A L P H A B E T I C U S.

gnare oportet nostras pravas
concupiscentias. *ibid.*
Nati humilitas. 482
Licet ipse sit fons, fuit tamen salu-
tem nostram. 25
Tanquam belli Dux habet pedi-
tes & equites. 49
In Cruce est bellicosissimus eques.
53
Lucernam boni exempli præterit
suis. 204
Sine causa Christiani sumus, si
Christum non sequimur. 207
Quis sequitur Christum propter
Christum? 214
Christus fuit pulcherrimus. 319
In testamento, quod in Cruce con-
didit, solam Crucem sibi refer-
vavit. 401
Cur inclinato capite emiserit spiri-
tum? 404
Cum S. Thoma Apostolo fuit argu-
mentatus, & eundem conclusit.
462
Cognitio sui est summè necessaria.
519
S. Colonia honorata est à Deo per
sanguinem & reliquias S. Ursulae,
ac sociarum Virg. 279
Columbas noluit Deus offerri, sed
earum pullos, & cur? 69
Confessio sæpius debet iterari, licet
non sit nisi venialium. 35
Pœnarum compendium est. 464
Conversans ex socio cognoscitur. 7
Convertario bona maximam ad
virtutes: mala ad vitia incita-
mentum. *ibid.*
In Convivio possunt esse viri *voca-*
les. Iuvenes *semivocales*, mulieres
consonantes, puellæ *mutæ*. 374
Fercula superflua pauperibus, &
maximè domesticis submitten-
da. 418
Coronæ variæ Victoribus daban-
tur. 493
Tres Coronas apparat mundus
suis: tres longè pretiosiores
Deus famulis suis. 498
Variæ Regum narrantur Coro-
næ. 502
Per tolerantiam aduersorum ob-
tinenda. *ibid.*
Crux est equus regius, quo vehi-
mur in cælum. 42

Sola facit Nobiles in aula Chri-
sti. 43
Omnes sumus *Ordinis Crutigeri*.
47
Est Christianorum gloria. 51
Nedum Religiosi, sed vel maxi-
mè secularcs habent, & por-
tant suam Crucem. *ibid.*
Magnum ejus pretium. 393
In omnibus operibus est quæ-
renda. 395
Cujus de certat cum Morte. 139
Constantinus Imperator Basilicam
S. Petri Romæ erexit. 552

D.

David injurias Semci patienter
tulit, & cur? 34
Per tribulationes à peccatis vel-
ut aurum à scoria expurgatus
fuit. 127
Deus omnia dicta & facta, & cogi-
tationes in factos redigit. 25
Pellio est, & quomodo? 130
Martyres tanquam Phrygio: Con-
fessores ut pistor tractat. 176
Semel illum vidisse, omnia didi-
cisse est. 311
Diem Natalem nullus Sanctorum
coluit. 181
Pharo & Herodes celebraverunt.
182
Nasci est incipere mori. 181
Doctor caveat, ne se faciat familia-
rem. 19
Diffidium inter duos, an vivis, an
potius animabus in purgatorio
subveniendum? 325
Ut tales fiant, multi intrant Re-
ligiosum statum illecti à paren-
tibus. 353
Sunt stellis similes. 410
Dolor sine teste, est verus. 412
S. Dominici præsentia frui, summo
honori ducebant sibi Cardina-
les &c. 54

E.

E *Leemofyna* in secreto faciendâ est.
412
Maximè pauperibus domesticis.
418
Danda

I N D E X

- Danda est ad eum modum, quo
 Moniales per trochleam escas
 porrigunt. *ibid.*
 Hebræi jactabundè offerebant. 419
 Non ad famam, sed ad pauperis
 famem sopiendam exhibenda.
ibid.
 Epitaphium elegans bellicosi signi-
 feri. 198
 Equus adeò velox, ut 110. milliaria
 curreret, & continuaret cursum
 118. dies ab Imperatore repudia-
 tus, & cur? 269
 Exempla instar magnetis trahunt. 202
 Ad hæc nobis exhibenda Chri-
 stus venit in mundum. *ibid.*
 Est lucerna, quam sequi par est. 204

F.

- F**abula veritate, non careat ra-
 tione. 165
 Familiæ diversæ diversa habent
 insignia 44
 Familia Loiolæ est antiquissima,
 habetque in scuto gentilitio
 duos lupos, & cur? *ibid.*
 Mirum in tot millibus hominum,
 nullas duas indiscretas effigies
 enitere. 410
 Famulis non debet negari, merces,
 sed statim solvi. 255
 Ad furtum plus requiritur in iis,
 quam extraneis. 256
 Ægroti à Dominis benè excipien-
 di, non ejiciendi. *ibid.*
 Crudele exemplum famuli in
 herum suum. 261
 Ferdinandus Imperator in die suo
 natali tot nummos dabat egenis,
 quot annos numerabat. 196
 Fides sola non sufficit sine morti-
 ficatione ad salutem. 209
 Fidelitas canis erga Dominum
 suum. 216
 S. Franciscus propter expianda pec-
 cata venialia, semper flevit. 29
 Quotidie Angelum suum Tutela-
 rem honoravit 234
 In summis laboribus ac doloribus
 dicebar: *Gratias tibi ago Domine*
Iesu de omnibus laboribus meis. 302

- S. Franciscus de Paula in Oratorio
 statuum Deiparæ venerabatur. 14
 Sub ipsam conceptionem super
 summa testæ conspectæ faces,
 & cur? 76
 Fuga dedecet generosum militem. 269
 In solo castitatis prælio, est glo-
 riosa. 271

G.

- G**audia mundi, nulla: Cæli sunt
 amplissima. 322
 Genadius Medicus Carthaginensis
 dubitavit de animæ immortalita-
 tare. 309
 S. Gertrudis vidit S. Mariam Mag-
 dalenam tot gemmis ornatam,
 quot peccata eluerat. 41
 Christus eam docet per solam
 Crucem homines exaltari. 51
 Gloria vana expressa per falconem
 è vinculis cniissum, cujus pedi-
 bus nolæ adhærent. 419
 Difficile cohibetur. *ibid.*
 Ea nihil est inanius. 420
 Exempla eam vanè quærentium
 & fugientium. 422
 Omnes passim ac promiscuè titil-
 lat. 425
 Gratiarum actio reddenda est Deo
 in prosperis & adversis. 299
 Plus valet in morbis unum, *Deo*
Gratias, quam sex millia in fla-
 tu sospitatis. 303
 Eo major debet esse, quo major
 adversitas. *ibid.*
 Gregorius XIII. valdè liberalis in
 pauperes. 413

H.

- H**æretici non sequuntur Chri-
 stum. 209
 Hostes virtutum, maximè Casti-
 tatis. *ibid.*
 Prædicantium (ut vocant) doctri-
 na, est ejulatus Dæmonum. 378
 Lac suave, sed venenosum propi-
 nant. 310
 Nutrices diaboli. 382
 S. Henricus Imperator à S. Michae-
 le in judicio defensus. 234

B. Hen-

A L P H A B E T I C U S.

B. Henricus Suso Ord. Præd. Eques Christi.	49
Hispania ditior est S. Jacobi reliquis, quam omnibus aurifodinis & gemmis Peruanis.	61
S. Hieronymus ob custodiam pudicitiae habitavit in eremo inter feras.	275
Primus Hortulanus fuit Deus	546
<i>Homo</i> inter omnia vivencia nascitur inermis.	221
Cum labore videtur à Deo factus.	238
Est nummus Dei.	398
Deus ut pilam agit ac versat.	457
Hortulani initar cor suum excolat.	550
Humili. as ex recordatione peccatorum oritur.	31
Vitæ merito magni, demissione infimi.	103
Humiliatio multis sanctis & Ecclesiae profuit.	457
Ex lapsu sancti resurgunt sanctiores.	464
Deus aliquos labi finit, ut fiant humiles.	465
Hunni apud Coloniam trucidant S. Ursulam ac socias Virgines.	279

I.

S. Jacobi Apostoli Ordo inter Militares est primus.	48
Solius ejus passio refertur in Evangelio.	55
Sepulchrum præ cæteris gloriosum.	56
Cur à tot peregrinis invisitur?	58
Patrocinium miraculis declaratur.	ibid.
Iejunium sine vana gloria exercendum.	425
Infantes sæpè exercituum Duccs.	414
Imperator non pedibus, sed capite dimicet.	269
Salus est & fortuna exercitus.	477
S.P.N. Ignatius plaris faciebat hominem mortificationi, quam deditum orationi.	7
Lacrymabatur cum periculo cæcitatís.	37

Ejus familia est nobilissima.	45
Undè ortum Loyolæ nomen? ib.	74
Ignatius quasi igne natus, totus igneus.	74
Velut alter Atlas Ecclesiam sustentavit.	77
Valde affectus fuit libello Thomæ de Kempis.	82
Verba ut facula ardebant.	97
Magna humilitas.	103
Salutis animarum cupidissimus.	111
Rectam intentionem exactissimè servavit, & pariter à suis servari præcepit.	355
Alienissimus à vana gloria.	427
Fuit addictissimus Immaculatæ Conceptioni.	448
Ignem Persæ pro Numine venerabantur.	88
Ignis amoris fovetur lacrymis.	51
Animus ardeat ut ignis, non ut stupa.	91
Cætera consumit, aurum illustrat.	117
Innocentia est maximum Dei donum.	537
Illam perdere, valdè periculosum.	ibid.
Nemo vult esse nocens.	541
SS. Innocentes Pueri dirè laniati.	529
Plus iis profuit Herodes odio, quam potuisset obsequio.	ibid.
Insignia meruere Heroes ob præclara facta.	47
Ordinis S. Jacobi qualia.	48
Familie Loyolæ qualia?	45
S. Joannes Baptiste ex Visitatione B. Virginis exultavit in utero.	12
Habuit pro gerula B. Virginem.	13
S. Joannes Evangelista est Aquila.	507
Prior agnovit ob castitatem Christum.	512
S. Joannes Chryostomus paratus fuit penas omnes inferni sustinere dummodò formosissimum Christi vultum videret.	319
Iob ex patientia tribulationis justus agnitus.	124
Erat tuba ductilis.	297
Joseph ossa secum tulit Moyses, & cur?	61

S. Iu.

I N D E X

S. Iudas Apostolus est tuba ductilis. 291
 Iustus Lipsius invocando B. V. piè moritur. 163

L.

Labor omnia facit magna. 238
 Lacrymæ velut spongia peccatum delent. 22
 Internæ placent Deo : externæ sæpè fallunt. 29
 Ex igne divini amoris nascuntur. 37
 Dealbant animam super nivem. 38
 Sunt similes Margaritis. 41
 S. Laurentius Mutio Scevola fortior. 118
 Acerbissimum ejus Martyrium. 122
 Qualibet hebdomada animam ex Purgatorio potest eximere. 133
 Nominis Anagramma : *Lauru niter.* 135
 S. Lazari animam deducere certabant Angeli. 231
 S. Liberata Regis Lusitanæ filia maluit formam corporis , quam pudorem perdere. 282
 Liberalitatis in pauperes varia exempla. 413
 Liberi honor ac gloria parentum. 65
 Non est invidia parentum ad liberos. *ibid.*
 Mores & actiones tribuuntur parentibus. 69
 A debita educatione salus dependet. 70
 Custodiendi ut pupilla oculi. 521
 Libri obscæni nocent castitati. 78
 Pii , sunt fomentum devotionis. *ibid.*
 Christus est liber , Index S. Thomas. 463
 S. Lucas typo Bovis signatus. 236
 Cum S. Paulo 37. annis laboravit. 240
 Scripsit Acta Apostolorum. 243
 Lucrum cæcitate movet Christianos ad mortificationem. 237, 244
 Defraudare operarium , grave peccatum. 253

Trium M.M.M. cuique fagienda. 275

M.

Margaritæ præstantia est in candore. 433
 SS. Virgo MARIA apic purissima. 4
 Conceptio assimilatur Margaritæ. 431
 Pro Immaculata Conceptione Alexandro VII. porrectus libellus supplex. 445
 Eandem propugnant S. Thomas ac Thomistæ. 446
 Est tota pulchra sine omni macula. 449
 Natamense Septembri , & cur ? 189
 Nativitas comparatur Auroræ. 188
 Visitatio ejus profuit Joanni , Elizabeth , Zachariæ. 13
 Castitatem videntibus afflabat. 6, 454
 Ejus statuam in Oratorio colere , utile. 14
 Exempla eorum , qui id fecerunt. 13
 Parentibus suis gloriam contulit. 64
 Quotidie in templo 7. postulabat dona. 63
 Omni morbo caruit. 139
 Mortua fuit febre Amoris intensissimi. 146
 In amore superat omnes Sanctos. 149
 Phoenix in morte & partu. 151
 Singularis agonizantium patrona. 158
 Maximo gaudio & desiderio nata. 187
 S. Maria Magdalena, Anagramma : *Grandia mula mea.* 22
 Perpetuo ploravit. 31
 Lacrymæ in calice asservantur. *ibid.*
 Cur appellata *Maria* ? 39
 Quot peccata expiavit , tot gemmis visa nitere. 469
 S. Martinus recta intentione omnia egit. 345
 SS. Martyres plures mortui gladio , & cur ? 55
 He-

ALPHABETICUS.

Heroica constantia explicatur.	123
Deus eos tractat ut Phrygio.	176
Libidinem fugare, pars magna Martyrii.	285
Coronam ex 7. lapidibus datus mundus.	502
S. Matthæus se Publicanum nominat.	205
Plurimas opes spernens Christum sequitur.	ibid.
Virginitatis victima.	211
Memoriæ magnæ admiranda exempla.	314
S. Michael tribus pueris in fornace adfuit.	222
Archidux totius Ecclesiæ.	232
In morte optimus auxiliator.	234
Militia hodierna, potius malitia.	245
Gentilitia tessera Imperatoris, <i>Militemus.</i>	267
Vita Christiana est perpetua militia	ibid.
Mori gladio, est mors Nobilium.	55
Mors à Morsu dicta.	154
Multi audita sententia, una nocte incanuerunt.	156
Mulier summè vitanda.	275
Est virus, pudoris, honoris vora-	5
A spiritali pugna non eximitur.	484
Mundus totus nox est.	203
Periculosus ei ferventium status,	ibid.
Fum sequentes describuntur.	212
Tres Coronas suis servis adornat.	498
Munus pervertit Iudicium & Iudices.	203
Mutii Scævola fortitudo laudata.	118

N.

N <i>Atalitia</i> magnorum Heroum solent prodigijs illustrari.	184, 194
Vari ritus variarum nationum erga suos Principes recensatos.	192
Ferdinandus Imperator in die natali tot nummos dabat pauperibus, quot annos numeraret.	196
Christiani Ethnico more celebrant.	ibid.

S. Nicolaus fuit valdè misericors.	405
Mirabilis in illo Deus.	417
Fuit magnum miraculum	ibid.
Non est inventus similis illi.	410
Habuit octo privilegia.	411
Secreto elemosynam exhibuit.	ibid.
Potentissimus apud Deum Patronus.	429
Varia id testantur miracula.	ibid.
Inflar B. Virginis omnibus adversitatibus medetur.	430
Nominis anagrammata: <i>En invia dulcis Pastor! O tu planè carus Divis!</i>	ibid.
Nobilitas vera solum est ex virtute.	46
Egregium responsum objicienti ignobilitatem.	47
Nomina Sanctorum, sæpius indicant eorum merita.	493
O.	
O <i>Bediencia</i> militaris superat omnes alias.	50
Oratio est loquutio hominis cum Deo, & Dei cum homine.	83
Facundus Orator flectit ac trahit animos, quocunque voluerit.	365
P.	
P <i>Arantes</i> debent esse Argi custodes prolium.	520
Aliqui sunt Herode ferociores.	530
Ut hortulani debent zizania prolium eradicare.	548
Parthorum more pugnare decet in prælio castitatis.	269
Patientia ex memoria peccatorum oritur.	34
Illam futor perdit ob perditum par calceorum	301
S. Paulus Apostolus, ne ex gratiis extolleretur, peccata recogitabat.	33
Nunquam cessabat ab opere.	239
Abundantius omnibus laboravit.	465
Fuit bona nutrix, idè in passione lac fudit.	376
Novissimus in ordine, sed meritissimus primus.	465
Pauperibus domesticis præcipuè subveniendum.	413
Summa miseria: Egenus senex.	415

Quidam ex egestate non potens
 alere liberos, alendos impo-
 suit nido ciconiarum. 416
 Peccatum, licet veniale, summè
 vitandum. 29
 Per illud rosis acceverunt spi-
 næ. 32
 Ex jugi eorum memoria varii fru-
 ctus nascuntur. 31
 Peccata carnalia solum in generali
 sunt recogitanda. 36
 Omnium morborum causa est. 139
 Periculosus peccantium status. 203
 Præstat ire ad dæmones, quam
 vel leviter peccare. 514
 Nascimur omnes cæci, quia pec-
 catores. 516
 Fecit nos cæcos. *ibid.*
 In S. Petri Apostoli genis ex conti-
 nuo sletu canales exarati. 31
 Explicatur variæ viæ ad perfectio-
 nem. 6,7.
 Nemo in hac vita perfectus, sed
 semper restat aliquid ampu-
 tandum. 545
 Plato quandò natus, aureus imber
 cecidit. 184
 Pœna à peccato retardat. 135
 Clausis oculis currimus ad infer-
 num. 518
 Pœnitentia debet esse constans. 21
 Reddit sanctiorem, quam antè
 quis fuerit. 464
 Prædicatores sunt Mater Christi:
 cæteri ejus frater & soror. 377
 Non alta, sed apta concionantor. 378
 Animam unam servare plus con-
 fert ad gloriam Dei, quam om-
 nia hominum merita usque
 ad diem judicii. 496
 Corona stellata illis præparantor. 591
 Debent esse seduli hortulani. 546
 Pulchritudo est periculosa pudori. 5
 Honestæ matrona mavult vitam
 perdere, quam aliis nocere. 15
 Vincit armatos & ferrum. 280
 Est colorata carnis putredo, &c. 282
 Fortius perdenda, quam pudor. *ibid.*
 Non ex corpore, sed animo pen-
 sanda. 514

Purgatorium per tolerantiam ad-
 versitatum suppletur. 131
 Ignis noster, respectu illius pi-
 ctus & factus. 132
 S. Laurentius qualibet hebdoma-
 da animam inde potest liberare. 133
 Angeli boni animas eo deducunt. 231
 Dæmones ne quidem animas
 tangunt. *ibid.*
 Frius subveniendum in eo de-
 tentis, quam peccatoribus in
 peccato mortali constitutis. 326
 Citò animabus succurrendum. 331
 Idque exemplo Bononiensium. 336
 Magnis favoribus ditantur, qui
 animabus liberandis, se suos-
 que impendunt. 342

R.

R Ecidiva peccati graviter à Deo
 punitur. 36
 Reliquiæ Sanctorum sunt in magna
 veneratione & præferuntur re-
 giis gazis. 402
 R Ecta intentio est veluti oculus
 dexter. 346
 Lanam in aurum vertit: si desit,
 omnia opera, licet ex se au-
 rea sint, nulla sunt. 318
 Pauci eam sincerè servant. 359
 Rosa antè peccatum in Paradiso ca-
 ruit spinis. 32
 SS. Rosarii cultus mirabile prodigi-
 um. 72

S.

S Agittariorum instar in cælum
 collinandum. 346
 Salomon in scientia præfertur Ada-
 mo. 311
 Sanctus est, carbo alios vitæ suæ
 exemplo accendens. 8
 Rarò fit in publico, frequens in
 occulto. 19
 Habent cor intra se, mundani ex-
 tra. 48
 Libenter tribulationes sufferunt. 121
 Alios ut phrygio: alios ut pictor
 tractat. 177
 Chri-

A L P H A B E T I C U S.

- Christum ut lucernam sequuntur. 204
- Spe cœlestis præmii se mortificant. 246
- Continuè pugnare debent cum carne. 265
- Pretiosa illorum mors, 401
- Nomina ipsorum, sæpè indicant merita. 493
- Scientia humana est vana. 314
- Scipio Bargalius in symbolo habuit apem. 2
- Varie sepulcrorum inscriptiones. 56
- Serpens coarctat se per foramen acus, ut nova pellicula vestiatur. 168
- S. Simon Apostolus est tuba ductilis. 290
- à fervore audit Zelotes. 292
- Societas Iesu Sacramentorum frequentationem mirificè promovit. 105
- Cardinalis Baronius Societatis templum appellavit *Anastoffiam*. ibid.
- In totum terrarum orbem dispersa. 108
- Eius privilegium, ut mortuum Iesuitam obvius excipiat Iesus. 115
- Nemo, qui in ea perseveraverit usque ad mortem trecentis primis annis, damuatur. ibid.
- Chlainyde B. Virginis tegitur. ibid.
- Sole septentrionales populi ad sex menses: Cimærii autem perpetuè carent. 187
- Fi se natum dicebat Anaxagoras: immori cupiebat Eudoxius. 307
- Errant, qui huic maculas assignunt. 431
- S. Silvester Pontifex impensè Ecclesiam Domini excoluit. 344
- Pestem Arrianam penitus extinxit. 547
- Ejus instinctu Constantinus Imper. Basilicam Apostolorum erexit: omnia Deorum fana penitus evertit. 552, 553
- Ejus miracula. 557
- Spiritus Sancti opeta subito quis summus Philosophus & Orator evadit, 368
- Quem ille instruxerit, omnibus prævalebit. ibid.
- S. Stephanus primus intravit mare rubrum Martyris. 492
- Primis & primicerius purpuratæ cohortis. ibid.
- Appellatur è græco latinè, *Corona*. 492
- Meruit coronam gemmeam. 500
- Studiis quidam impensissimè addicti. 244
- P. Suarez 100. actus contritionis indices eliciebat. 39
- T.
- S. **T** *Hecla* ante passionem Martyr. 285
- Temporum ornatum qui culpant taxantur. 124
- S. Theodorus **ban Munster** superflua fercula egenis submittebat. 417.
- Theophilæ V. pudicitia ab Angelo defenditur. 228
- S. Theresia Societatem Iesu dilaudat. 114
- S. Thomas Apostolus casu suo profuit Ecclesiæ. 457
- Est abyssus, id est, sine candore lucis. 460
- Eum Christus argumentando convicit. 462
- Index fuit Christi tanquam libri. ibidem.
- Martyrium gloriosum.
- Cor ejus in passione perforatur. 473
- S. Thomas Aquinas solum Deum mercedem laborum petiit. 243
- Recta intentione meruit, ut post mortem stella decorus apparet.
- Mens ejus circa Immaculatam B. Virginis declarari videtur. 438, 439, 440
- Tribulatio peccatorum scoriæ absumit. 117
- Iusti libenter patientur. 122
- Digni cœlo, qui sufferunt. ibid.
- Probat ac declarat justos. 125
- Est fornax. 127
- Non attendendum, quis inferat. 128
- Summo in pretio habent iusti. 251
- Facit nos tubas ductiles. 291
- Tubæ ductiles fuerunt SS. Simon & Judas. 290
- Tun-

INDEX ALPHABETICUS.

- Tundendo producitur. *ibid.*
- V.
- V**erba obscœna sunt sputa diaboli. 9
- S. Vlpia amentem se finxit, ut ab amantiũ procorum insidiis esset tuta. 283
- Victoria rara, in qua victus & victor simul triumphant. 372
- S. Vincentius Ord. Præd. in concionando non aures mulcebat, sed corda emollicbat. 379
- Virgo imitetur apem. 8
- Canino odio Virginitatem insectantur hæretici. 211
- Ob ejus defensionem occubuit S. Matthæus. *ibid.*
- A bello nunquam cessare debet. 266
- Contra alia vitia pugna, contra Luxuriam fugã certare debet. 269
- Nimium ornatæ Virgines, pellices. 282
- Sunt Martyres. 284
- Victoria Castitatis est Martyrium sine sanguine. 285
- Virginem suscitare Deus non potest. 284
- Virtu. sola facit Nobiles. 46
- Præmium est solus Deus. 244
- Visitatio virtuosa maximè promovet perfectionem, malũ nihil pejus. 16, 17
- Vita mors vitalis. 31
- Saluti postponenda. 530
- S. Ursula anagrammaticè *Laurus*. 255
- Sociis Virginibus Crucem prætulit. 280
- A fuga mundi coronam meruit. *ib.*
- Ejus ope generosa Virgo technas evasit. 276
- Christiana Amazon. 276
- Sponsum Ætherium ad fidem, Virginitatem & Martyrium perduxit. 279
- Nuptias generosa repudiat. 281
- X.
- S. Xaverius fructum majorem privatis visitationibus quam publicis concionibus faciebat. 8
- Charitas tribulatione accendebatur. 90
- Plures solus ad fidem quam omnes heretici ad suas sectas convertit. 401
- Quot millia converterit. 398
- Xerxis natalis dies Persis sacer fuit. 194
- Cum vel orabat, vel sacris operabatur. sursum evehctus, medioque acre sublimis suspensus, ab innumeris hominibus conspectus est. 389

I N D E X

VTRIUSQUE PARTIS IN DOMINICAS TOTIUS ANNI.

DOMINICA I. ADVENTUS.

*Videbunt Filium Homi-
nis venientem cum potestate
magna et Majestate. Lucæ
21.*

Peccatores videbunt in quem
confixerunt, & vulnera quæ in-
fixerunt, ad summum terrorem
& æternam damnationem illis
exhibebuntur, *Festo Ascensionis
§. 2.*

Videbunt Iusti, eadem in Iu-
dice vulnera, quibus velut per
tot ora (ut loquitur Augustinus)
eorum causæ patrocinetur. *ibi-
dem.*

*His autem fieri incipien-
tibus, respicite et levate capi-
ta vestra, quoniam appropin-
qua: redemptio vestra.*

Iustorum corpora levabunt
capita, & corruptibile hoc induet
corruptionem, ac 4. dotibus
Beatorum Spirituum perfruen-
tur. *Solenn. Resurrect. Domini
per totum.*

Iob ulceribus plenus ad hunc
diem anhelavit dicens: *Rursum
circumdabor pelle mea. Iob. 19.*

Ita & S. Bartholomæus, alii-
que Sancti corpore glorioso do-
pandi, in iis membris plus splen-
doris habituri, in quibus atro-

cius passi. *Festo S. Bartholomæi
§. 2.*

DOMINICA II. ADVENTUS.

IOANNES IN VINCULIS. *Matt. II.*

Animæ fidelium, quæ arctissi-
mè & severissimè in purgatorio
detinentur, quantocius libera-
ndæ. *Commemorat. fidelium,
§. 2.*

Cæci vident. Utinam qui hic
turpi amore excecati, & ad pro-
pria vitia talpæ, hodie videant
Parentes sint oculatissimi. *Festo
S. Ioann. Evang. per totum.*

PAUPERES EVANGELIZANTUR.

Christus dat suis os & sapien-
tiam, cui non possint resistere &
contradicere omnes adversarii:
secus ac imperitis Hæreticis ac-
cidit, è quibus dum Ministellus,
ope cacodæmonis adhibita, lo-
quacissimus esset, vi divina subi-
to elinguis redditur. *Festo S. Ca-
tharinae §. 1.*

ECCE EGO MITTO ANGELUM
MEUM.

Ioannes totus Angelus. *Festo
Ioann. Bapt. §. 1.*

Sic misit B. Aloysium, qui
moribus & vita totus Angelicus,
& castitate potissimum Angelus
existit. *Festo B. Aloysii per to-
tum.*

Quomodo quisque nostrum
Angelus esse queat. *ibidem.*

Misit Angelos suos, viros
Apo-

Apostolicas, quibus convenit illud Pfaltis : Qui facit Angelos suos Spiritus & Ministros suos ignem urentem. Psal. 104. *Festo S. Ignatii* §. 7.

DOMINICA III. ADVENTUS.

Tu quis es? Ioan. 1.

Quisque hoc alium rogat, in aliorum vitia disquirat, pauci de se. *Festo S. Ioan. Evang.* §. 2.

Elias es tu? Et dixit: non sum.

Propheta es tu? & respondit: non.

Verissimè respondit, quia major & plusquam Elias, & Propheta. *Festo S. Ioannis Baptiste* §. 1.

Ipsè est qui post me venturus est, qui ante me factus est: cuius ego non sum dignus, ut solvam ejus corrigiam calceamenti.

Humilitas Ioannem ita extulit: ut non surrexerit major inter natos mulierum, & manum quam ille ad corrigiam calceamenti solvendam dimittere non audebat, Christus in baptismo supra caput suum attolli voluit: estque hæc manus divinis prodigiis miraculosa. *ibidem.*

DOMINICA IV. ADVENTUS.

Venit in omnem regionem Iordanis, prædicans baptismum penitentiae. Luc. 3.

Baptismus penitentiae sunt lachrymæ, quibus super nivem dealbamur. *Festo S. Magdalena* §. 1.

Non spectantur lachrymæ externæ, quæ sæpe fiunt, sed ut S. Thomas docet, internæ. *ibidem.*

Apostoli velut sonoræ tubæ prædicaverunt baptismum penitentiae, *Festo SS. Simonis & Iudæ* §. 1.

DOMINICA INFRA OCT. NAT. CHRISTI.

Erant Ioseph & Maria Mater Iesum mirantes super his, quæ dicebantur. Luc. 2.

Idque per omne tempus, quo Ioseph & Maria Iesum parvulum domi aluerunt, ejusque sanctissima ac suavissima consuetudine frui sunt. *Festo S. Iosephi* §. 2.

ERAT ANNA PROPHETISSA.

Hanc inter reliquas illustres Annas deprædicare poteris à virtutibus, quas expressas invenies. *Festo S. Annæ per totum maxime sub finem.*

Fuer autem crescebat plenus sapientia, & Gratia Dei erat in illo.

Vinam & illa in nobis sit, semper maneat, & crescat, quemadmodum & in Deipara quæ fuit plena Sapientiâ, supra omnes Prophetas & Doctores, & plena fuit gratia & etiam primo instanti Conceptionis. *Festo Annuntiationis B. Virg. per totum.*

DOMINICA I. POST EPIPHANIAM.

In Dominicis totius anni.

*Invenērunt eum in medio
Doctōrum audientem il-
los, & interrogantem.*

Luc., 2.

Christus hic se Doctorem si-
mul & discipulum exhibuit, ut
superbiam quorundā confundat,
qui se omnia scire arbitrantur.
De communi Doctōris Pontif.

Quantumvis Docti, usque ad
finem vitæ, semper discere vo-
luerunt. *ibidem.* ET ERAT SUB-
DITUS ILLIS, omnemque suam
potestatem Mariæ Matri, & Io-
sepho tradidit. *Festo S. Iosephi*
§. 3.

DOMINICA II. POST
EPIPHAN.

NUPTIÆ FACTVÆ SUNT. IOAN. 2.

Nusquam nec unquam tales
nuptiæ celebratæ sicut inter Ma-
riam & Ioseph. *Festo S. Ioseph.*
§. 1.

Illud Genesios 2. *Fecit ei adju-
torium simile sibi.* Aptissime utri-
que huic conjugii convenit. *ibi-
dem.*

Nuptiæ nullum impedimen-
tum aut excusationem ad sancti-
tatem & perfectionem adferunt,
ut multi prætexunt. *ibidem.*
§. 1.

*Gustavit Architrachus aquam
vinum factam.* Hoc primum
signum, figura fuit aliquando vi-
num in sanguinem Christi con-
vertendum. *Off. SS. Sacramen-
ti* §. 2.

*Crediderunt in eum discipuli
ejus.* Cur & Hæretici non cre-
dunt, qui aquam in vinum, & il-
lud indies in sanguinem nostrum
convertit, quique non solum

unam substantiam in aliam, sed
ex nihilo omnia creavit, posse
panem & vinum in carnem &
sanguinem suum convertere?
ibidem.

DOMINICA III. POST
EPIPHAN.

Vade, ostende te Sacerdoti.
Matth. 8.

Peccatores dum se sistunt Sa-
cerdoti in sede confessionali, qui
porcus, corvus, leo intrarat,
ovis, cygnus, agnus egreditur.
Festo Conversionis S. Pauli
§. 2.

Qui sistit se per pœnitentiam
Sacerdoti, longe mundior &
sanctior recedit, quam unquam
ante fuerit. *Festo S. Thomæ*
§. 2.

*Domine, puer meus (id est
servus) jacet in domo Pa-
ralycticus, & male torque-
tur.*

Cura ancillarum & famulo-
rum, dum ægrotans habenda.
Iacet hic servus Centurionis: ho-
minis militaris non in Nosoco-
mio, non sub dio, sed in domo.
Ipse Dominus cum omnia hu-
mana media tentasset, apud Chri-
stum pro eo intercedit. *Festo S.
Lucæ* §. 3.

DOMINICA IV. POST
EPIPHAN.

*Ecce motus magnus factus est
in Mari.* Matth. 8.

Vbique motus, & iniques, in
anchora Crucis sola quies. *Festo
Cathedræ S. Petri* §. 3.

Motus magnus in conscientia
ff. impii,

Index utriusque Partis

impium, ut nulla pax, nec tranquillitas. *Festo 3. Pascha* §. 1.

Ipse vero dormiebat.

Optimum pulvinar ut quis in tempestate dormiat, & commodissimus lectulus in quo extremus etiam Spiritus requiescat, est secunda conscientia. *Festo Cathedra S. Petri* §. 3.

Facta est tranquillitas magna.

Hæc fit in anima quam gratia & pax intrat, quæ exsuperat omnem sensum. *Festo 3. Pascha* §. 1. & 3.

Qualis est hic, qui venit & Mare obediunt ei?

Cui omnia elementa obediunt, hic obedit Mariæ & Ioseph & est subditus illis. *Festo S. Iosephi* §. 3.

DOMINICA V. POST EPIPHANIAM.

Simile factum est regnum Cælorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo. Matth. 13.

Tale semen profert fructum centuplum, quemadmodum & sanguis Martyrum, qui est semen Christianorum. *De Communi SS. Martyrum* §. 1.

Vis imus & colligimus ea? & ait, non. Zizania, id est impii, tolerat hic Deus, ad proficiendum justos. Hinc iniquæ multorum querelæ: quare via impiorum prosperatur, quare hic floreat? *Festo S. Iacobi Minoris* §. 1.

Colligite primum Zizania, & alligate ea in fasciculis ad comburendum. Qualia cujusque opera

sint, an zizania, fœnum, & stipulæ, ignis probabit. *Festo S. Laurentii* §. 3.

Zizania ex agro cordis eradicanda & vitis puranda. *Festo S. Silvestri* §. 1.

DOMINICA VI. POST EPIPHAN.

Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod minimum est omnibus seminibus. Matth. 13.

Minima præ maximis æstimanda plus virtutis habere. *Octava V. Sacramenti* §. 1.

DOMINICA SEPTUAGESIMÆ.

Simile est regnum cælorum homini Patrifamilias. Matth. 20.

Quanta cura & vigilantia Patrifamilias & omnis superior suis Domesticis invigilare debeat. *Fest. S. Ioan. Euang.* §. 3. *Festo S. Matthie* §. 1.

Quomodo Patrifamilias se habere debeat erga ancillas & famulos. *Festo S. Lucæ* §. 3.

Conventione autem facta cum operariis. Merces operariis & servis ex contractu debita solvenda; si tamen operosius, si diutius quam debeant, laborent, plus tribuendum. *ibidem* §. 3.

Ite & vos in vineam meam. Nunquam serius ut quis eat, in vineam ad laborandum cum Paulo, qui plus omnibus laboravit, & ne quis hoc nostrum steterit otiosus, insignes Ecclesiæ operarios sibi proponat. *ibidem* §. 1.

Patresfamilias non sint suis parvulis parricidæ, animas eorum malo exemplo & scandalo trucidando. *Festo SS. Innocentium* §. 1.

in Dominicas totius anni.

Voca operarios, & redde eis mercedem.

Dignus est operarius mercede sua, quæ solatium est laboris, in quo gravissime peccant qui operarios, servos & ancillas iusta sua mercede defraudant, & *alligant os bovis trituranti.* Quod inter peccata in cælum clamantia numeratur. *Festo S. Luca 9. 2. & 3.*

DOMINICA SEXAGESIMÆ.

Fructum adferunt in patientia. Luc. 8.

Si quis Cruces & adversitates quas Deus immittit, patienter toleret, ingentem fructum & thesaurum ex iis referet. *Festo inventionis S. Crucis 9. 2.*

Quinam ingentem fructum patientiæ retulerint, morbos & adversitates ab amica Dei manu accipiendo. *Festo S. Iacobi Minoris 9. 3.*

Magnum patientiæ fructum refert, qui in adversis Deo gratias agit. *Festo SS. Simonis & Iudæ 9. 3.*

DOMINICA QUINGAGESIMÆ.

Tradetur gentibus & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur. Luc. 18.

Hiscæ Bacchanalium Lupercalium diebus populo exponendum, quam horrenda Redemptor noster passus est & attritus propter scelera nostra, ut totus consumptus sit pro nobis. Sic Deus dilexit nos. *Festo 2. Pentecostes per totum.*

Tormenta tam atrocia usque ad ultimam guttam sanguinis subiit, ut amore suo tam prodigaliter prodigo nos sibi devinceret. *Festo 3. Pentecostes per totum.*

Etiannum Christo illuditur, conspuitur, & indignissimè tractatur in SS. Sacramento à Iudæis, Hæreticis, sacrilegis. *Ollava SS. Sacramenti. 9. 5.*

Et tertia die resurget.

Inter omnia fidei mysteria Resurrectio multis maxime incredibilis. *In solemnitate Resurrectionis Domini sub instum.*

Resurget Christus primogenitus mortuorum, uti & omnes Sancti, cum 4. dotibus corporis gloriosi. *ibidem per totum.*

Cæcus quidam sedebat secus viam. Hoc potissimum tempore deploranda mortalium cæcitas, quam per peccata incurrunt: nam, ut SS. Patres tradunt, cæca est avaritia, cæca ambitio, cæca libido &c. *Festo S. Iohannis Euang. 9. 2.*

Illudque magis deplorandum quod cæcitatem suam non agnoscant & qui lyncei sunt in alienis vitiis perspicendis, in suis talpæ sunt. *ibid.*

Domine ut videam. Quemadmodum multi Sancti qui aciem mentis tam perspicacem habuerunt, ut minimos etiam imperfectionum atomos viderent & fierent. *ibidem 9. 1.*

Insuper & Patres familias & Superiores toti oculati esse debent ut suos observent, iisque invigilent. *9. 3.*

Index utriusque Partis

DOMINICA I. QUADRAGESIMÆ.

Hanc, & quinque reliquas (ne actum agamus) vide in Indice per totam quadragesimam.

DOMINICA RESURRECTIONIS.

Hanc vide loco proprio.

DOMINICA I. POST PASCHA.

Cum sero esset. Ioan. 20.

Cum mundus jam quinque millibus annorum quasi scelerum diluvis obrutus esset, tum venit Iesus iustarum columbæ ramum olivæ portans. *Festo 3. Pascha sub initium.*

Dicit eis, Pax vobis. Idque tertio, ut triplicem nobis pacem commendet, primo cum Deo, secundo nobiscum, tertio cum proximo & domesticis, quæ fusc habes. *Festo 3. Pascha per totum.*

Vidimus Dominum. Quid sit Deum videre, sicuti est. *Festo omnium Sanctorum per totum.*

Deum semel vidisse, omnia didicisse est, *ibid.* §. 2.

Deum videre, omne bonum possidere est. *ibidem* §. 3.

Dixit eis Thomas: Nisi videro in manibus ejus figuram clavorum &c. non credam.

Incredulitas Thomæ, omnem nobis dubitationem, & incredulitatem sustulit. *Festo S. Thomæ* §. 1.

Lapsus S. Thomæ ut & peccatorum, illos sanctiores & Deo gratiores reddit, dum per poenitentiam convertuntur, *ibidem* §. 2.

Venit Iesus januis clausis.

Hæc dos subtilitatis peculiariter & eminenter Corporis Christi, Sanctorum quoque corporibus communicanda. Contra ac corpora damnatorum quæ gravia & crassa. *Solemnit. Resurrecti.* §. 4.

Insere digitum tuum huc, & vide manus meas.

Adferuntur rationes efficaces ex S. Thoma aliisque Patribus, quare Redemptor noster in Glorioso corpore cicatrices vulnerum servavit. *Festo Ascensionis Domini per totum, & festo S. Thomæ* §. 1.

DOMINICA II. POST PASCHA.

Ego sum Pastor bonus, bonus Pastor animam suam dat pro ovibus. Ioan. 10.

Nullus Pastor sic oves aut homo hominem dilexit, ut Christus, qui nos suo sanguine nutrit, ut alter Pellicanus, & usque ad ultimam guttam pro nobis effudit. *Festo 2. & 3. Pascha per totum.*

DOMINICA III. POST PASCHA.

Quid est hoc quod dicit nobis modicum? Ioan. 16.

Hoc modicum, ut Augustinus ait, est præsens vita, quæ divina

non

in Dominicis totius anni.

non dicuntur variis scripturis & rationibus probatur.

Quare singulos dies singulas vitas prout, atque omnem crede diem, tibi diluxisse supremum. Quod si feceris, quisquis es, sancte vitam institues. *Festo Epiphaniae per totum.*

Plorabitis & flebitis vos.

Quam salubre sit hic flere, quandoquidem lachrymæ sint spongia peccatorum. *Festo S. Magdalenæ §. 1.*

Non tantum semel sed & per omnem vitam peccata deslenda. *ibidem §. 2.*

DOMINICA IV. POST PASCHA.

Vado ad eum qui misit me Ioan. 16.

Id est ad Patrem ubi pro nobis potenter intercedet; exhibendo Patri sacratissima vulnera, per quæ quasi tot ora, causæ nostræ patrociniabitur. hinc addit: *Expedi vobis ut ego vadam.* *Festo Ascensionis Domini. §. 2.*

Arguet mundum de peccato, quia non crediderunt in me.

Ubi potissimum arguitur incredulitas Iudæorum, Hæreticorum, qui cum pertinacia tuentur errorem, maxime circa mysterium SS. Sacramenti, quod nisi crediderint non intelligent. *Festo SS. Sacramenti sub iustium & §. 2. 3. & 1.*

Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.

Nam ubi Spiritus Sanctus Magister est, facile discitur quod docetur, ille linguas infantium

facit disertas. *V. Festo S. Catharine §. 1.*

DOMINICA V. POST PASCHA.

Ut gaudium vestrum sit plenum. Ioan. 16.

Quod non fit, nisi quis possideat omne bonum, idque fit per visionem beatificam. *Festo omnium Sanctorum §. 3. & 1.*

Vado ad Patrem, ut apud eum pro nobis potenter interpellat exhibendo vulnera. *Festo Ascensionis Domini §. 2.*

DOMINICA VI. POST PASCHA.

Hæc locutus sum vobis, ut non scandalizemini. Ioan. 16.

Parentes parricidæ & Herode crudeliores, qui parvulis & domesticis suis scandalo sunt, eorumque animas pravo suo exemplo occidunt. *Festo SS. Innocentium §. 1.*

Non oportet scandalizari lapsu unius, eamque notam toti corpori adspargere, in quo sæpe gravissimè peccatur. *Festo S. Matthæ §. 3. & Festo Cathedra S. Petri §. 1.*

Quinam noxia sua consuetudine aliis scandalo sunt.

Festo Visitationis B. V. §. 3.

SOLENNITAS PEN-
TECOSTES.

Vide loco proprio. *1. pag. 296.*

DOMINICA SS. TRI-
NITATIS.

Vide loco proprio. *pag. 292. part. 1.*

ff 3 DOMI-

Index utriusque Partis

**DOMINICA I. POST
PENTECOST.**

Quid vides festucam in oculo fratris tui; trabem autem que in oculo tuo est, non consideras. Luc. 16.

Complures reperire est, qui in aliorum vitiis cernunt acutum, hic toti Lyncei sunt, in suis talpæ. *Festo S. Ioann. Euan. §. 2.*

**DOMINICA II. POST
PENTECOSTEN.**

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14.

Magnificæ prorsus à Regibus ac Principibus cœnæ & convivia instructa sunt; sed omnes infinito intervallo Cœna Eucharistica excedit. Quæ idcirco Cœna Magna merito nuncupatur, nam, ut ait S. Thomas, hæc

1. Magna est propter ferculorum copiositatem.

2. Magna propter accumbentium frequentiam.

3. Magna propter ipsius æternitatem. *V. Octavam Sanctissimi Sacramenti §. 4.*

Austriaci, ut Aquilæ ad has epulas. *§. 6. in fine.*

In hac cœna cibus medicinalis contra omne virus peccati. *§. 8.*

Ab hac cœna male se excusant conjugati, dicentes: *uxorem duxi, non possum venire. Festo S. Iosephi §. 1. pag. 56.*

Parata sunt omnia.

Quia omne bonum hic nobis exhibetur. *V. Octava Sanctissimi Sacramenti §. 3.*

**DOMINICA III. POST
PENTECOSTEN.**

Ilic peccatores recipit. Luc. 15.

Ad hoc venit ut peccatores salvos faciat, & ovem perditam quærat. Sic Paulum, sic Magdalenam, sic Thomam recepit. *V. Festo Conversionis S. Magdalene, S. Matthæi, & S. Thomæ per totum.*

Gaudium erit in Cælo super uno peccatore pœnitentiam agente, quam supra nonaginta novem iustis, qui non indigent pœnitentia.

Peccator fit sanctior & Deo gratior post pœnitentiam, quam ante lapsum fuerat. Quo sensu docet S. Thomas, quod sit major gratia facta pœnitenti, quam Innocenti qui primam gratiam amisit. *Festo S. Thomæ §. 2.*

Quo sensu majus Dei beneficium sit, primam gratiam servasse cum Deipara aliisque magnis Sanctis, quam peccatoribus qui redierunt ad pœnitentiam. *Festo sanctorum Innocentii. §. 2.*

Gaudium erit in Cælo super uno peccatore pœnitentiam agente. V. Locis cit. & Festo S. Magdalene.

Exemplis variis mirandæ ac subitanæ conversiones proponuntur. *Festo Conversionis. S. Pauli §. 2.*

**DOMINICA IV. POST
PENTECOSTEN.**

Per totam noctem laborantes. Luc. 5.

Peccator in nocte versatur, sed ille qui facit de tenebris lumen splendescere, vocat illum in admirabile lumen suum. Et sicut inter lucem & tenebras nil temporis intercedit, ita peccatoris justificatio fit in momento. *Festo Conversionis S. Pauli §. 1.*

In Dominicas totius anni.

Filii tenebrarum, hic in alta nocte cœcutiunt. *Festo S. Matthæi* §. 1.

Ex hac jam eris homines capiens: gratia Spiritus Sancti Pificatoress fecit Apostolos & Prædicatores. *Solennit. Pentecostes* §. 1.

Stupor circumdederat eum.

Id est ingens timor, qualem S. Spiritus adveniens incussit Discipulis non ad terrorem, sed amorem. *ibidem sub initium.*

Relictis omnibus secuti sunt eum.

Quod! & Matthæus, alii Sancti fecerunt, sanguinolentis Christi vestigiis insistentes. Ad hoc passus est nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia ejus. *Festo S. Matthæi per totum.*

Qui non accipit Crucem suam & sequitur me, non est me dignus, quod qua ratione Heterodoxi inimici Crucis Christi & omnis sausteritatis intelligant, habes, *ibidem* §. 2.

Quam pauci Christum, quam multi mundum & carnem & dæmonem sequantur. §. 3.

DOMINICA V. POST PENTECOSTEN.

Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in Regnum Cælorum. Luc. 5.

Producet Diabolus in iudicio, teste Cypriano, Martyres suos, mancipia mundi & carnis qui plura perpeffi ut in æternum percant, quam alii ut in æternum vivant. Idque ad confusionem nostram. *V. de Communi Martyrum* §. Martyres Diaboli.

Non occides.

Parentes parricidæ & Herode crudeliores qui suo malo exemplo animas suorum trucidant. *Festo SS. Innocentium* §. 1.

Si offers manus tuum ad Altare, relinque ibi manus tuum, & vade prius reconciliare fratri tuo.

Indignum imo sacrilegium cum felle & amaritudine ad tremendum sacrificium accedere, ut Lupi fiamus Agnum comedentes. *V. Octava Sanctissimi Sacramenti* §. 5.

DOMINICA VI. POST PENTECOSTEN.

Manducaverunt & saturati sunt. Marci 8.

Hoc nulli cibi præstant, nisi Eucharisticus qui indeficiens, & sumptus non consumitur. *Os. Sanctissimi Sacramenti* §. 4.

DOMINICA VII. POST PENTECOSTEN.

Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Matth. 7.

Illis similes homines versipelles, qui accurate in omni hominum genere describuntur. *Festo S. Bartholomæi* §. 1.

His pellis ovina, & vulpina detrahenda. *ibidem.*

2. Attendite à falsis Prophetis, id est ab Hæreticis & infans Doctoribus. *Festo Cathedra S. Petri* §. 1. & *Festo S. Catharinæ.* Ubi eleganter exponitur, ne te lætaverint peccatores. §. 3. & *de Communi Doctoris Pontif.* §. 2.

A fructibus eorum cognoscetis eos.

Parentes à liberis optime distinguantur.

Index utriusque Partis

scuntur. *Festo S. Anne per totum;*
& Festo S. Ioan. Baptista §. 3.

Ab uno fructu vel botro arbor & vinea dignoscitur ita ab uno actu heroico, virum magnum, quasi ex ungue leonem agnosces. *Festo S. Marci per totum.*

Non omnis qui dicit, sed qui facit, &c.

Viri Apostolici non multum dixisse sed fecisse, & strenuè laborasse feruntur. *Festo S. Luca* §. 1. & 2.

DOMINICA VIII. POST PENTECOSTEN.

Hic diffamatus est. Luc. 16.

Lingua quæ alienam famam, nomen, fortunas depascitur, ignea est, incensa à gehenna. *Festo Solennit. Pentecost.* §. 3.

Facite vobis amicos de Mammona iniquitatis.

Hoc est divitias, in sinum pauperum erogando, ut autem utiliter maxime eleemosynas facias, oportet intelligere, super egenum & pauperem. *V. Festo S. Nicolai* §. 1.

Liberi etiam instruantur à parentibus dare eleemosynas. *Festo S. Anne* §. 2.

DOMINICA IX. POST PENTECOST.

Si cognovisses & tu & quidam in hac die, quæ ad pacem tibi. Luc. 19.

O si peccator hoc die intelligat quantum bonum sit pacis, quam Christus offert! quam si velit cum Deo inire jam potest,

Hæc pax exsuperat omnem sensum. *Festo 3. Pascha per totum.*

Non relinquetur lapis super lapidem.

Destructio urbis Ierusalem & Augustissimi templi Salomonici non tam à Christo desletur, quam animarum, & templi spiritualis vastitas. *V. de dedicatione Templi.*

Templum Salmonicum, ejusque aurea suppellex, aliorumque templorum describitur. *Festo S. Silvestri* §. 2.

DOMINICA X. POST PENTECOSTEN.

Publicanus stans à longe, &c. Deus propitius esto mihi peccatori. Luc. 18.

Optima causa humiliandi se est memoria peccatorum præteritorum. *Festo S. Magdalena* §. 3.

Qui se humiliat, exaltabitur.

Deipara nunquam major quam dum peccatoris personam in purificatione induit, nec unquam homo Deo gratiosior quam in umbra humilitatis. *Festo Purificationis* §. 1. & 2.

Deipara supra omnes creaturas exaltata, & in matrem Dei electa per humilitatem. *Festo Annuntiationis* §. 1.

S. Ioannes, quo non surrexit major, tantus evasit per humilitatem. *Festo S. Ioan. Bapt.* §. 1.

DOMINICA XI. POST PENTECOST.

Loquebatur velle. Marci. 7.
 Quam pauci recte, & igniti linguæ

in Dominicis totius anni.

linguiss ut Apostoli : multi maligne, &c linguiss accensis à gehenna illoquantur. *Solennit. Pentecostes: §. 3.*

DOMINICA XII.
POST PENSECOSTEN.

Beati oculi qui vident quæ vobis videtis. Luc. 10.

De visione beatifica, an oculis etiam corporeis Deus videndus. Deum semel vidisse, omnia didicisse est.

Deum videre, hoc est omne bonum possidere. *Festo omnium Sanctorum per totum.*

Quomodo legis?

Quantus fructus ex lectione librorum spiritualium, quantum animarum incendium ex libris lascivis. *Festo S. Ignatii §. 1.*

Quis est meus proximus?

Liberti, proximi sunt parentibus, famuli & ancillæ heris, subditi superioribus. *Festo S. Ioan. Evang. §§ 3 Festo S. Luca §. 3.*

Incidit in Latrones, qui despoliarerunt eum.

Hæc spoliatio longe gravior & calamitosior fit in anima, quæ gratia, meritis, & omnium virtutum ornamentis spoliatur. *V. de dedicatione Ecclesia §. 2.*

DOMINICA XIII.
POST PENTECOSTEN

Steterunt à longe. Luc. 17.

Longe à periculis recedendum, si enim Itudas, in schola mitis humilisque Magistri, in tam sancto Discipulorum contubernio, tam turpiiter apostatavit, quis sibi, inter quotidiana pericula, &

peccandi occasione, satis confidat? Apostolo monente, qui stat, videat, ne cadat. *Festo S. Matthia. §. 2.*

Consuetudines & visitationes noxiæ maxime cavendæ. *Festo Visitationis B. Virg. §. 3.*

Ite, ostendite vos Sacerdotibus.

Peccatores cum se sistunt Sacerdotibus in sede confessionali, qui porcus, Leo, corvus intrarat, ovis, agnus, cygnus egreditur. *Festo Conversionis S. Pauli. §. 2.*

Qui sistit se per pœnitentiam Sacerdotii longe mundior & sanctior recedit, quam unquam ante fuerit. *Festo S. Thomæ §. 2.*

Non est inuentus qui rediret & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena.

Hic pro sanitate corporis sibi restituta gratias agit, nos ne quidem, pro innumeris aliis beneficiis corporis & animæ; cum Deus, pro omnibus, quæ nobis tam liberaliter contulit, pro vita & sanguine, quem pro nobis effudit, nil aliud spectes, quam gratitudinem, quam amorem. *Festo §. 2. post Pentecosten. & 3. per totum.*

DOMINICA XIV.
POST PENTECOSTEN.

Nemo potest duobus Dominis servire. Math. 6.

Cum Deus totus consumptus sit in usus nostros, indignum est non totos nos sed ex parte, & parte modica Deo servire, eumque diligere. *Festo 2. Pentecostes per totum.*

Index utriusque Partis

DOMIN. XV. POST. PENT.

Dicebat ad invitatos parabolam, intendens quomodo primos accubitus eligerent. Luc. 14.

Hi sunt superbi & iusti qui Cathedras honoris ambiunt quos inter utinam & Ecclesiastici non censerentur. Fufe de his & secularibus ambientibus. *Festo Cathedrae S. Petri* §. 2.

Qui se exultat, humiliabitur.

Qui in hac Cathedra pestilentiae federunt, exitu tragico finierunt. *ibidem.*

Qui se humiliat, exaltabitur.

Deipara nunquam major quam dum peccatoris personam in Purificatione induit. Nec unquam homo etiam apud homines illustrior quam in umbra humilitatis, ut in Carolo V. videre fuit, *Festo Purificationis B. V. §. 1. & 2.*

Deipara supra omnes creaturas exaltata & in Matrem Dei electa, dum se per humilitatem velut exinanivit. *Festo Annuntiationis B. Virg. §. 1.*

S. Ioannes Baptista, quo non surrexit major, tantus per humilitatem evasit. *Festo S. Ioan. Baptistae* §. 1.

DOMIN. XVI. POST PENT.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, &c. Matth. 22.

Quid hoc est, ut postquam homo tantum à Deo dilectus est, mandari illi debeat, ut eum diligat? totus ille in usus nostros consumptus est, in finem dilexit nos, nec aliud spectat quam redamari. *Festo 2. Pentecostes per totum.*

Redemptor noster excessu quodam amoris, cum posset guerra, loquitur Bernardus, redemit

uudâ, & instar Pelicani nos sanguine suo pavit, ad ultimam nobis guttam largiendo, ut qui vitam habent, abundantius habeant, & adhuc illam non ex toto corde, ex tota mente, & viribus omnibus diligemus? *Festo 3. Pentecost. per totum.*

Deipara alique Sancti quorum fortis ut mors dilectio quique amore extincti sunt, nos docent ex toto corde diligere. *Festo Assumptionis B. V. §. 1. 2.*

Diliges Proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota Lex pendet.

Per vitam contemplativam quis exardescit in amorem Dei, per activam vacat dilectioni proximi. Atque utraque hæc vita in Martha & Maria in scala Jacob per quam Angeli ascendebant & descendebant, per lucernam ardentem & lucentem &c. figuratur. *V. de Communi Confessorum* §. 3.

DOMIN. XVII. POST PENT.

Quid est facilius dicere: Dimitte tibi peccata, an dicere, Surge & ambula? Matt. 9.

Inter miranda quam maxime divinæ potentiae opera, inter illustria quæ unquam paravit miracula, omnia excedit conversio peccatoris. *Festo Conversionis S. Pauli* §. 1.

DOMIN. XIX. POST PENT.

Simile factum est Regnum Cætorum homini Regi, qui fecit nuptias filio suo. Matt. 22.

Nusquam nec unquam tales nuptiæ celebratæ sicut iuter Mariam & Ioseph. *Festo S. Iosephi* §. 1.

Nolebant venire. Conjugati nullum impedimentum habent, quo

in Dominicis totius anni.

quo minus ad cœlestes nuptias accedant, ac frustra illud prætexunt: *Uxorē duxi, non possum venire. ibidem.*

Videt ibi hominem non vestitum veste nuptiali.

Hæc supra nivem candide induenda, dum quis ad has nuptias accedit. Quod si vel ipsum hoc fatale sit, atratum aliquem ad Imperatorem Turcarum accedere, longe atrocius plectendum, si quis inensam Domini, habitum peccatoris indutus accedere non verreatur. *Festo Nativitatis B. V. §. 2.*

DOMINI. XX. POST PENT.

Erat quidam Regulus, cujus Filius infirmabatur. Ioan. 4.

Omnes Reges & Regum filii quantumvis potentes hic diurnum, non diurnum habent Regnum, quia vita nostra velut unius diei est. *Festo Epiphania per totum.*

Incipiebat erim mori.

Ex quo momento homo vivere, eodem mori incipit. Quod si quisque cujuscunque conditionis sibi persuaderet, omnem diem sibi diluxisse supremum, sanctè omnino vitam institueret. Ut luculentis exemplis comprobatur. *ibidem §. 2. & Festo Nativitatis B. V. sub initium.*

DOMINI. XXI. POST PENT.

Oblatus est ei unus qui debebat ei decem millia Talenta. Mat. 18.

Omnes sumus debitores, & ad minimum quadrantem omnia debita in rationes divinas relata; sed spongia lachrimarum omnia delentur. *Festo S. Magdalene. §. 1.*

DOMINI. XXII. POST PENT.

Filius meus modo defunctus est. Matth. 9.

Modo; dum adhuc calet, illam luci restitui petit. Quam ipse hic curam adhibet, quas hic preces fundit ut quamprimum vita corpori restituatur, majorem nos curam & longe ferventiores preces impendere debemus, ut animæ vita fundæ, æternæ luci quam primum restituantur. *V. Commemoratio Fidelium §. 2.*

Non est mortua Puella sed dormit.

Hoc de Deipara, aliisque Sanctis qui amore Dei extincti obdormierunt. *Festo Assumptæ Virg. §. 2.*

Suavissime quis obdormiscit qui moritur super lectulo securæ conscientie. *Festo 3. Paschæ §. 2.*

DOMINI. XXIII. POST PENT.

Qui legit, intelligat. Mat. 24.

Quinam sacros codices legendo & intelligendo ad meliorem frugem converti. *Festo S. Ignatii §. 1.*

Vicumque fuerit corpus, congregabuntur & aquilæ.

Austriaci velut Aquilæ ad SS. Christi Corpus in Eucharistia: convolant. *Officia SS. Sacramenti §. 6. in fine.*

Stella cadent de celo. Hanc desolationem deplorat Augustinus; dum è Religione viri eruditione & sanctimonia prius insignes decidunt. *Festo S. Matthie. §. 2.*

Videbunt filium hominis venientem in nubibus caeli.

Videbunt peccatores in quem confixerunt, & vulnera quæ infixerunt, ad summum terrorem, & æternam damnationem. *Festo Ascensionis Dom. §. 2.*

Videbunt Iusti eadem in Iudice vulnera, quibus velut per tota ora, eorum causæ patrocinetur. *ibidem.*

I N D E X

UTRIUSQUE PARTIS IN QUADRAGESIMAM.

FERIA IV. CINERUM.

Memento homo, quia pulvis es, & in pulverem reverteris. Gen. 3.

Vtinam homo indies recogitet se in pulverem reverterum, omnemque diem sibi diluxisse supremum, quod vel gentilis Seneca monuit, dicens: *Singulos dies, singulas vitas puta.*

Quam sancte quisque vitam institueret, ut luculentis exemplis comprobatur. *Festo Epiphaniae per t. tum.*

Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Mat. 6.

Jejunia, elemosynæ, aliaque bona opera in abscondito facienda. *V. Festo S. Nicolai per totum.*

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra.

Quemadmodum multi Reges, & Principes tecere, quorum thesauri ab aliis effossi.

Sed thesaurizate vobis thesauros in celo, quos per Cruces, & adversitates coacervare potestis.

Festo Inventionis, S. Crucis per totum & Festo S. Andreae, per totum.

FERIA V.

Domine, puer meus (id est servus) jacet in domo paralyticus. Matt. 8.

Cura famulorum, & ancillarum, dum ægrotant, habenda. Jacet hic servus Centurionis, hominis militaris, non in nosocomio, non sub di, sed in domo. Ipse Dominus, cum omnia humana tentasset remedia, apud Christum pro eo intercedit. *Festo S. Lucæ. §. 3.*

FERIA VI.

Ego, dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Mat. 5.

Sic S. Ignatius, velut ignis consumens, alique sancti, igne charitatis omnes sibi illatas injurias consumpserunt. *Festo S. Ignatii §. 3.*

Te autem faciente Elemosynam, noli tuba canere. Elemosyna in abscondito facienda est, quod pluribus rationibus, & exemplis probatur. *Festo S. Nicolai: per totum.*

SABBATO.

Cum sero esset. Marci 6.

Dum mundus jam quinque millibus annorum, quasi seculorum diluvio obrutus esset, tum venit Iesus instar columbæ, olivam

in Quadragesimam.

vam pacis portans. *Festo 3. Pasche sub initium.*

Erat navis in medio mari.

Omnes sumus quasi in navi, in medio hujus mundi mari, in qua etiam comedentes, bibentes, dormientes, velut peregrini, pergimus. *Festo 2. Pasche §. 1.*

Videns eos laborantes.

Viri Apostolici in assiduis laboribus. *V. Festo S. Luca §. 1.*

DOMINICA I. QUADRAGESIMÆ.

Vt tentaretur à Diabolo

Matt. 4.

Nos in palæstra sumus, ubi assiduo contra tentationes Diaboli, usque ad sanguinem, ut innumere Virgines fecerunt, depugnandum. *Festo S. Ursule sub initium, & §. 2.*

Assumpsit eum Diabolus.

Unde argumentum contra stupidos Hæreticos, qui arguebant, si sacerdos in SS. Sacramento Christum Deum portaret, quod univèrsam simul orbem gestaret. *Ottava SS. Sacramenti. §. 3. pag. 381.*

Angelis suis mandavit de te.

Custodia Angelorum tutelarium, scutum inexpugnabile est. Quod variis SS. Patrum testimoniis, & historiis illustratur. *Festo S. Michaelis per totum.*

FERIA II.

Venite Benedicte Patris mei &c. esurivi enim & dedisti mihi manducare. Matt. 25.

Hoc audituri, qui eleemosynis pauperes aluerunt. Idque excellentiori modo præstitit S. Ioseph, qui Christum, domesticum suum hospitem tot annis aluit. *Festo S. Nicolai. §. 4. & Festo S. Iosephi §. 2. pag. 58.*

In carcere eram & venisti ad me: quia quamdiu fecisti uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecisti.

Ubi pietas in animas fidelium, purgatorii carcere detentas, excitanda est, ut quantocius eripiantur. *Commemoratio fidelium defuncti. §. 2.*

FERIA III.

Domus mea domus orationis vocabitur, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Matt. 21.

Indignum quidem est, templum, domum orationis profanari, at longe majus sacrilegium, templum animæ, de dedicatione *Ecclesie. §. 2.*

FERIA IV.

Magister volumus à te signum videri. Matt. 12.

Maximum omnium signorum, est conversio peccatoris, quæ omnia miracula quantumvis illustria excedit. Urgendum ut & hoc signum, cum Dei gratia, à nobis perpetretur. *Festo Conversionis S. Pauli §. 1.*

Ecce plusquam Salomon hic;

Quem semel vidisse, omnia didicisse

Index utriusque Partis

dicisse est. *Festo omnium Sanctorum* §. 1.

Quærens Requiem, & non invenit.

Nusquam in hoc mundo requies, nisi in cathedra Crucis. *Festo Cathedrae S. Petri* §. 3.

F E R I A V.

Etiã Domine, nam & Catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Matt. 15.

Nos omnes catellos vocat Bernardus, qui micis cælestis illius mensæ Eucharisticæ pasci avidissime anhelamus.

Et quidni homo se catellum, & vilissimum vermiculum præ summa demissione æstimet, ubi immensus ille Deus, se sub minima panis mica abscondit: *Ostava SS. Sacramenti* §. 1.

O mulier! Magna est fides tua.

Fides ad Sacramentum maxime necessaria, quia omnium mirabilium maxime admirandum, *ibidem per totum.*

S A B B A T O

Transfiguratus est ante eos. Matt. 17.

Dotes corporis gloriosi assumfit, potissimum claritatis *F. solennit. Resurrect.* §. 2.

Resplenduit facies eius sicut Sol.

Sic multi Sancti hic in terris splendere visi sunt. Corpora quoque omnia beatorum, luce glo-

riæ, longe soles splendidiora erunt, omnemque membrorum symmetriam oculis exhibebunt, quia Diaphana. *ibidem.*

DOMINICA II. QUADRAGESIMÆ.

Idem Evangelium quod heri.

F E R I A II.

Si non credideritis, quia ego sum, moriemini in peccato vestro. Ioan. 8.

Sic non Iudæi modo; sed & pertinaces hæretici perstringendi, qui tot scripturis, testimoniis, miraculis convicti, in Deum sub Eucharistiæ Sacramento latentem, aliaque ejus mysteria non credunt. *Ostava SS. Sacramenti. sub initium & §. 2. 3. 4.*

F E R I A III.

Super Cathedram Moysi sederunt scribæ, & Pharisæi, Matt. 23.

Quænam sit Cathedra pestilentia, in qua sedeant Pharisæi, hæretici, peccatores &c. & quænam Cathedra Petri, ac primæ veritatis. *Festo Cathedrae S. Petri* §. & 2.

Omnia faciunt ut videantur ab hominibus.

Vbi maxime exaggerandum, cum plures inter Catholicos reperiri, qui in Elecmofynis, aliisque pietatis operibus, Pharisæos æmulantur, dum omnia sua faciunt, ut videantur ab hominibus. *Festo S. Nicolai* §. 2.

Amant.

in Quadragesimam.

*Amant primos recubitus
in canis & primas Cathedras
in Synagogis.*

Atque utinam hæ Cathedræ
Pestilentiz ab Ecclesiasticis
quandoque elata ambitione non
expeterentur. *Festo Cathedra S.
Petri §. 2.*

*Nec vocemini magistri,
unus est enim magister ve-
ster.*

Quam multi se Magistros ja-
ctant, dum inanem Doctoratus
titulum, non scientia sed pecu-
nia sibi compararunt. *De commu-
ni Doctoris Post. §. 2.*

*Qui se humiliaverit, exal-
tabitur.*

Deipara nunquam major,
quam dum peccatoris personam,
exemplo filii, assumpsit. Nec
unquam homo etiam apud ho-
mines illustrior, quam in umbra
humilitatis, ut in Carolo V. aliis-
que videre fuit. *Festo Purificatio-
nis B. V. §. 1. & 2.*

Deipara supra omnes creatu-
ras exaltata, & in Dei matrem
electa, dum se per humilitatem
velut exinanivit. *Festo Annun-
ciationis. §. 1.*

S. Ioannes Baptista, quo non
surrexit major, tantus per hu-
militatem evasit *Festo S. Ioan.
Bapt. §. 1.*

FERIA IV.

*Filius hominis tradetur
gentibus ad illudendum, &
flagellandum, & crucifigen-
dum.*

Hanc sacrilegam laudem

Iudæi, Hæretici, alique nefarij
adhuc exercent; dum Sanctissi-
mum ejus corpus in Sacramento
mirabili, diris, blasphemis, pu-
gionibus configunt. *Ostave SS:
Sacramenti §. 5.*

Tertia die resurget.

Inter omnia fidei mysteria;
Resurrectio multis maxime in-
credibilis visa est, quando corpo-
ra in partes dissecta, ab avibus
vorata, in cineres redacta,
rediviva resurgent. *Solennitas
Resurrectionis sub initium.*

Resurget Christus primoge-
nitus mortuorum, uti & omnes
sancti, cum 4. dotibus corporis
gloriosi. *ibidem per totam.*

*Dic ut sedeant hi duo filii
mei, unus ad dexteram tuam,
& alter ad sinistram in Re-
gno tuo.*

Hic queritur requies in Ca-
thedra honoris, ubi non reperit-
tur, sed in Passione, in Cathedra
Crucis unde petit: *Potestis bibere
calicem? Festo Cathedra S. Petri.
§. 2. & 3.*

*Potestis bibere calicem
quem ego bibiturus sum?*

Christus calicem Passionis
propinat maximè sibi dilectis,
suntq; Cruces & adversitates cer-
tissimum amoris Dei testimo-
nium, estque ille Christo Benja-
min, apud quem calix, seu scy-
phus Passionis reperitur. *Festo
S. Jacobi minoris §. 2. & 3. fase.*

Quinam tribulationes, adversi-
tates, morbos, Cruces, ab amica
Dei manu, ut summa beneficia
acceperint? *ibid. §. 3.*

Sede-

Index utriusque Partis

Sedere ad Dexteram, vel sinistram, non est meum dare vobis; sed quibus paratum est à patre meo.

Quem locum subtilissimum in cœlis; Mariæ & Iosepho paratum, Auctores tradiderunt. *Festo S. Iosephs §. 2. sub finem:*

FERIA V.

Epulabatur quotidie splendide Luc. 16.

Si quis eos inducere velit, qui splendida convivio adornarunt, inveniet ea *Octava SS. Sacramenti §. 4.* splendidissime tamen epulatur, qui mensa Eucharistica indices rejicitur *ibiæm & §. 3.*

Summum beneficium quod *quotidie* ea fruatur.

Cupiens saturari de micis.

Hic figura fuit eorum, qui cupiunt saturari cum Chananaea de micis, quæ cadunt de mensa Domini. *Octava SS. Sacramenti. §. 1.*

Fili, Recordare, Quia recepisti bona in vita tua & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur; tu vero cruciaris.

Hæ rerum maxime vicissitudines, justis omnibus summo solatio sunt, & omnes illas querimonias tollunt, *ut quis via impiorum profueratur;* iustos hic opprimi &c. *Festo S. Iacobi Minoris per totam.*

FERIA VI.

Homo erat Paterfamilias,

qui plantavit vineam. Matt. 22.

Vinea liberi sunt, his sepem circumdare debet, & licet turri includat, non satis servavit. *Festo S. Ioan. Euang. §. 3.*

Sic & servis, & ancillis invigilare debet. *Festo S. Lucae §. 2.*

HOMO ERAT PATERFAMILIAS.

Qua ratione hic Episcopus in familia sua esse debeat, ut loquitur Augustinus, & omnes conditiones Episcopi in se exprimere. *Festo S. Matthæi. §. 1.*

SABBATO.

Cum adhuc longe esset, vidit illum Luc. 16.

Vidit illum. Incredibile quanta vis sit in oculis Dei, qui solo intuitu gravissimos peccatores ad se convertit, quod variis Patrum testimoniis, & historiis comprobatur. *Festo Annuntiationis B.V. §. 1.*

Pater, peccavi in cælum & coram te &c. dixit autem pater: cito proferte Stulam &c.

Peccator pœnitens sanctior refurgit quam ante lapsum fuerit. *Festo S. Thomæ §. 2. S. Magdalene.*

DOMINICA III QUADRAGESIMÆ.

Signum de cælo querebant ab eo, Luc. 11.

in Quadragesimam.

Signum quod omnia miracula excedit, est conversio peccatoris. *Festo Conversionis S. Pauli. §. 1.*

Quærens requiem, & non invenit.

Complures huic inquieto spiritui similes, quærun't requiem in Cathedris honoris, in divitiis &c. hæc autem solum reperitur in lectulo Crucis, & in securâ conscientia. *Festo Cathedra S. Petri §. 2. & 3. & Festo 3. Pasche §. 3.*

FERIA II.

Transiens per medium illorum ibat. Luc. 4.

Dotem subtilitatis cum vellet, corpori communicabat, qua & corpora Beatorum aliquando donanda; secus ac corpora damnatorum, quæ fuscæ habet, *Solennis. Resurrecti. §. 4.*

FERIA II.

Cæci sunt, & duces cæcorum. Matt. 15.

Ejusmodi innumeri hodierna die reperiuntur, qui utinam cæcitatem suam agnoscant, & clament: *Domine ut videam*, non aliena, sed mea vitia, in quibus perspiciendis sancti toti Lyncei erant. *Festo S. Joan. Euang. per totum.*

FERIA V.

Continuo surgens, ministrabat illis. Luc. 4.

Sicut Christus corpora subito sanat, nullo languore, aut morbi vestigio relicto, sic & ani-

mos dum justificat. *Festo Conversionis S. Pauli §. 1.*

FERIA VI.

Mulier da mihi bibere. Ioan. 4.

Noctis quid Iesus siriât? sirit lacrimas nostras, sirit salutem nostram, sirit plura pro nobis pati. Hæc siris ardentissima. *Festo 3. Pentecostes. §. 1.*

Mirabantur, quia cum muliere loquebatur.

Et nos non mirabimur eos qui vitæ non modo licentioris, sed prorsus prostitutæ, si cum muliere loquantur, ejusque visitationes sectentur? *Festo Visitationis B. V. §. 3.*

Ex civitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris Testimonium perhibentis.

Hæc Samaritana facta Apostola, & crudeli dein pro fide Martyrio, cum suis affecta. *De Comuni SS. Martyrum §. 1.*

SABBATHO.

Diluculo venit in templum. Ioan. 6.

Et nos exemplo Christi, ac Deiparæ, diluculo, à prima ætate in templum, ad Deum recurrere debemus. *Festo S. Annæ §. 2.*

Sub auroram. *Festo Nativitatis B. V. §. 1.*

Index utriusque partis

DOMINICA VI. QUADRAGESIMÆ.

Sequebatur eum Multitudo magna. Ioan. 6.

Qui Christum, qui carnem, mundum & Diabolum sequantur? *Festo S. Matthæi per totum.*

Impleverunt duodecim cophinos Fragmentorum, ex quinque Panibus.

Hæc multiplicatio typus fuit multiplicationis, & replicationis panis Eucharistici. *Oktava SS. Sacramenti §. 2.*

Iesus ergo cum cognovisset, quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent eum Regem, fugit.

Exemplum Christi honores fugientis, innumeri & illustres Sancti, secuti sunt; qui ab altitudine diei hujus & splendoris sibi metuentes, umbram quaesierunt. *Festo Purificationis. §. 1.*

FERIA IV.

Vidit hominem cæcum à nativitate. Ioan. 9.

Omnes cæci nascimur, quia in peccato. At hoc dolendum, dum per baptismum illuminati sumus, tot reperiri, qui rursus cæcitate mentis (quæ longe gravior quam corporis) per peccata incurrunt. nam, ut tradunt SS. Patres, cæca avaritia est, cæca superbia, cæca libido &c. illudque magis plorandum, quod suam cæcitate non agnoscant, & qui Lyncei sunt in alienis vitis perspicendis, in

fuis talpæ sunt. *Festo S. Ioan. Evang. §. 2.*

Opraudum ut videant, quemadmodum multi Sancti, qui aciem mentis tam perspicacem habuerunt, ut minimos etiam imperfectionum atomos viderent, & flerent. *ibidem §. 1.*

Insuper & superiores, & Patresfamilias toti oculati esse debent, ut suis invigilent. *ibid. §. 3.*

Me oportet operari dum dies est.

Tota vita nostra unus dies est, hic strenue operandum, ac si ultimus. *Festo Epiphaniæ §. 1.*

Lux sum mundi.

Illuminans gratiæ suæ radio peccatores, & vocans in admirabile lumen summi. *Festo conversionis S. Pauli §. 1.*

Viri Religiosi, superiores, patresfamilias sunt lux mundi, debent bono exemplo suis præluere. *ibid.*

FERIA V.

Ecce defunctus efferebatur. Luc. 7.

Statim ut effertur resuscitatur; ita & animæ fidelium, statim priusquam corpus adhuc estertur, à purgatorio in lucem æternam, sacrificiis & precibus revocandæ. *Commemoratio fidelium §. 2.*

Quam cum vidisset Dominus.

Videri à Christo quantæ efficacitæ sit, variis Sanctorum Patrum testimoniis & exemplis ostenditur. *Festo Annuntiationis B. V. §. 1.*

in Quadragesimam.

FERIA VI.

Diligebat Iesus Mariam & Sororem eius Mariam Ioan. 11.

Hæ duæ sorores vitam activam & contemplativam referunt, quam ut sicut exponitur de *Communi Confess. per totum.*

SABBATO.

Qui sequitur me, non ambulat in tenebris. Ioann. 8.

Christus venit in mundum, nobis relinquens exemplum, quo prælucret, ut sequamur vestigia eius. Quam pauci Christum sequantur, quam multi carnem, mundum, & diabolum, quinam accipientes Crucem suam, Christum secuti sint. *Festo S. Matthei per totum.*

DOMINICA PASSIONIS.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Io. 8.

Hæc verba securam conscientiam indicant, quæ quale bonum sit vide *Festo 3. Pasche 9. 3.*

Ego non quero gloriam meam.

In hoc Christum nos imitari oportet, ne faciamus opera nostra ut videamur ab hominibus, vanam gloriam sectantes, ut omnes illi, qui nomen & famam hic celebrari voluerunt. *Festo Circumcisionis 9. 1. Festo S. Nicolai. 9. 3.*

FERIA IV.

Facta sunt encensia Ioan. 10.

Id est annua templi dedicatio

cui Christus interfuit, quo confutandi Hæretici, qui ceremonias dedicationis rident. Hæ templo spirituali animæ scite à Bernardo accommodantur. *De dedicatione templi per totum.*

Ego dixi; Dii estis.

Qua ratione Sancti, Dii appellantur. *Vide præfat. ad Lectorem.*

FERIA V.

Lachrimis cepit rigare pedes eius Luc. 7.

Cœpit, nec unquam destitit, sed tota vita sua flevit, quo docemur etiam peccata remissa fieri posse, ut omnem simul reatum delere, & super nivem dealbari possimus. *Festo S. Magdalene 9. 1. 2. 3.*

Vade in pace.

Hæc pax quæ oritur à conscientia, iam peccato mundata, exsuperat omnem sensum, ut pluribus ostenditur. *Festo 3. Pasche 9. 3.*

DOMINICA PALMARUM.

Passio Domini nostri Iesu Christi.

Hæc compendio, & quodam excessu divini amoris exprimitur *Festo 2. Pentecostes 9. 2. Sic Deus dilexit mundum.*

Et Festo 3. Pentecostes per totum, ubi modus diligendi nos, sine modo fuisse describitur, cumque nos redimere potuisset gutta, fecit undâ.

Index utriusque Partis in Quadragesimam.

FERIA II.

Dixit Iudas Iscariotes: quare hoc unguentum non vendit trecentis denariis, & datum est egenis? Ioan. 12.

Ita, inquit Abulensis, Hæretici, atque utinam soli, frustraneos sumptus, templorum ornatum jactitant, eosque melius pauperibus impendendos, cum interim filia eorum sint circumornatae, ut similitudo templi, atque ipsi etiam ad sordidos usus, argentea vasa habeant. *Festo S. Silvestri. §. 2.*

FERIA III. IV. & VI.

De Passione Domini vide Dominicam Palmarum.

FERIA V.

Sciens Iesus quia venit hora ejus- Ioan. 13.

In illa ultima hora tam formidanda, tam tremenda, Deipara cultoribus suis adest. *Festo Assumpt. B. V. §. 3.*

Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos.

Non tantum dando omnia sua, sed & se totum, ut tuse probatur. *Festo 2. Pentecostes per totum. & Festo 3. Pentec.*

Et cæna facta.

Hæc vere cæna magna, quæ omnes Regum ac magnatum epulas longe exsuperavit. *Octava V. Sacramenti §. 4.*

I N D E X

UTRIUSQUE PARTIS CONTRO- versiarum contra Heterodoxos.

I. De Pontifice ejusque Successore.

Pontifex sedet in
Cathedra Petri,
quæ est æternæ &
primæ veritatis.
Hæreticorum in
hanc Cathedram scommata.

Hæc tamen ne quidquam fren-
dentibus Ecclesiæ hostibus, ab
omnibus Christi fidelibus una &
sola Cathedra inallibilis verita-
tis agnoscitur *V. Festo Cathedra
S. Petri §. 1.*

De continua successione Ro-
manorum Pontificum. *ibidem.*

Beza convincitur suo ipse te-
stimonio hanc successionem a-
pud ipsos non reperiri. *ibidem.*

Hæreticos habere Cathedram
pestilentia.

Nusquam veram vel stabilem
ostendere queunt nisi forte in
stramine. *Eodem Festo §. 2.*

Divina providentia cautum,
ut ubi novi Hæresiarum in hanc
Cathedram insurgunt, novi Ec-
clesiæ propugnatores exsurge-
rent, juxta illud Iob 34. *Conteres
multos & innumerabiles*, ET
STARE facies alios pro eis. *V. Fe-
sto S. Matthiæ §. 1.*

Locus ille Matthæi 18. expo-
nitur: *Neesse est enim ut veniant
scandala*. Contra eos qui cum
toti carni & sanguini immergi
sint, quorundam Ecclesiastico-
rum vitia, toti Ecclesiæ Roma-

næ adspargunt, quasi unus Judas
universum Apostolorum Colle-
gium profanasset. *V. Festo Ca-
thedra S. Petri §. 1. & Festo S.
Matthiæ §. 3.*

2. De venerabili Sacra- mento.

In hoc præcellentissimum fi-
dei nostræ Mysterium omnes se-
ctarii debæchantur, hic omnes
cum Capharnaitis vociferantur:
*Quomodo hic potest nobis suam car-
nem dare ad manducandum?*
Ioan. 6. cui quæstioni multis re-
spondetur. *V. Officiam SS. Sa-
cramenti. §. 2.*

Hæc verba Matthæi 26. *hec est
corpus meum*, maxime variè à
Sacramentariis, aliisque expli-
cantur. Unius Lutheri triginta
sex hic contrariæ opiniones. U-
niversum numerantur ad ducen-
tas Hæreticorum expositiones &
depravationes. *ibidem.*

De Transubstantiatione.

Qua ratione panis & vinum
in corpus Christi convertatur,
& scripturis, & ratione, & Do-
ctorum auctoritate probatur.
ibidem.

Illustre ad hanc rem miracu-
lum, quod ut suis oculis conspe-
xit *Florimundus Ramundus*, ce-
leberrimus curiæ Burdegalensis
Consiliarius, hæresi-ejurata, Ca-
tholicam fidem amplexus est.
ibidem.

De Replicatione ven. Sa- cramenti,

Nul-

Index utriusque Partis

Nulla vi Diabolica potest unum corpus in duobus locis statui: hoc solius est divinæ potestatis. *Ottava SS. Sacramenti.* §. 3.

Replicatio Theologicis rationibus, naturalibus similitudinibus, variisque miraculis, & è sacris literis multiplicatione patrum probatur. *ibidem.* §. 4.

Iudæorum ac Hæreticorum in hoc Sacramentum odium, diræ, blasphemix, injuriæ vindicantur: §. 5.

Sacræ hostiæ pugionibus confossæ, sanguinem emittunt. *ibidem.*

Locus ille Isaïæ 1. *Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui*; Hæreticis accommodatur, qui ipsis brutis brutaliores, in Ven. Sacramento Deum non agnoscunt, quem cum mulus, sub S. Antonio Patavino, flexo poplite veneratur, Hæresiarcha ad finem convertitur. §. 6.

Turcæ in veneratione habent Cænaculum, in quo Christus SS. Eucharistiæ Sacramentum instituit. *ibid.*

Hæretici docentur à cane, sua genua SS. Sacramento flectere. *ibid.*

3. De Cultu Sanctorum, eorumque reliquiis.

Vfus laudabilis reverenter invocandi nomen IESU, probatur ex Paulo, aliorumque auctorum exemplis. Quoties illud Paulus in Epistolis usurparit.

Extremo spiritali illud invocandum. *Festo circumcissionis.* §. 3. 4.

Hæreticus in extremis ope Deiparæ invocata, convertitur, & piè obiit. Festo Assumptionis B. V. in fine. Si *Moyse tuleris ossa Patriarchæ Ioseph*, ut habetur Exodi. 13. cur non liceat Catholicis ossa virorum sanctorum transferre?

2. Legitur 4. Reg. 15. cum *cadaver tetigisset ossa Elisæi, revixit homo & stetit super pedes, & jam voluit Heretici manum Dei imminutam quasi ad contactum Sanctorum non possint mortui resurgere aut infirmi curari.* *Festo S. Iacobi Majoris* §. 4. pag. 20. & 28.

Innumera miracula quæ oculis indies cernimus, fiunt ad sepulchrum S. Jacobi. *loc cit.*

Hemicinctia Pauli & umbra Petri miraculosa. *V. Festo conversio S. Pauli* §. 1. ad invocationem Deiparæ. S. Iosephi. *Festo Vistat. B. V.* §. 3. *Festo S. Iosephi:* §. 3.

Elizabetha Angliæ Regina natalem suam longe præfert natali Sanctissimæ Mariæ Dei matris. Festo Nativit. B. Virg. §. 1. sub finem. pag. 85.

Ceremonia Ecclesiæ potissimum in templi dedicatione adhiberi solitæ probantur ex statu naturæ, legis veteris & novæ *V. De dedicatione templi.* §. 1.

4. De prædestinatione & Reprobatione.

Locus ille Pauli 1. Cor. 10. *Qui se*

in Quadragesimam.

se existimat stare, videat ne cadat expenditur, & alter Apocalyp. 3. *Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam, de quo Heterodoxi minime solliciti, exponitur. Festo S. Matthæ 9. 2.*

Vniuscujusque opus quale sit ignis probabit. 1. Cor. 3. *Festo S. Laurentii 9. 3.*

Alter locus ad Rom. 9. *quadam esse vasa ira apta in interitum, quadam misericordie. Alia in honorem, alia in contumeliam, qua ratione intelligi debeat. Festo Conversionis S. Pauli 9. 1.*

5. *De justificatione, & bonis operibus iustorum.*

Qua ratione fiat justificatio in peccatore. *Festo Conversionis S. Pauli 9. 1.*

Clamat Redemptor noster, ut homines ad bona opera & Cru-

cem secum ferendam invitet: *Qui vult post me venire, abneget semetipsum; & tollat Crucem suam quotidie, & sequatur me Luc. 9. Quis Hæreticorum vel in animum induxit hoc agere?*

Hi inimici Crucis Christi, omnes austeritates & Cruces quas Religiosi, aliique avide amore Christi amplectuntur, maxime averfantur: Parum attendentes, viam angustam esse quæ ducit ad vitam. *Festo S. Matthæ 9. 2. & 3.*

Scandalum unius membri, non esse toti corpori aspergendum, ut Hæretici faciunt, in Iuda qui ex Collegio Christi excidit, probatur. *Festo S. Matthæ 9. 3.*

De Purgatorio, de Resurrectione mortuorum.

Vide locis propriis.

CENSURA ORDINARII.

CAELESTE PANTHEON, Christianæ pietatis Emblematis festa & Gesta Sanctorum totius anni comprehendens, A. R. P. HENRICVS ENGELGRAVE SOCIETATIS IESV Theologus Lectori exhibet; quod cum fidei aut bonis moribus non adverfetur, omniaque sana, pia & docta contineat, insuper fidelem animam stylo concionatorio ad cœlum novum invitet, præsentem tractatum typis committi posse concedo. Coloniae 20. Augusti 1657.

*Adrianus de Walenburch Metrop. Ecclesiæ Coloniens.
Presbyter Canonicus & Censor Librorum Ordinarius.*

PRO-

P R O T E S T A T I O
A U T H O R I S.

CUM S.D.N. Urbanus Papa VIII. die 13. Martii 1625. Decretum ediderit, idemque confirmarit die 5. Julii 1634. quo inhibuit imprimi libros, hominum qui sanctitatis seu martyrii famam celebres à vita migraverint, gesta, miracula, vel revelationes, seu quæcumque beneficia tamquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine cognitione atque approbatione Ordinarii, & quæ hæctenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata.

Idem autem Sanctissimus die 5. Junii 1641. ita explicuerit, ut nimirum non admittantur elogia Sancti vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam; bene tamen ea quæ cadunt super mores & opinionem, cum protestatione quòd nulla eis adsit auctoritas ab Ecclesia Romana, sed fides tantum sit penes authorem.

Huic decreto ejusque confirmationi & declarationi, observantiâ ac reverentiâ, qua par est, insistendo, profiteor me haud alio sensu quidquid in hac tertia Patre LUCIS EVANGELICÆ refero, accipere, & accipi ab ullo velle, quàm quo ea solent, quæ humanam dumtaxat auctoritate, non autem divinæ Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut S. Sedis Apostolicæ nituntur: iis tantummodo exceptis, quos eadem S. Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

F I N I S.

LUCIS EUANGELICÆ,

Sub velum Sacrorum

EMBLEMATUM,

RECONDITÆ,

PARS TERTIA.

HOC EST

CÆLESTE
PANTHEON

Sive

CÆLUM NOVUM

IN FESTA, ET GESTA SANCTO-
RUM TOTIUS ANNI,

Selectâ Historiâ, & Morali Doctrinâ

Variè Illustratum,

Per R. P. HENRICUM ENGELGRAVE,

Societatis J E S U Theologum.

PARS POSTERIOR.

COLONIÆ,

Apud JOANNEM BUSÆUM Bibliopolam.

ANNO MDCLIX.

*Cum Privilegio Sac. Casarea Majestatis speciali,
& Catholici Regis Hispaniarum.*

FESTVM
CIRCUMCISIONIS DOMINI.

Vocatum est NOMEN ejus JESUS, Lucae 2.

Pulchrum properat per vulnera NOMEN. Virg. 9. Aeneid.

ARGUMENTUM.

Hoc optatissimo anni exorientis auspicio, nomen illud
a *amabile*, nomen *laudabile*, nomen *admirabile*, nomen *su-*
per omne; augustissimum, inquam, JESU Nomen,
vobis in Strenam propono, omnium linguis celebrandum,
calamis exarandum, cordibus efformandum: Amantum more

A

✠

a Philipp. 2.

& amore, qui ut suorum, quos ardent, nomina cortici; haud secus meliori flammâ incensi, J E S U M corpori, J E S U M cordi insculpsere. Vbi quàm maximè ridenda, vel potius deslenda sese cumprimis objicit, mortalium cæcitas: qui omne ingenium, studium, solertiam contulere, ut inane nomen suum posteris commendarent; quod vel chartis, & codicibus inscriptum, flamma absumpsit: aut marmorî incisum, verustas abolevit: aut ipsis superbis substructionibus, & Mausolæis insculptum, invidia obfuscavit; livor subvertit. Atque hi omnes a qui vocaverunt N O M I N A in terris suis, non secus ac Babylonii, qui dixerunt: b faciamus nobis civitatem, & turrim, & celebremus N O M E N N O S T R U M, turpiter decepti sunt. At qua ratione quis veram nominis sui immortalitatem consequi queat, hodierna luce vobis comprobabo.

a Psal. 48. b Gen. 11.

- §. I. Majori cura & labore adnitendum, ut SS. Nomen Domini celebretur, quàm cæci mortales studeant, ut inane suum nomen amplificent.
- §. II. Exemplo JESU, qui verè JESUS & salvator fuit, nomina nostra præclaris factis, & heroicis virtutibus comprobanda, ut secundum N O M E N, sic & laus. Psal. 47.
- §. III. Extremo spiritu, SS. Nomen J E S U ingeminare.

FESTUM CIRCUMCISIONIS DOMINI

Vocatum est nomen eius JESUS. Luca 2.

DIVINVS ille Plato, Philosophorum omnium celeberrimus, hanc verissimam quondam protulit a sententiam: *Industria humana semper enituit, ut NOMEN suum dilataret.* Mortalium studium in eo maximè desudavit, ut nomen suum immortalitati commendarent: ad hoc omnes corporis Vires, omnes ingenij nervos, omnes fortunas contulerunt, ut. b

*— samã super athera noti,
Æterumque foret per sacula
nomen.*

Ac primùm quidem Hannon, Carthaginensium gubernator, ut c *VIROS inter NOMINATOS ac famosos* censeret; quin imò, per orbem univèrsium velut Deus alter, aut Numen aliquod decantari, ac celebrari posset, consilium cepit plenum vanitatis, & arrogantiae. d *Aves* vocales garrere suetas, ut sunt picæ, monedulæ, psittaci, aliæque consimiles; undique conquiri, & voce humanâ hæc pauca verba edoceri iussit: *ἀὐτὸς εἶπεν, Hannon est Deus, in animum inducens suum, mox ut hæc volucres libertati restituerentur, ubique gentium Epiphonema illud decantaturas, sibi que tacitus applaudebat illud* Poëtæ: e

*Iam canitur toto NOMEN in
orbe meum,*

a lib. 4. de legib. b 6. Æneid. c Baruch. 3. d. Elian. l. 4. var. hist. e Ovid. l. 2. Fast.

Sed. quàm turpiter spe sua elusus, eventus docuit: nam aves illæ tanto molimine, tanto tempore instructæ, vix ad suas sorores, in silvas redierant, vox sua quamque sonat, rursus more, ac ore suo obstrepabant, Hannonis oblitæ.

Plus fortasse quibusdam probabitur solers, & ingeniosum Metelli commentum, qui ne morte Cæciliæ Metellæ, nobilissimæ Matronæ, nomen quoque interiret; sed *post fata superstes*, in auribus omnium resonaret, in animis viveret, propter viam Appiam in funere Cæciliæ, turrim rotundam è Parrio marmore eo artificio exædificavit, ut si quis hunc verbum: **CÆCILIA!** b

*Semper honos, NOMENQUE
tuum, laudesque manebunt,*

Pronuntiaret; Echo admiranda, eundem redderet integrum, & articularim oëties ut minimum resonaret: *Semper honos, NOMENQUE tuum, &c.* Nusquam gentium eiusmodi Echo octophona exauditur; eo sine, mirâ industriâ, ac magno impendio constructa, ut Matronæ hujus inane nomen, in cælum extolleret, ac divulgaret. Verum enim vero non expenderat, voces illas in auram evanescere, eaque silente conticescere, atque omnem memoriam Metellæ, cum sonitu perire. Quemadmodum & hac nostra tempesta-

A 2

13

a Boterus de origine urbium l. 1. c. 6. b Virg. Eclog. 5.

te fieri videmus, ab ijs, qui nominis celebritatem, aut ab argutis Oratorum, Iocaturumque vocibus; aut à festivo tormentorum boatu; aut etiam jam efferendi, à funebri Campanarum sono, studiose aucupari consueverunt, ignari; quia a *perit memoria eorum cum sonitu*. Scopum suum attingille videntur, qui ingenij sui monumenta prælo, & nomina typis mandarunt; nam, ut ille cecinit; b

Longum Scriptor protergat ævum.

*Sic honor, & NOMEN divinis
vatis, atque*

*Carminibus vestit; ut ille, vanè,
& intanè gloriatur: c*

Vitura meū mandantur NOMINA chartæ.

Pulchrum enim verò ad nominis claritatem inventum, nisi flamma famam aboleret, & luce Vulcani, quàm propria laude non ignobiles Scriptores, illustriores forent. Aristarchus ad mille Commentarios conscripsit, quorum *ne linea ducta superstes*. Chrylippus dseptingenta, iucubrando volumina, oleum perdidit; omnia quippe flamma absumpsit. Dionysius Grammaticus fertur tria millia, quingentos libros composuisse; quorum ne pagina reperitur. Trismegistus supra 36525. libros propria manu exaravit; è quibus ne litera, aut apex ad posteros pervenit. sed parùm hoc; ingenies quam maxime bibliothecas luculenta incendia depopulata sunt: non injuria illud Poëtæ queri posses. e
Exitus est studij parva favilla mei.

a Psal. 9. v. 7. b Horat. de Arte.
c Tibull. d Nerenb. different æterni
e Temp. pag. 153. e Ovid. lib. 5. Trist.

f Ptolomæus Philadelphus, Rex Ægypti, Bibliothecam sumpu planè regio Alexandriæ instruxit, cui præfecit vicum scriptis, & factis illustrem. Demetrium Phalereum, Athenis exulem, qui, teste Cedreno, g. *libros sacros, Chaldaicos, Ægyptios, & Romanos, aliosque diversa lingua in Græcæ omnes converti curavit, in universum, ad centum millia voluminum; cumque Regis aures fama teigilèr Hebrææ sapientiæ, sacrasque paginas ab orbe condito, non alio quàm Hebræo idiomate proficere; misit qui Hebræa biblia conquirent, & idoneos homines simul conduxit septuaginta numero, qui in Græcæ linguam verterent; quod ut quàm fidelissimè fieret, omnes distinctis cellulis, à se ipsis divisit, & hinc illa ab Ecclesia recepta, 70. interpretum versio. nunc amplitudinem Bibliothecæ huius Alexandriæ attendite.*

Tradit Josephus, h Demetrium aliquando à Philadelpho interrogatum, quos millia librorum jam haberet, respondisse, ducenta millia, sed sperare brevi, ad quingenta. Vides quàm auxerit: sed quantum magis postea, atque etiam alii Reges? profectò ad septingenta millia venerunt, Agellio, & ipso Amptiano testibus.

Egregium hoc, quin imò maxime regium opus, i Iustus Lipsius suspiciens, ait: Reges & Dynastas immensam hanc librorum copiam sibi comparasse, non in usum
soluta

f Lipsius de bibliothecis e. 2. g Cedreno. l. 22. h Joseph. l. 12. antiq. c. 11 Euseb. de preparat. l. 8. i Lipsius de bibliothec. c. 1. Lipsius e. 2.

folium, sed ambitionem, aut splendorem NOMINIS. Sed quàm sine sito frustrati sint, eorum flamma, & cinis comprobavit, unde exclamat: Voluminum septingenta millia? O Thesaurum! sed in re aeterna, non aeternum! nam totum hoc, a quidquid fuit librorum, bello Alexandrino, cum sub Cæsare urbs diripitur, conflagravit. En quò h. pulcherrimum regis a pulentia monumentum; nisi nisi bustum, & acerba cinis.

Huic e accenferi potest bibliotheca Constantiniana, in qua centum viginti milia librorum recondita, inter ea Draconis intestinum, centum viginti pedes longum, cui aureis literis Homeri Ilias atque Odyssea fuerint inscripta; atque hæc universa igne depopulante in cineres redacta sunt. Libet hic exclamare:

O curas hominum! quantum est in rebus inane!

S. I.

Majori curâ & labore con- tendendum, ut SS. Nomen Domini celebretur, quàm cæci mortales studeant, ut inane suum nomen amplifcent.

Avdistis quanto conatu, industria, solertia, quibus studiis, laboribus, lucubrationibus, quàm immensis sumptibus, fortunis, impensis mortales, & frustra quidem, defudarunt, ut vanam NOMINIS umbram sibi compararent. dVnum vobis hoc auspiciatissimo anni exorientis die precor, ut quantum hi perituræ famæ, & vanissimi nomi-

nis sectatores, tantum vos studii, operæ, ac industriæ conferatis, ut Nomen Admirabile, e nomen amabile, nomen laudabile, nomen SUPER OMNE NOMEN, augustissimum, inquam, illud Iesu nomen, omni veneratione celebrare, per omnium ora resonare, in omnium corda dilatate studeatis. Hoc nomen Iesu, infantes vestros ante Alpha & Beta, longè utiliùs, & argutiùs, quàm psittacos Hannonis nomen, pronuntiare docere. Frater ille Seraphici Ordinis B. Felix, Religiosus Doctor, Romæ, per decem & quatuor annos, stipem obstitim emendicans, parvulos obvios cõggit, nomen que Iesu invocare ac inclamare, instituit.

Hoc cum lacte parvulis verbis instillate, ut piissima Mater Mariçca, lactanti Augustino: quod quantum illi profuerit, ipse profiteatur dicens, se lecturando Tullium, ad amorem Philosophiæ vehementer inflammatum: Excitabar, inquit, sermone illo, & accendebar, & ardebam, & hoc solum me in tantâ flagrantia refrigerabat, quod nomen Christi non erat ibi, hoc nomen Salvatoris mei, sed est I E S U) filii tui, in ipso adhuc lacte Matris, tenerum cermeum sic biberat, & altè retinebat & quidquid sine hoc NOMINE fuisset, quamvis litteratum, & expolitum, & veridicum, non me totum rapiebat. Vbi & i lud obiter inculcandum, quod piis etiani Matronis familiare novi, ut gravidæ, SS. I E S U nomen sæpius ingererent, & lactui suo,

A 3

vel

a Ammian l. 22. b Seneca de tranquill. c 9. c Lipsius cit c. 3 Cedren. Zanoras. d Bern. ser. 1. de Circums.

e Ludicum 9. Psal. 112 Pl il pp. 21 v. 9. f August. l. 3 Confessio c. 42

vel in utroq; imprimi exoptent. Id nemini peregrinum videbitur, si attenderit quod Stengelius noster commemorat: puerum fuisse nuper, nobili sanè profapia oriundum, nominis autem, ac familiæ sibi notissimæ, qui Bruntruti literis operam navavit, omnibusque spectandum dedit sæpius, ex utero secum natum paternum nomen post anrem expressum: quod acceperat hoc modo. Mater illius ante conjugium, ita sponsa sponsum efflictim amabat, ut quidquid manu arriperet, in eo statim sponsi nomen inscriberet. Prægnans postea, fortè territa, aurem fricuit; quo contactu id nomen, quod animo intuebatur, fortui eleganter impressit.

Hoc tutissimum contra omnia pericula munimentum, ut vel in puero Ethnico (quod litteræ Indicæ referunt) manifestum est. In flumem is fortè inciderat, jamque totus hauriebatur, dum à ripa Lusitanus Christianus sic ad illum: O puer, inquit, invoca **JESU** nomen. Parvulus ille **JESUM** inclamavit, & ecce illi aquæ, ad instar solidi marmoris: per illas inambulat, & littori redditur. Hoc nomine liberi vestri, ab omni discrimine liberi, contra omnes casus tuti, ac muniti sunt. Hoc nomen frontibus eorum, digitis vestris inscribite, ut parvulus **JESUS** Edmundum parvulum cælestis Magister edocuit, dum illi se stitit, venerandum nomen fronti aureis litteris inscriptum ostentans: illudque illi documentum reliquit, hoc nomen fronti suo digito inscribat. Longè argutius omnium vestrum ora, ubi manè experrecti, & sub noctem cubicum concessuri, nomen **JESU**,

quàm Echo illa o&phona nomen Metellæ, resonabunt. Non è concavis saxis, sed è foraminibus petræ, è sacratissimis **JESU** vulneribus cælestis tibi Echo respondebit, si quoties in cubili tuo illum intuitus, pio corde & ore exclamaveris: *Iesu! esto mihi Iesus!*

O Amor! IESU! quoties clamatur, amatur;

Hic mea morte suâ, crimine demit? emit.

O Amor! IESU! tecum volo vivere: verè.

JESUS amor nunquam corde recedat, edat.

Illum quoties respiratis, ejus nominis gloriam, non vestram sectamini. Sensit hoc, & censuit, proximum cælo caput, Gregorius **XIII**, de quo ita Lorinus, a oculatus testis. Memini anno 1584. audire me optimi, maximi, optimeque & maximè tum de Ecclesia universa, tum de Societate nostra meriti. Gregorii **XIII** summi Pontificis, postquam in aula scholarum, quas non magis nobis, quàm urbi & orbi, publicæque omnium utilitati, verè Pontificiæ magnificentiæ construxerat, ab Oratore nostro Stephano Tuccio, & festivo omnium applaudentium sono exceptus est, has collachrymantis pias & modestas, rancas licèt, ac exiles ex Christiano & magnanimo profectò corde voces: *b Non nobis, Domine, non nobis, sed NOMINI tuo da gloriam.* Sectentur alii denique è scriptis suis, è combustibili charta, ex incendiaria papyro gloriam in fumos abituram; nos immortalem illam in eo consequi

a Lorin. in Psal. 113. v. 9.

b Psal. 113.

quistudeamus, ut cum Augustino nullus nobis codex placeat, nullus liber volvatur, ubi hoc nomen *Salvatoris* non reperiatur. & quidquid sine hoc NOMINE, quantumvis literatum, & expolitum, non te rapiat. Nullus itaque vobis liber teratur, nulla pagina volvatur, nulla charta scribatur, ubi IESVS non legatur. Doctor gentium, qui d magnum, & memorabile NOMEN ad omnes gentes evolare fecit, nullam propè paginam conscripsit, quæ non *Iesu* nomine insignita sit, cum iusto calculo ducenties, decies novies, NOMEN IESVS; Christi verò, quadringenties, & semel expresserit, memor illius de se dicti Actorum 9. *Vas electionis est mihi iste, ut portet NOMEN meum coram gentibus, & filiis Israel.* Unde Hieronymus: *e hoc pattebatur Paulus de nimio amore Christi, ut cum semper quem diligebat, etiam superflue, & extraordinarie NOMINARET.* Expressius Doctor Angelicus, apud quem Paulus tanto in pretio fuit, ut sociis aliquando laudantibus, & ostendentibus amplitudinem furbis Parisiensis, ejusque palatia omnemque opulentiam, animi sui sensum candidè exposuit: pluris se scripta Chrysoctomi, quàm universam Lutetiam Parisiorum, cum omni divitiarum affluentia, facere. Hic, inquam, qui Paulum Doctorem habuit, sic in laudes ejus excurrit: *g Portavit in corde, (nomen*

c Aug. l. 2. Confess. c. 4. dVirg l. 2. Aeneid. e Hieron. in Epist. ad Ephes. 3. f Breviar. Ord. Pradic. lect. 7. Officis de S. Thoma Causin. paral. lela eloq. l. 3. c. 12. g S. Thom. sermo. 1. in Cõvers. S. Paul.

IESU) semper de eo cogitando: *in fronte* de eo gloriando: *in ore;* semper de eo loquendo: *in manu,* omnia in nomine ejus faciendo: *in calamo,* de eo scribendo: *in toto corpore,* pro eo patiendo; & *inde falsit in os,* in ipsam morientis linguarum: resectum etenim à cervice corpus, ingenti miraculo *Iesu, Iesu, Iesu* sonabat, & tribus se saltibus, vi quadam spiritus librans, tres itè fontes, dum lac pro sanguine dedit, exciravit. B. Ioannem verò, qui *Iesum* totum suxerat, ducenties & quinquagies, sanctissimum hoc *Iesu* nomen, scriptorum foliis expressum reliquisse comperimus. Consimile quid in Sancto Ioanne Columbino observare est, qui Ordinem Iesuitarum instituit, in cujus paucis epistolis quæ extant, millies & quingenties sacrum *Iesu* nomen legitur exaratum. Quod ut & nos aliquà ratione æmulemur, suavissimum mellei Doctoris monitum sequemur qui hoc sapuit: *h Si scribas, non sapit mihi, nisi legero ibi Iesum. si disputes, aut conferas, non sapit mihi, nisi sonnerit ibi IESUS.* Nec scriptis dumtaxat, sed ut magnates omni supellectili suæ gentilitias tesseras, ita omnibus verbis, actibus, cogitatis, venerandum illud nomen præfigendum commendat, dicens; Tam singularis est reverentiæ nomen *Iesu,* ut ab ejus venerabili laude nullus excipiarur status, nullus excludatur locus, nullum præscribatur tempus, nullum removendum sit opus.

1. Nullus excipitur status, ut Propheta testatur: *i Reges terræ,*
A 4 &
h Bernh. Ser. 15. in. Cant. Psal. 148. i Psal. 47. Psal. 112.

Et omnes populi, principes, & iudices terræ, juvenes & virgines, senes cum junioribus *a laudent* NOMEN DOMINI quia exaltatum est NOMEN eius solius, cui omne genua flectitur, *caelestium, terręstrium, & infernorum.*

2. Ab eius laude nullus excluditur locus, etenim gloriosi nominis præco Apostolus illud per orbem univcrsum diffusit. Vnde Pfaltes regius: *b Secundum NOMEN tuum, sic & laus tua in omnes fines terra.* & ne credas fortè orbis angulum exclusum, addit: *c A Solis ortu usque ad occasum LAVDABILE NOMEN DOMINI.*

3. Nullum tempus præscribitur: quia *nomen eius benedictum ex hoc nunc, & usque in sæculum;* ut hic illud celebrare non pigeat, quod omni æternitate laudare delectat.

4. Nullius opus, hoc illustri titulo destituatur, monente Apostolo ad Coloss. 3. 17. *Omne quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in NOMINE DOMINI IESU Christi.* Optimus enim hic ordo est, ut omnis vel verbi, vel operis, à nomine Iesu, nobis origo, & inirium sumatur, ac in Iesum consummatio referatur. Quare si cubitum concedis, si strato assargis, si cibum vel porum sumere incipis, aut si scribis, vel legis, seu aliud aliquid opereris, hoc nomen Iesu reverentialiter interponas.

Aliò Darius Imp. ingenij sui perspicacitate, ut nominis immortalitatem consequeretur, collimavit, qui argenteis aureisque nummis, imaginem

suam, subiecto nomine excusodi fecit; ut hisce veluti pretiosis, & canoris tubis, nominis famam per omnes regiones, ac regna divulgaret: dum tandem deprehendit nummos cum effigie, ac nomine suo, crumenis abdicatis concludi, & nec lucem posse conspicari. Aliud à vobis caelestis Sponsus postulat, qui illud sculpi vult *ut signaculum super cor, & super brachium;*

Quærit Theodoretus, ut quid dulcissimo Sponso non sufficiat cordi incisum esse, sed & brachio? *Vult, inquit, Salvator noster, ut eum pro signaculo in altibus habeamus, & notamus ipsum in omnibus tam dictis, quam factis imprimamus.* Iesum cor cogitet, Iesum os proferat, Iesum oculi legant, manus scribant, mores referant; quidquid agam, Iesu auspice agam. Vigilabem in oculis Iesus erit: dormiam? Iesum somniabo, ambulabo? comes Iesus ibit. Sedebo? Iesus claudet Iesus. Studebo? Iesus erudiet. Scribam? calamum cum manu Iesus ducet, & Iesus Iesum scribet. Orabo verba Iesus formabit, animabit Iesus. fessus ero? recreabit Iesus. Esuriam? sitiam? Iesus pascet, Iesus potabit. in tenebris ero? lux est nomen Iesu. Vnde Bernardus: *e Nec tantum lux est nomen Iesu, sed & cibus. An non toties confortaris, quoties recordari? quid aquè mentem cogitantem impinguat? quid ita exercitatos reparat sensus, virtutes roborat, vegetat bonos mores, castus fovet affectiones? aridus est omnis anima cibus, si non olco isto infunditur: insipidus est, si non hoc* *sauit*

a Psal. 148. b Psal. 47. c Psal. 112.

d Cant. 8. v. 6. e Ber. Ser. 15. Cap. 1.

le conditur. Agrotabo denique a ierit medicus Iesus. Moriar? Iesu moriar meo. Iesus oculos claudet. Iesu sinus, mihi tumulus; tumuli inscriptio, Iesu nomen erit. Si veteres, filij huius sæculi, a vocaverunt NOMINA in terra suis; quin & nos nosseii Domini extollamus in cælis. Sunt qui perennem nominis gloriam in excelsis palatiis, amplis atriis, marmoreis substructionibus collocarunt, quorum summum studium, à saxis, & lapidibus, nominis immortalitatem emendicare; in quos stylum acuit Magnus Basilus: b Nonne vides eos, qui fora, & gymnasia in civitatibus adificarunt, muros excitarunt, aquaductus adornarunt, quo factis eorum NOMINA, hisce sint indita adificiis terrenis? commentis modum, quo in longum vita tempus, SUI MEMORIAM NOMINIS prorogarent. Hinc passim unciaibus literis, in publicis curijs, thermis, pilis, portis, porticibus, obeliscis, statuis, exarata sunt Præfecti operis, Senatoris, Consulis, Prætoris nomina: tali anno, Consule tali, hæc moles posita est. Atque minam in hoc genere, quodam veluti rudimento delirij, non plures teneantur? quos non iniuria cavillus ille perstringeret, quem in Trajanum, qui omnibus operibus suis, tam novis, quam innovatis, suum nomen inscripserat, Constantinus Magnus apud Aurelium Victorem coniecit, ut quasi parietaria herba exstantes, muris omnibus adhærescant. Cui non absimilem, Lampadium quemdam prætorianum præfectum, explodit Ammianus Marcellinus: Homo, in-

quit, erat indignanter admodum sustinens, si etiam cum speres, non lapidaretur; & addit: Vanitatis eius exemplum, ne latius evogemur hoc unum sufficere poni, leve quidem cavendum tamen: per omnia enim civitatis membra, quæ diversorum Principum exornant impensa, NOMEN PROPRIUM inscribebat, non ut veterum instaurator, sed ut conditor, quo vitio laborasse dicitur Trajanus, unde eum herbam parissinam jocando cognominarunt. Ubi, ut videtis, vel ipsi gentiles, hanc vanitatem cavendam, vitio vertendam, ludibrio ac dedecori habendam, manifestè declararunt. Quo ex capite Christianos plerosque exagitat in hunc modum Chrysostomus: c Vocaverunt nomina sua in terris suis: ecce aliud genus amentia; adificiis, agris, & balneis sua NOMINA inscribere, & putare magnam se consolationem ex eo accipere; & umbram (ut canis Æsopicus) pro rei veritate persequi. Aliam profectò, eamque verissimam ad nominis immortalitatem viam assignat: Si enim perpetuam memoriam desideras, ne NOMEN, ô homo, adificiis inscribas; sed trophæa relligiosorum erigas, quæ & in presenti Vita NOMEN tibi conservant; & in futura vita immortalem tibi requiem comparant. Si sis memoria cupidus, ego te docedo viam veram & avertissimam: Virtutis curam gere, nihil enim facit NOMEN adeo immortale, ut natura Virtutis. Id ostendunt Martyres, ostendunt Apostolorum reliquia, ostendit memoria eorum, qui recte & ex virtute vixerunt. Quot Reges urbes edierunt.

A 5 11.

a Psal. 48. b Basil. in Psal. 8.

c Chrysost. in 7° sa. 43.

derunt, portas extruxerunt, & NOMINIBUS suis inscriptis decesserunt? nec eni tamen quidquam profuit; sed silentio, & oblivioni mandati sunt. Piscator autem Petrus, qui nihil facit eorum, quoniam virum est profectus, & civitatem maximè regiam occupavit, etiam post mortem splendet Sole alarius, & ab ortu Solis, usque ad occasum, LAUDABILE NOMEN ejus. Quod tu autem facis, est viduulium, & plenum ignominia. Sed parum hoc, publicis illis substructionibus, magnificis operibus, Consulom nomina inscribi; cum hujus gloriolæ partem vel maximam, civium frequentia, atque ipsa Respublica, cujus vestigalibus, ac publico ærario erecta sunt, jure sibi vindicare censeatur. At illorum nomina, æternâ oblivione obliteranda, qui excelsas moles, amplissimas ædes, marmorea atria, vasta prædia, latos fundos, amœnissimas villas suburbanas sibi construunt; atque iis insignia præfigentes, viri opulenti, ac potentis, sibi nomen comparant; cum interim non advertunt, nec attendunt, quot plaustra injuriosorum nominum, cognominum, calumniarum à transeuntibus, illis ingerantur. Eccum a illa domus istius avari, istius raptoris viduarum, & orphanorum spoliatoris. Hac enim monumenta, inquit Chrysoctomus, non se clarum reddent; sed ora omnium aperient. Aedificia enim non sibi sunt tuam avaritiam, que oblivioni tradidi poterat, temporis excursu exstingui, & stant veluti columnæ, & trophæa erecta avaritiæ. Hi ære alieno, pauperum sanguine, tot

viduarum ac pupillorum substantiâ, altissimas tectorum moles educunt, nec tam in ædes, quàm in cœlum ituri videntur. Quid quod in iis alter ab altero, non patere, sed integrâ contiguatione dividitur, & cubicula cum vix unum plures occupent, uni tamen plura præscribunt, totidémque veluti oppida intra domos excitant; cum tamen non idè lætiùs, quia latius, vivere contingat. Ipsa cubicula in prospectu disponunt, ut ad nutum oculorum atque intuitum, omnia simul præsto sint; unoque veluti aditu, remotissimum in recessum, acies intuentium ducitur. Nempe, ut Dominus remotis velis, procul appareat, velut in sacrario Numen; aut certè adænantibus, tanquam ex alio terrarum orbe sensim accedere videatur; cum interim æternum sibi apud Deum & homines nomen compararent, si debita lanionum suorum, pistorum, sartorum, sutorum, fabrorum, aliorum opificum, in multos annos dilata, extinguerent; si egenis se munificentia Deos exhiberent; si nosocomia, hospitalia, ædículas sacras, & aras, in pios usus erigerent. Atque utinam ex voto S. Vincentii, b dives ille in partibus Mosellanis, qui hic ad centum domos numerabat in terris, vel unam cellulam sibi ædificasset in cœlis! Enimverò illud vel maximè execrandum, ut nomen sit post fata superstes, qui vitam planè vilem duxere, literis aureis sua nomina sepulchris inscribere non erubescunt,

a Chrysoct. deim. 30 in Gen. c. 9. 11.

b S. Vincent. die Luna post Dom. Latere.

scunt. *Quin & in sepulchris inscripserunt sua ipsorum NOMINA*, inquit Bauius, ad propria ostentationem magnificentia. Hi sunt qui terrena, praesentisque gloriam temporis sapiunt, ac per hominum ora volitare tantum student, atque ista satis esse ad felicitatem putant; cum interim eorum nomina, ranteunium calcibus obtendantur, aut pulvere inducantur. Hujus tam insanæ superbiæ Auctores, & incentores extiterè Babylonij.

Gen. xi. *Venite, faciamus nobis civitatem, & turrin, & CELEBREMUS NOMEN NOSTRUM.*

D. Hieronymus in illud Isaiæ: *Perdam Babylonis NOMEN*, stupendam illam turris Babylonicæ molem, ait ex oculatis testibus, qui illam propriis oculis curiosè spectarant, in altitudinem ad quatuor millia passuum, seu tria milliaria nostratia constructam fuisse. *Turris*, inquit, *b illa, quæ adificata est post diluivium, quam in altitudine, quatuor millia dicunt tenere passuum, paulatim ex lato in angustius coarctata, ut pondus imminens, facilius à latioribus sustentetur. describunt ibi templa marmorea, aureas statuas, plateas lapideis, auroque fulgentes, & multa alia, quæ penè incredibilia videntur. At quorsum hæc tam ingens, tam insolens, tam immanis in cœlos e ducta fabrica?*

Pererius c varias è varijs auctoribus causas excogitatas esse asserit, genuinam ipse facer textus adducit: *Venite, faciamus nobis civitatem, & TURRIN, & celebremus NOMEN NOSTRUM; ut*

aliquo mirabili facinore, & memorabili monumento, CELEBRITATEM NOMINIS, & fama, apud posteros acquirerent, jamque ut moles lateritia cœpit in immensam confurgere altitudinem, nemo ferè (si l'hiloni d credimus) operarius erat, qui non lapicida fieret, summæque nomen saxo insculperet. Atque horum primò exemplo apparuit, quàm naturalis, quàm vehemens, quàm in animis omnium mortalium infixus amor, & cura posteritatis, ut sui memoriam, & nomen cum laude posteritati commendent. verùm in eo plerique decipimur graviterque peccamus, quòd cum avidissimi simus laudis, & gloriæ, eas res ferè adamamus, & consecramur, quibus insigne decus, atque infamia est adjuncta; vel certè non solida nec vera, sempèrque manfura; sed fucata tantum, & adumbrata, ut summum, e magni nominis umbra acquiritur. Audiamus Chryostomum, f ut alia, sic etiam hoc disertè tractantem: nam cum exponeret illa verba, *Faciamus nobis NOMEN; Vide*, inquit, *radicem mali, tale opus: faciamus, ut nanquam oblivioni tradatur. sunt multi etiam hodie, qui illos imitantur, & talibus operibus celebrari volunt. Alii splendidas domos adificant, balnea, porticus, ambulationes: quorum si quem rogaveris, quare tantoperè laboret, tantoque sumptus faciat? non aliud respondebit, quam ut immortalis sui memoriam, celebratamque NOMINIS relinquat. interm*

A 6 noq.

a Basil. in Psal. 49. b Hier. l. 5. Comm. in Isaiam, c. 14. c Perer. in Gen. l. 16. c. 11. v. 4. n. 54.

d Philo 2. 6. antiq. F. orri us cit. e Bernar. Ser. 1 de arch. m. f. Chryost. hom. 30. in Gen.

non est qui recogitet, domos hinc nos luteas ædificare, quæ unâ cum Dominis in cineres redigendæ sunt. a

Miramur perisse homines & monumenta fatiscunt:

*Mors etiam saxi, nominibusque
vicit.*

*Steden en rycken,
Hebben hun lijcken.*

Stultorum nomen cineri inscribitur, quod vento & aurâ popularis oblivionis diffatur. Certissimam ad immortalitatem nominis viam, Antiochenus Praesul assignat. Si aeternam igitur memoriam amas, liberalitatem tuam, & pauperum largitionem in pauperes confer, reliquis vilibus, balneis, aliisque adficijs, largæ elemosynæ immortalis viri memoriam reddit: sicut scriptum est; *Dispersit pauperibus, justitia ejus manet in saculum saculi. Vno die dispersit divitias; sed justitia ejus, id est, liberalitatis & misericordiæ aeternum mansura est memoria. Et rursus scriptum est: In memoria aeterna erit iustus; ab auditione mala non timebit. Rectè ab auditione mala non timebit: nam sicut improbi male audiunt apud homines, & iniquæ vituperatione, & detestatione lacerantur, sic contra, boni omnium predicatione, celebrantur. O hominem, inquit, misericordem! ô benignum! ô mansuetum! ô dignum immortalitate! Vtina demum amplificandi nominis ratio, quam vesani mortales excogitarunt, fuit, ea inscribere arboribus; b*

Ut quantum trunci, tantum sua nomina crescant.

Quem modum ingeniosus Amor adinvenit, ut amantum nomina, cum ipso cortice ar-

a A. sen. b V. g. Eccl. 10.

borum sensim crescerent, sequè dilatando,

*--- c Crescunt illa, crescant
amores.*

Hanc profectò methodum, ad amanissimum Iesu nomen dilatandum, hujus unius amatores, eminentiori quadam ratione sectati sunt, dum non corticem, sed corpori, non truncum, sed carni, & cordi suo insculperunt. Talis d' extitit ardentissimus ille Iesu amator, cui illud unicum in votis, ut Iesus in corde suo radices ageret, omniumque animis inscriptus legeretur, quin & ipsis inanimatis plantis, si quam inambulandæ arborem conspexisset, scalpello NOMEN INDELEBILE JESU scite incidebat;

Vt quantum trunci, tantum sua nomina crescant.

Plinius refert compertum fuisse, & qui singulari artificio, nomen, & insignia sua, seu gentilitiam tesseram, radici arboris eo artificio insculperet, ut folia enata, nomen cum insignibus distinctè referrent. Quod naturæ prodigium, perciperet Bernardus, ut quisque nostrum in se exprimeret, Iesum radici cordis inscribendo, ut inde in linguas seu folia prodiret. f *Veniat inquit, in cor Iesus, & inde saliat in os, in linguam.*

g B Henricus suso, Iesu nomen non arbori, sed pectori insculpsit, ingeniosus calator. Digitales erant literæ, quæque ad cordis motum, & ipsæ movebantur, & Iesum suspirare

c Virg. cit. d Trÿligen Paradis. lib. 7. e Camus conc. 2. in Circum. f Bernar. Ser. 15. in Cant. g F. s. Martiani 25. Jan.

re faciebant: atque ipsi vivæ carni meliùs, quàm viridi trunco accrescebant. Subinde inter dolorem deficientem, è cælo lapsum *nomen Iesu*, auro, gemisque rutilans recreavit. In corde B. Catharinæ Raconiliæ hæc argenteis iteris inscripta erant: *IESUS spes mea*; quas dein in aureas divinus procus convertit: unde ex plenitudine cordis lingua, nil nisi Iesum resonabat. Unus instar omnium, gentium Doctor, qui, ut supra diximus, a *magnis* & MEMORABILE NOMEN IESU portavit, & inde salit in os, & in singula chartæ folia; quæ exaravit; uti & de S. Ioanne Evangelista, & Columbino diximus, qui Iesum quem cordi impressum gestabant, singulis scriptorum foliis expressam reliquerunt.

Alterum est, quod Saluator noster, Nomen illud incisione, vulneri, & sanguine acquisivit. Unde Bernardus: *b Merito sane dum circumciditur puer, Saluator vocatur; quod videlicet ex hoc jam cæperit operari salutem nostram immaculatam illum pro nobis sanguinem fundens.* Sed o! Iesu! Amor noster! si vitæ tuæ aurota tam multo cruore jam rubeat, quàm largos sanguinis imbres in sero vitæ vespere prænuntias, ut te Salvatorem comprobet! Tanti scilicet filio Dei, nomen bonum, & pretiosum, ut dolore illud summo, & pretio sanguinis, sibi comparârit, cuius vel stillâ, mille mudi redempti, illum nomine Iesu, & Salvatoris insignire potuissent. Vbi illa quæstio ventilatur, ut quid doctor gentium ad Phi-

lipenses dicat, & doceat: *c factus est obediens usque ad mortem, & propter quod &c.* Cornelius hic, sic ait: Meruit illud nomen per humilitatem, & obedientiam, usque ad mortem: licet enim nomen Iesu in circumcissione sit illi impositum, opus nostræ redemptionis, quâ Saluator, dictus est, per tot opprobria, & tormenta, in cruce complevit propter quod illud nomen Iesus, id est, Salvatoris, opere abundantissimè consignavit: nec ulli nomen suum carius stetit; nemo majori labore, sudore, sanguine illud emit.

Monet nos Ecclesiasticus: *d Curam habe de BONO NOMINE.*

Etenim non in minimis ponendum est, ut quis audiat Vir alicujus nominis, boni nominis, magni nominis, & quæ apud Philosophos, futilis habetur quæstio de nomine, hic utilis comprobatur. Porò ipso sapientissimo mortalium attestante: *e Melius est, NOMEN bonum, quam divitia multa.* Sed si Auctorem Iesum spectemus, nomen bonum carè constat: multis dolore & ærumnâ, aliis sudore & labore, nonnullis cilio & cinere, quibusdam lacrymis & sanguine stetit. Mercatorem percunctare, quanti tibi *nomen bonum*, ut vir fidelis, ut in rebus tractandis sincerus, habearis? Usuras inquit, ultero oblatas millium, merces adulterinæ respiciento, aut non distrahendo, summam ingentem despiciendo viri

a 2. *Aneid.* b Bernardi: *Serm.* 2 de *Circumc.*

c Philip 2. d *Ecl.* 41. e *Prov.* 22. v. 1.

viti incorrupti nomen acquisi-
vi. Tu, consultissime, Ampulsi-
me Domine, quanto *nomen bo-
num* tibi in pretio est. Ego talem
cautam iniquam, ex qua emol-
umentum aliquot ceneno-
rum, rejeci; ego nomen bonum,
prætorque & armillis aureis,
præ crumenis auro oppletis
existimandum duxi: *quia me-
lius est NOMEN BONUM, quam
divitiæ multa.* Eiusmodi, inquit
Bonaventura, & possunt illud
Scipionis usurpare. Scipio
Princeps nobilissimus Roma-
norum dum postularetur, ut
rationem redderet de innu-
merabili quasi pecunia sibi
commissa, tradidit eis librum,
in quo expensæ erant, quas
fecerat, dixitque ad Senatum:
Nolite, Patres, de mea inno-
centia dubitare; quia licet
Africam totam vestræ pote-
stati subjecerim, tamen nihil
ex ea *quod meum possit dici,
præter NOMEN, & gloriam re-
putavi.* Tum exclamat Doctor
Seraphicus: *Si tales hodie, essent
Christiani, quam securi viverent,
quam bonum NOMEN meriturus
posteris relinquerent?* Tu Eccle-
siastice, Religiose, quanti NO-
MEN BONUM æstimas? Plu-
ris quam convivia, quam sym-
posia, quam gratam sed minùs
consultam salutationem. Huic
nomini, ut ne labes inura-
tur, aut Ordini, tot visita-
tiones, Vigiliæ, curæ Super-
iorum, tot quisque sibi adhi-
bet carnis afflictiones usque ad
sanguinem. Tu filia, quanti *no-
men bonum* facis? Pluris quam

amica & lasciva verba, quam
petulantes ad citharæ sonitum
choreas, quam speciosa ac pre-
tiosa munuscula, quam infamis
proci gratiam, & spretii injuri-
riam. Tanti nomen bonum ve-
nit & emitur.

Alexander Magnus Sichonio
in obsidione faucio, & sanguine
madenti, dixisse fertur: *Quam
carè emitur PRÆCLARVM NO-
MEN!* Ita nemo carius, quam
infans Dei Verbum, *lesu nomen
emit*, ut ex pretio illius sua quo-
que esset apud mortales, im-
mortalesque æstimatio. Certè
homines inter, ea nomina plu-
ris fiunt, quæ labore, sudore,
sanguine sterere, quam illa, quæ
à parentibus imponuntur. Ita
Themistius Valenti Imperatori
elegantius, quam veriùs, assenta-
tur: Venit, inquit, mihi in men-
tem veterum Imperatorum,
quorum unus, pro eo, quod
Græciam evertisset, Achaicus
est nominatus: alter Macedo-
nicus, quod Macedoniæ vasti-
tatem, ac solitudinem indu-
xisset. Scipio verò ille magnus
summi Scipionis Nepos, à
S. P. Q. R. Africanicogno-
men obtinuit, quod defessam ac
penitus afflictam Carthagi-
nem solo æquasset ac
perdidisset. Quod si ex ijs
quos illi profligaverant, me-
ritò hæc cognomina sunt con-
secuti, quantum justius es ab
iis, quos servaris, appellan-
dus: quod nemini mortalium,
aut Cælitum, nisi soli *lesu*, ab
Orbe universo servato, jure
meritissimo competere potest.

*a Bonav. festo S. Thoma Apost.
Serm. 2.*

§. 2. Exop-

§ II.

Exemplo Iesu, qui verè Iesus, & Salvator fuit, nomina nostra præclaris factis, & heroicis virtutibus, comprobanda, ut SECUNDUM NOMEN, SIC ET LAUS .Ps. 47.

Olim veteres solem pinxerunt, tres radios cæteris fulgentiores evibrantem. Vnum in prægrandem nivis globum, quem calore suo totum colliquefcere faciebat. Alterum in arduam rupem defigebat, quam igneo velut aculeo diffrindi, ac difrumpi cogebat. Tertium in hominis demortui cadaver derivabat, cui calorem naturalem, & lucem sensim affundere, atque in vitam revocare videbatur. Hoc commentum, solertissimum divinæ benignitatis inventum est. Solem quippe, radiosum IESU nomen, descripsit purpureus Vates, dum dixit: *a Orietur vobis timimentibus NOMEN meum, SOL iustitiæ, qui omni solari radio potentius, gelida corda colliquefcere, & animos sceleratorum, instar rupis obduratos, fundi ac frindi fecit b Frigida supra nivem sunt corda nostra, frigida verba, frigida sunt opera. Melleo hic flumine opus est c Cui stetit aliquando ante faciem salutaris NOMINIS, durissa corda? cui fons fortasse siccatu lacrymarum, invocato IESU, non continuo erupit uberior, fluxit suavior? Vis mortuos*

a Malach. 4. v. 2. b Bonav. Serm. 2. in festo Magdal. c Bern. Serm. 15. in Cant.

in vitam, & quidem æternam revocatos? idem Bernard. d in illud, *Oleum effusum nomen tuum; sic ait Labitur cuius in crimen, currit insuper ad laqueum mortis desperando, nonne si invocet NOMEN VITÆ, confectum respirabit ad vitam.*

Sic arius horrenda in crimina elapsus, ad mortem æternam desperabundus currebat, & Iesu nomine invocato respiravit ad vitam. Ex quibus rectè conficitur, quod Iesus, sit vere nobis Iesus, & Salvator: *f Virtutem NOMINIS implens. Experto credite. Dulce NOMEN Angelus non tacuit: quia hoc mihi, maxime necessarium fuit. Alioquin quid agerem, audiens Dominum venientem; nunquid non fugerem, sicut Adam, qui à facie eius fugit, sed non effugit nonne desperarem audiens, quia venit ille, cuius legem sic pravavicans sum, cuius patientiæ sic abusus sum, cuius beneficiis tam ingratus inventus sum? quæ vero major consolatio poterat esse, quàm in dulci vocabulo, in NOMINE consolatorio; propterea & ipse dicit, quia non venit filius ut iudicet, sed ut salvetur mundus: per ipsum. Iam confidenter accedo; iam fiducia lter supplico, quando Salvator venit in domum meam ad me.*

De Demosthene locuturus aliquando Valerius Maximus; *h* quantusq; fuisset breviter demonstraturus; cuius, inquit, COMMEMORATO NOMINE, maxima eloquentia consummatio, audientis animo abortitur. Dicam ego commemorato illo IESU, & Salvatoris man-

d Bern. ib. e V. Lebbet. festo Circumcis. g q. f Ovid. de pont. l. 1. g Bern. Serm. 1. de Epiphani. h Valer. Maxi. l. 8. c. 7.

mansuetudinis, modestiæ, benignitatis, temperantiæ, castimoniam, misericordiam, omnisque sanctimoniam consummatio, audiendis animo oboritur: a si quidem cum nomine Iesum, hominem mihi propono matrem, & humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, & omni sanctitate conspicuum, & verè Iesum, qui salvet populum suum.

Ita Abbas iste in Claravalle suâ, mellifluâ dulcedine imbutus, & oleo suavissimi nominis delibutus, ubi arida & inania mortalium nomina secum expendit, sic tandem concludit, benignissimum Redemptorem nostrum se verè Iesum exhibuisse. b *Neque enim, inquit, mens iste Iesus, nomen vacuum, aut inane portat; non est in eo magni NOMINIS umbra, sed veritas.*

Quàm multi apud mortales vano, profano & infano nomine, non tolerando fastu gloriantur? Sapor Persarum Rex, epistolam quam ad Constantinum Imperatorem dedit, sic exorsus: c *Rex Regum Sapor, particeps siderum, frater Solis & Luna, Constantino salutem plurimam.* Non multò aliter Solymannus, nostro Cæsari scripsit his verbis: d *Carolo V Imperatori semper Augusto, Belga, coævus Solymann, ex victris, nobilissimæque Ottomannorum prosapia oriens, Imperator Turcarum, Rex Regum, & Dominus dominantium, Imperator Travezantinorum, ac Constantinopolitanarum, dominator mundi & terra dominor, &c.* Qui de hoc

a Bern Serm 15 in Cant. b Bern. Serm 1 in Circumc. c Marcell. n. l. 16. d Nieremb difficili temp. & atern. & Bern. cit.

aliud, quàm magni nominis, & Maior longe aliam extraxit Regis Britægenis, & deinde spensis dominus, & c. f *Sponsus longæ formæ, magnæque Provinciarum Deus, Rerum potentissimorum Rex, omnium civitatum dominus. Magister & doctor legum, nebulosissimus, irrisus Imperatorum Imperator, omnium quæ videt conquistor, conquistorum conservator; quem oculo mundi partes merentur, E res cui nemo par, & fortissimorum quorumque Debellator, Elephanorum venator, Dominus Orientis, Austri, Septentrionis, Occidentis, & maris. Numquid titulorum, & magnorum nominum satis? Si lubet addamus seriem, quam Soldanus literis præmisit in hunc modum: g *Salmander omnipotens ante Carthaginem Dominus Iordani, Dominus Orientis, Dominus Bethlekem, Dominus Paradisi, Praefectus inferni, Imperator Constantinopoleos, Dominus arida ficus, Dominus quo Sol & Luna meant, Prosector primi sacerdotis Ioannis, Imperator, Rex Regum, Dominus Christianorum, Iudeorum, Turcarum, Amicus Deorum. Alta sane nomina, sed quæ tantæ virtutis, ut ne mosum pulicis valeant impedire. In hac classe, seu nave stultorum, Rex Insulæ Somatræ in India, ad Angliæ Regem has literas misit: h**

Ferdika Syria Sultanus, Rex Regum, a bellis famigeratus solus Rex
Su-

f *Larrius Hist. Ind. Tom. I.*
g *Erexel. Fudrem c. §. xi.*
h *Bergeron. Tract. de navigat. D' Otreman Amor in vreal. pag. 37.*

Sumatra, Rex supra omnes majores suos famosus, quem timent sui, honorant externa nationes omnes, in quo vera est Regis imago, & regiminis forma: effusus, ut sic dicam, ex puriori metallo, & vivis depictus coloribus; Rex Priami, & montissim auris: Dominus novem generis gemmarum & duplicis umbella aurea; cui sedile est ex laminis aureis constatum. Luteret insuper, nec non & sepulchrum ejus ex auro puro sunt: Rex cui plures subiecti sunt Reges: qui cepit Regem Arronis, & omnes Reges in Primani, Tecco, Baruta, cum 70 Elephantis: cui Deus plures quam ulli majorem, largitus est Victorias. Hæc inquit, Rex, hanc epistolam, cum salute, ad Iacchum Magna Britannia Regem mittit significatum. &c. Nec minus insanire visus est Rex ille Persarum, qui vel eo solùm titulo suum regnum regno barbarorum præcellere dicebat; quod Magnates apud Persas habeant magna, & ampla nomina, seu, ut Tertullianus ait, jugera nominum: ut Spheudadates, Artaxerxes, Vavazanes, Omixiudinas, &c.

Nomina sunt ipso pene simenda sono.

Barbaros autem habere parva nomina, v.g. Caunus, Butthes, Davus, &c. Idem de Platonis Regno dici posse, inquit a Garasus, ubi omnia magna, & dominantia nomina, Alexandri, Tamberlani, Sardanapli, Diocletiani, Michiaveli, Guabacondoni, Thesaurochrysonicochydis; in cælis autem S. Pier, S. Paul, S. Luc,

a Garasus doct. Curiosa l. 7. l. 11.

S. Iean, S. Iacq; &c. quare hoc, à gentili licet, salubre documentum accipe: b

Vsibus edocito, si quidquam creditur ami o.

Crede mihi, & lenge NOMINA MAGNA fuge.

Magni nominis vanitatem, & inapatem vitia, quam filij hujus sæculi studiose festinant, ut doctissimi, amplissimi, eximij, Illustrissimi, excellentissimi, eminentissimi, Augustissimi, Serenissimi, Invictissimi nominentur; ut decem, ac viginti pagorum oppidorum Toparchæ, Regionumque Domini nuncupentur, & innumera e dominantia nomina jactent. Ceterum, Congere in unum cumulum, omnium sæculorum, omnis memoriæ, omniumque gentium trophæa fixa gentilibus, aut etiam Christianis heroibus, aureis subscriptis nominibus; omnes triumphos, omnia monumenta honoris, laudis insignia, quæ omnium literis celebrantur. Adde quidquid scripsit acutè Seneca, disertè Tullius, doctè Aristoteles, divinè Plato. Hæc omnia, tot, tanta, tam exquisita, simul congesta, non tantum illis omnibus pepererunt in magno illo theatro coram Domino, Deique ministris, quantum sibi comparat justus, vel semel ore promendo, vel stylo scribendo, vel corde suspirando, illud suspiciendum, & adorandum nomen *Iesu*. Non tam vanè, quàm verè a Carolus V. cum tempore induciarum scriberet ad Franciscum I. Galliarum Regem, &c.

b Ovid. l. 3 Trist. c Horat de Arte. d Picotti decade 4. c. 10.

& pro amplitudine Imperii, & magnificentia Domus Austriae, Epistolam nomine Caroli signasset, omnes suos titulos regnorum, ac provinciarum, quæ paginam propè totam occupabant, adjunxit. Franciscus indignanter hæc lectitans, ne tot titulis, ac nominibus inferior videretur; paucis rescripsit, suoque nomini adiecit: *François, Roy de France, Roy de France, Roy de France*, donec hisce pariter, paginam impleret: pro clausulâ subjungens, unum suum Galliae regnum, sufficere omnibus Imperiis, provinciisque Caroli domandis. Scio invictissimum illum Imperatorem Carolum, bellicâ fortitudine insignem, animi robore constantem, labore ac sudore, multoque sanguine fuso, gentes domuisse, ac hæreses debellasse, populoque Christiano libertatem donasse, arque immanissimo jugo compiures eripuisse, ut à quibusdam Orbis Christiani conservator, ac liberator vocitaretur; sed & hæc *magni NOMINIS UMBRA*. Chrysologum audire: *a Sicut reges triumphorum suorum titulus nuncupantur, & subiectarum gentium NOMINIBUS, conquirunt numerosissima cognomenta, qua illis minime debentur; sed suorum militum robori, ducum solertiæ, ac fortunæ, id est, unius omnia moderantis, summi Numinis, benignæ providentiæ.*

Quàm multi hodierna luce, b
 ——— præclaro NOMINE
 TANTVM

Insignes,
 nil nisi *Magni nominis Umbram*

a *Chrysol. Serm. 57. b Iuven. Sat. 8.*

præferre consueverunt. Nomen sine re habent, id est, corticem sine nucleo, pallium sine Philosopho, arcam sine peculio, lucernam sine ellychnio, vana omnia nomina. In Academiis fatigare scribendo articulos, legendo oculos, cogitando ingenium, vociferando fauces: pulsare pulpita, frequentare Gymnasia, terere subellia, ut *præclaro NOMINE tantum insignes sint*, ut in Philosophiâ *doctissimi*, vel in Medicinâ *expertissimi*, vel in Theologiâ *eximii Domini* vocitentur. Miser! tu nocturnis lucubrationibus tantum insumpisti olei, ut esset velut oleum effusum nomen tuum; id est, ut more olei, primò per Academicam, aut concionem hanc, deinde ad vicina oppida, tum ad exterarum provincias, inde ad latè distitas regiones, nominis tui amplitudo diffunderetur? oleum, quin & operam perdidisti. Quàm sit nomen tuum, & notum paucis, & ignotum multis, paucis te docebo. Univerfus hic quantus quantus terrarum orbis, si Cosmographis credimus, cælo tollatus, non est nisi punctum. Omne vitæ hujus tempus, quantum vis prolixum, æternitati comparatum, Augustino teste, non nisi momentum est. Quid angustius, si locum consideres, puncto? quid brevius, si tempus attendis, momento? O mentis humanæ stupor! vel potiùs amentia! Compello vos viros Martios, bellicosos Duces, ut quid æstum & frigora, famem & sitim, vulnera & mortem ultro suscipitis? nisi ut *PRÆCLARO NOMINE tantum insignes, & nominis Umbram* sectemini. Ad hoc contendunt plerique s

rique, & impendunt omnes tum corporis labores, tum ingenij nervos, tum industriæ vires, ut clarum in hoc orbe nomen, ex nomine famam, ex fama gloriam, ex gloria honorem, ex honore denique immortalitatem inter mortales consequantur. Audite futilis pompæ aucupus, vanissimi nominis, & sæcularis famæ negotiatores, & ut loquar cum Terulliano, *gloria animalia*. Si veram nominis gloriam, nunquam interituram, si immortalitatem spectetis, nomina factis probate. Nomen Christiani geris, vide ut & re ipsa sis. Nomen Religiosi habes, attende ut etiam sis opere. Nomen tibi Sacerdos est, elabora ut dignitati tantæ, par vita respondeat. Hoc Mediolanensis Præfulis monitum: *a NOMEN congruat actioni, alio respondeat NOMINI; ne sit NOMEN inane, & crimen immane.*

Commendatus olim *Probus* apud Vopiscum, quod adolescens esset, ac *Vir sui NOMINIS*; hoc est, quod speciosum ac pulchrum *Probi* nomen impleret, insigni quadam morum, ac vitæ probitate. Nomen tibi *Constantinus*? constantiam tuere. Vocaris *Alexander*, *Maximus*, *Maximilianus*? fac animo magno, excelsoque sis: *b*

— *mensuram NOMINIS imple.*

Nuncuparis *Andreas*? cave ne imbellis sis: *Andreas*, virilem, fortemque significat. Audis *Petrus*? sis petra, rupes fortitudine, invicto animi robore. Est tibi nomen *Ioseph*, filius accrescens? indies prudentiæ, pietatisque

incrementa facias. Vocaris *Ioannes*, id est, gratia? fac ut sis filius gratiæ, ut Deo, & hominibus gratiosus sis. Hoc aureo sermone inculcat *Ioannes Chrysofomus*: *c Vocantur, inquit, & alii Ioannes, sed non propter NOMEN sunt id, quod vocantur; quemadmodum & ego, licet eodem quo iste vocor nomine, non tamen uno, & eodem cum illo res, vocabulo vocor; non sum Ioannes, sed vocor. sis vir tui nominis.*

Convenient rebus NOMINA vitæ suis.

Laudatur à *Gregorio Theologo Meletius*, quod fuerit reverà is, quem nomen præferebat: scilicet ut nomen, sic linguam, morumque suavitatem habuisse melleam. Est & illa magni *Hieronymi*, ad *Tammachis* nomen allusio. *Ex interpretatione nominis tui, quodam vaticinio futurum, omni arte purgandi adversus diabolum, & contrarias potestates, te bellare demonstras.* Egregijs factis Patronum tuum tutelarem æmulare. Hic obiter observandum, ne parentes infantibus nomina gentilium, *Assuerii*, *Pompeij*, *Julii*, &c. dum baptismatis fonte lustrantur, imponant. Francorum *Annales* referunt, Legatos à rege Franciæ, *Philippo I.* ad *Alphonsum II.* Castellæ Regem missos, ut *Delphino* alterutram ejus filiam, jam nubilem, deposcerent. Obtulit *Alphonfus* primogenitam, formâ præstantem, *Vrracam* nomine Perculit Legatos asperitas nominis. *Delphino*, ut agebant, displicitura; quærunt itaque de altera, ecquod ei nomen

a Ambros de dignit. Sacerd. c. 3.
b Ovid. de Ponto. l. 1. Eleg. 2.

c Chrysof. hom. 52. in Acta.
d Hieron. in Amos. c. 1.

nien foret? Respondit parens. Blancam nuncupari: hoc est, inquit, quod convenit nobis; Veraca Francis terrori, Blanca amori futura est. Sed minùs, ait Pater, formosa. Nomen, inquit, supplebit. Ducta ad sponsum, solo nomine placuit, in Reginam adlecta, & Divi Ludovici Mater effecta est. Ita timendum, ne cælestis Sponsus regno suo arceat, quos barbaro nomine nòbit insigniri: eorum potiùs nomine, parentes liberos suos compellari curent, quos apud cælorum Regem patronos adipisci, ac quòrum virtutem sectari queunt. Sic olim sanctiores patres, a à principio erudiebant pueros, qui ipsis nascebantur, admonentes, appellationibus, quas ipsis impulerant, ut virtutem exercebant. Hoc Dionysius Siciliae Rex b spectasse videtur, qui ani è niliabus nomen Iustitiæ, alteri Temperantiæ impertivit; ut quoties compellari contingeret, ad nomen virtutem excitarentur. Eodem spectat, quod de viro celeberrimo refert Iacobus Pontanus: Cùm tres omnino filios sua ei uxor genuisset, quos ipse præstantes omnes Iuris consultos fieri percuperet, uni Bartoli, alteri Baldi, tertio autem Codicis, quem sæpe in foro nominari audierat, veluti maximi alicujus Iure-consulti vocabulum eiset, nomen imposuit; ut hæc ratione, eorum industriam æmularentur, quorum nomina referrent.

Per baptismum insuper, tibi

a Chrysostr. hom. 51. in Gen. b Lyraus Christi Imit. p. 371.

pulchrum, ac præclarum Christiani nomen imprimitur; sed vide, ne in te severissima Hipponenfis Præsulis cadat censura. c Quid tibi prodest vocari, quod non es, & NOMEN tibi usurpare alienum? Si CHRISTIANUM esse daretur, omnia Christi sunt, gere. Christianus, si vim nominis spectes, est, qui Christum colit, veretur, ac reveretur, ejusque justis obtemperat. Quid Christiani hominis, & nominis, in te, qui vitam beluinanam duxisti, hætenus eluxit? Decantatum est in Rhetorum subselliis, Alexandri Macedonis dictam ad militum ducem, in Tyri obsidione, d Alexandrum vocitatum: Animose, clamabat Rex, o commisitto, fac facinus, NOMINE, quod gero, d gnum.

Age aliquid Christiano nomine, quod geris, dignum nomen titulus est honoris, & sanctitatis; sed vide, ne sit e nomen inane, & crimen inamane. Inane omne est, quod nomen sine re præfert: vnde apud saccharopegos, capsas inscriptas bellarijs, ac cupedijs, inania sine re nomina comperies. Deus ut multi in scholis, despicit nuda nomina, respicit bona opera, respicit sola merita. Quod nominamur, hoc esse debemus. Magna gloria, ingens dignitas, v filij Dei NOMINEMUR, ET SIMUS: ubi non hoc satis, ut NOMINEMUR; sed consulo S. Ioannes f adjungit, ut simus; quia, ut divinè S. Augusti

c Aug. l. 1. de Vita Christi e. 1. tom. 9. d Curtius lib. 8. e Ambr. cit. f 1. Ioan. 3. v. 1.

gnitius: a *Qui vocantur, & non sunt, quid illis prodest, ubi res non est? Quam multi vocantur Medici (caudicæ, chirurgi) qui curare non norunt? quam multi vocantur vigiles, qui tota nocte dormiunt? sic multi vocantur Christiani, & in rebus non inveniuntur: quia hoc, quod vocantur, non sunt. Qui Christum, à quo vocantur, in dies suis diris, perjurijs, & blasphemijs proscindunt, hoc, quod vocantur, non sunt, qui emulentiâ, lasciviâ, injustitiâ suâ, ejus jura violant, hoc, quod vocantur, non sunt. Qui in sacratissimâ Christi domo, inque eius conspectu, ridere, nugari, fabulari, procarî non erubescunt, hoc, quod vocantur, non sunt. Qui utinam illud Massiliensis inscriptio in se vibratum percipiant: b per NOMEN rei sumus; ista magis damnanda est malitia, quam titulus bonitatis affectus.*

B *Franciscus Borgia, c ubi audiit nebulonem quendam deo reum, & ad remos damnatam, quod Francisci personam, & nomen mentitus esset, etè ingemuit, dicens: Heu me infelicer! si miser ille, qui paucos dies peccatoris personam tibi sumpsit, tam infami, atque atroci supplicio addictus est; quid me oportet fieri, qui tot annos reverà peccatoris opera, & partes exerceo, quamvis religiosum, & veste & nomine confitear? Quanto veriùs hæc res, qui aduterino nomine viam palliamus? Nondum filius Salvanus: d *Qui Christiani No-**

*MINIS opus non agit, Christianus esse laud videtur; NOMEN enim sine actu, atque officio suo, nihil est. Quid est dignitas in indigno, nisi ornamentum in luto? verissimum illud: nomen sine actu, atque officio, nihil est. Nomen sacerdotis, sine actu, atque officio, qui vix semel in anno celebrat, divino officio oscitanter perfungitur; aut, quod detestabilius, intermittit, nihil est. e Nomen Monachi, Monialis, sine actu, sine officio, qui de votis parùm sollicitus, more, & ore secularis sit, nihil est. Vocabulum Monachi, hoc est NOMEN tantum: quid facis in turba, qui solus es? NOMEN Causidici, Medici, Præsidis, Præfulis sine actu, atque officio, nihil est. Inspicias, Superintendas, inquit Hieronymus, f præs, & præs, qui Episcopus, Presbyter, Diaconus es: non sunt meritorum NOMINA, sed officiorum. Quare, quod olim Rex Macedo ad militem: *Aut nomen Alexandri muta, aut gere te, ut Alexandrum decet. Dicam & ego: Aut nomen muta, aut gere te, ut Sacerdotem, Canonicum, Episcopum decet. Rectè intellexerat g id Sanctus Bonifacius, qui virtute nominis sui, ad excelsam, & heroicam Martyrij palmam inflammatus, sic interpellat Othonem Imp. Quid vanam ego NOMINIS UMBRAM gero? quid Martyris titulum circumfero, si non victorias etiam, & palmas? Superos testor,**

a Aug. Tract. 5. in Ioan. Salvianus lib. 3. de gubern. In Vita. d Salvian. lib. 4. deavid.

e Hieron. ad Heliod. f Hieron. lib. 1. advers. Iovinian. g B. Damiani.

¶ **COGNOMINEM Divum, aut non dicar Bonifacium, aut ero simul.** Ad Monasterium abiit, Martyrij tyrocinia positurus, quod denique in Prussia invenit. Hortatur & nos aureâ suâ eloquentiâ a Chrylostomo, ut appellatione nominis Christiani, ad virtutem amplectendam excitemur, nec quidquam indignum tanto nomine agamus, quod cum Dei filio habemus commune. Mox hunc ferè in modum ratiocinatur. Si is, qui Principis alicujus, aut alterius clari viri nomen fortitus est, cum id audit, sibi complacet, gloriæ ac honori ducit, ejusque auctoritatem pro viribus servare admittitur; quid nobis faciendum, qui non Principis, non Serenissimi, non Illustrissimi, non Eminentissimi, non Farnesiani, aut Caraffæ, non Angeli, aut Archangeli, sed ipso omnium Regum, ac Principum summo Christi nomine compellamur? Vnum hic, epilogi loco subnecto.

§. III.

Extremo spiritu, nomen Iesu ingeminare.

VT quis per medios militum cuneos, per frequentes ex omni parte excubias, per sclopos, & enses, nocte intempesta securus in castris transeat, militari tessera dumtaxat opus est. In supremo vitæ agone, tessera Iesu nomine instructus, omnes inferorum insidias, omnes dæmonum catervas intrepidus penetrabit. Vbi illud nomen reddiderit, ut verus Christi miles agnitus, salvus evadet, atte-

¶ *(Chrysof. hom. 18. in Ioan.*

stante Propheta: b *Omnis, qui invocaverit* (quemadmodum oportet) **NOMEN DOMINI, salvus erit; & ut princeps Apostolorum ait: c non est aliud NOMEN datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri.** In hoc omnem affectum, omnem fiduciam, omnem spem collocandam, docet Claravallentis Abbas, d qui expendens illud: **PROTEGAM eum, quoniam cognovit NOMEN meum, sic ait: In presentia vultus, gloriificatio; in notitia NOMINIS protectio exhibetur: spes in NOMINE, res in facie est. Beatus vir cuius est NOMEN Domini, spes eius.**

Ea propter, non tam mirari, quam imitari juvat tria hæc a Hugonis à S. Victore optatissima, & optima vota: 1. Ut cibus eius ultimus esset S. S. Eucharestia. 2. Ut ultima eius cogitatio, seu meditatio, esset de Passione Christi. 3. Ut ultimum ejus verbum, esset dulcissimum *nomen Iesu*, quod suavissimo in ortis genere, B. Victoria expiravit, quæ nihil, nisi Iesum loqui, nisi Iesum audire gestiebat, quem in cælos abitura, hisce verbis amantissimè salutabat:

f *Alleen ick en, o IESU min: Alleen vuont ghy in mynen sin: Want vuy syn bruggoms bey te gaer,*

Myn Siel van u, en ghy van haer
g *Qui in cælum porrò ascenderit, desiderat, hoc NOMEN IESU invocet: Domine IESU, suscipe spiritum*

b *Ioel. 2. c Act. 1. d Bern. ser. 15. in Psal. 1. Qui habitat. e Lyræ imitat. Christ. patient. pag. 520. f Barry Favours de Iesu. g Bonavent. Serm. 3. in Circum.*

tum meum a Rochus Gonfales, inclytus Societatis nostræ Martyr, quanto ardore Iesum dilexerit, etiam à morte testatus est; recisâ quippe cervice, non lingua, quod in Paulo suprâ suspeximus, sed cor auditum est clarâ, expeditâque voce, Iesum vocitare, Iesum inclamare. Hoc quisque nostrum, in confinio disparis æternitatis constitutus, piè emuletur, ac Iesum corde, & ore suspirando, expiret, quemadmodum de Catharina Bononienti a legimus, quæ paulatim deficientibus viribus, vultu pulchriore, ac lucidiore apparens sanctissimi, suavissimi que Iesu nomē tertio invocans, suavi suspirio animam exhalavit.

Quid quòd S. Bernardinus, b tantam vim sanctissimo huic nomini inesse affirmet, ut homini in extremâ luctâ, omni Confessarij ope destituto, ad veram contritionem eundem suaviter excitando, salutem afferre, Religiosissimi Viri probet testimonio. Ut, inquit, verba Casiodori senis, & Monachi venerabilis inferamus; hic Prophetæ versus: *c Dirupisti, Domine, vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis, & NOMEN DOMINI invocabo*; tantum virtutis creditur habere, ut nonnullis diceretur posse hominibus peccata dimittere, si eum quis in fine vitæ suæ, in ternâ confessione, devoto corde ingeminet.

Ad hoc, ut omnes incitemur, tot summi Pontifices, pronuntiantibus sacrosanctū hoc Nomen in articulo mortis, plenariam

omnium peccatorum suorum indulgentiam concessere. Quare dicamus fervidè, dicamus fidenter: *Iesu amabilissime, Iesu suavissime, Iesu desideratissime, Iesu per dulcissimam matrem tuam, miserere mei agonizantis! Domine Iesu Nazarene, Rex Iudæorum*, tu non nisi sub hoc nomine *Iesu*, supra caput collocato, voluisti inclinato capite expirare; da, ut sub hoc, & in hoc nomine, inclinato capite emittam spiritum. Denique moriturus omnis hanc efficacem S. Augustini orationem contrito corde, & pio ore usurpet: **D I E S U P R O P T E R N O M E N T V V M D V L C E**, *fac mihi secundum NOMEN tuum IESU. Obliviscere superbum, te provocantem: respice piè miserum, te invocantem* **J E S U N O M E N T V V M D V L C E**, **N O M E N D E L E C T A B I L E**, **N O M E N C O N F O R T A N S** *peccatorem, & NOMEN BEATÆ SPEI: quid est enim IESUS nisi Salvator?* ergo propter te me ipsum **J E S U**, esto **M I H I J E S U S**. *Esto mihi Salvator benignus. O bone Domine IESU, etsi ego admisi, unde me damnare possis, tu non amissisti, unde salvare potes.*

Hæc ut in extremo vitæ articulo, in promptu sint, identidem per vitam depromere consuecas, sic paries tibi nomen, quod nulla delebit ætas, studebit posteritas, comendabit æternitas. Sic nomen tuum indelebili caractere, æternis fastis inscribes; si nomen Iesu cultu prosequaris, & reverentiâ, & virtutes Iesu moribus exprimas, & vixâ. Sic à Iesu post hanc vitam, totâ æternitate dicèris **I E S U I T A**. Quid stupes verbi insolentiam? omnes vos in cælis *Iesuitas*

for-

dS. Aug. l. 1. de contrit. cord. tom. 9.

a In vita e. 27. b S. Bernardini Serm. 49. art. 2. 4. c Psal. 115.

fore assevero. Sed quia, quod dixi, videtur ut omnibus admirabile, ita singulis incredibile, sisto pro me fideiorem illum, cui fidem derogare, est piaculum, illum, qui à toto mundo habetur mundi oraculum, Ludolphum à Saxonia, celeberrimum ac sanctissimum Scriptorem, Carthusianæ familiæ, qui ab annis viginti septem supra trecentos, vaticinatus est: Sicut hîc per gratiam baptismalem, à Christo dicuntur Christiani; sic in cælesti gloria, ab ipso Iesu, dicemur JESUITÆ; etiam ij, qui

jam vel ipsum Iesuitarum nomen, non benevolis auribus excipiunt, nec propensis animis admittunt. Quæ ut eminentissimo Hugonis b purpurati Patris, sanctimoniâ & eruditione celeberrimi, confirmem testimonio, ipsum audite, jam inde à quingentis annis hæc vaticinantem: *In cælesti gloria ab ipso Iesu, omnes dicemur JESUITÆ*, quo nominis omine, ut vobiscum omni æternitate perfrui contingat, hoc felici, faustoque anni exorientis auspicio, ex animo precor, voveo- que.

a Ludolpb. de Vita Christi p. 10. de circumc.

b Hugo Card in e 2: Apoc. Baccæ L. 2. in Evang. c. 6. §. 4.

11:
FESTVM

EPIPHANIÆ DOMINI.

Rex est hodie & cras morietur. Eccl. 10.

Auferet una dies. Ovid. Fast.

ARGUMENTUM.

Regalia diurna, non diuturna Mundus celebrat. Varios hæc luce, cæci Mortales, dignitatum titulos sortiuntur: hic Regis, ille Oeconomi, alter Consiliarij, alius Medicij personam gerit, atque hanc vno vespere omnes rursus ponunt, vnoque die clauduntur omnia, & alta evanescent nomina.

B

Quid

Quid aliud per omnem vitam agitur? quam si vnam duntaxat diem durare vobis demonstravero, nonné & Principum regna, & Nobilium insignia, Præsidis, Prætoris, Consulis officia, diurna, non diuturna esse convicero? Ex quo sapientum virorum documento, saluberrimus hic fructus exister, ut dum singulos dies, a singulis vitas ducimus, ita suo quisque munere sanctè, integreque fungatur, quasi hanc lucem supremam nature esset; quod multis efficax ad omnem perfectionem, incitamentum fuit.

¹ Seneca Epist. 103.

§. I. Regna omnia, officia omnia, nomina omnia NON DIVINA, SED DIVINA ESSE,

§. II. Omnem crede DIEM tibi diluxisse SUPREMUM.
Horat. l. 1. Epist. 4.

FESTUM EPIPHANIE DOMINI.

Rex est hodie, et cras morietur. Eccl. 10.

VETERI consuetudine inter Christianos receptum est, Regalia ritu solenni celebrare: omni propè in familiâ schedæ distribuuntur, & Rex aliique Officiales, forte educuntur. Hic à secretis, alter à cubiculis, alius à poculis est: sunt qui Aulædi, Citharædi, Coci, Morionis partes agant. Hic Indus indies in Orbe luditur, & Orbis hic in orbem assiduo Regalia celebrat; de facto etenim agitur, quis ducturus filiam Regis Hispaniarum, quem fors Regem educet? literæ, ac schedæ educuntur, quibus ille caput Finantiarum, alter generalis exercitus, hic equitatus, iste peccatorum præfectus declaratur.

Alius Canonicus, alter Confratarius, ille summus Prætor iste Præses denuntiatur. Schedas quotannis Gandavi, Bruxellis, Antverpiæ, & quavis in Vrbe edi videtis, in quibus Commissarii, Consules, Scribi denuntiantur. Quid in huiusmodi schedis (Coninckxbrief) discriminis, nisi quod hi annum, alii diurnum habeant officium? Demus, etiam a sexennium, decennium, in omnem vitam conferri; omnem non nisi uno die, eoque minime repudianda esse, nihilque conferre, sive hic Regis, alter Morionis; hic Cræsi, alter personam egerit, modò beati suo munere functus sit, demonstrabo. Atque id Religio familiis etiam congruit, quod

ditum sanctum fundatorem, sanctum aliquem Regem, sanctum Coquum, & Morionem (ut Jacoponum, Genesiam, Pantaleonem) sorte suis elargiuntur, virtutes eorum, in omni vita, quæ instar unius diei est, in se exprimere nitantur. Quod fiet, si Reges, si Principes, Præsides, Præsules, Medici, Causidici, Religiosi, Ecclesiastici, id certò sibi persuaserint, & alte in animum demiserint, humana omnia (ut in Regalibus fieri consuevit) unius diei spatio circumferri; juxta illud, Quintilian: *a Si cuncta gaudia nostra, si voluptates (dignitates) diligenter excutias, tota vita hominis UNUS EST DIES.*

§. I.

Regna omnia, officia omnia, nomina omnia NON DIURNA SED DIURNA ESSE.

Iuxta illud Senecæ: *b Singulos dies, singulas vitas puta.* Pythagoras, & Galenus, mortalium vitam anno comparant, quam proinde in quatuor anni partes, *ver, æstatem, autumnum, hyemem* dividi convenientissimè posse existimant. Habet nimirum homo *vernum tempus*, quando in prima ætate florescit: habet *æstatem*, dum firmus, ac vegetus, calore & sanguine effervescit: habet *autumnum*, dum judicio maturo, & calore naturali sensim deficiente, frigescit: habet *hyemem*, cum frigus iners omnes artus occupat, capilli de capite, velut frondes

ex arbore, decidunt, & canis, velut nive, obregitur.

Aliis verò, exiguo vitæ hujus curriculo spectato, dièi potius, quàm anno vita conferri posse videtur, quatuorque has ætates per hæc quatuor: *Manè, Meridiet, Vesperam, & Noctem* aptissimè declarari, ut homo unius dièi ambitu circumferri: habet etenim homo suum *manè*, dum in lucem primò eductus, in quâdam veluti aurorâ oritur, & cursum suum orditur: habet *meridiet*, cum altissimè supra vitæ, ut ita dicam, horizontem proventus, in calore mediæ ætatis tervescit, æqualique à videndi initio, & fine, distat intervallo: habet *Vesperam*, cum languente jam ætate, vergit in occasum: ac tandè morte appropinquante.

— In *ÆTERNAM* clauduntur lumina *NOCTEM.*

Hujus rei symbolum flos existat, c *Hemerocallis* cujus vitæ, & pulchritudo, diaria est. Sole quippe *oriente* oritur; *meridie* folia sua, velut quosdam radios, expandit: *vespèri* marcescit: *sole* denique *occidente*, decedit. Sic homo, qui velut flos egreditur & conteritur, oritur, floret, languescit, & moritur.

Quam longa una dies, atas tam longa rosarum est. d

Vna dies aperit, conficit una dies.

Id secum reputans Joannes Dux e Clivæ, ingentiisiam telleram, tibi florem adlegit, cum lemmate. *Hodie, cras nihil.* Quot mortalium reperire est: *hæden root, morg en doot?* Flosculum se repentino interitu fallus est

B 2 Fran-

a Qui nil. decl. 4. b, Scæca E, l. 101.

c Virg. l. 22. Æneid Plinius l. 21. c 36. d Ausonius. Typorii Sy. b.

Franciscus, f ab oris venustate, Phœbus cognominatus, Navarræ Rex, qui cùm in ætatis vere moreretur, ex veneno, fistulæ, quâ canere solebat, affuso, jamque diem sibi extremum imminere persentisceret, verisimè pronuntiavit: *Regnum meum non est de hoc mundo. Quid tumemus, & extollimur mortales? quorum vita, ut Epicharmus dixit, est uter inflatus: qui, judice Aristophane, sumus generationi foliorum similes, imbecilli cere figmenta, folia instar umbra reddentia, evanidi, volucres, UNUS TANTUM DIEI VITAM HABENTES*, Refert utrumque Clemeus Alexandrinus. g

Alii, retentâ hac hominis cum die unicâ similitudine, vitæ ejus spatium, in tres dumtaxat ætates dividunt, quas vocant *Manè, Meridiem, & Vesperam*. Huc alludebat celeberrimum illud Sphingis Ænigma, apud totam Antiquitatem decantatissimum: quodnam animal existeret *Manè* quadrupes, *Meridie* bipes, *Vesperis* tripes? quod Ænigma post Oedipodem, omnes de homine interpretantur, qui *manè*, in vitæ crepusculo, manibus & pedibus reptando, velut quadrupes perrepat: *meridie* ætatis bipes, solidè graditur: *Vespere* senectæ, viribus fractis, baculum ut tertium pedem assumens, tripes incedit. Atque hinc antiquus Romanorum mos promanavit, qui vitam hominis in pueritiam, juventutem, & senectutem dividebant, juxta illud Poëtæ:

Exultat levitate puer, gravitate senectus:

g Petr. Ol. Harang, hist. Navar. d^o Ouetreman Amor increat. pag. 282.
g Clem. Alex. 14. Strom. c. 4.

Inter utrumque manens, stat in-venile decus,

Idem propè sensit Epaminondas, qui hominem tribus verbis saluari posse dicebat, à nativitate ad annum tricesimū, precando illi *bonum diem*, seu *bienvens*: ab anno trigesimo ad quinquagesimum, *bonam vespèram*, seu *bon soir*: post annum quinquagesimum, *noctem quietam*, seu *Adieu*; quod vivo & perapposito exemplo h Plinius comprobavit. Volucris est ad Hypanim fluvium in Ponto. *Hemerobios* dicta, quæ non ultra diem vivit, & eadem luce, qua lucem inchoat, finit, morientique soli commoritur, eodem die, pueri, juvenis, & senis ætatem experta. Manè nascitur, meridie viget, vespere confefciscit, & moritur. Sed & hoc magis demirandum, hanc volucrem unius dieculæ, non minus de alimento sibi prospicere, quàm si corvi, aut cornicis annos esset victura.

Animalculo huic simillima est humana vita. Ad fluvium illa est, perpetuè fluentis temporis. quin & volucris est magis quàm avis ulla vel sagitta; & sæpe omnis pompæ suæ terminum, diem unicum habet, sæpe horam, sæpe paulò productius momentum. Quid ergo titulos, & dignitates, in anno & secula meditatur? Grand profectò mirum est, hanc vitæ, diei unius instar, volucerrimam brevitatem, à tot divinis Varibus proclamari, ab omnibus omnium sæculorum Scriptoribus confirmari, nihominus misellos homuncione adeò ad omnium voces obscurè

h Plinius l. 2. c. 26.

descere, & diurnam sibi vitam, diurnam æstimare. Clamat Ezechias per Isaiam: *i De mane usque ad vesperam finies me.* Job, qui vitam hominis cursori unius diei comparat, quærit, & pænè conqueritur, quòd vix natus denasceretur: *I Manus tua fecerunt, & plasmaverunt me totum in circuitu; & sic repente precipitas me?* Quàm multos vidimus, qui cum jam ad dignitates Ecclesiasticas, Canonicas, Prælaturas, Episcopales, tricornides infulas pervenisserent, brevi sublatis, exclamare poterant: *De mane usque ad vesperam finies me.* Alii ad Consulatus fasces, ad togam, ad sagum, ad primas in bello, in Repub. functiones eveæti, illud Jobi jure ingeminârunt: *Et sic repente precipitas me?* Quæ cum ita sint, quisque munere suo, quod illi à divina providentia obtigit, rectè ac rite fungatur, memor saluberrimi illius moniti, quod Venuſinus vates præscribit.

§. II.

Omniem crede diem, tibi diluxisse supremum. Horat.

l. i. Epist. 4.

DIvvs Basilivs illa Deuteronomii verba, ex septuaginta Interpretum versione, luculenter explicans: *a Attende tibi ipsi*; hanc, ait, sententiam, omnibus temporibus, omnibus ordinibus, omnibus hominum classibus præscriptam, ut suo quisque munere rectè fungatur: *b Habet*, inquit, do-

i Isaias c. 36. *l* Job 10. *a* Deut. 17.
b S. Basil. in illud Deut. (Attende tibi.) quæ est 3 inter hom. varias.

*mus Dei viventis, qua Ecclesia est, Venatores, Viatores, Architectos, Adificatores, Agricolas, Pastores, Athletas, Milites, Omnibus his convenit breve hoc verbum; singulis, & ad exactam operis obtinendam cognitionem, & ad perficiendum studium propensa voluntate, Quæ omnia officia & munia, Ecclesiasticis ac Religiosis Viris, Confessoribus, Concionatoribus, Pastoribus Superioribus potissimum convenire videntur. Venator es missus à Deo, ita monente: *c Ecce ego mitto multos Venatores, & venabuntur eos super omnem montem: attende igitur magna cum diligentia, ne forte fugiat te prada, ut offeratos per improbitatem, verbo veritatis convictos, Salvatori offeras. Viator, es, ei similis qui orabat: *d Gressus meos dirige. Attende tibi ipsi, ne quâ exorbites, nec ad dextram deflexeris, aut sinistram; progreditor viâ regiâ. Archæus, solido, tutòve in loco jaciatur, & collocet (humilitatis &) fidei fundamentum, quod est Christus Iesus, Adificator, quo pacto adificet, videat; ut non ligna, non sanum, neque calamum, sed aurum, argentum lapides preciosos. Sartor, sutor, pistor, textor es? attende ejusdem officij patronos, viros sanctitate eximios. Primo manè, præmissa oratione, omnem laborem ac sudorem Deo consecra, nec jacturam temporis arbitrare, si indies sacrificio Missæ intersis; quidquid molestiæ, quidquid difficultatis, aut tædii occurrerit, facillè exantlandum, si meliùs quàm filii tenebrarum tibi dixeris: Laboremus & sudemus; cras enim moriemur.***

B 3

Tastor

Pastor est (animarum) attende, ne cui d te praterat eorum, quæ ad obeundum munus illud pastorale attinent. Hec porro quæ tandem sunt palabundum pecus, & erraticum convertito: quod conouassatum est. & contritum, colligato: quod agrotum, sanato. Agricolationis Professur: ficum, infructuosum si est, circumfodito, illisque inperito, quæ conducitur & noueris, ad edendos fructus. Miles? (ut quisque nostrum; quia e militia est vita hominis super terram) coltabora Evangelio, milita benam militiam, contra spiritus nequioris, aduersus vitiosus carnis afflictiones: induit omnem armaturam Dei; ut proles te ei, sisque gratiosus Duci tuo, qui huc te militia adlegit. Athleta est attende tibi ipsi, ne quam ex legibus athletico agoni præscriptis, inueniære transgressus: nam nemo coronatur, nisi qui legitimè certaverit. Imitare Paulum, cursu contendentem, & in palastrâ colluctantem, & in agone pugillari decertantem. Ut strenuus pugil, ipse habeto oculum animam usquam exarantem, sed attentum ac pervigilem. Præmuni ac tuere partes, quarum plaga letalis sit. In adversarium immotum oculum intendito fixius. In stadium cursu, qui tibi præcurrunt, in eos te extendens, fac assequari: sic currito ut prævertas. &c. Cupienti me singula per censere, hic deficiet dies. Hactenus Magnus Basilii, qui in domo Dei, quem admodum privatis in familiis hodiernâ die fieri assolet, variis vationum officiorum sortes obtingere docet, ac quemque, ut suo sanctè fungatur, hortatur; quod fiet, si Christianum monitum illud Romani Philosophi semper meminerimus,

1. Job 7.

quod Lucilio suo tradit: f *Mi Lucili, inquit, prospera vivere & singulos dies, singulas vitas puta. Qui hoc modo se aptabit, cui vita sua quotidie fuit tota securus est; imò sanctus est. Quis Rex, quis Princeps, aut nobili stemmate oriundus, inani fastu turgeat, sub litos tyrannicè premat, iræ, gulæ, luxui, vitiiis omnibus freno laxet, si recorderetur illud Sapientis: g Rex est hodie, & cras morietur.*

De Coningen albier, boe magtigh en boe ryck,

Gelyck Scyfture ons leert, syn morgen sloff en slyck:

Mcu roept, den Ceunck drinckt, men roept nu overtuylt,

T'is cort - Ryck Con-ck hier; want morgen is het uyt.

De Fabio Mario olim trebellius pronuntiavit: Uno die factus Imperator, altero visus regnare, tertio occisus est. Quam fabam, ne quis uni Fabio causam arbitretur; omnes Reges, ac potentes sæculi complectitur Ecclesiasticus, dum ait: h *Omnis potentatus, vita brevis, Hoc docent Imperatorum Romanorum, hoc summorum Pontificum diurna imperia. Urbanus VII. dies duodecim regnavit, Leo. XI. dies sex, Stephanus II. dies tres.*

Saul à mortuo Samuele audit: i *Cras tu, & filii tui mecum eritis; ac dereperit tanto timore conturbatur, ut ceciderit porrectus in terram: extimuerat enim verba Samuelis, & robur non erat in eo. Unus mortuus dicit. Cras morieris, & potentissimi ac validissimi Regis vires confregit; quid-*

ni

f Senecæ Epist. 101. g Ecc. 10.
h Ecl. 10. 11. Reg. 25.

ni potentiùs potentes conturbet primæ veritatis oraculum; *Rex est hodie, & cras morietur.* Quod unum Sapientis monitum sufficiens est, vt omnes Reges terræ, Reges sanctos, qui sibi & passionibus impereant, efficiar, & regni, cuius non erit finis, heredes constituat. Non alto folio considerare, non amplissimos exercitus sub signis numerare, non iura populis dare, regnare, aut imperare est, sed *Imperare sibi, maximum imperium est.* Philosopho concinit, ac consonat Poëta: m

*Latius regnes avidum domando
Spiritus, quam si Lybiam re-
motis*

*Gadibus iungas, & uterque Pæ-
nus*

Serviat uni:

Tales vos omnes hodierno die Reges evadere potestis. n *St vñ tibi omnia subicere, te sub-
jice rationi, Multos Reges, si ratio
te rexerit.* Multos indomitos affectus, desideria, anxietates, perturbationes reges, si ratio te rexerit. o

Tunc omnia jure tenebù,

Cum poteris rex esse tui:

Tunc tot Regibus imperabis, quot passiones subjeceris, Tunc heres fies regni, cuius regni non erit finis. Quod fiet, si illud altâ mente repositum fuerit: p *Hodie extolliter, & cras non invenietur.* Reges hujus mundi diurni sunt, non diurni; quorum memoria perit cum sonitu, cum inconditâ vociferatione potantium, ac bacchantium, *Rex bibit, den Conink drinkt.* Hac in parte Barbari, Christianis multò religiosi-

ores sunt. In navigatione Hollandica, scribit Auctor se vidisse in Angeloma, dum Rex bibit, Campanam sonare, a quo omnes ilico summo silentio, se in terram prosteruere, nec sub pœna capitis quemquam spectare posse Regem potantem. Puer, hæres regni futurus, fortè se humi non abjecerat, & statim capite plexus est. Tantùm abest, ut poculis, & insulis clamoribus in multam noctem, imò in ipsam lucem, cum Rege decertent. Modum certè epulis, ac poculis imponere nos docuit Pacuvius, Syriæ Princeps, qui mensis remotis, quoque vespere in cubile se deserti curabat, funebri famulorum cantu ingeminantium: *Vixit, vixit;* unde Seneca: p *Nylio non se d. e. extulit.* Hoc & in exemplum, & recordare, ut verè Rex sis.

*Regnum diurnum fingis tibi
fortè diurnum.*

*Qui modo sceptrâ gerit, cras
velut umbra perit.*

*Regna sua aternant, animus
quicumque gubernant.*

Hoc Rex nempe sui, dignus honore frui.

Sic sibi impetrare didicit alter ille Europæus Alexander Carolus V. qui exequiis sibi vivo extructis, *nullo non se die extulit.* Quod et cuiq; nostrum, ambrosiâ suâ Suadâ Mediolanensis Præsal inculcat; r *Corpori diurnu magn, quam diurnus est usus.* DIEM hominis non desideravi, inquit. Ieremias, Cornelius, hic: Dies hominis est ille, quo homo prosperatur, potens

B 4 est

1 Seneca Epist. 113. m Hor. Carm. l. 2. Ode 2. n Seneca Epist. 17. Claudian. p 1. Mach. c. 2, v. 63.

q Seneca Epist. 12. r S. Aabr. de Adam. c. 7. C Iereu. 7.

est, gloriosus, honoratur, laudatur, deliciatur. Hunc diem D. Bernardus, averfatur: Sapiens inquit, *Diem hominis non desideravi; ego tamen plus aliquid, quam non desiderat, desidero: ut ne recipiam quidem.* Hunc hominis diem timebat David: *Ab altitudine diei timebo.* Hugo Cardinalis, Diei altitudinem, prosperitatis ac hilaritatis interpretatur, *que tantum Diei est, & parum durat.* Sed quoniam ad eos mihi sermo est, qui Consulibus, consiliariis, Causidici, Medici, Mercatoris, Opificis, &c, partes sortiti sunt, iis quoque, ut rectè munere suo quisque fungatur, illud inculcatum perverlim: x

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Præfides, Prætores; Consules quibusdam in locis perpetui sunt, id est, per omnem vitam: & hic quid non diurnum est? Iustinus Martyr: y & Irenæus; è præfatis nobilissimi Scriptores, acutè observant, post latam mortis sententiam in protoplastum, neminem omnino mortaliū, secundum Dei Kalendarium, diem integrum vixisse: nam, Prophetis & Apostolis testibus; *Unus dies apud Dominum, sicut mille anni, & mille anni, sicut unus dies.* Atqui nullus hominum vixit mille annis, ergo nec diem totum. Quid, quòd si mille etiam annis quis vixerit, ubi mortem imminere senserit, omne tempus transactum, velut diem unum duxerit; quantò magis mortales nunc vitam suam diariam reputarint, atque ita indies sibi ac rebus suis con-

x Bern. Serm. 17. in Psal. (Qui habitat.) u Psal. 55. Hugo Card. in Psal. 55. x Horat. cit. y Iustin. in Tryph. Irenæus l. 5. contra hæreses.

fulant, ac si in crastinum non essent victuri? Augustinus, z *Aprima, inquit, infantia usque ad decrepitan atatem, spatium breve est. Quod tam diu vixeris Adam, quid profuisset ei magni, si mortuus fuisset hodie? quid diu est, ubi finis est? & modo cum loquimur (cum ridemus, dum bibimus, comedimus) ubique transimus, verba currunt, hora volant, sic atas nostra, sic actus nostri; sic honores nostri (Consulatus, Prætoræ, Prælaturæ) sic ista felicitas nostra. In hoc ergo spatio vite, bene vivamus; ut illo eamus, unde non transcamus; ubi Magistratus, & Consulatus perpetui. Lepidè Cicero in re seria ludit, de Catinio Rebulo, alij Caium, alij Catinium Seavilium, alij Revilium appellant. V. Macrobi. 2. Saturnal. c. 2. In Fabij Maximi locum Consule suffecto per unum diem: *vigilantem sanè habuimus Consulem, qui nunquam in Consulatu suo somnum vidit; qui crastinum non vidit, sed se vidit crastino, è Consule, in ordinem redactum.* Mors consularis falces, & sceptræ ligonibus æquat: nec inter Calvariam Consulatum, & civium, ac plebei-orum quidquam discriminis est. Quod si capita Reipubl. secum matutè expenderent, hoc si Domini Scabini, qui hinc in pulvinis sedent, recogitarent, non sic pauperes, orphanos, desertas viduas despicerent, sed accuratè hanc legem Deuteronomii servarent: *a Nulla erit distantia personarum; ita parvum audietis ac magnum.* Scirent certè, se aliis præesse, ut prodesse possint. Nemo quisquam concivem suum (cum simus invi-*

cem
z Augustin. Serm. 42. de verb. Dom. a Deut. 1.

sem membra) contemneret; ac contra, velut caput etiam in infimum talum, benignè influeret, & faucibus medereretur. Hanc optimam politiā nosceret, non suo commodo, aut iuro, sed bono publico, Religioni, Dei gloriæ, postpositis omnibus Machiaveli principiis, consulere: nec se, quem omnes verentur, ac reverentur, infano superbia typho efferret, quin potius illud veridici Vatis temper præ oculis haberet: *b*

Quem dies vidit veniens superbum,

Hunc dies vidit fugiens jacentem:

*Res Deus nostras celeri cita:as
Turbine versat.*

Consulis hoc munus, bene consulat omnibus unus:

Pauperibus mater sit, viduæque pater.

Consiliarius, ac Iudex omnis, quos ipse hodie in cōsilio iudicārit, de his se meminerit, cras coram supremo tribunali iudicandum. Quare virgam iustitiæ ferream nōnt, quæ nullo auri pondere à rectitudine deflectat. Quod lege, & quidem divinā, olim cautum; atque utinam hoc aureo sæculo servaretur! *c* Non accipies munera, quæ etiam excacant prudentes, & subvertunt verba iustorum. Unde iste nobilis, in civem tenuem, tam iniquam litem vicit? Iudex auro excæcatus est: quid æquum, quid iniquum, non videt. Qui sit causam Prælati, viri potentis tam citò expeditam? pretio solvitur ipsa mora, non spectatur jus eorum, quorum lites ad decennium protractæ, aut suppressæ. *d*

b Seneca Choro 3. Thyestæ. *c* Exod. 1. & Prover. 1.3. Eieg. 1.3.

*Qui caret argento, frustra nititur
argumento.*

Non attendunt avari Iudices, quod, quantum auri in crumenam, tantum sceleris in animam admittant; ut rectè Cassiodorus: *e* Cum vendunt aliena crimina, sua faciunt esse peccata. Consimiles hic pretio inhiantes, lubet paucis percunctari: *f* Quem mihi dabis ex his, qui aliquod pretium tempori ponati qui diem astimet? qui intelligat se, QUOTIDIE MORI? qui cras se ad Curiam supremi iudicis, qui iustitias iudicabit, sistendum, indies in animum inducat, atque illud assiduo verferet: *g*

*Quis scit, an adjiciant hodierna
crastina vita*

Tempora, diu superi?

Boëthios, Symmachos, Moros sibi imitandos proponat.

*Dic mihi, Magnatum quidnam
est rexisse senatum?*

*Consiliumque roga, quid nituisse
toga?*

*Christum, nempe, bonum si non
habet ille patronum,*

Consuluisse, sibi, non bene fertur ibi.

Advocatus es? nobilem provinciam nactus es. Sic enim Cassiodorus: *h* Advocationis officio, si purè impendatur, nihil ornatius; sed ut rectè munus exequaris, vir literatus documento sit, qui omnibus Causidicis, Legisperitis, ac quavis scientiâ, & eruditione claris, hoc sibi, & illis in Italia Epitaphium condidit: *i* Id ago, ut mihi instar totius vite, sit dies; ut moriens vitam, vivo ut moriturus.

Dum verustos codices, & antiqua volumina voluis, scias te

B 5 inter

e Cassiod. l. 6. Epi. 21. *f* Seneca Ep. si. 1. *g* Horat. l. 4. Carm. Ode 7. *h* Cassiod. l. 2. variat. Epist. 11. *i* P. n. quædam Amour divin. part. 3. pag. 261.

inter mortuos versari, atque ex his vivere discas, & optima Juris præcepta hauries. Nulli causam iniquam suadeas, nullius suscipias, aut defendas. Ne pauperum, pupillorum, viduarumque lites negligas; ne in annos plurimos, relictionum in morem, protrahas. Theophilum, Juonem, Elzearium sectare, qui se Advocatos pauperum professi sunt, eorumque causas, nemine rejecto, in perâ secum asportabant, & prandio etiam posthabito, expediebant: ut fusè diximus Parte 1. Lucis Euang. Dom. 18. post Pentecosten.

Denique, absolutissimum omnis Justitiæ exemplar tibi proponas, a *Advocatum quem habemus apud patrem, Iesum Christum*. Ceterum, illud Sapientis quemque vestrum monitum velim: *b Absine à lite, & minues peccata,*

Te precor, evites semper super omnia lites:

Confidici solos discce cavere d. lo: Hic spectat plenam nummus sarcire crumenam;

Sed malè parva stuant, ut malè structa ruunt.

Medicus quantumvis expertus, Apollinem, Podalirium, Melampum, divos habeat patronos, nec sibi nec alteri crastinum valet polliceri.

c Nemo tam divos habuit faventes,

Crastinum ut posset sibi polliceri.

Quotidiana funera, & inopinatus exitus, satis commonent illud Poëtæ: *d*

Non est, crede mihi, sapientis dicere, vivam:

a I. an. Epist. 3. ca. *b* Eccl. 28. *c* Seneca de Sen. 3. Thy. & d. Mar.ialis.

Sera nimis vita est crastina, vive hodie;

& eas, quæ Medici sunt Christiani, partes tuere.

1. Medicus non gravetur intempestâ nocte, pauperi ægrotanti succurrere. Docet quippe Doctor Doctorum S. Thom. *d* Medicum teneri gratis mederi pauperi, quod probatur ex illo Joannis: *Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo?*

2. Non vereatur potentes, & opulentos (spretis uxoris lacrymis, ac lamentis) præsentis periculi commonere, ut domui suæ, tempori prospiciat. Unde cum salus non corporis, sed animæ æterna dependeat, jure meritissimo Pius V. e motu proprio, anno 1566. publico edicto cavet, ne ultra tertiam diem, post monitionem confessionis, Medici visitent infirmum, & ut in soleanni Doctoratus actu jurent se hanc legem servaturos.

3. Cum causas & radices morborum, podagræ, chiraagræ, è frequenti potu; apoplexiæ, ex vehementi cholera; luis venereæ, ex vitio luxuriæ, & adulterino congressu; & plures crapulâ quàm ferro perire indies oculai testes deprehendant, illud sibi dictum autument: *f Medice, cura te ipsum. Quod auræ sententiâ inculcat Doctor aureus g. Quomodo Doctori non sit opprobrium, velle curare alios, ipsam in majoribus manere peccatis, cum possit amplius, meliusque sibi, quàm alis medicinam*

e S. Thom. 22. q. 71. 2. 1. in corp. *h* 1. 2. q. 3. v. 17. *f* Bonacina in præcept. 2. di. p. 4. c. 1. *g* Egundez in Sum. 2. Luc. 4. Ch. yfost. hom. 17. *o* Periti hosp.

tam facere? Quibus animæ morbis, portus quam corporis curandis, divini illius Medici opem imploret, quemadmodum ægri corpore, iphus deponunt a

Hunc clamant totis agrorum pecciora vota.

Hunc celebrare lubet; sic Deus ipse jubet.

Sed magni oremus, Medicus Deus ille supremus.

O Medicus qualis! sit medicina malis.

Mercatoris fortè tibi fors obtigit? expende qui rationem accepti & expensi expendere consuevisti; & quàm stultum sit avaritiam disponere; ne crastino quidem dominamur. O quanta dementia est, spes longis inchoantium! Emam, adificabo, credam, exigam, honores geram; tum demum lassam, & plenam senectutem (divitiis undique corrahis) in otium referam. Quàm stultè ac stolidè, futura in annos plurimos ordinabat dives ille Evangelicus & qui cogitabat intra se dicens: Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos? & dixit, hoc faciam: destruam horrea mea, & majora faciam, & dicam anima mea: Anima, habes multa bona posita IN ANNOS PLURIMOS, requiesce, comede, bibe, epulare; (ut hac festivitate plerique helluones faciunt.) At quàm brevis hæc voluptas omnium, quàm non diurna, sed diurna fuerit, terrificam de cælo vocem emissa declaravit: *Stulte, HAC NOCTE* (lux tibi hæc postrema est) *animam tuam repetent à te; quæ autem parâsti, cujus erunt?* Quod Hieronymus & non tam Marcellam, quàm

nos monitos voluit, dum dixit: *Nunc cura superflua in annos plurimos duratura peragitur, nec recordamur Evangelii dicentis: Stulte, HAC NOCTE animam tuam repetent a te. Divitiis fluxis inhias, ô stulte, & fortè hæc nocte Dominus omnium repetet à te; & quæ parâsti, cujus erunt? Clamat Apostolus: e Ecce nunc quid dicitis; Crastino ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus; qui ignoratis, quid erit in crastino. Quod salutare innotuit, utinam tam avidè Christiani, quàm Gentiles arriperent! Unum ex omnibus Senecam fãudite: Ipsam, quam premimus horam, casus incidit. Navigationes longas, & seros in patriam reditus propensimus: procurationes, officiorumque filiis nostris, per officia processus, cum interim ad laus mors est. Quæ cum omnibus te exuat, ita lucrum temporale spectes, ut non amittas æternum; ne sit, ut Augustinus monet, lucrum in arca, & damnum in conscientia; & cave, ne quem defraudes, ne falsas, & adulterinas merces obirudas, ne ultra sortem exigas, ne ulna pollice brevior, mensura minor. libra scrupis aliquot gravior sit; & quia statera dolosa, abominatio est apud Dominum.*

2. Quemadmodum Mercator nunquam habet satis mercium, nisi suppellectilis, satis fundi, satis auri, & argenti, sed, *h*
Crescit amor nummi, quàm ipse pecunia crescit.

B 6

ext

a H. Hora Medicum propter necessitatem (Ecc. 98) b Seneca Epist. 102, c Luc. 12. d Hier. ad Marcell.

e Jacobi 4. v 13. f Seneca est. g Pro verb. 20. h Juvenal. Sat. 14.

ex centenis millenos, & alios millenos, & mille millenos conquirens; ita nos Bernardus hortatur, ut Mercatorum studium, curam, ac solertiam sectando, indies cæleste peculium a laugere, ire de virtute in virtutem, gratiarum ac meritorum thesauros accumulare nitamur. *a* Videas, inquit, Mercatorem quotidie de re augenda, & multiplicanda sollicitum; omne suum studium, ac sollicitudinem conuertere, ut novum lucrum faciat, suasque opes indies magis, ac magis adaugeat, hoc emulari oportet, ut indies in virtute proficias. Atque utinam eo studio, ac sollicitudine quisque vestrum incumberet, ut divitias cælestes, opes æternas, regnum cælorum, bonum infinitum sibi comparet, quemadmodum ut caduca, fluxa, & peritura bona, hâc brevi lucis usurâ fruiturus conquirat, *b*

Impiger extremos currit Mercator ad Indos,

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes!

Hoc illum agit insatiabilis firis habendi, & auri dira fames, semper & ubique lucro inhians; seu mensæ accumbat, seu eubitum concedat, seu strâo assurgat, de eo diù noctuque cogitat. Quod dnm mellifluus Doctor è clarâ valle sua attentius considerat, jure omnibus ruborem incurrit, dicens: *c* Utinam sic essemus cupidi gratia spiritualis, quemadmodum saeculares (mercatores) pecunia temporalis! magna enim confusio, magna valdè; quod ardentius illi perniciose desiderant, quàm nos utilia: citius illi ad mortem, quàm nos ad vitam.

Redemptor noster vos omnes

a Bern. Serm. 1. de altitud. & bassit. cordis. *b* Hier. l. 1. Epist. 4. *c* Bern. cis.

negotiarî iussit; *d* *Negotiamini, dum venio.* Nundinæ virtutum, bonorum operum meritorum, æternitatis beatæ. Vnâ dumtaxat luce stant. Anima cujusque nostrum, sit *navis insitoris*, quæ auro, argento, geminisque, id est, bonis operibus onerata in patriam redeat. At quàm multi animum fluxis, ac terrenis onerant! sunt velut *naves poma portantes.* *e* Opes quippe, honores, voluptates, nonne poma quædam aurea; speciosa, odorifera; sed quæ paucis diebus computrescunt? De his audi gravissimum Doctorem, Hipponensem, Antistitem: *f* *Ubi sunt dilicia vestra,* (divitiæ vestræ) *propter quas ambulatis vias pravas? non dicimus, ubi erunt? sed, modo ubi sunt? cum hesternum diem, hodiernus dies abstulerit; & hodiernum crastinus ablaturus sit, quid eorum quæ diligitis, non transcurrit, & transvolat? quid non fugit penè, antequam capiatur? cum ex ipso hodierno die, nulla postea fugitiva sunt:* Cumque dies abièrit, & dormierint viri divitiarum, nihil invenient in manibus suis. Quodque gravius detestandum, poma sæpe portant mortifera, & Gomorrhæa, fraudis, injustitiæ, omniumque flagitiorum, quibus onustæ, ac oppressæ animæ, in profundum barathri demerguntur. Vide ergo, ita negotieris, ut animam lucreis. Quod magnus ille Indiarum Apostolus, S. Franciscus Xaverius, g per literas ex Indiâ, à Simone, sodali suo petiit, persuaderet Regi Lusitano, ut vel horæ quartam partem, quod-

tidie

d Lucæ. 19 e Iob 9: *f* Aug. Ser. 1. de verbis Apcl. g Lorrin. in c. 4. Iacobs 7 p. 3. Turbell. in Vita.

tidie meditareretur super illo
 Mathæi : *b* Quid prodest homi-
 ni, si uniuersum Mundum lucre-
 tur, anima uero sua detrimentum
 patiatur.

*Per mare per terras, quid tu,
 mercator, oberras ?*

*Quare opes, quales uix nume-
 rare uales.*

*Quidquid acernāsti, quidquid ti-
 bi, stulte, parāsti.*

*Dum nil ipse scies, auferet U-
 NA DIES.*

Confessarius es ? Hic suas, &
 suorum partes agat Doctor An-
 gelicus non injuria miratur, &
 portenti instar execratur, mor-
 talem reperiri, qui audeat cum
 peccato mortali indormiscere ;
 cum nemo sit, qui crastinum si-
 bi valeat polliceri. *i* Cum in lectu-
 lo ad quiescendum membra posu-
 eris, noli confidere de lucis aduen-
 tu. Si quis subito catarrho, pleu-
 ritide, apoplexiā, alio ué lethali
 morbo obruatur ; è vestigio
 ad chirurgum, ad Medicum
 concursatur. Ardentior febris
 charam conjugem inuasit) ili-
 co omnis Medicorum turba
 convocatur. Filius unicus sero
 uespere pectus, aut caput sau-
 cius, totus exuentus domum de-
 ducitur ; num parens mentæ
 accumbere, cubitum secedere,
 vulnus in diem crastinum obli-
 gare differet ? minime, inquit
 Antiochenus a Præsul, cujus
 hæc efficacissima argumentatio
 est : *Si forte aliquid morbi corpus
 pulsauerit, statim & Medicos ad-
 hibemus, & pecuniam profundi-
 mus, & omni obseruantia, quod
 conuenit, agimus ; nec prius cessa-
 tur, quam, quæ molesta sunt, mi-
 tigentur. Anima uero cum quoti-*

*die vulneretur, cum per singula la-
 niatur, uratur, precipitetur, &
 modis omnibus pereat ; ne parua
 quidem pro eā, nos cura sollicitat,
 ut ad Medicum animæ. hoc ipso
 die, quo lethale virus admissum
 est, recurramus. Ecce, inquit
 Gregorius, *b* hunc diem, de quo
 loquimur ; ad inducias conuersi-
 onis accepimus, & salutis nostræ
 incurij procrastinamus. Tum
 subdit terrificum Chrysaorii
 exitum, quem altè sterrentem,
 stygii tortores aggressi sunt, &
 nequidquam inducias vel usque
 manè, inducias vel usque manè,
 horrendā uociferatione clami-
 tantem, ad inferos rapuerunt ;
 atque hoc epiphonematis loco
 subjungit ; *Ut ejus uisio nobis pro-
 ficiat, quos adhuc diuina patientiæ
 longanimitè expectat.**

Quare pœnitentibus omni-
 bus, quin & ipsis Confes-
 sariis, unum non longe pe-
 titum, & in hoc genere planè
 illustre exemplum, ob oculos
 ponam, P. Ioannes Gauda, So-
 cietatis nostræ Orator c diser-
 tissimus, animi uel leuissimos
 nœuos, quotidiana exhomolo-
 gesi, idq̄ ea ratione, ac si in cras-
 tinum non uicturus, expiabat,
 atque hoc modo indies augu-
 stissimæ Eucharistiæ Mysteriis
 operabatur, animumque ita ad-
 uertebat, ac si nunquā ampliùs
 facturus. Hac cogitatione ar-
 mati omnes Confessarii, sacro
 in tribunali confidentes, Dei se
 Vicarios, ac Iudices memine-
 rint ; pœnitentiam medicina-
 lem adhibeant ; non vereantur,
 ne opulenti ac diuites, salubri-
 ter perstricti, se spreto, aliò de-
 flectant. Nemo, inquit Bernar-
 dus,

b Mat. 16. v. 26. *i* S. Basil. lib. cultit.
 Admonitio ad filium spiritus, a Chryso-
 st. l. 1. de com. puact.

b Greg. Hom. 11. in Euang. *b* Bioll.
 Scriptor. Societ. P. Rhod. uarias uis-
 cut. hist. l. 5. c. 3.

duſ, a vitia palpet. Nemo Confefſariorum vitia palpet: concubinam dimitteſſendam liberè edicat; reſtitutionem ſamæ, aut pecuniæ, faciendam præſcribat: occaſionem peccandi, præſens periculum declinandum, præcipiat. Quod nemo in craſtinum differet, qui veriſſimum illud Auguſtini ſecum ruminarit: *b Latet ultimus dies, ut obſerventur omnes dies.*

Religioſus tortè aut Monialis es? Hic enimvero ad quid veniſti, enitendum; cum viri religioſi; ac fœminæ, profeſſionem fecerint, ſectandi perfectionem, ut diſerit S. Thomas: *e Status Religioſorum, eſt ſtatus hominum, ad perfectionem tendentium.* Quæ verò ad hanc via breviffima, quæ methodus certiffima, ſancti Patres, ac viri aſceticæ paucis edocent, dum diem omnem, velut ſupremum ducere, & opus omne (quod quantumvis arduum, leve fiet) ut ultimum, peragere perſcribunt. Audiendus hic cumprimis, omnis perfectionis, & ſanctitatis Doctòr Angelicus, qui ſic ait: *d Diligentiam apponere debemus, ut ſingula opera noſtra, quantum unquam melius poſſumus, faciam, ex omni virtute Domini noſtri Ieſu Chriſti, & cum omni deſiderio triumphantis, & militantis Eccleſiæ: & ſub nomine Creatoris, quaſi tota ſalus noſtra, & omnium laus Dei, & univerſitatis utilitas (pondera, Lector, verba ſingula) ex uno opere dependeat: QUASI NUNQUAM AD ID OPUS REVERSURI, NEQUE ALIUD POST-*

a Bern. ſerm. de S. Ioan. Baptiſt. b Auguſt. l. i. de contrit. cordis. cap. 1. c S. Thom. 2. 2. q. 124. a. 75. d S. Thom. Opuſc. 62. de div. mor. §. Deus omnia bene fecit.

MODUM FACTURI. Qui ſic divinas laudes perſolveret, ſic ad populum verba faceret, ſic opus humilitatis, mortificationis impositum exerceret, quantum cum animi puritate, fervore, perfectione quantum illud adimpleret! Nec aliud Doctòr melliffuus ſuis curæ ac cordi eſſe volebat, dum ad ſingula verba, & opera, eos ex ſeipſis hæc ſciſcitari præcepit: *e In omnibus cogitationibus, locutionibus, ſive actibus tuis, dic tibi: Itane ageres, ſi hanc ſcires pro certo NOVISSIMAM (non dico diem ſed) HORAM?*

Hoc ultimum monitum inculcavit ſupremus Magiſter noſter Chriſtus Beatæ Magdalenæ de Pazzis, tradens ei regulam perfectè vivendi, ſquas inter hæc eminet: *Imaginare, omnia opera, & verba tua, fore ultima.* Saluberrimum ſanè conſilium: nam ſupremos, in his quæ poſtremo agimus, conatus effundere, levius videtur, quaſi non ultrà laboraturis. Hac doctrinâ omnes ſuos imbutos volebat SS. Patriarcha noſter Ignatius, qui hoc ſa negotio, animi ſui

Cæleſtis Panthei Pars i. ſenſus, ſubitâ admiratione prodidit: *g* dicentem enim unum è ſuis; tertium poſt menſem, facturum ſe rei aliquid, de quo tum agebatur; admiratus confidentiam: *Meliora, inquit, frater; bone Ieſu! quod tibi verbum excidit? tunc tantum vita tibi polliceris, qui NE DE CRASTINO ſecurus es?*

Sic olim antiqui Patres, & ſpiritu ferventes Religioſi, ut

te-

e Bern. ſerm. hon. vir. col. 2. f Lan-
citus Opuſc. 3. c. 9. n. 287. g Ribad.
in vita variz. P. Rho. Virt. hiſt. l. 5. c. 30.

testatur Patriarcha Venerus; *h* *Sauſi*, omne *vita sua* tempus prudentissime dedicaverunt Domino, AC SI ESSENT SINGULIS HORIS MORITURI. Utque & sæculares habeant, quod imitentur, inter proposita, quæ sibi in sæculari vita præscriperat servanda B. Clara de monte Falco, *i* unum erat; *Vivendi cum multa cautela, & operandi a teo accurate, ac si quavis hora foret vocanda ad reddendam rationem supremo Iudici.* Nec pudebit à genili Philosopho & postremum hoc documentum accipere, qui sic epistolam concludit; *Fac ergo, mi Lucili, quod facere te scribis, omnes horas completere; SIC FIET, UT MINUS EX CRASTINO PENDEAS, SI HODIERNO MANUM injeceris.*

Denique, ut eo revertamur, unde exorsi sumus, ut *diurna*, non *diuturna* hæc Regalia transigamus, si ad Regem Regum, non jam vagientem in præsepio, sed regnantem in cælo pervenire nitamur, Quod fiet, si omnem diem duxeris supremum. Quævis dies, erit tibi dies salutis, si quavis die credas te obituum diem; atque indies sollicitè expenderis, quæ evenient tibi, *in articulo illius diei*, quando recoles pavidâ mente, repetes querulâ voce, illa verba Iobi *in Dies mei transierunt.* Quid hoc die non ageres? Hæc est dies tua; ergo *salva animam tuam.* Hæc est dies tua; ergo *miserere anima tua.* Hæc est dies tua; ergo sic componas te, & disponas tua, ut quodlibet verbum, cogitatio, opus,

quasi ultimum, sit semen æternæ felicitatis, sit fructus felicitatis æternitatis; ut die illo, qui non habet occasum, aliquando perfrui valeamus, qui ut nunquam non menti inhæreat, Religiosus juxta ac ingeniosus Poëta, hæc pauca chartæ, animoque impressa voluit:

Denekt hoe het vvesen mach al daer,

Daer eenen Dach duwert duysent laer:

En peyst eens, hoe het vvesen mach,

Daer duysent laer, in eenen Dach.

Quærunto hæc cæci mortales habere dies bonos, ducere in bonis dies suos; & non attendunt, quod dies hi transitorii sunt, quod dies pauci sunt, quod dies mali sunt. Audiant hi Africanum Præfulem, ejusque dictis obaudiant: *n Vita beata esse non potest, nisi aterna. ubi sunt dies boni, nec multi, sed unus. Dies ille nescit ortum, nescit occasum: illi diei non succedit crastinus; de hoc die Propheta Regius: o Melior est dies una in atris tuis super millia. Quæ idem Doctor expendens, ac disertè exponens, ait: p Millia dierum desiderant hic homines, & multum volunt hic vivere: contemnant millia dierum; desiderant unum diem, qui non habet ortum & occasum, unum diem, diem sempiternum, cui non cedit besternus, quem non urget crastinus.*

n Aug. serm. 17. de verbis Dom.
o Psal. 83. v. 15. p August. in
Psal. 83.

h B. Laur. Iustin. de vita Solit. cap. 9
i B. pr. Pergilius in vita. p. 6. cap. 5.
k Seneca epist. 1. l Gen. 7. 23.
m Job 7. 11.

40
FESTUM
CONVERSIONIS S. PAULI
APOSTOLI.

Vas admirabile, opus Excelsi. Eccl. 43.

Paulo majora canamus. Virg. Eclog. 4.

ARGUMENTUM.

SOlem illum, mundi oculum, lucis fontem è spissis noctis
tenebris exorientem, omnes jure contemplantur & admi-
rantur: cujus fulgore attonitus Ecclesiasticus, exclamat;
Vas admirabile, opus Excelsi. At si lubet, hodie à *PAULO ma-
jora canemus*, ubi eu ex altâ perfidiæ nocte, & densâ infidelitatis
caligine exorientem, *Vas Electionis, Vas admirabile*, quod per uni-
versum orbem, doctrinæ ac sanctimonix suæ radios, supra om-
nem

à Virg. Eccl. 4. Aq. 9.

nem Solem, largiffimè diffudit, ostenderimus. Habet quidem Deus quædam *vasa in honorem, quadam in contumeliam*; at hodiernâ die si velitis, exemplo ac monito Doctoris gentium, divinâ aspirante gratiâ, vos reddere potestis vasa electionis, vasa in honorem, digna quæ in mensâ Domini reponantur. Ad quod plurimum conferet, eos sibi proponere, qui è tenebris; in admirabile lunc ejus devenerunt, & qui antea vasa lutea, fictilia, fragilia vasa iræ; tandem metamorphosi mirabili, in *vasa aurea, solida, munda, cornesca*, ut b Sanctus Bonaventura loquitur, commutata sunt: quæque priùs vasa vacua, (qualia etiam hîc non pauca reperiuntur) postea, Dei gratiâ non vacua, sed plena redundârunt.

b Bonav. serv. in Convers. S. Pauli.

- §. I. *Peccator fit VAS admirabile, & opus excelsi, dum è tenebris venit in ADMIRABILE LUMEN GRATIÆ.*
 §. II. *Paulus VAS cornescum, VAS clarum, & luminosum.*
 S. Thomas.
 §. III. *Paulus VAS solidum, per donum patientie: VAS aureum propter constantiam firmitatis; quia nulli afflictioni cedebat.* Bonavent. in Convers. S. Pauli.

FESTUM
 CONVERSIONIS S. PAULI
 APOSTOLI.

Vas electionis est mihi iste. Act. 9. v. 15.

Summus ille rerum omniû; opifex Deus, jam universâ hanc terrarum molem, cum herbis & frugibus; jam flumina & fontes, vastosque cælorum orbes, atque immensam illam Empyræ domus Regiam, è nihilo eduxerat, nec quidquam à beatis illis mentibus, in hoc mirando trium dierum artificio, laudis vel encomii audio personare, nulla in hisce tantis divinæ

omnipotentæ prodigiis, Conditoris præconia audio celebrari: at verò ubi illa duo luminaria magna, lucidissimum mundi oculum Solem, & illud *vas admirabile* procreavit, extemplò omnium ora in divinas laudes resoluta sunt. Hoc auri Oratoris inventum & documentum est: *b Lucidârunt tæ simul, inquit, omnes Angeli, cum creares Solem; tunc jubilârunt omnes*

a Eccl 47. b Chrys. serm 4. in episc. ad Phil. & Theod. in encomio Pauli.

omnes Angeli, cum exiit Solem; tunc jubilant omnes filii Dei. Atque hæc præfatus, ad prædicandum eum, quem cælestem Doctorem habuit in terris, sermonem convertit: *Venuntamen non ita, quemadmodum enim Paulum nobis tuto orbe conspicuum faceres. Propterea cælo splendidior facta est terra: nam clarior ille solari lumine, illustriorem emittit splendorem. Solem quidem Ecclesiasticus, præclaro elogio: **VAS ADMIRABILE**, opus excelsi pronuntiavit, cujus fulgorem, atque in res omnes sese diffundentem, virtutem, cælestes illæ intelligentiæ, admiratione defixæ, laudibus celebrarunt. Verum ubi benignus Deus, Paulum de tenebris, vocavit in admirabile lumen suum, Alio stupore attonitæ, super peccatore altiora longè, & PAULO MAJORA canenda censuerunt. Eminentissimum illud Ordinis S. Dominici columen, & præfulgidum Ecclesiæ lumen, Hugo Cardinalis in Eccles. 43. paucis multa, in rem nostram: *vas admirabile B. Paulus, opus excelsi: quia immediate à Domino, sine ministerio hominis, est conversus. Qui paulò ante vas abominabile, jam admirabile, 2. qui vas sordidum, jam fulgidum. 3. qui vas fictile & fragile, jam solidum & aureum; idque subito, opus excelsi effectus est. In hac tanta, tamque mirabili vicissitudine, & prodigiola metamorphosi, divinam sese potentiam quodammodo exeruisse, observat idem Chrysostomus, b dicens: *quis loquetur potentias tuas Domine? quod Paulum non es passus delitescere, sed orbi***

a Eccl. 43. b Chrylost. supra cit.

universo virum hunc in lucem exhibuisti. *Quis loquetur potentias tuas Domine: quod Paulum ex nocte ignorantie & infidelitatis toti mundo solem dedisti, quis loquetur potentias tuas domine quod paulum lupum rapacem, in mansuetissimum ovem, persecutorem in prædicatorem commutasti? quam repentinam ac subitam conversionem prorsus stupendam, in omni peccatore per veram penitentiam & sinceram Confessionem indes fieri posse comprobabo.*

Cælestis Panthei Pars I.

§. I.

Peccator fit VAS ADMIRABILE, & opus excelsi, dum de tenebris, venit in admirabile lumen gratiæ.

Augustinus inter miranda quam maximè, divinæ potentie opera, inter quantumvis illustria, quæ usquam aut unquam patrata miracula, nullum opus excelsi, æque mirandum, juxta ac prædicandum, quam Conversionem peccatoris affirmare non dubitavit; ponderans quippe illa redemptoris verbatim: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet; Prima fronte difficilia censet explicatu: quamvis enim umbra Petri, & hemimicinctia Pauli, prodigiola Christi opera, admirabilitate excessisse dicerentur; id tamen eximiis duntaxat, iisque paucissimis viris; per gratias gratis datas concessum: Christus autem ad omnes fideles loqui-*

loquitur, *qui credit in me, &c.* Solvit igitur quæstionem D. Augustinus, dicens: opus maxime admirandum, à fidelibus patrari, per justificationem, quæ omnibus cæteris; excellentius miraculum est. Redemptor noster complures subito curavit, mortuos in vitam revocavit; nihilominus alterit a sanctissimus Doctor: *Si hominem te fecit Deus, & tu facis teipsum justum, melius aliquid facis, quam fecit Deus:* quia quod Deus per se non potest, salva tua libertate, hoc facit homo, Dei gratiâ adjutus. Libet hic vos Prophetæ verbis invitare, ut hæc mirabilia contemplemini: *b Venite & videte opera Domini, quæ posuit prodigia super terram.* Multa quidem in terrâ Ægypti signa & prodigia edidit, sed longe alia per gratiam: *c quod majus potest esse prodigium, ait Cassianus, quam sub momento brevissimo, ex rapacissimis Publicanis, Apostolos fieri: ex persecutoribus truculentis, predicatores Evangelii patientissimos reddi: ita ut eam, quam persequebantur, fidem, etiam effusione sui sanguinis propagarint: illa sunt opera Dei.* Ejusmodi prodigium describit Petrus Blesensis, tractatu de Conversione Sancti Pauli: qui cum esset vas blasphemie, contumelie, & iræ, factus est vas honoris, vas electionis, & gratiæ, *vas admirabile, & opus excelsum;* quod adeo excellens, sublime, ac divinum d. Magnus Gregorius æstimavit, ut suscitacioni Lazari præferendum judicaret; Chrysostomus vero præponit præcellentissimis quibusque Christi

miraculis: *e Etenim quid facilius sit dicere, dimittuntur tibi peccata tua; an dicere, surge & ambula, ex eo manifestum est, quod dimittendo peccata, evidentius inquit S. Thomas; f propriam declarat potestatem, dicens: ut autem sciatis, &c.* atque his præmittit: *consolidare corpus facilius est, & quanto nobilitior est anima corpore, tanto excellentior absolutio criminum.*

Hæc divinæ potestatis miracula, hæc supra naturam prodigia, quotidiana sunt, & à confessariis, à vicariis Christi indices plurima perpetrantur. Pharisei quidem, ut inquit S. Thomas hic *verum dicunt: quia nemo peccata dimittere nisi Deus potest, & quibus dimittendi tribuit potestatem, ac tandem subjungit, sortiti sumus & nos (sacerdotes) ab eo tam mirabilem gratiam: adeo mirabilem ut longe excellentior absolutio criminum, quam gratia sanitarum: longe altioris virtutis videtur scelerum, quam morborum curatio, sublimioris denique potestatis animarum, quam corporum à morte resuscitatio, quia g præstantius est anima mederi peccatis mortuis, quam iterum revocare ad vitam mortua corpora, iterum moritura. Nihil prope tantam, mortales in admirationem rapit, quam mortuorum resuscitatio, illudque supra omnem captum humanum, fidei lumine dumtaxat specularandum proponitur, non unum alterumve vitam functum, sed universum genus humanum in cineres reductum, aut quovis fati genere absum-*

e Chrysof. tom. 5. ser. 47. in illa verba; spirans minarum Luc. 7. f S. Thom. in Luc. 6. 5. g Chrysof. 34 c. 14. Ioan.

a August. serm. 15. a. verbis Apof.
b Psal. 45. c Cassian. coll. 2. c. 12.
d S. Greg. 1. 3. dial. c. 179.

absumptum, in i&u oculi, ubi novissima tuba insonuerit, resurrecturos; illo tamen fidei articulo, quid longe admirabilius observat a Eusebius Gallicanus: *videamus*; inquit, *quanto plus est quod prastat gratia; ecce vera miracula, ecce pradicanda miracula, stupendas immutationes, quas quotidie in nobis operatur redemptor noster, quando de pessimis bonos facit, castos de luxuriosis, humiles de superbis, de sectatoribus saculi, amicos Dei.* Atque ut veram resurrectionem, quasi e cinere ostendat, exclamat: *qua potest majora exercere miracula, quam quando hominem de substantia pulveris, in angeli statum provehit* hęc eximia dexterę excelsi facinora, peccator qui profundo scelerum luto demersus, qui in pulverē mortis quodammo- do redactus, & jam plusquam quatruiduanus, imo plusquā quadriennus fueret mortuus, per gratiā in sacra exomolegesi ei imperitur. illico reviviscit, & in statum Angelorum provehitur.

Alterum est, non solum miracula in substantia, ut Theologi loquuntur; sed & in modo, omnibus admirationi esse: sic subitas, & instantaneas morborum curationes obstupescimus, & altiori virtuti merito adscribimus; at repentinam peccatorum conversionem, *vere opus excelsi*, longe plus admirationis ac stuporis sibi jure postulare. Ecclesię Patres ac Doctores omnes mecum suffragantur; subitam Matthęi conversionem, glossa in c. 9. Matt. Ioannes de Turrecrem. a. b aliiq; interpretes miraculis plenam affirmant,

nec sine divinx virtutis adminiculo hic *Publicanus Evangelista confessum evasit.* S. S. Patriarcha, Venerus, e conferens celerrimam Matthęi & Pauli sanctificationem, *opus hic dextera excelsi agnoscit; quemadmodum inquit, crudelitas, est extincta in Paulo, ita avaritia cupiditas occisa in Matthao.* O Felix mutatio dextera excelsi! *qua de Publicano Apostolum, & de persecutore, Doctorem eximium efficit.* Sic e vestigio quę fuerat in civitate peccatrix, facta est d *Apostolorum Apostola.* Tandem ut concludam, quoniam de Pauli conversione agimus, Saulum aut Saulo simillimum Neaniam induco: patrem hic Martyrem, matrem habuit gentilem; Theodoram nomine, quę, ad mariti sui sanguinem, pro Christo effusum, adeo non erubuit, e ut filium Neaniam Deocletiano obtulerit, in aula ac ritu idolorum enutriendum: qui formā liberali, & acri cum esset ingenio, pręfectus militum factus, a Diocletiano Alexandriam mittitur, ut Christianos illic excinderet; jamque spirans minarum, ut alter Saulus prope Apameam in Syriā pervenerat, cum derepente terra tremere, cælum tonare & fulgurare, cum vox de cælo audita: *quo Neania.* &c. cumque interrogaret quis esset, vidit Christum Cruci confixum, & hanc omni fulmine acutiorem vocem audivit: *ego sum Christus, quem tu persequeris, VAS ELECTI- ONIS tu mihi eris.* Atque e vestigio conversus, Crucem ex

aurō

a Euseb. ser. 2. in Eph. b Ioan. de Turrecrem qq. Euang. in festo Matt. art. 2.

c B. Lauren. Iustin. ser. de S. Matth. d B. Pet. Damian. festo S. Martini. e Metaphrast. Gaussin. court. Sainctę tom. 3. max. 6.

auro fieri curavit, colloque appendit. Hæc signa vix intulit Agarenis, cum nobilem victoriam reportavit, sed quod mirere, victori reduci, ubi filium primo triumphandum complexa, bellum alterum, bellum crudele mater movit, quæ ut inaudijt ad Christi castra confugisse, idolorum fana ac statuas evertere: furæ instar, apud Diocletianum tyrannum, ipsa proprium filium arcessere non dubitavit, hos barbaros animos in ipsâ matre obstupuit vel ipse tyrannus, nam confestim Neaniam virgîs cædi, atque in carcerem detrudi jubet, ubi à Christo sacrâ Baptismatis lymphâ tinctus, procopii nomine insignitus est. Jam ducebarur, cum sui impotens mulier, tam crudeli spectâculo inter, esse sustinuit; sed ut Pauli adstantium, ita & hujus vox inter adstantes (hoc Paulo superior fuit) matrem permovit, & moriturus filius matrem peperit. Stupendam non minus illam latronis metamorphosin, attentius secum expendens a Arnoldus Carnotensis, ad tantum divinæ Clementiæ prodigium exclamat: Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra! qui ex impiorum ore perficis laudem. Facinorosum hunc hominem multis homicidiis, ut b Chryso- stomus, quin & fratricidio, ut S. Eulogius c loquitur, infamem, adhuc cædem spirantem, & humanum sanguinem sitientem brevi temporis intervallo, meritis magnos æquasse Apostolos, aliosque Ecclesiæ in-

victos pugiles, purpuratus sui sanguinis ostro d Chartaginiensis Doctor testatur; quid tu Domine amplius Scephano contulisti? quid amplius ille obtinuit dilectus tuus, qui supra pectus tuum in cana recubuit? quid amplius Pauli meruere sudores? quid labores sanctorum? quid tot annorum tormenta? quid Martyrum plaga? una hora huic collatum est premium, ad quod illi per tot discrimina pervenerunt. Sic tu Domine Amentarios, statim facis Prophetas, Opilones Reges, Telonarios Apostolos, piscatores Doctores, atque ut plane divinum, & admirabile opus excelsi animadvertas, subitam commendat mali curationem: neque inquit, ab his quos sanas, lente languor abscedit; sed illico, quem restituis, ex integro convalescit.

Humana Medicorum industria, quamdiu laborat, ut hominem graviori morbo dejectum sibi restituat? & quis non, ubi morbi tenacioris dolor, aut ardentioris febris calor remisit, in convalescentis corpore languor? at ubi cælestis ille Archi- atrus manum admovet, ubi divina medicina operatur, quantocius non modo omne malum detergit, sed ne ægritudinis vestigium relinquit; hoc aureo dicendi flumine confirmat e Chryso- stomus: Deus quando peccata abolet, nullam reliquam facit cicatricem, nullum sinit remanere vestigium. Ita Regium Prophetam, Cardinalis Damiani f ex integro curatû scribit: David illud singulare sancti spiritus organum.

a Arnol. Carnot. de 2. Christ. verbo Psal. 76. b Chryso- st. hom. 55. in Gen. c S. Eulog. in apolog.

d S. Cyprian. serm. de Cæna Domi. e Chryso- st. in c. 23. Luc. hodie mecum. B. Petrus Damiani. ser. de Martino.

quem invenit Dominus secundum cor suum, cui revelata sunt incerta & occulta sapientia Dei, nonne cum homicidio & adulterio, insignitus est nota & nomine proditoris? sed vide quam celeri saltu penitentia, resiliit ad arcem innocentia: & grandia vulnera sic revinxit, ut non solum vulnera, sed nec etiam cicatricis vestigia remanerent. Pulcherrimè ad præfens quod tractamus argumentum, Hipponensis Antistes ipsum D. Paulum inducit, tamquam ægrum depositum, subito sanatum à cælesti medico, qui ad artis suæ specimen ostentandum, hominem de quo conclamatum, ilico curavit, ut confidenter omnes quavis infirmitate divexati, ad illum recurrant: *a faciunt hoc medici quando ad ea loca ventunt, ubi ignoti sunt, quos curent, primitus eligunt desperatos, ut in eis & benevolentiam exerceant, & commendent doctrinam: ut unusquisque in illo loco dicat proximo suo, vade ad illum medicum, securus esto, sanat te, & ille me sanat, non vides? tu quod pateris, & ego passus sum. Sic dicit Paulus unicuique agrotio, & de se volenti desperare: qui curavit me, misit me ad te: Deus dicit, vade dic agrotis, clama desperans; fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores salvos facere. Quid timetis, quid trepidatis? quorum primus ego sum: ego vobis loquor, sanus agrotantibus &c.*

Proverbi locò olim venilatum est: *nunc & Saul inter Prophetas? ita & in præsentiarum: num & Saulus inter Apostolos; in testem adduco, maximum orbis oraculum S. Gregorium, Pontificem Doctrinæ & sancti- a August. serm. 10. de verbis Apostoli.*

tate maximum: *b tunc ii qui audiebant, dicere poterant: num & Saulus inter Apostolos, hoc tam in electorum Proverbum versum est. Conversio B. Pauli Apostoli. c inquit: Bernardus, facta est Proverbum peccatoris. Nemo itaque desperet, nemo etiam maxima gravissimorum scelerum mole pressus, de auxiliatrice Dei manu, quæ non est immittuta, diffidat. Hos stimulos, contra quos recalciitandum est, leniter subdit Doctor Mellitius: *d quis desperet ultra pro magnitudine iniquitatis criminis, quandoquidem Solum audiat adhuc spirantem minarum. & cadat in discipulos Domini, subito factum vas electionis? quis dicat iniquitatis pondere pressus, asurgere ad studia meliora non valeo, quando in ipso itinere, quo sanguinem sitiens Christianum, diram toto pectore virus efflabat persecutor crudelissimus in fidelissimum repente mutatus est predicatorem.**

Consimile quid evenisse comperio Andreæ Corsino: videbatur sibi mater ejus, Pellegrina nomine, utero lupum ferre, sed qui paulo post, in agnum convertebatur, oraculum non somnium fuit: *e Corsinus etenim adolescentior vitæ licentioris, aliquamdiu cum mundo ululavit; tandem cælesti radio collustratus, Carmelitane familiæ se addixit, ac deinde ad infulas assumptus Ecclesiæ Fesulanæ, post exantianos Dei causâ labores, divorum fastis adscriptus est; Tum, ne verbis inherere videamur, praxim ostendo, modum exhibeo, methodum*

b S. Gerg. l. 1. reg. cap. ultimo. c Ec. Bern. serm. 2. in convers. S. Pauli. d S. Bern. serm. 11. in convers. S. Pauli.

thodum ostendo, ut quemadmodum S. Paulus subito factus est vas electionis, ex persecutore repente mutatus in prædicatorem, & factus ovis ex lupo, ita tu peccator subito fieri possis vas electionis, cælesti gratia refulgens, ex hoste Dei repente hæres regni, ovis ex lupo, agnus ex porco, columba ex miluo. Disertissimus Pauli Encomiastes Chrysofomus, illud soletti suo ingenio annotavit, animalia qualia arcam ingressa, talia egressa fuisse: *a ingressus inquit, est miluus, egressus est miluus: introiit lupo, exiit lupo, & sic de cæteris; Paulus vero, ut Ecclesiam arcæ præstantiorem ingressus est miluus, egreditur columba: introiit lupo, exiit ovis: ingressus est Serpens; egressus est agnus; non quidem immutata natura, sed explosa malitia.*

Quæ si cuiquam parva videantur, adjicit majora, dum ipsum Paulum arcæ huic mysticæ, in qua hæc animarum metamorphoses fiunt, comparavit: *b arca inquit illa corvum recipiens, corvum rursus emisit, & includens lupum, feritatem ejus mutare non potuit; hæc vero, (agens de Paulo) accipitres miluosque suscipiens, fecit columbas, & excludens omnem irrationabilitatem atque ferociam, mansuetudinem spiritus introduxit, ut in Augustino, qui ex corvo cygnus factus, aliisque paruit. Porro quod vos spectat, divinissimus Ecclesiastes S. Vincentius, c Arcam Noe, Sacramento penitentiae, atque adeo sedi confessionali (quæ Arca longè præstantior) conferre voluit, ubi quod de Paulo dictum est, effi-*

caciter fieri comprobatur: hanc etenim ingressus miluus carnivorus, spirans vindictam, egreditur Columba sine felle; intrat lupo, aut leo iracundiâ, & rabie omnia devastans, ac evergens domesticos suos: & exit ovis mansuetudine; ingreditur serpens callidus & veripellis, & exit agnus totus innocens & sincerus; ingreditur Camelus, avaritiæ gibbo gravatus, & evolat omnibus terrenis spreus, avis Paradisi. Subintrat porcus, immunditiæ sordibus contaminatus, & egreditur candidissimis castimoniæ pennis insignis cygnus: non quidem immutata natura, sed expiata malitia. Qui ejusmodi in Matthæo, in peccatrice femina, in latrone, in Paulo, mirabilem conversionem obstupescitis, in vobis ipsis cum labuerit, hanc Arcam ingrediendo, experiri potestis, idque in momento, uti in illis factum est: *a Næc erit mora inter consistentem & remittentem. Accedit Doctoris Angelici irrefragabile testimonium, qui ad ægros alludens; b ait: nec mora ulla, sanitas intervenit, unum dictorum, remediumque MOMENTUM est.*

Justificatio à Theologis, in animo fieri asseritur, quemadmodum tenebras lumen, & noctem dies pellere, nullâ morâ mediante videmus; ut inter terminum noctis desinentis, & lucis advenientis, nihil mediet; ita inter noctem peccati, & lucem gratiæ, nullum momentum intercedit, Talis illa repentina, & momentanea Latronis conversio: *c Latrocinium*

damna-

a Chrysof. in præm. ad Hsiam. *b* Chrysof. hom. 1. de laudibus S. Pauli. *c* S. V. c. Dom. 3. post oct. Epiphaniæ.

a B. Pet. Damian. ser. de S. Martino. *b* S. Thomas in cap. 5. Luc. quid est facilius, & Cyriac. ser. de Coena Dom.

damnationem meruerat, & supplicium, sed cor contritum, pœnam mutavit in martyrium, & sanguinem in baptismum: in M O M E N T O impietas religionem, crudelitas induit pietatem, & statim consumatus, Civis Sanctorum, & Domesticus Dei, pramissus est in regnum. Quod luculentius in admiranda Pauli Conversione, & in justificatione, observandum est; a in occidente vetus, in oriente novus: in occidente Saulus, in oriente Paulus. Ortus ab occidente, duo includit: occasum Solis, & ortum Solis: duo etiam in remissione peccatorum concurrunt, occasus culpæ, & ortus gratiæ, quando inquit b Augustinus, peccatum remittitur, occidunt peccata tua, oritur gratia. Peccata tua, tanquam in occasu sunt, gratia qua liberaris, in ortu est. Et quidem si per Contritionem, & Confessionem, peccatum duntaxat remitteretur, sine infusione gratiæ, inæstimabilis pretii & valoris esset Contritio ac Confessio; at modo non solum est occasus peccati, sed & ortus, & lumen gratiæ; quare qui fuistis aliquando tenebra, id est interprete S. Thoma, c tenebrofi per peccatum, nunc rogo vos ut fiat, Lux in Domino per participationem; quia gratia est participatio infinita claritatis; qui fuistis VASA MORTIS, & VASA INIQUITATIS: qui fuistis VASA IRÆ, VASA INCONTUMELIAM, ignibus æternis abdicendi, hodiernâ die vos reddere velitis, cum possitis, vasa in honorem: alius vestrum vas Electionis: alter vas dilectio-

^a Aug. hom. 14. & 50. b August. 1 in psal. 102. c S. Thom. epist. ad Ephes. 5. v. 8. S. Thom. 22. q. 24. a. 7. Psal. 7. Ceo. 49. Sabell. l. 3.

nis; alius vas admirabile opus excelsum. Refert Sabellicus, & Heneas Silvius, d anno salutis 790. Imperante Carolo Magno, duces gentis. Ingonem nomine, ingens convivium, Provincialibus Dynastis hæreticis, simul & agrestibus Catholicis extruxisse; atque his quidem benevolè ad conspectum suum intromissis, in vasis aureis atque argenteis; nobilibus vero ac Magistratibus Heterodoxis, alio in conclavi, procul à se remotis, fœtilibus ministrari jussisse; interrogatus cur id faceret, respondit: non tam mundos esse qui urbes & alta palatia, quam qui agros & humiles casus incolunt. Rusticis qui Christi Evangelium acceperant, Baptismatis undâ ablatis, candidas & nitidas esse animas; nobilibus vero ac potentibus, qui spurcitas idolorum sequerentur, sordidas & nigerrimas; se ergo pro animarum qualitate instruxisse convivium. Perstricti hoc salubri documento nobiles, brevi tempore sub Vergilio, & Annone Episcopis, vitis omnibus, & spurcitiis rejectis, Christi fidem suscepere, de quibus illud Pauli ad Rom. 9. rectè pronuntiaro: sustinuit Deus in multa patientia VASA IRÆ, apta in interitum, ut ostenderet divitias gloriae suae, IN VASA MISERICORDIÆ; sustinet & vos in multa patientia, VASA IRÆ, apta ad interitum, id est interprete D. Thoma: in se habentia aptitudinem ad aeternam damnationem, vasa iniquitatis, vasa toxico & veneno flagitiorum redundantia. Cujusmodi vel ethni-

d Æne. Syl. c. 20. Europa.

ethnicus & barbarus Imperator Heliogabalus respectui habuit, de quo a Lamprodius: Imperatorem misisse Parasitis per Cellarios, salaria annua, vasa cum scorpionibus & serpentibus, aliisque hujusmodi monstris, addebat simul, iis vasis infinitum muscarum numerum; significare volens, ipsos esse vasa serpentibus plena, atque instar muscarum volitare per mensas, & cupedias sectari. O si introspicere contingeret vasa, quæ hic congregata! quot scorpionibus, serpentibus, muscis oppleta cernerentur? De ejusmodi olim divinus vates questus est, *Israël factus est, quasi VAS IMMUNDUM*, in quem locum S. Bonaventura: *Immundum & repletum sordibus, hoc est abjectis cogitationibus, indecoris verbis, turpibus actibus.* Talem se dolebat juvenis ille apud Sophoclem, quod turpiter esset educatus, *ita me bellum vasculum, turpitudine replevisi.* Nonne plures id de se facile queri possunt: ego vas repleum sordibus, foetis cogitationibus, indecoris lascivie verbis, turpibus luxurie actibus, quasi tot serpentibus & scorpionibus repletum; quos ut expiare velitis, moveat illud, quod Lorinus in acta c. 9. docet: eos qui hac festa luce Conversionis S. Pauli nascuntur, non morderi à serpentibus. Utinam quod excellentiori beneficio adscribendum, qui hodie cum Paulo, Deo renati sunt, nunquam à mortifero noxæ serpente inficiantur? Nunc ut cum divo Thoma e loquer, ad secundum sic proceditur: *quasi sol fuit,*

nuntians in excelsis, VAS ADMIRABILE, ut comprobavit miraculis coruscando, verbis predicando, exemptis demonstrando. Doctori Angelico, consentit Seraphicus, qui eidem Bibliothecæ insudavit: hic omni Tullio & Tertulliano eloquentior, sic ad populum: *d Paulus fuit VAS CLARUM ET luminosum per donum sapientia, unde de ipso potest exponi illud Eccl. 43. VAS castrorum in excelsis, in firmamento cali resplendens.* VAS CASTRORUM dicitur, quia per eum castra Christiana militia illuminantur. Quis unquam sic docuit, Christum predicavit, & quis sic mundum illuminavit, ut Paulus? unde dicitur quod in firmamento cali resplenduit.

Atque hisce principibus Ecclesie Doctoribus, Angelico & Seraphico lubens subscribo, quidque velint, fusius enarrabo.

§. II.

e PAULUS VAS CORUSCUM, VAS CLARUM ET luminosum.

Baronius Cardinalis a. 407. refert D. Proclum non semel conspexisse, Chrystomo scribenti S. Paulum adstantem, ejusque auri omnia suggerentem: cujus fulgore quam colustratus fuerit, ipse de se luculenter fateatur, dum sic exorditur: *f saepe fulgido cali globo delectatus oculus, ad spectaculum oppositi è regione luminis, sese violenter intendit: & licet sentiat*

C aciem

d Bonaven. festo conversionis S. Pauli, e S. Thom. S. Bonav. f Chrystom. hom. 8. de laudib. S. Pauli.

a Lamprodius. in vita Heliogabali. cap. 24. 26. b S. Bonav. serm. 1. de S. Martino. c S. Thom. serm. de S. Paulo.

asiam suam imparem radiorum esse certamini, desiderio tamen illius pulcherrimi luminis intuendi, libenter inaccessibili radiantis orbis relustatur splendori. Tale igitur quidpiam ego ipse perpetior, qui cum videam propria mentis oculos, ex radis Apostolici splendoris hebetari, cupio tamen Pauli animam, viro fulgere virtutum radiantem, velut eminens intueri: sol enim quidam hominibus est Paulus. Tum aurea fondi copia, a naturales solis nostri muti, & inanimati proprietates & effectus, cum his quos divinus ac vividus ille sol Paulus, in mortalium animis operatus est, conferre aggrèditur. ipsam audite: sicut radis solis orientibus, fugantur tenebra, fera latitant, recondunt se fures & latrones, sic Prædicante fulgente, & Evangelium disseminante Paulo, fugabatur error, veritasque remeabat; idololatria, ebrietas, commestationes, stupra, adulteria, aliaque diuina facta defecerunt, atque consumpta sunt instar cera, ignis vapore pereuntis, & instar palearum, quæ subito cremantur incendio. Errabat Augustinus in tenebris, & umbra mortis, noctemque suam flagitiorum, ipsiusmet exhorrescebat; cum forte quo tigeret gressus non videret, sub arbore fici abiecit se, & ecce insonuit auribus ejus vox: tolle lege, tolle lege; accipit, & aperit; quem pene se habebat codicem, & illa sibi Pauli, b verba offerri vidit: non in commestationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitis, non in contentione & amulatione, sed induimus Dominum Iesum Christum; quibus verbis tanta derepente animo illius

lux suboriri visa est, ut è vestigio à Venere, ab impudicitis, ab hæresi, à noxis omnibus; seu nocte criminum, in lucem fidei ac virtutis ambulare cæperit. Quot apices epistolis suis continet, tot radios evibrare deprehenditur, quibus heterodoxi innumeri præstricti, homines flagitiosi per sacros Ecclesiastes, sententiis Pauli salubriter illuminati, opera tenebrarum, erroresque exosi, in die honeste ambularunt, ut de illo Ecclesia: Deus qui universum mundum Beati Pauli Apostoli prædicatione docuisti.

Si unica Pauli sententia, si mutæ voces chartis leviter aspersæ, si expertes animi, sensusque typi, tantum ardoris, tantum splendoris mentibus aspersere, quos non animorum motus concitasse putatis, ipsam Pauli vocem, & qui in voce emicabat spiritus; te tuaque vota testor Augustine: curia tibi cælo propitio optasti olim; Christum videre in carne conversantem, Romam in flore triumphantem, Paulum in sede pulpitoque fulminantem; si hoc tibi concessum fuisset, ut è cathedra tonantem audire, & vivæ vocis oracula seu fulmina vibrantem excipere licuisset, quomodo non totus in flammis abiisses, qui ut in scriptis spirantem videre, & legere dumtaxat contigit, utque eo exarasti? Paulo quippe per orbem fulgurante, quis est qui se abscondere potuit à calore ejus? d Sol figuræ est hominibus Paulus non mutus & elinguis, sed qui totum prorsus orbem fulgentibus lingua

a Ch yfoss. h. v. 4. Jelaub. S. Paul.
b Ad Rom. 1.

c P. fidon. in vita. d Ch yfoss. h. v. 4. Jelaub. S. Paul.

suâ radiis illustrans, quæque universas circumendo gentes, cursum omnino solis imitatus est.

Prodigium illud humanæ industriæ, & naturæ miraculum, Memnonis statua, solis radiis divino velut spiritu animata, humanas voces articulare proferebat, parum hoc, non voces humanas, sed divinas, tonitrua & fulgura à sole nostro emicare, clarè & magnifice docuit.

à Hieronymus, PAULUS VAS ELECTIIONIS, tuba Evangelis, rugitus leonis nostri, flumen eloquentia Christiana. *Quam quotiescumque lego, videor mihi non verba; sed audire tonitrua.* Ira quondam illo apud præsidem felicem act. 24. disputante de iustitia, & castitate, & de iudicio futuro, tremefactus Felix, quasi ingenti tonitru percussus, cætera audire reformidavit, ut de eo verum sit illud Prophætæ regii: *b ab increpatione fugient, à voce tonitru tui formidabunt.* Etenim si Vespasiano datum est laudi, quod de eo e Plinius: *quanto tu ore, patris laudes tonas?* si Pericli oratori, gloriæ hoc fuit, quod de illo d Quintilianus: *non loqui, non orare, sed fulgurare, & tonare videbatur.* Quanto magis, ut & nos Pauli æmulatores simus, hoc Christiano oratori, superiori omni, Patrifamilias, vito cuiuslibet honorato fatagendum est, ut Dei laudes in vitiis, in spurciis, in detractiones, in perjuris, in irreverentiam, in domo Dei fulmina ejaculetur. Sed ut ad Paulum revertamur, nec Aquilæ, nec telo quantumvis valis lacertis emisso, nec globo

æneo summa vi machina bellica exploso, ea pernicitas quæ fulgeri & soli qui quaque hora conficit quingenta octo millia & octingenta milliaria. Paulus agebat annum quartum supra trigessimum, cum exoriri cepit, & instar fulguris paruit ab oriente in occidentem. De Palladio cursore quodam Romani Imperii celeberrimo ac celerissimo, e dicere solebant ad Theodosium, ejus principes ac dynastæ, cum festivo quodam plausu: Palladium fecisse augustissimum illud Romanorum Imperium breve & angustum, quia tanta illud celeritate circumibat, ac perlustrabat, ut breve & angustum videretur. Quid vero Paulus? non modo Romanum Imperium, sed universum orbem, exiguum reddebat & angustum, tanta illum pernicitate decurrebat, quod D. Chrysostronus diserite exprefit, dicens: *f Apostolum totam sub celo regionem, quanta quanta est, volitando circumvisse & iterum: tanquam pennatus totum docendo percolavit orbem.*

Ipsium testem habemus ad Rom. 15. ab Hierusalem inquit, per circumitum (solis instar granulo) ad Illyrium replevi Evangelium. Quare D. Thomas hic: *Paulus inquit Apostolus per tot loca predicavit, & annuntiauit Christum ut Paulus.* Cui accedit irrefragabile Hieronymi testimonium: *Paulus ab oceano usque ad oceanum cucurrit, imitans Dominum suum, & solum iustitia, de quo legimus, à summo calo egressus ejus: & occin sus ejus usque ad summum ejus ut ante eum terra desiceret, quæ*

C 2

studium

a Hierony. in Apo'get. ad Parnasium. b psal. 103. c P. in, in præfat. d Quinti. l. 6. c. 6.

e Nicephor. l. 14. cap. 27. f Chrysostr. h. n. 7. de laudib. S. Pauli. g S. Hieron. lib. 2. in 15 Amos psal. 18.

studium predicandi. Quod quo effectu, quo fructu factum sit, ex aliis solis proprietatibus, cuique facile est divinare: sic enim de illo Chrysostronus, a ubi solari lumine illustriorem pronuntiasset: quantum inquit, hic nobis peperit fructum, non spicas pinguefaciens, aut humectans, sed pietatis frugem, & proficiens, & ad maturitatem perducens.

Tum aliud in Paulo prodigium animadvertit, dicens: *sol ille, si quid ex arborum fructibus emarcescendum fuerit, nihil poterit juvare; Paulus vero etiam eos qui innumeram è peccatis marcedinem contraxerant, restituit: transit etenim sanando omnes corporis animique morbos, imo mortuos ad vitam revocando, solis instar istius, de quo Malachias: b & sanitas in pennis ejus, ut ex illo splendido purpurati. c Patris manifestum sit elogio; respice Paulum totum Illyricum peragrantiem, suscitantiem mortuos, subvertentem templa deorum, & in splendore hujus lucis, totius orbis illuminare circuitum. Currit Paulus, & potenti virtute sermonis illuminat qua in tenebris sunt, clarus sermone, opere clarior. Nunc ad vos auditores sermonem converto, & Paulum vos hodierna die paucis hortantem induco: imitatores mei estote, sicut & ego Christi, non in Illyricum vos, non in terras externas, ad animas Deo lucrandas ablego, sed ut clari sermone, opere clarior, filii, fratribus, domesticis, ac subditis omnibus prae luceatis, & frugum pietatis proferatis, quos Deus hic ut luminaria magna lucere voluit; Vos Religiosi, & Ecclesiastici, vos qui in ma-*

a Chrysostr. hom. 4. in epist. ad Philipp. b Malach. 4. c B. Pet. Damian. ser. 3. de S. Paulo.

gistratum subsellis, in togatorum curiis splendidi eminentis, vos estis lux mundi, ut luceatis: non sicut ignes fatui, qui ut Delirio dicit: pelliciant in stagnorum fluminumque voragine, ac præcipitia; sed velut secunda sidera & cynosura, ad quam se fluctuantes dirigunt, & in portum salutis appellant. Sapientissimus Græcorum Solon, viros principes ac magnates soli populares verò homines, eorum umbras vocitabat; ut enim umbræ, figuras corporis, ita hi nobilium ac potentum mores concinnos, aut distortos, quales quales fuerint; adumbtare consueverunt: Pater familias lux sit, luceat filiis, famulis, domesticis suis morum integritate, linguæ continentia, victus temperantia, luceat munificentia in pauperes, pietate in Deum & cælestes: quot hebdomadis, ut minimum mensibus, præmissa exomologesi, animam sacrâ synaxi reficiat. Mater familias luceat filiabus, ancillis, pedissequis, fructum pietatis proferat, numquam otiosa desiderat, sæpius se ad domesticum oratorium recipiat, Virgini matri peculiarem cultum exhibeat, omnesque in ejus amorem inflammet.

S. III.

PAULUS VAS SOLIDUM *e per donum patientia, vas aureum propter constantiam firmitatis, quia nulli afflictioni cedebat.*

Audax quibusdam illud Pauli dictum censerî possent

a abun-

d Delirio in disquis. mag. l. 2. q. 10. c Bonay, serm. in convers. S. Pauli.

a abundantius omnibus laboravi; constat quippe alios Apostolos, à cælesti patrefamilias summo mane in vineam missos, ac proinde tulisse pondus diei & æstus; Paulum vero serius venisse ad laborandum, sub undecimam, anno ætatis suæ 31. quod nec ipse erubescit, dicens: *b novissime autem omnium tanquam abortivo, visus est & mihi.* Apostolos insuper atrociori supplicio affectos fuisse, quis vestrum ambigat? Petrus etenim inverso corpore Cruci confixus, lenta morte expravit: Andreas bilinguam in patibulo suspensus, magnis cruciatibus efflavit animam Bartholomæo cutis toto corpore detracta est: D. Jacobus & lapidatus, & ex eminenti præcipitio deturbatus, tandem impacto ad caput fulonis fuste excerebratur: D. Thomas multis jaculis confosus, mortem pulchra per vulnera oppetiit: imo & ille dilectus Domini Joannes, si non mortem, saltem tormenta ad mortem inferendam quam acerbissima, sustinuit: & sic de cæteris: Paulus vero uno ictu, capite & vita minutus, quod genus mortis, inter violenta brevissimum & suavissimum censetur; nihilominus testimonio ipsius Pauli, qui non, ut vanus suarum laudum ostentator, sed ut verus suorum laborum, ad ædificationem totius Ecclesiæ Scriptor, patet, ex 1. ad Corinth. 15. *abundantius omnibus laboravi.* Ubi inquit D. Thomas, *c se omnibus Apostolis, qui plurimos labores pro fide susceperunt, anteponebat, & fufius probatur ex mul-*

titudine laborum ac difficultatum quarum ipse brevem catalogum contexit, *usque in hanc horam & esurimus & sitimus, & colapsus cadimur.* 1. Corinth. 4. & rursus 2. Cor. 11. *in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter, &c.* Quæ quanta & qualia fuerint, his verbis testatur Chrysostomus, dicens: *si omnia quæ toleravit, & celeriter percurrit Apostolus, narranda essent, sexcenta volumina implevisset.* Tum ut probet omnibus abundantius laborasse: *quemadmodum si miles unus ab universo terrarum orbe, bello impetitur, inter medios hostium cuneos versatus, nec quidem adversi patitur; sic etiam Paulus solus inter barbaros, inter gentiles, ubique terrarum invictus permanebat.* Atque Epiphonematis & acroamatis loco subjungit: *quæ Sancti omnes in tot corporibus pertulerunt, ea hic universa: in uno toleravit.* Ea quippe fuere laborum pondera, tum gravia & frequentia, ut non laborare, sed animam exhalare quotidie videretur; juxta illud Apostoli ejusdem testimonium, 1. Corinth. 15. *quotidie morior propter vestram salutem fratres: quod expendens Chrysostomus notat alios Apostolos semel mortuos fuisse; Paulus vero semet ipsum per singulos dies immolabat, quotidie moriens, & consummanti voluntate martyrii.* Et alibi expressus: *f qui martyrio persungitur, semel moritur; at beatus ille vir, in uno corpore atque una anima tot pericula tamque gravia sustinuit,*

C 3

stinuit,

a 1 Cor. 15. b 1 Cor. 15. c S. Thom. 2 ad Corinth. 11.

d Chrysost. hom. 25. in 2. ad Corinth.
e Chrysost. hom. 1. de laud. Pauli.
f Chrysost. hom. 25. in 2. ad Cor.

*finiuit, ut vel adamantinum pectus
turbare possent. a Nec minus di-
ferè hom. 1. de laudibus Pau-
li: quam est ita adamantina ani-
ma, qua Pauli patientiam posuit
imitari? quæ nullis persecutio-
num ictibus cedebat, nullis ad-
versitatum tursionibus frange-
batur, ipso etiam Jobo, singu-
laris patientiæ exemplo, tole-
rantior, qua enim lob in corpore
etiam Tanlus mente sustinuit.*

Denique ut laboribus, ita &
meritis, Apostolum omnibus
antecellere, divi Hieronymi
testimonium est Epist. 13. ad
Paulinum: *noli fidem pensare
temporibus: me idcirco meliorem
putes, quod prior in Christi exerci-
tu caperim militare; Paulus Apo-
stolus & VAS ELECTIONIS, de
persecutore mutatus, novissimus
in ordine, primus in meritis est:
quia extremus licet, plus omnibus
laboravit.* Magni hujus Pauli
gloriosus æmulator, & vas so-
lidum, ex altero orbe, cum hic
desinit, petamus: Nicolaus
Trigantius ex India redux nar-
rare, & è pulpito deprecicare,
vel ad illius regionis commen-
dationem, vel ad nostrum ru-
borem solebat. *b* In India ad-
olescens erat *Pantus* nomine, is-
que viro nobili servus à pedi-
bus, ab hero suo sæpius male
excipi solitus, vel eo tantum
quod Christianus esset. Gestab-
at ille ex regionis illius more,
laxiores in vertice comas, quas
die quadam prensans, strin-
gensque sui impotens herus,
stricto pugione, juguloque
servi sui imminet, & incumbit
totus; jamque ferrum in viscera
adaclusurus videbatur, cum

ei hoc famulus: absit inquit,
mi Domine, ut datam Christo
fidem fallam, ut eam ejurem,
absit etiam ut adeo inglorius
moriar; ut velut vas fictile primo
ictu concidam, & conterar:
optem millies pro Jesu
meo emori; utque se *vas
solidum*. nullis ictibus con-
fringendum comprobarem, si
pro religione inquit, Christo-
que mori voles, jube nudum
toris tuis regionibus, urbi-
bus, oppidisque circumduci,
& per compita flagris caedi,
atque à capite ad calcem hor-
rendum contundi; tum per
omnes corporis partes, mem-
bram jube dillecari extremos
digitorum articulos, dein man-
uum, tum brachia truncan-
do; demum capite minui; ita
tamen, ut non uno ictu à
trunco dividatur, sed iterum
iterumque repetitis ictibus a-
vellatur, hoc mihi mortis
genus eligo, adolescente Chri-
stiano dignum. Inviclum ado-
lescentis animum, vita mor-
teque majorem suspexit, &
dixit herus, abjectoque ferro,
omnique ferocia: per
me inquit, Christianus ut vo-
les, esto: necesse enim est
sanctissimam esse religionem il-
lam, à qua non nascuntur,
sed fiunt viri fortes, solitissi-
mumque heroes, nullis icti-
bus tormentorum confringen-
di. Quis nostrum ad hæc non
rubore suffundatur? nos vasa
fictilia, fragilia, vitrea, quod
amarissimè, & suis olim tem-
poribus Bonaventura deplora-
vit, *c Facti sumus hodie vasa
ferrea & aerea, non argentea, sed
vitrea*

a Chryst. hom. 1. de laud. Pauli.

b Lobbetius via vitæ & mortis l. 3.
c. 5. §. 10.

c Bonav. serm. in Convers. S. Pauli.

*vitrea, qua modico tactu franguntur, modico tactu morbi, febriculæ alicujus, animo frangimur, acutior calamus nos frangit, obliquus oculus nos frangit, non verberare opus, verbum acerbius nos frangit, imo suspiciones & umbræ, vitrei fumus, & vitro fragiliores: a Paulus vas gemmem, imo adamantinum, ut qui vinci, frangique nequeat. Concludo splendido Seraphici Doctoris encomio, dicentis; de soliditate veri vasis hujus exponi potest illud Eccl. 50. VAS AURI SOLIDUM, ornatum omni lapide pretioso. Nero teste Plinio. lib. 47. cap. 2. vas ex achate, è quo biberet, trecentis festeriis emit, hoc est septem millibus & quingentis scutatis, ut admirabundus historicus exclamet: memoranda res est, tamen Imperatorem vas illud sibi comparasse! At pluris longè Redemptor noster, Paulum vas auri solidum, ornaum omni lapide pretioso, sibi comparavit. Cujus pretium ac fulgorem, mox subjungit: *b vas aureum dicitur propter resplendentiam charitatis, quia totus ardebat; tanta etenim in corde Pauli flagrabat charitas, ut si necesse, ad hominum salutem, libens è cælo in ipsam gehennam descendisset: hoc aurei oris oraculum est. c Paulus quidem ob Christi amorem vel in gehennam decidere libens admisit, & à regno excedere non recusat.**

Tales deberent esse milites Christi, sic per omnia solidi: charitate Christi aurei, amore proximi aurei, omni lapide pretioso, solidarum virtutum

a Bonav. serm. 1. in convers. S. Pauli. b Bonav. cit. c Chryost. hom. 15. in epist. ad Rom.

ornati; sed etiam, cogor hic non sine lachryis; illud è Threnis Jeremiæ ingeminare: *Filii Sion inclyti, & amilii auro primo, quomodo reputati sunt in VASA TESTEA, in quæ verba mellifluus Doctor, d amaritudine plenus excurrit: filii Sion, illius videlicet siccitativa civitatis, quam adheavit Dominus, ut videatur in gloria sua: filii superna Jerusalem, qua est mater nostra: inclyti per dignitatem conditionis, apilii auro primo; per dignitatis imaginem: quomodo ergo reputati sumus in VASA TESTEA, in hac lutea & frigida corpora degeneravimus? Illud vas sapere ac redoiere solet, quo impletur; quot vasa terrea, quæ terrena sapiunt? quædam inveniuntur vasa vini inquit Sanctus Thomas, & quædam olei (quædam cerevisiæ, quædam Carnis) & diversa diversi generis, sunt quotque liquorem sapit, ac redolet. Quid homines temulenti, nisi vasa vini & cerevisiæ? quid homines opulenti, gulosi, cuti curandæ, & abdomini nati, quam vasa olei, ad comburendum in adipe suo? quid vasa olei, ad comburendum in adipe suo? quid homines libidinosi, nisi vasa carnis, qui nil cæleste sapiunt? *Sunt & VASA VACUA non pauca; & de his, idem Angelicus Doctor pronuntiavit, quidam sunt VASA INUTILIA secundum illud Ieremiæ 51. reddidit me quasi vas inane.* Hunc itaque fructum hodierna die referatis, ut imitatores Apostoli, in quo gratia*

C 4

vacua

d Thren. 4. e Bernar. serm. 2. in illud regnum Dei non est esca neque potus.
f S. Thomas prænotavit. Pauli.
g l. 4. Reg. c. 4. h S. Thom. cit.

vacua non fuit, & vos imple-
amini gratia, evacuetis quid-
quid vanitatis, & inanitatis est
sæculi, quidquid sceleris & fla-
gitii. Quisque nostrum clamer
cum Augustino: *a quoniam fons
vite tu es Domine, ad te levavi
animam meam, tanquam vas at-
tuli eam: imple ergo me, & lava
me: qui hætenus fuistis vasa
remulentix, gulæ, luxuriæ,
nunc in vasa temperantiæ, ab-
stinentiæ; castimoniæ, in vasa
munda; qui hætenus vasa lutea,
ficilia, nunc in vasa aurea*

a August. in Psal. 141.

convertamini: *b VAS FUIT
AUREUM Iudas, & in fictile
conversus est; VAS ERAT FI-
CTILE Paulus, sed evasit au-
reum; ut tandem cum Paulo
in mensa Domini reponi, &
Deo toti impleri mereamur,
juxta illud Divi Maximi: c Cor
VASCULUM QUIDEM
PARVUM, sed in quo repe-
riuntur omnia: ibi vita, ibi re-
gnum, ibi caelestes urbes, ibi the-
sauri gratiarum, ibi Angeli, ibi
Deus qui est benedictus in sæ-
cula.*

*b Chryf. hom. 6. in epif. 2. ad Ti-
mo: h c. j. max. h. m. 43.*

FESTUM

FESTUM

PURIFICATIONIS SS. VIRGINIS
MARIÆ.*Nigra sum, sed formosa. Cant. I. v. 5.**Novi causa decoris erit. Ovid. lib. 5. Fast.*

A R G U M E N T U M.

ÆMulari hic vos sanctè peruelim, Virgines pulchritudinis amantes, formæ maxime studiosas, ac venustati conservandæ impensius deditas; quibus hoc potissimum, & unicum studium, ardentes solis radios devitare, umbram amare, in ea ambulare, ac sub ea suavissime requiescere. Haud aliter, omnis venustatis ac pulchritudinis Miraculum Maria, dum hodierna die humilitatis umbram captat, & in ea per omnem vitam ambulat, ac tandem sub morientis filii umbra requiescit

scit, tantum abest ut divinum illud formæ decus, vel minima fuligine asperferit, ut potius miram illi elegantiam, & splendorem contulerit: Amabo vos adolescentes, Virgines, conjuges hanc umbram amate, in ea ambulate, sub ea requiescite, sub Mariæ umbra vos prosternite. hic æstus superbiæ; iracundiæ, luxuriæ, declinare valeis: quod sanctorum Patrum estimoniis, Doctorum sententiis, ac stupendis quæ quibusdam ab Virginis umbra contigere prodigiis, comprobare aggredior. Huc vos invitat, & ut confido non invitos, Guarricus Abbas igniacensis, qui sub Virginis umbra nunquam non delituit, & ad hanc potissimum, sub vitæ suæ exitum confugit, ipsum perstantem audite, & obaudite: *Aspira o dies dierum: OUMBRA super caput nostrum in die belli, Inclina super nos, (o SANCTISSIMA VIRGO MARIA) UMBRAS saluta. & refrigeri: inclinentur subis nos, UMBRÆ MORTIS. Hanc & nos umbram capremus, amemus, clamemus; a O Domina, ut non noccat nobis caliditas inimici SUB UMBRA alarum tuarum protege nos.*

a Bonav. in Psalt. Vig.

§. I. *Maria sub umbra humilitatis NIGRA SED FORMOSA.*
Cant. 1.

§. II. *Quomodo Virgo exemplo filii peccati umbram incurrisse videatur?*

§. III. *Sub umbra Virginis æstus superbiæ, iracundiæ, luxuriæ, aliorumque vitiorum restringitur.*

F E S T U M
P U R I F I C A T I O N I S B. V I R -
G I N I S.

1 *Nigra sum, sed formosa.* Cant. c. i. v. 5.

Illuxit aliquando illa dies, Audiores, quàm nulla unquam amœnior cæli facies terris arripit. Errerim magnificens ille lumininum apparatus, fulgore suo inusitato, siderum nitorem æmulatus, spectantium oculos, animosque stupore quodam jure defixit; quæ inter, ubi cæli Regina, sole convestita, divina quadam graditur majestate,

tantus derepentè divinitatis splendor, mentis aciem præstrinxit, ut nisi eximia, quæ pollebat animi modestia, velut injecto sipario, virtutum suarum radios attemperasset, tantum, tam illustre, omnique cum primis veneracione dignum spectaculum, hæcæ lucubraciones nostras, non tam in cæli, quàm mentis nocte conceptas, luce sua altiori pro-

sis caliginē, & sacro quodam silentio in voluisset.

Dum ea mihi, quæ olim Oratori Romano, solertia in mentem venit: pace tuâ dixerō, ô Augustissima Regina! qui laudum tuarum præconia enarrare audeat, ignorat tuam, excellentiam super omne quod humanum est, dignitatem: qui non auder, non dico humanitatem, sed & humilitatem tuam ignorat. Patiantur interim peritiores aures, humilitatis vocem, aureo sæculo proscriptam, quam *verbum* illud divinum, omniumque oratorum Magistra, in se expressit, hodierna die à me usurpari, cumque more meo non tam verba, quàm rem sectari soleam, si quid minùs tersum adduxero, penes vos statuere, râtis perdam dicturus sum, Tullium rursus in exilium commigrasse.

Portentum quoddam naturæ est, lucidum Mandi oculum, luminis fontem, diei primum, colorum, omnisque pulchritudinis instauratorem, flagrantissimo lucis suæ arictu, lugubri velut peplo, mortalium vultus obducere, & nigram adustionis notam iis populis, quos maximè irradiat, aspergere: aded ut qui proximè Solis radiis collustrantur, vultu colorem noctis induisse videantur. Quod minimè hîc fabulosus Poëta, de incendio Phaëthontis agens, cecinit:

*Sanguine tum credunt in corpora
summa vocato,
Æthiopsium populos nigrum trax-
isse colorem.*

Hæc quam verè, Philosophorum Principes, & Græcus Aristoteles, & Romanus Seneca

a Ovid. l. 2. Metam. b Aristotel. problem, sec. x 1, n. 61.

contestantur. Ille quidem in problemate. *Cur dentes in Æthiopsie candeant, quam ratio sit an quod albescere illa solent, quibus vis solis humorem detrahit: quomodo ceram albescere novimus, (& linum) at cutem supersufficit calor.* Alter in quaestionibus naturalibus sic scribit: *Æthiopsiam ferventissimam esse, indicat hominum atque visus color.* Consentit solers naturæ indagator Plinius: *d Æthiops vicini sidera vapore torrerit, adustisque similes gigni, barbâ & capillo vibrato, non est dubium.*

Quare, nactus quis sit hanc aptam corporis symmetriam, & ut longitudo ad latitudinem sit sextupla: ad crassitiem decupla: ad cubitum quadrupla: ad extensionem utriusque brachii, æqualis: ad pedem expotrectum sextupla: omnia denique, omnibus numeris membra, absoluta sint, & ad unguem expolita: si vultu Mauri, aut Æthiopsi atrocem induerit, nobis omnibus teterrimi spectri instar, atque ipsi Cacodæmoni simillimus, horrore ac terrori futurus est. Quam aded terram speciem, ut à se amoliantur, & venustati ac candori suo consulant, pulcherrimæ filia, tum ut gravissimos Solis æstus viri principes devitent, amœnitatis ergo, umbras arborum amare, umbras captare, umbellas seu umbracula excogitare, & adornare studuerunt, eo luxu, ut Athenæus f eburnea, Plutarchus aurea, non Indis modò, sed & Græcis ac Romanis in usu fuisse attulerent, quò spectat illud Poëtæ: g

C 6

Aurea

e Seneca quaest. nat. l. 4. c. 2. d Plinius l. 2. c. 78. e Lessius de provident. non inis l. 1. n. 36 f Ath. n. l. 2. Plut. de Xerxe. g Ovid. l. 2. Fast.

*Aurea pellebant tepidos umbra-
cula soles.*

Verùm, ut nulla unquam crea-
tura fuit, forma præstantior, ita
nulla fuit Virgine Maria, umbræ
amantior; quam ut & nos stu-
diosè captare; æstus superbix,
aracundiæ luxuriæ, devitare
possimus, modestissimæ Virgi-
nis vestigia, umbræ instar se-
quemur, ejus in umbra, semper
versetur necesse est. Nemo sit
qui ab hac umbra se obfuscar
timeat; cùm speciosissima mor-
talium de se ipsa fateatur: *Nigra
sum, sed formosa*, quæ verba, ne
quibusdam implexa videantur,
pulcherrimè edidit Bernardus
dus: *Videamus jam*, inquit, *quid
illud fuerit dicere*, NIGRA SUM
SED FORMOSA. Nullane in his
verbis repugnantia est? absit. Non
omne quod nigrum est, continuo de-
forme est. Nigredo, verbi causa, in
pupilla non dedecet: & nigri qui-
dam lapilli in ornamentis placent:
& nigri capilli, candidis vultibus
etiam decorem augent, & gra-
diam; unde ille:

*Spestandus nigris oculis, nigroque
capillo.*

Quin & pretiosis tabulis, ar-
tificiosis picturis, umbræ ipsæ
splendorem conferunt, & At-
tælicis, ac Damascenis pannis,
obscuræ officinæ, & lux quæ-
dam umbratilis, nescio quid
pretii addit, & æstimationis, ut
ex iis quæ rudi carbone adum-
bravimus, clariùs innotescer.

S. I.

*Maria sub umbrâ humilitatis,
NIGRA, SED FORMOSA. Cant. 1.*

NON ita pridem Rex Persa-
rum, e potentissimo Hispa-

a Cant. 1. Bern. serm. 25, in Cant.

b Horat. de arte.

niarum Regi literas dedit, hæc
perillustri inscriptione nota-
tas: *Regi, qui Solem habet pro
Galero* Hispanicè *sombrero*, seu
umbraculo; quod quemadmo-
dum fieri queat, ut lucidissi-
mus sol, galeri vicem subeat,
umbram præbeat, & lux, veit
noctem quandam inducat, in
Augustissima cæli Regina lu-
culentiùs juvat contemplarer. Et-
enim mulier hæc amicta Sole,
omnium virtutum, & gratiarum
splendore conspicua, ab ipso
lucis fonte, (quibus credat?) obum-
bratur: quo in recondito, ac ma-
ximè obscuro, divinæ humani-
tatis mysterio, Divus Athanasius
d facem præluere visus est,
dum ait: *OBUMBRAVIT Mariam
virtus Altissimi*, corroborans eam,
& *DIVINÆ UMBRÆ imaginem
induxit, ut inde lineamentis colle-
ctis videre posset, quatenus possibile
est, Deum forma expertem, in se
concipi: utpote & OBUMBRANTE
illam virtute altissimi, & UM-
BRAS, lineamentaque quasi facien-
te. Atque ita factum, & Maria
teste tuo Bernardo, ut dum ve-
stis Solem nube, quasi candore
sublato, crassam cæterarum
prægnantium umbram, apud
vulgus incurretis; ubi perappo-
sitè Rupertus Abbas: *e Dicit ergo
Maria, nigra sum, sed formosa; se-
cundum opinionem male viven-
tium, nigra sum; secundum fidei
rectè credentium, formosa.**

Quid, quod ipsa in summo illo
divini amoris æstu; quo Solem
finu suo complexa est, quo
Mater Dei, g *Domina Mundi po-
tentissima, Imperatrix cælorum,*

a *Regina*

c Ioannes Chrysostomus in Vindic His-
span. c. 4. d S. Athan. serm. de SS.
Deipara, e Bern. serm. Signum mi-
gnum. f Rupert. in Cant. col. 7. g.
g Anticla, albo, cæ. 26.

a Regina Mater, simulque Cali, terraque Regina Constituitur, abjectam ac humilem se Ancillam nuncupavit, &

b Magnum Regina nomen OBUMBRA T.

Hanc tam profundam, tam altam Virginis humilitatem, demiratur Doctor Seraphicus, & exclamat. *c* O mira & profunda humilitas Maria! ecce Mariam Angelus alloquitur: Maria gratiâ plena dicitur, in Matrem Domini assumitur, jam omnibus creaturis antepositur; jam Domina cali & terra efficitur; sed in his omnibus mirâ humilitate deprimitur, dicens: ECCE ANCILLA DOMINI. Siquidem ita compertum est, ut quos divina virtus obumbrat, humiliiores reddat, omnemque fastum, Dei umbra excludat. Cùm tres discipulos à nubes lucida in monte obumbraret, ceciderunt in facies suas.

A cælestis aulæ legato, Maria in altum effertur, gratiâ plena, inter mulieres benedicta, quod nascetur ex ea filius Altissimi, & ipsa Mater Dei indigitatur, supra omnem creaturam exaltatur; dum illa ad laudes suas erubescens, humilitatis umbrâ se involuit: omnes gratiarum ac virtutum dotes, modestiæ cortice contegit, atque concludit. Hanc in sponsâ suâ cælestis Pater venustatem observat, dum genus ejus cum cortice mali punici comparandas duxit: *e* Sicut cortex mali Punici sic gena tua. Cortex enim inde commendatur, quod cælet, & abscondat in se innumera grana, cui proinde hac Epigraphæ

non inscite adscripta: *plura latent quam cuique patent.*

Ita exemplo Virginis, omnis filia Deo dicata, quæ sub insigni demissionis cortice, præclaros virtutum ac bonorum operum fructus repositos habet, eosdem ab humanis oculis abscondit, & tum vel maxime erubescit, si aperiri contigerit. Nec mirum: quia ipsum bonum (ut ait f Tertullianus) erubescendum est. & subdit Rupertus: *g* vere laudabilis verecundia, ubi intus conscientia munda, & foris facies verecunda.

h Fecit Matri verè magna, qui potens est; sed in umbrâ; se ipsa major, ac formosior longe apparuit, dum infra omnes se dimisit. Audiamus venerabilem i Bedam, hac Virginis modestiâ delectari solitum: *fecit illi magna, nostis quæ? magnum quia Virgo, Magnum quia Mater, majus quia virumque, maxima quia Dei Mater. Sed majus, quia cum tanta sit, putat se nihil esse. Quis jam alta & magnifica de se audeat sentire, vel cogitare? quis jam splendorem nominis, illustres titulos, jactare præsumat?*

Dum Mundi Domina, Regina cæli, Mater Dei, non Angelo dumtaxat in arcano cubili, sed publicis orbi universo, quas exaravit literis, se Ancillam professâ sit, exstantque Epistolæ ejus, & non alio nomine signatæ, quam *humilis Ancilla Iesu*. Iure hic in admirationem raptus l Bernardus: *qua est hæc, inquit, tam sublimis humilitas, qua-*

a Bonav. in Psal. min. Pet. Cluniac. in proem. de B. Virg. *b* Virg. l. XI. Æneid. c. S. Bonav. Specul. Virg. c. 4. d. Matt. 27. v. 5. e Cant. 6.

f Tertull. lib. de Veland. virg. c. 2.

g Rupert. in Cant. c. 4. h Luc. 1.

i Beda in Luc. c. 1. k Nierenb. de amore Mariæ. c. 23. A Castro de Deipara tract. 3. de humilit. disc. 50.

quæ cedere non novit honoribus, in-
solascere gloria nescit? Mater Dei
eligitur, & Ancillam se nominat.
Tum subdit: non magnum est
esse humilem in abjectione: Magna
prorsus, & rara virtus, humilitas
honorata. Rarum hoc, vero
maxime præclarum, in Con-
stantino Magno laudat Nazari-
us, opus. 38. de Euch. immen-
sus cum sis Majestate imperatoria.
tua te modestiam contines.

Orbis dominum & domito-
rem a Carolum. V. ab eo com-
mendat posteritas, quod tantus
cum esset, ad servile obsequium
se digniferit; in multam quippe
noctem, negotiis cum Seldio
Ferdinando fratris legato pro-
tractis, signo nolâ dato, nullo è
ministris, somno vinoque; se-
pulis, accurrente, ipse Caro-
lus candulam arripit, se famu-
lum ejus dixit, & præbuit, ac
Seldio quantumvis renitenti
præluxit. *b Rara virtus, humi-
litas honorata, & illa quidem ra-
rior, quia hæctenus exemplum
sine exemplo. cum eo gloriæ ac
dignitatis evectus esset in ter-
ris, ut plus ultra ascendere ne-
quiret, per orbem universum
splendoris sui radios, & PLUS
V L T R A* diffusos, intra Re-
ligionis claustra modeste con-
traxit, quo factum, ut Sol ille
universitatis speculator, cum
omnia lustrasset, nihil illustri-
us, quam Carolum in umbra
conspexerit. *Rara profecto vir-
tus, humilitas honorata,* Alterum
non minus mirandum, & ma-
xime laudandum, quasi in alte-
ro orbis hemispherio exhibuit,
Petrus Cælestinus, *c summum
in terris supra omnem secula-*

a Bernard. Serm. 4. super missus. Vita
Caroli P. Tyelingen. Paradys. Ga-
sp. Ens Episcopidon. *b* Bern. etc.
c Silius, Festi Mariani, 12. M. y.

rem, & Ecclesiasticam dignita-
tem, caput, servum tamen ser-
vorum Dei, ita se præbuit, ut
dum infans primum fari po-
tuit, hoc Matri indicavit, *velo
esse bonus servus Dei;* Quod reipsa
præstitit, dum unicum mode-
stia miraculum, exemplo ante-
hac inviso, postea nunquam re-
petito existit, summo se Pon-
tificatu sponte abdicando, &
è sole ad umbram redeundo.
Norant hi, virtutum splendorè,
humilitatis umbram, non secus ac
ignem sub cinere conservari.
Quæ similitudo B. Huberto *d*
placuit, dum ait: humiliras illa
quæ amat latere atque abscon-
di, *cinis virtutum est:* Vt enim sub
cinere ignis servatur accensus,
sic etiam sub humilitate, & piæ
mentis fervor, & aliæ virtutes
conservantur. Sed ne ab umbram
longius recedamus: Theophras-
tus, modestissimum hoc Virgi-
nis responsum; *Ecce Ancilla Do-
mini, e* sic exponit: *tabula sum
pictoria, pingat pictor quod volu-
erit, faciat Deus quod voluerit.*
Ubi observandum occurrit, om-
nem picturæ, ac colorum quan-
dam velut eminentiam, umbris
suis non tam obscurari, quam
illustrari: ita quicquid est, quam-
vis amplum, id certe parum
est, nisi modestiam, quasi umbra
augeatur. Proinde ut pictores
inquit Seneca, *f fuscis* in tabu-
lis colores, omninoque subdu-
cendos oculis, prænitentibus
aliis atque visendis coloribus
inducere, atque interlinere so-
lent, ita in animis, ut virtutes
reluceant, modestia umbra, &
fusco veluti humilitatis colore
obducendæ sunt, ut tabula om-
nium

d Humbert. de utilitat. humilit. c. 17.
e Theophrasti, in c. 1. Lucr. *f* Se-
neca. lib. de tranquillit.

mnium oculis perfectissima appareat; qualē doctissimus juxta ac sanctissimus Aniltes Florentinus, g Virginem exhibet: *considerandum est. Mariam perfectissimam fuisse Dei imaginem. ab ipso Deo summa arte, ac singulari providentia depictam.* Quæ adeo vivaciter divinum suum prototypon expressit, ut nihil unquam propius ad divinitatem accesserit: quo facit illud Genes. 1. *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Textus Hebræus habet: *faciamus hominem umbram nostram.* Habet hoc umbra, quod perfectissime omnes gressus, motus, natus corporis, imitetur: nec mortalium quisquam perfectius Dei Matre, virtutes Christi ac cum primis humilitatem ejus æmulata est. Origines Adamantius super illud Jeremiæ: *h in umbrâ tuâ vivemus*, sic dicitur: *in umbrâ ejus vivemus: hoc est ad imitationem ejus.* Perfectissima imago d. vini archetypi Maria teste Andrea i Cretenfi. Cui congruit illud Augustini: *si formam Dei te appellem, digna existis.* Refert sacra Regum historia, *i in septima autem vice, ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis.* Nubecula hæc, virginem designabat. Sed cur vestigium viri habet, quæ mulier fuit? an quia Christum quem genuit, ita virtutibus imitata est, ut ab eo distingui vix posset? Utiq; inquit Ioannes Patriarcha k Ierosolymitanus. *Ecce nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendit in Carmelum: quia Maria in hoc suo spiritali ascensu,*

non facinram quam imitaretur, sed hominem divinum habuit exemplum. Dum videt Solem justitiæ, in umbra se velle occultare, absit ut ipsa, luce suâ velit esse conspicua: nam ut ipse umbram amavit, niger fuit, & formosus (ui plenius enarrabimus) ita & Virgo, Dei Mater, umbram captavit, & sub hac, *nigra fuit; & formosa.*

Pulchre de Christo Guilielmus in Cant. c. 2. v. 3. *Sub umbra illius quem, desideraveram sedi sic ait: quis posset sustinere Solem justitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radis ejus? assumpsit ergo Sol justitiæ hominem mediatorem, & ita ex conjunctione Solis; & humani corporis, facta est umbra.* Hæc non illius, sed & principis Theologorum Doctrina est; sic enim Doctor Angelicus 3. p. q. 32. a. 1. *OBUMBRAVIT tibi, id est, corpus in te humanitatis, accipiet incorporeum lumen divinitatis: Umbra enim à lumine formatur & corpore.* Quod ipsum confirmat m. S. Thomas de villa nova, qui Virginem adumbratam fuisse asserit; nisi forte adumbrationem magis intelligere; competenti namque similitudine, Christi „ sanctissima caro, *Deitatis umbra nuncupatur;* quia sicut umbra „ brâ corporis motus, formam „ que insequitur, ita à Deitatis „ nubibus, sacerrima humanitas „ illa nè ad modicum deviavit. Quæ omnia paucis n Bernardi *UMBRA ejus, caro ejus;* quam perfectissime Dei Mater expressit. Quod nemo mirabitur, qui M. Alberti

g S. Antonin V. Calamaro d'c. 43. n. 8.
h Thren. 4. v. 20. Orispines in Catena.
i 13. Creten orat. 2 de Deip. i
k Reg. 18. k Ioan. Hierosol de inflit.
anon. d. c. 33.

m S. Thom. de villa nova Conci. 2.
in Annot. n Bern. Serm. 48.
in can.

Alberti a doctrinam audierit : UMBRAM, inquit, in ea sua similitudinis (filius) reliquit, quod nulla unquam alterius rei jacere potuit. Unde perappositè in amoris cantico se lilium convallium nominare non dubitavit: *b* Ego flos campi, & lilium convallium. Sed quid umbrosa vallis, ad lilium? si altissimam hic forte humilitatem indicare voluerit, suffecerit se lilium vallis nuncupare. Audiendus hic Alanus, qui ait, recte dici *lilium convallium*: quia perfecta humilitas fuit in Maria, & in humana Christi natura: ideo persona Virginis, & humana Christi natura verbi, vallis dicitur propter eminentiam humilitatis, & non solum vales, sed convalles, ratione similitudinis.

In hisce umbrosis vallibus.

Locus est & pluribus umbris.

Homines mundani, homines vani, nominis splendore clari, avito sanguine illustres, umbram declinant, Solem amant, commissariatus, Magistratus, dignitatum splendorem spectant, & expectant: & quisque nunc fere gestit ex umbra in Solem prodire omnibus spectabilis esse, qui ut culices ad lychni splendorem volitantes, se perdunt: *cupitque suum reperire periculum*. Quod potissimum in iis execratus est Bernardus, qui vilitatis ac paupertatis umbram, in seculo involuti, ubi in Religione lucere, ac clarescere incipiunt, nequeunt umbellam humilitatis, lucem ac splendorem obumbrari: *d* Videas, inquit, plerisque de ignobilibus nobilibus, de pauperibus divites factos,

subito intumescere, pristina oblivisci abjectione, genus quoque suum erubescere, & desinos dignari parentes; audiant quotquot tales sunt, quid illa responderit, qua Dei Mater eligebatur, sed humilitatem non obliviscebatur: Ecce ait Ancilla Domini. Aliter profecto sapuit & docuit, qui dixit: *e* ab altitudine diei timebo. Ubi Hugo Cardinalis *f* in rem nostram, per altitudinem diei, breves sæculi hujus dignitates, ac potentatus timendos tradit: *ab* Altitudine diei, inquit, timeo, *g* quæ tantum diei est, & parum durat. OMNIS POTENTATUS, BREVIS VITA. Ab hac altitudine ingens præcipitium, & eminentis vite exitum, cadere est. Exitum hunc, & præsens exitum cum plures prospicerent, latebras criptas, silvas, umbras, captarunt, quod se ab altitudine diei, ab æstu curarum subducerent. Talis ævo suo fuit Ambrosius, qui cum ex umbra in Solem protraheretur, fugam circumspexit, latebras quæsit, & ficti cujusdam flagitii nocte, se involvens elabi nifus est: pellices quippe, ut Baronius refert, in ædes suas deduci curavit, ut nominis sui splendori tenebras effuderet, & melius lateret, ut verissime de se dixerit: *h* quam resistebamne ordinare? postremo cum cogerer; saltem ordinatio protelaretur.

Ejusdem animi fuit B. Petrus Damianus, latuerat ille in obscura solitudine, & densis Eremiti tenebris abditus, cum ecce à Gregorio, hujus nominis decimo, evocatur in lucem Romanæ curiæ, inter purpuratos

Eccle-

a Albera, in c. t. L. x. b Cant. 2.
c Ovid. lib. 8. metam. d Berno. ser.
e super Misus.

e Psal. 55. f Hugo Card. in Psal. 55.
g Baron. anno 374. h Ambr. l. 3.
epist. 25.

Ecclesiæ Principes adscribitur, parrere compulsus, ab altitudine diei sibi metuens, Gregorium persecutorem suum appellavit, donec ab ejus successore Alexandro, missionem petiit, & impetravit. Vnum hoc sibi, vetus in gentilitiam tesseram allumens: *bene qui latuit, bene vixit.* a Non minus ab alto honoris die sibi timuit Pius V. cujus hoc effatum est: *quàm diu in Religione abditus: de salute mea speravi; factus Episcopus, cæpi formidare; jam creatus Pontifex, pene de ea desperare.* Mitto Borromæum, Bellarminum, aliosque, qui ad purpuram erubuerunt. b Ioannes de Lugo ita expalluit, ut ad primum nuntium, animi deliquium passus sit. Sexcentos alios adferre possem Regum, Principumque virorum filios ac filias, qui aulæ lucem exosi, monasticam umbram amarunt. Vt fuscæ Platus noſter. Quid, quod reperti sunt, qui ut lucem hanc effugerent, umbram mortis, incurrere non dubitarunt. Ita quondam ab insula fugit, & à pedo pedem retraxit Ammonius Monachus, qui à suis ad mitram compulsus, diem sibi, suisque consiliis petiit, quam dum in oratione exigit, Deum, superosque obsecrat & obtestatur, ut eo se vivere eximant. Annuit votis Deus, & vitæ, curisque exemit. Quis non sanctimoniam vitæ illustrem duxerit Goarem, qui palium in ipsius Solis radiis suspendit? Longe tamen illustrior, dum d à Sigeberto Gallicarum Rege ad insulas evocatus, cum Regem flectere non

posset, Deum exoravit, ut infesta morborum cohors, sese potius ad umbram mortis deduceret, quam ut hanc lucem aspiceret; ita porro factum, ac morbo stipatus, placidam mortis umbram, quam exoptarat, incurrit. Hæc longior ad mores instituta velificatio, ut sacro horrore, & salutari fuga, altitudinem diei quisque vestrum devitet; ad quod si non horum satis Sanctorum, Dei Matris, & Dei filii umbra invitat.

Doctor ille, è cujus calamo nil nisi mel fluxit, humilitatis ceram obductum, disparem prorsus æternam generationem, & temporalem describit, dicens: *e in splendore Sanctorum ex utero ante Luciferum genuit te. Verum id quidem Pater. At Mater sane eundem ipsum in splendore non genuit, sed in UMBRA.* Pater illum genuit in luce æterna, Mater in nocte densa; Pater in splendore divinæ Majestatis, Mater in umbra humanitatis & summe vilitatis; pater in luce omnis opulentia, Mater in caligine paupertatis, calamitatis & miseriæ: Non in illustri aulâ, sed in obscura caula: Non in splendido palatio, sed in vili stabulo, *sed in umbra.* Eadem umbrâ Virgo Mater gauderat, latebat obscura omnibus, & nigra, sed & formosa. Vis tibi aliam f demonstram animam, & nigram pariter & formosam? Paulam Romanam contemplant, quæ ut generis splendorem, opum fulgorem, illustres animi ac corporis dotes, illustres virtutum denique suarum radios contraheret, in Pa-

lestinae

a Cornel. in c. 11. Luc. b Arriga. 1. 2. tom. 1. in dedic. ad Lugo Cardin. c Platus de statu Rel. l. 2. c. 26. d In vita,

e Bern. in Nativit. B. Virg. f Bern. serm. 25. in Cant.

lestina secessit solitudinem, an-
tri Bethlemi umbram captavit,
ubi teste Hieronymo : *a Sicut
jubar solis parvos igniculos stella-
rum obruit, & obscurat, ita con-
fessorum virtutes & potentias, sua
humilitate superavit; latebat &
non latebat, fugiendo gloriam, glo-
riam mercebatur; qua virtutem
quasi UMBRA sequitur, & appeti-
tores suos deserat, appetit contem-
ptores, Quod enim Poëta cecini:
Honor fugacem profecquitur virum,
Fugit sequacem,*

Id verissime Augustinus *b*
expressit : *UMBRÆ instar glo-
ria est, qua fugientes sequitur, se-
quentes fugit.* Hæc siquidem ve-
ra ad honores via, hac Sola Dei
filius, cum per naturam Divi-
nitatis non haberet quo cresce-
ret, per descensum quomodo
cresceret adinvenit; hac sola
placuit altissimo Maria. Unde
recte Bernardus : *c Castitate pla-
cuit, humilitate concepit.* Atque
ne hic præter morem, prolixior
sim, aliis tractandum relinquo,
quàm per omnem reliquam vi-
tam, Maria semper humilitatis
studiosa existierit; jam Deo
gravidam, & Numinis Matrem
effectam, ad ædes Zachariæ pe-
didit properasse : *Ut mulieri
provesta atatis, Virgo juvenca
ministerium sedulo impenderet;*
ut Domina famulæ, Regina sub-
ditæ, Dei Mater, Elisabethæ,
infima demissionis ministeria
exhiberet; fabro deinde in om-
nibus obtemperasse; obscu-
ram & in umbra semper visi-
tasse, qui voluerit, pluribus
enarrare poterit. Ego ad id,
quod huic festivitati proprium

est, & quo omnia hætenus
enarrata humilitatis obsequia,
longe Virgo antecelluit, enar-
randum festino.

§. 2.

*Quomodo Virgo exemplo fi-
lii, PECCATI UM-
BRAM incurrisse vide-
atur.*

Pergit porro S. Bernardus
umbram filii Dei, atque e-
jus imitationem Sanctissimæ
Matris, crassam quam ma-
xime inducere, dum Christum
in Circumcisione, Mariam in
Purificatione, peccati notã,
qua major sub cælo ignominia,
nequit excogitari, turpissime
denigratos ostendit. *a Serm. 3.
de Circum. Ipsa die, (Nativi-
tatis) minoratus est ab Angelis, &
habitu inventus ut homo; hodie
vero mirabilius aliquid audio; jam
minoratus est multo minus ab An-
gelis, qui non solum formam ho-
minis, sed formam habet pecca-
toris, & insigitur velut quodam
cancerio latronis.*

Umbra hæc peccati plane
execrabilis, exitialis, umbra
stygis, umbra mali dæmonis,
umbra Deo, *b* supra omnes ini-
jurias & cruciatus, longe gra-
vissima; nihilominus ut do-
ctissime Augustinus : *c Christus
suscepit Circumcisionem, allatus
est Circumcisionem, suscepit UM-
BRAM daturus lucem.* Umbra
Faxi, umbra Cupressi, umbra
juglandium gravi. & noxia et
jam capiti humano, omnibusque
juxta satis, non dubie venenun-
est.

a Hieron. epist. 27. ad Eust. de Epita.
Paulæ. *b* August. l. c. de Civit. c. 2.
c Bern. Serm. 4. super Missus. *d* Be-
da hom. de Visit. Virg.

a Bern. Serm. 7. in Circumcis.
b Aug. Serm. 9. in Nativ. Chri. P.
nias l. 7. c. 12.

est. Sed nulla adeo pestilens, ac virulenta, sicut umbra peccati; hanc tamen Virgo Mater, à filio edocta, hodie incurrit, *a Non cum erubescit nigredinem, quam novit & præcessisse in sponso, & vidit præcessisse in filio.* Maria itaque facundæ Virginitatis prærogativâ, mortalibus nimium quantum superior, infra omnes majestatis demissione se abiecit, cuique natura legem ferre erubuerat, se legi subiecit: *b Putas non poterat animus Virginis commoveri ac dicere: quid mihi opus est Purificatione, cur abstineam ab ingressu templi, cujus uterius nesciens virum, factus est templum Spiritus Sancti? cur non ingrediar templum, qua peperit Dominum templi? nihil in hoc conceptis, nihil in partu impurum fuit, nihil purgandum; uimirum quis proles ista fons puritatis sit, & purgationem venit facere delictorum.* Tamen pauperculæ, in morem, Dei Mater templum ingreditur, turtures desert, qui vel gemitu suo arrogantiam nostram queri videbantur, & quasi fædam illam humani fætus illuviem, quandam veteris toxæ tabem, contraxisset, lux ipsa lustranda procedit; tantam pro eo quem ulnis gestabat, animi demissionem edocta, sic ecce enim eam compellat Bernartus: *c Vere O Beata Virgo, vere non habes causam, nec tibi opus est purificatione; sed numquid filio tuo opus erat Circumcisione? esto igitur inter mulieres, tanquam una earum, nam & filius tuus, sic est in numero puerorum.* Scio lucidissimum illud cæli sidus, solum cælum, quorundam opticorum oculos incurrisse, qui lituras &

maculas solares, (ut vocant) seu nævos quosdam, hoc tam illustri in corpore se notasse gloriantur; dum hæc Virgo Mater, tota pulchra, ni nihil habuit in conceptu fomitis, ita plena fuit in partu fulgoris: quem omnem hodierna die obscurasse, & veit eclipstasse & videtur. Quod expendens pius, & gravis auctor sic ait: cum filio ascendit in templum, ut se purificaret; Tunc enim apprimè quadrat illi Elogium illud; *Nigra sum, sed formosa filia Ierusalem.* Et cum subdit, *decoloravit me Sol*, scilicet Filius meus, tuo exemplo fuscum hunc mihi colorum indidit. Atque ita quidem, ô Maria! in e te nigredo est; sed forma simul, & similitudo Domini. Hujus nigredinis, & umbræ Virginis, ac filii Dei, sectatores exstiterunt, quos illo suo Vaticinio depingit Propheta: *f nigrescere faciam Stellas cæli*; hoc est, interprete Doctore Angelico, justos omnes: qui in Ecclesiæ firmamento sunt, quod cælo Stellæ; *Videlicet ardentes Spiritu caritatis, lucentes verbo veritatis, NIGRESCENTES virtute humilitatis*: quia contemni, despici, injuriis, calumniis, detractionibus impeti, hoc fæde denigrari est, ut recte S. Thomas: *g detractio est denigratio fama alterius*; qua viti integerimi, sanctissimi, doctrinæ & miraculis clari, candidissimæ mentes, super carbones obscurate sunt.

Talis exstitit odore virtutis, omnibus notus, Ierofolymorum

Pon-

d P de Puente. in Cant. exhort. 23. e 2. e Bern. Sermi 25. in Cant. f Eccl. c. 32. g S. Thom. 22. q. 73. a. 1.

a Bern. Serm. 25. in Cant. b Bern. Ser. in Purif. B. Virg. c Bern. Cit.

Pontifex Narcissus: sed ex tam pulchro flore, aranea invidia venenum sibi fuxit. a Terni, & ex mendaciis confuci cives, in innocentiam conspirarunt, & candorem vitæ, fædissimi criminis imposturâ denigrare sunt aggressi: utque ruitura mendacia, perjurio fulcirent, si fallerent, pœnas ipsi sibi iudices dictarunt: & primus ignes, alter morbum fædum, ultimus oculorum orbitalem imprecatus est; omnes à cœlitibus non surdis audiri, & puniri. Narcissus interim hac turpissimâ labe aspersus, ne se purgare cogeretur, subdixit se, b & silarum umbris, innocentem se occultavit. Alterum Dominicanæ familiæ decus, Petrum Martyrem audivimus, non semel cœlii contubernio recreatum, eique sæpius humana specie, Virgines inclytas, Agnetem, Catharinam, Cæciliam, sese visendas exhibuisse: cum forte eas advenit Religiosus unus aliquis, & in virum Sanctum, seu errore, seu zelo, acrius exarsit, quasi Virgines in claustra, in intima cubiculi penetralia, contra religiosæ vitæ morem, & leges admisisset, nec levis flagitii nota inusta, accusatur, damnatur, & domestico carcere tacens mulctatur; ita luminaria Ecclesiæ, & Stellæ cœli, Francisci, Dominici, Borromæi, Ignatii denigrati fuere; sed clamat ex humili valle Doctor Melleus: c FELIX NIGREDO, quæ mentis candorem parit, & conscientia puritatem! quam pauci hujus nigredinis amantes! nemo quisquam familiæ nomen obscurari, famam

denigrari patitur; vel levissimam notam sibi, aut suis inustam, sanguine eluere decernit.

Quisquis es d Vade ad Isaiam, & describet tibi, qualem in Spiritu illum viderit. (Regem Regum, Dominum Dominantium) tanquam leprosum, & percussum à Deo, & humiliatum. Ecce quam NIGER. Et ne vobis, aut splendori vestro, viri aulici, famosi, potentes læculo, nigredo hæc efficere videatur, quisquis es, junge & illud Sancti David: si eciosus forma præ filiis hominum, nonne & rectè illud cum sponsa usurpare, NIGER SUM, SED FORMOSUS? NIGER plane, cui non erat species, neque decor. NIGER, quia opprobrium hominum, & abjectio plebis. Denique seipsum fecit peccatum. Et nigrum dicere verear? intuere sane pannis sordidum, plagis lividum, illitum spuitis, pallidum morte, & NIGRUM vel tunc profecto fatebere. Percunscare etiam Apostolos, eundem ipsum, qualem prospicere concupiscant; & nihilominus formosum mirabere. Ergo formosus in se NIGER propter te. Hæc specie filii Dei, quæ semper oculis observabatur, omnium gratiarum ac virtutum copia, abundantem Mariam impulit, ut se etiam infra sceleratissimos mortalium demitteret.

Fida porro relatione accepimus e Deiparam à S. Luca Evangelicam historiam, & Apostolorum res gestas scripturienti, serio, atque obnixè rogasse, ut in libro generationi in quo & reprehensibiles solummodo mulieres numerantur, perversi quidam, adulter

idola

a Surius 29. oct. b Ribadin, in vita. c Bern., ser. 25. in Cant.

d Bern. cit e Nierenbet. de anti erga Deipar. c. 24.

olatæ recensentur ; se omnium postremam collocaret. Amplius quod & magis stupendum, humilitatis prodigium, a Dei Matre S. Bernardus observavit dum infra gravissimos orbis peccatores se abjecit : *Legis inquit, in actibus Apostolorum, quod redeuntes à monte Oliveti, unanimiter perseverabant in oratione. Qui si forte Maria esset, nominetur prima, quæ super omnes est, tam filii prerogativa, quam suis privilegio sanctitatis Petrus & Andreas ait, Iacobus & Iohannes, & ceteri, qui sequuntur, hi omnes perseverabant unanimiter cum mulieribus, & Maria Matre Jesu. Itane ? & mulserum sese ultimam exhibebat, ut novissima omnium poneretur ? ac tandem, quis non totus in admirationem rapiatur ? subjicit, infra viduas & penitentes, infra eam de qua scripta fuerunt septem Damonia, ineffabili mansuetudine inclinabat. Nos de Eleemosynis, Ieiuniis, de parvis corporum afflictationibus, de proluxa oratione, de frequenti communione, de quotidiana auditione sacri, & illiusque piis operibus, nobis adlandimur ; cum interim, si vana, si fraudulenti, si perfidi, si politici, si perjuri, si adulteri, si peccatores simus, minime ejusmodi audire volumus ; qui vitam attenderent illud gravissimum & Doctoris pronuntiatum : *qui peccatum non fecit, non dignatus est, se peccatorem reputari : quæ peccatum non fecit ; non dignata est, se peccatorem reputari ; nos & esse volumus, & nolumus astimari. Mentes esse volumus, & illud sentis, sanguine eluimus, vi-**

ta corporis & animæ in duello vindicamus. Ambitiosi, superbi, arrogantes esse volumus, ambitus nos insimulari indignissimè sustinemus. Denique ut hic finem imponam, cum Virgo reliquerit post se nobilem, eamque ; nubilem filiam, animi modestiam, vobis locandam. posthac titulos sole illustriores, non ex avito sanguine, non è statuis, aut marmoreo populo, non ex aura populari, quasi è futili bractea, aut è pelui splendorem, sed ex umbra Virginis sectamini.

§. 3.

Sub umbra Virginis æstus superbie, iracundiæ, luxuriæ, aliorumque vitiorum restringitur.

QUOD de Themistocle a Plutarcho commemorat: comparabat se platano, sub quam tempestate coorta, homines confugerent : id longe potiori jure, Virgini Matri congruere, Ecclesiasticus confirmat, qui sic eam loquentem inducit : *b quasi oliva speciosa in campis, & quasi platanus exaltata sum juxta aquam in platens. Vbi Richardus l. 12. de laudibus Virginis, ita ex mente nostra Philosophatur : Maria platanus, patulam se exhibet peccatoribus, omnes quantum in se est parata recipere sub sua protectione, & omnes refrigerare malo igne exussos. Et nota, quod ubi sunt folia lata, ibi EST UMBRA MAGNA, & MAGNA EST UMBRA PROTECTIONIS ejus : nam protegit contra Ventum mundana vanitatis, quæ humillima :*

a Bern. for Signum magnum, b Bern. 1. in Circumcis.

a Plut. in Aphophit, b Eccl. 24. v. 17.

ma : contra carnalem concupiscentiam quia Virgo ; contra fervorem Solis , quia mater Solis iustitia. a *FESTIVA GRATIOR umbra*. Ac primum quidem, quod umbram humilitatis spectat, ferunt Lydios ex remotissimis terræ plagis, per mare Ionium in Italiam platanum devexisse, atque inde ad Morinos devenisse ; tanto autem in pretio apud eas gentes fuisse, ut vestigal pro UMBRA ejus penderent. b At meliori longeratione omnes virtutes, uni umbræ humilitatis, vestigales sunt, eique tributa persolvunt ; cuncta virtutes, inquit c Rupertus, omnes gratia, cuncta dona qua Virginem exornabant, humilitati ejusdem tributa pendebant.

Botrus sub umbra Pampini, fructus sub umbra foliorum, optime delitescunt, sensim maturescunt, mitescunt, dulcescunt ; unde quidam subscripsit : dulce latere. Consimile quid in fructibus interioris Viridarii cernere, ac videre est : justum hoc encomio commendat Psaltes, d erit tanquam lignum, quod plantatum est. secus decursus aquarum : & fructum suum dabit in tempore suo. Non erit arbor illa sterilis, aut infæcunda : sed fructibus abundabit. Quid præterea in ejus commendationem facit ? & folium ejus non defluet ; etiam hoc ad vini justii laudem conferre potest ? scire Euthymius hic : suum dabit in tempore suo ipsas nempe virtutes opportuno ferens tempore ; folia non dimittet : hoc est, humilitatem non deponet, qua virtutes omnes, non secus ac fructus, protegit atque conservat. Ut si quis arbori folia

decerperet, umbram tolleretur is fructus perderet : non enim, si naturæ, & quotidianæ experientia credimus, exigua virtutis umbræ est : Plinius e ut in Africa fertilitatem summam ex eo oriri, quod sub umbra unius arboris, altera delitescit, & parva sub ingenti Matris se subjicit UMBRA. Vultis alterum viri sanctissimi, & antiquissimi Ecclesiæ Doctoris testimonium ? S. Ephremum Syrum attendite, qui (Vt S. Basiliius f loquitur) tantum à Mundi Sapientia distabat, quanto verarum scientiarum propinquior erat, hic g docet : Palmarum mores. Dum obumbrant feminis fructuosus eas efficiunt : & ficulnearum quoque nonnulla fructum non ferunt, nisi ramis maribus obumbrentur. Hæc in plantis, & rebus inanimatorum admiramur, cum multo gratior, & efficacior umbra sit, h palma nostra Virginica, quæ extendit ramos suos, à mari, usque ad mare, largissimam humilitatis umbram jaciendo, quæ nos omnes adversus inanis gloriæ turbines propugnaret, ut verissime Richardus i asseveravit : Maria protegit nos in umbrâ humilitatis, contra ventum inanis gloriæ, vel tempestatem superbiæ. Ambitionis æstu, inanis gloriæ turbine, superbiæ tempestate, vastissimam moles, ingentes Myoparones viros inquam gravissimos, quos nulla tentationum aura commovere poterat, in syrtes & brevia abripiendos, & præsentissimo exitio involvendos fuisse novimus, nisi umbrâ Virginis

tecti

a Ovid. 17. Met. b Plin. l. 12. cap. 1. c Rupert. in c. 12. Cant. d Psal. 1.

e Plinius l. 12. cap. 12. f S. Basiliius h. m. 2 in hexam. S. Ephrem. h. m. 2. marg. præf. a. g Ri. h. a S. Laurent. 23. in cant. h Ri. h. c. S. Laurent. 2. in laud. v. 19. p. 1.

cæli, ac protecti fuissent. Unum
 hic Theophilum induxisse a sus-
 piciat, qui forte æmulorū invi-
 diā, ac malevolentia, officio
 æconomi ab Episcopo exutus,
 & gradu dejectus, æstuari ani-
 mo, ac tanta intemperie agitari
 cepit, ut magicis præstigiis in
 auxilium orcum excire, Chri-
 stum ac ejus Matrem ejurare,
 & proprio signatâ sanguine
 syngraphâ, sese diabolo devo-
 vere non vereretur; quid face-
 ret, quo se verteret impius
 transfuga: si cælum spectat ful-
 mina; si terram; obijciuntur
 oculis parata apud inferos sup-
 plicia; ad quem confugiat? ad
 Deum? illum ejuravit. Ad Chri-
 stum? illius sanguinem foede
 calcavit. Ad ejus Matrem? &
 illi nuncium remisit; & tamen
 ad Matrem ausus est, confuge-
 re; memor semper Matrem fa-
 cilis flecti, quam judicem. Ita-
 que ad Marianæ ædis limina,
 quadraginta ipso dies; noctes-
 que perstare, & sub Virginis
 umbrâ pernoctare statuit. Excit-
 it illum materno sinu, & in
 otutum facit, ab irati cœli ful-
 mine, à flammis vindicibus; ab
 oste tartareo, quem etiam co-
 sic syngrapham facinoris te-
 rem restituere; quid tibi nega-
 tur Maria, cui negatum non est,
 Theophilum de ipsis perditionis fau-
 bus revocare? Ita ambitione tu-
 ridos, factu turgidos, superbiâ
 inflatos, c Maria protegit IN
 HUMERA HUMILITATIS,
 contra Ventum inanis gloriæ. Pro-
 gressu cælestis illud fuerit, quod
 quila Beatorum Medardum,
 a suis à vento, pluvia,
 omni que aëris injuria defen-
 dit; hoc à natura volucris
 Metaphrast. 4 Feb. Fasti - Morian.
 B. Petr. Damian Serm 1. de nativitate
 Richard. cit.

inditum est, ut pullos suos ali-
 tegere, ac protegere soleant:
 quæ similitudine usus Regius
 psaltes exclamat: *d protegar in
 velamento alarum tuarum.* Quod,
 quid est aliud, interprete B. Ri-
 char Jo Pampolisano hic, quam
*protegar ab æstû virorum. in pro-
 tectioe humilitatis?* De S. Petro
 Apostolorum principe, referunt
 eorum acta, umbram illius adeo
 nascenti Ecclesia medicam fuisse,
 ut quicumq; febribus æstua-
 rent, aliove malo confictarentur,
 ubi in umbram irent, illico
 irent in pedes, factum est enim,
*e Vt in plateis ejicerent infirmos, &
 ponerent in lectulis ac grabulis, ut
 veniente Petro, saltem UMBRA il-
 lius OBUMBRACKET quemquam il-
 lorum, & liberarentur ab infirmi-
 tatibus suis; qui curabantur omnes.*
 At si ratio & auctoritas f con-
 vincat, quod vel paucis mortalium,
 constat esse collatum, non est fas su-
 spicari, tanta Virgini fuisse nega-
 tum: aliam umbræ Virginæ,
 contra libidinis æstus, & calidif-
 simos luxuriæ febres efficaciam
 inesse, nemo dubitavit. Fuit è
 Parnasso, nescio quis Aglaïdus,
 qui oblitus Virgines esse, quas
 colebat Musas, impuris amori-
 bus Justinam Antiochenam Vir-
 ginem, extremum ardebat. Sed
 Palladem, scilicet castitatis ægi-
 de, contra omnes preces, & mi-
 nas, armatam reperit. g Itur ergo
 ad Cyprianum, nobilem tunc
 cum primis Magnum, qui & ipse
 hujus amore captus, orco incē-
 dia in pectus puellæ evocat. Sed
 hoc in æstû, Justina ūbrâ ac re-
 frigeriū respectās, ad Dei Matrē
 confugit, quæ ita ardores suos
 tēperavit, ut Cyprianus, incestas

faces
 d Psal. 60. e Ador 5 f Bern. epist
 174 ad Canon. Engdon g Nazianæ
 orat. 18, in laudem Cyprian.

faces exosus, libros & in libris Venerem, Vulcano dederit, & ab amoris infania, gentilitiisque erroribus, ad veræ religionis, pudicitiaque portum appulerit.

Libet hic demum cum sanctissimo Doctore exclamare, & ad Virginis umbram, illam Petri confettere: *a situnc opem ferre poterat, umbra corporis, quanto magis nunc (ô Maria) tua plenitudo virtutis? sit tunc supplicantibus, proderat aura quadam transeuntis, quanto magis gratia nunc permanentis?* Recentioris memorie est factum illud, b quod alii Francisco Sfortie, alii Carolo octavo Regi Galliarum adscribunt; potius tamen hoc simile in utroque evenisse. Igitur Carolus (hujus nomen usurpemus, ut dignius) in reditu à Regno Neapolitano, quod quæsit fortius, quam tenuit, cum oppidum aliquod Italiae expugnasset, in militum direptione & discursu, Virginem perhonestam ad pedes ejus accidisse ferunt, tutelam à vi militum, & custodiam pudicitia suæ roganti. Atque illum à militibus quidem, sed ut juvenem & talium rerum satis liberum, statim oculos & Cupidinem ad eam adiecisse, & seductam abjecisse jam minuendam. Ibi ea tali in æstu, tota pro Virginitate depugnandâ effervescentes umbram Virginis, tabulam inquam in pariete suspensam videt, in qua Diva Virgo puerum, mundi Servatorem sinu gestabat, & eâ Carolo ostensa: *per intactam hanc Virginem ait, oro, adjuro, Virgini mehi*

a August. serm. 29. de Sanctis. b Lipsius monita polit. c. 17. n. 12.

parce. Movit ita regem (noli sine vi Virginis umbræ) ut libidinem bullientem coërcuerit, lacrimis temperaverit, & filiam cum dote quingentorum aureorum liberam dimiserit; sed & propinquos, & affines captos ei donavit O Animæ castæ! Iesu sponsæ devotæ! quæ sulphureas hæc Veneris faces, ab infami proco, aut à stygio lenone vobis intentari, corpori & animo subdipersentiscitis, ad hanc umbram confugite, & refugium; ac refrigerium experiemini, ut diserte Bonaventura. *c sub tegumento manus tua, servi tui illasi conservantur, & per te suscipimus refrigerium, contra cupiditatis æstum.* Ad hanc itaque saluberrimam umbram confugite, sub hac requiescite, hic tuti delitescite, hæc ab omni æstu effervescentis libidinis proteget, hæc ab ardore diei illius extremi, qui lethalem sudorem exprimere solet, vos defendet & hæc tartareas umbras, & umbram mortis dispellet. Ea propter, quisque nostrum illud B. Guarrici d' usurpet: *Aspira dies dierum! O UMBRA super caput nostrum, in die belli, inclina super nos UMBRAM SALUTIS, ET REFRIGERII, & inclinentur subtus nos UMBRÆ TORPORIS ET TOEDII.* *Et licet contingat tenebræ, id est UMBRÆ crassiores, de amore eorum.* Licet ne infestent dæmonum umbræ, terrificæ larvæ, in UMBRALIUM tuarum sperabimus. ô Domina! sub hac umbra proteget me, & prædenter dicam cu

c Bonav. in psalt. d Guarr. serm. 3. In festo SS. Petri & Pauli.

propheta. *a* Si ambulavero in medio UMBRÆ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es, ô Maria. Testis hic mihi, qui vasto codice Virgineam umbram illustravit *b* Novarinus: Sub Maria UMBRA, ac tegmine, inquit fuit bonus ille latro, qui cum Christo pendebat in Cruce; nam ut B. Damiani, *c* aliorumque sen-

tentia est. Virginis præcipue precibus, ad Christum conversus est. Eadem Virgo SUA UMBRA refrigerium patienti præbuit, ne in illo extremi agonis æstu torretur. Clamemus & nos, ubi gelido sudore perfusi æstuabimus, cum *d* S. Bonaventura: IN UMBRA ALARUM TUARUM Domina requiescam, quia delectabile est mihi refrigerium tuum.

a Psal. 22. *b* Novar. in umbra Virg. 14. excursu 74. n. 733. *c* Damian. de passione.

d S. Bonavent. in psalt. Virg.

D

FESTUM

FESTUM

CATHEDRÆ SANCTI
PETRI.

Porte inferi non prevalebunt adversus eam. Matthæi 16.

IN CRUCE SOLA QUIES.

A R G U M E N T U M.

MUltæ Cathedræ Pestilentiæ, superbiæ, falsitatis: super
quas sederunt Scribæ, & Pharisei; una dumtaxat Ca
thedra veritatis, & sanctitatis: ut contra Heterodoxos
sacrarum literarum testimoniis, sanctorum Patrum, Docto
rumque sententiis, atque irrefragabili totius Ecclesiæ au
thoritate demonstrabo. Tum ad mores velificando, Cathedram
Petri, in qua ipse obdormivit, & conquievit, Cathedram, in
quam, Crucis, unicam & solam esse, in qua animus ab omni

bus sæcularium negotiorum turbis, à temporalium curarum turbinibus, securè conquietescere possit, exponam. Quemadmodum in proposito symbolo videre est; ubi Crux, Cathedræ in morem efformata, locum exhibet quietis. Atque in hac Cathedra Sancti, quin & amantissimus Jesus noster obdormivit. Etenim

I N C R U C E S O L A Q U I E S.

quod aptâ similitudine Divus Anselmus expressit, dum puerum inducit, cum avicula lustrantem, quæ Cruculæ colligata, volat, avolat, revolat, nec usquam quietem reperit, nisi ad Crucem redierit.

An'el. lib. Similit. c. 189.

§. I. *Petri cathedra, est æterna, & prima veritatis.*

§. II. *Quam sedeant in CATHEDRA PESTILENTIÆ P. I.*

§. III. *Crux, Cathedra Christi, in qua Sola quies.*

F E S T U M

CATHEDRÆ S. PETRI.

*Porta inferi non prevalebunt adversus eam,
Matthæi. 16.*

DE cathedra Moysis, quæstionem movet D. Augustinus, cur jussit Christus servare quæ dicerent, non quæ agerent Pharisæi? juxta illud Matt. *Super CATHEDRAM MOYSIS sedebunt Scribæ & Pharisæi; omnia ergo quæcunque dixerint vobis, servate & facite; secundum opera vero eorum nolite facere.*

An non dicere mala potuerint, qui facere etiam pessima potuerunt? cur igitur jubet servare, quæ dicerent? Hanc controversiam dilucidè solvit

illustrissimus Hipponensium Antistes: ait enim, suavi & miræ Dei providentiâ, eam vim ac virtutem Cathedræ isti inditam, ut qui in eâ contederit, non nisi bona, veraque proferre queat: *Illæ Cathedra, inquit, & non eorum, (nempe Pharisæorum) sed Moysis, cogebat eos bonum dicere, etiam non bona facientes. Agebant ergo sua, in vitâ suâ; docere autem sua, CATHEDRA illos non permittebat aliena.*

Quod ipsum disertis verbis alibi confirmat: docet enim, providentiam divinam, ita

D 2 incu-

a Matt. 23. 7. 2. & 7.

b S. August. de Doctrin. Christianæ
l. 4. c. 27.

incubuisse isti Cathedræ, ut non sit passa, ex eâ falsa dogmata unquam pronuntiari: *In cuius CATHEDRA, & inquit etiam mali sedentes, bona dicere cogebantur.* Et Epistolâ sexagesimâ supra centesimam, de eadem Moyſis Cathedra, sic piè Philosophatur: *In qua coguntur etiam mali, bona dicere, neque enim sua sunt qua dicunt, sed Dei, qui in CATHEDRA unitatis, doctrinam posuit veritatis.*

§. 1.

Petri Cathedra, est æternæ, & primæ veritatis.

Campum hic mihi apertum video, ut pro Cathedra Petri, contra Heterodoxos etiam ad sanguinem decertem. Porro si Phariseos, homines perditæ ac prostitutæ vitæ, malum tamen, aut falsum, è Cathedrâ Moyſis efferre non permiserit Deus: quomodò è Petri sede, Cathedraque Veritatis, aut malum, aut falsum dogma proficisci poterit? in qua supra viginti septem suo sanguine purpurati, Martyres; & insuper duo & septuaginta in Sanctorum album relati Sanctissimi Pontifices confederunt. Perstabit in omne ævum, inconcussa ea veritas, quam huic Cathedræ Servator noster tam firmiter alligavit, ut ne inferorum portæ, nec hæreticorum calumniæ, nec fidelium scandala, aduersus eam valeant prævalere. Nec sanctitatem, ac infallibilitatem eveſtet, si, ut Sectarii deblaterant, etiam inter Pontifices, nonnulli vitiosi, ac flagitijs infames extiterint. Ideo

2 Augustin. l. 16. contra Paulum.
3 Baronius l. 8. de Signat. Eccl. c. 7.

vocant illam Cathedram *Petram scandali*: Donatistæ, *Cathedram pestilentia*: VVidentes, *purpuratam meretricem*. Ioannes VViclef, *Synagogam Satans*: Lutherani, Calvinistæ, Anabaptistæ, *Antichristi solium*. Quam objectionem sic refutat S. Augustinus: *b Redemptor noster in CATHEDRA MOYſIS figurabat suam; dicens quippe, illos (Phariseos) super CATHEDRAM MOYſIS sedentes, dicere, & non facere; monet tamen populos facere, qua dicunt, & non facere quos faciunt, ne CATHEDRA sanctitas deseratur, & propter pastores malos gregis unitas dividatur: Quæ, ut observat Baronius, hoc misero Ecclesiæ statu, magno Dei miraculo, & peculiari erga Sedem Petri providentiæ curâ integra quàm maximè, atque inviolata permansit: Nam e cum tanta ista vigerent toto hoc sæculo mala, non est inventus, qui ea de causa se ab Ecclesia Romanâ abscinderet, schismate vel hæresi illam impugnaret; sed omnes ubique gentium, eidem fidei vinculo, & obedientiæ nexu iuncti perstiterunt. Unde rectè monet Augustinus, scribens contra Petilianum, qui objicit vitia sacerdotum: *d Veruntamen si omnes per totum orbem tales essent, quales vanissime criminari; CATHEDRA tibi quid fecit Ecclesia Romana, in qua Petrus sedet, & in qua hodie Anastasius sedet? quare apellas CATHEDRAM pestilentia, CATHEDRAM Apostolicam? Si propter homines, quas putas le-**

gene

h S. August. contra literas Petilian. Donat. l. 2 c. 19. e Baron. ann 909. b
111 d Augustin. contra literas Petilian. l. 4 c. 51

gem loqui s & non facere; numquid Dominus Iesus Christus propter Phariseos, de quibus ait: Dicunt, & non faciunt; CATHEDRÆ, in qua sedebant, uliam fecit injuriam.

Quid, quod hæreticis imprudenter, ac impudenter hæc nobis Doctorum scandala obijcientibus, ad hominem responderi possit; attenderent quales ipsi Doctores super Cathedram constituent, è quorum grege non ita pridem Minister Prædicans Sylvæ ducis, dum multum in vitia, & mores perversos inveheretur, atque ipse interim homo prostitutæ esset nequitia, à quodam perstrictus, quod deberet opere exequi, quod verbis docebat: respondit, se annuè à Statibus recipere centum libras, ad dicendum, at si darent sex milia, ad faciendum; quæ dico, conditionem, inquit, non admitterem.

Nolim hæc subtilius, ac subtiliùs disceptare, quod in scholis ventilatur, an Pontifex in animo, & ut homo particularis, possit esse hæreticus? nobis hæc demonstrare, illum ex Cathedrâ hæc veritatis, erronea suis dogmata proponere non posse, quemadmodum ex conformitate definitionum omnium Petri successorum, contra fidei erroneas manifestum est. Ut usurpare liceat illud S. Cypriani: *a Ad Romanam fidem, perfidia non habet accessum.*

Quod nemo quisquam demirabitur, qui S. Petri ac successorum oracula, à Deo ipso noverit confirmata. B. Petrus

Damiani, Purpuratus Pater, serm. de S. Petro: *b O quam potens (exclamat) dignitas? quam digna potentia! judicat Petrus, & Petrus judicium confirmat Omnipotens.*

Hinc Catholicum semper habitum, quod à Papa decretum Iustinianus Imperator in Epistolâ ad Hormisdam Papam: *c Hoc, ait, credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso responso nobis fuerit intimatum.* Quod qui non credit, merito, ut hæreticus aut schismaticus, damnandus, & execrandus est, juxta illud Lucæ XI. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Unum instar omnium S. Hieronymi testimonium est, de quo Augustinus in Epistola ad Cyrillum; *gloriosissimus Christiana fides Athleta, sanctæ Matris Ecclesie lapis angularis: quæ Hieronymus ignoravit in natura humana, nullus hominum unquam scivit.* Hic tantus Doctor ista scribit & ad Damasum Papam: *Ego Beatitudini tuæ, id est, CATHEDRÆ Petri communionem confocior: super illam Petrus adificatam Ecclesiam scio; quæ tecum non colligit, dispergit.*

Ecquis Ministellorum (compello vos viros, qui omni affectu, & passione semota, secundum lumen, quod super vos signavit Altissimus, judicatis) ecquis inquam Ministellorum, ingenio, scientia, sacrarum literarum eruditione, & interpretatione, viæ castimonia, & Sanctimonia, Hieronymo (ut alios mittam) se parem.

D 3

REM.

b B. Pet. Damian. serm. de S. Petro.
c Aoud Bar. n. an 519. d Hieron. ym. epist 57, ad Damasum Papam.

a S. Cyprian. l. 3. Epist.

rem, vel per umbram audeat comparare? ecquis non verissimè quondam pronuntiatum illud fatebitur? ^a plus valet hic unus Ecclesiæ Doctor, quàm centum Lutheri, ducenti Melanchthones, trecenti Bulengeri, quadringenti Petri Martyres, & quingenti Calvini, qui omnes si in uno mortario contunderentur, non exprimeretur una nuncia veræ Theologiæ. Et hi vel excucullati Monachi, vel homines Veneri, & abdomini nati, imbelles ac inertes, hanc Cathedralam, lignæ telis impetere, calumnijs, ac blasphemijs profcindere non verentur.

Unum ex his adduxisse sufficiat. Sub annum Christi 1600. certis auctoribus compertum est, ^b fuisse in Hollandia virum aded pinguem, ut mortuum viginti sex homines vix ferendo pares essent. Cathedralam Romanam Petri, hic ut cariosam aspernabatur, jactabatque ille olim, nolle se Petri navicula, hujus vitæ pelagus trajicere, quoddam verus esset, & impar tanto oneri, novam ea propter se velle. Triduo ab hoc loco mortuus, & cymba Charontis veteri ac futili ad Styga tranavit. Non minùs Turcorum ac Saracenorum in hanc Cathedralam odium est, quam omnibus viribus evertere frustra conati sunt; cujus stabilitatem magna sancti Bernardi ^c confirmat auctoritas, (quem Calvinus pium

Scriptorem nuncupat.) Hic *Dignum, ait, arbitror inde resarciri damna fidei, ubi non potest fides sentire defectum. Cui enim alteri* SEDE dictum est aliquando: *Ego rogavi pro te, ut non desinas fides tua? Ubi non agit de Sede, seu Cathedra Alexan. Irina, Antiochena, Hierosolymitana, sed de Romana: d* scribit enim ad Innocentium II. Pontificem Romanum. Anno Christi 1015 Saraceni Ecclesiæ litora innumeris copijs invadentes, orbi Christiano excidium meditabantur, dum Benedictus VIII. Deo auspice eos ad internecionem delevit, ipsorum Rege fuga elapso, Regina verò capta, & capite truncata. Rex autem morte conjugis, & sociorum admodum turbatus, summo Pontifici saccum castaneis plenum misit, tot se in proximam ætatem milites esse ducturum, & Sedem Petri everfurum dictitans; Pontifex verò saccum granis milij plenum, eidem remisit: tot illum loricated in Italia reperiturum affirmans. Enimverò nil mortalium vires ei pertimescendæ, quam ne inferorum portæ valent subruere. Præclatè ^e Augustinus: *Numerate sacerdotes, et ab ipsa Petri SEDE, & in isto ordine Patrum, qui, cui successerit, videte. Ipsa est Petri, quam non vincunt superba inferorum porta.* Nobiles familiæ quæ antiquam stemmatis jactant Originem, probant eam successionem unius generationis ex altera, quemadmodum dux Archotannus prope Lovanium in Cælestinorum templo

^a Florimun. Remund. de ortu hæreseos l 2. Pontan. in Atticis bellar. p. 2. Sales, c. 35.

^b D Oultreman Amor increatus pag. 207.

^c Calv. l. 4. Instit. c. 7. §. 18. S. Bernard. epist. 190.

^d Baron. ann. 1016. e Aug. in Pref. Contra partem Donati.

templo, profapiam suam ab Adamo derivat. Sic dici quodammodo potest; Petro Linum, Lino Cletum, Cleto Clementē, huic Anaclerum successisse, & successionem hanc, usque ad supremum orbis diem, spiriui Prophetico, obscuris symbolis, de facto luculenter comprobatis, jam inde à quingentis sæculis posteris consignavit S. Malachias Archiepiscopus Ardinacensis, qui obiit anno Christi 1148. die 2. Novemb.

a Ex castro Tyberis. CÆLESTINUS II. origine Tiphernas Inimicus expulsus. Lucius II. familia Caccianemica

Ex magnitudine montis. EUGENIUS III. ex oppido Montis magni.

Abbas Suburrani. ANASTASIUS IV. ex Abbatē S. Rufi, familia Suburna.

De rure albo. ADRIANUS IV. rurali familia, ex oppido S. Albani.

Ex tetra carcere. VICTOR IV. Cardin. S. Nicolai in carcere Tulliano.

Via Transiberina. CALLISTUS III. Card. S. M. transf. Tiberim.

De Pannonia Tuscia. PASCALIS III. Vngarus, Card. Tusculanus.

Ex Anserē custode. ALEXANDER III. familia Pappona.

Lux in ostio. LVCIVS III. Card. Ostiensis.

Sus in cribro. VRBANVS III. Cribellus; cujus insignia fus.

Ensis Laurentij. GREGORIUS VIII. cujus insignia

a D. Arnolli. VVion, Ord. S. Benedicti, lignum vitæ p. 307. Gabriel, Baccelinus hist. univers.

enses, Cardinalis S. Laurentij. *De Schola exiet.* CLEMENS III. Rom. domo scholari.

De rure Bovensi. CÆLESTINVS III. familia Bovensis. *Comes signatus.* INNOCENTIUS III. Comes Signiæ.

Canonicus de latere. HONORIVS III. Canonicus Laterani.

Avi Ostiensis. GREGORIUS IX. insignia Aquilæ, Cardinalis Ostiensis.

Leo Sabinus. CÆLESTINVS IV. cujus insignia Leo, Cardinalis Sabinus.

Comes Laurentius. INNOCENTIUS IV. Comes Fliscus, Cardin. S. Laurentij.

Signum Ostiense. ALEXANDER IV. Comes Signiæ, Cardinalis Ostiensis.

Hierusalem Campaniæ. VRBANVS IV. Campanus, Patriarcha Hierosolymitanus

Draco depressus. CLEMENS IV. cujus insignia Aquila, Draconem unguibus premens.

Anguinus Vir. GREGORIUS X. Vicecomes; insignia anguis.

Concionator Gallus. INNOCENTIUS V. Gallus, Ord. Prædicatorum.

Bonus Comes. ADRIANVS V. Otobonus Comes Fliscus.

Piscator Tuscius. IOANN. XXI. Petrus Cardin. Tusculanus.

Rosa composita. NICOLAUS III. dictus compositus, familia Ursina, cujus insignia Rosa.

Ex teloneo liliaci Martini. MARTINVS IV. cujus insignia lilia, thesaurarius S. Martini Turonensis.

Ex Rosa Leonina. HONORIVS IV. Sabellus, cujus insignia, Rosa, à leonibus gestata.

Picus inter escas. NICOLAUS IV. Ilicenus, paria Esculanus.

Ex Eremito celsus : CÆLESTI-
NUS V. ex eremita, Pontifex.

Ex undarum benedictione, BONI-
FACIUS VIII. Benedictus
Cajetanus, cujus insignia, *Un-
da.*

Concinator Paterens : BENE-
DICTUS XI. Nicolaus, Ord.
Prædicatorum.

De fessis Aquitanicis : CLE-
MENS V. Aquitanus; cujus in-
signia, *fessæ.*

De futore Offeo : IOAN. XXII.
familia Olla, sutoris filius.

Corvus schismaticus ; NICOLAUS
V. Corbarius, Antipapa.

Frigidus Abbas ; BENEDICTUS
XII. Abbas fontis frigidi.

De Rosa Atrebatensi CLEMENS
VI. Atrebas, insignia Rose.

De montibus Pammachij ; I-
NNOCENTIUS VI. Cardin. tituli
Pammachij, cujus insignia, *sex
montes.*

Gallus V. cecomes ; URBANUS V.
Gallus, ad Vice-Comites Me-
diolanenses Nuncius, &c.

Novus de Virgine forti. GREGO-
RIUS XI. Belfortis cogn.
Cardin. tit. S. Mariæ novæ.

De Cruce Apostolica ; CLEMENS
VII. de luna, Cardin. SS. XII.
Apostol. cujus insignia *Cruz.*

Luna Cosmedina ; BENEDICTUS
XIII. de luna Cardin. B. M. V.
de Cosmedin.

Schisma Barchinonium ; CLE-
MENS VIII. Antipapa, Cano-
nicus Barchionensis.

De inferno pregnantis ; URBANUS
VI. Pregnanus, natus in
loco, qui infernus dicitur.

Cubus de mixtione ; BONIFA-
CIUS IX. Thomacellus, cujus
insignia *Cubi.*

De meliore sidere ; INNOCEN-
TIUS VII. dictus Cosmatus de
Melioratis, cujus insignia *sy-
cus.*

Nauta de ponte nigro. GREGO-
RIUS XII. Veneus, Præses
Ecclesiæ Nigropontanæ.

Flagellum felis. ALEXANDER
V. Archiepiscop. Mediolani S.
Ambrosij; illius insignia *sol*, qui
ut in nummis antiquis videre
est cum sigello.

Cervus Sirena. IOANN. XXIII.
Card. S. Eustachij, cum cervo,
Bononiæ Legatus, Neapolita-
nus.

Corona veli aurei. MARTINUS
V. Colonna, cujus insignia *co-
lumna cum corona*. Card. S. Ge-
org. ad velum aureum.

Lupa Cælestina. EUGENIUS IV.
Canonicus Cælestinus, Episcopus
Senensis.

Amator Crucis. FELIX V.
Dux Sabaud. Amadeus, cujus
insignia, *Cruz.*

De medicitate luna. NICOLAUS
V. Lunensis, humili ge-
nere.

Bos pascens. CALLISTUS III.
insignia, *Bos pascens.*

De capra & Albergo. PIUS II.
Secretarius Cardinalium, Ca-
pranici, & Albergati.

De Cervo, & Leone. PAULUS
II. Præses Eccles. Servientis,
Cardinalis S. Marci, qui Leo
dicitur.

Piscator Minorita. SIXTUS
IV. Piscatoris filius, Minorita.

Præcurzor Sicilia. INNOCEN-
TIUS VIII. Ioan. Baptista, Au-
licus Regis Siciliæ.

Bos Albanus in portu. ALEXANDER
VI. cujus insignia *Bos* ; Cardin. Albanus & Por-
tuenfis.

De parvo homine. PIUS. II.
Picollhomineus.

Fructus Iovis ; *Wobit*. IULIUS
II. insignia, *quercus*, ar-
bor *Iovis*,

De craticula Poltiana. LEO X. Laurentii Medices filius, Pontiani discipulus.

Leo Florentinus. ADRIANUS VI. Florentij filius; insignia, Leo.

Flos pilci agri. CLEMENS VII. Medices Florentinus, cujus insignia, boli, & lilia.

Hyacinthus Medicorum. PAULUS III. Farnesius; insigne, lilia carulea, Cardin. SS. Cosmæ & Dam. Medicorum.

De corona montana. IULIUS III. antea dictus Ioan. Maria, de monte.

Fruentum flocidum. MARCELLUS II. cujus insignia Fruentum flocidum, brevi Pontificatu.

De fide Petri. PAULUS IV. antea Petrus Carafa.

Æsculapij pharmacum; PIUS IV. Ioan. Angelus Medices.

Angelus nemorosus. PIUS V. Michaël, ex oppido Boschi.

Medium corpus psalarum. GREGORIUS XIII. cujus insigne, medius draco, gestans Cardinalis pilas Pij IV. à quo creatus est Cardinalis.

Axis in medietate signi. SIXTUS V. qui axem in medio Leonis pro insigni habet.

De rore celesti. URBANUS VII. Archiepiscopus Rossanensis in Calabria, ubi manna legitur.

Ex antiquitate urbis. GREGORIUS XIV. utroque parente antiquissimæ familiæ, ipse Antiquitatum Urbis restitutor.

Pia civitas in bello. INNOCENTIUS IX. nemo hucusque explicavit.

Cruce Romulea. CLEMENS XII. cujus insigne crabs

argentea, tribus segmentis interstitincta, ad modum Crucis Pontificis Rom.

Undosus vir. LEO XI. Paralyti obnoxius.

Gens perversa. PAULUS V. nemo explicavit.

In tribulatione pacis. GREGORIUS XV. sub quo Imperium maximè turbatum nunquam hucusque respiravit.

Lilium & Rosa. URBANUS VIII. Florentinus, cui Urbi lilium pro insigni, ipsi rotis amicissimæ apiculæ. Cæterum respici ab Octavo videtur Urbanus IV. cujus insignia lilium & rosa.

Lucunditas Crucis. INNOCENTIUS X. cujus insignia columba, suavem pacis olivam gestans, electus festo S. Crucis.

Montium custos. ALEXANDER VII. cujus insignia montes, quibus fidus cælestis, velut oculus vigil, & custos supereminet; juxta illud: *Stella dederunt lumen in custodis suis.* Baruch. 3.

Sequuntur Trophæica ejusdem S. Malachie sequenturorum Pontificum symbola.

1. S YDUS Olorum.
 2. De Flumine magno.
 3. Bellua insatiabilis.
 4. Pœnitentia gloriosa.
 5. Rastrum in porta.
 6. Flores circumdati.
 7. De bona Religione.
- D 5. 8. Mi-

8. Miles in bello.
9. Columna excelsa.
10. Animal rurale.
11. Rosa Umbræ.
12. Vrsus velox.
13. Peregrinus Apostolicus.
14. Aquilarapax.
15. Canis & Coluber.
16. Vir religiosus.
17. De balneis Etruriæ.
18. Crux de Cruce.
19. Lumen in cælo.
20. Ignis ardens.
21. Religio depopulata.
22. Fides intrepida.
23. Pastor Angelicus.
24. Pastor & Nauta.
25. Flos florum.
26. De Medietate Lunæ.
27. De labore Solis.
28. Gloria Olivæ.

*In persecutione extrema S. R.
Ecclesiæ sedebit.*

Petrus II. Romanus, qui pacet oves in multis tribulationibus, quibus transactis Civitas septicollis dirueretur, & Iudex tremendus judicabit populum suum.

Hucusque

Meritissimus de S. R. E. Archiepiscopus & Primas Hiberniæ S. Malachias, Monachorum gloria, melliflui Doctoris Bernardi amicissimus.

Atque hæc continua in Cathedram Petri Pontificiæ successio, Ecclesiæ antiquitatem, unitatē, veritatem, soliditatem maxime comprobatur, atque confirmatur; quam omni nisu heterodoxi infringere conantur. Perappo-

sitè non ita pridem, s. femina hretica in Zeelandia: *Ter Goes*, lia ducens, nendo dicebat vici- cinæ feminae Catholicae sibi fidenti: non credo hunc modernum Pontificem esse successorem Petri; Respondit alter bene: quod si ego non credam ultimum filium quod in glomere tuo est, connexam esse primo, qua ratione id mihi persuadebis? cui heterodoxa: revolve totum glomerem, & deprehendes successivè à primo ad ultimum, omnia ab invicem dependere. Tum Catholica, & tu vicissim seriem revolve Pontificum, & invenies post Petrum, Linum &c. Adhuc usque, sibi omnes in Cathedra Petri successisse, ut apud Baron. RosWeydum, aliosque videre est. Labet hic cur Tertulliano, Reformatores nos vos, compellare, qui sic hæreticos sui temporis alloquitur: *Edant, b* inquit, *Origine Ecclesiarum suarum, evolvant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolicis viris, qui tempore cum Apostolis perseveravit habuerit auctorem, & antecessorem.* Quæ unica probatio, ac tuendam veterem nostram possessionem sufficiens est; ut & defectus ille continuæ successionis quæ novella Ecclesia apud se reperiri, negare non potest, satis declarat, novam illam esse doctrinam ac proinde falsam.

Beza antecessorem Calvinum, hic socium nobis Farelum monstrabit. En tibi totam seriem

feriem. Sed ô miseram successionem, quæ ad tertium gradum non pertingit! At quemadmodum Deus ipso Diabolo patre mendacii, quandoq; utitur, ita eorum administris ad extorquendam veritatem. Cui rei notabilem Florimundus adfert historiam. Homo quidam Druetus nomine, & honestâ familiâ apud Mediomatrices ortus, hæresios abreptus torrente, ad ministerium fuerat adscriptus, & in Germaniam missus; quod ille officium aliquandiu, in Helvetiâ exercuit. Hominis huius operam cum Sillerius, vir tam literis, quam multarum rerum experientiâ ac prudentiâ instructissimus, commodam sibi, atque utilem existimaret, Genevam eum misit, quo ille profectus, Bezam apud quem diverterat, pro more suo ad populum; haleras jacentem, diligenter audiebat. Quodam die, dum Beza textum ex capite, act. Apost. 11. de S. Stephano explicaret, & Catholicæ Ecclesiæ latifundia, cum parvi sui gregis angustiâ corte compararet; tandem ad Apostolorum successionem delapsus, inquit: quod si Adversarii rogent, ubi sit *apud nos illa successio, & S. Petri* SEDES? mittamus omnino hanc quæstionem, cum negare non possimus, personalem hanc successionem, velut de manu in manum traditam, penes Papistas esse. Paulo post, ad Bezam revertitur Minister ille, ut & alii pensionarii. Ecquid novi haberet, rogarns? Mirabile quid, inquit ille. Tum Beza quidnam, aut à quo? tum ille, certe à teipso Domi-

ne; dixisti enim Apostolicam successionem penes Papistas esse, inde à S. Petro, ad hæc usque tempora continuato ordine. Quod si ita est, ergo nos sumus schismatici & seditiosi, nam *seditio*, id est *à sede itio*. Ubi Beza: habent illi inquit, successionem personalem, nos vero doctrinæ. Quomodo vero agebat Minister, personalis successio, à doctrina separari possit? Ubi ergo illa capita sunt, in quibus doctrina illa residet? quoniam illi erunt Pastores, ad ovile legitime vocari? tandem abrupto sermone ne circumstantes offenderentur, probus ille Vir ad Sillerium reversus, animi sui scrupulum ei exposuit, Lutetiamque primum ad Pontificis Legatum Cardinalem Florentinum, ac demum anno, 1600. Romam profectus, à S. D. N. Clemente VII I. Pontifice, cum septuaginta sex aliis; ad Catholicæ Ecclesiæ Communionem receptus fuit. Qui mihi ipse (inquit Auctor) Conversionis suæ; cujus prima fundamenta Beza jecerat, historiam narravit. Ex quibus omnibus, certissimum eruitur illud Mysterium, quod aureo suo sermone observavit Chrysológus serm. 74. quod Angelus in Resurrectione Domini sederit super Petram, seu lapidem Monumenti; cujus causam hanc *b* assignat: *Ut fidei Dædior, ut Resurrectionis Magister sedebat super Petram; ut SOLIDITAS S. D. S. daret credentibus firmitatē.* Denique ne hic longior sim, vel ipsi materiali Cathedræ Petri, virtus inhæsit, de qua

D 6

a Beza

a Florimund. Remund. de ortu hæres. tom. 1. 8. cap. 5.

b Chrysológus. Serm. 74.

a Baronius S. R. E. Cardinalis: ipsa prima Pontificum sedes Petri, Cathedra inquam lignea, dignum plane tantæ rei, eximiumque monumentum, quam plurimis semper miraculis illustrata, à majoribus asservata, in ejusdem Petri Basilicâ Vaticanâ recondita, hætenus custoditur, & certis diebus populo visenda exponitur. Quare qui eam dente Theonino, vel morfu Leonino proscindunt, videant cur Virga Moysis, gladius Goliath, hemincinthia Pauli, ut sacræ paginæ docent, asservata, & summi in veneratione fuerint.

Illam itaque Cathedram hodierna die ne quidquam freudentibus hæreticis, per totum orbem Roma celebrat, & veneratur. & exultat Ecclesia: de Redemptore dixit olim Archangelus Lucæ 1. *Dabit illi Dominus SEDEM DAVID Patris ejus.* Quam sedem, eandemque auctoritatem, & primam suam potestatem in Petrum transtulit. Ad quam Magnus Gregorius alludens, & Psalmistæ verba usurpans, ait: *ideo merito exaltent eum in Ecclesia plebis; & in CATHEDRA seniorum laudent eum.*

Concludo, quod ad Cathedræ hujus exaltationem mirifice facit, stupendo prodigio: disertissimus e Ecclesiastes Parisiensis, & Theologus eximius, Guilielmus Pepinus, refert: cum S. Petrus Antiochiæ moraretur, & fidei rudimenta tradere cœpisset, Theophilus Urbis Præfectus, conjecit Petrum

in vincula, ut illic in mediâ conficeretur: dum famam de Cœlestibus à Petro prodigiis, ubique gentium perpetratis, ad aure Theophili pervenit; qui & sibi signum fieri, & quidem maxime luculentum à Petro postulavit: videlicet ut filium jam annos quatuordecim consepultum, in vitam revocaret. Quem cum Petrus, fufis ad Deum precibus, à mortuis suscitasset, tanto tamque stupendo miraculo, orthodoxam ipse Theophilus, cum omni populo, fidem amplexus est, atque ædes suas in sacram Basilicam commutavit: in cujus medio Excelsam *Cathedram*, qua S. Petrum, virum admirabilem, omnibus spectabilem redderet, & velut in cœlos exaltaret, confidere fecit.

Hac tandem Cathedrâ veritatis, sanctitatis, unitatis firmatâ, alias Cathedras pestilentiarum, falsitatis, luxuriæ, iracundiæ, superbix, lustremus, ac moralia inde documenta exuamus.

§. 2.

Quinam sedeant in CATHEDRA PESTILENTIÆ? Psal. I.

CÆlestis Aquila Ioannes, bestix sedem, non ustatâ pennâ describens, inter cetera ait: *d Et quintus Angelus iratus effudit Thialam suam super SEDEM Bestiæ, & factum est Regnum ejus tenebrosum; atque animæ bestiæ furore rabidæ: manducaverunt linguas suas pro dolore, & blasphemaverunt Deum cæli.* Ubi indubitatum est, hac terrâ & abominandâ bestix illius tartaræ sc-

a Biron, anno Christi 45. n. XI. b S. Greg. ad Maurit. c Pepsius. Serm. in F. s. Cathedræ S. Petri. Legenda aurca.

d. Hæretici. Apoc. 16.

reæ sede, execrandam hæreseos
Cathedram designari. Hugo
Cardinalis illud Apocalypsec:
effudit phialam suam super SE-
DEM bestia, accurate expen-
dens; *id est*, inquit, *a super gen-*
tes consentientes Antichristo, in
quibus tanquam in SEDE con-
quiescet. Quinam vero illi sint,
in quibus conquiescet, exprel-
lius Hieronymus epist. I. ad Da-
masum Papam: *Si quis in arca*
non fuerit, peribit regnante dilu-
vio: quicumque tecum (ô Dama-
se) *non colligit, spargit, hoc est, qui*
Christi non est, Antichristi est.

Psaltes Regius beatum b de-
prædicat, qui in CATHEDRA
pestilentia non sedit, quam ut
varia scelerum monstra occu-
pare, sacri interpretes asseve-
rent, c Augustinus tamen sic
loquitur: *quanquam accommo-*
datius accipitur CATHEDRA PE-
STILENTIÆ, perniciofa doctri-
na, cujus sermo ut cancer serpit.
In eundem sensum, ac senten-
tiam accedit B. Chrysologus,
Ravenatium Antistes: in CA-
THEDRA PESTILENTIÆ sedit, qui
sub specie fidei, scindit, rumpit,
distrabit unitatem. Hæc Cathedra
fallitatis, impietatis, iniquita-
tis, ex qua errores suos, insana
& impia dogmata sua deblate-
rant. Unde idem vates Regius
scelestam hanc Cathedram, ali-
ter etiam describit, nominat-
que sedem iniquitatis, & abo-
minationis. Psal. 93. *nunquid*
adheret tibi SEDES IN:QUI-
TATIS? Hujus imago, & figura
exiit, Sedes Pharaonis: scri-
ptum quippe in Exodo, filium
ejus in eodem Throno confi-
dentem, ab Angelo extermin-
atore, qui universos per Æ-

gyptum primogenitos, una no-
cte interfecit, percussum in-
teriisse; textum & contextum
audite: *d factum est autem in no-*
ctæ medio, percussit Dominus omne
primogenitum in terra Ægypti, à
primogenito Pharaonis, qui in SO-
LIO ejus sedebat. Atque ut illi
sedes immanis tyranni, parentis
sui, fatalis extitit, ita & hete-
rodoxi omnes qui *sedem bestia*,
& Cathedram hanc pestilentia
occupant, eam sibi cum Apo-
statis Angelis, qui à cælestibus
sedibus ad ferreas æterno igne
candentes Cathedras deturbati
sunt, prorsus exitialem expe-
rientur.

Apud Persas fatale est Regis
sui, hominis barbari Cathedram
occupasse, & quisquis
huic insidere ausus, capite sup-
plicium fuit. Hinc factum est,
ut refert e Curtius, cum Alexan-
der igni assideret, ut rigida
hyeme se calefaceret, forte
gregarius miles, frigore prope
enectus, quique nec arma, nec
seipsum sustentabat inducitur.
Eo viso Rex è Sellâ suâ assur-
rexit, torpentemque militem,
& mentis impotem, demptis
armis, in sede sua confidere
jussit; ille diu, nec ubi re-
quiesceret, nec à quo exceptus
esset, agnovit. Tandem rece-
pto calore vitali, ut fatalem
Cathedram, Regemque vidit è
vestigio territus exilivit, atque
de capite suo adum proclama-
vit. Quamquam huic gratiam
factam Historici referunt; f at
iis qui in pestifera hæreseos Ca-
thedra, quæ SEDES est Satana
confederunt, omnis gratiæ, &
misericordiæ expertes, ad i-
gneas inferorum Cathedras
dam-

a Hugo Car. in Apoc. cap. 16.

b Psal. 1. c A. gult. in psal. 11.

d Exo. 12. Curt. 1.2. cap. 9. Apoc. 2.

damnandi sunt. Accidit sedem hanc, non unam esse, nec uno loco; sed maxime variam, instabilem, ac quamque sectam, suam sibi pro arbitrio deligere, ac fabricare Cathedram. Synodus Dordracena commodissimam, & igni aptissimam, sœnum seu stramen sibi delegerat, unde Poëta.

Quid Synodus? nodus: fratrum chorus integer? ager

Conventus, ventus: S E S S I O, stramen, Amen.

• Alii qui Cathedram pestilentie occupant, sunt superbi, inflati; ac inani fastu turgidit: sic enim Augustinus *b* in psal. 1. *Superbia ideo CATHEDRA PESTILENTIÆ recte intelligitur, quia non fere quisquam est, qui careat amore dominantis, & humanam non appetat gloriam. Pestilentia est enim morbus late per vagatus, & omnes, aut fere omnes involvens; non modo plebeios, sed & nobiles, Magnates; quin & viros religiosos, Ecclesiasticos, Prælatos h. c. virus invadit, quos sapiens sapienter monet. Eccl. 7. Noli quærere ab homine ducatum, neque à Rege CATHEDRAM HONORIS.* In quæ verba Hugo *c* Cardinalis: *Redarguit hic ambitiosos: Primo quia se ingerunt non vocati; unde dicit, noli quærere, &c. Secundo quia carnaliter, & à carnalibus promoventur, non intuitu Dei, sed sanguinis; unde dicit: neque à Rege CATHEDRAM honoris.* Quo sensu Phariseos ambitione tumidos, in Evangelio Magister humilitatis perstringit, dicens: *amant autem primus recubitus in cann, & primas CATHEDRAS in Synagoga: Ubi*

Chrysofomus hoc utcumque tolerabile ducit, ut quis in convivio primum locum ambiat; ac in schola Christi, in curia Ecclesiastica eo aspirare, id dicitore humilitatis, ut quam maxime indignum, execratur: *intende inquit, dubit: Pharisei vanagloria dominatur, in Synagoga scilicet, in quas intrabant alios d: recturi. In cann hoc pat qualitercunque tolerabile erat quamvis doctorem in administrationem esse oporteat, non in Ecclesiâ solum, sed ubique. Ac tandem concludit, quemadmodum Ecclesiasticus vetat quærere, ita Christus prohibet diligere primas Cathedras; e Si autem diligere talia est incusatio, quod malum est studere, ut his aliquis potiat? Quod malum studere eos, ut primis Cathedris potiantur, qui superbia, fastu, avaricia, luxuria infames sunt? de quibus Bern. l. 2. de Confid. c. 7. *Monstruosa res gradus summus, & animus infimus. S E D E S PRIMA, & vita ima.* Nihilominus quam multi hoc corruptissimo sæculo, ambiunt primas Cathedras Doctorum, primas Cathedras Senatorum, primas Cathedras Concionarorum? quos inter ceteri posset Orator ille Granatensis, cui cum è Cathedra descendenti, vir primæ Nobilitatis manum porrigeret, respondit: *malle sibi manum porrigi, ut ascenderet ad Cathedram, nempe sublimiorem Episcopalem* Chrysofomio suffragatur Venerabilis Beda, qui expendens illud Lucæ 20. *attendite a Scribis, qui amant PRIMAS CATHEDRAS,* recte observat, in curia Ecclesiastica*

a 2 Superbi, *b* August. in Psalm 1.
c Hugo Car. in Eccl. 7.

d Cit. d. Thom. in Matth. c. 23.
e Chrysof. ibid. f. A castro. fec. 327.
te h. enali. pag. 68.

siastica & sæculari, debere esse primates, Prælatos, Principes, ac Reges à Deo constitutos, sed non indebite per aureos gradus debere sibi viam ad eas Cathedras honoris sternere: non primos inquit, a sedere, vel discurrere vetat eos, quibus hoc officii ordine competit; sed eos, qui hoc indebite amant, docet esse cavendos: animum, vel gradum redarguens, quod Christi monitum, piissimus ac prudentissimus Hispaniæ Rex b Philippus II. Sanctum ac inviolatum servavit: delegerat hic in Episcopum, virum Religiosum, jamque literas Regio sigillo munitas ad illum deferri curarat, cum nuntiatur in aula adesse, ac in atrio præstolari; quod ut rescivit, ilico literas conscidit, dicens: Monachum aulam frequentantem, sacris infulis indignum esse; Ad quas illi assumendi, qui sibi imperare, ac proprio honori; & existimationi prædominari norunt; cuiusmodi in Principes Ecclesiæ assumendos B. Laur. Justinianus dicitur, qui de S. Matthia agens: *primatum inquit, adeptus est gentium, quia prius sibi met ipsi didicit principari; sic namque ad veri honoris conscenditur CATHEDRAM, ut ante quis sibi, deinde dominetur & ceteris.* Hæc ad veros honores, ad solidæ gloriæ Cathedram via est; cujus ambitione, vos omnes duci; & sancte inflammari percuperem: ut nempe per bona opera & heroicas virtutes, sedes illas beatorum, quam maxime honorificas occupare possitis, ad quod Doctor Angelicus quem-

que nostrum hortatur, dicens: *c Christi autem Discipulus, diligit cum Apostolis sedentibus, super duodecim Thronos, PRIMAS CATHEDRAS, actibus bonis dignum se præbere festinans CATHEDRIS his.* Talem scilicet Christi discipulum præstitit Seraphicus & Franciscus, qui cum se ultimum mortalium, atque inter sceleratos, Principem dicitaret, inter Seraphinos in Cælo sociatus est, & in supremam Cathedram, unde Lucifer superbia deturbatus, humilitate confedit. Franciscus ex humili Cathedra Crucis, cui affixus erat, ad illam sublimem evectus est. e Hic Cathedræ, honores, dignitates, opulentia, Cruces sunt, sed nullam suis possessoribus quietem præbent. Ut scite Hugo f Card. *Mundus dicit, quemcumque osculatus fuero, dignitatum, vel divitiarum osculo, ipse est, tenete eum, O vos divites & dignitates, & crucifigite.* Quin potius studeamus nos humilitate, mansuetudine, vitæ sanctimonia, bonisque operibus, nos illis sedibus dignos efficere, in quibus solis vera & unica requies quærenda, & invenienda est. Diabolus quidem Cathedras honoris substernit mollibus pulvinis, ut locus quieti aptus esse videatur, sed decipit, nam huic CATHEDRÆ PESTILENTIÆ, ut ait g Bernardus, *opponitur pulvinar, ut suaviter sedeat. Pulvinar sit de levibus pennis avium, significans vanam gloriam, & favorem populare, quibus homines delectati, extolluntur.* Quomodo vero

a Ven. Bedæ apud S. Thom. in Luc. cap. 10. b Velasques, in epist. ad Philipp.

c S. Thom. in Matth. cap. 23. d Bonnav. in Vita e Nulla quies in Cathedra petiti. f Hugo Car. in Prov. c. 26. g Bernard. serm. 35. ex parvis.

vero Ambitiosi in hac Cathedra, nulla ratione quiescant, præclarè è Clara Valle sua, alibi docuit, exclamans. *a O infinita semper ambitio, & insatiabilis avaritia! cum primum honoris gradum meruerint in Ecclesia, verbi gratia, cum factus fuerit in quacunque Ecclesiâ Decanus, Præpositus, Archidiaconus, non ideo corda QUIESCUNT, duplici semper astuant desiderio: quo utique magis ac magis & dilatentur in plura, & ad celsiora sublimentur.*

Cum tu ad subsellia Magistratus euectus, non ideo corda quiescant. Cum tu in curiam Senatoriam adlectus, non ideo corda quiescant. Cum tu summus Prætor, Præses, Præsul, effectus, non ideo corda quiescant. Miseram prorsus istiusmodi hominum conditionem, miseratur Augustinus, qui omni vita per summos labores, dolores, pericula, vulnera, & mortem, paucos dies quietis quærunt: *Veterani homines, inquit, b qui in militiâ laborant, & versantur inter vulnera, tot annos incipiunt militare à juventute, exeunt senes, ut habeant paucos dies QUIETOS senectutis suæ, quanto eos jam ipsa ætas incipit gravare. Quos bella non gravant? quam dura tolerant? qua itinera? qua frigora? quos soles? quas necessitates? qua vulnera? qua pericla? & non attendunt patientes hæc omnia, nisi PAUCOS DIES QUIETIS, ad quos utrum pervenient, nesciunt. Nec ex millibus unus, perventurus est. Experientia & ipse propria edoctus, palam fatetur, in rebus omnibus*

creatis se requiem frustra quaesivisse: *c Fecisti nos: ad te, & INQUIETUM est cor nostrum, donec REQUIESCAT in te.* Hujus sententiæ testis & arbiter, Miles ille apud Plutarchum, quicum per omnes Militiæ gradus ad Imperatoris solium conscendisset, nec in eo, etiam conquiscesceret, illud veritati testimonium dedit: *omnes omnium dignitatum gradus percursi, & in nullo QUIETEM invenni.*

Quare si nos veram quietem sectemur, non nisi in sede humilitatis, eam capere poterimus, quæ nos hic humiles & abjectos, ad Cathedram gloriæ in cælis sublimabit. Ad rem facit quod de S. Gregorio, Antistite Turonensi, sacri annales referunt. *d Hic ut corporis mole omnino pusillus erat, ita multo minor animâ modestia, in oculis suis apparebat, deque se demississime sentiebat; Evenit autem cum Romam excurrisset, & limina Apostolorum summa veneratione visitaret, eum à S. Gregorio Magno, tum Pontifice Romano, introductum in Basilicam S. Petri, ac Pontificem arcanam Dei dispositionem admiratum fuisse, quod in hominem adeo parvum, brevique staturæ, tanta cælitus dona derivasset; quas Cogitationes Pontificis, cum ille divinitus cognovisset, placido vultu suam sanctitatem respiciens, illud psalmi usurpavit: *Dominus inquit, fecit nos, non ipsi nos.**

Quod cum internæ sæ cogitationi Sanctissimus Pontifex respon-

a Bern. epist. 42. ad Henricum Sennonem Episc. b August. in Psalm 38. Cæc. 2.

c Aug. 121. Confess. cap. 7. d In Vita 17. 107. Corol. 10. E. c. 1. p. 273.

respondere advertisset, magis eum venerari cœpit, tantoque in honore habuit, ut aurea eum Cathedra donarit, quæ etiamnum à Turonensibus religiosè asservatur. Sed nunc ad alios festinemus.

In Cathedra pestilentie sedent avari, a quos inter Matthæus, cujus sedere, erat iniquitatis pondere ad ipsos inferos subsidere; Audi Chrysol. *b* *Matthæum publicanum divitia, fornare avaritia sic publicabant, sacculorum ponderibus sic premebant, ut levare ad innocentiam, ad justitiam surgere, ad virtutem progredi non valeret; unde & SEDERE eum, erat jam SUBSIDERE, non sedere.* Nequis tamen tanto rerum terrenarum pondere oppressus, assurgere se posse diffidat, noverit Matthæum cum sederet, & subsideret, à Christo vocatum, ilico assurrexisse, qui ut Ambrosius loquitur, *c* *Vile illud SE-
DILE destituit, toto post Domini-
num vestigio mentis incesit.* Surgite & vos Eucliones, viri divitiarum, Amatores mammonæ iniquitatis, atque attendite quam feliciter, fortunateque Publicanus, Cathedram pestilentie, in Cathedram Ecclesiæ commutavit: *quis audiens, inquit, d* *Cardinalis Damiani, Publicanum à Domino non modo in clientelam discipulatus electum, sed & Senatus insuper Apostolici conscendisse fastigium, non protinus animetur ad consequendam suorum veniam peccatorum? de Helonio qui pe cumulanda pecunia, in CATHEDRAM transfertur Ecclesiæ: & qui prius exigendi, ve-*

Bigala fungebatur officio, constitutus est fidei, divitiarumque caelestium ministrare thesauros.

e Denique ne longior sim, in Cathedra pestilentie, sedent homines iracundi, vindictam & sanguinem spirantes, nec nisi eo hausto quiescere se posse affirmantes, *f* *quorum interiora absque ulla REQUIE.* Quos profecto vindex Deus, terrea accendenti Cathedra apud Inferos sedere, æternumque sedere faciet; cujus ut vel levem umbram cernere possitis, audite paucis quæ Antverpiæ, in urbe orbis celeberrima, tragœdia excitata sit.

g Simon Turcus Lucensis, à Joanne Baptista Theodato, populari suo, vulnus in facie acceperat; simulatâ reconciliatione, vindictam meditans, Cathedram confici jussit, quæ seforem arctissime constringeret: invitatus in viridarium Theodatus, & sellæ affixus, multis vulneribus à Simone confossus est; tandem deprehenso facinore, miro casu, Simon in foro Antverpiensi publicè in eadem Cathedra totidem vulneribus confectus est, sub annum 1555. Ex quibus hætenus dictis, cum Regio Psalte exclamo: *Beatus vir, qui cum superbis, avaris, luxuriosis, iracundis, in CATHEDRA pestilentia non sedet, sed in Cathedra Crucis felicissime requievit.*

e & iracundi. *f* Job. 30. *g* Cardan. l. 11. variar. rerum cap. 1. Beyerline. theat. tic. astutia.

§. III. CRUX

a & Avari. *b* Chrysolog. serm. 22. *c* Ambros. lib. 5. in Lucam. *d* B. Pet. Damian. serm. 50.

§. III.

*Crux, Cathedra Christi, in qua
sola quies.*

REgiam Davidis Cathedram, veram Crucis formam aut figuram exhibuisse, sacrae paginae satis aperte indicare videntur, 2. Reg. 23. *David sedens in CATHEDRA sapientissimus Princeps inter tres, ipse est tenuerrimus ligni. Vermiculus, qui octingentos interfecit impetu uno.* Quibus verbis Spiritus Sanctus, sub persona Davidis innuere pergit, verum Davidem, manu fortem, Christum Dominum extitisse, qui propter nimiam Charitatem suam factus homo, & Rex Israel, super Crucis Cathedram voluntarie sedere voluit, & pro suo profundissimæ atque immensæ humilitatis excessu, seipsum vermiculum, per ipsum Davidis os nominavit: *Ego sum Vermis, & non homo.* Qui quidem vermiculus impetu uno octingentos, imo Dæmonum universitatem delevit; quod autem Crux Cathedra sit, Doctorum Principes Augustinus & Thomas a tradiderunt, ac ille quidem in cap. 12, ad Heb. *in Cruce invenitur doctrina, & exemplum omnium virtutum; Crux non solum patibulum fuit patientis, sed & CATHEDRA docentis.* b Augustinus vero lib. de agone Christiano: *Lignum Crucis, in quo fixa erant membra patientis, etiam CATHEDRA fuit Magistri docentis.* Ex hac Christus cælesti doctrina instruxit Latronem, ut alibi ait: *Crux*

illa, scilicet erat, ibi docuit Magister Latronem. Lignum patientis, CATHEDRA factum est docentis.

Ex hoc potentius, quam pulpito Demosthenes, aut Cicerone è rostris, aliisve disertissimus Orator ulla unquam Cathedra, in subiectos mortales peroravit. *Tot ora*, ut inquit Bernardus *quot i habet vulnera*, mansuetudinem, humilitatem, patientiam, amorem ejus disertissimè loquuntur. Ecce ó Homo! si tuos monere, adhortari, atque ad eos potentè concionari volueris, nunquam id efficacius, quam è Cathedra Crucis cum Andree (qui è Cruce tanquam de Spirituali Cathedra prædicabat) è Cathedra ignominie, è Cathedra patientie, è Cathedra Crucis præstiteris. Si quis è gradu dejectus, falso infamatus, innocenter oppressus, aliis eodem secum nimbo involutus, monita salutis dederit, efficacissime ex hujus Crucis Cathedra concionatur; si quis per plures menses, imò annos variis morbis, ac molestis devexatus fuerit, circumstantibus aut aliis, leviori quandoque malo oppressis, patientie, Christiane doctrinam tradiderit, fortissimè lecti Cathedra perorabit.

Etenim ut sanctè, & sanctè sacrarum literarum Professor Regius: *e Affidio seu Cruce omnis, est Cathedra Spiritus Sancti, res sacra, & velut ara, & Thronus Dei, qui in Cathedra sola & vera quies reperitur.* Pictor olim in
nis

a S. Thom. in c. 12. ad Hebr. b Aug. lib. de agone Chr. cap. 12,

c P. Euseb. Neresb. de adoratione in Spiritu. l. 1. c. 19.

nis artificii manu, doctoque penicillo, in tabula expressit Cupidinem potum, & ebrium, & quasi sui oblitum, in ea suavissime dormientem. Fuit illud vivum amoris, & quidem crucifixi Symbolum; Christus enim amore ebrius, (ut eum Ambrosius, & Rupertus in Noëmo temulento describunt) adeoque suæ Majestatis velut immemor, in lectulo Crucis suavissime obdormivit. Crux siquidem illa post omnes, & acerbissimos dolores, quieti & solatio fuit, juxta illud Prophetæ, *et consolabitur me LECTULUS meus.* Ibi eum sedulo quæsit Sponsa, fidelis anima: *b indica mihi ubi pascas, ubi CUBES in meridie,* in illo nempe meridiè æstu caritatis, cubat, & requiescit in Cruce, ut in amoris Lectulo. Amor sternit cruces, in lectulum, ad quiescendum; erit & piis mentibus amoris Lectulus, & fuit cum primis S. Laurentio, de quo Chrysologus. Serm. 135. *Craticulam supplicii, LECTUM QUIETIS putabat.* Ita fuit B. Angelæ de Fulginio, quæ inter excessus orationis, hæc ad Christum amores suos, jactare solita: *c Laudo te dilectum, & in tua Cruce habeo LECTVM MEVM.* Huuc porro ita componebat, ut pro cervicali paupertatem, pro culcitra dolores, pro stragulis despectum haberet & confusionem, quo se cooperiret: his enim inquebat, sibi dilectus meus lectulum stravit, in his quievit jacuit, & expiravit: Et ego in eodem quiescere, jacere,

atque emori volo. Hæc illa. Quæ & tu, si sapias, dices cum Bernardo: *Dulce mihi LECTVLVS CRUCIS IVA;* Si verâ requiem hic, ac dein æternam secteris. Religiosam observantiam, Monasticam disciplinam, viri Ascetici, perpetuam crucem apud nuncupaverunt, eam tam Spiritus Sanctus, si Bernardo credimus, Lectuli, & quidem floridi vocabulo descripsit, cum dixit *d: Lectulus noster floridus est;* quia ut nullus est locus, in quo suavius homines requiescunt, quam in lecto, ita & in Religione, in Ecclesia inquit, *e Lectum in quo quiescitur, claustra existimo esse, & monasteria, in quibus quiete à cura vivitur sæculi & sollicitudinibus vite: Atq; is LECTVS FLORIDVS demonstratur exemplis, & institutis Patrum, tanquam quibusdam floribus.*

Obedientia multis ardua, & aspera crux esse videtur; extra eam tamen B. Ægidius, nullam requiem capescere voluit, aur valuit; de eo enim scriptum legimus: cum Sanctus Franciscus propter singularem ipsius sanctitatem, eundi & manendi ubi veller, ei facultatem fecisset, vix quatuor diebus ille in ea libertate exactis, animadvertit *f spiritum suum nullam REQUIEM invenire;* quare ad Franciscum rediit, orans & obsecrans, ut certum sibi locum, mansionemque definiret, quoniam *in illâ liberâ, & laxâ*
obs-

a Job. 7. b Cant. 1. v. 6. c. Bolland. in vita 4. Januarii

d Cant. t. e Bernard. in Cant. Serm. 46.

f Placens de bono status Relig. l. 3. c. 9. in fine.

obedientiâ, planè **CONQUIESCERE** non posset.

Porro id Viri religiosissimi, ac sanctissimi testimonium, sæculares ad se minimè spectare fortè arbitrabuntur; Auiliant hi hominem Philosophum, eumque gentilem, Hircas nomine, qui nec in Cathedra aurea illam invenit, quæ in sola cruce quaerenda est; a Quis credat, dum homo vexatur, agitur, jactatur, quod tunc inducatur ad quietem? vexationes, agitationes, concussationes, dicerentur hominem reddere inquietum; & tamen si vis, ut infans in cunis altum dormiat, securè quiescat, à fletu & ejulatu abstineat, cunæ agitantæ sunt; cui rei ingeniosus Poëta scire subscripsit:

—— parit irrequieta **QUIETEM.**

Quod ut stilo sanctiori confirmem, S. Hilarius c. 11. in Matt. *Nunquam*, inquit, *dulcius sancti REQUIESCUNT, quam dum laboribus fatigantur.* Vos homines sæculares, qui multum terris jacti, & alto, ubi tandem quietem circumspicitis? Columba ex arca demissa, non invenit, ubi **REQUIESCERET pes ejus.** Gen. 7. quam arcam crucem designâsse, & Scripturæ, & sanctorum Patrum convincit auctoritas, quod arca fuerit figura probrosi olim, nunc verò gloriosi, & adorandi crucis ligni, in quo æterna, & summa Dei incarnati sapientia, Christus Dominus noster humanum genus, à profundis, atque lethalibus, infernalis diluvii undis mirabiliter servare decreverat, Spiritus sanctus per

os sapientis innuit, dñm Jixit *Propter quem, dum aqua diluere terram, sanavit iterum salutem per CONTEMPTIBILE lignum justum gubernans* Ubi qui volens interpretes consulat. S. Ambrosius variis locis, arcam typum crucis fuisse comprobat, discretissimè hic: *e Volens, Deum, reparare quod deerat, diluvium fecit & justum Noë, in arcam justum ascendere. Qui jam adcedente diluvio, corvum dimisit prius, quoniam non revertitur dimissis columbarum &c.* ac tandem subiungit; *videt aquam, vides LIGNUM, Columbarum aspicias, & dubitas de mysterio?* Ita & Cyrillus: *Hac crux est arca.* Sed quis mihi dabit pennas ut Columbæ, ut volens & requiescam, non in luto divitiarum, ac sordium hujus mundi, non in cadaveribus fœdæ voluptatis; sed hac crucis arca. Corvum cœtè crocotentem, cras, cras, Augustinus aliquando se fuisse deplorat, & palam fateretur.

d Inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. Initar ac nauticæ, quæ nisi polarem respexerit, in assiduo motu est. *Etenim cor humanum, omni volubilitate volubilius, de alio in alium transit, quærens requiem, ubi non est.* In his autem caducis & transitoriis, in quibus ejus affectu captivi tenentur, veram requiem invenire non valet. Sicut enim fluvius perpeti cursu fertur in mare, nec amœnis pratis, ac hortis; nec opimis prædiis, nec opulentiis urbibus, ejus motus retardatur; sed in solo mari seu centro suo requiescit, ita homi-

a Hieronym. Epist. 1. ad Paulin. la. Noza hom. 29. n. 6.

b Sap. 10. e S. Ambros. de his quæ mysteriis insistantur. c. 3. d Aug. l. 1. Conf. c. 1. S. Aug. in manuali c. 25.

hominis animo accidere con-
suevit.

Invenerat profectò centrum
suum, in quo suavissimè re-
quiesceret, felix illa anima, quæ
sic gloriabatur: *Sub umbra il-
lius, quem desideraveram, SEDI.*
Ubi suavissimè Bernardus: *a
felicius aliquid illa expertam se
gloriatur in eo, quod se in umbra
(Crucis) dicit non ut Propheta vi-
dere, sed SEDISSE: SEDERE ENIM
QUIESCERE est.* Hanc quietem,
vos animæ vagæ, instabiles, er-
rabundæ, frustra sub umbra
spacæ alicujus arboris, quæri-
tis: frustra mundi hujus sil-
vas, & omnia ligna cedrina, &
cypressina lustratis; sub arbore
mali, *b anima devota, & amans,
suaviter. REQUIESCIT, id est,
sub umbra crucis: c Nam Chri-
stus affixus ad lignum, sicut malum
pendens in arbore, inquit Ambro-
sius.*

Quod aliam non minus aptam
similitudinem spectat: ubi vo-
bis fluctuantibus, ac periculi-
tantibus in mari hujus sæculi
spes, ubi requies, nisi in cruce,
quæ sacra anchora est? Ele-
gantissimè S. Eucherius, Lug-
dunensis Episcopus, scriptor si-
quis alius, inter Patres flori-
ditus, in Parænesi ad Valerianum,
quem ad Christianam Philoso-
phiam, sæculique contem-
ptum invitat, argumento inter
reliqua allato, de *sacra cruce
anchora*, quæ sola in turbido
vitæ pelago fluctuanti quietem
præstat: *circumfer, d inquit, oculos,
& de pelago negotiorum tuo-
rum, velut in quendam profectio-
nem nostram portum prospice, pro-
pamane converge. Unus hic profectus
est, in quem nos ab omni fluctuatione
S. Bernard. Serm. 48. in Cap. b H
etc. c Ambros. in Psal. 121. d S.
Eucherius in Parænesi ad Valerian,*

*ti sæculi jactatione referamus;
quem inter irruentes mundi turbi-
nes fessipetamus. Huc cunctis con-
sugiendum est, qui frementis sæculi
tempestate vexantur. Hic statio si-
dissima, & QUIES CERTA; huc
cum fueris delatus, tuo NAVI TUA
post inanes labores, hic ad CRUCIS
ANCHORAM fundata retinebitur.
Volucres quæ viris iteratis
pennas suppeditant, subinde
etiam morali documento suè-
re, ut S. Anselmus, e magnus
ille Cantuariensium Præsul, ob-
servat; puerum, inquit, vides
cum avicula in via lufitantiem,
quæ pedem cruculæ annexum
habens, volat, revolat, avolat,
nec ulquam quietem reperit,
nisi ad Crucem redierit: in cruce
sola quies. Unde Poëta Belga
lulit:*

*Hy nam dit Cruyken in de hant;
Ent vinxken vloogh aen alle
kant,*

*En nergens vond het, vvaer het
sicht,*

*Een plaetsken, daer het rusten
mocht:*

*Tot dat het naer het CRUYSKEN
quam,*

Al vvaer het volle RUSTENAM.

Pterofque mortales, inquietas
volucres rectè dixeris, Me-
chanicos, Mercatores, Causi-
dicos, Nobiles, Juvenes, ac
puellas, contemplare, quid non
in iis inquietum: instabile. vo-
luntate? volant oculi, volant co-
gitationes, volant desideria, vo-
lant corda, nunquam requiem,
nisi in sola Cruce reperiuntur.
Hanc quietem sibi, vobisque
ex animo optat Bernardus, e
clara valle sua ingeminans: *f
Quando renascat ad SÆSIONEM
miser*

*e S Anselm. lib. similis. c. 189. f S
Bernard. Serm. Ecce nos reliquimus o-
omnia,*

miser homo, natus ad laborem? è si unquam SEDERO totus, cuius modo ne minima quidem portio SEDET, in quo nihil tranquillum, nihil QUIETUM, SEDATUM nihil. O animulæ vagæ, volaciles, in quibus modo ne minima quidem portio SEDET, in quibus nihil tranquillum, nil QUIETUM, SEDATUM nihil. O si unquam totæ SEDERATIS: SEDERE enim QUIESCERE est. O si unquam sitis sedatis affectibus, sensibus, moribus, amoribus, nec usquam quietem, nisi in Cruce festemini!

Exemplo vobis sit ille Monasticæ disciplinæ tiro, qui cum aliquando cogitabundus, è cellæ suæ fenestra, subiecta prata, amænissimas silvas, atque hæc inter, limpidiſſimos fluvios, placidè dilabi contēplaretur, suoque cantu, argutissimæ volucres, hæc aureâ libertate perfruentes, aures suas demulcerent; subiit animum jam pridem tædio cellæ, ac carceris sui dejectum, iis se tandem angustiis proripere, & totum se pristinæ libertati dare: dumque penes se agitat, quâ ratione fugam commodissimè adornaret, ecce tibi in vicinam arborem, avicula devolat, quæ saltitando, cantillando, hunc novitium ad liberioſam auram pellicere quodammodo videbatur; unde hæc secum lamentari cœpit: ah animula mea! ut quid in primo ætatis vere, hoc me carcere damnavi? ah quanto feliciori sorte, volucres ratione expertes perfruuntur?

Non bene pro toto libertas venditur auro!

Daer vrylcyt, is blyhey.

Si ille conditorem suum, in libero aëre, & aperto campo, collaudare valeant, cur non & ego id in sæculari vita queam?

an non æquè mihi cōjugium ac aliis sacramentum sanctum esse possit? Accedat non unum illibatum castitatis liliū repariri, etsi non quatuor parietibus obseptum. Quid tandem prodesset, si me hæc vivum assiduo dolore, & desperatione internam? miserabilior futurus es omnibus hominibus, utpote nec terrenis, nec cælestibus deliciis fructurus, fixum statutumque; et hæc die, hæc horâ, hoc carcere me expellere, atque hujus aviculæ libertatem sectari. Vidum hæc in animum induxerat, deque ramum in ramum, dum uno in alterum arbuticulum, a vicula cantillando volicaret inspirato milvus irruit, ac miser animalculum unguibus arripit, & sædè discerpit, plumis in aëra, ad usque hujus Tironis cellulam eventilatis. Hæc enim vero commoveri, ac alia profusiora cogitare cœpit. O avicula, inquit, quàm te beatam deprædicabam! quam tuam libertatem planè auream ducebam! at nunc facilè prospicis quanto tibi melius in brevecorde conclusam, & securo carcere detentam fuisse! Ad quod attinet, falsâ hæcenus imaginatione delusus sum, in eo quod arripui Religionis propositum, ad mortem persistam, minus quidem libertatis, sed plus securitatis habiturus: Etiam in cellæ angustiis, animæ sanctæ liberè evolare, & deliciis paradisi frui possunt, in cellula, in cruce Domini securum quiescam: *He requies mea erit in sæculum sæculi*, ac de facto verissimum expertus est, quod piissimus Doctor de se fatetur:

a Thom à Kemp.

in omnibus REQUIEM quaesivi,
nosquam inveni, nisi in angelis,
cum libello.

Ad hanc quietem benignissimus Redemptor invitatur, & vos, dicens: *a Tollite jugum meum super vos & invenietis REQUIEM animabus vestris.* Cardinalis Catechizans hinc: *Animabus dixit, non corporibus; nam & his requies in patria æternâ disponitur.* Unde quod de Noë Gen. 5. dicitur: *Iste consolabitur nos, & REQUIESCERE nos faciet à laboribus manuum nostrarum, in terra, cui benedixit Dominus,* aptissimè b Hieronymus, de Christo Salvatore exponit, qui requiem suis æternam præparavit: in cælis. Qui hic in crucis Cathedra requiem cœperunt, qui hic nati ad laborem, aliquando ad æternam requiem, & sessionem assumendi, aliis omnibus tremoribus ac horrescentibus, sedebunt judicantes duodecim tribus Israël; de hac quiete Doctor mellissimus: *c Ex tunc sane tempus erit REQUIËI, nimirum quando jam Spiritus ipse dicit, ut REQUIESCAT à laboribus suis.* In regeneratione inquit, cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebit & vos. Felix regeneratio! quando enim renascat ad sessionem miser homo, natus ad laborem? O SESSIO! quis mihi tribuat, ut dignis exprimam verbis, quod de SESSIONE hac, cordis affectione concipio? Imò quis mihi tribuat SESSIONIS hujus imperturbatâ frui REQUIË, quam desidero, quam cupio, quam requiro? recte enim dixi, nil in me SEDET, sed cuncta in motu sunt, omnia nutant, fluctuant univer-

O sanctissime Bernarde, non est, quod de hac sessione, de hac requie dubites, ipsum Christum habes fidei iussorem: SEDEBITIS & vos: quisquis enim hic in Crucis cathedra sederit, ac quieverit in extremo illo universi orbis lustro, sedebit in judiciaria Cathedra, requie æternâ corporis, & animi fruiturus; *e in sedibus enim QUIËS imperurbata est, in judicio dignitatis eminentia commendatur.* Quam dignitatem, quam quietem, quas sedes, homines sæculares, si mente conciperent, omni labore, omni sudore, omni impendio comparare sibi studerent; ut idem Doctor prosequitur: *Quis vero secularis honor excogitari potest, qui non prorsus in tanta sublimitatis comparatione vilescat non unius siquidem Civitatis, aut populi, seu Regionis unius; sed universitatis iudices habent presidere cum Christo, nec solum homines, sed & Angelos judicabimus.*

Sacerdotes, ac viros Apostolicos, Consilium Toletanum glorioso nomine, sanctos THRONOS, sedesque augustas Numinis, appellando judicavit, cum censeret: indignum esse, ut qui THRONI DEÏ vocantur, levi motione, irave, aut alia animi perturbatione commoverentur. Si & vos Throni esse velitis, & sedes in judicio, nolite & Judices ullis oblati muneribus commoveri, nolite & Patres familias ob vitrum fractum, aliam levem ob causam perturbari; sed animi quietem præ his omnibus, illo potissimâ die, quo omnia perturbanda, spectare, Nostis, quanti

hanc

a Matth. 11. b Hieron. de nomin.
Heb. c Vide Nierenb in Homil. p. 421
d Bern. Serm. ecce nos reliq.

e Bern. cit.

hanc requiem Hipponensis
Præsul æstimârit? ipsum peri-
tissimi nam rei æstimatorem audi-
re: O anima, a inquit, si quoti-
die oporteret nos pati tormenta, &
perferre pœnas, si ipsam gehennam
longo tempore tolerare, ut Christum
in gloria sua possemus videre, &
Sanctum ejus associari, non esset di-
gnum pati omne, quod triste est,
ut tanti boni, tantaque gloria par-
ticipes haberemur? insidentur er-
go demones, parent suas tentatio-
nes, frangant corpus jejunia, pre-
miant vestimenta, labores gravent,
a S. August. in speculo. c. 38.

vigilia exsiccent; inclarerit ipsa
inquietet me ille, frigus incurvat
conscientia murmuret, calor urat
caput doleat, pectus ardeat, in-
firmetur totum, deficiat in doloribus
vita mea, & anni mei in gemitibus,
ingrediatur putredo in ossibus
meis, & quorum hæc omnia
tantorumque malorum ac do-
lorum strues, & colluvies?
REQUIESCAM, inquit, in die
tribulationis, ut in die illa, qui
etiam Columnæ cæli contrem-
scent, requiescam.

FESTUM

S. MATTHIÆ APOSTOLI.

Unus assumetur, & alter relinquetur. Luc, 17.

Erit alter ab illo. Virg. Eclog. 5.

A R G U M E N T U M.

Hydrias hęc vobis binas ob oculos pono, quarum una inanis & vacua, ad inferna descendit; altera purissimo latice plena, in auras ascendit; per appositum ad disparis, quam Judas proditor, & S. Matthias subiēre, sortis symbolum. Iste siquidem ex alto Apostolatus fastigio, omnī uā completus fuerat gratiarum copiā privatus, ad inferos de-
psus est; hic verò in Collegium Christi adoptatus, locum

E

Mini-

a Ministerii hujus sortitus est. Ita ab ipsis nascentis Ecclesie incubulis, divina providentia in eo peculiariter eluxit, ut quibusdam à fide turpiter apostatantibus, alios iis velut columnas sufficeret, qui Domum Dei, ne unquam collabascet, fulcirent juxta illud Job: *b stare fecit alios pro eis.* Hoc interim salutari nobis documento relicto, ut si Judas omni, quo ceteri Apostoli donati, privilegio, ut etiam (gravissimorum Auctorum testimonio) mortuos suscitaret, præditus, in sanctissimo Christi contubernio, sub divino hujus Magisterio, tantum temporis versatus ad eò sædè prolapsus sit, ut benignissimum Dominum, Judæ ad mortem infamis proditor tradiderit, Paulinum illud monitum omnibus terrori sit: *c Qui se existimat stare, videat, ne cadat; Si tamen (quod Deus avertat) cadere contigerit, hos ne alios depravent, & d pars sincera trabatur à Sanctorum contubernio, ut membra putrida rescindenda esse pronuntio.*

a Act. 1. b Job. 34. c 1 Cor. 10. d Ovid.

§. I. *Episcopatum eius accipiet alter, Act. 1.*

§. II. *Qui se existimat stare, videat, ne cadat. 1 Cor. 10.*

§. III. *Discipuli crimina, in Magistrum non re fundenda nec membri vitium, toti corpori aspergendum.*

FESTUM

S. MATHIÆ APOSTOLI

Unus assumetur, & Alter relinquetur.

LUC. 17. v. 35.

AXIOMA illud principis Philophorum, quotidianâ experientiâ comprobatum, est: *a corruptio vitius, est generatio alterius.* & c primæ v. vitatis testimonio: *granum frumenti nisi corruptum, & mortuum fuerit, nullum fructum adfert.* Glandes ut in fructus, & quercus adolescant, corrumpantur necessum est: ex ovo

a Arist. lib. 2. de generat. & corrupt. cæxi. 17. 1. 13. metaph. c. 2.

nisi putrido, & corrupto, nempe pullum excludet: è mortuo tauro putrescente, apes gignit Princeps Poëta cecinit:

— mille animas, una
cata dedit.

Si ex arbore ramum avulseris, altera ex parte, alterum protrudet, &

b — primo avulso, non
fiscit a lvar
Aureus,

Cont

b Virg. l. 6. Æneid.

Confirmile qui in præfixo symbolo videre est, dum titula una in putei profundum demergitur, altera in auras attollitur: dum hæc vacua descendit, hæc plena ascendit.

Quod in rebus naturalibus contingere videntur, id enim vero ab Auctore naturæ, in rerum supernaturalium ordine servari, vel ex ipso, quem hodiernâ die præ manibus habemus, eventu, manifestum est.

§. I.

Episcopatum ejus accipiat alter. Act. I.

JAm ab ipso mundi nascentis exordio singularis numinis providentia præclarè semper enituit, ut ruinas sæde prouentium, aliorum exurgentium sanctitate instauret: Ecclesiæ damna, novo aliunde Religionis incremento resarciat: zizaniis & lolio stirpis evulsis, triticum uberius germinare faciat: *a* Si evellat, destruat, dissipet, simul & adificet, & plantet, ac ruina horum, instauratione sit aliorum.

Ubi cælestis aulæ Principes, Lucifero Antesignano turpissimè apostatantes, ex summo illo Empyrei domicilio, in profundissimam terræ abyssum deturbati sunt, suavi Numinis providentia, homines ab omni æternitate à Deo præordinati sunt, qui eorum ruinas resarcirent: Propter hoc enim, inquit Sanctus Bernardus, *b* & ipse creavit homines, qui supplerent locum illorum, & ruinas; atque, ita inquit c Lorinus, contingit, in natura unius corrupta succa Jerem. 1. b Bern. Sermon. 1. Advent. c v. Lorin in Psal. 109 (implebit iustas.) Psal. 109.

cedere generationem alterius. Hoc olim Regius psaltes vaicinatus est, *implebit ruinas*, Hugo Cardin. *Angelorum* ait. Gravissimi Doctores non solum tot omnino homines assumendos in gloriam, quot Angeli deciderunt, sed copiosiori numero, eorum cladem instaurandam tradidère.

Hic sensus, hæc sententia Hipponensis Præsulis est: *d Superna Ierusalem, mater nostra, civitas Dei, nulla civium suorum numerositate defraudabitur: aut etiam uberiore fortassè copia abundabit: neque enim numerum immundorum spirituum novimus, in quorum locum succedentes filii Catholica matris, in ea pace, de qua ipsi ejecti sunt, sine fine permanent.* Expressius divus Gregorius e docet tot homines salvandos, quot è beatis iustis mentibus perstitierunt: *Suprema illa civitas ex Angelis, & hominibus constat, ad quam tantum credimus humanum genus ascendere, quantos illic contingit electos Angelos remansisse.* Atque idem divi f Anselmi Judicium est.

Nobis cum Angelico Doctore dixisse, ac docuisse sufficiat, numerum hunc nobis quidem esse incertum, sed certam, quod ad propositum nostrum facit, ruinæ instaurationem: *dicitur quidam, ait S. Thomas, g quod tot ex hominibus salvabuntur, quot Angeli ceciderunt; quidam vero, quod tot salvabuntur, quot Angeli remanserunt. Sed melius dicitur, quod suli Deo cognitus est numerus Electorum in superna civitate locandus.* Hac cū primis suavissimè

E 2 Deī

d S. August. in Sentent. dist. 10. e S. Gregor. hom. 14. in Euang. f Anselm. l. 1. cur Deus homo c. 18. g S. Thom. 1. part. 2. q. 23. a. 7.

Dei providentiâ, ac benignissimâ in nos misericordiâ perspectâ, quis non admirandus, & adorandus in laudes infinitâ hujus bonitatis erumpat? quis non pro viribus totus incumbat, ut in numero electorum censei valeat, qui eorum ruinas resarciant? Quis non per quosvis cruciatus, per mille mortes, atque heroica virtutum exercitamenta, sortem illam longè beatissimam, unde illi exciderunt, eorumque vacuas sedes, omni mundi cathedrâ sublimiores, in cœlesti illa Jerusalem, comparare sataget? Hoc Seraphicum Franciscum Sanctus a Bonaventura consecutum restaurat: cui divina revelatione, vacans in cœlis splendidissima cathedra, ac supra omnes beatas intelligentias sublimissima, è qua Lucifer præcipitatus fuerat, humili Francisco asservari prædicebatur. Unde nonnulli interpretes, de Angelis Apostatis ipsi accommodarunt illud Luc. 1. *Deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles* Sublimi mentis oculo hunc divinae providentiæ ordinem Prophetæ inscius, hæc oraculi instar denunciat: *b Conteret multos, & innumerabiles, & STARE FACIET ALIOS PRO EIS* In locum Judæorum Genitæ, in locum Hæreticorum & Schismaucorum, sanos & sanctos Doctores surrogavit, & *stare fecit alios pro eis*. Percurrire, si placet, ætates singulas. Primâ, extiterunt Simoniani, Cerinthiani, Philetiani: secundâ, Montanistæ & Gnostici: tertiâ, Manichæi & Novatiani: quartâ, Ariani & Donatiani Bonar p Vita. b Job. 34. v. 26.

stæ, inde Tritheitæ: septimâ cum Mahometanis suere Armeni: octavâ, cum Iconoclastis Albanenses: nonâ, Taurinenses & Photiani: decimâ, Anthropomorphitæ: undecimâ, Berengariani: duodecima, Arnoldistæ: decimatertia, Albigenes: decimaquarta, VViclefistæ & Lollardi: decimaquinta, Lutherani & Calvinistæ. Verùm quam *stare fecerit alios pro eis*, historiarum monumenta fidem faciunt. Primo siquidem seculo Simonem Petrum, Simoni Mago opposuit: Joannem Evangelistam cum Cerintho, Paulum cum Phileto commisit: secundo Irenæum ac Papiam veræ fidei propugnatores dedit: tertio; Clementem Alexandrinum, atque Cornelium summum Antistitem: quarto, Basilium & Athanasium: quinto, Cyrillum atque Augustinum: sexto, Gregorium Magnum, Silveriumque Pontifices: septimo, Maximum & Eugenium: octavo, Damascenum cum Albino: nono, Stephanum & Jonam Episcopos: decimo, Moysen Bar-cepham: undecimo, Hermannum contractum: duodecimo, Bernardum: decimo tertio, Dominicum & Franciscum: decimoquarto, Durandum à Sancto Portiano, & Henricum Susonem: decimoquinto, Ignatium. De quo observat Genebrardus, e vir doctissimus, natione Gallus, qui mortuus est Episcopus Aquensis, quo tempore Lutherus à Sede Apostolica apostatavit, & in præceps ruere cœpit, affurrexisset Ignatium: *quo tempore*, inquit, *Satanas ad dirigitur*.

c Genebrard. in Chron. An. 1522,

ruendum aliquos erigit, Deus alios ad edificandum exstat. Quo tempore Novatores Hæretici omnia terroribus involvere cœperunt, , populus qui habitabat in tenebris, vidit lucem magnam: Nationes barbaræ, quæ in India, America, China, Japonia, in regno Chili, in orbe altero cœdegunt, fidei radio colustrati, ad Ecclesiam confugerunt. a Superiore sæculo, in solo regno Mexicano, vix tum ad Christi fidem traducto fuere extructa octoginta Religiosorum cœnobia; deinceps autem, hoc est ab ejusdem sæculi anno septuagesimo, numerata sunt septuaginta, & eo amplius templorum milia, à Castellæ Regibus ibidem condita, in quibus sunt quadraginta, amplissimi ac ditissimi Episcopatus.

Jactet Lutherus ejusque Sectatores, innumeros è cœlo in cœnum Apostatas, stare fecit Deus alios pro eis; contendit porro Thomas Bozius b ab omnibus simul Hæreticis, qui jam inde à Simone Mago primipilo suo, innumera millia conficiunt, non tot Ethnicos ad Sectam perversam traductos, c quot ab uno Xaverio ad Christum esse conversos; vel ipsi hujus Indiæ Apostoli, socii subsecuti, uno quandoque anno, trecenta hominum millia in solis Indiis ad Christum adduxerunt. Quid alii in aliis regnis effecerint, longum esset enarrare. Ex quibus omnibus compertum est, quia stare faciet alios pro eis; quod, inquit Magnus Gregorius, indies acc-
a Scriban. in præf. polie Christian. Surius comment. b Bozius de signis Eccl. l. 6. c Vide Imago I. sæculi l. 3. c. 12.

cidere videmus: d Alii perdunt, quod tenere videbantur, & alii accipiunt, quod alii ex meritis perdunt Hoc quotidie agitur: labantur à statu iustitiæ, & locum vitæ, illis cadentibus, alii sortuntur: verisimilè pronuntiatum: hoc quotidie agitur, ut viri, qui hactenus probi, pii, integri, in pauperes effusi, gratiis & meritis apud Deum opulenti, nescio cujus mulierculæ contubernio illecti, & decipi, perdant, quod tenere videbantur; è contra alii vel verborum ut gladio ancipiti, à sacro Ecclesiæ perstricti, aut repentino uxoris, aut unicæ prolis facto perculli, aut interiori radio everberati, ad Deum sincerè convertantur, & accipiant, quod alii ex meritis perdunt.

Hoc quotidie agitur, ut Adolescentes vultu verecundi, mente candidi, moribus integri, Religionis candidati, ubi manum ferulæ subduxerint, licentiorum vitæ frena laxantes, è cœlo quodammodo, ut Bernardus loquitur, in cœnum præcipiteruunt.

Hoc quotidie agitur, ut filii innocentissimæ, castissimæ, divino cultui addictissimæ, cœlestis sponsi columbæ unicæ ac candidissimæ, unius lascivi proci consuetudine, labantur à statu iustitiæ, & locum vitæ, illis cadentibus, alii sortiantur: qui sæculo spreto & mundi ac carnis illecebris nuntium renuntiantes, ad religiosa claustra, & portum salutis appellant. Quod in tirones illos aptè quadrat, qui à monastico instituto rursus resiliens, respiciunt

E 3

retrò

d S. Gregor. l. 25. mor. c. 7. e Bern^o Serm. 63. in Cant.

terro sic ut locum vita, illis cadentibus, aliis in proposito constantes, fortiantur.

Hic & famulos, & ancillas monitos velim, ne minimo verbo lacessiti, plusculo operis, ex propinquorum confluxu, aliave occasione defessi; à benevolis heris, ex amplis familiaris, unde fortuna corporis & animi pendebat, cum stomacho temerè discedant, in ædes ignotas, ubi omnis pudicitiae flos perit, commigrent, illique locum cedant, qui fortunam illic sibi auream fabricant.

Idem subinde domesticis filiis accidit, quorum major natu in bello, in duello, aut alio maligno fato mortem incurrens, secundo genito, aut extero etiam heredi, omnium dominiorum, amplissimarumque opum possessionem relinquit. Alius, qui in spem familiae educabatur, parenti rebellis, infames nuptias contrahens, & domo paterna, & hereditate proscibitur; in cujus locum frater omnibus fruiturus admittitur, aut alius quispiam nepos adoptatur. Quæ omnia vivacissimè in perfido Juda, & sanctissimo Matthia, a qui sortitus est locum ministerii hujus, expressa cernuntur. Infamis porro ille proditor, è beatissima illa Christi familia, gratia tam munifici Domini, disciplina tam benevoli Magistri, hereditate felicitatis æternæ, cælo ipso excidit: fuit enim aliquando in cælis, & discipulus Christi, cum ceteris sanctis Apostolis; sed erat unus de principibus, de quo dictum est: *Vos autem sicut homines moriemini, & sicut unus de Principibus cadet.*

2 AG, c. 1.

Quæ Anastasius Sinaita de Juda sic exponit: *b Electus ad principatum Apostolatus, & quasi in celo constitutus, cecidit tamquam fulgur de celo in proditionis ruinam: & Episcopatum ejus accepit alter. Revera alter, inquit e Lorinus: alter vitâ, alter moribus; alter probitate, pietate, fide in Dominum suum; hic in locum Judæ, in Christi scholam, in Apostolorum Collegium, in dignitatem Sacerdotalem, in privilegiorum & gratiarum omnium possessionem, in Episcopatum longè splendidissimum successit.*

Video vos tacitos huic fortunatissimæ divi Matthiæ sorti applaudentes, & aureæ illius fortunæ faustâ ac festiva gratulatione apprecantes; sed ut & vos hodierna luce cum Matthia faustam ac felicem sortem nancisci valeatis, quemque vestrum Episcopatus dignitatem adipisci posse, tot, quot hic adestis, juvenes, cælibes, conjugatos, illiteratos, Episcopos fieri posse comprobabo.

Episcopalis dignitas tam sublimi & excelso in Ecclesia loco habetur, ut Sanctus d Ambrosius pronuntiare non dubitarit: *Honor & sublimitas Episcopatu, nullis poterit comparationibus adaquari; Si Regum fulgore compares, & Principum diademati, longè erit inferius, quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares.* Idem confirmat e Nazianzenus: *quantum calum terrâ pretiosius est; quantum anima corpori, spiritus carni, divina humani præstant, tantum Episcoporum*

b Anastasius Sinaita l. 7. Exam. c Lorin in Psal. 103. d Ambros. de dignitate Sacerd. cap. 2. e Nazian. orat. 7. ad cives.

porum principatus, omnia civilia regna & potestates antecedit. Nihilominus hœmerna die, liquido demonstrabo vos omnes, Laicos, uxoratos, negotus publicis ac politicis adstrictos, posse Episcopos esse, & Episcopali munere ritè ac rectè fungi. Apostolus 1 Timoth. 3. tradens perfectam muneris Episcopalis administrationem, asserit debere esse *unius uxoris virum*, filios habentem subditos. a Ubi eam primum à Theologis quæstio movetur, quid per *unius uxoris virum* Paulus intelligat? Lutherus sic explicat: non sit scortator, sed unam habens uxorem. Beza: b Episcopus non sit talis, qui temerè repudiata uxore, aliam ducat. Calvinus: Episcopus simul non habeat multas uxores, ut Judæis permittum fuit. Hæc è Veneris thara blatrones. Iraque sanctorum Patrum, Doctorum, & Ecclesiæ sensus est, intelligi hic monogamum, qui secundas non iniit nuptias, aut uxor ejus alterum maritum non habuerit. Hoc ergoposito, quod quis bigamus non sit, quæritur, an vir uxoratus possit in Episcopum assumi? Respondet Barbosa, continentiam & cœlibatum, etsi ex jure divino & naturali Episcopatu annexa non sint, tamen à temporibus Apostolorum in usu fuisse; quantum ad Episcopos, qui uxori suas postea uxores solùm ut sorores retinuerunt. Idque Canones, & omnia sanctorum Patrum testimonia evincunt, etiam in Ecclesia Græcorum, ubi licet Sacerdotes uxorati sunt,

numquam tamen in Episcopis id passa est, quos propterea Monachos ad eam dignitatem assumit, voto castitatis adstrictos. Licet tamen in Episcopum assumitur conjugatus, si uxor non solum ætate provecta sit, aut castitatem in sæculo profiteatur, sed ut omnis incontinentiæ suspicio amoveatur, si ipsa perpetuam in Religione castitatem profiteatur. Ita Couvar. de sponsal. pag. 2. cap. 6. §. 3. Pet. Ledelma. Azor. Sanchez de matrim. l. 7. disp. 41. n. 2. quem vide. Verum enim vero cum nec vobis integrum uxores deserere, nec uxoribus statutum in religiosis claustris continentiam profiteri, cumque prope omnes diffidant, eam sibi capacitatem esse ad Episcopale munus requisitam, paradoxum id fortè existimabitis, si vos omnes, Episcopos esse posse & debere ostendero. Quot ut non meo, sed irrefragabili ipsius D. Augustini testimonio, manifestum fiat: Primò notandum est: quod Episcopus, idem sit quod inspector, speculator, superintendens (ab ἐπισκοπέω, id est, speculari) qui alicui rei intendit, & invigilat. Sic Cicero fuit Episcopus in Campania, ut ipse scribit lib. 7. epist. 1. ad Atticum: *Vult, inquit, me Pompeius esse, quem tota hac Campania, & maritima ora habeat Episcopum, ad quem delictus, & negotii summa referatur.* c Eusebius quoque non dubitat appellare Constantinum, *communem Episcopum.* d Ambrosius Episcopum dici vult quasi *super inspectorem.*

E 4

Aorem.

a Cornel. hic. b Vide Barbosa de officio & dignitat. Episc. pag. 54. & p. 71.

c Euseb. in Vita Constant. c 47.

d Ambros. de dignitat. Sacerd. c 5.

storem. Augustinus a Episcopos, speculatores appellat.

b Hinc ad rem nostram per-appositè demonstrat, quomodo Patres-familias Episcopi esse queant, ipsum audite: *Cum ergo auditis Dominum dicentem: ubi ego sum, illic & minister meus erit, nolite tantummodo bonos EPISCOPOS, & Clericos cogitare: etiam vos pro modo vestro, ministrare Christo, bene vivendo, et elemosinas faciendo, nomen doctrinamque ejus, quibus potueritis (monitione, correptione, bono exemplo potissimum) predicando; ut unusquisque etiam Paterfamilias hoc nomine (Episcopi) agnoscat paternum affectum sua familia se debere. Pro Christo, & pro vita aeterna, suos admoneat, doceat, hortetur, corripiat, impendat benevolentiam, exerceat disciplinam. Ita in domo sua ECCLESIASTICUM, & quodammodo EPISCOPALE implebit officium.*

Videris ex mente Augustini, munus Episcopale ad vos spectare, vos omnes Episcopos esse, id est, Speculatores: quid in familiis agatur, ne, ut Seneca ait, domus vitia, vos postremi videatis. Ut autem hoc munere Episcopali dignè & laudabiliter fungi possitis, conditiones, virtutes, quas Paulus ad hoc requirit, in vobis exprimere debetis. Proprium perfecti Episcopi munus, Paulus 1, ad Timoth. 3. describit, ubi primò omnium dicit: *Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse; quod divus Hieronymus expendens, ait: b omnes virtutes in uno sermone comprehendit, qui-*
a Augustin. de civit. l. 1. c. 9. *b* Augustin. in Ioan. Tract. 51. *c* Hieronym. Epist. ad Oceanum, Chryc. hom. 10. in 1, ad Timoth.

bus ita se gerat, ut quasi in pulchro corpore aut navum, aut verarucam non habeat; quod paucorum est, inquit Hieronymus l. 1. adversus Pelagium, c. 8. ut nemo de illo quid finistri loquatur, nullam dando occasionem in sermone, in actione, in conversatione, domi, foris, in curia, in foro, in convivio, in templo.

2. *Sobrium*, absque hac virtute, nulla alia consistit: temulentia verò, ut Basilius loquitur, *omnium vitiorum mater*, de qua aliàs diximus, & alibi fusiùs dicemus; nunc id ago, ut quam Patrem-familias dedecet, expendere velitis. Verissimum illud aurei Oratoris oraculum: *c Vini largior usus, infistorum est causa malorum*; domestica hinc dumtaxat perstringã; nam sicut

Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo;

Sic

Vina cavant bursus, non vi, sed saepe bibendo.

Athenæus l. 2. c. 1. ex Timæo refert, quosdam Agrigentinos ad eam insaniam redactos, ut jam temuleni, in medio mari se jactari arbitrantur, & quasi exortâ tempestate, oneribus navem sublevare satagerent, omnem supellectilem desultoriè per fenestras in plateam præcipitabant, ut lepidè Angelinus noster describit. *d* Ejusmodi tempestatem complures Patres-familias indies concitare cernimus, quam sæpe non fictis oculis liberi ac uxores contuentur, dum omnem supellectilem, omnem pecuniam multo sudore & labore corrogatam

e Chryost. hom. 10. in Gen. *d* Angelinus Craxus filii Hilaria.

rogatam maritus ebrius, quasi in marre præcipitat: dum splendida convivium exstruuntur, post quæ diu esurire necesse est. *De Keel, kkoft veel.*

Diogenes Cynicus videns ædes hominis ebriosi venum propositas; minimè dubitabam, inquit, ^a quin hic homo, qui ad eò liberaliter se ingurgitabat, tandem post crapulam, etiam domum evomeret. Quàm frequentes huic similes reperire est, qui uxore ac liberis esurientibus in tabernis potant, & luccellum omne, totâ hebdomadâ collectum, unâ horâ abligurriunt. hoc Hipponensis præsul; graphicè execratur: *b* Vnde trium vel quatuor dierum refectiorem poterant habere, uno die cum grandi peccato contendunt perdere potius, quam expendere; & utinam potum tantummodo perderent, & non etiam ipsi perirent! Ambrosius lib. de Elia c. 12. *Vno die bibunt multorum dierum labores.* Quid sit, ut tandem bonis omnibus dilapidatis, se ac suos agant in extremam desperationem. Rem planè tragicam hinc obiter attendite. *c* Mulier inacta virum potatorem, die quædam popinam adiit, ubi illum comperit inter teferas & pocula, reliquum, quod supererat, marsupii abligurientem agit illa pro penuria, qua extremâ conflictabatur, impotenter ut desistat, ac luccellum aliquod sibi seruet suæ ac liberorum indigentia: dumque instat pertinaciùs, pugno illam ad terram allisit; quæ, ut animum resumpsit, domum

perreptavit: & ecce duo è liberis obviam clamantes, vociferantes, lachrimantes, panem, panem sibi dari postulabant, quo jam ad biduum famelici caruerant; mater viri rabie, & miserando spectaculo concitata, videns se ac viscera sua ad extrema redacta, quomiserias accideret, in iras exarsit, & cultro arrepto, utrumque jugulat. Intempesta nocte maritus bene potus, mente ac marsupio privatus domum regressus, cubitum deducitur, jamque altum stertentem, eodem cultro confodit. Immane illud facinus ut ad iudices delatum, mulierem comprehendunt, & quasi de te benedicta gloriantem moti addicunt; quæ tandem in catasta, novissima verba, ac salutaria monita ejusmodi maritis dedit, quæ utinam inhærent, & hunc cultrum potaturo, suo gutturo, vel solâ recordatione imponerent, quam omnes sobrii, *d* & non violenti existerent!

3. *Prudentem.* Viri asceticæ prudentiam virtutum omnium aurigam, Bernardus *e. Abbatissam virtutum* vocitavit, quæ patri-familias in domesticis regendis (si opus Episcopi adimplere velis) perquam necessaria est. Nazianzenus: *fars artium, scientia scientiarum mihi esse videtur, hominem regere: animalis scilicet maximè varium & multiplex, quod cum potissimùm in feminam cadat, quæ varium & mutabile semper, magnâ viro prudentiâ opus est, ut eam regat, ut*

li 5

filios.

^a Apothec. Lycosihen. ^b August. in Serm. 231. ^c Ioannes Benedictus in Summa peccatorum, l. 3. c. 8. Alard. le Roy pperre de famille p. 8101.

^d Tim 3. ^e Vide Barbosa cit. pag. 76. f. N. 20. Apud 1.

filios in moribus, literis, negotiis educet atque excolat: familiaris prospiciat, apto tempore, cellas cerevisiâ, vino, granaria frumento: penuria butyro, caseo, aliisque necessariis instruatur. Nil temerè, fervidè, præcipitanter, sed præmeditatè agat, loquatur, statuat. In arduis, audiat & sequatur eruditorum consilia. Ne facilis sit ad credendum, quæ à famulis & ancillis, de liberis: ab externis de uxore: à vicinis de propinquis deferuntur, quo vitio optat Bernardus à Eugenio Episcopum summum esse *вѣдомъ*.

4. *Pudicum.* Os, oculi, manus, gestus omnes & motus corporis, imò & cogitatus, pudici sint. Os nil lascivi loquatur, oculi non inverecundè in alias conjiciantur, piaculum sibi grande ducat liberiùs & petulantius manum extendere: noverit & animum ita illibatum fervare, ne etiam mœchetur in corde suo. Nulli libri, nullæ tabulæ in domo obscenæ sint: molle nil in liberis, in famulis, in ancillis toleret.

5. *Hospitalem.* Affines tenuioris fortunæ non erubescat, non excludat, convivio adhibeat, secum sportulas deferre jubeat. Vicinos pauperculos festivis diebus, ac hilaris feriis sua mensa reficiat, &c.

6. *Non percussorem.* Famuli & ancillæ, si sæpius & gravius deliquerint, dimittantur, ne pugnis aut fustibus ædibus turbati, de te velut de carnifice aut tyranno fanda & infanda evomant. Filios non impetu; obio aut rabie effervescens, fuste aut ferro percutiat, mutilat, lædat, sed, dam flagellat, *dulcedinem charitatis*, ut imonet Gregorius; *b in mente reserves: & dum filium flagellat, taamen ei omnia bona sua servet, & eum heredem habere desideret.* Uxorem verberare immane scelus, quod in ipsa bruta non cadat, Chrysostomus æstimat.

7. *Non litigiosum.* Infame viro jurgate, litigare, de liana caprina contendere, quod mulierculis proprium ac familiare est: hac quippe ratione: filii, vicinis, sibi, famæ, sanitati, paci domesticæ, pessimè consulit; quin potius odia, dissidia, ac similitates maxime domesticas sopire, ac penitus restinguere satagat: Amicos, propinquos, vicinos dissidentes componere studeat: à litibus prorsus absteineat, quod olim suis Augustinus cautum voluit: *Lites, inquit, e aut nullas habeatis, aut quam celerrimè finiatis, ne ita crescat in odium, & trabem faciat de festuca, & animam faciat homicidam.*

8. Denique, ne hinc longior sim, *sua domui bene præpositum.* Domui non præest, nec proddest, qui semper prope abest. Qui in multam lucern stertit, mox foras progreditur, extus prandet, sero vespere domum divertit, frequenter proficiscitur, negotiis ita distentus ut nec quid filii, quid filiarum, quid domestici agant, attendat aut sciat, nullamque eorum curam gerat. Utinam hic salubri Pauli monito respiscat: *ad qui suorum, maxime domesticorum curam non habuerit, fidens neegavit, & est infideli deterior.* Alias perlect

Episcop

b Gregor. Epist. 6. lib. 12. e Augustinus nas Epist. 109. d i Tinnus 5.

Episcopi proprietates, aliis relinquo, & cum Lorino, Interprete doctissimo hęc concludo; qui preeffusius simulque expressius vos omnes Episcopos pronuntiat, dum illud Psalms regii: *a* Episcopatum ejus accipiet alter, sensu morali ad Episcopatum spiritualem refert: quo ratio sensualitati dominatur; regit populum, dum cogit affectionem & plebem operationum quinque sensuum, domui suæ conscientię præst, filios habet subditos rectorum cogitationum, purarum affectionum, bonorum operum. Clericos ordinat, deputando contemplantivas cogitationes ad sortem Dei electas, & preparatas divinis officiis, laudibusque, ut incommutabili veritati inhæreant: nec se implicat secularibus negotiis: virgines consecrat castas affectiones, amplexibus bonitatis divinæ sociando parvulos confirmat, roborando certitudinem propositi, cogitationes & affectiones adhuc infirmas. Coërcet censuris v.g. suspendendo sensus, cum peccandii præbent occasionem, &c.

Hęc: hæcenus, prolixius quam putaræm, nunc ut unde exoritur sumus, propositum prosequamur, qui stat, exemplo Judæ ne cadat, sibi quisque ostendat, Doctore gentium salubriter commoneante.

§. II.

Qui se existimat stare, videat, ne cadat. I. COR. IO.

PRæclarè è clara valle sua Doctor mellissimus, in qua tot

Sanctos numerare erat, quos Monachos: aded ut locus ille, vere sanctus diceretur, ubi sub tali Præsule, tali sub disciplina, tot innocentia, & vitæ sanctimoniam viri Religiosi militarent; Nihilominus securos esse non patitur, sed aculeum, & quidem gravissimum subdit, dicens: *b* *Nusquam est securus fratres, neque in calo, neque in paradiso, multo minus in mundo: in calo enim cecidit Angelus, sub præsentia divinitatis: Adam in paradiso, de loco voluptatis: Judas in mundo, in schola Salvatoris.* Tum insurgit: *hac idcirco dixerim, ne quis sibi de illo blandiatur, quia dicitur: locus iste sanctus est, quia non locus homines, sed homines locum sanctificant.*

Quisque vestrum se circumspiciat, & quam lubrico loco consistat, accuratori indagine expendat. Bernardus nec locum in cælo, nec in paradiso, nec in claustro, *c* ubi homo vivit purius, cadit rarius, surgit velocius, incedit cautius, &c. a lapsu omni tutum & immunem esse profitetur; vos verò in sæculo, in lubrico stare citra casus periculum posse, confiditis. Quis sanctiori, quis turiori unquam stetit loco, quam Judas? cuius à summo ad imum attendens præcipitium divus Hieronymus, omnibus nobis jure meritiſſimo, metum incutit, & *Episcopatum ejus accipiet alter, non solum illo tempore de Juda dictum est; sed usque hodie dicitur, & usque in diem iudicii. Si ipse Judas Apostolatam perdidit, custodiant se Sacerdotes, & Episcopi.*

E 6

b Bern. Serm. de div. r. s. de r. p. i. c. p. e. nere cogitationum. ser de ligno feno & s. i. p. l. a. & Bernard. d. Hier. in r. h. e. b.

scopi : si Apostolus cecidit, facilius Monachus potest cadere.

Verum enim verò, quanto facilius tu Adolefcens ; qui indices inter mundi illecebras : tu puella, quæ vanitati similis facta es, ut scintilla in arundines consistis : tu ancilla, pedissequa, quæ famulo, utinam non hero heterodoxo, perfido, lascivo cohabitas, quanto facilius potes cadere ? Altiùs hinc insonantem audi tubam illam Ecclesiæ ; a *Quid tibi necesse est, in ea versari domo, in qua necesse habeas quotidie aut perire, aut vincere? quæ unquam mortalium apud usperam securum somnum capit? quæ etsi non percutiat, certè sollicitat.*

A lubrico recedamus, quia in sicco ne quidem stabiles sumus. Ubi Judas cecidit, quænam ulli potest esse securitas ? b *Judas unus de duodecim illis præelectis discipulis, infamis Magistri sui proditor? unus ex sanctissima illa familia, fur & latro? unus ex duodecim illis charissimis ovibus lupus rapax? unus ex tam parvo Apostolorum collegio, Apostata? unus de Ecclesiæ principibus, Princeps tenebrarum, & dux latronum? ex duodecim illis prædilectis filiis amantissimi Patris, c unus Diabolus, & filius perditionis? è tam exiguo duodenario numero, unus in æternum reprobatus! O creator, & Redemptor hominum ! commorari in domo tua, & in æternum perire ! tuæ sanctissimæ consuetudini, ac saluberrimo alloquio perfrui, & in æternum perire ! coram oculis intueri signa & prodigia, & in æternum perire ! Sacerdotali charactere insignitum, in*

æternum perire ! Episcopatus, Apostolatus dignitate fruilgere, & in æternum perire ! gratiæ sanitatum præcellere, id demones expellere, leprofos mundare, mortuos suscitare, ut SS. Patres de Juda tradiderunt, && in æternum perire !

Et tu, qui in domo versaris, ubi fœdæ tabulæ oculis obijciuntur, obscuri codices manibus inferuntur, lascivi sermones auribus intillantur, innumera sese ingerunt libidinis fomenta, te tutum, securum ac stabilem arbitaris ? Timorem omnibus salutarem incurrit vobis S. Augustinus, dum è domo Dei, è religiosissima sua familia, sub sanctissimi Patris disciplina, queritur stellas cæli decidisse, ut casus paucorum, sit cautela multorum : e *Magna sunt hæc judicia : tua, Domine Deus, quæ cum considero, contremiscunt omnia ossa mea : vidimus enim multo, Domine, & audivimus à Patribus nostris, (quod utique sine magno tremore non recolo, sine multo timore non confiteor) ascendisse primitus quodammodo usque ad calos, & inter sidera nidum suum collocasse ; postmodum autem cecidisse usque ad abyssos, & animas eorum in malis obstupuisse. Vidimus stellas de calo cecidisse, ab impetu ferventis cande draconis : & eos qui jacebant in pulvere terra, à facie sublevantis manus tuæ Domine, mirabiliter ascendisse. Vidimus vivos morientes, & mortuos à morte resurgentes ; & eos qui inter filios Dei ambulant, in medio lapidum ignitorum, quasi lu-*

a Hieron. Epist. 47. b Matth. 26. Luc. 6. 10. c 1 Pet. 17.

d Chrysost. in 2^a Apoc. Serm. 11. v. Raynaud. de 1^oca pte dist. c. 3. n. 2. e August. in Soliloq. c. 14. 2.

tum ad nihilum defluxisse. Quare iterum iterumque monco, ut cum timore & tremore salutem vestram operemini: *simis preceps est*, inquit Cyprianus, *a qui transire contendit, ubi alium conspexit cecidisse.*

Circumspectionem profectò, & attentionem majorem circa salutis: ac protectionis propriæ negotium, facile aliorum, magnum ruina ingenerat, ac boni proprii amor, & salutis suæ cupiditas commendat; quod vel Ecclesiæ columnas fecit contremiscere: Bernardus Ser. 54. in cantica: *Pavens, tremensque aio ad meipsum: si sic a sum est cum Angelo, quid de me fiet, terra & cinere? ille in calo intumuit, ego in sterquilinio. Qui non tolleerabilior in divite superbiam, quam in paupere ducatur a mihi, si tam dure in potente illo animadversum est, pro eo quod elevatum est cor illius, quid de me exigendum, & misero & superbo?* Ipsa magnorum ruina, quorum nonnulli avaritiâ, alij luxuriâ, quidam superbiâ prolapsi sunt, nobis hoc boni præstant, ut horum malo edocti, quasi remediis occurramus; quemadmodum & malus princeps, hoc commodi habet, ut ejus postea cadaver per anatomiam inspiciere posteris, & causas morborum in ijs rimari, atque in se extirpari liceat, juxta illud:

Felix quem faciunt aliena pericula cautum.

Illud itaque Paulinum altè inhæreat: *qui se existimat, stare, videat, me cadat.* Hugo Card. b A Deo stat., à se cadit, si cadit. Bernardus: *considera, unde venit, &*

erubescat: ubi es, & ingemisce: quo vadis, & contremisce.

Origines iste Adamantius, agens de eorum casibus, qui molliori sexui familiares esse non dubitarunt, ad timorem inde ceteris incutiendum, potenter perorat: c *Metuite, quantum potestis, eiusmodi casus exitia, & in ista subversione, labentium vos experientia perterreant; vehementer infrenis est, cui non incutitur timor alio perente. Amator verò est salutis suæ, qui sollicitus sit cladibus ceterorum; sicut Salomon approbat dicens: astutus videns malam puniri, vehementer erudietur. Et iterum: Cadentibus impijs, justi vehementer terrebuntur.*

Miramur quandoque, & attoniti spectamus ingentem ac validam quercum, turbine aut tempestate radicitus evulsam & everfam, solo prostratam, & taciti nobiscum agitamur; quàm vehemens ventorum imperus, quàm ingens turbo & tempestat fuerit, quæ talem stragem fecit! cum longè potentiori admiratione & stupore, multoquæ attentiori consideratione mentis oculis contemplari debemus *cedros Libani & duces gregum* (ut Augustinus loquitur) cecidisse, qui per 20. 30. 50. annos plantati in domo Domini, in charitate radicati, bonorum operum fructus ubertim produserant. Similitudini allatæ insistit Richardus Victorinus, succifam arborem, de qua Danielis 4. considerans, Iudam quoque præsignatè affirmat. Audiamus, quid de hac arbore dicat, & quid quisque timere debeat, discat. & in-

a Cyprian. de sag. Cleric. b 1. Cor. : 9.

c Origen. lib. de singul. Cleric.

& ingemiscat: *a* Videbam in
 visione capitis mei super stratum
 meum: & ecce vigil & sanctus de
 celo descendit, & clamavit fortiter,
 & ait sic: succidite arborem
 &c. pracidite ramos ejus, excutite
 folia ejus, & dispergite fructum e-
 jus. Fugiant bestia, qua subter eam
 sunt, & volucres de ramis ejus. *Va*
filiis Ada! va conditioni humana!
 „ quis quæso, quantumcum-
 „ que profecerit, quantumcum-
 „ que ascenderit, de reliquo
 „ poterit esse securus, si tantus
 „ vir, tamque perfectus, quasi
 „ sub unius horæ momento,
 „ potuit de tanta sublimitate
 „ cadere? Recolamus ergo, qua-
 „ lis superius ea arbor descri-
 „ bitur, quis hæc præcidi jube-
 „ tur; & tunc melius agnosci-
 „ mus, in qualicumque vir-
 „ tuis fastigio constitutis, mo-
 „ rorum ruina, quam justè ti-
 „ metur. In magnitudine ar-
 „ boris, miramur modum for-
 „ titudinis: in altitudine ejus,
 „ profunditatem sublimitatis:
 „ in aspectus dilatione, magni-
 „ tudinem autoritatis. In pul-
 „ chritudine foliorum, facun-
 „ diam sermonis: in nimietate
 „ fructuum, multitudinem eru-
 „ ditionis: in esca, univerforum
 „ doctrinam ædificationis: in
 „ subjectione bestiarum, rigore
 „ severitatis: in cohabitatione
 „ volucrum, providentiam cir-
 „ cumspeditionis. *Quis ergo, in-*
quit, nisi insanus, in tanto mutabi-
litate ancipiti sibi securitatem pro-
mittit, si verè aliquando talis fuit,
qui postea succisus cecidit? verè ut
Scriptura dicit: beatus homo, qui
semper est pavidus; nescit enim,
quid futura pariat dies.

Nec minus anxium, sollicitum

a Richard. Victor. lib. 2. de studiis.
inier hom. c. 19. & 20.

ac circumspēctum quemque
 nostrum vult Apocalyp:icus il-
 le Angelus, dum ait: *b* tene, quod
 habes, ut nemo accipat coronā tuā.
 Quemadmodum iapricio acci-
 dit: fuit Nicephoro (ut Metaphra-
 stes commemorat) familiaritas cum
 Saprici Sacerdote, à teneris contracta
 ea cum pueris crescere, & adlescere:
 non exiguo virtutis incremento cū
 adolescentibus visa. Deum præter
 opinionem omnium, in grave odium
 verit. Intercea sæva in Christianos
 tempestas Antiochiæ exorta, turbine
 suo etiā Sapricium involvit; at ille
 omnia fortiter & constanter pro
 Christo toleravit jamq; ad coronam
 vocabatur, cū sermel iterumq;
 Nicephorus ad genua ejus accidit,
 lahrimantique à Martyre veniam
 rogat, daret hanc moriturus pro
 Chriisto, si non sibi, certè ipsi
 Christo mortuo inter preces pro
 hoistibus suas. Audiebat hæc
 Sapricius, neque tamen quæ
 mundum, carnem, & Cadamonem
 triumpharat, seipsum vincere
 voluit; sed nec verbis, nec oculo
 dignatus Nicephorum est. Ergo
 quam jam tenere videbatur
 coronam, placuit celo, alteri
 tradere. Cervicem præbere
 iustus, mortem turpi viâ redemit,
 & Christi Sacerdos, facere Eheu!
 Jovi promittit, nec quidquā
 per omnes superos obtestante
 Nicephoro, non referret, quem
 celo jam posuisset pedem:
 non dimitteret, quam jam
 premebat palmam. Quid hinc
 cecidit corona capiti? ejus, &
 è vestigio accurrit ipse
 Nicephorus in locum ejus,
 ac succedaneam victimā
 offerens, in aliena præ-
 mia

b Apoc. 3. c Thren. 5.

mia involavit, atque alterius coronam accipere meruit.

Idem ne & vobis in suprema cum morte lucta accidat, attendite: ne pertinaci odio, ne invidiæ malo, ne vindictæ cælo, ne luxuriæ aut injustitiæ stimulo concitatus, coronam, quam tibi jam tenere videris, amittas, eâque diabolus tibi eripiat. Quod disertè satis eminentissimus ille è Dominicana familia a Doctor insinuat, in illud Apoc. 3. *Tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam* Ubi sic disserit: *Nemo, id est nullus homo. Secundo, non diabolus: quia hæc est magna diaboli invidia, quod homo coronam accipit, quam haberet diabolus, si steteret. Quid, quod alios rerum temporalium penuria, bonorum jactura, improborum calumnia, morborum, aliorumque cruciatuum laniena, per impatientiam, pusillanimitatem, dissidentiam, aut desperationem, coronam, quam se tenere arbitrabantur, amittere faciat. Ut uni illi è quadraginta Sebastenis militibus, turpissimo transfugæ contigit, b qui aliis in gelidum stagnum demersis, cruciatus impatiens, in tepida balnea defiliit, ubi mortem, eamque æternam invenit. Interea cælo coronæ 40. delabuntur, & singulorum Martyrum capita ambiunt; dumque unam de custodibus aliquis, vacare spectat, Christianum se proclamat; simul in aquas insiliens, coronam alteri præripuit, & palmam quasi in manibus confregit. Miserabile spectaculum, exclamat Basilius, c mi-*

les transfuga Christi, ovis à lupis direpta, & miserabilius à vita perpetua excidens, coronam amittit.

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Felix, qui tantorum virorum lapsus, quos adduximus, attentâ mente revolvens, suam etiam à longè casum prospectat; sic tamen ut unum hîc vos monitos velim.

§. III.

Discipuli crimina in Magistrum non refundenda, nec membri vitium toti corpori aspergendum.

Hoc sæculares nonnulli, ceterum Catholici cum Heterodoxis sibi familiare habent, integram Religiosam familiam, ob unius nævum denigrare, traducere, execrari; filios, qui à Deo sæpè eo sine vocantur, ut ruinam illam instarent, calumniis in totum ordinem gravissimis deterrent, & vi, & vinculis etiam injectis attingere nō dubitant. d S. Thomas ex eo, quod Iudas pessimus fuerit in cætu optimo, infert, perperam maculam unius membri religiosi, in universum corpus transfundi.

Prolixius idem prosequitur Chryostomus: *e Si videris Sacerdotem indignum, non ob id etiam calumniari Sacerdotium debes: neque enim calumnianda res, sed ille solum meretur onerari conviciis, qui tanto bono abutatur. Non enim quod Iudas proditor fuit, hoc Apostolica professionis cri-*

a Hugo Card. in Apoc. c. 3.

b Breviar. Rom. 9. mart.

c S. Basilius. hom. de 40. marty.

d S. Thomas opusc. 19. c. 20.

e Chryost. hom. de virtut. & vitiis.

crimen, sed unius tantum viri mens improba fuit, quod variâ illustrat similitudine: Medici quidem multi carnisfices sunt, qui pro medela venena propinant, nec tamen artem vituperō, sed qui arte suâ iniquus abutitur. Et nauta complures navigia amiserunt, nec ideo ars navigandi damnanda est.

Quis amoenissimum viridarium contemnat, aspernetur, quod inter pulcherrimos flores, inter præstantissimas plantas, araneus, aut bufo reperitur? Solidius argumentum, & ad hominem inducit Hieronymus, qui Ecclesiam non damnandam ducit ex eo, quod quidam pravi & perversi, velut zizania in medio tritici excrescant. Unde Helvidium Hæreticum, cum virginitati bellum indixisset, quia inter virgines quasdam tabernarias esse proclamaret, sic confutat: *Ego, inquit, a plus dico, esse in eis & adulteras, & quod magis mireri, Clericos esse caupones, & Monachos impudicos. Sed quis non statim intelligat, nec tabernariam virginitatem, nec adulterum Monachum, nec Clericum posse esse cauponem. Numquid virginitatis est culpa, si simulator virginitatis in crimine est? licet autem huius exemplum capere ab Ecclesia, & ex toto corpore, de uno membro argumentari. Nam etsi in Ecclesia multi tam perditè vivunt, ea tamen nihilominus Sancta appellatur, neque id impedit, quo minus hac fidelium universitas à Paulo Apostolo sine ruga, & sine macula dicatur: quoniam ipsa per se institutio, quo modo à Deo condita est, non quo modo à plerisque deformata est, inspicere debet.*

Itaque si Ecclesia, in qua plures sunt mali, ac perversi
a Hieron. lib. adv. Helvidium.

enormibus flagitijs deturpati, tamen sine macula, & ruga, tota pulchra & amica Dei vocitetur, quanto magis Religiones, in quibus plerique boni, casti, pacifici? Quapropter etsi contristamur, inquit Augustinus, b de aliquibus purgamentis; consolamur tamen etiam de pluribus ornamentis. Nolite ergo propter amurcam, quâ oculi vestri offenduntur, torcularia detestari, unde apotheca Dominica, fructu olei luminatio re implentur. Compello vos Auditores, an Senatam, an curiam secularem, Ecclesiasticam, everfam vultis, quia in ijs iniquus aut corruptus iudex repertus est? An statum vestrum matrimoniale contempibilem, detestabilem existimatis, quia plures in eo & frequentiores adulteri, quàm pravi Religiosi, numerentur? Hunc cyprium Africanus Doctor, horum calumniis objecit. Hippone in Cœnobio S. Augustini, grave inter duos exarserat iurgium, cum alter alteri magnum crimē impingeret, ut necesse esset alterutrum ingentis culpæ reum esse, vel turpis facti, aut enormis mendacii. Quæ de re cum in populo non mediocris orta esset querela, Augustinus e ad eos luculentam scribit Epistolam, quâ sic illos reprehendit: *Ad quid aliud, inquit, sudant illi, & quid aliud captant, nisi ut quisque Episcopus; vel Clericus, vel Monachus, vel sanctimonialis ei ciderit, omnes tales esse credant, sed non posse omnes manifestari? & tamen etiam ipsi, cum aliqua maritata invenitur adultera, nec proiciunt uxores suas,*

b Augustin. Epist. 337. c Aug. Epist. 137.

nec accusant matres suas; cum autē de aliquibus, qui sanctum nomen profitentur, aliquid criminis, vel falsitatis (etiam rarissime) sinuerit, vel veri patuerit, instant, satagunt abnuere, ut de omnibus hoc credatur.

Quæ calumnia hoc manifestis societatem nostram afflare consuevit, quod Oceani instar, putrida ca. Javera in litus omnibus spectanda efficiat; & toties in publicis curiis, cætibus, convivii totū corpus vapulat, quoties putre corruptumque membrum, in pars sincera trahatur, præscinditur. Quo in negotio, ignorantia sola carpit, quæ non capit. Eecquis porro non prober unam contagione infectum, tempore efferendum, ne in cæteros idem sese virus diffundat? Etiam cum sensu, & læsione propria subinde noxius sanguis emittitur, ut totius corporis incolumitas servetur. Ita Regiæ Lusitanæ admiranti aliquando perennem illum, vegetumque societati florem, & causam roganti, apertissime respondiit Coll. Rector, a hanc esse, quia venam sibi societas aliquando incidit. Non absimilem similitudinem adduxit Joannes Clarius, Nobilis in Academia Lovaniensi quondam Theologiæ Doctor: hic cum celeberrimus quidam Concionator esset dimissus, Jesuitæ, inquit, non solent aquam mundam effundere, sed facem & spumam solent subducere. U: appositè olim Humbertus Ordinis PP. Prædicatorum V. Generalis: Oportet, inquit, b ut Religio despumetur, ad hoc, ut in sua puritate servetur. Vbi nulla est desputatio, est impuritas

multa. Quod ipse Christus innuere visus, dum Juda ex cæta Apostolorum digresso, subjunxit: c Nunc clarificatus est Filius hominis. ut pravis sublati major lux ceteris affulgere cernitur, quemadmodum candela, quam si emunxeris, clariorem lucem diffundet.

Inutiles in vite traduces, inutiliter refecantur: nec dabit inde minus; sed e contra, snoeyen does bloeyen. Quod ipso nominis omine manifestum est. SOCIETAS JESU; Anagramma: VITIOSA SECES. Huic rei consentie summorum Pontificum suffragium, è quibus illud Gregorii XIV. suffecerit audire oraculum, qui dum hanc dimittendi; & votorum obligationem tollendi potestatem confirmat: eam, inquit, d ratam & intactam esse volumus, tanquam rem magni momenti, ad Societatis PURITATEM, & conservationem retinendam. Unde non incongruè Velasques noster, a politico Vir ingenio ad Religionem viridi observantiâ florentes, id potissimum spectare affirmat, b ut luxuriantes ramos amputent, illud enim Cantic. 2. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus PUTATIONIS advenit, sic aptè connectit, c quasi ex eo florens Ecclesiæ ac Religionis status extiterit, quod arefcantium palmitum putatio viguerit: uti ad hunc locum annotavit Venerabilis Aponius: Tempus putationis advenit, illud procul dubio, in quo pater agricola peritissimus putator sterilia sarmenta de vera vite Christo, ultionis amputat falce: eos scilicet, qui in se nullam

c Ioan. 12. v. 31. d In Biblioth. script. sect. e Velasques in Philippenl. c. 3 v. 2. annot. 3. n. 7.

a Imago I. seculi pag. 100. b Humb. de erudit. Relig. lib. 5. Pa. 1.2. c. 3.

nullam similitudinem factoris sui, filii Dei, per imitationem boni operis ostenderunt. Est enim tempus namque putationis advenit, quando ex una stirpe corporum boni, separantur à malis, ne vicinitate malorum pereant boni. Bene peritissimus putator, qui eos amputet, qui vanitate frondium, nascentis vineæ fructus aut zizaniorum instar exurgens ac efflorescens triticum suppriment; quam causam allegat S. Isidorus Pelusiota, ad eò severè sub nascentis Ecclesiæ exordium Divum Petrum in Ananiam & Saphiram animadvertisse: *a Nam cum tunc*, inquit, *Evangelii semen em facere incepissent ac statim enata zizania conspexissent, sapienti consilio ea confestim evulserunt, ne unà cum tritico aucta, futuro igni ad ultionem servarentur.* Confimili zelo Paulus incensus clamat: *butinam & abscindantur, qui vos conturbant;* ubi Anselmus, *sicut Dominus in Evangelio præcepit, membra, quæ nos scandalizaverint, abscondi vult, & proijci à nobis: ut quia ipsi pseudo-Apostoli scandalum generant inter eos, separentur penitus & alienentur ab eis.* Quare autem Apostolus inter suos mitissimus, hos in gladio percutere, & refecare statuerit, respondet Hieronymus: *c Fermentum à massa vicina semovendum: secunda putrida carnes: & scabiosum animal à caulibus ovium repellendum, ne tota domus, massa, corpus, & pecus ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat.* Errant itaque gravissimè, qui hac de causa superiores, aut Religiosum institutum, aut Patres-familias inclementiæ ac severitatis coarguant;

a S. Isidorus, Pelusiot. l. 1. Epist. 18.
b ad Galat. 5. 22. c Hieron. ad Galat. 5.

quibus apud respondet (Origenes: *d Quæ est ista bonitas? Quæ est ista misericordia? unum parcere, & omnes in discrimen adducere.* Nec minus opportunè e Bernard. Epist. 102. ad quemdam Abbatem: *Ne tirmeus esse contra charitatem, & unius ejectione; scandalum maliorum reconspensaveris pace: quippe qui suâ forte malitiâ fratrum cohabitantium turbare facile poterat unanimitatem, & post tanta, nervosè concludit: Melius est enim, ut pereat unus, quam unitas.* Atque hoc quæ hæcenus de Religiosis, divinis Ecclesiasticis Patribusfam. in famulis, ancillis, pedilequis, ephelis pravus refecandis ac expellendis inculcet.

Alterum est: parentes, viros integerrimos, sanctissimos, totamque familiam præclaris factis & virtutibus illustrem, notari, obscurari, turpissimè à malevolis profcindi, ob unius filii prodigi, filii perditionis nequitiam; quasi verò Aquilæ non imbellem quandoque progenerent? quasi verò ex optimis parentibus, non pessimi filii subinde editi sunt: Quis obsecro sanctior Samuele? quem Theodoretus: *f Virum divinissimum appellat, Psalter regis vir secundum eorum Dei;* de his tamen sic loquitur Hieronymus: *g Samuel vir beatus, & iustus, filios pessimos genuit, qui non ambulaverunt per viam patris.* Et David, de cuius Christus natus est semine, duos genuit filios, Ammon & Absolon, quorum alter fratris, alter patris exitit parricida. An curam futurorum illis parentibus tam piis, tam pruden-

d Origenes: hom. 7. in Iosue e Bernard. Epist. 102 f Theodoretus q. 14 in 1. Reg. g Hieron. in cap. 65 Isaiæ,

dentibus, tam sanctis an monitionem defuisse arbitramini? Quis iustior Noë, qui impudentem filium nactus est? Moyses vir tantus, ut de eo a Gregorius Nyssenus & b Philo Hebræus: *a* Moysen stupori fuisse omnibus, tanquam novum natura miraculum, incertis qualis meus habitaret in eius corpore humana an divina; & tamen filios habuit tam degeneres, ut virtute patrem nã spretã nemo aptus esset, quem sibi sufficeret. Unde c Chrysofomus: *Quid Moysis liberis profuit paterna cura iustitia, cujus illis non successit imitatio? Itaque non ad illos patris imperium, sed ad eum, Republica admodum stratio migrat, qui illius erat filius virtute.* Ita & Adam, ita & Abraham, ita & Heli, innumerique de facto viri probi & sancti, improbos: perfidos, pœrduelles in familia habent filios, quorum parentes illud illustrissimi Præsulis, qui omnia complexus est, in solatium adferre possunt testimonium: *d* *Quantumlibet vigilet disciplina domus meae, homo sum & inter homines vivo: nec mihi arrogare caudeo, ut domus mea melior sit, quam Arca Noë, ubi tamen inter octo homines, reprobus unus invernus est. Aut melior sit, quam domus Abrahae, ubi dictum est: ecce ancillam, & filium eius. Aut melior sit, quam domus Isaac,*

a Nyssen. in vita Moysis. b Philo i. de vita Moysis. c Chrysof. hom. 5. in Matth. d August. Epist. 137.

cu: de duobus geminis dictum est: Iacob dilexi. Esau autem odio habui. Aut melior sit, quam domus ipsius Iacob, ubi legitum patris, filius inestavit. Aut melior sit, quam domus ipsius David, cujus filius cum sorore concubuit: cujus alter filius, contra patris in sanctam mansuetudinem rebellavit. Aut melior quam cohabitatio ipsius Domini Iesu Christi, in qua undecim boni, perfidum & furcm ludam tolerantur. Aut melior sit postremo, quam calum, unde Angeli ceciderunt.

Illud denique ejusmodi parentibus solatio, & obrectatoribus freno esse debet, unum discolum ac rebellem filium, aliis non raro miserabili catastrophe, omnibus ad virtutem & probitatem stimulos subdere: quemadmodum ruina Angelorum, alios confirmasse tradit Ambrosius, Bernardus, Rupertus, alique, ut apud S. Raynaudum e videre est. Aded ut si Judas unus sit in familia, divina providentia fiat, ut & Matthias aliquis oriatur, super quem cadat fors Domini & benedictio omnis, qui que totius familiae splendorem tueatur & amplifcet. Id ipsum & nos omnes, te sanctissime Apostole, deprecamur, ut inter totum proditore Juda à Domino recedentibus, tecum in æternum frui mereamur sorte sanctorum.

e Raynaudes de Juda proditore p. 452.

FESTUM

FESTUM
SANCTI JOSEPHI.

Nemo natus est in terra, sicut IOSEPH. Eccl. 49,

Deque viri collo, dulce pependit onus. Ovid. 2. Pastor.

ARGUMENTUM.

Quis, quantusque sanctissimæ Dei Genitricis Sponsus, multis ante hac incognitus, Josephus extiterit, hoc primum argumento erit, quod *Virum Mariæ* fuisse, divinâ fide manifestum sit. Etenim si in omni bene ordinato connubio, maximè paritas & similitudo conjugum inter se spectanda sit; ubi quis Josephum, *Virum Mariæ* audiêrit, eum & gratiâ, & vitæ sanctimoniâ, & generis excellentiâ, & animi, corporis-

corporisq̄ue castimoniã, omnium denique virtutum abundantia, ei simillimum fuisse, dubitare neutiquam debet. Atque hęc Parentes obiter commonebimus, ne filias suas viro heterodoxo, homini temulento, turbulento, aleatori, scortatori, quantumvis opulento, jungi sinant. Ipsos verò Adolescentes, & Adolescentulas adhortabimur, ut potius exemplo Josephi, Mariam sibi in sponsam assumant, suamq̄ue virginitatem castis nuptijs, Agno immaculato devoveant. Alterum est Josephum supra omnes cælices, dignitate, & auctoritate valere plurimum, quòd filii Dei Pater esse meruerit. Qua prægativã càm tantum consecutus sit, ut omnia posse videatur, unum superest, ut eum nobis omni pietatis cultu demereri, omni affectu complecti, omni veneratione prosequi studeamus.

§. I. *Faciamus ei adjutorium simile sibi.* Gen. 2.

§. II. *a Nemo natus est in terra sicut Joseph, qui Pater filii Dei dicitur, & creatus est.* Bern. Serm. 2. super milus.

§. III *Constituit eum Dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ.* Psalm. 104.

a Eccl. 49.

FESTUM

SANCTI JOSEPHI.

Cùm esset desponsata Mater Iesu, Maria, Joseph.
Matthæi. I.

SANCTUS Gregorius Nazianzi Antistes, quem Basilius *vas electionis, puteum profundum, os Christi* nuncupavit: a Hieronymus, *Virum eloquentissimum, Præceptorem suum* deprædicavit: Rufinus, *Virum per omnia incomparabilem, splendidissimum lumen scientiæ* indigeravit; b Hic Theologorum Doctor, & Orator eximius, in fanebri fororis suæ panegyri, ubi illam à pluribus naturæ, ac gratiæ dotibus in cælum extulisset, maritum ejus

laudaturus, in medio orationis suæ cursu subsistens, ait: *Vultu uno verbo, Virum describam? vir erat illius (scilicet Gorgoniæ) nec enim scio, quid amplius dicere necesse sit.*

VIR ERAT ILLIUS, cui unus rubor placbat, quem pudor affert; unus candor, quem parit abstinentia: nam pigmenta ac fucos, scenicis, & meretricibus relinquebat.

VIR ERAT ILLIUS, quæ eorpus pene sine cibo, voluit materia expers retinebat, & ante mortem mori cogebat. VIR ERAT ILLIUS, quæ noctes insomnes divinis Psalmis

a Hieron. de Scrip. Eccles. b Greg. Nasion. orat. 11. in san. Gorgoniæ sororis suæ.

modis traducebat, & tenera membra solo infernebat. Atque ut alia omittam, VIR ERAT ILLIUS, de qua in eleganti, & proluxa oratione sua prefatus est, non ultra veritatis metas, sed infra veritatem se subsistere, atque omnia compendio se complexum fuisse dum dixit, VIR ERAT ILLIUS Gorgoniz; innuens, fieri non posse, ut vir tam pie, tam integre, tam sancte conjugis, pius, integer, & sanctus non sit. Potiori jure dicam ego: *vultis scire, quantâ puritate, pietate, prudentiâ, modestiâ, sanctitate, meritis, dotibus corporis & animi S. Josephus exornatus sit uno verbo Virum describam: a IOSEPH AUTEM VIR EVS. Vir erat illius* (nempe Dei Matris, qua nihil in terris, nec in cælis majus, aut excellentius creari, vel excogitari potest) cum in eo omnia, ut videbimus, contineri videantur.

§. I.

Faciamus ei ADIVTORIUM SIMILE sibi. Gen. 2.

Proquam rerum omnium Conditor Deus, primum humani generis parentem Adamum procreâset; dixit: *faciamus ei adjutorium simile sibi,* Conjugem nempe, illi non solum naturâ, specie, indole, genio, & ingenio similem; sed etiam donis gratiæ, & justitiæ originalis, aliarumque virtutum, quas Adamo infuderat, simillimam efformavit; divinâ suâ providentiâ aptè disponendo, ut in conjugio mores, amores, affectus, virtutes, optimè secum attemperarentur: etenim

a *March. 1. S. Th. 1. p. q. 27. a. 1. mater-
nitas in tribus, quæ Deus non potest
facere majora,*

b *Si quâ voles apè nubere, nu-
be pari.*

Cum itaque Spiritus sanctus in hoc castissimo connubio sanctissimi Josephi, cum Virgine Maria Paranympas, & pronubus extiterit, & Dei filius hunc sibi ab æterno, ut demonstrabimus, in patrem, ac matris suæ sponsum elegerit, jure longè meritiſſimo usurpare possum illud Gregorij: *c Vultus, uno verbo virum* (Josephum) *describam? vir erat illius,* (non Gorgoniz sed Deiparæ) *VIR ERAT ILLIUS,* quæ maculâ originali, & ab omni fomite, ac fuligine peccati, immunis fuit. *VIR ERAT ILLIUS, in qua omnes thesauri sapientia, & scientia Dei sunt reconditi; qua,* ut Albertus Magnus Lib. de B. Virg. c. 96. *perfectius, quâ Adamus in sopore, & quâ Joanes super lectu Domini, & quâ Paulus in raptu, cognovit mysteria supernaturalia* Scripturas omnes penetravit, & quidquid Prophetiæ divinâ revelatione, ac summi Ecclesiæ Doctores humanâ, divinâque scientiâ atsecuti sunt, longè perfectius, *a Maria, Magistra Magistrorum, etiam Apostolorum,* ut Rupertus loquitur, cõplexa est.

VIR ERAT ILLIUS, quæ etiam corporis venustate, miraculum pulchritudinis, & *pulcherrima rerum omnium pulchritudo* existit. *e VIR ERAT ILLIUS* quæ illibata corporis, & mentis puritate, ipsi Angeli antecelluit. *VIR ERAT ILLIUS* quæ gratiâ, virtutibus, meritis sanctitate, dignitate, omnes in finito intervallo exsuperavit.

a *relig.*

b *Ovid. Epist. 9. ad Dejan. e S. Anselm. hom super Euang. Luc. 10. d Vide Vaga Theolog. Mariana pag. 401. & 41 e Greg. Nicomed. erat present.*

a reliquis enim gratia, & virtutes per partes fuerunt distributa; at Deipara id omne quod alteris dispersum fuit; seque tota gratia effundit plenitudo, sive, ut ait D. Thomas, *b* in qua debuit apparere omne, quod perfectionis fuit, ut proximè dicemus festo Annunciatæ Virg.

Quæ omnia, ut in virgine Matre, summa, & ineffabilia reperia fiat; in Iosepho quoque, etsi suspicari, vicinissimâ tantè ratione excelluisse, ut *Adiutorum simile* Mariæ esset, & argumentorum vis, & virorum Doctorum Auctoritas comprobabit.

Audi insignem pietate virum, eruditione præclarum, Cancellariû Parisiensem; *Decuit, ut Maria tantâ puritate niteret, quâ sub Deo major nequeat, intelligi, ut sanctus Anselmus ait, ita decuit, ut Ioseph tantâ prouogativâ polleret, quæ SIMILITUDINEM, & convenientiam exprimeret talis sponsi ad talè sponsam, de qua natus est Iesus, qui vocatus est Christus; & ut potest colligi ex Matt. 1. beatissimus Ioseph fuit super omnes homines purus, SIMILIS Virgini gloriosa. Nec minus discretè S. Bernardin. d. venensis: quomodo cogitare potest mens discreta, quod Spiritus sanctus tantâ unione (conjugii scilicet) uniret menti tantæ Virgini aliquam animam, nisi & virtutum operatione SIMILITUDINAM! unde credo, e Ioseph fuisse mundissimum in virginitate, profundissimum in humilitate, ardentissimum in charitate, altissimum*

in contemplatione: UT ESSET ADIUTORIUM SIMILE VIRGINI.

1. Unde credo illum labe originali detersâ, in uero sanctificatum, atque omnis seu iris expertum iussè, ut Gerson Serm. de Nativitate Virg. habito in Concilio Constantiensi, qui hoc ipsum ex antiquo Hierosolymitano officio confirmavit. Idque Theophylus, Chrysostomus, f. Isidorus, g. Isolanus, Ioânes Eckius, h. Iacobus, Christo-Politanus Episcopus, k. Christophorus de capite fontium Archiepiscopus Cæsariensis, antiquum Carmelitarum officium, Carthagena, aliisque tradidère. Quod vel ex illo Ecclesiast. 49. probari potest: *nemo natus est in terra, ut IOSEPH, qui natus est homo.* Itane verò, non ei similius est, quia natus est homo, tan non homines universi tales nascuntur? insigne in hoc mysterium latere necesse est. Per hominem, virum intelligi volunt S. Gregorius, m. Hieronymus, n. V. Beda, o. Arnobius, aliique; hinc significatum proinde per Ioseph antiquum, qui novi erat hinc gura, illud privilegium putamus (inquit p. Elias de Theresâ) *quo ut sponsa sua similis foret, hanc à Deo gratiam recepit, ut in matris utero, ab originali culpa purgatus, sanctificaretur.* Unde, q. Hugo Cardinalis, illud Ecclesiastici: *nemo natus est in terra,*

f. Isid. g. Isolan. l. de S. Ioseph. h. Ioan. Eckius serm. de S. Ioseph. i. Iacob. Christo. P. lit. in magulicat k. Christoph. de capite font. l. 1. de perpetua Virgo Mariæ, & Ioseph.

l. Gregor. in moral. m. Hieron. in Mtcheam. n. Beda in Genes. o. Arnob. in Psalm. p. Elias de Theresâ tom. 2. in p. xfas. q. Hugo Card. in Eccle. c. 49.

a S. Pet. Damian. Ser. de Assumpt. Virg.

b S. Thom. in 4. dist. 30. q. 2. a. 3.

c Gerson in Ioseph.

d S. Bernardin. 10. 3. serm. de S. Ioseph. art. 1. c. 1.

e Gerson cit. Salmeron. tom. 3. traq. 9.

terra, sicut JOSEPH, sic exponit:
NEMO SIMILIS EI FUIT.

2. UT ESSET ADJUTORIUM SIMILE VIRGINI, ipsa sanctissima conjux, omnia mentis suæ secreta, & ipse Dei filius, sapientiæ suæ thesauros, & cordis sui, in quo omnia continentur, Josepho concredidit arcanum, ipso Doctore suffragante melliflavo: *a Vere de domo David, verè de regia stirpe descendit vir ille (uti & Maria) JOSEPH nobili genere, mente nobilior. Prorsus filius David, non tantum carne, sed fide, sed sanctitate, sed devotione; quem tanquam alterum David, Dominus invenit secundum cor suum, cui committeret SECRETISSIMUM; ATQUE SACRATISSIMUM sui CORDIS ARCANUM: cuique tanquam alteri David, in certa ET OCCULTA sapientia sua manifestavit.*

3. UT ESSET ADJUTORIUM SIMILE VIRGINI, in illum aptissimè cadit illud Geneseos 49. JOSEPH decorus aspectu, filia discurrebant super murum, ut formam ejus venustissimam contemplarentur; sic etenim de sponso Mariæ Eusebius Cæsariensis: *Aderat, inquit, b Josepho libertas animi, pudor eximius, justitia, modestia, prudentia summa; sed pietate in Deum maximè præstabat, ERATQUE MIRABILI CORPORIS PRÆDITUS FORMOSITATE;* ut post virginem matrem nemo mortalium Christo, qui fuit *c speciosus præ filiis hominum*, similior, & per consequens formosior fuerit, ut gravissimi Auctores censuere.

Nec hic ut passim decantatur:
a Bernardus h. m. 2. super missus b Euseb. Cæsariensis, l. 7. de præcept. Evan. c. 3. e S. Iustin. M. in Dial. cont. Tryph.

d Lix est cum formâ, magna pudicitia;

4. SED UT ESSET ADJUTORIUM SIMILE VIRGINI, quantâ corporis animique puritate Joseph præcelluerit, vel hoc unicum efficacissimo argumento sit, quod huic virginem matrem, arctissimo connubii vinculo adstrictam, custodiendam tradiderit: quâ singularem prærogativam Hipponensis Antistes hisce verbis illi gravatur: *e habe Joseph cum Maria conjuge tua virginatam membrorum, quâ de virginibus membrum virtus nascitur Angelorum. Sit Maria mater Christi virginatam servatâ; sis autem & tu Pater Christi, curâ castitatis, & honorificentiam virginatam. f Accessit quoque morum similitudo, frequens ac diuturna familiaritas, & cohabitatio (absque ulla occasione dissidii vel rixæ) ex qua ut perversus cum perverso, ita bonus cum bono agendo, non potuit non Josephus virgini proximè, ut ovum ovo, & liliū lilio assimilari. Unde Rupertus l. 2. in Cant. ad illa verba: *Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pascitur inter lilia; quæ inquit, sunt lilia, nisi dilectus sponso JOSEPHO, & ego dilecta? verè ambo illa, videlicet pro virginalibus nuptiis, & cohabitatione castissima.**

5. Illud insuper observandum, UT ESSET ADJUTORIUM OMNINO SIMILE VIRGINI, eam dilecto sponso, omnium meritorum ac divinorum charismatum, quibus Joseph non iâ dotatus erat, participem fecisse, ut gloriari

d Gerson serm. de Nativ. Virg. Bernardin. de Hist. I. solan. f. 5. Aug. Serm. 14. de temp. festo Nativit. Dom. e Suarez 3. p. tom. 2. disp. 1. sec. 1.

riari possit in hisce nuptiis virginis: *a venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.* Idque non ex eo dumtaxat, quod utriusque conjugis bona per matrimonium fiant communia, sed vel ex eo maximè, quod Maria, omni, quo potuit, cordis affectu, gratias sibi à Deo ubertim concessas, ob arctissimam animorum unionem, dilectionemque, in sponsum refuderit, ut rectè dixit ac docuit b S. Bernardinus: *quia revera virgo, quanta erat unitas matrimonii in spiritali amore, agnoscebat & sciebat, Iosephum sibi à Spiritu sancto datum in sponsum, & in sua virginitatis fidem custodem, & ad participandum secum in charitatis amore, & obsequiosa sollicitudine divinissimam prolem Deo deo credo, quod totius ex cordis affectu, eum sincerissimè diligebat, & omnia, quæ sunt uxoris, sicut VIRI, CREDO, quod beatissima Virgo totum thesaurum cordis sui, quem Ioseph recipere poterat, ei exhibebat.* Addit: *cùm virgo tot, & tanta peccatoribus impetret sceleratus, quanta putas impetraverit Iosepho sponso?*

Quæ omnia luculenter confirmat c *Dollor ille eximus Franciscus Suarez, ut illum Paulus V. Pontifex maximus non semel compellavit; B. Virginem eximia gratiæ dona, & auxilia sponso suo, quem singulariter diligebat, exoptasse, suisque orationibus impetrasse. Nam si verum (ut revera est) unum ex efficacissimis mediis ad obtinendum à Deo gratiæ dona (cùm omnia nos habere*

voluerit per Mariam) esse devotionem erga Virginem e jusque intercessionem; quæ credi potest sanctissimum Iosephum Virgini dilectissimum, ac devotissimum per illam non obtinuisse eximiam sanctitatis perfectionem? Refert Nazianzenus Orat. 11. de furore sua Gorgonia, eam unum hoc ad omnia accedere cupivisse: *Vt maritus quoque perfecteretur, ut sic tota corpore consecraretur, & non dimidia tantum ex parte, initiata discederet, ipsiusque aliquid imperfectum relinqueret;* atque hoc precibus impetrasse. Si ergo hoc fuit insigne charitatis in Gorgonia, quod viri imperfectionem, quodammodo suam existimavit, quodque perfectionem ejus desideravit, & obtinuit; multo aliori ratione, ac modo, hujusmodi amor Virgini est attribuendus.

Porrò quid viro conferat integritas, modestia, pietas, probitas conjugis suæ, expressit Ecclesiast. c. 26. *Mulierem bonæ, beatus vir;* & Paulus 1. Cor. 14. *Sanctificatus est vir infidelis, per mulierem fidelem;* ut Adrianus per Nataliam, Clodovæus per Crothidem, Valerianus per Cæciliam, Sittinius per Theodoram, Marius per Martham, Ursilius per Gorgoniam.

Non possum quin, quod hisce castis & pacificis Iosephi & Mariæ nuptiis proprium est, & ad commendationem virginitalis ac dilectionis mutæ valet plurimum, adferre insolens, & ut existimo plerisque vestrum inaudium. Auctorem prodo d S. Gregorium Turonensem, de duobus conjugibus,

F qui

d Greg. Turon. de gloria Confess. c. 11.

a Sap 7. b S. Bernardin. Sermon. de S. Ioseph tom 3. c Bibliot. script. tecl. Suarez 3. p. tom. 2. disp 8. sect. 2.

qui se etiam mortuos comple-
xi sunt in sepulchro: defuncto
namque quodam Hilario, viro
senatorio, anno vertente obiit
& uxor, quæ cum eodem tumulo
fatis capaci conderetur, *a su-
bito elevata vir dextera, conjugis
cervicem amplectitur, quod admi-
rans populus, deposito secessit aper-
culo, cognovitque, qua eis castitas,
qui timor in Domino, qua etiam
inter ipsos dilectio fuisset in saculo,
qui se ita amplexi sunt in sepul-
chro.*

Quid mirum tam raros illius-
modi inter mortuos cerni com-
plexus, qui in vivis ita discoli
vixere conjuges, ut in ære: num
à se, & Deo separandi sint?

Huic subjungit & alterum
non minus admiratione dignū,
par conjugum, qui suam illi-
batam sponso virginum, casti-
tatem conferarunt: *b Uxo-
rem prius vitam sanctam, non mul-
to post, maritus insequitur. Porro
cum utriusque sepulchrum è di-
versis parietibus collocatum fuisset,
& virum quidem ad meridiem,
alterum ad septentrionem, miraculi
novitas, qua eorum castitatem ma-
nifestaret, apparuit. Nam mane
facto, cum ad locum populi acce-
derent, invenerunt sepulchra pari-
ter, qua inter se distare relique-
rant; scilicet ut quos tenet socios
et alium, sepulchrorum hic corporum
non separaret monumentum. Hos us-
que hodie duos Amantes vocitare
incola loci voluerunt. Ita qui in
vita castè, & unice dilexerunt
se, in morte non sunt separati.
Si plures æmulatores nuptia-
rum Josephi & Mariæ existe-
rent, plura ejusmodi amanium
prodigia, expectari possent.*

Denique ut hæc concludam,
quàm Virgini Josephus, gratiâ,
virtutibus, meritis, sanctitate,
dignitate simillimus fuerit, ex
dicendis patebit.

Quæ verò hæcenus audistis,
quandoquidem & solidâ ratio-
ne, & certis testimoniis com-
perta sint, rediùs ac veriùs
huic matrimonio congruit, quâ
quod de parentum suorum
connubio D. Nazianzenus as-
seruit: *c Sic existimo, si quis ab
ultimis terrarum finibus, atque ex
universo hominum genere præstan-
tissimum conjugium conciliare stu-
duisset, nullum unquam hoc præ-
stantius, aptiusq; reperire potuisse.*

Nunc ad vos me convertito
Auditores, quibus

———— d *vincla jugalia cura,*
vos Adolescentes, Adolescens,
tulas, vosque cum primis paren-
tes admonco, ut unum illud
spectetis, dum matrimonio libe-
ri vestri jungendi, ut sit adju-
torium simile, ut sit paritas Reli-
gionis, conditionis, virtutis,
pietatis, indolis, ac morum.
ne filias vestras viro hetero-
doxo, aut parum timorato
quantumvis nobili ac opulen-
to; aut filiis vestris hæreticam
tradere velitis, quod verissime
monet, & severissimè inculca-
Ambrosius: *e Cave Christiane, alie-
nigenam, hoc est hæreticam, &
omnem alienam à fide tua uxorem
ne accersas tibi: cum sancto san-
ctus eris, & cum perverso per-
verteris; si hæc in aliis, quan-
magis in conjugio, ubi una ca-
ro, & unus spiritus est? Quo-
modo autem potest congrua
caritas, si discrepat fides? & pat-*
id pò

a Ferrandus de reliquiis pag. 417.
b S. Greg. Turon. l. cit. c. 32. & hist.
Franc. c. 93. Ferrand. cit.

c Nazian. orat. 19.
d Virg. lib. 4. AEn. id.
e S. Ambr. l. 1. de Abraham c. 7.

lò pòst: *Sapè illæcebra mulietra
decepit etiam fortiores maritos, &
à Religione fecit discedere. Primo
ergo in matrimoio Religio quara-
tur.*

Tum par indoles, probitas,
pietas, virtus in conjugè con-
sideretur: ne homini turbulen-
to, remulento, aleatori, scor-
tatori, filias vestras mites, mo-
destas, pias, virgineas jungi
permittatis: etenim

a *Non bene inæquales veniunt
ad aratra juveni.*

Quod tamen indies cerni-
mus evenire, ut inter se Conju-
gè in his maximè diffideant:
dum uxor piè ac probè institu-
ta, quor hebdomadis, saltem
menibus, animum sacrâ exho-
mologesi expiare; matris vix
semel in anno. Uxor à teneris
assueta, festis & dominicis Eu-
charistico epulo se reficere; ma-
ritus convivia, & popinas fre-
quentare consuevit. Hæc sa-
crum Ecclesiasten numquam
non de divinis differentem au-
dire; hic verbum Dei averfari,
& ad fabulas aures, animum-
que convertere. Hæc, templa
& sacella Mariana visere; ille
campos & villas obambulare.
Hæc ante cubitum, Deum pre-
cari, conscientia latebras dis-
cutere, signo crucis se munire;
hic bruti in motem, se in stram
conijcere; quæ emphaticè
Tertullianus gravi suo stylo ex-
aravit, dicens: b *Domino non
potest (uxor fidelis) pro discipli-
na satisfacere, habens à latere, dia-
boli servum ad impedienda fide-
lium studia, & officia: ut si sta-
tio faciendâ est, maritus de
die condicat ad balnea; si jciu-
nia observanda sint, maritus eâ-*

a Ovid. epist. ad Deianir. b Tertull.
lib. 2. ad uxor.

dem die, convivia exerceat; si pro-
cedendum erit, numquam magnâ
familia occupatio advenit. Nōne
hæc, experientia quotidiana tes-
tatissima facit? Stationes Christi
patientis, aut afflicte ejus Ma-
tris obeundæ sunt; maritus vi-
ni, aut cerevisiæ balnea appe-
tit. Jejunium non modò sponte
susceptum sextæ feriæ, aut Sab-
bathi, uxori solenne, sed etiam
ab Ecclesia præceptum urget;
maritus convivium instituit. In-
stat solennis supplicatio; num-
quam maritus magis distentus,
nec unquam magis uxor ad cu-
stodiam domus amandatur.
Quibus nuptiis, non aberrasse
dicendus est, qui ipsum caco-
dæmona pronubium, ac para-
nymphum exstitisse, terri-
mum omnis turpitudinis mon-
strum Venerum faces præluxif-
se, pronuntiavit.

Aliæ profecò vobis hodie
nuptiæ, ô Virgines, aliud con-
jugium Josephi & Mariæ, vobis
parentes in exemplar propono,
de quo liber cum Ruperto ex-
clamare: c *O conjugium cælestè,
non terrenum! unus spiritus & una
fides erat in eis: sola illic carne
corruptio, desinit. Nec mirum,
cum Nicephorus Calixtus de
hisce nuptiis dicat: Spiritus san-
ctus fuit hujus connubii paranymp-
hus, & pronubus. Quomodo au-
tem sese Paranympum &
Pronubum; seu procurato-
rem, Spiritus sanctus exhibue-
rit, describit S. Hieronymus in
Historia de ortu B. Mariæ, ubi
ait: Pontifex ad consulendum
Deum de more accepit. Nec
mora, cunctis audientibus de o-
raculo, & propitiatoris loco,
vox facta est; requirendum esse, cui*

F 2

virgo

c Rupert. in Matth. c. 1.

virgo illa desponsari deberet, cū hos de domo & familia David nuptui habiles, virgas suas ad altare allaturos esse prædixit, & cuiuscumque virgula florem germinasset, & in ejus cacumine Spiritus Domini, specie columba confedisset, eum esse eum virgo desponsari deberet. Eventus autem oraculo respondit, & Spiritu sancto specie columbe, supra illius virgulam confedente, delectus est Joseph. Atque ita Spiritus sancti instinctu & afflatu, Joseph sumpsit sibi Mariam in conjugem suam. *a* O conjugium celeste, non terrenum! quia conjugum vita, sive conjunctio, tota fuit celestis, & Spiritus sanctus amborum conjugalæ amor. Quæ diuæ res in omni conjugio pietatem, & in virtute progressum impediunt, sollicitudo scilicet placendi uxori, & cura rei domesticæ, Josepho non modò impedimento ad perfectionem, & omnem sanctitatem, sed summo adjumento suere: quanto enim ardentius castissimam sponsam suam, Dei matrem amabat, ac religiosius observabat, eo magis divinam charitatem æstuabat, & majori sanctitate cumulabatur. Omnis verò cura, labor, sollicitudo, quam familiæ suæ, Jesu & Mariæ sustentandæ infumebat, actus erant filii, charitatis, misericordiæ, Religionis, ac excellentissimarum virtutum præstantissimi, quia circa Deum, ejusque sanctissimam Matrem versabantur; atque omnis hæc consuetudo mariti cum uxore, cum prole, in verbis, oculis, moribus, divinam quandam sanctitatem spirabat.

At de terreno & carnali ye-

a Rupert. in Matth. c. 1.

stro connubio, meritò Apostolus pronuntiavit: *b* Qui cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est, aded ut hoc integræ directioni, & perfectioni repugnare videatur; quod ille manifesto satis indicavit, qui aliis ad cœnam invitatis, ac perhumaniter se excusantibus, hic ut impedimentum gravissimum allegavit: *c* *Vxorem duxi, & ideo non possum venire.* Nunquid & quosdam vos inter reperire est, qui dum ad sacras epulas, ad celestem illam cœnam quot mensibus in refrigerium fidelium defunctorum invitantur, illud reipsa dicunt: *Vxorem duxi; & ideo non possum venire;* indulgentiæ tali loco lucrandæ sunt, non possum venire; concio audienda, sodalitium Marianum, S. Josephi frequentandum, non possum venire; & ut verbis utar Antiocheni Præsulis: *d* *quoties dicimus, cur non rectè vivis? qui possum, inquirunt, alligatus uxori, liberis, negotiis?* Quod ne & vos aliquando integetrimi Adolescentes, ac etiamnum castæ virgines deploratis, Mariam vobis hodie cum Josepho in sponsam eligite, ei virginitatis vestræ annulum consignate, & sanctè adpromitto, nunquam vos feliciores, nobiliores, ditiores, beatiore nuptias contracturas. *e* Quod vel per ludum edoctus fuit Adolescens, qui cum inter suos, propter ædiculam Marianam, in suburbano sitam, pilam lusitaret paulò quàm ceteri terrior, delicatiorque

b 1. Cor. 7. *c* Luc. 14. *d* Chryl. hom. 4. in Isaiam. *e* Vincent. Bellovac. speculo l. 7. c. 87. Ioan. Magot. dist. 4. cœnæ. *e* Wierman. delictis.

fiorque, cum pilam semel iterumque non malè redditam expulisset, sensit ab eo repercussu manum inforlescere. Ac fortè annulum in digito tum gestabat, quem auro faberrimè factum, & palà, gemmaque venustum, à nescio qua parthenope incautus acceperat; eoque impensè charum, ne quà in ludo rumpere, aut certè cum manu reliqua contaminaret, vel excenteret, decrevit exuere, subiique in facello labras quærete; quo dum è turba, ludoque se proripit, conspicit in ara, virginis insigne, in cuius amplexu divinissimus infans, hiæntibus labellis suavissimè reuidens. Ergo Adolescens, dum inter manus gemmantem annulum versat creber, rotatque, videt opportunè digitum indicem in Virginis effigie, præter ceteros arrectum; ita rigere, ut videretur ejus articulis inseri gemma percommodè posse. Hinc ille jam sui, & ludi, & sociorum oblitus, ab imaginis aspectu, paulatim ad meditanda cælestia abreptus, cæpit ibidem in genua procumbere, & alias curas de aliis amoribus versare. Equidem sic secum: quem amo annulum, cui rei circumfero amens, & ne inquinetur hic, aut deperdatur tam cautè asservo, nisi ut vanâ me pulchritudine, vanus ipse delectem? nempe donum id hominis est, & hominis cujusmecum utique, aut etiam ante me perituri. Quid si carnales nuptias cælestibus commutem, & omnium virginum speciosissimæ, me Virginem hoc annulo desponsam?

Dixit, & aspecta miratus imaginis ora,

Hæc ait, hæc auro est digna puella meo

Simil annulum sibi detrahitum expedit, eoque extentum Virginis digitum gaudens induit; nec annulum dumtaxat suum commendat, sed se quoque totum in custodiam ei, clientelamque tradit; quin etiam ferunt, ut sponsalia cum Virgine, quemadmodum Josephus noster, inivisse non dubites, repudians nuptiis (ad quas fortè tunc invitabatur) illibatæ pudicitie florem in Mariæ intela conservare decrevisse. Id autem donum Virgini gratum accidisse, eventus ostendit: vix etiam dum digito Virginis annulum indiderat, cum primores manus articulos, cæpit paulatim imago velut adductis nervis contrahere, digitoque intorsum reflexo, annulum acceptum sic includere, ut nisi vis heret, indexque rumpetur, elabi manu, eximique porro nequiret. Quod insigne spectaculum, ut oculos Adolescentis insperato rapuit, faciè persuasit, ut animum induceret, donum Virgini placuisse. Igitur nihil ultra cunctandum ratus, hanc sibi sponsam præ omnibus mortalibus formâ, ac gratiâ longè excellentissimam acceptar, annulumque suum in æternum consignat:

*— serva aurum ait,
optima serva,*

*Pulchrior in digitis sit mea
gemma tuis;*

Quæ ipsa si prius gemma non fuisset, jam certè contractu tuo disceret smaragdus, jaspis, & adamas esse.

Si quis, vel quæ vestrūm, alteri fortasse carnali, & mortali fidem addixit, & anulum desponsationis consignavit, aut accepit (in quibus nuptiis, quod de fide est, tribulationem nec levem, nec brevem, & hęc fortasse, & in æternum habiturus est) hęc celeberrimā festivitate, quā Josephus cum Deipara, a *Matre pulchra dilectionis*, annulo maritali æternam virginitatem Deo vovit, se suaque omnia, corpus & animam, affectus & amores omnes consecret, dedecetque, mille benedictionibus hęc tam castis nuptiis cumulandus.

Nunc ad alteram Josephi excellentiam, quā major in terris (Mariam si exceperis) nemini mortalium collata est, progrediamur, quam deducit Ruperius in Matth. c. i. *b Virum Maria cum dicit, magnum & verum nomen beato Joseph attribuit: quia si est vir Maria, est PATER Domini.*

§. II.

Nemo natus est in terra sicut JOSEPH, qui Pater filii Dei dicitur, & creditus est.
Bern. serm. 2. sup. missus.

ORator disertissimus olim coram Philippo potentissimo Macedonum Rege, verba facturus, ubi laudum ipsius copia se obrui animadvertit, conversus ad invictissimum Monarcham, dixit: racebo Philippe, magnificentiam & gloriam tuam: præteribo illustrem majorum tuorum prosapiam: filebo

amplissimas regiones, ac regna: incredibili celeritate tuis armis subacta: silem tenebris involvam quod orbem universum mo imperio subjugasti: nihil dicam de palmis, trophæis, triumphis, quos te profligatis hostibus repostiasti, solum in supremam laudem tuam: *Hoc unum dixisse sufficiat* FILIUM TE HABERE ALEXANDRUM: filium tam prudentem, tam potentem, iam magnanimum te habere Alexandrum. O gloriosissime Joseph! innumeri qua calamo, qua lingua, in iurum laudum præconia copiosè excurrerunt, regium tuum stemma, virtutum decora, corporis animique ornamenta, supra omnes mortales extulerunt; at mihi cum oratore illo, hoc unum dixisse sufficiat: FILIUM TE HABERE DEUM; filium te habere infinitā prudentiā, infinitā potentiā, infinitā clementiā infinitā opulentiā, infinitā bonitatem & pulchritudine præditum, verbo unico, FILIUM TE HABERE DEUM. Atque hic, *d quis audivit unquam tale, aut vidit huc simile? æternus ille Dei filius, Josephum sibi in patrem adlegit; inauditum hoc à sæculo, ut filio potestas & libertas sit, deligendi sibi patrem ex omni hominum genere, quem voluerit. Id si ulli mortalium per divinam potentiam, animæ v. g. à Deo, corpore nondum concepto, creaturæ, concessum foret, num illa virum è vili stirpe, stolidum, deformem, perversum, parentem suum exoptaret? quin potius origine illustrem, ingenio solertem, specie venturum, moribus probum ac omnibus*

^a Eccl. 24. ^b Eccl. 40. ^c Sabellicus,

^d Isaie 66.

mnibus corporis animique doctibus præstantissimum adoptaret. Ex quo quisque vestrum facile consequi potest, qualis quantusque Josephus habendus sit, quem æterna Patris sapientia, ipse Dei filius in Patrem assumpsit: *Coniice*, inquit Bernardus, *a ex hac appellatione, quã meruit honorari adeo, ut PATER DEI & dictus & creditus sit, quis & qualis homo fuerit ille JOSEPH.* Qua sola prærogativã tantum gratiarum, meritum, sanctitatis, dignitatis est consecutus, ut omnes omnium Sanctorum merita (unam virginem si excipias) transcendere prohibeatur; quia ut ait S. Thomas: *b Deus unicuique Sancto confert sanctitatem, & gratiam ei muneris accommodatam, in quo illum constituit.* Idque S. Bernardus de Josepho expressè asserit: *c Quando divina providentia aliquem ad singularem gratiam, seu aliquem sublimem statum eligit, omnia charismata donat, quæ illi persona sic electa, & ejus officio necessaria sunt, atque illam copiosè decorant.* d *Ut patet in Moyse, Iosue, Abraham, Isaac, & Iacob, David, & sic de aliis Prophetis. Patet etiam in novo Testamento in virgine benedicta, in Apostolis, Evangelistis, Doctoribus, & in Religionum Institutibus. Quod maxime verificatum est in SANCTO JOSEPHO, qui ab æterno Patre electus est.* Quod ad Sancti hujus gloriam quantum contulerit, pluribus comprobabo, ubi nomen Patris non vanum & inane, ut nonnulli

opinantur, sed privilegiis, auctoritate, potestate supra omnem paternam, refertissimum fuisse ostendero. Advertat Augustinus lib. 2. de consensu Evangelist. cap. 1. licet Iosephus opinionem veri parentis solum inter homines habuerit, qui Christi divinitatem, & admirabilem conceptionem ignorabant; appellationem tamen Patris non ab illis tantum; sed etiam ab Evangelista, & ab ipsa etiam B. Virgine accepisse: Lucæ enim 2. dicit Deipara: *PATER tuus, & ego, dolentes quarebamus te.* Et Evangelista dicit; *Erant PATER, & mater ejus, mirantes super his, quæ dicebantur.* Ex quo intelligi potest, inquit e doctissimus Suarez, non sine singulari Dei ordinatione, non men hoc illi esse impositum; quia nec B. Virgo, nec S. Lucas absque speciali Spiritus S. instinctu locuti sunt. Cum ergo æternus Pater summa sapientia, & providentia, hoc nomen sibi proprium, cum hoc viro communicaverit, satis significavit, ad quam dignitatem enim exvexerit, cum nomine simul officium, & curam paternam magna ex parte tribuendo. Itaque habuit affectum, sollicitudinem, & ut ita dicam, Patris auctoritatem. Qui ultra dici, aut conferri homini mortali potest? Probat ex eo, quia per verum matrimonium cum virgine contractum, quodammodo corporis ejus dominus effectus est, quia Paulus inquit; *Mulier corporis sui potestatem non habet,*

F 4

habet,

a Bernardin. sermon. 1. super Missus. b S. Thom. ad Rom 8. c Suarez. tom. 2. disp. 8. sec. 1. d S. Bernardus tom. 3. sermon. de S. Joseph.

e Suar p. 3. tom. 2. disp. 8. sec. 1.

», *habet, sed vir.* Hinc ergo factum est, ut fructus corporis virginis, quodammodo ad Josephum pertinuerit, ut enim dicitur instir. de rerum divisione §. *cum in suo solo: quod in alieno solo nascitur, vel adificatur, sub illius dominium cadit, cujus est solum.* Unde etiam si miraculosè in horto alicujus, fons nasceretur, illius esset, cujus est hortus. Quia ergo terra virginea, de benedictione Domini concepit, ad Josephum, cujus erat terra, fructus illius benedictionis pertinuit. Atque ad eum filius Mariæ, fuit filius Joseph. *a* *O quanta dulcedine, exclamat Divus Bernardinus, audiebat Ioseph balbutientem parvulum se PATREM vocare, Pa, Pa.*

Ex quibus licet intelligere, intercessisse inter Jesum & Joseph, singulare vinculum mutui amoris, quem unquam filius patri dilectissimo, aut pater filio unigenito exhibuit, aut exhibere potuit, nam ut Rupertus ait: *b* *Spiritus S. paternam viro huius, qui nascebatur infantis amorem, penitus infuderat; qui omnem, quo unquam filii in parentes, aut parentes in filios flagrarunt amorem, longè excessperavit: e* *Non enim vehementior est natura ad diligendum, quam gratia.* Vultis filialis amoris in patrem testimonia, vultis peculiaris favoris in Josephum argumenta producam? Hæc tanta sunt, ut omnia omnium Sanctorum longè antecellant.

d Quis non illud benevolentie signum stupendum exi-

a Bernard. to. 3. serm. de S. Joseph. 2. c. 1. *b* Rupert. in Matth. c. 1. *c* Amb. lib. de offi. ca. 7. *d* Barry devotione de S. Joseph.

sti nârit, quâ Francisco Seraphico, & Magdalensæ de Ursinis concessum est, Jesulum in cunis vagientem, in excelsu mentis attentius contemplari? Nec minus celestis favoris quis foris duxerit, quo Theresæ de la Cerda, ordinis S. Dominici, videre licuit, sacris linteolis (corporalia vocant) jam lotis, & ad siccandum soli expansis, diligenter invigilanti, ne quæ muscæ inficerent, infantem Jesum virgineis ijs pannis insidentem, seque involventem? Verùm hæc Josepho quotidiana erant, toties illum in cunis, linteolis, in lectulo dormientem vilit & vidit? & quod amplius est: *Arbitor & Ioseph virum Maria,* inquit e Bernardus, *SUPER GENUA frequenter illi puero arrisisse.*

Quis non se mortalium felicissimum dicitaret, & liquidissimis gaudiis totus diffueret, si speciosum illum præ filiis hominum, cum Simeone sene ulnis excipere, & complexu stringere daretur? *f* B. Ruffinus S. Francisci socius, totus in extasim raptus, quia semel filium Dei in ulnis virginis conspexerat. At quis explicet, aut mente assequatur, quos amplexus, quæ basia Josephus divino huic infantulo, & hic Josepho reciprocè impertitus fuerit? Quoties, quàm tenero affectu, ultro in patris collum involârit, charisque suis brachiis strinxerit;

g *Deque viri collo, dulce pependit*
omnes?

Ubi illud mihi in mentem venit, potentissimos regni proceres

e Bernard. Serm. 43. in cant. *f* In visa Basil. cit. *g* Ovid. 2. pastor.

res glorificari, dum aureo vel-
lere, quod è pectore appen-
sum gestant, condecorantur;
in hoc tamen illustrium equi-
tum ordine, omnes uni Jose-
pho longè concedere debent,
qui non è torque aureo, vellus
aliquod gemmis vermiculatum,
sed è collo suo Agnum immacu-
latum, suavissimum Jesum di-
vinis suis brachiis constrictum,
pectori appensum gestavit:

*a Deghne viri collo, dulce pependit
onus.*

O sarcinæ pondus suave! ó
onus verè leve! nullus unquam
botrus è vite sua dependens,
onus suavius esse potuit.

Hanc nos auream Josephi
fortem, & supra omnes aurei
velleris equites eminere suspi-
cimus, & eò nos pertingere
posse diffidimus; dum interim
si æstimare veliris, non minores
vobis ffavores Deus elargitur.
Quid admiramini? an non vo-
bis Agnum illum immacula-
tum, non è pectore gestare; sed
intimo cordis sinu, quoties li-
buerit, stringere concessum
est? At ubi fides, ubi amor, ubi
ardor, ubi ille nivæ mentis
candor, ubi virginæ vestræ
manus, os, oculi, quibus illum
cum Josepho contracteris? Hæc
à vobis hinc virginis, & sponsi
hujus, texigere perhibetur: *Si
redemptor noster*, inquit B. Pe-
trus Damianus, *b tantopere di-
lexit horridi pudoris integritatem,
ut non modo de virgineo utero na-
scretur, sed etiam à nutricio vir-
gine tractaretur, & hoc cum ad-
huc puerrulo vagiret in cunis: à
quibus nunc obsecro tractari vult
corpus suum. cum jam immensus
regnat in celis? mundis attingi
manibus volebat in præsepio posi-*
a Ovid. 2. sat. b Dam. opusc. 17. c. 3.

*tus, quantam corpori suo nunc vult
esse munditiam, jam in patris
majestatis gloria sublimatus? Sed
pergo porrò: quantum Joannes
Christo in deliciis fuerit, sa-
tis restatur breve hoc elogium:
Discipulus, quem diligebat Jesus,
qui supra pectus ejus in cæna
recubuit; quem matri suæ dedit
in filium; c Mulier ecce filius tuus.
Ex qua appellatione colligi-
unt omnes Sancti, singula-
rem amorem, quo Christus
Joannem complexus est, dum
tanto honore affecit, ut no-
men sibi proprium, cum illo
communicârit; non vacuum
nomen imponendo (quia o-
pera Dei perfecta sunt) sed
eum quodammodo in locum
suum substituendo & erga
matrem suam, singularem
amorem, & curam tribuen-
do. Tum subdit Suarez: *Mul-
to autem excellentior est parentis
Christi, quàm filii virginis ap-
pellatio; non solum quia pa-
tris appellatio majorem auctori-
tatem præ se fert; sed etiam, quia
dignitas Christi, dignitatem vir-
ginis infinitè excedit. Jesus quo-
que supra pectus Josephi non
semel sed a toties recubuit, in
ulnis toties quiescevit; eumque
non solum ut Joannes Baptista
digito monstravit, sed hume-
ris innixum in Ægyptum fu-
giens, sollicitudine paternâ
præsentissimo discrimini sub-
dixit. Quomodo autem intel-
ligendum sit: a non surrexit ma-
jor Ioanne Baptista, uti & de
discipulis Domini dicitur: e pri-
mum quidem Apostoli, dissolvit
Suarez, f qui orbis universi magi-
ster**

F 5

c Suarez cit. sec. 1. d Mitt. 17. e Bi-
blioth. script. sect. f Suarez cit. sec. 2.

*er appellatus est, dicens: Non est, cur temerarium, aut im-
probabile censeatur, sanctum
Ioseph excipere, eumque A-
postolis comparare, vel e-
tiam præferre: quia probabile
est Iosephum perfectiorem
gratiam assecutum, quam Io-
annem Baptistam, quia excel-
lentius munus habuisse videtur,
& majorem opportunitatem,
pluresque occasiones crescē-
di in gratia & charitate: quia
ut docet S. Thomas, Deus
confert gratiam ministerio, &
dignitati accommodatam.*

In hac verò comparatione cum Apostolis non existimo esse temerarium, neque impro-
babile, sed *primum potius, & verosimile*, si quis fortasse opinetur sanctum Ioseph omnes gratiâ, ac beatitudine antecellere, *quia probabile est, Iosephum perfectiorem gratiam assecutum, atque ipsum munus, seu ministerium sancti Iosephi, quatenus quodammodo est alterius ordinis, posse dici Apostolatu perfectius.*

Illud quidem fatendum, Apostolos per triennium in schola tanti magistri discipulos extitisse, suavissimâ ejus consuetudine usos & quos dixit Amicos, etiam mensæ suæ (quod ne magnatibus Regum contingit) adhibuisse. Quam figuralem benevolentiam significationem, etiam Ioannæ Galliarum Principi exhibuit, dum conviva ejus, lancem inferri fecit, quæ tria corda dulcissimi Iesu, virginis matris, ac Ioannæ sponsæ suæ cominebat. Nec quis vestram expendit Iosephum per tot annos dulcissimum Ie-

sum, ejusque matrem convivas habuisse, labore ac sudore suo eos aluisse. Quod si regnum cælorum iis paratum est, qui haustum aquæ frigidæ, abjectissimis ejus famulis tribuerint, quid ni in regno cælorum excellentissimum, & supremum in mensa Domini locum obtineat, qui cum domesticum suum tanto tempore habuit, & educavit? De quo enim tam propriè, quam de Iosepho dici potest: *c Esurivi, & dedisti mihi manducare?* Ex quibus omnibus quidam sanctum Iosephum supra omnes Apostolos, & Angelorum choros, etiam cum corpore glorioso constituunt: ut videlicet eo ordine, quo à Mathæo cap. 1. nominantur: *d IESUS, MARIA, IOSEPH*, eodem in cælesti gloria sedeant, & perfectione beatitudinis fruuntur: quia officio, & dignitate, & amore fuerunt conjunctissimi; sicut enim humanitas Christi, eo abundantiore gratiam obtinuit, quo propinquior fuit verbo & B. Virgo, quæ proxima fuit filio; ita existimatur S. Ioseph, quasi tertium locum in abundanti gratia obrinuisse, quia post virginem propinquissimè attigit Christum, familiariusque tractavit, & singularem conjunctionem cum illo habuit. *Quanto autem, inquit Doctor Angelicus, f aliquid magis appropinquat principio, in quolibet genere, tanto magis participat effectum illius principis & sic, quod magis appropinquat soli,*

c Matth. 25. d Suar. cit. sect. 2. S. Bernardin. tom. 2. serm. de S. Ioseph. a 3 e P. Morales in Matth. cap. 1. 1 S. Thomas 3. p. 3. 27. a. 51.

a Suar. cit. sect. 2.

b Sary devotione q. 2. S. Ioseph.

foli, majorem claritatem, & illuminationem recipit: & quo magis appropinquat aliquid igni, fit magis calidum: & similiter aqua clarior, & purior profuit, quanto minus distat à fonte, & principio.

Quæ: omnia evincunt, ut Iosephus: gratiarum omnium fontis, & sanctitatis principio proximus fuit in terris, ita & conjunctissimum esse in cœlis. Atque hanc sublimissimam Iosephi in cœlesti aula gloriam, probat: eximius ejus cultor, aliique, ex eo quod mater filiorum Zebedæi postulans, ut unus à dextris, alter à sinistris consideret, nihil ad libellum supplicem à Christo receperit: quia inquit *sedere à dextris, & à sinistris, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à patre meo, atque hoc paratum Iosepho & Mariæ.*

Unum superest, ut virum Mariæ, & filii Dei Patrem, omnia quodammodo, quæ in cœlo & in terra sunt, in manu sua habere paucis ostendamus, atque aded, ut in quavis eum necessitate nobis propitium habeamus, omni pietatis cultu demereri, omni devotionis affectu completi, omni venerationis signo prosequi studeamus, quia

§. III.

Constituit eum Dominum domus suæ, & Principem omnium possessionis suæ. Pl. 104.

THemistocles dux Atheniensium, ex præpotenti amoris vi, qui omnia sibi facit obtemperare, sic argumentari sole-

bat: *a* filius meus Diaphantus imperat matri, mater imperat mihi, ego toti Græciæ, ergo filius meus Diaphantus imperat toti Græciæ. Non omnino ablimili modo, liceat mihi argumentari: Ioseph imperat Mariæ Matri Iesu uti uxori suæ; Maria imperat Iesu, ut filios qui sunt subditus illis; Iesus autem imperat univerfis creaturis, quæ in cœlo, & in terra, igitur Ioseph quodammodo imperat univerfis creaturis, quæ in cœlo, & in terra sunt. O mirabilem, & ineffabilem Iosephi potestatem! *b* Unde S. Ioannes Damascenus: *Mariæ facta est domina omnium creaturarum, cum omnium Conditoris facta est Mater.* Si ergo Ioseph superior fuit Mariæ, quia caput mulieris vir. 1. Corint. 12. ergo quatenus vir ejus, omnium creaturatum superior factus est.

Insuper dum Dei filium, eî subditum, Scripturâ testante cernimus, imperium Iosephi quodammodo excedere imperium Dei video: quia Deus creaturis, Ioseph verò ipsi imperat Creatori, *d* obediens Deo voci hominis; aliter quàm oîim ad vocem Iosue solem sistendo. Nam quoties tibi, sanctissime Ioseph, *sol justitias* ad nuntium tuum stetit, *se* movit, quievit.

Unde rectè concludit Gerson: *e* *Quanta fiducia Iosephit* quanta in eo vis imperandi! quia dum vir uxorem: dum pater filium orat, velut imperium reputatur. De ipso itaque jure liceat

F 6 ufur-

a Plutarch. in vita Themist. b y Saas. cit. sect. 1. c Saas. cit. d Iosue 10. e Gerson. in Iosephina.

usurpare: *a* I T E ad Ioseph; & quidquid ipse dixerit, facite. Ipsum quippe *b* constituit dominum domus suæ, & principem omnium possessionum suarum. Quidquid vobis in corporis, animique bonis conferti desideratis, *ite ad Ioseph*; quia hi tres unum sunt, quidquid unus voluerit, omnes volumus: quidquid unus potuerit, omnes possunt, quoniam ille inter illos est, cui omnia dedit Pater in manu, cui data est potestas omnis in cælo & in terra. Quidni omnia modo possis, sanctissime Ioseph, in cælo, per quem omnia, quæ voluisti, fecisti in terra? Profecto omnia illum posse, Seraphica illa virorum & mulierum mater, & Magistra Theresia docuit, & experientia comprobavit: In patronum, inquit, & Dominum selegi gloriosum virum, Sanctum Iosephum, ejusque me patrocinio unice commendavi. Liquidò deinde perspexi, Sanctum hunc patrem, & Dominum meum tum ab hac me necessitate, aliisque majoribus, in quibus de animæ meæ & honore & perditione agebatur, liberasse. Subdit, quod amplius est: *Nec memini me aliquid ab eo petisse, cujus me compotem non fecerit.* Nam aliis Sanctis gratiam Deus dedisse videtur, ut in una necessitate invocantibus se, opulentur; sed hunc gloriosum virum ego experia sum, in qualibet necessitate adjuvare & adesse. *Adco ut Dominus nobis indicare velle videatur, quod quemadmodum illi in terra viventi subditus fuit, sic ei existenti in cælo, nil eorum, quæ petierit, de-*

a Gen. 41. v. 16. *b* Pl. 104. *c* In vita 14. 62.

neget. Quod etiam alii, quibus, ut ei se commendarent, suaseram, experti sunt. Denique hoc solum, inquit, ex amore Dei peto, ut quisquis mihi dicenti non credat, experti velit.

Complurium hoc calamitoso tempore querela est, peculium exhaustum, penu vacuum, vacuus parvulorum ventres, qui petunt panem, & non suppetit ad frangendum; *d* *ite ad Ioseph*, ille copiosius frumentum quam olim ille in Ægypto, vobis servat. Vos & parvuli vestri petite ab eo panem, *e* *quæ panem vivum in cælo servandum accepit, tam sibi, quam toti mundo*, & non fraudabit vos, à desiderio vestro.

Si qui forte vestrum calumniis impetiti, injuriis lacerati, à potenti adversario litibus, dolis, ac falsis testibus oppressi, *ite ad Ioseph*; hic potentius apud finem suum, supremum Judicem, quam olim Princeps apud Pharaonem: efficacius quam quondam Tullius apud Deiotaram, non per dexteram dumtaxat, quam hospes hospiti porrexit; sed & per os, & oculos, & pectus & omnia misericordiæ viscera, quæ Iosephi manibus toties commissa, perorabit.

Quicumque vestrum forte longo languore, acutis capitis, calculi, podagræ dolotibus divexati, *ite ad Ioseph*, ille, qui verbo imperat, verbo unico vos restituet sanitati. Quos anxiosa cura, & sollicitudo de liberis suis parentes excruciat: non est, quod trepident, de salute corporis & animi securi

sint.

d Gen. 41. *e* Bern. serm. 2. sup. mis. s. 2.

sint, si eos hujus sanctissimi sponsi tutelæ totos commiserint, qui amantissimum Jesum tantâ sollicitudine Herodis furorî intempestâ nocte subduxit, ac incredibili curâ in omnibus adfuit. Quocumque demum terrâ marique in discrimine vobis, aut liberis vestris versari contigerit, *ite ad Ioseph*, ejus auxilium implorate, & ilico etiam in rebus maximè desperatis, præsentissimum experimini. Quod ut concludam, eventum mirabili, & maximè amabili comprobabo. *a* Julius Cæsar Recupitus de incendio Vesuviano, ubi duarum urbium cum populis suis, repentino flammaram vortice, everSIONEM enarrâset, communem dolorem leniendum censuit faustâ commemoratione potentis tutelæ Josephi, quæ in pueri cujusdam incolumitate, inter tot clades eluxit. Rem ita subjecit, inquit, ut mihi spectatissimæ fidei sacerdos narravit, ex eorum familia, qui piè se ægtorum servitio devoverunt, ab oculatis testibus veritatem diligentissimè perscrutatus: Herculani, urbe amplâ & opulentâ, mulier Camilla nomine, cum inter fugam adventantes flammâs vidisset, atque effugia interclusa, consilium ab ea cepit, quæ rebus extremis spem facit, desperatio. Saltu è rupe se projecit ad litus: & nepotem quinquennem, Josephum nomine, in ipsis planè mortis faucibus coacta relinquere, elatis ad cælum oculis: *Sancte*, inquit, *Ioseph*, *tibi commendo Iosephulum*, nec plura. Mox tota in fugam incubuit, quàm celerrimè litus legens,

timore pedibus alas addente, atque arenis vix hærente vestigio, ut periculum evasit, subijt jam sui securam prima cura puerulus, quem, quoniam rebatur jam mortuum, flebat primo ætatis flore demessum, & usurâ lucis defunctum, quam vix libaverat. Inter ejulatus, ac fletus, cum devenisset ad pontem, sub quo inter ingentes fornices tenui Sebethus amne delabatur, compellari se sensit: eò conversa, unde notæ sonum vocis acceperat, Josephum videt suum, eumque sospitem, ac subridentem. Hæsit primò prope saxea præ stupore: tum recepto spiritu percunctatur, quis eò tam multis ereptum periculis perduxisset? Respondit alacriter puerulus: *Sanctus Ioseph* manu prehensum, per flammâs medias, huc ocysimè me duxit incolumem, ubi jam diu, te moror. Mulier puerum amplexata, mœrorem in gaudium, ejulatus in divinas laudes, fletum acerbissimum in lætitiæ lachrimas commutavit, alteto feliciùs fonte deductas. *Ite ergo ad Ioseph*; sed ite magna cum fiducia, *ite* ea, qua par est virginis sponsum adire, corporis mentisque munditia. *Ite* summâ ad hunc cœlestis aulae Principem humilitate. *b* *Ite* ad templâ cultui ejus dicata; aras venerando, statuas ejus exornando, sodalitiâ frequentando: officia, litanias, rosaria, eleëmofynas, jejunia, aliaque pietatis opera in honorem ejus exercendo: peculiarem in cordibus vestris erga Josephum, affectum, constantemque amo-

rem

a pag. 25.

b P. Morales in Matt. c. 1. l. 1. tit. 2. n. 23.

rem fovendo. Ad quem nos inflammare posset Beata Margareta à Castro, Ordinis S. Dominici, quæ subinde torrente divinæ voluptatis velut ebria, in has voces erumpere audita est: *O si sciretis vos, quid ego in corde meo gessu, & retineo.* Quo de abscondito mysterio ut constaret, placuit à morte, peritâ chirurgi manu pectus aperire, & cor ipsum scrutari. Nec sine stupore amabili, in eo reperiuntur tres gemmæ prægrandes illæ, & miri splendoris. In prima visebatur imago expressa virginis longè pulcherrimæ; in

a Balingem Kalend. 13. April. Penna in Vita,

secunda infantulus specie supra modum decorus. In tertia vir erat formâ spectabilis, ac majestate verendus. Et hæc cordi illius, ceu sacratori tabulæ impressæ erant imagines, non aliâ manu, quàm summi artificis Dei. Equibus prima *Deiparam* utique referebat; Altera Infantulum *Iesum*; Postrema denique *Iosephum*, virginis sponsum, quos nimirum, dum viveret, in corde babuerat, hoc est in amoribus. Optandum omnino hæc sanctissima Trias *Iesus, Maria, Ioseph*, omnium veltrûm cordibus, indita videatur, si ejus aliquando contubernio in cælis frui speratis.

FESTUM

ANNUNTIATÆ VIRGINIS
MARIÆ.*Quia respexit, Luc. 2.*

— *Quid Virgine figis in una,
Quos mundo debes oculos? Ovid. l. 4. Met.*

ARGUMENTUM.

Argos hęc vos omnes pervelim, ut mille, & mille oculis excellentiſſimę Virginis formam intueamini: in qua contemplanda ipſe Dei filius deſixus hæret. Hanc ubi *reſpexit*, longę uberiori omnium cęleſtium donorum influxu, multoq; illuſtriori divinitatis radio complevit, quã ſplendidus ille ſolis vul-

tus Lunam dum plenē eam contuetur. Quid porrò conferat, vel semel benigno divini Numinis oculo *respici*, mirabiles qui inde animorum morus exorti sunt, saisi superque testantur. Nemo quippe tam ferus, tam ferreus, qui ad ejus conspectum non totus colliscescat. Quod si oculo fortè irati vindicis respici formidamus, ad Misericordiæ Matrem hodie recurramus, ut illa suos misericordiæ oculos ad nos convertat: nam *sicut omnis, & beatissima Maria, a te aversus & despectus, necesse est; ut intreat, ita omnis à te conversus, & à te RESPECTUS, impossibile est, ut intreat.*

a Anselm. de laud. B. Virg.

§. I. *Quia respexit.* Luc. 2.

§. II. *Gratia plena.* Ibidem.

FESTUM

ANNUNTIATÆ VIRGINIS
MARIÆ.

Quia respexit. Luc. I.

Elegantem olim formā Virginem, fixo oculorum ac cogitationum obtutu, tam ardentem cælum contemplari solitam ferunt, ut mille votis expetierit, divinā aliquā metamorphosi, ipsa in cælum commutari; quæ vota & præservida suspiria dum formæ illius amator & admirator tacitus observat, a aliud non minus nobile, imo ex cordis sinu desiderium expressit, dicens: ita ipsam omnium elegantiarum & gratiarum, corporis ac animi pulchritudine sibi animum occupasse, ut nihil aliud in votis sit; quàm ut tot oculos quor stellæ cælo

sunt, benigni superi sibi elargirentur, quibus diu noctuque nil in terris, præter hanc, quam deperibat, venustatem contemplaretur.

Ita vos hinc omnes Argos, totos oculos pervelim Auditores, ut Virginem nostram humanā quavis formā, longè præstantiorem, *b cælum illud splendidissimum, incomprehensum cæli, continens Deum*, omnium virtutum & gratiarum splendoribus, velut coruscantibus stellis vermiculatum, attentā mentis contemplatione intueamini. Etenim ut ingeniosius juxta ac religiosius Poëta disertè cecinit;

a Tot

a Plutarch. in enthol. græca. caussen. court. S. Top. 4. tra. 13. lec.

b Epiphani. orat. 2. de Deipara.

a Tot tibi sunt dotæ Virgo, quot sidera calo:

Hunc versum quatuordecim syllabarum, millies bis & vicies mutavit, iisdem prorsus verbis, sensu & metro servatis; ut de eo usurpare possim illud doctissimi Antistitis elogium: *b Hunc versum vel brevitate, vel veritate, tanquam ex oraculo mihi quodam esse effatus videtur. O admirandum voluminis compendium, novo prorsus & inaudito carminis miraculo! faciem mutat, & pulchritudinem servat, versus quidem mille viginti duo numerantur, & unicus est: c peritiores jam opici & Astrologi ad calculos cælum vocârunt, stellas numerare ausi, quas non plures quàm mille viginti duas censuerunt, eminentiores nempe ac cæteris magis conspicuas; alias quippe quam plurimas, luce claritateque indiscretè scintillantes cujusmodi & quæ viam lacteam sternunt, confusè oculis nostris objectas, mortalium quemquam numero complecti posse negavit ille, qui Abrahamo, *perississimo*, ut Josephus & Eusebius tradunt, *Astrologo*, dixit: *suspice cælum* (noctè videlicet in nubi & sereno) *& numera stellas, si potes. Quod* quam illi, ut ajunt, *αδύνατον* fuit, per Prophetam dilucidè varicinaur: *d Enumerari non possunt stellæ calo: cujus rei causam Africanum sidus adducit, dicens: e Stella denumerari non possunt, quia nec omnes eas videri posse credendum est: nam quanto quisque acutus intuetur, tanto plures videt.**

a P. Bahusius Puteani protheus. b Aug. lib. 2. de civit. c. 21. c Vide Pererium in Gen. l. 2. q. 8. Bonster. in Gen. c. 25. d Hierem. 33. e August. lib. 16. de civit. c. 23.

Unde & acerrimè cernentibus, aliquas occultas esse existimatur. Exceptu hu sideribus, quæ in aliqua parte orbis, à nobis remotissima ori-ri, & occidere perhibentur. Postremo quicumque unversum stellarum numerum comprehendisse, & conscripsisse jactantur, sicut Aratus & Eudoxus vel si qui alii sunt, eos libri hujus contemnit auctoritas. Mitto hîc aliorum Doctorum testimonia principum Philosophorum, f Aristotelis Græcorum, g Senecæ Romanorum suffragia, qui omnes cælestium siderum calculum, inire impossibile, ac lucidissimas illas cæli faces innumerabiles esse, asseverant.

Tot tibi sunt dotæ Virgo
innumeræ prorsus, ac infinitæ, quas enarrare non humanæ, nedum angelicæ intelligentiæ est: Id enim vero, solito sui ingenii acumine, & propensa in Dei matrem voluntate Anselmus liberè ac libenter fatur, l. 8. de excellentia Virginitis; **I M M E N S I T A T E M gratiæ, & gloriæ, & felicitati tuæ considerare cupienti;** *O Virgo sensus deficit, lingua fatiscit. Omnis hîc Doctorum solertia, omnis oratorum facundia conticescit: horum facilè princeps, qui humana & divina ingenio planè incredibili complexus est, in hoc immenso Marianæ laudis oceano, pro dignitate verbis velificari, aut exitum reperiri diffidit: h Quid nos tantilli, inquit, quid actione pusilli, in ejus laudibus referemus? cùm etsi omnium nostrum membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus.*

Quare

f Aristot. in lib. de mundo ad Alex: & l. 2. de celo tex. 6. g Seneca l. 6. nat. quest. c. 26. g August. in Assumpt.

Quare Augustissimam hanc cæli Reginam, non tam laudibus exornandam, quàm vobis in silentio attentis auribus & comparatis animis contemplan-
plan- tam proponere decrevi.

Equid ne omnium ora, oculos animosque in Virginem convertamus, quæ ipsius summi conditoris Dei optimi maximi intuitu, nescio quibus gratiarum illecebris, & divinis quibusdam lenociniis ad se reflexit, in se provocavit, & quasi in hac universa cæli, terræque machina divinis oculis nil dignum occurreret, unam hanc Virginem hæc optatissimâ luce respexit. Sed ô magne Deus!

— *Quid Virgine figis in
una, a*

Quos mundo debes oculos?

Quo ex intuitu, quam cæli nuntius jam tura, divinarum gratiarum copiâ plebam salu-
tavit, quanto deum cælestium radorum, ac opum affluentiam locupletata fuerit, considera-
te.

S. I.

Quia respexit. Luc. I.

Celeberrimum illud non Africæ modo, sed totius Ecclesiæ lumen Augustinus, Marianum canticum illustrans, hoc verbum **RESPEXIT** expendens, solenter observat, **RESPICERE** plus aliquid significare, quàm aspicere, videre, intueri: est etenim **RESPICERE** ad illos oculos, vultumque convertere, à quo prius eos deflexerat aut averterat. Atque ita propriissimè

a Ovid. l. 4. metam.

os, oculosque Deus ab hominibus omni flagitiorum genere contaminatis, averterat; donec tandem lapsis sex millium annorum sæculis, Dominus misericordiæ motus re'pexit: **RESPICERE** per gratiam, est prius abjectos & derelictos visitare; cum bona placatus per misericordiam subtracta restituit, rursus per **RESPECTUM** gratia ad eum se convertit. e Quæmadmodum verò prima causa aversionis superbia extitit, sic & conversionis, & respectus in virginem, humilitas fuit, subdit enim: *d Bene ergo Maria solam in humilitatem Dominum **RESPEXISSE** testatur*, quia divinitas propitiationem, quam humana natura in primis parentibus per superbiam perdidit, in Maria per humilitatem recuperavit. Erant alia in Virgine cæli decora atque ornamenta: Erat virginitas nulli secunda, erat obedientia singularis, erat fortitudo cedere nescia, erat fides altè radicata, spes erat inconcussa; Charitas erat Seraphinis ipsis æmula; & tamen ad hæc non videtur spectasse numen, sed ad eam, quæ in Virgine erat, demissionem atque humilitatem. Credere eam solam esse, in oculis, in amoribus, primisque cæli curis Quod ipsum etiam cognoverit abjectæ in terras animæ & prope cælestium inanes, gens in quam Judæa, quæ dum arctæ obsidione cingeretur, & in extremas deducta esset angustia sic ad Deum supplex venit: **RESPICE** ad nostram humilitatem; non saccum objecit & cine

b August in Magnificat. c Benzoni in magnific. p. 193. d Aug. cit. e Iudith.

cinerem, quo regi poterat: non gravioris: pœnitentiæ flagella, quibus in se justè sævire: non effusas in egenos eleëmofynas, quibus cœlum emere, cœlique gratiam: non holocausta & victimas, quibus superos flectere, & Numen sibi propitium reddere; sed unicam fatiscentis animi demissionem ac humilitatem, quæ unica in oculis divini Numinis incurrisse, ad quam solam RESPEXISSE, videtur. RESPEXIT Deus, non vestem, non formam, non stirpem, non commendationem, non munera (ut homines solent) quid ergo quærit Hippo- nensis Doctor? qui perinde ac si cœlestem Virginem coram alloqueretur, affectu præcipuo, sic eam compellat. *a* Dic mihi, ô Mater Sancti Sanctorum, quid quæso boni egisti? quid donorum obtulisti? quos patronos adhibuisti? per quos Reges ambiisti? quâ cogitatione, quo spiritu, ed pervenisti, ut venerit in uterum tuum Dei filius, ut Mater Dei, Regina cœli, mundi Domina efficiaris? Virginis responsum subnectit: Quæris à me, quod munus obtulerim, & unde sum effecta Mater Creatoris? RESPEXIT Deus non munera, non patronos, non commendationes, non alia, quæ mihi contulit, copiosè gratiarum dona, sed humilitatem Ancille suæ. Nul- lum porrò divinis oculis gratius objectum, nullum amœn- ius spectaculum, nullus hortorum viror, florum aut cujusvis venustatis color gratior potest observari, ut gravissimus Au- ctor Hugo Cardinalis testatur,

dum illud psalmi 137. *Excelsus Dominus & humilia RESPICIT, & alta à longè cognoscit, sic divinè ad mores traducit: Humilia RESPICIT oculo misericordia, quia humilitas est COLOR oculis Dei gratissimus.* Unde & per Isaiam ait: Super quem RESPICIAM? Super pium, sobrium, mansuetum, misericordem, castum? minime; sed *super humilem.* Hisce quidem speciosis virtutum coloribus, virgo enituit; at humilitas divinos oculos, & Deum ipsum è cœlo devolare fecit: *b* *Castitate placuit, humilitate concepit penitius, vocis hujus RESPEXIT, energiam sacri interpretes scrutati, legunt & intelligunt: RESPEXIT NIHILITATEM ancilla suæ.* Hæc divi Bernardini, Seraphici ordinis doctrina est: *Sic à principio, inquit, e mentem ejus (Mariæ) in abyſso humilitatis fundavit, quod sicut nulla post filium Dei creatura tantam ascendit ad gratia dignitatem, sic nec tantum descendit in abyſsum humilitatis profunda: Nec insuper alicui pura creatura in hoc sæculo est datum, tantum gustare NIHILUM creatura, nec tantum se humiliare & ANNIHILARE, sicut Mariæ; & infra art 3. cap. 2. affuit ei aspectus suæ propria NIHILITATIS, eo quod continuo habebat assualem relationem ad divinam Majestatem.* Non incongruè profecèd: Teste quippe philosopho, *d locus debet proportionari locato;* unde immensam illam divinæ Majestatis abyſsum, abyſsus altera nihilitatis dumtaxat capere, & comple-

ti

a Drexellii rosæ p. 2, c. 4:

b Bern. super Missus, Serm. 4. c. Bernardin. tom. 2. Serm. 51. a. 1. cap. 3. *d* Arist. l. 4. phys. c. 6.

Et poterat. Hanc itaque nihil-
leitatem dum amat, suspicit-
que V. Beda, ad illa verba, *fe-
cit mihi magna*, pronuntiat: *a*
Magnum, quia Virgo; magnum,
quia Mater; majus, quia uirum-
que; maximum, quia Dei Ma-
ter; majus, quia, cum tanta sit,
putat se nihil esse. Adèd ut qui om-
nia ex nihilo creavit, omnia
quodammodo ex nihilo, hoc
est, ex profundissima virginis
humilitate, qua se nihilo in
conspèctu Dei ducebat, recrea-
vit. *b* Ad hanc abyssum DEUS
RESPEXIT: RESPICIT
Mariam, & infundit gratiam.
Hinc facta est, ut Damascenus
loquitur, *c abyssus gratia*; quam
ubi ipsum divinitatis numen
complevit, facta est *d abyssus im-*
mensarum Dei perfectionum.

Miramini fortasse mortales,
vani & inflati, homunciones,
oculos Domini à vobis aver-
sos, in promptu causa, vati-
cinante prophetâ: *e non RE-*
SPEXIT in vanitates, & insa-
nias falsas; non RESPEXIT
in cincinnos capitis, in syrma
vestium, in stridorem calceo-
rum, in luxum, & lasciviam
puellarum. Mirantur fortasse
hætrofulæ, *f ut saltatrices* tem-
pla frequentantes, & Deum
vindicem propitiantes, non ex-
audiri se mirantur alii magnifi-
cè cum Pharisæo perorantes:
Non sum sicut ceteri hominum,
preces suas despici; nec atten-
dunt verissimum illud Regii
psaltis pronuntiatum; *g RE-*
SPEXIT in orationem humi-
limum. Hieronymus vertit RESPE-

XIT in orationem *lominis inani*
nn vel vacui. Ingenosè ad in-
stitutum nostrum, ut ex hac
apposita similitudine facillè di-
judicare poteritis: Est musices
perius, qui organum, clavi-
cymbalum, cytharam, testu-
dinem, tibiam, fistulam,
aliudvè instrumentum musi-
cum, digitis pulsare, voce in-
flare, concentum aliquem ar-
gutum modulari tentat, dum-
que singula explorat, nescio
quid absonum, dissonum, huius-
cum, obtusum audit resonare;
Penitus quid vitii, aut obicis
sit indagans, deprehendit or-
ganum, aut clavicymbalum
centonibus oppletum, testu-
dinem ac cytharam chartis re-
fertam, tibiam ac fistulam intus
variis quisquiliis plenam. Haud
aliter usu venire consuevit: Hic
orationi cytharam (ut cum Gre-
gorio loquar) aut organum
pulsaturus accedit, & frædis
animum centonibus (*voddem*)
occupatum habet: Alter caput
litibus, codicillis, apochis,
aiiisque chartis repletum: alii
curas familiæ, domestica ne-
gotia, rumores forenses, pre-
orationibus infarciunt. Hæc om-
nia evacuanda, animus his om-
nibus vacuus ac inanis sit, ne-
cessè est; requiruntur *h hic vasa*
vacua non pauca, si pretioso gra-
tiæ liquore, si cælestis consolati-
onis oleo replere exoptamus;
qua super re melleum Docto-
rem differenter audite: *i Unde*
spiritualis gratia inopia tanta qui-
bisdam, cum alii copia tanta exu-
beret? profecto nec avarus, nec
inops est gratia distributor; sed ubi
vasa vacua desunt, stare oicum ne-
cessè est.

a Beda in cap. 1. Lucæ *b* Bern. Serm.
51. in cant. *c* Damasc. orat. 2. in 26.
sumpt. *d* Chrysof. in hor. anm. e
psalm. 39. *f* Chryf. hom. 8. in Epist.
2. ad Titum. *g* psal. 102.

h 4. regum 4. i S. Bernard. Serm. 6
de Ascensione.

esse est. Undique se ingerit amor mundi, per fenestras irruit, mentem occupat. Præoccupatum nempe secularibus desideriis animum, delectatio sancta declinat: nec misereri poterunt vera vana, æterna caducis, spiritualia corporalibus; summa imis; ut pariter sapias. quæ sursum sunt, & quæ super terram.

In vas immundum, acidum, foetidum, pravo liquore tinctum, quodcumque infundis, acefcit & corrumpitur. Pretiosus balsami liquor, nauæ: Generosum vinum, muriæ: Aqua vitæ, cynamomi aut alius præstantissimus succus, absynthio misereri non poterunt. Ita nec vera vana, æterna caducis spiritualia corporalibus. Quantum cælestis rosis in animum admiserit, tantum vana aëris, & fulis auræ exhalati comperies, quique ad summum repleri gestiunt, planè se vacuos redlere nitantur: a Nam vacue mentes exuberante gratiâ, usque ad summum relentur: atque multorum corda, quæ prius fuerant, vacua vascula, unguento Spiritus plena sunt.

Qua propter vento & vanitate turgidi; b exinanite, exinanite, quicumque vestris lubricationibus vanum vobis nomen parere studetis; quicumque casti, sancti, cari, prudentes au. lire, & digito monstrari ei vultis: quicumque dignitates, prælaturas, præturas, animo versatis, quicumque lingua, vel calamo popularis auræ plausum aucupamini, exinanite, exinanite: hæc studia exinanite, hæc omnia vana desideria

& vota exinanite, c modestiam magnæ Matris æmulamini, quæ EXINANIVIT SE exemplo filii sui, formam Ancilla accipiens. Quod quo efficacius facere valeamus, clamemus ad Dominum, ut miseras nostras oculo misericordiæ respiciat, & illud Regii psalmis usurpemus: Domine, RESPICE in me, & miserere mei, quia oculi tui multo plus lucidiores sole; hi tenebras discutere, hi lucem affundere, hi divinitatis radios in corda mortalium solent evibrare. De Cæsare Augusto scribit Suetonius, fulgorem quendam oculis ejaculati solitum: d Oculos, inquit, habuit claros & nitidos, quibus etiam existimari volebat inesse quiddam divini vigorem: gaudebatque si quis sibi contuenti, quasi ad fulgorem solis, vultum submitteret: cum enim in minorem aliquem Cæsar fortiùs respexisset, atque ille quasi radiis perstrictus, oculos dimisisset, ab Augusto causam rogatus; respondit: quia fulgorem oculorum tuorum ferre non possum; quod ille fortè adulandi animo, & assentandi studio; hoc de Christi oculis, ex vero pronuntiavit Hieronymus; e igneum quiddam, atque sidereum radiabat ex oculis ejus, & divinitatis majestas relucebat in facie. Quæ autem hisce radiantibus oculis vis, quæ virtus fuerit, & vel semel iis respici, quid vicissitudinis, & cælestis catastrophe contulerit, auscultate.

f Benignissimus redemptor noster vidit hominem sedentem in telonio. Ecquibus quæso oculis? aureè

a S. Gregor. in Ezech. hom. 2 v. 54. b Psalm. 137. c Rich. ad S. Laur. l. 4. sub init. d Sueton. in vita Cæsaris, e Hieron. in Matt. c 21. f Matt. 9.

aureè hic præful Ravennas : *a* *Vidit hominem Iesus, sed plus divinis oculis, quam humanis, generis nobilitatem, opum affluentiam, vestium elegantiam, sacculi potentiam, non attendit, non æstimat, non respicit divinis oculis, quò solùm prope mortalium oculi collimant; sed vidit hominem, dicit Evangelista, non dicit Matthæum; additque, sequere me, non dixit, affer ad me: quia Matthæum, non Matthas sacculos quarebat. Auri fulgor Mathæi oculos in telonio sedentis detinebat, quem ut vidit Dominus, ita Mathæum perstrinxit, ut ad omnia humana caligaret; solum Deum agnosceret: Vidit illum Deus, inquit Chrysológus, ut ille videret Deum. O vim! ó virtutem oculorum Domini! Vidit hominem avaritiæ sordibus immersum, vidit in scelerum luto volutantem, vidit in densa hujus mundi nocte cæcutientem: *b* Vidit ille hominem, ut peccata hominis non videret. Quid mirum omnem animi noxam, quæ nox est, ilico evanescere, ubi *c* oculi Domini multo plus lucidiores sole, in eum vibrantur! Vidit illum Dominus misericordie oculo, ut peccata hominis non videret; blandæ Matris indulgentiam æmulatus, quæ in filio, quem nimio amore deperit, nævos & maculas, non videt: aut si videt, dissimulat, & connivet.*

e O Domine Jesu, hoc benigno oculo me dignare, RESPICE IN ME, & miserere mei. Hæc ardentissimè, & subtilissimè aliquando divinus doctor Augustinus expendit: *f* *De Deo,*
a Chrysológ. Serm. 28. *b* Chrysol. cit.
c Erel. 23. *d* Chrysol. cit. *e* Psalm 24.
f Aug. in Psalm 65.

divinus RESPEXIT ME; quid est, respexit me, antè enim te non videbat? aut rursus attendebat, & precibus tuis commotus est, ut in te oculos mitteret & videbat te & antè, sed, RESPEXIT ME, dicit, dilexit me. Et homini, qui te videt, & rogat eum, dicit, ut miserereatúr tui, RESPICE ME: videt te, & dicit, RESPICE ME. Quid est, RESPICE ME? dilige, attende, miserere mei.

O Domine Iesu, quantum interest à te respici, & ab homine! respicit te homo, & si splendidum, opulentum, fortunis, honorum titulis affluentem videt, unà etiam invidet; Respicit te homo, & si plebeium pauperculum, inperitum, calumniis oppressum, de gradu dejectum videt, ilico despicit. Aliter profectò ille, qui præcipit: *g* NE RESPICIAS Vultum ejus, neque altitudinem stature ejus, quoniam abjeci eum: nec juxta intuitum hominis ego judico. Respicit te falax mulier, & nescio, quem oculis suis fascinum menti ingerit. Alias longæ faces, alias amoris flammæ omnium bonorum affluentias divinæ benignitatis radios, oculi Domini, multò plus ardentiores sole, ejaculantur. Aut faciem solis, vides nivem colliquefcere, glaciem resolvifcere: oculi Domini, faciant & jata saxa liquefcere, rupes mollescere. Supra omnem glaciem & crystallum, in durissimam petram, pectus Petri obriguerat: RESPEXIT, dominus Petrum, & derepente omnes duritiem emolliit, omnem rigorem instar nivis, ac certè in amarissimas lachrimas fecit col-

colliquefcere : magno quippe
 teſte a Gregorio; *corda duriffimam,*
cum REſPICIT, emollit. O vos
 obdurati corde, & animo in-
 ſenſibiles ! Hunc Dei oculam
 in vos provocate, hic ſolus in-
 ſenſibilitatis noſtræ duriffimam, cum
 REſPICIT, emollit. b Quid ſe-
 pentrionali frigore, ſchytiſis
 nivibus, cor Magdalena con-
 ſtrictum, reſolvit? auli, quid
 de ea canet Eccleſia.

Pater ſuperni Luminis,
Cum Magdalenam reſpicis,
Flammæ amoris excitæ,
Geluque ſolvis peſſoris.

Vides turbine, aut grandine
 proſtratas, ſegetes, vides flores,
 fructificas recens plantatos mar-
 ceſcere, & capite demiffio lan-
 guere, ac deficere : ſol oritur,
 & omnia eriguntur. Iacebat
 Petrus proſtratus, & oculo ere-
 ctus eſt, cecidit Iudas, & ne
 oſculo commoveatur, unde al-
 tiorem vim oculorum Dei, S.
 Leo c conſiderans, exclamavit:
Ut Petrum REſPEXIT, crexit.
 Non unus cum Petro, in ter-
 ram dejectus, oculo Domini
 erectus eſt, hoc primæ veri-
 tatis teſtimonium eſt, Eccl. 11.
*Eſt homo marcidus egens recupera-
 tione, plus deficiens virtute, &
 abundans paupertate : & oculus
 Domini REſPEXIT illum in
 bono, & crexit eum ab humilitate
 ipſius, & exaltavit caput ejus, &
 mirati ſunt in illo multi, & ho-
 noraverunt Deum.* Mediolanen-
 ſis Antiffes d Amb. lib. de Apo-
 log. David. c. 8. Verba ſponſæ:
*Nolite me conſiderare, quod fu-
 ſca ſum, quia decoloravit me
 ſol.* Cant. 1. ſic legit : *Nolite
 aſpicere me, quia obſcuſcata ſum,*

quia non eſt intuitus me ſol. Haud
 alicer Petrus uſurpare poteſt,
 nolite mirari, ſi formæ priſti-
 næ venuſtas abiêrit, ſol ſuam
 lucem ſubduxit. Ergo obſcuſca-
 mur, dicit Amb. quando non vi-
 demur à Chriſto; ſed quando vi-
 demur, albefeſcimus; quemadmo-
 dum ſinum ſoli expanſum.
 Hinc ſi Petrum percuncteris:
 unde iſta animi labes, mentis
 fœdicias, ut Magiſtrum nega-
 veris? rectè reſpondebit : *non
 eſt intuitus me ſol;* qui ut re-
 ſpexit, ilico dealbatus eſt. Plus
 dico, non ea vis ſolis eſt, ut
 aſpectu ſuo orbem concuſſiat,
 & terræ motum inducat, quem-
 admodum conditor ſolis, vel
 oculo dumtaxat e REſPICIT
terram, & facit eam tremere. E
 purpuratorum ſenatu doctor
 egregius B. Hugo ſic expo-
 nit: REſPICIT oculo miſericor-
 dia terrena corda, & facit ea tre-
 mere, per timorem ſanctum,
 & ſalutarem; facit ea tremere
 ſub potenti manu Dei, facit
 ſaxea corda cum tremore ſe
 ſubdere, & ſubjicere cum om-
 ni humilitate ad pedes Re-
 demptoris. REſPICIAT reſopiat
 g Auguſtinus, & faciat te tre-
 mere: *Melius enim eſt tremor hu-
 militatis, quàm confidentia ſuper-
 bia.* Principi Ionathæ reſ ſatis
 mira accidit, præruptam & ac-
 clivem rupem ſubeunt. 1 Reg.
 14. Enimvero in rupis verti-
 ce, offendit Philiffæorum ma-
 num, animis efferatam, vul-
 tibus truculentam, armis for-
 midandam, quid ulterius? Uno
 armigero ſtipatus per confer-
 tiſſimos hoſtium cuneos erumpit
 illæſus; O miraculum, exclama-
 vit

a S. Greg. 1. 8. mor. cap. 8 b Greg.
 eit. c S. Leo hom. 9. de paſſione.
 Amb.

e Pſal. 103. f Hugo Cardin. in Pſal. 103.
 g Auguſtin. in Pſal. 130.

mat scriptura, quid deinde? sine hasta, sine clypeo, sine gladio, horrendam edidit stragem: *O miraculum incredibile!* inermis prostravit armatos, & profligavit; Miraculum sanè, & iterum miraculum, maximè admirandum: quis tamen perpetravit? 70. verè explicant: *Videbant contra faciem Ionatha, & cadebant;* ac si fulgor oculorum, quòd ex oculis principis emicabat hostes pavidos, ac tremantes prosterneret. Quis autem nostri principis aspectus? quæ facies? qui oculi? ii perfectò, qui amorem concilient, qui vitam non auferunt, sed conferunt, ut scitè Ambrosius in psalm. 45. *Eius aspectus, salus nostra est.* Quare clamet quisque ad Dominum: *a Lumine tuo aperi oculos meos, quando possum videre te, nisi RESPEXERIS me?* Hæc hæctenus longior, quàm putarem, ad motes velificatio. Nunc denuò oculos, animosque in Virginem convertamus, & ex dictis concludamus, si homines vanos, flagitiosos, gravissimos peccatores, saxea corda, vel uno oculo divina bonitas respiciens, aded immutavit, emolliit, tantam iis lucem, ac gratiæ ubertatem contulerit; quantam omnium cœlestium donorum, abundantiam, Matri suæ ab æterno electæ, ac prædilectæ, Dei filius communicarit.

§: II.

Gratiâ plena. Luc. I.

Splendidum illud divi Richardi, *b* Mariam filio Dei *a* Aug. Serm. 127. de Temp. *b* Richard. *a* S. Laurent. l. 7. de Laudib. Virg.

conferentis encomium est, *nihil tam simile soli, quam luna:* Unde quæso hoc, quomodo, quando, quare? quia sol, quem mundi oculum appellant, eum radiis directis, nullo obice interposito RESPEXIT; quo luna plena, orbe pleno, luce plena, candore plena, influentiis plena, & *c lux luna, sicut lux solis* constituitur, atque usque eò illustratur, ut Aristoteles *d secundum solem,* & quasi ætherum de numine numen, gloriosissimè resplendens, ac longo intervallo cætera astra antecellens, compelliare non dubitavit; quod peritissimus naturæ interpret e confirmat, dum lunam, *orbe pleno immensam* pronuntiavit. Hæc potiori jure B. Petrus, S. R. E. Cardinalis *f* Damiani, Virgini Matri accomodat, dicens: *Quantumlibet alia stella veluceant, luna tamen & magnitudine præminet, & splendore: sic utramque naturam Virgo singularis exsuperat, & IMMENSITATE gratia, & fulgore virtutum.* Quam gratiæ plenitudinem, & quandam quasi immensitatem, quo melius anima complecti valeamus, discutendum est, quo in statuerum omnium conditor Deus lunam creârit, an in novolunio, an verò in plenilunio? Priori sententiæ accedit *g* Augustinus, ratione ductus hæc philosophicâ, quòd natura semper incipiar ab imperfectiori, ac sensim ad perfectionem perducat; ita non abs re esse, si *Deus imperfecta fecerit, qua postmodum ipsa*

c Iste 30. d Arist. 1. 2 de generat. animal. e ultimo. e Plinius 1. 2. c 9 *f* Pet. Damiani Serm. de Assump. Virg. g S. Aug. de Genesi ad lit. lib. 3. c. 17

ipse perfecit. Alteram partem, cum aliis plurimis amplectitur a V. Beda, b Albertus Magnus ejusque c maximus discipulus, doctor Aquinas, qui 1. p. q. 70. a. 2. ad 5. docet, quod luna fuerit facta plena, sicut & herba facta sunt in sua perfectione, facientes semen (non enim glans sed quercus creata est) & similiter animantia, & homo, non infans, sed vir perfectus à Deo conditus est: licet enim naturali processu, ab imperfecto ad perfectum deveniatur simpliciter; tamen perfectum prius est imperfecto, & omnipotens manus omnia primum modo maximè supernaturali, ex nihilo produxit.

Haud aliter, dum altissimus è celo in terram prospexit, & Divinitatis suæ oculos in eam, quæ d. luna est percussa in æternum, direxit, quamque sibi in matrem ab æterno delegit, convertit, primo conceptionis instanti, divini fulgoris radiis circumfusam, & gratiæ candore plenam fuisse, & SS. Patrum, & Ecclesiæ convincit auctoritas. Ad quam veritatem stabiliendam, doctissimus e Suarez docet, accommodari illud Psalm. 86. *Fundamenta ejus in montibus sanctis*; quia, inquit, fundamenta sanctitatis virginis, posita fuerunt, ubi alii Sancti confirmantur; in eundem sensum exstat irrefragabile magis Gregorii testimonium, qui lib. 1. Reg. cap. 1. hoc Isaie vaticinium: *Et preparatus mons Domini, in vertice montium*, sic exponit: *Potest hujus montis nomine, beatissima Virgo*

*designari: mons quippe in vertice montium, fuit beatissima Virgo Maria, quæ omnem electa creaturæ altitudinem, electionis suæ dignitate transcendit. Quia plenitudo gratiæ, quæ in aliis fuit finis & terminus, illi initium ac fundamentum fuisse videtur, ait Suarez; Ratio verò propria hujus conclusionis, ex D. Thoma desumenda est, ut festo conceptionis tractavimus, & ex B. f. Laur. Justiniano: quia beata Virgo, in instanti suæ sanctificationis, ut futura Dei Mater, plus amabatur à Verbo, quàm ullus Angelus, vel homo (qui in gratia creati) sed gratia responderet amori, ergo. Apertè idem sentit celeberrimus, ac sanctissimus Ecclesiastes g D. Vincentius, expendens illud Ps. 45. *Fluminis impetus sanctificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus. Ubi sic ait: Fluminis impetus, quia totum flumen divinarum gratiarum effusum est, super eam in sanctificatione. In sanctificatione aliorum Sanctorum, infunditur una gutta gratiæ divini (cum pleniudine Mariæ conferatur) at in Virgine Maria, fluminis impetus (sic tandem concludit: creditur, quod eadem die & horâ (quâ nimirum fuit concepta) fuit sanctificata super omnes Sanctos, & Sanctas, & etiam Angelos.**

Memoria repètere, si placet, quanta fuerit gratiæ copia divinitus concessa, priscis ante legem, atque in ipsa lege patribus; quanta deinde sanctissimis Apostolis, quanta Martyribus;

G

ribus;

a Beda di. iatico, Temp. b Atherr. M. 2. p. sumn. tract. 1. q. 59. c S. Thom. 1. p. q. 70. a. 2. d P. G. 88. v. 38. e Suarez 3. part. tom. 2. disp. 4. q. 27. q. 1.

f B. Laur. Justinian. Serm. in Nativ. Virg. g S. Vincentius Serm. 1. de Nativ. Virg.

ribus, atque ut compendio dicam, quanta tot sanctorum hominum millibus, quanta tot millibus Angelorum. Ea sanè otantis in cumulum, & in unam animam collecta, quàm ingens (fides superum) illic vis, & quedam quasi immensitas! At unius tamen virginis, non dico exeuntis è vita, sed ut gravissimi Theologi stabilierunt, primo conceptionis momento, major existit gratia.

Ex quibus facile conficies, si tanto cœlestium donorum fulgore, in ortu suo, quasi in plenilunio gratiarum creata, Virgo præ omnibus Dei Sanctis refulserit, quanta in singula momenta gratiam accumulando, atque exinde ipsum gratiarum fontem, Deum complectendo, plenitudine redundarit.

Unde lacteus Virginis Alumnus pulchrè addubitat, quo pacto Angelus Deiparæ dicat: *Spiritus Sanctus superveniet in te, quam pridem gratiâ plenam consalutârat? superius dicta est, a inquit, fuisse gratiâ plena, & nunc quomodo dicitur, Spiritus Sanctus superveniet in te? numquid potuit repleri gratiâ, & necdum habere Spiritum Sanctum, cum ipse sit dator gratiarum? si autem iam Spiritus Sanctus in ea erat, quomodo adhuc tanquam noviter superventurus reponitur? an forte ideo non dixit simpliciter, veniet, sed addit tu, per? quia prius quidem in ea fuit per multam gratiam, sed nunc supervenire nuntiatur propter abundantioris gratiâ plenitudinem, quam effusus est super illam?*

b Hanc portò gratiâ plenitudinem, è triplici fonte uber-

a S. Bernard. serm. 4. super Misus,
b 1. plenitudo gratiarum,

rimè scaturire comperio. Ac primùm quidem omnia dona Spiritus Sancti, in candidissimam hanc animam infusa, Rupertus c fateitur: dum super illud Cant. 1. *Ecce tu pulchra es, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum*, sic ait: Pulchra (ò Maria) decore virgineo, pulchra, Unigenito filio, adhuc addo, illud pulcherrimum: *Oculi tui columbarum*. Quinam sunt, oculi columbarum, nisi dona, septem gratiarum? isti oculi mei, sunt oculi tui, oculi columbarum, oculi omnium gratiarum: omnium quippe gratiarum vel spirituum tu effusa es particeps, ex quo me castis visceribus suscepisti. Expressius d. B. Petrus Damiani serm. 2. in nativ. B. Virginis, dum ei accommodat illud Proverb. 9. *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem*, sic ait; *Septem namque virginalis hac domus, suffulsa columnis extitit: quia venerabilis Mater Domini, septem Sancti Spiritus donis, id est, sapientia, & intellectus, consilii, & fortitudinis, scientiâ, & pietati, atque timoris Dei dotata est. Ex eodem fonte derivat doctor gentium, divisiones gratiarum, quas Deus non omnes singulis, sed pro voluntate sua in varios per partes dispersit: Alii, inquit, e datur sermo sapientia, alii prophetia, alii genera linguarum, alii gratia sanitatum; in Virgine, omnium divisionum rivos, seu gratiâ gratis datæ confluisse, & f. D. Athanasi, & g. D. Thomæ & h. D. Hieronymi, quem hic audire*

suffe-
c Rupert. 1. 1. in cant. c. 1. d. B. Pet. Damiani, serm. 2. in Nat. Virg. e 1 Cor. 12.
f A. Jhuu sermone de ip. g. Th. 1. p. q. 27. a. 5. h. S. Hieron. serm. de Assumpt. Virg.

suffecerit, sententia est: *ceteris per partes præstatur, Maria autem simul se tota infudit gratia plenitudo.* Gratiã linguarum sub primis Ecclesiæ incunabulis, Apostoli cum cæcis gentibus admirationi fuere, quã & superiori sæculo, novus Indiarum Apostolus Xaverius claruit: dono prophetiæ Bernardus, Dominicus, Ignatius excellere. Gratiã sanitatum alii celebres fuere; Apollonia dentium, Agatha uberum, Lucia oculorum; Godoleva gutturis dolori medetur. Sic Antonius de Padua pro rebus perditis, Alexius pro filiis erronibus, Gertrudis contra glires, Rochus pro peste, Barbara pro fœlici morte invocantur. Hi singulis malis medentur, Maria omnibus. Hoc Alberti magni, & ipsius Antonini iudicium est, qui sic ait: *Concludit igitur Albertus, quod unversitatem gratiarum gratuitarum, & gratis datarum omnifariam habuit.*

Ad hanc itaque c Medicinam mundi; quâcunque infirmitate derenti recurrere: Maria non modò quosvis morbos curare, mortem depellere, sed ipsos mortuos suscitare, imò & ab inferis valet revocare; ut apud Mendosam nostrum doctè & disertè tractantem, videre est.

Alterum e fontem, & theologicarum, ut ajunt, & moralium virtutum, novimus Spiritum Sanctum in varios derivasse: Abraham fide, Moyse mansuetudine, Elias zelo, Job

patientia, alii aliis virtutum ornamentis excellere.

At in Maria tota se plenitudo omnium virtutum infudit: Ubi enim Deum utero concepit, tunc ait S. Athanasius, *descendit Spiritus Sanctus in Virginem, cum omnibus suis virtutibus essentialibus, imbuens eam gratiã, atque idcirco gratiã plena cognominata est: eo quod impletione Spiritus Sancti, omnibus gratiis abundaret.*

Enumerat g Toletus præstantes in veteri lege fœminas, singulas aliqua virtute præpotentes, Abigail prudentiã, inquit, Judith fortitudine, Ruth honestate, Anna religione, Ja-hel sapientia, Esther charitate proximi, &c. at in virgine, inquit, omnium virtutum Excellentia collecta sunt. Ab hac Magistra virtutum, iracundi mansuetudinem, lascivi castimoniam, queruli patientiam, pusillanimes fiduciam, cæterisque morbis animi quisque medelam inveniet: nam ut de ea suavissimè Bernardus: *Quod vel paucis mortalibus constat fuisse collatum, fas certè non est suspicari, tanta virgini fuisse negatum, qua à nullo illustrium Sanctorum excellitur in privilegiis, gratia.*

Unum jam superest, i cum tanta sit Virginis Matris, & gratiarum & virtutum plenitudo, ut omnes omnium corollitum, ac beatarum mentium dotes ac merita, in unum collecta, non modò adæquet, sed infinito prope intervallo antecellat. quanta illa extiterit &

G 2 redun-

a V. Suarez 3. p. tom. 2. disp. 20. sec. 1. &c. b Antonin. 4. par. tit. 15. c. 19. c Bonav. in Psal. 50. d Mendosæ viridar. lib. 2. problem. 5. c 2. plenitudo.

f S. Athan. form. de deipara. g Toletus in Lucam c. 1. annot. 67. h Bernard, epist. 174. i 3. plenitudo.

redundarit, ubi duos & septuaginta annos, continuis actibus majorem semper ac intensiorem gratiam accumulavit, ubi nescio, quod cœleste prodigium seu ostentum Ecclesiasticus proponit, dicens: *a Luminare, quod minuitur in consummatione, quasi quid minuendo perfici ac consummari posset.* Acutè Richardus à S. Laurentio: *Luminare, quod minuitur in consummatione, de Maria intelligo: minuitur, id est, humiliatur, & non decrescit; quasi diceret Sapiens: cum audisset Maria tantam sibi promissam celsitudinem, quod fieret Mater Dei, seque per humilitatem nominans Ancillam minuisse, ex hoc consummata est; & facta LUNA PLENA: quia in hoc verbo concepit filium, crescens mirabiliter in consummatione.* Nul- lum unquam defectum aut deliquium passa, sed luna perfecta in æternum, & tum vel maximè, dum se minuit ac humiliavit, gratiâ & virtute excre- scens. Errat profectò, errat, qui maria ac flumina decre- scere fortè existimavit, dum re- diis solis illustrata, rariore va- pores in cœlum emittunt, cum eos illic condensatos agmine dulci, & cum sœnore nubes re- fundant; & ipsa, quæ in mare ressuunt flumina, aut ad suum fontem recurrunt, uberiori co- piâ revertuntur. Bonav. in Spe- culo virg. c. 3. illud Eccles. 1. *Omnia flumina currunt in mare, sic exponit: Omnia flumina in- trant in mare, dum omnia chari- smata Sanctorum intrant in Ma- riam; flumen gratia Angelorum intrat Mariam: flumen gratia pa- triarcharum & prophetarum in-*

*trat Mariam: flumen gratia Apo- stolorum intrat Mariam: flumen gratia Martyrum intrat Mariam: flumen gratia confessorum intrat Mariam: flumen gratia virginum intrat Mariam: omnia deni- que flumina intrant in mare, id est, omnes gratia intrant Ma- riam, quæ hoc uberius semper redundarunt, quod omnia gra- tiarum fluenta, fonti suo, au- ditori Deo accepta referret. Quod ipsum commendat & Bern- hardus: Magna res amor, in- quit, si tamen ad suum recurrat principium, si sua origini reddi- tus, si refusus suos fonti, semper et eo sumat, unde ingiter fluat. In comperto est, omnia quidem sidera, suum à sole lumen mu- tuare, at in Luna insuper hoc Plinius peculiariter observa- vit: omnia sua licet haustum eo regerit, unde suscipit. Quod Rupertus, Dei Matri propriis- simè accomodat: in amoris quippe cantico, vix dixerat sponsus: *d Ecce tu pulchra es amica mea, Ecce tu pulchra es; cum ilico omnem suam pulchri- tudinem in fontem refundit, dicens: Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus.* e Ubi Ru- pertus: *Verè ergo dicit (inquit Maria) Ecce tu pulchra es: & dic tibi, Ecce tu pulcher es: quia tu pulchritudo mea es, quod ego pulchra sum, totum tibi attribu- endum est.**

Dic & tu filia, eleganti for- mæ venustate prædita: *quod ego pulchra sum, totum tibi (Domine Jesu) attribuendum est; dic tu mercator: quod ego dives & fortunatus sum: totum tibi attri- buendum est; dic tu nobilissime* Domi-

p Eccl. 43. v. 7, b Richard. à S. Laur.
h. 3.

e Bern. sermo 83. in Cantico, d Cant. 1.
e Rupert. l. 1. in Cant. 1.

Domine, quod ego valens sum & firmi s viribus; *totum tibi attribuendum est*; dic tu caudidice, Ecclesiastice, religiose: quod ego ingeniosus, eruditus, facundus sum, *totum tibi attribuendum est*. Nihil hic meæ industriae, studio, viribus volo adhærescere, ut prælatè monet Bernærdus serm. 13. in Cant. *Fidelis revera famulus es, si de multa gloria Domini tui, et si non exente de te, tamen transeunte per te, nil tuis manibus adharere contingat*. Et post pauca: *quis credat parieti, si se dicat parturire radium, quem suscipit per fenestram? aut si giorietur nubes, quod imbres genuerit?* Matrem Domini benedictam inter mulieres, aliaque Virginis encomia, visenti ad se Mariæ, Elizabeth copiosè exponit; Sed quid responsi ad hæc Virgo dederit, solerter S. Thomas de villa nova admirans, divinum ejus ad cognatam canticum annotavit: *quàm venustè, inquit, quàm pulchrè senioris cognata palinodiam canit? quàm pie, quàm humiliter impensus sibi laudes, in bonorum omnium largitore. Denique detorquet? quidquid virtutis, quidquid gratiæ, quidquid dignitatis, quidquid Excellentiæ in Maria, id totum in suam refundit auctorem, unde uberiori copiâ, omnia in illam redundant.*

Hic vos paucis compello auditores, si quid cælestium, aut naturalium donorum, si quid suavis dulcedinis, & liquidæ voluptatis in oratione, si quid in adversis consolationis, si quid in rebus divinis perspicaciæ, si quid gratiæ, virtutis, insuper temporalium bonorum, nobi-

litatis, opulentæ, venustatis, fœlicitatis, solertiæ, benignus Dominus vobis, ac vestris elargitus est, ne quis evanescat in cogitationibus suis, ne hæc quasi sibi propria ducat, & gloriatur, quasi non acceperit, testante ac obtestante a Apostolo: *Quid habes, quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* quæ verba Patriarcha Venetus b perappositè tractavit, dicens: *Inaniter laborat, qui laudem captat humanam: quæritur de alieno, non de suo laudari concupiscit. Quid enim habes, ait Paulus, quod non accepisti? supervacue siquidem damnumiliter que te extollis, cum temporalibus, sive naturalibus, seu spiritualibus gloriaris bonis. Agnosce t' auctorem, in universorum conditoris gratiam, eique da gloriam, quæ merito potiora terearn accipere.* Omnia ad suum recurrunt principium, rivuli, fontes, flumina, in mare revertuntur, ut iterum fluant, sic augmentum consolationis, gratiæ, virtutis, incrementum fortunarum, fœlicitatis, bonorum omnium consequemur.

Sed pergo porro, & quantum per istiusmodi, aliarumque virtutum actus, quos omnes referebar in Deum, plenitudinem virgo acceperit, profequamur.

e Sanctorum patrum sensus ac scholasticorum consensus est, Deiparam, per omnes ac singulos actus humanos, quos à primo instanti sanctificationis, per omnem vitam exercuit, augmentum charitatis, gratiæ,

G 3

tiæ.

a 1 Cor. 4. b B Laur. Justinian. in nativ. Virg. c V. Suarez. 3. p. tom. 2. disp. 18. Secus.

tiæ, & gloriæ meruisse: quia nullos habuit actus indeliberatos, nec datur indifferens in eo, qui perfecto modo operatur; ergo omnes fuere meritorii, ut de ea gravissimus a doctor affirmavit: *Ad tantam contemplationem fuit sublimata, ut etiam in utero Matris perfectius, quam unquam fuit contemplatus aliquis in perfecta astate: magisque in contemplatione Dei excessit dormiendo, quam aliquis alius vigilando; hoc ipsa in Cant. testatur: Ego dormio, & cor meum vigilat.* Nec quidquam fuit in virgine, quod eam impediret, ac retardaret, quo minus divinæ gratiæ cooperaretur, quantum posset: quia nec fomitem neque ullam potentiarum, aut affectuum deordinationem habuit; sed ut b Sanctus Bernardinus testatur: *Nihil unquam elegit, nisi quod ei sapientia divina demonstrabat, tantumque semper dilexit Deum, quantum a se diligendum existimavit.* Qui autem amplius in homine viatore desiderari potest, quo se ad recipiendum gratiæ augmentum disponat, quam quod cum divina gratia operetur, quantum juxta mensuram divinæ motionis potest. Angelicis illis mentibus, exiguum temporis spatium, momentum oculorum, ut complures Theologi volunt, ad merendum à Deo concessum; eò tamen Seraphim ad eam gratiæ & gloriæ excellentiam ascendit, ad quam vix ulli mortalium, multis annorum lustris, piè sancteque vivendo, pervenire queant. Ex quibus sic licet argumentari,

c si eo tempore, quo Maria Dei filium concepit, plures gradus gratiæ, in animo ejus extiterint, quam in omnibus hominibus, & Angelis simul sumptis, quantum in ultimo vitæ suæ momento cumulum possederit. Tradunt Mathematici solem in æquatore, horis viginti quatuor, conficere viginti sex millena millia, ducenta nonaginta sex millia, centum viginti quinque milliaria; majorem autem esse velocitatem in firmamento, ubi stellæ, viginti quatuor horarum spatio, conficiunt milliaria millies millena millia, & præterea decem & septem millena millia, quingenta sexaginta duo millia, & quingenta, unde fit, ut singulis quadrantibus conficiant decem milliones milliaria, quingenta nonaginta novem millia, sexcenta & novem milliaria. Itaque si Deiparæ menti, in eliciendis actibus, vel acquirendis gratiæ gradibus, detur tanta celeritas, quanta inanimatis illis corporibus, elicerit singulis quadrantibus, supra decem milliones actuum, & 24. horarum spatio supra mille milliones actuum: per quos, si unicuique actui non respondisset nisi unicus gradus gratiæ, acquisivisset singulis diebus supra mille milliones graduum gratiæ. Nunc, qui volet, & calculum ineat per septuaginta duos annos; quos vixisse traditur (& constat meruisse

a S. Bernardin. tom. 2. serm. 52. cap. 2.
b Bernardin. cit. c. 3.

c P. Ioann. Bap. Donatus lib. de eminent. Virg. d. Albert. M. J. de B. Virg. Antonin. Bernardin. Amb. cit. à Suarez. cit. sec. 2. Recupitus 2. p. lib. 3 q. 9.

uisse etiam dormiendo) effici-
 cient viginti sex miliones mil-
 lionum, & præterea ducenta
 octoginta millia millionum; ne-
 que is, qui admirabilem se ex-
 hibet in celeritate unius cor-
 poris, minùs admirabilis cen-
 sendus est, in celeritate mo-
 tuum animæ, & illius in qua
fecit magna, qui potens est, ut
fufius alibi tractavimus. Quæ
cum ita sint, manifestè conclu-
dit Suarez, b ex luculentis SS.
Parrum testimoniis, B. Virgi-
nam in fine vitæ pervenisse ad
summam plenitudinem, & ut
ita dicam, penè Immensam gra-
tiae perfectionem, Doctor Se-
raphicus in speculo Mariæ Ca-
pirulo 5. immensa certè fuit gra-
tia, quâ ipsa fuit plena; immen-
sum enim vas, non potest esse ple-
num, nisi immensum sit illud, quo
est plenum; Maria autem vas im-
mensum sit illud, quo est plenum;
Maria autem vas immensum fuit,
ex quo illum, qui calo major est,
continere potuit; quod hisce
probat argumentis. Tu immen-
fissima Maria capacior es calo:
quia, quem cali capere non pote-
rant, tuo gremio contulisti; tu
capacior es mundo, quia, quem
totus non capit orbis, in tua se-
clausit viscera, factus homo. Opor-
tuit utique, quod gratia ista, quâ
tantam implere potuit capacita-
tem, esset immensa. Huic facem
præluxit c Seleuciensis An-
istes, qui ineffabilem gratiæ
ejus immensitatem declarat, di-
cens: Virgo sancta totam sibi
hauserat Spiritus Sancti gratiam,
quam cum finitam dicere nefas
fit, quæ totam hausit, infinitu-
dinem quandam exhaustisè,
dum Deum intra viscera sum-

psit, censenda est, nec est,
 quòd quis Apostolos Spiritu
 Sancto repletos, aut Stephanum
 plenum gratiâ, aliosvè Sanctos
 in comparationem adducat:
 nam quam Mater Dei hor-
 rum plenitudinem excefferit,
 unus Bernardus d luculenter
 docebit: *Legimus in actis Apo-*
stolorum & Stephanum plenum
gratiâ, & Apostolos fuisse reple-
tos Spiritu Sancto; sed longè disti-
miter à Maria: nec in Stephano
habitavit plenitudo Divinitatis
corporaliter, quemadmodum in
Maria; nec Apostoli conceperunt
de Spiritu Sancto, quemadmodum
Maria. Nullam verò horum
cum Virgine Deipara similitu-
dinem institui posse, illud Dam-
asceni e evincit: Dei Matræ,
& servorum Dei, insuitum est
diserimen. Ex quo & aiud re-
ctè consequitur, præ omnibus
cæli civibus collectim sumptis,
unam virginem Mariam apud
Deum filium suum longè esse
gratiosissimam; ubi animo &
cogitatione percipere licet (li-
beræ enim sunt cogitationes
hominum) Virginem Deiparam
aliquid postulare à Deo, v. g:
pro homine sceleratissimo in-
terpellare; totamque illi cæ-
lestem curiam resistere (sicut
apud Daniele unum Angelus,
alteri resistebat) potentior
tamen, majorisque efficaciæ
ac valoris apud Deum, futu-
ram esse Virginem, quàm re-
liquorum omnium orationem,
ut f Suarez noster evidenter
probat, & D. Anselmus g con-
firmat, dicens: Adeo potent em

G 4 esse

d Bernard. Serm. 3. super Missus, e
 S. Damascenus orat. 1. de dormitione
 Virg. f Suar. 2. p. Tom. 2. disp. 18
 sec. 4. g S. Anselm. de excellent. Virg.
 c. 12.

a Lux Euang. 1. p. dom. 1. post Epit h.
 b Suarez cit. sec. 4. c Basil. in catena ad
 illa verba; Exultavit Spiritus meus.

esse Deiparam per impetrationem, quam ipsemet Deus per omnipotentiam. Quæ cum ita sint, uti hanc omnem gratiarum plenitudinem ac immensitatem, Deus Virgini contulit, qui eam, ut supra diximus, RESPEXIT, sic rogamus te, ô Maria mater gratiæ, ut oculo misericordiæ nos respicere digneris, a ut plena tibi, superplena nobis, de plenitudine tua omnes accipiamus; ideo ad te affectu ardentissimo clamamus: b Eja ergo advocata nostra, illos tuos MISERICORDIÆ OCULOS ad nos converte: non enim dubito, quod, si nostras aspexeris miseras, non poterit tua miseratio suum officium retardare. Mirabiles, nec non amabiles tuorum radii OCULORUM! quibus nos allicis ad amorem, & ad plenam salutem. O Domina quam beati sunt, quos viderunt OCULI TUI! hos ergo OCULOS ad nos converte. Nemo aded ferus ac ferreus, quem si tu Virgo benigniori oculo respexeris, non in virum alterum commutaris. Vultum suum, os oculosque quandoque justus vindex ab homine scelerato avertit; Sed Maria neminem despicit, sed ut Mater est gratiæ ac misericordiæ, peccatores ad se transfugas benignè respicit. Probatione servit historia quam Cæsarius se puero quinquenni contigisse commemorat:

e Ut paternam hæreditatem majori licentiâ decoqueret juvenis, militiæ nomen dederat: in hac brevi omnia delapidarat, quapropter dum suæ cum

apud suos pudet inopiæ, cogitat in longas positas regiones mendicatum abire. Hæc dum animo cogitat, occurrit hujus decoctoris quondam villicus, sed præstigiis & magicis artibus infamis; hic Domini sui consilium expiscatus, jubet bono esse animo, promittitque fortunæ deperditis ampliores, si modò velit bene suadentem audire. Itur igitur in opacam silvam, evocatus ex Orco malus genius, qui juveni opem suam addicit; eâ tamen lege, ut Deum abjuret. Horret ad hæc juvenis, & hæret; sed à villico suo incitatus, dæmoni morem gerit: Enimvero non eo scelere satur malignus Helluo, aliud expetit, urget miserum, ut etiam Christi matrem ejuret. solet enim, ajebat, hæc Mater gratiæ & misericordiæ, tam stricto mihi vinculo, quam tu jam es, devinctos exsolvere. Territus ad hæc miles nec prætio cacodæmonis, nec prece villici adduci potuit in nefarium scelus. Quare pressus criminis conscientiam, actutum se è silva proripit. De via in templum ingreditur, in quo ante aram principem se prosternit, ubi Deiparæ imago visebatur filium suum ulnis complexa. Hic in lachrimas solutus, totus pudore suffusus, tremulâ inter singultus voce, ardenti corde Dei genetricis misericordiam obtestatur, ne se mortaliolum omnium sceleratissimum despiciat; sed suos oculos in se convertat: & d RESPICE, inquit, in faciem Christi tui; nec irritæ suere preces. Ecce tibi, dum

a Bernard. Serm. in Annunt. de aquæ ductu. b Bonavent 3. p. simul. divini Amoris c. 19. c Cæsarius hist. memorab. l. 2. c. 23. Psalm 83.

dum lachrimas inter suspiria hæret, venit in templum homo prædives, qui agros illius miser emerat; reperit Adolescentem hunc ante Deiparæ imaginem prostratum, audit omnia gemitibus & ejulatibus perorare, eumque Divæ patrociniū sibi ardentissimè implorantem. Et ô prodigium! Imago virginis extemplo animari, & pro conclamato apud filium sic perorare: Miserere, Fili, hujus miseri miserere. At quod, pessimi ominis indicium, faciem oculosque Dei filius ab impio avertit, perjurum illum, sibi fidem ejurasse dictitans, instabat nihilominus Maria, ac potius agendum rata, assurgit, & ad pedes provoluta: per virginea, quæ lactarant, ubera, per amorem, quo se semper complexus fuerat, ut perditio huic, sceleris indulgentiam donet, quàm obnixè deprecatur, quandoquidem à fidelitate sibi debitâ abire detrectaverit. Adhæc Deifilius, Matrem terra sublevans repulsam, inquit, ô Mater, à me ferre non potes, & ad peccatorem conversus, in gratiam recepit, patriæque sceleris veniam donavit. Hoc audiens Juvenis ille, dolore simul & gaudio perfusus, actis quàm devotissimè cœlitum Reginæ gratiis, templo egreditur. Subsequitur è vestigio, qui in templo latuerat curiosus spectator, militem compellans: Ecquid, inquit, turgent usque aded oculi, effusarum lachrimarum indices? Ignarus ille se in sacra æde ab eo deprehensum fuisse, tumoris causam elusit. Tum alter rei à se visæ feriem enarrat, additque, quan-

doquidem tanto te favore prosequitur Mundi Domina, cui omnia mea consecrata cupio, en tibi tua, quæ à te emeram, gratis restituo, filiamque meam unicam, cum opulenta dote tibi ad stipulor, hæredemque te ex alio bonorum omnium constituo. Attonitus ille duplici beneficio, in socii sui domum novus gener concedit, bonaque sua & uxorem abducit, collati à Deipara beneficii præsentia monumenta, & ad majorem ipsius amorem promovendum perpetua illicia.

Apertissimè itaque a Rhichardus à S. Laurentio: *Aded blandi erga omnes sunt OCULI virginis nostra, ut licet oculi Domini sint super justos, oculi tamen hujus Domina, sint super peccatores; sicut OCULI bona Matræ super puerum, ne cadat, vel si ceciderit, ut eum relevet. Unde ipsa servienti sibi ait: In via hac, quæ gradieris, firmabo super te OCULOS MEOS. O Domina mea! O Mater mea! si hosce benignissimos oculos ad me converteris, si eos super me firmaveris, non timebo, quid faciat mihi caro, non timebo, quid faciat mihi Dæmon, quid faciat mihi homo; non timebo in die malo, in hora illa novissima, quam omnes timent. Juvat itaque iterum iterumque exclamare: Eja ergo advocata nostra, illos tuos misericordes OCULOS ad nos converte, & Iesum benedictum fructum ventris tui, nobis post hæc exitum ostende; quæ verba dura ex ardenti peccatore S. Gertrudis eruclaret: b Virgo*

G 5

Mater

a Richard, a S. Laurent. l. 2. de La An. V. g. b L. us. c. g. ius in vita l. b. 2. 3.

„ Mater filio suo suavissimè ad-
 „ blandiens, ipsum versùs ter-
 „ ram inclinavit, ad nos di-
 „ cens: Illi sunt misericordissi-
 „ mi oculi mei, quos ad omnes
 „ me invocantes, salubriter
 „ inclino; unde uberrimum
 fructum consequuntur salutis
 æternæ; ut quos illa respexerit,
 perire ex a S. Anselmi sen-
 tentia, quodammodo impossi-
 bile videatur: *Sicut enim*, in-
 quit, *ô beatissima Virgo, omnis à*

a Anselm. de Laud. Virg.

*te aversus & à te despectus, necesso-
 est, ut intereat: ita omnis ad te
 conversus, & à te RESPECTUS,
 IMPOSSIBILE est, ut pereat;*
 quid si homo potator aut scor-
 tator sit? *impossibile est, ut per-
 eat;* quid si adulter aut mo-
 chus sit? *impossibile est, ut per-
 eat;* quid si perjurus & blasphemus?
impossibile est, ut pereat,
 sed oculo misericordiae tuæ
 perstrictus, salubriter respira-
 bit, & à te RESPECTUS beatif-
 simo filii tui aspectu in æter-
 num perfruetur.

FESTUM

SOLEMNITAS RESURRECTIONIS DOMINI JESU CHRISTI.

Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori CLARITATIS suæ. Philipp. 3, vers. 21.

Transit, non frangit.

ARGUMENTUM.

Ilustre resurgentis Domini symbolum, Solem oculis, animisque vestris objicio: in quo unico, quatuor corporis gloriosi doctores, quas hinc considerandas suscepimus, Doctor Seraphicus a complexus est: *Lux* quippe *habet* *illas* *quatuor* *proprietates*, *sicut* *patet* *in* *radio*. Scilicet CLARITATE.

G 6

qu

quia illuminat. IMPASSIBILITATEM, quia nihil ipsum (ne quidem ignem) corrumpit. AGILITATEM, quia subito vadit. PENETRABILITATEM, quia corpora diaphana, sine eorum lesione pertransit. Quibus ut aliquando corpus humilitatis nostræ dotari, & gloriosissimo Christi corpori, configurari queat, quisque in se earum proprietates, dum in terris vivit, exprimere conetur: *Impassibilitatem* per invictam omnium adversitatis tolerantiam; nam ut divinus Ecclesiastes: *Patientia vobis necessaria est, ut reportetis promissionem, scilicet excellentiam, IMPASSIBILITATIS.* a 2. CLARITATEM, per ardentem orationem, qua homo, velut alter Moyses, ex consortio sermonis Domini totus collustratur. 3. AGILITATEM, per promptam, & pernicem ad omnes natus Dei, voluntatem. 4. PENETRABILITATEM consequetur, si corpus animale, quod habet bestiales motus inordinatæ concupiscentiæ, resurgat spiritale, id est, totaliter subiectum spiritui, quod in nullo præstabit impedimentum, aut obstaculum animæ, sed omnia penetrabit.

a S. Vincent. Dom. in albis Sermon. 7.

- §. I. *Prima dos corporis gloriosi, est IMPASSIBILITAS, juxta illud Pauli: Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione, 1. Cor. 15.*
- §. II. *Altera dos corporis gloriosi, est CLARITAS: Seminatur corpus in ignobilitate, surget in gloria. Ibid.*
- §. III. *Tertia dos est AGILITAS, quam teste S. Thomâ, Apostolus his verbis innuit: Seminatur in infirmitate, surget in virtute. Ibid.*
- §. IV. *Quarta dos est PENETRABILITAS, ut patet ex eo: Seminatur corpus animale, surget spiritale. Ibid.*

SOLEMNITAS RESURRECTIONIS DOMINI.

Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori CLARITATIS suæ.
ad Philipp. 3.

Inter omnia sublimia, subtilia, recondita fidei nostræ mysteria, Christi servatoris (qui est primogenitus Vivorum & mortuorum) omniumque in die novissimo mortaliæ Resurrectio, usque adeo admiranda est, ut captum omnem Gentiliam Sapientum, longè exsuperarit: Paulus quip-

pe doctor gentium, de Resurrectione acturus, discretè a facturus: *Mysterium vobis dico; Atheniensibus adeo exoticum, ut Paulum b velut seminivertum, vel ut Augustinus seminivertorem c Verborum, blateronem, nugivendulum, alii ut Magum, Ariolum, novorum demoniorum*

Annun-

a 1 Cor. 15. v. 51. b Act. 17. c Ibid.

Annuntiatorem : nonnulli ut impostorem, qui in futura resurrectione montes aureos promittat, sicut Bonzii apud Japones faciunt, exhiberint. Quos inter, ipse Festus, cum ut stultum & fanaticum explosit, dicens: *« quid incredibile iudicatur apud vos, si Deus mortuos suscitaret? quod ita contra, præter, & supra omnem rationem humanam est, ut Tertullianus b asserat, omnes Philosophos, Resurrectionem impossibilem existimare: Ut carnis inquit, restitutio negatur, de una omnium Philosophorum schola sumitur. Parum hoc; c ipsam Apostolorum fidem, hoc arcanum transcendit: quibus in credenda Christi Resurrectione, tanta fuit difficultas, & ignorantia, ut viderentur illis d deliramenta, quæ de hac dicebantur, nec nisi post signa manifesta, ac palpabilia, crediderunt. Id olim summus e Hispaniarum, imò orbisterrarum orator, pronuntiavit: inter omnes articulos fidei, majoris difficultatis fuit ad credendum articulus Resurrectionis; non solum infideles, Pagani, & Philosophi, non potuerunt credere hunc articulum, imò etiam nec Apostoli. Nam Luc. : 4. nuntiantibus feminis Christum resurrexisse, visa sunt ante illos quasi deliramentum verba illa, & non crediderunt. Ecquis enim satis allequatur, quæ Thomas Aquinas, Augustinus, Ambrosius, aliique Ecclesiæ Doctores tradiderunt, corpora, quæ sex annorum millia, in terra compuerunt, ambusta, in*

cineres redacta sunt, quæque à feris, à tyrannis in mille partes discerpta, à volucris & piscibus absumpta, aut à Brasiliis Antropophagis, qui humanâ carne victitant, aut etiam, quod in extrema fame factum legimus, comesta in alterius substantiam conversa, denudè ea corpora propriâ carne, pelle, ossibus, & nervis resurrectura? Ut propheta de se testatur: *f de terrâ surrecturus sum, & IN CARNE MEA videbo Deum Salvatorem meum.* Quod si lubet, cum Ambrosio alterum etiam g Prophetam audiamus, qui ait: *& facta est super me manus Domini, & eduxit me in Spiritu Dominus, & posuit me in medio Campo, & hic erat plenus ossibus humanis, &c. & ecce ossa arida iubentur audire, quasi sensum habeant audiendi, & hic accessisse eorum unumquodque ad suam compaginem, Prophetico sermone signatum. sic enim habes: & accedebant ossa unumquodque ad suam compaginem: & vidi, & ecce super illa nervi, & viscera nascebantur, & ascendebas super illa cati desuper. Tum exclamat: Magna Domini gratia, quod futura Resurrectionis, prophetatestis adhibetur. Quibus ut vel naturali ratione utrumque respondeamus, valet illud Augustini; i Tota huius mundi administratio, testimonium est Resurrectionis futura. Ubi in argumentum adducit, vites, aliasque arbores, hyemali tempore velut mortuas, vere novo repullulare, revirescere, & quodammodo reviviscere. Bullos florum, radices anemonum, quafi*

a Act. 26. b Tertull. lib. de præscrip. heret. c 7. c V. Suar. 3. p. tom 2. disp. 4. lect. 6. d Luc. 24. e S. Vincentius Doct. in alb. s. ferm. 4.

f Job 19. v. 25. g Ezech. c. 37.

h Ambr. lib. de fide resurrect.

i August. serm. 34. de verbis Apoſt.

quasi siccas, marcidas, & emortuas, sole repente flores germinare: Videmus certè, inquit, a hætem tempore arbores spoliari pomis, nudari foliis; sed eas etiam verno tempore, speciem Resurrectionis exprimere: qua primo quidem incipiunt turgere in gemmis, tunc ornari in floribus, vesti foliis, & postmodum pomis gravari. Interrogo te, infidelis homo, qui de Resurrectione dubitas, ubi sunt ista, qua tempore, quo Deus disposuit, producuntur? dic mihi, ubi laitant, antequam producuntur? certè herba, qua antè vixit & moritur, rursus reviviscit ex semine: sic etiam & iusti corpus reviviscit ex pulvere. Alii, aliud Resurrectionis solum, argentum vivum inducunt, quod etiam in minutissimas arenulas, & quasi atomos manu deducas, ut in pulvisculis, uti corpora nostra, evanescere videatur; mox ubi se contigerint, in pristinam formam confluunt, & quasi reviviscunt. Mediolanensis Aristoteles omnia prope, quæ in oculos incurrunt, Resurrectionis symbola obiicit: quid gratius luce? quid sole jucundius qui quotidie occidit? decessisse tamen à nobis, non moleste ferimus, quia eum redire presumimus. Atque utinam quoties manè experrectus, solem intueris, Resurrectionis memòr, illud Pauli usurpes: quia corpus illud animale, surget aliquando spirituale. c Sed miraris, quemadmodum putrefacta sol dentur, dispersa coeant, absumpta reparentur; non miraris, quemadmodum semina vapore, & compressu terra soluta viridescunt? quid igitur miraris, si homines quos acceperit, terra restituat. cum

a August. cit. b S. Ambr. de fide resurrect. c Ambr. cit.

seminum corpora quaecunque susceperis, ut visceret, erigat, vestiat, munit atque defendat ardore? sequitur illud, quod gentiles plerumque perturbat, quomodo fieri possit, ut quos mare absorbuerit, fera dilaceraverint, bestia deviraverint, terra restituat? Hæc, quæ planè impossibilia, atque incredibilia videntur, illustre, quod hîc primum occurrit, Resurrectionis testimonium, d S. Stanislaus Episcopus comprobabit: quem cum Boleslaus Poloniæ Rex in sexcentas omnino partes dissectum, a vibus & feris vorandum objecisset, quatuor Aquilæ triduo toto ea frustra aservârunt intacta; tum illa in unum corpus coaluere, suis quæque locis compaginata: quodque mirabilius, digitus unus in lacum projectus, & à pisce devoratus fuerat; Sed paulò post piscis captus, inque ejus ventre repertus digitus, & suo loco restitutus, atque unicus est. Hæc altioris Virtutis prodigia obstupescimus, cum etiam corpora non in partes dumtaxat concisa, sed in favillas, & cineres redacta, ratione naturali resuscitari perhibeantur. e Avis in Regione Arabia, cui nomen est phoenix, redvivo sua carnis humore reparabilis, cum mortua fuerit, reviviscit: solos non credimus homines resuscitari? atque hoc relatione crebrâ, & scripturarum auctoritate cognovimus, memoratam avem quingentorum annorum spatia, vitali usui habere prescripta, eamque cum sibi finem vitæ adesse, presaga quâdam naturæ suæ estimatione cognoverit, rogam sibi de thure, & myrrha, & cæteris odoribus adornare,

com-

d In vita Suriius tom. 2. e Ambr. cit.

complete que opere, pariter ac tempore, mirrare illam, atque emori: ex cuius humore, oriri vermem, paulatimque eum in avis ejusdem figuram concrefcere. Nec minùs evidenti ratione probat M. Gregorius, a facilius eſſe reu corruptam reſtaurare, quàm ex nihilo creare, unde lic argumentatur: *Longè minùs eſt Deo reparare, quod fuit, quam creâſſe, quod non fuit. Aut quid mirrum, ſi hominem ex pulvere reſecit, qui ſimul omnia ex nihilo creavit?* & alibi: *b Mirari ſolent, qualiter caro reviviſcere poſſit ex pulvere. Mirentur igitur altitudinem cæli, motum terra, abyſſos aquarum, omnia, qua in mundo ſunt, ipſos quoque Angelos creatos ex nihilo. Minus eſt valde, aliquid ex aliquo facere, quam omnia ex nihilo feciſſe.* Mitto c hñc, quod S. Thomas d, Auguſtinus e, & S. Ambroſius f tractat, nullos in Reſurrectione ſanctos, mutilos, monſtroſos, nec nanos, nec gigantes; ſed & infantes in menſuram ætatis, plenitudinis Chriſti, optima corporis totius, ac venuſtiſſima ſymmetria, mares, & fœminas reſurrecturos: *ibi enim nec infans, nec ſenex, nec parvus erit, qui non impleat dies ſuos, utpote filius Reſurrectionis, & in menſuram perveniat plenitudinis Chriſti: ut nec deſint alicui annorum ſpatia, nec ſuperſint. Cum ergo in genere humano aſter, & aliter naſcamur homines, in carnis Reſurrectione, una omnibus, & ſimilis erit Reſurrectio, omneſque ſimiles erimus ſpecioſiſſimo, ac glorioſiſſimo corpori Salvato-*

ris noſtri; de quo divinus Eccleſiaſtes S. Vincenſius: *g Fuit corpus Chriſti ſubtle, agile, clarum, & impaſſibile, ſic beati in futura reſurrectione, dotabuntur quatuor dotibus in corpore, ut S. Thomas in 4. diſt. 44. & 3. p. q. 45. art. 1. nam ſubtilitatem habuit, quando de clauſo virginiſ utero (& ſepulchro) exivit. Agilitatem, quando ſuper undas maris ambulavit. Claritatem, quando in monte Thabor reſplenduit facies ſicut ſol. Impaſſibilitatem, quando de manibus Judæorum ipſum præcipitare, ſeu lapidare volentium, evaſit. Si ergo in Reſurrectione renovaſſi deſideramus, ſecundùm has nobilitates corporis; nos hac in vita, eas ſpiritualiter in anima repræſentemus.*

§. I.

Prima dos corporis glorioſi
IMPASSIBILITAS.

DE hac nos certiores facit Doctor gentium: *h Seminaſtur corpus in corruptione, ſurget in incorruptione. Leſſius i de ſummo bono obſervat, Apoſtolum conferre corpus ſemini, quod terræ committitur, & quodammodo moritur, ut ex eo naſcatur herba, culmus, ſpica, gramen, quercus. Ita corpus noſtrum ubi anima exceſſerit, terræ mandatur, & Deus ſua virtute facit illud ſurgere, & redire ad priſtinum vigorem & florem, poſt hac nunquam marceſcibilem.*

a S. Greg. hom. 26. in Euang. Suar. Cit.
b S. Greg. hom. 20. in Ez. ch.
c Supt. 1. p. tom. 2. di. p. 44. ec. 8.
d D. Thom. in 4. diſt. 43. &c.
e Auguſt. l. 22. de civ. i. Ambr. de ſi-
me reſur. fragment. tom. 5.

g S. Vincenſ. ſerm. 2. in feſto paſchæ.
h 2. Cor. 15. i lib. 3. cap. 3.

lem. Audi hac super re *a* oratorem aureum; Corpus humanum dum sepelitur, & quasi semen in terram conicitur, ut corrumpatur, in vermes & cineres, surget redivivum sicut granum frumenti; quod si mortuum fuerit, in culmum, & aristas reflorescit, nec ullam amplius sentit corruptionem: quam dotem, pro dignitate sua, hoc pluris æstimabimus, quo corruptibilis corporis morbos, & miseras, frequentiores ac majores attendere voluerimus. Audiendus hinc cum primis divinus Plato, qui verissimè pronuntiavit, *Corpus humanum omnium miseriarum esse officinam*; quæ innumeras anxietates, cruciatu, morbos, & mortes complectitur. Testis *b* Galenus, qui vel in uno oculo, duodecim supra centenos animadvertit morbos. Plinius *c* trecentos toto corpore, id est, propè infinitos observavit. Accedit, nunc famem, nunc sitim, nunc æstum, nunc frigus, nunc lassitudinem, inquietudinem, dolorem; timorem, choleram, melancholiam, atque ex his intemperiem aliam ex alia exagitare. Jam, si lubet, animum ad id, quod futuri sumus, intendamus. *d* *Oportet corruptibile hoc, induere in corruptionem; & mortale hoc, induere immortalitatem.* Corruptibile hoc, non affliget amplius fames, neque sitis, nullus æstus torrebis, sed qui hinc famelici, & extremam penuriam passi, ille se Prophetæ *e* Vaticinio solentur: *Non esurient,*

neque sitient amplius; non cadet super illos sol, neque ullus aëstus. Quoties nunc molesta ac diuturna febris excruciat, occurrat animo; *oportet corruptibile hoc, &c.* Quoties acuti dolores dentium, renum, interiorum viscerum lancinant, illud Pauli identidem volvaatur: *Oportet corruptibile hoc, &c.* Quoties gravis carnis lacta, internis stimulis noctes & dies castam mentem inquietat, ad fortiter dimicandum Vires addat illa cogitatio: *Oportet corruptibile hoc, induere in corruptionem.* Hinc spe, quasi testâ solidâ, absterit Job, mortalis & corruptibilis corporis sanie. *Testâ* inquit *f* Hieronymus, *radens putrida carnis sanie, miserias suas resurrectionis spe, & veritate solatur.* Dolor omnis, & tota morborum agmina, ipsa cum morte & omni corporis inquietudine, regno illo proferibentur. *g* *Mors ultra non erit, neque clamor neque dolor erit ultra.* O quantum nunc miseri mortales pretio vel prece, podagræ, chiragræ, calculi, capitis, aliisque nephriticis doloribus sese expedire; quanto impendio *h* *modicum corruptibilem vitam, paucos vitæ hujus ærumnose annos, menses, dies mercari fatagunt!* Ludovicus XI. Galliarum Rex, extremo morbo confictans, in dies singulos Medico suo quingentos aureos donabat, ut arte suâ paucos vitæ dies protraheret: *Nec potuit pretio, vel breve tempus emi.*

Usque adeo brevis hujus, ac calamitosæ vitæ usura amatur: Tanto pauci dies emuntur, &

ater;

a V. Corn. in 1. Cor. 15.

b Galen. in Introduct.

c Plinius lib. 26. cap. 10.

d 1. Cor. 15. *e* Isaïæ 49.

f Hieron. y. ad Pammech.

g Apoc. 7. ha Mach. 6.

æternos annos negligimus! Stulta magis mortalium vota, & insana quorundam studia, qui in corpore mortali immortalitatem sectantes, omni arte & industriâ, herbas medicas, quintam rerum essentiam, aurû potabile adinvenire studuerûnt, ut humidum radicale, quod virtute ligni vitæ^a, in paradiso restaurandum fuisse tradunt, quovis pretio conservare possent.

Chinenses, populi gentiles, qui a caelestium inanes, terrena sapiunt, illos sophos ac sapientiæ Magistros, summis honoribus, muneribusque prosequuntur, qui hominis immortalitatem quàm efficacissimè probare, & in speciem solidissimè adstruere videntur. Hos inter repertus est, qui ut Regis gratiam aucuparetur, & ingens solertiæ suæ minerval refertret, imposuit se longo & indefesso studio, tandem potum immortalitatis adinvenisse. Hanc divinißimam porionem, cum Rex, ut Nectar aut Ambrosiam, avidissimè exposceret, naus aliquis è primis aulae proceribus, ei per familiaris, impostoris hujus fraudem nequidquam detegere conatus, Rege fortè aliis intento, in abacum vicinum involat, poculum arripit, & bonam amyntidem è potu immortalitatis sibi propinat. Rex ad facinus in furorem actus, hominem è vestigio obruncâisset, nisi hoc dilemma opportunum pro clypeo objecisset; frustra in se strictum mucronem intentati, si potio hæc immortalem reddiderit: sin verò eam virtutem minimè

habuerit, sed Regi fraudulenter impositum fuerit, iniquum fore, innocentem perimere. Quâ ratiocinatione Regem convicit, & ab errore ad hanc saniozem mentem reduxit, mortales nos omnes esse, atque eâ lege natos, ut mille Mortis telis indies exposiri simus.

O cæcas hominum mentes! ô peccatosa cæca!

Non gentiles dumtaxat, sed & Christianos complures etiamnum est reperire, qui si vitæ hujus, quantumvis amaræ, immortalitas venalis esset, cælum cæli Domino relinquerent, & mille millibus eam mercarentur; quos hisce verbis perstringit Ambrosius: *b Vitium hoc est nostra infirmitatis, qui voluptate corporis, & delectatione vita illius capimur, & cursum hunc consummare trepidamus, in quo plus amaritudinis, quàm voluptatis.* Non recogitantes, superesse aliam vitam, longè diversam, vere que beatam, omni curâ, cruciatu, morbo, miserâ, liberam.

Beata fors? nullis potest hanc mortem legibus subjacere, non ferro, non igne, non aquis, non veneno, vi nullâ lædi posse. Sed beatorum corpora, vel in mediis inferorum flammis illæsa, vel mari mediõ tuta, vel inter mille curulium tormentorum globos secuta, vel medio serpentum cumulo salva consistent, ut quæ nec pati, nec lædi possint amplius. Toto cælo, tota hæc beatitudine longissimè aberrant, qui diabolicis præstigijs, altis ut vocât nominibus, se invulnerabiles

^a Pontani Attica bellaria part. 2. c. 16. Synt. 1.

^b Amb. de bono mortis l. 2.

biles reddere nituntur, quos infelici exitu, corpore & animo ad æternos cruciatu deturbato, passim à dæmone delusos, miserè periisse comperimus. Hodie, inquit Delrio, quidam impii milites, se fore invulnerabiles putant, si arma certo ritu incantent, vel si ferant in terulam lineam horrendis inscriptam imaginibus, quàm vocant *inferni camisiam*; vel si periapta quandam ferant, variis characteribus magicis, seu *magnis* (sic magi loquuntur) *Dei nominibus insignita*. Tum subdit: novi studiosum juris, nomine Quirinum, utriusque juris Baccalaureum, qui cum tali membranulâ fretus, audacter se iurgiis, & pugnis immiscuisset, sæpè ictus, nunquam saucius; tandem Romæ à 1573. in symposito, minimo vulnere fuit interemptus, & in æternum perditus. Ea propter has artes Necromanticas, signa magica, alta nomina, quæ corpus perdunt, & animam perimunt, meritò execramur. Sed unum, vos paucis percunctari libet, si unus aliquis eam gratiam, hanc virtutem à Deo, & benignis superis sibi impertiri cœlitus exorasset, ut inter ferream bellicis machinis excussam grandinem, per medios enses & tela, per ipsos flammaram globos, illæso corpore securus graderetur, quis eum hominem non fortunatum, quis non beatum, & divinum prorsus existimaret? hanc ubi in sanctis, etiam in hac mortali vita suspexeritis, quemque vestram longè felicius adipisci posse, ostendere aggrediar.

a Delrio disp. mag. l. 3. cap. 2.

diar. Danielis 3. illustri exemplo fuere tres pueri in fornacem missi, qui aded aucti non sunt, ut aurâ suavi demulcerentur, ac rore placido perfunderentur. Joannes Apostolus ut post Tertullianum scribit Hieronymus, in ferventis olei dolium immersus, purior ac vegetior exivit: Polycarpum, flammæ rogi ardentis, in fornacem sese atollentes, non modò non læserunt, sed protegerunt, ut b Eusebius Cæsariensis tradit: Teclam in mediis flammis illæsam Cyprianus, Gregor. Basil. aliique testantur. Innumeros hinc adferre possem, qui in medio ignis, non sunt astuati, nec caput de capite auctus; sed brevitate memor, lectorem ad Bzovium remitto, de signis Ecclesiæ l. 15. signo 61. de dotibus corporis gloriosi cap. 5. Instar omnium una erit Christina, quæ verè mirabilem dixere: demortua in vitam rediit, orbis portentum fuit: nam ut alia omittam, & volucrum illa pernicitate suâ vincere, & jam fornaces succensas ingredi, jam glacie duratas aquas subire; modò è paubulis se suspendere, modò facinorosorum rotis membra illigare: interdum per sentes & vepres volutari, canumque dentes in se armare. Atque ex his omnibus (licet non sine acerbissimo cruciatu, quod Deum rogârat) illæsa exiit. At corruptibile hoc nostrum quod modo ne atomum in oculo, ne arenulam in renibus, nec scrupulum in calceo, nec minimam aculei puncturam in digito tolerare valeat.

b Euseb. hist. Eccl. lib. 4. cap. 14.

c Iacob. Vitriac. Card. Surius 14. Julii.

valet, dotem illam *impassibilitatis* perfectissimè consequetur; quæ, inquit a Lessius, non solum dissolutionem substantiæ excludit, sed etiam omnem impressionem, & perpressionem molestant; adeo ut neque ferro, neque igne, neque aliâ vi creata lædi, aut dolore, aut molestiâ affici poterit; Longè perfectius, quàm corpus Adam, in statu innocentiae existerit: in quem si nunquam peccasset, ut feræ, aliæque noxia non sæviissent; corpus tamen egebat cibo, potu, somno, & sensim in se, actione caloris resolvebatur, & diffluebat, unde egebat instauratione. Insuper & peccare, & pati, & mori poterat, ut patuit. Hoc autem nullo modo convenit corpori glorioso. Aptè hinc ad moræ divertit magnus b Vincentius, dicens: *moraliter istam excellentiam IMPASSIBILITATIS, possumus nos habere; Ut autem quisque noverit, quomodo hanc gloriosi corporis dotem consequi possit: merito, inquit, patientia, quod aufert sentimentum doloris, & PASSIBILITATIS; nam qui verè est patiens, non SENTIT INIURIAS, sicut impatiens, qui statim ascendit ad quintam, sed patientia nos hoc tam præstanti dono, tam excellenti dote, etiam in mortali corpore condecorat: si ad fortunæ tela impassibiles, ad inimicorum impetus impassibiles, ad obtristentium linguarum spicula impassibiles, ad omnes morborum aculeos, impassibiles, ad omnes adversitatis*

a Lessius, de summo bono l. 3. c. 3.
b S. Vincentius dom. in albis serm. 3.

ictus impassibiles nos præbuerimus.

Quo suo nos exemplo estimulat, Regina Martyrum quæ inter omnes acerbissimos, quos ulli nunquam mortalium pertulere cruciatus, invictâ patientiâ, veluti impassibilis existens, hæc beatitudinis dote, teste c Bonaventurâ præter alias, merito condecorata est: *Is enim Maria in hac vita ornata existit virtutibus, qua cum dotibus corporis, similitudinem habent: fuit enim CLARISSIMA per sanctitatem: SUTILLISSIMA per humilitatem: AGILISSIMA per pietatem: IMPASSIBILIS PER PATIENTIAM.* Hanc porò dotem patientibus promissam S. Vincentius sacrarum literarum confirmat testimonio; scriptura etenim dicit: *Patientia vobis necessaria est; ut reportetis promissionem, scilicet huius excellentiæ IMPASSIBILITATIS.* Facile hinc est disertor oratori, appositè ad suos, omnia quantumvis aspera, & ardua inducere, ad quæ si immoti, imperturbati, insensibiles perstiterint, de dote impassibilitatis, potiori merito quàm beati: atque ipsi Christo, adhuc in carne existentes, se similes poterunt gloriari. Quod quanti meriti, ac momenti sit, mentem quisque suam, non meo, sed principis Theologorum, Thomæ Aquinatis d conformet iudicio, qui opusculo de impassibilitate ait; *Christus à nullo externo agente pati potest, non ab igne, non ab aqua, non à gladiis, &c. Tu ergo, cum non possis prorsus esse impassibilis, esto tamen*

cum

c 9. Bonav. in speculo c. 6.
d S. Thom. opusc. de impassibil.

cum quadam IMPASSIBILITATE patiens. Tales exstiterunt, qui perfectum passionum suarum dominium possidentes, ad omnia impassibiles exstebant, ut aliquando diximus.

a Nunc verò, quâ ratione corpota beatorum, totâ æternitate in vigore suo conservanda sint, subtiliter tractant Theologi. Ad captum facere videtur, id fieri posse: *b* *S* Deus suo potenti influxu pergat totum temperamentum in suo statu conservare, adeo ut etiam gutta aque, in medio fornacis ardentis, sit illasa cum frigore, & orbiculari figurâ permanens. Quare sicut nullâ ratione fieri potest, ut perseverante illuminatione, pereat lumen; ita fieri nequit, ut perseverante influxu conservativo, res pereat, aut etiam alteretur.

Quamquam per dotem alteram *subtilitatem*, corpus humanum, igne, ferro, æthere, ætæris corporalibus inviolabile redditur: hoc enim concessi manere dotatum, alia corpora, penetrare, & pervadere instar spiritus, sine ulla sui læsione potest: aut ut Lessius, vel potius ipse *c* Doctor Seraphicus ait: *Non magis poterit ladi gladio ferreo, quàm radius solis, gladio vitreo, quæ & ipsius d. S. Vincentii similitudo est: Sicut radius solis non potest scindi gladio, nec submergi aquâ, nec comburi igne, nec etiam coinquinari putredine: sic nec corpus gloriosum ense potest scindi, nec aquâ submergi, etiamsi descenderet in profundum maris, nec igne potest comburi, nec etiam ignis inferni potest sibi nocere.*

a Lux Euang. p. 1. Dom. 20. post Pent.

b Lessius de summo bono l. 3. c. 4. n. 26.

c S. Bon. in 4. dist. 49. n. 2. q. 2. n. 29. d. S. Vincentii, dom. in albis serm. 3.

re, si vult illic intrare ad videndam damnatos. Ubi solerter observat, hanc excellentiam in Christo resurgente eminenter significari, dum dicitur: *stetit*, nos in hoc mundo non stamus, sed continuo flumus. 2. Reg. 14. *Omnes morimur, & sicut aqua labimur.* Stare, perstare, manere incorruptos; in eodem statu Sanctorum est, juxta illud; *Non dabit Sanctum tuum videre corruptionem*; nostrum, dum hîc vivimus, corpus corrumpitur; *e* omnes *CORRUPTI* sunt, & abominabiles facti sunt. *Omnis f. CARO CORRUMPIT* viam suam, homines *corrupti* sunt mente, corrupti manu, corrupti moribus; Hodiernâ luce, ut ad imaginem Christi resurgentis, *CORRUPTIBILE* hoc, possit induere *INCORRUPTIONEM*. *g* Nolim vobis varios modos exponere, quibus Ægyptii conabantur cadavera defunctorum suorum tueri, ab omni labe corruptionis, quæ simul cum suis superbis pyramidum substructionibus, ab edaci tempore corrosa, corrupta, in cineres resoluta sunt; sed eos vobis in memoriam reducam, qui vitæ integritate, morum castimoniam, cœlestis pabuli alimoniam, incorruptibiles facti sunt: qualia sunt corpora Sanctorum, abjecta, inhumata, omnibus temporis, æris, aquarum, bestiarum injuriis exposita, prorsus incorrupta, integra, velut vivida, ac spirantia permanserunt. *h* Sanctus Ubaldu, Episcopus Eugubinus; è vivis excessit.

e Ps. 13. *f* Gen. 6. *g* Bozius de signis Eccl. l. 15. fig. 63. c. 7. Herod. *h* Bsov. vic.

excesserat: annos trecentos
 quinquaginta duos, cum lo-
 culo ejus aperto, ego, inquit
 Bzovius, bis aspexi vivida,
 immaculata ejus membra, ac
 propius intuius sum, Sacer-
 dorum manibus atrectari, &
 in omnes partes versari, per-
 inde ac si caro nunc viva es-
 set. Dixit Propheta re-
 gius: *a Homo sicut flos egredi-
 tur, & comteritur, quia ut flos,
 sic forma marcescit: tamen san-
 cti b Huberti corpus 153.*
 annis post mortem, cum vesti-
 bus sepultum, & floribus re-
 persum, non solum intactum;
 sed & vestes ne tinea corrosæ,
 & flores planè recentes reper-
 ti sunt. Virgineum Cæciliae cor-
 pus, à Clemente VIII. post
 nonagentos annos incorruptum,
 & sanctitatem spirans, reper-
 tum est; & ne nostra negligan-
 tiam, & magnus ille India-
 num Apostolus Xaverius, mor-
 tuus, in viva calce tumelatus
 post multos menses, ne ungue
 corroso, colore vivido ac rubi-
 cundo, cum summa omnium
 gentilium admiratione, & Ne-
 phytorum exultatione appa-
 ruit. At quis satis alterum d
 Franciscum Seraphicum, post
 tot sæcula Divis adscriptum mi-
 retur, & obstupescat, corpore
 etiamnum integro & erecto
 sanctissimum perstare? nullis
 humanæ industriæ sulcris in-
 rixum, solum divini Spiritus vi-
 sustentatum, facie totâ, oculis,
 & manibus junctis, in cælum
 semper intuentem, supplicantis
 in morem, nullâ vetustatis vi-
 debilitatum, quod profectò tan-
 ti est, ut, cum sit viventium sta-
 te, defunctorum subito humi

procumbere & jacere nemo
 tamen vivens repertus sit, qui
 per annum perstiterit in preci-
 bus immobilis. Mitto alios in-
 numeros, quos fusè auctores
 commemorant. Ad materiam
 Resurrectionis, potissimum fa-
 cit, septem fratrum historia: hos
 Decius à patre, fide minimè pa-
 ternâ proditos, obstructo spelæo
 conclusit. & Iverant sæcula jam
 duo & ampliùs, quando hæresis
 ab orco surrexit, quæ surrectu-
 ros, olim à tumulo mortuos ne-
 garit. Somnium hoc esse, septē
 hi, quos *dormientes* dicimus,
 monstrarunt, qui tum in tempo-
 re, sive à morte longa, sive so-
 mno prodierunt. Illi nossem
 se unam dormisse rati, Decium
 adhuc somniabant. Quare
 Malchum ex suo numero Ado-
 lescentem, exploratorem in
 urbem mittunt, & comteatui
 præficiunt. Hic dum vigilare
 pro urbe crucem videt, dum
 nullum tonare Jovem, sed
 Christum audit, mirari unius
 noctis Metamorphosim, & vel
 adhuc dormire, vel in alterum
 orbem, aut certè urbem delatu-
 rum se credere. Mox, cum Mo-
 neram antiquitate suâ incogni-
 tam protulisset, suspicionem
 reperi thesauri dedit. Hic ille
 apud præconsulem ad Decium
 provocare, qui utique nosset
 adhuc, quem heri unâ cum
 fratribus, quod Christo mili-
 tarant, baltheo spoliasset. Ob-
 stupuit ad hæc urbis Antistes,
 & Malchum ad montem secu-
 tus, è ruderibus æneas lami-
 nas, cum his rem omnem
 in lucem profert. Adest ipse
 Impe-

a Job 14 v. 2. b Rolovey d' annales Bel-
 gliæ Bzovius citat Busius signo 65. c. 9.

e Idem signo 63 c. 7. & sig 65. c. 9. Ra-
 derus in aula sancta Theodosii ca 12.
 Rolsev. Baron. anual. anno Chri. 153. 4

Imperator Theodosius, quo spectante beati juvenes eodem loco obdormierunt. Sed cum his mortuis, etiam hæresis de Resurrectione mortuorū, mortua est. Lepidum hoc addit Raderus, S. Eduardum Angliæ Regem ipso die Paschæ, regio diademate insignitum, ac procerum coronâ stipatum, lauto epulo accubuisse: cum extemplo, animo à sensibus avocato, rebus divinis totus intentus, præter omnium expectationem, in effusum prorupit risum: cujus causam mensis remotis Antistiti qui aderat, & Heroldo Comiti & alteri cænobiarthæ exposuit dicens; septem illi juvenes in monte Cælio, ad Ephesum, Decio imperante compositi, ducentos (alii sexcentos legunt) annos, in dextro latere quievêre, nunc hæc ipsâ horâ, quâ in risum solutus sum, in sinistrum versi, quatuor & septuaginta annos eo habitu jacebunt. Antonitis rei novitate omnibus, cœpit tam disertè, exerteque singulorum statum, habitum, formam, speciemque, & cultum corporum describere, ac si eodem semper cum illis conubernio, convictuque usus esset. Sed tres illi Regis familiares, legatione Constantinopolim ad Imperatorem missâ, Ephesum suos destinavit, qui fide certâ compererunt, septem hos eo situ, & habitu jacentes, quo illos Eduardus descriperat. Quanto nunc hominum concursu, corpus viri sanctimoniâ celebris, paucos annos, aut menses incorruptum repertum frequentaretur? quanta in veneratione apud omnes

haberetur? quantâ omnium hominum opinione celebraretur? tales nos non brevi ævo, sed omni æternitate, incorruptibiles, immortales futuri sumus, si hæc non ligno vitæ, sed pane vitæ identidem pasci, ac refecti fuerimus.

Quæstio non vulgaris agitur: an licitum sit in senectute, ad vires restaurandas, vesci carne humanâ, & bibere sanguinem juvenum? & an prodesset? Respondet Lessius de jure & justit. lib. 4. cap. 3. dub. 2. *Licitum est haurire sanguinem humanum, ex vena adolescentis detractum, ut concilietur vigor corpori senili, unde quidam medici, ut Marsilius Ficinus lib. de sanitate tuenda, hoc tanquam singulare medicamentum, ad illum finem præscribit.* Nemo quisquam inhiat iverit, quin caro, & sanguis Christi, plus vigoris & vitæ, vel gutta una contineat, quàm quidquid à corpore quantumvis vegeto, ex ipso vitæ ligno elici potuerit: Johann. 6. *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, qui cibus & potus, ut ait a August. IMMORTALES facit & INCORRUPTIBILES, super omne nectar, & Ambrosiam, de quo Aristoteles tacitè reprehendit Hesiodum, docentem, Deos, qui eo cibo & potu vescuntur, reddi immortales: quia quidquid cibo corporeo vescitur, naturâ suâ senescit, dissolvitur, & moritur.*

Corruptibile hoc denique, aliquando incorruptionem, peculiariter iis in membris servavit, quibus heroicâ virtute,

ut sui victoriâ eluxit; occur-
erat fortè a Ludovico Au-
stria Tholosano Regina, sala-
rior famina, quam dum com-
modè declinare nequiret pro-
lypeo clausum oculum obje-
cit. Magnum integritatis in-
dicium! post quadringentos
annos à morte, oculus vividus
incorruptus, ac instar adaman-
tis lucidus conspectus est; A-
dolescentibus ac virginibus, si
incorruptibiles esse velint, sem-
per in oculis habendus S. Ste-
phanus Hungariæ Rex, tam
profusâ in pauperes manu e-
rat, ut desineret Midas inau-
rare, quæ hîc dare; Hanc sal-
tem ab auri metallo, quod sub
terra incorruptum, virtutem
mutavit, ut manus in sepul-
chro semper incorrupta per-
mauserit. His è societate no-
stra tertium adjungo. *b* P. Lu-
dovicum de Medina; è prima
Abulensium nobilitate: qui Ita-
liâ, Hispaniaque omni iustratâ,
ac novo in orbe magnis rebus
gestis, annum agens supra
quadragesimum, locum quie-
tis societatem delegit: Ubi inter
cetera pietatis exercitia, & ra-
ta virtutum exempla, e hoc
sacramen Deus illum præcellere
soluit veritatis indicio, quod
demortui linguam, post duo-
decim annos, omni corpore
in cineres redactò, rubicun-
dam, ac vegetam servavit: de
quo constabat, nunquam tota
vita prudenter ac scienter mē-
daciū protulisse. *d* Hæc om-
nia ex superasse videntur, quæ
de Doctore Seraphico ferun-
tur multis foriè inaudita: cùm

Martinus Suesanus, orationem
panegyricam haberet, in lau-
dem Divi Bonaventuræ, re-
censitis aliquot prodigiis, id
subjunxit: non committam,
ut silentio præteream stupen-
dum, ac memorabile quid-
dam. Dum corpus hoc vene-
bile transferretur, ad novam
Ecclesiam, centesimo & sexa-
gesimo ab obitus ejus anno, re-
liquâ corporis parte aliquâ
exesâ atque corrosa, caput ta-
men solidum capillamentum
habens, labia, dentes, & lin-
gua in nullo, à vitali statu, aut
colore demutata, reperta sunt.
Erat profectò divinæ clemen-
tiæ illud os, à putredine serva-
re, quod ad salutem fidelium,
atque in divinis laudibus sem-
per vividum fuerat repertum.

Omnes nos immortalitatis
candidati, in hac vita oculos,
manus, linguam, os, membra
omnia, à vitiorum corruptela,
integra & intacta servare stu-
deamus; nihil oculi lascivi, ni-
hil manus obscœni, vel etiam
furtivi, nihil lingua mendacii,
perjurii, blasphemii, nihil os
contumeliæ, maledicentiæ pro-
ferat, ne sit *sepulchrum patens*
guttur nostrum; sed totus ho-
mò futuræ incorruptioni præ-
ludiat; quod efficacissimè fa-
ciunt, qui hîc virginitatem
Angelicam æmulantur, immor-
tales etenim esse incipimus per
castitatem, juxta illud e Ber-
nar di: *Virgines, Angeli Dei ef-*
ficiuntur aequales; quia scilicet
à carne, & omni illius conta-
gione remotissimi, haud aliter
ac illi, qui per resurrectionis
gloriam, cælum jam tenent:
nam quod hi obtineat à beati-
tate,

a Cantiprat. lib 2. apum c. 10. §. 33.

b Hist. or. Soc. rom. 2. l. 2. n. 160.

c A 1482. extat. Apost. diploma in
bulla dixti IV.

d P. Petavius annali a. 1274. n. 29.

e Bernard. de interiori domo c. 45.

tate, illi à virginitate. Unde sic eos elatâ oratione, compellat Divus ^a Cyprianus: *Quod futuri sumus, jam vos esse cepistis, vos resurrectionis gloriam in isto saculo jam tenetis: per saculum enim, sine saculi contagione transitis, cum castè perseveratis, & Virgines Angelis Dei estis æquales.* Atque hoc splendidissimo elogio S. Joannem Baptistam, Angelium Evangelicum exornat ^b Bonavent. *Lux fuit, & mentis, & carnis integritate IMPASSIVA.* Atque hæc virtus simul aliam perfectionem, seu dotem complectitur: nempe *claritatem*, ut cum sapiente jure exclamem: *O quam pulchra est casta generatio!*

§. II.

Altera dos corporis gloriosæ, est CLARITAS:

^c **S**eminatur corpus in ignobilitate, surget in gloria. Id est, in CLARITATE; Quæ aliis scripturæ locis dilucidè adstruitur. Matth. 13. *Tunc fulgebunt iusti, sicut SOL in regno patris eorum & ad Philipp. 3. Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori CLARITATIS suæ.*

Hujus aliquando specimen, scintillam, aut radium evibravit in Monte Thabor, & quales aliquando illi similes futuri essemus, amictus lumine sicut vestimento, præmonstravit, ut præclarè venerabilis Beda: *Transfiguraturus Salvator, gloriam futura, & nostra resurre-*

^a Cyprian. tract. 2. de habitu virginit. ^b Bonavent. festo S. Ioan. Bap. c. 1. Cor. 15.

ctionis ostendit. Ad quam gloriam, & vultus, totiusque corporis claritatem, ut pertingere valeamus, modum, methodumque divinam suggerit Doctor mellissimus sermon. 25. in cautica: *Sancti, inquit PER ORATIONEM, gloriam Dei specularantes, in eandem imaginem transformantur, de CLARITATE, IN CLARITATEM.*

Unde quæso, Moysis vultus tanto splendore refulsit, ut radios undique solis instar ejacularetur? An hoc ei vitæ Austeritas, an proluxa jejunia contulerunt? minimè; sed *d ex confortio sermonis Domini*, quem locum *e* Chryostomus appositè exponit: *Deprecatio, inquit, hoc illi præstitit, quâ homo cum Deo loquitur, & solem illum divinum fixè contempletur, juxta illud Apostoli 2. Corinth. 3. Nos autem revelat à facie, gloriam Domini specularantes, transformantur de CLARITATE IN CLARITATEM.* Ubi D. Thomas & August. verbum illud *specularantes*, non à specula, sed à speculo derivari volunt: quemadmodum enim, si sol in speculo reluceat, alterum solem speculum refert, ita animi orantis, qui lucem illam æternam specularatur, in eam totus transformatur, ut non semel cælesti prodigio manifestatum est. *f* Regina Aragoniæ, aliique testes ocula S. Vincentium Ferrerium, orationi intentum, divino lumine solis instar circumfusum, non semel conspexere. D. Antoninus ex eadem Dominica familia, dum Deum precaretur

^d Exodi 34. ^e Chryst. de fide Anan. ^f Bzovius de signis Eccl. 15. lig. 6. & 63. cap. 5.

visus est supernâ luce totum cubile perfundere. a Philiberti Albaris apud Rhotomagum, in templo precantis oculi, tanquam duo sidera fulgere visi. B. E. d. e. Lovaniensis b corpus, tanquam lucerna intus accensa, inter orandum splendebat. Id ipsum S. P. N. Ignatio, Xaverio, S. Joannæ, Hedvigi Poloniæ Reginæ, Coletæ, Luduinæ, aliisque innumeris accidit, qui noctem mediam, fulgore cælius intrasari, meridie clariorem reddidère. Quæ dum in mortali corpore contingere videmus, minus illud e Anselmi demirabimur: *In illa vita, pulchritudo iustorum, solus pulchritudini, qui sepulcro quam modo splendidior erit, adæquabitur. Quam sententiam d. S. Vincentius aded luculentam esse asserit, ut omnes Doctores dicant, quod septies erit clarior sole, corpus gloriosum. Quod si Deus loco solis, poneret corpus gloriosum, magni mundum illuminaret, quam sol. Sic erit, inquit, Resurrectio mortuorum; tot tunc soles in cælo Empyreo oculos beatorum non tam præstingent, quam suavissimè afficient, ut Theologi loquuntur: e Illa lux corporis gloriosi, non lædet oculum; sed confortabit. Expressius hoc docuit B. Laurentius Justinianus, s ubi de corpore glorioso, hunc in modum eleganter scribit: Nimiâ quoque CLARITATE fulgebit, ita ut solus septies transiendat splendorem; non autem lumine suo inuentium reverberabit aspectum.*

a Pet. de Natalib. c. 85. b In vita.

c Anselm. lib. similit. ca. 50. d S. Vincent. Dom. in albis ferm. 3 e Suar. p. 3 d. sp. 47. cap. 4. sect. 2. f B. Laurent. Justin. lib. de discipl. & perfect. monasticæ convers. cap. 23.

Sed ineffabili quodammodo confortabit, clarificabitque: erit tota ejus substantia corporis, oculis visibilis; Adeo ut viscerum, cæterorumque membrorum harmonia, conditoris declaret magisterium admirandum. Quæ & D. Thomæ doctrina est, in 4. d. 44. qu. 2. a. 4. manifestâ visione Cardinalis & Damiani rem demonstrat: cum S. Romualdum illustrem Juvenem, Ravennatum Ducis filium, Religiosus quidam ad monasticam vitam adducere optaret, in templum eum deduxit, ubi corpus S. Apollinatis Episcopi & Martyris reconditum, spondens fore, ut hęc sanctus, illi se videndum præberet, si vicissim polliceri vellet, se Monachum futurum, Ipsis jam in oratione defixis S. Apollinaris à feretro prodire visus est, pontificiâ veste indutus; sed tanto fulgore conspicuus, ut præ illo, sol obscurus videretur. Deinceps Romualdus, quoties solem conspiciebat, videbatur sibi præ splendore illo, vermem noctilucam, aut aliqui etiam minus intueri. Aptam hęc similitudinem adducit S. Cyrillus Jerosol. ut ex apparentibus crederetur, quod exspectamus, verbis parvule (noctilucis) dedit Deus astate LUCIDUM CORPUS, ut eo splenderent; qui multo magis illustrabit hominem justum. V. Fineda in Job cap. 19. vers. 26. Unum Angelum vidit Joannes Apoc. in assumpto corpore, cælo delapsus, & terra illuminata est à gloria ejus.

Ex quo alterum in corpore glorioso considerandum occur-

H rir.

g B. Pet. Damian. in vita S. Romualdi cap. 2.

rit, non modò illud clarum, tersum, lucidum; sed & pellucidum, perspicuum, ac diaphanum fore, ut omnis totius corporeæ machinæ symmetria, inmiscum illud naturæ artificium, longè perfectius, quàm ulla unquam anatomia deprehendi ac conspici queat, appareat. Virum hac in causa ocularum, Augustinum induco, qui lib. 22. de civit. cap. 30. *Omnes illi, inquit, qui nunc latent harmonis corporalis numeri, non latebunt extrinsecus, & intrinsecus, per corpora cuncta dispositi, & cum cæteris rebus, quæ vni magnæ & mirabiles videbuntur, rationales mentes in tanti artificis laudem, rationabili pulchritudinis delectatione succendent.* Formosum enim vero spectaculum: nam si olim princeps medicorum a Galenus, humani corporis fabricam, crudam per anatomiam rimatus, attonitus exclamàrit; *Laudent alii Deos suos thure & viticinis, ego laudabo stupore, & admiratione, quomodo integerrima beatorum corpora, instar vitri pellucida, rationales mentes, in laudem tanti artificis non succendent?* Hipponensi Præsuli accedit summus Pontifex Gregorius, qui lib. 18. mor. cap. 27. explicans illa verba Job 28. *Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum, ait: Patebit corporalibus oculis ipsa etiam corporis harmonia, & quisque erit conspiciabilis alteri, sicut nunc non potest esse conspiciabilis sibi.* Itaque credibile est, corpus humanum, cum omnibus venis, nervis, arteriis, fore instar purissimæ crystalli, singulis partibus suis, coloribus, & figuris

a Galen. lib. de format. fetus.

distinctis, summâ luce perspicuis ac relucens; *cogitandum est, inquit b Lessius, corpora beatorum cum omnibus suis partibus interioribus, & exterioribus, fore INSTAR CRYSTALLI PURISSIMÆ.* Videre insuper erit in anima alterius, conceptus & ideas divinas, quæ picturas omnes Titiani, & Raphaëlis Urbinatis, nimium quantum antecellent: *Uniuscuiusque mentem ab alterius oculis, membrorum corpulentia non abscondet; sed hoc non esset, nisi essent PERVIA, ut rectè dixerit c Bonaventura, ergo, quantum putatis voluptatis caperent mortales, potissimum auro & argento inhiantes, si & fundum maris, instar limpidissimi fontis, & universam terræ molem, instar purissimæ crystalli pellucidam cernere contingeret? quàm avidè hæc gemmas, uniones, auri, argenti que venas observarent! His tamen multo gratius, multoque præstantius spectaculum exhibuit S. Theresia, eximie, & raræ sanctitatis virgo, cujus animum P. Franciscus Ribera, & P. Alvarez, ita perspectum habuere, d ut hæc ostensis suis vitreis perspicillis, adstantibus dixerit; *Talem, tamque PERSPICUAM esse animam Theresia beneficio speciali divinæ gratiæ; in qua aurum charitatis, omnium quæ virtutum gemmæ, ac uniones relucebant.* Perspicuos & nos in hoc corpore mortali esse convenit*

si ali-

b Lessius opusc. posth. de beat. qu. 4. a. 6. iud. 3. & de summo bono l. 3. cap. 5. c Bonav. in 4. dist. 49. a. 2. principall. d Lancelius de profect. in virtut. c. 3. num. 42.

si aliquando dote claritatis potiri speremus: in verbis, in promissis, in moribus, in omnibus actionibus, inima cordis sinceritas reluceat.

Cælestis Aquila a non usitata penna, depingit eos, quorum cor inscrutabile, & velut mare spatiosum, ubi reptilia quorum non est numerus & ubi nulla bolide fundum nunc valeas investigare, fore aliquando sicut *b mare vitreum, simile crystallo*; quando inimi cordis linus; & subdole fraudes, & simulatæ amicitiae, & fictæ devotiones detegentur; & veluti in limpidissimo fonte, relucet in fundo elegantes lapilli, aut viles filices, ac sordes, ita & virtutes, ac viria, omnium oculis manifesta erunt. Dum quis ad solem, virum, aut lucidissimam crystallum contempletur, in ea quid non transparet? minutissimi nivæ, & atomi notantur. Quod hi aciem mentis nostræ effugiant, caligo facit, quodque ne radius vel unus divinæ gratiæ, interiorem domum nostram illuminet.

Laudat e Plutarchus, nec injuria Julium Drusum Tribunum plebis, cujus ædes, cum multis locis, vicinorum oculis paterent: artifex ei adpromissit, se ædes ab omni vicinorum conspectu immunes, ac liberarum, mercede quinque talentorum, reddiuram; Brutus vir Innocentiæ vitæ clarus; decem, inquit, talenta libens adnumerabo, si totam hanc domum conspicuam, & quasi crystallinam reddideris, quo cives omnes, quemadmodum

viam iustitiam, contemplantur.

Quis vestrum Auditores sic vivere præsumat? *nemo*, inquit d Seneca, *aperto ostio vivere audet*, omnes lucem plerumque odimus, & mortalium oculos subterfugimus; indigni profectò ii, qui dote claritatis donentur. Ceterum, qui hanc tam insigni prærogativâ, aliquando condecorari ambiunt, digito velut intento, quomodo eam sibi comparare possint, ostendo: Si primùm in omnibus actionibus nostris *intentio nis puritas* eluxerit, cui ea, supra ipsum solem illuminandi vis & energia est, ut corpus nostrum densum aded, & opacum, non modò luce perfundere, sed lucidam solis instar reddere queat, ut S. Lucas testatur: *e Si oculus tuus fuerit simplex, totum LUCIDUM erit*, quæ ne actum agamus, aliò fusè deducta reperies. 2. si sprælati, prætores, præceptores, patresfamilias, superiores omnes, de quibus dictum est: *g Vos estis LUX mundi*: subditis, virtutis ac probitatis exemplo præluceant. 3. si rudes & ignaros subditos, discipulos, liberos ancillas, famulos ignorantes doceant & instruant aut Catechisi, elementis fidei, piis monitis per concinatores imbui sinant: Tales quippe, *h qui ad iustitiam erudierint multos, FULGEBUNT quasi stellæ in perpetuas æternitates*.

H 2 §. III.

d Senec. epist. 47. e Luc. 11.

f Epist. S. Martini.

g Mart. 5. v. 14.

h Danielis 12.

a Horat. b Apoc. 4.
c Plut. in præcept. politic.

erum, in cœlos evolare, ac perniciosissimè ferri; sic tamen ne volucres illæ altilis, saginati anseres, præpingues capones, sua mole, & pondere, humi resideant, nec valeant in altum conscendere. Haud secus accidit iis, qui se hęc gula, & crapula aggravantes: *a Curva in terris anima; & celestium inanes*, se farcire, & opplere student; unde & illis, quod avibus evenire solet, si lutum aut liquor alas infecerit, evolare frustra nituntur. Homo temulentia luto, aut luxurie visco immerfus, ne quidquam sursum nititur, defixus in limo profundi. Hinc illud severum Christi monitum; *b Attendite, ne forte corda vestra GRAVENTUR in crapula, & ebrietate.* Magna est agilitas equorum currentium, major volucrum, major sagittarum (& præ his, major globi machina bellica excussi) sed omnium velocissimus, solis cursus, qui horâ conficit quinies centena, octoginta octo milliaria horaria; & minuti spatio, 8480. milliaria. Sed corpora beatorum, hæc omnia multis parafangis, pernicitate exsuperant. August. lib. 22. de civit. cap. ult. *Certe, inquit, ubi volet spiritus, ibi protinus erit & corpus.* Et Anselm. lib. similitud. cap. 51. *Ipsis Angelis Dei, aequè celeres erimus, qui dicto citius, de cœlo ad terras, & è converso delabuntur.* Sagittis quandoque literæ in urbem obsesiam, per aëra celerrimè immisissæ; sed longè major celeritas erit beatorum corporibus, qua Angelis pares, brevissimo tempore è terrâ in cœlum, sese quasi eja-

a Persius Sat. 1. b Luc. 21. v. 34.

culantur: non enim per passus, aut vestigia, inquit c Lesius, sed totum corpus simul, uno impetu instar SAGITTÆ feretur.

Tu itaque si de beatorum corporum incredibili celeritate cogitas, finge tibi navem per immensa patentis æquoris spatia, remis veisque concitissimè fluentem, finge reginam avium Aquilam, toto illo plumarum remigio instructam, contentissimo corporis nisu, acerrimo cupiditatis ardore ruentem in prædas: finge telorum è balistis emissas grandines, fingas istas, quæ à Poëtis memorantur, alas fuiminum, & tuum, quando liberum est, animum, & illam animi pupillam, mentem, fulgure velocius per disjunctissima quæque, tam brevi momento discurrentem: hanc si beatorum celeritate contuleris, testudinem cum Pegaso velocissimo, aut aquila perniciosissima comparaveris. Hanc si qui hęc parvuli aliquando in corpore suo agilitatem spectent, & expectent, sagittarum instar celeres ad parentum jussa, & natus evolent: *d velut filii excussorum*; quocumque missi, in promptu sit illud *Volo.* Similiter omnes subditi, in parendo agiles, ac veloces sint: sic enim quemque eorum commonet Ecclesiasticus: *e In omnibus operibus tuis esto VELOX*; qualis existit Afaël ille, à potentissimorum rege David inter res suos triarios, & fortissimos heroës recensitus: *f quia VELOCISSIMUS fuit, quasi unus de*

H 3

ca-

c Lesius opus. posth. de beatis qu. 4. a. 6. dub. 4. d Psal. 126. e Eccl. 37. v. 27. f 2. Reg. 2.

supra eis, qua morantur in silvis. Hac in parte complures Dei servi, omnino mirandos, & verè *a* *Angelos veloces* sese præbuerunt: quorum vel Elenchum, si ordiri voluero, infinitus sim. Unum habeant famuli, & ancillæ, quem meritò suspiciant, & admirentur S. Bercharium Luxoviensem, qui vinum de cado in urnam depromens, à superiore accitus, urnâ relicâ, festinus accurrit. Vinum verò sicuti fluebat, repletâ urnâ non est effusum, sed stetit, ac si gelu concretum esset.

Conjuges sibi *c* unam Franciscam Romanam in exemplum proponant, quæ orationi cum Deo vacans; quintò ob domestica negotia à marito avocata promptè, celeriter, velociter advolavit; utque ad consuetas preces rediit, versum, quem intercisum reliquerat, aureis characteribus fulgentem reperit. Huic alterum, filium Christo devotis proprium adjungo, & finio, quod de virgine Deo dicata ex Joanne Teulero refert Ludovicus Blossius: hæc divino amore flagrans, ut Christum videret, eum speciosi pueruli formam indutum præsentem habuit, cumque ex obedientia, alio cum festinatione accersiretur, puerulo Jesu, ait: En dulcissime Domine mi Jesu, obedientiâ me vocas, tu interim me hîc expecta obsecro, si placet, donec ad te redire liceat. His dictis præpropere, celeri cursu, quod facere jussa, peregit. Dein magna cum celeritate, ad cellam reversa, ingenti luce vidit totam collu-

incere: atque ipsum amantissimum Jesum, reperit in ætate perfecta, tanquam elegantissimum Juvenem 24. annorum adstantem. Qui interrogatus ab ea, quid ex pufillo, tam grandis factus esset? respondit: Filia charissima, expedite ac velocis obedientiæ tuæ, & promptitudinis virtus, me brevi tempore tam grandem effecit.

Hæc agilitatis futuræ præludia, hæc optima ad illam beatorum dotem, cælis aliquando consequendam incitamenta, quæ corpora nunc obedientiæ spiritu, & divini amoris impetu, ad omnem Dei numerum promptissimè rapta, erant sicut Angeli Dei, & instar fulguris corruscantis, momento unico rapiuntur ab oriente in occidentem; quod ne quibusdam impossibile fortasse videatur, unâ, alterâve similitudine, Hipponensis Antistes rem elucidat; quam ex eo primùm petit, quòd Angelicæ mentes, gravia corpora celerrimè movere (ut Angelus ille, qui Abacuc immenso spatio brevissimè transtulit) vastissimos cæli orbis, velocissimè semper indefessigirare queant: *d* *Si Angeli possunt sine labore rapere corpora animalium, & constituere ubi voluerint* (quod vel dæmones possunt) *cur Sanctorum spiritus, sine ulla difficultate posse ferre, quo voluerint, & sistere corpora sua, non credamus?*

Aliam similitudinem ducit, à gravi aquarum mole, quam videmus in nubes concretam, per aëra volitare, quidni eâ levitate corpora Sanctorum ferri,

a Isai. 1. v. 2.

b Marulus lib. 4. cap. 3.

c In vita 9. Martii.

a August. 1. 13. de civit. c. 38.

ferri, nec jam amplius corrumpibilia, aggravare desinant? a quorum quasi elementorum pondere, atque ordine efficitur, ut torrentes violentissimi atque undosissimi, antequam sub aere in terris currant, super aera in nubibus pendeant, & pondere suo, ac gravi mole sic devolutæ, rursus solis radiis per vapores attractæ, in nubes leves commutentur? aptissimæ profectò, ad mentes nostras in obsequium fidei captivandas similitudines: atque una salubre documentum, non obstat hanc molem corporis, quin animus sape cum Apostolo in caelos evolet, quò etiam Sanctorum corpora in divinorum contemplatione sequebantur, ut, dum adhuc in terris degimus, *h conversatio nostra in caelis sit.* Quod fiet, si terrena desideria, quæ *e deprimunt sensum*; si sensibiles voluptates, si corporales curas, si iniquitates, quæ *d sicut ONUS grave GRAVATÆ sunt super nos*, seponamus: hæc porro causa est, quòd mens in Deum suum, liberè nequeat evolare: *e onera patitur, pondera sustinet, ad ipsum Deum cogitandum, quanta impediunt?* Quæ impediunt & onera, ut abiciamus, excitat nos mellissimus doctor, eorum exemplo, qui curis omnibus humanis sepositis celerrimè è terris in caelum, animo abripiebantur: neque enim corpora, quæ corrumpuntur, illas aggravat animas, aut terrena inhabitatio, sensus eorum tanquam multa cogitantes deprimit. Sublatum est impedimentum omne de medio, oc-

casio universa sublata, materies nulla relicta est, quæ eorum *af-fectum* AGGRAVET, vel DEPRIMIT *f intellectum*, quod est etiamnum in terris agilitatis dotem participare.

§. IV.

Seminatur corpus animale, surget spiritale.

Vnde ut spiritui sit simile, requirit facultatem penetrandi alia corpora, absque ulla læsione, vel figuræ immutatione: quæ facultas vocatur à doctoribus *SUBTILITAS*. Hæc beatorum corpora dotanda, probat idem Apostolus ad Philippenses 3. *Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuraturæ corpori claritatis suæ*; quod expressè de dono subtilitatis, intelligit *g S. Ambrosius: Ter Resurrectionis corporea qualitatem, impervia usu clausa PENETRAVIT.* Et *S. Damascenus lib. 4. de fide cap. vii. Hoc enim designat spirituale* (quòd sit impassibile, & subtile) *quale Domini corpus post resurrectionem, CLAUSIS PORTIS INGREDIENS.*

Apertissimè verò ad propositum *S. Vincentius die S. Paschæ serm. 2. seminatur corpus, animale, id est, habens bestiales motus inordinatæ concupiscentiæ. Sed resurget spiritale id est, totaliter subiectum spiritui, quod in nullo præstabit impedimentum animæ; sed omnia penetrabit. Ut Deus manifestis prodigiis in Sanctis suis declaravit. Bozivus de signis Eccl. lib. 15. signo 61.*

H 4 cap.

f Bernard. g Ambr. in Lucam c. 103

a Aug. 1. 22. de civit. c. 11.

b Philipp. 3. c Sap. 9.

c Psalm. 37. v. 5. e Aug. in Psalm. 102.

cap. 5. quod accidit corpori Christi, ut ob signato sepulchro, & januis clavis glorioso corpore penetrârit, id & Alexandro Pontifici summo accidit, qui è carcere clauso, in ædes Quirini clausas, ad Hermetem penetravit. S. Dominicus cum iter faceret, unâ cum quodam ex ordine Cisterciensi, ac de via festus ædes reperisset occlusas, precibus se dedit, & protinus nullo alicui patefacto, mirabiliter ipse & comes intrò se repererunt. Columba, virgo Reatina, è cubiculo undique obstructo, Perusium pervenit. Simile quid de Catharina Raconisâ, S. Ludovico aliisque commemorat, sed illud, quod Metaphrastes scribit, omnem superat admirationem: Hibernabant Edessæ in præsidio milites Gothi; ex his quidam, speciosæ puellæ captus amore, cœpit eam miserimè deperire. Cum nulla daretur via, quâ posset illâ potiri, in conjugem illam sibi efflagitavit: Reclamârunt parentes & propinqui, indignum rati, ut homini barbaro puella tradetur; victi tandem precibus, aut minis, assensum dedere. Mater à cujus gremio ægerrimè abstrahabatur, non priùs illam barbaro dedit, quam duxisset in templum SS. Samonæ, Curiz, & Abibi Martyrum, ibique datis sanctis illis fidei iussoribus, eam bene habendam Gotho, dum primum dedit. At effusus ille voti compos, ubi libidinem exsatiavit, abreptam in patrium solum, procul à suis puellam, pessimo, atque atrocissimo consilio, vivam sepulchro inclusit: quippe qui

domi aliam conjugem haberet. Ubi Edessena hlia, post innumera lamenta, plurimosque ejulatus, ad opem Sanctorum confugere, illos obtestari, fidei iussorem præstitam vociferationibus miserandis inclamare. Et ecce adstiterè illi, in veste lucidissima, ac homo animo esse iusserunt; moxque somno correpta, è sepulchro probè obsecrata, reperit se bene manè è remotissima regione, in patrium solum penetrâsse. Cujus rei gestæ ignarus Gothus, postea veterem stationem, ipsamque hliam revisens, agnitus supplicio affectus est. Omnium quidem Philosophorum sententia, atque ut ipsi experimur, certissima est, non dari naturaliter corporum penetrationem; sed quemadmodum id per donum subtilitatis, divinæ virtute fieri possit, vobis in simbolo proposui: dum solem exorientem objeci, radiis suis vitrum prorsus illæsum penetrantem: *Transit, non frangit.* Quam comparationem doctissimus a Lessius adducit, agens „ de beatitudine: Illud corpus „ poterit se per alia corpora „ transfundere, sine ulla sui, „ vel alterius læsione; *sicut lumen sese per vitrum fundit, sine „ ulla sui vel vitri læsione;* Quod „ exemplum esset omnino simile, si sententia Platonica, „ lumen esse corporeum, vera esset. Propositum Emblemata, mirâ confirmat historia, Rupertus Abbas Tuitiensis cœnobii, juxta Coloniâ, ordinis S. Benedicti, vir in divinis scripturis, Spiritu Sancto per visionem illustran-

lustrante doctissimus, atque ipse a Cardinalis Baronius: sic etenim b Rupertus in commentario, quem tunc scribebat de divinis officiis his verbis: Sed ecce, inquit, dum hæc scribimus, jucundo, per quemdam fratrem nostrum, gratia Resurgentis nobis ardet miraculo. Testor illam beatam ac deliciosam noctem, in qua Christus ab inferis victor ascendit, me nihil super hoc mentiri; fratris tamen ejusdem nomen tacebitur, quoniam & hoc obnixè precatur, res autem ejusmodi est: hoc sancto Palchæ sabbatho, anno millesimo centesimo undecimo, in Ecclesia S. Laurentii, ad præcedentes ejusdem diei matutinas, extinctis de more cunctis luminaribus, dum eorum ultimum extingueretur, & ad canticum Evangelij, hæc Antiphona à Domino Abbate Berengero imponeretur: *Mulieres sedentes ad monumentum*: ecce repente ante pedes illius projectam cecidit ipsius, quo firmiter substrictus erat, cingulum. Ille solutum esse, & cecidisse suspicatus, inclinavit se, ut tollens illud, rursus sese accingeret: cumq; manus injecisset, ut illud sibi circumdaret, noluit, ut erat, fortiter adstrictum, non cedere sibi, ultra, quam dici potest, admiratus est. Intendenti & secum cum stupore magno reputanti, quid hoc sibi vellent cingulum, quod forti nodo corpus suum arctè ciuxerat, non soluto nodo, sed firmiter, ut fuerat, constricto, ante pedes projectum? Ecce vox facta est. & sibilum tanquam auræ tenuis, audivit di-

centem sibi:

Sic potuit clauso Christus prodire sepulchro.

Si quidem hæc (ut ipse referens reitatus est) admiratio mentem ejus persæpe subibat, quomodo verum Domini corpus, clauso resurgere monumento, clausis potuit januis ingredi ad discipulos. Alias nec minus congruas similitudines, congerit e S. Vincentius: „Subtilis est aer, inquit, vel „ventus transiens per rimam, „vel parva foramina: subtilior „est lux, quæ transit per fenestram vitream, per quam non potest ventus transire; sed adhuc subtilior est vox hominis, vel sonus campanæ, quam vos auditis in camera. „ & januis clausis, intrat eo. Audis Mater è cubili clauso, puerum in impluvio vociferantem, audis è musæo tuo occluso, intrà domesticos parietes, pulsus campanarum. Hæc virtus, hæc vocis subtilitas est, quæ, dum lubet, uti licet, & cælos ære fuso penetrare: *d quia oratio humilientis se nubes PENETRAT*; donec tandem eâ beatorum forte fruamur, ut etiam corpore, omnes aggeres, omnes obices, omnes januas, & muros omnes penetremus; undumtaxat excepto, qui hæc tantâ nos beatorum felicitate privabit, arque *e hic murus alienus esto*; PECCATUM scilicet lethale, quod inter nos, & Deum, ita dividit, ut totâ æternitate ad eum penetrare non valeamus, juxta illud *f Insitæ: Iniquitates vestra DIVISERUNT inter vos, & Deum vestrum.* Hunc obicem

H 5

e S Vincent. serm. 3. dom. in sabbis.

d Eccl. 35. e Horat. lib. 1. Ep. 1.

f. lib. 394.

a. Barr. an. 1111. n. 47. 48 49.

b. Rupert. de div. offic. l. 8. c. 9.

fi quis, quod Deus avertat, in se reperiat, demoliri satagat, & cum Pfalte regio, hodie exclamet: *a* in Deo meo transgrediar MURUM, secumque firmiter statuatur, hunc murum, Deo adjuvante, nunc eversum, nunquam erigere. Hæc prolixius quidem, quam putarem; sed pro materiæ dignitate brevius complexi sumus. Unum superest, ut vos paucis, cum Seraphico doctore inflammem, & quoties hanc solis lucem intuemini, tota Pfalta, 17.

ties quatuor illæ, quas hætenus beatorum corporum excellentias deprædicavi, animo obversentur: *b* Lux quippè, habet quatuor illas proprietates, sicut patet in radio scilicet CLARITATEM, quia illuminat: IMPASSIBILITATEM, quia nihil ipsum (ne ignis quidem) corrumpit: AGILITATEM, quia subito vadit: PENETRABILITATEM, quia corpora diaphana, sine eorum læsione pertransit. Quibus uti confido, omnes omni æternitate perfruentur.

b Bonav. in 4 dist. 49. a. 2. qu. 1.

FESTUM

FESTUM
SECUNDUM PASCHÆ,

Tu solus peregrinus es in Ierusalem? Luc. 24.

*natale solum dulcedine cunctes
Ducit. Ovid. de Ponto, l. 1. el. 4.*

ARGUMENTUM.

OMnes nos in hoc orbe peregrinos esse, & sacrarum literarum oracula, & sanctorum patrum testimonia, & quotidiana mortalium omnium, aliò proficiscentium experientia, rem compertissimam facit; Inerim quoruſquique se in domo sua, velut in diversorio commorari, opum; fortunarum, suppellectilis omnis, quantumvis pretiosæ usuram, velut peregrini-

peregrino sibi concessam, ac brevi deserendam, arbitrat? Tu quisquis es, Nobilis, rusticus, dives, pauper, doctus, indoctus, a PEREGRINUS es super terram, sicut omnes Patres tui. Etiam stans, sedens, dormiens, progredieris, navigantium more, inquit b Ambrosius: Sicut in navibus dormientes, ventis aguntur in portum, etsi nullus quiescentibus sensus est navigandi; tamen cursus eo: urget ad finem, & impellit ignaros; sic vita nostra spatio defluente, ad proprium unusquisque finem, cursu labente deducitur. Unum dumtaxat solerter hinc observandum, ne dum amœnitate ducimur viz, obliviscamur patriæ.

a Psalm. 38, b Ambros. in Psalm. 1.

S. I. Omnis homo IN HAC VITA PEREGRINUS est, ait Aug. in Psalm. 55.

II. Quæ partes, ac proprietates veri peregrini?

III. Molestias viæ, amor patriæ, peregrinantibus breves, ac leves facit.

FESTUM SECUNDUM

P A S C H Æ.

Tu solus peregrinus es in Ierusalem? Luc. 24.

Benignissimus Redemptor noster, hinc inter homines conversatus, varia obivit munia, varia, ut sacræ paginæ testantur, sortitus est nomina: nunc Agricola, quandoque Magistri, nonnunquam Medici, subinde Mercatoris; quin etiam se a pastorem nuncupat; Matthæus b illum Regem compellat: Lucas c denique eum Peregrini habitu efformat; quo in schemate eum olim videns in spiritu, divinus vates d attonitus exclamat: Quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum? Et de se ipse per alium Prophetam e vaticinatur: Quasi PEREGRINUS fui in oculis eorum. Fuit to-

ta vita peregrinus in terra homo cælestis, maximè peregrinas in se dotes complectens: quid porrò magis peregrinum, quàm homo comprehensor & viator? quàm homo miser, miraculis stupendis coruscans? denique quid peregrinum magis quàm Deus homo?

Primum in ortu suo natali peregrinum se Salvator exhibuit, extra patriam natus Bethlemi, non Nazarethi, ubi conceptus: natus in aliena domo, seclusus publico diversorio. Deinde in infantia, pueritia, adolescentia, educatus extra natale solum. Ipso verò prædicationis exordio, Capharnaum profectus, ibi quoad vixit, proprias ædes, ne quidem conductas habuit: usus ædibus socrus Petri, aut alterius discipuli; & aliquoties Jerosolymam.

a Joan. 10. b Matth. 21. c Luc. 24. d Ierem. 14. e Iob 19.

lymam veniret, aut Bethaniam diverteret, alieno tecto utebatur, non consistens certo loco. Euangelium pedes, instabilis ac vagus, inops & egenus tota Palæstina circumferebat.

Tandem a PEREGRINUS IN JERUSALEM: Etenim quemadmodum peregrini ignoti sunt, sic Christus ignotus fuit in Jerusalem; ignotus principibus Sacerdotum, ignotus Phariseis, ignotus scribis, neque enim Messiam plene cognoverunt. Psalm. 68. *Extranus factus sum fratribus meis; & PEREGRINUS filius matris mea*, quem nudum extra civitatem, in aperto campo cruci affixerunt, in alieno monumento tumularunt. Exinde rediivus, hodiernâ die discipulis peregrinantibus, peregrinum se adiunxit. Ubi illud observandum occurrit, ut Agricola, Magistri, Medici, Mercatoris, pastoris, Regis partes hic in terris egerit; nusquam tamen, nec unquam specie, aut habitu se talem exhibuisse; unius dumtaxat peregrini personam indutus, à Resurrectione sua euntibus in Emmaus apparuit. Etenim ubi Marcus b ait: *Duebus ex illis ambulantes, ostensus est in alia effigie*, Cajetanus exponit, quod i in forma PEREGRINI, seu advena visus est. Hugo Cardinalis c ait: *Habuum PEREGRINI habuit, propter quem videbatur alius, nec agnoscebatur*. Venerabilis Beda in Lucam: *Revera PEREGRINUS erat Christus discipuli, à quorum natura fragilitate, perceptâ jam esset resurrectionis gloriâ, longè distabat*. Discretissimè omnium ac divi-

nissimè d Hipponensis Antistes: *Hospes in terra esse voluit Dominus calis, PEREGRINUS in Mundo, per quem factus est Mundus*. Ecquis non admiratione, ac stupore attonitus hæreat, cæli Dominum, Mundi Domitorem, de ipsis inferis ac morte acerbissima gloriosissimè triumphantem, non regio diademate redimitum, non purpurâ, auro, gemisque distincta, aliôve gloriæ ornamento induum, sese spectandum præbuisse, sed pauperis peregrini formam induisse? quid cum victoriæ Laurea, vilis petasus, cum scepro baculus, cum triumphatoris purpura, peregrini sagum? atque ut paucis complectar, quorsum amabo vos auditores, Christus hodie peregrinus apparuit? B. Laurentius Justinianus e Patriarcha Venetus hanc causam adducit: *Ut nobis hic peregrinantibus de se exemplar proponeret*. Ex oculis quidem discipulorum evanuit, at ne peregrini nobis unquam species excideret, sub speciebus Eucharisticis, veste prorsus peregrinâ eaque levissima, ad invento divinitatis hætenus incognito, nobiscum ad consummationem sæculi peregrinari voluit. Quod melius f Doctor expendens, ait: *Tenebantur oculi eorum, quia Dominus erat in habitu PEREGRINI: & cum enim quotidie perspiciamus in altari sub speciebus panis & vini, nobiscum habitâ in habitu PEREGRINI*. Causam g nostris? *Ut nobis hic peregrinantibus de se exemplar proponeret; Ut omnia hæc*

d Augustin. Serm. 106. de temp. e B. Laur. Justinian. de perfectionis gradibus c. 10. f S. Bern. hom. de duob. discip. eun. ious in Emmaus, g B. Laurent. Justinian. cit.

a Luc. 24. b Marti 16. c Hugo Card. in Marti c. 16.

hæc terrena ut verè fluxa & transitoria contemnamus, in mundo hoc quasi in diversorio pernoctemus, atque ad cælestem illam patriam contendentes, peregrinationis hujus incommoda, ac itineris molestias leves & breves ducamus.

§. I.

Omnis homo in hac vita PERGRINUS est: ait August. in Psal. 55.

Geneseos c. 47. Patriarcha Jacob cum omni familia in Ægyptum profectus est, ut filium suum Josephum, quem mortuum & à fera miserè discerptum luxerat, vivum atque in regno Pharaonis potentissimum principem, à Rege primum salutaret; mox itaque Joseph Regi nuntiavit parentes suos cum omni familia è Chanaan, in terram Geslen advenisse, ibique voluntatis regia jussu præstolari: unâ etiam quinque fratrum suorum natu maximos stitit coram Rege; quos ille interrogans: *Quam, inquit, artem factitatis?* illi ut à fratre jam edocti erant. Pastores sumus, inquit, servi tui & nos, & majores nostri, ad PERGRINANDUM in terram tuam venimus. Non diu post, quoque patrem suum in conclave regium introduxit. Rex faustissimâ precatione senis acceptâ, primum illud interrogare habuit: *Bone senex, quot sunt dies annorum vita tua?* respondit: *Dies PERGRINATIONIS vita mea, centum triginta annorum sunt, parvi & mali, &*

non pervenerunt usque ad dies patrum meorum, quibus PERGRINATI sunt.

Jure meritissimo Jacob cursum vitæ suæ 130. annorum, peregrinationem quandam, eamque brevem dicitavit, respectu Patrum suorum, qui supra nongentos annos vitæ computant; & his omnibus eos nihilominus peregrinos fuisse asserat. Quod vivaci sensu, & altâ mente repõitum servavit olim Guericus quidam præcellens philosophus: hic cum audivisset legi: *a Factum est omne tempus, quod vixit Adam Anni nongenti triginta, & mortuus est: facti sunt omnes dies Seth, nongentorum duodecim annorum & mortuus est, factique sunt omnes dies Enos, nongenti quinque anni, & mortuus est. Facti sunt omnes dies Cainam, nongenti decem anni, & mortuus est. Facti sunt omnes dies Mathusala nongenti sexaginta novem anni, & mortuus est.* quam clausulam & mortuus est, secum assidudè ruminans, ac post peregrinationem aded etiam longinquam, eos transiisse reputans, brevi cursus sui portum prospiciens, sub sancti Domini auspiciis velificare occcepit. Psaltes Regius idem, quod Jacob, censuit, atque apud summum Regem, idem palam confessus est: *b Advena ego sum apud te, & PERGRINUS sicut omnes patres mei. Nec minus sapienter c Salomon: PERGRINUS sumus coram te, & advena, sicut omnes patres nostri. Toto aberrat cælo, qui sibi patriam in exilio fingit, qui manentem civitatem in itinere*

a Chronica frat. Dominican, b Psal. 38. V. 13, c Paralip. 29.

iuinere somniat: mundus omnibus diversorium, omnes hinc hospites sumus & peregrini, transeundum est. Rem tetigit & exprimit a Augustinus: *Vnusquisque hic, & in domo sua HOSPES est; si non est HOSPES, non inde transeat; si transiturus est, HOSPES est.* Quot amplissimæ hujus urbis ædes conspicaris, tot tabernæ, tot diversoria numerare est, transeundum est: *Nom te fallas, HOSPES es, velis, nolis; sed dimittit illam domum filius meus HOSPES hospitibus.* Hac super re Christianum Apophthegma vir nobilis nobilem edocuit. Toparcha quidam b facultatibus abundans, dictus Gerardus à Kampis amplas sibi ædes ac percommodas è fundamentis exstruxerat, omni supellestiale, non modò necessariâ, sed perquam sumptuosâ insuper, adornârat: ad has regio luxu epulis instructis, propinquos sibi territorii dominos invitavit, ut geniali haustu novam fabricam irrigarent. Capaciosem fortè sub bellaria, fistulam manu prensans, convivas perconctatus est, quid sibi quid fortunæ suæ abesse putarent? an non se ut terrestrem Deum omnes suspicerent, ac verè existimarent? omnibus passim applaudentibus, unus emunctæ naris, & mentis candidæ, hæc cedro digna liberè prolocutus est: cognate mi, has quas aded commodas, & ad amissim, & normam vestram, ædes amplissimas jactitas, mihi imperfecte videntur, quia foramen aliquod prius obturatum est, ut opus omnibus numeris absolutum censeatur. Ec-

quodnam illud, quærit Gerardus? ostium, inquit alter, per quod ex hoc diversorio, brevi ad cæmeterium trausiturus es, & hanc, quam tuam domum, & habitationem dicis, alteri relicturus es. Quod viri sanè prudentis effatum, ita Gerardi animum pupugit, ut peregrinationis memor, sæculo spreto, ad religiosum claustrum commigrârit. Utinam id omnes in animum inducant suum, tot quot ædes ac domos dicunt, & ducunt suas, tot esse diversoria, è quibus aliò transeundum est. Hinc ridet Africanus e Antistes eum, qui se jactat possidere domum: *quam domum tuam? inquit, quam mihi dimisit pater meus. Et unde habuit hanc domum? Avus noster eam illi dimisit; recurre ad proavum, inde ad atavum, & jam nomina non potes dicere. Nonne inde potius terrevis, quia multos ostendit TRANSISSE per illam domum? pater tuus hinc eam dimisit, TRANSIVIT per illam, sic & tu TRANSIBIS.* d Genuæ Ligurum ædibus magnificis præfixit, instaurator præfagus futuri, hoc poëtæ hemistichium:

Nulli certa domus.

Et vero ab eo, brevi ad alienos, domus illa transiit, cessitque Principibus d' Oriâ, ac ipse aliò commigrare compulsus. De iis, qui in diversorio hospitali fuere, vulgo jactatur: *transiit, by is gepasseert.* Vides præcipuis diversoriis præfixa insignia, seu gentilitias tesseras, talis Comitum, Marchionum, Principum; sed ipsi trausierunt, nec quid superest nisi illud Sapientis, e memot 30 HOSPITIS unius diei:

a S. Aug. Serm. 31. de verbis Domini. b Roissers l'aspa mundi in jera h

c S. August. in Psal. 72. d del'Angre inconstante tom. 1. e Sap. 5.

*dicī prateruentis; quod ingenioso ac religioso epitaphio posteris consignavit Albertus Archiepi- scopus Moguntinus, & S. R. E. Cardinalis, a qui sepulchro inscribi voluit, Pernoctavi hic in mundo, omnes sequimini. Contimile quid in viri nobilitatis ac præpotentis exsequiis fieri videmus, ubi Dominus domus transit, gentilitiæ tesserae domibus præfiguntur, sed ipse transit, *hy is gepassiert*: & ante ipsum, qui ædes hæc editi dimisit, pertransiit; transiit & alii, transibis & tu: *b non te fallas, hospes es velis, nolis: cessit tibi locum pater tuus, cessurus es locum filius tuus, nec mansurus manes, nec mansurus relinanes* Mercator opulente, *non te fallas, hospes es*: Experimentum Domine, *non te fallas, hospes es*. Consultissime Domine, *non te fallas, hospes es*. Amplissime, nobilitissime Domine, *non te fallas, hospes es*: transeundum est, domus tua non habitatio, sed hospitium, diversorium est. Quod ut ad mores, plenius prosequamur; In urbe hac, quàm varia reperire est hospitia, vario nomine, prætenso signo indigetata? Alii hospitantur in *Cæsare*, alii in *Cygro*, quidam in *Leone*, nonnulli in *pavone*, &c. in *Cæsare* hospitantur ambitiosi: in *cygro* vel *ansere*, qui liquido gauder (*altijt met den beek in 't nat*) eoriosi: ad *leonem*, divertunt iracundi; ad *pavonem* superbi: ad *caput aureum* (*in 't gulden hoest*) declinant avari: ad *porcum*, luxuriosi. Prostat An- verpiæ signum ædibus, ubi ovis duos inter lupos depicta subiecto lemmate, in *mille peri-**

a Fabriceria a Patch. b S. Aug. Serm. 33. de verb. Dom.

culis (*in dussent perijckelen*) hic hospitantur filie, inter lascivos procos constitutæ, hic juvenes inter puellarum greges versantes. Vos animæ Deo devotæ, Christo desponsæ, quo subinde divertitis? nonne atque in viridi pergula? (*in 't glorietten*) quæ iungunt vanitatem. Nonnulli in *media luna*, quæ suis semper in defectibus manent, nec ullum in virtute progressum faciunt. Aliæ in *psittaco*, omnino garrulæ: quæ iam in *alveari* (*in den soeten inval*) commodi proprio amantes: in *testudine* (*in 't* *Angipor- tis* (*in 't sraectjen sonder eynde*) quæ sibi autque molesta, querulæ, sine fine dicentes. Maxima vero mortalium pars, in *mundo inverso* (*in de verkeerde vverelt*), qui terrena ceteritibus, fluxa æteruis, corpus animæ, carnem spiritui anteposunt, peregrinationem hanc velut manonem amant.

Quisque hic, cum hospes sit, ex diversorio traiecit: qui hætenus in *cygno* vel *ansere* hospitati, nunc temperantes, divertant ad *avem paradisi* (*den paradij's vogel*) qui veletur aurâ: qui in *leone*, nunc in *columba* sine felle: qui ad *caput aureum* declinâunt, nunc ad *manum auream*, in egenos profusi, divertant: qui in *porco*, nunc in *lilio*: quæ inter mille pericula, nunc hospiretur in *mine* (*in de perle*) qui conchylii inclusus carcerem servat: quæ in *psittaco*, nunc in *plina*: anitræ vana, garrulæ, quæ in *psittaco*, imperium in *pisce*: quæ intestinales, nunc in *cervo* vel *aquila*: commodi amantes in *cruce* (*in 't gulden cruyt*), omnes denique, qui in *mundo*

mundo inuerso & peruerso, tandem in conuerso (in de bekeerde vverelt) hospitentur. Perversè nimirum hic mundus inuersus decipit te, dum ædes tuas, horrea tua, villas tuas, fundos tuos, prædia tua, ut semper mansurus incolis, & mansionem hinc tibi perpetuam, mundum hunc stabilem fingis, nec omnia hæc ut verè transitoria consideras, cum primum veritatis oraculum sit: a Mundus TRANSIT, & omnia, quæ in mundo sunt.

*Steden en Rijcken,
Hebben haer liecken.*

Scitè b Seneca: *Quæcumque videmus ac tangimus, FLUUNT Opes, delitiæ, voluptates, honores, c omnia fluminis more feruntur.*

Eusebius Emislenus d humana omnia aquæ comparavit, quid mirum si fluant? hoc aureum ejus pronuntiatum: *Quemadmodum aqua manibus hausta quanto magis premitur, tanto citius defluit; sic mutabilia cuncta, quanto magis ratio prosequitur, tanto magis amittit. Exemplum à te ipso sume, quisquis es, ô homo! vide, ut instar aquæ in terram dilabaris, è qua recurras nunquam: c Omnes sicut aqua dilabimur. Cui congruit illud Augustini in Psalm 109. de torrente in via bibet. Ubi sic ait: Torrens, PROFLUXIO mortalitatis humana est. Nascuntur homines, vivunt, moriuntur: & alii morientibus, alii nascuntur. Quid hic tenetur? quid hic non decurrit?*

— seunt anni more FLUENTIS aquæ:

a I Joan, 2. v 17. b Seneca Epist. 59. c Horat. d Eusebius Emislen. l. 11. de præp. Euang. c. 7. e 2 Reg. 14. f Ouid. l. 3. de arte.

Nec quæ præterit rursus revocabitur unda,

Nec quæ præterit hora, revocare potest.

S. Hilarius g querulas Israelitici populi veteres expendens, super FLUMINA Babyloni, illic sedimus, & flevimus, sic ait: *Fleunt omnes, qui se captos in Babylone sentiunt, & sedent super FLUMINA: omnia enim sæculi, & corporum bona, instar FLUVII sine aliqua cursus sui statione PRATERFLUUNT & transeunt. h* Q. a piâ commentatione Adolescentes duo, illustri stemmate prognati, è fluxu ad æterna animam appulerunt: cum etenim anno 1280. alter Carolus nomine (qui postea Abbas Villariensis) alter Gerardus, ex hastiludio reversi, amœnissima prata, rivosque obequatarent, pacti inter se silentiam, bene longo tractu, tacitâ rerum humanarum contemplatione abrepti, procellerant, cum alter alterum tandem percunctatur, quid cogitavit, quid animo voluerit. Respondit Gerardus, quod in arboribus, pratis, floribus, fluviis, figuram hujus mundi, quæ præterit & transit, sibi representasset. Idem Carolus secum attentâ mente expendat, atque ambo spreis perituris ac fluxis sæculi bonis, Religionem amplexi, æternis inhiarunt. Id ipsum sanctus Augustinus i cuique vestrum inculcat: *Quid vis, utrum amare temporalia, & TRANSIRE cum tempore? an mundum non amare, & in æternum vivere? nam ut rectè Doctor gentium admonet;*

a PRÆ-

g S. Hilarius in Ps. 36. h In Annalib. cœnobii Villariensis Pennequin amour divin. p. 1. c. 2. i S. Aug. in 1. Joan, 2.

a PRÆTERIT *figura hujus mundi*; sicut in solemani supplicatione tot personatos, tot mercatores, tot plebeios, tot nobiles, Senatores, Canonicos, Prælatos spectamus; sed omnes prætereuntes; è mercatoribus hujus urbis, paucis annis quot præteriêre? quot è plebe, è nobilitate nil stat:

b *Omnia sic IBANT, sic IBIMUS, IBITIS, IBUNT.*

Quare fatuos hujus mundi amatores, sic compellat c Cantuariensis Episcopus: *Nolite constanter mundum diligere, quando ipse, quem diligitis, non POTEST CONSTARE; in cassum cor quasi manentes figitis, dum fugit ipse, quem amatis.* Quando ipsium, quod diligitis, aurum & argentum non constat, quando ipsum, quod diligitis, fugit & finit, volvitur & revolvitur, d *quid porro tam incertum quam RES VOLUBILIS? nec immerito ipsa pecunia rotunda signatur, quia NON STAT.* Denique quid tam volubile, quam orbis ipse qui assidud

Volvitur & volvetur in omne volubilis avum.

Copernicus præcellens Astrologus, & in mathematicis disciplinis facilè princeps; systema quoddam cæleste oculis subjecit, quod maxima orbis ingenia exagitavit, & in admirationem rapuit, docet ille, ac demonstrat, cælos omnes velut ære fusos, immotos consistere, omnesque stellas aut planetas, quos rapidissimo cursu assidud volvit circumferri, fixos, stabiles, ac velut gemmas metallo insertos, seu adamante vin-

ctos immobiliter conquiescere; orbem verò terræ, cum montibus, & silvis, templis, turribus, ac palatiis, celeri motu circumgyrari, nosque in hac velut insula fluitante, aut vasto Myoparone consistentes, existimare cælum, solem ac stellas pernici motu agitari, eò quòd nos ipsi unà cum terra provehamur: quemadmodum navigantibus accidere solet, quibus è portu jam provectis, vicina littora & turres, & arbores præterire videntur, ut ille apud poëtam:

e *Provehimur portu terræque urbesque re. edunt.*

Quam speculationem sanè ingeniosam, ut alii nullo nitiam fundamento explodant, nobis perquam utilem, ac verissimam ad mores doctrinam suppeditabit, illudque verissimum comprobat, quia mundus TRANSIT.

Est illud sensuum vitium, ut stare credat, quod naturà fluxum est, nec sentiunt moveri, quod cursu fertur velocissimò f *Interdis solem, inquit Philo, nocte lunam, stare imaginantur oculi corporis; cum tamen nemine sciat, horum siderum cursum esse concitatissimum, qua totum cælum intra unum diem obcurrit.* Eadem in terrenis nos dementia exagitat, stare putamus, que celerrimè feruntur & præterterflunt, nosque cum illis velut navigio feruntur, unde Bernardus g unumquemque compellans; *Homo es NAVIGANS, sicut & omne humanum genus in hoc mari magno & siccioso; sive sedeat, sive stet, seu*

ludat

a 1 Cor. 7. b Epitaph. Antverp.

c S. Anselm. in c. 12. ad Rom.

d August. in Psal. 83.

e Virg. l. 3. f Philo lib. de conf. ling.

g S. Bern. Epist. 222.

ludat, sicut comedat, vigilet
vel dormiat, navigans sem-
per provectiur; ut plenius ac
planius Mediolanensis Antistes
a tradidit: *Sicut in navibus dor-*
mientes, ventis aguntur in por-
tum, etsi nullus quiescentibus sen-
sus est navigandi; tamen cursus
eos urget ad finem, & impellit
ignavos: sic vita nostra spatio DE-
FLUENTE ad proprium unusquis-
que finem, cursu labente deducit-
ur. Vide in navi Anverpien-
si, Brugesensi, Bruxellensi; gar-
riant, ludunt, edunt, bibunt, &
appullunt, antequam reserant.
Tu dormis, inquit Gregorius, &
tempus ambulat; tu garris, &
tempus ambulat; tu ludis, &
tempus ambulat; tu potas, &
tempus ambulat; tu steris, qui-
scis & *tempus ambulat.* Opportu-
num hinc, quod homini pere-
grino accidit, qui in exteris
terris proficiscens, vastum ne-
vum ingressus fuerat, ubi nocte
ingruente, totus defessus &
exhaustus, in clivo quodam re-
sedie, ut somnum caperet, ma-
ne expectas, sicut attoni-
tus, alio se in loco esse, longè
dispari ab eo, quo elapso ve-
spere conquieverat: anne, in-
quit, somnio, aut quis oculos
fascinat meos? ubi rupes, quam
heri hinc prope spectavi? ubi
castrum, quod eminus conspe-
xeram? unde hæc nova loci
facies? ac tandem clivum, in
quo resederat intuitus, adver-
tit se dorso ingentis testudinis
indormiisse, quæ eum noctu
adeo provexerat, ut locum ma-
ne non agnosceret. O si quis-
que nostrum oculos aperiat, &
attendat testudinem hanc, vi-
tæ nostræ sensum sine sensu, no-

bis quiescentibus ac dormien-
tibus semper gradientis symbo-
lum esse, quam vigili curâ
quisque temporis rationem ha-
beret: Hoc motivo idem Do-
ctor, Andream virum nobilissi-
mum ab Imperatoris obsequio,
ad portum religionis perdu-
xit: *Cur, inquit, b magnifice*
filii, non confidras, quia mundus
in fine est? vita nostra NAVIGAN-
TI similis est: is, namque qui NA-
VIGAT, stat, sedet, jacet, vadit,
quia impulsu navis ducitur. Ita
ergo & nos sumus; quia sive vigi-
lantes, sive dormientes, sive tacentes,
sive loquentes, sive ambulantes,
sive volentes, sive nolentes, per
momenta singula quotidie ad fi-
nem tendimus. Ubi hinc, ubi
nis nostri dies advenerit, ubi
nobis erit, quod modò cum
tanta cura quæritur, & cum
solicitudine congregatur non
ergo honores aut divitiæ
quærendæ sunt, aut quæ dimit-
tuntur; sed si bona quærimus,
illa diligamus, quæ sine fide
habebimus. Unde magis
suadeo, ut magnitudo vestra
in suo proposito, in parvo
tempore, delectabili recepta-
culo *pergrinationis* vivere
studeas, & quietem & tran-
quillam vitam ducere: sacris
lectionibus vacare, cœlestia
verba meditari, in ætèrni-
tatis amore te accendere.
Hæc magnifice filii loquor,
quia multum te diligo, &
quia in procillas & fluctus
cordis tendis, verborum meo-
rum funibus te ad litus revoco;
& si trahentem sequi volue-
ris, quæ pericula evaseris, quæ
gaudia inveneris, in ipso
quietis

b S. Gregor, lib. 6. Regis. Epist.
cap. 120.

quietis : atque littore positus agnosces.

Quam ex supremo orbis oraculo, vobis commonitionem factam, si attentam mente perpenderitis, omnes cum viro hoc nobilissimo, a portum salutis feliciter appulsuri estis.

Haud absumile quid S. Bernardus a Sophiam feminam, genere illustrem, & locupletem admonet, cum ea Deo se dicare constitueret: *Modica, inquit, & transitoria, terrena sunt, qua despicis, maxima aeterna, caelestia sunt, qua appetis. plus dicam, & vera dicam: tenebras desern, & lucem ingrediens, de profundo fluctuum emergis ad portum.*

§. I.

Quae partes ac proprietates veri peregrini.

Nemo quisquam existimet, Errones, vagos, ac mendicos, esse peregrinos hosce, quales multis Europae Regionibus concurrere videmus, stipem corrogantes, aut animi levitate terras peragrantes, de quibus verè jactatur: *Qui multum peregrinantur, raro sanctificantur.* Sed ingenuos, nobiles, illustres, animo supra res terrenas erecto, caelesti patriae natos, vobis hinc peregrinos induco: etenim *b qui hinc in via, id est, in vita, se, ut verè est, peregrinum agnoverit, ejusque partes omnes explerit, eum non modò perfectionis studiosum, sed eximiae sanctimoniae magistrum habendum esse comprobabo.* Cujus rei testem habeo è priscis illis Ascetis, virum omni exceptione majorem, Abbatem

a S. Bernard. Epist. 114. b Aug. Serm. 2. de consol. mortuorum,

Olympium; hic, ut refert e Sophronius, à quodam rogatus, quâ ratione vitam rectam instituere, & perfectam sanctitatem consequi valeret? respondit: *si ubique te PEREGRINUM esse memineris; Si quis vestrum, ô viri divitiarum! ô potentes saeculi, qui avaritiae & luxui studeris, brevi in virum sanctum evadere cupit, ubique se PEREGRINUM esse meminerit; si quae vestrum, ô filiae vanae, & vagae, è mundi hujus fluctibus, portum salutis certum sibi peroptarint; PEREGRINAM se esse meminerit.* S. Augustinus de omnibus justos hinc sese peregrinos exhibuisse docet, dum illud Psalmi 118, *Incola ego sum apud te & PEREGRINUS &c.* sic exponit: *Iste, qui dicit: Inquilinus ego sum apud te, & PEREGRINUS sicut omnes patres mei, non ait: sicut omnes patres mei, non ait: sicut omnes patres mei, justos procul dubio vult intelligi, qui eum tempore praecesserunt, & in hac PEREGRINATIONE, gemitu pio sempiternae patriae suspirarunt: de quibus scriptum est ad Heb 11. Secundum fidem mortui sunt hi omnes, cum non accepissent promissiones; sed longè eas videntes, & salutantes, & consistentes: quia hospites, & PEREGRINI sunt super terram, qui enim talia dicunt, ostendunt, quia patriam quarunt; Ostendunt, quia mundus illis exilium est. Unde S. Bernardus asserere non dubitavit, omnes Sanctos hinc veros peregrinos existisse, sic enim ait cap. 7. de modo benè vivendi: *Sancti viri, PEREGRINI sunt, & hospites in hoc saeculo:**

unde

c Sophron. In prato spirit. c. 12. dS. Aug. in l' a. 118.

unde reprehenditur Petrus, quod tabernaculum in monte fieri voluerit: quia Sanctis in hoc mundo tabernaculum non est, nec locus mansionis. Quæ cum ita sint, videndum est, sicut hi, ita & nos, partes ac proprietates veri peregrini adimplere valeamus.

a Disertissimus ac divinissimus Ecclesiastes Vincentius Ferrariensis *b* primam peregrini conditionem, quæ omnibus innotescit, est vestis simplex, inquit, & grossa & vilis. Plerique vestrum unam arca habent varia vestium genera: hyemales, æstivales, feriales, dominicales, nuptiales, syntheses, Epitrochides, Therittra, abollas, mutatoria, more maximè vario, maximè splendido; sed si peregrè proficiscendum, si in terras exterarum peregrinandum est, relicta omnibus, viliores penulam, cinerei coloris, crassioris taceriam, rude sagum, itinerarium pallium assumitis; atque reliquum, quod vobis superest vitæ, peregrinandum est, quid ergo de vario & pretioso habitu solliciti estis? Stultus profectò & amens ille peregrinus ab omnibus jure habere tur, qui integras vestium pretiosarum sarcinas, centum aut ducenta pallia secum asportaret, brevi omnibus spolians. Talis apud Romanos Lucullus existit, quæ prætori in spectaculo exornando centum pallia petenti; ducenta obtulit: sunt, qui adferant tot habuisse, quot dies in anno; Neronem verò nullam unquam vestem bis induisse. Sed hic & ille brevi omnibus exui, miserabili fato cursum conficere. Hujus

infantiæ participes, censendi forent peregrini, qui mores sæculi spectando, & modos indices novos, exorientes, amulati, studerent; quæ de stultitia, cum alibi copiosius dicendum sit, suffecerit oratoris aurei protulisse judicium: *Prima, inquit, virtus, & tota virtus est, PEREGRINUM esse hujus mundi & hospitem, & nihil habere commune cum rebus hujus sæculi. Nihil commune habere cum modis & pompis hujus sæculi, nihil commune habere cum sarcinis, quæ iter nostrum retardant.*

d Atque hæc est altera veri peregrini conditio; omnibus quippe perspectum est, illud vulgaris parcemiæ: *Parvo itineri, non est opus magno viatico; quod cum verbis S. Gregorius hom. 32. in Euang. expressit: In cassibus multa portantur, cum juxta est, quo itur.* Si quis cum familia ad leucam unam alteramve in suburbanum, aliudvè vicinum prædium peregrè procedit, non aliquot dolia vini, non integras oves, non saccos auro congestos secum devehit, sed corbem seu sportulam aliquam in unum diem instruit, superflua enim cætera forent, & oneri. Quod scitè e Claravallis Abbas adnotavit: *PEREGRINUS, inquit, potest facile occasione viatici, plus quam oportebat & detineri quærendo, & pręgravari portando.*

Verum enim vero quos hic una cura, & sollicitudo assiduò exagitat, ut dolia doliis accumulent, cellaria Massico

Faler-

a I. conditio peregrini, vestis vilis.
b S. Vincent. domo post Trinit. serm. 6.

c Chryf. hom. 24. in Epist. ad Heb. 11.
d I. conditio. e S. Bern. serm. 7. in quadrig.

Falerno, Chio, Rhenano, Mofellano, rubello despument: solaria, horrea frumento crepent: ciste auro & argento congestæ sint, quàm parum se peregrinos, atque exiguum quid itineris spatium superesse meminerunt. Hos saluberrimo consilio instruit divinus a Doctor Augustinus, cuius diviti modum rectè pecuniis utendi præscribens: *utere, ait, nummo quemadmodum VIATOR in stabulo (in hospitio) utitur mensa, calice, urceo, dimissurus, non permansurus.* Fit subinde, ut quis peregrinus à viro nobili, ab Ecclesiæ Prælate hospitio excipiat, mensæ adhibeatur, lautè & splendide habeatur; ædes optimè instructas, supellectilem pretiosam, lanceas, orbis, pateras, argentea omnia conspicatur, sed his utitur non ut propriis, his utitur *dimissurus, non ut permansurus.* Haud aliter voluit Gentilis Seneca bonis rebus uti, quibus abundamus: *Quidquid circa te jacet rerum, tanquam HOSPITALIS loci sarcinas spectata, transeundum est, & ed quò tendimus, semper in mente, semper in ore, semper in oculis esse deberet.* Bernardus c: **PEREGRINUS ad patriam suspirat, ad patriam tendit; vestitum & victum habens, non vult aliu onerari: Beatus ille, qui suum sic agnoscit, sic deplorat incolatum, dicens Donno: quoniam advena ego sum apud te, & PEREGRINUS sicut omnes patres mei.**

d 3. Condiuio peregrini est,

a S. Aug. tract. 40. in Ioann.

b Seneca Epist. 103.

c Bernard. de modo bene vivendi. c. 7.

d 3. conditio.

non morari in vic, non amœnitatibus ruris, aliisque deliciis, aut deliciis distineri, quod non minus clarè, quam præclarè Hipponensis Præsul e commendat: *VIA quippe est vita præsens, qua ad patriam tendimus. & idcirco hic occulto iudicio, frequentiperturbatione conterimur, ne viam pro patria diligamus: solent enim nonnulli Viatores cum amœnitatibus fortasse præta in itinere conspiciunt, pergendi moras innitere & à ceptis itineris rectitudine declinare.*

Hic mihi in mentem redit, quod f. Reginaldus narrat, hunc fere in modum: duo fratres peregrini unà iter ingressi, quorum unus intelligens & providus, alter minus sanæ mentis, homo rulis & bardus: delati ad bivium altercari cœperunt, quàm eundem esset. Amens ille viam primâ fronte amœnitatem, ingrediendum ratus; hæc tu, inquit ad fratrem, hæc eamus, invitat jucundissima semita, en merum viridarium, quo nonnihil apricemur. At iste providus frater inquit, rectè properandum est, festinandum est; hæc viæ facies blanda est, at aliud declinat, & ad pessimum hospitium deducit. Itaque tibi mihi que suaserim hæc potius nonnihil asperam, sed rectam ac tutam insistamus, ut tandem ad præfixum pergamus terminum, & cominodum & securum divertamus hospitium. Sed fatuus sententiæ suæ tenacissimus, ego, inquit, oculis meis malo, quam tibi credere, hæc

co,

e Aug. de consolat. mortuorum serm. 1. Greg. c. 23. mor. c. 11. in can. 33. Iob. f. Pet. Reginaldus in speculo.

go, sequere. Sic alter quamvis iuuis, ne fratrem suum desereret, comes fuit, dum progrediuntur, in prædonum insidias deveniunt; ab his in carceres, sed diversos capiuntur. Post aliquantum temporis, è vinculis educi, ad, nescio, quod tribunal sistuntur iudici. Hic alter fratrum, prudens ille & sanæ mentis: Mi Domine, inquit, in has aruitinas frater ille meus, homo fatuus me coniecit: peregrini ambo viam ingressi sumus bonam & vitam; at ille camporum delictis illectus, hac prædonibus infesta, pertinaciter insistere voluit, ita refractarium securus vestram nos prædam fecit: quare si moriendum est, ille horum omnium causa, pro me mortem subeat, contra fatuus; Imò, inquit, non mihi, sed fratri meo moriendum est: nam si tam sapiens est, qualem se gerit, cur me tam facilè securus est? cur persuaderi se passus est? cur reluctatus non est? cur viam ivit, quam scivit latronibus infestam? Ad hæc alter: O Domine iudex, inquit, verba mea contumaciter rejecit, nullâ ratione ab errore abduci potuit. Cui stolidus; Si me, ait, reclamante, tu viam tenuisses tutiorem, ego vel invitus, tediissem, & te sine mora securus fuissem, tu meæ mortis es causa. Mox prudens, tu stolide, inquit, tu causa es mortis meæ & perditionis. Ita utrimque verbis acriter decertatum est.

His auditis Iudex, sententiam in hæc propè verba pro-

nuntiavit: Tu fatue vanis illecebris, & delictis abreptus, noluisti sapienti credere, & tu sapiens securus es fatuum, ideoque poenas mihi dabit uterque. Ita prorsus supremo iudicii die, corpus & animus alter alterum incusabit, quod per amœnam & floridam hujus sæculi viam seductus, in tartareos illos latrones inciderint, atque ad supremi iudicis tribunal deducti, audient fatalem in se merque sententiam: quia corpus fatuum, omne consilium animi sprevit, & cæco impetu, mundi blanditias sectaturum est: & animus sapiens se induci, & seduci passus est, uterque reus mortis sempiternæ, igni tradetur inextinguibili. Hisce fratribus utinam inter vos non complures similes, imo longè stolidiores reperirentur! quorum stultitiam S. Gregorius a perstringit his verbis: *Stultus VIATOR est, qui in itinere amœna prata conspiciens, obliviscitur ire, quò tendebat; qui hinc velut pueri in plateis, cum sodalibus ludentes, obliviscuntur ire, quò missi erant; aut ut alii, in pratis flosculos, aut in pitore conchulas, colligendo, moras nectunt, dum abeundum aut pergendum est. Nec pudebit lucem his, ab Epicteti b lucerna affundere: quemadmodum in navigatione, subdulo navigio, si aquatum exieris, obiter fortassis cocleolam colliges, aut bulbum; animo autem in navigium intento esse oportet, ac continenter sollicito, ne gubernator vocet, ac tum omnia illa*

a S. Greg. hom. 14 in Evang. b Epictet. c. 12.

illa relinquere, ut ne vincitū tanquam oves in navim conjiciaris, ita etiam in vita, si tibi vice cochleæ, aut bulbi, detur uxorecula, aut puer, nihil impedit. At si gubernator vocarit, curre ad navim, relicti illis omnibus, neque respicies. quod si senex es, cave unquam à nave, recedas longius, ne quando vocatus deficias. Quia aurea doctrinâ nihil aliud inculcat, quam ne rebus hisce perituris, affectu nimio adhærescamus. Id ipsum altiori stylo a Gregorius magnus commendat: *In via es, è homo, ambula, ut pervenias ne te nox in via occupet.* Stare, ledere, moras hic necere non licet. *Beatus b* PEREGRINUS ex ordine Servitorum, nomine & re, se verum peregrinum exhibens, triennio toto legitur nunquam sediisse, quietem verò nocturnam in silice reclinando exiguam capiebat. Vos dum in multam lucem stertitis, dum per horas, imo totos dies in convivii, in symposiis sedetis, vos peregrinos esse non recordamini, interim nox ingruit, portæ claudendæ.

Foris in diversorio supra vestibulum domus, pro signo extantam vidi ingentem amphoram, cum hac Epigraphe: *Hæc ista est remora*; acutè & argutè. hæc enim remora, peregrinos quosque, & pedites, & equites, & integros curtus in feram vesperum remorari cogit, dum tandem sonat *e novissima hora*, & porta clausa est. In urbe quavis celebriori, prisce ac probatæ consuetudinis est, ære campano, sub obscuro vespere signum dari, quod *e novissima hora* sit, portas urbis brevi oc-

cludendas, accelerandum, properandum, & prælia, & præta, & pocula deferenda; quod si vel camporum amœnitate, aut sodalium compositatiū in illecebris, quis omnis sollicitudinis expers, moras nectat, dum sol in occasum vergit, admotis hæc calcaribus, contentione animi summa, corporis defatigatione gravissima in urbem curriculo festinat; sed eccum, ubi appropinquat, advertit, quia *clausa est janua.*

Tum remoram, tum ferè comotationes & socios suos execrari, suam à chara conjugè, à liberis, à familia, à patria, à domestica quiete quoddam exilium deplorare, diversorium circumspicere, nec invenire: aut sub Jove frigido, aut semirutum tugurium lassus se recipere cogit. Quæ incommoda, ut graviora sunt, longè tantum graviora incurruntur ab iis, qui mundi, ac carnis illecebris irretiti, in hujus vitæ viam diu moras nectunt, donec à cælesti patria extorres, à beatorum contubernio exclusi, non in pauperis tugurium, sed in horrendum tartarum cogendi sunt.

Quid est amabo, quod te remoretur? quod te tardiùs ad patriam facit properare? hunc detinet affectus conjugis, *hæc ista est remora*: illum affectus viridarii, prædii, florum, *hæc ista est remora*: alium affectus auri & argenti, *hæc illa est remora*: alterum affectus mulierculæ, aut vilis scorti, *hæc illa est remora*: atque hæc nos retardant & remorantur, ut nunquam ad illam beatam patriam pertinga-

mus.

a S. Greg. in Psal. 1. v 1. b Barry 142. nec saine P. 4. c. 7. c 1 Ioan. 2.

d Matt. 27.

mus. Hoc amarè queritur mel-
litudinis a Bernardus : *Peregrinus*
etsi non admiscetur civibus, ali-
quando tamen delectatur videre,
qua sunt, aut audire ab aliis, aut
ipse narrare, qua viderit : & his
& huiusmodi, etsi penitus non re-
tinetur, retinetur tamen, & re-
tardatur : & cum minus memor
patrie, minori accelerat desiderio :
nam & tanto tempore potest in his
delectari, ut jam non solum remo-
vetur, & minus cito veniat, sed
& remanens ex toto, nec tardè
quidem perveniat. Quod ne no-
bis contingat, audiamus prin-
cipem Apostolorum, piè ac
paternè hortantem, & obse-
crantem i Petri 2. Charissimi,
obsecro vos, tanquam advenas &
PEREGRINOS, abstinere vos
a carnalium desideriis. Quà brevi
paratesi omnem pro omnibus
perfectionem contineri. b B.
Laurentius Justinianus, præ-
clarè demonstrat : Videte, in-
quit, quam opportuna sit salvan-
dis presidentibus, & subdit : sa-
cularibus, & religiosis : incipien-
tibus atque perfectis, presentis PE-
REGRINATIONIS illa cognitio.
Hæc enim vera cognitio, &
medula cogitatio, animum ab
omni visco rerum terrenarum
valet immaculatum conserva-
re. Unde Bernardus : Felices,
qui se presentis saculo nequam, Ad-
venas & PEREGRINOS exhibent,
immaculatos se custodientes ab eo.
Et paulò post nervosè conclu-
dit : Abstineamus ergo à carnali-
um desideriis, qua militant adver-
sus animam, tanquam advena &
PEREGRINI. PEREGRINI-
US siquidem viâ regiã incedit,
non declinat ad dextram, neque
a Bernard. Sermon. 7. in quadrag. b B.
Laur. Justin. de compunctione Christia-
næ perfect. qualiter anima reformetur.
c Bern. Sermon. 7. in quadrag.

ad sinistram ; si fortè surgentes
viderit, non attendit : si nubentes,
aut choros ducentes, aut ali-
quid quodlibet facientes, nihilominus
transit, d quia PEREGRINUS est,
& non pertinet ad eum de talibus.

Quod quo efficacius fiat, mundi
hujus oblectamenta benig-
nissimus, pio consilio & occulto
iudicio Deus, mille tædiis, mole-
stias, amaritudinibus aspergit,
atque hujus peregrinationis
cursum innumeris, infirmitatis,
paupertatis, difficultatis, omni-
que adversitatis spinis obsepit :
e *Electis ad se pergentibus, Domi-*
nus, hujus mundi iter asperum fa-
cit, ne dum quisque vita præsen-
tis requie, quasi amantitate viæ
pascitur, magni eum diu pergere,
quam citius pervenire delectet : ne
dum oblectatur in viâ, obliviscatur,
quod desiderabat in patria :
ne, dum puerili more hæc in
littore conchilia legit, ætus
marinus & navigium destituar,
ne dum in pratibus hujus mundi,
perituros brevi flosculos carpi-
mus, Elysiis beatorum hortis
excludamur. Scio assatim hæc
materiarum deserto oratori, sed
& in annum sequentem ser-
vient, quæ ex visceribus cau-
sæ annectenda putavi, ut more
meo rem exhauriam.

§. III.

Molestias viæ, amor patriæ,
peregrinantibus breves &
leves facit.

Peregrinum passim ambulare
vias difficiles in comperto
I est,

d S. Greg. infra cit. e S. Greg. lib. 2.
Mor. c. 15. in Job. c. 23.

est, viæ sæpissime superandæ fractæ, carnosæ, lubricæ, asperæ, saxosæ, inæquales, acclives, declives vallibus, aquis, paludibus, montibus, glacie, nivibus, impeditæ. Ita prorsus viatoribus, ad cælum viæ iustificiles, in omni statu calcandæ sunt.

Justus Lipsius a eruditionis faciliè princeps, molestissimum iter suum festivè prorsus describit, hunc in modum: Ego, mi Heurni, inquit, quod vos medici miremini, vivo. Passus enim ea in hoc itinere sum, quæ nemo olim Cynicus, aut patientiam professus. Omnia humana mala me exagitârunt: ab aëre, ab aquis, à cibis. Venti & pluvix perpetuæ: cibi non dicam barbari, sed vix humani. Valetudinem meam nôsti, & quàm ea præcipuè mihi firmanda delectu dapum. Ecce autem in hospitiiis (sic appellabo, etsi revera stabula illa aut haræ potius) primo intuitu poculum aliquod obtrusum cervixæ calentis; nec recusare fas est, nisi elegisses expelli. Hic gustulus erat, & ad ignem cum aurigis aliquot serophipascis, eadem illa potius sæpius iteranda, cum solenni elegantia ad singulos potus, porrectæ manus. Interea mensa sternebatur (nec dicant de mappa, nôst) etiam calor meus inhiabat in cibum. Sed heu! primum percussum è tardo spisso, pingui, & addo, crudo. O rem mei stomachi! quid facerem? poscere aliud nefas, specto igitur, & taceo, & buccellas aliquot panis frango, atque utinam panis! Sed revera, mi Heurni, si colorem, si pon-

us, si totam faciem videsse, juro tibi, pejerâssem de pane. Atter ille, gravis, acidus, & formatus in massam, quaternos aut quinos pænè pedes longam, quam ego non elevâssem. Hæc in mensa, plura non addo, ne longior sim. Vis lectum? planè electum lecticæ pieræque in ordinem ad utrumque latus; juxta eas vaccæ, equi, vituli, supra pulli & gallinæ: subter (testor hîdem) porci: de pulvino aut linteis, oro te, noli quærere mendicorum nostrorum regetes longè meliores, ac puriores, aut ceniones. Itaque per dies totos octo vestem non posui. Jam illud Corollarium pulchrum, quod duas noctes dormivi in aperta navi, sive cymba, in Honta flumine; sub puro Jove, idque cælo pluvio & ventoso. Brevissimè & verissimè Seneca epist. 96. *Omnia ista in longa vita sunt, quomodo in longa V I A: & pulvis, & lutum, & pluvia.* Quid ad hæc omnia peregrinationis incommoda Lipsius noster dixerit nisi unum illud: *Peregrinus sum nihil peregrinantium à me alienum puto;* Ita & nobis omnibus sentiendum, quidquid de mum occurrat adversorum peregrini sumus, & peregrinivivinus, velimus, nolimus molestiæ, incommoda toleranda sunt. Hinc frequente illæ, & toties repetitæ peregrinantium voces, & vota: *O vest, t' huys best.*

Verissimè b Augustinus de peregrinatione mentionem injiciens: *Omnia, inquit, qui a supremam pertinet civitatem,* P

RIGR.

a Lipsius cent. 2. epist. 15, ad Heurni,

Drexel. tom. 2. pag. 341.

REGRINUS est mundi, & dum temporalis utitur vitâ, in patria vivit aliena; inter multa illecebrofa & multa fallacia, Deum nosse & amare, paucorum est. Quæ non illecebrofa & fallacia, qui non inopinati eventus, & tristes exitus, peregrinis accidere consuevêre? equorum lapsus, pecuniæ defectus, militum occurfus, currus eversus, membra contusa, atque in his omnibus nisi te peregrinum memineris, Deum nosse & amare paucorum est.

Ruffinus a & Palladius b peregrinationem susceptam per superiorem Thebaidem, ita depingunt, ut non difficile lectori lacrimas excutiant. Septies de vita actum videbatur, diebus quinque per solitudinem errabant, prope proximè fuit, ut fame, sitique necerentur, paludes & fenicera occurrebant, quæ & viam morabantur, & dolores incredibiles asserrebant; nam nudis pedibus incedebant, frigore propemodum extincti. Erat autem via tam aspera, & vespribus aded robustis plena, ut non pedes tantùm nudos læderet, sed ipsos etiã calceos tebraret ac rumperet. Insuper & coeno hætebant, usque ad umbilicummersi: diebus quatuor in aquis ambulabant, in insulam desertissimam delati, aridus toto dies noctesque sub dio, inter ventos, pluvias, & nimbos, hyemali sævo frigore, initio mensis Januarii perdurabant; nec insidie deerant prædones, & latrones infestant vias, peregrinos illos lon-

go itinere, sed frustra infecuti; & ne quid miseriarum peregrinis abellet, naufragium quoque accedebat, quod eos in Nilo pæne submerisit: à tribus crocodilis etiã ingens imminabat periculum, quod non sine peculiari Numinis tutela evaserunt: Atque inter hæc omnia, duo hi peregrini, quod paucorum est, Deum nosse, & amare noverunt.

Tum ut & nos inter ærumnas, & discrimina corporis ac animæ solemur, cælestis patriæ memoria subeat; fideli homini, & peregrino in sæculo, nulla est jucundior recordatio, quàm civitatis unde peregrinatur. Sed recordatio civitatis in peregrinatione, non est sine dolore & suspirio; spes tamen reditûs certa c peregrinando tristis consolatur. Alterum peregrinanium non leve incommodum, sunt comites importuni, garruli, infidi, molesti, tetrici. Atque ut vulgari proverbio: Facundus comes in via pro vehiculo est; ita garrulus & importunus etiã in currum pro sarcina; consimiles quisque devitare, à se amoliri, diverticula quærere solet, ut declinet. Et quorundies molestissimos ac maximè infidos comites patimur, quos devitare ac declinare nolumus? d Vera P E R E G R I N A T I O est omnis, quod vivimus: nam sicut P E R E G R I N I in sæculo, sedes habemus incertis, laboramus, desudamus, vias ambulantes difficiles, periculis plenas; undique infidias, à spiritualibus, à corporalibus inimicis, ab e, erroris calliculi sine

I 2

pre-

a Ruffin. l. 2. ecilog. b Pallad. cap. 500. apud Rosveyd.

c Aug. in psal. 145. d Aug. to n. 9. de consil. mort. Serm. 1.

preparati, uxor, liberi, fratres, sorores, cognati, amici, in via ad cælum sunt comites; sed sæpe molestiores, quàm ipsi hostes, inimici hominis domestici ejus. Ubi non potsum non Christianum illud Senecæ a documentum inferere, si in itinere prævios socios declinemus: dum in hac vita peregrinamur, ne prævios animi affectus, intimos nobis in itinere socios adsciscamus: *Si vis*, inquit, PEREGRINATIONES habere jucundas, tuum comitem sana: habebit tibi avaritia, quamdiu avaro, sordidoque convixeris: habebit tumor, quamdiu cum superbo conversaris: nunquam sanitatem in tortoris contubernio ponas: incendit libidinem tuam, adulterorum sodalitia. *Si vels vitis exi*, longè à vitiorum exemplis recedendum est. Avarus, corruptor, savius fraudulentus, multum nocituri, si prope te fuissent, intra te sunt; tecum peregrinatur: socium molestum, qui ad latus est, abesse vis, & comitem perfidum, qui intus est, non studes declinare. Socrates, cuidam querenti, quid peregrinationes sibi non profuissent, respondit, non immeritò: *b* Tecum enim peregrinabaris. Unde subdit: *Quàm bene cum oculisilam ageretur, si à se aberrarent; si à vitis, à prævios affectibus, à noxiis consuetudinibus aberrarent.* Augustinus in Psal. 120. *Multùm peregrinata est anima mea*, sic ait: *Ne peregrinationem corporalem intelligeres, animam dicit peregrinari; corpus peregrinatur locus, anima peregrinatur affectibus; si amaveris terram, peregrinari à Deo: Si amaveris Deum, siendis ad Deum.*

a Seneca Epist. 104. b Seneca cit.

Accedit, qui in diversorio commoratur, ut libens per breve tempus, incommodum aliquod patiat, quo hospite honesto, ac nobili, de meliori loco prospiciat, sub gradibus dormiat, ut alteri lectum ceder. Bernardus serm. 6. advent. *Nobilem hospitem habes, ó caro! nobilem valde, & tota salus tua pendet de ejus salute. Da honorem hospiti tanto. Tu quidem habitas in regione tua; anima vero PEREGRINA. & exul, apud te est hospitata.* Tum quæ quotidiana experienciã verissima, & ad mores aptissima, subnectit: *Quis te quis rusticus, si forte nobilis, & præpotens quispiam apud eum voluerit hospitari, non libenter in angulo domus suæ, aut sub gradibus, vel in ipsius cineribus accubabit; cedens hospiti suo locum (sicut dignum est) potiorum: & tu ergo fac similiter.*

Tertium incommodum, ut alia mittam, sunt prædones, grassatores, latrones, luporum, canum, molossorum, urforum, aliarumque ferarum, latratus, est incurtus. Quisquis ad cælum tendit, ad omnigenas separet injurias, & obtreptantium latratus, & invidiosorum morsus, peregrini sumus, nusquam ab injuriis, & calumniis securi; insuper Stygii latrones vias obsident, insidiantur, impetunt, & nonnunquam graviter lacerant. Sed has omnes insidias peregrinus non timet qui non habet, quod amittat cui adhæreat, *cantabit vacuus* ceteras omnes molestias, injurias, calumnias amor patriæ solatur: *c* *Quis non gemit PEREGRINUS*, inquit Augustinus

c Aug. in Psal. 148.

stinus: non gaudebit civis, quia desiderium non est in illo. a Franciscus Seraphicus dicere solitus: P E R E G R I N I officium, est colligi sub alieno telto, pacifice transire, & anhelare ad patriam: Quod Romæ, eloquentiæ Princeps, Roma exul, magis carento, quàm fruendo didicit. Quemadmodum & Pelignus viates dum queritur:

b Nescio quâ natale solum dulce edine cunctos

Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Ipsi Ethnici, mundi hujus se peregrinos diciturunt, & aliam longè, quam nos manet, sibi patriam, aut amantissima Tempe, aut campos Elysijs sine-runt, quorum desiderio tenebantur. e Didymus Rex Brachmannorem, ad Alexandrum Magnum scripsit in hæc verba: Non sumus incolæ hujus mundi, sed advena; nec ita in orbem terrarum venimus, ut in eo libeat consistere, sed transire; properamus ad patriam bilares; & quam sibi quæso patriam præfigebant, nisi fortè consimilem illi, qualem Mahumetani commentum sunt, brutalibus delitijs affluentem?

Altiùs non nihil sensisse ac sapuisse visus d Tullius: Ex hoc mundo, inquit, discedo tanquam ex hospicio, non tanquam ex domo. O præclarum illum diem, cum ad illud divinum concilium, cœlumque proficiscar! At quanto faciliùs, quanto ardentius nos Christiani, toto animo, omnibus votis, & desiderijs in terram illam fluentem lacte & melle, ad domum illam non manu fa-

ctam, ad beatam illam, ubi omne & æternum bonum recon-ditur, patriam terri debemus? De facili namque ad æterna patria gaudia corda levare poterimus, si hujus vite intellexerimus peregrinos esse, & advenam. Equis porro in regionem longinquam profectus, non anhelat ad suos revivere, propinquos complecti, in patriam salvus reverti? quâ similitudine usus Carthaginensis Antistes, ait: Quis non peregre constitutus, properet in patriam vegredi? quis non ad suos migrare festmans, ventum prosperum cupidius optaret, ut velociter charos suos liceret amplecti? patriam nostram paradisum computamus, parentes nostros, Patriarchas habere jam ceperimus, & c. quid non currimus, quid non festinamus? Magnus illic nos chororum numerus expectat, jam de sua immortalitate securi, sed adhuc de nostra salute solliciti. Atque præ his omnibus, quæ nobis chara enumeravit, omnia in se continet immensa illa Dei majestas.

Cum Theodosius victor, de maximo Tyranno Romam triumphundus intraret, habens in comitatu suo juvenem, Valentinianum, filium Gratiani: Romæ erat Latinus Pacatus Fræncus, singularis orator: qui rogatus, ut Panegyrim in laudem Theodosii haberet, id perlibenter & præstanter præstitit, sic suam perorationem concludens: O mea felix P E R E G R I N A T I O ! O bene suscepti labores mei ! Quibus intersum bona ! quibus gaudis perfruo,

I 3 qua

a Cornel in 1. Petri 2. v. 11. b Ovid. c Valadier. Advent. dis loyis 1. d Cic. de senect.

e B. Laur Iustinian. de compunctione Christian. perfect. (S. Cyprian. 6. serm. 4. de mortali. in fine.

2. quæ reversus Gallia urbibus mi-
 2. vacula dispensabo? quantis stu-
 pentiura populis, quàm multo cir-
 cumdaber auditore? cùm dixerò:
 Romam vidi, THEODOSIUM
 VIDI, & illum PRINCIPIS FI-
 LIUM. Verum enim vero ut
 gaudia, & delicias cœlestis pa-
 triæ mittamus, a de Rege, qui
 medium residet, dicere vox nulla
 sufficit: effugit omnem sermonem,
 atque omnem sensum humane men-
 tis excedit, decus illud, illa pul-
 chritudo, illa gloria, illa magnifi-
 centia, illa majestas: ultra enim
 omnem Sanctorum est gloriam, ipsius
 inestimabilem conspiciere conspe-
 ctum, & splendore majestatis ejus
 irradiari.

Quid mirum, si Sancti in hac
 misera peregrinatione in illum
 toti exarserint?

Quid mirum, si Psalteres re-
 gius, cum alto gemitu identi-
 dem ingeminet: *b* *Hec mihi! quia*
incolatus meus prolongatus est. Hiero-
 nym. *veritè peregrinatio mea.*

Quid mirum, si Paulus ex-
 clamârit: *c* *Cupio dissolvi, & esse*
cum Christo?

Quid mirum, si S. Augusti-
 nus *d* identidem ingeminârit:
Tædet me, Domine, valde vita

a Aug. de Sanctis Serm. 37. in festo
 omnium Sanctorum, b Psal. 119. c Philo-
 lip. 1. 23. d August. medit. c. 21.

hujus, & istius arduosa PE-
 REGRINATIONIS.

Suspiremus & nos, anhelamus,
 & nos, clamemus & nos: *e* *O patria nostra; patria se-
 cura! à longe te videmus, ab hoc
 mari te salutamus, ab hac valle ad
 te suspiramus, & intimis cum la-
 chrimis si quomodo ad te perveniamus.*

Patriarcha Venetus ubi ver-
 ras & solidas voluptates enar-
 ravit; illa, inquit, prorsus in
 sæculo futuro promittuntur, &
 in regione vivorum, in domo
 Dei, in civitate sancta à qua
 peregrinamus, s quamdiu in hu-
 jus presentis exilis vivimus loco.
 Agnoscamus igitur nos PEREGRI-
 NOS ESSE in hoc mundo, & an-
 helamus PEREGRINATIONIS no-
 stra taliter cursum perficere, qua-
 tenus in illius civitatis portas feli-
 citer intrare valeamus. Non dis-
 cedat à cordibus nostris hujus
 veritatis mysterium, ut nihil
 libeat nobis, quod in præsentè
 videretur delectabile, pulchrum
 seu jucundum, neque itineris
 nostri retardetur profectus: imi-
 tantes eum, qui spiritu Dei
 plenus, gemebundâ voce dice-
 bat: *Hec mihi! quia incolatus meus
 prolongatus est.*

e Aug. Galiloq. c 35. f P. Laur. Justi-
 nian. de compunct. supra cit.

199.
FESTUM
TERTIUM SOLENNITATIS
PASCHÆ.

Pax vobis. Luc. 24.

Non semper imbres. Horat. l. 2. Ode 9.

ARGUMENTUM.

IN immani illo humani generis cataclysmo, in immensa illa aquarum eluvie, quæ orbem universum obruit ac perdidit, Noëmus arcæ beneficio, & singulari Dei patrocinio, cum suis salvus, & incolumis, columbam emisit, quæ virentem oliivæ rimum detulit, indicem pacis, quæ mundo reddenda erat, aquis jam detumescens, & pluviis rarefcentibus? *ne semper imbres.*

a Horat. l. 2. Ode 9,

Columbam hanc, cessantibus jam Erythræi, seu rubri maris, preciosi sanguinis fluctibus, benignissimum Redemptorem, Principem pacis designari comprobabimus, qui è passionis diluvio emergens, *a pacificans per sanguinem suum, sive qua in terris, sive qua in cælis sunt.* Discipulis, velut in arca congregatis, hoc, ore tuo, virentis olivæ symbolum, suis ipse detulit: *Pax vobis.* Hæc prima fuit beatissimi oris salutatatio, hoc primum verbum, inquit Chrysostomus, *post resurrectionem dixit, crucis, & purpurei Oceani merita colligens, qua sunt pax.* Cum autem, teste Augustino, *tantum sit PACIS bonum, ut nihil soleat gratius audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil possit melius inveniri;* unicam, ac summum nostrum studium esse debet, triplicem pacem, quam trina sua impartitione, *Pax vobis, pax vobis, pax vobis, Deus PACIS & dilectionis commendavit, sedulò in omnibus spectare.*

a Col. 1. b A. g. l. 19. de civit. c. 11.

§. I. *Gratia vobis, & PAX à Deo.* Ad Rom. 1.

§. II. *(cum orantibus PACEM habentes, maxime cum domesticis.* Rom. 12.

§. III. *PAX Dei, exsuperat omnem sensum.* Ad Philipp. 4.

TERTIUM FESTUM PASCHÆ.

Pax vobis. Lucæ 24.

UBI in orbem terrarum ingressus princeps a PACIS, mundus antea turbulentis motibus afflictus, bellisque laceratus, & præ furiosis populorum odiis fœdè scissus atque discerptus, in unum coit, in fœdus muruum coaluit, & quasi publico summi omnium Imperatoris edicto, pax ubique sancita, & stabilita est. Misit Caluceatores Empyreici sui dominatūs Angelos PACIS, qui denuntiarent *pacem hominibus bona voluntatis;* ac illud canu, & beatarum mentium lætissimo choro, at-

e Isaïæ 9. b Lucæ 2.

que symphoniam, fieri voluit; ut musicam, omnium concordiam, sibi inde mundi intelligeret. Luterias e quidem lætitia ingens incessit, ubi anno 1590. sub Henrico II. Galliarum Rege, per compita plæearum, viginti quatuor tubicines, Urbi Parisiensi, optatissimæ pacis felicitatem denuntiârunt. Ast aliam longè, non vicenis sed centenis, & millenis lituis, *multitudo d militiæ cælestis,* non urbi sed orbi universo pacem proclamavit: *PAX hominibus bona voluntatis;* Pax maximè universalis, omni hominum genti, nationi, conditioni, quod solerter, ut a solet, Hipponensis Antistes observavit: *Non ngobilibus tantum,* inquit;

c Bulengerus l. 10. p. 316. d Lucæ 2.

inquit; hinc enim pace secluderetur innumeri, & mercatores, & mechanici: *Non divites;* sic porrò miseri ac mendici, pacis bono frustrarentur, ad quod isti unice anhelant; *non sapientibus;* nam sic per paucos complecteretur; *sed PAX hominibus omnibus,* cujuscunque sexûs, ætatis, conditionis, nationis sint. Itaque a DEUS PACIS & dilectionis, simul in mundo visus, carne vestitus, simul & pax effloruit. Unde piè & eleganter à S. Leo: *Natalis Domini, natalis est PACIS;* ergo singuli fideles, offerant, patri PACIFICORUM concordiam filiorum. Hanc verò pace partâ, lætissimam Emanuëlis adoreâ, regius vates animo providerat, & jam inde Epinicion hoc cecinit: *Orietur e in diebus ejus justitia, & abundantia PACIS.* Abundantissima certè pax, in omnes effusa, & longè major, quàm quæ Salomoni tributa fuit; de quo in sacris annalibus dicitur, *habuisse d PACEM ex omni parte in circuitu;* hæc enim donata pax à Christo Servatore, neque locis definit utlis, aut terminis circumscribitur. Insuper si omnem Redemptoris nostri vitam consideremus, in hac pace stabienda, atque firmanda, tota posita fuisse videtur; quam in medio Ecclesie, ut vitæ arborem, altè figi, & durare voluit. Hoc illius palmarium fuisse opus, in quo dies, noctesque elaboraret, censeo Chrysostomus, qui rediens rationem, cur PACIFICI, sibi in Deo in Evangelio, vocentur? quia, e inquit, *Unigeniti hoc præcipuum opus fuit, distantia copulare, conciliare pugnantia.* Rectè filii Dei sunt, qui unigenitum imitantur. Jus sit pacem omnibus nuntiari, prædicari per Apostolos, in salutatione dici & optari: voluit omnes esse filios pacis, & de profapia sua divina: Discipulos suos misit binos & binos, ut pacem & concordiam designaret; nec aliam rationem rediit Augustinus, *f cur duo fuerint arcæ Cherubin. Duo sunt,* inquit, *ut societatem charitatis commendarent.* Eisdem sine auro, & virga misit; ut, quemadmodum præclarè notat g Ambrosius, *incentiva litis, & instrumenta eriperet ultionis.* Quamcunque urbem, aut ædem ingrederentur, pacem inhabitantibus significari, ac precari jussit. Idem paulò post, ex hoc mundo abiturus, pacem discipulis, atque ut rem sibi charissimam, testamentum PACIS legavit: *h PACEM relinquo vobis, PACEM meam do vobis;* quam pacem D. Basiliius, eleganter vocat eximium & præstantissimum donum. Denique in extremo vitæ actu, in cruce pendens, *viçtima PACIS,* manus suas expandit, ut notat Proclus i Constantinopolitanus egregius Pontifex; *ut totum mundum in ulnis raperet suas;* quod nimirum secum omnes, atque inter se, animorum concordiam stringeret, ac devinceret.

Tandem à morte Victor gloriosus, & triumphator existens, cum revisit primùm discipulos, pacem illis impertivit: *PAX h VOBIS.* Hæc prima fuit beatissimi oris salutatio: *Hæc primum verbum,* inquit Chrysostomus, *l*

I 5 *peß*

f August. tot. in Eyo. l. 1. g Ambr. lib. de Joseph. c. 1. h Joan. 14. i Procl. Constantin. k Luc. 24. v. 48.

l Cyr. R. H. m. 100. l. 1. an.

a 2 Cor. 13. b S. Leo serm. 6. de Pasch. c PG. l. 1. c. 7. d 3 Regum. 4. e Chrysost. Hom. 11. in Matth.

post resurrectionem dixit, crucis
merita colligens, quæ sunt PAX.
Quippe stratis humani generis
hostibus, domitâ morte, spolia-
to Erebo, voluit significare, pa-
cem esse omnium laborum suo-
rum meritum, Passionis fru-
ctum, commune omnium emolu-
mentum. In immensa aquarum
eluvie, quæ orbem univer-
sum obruit ac perdidit, Noë-
mus arcæ beneficio, ab illis li-
ber, columbam emisit, quæ vi-
rentem olivæ ramum detulit,
indicem pacis & quietis, quæ
mundo reddenda erat, aquis
jam detumescens. Hierony-
mus expendens illud, quomodo
columba rediit ad arcam, a
portans ramum olivæ, virentibus
foliis; more suo disertissimè ex-
currit. PACEM *b* terra columba
nuntiat; quia oliva semper ha-
bita lignum fœderis, & sym-
bolum pacis. Commendat au-
tem caritatem suam Deus; quod,
cùm inimici essemus, reconcili-
ati simus Deo: quod videtur
hoc loco significari, cùm è di-
luviis, columba virentem præ-
fert oleam, pacem videlicet &
amorem, ex ipsamet colluvie
omnium visiorum. Noëmo pot-
ior Christus ab effuso illo, at-
que immani sanguinis diluvio,
ex arca, hoc est sepulchro re-
divivus, ad instar candidissimæ
columbæ, ramum ore prætulit,
quod pacem suis ac nobis omni-
bus denuntiaret; ut clarè, ac
præclarè Fernandez & noster in
„ Genesim exposuit. Columba
„ fuit Dominus Jesus, cum è
„ Passionis diluvio emergens, è
„ mortis faucibus, atque ex
„ ipso Tartaro redivivus, im-
„ mortalis & gloriosus, in san-
„ a Gen. 8. v. 8. b Hier. adv. Luciferian.
c. 12. & Fernand. in Gen. c. 8. v. 8.

„ tum illud cænaculum, clan-
„ sis januis, ubi erant discipuli
„ congregati, intravit, dicens:
„ PAX VOBIS. EN columba! en
„ oliva virens in ore! *Fructuan-*
„ *tem*, ait d Chrysostomus, *co-*
„ *rum mentem firmavit* PAX VO-
„ *BIS*; *pacificans per sanguinem*
„ *suum, sive qua in terris, sive*
„ *qua in calis sunt.* Et eam qui-
„ dem triplicem pacem. Pri-
mam ipsius, quâ nobis cum Deo
est quàm optimè; deinde, quâ
cum proximo & domesticis nos-
tris; tertiam, quâ nobiscum in
animo pacato, & interiori con-
scientiæ tranquillitate persua-
mur, quam innuisse visus est Je-
sus, imò & attulisse, cùm disci-
pulis iterum, ac tertio sic bene
precatu est: PAX VOBIS.

Ac primam quidem illam om-
nibus hodierna die ex animo
gratulor, quam hac solennitate
paschali, cum Redemptore no-
stro inivistis, &, ut spero, ita
firmastis, ut æterna pace tan-
dem potiri valeatis. Itaque

§. I.

Gratia vobis, & PAX à Deo.
Ad Roman. c. I.

JAM inde ab inchoantis mun-
di exordio, suavissimæ hujus
e pacis fructus, maximè è fune-
sta belli dissimilitudine, enituit:
nam cùm pax fuit inter Deum
& hominem, vigeat paradisi
amœnitatibus suis, deflue-
bant rivi Ambrosiæ atque la-
ctis, Arbor vitæ præludebat
immortalitati, Sol lucebat è ve-
lo benigniùs, & illapsus vehi-
culo radiorum suorum in terræ
finem.

d Chryost. ad Coloss. 1. c. 1 Pax cum
Deo.

finum, fecundæ illius innocentie abblandiebatur. Hinc vestiri omni florum genere picturati campi, maturefcere fructus, gestire atque exultare innocuæ animantes, ridere omnia.

*a Ver erat æternum, placidique
repentibus auris*

*Mulcebant Zephyri natos sine
semine flores.*

*Non tuba directi, non aris cornua
flexi, &c.*

Adamus, & matrona Virago, viventium Mater, ævo beatissimo perfruebantur, velamento innocentie decorati, & cum benignissimo, & benevolentissimo Deo amicè agebant. Quod & quanta fuerint hujus pacis beneficia, vim omnem eloquentie humanæ transcendit. Plena libertas, aurei sæculi dominatus, perennis tranquillitas, & infinitæ aliarum dotes, vita cælestis beatæque consimilis. Verum enim verò cum felix ille placidi orbis triumphator, & incola, à Deo descivit, & ruptâ pace, Conditori suo bellum indixit, quo universos posteros ejusdem militie, an malitie dicam? commilitones conscripsit, ut morte geniti, Marti destinati, Numinis hostes nasceremur; tum Deus, terrificâ voce, metuendus scelerum ultor, atque è dulci & amabili patre, durus Index evasit. Tum bellum interitum, concupiscentiâ frenum excutiente, hominem exagittavit. Videre subito licuit insinuare se metum, turbulentam iracundiam, aliasque animi commotiones: discordiâ everti familiam, perimi à germano fratrem; orbem ferro, clade, fu-

nere compleri; simul cum blanda & jucunda pace, excessisse omnium virtutum chorum, scelus & fraudem induci, omniumque malorum Iliadem enasci; quæ dulcis olim, & divina pax impediēbat. Metuendæ erant illæ quàm maximè inimicitie, quæ inter Deum & hominem intercedebant, ad eò humano generi horrificæ, ut patrens universitatis, cujus vel unius nutu omnia pendent, infesto & inimico etiam animo, atque ad puniendum incitato, empyreæ domûs, cælestisq; patriæ ævo sempiterno exules atque ad abyssum miseriarum damnatos anrequam natos destinârūt.

Donec tandem revolutis jam quinque millibus annorum, *b Deus PACIS & dilectionis*, has inimicitias ita subtulit, & ita pacificavit, quæ in cælis & in terris, ut inter Deum hominemque pax nulla major, nulla firmior conciliata, vel arctior excogitari possit. Cujus rei miraculum expressit magnificum Theophylacti e pronuntiarum: *Cum prius humana natura inimica fuerit Deo, nunc ita conciliata est, ut & Deo adiuvata sit, & incarnato imita.* Quo vinculo pacis, quid potentius excogitari potest? Solent Reges inveterata odia, & multo sanguine cruenta bella, & melioribus tædis exurere, & arctissimo, amicissimoque matrimonii fœdere componere, atque ita pacem regnis & populis dare. Sic Julia Cæsaris hlia, Pompeio nupta, fœderi, generique concordiam, nexu conjugii tenebat. Sic Philippus I I. Hispaniarum Rex cum Henrico I I. Gal-

I 6

i e

b2 Cor. 15, c Theophyl. in Luc. c. 2.

liæ Rege florentissimo, arma posuere, & galeæ ensesque, cruore deterſo, oliuæ frondibus redimiti, cum filia Regia Philippo Regi, Duce Albano pronubo, in pignus amoris, & pacis donata est.

Alias profectò Rex Regum, ad pacem firmandam, cum Natura humana nuptias contraxit, de quibus Divum Augustinum diviniſimè juvat audire differentem. *Conjunctio nuptialis, inquit, a verbum & caro: hujus conjunctionis thalamus virginis uteris. Etenim caro ipsa, verbo est conjuncta: unde dicitur; lam non duo, sed una caro.* Ut verò hæc nuptiarum fœdera ritè peragantur, consensum sponsæ intercessisse, Doctor Angelicus observavit. *Congruum, inquit, b fuit, B. Virgini annuntiari, quod esset Christum conceptura; ut ostenderetur esse spirituale matrimonium, inter filium Dei, & humanam Naturam: & ideo per annuntiationem expectabatur consensus Virginis, loco totius humana Natura.* Atque hoc stupendo matrimonii nexu, partes aded sibi adversantes copulando, pacem orbi reddidit, Apostolo attestante: *c Ipse est PAX nostra, qui facit utraque unum.* Unde perappositè sublimis d Doctor: *Ad hujus nuptias commota, universa exultare visa est creatura; namque Angelorum chorus, ex hu nuptiis, PACEM designat hominibus bona voluntatis.* Angeli enim olim, à Domino exercituum mittebantur ad clades flagitiosis hominibus infligendas, ad evocandum è cœlo igaem, quo non

modò cohortes militares, sed provinciæ quoq; integræ adurerentur; quibus in rebus illi spiritus, natura sua placidi, & incredibili humanitate, justitiam tamen, Deiq; munus reverentes hostili velut odio, in hominum perniciem irruentes, sanguine improborum gladios suos cruentabant; at cum divinum illud, Deum inter & hominem, connubium initum est, *e PACIFICANS, quæ in cælis & in terris sunt*, tunc inulitatâ benevolentiam hominibus dexterar, & pacem dederunt, tunc rediêre in gratiam, tunc eosdem fraterno quodam amore sunt profecuti, tunc gratissima, lætissima, quæ unquam exaudita, omnibus regnis, regionibus, ac populis cælestes aliæ nuncia, præpeti pennâ detulerunt.

Præsul f Antiochenus agens de columba, quæ ad arcam reversa, fidam se Noëmo tabellariam probavit, sic ait: *Fidus iste nuntius bonas attulit litteras, decryptum ex oliva surculum reportans.*

Imperatores Romani, ut refert g Alexander ab Alexandro, si quam victoriam obtinissent, laureatas litteras missabant, ut solius epistolæ aspectus, lætum quid loqueretur. Ejusmodi laureatas, quò celebrari, quò certius etiam ad obseſos destinarent, columbis non rarè usi sunt, quæ tabellarij vices sustinuerunt, & per aëra, si quid arcani deportarunt. Damascenos, Syriosque, litteras omnes ad amicos, columbis, tanquam nunciis &, cursoribus sub

a August in Psal 44. b S. Thom. 3. p. qu 30. 2. 1. c Ad Ephes. 2. et Rom. com 6. Orat. ad Cate. h. contra Pagan. cap. 20.

e Rom. 12. f Chrysol. hom. 26 in Gen cap. 3. g Alexand. ab Alexand. 4. genial. diei. cap. 27.

sub alis alligasse a legimus; ut epistolæ celeri pennâ venirent, quò destinabantur. b In obfione Mutinensî Antonius & vallum, & omnem custodiam seferat, etiam flumini retia adhibuerat, ne quis ex urbe elabi posset, aut nuntium emittere: at Brutus obsessus, Consules, quorum castra per hominem monere non poterat, columbis est usus internuntiis, epistolis eorum pedibus alligatis; quæ evolantes, ad castra pervenerunt, & obsessis suppetias, faustaquæ nuntia detulerunt. Sed nobis in tenebris, & in umbra noctis confidentibus, nullus unquam grator nuntius, nullus è cælo delapsus tabellarius gratoria nova attulit, quàm Redemptor noster, quàm columba illa, quæ inter Deum & hominem, PACEM terra nuntiat: Hanc pacem tanto sui impendio nobis comparavit, sanguine suo consignavit, morte suâ acerbissimâ confirmavit; cum interim mortales, hanc pacem, quæ filio Dei, Redemptori suo, tam carè stetit, tam levi de causa aspernari, violare, infringere non verentur; dum tu avarè, tu mercator, tu Causidice, tu Judex, exiguo lucro injustè parto; tu remulente, liberaliori vini haustu; tu scortator, spurcâ unius noctis voluptate, aliove flagitio, d hujus tantum PACIS bonum, ut nihil soleat gratius audiri, nihil desiderabilius concupisci, nihil possit melius inveniri, postponere, & sine fronte in caput vestrum rebelare armaquæ contra omnipotentem sumere non dubitatis.

a Sancti præd. pag. 677. b Plin. l. 10. cap. 37. c Hieron. supra cit. adv. Lucif. cap. 8. d August. lib. 19. de civit. cap. 22.

Testem habeo Prophetam regium: e Qui cogitaverunt iniquitates in corde, totâ die constituebant prælia. Peccatores in Deum impii, in seipos iniurii, in proximum malitiosi, qui divinis jussis infandas suas voluptates, opes, honores, scelusquæ anteferunt, ex corde suo faciunt quandam armorum officinam, quibus vulneretur pietas, stiller amici cruor, salus intereat, cælum gigantum more impetatur, & ipse Deus, quasi ad singulare certamen provocetur. f Tetendit (impious) adversus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est. Orator aureus ait, hæc bella non acie geri, armisquæ, sed hominum insidiis, in foro, in curia, domi per improbitatem, verbaquæ telis acerbiora. Hæc tela, strictosquæ enses miratur, execratur facer ille Vates, dum g ait: *Gladium evaginaverunt peccatores; in quæ verba; pretiosam Adamantii h doctrinam, libet observare: Quomodo autem putandi sunt peccatores evaginare gladium? dum tam impudenter, & absque ullo verecundiæ velamento, iniquitates suas perpetrant; nec erubescunt, aut reverentur; nec tanquam in vagina nequitiam suam recondunt & contegunt, sed superbo & elato spiritu, velut gladium quendam denudant.* Dum palam è pharetra, sulphureas libidinis sagittas emittunt, virulenta calumniæ, & detractionis tela ejaculantur: exacuerunt tanquam gladium, linguas suas, in Christum, & Sanctos ejus.

Quæ

e Psalm 139 v. 7. f Job 15.

g Psalm. 36. h Origen. Hom. 2. in Psalm. 36.

Quæ bella cum Deo, tam acerba, tam atrocia, tam exitiosa sunt, ut nec noctu, nec interdiu, peccatorem finant vel momento conquiescere; dum ubique Numinis tibi adversantis vindicem manum, quam effugere non potest, imminere merito reformidat: nam *a quis restitit ei, & P A C E M habuit?* Quod verissimum experiuntur scelerati, qui lethali noxâ (quæ est gravissima Dei injuria) admisâ, cum sint Numinis hostes, non possunt non esse inquieti; cum Deum pacis, ab animo ejecerint: idque Prophe- tico oraculo confirmatur: *b Non est PAX impiis, dicit Dominus.* Hoc experientia, hoc cujusque conscientia, hoc Patrum sententia clamat, & pronuntiat: hoc S. Chrysostomus subiicit ante oculos, & veluti theatrum inducit beatulum illum, ut multi opinabantur, Epulonem Evangelicum: *Ne mihi dixeris, inquit, illum mensâ sumptuosâ frui, vestibus circumdari sericis, mancipiorum greges circumferre; sed explica mihi illius conscientiam, & videbis intus gravem peccatorum tumultum, jugem metum, tempestatem,urbationem. Videbis, velut in judicio, mentem ad thronum Conscientiæ conscendisse regalem, tanquam judicem quæpiam sedentem, & cogitationes loco carnicum adhibentem, in equuleo suspendentem, latera Conscientiæ radentem ungulis, cum nemo sciat, nisi quod Deum hæc videre noverit, &c.* Pergit in adultero idem graphicè describere. Sed de hoc Conscientiæ tumultu, &

a Joh 9. v. 4.

b Isaïæ 42 vers. 12.

c. Chry. Hom. 1. de Lazaro.

gravi bello intestino, fusè alibi *d* diximus.

Aledè verum est, quod in animo iterum lubet insigere: *Non est PAX impiis, dicit Dominus.* Nam tamen si nulli audiantur litui, tubæque sonantes, nec decuriatæ cohortes, armatæque legiones videantur, ait tamen perditæ conscientiæ viros, qui Dei legem, honoremque despiciunt, continuè intestinum bellum circumferre, quod si quis vestrum (quod cogitare vix ausim) hæcenus cum Deo suo gesserit, hodiernâ luce, pacis Columba orbem obvolitat, & omnibus quantumvis à se dissidentibus inimicis, olivam pacis porrigit, quam ut & ut prensare, ejusque suavissimo, ac sapidissimo tractu frui valeas, in amica sua salutatione gratiam promisit: *Gratia vobis & PAX à Deo.* Ubi Hugo e Cardinalis: *Gratia præcedit, & PAX sequitur; quia sine gratia non est PAX; hæc est fundamentum PACIS.* Quæ duo Apostolus iterum iterumque conjunxit, ac ipsi Tito precatur: *Gratia & PAX;* ut D. Thomas *f* sciè observavit, dicens; *Hæc sæpe conjungit, quia omnium spiritualium donorum principium est gratia, & PAX FINIS.* Qui ergo ambit cum Deo pacem tam pretiosam, tam suavem, tam salutarem *g* (quia nomen PACIS dulce est, & res salutaris) necesse omnino est, ut thronum gratiæ accedamus, per sacram exhomologesin Deo nostro reconciliemur; nam, ut rectè *h* Chrysostomus, *PAX Dei,*

est

d Lux Evang. p. 2. Dom. 4. post Epiph.

e Hugo Card. ad Rom. 1. f. S. Tho. ad

Titum 1. v. 4. e Cicero Philippica 2.

h Chry'st. Epist. ad Philip. 1. v. 7.

reconciliatio Dei cum homi-
ne.

Quam cum vos omnes habere confidam, unum superest, ne eam ullo unquam tempore infringamus, sed firmam, inviolatamque, dum pace æternâ in cælis potiamur, servemus; quod quemadmodum fieri queat, brevi & nervosâ sententiâ regius Pfalteris a expressit, dicens: *PAX multa diligentibus legem tuam, Domine.* Quamdiu etenim mandatis ejus, ac legibus obtemperaveritis, pacem multam, hoc est, amplem, copiosam, abundantissimam, plenam & perfectam possidebitis. Atque ut cum D. Leone b concludam: *Quid est autem, dilectissimi, PACEM habere ad Deum, nisi velle, quod jubet, & nolle, quod prohibet? si enim humane amicitia pares amicos, & similes exigunt voluntates, quomodo divina particeps erit pacis, cui ea placent, quæ Deo displicent?* Quam pacem, dum unice spectat Michael Palæologus Imperator, eam sibi, regno ac mundo spreto, ut perfectissimè omnes Dei voluntates adimpleret, comparavit, divinitimam hanc sibi in deserto tesseram assumens; CHRISTUS PAX VERA. Et vobis, si à curis sæculi animum avocaveritis, vera & sincera pax erit.

a Psal. 118. v. 65.

b S. Leo serm. 6. in Nativit.

§. II.

Cum omnibus PACEM habentes, maximè cum domesticis. Rom. I.

ORBIS Christianus e tot tamque diuturnis bellis ac claudibus oppressus, supplices cælo manus tendit, & calidissimis lacrymis, ac ardentissimis votis, pacem jam toties efflagitavit. Germania, illa quondam (ut ajunt) vagina populorum, mater sæcunditatis, domicilium literarum, & Mariæ officina, nunc latè squalentibus campis mœret, tot dirutis urbibus, tot vicis exhaustis, tot consumptis opibus, tot templis disjectis, tot sacrariis expilatis, miserandum Fortunæ ludibrium, extremo spiritu te Deum pacis interpellat. Anglia Solyman calamitatibus vicit, & ea pertulit, quæ facere supra omnem barbariem sit, tot illic sub tyrannico acerbissimo iugo, primævæ religionis fortissimi defensores taciti ingemiscunt, & hoc identidem cum Ecclesia ingeminant: *PACEM tuam nostris concede temporibus.* Francia jam toties ancipitem belli aleam experia horreis exustis (cum tamen

Vt de stroije banden

Compt de vveelde van de landen) visceribus exhaustis, ac muris suorum disidiis afflicta, fessa tandem exclamat:

Pax una triumphis

Innumeris potior.

Belgium per cicatrices, jam tot annis peritur, & lenta inter funera contabescit. Ubique dira vastitas, soluta legura

vin-

c a. Pax cum hominibus.

vinculis audacia, tot de claris urbibus busta, non nisi miserorum sanguine restinguenda, lamentatur & vociferatur, Pax, pax.

a ——— PACEM te poscimus omnes :

pacem omnes inelamant, pacem omnes anhelant.

Sed nunc ad vos orationem meam converto, & quemque vestrum compello, Auditores: quid conferet, si Anglus cum Hollando, Suecus cum Polono, Persa cum Turca, Francus cum Hispano inter se paciscantur, & firmissimam pacem stabiliant, si frater cum fratre, lite contendat, vicinus cum vicino, civis concivem calumniis proscindat, uxor & maritus, frater & soror, ancilla & famulus, inter se gravissimo odio dissideant? totam domum injuriis ac litigiis compleant? Pacem illam domesticam, & concordiam expressit sacra pagina his verbis: Finito diluio b, recordatus est Deus Noë, cunctorumque animantium, & omnium jumentorum, qua erant in arca. Ubi D. Ambrosius c hanc quorundam questionem in medium adducit: *Moventur pterique, qua de causa non dixerit Scriptor, quod etiam uxoris & filiorum Noë, memor fuit Dominus? & statim respondet: Cum dixerit, quod Noë memor fuerit, in Austore & prae-fide domus, necessitates ejus reliquas comprehendit. Etenim cum omnes invicem sibi chari sunt, una est domus; cum autem dissepant, separantur & dividuntur in plures domos. Vbi ergo est charitas, ibi lenioris nomine, de quo pendent ceteri, domus omnis significatur. Un-*

a Virg. l. 11. A. Æneid. b Gen. 8.

c 2. sub. l. 1. de Noe. c. 18.

de observatione dignum est, in Arca Noë, omnia genera animantium convenisse, volucrum, ferarum: quod apud Gesnerum, & Aldrouandum videre est. Hic leo & agnus, lupus & ovis, lepus & canis, simul morabantur. Hic canis feli, hædus pardo, columba accipitri, gallina milvo juncta, inter se, & cum hominibus pacificè versabantur, & mutuâ pace, omnibus extra elementis frementibus, fruebantur; juxta illud S. Bernardi: *Nihil vos à foris conturbare poterit, quod si verò hæc inter se dissidere, in se mutuo desævire cœpissent, qualis tumultus, quæ vociferatio, quanta commotio, qualis strages ac laniena, ex bello hoc intestino, mutuæque discordiæ exorta fuisset? tota navis, quæ orbis vehebatur, velut compage ruptâ, fluctibus hausta perisset. Cui rei aureo dicendi flumine veitificari videtur Chrysostomus, d dicens: *Ecclesia velut navis in mari posita, portat credentes, portat baptizatos in una charitate, in uno remigio sanctitatis, in funibus charitatis, in velo orationis, in arbore crucis, in anchora fidei, in tabulis PACIS. Priusquam navigaturi navim conscendunt, fortè contrarium iter ingredi parabant; ubi verò navim intrarunt, unam omnes voluntatem habent, ad unum portum tendunt: & sicut omnis navis apparatus, & omne nauticum instrumentum, pretiosaque mercès frustraneæ eissent, ac fluctibus hauriendæ, si vel solæ tabulæ dissolvantur; ita in Ecclesia, & in omni familia, pace ruptâ, omnia bona**

d Chryl. hom. 1. in Synod. Apoc.

na temporalia, fortunæ, supellex omnis, litibus, litigiis, discordiâ, diffidiis, brevi perduntur & pereunt: ut enim omnis affluas, si pax desit, facile disfluens, ac suavissimo fructu, quem ex iis capere consueveris, privaberis. Hoc a D. Gregorii Nysseni, ipsius Xenocratis majus judicium est. *Quid enim, inquit, hominibus ex iis rebus, quibus frui atq; potiri student, vitâ sacrificâ dulcius? quodcumque nominaveris ex iis, quæ in vita sua-ta & jucunda sunt, PACE indicet, ad hoc ut jucundum sit. Etenim si suppetant divitiæ, bona valetudo, uxor, liberi, domus, parentes, ministri, amici, horti amantissimi, quæcumque demum voluptatis inventa sunt, quæcumque delicias præstantes recreare possunt, si PACIS sensus defuerit, quid inde lucri sit aut quid profunt, bello quo minus fruamur impediante? Quid omnia profunt, turbis domesticissimis, odio, zelotypiâ, diffidentiâ, discordiâ impediante? quæ omnia paucis complexus Doct. Angel. b Bonorum omnium mater, PAX EST, sine qua cetera omnia inania. Illa est unica benedictio domûs & familiæ, ut non sint simultates, & dissensiones: quod in animo, atque opinione habuisse video Divum Basilium, & magnæ mentis, sanctorumque Præfulem, qui exponens illud regij Vatis oraculum: Dominus benedicet populo suo in PACE, ait; inter omnes divinæ benedictionis species, perfectissimam esse pacem, quam benedictionem hodiernâ voce Dominus singulis vobis impertit, ut singulorum ædi-*

bus inscribi possit: d PAX huic domui; pax inter maritum & uxorem; pax inter fratrem & sororem; pax inter generum & socrum; pax inter servos & pedisequas; pax etiam inter vicinos: PAX huic domui.

Leo Byzantius e cum audisset Athenienses, violatâ communi pace, seditiones agitare, tumultu, odiisque distrabi, ut fuit æmœnioribus studiis egregiè imbutus, & concinnus ad persuadendum, eod se contulit, f & in Athenæo publicè peroravit. Erat ille corpore brevissimus, cervicibus crassis & obesissimis, ac prætumido ventre: unde cum primùm in suggesto honorato conspectus fuit, risu consecutus est, & faceti joci Atheniensium, in statura pumilionis nova, & peregrina, at ille nihil territus salibus Atticorum; Illudis, inquit, Athenienses, brevissimam staturam meam; ego verò & uxorem habeo, quæ tantum ad genua mea peringit. Hic autem omnes vehementius riserunt: verùm ille sapienter: Et tamen, inquit, si quando inter nos discordia excitata est, non modò g tota vix satis est domus; sed civitas ipsa nobis angusta est. Hoc dicto, velut præmio usus, atq; introitu suæ orationis, de necessitate pacis, & utilitate concordiæ, multa eloquentissimè disseruit. Quæ & nos verissima experimur, & comprobamus, amplissimas etiam Magnatum ædes, ubi discordia, & Erinnyes locum habeat; per angustas pauperum verò casas, ubi concordia & pax

a S. Gregor. Nyssen. l. 8. leonic.

b S. Thom. in Luc. cap. 10. (Pax huic domui.) c S. Basil. in Psalm. 28.

d Luc. 10. e Plutarch de civili instit. f Ctesollus Antholog. To. 2. pag. 435. g Seneca Med.

pax degit, latus & lætas domesticis videri consuevit. *a* Domesticam hanc pacem, ab Ethnico mutare non erubescamus. *b* Pomponius Atticus in funere matris, quam exiit nonagenariam, ipse natus annos sexaginta septem, gloriatus est, quod nunquam cum matre in gratiam redisset; eò quòd nunquam eam offenderat; quòd nunquam cum sorore sibi penè cœva, fuisset in similitate. Hanc vocem se ab eo audisse scribit Cornelius Nepos. Utinam quisque vestrum in vitæ sine illud usurpare possit! utinam illud contestari maritus! *Nunquam cum uxore in gratiam redii.* Utinam id usurpare frater! *Nunquam cum sorore in gratiam redii,* &c. At quòd maximè indignum, indies contrarium evenire cernimus, & pacem hanc, inter maximè conjunctos levi verbo, sinistro responso, re futillâ, frivola de causa labefactari, & violari audimus.

Miseret me, pudetque sæpe reputantem, quàm frivola fuerit apud multos, ingentium bellorum origo. *c* Bellum Trojanum, commune bustum Asiæ & Europæ, in nobili scorto exarsit. Hoc mille navibus repetebatur; hujus extincto pudori, tot heroum vitæ parentabant. Tot pudicæ, hostium libidini patebant, ut redderetur impudica. Arabiam invasit Alexander, ut Præceptoris admonitionem, qui puero profusionem thuris objecerat, jam vir factus, thuriferæ regionis dominatu, haud cunctanter elueret. Ægy-

ptii, ob selem occisam, cæco & truci Marte, Romanos adortus multa hominum millia fœdemactârunt.

Ad Oceanum ingenti armorum strepitu, & immenso rerum omnium apparatu, magni itineribus Caligula contendit ut conchas, lascivientis Naturæ ludo pictas, colligat; Tarentinam cladem Romani nativico percussu convicio moliantur. Alexandrini contra Galienum rebellant, ob insultant heri, & servi, de calceorum elegantia conventionem. Ene multa commemorem, Guilielmus ille Anglorum Dominator, omnium præterquam superotens, dictum facerem maximi Principis, innumeris claudibus ultus est. Erat ille præpingui corpore, & aqualicula supra modum tumente: quæ ob rem, cum de ejus morbo inaudisset Philippus Rex Galliarum: *Sinamus, inquit, puerperam decumbere, partisi, ut ex mole ventris apparet, jam vicinam.* Illi ad hæc furore amens, surrectorum se dixit soluto puerperio innumeris facibus stipatum quibus Galliam incendere. Nec defuit dicto fides; nam statim ac convalevit, vago exercitu Franciam ingressus, lumbri feritate ulciscendi, cædibus & incendiis operatus. ipse tandem suo ardore consumptus est. Videris, quàm exigua scintilla, quantum bellorum concitavit incendium. Rabies hanc omnes detestatur, & beluinam illam barbariem excramur, dum interim tu, *ut leo in domo tua; evertens domesticos tuos,* minori non rarò d

a Plutarch. *b* Cornel. in Epist. ad Coloss. 3. v. 25, *c* Causa. Angelus Pacis.

causa, in servos, ancillas, in uxorem, in liberos, in proprium sanguinem savis, & pace ruptâ, bellum intestinum, ob vitrum fractum, ob edulium insipidum, ob cætero à vicino percussum, in ædes tuas inducere non dubitas. Quæ optimis morum Magister disertè notavit a Seneca: *Parum agilis est puer, aut tepidior aqua potui erogata, aut turbatus thorax, aut mensa negligenter posita, everfus calix, & alia, quæ commemorat, in rabiem agunt.* Confirmat id ipsum b Hieronymus: *Calix frangitur, mensa subvertitur, verbera resonant, & aqua tepidior, sanguine vindicatur.* Denique duo verba satis sunt, ad pacem firmissimam, & multis annis, ac lustris stabilitam, penitus infringendam: *Meum ac Tuum, innumera gignens bella,* ut inquit Chrysostomus. Quid enim in eadem domo, fratres arctissimo vinculo constrictos, in eadem tribu familias, in eadem republica cives, in eodem Regno provincias, in eodem Imperio regna, in mundo Imperia commisit, armavitque in mutuam exitium, nisi *Meum, & Tuum?* pax nostra vitrea est; vitro nihil facilius fit, uno halitu constatur: nil etiam facilius frangitur, nec quidquam difficilius reparatur. Uni filio plus legatur, quàm alteri; illi filix uniones, crux gemmea donatur; illico pax ut Adamante vitrum, scissa & fissâ est. Unde, nisi ob *Meum, & Tuum?* Quare rectè sentit Christianus Philosophus, pacem in orbe fore, si hæc duo pronomina ex mundo tollerentur.

*Si duo de nostris tollas pronomina
rebus,*

*Pro lia cessarent, pax sine lite
foret.*

Expreslerunt hoc velut in scena, duo caritate, & simplicitate eximij Religiosi, ex antiquis illis, in Patrum vitis, nominatis Monachis, de quibus sic refertur. d Duo senes multis annis simul conversati sunt, & nunquam inter se liem habuerunt; dixit autem unus alteri: *Faciamus & nos unam liem, sicut homines faciunt; & ille respondit fratri, dicens: Nescio, qualiter fiat lis. Et ille dixit: Ecce pono in medio laterculum, & ego dico, Meum est hoc; tu autem dic, Non; sed Meum est.* „ Inde fit litis initium. Posuerunt ergo testam in medio „ sui, & dicit unus eorū: *Meum* „ est hoc; & alter dixit, Nō; sed „ *Meum* est. Et ille respondit „ ei, etiam: *Tuum* est, tolle ergo, „ & vade, & discesserunt, nec „ contendere inter se poterunt. Nimirum si prescribantur pronomina *Meum & Tuum*, contentioni auferetur occasio. Pluris, amabo, quàm testam, quàm vitrum fractum, etiam quàm uniones & margaritas, hanc domesticam pacem æstimare, & unanimes in domo, pacem habetote; aded enim *Deum pacem* sibi complacet, dum vir & mulier sibi sunt consentientes, ut palam contestatus sit: *e In tribus placitum est spiritui meo; concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier* BENE SIBI CONSENTIENTES; ac tales conjuges, f ipsi Anachoretarū

jeju-
d Rosvevd, in vitis Patrum, Pelagius
l. 17. n. 22. e Eccl. 5 v. 1. & 2.
f Vide Rosvevd, Vit. Patrib. 6.
pag. 6557.

a Seneca l. 2. de Ira. c. 27.

b Hieron. ad Eustoch. de virg.

c Chrysost. orat. de S. Philogonio.

jeuniis, orationibus, omni-
que vitæ austeritati hac pace
præcellere, manifestâ visione S.
Macarius edoctus est.

Denique ut cum S. Augusti-
no a potentiùs in animos ve-
stros descendam; hanc quam
sic amatis, & diligitis pacem,
*ipsam scilicet emini, ipsam desidera-
te, ipsam in domo, ipsam in
negotio, ipsam in uxoriis, ipsam
in filiis, ipsam in servis, ipsam
in amicis, ipsam in inimicis dili-
gite,* & juxta Apostolum, *h cum
omnibus PACEM habeamus*, ut
filij Dei & esse, & nuncupari
valeamus. Hoc ipsius primæ
veritatis effatum est: *e Beati
PACIFICI; quoniam filij
Dei vocabuntur.* Quos autem
hæc pacificos dicat, Sanctus d
Hieronymus exponit; *Pacifi-
ci dicuntur beati, qui primum in
corde suo, deinde inter fratres dis-
sidentes, faciunt PACEM.* Quod
verdè eisdem Dei filios nuncu-
pârit, e S. Bernardus causam
hanc assignat: *Merito filij Dei
nomine vocabuntur, quia filij Dei
opus impleverunt: ipse enim est,
per quem reconciliati nos, pacem
habemus ad Deum.* Quam pacem
ita commendant sapien-
tes, ut absque illa vix vita vita-
lis esse videatur. *f Cum omnibus
PACEM habete, & Deus PACIS,
& dilectionis erit vobiscum.* Nul-
lum majus, evidentiusque ar-
gumentum divinæ præsentia,
in piorum hominum corde, a-
nimæque penetrati, quàm læ-
tissima hæc pax, & dulcissima
quietis usura. Nimirum illud
Davidis oraculum certum est,
& è divinæ mentis intelligen-
tia promptum: *Factus g est in*

a August. in Psalm 147. b 2. Cor. 13.
c Matth. 5 d Hieron. in c. 5. Matth.
e S. Bern. Serm. 1. de omnibus Sanctis.
f 2. Cor. 13. g Psalm. 75.

PACE locus ejus. In hac quie-
te animi paciñci, est honora-
tum Numinis diversorium, in
quo libens, & deliciis omnibus
circumfluens inhabitet, & se-
curè conquietat.

Nunc ad tertiam, eamque
intimam tranquillissimæ con-
scientiæ pacem, veniamus, quæ
quantæ dulcedinis, pretij, ac
momenti sit, vel illud sapien-
tissimi ac pacifici Regis testi-
monium evincet.

§. III.

**PAX DEI, quæ exsuperat o-
mnem sensum, ad Phi-
lipp. 4.**

Hic cum primis h memini
Nicolai V. summi Pontifi-
cis, i qui perturbatum Ec-
clesiæ statum cum integrè
composuisset, a sed clarus ex-
stitit, populusque Romanus eâ
concordiâ & pace ita lætatus
est, & ut sequenti nocte, ejus
diei quo hæc audita sunt, nimi-
rum 23. Aprilis, anni 1449.
cum faculis per urbem in equis
incederent, clamantes. *Vivat Ni-
colaus!* atque omnes festivis igni-
bus, pacifico Pontifici prælu-
cerent. Quod tum contigit, ut
in communi omnium pace, o-
mnes Ordines, gestienti lætitiâ
triumpharent, hoc fit in uno-
quoque nostrum, cum ejectis
flagitiis, domiisque animi mo-
tibus, serenâ tranquillitate, pax
consecuta est. Hæc Pax subli-
mior, quæ passionum exclude
illecebras, perturbationesque
mitigat, quàm ea, quæ barba-
ricos sedat incurfus; plus enim
est

h 2. Pax serum. i Platina.
k Cresollus Anthol. Tom. 2. pag. 497.

est clauso intrâ se hosti resistere, quàm remoto. Quare in divinis literis, hæc Conscientiæ Pax, cum gaudio, intimaque mentis lætitiâ, sæpe copulari solet; maximè apud D. Paulum, qui sic ad Romanos a scribit: *Deus autem spei, replcat vos omni GAUDIO, ET PACE;* & ad b Galatas: *Fructus autem spiritus, est charitas, GAUDIUM, PAX;* cum significare vellet, verâ & solidam animi lætitiâ, velut in proprio domicilio, in charitate, & pace versari. Quò referri potest illud ad Colossenses 3. cum dixit; *PACEM exultare in cordibus nostris;* ad eò ut cor lætitiâ, ac voluptate exilire, & tripudiare quodammodo videatur.

Quod Salomon quoque in sacris suis proverbiiis insinuat: c *Secura mens, quasi iuge convivium.* Mens nullius gravioris noxæ sibi conscia, pace interiori perfruens, quasi in opiparo, atque exquisitissimo esset convivio, & in perpetuis lautitiis, ac lætitiis viveret, continuâ ac intimâ animi jucunditate perfunditur: non saliares dapes, non delicatorem scitamenta, tot & tantas, & tam liquidas habent voluptates; quibus Ambrosiam affundit Mediolanensis d. Antistes: *Quis puritate, & simplicitate pectoris, dulcior fructus? quis cibis suavior, quàm in? quem animus bene sibi conscius, & mens innocens epulatur?* ubi homo sceleratus, inter omnes delicias, ac cupedias, acutissimis conscientie stimulis agitur, instar Damoclis, cervicibus suis non acinacem, sed

Dei fulmen cernit imminere. *Sonitus e terroris semper in auribus impii, & cum PAX sit, ille insidias suspicatur.* Tamen si ridere omnia videantur, & concinni fluctus in placido velur mari alludere, non malacia est illa, sed potius Delphinorum pompa, ludicrumque prænuntium tetæpestatis. O si introspicere liceret hoc intestinum bellum! quem non tumultum oboriri, consurgentes volitare furias, perturbationes inter se arietare, frangi & dissipari quietem, & jura pacis violari cerneremus? ut verissimè f Augustinus pronuntiârit; *jucundius gaudere hominem de BONA CONSCIENTIA inter molestias, quàm de mala inter delicias;* & multò jucundiùs agricolam, in molli conscientie culcitra, super manipulos suos conquietescere, quàm hi tenacissimi Eucliones, saccis auro congestis indormiant. Aureâ suâ eloquentiâ Chrysostomus, g *Animi tranquillitatem, inquit, & lætitiâ, non principatus magnitudo, non pecuniarum copia, non potentia tumor, non corporis fortitudo, non mensa sumptus, non vestium ornatus, non aliud quippiam rerum humanarum afferre consuevit, præterquam CONSCIENTIA BONA; quam certè qui puram habet, ut pannosus sit, ut cum fame luctetur, tamen tranquillior, beatiorque est is, qui inter delicias degunt.* Solymæus Rex inter Saulis insidias, inter siccas lateri imminentes, securus cænat, & animum quasi lautissimis, ac exquisitissimis epulis reficit; sic enim ille, cum à Saule premeretur,

a Ad Rom. 15. b Ad Galit. 5.
c Proverb. 15. d S. Ambros. in
Psalm. 45.

e Job 15. f August. de catech. rudib.
g Chrysost. Hom. 1 in Epist. ad Rom.

tur, cecinit: *a Super aquam refectionis educavit me.* In quæ verba Ambrosius: *b Hic refectio spiritualis est, hæc refectio mentis internæ; quæ à bonæ conscientiæ gustu. & interiori pace oriebatur.* Quid? quod conscientiæ loricâ munitus, omnia inimicorum tela elidat, omnes invidorum calumnias eludat:

c ——— Hic murus abeneus esto,

Nil confere sibi, nullâ pallefcere culpâ.

Artificiosam calumniam excogitavit olim Josephus *d* contra fratres suos, jubens in sacco Benjaminî scyphum suum argententum recondi, ut de illo, tanquam de furto, innocens puer argueretur. Invento igitur scypho, turbati sunt omnes fratres; unus tamen Benjaminî impavidus, ne verbum fecisse reperitur. Rem expendens Theodoretus: *Aperte, inquit, ostensa est CONSCIENTIÆ testimoniî potestas.* Quasi diceret; alii fratres, etiam furti in se culpam non agnoscerent; aliorum tamen scelerum conscii, turbabantur; at vero Benjaminus, nullius sceleris morsu stimulatus, intrepidus consistebat. Ecquid vos conturbare poterit? Quid in terra quietius, & securius bonâ conscientia clamaret *e* Bernardus: *Damna rerum non metuit, non verborum contumelias, non corporis cruciatus, quæ & ipsâ morte magnè erigitur; quàm deprimatur.* Quæ ergo nec mortem, nec diabolum, nec ipsam gehennam timet, quomodo ad leviores insultus, ad hominum

calumnias conturbabitur? quomodo non præfidenter cum Hipponenti *f* Præfule jactabit? Senti de Augustino, quidquid lubet; sola me CONSCIENTIA in oculis Dei non accuset. Mirum est, quod narrat D. Hieronymus de S. Malcho, ejusque conjugis profugis. Erant ambo vitæ continentia eximii, in faucibus cujusdam speluncæ, in cujus interiori recessu rugiebant leones, exsertis unguibus ad rapinam; atque in exteriori vestibulo fremebant & sæviebant latrones, districtis ensibus ad laniationem. Quid verò hi conjuges? inter tot pericula, inquit *g* Hieronymus, pudicitia tantum CONSCIENTIA, pro muro septis, eventum res præstolabantur. Et quidem hoc vallo Conscientiæ muniti; utroque discrimine erepti sunt, leonibus in hostes sævientibus, & utrique conjugis parcentibus.

Ascendente Domino in naviculam, facta est tempestas magna; *b* Et erat ipse in puppi, super CERVICAL dormiens. Euthymius, & Theophylactus, cervical illud ligneum fuisse volunt; alii funes nauticos, sed Barradius *i* in rem nostram ait molle, ac blandum pulvinar, cui Christus suavissimè indormit, esse bonam conscientiam: in qua, dum vir probus quiescit, etiam inter Oceani minas, & exundantes undique tempestates, immotus ac pacatus indormiscit. Unde perappositè lectulo cælestis Sponsi, à Salomone Rege pacifico comparatur: *Lectulus noster floridus; quo ty-*

a Psalm. 21. *b* Ambr. in Psalm. 36.

c Horat. l. 1. Epit. *d* Gen. 44.

e Bernard. ad Eugen.

f Aug. lib. uno ad Secundinum. *M*ni. h. cat. *g* Hieron. in vita Malch. *h* Marti. 4. v. 38. *i* Bernardus hic.

pum bonæ conscientie exprimi, melius Doctor a disertè docet, dicens: *Lectulus respersus floribus*, BONA CONSCIENTIA est, bonis reserua operibus. Huic cervicali, huic lectulo Petrus indormit; qui inter duos milites constitutus, vincens catenis duabus, postero die ad extremum supplicium rapiendus (quis non obstupescat?) tam altum dormiebat, ut Angelus eum trahere, ac vellere debuerit; *b percussioque latere Petri*, à somno excitare. *Lectulus Petri respersus floribus*, BONA CONSCIENTIA erat.

Apud Athenæum *c* legimus, Reges Persarum, eò prolapsos deniciarum, ut ad caput cubilis regii conclave haberent, medio pariete distinctum, eâ capacitate, quæ quinque lectos contineret; in eo semper quinque millia talentum auri asservabantur. Sunt nostro calculo, trigentes, & bis millies milleni, septingentes quinquagies mille coronati, seu triginta tres milliones (non florenorum, sed aureorum) & septingentes quinquagies milleni coronati. Hoc autem conclave, CERVICALI regium appellabatur. Sed num hoc pretiosissimum cervical, hanc opulentissimam culcitram, Regi somnum conciliasse arbitramini? Potentes sacculi, ac viros divitiarum percunctamini, num cistis suis, auro oppletis, num saccis ac erumenis pecuniâ reseratis, securi indormiant? Augustus *d* certè de se fallus est, quòd inter regias gazas, inter aureos acervos, inter gemmeam supellecti-

lem, somnum capere non posset, unde, Macrobio teste, cum ob ingentes curas, nultas noctes duxisset infomnes, per diem fortè in auctorem venit, ubi competit culcitram vendi Equitis Romani; quem multo licèt ære alieno obstrictum, in multam lucem, altum indormire acceperat. Hanc itaque sibi emi voluit, experturus, sed frustra, num hæc ad quietem conferret. Ad hanc captandam, aptiorem thorum, mundam Conscientiam offert *e* Hugo Victorinus: *Hic est lectulus, hic in candidissimis mundis linteaminibus, & in lectulo CONSCIENTIÆ, vera PACIS, capies somnum.*

O felix qui ita dormit, & ab omni tumultu liber, alia hinc pace fruatur! O thorus, omnibus Pontificum pulvinaribus gravior, omni regiam culcitram mollior, omni lectulo Salomonis illustrior! Hunc lectulum non viri fortes, & bellicosi per circuitum ambiunt, nulli hinc armorum strepitus, nulli timores. *Talus est animus sapientis*, inquit *f* Seneca, *qualis est mundi status supra lunam; semper illic serenum est. Nunquam sine gaudio est; quod non nascitur, nisi ex BONA CONSCIENTIA.* Ecce quæ pax à mente, nullius mali sibi conscia; ea certè, quam nihil interrumpet, nihil terreat, nihil commoveat; Olympi instar verticis, omnes nubes infra se habet; quod uberius è lacteo fonte juverit haurire. *g* *Nihil est juvenius, nihil tutius, nihil ditius bonâ CONSCIENTIA; fremat corpus, trahat mundus, terreat*

a Bern. ser. 47 in Cant. *b* Act. 12. 5.
c Athenæus l. 12. Dy. philosoph.
d Macrobi. l. 2. Saturn. c. 4.

e Hugo lib. 2. de cluistro Anima c. 10.
f Seneca ep. 19. *g* Bernard. de interiori domo cap. 23.

terreat diabolus, illa eris secura; illa læta gestiet, & exultabit; Paulus igitur, ut præco, sublimi è loco exclamat: a PAX CHRISTI exultet in cordibus vestris, & palmam ferat. Iræ motus, impetûque violenti, mansuetudine retundantur; pax involiter coronata, mille gemmis redimita, bonis affluens & secura. Cujus victricis & gloriosæ, ita laudem pangit b D. Augustinus: PAX est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, amoris vinculum, confortium charitatis: hac est, qua similitate, tollit, bella compestat, comprimit iras.

Denique ne longior sim, magnificum illud, aureumque dictum S. Pauli, menti occurrat, quo uno, tanquam epitome arcanâ, mihi omnia complexa videntur: c PAX Dei, qua exsuperat omnem sensum, custodiat corda, & intelligentias vestras. Nihil majus, sublimiusque dici potuit, quam pacem Dei, extulperare omnem sensum, omnem intellectum. Excedit omnium ciborum cupedias, omnem aurium illecebras, omnes oculorum delicias, omnium sensuum liquidissimas voluptates. Unde, quod miremini, homo Ethnicus pronuntiavit, & decantavit:

d Hæc est summa boni, mens qua sibi conscia recti.

Imò tantum est bonæ Conscientiæ gaudium, ut eam possidens, cælesti gloriâ perfrui videatur. *Gloria nostra*, inquit e Paulus, *hæc est, testimonium CONSCIENTIÆ NOSTRÆ: quâ, ut cælitus de beatorum gau-*

a Coloss. 3.

b August. Serm. 57. de verbis Domini.

c Philip. 4. d Juvenal. Sat. 13.

e 2. Cor. 1.

diis, quodammodo exultandi esse, tradit Augustinus; postquam bonam Conscientiam, appellavit pparadisi deliciarum, thalamum Dei, palatium Christi, habitaculum Spiritûs Sancti, tandem fecit clamat: O CONSCIENTIA SACRA, in terra adhuc es, & in cælestibus habitas! gaude, O aniima sancta sancta CONSCIENTIAA decorat gaude cælesti, & æternâ gloriâ. Ubi vides, non solum temporalem, sed æternam etiam gloriam, bonæ Conscientiæ tributam. Nec immeritò: nam sicut malæ Conscientia, lethali scelere obstricta, gehenna est (aut alibi diximus) ita &, nullius sibi conscia, cælum est, & l beatorum veluti gaudiis perfruiatur, ac omni abundantia pacis positur. Unde g Ambrosius: Non, inquit, secundum forenses mundanitates, aestimanda est beatitudo singulorum, sed secundum interiorens CONSCIENTIAM, quæ innocentiis, & flagitiosorum merita discernit, vera atque incorrupta pænarum, præmiorumque arbitra. Et alibi, paucis multas: b *Vitam beatam efficiunt, tranquillitas Conscientiæ, & securitas innocentia.* Ut vulgò, non injuria, hæc pærcæmia ventiletur: *geen gees geen eer, geen excellentie voorr een goede Conscience.* Verùm, hoc nemo experitur uberius, neemo hanc præviam beatitatem delibascuavius, quàm is, qui nunc ex hoc sæculo migraturus, securus ad Judicem pergit. Hoc Chrysostomi testimonium est, hæc digna viro sententia, qui ad populum Antiochenum sic i ait

Nihil

f Aug. Serm. 10. ad Fratres in cremona.

g Ambros. l. 1. Offic. cap. 122.

h Ambros. l. 1. Offic. cap. 71

i Chrysost. hom. 37.

Nihil bonâ suavis CONSCIENTIA; & si vultis hoc discere, hunc migraturum interrogemus, & commonesciantes lauta mensa, quâ quondam oblectabatur, & honor, & gloria, & bonorum operum, quæ unquam fecit; rogemus, in quibus magis exsultet? & in illis quidem videbimus erubescerem; in his vero gestientem. Tunc maximè capies, & sapiens, verissimum illud Sapientis: a Secura mens, quasi iuge convivium, cum omnes cibi desipient, omnia humana fastidies.

Ezechias, cum mors, terribilium omnium terribilissimum, oculis obversaretur, sibi bene conscius, ex inò pectore precari, ac protestari cœpit: *b Obsecro Domine, memento quæso, quomodo ambula verim coram te, & quod bonum est in oculis tuis fecerim; Nulli injuriam intuli, nullius famam denigravi, nullum præceptum violavi; aut si quid sceleris admisi; calidis lacrymis expiavi. Chrysoströmus hanc Ezechiaë brevem precationem, fiduciæ plenam ostendens, c ait: Non mensa deliciarum plena recordabatur, non extrema gloria, sed iusta, ac RECTA CONSCIENTIÆ.*

Compello hîc quemquam vestrum, si hodie moriendum, si antè terrificum illud tribunal consistendum, num tua, ó Mercator, Conscientia secura? nihil injusti lucri, nihil damni illati remordebit? num tu Juridice, Causidice, nullas hîc pupillarum, ac viduarum justas querelas reformidas? atque ita quisque se discutiatur, & inveniet verissimum illud d Prophetæ:

Tunc mentietur opus oliva; qui hîc in vita altam habuere pacem: qui iactabant passim illud, e PAX, PAX, & non erat pax; quia non est pax impis, injustis: sceleratis, peccatoribus: Contra verò, inquit f Bernardus, BONA CONSCIENTIA secura erit, cum corpus morietur; secura, cum anima coram Deo presentabitur; secura, cum utrumque in die iudicii ante tribunal terrificum justis iudicis statuetur. Futura benedictionis non est utilius remedium, nec certius testimonium

BONA CONSCIENTIA. Hanc qui possidet, inter omnes mortis terrores, & cacodæmonis infestationes, securus pronuntiare poterit, cû f salmista: *g In PACE, in idipsum dormiam, & requiescam.* Hanc veram, & sinceram pacem expertus olim, Ordinis S. Dominici Religiosus, de quo oculus testis B. Thomas Cantipratanus: Vidi, inquit, Lovanii, Ordinis nostri fratrem, Servatium nomine, dilectum valde mihi, & amicitia familiarum. De illo beatissimo Viro, Fratres qui triginta quinque annis illi convixerant, testati sunt, eum omni hoc tempore, ita pacificè vixisse, ut neminem unquam vel leviter commoverit, aut perturbârit. Humilitatis, & mansuetudinis tantæ fuit, quantæ nunquam hominem meminerim me vidisse. *h Hic ad extrema deducit, cum à Fratre quodam rogaretur, ut sibi, super STATUM PACIS SUÆ CONSCIENTIÆ responderet? dixit humiliter, & Devotè: Pax certa & firma est inter me, & nostra salvis*

K *antico-*

a Prov. 17. b Isaiæ 38. c Chrysostr. hom. 63 ad pop. Antioch. d Habacuc. 3.

e Jerem. 6. v. 16. f Bern. de intern. c. 27. g Psalm. 4. v. 9. h Cantiprat. l. 2. Apum. c. 1. n. 13.

auctorem; nec ullo modo divitius ab ejus contemplatione frustrabor: atque ita in pace æterna requievit. Si hujus Conscientiam tu in extremis emere posses, quantum daturus es?

O si nos tunc Conscientiam Ambrosii possidere possemus, qui candidissimâ mente dicebat: *Mori non timeo, quia bonum Dominum habemus!* si Conscientiam Francisci, Dominici, Ignatii nobis comparare possemus! quid acturi essemus? Audite Philosophum Romanum *a* ad Lucilium: *Nolo tibi unquam deesse latitiam; sed volo illam tibi domi nasci, de tuo gaudere, de teipso, & de tui optima parte.* Post pauca, quid sit illud, interrogat, & unde istud intimum gaudium subeat? Ex **BONA CONSCIENTIA**, inquit, Quibus ramen unum observandum subneçit: *Bona mens, nec commodatur, nec emitur; & puto si venalis esset, non haberet emptorem.* Si quis Jurista ad Licentiam adspirat, nec multum insudârit, dictata alterius sibi commodari petit: si quis tenuioris fortunæ, convivæ mensæ adhibet, lances, scyphos, fuscûlas, aliamque supellestem, ab amicis, aut vicinis sibi commodari postulat; at Conscientia bona non commodatur. Et si venalis esset, si Conscientia S. Catharinæ Senensis, Bononiensis, Genuensis, S. Theresæ, aut alterius integerrimæ Virginis, venalis esset, quid vos filiarum, & sæculares, daturæ estis? num cincinnos vestros, num cydades Damascenas? Si Conscientia S. Casimiri, Edmundi, Aloysii, venalis esset, quid vos Adolescentes daturi? num carnis

a Geneca Epist. 130.

delicias, parentum gratiam, mundi viculos, & dignitates? quo pretio empturi? omnibus divitiis, jejuniis, ciliciis, sanguine, viâ? existimem cum Seneca, si tanti venalis esset bona Conscientia, non haberet emptorem. Equis enim tot precibus, lacrymis, jejuniis, pœnitentiis, heroicis virtutibus illam emeret? Imò verò quis non tanti eam tunc emisse proptaret? ut usurpare possit illud regij *b* vasis; *In PACE in idispsum dormiam, & requisiam;* ut multum hîc terris jactatus, & alto, in portu beatæ patriæ valeat quiescere, & æternâ pace, in cælesti illa Jerusalem gaudere. De qua dum Hipponensis Præsul, aliquando ad suos verba habuit, & illud more suo copiosius pertractaret; *c* *Qui posuit fines suos PACEM, omnes continuo læto plausu, & clamore personuerunt, pacis nomine exhilarati, & incensi magnâ illius cupiditate.*

Clarissimum tanti Pontificis locum, non possum à me impetrare, quin hîc adducam: sic legitur è sublimi Throno *d* dixit: *Qui posuit fines suos PACEM. Quomodo exultatis omnes? hanc amate fratres mei. Multum delectamur, quando clamat de cordibus vestris PACIS dilectio. Quomodo nos delectavit? nihil dixeram, nihil exposueram, verum pro: untiavi, & exclamasti. Quid de vobis clamavit? dilectio PACIS: qui ostendit oculis vestris? unde clamatis, si non amatis? unde clamatis, si non videtis? invisibilis est P A C I S. Quis est oculus quo visa est, ut aueretur? neque enim au-*

b Psalm. 4. v. 9. *c* Psalm. 147. *d* Augustin. in Psalm. 147.

clamaretur, nisi amaretur. Hæc sunt spectacula, quæ exhibet Deus rerum invisibilium. Quanta pulchritudine intellectus PACIS, corda vestra percussit? quid jam ergo loquar de PACE, aut de laude PACIS? prævenit omnia verba mea vester affectus, non impleto; non pissum, infirmus sum. Differamus omnes laudes PACIS, ad illam pa-

triam PACIS. Ibi eam plenius laudabimus, ubi eam plenius habebimus. Inclinatam in vobis, sic amamus, perfectam quomodo laudabimus. Ecce hoc dico, o filii dilecti! o filii regni! o cives Ierusalem! quoniam in Jerusalem visio PACIS est, & omnes, qui habent, & amant PACEM, benedicuntur in ea.

S. MARCI EUANGELISTÆ.

Animal primum simile LEONI. Apoc. 4.*Ex ungue LEONEM.*

ARGUMENTUM.

COElestis nostri leonis robur, vires, vigorem, jubas, etus, rugitus, si vel per umbram delineare tentem, imensus sum; suffecerit *ex ungue*, ut ajunt, LEONEM, ex plice gigantem, ex linea Apellem dignoscere, quam conjecturam ac regulam, ex peritorum præceptis, aded fallibilem commonstrabo, ut, quicumque in ulla scientia sum in quocumque virtutis studio, omnique perfectionis, ac sancti

tis magisterio eximij excelluerint, ex unico præcellentia, aut heroicæ fortitudinis actu, velut ex ungue leones dignoscendi fuerint; utpote qui unicus, hoste potentissimo debellato, ceteros omnes in sevitutem redegerit, & velut Rege apum capto, de toto agmine triumpharit. Unde & cuiusque vestrum unicum illud studium sit, oportet, ut, quod in vobis vitium maxime militare, ac dominari perspexeritis, in illud omnes animi, corporisque vires conferatis ad debellandum, & expugnandum. Typum hujus argumenti, nobis sacri Regum annales proponunt, dum Davidem inducunt, cum immenso illo gigante, Phylistæo, qui Israëlitarum terror erat, congregientem: quo solo prostrato, reliquum omne imbelles vulgus in fugam actum est. Suum quisque nostrum Phylistæum patitur, qui protervè insultat: hoc devicto ac prostrato, reliquum passionum tumultuantium vulgus, facile cedit, aut ceditur.

S. I. S. Marcum, velut ex UNGUE LEONEM dignoscendum?

S. II. Omnes sanctimoniâ vita illustres, ab insigniori aliquo facinore exorfos, velut ex UNGUE LEONES dignoscendos esse?

FESTUM S. MARCI.

Animal primum simile LEONI. Apoc. 4.

DE Marco olim Tullio dixerit Aniquitas: hic ille est Marcus dono quodam providentiæ genitus, in quo rotas vires suas eloquentiâ experiretur par imperio Romano ingenium, os magnum, sapiens, beatum, neclare, & Ambrosiâ diffuens; ex omnium sæculorum, ingeniorumque virtutibus collecta in unum perfectio. Vir de quo dubites, an ipse totus ex eloquentiâ, an ex ipso tota eloquentia sit confecta. Hinc jure longè meritiissimo, Silius Italicus, ingenioso commendationis genere, Marci Tullii laudes, explicare volens, eum à

voce commendavit:

*a Tullius aratas raptabat in
agmina turmas*

*Regia progenies, & Tullo sanguis
ab alto,*

*Indole pro quanta juvenis, quantumque
daturus*

*Ausonia populi ventura in sacula
civem!*

*Ille super Gangem, super exaudivit
& Indos,*

IMPLEVIT TERRAS
VOCE.

Ubi Romanæ eloquentiæ principem laudare potuisset ab consulatu feliciter gesto, ab administrata provincia, à vindicata ab interitu patria, aliisque permultis, his omnibus silentio

K 3 pres-

a Silius Ital.

pressis, eo solum nomine commendatur, quod

Implevit terras VOCE.

Nunc verò liceat mihi hodiernâ luce, de sancto nostro Marco, oratore divino illud pronuntiare encomium, quod olim Hieronymus de Marco Tullio: *a Demosthenes tibi præripuit, ne esses primus orator, tu illi ne solus esset.* Sed parum hoc, præripuit insuper & Marco Tullio, Evangelista Marcus divinâ suâ facundia, ut omnium oratorum qui fuerunt ac futuri sunt primus & solus sit; cujus vox sicut virtutem, energiam, clangorem, non humanâ eloquentiæ est enarrare:

*b Non mihi, si lingua centum,
sint oraque centum,*

Ferrea vox:

Ut cecinit Manuanus, *si eun-
cta corporis mei membra verterentur
in linguas, ut inquit c Hiero-
nymus, si linguas hominum lo-
quar, & Angelorum, ut ait d
Paulus, nihil dignum divo Mar-
co potero enarrare, omnis Mar-
ci Tullii, in hoc uno Marco no-
stro, dignè collaudando infans
& muta erit eloquentia.*

E purpuratorum senatu, Cardinalis e Damianus B. Marcum *caelestem Tubam* vocitavit. Procopius non tubæ dumtaxat, sed & tonitruo vocis ejus clangorem comparavit, cujus hoc de Evangelista exstat Elogium: *vox tua TONITRUI sonitum dedit, & Evangelii tui lumen supra solis radios effulsit.* Unde quid mirum si subdat *decet de MARCO illud dicere: in omnem terram exiit sonus ejus, & in fines orbis terra verborum ejus utilitas.* Hæc vox

a S. Hierony. de vita IERIC. b Virg. Georg. lib. 2. c Hieron. Epist. ad Euseb. d 1. Cor. 13. e Pet. Damian. Setm. 2. de S. Marco.

sola supra omnes alias Rethoricæ facultatū voces, tibi congruens est utilitas sermonum. Miramur in unum Marcum Tullium, majestatem Platonis, suavitatem Isocratis, vim Demosthenis, subtilitatem Lyfiæ, Hyperidis venustatem, Theophrasti elegantiam, Demetrii myrothecia, coaluisse; sic tamen instructa, non edisse Tulliana facundia effudit, non tantum orbi universo utilitatis contulit, scio eam humanæ facundie vim in ipso enituisse, ut curiam Romanam, inquam collibuisse sententiam, pertraheret, jamque capitum condemnatos nonnullos, quos inter Q. Ligarium, vitâ donavit, & absolverit. Verum enim vero si divinam dicendi vim, & caelestem eloquentiam, *f in D. Marco attendamus, tantâ excelluisse comperiemus, ut innumeros æternâ morte condemnatos non modo judicio absolverit, servârit, sed & mortuos vitæ restituerit.*

Inter quatuor mystica animalia, quæ Ezechiel vidit, D. Marco leonis symbolum, propriissimè convenire perhibetur, sic enim de eo B. Laurentius Justinianus patriarcha Venetus qui dum aliquando ad Calixtum III. Pontificem advenit præsentibus Cardinalibus, splendido hoc exceptus est Encomio: *Salve decus, & gloria præsulum.* Hic de celeberrimo Venetorum patrono sic ait:

b LEO Marcus figuratè nuncupatur, ob rugitum vocis suæ, quæ docet pœnitentiam agere, deserere

utilitatem

f Ribad. in vita. g Sæonnan. anna. 2. 1455. num. 1. h F. Laur. Justian. festin. de S. Marco.

*vitia, repugnare Diabolo futurum
de vitare iudicium.*

Leonem illum à rugitu vocis nuncupat, qui tantæ virtutis est, ut Plinius solertissimus rerum naturalium indagator, tradat Leonem rugitu suo caulos velut mortuos suscitare: *Leo rugiet quis non timebit?* Quot verò leo noster mysticus rugitu vocis suæ gentiles ac idololatrias Christo ac sibi verè mortuos suscitâris, gravis auctor à Dionysius Carthusianus testatur, dicens: *Marcus innumeras, gentilium multitudines convertit ad Christum.*

Nonne mortuos in vitam revocavit, dum quod de nullo Sanctorum legisse me memini, purpuratus pater sanctimoniæ vitæ eminentissimus, de illo diserrè tradit: *b quod Deus tantam verbi virtutem contulit, tantam prædicationis efficaciam prorogavit, ut omnes (Ethnicos, quantumvis perfidos, perjuros, blasphemos, sceleratos) qui tunc ad fidei rudimenta confluerent, mox per continentiam ac totius sanctæ conversationis instantiam, tanquam ad monasticam perfectionis fastigium pervolarent, quæ enucleatè Ribadinera noster exponit.*

Hinc vanè se factârit Marcus Tullius exclamando:

*O fortunatam, natam me consule
Romam!*

quanto religiosius, ac gloriosius D. Marcus exclamare posset:

*O fortunatam, natam me præsi-
de Romam!*

O fortunatam Aquilejam, Alexandrian, Ægyptum!

*O fortunatam Venetas te præsi-
de unctis!*

Te divo tutelari **REPUBLICA
VENETORUM.** Anagramma **V E-
B E C A P U T L U M E N O R-
B I S.** At talem, tantum quæ
virum quis complectatur?

§. I.

*S. Marcum velut ex UN-
GUE LEONEM co-
gnoscendum.*

ISaias cap. 21. clamavit: **LEO;**
*super speculam Domini ego sum
stans jugiter per diem, & si-
per custodiam meam ego sum stans
totis noctibus; quod propheta
vaticinium sacri interpretet
divo Marco non injuriâ tribue-
runt. c Hic leo non modò Æ-
gyptum densissimam vitiorum
silvam, sed horridum cacodæ-
monum spelæum ingressus,
quid clamore, quid rugitu suo
fecerit, attendite, ipsam loci
faciem vel à profano poëta
discite:*

*d Quis nescit veluti Bithynice,
qualia demens*

*Ægyptus portenta colat? croco-
dillum adorat.*

*Pars hac: illa pavet saturam
serpentibus Ibin.*

*Effigies sacri nitet aurea Cere-
pisbeci:*

*Dimidio magica resonant ubi
Memnone chorda;*

*Oppida tota canem venerantur,
Nemo Dianam.*

*Torum & cæpe nefas violare,
ac frangere morsu.*

*O sanctas gentes, quibus hac nã
scentur in hortis*

Nemina!

K 4

Quæ

a Dionys. Carthuf. sermon. 3. de S.
Marco. b B. Pet. Damian. serm. 2 de
S. Marco.

c v. Dionys. Carthuf. de S. Marco.
d Juvenal. sat. 15.

Quæ omnia vana ac insana numina, Marcus clamore suo, ut Procopius testatur, prostravit: *a* *Leo rugiet, quis non timebit? quæque illis erant inania & vana simulacra, solo adæquavit.* Quid adhæc? quid faciam? an immanem illum leonem semel & simul hæc meâ oratione, velut tabula adumbrabo? officit magnitudo. An singulas ejus partes incisè, membrarimque divisas exprimendo, delineabo? impedit multitudo? quid igitur faciam? qui nec magnitudinem dicendo emetiri, quia immensa, nec multitudinem possum narrando adæquare, quia infinitam oporteret esse orationem meam; neutrum autem, nec temporis sinunt angustie, nec mea permittit in dicendo tenuitas; faciam igitur, quod egisse Thimantem pictorem longè celeberrimum, annalium referunt monumenta, qui cum non posset unius perexiguæ tabulæ cancellis, immanem undequaque Colossi molem concludere, altam 200. cubitis, duodecim annis pretio trecentorum talentorum, id est centies octoginta millibus aureorum perfectam, quæque, teste *b* Plinio *jacens quoque miraculo fuit: cujus digiti majores quàm pleraque statua, & pauci viri, eodem c* teste, pollicem ejus vix completerentur, consilium à necessitate prudens mutuatus, pollicem dumtaxat, quem Thyrsis suis satyri metiebantur, expressit, ut quanta esset reliqua totius corporis magnitudo, ex hoc uno, velut ex pollice gigantem, pronâ conjecturâ assequeretur?

a Amos 3: *b* Plinius l. 34. c. 7.
c Queccius de præstantia homin. c. 10.

Infinitus quippe sim, si vires, si virtutes, si animos leonis nostri adumbrare voluero, ex uno actu heroico, velut ex linea Apellem, ex pollice Gigantem ex ungue LEONEM, vobis non tam cõtemplandum, quàm admirandum proponam. Compertum est naturam quandoque omnes vires suas in uno singulari & rariori effectu, expromere, qui passim inter naturæ miracula, ac terræ prodigia à nobis recensetur; sic fidâ relatione accepimus, in Indiis mali arborem reperiri, quæ subinde unum dumtaxat pomum profert, sed tam stupendæ magnitudinis, molis tantæ, ut à robusto viro vix portari queat: qui fructus est opus extoris naturæ viribus procedens, & vel unicum centenis, ac millenis aliis præcellit, totamque ipsius naturæ potentiam manifestè declarat. *d* At longè potentiores, ac præstantiores vires gratiæ, quæ in anima quandoque, dum se totam exerit, multò supendiores virtutum solidarum effectus, & heroicos interioris fervoris fructus producit, quorum unicus, hominem virtute verè magnum, sanâimoniâ mirum arguere posse, jure censeatur. Vultis nunc ex unico actu, qualis quantusque vir Marcus existitit, cognoscere ut supremam, quæ in terris est, sacerdotii dignitatem devitet, non imitando, sed mirando humilitatis exemplo, sibi pollicem præcidit: sic enim de eo Cardinalis Damiani. *e* *Amputasse sibi*

d Barry solitud. post diem 3. Exercitatio de fervore spirit. ad opera generosa. *e* B. P. Damian. sermo. 1. de S. Marco.

sibi pollice *legitur*, ut sacerdotio reprobus haberetur, sed mox à S. Petro restituito, tantum in eo potuit prædestinata superna dispensationis electio, ut Episcopus factus, Alexandrinam fundarit Ecclesiam. Ex hoc autem unico divi Marci & articulo, velut ex pollice gigantem, & ex ungue LEONEM faciliè metietur homo vanitati similis factus, qualem non unum honores & dignitates tam sæculares quàm Ecclesiasticas ardentius ambientem, quàm Marcum sperentem, subinde dicentem audivi, optare se cum jactura articuli, seu digiti sui, ad tale officium, seu beneficium posse promoveri, aliave re posse potiri; non longè abeundum est, fuit Bruxellis non multis abhinc annis Comes, hoc factò parum illustris, qui digitum sibi præcidit, eumque literis insertum, ad nobilem & nubilem filiam quam ardentè deperibat, misitavit; quantum hic in animo ardoris habuerit, quantus qualisque vir fuerit, ex pollice dijudicare potestis. Seneca (*sic dicitur, quia senecavit*, inquit S. Bonaventura; *b dum mortem; quã moreretur, elegit*) leones inducit, quos ex uno heroico facinore, velut ex ungue facit dignosci, nosque hortatur, ut consimili aliquo illustri factò excellamus: *e Dic tibi ex is, qua terribilia videntur, nihil est invidium, singula vicere jam multi: ignem Mucius, crucem Regulus, venenum Socrates, Exilium Rutilus, mortem ferro adactam Cato. Et nos vincamus aliquid. Rursus ista qua ut speciosa & facilia trahunt*

vulgum, à multis & sæpe contempta sunt: Fabritius divitibus Imperator rejecti; Tubero paupertatem, & se dignam & Capitolio judicavit, cum scitilivus in publica cœna usus est, ostendit debere hu hominem esse contentum; Honores Resp. pater Sextius. Nos quoque aliquid ex his faciamus animosè: Simus inter exempla: quare defecimus, quare desperamus? quidquid fieri potuit, potest. Nos quoque ex his aliquid faciamus animosè, unde possint ex ungue leonem cognoscere, *simus inter exempla.*

Amplissime Domine, vis ex ungue leonem, ex uno actu incorruptæ justitiæ nôsse quis vir fuerit Pecchius Brabantiae Cancellarius? ad hunc dum Laniones Mechlinienses, quorum lis jam dirimenda erat, præpinguem bovem misissent, ut eum ad postes domûs alligatum conspexit, manu suâ ipse funem incidit, bovem abigi & amoliri jussit; quo unico justitiæ argumento, de tota viri integritate omnibus contestatum fuit. Vis & tu, te omnibus civibus, viris nobilibus, religiosis, prælatis, planè (ut juramento confirmasti) incorruptibilem præbere? Actum aliquem heroicum exerce, dolium vini, torquem aureum, crumenam aureis refertam, dimitte, si uxor acceperit, remitte; & hoc unico integritatis actu, vulgus verum & sincerum, de toto homine tulerit judicium, *ex ungue leonem.*

Consultissime Domine Advocate, nunquid inter tuos eminere, plurimum consuli, maximo æstimari desideras? Actum illum S. Elzearii Comitibus

a S. Vincent. serm. de S. Marco.
 b S. Bonav. serm. 1. de com. junis
 marty is. c Seneca epist. 98.

illustrem imitare, qui mensæ all'arrexit, ut causâ pupillorum patrocinaretur, nec nisi re confectâ recubuit, id satis est, ut sibi ac liberis auream fortunam constârît, atque omnes, velut *ex ungue leonem* suspexerint. Tu mercator in lino, in lana, in panno, in pisce, in merce quacunque ex bonis jure conquisitis ditescere satagis: At si complures ad te emptores, undique confluere expetis, actum unum sinceritatis, pietatis, magnificum demonstra, quo hominem vacillantem ingenti summâ mutuâ fulcias, adversa fortuna dejectû subleves. Vos famuli, quâ ratione fidelitatis ac prompti obsequii, apud Dominos vestros certum testimonium obtinebitis? modum ac methodum ab homine Turcico & intelliges: literas Solymanus Turcarum Imperator, fenestræ innitens lectitabat, cùm derepente turbine irruente è manu evolârunt, à vicinis dynastiis curriculo per gradus concurritur; At Mahumetes vir Prætorianus, præcipiti saltu se è fenestra dejecit, aliosque prævertit: quo unico actu, & tractu, ita Imperatoris animum occupavit, ut primas regni effectus sit.

È contrario quoque, ex uno actu vitioso, ex una graviori noxa, ex uno enormi scelere furem, perjurum, adulterum, totum hominem cognosces. Ille judex nuper tale munus sibi oblatum admisit, *ex ungue leonem*, ille adolescens talem filiam corrupit, *ex ungue leonem*; ille deprehensus semel pejerâsse, *ex ungue leonem*; ille cum aliena uxore liberior, *ex ungue*

& In Hist. Turc. Batsy folia.

leonem, ille propriæ uxori pugnum impexit, *ex ungue leonem*; sic ab uno membro distorto, contorto, totus homo strabococles, claudus dicitur. Alexander à Callisthene, quo familiarissimè utebatur, amicè monitus divinos illi honores non competere, crudelissimo mortis genere eundem trucidavit, ex quo unico infami & immani facinore, philosophus Romanus Alexandri barbariem, velut *ex ungue leonem* æstimandam, proponit; Hoc est, inquit, *b* Alexandri crimen æternum, quod nulla virtus, nulla bellorum felicitas rodimet: nam quoties quis dixerit, occidit Persarum multa millia, opponetur & Callisthenem: quoties dixerit, occidit Darium, penes quem tum magnum regnum erat, opponetur & Callisthenem: quoties dixerit, omnia Oceano tenuerit, ipsum quoque tentavit novis clasibus, & imperium ex angulo Thracia usque ad Orientis terminos protulit, dicitur, sed & Callisthenem occidit. Omnia licet antequam Ducum, Regumve exempla transierit, ex his, qua fecit, nihil tam magnum erit; eam scelerum Callisthenis. Ita quisque penes se statuat, si vel unum enormius crimen semel admiserit hunc adolescentem, illum Mercatorem, caufidicum, Senatorem, velut *ex ungue leonem* cognosces, nam quoties quis dixerit: Adolescens ille perhumanus est, adolescens ille indolis benignæ est, opponetur & fornicarius est, virginem violavit. Quoties quis dixerit Mercator ille, ille caufidicus Sacris interest quotilie, opponetur, & perjurus est. Quoties

b Seneca quæst. nat. l. 6. c. 23.

dictum erit, Vir ille senatorius pupillos & orphanos tuetur, *opponetur*, & adulter est, alienam corrumpit. Sit vir doctrinâ celeberrimus, prudentiâ in paucis eximius, corporis afflictatione singularis, charitate proximi insignis, si uno in tetro flagitio vel semel deprehensus, de fama, de integritate, de probitate totius hominis actum, *ex ungue leonem nosti*: & hunc quoties conspexeris, si ve orationi intentum, sine proximo iuvando distentum, occurret semper animo, & tale flagitium admisit.

§. II.

Omnes sanctimoniam vitæ illustres, ab insigniori aliquo facinore exorsi, velut ex
 UNGUE LEONES dignoscendi sunt.

EXPENDE sacros omnes omnium Sanctorum a annales, inquit auctor religione, & eruditione insignis, liquidè deprehendes quemque ferè ab actu aliquo heroico, sanctioris vitæ exordium duxisse. Abrahamum unica, qua de paterno affectu triumphavit victoria, qualem quantumque effecit, Josephum unica ab infami pellice fuga, quanta castimoniam, ac integritatis laude per orbem cumulavit? Danielelem unica pro lege Dei invicta constantia, quo non honoris apud Deum & homines evexit? Davidem unica, quam de Saule sumere poterat, vindicta remissa, in qualem vavem, & virum secundum cor Dei erexit?

Quod si legis gratiæ exempla spectemus, innumera occurrunt. *a Paulus Barry, cit.*

rent, unum alterumve delibasse sufficere; Mulier illa in civitate peccatrix, dum *b pia impudentia irruit importuna convulsis, opportuna beneficio*, hoc unico actu de se, de mundo, de carne ita triumphavit, ut è vestigio apud Christum gratiam inveniret, & mutata sit in alteram: *c Venit Maria & altera Maria, venit mulier, sed redit Maria*. Alexius adolescens genere ac opibus potens, patrem nactus Euphemianum senatorii ordinis, sponsam regii sanguinis jam ducturus, unico eoque generosissimo repudii actu, cupidinem cum matre calcavit, unde tantus post & ir tantum sanctitatis prodigium evasit, quam vero illud generosum facinus extiterit, observatione dignum est, nullis Ecclesiæ fastis ullum Sanctum generosum, nisi hoc festo Alexii reperiri. *Nos quoque aliquid ex his faciamus animosè; simus inter exempla.*

Vos parentes compello, si Dominus unicam ac charissimam prolem è sæculo in religiosam cellam, aut præmaturato fato in cælos evocavit, affectur omni eam cum Abrahamo, Deo victimam ultro offerte; *d* Beatam Michelinam æmulantes, quæ cum impotenti affectu in filiolum unicum ferretur, Deum rogavit, eum sibi præriperet; quod ubi factum omnem suum exinde amorem, in Christum transtulit, & singularem sanctitatem consecuta est. Si cacodæmones, si pravi socii insidias struant; jeju-

K 6 nium

a Aug. l. 1. c. 10. h. 23. *c* Chrysolog. ser. 77. *d* Chronic. M. 10. Niterreb. de Amore Iesu cap. 9.

num violandum, potu se infringendum, Dei leges infringendas dicitent, unico generoso actu semel evince, & in omnem vitam, omnemque æternitatem triumphabis.

Est, qui dies, menses, & annos trahit miseram animam, occulto scelere oppressam, semel cum Magdalena verecundiam vincat, & actu unico mutabitur in virum alterum. Si quis vestrum gravi injuriâ lacessitus, inveterata dudum odia animo foverit, hoc à se semel impetret, ut primus hostem salutet, mensæ adhibeat, in amplexum ruat, ex animo remittat. Hæc omnia Christianæ fortitudinis facinora, invicta divi Marci antecellit constantia, quam hinc paucis, pro instituto meo exponam, ut ex *ungue leonem* dignoscere valeatis. Dum ipsa resurgentis Christi solemnitate, Alexandriæ ad aram faceret, nefarii ac sacrilegi Ægyptii, laqueo cervicibus injecto, immaniter eum per celeberrima urbis compita raptarunt, ut Martyr toto corpore laniatus, multo cruore manarer. Quid ad hanc tam barbaram laniam Marcus? num crudelissimos carnifices calumniis insectari, diris devovere, torvum intueri? nihil horum: *sed pro tanto beneficio singulares Deo gratias agebat. Satis dixi, ex ungue leonem. Quem pro injuriis, gratitudinis actum, aded superis placuisse cognovimus, ut è cælesti curiâ ad eum Angelus delapsus, nomen suum albo Sanctorum inscriptum monstrârit, & Christus ipse suo pugili apparens, ma-*

a Ribadin. in vita.

gno fuerit solatio. Expende, quæ in animum passio potentius prædominetur, quo vitio maximè exorbites, quæ prava consuetudo altissimas radices egit, quod caput omnium perturbationum sentias, atque in hæc, vires omnes, conatus omnes converte, capite præciso facilè cetera omnia enervantur. Prostrato Goliatho, è vestigio omnes Philistini se in fugam dedere: quemadmodum & Assyrii, Holopherne truncato. Ubi illud gratissimum Epinicion observandum, quod puellæ Hierosolymitanæ Davidi triumphanti accinuerunt: *b Terensit Saul mille, & David decem milia.* David unum occiderat Gigantem, unde hæc amplificatio? Lyranus ad rem nostram ait: *Unius Gigantis occisionem tanti astimandum, ac si decem milia occidisset.* Hoc spectabat & Rex Syriæ, qui Israëlitis bellum moturus, præcepit militibus in neminem, nisi in solum Regem arma sua verterent, hunc omnes peterent, quo devicto insigni victoriâ potiti sunt.

Haud aliter in spirituali pugna agendum est, in ducem ipsum collimandum, belli caput impetendum est. Quod Georgium Castrioltam factiâsse legimus, quem ex rebus fortiter & præclarè gestis, Turcæ Scanderbegum, hoc est, Alexandrum magnum appellârunt. Vitæ ejus scriptor narrat, eum hostilis exercitus ducem semper impetere consuevisse, asserendo: *Caput semper primum incidendum; ceterum corpus eosublato, per se ruere; neq; nosse se ulium animal in universa natura quod capite sublato*

b 1. Reg. 18. & 2. Paralip. 18.

sublato vivas. Omnium internorum hostium, qui animum exagitant, plerique unum ceteris ferociorem, atque omnium caput in se quisque experitur: hic iracundiam, alter invidiam, alius avaritiam, ambitionem iste, ille libidinem sibi bellum movere, & calidissime impugnare non ignorat; nōstis, quid agendum sit? Viribus & animis opus est, ut uno ictu immane illud caput præcidatur; quod ab homine maximè barbaro, Christiani discere non erubescant. Rem omnem verbis Abrahami Bzovii, & Religiosissimi ac eruditissimi scriptoris, vobis proponam.

6 Cū Mahometes 1453. expugnasset Constantinopolim, cum æterna Principum Christianorum infamia, fuit inter spolia hujus magnificæ urbis, inventa Virgo quædam eximia pulchritudinis. Nomen ei erat Irene, quæ annum ætatis 17. agebat; eamque dux aliquis Mahometi donavit. Hic ut juvenis lasciviæ plenus, visâ virginis formâ, eam sibi asservari jussit, donec belli turbas componeret. Imperii rebus ordinatis, illam sibi adducendam curavit, atque ita ardentem amavit, ut nec dies nec noctes sine ea posset esse. Duravit hic amor triennium, aded augefcens; ut planè habenas Imperii laxans, negligeret Mahometes, curam ejus Bassis committeret. Vulgus rem ægrè ferre; quod non tantùm imperium negligeretur, sed Bassæ etiam, injuriis in populū ditescerent. Clamabant & Janizzari, Imperatorem inutilem esse. Videbatur denique

res, non murmur, sed potius seditio appellanda, nihilo tamen magis quisque monere audebat, metuens crudelitatem hominis, qui venustate illius Græcæ ita dementatus erat, ut zeolotypia flagraret, & citius imperio, quàm illi renuntiasset. Interim cuncti in ipsum conspirare, flagitantes alium magis industriū Imperatorem; qui bona parta non tantùm conservaret, sed etiam auget. Ambulante autem Mahomete quodam die in horto, accessit Mustapha vir magnanimus, cum Imperatore educatus; indicans, si liceat, se vel le quid salutare exponere. Clementer à Mahomete exceptus, modestè ei exposuit conspirationes cunctorum; propterea quod triennio adhærens blanditiis scemina, remisit omnino suum generosum animum. Cogitet, quàm peccet, cogitet gloriam majorum tanto sanguine partam. *Vbi nunc, inquit, ardens illa cupiditas est Italiam subjiciendi, & Roma coronam accipiendi, tam Occidentis, quàm Orientis? non sic amplificatur imperium, sed præda relinquitur, si Ottomannus generis vestri author sic amoribus indulisset, non haberes tu hodie superbum Græciæ imperium, nec ille Galatiam & Bithyniam subjugasset. Non etiam Orcanes, Lycaoniam, Phrygiam, Cariam; ad Hellespontum usque, non Amurates Syriam, Thraciam, Rasciam, Bulgariam. Non se opponere ausus fuisset Bajazites Tamerain, 400. millia Schyticorum, & 600. millia peditum ducenti. Omitto expeditiones Mahometis. In Serviam, Valachiam, Lydiam, Ciliciam. Omitto Amuratis, pa-*

a Bzovii Annal. a. Chri. 1456. a. 1. 40m. 17. pag. 147. b Pandellus.

trix tui potentiam, qui tantopere Græcos contudit: domans Phocenses, Bœotiam, Eoliam, Atticam, Caramaniam; qui etiam Sigismundum Regem vicit, Burgundia Duce capto, & Vngariam infestavit. Hisne tu adjecers aliquid Græcula lenocinis dementatus? an potius viribus exhaustis, evervatâ militari fortitudine, majestate per libidinem imminutâ, & domi intestinum; & foris externum bellum contra te expectas? Græcine tuo imperio obtemperabunt, si remissus ages? Christianorum principes, non de tuo exitio cogitabunt? quid quod & Papa dicitur eos contra te excitare? quod si vires suas cum Persa, tuo capitali hoste, aut cum Soldano jungant. Expergiscere tandem ab hoc veterno, & ad ingenium tuum redi, Gloriam antenatorum, quam illi amplificato imperio nomini Ottomanico pepere-runt, aut reliquerunt, noli amplius deformare, sed potius illustrare, atque augere fortioribus factis perge. Postremo ne in malam partem accipias, quæso, quæ pro debito tibi officio, sanctus causâ dixi. His auditis, mirè tortus fuit Mahometis: hic veritate fidi servi Mustaphæ, illic venustate illius Græcæ. Mustapha, inquit, etsi irreverentor mecum locutus es; tamen conservabit te communis mecum educatio, & hæcenus præstata fides. Ante solus per Zodiacum circuitum, tibi & aliis demonstrabo, me posse mihi ipsi imperare. Da operam, ut cras omnes Basse, ducesque copiarum mearum, sint in magna aula palatii mei. Tunc abiit cum Irene sua, & blandissimum se illi, plus quàm aliàs unquam commonstravit: atque majoris etiam clementiæ ostendendæ causâ, postridie cum ea grandere voluit; jussitque, ut

post prandium se pretiosissimis suis vestimentis & ornamentis decoraret. Obediit mellella, nesciens funeris apparatus sui. Aula Principibus completâ; mirantibus singulis, quid hoc sibi vellet, cum tam diu Imperator inclusus, in publicum non prodisset; Ecce tibi Mahometes ingreditur, manu Græcam tenens, quæ præter exquisitissimum ornatum, naturâ quoque bellissima erat. Ipse tenens sinistra manu Græcam stetit in medio aulæ, reverentia suorum usitata exceptus: Vos reprehenditis me (inquit oculis in gyrum furenter conversis) quod amore victus fuerim. At quæ vestrum si haberet tantam pulchritudinem in potestate; tam in amore frigeret; ut non citius ter de ipsa cogitaret; quàm semel oblivisceretur? quisque mihi liberè suam sententiam dicat. Illi cuncti admirari, & stupefcere; clamare, omni ratione excusandum, qui cum ipsa tempus consumeret. Tum barbarus ille: Nunc vobis notum faciam, inquit, nulla re humana sic me capi posse, ut non sequar vestigia majorum meorum; cum gloriam Ottomanici nominis, aded impresam animo meo habeam, ut nihil nisi sola mors illam inde delere possit. Hoc ita dicto; una manu comam Græcæ præhendens flavam, digitisq; implicans; altera verò acinacem de latere suo educens, illi icu unico

a Absulit ense caput, truncumque reliquit arena,
cum horrendo spectantium tremore. His adjecit: Videtis nunc, num Imperator vester possit suis affecibus imperare, an non. Atque illico

a Virg. lib. 11. Æneid.

illico ingenti exercitu collecto, deliciis omnibus posthabitis, in campum processit. Si quis vestrum Auditores nescio quibus amatoris phyltris, & carnis vinculis adstrictus detineretur, hæc non lente dissolvat, sed icu unico discindat, atque omnium perturbationum caput exemplo Mahometis, generosè refecit; ancillam, pedilequam, cui consuevit, domo exturbet; quam convenire solebat, ut pestem devitet. Vos juvenes, ac virgines, quos cælestis sponsus interno impulsu ad se trahit, unico glorioso saltu, è carnis deliciis, è mundi illecebris, ad Religiosum claustrum transilite. Quisque denique in se descendat, expendatque, quid perfectionem, sanctitatem, salutem suam remoretur; quod præcipuum vitium prædominetur, illudque sibi ex consilio Cassiani impugnandum statuat, qui in collatione Serapionis Abbatibus, coll. 5. c. 4. Ita, inquit, a nobis adversus hæc arripienda sunt prælia, ut unusquisque vitium, quo maxime infestatur, explorans, adversus illud arripiat principale certamen.

Nec timeandum, dum contra unum decertas, alios in te hostes insurrecturos, ut alibi docet idem Cassianus b; sed sit, quemadmodum Cicero pro Cluentio, laudat in bello rectè decimationem reorum militum institui, ut unius supplicio, ceteri terreantur: statuerunt majores nostri, ut si à multis esset flagitium rei militaris admisum, sortitione in quosdam animadvertetur: ut metus videlicet ad omnes, pœna ad pau-

cos perveniret. Ut in ichnotrophio, seu piscium vivario fieri videmus, ubi pisces confertim ad escam accurrunt: at ubi unum hamo arreptum conspexerint, illico omnes diffugiunt. In unum itaque, quo ceteri cœrceantur, invigilandum & animadvertendum est. Rege Apum capto, ceterarum agmen subjecisti. Ad hoc viri Ascetici varias & praxes, & methodos suggerunt, illudque cum primis efficac SS. Patriarcha Ignatius assignavit: ut in libello quot diebus, quis notet, quoties in illud vitium, quod impugnat, aut consuetudinem, quam extirpare contendit, lapsus sit; ac deinde diem diei, hebdomadam hebdomadæ, mensem mensi conferendo; arbitrariâ sibi pœnâ, aut afflictatione corporis, siquidem emendationem non perceperit, inflicta. d D. Cladius Labourlotte Chiliarcha sub Rege Hispaniarum in Belgio, cum statuisset inveteratam jurandi ac blasphemandi consuetudinem generosè superare, consilio viri Religiosi, qui ei à confessionibus erat, hoc medium avidè arripuit: ut, quoties ei juramentum aut verbum blasphemum excideret, nodum aureum vesti detractum, pauperi erogaret. Quâ praxi inveteratam illam consuetudinem triumphavit.

D. Smelsingh e summus prætor Transylvanus, jam temulentus à fratre suo Germano, calumniâ quâpiam laceffitus, totus in furias actus, eundem confo-

a Cassian. coll. 5. cap. 4. b Cassian. coll. 5. c. 14.

c Præcis præcipuum aliquod vitium supra h. d. Teylingen. Yrady. l. 2. c. 26. e Ibid.

confodit. Posteriâ luce sibi red-
ditus, ut facinus cognovit, ita
ebrietatem averfatus est, ut
hanc sibi pœnam irrogârit: ex-
inde in omni vita vel vinum vel
cervisiam nunquam delibaret,
quod constanter ad mortem us-
que servavit.

Vir magnæ prudentiæ ac sa-
gacitatis navem Gauda aliò
profecturus conscenderat: cùm
paululum provectus, nautam
interrogat, cujas esset? respon-
dit ille se Flandrum: id, inquit
alter, miror, te Flandrum esse,
nec jurare, ac nomen Do-
mini temerè usurpare. Ad hanc
peregrinam objectionem repo-
suit nauta: cùm primùm in Hol-
landia versarer; jurabam, ac
pejerabam strenuè præ omni-
bus coætaneis meis; at sæpe sæ-
pius correptus, etiam à vul-
go, qui ex lingua mea, & ju-
randi consuetudine me Flan-
drum manifestè affirmabant, ita
me suppudivit, ut firmiter in
animum induxerim: tam diu
sola frigida sitim restinguere,
dum malum illud radicatus ex-
stirpassem.

Nider. lib. 4. formic. cap. 3.
refert de quodam nobili, qui
cùm à teneris jurandi consue-
tudinem, aliosque lacescendi,
imbibisset, id vitii in senio gra-
vissimè execrari cœpit, sibi que
hanc multam statuit; eo die
carnibus abstineret, quo rela-
psus foret: voluitque à famu-
lis commoveri; idque tam te-
naciter observabat, ut & in
mensa Principis non infringe-
ret, atque ita tandem de vitio
& dæmone triumphavit.

Quod de jurandi consuetu-
dine, hoc & de omni pravo
habitu, & vitio inveterato sen-

tiendum est. Unde Christianè
gentilis Seneca & nos monet:
*Videamus, quid sit, quod nos ma-
ximè concitet. Alium verborum;
alium rerum contumelia movent,
hic vult nobilitati suæ, hic forma
suæ parcere; ille elegantissimus ha-
beri cupit, ille doctissimus; Hic
superbia impatiens est; hic contu-
melia; ille servos non putat di-
gnos, quibus irascatur; Hic intra
domum savus est, fors mitis: ille
rogari injuriam judicat; hic non
rogari contumeliam. Non omnes
ab eadem parte feriuntur. Sciro
itaque oportet, quid in te imbecil-
lum sit, ut id maxime protegas, id
maximè impugnes, id sensim
extirpes, & exsuperes.* Vir
provectioris ætatis, ad Reli-
gionem, animum adjecerat,
nec quidquam in disciplina mo-
nastica se molestiæ vereri di-
citantabat, modo indices super-
mensam 5. pocula pro refe-
ctione sua sumere posset: quo-
niam usu longo, liberaliori po-
tationi assueverat. Prælati id
illi indulgentum putavit; sic ta-
men: ut sensim sine sensu ab
hac mensura eum revocaret: in-
dies tres, quatuorve cerei gut-
tas, in propriam illi ampho-
ram, dum vacua erat, stillari
mandarat. Factumque anni vix
revoluti spatio, amphoram
hanc non plus cervisiz conti-
nere quàm mensuram cæteris
communem, Tirone interim
hujus stratagematis profusè i-
gnaro. Quod ut tandem illi in-
dicatum est, Prælati industriam
collaudavit, & de victoria læ-
tus, ceteris sese conforma-
vit.

Alii sibi acicula, aut acūs pun-
ctura,

a Seneca l. 3. de ira, c. 10. b Teyling-
gen. Paradyf. l. 2. c. 19.

Aurâ , sanguinis sibi guttam e-
 licunt; aut ardentis cerei stillas
 in vivam carnem decidere per-
 mittunt . si in id vitii impege-
 rint. Altera praxis: breve tibi
 temporis spatium statue , quo
 firmiter proponis certum vi-
 tium devitare , hanc virtutem
 exercere , occasionem declina-
 re. Amore amantissimi Jesu,
hâc horâ exsequar alacriter, quæ
 obedientia imposuit , vel pa-
 tienter omnia tolerabo, oculos
 à tali spectaculo avertam, silen-
 tium servabo , ne illud mihi,
 quod Petro exprobratur : sic
 non potuisti *unâ horâ* vigilare
 mecum, aliquid tolerare, silere?
 clamando ad Domium cum
 Judith, insigni Heroïna: *a Do-
 mine Deus confirma me in* H A C
 H O R A . Idem in exercitio vir-
 tutum valet, atque ut ad pro-
 positum revertamur, una eaque
 præcipua spectanda. Moris est
 in omni bene ordinata Repu-
 blica , si qui opifices admitten-
 di sint, prius artis suæ specimen
 per actum aliquem Magistra-
 lem, *con meester stuck*, exercere
 consueverunt: nec quis in scien-
 tiarum palæstra ad Licentiatus,
 seu Doctores lauream ad-
 mittitur , quin prius Doctrinæ
 suæ specimen per actum ali-
 quem Magistralem dederit; ex
 quo solo & unico, de viri eru-
 ditione & capacitate decer-
 nunt. Nôsse vis, qualis, quan-
 tusque vir *b* Franciscus Xa-
 verius extiterit? Ex unico actu
 Magistrali, illum totum cogno-
 scite, dum Romæ in nosocomio
 deserviret , ut naturæ , ac sto-
 machi, ad ægri curam nausean-
 tis imbecillitatem vindicaret,
 manantem copiosè ex fœtidis-
 simo ulcere sanie, labris ex-

a Judith. 13. b Tursell. in vita.

luxit. Eo quisquis perfectionis
 eniti voluerit , primum illud,
 quod naturam maxime adver-
 sari senserit, velut uno haustu
 resorbeat.

c Xaverio in Indias socinm
 P. Joannem Fernandez nemo
 nôset, nisi vnus illum Magi-
 stralis actus, ipsis etiam Bar-
 baris, velut cœlo delapsum
 proposuisset: Etenim dum for-
 tè concionanti, Japonum ali-
 quis in faciem expuit; ille re-
 nidenti ore , omnem injuriam
 cum spuro absterfit. Quo sin-
 gulari modestiæ exemplo, bar-
 bari non modò latentem viri
 sanctitatem venerati , sed &
 eam, quam tradebat divinæ fi-
 dei veritatem amplexari sunt.
 Nos levi injuriâ persticti , a-
 speriori verbo, laceffiti, excan-
 descimus; exigua quidem res
 esset, in his se superare; sed ex
 minutis hisce, sæpe apud viros
 vitæ sanctioris peritos de ma-
 gna & solita , quam continet,
 perfectionis mole judicatur.

d In vestibulo templi Salo-
 monici, efficta vitis, botris hinc
 inde dependentibus , quorum
 quisque acinus mensuram hu-
 manæ staturæ exsuperabat, un-
 de viri fabricæ periti assecuti
 sunt, quantâ secundum symme-
 triæ proportionem, magnitudi-
 ne, ipsa moles templi Hieroso-
 lymitani extruenda foret. Su-
 perior Religiosus ex unico e-
 minenti Tyronis actu, quo præ-
 dominantem in se passionem
 devincit, rectè velut ex acino
 conjecturam fecerit, quantum
 ædificium spirituale superex-
 struendum sit. e Adolphus
 Hol-

c Hist Soc. 121. n. 104. d Ioseph de
 bello Judæ. 6. e Cranzius de rebus
 Saxon. l. 6. c. 7. circa an. 1250.

Holfatiæ Comes vir orbi spectabilis, in Minorum Fratrum certam adlectus etiamnum tiro, uno actu specimen dedit, quantum in Religione futurus esset. Fortè mendicatum exierat, & poculum lactis in stipem erogatum circumgestabat; cum illi in phaleratis equis, nobilium comitante catervâ, occurrere hili: hic pudore suffundi, & humanum quid pati se persentiscens, ut verecundiam expugnaret, lactis poculo totum corpus perfudit, factumque exinde est, ut mendicare non erubesceret, deque potentissimo hoste excellentiæ propriæ existimatione, triumpharet. Est quem passim in excessis divini obsequii Exercitiis, laudis gloria titillat, hic simul & femel, hoc, vel simili heroico actu omnem vanitatem eventilet, quo a Joannes Friderici Ducis Albani filius se superavit: qui cum grandi tactus pietate, in FF. Prædicatorum institutis vivere decrevisset, ac de more sordidis culinæ ministeriis exerceretur, invisentem se parentem, eadem in veste, quâ coquo inserviebat, constans animi ac frontis, filius excepit; vel hoc ipso habitu testatus, se novum hominem induisse. Hinc illud aureum b B. Petri Damiani monitum: *Tenet Novitius saepe majora, ut, quæ minora sunt, reddantur eorum collatione facilia; quem admodum qui in scopum collimat, sagittam altius effert, ut mole suâ in via decidens, tandem scopum attingat: idemque in tormentis bellicis usu*

a Chron. Prædic. Lyraeus de imitar. Christi pag. 139.

b B. Petr. Damian. tract. 13. c. 22.

venir. Tum traditam à se doctrinam multis exemplis probat: v. g. Tepidam & turbidam bibat, ut frigidâ sit contentus: cantabricium panem edat, ne respuat communem; in pavimento dormiat, ut illi cento sufficiat. Ac tandem concludit: *c Quisquis ergo vult facile sibi cuiusque laboris Exercitium reddere, aggrediatur intrepidus altiora tentare.* Quisque penes se expendat, quem animi motum in se ferociorem experiatur, eumque semel subdat, ac debellet. 1. Reg. 15. mandat Deus per Samuelem Prophetam, ut Saul ipso facto perderet Agag Regem Amalec, non parceret, viris aut feminis, nec pueris, nec lactentibus, nec armentis, nec pecoribus; & referunt sacri Annales: *d Pepercit Saul, & populus ejus Agag, & optimis gregibus ovium, & armentorum, & vestibus & ardentibus, & universis, quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea; quidquid verò vile fuit, & reprobum, hoc demoliti sunt.* Istud verò magis detestandum, leviora, quæ animum infestant, exili ac puerili mortificatione quandoque debellari; sed potentiores hostes, passiones prædominantes aggredi, detrectamus. His ergo ut consulatur duo oculos collimandos in id quod pretiosissimum, & affectus nostros sibi potentiùs devincit. Hinc Samuel statim accessit Saul, & eum oburgans ex Dei mandato, iussit, coram se adduci Agag, Regem Amalec: *Et oblatum est ei Agag pinguisimus, & tremens, & in frustra concidit eum Samuel coram Domi-*

c Damian. cit. d 1. Reg. 15.

no: *Fecit* que de eo sacrificium Deo. *Expende*, quis vester Agag, qui immolandus sit: Agag iste, tuæ arrogantia & superbia: istius iracundiæ & vindictæ: Alterius libidines ac luxuriam: huius tenacitates & avaritiæ, &c. Contra has belluas forti imperu, omni nisu semel generose decertandum: *a Sollebat dicere Fabianus, contra affectus, non impetu, sed subtilitate pugnandum, nec minutis vulneribus, sed incursum avertendam aciem*: Ita viri sancti dum zelo Dei accensi, tum spiritu divino in illos irruente sæviebant in carnem suam ut latentem intus hostem occiderent, actusque maximè heroicis exercebant, admiratione sæpe digniores quàm imitatione. Ad hos, ut & nos inflammaret S. P. Ignatius hoc documentum scripto nobis reliquit, in Epistola, quam dedit anno 1547. 3. Martii ad Patres nostros Luhanos, excitans eos ad studium perfectionis: *Rarum aliquod, & eximium farinus, ex vivo do, sanctoque fervore profectum, sextentis vulgaribus, minutisque, antecellit* (sive ut est in Hispanico) *plus valet unus actus intensus, quam mille remissi, & debiles: ad quem enim virtutis gradum multis annis piger non potest adrepere, exigua temporis intercapedine, diligens mirabiliter volat*. Taliū è numero fuit terrentissima illa Maria Bonaventura, quæ unica meditatione, & concepto quod in omnem vitam servavit, virtutis ac perfectonis proposito, omnino sancta evasit, ut jam videbimus. *b* Maria Bonaven-

rura Romæ Monialis, in Monasterio S. Franciscæ Romanæ Ordinis S. Benedicti: Nobilissimæ hæc orta parentibus anno 1626. insigni specie corporis, & raro ingenii acumine ac iudicio prædita: Astrorum cognitione, & scribendorum Italicè versuum peritia pollens; & ob generositatem animi, ac morum suavitatem, cum eximia prudentia conjunctam, omnibus valde chara; sed spiritualibus rebus, ac personis parum addicta, ne dicam ab iis abhorrens: & amœnis conversationibus cum domesticis, & sæcularibus plus æquo dedita. Hæc cum casu mihi, inquit P. Lancicius (vir in tractandis animis Religiosis versatissimus, & divinis prodigiis à morte clarus) quem aliàs fugiebat, confiteri cœpisset, videremque in ea indolem ad præclara quæque apertissimam, suasi Mariæ, ut aliis Monialibus, quibus Exercitia spiritualia tradebam, se jungeret: restitit initio, & cum cacchinno rejecit. Tandem inducta, in apertum cum natura, ac dæmone certamen descendit, & ipso mensis Martii initio anno 1626. Exercitia inchoavit. *c* Atque ut ex uno actu, velut ex ungue leonem cognoscas, primo die, cum per horas aliquot, summa mentis attentione, in prima meditatione fundamentum, ac finem, ad quem creata erat, & mediorum sibi divinitus concessorum, & à se neglectorum multitudinem ruminasset, rancore repente lumine, & fervore

a Seneca lib. de brevitate vite c. 10. *b* Lancic. opuscul. spirit. G. c. 22.

c Mirabilis Converso per unam meditationem diligenter & ferventer factam.

vore se repletam sensit, ut generosissimè statuerit, perfectissimam vitæ rationem, ab antea acta planè diversam amplecti. Ac stabili:â coram Deo hâc resolutione, illo ipso die, hunc animi sensum mihi aperuit, his verbis: *Pater non oportet amplius joculari cum Deo, agnovi, quid à me velit, quid nolit, volo tota esse Dei, & totis viribus conari, ut sine mora evadam sancta, non qualiscumque, sed magna, & cito.* Inde se in cubile suum recipiens, hanc sui oblationem scripsit Italicè, post mortem primùm reperitam: *Ego Maria Bonaventura serva indignissima (crucifixi, convicta tandem à divina gratia, in conspectu SS. Trinitatis, B. Virginis matris, S. Franciscæ, & S. Mariæ Magdalena peculiaris Advocata, & totius curiæ celestis, propono tibi, & offero Iesu sponse anima mea, à me infinitis offense numquam amplius tradendi affectum meum ulli creatura extra Deum, ubi agnovero intercedere offensam, & tui servitii remoram: quod propono & desidero obire, cum maximo, quo poterò, fervore, adjuncta divinâ gratiâ sine qua cognosco me ne quidem unam cogitationem posse dirigere ad cælum. Et hanc oblationem, & propositum quod facio, avellendi me ab omnibus, quæ me possunt à tuo sancto elongare obsequio, tam libenter facio, ut si post mea obsequia totâ vitâ impensa tibi, volueris me detrudere ad infernum, ero contentissima, dummodo in me tua sancta voluntas adimpleatur. Quocirca hanc meam scripturam, mea propria manus, tibi dono & consigno Iesu Creator, & anima mea Redemptor, eamque in tuo sanctissimo latere depono: rogans per pretiosissima merita san-*

guinis tui, ut mihi condones omnia peccata mea, nec permittas dilecte Deus meus, te unquam à me amplius offendi, cum amplius non sim mea, sed tota tua. Amen.

Quo verò fructu per decem dies in hisce spiritualibus exercitiis perrexerit, ex effectu & mirabili ejus conversione patebit.

Proposita hæc fecit, & ad amussim servavit.

Primum. Secundam summam animæ puritatem. 1. Purgando à præteritis, & omne veniale imposterum detestando, ac devitando, adeò ut Lancicijus à testetur, eam à deliberatis venialibus omnino immunem fuisse. 2. Etiam abstinendo à peccatis materialibus: hoc est à rebus, quæ in se malæ videntur, sed formalem culpam adjunctam non habent, dum fiunt ex primi motus impulsu, sine advertentia, & usu liberi arbitrii. 3. Attendendo passionibus naturalibus, ut non tantùm ad culpam non pertraherent, sed neque quietem animi perturbarent. 4. Satisfaciendo etiam pro omni reatu peccati unquam admitti. 5. Vitando omnes res in se non malas, sed minùs rationi ac decentiæ congruentes.

Secundum Prop. Omnes internas & externas actiones facere modo perfectissimo possibili, adæquæ: & planè juxta lumen sibi divinitus concessum: habendo pro Idea & exemplari non tantum sanctos eximios, sed ipsum Deum hortinem.

Tertium Prop. Amare crucem in omnibus ac per omnia, cum desiderio patiendi pluri-

ma

ma pro Deo, & omnem possibilem amaritudinem, sine ulla excusatione, sed animo libenti, absque ulla mercede, aut præmio gloriæ proposito, ut cito ad magnam sanctitatem pervenire possim, &c.

Hæc ita constanter ac ferventer servavit, ut nullam inspirationem divinam respuerit, aut distulerit. Atque hoc ipso tempore exercitiorum, ita se immutatam sensit, ut prorsus omnes inordinatæ affectiones (multorum annorum consuetudine in ea roboratæ) ex animo excellerint, idque tam perfectè, ut vehementissimè displicerent res, quæ priùs in deliciis fuerant.

Numquam postea de ulla re quæstia: nullo unquam casu perturbata: numquam vel minimam temporis partem otiosè transegit: numquam ullius dicta vel facta verbo, aut mente etiam interius perstrinxit, A colloquiis cum sæcularibus se totam subduxit, ne viros etiam illustres admittendo, quorum præsentia olim delectabatur. Quidquid in cella pretiosum aut affectui gratum, eliminavit.

His insuper donis, ac gratiis divinis cumulata fuit: nullum unquam in oratione tædium, sed gustum perpetuum habebat, ut per multas indies horas continuas jam se orationi daret, quæ antea ne sacro ad horæ dimidium assistere volebat, eosque sacerdotes devitabat, quæ dimidiam in sacrificio horam excederent. Quotidie bis per longum temporis spatium in se acriter flagellis sæviebat. Ad infima culinæ mi-

nisteria se abiciebat. Cùm quædam vice, cuidam abjectæ Monasterii ancillæ deserviret, quæ manus ulcerosas & fœtidâ scabie infectas habebat, petiit à me (inquit Lancicius) ut sibi liceret, S. Catharinæ Senensis, & S. Xaverii exemplo, fœtidam saniem ex ulcerosis manibus exfugere: quod acceptâ à me facultate, ita dextrè fecit, ut ne testem ipsam ægram haberet: dum enim ab infirmæ manibus (uti quotidie solebat) medica quædam herbarum folia, purulento sanguine, & tabo imbuta avulsisset, ut recentia apponeret, illa solo Deo teste, tanquam dulciora super mel & favum avidissimè exsuxit.

His passibus currentem in stadio virtutum, seu potius volantem, cùm jam cœlo maturam videret Deus, pleuritide, aliisque acutissimis doloribus, quos obnixè sub initium morbi expetierat, per 14. dies eam comprobavit: quos acerrimos ultimis vitæ suæ horis patiebatur, ut difficillima multarum horarum agonia indicabat: a cumque metuerem ei morienti assidens, ne quid humanum ex doloris vehementia passa esset, ideoque suaderem, si quid occurrisset, confessione expiaret: illa sincerè mihi respondit, se omnes illas morborum, & agonis acerbitates, sine ullo impatientiæ nævo, & absque ulla animi perturbatione, imò magna cum lætitiâ interna, & desiderio plura patiendi, tolerasse. Jamque in has voces læpius erumpente: *(cupio dissolvi, & esse cum Christo. O amplius Domine! O amplius! O dilecte mi!*
quando

quando te videbo? Sacerdos secularis forte præsens, cui Bonaventuræ vittus adeò perspecta non erat, metuens hæc ab ea dici, ex desiderio, ut prænæ ac dolores abbreviarentur: super ea re, à me rogata, respondit se paratam ad tolerandas inferni pœnas æternas, si id Deo placeret; sed, cum sciret, perfectiùs se in cælis Deum glorificaturam, hac solum de causa, se ad cæli domicilium anhelare.

Cùm rogaretur ab aliqua, ut se Domino post mortem in cælo commendaret, illa modestè quidem; sed confidenter promittebat, tanquam de salute securæ, & hac occasione dixit, se post mortem, unam è Monialibus post se tracturam, nutu innuens, quæ esset. Dum ecce quinto decimo post mortem die, Flavia Domitilla, quam designarat, moritur: cui Bonaventura promiserat id petenti, ut à sua morte, ipsi veram peccatorum contritionem (quemadmodum Catharina Senensis B. Raymundo) impetraret: & eo ipso die quo Maria Bonaventura obiit, nil adhuc Flavia Domitilla sciens de ejus

morte, tam vehementem repente dolorem de peccatis commissis in se sensit, ut præ contritionis vehementia, in spasmus inciderit, & se morituram putarit. Hæc aliaque fusiùs Lancicius prosequitur. Unum illud pro conclusione dixisse sufficiat, omnem hanc repentinam, & planè divinam metamorphosim, ex uno ferventissimæ voluntatis actu, ex una meditatione, in qua tantum charitatis incendium exarsit, ortum habuisse: Atque inde ad summæ perfectionis ac sanctitatis apicem brevi pervolasse; ut de ea illud melliflui Doctoris a jure usurparim: *Quæ amat ardentius, volat velocius, & citius pervenit; perveniens non dico repulsionem, sed nec cunctationem patitur: sine mora aperitur ei tanquam domestica, tanquam charissima, tanquam specialiter dilecta, & singulariter grata.*

Superest nunc Auditores, ut & vos actu aliquo heroico, seu interno mentis ferventissimo, seu externo, ad capitale vitium debellandum potentissimo uramini, quo velut *ex ungue leonem* dignoscere valeamus.

a S. Bernard. serm. 23. in Cant.

FESTUM
SANCTI JACOBI MINORIS.

*Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare
non suscipiamus? Job. c. 2. v. 10.*

Acceptumque refert Domino.

ARGUMENTUM.

Fidelitas canum, omnium scriptorum testimonio, & quotidia-
no, ad oculum, patet experimento; suis quippe Dominis, non
eo dumtaxat tempore, quo pingui offa refecti; verum et-
iam, dum plagis excepti, fuste durius percussi, fideles sunt:
& quod

& quod mireris, ipsum quo durissimè vapularunt, per medias aquas baculum avidè conquirent acceptumque Domino referent; paratos quodammodo, ad nova se sistentes verbera. Laudabilem hanc in bruto animante fidelitatem, & erga Dominum constantem benevolentiam, Apostolus noster, fustionis baculo dirè exceptus, immane quantum hodierna die exsuperavit. Ubi arcanum illud quod multos etiam viros pios exagitat, pandam mysterium. *¶* *Ut quid via impiorum prosperetur, ac tantis, tamque horrendis adversitatis procellis, Amici Dei, etiam cognatione, & sanguine propinqui (quos inter Jacobus proximus) jactentur? Cujus non aliam à summis Ecclesiæ doctoribus, causam afferri comperio, quàm, quod ipsa cruciatus, calamitatis, paupertatis, infirmitatis exercitamenta, sint certissima divinæ erga nos benevolentiae testimonia; idque vel ex eo manifestum est, quòd omnes sibi prædilectos discipulos, quoque in terris nihil charius habuit, sanctissimam suam Matrem, tam dirè & acerbè permiserit excruciarì.*

¶ a Jerem. 12.

§. I. *Quare via impiorum prosperatur? Jerem. 12.*

§. II. *Quem diligit Dominus, castigat. Heb. 12.*

§. III. *Quinam adversitates, & cruciatus omnes, ab amicis Dei manu exceperint, & maximi beneficii loco habuerint?*

FESTUM

SANCTI JACOBI MINORIS.

Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus? Job. 2. v. 10.

Celeberrimus ille veterum Sapientum Cato, *cujus gloria, inquit Hieronymus, a neque profuit aliquis laudando, nec vituperando quisquam nocuit,* hic cum videret in Pharsalica pugna Pompejum, cum exercitu non tam militum, quam Senatorum, Patri-

¶ S. Hieron. tom. 6. comment. in Osee prior. l. 8.

ciorum, Equitum, Nobiliumque foede prostratum: & lascivientem tantisper in civili sanguine Tyrannum, non satis factis compos exclamavit: *In rebus divinis, multum esse caliginis.* Iste enim verò summus ille Philosophus, omni sua prudentiâ adsequi nequibat, Pompejum, probitate, constantiâ, temperantiâ, omnique virtutum genere verè *magnitudo*, divino Numine

fic disponente, cum suis tam acerbo casu confictari; Impiissimum verò tyrannum, gloriâ elatum, victoriâ cumulatam, prospero rerum omnium successu præferociter dominantem.

Hoc arcanum, atque immensam divinæ providentiæ abyssum dum non capit Propheta Regius, attonito, stupentique simulis profatur: *Nimè profunda facta sunt cogitationes tuæ; in quæ verba S. Augustinus: a Revera fratres mei, nullum mare tam profundum est, quam cogitatio Dei, ut mali florent, & boni laborent; nihil tam profundum, nihil tam altum, ubi naufragat omnium infidelis in isto alto, in isto profundo. Hoc profundum ingressus, hoc multum jactatus & alto, lacer vates Jeremias, mentis suæ oculos per sæculum illud nequam circumferens, impios omni rerum humanarum abundantia affluentes, gestientes, epulantes, choros ducentes, probis ac piis insuitantes; ipsos autem filios Dei pauperes, miseros, afflictos, oppressos secum tacitus considerabat, ac tandem commiseratione suorum abreptus, in has querelas erupit: *Justus quidem tu es Domine, si disputem tecum; Veruntamen iusta loquar ad te?**

S. I.

Quare via impiorum prosperatur?

Quare sceleratis omnia fecundo, justis vero omnia adverso flamine & flumine procedunt? Amici & filii Dei

a August. in Ps. 91. v. 6. b Jerem. 12.

pauperie ac miseris obruantur? ita altissimâ pace pertruntur: hi cum acerbissimis hostibus assiduo conflistantur? Hoc altum, ipsum quoque Davidem tantum non invidit, dum zelo, quodam succensus, sensum animi sui exponit, dicens: *c Mei autem pane mortui sunt pedes, pane effusi sunt gressus mei: quia zelavi super iniquos pacem peccatorum videns. Nutare propè modum ac vacillare cœpit, cum divinæ rationes adhuc essent in occulto, atque nocte tunc inquiebat: Zelavi, id est interprete Augustino, d attendi peccatores, vidi illos habere pacem: temporalem, fluxam, caducam, atque terrenam; sed talem, qualem & à Deo ego desideravam. Vidi illos habere, qui non serviebant Deo, quod ego desiderabam, ut servirem Deo; & dixi: ergo sine causa justificavi cor meum? quando servio Deo & ista non habeo, non servium illi, & hi abundant. Vbi est merces bona vita mea? Vbi est premium servitutis mea? bene vivo, & ego, & iniquus abundat. Hæc omnia ex animo, & calamo suo fudit Propheta, antequam accederet ad cor altum, ad secretiora Dei consilia, quæ quia nos latent, alios atque alios involvunt, & jactant æstus cogitationum Hinc quotidianæ etiamnum hominum piorum ac maximè proborum querimoniæ: *quare via impiorum prosperatur? quare Turca alta pace, terra sancta potiur? quare Sueci, Angli, Hollandi victoriâ elati, eversis aris, ac temp'is, de Christianis triumphant? quare hostes Dei & Ecclesiæ, corpore valentes,**

L

c Ps. 72. d August. in Ps. 72

lentes, honore & potentia præstantes: Justi autem & prædicti, morbis, pressuris, jacturâ bonorum, liberorum, & quadam veluti advertitatis grandine in corpore & animo impetantur? In hoc profundo, ne quis vestrum forte naufragium faciat, subjiciam opportunas similitudines, quibus ea veritas, quæ hætenus in caligine fuerat, emergat, atque elucescat.

Verus discipulorum in scholis, & civium in Urbibus querela est, alios plus aliis exagitari; his plurimum indulgeri, nihil illis; coryvos dimitti, censuris columbas vexari. Non tite hoc fieri, civibus æquali jure vivendum esse videri; cum tamen immorigeri, contumaces, ac refractarii, plus plerumque favoris obtineant, & præmii, quam optimus quisque. Non pauci hac de re conquesti sunt, & quidam sanctissimi viri: *Quare* inquit a Jobus, *impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis?* Propheta Habucuc *b* propemodum expostulat hoc modo: *Quare respicis contemptores, & tacet conculcante impio justiore se?* frustra virtutem colimus, si nequitia virtute sit potentior, si amplioribus præmiis ornetur vitium quam virtus; quisquis es, oculos in orbem emitte, & videbis eos hic illic emori, à quorum incolumitate, plurimorum salus versabatur; eos porro superstitibus vivere, quos nunquam melius nasci fuisset: cernes sanos ac validos rapere, ac latrocinari; eos qui neminem lædunt, misere confidari morbis: non paucos im-

probissimorum emergere vi, vel fraude ad dignitatum apices; honestissimum quemque simpliciter gradientem, cum dura egestate luctari. Quis hæc satis miretur? quis non etiam indignetur, passim hostes Dei & Ecclesiæ cristas atollere, dominari, pios, probos, justos, animas Deo charas, angustiari, opprimi, excarnificari?

Ipse Augustinus, *c* *Nescimus*, inquit, *quo judicio Dei, bonus ille pauper, malus ille sit dives.* In vinculis gemit Joannes Baptista, Herodes inter delicias tripudiat. Lazarus fame moritur, Epulo Lazari carnifex in purpura quot diebus splendide epulatur. Philippus & Jacobus ceterique discipuli in pressura sunt; quid ad hæc Deusian dormitat, an dissimulat? qui omnes capitis pilos, omnes aëris passerculos, omnia arboris folia habet numerata, nec ullum ipso non annuente in terram cadit; hæne tot injurias spectare potest & tolerare? *d* *Quo modo scit Deus; & si est scientia in excelsis?* Hic illic scopulus est tot male trepidantium infamis l'altis Regius huic mysterio totus intentus: *Existimabam*, inquit, *e* *ut cognoscerem, hoc labor est ante me. Magnum hoc cognoscere labor est ante me. Quo modo cognoscam, & justum Deum esse, & res humanas nosse, & per versis bene esse, rectis male aliquando esse? quomodo sit justum suscepi cognoscere, & labor est ante me. Quis que labor? donec intrem in sanctuarium Dei, & intelligam in novissimis eorum. Itra ergo in sanctuarium Dei, an-*

a Job. 7; b Habucuc. c. 1. g.

c Aug. l. 10. de civit. c. 3. d Psalm 36
e Augustin. Serm. 136. de temp.

ma fidelis: intra in sanctuarium Dei, anima pia, cui non displicet Deus in malis suis. Intrans sicut in sanctuarium Dei credendo, discis intelligendo. Venient novissima, quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene: qua cogitatione solis, ac: solida, subtilissimus Doctor, hoc sese mari turbido expedit.

È purpuratorum Patrum fenatu, Bi. Petrus Damianus: a Medici corporum quos desperant, ad percipienda passim, quique per erunt alimenta, relaxant; at quos erigendo esse conjiciunt, cuncta es, mox a delectationis edulia minaciter interdicunt: antidota insuper, & amara propinant, ut per amaritudinis haustum, ad incolumitatis dulcedinem convalescant. Quid ergo mirum si medicus animarum omnipotens Deus, & quos perpetua morti cernit obnoxios, vivere delectabiliter sinat: & quos ad vitam eligit, sub districta severitatis sua lege constringat. Ubi de agro conclamatum est, indulget ei medicus omnia: si ostrea, Melopepones appetat, expleat appetitum suum; si generosa Massica, aut Falerna, si frigidam postuler, offeratur, impleat se, & ingurgitet, quantum voluerit; atque ita, inquit Hieronymus, b Medicus si cessaverit curare, desperat. At si infirmitas curabilis sit, si spes salutis affuiger, amaræ potiones, catapotia, quæ viscera, rotumque hominem acutis doloribus excruciant, adhibentur: insuper & sectiones, & vificatoria, & unctiones insignuntur. An ille Medicus non amat? An illa Mater, quæ hunc amrum potum filio propinat, non diligit?

Altera similitudo, huic argu-mento peropportuna, à bruto animante, à ferocenti, & lascivienti tauro petitur, qui ubi pinguis, obellus, distentus, à pascuis ad victimam trahitur: cui non absimiles esse vult Augustinus eos omnes, quos in prosperis, suum quodammodo juris esse, suoque genio indulgere Deus, cæcumque patitur: At cede, inquit, c taurum devotum victimam, permissum errare libere, & vastare quæ potest usque ad diem occisionis. Sic superbos, & indisciplinatos, duci Vindex Dei manus, tanquam ad victimam præparatos, & parcat eis ad malam libertatem; quam melius fuisset non sic pepererunt! Quid enim prodest, brevis ea libertas, quam excipit, damnatque æterna servitus? Hæc mihi, tibi que suggestit Hipponensis Præsul, qui tot fundit oracula, quot verba. Ea si sapias, in secretiore secessu, opportunoque devotæ mentis otio expende: & cum impios vides impinguari, dilatari, exaltari, hæc tecum ipse loquere: d Nimis profunda facta sunt cogitationes tua, O Deus! nimis alta iudicia tua, inscrutabilia, & contraria iudiciis hominum! Quid enim? ex voto si mihi cedunt omnia, an non merito succurrat horrendum illud, ne is ego sim æger à cælesti medico depositus, de cuius salute conclamatum esse? an non ego in Jomius ille taurus, jumentumque infelix, quod aurato, nitenti que cornu, in triumphî speciem, ad macellum ducitur, raptaturque ad victimam, nil miserâi Orci quod ne recidar, L 2 O Deus!

a Damian. l. 8. epist. 6. b Hieron. Epist. 33. ad Caltrucium.

c Augustin. in Ps. 78. d Ps. 91.

O Deus! O amor! *a* Hic ure, hic seca, modo in aeternum parcas. Secandus, putandus es, si fructus uberes terre speras, si non inter ligna silvestria, quæ ad combustionem servantur, cense-ri velis. *b* Vites, & quæque fecunda arbores, putationibus subjacent; steriles autem, & qua ignibus tradenda, ramis evagantibus, quo liberius eo diffusius patens. Tum concludit sanctitate & eruditione eminentissimus Cardinalis: *Noli itaque hujus vite felicitatem pravus hominibus invidere, sed condole: imo quia ipsi non dolent, potius ingemisce, qui nimirum veluti bruta animalia ad macellum edendo properant, ad gladium lascivendo festinant; de tuis autem præjura atque molestus gande, & totum in Domino visceribus gratulare.* Nos cæci mortales, tantum hæc præsentibus judicamus, ac futura, & æterna non attendimus. In hanc rem adjuvit Anastasius Nicenus *c* memorabile quod sit: contigit, inquit, ut Anachoretæ cujusdam discipulus, ingrediens urbem, videret Principem ejus jam mortuum efferti ad sepulchrū, cum magna pompa, & unguentis, & suffragiis; cum autem rediisset in desertum, invenit suum Magistrum spiritalem ab Hyena devoratum. Cæpit itaque angere animo, & propemodum judicio cum Deo contendere, & dicere: Ubi est δ Domine! justum judicium tuum? quando sceleratus ille Princeps, qui te sæpè ad iram provocavit, mortuus est adeò gloriose; hic autem sanctus, qui tibi multum ser-

vavit, à fera dilaniatus est. Dum his ergo, atque ejusmodi verbis, ipse cum Deo disceptaret, adstitit ei Angelus Domini, & dixit: ille Princeps cum esset, omnino sceleratus, inavit unum opus bonum, & per honorem quem assecutus est, dum efferretur, accepit mercedem hujus unius boni, & abiit absolutè condemnatus. Tuus autem præceptor, cum omnia fecisset, quæ Deo erant grata, habebat ipse quodque ut homo, parvum aliquod delictum, & per hanc mortem hoc amisit, & abiit ille plene purgatus, & expiatus.

Quod ipsum argumentum ingeniosius tractat, & profertur Augustinus, *d* in ea Davidis verba: QUIA NON EST RESPECTUS MORTI EORUM, ET FIRMAMENTUM IN PLAGA EORUM; IN LABORE HOMINUM NON SUNT, ET CUM HOMINIBUS NON FLAGELLABUNTUR. *Iam intellexi, inquit, quare illi habent pacem, & florent in terra quia morti eorum non est declinatio, id est, quia certa mors, & aeterna eis manet, qua nec declinare ab eis, nec ipsi ab ea declinare possunt. Et est firmamentum in flagello eorum: non est enim temporale flagellum eorum, sed firmum in sempiternum. Propter hæc erunt mala, qua illis aeterna futura sunt, mota quid? in laboribus humanum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* Hæc dum audis è tanti Præsulis ore, de quam iniqua tibi fors obti-

a S. Augustin. in vita. *b* B. Petrus Damian. *c* Anastasius Nicen. q. 17. in S. Script. Cornel. in Sapient. p. 88

d Augustin. in Psalm 72. v. 46

get, si modo levia; paucaque cum ceteris mortalibus flagella declines, & gravissima incurras & æterna. Genilis Philosophi hoc Christianum pronuntiatum est; *a Nihil mihi videtur infelicius eo, cui nihil unquam evenit adversi.* S. Ambrosius Mediolanensis Antistes b Romam prefecturus, Thusciz quoddam oppidum fortè pertransiens, à viro admodum opulento, hospitio susceptus est: cui cum sanctissimus Præsul fausta omnia apprecaretur, respondit: nihil sibi per omnem vitam unquam adversi evenisse, nullo vel minimo malo, aut dolore divexatum, nil dæmoni illatum, nil infortunii in ædes suas commigratè; quod ubi Ambrosius non sine profunda mentis indagine expendit, sociis suis dixit: *Surgite, quantoctus hinc fugiamus, quia Dominus non est in loco isto, festinate filii, ne vos hic ultio divina apprehendat.* Vix sanctus Præsul cum suis pedem extulerat, cum tota derepente domus corruit, & divitem illum, ac felicem hætenus, infelici ruina corpore & anima obrivir, ac involvit. Hinc illud salubre ipsius monitum est: *c Fortasse cum persecutionem non patimur, tanquam condemnati habemur & morti temporanea, & æterna proximi.*

§. II.

Quem diligit, castigat. Ad Heb. 12. v. 6.

ID manifestè videre est in duobus filiis, quos natura pianè similes, id est, fratres esse voluit, culpa dissimiles effecit: *Duos*, inquit Augustinus, *d filios habet homo: alterum castigat, alterum dimittit; facit unus malè, & non corripitur à patre: alter mox ut se moverit, colaplis caditur, flagellatur. Vnde ille dimittitur, & iste caditur? nisi quia huc caso hereditas servatur, ille autem dimissus exheredatus est. Vixit cum non habere spem, & dimittit eum, ut faciat, quod vult. Puer autem qui flagellatur, si cor non habuerit, & imprudens, & stultus gratulatur fratri suo, qui non vapulat; & gemit de se, & dicit in corde suo: Tanta mala facit frater meus: quidquid vult facit: contra præcepta patris mei & nemo facit illi durum verbum; ego mox ut me moveo, cador. Stultus est, & imprudens, attendit quid patitur, & non attendit, quid illi servetur.* Similes ei puero sunt plerique mortalium, si à Deo, seu optimo parente vapulant, gemunt, lacrimantur, ejulant; at descendant in profundas cogitationes Auctoris, quo spectat paterna illa correctio, quæ filium in terris dum punit, cælis asservat. Neque vero prudentior ille existimandus est filius, qui dum omnia sibi impune licere sentit, in ea solutioris vitæ licentia gestit, exultat, & instar effrenis equi vagus excurrit, quocunque seu voluptatis, seu libidinis rapit impetus: ne inquam ille

L 3

im.

d Argust. in Ps. 91. v. 7.

a Seneca de provident. cap. 3. & 4.

b S. Paulin. in vita Surii.

c Ambros. Serm. 12. in Ps. 118.

imprudens, & stultus est, qui dum terræ, lutique hæredem se videt, attollitur, atque intumescit, nescitque se cæli exhæredem esse, jamque delerum, & expunctum è numero filiorum Dei. Hæc velim ad animum revoces, seduloque mediteris, quisquis alto die, fortunaque lætiore persrueris: in ea hoc tibi fræno sit: *a Boni laborant, quia flagellantur ut filii, mali exultant, quia damnantur ut alieni.*

Filius privignus, spurius, aut famulus, licentius quandoque verbum proferunt, lasciviùs cum herili filia agunt, poti domum revertuntur: aut alumna quæpiam *winckel dochter*, petulantius cum juvene ludit: Herus ad hæc omnia connivet, distimulat, & leviùs ad hæc commoveretur; at si quid simile in filio, aut filia deprehenderit, severissimè in eos animadvertit. Augustinus: *b Asperioribus exercet pater filium, quam Dominus vernaculum; sed dura patris non asstantur flagella, quia vult filium meliorem esse, quam servum.* Profectò quisquis sibi applaudit, quòd non flagelletur, quòd omnia ex voto fluant, nil unquam injuriarum, molestiarum, morborum sustineat, è numero filiorum se exclusum jure reformidet.

Chrysothomus hom. 29. in epist. ad Hebr. *Si flagellas omnem filium, quem recipis, qui non flagellatur sine dubio, non est in numero filiorum, & filiarum Dei.* Moscovitæ, ut gravis Auctor e refert, maximum amoris testimonium erga filios, & conjuges suas exhibent, dum eas sæpe, & severè, verberibus exci-

a Aug. cit. b Aug. in Ps. 18. serm. 14. c Arcelius de tribul. disc. 29. n. 19.

piunt. Hinc cùm extraneus quidam fæminam Moscoviticam duxisset, eamque benignè haberet, querebatur illa, se à marito non diligi: quod dum aliquando ipsi exposuisset, rogat maritus, quid illi desit, quid fieri à se velit, quo affectum suum contestetur? post multa tandem edixit: Video me non amari, quia hætenus nulla à te verbera accepi. Quod ut audivit, efficiam, inquit, ut brevè te nimium amari conqueraris: ac fuste arrepto liberalissimè habuit. Hæc ut ludrica videantur, seria nobis documenta præbent: Si uxor virum naçta durum, ac severum, si non ab eo, certè à Deo se diligi sciat, nec ullum in orbe Deo charum existere nôrit, qui adversarium non habuerit: Ego, inquit Gregorius, *d Abel non suspicor, què Cain non habuerit.* Maritus turbulentus, temulentus, Cain tuus est: filius perditus, prodigus, perduellis, Cain tuus est: Gaude & exulta, quod tu, ut Abel justus affligaris, quia e multa tribulationes justorum: multa defolationes, afflictiones, corporis, animique morbi, velut agrine factò invadunt, sic à Dei manu tangi, hoc ut filium probari, & amari est.

Genesis 27. priusquam Isaac benedictionem filio suo Jacob impertiretur, dixit illi: *Accede huc, ut te tangam fili mi, & probem, utrum tu sis filius meus Esau, an non.* Peracutè hæc Philippus Abbas exponit, non prius constare, an filius sit, quàm durè illum tanga: *Nam tangere, est affligere, juxta illud Job. manus Domini tetigit me. Affigi*

d S. Greg. epist. 9. c. 39. e Ps. 7.

fligi itaque à Deo tangi est, & in filium assumi, ac benedictione donari.

Eodem spectat illud Antiocheni Præsulis: *a Quod si extra disciplinam* (hoc est, extra verbera) *estis, ergo adulteri, & non filii estis: sicut enim in domibus patrum familiaris, notos filios negligunt patres: etiamsi nihil doceantur: etiamsi non fiant celebres; pro filiis autem propriis, valde veniunt, ne eos malum opprimat negligentia. Ita & Deus agit. Si igitur non castigari spuriorum est, oportet nos gaudere, cum castigamur ut filii. Oportet nos emul-tare, cum à Domino corripi-mur, & b omne gaudium existimare, dum in varias tentationes inciderimus. Hæc amare, hæc exoptare, filiorum est.*

Luculento argumento est quod Doctor Joannes Taulerus, propriâ suâ experientiâ cognovisse se, scribit: Novi, inquit, insignem Dei famulum, revelationibus, & visionibus cælestibus mirandum, cui Deus plurima Scripturæ mysteria aperuerat, hominum interna sensa manifestare consueverat. Verùm tam parum illi arridebant, hi cælestes favores, ut & suspecti fuerint, & enixe Deum orarit, & exorârît, ut sese veluti ablactatum, iis omninò privaret. Quinque annos exegit, quibus ne minimus radius divinæ illustrationis, aut consolationis affulsit; sed vitam omnem ariditatibus, infestationibus, anxietatibus amarissimam ducebat: cum ecce duo è celesti aula paranympsi, eum solati advolârunt; sed fortissimus Athleta, ad Deum conversus: nullum ego solatium

expeto, sat mihi est, ut nihil præter te (ô Jesu! amor mi!) in animam introëat. Quæ animi fortitudo sic Deo placuit, ut supra multas alias prærogativas meruerit ex ore æterni Patris audire: *c Tu es filius meus, in quo mihi complacuit.* Quo testimonio nullum majus dari potest. Quam feliciter hæc audire ex Dei ipsius ore, quam deprecari d *Complacat tibi Domine, ut eripias me.* Hæc siquidem queruli servi vox est, illa filii dilecti. Quod ne mulieres detrectent, tenerrimas sibi virgunculas, hac ratione inter filias Dei adscriptas, in exemplum proponant; è quibus, ut innumeras omittam, B. Magdalenam de Pazzis produco: quæ sic cum sponso suo cælesti, subinde queri audita est: *e Heu mi Domine, ut quid à patris inter nos conventis discedis? pepigi nullum mihi mel, aut dulcedinem dari, nisi fel tuum & acetum: nullas delicias, nisi tua supplicia: nullam aliam vitam, nisi in perfectissimâ conformitate, cum morte tua; Unde se filiam altissimi probavit.*

Joseph non fraterno damtaxat, sed plusquam paterno, eoque tenerrimo affectu ferebatur in Benjaminum, fratrem suum unicum uterinum; nihilominus dum calicem, seu scyphum suum, ejus sacco importi mandavit, ad summas eum angustias redegit. Sunt qui velint
 „ (ut refert f Abulensis) fratrem
 „ Benjamin scypho apud eum
 „ reperto, præter acerbissimum
 „ mortis metum, malè illum
 „ verbis, verberibusque mul-
 „ tasse: furem, & filium furis

L 4

Ra-

a Chryl hom. 29. in epist. ad Heb.
b Jacob. 1. v. 2.

c Matt. 3 v 17. *d* Ps 14. 14. *e* Vincent Puccinius in Vita. sSalianus 275: 2. n. 30.

2. Rachaelis (scilicet quæ furata
 2. fuerat Deos patris sui) appel-
 2. lando, cædendo colaphis,
 2. vellendo cæsariem, aliisque
 2. contumeliis affecisse; quod
 non caret probabilitate, inquit
 Saliarius. Hæc omnia tam dira,
 tam dura, ut videntur, Joso-
 phus prædilecto germano suo
 Beniamino evenire, & præsen-
 tissimæ mortis metu concuti,
 permisit, ut amorem suum com-
 probaret. Hactenus enim & il-
 li, ceterisque fratribus igno-
 ros, scypho in sacco Beniamini
 reperto, se fratrem palam de-
 claravit; expendit hic amoris
 ingenium Magnus Gregorius: a
 Scyphus, inquit, in sacco junioris
 fratris absconditur, furti post eis
 questio movetur. Mittitur ut red-
 eantur additi in servitutem: decer-
 nitur apud quem scyphus fuisset in-
 ventus. Tunc Benjamin reducitur:
 afflicti omnes fratres sequuntur. O
 tormenta misericordia! CRUCIAT,
 ET AMAT. In Republ. in civita-
 te omni, in quavis seculari &
 Religiosa familia, scire vultis
 quis Christo (cujus Josephus
 typum gessit) prædilectus, quis
 Beniaminus illi sit? disquire a-
 pud quem scyphus, seu calix
 passionis reperiatur: Deponen-
 tes (fratres) in terram saccos, ape-
 ruerunt singuli: quos scrutatus
 (dispensator) incipiens à majore
 usque ad minimum, invenit scy-
 phum in sacco Beniamini. Habet
 in familia tua filium, aut fi-
 liam gibbosam, coclitem, clau-
 dam, semper infirmam, hæc
 & ille Beniamini loco est, pe-
 nes hos scyphus est. Palladius
 b refert de veteri Anachoreta,
 qui re & nomine, Deo Benja-

minus erat: hic annis 80. ad
 virtutis amissim omnia exege-
 rat, & vel атақу solo, omni-
 bus morbis mederi consueerat,
 cum ipse interim, miseran-
 dum in modum, hydrope in-
 tumesceret. Ad hunc Diosco-
 rus Antistes cum Euagrio, &
 Palladio revisens: adeste, aje-
 bat & videte obsecro novum
 Job, qui fuit justus ac rectus,
 atque inter primos Dei amicos
 adscriptus; & nihilominus tam
 dirè exagitatus; ita & hic Ben-
 jaminus, qui acerbissimos cru-
 ciatus à paterna Dei manu ac-
 cepit, eique gratias agit. Qui-
 bus & ipse Beniaminus: orate,
 inquit, filii, ne interior ho-
 mo hydropicus fiat: nam ut cor-
 pus hoc putrescat, hac peculiaris
 numinis gratia est, quæ anima
 egredi festinanti, parietem de-
 struit. Sic afflicta Certurionis
 filia: Petri domus vexata: An-
 gelus Raphaël cæcitat, & gra-
 vissimæ afflictionis Tobie c cau-
 sam hanc assignat: QUA ERAS
 ACCEPTUS DEO, necesse fuit ut
 tentatio probaret te. Tu quia ac-
 ceptus eras Deo, necesse fuit,
 ut paupertas probaret te; tu
 qui acceptus eras Deo, necesse
 fuit ut morbus, ut calumnia, ut
 injuria, ut afflictio alia proba-
 ret te. Turbæ Christo devotæ,
 à dæmonibus miserum in mo-
 dum divexatæ sunt. Eustachia
 Virgo Patavina, totâ vitæ ener-
 gumina fuit; à ea tamen vitæ
 sanctimoniam, ac Jesu sponso suo
 adeo intimam, ut in demortuæ
 corde, indelebili characterè,
 nomen Jesu exaratum reper-
 tum sit. Nil notius, quam tenta-
 tum à Deo Abraham, ut scribitur

a Greg. hom. 21. in Ezech. b Pallia-
 dius cap 13. & Heraclius in suo para-
 difo, c. 10.

c Tobie 12. v. 13. d Ponnii Ataga
 Bell. p. 2. c. 11. mira.

tur Gen. 22. ea utique tentatione, qua nulla gravior, aut molestior; unicum scilicet filium, proprius parentis manibus trucidandum. Quale, obsecro, aut tormentum durius admoveri, aut acerbius imperium viro tam probro (qui ut loquitur a Jacobus: *Amicus Dei appellatus est*) poterit imponi? ergone Deus qui summa bonitas est, se verè adeo amicos suos exagitare credendus est? audi D. Basilium b rationem hujus rei reddendam. his verbis: *Natura suus in virum justum sustollit: Amicitia divina nundinatorem miseris. Nundinis expositæ merces, viliori venduntur pretio, si ergo Deus dum vexat duris, nundinator fit, ut amicitiam suam facilius vendat: quæcunque dura Abrahamo, & justis accidunt, licet imperitis videantur supplicia, revera tamen miserentis Dei sunt beneficia. Dum tibi filiam genero, ac formâ præstantem eripit, & sibi intra monastica septa illam desponsat, dum filium unicum morte præmatura è vivis tollit, maritum charissima sua conjugè inopinato fato privat, amicitia divina nundinatorem agit. Quid miraris? quid turbaris? nullus ita unigenitus, dilectus patri, nullus in ulla familia ita Benjamin habitus, ut Apostoli chari Christo; & tamen mittit eos, sicut oves inter lupos, calicem passionis suæ propinavit: *Calicem Domini biberunt & amici Dei facti sunt. Multæ tribulationes iustorum; & tamen Dominus diligit justos: Discipulus ille quem diligebat Jesus, Joannes, verus Benjaminus, ca-**

licem quoque à Domino accepit. Hieronymus: *quæritur autem quomodo calicem Domini Ioannes biberit, cum propria morte vitam finierit? sed si legimus in Ecclesiâ ea historiâ, quod ipse Ioannes propter martyrium sit missus in fervens: olei dolium & relegatus in Partimos insulam, videbitur martyrio animum non defuisse, & Ioannem calicem Domini bibisse. S. Gregorius e de S. Joanne Baptista: non sine admiratione perpendo, quod ille Prophecia spiritus intra matris uterum impletus, quo inter matos mulierum nemo major surrexit, ab iniquis in carcerem mittitur, & pro puella saltu, capite truncatur, &c. Hinc ergo unusquisque colligat, quid illi sunt passuri quos reprobat. SI SIC CRUCIAT, QUOS AMAT.*

Quidni Benjaminus Christi dicendus & habendus est Jacobus noster? quem Paulus ad Galatas cap. 2. vers. 19. vocat *fratrem Domini*, scilicet Consobrinum, vel cognatum: Hebræi enim cognatos, fratres appellant: *d fuitque à puero cum Christo Domino educatus, & conversatus. Addit Hieronymus, præ aliis Apostolis, etiam Christo cognatis, Jacobum vocari fratrem Domini, ob egregios mores, incomparabilem fidem, sapientiam, quibus videbatur Christo similis, quasi frater: idque potissimum, ob vitæ sanctimoniam, quia teste Hieronymo, sanctificatus in utero, & à justitiâ coactâ, & omni vitâ conservatâ, dictus est iustus. S. Cyrillus Alexandrinus e vocat illum Spiritum*

L 5

San-

e Gregor. 13 mor. c. 4. d S. Eöiphani heret. 78. e S. Cyrill. Alexand. 1. 2. in Ioan.

a Jacobi 1, v. 23. b S. Basilii orat. 7.

sancto plenum; huic uni licebat ingredi in *Sancta sanctorum*. Primus inter Apostolos millam a celebravit, & incruentum sacrificium Hierosolymis, ubi Christus agnus immolatus est: & ex ejus manibus, Apostoli, cum Dei Matre, corpore Christi refecti sunt. Fideles, *b* simbriam vestimenti contingere gaudebant: insuper, ut in omnibus Christo, qui pernoctabat in oratione, similis esset, assiduitate orandi ita callum genibus obduxerat, *c* ut duritie cameli pellem imitaretur; hæretici nostri, elephantum more genua incurvare non norunt, nec volunt. Addit S. Vincentius: *d* non moribus, & vitâ, sed & vultu Christo simillimum extitisse: dicebatur, inquit, *frater Domini, quia simillimus sibi fuisse perhibetur, in tantum, ut plerique in eorum specie fallerentur*. Quid, quod S. Ignatius Antistes Antiochenus, tanto desiderio videndi hunc Apostolum incensus sit, ut in ipso, quasi in egypto, prototypon Christi contempleretur. Sic enim scribit epist. 2. ad Joannem: *e* *Iacobum referunt Christo lesu simillimum facie, & vitâ, & modo conversationis, ac si ejusdem uteri frater gemellus, quem dicunt, si videro, secundum omnia corpora ejus lineamenta, video Christum lesu*. Aded ut non vulgares divini verbi præcones, illud Apocalypsis illi accommodârint; *f* *Vidi similem filio hominis. Qux*

a Carthusian. Pæz in Epist. Jacobi. q. 6. proximali. *b* Eckius 10 n. 3. de Sanctis. *c* Breviar. Rom. d. S. Vincent. Petrar. Sermon. de SS. Philippo & Iacobo. *e* S. Ignat. Epist. ad Joann. l. A. p. 2. c. 4. v. 2.

cum ita sint, si sanguinis vinculum, si corporis, animique similitudo, maximum amoris incentivum est, cui dubium esse poterit, optimum magistrum, qui omnes suos discipulos longè tenerius, quàm pater filios complectebatur, peculiaria affectus sui argumenta Apostolo huic demonstrâsse, qui, ut testatur Hieronymus *g* Christo comprehenso, cum sese juramento obtrinxisset hisce verbis: *Non manducabo, donec filius hominis resurgat*, ipsa resurrectionis luce, Jacobo Dominus apparuit dicens: *h* *Ponite mensam & panem: deinde panem benedicens, dedit Iacobo dicens: Surge frater mi, quoniam filius hominis a mortuis resurrexit*. Et post tanta mutui amoris testimonia hanc ultimam Iacobo benedictionem reservavit, ut fractus tibiis claudicaret. Rupertus agens de Iacobo Patriarcha; *Acceptâ*, inquit, *i* *benedictione, claudicare cepit*.

igneus ille Ecclesiastes Vincentius; *k* *Cum septem diebus Iacobus in templo prædicâset coram Caïpha, & aliquibus Iudæis, ascendit Iudæus super gradus, ubi Iacobus prædicabat, & ipsum præcipitavit deorsum, & ex tunc claudicavit*.

Donec tandem Hierosolymis, lapidibus, & saxorum grandine obrutum, unus aliquis, ceteris ferocior, ingenti fullo nis fuste contrivit, & viam aperuit, quâ ingens illa anima exiret. Nec mysterio vacat, ut observat Bernardus, ceteris

per

g Hieron. apud Carthusian. Sermon. 3. *h* S. Vincent. cit. l. Sanctis c. p. 19. *k* Vincent. cit.

per orbem dispersis, Jacobum, viciniam Jerosolymis occubuisse: *Pulchre*, inquit, *a Iacobus*, *ibi positus est suscitare semen defuncti fratris* (Christi) *ubi occisus est ille, nam dicitur est frater Domini.*

Tandem generatim, concludit Chrysostomus: *b Nullus unquam ex his, qui maxime Deo chari sunt, sine pressura fuit, sive adversa in corpore & anima. S. Theresia lib 7. cap. 4. Semper observatum est, eos qui Christo Domino viciniores & propiores fuere, plus aliois, laboribus & adversis lancinatos, & divexatos fuisse;* idque probat exemplo Apostolorum, & ipsius Deiparæ, Reginæ Martyrum, quæ ipsi sanctæ Brigittæ & aliquando significavit: *Ego nullam horam sine tribulatione cordis transivi in terra; cumque plus omnibus passa sit, merito S. Idelphonus eam appellavit, plus quam Martyrem; & tamen quis de amore talis filii in talem Matrem dubitet? Quis charior Deo patri, quam naturalis ejus filius? quis acerbiores, & graviores cruces exantlavit? quod argumentum instar omnium efficacissimum est. e Itane inquit, flagellat omnem filium prorsus ita flagellat omnem filium, ut & unicuique & unicuique de substantia Patris natus, equalis Patri in forma Dei, verbum per eum facta sunt omnia, non habebat, unde flagellaretur; ad hoc carne indutus est, ut sine flagello non esset. Qui ergo flagellat unicuique sine peccato, numquid vel inquit adoptivum cum pecca-*

*to? Pissimam hinc meditationem afflictis suggerit Ludolphus Carthusianus, dum illud expendit, quam dispari forte in altera vita, cum illis agatur, qui hinc duxerunt in bonis dies suos, & cum justis, qui gravissima cum Domino perpessi sunt: quia si in viridi ligno, inquit, hac faciunt, in arido, do quid fiet? Viride lignum, & fructiferum, sunt iusti, & electi; sed aridum, & infructiferum, peccatores & impii. Si ergo in viridi ligno, id est in Christo, omnium virtutum virore virenti hac faciunt, in arido, id est in peccatore, omni honore gratiæ destituito, & arefacto, quid fieti quæ, si diceret: Si ego, qui peccatum non feci, & fructuosus sum, sine igne passionis non exeo: quæ tormenta manent peccatoribus, & impiis, qui fructibus, sunt vacui? cerè Domine Jesu, verum est: quia si tu arbor sancta lignum vitæ fructuosum, & benedictum, tanta pateris, & ramis tuis spoliaris, quid de nobis miseris; qui sumus lignum infructuosum, & sic cum aptum pro igne, & gehennæ incendiis? si ergo incipit iudicium de domo Dei; & gignones, qui volunt pie vivere in Christo, persecutionem patientur, quis finis eorum qui non credunt Evangelio, & impie vivunt? unde Gregorius: *b Quoties mortem Baptistæ attendo & patientiam lobis & mortem Baptistæ considero, dico tibi, o peccator: hinc considera, quid passuri, quæ re-**

L 6 *probatur.*

a Bernard. 1. 2. de consid.

b Chrysost. 1. de provid.

c Lib 6. revelat. cap. 57.

d Idelphus in serm. de A. Temp. 7.

e A. g. 1. lib. 2. Pallor.

f Ludolphus a Saxonia de passione cap. 62. g. 1. Timoth. 3. h. Greg. lib. 3. mor. cap. 4.

probat, si ita durè affligit, quos amat. Unde huic propoliro con-
mittit Laur. Justinianus: *a Hoc naturalis ratio, hoc Sancto-
rum, & maxime VERBI exem-
pla confirmant, ut eo quisque du-
rius in presenti flagelletur, quo
arctius amatur.*

Quæro ex te, quod fortè
pauci in animum inducunt
suum, dum pastor ovem longi-
gius à grege & amœnis pascuis
aberrantem glebâ injecta ad se
revocat, num hoc amore, an
odio facere censeatur? proci
dubio hic *b Iustus amoris est.* Haud
aliter inquit B. Laurentius Ju-
stinianus: *c Iustus tribulatio, a-
moris indicium est.* Ut aliquan-
do prolixius eginus. Nec ulli
dubium est quin pastor, non in-
juriam; sed gratiam præste-
ovi, dum eam ponderoso suo
vellere, quo aggravatur, pri-
vat, & tondet. Id officii &
obsequii, divinus pastor, qui
se pretioso vellere suo expo-
liavit, nobis præstat, dum o-
mnibus humanis exiit, exu-
berantes divitias detondet, &
luxuriantis carnis delicias ab-
scidit. Hoc Prophetico spiritu
plures regius spectasse vide-
tur, dum dixit: *d Sicut nova-
cula acuta fecisti dolum.* Quid
hoc? quas technas, aut dolos,
novacula machinatur? nonnè
apertè vulnerat? an fortè per
insidias ferit? cum educi &
exacui à tonsore novaculam
conspicitis, num jugulum peti
arbitramini? minime nullum
homini adfert detrimentum,
pilos tollit, hominem renovat,
superflua radit, amicum agit,
non carnificem. Ingeniosè hinc

a B. Laurent. Justin. de casto connub
a. 19. b Lu. rei. l. 5. c B. Laur. Justin.
de casto connub. c. 6. d Pl. 51.

Augustinus: *e Quare doivum po-
tentis, mala novacula compara-
vit? quia non admittitur, nisi ad
superflua nostra; sicut capilli in
corpore nostro, tanquam superflua
videntur, & sine detrimento carnis
raduntur.* Sic verè sentit f Car-
olus Ghastillonius, Comes
Pictavientis ab Anglis captus,
& in carcerem conjectus, boni-
s omnibus adversæ fortunæ
fascæ sublatis, identidem illud
invidiâ animi constantiâ inge-
minare solebat: omnium bono-
rum se non pluris jacturam
facere, aut sentire: *quam cap-
pillorum rasuram, quos tonsor
sibi novacula auferret.* Christus
Pastor bonus, amica mente,
& manu, radit nos, tondet
nos oves suas: quibusdam de-
tondet per inopiam vestes pre-
tiosas, detondet per miites
agros, & silvas, detondet per
bonorum jacturam rhedas, e-
quos, suppellectilem omnem
pretiosam, denique per rerum
omnium penuriam, & mortis
veluti falcem detondet fortu-
nas nostras. Unde ejus modi
sæculi sui calamitates Tertul-
lianus: *TONSURAM insolescentis
generis humani nuncupavit.* At-
que hæc omnia, certum divini
in nos amoris argumentum
sunt.

Est, qui è convivio amicorum,
in seram vesperam protracto,
allurgat, ut abeat: Unus è pro-
pinquis rogat, ut maneat, alter
obnixè precatur, tertius manu
tenet, quartus, qui illum in-
vitavit, cognatus aut germa-
nus, chlamydem illi aufert,
& tantum non vestem lace-
rat: quis illum ex omnibus

plus

e Aug. serm. 6. de verbis Domini. f
Dinet. The. tte de la Noblesse Esans.
l. 3. c. 4.

plus diligit? Hoc oculatæ mentes cælesti luce collustratæ optimè perspexerunt, tunc se à cælesti sponso maximè diligi, dum humana omnia auferri gratanter tolerârunt, & exoptârunt.

§. III.

Quinam adversitates & cruciatus omnes ab amica Dei manu exceperint, & maximi beneficii loco habuerint?

Fidem hęc vestram & quidem divinam requiro: hæc vos instruit, benignissimum Redemptorem nostrum, cujus natura bonitas, cujus opus misericordia, tot amoris in nos jacula emittere, quot adversitatis, paupertatis, infirmitatis tela ejaculatur, nec ullam sagittam tribulationis emitti, quæ non prodeat ex fornace ardentissimæ illius charitatis. Ita asserit David Psalm. 7. *Sagittas suas ardentibus effecit.* Hugo Cardinalis a in rem nostram, sagittas divini amoris, dilectione Dei acutas interpretatur, quæ & nos in amorem ejus inflamment. Vel inquit, *sagittas suas ardentibus effecit, id est ad hoc, ut arderent homines igne charitatis.* Sagitta amoris est, ô Paterfamilias, quâ uxor tua configitur, & lecto ægra insternitur; sagitta amoris est, quâ unicus tui filius eripitur: Sagitta amoris est, quâ intus tibi necessarius inopinato mortis telo fauciat: Sagitta amoris est, Ecclesiastice, Religiose, dum calumniantis linguâ, nomen &

fama tua impetitur. Arcanum olim consilium Jonathas Davidi exposuit, cùm fugeret conspectum Saulis. *b Ego tres sagittas mittam, mittam quoque & puerum dicens ei; Vade, & asser mihi sagittas. Si dixerero puero: Ecce sagitta intra te sunt, tolle eas; tu veni ad me, quia pax tibi est, & nihil est mali. Si autem sic locutus fuero puero: Ecce sagitta ultra te sunt, vade in pace, quia dimisit te Dominus.* Paradoxum videtur: si sagittæ sint intra te, signum erunt vitæ: si sint extra te, signum erunt mortis. Sic sensit M. Basilii: *c Sagitta, quæ juxta nos, à potenti Dei manu interdum jaculatur, non ad inieritum sunt sed ad salutem: quoniam signa sunt amoris divini; non furoris.*

His armoris jaculis configi exoptarunt tot ardentes Christi sponsæ: S. Aldegundis de obitus sui die certior facta, quo in sponsum hunc majori incendio exardesceret, rogavit corpus suum acerbo prius morbo, velut amoris conflictari. Mox voti compos, velut telo amoris faucia, sædum carcinoma peccatus invasit, totumque corpus ad mortem usque depastum est. Consimili sagitta confixa S. Clara, re & nomine clarissima; eam totos viginti annos gravissimi exceptere morbi: quam lanienam Rinaldo consolationem quampiam adferre volenti, suavem ducebat, & plagam amoris jaculo expetendam. Mitto hic Ludovinas, Coletas, aliaque, quæ omnibus membris, doloribus, ac cruciatibus confixæ, amoris, non furoris sagittas agnoverunt; adeo
ut si

a Hugo Card. in Psalm. 7.

b 1 Regum 20. c S. Basil. anep. l. 1. Reg.

ut si quem febribus æstuantem, acerbis dolotibus divexatum, largo sudore extrema in lucta miserè perfusum videris, ardores hos, refrigerium: dolores lenimentum: sudorem balneum: omnesque cruciatus à sagittis amoris provenire existima. Prædidenter David Rex ab amore venire pronuntiat, dicens: *a Domine, ne in furore tuo arguas me.* Causam subdit; *Quoniam sagitta tua infixæ sunt mihi,* dum benignissimus Deus electis suis hæc, adversitates, morbos, mortem immitit, amoris, non furoris sagittas agnoscunt. *b Præbe & te jaculo formoso, si quidem Deus sagittarius est.* Hoc telo saucius exclamat Augustinus: *c Sagittaveras tu cor meum, saluberrimo amoris jaculo;* unde hæc ardentis pectoris voces: *Hic ure, hic seca.* Hoc saucia Theresæ assiduo ingemina: *aut pati, aut mori:* Afflictiones etenim, & cruces, sagittæ amoris sunt, quas amicæ manu in nos emittit. Sub rigidissimam hyemem, cum alta cælo nix recidisset, & lætè omnia contexisset, evenit, ut patriæ mos est, nobilem adolescentem in veba auro conspicua, puellam genere & formâ præstantem devehere dum medio in foro, ingenti spectantium turbâ affusâ, concini è in gyros sonipedem suum flectenti, pila nivea in caput impacta est. Hic omnium risu exceptus, totus exarsit. stridoque acinace exiliens, quis, ubi qui hanc sibi injuriam intulisset expostulat? Verùm omnis ira in amorem, & benevolentiam è vestigio versa est, ubi unus digito in

puellam è fenestra spectantem intento, ab illa pilam jactatam edixit: Hic etenim ille amantissimam suam conspicatus, perhumaniter eam salutat, gratias refert, à tam amica sibi manu hoc candidum munusculum submissum esse.

Providentiâ Dei ludens in orbe terrarum, à primis mundi incunabulis has sibi delicias habuit, hunc lusum ludit cum dilectis, & electis suis. Sic innocens Abel in familia Adami occiditur. In ædibus Jacob, obsequens Josephus in foveam deiicitur, exteris venditus in carcerem detruditur. Fervidus Elias in exilium pellitur, fame cruciatur. Pius Daniel ad leones damnatur; & patiens Jobus à diabolo flagellatur, omnibus spoliatur. Baptista Christo, sanguine, & gratia propinquus, in Herodis vincula trahitur; Petrus ardentissimus Christi amator, in crucem rapitur; Philippus & Jacobus frater Domini, acerbissimè, ut audivimus, torquentur. Evolve sacra oracula, à primo Geneleos, ad ultimum Apocalypseos caput, nil crebrius spectabis, quàm justorum calamitates, & filiorum Dei carnificinas. Verè *d multæ tribulationes justorum,* multæ proffus. Ludus est pueris familiaris, unius cui oculi obvelati, manum tergori impostam percuere, eique incumbit divinare, quis percussit. Ab amica Dei manu ludenti, non lædenti, omnis ictus, omnis plaga est, non alteri imputemus, sed dicamus: *Dominus est.* Est quis beneficio affectus, incusat vetulam quam

a Psal. 138. b Origen. h. m. 2. ex. 11. c. 1. c A. g. 1. 9. p. 1. c. 1.

dam: alter damnatum passus, vicino adscribit, alter injuriâ lacessitus, locrum aut nurrum execrat. Securiora suadet Hipponensis Præsul: *a Non dixit Iob, Dominus dedit, diabolus abstulit, nec dicas, hæc mihi diabolus fecit: Hæc mihi venenica, invidus vicinus, affinis meus fecit, sed Dominus. Christus ad Petrum: b Calicem, quem DEDIT MIHI PATER, non vis, ut bibam illum? Quid hîc ais, Domine, quid cupiam in Patrem derivas? calicem hunc longè amarissimum, an non perdidit ille Judas, an non eum bannas & Caiphas, an non hunc ipsum Herodes & Pilatus miscuerunt? Hi quinque pharmacopæi, merum absinthium, meram aloën, fel merissimum inriverunt; ab illis hic calix est. Quid ergo dicis: Calicem quem dedit mihi Pater? audi, sis: hic calix ab amantissima manu mihi venit; & quamvis multa sint, quæ hunc calicem commendent, ante oronia tamen paterna manus. Sic omnino est, ne spinula Christum potuisset lædere: nisi æreina Patris providentia & sapientia id decrevisset, & à filio sese ultro offerenti, tolerari voluisset; paternam itaque cælestis magister manum, non Judæorum, non carnificum agnovit. Si lignis, si saxis suis sensus, & ratio forer, an non in statuas efficta, suo artificio beneficium acceptum referren? Lignum in officina statuarii jam dolandum (ut in Apologis est) opificem seriò affari cœpit, hunc in modum: mi Magister, quàm inhumaniter, quàm rigidè ac inclementer nosinas arbores, nuper adeò fronden-*

tes ac florentes tractas, ac truncas, bipenni, ascia, securi, ita nos cædis, tanquam si tuæ non umus; imò si fatales Domino, scindis, scalpis, ac mille plagis configis, & mutilas. Huic statuarium: tu planè, inquit, ut lignum, ut truncus loqueris, cui nihil inest cerebri. Si tibi vel mica salis foret, ingentes mihi grâtiâs ageres, omnem plagam amica mea manu inflictam, acceptam mihi referres, quod hoc laboris subeâ, ut te è trunco, elegantem in statuam effingam. In silva statui nemo caput aperiret, nemo genua flecteret. Ubi supremam operi manum imposuero, accedet pictor, & inaurabit te, inauratam dente poliet & lævigabit; inde in ara collocaberis, hîc vario cultu, tanquam imago hominis sancti afficeris. Querelaru prorsus fatua est, nescis, quid dicas, tu igitur silvæ tuæ obliviscere, scalprum sustine, & brevi tuos miraberis honores, quantumque beneficii acceperis, agnosces. Arbores aliz foris manent in silvis inuiles, pabulum ignis futuræ. Nos homines nullius sapientiæ, cuperemus esse sanct, cæloque locari; sed asciam, scalprum, dolabram, securi in pati recusamus. Hic adversus statuarium querelas effundit sexcentas, tentationes velut ascias & secures, horret. O trunco! O lignum rude! manus artincis & acutiora ferramenta ne repelle: secari & scalpi te permittite, & omnes ictus, grâtiâ ac beneficii loco repone, quòd Christus sensim formetur in te, quod in statuam Fr. aciscii, Dominici, Brunonis,

monis, Ignatii effectus sis. Quamobrem si quem fidelem, aut etiam virum Religiosum, inter summos dolores, & cruciatus, cum morte luctantem deprehenderis, ne hominem à Deo desertum, inferis destinatum suspicere; quin potius eum Numini chariorem cogita, & misericordem Dei manum hinc agnosce, ne vin. lex manus, in altera vita severissimè eum tangat. Habuit & cæca gentilitas aliquem radium hujus veritatis. Seneca: *a Deus, quos probat, quos amat, recognoscit, exercet; eos autem, quibus indulgere videtur, quibus parcere, molles venturis malis servat. Erratis enim, si quem judicatis exceptum: veniet ad illum diu felices sua portio.* Quam doctrinam suam obvia similitudine comprobat: *Hanc rationem Diis sequuntur, inquit, in bonis viris, quam in discipulis suis preceptores, qui plus laboris ab his exigunt, in quibus certior spes est.* Opimi milites (duci suo charissimi) ad durissimam mittuntur.

Vas figlinum, aut crystallinum, longè cautiore manu, quam poculum aureum tractatur; ita Deus parit infirmioribus, & quasi lacte nutrit consolationis; ac sibi charos, & virtute ac gratia solidos, pane athletico educare, & durius habere consuevit. Hoc Christus S. Brigitam alloquens, testatur est de quodam Episcopo sibi dilecto, dicens: *propterea b quia amicus meus est, & eum intionè diligo, ideo quasi laboriosius omnis impono.*

S. Theresa, teste Ribera in vita, dicebat, ac sua manu po-

^a Seneca lib. de provid. ca. 4. b L. 4. c. 92. & revelat. ext. c. 85.

steris scriptis consignavit, in itinere perfectionis l. 5. libell. 15. an. 88. *Quod majus signum voluit homines divini erga se amoris, quam si fiant participes ejus Crucis?* Idem sentit, ac lapsit magnus ille Magister Spiritus, & S. Therese confessorius, P. Alvarez, c qui cum in Hispania, & Romæ, turpi infamiae nota fuisset aspersus, & quidam ei retulisset, quæ de eo dicebantur, subrisit, editis singularis lætitiæ indicus. *Quod advertens ille, qui illa referbat, interrogavit, cur ipse adeo exultaret? cui ille, cum singulari lætitiâ respondit: quia nunc video Deum mihi bene velle, quoniam per amicorum suorum viam me deducit: nam diu sollicitus fui, quod videretur mei Dominus oblitus. Hoc sinceræ amicitie est, amicorum nunquam oblivisci, quod probè nōrat ille in vitis Patrum, apud Ruffinum: Cum senex quidam frequenter infirmaretur corpore, & uno anno, nulla eum contingeret invalitudo, propterea fiebat, & graviter ferebat, dicens: Reliquisti me Domine, & nolivisti me presenti hoc anno visitare. Quid inter amicos utilitatis, quam ut alter alterum frequenter conveniat, & invisitandi affinis affinem, cognatus cognatum, amicus amicum per menses plures, in d. per annum ne semel invisat, amicitia omnis non modò refrixisse, sed prorsus interiisse, non injuria existimabitur. Quibus positis, juvat cum Hipponensi antistite, hanc saluberrimam conclusionem inducere.*

d *Quid ergo non misericorditer prestatur hominibus, à quo estiam*

c In vita Alvarez c. 10. c. 2.

d Aug. Epist. 87. Felicitari & Ruffico.

tiam tribulatio beneficium est? Hanc quantum in pretio habuerit, & super omnem aliam mercedem æstimarit Joannes Jepsius, auctor vitæ edisseret, qui ab amore, quo in Christum cruci confixum, ejusque cruciatus ferebatur, Joannes à cruce nuncupatus est. Hunc Redemptor noster aliquando per benignè sciscitatus est: *a Joannes, quid vis pro laboribus? respondit: Domine Iesus, pati, & contemni pro te: Hoc summum & unicum beneficium, quod & postulare audeo. Idem sensit religiosa illa soror, sub sanctissima matris Theresiæ disciplina educata: quæ à aliis sororibus in choro decantantibus versum illum 82. Psalmi 118. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum dicentes: quando consolaberis me? Ipsa nescio quid aliud voce musitans, totum chorum dissonum reddebat. Quod advertens Theresia, illam arguit, & causam insuper perquiri, quare alienum quid musitaret, ac confectos psalmi versus, ceterarum more non decantaret? reposuit ingennè hæc Dei formula: scito, ô Mater, me hæc verba sacri vatis non pronuntiasse, quia nullam consolationem opto in hac vita, ut nobis innotescat, subdit scriptor Italus, non posse Deum alicui animæ, majorem favorem ac gratiam præstare, quam ut eam assiduo affligat. Quod mortalium quotusquisque est, qui agnoscat? quotus qui gratias in adversis referat? Filii hujus sæculi, nulla à munifica Dei manu beneficia agnoscunt, nisi pingues hæreditates obveniant, filiis*

gradus ad honores & dignitates sternantur, horrea abundant frumento, vino, & oleo: in os eorum Tagus, & Eridanus influat. Aliter nos exemplo suo instruit Propheta Regius: *Benedicam Dominum in omni tempore. In quæ verba Africanum Præsulem differenter audiamus. c Quando benedicam Dominum, ait tibi aliquis? quando tibi benefacit, quando abundant secularia, quando multum abundat frumenti, olei, vini, auri, argenti, mancipiorum, pecorum, salusque ista mortalis invulnerata, & incorrupta persistit? nihil immaturâ morte subtrahitur, felicitas tota abundat in domo, circumfluunt omnia, tunc benedicet Dominum? non, sed in omni tempore, & quando ista dat, benedic: & quando ista tollit, benedic: quia ille dat, ille tollit; sed seipsum à benedicente se non tollit. Unde inter exquisita supplicia S. Theodorus unguis excarnificatus, dum costæ nudarentur, lætus canebat: d Benedicam Dominum in omni tempore. Hæc cygnea vox, saltem cordis, omnium Sanctorum fuit. Quod si in prosperis dumtaxat nos gratos Deo exhibeamus, in adversis verò deseramus, despiciamusque, ipsebrutis nos inhumaniores præstamus. Observant quippe rerum naturalium indagatores, non parum discriminis esse inter animalia terrestria, & aquatilia: si illis semel iterumque escam dederis, agnoscent Dominum benefactorem suum, per avia & devia sequentur, nec ullis adversis occurrentibus herum deserent; Pisces ve-*

a Iosephus de Iesu Maria in vita.

b Calamitato disc. 71. n. 8.

c Augusti in Psalm. 33.

d Breviar. Romæ 9. Novemb.

rd. et si indies escam illis porrigis, minimo strepitu conterriti diffugiunt, nec nisi novâ escâ allecti, aut fame compulsi redeunt. Appositè ad rem nostram Doct̃or Seraphicus: *a Canes*. inquit, *adeo Domino sunt fideles, quod quantumcumq; exasperati, verberibusque affecti, furis repulsi, mox redeunt vocati, quasi nihil omnino sint passi.* Canis non

a S. Bonav. festo S. Antonii de Padua. sermon, 1.

modò gratanter buccellam à Domino accipit, sed & sustem, quo percutus, si in medias aquas abjeceris, avidè arripit, *acceptumque refert Domino*: quasi rursus in verbera se promptum offerret; quod & nos æmulari docuit, dum dixi: *b Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non suscipiamus.* ut in æternum ei gratias canamus.

b Iob 2. 10.

INVENTIONIS S. CRUCIS.

Quis invenit locum ejus, aut quis intravit in thesauros ejus. Baruch. 3.

— SACROS tellure recludit
THESAUROS. Virg. lib. 1. Æneid.

A R G U M E N T U M.

Varii varia summo studio, nisu, & impetu sectantur: hi honores, illi voluptates, divitias alii, eaque maxima pars mortalium, imò nemo non teste Propheta: quia *a omnes avaritia student, sagacissimè inquirunt; quibus si hodierna die THESAURUM, quo Fur non appropriat, non deficientem* in

in cælis nec in terris ostendero, numquid inexplebili eorum desiderio abundè fecero satis? hic thesaurus, quod pauci credent, sacratissima, quæ hodie inventa, Salvatoris nostri *Crux* est, cujus vel particulam auro, gemmisque insertam, quisque vestrum thesauri loco reposuerit; at hoc non ago, verùm virtutis, quæ in ea latuit thesaurum, à nobis quærendum, expendendum, summoque in pretio, præ omnibus mundi thesauris habendum, non meo, sed sanctorum virorum, qui cum Jobo, *a* **THESAUROS nivis, & grandinis**, id est, tribulationis & tentationis ingressi sunt, confirmatio testimonio; Unico illis aculeo relicto, qui hic toti sunt, ut aurum, & argentum sibi thesaurizent, & *b* **THESAUROS iniquitatis** congerunt, ejusmodi **THESAURIZARE sibi iram in die ira.**

§. I. *Quis invenit locum ejus, aut quis intravit in THESAUROS ejus?* Baruch. 3.

§. II. *Crux Christi spiritualis, per adversa quærenda ex illo Job probatur: numquid ingressus es c* **THESAUROS NIVIS,** *aut THESAUROS GRANDINIS adspexisti?*

§. III. *Nil proderunt THESAURI impij.* Prov. 10.

a Job 38. *b* Mich. 5. *c* Job 38.

FESTUM INVENTIONIS S ANCTÆ CRUCIS.

Quis invenit locum ejus, aut quis intravit in thesauros ejus? Baruch. 3.

DIVINUM illud Seraphici Doctoris *a* hodiernâ die fertur oraculum: *Omne, quod diligitur, à diligente sollicitè quaritur.* Quàm sollicitè quærit apis florem, ciconia lacertam, milvus palumbem? atque ut ejus utat obviâ similitudine: *Quàm sollicitè quarit canis lepuseculum, gallina vermiculum, cervus fontem?* Vos ipsos quotidianâ experientiâ edoctos compello: quàm sollicitè ambitiosus, honorum titulos

a S. Benaven. festo invent. S. Crucis. scem. 2.

aucupetur? quantâ curâ, solertia, assentatione munerum corruptelâ, viam sibi, ac suis ad prima subsellia, ad sæculares aut Ecclesiasticas dignitates struat? quot technis ac versutiis mortales inter gloriam quærat, nec quiescat, donec inveniat? quàm sollicitè Adolescens quispiam lascivus, quot blanditiis, illicitis, lenociniis quærit illam, & gratiam invenire penes eam, quam deperit? quàm studiosè eam in foro, in templo, in quovis congressu fatagit invenire? quàm sollicitè avarus quærit pecunias, quanto

labo-

labore, sudore, lucubratione, è re qualibet lucrum, emolumentum, aurum quærit? O si vel usquam thesaurum absconditum olfecerit, quàm noctes & dies omne medium quæreret, omnem lapidem moveret, quo eum invenire contingeret? quàm de invento gestiret, exiliret, seque beatum duceret, ac prædicaret? *Cùm tamen temporalem invenire thesaurum, vanum sit, & inventori nonnunquam æternum attulerit exitium. At hodierna die Theſaurus inventus est, in quo omnes auri venæ, omnes argenti fodinæ, omnes Erythræi maris margaritæ, eminenti quodam modo reconditi sunt. Sed*

§. I.

Quis invenis locum ejus, aut quis intravit in THESAUROS EJUS? Baruch. 3.

Ingentes olim Theſauros in cryptis subterraneis, in Regum sepulchris, tanquam in sacratissimo, & nullo jure & injuria violabili gazophylacio, reconditos fuisse, sacri juxta ac prophani historici satis distertè testantur. *b* Sanè sicuti Gentiles vidimus, sic & Hebræos, in sepulchris recondere consuevisse præcipua mortuorum ornamenta, & maximam, interdum auri vim, Hieronymus *c* & alii post eum arbitrati sunt.

Anno mundi ter millesimo vigesimo primo refert Salianus *d* ex Josepho lib. 7. cap. ult. Regia magnificentia monumenta *a* *b* *c* *d* *e* Hieron. in Jerem. 2. *d* Salian. Annal. in 3021. n. 219.

mentum Davidi fuisse extructum à filio Salomone (qui & ibidem postea consepultus est) in quod præter solemnia Regiorum funerum, maximas divitias contulerit: quarum copiam ac cumulum ex eo fuerit certâ conjecturâ assequi, quod post annos mille trecentos, Hircanus Pontifex oppugnatus ab Antiocho pio, ut eum ab urbis obsidione removeret, aperto Davidis monumento, thesauros ejus ingressum, ad tria millia talentorum (id est, accurato Saliani nostri calculo, triginta septem milliones, & quinquaginta millia aureorum) inde asportavit, quorum partem Antiocho annumeravit; alia externum militem conscripsit.

Addit *e* ex aliis, cùm sub annum Domini 1173. murus unus templi Hierosolymitani corruisset, & Patriarchæ jussu instaurandus esset, fuisse ex operis, qui lapide quodam in fodiendo sublato, antri ostium invenerint: in illud ingressos, tam diu processisse, quoad accederent ad quoddam palatium marmoreis columnis intinctum, auro & argento obdutum, ante quod mensa erat, in eaque sceptrum & corona aurea. Hoc fuisse Davidis Regis sepulchrum: ad cujus sinistram Salomonis fuisse simili ornatu; & alia multa aliorum ex Davidis familia, Regum Juda, qui ibidem conditi fuerant. Mito hæc arcas repertas, amplissimisque thesauros, ut ex dictis patet; quos ubi Patriarcha compertos rescivit, arctissimè occludi præcepit. Sed ne antiqua

dum-

e Salian. cit.

dumtaxat eruderare videamur, recentioris illud memoriæ est, quod a sub Paulo III. accidit anno Christi 1543. cùm fundamenta Divi Petri Romæ instaurarentur. Mariæ & Thermaniæ (quæ filia Stiliconis fuere) corpora illic olim in marmoreo sepulchro, pretiosissimè exornata, inventa fuisset cum mundo omni muliebri: Corpora tactu primo in cineres soluta; at auri solidi vis ingens fuit, margaritæ insignis magnitudinis supra 3. & quinquaginta annuli centeni variis gemmis distincti, aureum pectorale gemmis vermiculatum, vasa plurima, aliæque cymeia ex auro, crystallo, succino.

Verùm enim verò, præ his omnibus auri hodie longè pretiosior, multo locupletior, thesaurus quæsitus, & inventus est: *b* Helena (Constantini Mater, quia Christum ferventer amavit, ejus crucem diligentissimè curâ quasivit, & invenit. Propterea inquit Andreas Archiepiscopus oratione in festo sanctæ Crucis: *c* Hodie diem festum celebramus, propterea frequenter convenimus: quia sanctum illud, quod olim latebat, hodie evasit manifestum: quia THESAURUS, qui fuerat absconditus in terra medullis, resulsit sicut aurum.

Gaudent alii crucem, quam cælum mittit, amittere: at amissam olim Christi crucem invenisse hodie se gaudet Helena Imperatrix, & triumphat. Rei geste ordinem hæc habes: latebat crux terrâ, plus odis Juliorum jam supra ducent-

a Sicut in comment. Beverlicæ theat. D. pag. 352. *b* Bonav. cit.
c Vide G. Cæterum de cruce, lib. 1. cap. 62.

tos annos sepulta; At Helena cum primum filius Constantinus Maxentium debellavit, crucis sanctissimæ auspiciis, quod grata foret, omni ingenio, viribusque eruere defossam, orbique adorandam proponere concludit, *d* tunc credens THESAURUM se reperturum, si crucem; hanc poridè e quo ardore, quo amore jam octogennaria regio comitatu, omni que clero stipata, quæserit, pergit S. Ambrosius f præclare enarrare: Venit ergo Helena, cepit revivere loca sancta, infudit ei spiritus (Theodoretus exponit in somnis divinitus admonitam) ut lignum crucis requireret. Accessit g ad Golgotam, & ait: Ecce locus pugnae, ubi est victoria? quero vexillum salutis, & non invenio. Ego inquit in regna, & crux Domini in pulvere? Ego in aulis, & in ruinis (Christi triumphus? ille adhuc latet, & palma vite aeterna? quomodo me redemptam arbitror, si redemptio ipsa non ceruitur? video, quid egeris, Diabole, ut gladius, quo peremptus es, obstrueretur. Locus itaque primum purgatur, & infame Veneris stabulum statuæque deicitur; mex aperit humum, decutit pulverem, Tria patibula confusa reperit, quæ ruina contexerat, inimicus absconderat; in ipsissimas auri venas offendisse Helenam credi. lisset; minuebat tamen lætitiâ publicam illud quod quænam ex tergeminis Servatoris crux foret, sic nondum constaret: sed non potuerit obliterari Christi triumphus. Incerta hæret ut mulier, sed certâ indagine San-

ctus

d Papi Mariari. & Theodoret. l. c. 18.
f S. Ambr. de obitu Theodosii.
g Theodoret, lib. 1. cap. 28. Soerat. l. 1. cap. 17.

us Spiritus inspirat. Jussit ergo lingulas ordine morienti unce mulieri imponi: pergebat illa ad primas contactum mori nemque ad secundam, ad tertiam denique incolumis revixit. Zozomenus hoc recensito prodigio, subdit: fertur item mortuum crucis virtute, simili ratione ad vitam revocatum. Quod lubet a D. Paulini for-
 ,, mare testimonio: Cum tres pa-
 ,, riter cruce repertæ fuissent,
 ,, gratulatio repertarum cæ-
 ,, pit anxiam dubitatione con-
 ,, fundi iusto piorum metu, ne
 ,, forsitan aut pro cruce Do-
 ,, mini patibulum latronis eli-
 ,, gerent, aut salutare lignum
 ,, pro stipite latronis abiicien-
 ,, do, violarent. Respexit pius
 ,, fideliter æstantium curas
 ,, Dominus, & ipsi possimum,
 ,, quæ tam pie sollicitudinis
 ,, princeps erat, hujus consilii
 ,, lumen infudit, ut aliquem
 ,, recens mortuum inquiri; &
 ,, inferri juberet. Nec mora
 ,, cadaver allatum est: deponi-
 ,, tur, jacenti una de crucibus
 ,, admoveatur & altera, sed reo-
 ,, rum ligna mors sprevit. Po-
 ,, stremo dominicam crucem
 ,, prodit resurrectio, & ad sa-
 ,, lutaris ligni tactum morte
 ,, profugâ, funus excussum, &
 ,, corpus erectum est: tremefa-
 ,, ctisque viventibus sterit mor-
 ,, tuus, & funebribus, ut La-
 ,, zarus quondam vinculis ex-
 ,, pelitus, illico inter spectato-
 ,, res suos rediivus incessit.
 Confirmat ipsam S. Vincen-
 tius, b Severus Sulpicius c, Ba-
 ronius, d & alii.

Nunc si lubet quantæ quàm

a S. Paulinus Epist. 19; ad Severum,
 b S. Vincent. 10to invent. S. Cru. 13
 ferm. 1. c Severus Sulpit. l. 1 h. 11.
 d Baron. 2. 326.

immensæ divitiæ, quot patetæ
 argentæ, scyphi, crateres, phia-
 læ, labra, malluvia, chrysen-
 dera, monilia pretiosa, in monte
 pretatis Bruxeliis, Antverpiæ,
 & alibi recondita sint, expen-
 dite, & si quem auri dira fames,
 & sitis habendi inflammat, in
 alium montem pretatis mecum
 conscendat. Ubi tot pyropi
 sacratissimi cruoris Domini, tot
 uniones è latere Christi pro-
 fluentes, ubi his largè locuple-
 tatus preciosissimus crucis the-
 saurus sine tænore, sine usura,
 sine auro, & argento comparatur:
 qui quàm ingens, & supra om-
 nem æstimationem sit, ex hoc
 colligere licet, quòd omne au-
 rum nunc de cruce facit the-
 saurum, omnesque gemmæ ac
 margaritæ in conspectu ejus
 viluerunt; videre quidem est
 sanctissimum hoc lignum auro,
 pretiosissimisque unionibus in-
 ferum, sed crucis hic ornatus,
 ut accidentia substantiam cir-
 cumdant, nec quidquam ex his
 oculos, animos, venerationem,
 amorem nostrum sibi vendi-
 cat, nisi inæstimabile dumtaxat,
 vel minimum S. Crucis
 fragmentum. e Hujus unius
 thesauri desiderio (ut auctor lo-
 quitur) cum per plures annos
 B. Coleta constanter æstivasset,
 incessanter quæsisset, tandem ubi
 exiguam particulam nacta
 est, tanto gaudio exultavit ut
 cælo ipso donum illud adæ-
 quare non dubitavit: dumque
 anxia fluctuat, ubi quàm secu-
 rissimè, & summa cum reli-
 gione thesaurum hunc asserva-
 re queat, cælims illi crux au-
 rea submissa est eo artificio e-
 laborata,

e P. Bony fleur de l'eu cap 2. de
 vot. 22.

laborata, ut omnem cuiusvis aurifabri captum excederet: atque hanc divinum pignus thecâ studiosè cœlavit.

Nec minùs hujus pretii *a* ignara S. Macrina, magni Basilii, & Gregorii Nilfeni soror germana, quæ præ omni adamante exiguum sanctæ crucis frustulum annulo suo scire inferuerat, eumque non digito, sed cordi appretsum gestabat, ut, ubi Thesaurus illius esset, illic & cor ejus noctes diesque præfens foret. Utraque hæc Christi sponsa, verissimè illud Sapientis usurpabat: *b* *Divitias nihil esse duxi, in comparatione illius, nec comparavi illi lapidem pretiosum: quoniam aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum aestimabitur argentum in comparatione illius.* Nec immeritò, utpote quibus omnes mundi gazæ jam viluerant, & sola crux in pretio erat.

Disertissimus ille orator ac religiosissimus antistes Hieronymus la Nuzza, unum pilum S. Magdalenzæ, quem aservat, præ omnibus mundi regnis se aestimare liberè pronuntiavit, idque ex eo quod sanctissimos pedes Domini attigerit; sed quid pilus hic ad lignum, quod laceros Christi humeros, totumque corpus arctissimè fuit complexum, & pretiosissimo cruore largissimè respersum, mille Christi osculis delibatum, & sanguineis vinis non semel constrictum, totius salutis humanæ pignus extitit? Unde sanctissimus ille præsul Nolanus *c* cum mitteret ad Severum, exiguum S. Crucis se-

gmenntm auro inclusum, his ad
 „ eum scribit verbis: Accipite
 „ magnum in modico manus,
 „ & in segmento pæne atomi
 „ hastulæ brevis, summe muni-
 „ mentum præsentis, & pignus
 „ æternæ salutis, non anguste-
 „ tur fides vestra carnalibus o-
 „ culis parva cernentibus; sed
 „ internâ acie, totam in hoc
 „ minimo vim crucis videat.
 „ Dum videre vos cogitatis li-
 „ gnum illud, quo salus nostra,
 „ quo Dominus majestatis af-
 „ fixus, tremente mundo pe-
 „ penderit, exultetis cum tre-
 „ more. Recordemur & pe-
 „ tras scillas hujus aspectum
 „ crucis, & saltem saxorum æ-
 „ mulatione præcordia nostra
 „ findamus amore divîno.

Ecquis unquam ab orbe condito, uspiam terrarum, thesaurum reperiit legit, vel audivit, cujus materiæ (gemmea sit vel adamantina) particula minima, vel unus atomus, orbis universi pretium infinito intervallo antecellat? quod cum venerandus hic antistes in SS. Crucis *minimo naturali*, ut philosophi loquuntur, asseveret, quis non avidissimè & ardentissimè ad hunc thesaurum conquirendum rapiatur? At si omnis amor Christi in nobis sopitus aut prope extinctus est, hoc ligno hodiernâ die accendendus; etenim cum ignis extinguatur, lignum iniicis, & statim ille reviviscit, ac novas flammâs concipit. Alget in te amor Christi, accipe lignum crucis & adhibe cordi tuo, intellectu ac voluntate ardorem in eam ventilando, in meditatione tua exardescet ignis, aptumque est lignum hoc, ut

a Barry ibi l. *b* Sapient. 7.

c S. Paulin, Epist. 12 ad Severum.

immensum in te excitet incendium. Alterum est, hic thesaurus, omnes auri argentiq̄ue fodinas excedit, quod inexhaustus quodammodo, & infinitus sit, quod ejusdem D. Paulini comprobare libet suffragio, qui ubi enarrasset S. Helenam omne suum aurum contulisse, ut hunc thesaurum dignè reponderet, vim ligni hujus quavis parte sublata, quasi vivi semper, & accrescentis describit, ipsum audite: Itaque inquit. *a* Mater „ Augusta, patefactis ad opera „ sancta thesauris tota abusa „ fisco est, condita in passionis „ loco Basilica, quæ auratis coru- „ sca laqueariis, & aureis di- „ ves altaribus, arcano positam „ sacrario *crucem* servat, quam „ Episcopus urbis quotannis, „ dum Pascha Domini agitur a- „ dorandam populo promit. „ Quæ quidem *crux* in materia „ insensata, vim vivam tenens „ (quasi quercus repullulans) i- „ ta ex illo tempore, innumeris „ pæne quotidie hominum vo- „ tis lignum suum commodat, „ ut detrimenta non sentiat, & „ quasi intacta permaneat, quo- „ tidie dividuam sumentibus, & „ semper totam venerantibus; „ sed istam impuibilem vir- „ tutem, & indetribilem soli- „ ditatem, de illius profectò „ carnis sanguine bibit, quæ „ passa mortem, non vidit cor- „ ruptionem. Id ipsum suo te- „ stimonio confirmat Cyrillus „ Jerosolymitanus: *b* *Quinque* „ *anes*, inquit, *testantur in quin-* „ *que milia multiplicati, LIGNUM* „ *CRUCIS testatur ad hodiernum* „ *tempus apud nos apprens, & apud* „ *nos, qui secundum fidem ex illo* „ *tempore hinc capientes, universum orbem* „ *a S. Paulin cit. b Cyrill. catech 10.*

fere jam repleverunt. Sic ille testi-
monio de divinitate Christi
colligens, volensque docere,
non tantum gloriam crucis, sed
hanc quoque multiplicatio-
nem, & dispersionem partium,
per universum terrarum or-
bem, divinitatis & potentia
Christi testem esse, repertum-
que hodie *e* *THESAURUM non de-*
ficientem in terris. Rursum autem
idem auctor: *d* *Ligno CRUCIS*
universus terrarum orbis per par-
tes repletus est, & iterum: per
particulas ex hoc ligno per uni-
versum orbem sparsum est. Rident
hæc de more hæretici inimici
crucis Christi, imprimis Auctor
Apiarii, asserens videlicet quod
hujusmodi crucis particulis ve-
hendis, si colligerentur, decem
Bavaricæ naves, non suffice-
rent. *e* Lutherus verò ex
particulis crucis, quæ hinc in-
de ostenduntur, collectis, inte-
gram domum construï posse
impudenter blaterat, & om-
nium ineptissimè Calvinus,
Catholicos vocans desperatos
Nebulones, quod fingere non
erubuerint, lignum crucis miri-
ficè auctum, & multiplicatum,
& sparsum per orbem terra-
rum; imò stultum & inconve-
niens dicit mendacium. At ve-
rò, ô nequam! non fugimus
Catholici, referunt id gravissi-
mi atque antiquissimi Scripto-
res: S. Cyrillus, qui teste Baro-
nio *e* crucis inventioni inter-
fuisse potuit; quippe qui post
Maximum, Macarii in Episco-
patu Jerosolymitano successo-
rem, eidem sedi præfectus est
Antistes; & Paulinus, qui Cy-
rilli

M

rilli

e Lucæ 11. d Cyrill. catech 4.
e Conc. le exaltat. S. Crucis,
Econ. Annalen. 325.

rilli seculo vixit, & Jerofoly-
nis aliquando versatus, plures
facile videre potuit, quos hoc
miraculum non latebat, id lite-
ris consignarunt. Quare tene-
briones illi vel lumine natu-
rali, si vellent, illustrari possent:
fax enim una, alicui sine sui
imminutione lumen commu-
nicat, & innumera ad oculum
exstant prodigia. Atrebat e-
tiamnum candelam videre est,
quæ ut annos complures arse-
rit & ardeat, nihil dum immi-
nuta est, atque ex ipsis stillis
cere deciduis, aliæ candelæ
conferuntur. Variis quoque
laciniiis è stola S. Huberti disse-
ctis, integra perseverat; quid
ni ea virtute SS. Crucis lignum
prædium sit? a **INFINITUS**
enim (ut Sapientis verbis utar)
THESAURUS hominibus est, quo
qui usi sunt, participes facti sunt
amicitia Dei propter disciplinæ
dona. Hugo Cardinalis b hæc
dona intelligit reales discipli-
nas, cruces, aduersitates, fla-
gella divina correctionis, ut &
Lorinus noster ibid.

Ex dictis hætenus patet,
magni muneris instar habend-
um, si quis particulam S. Cru-
cis tibi dono mitteret; at cum
ea, & Turcis, & sceleratis ho-
minibus obtingere queat, nec
ex se sanctitatem ac salutem
conferat, hodie vos omnes vo-
si compotes efficiam, & quem-
admodum Dei crucem, quæ om-
nes salvos & beatos reddat,
querere & invenire possitis, o-
stendam.

a Sapient. cap. 7

b Hugo Card. in o. 5. Sap.

§. II.

*Cruce Christi spiritualis, per
adversa querenda, ex illo
Iobi probatur: Nunquid in-
gressus es THESAUROS
NIVIS, aut THESAUROS
GRANDINIS adspexisti?
Job 38. vers. 22.*

Tiberius piissimus Imperator
Constantinopoleos, in pau-
peres profusus c **THESAURI-
ZABAT** sibi **THESAUROS** in calo,
ubi neque arugo, neque tinea cor-
rumpit, & ubi fures non effo-
diunt. Hic d aliquando inam-
bulans regia porticu, in pav-
imento tabulam marmoream, in
qua cruce Dominica sculpta e-
rat, vidit, & ait: Cruce tuâ, Do-
mine, frontem nostram mun-
imus, & pectus, & ecce crucem
sub pedibus conculcamus: ac
dicto citius, iussit eam auferri:
defossâque tabulâ atque erecâ,
inveniant subtus & aliam hoc
signo notatam; quæ etiam sub-
lata, reperere & tertiam eâ-
dem cruce insignitam: cumque
& hanc, de rei eventu solici-
tus, effodi curasset, *ingentem
thesaurum* ad coronarum prope
millionem detexit. Quod
cæleste prodigium, quid aliud
innuit, quàm sub cruce maxi-
mum latere thesaurum, non
pecuniarum, sed gratiarum:
quem sanè inter alios oculus
S. Pater noster Ignavius agno-
vit, qui cum aliquando Salman-
ticæ coniectus in carcerem, ac-
ceptis

c Matth. 6. v. 25. d Baron. an. 483.
Grec. Turon. hist. lib. 4 cap. 19. Paul.
Diaconus! 3. c. 6. de gelis Rom.

ceptis litteris commiserationis, & consolationibus à sacris Deo virginibus, sic eis respondit: a Miror vos, quibus CRUCIS Christi mysterium pertractatum esse oportuit, immensos GLORIA THESAUROS in CRUCE inclusos ignorare; Ego vero gaudeo, quod majora & graviora pro Christo sustinere dignus inveniar. Nec quisquam mirabitur thesauros hosce in nive reconditos asservari: quid inquiet, in nive frigidissima thesauri esse queunt? imò hæc magnates in cellis subterraneis recondunt, & fervidâ æstate, & cane torrido pro deliciis ac cupidis pretiosissimis depromunt, præstantissimisque vinis admiscunt, & caro æstimant. De quo juvat Senecam in quaestionibus naturalibus audire differentem, ubi de nive asservata agens, sic ait: b Non contenti vina diffundere veterana, & per sapores atatesque disponere, invenimus, quomodo stipremus nivem, ut ea æstatem evinceret, & contra anni fervorem defenderetur loci frigore. Quid hæc diligentia consecuti sumus? nempe ut gratissimam mercemur aquam. Hoc quod natura fluere & patere omnibus voluit, cujus haustum vita publicum fecit: hoc quod tam homini, quam feris avibusque, & inertissimis animalibus, in usum large ac beate profudit, contra se ingeniosa luxuria redegit ad pretium. Inde est, quod necesse est contenti sunt, sed glaciem, veluti certior illi ex solido rigor sit, exquirunt: quia non è summo tollitur, sed ut vim majorem habeat, & pertinacius frigus, ex abdito effuditur. Tum subdit: Itaque ne unum quidem ejus est pretium;

sed habet insitiores aqua, & antenam, pro pudor! variam; & quali ad thesauros recondendum, describit reponenda nivis officinas. ac tandem concludit: Videbitis quasdam graciles, non sorbere solum nivem, sed etiam esse, & frustra ejus in scyphos suos deicere, ne inter ipsam bibendi morem tepeant.

Audistis, ut Romanis (quin & Belgis) nives in deliciis, nives in pretio sint, nives ut thesauri asserventur, sed & sanctissimo illi civi Romano Paulo Apostolo, advertitarum, persecutionum, calamitarum cumuli, quas ille nives compellat, in deliciis erant Paradisi; de eo sic D. Chrysostomus e pronuntiavit: Cum videret Paulus quasi nivis cumulos, tentatione: quotidie ingruentes, non aliter quam si in medio paradiso vixisset, ita gauderet gestabatque. Quin & nobis gaudendum, gestiendum, dum in tentatione, non secus ac thesauros incidimus, juxta illud D. Jacobi: d Omne gaudium existimate, dum in varias tentationes incideritis. Ut rem planè novam & miram extollit D. Hieronymus dictum illud Davi: e Tribulationem & dolorem inveni, in quæ verba sic disserit: Novam rem dicit; non dicit, requiem inveni, saturitatem inveni: neque etiam dicit, invenit me tribulatio, quam enim id admirationem haberet? eam autem habet maximam, quando se ait tribulationem & dolorem invenisse: neque enim invenitur, nisi quod queritur; neque rectè illi gratulamur nos aliquid invenisse, ait Augustin. nisi illud quod quærebamus. Exultat ergo quasi de thesauro

M 2

re-

a Ribadin. in vita l. 1. c. 10.

b Seneca. quest. nat. l. 4. c. 12.

c Chrysost. hom. 1. in 2. epist. ad Cor. d Jacobi 1. 2. e Psalm. 114.

reperito, juxta illud Apostoli: *Omnne gaudium existimate, cum in variis tentationes incideritis.* Æneas Sylvius a exinde Pius II. Pontifex maximus refert juvenem quendam nomine Pachorum literas amatorias pilæ niveæ abdidisse, quâ Lucretiam amantiam suam è fenestra prospectantem impetuit, & ignem amoris in nive succendit, ut elegantè versu recens Poëta sub Lidia nomine lufit:

*Chara meum gelidâ scriiit nive
Lidia pectus,*

*Dicebam flammæ, hæc puto,
tela carent:*

*Nec carnere tamen, sub aqua
latuere favilla,*

*Flammaque per venas stillat
aquisa meas.*

*Hæc mihi securi quâ declinabi-
mus ignem,*

*Frigore duratas si metuemus
aenas?*

*Frigore sax nata est, tolletur fri-
gore, nullum*

*Sperandum simili de face fri-
gus erit.*

*Sume pares ignes, miserumque
levabis amorem*

*Lidia, frigoribus semper acer-
ba neces.*

Dilectam animam (si liceat miscere sacra profanis) cælestis spiritus deperit, ut eam in sui amorem accendat, duras & horrido febrium algore, & cuiusvis adversitatis frigore rigentes pilas immittit, hoc amatorio epistolio inserto, quod D. Ignatius Martyr assiduo ingeminabat. *Amor meus crucifixus est, quod & cordi Theresiæ telo Seraphico insculptum voluit: AUT PATI, AUT MORI.* Seraphicus Franciscus Buccos nivis, profectò non flocci fa-

a Pierre Meffe l. t. c. 37.

ciebat, è quibus verum gaudium, & solidam lætitiàm eliciebat, ut festivè in hilaris suis canit b Angelinus noster:

*Magna Minorum gentis Assi-
sius Pater*

*Comite Leone Fratre candidis-
simo:*

*Abs Perusinis fors remigrabat
domum.*

*Stringebat arva bruma crude-
lissima:*

*Ibant rigentes in Lacerna pal-
li,*

*Lorica potius illa quam vestis
fuit,*

*Cucullus instar casidis præ as-
pro gelu.*

*Nivosus aures Aquilo corruga-
verat:*

*Naso frequentes depiuebant sti-
ria,*

*Nisi præ sacuto fortè pigra frigo-
re*

*Anare starent pendula: quales
solent*

*Stillicidiorum stare de canali-
bus.*

*Suam sonori musicam, nolint,
velint,*

*Utrique dentes concinebant fri-
gidam.*

Post hæc tandem subdit, si ad ædes reverfi

*Pulsæque nolæ lensus, si musi-
tans*

*Et torvus oculo lænter, man-
minax*

*Semi reserat à janua, probè a-
gnitos*

*Procul inde abesse vendet, Er-
rones vocet,*

*Hominesque nibilipus merum
hospitalium,*

*Suique n. ds nos saltet cingul-
li.*

HAC

b Angelin. Gatzus p. 181. l. 1. c. 37.

HÆC SOLIDA TANDEM EST HILARITAS, FRATER LEO. Similiter cum aliquando carnalis frater, & verè carnalis aspexisset a Franciscum in summa Hieme seminudum, horrentemque frigore, & ad eum misisset, qui per ludibrium & amariori quodam joco, quàm fratrem deceret, ab eo peteret, ut sudoris sibi drachma venderet, respondisse lætum: Dic fratri meo me jam totum Domino meo vendidisse, & quidem ingenti pretio. Quin idem post aliquot annos, cum gravissimis, continuisque doloribus, & insuper novis à dæmone molestiis ita cruciaretur, ut nullæ jam hominis vires ferre posse viderentur, emissa est ad eum vox de cælo, quæ gaudere jubebatur: *Quoniam per eas tribulationes, tantum sibi THESAURUM acquireret, cui nullus in terra comparari posset, etiamsi tota terra in aurum, omnes lapides in gemmas, omnes aqua in balsamum vertentur;* Quo ille audito, ita recreatus est totus, ut jam non sentiret dolores, statimque præ gaudio fratribus advocans narravit, quid de cælo solati accepisset. *b* Non absque singulari Numinis providentia anno Domini 1240. Cremonæ, intra Divi Gabrielis claustra, grando cecidisse fertur, in qua crucis signum, Christi que facies, cum nomine Jesu perfectè expressa cernebantur; atque ut virtutem in hac grandine ab aram cognoscas, cæcus ad ejus contactum, lumen recepit. Prodigium hoc insolens, ac inusitatum; At aliam non a S. Borav. in vita. Platus de statu Relig. lib. 3. cap. 16. b Vincent. hist. lib. 30. cap. 138. Nauclet. Majolus canonicus, et meteorica.

minùs præstantem, in sinum nostrum a divina manu indie^s grandinem pluere, docuit e Pr Baltasar Alvarez, S. Matri Theresiæ à confessionibus, & quorum temporis sanctior non erat in terris: hisce se ad cruce, quibus undique impetebatur, animabat, *si cupidus quispiam in sua vinea colenda, multas pecunias, & tempus impendisset & post magna indicia copiosi fructus, videret eam GRANDINÈ confringi, ac destrui, quid non in animo sentiret? quod si GRANDINES illa aureæ essent (ut Poëtæ de aureo imbre fabulantur) quantam caperet consolationem Dominus vinea? multo siquidem majus lucrum esset illi cuius damnum vinea ex tali grandine destructa. Nunc amabo te, num d hos THESAUROS GRANDINIS aspexisti? Aureæ sunt, gemmæ sunt grandines, valde que pretiosæ, quivis contemptus, injuriæ, paupertas, jactura bonorum, fortunarum, filiorum, famæ, vehementer locupletantes eum, qui benignè ac gratanter exceperit. e Appello Beati Juniperi fidem, sensumque; hunc nescio quis peulanti ore, convitiis impetebat, & hoc in os, faciemque quod videri poterat impudentiùs, ingerebat; cui vir sanctus, non verba verbis, non convitia convitiis compensare, non etiam rationibus allatis eluere & refutare, sed unum illud addere, quod periti fuit & amantis Adamantis, hujusque thesauri: Amice, inquit, imple gremium hisce lapillis pretiosis, imple, ne timeas. Dictæria & convitia, quæ aliis*

M 3 cru-

c Lancicius opuse. spirit. 9. cap. 8. num. 292. in vita Alvarez cap. 40. d Job 38. e In speculo S. Francis. Annal. Min. VVading.

crucis, lapillos pretiosos, & grandinam auream appellat, atque his impieri vult sinum; ut illos scilicet referat, & thesaurizet in domo æternitatis; bonus Institor probè conscius, quanti istic sint pretii ac valoris: hinc & illud præ joco adijcere solitus, unicum hoc in votis esse, ut *hæ lapilli pretiosis, Parisiis Aureliam usque, continuo impeteretur.* Zeno Veronensis a expendens illud 2. Corinth. 11. *Lapidatus sum, lapides Pauli felicem grandinam nuncupavit: Insani populi scribenda tempestate, lapides imbris & ELICITER GRANDINATUR.* Hanc ut quis grandinam tolerare non queat; at verborum & calumniarum cum Junipero non subterfugiat. Nōstis quanti, eas patienter excepisse, pretii sit Moysen attendite; qui *magis eligens affligi cum populo Dei, quàm temporalem peccati habere incunditatem: majores divitiarum æstimans THESAURO Ægyptiorum, improprium Christi, ad Hebr. 11.* Quid verò improprium Christi, nisi vita & laboribus, ærumnis, persecutionibus, infamiâ, & contemptu plenissima? nec paradoxum quisquam arbitretur gelidissimam grandinam, quæ omnia vastat, calamitatem miserissimam inducit, & inter plagas Ægypti non minima censetur, ubi *b GRANDO vastabat omnia, thesaurum compellari; Si ex grandine, inquit c celeberrimus Doctor, thesauri extrahi non possent, non diceret Deus: d Nunquid THESAUROS GRANDINIS aspexisti? Inimicus persequens grandinam similis est, quia omnia vastare*

videatur honorem quietem, divitias, & vitam; sed ingentes virtutum thesauri ex ea possunt extrahi, atque hoc est *e facere cum tentatione proventum.* Thesaurus grandinis paupertas, calamitas est, si eam æquanimiter feras, & Domino, qui pro te pauper factus est, te gratum exhibeas. Hæc autem Oratoris f doctrina est: *Magnus THESAURUS, inquit, in quo divitiarum, inconsumptum bonum perdidisti pecunias, si gratias quidem egeris, animam lucratus es, & majores natum e: divitias, THESAURUM NON DEFICIENTEM in cælu.* Regie prodigalitatis fuit illud Imperatoris Severi, quo excavatis lapillis seculas inferebat, quibus integros fundos ac prædia, dono in populum, spargebat sed quæ deficiebant, ut alibi fufius dicemus. Doctor Asceticus g perfectionem comparat THESAURO abscondito in agro, ob innumerabiles divitias cæli, quibus implet animam; absconditus, quia ignoramus, quantum bonum ejus sit: si enim agnosceremus, dubium non est, quin universa pro illo consequendo relinqueremus, & omnia tanquam nihilum, præ eo despiceremus: quid enim habet finem ad infinitum? eo adducit illud *b Sap. INFINITUS EST THESAURUS hominibus, quo qui usi sunt, participes facti sunt amicitie Dei.* O felices thesauri hujus divitiarum, quibus facimus amicum nobis Deum: nam si terreni thesauri æstimandi, quibus facimus nobis amicos de Mammona iniquitatis, quanto excellentior,

a Zeno ferm. de Jonæ. b Exod. 9.
c & a Nuxa tra. Evag. g. n. 149. d Job 38.

e 1. Cor. 10 f Chryl. hom. 11. ad rom. g. Nierenberg. in Ascet. l. 1. de c. 3. ca. 18. h Sap. 7.

quo Deum omnium datorem nobis devincimus? Locupletissimus thesaurus crux, in qua charitatis aurum, ubi virtutum adamantes, ubi meritum smaragdi, Deus ipse reperitur: & cum Deus infinitus sit, infinitum thesaurum jure appellabimus. Cur hunc thesaurum non quærimus, illi inhiamus, & universam substantiam, vires, valetudinem, opes, honores, vitam, omnia pro eo prodigimus? ad hoc hortatur S. Paschalius lib. 7. in Matth. *Viendi & possidendi THESAURI hujus potestas cum agro, non potest esse sine pretio, cum cælestes divitiæ non nisi damno saculi possidentur.*

Utinam nos tanto studio, labore, sudore, solertiâ cælestes hos thesauros conquiramus, qui filii hujus sæculi, perituras opes, a irritamenta malorum, in terræ visceribus perscrutantur! quæ eo avidius atque ardentius effodere nituntur; quo viciniore spe, iis potiundi inflammantur; ut egregiè Sanctus Gregorius, in illud Job cap. 3. *Quasi effodientes THESAURUM mortificationem intelligit. Omnes namque, qui fodiendo THESAURUM quarunt, cum fodere altius ceperint, ad laborem instantius inardescunt; quia quo THESAURO ABSCONDITO jam jamque appropinquare aestimant, eo in effodiendo enixius laborant. Qui igitur plenè mortificationem suam appetunt, quasi effodientes, THESAURUM quarunt: quia quanto sunt viciniore ad finem, tanto se exhibent ardentiores in opere.* Ita quippe viris Asceticis in palæstra virtutis, usu venire solet, quo penitus in perfectionis, ac omnis sanctitatis adyta

a Ovid. Metam.

penetrarint, eo locupletiore mortificationum thesaurum effoderint. Pius Doctor Thomas à Kempis: *b Quanto altius quis in spiritu profecerit, tanto graviores saepe cruces inveniet, ac tanto ditiores thesaurum consequetur: in quo graviores cruce, argenteis & aureis nummis impressa, hoc majoris pretii sunt, quo gravioris ponderis; sed pauci eum quærant, ac perpauci inveniunt. Causam adferre Sanctus Bonaventura, c *Qui vult invenire crucem, imo ipsum Dominum crucifixum, querat eum tempore, quo inveniri potest, & loco in quo est: nemo enim (si non sit stultus) querit uvam in vere neque in astate violas, nec fructus in hyeme. Item nemo querit ficus in vite, nemo aurum in arbore, nemo pisces in mente; nemo panem petiit in tonstrina, nec libros in popina: Si enim omnia res querenda est, ubi est, ergo quaramus Crucifixum pro tempore in quo sumus, quia nunc invenendus est. Item quaramus eam in loco, ubi est: ubi continuo jacet, id est in cruce: Bernardus: Circumire possum Domine, cælum & terram, & nusquam te possum invenire, nisi in cruce: ubi dormis, ibi cubas in meridie. Ergo qui suaviter vivunt, qui carni deserviant, Christum invenire non possunt, dicitur enim Baruch. 3. *d Qui invenit locum ejus, aut qui intravit in THESAURUM ejus, non invenitur in terra suaviter viventi.***

Deniq; non invenitur in cruce, quam homines avari quærent, amant, desiderant, ac tum beatos sese deprædicant, & quasi de thesauro reperro

M 4 exult.

b Thomas à Kempis de imit. Christ. l. 2 c. 12. c Bonav. de rebus Inventionis S. Crucis serm. 2. d Job 26.

exultant, dum cruces plurimas & maximas repererint. Nōstis, quales? cruces amant & quæ-
runt in pataconibus, in pisto-
lis, in coronatis, aliisque num-
mis, qui *crucigeri* vocantur; *nup-
ta innuptaque puella*, numquid
omnes quæruunt cruces aureas,
cruces gemmeas, eas æstimans,
ex collo suspensas circumfe-
runt? inter intecta ubera, vel-
ut inter duos latrones, hoc si-
gnum crucis faciunt emicare.
De istiusmodi severum illud, &
verum existat Pauli oraculum:
*a Quia THESAURIZANT sibi i-
ram, in die ira* Quare hęc pau-
cis insaniam, miseriam, infeli-
citatē eorum exponere de-
crevi, qui omni conatu *b THE-
SAUROS INIQUITATIS* sibi
quæruunt, quorum est *c inventio
in detrimentum*, non tantum
corporis, ut videbimus, sed e-
tiam animæ.

§. III.

*Nil proderunt THESAURI
impii, Proverb. 10.
vers. 2.*

Malos, hujus mundi sollicitè
bona quære, in hisce bo-
nis malos existere, per bona
hęc pessimos reddi, Cicero,
Demosthenes, Seneca, aliique
Græci, ac Latini Philosophi
verissimè censuerunt, sed præ-
his juvat unum Carthaginien-
sem Antistitem *d* inducere, qui
1. 2. epist. 2. *Bona*, inquit, *appel-
lant, ex quibus nullus illis, nisi ad
res malas, usus est; quæ verò ratio-
ne malus sit, qui bonis malè u-
titur, eventus hic docebit.* Ba-
bylone capta *e* Darius sepul-
a ad Rom. 2. b Mich. 6. c Eccl. 20.
d Cyprian. lib. 2 epist. 2. e Arcusius de
tribulat. disc. 44.

chrum Semiramidis aperiri ius-
sit, ut ingentes, quos illic re-
conditos arbitrabatur, *thesauros*
erueret: dumque aliàs terra
egeritur, grande saxum reper-
tum est, cum hac Epigraphæ:
*Quisquis Rex pecuniis egnerit, hoc
aperto monumento, quantum vo-
luerit, capiat.* Hęc spe mirificè
Rex delectatus, prævidè sa-
xum tolli imperat, in cujus a-
versa facie, hoc monitum exa-
ratum legit: *Ni vir malus esses, &
pecuniã inexplebilis, haudqua-
quam mortuorum oculos erueres.*
Hoc primæ atque infallibilis
Sapientiæ *f* effatum est: *Mul-
tos perdidit aurum & argentum,*
quod dum hęc thesaurizare co-
nantur in terris, perdunt *g THE-
SAURUM NON DEFICIENTEM
in calis.* Hatum testis & arbi-
ter sententiarum, unus instar
omnium erit Eulogius, *h* opi-
ficio lapidaria, tenuioris fortu-
næ vir, non minori in Deum
pietate, quàm in pauperes mun-
nificentiã insignis: quidquid e-
nim labore manuum conquisi-
tum, supra tenuem victum sibi
supererat, id omne lucellum
in egenos distribuebat, & li-
beralius quandoque in Danie-
lem, vicinum Anachoretam
effundebat; qui pietate ejus
permotus, Deum obnixè ro-
gat, opulentiorē fortunam
huic Eulogio concederet: cer-
tum se esse, qui in tenui fortu-
na aded in pauperes profusus
fuerat, liberalissimum fere, ubi
opibus abundaret; sed eam cæ-
lesti legato certior factus, non
conducere salutē Eulogii dite-
scere, Daniel imprudenti zelo
se vadem pro animo ejus stitit;
at

f Proverb. 10. *g* Lucæ 12.
h Causin. cou. sancte.

at suo malo: etenim Eulogius *reperit locupletis thesauro*, licentiori vitæ se dare, in aulam Justiniani Imperatoris se insinuare. Exercitus Dux creatur. Hic templa spoliare, ebrietate ac scortis vitam traducere. Dum nocte intempesta, Anachoreta obfes, ad Dei tribunal sistitur, & Eulogius in prostibulo, ante oculos constituitur. Hic Daniel admirari, lamentari, deprecari, detestari imprudentem zelum, quod supra divinam providentiam sapuisset. Interea Hyppatus & Pompejus Principes Imperii, in Justinianum conspirant, illis se adjungit Eulogius; seditione excitata, capitur Hyppatus, Eulogius omnibus exutus, fuga sibi consulit: jamque profugus, totum latibulum, veterem calam subiit, atque aurum omne, & divitias *irritamenta malorum*, tantum non æternorum, execratus, ad manuum laborem, & pristinam pauperiem, in qua cœlestium bonorum thesauri reconditi, reversus est, ac denuò cœpit per bona opera, *thesaurizare* sibi in cœlis.

Nonne hic verissimum expertus est: *a Quia est inventio in detrimentum*, omnesque perituras hæc divitias, esse *b thesauros iniquitatis*; cùm inventio crucis, paupertatis, adversitatis, sit in animæ emolumentum. *Beatus vir*, clamat *c Sapiens*, qui post aurum non abiit, nec speravit in pecunia **THESAURIS**; sed ejusmodi beati, quàm rari numerentur, ex eo patet, quod vel unum quærere videatur, dum subjungit: *Quis est hic, & laudabimus eum*: Nam ut sciè d

Hugo Cardinalis: *Caritatem notat hic Quid*; omnes quippe post aurum, & pecuniæ thesaurum abire, communis sanctorum Patrum sensus & consensus est. Unde Divus Ambrosius e melle suâ facundiâ, suaviter & fortiter, aurum esse dixit *pretiosa anima detrimentum*. Gregorius Antistes Nazianzenus: *impietatis vocat instrumentum*. Cyprianus *f divitias nominavit Speciosa supplicia*. Et alibi idem Doctor: *Illæ sūt vincula, illa catena*. Quod ipsum aliùs insonuisse videtur Paulus, cœli tuba, cùm divitias vocat: *g Laqueum diaboli*, de quo Ambrosius: *Laqueus, h in auro, quod dum petimus strangulamur*. Valet hæc, quod passim, notum est, illud Ausonii:

Qui laqueum collo necitebat, reperit aurum,

THESAURIQUE loco, deponit laqueum.

At qui considerat, postquam non reperit aurum,

Apertavit collo, quem reperit laqueum.

Delirio noster in disquisitionibus magicis, alios commemorat, qui *i in laqueum diaboli* miserrimè prolapsi sunt ut auro, vel thesauro aliquo, arte etiam necromanticâ, ac diabolicis præstigiis potiri possent: quos omnes *k ait*, à dæmone variè illusos, atque in ipsis cavernis thesauros quæritantes, obritos aut præfocatos: Unum, alterumque, ad terrorem induxisse sufficiat.

Anno 1520. Basileæ quidam factor, ut refert Cedrenus in:

M 5 Ana-

e Ambr. de bono mortis c. 5. f Cyprian. l. 2. epist. 2. & de divitiis.

g 1. Timoth. 3. h Ambr. lib. de bono mortis c. 5. i 1. Timoth. 2. k Delirio disquisit. mag. l. 2. c. 14.

a Eccl. 10. 9. b Michæ 6. c Eccl. 31. d Hugo Car. in Eccl. 35.

Anastasio, cryptam subterraneam, quam & alii penetrare frustra conati fuerant, cereo accenso ingressus, primò per portam ferream se transiisse ajebat: inde ex una in aliam concamerationem, ac tandem in hortos (quos Hesperidos, aut Elysios dixisses) devenisse. In medio, aulam magnifico lucu adornatam, ibique virginem aureo diademate redimitam; ac infernè pubetenus in horridum serpenticem delinentem spectari. Ab hoc ad arcam ferream se deductum, juxta quam duo nigri molossi excubantes, terribili latratu, propius accedere deterrebant: quos ubi virgo minaci voce compe-scuisset, clavium fasce (quem è collo gestabat) soluto arcam recludit, thesauros exhibet aureis, argenteisque nummis instructissimos, è quibus non paucos, munificentia virginis sibi donatos ostentavit. At ut rei hujus exitum, & demonis veritatis dispicere valeris, addebat eam narrare solitam, sese regio ortam stemmate, ditis imprecationibus jam olim devotam, in tam immane monstrum degenerasse, nec aliam recuperandæ salutis viam superesse, quàm si ab illibari pudoris Adolescente, ter osculum delibare contingat: tunc enim pristinae formæ se restituendum, Joris nomine thesaurum omnem liberatori cessurum. Quod cum semel iterumque explorari Adolescens attentasset, tanto derepente horrore, non sine singulari numinis privilegio, correptus fuit, ut si ter id illi osculum fixisset, in partes se discernendum non

vanè præfagierit. Quod malo suo alius civis Basileensis, non multò post, ut familiæ inopiam sublevaret, eandem cryptam ingressus, expertus est: cum enim nil præter cadaverum, & ossium humanorum congeriem reperisset, loci horrore correptus, festinus licet regressus intemperis tantis agitato est, ut tertiâ post die, miserimè expirârit. Quanto tutius hodiernâ luce Diva Helena pretiosissimum crucis thesaurum investigavit? quanto tutius nos crucem Christi, in qua humilitatis, patientiæ, charitatis, virtutum omnium, gratiæ ac gloriæ thesaurus certo reconditus, consecramur, quam Chryso-phili illi præsentissimo corporis & animæ periculo, falsos divitiarum thesauros, quos ne quidem reperi-turi sunt, ut rectè Andreas Cæsalpinus, a in sua dæmon. investig. cap. 12. thesaurorum indagatores per artes magicas, multos, inquit, novimus, sed qui assecuti fuerint, compertum non habeo.

Mitto hæc, Deum omnium thesaurorum claves asservare, nec quidquam pauperrimo cacodæmoni in eos juris aut potestatis concedi; quare inani spe, atque umbratili specie passim delindit, & sordidè imponit. Sic b ferunt Faustum & Agrippam, cum iter facerent, nummos in speciem sinceros, in diversorii annumerare solitos: quos qui receperant, post paucos dies, cornuum frusta, vel seruta vilissima comperiebant.

Conti-

a Eycline theat. D pag. 10.

b Rem. ins. dæmon. c. 15. Beyerlin. theat. M. p. g. 165.

Consimili modo cuidam infau-
ste, licet nobili Matronæ Mo-
sellanæ, quæ ob crimen fortia-
rium, paucis ab hincannis apud
Aguas confluentes, flammis tra-
dita est, fiscellam dederat, ple-
nam aureis, ut apparebat scuta-
tis, quos illa reposuit in arcam;
at dum inde quid desumere
veller, aurorum loco, fimum
equinum reperit. Quia propter
invidiosissimum Cæsarem Caro-
lum V.

a *Insignem pietate virum,*
ab eo commendatum lego,
quod b Cornelium Agrippam,
& duos nobiles, aulæ & regno
exulare iusserit, quia in thesau-
ris inveniendis, artem suam
necromanticam obtulissent.

Alia denique, ut cum Sera-
phico Doctore c concludam,
est inventio vana, qui thesauros
futilis ac inutilis scientiæ qua-
sierunt: hi ut aurum portabile,
alii ut lapidem Philosophalem,
quintam rerum essentiam inveni-
ant. Quadratura circuli, mo-
tus perpetuus, quot ingenia in
circum eger, & perpetuo exagi-
tavit! At Doctor gentium om-
nia novit, dum se nihil asse-
rit scire, præter Jesum, d &
hunc crucifixum: in quo, ut
ipse faretur, sunt e omnes THE-
SAURI sapientiæ, & scientiæ abs-
conditi.

Hunc itaque præsentis ad-
hortationis fructum colligamus,
ut impofterum in venia-
tur crux Christi in omnium
Christianorum ædibus, in venia-
tur crux in cubiculis, in venia-
tur crux in abacis, in venia-
tur crux in oratoriis, nec ampliùs
infames illæ tabulæ, cum nuda

sua Venere & Adonide inve-
niantur, ad quas tot animæ
nafragatæ sunt. e B. Maria de
Victoria, dolebat, si quem lo-
cum ingressa, crucem illic non
invenisset: tota enim ardens
crucifixi amore, in postremo
morbo, ut semper crux oculis
obversaretur, ab utraque parte
lectuli, crucem desigi curavit,
ut, quocumque se obverteret,
eum intueri posset; quo factum,
ut dæmon ad limen cubiculi
conspicuum, ingredi nequiverit.
Alterum ipse f Redemptor no-
ster sanctam Gertrudim fru-
ctum edocuit, dicens: Quoties
quis intimo cordis affectu, mei
è cruce pendentis effigiem, ja-
ctu oculi dignatus fuerit, toties
& ego eum amico inruku, &
ut Bernardus ait, *oculo amoroso*
respiciam, & contuebor.

Ecquid ni, Auditores, ibi oculo-
s, ibi cogitationes, ibi cor
nostrum defixum habemus, ubi
est thesaurus noster? ad hoc,
inflammare omnium animos
poterit, quod fidâ relatione g
scribit P. Paulus Barry, se à 20.
annis Româ accepisse: obierat
Romæ sacerdos mirè addictus
Cruci Christi, ejusque crucia-
tibus; tantoque affectu in cru-
ce contempera ferebatur,
ut in eam cor, animasque com-
migrâsse jure dicerentur. Ma-
gna sanctimonie fama è vivis
excellerat, ridenti vultu reni-
dens; Interim propinquis inci-
dit, causam fortè mortis præ-
properæ sciscitantibus, cor-
pus aperiri: cumque ad interio-
res partes desumentum esset, cor
desiderari visum est; chirurgi

M 6 20

f In vita Barry la faveur de Jesus c. 1.
devoit 2. g Barry cit. cap 2. devoit. 4.
h Barry la faveur de Jesus cap. 2. devoit
707 49

a Virgil. Æneid. b Delrio disc. mag.
1. 2 c 11. c Bonav. festo invent. S. Crucis
serm. 2. d 1. Cor. 2. 712.
e Ad Col. ess. 2.

ac medici steterè attoniti, & unanimiter miraculum! miraculum! inclamârunt. Opportunè quis è circumfusa turba, oculos in crucifixum, qui in oratorio defuncti erat, oculos convertens, adverit ad Christi pedes cor positum, quod omnes

accurrentes conspexêre, miraculumque confirmavêre, dicentes, verissimè in eo completum illud Matthæi: *Ubi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum.*

Matth. 6. 11.

FESTUM

FESTUM

ASCENSIONIS DOMINI.

Videntibus illis elevatus est. Act. I. v. 9

Quinque tenent cælum. Virg. I. Georg.

ARGUMENTUM.

EXordiar hic, ut quondam a Mediolanensis antistes: Nos hic gentes, brachiis post terga revinctis, nec excisarum urbium imagines, oppidorumque captorum simulachra cernimus: aut submissa captivorum colla miramur, qualis humanorum solet esse species triumphorum. Vnius Dei triumphus, fecit omnes prope jam homines triumphatores. Solet quippe precedere pompa viatores;

at.

at vero currum Domini triumphalem, præit bona pompa resurgentium defunctorum. Miris itaque cum Ambrosio Romanorum, aliorumque gentilium Imperatorum, in terris triumphantium pompis, aspicientes hodie in cælum, uni immortalis Imperatori nostro, de morte, ac inferis triumphatori intenti, triumphalem currum, augustissimum ejus corpus, quinque sacratissimis vulneribus, supra omnes sapphyros, ac pyropos rutilantem contemplabimur. Cur autem horum cicatrices in corpore asservare voluerit, Doctor Angelicus, aliique Patres, gravissimas in solatium nostrum causas atulere. Quæ cum in cælis pro nobis, apud Patrem, a sine nostra cause patrocina, nostrique amoris aterna incitamenta, par est ea in terris, omni amore, & veneratione prosequamur.

a Rupert. l. 4. in Ioan.

- §. I. Cicatrices servavit, ut in perpetuum victoria sua circumferat triumphum. S. Thom. 3. p. q. 54. art. 4.
- §. II. Retinuit cicatrices vulnorum, ut patri pro nobis supplicans, quale genus mortis, pro homine pertulerit, semper ostendat. S. Thom. ibid.
- §. III. Præ se ad adorandi, & venerandi quinque sacratissima Christi vulnera.

FESTUM

ASCENSIONIS DOMINI.

Videntibus illis elevatus est. Act. 1. v. 9.

Nolim ego quod hic sacris oratoribus, hac admiranda Imperatoris nostri cælos conscendentis festivitate familiare, splendidis illis Romanorum, aliorumque gentilium urbem ingredientium, pompis enarrandis, triumphis celebrandis inhærere: quemadmodum Cæsar curru eburneo à 40. elephantis, M. Antonius à leonibus, Aurelianus à cervis vectus sit; Nero verò nunquam Romam intravit, nisi mille rhedis stipatus, soleis mularum argenteis. Quàm insolens & prope inauditus triumphus Sesostris

existere, qui 4. Reges captivos curru suum, aureis catenis trahere jussit. Horum omnium splendorem obscurare valer, currus ille igneus, qui etiam per liquidum æra, per cælos ipsos devexit, ut quod de sole, qui dicitur, Poëtæ fabulantur, Prophecie huic verissimè convenire videatur. Quod expendens a Bernardus: Nonne tibi videtur Elias, ascendentis Domini signare personam?

Ar longè illustriori modo Redemptor noster, orbis dominator, non brutis animantibus vectus, non Reges aliquot captivos;

a Berno. Serm. 3. in Ascens. Dom. b. V. Apud. in Euang. l. 2. c.

otivos; sed ipsos principes te-
nebrarum subjugavit, atque
psas & Angelicas potestates, in
comiraru suo habet stipatores.
Ut jure Carthaginiensis anti-
thes b exclamer: *Res hujus ma-
gnificentia, omnem superat intel-
lectum.* Hoc quidem notandum,
inquit c magnus Gregorius, quod
Elias curru legitur ascendisse,
quia homo purus, adjutorio indi-
gebat aëno: per angelos quippe
facta illa sunt adjumenta; Re-
demptor autem noster non curru,
non angelis subiectus legitur, nisi
torii pro curru, aut vehicu-
lo, preciosissimum ejus cor-
pus fuisse dicamus, quod ab
intrinseca virtute movebatur:
quemadmodum in artificiali-
bus, periti mathematici artifi-
cio. Carolus dux Lotharin-
giæ Bruxellis, à paucis annis
currum triumphalem in forum
induxit, qui nullis equis, aut
vèctoribus, interiori machina,
& oculis rotulis ac trochleis,
sponie suâ procedere censeba-
tur. Excellentiori certè virtu-
te currus ille purpureus, tot
gemmis quot cicatricibus, ac
porosissimum quinque illis, lu-
cidissimos solis radios longè
antecelentibus, insignitus pro-
greditur. Currus seu Rhedæ,
quibus modò nobiles, prin-
cipes, Reges vehuntur, vul-
go *carossa* vocitantur, d à Flo-
rentinorum, ut historici aße-
runt, curru, ducto vocabu-
lo, forte & invento: hos enim
in aciem procedentes, olim cur-
rus rubeus, albam crucem
præferens solebat præcedere,
qui CARROZZO, seu cur-
rus rubeus, seu purpureus di-

cebatur. Facessant humana
hæc, militaris pompæ orna-
menra, unus omnium nostrum
oculos, animosque in se con-
vertit, gloriolissimi corporis
Christi in cælos conscendentis
currus, verè triumphalis, quod
purpurâ sanguinis sui condeco-
ratum, & s. splendidissimis
vulnerum suorum fulgoribus,
cælum ipsum, velut novis stel-
lis illustravit. Unde Ecclesia
in officio Apostolorum pascha-
li:

*In carne Christi vulnera,
Micare, tanquam SIDERA
Mirantur.*

S. I.

*Cicatrices e servavit, ut in
perpetuum victoriæ suæ cir-
cumferat triumphum.*

S. Thomas doctor Angelicus,
causas expendens, ut quid
Christus Rex gloriæ, in
lucidissimo suo corpore cicat-
trices s. vulnerum reservavit,
hanc primam assignat, e dicens
ac docens: *Conveniens fuit ani-
mam Christi in Resurrectione, cor-
pus cum cicatricibus resumere:
Primo quidem propter gloriam
ipsius Christi: dicit enim Beda su-
per Lucam: CICATRICES ser-
vavit, ut in PERPETUUM VI-
CTORIÆ SUÆ CIRCUMFERAT
TRIUMPHUM.*

Si magna olim L. Sifnii Den-
tati fuerit gloria, centies &
vicies in aciem eo animi &
corporis robore descendisse, ut
quinque & quadraginta vulne-
ra pectore adverso exceperit,
in quo socios habuisse M. Cæ-

sum.

e S. Thomas 3. p. 2. q. 54. 2. 4. S.
Thom. cit.

a Luc. 22. b S. Cyr. ser. in Ascens. Do.
c S. Greg. h. m. 29. d Corro Mediolan.
hist. Doucesmai s. Ann. 18. reatus pag.
440:

finum Scevam, & Manlium Capitolinum ajunt; quorum ille humero ac femore saucius, atque oculo eruto cæcus, scutum centum & viginti ictibus perfossum retulit; hic verò tribus & triginta cicatricibus adverso pectore insignis apparuit, ut posteri tantorum patrum insignibus gloriari, eorumque intuitu ad patia facinora debuerint incendi. Inviçissimus Imperator noster, non clypeo; sed sacratissimo suo corpore, supra quinque millia vulnere excepit, è quibus illustriora quinque, velut trophæa virtutis reservavit: sic enim S. Bernardus: *a* TROPHÆA victoria ostentare gestiunt victores, & in signum virtutis clypeorum FORAMINA monstrare. Observat V. Beda generosissimos militiæ duces, vulnere in prælio accepta, non ita curari velle, ut cicatrices non remaneant: sed malle, ut hæc in corpore, militaris gloriæ monumenta persistant. Ita inquit, *b* Dominus noster ob signum perpetis victoria, vulnere CICATRICES, calo inferre mallet, quàm abolere. Hæc porrò laus, non ex majorum imaginibus, & claris factis, non è diferta & copiosa cujusvis laudatoris panegyrica petitur; sed his omnibus efficacius ac potentius, per ipsa, quæ ostentat, vulnere vestigia, comparatur. Hoc in duce nostro c Rupertus suspexit: *Plagarum*, inquit, CICATRICES, idcirco in suo corpore retinuit & reservavit, ut VICTORIAS suas, semper illis, quasi lingua loquatur: Tor enim sunt ora, quot excepit

vulnera. Hæc, quidegerit, quid perpetrarit, quid exantiarit, quæ & quanta, ut nos in libertatem filiorum Dei vindicaret, in suo corpore sustinuerit, omni Tullianâ linguâ disertius lojuuntur, gloriosius contestantur; quod spectat illa magni Aquinatis d sententia: CICATRICES ista in Christi corpore, permanserunt ad majorem CUMULUM GLORIÆ, in quantum sunt quædam VIRTUTIS INSIGNIA. Generosissimi duces, ac fortissimi heroës, illustria sibi præclaris factis insignia, aut gentilitatis tesseras pepererunt. Barcinonensium, & Aragonensium insignia, quatuor rubris lineis, in scuto aureo notantur, quorum hæc fertur origo: c Godefridus cognomento Villosus, Comes Barcinomensis, pro Ludovico Pio adversus Saracenos fortiter ac feliciter decerârât; cum etiamnum plagis, recenti sanguine fluentibus, aureum Regi scutum obtulit, ut in eo insignia exprimenda impetraret; Rex magnanimâ viri virtute perspectâ, plagisque non modicis, quas adverso pectore acceperat, inspectis, quatuor suos digitos, Comitum sanguini, è vulneribus stillanti, intingens, eisdem sanguineos per aureum scutum producens, totidem in eo lineas depinxit, æternum virtutis ejus monumentum ad posterum ablegans, qui in puniceis hisce lineis, Godefridi Comitum virtutem suspiciunt, circumbeant, venerantur, in iisque maximè gloriantur. Cum alia longè

a S. Bernard. serm. 3. de resurrect. b Beda in c. 24. Lucæ. c Rupert. l. 12. de vict. verbi c. 28.

d S. Thom. 2. p. q. 84. a. 4. ad primum e Lyraus de Christo crucifixe p. 362.

Longè Imperatori nostro, nobisque omnibus pro purpureis lineamentis, quæ non regis digiti, sed carnificum ulmi, ac lora expresserunt, venerationis causa oblata sit. Ut infra videbimus §. 3. De illo quidem Augustinus a pronuntiavit: *Fuerunt VESTIGIA VULNERUM in corpore, tanquam tituli GLORiarum.* Et tunc & in nobis atque ea omnia membra, in quibus graviores perpessi sumus cruciatus, graviori, multoque illustrius corruscabunt: quo super argumento, Doctorum Principem b audiamus: *In illis locis VULNERUM, quidam SPECIALIS DECOR apparebit, qui omnem siderum splendorem, ac stellarum fulgorem, infinitum antecellit intervallo. S. Vincentius e igneus ille Ecclesiastes, sic aliquando de iis ad populum disseruit: Remansisse sicut PLAGARUM resplendentia, ad instar STELLARUM & vulnus lateris instar LUNÆ.* Unde in Buentiæ cœlestes, in mortalium animos, copiosè deriventur: ipsi quippe stellis, & lunæ, & sole, lucidiores radios è sacris Salvatoris vulneribus, aliquando Francisca Romana vilit abistere, ut auctor vitæ commemorat: videbat sacra Domini vulnera, radios suos ejaculari solis instar, in Augustissimam ac SS. Trinitatem, in virginem Deiparam Angelos ac Sanctos omnes: fulgore novo cælum omne corruscabat; observans deinde, qua ratione lux hæc ad homines se diffunderet, videbat alios uno tantùm vulnere, quosdam duobus, nonnullos tribus, paucos, quatuor,

pauciores quinque, pro meritis suis omnes illustrari; ut singulis constet; unde vitæ æternæ lumen illis oboriatur. Labet hic paulum immorari, & ardenti affectu percunctati: *d qua sunt PLAGÆ ista, in medio manuum tuarum?* quales hæ corporis gloriosi manus? responder sponsa, quæ eas in spiritu attentè contemplata fuerat: *manus ejus tornatiles* (velut ex ebo-re) plenæ hyacinthis, omnium meritorum pyropis, ac unionibus oppletæ: quos per ipsas apertas plagas, in nos copiosissimè elargitur.

Hinc non minus ingeniosè quàm religiosè Vir Asceticus, Christi manus etiamnum perforatas attendens, munificentiam ejus extollit, quòd nihil illis beneficii contineri posse asseveraret, sed omnia largissimè in nos defuerent. Cujusmodi elogium eximius Doctor, ac Decanus Parisiensis, Thomas Bricotus, de Francisco Galliarum Rege tulit, atque in ejus solenni inauguratione, profusam ejus liberalitatem, ac munificentiam collaudans, dixit eum instar S. Francisci (cujus nomen sortitus fuerat, Christumque imitabatur) stigmata, seu plagas in manibus gerere, quòd manibus velut terebratis, nihil continere posset. Quàm pauci hujus exemplo, manus perforatas habent, & quibus Deus per suas perforatas manus, tantam gratiarum copiam, tantos etiam divitiarum cumulos, in manus dimittit, inde vix obolum in pauperem, qui Dei personam refert, redundare; at summa ingratitude, omnia nobis

a S. Aug. epist. 49. b S. Thom. cit. ad 1, c Vincent, D. in albis serm. 4.

d Zach. 13.

bis à Deo collata beneficia, per manus diffuere, summâ oblivione permittimus. De Alphonso Castellæ Rege, cui à perforata manu inditum nomen, scribit Mariana noster de rebus Hisp. lib. 9. cap. 8. à liberalitate cognomen illud traxit: qui enim perfectè munificus est, divitias non magis, quam aquam compressâ manu continere, quin diffluant potest. Benignissimus Redemptor noster in vos prolixâ semper, ac porrectâ, non contractâ manu est, vult sibi in suis, ut vos tales præbeat. Quod Mediolanensis Antistes a potenti suâ suadâ commendat, serm. 8. De manu arida sanata: *Sed & tu, qui putas te manum habere sanam; cave, ne avaritia contrahatur: quin potius extende eam pro misericordia frequenter ad pauperem. Observa, quod ait Propheta: Ne sis MANUS tua ad accipiendum PORRECTA, ad erogandum CONTRACTA.* Redemptor noster in super scissam pectus retinuit, ut inde fluant fontes cœlestium benedictionum, ac gratiarum: unde illud Psalms Regii: *c Conscisci saccum meum*, de sanctissimo Christi corpore, Augustinus d' exponit: *Ecce Christus passus est, ecce mercator ostendit mercedem: ecce pretium quod dedit, sanguis ejus fusus: in sacco ferebat pretium nostrum: percussus est lanceâ, fossus est saccus, & manavit pretium orbis terrarum.* Vos auditores, nolite scindere corpora, aut vestimenta vestra, sed corda per commiserationem rumpantur, crumenam,

a Amb. Sermon. 3. de manu arida sanata.

b Psalm. 29.

c Aug. in Psalm. 29.

1 burfam, sacculos vestros aur & argenti conscindite, è quibus eleëmofynæ in sinum pauperum largiissimè fluant. Alienum est nudum & apertum Christi latus, nobis exhibitum ut ardentem ejus erga nos amorem, in corde suo legere possimus: atque hinc filii hominum discerent, non blandis verbis aureis promissus, fictis amicitiiis amorem simulare; sed sincero & aperto corde testari quod si nudum, aut quod Molus requirebat, per fenestellam rimari liceret, quàm rarè verè amantes, quot simulates quot fraudes, quot rethor, recessus, latebræ reperirentur! uaptissimè Gregorius lib. 18 mor. cap. 25. exponens illa verba Job 28. *Abyssus dicit non est in me, ait: Quid hoc loc abyssum, nisi corda hominum vocat? qua & per lapsum flumide & per duplicitatu sunt caliginetenebrosa.* Non possum, quin penudum dilectissimi Jesu pectus, per apertum illud co Salvatoris nostri, vos puellas vos matronas obtester, ut quicor Deo clausum habetis, apertum pectus & nuda ubera, vel ut duos tartareæ fornacis folles ad ignem, libidinis conflandum, lascivè circumfertis quibus quasi meretricio quatu (al te openbertigh) tot ingenuis oculis ruborem, & deperverfis animis ardorem eternum suppeditatis, injectisipario obiegere velitis. Exstruit se, & exarsit hoc corruptissimo sæculo d' zelus S Domini nostri Alexandri VI, qui, ut hoc incendium re

flit

d Litteræ Laureto datæ anno 1676. 30. Sept.

stringeret, omnia flumina difertissimorum oratorum laxari voluit, atque illud pro auctoritate sua, quâ major non est super terris, præcepit, ut leuiter & lasciuum incedendi modum reformarent, ad exemplar Domicellarum Perutinarum, quæ id in manus Episcopi uenerunt, & observant. Quod uotum, ut in Belgio, aliisque Provinciis seruetur, mille uotis uouendum. Hoc tamen se, aut uxorem suam, voto Reuerendissimi nolle obstringere, Nobilis quidam palam affirmârat; dum actutum, uterque conjux ad mortem lecto dejecit, & infirmatur: qui ut manifestam Dei manum sensere, ambo uouent se uelle, quàm istic uocitabant reformationem amplecti, & subitò sanati sunt. Sed hæc aliquando copiosius.

Ut sanctæ quorundam curiositati faciat satis, summus Theologiæ Magister Suarez, a disputat, an præter 5. vulnera, etiam alia inflicta, uestigium seu cicatricem seruatione sint? quæ haud dubiè suum singularem fulgorem habitura; nemo ambigat, cum, ut uidebimus, is honor Martyrum membris tribuendus sit.

Inducit ipse à Hippolytum Martyrem affirmantem, non solum quinque vulnera, sed & caput Christi spinis redimitum tot radiis conspicuum, quod puncturis faucium fuit.

Facit huc, c quod de Domitiano Romanorum Imperatore historici tradidère; eum ad-

ed sagittandi peritum fuisse, ut eminus emissis sagittis, caput cervi coronaret. Ita Deus sagittis morborum, dolorum, interiorum punctioum, non cervum, sed seruum suum coronat. Ita verticem Catharinæ Senentis tot radiis fecit corruscare, quot spinis antè cruentat. Denique subiungit d Doctor Angelicus: *Membra in quibus Martyres passi* (ad imitationem capitis) *peculiari fulgore in calu decoranda.* Id in superna illa Ierusalem, in cælesti illa ciuitate Dei, auentiori mentis oculo contemplatus S. Augustinus e ait: *Nescio, quomodo sic afficiamur amore Martyrum beatorum, ut uelimus in illo regno in eorum corporibus, uidere uulnerum CICATRICES, quæ pro Christi nomine pertulerunt: non enim deformitas in eis, sed dignitas erit, & quædam, quamuis in corpore, non corporis, sed VIRTUTIS PULCHRITUDO fulgebit.*

Festiuum illud acroama, Catoni olim gentiles s acclamauerint: *De fortissimis ejus uulneribus, plus gloria fluxisse, quàm sanguinis;* hoc potiori jure, de iis deprædicâro, qui pro Deo, pro fide, per exquisita supplicia, suum sanguinem fudère. Quod argumentum disertè pertractat g Bellarminus Cardinalis: „ Illud, inquit, accedet ad gau-
„ dium oculorum, quod S. Au-
„ gustinus h docet: Martyres
„ beuissimos in ea corporis par-
„ te, in qua supplicia pertule-
„ runt, signa uirtutis pulcherri-
„ ma, & uenustissima prælatu-
„ ros. Quid igitur erit uidere S.

„ Ste-

d S. Thom. 3. p. q. 54. a. 4 ad 1. e August. 1. 22. de ciuitate Dei c. 20. f Val. Max. 1. 3. c. 2. g Bellarm. de æterna felicit. l. 4. c. 25. h August. cit.

a Suarez 3. p. q. 54. disp. 47. Sect. 2.
b Hippolyt. orat. de consummat. MUN-
di. c. Laædan. tit. tribulat.

„Stephanum tot gemmis pretio-
 „sis insignem, quot lapidum
 „ictus in corpore suo perulit?
 „quid Joannem Baptistā, & Ja-
 „cobum majorem, ac Paulum,
 „Apostolos, & alios prope in-
 „finitos, quibus collum pro
 „Christo præcisum fuit, videre
 „torque nobilissimo (supra o-
 „mnes Manlios Torquatos) o-
 „mnique auro pretiosiore, in-
 „credibili decore fulgere? quid
 „sanctum Bartholomæum, cui
 „pellis à toto corpore ita illu-
 „stratum, ut omnem purpu-
 „ram quantumvis pretiosam,
 „superare videatur? quid erit,
 „ut cetera prætermittam, vi-
 „dere Petrum, & Andream,
 „& alios plurimos, qui crucis
 „supplicium pertulerunt, quasi
 „stellas lucidissimas in mani-
 „bus, & pedibus, cum infini-
 „to decore gestare? nam de
 „Christo Rege Martyrum, qui
 „ad gloriam suam, & solatium
 „nostrum, signa clavorum, &
 „lanceæ conservare voluit,
 „nulla lingua promere potest,
 „quantâ luce signa illa sacrosan-
 „cta micabunt. Dicta confirmat
 S. Leo serm. de S. Laurent. *In
 honorem transierunt triumphi, in-
 strumenta supplicii.* Craticula
 Laurentii, ferra Simonis, gla-
 dius Pauli, dentes Apolloniæ,
 gemmis & auro inferuntur. Bra-
 sili gens, ferox & barbara, cu-
 tem solis ardoribus adustam,
 cultris conscindunt, ut quos-
 dam hinc vinctos conspexi, ac
 plagis hiantibus, uniones pre-
 tiosasque gemmas inserere con-
 fueverunt, atque ii nobiliores
 & illustriorès inter eos censentur,
 qui pluribus plagis maxi-
 mè concisi, in publicum splen-
 didè progrediuntur; quemad-

modum nostras inter nationes,
 moris est vestes eleganter conscindere,
 apparente per crebras incisuras serice, vel auro.
 Ast hiantia & spirantia heroum
 Christianorum vulnera, à barbaris
 tyrannis inflicta, longe ditiùs,
 ac splendidius resurgunt.

Gravissimum Theologorum
 Dominicum Soto ^a audite: *Ex-
 stabunt in eorundem (Martyrum)
 membrorum articulis, gladii cicat-
 rices, effulgentes super omne as-
 rum, & lapidem pretiosum, velut
 cicatrices vulnerum Christi.*

Job ulceribus plenus, intuitus
 quas toto corpore plagas sanie &
 tabo fluentes gestabat, spe plenus
 exclamat: *Rursus circumdabor pelle
 meâ.* In quæ verba doctissimus b Pineda:
 quod si vera illa sent. Aug. l. 22.
 de civit. c. 20. & D. Thomæ
 3. p. q. 54. cap. 4. Quantum
 „erit totius corporis beati Job
 „splendor? pulchritudo quan-
 „ta? si pro scabie ista scindisti-
 „ma, quâ totum corpus re-
 „spersum fuit, à planta pedis
 „usque ad verticem capitis, &
 „pro immundis ulceribus, &
 „acutissimis, omnium membro-
 „rum cruciatis, illius cor-
 „pus postea illuminatum, qui-
 „busdam quasi guttis lucis, &
 „stellis vermiculatum erit, omni
 vellere aureo nimium quan-
 tum præstantius ac pretiosius.

Quod & nos omnes, quâvis
 infirmitate corporis affectos ani-
 mare debet, iis membris plus
 gloriæ, ac splendoris confe-
 rendum, in quibus hinc acer-
 biores morborum dolores, ac
 cruciatus perpepsi sumus; si mi-
 litu-

^a Soto in 4. dist. 44. 2. 3. b Pineda in
 Job, c. 19. v. 26.

itudinem adducit Chryso-
 stomus a à gloriosis militum vul-
 neribus hom. 62. ad popul. O-
 mne gaudium existimate, cum in
 variis tentationes incideris: &
 quomodo gaudere licet, ubi sunt
 vincula, ubi tormenta? mille vul-
 nera Miles excepit, nonne cum
 magna revertitur lætitia, liberta-
 tem habens claritatem, & gloria ma-
 teriam vulnera? Cræmærus de
 rebus Polonorum lib. 5. refert
 in prælio contra Moravos; Ze-
 lilaum, dum Ducis pariter ac
 Militis officio fungitur, dexte-
 ram amisisse, quem Boleslaus
 Princeps, sic mutilum collau-
 davit, proque ejus meritis ac
 virtute, auream manum donavit.
 Ita manus, pedes, dentes, ocu-
 li, caput, quæ hic inusitatis
 malevolorum tormentis, aut
 acutis morborum doloribus
 cruciantur, non aurea, non e-
 burnea, non gemmea vobis
 membra, sed eadem integra,
 vegeta, vivida, fulgore super
 omne aurum obryzum rutilan-
 tia restituentur. Quæ certa fide
 prælibans, Constantinus Ma-
 gnus Imperator, in Niceno
 Concilio effossos Episcoporum
 oculos, piè exosculabatur, vel
 Religionis ergo, vel etiam ob-
 servantiæ. Pro certo persuasus,
 ait b Theodoretus, osculo bene-
 dictionem se inde hausurum: si in
 Martyribus vacuas oculorum
 orbibus sedes, adeò suspexit,
 amavit, coluit Augustus, quan-
 ta in vulnera Christi, & resi-
 duas ex his cicatrices fuisset
 pietate, religione quanta?

a Chrysof. hom. 62. ad pop. b Theo-
 doret. l. 1. c. 11.

§. II.

Retinuit cicatrices vulnerum,
UT PATRI PRO NO-
BIS SUPPLICANS,
QUALE GENUS
MORTIS, PRO HO-
MINE pertulerit, SEM-
PER OSTENDAT. S.
 Thom. 3. p. q. 54. a. 4.

MArcus Antonius, Orator
 Romanus, e causam Aquilæ
 lei, qui de capite pericli-
 tabatur, apud Senatum pero-
 rans, arrepto illius Sago multis
 confosso telis, sanguine conser-
 so, ac testante vulnera, quæ pro
 patria acceperat, magis ad cle-
 mentiam hoc spectaculo judi-
 ces, quam sua eloquentia com-
 movit.

Salvator noster, inquit Apo-
 stolus, cælum ingressus est, d
 ut appareat vultui Dei pro nobis
 utque reservata in corpore plaga,
 ut ait e Cyprianus, salutis huma-
 na à patre exigant pretium & obe-
 dientia donativum. Apud Iulium
 Cæsarem prodicionis olim Mi-
 les infimulatus, capitis senten-
 tia condemnatus est, quod ubi
 rescivit ille, accurrit ilico, &
 aperto pectore, objecit adver-
 sas cicatrices vulnerum, quæ
 illius ergo quondam excepe-
 rat: nec alio teste Cæsari opus
 fuit; illis quippe fidem fecit,
 illis persuasit, illis evicit, &
 si dum pectus probavit; sed ne-
 mo efficacius, quàm Redem-
 ptor noster; obtestatur & ille,
 ut

c Cic. orat. in Verrem. d Heb. 9. e
 Cyprian. serm. 3. de Bapt.

ut fidem tuam, & amorem tuum probes. Quibus pro eo exceptis plagis, vulneribus, verberibus, imò ut lenius dicam, verbis asperis, fidelitatis tuæ notas valeas ostentare. Ad hoc ut nobis stimulos subdat, potentissimè pro nobis cicatrices patri exhibendo, perorat.

Quam potenter SS. Martyres nobis patrocinentur, aurea suâ sandi copiâ declarat a Chrystostomus, cum ait: *Eos abscessa copita manibus gestantes, & in medium afferentes, Deo exhibere, & quæcunque postulant, nobis impetrare.* Si hoc servi possunt, quid non apud patrem filius poterit, dum suum pro nobis transfixum latus, ac cor, pedes & manus per fossas exhibebit, non quidvis impetrare sed imperare poterit? *Habemus*, inquit b. Apost. novi Testamenti *Mediatorem, & sanguinis aspersionem, melius loquentem quam Abel*, melius loquentem, quam Martyres; hi etenim cum Abele clamant: *vindica sanguinem nostrum, qui effusus est.* At sanguis Jesu per vulnera, quasi per tot ora, misericordiam implorat. & exorat: ideo, inquit Anselmus, *si sanguis Domini loquitur melius, quam Abel (de quo dictum fuerat, quia vox sanguinis fratris sui clamat ad me de terra) quia sanguis Abel mortem parricidæ fratris petuit, sanguis autem Christi, vitam persecutoribus impetravit: sanguis Abel expetit vindictam, sanguis Christi misericordiam: ille uni nocuit, iste multis profuit, quâ occasione S. Thomas 3. p. 9. 57. 2. 6. quærit, an Dominus Jesus qui juxta e. Apostolum semper*

vivens ad interpellandum pro nobis) in cælis super salute nostra, cum patre æterno loquatur? & respondet nullam hinc intercedere locutionem; sed ipsam representationem, & per tot ora quot vulnera, ex humana natura, quam cælo intulit, quandam esse interpellationem pro nobis.

Lusitanix Rex Joannes, ex objecta sibi cælicus parmula, quinque sacratissimis Christi stigmatibus insigni, omnem suum amorem in hæc transtulit, etiam edito solenni voto, *scilicet* ut quidquid interpositis hisce Salvatoris vulneribus rogaretur, nil se unquam negaturum. Die Veneris sancto ad templum eunti, ut crucifixi plagas de more veneraretur, occurrit mulier, quæ per Christi mortem ac vulnera, marito capitis damnato veniam, vitamque orabat: *Majora*, inquit Rex, *vellem, intercessoribus ac mediatoribus illis à me postulatis: Vitam dono marito, pro amore ejus, qui die hoc, æternam vitam, suo nobis sanguine, vulneribus, ac morte donavit. Et Deus, cujus paternus affectus in filii sui dilecti vulneribus spirat, non misereatur nostri, quando his veluti toti lem patronis, apud ipsum nituntur si hæc ad interpellandum ora, omni verò amore & veneratione nobis propiua reddiderimus.*

Chrysológus g. Ravennas Antistes de Lazaro mendico, e. jusque ulceribus agens hæc ait: *Atque ita ad aperiendum cor divitis, totum corpus pauperis vulneribus*

a Chryst. de SS. Juven. & Maxim. p. 11. b Heb. 1. c Apo. 6. d Anselm. in epist. ad Rob. c. 12. e Heb. 7.

f Vasconell. de Reg. Lusitan. anaceph. 16. g Chrysol. serm. 121.

ribus aperuit, ut in adiuuando
 uite, TOT EFFICENT PAUPERIS CRA,
 et vulnera. Similem in mo-
 dum, totum sibi corpus ape-
 re voluit Christus, ut in exo-
 nando pro nobis apud patrem,
 EFFICENT ORA, quot vulnera; unde
 peccatores, quantumvis scele-
 ratos, & flagitios quantumvis
 normibus reos, causæ suæ dis-
 dentes, sic animat, & exci-
 tat Augustinus, qui expendens
 illa verba a Joannis: *Advoca-
 tum habemus apud Patrem, lesu-
 m Christum iustum*, sic ait: *b Ibi ha-
 bet advocatum, noli timere, ut
 perdas causam confessionis tuæ: si
 nim in hac vita commisit se homo
 inferta lingue & non timet, com-
 mittis te verbo & periturus es? cla-
 ga advocatum, habemus apud pa-
 trem, qui TOT CRA HABET, QUOT
 VULNERA, quibus causæ nostræ pa-
 rocinetur. Causæ suæ quan-
 tumvis iniquæ, quantum-
 vis gravi, etiam capitali non
 diffidebat, qui Demosthe-
 nem, qui Periclem, qui M. Tullium
 disertissimos oratorum, patro-
 nos nancisci poterat: Hic enim
 gloriari solebant, se causam ma-
 lam perorando bonam reddere,
 ipsamque Judicem, in quam vel-
 ent partem flectere, facile va-
 ere. Quod in Q. Ligario patuit,
 in quem, ut Julius Cæsar senten-
 tiam tulerit, Cicero perora-
 vit, & absolvit. Et quemquam
 vestrum reperire est, qui causæ
 inimicæ suæ, quantumvis ini-
 quæ dissulat, ubi patronum
 merito sibi obtigisse novit, qui
 causam pessimam optimam red-
 dere, supremum illum Judi-
 cem, in quam voluerit partem
 flectere, æque omni Demo-
 thene, & Tullio eloquentior, ac*

potentior per hæc vulnera per-
 orare consuevit?

Causam alii feliciter obtinue-
 runt, qui libellum supplicem,
 optimo ut ajunt arramento, sti-
 lo terfo, rationibus urgenti-
 bus exaratum, Principi obtulê-
 re; At quàm efficaciter causa
 nostra instituat, attendite.

Tria sunt animalcula infirma
 & exigua, quæ post mortem
 suam toti mundo imperare di-
 cuntur; ea sunt: *Ovis, anser, &
 apis*; etenim in ovis membra-
 na, anseris penna, Regum di-
 plomata scribi solent, & cera,
 quam apis efformavit, obigna-
 ri. In candida illa *Agni imma-
 culati*, membrana, peccata no-
 stra, non atramento, non pen-
 na, sed sanguine & stilis ulmeis
 exarata sunt, & misericordiæ
 cera consignata, in hac libel-
 lus noster supplex conscriptus,
 patri æternæ exhibetur: eum,
 inquit c Laurencius Justinianus,
*sanguine proprio, in sua carne
 conscripsit*. Ecquis hujusmodi
 causæ suæ patronum reperiat,
 qui in sua carne libellum sup-
 plicem, & causæ argumenta
 descripta gerat? Eleganter hic d
 Petrus Blesensis: *sum ille Ange-
 lus transfuga, & emansor te in de-
 testabilem peteret ancillatum: Chri-
 stus contra te litem propositam, suam
 fecit; postque diversas productio-
 nes testium, legis, eraculorum,
 prophetarum, signorum, tandem
 proprium sanguinem allegavit. Ob-
 tinuit allegatio illa, sua senten-
 tiam libertatis, SCRIPTÆ SUNT
 LITERÆ IN MEMBRANA
 CORPORIS CRUCIFI-
 XI, & confirmata osculo miseri-
 cordiæ.*

c Laur Justin de triumph agone. d
 Petrus Blesensis de claritate Dei 1519.

a Ioan. epist. c. 3, b Augustio. in
 Joan. 4. ic.

cordia. Hanc literaturam optimè norat a Augustinus; Jam exclamat: In manibus tuis descripsisti me, sacratissimorum vulnerum tuorum charactere, caractere scilicet suavitatis, & non amaritudinis: caractere misericordiae, & non justitiae; lege, Domine Iesu, hanc scripturam, & salva me. Hæc qui volet, per pios & ardentem divini amoris affectus per diem sæpius usurpandos, suis inculcet. Prolixior ne sim, hanc postremam Divi Thomæ rationem adduco, cur vulnera in glorioso corpore reservavit
b Ut suâ morte redempti, quàm misericorditer sint adjuti, insinuet; & ut in judicio, quàm justè damnetur, denuntiet Unde in beatos, è vulneribus suis gratiarum, ac misericordiae flumina derivabit, in damnatos pœnarum, ac severissima justitiæ fulmina evibrabit. Videbunt eundem justi ad solatium, injusti ad cruciatum. Ita c Ludovicus Blofius, *Christus Dominus, inquit, in judicio ostendet vulnera sua, ineffabili decore fulgentia, quæ justis quidem dulcissimam consolationem, impiis vero horribilem confusionem adferent. Tunc enim verè d videbunt, in quem suis linguæ telis, & omnium scelerum stilis, ac sagittis d transfixerint. Tunc ut gravissimi Ecclesiæ Doctores testantur: e Inimicis vulnera demonstraturus est sua, ut convincens eos veritas dicat: ecce hominem, quem crucifixistis, videtis vulnera, quæ infixistis, agnoscetis latus, quod pupugistis: quoniam per vos, & propter vos apertum*

a August. soliloq. c. 2. b S. Thom. cit. c Bl. f. ius instruc. vitæ spirit. me. lit. de jud. d Ioan. 19. e S. Thom. cit. ex August. l. 2. de symb. c. 2.

est, nec tamen intrare voluistis. Quod tragicus, & à sæculo inauditus eventus comprobavit.

Lego in actis pro canonizatione f B. P. Francisci Borgiæ. Tertii Generalis Societatis Iesu promovenda; conscriptis, verum in Hispania, quam sanguine nobilem, tam vitii ac flagitiis infamem, gravi ægritudine correptum, ac de vita periclitantem, tanta obstinatione in sceleribus suis perstitisse, ut rectâ omnes monentes rejiceret, nolletque de anima per confessionem expianda quemquam audire. Venit tum fortè eam in urbem Borgia, qui cognito miseri periculo, pro zelo suo, illum juvare cupidus, ante Christum crucifixum in genua procidit, eum ardentem obsecrans, & obtestans, ut qui orbi universo, sanguine suo salutis fuisset, infelici ac pertinaci illi animæ non deesset. Franciscus hæc precato ex cruce Salvator: Adi, inquit, confestim ægrum, eumque hortare, ut se expiet, & ego mox illi, ut Medicus & infirmorum curator adero. Abit Franciscus spei bonæ plenus, & tanto adjutore gaudens, ad ægri domum se confert, quo Salvator jam antecesserat, Medici, ac prope famuli specie, illi solatia atque obsequia deferens. Excipitur ab inirmo non inurbanè Borgia; verum ubi de confessione cepit agere, ad eam instituendam adduci non potuit. Recedit interim Dominus, relicto ad ultiores conatus apud ægrum Francisco, qui & ipse cum ope-

ram

f Euseb. Nierenbergius in vita B. Borgiæ.

ram perderet, etiam recessit, & denuò coram Christo crucifixo in genua provolutus, per sacra illius vulnera obtestatur, ut miserò adsit. Cui Dominus: Conveni iterum pertinacem illum, Francisce, meque tecum deser, si fortè me conspecto, cruci pro se fixo convertarur & vivat. Rediit Borgia, & submotis arbitrìs, ut liberior esset æger, verbis ad pietatem omnem compositis, submissis in terram genibus. Christum cruci affixum illi repræsentat: per passionem, dolores, sacra Domini Jesu vulnera orans, obsecransque, ut animæ suæ miseretur, æternitatem consideret; nolle Deum mortem peccatoris, sceleribus omnibus, misericordiam ejus majorem esse; ad omnia miser obfuscescit. Addit & vocem suam Dominus Jesus; & vocem sanguinis, quem ex vulneribus omnibus copiosè effundebat: per hunc iterum, iterumque obtestatur Franciscus, sed nihil proficit. Tum ved Salvator revulsà à cruce manu sacrosanctum suum cruorem in faciem projicit obstinati peccatoris, qui quot guttas numerat, tot veluti linguis in magno judicii die, coram orbe universo, neglectam & contemptam benignissimi Dei, ac Salvatoris sui misericordiam illi exprobrabit, suntque misero, ut cum Ruperto a loquar, *Veneranda Domini vulnera, æterna futura incendia* Nec minus terribite est illud S. Bonaventuræ: *Apperebit, inquit, b Dominus Jesus cum vulneribus suis, &*

a Rupert. l. 4. in Joan. b Bonav. p. 1. Sti Jul. c. 8.

clamabit dicens: Videte, quanta à vobis, & in vobis, & pro vobis passus sum, & tamen ingrati omnia contempstis, & pro nihilo duxistis, Itè maledixit in ignem æternum. Certum iraque est, in extremo judicio, impios, ut Propheeta & ait, *aspecturos in eum, quem confixerunt, iisque teste Ruperto: Veneranda Domini vulnera, æterna futura incendia* Quæ ut retinguamus lachrimarum imbre, & sacro ejus sanguine, per sacramentorum canales nobis profuente occurramus, sceleris nostri atrocitatem deestemur, nosque Christicidas, ac Deicidas, supra omnes Regum ac Imperatorum sicarios, gravioribus longè cruciatibus dignissimos fateamur (ut fusè & aliquando diximus) atque ea, omni, quâ possumus, pietate, religione, amore venerando vulnera, e nostra causa fiant patrocinio, nostrique amoris æterna incitamenta.

§. III.

Præses piè adorandi, & venerandi quinque S. S. Christi vulnera.

SI Cæsum Scævam miræ fortitudinis virum, teste Petrarçhâ, mille lacerum perfossumque vulneribus, hostes quoque venerati sint, & propter bellicæ virtutis admirationem, vulnera ipsa deosculantes, sagittas repenti cadavere eductas, ceu sacrum aliquod anathema, Deorum templis affixerint: quid nobis de Christi Servatoris vulneribus sentien-

N dum

c Zsch. 12. d Lox. Ruang p. 2. Dom. quinqu e Rupert. l. 4. in Joan.

dum? quâ reverentiâ deosculanda? quo pietatis affectu veneranda? de quibus non miris gloriæ nobis, salutisque fluxillè, quàm sanguinis certum est.

Insignes hâc pietate viros ac foeminas reperio, qui sanctissimas has Christi plagas, sin minus ex æquo, pro officio tamen diversis modis conari sunt venerari.

a 1. *Sacra vulnera in Christo patiente adoranda quotidie.*

Fecit id V. Hermannus ex Ordine Prædicatorum, diebus singulis hunc versum usurpando: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum.* Post singulas autem vices, terram osculando; quibus officiis id affectus est, ut Dominus visibili forma se fisteret, simulque ad sacrorum vulnerum suorum oscula invitaret, quod & maximo sui solatio, nec minore fructu complevit: è singulis namque tam manuum, quàm pedum, ac lateris vulneribus, non paucas pretiosi sanguinis guttas sibi sentit instillari, quo mero inebriatus, fastidians omnia, solum Jesum, & hunc crucifixum cœpir spirare. Quisquis hoc nectar fuit, & Ambrosiam, ad hos fontes Salvatoris indies sitibundus accurrat, & quidquid de iclarum sæculi est, cum Virgine Senensi, Lurgardi, aliisque, ilico nauseabit.

2. *Purissimis oscula sæpius per dicim, in cubiculo sacrosanctas plagas, saltem in rando, aut exeundo, venerari.*

Fecit id olim B. Margarettam hungaricam, vitæ Author restatur, dum post prolixam

a Praxis.

coram crucifixi imagine precationem, nunquam ad prandium conferre se consuevisse scribit, antequam singulis, ænerrimæ amoris sensu, osculum dedit set. Hanc si non superârit, piè æmulata est, *Maria de incarnatione*, ex Ordine Carmelitano, quam cubiculum suum nunquam ingredi solitam, asserit Doctor Duvallius, nisi Dominus sui sanctissima vulnera, summa veneratione exoscularetur.

Excelluissè hoc sensu pietatis B. Agnetem Politianam, referit Michaël Pius: quam sapius ad crucifixi pedes, qui in odio visebatur, ab Angelo deferrî solitam narrat; ubi eos exosculata, ad Salvatoris latus se erigebat, tantâ cordis sui dulcedine, & gaudio: ut vultum cum ab Angelo reduceretur tegere cogeretur; sed quid videntes interpellò, etiam hæc vita sanctas, ejusmodi pietatis Religioque non reliquit. Beatrix, bex Ordine S. Dominici Monialis, à morte alteri visendam se exhibens, ac multa cælestibus cum ea conferens, recessu tandem eam rogavit, pro se lateri crucifixi, lance confosso, amicum ac pium osculum figeret; aded hujus a mortis indigentes tangit reverentia.

3. *In honorem quinque vulnerum, quot diebus, quinque pauperibus, stipem largiri, aut nudos tegere.*

Solenne id sibi habuisse legitur Carolus Flandriæ Comes S. Canuti Regis Daniæ filius: quot indies quinque pauperes, nudis vis vestibus induebat, id est

b In annall. Ordia.

nis singularis, supra mille ac trecentos muros operiendo.

4. *Nil negando, quod SS. Vulnerum amore rogaretur.*

Præstitit illi, & luculenter quidem a Ioannes II. Lusitanæ Rex cognomento Magnus, pro eo quo erat affecta in SS. Christi vulnera, qui animum obfirmâret, nihî se negaturum unquam, quod à se in eorum honorem esset experiri: stetitque viro fides. Cùm enim primarius quidam nobilis extrema rei familiaris inopia pressus, per Christi vulnera eum rogaret, suam ut egestatem levare vellet, statim is audita vulnerum mentione, qui & reo vitam, ut supra vidimus, largitus est, suppellectilem argenteam universam ei donavit. Quid liberalissimus ille misericordiarum Pater, cælestium divitiarum & gratiarum, hoc vulnere inuicem, nobis non largietur?

5. *Per actus inter nos, SS. vulnerum charitatem remunerari.*

6. Quam novam vere atio i-praxia cælestis sponsæ Seraphicæ suam sponsam Mechtildem edocuit; cùm enim hoc à Domino sollicitè quæreret, quid agere denique possêt, quo se pro vulneribus sponsæ gratam

a Vascone. de Reg. b. Lusit. anaceph. 10. o Lib. g. acie spirit.

ostenderet? apparuit ei Christus, dicens: *Pro vulneribus pedum, offeras mihi omnes tuos affectus & desideria; pro vulnere manuum, offeras omnes actiones tuas & passiones; pro vulnere lateris, perfectam conformitatem cum voluntate mea.*

6. *Quinque sensus, in hisce quinque plagis palpandis, contemplandis totos occupemus, eosque mundi delicias, & carnis illecebris mortuos, in hisce cælestium gratiarum cellis, suavissimè deliciarum, & inebriari gaudemus. Quo suo nos exemplo invitat B. Petrus Damiani: Vulnera Redemptoris quinque sunt, quia nos eramus quinque sensuum vulneribus sanctiati, & per has quinque plagas, saluti sumus perpetuæ restituti.*

7. *In omni tentatione, corporis animique afflictione, ad quinque vulnera, velut ad urbes refugii, seu ut Columbæ, ad cavernam maceriz, ne Stygius milvus dilaniet, nos recipiamus.*

Alias, in hoc uberrimo divine pietatis argumento, praxes utilissimas, ingeniosas ac religiosas cujusque amor excogitabit. Illud interim semper infixum animo hæreat, ita colamus hæc sacratissima vulnera, ut sint nostra causa patrocinia, nostrique amoris aterna incitamenta, c. Rupert. 14 in Ioan.

SOLENNITAS
PENTECOSTES.

In omnem terram exiit sonus eorum,

—Psalm 18.

Adventum testata Dei.

ARGUMENTUM.

Ignem & flammam & vaporem fumis conspicaris, fragorem
& tonitrua, bellicis hisce machinis audis reboare; sed nihil
hæc omnia horrois aut terroris habent; verùm festiva sunt.
adventum testata Dei, lætitiæ signa: qui venit corda nostra non
servili timore concutere; sed filiali amore suavissimè commoveret;
utq;

ut diviniſſimè Doct̃or Angelicus a expoſuit, agens de monte Sinai, in quo olim in commotione Dominus terribilis, nunc in eodem, in ſpiritu lenitatis totus amabilis apparuit: *In hoc*, inquit, *designatur differentia novi & veteris Testamenti: quia vetus Testamentum fuit in* TERRORE, *ut corda ludæorum, quæ prona erant ad idololatriam, terrentur; novum autem datum est in* AMORE. Hoc cœlestis amoris igne, corda discipulorum primò exarserunt, qui aptè machinis bellicis comparantur: hæ etenim ex se frigidæ, mutæ, nil terroris, aut fragoris habent, nisi ignis accesserit: quo concepto, Deus bone! quid non operantur? Haud aliter Apostoli, antea frigidi, & torpidi, toti exarserunt: & *in omnem terram exivit sonus eorum*. Clamemus & nos toti frigidi, & nigri super carbones: *h ignem veni mittere in terram, & quid volumus*, nisi ut accendatur? ut carbones, qui hodie succensî sunt ab eo, corda quoque nostra, ac linguas, quæ in multis incensæ sunt à gehenna, inflammet.

a S. Thom. in epist. ad Heb. c. 12. b Luc. 12.

§. I. *In omnem terram exivit sonus eorum*. Psalm. 18. v. 5.

§. II. *Ignem veni mittere in terras, & quid volo, nisi ut accendatur?* Luc. 12.

§. III. *Apparuerunt illis dispersita lingua, tanquam ignis*. Act. 2. v. 3.

FESTUM

P E N T E C O S T E S.

In omnem terram exivit sonus eorum.

Psalm. 18. v. 5.

Olim Deus in vertice montis Sinai, filiis Israël, terrifico fragore adventum suum, inter fulgura, & tonitrua manifestavit: nec miris formidando prodigio veterem legem populo suo denuntiavit, Exodi 19. *a Manè incamerat, & ecce ceperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem, & commovit populus, qui erat in castris; motus autem mons Sinai fumabat, quod descendisset Dominus super eum in igne.*

ea quæ hîc in monte Sinai

a Exod. 19.

peracta sunt, vult divus Hieronymus, umbram fuisse eorum, quæ hîc luce in monte Sion gesta sunt: arque ipsam legem novæ, cum veteri promulgationem, inter sese non incongruè componit: *Vtraque enim*, inquit, *b facta est quinquagesimo die à Paschate: illa in Sina, hæc in Sion. Ibi terra motu contremuit mens, hic domus Apostolorum: ibi inter flammam ignium, & micantia fulgura, turbo ventorum, & fragor tonitruorum personit. hic cum ignearum visione linguarum, sonitus pariter de cælo, tanquam spiritus vehementis adventit:*

N 3

161

b S. Hieron. ad E. biolan.

ibi clangor buccina legis verba perstrepsit hic tuba Evangelica, Apostolorum ore intonuit. Verùm enim verò, si hæc, quæ in isto, & in altero monte contigère, subiliori indagine expendere velimus, quàm immane utraque inter se discrepent, facilè patebit.

Timor & tremor Israëlitas invasit, tamque horrenda tempestas in monte Sinai desæviit, ut non modò omnis populus contremisceret, sed & Moyses divinis potentis ceterum assuetus, ingenuè fateatur: *a exterritus sum, & tremebundus.* Causam subdit Cajetanus Cardinalis: *Quia signa erant terrere solita homines, & pra se ferebant Deum iratum.* At ubi in monte Sion congregatis discipulis, Deus noster non terribilis, nec iratus, sed placatus, & placidus, spiritus ille totus amabilis, præsentiam suam declaravit, legem gratiæ & amoris, non horribilo, & servili terrore, sed festivo fonitu, adventum suis optatissimum denuntians, amantissimè faucivit. Hoc angelico suo ingenio, & divino calamo expressit doctorum Doctor Aquinas: *In hoc, inquit, b designatur differentia Novi, & Veteris Testamenti, quia vetus Testamentum fuit in terrore, ut corda Iudæorum, qua prona erant ad idololatriam, terrerentur; novum autem datum est in amore.* Rom. 8. *Non enim accepistis spiritum servitutis ut iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum Dei.*

Lex amoris data est, lex nova, eaque insculpta non duro marmori & saxo, sed cordibus & cereis hominum mentibus, seu melioribus tabulis concre-

sculpta, ut doctè & disertè Orator aureus hom. 2. de pentecoste; *c Quæ lex, quam hodie è celo datam discis? spiritus gratia; quæ rationales tua tabula, in quibus hæc lex insculpta? anima & corpus.* Hæc lex amoris omnibus animæ potentiis, omnibus corporis membris, manibus, pedibus, labiis, auribus, oculis, & in medio cordis tui hodiernâ die exaretur. Hipponensis antistes, quem Hieronymus *d se amare, suspicere, colere, mirari affirmat.* serm. 6. de verbis Apostol. post 50. dies, *datur lex in monte Sina, scripta digito Dei, & numerantur 50. dies, & venit Spiritus Sanctus, digitus Dei; sed videre ibi, quomodo, & licet, quomodo. Descendit Deus in Sina in igne, sed plebem longè stantem terrens, & digito suo scribens, in lapide, non in corde.* Hic autem, quando venit Spiritus Sanctus, congregati erant fideles in unum, nec in monte terruit, sed intravit in domum. De celo quidem factus est subito sonus, quasi ferretur flatus vehemens; sonuit, sed nullus expavit: *Audistis sonum, videte & ignem: quia in monte utrumque erat, & ignis & sonitus; sed illic etiam fumus, hic & ignis serenus.* Numquid de longinquo terrens? *absit.* Olim Israëlitæ horribili ostento & fragore conterriti, metu velut amentes, ad Deum propius accedere reformidabant, ne fortè interficiat illos. Quod Chryzologus s attendens: *Obseverat, inquit, pavor omnia, timor solverat: universa, cuncta concussit; at terror: in celo divinus splendor prostraverat Angelos, in terra tonitruum*

c Chryf. hom. 2. de pentec. d S. Hieron. Epist. 30. in oper. Aug. e Hieron. 19. f Chryzolog. Sermon. 147.

nitrua & fulmina, corda mortalium quassabant, sic nimis pavor angelos fugavit, homines traxit ad idola, fecit omnes Creatorem fugere, colere creaturas. Hinc est quod mundus perire maluit, quam timere. Quod Deus noster, qui amor est, videns, Mundum labefactari terrore, continuo agit, ut eum amore revocet, invitet gratiam, charitate teneat, & constringat effectum: Sæpius quidem Deus amore tentavit hominum mentes, ac flexit in lenidem emolitas; nunquam tamen id egit manifestius nec magnificentius, quam cum (ut ex eodem Chrysostomi fonte verba propinam) humana corda summâ divina charitate accendit, & humanis sensibus, amoris Dei se tota fudit brevitas. Id autem hoc potissimum tempore contigit, quo Spiritus Sanctus fons amoris, ut eum appellat a Augustinus, sive fons charitatis, ut S. Leo, b discipulorum capita benignè infedit; ut dubitari non posset, ab illo corda nostra, animi scilicet arces occupatas, qui corporis arcem nemine reluctante invasisset a lacriter; & nullâ prius tentatâ obsidione tenuisset. Quo in il lapsu, c factus est repente de celo sonus, ut Ecclesia canit:

Lam lucis horâ tertiâ,

Repente mundus intonat,

Apostolis orantibus,

Deum venire nuntiat.

Quem sonum audientes, non amentes, sed amantes, vehementi impetu ad Deum compulsi sunt; Hac super re Seraphicum Ecclesiastem audiamus, qui festo pentecostes alludens super illo: tanquam adveniens Spiritus vehementis,

sic dicit: Venit transvehens mentes discipulorum, à terrenis ad caelestia: à bono commutabili, ad bonum incommutabile: à seipsis ad Deum; unde Spiritus vehemens, est Spiritus secum vehens mentem, quia discipulorum mentes, ab amore proprio eradicavit, & in spiritualibus, & divinis ardore evexit. Tantumque abfuit, ut discipuli hoc sono perterriti cœnaculo discurrerint, ut universa prope Jerosolyma, velut signo adventus Dei dato, ad locum, ubi confederant Apostoli, provolarit. Quod Lucas testatur dicens: e *Convenit multitudo.* D. Antonius, f ait: audito per civitatem illo magno sonitu erga illud cœnaculum, subito concurrerit maxima multitudo diversarum nationum, ad sciscitandum causam illius sonitus. Apostoli ergo visa multitudine, cœperunt loqui variis linguis magnalia Dei, & tonitrua ac fulgura ejaculari, quæ sine sonitu in cordibus, à Sancto Spiritu hauserant, venerabili Beda g contestante: *Cum in utraque datione, & legis videlicet, & gratia, foris audiretur sonus, hic tamen ampliori miraculo. Cum auditur sonitus, efficit virtus doni caelestis, qua intus sine sonitu discipulorum corda doceret.*

Quid mirum itaque, si hoc caelesti dono, atque ipso datore Deo pleni, omnes repente filii tonitruum effecti sint.

N 4

§. I. IN

d S. Bernard. festo pent. c 5 e Act 2
f S. Anton. hist. tit. 6 c. 1 §. 1 g Bed.
hom. in vigil. Pentec.

a S. Aug. e 16. adven. Adm. b S. I.
serm. 1. 12 pent. c Act 2.

S. I.

IN OMNEM TERRAM
EXIVIT SONUS EO-
RUM. Psalm 18.

More bellico receptum est. Mæneas machinas, quas majora tormenta vocitare consueverunt, Regis, aut Principis nomine, ejusque gentilitiis tesseriis insignire; quandoque à belli Luce, qui eas fundi, & constari curavit nuncupare: ita in castris nostris minores quædam machinæ, usitatissimæ sunt, vulgo *Mansfelders* dictæ, à Comite Mansfeldio; à Franci suis quibusdam majoribus, vulgo *Canons*, hoc scitum indiderunt; *Ius Canonicum*; in pugna Arenbergii cum Ludovico Nassavio, sex tormenta Grœningana advecta, quibus nomen à primis musicæ Elementis imposita: *Vt, re, mi, fa, sol*. Subinde à loco, à felici eventu, non rarè etiam divorum, velut tutelarium nominibus indigerantur, quemadmodum in prælio Nortlingano, duodecim maxima tormenta, *dibbel cartonvven*, nomine 12. Apostolorum insignita fuere. Aliæque consimiles 12. majores machinæ, nomine 12. Apostolorum, olim à Suecis Monachio educæ ac dein disruptæ, ab Hollandis Mercatoribus emptæ, & Amstelodamum advectæ, in tormenta bellica denudò refusæ, perversè nominibus 12. Consulum Amstelrodamsium insignitæ sunt, ut ab oculatis testibus accepi. Unde nemo quisquam mirabitur, si

a Strada de bello Belg. an. 1562.

magis sanè ac sanctè in præfixo symbolo 12. Apostolos, 12. hisce machinis assimilare placuerit, quæ hodiernâ die inaudito hæctenus fragore, summi è cæli regia Imperatoris, in terras adventum, urbi atque orbi universo declarârunt: istud enim usitatum est, ubi Reges, Principes, aut Governatores, urbem ingrediuntur, festivo majorum tormentorum boatu, gratulari, eorumque gravissimum adventum, omnibus manifestè non civibus duntaxat, sed & vicinis oppidiis celerrimè manifestare. Cùm potentissimus Imperator b Carolus V. ex Hispaniis per Gallias in Belgium cogitaret, Franciscus I. Rex Christianissimus, quò de adventu Cæsaris in primas regni sui oras, quàm citissimè cognosceret, tormenta majora ab ultimis Franciæ finibus, ad urbem Parisiensem justis intervallis, ita disponi mandavit, ut ad primi sonitum, alterum aliquot leucis illi proximum exploderetur, & sic successivè, omnia confestim reboarent. Quo factò summus ille Imperator, vix pedem Galliæ, intulerat, & jam noticia certò ad regis aures Parisiis pervolârat, totoque regno adventus Cæsaris, inusitatâ antehac præ omnibus tabellariis, pernicitate, festivo tormentorum sono denuntiatum est. At quis fando explicet, quàm longè festivo ac festino sono, ora Apostolorum, super omnem machinam bellicam sonora c adventum testata Dei, celeritate incre-

b Sanctæi pædia commentario 24. §^o 5 p. 695. c Bonav. fello Simonis & Jude.

credibili, in omnia terram & in fines orbis terra, corruscare, & tonare cœperunt? Testis est immenso abscondita intervallo, extrema rerum India, ad quam hodierni beneficii sonus amabilis, & clangor festivus, ad eò celeriter penetravit, ut sonorum affulgentis numinis illapsum, tam verè senserit, quàm olim falso maturini solis vicinos ortus, strepitumque Luciferi currus exaudire diceretur. Testis est, torridus Africæ tractus, quæ divinarum afflatu flammaram, geminatis caloribus salubrius æstuavit. Testis est gelida Scythiæ regio, quæ averso sole, melius incaluit Deo. Testis est Ægyptus, quæ divino quodam fragore concussa, Deos suos, & delubra collapsa spectavit. Testis denique orbis universus, quem vehemens hic sonitus quantocius excivit. Quod, quemadmodum factum sit, illustri similitudine D. Augustinus declarat, dum effractâ velut nube quæ celerrimè fertur, ubique Apostolos velut turbine cœlesti, per aëra vectos, ubique gentium tonitrua ac fulgura sparsisse affirmat: *Vnde fulgura, inquit, a ex nubibus: Misit Dominus Apostolos suos velut nubes; videbantur homines, & contemnebantur: quomodo videntur nubes, & contemuntur, antequam de eis exiliat, quod mireris. Erant illi primum homines, carnem portantes infirmi; deinde idiotæ, indocti, ignobiles, sed erat in illis, quod fulguraret, atque hi sunt, qui ut nubes volant, & ad ultimas mundi oras spiritum vehenti (ut ait Hugo) feruntur. Porro si Romanus*

a Aug. in Ps. 96. b Isaie 60, v. 8.

Philosophus, non tam magnificè, quàm verè pronuntiavit, e non sum uni angulo natus; quanto verius, hi spiritu Dei pleni, non uni angulo, sed provinciis, sed regionibus, sed regnis, sed orbi universo se natos jure queunt prædicare, ut in omnia terram exeat sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum. Etenim aptissimè in illos cadit, quod de Magno Basilio elatè dixit, & scripsit D. Gregorius Nazianzenus: *TONITRUM erat ejus oratio, quia vita FULGUR erat.* Quid ni verba eorum tonitrua, in quorum pectora, divinus ille ignis, omni fulgure penetrabilior, toto se illapsu infudit? ut verissimè Psaltes. *d Vocem dederunt nubes.*

Nunc ut more nostro, hæcenus dicta ad mores referamus; Unde hæc tam valida è nubibus tonitrua? unde illa machinis bellicis vis, & vehemens ille impetus, nisi ab igne? eo semoto, innoxie in illis passeres nidificare reperti, & pueri inequitare, & lustrare visi sunt; at ubi ignis accesserit, jam cunctis stupori, & terrori sunt. Hinc vides, ut rectè notat Cyrillus, e quales ante fuerint Apostoli, & quales postquam ex alto virtute induti, & cœlesti igne imbuti, ac spiritu divino afflati, in flammæ & amoris incendia eruperunt. Isidorus Pelusiota, hæc Psaltes verba, *CARBONES succensi sunt ab eo, sic exponit: Succensi sunt ab eo, hoc est, a Deo, quia Deus noster ignis consumens est, CARBONES non abs re appellantur, qui per conjunctionem cum*

N 5

Deo

c Sen. epist. 28. d Pl. 76. e Cyrillus in c. 26. Matt. s. Isidor. Pelusiot. 1. 1. epist. 20

Deo inflamantur. Carbones de se frigidi, nigri, despicabiles; at ubi accensi fuerint, calore, luce, ardore suo valent mirifice. CARBO *extinctus*, inquit a Bonaventura, est *nigerrimus, sed fit pulcherrimus, igni simillimus, cum igni conjunctus fuerit.* Hujusmodi carbonem D. Petrum, creta notavit suavissimus Doctor Ambrosius: Ad CARBONES Petrus stabat, qui agebat affectu: Algebat nempe totus ante, qui deinde cælesti igne totus exarsit. Carbones nigri, & frigidi, ceteri quoque discipuli, *b* promptiores ad fugam praesidium, quam ad fiduciam, ledit CARBONES succensi sunt ab eo Qui antea frigidi, timidi, postea fervidi, intrepidi inter acerbissimos cruciatus, & tenebrosa supplicia impavidi. Ad & audi sanctum Bernardum d. serm. 1. in Pentecost. *Venit Spiritus super discipulos in linguis ignis, ut verba ignea loquerentur, & legem igneam lingua ignea predicarent.* Tum inquit, quam antea frigidi, exstiterint: *Constantius modo praedixit, quam deluescerent ante timidis Mutacionem illam dextera excelsi, max: feste declarat Principi Apostolorum, prius quidem inter ancilla verba formido, postmodum inter principum verba fortitudo.* Unde & D. Leo e. ser. 1. in natali Apostolorum, sic omnium Principem affatur: *Nec mundi Dominam times Romam, qui in Carpha domo pavescis sacerdotis ancillam.* CARBONES SUCCENSI SUNT AB EO. Andreas frigidus in nocte ista, dum ca-

lore cælesti restincto, longius a sole isto justitiæ recessit; sed quos ignes hac luce conceperit, restantur scintillæ, & facullæ, quæ ex pectore eruperunt; dum ligno imposito, potentius exarsit, quod incendium admirandum deprædicat suis Abbas Claravallensis; *f* Fratres ignis vibrans est, non lingua loquens. *Est lingua, corie ignea est.* CARBONES sunt ignis illius, quem de excelsis Christus miserat in oculos meis, atque utinam desolatorij non sint, consumentes, & exurentes, quidquid in nobis est carnalis affectionis! De ceteris quoque Apostolis vaticinium illud verissime decantatur: *g* Carbones succensi sunt ab eo. Quod ipsum de quoque vestrum feliciter, & ut spero, fideliter licet augurari, qui si aliquando carbonem, frigidum, desolatorij, scelerum fuligine nigri, nunc igne in medullas interiores delapso, toti ignei effecti estis; ut de vobis illud Hippoensis Præsulis *b* pronuntiare valeam, quod ipse de ejusmodi carbonibus desolatorij præciare deprædicat, in Psalmum 139. *Exempla laminum, qui mori erant, & revixerunt: nigri erant, & fulgentes effecti sunt, ipsi sunt CARBONES, quos invenimus, quando volumus mutare vitam.* Attendimus CARBONES istos: qui erat heri ebriosus, hodie fibrios est: qui erat heri adulter, hodie castus est: qui erat heri raptor, hodie largitor est, omnes isti CARBONES ignis sunt. Verum enim verò istud explorandum, ac deplorandum est, post illud ipsum ignis illius cælestis, tot frigidus, tot nigros remanuisse.

a S. Bonav. serm. 1. in festo cathedre S. Petri. *b* Bida in Marc. esp. 14. c. Psalm. 17. d. Bern. Serm. 1. in Pent. e. S. Leo serm. 1. in festo Apoll. Petri & Pauli.

f S. Bern. serm. in v'p'it S. Andree. *g* Psalm. 17. h. S. Aug. in Psalm. 139.

de quibus divinus Vates , in threnis suis amarissimè queritur : *a Denigrata est super CARBONES facies eorum , & non sunt cogniti in plateis . Ubi b imprimis viros ecclesiasticos , & religiosos coarguit , & vos animas Deo devotas , quæ fervorem primum reliquistis , vos juvenes , vos conjugatos perstrinxit , qui nunc toti frigidi , ac nigri , ne scintillam pristini fervoris , quem in teneriori ætate habuistis , retinetis , de quibus dici potest illud Amos 2 . v . 7 . Numquid non ut filii Æthiopum , vos estis filii Israël ? quasi diceret , eratis olim filii Abrahæ , candidi ut Angeli , nunc per peccatum estis facti nigri ut Æthiopes , denigrati super carbones . De ejusmodi Magnus Gregorius : *c Nigri post candores fiunt , & frigidiores CARBONIBUS extincti , id est , frigidis mentibus evadunt .**

Complurium querelæ sunt , soleram in divini epuli refectione , aliisque piis exercitiis , oratione pasci , delectari , tota inflammari , nunc tædio , torpore , pigro inertique frigore , velut congelata sum : causam d' adfert Doctor Angelicus : *Peccati frigus , primum extinguit calorem dilectionis , tum deinde congelat humorem devotionis .* Quod frigus ut animo excutiamus , quam glaciem ut dissolvamus , clamemus omnes , millies , & millies ingeminemus , quod olim usurpavit venerabilis Mater Galilæa de S . Anna , innocentia morum , & vitæ inter suas clarissima , de qua illud refertur dignum admiratione &

a Thren . 4 . *b* Vide Corn . sic . *c* Greg . I . 22 . n . or . cap . 25 . *d* vide Lobbet . de peccato l . 1 . proposit . 13 . *e* Barry l'An . nec S . iudice p . 240 . 5 .

imitatione , quod ipso die Pentecostes , millies repetiderit , & ex ardeni pectoris fornace , flammam has evibravit :

Veni sancte Spiritus , & emitte calidus lucem tuam radium :

Lava , quod est sordidum , riga quod est aridum ,

Fove , quod est FRIGIDUM .

§ . II .

IGNEM VENI MITTE .
RE IN TERRAS , ET
QUID VOLO , NISI
ut accendatur . Luc . 12 .

Fabulosum est , & decantatum in triviis , Prometheus confecto è limo hominis simulachro , cum vitam inspirare non posset , Minervæ auxilio cælum conscendisse , & furto sublatam è Phæbo flammam , mortuo immissam simulachro , vitam tribuisse ; verum quia plus potest immensæ bonitatis ingenium perficere , quam fabulosa antiquitas comminisci , ecce tibi compacto è terrenæ mortalitatis limo , mystico Ecclésiæ corpore , ut vitam aspiro , qui sapientia parvis est . Christus Dominus cælum repetit , & virali flammâ foveret , animatque corpus illud , quod quasi mortuum , frigidumque jacebat : *f Non sit ignem in osibus eorum , & de repente omnes vivos , spiritu ferventes , totolque igneos effecit : Isto igne inflammatus inquit g Augustinus in Psalmo 96 .* *aperiunt iræ per mundum . & INFLAMMARE . & INCENDERE in circuitu inimicos ejus . quos inimicos ejusique deserto Deo . a*

1 Thren . 3 . *2* Aug . in Psalmo 94 .

quæ facti erant; adorabant simulachra. Huic etenim divino amori proprium est **IGNIRE**, ut S. Leo docet serm. 3. de Pent. *Drorsit, inquit, opus nostræ Redemptionis misericordiosa Trinitas, ut Pater propitiaretur, Spiritus Sanctus* **IGNIRET**. Præclare quidam & Doctor Asceticus, in igne omnia Spiritus Sancti dona advertit, dum ait: Septem dona Spiritus Sancti, congruè „demonstrantur in igne: Spi- „ritus enim Sanctus instar i- „gnis primum purgat, per „donum timoris; secundò li- „quefacit, per donum pieta- „tis; tertio decorat, per do- „num scientiæ; quarto conso- „lidat, per donum fortitudi- „nis; quinto elevat per do- „num consilii; sexto illumi- „nat, per donum intellectus; „septimò dulcorat, per donum „sapientiæ; primus effectus „ignis, pater in veste Salaman- „dræ; secundus in cera; ter- „tius in metallis; quartus in la- „teribus; quintus in vaporibus; „sextus in lucernis; septimus in cibis. Sed his omnibus omis- „sis, ne longius evagemur, unum dumtaxat juxta propositum no- „strum prosequemur, quod igni propriissimum est **ignire**, frigus omne depellere, atque omnia inflammare. Magni Gregorii b. testimonio: **Ignis FRIGUS** „pellit, & calefacit; sic Spiritus „Sanctus ab omni corde, quod re- „plet, torporem excussit, & in deside- „rium aternitatis accendit. Quod Inculento & Magdalenæ mu- „lieris peccatricis confirmat exem- „plo, qua prius **FRIGIDA** pec- „cando remanserat, postmodum a „Ludolphus a Saxonia de vita Chris- „ti p. 2. c. 84. festo Pentec. h. S. Gregor. „h. n. 30. in Euang. c. Idem hom. 25. in Euang.

mando fortiter ARDEBAT. At quis hodie sic amat cælo regnan- tem, ut illa amavit in sepulchro jacentem? frigida super nivem sunt corda nostra, frigida verba, & universa frigida sunt o- pera, quasi adamantina; dicitur enim, quod Adamas nullo i- gne calefieri potest; nonne ergò durior & frigidior est A- damante, qui divino non po- test calefieri igne, & tantâ Christi in nos charitate demo- liri? ô duri & insensati filii A- dam, & frigidi, quos non e- mollit, nec incendit tam in- gens flamma amoris? Quid esse dilectionem credimus, nisi i- gnem? dilectio velut animarum ignis, dum in animam agit, i- psam intimè calefacit & omne frigus ab ea expellit. O quot mortalium corda, hoc divino incendio feliciter arserunt! O quot Numinis inimici, torpore gravi oppressi, derepente chari- tatè inflammati, amici Dei facti sunt, de quibus d. Hipponensis Præsul: *Sunt, qui salubriter ar- serunt, hodie fideles ejus sunt, ini- mici ejus erant, & nunc iam fide- les ejus sunt; quævis inimicos? non sunt, consumpti sunt*, **ARSE- RUNT**. *Charitas consumpsit in eis, quod persequabantur Christum, & INFLAMMAVIT in circuitu inimi- cos ejus*; Sed qui fit vos non accendi, non inflammari? qui fit vos in oratione, tam torpidos, tam tepidos, tam frigidos esse, ne micam pietatis, ne scintillam ardoris abistere? qui fit, ut in d. meditatione vestra, non exardeat ignis, ut regio Psalmi contigit, ut SS. Patriarchæ nostro Ignatio qui ut oculus testis Ribadi- neira scribit, & P. Ludovicus Gon- d. S. Aug. in Psalm. 96. c. Psalm. 38. v. 4.

Gontalez: *a* Quotiescunque orare inciperet, id statim apparebat, in ejus vultu (qui aliàs fuit subniger & fuscus) rubebat, & quodam modo IGNEſCEBAT. Ita b Xaverius, ita Thereſa, ita Philippus Nerius, ita Franciscus de Sales; S. Franciscus de Paula, ex oratione, quasi ardentissimâ fornace totus candens, collam tactu fervere fecit, lampadem digito accendit. Nôstis, quâ fiat, ut ex saxo corde vestro, nullæ ignis scintillæ exiliant, in oratione, in meditatione vestra non exardescat ignis? Specula caustica seu ustoria contemplamini; hæc radiis solis percussa lucent, sed non calent nec ardent, sed algent; his consimiles quorundam mentes, quæ magnis & altis speculationibus lucent, sed affectibus piis non calent, verùm totæ frigent & algent, quod in suprema intelligentia fugillat Doctor mellifluus, c ubi sic diabolo insultat: Tu habuisti miser lucem, sed ARDOREM non habuisti. Bonum erat tibi, si IGNIFER magis esses quàm LUCIFER, nec tam immoderato affectu lucendi; ut eras FRIGIDUS, FRIGIDAM quoque eligeres regionem. Frigidam sive Aquilonarem elegit Regionem, qui dixit, d sedeo in lateribus Aquilonis. Hanc elegerat, qui non ardere, sed lucere elegerat, non ignifer sed lucifer esse volebat. Quisquis ergo hoc agat, ut non tam subtilibus cogitationibus, in oratione luceat, sed fervidis affectibus ardeat, ut in meditatio-

ne non splendescat, sed exardescat ignis.

Mirandum magis, & indignandum, complures reperiri, qui carbones ardentes sinu fontentes, ignem intra cordis intima admittentes, toti frigidi, & velut congelati consistant: atque ut sciat, de quo igne agam. S. Ignatio Archiepisc. Constant. e Visus est panis divinus penitus immutatus, totusque veluti CÆLESTIS CARBO, gratiæ radios spargebat à cœlesti flamma. Aliisque, ut Chryostomus testatur, ab hac mensa, velut ignem spirantes recessere, ut de B. Stanislao, aliisque alibi f diximus, in quorum mentibus velut apto fomite, divinus ille carbo illabatur, ilico solvantur oculi, & faciles in ora genasque fluunt lechrimæ, & ad cordis æstum exundant; at ubi frigus illud lethalis noxæ, & rigor peccati mortalis animum occupavit, fluentes sistit & concreſcere facit lachrimas, quod ni hæc luce, quo ignem venit mittere in terras, penitus excusseris, senies aliquando, quàm acre & rigidum sit quod tibi à Deo immittetur frigus; quod aded penetrans & acutum Pfaltes regius g existimavit, ut exclamet: Ante faciem FRIGORIS ejus, quis sustinebit? in quæ verba D. Augustinus h ait: In faciem FRIGORIS ejus: cuius? Dei. Unde est ejus FRIGUS? ecce deserit peccatorem, ecce non vocat, ecce non aperit sensum, ecce non infundit gratiam (quæ ignis cælestis est) hoc est FRIGUS.

Quæ porro ab eo frigore damna,

a Lancicij epuse. spirit. 6. c. 7 pag. 440. b In vita. Lab'iana de. Mariæ excell. prop. 8. c Bern. serm. 30. de verbis Matæ. d Mat. 14.

e Nicephor. in vita. f Videatur Lux Eu'ng. p. 2. Dom. 2. post Pent. §. 5. g Psalm. 147. h Augustin. in Psalm. 147.

damna, quæ incommoda nasci
soleant, etiam in religiosis fa-
miliis, & animis Deo dicatis,
doctè & disertè explicat Ber-
nardus in cantica. Illum etiam
num è cælo loquentem, & in
scriptis spirantem audiamus:
Ab Aquilone, inquit, *a pandi-
tur vestrum malum, à facie FRIGORIS
ejus quæ sustinebit? Hoc FRIGUS
si semel animum, spiritus
dormitante pervaserit, mox (ut in
corpore solet evenire febricitanti-
bus) subit quidam animi rigor, &
vigor lenteſcit: contrahitur animus,
subtrahitur gratia, spiritus extin-
guitur, deſerveſcit novitius fervor,
ingraueſcit tepor fastidiosus, RE-
FRIGESCIT fraterna charitas:
dantur postremo impudentia manus,
praesumitur ille turpissimus, plenus
ille ignominia & confusione, saltus
de excelſo in abyſſum, de pavimen-
to in sterquilinum, de folio in cloa-
cam, de cælo in canum, de paradiso
in infernum. Qui turpissimus
casus, quæ teterrima ruina, ne
& vos, & liberos vestros invol-
vat, compello hîc Patres fa-
milias, moderatores juventu-
tis, superiores omnes, tam fri-
gidos linguâ ut suos corri-
gant, tam gelidos dextrâ, ut
suos corripiant; quid mirum si
filiis, si discipulis, si subditi, toti
frigeant & algeant? *Ab Aquilone
panditur vestrum malum.**

Compello hîc sacros Orato-
res, divini verbi præcones ore
frigidos, corde frigidos, spiritum
frigidos, quid mirum si auditô-
rum corda dura, ac densa velut
glacie concreta, torpeant? elo-
quentiæ princeps Cicero quam-
tumvis gentilis documento erit
l. 2. de oratore: *Ardeat orator, si
iudicem velit accendere. Ardeat*

facer Orator spiritu, ardeat vita
deat moribus, ardeat lingua, si
perorando supremum iudicem
accendere ad misericordiam, si
auditorum animos accendere
ad pœnitentiam, & contritio-
nem accendere velit; Huic suf-
ficeret è pluribus, quæ hodie
apparere, lingua ignea, cujus
vim, virtutem, & efficaciam:

*Si mihi sint lingua centum, sint
oraque centum,*

ut cecinit Mantuanus: *Si cuncta
corporis mei membra, vertantur in
linguas, ut inquit b Hierony-
mus, si linguæ hominum loquar &
Angelorum, ut ait c Paulus, non
dicendo euarrare; sed ne cogi-
tando assequi valeo. Interim
monet me rei novitas ut exqui-
ram, cur hodiernus non cadat
è cælo ignis de more aculeatus
in fulmina, sed illabatur in foli-
tas formatus in linguas?*

§. III.

*Apparuerunt illis dispersitæ
linguæ tanquam IGNIS.
ACT. 2.*

Dicam equidem, quod sen-
tio, an quia amor odit ful-
minare aut lædere, amat
verò lambere & blandiri, ut
quot ille igneis in linguis ap-
paruit, totidem amantissima
hominibus pacis oscula libasse
videretur. An quia amor prodig-
us, suum erga nos profusum
calorem, non poterat nisi ar-
dentibus linguis explicare? vel
potius, quia amor ipse disertus
est, & facit, juxta illud: *Facun-
dum faciebat amor!* Hoc summi
& sanctissimi Pontificis judi-
cium

a Bernard. in Cant. serm. 63.

b Hieron. ad Eustoch. c 1. Cor. 13.

clum est: *Lingua ignis apparuit Spiritus, quia omnis, quos respiciere rat, ardemtes pariter & loquentes facit; nam otiosus est sermo Doctoris, si prabere non valet INCEN-
MUM AMORIS.* De igneis hisce linguis Igniacensis Abbas, & sic ait: *Charitas Dei diffusa erat in cordibus eorum, & adimpleverat illud, effundam super vos Spiritum meum, &c. hinc prorsus IGNEA LINGUA Petri (ignea lingua Joannis, ignea lingua Andreæ, ut supra vidimus) in quorum verbis nunc quoque vivit ignis perpetuus, qui & super corda nostra scintillat. Huic Apostolorum collegio annumerandi illi, quorum b sermo ut FACULA ardebat. Talis exstitit Seleuciensis Antistes, c in cuius concionantis ore, D. Ephrem, linguam igneam conspexit: Ubi sic ardebat Orator, nemini mirum videbitur, si Auditores accenderit.*

Talis exstitit d Antonius de Padua, cujus lingua ignea, quæ corda mortalium ad divinum amorem inflammârat, & Deum laudando & benedicendo ardorem sui testatus est, 32. anni post mortem vivida & rubicunda instar ignis reperta est. Aderat totius Ordinis Antistes Bonaventura, excipit in manus hoc S. Spiritus organum, gaudio delibutus fundit ubertim lachrimas, longo tandem post tempore satur: *O lingua benedicta, qua Deum toties benedixisti, atque aios bened. cere docuisti! Talis lingua e Vincentii Ferrarientis, cujus f eloquium tam ignitum, ut duos è suis auditoribus amore divino in cineres re-*

a Guericus, ser. 2. in Pent. b Eccl. 48.

c S. Amphitrich in vita.

d Mendota in vit. sar. l. 6. orat. 11.

e. L. vita. i Psalm. 140.

degerit. Quin & omnes sacri Ecclesiastæ, ut tales reddantur, ardenti desiderio, cum antiquo Origene, olim igne Dei pleno exclamant: *g Unde mihi hoc, ut lingua ignis veniat in cor meum. & de LINGUA IGNEA, ego quoque proferam sermonem, ut ex me, vel ex sermonibus meis, accendatur IGNIS in cordibus auditorum? E-* justmodi linguam igneam quisque vestitum, sibi exoptet & experat, quidquid vitiorum per linguam contraxit, hoc igne exurat. Indolendum hoc gravissimè, innumeros reperiri, qui linguam igneam habent, sed de quibus Apostolus: *h Lingua est IGNIS INFLAMMATA à gehenna.* Bernardus ser. 24. *Lingua inflammata à gehenna, quia dissidii verba scintillat, & flammata talis de inferis est; nam flamma, qua de sursum, pudica est, pacifica est. Lingua, quæ inter conjuges, inter propinquos, fratres inter & forores, inier vicinos, inter religiosos scintillas dissidii spargit, inflammata est à gehenna.* Lingua, quæ sermones impudicos, fabulas obscenas, cantica venerea, verba lasciva, immittere non veretur, *inflammata à gehenna est.* S. Antiochus: *i Quisquis lasciva inter viventes, in carne profert verba, ut scintillas projicit libidinis, quæ in luculentum erumpunt incendium, ubi in confortium juvenum, ac puellarum, velut scintillæ in arundinetis illapsæ fuerint.*

Lingua, quæ aliorum gestasamam, nomen, fortunam, invadit & depascitur, ignis est, de quo Isaias: *k Lingua IGNIS*

EST.

g O. i. en. d. m. i. in Psalm. 38

h Jacobi 3. i S. Antioch. hom. 18 in agend. Biblioth. PP. k L. i. s. 5. 26.

EST, qui omnia opera bona, omnes virtutes, omnia merita nostra incendit & consumit, ut purpuratus Pater B. Petrus Damiani a afferit: *Si lingua IGNIS est, quæ omnem virtutum nostrarum silvam INCENDIT: Si rotam nostra mortalitatis INFLAMMAT, id est, si omne meritum instabilis hujus vitæ nostræ, INCENDIO sua damnationis devorat. Quis de sobrietate, quis de castitate, quis de leivniis, aut aliqua se poterit bona operatione iactare? Quasi dicat, omnia virtutis, perfectionis, & religionis opera bona esse frustranea, si flamma ista afflârit, juxta illud Jacobi 3. Si quis existimet se religiosum, non refrenans linguam suam, hujus vana est religio.*

Hoc Apolloli velut fulmine quodam ictus Augustinus, sic omnes instituit; *b* Quotidiana FORNAX nostra, est humana lingua. Impera nobis (amantissime Spiritus) & in hoc genere continentiam: *da, quod jubes, & jube, quod vis. Tu nosti de hac re gemitum cordis mei, & flumina oculorum meorum.* Quis vestrum vel cordis gemitum, vel non dicam flumina, sed stillicidium lachrimarum emisit, ut fornacem istam restingeret, ut donum illud, è depertitis linguis unicum exoraret: *c* *Linguis loquentur novis, quod eruditè S. Gregorius: d* *Loquitur linguis novis, qui sermonem habet de rebus divinis; loquitur linguis novis, à quorum ore recesserunt vetera, vaniloqua, jactantia, calumniantia, spurca. Quos ut dignoscere valeatis, Diogenem aliquem cum lucerna, hodie-*

no die urbem hanc, convivia, forum, curiam, cætus, familias privatorum, Religiosorum, & Monialium iustrarem, & percunctantem attendite: *e* *Qui sunt hi sermones, quos confertis ad invicem? Tu conjugata cum conjugato, tu adolescens cum puella, tu famule cum ancilla, tu sponse cum sponsa, tu sæcularis cum religiosa? qui sunt hi sermones? numquid illud quicque eorum conteltari poterit, quomodo cor nostrum ARDENS erat, cum loqueretur nobis in convivio, in foro, in curia, in orto, in cubiculo; sed quo igne utinam sancto, utinam cælesti, utinam divino.*

Quare ut concludam, cum hodie cælesti flammâ linguæ omnium accensæ fuerint, pudeat nostras incensas esse à gehenna; pudeat alio igne cor nostrum corripì quàm æterno; alias pectus alere amoris faces, quàm divino ac perbeato ardore succensas. Nobilem illum Italum æmulemur, qui vano & infano amore puellam magno impendio deperiêrat; tandem scintilla cælestis flammæ in pectus delapsa, ilico mutatus in virum alterum, pro gentilitia tessera sibi depingi curavit *Pentecostes mysterium*, ubi cætus Apostolorum, linguis igneis, super singulorum vertices scintillantibus, expressus cernebatur, *f* hoc ingenioso lemmate subiecto: *Del amore m:o PEN-TO, y COSTA.* Si quis amore mundano, infano, hæctenus exarsit, cui is multo auro, argento, labore, sudore, sanguine constiterit, nunc hâc lacram *Pentecostes*

a B. Per. Damian ser. de vitio linguæ.

b Aug. l. 1. o. c. 37. c Ma. ci. 16.

d S. Gregor. serm. de Ascen. l.

e Lucæ 24. f Barry de Argelo culticap 4.

pentecostes luce peniteat & dicat:
Del amore mio PENTO y COS-
TA. Nunc alio igne ignes illos
reflinguat, juxta illud: *a*

Compeſcent ignibus i-
gnes.

carnales cœlestibus, tartareos
divinis: *b* *Inſpiciat illam, qua*
in ſe amorem carnis, IGNE divini
amoris excoxit, inſpiciat quiſ-
que veſtrūm, Adoleſcentem
illum, quem ſpiritus ille chari-
tatis, hodie in Apoſtoliſ per i-
gnem delapſus, amoris ſui fa-
ces ſubdens, in ſe totum fecit
exardeſcere. *c* Jacebat è ju-
venture ſtudioſa, Adoleſcens,
quem in lectum non tam cor-
poris, quàm animæ febris præ-
ſervida dejecerat; ſegnīs in-
teriu non videbat ad æternas
ſtammās ſe præparare; Surdus
ne fratris quidem monita ſalu-
berrima audiebat. Intempēſtā
noctē virum videt Majeſtate
vultus, & multā canicie vene-
randum. Ego, ait hic, ille
ſum, qui tui cauſā omnia, ſed
te mei unius gratiā condidi: ſi
nondum intelligis, omnium Pa-
ter ſum, ſed te filium degene-
rem abdicō, abijcio, & dirum
damnationis Theta jam nunc ti-
bi denuntio. Ita attonito, ſub
alteram noctem, vir adest inte-
grā ætate, ſpinis caput, cruce

humeros, inſignis, cetera nu-
dus & ſanguine, qui ex pecto-
re faucio in fontem abierat, la-
tē humum inundans: hic, ſi
neſcis, inquit, *Jeſus ſum, Serva-*
tor olim tuus, nunc Judex; ſi-
mul manum pectori immiſit, &
ſanguine plenam, in vultum
jaciens ægri: erubeſce, ait vel
ſic, & teſſeram damnationis ca-
pe, ſalutis futuram ſi maluiſſes.
Sub hæc in cœlos, æger in de-
ſperationem abiit. Erexit ta-
men miſerum frater, & ut no-
xis expiatis, ad *Amorem, Spi-*
ritum Sanctum ſe verteret, ſua-
ſit; Tertia igitur nox perſonam
viſa oſtendere vultu prioribus
non abſimili, ſed placido & ar-
ridente, qualemque humero
inſidens columba probabat:
qualem mellifluo ſuo calamo
D. Bernardus *d* deſcribit: *Dul-*
ciſſimum quiddam in Deo, Spi-
ritus Sanctus, benignitas Dei, &
idem ipſe Deus, atque hic cœle-
ſtis gratiæ ignes, animo inſpi-
rans, ſclerum veniam, & mor-
tem beatam, ubi inter Sera-
phinos divino amore in æter-
num exardeſcat, denuntiavit,
quis jam fidem non habeat di-
centibus columbam ſine felle
eſſe, ac Deum noſtrum ignem
eſſe, qui omnia vitia conſumat,
& mentes noſtras in tam bea-
tum faciat conflagrare incen-
dium?

a Ovid *3. metam.* *b* S. Gregor. hom.
25 in Euang. de Magd.
c Facti Mariani.

d Bern. ſerm. *1.* in Pent.

FESTUM

SECUNDUM SOLENNITATIS
PENTECOSTES.*Sic Deus dilexit Mundum. Joann. 3. v. 16.**— vestros consumo in usus. —*

A R G U M E N T U M.

Quomodo, quantum, quàm ardentè, & prodigaliter prodigus Deus, qui totus charitas est, hominem dilexerit. Doctor mellifluus ^a sic lacteo suo flumine expoluit: **TOTUS** siquidem *raiki datus*, & **TOTUS** in meos usus **EXPENSUS**; idque non alio hostimento, quàm ut nostrum erga se amorem, vel tantè

mer-

mercaretur, & toto se, totum me compararet. Nos interim inhumani, & barbari, nos totos fluxis, & perituris damus. Illud studium, illa lis, hoc negotium, totum requirit hominem, & Deum, qui instar cerei, lento suo interitu, amore nostri totus consumi, & colliquefcere visus est, *a non animo toto, sed ex parte, & parte modica nimis ipsum amabimus?* Aliter profectò August. qui omnia, ossa & nervos in elichnium, carnem in ceram, animam in flammam converti ardentissimè exoptabat, ut sic totus, amore ejus, à quo tantum, & priùs, & gratis dilectus, consumi posset: quia inquit, *b nulla major est ad amorem invitatio, quàm amanti amore pravenire: & nimis durus est animus, qui si dilectionem volebat impendere, nolit rependere.* Quare, miseri mortales, amantes amantes, qui ea amant, à quibus redamari non possunt, qui exquisita fercula, qui pretiosas vestes, qui argentum & aurum amant, nec ab iis, quod in amore maximè spectatur, redamari possint.

a Bern. Sermon. 5. de consolat. b August. l. de catech. rudib. c. 4.

§. I. Sic Deus dilexit Mundum, ut omnia sua nobis communicarit.

§. II. Sic Deus dilexit Mundum, ut non solum dederit sua, sed & se, totusque consumptus sit in usum nostros.

III. Deus redamandus, juxta illud Aug. O anima, dilige eum, à quo tantum dilecta es, amantem te. Aug. manual. c. 24.

FESTUM SECUNDUM PENTECOSTES.

Sic Deus dilexit mundum. Joann. 3. v. 16.

QUONDAM Romæ in urbe, orbis Principe, ea momenti maximi, senatores inter, causa agitata est: quis è numero Deorum (quorum vel a nomina grandibus voluminibus, vix comprehendere potuerunt) præ cæteris colendus, ac omnibus in Numen præcipuum, unicè adorandum, omniq; veneratione condecorandum, populo universo exponeretur? In partes, ac studia varia, Judicium sententiæ abièrunt; fuère è primis, qui Martem, Deum bellorum,

contra omnium inimicorum incurfus, præsentissimum ac potentissimum præsidium, Numen maximè verendum ac reverendum affirmabant. Alii è contra, hunc Deum maximè horrendum, truculentum, cruentumq; declamabant, qui bellis ac tumultibus, patriæ vastatione, urbiura direptione, humano sanguine delectari: publicam pacem & tranquillitatem execrari, consuevisset. Quare hi Bacchum potius lætitiæ Deum, qui curas & angores animi pellit, omnibus præficiendum, colendumq; dicitabant. Id consilii probatum plurimis; sed potissimum licen-

licentioris vitæ sectatoribus, & genio indulgere solitis: quos elato supercilio, vir grandævus, sic paucis peritrix: pœquis tandem Reipub. status futurus, ubi Bacchum, Deum temulentiae, & ebrietatis (quæ hominem belluis ipsis deteriores reddit) ut Numen omnes veneraturum non ex hoc unico vitio, velut omnium fonte, libido, discordia, rixæ, pugnae, homicidia uberrimè scaturire videmus? Alii itaque alium sibi Deum delegerunt, ipsumque Plurum, opulentiae ac divitiarum Deum, populo Romano proponendum statuebant, cujus propitio Numine, omnibus fortunis, ac rerum omnium abundantia affluerent. Communi Magnatum, ac potentium applausu hæc sententia excepta est, jamque confirmanda fuisset; nisi pauperum, ac egenorum inconditæ vociferationes, & miseræ lamentationes obstitissent: qui illud Numen, hæcenus adversum sibi semper extitisse, nec modum nec medium suppetere, quo illud sibi devincere valerent, distulissent: favebat & illis, alterius viri gravis iudicium, qui divitias luxum parere, fœcordiam & inertiam alere, omnes artes proscribere, nec levium irritamenta malorum esse solere, affirmabat. Partibus aded inter se dissidentibus, demum repertus est, qui consilium dedit, quod omnibus probatum, laudatum, & obviis ulnis exceptum est: is, inquam, amorem, Deum longè gratiosissimum, qui hæcenus neglectus, ac despectus lauerat, aræ restituendum, atque omnibus

amicabile illud Numen, amandum, ac venerandum facile persuasit. Erat quippe hic Deus, ad cuiusque animos sibi rapiendos, appositissimè effictus: nam forma illi instar venusti pumilionis inerat elegantissima: nudo capite, ac veste lacerâ cernebatur, in cuius simbria scriptum erat: *Vita & mors*; in fronte: *Hiems, & aestas*; intento digito, cor apertum signabat, cui aureis characteribus exaratum: *Longè, & prope*.

Hæc Gentilium commenta, apertissima sunt fidelium documenta. Noster enim verò Deus amoris, & dilectionis est, ut ex amabili Redemptoris pectore fuxit dilectus ille, qui ait: *a* DEUS CHARITAS EST. Ad quæ verba suavissimè alludens Bernardus, *b* ait: quod Deus noster non modo amans, sed AMOR EST, idque testimonio dilectissimi Joannis comprobatur dicens: *Legi, quia Deus CHARITAS est, & non quia Deus honor est, vel dignitas*; non, quia Deus dissensionis, Deus crapulae, Deus divitiarum, sed quia Deus AMOR EST. Quod lumen illud Africae, & urbis Hipponensis columen, usque aded obstupescit, ut exclamet: *c* *Amplius tibi non potuit dilectio commendari, quam ut diceretur Deus. Forte munus Dei contempturus eras, & Deum contemnens?* DEUS DILECTIO EST: Deus noster amor est; & forma quidem pumilionis speciosissimi præ filiis hominum, in Berlehem apparuit, & parvulus natus est nobis, & habitu cupidineo, non semel sese

a 1. Ioan. 4. b Bern. serm. 27. in Cant. c Augustin 1. epist. Ioan. tract. 8.

sefe manifestavit ; ut quod Theocritus, nos verius : *natus nobis est ipse cupido, illudque hic jure usurparim :*

a *Quicumque ille fuit puerum qui pinxit amorem,*

Nonne putas miras hunc habuisse manus?

Quam autem hic divinus puer, capite nudo, omni gloria, ac decore rejecto, veste carnis diticisâ, insuper & in vita, & in morte; vere & astate; longè & prope nos dilexerit. ipse à nobis diligendus sit, apertum lanceâ sacratissimum cor, omni linguâ discretius loquitur, & b vulnus amoris testatur, cui meritò subscripsero: *Sic Deus dilexit. Joannis 3.*

Commune illud apud Theologos receptum axioma: Omne bonum diffusivum esse sui, fontis instar uberrimi. Quod Deo, inexhausto illi bono, Doctor Angelicis propriissimum pronuntiavit, dicens: *Liber alitatem esse maxime propriam ejus, qui bonus est, & quodammodo soli Deo convenit: quia totus ipse se communicat quia ipsum communicare, est et conveniens, sicut fonti bonitatis, nullâ inde expectat à commoditate,*

§. I.

Sic Deus dilexit mundum, ut omnia sua nobis communicârit. Joann. 3.

A Moti hoc proprium est, ut in anantem se expectoret, & profundat omnia, quæ amantis sunt. Omnia homini creata sunt: numera pratorum flores, gramina, herbas, silva-

a Tibul l. 2. Elég. 10.

b Bernard, de passio. cap. 2.

rum arbores, frutices, camporum greges, armenta, neinorum feras, ætheris volucres, Oceani pisces, cæli orbis, & augustum illud Divorum prætorium, longè omnem regiam excellens amplitudinem, ut scirè Seneca, e quantumvis gentilis, deprædicavit: *Tot arbusta non uno modo frugifera, tot herba salutare, tot varietates ciborum, per totum annum digesta: jam animalia omnis generis, alia in sicco solidoque, alia in humido innascentia, alia per sublime dimissa, ut omnis rerum natura pars, TRIBUTUM aliquod nobis conferret; nos verò tam amabili largitori, quàm exiguum, imò nullum amoris, aut gratitudinis tributum rependimus. Hæc omnia vociferantur, & clamore suo jurant, quòd amet nos Deus; verba amoris, opera sunt; lingua, ben. olentis manus. Quem non concutiet omnis hæc universi eloquentia? quæ ars est Rethorices, tot instructa figuris, quot universum in usus nostros naturis? argutiùs fortè amorem ejus loquentur, quæ te propiùs concernant, quæ que in fiam tuum amantissimus Deus copiosè profudit, dum domus vestræ penuria, omni copiâ vini, cervisiæ, redundanti horrea tritico, solaria frumento, campos armentis, arceas auro & argento opletas cernis, munifici amoris beneficium agnosceite; nam ut idem Romanus philosophus d prosequitur: *Si paucis quæ tibi donâisset jugera accepisse te d. ceres beneficium: immensa terrarum latè pa-**

e Seneca l. 4. de benef. c. 7.

d Seneca l. 4. de provid. c. 6.

tè patentia spatia, villas, & prædialia, quæ possides, negas esse beneficium? si pecuniam tibi aliquis donaverit, & arcam tuam (quoniam id tibi magnum videtur) beneficium vocabis; tot metalla defodit in usus humanos, quorum tot millia in sinum tuum effudit, nec amantis beneficium faceris? si domus tibi donetur (ut fundus hæreditate obveniat) num mediocri munus vocabis? Et cum ista, quæ habes, magno aestimes, quod est ingrati hominis, nulli debere te judicas. Unde tibi istum, quem trahis spiritum? unde istam, per quam actus vitæ tuæ disponis, atque ordinas lucem? unde sanguinem, cujus cursu vitalis continetur calor? unde ista, palatum tuum saporibus exornatis ultra satietatem laceissentia? a neque enim necessitatibus, tantummodo nostris provisum est, usque in DELICIAS AMAMUR. Quod in filios Israël, quantumvis contumaces, luculenter comprobavit, quos angelorum esca enutrivit, & b panem de celo præstitit illis, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem; cumque jam cupedias cælestes nauseantes, carnes exposcerent, non dedit illis porcinam, aut bovinam; sed aves pingues, saporis novi, ac jucundissimi, coturnices, quæ apud magnates in deliciis habentur; idque non ad unum diem, ad unicam cœnam, sed ad mensem integrum, tantæque copiâ, ut Psalteres regius has aviculas, pluvie guttis, & pulveri terræ, & arenæ maris comparavit: c Pluit super eos sicut pulverem carnes, & sicut arenam maris, volatilia pennarum; è quibus, ut Salia-

a Seneca cit. c. b S. p. 4 j.
c Psalm. 77.

nus d supputat, si in unius mentis cibum singulis familiis, decem coros attribuas, evales summa ad quatuor millia milliorum coturnicum.

Vultis in lege nova, quas suis vitandoque famulis insperatò delicias suppeditari? e Udalicus Agricola mediâ hyeme febribus æstuabat, cum omnia nivibus cooperta rigerent. Incessit eum alieni temporis cupido, nempè fraga comedendi, & illico fraga de nivium candore rubenna pullulârunt, in usque in delicias amamur.

Alterum de nostro Petro Canisio, f in ejus vita refertur: Accidit ut ei senio, morboque gravi, & propè morti vicino: nam enim stomachus jam aversionibus laboraret, & pius à ministro cubiculi fatigatus, ut significaret, quo cibi desiderio teneretur, aviculam tandem nominavit; prodit in forum cœconomus, nullaque reperta, tristis domum redit; cum ecce sub vesperam, aperta fenestra cubiculi, avis quali divinitus immissa, se nullo negotio capiendam, tamè non ultro offert, & ut Poëta canit:

g Illa ter, illa quater, per inano cubile vagata,

Ambit humanæ cœnæ futura manus

Quæ in cœnam apposita, & parvâ & unicâ contentus, nil præterea gustavit; ille tamen lautè se, opipareque eo vespere epulatum affirmabat, quin & avicula, ut idem Poëta lussit:

Non potuit tumulto nobilior e frui.

Sic

d Sallan. 2. mun. 2. 24. n. 165.

e Stengelius de divinis ludiciis to. 1.

c. 2. n. 7. f. Mut. Radens in vita l. c.

3. g Biderman. epigr. l. 1. epigr. 47. 1. 9.

Sic Thomæ Aquinati decumbenti, recentes pisces cælitus submissos esse novimus; ut alios innumeros omittam, ex quibus omnibus verissimè concluditur: *quia usque ad delicias amantur*. Hæc immensa, & exhausta illa bonitas prædilectis filiis suis. Suspiciendum magis, tot quæ cælo volatilia, & terris alticia, & silvis feræ, & fluviiis exquisitissimi pisces vagantur, sceleratis quibusque hominibus hæc delicias, & quod mireris manu propriâ, famuli instar erogari; quod ad exaggerationem amoris facit plurimum. Cùm B. Angela de Fulgineo, jaceret in lectulo, prostratis à morbo viribus; ei se Christus visendum dedit, & dixitque: *Ego veni ad serviendum tibi, & sacris manibus me ministrare*, hæc suspicimus, admiramur, & veneramur, cùm indies ritu amantium, Deus omnia gaudet ipse ministrare; nec de œconomo aliquo providentiam sui confidit, manu sua tibi servire gessit; idque affectu infinito: ipse tibi obsequia præstat famuli; ipse officinas implet, ubique operatur. Regia aula variis instruitur muniis: hic œconomus, hic Pocillator, hic Archimagirus, hic Præfectus equorum, hic custos vestium, omnia subeunda munia, pro nobis Deus suscipit: ipse œconomus noster, nostra providens: ipse promus condus è penu locupletari nos nutrit: fructus in arboribus coquit, in arvis segetes torret: ipse pincerna, eliquans è viciibus succum: ipse Vestiarium, in vermibus serica fila, in pecudibus vellera, & lanam parat: i-

a Bollant. 4. Januar,

ipse medicus, salutaria conficit pharmaca, è tor herbarum viribus, feminum, radicum, lapillorum. Quid cùm avarissimifimus, produxit sua munera, ultra vota nostra, victæ sunt spes humanæ divinis beneficiis. Interim cum beneficia, tela sint, amoris, nos immanissimi, ea in sagittas hostiles convertimus, beneficiis in injuriam donatoris abutendo.

Genesi 39. cap. comperies Puupharem, virum Principem, in aula Pharaonis, Josepho totius domus suæ curam demandante, horrea, prædia, penora, cellas, gazophylacia, suppellectilem omnem argenteam, auream, omnes denique facultates suas, ei commisit: sed ut erat Adolescens eleganti formâ, infamis lupa in agnum oculos conjecit, at fascinare nequivit; verùm Joseph in tam beneficium, tam sui amantem Dominum, fidelis sic liberè prolocutus est: *b Ecce Dominus meus omnibus mihi traditis ignorat, quid habeat in domo sua: nec quidquam est, quod non in mea sit potestate, vel non tradiderit mihi, præter te, quæ uxor ejus es. Quomodo ergo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum?* & euro ociosus aufugit. Nunc, ô homo! munifici largitoris in: beneficia considera, & quoties iis abutendi sese offert occasio: dic cum Josepho: *quomodo possum hoc malum facere, & peccare in Dominum meum?* inflammat nos ad hoc c B. Hugo Victorinus: *Anima mea, considera mundum, respice ea, quæ in eo sunt, quoniam omnia tradidit (omnia serviant tibi) dilige ergo*

Domi-

b Gen 39. c Hugo Vict. de archa animæ.

Dominum, à quo tantum dilectus; Quoties mente bene instituta accumbis, pisces, carnes, fruges, apponi cernis, dic cum Iosepho: *Ecce Dominus meus, omnia hæc mihi tradidit, quomodo ergo possim malum facere, & peccare gulâ ac crapula, in Dominum meum tam beneficum?* quoties cerevisia aut vinum tibi funditur, dic cum Iosepho: *ecce hæc omnia mihi tradidit, quomodo potero remulentiâ & ebrietate peccare in Dominum meum tam amabilem?* quoties capias vestiarias, vario vestimentorum genere oppletas intueris, aut splendide inlueris, dic cum Iosepho: *ecce, &c. quomodo potero superbiâ, aut fastu peccare in Dominum meum, tam in me munificum?* dum arcas auro & argento confertas intueris, dic cum Iosepho, *ecce, &c. quomodo possum avaritiâ, & pauperum despectu peccare, in Dominum meum, in me tam profuse liberalem?* Hæc cogitatione armatus S. Polycarpus, admodum exquisitis propositis tormentis urgeretur, ut Christum ejuraret, intrepidè respondit: *Jam octaginta sex annis servi vi Domino Deo meo, & nihil mali mihi fecit, quinimo innumeris beneficiis cumulavit, quomodo ergo potero enim negando lædere, abjurare, & offendere?* Nos beneficiis, & creaturis Dei, in creatoris injuriam, & contemptum abutimur, ut potenter exaggerat Augustinus: *b Quam bonum est membra corporis ita esse, quemadmodum disponi non possunt, nisi ab artifice Deo? petulantia tamen quam malè utitur oculis? fallacia*

^a Surius 26. Jan. ^b August. tract. 27. in Ioan.

*quam malè utitur lingua? falsus testis, nonne linguam suam, & animam suam prius trucidat, & alterum lædere se perempto sonatur? opus Dei est lingua, sed bono opere Dei, malè utitur illa nequissima quomodo utuntur, qui pedibus currunt ad scelera: quomodo utuntur manibus homicida, & illis adjacentibus forissecus bonis creaturis Dei? quam malè utuntur mali auro: iudicia corrumpunt, innocentes opprimunt: luce istâ mali malè utuntur, malè utendo; etiam ipsam lucem, quam vident, ad ministerium scelerum suorum usurpant. Omnitibus ergo bonis Dei, ne per singula currere longum sit, malè utitur malus, ingenium, facundiam, vires, integram firmanque corporis valetudinem tibi contulit, & his velut armis, in conditorem tuum insurgis. Quam intolerandam mortalium ingratitude inculcat Bernardus: *Si quis, inquit, oculorum lumen amissum tibi reddidisset, si usum aurium, si quis manuum restituisset, si quis pedem tibi præpeditum reparasset, si quis sopitam in te excussisset rationem: quomodo non quicumque tibi vehementissimè succenseret, si quando beneficii forte huius immemorem, aut benefactori deprehendisset ingratum! quis nostrum æstimet hæc tibi erepta non esse, quis amantissimo benefactori grates referat, per annos complures, nullo corporis membro, ne dentium dolore in numerosa familia quemquam confitari? quod, quanti ponderandum sit, Seraphici Francisci insignis Discipulus, frater Ægidius, virum secularem edocuit: incidit, inquit is, in hominem manibus, & pedibus trun-**

^c Bern. serm. 14. Psal. Qui habitat,

truncum , & oculis orbium ; quem benignè percunctatus sum : Si quis ea tibi restitueret , quid tu illi rependes ? Servum , inquit , perpetuum me illi consecrarem : tum ad hominem opulentum conversus : Deus tibi oculos , & manus , & pedes , ceteraque corporis membra integra , & illæsa tot annis servavit , & iis abuteris in contemptum creatoris : ô ingratitude non ferendam ! ô inhumanitatem barbaram ! & plus quàm belluinam ! Aliâ profectò lance Hipponensis Præsul expendit amoris divini beneficia , dum in Soliloquiis suis sic secū , & cum Deo loquitur : *a Sicut nulla est hora , vel punctus in omni vita mea , quo tuo beneficio non utor ; sic nulla debet esse hora , quâ te non habcâ ante oculos : quâ non jugiter cor , & lingua , grates tibi refundat . Quoties halicum ducimus , toties ad benefactorem nostrum , cuius munere fruimur , respirare debemus .*

Seneca libr. 1. de beneficiis c. 3. *Officia etiam bestia sentiunt , nec ullum tam immansuetum animal est , quod non mitiget cura , & in amorem sui vertat . Leonum ora à Magistris impunè tractantur : Elephantorum feritatem , usque in servile obsequium demeretur cibus : adeo etiam quæ extra intellectum , atque æstimationem beneficii posita sunt , assiduas meriti pertinacis edocent . Nos ipsis belluis immaniores , & ferociores , benefactorem nostrum lacessimus , imperimus , & indignissimè tractamus . Quod si hæcenus commemorata , vobis fortassè parva videantur , adiciam & majora , de quibus eximium Theologum fortè audire malitis . Con-*
a Aug. in solil. c. 18.

sideranda , inquit b Lessius , sunt Dei dona , in seipsis quàm magna , quàm innumerabilia , sive quæ ad animam sive quæ ad corpus pertinent ; omnes enim creaturæ conditæ sunt , propter hominem , vel benignitate conditoris serviunt homini , ut eum dirigant ad salutem . Et hæc omnia externa sunt . Jam interna , omnem æstimationem superant : præter enim integritatem corporis & sensuum , quorum nullum vel cum regno amplissimo commutare velis , dedit animam immortalem , capacem vitæ æternæ , & boni infiniti . Ad hæc , jacentem in peccatis , & reum æternæ mortis , gratia sua excitavit , & exemit ; hoc autem beneficium remissionis peccatorum tantum est , quantum malum est mors æterna . Eadem gratia , ab innumeris peccatis servavit : nam ut rectè Augustinus : *Non est peccatum , quod facit homo , quod non possit facere , alter homo , si desit Rector , per quem factus est homo .* Sic non est morbus corporis , quo laborat homo , quin & te corripere possit , nisi Deus servaret . Quæ omnia , ut rectè concludit , c tanta sunt , ut si quis ea diligenter expendit , immenso debito se obstringi Deo , tum ad perpetuam gratiarum actionem , tum ad vitam suam divino obsequio penitus consecrandam , & omnem amorem nostrum sibi rapiendum fateatur , necesse est . O amator hominum , post tot amoris signa & insignia , ad-

O huc

b Lessius de jure & just. lib. 2. cap. 47. dub. 2. c Less. de perfect. divin. lib. 12. cap. 18. & 19.

huc necesse tibi visum est imperare, ut amem te adhuc ne opus fuit præcipere: *a Diliges Dominum Deum tuum?* quot amantes sunt, qui sponte amant, qui citra, qui contra præceptum amant, qui fluxa, qui fœda & in æternam perniciem amant? Jure meritissimo exclamat hic Augustinus, *b* adeone Deus inamabilis? *Quid mihi sum tibi, ut amari te jubeas à me, & nisi faciam, irascaris mihi, & minaris ingentes miseria?* parvane est miseria si non amem te? Ut quid Deus præcipit se amari à me? quod si amari desiderat, & ardentissimas mentes expetat, tot faces in beatis illis calitibus Cherubin, & Seraphin, omni æternitate flagrantes habet; quid nos frigidus, & argentes, in amorem suum deposcit? nullo suo, sed toto nostro emolumento. Ut quid præcipit, quod facilimum est, ad quod, tot nos illecebris, & illicitis compellit. *c* In reliquis operibus bonis, interdum potest aliquis qualemcunque excusationem pratendere; in habenda vera dilectione, nullus poterit se excusare. Potest mihi aliquis dicere, non possum jejunare, numquid potest dicere, non possum amare? potest dicere propter infirmitatem corporis, non possum vino, & carnibus abstinere, numquid potest dicere, non possum diligere? Nemo cujuscunque ætatis, sexus, conditionis, à dilectione excusatur. Quod doctissimus Idiora confirmat: Amor, *d* inquit, facilis res est, omnibus se exhibet, nulli se negat; capit eum juvenis & senex, vir & mulier: sanus & infirmus: dives

& pauper: summus & infimus: liber & servus: secularis & religiosus: debilis & fortis, nec est qui se valeat excusare. Juvenis qui necdum annum primam & vigesimum expleverit, fœminæ gravidæ, opitices dicent, non teneor jejunare: Infirmus dicet, non valeo hæc quadragesima ovis & carnibus abstinere. *Nunquid dicere potest, non possum amare?* Pauper dicet, non possum Eleemosynas erogare: servus dicet, oburgens impedimentum, non possum hoc festo Missæ sacrificio adesse: secularis dicet, non teneor castitatem servare, *nunquid dicere possunt, non possum amare?*

Hugo in Psalm. 18. *Non est, qui se abscondat à calore ejus: nec est, inquit, qui se excusare possit, quin eum diligere possit.* Non erat opus Deum optimum esse, ut amaretur: sufficiunt, quæ fecit, quæ nobis contulit, absque eo, quod ipse est. Si verum fuisset mendacium Marcionisticum, blasphemans Deum malum, adhuc diligendus esset: si de nobis benefacta merentur benevolentiam & amorem; quæ si ab immaniissimo Tyranno collata fuissent, nos totos in amorem sui rapuisset. Verum nec ista beneficiorum facula necessaria fuit cordibus nostris inflammandis; suffecerat nuda illius bonitas, etiam sine ullo ad extra benevolentiam signo, per se valentissima. Ut amerus Deum, non indiget beneficiis, & ut bonus non esset, satis sunt beneficii. Pro pudorem nostrum? singularis, & nimium sunt, & utraque simul, non sufficiunt.

a Mat. h. 22. *b* August. l. 6. conf. 6. 5.
c August. serm. 269. de temp.
d L. 1. tract. de amore d. vine.

Ast cum omnes istas amoris sagittas, & beneficiorum tela, obduro frigidoque corde nostro retundantur, exhaustam jam pharetram, cum vires beneficentiae, & munificentiae exhaustile crederem, stupendo machinamento, seipso pro jaculo usus, in amantis pectus penetravit, ut quod eminus missilibus sauciare non poterat, cominus humanitate expugnaret.

§. II.

Sic DEUS DILEXIT MUNDUM, ut non solum dederit sua, sed & se, totusque consumptus sit in usus nostros.

Quod Anacreon Poëta Lyricus fabulosè effinxit, consumptis missilibus, Cupidinem pectus suum subisse, hoc divinus amor ingeniosè effecit. Poëtam ipsum audite :

*Libet libet jam amare,
Cupido me monebat,
Vi amator esse vellem:
At ego insciens, moneatis
Parere negligebam:
Mox ergo sumpsit Arcum,
Et auream pharetram,
Me prae lae cessans.
Ego vero, ut olim Achilles,
Loricam emittens, atque
Scuto minax, & hastam,
Cum amore praeliabar.
Iacebat ille tela,
Vertebat at ipse terga;
Tandemque missili omni,
Cum destitutus esset:
Ira astuans, jecit se
In me, velat sagittam
Penetrans, & in cor usque
Medium, resolvit artus.*

Scutum ergo nil juvat:

Nam cur petamus extra,

Cum praelium sit intra.

Plus pro nobis executus est negotiosus amor Dei, quam ulla otiantis phantasia valet comminisci. Vincunt opera divina cogitationes humanas. Servo Dei ferventissimo, a Antonio Martinio, apparuit cupidineo habitu puer Jesus, arcu & pharetram armatus, inque suum pectus jaculans sagittas, negotians amorem plagis. Quis & nobis omnibus talis apparuit, dum natus parvulus se contulit in me; consumptis missilibus, subit ipse praecordia nostra, cominus expugnaturus cor nostrum, ubi causam, quod forma parvuli, & celestis cupidinis ad nos venerit. B. Petrus Chrysologus, b exponit dicens: *Sic nasci voluit, qui voluit amari.* Quod suavissimo dicendi flumine, melleus Doctor fultius expendit, tractatu de diligendo Deo: *Ipse fecit, inquit, vel potius factus est, ut amaretur: se dedit in meritum, se servat in praeium, se apponit in refectionem animarum sanctarum, se in redemptione distrahit captivatum.*

Ecce praecipua amoris capita: primum enim se dedit in meritum; c *Meam ad hoc induit formam, ut suscipiat causam.* Ita nostrum bonum curavit, ac si salus sua, ex nostra penderet. Non in sua stetit forma, quod potuit; non sua dumtaxat largitus est (quod erat munificentiae) sed se ipse dedit, quod fuit prodigalitate; eo maxi-

O 2 mē,

a Nierenh de arte voluct. 4. ar. 119.

b Chrysolog. serm. 153. c B. Chrysolog. serm. 18. in Cantica.

mè, quod se distaxerit, in redemptione animarum captivarum.

Ab illo divini amoris exemplo, Paulinus Episcopus bene doctus, seipsum pro redimendo viduæ filio captivum fecit; & hoc amavit, suspexitque posteritas, & in ævum omne commendabit. At quid amabo illud? homo hominis pretium est; sed hominis, Deus ipse. Insolens, & hæcenus inauditum, fidelissimi amoris testimonium, a Urbini Panopionis servus, posteris reliquit. Hic cum ad Dominum occidendum, milites venisse cognovisset, commutatâ cum eo veste, permutato etiam annulo, illum postico clam emisit; se autem in cubiculum ac lectulum recepit, & ut Panopionem occidi passus est; quod ubi historicus enarravit, epiphonematis loco subjungit: *Brevi hujus facti narratio, sed non parva materia laudationis.* Hæc servus pro Domino; at omnem admirationem in stuporem vertit, talia, & longè alia, Dominum pro servo, Deum pro sceleratissimo mancipio subire voluisse. Afferam hîc brevem facti narrationem, sed non parvam materiam laudationis, amplissimamque dilectionis. Quali porro, ac quanto nos Deus amore fuerit persecutus, & prosequatur, non si linguis Angelorum loquar, valeo enarrare. Cælestis Aquila Joannes, cum non inveniret, quomodo charitatem Dei erga nos exprimeret, Amorem ipsum non enarrandum, sed omnibus spectandum proponit, dicens: *b SIC Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret; Sed quid est*

illud *SIC?* quantum & quomodo dilexit? *SIC,* inquit S. Euseb. *ut homo Deum valere videatur.* *SIC* inquit Doctor Angelicus, *quasi quilibet homo esset Dei Deus.* *SIC,* inquit Doctor Seraphicus, *ut te odisse videaris.* Ammonem e olim Jonadab sciscitatus est: *Quare SIC attenuari?* Ita filium Dei, si lubet, percunctare: *Quare SIC attenuaris, SIC humiliaris, SIC flagellaris, SIC excarnificaris?* Sed quis exponet illud *SIC?* *SIC,* ut nullum ingenium mortalium, quid simile sperare, nedum cogitare poterit; *SIC,* ut omnes sublimes illas intelligentias in admirationem, & stuporem induxerit. *SIC,* ut per infinitam suam bonitatem, & inexhaustam omnipotentiam, Deus nil majus homini dare, nec amorem suum potentiùs contestari valuerit. Theologorum Phœnix d Aquinas: *SIC Deus dilexit mundum, &c. multam indicat amoris intentionem. qui enim immortalis, qui sine principio, qui magnitudo infinita, eos qui sunt ex terra & cinere, infinitis plenos peccatis, dilexit.* Tum lingula verba expendit, & nobis commemoratione ruminanda proponit: *Non enim servum, non Angelum, non Archangelum dedit; sed filium.* Rursus: *Non adoptivum, sed suum filium dedit. Quod si plures filios habuisset, & dedisset unum, hoc etiam esset maximum.* Nunc vero *filium unigenitum dedit.* Quot hîc, & quam potenti divini amoris argumenta denique si filium dedisset æterni pater, ut huic orbi Rex imperaret, ut in eo verus Deus coleretur, in eo deliciaretur; illi ipsum ingentis beneficii locum habe

a Valer. Max. l. 6. c. 8. n. 6. b Ioan. 3.

c 1. Reg. 13. b S. Thom. in Ioan.

haberi debuisset; ac dare, imò quasi prodigere, atque abjicere ad vincula, ad sputa, ad flagella, ad crucem, ad mortem acerbissimam, hoc enim vero miraculum, ac prodigium, quod omnes amoris limites transgreditur: *a* *Totus siquidem mihi datus, & totus in meos* USUS EXPENSUS, inquit Bernardus. Ipsam quanta quanta fuit, humanitatem, nostros in usus, nostrum in commodum expendit: animam quippe dedit tristitiæ, corpus universum flagellis, manus & pedes trabalibus clavis, oculos lachrimis, genas alapis, os Judæ proditori, caput spinis, latus denique emortuum atroci lanceæ: insuper sanguinem in potum, corpus in cibum: idque ad annos, & sæcula, ad extrema usque orbis perituri confinia. Hæc una cogitatio, è corde amorem, è pectore suspiria, ex oculis lachrimas elicere deberet, futuras testes vel amoris, vel doloris, quod Jesus, quod Deus, qui totus amor est, non ametur, quod totos nos non possideat, qui totum se dedit. Qui ut divinissimè Bernardus: *b* **TOTUM ME COMPARAVIT.** Hujus amabili recordatione, tota in lachrimas abiit *c* Margareta à Lotharingia, Alansonii Ducissa, quæ secum sic aliquando queri audita est: In hoc orbe aspeçtabili, nihil est, (si Deum excipias) quod se nobis totum donet. Sol quippe & astra, modicam sui luminis portionem largiuntur: terra nos sustentat vivos, & mortuos excipit; sed exigua sui parte. Aër respirationi servit, & hauritur à nobis; sed e-

tiam levi & modico haustu; ac Deus, ac Jesus se toto pascit, nutrit, satiat, beat, *totus consumptus est in usus nostros, & totos nos non accipiet? non animo toto, sed ex parte* (ut queritur à Bernardus) *parte medicanimis, ipsam amabimus?* Damus nos totos fluxis, perituris: illa lis, hoc negotium, illud studium, totum hominem requirit, & Deus, qui *consumptus est in usus nostros, totos nos non accipiet?* Regia fuit, & magnifica illa Vespasianii Imper. pollicitatio ad Apollonium: *Cum Romam veneris, omnia mea tibi dabo.* Ludus fuit, & jocantis hominis dictum: sed Apostolus e ore Dei pronuntiavit æternum patrem, qui filium nobis donavit, *etiam cum Christo omnia nobis donata;* ut jurè Igniacensis Abbas, divini amoris facibus exæstuans, in has voces prorumpat: *Plane ineffabilis divina circa nos dignatio charitatis! parum erat patri tradidisse filium, ut redimeret servum, nisi daret & Spiritum Sanctum, quo servum adoptaret in filium. Dedit filium in pretium redemptionis, dedit Spiritum Sanctum in privilegium adoptionis: se denique servat hereditatem adoptatis.* Tum in ardentissimos affectus sese effundens, exclamat: *O Deum (si fas est dici) PRODIGUM SUI, præ desiderio hominis, an non prodigum, qui non solum sua, sed & seipsum impendit: ut hominem recuperaret, non tam sibi, quam ipsi hominis Cerei instar aut facis quæ nullo, nisi sui interitu, in usus humanos consumitur: g Ita verbum in carne quasi lumen in cera,*

O 3 Deus

d Bern. lib 5. de cons. 1. er.

e A 1 Rom. 8. f Gueric. ferm. 1 in Pentecost. g Gueric. ferm. 1. de purificat. Virg.

a Bern. ferm. 3. in Circumcis.

b Bern. ep. 11. 2. c In vita.

Deus noster ardore totus consumi, & colliquescere vilis est. Unde prosequitur idem Abbas: *a Multum quidem effusus sui prodigus ille filius, qui tam patrimonium, quam seipsum donavit meretricibus; sed multo effusior pater in re nperaticnem perditus fuit, quam ille in perditionem sui; si tamen ulla debet fieri comparatio gratia, & pecunia, spiritus & carnis, Des & homini.* Deus consumptus est in usus nostros, nos consumpti in usum diaboli; consumit unus cum prodigo omnem substantiam suam vivendo luxuriose. Alius ebrietate, & crapula consumit, omnem sanitatem & vires corporis; alius fraudibus, perjuriis, dolis, iniquis contractibus consumit nomen, & famam suam, & suorum. Alii livore ac iracundia consumuntur, de quibus Eccles. 45. *CONSUMPTI sunt in impetu iracundia.* Alii otio & inertia consumunt optimos vitæ dies, de quibus non unum, aut unam hinc compellere possem: *b Tu homo stulto labore CONSUMERIS; tu Adolefens tot horas ludendo, fritillos & aleas volvendo stulto labore CONSUMERIS. Tu nitia tot horas cispendo, comando, speculando, stulto labore CONSUMERIS* Quos omnes, exoptem hodiernâ die, *c Deus nos fer, cui ignis CONSUMENS est, totos in se convertat, & quidquid in nobis vanum, quidquid limosum, quidquid sæculentum, ardoris sui radio consumat; quemadmodum Magnus ille Gregorius Nazianzi c Antistes sibi accidisse attulit: Totum me eum infirmitatibus meis in seipso*

a Gavarric. ferm. 1. in Pentec.
b Exodi 18. c Deut. 4. v. 24.
d Nazian. orat. 36.

transtulit, ut, quod deterius est, in seipso absumat & conficiat: non secus ac terra vaporem solis radius. Atque, ut tymbolo præfixo, de cereo inhæreamus, D. Augustinus e desiderabar, cum S. Gertrude, omnem carnis substantiam in ceram, ossa & medullam in Elichnium; animam in flammam converti, ut instar cerei, in usum amantis consumi & colliquescere posset. Utinam & nos sic consumi, & liquefieri possimus, ardore ejus, qui *f toto se, totum me comparavit.* Pro cuius dilectione, si dederit homo omnem substantiam, quasi nihil reputandum esset; quidquid mortificationis dedero, quidquid pecuniam, quidquid Eleemosynarum dedero, quidquid sudoris, lachrymarum, sanguinis dedero pro dilectione illius, *qui toto se, totum me comparavit.* Unde alibi exclamat: *g Quid ni ametur amor? merito cuncta renuntians affectionibus alius, anima soli, & tota incumbit amori, quæ ipsi respondere amorem habet in reddibendo amore. Nam & cum se totam effuderit in amorem, quantum est hoc, ad illius fontis percenne profuvium? Quasi guttam ad Oceanum, quasi arenam ad montem, quasi scintillam ad vastissimum incendium contulero. Si dedero illi omnem substantiam meam, nunquam solvendo sum. Ea propter quisque nostram usurpare poterit, auream illam vocem h Cosmi Medices, Magni Hetrurix Ducis. Hic supra aureorum milliones quatuor, in ædificia magni*

e Pennequin amour d'vin par 1. pag. 165. f Bernard citat. g Bernard. ferm. 83 in Cant. h Hist. viorum Illust. Medic. P. Doutermans amor increatus pag. 816.

magnifica, quâ sacra, quâ profana absumpsit: supra millionem in pauperes effudit. Cùm aliquando æris tibi debiti nomina versaret, adeoque plures chartarum fasciculos discurreret, questus est apud domesticos, familiares suos: *Se quantalibet annuorum suorum profusione, tam in egenos, tam in loca sacra facta, id obtinere non potuisse*, ut INTER DEBITORES SUOS DEUM NUMERARET; sed infinito interuallo, illi debitor existeret, juxta illud Jobi: *a Si volueris contendere cum eo, non poteris illi respondere unum pro mille.* Etenim cùm omnia mea tibi obtulero, nihil tibi contulero, soli mihi profuero. Angelicè *b* S. Thomas: *Fecit nos esse, & omnia propter nos operatus est: animam rationalem nobis inspiravit, filium suum misit, cœlum nobis aperuit, & nos filios suos fecit: nam quid ergo si unâ quâque die moreremur pro illo, retribuere ei aliquid dignum: nequaquam, sed hoc rursus ad utilitatem nostram pertineret.*

S. Salvianus lib. 1. ad Eccles. Cathol. *Christus enim sic ut pro omnibus passus est, sic pro singulis, & totum se dedit universis, & totum singulis, ac per hoc quidquid PASSIONE suâ Salvator præstitit, sicut totum debent illi universi, sic totum singuli.*

Quare cum piissimo, ac asceticæ vitæ Doctore, ardenti affectu precare: *c Dilata me, amantissime Jesu, in amore, ut discam interiori cordis ore degustare, quàm suave sit amare, & in amore liquefieri, & natari. Tene in amore, vadens supra me, præ nimio fervore*

*, & st apore. Cantem amoris canticum; sequar te dilectum meum in altum. Desiciat in laude tua, anima mea, jubilans ex amore. Amem te plus quàm me, nec me nisi propter te, & omnes in te, qui verè amant te. Iterum, iterumque voveo: d Amem te, plus quàm me, quia tu dilexisti me plus quàm te, quia mori voluisti pro me, & te totum nostros consumisti in usus. Vis & tu, ut omnes cogitationes tuas, verba, operationes, interiores & exteriores, sint omnes actus ardentissimi, & perfectissimi amoris Dei, quibus nil sublimius, nil sanctius? Vis ad extremum spiritum, utque in finem diligere cum, qui tantum dilexit te? Vis totus amore divino colliquescere, & cœlesti igne consumi? certam tibi ex placitis Theologorum praxim præscribam, quàm si omnes exercerent, omnes cum summæ perfectionis viris, de sanctitate certarent. Quod fiet, si omnia quæ agis, ex motivo formali (*beveech reden*) amoris Dei procedant, v.g. orandum est, studendum est; præviè apud animum tuum statuas, orabo, studiis vocabo, solo & puro amore ejus, qui dilexit nos: Infestationes cacodæmonis, tentationes carnis, omnesque mundi illecebras aspernabor, propter eum, qui dilexit nos. Hodie in omni congressu cum aliis, super mensam nullos sermones instituam, nisi amore ejus, qui dilexit nos. Non legam, non scribam, non pingam, nil operis arripiam, nisi solo, & puro amore ejus, qui dilexit nos. Jejunandum est, acerbius aliquid*

O 4

toler-

d August. in Soliloq. c. 17.

a Job 9. b S. Thomas in Mich. c 18
c Thomas à Kempis de imit. lib. 3. cap 5.

tolerandum est, hosti ignoscendum, amore ejus, qui dilexit nos, idque, dum Spiritus hos reget artus. Huic conformis altera praxis, corollæ amoris divini, quæ omnes sensus, omnia membra, omnes facultates corporis & animi, divino amori consecrantur. Quod sanctissimum exercitium cælestis Spiritus, B. Mechtildim aliquando docuit: quæ dum in sacro legi audiret illud Joannis 21. *Simon Ioannis DILIGIS ME PLUS HIS?* in extasim raptâ, vidit sponsum suum, eumque se compellantem audivit: *a Mechtildis, amas me plus his omnibus, quæ in mundo sunt?* Respondit illa: *Tu sis, Domine, quia ego amo, & nullam creaturam esse, quam amore tui non libenter desero, inrogat.* 2. *Mechtildis, amas me ut pro me omnes labores, & tormenta subire parata esses?* Respondit illa: *Proba me Domine; tu scis, quia nullus cruciatus est, qui me possit separare à te.* Rogat illam tertio: *Mechtildis, si tormenta essent atrocissima, essesne parata amore mei alacriter, & promptè tolerare?* Respondit: promptissimè. Quæ desideria ita Deo placuerunt, & tanti meriti fuerunt, ac si de facto omnia in opus redegerit. Ex hac revelatione S. Mechtildis, natum exercitium Rosarii amantium: ad primam decadem: Petre, Paule, Joannes, Anna, Barbara, *amas me?* Respondere ad 10. minora grana: Plus commodis, & delitiis, plus gemmis & divitiis, plus omnibus honoribus, plus fratribus & sororibus, plus liberis & parentibus, plus charis omnibus. Ad 2. N. N. *amas me?* Respond. ad alia 20. grana: Pro

a Barry l'annee sainte,

te morbos, pro te cruces, pro te famem, pro te sitim, pro te æstum, pro te frigus, pro te desolationem, dæmonum tentationes, pro te pati, pro te mori millies desidero. Ad 3. N. N. *amas me.* Responso ad cetera 10. grana: *Mi Jesu, utinam amem te, ut omnes SS. Virgines, ut Confessores, ut Martyres, ut dilecti Apostoli, ut Cherubin, ut Seraphin, ut SS. Mater tua, ut omnes cœlites, ut moriar amore tui, qui amore mei, mori voluisti; & cum me totum effuderò in amorem, quantum est hoc ad illius fontis perenne profluviium?*

§. III.

Deus redamandus: juxta illud Augustini: O anima! dilige eum, à quo tantum dilecta es, ama amantem te. Augustinus in manuali cap. 24.

Refert Xenophon, b Cyrum Regem Persarum, contra Tigranem, Regem Armeniæ, bellum movisse, eumque devictum, unâ cum uxore in captivitatem duxisse: eumque non levia amoris indicia adverteret, quibus Tigranes, in conjugem suam ferebatur, aliquando peramicè illum percunctatus est: quod Iyrum pro libertate uxoris suæ libenter offerret? cui confestim Tigranes. Integrum ait, Regnum, ô Rex, si haberem; quod cum fors abstulerit, libens sanguinem, & vitam dico. Hoc responso mirificè captus Cyrus, ambos libertati, & regis dignitati resti-

b Xenophon l. 3. de Instit. Cyri.

tati restituit. Jamq; solo ac solio redditus Tigranes, perquam familiariter uxorem sciscitatus est: Ecquid de Cyri humanitate, deque regia ejus munificentiâ videretur? num omnem aulæ apparatus satis observâset? cui illa: ex quo tecum, inquit, in vinculis fui, ita me devinctam habuisti, ut numquam oculos, aut mentem, in alium defixerim, quàm in eum, qui me, & sanguinis, & vitæ suæ impendio redimere comparatus erat. Hinc

a ————— *toto ex te corde Tigranes*

Toto animo, tota pendebam perditâ mente.

Hæc si maritus tam fortiter fecisset, quàm dixit, an ejus unquam conjux oblivisci potuisset? an non vicissim pro illo, & suum sanguinem, & vitam profundere parata fuisset, quo amorem amore comestaretur? *b* Et qui fieri potest, ut anima non diligat eum, à quo tantum dilecta est? & non amet amantem se? Si enim inter mortales, amor, amoris est causa, aded ut liberè pronuntiârit *c* Bernardus: Ego amans, amari me dubitare non possum, non plus quam amare. Qui. I etit Deum inter & hominem ubi hic ab illo, & quidem ita amari, ac priùs amari (quoniam *d* ipse prior dilexit nos) se senserit? faciet ceruè cæleste illud Redemptionis amatorium, ut homines exardescant, nec aliud expirent, nisi æstus, atque incendia amoris. Tum subdit sponsæ verba: *e* Amo, quod non amata, omnino non facerem; quasi prima ratio, quod à Deo ame-

tur, non sit, quod ipsa amet, sed quod à Deo ametur, qui nos amore suo mirabiliter, & amabiliter prævenit. Quo argumento usus Joannes *f* ait: Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos; nec quidquam à nobis, præter amorem desiderat, quo solo, omnes cruciatus suos optimè collocatos existimat, juxta receptam illam mutui amoris parcæmiam:

Liefde te dragen en is geens Pijn.

Als liefde met liefde geloont mach sijn.

Audi *g* Bernardum: Solus est amor ex omnibus animæ motibus, sensibus, atque affectibus, in quo potest creatura, etsi non ex aquo, respondere auctori, vel de simili mutuam reddere vicem. Verbi gratia: Si mihi irascatur Deus, num ego illi similiter irascar? non usque; sed pavebo, sed contremiscam, sed veniam deprecabor. Ita si me arguat, non redarguetur à me, nec si me judicabit, judicabo ego eum, sed adorabo. Is salvans me, non querit à me ipse salvari. Nunc jam videas de amore, quàm aliter sit. Nam cum amat Deus, non aliud vult, quàm amari: quippe NON ALIUD AMAT, NISI UT AMETUR, sciens ipsò amore beatos, qui se amaverint. Hæc inviolabilis charitatis lex, ut amor amore compensetur: etiamsi homo dederit omnem substantiam suam pro dilectione diligentis se, quasi nihil despiciet eam, nisi amoris ejus, tuo respondeas amore. Quidquid mortificationis dederis, quidquid precum, quidquid elemosynarum, quidquid sudoris, lacrimarum, sanguinis dederis

O 5: pro

a Catullus eleg 69. b Aug. In soliloq. c. 3. c Bern. serm. 84. in Cant. d 1. Ioan. 4. e Bern. cit.

f 1. Ioan. 4. g Bern. serm. 84. in Cant.

pro dilectione, qui toto se, totum me comparavit, si dederis corpus, ut ardeat teste Apostolo, charitatem autem non habueris, quasi nihil. Sed ô duros nos! ô saxeos! ô ferreos! qui tot beneficiis præveni, tam amantem non redamemus: hoc exaggerat a S. Augustinus: Nulla major est, inquit, ad amorem invitatio, quam amantem amore prævenire; Et nimis durus est animus, qui, si dilectionem volebat impendere, nolit rependere. Potest fortallè Princeps aliquis, odio esse nonnullis, etiamsi ipse non oderit; amari nisi ipse amet, non potest. quid enim tam insitum, quam ut diligentem diligas? quid tam inolitum naturæ, atque impressum humanis affectibus, quam ut eum amare in animam inducas, à quo amore præventus es? illumque Tullius, ne inter homines numerandum censet, qui se amantem non redamet. Sic ille b. ad Brutum Clodius tribunus plebis
 „ designatus, valde me diligit,
 „ vel ut ἐμφοτικώτερον. licet;
 „ valde me amat; quod cum mihi
 „ persuasum sit, non dubito,
 „ quin illum quoque judices à
 „ me amari à nihil enim mihi
 „ minus hominis videtur, quam
 „ non respondere in amore iis
 „ à quibus provocare. Hoc gentilis, de hominis in hominem amore. Quanto potentior ad eliciendum amorem humanum, erit amor divinus, & infinitus sic Ad hoc quippe verbum caro factum est, ut familiaris diligere sur Deus ab homine Quem non erascliat amor Dei, sic hominem præveniens, & tam vehemens amor;

quod homo propter hominem dignatus est fieri? Alphonsus Neapolitanus Rex à odium suorum hæc arte extinxit; inter venandum, offendit carbonarium, cuius lapsus in fossam jumentum elevare laborabat; ut vidit Rex, accurrat, & propriis juvit manibus, tum verè regis, nam auxiliariis: Sufficit hoc mite, & humile factum, ut benevolentiam omnium impetraret; ceperunt Neapolitani diligere, quem illatenus oderant. Altiùs se Rex noster demisit, ut lapsos erigeret, & nondum amamus? Sed parum hoc, hominem, omnem humanitatem exuisse, qui tam potenter amantem non redamet; vetùm, ipsi diabolo, ejusmodi similem esse, non vano argumento comprobabimus. Refert Calamato e scriptor Italus: Dæmonem in corpore obsessio, Ecclesiæ exorcismis compulsus; nomen suum edicere; sed tandem pronuntiassè: Ego sum iste nequam, privatus amore Dei. Horruit totis aribus B. Cartharina Genuensis, quæ energumeno aderat. Quid horribilius dici, aut excogitari potest? Nequam profectò Dæmon est, qui quis ex hac turba, privatus amore Dei est. Ut merito cum Augustino f. exclamare possit; Parvanè est miseria, si non amem te? imò tanta, ut nomen hoc, omnes calamitates, & miseras transcendat. Si quis te bardum, blenum, coclitem, strabonem, spurium dixerit, nihil injuriarum, nihil miseriarum, hæc omnia duxeris præ eo, si te privatum a-

mora

a August. de catech. rud. h. c. 1. b Cicerone Epist. 1. c August. in manuali c. 26. d de Trin. c. 10. 12.

d Nierenh. de arte voluntat. pag. 316. e Calamato Silva di con. epist. Amor di Dio. f August. lib. 5. confess. f cap. 5.

more Dei dixerit. Eterim, qui tantum amorem non redamet, omnibus inferni cruciatibus dignissimus est. An nescis, quid Apost. dicat 1. Cor. 16 *Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, Anathema sit.* Si quis tamen ingratus, tam barbarus horrendam sibi è cælesti curia, excommunicationis sententiam accersit. Nec aliter fier. potest, quin diabolico in Deum animo sit, qui tor, tantisque civini amoris illecebris ad redamandum, non moveatur. Illud haud meum sed Guilielmi Parisiensis, viri doctrinæ, & sanctitate conspicui iudicium est; hic enim considerans unum aliquem, in ferventissimo Dei amore erga se, inter tot ignitas cælestium beneficiorum facultas algere, ac quali in media fornace prorsus insensibilem consistere, a exclamat: *Quis ad hoc diabolicum terrificum miraculum, non obstupescat? Et amarissimè olim ipse Redemptor questus est apud S. Brigitam, b his verbis: Ab omnibus neg-lectus sum, ab omnibus expulsus sum, quia nemo me in sua dilectione habere desiderat.* Itanè, dilectè mi, itanè, amantissime Jesu, formose præ filiis hominum, super amorem mulierum, nemo te habet in dilectione sua? Miseri amantes, qui ea amant, à quibus redamari non possunt! qui exquisita ferula, & rara pocula amant, qui vestes attalicas, & damalcenas cyclades amant, qui prædia & fundos amant, qui argentum, aurum, aliæque pretiosa circumlia amant, à quibus nec amantur, nec reciprocum amorem sperare valent. Animus amantis

si non suscipiatur ab amato, nusquam est: Etenim non in se, non alibi: nam si alibi in amato esset, non in hoc, ergo nullibi. Si amentur insensibilia, ista pretiosa stercora, aurum, opes, jam non tantum periculum amoris est, est calamitas. Cadaver amant, cum incapacia amandi sint: suos amores exanimis reliquunt.

Amantes amentes, qui amore infano puellam amant, quam si nec verbis byssinis, nec muneribus, nec lenociniis devincere queunt, ut amorem illius erga se extorqueat valeant: ad præstigias, ad philtrea recurrere non reformidant, quibus vel iuventas se amare, & ardere compellunt, ut Delrio noster scitè observavit. Beneficium, veneficium est, & philtrem omni carmine Magico potentius, ac præsentius:

C *Ut amern, ama?*

Audi in rem nostram Romanum Philosophum: *dEgo tibi monstrabo AMATORIUM sine medicamento, sine herba, sine ullius Venefica carmine. SI VIS AMARI, AMA.* Quare falluntur, ad demerendos hominum animos, ad veneficas artes recurrunt. Eleganter Ovidius si mentem meliorem habuisset:

Fallitur Hamenius, si quæ decurrat ad artes,

Datque, quod à teneri fronte revellit equi.

*Non facient, ut vivat amor, Ma-
deides herba,*

*Mistaque cum magicis mersa
Venena sonis.*

*Sic procul omne nefas, VT
AMERIS, AMBILIS ESTO.*

O 6

Tam

c Martial. d Seneca Epist 9.

a Pennequin amour divin. p. 43.

b Ex. Revel. c. 51.

Tam potenter vinculis charitatis, ab amabili Jesu tracti, funem dimittimus, & attrahi nolumus. Si quis è littore funem porrigit, in vado hærenti, hic altero trahente, se ad illum attrahet, ut quidam ingenioso symbolo amantium exposuit, subjecto lemmate: *Dum trahimur, trahimur*. Amor æternus a charitate perpetuâ dilexit te, ideo inquit, *attraxi te*. Exigit, atque extorquet amorem omnem nostrum, & sua quasi de sede evocat, ut jungatur corde suavissimi Jesu, vinculo, nexuque individuæ charitatis: quis enim eum intimo animi sensu, affectuque non amet, à quo se senserit ita amari? si amor amori deberetur, & amor amore generatur, qualem in nobis amorem, infinitum illud amoris incendium producere oportet? *Charitas Christi urget nos*: 2. Corinth. 5. clamat Apostolus: Non inquit, allicit nos, excitat nos, invitatur nos, sed *urget nos*, & vim quodammodo arcanam mentibus nostris infert. Magnes amoris, amor est. Echo est, cui naturæ arcano, vel ipsa saxa pari voce respondent. Nos verò ipsis saxis, & scopulis duriores, tam potenti amori surdi resistimus, & reluctamur. Nec te peccator urget tantus amor Christi, nec amorem, nec ardorem illum, gelidissimo pectore percepisti, quia totus obriguisti. Hæc in summo amoris æstu Jacoponus, ex sacra Divi Francisci familia, vir eximie sanctitatis: incedebat hic quodam die, per plateas mæsto vultu, gemebat, ejulabat, gemas lacrimis perpluebat, suspirans, plorans, lamentans.

a Jerem. 31, v. 3.

Perunt obvii, quid ita ploret, cur lugreat, unde istæ tam uberes lacrimæ? Dic, inquirunt, quid sinistra tibi accidit? quid adverti obvenit? succurremus, habes qui te defendant, patronos. Effare, quæ doloris causa? sed frustra, non erat, qui eum consolaretur, vel qui tantillum leniret dolorem. Tandem importunus undique concurrentium precibus compulsus educto ex imo pectore alto suspirio, petitis, inquit, cur fleam, plangam, plorem & lamentem? accipite causam: AMOR, NON AMATUR. Hoc unum, si quid, lacrimis etiam sanguineis lugeri dignum est; AMOR, NON AMATUR. Quid hoc est? ubi iudicium nostrum? ubi fides? amantur opes, pecuniæ, aurum: quid periculosius? amantur honores, tituli, dignitates: quid vanius? amantur delitiæ, voluptates, carnis illecebræ: quid sædius? amantur equi, canes, feles, porci: quid vilius? amatur mundus, caro, amatur dæmon. omnia odio dignissima amantur, & AMOR, NON AMATUR; is, qui ærem, quo spiramus, cibos, quibus vescimur; terram, quâ sustinemur, animam, quâ vivimus; cæcillum, seipsum, omnia denique gratis largitus est; qui, quidquid uspiam in rebus procreatis amabile est, condidit: à quo suaviter omnia dulcedinem, venusta formam, splendida lucem, spirantia vitam, res denique perfectæ omnes, perfectionem omnem hauserunt. Ille qui est illicium omnis amoris, consummatio omnis desiderii, terminus omnis motionis, satietas omnis appetitionis, centrum & finis rerum

rerum omnium , uno verbo,
 AMOR NON AMATUR. Fierine
 potest , ut Deus ita diligat ho-
 minem , & homo tam parum dili-
 gat Deum? posset Deus jure me-
 ritissimo de nobis , quàm olim
 Paulus ^a de Corinthiis suis, con-
 queri & lamentari : *Ego liben-
 tissimè impendar , & superimpen-
 dar pro animabus vestris; id est, pà-
 ratus sum pro salute vestra, vi-
 tam & sanguinem impendere,
 licet plus vos diligens , minus dili-
 gar.* Illud enim verò , charita-
 tis incendio exæstuans , S. Phi-

^a 2 Cor. 12.

lippus Nerius , identidem in-
 geminare solebat : *Fierine potest,
 ut homo credens in Deum , possit
 amare aliud quàm Deum? Unde
 meritiò idem , amorem suum
 suavitissimè compellat: Deus, cum
 jam amabilis sis , & ita præceperis
 nos amare te , cur dedisti nobis tan-
 tum unum cor & adhuc tam par-
 vum? Cùm igitur amor nec ve-
 lit , neque valeat alio emi, ven-
 ditive pretio , quam seipso , to-
 tos nos illius amori consecremus ,
 qui b totus in usus nostrorum
 expensus , & consumptus est.*

^b Bern. cit.

FESTUM

FESTUM TERTIUM
SOLENNITATIS PENTECOSTES.

Ut vitam habeant, & abundantius habeant.

Ioann. 10.

— *Amor nullum novit habere mortem.* Tibull. l. 2.

ARGUMENTUM.

Veram ac vivum diviniſſimi Amoris ſymbolum, *pelicanus* vobis exhibetur: cujus proprietates, quin ipſam volucris hujus formam, benigniſſimum Redemptorem noſtrum aliquando induiſſe, nemo diſſitebitur, qui arden- tiſſimum ejus in nos amorem, quos ſanguine ſuo pa- ſcit,

scit, attentiori mentis indagine expenderit. Scio olim illud decantatum: *Est MODUS in rebus*; at dilectissimi Jesu nostri *amor, nullum novit habere MODUM*. Posuit ille quidem mari terminum suum, omnia insuper fecit *in numero, pondere, & mensura*; verum purpureo sacra:issimi sanguinis sui Oceano, nullum terminum posuit; ardentissimi amoris ejus testimonia, sine numero, pondere, & mensura esse voluit; unde divinus Ecclesiastes exclamat: *Dilexisti me, Domine, supra modum, dilexisti me sine modo, & qui omnia in numero; pondere, & mensura fecisti, a in diligendo me, modum, pondus, mensuram excessisti, idque, inquit, ut vitam habeant, & ABUNDANTIUS habeant*. Suffecerat quidem nobis vel unica lachrimula, vel unica sudotis, aut sanguinis gutta; sed quod attonitus secum contemplatur b doctor mellifluus: *Cum posses GUTTA, REDEMIT UNDA*. Nonne hoc satis, ut sanguis hic tam copiose pro vobis effusus, ruborem incuriat, & in cordibus vestris reciprocum amorem excitet, ut eum sine modo, & mensura, diligatis? pœnitentiis, jejuniis; eleëmofynis, orationibus suis molus præscribendus est; at

c *Verus amor nullum novit habere MODUM.*

Quod vel maxime ex eo manifestum fiet, si non ea, quæ ex præcepto debetis, sed opera pietatis, misericordiæ, Religionis supererogatoria, amore dilecti Jesu exerceatis.

a S. Thom. de villa nova Sermon. 8 in Adv. b Bern. serm. 22. in Cant. c Tibull. l. 2.

§. I. *Ut vitam habeant, & ABUNDANTIUS habeant.* Joann. 10.

§. II. *Officia etiam gratuita, & opera supererogatoria ex affectu superabundanti exhibenda.*

FESTUM III.

PENTECOSTES.

Ut vitam habeant, & abundantius habeant.

Joann. 10.

Plinius in opere pulcherrimo naturalis historia, ut a Hieronymus loquitur, oculum. *speculum natura*; speculum verò, oculum artis sciè & eruditè indigeta-

vit. Quod verum, ac vivum amanis symbolum, Vir Italiæ Princeps, sibi ut suorum benevolentiam devinceret, in tesseram gentilium adlegit; expresserat hic in nuda tabula affabre elaboratum speculum, quod hinc & inde ambiabant alii, atque alii, huma-

a Hieronym. in Isa. l. 15. c. 54.

nā quidem specie omnes, sed planè diversā: hi atralicā veste, & purpurā distincti; illi in sago, & vili penula; hi subridere, flere illi; hi demissis oculis, contractis labellis, vultu ad mœrorem composito; illi explicatā fronte, amœno vultu, conuiventibus oculis, & nescio, quid lætum spirantibus; incurrebant autem omnes in speculum, & hausitis hinc, atque hinc imaginibus, fideliter reddebantur, ut meritò dubitares, quæ à natura, quæ ab arte seu speculo, expressa foret imago; quæ viva ac spirans, & quæ hujus species ac simulachrum; ita belle speculum omnia referebat; legebatur autem appensa hæc epigraphe: **OMNIBUS OMNIA.** Quem sincerissimum amantis typum, uni & soli Divino, ac increato Jesu amori, propriissimè convenire, irrefragabile sacrorum Doctorem probat judicium, evincit testimonium: Hic porrò, ut inquit a Ambrosius, *omnia pro te factus est: factus est infirmus, per corporis passionem ut infirmos lucrifaceret: pauper pauperibus, dives divitibus, flens flentibus, esuriens esurientibus, sitiens sitientibus. In carcere cum paupere est, cum Maria flet, cum Apostolis epulatur, cum Samaritana sinit. OMNIBUS postremo OMNIA factus est.* Idem argumentum aurèā suā sancti copiā prosequitur b Chrysostomus: *Ille, inquit, cuius majestatem vox fidelium quotidiana testatur, suscipit formas varias, commutat officia, & nunc igneus tibi respondet in rulo, nunc elucefcit caelesti flammis in columna: nunc te ut Aquila protegit pennis sapientia, &*

a Amb. in Euang. proœm. l. 4. b Chrysol. serm. 170. in Psalm.

caelestem provocat ad volatum: nunc sicut Gallina educit, vocat, recipit, protegit, portat, fovet, ambit, amplectitur, & sui volatus oblitus tuo versatur in pulvere, ut te familiarius alat, erudiat, instruat, nutriat. Sic ut te mutet in melius, ipse sua toties mutat, & commutat officia.

Tam ingeniosus amor est, qui omnibus omnia est. Ut de se testetur:

c Opportuna mea est, cunctis natura figuris,

In quamcumque voles, verte, decorus ero.

Hæc omnia paucis complexus sumus antistes Epiphanius, quo certe, teste d Hieronymo, *nec atate, nec scientiâ, nec vita merito, nec totius orbis testimonio major exiit: Is Christum omnibus omnia factum sic describit: e Pro toto mundo obtulit seipse victima, ipse sacrificium, ipse Sacerdos, ipse Deus, ipse homo, ipse Rex, ipse Pontifex, ipse ovus, ipse agnus, OMNIA IN OMNIBUS pro nobis factus, ut nobis vita omnibus modis fieret.* Verùm enim verò nusquam potentiùs amantis effigiem asumpsit, quam dum se B. Gertrudi (ut infra videbimus) formâ Pellicani exhibuit. Hoc prodigiòsi amoris symbolum, qui in tuos benevoli ac munifici, ultro ambièrunt; quos inter f Joannes II. Lusitanæ Rex, cui pro gentiliâ tessera Pelicanus, suo se rostro mordicans, & cruentans in saginam filiorum, hæc epigraphe, angusta verbis, angusta sensu: *Pro lege, & pro grege, Quem Græcorum? quem Romano-*

c Tibull. l. 1. Æg. 2. d Hieronym. ad Pamphil. adversus errores Ioan. Hierosol. e Epi. h. Hæres. 55. f Viridarium Mendosæ l. 6. Orat. 1. 1. 6.

manorum? quem veterum? quem præsentium Regum legistis unquam, tale sibi insigne pro stemmate coaptâsse? pro lege amoris, quam natura dicitur, & pro grege suorum opes funderet. Pro lege & pro grege, vitam perderet: Pro lege & pro grege, sanguinem prodigeret. Nec vota spectaret, sed lacta, ut expelleret hostes, vigilabat; ut munitur urbes, satagebat: ut ditaret cives, insudabat; ut exigeret fures, tota de nocte urbem circumibat: Ut suorum salutem conservaret; salutis suæ jacturam faciebat: opem, famam, vitam, sanguinem, quidquid erat sui juris, in utilitatem regni conferebat, totus fluere in utilitatem suorum beneficia populorum videbatur. O parentem potius, inquit (orator) quam Regem! Veteres quondam Reges, ut suis medicinam morbis invenirent, puerorum sanguinem, quo se infunderent, effundebant. Joannes ut suorum malis civium mederetur, suis ipse manibus vellicabat sibi pectus, lancinabat venas, exulcerabat corpus, intima ad præcordia penetrabat, ut quidquid opis in se esse, totum id, in suorum salutem civium, seu ut dicam potius, filiorum exhauriret. Verùm hic nihil mortalis ad immortalem, terrestri ad cælestem, humanus ad divinum illum Pelicanum, consimilis amoris, & ardoris in suos valet commonstrare: *Dicitur PELICANUS sanguinem suum super filios fundere, quo illi supersusi reviviscunt. Fortasse hoc verum, fortasse falsum sit; sed quemadmodum illi congruat, qui*

a Aug. in P. al. m. 101.

nos vivificavit sanguine suo, videte & audite. Jelus noster verè pelicanus est, qui ut filios saturaret, esurit: ut poter, sitit: ut reficiat, deficit; ut sagine, marcet: ut succo impleat & sanguine, haustu suis è visceribus cratere extabescit. Ut & nos pro lege & pro grege, pro vita spiritali proximorum libens vitam, & sanguinem fundamus. Ad hoc animat aureum illud oraculum, quod B. Maria Magdalena de Pazzis b aliquando pronuntiavit: e Vera charitas est ut PELICANUS, qui dat sanguinem suum pro omnibus, & neminem reputat pro inimico; sed omnes complectitur, ut filios. Id enim verò luculenter præstitit ille, quem Doctor Angelicus d hisce pietate plenus verbis salutatur:

Tie PELICANE Iesu Domine,

Me immundum, munda tuo sanguine:

Cujus UNA STILLA saluum facere

Totum mundum posset omni scelerere.

Sed suos toto sanguinis sui oceano redemit, idque

§. I.

Vt vitam habeant, & abundantius habeant.

Ioan. 10.

VEL unica gutta sanguinis, quam in circumfisione fudit, mil e mundos redimere poterat; imò vel unica la-
chri-

b 4. part. vitæ. c. 19. c Lanctius Tom. 2 Opus. 12 n 89 d S. Thomas Rhythmo de SS. Eucharist.

chrimula ex iis, quas in cunis pro nobis effudit; plus dico, vel unico gemitu, in virginis utero emissio, vel nictu oculi ad Patrem sublatis, innumeros mortales, utpote actu meriti infiniti, redimere potuisset. Cur igitur tot labores, sudores, opprobria, alapas, flagella, vulnera & ignominiosissimam mortem crucis subire voluit? Apostolus respondet: *a Deus, qui dives est in misericordia, propter NIMIAM CHARITATEM suam, quã dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo.* S. Bern. serm. de passione Christi ponderat verba illa: *Propter NIMIAM charitatem, & exclamat: Verè nimiam, quia & mensuram excedit, modum superat, planè supereminet universis.* Ita ille. Fecit quidem omnia Deus *in mensura, & numero, & pondere;* amorì verò suo, nec pondus, nec numerum, nec mensuram posuit. Bernardus sponsum sanguinis, totum jam rubicundum, oculis mentis sibi ostensum contemplatus, in has voces affectus plenissimas erumpit:

a Cum posses GUTTA, redemit UNDA.

Congregaverunt ad eum universam cohortem, id est, quingentos, quinquaginta quinque robustissimos viros: tot rabidi canes ad unam oviculam, tot carnivori vultures ad unam columbam, tot rugientes leones ad innocentissimum agnum dilaniandum irruunt. Primus ictus sat doloris, sat sanguinis elicuerat: Justitiæ divinæ abundè factum satis, ira Numinis restincta, injuria omnis remissa

est; ut quid ingeminant verbera, ut quid tot infligunt vulnera, quo illa tam larga sanguinis effusio? *e Quia apud Dominum misericordia, & COPIOSA apud Deum REDEMPTIO.* O dilectissime Jesu! satis est, & plus quàm satis est. Ludovicus Granatensis in suis piis meditationibus, ait Christo in flagellatione, inflicta verbera quingenta supra quinquies mille. D. Bernardus ab ipsis superstitibus hausit, ad Columnam sex millia, sexcentas, sexaginta plagas excepisse; ah satis est! Vis nôise compendio, quot fuere amoris ejus infiniti, superflua, ut ita dicam testimonia? à primo illius conceptionis instanti, g ad extremum spiritum, amor meus, Jesus meus, fudit sexaginta duomillia, & decenas lachrimas; sanguinis verò guttas crassiores, ad nonaginta septem millia, trecentas & quinque. Ah Jesu satis est, mi Jesu, satis est. *At h quod sufficiebat Redemptioni, non satis erat amoris, inquit Chrysologus.*

Eleonora i à Spiritu Sancto, Ordinis Minorum, nescio, unde hausit, Christum guttas fudisse quadraginta millia, & octingentas; unde illa non destitit, quam de corpore suo tot victorias cruentas reperiisset. Quod si admiratione dignum, aliud imitatione commodum, vobis suppeditabo, ut & nos aliquo tanto Redemptoris nostri amoris, faciamus satis obsequio. Vir sanctimoniam vitæ clarus, accepit divinitus; Si quis quod-

e Pl. 129. v. 7. f Ioan. Aquila Ser. de pass. g Petrus Calatis, in via Crucis. Lanfere. de pass. Dom h Chrysolog. serm. 128. i P. Rho virg. virguc. hist. de Relig. l. 3. c. 2.

a Ad Ephes. 1. v. 4. b Sap. 11. v. 21. c Bern. ser. 21. in Cant. d Matr. 27. v. 27.

tidie per viginti annos , in honorem sanguineæ flagellationis, centies precationem Dominicam repeteret , is subductâ ratione , unâ dumtaxat precationi unculâ; quamlibet sanguinis guttam honoraret: summa enim guttarum ascendit ad ducentorum triginta millium , & quinque , teste a Lanspergio, & hoc ei amoris obsequium denegabimus ?

O peccatores ! vos flagellis scelerum vestrorum, adeo dirè amantissimum Jesum conticidistis : hoc amarissimè queritur per Prophetam: *b Supra dorsum meum fabricaverunt PECCATORES , prolongaverunt iniquitatem suam.* Tua effrenis libido, tua belluina ingluvis, tua leonina rabies, taureæ, lora, flagella extiterè, quibus supra dorsum, velut super incudem sævisti. O Domine Jesu ! cum te sic fauciatum cernò , à planta pedis, usque ad verticem capitis, pudore confusus, cogor exclamare cum B. Catharina Genuensi ; *Non amplius peccatum, Domine, non amplius peccatum: non amplius ebrietates ; non amplius injustitiæ, non amplius fornicationes, non amplius odia, non amplius lascivi sermones, non amplius, satis, Domine, Jesu, pro me sanguinis effusum est : Satis est saluti, sed non amor:* Sic enim eum sibi loquentem anima sancta olim contemplata est : Ego pro te cælum . & terram, & omnia, quæ in es sunt, condidi, ut sic amorem tuum mihi mercarer; tu verò opponebas ; hæc in mei gratiam condita sunt , sed nec labore, nec sudore, hoc illi ste-

tit. O homo ! vis sanguinem, ut ames me ? eum tibi ad ultimam guttam venis omnibus propinabo; ita *c Triumphat de Deo amor* Pater æterne, quem tandem *finem statuis, Rex magne dolorum? posuisti mari terminum suum, ubi frangant tumentes fluctus suos:* Quæ litora, quem terminum, rubro illo pretiosissimi sanguinis Oceano statues? Alveo suo suo exundans in immensum sese diffudit, & nondum ego terminum sceleribus, nondum finem statuam peccatis meis? D. Bernardus *d* commiseratione motus, sic Deum inducit peccatorem alloquentem : *Nonne satis pro te vulneratus sum? nonne satis pro iniquitate tua afflicus sum? cur addis afflictionem afflicto? magis aggravant me vulnera peccati tui, quam vulnera corporis mei.* Unde *e* virginem sanctam, jam moribundam dixisse ferunt : *Discedo ex hoc mundo, cum hac sola incapacitate, quæ nequeam comprehendere, quomodo creatura possit deliberate committere peccatum mortale contra suum Creatorem, contra suum benignissimum Redemptorem.* O Domine Jesu ! O amor mihi ipso momento, quo manum hanc ad illicita extensus essem, precor, exarescat ; cæcitate me percutias, nec videam lumen, hoc ipso, quo oculi mei ad obscœna avolaturi sunt; adhæreat lingua faucibus meis, si te perjuriis, calumniis, detractionibus lacerare ausus sum. Prius mihi contingat mori, quàm ut læthali noxâ, tantam, tam immensam bonitatem denuò offendam.

c S. Bernard. serm. 64. in Cant.

d Bernard. feria 2. Palchæ.

e Corneli. a lap. in c. 2. Ierem.

a Lansperg. hom. 50. de pass.

b Psalm. 128. v. 3.

dam. Non sine causa præmisit Apostolus: *Deus, qui dives est in misericordia*; qui dives est, facile nimios sumptus facit: si amicum ad prandium invicârit, quatuor aut quinque fercula sufficerent quidem; at viginti, triginta illi apponit, idque ut divitias suas, ac potentiam ostendet: *a copiosa si quidem non gutta, sed unda sanguinis, per quasque partes corporis emanavit.* Cùm igitur Deus in misericordia, dives in infinitum sit, quid mirum, quod potuit gutta, id fecerit unda? Ita quidem divitias bonitatis, ac potentiæ suæ ostendit in ceteris naturæ operibus dum fontes, flumina, montes, volucres, pisces, pecora, plantas, herbas, & flores longè plures, quàm nobis opus sint, creavit: quia dives in omnibus operibus; at maximè in misericordia, propter *nimiam charitatem.* Quæ in amoris æstu attentius contemplatus B. Thomas de Villa nova b in has voces prorupit: *Dilexisti me Domine, SUPRA MODUM, dilexisti me SINE MODO, & qui omnia in numero, pondere, & mensura fecisti, in diligendo me, MODUM, PONDUS, atque MENSURAM excessisti: unde Paulus Apostolus: Propter NIMIAM CHARITATEM, quâ dilexit nos: vere nimiam, verè excessivam, verè immoderatam, & immensam!*

Sapientium illud pronuntiatum est, *μηδὲν ἄγαν, ne quid nimis.* Paterfam. Ludi Magister in dissimulando, in castigando nimius esse potes: in jejuniis, in eleëmofynis, in orationibus, vigiliis, in corporis afflictationibus, quandoque illud pro fre-

a Bern. Serm. 22 in Cant. b S. Thom. de villa nova in Adv. conc. 3.

no injiciendum: *Ne quid nimis.* Etenim

c *Est modus in rebus, sunt certi denique fines,*

Quos ultra, citraque nequis consistere reatum.

At modus amandi Deum, ut ipse docuit, est sine modo; bonitas objectum amoris est, in tantum enim aliquid amamus, in quantum bonum est: sic parvum bonum parvo, magnam majori amore prosequimur. Sic corporis valetudinem præ divitiis, vitam plus omnibus amamus. Pro mensura itaque bonitatis, mensura dilectionis est; cùm igitur Deus sit bonum infinitum, & *d omne bonum*, infinito planè amore dignus est. Unde e S. Bernardus: *Modus diligendi Deum, est diligere sine modo.* Sicut ergo medicus, non ponit terminum sanitati, quæ est finis curationis suæ; sed quanto meliorem potest eam efficere, conatur id præstare; mediis verò scilicet pharmacis, venæ sectioni, cucurbitis, dietæ, modum statuit. Sic amori nullus modus adhibendus, sed quantum potes, tantum aude, nec amare sufficis. Libet ex ape Claravallensi f mella sugere: *O quam munificus factus es Rex, & sponse, bone Iesu! quàm largè quæ habuisti, omnia tradidisti? Ecce ipsis crucifixoribus tuis orationis affectum, latroni paradisum, matri filium, filio matrem, mortuus vitam, manibus patris animam tuam, toti mundo signa potentia tua contulisti, pro redimendo servo: non ex parte, SED TOTUM sanguinem, ex multis & largis forami-*

e Horat. l. 1. Sat. 1. d Exo. li 13. e Bernard. tract. de diligendo Deo. f Bernard. de passion. vitis myst cap 9.

aminibus, effudisti. Siderunt Judæi ejus sanguinem haurire, sed Christus magis sitiebat eum effundere: contentius ipse ad mortem obeundam currebat, quam Judæi ad inferendam, hinc ait: *a Cucurri in siti*, quasi diceret, cogitaverunt inimici mei, vitam mihi eripere, ego *cucurri*, ut sitibundis darem. S. Basilus, Theodoretus, Euthym: vertunt; *cucurrerunt in siti*, Judæi nempe, paraturi virgas, flagra, tora, ungulas ad me excarnificandum: & ego *cucurri in siti*, parans humeros, & terga ad excipiendum. *Cucurrerunt in siti* ferocissimi carnifices, ad pinas, & vepres: & ego *cucurri in siti*, in hac die desponsationis, ut iis, velut rosis caput meum redimerem. Ardentissimum hoc Jesu mei desiderium, acutè & egregiè colligit Venerabilis Beda ex verbis Christi in Cruce pendentis: *b Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* de quo inquit, arbitramini Salvatorem hic apud patrem queri? & respondet, quoddam cum natura divina sensim se, & virtutem illam corroborativam, quam hæcenus inter acerbissimos cruciatus suffecerat, sensim subtraheret, jamque mortem imminere cerneret, quæ potestate, plura pro dilecto patiendi privaret, de eo quæritur. Ipsum audite: *c Christus ex vi tormentorum, suam mortem accelerari videns, & volens, diutius ferre pro nobis tormenta, hanc amore resertam querimoniam proposuit patri: Pater, cur tam cito me mori disposuisti? cur non moras protrahis, ut magis, magisque pro hominibus amore patiar? Quam ob*

a Psalm 61. v. 5. *b* Matt. 27. *c* Beda in Matth. c. 27.

rem ne cui difficile creditur, id fortasse videatur, irrefragabilis S. Bonaventuræ & accedit auctoritas, qui ait Christum tanto patiendi, ac pro nobis merendi desiderio exarsisse, ut mortis, ac sacrificii per tres horas in cruce peracti terminis, minimè contineri potuerit; sed insuper expetièrit, sæpius, ac plura perpeti, atque in cruce usque ad mundi finem pendere, si quidem vel patris æterni voluntas, vel salutis nostræ ratio hoc exegisset. Cui subscribit Ludovicus Blofius & Abbas Lætiensis, qui ad illud verbum *sitio*, sic Christi, stum inducit: Aspice, ut tuæ salutis gratiâ exhaustus, & consumptus sum: Vide, quàm horribiles sum perpeffus dolores, & cruciatus: nondum satis factum est cordis mei desiderio: etenim si fieri posset, & patri gratum foret, vel milies ob salutem omnium vestrum crucifigi, & ad extremum usque judicii diem, in hisce miseriis, doloribusque hæc pendere optarem. Vidisti homo, & expendere potuisti, quanta pro te passus sum; sed comprehendere nequis, qualia & quanta adhuc pati paratus sum.

Idem argumentum prosequitur f. B. Laurentius Justinianus, & solerter disquirat: *Ve quid sitis? an vita sors sitire valet? potest, quoniam vult: sitit utiq; & inebriatus amaritudine, adhuc duriora sustinere desiderat.* Tum Salvatorem nostrum, sic cælestem patrem compellantem inducit:

Si

d Bonav. medit. de passion. *e* Blofius de passion. Dom. c. 18. f. B. Laur. Institut. de triumph. Chri. Agonc. c. 19.

Si hac, qua tolero, pauca videntur, adde flagellum flagello, appone vulnera vulneribus, lacera, ure, confige, percutite, occide, universa hæc, & majora toto desiderio SITIO. Ardentissima hæc sitis, tot amantium pectora accendit, ut & ipsi pro dilecto plura, ac plura perpeti sitirent. Quid hinc a S. Coletam memorem, virginem religiosissimam? ejus ardor patiendi, & sitis ingens, quantumcumque assiduis suppliciiis expleri non poterat. Aspera quæque ferre Christi amore, ita aiebat, ut annis omnino quadraginta, omnes martyrum cruciatus lubens, volens perfererit. Subinde lento igne sibi visa torrerit cum Laurentio, aliàs crudelem in modum torqueri cum Vincencio, aliquando pellem sibi vivæ detrahi cum Bartholomæo, quandoque in crucem rapi cum Christo, nunquam non infanda supplicia exantlare, eaque millies, ac millies inferri ac renovari sciebat. Confimili ardore incensa Maria Regia, b quæ optabat membratim concidi, atque iterum renasci, ut sæpius, ac sæpius vitam suam, qui suam toties illi donârat, redderet. Si hoc tenellæ virgunculæ, quid vos tauri pingues, & obesi? non poteritis vos, quod illæ, & illæ? Sitit Jesus, ut in vobis sitim patiendi accendat, ut injuriis imperiti, calumniis lacerati, morbis dejecti, cum Xaverio exclamatis: *Amplius, Domine, amplius. Exemplo illius, qui amplius & amplius pro nobis passus est, & pati voluit. Cujus amoris ardorem immenfum S. Bonaventura*

a Stephan. Juliac. Viæ cap. 49.
b In vita.

ra e considerando, ad Christum conversus: *Dic quæso, mi Domine, dic, cum unica sanguinis gutta potuisset sufficere ad totius mundi Redemptionem, cur tantum sanguinem de corpore tuo profundi permijisti? Scio, Domine, & verè scio; quia non propter aliud fecisti, nisi ut ostenderes, quanto affectu diligeres me.*

d Verus amor, NULLUM NOVIT HABERE MODUM.

Amor omnis mortalis, & filialis, & conjugalis, naturalis omnis, etiam ardentissimus, cum vita moritur, & exinguitur; Ac divinus

e Ipsa etiam sati littora transit amor.

Joannis 19. *Ad lesurum autem cum venissent, ut viderunt eum jam mortuum, unus militum lanceâ latus ejus aperuit, & continuo exiit sanguis & aqua. Obstupescit amore divino abreptus f Rupertus, Abbas: Mira res, non sat habuit Christus Dominus, ex suo SS. corpore, in sua circumcissione sanguinem fundere; non sat erat sanguinis rivulus Ierusalem, Pilatique tribunal, ac Calvaria locum irrigari: in super, postquam omnia consummata fuerant, sudis abundanter. Ac tandem concludit, exclamando: O COPIOSA REDEMPTIO! O divini amoris COPIOSA LARGITIO! O Dei nostri viscerum benigna dignatio! Non sat habuit semel se dedisse; sed centies, & milies, totum se nobis sub speciebus*

e Bonav. in opusc. de perfect. vitæ c. 6.
d Tibull. l. 3. eleg. 15.
e Propert. lib. 1.
f Rupert. lib. de divinis c. 6.

bus Eucharisticis donavit: id-
que ut filii sui, *a vitam ha-*
beant, & abundantius habeant.
Quantus amor, qui dat, quan-
tum habet, *b* pene dicerem
plus quàm habet, cum om-
nia habeat, usque ad se de-
dit; & si quidem multoties
se dedit, dat jam, quod jam
non habet, dat sæpe donatum,
dat se, qui jam non est sui;
quàm multipliciter noster, sæ-
pissimè se nobis dedit. Non
semel dumtaxat gratiam de-
dit, in gratiam recepit, in
filios adoptavit, sanguine pa-
vit; sed centies, & millies,
ut vitam habeant, & abundan-
tius habeant. Unde inauditi
amoris prodigio, cælestis ille
Protheus, non ut fabulosus
Jupiter in Aquilam, sed con-
versus in Pelicanum, se ve-
rus Deus exhibuit. *c* Rece-
perat se ad sese, atque ad in-
tima cordis penetralia Ger-
tendis, ut excepti in Euchari-
stia sponsi sui Jesu amori, to-
tam se daret: Cum ecce divi-
nus amor, *Pelicanum* indu-
tus, illi se spectabilem sistit,
visusque est rostro sanguinem
ex pectore elicere. Attonita il-
la, tanta prodigio pietatis:
Quid tibi vis, inquit, O amator
divine, eo offenso amoris? Tum
ipse: ut contempleris vim illam
amoris, illum impetum infinita
charitatis mea, quâ impulsus
sum ad legendum hoc munus
corporis, & sanguinis mei, omnium
munerum prestantissimum: impe-
tum certe tantum, ut si dicere
has sit, post hoc donum, magis e-
rigerem motus remanere, quam
hoc donum ab amante anima con-

tinere. Subdicque, quemadmo-
dum Pelicani pullus, paterni
pectoris cruore pascitur, ita
pias animas, sanguine suo co-
piosè ali ad vitam æternam; ut
intelligeremus, dum toties, &
ubique seipsum det, ut suos suo
sanguine nutriat, eò referri om-
nia, ut *vitam habeant, & abun-*
dantius habeant. Quare cum
Deus, tot, tamque luculenta
amoris sui argumenta, quæ ad
salutem nostram, etsi non ne-
cessaria, ex superabundanti in
nos affectu, ad eò prodigaliter
prodigus contulerit, unum
nunc superest, idque unicum,
copiosa illa redemptio, à nobis,
jure suo postulare videtur, ne
ad eò nos ingratos, & avaros
in amantem nostri præbeamus,
ut nulla ei obsequia, nisi quæ
gravissima nobis sub intermi-
natione æterni incendii præce-
pta sunt, deferre: sed animo
prompto, libenti, liberali, mu-
nifico.

§. II.

Officia etiam gratuita &
opera supererogatoria, ex
affectu superabundanti ex-
hibere studeamus.

SCiens Jesus, quia omnia
consummata sunt, dixit, *fi-*
tio: Si omnis sudor expressus,
omnis sanguis exhaustus, om-
nes dolores exantlati, omnia
consummata sint, ut quid no-
vos cruciatus, se sitire cla-
mat? nisi quia amor nondum
exsaturatus, adhuc plus ar-
deat? Nam ut quis verè amet,
fidelem servum se præstet, in-
quit

a Joan. 10. *b* Nierenb. de arte vo-
lunt. p. g. 39. *c* Insinuat, divin. l. 3.
c. p. 12.

quit a Nyffenus, non debet illi satis esse adimplere, quod imperatum est; sed multo etiam plus, quam injunctum est. Psaltes Regius, ut amorem suum in Deum comprobaret Psalm. 53 *Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, quoniam lonum est* Non est hoc loco, faciliè divinare, ac dicere, quid sibi velit illud Prophete: *Voluntariè*, seu sponte propria, religiosa offeram Deo obsequia. Ex Authoribus, quos super his adii, & consului, aptissimè in rem presentem Genebrordus: *Voluntariè sacrificabo tibi, sic exponit: Vlra debitum, spontaneâ oblatione, sacrificium supererogationis, seu oblationem spontaneam & voluntariam sacrificabo tibi. Non tantum offeram, quæ mihi injunxisti, ad quæ me obligasti; verum etiam, addam multa sponte, & liberè.* In lege nova, ut quid Deipata, ut quid Redemptor noster se voluntariè, legi subjecit? ipse circumcidi, & cauterio peccatoris turpiter notari voluit, illa quasi cæterarum mulierum sordibus obnoxia, velut lustranda, templum accedit, ut & nos in Dei obsequia effusi, ea etiam ultro officia obire non detrectemus, ad quæ nulla lege tenemur. Hæc saluberima b Patriarchæ Veneri doctrina est: *Beatam Virginem supra legem fecerat gratia; sed sub lege humilitas, ut discamus facere aliquid supra legem, si ad eam, quam ipsi præmonstrarunt perfectionem, eniti cupiamus. Amans non præcepto trahitur, sed amantis deside-*

rio. *Alexander* Luzacius, homo laicus, implexusque negotiis sæcularibus, horas canonicas diebus Jovis, & festis accuratè evolvebat. B. Aloysius adhuc octennis, septem Psalmos pœnitentiales, quotiè flexo poplite percurrebat. S. Angelus Carmelita, præter divinum officium, quot diebus psalterium, & quidem de genu perfolvebat. S. Thomas Aquinas, ubi sacris operatus, etiam alteri inferviebat. S. Henricus Imp. etiam in purpura, & sub mole imperii, quot diebus, tria sacra solemnia audire consuevit, præter privata, quæ in eum numerum non veniebant. Nimirum amantis est, non leve testimonium, ea sedulo obire, quæ dilecto pergrata, etsi præcepta non sint, cognoverit. Quot reperire est, virginitatem sectantes, de quibus Apostolus: *Præceptum Domini non habeo, consilium autem do?* Qua super re illum c Hæreticorum malleum producamus: *Aliud est consilium, aliud præceptum; consilium datur, ut virginitas conservetur; præceptum vero datur, ut justitia custodiat. & consilium, qui libenter audierit & fecerit, maiorem habebit gloriam; præceptum qui non impleverit, nisi pœnitentiam habuerit, evadere pœnam non poterit.*

Hoc fidei orthodoxæ documentum est, quædam bona opera, Deo grata, ejus gratiæ adminiculo, hominem præstare posse, ad quæ sub peccato non obstringatur: ut sani *vendere omnia, quæ habes, & dare pauperibus.* Matth. 19 Quod homo facere potest & Christus

a Iacobus Nyssen. in quad. verbo (Silio.) c. 4. b B. Laurent. Iust. serm. in P. rific. B. V.

c S. Auguſt. ſerm. 6. de temp.

id ipsam suadet: *Vade, vende omnia, quæ habes.* & *Matth. 19* Si quis reliquerit patrem, & matrem, &c. quis asserat, quemquam sub peccato mortali ad id obstringi? *Luc. 19.* Zachæus supra omnem restitutionem in quadruplum, dimidium bonorum in pauperes effudit, quis arguat illum peccasse? quis sub peccato ad hoc adstrictum affirmare audeat? Hæretici docent, neminem opus bonum præstare posse, ad quod non teneatur; quod, quam stolidum commentum sit, ex eo patet, quemque eorum fateri se libere, nullo præcepto compulsam, eleemosynam pauperi elargiri, pupillis & orphanis auxilio esse, aliaque misericordiae opera exhibere.

2. Quidquid non præcipitur in sacris paginis, Deo minime placere posse. At eorum si quis ratione præditus, facile videt, posse alicui placere obsequium gratuitum oblatum, nisi imperatum non sit. Imò si quis servus, nihil quidquam præstare velit, nisi quod illi expresso jussu à Domino imperatur, quis eum non ineptum arbitrabitur? quis famulus tam ineptus, ut Domino non plus debeat, quam in triremi remigans, ad quod verberibus cogitur? compello te, hæretice, si quis tibi gratuitum munus aliquot centenorum aureorum offerret, an tibi, & Deo, id displicere existimares? illud tamen nusquam ex scripturis sacris, mihi præceptum forer.

S. Hieronymus *Epist. ad Helibiam*, duodecim ab ea propositis quæstionibus, ac dubiis respondet; quarum prima est;

*Quomodo quis poterit perfectus esse? ad quæsitum, eo respondet modo, quo Christus olim Adolescenti illi, qui ut in Evangelio traditur, ad eum veniens, coram genua flectens, petit: a Magister bone, quid boni faciam, ut habeam vitam æternam: Quia salvis meæ negotium, in tuto collocari desidero. Cui Christus: Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Tum Adolescentens, omnia hæc custodivi à juventute mea, quid adhuc mihi deest? Ait illi Jesus: Si vis perfectus esse, vade, & vende, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo. In hoc, inquit Hieronymus, sita est perfectio, ut ad ipsa scilicet Dei mandata, Evangelica consilia adjungantur. Unde venerabilis Beda ait, iis, qui præter divina mandata, etiam consilia sequuntur, secundam illam Coronam auream, quam Moyses priori superadditam vidit, posse designari. *Exod. 25.* & super illam alteram coronam, aureolam; per hæc enim analogicè intelligi, illam gloriæ, & præmii præminentiam, quæ ii exornandi sunt, qui præter præcepta, Evangelicam perfectionem sectati sunt.*

Una hæc occurrit multis familiaris, & à viro nobilissimo, D. Hieronymo b. objecta quæstio: *Sed an, hoc Apostolica dignitatis est, & ejus, qui velit esse perfectus.* Cui respondet: *Cui autem & tu nolis esse perfectus? cui qui in seculo primus es non in Christi familia primus sis?* Mirum enim certè est, quòd, cum homines, extra se omnia perfectissima habere cupiant, solam

P ani-

a *Matth. 19.* b *Hieronym. Epist. 34.* c *Julian.*

animi perfectionem, non modò non cupiant, sed sæpe, cum faciliè consequi possint, negligent: *Villam emus*, inquit a Augustinus, *bonam quaris; uxorem ducis, bonam eligit; filios tibi ut nasci, bonos optas; & vitam amas malam. Quid te offendit vita tua, quam solam vis malam, ut inter omnia bona tua, solus sis malus?* Denique ut Christiani, pietatis, religionis, misericordiæ opera exercent, ad quæ nullo præcepto adiguntur, ut sunt, indies sacrificio Missæ interesse, quot dominicis, ut summùm mensibus, animo sacrâ exhomologesi expiato, Eucharisticam mensam accedere, sodalitia Mariana sedulò frequentare, statas eleëmofynas in pauperes erogare, &c. Tum ut viri religiosi, statuta, leges monasticas, quibus nullo etiam peccati vinculo obstricti sunt, studiosè observent, motivo, ac stimulo esse possunt:

1. Cum in consiliis divinis, ac religiosis statutis contineatur absoluta hominis Christiani perfectio, & sanctitas, par est, ut ea quàm accuratissimè observemus. 1. Propter Deum ipsum, & infinitam ejus bonitatem, cujus honor, gloria, & voluntas est sanctificatio nostra.

2. Quòd creaverit nos ad imaginem, & similitudinem suam, ut ei quàm simillimi redderemur; quæ similitudo non continetur in observatione præceptorum ejus, sed consiliorum, & minimæ Regulæ. Ut enim Pater cœlestis

ex bonitate naturæ suæ, hominibus non tantùm dat necessaria, sed innumera supererogat ad oblectationem nostram; ita par est, si ei similes esse voluerinus, non modò præceptis, sed & consiliis pareamus: ad quod nos Christus invitavit, dicens: *Estote perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est.* Societas Jesu, leges suis in omni genere perfectionis, sed nullas sub peccato observandas præscribit; eæ tamen in rigore, & vigore servantur. d Franciscus Labata, vir doctrinâ, sed magis vitæ sanctimoniam clarus, per annos quadraginta (ut palàm pro concione falsus est) in societate nullam regulam, quæ etiam minutissima sit, plena cum advertentia fuit transgressus; ut P. Nicol. Lancitius ab aurito teste, gravi Theologo, P. Ignatio Rojo, qui coram interfuit, se accepisse scribit. Id ipsum de B. Aloysio, Berchmanno, aliisque in aliis Religiosis familiis compertum est.

3. Quòd non simus servi, sed filii; de servis autem dicitur: *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, quia servi inutiles sumus.* Quare hoc? quia tantùm, quod debuerunt facere, fecerunt; at ii, qui consilia Christi sequuntur, illa plura præstant, quàm jubeantur. Quapropter non sunt servi inutiles, sed filii dilectissimi nuncupandi, qui, quidquid possunt, & quidquid sciunt parenti placere, id faciunt. Cotinio, e scri-

pro

a Aug. S. serm. 16. de verbis Dom.
b 2. Th. 2.

c Math. 9 v 48 d Lancitius O
pulo. spirit. S. c. 10.
e C. 1. d. 1. c. 2. Andree par. 14.

p̄tor Italus, agens de Apostolis, ac discipulis Christi, qui ultro se in tormenta ingerebant, labores & dolores quærebant, amantissimum patrem gaudentes & gestientes, secuti sunt: ad modum canis fidelis, inquit, qui vadit cum gratissimo herosuo, & discurrens per campos, sæpe redit ad eum, ita ut aliquando, pro quinque leucis, quos herus conficit, ipse facillè ad quindecim ultro, & gratuito discurrat.

4. Quod in nostam copiosa fuerit Christi redemptio, ut audivimus: cum *possit gutta*, redemerit *unda*, ut & nos vicissim non præceptis compulsi, aut minis conterriti, sed tanto amoris illicio attoniti, amorem amoris refundamus. Quod rectè exaggerat Hieronymus *a* ad Pammachium: *Quantumcunque te dejeceris, humilior Christo non eris: Esto incedas nudus pedibus, fuscâ tunicâ vestiarius, æquere pau-*

peribus, inopum cellas dignanter introëas, &c. Vbi vincula? ubi alapa? ubi spūta? ubi flagella? ubi patibulum? ubi mors?

5. Postremò quod Cardinalis Damiani *b* inculcat: *Vt, qui per illicita defluendo cecidimus, etiam à licitis, nosmet ipsis restringendo, surgamus;* ut, qui toties per temulentiam cecidistis, vino vobis per menses, per dies aliquot *restringendo, surgati*. Ut, qui per avaritiam cecidistis, nunc largas in pauperes elemosynas elargiendo, *surgatis;* ut, qui *per illicitam Venerem defluendo cecidistis, etiam à licitis, per jejunia, mortificationes, carnisque afflictiones, vos restringendo, surgatis*. Quo fiet, ut aliquando fructu tantæ, tamque copiosæ redemptionis perfrui, atque illum, qui sine modo & termino dilexit nos, omni æternitate laudare, & amare possitis.

a Hieron. ad Pammach. de obitu Paulinæ.

b B. Pet. Damiani serm. 2. in nativ. B. Virg.

FESTUM
SANCTISSIMÆ TRINITATIS.

Hi tres unum sunt. 1. Joann. 5.

— *mirabile visu. Virg. l. 12. Æneid.*

ARGUMENTUM.

Augustinissimum Triados mysterium velle mente comple-
xi, hoc est, ut subtilissimus Doctor Augustinus à cæle-
sti genio edoctus est, immensum Oceanum parvâ serobe
velle concludere; a *Impossibile quippe est per rationem na-*

curalem, ad cognitionem. TRINITATIS divinarum personarum pervenire. Quare omnes Philolophi, non gentiles dumtaxat, sed & Christiani, dum varias nobis similitudines, symbola, figuras exponere contendunt, quasi in speculo, & ænigmate arcanum illud, ac maximè reconditum indivisæ Trinitatis mysterium proponunt. Mentis humanæ oculo occluso unus veræ, vivæque fidei oculus, ad illud contemplandum aperiendus est, ut rectè Bernardus: a
*Quid non invenit fides? attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit novissima, ipsam denique aternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumducit. Fidenter dixerim, aternam beatamque TRINITATEM, quam non intelligo, credo, & fide te-
 meo, quod non capio mente.*

Alterum est, ut nos huic sacratissimæ Triadi, ad cujus imaginem creati sumus, ac Trinitas illa creata potentiarum animæ, sanctissimè conformetur, atque arduissimè cum mellifluo Doctore ingeminemus: *b O veritas, charitas, aternitas! O beatificans Trinitas! ad te, mea misera Trinitas, miserabiliter suspirat. Ubi simul erunt non pauci, hujus augustissimi mysterii cultores eximii.*

a Bern. serm. 76. in Cant. b Bern. serm. 11. in Cant.

- §. I. Videmus nunc per speculum in ænigmate 1. Corinth. 13.
- §. II. Quâ ratione homo, perfecta Augustissima Triados imago existat, & esse debeat?
- §. III. Quinam cultores sacratissima Trinitatis eximii eluxerint?

FESTUM

SANCTISSIMÆ TRINITATIS.

Videmus nunc per speculum in Ænigmate.

1. Cor. 13.

Um homo creatus sit, ut cognoscat, amet, & fruatur in omnem aternitatem, Augustis-

simo, sanctissimo, ineffabili illo indivisæ Trinitatis mysterio, præ mortalium curiositati, doctor Ange icus a facturus satis, miserè discutit, & solidè dis-

quirit: *Verum Trinitas divinarum personarum possit per naturalem, rationem agnosci? ac primum quidem respondet: Multa inveniuntur à gentilibus Philosophis dicta de Trinitate personarum.*

Ecquis unquam in animum induceret suum, usque eo Platonis, ejusque sequacium ingenium evolâde, ut sacratissima verba, quæ sublimis illa Aquila Joannes, ad divinam

Triadem contemplandam raptus expressit: *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, & IN QUIBUS VERBIS DISTINCTIO TRINITATIS TRADITUR*, suis in libris exarata, posteris reliquerint: nisi Divi Augustini b confirmaret auctoritas, qui hæc se in iis legisse asseverat, usque ad illa verba: *Et tenebra enim non comprehenderunt.*

Stupendum magis, e Mercurium Trismegistum in libro, qui dicitur Pimander, hanc sententiam protulisse: *Monas genuit Monadem, & in se suum reflexit ardorem.* Aristoteles purioris Philosophiæ ocellus, hoc etiam reliquit dignum Lycæo meliore: *d Tr.a sunt omnia, & ipsum ter in omnem partem se diffundit; idque similitudine variâ, è rebus creatis, illustrari posse videtur.* Ac primum quidem à speculo auspicabimur.

§. I.

Videmus nunc per speculum in Enigmat. 1. Cor. 13.

SI qui solus in cubili suo, ad nitidissimum speculum, formam suam venustissimam attentius contemplatur, fit, ut in sui imaginem, quasi in alterum se, amore inde exorto totus inardescat, illudque Poëtæ jure usurpet:

e Uror amore mei.

Quemadmodum inquit Hugo Cardinalis f in 1. Corinth. 13. *Consideravit Narcissus imaginem suam, qui amore illius interit, e-*

a S. Theod. c. 1. b Aug. l. 7. confession. c 9. d Dial. 4. e Arist. l. 1 de celo. f Ovid. l. 3. Metam. g Hugo Cardin. i Corinth. 13.

justmodi similitudine, contemplans se in speculo, utitur S. Andreas Cretensis, g ut Augustissimum Triados arcanum exponat: *Hinc ergo fratres aliquid percipere de sublimis Mystero poteritis: nam pater æternus seipsum in purissimo sua substantia speculo intuitus, perfectissimam imprestit imaginem, id est Filium, qui apud Eccl. dicitur SPECULUM SINE MACULA & imago, & Paulus vocat figuram substantia ejus, cujus agnoscens summam & aequalem sibi pulchritudinem, summè quoque eam dilexit: que dilectio SPIRITUS SANCTUS est, ab utroque procedens.* HOC in apposito symbolo, omnium oculis subjecimus, ubi solem unum & trinum exhibuimus, quod manifestâ experientiâ comprobatur: si speculum sub aquas collocaveris, sol in eo relucens, alteram solis imaginem per species refractas in aqua producet, ac ilico tres soles spectabiles erunt, unus in cælo, alter in speculo, tertius in aquâ. Primus lucem habet à seipso, secundus à primo, tertius à primo & secundo communicatum habet splendorem. Et hi tres soles unus sunt; ita in candidissima anima, velut in lucidissima crystallo & limpidissima aqua, tres soles apparere. Etenim h cùm vitæ sanctitate, & miraculis celebrari cœpisset S. Virgo Ida, natus aliquis illius observantior explorare voluit, quid in secreto cubiculi, rerum ageret: quod ut assequeretur, suspensio gradu propius ad illud accessit; orantem vidit flexis humi genibus, sub-

g And. Cretens. de SS. Trinitate. h. Bollandus 15. Jan.

sublatifque in cœlum manibus, cœlesti quâdam ac divinâ luce circumfusam; sed mirum, quàm copiosa illa: *Illustrabatur enim à TRIPlici SOLE*, à quibus undique radii, lux undique & undique fulgor, quo micare tota, quo lucere, quo fulgere, quo ardere Ida videbatur, quid mirum tam rarò ejusmodi soles tergeminos apparere, ubi tam rarò ejusmodi specula, & limpidæ mentes, in sanctissimam & amabilissimam hanc Trinitatem inardescunt? eâdem propè metaphorâ argumentum prosequitur à Divus Cyrillus Alexandrinus, qui *in sole* patrem generantem, *in radio* filium genitum, *in calore* Spiritum Sanctum ab utroque procedentem agnoscit: nam ut sol ab alio sole non gignitur, ita pater ingenitus & sicut radius à sole, & illi coævus, non prior aut posterior, ita & filius. Quin etiam sicut sol à cœlo nunquam discedens, suam diffundit lucem quâ terram illuminat ac fecundat: sic pater è cœlo misit filium, qui fuit *Lux Mundi*. Ab utroque autem Spiritus Sanctus procedit, qui increatus calor est, animas fovens atque vivificans; & uti calor solis pretiosos uniones, gemmas, & aurum in terræ visceribus gignit, super terram, plantas, & flores, & fructus germinare facit, ita Spiritus Sanctus, divino suo calore in mentibus hominum, virtutum flores, ac cœlestium gratiarum uniones, & aurum charitatis progignit. Hætenus solem in fluvio, solem in speculo, solem in semeti-

pso, unius & trinæ Divinitatis, summi Ecclesiæ Doctores velut simulachrum aliquod exposuere; Seleuciensis Antistites *b* à sole ad lucem, quæ in iride vario colore relucet, deflectit. Hæc etenim ut una est, & tamen tricolor: sic Deus est unus in essentia, trinus in personis. Vel ut Cardinalis Cajetanus exponit illud: *Videmus nunc per SPECULUM*, sicut per vitrum rubri, viridis, ac flavi coloris, dum transit radius solis, apparet lux eadem tricolor, sic in divinis, in eadem luce Divinitatis increata, relucet tres personæ distinctæ. Aliis placuit à Grammaticis deducta personarum distinctio: quibus prima persona *Ego*, secunda *tu*, tertia *ille*; & omnes tres, idem, & unus homo esse potest; diversâ relatione, & respectu: ita in divinis, omnia eadem, nisi ubi relationis oppositio est. S. Anselmus Epist. de Incarnat. & S. Cyprianus de symbolo, hanc materiam à fonte accessere non dubitarunt, dum Trinitatis abyssum, similem dicunt aquæ perenni, quæ à fonte in fluvium, & inde in lacum, seu vivarium derivatur. Quâ similitudine concilium Nicenum utitur, dicens: Fons est Pater, de quo Psalm. 35. *Apud te est fons vitæ*. Fluvius à fonte decurrens, est Filius: ipse enim de se dixit Eccl. 24. *Ego quasi fluvius exivi de paradiso*. Lacus, figura Spiritus S. nam quemadmodum in lacu omnis aquæ vis, & copia conquiescit, ac consi-

P 4 lit; ita

a S. B. f. Epist. 43 ad Greg. Nyss.
Corn. in Eccl. p. 393.

a v. Ruiz de Trinit. disp. 44. lect. 1.

fit, ita divinæ naturæ communicationes, in Spiritu Sancto terminantur, nec ultra progrediuntur. Denique ne in longinquum abeam, Doctor omnium Doctorum subtilissimus Augustinus, qui in hoc Arcanum mentis aciem intendit, lib. 6. de Trinitat. c. 6. sic docet: *Sicut PATER generat VERBUM, & ipsum cum Patre SPIRITUM SANCTUM, sic intellectus producit verbum mentis (conceptum, cogitationes) ejusque auxilio, voluntas elicit amorem rei sibi representata. In quo perfectior foret similitudo, si conceptus aut intellectio nostra, eadem foret cum ipso intellectu, & anima. Huic affinis est Analogia, quam à tribus animæ potentijs alibi deducit. a Sicut Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus non tres Dii, sed unus Deus habens tres personas: ita & anima est intellectus, & anima voluntas, & anima memoria; non tamen tres anima, tres habens dignitates, seu facultates. Atque in illis tribus, Dei imaginem gerit, mirabiliter in sua natura noster interior homo, ut §. 2. ad mores hoc traducendo fufius videbimus. Omnes hæc similitudines, symbola, Analoga, comparationes, figurae, omnino rudes, crudæ, improprie sunt: & ut lucis aliquid afferre videantur, ignorantiam nobis cum fide caliginem profectis, non tollunt: sicut stellæ de nocte, ut singulæ suam lucem conferant, noctem non tollunt. Deum esse, idque primum ens, à quo alia in serie creaturarum finita, demonstrari potest, illudque Anselmi intellectum humanum*

a August. 1. 11. de civit. c. 26.

convincit: *Deum esse ens, quo nihil melius, aut perfectius excogitari potest; sed hunc unum esse, & trinum, & tria unum esse, & unum ex alio, & idem, ac coævum alteri, mysterium est incomprehensibile. Unde concludit D. Thomas b cit. Impossibile est per rationem naturalem, ad cognitionem TRINITATIS pervenire, sed de ea agimus, ut Ambrosius loquitur, sicut cacus de coloribus: quem, quidquid dixeris, hoc album, hoc nigrum, hoc flavum, hoc rubrum, nil docueris. Supremæ illæ intelligentiæ, mentis acie perspicacissimæ, beatifico lumine collustratæ, huic ter venerandæ Triadi proximæ, utpote quæ requiescit super Cherubin & Seraphin, eam quidem clarissimè conspiciunt; sed non comprehendunt, non secus ac is qui in maris litore consistens, quocumque mentis aciem intendit, omnia quæ videt nil nisi mare,*

c ——— nisi pontus, & aër; Oceanum tamen visu suo non complectitur. d Quod ipsum caelestis ille genius Augustinum edocuit, qui corillæ oceanum concludi posse simulabat. Quid ergo nos mortales, hæc sublimia scrutamur? quos Doctor Asceticus e non altum sapere commonet, dicens: *Quid prodest tibi alta de TRINITATE disputare, si cares humilitate, unde displicet. e. u. Trinitati? quid nos mortales hæc arcana rimamur, qui terrena, corporea, & res maximè obvias ignoramus? rectè f Sapiens:*

Quæ

b S. Thom. 1. 1. q. 32. c Ovid. l. 1. r. 11. d Cantuar. l. 2. spum. c. 48. e Irenæus & Kamp. l. 1. c. 1. f S. 1. p. 9.

Quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore; quæ autem in cælis sunt, quis investigabit? Hoc est, quæ manibus prælamus, quæ præ oculis habemus, non capimus.

Quis vestram novit, quomodo Basiliscus, solo intuitu hominem occidat? quo pacto salamandra in igne vivat, & illæsa permaneat? quomodo torpedo seu remora, exiguus piliculus, ingentem Myoparonem plenis velis & remis volantem, quasi anchoris injectis è vestigio sistat? quis allequatur vim tarantulæ, quæ morsu suo, homines ad interitum salire compellit? quâ ratione magnes sine manibus, aut vinculis, aliisque adminiculis, è terra grave ferrum sui sum attollat, & ad se trahat? Mirro naturalia maxime è obvia, quæ omnium ingenia exagitarunt, de quibus Aristoteles, & verè: *Intellectus noscitur a se habet ad manifesta naturæ, sicut oculus nostra ad solem.* Quis hætenus Philosophorum, naturam ventorum, maris æstium, cælorum, & sublunarium motum assecutus est? plus dico, & scielos, cum S. Basilio a compello epist. 168. ad Eunominum: *Dicat formicarium nobis naturam, qui eorum, quæ in matutina sunt, scientiam, cum fuisse se prædicet assecutum.* Nemo quicquam mortalium, ut Tertullianus b loquitur: *imitari potest supra adificia, formica stabula, aranea retia, lomyles stamina.* & ad illa, quæ tanto, supra captum nostrum, intervallo sunt, coningere aspiramus. Tantis Ecclesiæ Doctor, tantâ divini radii scientiâ colle-

stratus Ambrosius, c candidè fatetur; *Mihi impossibile est, generationis divina scire secretum: mens deficit, vox silet; non mea tantum, sed etiam Angelorum, tu quoque manum ori admovere, scrutari non licet superna mysteria.* Inter homines nullus nascitur pater: Deus ab æterno est pater, nec prius fuit Deus quàm pater. Inter homines magnum quid est in lineamentis, & superficie otis, similem produci filium patri, & filius similior magis diligitur; quanta fecunditas est, ubi non in accidentibus producit similis filius, sed in substantia idem? quanta dilectio, ubi filius tam similis est patri, ut nec ipse pater similior sit sibi, nec magis idem; sic tamen ut alius sit pater, alius filius; sed non aliud: *d Generationem ejus quæ enarrabit?* Mirari hæc, non mirari oportet. Mysterium hoc, abyssus, mare est, in quo nullâ rationis bolide fundum valeas investigare, in quo innumeri velificantis ingenii temeritate, in altum provedi, ad brevia, & syrtes, imò ad portum salutis alliferunt, & infelici naufragio ad styga trajecerunt.

Arius, qui filium minore patre, & naturâ distinctum volebat, condemnatus in Concilio Niceno 11. ann. 318. Episcopis: ubi decretum, filium esse patri *ὁμοῦσιον*, id est, *consubstantialem*, Ariani syllabâ adjectâ mutarunt *ὁμοῦσιον* in *ὁμοῖσιον*, id est, similis substantiæ: & in errorem duxerunt; supra trecentos E-

a S. Basil. Epist. 168.

b Tertullian, advers. Marcion. lib. 1.

c Ambros. l. 1. de fide cof. c. 4. tit. 3. v. 22.

piscopos. S. Hilarius *a* docet hanc pestem Arianam, omnem prope Asiam affluisse, ut tectetur se in decem Asiæ Provincijs vix vnum Catholicum reperisse. S. Hieronymus *b* ducto ex imo peccatore gemitu: *Totus mundus, inquit, miratus est se esse Arianum. Quare c dum audis: Tres sunt, qui testimonium dant. Pater, Verbum & Spiritus Sanctus: & hi tres, unum sunt. Noli scrutari, si tres sunt, quomodo vnum sunt? si vnum, quomodo tres? sed illud subtilissimi Doctoris d vsurpa: Nescio, & libere me nescire profiteor. In hoc Christianus sum, qui unum Deum IN TRINITATE confiteor. Vis & te præbere Christianum? crede, & confitere cum Augustino, qui, postquam multa de Trinitate cogitavit, prædicavit, scripsit, & docuit, ingenue fateatur se hujus Mysterii Sacramentum nescire: Vis, inquit, e scire naturã Dei? hoc scito, quod nescis, quod i capere non valeas: nec enim magnus esset Deus, si non esset major captu nostro; gaudeamus nos talem, & tantũ habere Deum, f quem cum mens non capiat, certa fides adsit, & nulla questio erit. Ut quid ergo hæc ad vos loquimur, & ventilamus? ineffabilis Deus est; sed effabilis sit, cum nobis sua occultissima mysteria per fidem effatur, ut illa nos effari possimus: Credidit, ait Psaltes Regius Psalm. 115. propter quod locutus sum. & Apollolus 2. Cor. 4. Nos credimus propter quod & loquimur. Fides, quæ ineffabilia*

sunt, effabilia reddet: *Credimus, propter quod & loquimur.* Qui non credunt Trinitatis mysteriũ, eloqui nequeunt. Quis scripturæ testimonijs, quis miraculis non credat, quis Ecclesiæ concilijs in Spiritu Sancto congregatus hdem certissimam non habeat? Ioannis 5. *Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est.* Credimus hominibus h de humana, quæ fallit sæpius, credamus Deo fide divinã, cui semper certissima inest veritas. Sine fide humana non potest consistere Respubl. sine fide divina constare non potest Ecclesia. Hanc humanæ fidei necessitatem consideravit Augustinus, atque ab ea, ad divinam compulsum se scribit lib. 6. contess. c. 5. *Considerabam, inquit, quã multa crederem, quã non videram, neque cum generarentur, adfuisse. Sic tam multa sunt in historiis gentium, tam multa de locis, atque urbibus, quã non videram; tam multa amicis, tam multa medicis, tam multa hominibus alijs, atque a ijs credideram, quã nisi crederentur, omnino in hac vita nihil ageremus. Postremo, quam incuncta fide fixum retinere, de omnibus parentibus ortus essem? quod scire non possem, nisi audiendo credidissem. Huc illud spectat Gregorii l. 4. dialog. c. 2. *Sine fide neque infidelis vivit: nam si ab infideli percunctari voluerit; quem patrem, vel quam matrem habuerit? Protinus respondebit, illum atque illam. Quem si statim requiram: utrumne noverit, quando conceptus sit, vel quando natus, viderit? nihil horum se vel posse, vel vidisse fatebitur; & tamen quod non vidit, credit, &c.**

a S. Hilarius l. de synodo a v. Arian.

b Hieron. adv. L. Ciferan. c. Vide

Bozium de signis l. c. l. l. c. 4.

d Aug. serm. 1. La. te SS. Trinit.

e Augustin. iud. i. Augustin. de Trinit.

Nemo de parentibus suis dubitat, nemo ambigit, an sit Hispania, an sint Leones, & Elephantis; etsi neq; Romam viderit homo, aut elephantem, aut Leonem, humanâ fide absq; dubitatione credit, quod non cernit. Si hominibus credimus, credamus magis Deo. Nemo disquirat, nemo disceptat, nemo ambigit, an Roma sit, & hoc ipsum in controversiam vocare dementia foret, eò quod hæc humana contrarium evincat. At nihil certius, nihil constantius tenemus, inquit Richard. Vict. l. i. de Trinitate c. 2. quam quod fide apprehendimus: sunt namque patribus calitus revelata, & tam multis, tam magnis, tam miris prodigis divinitus confirmata, ut genus videatur esse dementia, in us vel aliquantulum dubitare. Non proponitur hoc reconditum sacramentum disputandum, sed venerandum; non intelligendum, sed credendum; quod olim Eugenium, summum in terris Antistitem monuit a Bernardus: Sacramentum hoc TRINITATIS magnum est, & quidem venerandum; sed non scrutandum: scrutari hoc temeritas est, credere pietas est, nosse vita est, & vita aterna est. Ibi cum vilebimus non in speculo, & ænigmate; sed sicut est, unus & trinus, facie ad faciem. Unde idem ille Doctor mellifluo suo sermone sic sponsam cœlestem, animam, SS. Triadis contemplationi intentam, inflammat. b Ibi ibi illam, qui quæret, inveniet: & videbit gloriam eius, non gloriam quasi unius ceterorum, sed planè gloriam quasi unigeniti à patre. Quid scietes o sponsa? putas, potes sequi eum

illuc, aut te ingerere audes, vel vales huic tam sancto arcano, tamque arcano sanctuario, ut Filium in Patre, & Patrem intuearis in Filio? non utique; ubi est ille, tu non potes venire modo, venies autem postea Age tamen sequere, quare, nec te inaccessibilis claritas à quarendo deterreat, ab inveniendo desperare faciat. Sed nôsti, o anima! quomodo accedere, quomodo quærere, quomodo invenire in hac mortali vita queat? Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Trope est, inquit, verbum in ere tuo, & in corde tuo. Crede & invenisti. nax credere, invenisse est. Nôrunt fideles, habitare Christum per fidem in cordibus suis, quid proprius est? quare ergo secuta, quare devota, bonus est Dominus anima quærens se, quare votis, sequere affectibus (hanc SS. Trinitatem), fide invenit. Quid non invenit fides? attingit inaccessa, deprehendit ignota, comprehendit immensa, apprehendit novissima, ipsam denique aternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumdant. Fidenter dixerim, ATERNAM BEATAMQUE TRINITATEM, quam non intelligo, & fide teneo, quod non capio mente.

Hæc fidei doctrina maximè mirabilis sine ullis elementis, sine ullis enthymematis, aut syllogismis, demonstrationes omnes primæ veritatis sunt, quas nisi credideritis, non intelligetis. Beatus Thomas de Villa nova concione secundâ de Sanctissima Trinitate inducit Sanctum Bernardum, hæc docentem: Tres mirabiles uniones fecit Deus. Primò, quod humanitatem & Divinitatem univi in Christo.

a Bern. l. c. de considerat. ad Eugen.
b Bern. serm. 76. in Cant.

„ Secundò , quòd virginitatem
 „ & maternitatem univit in
 „ Maria. Tertiò , quod in in-
 „ tellectum & fidem in Chri-
 „ stiano conjunxit; atque hæc
 unio facit, ut illam inacces-
 sam, ineffabilem, incompre-
 hensibilem Trinitatem, in ani-
 mo solâ fide complectamur.

S. II.

*Quâ ratione homo, perfecta
 Augustissimæ Triados i-
 mago existat, & esse de-
 beat.*

SUMMUS rerum omnium Ar-
 tificex Deus, ubi universam
 creaturam verbo condidisset,
 opus longè excellentissimum
 producturus, quasi in consi-
 lium, augustissimum sanctis-
 simæ Trinitatis senatum ad-
 hibuit, ut in rem nostram sciè
 Rupertus. Tuiensis Abbas a
 observavit, scribens in illud
 Gen. *Faciemus hominem ad ima-*
 „ *ginem & SIMILITUDINEM NO-*
 „ *STAM*: Deus, inquit, mutavit
 „ hæc vocem suam; quippe qui
 „ hætenus de singulis dixit,
 „ fiat & factum est, producat
 „ terra, producat aquæ, & fa-
 „ ctum est: nunc tanquam re-
 „ spirandum, illi in mentem
 „ venit, adhuc unum deesse:
 „ faciamus, inquit, hominem,
 „ &c. ubi magnum planè con-
 „ silium, in illo trium perso-
 „ narum, Patris, & Filii, &
 „ Spiritus Sancti, non tam sena-
 „ tu, quàm soliloquio veneran-
 „ do, de nobis peccatoribus
 „ habitum est.

Hinc censent Sancti Patres,

a Rupert. l. a. de Trinit.

hoc loco in sacris paginis pri-
 mum denotari Sanctissimæ Tri-
 nitatis Mysterium, b in unita-
 te, atque identitate substan-
 tiæ: nam illud *faciamus*, & il-
 lud *ad nostram*, perspicuè indi-
 cat multitudinem, & distinctio-
 nem personarum illud verò, *ad*
imaginem & similitudinem, & il-
 lud: *Dixit Deus, creavit Deus ad*
imaginem, & similitudinem suam,
 substantiæ diviniæ unitatem a-
 pertè declarant; ut fusiùs apud
 interpretes videre est. Porro
 quod hæc agimus, quâ ratione
 immensæ, ac incomprehensibi-
 lis illius individui Trinitatis i-
 mago, homini indita sit, &
 nunquam non impressa manere
 debeat, disquiramus. Contro-
 versia non levis est, in quo fi-
 tum sit, ut homo sit imago Dei?
 Ubi Cornelius decem vario-
 rum Doctorum opiniones, a-
 lii plures congerunt; è qui-
 bus quam Ambrosius adducit,
 maxime congrua & argumen-
 to nostro peraccommoda, quòd
 homo sit imago Sanctissimæ
 Trinitatis: sic enim ait sermon.
 de dignitate conditionis hu-
 manæ cap. 1. *Anima quandam*
Sanctæ Trinitatis habet imaginem;
 primò in eo, quod, sicut Deus
 est, vivit, & sapit; ita in ani-
 ma secundum suum modum
 est, vivit, & sapit. Est quo-
 que & alia Trinitas in ea, quâ
 ad imaginem sui Conditoris
 perfectè condita est, tres in se
 habens dignitates, *intellectum,*
voluntatem & memoriam: nec e-
 nim anima perfecta esse potest
 sine his tribus; & sicut Deus Pa-
 ter, Deus Filius, Deus Spiritus S-
 est; non tamen tres Dii sunt, sed
 unus.

b Perusinus in Genes. l. 4. de creatione
 hominis. c. 1. r. 20.

unus Deus, tres habens personas: Ita & anima, memoria: anima intellectus: anima voluntas est: non tamen tres animæ in uno corpore, sed una anima, tres habens dignitates. Hæc contemplatione in clara Valle sua defixus sanctus Bernardus cap. 1. meditat. sic ait: *Mens imago Dei est, in qua sunt tria: id est, memoria, intellectus, & voluntas; per memoriam patri similes sumus: per intelligentiam Filio: per voluntatem Spiritui Sancto.* Hinc suos suavissimè extimulans, addit: *Nihil est tam simile illi summæ sapientia, quam mens rationalis, quæ per memoriam, intelligentiam, & voluntatem in TRINITATE ineffabili consistit. Consistere autem in illa non potest, nisi ejus memineris, eamque intelligas, ac diligas.* Memerit itaque Dei sui, ad cuius imaginem facta est, eumque intelligat, diligat, atque colat, cum quo semper potest esse beata. Cû u itaque in his tribus, ejus imaginem mirabiliter gerat in sua natura, noster interior homo, jubemur, ut, in quantum intelligitur, diligamus unum Trinum Conditorum: & quantum diligitur, semper in memoria habeamus. Etenim ut Augustinus in illud: *Faciamus hominem ad imaginem nostram: Nostram dixit, quia conditus est ad imaginem TRINITATIS: ut imago TRINITATIS esset homo: cui ut se totum conformet, unicum, & summum ardentissimi Augustini votum fuit: l. 15. de Trinitate cap. 8. Meminerim tui Domine, intelligam te, diligam te; auge in me illa donec me reformes ad integrum.* Nihil rerum creaturarum, has tres animi potentias occupare, nihil saturare pote-

rat, nisi hæc beata Trinitas: Hoc alibi conntetur, *a fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum* (instar acus nauticæ, donec cynosuram respiciat) donec requiescat in te. Fecisti cor nostrum triangulare, capax immensæ illius friados, quid mirum, si orbis, triangulum complere nequeat? avarum interroga, an quiescat, & fatietur pecuniis? libidinosum percunctare, an expleatur brutis voluptatibus? ebriosum sciscitare, an tot cantaris & dietis exsiccatis saturet? quisque verissimum illud fateri cogetur: *Inquietum est cor nostrum, donec quiescat in te.* Hoc experta olim Theresia, cujus totum cor occupavit Deus unus Trinus; vidit quippe die quodam, qualiter Deus esset unus in essentia, & trinus in personis, quodque animam suam totam occuparet, totam impleret. Ut la Nuzza *b* disertissimè prosequitur. Clama & tu, ô anima mea! *c* Non satiabor de mortalibus, non satiabor de temperalibus: aliquid æternum donet Deus, aliquid æternum concedat Deus, *Dei mihi tres panes.* Tres autem panes, qui nos satiant, ex mente Augustini, tres adumbrant Augustissimæ Trinitatis personas. Hæc solæ satiant, quia hæc rerum omnium plenitudo, hic omnia supereminenter continentur: Ut audio, inquit Bernardus, *d plenitudo, quam exspectamus à Deo, non erit nisi de Deo: erit Deus omnia in omnibus, ut de corpore taceam, in anima TRIA intueor: rationem, voluntatem, & memoriam,*

a August 1 r. confess. c. 1.

b la Nuzza hor. 26. §. 28. n. 11

c Augustin in Psal. 102.

d Bernard. serm. 11. in Cant.

et hac TRIA ipsam animam esse. Quantum cuique horum, in profectu suo deest de integritate sua, & perfectione, sentit omnis, qui ambulat in Spiritu. Quare hoc? nisi quia Deus nondum est omnia in omnibus. Hinc est, quod RATIO sapientissime in iudiciis fallitur, & VOLUNTAS quadruplet perturbatone jaſatur, & MEMORIA multiplet oblivione confunditur. Triplici huic vanitati, nobilis creatura ſubjecta eſt; ſed qui replet in bonis deſiderium anime, iſpe rationi ſubſtitutus eſt PLENITUDO LUCIS, iſpe voluntati MULTITUDO PACIS, iſpe memoria CONTINUATIO ÆTERNITATIS. Sed pro dolor! ab hac beatiffima Trinitate, immenſum nos ſeparat alia Trinitas miſera, & miſeranda, Trinitas maligna, Trinitas diabolica, quæ mentes noſtras, & facultates omnes poſſidet.

Ambitioſus honos, & opes, & ſæda voluptas:

Hæc tria, pro TRINO NUMINE mundus habet.

Hoc eſt teſte a Joanne: Concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ. Quæ ſic exponit b Cornelius nolter: „ triplex hæc concupiſcentia „ opponitur Sanctiſſimæ Trinitati; concupiſcentia oculorum, Deo Patri; ipſe enim eſt „ liberaliſſimus, nam ſuam eſſentiam, omniaque ſua communitat Filio, & Spiritui „ Sancto eſſentialiter; creaturis „ verò participativè, quibus „ inſuper omnia tam liberaliter „ condidit. Concupiſcentia carnis, opponitur Filio, cuius generatio non eſt Carnalis, ſed „ ſpiritualis: gignitur enim à „ mente Patris, qua verbum, „ ideoque puriſſimus eſt Spiritus,

a 1. Cor. 2, b Cornel in 1. Ioan. 2.

„ tus, ac omnis impuritatis carnalis oſor, & hoſtis. Superbia vitæ, opponitur Spiritui Sancto: quia ipſe eſt ſpiritus humilitatis, & lenitatis. Ut quiſque noſtrum jure longè meritiſſimo, illud mellifui Doctoris uſurpare poſſit, & in has voces erumpere O veritas, charitas, aternitas! O beata, & BEATIFICANS TRINITAS! Ad te mea MISERA TRINITAS miſerabiliter ſuſpirat: quoniam à te infelicitè exultat. Diſcedens à te, quantus ſe intricavit erroribus, doloribus, timoribus! Heu me! qualem pro te, commutavimus Trinitatem! Cor meum conturbatum eſt, & inde dolor; dereliquit me virtus mea, & inde pavor: & lumen oculorum meorum non eſt mecum, & inde error. En quam diſſimilem TRINITATEM, o anima mea Trinitas, exulans offendit! verumtamen quare triſtis eſt anima mea, & quare conturbus me? ſpera in Deo, quoniam adhuc conſuebor illi; cum error ſcilicet A RATIONE, A VOLUNTATE dolor, atque A MEMORIA timor omnis reſceſſerit, & ſucceſſerit illa, quam ſperamus, mira ſerenitas, plena ſuavitas, aterna ſecuritas. Primum illud faciet VERITAS DEUS; ſecundum, CHARITAS DEUS; tertium, SUMMA POTESTAS. Ut ſit Deus omnia in omnibus.

Hanc miſeram, execrandam, diabolicam Trinitatem animo expellamus; quod vel ab ipſis idololatriæ factitarum legimus. d In Cathayo latiſſimo Regno, Sacerdotes Tiberenſium in Collegiis degunt, ut religioſi: omnes paupertatem colunt, ex eleuſiſynis victitantes & caribiles perfeverant: ſilentii obſer-

van-

c Bernard. ſerm. 11. In Cant.

d Nietenberg. hiſt. nat. l. 8. c. 175.

vantissimi, solis nutibus lo-
quuntur, duas horas manè, &
duas vesperi orationi dant, to-
tidem lectioni sacræ quâ pec-
ta remitti arbitrantur: renquum
tempus in silentio traducunt.
In templis, inter aurea simula-
chra formineam effigiem col-
lunt, quæ in altum manus ex-
tollit instar orantis, quam di-
cunt esse Dei matrem. Deum
Trinum, & unum fatentur, se-
cundam personam Trinitatis
Librum magnum vocant. Hunc
cæterum sacerdotum, Rex tri-
plici inclinatione capitis vene-
ratur. Illud cum primis mi-
randum, & imitandum, primo
die cujusque mensis, solemn-
is pompa adornatur, efferunt ex-
tra civitatem tres horrendas ef-
figies cacodæmonum: hâc cere-
monia quot mensibus, civitate
tribus dæmonibus (quo ritu il-
lo purant ablegari) purgare, &
expiare consueverunt. Utinam
nos quoque mense a ex urbe
hac, ex animo cujusque, concu-
piscentiâ carnis, concupiscentiâ
oculorum, & superbiam vitæ, tria
teterrima monstra, proscri-
bamus! utinam ex memoria, om-
nes injuriæ nobis, ac nostris
illatæ, omnes fœdæ imagines,
omnia simulachra Veneris: ex
intellectu omnes errores, & Ma-
chiavellistica axiomata, mundi
principia, techæ & fraudes:
ex voluntate, prava desideria,
concupiscentiæ, & pravi amo-
res, tota deniq; hæc misera Tri-
nitas efferantur. Utinam, ad
quam creati sumus, increata il-
la Trinitas in nobis renovetur!
S. Thomas 1. p. q. 93. art. 4. agens
de imagine Dei, quæ relucet in
homine, eam triplicem descri-
bit: *Prima imago est CREATIO-*

NIS, secunda RECREATIONIS,
tertia SIMILITUDINIS. Primam
ait, inveniri in omnibus ho-
minibus, omnes enim intelle-
ctu præditi, memoriâ, &
voluntate; secundam in ju-
stis tantum reperiri: imago
namque recreationis, sive re-
novationis, est gratia & justi-
tia, quæ in solis justis est, dum
homo per gratiam, ut loquitur
Paulus, fit *a nova creatura.*
Tertiam ait solam esse in bea-
tis, qui perfectissimè Deo simi-
les. Pinxit Sanctissima Trini-
tas primam imaginem creatio-
nis; nobis, adjuvante ipsius
potenti manu, perficiendam
reliquit, secundam imaginem
renovationis, ut tandem ima-
ginem glorificationis assequa-
mur. Unde Beatus b. Basilius:
*Opifex quiddam tibi contu-
lit* (id est, imaginem creatio-
nis) *quiddam reliquit perficien-
dum* (id est, imaginem renovatio-
nis) *ut id, cum ad perfectionem pro-
moveris, pronuntieris dignus, qui
mercedem insumpta opera reci-
pias*, per imaginem glorifica-
tionis; idque exemplo eorum,
qui hoc sanctissimo colendæ
Trinitatis studio, ad torporem
nobis excutiendum, præcellue-
runt, & ardentissimo in eam
amore præluxerunt.

§. III.

*Quinam cultores Augustissi-
mæ Triados omnino eximij
existierint?*

Quidquid unquam cultus,
religionis, venerationis,
laudis, gloriæ, sanctis Virgi-
nibus, Confessoribus, Martyri-
bus, Apostolis, sanctissimæ Dei.

Ma-

Matri, ipsius Christi humanitati, omnisque sanctitatis sacrario, Eucharistiæ sacramento, à mortalibus usquam terrarum exhibitum est, id omne modo longè excellentissimo, Augustissima illa divinitatis *Tris*, suo sibi jure à nobis deposcit, ut Angelico suo stylo Doctor Aquinas, a illud Roman. 11. *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia: ipsi honor, & gloria in sæcula seculorum, Amen.* de Trinitate exponens ait: *Nam ex eo, quod ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia, debetur ei honor, & reverentia, & subjectio, à tota creatura, idque in omni aternitate.* Unde nemini mirum videbitur, si reperi, qui totos sese hujus cultui, ac venerationi dederunt; è quibus paucos ad praxim, & imitationem induxisse sufficiat. Nòrint forè pauci, undè, à quo, quovè motivo, in Ecclesiam aurea illa, & prorsus divina, sub Millarum solemnia prælatio, quam laudant *Angeli & Archangeli*, inducã sit: *Qui cum unigenito Filio suo, & Spiritu Sancto unus es Deus, unus es Dominus, non ex unius singularitate persona; sed in unius Trinitatis substantia: quod enim de tua gloria revelante te credimus, hoc de Filio, hoc de Spiritu Sancto, sine & reverentia discretionis sentimus, ut in confessione vera, sempiternæque Deitatis, & in personis proprietates, & in essentia unitas, & in majestate adoretur equalitas.* Hujus præclarus Auctor, Sanctissimæ Trinitatis eximius cultor, fautor Sanctus Augustinus, de quo audi rem miram & portentosam. Divini illius Doctoris cor, etiamnum inaudito prodigio quotannis quem amavit, &

a S. Thom. in epist. ad Rom. 11.

amat, clamat Sanctissimam Trinitatem, atque in ea se conquiescere contestatur: sic enim ex perverutis Hispaniæ, & Germaniæ codicibus, manu exaratis, b Ludovicus de Angelis, de corde Beati Augustini, Doctoris ter maximi, sui que in Christo parentis sanctissimi ad Sigibertum Lurudunensem Episcopum, ab Angelo, c quondam delato, ac cælitus eidem summis, infimisque precibus, supplicanti donato, in hunc ferre modum exscripsit: cum pièntissimo jubente Præsule, Clerici pro gratiarum actione *Te Deum* laudamus inciperent, mira res! & super naturam mirabilis! cum enim *Versiculum* SANCTUS, SANCTUS, SANCTUS, Dominus Deus Sabaoth, canerent, COR in crystallo se movere cepit, & quasi os ad laudem Dei aperuit, tanquam diceret: O SANCTA TRINITAS, te distando, predicando, scribendo, canendo laudarem, si in corpore meo viverem: quo viso totus Clerus, & populus Dei, laudem clamaverunt, & Beatum Augustinum dignis præconis extulerunt, dicente: O Sancte Augustine, lumen Ecclesiæ ora pro nobis. Necdum satis; ut enim certioribus argumentis, constaret posteris, flagrantissimum illud cor, esse verum, germanum que tanti Doctoris, Singulis quoque annis (sic pergit scribere laudatus auctor) in festo SANCTÆ TRINITATIS, cum Missa cantur, & cor super altare ponitur, mox omnibus intuentibus se cor movere incipit, quasi piscis in aqua. & sic innotuit ex insitum Romanorum

Ponti-

b Ludovic de Angelis lib. 6 de vita & laud. S. Aug. c. 5 c P. Joan Feir in suis disquisitionibus Reliquiar. l. 2. c. 2. pag. 419.

Pontificum, quod semper in festo ejus canitur PRÆFATIO DE SANCTA TRINITATE.

Nunc verò ut prosequamur, qualis, quantumq; Augustissimæ Triados cultor Augustinus extiterit, ardentissimum ejus cor, miraculum sanctorum maximū loquatur, de quo Jordanus de Saxonia *a* vir non eruditione minus, quam vitæ sanctimoniā clarissimus, in hæc verba: *Secundum probatissimorum virorum auctoritatem, in tota Ecclesia fide digna, famatum est, quod cor istius Doctoris incliti in una crystallo inclusum, quoties SANCTA TRINITAS coram eo nominatur, vel LIBER EIUS DE TRINITATE expandebatur, cor ipsum quasi vitaliter, & intellectu: aliter exultabat, cujus simile de nullo alio Sancto dicitur.* Deinde aliquantò post subdit: *Quod cor Augustini post mortem habuit motus vitales, imò quasi intellectuales, exultando ad presentiam verborum SANCTISSIMÆ TRINITATIS dictorum, vel scriptorum.* Hæc, aliæque vir pius, & eruditus.

Idem miraculum, de mirabili ejus cordis motione, miraculoque penitus inusitato confirmat Hieronymus Romanus, *b* Annalium Ordinis Eremitarum Beati Augustini conditor. Inde factum voluit aliqui, cur Sancto Augustino cor ad manum depictum exhibeatur. Hoc insuper Romæus addit planè singulare, prodigiisque maximis simillimum: *Notandum ex historiis illustrioribus ac veris, nunquam in Ecclesiam, ubi cor S. P. N. Augustini erat, ingressum fuisse ionianum hæreticum, vel enim in-*

tus moriebatur, vel in limine cadebat: hac de causa pingi solet Augustini cor in vase pulchro super altare, ante quod multi jacent hæretici confternati, & emortui.

Hæc tot testibus, & virorum gravissimorum auctoritate confirmatâ, nullum dubitationi locum relinquunt, sed mirandè nobis hujus divinisissimi Doctoris viam ostendunt, ut cor nostrum, vel ad solam Sanctissimæ Trinitatis vocem submississimo venerationis, & adorationis actu, corpore, & animo se inclinet. Ad quam *c* pietatem fovendam Damasus Pontifex, in Ecclesiam universam induxit, ut sacris initiati, seu in choro publicè, seu in privatis officiis, ad singulos Psalmos pro coronide adjicerent, illud solemne, & Sanctissimi Triadi sacrum: GLORIA PARTI, ET FILIO, ET SPIRITUI SANCTO. Brevis oratio, *d* sed quæ compendio breviori contineat, quidquid cælo, terrisque sanctum, adorabile, divinum. Brevis oratio; sed quæ Deo appellat quàm gratissima. Brevis oratio, sed quam in excessu mentis, patentibus cæli valvis, audit è cælo Regia S. Ignatius Martyr, ac deinde ad mortales retulit, ut & ipsi beatarum mentium æmuli, illis etiam quamente, qua voce, summa veneratione accinerent: & cere quid nō accinant, in terris ævo brevior, quod deinde in cælis, ipsa quanta est æternitate: ad quam & vos duci, & in hæc Religionis officia trahi cupio, tum pia sanctorum æmulatione, tum

a Tor Jan. de Saxonia serm. 249 Ioan. Ferrand. cit. *b* Hieronym. Roman. zana. August. centur. 6, ad ann. 51.

c Præx colendi SS. Trinitatem. *d* s. Summa veneratione pronuntiare (Gloria P. t. l. &c.)

ne, tum ipsius Venerabilis Bedæ exemplo, cui ut in omni vita, sic & in morte, adeo familiaris fuit ea oratio, adeo in ore frequens: *Gloria PATRI, & FILIO, & SPIRITUI SANCTO.* ut illud cygnea voce concinens, animam efflarit; fortunato mortis genere, & bonis omnibus invidendo: cui ut simile quis vestrum fortiaur, author sum ut & sæpius, & eo quo par est pietatis æstu, repetas augustum illud acroma: *Gloria PATRI, & FILIO, & SPIRITUI SANCTO;* non voce tantum, & inani labiorum sono, sed cordis, intimique animi affectu, & externa ipsius corporis reverentia, & vel solius Sanctissimæ Triados nomen usurpando. P. Gonsalvus Silveria Martyr illustis, Rector Collegii Goani, comperit est uno die saluasse, & adorasse decies millies, Sanctissimam Trinitatem. Quod eo cordis æstu, proferebat B. Ægyptius, S. Francisco socius intimus, ut qui cum eo loquebantur, studiose cavere deberent, *b* ne nomen SS. Trinitatis proferrent: quia mox extasim patiebatur, & animus à sensibus avocabatur.

Atque hoc sacratissimum nomen, *c* in quovis discrimine invocandum, suadet illud quod de B. Anna, de S. Bartholomæo legimus, quæ dum proficiscitur, spectro quodam conterrita, in terram corruit, hæc verba inclamans: *SANCTA TRINITAS miserere mei.* Ad se re-

a 2. Sene per liem Caluarie & venerari SS. Trinitatem. Biblioth. script. Sor. b Surtus in vita. c 3 SS. Trinitas in periculis in v. angla. Bartii l'annee S. iuste p. g. 164.

versa, viâ ignara, conspexit ante se tres viros in albis, donec in viam, & ad turum diverforium deduxissent: quibus ilico disparentibus, neutiquâ dubitavit quin tres SS. Triados personæ, aut tres cœlestes genii ab illa missos, duçtores ac tutores habuerit. Nec minus *d* præsens corporis, & animæ periculum, evalit adolescens ille probus & pius, quem Mefites homo magicis artibus, ac diabolicis præstigiis clam deditus, in famulum assumpsit. Hunc ut ad suas partes & artes pertraheret, ac cacodæmonis cultui consecraret, sub vesperam equo conscenso, secum peregre profecturus, socium adlegit, jamque concitatissimo cursu, ad amplissimum Palatium devedit, in penitus cubile ad Dominum splendidæ ac dapfili mensæ accumbentem deducti. Cui cum Mefides in terras pronus, suum obsequium atque hunc Adolescentem ei in famulum offerret, respondit Adolescens se servum esse Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti; atque secum omnia momento evanere, seque in sterili ericeto conspicuens, ad suos remeavit.

Alterum, *e* quod ad Augustissimi hujus mysterii gloriam propagandam facit, est sæpius, & ardentem precari, ut omnes infideles, Pagani, Hæretici, atque ipsi etiam Catholici, in fide vacillantes, ad agnitionem hujus lucis venire queant, quod B. Magdalena de Pazzis spectasse videtur, quæ singulis diebus manè adorabat SS. Trini-

tatem,

d Ralerus in 2. l. i. Sancta Theodosii.

e 4. Orare pro infidel. & hæreticis ut SS. Trinitatem a. noscant. Barti l'annee S. iuste pag. 162.

ratem. deprecabaturque pro
 is quieam ignorabant, nec co-
 gnoscebant. Nos verò, qui eam
 fide teneamus, attentâ mentis
 contemplatione, sapius per
 pios affectus, fidei, spei, cha-
 ritaris, Religionis, subjectionis,
 adorationis, admirationis, no-
 bis præsentem sistamus. Nec est
 quod hic Mysterii profunditas,
 aut inmensa illa Majestas de-
 terreat: Numquid quia totum flu-
 vium ebibere nequeo, inquit a Cy-
 rillus. id quod mihi commodum est,
 sub mensurâ non bauriam? num-
 quid cum Solem oculis comprehen-
 dere nequeam, etiam lucis illius u-
 sum, quantum sufficit, non aspi-
 ciam; & si in hortum magnum
 ingressus fuero, & omne genus fru-
 ctuum comedere non potuero, visue
 ut inde exeam? conemur hic il-
 lam, quantum possumus in spe-
 culo, & in ænigmate contem-
 plari, ut eandem facie ad facie
 contueri valeamus: b in illa e-
 nim TRINITATE summa origo est
 rerum omnium, & perfectissima
 pulchritudo, & beatissima delecta-
 tio. Qui videt hoc vel ex parte, per
 speculum in ænigmate gaudeat, co-
 gnoscens Ven. & sic Deum, honoret.

Quod si quis e hoc etiam men-
 te rimari, & vel in speculo
 etiam speculari reformidet, lau-
 dabilem illam methodum u-
 surpet, quam P. Nicolaus Se-
 rarius d per Germaniam indu-
 xit, recitandi Rosarium Sera-
 phicum, sive Sanctissimæ Tri-
 nitatis: ad quinque majora gra-
 na, legendo Pater & Ave, ad
 quinquaginta minora, quinquagies
 Sanctus, Sanctus, Sanctus
 Dominus Deus Sabaoth, plena est o-

mnis terra gloria tua. Gloria PA-
 TRI & FILIO & SPIRITU
 SANCTO, sicut erat in principio, &
 nunc, & semper, & in sacula sa-
 culorum Amen. Ita in praxi fa-
 ciunt, inquit, eruditus Scriptor,
 multi docti, & pii viri, magno
 fructu. e Est enim primò pro-
 fessio fidei Sanctissimæ Trini-
 tatis. Secundò est exercitium
 Religionis, spei, charitatis, a-
 liarumque virtutum. Tertio,
 imitatio vitæ Angelicæ, &
 quasi beatitudo inchoata, to-
 ta enim æternitas beatorum,
 non est nisi assidua laus, &
 gratiarum actio. Nihil hoc
 sanctius, nihil Deo dignius, &
 gratius, nihil homini utilius
 orari, aut fieri potest. Ita ille,
 qui pro temporis brevitate,
 aliud Sanctissimæ Trinitatis Ro-
 sariû præscribit, quod tres dum-
 taxat habet decades: ad tria
 majora grana dicitur: Benedica-
 mus PATREM, & FILIUM, cum
 SANCTO SPIRITU, laudamus, &
 superexaltemus eum in sacula.
 Addecem minora: Gloria PATRI,
 & FILIO, & SPIRITUI SANCTO,
 &c.

Tum subdit, qui hoc pium
 exercitium frequentarit, illi in
 morte dici poterit: Licet enim
 peccarit; tamen PATREM, &
 FILIUM, & SPIRITUM SAN-
 CTUM non negavit, sed credidit.

Qui volet, huic poterit adde-
 re Hymnum illum S. Hildeberti
 Episcopi Carnomanensis, de San-
 ctissima Triade.

Nate Patri coequalis,
 Patri consubstantialis:
 Patris splendor, & figura,
 Factor factus creatura.
 Carnem nostram induisti,
 Carnem nostram suscepisti,

Script-

a S. Cyril Hierosolym. Catech. 6.
 b Augustin. lib. 6. de Trinit. in fine.
 c Cornel. a Lapide in Isa. c. 6.
 d S. P. i. recitandi: Rosarium Sanctis-
 simæ Trinit.

e Cornel. cit.

*Sempiternus, temporalis.
 Paracletus increatus,
 Neque factus, neque natus:
 Patri consors, genitogue,
 Sic procedit ab utroque:
 Ne sit minor potestate,
 Vel discretus qualitate.
 Quanti illi, tantus iste:
 Quales illi, talis iste,
 Ex quo illi, ex tunc ille:
 Quantum illi, tantum iste.
 Pater alter, sed gignendo,
 Natus alter, sed nascendo,
 Flamen ab his procedendo,
 Tres in unum subsistendo.*

Denique, ut omnia simul complectar, plurimum conducit, opera, studia, actiones omnes, Sanctissimæ Triadi dicere, ad eam omnia referre, re ipsa exhibenda opera, quæ vel ipso numero SS. Triadem spectare videantur, ut est trina genuflexio, trina capitis inclinatio, danda pauperi Eleëmofyna datur tercio: pascendi famelici: tres pascantur, hospitio peregrini excipiendi: tres excipiantur, ut olim ab Abrahamo. Denique, omnia nostra, numero ternario, seu cælesti tessera insigniantur. Quod ad stuporem a servavit, P. Franciscus Folianus, vir notæ sanctitatis, & Sanctissimæ Trinitatis cultor eximius: eam in omni oratione frequentissime, suavissimeque, sed unquam nisi aperto, inclinatoque capite appellabat, multa suo Marte de ea descripsit, & pie commentarius est; sed divinæ Triados nomen, non nisi de genibus scribebat, & quidem grandioribus literis, elegantique charactere, quod non exigui laboris fuit in eo, quod sibi ex caritate imposuit onere: nam omnia Alphonfi Sal-

a Bibliothec. scriptor. Soclet.

meronis volumina; ad minimum bis exscripsit, & præterea etiam aliorum, in quibus necesse fuit Sanctissimæ Triados nomen, sæpissime occurrere. Inhabitabat Romæ cubiculum triangulare, tribus asscribus pro stratio utebatur: in sacro, præfationi quam temporis ordo præscribit, alteram de Sanctissima Trinitate, probante summo Pontifice, submissa voce subjungebat. In mensâ culturam, fuscinnam, & cochlear, in formam triquetram disponebat: panem ter Cruce signabat, tria ex illo frustra scindebat, nunquam plus quam tribus ferculis vescebatur: Cibos si tripartiti dabantur, non attingebat, nec si terni fructus una lance inferebantur. Alia, tres prius in partes dividebat: minutiores fructus, ut sunt Amygdala, uvæ ternos simul ori inferebat, ter quaque cibatone bibebat. Obambulabat in triangulum. Rosarium habebat tridens trium decadam, & tricolore licio confertum. Atramentarium à legendo, scribendoque, post tertium folium interquiescebat. Sæpe triangula pingebat æquilatera, illorumque proprietates divinis mysteriis accommodabat. Solemne illi erat b effatum: *Tria sunt omnia.* Ocularus testis P. Antonius Grenu Romæ P. Foliano Comes additus, summo caniculæ æstu, soleque ardentiore, cum hic umbram captare percuperet, Franciscus de repente substitit, & in solem dextis oculis, diu hæsit, exclamans, inde sibi refrigerium; ac tandem, ubi contemplandi finem fecit,

focio

b Lobbet, dom. SS. Trinis.

soeio in flagrantissimo Solis ardore æstuanti, exposuit se in Sole spectasse tria, esse, lucere, ardere, & his tribus adeo delectatum, ut dies totos in ea consideratione facile transegisset, nisi aliò obedientia evocasset. Tenuit eea devotio per triginta integros annos, quibus totus fuit in cultu Augustissimæ Triadis; maxime vero sub solemni ejus festivitate, ad quam octiduo toto, geminato orationis, & poenitentiae penso, se comparabat. Tum vero ut in conspectum ejus digne procederet, vespere Sanctissimæ Trinitatis festum præcedente, Sacerdos illi apparatus inducus, tota nocte pervigill, eam contemplan-

constabat. Denique mane inter inexplicabiles animi delicias, sacrum ad horam producebat. Eademque contentione pietatis, octavam diem peragebat. Plura non prosequor, quoniam in exsecto corde, unius & Trini, relicta vestigia, satis Religionem, honorem, amorem, testantur. Hæc quisque nostrum sectando illud Augustini a exoptet, & exclamet: *O beata TRINITAS! in omnibus, per omnia, & ubique*, MEMINERIM TUI, INTELLIGAM TE, DILIGAM TE, *Donec ista me reformet in integrum*, ubi perfecta beatitudo est, cognitio, & fruitio Trinitatis.

a August. l. 5. c. Trinit. in Ece.

OCTAVA
 SANCTISSIMI CORPORIS DO-
 MINISUB SACRAMENTO MIRABILI.

Memoriam fecit MIRABILIMUM suorum.
 Psalm. 110.

MAXIMUS IN MINIMO.

Mirabilis Deus in sanctis suis, Mirabilis in omnibus operibus suis; sed nusquam mirabilior, quam in SACRAMENTO MIRABILI: ubi velut exhaustâ potentiâ existit MIRACULUM ab ipso factorum maximum. Fecitque Memoriam MIRABILIMUM suorum. Psalm. 110

I. Mirabi-

I. Mirabilem. Maximus in minimo.

*Caro cibus, sanguis potus; manet tamen Christus totus
sub utraque specie.*

Totus hic, quantus quantus est, immensus ille Deus, sub minima mica ac stillicidio existit; ut & nos doceat humilitate ac demissione minimos, catelli instar, ex hac mensa micas emendicare.

II. Mirabilem. Transsubstantiatio.

*Dogma datur Christianis, quod in carnem transit panis,
& vinum in sanguinem.*

Quam d. vinam metamorphosim, ubi contra Heterodoxos solidis argumentis & dilucidis rationibus ostendero, fideles omnes, qui hoc cælesti cibo reficiuntur, vitâ & moribus in Christum transire debere comprobabo.

III. Mirabilem. Replicatio.

Sumit unus, sumunt mille, quantum isti, tantum ille.

Quia unus ille qui sumitur, millies & millies, & ubique in Eucharistia est. Quod stupendum prodigium, majorem ejus in nos amorem declarat, nec minorem à nobis venerationem postulat, quam si semel, aut uno in loco SS. illud corpus in Eucharistia sumendum exponeretur.

IV. Mirabilem. Cibus indeficiens.

Nec sumptus consumitur.

Quod nullis aliis conviviis conceditur, quæ quantumvis splendida, ac regia paucis diebus, aut ut opulentissimum Assueri, aliquot mensibus, finiuntur.

V. Mirabilem. Inter sacrilegorum fidas illæsus.

A sumente non concisus, non confractus, non divisus, integer accipitur.

Detestandas ac plane execrandas Sanctissimæ Christi Corporis hostiæ injurias Judæi, Magi, aliique sacrilegi, calcibus proterendo, brutis objiciendo, stilis configendo, inferre conati sunt. Sed Christus hic radii instar solaris, illæsus & indivisus persistit. Unde monet Bonaventura, ut & cor nostrum indivisum, ac integrum offeramus. Atque ad hoc Sacramentum concordiæ, quod a ex iis que ad unum
aliquid

*aliquid rediguntur, instituit, omni odio ac dissensione se-
polita, accedamus.*

VI. Mirabilium. Veneratio à brutis exhibita.

*Quod non capis, quod non vides, animosa firmat fide,
præter rerum ordinem.*

Qui ordo hic omnis invertitur, dum ipsa bruta animan-
tia, quem homines creatori suo cultum ac venerationem
negant, exhibent.

VII. Mirabilium. Species extra subjectum.

Sub diversis speciebus, signis tantum & non rebus.

Latet Deus noster absconditus, qui dixit quod habitaret
in nebula; sub his tamen quasi pellibus Esau, noster Jacob
delitescens, mille benedictionibus nos adimplebit.

VIII. Mirabilium. Omnis bonitatis & sanctitatis com-
pendium.

Latent res eximia.

Adeo ut quidquid mente excogitari, vel exoptari queat,
hic eminentissimo modo contineatur: Alterum est, non
solum omne bonum hoc Sacramento contineri, sed & om-
nibus malis ipsum mederi,

OCTAVA

SANCTISSIMI CORPORIS
DOMINI SUB SACRAMENTO

MIRABILI.

Memoriam fecit MIRABILIMUM suorum.
Psalm. 110.

Veteres, ut *fidem* oculis subjicerent, & penicillo in tabulâ exprimerent, pingebant venustatâ, oculis stipario obductis, Virginem, quæ Regem vincit; aliosque potentes Dynastas, ad pedes suos prostratos attinebat. In aurem hæc ore, manu verò sacrum calicem, cum hostiâ præferbat. Quo, quid aliud innuebant, quàm quod *Fides*, Virgo hæctenus incontaminata; & oculis quidem velata, quia *a Fides est credere quod non vides*. Rex, alique Dynastæ, catenis aureis constricti, intellectus est, cum aliis facultatibus, & quinque sensibus: quos jubemur *b in captivitatem redigere* in obsequium fidei; quæ præstat *c supplementum*, sensuum defectui. In aurem ore refert, quia *FIDES ex auditu*. Calix autem, & sacratissima hostia, præcipua sunt & præstantissima fidei nostræ symbola, quæ tam sublime, tam subtile, tam admirabile in te recon-

dunt Sacramentum, ut omnem humanam, imo & Angelicam excedat facultatem, & nisi *d credideritis, non intelligetis*. Est namque illud infinitum Omnipotentæ divinæ, velut exhaustæ argumentum. Unde scitè & eruditè Doctor Angelicus quærit, cur in fidei symbolo hoc tam arcanum mysterium insertum non fuerit: etenim 22. quæst. 1. art. 8. dixerit: *Utrum articuli fidei convenienter enumerentur?* ad 6. sic ait: *Sacramentum Eucharistiæ habet specialem difficultatem pro multis articulis, ergo de eo debuit poni specialis articulus*. Ad quod responderet: *Dicendum quod in Sacramento Eucharistiæ miraculose sibi Corpus Christi continetur, & SIC CONCLUDITUR SUB OMNIPOTENTIA, sicut & omnia alia miracula, quæ OMNIPOTENTIÆ attribuntur*.

Fecit quidem increata Numinis sapientia, & infinita potentia, innumera alia signa, prodigia, & mirabilia magna; verum hoc est *e MIRACULUM ab ipso factorum MAXIMUM*.

Q Tri;

a Aug ferm 27. de verbis Apost.

b 2. Cor. 10. 5.

c S. Thom Rom. 10. v. 17.

d S. Thom. opusc. 59. cap. 1.

e S. Thom. opusc. 57.

Tripliciter solent aliquæ res dici mirabiles: Primo, quia stupendæ molis, ac magnitudinis; sic miramur inter feras elephantem, inter pisces balenam: inter aves gryphos, struthiones.

Secundo, quia res insolitæ: sic miramur Eclipses Soles, cometam novum, a mirabiles elationes maris, terræ motus, &c.

Tertio, res incognitas, peregrinas aves, pisces, homines ab extremis orbis finibus. Atque hinc, ait Aristoteles in *Meteor. physica*, propter nostrum admirari, cæperunt Philosophi Philosophari.

Haud aliter Patres in veteri lege, tria mirari sunt in Deo. 1. Potentiæ infinitatem in rerum creatione, juxta illud Psalm. 25. *Quoniam magnus es tu, & factus es MIRABILIA, tu es Deus solus.*

2. Mirabantur sapientiam, seu prudentiam in gubernando, quæ omnem captum nostrum excedit: Psalm. 138, *MIRABILIS facta est scientia tua ex me.*

3. Bonitatem, quam prodigiosis signis demonstravit filiis Israel. Exod. 3. *Perentiam Ægyptum, in MIRABILIBUS mens.* Sed hæc miracula tantum umbræ, & figuræ fuerunt sequentium; ideo clamabant: *hæc nova signa, immuta MIRABILIA.* Psalm. 105. *Fecit Deus magna in Ægypto, MIRABILIA in terra Cham, terribilia in mari rubro.*

Magna hæc mira hæc, & mirabilia valde; sed majora, mirabiliora postea patravit, non in Ægypto, sed in Bethlehem:

non in mari rubro, sed in purpureo sanguinis sui balneo: non in Manna, sed in Sanctissimo Eucharistiæ epulo, memoriam fecit MIRABILIMUM suorum. Psalm. 110. in hoc quippe Sacramento, ut ait e S. Thomas, *Deus tot, & tanta mirabilia inclusit, quod in ipso videtur quasi omnium MIRABILIMUM, quæ ab initio Mundi fecit, memoriam renovasse, eaque longe extulteralle.* Unde Urbanus VI. in institutione festi hujus, vocat stupendam super omnia MIRACULUM.

Quidni exclamem cum Hieronymo, qui auctore Eusebio proxime ante mortem, viso sacro Viatico, in has voces prorupit: *O ineffabili admiratio! Omnium novitatum novitatem!*

d MIRABILIS Deus in Sanctis suis; mirabilis in cælo Ezechias cum Solem retroegit, Moyses in aëre mirabilis, dum tranquillum tonitruis commovit, commotum nova luce servavit. Mirabilis in mari Jonas sub undarum mole, triduo superstes. Verum enimvero nimio mirabilis ut Deus, qui factus MIRABILIA SOLUS. Psalm. 76. *quoniam inquit e August. quæcumque faciunt, ipse in eis operatur, qui facit MIRABILIA solus. Fecit Moyses sed non solus. Fecit Elias, fecit & Elias, fecerunt & Apostoli; sed nullus eorum solus illi cum facerent, tu cum es.* Quando fecisti, non illi tecum: non enim tecum fuerunt, quando & ipsos fecisti. Et in f. Psalm. 76. v. 1. *Tu es Deus qui factus MIRABILIS solus, sic ait: tu vere magnus Deus.*

Deus faciens mirabilia, in corpore, in anima, solus faciens. Audierunt surdi, viderunt cæci, convaluerunt languidi, sarreixerunt mortui, confritti sunt paralytici. Tum disertissimè ad mores velificando, subdit: *sed miracula ista sunt in corporibus; videamus in anima: sobrii sunt, paulo ante ebriosi: fideles sunt, paulo ante Aderatores simulachrorum: res suas donant pauperibus, qui alienas ante rapiebant.* Quæ mirabilia, utinam hodierna luce, & in vobis operentur; qui antea lascivus, nunc castus: qui antea iracundus, nunc mansuetus: qui antea superbus, nunc humilis, non amplius *a ambulans in magnis & MIRABILIBUS supra se.* De his mirabilibus exclamat: *Quis Deus magnus, sicut Deus noster? Tu es Deus qui facis MIRABILIA solus:* Atque hæc omnia mirabilia, quæ in Sanctis suis solus Dominus operatus est, mirabilium omnium longe mirabilissimum, Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, aded mirabiliter excedit, ut omnia naturæ principia, omnia Aristotelis prædicamenta, manifesto evertere videatur. Est enim miraculum in substantia, miraculum in accidentibus, miraculum in quantitate, miraculum in qualitate &c. ut alibi *b* demonstravimus. Ut verissime, & *c* specialissime dici possit & debeat SACRAMENTUM FIDEI: quia tot & tanta sunt ibi supra, & præter, &c. etiam contra rationem naturalem, ut nisi per fidem tenerentur, & crederentur, nunquam intelligerentur. Palpari possunt hæc tenebræ, non videri.

Porro cum omnia hæc mira-

abilia, quæ sub SACRAMENTO MIRABILI, ut per totum orbem universa decantat Ecclesia, continentur, nec hujus temporis, nec humanæ capacitatis sit enarrare, octo duntaxat per celeberrimos hujus solenniissimæ Octavæ dies rimanda, & miranda proponam.

PRIMUM

MIRABILIMUM. *Maximus in minimo Caro cibus, sanguis potus, manet tamen Christus TOTUS, sub utraque specie.*

Controversia non vana, nec profana; sed sancta & piis mentibus, ipsis etiam cæli.ibus condigna est, num mirabilem magis Deum in majestate illa infinita, atque immensa, per infinita spatia magnitudine venerari; an vero cum tantus sit, parvulum in cunis & sub Eucharisticis speciebus, velut in atomum contractum, cum amabili stupore juverit nos contemplari? *Psalmes Regius* in ejus magnitudine totus admiratione defixus, in pios hosce ardentis pectoris affectus prorumpit: *a MAGNUS Dominus, & laudabilis nimis, & MAGNITUDINIS EIUS NON EST FINIS.* Job illum etiam *b* excelsiorem cælo contemplatur. Sapiens 2. Par. 6. ait: *Cæli cælorum non te capiunt.* Hoc immenso divinæ magnitudinis Oceano abreptus Hipponensis Antistes, *c* cum Davide, admirando exclamat: *MAGNUS Dominus, & laudabilis valde. Ideo dixit valde, quia MAGNITUDE*

Q 2 NIS

a psal 144 v. 3. *b* Job, 11. *c* Aug. in psal. 144.

a psal 139. Aug. cit. *b* Lux Evangel. p. 2. dom. 2. post Pent. *c* S. Thom. opusc. 59. cap. 1.

NIS ejus, non est finis. Illius MAGNITUDO sine fine est, & tua laudatio sine fine sit: & alibi: a fratres mei, MAGNUM Deum, habemus: Miraris Mundum? quare non artificem mundi? suspicis cælum, & inhorrescis: cogitas universam terram, & contremiscis maris magnitudinem &c. omnia ista quam MAGNA, quam pulchra, quam stupenda. Ecce qui fecit omnia Deus tuus est, ac tandem concludit: MAGNUM habemus Deum.

Alij è contra, liquidissima mentis dulcedine perfunduntur, dum attendunt quomodo tantus ille gigas, aliter quam olim Elifæus b decrevit, & c contraxit se majestas Sic enim in spiritu Isaias, d quasi præsentem intueretur, cum gaudio exultat, dicens: PARVULUS natus est nobis, & filius datus est nobis. Illum quidem sapientia, potentia infinitum, gloria & majestate imensum contemplari sublimis est, inquit Bernardus; at parvum in præsepio, minimum in Eucharistiæ orbiculo, hoc suavis est. Quid, quod Tertullianus e asserat, Deum tunc MAXIMUM esse, cum hominibus pusillus. Quare priusquam huic quæstioni faciam satis, libet indagare in rebus humanis, nū Deus magis laudabilis, amabilis, & admirabilis in magnis, an in parvis existat; nam ut disertissimus Oratorū: f parva magnis sæpe rectissime comparantur. g: Ac primum quidem quam divina magni numinis potentia, sapientia, bonitas in proceræ staturæ hominibus, in immanis magnitudinis gigantibus laudanda, & admiranda sit, vos ipsi judicate.

a Aug. in Psal 145 b 4. Reg 4. c Bern. serm. 3. in Vigil. nativ. d 1 G. 9. v. 6. e Tertul. 1. adv. Marcion. f Cicero ad Marcum Brutum Orat.

Adamus humani generis caput (quem Deus optimus maximus sicut ætate florentem, sapientia ornatum, virtutibus circumspæctum, viri pulchritudine decorum, ita magnitudine condidit ex omni parte perfectum) staturæ erat giganteæ, ut ex illi verbis Josuæ 14. g Adam MAXIMUS ibi inter Enacim (id est gigantes) situs est, colligunt interpretes. Hanc vero tam excelsi corporis molem, quantum hoc corruptissimo sæculo nobis videre insolens est, ad venustatem contulisse tradit Aristoteles 1. 4. Eth. c. 3. pulchritudo inquit, in MAGNITUDINE corpora consistit. & è Patribus h Chrysologus: omnis homo dum sui corporis pulchritudinem concupiscit, PROCERUM se esse exoptat.

Hanc Semiramis i Regina i proceræ staturæ pulchritudinem collocatam esse existimavit, siquidem suam effigiem in lapide, cujus longitudo 17. stadiorum exsculpi jussit, atque innumeros reperire est, qui possent, cubitum staturæ suæ adijcerent. Quin & excelsam ac spectabilem hominis formam amavit, & deprædicavit Sponsa cælestis in sponso suo k Statura tua assimilata est palmæ. Primo autem efflorentis mundi exordio, gigantes à Deo conditos, sacræ paginæ testantur Num. 13. Populus quem aspeximus, PROCERÆ STATURÆ. l vidimus monstra de genere giganteo, quibus comparati locusta videmur. Ibidem; lectus Og Reg. Basan, ferreus, dicitur novem cubitos habuisse longitudinis. Sac

Regu

g Mendosa viridar. 1. 4. probl 2. h Chrysoleg. serm. 163. i Mendosa. k Cant. 7. v. 7.

Regum annales, ut depingant nobis quantæ molis, ac roboris, Philistæus ille Goliath, a quem Chrysoſtomus *carneam turrim* nuncupat, exſtiterit, ait: *Pondus lorica ejus, quinque milia ſiclo- rum aris erat, id eſt 208. libra- rum; cum hoc tempore lorica militum etiam robuſtorum, 55. libras non excedant: erat autem ipſe altitudinis ſex cubito- rum, & palmi, haſtile vero ha- bita ejus erat quaſi liciatorium te- nentium.*

Sed quorſum hæc tam im- menſæ magnitudinis corpora, niſi ut inde in conditoris eor- um laudem, & admirationem capiamur? quam unicam cau- ſam adfert Theodoretus; & qui ad divinæ omnipotentis ma- niſtationem refert, quod tam agentia hominum corpora crearet: *Vi cognoscant, inquit, Deum tanquam omnipotentem creatorem, tantam hominibus men- turam tribuiſſe.* Fidem facit Au- guſtinus, & teſtis oculus, de gigantibus agens: *Vidi ipſe non ſans, inquit: ſed aliquot mecum, in Sicenſi littore molarem hominis entem tam ingentem, ut ſi in no- rorum dentium modulos m-nuta- m concideretur, centum nobis vi- rebatur facere potuiſſe. Sed illud gigantis alicujus fuiſſe creditur.* atque ut in altiorem ſummi luminis contemplationem, & æcerum quendam ſtuporem ab- ſipi poſſitis; In Creta Inſula, cum terræ moru quidem mons prærumperetur, cadaver iſtic quadraginta ſex cubitorum conſpectum eſt. De Antæo illud quoque mirabile apud Strabo- nem l. 7. & Plutarchum in vita

Sertorij. Etenim dum Sertorij juffu, fuit ejus ſepulchrum per- foſſum, demolitumque, reper- tum eſt in eo cadaver *ſexaginta cubitorum: obſtupuit Imperator, inſtaurato monumento nomen ejus, ſamamque adjunxit.* Atque hinc ad magnitudinem Creatoris nos Sapiens deducit: *ſà MAGNITU- DINE ſpeciei, & creatura cogno- ſcibiliter poterit creator illorum videri.*

Nunc veto quam Deus in pu- ſillæ ſtaturæ hominibus, in ip- ſis nanis, & pigmæis vere lau- dabilis, amabilis, & maxime mirabilis ſit, attendite. Hos quippe ingenio acriori, & mente acutiori eſſe docuit Phayo- rinus Philoſophus: *Nihil, inquit, in terris MAGNUM præter homi- nem; nihil in homine MAGNUM præter mentem,* hanc autem in parvis maxime vividam, ac ve- getam, divina veritas non ob- ſcure ſignificavit, Eccl. 11. his verbis: *Ne laudes virum in ſpecie ſua, neque ſpernas hominem in vi- ſu ſuo: brevis in volatilibus eſt apis, & inſitium dulcoris fructus ejus.* Hoc eſt interpretare Jan- ſenio Gandenſi, *ne ſuſpicias aut demireris procerum, atque elegan- tem corporis habitum, quia in PAR- VO CORPORE invenitur ſapientia.* Tullius vero de proceris: *Valentiſſimo quiſque corpore, longe abeſt à ſapientia.* Accinit Poëta:

g *Nulla in tam MAGNO COR- PORE, mica ſalu.*

Quod ſtatura puſillus, falſo ſar- caſmate notavit, dicens: *Superiora magnarum aditum non habitari.*

Ipſe quoque, plus animo- rum ac virium velur conden- ſatarum parvis ineſſe, Romanus

Q 3

Phi-

a Reg. 17. b Ragolius hic. c Theopora q 48. in Gen. d Aug l. 15. de civit. cap. 9. e Plin. l. 7. c. 16.

f Sap. 13. v 5. g Catull. eleg 87.

Philosophus a declaravit: ad bellum habiliora corpora PUSILLA QUÆ in arma sua contrahi possunt, quam qua supersunduntur, & undique MAGNITUDO sua vulneribus obicit. Testis Virgilianus miles: b

*Bellis acer Halesus
Tendit in adversum; seque in
sua coligit arma.*

Sunt denique c Deo Opt. Max. magis similia: nam ut tradunt principes Ecclesiæ Doctores: d Deus non mole, sed virtute MAGNUS est Vnde magnitudo ejus, nullas in angusto sentit angustias. Itemque majorem ingenerant parva admirationem. nam, ut idem e Augustinus ait de animalibus loquens: *La plus balent admirationis, qua mole minimum: plus enim formicularum, & apicularum opera stupemus quam immensa corpora balenarum,* qualem unam tantæ molis describit Angelinus f noster, ut S. Maclovius i in ea celebrans, putarit se in Insula consistere, donec immanis bellua se movere cœpit. Prov. 30. Quatuor sunt minima terra, & ipsa sunt sapientiora sapientibus: formica nimirum, lepusculus, locusta & stello, mentem quantumvis exiguis pumilionibus inesse probat Nicephorus l. 12. Eccl. hist. c. 37. Imperante Theodosio, in Agypto degisse hominem ea corpora mole, ut pernici similis esset: neque ingratum, inquit, spectaculum erat, si cum illo in globo hominum conversaretur, & ad contentionem excitatus colluderet, & quod mirabile dictu est, prudentia ei inerat, vox à musis non abhorrebat.

a Seneca de tranq. c. 8. b Virg. 10. Æneid. l. CS Thom. 3. p. 9. 1. 2. 1. d S. Aug. epist. 3. ad Volusian. e Aug. l. 12. de civ. c. 24. f Ang. Gizeus pia hilata.

Cardanus g refert masculum, perfectæ ætate, cubiti longitudine, in Italia fuisse ostentatum. Mito innumeros h consimiles, qui viris, ac fœminis principibus, in deliciis fuere, & adeo magni æstimati sunt, ut etiam mortui, a mirabili spectaculo expositi sint: liquidem Marius Maximus, & M. Tullius Equites Romani, qui binum cubitorum fuere, Varrone teste, defuncti adibantur, eosque se in oculis vidisse, testatur Plinius; i & ut idem memorat, fuerunt semipede majores. sub Augusto, Pusco, & Secundilla, quorum corpora miraculi gratia, aservata sunt in conditorio Salustianorum hortorum. Cur hæc, inquit k auctor, non mirarentur homines, cum sæpe sit mirabilior in parva Deus. Audite divinitimum Doctorem Augustinum, quem supra citavi, ep. 3. ad Volusian. fusius dillerentem: neque enim mole, sed virtute magnus est Deus, qui providentia sua, meliorem sensum magis formicula, & apicula dedit, quam asina & Camella; qui è grano minutissimo seminis, tantam ficulnea arboris magnitudinem creat, cum ex multo majoribus seminibus, longe minora, multa nascantur. Qui pupillam tam PARVAM distavit acie, qua per oculos emicante, in idem temporis, calum prope dimidium lustraret, qui ex puncto, & quasi centro cerebri, sensus omnes quinarya distributione diffundit. Qui corde, membro tam EXIGUO vitalem motum per corporis cuncta dispensat. Hæc atque hujusmodi rebus insinuans, magna de MINIMIS,

QUI

g Cardan. de subtil. h Stenzelius de divinis judiciis tom. 2. c. 60. r. 1. i Plin. l. 7. c. 16. k Stengel. cit.

QUI NON EST PARVUS, IN
PARVIS.

Quem non vestrum exciret,
si hac in urbe,

a *Nanius & ipse suos breviter
comcretus in artus,*

tam exiguae staturæ pignus,
aut pumilio omnibus membris
absolutissimus, sapientia omni
teruilitissimus, specie formosissi-
mus exhiberetur: Talis fidei
oculus spectandus b *Deus ille
magnus, & non habet finem, excel-
sus & immensus, de quo Theolo-
gorum omnium Coryphæus,
Doctör c Aquinas: primo suæ
conceptionis instanti apicula
quantitatem non excessisse: d o-*
mnibus tamen membris perfe-
ctissimè effictum, & omnia-
pientia, ac Dei visione, ut virum
extitisse tradit.

At præ his omnibus, ô Magne
Deus! te maximum in minimo
veneramus, & admiramur,
dum ut proxime explicabi-
mus, te non magnitudine api-
culæ, sed atomi, sub minuti-
simo panis & vini particulis im-
mensum, omnibus adorandum
dabimus.

Dixit olim Seneca & vere:
*magni artificis est, totum clausse
in exiguo.* Cyclops ille Timan-
tis, egregii pictoris, parva in ta-
cula depictus, cujus magnitu-
dinem Satyrî juxta depicti,
thyrso metiebantur, etsi dor-
miens, magnam antiquitatis ad-
mirationem excitavit. Similem
laudem tulit Apellis linea, oculo-
rum aciem fugiens, inque
Protogenis linea, summæ te-
nuitatis tercio colore ducta.
Nec cedit quod narrat Gale-
nus, visum à se in annuli gem-
ma sculptum Phaethontem,

a Propert. l. 2. b. B ruch 7. c S Thom.
3. p. 953. a 2. d Magister. sent.

quatuor equis investum, quo-
rum frenum, os, dentes ante-
riores discernabantur, & sede-
cim equorum pedes numeraba-
bantur, ea operis subtilitate, ut
crura bene articulata, crus pul-
licis non excederent. Sed hæc
adeo parva, & pusilla, ne à
dignitate tanti mysterii quis
aliena arbitretur, summum
Theologorum Magistrum e in-
duco disceptantem: *cur corpus
Dominicum contineatur sub tam
PARVA specie panis?* Resp. *Prima
ratio est, demonstratio MAGNITU-
DINIS sapientia artificis tanta rei:
videmus enim quod artifices quan-
to sunt in arte sculpendi peritiores,
tanto sculpunt imagines subitio-
res. Vnde si artificibus ostenditur
gemma, vel metalli materia valde
PARVA, & rogetur in ea imago fie-
ri subtilissima, minus subtilis ar-
tífex respondit, quod eam facere
non possit, quam maxime subtilis
in arte facile facit. Talis artifex
spiritus sanctus qui Sap. 7. dicitur
esse subtilis.*

At vetera sunt hæc, satisque
trita, quæ supra narravimus.
f Helvetius quidam Lugduni ar-
tífex, Ludovico XIII. Gallia-
rum Regi, rhedam obtulit, 4.
equis instructam, tanta exilita-
te, ut unguis magnitudinem to-
tum opus non superaret. Capo-
cius quoque Senensis, totam de
Christi morte historiam, res,
actus, personas, elegantissimo
artificio in suis unguibus deli-
neavit, atque adeo totam Pas-
sionem ad unguem calluit.
Franciscus Alumnus symbolum
Apostolorum, & Evangelium
Joannis, in denarioli orbiculo,
magna Clementis VII. & Ca-

Q 4 roli

e S. Thom. opus c. 52 c. 13. f M. Jol. Cælio.
memorab. col. 23 lbi l.

roli. V. admiratione descripsit. *a* Adrianus Junius tradit à se visum cerasi nucleum in quaculi, ceu corbis formam exculptam, quo quindecim paria tessellarum, suis punctis affabre distincta continebantur. Mirò alia exquisitæ artis miracula.

Quod si subtilitas operis, commendat artificem, & peritiâ laudem meretur, quid dicam de mirando operis Eucharistici artificio? verè *magni artificis, totum clausisse in exiguo.* Solentiam omnem humanam exuperant stupenda exiguorum animalculorum opera: *imitare si potes, inquit Tertullianus, apis adificia, formica stabula, aranea retia, bombycu stammina.* Ea sunt, quæ magnum Deum in nostri admirationem, adorationem, venerationem rapiunt: in quorum contemplatione Seraphicus Pater totus à se, à creatis in creatorem abripietur, inque sacro illo raptu, hæc ejus suspiria:

c *O ut relictus Magnus in PARVIS Deus!*

Est in tenuibus, & pusillis re-
culis

Laus optimique, maximique
Maxima.

Et Francisci digito insidens cicada argumenti satis, *quam sit res ipsa magnus in parvis Deus.* Quod vel gentilis Plinius *d* vidit, & obstupuit, dum agens de natura in parvis, dixit: *in arctum coacta rerum, natura majestas, nulla sui parte MIRABILIOR.* Quod supra omnia quæ hæctenus audistis miracula, in

Sacramento mirabili, Theologicis vobis argumentis demonstrabo. Sic etenim ad captum vestrum disserit S. Thomas & potest dici *de uno monte, & de sole, & de luna, & sphaera cæli, quorum magnitudo cum sit quasi immensa, nihilominus capitur ab oculo ita PARVO; si ergo hoc est mirabile, & est certum; non est incredibile, corpus Christi posse contineri sub HOSTIA TAM PARVA, quamvis hoc perfecte intelligere nequeamus.* Ita candor ille immensus, ne fulgore suo hebetem mentis nostræ aciem perstringeret, sub tenui panis spongio, in exiguo vini lactice, radios suos quodammodo refregit, & attemperavit:

Sic tutus, totusque videtur.

Perappositè f. Augustinus: *nube tegitur, non ut obscuraretur sol, sed ut ATTEMPERETUR.* Vultis ulterius Deum maximum in minimo admirari? sub minimis panis & vini speciebus, immensus ille Deus valet contineri.

E purpuratorum Patrum senatu g gravissimus Theologus, Joannes de Lugo: *sub quavis particula, etiamsi adeo tenuis, ut non possit sentiri, manet corpus Christi,* ita Suarez, Vasq. probatur è Conc. Trid. sess. 13. Can. 3. quod docet absolute *sub singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri.* Nec ulla particula tam parva naturaliter dari potest, quin magno lumine, & ab acuto visu, vel etiam vitro microscopio videri possit; atque adeo sensibilis est, sicut color etiam noctu visibilis. Sufficit quoque ut man-

a Drex. tom. 2 p. 781. *b* Terr. II. ad Verf. Marcion. l. 1. *c* Angelin. Gazpus. pia Hilar. *d* Plin. in præm. l. 37.

e S. Thom. obs. 19. c. 3. *f* Aug. in Joan. tract. 35. *g* Lugo de Eucharist. dist. 4. sect. 4. n. 103. *h* S. Thom. opus. 13. 4. 13.

manducari possit (quod ad Sacramentum requirunt) alijs hostijs, aut vino admixtum; sicut species adhærentes calici, cum affuso vino ablutionis sumuntur; sic etiam in naturalibus inquit a. videmus guttulam tenuissimam ex quinta essentia Roris maris, vel olei electri, qua præ tenuitate vix sentitur, nec sola potest trajici per modum potus, mixtam tamen vino, vel aqua, potum efficacissimum conficere, & sic ebibitâ, efficacitatem in stomacho manifestare. Ita & guttula illa specierum consecrarum, licet in se sit inepta ad potum, retinet suam totam efficacitatem Sacramentalem, quam exerit dum admixta saltem potui ebibatur.

Addit Doctor Angelicus: b nulla est ita PARVA quantitas panis, aut vini, qua non possit consecrari: modo, ut Theologi asserunt, demonstrabilis sit, licet enim ex revelatione sacerdos sciret illam & particulam præsentem, non tamen sensibilibus percipiatur, non posset uti pronominè hoc; sicut loquendo de dæmone, quem ex revelatione, ne scit esse præsentem, dicere potest: hoc est dæmonium, hoc est Angelus. Sed hæc scholasticis relinquamus.

Aliam ex hæcenus dicti Theologiam mysticam, moralem, salutarem deducemus; atque omnes quantumvis magnos, atque omni opum affluentia, & potentia, maximos, ubi ad hoc Sacramentum humilitatis, seu ut loquitur d Augustinus, ad *Corpus humilitatis Christi acceditis, ubi maximus in minimo delitescit, vos hic vera humilitate, ima corporis animique demissione mini-*

mos esse debere docebimus: e Intolerabilis quippe impudentia est, ut ubi se exinanivit majestas, vermiculus infletur, & intumescat. Spectaculum fuerit certe admiratione dignissimum Pastoribus, Virgini Matri, ac Josepho, ipsis etiam cœlitibus, videre infra se parvulum, pannis involutum, qui immensus in cœlo adoratur. Quod dum attentius secum expendit Damascenus, f ait: Non potest Deus majus aliquid facere, quam Deum fieri hominem. Tam magnum est esse parvum, certe mellissimus Doctor in claravalle sua, hac contemplatione maximè capiebatur, & rapiebatur: In Christo, g inquit, agnoscitur longitudo brevis, latitudo angusta, profunditas plana, lux non lucens, verbum infans, & abbreviatum. Eodem cœstro Deum hominem considerans, à se, & sensibus abreptus Franciscus de Paula, exclamabat: O quam magnus est Deus, & quam parvus est homo! sed cum Deus se fecerit PARVUM, ubi se ponet homo? Sed parum hoc. Aliam profundissimæ vobis, altissimæque humilitatis scenam aperiam. Parvulus in cunis, munissimis pannis involutus, à Pastoribus benigne salatur, à magis adoratur, à nemine quidquam injuriarum patitur; at sub speciebus Sacramentalibus occultatus, quam sordidis sæpe sacri altaris pannis involvitur, quam immundis sacrilegorum manibus contrectatur, quam scænti cordis hara frequenter excipitur? quam indigne, quam sacrilegè à magis, à diaboli ministris irridetur, con-

Q 6 spui-

a Lugo cit. b S. Thom. p. q. 74. a. 2.
c Lugo cit. d Aug. in psalm.

e Bern. serm. 7. de Nativ. s. Damasc. 3. de orthod. fid. g Bern. serm. 2. sup. mund.

spuitur, in lutum, in cloacam abijcitur, conculcatur, spurcitijs omnibus, quas excogitare possunt, contaminatur; denique quam barbarè, quam cruento, quam tyrannicè à Judæis, & hæreticis, cultris, stilis, & pugionibus configitur, lancinatur, laceratur, ut copiosus inde sanguis emanans, divino prodigio, ut infra videbimus, non semel testatus est.

Sed hæc omnia libens subit, & aded se magnus Deus exinanivit, ut te tibi magnum efficeret: *a Ad hoc enim factus est PARVUS, tam contemptus, ut nos magnos efficeret.* Ad quæ omnia divinæ, & altissimæ humilitatis argumenta, cogor cum divo Thoma exclamare: *O ineffabilis bonitas! ô humilitas Domini Iesu! velie incantationibus, tot injurijs, blasphemijs subjacere, ut invenire unam animam posses, quam solaretur, quæ salvaretur.* O vere magna, & mirabilia! vult ille Deus mirabilis, & à vobis aliquod signum videre. Richard. Vict. p. 1. c. 14. *quantum putas, quam magnum miraculum existimas tibi ipsi vilescere, magis magis displicere, eo præcipue tempore, cum incipit veraciter magnus esse, & magnus omnibus apparere, dicam ego, quantum putas miraculum, tibi ipsi vilescere, eo præcipue tempore, quo ad eum accedis, qui cum Judex tuus, Rex Regum, Deus ac Dominus tuus, tam humilis & exilis factus est? quantum putas miraculum, hominem elatum, inflatum, se terræ vermiculum, abjectum caniculum, ut vere in conspectu Dei se Chanaanæ duxit, æstimare? & intimo cordis sensu dicere: *Etiam Domine, nam**

a S Bernard hom. 5. super missus,

& catelli edunt de MICIS quæ cadunt de mensa Dominorum suorum. In quæ verba Hieronymus: *Mira hujus mulieris humilitas prædicatur, quæ se non canibus, sed catulis comparat: Scio, inquit, me filiorum panem non mereri, nec sedere ad mensam posse cum patre: sed contenta sum reliquijs catulorum, ut per humilitatem micarum, ad panis integri veniam magnitudinem.*

O micas divinas! O micas supra omnes sic de se demississime sensit Bernard: *s: b Angeli, inquit, amant nos, quia nos Iesus amavit.* Dicitur certe vulgari Proverbio: *Qui me amat, amat & canem meum.* Non vero, ô beati Angeli, catelli sumus Domini illius, quem tanto affectu diligitis; catelli, inquam, cupientes saturari de MICIS; quæ cadunt de mensa Dominorum nostrorum, qui estis vos. O micas divinas supra Margaritâs pretiosas! ô micas supra omnes uniones emicantes! ô micas longe præstantiores illis, quæ olim è in manu S. Odonis Abbatis in gemmas conversæ sunt. Præ his etenim pretium ejus appendens S. Cyrillus Hierosolym: admonet: *ut micam illam auro, & lapidibus pretiosis præstantiorem, ne excidat, attendas.*

De hac mica S. Paschasius lib. de corp. & Sang. *hoc mysterium quando communicas, dilata sinum mentis tuæ, emunda conscientiam, & accipe, non quantum MICA exhibet, sed quantum fides capit; quæ utinam ibidem capiat nomen immensum, agnoscatque quæ illic mensa fruatur, quo honore afficiatur.* Joannes Rho stilo pollicus.

b Bern. serm. 1 de S. Mi-hael. c. 1. in. Mo-schus 1. vitæ c. 14 Surtius. 26. Nov. P. Rho de Passione pag. 479.

litus, & lingua disertus, refert vidisse se olim canem edentulum, ac longo senio turpem, ita molliter à Joanne Austria habitum, ut & serico, aureoque pulvillo cubaret, & primario pane, pullisque nutriretur, addito etiam servo, qui bestiam diligenter procuraret. Nec homines id in viri gravissimi, atque clarissima Imperatoris domo mirabantur, quasi sic fieri oporteret, quod bestiam à Philippo II. Hispaniarum Rege dono accepisset Austria, illiusque reverentia omnem curam impenderet. Liberalius nos ac lautius, qui à Patre æterno non solum creati & ipsi donati, sed & ab ipso empti & redempti sumus, habet, dum hisce de mensa ejus nos micis dignatus.

Atque in hac mica, discite maximam Domini humilitatem, & amore tuo hoc illum plus dignare, & dic: *a quanto pro me viliori, tanto mihi charior.* Sic namque suam dulcissimam Gertrudem monet ipse Dominus, invitans illam ad divinas epulas, à quibus justitiæ divinæ, & indignitatis suæ ratio non nihil retardabat, ex amore suscipiendas esse: *Attende, b inquit, MINUTAM FORMULAM HOSTIÆ, sub qua totam humanitatem meam, simul cum divinitate tibi propono. & illius exiguitatem cum magnitudine corporis humani compone: atque inde metire benignitatis meæ dignationem: quia sicut humanum corpus magnitudine superat spe: res, ita præ misericordia, & charitate qua pellicior ad hoc Sacramentum, vincit me patior ab amante anima.* Hec ille Gertrudi; tu etiam ex his Christi angustiis, magnitudinem

charitatis ejus, & humilitatis æstima. Hoc ipso argumento fratres suos minores, ac præcipue sacerdotum, ad sui inam depressionem, & minimam existimationem, urget Franciscus Seraphicus, hisce verbis: *c Totus homo paveat, totus mundus contremiscat, & calum exultet, quando in manibus sacerdotis est Christus, filius Dei vivi. O admiranda altitudo! o superna dignatio! o sublimitas humilis, quod Dominus universitatis Deus, & Dei filius sic se humiliat, ut pro nostra salute sub MODICA PANIS FORMULA se abscondat! videte fratres humilitatem Dei, & effundite coram illo corda vestra, & humiliamini, ut & vos exaltemini ab eo.* Hæc est sanctissimi viri efficax peroratio, qua & nos accendi par est, ut exemplo Christi quo nihil revera majus est, nihil in specie minus, nos etiam in speciem minimi esse studeamus. & cum Chananea hæc ad pedes Domini nos abjicientes, omni demissionis habitu, gratiam ejus emereri, & cum catellis micas illas pretiosas, de mensa ejus emendicemus. Exemplo hætenus inusitato hic esse poterit senator Venetus, vir potentissimus: *d Ferrariam Veneti occuparant, cum in eos Clemens V. fulmen jecit excommunicationis; ne eo arderet respublica Catholica, legatos mittunt Avenionem ad summum Pontificem; à quo tamen nec audiri illi, nec amissi. Id ubi ex iis sensit senator unus, canina pelle se apte induit, abjecitque sub mensam: atque de ea improviso erupit, stante qui assederat Pontifice.*

Q 6

qui

a Bern, apud S. Thom. opusc. 58 c 2.
b Insinuat. divin. piet. l. 3. c. 18.

c Epist. 12. d) Lobbetius de cultu temp. pag 293.

qui ea demissione permotus, in gratiam recepit, paterne complexus est, & amplissimis donis oneravit. Haud aliter ubi quis vana sua opinione turgidus, & superbo vestium luxu splendidus, sese ad incultum habitum abijcit, & luctuosus in sordibus, ad Domini pedes supplex obfolescit, tum demum eam, quam à Domino exposcit, veniam impetrat, & vindicis iram avertit, in super Chananeæ instar catellæ, eum regis mensæ micis dignatur, & splendidissimæ sacræ synaxeos epulo refici, ac æternis secum cœli delicijs perfrui concedit.

SECUNDUM

MIRABILIUM. *Transubstantiatio. Dogma datur Christianis, quod in carnem transit panis, & Vinum in sanguinem.*

Vix testamentum suum instituerat Salvator, cum ecce Capharnaitæ mussare incipiunt: *a Quomodo hic potest nobis suam carnem dare ad manducandum? sed quomodo* inquit Judæus; quomodo inquit novæ sectæ stolidus, ac insipiens Minister, potest hic nobis suam carnem dare ad manducandum? Nescis quomodo? O ignorantio! quæris quomodo? *b* curiositas! ambigis quomodo? *c* perversitas! quomodo tu, inquit Cyrillus, *flagris dignus non es, qui cum Deo loquaris, vras QUOMODO?* quod si usque ad eum pergis insanire, & sæpius insulfures istud quomodo? mihi ades tu, tecum velo imperitia velitari. Dic

a Ican, 6.

amabo Judæe, *quomodo* tu Ægypto exivisti? nescis? *quomodo* Aaronicum sceptrum ex arido revirescit? nescis? *quomodo* uberes fontes è silice emanarunt? nescis? *quomodo* pellucidi fontes versi in sanguinem? nescis? *quomodo* vastum pelagus in contrarias partes retrocessit? nescis? *quomodo* Manua habuerit omnis saporis suavitatem? nescis? plane nescis; & tamen hæc omnia facta credis? ergo mitte tuum illud quomodo, scias factum à Deo aliquid, quod nescias quomodo.

Tu hæretice quæris, *quomodo?* Dic amabo, & hic te, qui ne apicem Theologicæ scientiæ calles, cum *b* Doctore Angelico (vide qui cum) te committio: quomodo verbum Domini, substantiam unam in aliam commutavit, aquam in vinum? ergo potest hic, quia ubi similis præcipit, similis obedit effectus. Quomodo res quæ minus possunt, quam verbum Dei, unam substantiam mutant in alteram arte, natura, gratia? ars enim hominis, unam substantiam mutat in aliam, ut patet in vitifice, qui vi' em cinerem mutat in præclarum, & nobile vitrum: *c tantum artificis valet habitus oris.* Ergo magis verbum Dei, Eccl. 8. *Verbum Dei potestate plenum est.* 2. natura: in vite aqua mutatur in vinum, & opera apum, succus florum, per secreta naturæ, mutatur in favum, & panem quem manducamus quotidie, per naturam mutatur in carnem & vinum in sanguinem. *d* Vestra quotidie viscera, & qui in vobis ardet

perpe-

b S. Thom. opusc. 58. c. xi. c Iven. Sar. 10. d S. Thom. opusc. 9. c. 2. ex Damasc.

perpetuis naturæ focus, de pane carnem efficiunt, & hoc divine potentiz denegatur. 3. gratia hominis mutat unam substantiam in alteram, sic Moyses per gratiam specialem, mutavit virgam in serpentem, & aquam in sanguinem. Ergo si tantum valuit benedictio numana, ut naturam converteret, quid dicemus de ipsa consecratione divina, ubi ipsa verba Salvatoris operantur? atque hæc argumenta à Minori.

Quæris ulterius quomodo adducam à majori: verbum Dei multo facit majora, & facere potest, ut patet ex eo: *ipse dixit, & facta sunt.* Ambrosius: *a Sermo ergo qui potest facere quod non erat, non potest ea quæ sunt mutare in id quod non erat? non enim minus est dare rebus novas, quam mutare naturas.*

Subiste hic tu miser Philosophæ, & perpetuo silentio doctam tuam ignorantiam testare, quando de Dei operibus sermo est; quod si temere pergas, & divinam potentiam naturæ cancellis includere audeas, æternam gehennam tuæ huic audaci curiositati præpararam esse noveris. Recte & Cyrillus Alexandrinus, maxima quævis supplicia eos manere dicit, qui Dei cavillantes opera, illud quærunt, *an & quomodo* illud fieri possit, cum Dei voluntas, ut Clemens Alexandrinus testatur, ad omnia operanda sufficiat. Est hæc infallibilis consequentia: potest Deus quidquid vult; sed hoc vult; siquidem apertis verbis id dixit is, qui est ipsa veritas, ergo. Figuras re-

rum quæ scripturis continentur credis, ô hæretici, umbras veritatis amplectimini, & ad ipsam lucem veritatis, ô noctuæ, cæcuvitis. Calvinus, ut eludat argumentum, quod peti potest à conversione virgæ Moysis in serpentem, & traduci ad transubstantiationem panis in Christi corpus, ita loquitur: *d Quid simile, aut vicinum reperiunt, inter illustre miraculum, & fictitiam illorum illusionem, cujus nullus in terra oculus testis est?* Transubstantiationem, *illusionem* appellat, quia sub aspectum non cadit: quasi pro vero habendum sit illud unum, quod hauritur oculis; ac non potius quod certa fide tenetur, ad quam Christus, religionis nostræ oculos adhiberi voluit, & beatos pronuntiavit è *qui non viderunt, & crediderunt.*

e Lutherus initio de Sacramento altaris, idem cum Catholica sentit Ecclesia; hinc ad Albertum Marchionem Brandenburgicum scribit, cum opinio de SS. Sacramento in Ecclesia semper fuerit uniformis, eam in dubium revocare, nihil aliud esse, quam dubitare utrum Deus Ecclesiam in terra habeat: & alibi ait; verba Dei nuda, & aperta, neque ulla interpretatione eo deflecti posse, ut panis corpus Christi pro nobis traditum, & calix sanguis pro nobis effusus esse negetur. At postea à sententia iura descendit, ut in uno hoc de SS. Eucharistiæ articulo, triginta sex Lutheri contrariæ inter se opiniones extentur. Jam enim illud *hoc* exponebat *in*. Jam *cum hoc*, imo verba hæc centum aliis modis trans-

a Amb. l. 4. de Sieram. b Aug. l. 21. de civ. c. 7. c V. Fl. R. mund. Remand. de ortu hæref. l. 2. c. 12. n. 4.

d Instit. l. 4. c. 17. e Joan. 20. Florim. cit. l. 2. c. 10. n. 4.

transformabat. Verissime lumen Ecclesie Augustinus a contra Manichæos: *Qui in Evangelio quod vultis, creditis, quod non vultis, hoc non creditis, non Evangelio, sed vobis ipsis creditis?* Quid quod Minister repertus qui tam parum verbis sacrosanctis fidei habuit, ut ægro extrema Sacramenta administraturus, cum scyphum non haberet ad manum, diceret: *b Accipe cochlear Domini nostri Iesu Christi.*

Sacramentarii in plures errorum Meandros, & inextricabilem Labyrinthum devolvuntur, ut pauca hæc verba, *hoc est corpus meum*, exponant. Alii corpus Christi in cœna assistere, alii existere, subsistere dicunt. Item in, cum, sub, supra, infra, subter, penes, panem esse: panem tantum manducari, corpus opinione, seu fide, adeo ut fuerit qui numerarit ducentas hæreticorum expositiones, vel depravationes horum paucorum verborum: *hoc est corpus meum*: Quos omnes ut noctem, lux eliminat benignissimus Redemptor noster nunquam aliàs, quàm sub id tempus quo maximè impugnabatur, majora circa veritatem Eucharisticam, prodigia manifestavit. Ubi, ut alia innumera omittam, non possum non, inquit *c* magnus ille Galliarum Regis in curia Burdegalensi Consiliarius, illud ponere, quod *men ipse oculis vidi, & cuius beneficio a profundo hærescos into sui extraxi.* Miraculum hoc inter pauca celeberrimum factum est Laoduni,

a Aug. contra Faustum l. 16. c. 3.

b Florimund. l. 1. c. 12. n. 10.

c Florimund. l. 1. c. 12. n. 9.

anno 1566. in juvenula quadam, Veruini, non procul à Laoduno uata, Nicolaa Obrii nomine. *Quamvis* autem initio illa à pluribus diabolis obfessa fuerit, omnes tamen autem meum, & sociorum, qui comitati me fuerant adventum, ab ea expulsi fuerant, præter eorum principem Beelzebub. Misera hæc & infortunata fœmina, infinita spectante hominum multitudine in templum deducta, tam miseris modis à Diabolo habita, ac torta fuit, ut offensum fragor, ac dentium stridor audiretur, totumque ejus corpus nullam fere humanam speciem præ se ferret. Inflabatur ei venter ad instar dælli, ingluviem ita aperiebat, ut stomachi fundus posset inspicere, linguam pedis longitudine exerebat, oculisque crassis & rutilantibus ita scintillabat, ut ejus aspectum vix quisquam ferre posset: tumque ita se in aërem efferebat, ut à duodecim, aut quindecim hominibus non posset retineri Laodunensi Episcopo super caput ejus hostiam tenente, & iisdem quibus S. Bernardus olim in simili casu usus legitur armis, malignum spiritum oppugnante, ac dicente: *Ecce ô infelix spiritus judicem tuum, ecce cœlorum virtutem, resiste si potes ei, qui dixit: Nunc d* princeps hujus mundi eicietur foras *Hoc corpus* natum ex Maria Virgine, quod in arbore Crucis expansum fuit, quod in sepulchro quievit, & resuscitatum in cœlos ascendit. Adjuro te in virtute cœlestis hujus Majestatis, ut ex ejus ancillæ

d Ioann. 12.

corpore egrediatis. His, inquam, & similiis exorcismis, Episcopo malignum spiritum oppugnante, dæmoniaca illa horrendum in modum se elevabat, & avertis à sacra hostia oculis, mille blasphemias e-
vomebat. Deinde defixis in templi fornicem truculentis, ac minacibus oculis, ventum tanquam fumum ex ore & naribus emittebat. Tum tremens ac pavens concidebat, & magna totius corporis deformitate, velut erinaceus in se convolvebatur. Cum rogaretur vero, cur ad S. Hostiæ conspectum tanto horrore corripere-
tur, Diabolus respondit: ob illud Hoc EST, Hoc EST, vim Sacramentalium verborum, *Hoc est Corpus meum*, eo innuens. Omitto multa stuporis plena verba, per Diabolum ex ore hujus dæmoniæ prolata. Tandem victus præsentia Sacratissimi Jesu Corporis Beelzebub, ex hospitio suo discessit, edito prius velut ingenti fumo, quem horribiles fragores, seu tonitrua insecuta sunt, adeo ut totum templum una cum adjunctis turribus insonuerint, cum magno omnium adstantium stupore, estque hoc miraculum adeo illustre, ut nec ipsi Diaboli suppressere, aut obscurare potuerint. Hæc hæcenus fidelissime ipsis Auctoris verbis, quibus vir ille ingenio perspicaci, iudicio acri, juris prudentia, historiarum scientia perquam eruditus, perversa antehac fide imbutus, veritati oculos aperuit, quos tu anus delira, Rustice agrestis, stolidè textor, pertinaciter claudis, nec verbis hisce: *hoc est Corpus meum*,

Deum præsentem constitui agnoscis, quem ut audistis dæmon ipse credit, & contemnit. Ita nunc fit divina providentia, ut luculentis signis, ac miraculis, manifestis doctrinis, ac Theologorum argumentis per ipsam hæreticorum caliginem, veritas magis effuscet. Sic olim, nili Artus, & Nestorius exstiterunt, nunquam sanctum incarnationis Mysterium tam clarè fuisset explicatum; sic nisi Lutherus prodississet, plures articuli, ac præcipue qui est de Augustissimo altaris Sacramento, tenebris adhuc involuti essent, quæ jam ita depulsæ sunt, ut detracto velo, ipsa caro nuda, ut sic dicam, appareat.

Jam Ecclesiæ Catholicæ pulchritudo in summo consistit fastigio, nec ullam in doctrina umbram de se jactat, non plus quam sol in Zenith. quod si vos ea pietate in Deum, qua par est, ea Religione, ac sinceritate qua oportet, quaeritis *quomodo?* amando fecit Deus, quod nemo intelligat inquirendo: quod quilibet consequatur credendo: quare *a demus, Deum aliquid facere posse, quod nos fateamur investigare non posse.* Quæ cum ita sint, te fidum ac genuinum Romanæ Ecclesiæ filium compello, qui credis tam amabili, & mirabili metamorphosi, panem & vinum, in corpus & sanguinem Christi commutari, qui fiat ut nulla in te fiat transmutatio spiritalis? qui fiat ut ad tam luculentam ardoris divini fornacem propius accedens, imò ignem in sinu tuo concludens, non

non comburaris? qui fiat ut hunc panem Angelorum manducando, illum in tuam substantiam non totum convertas, aut potius te convertat in se? quod ut maximè detestandum, ac indignandum execratur S. Thomas *a* dicens: *(um irrationalis creatura, & inanimata. scilicet panis mutatur in melius. scilicet in corpus Christi, virtute verbi Dei; mirum quod peccator homo, nec multis verbis, nec beneficiis (etiam ipsius corporis & sanguinis Christi in potum & cibum) converti potest de mala vita in bonam.*

Quod unum inter omnia mirabilia videtur mihi mirabilissimum, & quod meritò omnes immenso quodam stupore attonitos habere deberet, illud est, tam multos reperiri qui sapissime Dominicæ mentis accumulantes, sacratissima Christi carne & sanguine pascuntur; tamen tam paucos reperiri qui meliorem frugem convertuntur, aut ad altiorem perfectionis gradum evehuntur. Quo pacto fit, ut Jesus tam humilis non destruat nostram superbiam? ut Jesus tam mitis & mansuetus, non comprimat nostram iracundiam? ut Jesus tam castus, tam Virgineus, non extinguat nostram libi linem? ut silentium Jesu tam admirandum, non moveat nos ad injurias cum silentio sustinendas? Sanguinaria quædam nutrix cum suo lacte, tantam humani sanguinis effundendi sitim, infudit Neroni, ut nil illi esset jucundius, quam humano cruore saginari, & in eo helluari. Et nos toties saginamur corpore Christi, & haurimus ejus

a S. Thom. opu. c. 83. cat.

sanguinem, cur non simul curam ejus sanguine, & spiritum illius haurimus, virtutesque ipsius imbibimus. Audi hic gravius detonantem quàm loquentem Chrysostrum: *b* *Audiamus, inquit, & perhorrescamus: carnem suam nobis tradidit, seipsum immolatum proposuit, quam ergo satisfactorem offeremus, cum Agnum comedentes, in lupos convertiamur, cum ovium carnibus saturati, ut leones rapiamus. Exclamare hic licet cum eruditissimo ac SS. vero Guilielmo Parisiensi: Hoc est, SED DIABOLICUM, miraculum! nonne toties passus corpore Christi, homo quilibet deberet cum Paulo dicere? *c* *Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus*; ut Augustino *d* accidit, ad quem ipse Agnus Eucharisticus: *Non tu mutabis in te, sicut cibum carnis tue, sed tu mutaberis in me.* Sed tantum abest ut post sumptam Eucharistiam, vivat in te Christus, ut potius vivat in te Bacchus, vivat in te Venus, vivat in te Mars, vivat in te Plutus. Quænam enim apparent in te lineamenta Christi, postquam toties in pectus tuum admisisti Christum? quinam in te elucet colores, non dicam Christi, sed hominis Christiani? spirat in oculis tuis iracundia, in vultu impudentia, in capite superbia, in ore maledicentia, in manibus avaritia, in superciliis arrogantia, in corde luxuria, in stomacho intemperantia, in toto corpore ignavia, in tota anima nequitia. Prodigium sanè maximè mirandum, è potu quem Circe Vlyssis focis propinavit, illico*

b In Matth. c. 14. hom. 16.

c Galat. 2. *d* Aug. 1. 7. conf. cat. 9.

lico omnes in feras belluas degenerare; at longè illud immanius portentum, calicem Domini bibentes, in monstrum adèdè terrificum converti, cum in mitissimos agnos, in Seraphinos immutati deberent homines post sumptum divinum illud poculum non reddi pium dumtaxat, sed omni ex parte sanctum. Nil penitus mihi videtur magis admirandum ac deplorandum, quam Christianum qui sæpius per annum sacro isto epulo reficitur, & præsertim sacerdotem, qui per 10. aut plures annos, pane isto cœlesti quotidie pascitur, moderna die adèdè adhuc debilem esse, adèdè à rebus divinis abhorrentem, tam parum Christi amantem, tam tenuiter cœlestium avidum, totum perituris affixum! Tantopere rem hanc demiratur Joannes à Jesu Maria, ut dicat: *a Equidem fateor summo opere me hoc prodigium demirari, ut de cæteris Sacramentis nihil dicam; Sacramentum Eucharisticum adeo divinum, & eminenter prodigiosum est, ut Christianus, qui vel semel communicat, in Seraphinum aliquem converti debere videatur. Vultis & aliud quicquid conforme, candidissimæ animæ judicium?*

B. Maria de Victoria Cœlestinarum Fundatrix, à Patre quodam Societatis Jesu, qui ei à confessionibus erat, interrogata quid in ipsa sumptione cœlestis epuli sentiret? respondit ingenè, videri sibi Dominum Jesum subire animæ suæ penetrantia, & dicere: *b Non es amplius Maria de Victoria, sed es alter ego.* Atque ab hac mutatione spiritali argumentatur Doctor An-

gelicus, de mutatione panis, in corpus Domini: *Similitudo, inquit, ejusdem, sumitur à conversione spirituali, de qua 1. Reg. 10. insiliet in te spiritus Domini, & mutaberis in virum alterum. Nam dum peccator per spiritum Dei convertitur, specie corporis manente exterius, amaritudo & languor peccati interior, in dulcedinem & sanitatem gratia commutatur.* Quo argumento Eugenium usum fuisse, & circa hanc transubstantiationem, hominem vacillantem confirmasse, subjungit, dicens: *Eugenius ad quendam conversum: Quanta & quam celebranda beneficia vs divina bonitatis operatur, & quod non tibi novum & impossibile esse debeat, quod in Christi substantia terrena convertuntur, te ipsum interroga, qui præterita vilitate deposita, subito novam indutus es bonitatem, in exteriori nihil additum, totum est in interiori mutatum.*

TERTIUM

MIRABILIMUM. *Replacatio. Sumit unus, sumunt mille; quantum isti, tantum ille.*

Veteris religionis sacrificia in quas angustias cogebantur? una tantum fiebant in provincia, una in urbe, uno in templo, cetera terrarum loca profana erant, nullis sacris inaugurata. At hoc cœlestes sacrificium ubique est, quam urbem? quod oppidum? quem vicum in tota fere terrarum mole reperietis, ubi hoc cœleste miraculum non adfuit? adite religiosa templa an-

il.

illustria, gemmis distincta, multis opibus pro dignitate hospitii abundantia, adest. Recurrite ad exigua facella, inter stramineas casas affixa, nullo laqueari suffulta, omni spoliata ornatu, adest. Peragrate rectas vias, quibus precariæ pompæ deferuntur, multis frondibus inumbratas, multis floribus redimitas, adest. Pergite ad ægrotantium hospitia, pestifero infecta tabo, teterrimum odorem exhalantia, adest. Lustrate militum hiberna, seu æstivo bellico militum tumultu perstreptentia, visite tabernacula carbasseis intenta velis, adest. Abjicite vos ad humile stabulum, quod olim in hanc rem Seraphicus ille Pater Franciscus coaptavit, rudibus obsesum animalibus, adest. Ubique est. Ipsas quoque Oceani undas penetrare, ibi quoque invenietis inter tempestates, qui imperet undis, & mari, hoc cœleste epulum apparari.

Quod ne cui foris insolens, atque inusitatum videatur, paulò uberius pertractabo. Ac primum quidem a Fagundez sic ait: Hodie per Clementem VIII. & Paulum V. concessum ad instantiam Patrum Societatis Jesu, ut in Indiarum orientalium navigatione, Missa celebrari possit sereno cœlo, & tranquillo mari. Quod hi Pontifices vivæ vocis oraculo, post probatissimas, & fidei dignissimas informationes, diuque & maturè rem discussam concessere, maximo navigantium solatio, & animarum emolumento. Neque id videri novum probat ipse, & Lugo

a Fagundez in 1. præceptum Ecd. c. 10. n. 15.

Cardinalis b ex veteris Ecclesiæ consuetudine. Etenim S. Vulfranus Archiep. Senonensis, dum inter navigandum medio in Oceano sacris operaretur, & patena de Ministri manu in mare prolapsa esset, sancti hujus viri precibus rursus in manum Diaconi devenit. *Ex quibus*, inquit c Baronius ann. 700. *præter insignia miraculi virtutem, intelligi lector, non desistisse sanctos viros in mari etiam cum tranquillitas esset, relicta anchoræ navi, celebrari ibi sacrosanctum sacrificium Missæ, Deo maxime gratum, quod ipse tanti editione miraculi patefecit.*

Nec irreverentia, aut everfio calicis tinenda est, ut in varia consultatione super eo negotio d periculisissimi Naucleri, Proreges, Gubernatores, duces testati sunt (quorum testimonia & subscriptiones ait Lugo, ipse vidi) quin in navibus illis majoribus, locus aliquis decenter & magnificè adornari potest, in quo debito tempore celebretur, ne 100. vel 200. aliquando in una navi, & aliquot millia in tota classe, per plures menses in mari, sacrificio vel cœlesti pabulo frustrentur. Unde concludit: c Cum gravissimæ rationes urgeant, non omittatur, præsertim cum experientia compertum sit in longa illa navigatione 100 aliquando vel 200. ex nautis obire in uno navigio, quibus omnibus de viatico debet provideri, si fieri honeste possit. Mitto hic loca illa, quæ frequentibus naufragiis, & tempestati-

b Lugo de Euchar. disp. 20 sect. 3. n. 80.
c Baron. tom. 6. anno 700
d Lugo cit. n. 27. e Lugo n. 2.

his horribilia, quasi Dominum
maris, qui imperaret ventis &
uari, tranquilla & pacata
reddita fuisse. *a* *Afela ortu us-*
que ad occasum, in omni loco,
hæc oblatio munda æterno Nu-
mini libatur & ubique, sanctif-
icatum ejus corpus per conse-
crationis verba ponitur.

Hanc corporis Christi in cœ-
lis, & simul in terris præsen-
tiam; *b* Gallus quidam irri-
dens, Francisco Christianissimo
Galliarum Regi imponere
studebat, illud identidem ipso
coram ingerendo, speciebus
illis nequaquam adherescen-
dum, *sed sursum corda, sursum*
corda, ubi verè ad dextram Pa-
tris confidet, erigenda, ad eum
sensum D. Pauli verba alle-
gans; *c* *Quæ sursum sunt, qua-*
rite, &c.

At vos, quicumque superbiæ
& arrogantiæ spiritu inflati,
non minus stultis, quam am-
brosii opinionibus velificami-
ni, parumper rogo antennas
dimittite, ac vela colligite ne
ad errorum scopulos illisa na-
vi, æternæ salutis naufragium
faciatis. Legite sulcis, quæ ap-
ud D. Dionysium, S. Clemen-
tem, & in aliis tam Græcis,
quam Latinis liturgiis scripta
exstant; invenietis certè sic ab
antiquissimis usque temporibus,
in Ecclesia observatum
fuisse, ut dum sacerdos ad
consecrationem se præparat, il-
lud *Sursum corda*, populo ac-
clamaretur. S. Cyprianus in-
guit verbis illis, *Sursum corda*,
sacerdotem assistentium ani-
mos præparare, ac monere, ut
omnes suas cogitationes in

Deo defixas habeant, ut ille
juxta promissum suum, inde
ad altare descendat. Tum ve-
rò universus populus, unà cum
sacerdotibus, & Diaconis re-
spondere solet: *Habemus ad Do-*
minum, quasi diceret; jam nos
corda nostra ad Deum eleva-
mus, ut sanctum hoc & tre-
mendum sacrificium perficiatur.
Ex quo brutalis ignorantia
cujusdam Ministri *d* in A-
quitania nostra apparet, qui
cum Franciscano Religioso de
fide disputans agebat, magis
convenire ut nos in Missæ sa-
cramentum *deorsum corda* cante-
mus, ut qui credamus, Corpus
Christi in altari esse. Atqui me-
minisse ille debuerat, verba il-
la, *Sursum corda*, usurpari ante
verborum Sacramentalium
prolationem.

Fateor quidem ut è sacro
textu patet, cacodæmonem esse
Dei simiam, varia signa &
prodigia in lege veteri æmula-
tum fuisse; sed quærit doctè &
disertè Delrio e noster: *An possit*
daemon unum corpus in duobus
locis disjunctis, vel duo corpora in
uno, & eodem loco penetrativè col-
locare ? ad quæ respondet, *f* nec
ipsemet dæmon potest loca di-
stantia ab invicem, non occu-
pato medio, simul implere;
multò minus potest idem cor-
pus in diversis locis statuere;
præstigias verò quas hic dæmō
aliquando commentus est, ut i-
dem in duobus locis appareret,
scitè & soli lè elidit, atq; eludit
Delrio. *g* Soli itaque hoc Deo
reservatum, ut probant exem-
pla Sanctorum, quibus doce-
mur,

a S. Thom. opuse 58 c. 13.

b Florimund. l. 7 c. 3. not.

c Ad Coloss. 3.

d Florimund. cit. e Delrio disq. mag.
l. 2 q. 17. *f* Thyrazus de spirit. c. 8.

g Delrio cit.

mur multos, alio loco aliis apparuisse, quàm ubi revera erant, non dormientibus modò, sed & vigilantibus; quales apparitiones de S. Nicolao, D. Agatho, & D. Benedicto, Dei virtute factæ sunt.

D. Ambrosius *a* cum Mediolani palam cunctis inspectantibus sacris operaretur, funeri S. Martini, Turoni cunctis eum videntibus, & agnoscentibus, ut ipsemet tallus est; interfuit. Ita constat Antonium Patavinum, eodem tempore & Patavii, & Vlyssiponæ conspectum fuisse; Ignatium, Franciscum Seraphicum, Xaverium, variis in locis simul, se exhibuisse. Et ut alios mittam, unum B. Laurentium Justinianum *b* hic mirandum proponam, qui cum celebraret ad populum, post elevatum Sacramentum, factus est extra seipsum, detulitque eum Spiritus ad Virginem sacram in cellâ clausam, & contemplationi vacantem, quæ fortè tunc miro desiderio communicandi teneretur, & sacra illi mysteria communicavit, sic ut ab oculis populi non discesserit, donec ad seipsum reversus, ab illo pietatis officio, reliquum Missæ peregit. Ut & tu hoc tam stupendo domo spiritualiter perfrui, & gaudere valeas, docet illud Aristoteles, quod *anima plus est ubi amat, quàm ubi animat*; atque adedò animus qui in corpore est, sæpe etiam in amante est. Ita animus Pauli corporis ergastulo inclusus, habitationem simul habebat in cælis. Et

ut ait S. Thomas *c* non rarò fit, *ut sint corpore in choro, & corde in foro*. Accedit unum plures esse posse zelo, labore, industria, vel saltem desiderio. Dilatare hic anima mea, & in plura te extende. Expetam ego amoris ingenio universas litoris arenas, non in unum, sed mille mundos, eosque pulcherrimos mihi excrescere: desiderabo singulas Oceani guttas in infinita maria exundare; volam singulas res creatas, novum mihi cælum fieri, Seraphicis plenum amoribus. Optabo denique hæc omnia mea esse, non alio fine, quàm ut eadem omnia tibi, sponse mi, cedam, donem, offeram centies millies, ó Deus cordis mei. *Quare?* quia his omnibus, & immensis aliis infinitis dignus es.

Omnium illud mentibus alte insedit: *Inter omnia MIRABILIA, quæ sunt in isto Sacramento, illud videri MIRABILIUS, & difficilius intellectu, quod unum & idem corpus numero, est in diversis locis.*

Quod autem Deo possibile sit, unum corpus in pluribus locis reproducere, dubitari non potest, ut doctè Lessius: *d* si enim quod periit, Deus restituere potest, & idem omnino reproducere, cur non possit secundò producere, id quod „mansit? cur enim exhausta „sit potentia ad rem producendam, quia eandem semel „produxit? imò probabile est; „idem numero à causa naturali produci posse, si omnes „eædem circumstantiæ, quæ „illam

a Bzovius de signis Eccl. tom. 2. lib. 15. signo 60

b Bzovius cit. In vita.

c S. Thom. opusc. 59. cap. 8.

d S. Thom. opusc. 59. cap. 8.

e Less. de perfect. divin. l. 12. cap. 16. num. 119.

illam ad hujus individui pro-
 ,, creationem determinarunt,
 ,, concurrant, ut insignes DD.
 ,, tradunt. Sed id fieri vi, & le-
 ,, ge naturali nequit; quia natu-
 ,, raliter impossibile, ut omnes
 eadem circumstantiæ concu-
 rant, verum Deus ab istis cir-
 cumstantiis non pendet, sed
 pro suo arbitrio determinat
 id, quod ipsi est producen-
 dum. Itaque quotiescumque
 libet, potest idem alibi cen-
 ties, & millies producere. Un-
 de sequitur, *a ex uno homine,
 posse efficere integrum exercitum,
 ex uno pisce implere totum mare,
 & flumina omnia, ex una arbore
 omnia sylvarum spatia, omnesque
 montes vestire, & cujuslibet
 individui infinitas, ut ita
 dicam, proferre replicationes.*
 Sic unum speculum in tot fa-
 cies scinditur. Qua similitu-
 dine Angelicus Doctor *b* usus
 est: *Probat*ur inquit, *per visibilem
 similitudinem, quæ cunctis in spe-
 culæ declaratur: nam si faciei
 tuæ plura proponas specula, in
 omnibus æqualiter, & integra-
 liter una apparebit facies. Et si
 unum speculum in plura fru-
 sta, etiam parva confringas, per-
 fecta tua facies in singulis erit.*

c *Reddunt se totidem facies.*

Unum corpus centum specu-
 lis præsens, in omnibus relucet,
 & per vitra polygonæ, multi-
 plex apparet; *reddunt se totidem
 facies.* Una vox in tot millia
 auditorum spargitur: *d* *Neque
 incredibile est, si verbum hominis
 transiens, simul audiat*ur à multis,
*à singulis totum, quod verbum Dei
 permanens, simul ubique sit totum.*

Amabilis Echo, mortalium

auribus adlabitur, & *clamanti*
 promptè respondet *amanti.*
 Credamus & nos, multò prom-
 ptius *verbo verbum*, divinum
 illud & æternum adesse. *O mi-
 raculum!* exclamat Chrysosto-
 mus; *e* *O Dei bonitatem! ille
 qui in alto cum Patre sedet, eodem
 instanti manibus nostris tractatur.*
 Quare cesset impia *f* Carol-
 stadii blasphemia jactantis, sibi
 tam persuasum esse, Christum
 in pluribus locis esse corpo-
 raliter, quàm persuasum sit S.
 Annam quinque habuisse ca-
 pita, & innocentem infan-
 tem habuisse barbam duode-
 cim cubitos prolixam. Apiti-
 simè & amœnissimè aliquan-
 do hujus Carolstadii sectato-
 ribus, respondit Pater Joan-
 nes Gauda, quem cum Bru-
 xellis hac solemnissima luce
 Sacramenti miraculo, duo
 ministelli convenissent, atque
 illud stolidum argumentum
 adferrent: Si Christus qui in
 cœlis regnat, cum Divinitate
 præsens sit hostiæ, quam My-
 sta in supplicatione publica
 detulerat, necesse esse, ut Pa-
 pista ille totius orbis molem
 ferat: nam qui portat portan-
 tem orbem, juxta illud Isaïæ; *g*
*Aspexit tribus digitis molem ter-
 ra, orbem universum portet ne-
 cesse est; atqui hoc absurdum,
 ergo. Suaviter ad hæc subri-
 dens Gauda repofuit, hoc illis
 non debere mirum videri,
 quandoquidem & frater ves-
 ter, Asinus nempe, Christum
 Jerosolymam intrantem por-
 tavit; & Pater Diabolus (vos
 enim ex patre Diabolo estis)
 eum supra pinnaculum templi
 por-*

a Lessl. f. c. 2. n. 9, *b* S. Thom. opusc.

58. cap. 13. *c* Virg. 9. Æneid.

d S. Thom. 3. p. 4. l. a. 11.

e Chrysl. 3. de Sacerd. *f* Florimund.
 12. c. 7. n. 2. *g* Isa. 40.

portavit. Quis autem aded barcus aut blennus, ut uniuersam terrarum machinam abiis simul sublata existimet? Hæc obiter, ut & vos, ubi subinde res sese obtulerit, ejusmodi instruere possitis in spiritu lenitatis. Non casu sed amabili Dei providentiâ factum, ut multiplicatio 5. panum, præcederet concionem de pane Eucharistico, ut videre est ex D. Joanne, & ut doctè advertit Chrysostomus. Volebat nimirum benignissimus Salvator, ubi paucis panibus quinque millia hominum pavit, præcludere illi cœnæ, in qua non una dumtaxat die quinque millia reficeret, sed in annos, & sæcula, tot hominû millia, quot essent Christianorum, qui ea sacra usurparent.

Augustinus, quem Paulinus *b Ecclesia lucernam & venam fontis aterni* appellat, ex natura rei lucem præfert, dum ait mirari nos, paucis panibus tot millia saturari; consimile miraculum *c* indies accidit, dum unum granum, 50. aut 100. alia producit. Naturæ fertilitatem vel ex una spicæ calculatione considerate: si unum granum trici produceret 50. grana, ut sæpe sæpius accidit, & illa quinquaginta rursus 50. & sic deinceps, spatio 12. annorum, ex uno grano habebis ducentos quadraginta quatuor milliones millionum, & 140. millia millionum milliones. Si jam unicuique pedi cubico des tantum 10. grana, implebuntur his granis urbes, Parisiis pares, 24. milliones, & quadraginta, & quatuotdecim

a Chrysost. hom. 45. in Joann.

b Paulin. Epist. 31. ad August.

c August. l. 21. de civit. cap. 4. & tract. 24. in Joann. c. 6.

millia. Luber hic ne sciream Ambrosii sententiam affundere: *S: illud miram quod miram umbra est quantum illud est, cuius & umbram miram?*

Hæc exuberantis naturæ prodigia, stupendum illud unius panis azymi consecrati, mille millia naturæ minima divisa, mysterium supra naturam non supra fidem, totum Deum in singulis millies millies geminari, fertilissimè adumbrant. Enim verò illud hæc maximè deplorandum ac execrandum occurrit, ut docet *d* Augustinus: hæc *miracula Corporum Domini, iam assiduatè vituisse*, ita ut penè nemo dignetur attendere opera Dei miræ & stupenda in quolibet semini grano; *e Majus miraculum est gubernatio totius Mundi, quam saturatio quinque millia hominum de 5. panibus; & tamen hæc nemo miratur: quia quotisdiana, vituerunt.*

Profecò non majus prope videretur amoris miraculum, talem cibum dedisse, quam mortalium tam frigidè, ac remissè hunc appetentium fastidia tollerare. Æstimabant hoc donum primi Christiani, qui avidissimè ad has epulas confluebant, nemo ad biduum eorum desiderium ferre poterat; se hodierna sarietas, crastinam acuebat famem. Hic non possum quin socordiam, tædium fastidium, contemptum complurium fidelium exaggerem quibus cœlestes illæ epulæ jam *assiduatè vituerunt*, qui cum hoc plaris beneficium facere deberent, quòd Redemptor nos

ste

d August. in tract. 24. in Joann. cap. 6
e Ibi.

ster prodigaliter prodigus omnibus, omnibus in locis, omnibus diebus hunc panem Angelorum manducandum proponat; ingratitude barbarâ, cum Israëlitis vociferentur: *a* *nauseat anima nostra super cibo isto leviss. mo.* Si uni in orbe terrarum, ipsi summo Pontifici seriel in vita ea potestas concessa foret, sistendi Christum sibi in Sacramento mirabili: quomodo non orbis in urbem conflueret, quàm admirabili stupore, quàm sacro honore, Reiiigione quantâ isti sacrificio quisquis nostrum interesset? quàm avidè ardenterque hic Deum suum sub speciebus panis absconditum contempleretur? Refert Spondanus, *b* anno Jubilæi, indies Romæ supra decies, duodecies hominum extraneorum millia fuisse, tamque confertam multitudinem ad spectandum sudarium Veronicæ, Dominicis ac festis solemnibus ostendi solitum confluisse, ut sæpius conigerit plures præfocari. Ut faciem Christi autem, non in speculo, aut umbra speculari, sed ipsomet intra sinum cordis complecti valeamus, vix pes à terra moveretur.

Si uno in loco, una in urbe Hierosolymitana, sanctissimum Christi corpus sub Eucharistica hostia exponeretur, ô quot mortales per mille incommoda, per mille discrimina, ardor divinû hunc solè sub nube hac candida, concèplan-li, adorandi, quid si etiam sumendi, exciret? Nunc cum hic Sol ubique reluceat, millies & millies geni-

netur, eum ne oculo dignamur.

Sideribus quæ plurima colucent, nihil pulchritudinis, aut æstimationis, multitudinem deperit, quamvis toto cælo densè dispersa videantur; quin imò quod plura, eò gratiora, & jucundiora sese oculis inferunt, Deique magnificentiam contemplantibus explicant. O mi amantissime Jesu! ô dilectissime sponse animæ meæ, eò te majori honore, ardentiori amore dignissimum sentio, quod te totum sæpius mihi donare dignatus es. Totam reverentiam quam omnes Angeli habuerunt, cum te exceperunt redeuntem à mundo, & vita passibili, ego unns tibi debeo mille modis: nam intras in me sæpius, ut me unum solum oblectes, qui semel in cælos intrasti, delectaturus omnes Angelos. Sæpius pro me uno facis, quod semel pro universis cælestium Spirituum Hierarchiis fecisti. Si hoc beneficium uni dumtaxat ex omnibus mortalibus fieret, ut semel in æternitate tota, intraret Christus in illius pectus hoc ambilissimo modo, quàm stupendum beneficium conferretur? qui audirent vix, crederent, autonni hoc benignitatis miraculo. Ipse qui suscepisset quàm extra se admirans, sine voce, sine motu, imò sine vita maneret, nisi miraculosè juvaretur, præ stupore, iimore, gaudio, amore, ex tanta benevolentia. At nunc verò cur non veneror, non admiror longè majus beneficium, cum non semel, sed frequentissimè, non mihi soli, sed omnibus se communicat, multoties se der, ut quàm multipliciter noster sit

a Num 21. *b* Spondanus 1350. n. 2. pag. 503.

fit, idque non alio, quam exuberanti amoris prodigio. Cui ut quoquo modo responderent, & omnem animi nostri nauseam tollerent, divino Spiritu ferventes, & hujus cœlestis pabuli maximè appetentes quidam existere.

Thomas VValsinghamus Angliæ Historicus, refert de Othone Imperatore, in extremis summè desideranti extremum viaticum hoc illi propter assiduum stomachi nauseam denegarum; id saltem impetrasse, SS. Christi Corpus in cubile deferretur, ut oculos pasceret; quod dum factum, & ille summo affectu, ut alter Simeon brachia explicaret, seu Christum amplexurus, pars ea pectoris quæ cor obteggit aperta est, ipsaque hostia è Sacerdotis manu, quasi in sedem sibi paratam, in cor Othonis evolavit pectusque; hoc hospite recepto, rursus clausum est, absque ullo cicatricis vestigio. Quemadmodum & Seraphico Doctore accidisse legimus. Sed hæc ut vobis notiora prætereo, unum hic tacitus præterire non possum, ut hujus cœlestis cibi sacra fames in vobis accendatur. Joannes Nider a plus pariter, & peregrinitus Scriptor, b paulò antè quàm Coloniam missus esset ad litteras addiscendas, tradit fuisse in illa civitate duas insignes Virgines, eadem matre & mente natas, unanimes in una, eademque domo degentes, & sponso Christo Virginitatem consecrantes, præ omnibus epulis, sacrum Eucharistiæ epulum in deliciis habuisse. Harum unam cœlestis Sponsus sub vi-

a Nider l. 2. fornic. c. 7. b Stengel, de divin. judicis, tom. 2. c. 57. n. 9.

tæ sanctioris tirocinio duriter; postea tamen amabili eventu comprobavit. Cùm enim ingenti desiderio, & flagrantis esurie divini pabuli teneretur, ut fames magis accederetur, in gravem adeo morbum incidit, ut nervis, quibus labia & mandibulæ solent moveri, se contrahentibus, etiam adhibito totius corporis nisu, os diducere ad sumendum cibum non posset. Enimverò ea erat contracti oris vis, & pertinacia, ut labia etiam liquido jusculo sumendo, etiam cochleari, aut argenteo instrumento non possent aperiri; adeo mandibulæ superior inferiori tenaciter cohærebat, ut concrevisse viderentur. Erat itaque non mirabilis solum, sed etiam miserabilis hujus Virginis aspectus, quam maxime excruciebat non tam terreni cibi sumendi cupiditas, quàm divini epulæ fames: quæ eò potentius exardescebat, quo se indies celerius ad mortem properare advertibat. Negabant omnes qui eam visebant, fieri posse ut sacro se viatico muniret, quæ etiam vel minimum liquorem admittere non valebat: ut tamen ejus flagrantis desiderio utcumque fieri satis, accitus est Sacerdos, qui ei de peccatis confessæ SS. Sacramentum sub oculis poneret adorandum: Ecce quid non mortalia pectoris cogis, Christi sacra fames? statim ut hunc panem Angelorum illa conspexit, præter omnem spem & opinionem, vires colligit, & Spiritu qui intus agebat, os referavit, accipitque cunctis inspectantibus quer-

quem tanto tempore esurierat. Hæc fames, hæc orexis, hoc desiderium in vobis hodie acendum est. Mirabile convivium Christus Dominus daturus, a secebit seorsum in locum desertum; quod cum cognovissent turbae, secuta sunt illum. Cur in desertum sequentibus, & non potiùs, ac commodiùs intra urbem commorantibus, convivium ministravit? D. Ambrosius aptè ad rem nostram: *gratia calescitur impartitur alimentum, non in civitate quasi in Synagoga, vel seculari dignitate residentibus; sed inter deserta quarentibus Christum: qui enim non fastidiunt, ipsi excipiuntur à Christo* Si igitur iste panis hordeaceus, non nisi appetentibus dabatur, quo jure, seu qua injuria, hic panis cœlestis fastidientibus apponeretur? etenim *b memoriale tuum in desiderio anima*; quæ hunc panem suspirat, desideret, esuriant, & cum mellifluo Doctore hisce verbis ardentissimè expectat:

*Desidero te millies,
Mi lesu, quando venies,
Me latum quando facies,
Me de te quando saties?*

QUARTUM

MIRABILIUM. *Cibus indeficiens. Nec sumptus consumitur.*

Hujus tam stupendi, tam suscipiendi miraculi, Omnipotens Deus ad incredulorum perfidiam confutandam, aliquod nobis in natura vestigium relinquere voluit. Ecquis porò non videat ab uno elychneo succenso, mille alios sibi lucem mutuare?

a Lu: 9, b Isa: 36.

Nec habet inde minus.

Ad quam similitudinem alludens e Isidorus Pelusiora: *Vnus ignis, inquit, mille lampades accendit, nec minuitur; & alias iterum totidem, imo plures valet accendere, quia, ut ait Eccl: 27. & signat anni proxime insequentis Chronicon: est LU Men In-Deficiens.* Confirmat idipsum, qui ab hac face omnem sibi lucem in pectus derivavit, Thomas Aquinas: *Habemus simile exemplum de candela; quia ab una candelâ accensâ, infinita candelæ infinities possunt accendi; nec prima candelæ lumen diminuetur.* Non est quiddam quis Atrebatum excurrat, ut prodigiosam illic candelam contueatur, & contrectet, quæ semper ardens non consumitur.

Quidquid usquam sanctum ac sacrum est, in altaris Sacramento adedè perenniter continetur, ut quantum inde delibaris, non minuat, quantum desumpseris, non consumatur. *d Probat, ut similitudine humana scientia: nam quanto homo magis scientiam suam alii distribuit, tanto plus crescit.*

Efficacissimè verò has divinas epulas, ab innumeris etiam convivis sumptas, nunquam consumi, probat S. Thomas exponens illud Lucæ 14. *Homo quidam fecit cœnam magnam; ubi sic ait: magnâ esse propter tria:*

1. *Magna est, propter ferculorum copiositatem.*
2. *Magna, propter accumbentium frequentiam.*
3. *Magna, propter ipsius aternitatem.*

R Quod

e Isid. Pelusiora in catena Græcæ Luc
3. d S Thom. op. us. 159. cap. 6.
e S. Thom. opusc. 58. cap. 14.

Quod primum spectat, cum Salvator noster Augustissimum Corporis sui Sacramentum instituire decrevisset, modestissimus cæterum in omnibus, *cœnaculum grande* voluit apparari. Ubi mihi videtur simile quid præstare voluisse, quod à magnificis Dynastis, & potentissimis Orbis Monarchis aliquando factitatum legimus, ut regias suas opes, ac magnificentiam Regni sui omnibus declararent. Sic magna dici potest *cœna* illa splendidissima, quam barbaro luxu potentissimus Rex Chaldæorum adornavit, ut eam describit Hebræus vates: *a Balthasar Rex fecit grande convivium, Optimatibus jus mille;* ductis grandem in aulam convivis, belluatis tapetibus ornatam. Hic in abaco mirari licet guttos, lagenulas, pateras è gemmis grandes, pocula crySTALLINA, myrrhinæque, tum asyntheta effugiata, aliæque vasa aurea, & argentea. Tum lecti Juvenes ordinato grege atque spectabili ingrediuntur, patinas deferentes: hic ficedulas & peregrinas coturnices: ille attagenas ab Jonia, hic anseres fertiles ex Germania, hic ab India Gallinas, vel è Colchide Phasianos. Alii alia ferunt nemorum dona, lacuum prædam, fluminum delicias, Oceani exuvias, præstabiliissima tuceta. Apiciani dulciarii cum tragematis bellariorum, cum placensis inauratis, cum saccharatis confectis, cum mellidis scitamentis. Mirantur convivæ, lætantur, & splendide epulantur. Verè COENA MAGNA, propter ferculorum copiositatem. At hic

a Daniel. cap. 5.

omnis apparatus, & quanta, quanta exquisitissimorum ferculorum copia brevi consumitur, totumque hoc, quantumvis splendidum convivium, exiguotemporis spatio finitur, & absolvitur.

Geta mensæ inferri jubebat tot fercula ordine alphabetico, quot excogitare poterat: anseres, anates, attagenas, apros, atrocneas, &c. Pullos, pavones, perdices, Italianos, &c. quæ omnia, uno die absumebantur. Aurelius Verus talem cœnam instituit, ut si eo prandium par facere voluisset, nescio, inquit Petrarcha b, an Romana res sufficere potuisset. Sed ut Cyprianus c verissimè asseverat: *Hic panis, omnium carnalium saporum irritamenta, & omnium exsuperat dulcedinum voluptates.* Cœna Calvinistica indies consumitur, & quandoque ad centum, imo mille lota vini consumpta sunt: quemadmodum non ita pridem in Germania, anno nempe 1655 in exsequias A catholici Principis, vel potius in convivium funebre, certis litteris indimissis, constat impensos fuisse boves 170. vitulos 330. verveces 800. porcellos Trojanos 400. Juvencos 248. Agnos 600. Sues 200. Gallos Indicos 300. Capones 400. Anseres 600. Gallinas 11000. Pullos allinaceos 22000. Ovorum 23000. modios, butyri centenaria 1000. plaustra vini 400. cervisizæ urnas 2000. salis modios 100. lucii piscis centenaria 600. carpionum centenaria 2000. præter feras animantes apire

b Petrarcha l. 1. Dial. 96

c Cyprian. serm. de cœna Dom.

apiros cervos, lepores, cuniculos, perdices, turdos, sine numero: quæ omnia pretio minimo & levissimè æstimata, steterunt quinquaginta millibus, & ducentis florenis; & tamen intra triduum ab hospitibus absumpta fuere.

Hactenus carnales epulas, regias, opulentas, & opiparas ab hominibus carnalibus avi hssimè sumi, & consumi audistis; sed illud maximè deplorandum, tam paucos esse, qui epulas cœlestes esuriant, qui ad divinissimum Eucharistiæ convivium toti famelici accedant; quod quantumvis ab infinitis hominum millibus, mille sexcentis annis, & amplius sumptum, semperque sumendum, semper mensa integra & recondens est. *a* *O miraculum mensæ mysticæ, tam munificè instructæ, in qua Agnus Dei vivus immolatur.* Præclare hoc intellexit S. Andreas, ut nobis Presbyteti Athaniæ, in ejus actis tradiderunt:

Ego Omnipotenti Deo immolo quotidie, non taurorum carnes, nec porcorum sanguinem, sed immaculatum Agnum in altari; cujus carnem postquam omnis populus credentium manducaverit, Agnus qui sacrificatus est, integer perseverat, & vivus. Nihil de hac mensa imminuitur; non secus ac sacri Regum annales referunt. *b* *quod hydria farina non defecit, & lecythos olei non est imminutus.* Quæ per appositè ad eam nostram accommodat S. Thomas *c*: *Quantumcumque etiam à quibuscumque hominibus corpus Christi comedatur, semper est unum, & in nullo diminuitur;*

sed semper perfectum & integrum perseverat. Cujus memoriale exemplum habemus in sacra scriptura, 3. Reg. 17. de lecytho olei, & hydria farina. Sumptuosum illud videtur convivium d. Ptolemæi, Regis Ægypti, patris Cleopatræ, quem Plinius ex Varrone referi mille convivas, totidem aureis potoriis mutantem vasa cum ferculis saginasse.

Recentioris hoc memoriæ, quo Carolus V. ut ex P. Vivero ipse accepi, Franciscum Galliciarum Regem, Madriti exceperit, dum centum lances argenteas, mensæ ejus inferri iussit, non nisi cerebellis avium refertas; alias insuper centum aureas, totidem porcellanas, omnes cerebellis avium instructas. Mensisque remotis Regem per duodecim conclavia deduxit, harum omnium volucrum plumis convestita. Sed hæc omnia, tot avium millia, eodem die cum plumis suis, ex oculis evolarunt.

Quæ non indies per orbem magnifica Principum Regumque convivia exstruuntur? in privatis etiam mensis quantum carnis, panis, vini quovis die, quovis anno absumitur: At cibus ille cœlestis panis Angelorum, *e* *habens in se omne delectamentum, & omni saporis suavitatem, mensæ Domini impositus, nunquam deficit* *f* *Exemplum habemus in natura; quia jam sunt sex milia annorum, & ultra quod homines triticum panem comederunt, & semper per gratiam Dei comedent; & tamen triticum non est diminutum, sed hodie satius plus est de tritico, quam fuit initio,*

R 2

quan-

a Chrysost. hom. de divina mensa.
b 3. Reg. 17. *c* S. Thom. opulc. 52. cap. 10.

d Plin. l. 33. cap. 10. *e* Sap. 16.
f S. Thom. opulc. 52. cap. 8.

quando homines triticum comedere ceperunt

2. *Cœna magna, ratione accumbentium*, qui subinde innumera-biles adhibiti sunt.

Inaugurationem a Davi-lis Regis in Hebron, convivium excepit eo apparatu, & convi-vantium numero, quem ne-mo crederet, nisi cœli testimo-nio id sciret: nam trecentis quinquaginta septem millibus virorum, David epulum iri-duanum præbuit, sumptu incredibili. Cui accenseri po-test b nuptiale convivium A-lexandri Magni, ad quod adhi-bita sunt decem millia convi-varum, singulis ab eo paterâ aureâ denatis. Nec minus stu-pendum quod Spondanus c in annalibus Eccl. an. 1287. n. 19. commemorat; nuptias Ven-ceslai Regis Bohemiæ, cum Ju-dithâ Redolphi Regis filiâ, tan-tâ Principum ac Nobilium fre-quentiâ celebratas, ut indies supra centum millia hominum, Pragæ convivio excepta sint. Super omnia tamen quæ hactenus audivitis, splendidissimum & quocummodo fidem exce-dens, fuisse videtur illud con-vivium Pythii Bithyni. Hic, si vera sunt, quæ traduntur à Plinio. d Xerxis copias, hoc est, septies centena octoginta octo millia hominum, lauto epulo refecit. Hic tamen convivan-tium numerus propè innumera-bilis, & incredibilis, velut uni-tas ad millenarium, vel zelo ad infinitum, si cum iis qui cœle-sti memâ supra jam mille sex-centis annis, per orbem univer-sum refecti, & usque ad supre-

munus judicii diem reficiend sunt, conferatur.

Quale spectaculum e est in urbe orbis Principe, è purpureo Patrum Senatu, quandoq; qua-tuor ex illis, aliquando quin-que, diversis, eodem in templo locis, eodem tempore ad nul-tas horas Augustissimum hoc epulum sacræ mensæ accum-bentibus distribuere, eâ convi-varum frequentiâ, ut censa sunt Romæ uno in templo, uno die, modò sedecim, modò viginti, aliquando etiam triginta millia cœlesti hoc epulo perfruen-tium.

Similiter Vlyssiponæ ad vigin-ti quinque millia hostiarum u-no die distributa; his si quis alias urbes Europæ, ubi S. Sy-naxis maximè frequentari sol-lita, ac Belgii nostri, cujus oc-culati testes sumus, Insulas, Au-domarum, Anuerpiam, Bruxel-las addiderit, perque univer-sum orbem Christianum, non per dies, aut menses, sed anno-magnæ hujus cœnæ conviva-enum enumerare voluerit, innumera-biles fore nemo non fateatur, necesse est.

3 *Cœna magna, propter ipsius aternitatem.*

Perfarum Regem Assuerum sapius audivitis divitiarum gloriâ præcellentem extitisse, quas ut omnium defigeret in conspectu, convivium paravit se, quàm potuit splendidissi-mum, de quo sacræ paginæ: *Tertio anno Imperii sui, fecit gran-de convivium cunctis Principibus & pueris suis, fortissimè Perfarum & Medorum inclitis, & præfectis Provinciarum coram se.* Tum n-cive

a 1. Paral. 12. b Perseus in Danie.
c. 9. c Spondan. an. 1287.
d Plin. l. 33. cap. 1.

e Imago 1. Sæculi Societ. l. 3. c. 9.
f Epher. c. 1.

cives ac plebeios excludere videretur: *invitavit omnem populum qui inventus est in Susan, à maximo usque ad minimum.*

Doct̃or Angelicus opusc. 58. cap. 29. Rex iste (Assuetus) significat Christum. facit convivium magnis, & pueris fidelibus. Atque ut quisque rōrit, cœnam magnam ab eo institutam, omnino convivium Assueti longè exsuperasse propter ipsius cœnae aternitatem, utrumque inter se conferamus. Protendebatur Assueti convivium per annum dimidium; Porro a ut ostenderet divitias gloriæ Regni sui, ac magnitudinem, atque jactantiam potentia sua, multo tempore centum videlicet & octoginta diebus, opiparè convivas habuit. Magna continuatio ferculorum, fateor; sed quàm exigua ista judicabitur, si divini hujus convivii perpetuitas spectetur? quau- ta illa est mensum paucitas, si nec annorum numerositas attendatur? Diuturnius quàm illud Assueti convivium, fuit illud, quo Hebræorum exercitus recreatus, vastam & incultam solitudinem peragran- tibus, quadragenos circiter annos liberaliter impensum, nunquam defuit: semper è celo commeatus (quo nullus intercipere poterat) fideiiter submissus. Quis non miretur tantam epuli perennitatem, opiiis aliis Israëliticis, quæ, ut b Salianus supputat, tricies centena hominum capita complectebantur, ne ad diem de- iisse?

At sacrum convivium, in quo Christus sumitur, longiùs ex- urrit, diutiùs perennat.

a Eucherius. b Salian. an mundi: 207 n. 165.

Quot jam annos? quot lustra? quot sæcula? quot chiliades his divinis epulis convivamur? quo tandem fine hoc cœleste con- vivium clauderetur, nisi eo pari- ter, quo & orbis? Hujus con- vivii typus est æternus ille i- gnis, quo divinum quondam altare (ut Levit. 6. præcipitur) semper ardebat. Ut enim ille nunquam poterat confopiri; ita hoc nunquam poterit aboleri. Quis non ad hanc inexstinguibilis amoris fornacem propiùs accedens, cum Hipponensi Præsule c exclamet: *O ignis qui semper ardes, & non extingueris! Caritas Domini meus, accende me, ut & ipse amore tui ardeam, non per horam, per diem quo visitas me, sed per omnem viam, per omnem æternitatem.*

Q U I N T U M

MIRABILIMUM. *Inter Sacrilegorum fidas illaesus. A sumente non concisus, non confractus, non divi- sus, integer accipitur.*

DIVINUS ille Magister Chri- stus, prædilectas sibi Spon- sas, quandoque familiari- ter super hoc sublimi myste- rio, aptis similitudinibus erudiit. Ac primum nihil officere sacerrimo Christi corpori, quod in sæcra indignaque loca pro- jiciatur, Brigitæ, d ac Catha- rinæ per radios solares demon- strat: ut enim illi per sordes ac lutum dispersi, nihil for- didum contrahunt, aut contra-

R 3 here

c Aug. 1. 10. Conf. 39. d L. 4. 10 vel. c. 68. in Dial. tract. 3. c. 119.

here possunt, manentque ubiq; inviolato fulgore; ita ubi ubi corpus Christi candidissimum collocetur, illibatum perstat, perstetque necesse est. Uti nec gladio eum lædere aut dividere potes, qui si vitreus, aprissima, ait ^a Lessius, similitudo erit.

Hoc & vos aliqua ratione æmulari percuperem, ut dum infernalis ille leno, candidæ cujusquam menti, frædas nescio quas libidinis sordes adspargere conatur, illam illibatam, ut Solis radium confervetis. Quoties obscæna verba auribus, lasciva objecta à demonis ministris oculis ingeruntur, animum inviolatum, & intactum tueamini. Quoties inter homines carni & sanguini deditos, agere necesse fuerit, ex eorum consuetudine non plus fuliginis, quàm piscis in mari saluginis contrahere nitamini.

Altera similitudo ducitur à speculo, quod licet frangatur, imago tamen in eo relucens non frangitur. *b* Sic est revera in Sacramento Christi, qui speculum dicitur, & imago bonitatis illius. Unde subdit idem Doctor: *Tertium MIRABILE est, quod corpus Domini sit in pluribus locis, & portionibus; tamen per partes non est divisum, sed manet in se integrum, & conjunctum.* 1. Corinth. 2. *Divisus est Christus? quasi diceret, non est divisus.* Quare Judæi frustra stilis, culttris, gladiolis, Sanctissimum hoc Christi Corpus sauciare, in partes discindere conati sunt. Sanguis qui inde prodigiose profluxit, injuriam dumtaxat,

^a Lessius de beatit opusc. postham.

^b S. Thom. opusc. 3. cap. 13.

quam ipsi Salvatori inferre satagebant, & vindictam quas illos manet, clamabat. Unam hic toti Belgio, imò orbi Christiano celeberrimam Sacramenti miraculosi, quod Bruxellis aservatur, tragædiam paucis enarrabo.

Anno partæ salutis 1370. die veneris sanctiore, quo Civēs Christiano ritu memoriam cruciatuum Domini nostri recolunt, Judæi quidam raptam jam antehac in æde S. Catharinæ sacram pyxidem, cum hostiis aliquot consecratis, in Synagogam detulerunt, hostias, ut sic loquar, suo furori sacrificaturi. Præludia fuere scommata in Christum impia sputa, diræ, dentium stridor cum amaro risu, insultoria verba in dæstrum Christianorum, & hujusmodi cetera, quæ quisque pro virili excogitaverat, impietate magistrâ. Inde ac graviora ventum: correpti pugionibus confodere hostias Sicarii numinis, donec è foraminibus sanguis emanans eam ac mensam cui impostæ erant inficeret; viso sanguine universi nimium quantum percussis supini de sedibus corruere majorum exemplo, qui Christum in olivetico horto prehensuri venerant, quorum utique impietatem si non in eodem genere imitabantur, in superabant. Humi jacuerunt bene longo tempore super pavimento fusi, tanquam afflicti fulmine; erigunt se tandem uti possunt: tumque hostias ac se mutuo respectantes, per mûm, hærent velut menæ, & lingua capti. Deinde trepidè

^c Rosseyd. hist. Eccl. Belgii an. 1370.

ac perturbare eas in pyxidem rejiciunt. Amorâ porrò ab oculis pavoris causâ, quasi Psalmistæ a vaticiniû ad se derivare laborarent, *dispatis sunt, nec compuncti tentaverunt Christum, subsannaverunt illum, frenduerunt super eum dentibus suis* Verùm, ô Domine, quando respicies euge, non supergaudeant, qui adversantur tibi iniquè, qui annuunt oculis, & oderunt te grain.

Ite recutiti, pyxis clausa est, vestra res in tuo est, scelus pyxide occlusum & occultum. Quasi qui prodigioso sanguine notas quasdam descripsit Divinitatis suæ, is scelus vestrum prodere non possit. Imò prodidit: cùm enim ne deprehenderentur, veriti, Catharinæ cuidam genere Judææ, at Religione Christianæ, pyxidem cum hostiis tradidissent, Coloniâ ad suos gentiles transfereendam, illa facinoris conscientiam deterrita, & divino afflatu impulsâ, postridie summo mane sacrum tribunal adit, pactum cum Julæis initum Confessario suo, Petro de Heede, in divæ Virginis Sacello, Pastorî aperit, pyxidem exhibet, ad extremum Venceslao Bohemio Brabantia Ducî, Judæorum facinus juridico more defert; ac tum tandem deprehensi illi, disceptatoque crimine, flammis adjudicati sunt. Ad supplicium ita processum: nudi per plateas Bruxellenses in carris circumvecti: singulis in compitis quâ transirent, item in majore foro, nec non ante vestibulum ædis S. Catharinæ, unde raptum erat ter adorandum Sacramentum, candemi forcipe ustulati, laniatique; ac

tandem pridie Ascensionis Domini, flammis vivi combusti, ad periculum Tartarei rogi faciendum, quo perfidiam deferebant. Hæc sceleris merces fuit. Exinde piâ ac celebri pompâ delatæ hostiæ cruentæ, partim in templum S. Gudulæ, partim in Sacellum S. Catharinæ, unde pyxis fuerat ablata, ex omnibus (sedecim fuisse memorantur) tres reliquæ, hodieque videntur; ignoratur, quid cæteris factum. Etiamnum sanguinis tinctura in ijs apparet, quamvis dilutior, propterea quòd jam olim nescio qua incursâ, cælo pluvio, in supplicatione expositæ immaduerint. Ceterùm inter innumera quæ Deus per illas miracula edidit, hoc illustre, quod ann. 1529. accidit, dum Belgium infectum erat sudore, quem Anglicanum, quæ ex Anglia fluxerat, vocabant genus pestis præsentaneæ, quæ intra 24. horas sudore & calore homines conficeret. Bruxellenses huic malovitando vel profligando, indicto jejunio & celeberrimâ supplicatione, cû prodigiosis hostiis urbem lustrarunt, & ex eo, nemo unus Bruxellensium istâ lue extinctus est; cùm tamen eadem affluæ circumjacentes urbes, eo tempore nil nisi funera viderent. Quid quòd eodem supplicationis die, duobus claudis gressus, precibus ad dictas hostias fuis, divinitus firmatus sit: quis hoc immane Judæorum sacrilegium, non gravissimè detestetur, & illud Pauli in eos vibret: *b Quanta putatis mererè supplicia qui filiû Dei conculcaverit, & sanguinè testamenti pollutum*

R 4 dux-

duxerit? dum interim quis credat? fortè etiam in hoc cœtu reperire est, qui hisce Judæis, atque ipso Juda truculentior, manus corpori Dominico inferre non veretur! a Etenim qui indignè Christum sumit, idem agit ac si interficiat. Quàm temerarium est, quàm nefarium est, cruentis manibus, intemerata Virginitis tractare filium? quis auditus sustinet aurium? quis oculis non confunderetur ad intuitum? cuius mens non raperetur in excessum. ubi mundi precii in mittitur in sterquilinum? non enim minus est detestabile in os pollutum, quam in lutum mittere Dei filium. Sed hæc aibi b ex proposito copiosè egimus. Ut nos filium cœptum contexamus, certâ fide tenendum est, glorioso Christi corpori nil à mortalibus (etli non minor eorum perfidia) læsionis inferri, atque illam divinorum membrorum unionem, neutiquam infringi posse: e Corpus Christi quidem sumi potest ab impiis, & peccatoribus; & ab insipientissime tractatur indignè; possit etiam ipsa hostia in lutum projici, vel bestis tradi, seu ab animantibus comedi, & undique multis aliter modis tractari. Quamvis autem talia facientes, gravissimè peccent; tamen corpus Christi per talia nullo modo conquinatur, nec ullam in eo efficiunt læsionem; sicut radius Solis per lutum transiens, exinde non inficitur, vel gladius vulneratur. Sic non cœcisus, non confractus, non divisus,

Integer accipitur.

Quod expendens Bonaventura d ait: Dominus indivisum, & integrum Corpus obtulit; malè

a Aug. cit. pp. u. D. Tho. opul. 58 c. 18.

b V. L. x. Euang. p. 1. Dom. 2. post Pent.

c S. Thom. opul. 19. cap. 7. d Cit. 52.

laz. r. in Prov. c. 9.

ergo divisor, & vel minimâ meâ parte illum defrando. Hæc vox infamis meretricis, e carnalis voluptatis, tartarei tyranni est: DIVIDATUR. Suaviter & fortiter f Bernardus: non Patris, non Matris illa vox est: nec mihi nec tibi sit, sed DIVIDATUR. Hæc vox mundi est, vox cacodæmonis est, dum Deus & Dominus cordis nostri, jure suo totum sibi indivisum postulat. Unam partem maritus uxori tradit, g ET DIVISUS EST. Unam aurem iudex æquitati & justitiæ; alteram crumenæ vel amicitie, & DIVISUS EST. Adolescens unum oculum altari, alterum puellæ intendit: unum genu Deo, alterum Diabolo consecrat. Quibus non minus verè quàm se verè Oseas b interminatur: DIVISUM EST cor divinum, nunc interionunt. Quæ divitio & scissura cùm inter plures gladio linguæ oriatur, & in annos multos coninveterato odio divisum maneat, hoc Sacramentum, quod unionis, pacis & concordie, ubi Christus non divisus sed integer accipitur, hodierna die oronium animos unire, & conglutinare debere ostendat. Augustinus, teste Ruperto i Columna veritatis, hoc Sacramentum concordie appellare non dubitavit. Litigabant ergo Iudæi, & dissocabantur cordibus suis; qui panem CONCORDIÆ non intelligebant, an invicem litigabant; qui autè manducant talem panem, non litigant ad invicem; sed per hunc facit Deus UNANIMES in domo Concordiæ panem manducare non videtur, qui discordias se-

rit,

e 2. Reg. 3. f Bern. epist. 258. g 1 Cor.

1. h Osee 10. i Rupert. 17. de opere

Spirit. S. cap. 19. August. tract. 26. in

Ioan. S. Thom. in Ioan. c. 6.

rir, qui diſidia, & rixas cum altero miſcet. Quod utinam non eo ipſo die, quo hoc pane concordia refecti ſunt, contingeret. Iam interim hic panis, convivas omnes tam concorditer reddere deberet, ut multorum corporum una anima eſſe videretur.

Hoc votum Divi Cypriani aſuit: *Quibus unum eſt panis. unum eſt corpus, & omnium unum cor, & anima una, uni Chriſto adherens, juxta illud Pauli: Unus panis, unum corpus multi ſumus omnes, qui de uno pane participamus.*

Multa grana quibus panis conficitur, jam contrita ita inter ſe uniuntur, ut diſcerni nequeant, ut nec acini, qui in vinum confluunt. Quibus unitatem, ac animorum concordiam Deus nobis maximè commendare voluit, ut docet Sanctus Thomas: *b Propterea Dominus noſter Jeſus Chriſtus, corpus & ſanguinem ſuum in eis rebus commendavit, quæ ad unum aliquid rediguntur: ex multis namque granis unus panis conficitur. & ex multis racemis vinum conſuit.*

Qui ad hanc unitatis, & pacis menſam communicari accedunt, enſem, ut videmus, deponunt; ſed quid juvat, ut cum Tullio loquar, nudum gladio habere laus, & animum ſervare armatum? quid juvat columbinam manſuetudinem in Euchariſtico agno tibi proponi, ſi animus tuus ſelle relinquet, & in rabiem belluinam efferatur? iſtiusmodi ſimiles dixerò Regiſæ Semiramidi, quæ pro ſymbolo e habebat

columbam, gladium roſtro ſuo præferentem, indicare volens, quod ſub ſexu fæmineo, truculentos tamen animos geſtaret. Iſtud eſt quod graviffimè infectatur Chryſoſtomus, & quod *ſuper ſiamus agnum comedentes. Hoc porro myſterium ab omni vel tenui inimicitia purum eſſe penitus jubet: eſt enim PACIS myſterium, in quo Deus pacis & directionis, intimo cordis noſtri ſinu excipitur, & unitur.*

B. Blondæ, marito vitæ functo, unicuique reſtabat filius, matris amor & delicia. Verùm in veterata odia quorundam in patrem, necdum cum eo ſepulta, in filium exarſerunt: Sicarii quippe cùm in parentem ſævire ampliùs non poſſent, in nato rabiem ſuam ſaturarunt, inſidiis ſque vulneribus foedè trucidarunt. Quid hæc Mater orba marito, & filio ad lacrimas, ad lamenta ad fæmineos ejulatus confugit, cælumque laceſſit juſtis querelis; dumque ſicut ſuam ſolatur, aut deplorat orbitatem, ecce ingens aliud paratur malum: illi ipſi Sicarii ſepultum Adoleſcentis cadaver, egeſtâ humo eruunt, ferrum algidò pectore immergunt, rimantur viſcera, cor immani crudelitate eveilunt, & parato jam epulo inter ſercula commiſcent, improbeque conditum apponunt feralli menſæ, cui cum aliis fœminis aſſidebat mœſta ac plorans mater: cùm ecce inſcia, iucundaque de feralli iſto ſerculo edere jubetur. Edit illa, nihilque ſiniſtri me-

R 5 TU 3135,

a S Cyprian. ſerm. de cœna Dom. 1.
Cor 10. 17. b S Thom. opuſc. 57
c Gauſin. Cour. 5. com. 4. pag. 514.

d Chryſoſt. hom. 50. ad pop.
e Ex hiſt. Ord. Servitarum.

tuens; etiam cor filii absorbet, inque sua viscera dimittit. Nec sic satiata inimicorum rabies, nisi illud ipsum facinus, afflictae matri manifestaretur. Quid hic expectatis auditores? quæ irarum fulmina? quæ verborum tonitrua? quæ lachrimarum flumina? quos æstus excitatae mentis, ac vindictam spirantis? At nihil horum: ilico quippe ex hoc corde flammam sibi non vindictæ, sed divinæ charitatis sentire visa est, quæ ita cor ejus immutarunt, ut ad Christi Crucifixi pedes provoluta, Sicariis ignosci, ardentissimè expetierit, & te, ô Jesu, ô amor, ô corculum ejus, in sponsum delecto, à sæculo ad religiosam, sanctorumque vitam, inter Servitas moniales sese contulerit.

Accipimus in Eucharistia cum reliquo Christi corpore, amabilissimum cor Domini Jesu; numquid eo refecti mansuescimus, & omnem iram, odium, similitatem ex animo deponemus, omnesque velut cor unum, & anima una complectemur? quod charitatis vinculum Deus tanti facit, ut malitiam omnem suum honorem illi posthaberi, ut disertè testatur Chrysostomus a ad illa verba Matth 5. *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo* Ubi aureo ore a exclamat: *O admirabilem benignitatem, atque ineffabilem erga homines amorem Dei! honorem suum despicit, dum in proximo charitatem requirit, quid*

à Chryso. hom. 16. in Matth.

his verbis mitius esse potest? interrumpatur cultus meus, inquit, non tua charitas integretur. Hoc probe norat b Alexander Urfinus Cardinalis, qui dum jam iret ut sacris operaretur, literæ illi deferuntur de homine nefario, qui necem ei intentabat. Tum ille: Hoc demum tempus est, ut meum in te amore m, mi Deus, ignoscendo adprobem. Nec plura, literas sacrificialis candelæ flammis, abolevit, & sic ad aram pacis perrexit. Vultis & vos æterno cum Deo unitatis vinculo colligari, si quæ forte in animo odia, aut similitates, ea pro hostia pacifica, Agno Eucharistico immolate.

S E X T U M

MIRABILIMUM. *Veneratio à Bratis exhibita. Quod non capis, quod non vides, animosa firmat fides, præter verum ordinem.*

QUANTA mentis corporisque munditie, religione, reverentia, divina hæc mysteria pertractanda, facile concipit, qui fide verâ & vivâ hic sancta sanctorum, sacratissimum Christi Corpus & sanguinem agnoscit. Ubi non immerito illa quæstio movetur, cur Christus se à Magdalena vel leviter contingi noluerit, *c noli me tangere*: Thomam vero ultro invitarit, ut etiam lateri manum infereret, *d mitte manum tuam in latus meum*. Unde hæc sanctæ mulieris repulsa, discipuli

b P. Rho. varizæ, virt. hist. l. 1. c. 5. §. 20. c Ican. 20. d Ibid.

puli tam amica invitatio? nisi quia Magdalena necdum spiritus sancti gratia, visibili missione sanctificata, qua discipulus Thomas fuerat praeventus; hanc causam adfert a Cyrillus Alexandrinus, dicens: *Illi (scilicet Magdalena) nondum gratia spiritus sancti sanctificata, tangere non licebat: nam antequam Dominus in caelum ascendisset, descensus spiritus in omnes non fuit. Thomas autem hoc licebat, quia una cum alio spiritum sanctum consecutus: ad universum namque discipulorum consortium vox illa transiit, accipite spiritum sanctum.* Ex quo manifeste colligere est, qua puritate, & sanctitate hoc Virgineum Christi Corpus, à sacerdotibus tractandum, & à fidelibus sumendum sit. Adeo ut si omnes gratia, & charitate flagrant, qua Seraphin & Cherubin, qua Virgo Mater praedita fuit, non dignae satis ad hoc omnis sanctitatis, & divinitatis mysterium, accederent. sed quoniam haec alibi b fusius deduximus, ne actum agamus, inde nunc ad ruborem & confusionem Haeticorum, argumentum deducam, ut qui Augustissimo huic Sacramento fidem derogant, atque omnem Venerationem & adorationem denegant, ipsis brutis animantibus, quae stupenda venerationis signa exhibere, stolidiores esse convincam. Justissima sunt illae e Isaiae Vatis querelae: *Cognovit bos possessorem suum, & Asinus praesepe Domini sui, Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit.* Hieronymus

docet, d Argumentum hic de sumi à minori ad majus, à brutis ad homines, & observat Judaeos rebelles, & ingratos, hic non conferti cani sagaci, & grato animali, sed stolido bovi & Asino, atque iis stolidiores, & minus gratos existisse. Huic consentit illud e Eusebij: *Cunctam Iudaeorum nationem redarguit dicens: cognovit bos &c.*

Ut autem cognoscatis, nostri temporis Haeticos hic una redargui, notandum est, quod ipsi panem Angelorum in praesepe, Asino stolidiores non agnoscant, cum interim clarè, & praclare f Augustinus: *Quia Dominus noster Iesus Christus CIBARIA NOSTRA voluit esse propterea natus, in praesepe collocatus est.* Enimvero Israel hoc non cognovit, & populus meus non intellexit, id est, inquit g Hugo Card, *me per fidem; Calvinista, Lutheranus, Sacramentarius non intellexit.* Unde illos quoque hoc Isaiae vaticinio contineri, Nazianzenus h satis aperte declarat: *Haece verbi, COGNOVIT BOS POSSESSOREM &c. Iudeos myth animantibus propemotum stupidiores existisse ait: atque omnibus iniquè, & ingrate erga Deum affectis, hac oratio congruit.* Quam autem iniquè & ingrate heterodoxi omnes, erga Christum afficiantur, & ipsis brutis brutiores sint, ex eo manifestum est, quod quem multa mula ad nutum Antonii de Padua in Eucharestia praesentem agnovit, & flexo poplite venerata est, Asini illi non agnoscant. Res sic se habet.

R 6

Bon-

d Corneli hic e Eusebii 2. demonst. Euang. c. 26. f Augustin Plat. 126. v. 40
g Hugo Card. in Iulian. c. 1. v. 3.
h Naz. orat. 38. Nicetas.

a Cyrill. Alex. l. 12. in Ioan. c. 58.

b V. Lux Euang. p. 2. dom. 2. post pent.

c Isaie 1. v. 3.

Bonvillus quidam Hæresiarcha, & cum S. Antonio Patavino de Veritate Eucharistiæ, disceptans: *Tum demum credam, inquit, cum hoc prodigij, quod obijciam, fieri videro, triduvana fame macerabo mulum meum ac tum demum post triduum deducam in populi conspectum, ibidemq; pabulum illi offeram, tu vero Antonie, stabis ex adverso, cum tuo illo, quod ais, Christi Corpore. Quod si neglecto pabulo, mulus ad venerandum Deum tuum feratur, tum demum nec antea, presentiam Christi in Eucharistia tibi credidero.* Ita ipse pretiosa nimirum fide, quam non nisi miraculo venderrat. Sed bene habuit, quod ejusmodi miraculum postularit, ut bestia à bestia doceretur. Porro conditionem accepit vir sanctus. Certamini dies condita est, locusque, ac tota res brevi tota civitate evulgata, adveniente die, undique in plateam assignatam concurrunt, adducitur ab hæretico famelicus mulus, intereaque in proxima ædicula sacris operatur Antonius; quibus peractis ad populum egreditur, maxima cum reverentia manibus, Eucharistiam gerens, simulque animo summam in prædium suum, quem tenebat, fiduciam. Deinde suspensis rei expectatione omnibus, Bonvillus animo jam devorans Victoriam, lectissimum ac copiosum pabulum mulo huic proponit, etiam saturo futurum in deliciis; illic vero Augustissimum Sacramentum ab Antonio proferatur, qui eo rerum articulo, ubi Dei gloria, hæcque in divinum mysterium agitur, fiduciam prodigij extulcians, cunctis au-

a. Surius 13. Junii.

dientibus, atque avidè defixis, mulum adhuc derentum compellans; *Hujus, inquit, nomine Conditoris tui, quem manibus tamen indignis revera teneo, præcipio tibi, ut confestim huic accedas, eumque quo par est cultu venerere, ut vel hinc intelligat hæretica perfidia, omnes res creatas suo subditi Creatori, quem sacerdos in altari voce conficit, ac manibus consecrat.* His dictis solvit rabidum fame animal ac sibi relinquitur; atque è vestigio, ó vim divinam! ó prodigium perfidia teste certissimum! neglecto pabulo, ante os, oculosque posito, ad Eucharistiam se convertit, usque ad poplites dimittit caput, & coram eâ genua curvans, adorandum accedit. Hic præ gaudio non se capere Catholici: acerrimo pudoris aculeo compungi hæretici. Bonvillus ipse hæresiarcha mulum Ductorem sequi, hæresim execrari suumq; in hostiam adorare Conditorem, gratias Christo suo agente Patavino, quod & ille cæcus & cum eo multi ex assecclis, è plateis, & vicis civitatis Tolosane lucem aspexissent.

Nec adhuc vos pudet Calvinianos, jumentis insipientibus stolidiores persistere? cognovit bos, cognovit asinus & mulus Dominum suum, quem beati illi spiritus velata facie in ara venerantur & adorant. Aureo vos sermone (tam pretiosa mihi vestra salus est) quemq; compello: Tu homo si non mox cum *b. Angelis, agnosce vel tardissime cum jumentis: ne dum miraris, ipsis jumentis quibus ante comparatus fueras, postonar. O bestias, restes sacramenti*

b. Ch. yfologus serm. 141.

menti mirabilis fideles, rationalem sine ratione cultum exhibentes! hæc dum commemoro, nonne pudore summo suffusus, merito ambæ aures iis rorantur, *a qui ore fatentur se nosse Deum, factis autem negant.* qui se fideles, & veraciter Christum sub hoc Sacramento mirabili contineri proferunt; Vita autem & moribus ita ei præsentibus assistunt, ac si fictus aut pictus Deus, vel, ut Calviniani veritatis dumtaxat umbra, & figura nobis in altari exhiberetur. contentur se hic nosse Deum, sed risui, noticiis, gestibus, fabulis, summæ irreverentiæ in loco sancto indulgentes, illic præsentem negant. *6* Nudis pedibus, & ima veneratione Turcæ non solum Moscheas suas, sed & cænaculum nunc Basilicam constructum, in quo Christus sanctissimum Sacramentum instituit, ingredi consuevere, adeo ut vel luto, vel spūto, locum illum, scædare ipsis etiam, piaculū sit. O si hæc illorum mentibus hærerent, qui in Dei templis, ubi hoc mysterium toties peragitur, adeo non luto & spūto contaminare, sed domum Dei vertentes in speluncam latronum, liberiore visu effunore risu, verbis lascivis, affectu perverso scædissime conspurcant, & Creatori suo dorsum obvertentes, abominatio nes gravissimas, ut in spiritu vidit Propheta, committere non reformidant. Digni profecto in quos severus vinlex Deus, & zelosi pro domo Dei animadvertant, quam qui mortali Regi aut Principi, indecenter aut

impudenter assistunt. Princeps quidam & legatis Turcicis se oram, aperto capite consistere debens, cydar in tribus clavis capiti affigi iussit. Non caput, non lingua, non manus, sacræ legis itis configentur; sed atrociora, & æterna vitios manent supplicia. Nunc unde digressi sumus, revertamur, & a minutis animalculis, novum Eucharistiam venerandi modum condicere non erubescamus.

Audite e quoque, quod olim contigit locupletissimi testes prodierunt: Mulier quædam cum ex apibus suis non referret expectatum proventum, videretque eas nescio qua lue, aut veneficio contabescere, atque emori ab altera muliere sibi persuaderi fatuè passa est, ut letentam ore sacram hostiam, quam super mensa divina à sacerdote acciperet, in unum alvearium suorum inijceret. Injecit, nec sefellit eventus vota, optimo Deo, ut nonnunquam solet, malis mortalium consiliis, utente in bonum: siquidem ab injecta hostia cessavit lues, viguere apes, fluxere mella, quid resuper apes? amplius ne pervenire curitare? perulcis pedibus lascivire? labem aliquam sanctissimæ hostiæ aspergere? nihil vobis minus veniat in mentem. Ecce tibi omnes confestim advolant, officiosissime circumstant, religiosè venerantur, bombis ad harmoniæ legem temperatis prosequuntur. Interim aliæ in selectissimis floribus, ceram constant, aliæ ex cerâ ædiculam compingunt: idoneo

a Ad Titum, 1. 16. *b* Novarin. Agnus Eucharist. 1. c. pag. 31.
c Ezech. c. 8.

d De l'Ancre in constance du monde.
e Cæsar. 1. 8. c. 9. Antonin. 2. c. 1. c. 12. c. 8. Thom. Cantip. li. apum.

neo etenim tempore alveare mulier aperiens, ut mel educat, ecce in illo rem miram, Apiculæ ipsa sapientiores, Dominum suum, ut par erat agnoverant; & Angelica quadam arte, facellum illi è Virgine cerâ eas concinnasse deprehendit. Parietes hinc & hinc substructi, ac suis fenestellis appositè instructi, inorsum ostio jungebantur: in medio erecta ara SS. Eucharistiam velut in Hierothecâ spectabilem, exponebat. Supra eminebat turracula, non sine campanulis, quasi ad venerationem hospitis, homines accire vellent, & volebant omnino: nam qui sonus cymbalo deerat, eum festivo amabilique bombo representabant, ambientes Conditorem suum, venerabundo volatu, & pro facultate prædicantes. Eo miraculo attonita mulier, ad sacerdotem desert rem totam; qui advocato undique populo stipatus, supplicabundus ad aparium contendit, indeque subductam sacram hostiam ad templum deportavit. Hæc Cæsarius Antistes Arelatenus, a vir ea sanctimonia præditus, ut non prius ipse mortuus è vivis abierit, quam mortuum ad vivos ipse revocasset, S. Antoninus Florentinorum præsul, B. Thomas Aquinatis, insignis discipulus. O Apiculæ ingeniosæ in Domini vestri, nostrique cultum architectæ! quis vobis non invideat tam raram, tam præclaram artem? quis eam non in animo suo æmuletur? ut templum unum Domino nostro concinnamus, aram in corde nostro illi exstruamus? *pudeat*

a in vita 27. Aug.

certe, quod vel gentilis Philosophus b inculcat, a parvis animalibus non trahere mores; docent nos in Eucharistico cultu ingeniosæ apiculæ hujus SS. Sacramenti reverentiæ, ac Religionis augendæ, omnem solertiam & industriam conferendam: docent ædiculas & aras ei exstruendas, docent eas cereis & floribus exornandas, voce gestu, moribus, omnemque venerationem exhibendam. Consimilem apibus, oviculis Sacramento mirabili religionis signa exhibuisse, refert Rosvveydus. Qui vero his diælis humanam hdem denegant, quia sacris Biblijs non continentur, ij etiam Amstelrodammum in rerum natura esse pernegant, quos velut oves errantes, forte canis Ulyssiponensis, quo nihil unquam mirabilius hoc in genere legisse me memini, reducet. Joannes Eusebius Nierenbergius d sacrarum litterarum doctor eximius, & scriptor religiosissimus, sic refert: pro confirmanda fide, augendoque cultu sacerrimæ mensæ, novum in urbe Ulyssiponensi, & mirandum profus eventum narrabo, quia dum hæc scribo, in omnium admiratione, & lingua versatur. In templi divæ Justæ vicinia, artocreatarum quidam artifex habitat, qui domi canem alie mediocri magnitudine, denso rubore nonnullis albis maculis distinctum, & nomine Tudesçū, duos ante annos S. Eucharistiam, cum in niveo velo defertur ad ægrotos, cæpit comitari,

b Seneca l. 1. de Clement. c Hist. Eccl. Belgij. 2. 126 d Nierenb. hist. naturæ l 9. c. 94. pag 200.

tari, ut à pluribus attentius fuit observatum. In primis quotiescumque parvum cymbalum (cujus sonitu monentur vicini ad Domipi corpus honorandum vel æra campana è turri concrepant, domo erumpit celer, accurritque ad templum festinanter, eoque circumquaque lustrato, repetit domum. Cum vero ad templi ostium, egredientis Domini parvum cymbalum, alterum signum edit, incredibili velocitate redit ad templum, ibique prospiciens consistit, donec sub pallio, seu umbraculo Sacramentum jam procedat. Tum repetito cum alacritate saltu, pergit ad canentes pneros initio pompæ, huc illucque sæpius recurans, quasi ipse ad reverentiam, & venerabilem Comitalem disponeret pompam. Mansuetus licet cum natura, tum familiaritate canis: id temporis tamen hoc unum, agit, & obtemperat nemini, nullum sequitur, nullum agnoscit, ne herum quidem vocitantem. Ubi ad ægroti devotum est ædes, hic in propatulo expectat, dum exeuntem Dominum ad templum denuo deducat; nec prius quam in sacram cellulam Sanctissimum Domini corpus reconditum sit, mirus ille antea ambulo discedit. O mortalium socordiam! ô Christianorum ignaviam! in Augustissimum hoc epulum, fidem prope dicam mortuam! quis vestrum eam quam canis hic docet promptitudinem æmulatur, ut nola audita præ fortibus velociter excurrat, alacer comitetur, quacumque cæli temperie Dominum suum per vicos, &

plateas ad moribundos prosequatur? aut ubi in publicis supplicationibus sacrum hoc ferculum defertur, præluceat? *a Non est servus major Domino suo;* ille etiam, cujus deliciae sunt esse cum filijs hominum, sic libenter etiam à morte plateas obambulat, omnesque invitat, ut hunc circuitum amoris divini, sui hujus sæculi præ circuitu vanitatis (*den tour à la mode*) frequentare dignentur.

b Joanna Regina Castellæ & Aragoniæ, maritum suum Philippum I. Pulchrum nomine, tanto amore prosecuta est, ut nunquam à corpore ejus jam mortuo potuerit separari; indices sarcophagum aperiri jubebat, & quorsum iter faceret, cadaver secum asportari volebat, quo Prophetia implebatur, olim Philippo, Regia magnificentia Hispaniam ingredienti, à vetula denunciata: *Magnus illum à morte, quam in vita ambulaturum.* Quod cum Rex Regum in se verificari voluerit, impius sit, qui hunc suo, suorumque comitatu solitarium destituit. Sed cœptum historiæ prosequamur. Semel noctu canis idem exciratus tinnitu cymbali, currit properè ad januam: quam ut obleratam reperit, cœpit unguibus vellere, pulsante, faucibus ululare ut solverent. non exauditus heri dormientis cubile intrat, circum, gemit, clamitat, & satis ea arte sibi exitum dari flagitans, sed cum ab hero sopito non exauditus, vel à molente contemptus esset, ad ancillam etiamnum vigi-

a Joan 12. *b* F Hilarion de Coste Eloges des Reyes & Dames. tom. 1. pag. 61.

vigilem, & domesticis officii occupatam accurrat in filit iudibundus, vestis oram levi dente admordit, perducit ad januam, eaque patefacta ad templum procurrit, comitatusque SS. hostiam, ad propria rediit.

Accidit & alias, cum S. S. Sacramentum de more præcederet, ut carulum quandam offenderit dormientem ad fontem roris, tenentem capistro bestiam: hunc ex templo allatrat vehementer, nec dimittit donec experrectus, se illico in genua venerabundus abiecit. A. I. quando in eodem comitatu Rusticana occurrit, a seculo insidenti, quam adeo animose allatrat & affliit, ut conterrita, & quid agendum à nonnemine communita, descenderit, & genua flexerit. Ita & alterum virum nobilem equo descendere, & Eucharistiam proum venerari compulit, non leuiter interim ungula equi in pede læsus, quem obligari detraxit, donec claudicans morem suo mori se triser.

Viginti quatuor horarum spatium adfuit Christo velato in hebdomada sancta.

Ingenti sexus utriusque turba, frequentissimum erat templum in octava paschæ, eratque jam sacerdos accinctus, ut S. hostiam ad ægrum deferret, cum fœmina quaedam vestium non vulgari, quamquam vulgari turpitudine, per transversum ostium ingressa staret, hanc ut canis vider, curriculo illam imperit, & impetu tanto, tanque terrifico insilit, ut pulcore ac terrore correpta, & à circumstantibus officij monita, solo se abiecerit, ac tum tandem canis

comitando, se in sua statione solita locavit. Istiusmodi canes si plures excubarent, quam multos hæreticos, & frigidos Catholicos ad officium compellerent; atque utinam in omnibus templis circumcursarent, & infames quosdam iuvenulos, canesne an homines, certè minimè Christianos, officij sui, ac venerationis commonerent, dum vel unico genu curuato Judæos; vel toto corpore ad irreuerentiam, imò ad probum Numinis composiro Atheos repræsentant! nam quia ego de iis loquar, qui ædes sacras ut lustra Veneris, ac lupanaria a se unquam meritò illis oblatraret illis similis Ulyssiponensis ille Molossus, imò ad sanguinem usque morderet, quos conscientia tam fœdarum cogitationum, ac cupiditatum non remordent. Sed foris illi canes, canibus inuerecundiores.

Hic autem si quis se perstringi sentiat, audiat, & obaudiat B. Chrysologum a graviter commonentem: *Ecce iumenta adulantur caud, blandiuntur auribus, linguis lambunt, & moim quo possunt, Auferem suum sententur contra naturam, in thiam venisse naturam, Israël verò, populus electus, me non cognouit, non intellexit; contemptui, & despectui habuit. Quod dum attentius confidero, & animo pervolvo, inter animantes quæ mirabili huic Sacramento, se mirabiles exhibuere, non possum quin Aquilas inducam, sed mortales & rationales, Aquilas, inquam, Austriacas, b qua ubi-cumque fuerit corpus, illic congre-*

a Chrysof. serm. 141. b Matth. 24.

abuntur. In quæ verba a divus Ambrosius: *Est corpus de quo dictum est. Caro mea verè est cibus. Circa hoc corpus, verè Aquila sunt, quæ aliis circumvolant spiritualibus.*

Quod quàm sollicitè, quàm foerter Aquilæ Austriacæ fecerint, quàmque alacriter & ardentè aliis spiritualibus SS. hoc corpus circumvolitarint, attendite. Rudolphus Imperator, unde hæc prima Aquilarum origo promanavit, quàm studiosè ubi hoc corpus fuerit, affuerit, omnibus in comperto est. Non indegeneres, suis spiritualibus aliis hoc corpus circumvolitarunt Maximilianus I. Ferdinandi omnes. Carolus V. & omnes Philippi, Reges ac Principes, Austriacum eum secuti, ut apud Historicos b. Jo. Jus Austriacæ legere est. Hoc paucis ad commendationem dixisse sufficiat, ex illo auro, quod primum in Castellam, ex India Occidentia advectum, facta est Hierothea, in qua augustissimam Eucharistiam sancta Ecclesia Toletana pro more retentam proponit. Et ex eo, quod primum Indiæ orientalis Reges, Clientelaris obsequii nomine, Emanueli Lusitaniæ Regi perolverunt, fabrefacta similiter est sacrosancta Dominici Corporis pyxis, quæ Ulyssipone in templo Bethlemiticæ Virginis, Indiarum victoriarum magnificentissimo trophæo vilitur. Laboravit posterorū fides, ut credat quod refert alloquens Philippum I V. c. Scribanus: *Memineras te ab ijs venire, qui in sole occidente supra septuaginta*

Ambr. 1.8. in Luc. c. 17. b Scriban. politico Chryl. in præc. Vernulæus Apolog. gent. Austriac. c Scriban. polit. in præf.

templorum millia, ditissima pietatè erexerunt, & à Jacobo Aragonio, qui solus habuit mille templa, Dei Marti felici, locuplete, ac regia manu edificavit. Nusquam citius fulget, quàm in aris, delubris, & Divorum simulachris, Austriacum aurum, & potissimum in sacrosanctis eaplis, in quibus ille latet, quem orbis non capit. Addit d. Surius; *Tot hominum millia in novo orbe Carolino (sic Americam, Caroli V. armis subactam nuncupat) Christi fidem complexa, atque hoc admirandum Eucharistiæ mysterium istic veneratos fuisse, quot esse possint Christiani in veteri orbe nostro.* Quare frendeat orbis & Orcus, domus hæc tali basi fulta, nunquam corruet. Narrat quidem e Spondanus, internecinum inter Ducès Austriæ, & Suiceros odium esse, aded amarum, ut non possent nomen audire: & si quis bonum aliquid locutus fuisset de domo Austriaca, aut signo aliquo favere monstrasset, fuisset sine judicio occisus; in tantum ut non solùm insignia ejus, ex omnibus locis sacris, & profanis (quæ jam ubique præfulgent) abratissent, verùm etiam quoniam Duces Austriæ gestant in galea, pavonis caudam, nullum ipsi in tota terrâ sua pavonem esse paterentur: & si quis in pileo gestasset pavonis pennam, sine interrogatione interficeretur. Hactenus Spondanus. His ramen frendentibus, & aliis invidentibus, Religiosissima hæc domus perstabit, quam Lipsius e vocat: *domum ad summum fastigium*

d Surius in Ann. 1. e Spondan. Annal. Eccl. a. 1454. n. 14. pag. 39. f Lipsius eplli. cent. 2. eplli. 98.

*figium genitam, quæ ut alius
a rectè asserit: una manu Orien-
tem, altera Occidentem ferre vide-
tur.*

His denique Aquilis dnm cor-
pus hoc, alis suis spiritualibus
circumvolant, nulli accipitres,
aut gryphes nocebunt.

SEPTIMUM

MIRABILIUM. *Species
extra subjectum sub diver-
sis speciebus, signis tantum
& non reb. ss.*

S. Thomas *b* opusc. de Sacra-
mento Altaris, agens qua ra-
tione Deus noster absconditus,
sub specierum velamine deli-
tescat, dicit hoc *pulchrè signari
in benedictione Jacob c ubi sensus
Isaac sunt decepti, putant sentire
Esau, dum sensit similitudinem
ejus, qui velatus erat Jacob. Esau
quem amabat Isaac, id est corpus,
eo quod de cibo suo vescitur, signi-
ficat substantiam panis, eum suum
accidentibus, scilicet colore, sapore
&c. Dum itaque Isaac quasi homo
exterior, id est Sacerdos benedicere
debet; Esau id est substantia panis
recedit, sed similitudo Esau, scilicet
vestes cum odore, cibo cum sapore
&c. Manent circa Jacob, & sensus
nostri falluntur. Hic Jacob sub
vestibus Esau, hoc est Christus
sub speciebus panis, adeo gra-
tum erat spectaculum d B. Cole-
tæ, ut nullum formosius ulli
mortalium exhibitum sit. Cole-
ra oculos suos magno habebat
in pretio. Quid illud? an quia
oculis poterat suspicere vas il-
lud admirabile, opus excelsi
solem? vel luminare illud mi-*

a Vernul. cic. b S. Thom. opusc. 58. c. 7.

c Gen. 27. d Bartij favore de Jesu. 446.

In vita,

nus, quod præest nocti, Lunam
vel ignes illos minores, rutilan-
tes illas faculas, stellas? an quia
poterat adspicere viridaria, &
agros, & horros tanta florum
versicolorum pompâ, & viren-
tium herbarum decore collu-
centes? ab illis potius oculos
ne viderent illam vanitatem
avertebat; sed ideo tantum gau-
debat se pollere oculis, ideo
æstimabat oculos, quod ijs lice-
ret sibi species Eucharisticas in-
tueri: quod si aiebat illa, oculo-
rum usura ante mortem priva-
rer, ob id præsertim eorum ja-
ctura acerba mihi foret, quod
deinceps prohiberer divinas il-
las species, & sponsi abscondi-
ti, Jesu latentis candidissimam
urbem, & tegumenta aspicerem.
F. ultra post hæc & nobis obji-
ciantur facies stybio & fucis, ut
alliciant, illitæ, in quibus sunt
rosæ genæ, corallina labra, lu-
centes oculi, lactæa colla; fru-
stra nobis proponantur tot oculo-
rum lenocinia, aurum, argen-
tum, gemmæ, purpura, ostrum,
& quæcumque sunt digna visu,
vel propter pretium, vel propter
decorem, vel propter
splendorem, claudit his omni-
bus oculos Coleta, & spretis
omnibus quæ possunt oculis
adspicere, uni intenta, qui est
e splendidus in panibus. Sic aman-
tes animæ, fidei luce oculatæ
sponsum suum, etiam post can-
didum hunc parietem delite-
scentem agnoscunt, & amice
confabulantur. Dum interim
falsitatis sectatores volunt i-
psam primam veritatem nobis
ut olim Heliogabalum convivis
suis, fictis & pictis epulis illu-
dere voluisse. Nec aliter agunt

falsi

falsi isti sacramentarij, & testamentarij, quam si Rex aliquis filio suo secundo genito, talem, ac talem civitatem relinqueret testamento, & postea executores, tabulam illi regis filio traderent, in qua illæ civitates pictæ contererentur, dicentes: Ecce civitates à patre, tali testamento relictas! Itane Principi satisfacerent? audiant hi a D. Thomam: *quid hoc Sacramento mirabilius? in ipso namque panis & vinum in Christi Corpus, & sanguinem substantialiter convertuntur. Accidentia autem sine subiecto in eodem subsistunt.* Hauserat hoc ex ipso fonte æternæ veritatis, qui fallere non potest: *b Caro mea VERE est cibus, & sanguis meus VERE est potus.* Cur Dominus non simpliciter dixit: *Caro mea est cibus & c.* Cur apposuit illud VERE? S. Chrysostomus: VERE, inquit Dominus, *Caro mea est cibus, ne obscure locutum, & in parabola, audientes arbitrarentur, Ambrosius e hæc tam vera esse asserit, quam Christum esse filium Dei: Christus est VERE Dei Filius, non quemadmodum homines per gratiam, sed quasi filius ex substantia Patris: ita ejus caro VERA caro est, sicut ipse dixit, & VERUS sanguis ejus.* Quæ adeo manifesta S. Hilario d, ut dicat: *de veritate carnis, & Sanguinis Christi, non est relictus ambigendi locus. nunc & ipsius Domini professione, & fide nostra VERE caro est, & VERE Sanguis est.* Sicut cum quis domum suam Regi in hospitium offert, optimis tapetibus, & stragulis, & suppellectili ornatam, ipso jam inde decedente, Rex

domum intrat, quam quidem alienam inhabitat Rex, & solus eam occupat: non enim Dominus domus ibi remanet, sed solum suppellex ejus. Sic panis ad hoc Sacramentum, accidentia sua, velut suppellectilia quædam obrulit, ipse tamen abiit, & recessit, & quantitatem, candorem, colorem, odorem cum aliis speciebus, velut domum ornatam Christo Domino relinquit. Atque hæc recepta ineffabili veritate, post mille annos, quidam nomine *Berengarius* hanc corporis Christi sub speciebus Eucharisticis impugnare ausus præsentiam, hæresim induxit, multosque seduxit cujus errorem ut confutaret, & excinderet Nicolaus Papa II. Concilium Lateranense, centum & tredecim Episcoporum coëgit, ubi ejus hæresim damnavit, & anathematizavit, atque in ipso concilio Berengarius divina misericordia oculos aperiens, hæresim ejuravit, & conversus ad Dominum, seductum se fuisse confessus est. Ac tandem in hora mortis suæ, angustias in eo magnas passus est, quod eos ad veritatem reducere non posset, quos subdola suâ doctrinâ perveritisset. Hunc ergo, e qui Ecclesiam non audiunt, sic in extrema lucta audiant profitentem: *Deus meus, hodie mihi apparebis ad meam salvationem, ut spero, propter penitentiam meam, vel meam condemnationem. ut timeo, propter eos, quos perversa doctrina mea decepi, quos reducere neque vivi ad veritatem tui Sacramenti. & sic expiravit. Erit aliquando illa dies, dum & ipsi sero, quos*

Beren-

a S. Thom. opus. 27. b Ioan. 6. v. 55.

c Ambr 1.6. de Sacram. c. 1.

d S. Hilarij, J. 8. de Trinit.

e Labarta tit. Eucharist. prop. 1.

Berengarius deplorat, agnoscit Deum suum absconditum, quem hic dum habitaret in nebula, vera fide agnoscere noluerunt.

Aulicis hæc sollicitudo, & unica cura est, Regem aut principem non solum coram, dum conspicuus est venerari, verum etiam in facello suo regio, ut non semel consexi, sub umbella, clausis cortinis delitescentem, ita præsentem agnosce-re, ut ne minimum strepitum excitare, nec unquam transire sine profunda reverentia præsumant. Vivacius longe, ac veracius sub candidissimo specierum sipario, Thomas Sanchez, vir doctrina eximius, & sanctimonia excellens, Deum suum hic latentem adoravit, de quo suum erga SS. hoc Sacramentum studium, affectum, voluntatem verbis illis memoria dignis restatus est, quæ ab ejus morte inter ascevia adversaria fuerant reperia: *a Omnis mea cura est Deus meus in venerabili Eucharistia absconditus.* O beata cura! O optanda cura! quæ cura reddit hominem sine cura securum. *Omnia mea cura, est Deus meus in Eucharistia absconditus;* curent proceres, magnates, palatini, placere cui serviunt principi, Cives cui se subijciunt consuli, Maritus quam diligit, uxori: filius cui devincitur parenti, servus cui famulatur Domino: *Amicus quem amat amico: Omnia mea cura, est Deus meus in Eucharistia absconditus.* Cura militum sit in campo belligerando aucupari gloriam, mercatorum in foro conquirere pecuniam, caudicorum in museo intendere litibus, Philo-

a Barrii cit. 554.

sophorum in scholis excellere scientia. Curent alii hoc, alij istud: *Omnia mea cura, Deus meus in Eucharistia absconditus.* Sic illa sit vobis omnis cura, seponite jam omnem curam, quoniam *b ipsi est cura de vobis;* ipsi erit cura, ne quid deest è temporalibus corpori, è spiritualibus animæ; ipsi erit cura de vobis in morte, in prosperis; in adversis, in tempore, in æternitate.

Et quid nisi hæc omnis Jesus amantium cura, per has species ad cor ejus penetrare, quandoquidem omnis quodammodo infinitæ sapientiæ cura, & industria in eo posita fuit, ut sic aditum sibi in animam nostram mirabili amoris stratagemate aperiret. Sic se res habet. Serenissimus aulæ Princeps in filiam Nobilem, sed solitudine abditam, & arcte conclusam potenter exarsit: unicum illi votum, ad penitus amariæ suæ cubile sibi viam sternere.

Tandem cum omnem aditum foletter exploraret, advertit famulum ultro citroque ad eam commeare: hoc itaque astu uti placuit: vestes famuli, formamque in latus, ad eam sibi accessum patefecit, & votis positus est.

Hæc non fabula, sed historia, non infrequens, ut certis auctoribus comprobare possem, peracta est. Nullus unquam potentis & ardentis filiam, quam Princeps ille supremus animâ, tam sublimi stemmate progenitam, tanto pretio emptam, hujus corporis ergastulo conclusam adamavit: cui ut intime conjungeretur, hoc divino usus est stratagemate, formam & figuram

b 1. Petri 5.

guram famuli, id est panis, qui indies ad nos subingreditur, assumpsit, seque nobis ita intime communicavit, exinavit se metipsum formam servi accipiens. *O adventiones mirabiles! o amoris abyssum! o amoris excessum!* Hæc Magdalenæ de Pazzi's ardentia erant suspiria.

Sub hisce vestibus Esau, quam amabilis mihi Jacob est: S. Gertrudis a divinius intellexit, quod quoties homo cum desiderio, & devotione aspexerit hostiam, in qua latet corpus Christi Sacramentaliter, toties meritum suum auget in celo: quia aternaliter in futura visione Dei: tot sibi speciales delectationes alludent, quoties in terram cum devotione, & desiderio inspexerit corpus Christi, vel etiam videre vellet si posset, cum rationabiliter impeditur.

Aterum est, speciebus Eucharisticis manentibus, si homo sacro epulo refectus sese magis & magis disponit, ex opere operantis gratiam augeri, ac cœlestia dona cumulari, ut apud Suarez, c. Lugo, d. Valentiam, aliosque Theologos videre est. Ea propter S. Theresæ merito monebat suas, ut cum Christo Domino in Eucharistiâ recepto, tamdiu orando manerent, quamdiu species panis, à naturali calore consumpta non essent. Si enim vel solo tactu morbidus sanabat, minime dubitandum est, quin iam adeo intime, intra nos constitutus, miracula patraturus sit, dummodo fidem vivam habeamus. Ad hanc devotionem inflammabat Novitias B. Magda-

lena de Pazziis, hisce verbis: *o mea sororis, si penetraremus, quod tunc dum durans in nobis illa sacra species facit in nobis verbum divinum! illud porro est quod S. Thomas, g. & Henriques asseruit: Christum per species, tanquam per instrumentum, excitare, & active inclinare ad actum vitalem devotionis, si homo sit bene dispositus.*

OCTAVUM

MIRABILIUM. Compendium omnis bonitatis & sanctitatis: Latent res eximie.

Carolus IX. Galliarum Rex, pretiosum monile illustri sceminae donavit, hisce Gallicis verbis insculptum: *qui me habet, nullius eget. Quod gloriosum ac insolens lemma, potiori jure divinus amor, Sacramento mirabili subscribet: qui me habet, nullius eget.* Olim Deus bona sua donavit hominibus, terram cum plantis, & frugibus, atque omnibus feris & animalibus: maria & flumina cum suis piscibus: aërem cum volucris: cœlum ipsum cum astris & planetis, gratisque influentibus, at in hoc cœlesti convivio dedit & se. Unde summus Pontifex in Clementina de reliquiis SS. *O larga & prodiga largitas, ubi donator venit in domum, & datum est idem penitus cum datore.* In quo cum sint omnia, quid

L. 4. c. 25. insinuat, divin. piet. b. Suar. 3. p. 9. 129. n. 8. sec. 7. c. Lugo de Eucharist. di. p. 12. sec. 2. n. 54. c. Valentia. q. 7. disp. 6. punct. 1. Gabriel Major. Paludan. c. S. Theresæ liner. perfect. c. 34.

f. In vita. c. 2 p. 49. Lancicius episc. 14. c. 5. n. 27. g. S. Thomas in 4. d. 45. q. 2. 2. 3.

quid non cum ipso donavit? *a* Quomodo non cum illo omnia nobis donavit? quomodo non, quod ipse est, nobis omne bonum donavit? Unde in magna illa cœna (quam S. Cyrillus ait fuisse SS. Sacramenti symbolum) ecce inquit Deus, parata sunt omnia. Non ait parati sunt cibi, paratæ epulæ, parata vina; sed parata sunt omnia; quia nobis hic exhibetur Deus, qui omnia est. Atque hoc omne bonum, non quomodocumque collatum, sed in summo gradu; ut præclare de hac re disserit *b* Doctor Angelicus: *Redemptor totum quod ipse est, & habet cum sancto spiritu, in summo dedit. Divina natura totum quod est optimum, naturaliter in se habet. Cum ergo Corpus & sanguinem filii sui Deus pater sub Sacramento dedit, tunc corporalem substantiam in summo contulit: quando vero animam ejusdem filii dedit, tunc spiritualem substantiam in summo tradidit, cujus anima omnibus Angelis, & sanctis animabus, perfectior gratia in omni sanctitate fuit. Insuper in eo totam divinam naturam, obtulit, omne BONUM IN SE naturaliter, & æternaliter continentem. Nec hoc semel tantum, aut bis, in tota hominis vita fecit, imo quocumque tempore, quocumque loco, à quocumque sacerdote fidei bono, vel malo salutare illud sacrificium in forma Ecclesie oblatum fuerit, toties Deus Pater cum Spiritu S. singulis animabus se totum ad fruendum exhibet. Fingite animo ex universis rerum omnium formis, quæ divina mente continentur infinitæ, excellentissimam speciem atque perfectissimam ideam, hoc quidquid est, hic est. Cogitate absolutissimum opus, in quo effici-*

a Rom. 8. *b* S. Thom. opusc. de beatit.

do divinæ virtutes singulæ toto conatu, atque in petu elaborarunt, quo sapientia nihil mirabilius, bonitas nihil melius, potentia nihil majus, majestas nihil augustius, ipsa denique infinita Dei Caritas ad amorem potentius possit effingere, hic est Nam Deus *c* hic posuit quidquid ubique fuit.

Quæris in hoc opere potentiam Authoris? stupendum prodigium est, in quo se tota numinis potestas exhaustit. Quid sapientiam commemorem, quæ inaudito hæcenus artificio, ipsam artificem immentum, in suum opus conclusit? Quis bonitatem non obstupescat, quæ quo majus aut melius nihil dari, vel excogitari potest, se ipsum, id est, omne bonum donavit.

d Tot bona, tam parvo clausit in orbe Deus.

Quid igitur vis ultra me hic dicere, cum plus neque tu possis optare neque Deus ipse communicare, Unde Ambrosius; *e* OMNIA h. b. emus in Christo, & OMNIA Christus est nobis. Quare dumtaxat dolendum est, adeo hujus infiniti, & omnis boni imperitos, aut avaros esse, quibus hæc omnia simul non sufficiunt.

Horum quemque compellat *f* Augustinus: *avare quid aliud cupias? quid tibi sufficit, si Deus non sufficit?*

Eadem lamenta, & justæ querelæ fuere B. Mariæ de incarnatione: *nimis avarus est, cui Deus non sufficit.* Si unquam, nunquam apcius, quam ubi hoc cœlesti

c Tibull. l. 2. eleg. 21. *d* Tibull. l. 3. eleg. 17. *e* Ambr. l. 3. de Virgin.

f August. serm. 29. de verbis Dom.

caelesti pabulo refecti, Deum
 intra cordis sinum complecti-
 mur, in Seraphica illa suspiria
 prorumpendum nobis est: *Deus
 meus, & omnia.* Alij alia quaerunt,
 alia desiderant, alijs oblectantur,
 quem quero, desidero,
 in quo solo delector, intra me
 est, *Deus meus & omnia.* Opes
 alijs & honores, voluptates
 alijs universas relinquo, sufficit
 mihi *Deus meus & omnia.* Totos
 ego alijs mundos concedo, au-
 reos & gemmeos montes non
 in video, exquisitissimas illo-
 rum delicias non ambio, mihi
Deus meus est omnia. Tu mihi o
 bone Iesu cibus es, tu mihi potus
 es, tu mihi quies, mihi gaudium,
 voluptas, meus mihi maximus
 honos es *Deus meus & omnia.*

Alterum est non tantum om-
 ne bonum hoc Sacramento
 contineri, sed & omnibus malis
 illud ipsum mederi: *a cibus mede-
 rinalis est, contra peccati mortiferi
 corruptionem.*

Aeneam ferunt ad inferos
 descendurum, visendi Patris
 Anchisis gratia, à Sybilla medi-
 tarum panem accepisse, quem
 Cerbero objeceret. Commem-
 tum hoc Poëtarum est, sed uti
 ait b Eusebius Emislenus: *licet
 tabulis nihil possimus probare, recte
 quidem possumus obscura declara-
 re.* Intra nos triplex concupi-
 scentia seu triceps Cerberus la-
 tet, cui si panem hunc caele-
 stem objeceris, ilico omnem
 iracundiam, superbiam, luxu-
 riam sedabis, & ora obturabis.
 Nos ipse Abbas in Claravalle
 fratres, hic testes compellat,
 licens duo hoc Sacramentum ope-
 ratur in nobis, in minimis peccatis

minuit sensum; & in gravioribus
 tollit omnino consensum. Quare si
 quis vestrum fratres, non ita saepe
 sentis iracundia motus, aut invidia,
 (vel luxuria) aut aliorum huius-
 modi gratias agat (orpare Domini:
 nam Sacramenti operatur in eo.
 Idem confirmat Tridentinum
 sessione 13. Can. 2. *si mi voluit
 Christus à nobis hoc Sacramentum,
 tanquam ANTIDOTUM, quo libere-
 mur à cu'pis quotidianis, & à pec-
 catis mortalibus praeservemur, di-
 ferre S. Thom. 3. p. q. 79. a. 4.
 hoc Sacramentum sumitur sub spe-
 cie cibi nutrientis: nutrimentum
 autem cibi esse necessarium corpori
 ad restaurandū id quod deperditur
 quotidie per actionem caloris natu-
 ralis. Spiritualiter autē quotidie in
 nobis deperditur ex calore concupi-
 scentia per peccata venialia, quae
 diminunt fervorem charitatis, &
 ideo competit huic Sacramento ut
 remittat peccata venialia. Tum
 Mediolanensis praesulis addu-
 cit testimonium. Unde & Am-
 brosius dicit quod iste panis quoti-
 dianus, sumitur in remedium quo-
 tidiana infirmitatis.*

Quid, quod à mortali non
 modo praeservet, sed & in eo
 qui ignorat, deler, gratiam in-
 super & salutem confert aeter-
 nam e principis Theologorum,
 omniumque communis senten-
 tia est: *potest hoc Sacramentum
 operari remissionem peccati, per-
 ceptū ab eo qui est in peccato mor-
 tali, cujus conscientiam, & affe-
 ctū non habet.* Adeo ut duo invin-
 cibiliūter ex oblivione ignoran-
 tes, se admisisse noxā lethalem,
 si eorum alter in extremis sacra-
 synaxi, nullius gravioris pecca-
 ti sibi conscius, bona fide, refici-
 atur;

a S. Thom. opusc. 58. cap. 1.

b Euseb. h. em. in Patcha.

c Bern. serm. 1. in cena Dom.

d Amb. de Sacram. l. 5. c. 4.

e S. Thom. 3. p. q. 79. a. 3.

ciatur; alter non, prior salvandus, alter damnandus sit: nescit etenim hæc medicina vitæ, cum veneno mortifero consistere. Vides certe prodigiosa quadam mutatione, ex virtute hujus Sacramenti ea fieri, quæ David velur impossibilia ducebat, cum ait: *a Numquid mortui facies mirabilia, aut medici suscitabunt?* quod nulla medicorum ars valet, virtus valet hujus cœlestis medicamenti. Caro nostra viperina est, & labefactata remansit veneno serpentis antiqui; at caro Christi, virtute qua pollet divina; in Eucharistia à nobis sumpta cœlestis, quædam adversus omne peccati virus theriaca est, ut ipsum nomen

a Psal. 87.

indicat EUCARISTIA Anagrammatismo: VIS THERIACAS. Ignatius Martyr epistola ad Ephesios, vocat *Pharmacum immortalitatis, & amuletum*, ad Circæ pocula, & philtrea, ad mundi illicebros & tartareæ toxica evolvenda. Unde recte conclusit cum S. Ambrosio: *b OMNIA habemus in Christo* (qui in Eucharistia continetur) *& omnia* (brutus est nobis, si vulnus curare desideras, medicina est; si febris astuas, fons est; si gravaris iniquitate, justitia est; si auxilio indiges, virtus est; si mortem times, vita est; si cœlum desideras, via est; si tenebras fugis, lux est; si cibum quaris, alimentum est. Denique cum se hinc dedit nobis, omnia simul donavit

b Amb. 1.6. hexam. c. 4.

B. ALOYSII, SOCIETATIS JESU.

Qui facis Angelos tuos Spiritus. Psal. 103.

Terrenæ nil facis habentes. Ovid. l. i. Met.

A R G U M E N T U M.

IN terris Angelos versari fictos, & pictos conspiciamus; verò
 cælis delapsos, aliquando audivimus. At inter homines, ho-
 mines Angelos commorari, omnibus propè inauditum est. Ex
 his tamen vobis hodie unum, non tam corporis, quàm men-
 tis oculis conspiciendum proponam Aloysium: quem dum at-
 tenta, & assidua ipsius divinitatis contemplatione, rerum
 omnium

omnium humanarum contemptu, prompta ad omnes Dei, ac Moderatorum nutus, quasi alis instructum, observantia; integerrima denique corporis, animique castimonia, quæ, ut videbimus, homines Angelis æquales, quin imò & superiores facit, excelluisse ostendero, Aloysium in terris verum Angelum existisse, nemo diffitebitur. Quem si plures ea in ætate adolentes, inter Mundi delicias, aut carnis illecebras enutriti æmularentur, ejusque exemplo animum orationi, corpus mortificationi addicerent, oculosque non in cœnum, sed in cœlum sustollerent, plures terra Angelos haberet, & terra cœlum fieret.

§. I. *B. Aloysius moribus, & vita Angelus.*

§. II. *Aloysius ut aliis virtutibus excelluerit; castitate potissimum Angelus existit.*

§. III. *Qua ratione B. Aloysius Angelis major, & excellentior dicendus sit?*

F E S T U M

B. ALOYSII, SOCIETATIS

J E S U.

Qui facis Angelos tuos Spiritus.

Psalm. 103.

Nihil nobis propè frequentius in ore, in oculis, quam Angelus: nullæ ferè ædes sacræ, nullæ aræ, nullæ piæ tabulæ sine cœlesti genio: integras passim vides in aëre depictas Angelorum turmas: hos peniculo expressos, cera fusos, celte sculptos, acu pictos, argento & auro ductos, indies cernere est: quos dum pumilioquum instar venustissimè adumbratos contuemur, nil minus videmus quàm Angelos, nil minus intelligimus quam Angelos: nam, ut dicitur a Doctore Angelicus;

Substantia Angelica, sunt supra intellectum nostrum; unde intellectus noster, non potest attingere ad apprehendendum eas: & dum homo de natura angelica, de motu, de locutione, de præstantia differit, cæcus de coloribus loquitur.

Quare noli tales tibi fingere, quales forè apud fictores & pictores sæpe vidisti, pusiones formosulos, quibus vultus admirabili fulgore circumfusus crines in cervicem molliter effusi, auro obryzo flavescent, & lactei colli nitorem blandissimo favoniorum spiritum ventilati, percurrunt: quibus alæ ex humeris emergunt geminæ, in

caelesti tetrina concinnatae, florida varietate, qualis in paronibus esse solet, irradiata: aureo, croceo, puniceo, caeruleo denique colore, miti admodum temperie distinctae, tot reserunt spectantibus pigmenta, quot in arcu caelesti, cum voluptate miramur: unica deinde byssina est, quam subtilis lenticulari operis limbus aureus circumquaque excurrens, magna vestit cum dignitate.

Tales si Angelos cogitas, quae tibi cum pictoribus ludens expressi; totam vim ignoras angelorum 1. natura illis pura est, subtilis, aetherea, quam nulla Corporis figura delineat, nulla materiae labes intuscat, nullius corruptionis naevus adpergit: magnae illius mentis purissimae quaedam scintillae sunt de superni luminis facibus decensae; & ut sum matrem omnia dicam, nostri pars melior, purissimus est, Angelus nihil est praeter animum, ab omni carnis concretionem remotum, tantum expressius ad aeternae puritatis exemplar conformatus, quantum de ejus fonte copiosus, & uberius resperfus. Hinc est quod Seleucienus quibusdam a vocet incorporea creaturam; Damascenus; b substantiam intellectualem, materia atque corporis expertem; Dionysius c intellectuales substantias, ab universa corruptione, morte, materia, generatione, mundas existentes. d Quae omnia: d Qui facit Angelos suos spiritus, nec e quidquam terrenum factum habentes.

Has subtiles intelligentias, purissimas mentes, purissimos

Basil. l. 11. contra Eunom. h. S. Damasc. l. 2. de sine cap. 3. c. Dionys. c. 4. de divin. nomin. d. Ps. 102. c. Ovid. l. 1. Metam.

spiritus, Verbum Patris in caelesti Regia aulicos habet & domesticos; jamque hominem induens, ut & homines socios haberet angelicos, è caelis vitam angelicam devocavit in terras, dum Patrem habens Virginem, (siquidem, teste Gregorio f Theologo; prima trias Virgo est) è Virgine Matre nasci voluit, Virginitatis filius, quod Mediolanensis Praesul g expendens: Virginitas, inquit, à calo accessit, quod instaretur in terris. Hac nubes, aëra, Angelos, sideraque transcendens, Verbum Dei in ipso sinu Patris invenit. Quod ut à conglobatis comprobemus, Magnus Gregorius h Pontifex maximus, sic ait: Eximia res virginitas, atque in angelorum natura singularis ordine debet censeari: vercor enim dicere Christi; qui cum propter nos procreandus esset, ex Virgine procreatur Virginitas. Hieronymus verò epist. 22. ad Eustoch. c. 9. Statim, inquit, ut filius Dei ingressus est super terram, novam sibi familiam instituit; ut qui ab Angelis adorabatur in caelis, haberet Angelos in terris, nempe Virgines. Natales suos castimonia è caelo ducit, quare vetustissimi in Italia sapientes, qui Latinam linguam exornarunt, & nomina rebus imposuerunt, castos appellaverunt i calites, quasi calites & caelestes; quod vitam in terris æmulentur caelestium, quam in lege veteri, Patria Paures, ac Patriarchae ignorarunt: nec vulgare illis Elogium visum est, quod Psaltes Regius de homine mortali

S 2 protu-

f Greg. Naz. 2. earm. de Virg. g Amb. l. 1. de Virg. h S. Greg. Orat. de laud. Basilij. i Quinil. l. 1. c. 10.

protulit, cuius dignitatem tantum non Angelis æqualem exclamar: *a* *Quid est homo, quod memor es ejus; aut filius hominis; quia visitas eum? Minuisti eum paulo minus ab Angelis.* Ubi Doctor Asceticus: *b* *Equidem magna gloria, & honos humani generis, pro illo legis statu erat, paulo minus Angelis esse; nunc autem post descensum filij Dei ad nos, ascendit humana dignitas ad æqualitatem Angelorum, idq; ex eo confirmat, quod cælestes genij se olim ab Abrahamo, alijsque Patriarchis adorari permiserunt: quos c* *inquit, nondum æquales sibi per Virginitatis dignitatem agnoverant.* At ubi filius Dei, Virginitatem de cælo in terras detulit, jam suspiciunt Angelicæ illæ mentes, homines castos, & Virgineos, non ut paulò se minores, sed ut æquales, & conservos. Sic Virgini Joanni respondit genius ille Apocalypticus, fas non esse ut se adoraret: *Vide ne feceris, CONSERVUS enim tuus sum.* Ubi Magnus Gregorius hom. 8. in Euang. ANGELI, quos prius infirmos, abjectosque despexerant, jam socios venerantur: hinc est enim, quod Loth, & Iosue, Angelos adorant; nec tamen adorare prohibentur; Ioannes vero in Apocalypsi sua, adorare voluit, sed idem hunc Angelus compescuit. *Natura sua, dignitatis suæ, conditionis suæ immemor videtur cælestis aulicus, divinus spiritus, nisi in Joanne quid emergentis, & sibi paræ excellentiæ perspexerit. nosti, quænam illa fuerit? Eminentissimi Cardinalis Petri Damiani d* *doctrinam attendite:*

a Pfal. 8. *b* Nierenb. doct. Escer. l. 4. doct. 4. c. 20. *c* Nierenb. ei. d. F. P. 8. *d* de Ion. Jerms. de S. Ioan. Bapt.

Refugit obsequium ab illo ANGELUS suscipere, & noluit adoratorem, quem noverat ÆQUALEM, fratrem recognovit, socium iudicavit, subjectionis obedientiam non accepit: Quia e in omnibus Sanctis, semper & ANGELICÆ MUNDITIEI contubernalis, & cognata Virginitas.

Nulla Medea in vetustis fabulis tam potens fuit medicatis herbis, quàm divinæ gratiæ dono, & potenti Numinis auxilio, Virginalis castitas, quæ ex homine possit Angelum efficere. Talem vobis hodie castissimum Juvenem B. Aloysium, hominem cælestem, & nescio qua divina Metamorphosi, totum Angelum, & quidem visibilem, omnibus ad imitationem, atque admirationem in medium adducam.

§. I.

B. Aloysius moribus, & vita ANGELUS.

Nescias quid à primis incubulis in Aloysio nostro radiarit, quo parens ejus lectissimæ Matrona eum cum reverentia ut rem sacram sinu reclinabat illum non tam filium, quàm ANGELUM suum vocitarit; nisi fortè ex eo, quod quemadmodum cælestes intelligentiæ in gratiæ creatæ sunt, ita divinum humumilionem in gratia natum, imò antequam solis lucem aspiceret, luce gratiæ præventum, ut Angelum cælo delapsam Mater contemplata sit. D

e Greg. Naz. Carm. de Virg. f. Cepari. in vital. c. 1. Nierenb. in vita & Pintus Ramire scripturæ sacre selecta tract. 2 c. 5. § 10. B. 82.

Angelis quidem a Doctor Angelicus: *Statim cum natura, gratiam dare conveniens fuit; & divinus Doctor Augustinus: b Bonam voluntatem quis fecit in ANGELIS, nisi ille, quo eos cum sua voluntate, ad est, cum amore casto; quo illi adherent, creavit? simul in eis condens naturam, & largiens gratiam.* De Aloylio verò, qua ratione idipsum prædicari, & affirmari possit, ortus ejus propè divinus comprobabit. Etenim cum Marchionissa parturiens, unà cum prole, de vita graviter periclitaretur, votum Matri Misericordiæ, Lauretanae ædem cum prole sua salutandi, emisit: jamque fœtum in lucem eniti videbatur, cum ea primum cura tenuit, ut quam primùm animæ succurratur: & nondum totus natus, inter parturientis Matris angustias, vix toto emissò capite baptizatur. Nonne verissimè benignus Deus simul in eo condens naturam, & largiens gratiam; statimque cum natura gratiam dare, conveniens duxit, ut dici possit, inquit d Nierenbergius, *ope Virginis baptizatus, & Deo prius natus quàm mundo, e Triumphavit certè adhuc Diabolum, atque hoc splendido Divi Joannis, quem prima veritas Angelum nuncupavit: Ecce ego mitto Angelum meum, dignus fuit elogio: Antequam exires de utero, sanctificavi te.*

O vere cælesti fato, & fausto sidere natum puerum! f Placè prælagiebat id, qui, ut idem auctor affirmat, in albo Baptismi, post Aloyssii nomen notatum sic scripsit:

S. Thom. p. 1. q. 62. a. 2. ad 3. b Aug. l. 12. de civit. c. 9. c Ribad. in vita. d Nierenb. Hils. in vita § 1. e Pinus Ramirez cit. f Ceparius in vita l. 1. c. 1. Nierenb. cit.

Sit felix charusque Deo ter Opt. terque Max. hominibus in æternum vivat.

Natus anno 1568. die 9. Martii, ut primum fari potuit, salutationem Angelicam, etiamnum reptans per quoslibet gradus puer recitabar; aded cunctis amabilis, ut qui eum in ulnas sumebant, sibi ANGELUM cali completi viderentur, seque intus ad pietatem commoveri persentiscerent. Jamque tam familiare erat parentibus, ac domesticis, g Aloysium compellere Angelum, nisi hospes aliquis ad palatium divertisset, existimaret, ANGELUM esse pueri nomen. O Adam! si rursus nomina rebus conditis propria, à te imponenda forent, Aloyssii proprietates expendens, non dubito quin eum Angelum appellando, diceres: h *Ipsum est nomen ejus.* Adde ipsis Angelis, in gratia à Deo procreatis, excellentiorem fuisse; quod irrefragabili Cardinalis Bellarmini constat testimonio, qui animum Aloyssii perspectum habens, i eum in gratia confirmatum fuisse pronuntiavit, & mentis integritatem, quam in baptismo velut candidam vestem induerit, ab omni labe puram, intactamque servasse. Ubi & istud observatione dignum occurrit: Admodum Reverendum Patrem Mutium Vitellesci, Societatis Jesu Generalem, pro informatione Canonizationis, juramento deposuisse: se quodam

S 3 die

g Escobar in Evang. tom. 6. in c. xii. Luc. l. 12. sect. 21. observ. 9. h Gen. 2. i Ceparius l. 1. cap. 1. Nierenb. cit.

die familiariter cum Aloysio agendo. hanc illi quaestionem D. Thomæ movisse, 1. 2. q. 9 a. 6. *Quam primum quis ad usum rationis pervenerit, teneri sub peccato mortali actum amoris elicere*; arque ad hoc candidè, & sincerè Aloysium respondisse; se ne minimo ea in re scrupulo angiquè certus esset, primo eo ipso instanti, quo usu rationis præditus, ex gratia præventum, ut se totum ad Deum converterit, eique ex toto corde se dicari, ac consecrari. Nunc quibus coloribus, seu quibus moribus Angelus hic depingendus sit, videamus. Alij illum Angelum ex sublimi mentis in Deum volatu: alij ex prompta & veloci ad nutum moderatorum obtemperantia; nonnulli ex generoso rerum omnium terrenarum despectu; quidam etiam ex Seraphico, quo intus flagrabat, divini amoris actu, hoc eum nomine indigetandum, & pari cum beatis mentibus gradu, non injuria, constituendum putarunt. Quod si cum fortasse mirum videbitur, audiat a non humanam, sed divinam olim B. Mechthildi factam revelationem.

Ilia aureum ascensum vidit, novem gradibus instructum, cinctumque ingenti Angelorum multitudine, qui sic erant dispositi, ut in primo gradu Angeli, in secundo Archangeli, & ita ceteri ordines, & chori Angelorum collocarentur. Neque hic spectaculi finis fuit, Deo illi ulterius significante, homines pro diversis meritis, in diversis

itidem Angelorum gradibus esse constitutos; ita quidem, ut intelligeret, eos qui peregrinis & egentibus bene fecissent, & pacificos, inter Angelos versari: Orationis, obedientiæ, paupertatis, & humilitatis studiosos, cum Archangelis esse; virtute præditos, qui se ardentè, ac seridè virtutum omnium studio consecrassent, inter *Virtutes* numerari: gloriosos virorum triumphatores, quique salutis inimicum cum suis illecebris contempserint, *potestatis* accenseri: prælatos, qui pro suis ovibus diu, noctuque strenuè excubassent, inter *principatus* vivere: excellenti humilitate insignes, quique aut divinæ voluntati per omnia se permisere, aut animo Corpus subjecere, fortiterque suas cupiditates edomuerunt, *Dominationibus* annumeratos: contemplationi deditos, qui que mentis puritati, paci Spiritus, & animæ tranquillitati studuissent, cum *Thronis* considerare: scientia rerum divinarum illustres, inter *Cherubinos* collocari: Denique flammis divini amoris exarsuantes, *Seraphinis* assidere, qui increata illi essentia quam proxime appropinquare perhibentur. At quo in gradu, cælesti huic juveni consistendum sit, spectatis virtutum Angelicarum præconiis, vobis dijudicandum relinquo.

Ac primum quidem, præcipuum, & perpetuum beatorum spirituum officium est noctes, & dies sine ulla errabundæ mentis ad alia evagatione, ita mensam illam Dei Maje

a L. 1. gratiæ spirit. c. 54. Bar: y Prædig. cælest. c. 3.

statem deprædicare, ejusque pulchritudinem contemplari. ANGELORUM munus est, inquit a Basilius, Deum ornare laudibus. Quo si inoriales quoque rite perfungantur, Angelis non immeritò accenseri posse, sanctissimus Præsul Nolanus b affirmat, qui expendens illud Matthæi 18. ANGELI eorum semper vident faciem patris mei, qui in calce est, sic ait: ANGELIS efficitur similis, qui per veram orationem, cupit videre faciem Patris, qui in calce est.

Oratio homini alas aptat, brutis animantibus subducit, supra omnia terrena sustollit, Angelis confortem facit. Orator aureus c in hanc rem testis locupletissimus: Orare, inquit, commune opus est ANGELORUM pariter & hominum; neque quidquam interest inter nostram naturam, & illorum, dumtaxat quod attinet ad precationem; hæc te separat à mutis animantibus, hæc te sociat ANGELIS. His alis instructus, hoc munere Angelico, quàm divinè Aloysius perfundus sit, audite.

d Orationem auspicaturus, inter beatos spiritus ante Thronum Dei hymnum illum: Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis, concinentes, seipsum animo præsentè sistebat. Tanta adolescentulo ac propè puero, erat precum, ac divina meditandi contentio, ut cum alij se ad quietem recepissent, ipse linteo tantum amictus, media hyeme, frigidissima Insubiæ plaga, extensis brachijs, perfusus tam largo

a S. Basil. l. de concit. b S. Nilus in Hecsten de orat. c Chy'ost. lib. 1. de oratio Deo & tom. 1 in Psal. 4. d Nierenb. in vita S. 7. Cepar. 1. 1. c. 6. P. Rho. varas. virt. Hist. 1. 3. c. 8. Nollra. §. 6.

lachrymarum imbre, ut pavimentum cui ingeniculatus fuerat, perplutum diceres: Quandoque in terra pronum, per plures horas, famuli observarunt. Subinde statux instar immotum; quasi verò frigoris illa inclementia, fluxam ejus corporis molem in marmoream firmitatem solidasset, & animus habitator, ut Augustinus loquitur, relicto terreno habitaculo, in cælos evolasset; e Nec unquam ocyus, aut alius, quam dum perfectiones divinas, seu attributa, ut vocant, (jux cælitus edoctus est) attento mentis oculo contemplanda suscepisset; ijs verò inhærendo, tanto divini amoris æstu abripiēbatur, ut Moderatores, ne ador spiritus, corpus in cineres redigeret, temperandum rati, à divinis animum avocare, & quibusdam humanis adminiculis vires instaurare jusserunt. Verum enim verò hæc ab oratione quies & cællatio, f tormenti genus gravissimum illi videbatur affirmabatque sancte, longe sibi difficilius fore, mente aiud evagari, & per hæc inferiora distrahere, quàm de Deo cogitare, divinisque inhærere. Utpote, inquebat, hoc mihi unum usu quodam naturale est; atque adeò violentum, à cælesti hac contemplatione avelli; ut cum superiorum imperio obtemperandum esset, non semel exclamare g auditus sit; Recede à me, Domine, recede Domine; quæ omnia cum beatis illis Mentibus, si lubet, conferamus, de quibus Procopius

S 4 pius

e Ribadin. in vita. f Nierenb. §. 8. Ribad. g ibid.

pius in Isaiam c. 6. *Primaria est Angelis & NATURALIS VITA, in Dei pulchritudine semper aciem intendere, eumque perpetuo celebrare.*

Addit a Doctor Angelicus: *Neque sic à divina visione foras exeunt, ut interna contemplationis gaudiis priverentur.* Illud ceriè solis Angelis ita proprium videtur, divina semper sine ulla mentis evagatione contemplari, ut si id mortali cuiquam concessum sit, eum Choris ipsorū jure meritissimo inserendum, omnes mecum suffragentur. Hoc b in Aloysio nostro obstupescite. Auditum illius ex ore, veritatis religiosissimo, quod præcisa imitandi spe, uni tantum debeatur admirationi: cum legitima inspectione, quæ bis quoque anno Societati solennis moris est, beatæ illius mentis rationes omnes, Collegii Romani Rector ipso aperiente lustraret toto illo semianni spatio, qui horas quotidie aliquor, meditando, orandoque exigere, vagæ, perque devia errabundæ mentis importunas avocationes, expertum se nunquam, nec in minino distractum, nisi fortè, si omnia momenta in unum conjicias, tantillo temporis spatio, quo quis Angelicam percurreret salutationem; unde quod fieri consuevit, singulorum conclavia, indies lustrentur, ut exploratum sit, omnese stas horis orationi vacent, Aloysius quamdiu in Religione vixit, nunquam ad se quemquam inspicendi gratia venisse sensit. Non jam miror Adolescentem ab

humanis abiisse, à quibus animum ita abalienaverat; mirari potius lubeat, cælestibus assuetam mentem, mortalia hæc vincula ocys aliquantò non exuisse; Quæ gratia, ut etiam præcellis in Ecclesia Sanctis concessa non sit, nobis interim ruborem incutit, qui à divinis tam longè, tam latè, tam frequenter evagamur, ut per omnem sæpe orationem, vix tantillum attentionis, quantum ille distractionis, reperturi simus, quo saluti Angelica recitatur. Quantò os verius illud mellisui Bernardi e usurpare possumus! *Nihil est in me corde meo fugacius, cor meum, cor vanum, vagum & instabile: sicut enim molendinum velociter volvitur, & nihil respuit; sed quidquid imponitur molit: sic cor meum semper est in motu?* & alibi; *Facilius, ait, atomos cali numerari posse quam cordis motus.* Quoties accidit nobis, ut d *Corpore in choro, animo in foro; corpore in claustro, animo in campo; corpore in templo, animo exercitus hostium, amœnitates nemorum pervagemur, negotia forensia, domestica volvamus?* illudque Hieronymi e in nobis verissimum experimur, qui in vasta solitudine perdis & pernox orationi intentus, sic sibi sancte indignabatur; *Creberrimè in oratione mea, aut per porticus de ambulo, aut de fanore computo, aut abductus turpi cogitatione, etià quæ dictus erubescenda sunt, gero.* Ipse Psaltes regius f amare queritur *Cor meum dereliquit me.* In ipsa solitu-

a S. Tom in Matt. c. 18. Angelicorum semper vident, &c. b Nierenb. cit. P. Rho. citat 3. c. 9. Nostra § 3.

c Bern. lib. Melit. c. 9. d S. Thom. in Opusc. e Hieronym. advers. Lucif. c. Psal. 39.

solitudines, per claustra, per crates, per feras, cogitationes in intimum cordis finum penetrant, ut facilius sit cælum claudere, quam animum. Hoc B. Petri Damiani a S. R. E. Cardinalis iudicium est: *Non puto quod ille qui clausit cælum oratione, clausit animum cogitationi; ut facilius sit cælum obserare, quam animum* Unde non abs re Theologus, b quid rerum omnium difficilissimum? rogatus, respondit: hæc tria, laborantis in partu, imperantis in bello, & precantis in templo, seu oratorio; quia omnes infernales furie, uno quasi agmine in talem ferunt; quibus tamen omnibus superior Aloysius noster, nihil oratione facilius sibi ducebat: Sed hæc fusius alibi egimus. Vnū dico, Cælestes illas intelligentias, quæ Deo semper intentæ sunt, has mentis evagationes, præsertim voluntarias, gravissimè execrari, ut reapse aliquando manifestarunt.

B. Veronica de Binasco e cum sacrificio quondam interesset, & sacris sororibus unam curiosius aspexit, ex aliqua mentis instabilitate; ac paulò post ad se reversa, ita ad Deum, & divina adspiravit, ut à sensibus abriperetur. In ea ecstasi videndum se illi præbuit Genius tutelaris, eamque noxæ illius tam acriter redarguit, ut reprehensionis aculeum vix vita salva sustinere posset. Cum ergo ab eo raptu sui compos facta fuisset, per triduum, tota in lacrymas abijt, addens, gravem insuper

Pænam ejusdem culpæ, impositam sibi à Christo esse, prohibitamque ne indicaret. Quod si ejus quæ sacris aderat, levis in speciem, mentis atque oculorum evagatio, tanto illi constint, expende, amabo, quæ pænna mulctanda sint, ut Augustinus d loquitur, *tot corda precantium, & diversas res cogitantium* Omitto dicere & noxias; omitto dicere aliquando perversas, & inimicas Deo?

Sed ne & nos longius ab oratione evagemur, non modo Primum, e & proprium Angelorum munus est orare; sed & perpetuum: quia, ut supra diximus, *primaria & naturalis illis vita est, in Dei pulchritudine semper aciem intendere, eumque perpetuo celebrare.* Quod ipsum confirmat Origenes in ea verba Iob: *Venerunt filij Dei, ut starent ante Dominum;* Vbi sic ait: *Opus, & studium sanctorum ANGELORUM est, ut ASSIDUO Cælestem Dominum laudent, Deo INDESINENTER gloriam pro beneficiis ejus deserant.* Vultis ejusmodi breve, sed efficax de Aloysio elogium? non modo ad quaternas, quinas horas Aloysius orationi continenter insistebat; *sed tota vita, orare fuit.* Verba Religiosi Auctoris fideliter refero;

f Finalmente el estava tan recogido, y tan metido en sus meditaciones, que se puede con verdad decir, que TENIA ORATIONE CONTINUA.

g Quid, quod ipsas inter epulas, ad minimam de divina pulchritudine auditionem; Con-

S 5 cepris

B. Pet. Damian, ser. in Nativ. B. Virg. b Drexel. Rhe. l. 2. c Hautin, de Sacram. Amoris pag. 130.

d Aug. in Psal. 8r e Præcep. in l'a. c. 6 f Nierenb. cit. § 3. § 21. g P. Rho. l. 1 c. 1 nostra § 30.

ceptis in fomite veluti flammis, temperare sibi non posset suffusus illico rubore; intumescenti pectore, atque æstuante corde, immotus hæreere, furtivas inter lachrymas sui oblitus, totum se amori permittere, quasi cælo, Deoque jam proximus; ut timor esset, spectantibus, ne animus, libata summi amoris dulcedine, ad se non rediret. Accedit *a* (in quo Angelis certè major videri posset, ea fiducia ipsum orasse, ea gratia apud Deum valuisse, ut candido pectori & ore, in quo non est inventum mendacium falsus sit: nil se unquam, quantumvis difficile, quodque alijs impossibile videretur, Deum rogasse, quod non impetravit? sic enim habet: *Affirmo d. si cosa maravillosa, que lasmas encomendò à Dios cosa ninguna, grande ó pequeña, que no tuviese el successo, que deseava, por mas dificultosa, y parecer de otros imposible.* Ex quibus illud Divi Chrysoctomi *b* rectè concluderis: *Homo qui sic cum Deo loqui didicit, ut par est, erit deinceps ANGELUS.* Velocitatem hanc in cælos evolandi, mentisque agilitatem, quæ Angelis propria est, Aloysio, orationis comes abstinentia contulit, de qua juvat aureum *c* Antiocheni Anrictis audire oraculum: *Jejunans levis est, & ALATUS.* Nemo non videt quantum interfit, inter anseres saginatos pane domestico, & avem paradisi, ut vocant, quæ *vescitur aura.* Illi obeso jam corpore, ægre se in altum sustollere, aut si ingenti nisu id conentur, statim deorsum

a Nieremb. f. 3. *b* Chryst. l. 1. de orand. Deo. & in Pfal. 6. *c* Chrysoct. hom. 72. ad pop.

eos trahente sagina, mole sua in terras decidunt; hæc verò prorsus agilis, expedita, nullo corporis depressa pondere, per aëra pernici volatu fertur. Vides, inquit idem SS. Doctor, *d* quanta res sit abstinentia; ANGELOS *ex hominibus facit.* Angelicam quippe vitam is passim inter mortales ducere perhibetur, qui cibo potuque prorsus abstinens est. Hanc vivendi rationem, quis in Aloysio satis valeat admirari? *e* etiamnum puer bis, aut ter in hebdomoda, inedia tenerum, pane & aqua contentus, corpusculum macerabat; pro communi refectione, ovum vel unicum prægravare dicitabat. Atque hunc Domini sui, planè divinum se sustentandi modum quò famuli exploratum haberent, dnm quid in quavis refectione absumpsissent, accurata lance expendissent, vix unciam in diem vivere affirmavere. Mito exinde, pane & frigida illum vitam tolerasse, omniisque planè in terrenis hisce cibis, gustus ac saporis expertem, semper quasi miraculosè & planè divinitus vitam sustentasse, ut gravissimi Auctores asseverant. O vitam planè Angelicam! Hanc jejunium metamorphosim inducit, ut hominem in Angelum transformet, teste *f* Hugone Cardinale, qui ait: *Semel in die comedere, quasi vita Angelica est, bñ, vita humana; pluries, vita jumentina, sive vita brutorum.* Hinc S. Chrysoct. *g* virum abstemium, æc compellat: *No nes homo, sed ferme Angelus; quia ANGE-*

LUS

d Chrysoct. hom. 13. in Ab. e Ceparius l. 1. c. 6. Nieremb. 6. 2. P. Rh o. l. 7. e 6. *f* Hugo Card. in l. 4. reg. c. 2. *g* Chrysoct. serm. 1. de jejunio.

Las est jejunans, & quisquis abstinens est, vitam vivit Angelicam, quod vir immortalis nomine dignus Athanasius a confirmat, dicens: jejunium Angelorum cibum est, ut qui eo vescitur, merito ANGELICI ORDINIS censeatur.

Scio hic quibusdam fortè dubium hoc subotiri; Num Angelorum sit alimento omni abstinere? Num Angeli non comedant? cum Genes. cap. 18. Abraham Angelis vitulum tenerimum, & optimum apposuerit; & c. 19. Loth convivium Angelis exstruxisse, & apud hunc, & illum comedisse dicantur. Quam quæstionem more suo Theologorum Phœnix Aquinas b dissolvit, dicens: *Comedere est proprium opus animalis, & Angeli in assumptis corporibus apparentes comederunt, & Abraham eis cibos obtulit.* Tum respondet: *Vera non fuit comestio Angelorum; sed figurativa spiritualis comestio. His fidem & lucem addit, quod Raphael dixisse legitur Tobie: Cum essem inquit voluiscum, VIDEBAR quidem manducare, bibere, sed ego cibo invisibilis, & potu utor.* Haud aliter homo ille cælestis, & terrestris Angelus, e velut in corpora natura, non tam veloci humanis cibis, quam cælesti pabulo enutrirī videbatur. Vetus illud extat d Tertuliani effatum: *Omni spiritus Ales est, hoc Angeli igitur momento ubiq; sunt, velocitas divinitas creditur.* Sic eos non usitata penna olim sapiens descripsit: e *Aves cali portabunt vocem tuam;*

quod ad Angelos SS. Patres referunt, Olympiodorus, Carenensis, Neocæsariensis, & his luculentior Hieronymus, qui eos *instar avium*, ad Dei nuntum promptos evolare asserit, imò speciem ac pennas induisse, maximi Magistri magnus discipulus f contestatur: *Avem scilicet miræ pulchritudinis & decoris, argutissimo cantu, & ineffabili vocis suavitate, plurimis ante mortem annis, venerabilem quandam fœminam multo tempore, graves inter cruciatu, lecto affixam, solatam fuisse, cumque ab ea quærivisset, cujus avis vocem imitari illa voluctis videretur? Nihil, ait, in terris esse, cui comparetur; sed cælestis paradisi philomelâ luisse in cõperto est.*

Verum quod ad propositum nostrum facit, norat Ales noster Aloysius si visco, si luto, si pulvere, volucrum alæ infectæ, aut resperæ fuerint, ad sublimiora eniti non posse; ea propter, terrena omnia quæ hic inquinant & prægravant, contempnit, abiecit, excussit. Angelica hæc paupertas onus non sustinet, nec divini illi alites, pennas suas patiuntur aggravari: Eliam olim à cælestibus illis spiritibus in cælum PP. testatur; sed quid causæ fuisse arbitramini, quod pallium suum, jam raptus in cælos, dimiserit? itane perturbatus ascen. lit., ut i. li. in scio exciderit? minime. Tulera; secam è terra licet spoliū abjectissimum, palliolum superfluum, quod sentit in medio cursu, oneri & impedimen-

S 6

10

a Athan. de S. Virg. b S. Thom. 1. p. 3. 5. q. 2. c Theod. q. 29. in Exod. d Tertull. 7. pol. 1. 22. e Eccl. 10.

f Cantip. l. 2. c. 25. num. 8. Lactantius August. c. 13.

lo esse sibi, & vectoribus: Hieronymus: *a Elias ad cælorum Regna festinans, non potest ire cum pallio; sed mundi in mundo vestimenta dimisit.* Sic nimirum velociore pennas & expeditiores reddit, *b* quasi ipsi Angeli inquit ingeniosus interpret, (qui, ut Ambrosius & Chrysostomus sub igni currus, & æquorū forma delitescabant) *c* superfluo illo pallio prægravi vari viderentur. Huc ergo inquit, collineavit Aloysius: *d* nihil superflui, licet vilissimum retinuit, è terra scilicet Angelus ad cælum ocius evolaturus.

Hieronymus in illud Matth. 23. *Si vn perfectus esse, vade, vende omne quod habes, & c.* Sic in rem nostram acute disserit: *e* Difficile intrant divites in Regna Cælorum, quæ expeditis & alarum levitate subnixos habitatores desiderant. Hinc celeberrimus Ecclesiastes, & S. literarum interpret egregius *f* Paupertatem Angelicam, aptissimā nomenclaturā indigeravit, & pluribus, ut videre est, comprobavit. Angelis quippe nihil ditius, nihil pauperius potest reperiri: nudæ sunt, & simplices substantiæ non carne, non cute, non veste ulla contexti: nan lecto, non lecto, non auro & argento, non fundis, non censu, non victu, non amictu ullo instructi; omnibus plane destituti. Quæ omnia, cum Aloysio conveniant, quis Angelum fuisse distinebitur? Pauperiem adeo diligenter ac reverenter velut matrem observavit, ut ne in levissima materia unquam

^a Hieron. 4 Reg. 2 b Pintus Ramires script. selectæ pag. 512. c Pintus Ramires script. selectæ t. 2. c. 3 § 21. 20. 270.

violarit, nec phyliram chartæ, citra licentiam usurparit. Nihil ejus cubiculo pauperius, nihil veste vilius, nihil lecto abjectius, nihil victu tenuius.

Paupertas alata est, ubi solenter observandum, pauperibus non promitti, sed ipsorum esse Regnum Cælorum, dum dicitur: *Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum EST Regnum cælorum;* cum aliis beatis, merces duntaxat promittatur. Apposite hic d. Sanctus Bernardus: *Magna quadam pena est paupertatis, qua tam cito volatur in Regnum cælorum:* nam in aliis virtutibus quæ sequuntur, promissio futuro tempore indicatur; paupertati non tam promittitur quam datur unde concludit e disertissimus Ecclesiastes: non temere igitur pauperes Spiritu, Angelos appellaverim, quibus ejusdem Regni consortium, communis patria, alarum expeditio conceditur: meritissimoque hinc *g* etiam Gonzaga, *Angelus perhibetur,* quem perfectissima *h* paupertas exutum terrenis omnibus laureavit. Et quid mirum si cælum teneat, qui universum terrarum orbem jam sub pedibus habebat?

f Alexandrum Magnum quandoque in tabulâ conspiciatis, mundi globum (ut moderni Imperatores pingi assolent) manu gestantem; B. Aloysium vero nunc orbem pedibus proterentem, exprimere consueverunt. Accidit autem ut infanti suo ludibunda

Ma-

d Bern. serm. 4. de adv. e Pint. Ramires cit. t. 2. c. 5. § 21. n. 800. f Imago 1. seculi Societ. p. 264.

Mater, expressam utriusque in diversis tabulis effigiem obtulerit: mundi globum obterebat imposito pede Aloysius; orbem subjecta manu sustentabat Alexander; hic multa, cum pro ætatis ingenio percunctando, curiosè tandem ex Matre quælivisset: Rex ne esset Aloysius, & orbis victor, eò quod eum pedibus calcaret? respondissetque illa, non quia universo imperaret, orbem pedibus conculcare; sed quia animo excelso, infra se humana omnia duxisset, victorem eum dici, ac mundo excelsiorem haberi. Tum ad imaginem Alexandri puer conversus: Istène igitur Mater à mundo victus est, qui onus, dominatumque subjecta manu ferre compellitur? belle hercule supra ætatem, siquidem ut manum, sic mentem mundi jugo Alexander subjecerat, quam Aloysius mundo longè sublimiorem gestabat.

Qua super re melleo flumine a S. Bernardus excurrit: *Quid gloriosius quàm mundo contempto, mundo se cernere celsiorem, ac in bona conscientia vertice consistentem; totum mundum habere sub pedibus?*

Sed quàm multos reperire est, etiam de hęc stantibus, qui mundum non sub pedibus, sed in capite, & super caput gestant! quam multi nil aliud, quàm de Mundi vanitate interdium cogitant, noctu somniant? quot puellæ mundum in capite gestant, & mundum muliebrem circumferunt? Nunc quoniam alæ non desunt, alio convolemus: magnæ sumus & præstantes Angelorum dotes, ac dona prorsus singularia, ob

quæ maximè gloriari censeantur: mens ab omni terrena coluvione libera, ingenii vigor, mentisque acies, omnia quæ sub cælo, terraque continentur, mira perspicacitate pervadens; vis, & potentia in agendo supra omnem humanam stupenda: omnis incorruptionis, ac immortalitatis honor perpetuus: cælestium gratiarum ubertas, denique quod in sinu, & intima Numinis familiaritate, liquidâ læticia delibuti, versentur; hoc uno tamen præ ceteris gloriari ad quod tori facti videntur, & quo uno secluso, cælum illis in Barathrum verteretur, quodj supremo omnium Domino, quam promptissimè obediant, ejusque nurus avidi præstolentur. Quod verè, ac eloquenter notavit Lactantius lib. 2. cap. 17. *Quorum inquit, unum, solumque officium est, servire nutibus Dei, nec omnino quidquam nisi ejus jussa facere.* Quæ ea animi alacritate, ea pernicitate exequuntur, ut nutu perceptum præceptum prævertere omni studio nitantur, Unde Propheta: *b Benedicite Domine omnes ANGELI ejus, potentes virtute, facientes verbum illius, ad audendam vocem sermonum ejus; facientes, inquit Lorinus, antequam audiant, quasi præceptum præveniando, juxta illud e Bernardi: Fidelis obediens, præripit præcipientem.* Tam prompta, tam alacris, tam velox fuit Angelici hujus juvenis d obedientia, ut nullum vel minimum unquam mandatum, aut regulam religionis violarit, &

ad

b Psal. 107. c Bern serm. 41. in Cast. d Ceparius Nieremb. §. 7. 10.

ad omnes superiorum nutus non curreret, sed volaret. Affirmabat se nec minimum renisum habuisse, vel sensisse contra Superiorum voluntatem; nec unquam rationem inquirebat, aut propensionem suam exponebat, ad omne Moderatoris arbitrium, quasi ipsius Dei, (quem in Superiore se agnoscere & venerari dicitabat) indifferens; ut dici possit Aloysius, voluntatem Dei fecisse in terris, sicut Angeli in cælis; quod quid est aliud, quam cælum sibi in terris struere, & homines ad omnia promptos, Angelos æmulari? ut sciè Chrysofomus *a* exponit; *libet Deus hic degentes, conversationem cum cæli habitatoribus, habere communem: & antequam superna illa præfetur habitatio, cælum quodammodo vult fieri in terra, aliosque nobis ANGELOS terram monstrare.* Quos Angelos, non alios Doctor Angelicus describit, quàm eos qui Dei voluntatem in terris faciunt, sicut Angeli in cælis, hilariter, promptè, integrè, constanter, amanter: *Sicut, inquit, b ANGELI faciunt voluntatem in cælo; sic nos terreni faciamus in terra.*

Scite vultis, quâ arte vobis alas conquirere, quo remigio volare possitis? verbo tradam unico: si filii ad omnia præcepta parentum, & quisque vestrum ad præcepta Dei semper responderit *Volo*. Hæc volendo, quæ ipsi volunt, quæ Deus vult, jam volas, jam Angelis non modo simillimus, sed ipse Angelus effectus es. Si parer huc; illuc te miserit, *Vo-*

a Chrysof. in c. 6. Matt. *b* S. Thom. in Matth. cap. 6.

lo: si hoc, illudve operis commiserit, *Volo*; si Dei iussu jejunandum præceperint, *volo*; si sacrum audiendum, *volo*; si mendacio, perjurio, turpiloquio, furto, fornicatione abstinendum, *Volo*. Atque ut Princeps ac præcipuum Angelorum munus est, Dei præceptis obtemperare; ita vestrum esse debet, si eos æmulari studueritis. *Quid præcipuum, quærit c Chrysofomus, in ANGELOS & magnificentum videmus? profecto quod cum omni curâ OBEDIANT DEO.* Amabo vos, quid præcipuum in filiis? quid præcipuum in vobis, & magnificentum videmus? quòd in studia diligenter filii incumbant, quòd globulos Marianos manu volvant, quòd sacris quotidie intersint; quòd vos in pauperes profusi, in oratione assidui, in jejuniis eximii; at nisi ad hoc accedat, quòd ipsi *cum omni cura obediunt parentibus, & vos Deo*, nunquam in Angelos evaderis. Accedit, Angelos non modò, ut eyymo patet, celerrimos summi Regis nuncios esse, sed & omnes *d sunt administratori Spiritus, in ministerium* quantumvis humile, & abjectum missi. Angelus ministrat Danieli in lacu Leonum. Angelus ministrat Eliæ, & cibos, quos corvi deferre solebant, hic dapi fer portat. Angelus Tobix se comitem præbet. Angelus Domini descendit de cælo, & movebatur aqua. Infinitus sim, si obsequia quæ mortalibus ægris, cælestes Spiritus, infima etiam, exhibuere, recensere velim; unum digito signasse

fuf-

c Chrysof. ser. 39. ad divit. *d* Hebr. 2.

sufficiat. B. Joanni & ægro-
tanti Angelus custos familia-
rem operam præstitit: illi ete-
nim cum vena aperienda esset,
nec quis mortalium præter Me-
dicum secantem adesset, duo
Angeli advolarunt, qui lumen
ac alia necessaria ministrabant,
quique ex ægri Joannis venâ
fluebat, sanguinem excipie-
bant. *b* Ejusmodi innumera ap-
ud Auctores videre est. Unde
rectè Athanasius: *e Angeli
sursum, deorsum commeantes, mi-
nistros se præbent.* Videtis, ut o-
pinor, cœlestis aulæ Princi-
pes, quorum excellentiam hu-
manus animus nullâ cogitatio-
ne complecti valet, abjectissi-
mis hominibus famulantes, æ-
què ad pauperum casas, ac Re-
gum Palatia diverrere, afflictis
ægris, etiam peccatoribus, ima
obsequia præstare, nullo glo-
riæ aut meriti incremento, so-
lâ obedientiæ excellentiâ spe-
ctatâ. Quo unico parendi desi-
derio omnes incensî, ejus se
exercitio beatos arbitrantur. *d*
Talem se Aloysius noster præ-
buit, qui ad infima se semper
abiecit, pauperibus, miseris,
ac ulcerosis in nosocomio se
mancipem verè præbuit, ho-
rum lectos sternere, pedes
abluere, cibos ingerere, sor-
des efferre, & ubi paulò gra-
vior, aut scædior æger decum-
bebat, ibi adesse, ac veluti à
pulcherrimo, in quo charitas
saturari posset, flosculo, non
abire. Nec præsens periculum
viris aut contagionis, quo non
pauci exspirabant, deterruit:
unde & ipse febrim lethalem
domum detulit, quæ corpus

quidem, sed animum non de-
jecit, ut votum conceperit,
vitam si superstes foret, pesti-
lentiæ malo infectis libens im-
pendere, ac devovere. Sed
charitatis victimam & Deus in
cælum extulit; atque in ipsa
rota canonizationis agitatum,
an non Martyris instar habend-
us, qui dum contagiosis adfuit,
animam pro proximo ponere
non dubitavit, ut ex rationibus
illic adductis, probat *f* Nieren-
bergius, & ex illustri revela-
tionè B. Magdalenæ de Pazzi
Carmelitanæ, in urbe Florenti-
na, sanctimoniali, notæ ac cele-
bratæ sanctitatis fœminæ con-
firmari potest: quæ eximiam in
cœlis B. Aloysii gloriam, divi-
nitus sibi manifestatam jureju-
rando testata est, coram com-
missariis Apostolicis, jussa id
dicere auctoritate Apostolica,
dum processus pro canonizatione
B. Aloysii institueretur, &
habetur in vita B. Mariæ cap.
65. Cum enim illa, anno 1600.
4. Aprilis esset in profundissi-
mo rapto, intercisum loqui co-
pit, atque hæc ipsa verba, quæ
alta voce protulit, à Moniali-
bus ejusdem Monasterii illo
ipso tempore scripto configura-
ta: *Vix capio tantam cœlestibus
communicari posse gloriam, quan-
tam video in Aloysio. O quanta est
Aloysii, prolis Ignatiana gloria?
nunquam credidissim, nisi meus
michi monstrasset Iesus. Aloysium
magnum esse Sanctum affirmo.
Quos in Ecclesia habemus Sanctos,
tanta non opinor gloria fulgere.
(Eos intelligebat quorum ossa, &
reliquas in Lipsanothecis tem-
plè*

a P. Nidasannus Anzel. pag. 341. *b* V.
Lacerda de Angelo Cust. B. ar. y Prædag.
cœl. *c* Athan. serm. 2. contra Arian.
d Nierenb. §. 13 Rho. L. 1. 06.

e Sacchin. in vita l. 3 cap. 7.

f Nierenb. cit. Lancic. Opusc. Spir. n.
06. n. 93.

pli sui religiosè affervabant. (*Vitam orbem universum peragrarer liceret, ac prædicare Ignati filium Aloysium, magnum Sanctum! Vitam gloriam ejus omnibus, ad majorem Dei honorem, indicare possem, tanta gaudes gloria, quoniam internè operabatur. Quis valorem, & virtutem operum internorum explicet? non est comparatj; intrinseci cum extrinseci. Aloysius fuit MARTYR incognitus. Nolim hîc adferre, Aloysium non sine copioso sanguine se diverberare solitum, cumque flagellum ad manum non esset, calcaria sibi currenti subdidisse: ad eam, quæ mortales verè Angelos facit, Virginitatem contendo.*)

§. II.

Aloysius ut aliis virtutibus excelluerit, castitate potissimum Angelus existit.

Octennis Virginem Matrem in patronam adscivit, & Florentiæ aram ejusdem Virginis Annuntiatae, celebri voto perpetuæ castitatis se adstrinxit. Annorum 16. cum de vocatione anxius fluctuaret, assumptæ in cælos Virginis festivitatis Madriti, b in templo Societatis, sacra synaxi animum reficit, ibidemque ardentius Mariam invocans, vocem claram ac manifestam cœlitus ad se delapsam excepit, ut in Societatem filii sui Iesu se reciperet: ubi ea lex viget, quâ omnes quàm proximè eniti de-

bent, e ANGELICAM PURITATEM, corporis, & mentis nostra munditia amulari. Quam olim summum Ecclesiæ caput Gregorius XIII. Pontifex Maximus, in hac minima Societate suspexit: nam cum alia in aliis Religiosis ordinibus observaret, in Societate, tria potissimum, ut aiebat, singularia mirabatur.

1. d Tantam in tam variâ, excellentique Doctrinâ demissionem animi.

2. Tantam in nationum, ingeniorumque diversitate unio-

3. Tantam in tam viridi, vividâque juventute castitatem. Hanc à puero, ut dixi, voto firmatam, ita deinceps Aloysius per omnem vitam inviolatam servavit, ut quicquid ab arcibus confessionibus, inter quos eos Card. Bellarminus, testati sint, ne minimam illum unquam carnis titillationem vel levissimè persensisset; imò ne cogitationem ejusmodi per umbram ei, unquam objectam fuisse. Quem animi, corporisque candorem, nescio quo nominis omine e Aloysius, SIS VIOLA, omnino inviolata, portenderit. Id si cui unquam à condita Ecclesia contigit, is socium habet Aloysium, cui pares oppidò paucos legere me aliquando memini: solam fortè si Seraphicam Theresiam exceperis. Hæc raræ & Angelicæ puritatis Virgo, sæcunda simul religiosissimi utriusque sexus, Spiritualis Mater, & Magistra sanctissima, f omnia

vita
e Regula summ. 28 d Imago 1. scul. scul. 1. 5. cap 6 e Aloysius Anagram. SIS VIOLA f Didacus Iepenz in vita l. 3. c. 4.

a Ceparius l. 1. c. 2. Nierenb. §. 2.

b Ceparius l. 1. c. 8, Nierenb. §. 4.

vita ne minimum nævum veniale contra castitatem in animum admisi, qui esset materia confessionis, quemadmodum testatus est noster Pater Franciscus Ribera, in defensione ejus vitæ immaculatæ: & alter Societatis nostræ P. Rodericus Alvarez, a ejus Confessarius, ostensis suis perspicillibus crystallinis, quibusdam dixit: *Sicut est impossibile, ut huc intret mala cogitatio: ita erat anima Theresia, beneficio speciali divinæ gratiæ.* Vultis ipsius candidissimæ animæ testimonium? b adierat ad Theresiam una ex suis Virginibus, quam Satanas, omnis osor puritatis, obscenâ visorum turbâ, & verò reliquâ suâ arte ita fatigabat, ut à medica tantæ Matris manu, certissimo victoriæ compendio, opem quæreret. Obstupuit ad novas illas rerum formas Theresia, & consulentem affata: Tu verò parce, inquit, filia, de his me quærere remedium: in hoc enim bello ita hospes sum & peregrina, (cùm nūquam me his telis malis impetiverit) ut quid loquaris, proliis ignorem. Quid ni terra cælum sit, si plures Theresias, plures Aloysios haberet? nam, ut rectè Hieronymus: *In carne sine carne vivere, Angelicum est.*

Baptista, quo non surrexit major in terris, plurimis titulis posset Angelus nuncupari. Sed potissimum, quòd à Virgine adhuc in utero Angelicam bibit puritatem, hoc Divi Thomæ de Villa nova, discretissimi juxta, ac sanctissimi Oratoris c

judicium est: *Laudat Christus ANGELICAM puritatem, cùm ait: Ecce ego mitto ANGELUM meum.* Ita Aloysium potissimum ab illibatâ vitæ castimonia, & puritate Virgineâ Angelum extitisse comprobabo: d *Nulla quippe virtute tam propriè carnales homines, Spiritualibus ANGELIS imitatione conversationis aquantur, quàm merito & gratia castitatis.* Unde eam aliis instructam, levissimaque penna præditam ad volandum D. Epiphanius e depingit. Cùm Petrus & Ioannes pergerent ad sepulchrum Domini, Ioannes præcurrit citius Petro, & venit prius ad monumentum: quia, inquit Hieronymus, f *Virginitate Angelus erat, & alis volabat.* Ioannes ALATUS Virginitatis alis, eucurrit ad Dominum. Idem Hieronymus: *Nonne castitas, vita ANGELICA est, sine corporis cura expedita, & libera, & pura; transcendit siquidem hominem carnem, & luteus, ad statum ANGELICUM, dñm beneficio castitatis: Singularis fit natura, sicut Spiritus caelestes sunt:* Unde cùm olim Christus prædixisset omnes beatos fore sicut Angelos Dei, (Matth. 22.) asserunt gravissimi Patres, Virgines in terris in hoc præmium obtinere. Nam g D. Hieronymus: *Quod alii in calo postea futuri, hoc Virgines in terra esse cæperunt.*

Quisquis vestrum scdâ dæmonum infestatione impugnetur, spurcis in mente imaginibus ludificatur, cogitationibus h luxuria, turpitudinis, qua de cænooso lacu prurientis pectoris inces-

santer

a Lancius de profectu in virtut. ca. 1. num. 42. b P Rho. virtut. hist. l. 7. c. 1. §. 6. c Thomas de Villa nova serm. 3.

d Cassian l. 6. instit. Monast. e Epiphanius, hæret. 60. f Hieron. de Assumpt. g Hieron. l. 1. contra Iovinian. h Bern. Epist. 42.

fontes ebulliant, infestatur, hos duos castimonie singulares Patronos a Theresiam & Aloysium, de quibus supra egimus, caelestes homines, terrestres Angelos inclamet, oret, & exoret. Hanc enim sibi, & illum in hisce animi morbis propitios nonnulli experiri sunt.

Hoc certe de B. Aloysio in confesso est: Adolescens Polonus ab ipsa usque pueritia orationi, jejuniis, corporis afflictationi cum primis addictus, annis omnibus innocenter exactis, Societatem Jesu denique ingressus est. Is Cracoviae tyrocinio posito, gravissimis ac molestissimis phantasmatis, vehementer admodum, orationis praesertim, ac meditationis tempore, urgeri, ac infestari cepit. Saepe ille divinum implorare auxilium; saepe ad SS. Virginem, Beatosque alios confugere; nunquam tamen exaudiri meruit: dum longo in hac animi aegritudine transacto tempore, mane quodam orationi vacans, iisdem infestis de more illusionibus divexatus, salutaris ejus animi subit cogitatio, ad opem B. Aloysii recurrere. Ipsum itaque precatur, ut afflicto sibi adesse vellet; atque illico Beati meritis, ita se levatum percepit, ut ex ea die nullam deinceps ejusmodi vexationem senserit. Religiosus insuper alius, divino permissa tanta vi & importunitate ab immundo Spiritu exagitari cepit, ut anno integro, continuum illi cum impuris imaginibus, cum carnis stimulis, sensuumque illecebris, sine intermissione, sine solatio, certamen esset. Corpus a Sacchin. compendio vitae l. 3. c. 3.

ille quidem jejuniis, flagricilicis nequidquam macerare. Recordatus tandem eorum, quae de immaculata B. Aloysii vita inaudierat, ac illius nominatim, quod is singulari Numinis prerogativa, nullum quoad vixisset carnis aculeum expertus esset, ad eum veluti ad sacram anchoram sese confert; tota illum animi contentione invocat, ejus, quantum opportune ad manum, lipšana collo applicat; vix applicuerat, cum desubito per molestis illis curis & angoribus quasi deversa nube, animus serenatur. Haec obiter.

Quod a lulatorio olim, ac mendaciter de Alipio jactabat Ennapius in Jambicho: *Alipium fuisse totum animam*, quasi corpore, & materia caruisset, id verè in Aloysium cadere potest. Cogitationes ejus nil terreni; amor ejus & desiderium, nil sensualis oblectationis spectabat; nil carnis, nil corruptelae habebat; sed totus Anima erat; & ut Nierembergii § 10. vitae Hispanice scripta loquitur, *parece mas ANGEL sin cuerpo, que mezo compuesto de carne*; magis Angelus sine corpore, quam juvenis in carne apparebat. De hujus castimonia usurpare licet illud D. Ephrenii serm. de Cast. *O castitas! cui abominationi sunt delicia, venustas corporum, ornatu vestium! O castitas! dapibus, epulis ebrietati inimica! O castitas! quae carnem castigat & in servitutem redigit! O castitas! Mater PULCHRAE DILECTIONIS, & ANGELICAE vite ratio! O castitas! quae mundo es corde! O castitas! quae homines ANGELIS similes reddis!*

At illud observatione hęc dignum occurrit, eam mentis, corporisque puritatem, accurata sensuum custodia Aloysium sibi procurasse, & conservasse. « Miraculo propius quàm virtuti est, navigasse illum in Hispaniam cum Maria Augusta, ejusque inter pueros, quos Hispani, patria voce *Meninos* vocant, Ephebum ei per annum integrum fuisse, promptum indies ad minuteria; atque ita inde discessisse, ut atrine, an albi coloris esset Regina, prorsus ipse unus nesciret, cum ab omnibus Augustæ forma, qua plurimum excelleret, avidè admodum spectaretur: ut proverbio inter primos aulae jactaretur; *Aloysium non constare cerne.*

Sed quid ego de Augusta commemoro in Aloysio, qui Maris ipsius, Matrone modestissimæ ac religiosissimæ, consuetudinè sine arbitrio vitaret, nec eam intueri sustinerit. *b* Jullerat autem quando Marchionisa parens familiariter: Aspice me, Aloysi, nec fugias eam quæ te genuit. At ille ingenuo rubore: Ideo te fugio, quia scio te me genuisse: si natus non fuisset ex muliere, sed Spiritus qui carnem & ossa non habet, haud mihi esset formidabilis fœminarum adspèctus. Vel hoc ipso Angelis annumerandus; etenim qui tam illi batam, lutea in domo vitam degunt, meritò, Tertulliano e teste, *de familia ANGELICA deputantur.* Quod si hujus Angelici Adolescentis exemplo, plures fœminarum consortia devitarent, & à levissimo ad-

spèctu, nedum tactu abstinere, facillè de carne triumpharent; quam Virgineam etiam corporis integritatem servator noster, omnibus cordi, ac curæ esse debere, ostendit. Dum ne in corpore glorioso, ardentissimo divini amoris igne Magdalenam incensam se tangere passus est, *d* dicens: *Noli me tangere*, idque inquit D. Epiphanius, hœres. 26. *Vi ostenderet manifestam castitatem, & sanctimoniam.* Quod eventus prorsus inusitato, item Auctor confirmat. « In urbe Legionensi, magna in veneratione est sepulchrum Iudori Hispaniarum ormenti, juxta quod Regia erigitur aula; quâ opportunitate Regia Sanctia, Virgo castissima, plurimum sibi gratulabatur, seque cœli civem & sanctorum domesticam arbitrabatur, quod è fenestra Regii cubiculi oculos in aram D. Isidori posset intendere, & Sanctum quasi præsentem precari. Dum ecce nocte quadam Vir Sanctus è sepulchro procedens, cœlesti luce circumfusus, sese Reginae ostentavit, edicens: *Quamvis ipsa Virginitati voto te Deo sacra-vera, & ego Deo devotas semper dilexerim fœminas, tamen nunquam acceptam habui earum mecum diuturnam residentiam corporalem.* Ita Lucas Episcop. Tudenfis hist. miracul. D. Isidori cap. 35. l.

Si purus Spiritus jam es, & Isidore, à corpore jam separatus, cur refugis castissimæ Virginis consortium? adhuc meum corpus in terris residet, nolo ad illud accedere fœminâ; licet Spiritu

a Ceparius l. 5. c. 7. Rho. l. 7. c. 3. *b* Escobar Euang. vol. 1. l. 12. ad c. 12. Luc. sect. 19. observ. 3. *c* Tertullian ad uxorem. l. 1 c. 4.

d Cornelius in Euang. hie e Escobar. cit.

Spiritu Angelus sit, corpore tamen mulier. Quare iuvenit hic illud D. Hieronym. *a* monitum inculcare: *Grandis esse virtutis, & sollicita diligentia, in carne, non carnaliter vivere: se-cum pugnare quotidie, & inclu-sum hostem, Argens, ut fabula fer-runt, centum oculis observare.*

Aleram quod ad nitorem illum Angelicum, plurimum contulit, fuit Panis Angelorum: nam si juxta Aristotelem, ali-mentum vertatur in substan-tiam aliti, qui pane Angelorum rite vescitur, in Angelum con-verti necesse est: unde *b* B. Al-gerius, *ne cœlesti alimonia indi-gnè reficiamur, sinus spe & con-versatione cœlestes, Panis ANGELORUM ANGELICÆ vitæ stipen-dium est.*

Ad hunc panem dignè susci-pendum B. Aloysius, etiamnum puer, à S. Carolo Borromæo *c* plenè instructus, eâ mentis ac corporis puritate per omnem vitam comparatus accessit, ut facile constaret, qualem quan-tumque in hac materia Magi-strum nactus fuerit. Hebdo-madam omnem ita sibi in hanc pietatem descriperat, modò horas aliquot post sacras epu-las, liquidissimæ voluptatis la-chrymis perfusus, iisdem altius ruminandis infumeret; sed & proximos à Dominico dies gra-tiæ, & suavissima cum Deo hospite colloquia occuparent; reliqui præparando novis epu-lis animo destinarentur; itaque æternitatis epulo, tempus om-ne habebat operatum. Adve-nerat fortè ingeni nobilium comitatu stipatus frater Mar-

a Hieron. epist. 10. ad Furiam. *b* Al-gerius lib. 1 de Sacram. altar. c. ultimo. *c* Sacch. lib. 1. c. 6. vitæ comp.

chio, ut Aloysium conveniret: cum Janitor *d* properè jam S. Synaxi refectum admonet eum exspectari; at ille cum cœle-stium aulicorum Domino oc-cupatus, per duas omnino ho-ras, Angelicæ huic mensæ assi-tere perrexit, & vel gravate assurrexit. Et dubitamus adhuc Aloysium ab omni iniquitatis labe alienum, Angelicam in terris vitam duxisse, qui Ange-lorum Domino copulatur, An-gelorum pane toties, tam avi-dè vescitur, Angelorum men-sæ tam instanter assistit?

De hoc etenim pane Prophe-ta *e* admirabundus exclamat: *quid bonum ejus est, & quid pul-chrum ejus, nisi frumentum electo-rum, & vinum germinans VIR-GINES? vinum terræ, omnium malorum Metropolitim, Pontianus jure vocitavit; Aristophanes lac Veneris, Hieronymus f semi-narium libidinis.* Vinum verò illud divinum, ut S. Cyrillus *g* observavit, *sedat savienter membrorum nostrorum legem, pie-tatem corroborat perturbatione animæ extinguit.* Cœlestis hujus alimenti figuram describens Moyses, dicit cecidisse rorem in similitudinem pruinae super terram, quod exponens D. Thomas, *h* & in rem nostram excellenti judicio accommo-dans: *Panis, inquit, cœlestis, in similitudinem pruina, rorisque ap-parebat; quia corpus Domini fervore prava CONCUPISCEN-TIÆ REFRIGERAT.* Et alio in loco *i* ait, augustissimum hoc Sacramentum *imminuere forma-*

tem
d Nierenb. §. 12. *e* Zachar. c. 4. f Hieron l. 1 contra Iovinian. *g* Cyrill. l. 1 in Ican c. 37. *h* S. Tho. opusc. 43. c. 1. *i* D. Thom. 3. p. q. 79. a. 6. ad 3. August. l. 83. qq. q. 36.

em concupiscentia; quia, ut dicit Augustinus, augmentum est charitatis, & diminutio cupiditatis. Si quis istiusmodi stimulis carnis exagitetur, inde sibi mediam polcat, & certissimam inveniet. Vadem, habeo b Doctorem mellissimum: Quis poterit, inquit, tam efferos motus frangere? quis pruritus ulceris hujus ferre queat? confidite, quia & in hoc gratia subvenit, & ut securi sitis, Sacramenti Dominici Corporis & sanguinis pretiosi investituram habetis: duo enim Sacramentum illud operatur in nobis, ut & sensum minuatur in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino consensus.

Contra Cerbereum illud libidinis virus, nullum praesentius antidotum hoc pane Angelico. Unde divinae adinventiones; illius fuere, qui feliciter hoc affectus, EUCHARISTIA, anagramma, VIS THERIACA. Caro nostra viperino, & latifero veneno infecta, carne Christi velut Theriaca, omni veneno expurgatur. Quare b fuit olim consuetudo; ut energumenis saepe daretur Eucharistia, ad impurum Satanam ejiciendum, & ejus purcicias exurendum: quippe illa ab homine sumpta, inquit Serenus apud Cassianum, c incidit in membris luxuriae spiritum, velut exurens fugat incendio, atque animum divino castimoniae ardore simul inflammatur. Hinc & illud complures observarunt, atque hos inter P. Justinelli d e Societate JESU, primis illis Ecclesiae temporibus, ideo tot praestantia, ac numero floruisse Virgi-

nes, quod frequenter divino hoc pabulo reficerentur. Et nunc, quaeso, quid est, quod tot Virginum choros, postremis hisce temporibus Orbis dedit? quid tot modestissimis viduis, castae orbitatis studium inseruit? quid tot pudicis conjugibus, amorem integritatis conjugalis indidit? nonne Eucharisticus panis frequentior? Quod si quis ulterius causam sciscitetur, cur in Societate Jesu, haec Venus Angelica vigerit castitas, etiam inimicorum & heretodoxorum calculo comprobata? eam in studium frequentandae Eucharistiae, ejusque cultum referendam dico. Ut auream hanc usurpare possim D. Algerii e sententiam: Eucharistiam esse Sacramentum Societatis Iesu. Facit huc Seraphicae Theresae testimonium, quae non semel in Ecclesia nostra conspexit, Societatis Religiosos, cum f ad Eucharistiam accederent, sociari ab Angelis, pallium interim pulcherrimum, & locupletissimum obtinentibus super capita ipsorum, ut eos tanquam Regias sponfas hoc cultu condecorarent. Quos inter, quis non eximum Gonzagam extitisse dixerit, qui tanto hujus caelestis epulae sapore capiebatur, tanto ejus ardore inflammabatur, eique tam jugi meditatione inharebat, g ut Partes Romani, cum de imagine ejus in tabulam exprimendam ageretur, illum ante Augustissimum Eucharistiae Sacramentum depingendum censuerint.

Denique ut concludam, Aloysium

e Algeris l. i. c. 3. f Nierenb. de adorat. in Spirit. g Nierenb. in vita §. 8.

a August. l. 83. qq. 4. 36.
b Berni serm. 1. de Coena Dom.
c Gressollii Antholog. decas. l. c. 11.
f. 2. §. d Cassian. coll. 7. cap. 30.

loysium Angelam moribus, & vitâ extitisse, ex hæcenus dictis in confesso est, ut non injuria Societatis nostræ Generalis Claudius Aquaviva, cum vitæ historiam, typis mandari approbasset, Juvenio hunc *Angelicum* appellaret; & quod caput est, Venerabilis Congregatio Cardinalium, in processu Congregationis, illum meritis *Angeli* titulo insigniendum decrevit. Nec hoc satis.

S. III.

Qua ratione B. Aloysius Angelis major, & excellentior dicendus sit?

Seleucensis Antistes a de Virginibus agens, illas quidem summis Angelis superiores censet, dicens: *Si in resurrectione neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli, efficiuntur filii Dei; & hi profecto qui Virginitatem servant, ANGELI sunt, qui viventes in carne corruptibili, mortalium vitam illustrando tventur. Sunt autem ANGELI non ex infimo quovis ordine, sed certe illustrissimi atque nobilissimi. Atque adeo omnibus etiam supremis intelligentiis homines castos antecellere, recte sermone aureo b Antistes Ravennas declaravit: Semper est Angelus cognata Virginitas: in carne præter carnem vivere, non terrena vita est, sed cælestis. Et si vultis scire: Angelicam gloriam acquirere majus est quam habere. Esse ANGELUM felicitatus est, Virginitatem esse, virtutis, & certe heroicæ, quæ Athletas suos exercet, & sæpe non sine sanguine comparatur, quæ servatur: hac nos Angelis*
a Basilide Virg. b Chrysolog. ser. 143,

fortiores esse, candido ut solet stilo, S. affirmat e Bernard. epist. 2. *Quid castitate decorius, quæ Angelum de homine facit? differunt quidem inter se homo pudicus & Angelus: sed felicitate, non virtute sed et illius castitas felicitior; huius tamen fortior esse cognoscitur. Quid? quod alibi ipsos Angelos Virginibus, sibi veluti Præiatis, invidere non obscure insinuet. Ubi enim hanc movisset quæstionem: Virginitas cui gloria præfertur? respondet: ANGELICAM. Et rationem subjicit: ANGELUS habet Virginitatem non carnem; sane felicitior, quam fortior. In hac parte optimus, & optabilis ornatus iste, qui & ANGELIS possit esse invidiosus. Tuam enim Angelus puritatem conservando, nullum meriti, nullum gratiæ, nullum gloriæ accipit incrementum; sed homo castus, per actus singulos in excelsum gratiæ, & gloriæ apicem conscendit. Chrysol. serm. 120. Homo è terrena vilitate concretus, dum terrenam labem vincit, dum sanguinis stimulos frangit, dum carnis exsuperat passiones, transcendit cælum, ad ipsam Deitatem pervolat sedem, & sic fit maior cælo, meritis supergreditur ANGELOS. Nec mirum, cum pro hac animi, corporisque castimonia, multi ad sanguinem decertarint. Arque d illud præ cæteris obstupescendum, Aloysium nostrum omnis luctæ, ac certaminis expertem, nullis unquam carnis stimulis vel levissime perstridum, carnem tamen ne unquam recalcitraret, & famam ne computresceret, singulis hebdomadis minimum ter flagris*

c Bernard. Epist. 113. ad Sophiam Virg. d Ceparius l. 1. c. 6.

agris excepiſſe: ultimis vero
 annis, quibus in ſæculo verſa-
 tus eſt, quotidie ac tandem in
 noctis & diei ſpaciū ter-
 to, uſque eo dum ſe ſanguine
 perfunderet. Quia vero princi-
 pio, contexto in hunc uſum ſta-
 ello carebat, loris quibus ca-
 tes alligari ſolent, aut catena
 terrea ſe diuerberabat. Matri
 ſemel oſtenſa induſia ſan-
 guine imbuta. Faciebat & illud
 rebro, ut fragmen aliquod ta-
 ulæ linteis tegetet, quo durius
 urbare. Ne vero interdium per-
 etuo dolore corpus vacaret,
 pro cilio calcaria nudo corpo-
 re admota geſtabat, & in mol-
 lem ſuam carnem ferreos ipſo-
 rum radiolos deſigebat; non a-
 lio conſilio, quam quod noſſet
 carnem etiamnum integram, &
 incorruptam, ſale condien-
 dam ne computreſceret. Aloy-
 ſius exclamat hic a Hiſpanus
 rator, plus te catenulis dua-
 as conſtrictum revereor,
 nam Angelicæ naturæ æmula-
 rem. Contemplare, quæſo,
 ngelum deſcendentem ad Pe-
 um catenis illigatum. Act. 12.
 ſine eſſe Angelus, ſplendore
 circumfuſus, an Petrus catenis
 illigatus? reſpondeo cum
 Chryſoſt. hom. 8. in cap. 4.
 ad Eph. *Hic ſi mihi quiſpiam
 dixiſſet: Vn eſſe ANGELUS Pe-
 trum ſolvens, an Petrus vinculu
 conſtrictus? Petrus utique eſſe
 maluiſſem.* Ita Angeli non ſe-
 mel ad cubile Aloyſii viſe-
 runt & duplici catenula vin-
 um repererunt, hic profiteor
 genue: *Si mihi diceretur, vis
 e ANGELUS Aloyſii Cuſtos, an
 Aloyſius catenulis illigatus? A-
 loyſius vinculis potiri libuiſſet.*

Denique ut multa paucis
 complectar, incredibilis amor
 Angelorum eſt in homines pu-
 dicos, ut ſi magnis Mundi Im-
 perator tineret. ſubito illos ex
 hac ſorce & colluſione rape-
 rent, & ſecum ducerent ad æ-
 ternam gloriam perfruendam.
 Cujus rei ſpecies quædam, &
 imago in Elia fuit, qui quadri-
 gæ igneæ impositus, & in quo-
 dam velut coſtitaris triumpho
 cœlum inuectus. Huc opitor,
 intuens B. Ephrem b exclam-
 mat: *O caſtitati curruſ ſpiritu-
 als, poſſeſſorem tuum in ſublime e-
 vehens!* Quod ſi quem veſtrūm
 Adoleſcentes, divinus hic ar-
 dor, & cœleſtis ambitio teneat,
 ut conſimili triumphali curru
 ſublime feraris, *e imitari non pi-
 geat quem celebrare deſiderat;* imi-
 tati non pigeat cœleſtem in
 terris Angelum, de quo ingenio-
 ſus Poëta luſit:

*Angele Gonzaga es, ſi piſtas
 exus alas;*

*Si Gonzaga alas induis, AN-
 GELUS ES.*

Et vos Angelici, toti Angeli
 exiſteris, ſi caſtos oculos, caſtā
 linguam, caſtas manus, caſtas
 cogitationes habueritis. Huc &
 vos etiam conjugati conſorti, &
 conſcendere poteſtis, caſtimo-
 niam conjugalem ſectantes,
 quam inculcat Apoſtolus Heb.
 13. *Honorabile conjugium in o-
 mnibus, & thorus immaculatus. &
 Thell. 4. Sciat unusquiſque vas
 ſuum poſſidere in ſanctificatione &
 honore.* Atq; ubi 2 Cor. 11. dixit:
*Reſpondi vos uni viro VIRGINEM
 CASTAM exhibere Chriſto.* Chry-
 ſoſt. d ad conjuges ita Virgini-
 tati extēdit, dum ait: *Non ſolis di-
 cebat*

Eſtebar. tom 5. in Euang. in c. 12.
 Luc. 12. ſect 1. obſerv. 9. pag. 49.

b S. Ehr. de laude caſt. c Aug. ſer. 304
 de Sanct. d Chryſ. ad Heb. 11. hom. 18.

cebat VIRGINIBUS, sed ad di-
versam Ecclesia plenitudinem lo-
quebatur: anima quippe incorru-
pta, VIRGO est: etiamsi virum
habeat: VIRGO EST VIRGINI-
TATE vera atque mirabili,

Quam ut confido suo apud
Deum Patrocinio, Angelicus
noster juvenis vobis impeira-
bit, a si celebrare non piget,
quem delectare delectat.

a August. de.

NATIVITAS
S. JOANNIS BAPTISTÆ

Quis puer puerum dicit? Lucæ I.

ARGUMENTUM.

Fortunate puer. Virg. Eclog. 5.

Nihil parentes magis sollicitos habet, quam scire fata suorum:
ubi proles in lucem edita, ea primum cura sollicitat: Quis pu-

Quis puer iste erit? potissimum si inusitata quædam signa Natalis prognostica antecesserint, aut consecuta sint: quæ cum in Nativitate Joannis, omnino illustra exstiterint, jure meritissimo percunctari juvat: *Quis putas puer iste erit?* qui qualis, quantusque fuerit, ubi omnibus perspectum fecero: quales vestri liberi futuri sint, quem vitæ statum, quem exitum nacturi sint, non ex horoscopo, aut vanâ cœlestium siderum observatione, aut fallaci etiam Physionomiæ scientia, sed certiori conjectura, ex natura, ex moribus, & genio parentum, ac puerorum educatione, vos consequi posse comprobabo. Tum quid momenti in nutrice ponendum sit, exaggerabo: nec levi sanctorum Patrum censura, eas Matres perstringam, quæ nulla, nisi commodi, voluptatis, aut formæ propriæ tuendæ causa, liberos tradunt aliis fœminis inurbanis, sæpe corruptis, ac pravis moribus & humoribus nutriendos. Ex hoc autem quæ, & quanta incommoda subinde orta, & indices oriantur, tragici exitus fatis loquentur.

- S. I. *Quis putas puer iste erit?* è testimoniis sacra pagina ac ipsius prima veritatis oraculo declaratur.
- S. II. *Quis putas puer iste erit?* non querendum ab Astrologis, Magis, Necromanticis, aut Egyptiacis, nec etiam ex Physionomia.
- S. III. *Certior conjectura, ex natura, genio & ingenio parentum ex nutricibus & puerorum educatione.*

IN NATIVITATE

S. JOANNIS BAPTISTÆ

Quis putas puer iste erit? Lucæ I.

Uctavit olim antiquitas, jaculandi peritiam, in Alcon Cretenſi, nobili ſagittario, qui cum filium dormientem ingenti ſerpente implicatum videret, arcum è veſtigio arripit, atque ta ſagittam direxit, ut illa ſolio, ſerpentem confixerit. Unde acute Manilius: *a*

Ars erat eſſe patrem, viſit natæ
Valerius Flaccus l. I,

*tura periculum,
Et pariter puerum ſomnoque, &
morte levavit.*

Alium hodierna die parvulum, Seygius ille ſerpens, ſuis ſpiris involverat, quod ut cœleſtis Amazon inauduit, Alconem arte & affectu materno longe antecellens, feſtinavit eripere, & puero innoxio, ſerpentis caput contrivit. Maria inquam, teterrimum originæ noxæ ſpectrum, quo Joan-

T ne

nes miserrime implexus, confecit: *a Hac siquidem est illa mulier fortis, de cujus fortitudine dictum est diabolo: Ipsa conteret caput tuum: Illud, inquit b Augustinus, Caput serpentis, quod tuum omnia peccati. Quid quod celeberrimus Ecclesiastes P. Paravicinio, illud c Isaïæ: Posuit me sicut sagittam electam, Deiparæ applicat. Atque hanc festinationis causam d Origenes allegat, dicens: Festinabat adhuc in ventre Matræ, Joannem positum sanctificare. Inimicitias ab ipsis Mundi incunabulis posuit Deus inter serpentem & hanc mulierem, quem non modo in se, sed & in præilecto Joanne triumphavit.*

Ars erat hac Matræ.

Exclamat hic Albinus, sermone de Nativitate Virgin. *In belatrix egregia, primo eum, qui primus Evam supplantavit, expugnare viriliter aggressa es, hodieque illustriorem quam ullus unquam de fufis, fugatisque, inhnitis hostium myriadibus, de hoste tartareo victoriam reportasti, quam suo melliflavo encomio Bernardus e celebrans, ad illa verba: Ipsa conteret caput tuum, ait: Cui hac servata victoria est, nisi Mariæ? Adducit idem Doctor S. Victorem adhuc in utero existentem, inferorum spectris terrori fuisse, atque inde illustre Victoris nomen obtinuisse: Miror, inquit, f & stupor, infantulum adhuc in utero, pavori fuisse pavenda Dæmonis: quippe ab ipsis præcognitum, & jam tunc: ex nomine designatum. Nec vacuum nomen, ubi hostium fuga, & extorta confessio victoriam*

a Petr. Bletentis ser. 1. in adv. b Aug. in Psal. 77. c Isa 46. d Orig hom. 7. in Jo. e Bernard. ser. s. num. magnum, f B. in c. 1. serm. de S. Vît.

*concessit infantulo. Verum enim vero plus miror & stupor infantulum adhuc in utero, unius Virginis ope non terrori dumtaxat fuisse dæmonibus, sed & tunc gasse, & superasse. Extollit nunc Romanæ scriptor hitoriaræ, & iuanditam à sæculo festivitatis prodigium: Infans in utero matræ etiamnum conclusum in Maruccinis disclamasse: *Io triumphe. Quis putas puer iste erit? h quam aurem infanti huic fortuna? quam futuræ aurea nectenda? quam aurea illi sæcula ducenda auguramini? Ast aliam obruto tartareo serpente, exultandi causam, & exclamandi, *Io triumphe, hodierna die infans Joannes per Virginem Matrem natus est, ut jure meritissimo liceat scisciari: Quis putas, puer iste erit?***

Nulla Mater unquam tantum in unicam prolem affectu fuit quanto Dei Mater Nepotulum suum Joannem, ut ex dicend patebit, complexa est. Exemplum illud sane celebrat Martini amoris exemplum Spodanus: i quod a. Christi 1259 accidisse commemorat: furat populo Florentino, donat quidam Leo ferocissimus, qui cum aliquando incuria custodis, è cavea elapsus per urbem compita, ingenti omnium terrore rugiens pererraret, abruptum infantem unguibus tenuit; quod videns Mater videlicet cui unicus erat, dolore præpotenti amore abrepta, leonem insiliens, filium ei expulit, nihil eos lædente leone respexit tantum. & abiit, m

joan

g Liv. l 21. h Raderus in Mart. l 9. i Spodan. annal. an. 1259. n. 2.

orine belluæ generositare, an
fœminæ animositate. *Sed quis
putas puer iste erit?* servatus in-
fans, Orlanducius de Leone
dictus, jam vir factus, indolem
& animos Materno æmulatus,
hostes parentis, ac interfe-
ctores propria manu jugulã-
vit.

Stygiū illud monstrum,
quod è sacris paginis serpen-
tem nominamus, Regius Psal-
tes draconem indigetavit Psal.
73. *Confregit capita draconis; Prin-
ceps apollitorum, a Leonem
ingientem nuncupavit, qui circuit
quærens quem devoret; hujus un-
guibus, Misericordiæ Mater
hodie Joannem eripuit, Leo-
nem contrivit, quidni exclam-
et: lo triumphe.*

David inter pueros opiliones
puer, animose gloriatur: *Venie-
bat Leo vel Ursus, & tollebat a-
rietem de medio gregis, & profe-
quebar eos, eruebamque de ore eo-
rum.* Ac tandem subdit: *Leonem
& Ursum interfeci ego.* Unde hæc
enellulo vires? unde puero ro-
bur, & laceri? Hipponensis
Amistis b hic quid divinum
observat, dum sic Saulem lo-
quentem inducit: *Intellexit cum
videret audentem puerum, aliquid
divinitatis in eo esse, nec illum tene-
re astate sine divino instinctu, talia
posse præsumere.* Quæ rudimenta
Saulem in tantam admiratio-
nem rapuere, ut non injuria
percontari potuerit: *Quis pu-
tas puer iste erit?*

Nolim hic inducere Hercu-
lem, etiamnum in cunis, an-
gues præfocantem, de quo
oëta Tragicus:

*c Gemina cristati caput
Angues ferebant ora, quos con-*

a 1. Pet. 5. b Aug. rom. 10. hom. 31. ex
50 hom. c Seneca Herculi. furens.

tra obitus

*Reptavit infans: lumine ac
placido juvenis.*

*Et tumida tenera guttura ab-
dens manu,*

Prælusit hydra.

Quis autem, quavisve exinde
puer exstiterit, duodecim Her-
culei labores, miranda totidem
invictæ fortitudinis supra hu-
manam argumenta, satis lo-
quantur.

Joannes, cum teste d Luca,
miraculum nullum fecerit, per-
petuum, inquit e Maldonatus,
fuit ipse miraculum, angues o-
riginalis, & actualis peccati,
miraculo inaudito superavit,
„ *nesciens labem nreui pudoris,*
„ *quod ab omni peccato immu-*
„ *nis; miraculo conceptus, mi-*
„ *raculo clausus adhuc in ute-*
„ *ro venie rem Dominum fen-*
„ *tiens, & matri suæ demon-*
„ *strans; miraculo circumcisis,*
„ *mutam patris sui linguam e-*
„ *volvens, miraculo inter feras*
„ *vitam degens, ipsa que fero-*
„ *cissimas belluas, mansuefecit.*
Unde Athanasius Episcopus
Nissenus q 63 *Dracones & aspi-*
des, & cerastæ Joannem in solitu-
dine form: darunt. Quæ omnia mi-
randa proflus ac stupenda præ-
sagia, cogunt exclamare: *Quis
putas puer iste erit?*

Lucem hic cum primis præfe-
runt, fausta vel infausta, sub iu-
fantis ortum edita prodigia.

Nota est ista Trojanorum fax;
quam utero se gestare somnia-
vit Hecuba, dum prægnans,
Paridem utero gestaret.

Anno 1361, f Norinbergæ
natus est Venceslaus, filius Ca-
roli IV. Imperat. sinistro omi-

T 2 ne

d Luc. 1. e Maldonat. in Mateo. 11.
f Petard. fæcto Nativ. S. Ioan.

ne in lucem editus: nam Mater in partu extincta est. Aedes ubi aqua ad eum baptizandum calefiebat, incendio absumptæ: ipse fontem baptismalem, ut alter Copronymus infecit: *Quis putas puer iste erit?* timendum, inquit Auctor Francus, non fore magnum Imperatorem, *Grand Empeur, mais un tres-grand Empeur de bonnes mœurs.* Sed misis, hoc auspiciatissimo die, sinistris prodigiis, festivo-
ra audiamus.

Zoroastes, quo die Incem aspexit, omnium præter morem infantum, in risum solutus est. Puerum Octavianum catena aurea è caelo, in Capitolium dimitti vidit Tullius. Aureliano quondam Augusto, felix ac bene fortunatum portendisse imperium testantur Annales, quod puerum a. huc in cunis vagientem, Aquila innoxie aureis è cunabulis extulerit, atq; in aram portarit, quæ prope sacellam erat ornatissima. At Joannem nostrum etiam in utero non risisse modo, sed exiisse; ut hominem caelo delapsum, atque ipsi è cunis ad Sancta Sanctorum, ad complexum Jesu, ad basia Marie translatum, quis satis valeat deprædicare! *Quis putas puer iste erit?* qualem Auditores augurari par est prolem, quam non avium præpes Aquila, sed idem summus ille cæli aliger, mirando prope magis prodigio, quam ipsum Redemptorem, nascituram prænuntiavit: *Salva reverentia Redemptoris* (inquit Cardinalis a Damiani) *digniore præmonstratione Ioannes nuntietur, quam Christus: Christus fortasse in thalamo, Ioannes*
a B. Pet. Damian. ser. 1. in Nativ. S. Ioan.

in templo; & non solum in templo sed etiam ante Sancta Sanctorum Ioannes ab eodem Archangelo, in loco digniori, tempore sacratiori apertiore miraculo prædicatur. Quæ dum commemoro, video mihi cognatos, & vicinos Zachariz vosque omnes querentes.

§. I.

QUIS PUTAS PUER ISTI ERIT? è testimoniis sacre pagine, ac ipsius primæ veritatis oraculo declaratur.

PRIMUM quidem, nemo quam, prolis indolem ac naturam, magis perspectam habere censetur, quam ipsi progenitores. Te itaque compello Zacharia, cujus linguam Spiritus S. fecit disertam: *Quis putas puer iste erit?* quid dicis, quid censeres de puero hoc? *Tu puer Propheta Altissimi vocaberis.* Præclarissimum hoc parentis vaticinium, for quis elidere conabitur, ipsi filii testimonio, qui interrogati à Judæis: *Propheta es tu?* discretè respondit: *Non sum.* Cui objectioni occurrit b Augustinus dicens: *Non erat Propheta Ioannes; major erat quam Propheta, & plusquam Propheta.*

Noctis cur plus quam Propheta? rationem reddit Ambrosius; *plus quam Propheta*, quia quod nulli contigit, nondum editus prophetavit. Plusquam Propheta, inquit Hieronymus: *Quia non tantum Propheta, & Apostolus.* Quam Apostoli dignitatem, Chrysostomus, Ogen

b Aug. 1. 4. in Ioan. e Aug. 1. 2. de c. 4. d S. Hieron. ad Gal. 1.

genes aliquæ apud Suarem a Joanni tribuunt. Quid, quod à Chryfologo b audiat vox Apostolorum, & silentium Prophetarum. Aliam causam adtert S. Greg. hom. 3. *Ioannes plus quam Prophetam, quia quem verbo dixit, digito ostendit.* Quemque alii in enigmate, hic facie ad faciem vidit, & exhibuit. Hieron. Epist. 151. ad Algasiam dicit, cum non solum Prophetam, sed plus esse quam Prophetam, quia quem illi venturi esse dixerint, hic venisse monstravit, dicens: *Ecce Agnus Dei.* Ac tandem alteram rationem subnequit. *Præsertim, inquit, cum ad privilegium prophetate, Baptista accesserit præmium.* Quod & S. Maximus c in Joanne miratur, illum supra verticem Domini erectum, eique se Mundi conditorem incliuasse: *Cujus manibus quod nulli est præstitum Prophetarum, baptizandum est Dei filius inclinavit.* Hujus mulieris dignitatem, & excellentiam prope divinam, pia secum commentatione expendens Bernardus, d in has voces eumpit: *Pavet cælum, stupet terra, Jordanis aridet, miratur Angeli, Dominum Sabaoth inter manus baptizantis concludi.* Ubi verè mirandum, tres Sanctissimæ Triados personas in Joannis favore condescendisse quomodo, seque illi humano more (liceat ita loqui) amice afflexisse, & familiariter incliuasse: e *Nam Pater auditur in voce, filius in flumine, Spiritus sanctus in Columba specie demonstratur: adest Ioannes totius mentis Trinitatis.* Plus dicit f Chry-

a S. Hieron. tom. 2. disp. 14. sect. 7.
b Chryfolog. serm. 127. c S. Maxim. hom. 2. de S. Ioan. d S. Bern. serm. de privileg. Ioan. e Damian. ser. de S. Ioan. Ba. 7. f Chryfolog. serm. 43.

fologus: *Totam solus capit, tenet, & complectitur Trinitatem.* Sed quoniam parentum, ac propinquorum testimonium, in jure passim infirmum, ac suspèctum censeri consuevit, rursus percunctari libet: *Quis putas puer iste erit?* ex antiquioribus vatem Malachiam, inducentem Dominum sic de Joanne loquentem audiamus: g *Ecce ego mitto Angelum meum, qui præparabit viam ante faciem meam, quod ipsius Christi confirmatum est suffragio Matth. 11.* Joannem vero non solum nomine, sed officio, vita, & motibus Angelum fuisse attendite. An non Angelus officio, & legatus Dei ad homines ut illos ad Christum adduceret, testante Evangelista: h *Multos filiorum Israel convertet ad Dominum, & ipse præcedet ante illum in Spiritu, & virtute Elia, & convertet corda patrum in filios & incredulos ad prudentiam Iustorum, parare Domino plebem perfectam.* Nunquam ad hæc omnia peragenda, velut Angelus cælitus est missus, cælitusque edoctus? *Angelus enim non natura, sed officii est nomen.* Possamus & in hoc nos heri Angeli, & Joannem imitari, ut ostendit: Greg. dicens: *Hujus altitudinem nominis (scilicet Angeli) etiam vos si vultis, potestis mereri: nam unusquisque vestrum, in quantum sufficit, in quantum gratiam superna aspirationis accepit, si à pravitate proximum revocat, si exhortari ad bene operandum curat, si æternum Regnum, vel supplicium erranti denuntiat, profecto ANGELUS existit.* Atque ejusmodi Angelici officii,

T 3 cii,

g Malach. 3. h Lucæ 1. i S. Gregor. hom. 6. in Euang.

cii, vobis omnibus in privatis familiis, in quotidianis congressibus, in conviviis, in navibus, in curribus exercitium quotidie suppetit. An non Angelus vita, & moribus, qui ab Angelis ductus in desertum ab ip[s]is incunabilis, teste & Chrysoft. in eremo semper habnavit, non re-
 lito usui, non lecto: non mensam vel aliquid hujusmodi requisivit; sed ANGELICA quoddam vitâ, in carne mortali resplenduit. Venit enim (quod Angelis proprium est) neque manducans, neque bibens. Hæc frugalitas, puritatem Angelicam, ac Virginalem continentiam, comitem habuit, & ideo e quia vite humana possibilitatem continentia supergressus fuerat, non homo, sed ANGELUS est existimatus. Tam veris, tam vivis coloribus, id est moribus ac motibus Angelum expresserat, ut Hieron. d attestante, quidam (inter quos Origenes) Ioannem ANGELUM INCARNATUM esse putaverint. Verum, inquit, decepti sunt. Non fuit ille natura Angelus; sed fuit Angelus vita, & castitatis extrema puritate: nam in carne præter carnem vivere, ANGELICA EST VITA; quisquis vestrum in terris Angelicam vitam ducere satagit, abstinentiam Ioannis, castimoniam Ioannis, quam proxime imitetur, moribus Ioannem referat, & Angelum expresserit.

Qua super re vide, quæ fufe diximus festo B. Aloysij.

Sed ne testimonijs hominum dumtaxat immoremur, unum è supremis illis intelligentijs rogemus: Quis putas puer iste

a N. e. h. hist. l. 1. c. 24. b Chrysoft. hom. 10. in Matth. Matth. 11. c Ambro. lib. de Elia & jejuniis. d Hieron. in Agæsum c. 3.

erit? testimonium e perhibet non quilibet Angelus, sed iste sublimior qui B. Virgini nuntium attulit singulare, & electus est ut nuntiaret militem, qui nuntiar debbat Regem. Gabriel, inquam, hoc breve, sed excel-
 lens de Ioanne tulit elogium.

Hic magnus erit coram Domino.

Coram hominibus Magnus existit Alexander, magnus Pompejus, Otho Magnus, Carolus Magnus, Magnus quæque Turca, & magnus Char indigitantur; alij magni imo maximi fiunt apud homines divitiis, aurea basi innixi, magni potentia, magni honoribus quales in aula Hispaniarum Regis, complures magni, Grandis dicti, qui Regi adstant recti. At noster Archidux novæ Testamenti (ut eum S. Cyrillus appellat) summi ac potentissimi Imperatoris (cujus regni non erit finis) Grandis declaratur. Quare laudate eum in virtutibus ejus, laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus. Multi magni coram servis & subditis suis non coram Domino. Multi magni in oculis suis, parvi in oculis Domini, unico, quod verum magnos facit, fundamento virtutis destituti. Si quis vera magnitudinis mensuram scire desiderat, Bernardum consulat serm. 27. in Cant. Quantitas cujusque anima, aestimetur a mensura charitatis quam habet ut verbi gratia, quæ multum habet charitatis magna sit, quæ parum, parva; quæ vero nihil, nihil dicente Apostolo 1. Cor. 3 Si charitatem non habero, nihil sum.

Huju

e B. Pet. Damiani. serm. in Nativitate S. Ioan. f Cyrillus. in. Catechi. effi.

hujus magnitudinis omnes
 os a beata quadam superbiâ au-
 titiosos esse pervelim; ut omnes
 iri vere magni sed coram Do-
 mino existere possitis; qualis ve-
 o hæc magnitudo sit, divino
 tylo Mediolanensis Antistes b
 expressit, dicens: Non Corporis,
 sed animi magnitudinē declaravit.

Est coram Domino, magnitudo
 anima, magnitudo virtutis. Est
 etiam parvitas anima, & pueri-
 tia virtutis. Pusillus est, qui nul-
 lum adhuc virtutis videatur habu-
 isse progressum. Vir MAGNUS iste
 dicitur, qui caret errore pueritia,
 varijs titulis vere magni existi-
 ere, Iob e à facultatibus, &
 fortunis suis VIR MAGNUS ha-
 bitus est: Fuit possessio ejus, se-
 tens milia ovium, & tria milia
 camelorum, quingenta quoque ju-
 va boum, & quingenta Asina, ac
 familia multa nimis. Dum tan-
 tem addit Scriptura: Eratque
 VIR ILLE MAGNUS inter omnes O-
 rientales. Quia amicitia, & gratia
 Sar. Iochzus d valebat in au-
 da. Assueri VIR MAGNUS & inter
 primos aula Regis habitus est.
 Ob generis splendorem Azari-
 as, MAGNUS à Tobia nuncu-
 tus est. Ego sum Azarias A-
 nania Magni filius, & respondit
 Tobias: Ex MAGNO GENERE es tu
 xodi. 11. Moyses ob stupenda
 prodigia, & signa mirabilia
 uæ patravit, omnibus admira-
 onni, fuitque Moyses VIR MA-
 gnus in terra Ægypti Qui omnes
 terris viri Magni, & ex par-
 te tantum existere. Iob vir
 Magnus in Oriente, Mardo-
 chæus Vir magnus in aula Re-
 gis Persarum, Ananias vir ma-
 gnus inter Iudæos, Moyses vir

Magnus Ægypto: At ut quis
 vere vir Magnus sit, ut quis ma-
 gnus sit non in tertis, sed in re-
 gno calorum, ut sit magnus coram
 Domino, quæ magnitudo e non
 corporis, sed animi & magnitudo
 virtutis est, ut charitate ma-
 gnus sit, castitate magnus, man-
 fuetudine magnus, Eleemosyna
 magnus omni denique virtute
 magnus sit, spectare debet. Ubi
 hoc quam maxime deploran-
 dum est, cum omni in re homi-
 nes magni esse satagant, magna
 sperent, ad magna anhelent &
 contendant, in virtute sola pu-
 eros, ac pusillos existere. Stulti
 porro mortales, Magnitudinem
 à basi aurea, à cumulis argen-
 teis, quibus innixi, à vanis titu-
 lis, & honorum gradibus qui-
 bus insistant, metiuntur quasi
 gigas non magnus etiam in val-
 le sit.

O vani filij hominum, qui
 magnitudinem hic fidam, &
 falsam, per mille discrimina &
 mortes sectamini, ut sua au-
 ctoritate, & magni Pompei illu-
 strat exemplo, sapientissimus f
 Seneca his verbis: Nec Cneo quia
 Pompei, externa inirebella, aut do-
 mestica, virtus, est ratio suadebat,
 sed INSANUS AMORE MAGNITU-
 DINIS FALSÆ, modo in Hispani-
 am & Sertoriana arma, modo ad
 colligendos piratas, ac maria pa-
 cania vadabas. He pratexebantur
 causa ad continuandam potenti-
 am. Quid illum in Africam? quid
 in Septentrionem? quid in Mi-
 thridatem, & Armeniam, &
 omnes Asia angulos traxit? Infinita
 scilicet cupido crescendi: cum sibi
 sui PARUM MAGNUS VIDERETUR.
 ubi expende, quanto cum ac-
 mine dicatur Pompejus: Insanus

a Per. Damian. ad A. nerem Imperat.
 b Ambros. in Luc. c. 11, c Iob. 1. d Est.
 h. c. 2.

AMORE MAGNITUDINIS FALSA; profecto falsa est ea magnitudo, quam tanto amore homines prosequuntur; ac tanta molitus est Pompejus, cum sibi *uni, PARUM MAGNUS videretur.*

Istiusmodi merito riter a Romanus Philosophus: *Nemo istorum quos divitiæ, honoresque in altiore fastigio ponunt, MAGNUS EST. Quare ergo MAGNUS videtur; cum basi illum sua metiris. Colossus MAGNITUDINEM suam servabit, etiamsi steterit in puteo.*

Nunc quàm non fallo, sed vere magnus Joannes fuerit, videamus. Quo super argumento, non hominum, non Angelorum, sed increatæ sapientiæ, ac primæ veritatis consulendum est oraculum, ipsum Dei filium interrogemus: *Quis putas puer iste erit? Hunc audire: inter natos mulierum inquit, non surrexit MAIOR Ioanne Baptista. Alexander ille Magnus, felicem appellavit Achillem (inquit b Hieronymus) quod Homerum laudum suarum haberet præconem; At nos meliori jure, Joannem felicissimum nominabimus, quod non unum Homerum, sed plurimos illo præstantiores præcones, imo ipsum virtutum suarum Deum habuerit laudatorem. Quod egregie deducit Abbas e Guarricus: Salomon, ait, laudent te labia proximi tui; sed quam feliciter & gloriosius, cum laudent quempiam labia Dei sui: Deus quippe nec falli potest, nec adulari: Ac paulò post subdit: Indubitabile eximia virtutis, & magna perfectionis est indicium, quoties hominem adhuc corruptio-*

ni subditum, sua suffragio laudis illud irrefragabile Dei dignatur iudicium. Non possum quin hic exclamem cum d Ruperro: O magnum præconium! O magnus & fidele testimonium ore veritatis depromptum! laudatur hies Abrahamæ, obedientia Isaac, Patientia Jobi, Castitas Josephi, mansuetudo Moyse, pietas Samuelis, Elizæ zelus, sanctitas Davidis; At ubi de Joanne sermo est, præcellit cunctis (inquit Ambrosius) eminent unversis, antecellit Prophetas, supergreditur Patriarchas, & quisquis ex muliere est, inferior est Ioanne, non surrexit major gratia, non surrexit major castimonia, non surrexit major corporis austeritate, non surrexit major animi modestia, e non surrexit major Virtutum sublimitate. Sunt qui prædilectum Christi discipulum Joannem Evangelistam, Baptistæ f conferant atque hos inter parallelas edidere sed hunc alteri antistare, atque ipsi Apostolorum principi, Clavallentis doctor g adstruere, videtur, dicens: Non o;ponas mihi Evangelistam ceteris discipulis magis dilectum, nec Apostolorum principem, nec Apostolicus splendor, audeat occurrere præcurso. Magna quidem laus, magna dignitas: Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam. Magnam Christi jam morientis, in Evangelistam, amoris testimonium: Mulier Ecce filius tuus, Habuit & Nathanael, & Centurio, & Magdalena, Verbum Patris, Mundi Redemptorẽ encomia-

a Seneca Epist 76. b Hieron. in vita Hilarion. c Guarricus serm. 3. in Nativit. S. Ioan.

d Rupert. in Ioan. l. c. 1. e Cyrill. l. 2. Thesaur. c. 6. f Rodericus de miraculis Ioanne. g S. Bern. de privil. S. Ioan. Bapt.

ten; sed illud: quo non surrexit
 major, omnium aliorum merita
 tran. cendit, omnemq; gloriam
 quodammodo obscuravit. Ele-
 ventur omnes, inquit Petrus Da-
 miani, & meritorum prerogativis
 ante confistorum Majestatis exul-
 tent, non erit tamen, cui ad Ioannem
 Baptista privilegium audeat aspi-
 rare. Unus est secundum non habet,
 qui choristi extextus Angelicis, sub-
 limioris coronæ titulu, Universitatis
 humana transcendit ascensum, atq;
 in hunc futurum (Unam si Dei-
 param exc eperis) in cælo co-
 gnoscatis, addit a Arelatensis
 Antistes; cui nullum proposuit in
 praconio Christus, an ullum ei pra-
 daturus, est in premio? Hæc paucis
 complexus, b August. quisquis
 Ioanne plus est, non tantum homo,
 sed Deum est. Quod vestrum ne-
 mini mirum, nedum nimium
 existimabitur, si attenderit rã-
 ta Joannem gratia, tanta vitæ
 sanctimonia excelluisse, ut Mes-
 sias; & ipse Dei filius habitus sit.
 August. ser. 21. de SS. tanta in il-
 lo excellentia erat, ut ipse putatus
 sit Christus, & cum tantus fuerit
 Joannes, atque tantã apud ho-
 mines in veneratione, id maxi-
 me mirandum occurrit, virum
 hunc tam mirabilem, nullum
 patrasse miraculum, Euangeli-
 ta testante Ioannes quidem fecit
 signam nullum. Joan. 10. c Non
 Dæmonia fugavit, non expulsi fe-
 rem, non cæcos illuminavit, non
 mortuos suscitavit, non tot millia
 hominum de quinque vel septem
 cubitus pavit: non supra mare am-
 ulavit, non ventis & fluctibus im-
 peravit, nihil horum fecit Ioannes.
 Quod quam in commendatio-
 nem Joannis, ejusque summam
 a S Hilarius. E. kius hom. 6 de S. Ioan.
 ait hanc com. DD. Sentent. b Aug.
 serm. 4 de S. Ioan vel. 23. de SS.
 c August. tract. 48. in Ioan.

excellentiam cesserit, ex co-
 colligere est, quod tanta, tamq;
 stupenda sanctitatis famã &
 virtutum splendore apud ho-
 mines valuerit, ut sine ullis si-
 gnis, & miraculis, eum Messiam
 agnoverint. Toletus Cardina-
 lis: d Hæc magnitudo in Joan-
 ne reperitur, & quidem mira:
 quia ad hanc magnitudinem
 ,, pervenit sine miraculis, quæ
 ,, nulla fecit; sed vitæ sanctitate
 ,, & splendore, quod fieri non
 ,, posset, nisi ejus vivendi, præ-
 ,, stantissima, planèque admira-
 ,, bilis omnibus, vita fuisset.

Adeo ut si signa & miracula
 accessissent, timendum, ne totus
 Mundus, in errorem idololatriæ
 incidisset, e Joannem pro
 Christo adorando, quam rari-
 onem Salmeron gravis auctor
 observasse videtur to. 2. tract.
 22. in illa verba: non erat ille lux;
 ,, Joannes, inquit, nullum signum
 ,, fecit: nam si signa edidisset,
 ,, magis de Christo dubitarent,
 ,, & majorem procul dubio re-
 ,, futandi Jesum, & Joannem
 ,, in Messiam, accipiendi, ha-
 ,, buissent occasionem, nam ci-
 ,, tra etiam ulla miracula, ita
 firmiter Judæi illum Messiam
 esse in animam induxerãt, uristi
 opinioni impertè se fuissent, nisi,
 Joannes apertè se Christum esse
 negasset, Joa. 1. Confessus est quia
 non sum ego Christus. Elias es tu? &
 dixit, non sum. Propheta es tu? & re-
 spondit, Non. Ubi ad propositum
 solertes f Augustin. Potuit cre-
 di Christus, imò ab eis, qui ejus ma-
 gnitudinis gratiã fallabantur, cre-
 debatur Christus, & in illo more-
 rentur, nisi ab illo consistente cor-

T 5 rige-

d Tolet. in Luc. 1. annot. 21. e Ro-
 dericus de ureque Ioanne pag. 473.
 f August. serm. 23. de Sac. 115.

vigerentur. Tandem ut & nos exemplo Joannis magni esse valeamus, modum & methodū disquiramus, quo Joannis tantus evaserit, ut inter natos mulierū major non surrexerit. Noster Salmero a imprimis, non alios ad hanc sublimitatem, quam profundissimæ humilitatis gradus assignat: dum populo existimante, quod ipse esset Christus recusavit, tantum honorem; ob hoc humilitatis meritum, à Domino pronuntiatum est: Non surrexit major

Joanne Baptista.
 A castro in parte hyemali fol 71. festivum quid refert; Imperatorem fingit curasse statuam S. Joannis sedentis tantæ altitudinis, ut vertice fornicem pertingeret, subjecto lemmate: *Non surrexit major Joanne Baptista*; cumque unus è proceribus ridendo diceret, si assurgat, totum templum destruendum, respondit Imperator, nullum inde metuendum periculum, certo confusus de humilitate Joannis, qui hoc major quod non surrexit, eo quippe altitudinis per humilitatem conscendit, quam omnium virtutum maximam nuncupavit, b dicens: *Hæc utique illa MAGNITUDO Joannæ fuit, qua inter magnos tam MAGNUS excrevit: qua videlicet virtutes suas MAGNUS & innumeras, quibus nulli mortalium secundus fuit, maxima omnium virtute humilitate cumulavit.* Apposite in Argumentum summæ sublimitatis ad lucit Chryfologus, c quod se indignum duxerit, qui solveret corrigiam calceamenti: *Manum, inquit, quam calceamen-*

to dicit indignam, super caput suum Christus attraxit.

Quicumque veræ gloriæ cupidus, quem summi honoris laudisque immensa cupido exagitat; quicumque; *MAGNUS esse vult, minimo incipit, cogitans magnam fabricam construere, celsitudinis, d fundamento primis cogita humilitatis.*

Æterna lege sancitum est, ut omnis qui se humiliat, exaltetur, quod consimili prope modo Basilius e fieri allerit, ut in statera alteram lancem depresteris, altera eleventur necesse sit. Nummo aureo justum pretium est, si bilanci impositus descendat, si emissa se ponere prodit; at si ascenderit, ut scrupis aliquot lewior, reprobat. cui similes hodierna die omnes illi levi corde, levi capite, levi oculo, levi pede, quæ in levitate ambulanti, quantum se quisque magis depresserit, hoc altius extolletur. Celsitudinis origo vera, & prima, humilitas est. Proinde recte Augustinus b dixerit: *Mensura humilitatis cujusque in mensuram ipsius magnitudinis data est.*

Unum, ut ad Joannem revertamur, dixisse sufficiat, manum illam quam calceamentum dixit indignam, Deum proposita virtute exaltasse: Sebaste (civitas diurno itinere Hierosolymis distans) ubi præcursoris corpus humanum dicitur Lucas Evangelista, dextera ex Prophete corpore manu detraxit, secumque Antiochia depre-

a Aug. serm. 10. de verbis Dom. e. 1. 61. in illud. Attende tibi. f. Virg. Georg. 3. To. 3. h. August. de sanct. Virg. c. 33. i. Metaphras. 29. August. Raberis in vitidario sanctorum tractatio dextere S. Joann. Baptist.

a Salmeron. tom. 7. tract. 22. n. 10.
 b Chryfologus serm. 3. in Nativ. Joann.
 c h. y. fol. g. serm. 38.

portavit; ubi plurima defina-
 vavit miracula inter quæ dra-
 o erat, in finibus illis iacians,
 nem cives Deum arbitrati,
 uotannis; stato die, immola-
 one hominis, per Græciani-
 am sortem delecti, veneraban-
 dr. Accidit progressu tempo-
 is, ut soors super Virginem
 hristianam ceciderit, ut dra-
 oni obijceretur, cui tam im-
 piam sacrilegio, ac barbaræ
 anienæ, ut t parens filiam eripe-
 et, pium, uut rebatur, sed audax
 acinus cõminiscitur. Impetrat
 te statem colendæ sanctæ præ-
 arforis manus, quam dum ex-
 sculatur, clam denibus polli-
 em morfua avellit, desiderato-
 ue pignore potitur, templo e-
 reditur, dieque sacrificii de-
 inaro, populo frequentissimo
 fuso, filiam sistit, proximuf-
 ue jam de raconi, ubi illum a-
 erro tictu i hiantem vidit, ho-
 iamque aanelantem, sacrum
 em digitorum, in medias hian-
 fauces cõnjectis; quo illo ho-
 e repentee interemptus con-
 dit. Poppulus inuitati faci
 ortento anttonitus, persolutis
 eo, & Dee prodro mo Joanni
 tatis, magnificentiissimam æ-
 em, in quaa digitus reconditus,
 is sumptibus exadificavit.

Dicitur I Episcopus die sacro
 altationi i S. Crucis, veneran-
 em hanc manum spectante
 populo sublimem tollere, ear-
 te dum tollitur, subinde ex-
 icari, subinde contrahi; atque
 er explicatam quitem ma-
 um, fruggum ubertatem por-
 endi; contractione vero, anno-
 caritatem denuntiari. En
 quanto manus in honore, quan-
 in veneratione, manus illa
 oannis humiliatæ, quantâ vir-
 te, potentia, manus illa con-

decorata est! Ita & alio quoq;
 a *Exultabunt esse humiliata.*

b *Amplectamur itaq; humilitatem, si sublimes fieri desideramus.*
 Hæc enim unica ad supremos,
 ad divinos honores via est. Quia
 Elias popularem auram averta-
 tus est, igneo curru hominum
 oculis subductus, in cælum eve-
 Æus est. Quis autem hic radio-
 sus, ac triumphalis currus fue-
 rit, aureo ore Chrysof. pronun-
 tiavit, qui ad contumilem ascen-
 sum quemque vestrum hortatur,
 dicens: *c Sede in curru HUMILITATIS, qui te in cælum sus-
 tollet, qui te equos habet alatos.* Ita enim
 veroferes habet, testè d' Pre-
 pheta, *qui HUMILIATUS fuerit, e-
 rit in gloria.* Ut ex cõposito fufe
 diximus, & de Juximus p. 2. Lu-
 ci's Euang. Dom. x. post Pentec.

Nunc ad vos parentes me
 converto, quibus quam pri-
 mum proles in lucem edita est,
 omnium felicitudo, omnium
 expectatio, omnium saltem
 tacita interrogatio est: *Quis pu-
 tas puer isto erit* quid felicitatis,
 quid fortunæ, quid omnis boni,
 vel mali, capiti ipsius imma-
 neat? quo genio, quo ingenio,
 quibus motibus futurus quibus
 occupationibus, studiis, scienti-
 is se maximè, daturus sit? Ad
 quæ munia, officia, gradus, di-
 gnitates deventurus? quem vi-
 tæ statum, sæcularem an Eccle-
 siasticum electurus? an divitem
 an panperem ducturus, nullum
 vel numerosam prolem habitu-
 rus? quem tandem finem &
 exitum ex hac viâ ad immor-
 talem (quæ rei summa est) na-
 cturus sit? Hæc & similia, præ-
 noscere, præscire, omnium

T 6

&

a Psalm. cxi. b Chrysof. hom. 66. in
 Geo. Marth. c Chrysof. hom. 40. in E-
 pist. 1. ad Cor. d Job. 22.

& patrum, & Matrum avidissima propensio est.

S. II.

QUIS PUTAS FUER ISTE ERIT? *Non quærendum ab Astrologis, Magis, Necromanticis, aut Ægyptiacis, nec etiam ex Physionomicis.*

MOS fuit antiquis, nascentium Principum partus curiosius inspicere, & ex natalibus conijcere, quid cuique fata servarent, ad quid destinarent. Qui. I. consulta dicam oracula, quid ab Orco quæsit mendacia? quid adhibita tempestatum, dierum, horarum examina? partus ne contigisset aeterno vere, an rigida hyeme: Kalendis, an Idibus? die Jovi, vel Palladi sacra? sub quo sideris aspectu, & cœli situ in hinc fuerent artes divinandi, sed totidem quoque fallendi, atque ut cessit ars in lucrum, nullus inveniendi, ac mentiendi finis fuit. Unde Picus Mirandula qui hanc materiam eruditè tractavit & discussit, scribit multorum annotum prædictiones se observasse, & septem dumtaxat, intra centum & triginta dies, veras deprehendisse. Aulus Gellius a quoque affirmare non dubitavit: vera ab Astronomis prædicta, non esse millesimam partem mendaciorum, quæ quotidie effusiunt.

Itaque sæpe deprehensum, ait Causinus b de Domo Dei, eos qui benignas quatuor planetas, in domibus & exaltationibus

a Aul. Gellius l. 4. b Causin. de domo Dei l. 3. c. 14.

haberent, fuisse admodum infelices: quique Jovem in casu, & in domo cadente nacti sunt, omnes felicitate transcendisse. Ex quo patet, domos. istas fictitias, nullo fundamentum in ætère nixas. In exemplum hominem adducit, qui dum momenta marialis commercii, sedulus à Genethliaco inquiri: Cupidines ut ipse arbitratur geniturus, edidit monstra.

Non in hoc cõditæ: sunt stellæ ab æterno rerum satore. Non est hæc astrorum sapientia: at insipientum decipula, sollicitudo crucians, & mera fallacia, ut scire dixerit c Caron; *Mirari se quod non rideret aruspex, aruspicem cum videret:* quoniam enim res evenit prædicta ab his? aut si evenerit quidpiam, cur non casu, cur non ex aliis causis occurrat, id evenerit? quis porro est qui dies & noctes, reseras versans, aliquando non senionem jaciatur. perperam itaque & impie eventus humani, & animi motus ad astura referuntur. Manifeste augurum falsitatem arguit, dum prædicere audeant Joannem V. G. fore Pontificem, quod ex omnium Cardinalium pendet voluntate. Unde non satis est mosse compositionem stellarum, sub quibus Joannes natus est: sed quæ in cœlo constellatio sub singulis Cardinalibus, ac singulorum Hotoscopum.

Pererius in Genesim l. 2. c. 3. v. 14. falsas docet cœlestium signorum influentias in ipsis geminis, qui aliquando inter se maximè dissimiles: hic mas, ille fœmina. Cicero de divinatione, Proclum & Euristhenem Reges

c Cicero l. 2. de divin.

Reges Lacedæmoniorum, fratresque geminos commemorat; quorum tamen exitus vitæ dissimilis, & gloria rerum gestarum dispar fuit. Luculenter Augustinus a de geminis sic argumentatur: *Qui sit, quod nihil unquam dicere potuerunt, cur in vita geminorum in actionibus, in eventis professionibus, artibus, honoribus, ceterisque rebus, ad humanam vitam pertinentibus, atque in ipsa morte sit plerumque tanta diversitas, ut similiores eis, sint multi extranei, quam ipsi inter se gemini, per exiguum temporis interval- lum in nascendo separati.* Quam doctrinam suam, ipse oculatus testis confirmat, b dicens: *Novimus geminos diversi sexus, & ambo adhuc vivunt. Iste in officio Comitis militat, & à sua domo pæne semper peregrinatur: illa de solo patrio, & de jure proprio non recedit, insuper quod incredibile, si astralia facta credantur, non autem mirum si voluntates hominum, & Dei munera cogitentur, ille conjugatus, ille Virgo sacra est, ille numerosam prolem genuit, illa nec nupsit. Quid quod omnium Romanorum, qui Cannensi clade quam plurimi cæsi sunt ab Hannibale, & omnium Turcarum qui in pugna navali sub Joanne Austriaco periere, idem vitæ exitus & interitus fuerit; quis autem existimet omnes sub eodem cæli, siderumque aspectu fuisse genitos?*

Scio geminos, ex diversis diversarum nationum parentibus, casu quandoque, atque ex eisdem parentibus non ex siderum influxu, sed ex simili temperamento nullimos prognatos. b Nam Cicero dicit Hippo-

cratem nobilissimum Medicum scriptum reliquisse, quosdam fratres cum simul agrotare cepissent, & eorum morbus eodem tempore ingravesceret, eodem levaretur, geminos suspicatum Quos Possidonius Stoicus, multum Astrologia deditus, eadem constitutione astrorum natos, eademque conceptos, solebat asserere Ita quod Medicus pertinere credebat, ad simillimam temperiem valetudinis, hoc Astrologus ad vim constitutionemque siderum. Addit Alex. in lib. de animalibus, se vidisse, in Germania geminos tantæ conformitatis, ut dignosci non possent, qui ægre à se mutuo separabantur, & ab invicem avelli ægerrimè ferebant. Uno in ægritudinem incidente, & alter agrotabat, illo convalescente & alter convalescebat. Unde? non ex astris, sed ex consimili temperie; hi tamen provectiores, non ideo simile studium, similem vivendi modum & statum complexi, non eundem exitum sortiti sunt. Quemadmodum ovum quidem ovo simillimum est, nihilominus ex hoc albus, ex illo frequenter niger pullus excluditur. Quare toto cælo aberrare docet d Hipponensis Antistes, qui in his ad horoscopus confugiunt: *Nos novimus, inquit, geminos non solum alius, & peregrinationes habere diversas; verum etiam dispares ægritudines perpeti. Si tamen celeriter alter post alterum nascitur, ut eadem pars horoscopi maneat, cuncta paria quæro, quæ in multis possunt geminis inveniri; sed summa sæpe in vita, moribus, in omnibus disparitas, ut clarissime patet*

in

a Aug. l. 6. de civ. c. 1. b Aug. l. 5. de civ. c. 6. c Aug. l. 5. de civ. c. 2.

d Aug. l. 5. de civ. c. 2.

in Iacob, & Esau; Nati sunt duo gemini, inquit, a antiqua patrum memoria, ut de insignibus loquar; sic alter post alterum, ut posteror plantam prioris teneret. Tanta in eorum vita fuerunt, moribusque diversitas, tanta in actibus disparilitas, tanta in parentum amore dissimilitudo, ut etiam inimicos eos inter se faceret ipsa distantia. Vnus duxit mercenariam seruitutem, alius non seruit, Vnus a matre diligebatur, alius non diligebatur: unus honorem qui Magnus apud eos habebatur amisit, alter adeptus est. Quid de uxoribus, quid de filiis, quid de rebus, quanta diversitas?

Quare istiusmodi Astrologi, augures, chiromantici omnes damnandi, atque execrandi sunt, ut recte b Phavorinus demonstrat; aut enim aduersa euentura dicunt, aut prospera: „ si dicunt prospera & fallunt,
 „ miser fies, frustra expectan-
 „ do; si aduersa dicunt, & men-
 „ tiuntur, miser fies frustra ti-
 „ mendo; si vera respondent, ea-
 „ que sunt non prospera, jam
 „ inde ex animo miser fies, an-
 „ tequam è fato has: si felicia pro-
 „ mitunt, eaq; euentura sunt,
 „ tum plane duo erunt incom-
 „ modat: & expectatio te sus-
 „ pensum fatigabit, & futurum
 „ gaudii fructum, spes tibi jam
 „ defloraverit. nullo igitur pa-
 „ cto utendum est istiusmodi
 „ hominibus, res futuras præ-
 „ sagientibus.

Alia sidera spectando, aliæ influentiæ è cælo expectandæ. Adstruant Astrologi ad felicissimum alicujus natalem duo cōcurrere, sidus propitiū, & domum in qua dominatur, fortunatam. Ex utroq; auspiciatissi-
 a Augal. s. declv. c. 4 b Aulus Gell. l. 14. c. 1.

num Joannis ortum duxero, ex Sole, & ex Virgine, in qua velut in domo sua tunc erat, sub quo sidere, & signo magno, quod hodie apparuit, divino quodam afflatu præuentus puer, teste c Bernardo exultat. Quid mirum si miratur puer, & exultat, à tactu tam proxima Diuinitatis, & afflatu? S. Zeno Veronenfis Antistes, ac purpuratus Martyr, dum perillustrem Neophytis Ecclesiæ Horoscopum assignat, ad eundem salubriter contemplandum & de Neophytis vestris, id est filiis fonte baptismatis renatis feliciter augurandum, vos inuitat: Forſitan requiratis & à nobis, quæ genitura, quæve signo, iam diuersos, iam plures, iam dispares, una uno partu vestra vos peperit. Mater? sicut parvulus morem geram, sacrique horoscopi partem tota breuitate secreta. Igitur fratres, genesis talis est vestra: primo vos, qui in se credentem reprobat nullum, non ARIES sed agnus excepit, cui vestram nuditatem, velleris sui niveo candore vestruit; qui suum lac beatum, vagitu hiantibus vestris labris indulgenter effudit. Idem non tumidus cervicis, non torvus fronte, non minor cornu taurus, sed optimus, dulcis, blandus, ac mitis vos admonet vitulum, ut nulla ullo in opere captantes auguria, eius sine malitia succedentes iugo, terramque vestra carnis domando fecundantes, latam diuinorum seminum messem, caelestibus horreis inferatis. Et admonet proſequentibus GEMINIS, id est duobus salutare canentibus testamentis, ut principaliter idololatriam, impudicitiam, avaritiamque fugiatis, qua est incurabilis CANCER. LEO autem

no-

c Bernard. serm. de privileg. Ioan.
 a S. Zeno serm. 5. ad Neophyt.

noster, sicut Genesis protestatur, Leonis est, *Catulus*, cujus ista pia Sacramenta celebravit, qui ad hoc recubans obdormivit, ut vince-
ret mortem. ad hoc ex vigilavit, ut beata resurrectionis sue in nos munus conferret. Quem competenter sequitur VIRGO, pronuncians LIBRAM, ut nosceremus Dei per filium, qui incarnatus processit, ex Virgine, æquitatem, justitiamque terris illatam, quæ amque constanter tenuerit, ac fideliter ministraverit, non ducam CORPIONEM: sed sicut Dominus ait in Evangelio Omnes omnino serpentes illa planta calcabit. Sed nec ipsum quoque diabolum, qui vere est acerrimus SAGITTARIUS formidabit unquam variis atque igneis sagittis armatus, totius humani generis omni momento corda diringens, propter quod hic Paulus Apostolus ait: Induite vos armatura Dei &c. Is enim infestioribus, non nunquam immittit CAPRICORNUM, vultu deformem, qui alios amens, alios furiosos, alios homicidas efficit. Innumerabiles morandi artes habet, sed has omnes salutaris profuens amore, non magno opere noster AQUARIUS delere consuevit; quem necessario, uno sequuntur duo PISCES in signo, id est duo ex Judæis & gentilibus populis, baptismatis aqua viventes, in unum populum Christi, uno signo signati.

Quis putas puer iste erit? In promptu magis est physiognomia, quæ ex temperamento conjicitur animi facies, acris in bile, in sanguine amoris & iræ capax. In atra bile patiens, & ingeniosa. In pituita marcens, & dejecta Aljivat etiam conjecturas exterior forma corporis, nam ut ait a Sapiens: Ex visu cognoscitur vir, ab occursum

faciei cognoscitur sensatus. Amicus corporis. & risus dentium, & ingressus hominis, enuntiant de illo. b Facies ampla seque arguit, parva pusillanimes, carnosæ pingres, macilentæ subtiles, rotunda iracundos, valde pilosæ ferros, nimis alba sæmneos, nimis nigra melancholicos, pallida & extanguis sæpe perverfos. Improbi sunt nonnunquam facie deformi, auribus longis & angustis, oculis vibrantibus, ore parvo, exterius proenso, dentibus caninis longis & extertis, lingua veloci, collo incurvo Prudentes: corpore sunt parvo, capite paulò majore, in sinciput & occiput proenso, fronte quadrata justæ magnitudini, pectore lato, manibus longis, oculis magnis & fulgentibus. Ingeniosi carne molli & humida, capite mediocri, pilis mediis, inter duos & molles, facie alba, & subrubicunda, magnis luminibus, voce clara, cruribus non carnosis. Statura concinna. Probi; magno naso & bene discreto, facie pulchra, anhelitu temperato, pectore lato, humeris magnis, humidis oculis, aspectu miti. Fortes, erecta cervice, vigilantibus oculis, lato pectore, humeris musculosis, valentibus digitis, longioribus brachiis, ventre modico. Sed quid si factus informis, luscus, lippus, simus, varus, strabo abjecta prorsus corporis specie, in lucem prodierit: Quis putas puer iste erit? An ut abortivus despiciendus, abjiciendus, ceteris liberis forma præstantibus, longe post habendus? minime: uti enim sub foudo palliolo sæpe late: sapientia,

a Eccl. 19. 27.

b Causin. de regno Dei.

tia, ita non raro sub deformi specie virtus, & ingenium; quo velut natura ipsa, corporis defectum nobiliori dote contexit, ut possit illud Poëtae a libere jactare:

Si mihi afflictelem formam natura negavit,

Ingenio, forma damna rependo mea.

Agelilaum Lacedæmoniorum Regem, omnibus virtutibus, & imperandi gratia instructissimum quis mortalium satis collaudarit? eum tamen Plutarchus, claudum, pusillum, facie omnino despicabilem fuisse commemoret.

Non formosus erat, sed eras facundus Vlysses.

Nemo prudens, vinum ex terfo aut polito dolio dijudicavit, nam & vas elegantius quandoque vacuum, aut in vappam degeneravit: despumans vero, & limo oblitum, generoso musto plerumque refferunt est. Hoc eventu, satis amano b Fredericus Imperator verissimum comprobavit. Diverterat forte Imperator à veneratione ad ædiculam quandam sacram, ubi presbyterum vidit facris operantem, vultu, totiusque corporis habitudine admodum infirmi: Ut peracto sacrificio, se continere non potuerit, quin monstrum hoc, se satis demirari non posse circumstantibus insurrexit, quod ut presbyter percepit, illud Pfaltis ingeniose Imperatori respondit: *Ipsè fecit nos, non ipsi nos.* Quo dicto Cæsaris animum occupavit, in aulam assumptus, tantam in gravioribus etiam negotiis tractandis dexterita-

a Ovid. b Philipp. Barthol. tract. del confegli. dicit. c Spondan. in annal.

tem ac prudentiam ostendit, ut in Cancellarium imperij à Cæsare adlectus sit: quare errant gravissime parentes, ac moderatores, qui puelium formosum, crispum, comptulum, quasi ex ovo prodierit, depereunt, fovent, favent, adblandiuntur, huic præ ceteris c *Gallina filius Albe*, Alij vilioris formæ, ut *pulli nati infelicibus ovis contemptui* habentur, ac neglectui sunt. Cum experientia Magistra compertum sit, plus vice simplici, excellens ingenium, judicium acre, ac indiolem præclaram in misero corpusculo habitare; contra vero Narcissos, troiliulos, lacteos, roseos, delicias parentum, stupidos, obtusos, fungos, ima & perversos, ac intractabiles esse. In putri vagina sæpe chalybeus ensis reconditur, & contra ferrugineus ac plumbeus in gemma, ut rectè d Seneca: *Gladius bonus non cui deamratus, est baltheus, aut vagina gemmæ distincta, sed cui ad secundum acies subtilis.* Quare quam vana, quam insana, ex Phisionomia conjectura sit, ex illo Tullij manifestum est: *Frons, oculi, vultus persape mentiuntur.*

§. III.

Certior conjectura ex natura, genio & ingenio parentum: ex nutricibus & puerorum educatione.

PRæciare e Cassiodorus, ex parentum virtutibus prole indicatur successus: quia bona certa sunt

e Ioven. sat. 13. d Seneca epist. 76. e Cassiod. lib. variar. epist. 13.

sunt quæ fideem ab exordio trahunt, dum origo nescit deficere, quæ conuenit, radicibus pullulare. Sapor vni concessus: est origini, nisi per accidentia forte fuerit vitiatu nescit rivulus negaxi. Unde Thucydides a ait: Insignis ducis filium non facile degenerare, sciciet b

Fortes creantur fortibus, & bonis: Est in Iuvenec, est in equis patrum virtus, nec imbellem feroces

Progenerant. Aquila Columbam.

Solidius forte illud c principis Philosophorum; Verisimile est, meliores esse eos, qui sunt ex melioribus. Hinc nulla prope, non modo conjectura, sed consequentia certior, quam filios ex parentibus, ac vicissim ex filijs parentes dignoscere, juxta illud: A fratribus eorum, cognoscetis eos. Quod dilucide Eccllesiasticus expressit, dicens: In filijs suis agnoscitur vir. Unde proverbium e Hebræorum: Sicut Mater, ita & filia, quæ illam moribus æmularur: peculiaris enim ratio est in filiabus, inquit Procopius, quia diutius & cretius cum Matre conversantur, quam cum patre filij, & S. Amb. lib. 3. de Viirg. Quid potuit filia le adultera Matre discere, nisi annum pudoris?

Hinc acute apud f Senecam: cum Clytemnestra adultera diceret Eleæ filia:

Quis esse credat Virginem? respondit filia, nataam tuam,

g Scilicet expectes ut tradas Mater honestos,

Aut alios mores, quam quos habet; utile porro

Filulam turpi vetula producere turpem.

a Thucyd. l. 1. belli Pelop. b Horat. e Arist. 3. poelit. c. 8 d Matth. 7.

e Eccl. 11. Coorn. hic. f Uelrio adagia sacra 210. g Iuven. Sat. 6.

Quod aureo suo stylo confirmat b Chrysofomus: Solent plerumque filiola ad rationem educationis componi, & mores imitari maternos: Esto filiola tua, castitatis & modestia exemplar. Esto tu Pater hio tuo, honestatis, probitatis, pietatis, modestiæ, temperantiæ exemplar; maximè quippe liberorum corruptela, sunt vitia parentum, qui si segnes, si lascivi, si iracundi, si temulenti, eadem in filios, quasi per traducem, facilius quam morbos naturæ, dum podagricos, epilepticos, phibicos, progignunt, diffundere consueverunt. Liber id Salomonico iudicio vobis manifestum reddere. Adhæserat in urbe, famoso per ea tempora scorto i Germanus Miles, consuetudine prope uxoria; cum tandem illi abeundum fuit: in ejusdem pestis ac sceleris possessionem eadem die invasi Hispanus, & nono veniente mense, muliercula infantulum enixa est, oris pulcherrimi, quem Hispanus pro suo sustulit, atque apud Matrem diligenter educavit, Abierant anni aliquot, cum in urbem revertens Germanus, ad amicam divertit, novæque prole delectatur, inita ratione temporum pro sua complectitur, ac fovet. Rem ut rescivit Hispanus, irasci ac negare se filium alteri concessurum. Ubi domestico, convicio controversia expidii non potuit, in jus ad Philippum Archintum, urbis Gubernatorem ambulaur. Adhibiti ab eo periti conceptionis, ac scatur medici, implicant se lupaincerti aliere. Ille

b Chryf. l. hom. 10. in Epist. ad Coloss. i P. Rho. variaz virt. hist.

l. 4. c. 10.

adefse conſequenti luce jubet litigantes, cum puerulo, cui ab aulicis, Philippi juſſu affatim oblata ſunt bellaria, quæ ſitum acuerent; mox prodit Gubernator, puerumque blandiens, interrogat, num libenter bibiturus eſſet? annuenti duas lagunculas offerri jubet, vini alteram, alteram frigidæ, ut pro arbitrio biberet, nec mora, puer o ſtrenuè frigidam hauriente, deſtatatus degenerem animum, averſatusque, ut ſibi congenitam indolem Germanus, ultro cauſa ceſſit, magno adſtantium plauſu, & infinita cum Philippi laude, Salomon à ſuis dictus eſt. Hoc enim vero infallibile maximè de liberis judicium, quod ex parentum vita & moribus eſſormatur, nutricibus & educatione deducitur. Hinc ſi ruruſus percunſderis: *Quis putas puer iſte erit?* Nutricem attende, quæ, qualiſve lactaverit. Nutricibus proles ſæpe ſimilis, quia eas frequenter præ parentibus amant, juxta illud ſcitiſſimum oraculum à Alexandrini: *Aluſſe majora interdum habet incitamenta, quam creafſe*; Ubi autem major amor datur, & major ſimilitudo; quia hæc cauſa, & velut Mater amoris eſt; probe id norat Catonis Majoris uxor, quæ vernas, ac ſervorum liberos lactabat, ut ita eos ſuis filiis benevolentior redderet; unde amoris teneritudo non tam parentis, quam nutricis, in ſcriptura exprimitur. *Oſeæ 11 Ego quaſi nutricius Ephraim. Iſai. 66. At ubera portabimini, & ſuper genua blandientur vobis. Num. 11. Porta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet* NUTRIX

a Clem Alexan l. 1. præ c. 6. Pontan. Atica Bell p. 2. c. 17. mir 4.

infantulum. Nutricis melius ſuas qualitates, & nativas diſpoſitiones in alumnos, quam parentes in filios tranſfundunt, quia parentes interveniunt ſanguinis; nutrices interveniunt lactis, quod eſt ſanguis magis coctus diſpoſitionibus ac ſpiriibus maternis imbutus: *b Adnata etenim ſunt liac & genitura*; idque ex Principum medicorum judicio, Avicenna l. 1. feu. 3. doct. 1. c. 3. *Nutrix ſecundum mores ſuos conſideratur, quoniam ipſum oportet bonorum morum, & laudabilem eſſe, quæ tarde à malis animi paſſionibus patitur, ſicut ira, triſtitia, & timore: omnes enim iſti corrumpunt complexionem, & permutant, & tranſeunt in infantem lactatum.* (Quod paucis Galenus e complexus, ait: *Cum lacte, nutrices mores quoque tranſfundunt.* Quale ergo lac puer haurit, talis & indole & moribus evadit, quod SS. Doctoris, ac cæleſtis medici ſtabilitate juvat ſuffragio: *ad Nutrices mores ſuos, vel bonos, vel malos in pueros quos alunt, cum lacte tranſmittunt.* Innumera ſunt exēpla, quæ majorem inter nutricem & alumnos, quam inter parentes & filios ſimilitudinem probant, quæ ſuſè Tirraquell. de Nobil. l. 20. n. 83. Ubi de ſtirpibus & plantis, ad aliud ſolum tranſlatis, plura recenſer. Hinc eſt, quod multi natura, ac parentibus mires ac benigni, degenerent in feros ac crudeles. Optime apud Juſtinum lib. 38. Mithridates arguit Romanos de crudelitate & avilitate lupina, utpote qui referrebant originem ad homines lupæ uberibus

b Ariſt. lib 4. de generati. e Galen de tuenda ſanit. l. 1. d Salviaſp. l. 5. de pte v.

bus enutritos. Dion Græcus l. 2. de Cæsare, crudelitatem Caligulæ impunitat nutrici ejus, quæ papillas sanguine illinere solebat, unde & ipse in eam ferociam evasit, ut jam adultus, sanguinem à Cæsarem cadaveribus stillantem à vide lingeret, optabatq; unam cervicem populo Romano, quam uno ictu demeteret. Sic Tiberius potator vini, *Biberius* audiebat. Heliogabalus, Cyrus, feroces, ac cruenti existere, quia tales nutrices habuerant. Hinc Tartari nonnulli suos infantes lactant lacte canino, ut evadant feri, pugnaces, rixosi instar canum. De Achille etiam dicitur non lacte, sed bile fuisse alium, quod iracundiæ nimium indulgeret. ita Homer. Iliad. lib. 16. sicque Dido Regina in Æneam excandescit.

a *Bracamiæque admorunt ubera tigris.*

quo loco Dionatus interpretes, ostendit per alimoniam lactis, motes pueris infundi. Illud inquit b Mendosa noster, testibus oculatissimis, ac locupletissimis accepit virum Religiosum & optimis moribus imbutum, in publico valde moderatum, & modestum, cum se solum crederet, remoris arbitris in morem capræ saltare & currere solitum fuisse, nec se continere potuisse quin hanc ludicram altationem exhiberet. Rogatus, reddidit causam: Capræ lacte sui educatus. Vide capræ nutricis naturam, in alumnium transfusam. Simillimum est illud apud Justinum lib. ult. de Rege Hispaniarum *Habx* no-

mine, qui cervæ lacte enutritus, cursu perniciosissimos cervos adæquabat. Plutarchus morum Magister, Catonem majorem laudat, quod non tantum, filiorum suorum præceptor ac Magister esse voluerit, sed etiam interesse, quoties nutrix illos fasciis vinciret, aut incunis exponeret, vel alio quovis modo tractaret. Hanc ob causam Tacitus, Germanorum mores probat, quod quæque Mater infansem suum uberibus alar, nec ancillis aut nutricibus id committat: quippe lac, & spiritus materni, longe magis ingenij & corporis augent incrementa: *Ipsam enim*, inquit Avicenna, *est magis nutriens quod magis simile est substantia nutrientium præteritorum, quibus alebatur dum in ventre erat.* Ne vero infantes, quod fieri nonnunquam solet, simul cum nutricis alienæ lacte vitia etiam & mores improbos imbiberent, matres ipsas eadem provida dispensatrix natura, duplici quasi instruxit fonte candidioris sanguinis, unde alimenta suppetere fortui. At inertia aut metus formæ an itendæ Matris, non raro in causa est, cur Mares, non absque insigni liberorum detrimento, suo fungi nolint officio, & prolis lactationem committant aliis; quæq; Matri viscera gestarunt in filios, recusent nutricis ubera producere in alumnos, juxta illud Chrysostomi e in parentes, quæ hlios suos aliis nutriendos committunt: *Erubescit fieri nutrix, qua facta est Mater, & pietatis insignia abscondit superbia.* Quod factum non barbarum,

c Chrysof. in Psal. 50. hom. 10.

a Virg. l. 4 Æn. b Virid. Mendosæ l. 4. Prov. 7. Caus. Bo. Cour. S. lib. 4. ju-
gements des esprits.

barum, sed plus quem bellu-
num, Ecclesiæ Doctores ex-
crantur; Equis porro ferat, ut
indies videmus, præpotentes ac
prædivites Dominas, acanthi-
des, lusciniæ, graculos psittacos
cuniculos summa cura ac dili-
gentia enutrire, sinu fovere,
amblandiri, complecti; liberos
autem rurali fœminæ, aut cor-
ruptæ filie alendos exponere?
In ejusmodi jure excandescit b
Clemens Alexandrinus: *Qua
psittacos, inquit, & graculos enu-
trunt, filios domi natos foris expo-
nunt; gallinarum autem pullos
excipiunt, & quæ sunt expertia
rationis, ijs præferunt. Unde
D. Ambrosius eas Matres ipsis
feris duriores existimat: nam
cornices, inquit, volantes filios co-
motatu sedulo prosequuntur; & so-
licitæ, ne teneritudine deficiant,
cibum suggerunt, ac plurimo tem-
pore nutriendi officia non derelin-
quunt. At vero fœmina nostri
generis, cito abiciunt suos, aut si
duriore sunt, lactare fastidiunt.*
Navarrus cum quibusdam alijs,
censet peccatum esse veniale,
absque justa causa, vel necessi-
tate non lactare prolem; alij
non excusant à mortali, pro-
pter gravia incommoda, quia
sæpe contingit infantum cor-
pora, animosque corrumpi, dum
alieno lacte educantur. Corpora
quidem non ita vivida sunt
ac nobilia, quia lac fugere
compelluntur, naturæ suæ non
conforme; sic in naturalibus,
si hædi, ovium lacte alantur, pi-
los teneriores gignunt; & agni
si lac caprarum sugant, lana
existunt duriore, & quisquam
miratur, si infantes vestri

a V. eleg. M. niofa in lib. reg. l. 1. c.
1. n. 22111. b Clem. Alex. l. 3.
Pæd. 1. c. 4. c Ambros. l. 5 hexam.
c. 18.

lac sugant nutricis, ferocis,
iracundiæ, cholericæ, eos per-
vicacis cervicis existere? simili-
ter si remulenta sit, si impudica,
si improba sit nutrix, eadem vi-
ta à prole in lacte imbibi. Pe-
culiari Dei providentia, id Ca-
tharina Suedica dicitur conse-
cuta, ut ab infantia refugerit,
& abhorruerit ubera, quæ mu-
lier minus pudica admovisset;
sed suæ Matris, aliarumque pu-
dicarum matronarum libens
admittebat. Idem legitur de
S. Catharina filia S. Brigittæ, de
B. Roberto apud Surium 22.
Maij. & 24. Aprilis. Tandem
hoc omnes Matres monicum
velim, si à liberis suis amari,
observari, si similes in natura,
& moribus reddere desiderant,
cum lacte illis amorem, affe-
ctum, benevolentiam, ac indo-
lem suam instillare satagant, ne
nutricibus committant, quæ
supposititiam duntaxat curam
adhibeant, unde non leves dif-
ficultates, nec parva incommo-
da secuta. Hujus rei fidem fa-
cit eventus sane insolens qui
Luteriæ Parisiorum, quasi in
publico orbis theatro innotuit
d anno Jubilæi 1626. Vir inter
primarios vrbis consiliarios,
prolem enutriendam, & lactan-
dum commiserat conjugii vi-
nitorei cujusdam sui extra ur-
bem in agris & viuetis com-
moranti; cum de sedulitate, &
fidelitate mulieres nihil ambi-
geretur, tota ei recentis puellu-
læ cura ita concedita est, ut
ferè curam ipsius parentes vi-
derentur ad re npus deponere,
& resignare Contigit autem in-
fantulam, nutricis negligentia,
igni

d Marchant, Can telab. Mystic, tract.
8. lect. 10. prop. 3.

igni propius admotam in facie
ustulari, & grave n. ei, de-
formemque maculam inuri. Quid
faceret illam, quæ parentibus id
nunquam esset ausa nudiare.
inuito consilio cum conjuge
suam ipsa prolem, nec ætate.
nec facie abfimiem, loco al-
terius supponit, & cum per
plures hebdomadas, & forte
menses altera visa non foret,
credunt parentes sine scrupulo
suam esse.

Itaque ætate crescens edu-
catur in urbe, more nobilium,
quæ filia rustici erat; quæ filia
consiliarii, ignobiliter in agris
versatur, & more rustico enu-
tritur. Tandem & illa rustica,
secundum nobile genus puta-
tione, alterius consiliarii filio
nobilitate & opulente in matri-
monium datur, cum dote cor-
respondente. Altera penes vi-
nitorem commoratur ignobilis.
Quid faceret Mater, non Ma-
ter? urgetur scrupulis consci-
entiz, ob fraudem, & ob da-
mnum legitimæ proinde exor-
tum. Post multos tandem annos
Jubilæo adveniente compun-
ctæ, suasu consiliarii fraudem
detegit illis, quos res ista con-
cernebat. Agnoscitur puella le-
gitima per notam quandam se-
cretam, quam in ortu attulerat,
instatur pro recuperanda dote
extraneæ data, res apud judi-
cem decernenda defertur. Ma-
trimonium prioris non sine
perturbatione est, tanquam in
quo error fuerat circa perso-
nam, quibus omnibus etiam
gravissimis incommodis Mater
occurrisset, si latere non detra-
ctasset.

Quod si iterum iterumque de
prole recens in lucem edita soli-
citus scisciteris: *Quis putas puer*

iste erit? talem futurum noveris,
qualem per educationem re-
ctam vel perversam effinxeris.
Quod antequam pluribus pro-
bare aggrediar, fatendum est,
præclarioris indolis etiam in
puero, passim quædam indicia,
& generosæ mentis scintillas
abstere.

^a Cyrus admodum puer, &
à concubinis eiectus in regem,
in ea ætate & imperio pueri-
li, tam præclara edidit faci-
nora, ut latentem magnitudi-
nem animi, & indolem regiam
satis ostenderet. Egregii scilicet
naturæ partus, ipse se suo-
pre natu produit.

Jam olim, ingentes animi,
mentisque plane præcelsæ il-
lustre specimen in ipsa infantia
Hannibalem præbuisse, scribit
Titus Livius: nono ferme ætatis
anno cum pater Amilcar perfe-
cto Atricano bello in Hispaniam
trajecturus sacrificaret, puellus
Hannibal altaribus ad-
motus, tactis sacris, jurejuran-
do se obstrinxit: cum primum
per ætatem liceret, illaturum
se populo Romano cladem, &
cum regnatrice tum temporis
toto orbe republica, gesturum
se perpetuas simultates. Exi-
mum sane futuræ magnanimi-
tatis rudimentum, aut qui tan-
tillus ætate, tanto esset animo.
Leunculus simul ac lucem as-
picit, suos explorat ungues, &
regium velut ostentans ani-
mum, præludit pugnæ. Ipsa se
pueritia innocenter delegit, &
imbellem aut ferocem animum,
etiam in prima ætate juvat
observare. Viderant Carthagi-
nenses, Hannonem etiamnum
juve-

^a Siveira symb. 1. ^b Livius lib. 1. ,
dec 30.

juvenem, inter homines primum, manu leonem tractare, & metuere ceperunt, ne & ipsos tandem subjugaret, qui ferarum immanitatem domuisset. Omnis natura adhuc doli, aut simulationis experta, seipsam manifestat, atque in fronte, in oculis, in risu, in manibus, aliisque corporis moribus, suos sine fuce pro lit affectus. a Beata Legati, facultate sibi facta ab illustrissimo Domino Guilhelmo de Moncada, ut alterutrum e duobus ipsius filijs legerent principem, cum unus manus in pugnum clausas; alterius contra explicatas in palmam observassent, hunc pro illo elegerunt, quod liberalitatis, & magnificentiae signum id interpretarentur; nec vano omine ut eventus docuit. Si infans generoso & excelsiori sit animo, ad suas laudes frontem exporrigit, serenat oculos, subridet ore; contra si qua in re viuperetur, tristitiam praese fert, suffunditur rubor, & oculos dimittit. Si animo infracto, obfirmat vultum, non umbris terretur aut minis. Si liberalis, munuscula respuit, aut prompte largitur iterum aliis. Si appetens vindictae, fovet iras, nec lachrymis facile ponit modum, donec sibi satisfiat. Si biliosus, exardescit levi de causa, deprimat supercilia, limis cõtuetur, minatur pugno. Si benignus, suaviter arridendo, & blandientibus oculis sibi conciliat animos. Si Melancholicus, fugit confortia, amat loca sola, nullus est in ejulatione & lachrymis, in risu parcus, fronte ut plurimum tristiore. Si hilaris, tunc frontem explicat, & graeco oculorum obtutu

a Pont. Heuteria Gens, comit. Beata.

lucem amoenam spargit, nunc eosdem inflectendo, & palpebris suaviter coniectantibus, animi serenitatem prodit. Pari modo ceteras quoque virtutes & vitia in exteriori corporis motu, & vultu, cor exhibet, donec cautior aetas, ea contingere noverit. Quid, quod etiam infans parvulorum, ad quos natura feruatur impetu, actionum maturiorum signa sunt, & prognostica, ut in ipsis Sanctis videre licuit. b Cum aliquando Thermutis filia Pharaonis, Moysen pumilionem venustissimum, in sinum Pharaonis collocasset, Rex (ut ait Josephus) blande exceptum puerum pectori appressit, & ut filiae grauificaretur, comiter diadema suum, infantis capiti imposuit. Moyses verò diadema capiti detractum, indignabundus in terram abiecit, ac pedibus conculcavit.

Et tunc animus illi excelsus erat, & hic ad majora gradus, ut Deus Pharaonis posthac audierit. Generosi pectoris indoles, vel in ipso naturae, & actionum suarum primordio, si quid occurrerit gloriosum, si quid excelsum, si quid divinum, emicant. c S. Vincentius Ferrariensis, & Bernardin. Senensis, ut fari poterant, sedilia conscendebant, & ad puerorum coetus concionabantur. Sic S. Athanasius puerulitans cum pueris, per ludum Episcopus creatur: ipsi clerum referentes, adlucebant infideles, ut ab Athanasio baptizarentur. Quem ludum Alexand. Archiepiscopus è fenestra conspicuus, puerum hunc aliquando magni

d Josephus l. 2. antiq. c. 4. e Sanchez Royaume de Dieu, l. 3. c. 4. §. 4.

gnum suatum præfagebat. Id ipsum quotidiana experientia comperturo, quosdam à teneris totos esse in arulis exstruendis, in icunculis adornandis, in sacris cantuunculis balbuiendis, quæ non semel manifesta fuere stans Ecclesiastici, ac vitæ sanctioris præjudicia. Edburgæ filia adhuc tremula sensum, investigaturus Pater Eduardus, Rex Angliæ, ex una parte mentis, monitis, pretiosaq; cimeliis; ex altera Sacrum calicem & Evangeliorum collectæ obtulit: illa mulhebrem mundum torvo vultu despiciens, reptavit ad sacra. Magnam quæ postea reluxit in matura Virgine, sanctitatis argumentum. Unum addo, & finem impone. a S. Carolus Borromæus, a pueritia sapientiæ, & sanctimoniæ futuræ specimē dedit: cum enim quodam die in occulto paterni castri cubiculo ageret, inventus est pomū in diversas partes secare, illasque in ordinem varium distribuere, rogatus verò quid ageret? respondit: *Totus hic eram occupatus in orbe, variis in partes, regionesque dividendo: Ex quibus verbis puerum ad summa Reip. gubernacula navum, prudenter à peritis observatum est; cumque totus esset in arulis exornandis, ac Ecclesiasticis frequens & assiduus officiis interesset, ea boni ominis signa dedit, ut R. P. Bonaventura Præpositus S. Ambrosii, vic gravis, cum forte præteriret Carolus puer, substiterit, eumque obitu defixobene diu inuitus, submissam illi tandem reverentiam exhibuerit, aliisq; circumstantibus id admirantibus dixerit:*

Non miraremini, nisi puer hic vos

a Guiffardus in vita.

*lateret: futurus est enim aliquando totius Ecclesiæ lumen & columnæ, sed quoniam hæc terrena pietatis à parentibus, & moderatioribus fovenda sunt, tunc & in malis perfidiæ lances restinguendus est. Ut autem hoc moneo, si scire vultis, quæ puer iste erit, dū in lucem editus erit? Hortulanus æmulari juvat, qui teneriores plantulas, quas amice etiam quæ e terra protuberent, muniunt sepimentis, ne pede cujusdam opprimi, aut manu effodi possint. E delimitatione: prima, ultima picturæ pendet perfectio; haud secus bona educatio, ab iis quæ tenerior hæuserit ætas, priusquam affectus vires sumat, & rationis detrectent imperiū. E glande iugens quercus enascitur: sed sub initium non nisi tenella vitigula est, quæ in omnē se flexi partem facile patitur; post ubi inclusum corutem, & in ramos se effuderit, nulli robori cedit. Affectus in pueritia veneni haud multo sunt ab similes, quod ubi semel ad cordis interiora pervaserit, nullum postea superest remediū. Virtutes quæ cum ipsa ætate incrementa capiunt, non aliis præstant solum, sed quod miseris, etiam seipsis. E quatuor animalibus alatis, quæ vidit Ezechiel, Aquila ex hoc ipso numero una, omnibus iis quatuor serebatur sublimior: b *Facies Aquila desuper ipsorum quatuor, quia ipsa ex primo suo statim ortu alas habere inceperat; alia vero nō nisi longe post hinc non supra hæc solum, sed supra seipsam etiam eminebat. Id quia non æque omnes ac par est expendunt, hinc fieri reor, inquit, Nobilissimus ac eruditissimus scriptor**

b Ezech. i.

Dipla-

Didacus Savelra, quod filios suos bene multi, mox ab incubulis, muliercularum cura committere soleant, quæ pro genio sui sexus, parvulorum deinde effeminant animos,

aliasque muliebres his impræmunt affectiones, quibus totum imbelles, mericulosi, molles evadunt, ut enucleare alibi tractabimus.

FESTUM
SS. PETRI ET PAULI
APOSTOLORUM.

Ego confirmavi columnas ejus. Psalm. 74.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono. Virg. l. 1. Æneid.

ARGUMENTUM.

Omnes, quas olim antiquitas erexit, aut Roma, vel Ægyptus suspexit columnas, infinitis parasangis, binas hæc Ecclesiæ colu-

fiæ columnas antecellere comprobabo. Hæ olim per geminas illas portentosas, ac prodigiosas *ignis*, & *nubis* columnas, adumbratæ, nobis hodie documento erunt, ut divini verbi præcones, Prætores, Præsides, Prælati, Parentes, se suis quandoque ut columnas ignis, quandoque ut columnas nubis, præbere conentur. Aliæ quoque quas sapientissimus mortalium Salomon, in vestibulo augustissimi illius Templi collocavit, a quarum una *Iachin*, altera *Boos* nuncupata, Petrum & Paulum; Ecclesiæ Romanæ columnas, ex mente doctissimorum virorum designarunt. Ut verò & nos in morales columnas effingi, ac efformari possimus, has proprietates Hugo Cardinalis *b* observavit: ut quis sit Columna, debet esse *firmus per fidem, rectus per aequalitatem, erectus per intentionem, sublimis per proprietatem*: Quæ singula ad mores, enucleate exponemus. Demum ex Petri, aliorumque gravissimorum lapsu, meritò quemque cum tremore salutem operari ostendemus; quoniam *columnæ cali contremiscunt*, ac penitus collabascunt. At ubi geminæ nostræ Columnæ, virtute roboratæ, ex alto, contra omnes Heterodoxorum injurias, & inferorum minas, stabiles ac inconcussæ permanere.

a Alcazar, in Apoc. c. 3. v. 12. not. 1. b Hugo Card. in Apoc. c. 3. v. 12.

§. I. *Varia è sacris paginis figura duas has Ecclesiæ columnas designant.*

§. II. *COLUMNÆ cali contremiscunt.* Job 26.

§. III. *Ego confirmavi COLUMNAS ejus.* Psalm. 74.

FESTUM

PRINCIPUM APOSTOLORUM
SS. PETRI ET PAULI.

Ego confirmavi columnas ejus. Psalm. 74.

Dinter exquisita Urbis Romanæ opera, & excelsas fabricas, rum ab arte spectandas, tum antiquitate & raritate commendandas, potissimum prætere dicuntur binæ illæ Columnæ, quarum altera Trajana, altera Antonino Imperatoribus æta, utriusque victoriis, &

triumphis exornatæ, ac cœlatæ: tam illustres, ut simile quid in orbe non reperias, sive materiâ, sive arte, ipsamque molem, ac amplitudinem spectes: a Trajani quippe Columna, centum viginti pedes altitudinis, crassitudinis tantæ, ut sex viri expansis ulnis eam complecti nequirent; inus vero per trochleam, centum octoginta

a Cornel. in Apoc. c. 3. v. 12.

ginta quinque gradibus in culmen ascenditur; ea latitudine, ut plures simul, circumcirca inambulare per cancellos possint.

a *Nec hoc sine numine Divum,*
& peculiari Dei providentia factum, ut tam præcellæ ac excellæ columnæ, in ipsa religionis arce, ad hodiernum diem asserventur: debebantur enim non tam Trajano, & Antonino, quàm *Petro & Paulo*, Ecclesiæ Principibus, qui ut per orbem universum, gloriosissimè, tamen in urbe Romana, orbis domina triumpharunt. Unde iure longè meritissimo eas sanctissimus Dominus Sixtus V. illis consecravit; Columnæ quidem Trajani, statuam *S. Petri*: Antonini verò, statuam *S. Pauli*, utramque ex aurichalco fusam, eleganti ac spectabili forma imposuit. Hi porro Apostoli, præstantissimæ orbis Christiani Columnæ erant, ut eas disertè appellat Sanctus Dionysius, b in Epist. ad Timoth. de morte Pauli: *Adveniente*, inquit, *terribili tempore consummationis ipsorum, cum separarentur ab invicem, ligaverunt COLUMNAS ECCLESIAE*. Et aureo suo stylo Chrysostomus, in Mundi excidio, ubi omnes tyranni dejecti ac prostrati erunt, stabunt hæ Columnæ erectæ, & toti orbi spectabile; c *Considerate quale spectaculum sit Roma visura in Resurrectione: hinc rapietur Paulus, inde Petrus in occursum Domini. Propterea celeberrima haec Urbem, non propter captam auri: non propter COLUMNAS, (Trajani, & Antonii) neque propter aliam*

a Virg. 2. Æneid. b S. Dionys. in Epist. ad Timoth. c Chrysostom. hom. 22. in Epist. ad Rom.

phantasiam, sed propter COLUMNAS ILLAS ECCLESIAE. His etenim Religio, ac fides nostra firmissimè nititur, ac inconcusse persistit. Petrus & Paulus inquit d Gaudentius, *duo Mundi lumina. COLUMNÆ FIDEI, Ecclesiæ fundatores. Celeberrimæ sunt orbi universo (Columnæ Herculeæ, quarum unam Alcides in Mauritaniæ, alteram in Hispaniæ littoribus collocavit, dum monte in intermedio sublato, in sinum Hispanensem Oceanum immisit: ultra quas, mortalium nemo, usque ad Carolum V. Imp. tempora navigavit, verò dimissis in Indiã classibus, feliciter excessit, assumptis sibi hinc in symbolum Columnis, adjecto lemmate: PLUS ULTRA. Europæo nostro Alexandro perpetua comes fuit constantia, & animi fortitudo. Quid quid in magno desiderari Principe potest, e in Carolo V. resperies: ut meritò *Maximi* nomen Paulus III. P. P. illi indiderit. Contra Ottomanicam lunam lunavit arcus: sexcenta Turcorum Chiliades Deus in eum allisit, ut frangeret. Nec hoc satis, PLUS ULTRA Bis conspectu suo Solimanum ante Viennam, velut præmunitia fulminis luce, sic præstrinxit, nunc trecentis, nunc propè sexcentis Turcorum millibus armatum, obsidionem solvere, & fugere compulerit. PLUS ULTRA. Sæo, suorumque ductu quadraginta illustres ab hostibus victorias reportavit. PLUS ULTRA. Bella & numero, & hostium potentia, ac viribus magna, supra septuaginta, De auspice*

d S. Gaudentius in festo SS. Petri & Pauli. e Scribae. Politic. Christ. l. 2. c.

aspice, foortiter suscepit, & feliciter confecit. PLUS ULTRA. Injus bellilatrice manu, relata manubus, fuere decies octingentæ urbes, & totidem naves polia: Cæstella supra centum millia. PLUS ULTRA. Hunc orbem, in orbem novum Columnas promoovit, ubi octodecim præliis, totidem Reges debellavit, è quibus Atabalifa, ultimus Cuscoram Regum, septuaginta aureorum milliones intra dies septuaginta appensum se spoonserat, si libertati restitueretur. PLUS ULTRA. Jam ann. 1522. quasi corotidem triumphis suis impositus, appetente hyeme, importuno tempore, Metim Urbem amplissimaam, ac munitissimam 2. Octobb. tribus castis obsidere cœppit. Numquam ferè tantas copias eduxisse legitur, in quibus numerati duodecim millia equitum, præter domesticos ejus, ac Principum famulos: pedicium ad centum millia: ossorum septem millia, tormentorum majora: centum quatuordecim. Cæsaar 20. Nov. venit in castra: tunc verò tanta vi urbs oppugnata est, ut tormentorum horrenda tonitura, ultra viginti duo milliaria Germanica seu quadraginta Belgica, b audita int. Invicissimus hætenus imperator, nunquam castris exurus, nunquam acie, aut cælio victus, rerum humanarum successus, suis finibus ac limitibus, contineri hic didicit: obsidionem enim Metensem solvere coactus est, nec PLUS ULTRA, victoriæ Columnas ducere e valicunde quidam

acutè, & argutè lusit:

c Hercules victor poterat superare COLUMNAS:

Sisto gradum Metim; hæc tibi meta datur.

Quo factum nonnulli arbitrantur, ut Carolus veritus, ne fortuna plus ultra, sed plus citra posthac decurreret, Columnas Herculeas in extremo Mundi confinio, in Regni tetinino, ac vitæ meâ, regno ac mundo excedens, sui nobilissimus victor extenderit, unde non injuria, in exequiis illius, Herculeas Columnas circumlatas referunt, in quas d. Gordius Poëta:

Iure tibi Herculeas sumpsisti signa COLUMNAS,

Monstrorum domitor, temporum ipse tui.

Ubi ad rem nostram maximè facit, quod Urbs Metensis, Caroli Columnis metam fixerit: verum sanctissimis ac solidissimis Ecclesiæ columnis PETRO & PAULO:

e Hæc ego nec metas rerum, nec tempora pono.

Hæc semper PLUS ULTRA sine termino, sine limite, sine meâ, in omnem terram extenderrunt. De S. Petro ait f. Leo Pontifex: iam populos qui ex circumfessione crediderant, erudieras: iam Antiochenam Ecclesiam, ubi primum Christiani nominis dignitas est orta, fundaveras: PLUS ULTRA. iam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, atque Bithyniam legibus Evangelicæ prædicationis impleveras: PLUS ULTRA. Nec ut dubius de proventu operis, aut de spatio tua ignavis atque trephantis Crucis Christi, Romanis

V 2

arci-

e Roy-d's Armes per P. Voren. p. g. 69. d. Nivaria. Sarr. electa tom 5. pag. 76. e Vngl. s. A. E. n. l. f. S. Leo tom. 1. testis S. Petri & Pauli.

a Spondan. i. in an. a. 1522. Surtus annales rerum in eroe geth. a. 1522.

b Strada de bello Belg. a. 1522.

arcibus inferebas. Sunt qui eum in Africam, & Britanniam peruenisse scribunt.

Huic ego nec metas rerum, nec tempora pono.

Paulus autem, ut testatur ipse ad Romanos cap. 15. ab Hierosolymis usque ad Illyricum, per omnes interjacentes Provincias, & ab Illyrico, in Italiam, & Hispaniam peragravit. Chrysostomum a audite hom. 4. de laudibus Pauli: *In tantum virtute progressus est, ut vix 30. annorum spatio, Romanos, Persas, & Parthos, & Medos, & Saracenos & omne prorsus humanum genus sub jugum mitteret veritatis.* Porro quantum corporis passibus, tantum virtutum gressibus *Plus ultra* semper progrediebatur. Hæ Columnas æmulari studeamus, ut semper *PLUS ULTRA*, in via perfectionis progredi, cum Apostolo nitamur, qui quamcumvis in sui despicientia, laborum tolerantia, invicta animi patientiâ, virtutum omnium singulari excellentia profecisset, *non arbitratur se comprehensisse*; sed semper *PLUS ULTRA*, ad anteriora se extendens. Bernard. *Ibi Christiane sige tu cursus, profectusque tui metam, ubi Christus posuit & suam.* Quibus ne pluribus inhæreamus, & more nostro ceptum prosequamur, vide dicta in e Luce Evangelica. Nos interim Apostolos hos, Columnas existisse, demonstrare pergimus.

a Chrysost. hom. 4. de laudibus Pauli.
b Philipp. 3. v. 23. c Lux Evang p. 1.
Dom. infra Oct. Nativ.

S. I.

Variæ è sacris paginis figuræ, duas has Ecclesiæ Columnas designant.

EXODI 13. COLUMNIA ignis per noctem, & **COLUMNA** nubis per diem, Israëliticum populum per Arabiæ deserta, quadraginta annos deduxere: quaproinde non nemo unio symbolo expressas, hac IEPigraphæ donavit: *d Este Duces.*

Petrus **COLUMNA** **NUBIS** per diem; quia Judæos initio Ecclesiæ, Dei cognitionem habentes;

Paulus **COLUMNA** **IGNIS** per noctem; quia Gentiles in nocte ignorantie oberrantes, ad terram promissionis duxit, rectè indignantur; *Hi enim aduo*, inquit e Augustinus, *electi sunt ad duorum populorum salutem: Petrus ad Iudeorum, Paulus ad gentium.*

Petrus **COLUMNA** **NUBIS**, quæ velamento, seu umbrâ suâ, fabricantium ardorem, temperabat, & quavis infirmitate affectos, umbrâ sua famitati restituebat. Arque utinam hodie nostra die, non corpora, sed animos nostros longa infirmitate dejectos, obumbraret, & febres libidinis, avaritiæ, invidiæ, iracundiæ, umbrâ suâ temperaret!

Petrus **COLUMNIA** **NUBIS**, quia jugi imbre lachrymarum admissum semel peccatum constanter diluebat. **COLUMNA** **NUBIS**; quia suo verbo, & exemplo, innumeros peccatores

d Virg. 6 AEneid. e August. serm. de SS. Petro & Paulo.

in uberrimum fletum, fecit colliquefcere.

Paulus verò COLUMNA IGNIS; quia, ut de eo testatur a Chrysoftomus; *ignem spirabat, ut nemo ad eum propius accedere posses*; qui non solum divino amore caleferet, sed totus accenderetur. Atque ut penitius COLUMNA hujus ignea vim, & efficaciam perspiciatis; Paulus, cujus sermo ut facula, tot corda pigro gelu torpentia, inflammavit.

Paulus vastissimas scelerum & flagitiorum silvas, ardentissimo zelo incendit, atque consumpsit. Quàm portò ipse arserit, dum quempiam adverteret, innoxia ac innocenti animæ suis verbis, aut factis offendiculo esse, testatur b dicens: *Qua scandalizatur, & ego non UROR*; & non totus in flammis ab eo? Hoc enim vero Paulum acerrimè urebat, quòd creantes flammæ, & divinum ignem, à perveris ac protervis hominibus, cerneret velut in lectâ frigida suffocari.

Paulus COLUMNA IGNIS per noctem, virtutum splendore accendo, suoque exemplo præcedo; unde ait, *Imitatores mei esote*: Illud quippe gratissimum ac utilissimum Israëlitis, COLUMNA ignis per noctem præstitit obsequium, quòd obites in quos impingerent, vorantes in quas deciderent, pericula quæ incurrerent, luce sua tegeret, rectumque, ac tum iter, ephebi instar, face sua monstraret. Vos quoque Auctores, oportet esse Duces: in ani familia duæ Columnæ snt, c quibus domus inclinata

recumbit: Paterfamilias, ut COLUMNA ignis; Mater, ut COLUMNA NUBIS, præluceant suis, morum probitate, verborum honestate, integerrimæ vitæ exemplo; non splendore vestium, non inani fastu, non auri fulgore, & opum affluentia, ut ignes fatui; qui, ut Delrio d ait, in stagnorum, fluminumque voragine, ac præcipitia deducunt, sed tanquam COLUMNA IGNIS, quæ Israëlitas deduxit per vias tutas, ac securas; nam, ut SS. Concilii e Patres: *Integritas præcedentium, salus est subditorum.*

Præluceant suis, ante cubitum preces fundendo, conscientia latebras discutiendo, indies sacrum audiendo, quot hebdomadis, ut summum mensibus, sacram Synaxim prævia exhomologesi, frequentando; Dominicis & festis diebus, Dei verbum avidè excipiendo. Ejusmodi exstiter Pipinus, Paula Romana, Elzearius: qui, quàm exemplariter suis præluserit, ex Regulis quas Domesticis præscripsit, discere potestis. Primò, ut Domestici indies Missæ sacrificio intersint. Secundò, ut vivant castè & purè, qui secus secessit, domo sua exturbandū, neque enim quemquam peccato mortali infectum, pane suo vesci volebat. Teriò, quot hebdomadis peccata confiteantur, & sacram Eucharistiam frequentent. Quartò, abstineant à blasphemis, perjuriis, verbis lascivis. Quintò, diem ab oratione auspicientur, & omnia opera Deo offerant, nec domi nostræ, otium lo-

V 3 cum

Chrysoft. hom. 21 in 2. ad Corinth. 2. Cor. 11, c Virg. l. 12. AEnëid.

d Delrio in Disquis. Mag. l. 2. q. 10. e Concil. Trident. sess. 6. c. 1.

cum habeat. Sextò, nulli fas
 sit ludere tessera, aliove lusu
 verito. Septimò, ad pacem, &
 concordiam fovendam, nemo
 alium verbo, factove lædat,
 quin mox cum offenso in gra-
 tiam redeat, &c. Atque hæc ut
 ipse in se eximiè observabat,
 ita à suis constanter, instar Co-
 lumnæ, ad ultimum Spiritum
 exigebat. Quisquis es Paterfa-
 milias, *Columnam ignis* te tuis
 præbeas, exurendo quidquid
 lascivum, quidquid lubricum,
 quidquid vitiosum, nudas tabu-
 las, libros obscænos, verba tur-
 pia, consuetudinem filiorum,
 filiarum noxiam, divino amo-
 ris zelo consumendo. Mater fa-
 milias sit *COLUMNA NUBIS*, quæ
 virum quandoque cholera ac
 ira æstuantem temperet: libe-
 ros; servos, ancillas, quando-
 que nimis fervidè à viro per-
 strictos, ac ædibus exturban-
 dos delinire, & irabrem la-
 chrymarum provocare sata-
 gat. Hoc officium viriisque hu-
 jus Columnæ esse, docet Gre-
 gorius hom. 21. in Euang. *Quid
 in igne nisi terror? in nube autem
 ultionis leve bndimentum.*

Talis forma merito à CO-
 LUMNA, & requies viri, ab Ec-
 clesiastico nuncupatur. Deni-
 que vos, ó parentes, *este duces*,
 non ad tabernas, non ad cho-
 reas, non ad conversationes
 lascivas; sed ad Ecclesias, ad
 cætus Marianos ad omnem
 pietatem, Dei, Sanctorumque
 cultum, ac religionem, S. Gre-
 gorius Oratione 20. S. Basilii
 parentes, qui tales liberis se
 duces præbuere, *SPIRANTES
 COLUMNS* indigitavit: meri-
 tò de iis, deque omnibus, qui
 eorum gesta sectantur, prædi-
 a Eccl. 36. v. 26.

caripossit, quod im Regum
 Principumque atris, laudauit
 capita columnarum., Istic
 rea coruscare, juxta illu-
 Hieronymi: *Auro fulgent laque-
 ria, auro fulgens capita* COLUM-
 NARUM. Quod mor alii sensu pe-
 appositè Chrysostronus e ex-
 ponit, dum capita familiæ, cu-
 rit, Reip. Regni vocat *aurum ca-
 pitibus* COLUMNS. Ejusmo-
 porò inauratis capitellis longè
 antecellunt, dum aureos gestas
 atque divinos in capite gestas
 & virtutum splendore coru-
 scant. In sacris Regum Annal-
 bus, dicitur sapientissimus mo-
 talium Salomon, antè templum
 illud augustissimum collocas-
 d duas ingentes COLUMNS
 quarum una vocabatur *lacinia*
 altera *Bois*. Per Salomonem
 Christus, per templum Eccl-
 sia, per Columns, Apostoli, a-
 potissimum, doctissimo inte-
 prete Ludovico Alcazar e a-
 ferente, Apostolorum Principe
 designantur. *Certe, inquit, si qu-
 in eis COLUMNS affereret designa-
 PETRUM & PAULUM, Ecclesie
 Romana COLUMNS, nemini pe-
 test ea expositio displicere.* Horu-
 firmitudinem, constantisq;
 fidei robur, tanto antè in div-
 nis literis a sapientissimus Re-
 Salomon expressit, &c velut bo-
 no in lumine collocavit: na-
 cum duas magnificentissim-
 illas columns, &c artis vel
 prodigio affabrè factas, 18. ce-
 bitorum in altum porrectas
 seu, ut dicitur 2. Paralip. cap.
 v. 13. 35. cubitorum, quantu-
 tem basis & capitelli supputa-
 do, easque in vestibulo tem-

b Hieron. Epist. 12. c Chrysostr. ho-
 20. in Epist. ad Ephes. ed L. 3 Regu-
 e Alcazar. in Apoc. 3, v. 12. notat.

sui erexit, atque a unam *Iachin* Hebraice, id est, *directio seu rectitudo*; alteram *Boos*, id est, *fortitudo*, nuncupavit; quid aliud significare voluit, quam Magistros Religionis, quos Deus in sanctissimi templi vestibulo constituit, esse vita, moribusque, ut scapi, in cælum erectos, atque ad tuendam, firmandamque fidem fortissimos: *Iachin* quippe, ut docet Cornelius, representat Doctores, & Rectores Ecclesiæ: hi enim alios docent, & dirigunt in viam virtutis, & salutis. *Boos*, significat Martyres, virosque fortes. Unde S. Hieronymus, Beda, Eucherius, Angelomus: COLUMNÆ sunt Apostoli, & Doctores; quia contemplatione ad suprema erecti, ac fortes fide & opere: sunt duæ; quia Judæos & gentes fulciunt; sunt ante fores templi, ut utrosque in templum, id est, in cælum inducant.

Insuper quilibet Sancti in fide eminentes, in adversis constantes, & Columna sunt ænæ, propter firmitatem in bonis operibus, erectæ per intentionem, altæ per contemplationem, striatæ, excavatæ, ac politæ, per mortificationem. Ut & nos columnæ esse possimus, audire juvat S. Gregorium Nissenum hom. 14. in Cant. *Discere convenit, quo pacto quis COLUMNA fieri possit, & nos digni hac appellatione fiamus.* Discere convenit quo pacto vos mercatores; vos Senatores, non modò viti, sed & vos infirmæ, ac imbecillæ scæminæ, vos teneri adolescentuli, vos puellulæ, stabiles ac firmæ Columnæ fieri possi-

tis. Ad quod conducet, columnarum proprietates, ac conditiones penitus investigare. Hugo Cardinalis in Apocalyp. c. 3. v. 12. *Ut quis sit COLUMNA, debet esse firmus per fidem, rectus per æqualitatem, erectus per intentionem, sublimis per contemplationem.* Ut & 1. tu Columna sis, esto firmus fide, non divina dumtaxat, sed & humanâ; fidem alicui obstrinxisti, secretum spondidisti, opem vel operam condidisti: subdium, patrociniū, beneficium promissisti: debitum tali die, tali moneta persolvendum adjurasti, esto firmus in fide. Taleo nepotē, neptem, cognatū tenuioris fortitudinæ, amplum legatum: pauperibus illis, isti Religioni suam aut aureorum, testamento conscripsisti, tene illud constanter: *Quod scripsi, scripsi.* Non calumniæ, non leves offensæ, non falsæ suspiciones, cogant immutare; sed esto firmus in fide.

2. Columna recta sit, oportet. Si in unam alteramve partem inclinet aut deflectat, brevi ruinam minuitur, eoq; graviore casu in terram corruet, quò graviore & celsiori mole constiterit. Ut tu Causidice, tu Senator, Judex, Prætor, Præses, Columna sis, debes esse *rectus per æqualitatem*; non odio aut amore, aliore affectu, in unam vel alteram partem propendere: nullis promissis muneribus à rectitudine deflectas. Columnæ marmoreæ, si crumenam auro oppletam, si saccum aureis referunt, si pateram, si torquem aureum affigas, non se inclinat; sed manet recta & erecta. Ita & tu sis *rectus per æqualitatem*. Ludimagister Co-

a Cornel. in l. 2. Paralip. cap. 3. v. 13. In Apoc. cit. b Cornel. cit.

lumna sit, non magis inclinet in pueros nobiles, divites, speciosos, quàm in plebeios, pauperes, mimisque gratiosos. Patrifamilias, non uni filio, aut filix propensioem se exhibeat: Superior nemini se præ ceteris inclinet, ut prudenter monet Scribanius. Alias Columnæ proprietates, ut in te exprimas: a ut sis erectus per intensionem, sublimis per contemplationem, alibi prolixè exposuimus. Uni hic, ac præcipue, id est, *firmitati* ejus in hærebimus.

3. Columna constantiæ, ac fortitudinis symbolum est; hac Apostoli aded excelluere, aded firmi in fide persistere, ut nulla vi, nullis turbinibus, ne sanguineis fluctibus concuti potuerint. Chrysostronus à Pauli constantiam collaudans, ubi labores, sudores, pericula ejus enarrasset, *in his omnibus superabat, ac quemadmodum si Miles unus ab universo terrarum orbe, bello impetitus, inter medios hostium cuneos versetur, & FIRMUS PER FIDEM CONSISTAT: Sic etiam PAULUS, solus inter barbaros, inter gentiles, ubique terrarum, atque in omnibus maris partibus, invictus manebat: Et quæ Sancti omnes in tot corporibus pertulerunt, ea hic universa in uno suo pertulit.* Quare quod ipse de aliis gloriosè prædicavit, ad Galat. 2. *Iacobus, & Cephas, & Ioannes, qui videbantur COLUMNÆ esse,* hoc in Paulum, qui inter maximè adversa constantissimè fidem servavit, vere cadere, mecum omnes suffragantur. Præ his, firmissimam Ecclesiæ Columnam Guarricus abbas ex-

tollit Deiparam serm. 44. in Navit. *Maria, inquit, COLUMNÆ COELI, gloria generis humani, miraculum Mundi, illa sub Cruce, non fracta jacuit, sed stetit.* Raere tunc videbantur omnia; stetit tamen Maria; corruit ad arborem Eva, stetit ad Crucem Maria; Sol extingui, sidera mori, montes cadere, terra deficere, totum cælum ruere videbatur, stetit Maria; omnia irati Numinis manu fulminari credebantur, stetit tamen Maria; fractus videbatur illabbi orbis, stetit nihilominus Maria. Stetit hæc inter Judæorum rabiem, inter militum sævitiam, inter plebis impudentiam inconcussa. Hanc c. S. TANTEM COLUMNAM mille telis impetebant linguæ: mille audiit maledicta, imprecationes, blasphemias; &c. tamen stetit inter tot Molossicos, tot inter Leones, qui unicum illius agnellum, maledicis dentibus laniabant. Huic alteram in sexu fragili STANTEEM COLUMNAM, ad animos vestros, ô mulierculæ, firmandos adjungo, quæ etiam gravissimè concussa, stetit immobilis. Ut eam terfo suo stylo depingit: d. Hieronymus: *Melania nostri temporis inter Christianos vera nobilitas, cum qua mihi Dominus concedat in die sua habere partem, calente adhuc mariti corpusculo, & nec dum humato, duos simul perdidit filios. Rem sum dicturus incredibilem, sed teste Christo, non falsam. Quis illam tunc non putaret, more lymphatico, sparsis crinibus, veste conscissa, lacerrum petens invadere? Lachryma gutta non fluxit:*

a Scriban. superior. Relig. pag. 215.

1. b Chrysostr. hom. 25. in 2. ad Cor.

c Horat. l. 1. Ode 27. d. S. Hieron. ad Paulam de obitu Blefilix capp. 5.

*fluxit: STETIT IMMOBILIS; & ad pedes advoluta Christi, quasi ipsum teneret, arripit. Expeditus, inquit, tibi servitura sum. Domine; quia tanto me onere liberaſti. Stetit hæc immobilis; stetit & mater Christi, mediis cruciatuum procellis impetiſta. Conſtantiam pingebant priſci, in rupe ſeu columna ſtantem, marinis fluctibus undiquæ aliidentibus, addita inſcriptione: *In motu, immota manet.* a Stetit COLUMNA CALI, dolorum fluctibus vallata; illud tamen de illa veriſſimè uſurpatur: *In motu, immota manet.* Heu quam paucas huic ſimiles columnas reperire eſt! ah! quoties levi vento dejicimur? Levis injuria, aſperius verbulum, minima moleſtia, oculus aſterior, quicumque demum infeſtior caſus, nos concutit, ſubvertit, humo affligit. Quam multas Reip. ipſiusque Religionis noſtræ columnas, adverſitatis turbo evertit, & perſecutionis tempeſtas fœde proſtravit! Vidit Silya-ducis, vidit Trajectum, vidit Breda, vidit Hollandia, vidit Belgium univerſum, vidit Anglia, ubi aut de bonis, aut de patria excedendum, aut à fide & religione recedendum: ubi vel vita periclitatur, vel anima, quàm pauci conſtantia verè Chriſtiana ſe columnas profiteantur. Alterum eſt, quod vos propius concernit, ut quæ toties animo concepſtiſtis, ore promiſiſtiſtis, ſanctè ipſo Dei Vicario teſte, poſita firmiſtiſtis, conſtanter ſervetis; Hæc quemque veſtrum *b fortem & TENACEM PROPOSITI VIRUM*, inſtar columnæ eſſe pervelim.*

Id olim e Socrates etiam gentili præſcripſit, cum hoc inculcat: *Sicut ſtatua, vel COLUMNA baſi, ita vir bonus inſtituto innixus honeſto, nullatenus dimoveri debet.* Quoties tu homo temulente, dum capitis, dum ſtomachi, dum podagræ dolores, dum infamia, rerum temporalium penuria excruciaſt, propoſitum firmiſti; tabernas, ſocios, pocula vitandi? quoties tu avarè, à fraude, à lucro injuſto, ab uſura manum continendi, reſtituendi propoſitum feciſti? quoties tu, laſcive Adoleſcens, colloquium puellæ, tu conjugatæ, conſuetudinem pediſequæ ædes noxias declinandi; propoſitum concepſti? tu iracunde, quoties ſacram ſynaxim ſumpturus, Confefſario monenti, ut cum adverſario in gratiam redires, omnem bilem evomes, ſanctè affirmiſti, & propoſitum ſanxiſti? quot vos pietatis, mortificationis, virtutis exercendæ, quot feſtiſ diebus S. Synaxim fumendi, verbum Dei audiendi feciſtiſti poſita: ſed eheu! ventis expoſita, decreta excreta fuere. R. mus Antifteſ Camus, pro concione edixit: Columnas ſe 42. numerare, Auditores conſtantes deſignans, qui plurium annorum ſpatio conſtantes, ipſo perorante ſteterant: quàm paucas hæc columnas reperire eſt, quæ per annum ſe non ſubducant, ac inſtabiles, nunc huc nunc illuc fluctuant? quæ cum quifque in ſe veriſſima deprehendat, cum ingenti animi rubore, coram Domino fateatur neceſſe eſt: Ah, mi bone Deus, quàm ego fragilis & inſtabilis homo

a Guarr., cit. b Horat., lib. 2.
Ode 3.

sum! vel aura leuiuscula me dejicit, asperius verbum turbat, & ad omnem impatientiam exasperat. Ego hæcenus & scivi, & expertus sum temulentiam corpori & animo obesse, centies devitare constitui; & tamen cum in oculis, in manibus vitrum est, contra scientiam & conscientiam, & experientiam meam, liberrimè delinquo. Scivi hæcenus, & expertus sum, mulierum consortium, ac libidinis malum mihi plurimum nocuisse; & tamen cum tentatio invitat, in præceps voluntariè ruo. Quapropter & hæc, & illa, & ista sexcenties, imò milies, & milles decrevi, & statui cavere constantissimè, at ubi vel levis tentatio, aut occasio titillat, aut invitat, illa omnia jam toties ejurata, in meam perniciem avidissimè resumō, & meipsum capius ego ipse damno. O quoties bone Jesu! animo firmissimo propositi gulæ nil indulgere, temperantia limites bibendo, & edendo, non excedere, ex iis quæ noxia, etsi palato grata, nil attingere, at cum epulæ & vina placent oculis, mox natant saliva dentes, manus præcipiant & citò corruunt tam firmiter stabilita proposita *Fortem, & tenacem propositi virum.* a Thomam Sanchez in exemplar propono, is quæ semel animo proposita statuerat, totis quadraginta tribus annis, quibus in societate vixit, nunquam infregit: non exigua aut levia, sed magna & planè ardua fuere hæc ejus proposita: semel in die sub noctem cibum capere:

quater in hebdomadapane tantum & oleribus victitare: tota Quadragesima, & Adventu ad panem nihil præter legumina, & fructus aridos adhibere; per vigiliis Christi Domini, & B. Virginis, pane dumtaxat & aqua jejunare: atque ut alia innumera omittam, pietatis, ac Religionis hæc fuere: quotidie SS. Sacramentum quinies salutato, diebus Jovis octies, adhibita unâ verberatione, & gestatione cilicii: octo diebus ante festum corporis Christi, & totidem post, quotidie disciplinam faciam, & cilicium gestabo. solitis orationibus, unius præterea horæ spacium adjiciam, atque octies quot diebus SS. Eucharistiam visitabo. Hæcenus ex ejus manuscripto: in quo illud maximè admirandum, quod totis 44. annis, nihil prædictorum propositorum, quovis impedimento, vel semel interruperit.

Ita quæ primo anni exorientis diluculo Didacus Martinez proposita firmarat, atque in syllabum redegerat, eorumdem sub anni exitum rationem exigendo, ne jota unum, aut apicem violasse deprehensus est.

b Joannes Lorinus, quem virtus, & eruditio, orbi celebrem fecit, hoc constantia specimen dedit singulare: Propositum ad primum nolæ pulsam quarta matutina strato exiliendi, tam firmiter servavit, ut ad quinquaginta annos nunquam violarit. O viros vere constantes! ô columnas Herculeas! quales vel ipsi Ethnici sibi erigi optabant. Narrat Livius Hannibalem Carthaginensium Ducem, cum videret suos priusquam

a Biblioth. Script. scæ. Crombee de perf. l. 2. cap 32. Rho, variaz virt. hist. l. 6. c. 7. n. 176.

b P. Rho. l. 6. c. 7.

quam configerent, magnos animos præ se ferre, & ad miranda se ultro offerre, dixisse illis: *Sitales animos in pralio habueritis, quales, hic & nunc ostendistis, vicimus, id de pœnitentibus non incongruè dicendum, & sentiendum est, qui dum confitentur, dum bene dispositi, dum tempus pugnae & tentationis necdum advenit, spondent se potius Martyrum tormēta subituros, quàm propositum violare; in quo si steterint, vicerunt, sed plures videmus indies, in quos cadit illud Psalm. 77. Filii Ephraim intendentes, & mittentes arcum, conversi sunt in die belli.* Appositè Bellarminus a sic exponit; *Filii Ephraim, seu Israelitæ, similes sunt militibus, qui incipiunt pralium cum hostibus, & mox hostibus terga vertunt; sic filii Israël in deserto proposuerunt, non semel se Deo parituros, & statim mutata voluntate, cogitabant de reditu.* Israelitis hinc plerique Christiani similes, in progressu virtutis, ac perfectionis inconstantes, de quibus Princeps Apostolorum b quæriitur: *Anima instabiles, sicut vasa, quæ nullam habent in bono constantiam, sed inconsideratissima levitate, ut arundines huc illuc feruntur. Quæ ut calum suam prospiciant, ac ruinam prævertant, terrificam illam Jobi sententiam audiant.*

S. II.

Columnæ cæli contremiscunt.
Job 26.

Mirati quis merito, & sciscitari possit, quo porro con-

a. Bellar. in Psalm. 77. b. 1. Petri 2.

filio e Simon Machabæus, in Mausolæo, quod Patri ac fratribus exædificasse legitur, *naves super columnas collocavit; res aded inier se toto elemento distitas, contraria adeo inconstantiæ ac constantiæ symbola, Simon vir consilii copularii? Respondet d doctissimus ac disertissimus Ecclesiastes, hoc symbolo significari mortales, qui hic quantumvis fortissimæ ac firmissimæ columnæ videantur; minimo quandoque venturo, navis instar jactari ac in profundum præcipitari. Exponere intendit, inquit, omnes nos mundi hujus pelago vehi, ubi omnium FORTISSIMA COLUMNA, tam parva consistat securitate, quanta vel una navis, ad cujus submersionem, unicus ventus, turbo fluctusque sufficit.* Hipponensis Antistes e gravissimum illum Petri lapsum explorans & deplorans, ait: *Ecce COLUMNA FIRMISSIMA; ad unum aura impulsus contremuit. Ubi est illa promittentis audacia, & de se præsumptis? Ubi sunt verba illa quando ait: Quare non possum te sequi modo? animam meam pro te ponam. Hocne est sequi Magistrum, se negare discipulum? Sicne pro Domino anima ponitur, ut hoc fiat, vox ancillula formidetur? Quid non admirationis, ac commiserationis habet, Petrum COLUMNAM FIRMISSIMAM, in fide tam fundatam, in charitate radicatam, tanta solidarum virtutum mole stabilitam aded fædè collapsam!* Eandem ruinæ causam observat Chrysostronus, quam

V 4 supra.

e 1 Mach. 13. v. 20. & Lanza in quaest. bonæ. 4. num. 12. & 13. e Augustinus 12. lib. c. 18. l. 2.

suprà Augustinus, dum ait, suam præ ceteris Petrum in fide ac dilectione constantiam, præfidenter nimium jactitasse: *a* *Et si omnes scandalizati fuerint, ego nunquam scandalizabor. Ubi b* sic Petrum dilidentem inducit: *Quid an Domine? omnes scandalum propter te patiemur, & cum omnibus me quoque annumerasti? Siccine mea constantia diffidit? etiamne ego te negabo, qui in mari ambulavi? nonne ego te omnium primus agnovi, & exclamavi: Tu es Christus, filius Dei vivi. Ego igitur te negabo, Princeps Apostolorum, COLUMNA ECCLESIAE? quamobrem & mihi ipsi praesidens vociferor. Et si omnes scandalizati fuerint, ego nunquam scandalizabor.* Imbecillis omnis nostra tetricudo est, humanis viribus nixa. Recordari debuerat se ita super aquas ambulasse, ut mergi creperit! & fluctibus hauriendus fuerit, nisi auxiliatricem Christus manum porrexisset. COLUMNS COELI, Doctor Angelicus & supremas illas intelligentias non injuria nuncupavit: quæ etenim præstantiores, excelsores, elegantiores, unquam columnæ existere? à summo illo rerum omnium artifice conditæ, erectæ, politæ, naturâ incorruptibiles, tot donis, gratiis, virtutibus stabilitæ? has tamen tantas moles, omniumque celsissimam & fortissimam, unus turbo superbiæ evertit, dejecit, ad ima demersit. Quis hic non obstupescat? quis non exhorrescat? ad levem superbiæ ventum: COLUMNÆ cæli, non solum contremiscunt, sed cadunt. Eodem collisæ ac col-

lapis sunt, duæ illæ solidissimæ columnæ, divina manu, in Paradiso voluptatis exædificatæ, quibus torius generis humani salus, ac naturæ nostræ nobilissimum ædificium nitebatur columnam non modo è robore, aut marmore sectam; sed velut ære fusam, quis meritò non suspexerit Davidem, qui quasi nullis ventis, aut turbini- bus concuti, aut prostrerni posset, gloriatur: *d* *Ego dixi in abundantia mea, non movebor in æternum; Cum ecce pestilens libidinis flatus, eum adedè jactavit, concussit, prostravit, ut vociferari compulsus sit: e* *Veni in altitudinem maris & tempestas demersit me. Quare alium quisque in animum inducat illud Pauli monitum: f* *Qui stat, videat ne cadat. Non es sanctior Davide, sapientior Salomone, fortior Sampson: hæc tamen Columnæ corruerunt. Tragicos eorum casus, qui pro fide Orthodoxa etiam carceres, & verbera experti, alibi g commemoravimus. Unde non est quod quis, vitæ rigori, virtutis suæ, ac animi robori confidat. D. Augustinus h sic omnes terret: *Experto crede, coram Deo non mentior: Cedros Libani, Duces gregum sub hac peste cecidisse reperi, de quorum casu non magis suspicabor, quam Hieronymi, vel Ambrosii. Clemens Alexandrinus lib. 7. Recognitionum, rem scitu dignissimam posteris tradidit Neophytos cum S. Petro in Insulam Aradam excurrisse, atque istic illos quidem per-**

arte
d Psalm. 29. *e* Psalm. 98. *f* 1. Cor. 10.
g Lux Evangel. part. 1. Dom. 13. post
 Pent. *h* Aug. cit. Cantip. lib. 2. apum
 c. 10. Lac. 47.

a Math. 26. *b* Chrysost. to 6. serm. de
 negat. Petri. *c* S. Th. in c. 26 Job v. 11

arte & materia statuas contem-
platos fuisse; Petrus vero ubi so-
las templi COLUMNAS mira-
tus est VITREAS, egressus est:
Suffecerat quippe Petro, ut
Clemens Alexandrinus ocula-
rus testis astruit, vidisse colum-
nas, quæ fortitudinis ac con-
stantiæ symbolum sunt, è tam
fictili ac fragili materia, aptis-
simum humanæ fragilitatis, in-
firmitatis, ac inconstantiæ, ut
exemplo suo didicit, typum re-
ferre: audis virum in toga, in
sago, curiæ, ac Reip. Colum-
nam, omnibus spectabilem, in
adulterium, in perjurium, in-
que gravero injustitiam cor-
ruisse, & lapsu suo se vitream
professam fuisse; virum Eccle-
siasticum, Religiosum, doctrina
ac sanctimonia conspicuum,
ordinis sui columnam, aut ar-
rogantiæ turbine afflatum, aut
alio turpi scandalo collapsum
vides, vitream fuisse depre-
hendis.

Puellam vitæ integerrimæ,
moribus virgineam, voto insu-
per castitatis Deo firmatam,
quæ ex his columnis censer
posset de quibus 3. Reg. 7. capi-
ta COLUMNARUM, quasi
opere lili fabricata erant; Subinde
consuetudine liberiori, contre-
muisse, in luum decidisse, ac
fragore suo vitream exstitisse
cognovimus. Infirmiatis ac
fragilitatis nostræ memores
nos quoque esse convenit, quia
habemus *Theaurum*, Paulo a-
tuestante, *in vasibus fictilibus*, in
quæ verba Doctor mellifluus:
Et stillantem, inquit, *b è cruce*
Domini sanguinem collexissim, es-
setique repositus penes me in vase
rustreo quod & portari sapius o-
porteret: quid animi habiturus

a 2. Cor. 4. v. 7. b Bern. ser. 3. Advent.

essent in discrimine tanto? & certe
id servandum accepi, pro quo Mer-
cator non insipiens (ipsa utique Sa-
piencia) sanguinem illum dedit.
Sed & habeo Theaurum istum in
vasibus fictilibus, & quibus multo
plura quam vitru, immerere peri-
cula videantur. Hac fragilitate
sua nos commonente, ut in
quotidianis congressibus cautè
ambulemus, in festivis convi-
viis castè & sobriè agamus;
quæ uti rarè celebrantur, quin
aliquot vitra frangantur, ita
frequentius pudicitæ, & ani-
mæ integritas violatur. Quisque
se marmoreos, ac ferreos arbi-
trabantur, ubi se occasione
noxæ inferuerint, casu ipso
quàm fragiles sint, experiuntur.
Alypius modestissimus ille, &
classimus juvenis, inanitatum
omnium contempтор singula-
ris, Colossum se, & stantem CO-
LUMNAM arbitrabatur: frustra
inquietabat, fociis: Ero & non e-
ro in theatris, claudam oculos
chalybeo sigillo, vestri, & po-
pulari insanæ victor inde reced-
dam. At ille turpiter sui, &
constantiæ oblitus succubuit, &
eversus est. Ita fit quod S. Gre-
gorius Naz. & S. Hieronymus
deplorant: *Ut videatur subinde*
non nemo, qui heri fuit in sacrario,
hodie sit in gurgustio: heri devotus,
hodie profanus: jam inter clericos,
mox inter saltatores: nunc praco
justitia, mox impudentia, nunc in
caelo, mox in cano.

Quæ execranda, ac maximè
desestanda inconstantia, ne in
principes Apostolorum cade-
ret, suâ singulari providentiâ
ac peculiari gratiâ, has Eccle-
siæ Columnas stabilivit ponens
& bonus Deus,

S. III.

Ego confirmavi COLUMNAS
Eius. Psalm. 74

Ecclésiæ Columen, ac Colum-
na August. a in illud Psal-
mi; *Ego confirmavi COLUMNAS E-
IUS; ut excurret: quas COLUM-
NAS confirmavit? COLUMNAS A-
postolos dicit. sic Apostolus Paulus
de Coapostola suu. qui videbantur,
inquit. COLUMNÆ ESSE Et quid
essent illa COLUMNÆ nisi ab eo
firmarentur? quia terra motu quo-
dam, etiam ipsa COLUMNÆ nu-
taverunt in passione Domini, om-
nes Apostoli desperaverunt. Er-
go, COLUMNÆ illa qua in passio-
ne Domini nutaverunt, resurre-
ctione firmata sunt. Præ ceteris
vero eos solidius confirmavit,
quos in Ecclesiæ firmamen-
tum ab æterno delegerat. S. Leo:
b *Nec mundi Dominam timet Ro-
mam, qui in Capite domo, expave-
rat Sacerdotis ancillam. Nunquid
aut iudicio Pilati, aut savitia Lu-
daorum, minor erat in Claudio
potestas, vel in Nerone crudelitas?
causam nostram? ipse confirmavit
COLUMNAS ejus, ut nullis calum-
niantium telis, nullis invidio-
rum incurfibus, nullis hostium
machinis, nullis tyrannorum
ac carnificum viribus, vel le-
vissimè commoverentur, sed
sua invicta constantia, omni-
bus essent stabilitatis funda-
mentum.**

Ambr. serm. 47. *Petrus fide-
lior factus est; postquam fidem se
perdidisse deservit: atque ideo ma-
iorem gratiam reperit quam ami-
sit. Tanquam bonus pastor enim,
tuendum gregem accepit, ut qui
sibi antè infirmus fuerat, fieret o-
mnibus firmamentum: & qui ipse
a Ap. Paul. in Psal. 74. b S. Leo ier.
1. de SS. Petro & Paulo.*

*tentatione nutaverat, ceteros fide
stabilitate fundaret; Nutante
firmaret, vacillantes fulcires
claudicantes consolidaret. Ut
observandum occurrit, non
caruisse Mysterio, primum
quod divina virtute prodigi-
gium patravit, fuisse claudi-
cantis gressum firmare; rursus
facundia sua dulci DULCIOR
ambrosia: c *Recte primum si-
gnum mirabilium suorum, Petrus
fecit solidando plantas homin-
claudi, ut sicut in Ecclesia fide
fundamentum continet, ita & in
homine membrorum fundamentum
confirmet. Rectè, inquam,
primum in Christiano pede
curat, ut jam non trepidus, &
imbecillis possit super Petram
Ecclesiæ, sed robustus & forti-
incedere. Imitare Petrum co-
lumnam peccatorum firmissi-
mam, tremuit ille ad Ancillæ
vocem, & primus in terram
corrui: at respuit ad Christi
aspectum, ac deinde stetit in o-
mni vita, inter omnes turbas
ac turbines tyrannorum; stetit
inquam, pro virtute, pro lege
pro grege, pro Deo, & ita qui-
dem, ut teste S. Maximo, e qui sibi
antè infirmus fuerat, fieret omni-
bus firmamentum. Crederes, ab
infirmitate, fortitudinem, ab
inconstantia stabilitatem, ab
casu constantiam hausisse. Qua-
re nemo queratur, se tanto
pondere, ac mole peccatorum
in terram dejectum, ut nulli
molimine erigi valeat. Docto-
rem Gentium in exemplum
ducit Bernardus serm. 1. in con-
versione S. Pauli *Quis desperet
ultra pro magnitudine injusset er-
min***

e S. Ambros. serm. 66. de natali SS. Pe-
tri & Pauli. d August. serm. 2. eod. o-
festo. e S. Maxim. hom. 9.

minis, quandoquidem Paulum au-
dit adhuc spirantem minarum, &
eade in discipulos Domini, subito
factum Vas electionis? quis dicit,
iniquistas pondere pressus; assur-
gere jam ad studia meliora non
vales? Cum Paulum videt
pondere peccatorum deje-
ctum, in cœlum erectum. Vi-
de, non recidas ubi semel ere-
ctus, jactura hæc ninis gravis
est. Refert naturæ panegyristes
a nobilissimus, Thebis viginti
hominum millia elaborasse, in
columna, seu obelisco ingenti
effigendo: quem cum subre-
cturus ipse Rex esset, verere-
turque ne machinæ non suffi-
cerent moli, quò majorem cu-
ram ac solertiam operis adde-
ret, filium suum vertici alliga-
ri præcepit, ut cùm in unius fi-
lii regis vitâ, omnium capita
periclitarentur, omni nisu ac
industriâ, ruinam, & casum
avertere molirentur. Haud al-
iter cujusque anima, cui cœle-
stis Pater pretium filii alligavit,
ubi omni obelisco, ac Columnâ
præstantior assurgere cepit, id
orani studio ac viribus satagat
ne corruat, ac dilabatur. Fran-
ciscus Villava b inter symbola
pinxerat erectam Columnam,
hoc lemmate adjecto: Plus re-
cta valebo? Collapsa enim, aut
dejecta, nulli usus, telluris inu-
tile pondus est, dejectam Da-
masci columnam Paulum vidi-
mus: sed Redemptor noster
eandem erexit, ac firmissimè
stabilivit: nam ut August. e su-
prâ cit. COLUMNA una erat ex il-
lis Paulus Apostolus, quas confir-
mavit:

Inter omnes turbines ac tem-
 pestates, coram sævissimo ty-

ranno Nerone, omnibus cor-
 ruentibus, stetit intrepidus &
 inconcussus. 2 ad Timoth. c. 4.
 In prima mea defensione nemo mi-
 hi adfuit, scæ omnes me derelique-
 runt, non illis imputetur Dominus
 autem mihi adfuit, & conforta-
 vit me, ut per me prædicatio im-
 pleatur, & audiant omnes gentes.
 Illustre olim prima veritas de
 Jeremia dedit testimonium: &
 Ego dedi te hodie in civitatem
 munitam, & in COLUMNAM FER-
 REAM & in murum aneum, regi-
 bus Indæ loquere ad eos omnia quæ
 præcipio tibi, ne formides a facie
 eorum. nec enim ismere te faciam.
 Orator aureus, hoc splendidum
 elogium COLUMNÆ FERREÆ,
 primo Apostolorum principi
 accomodat. Pater ad Ieremiam
 dicebat: Sicut COLUMNAM FER-
 REAM, & sicut murum aneum
 posui te: sed ipsum quidem gen-
 tium pater, tunc autem Petrum,
 orbi universo Christus.

Vis videre & alteram colum-
 nam ferream, in dæ adamantinam?
 idem Chrysofomus e extol-
 lens Patriarchæ Jacob in ad-
 versis constantiam, sic in lau-
 des S. Pauli excurrit: Jacob
 admiratur scriptura: At quam
 illa est ADAMANTINA PRORSUS
 ANIMA, qua Pauli patientiam
 possit imitari neque enim bis se-
 ptem annorum: sed totius vitæ ser-
 vitium pro sponsa pertulit Christi:
 non ad usus solum astu dies, & no-
 llis gelu; sed tentationes mille per-
 petuens Et nunc quidem verberis-
 bus, nunc vero lapidibus casus at-
 que collisus, & nunc quidem cum
 bestiis, modo autem cum fluctibus
 pugnans, modo etiam continue
 reluctans fami, diebus & no-
 ctibus.

a Plinius l. 36. c. 9. b Pise tom. 2. pag.
 14. c August. in Psalm. 74.

d Ier. c. 1. e Chryf. hom. homil. 1. de
 Laud. Pauli.

vibus inter certamina.

Columnæ è vario lapide confictæ reperiuntur ; sed aureo ore , Paulus Jobo compositus : *a* *Omni lapide tolerantior prædicarur. At b* hodie COLUMNÆ ECCLESIAE sunt testæ, fictiles fragiles sunt, lignæ sunt, atque utinam non fiant ignæ!

Sed pergo porrò : Columnæ marmoreæ quantumvis duræ ac solidæ, sudare tamen deprehenduntur, quod Chrysostomus in Paulo commendat. *Moses quidem Pharaoni, Paulus autem quotidie diabolo repugnabat. Et ille pro una gente, iste pro universo orbe certavit, non sudore, sed sanguine, vice sudoris undique profuente.*

Talis Columna existit in Galiliis, Pictaviensis Antistes Hilarius, quem Hieron. e inter calumniarum, persecutionum, adversitatis tempestates inconcussam suspiciens, illustri elogio commendavit, dicens: *Inter procellas Mundi Magnus sustentator Ecclesia.* Epiphanium verò Cypri Antistitè, cujus fuit in tuenda religione clarus & sudatus labor, COLUMNAM VERITATIS, ac fidei, indigitavit. Greg. Naz. d non minus Theologiæ, quam dicendi elegantia princeps, Basilium magnum, validè imperitum vocat COLUMNAM ac firmamentum Ecclesia: Hi omnes, quod proprium columnarum est, humeris suis Ecclesiam sustentarunt, omne in se pauperum, miserorum, viduarum, pupillorum onus susceperunt, infirmos ac debiles sustentarunt.

Cant. 5. *Crura illius (Christi)*

a Chrysost. b Hugo Card. in illud

ad Gal. 2. Videbantur Columnæ esse.

c Hieron. in Psalm. 67. idem Epist. 61.

d Greg. Naz. orat. 19.

COLUMNÆ MARMOREÆ

quæ fundata sunt super bases aureas, Columnæ marmoreæ sunt pedes Christi, Petrus & Paulus, fortissimi ac firmissimi, unascensis Ecclesiæ infirma membra sustentent, Neophyrorum onera in se suscipiant, omnium imbecillitatem sustentent. Aug. serm. 29. de SS. Petrum extollens, dignum ait, e fuisse, qui adificandis in domo Dei populis, lapis esset ad fundamentum, COLUMNA AD SUSTENTACULUM, & alterum Ecclesiæ fulcrum Paulus ad Roman. 15. *Debemus nos firmiores, imbecillitates infirmorum sustinere: alter alterius onera portare, defectus mutuos, infirmitates, miserias, supportantes invicem in Charitate.* Ad hoc & nos horratur Petrus & Apostolus: *Si bene facientes, patienter SUSTINETIS; debetis vos ditiores pauperiem miserorum sustinere, homines tenues, exhaustos, morbosos, qui non habent quo se sustentent, sublevare. debetis vos viri potentes, causidici, senatores, iudices, causas pupillorum, viduarum avidè suscipere. Existat illud hominis miseri, quæ patrocínio & adminiculo viri misericordis, è gravi penuria, ad honestam sustentationem erepserat, præclarum in benefactorem, suum monumentum: columnam depingi curarat, quam hedera circumplexa cum hac Epigraphe: *Te stante virebo,* quam multi repunt humi, quos vos aureæ Columnæ, si auxilio vestro, si complexu vestro dignaremini, assurgerent, vire-*

e Aug. serm. 29. de Sanctis.

f Coloss. 3. v. 13. g 1. Petri 2.

virerent ac flourerent! Hanc sibi laudem meruit Reverēdissimus Gandensis Antonius Triestius, cujus munificentiam, in sublevanda militum potissimum, hic in castro degentium penuria, vel ipsum nomen testatur: *Antonius Triestius Episcopus. a Anag. Pro sustentat viros pecuniis.* Vos quoque piæ animæ, Religiosi ac Religiosæ humeros ad sustentandum subjicite: columnas vos præbete sacrificiis, precibus, ac sanctis operibus, cælum ne ruat, fulcite: quippe non invidia Ruffinus, Justos, orbem Atlantes, & Telamones appellatos putavit, qui precibus suis, velut humeris cælum sustentent, ne peccatores obruat & opprimat, sic enim ait *b* in præf. 2. de vitis Patrum, de justis loquens: *Dubitar, non debet, eorum meritis, adhuc stare Mundum; dum invicti animi robore, ad omnia refracti ac stabiles, velut Columnæ, cælum sustentant.* Unde de illis Job c. 9. *Sub quo curvantur, qui PORTANT orbem.* Quod prius quidem Deiparæ conventiculi, de qua S. Fulgent. l. 4. Myro. *Cælum & terram jam dudum sustentasset, si Maria precibus non sustentasset.* S. Hieron. cujus ingentium (teste Aug.) e divino dono arcum, exponens illud Job c. 9. v. 13. *Sub quo curvantur, qui PORTANT orbem, sic ait: PORTANTES orbem, sancti rectè intelliguntur, qui gloria meritorum suorum magni, & potentes sunt apud Deum; hi ergo cordis humilitate, ad interveniendum pro peccatoribus, in conspectu ejus sunt incurvati: Ita sancti portant Mundum, dum eum sustentant ac percat, orationum for-*

a Anagramma. *b* Ruffinus l. 2. de vitis Patrum in præf. c. August. Epist. ad Hieron. in Job c. 9. v. 13.

titudine SUSTINENT. Quem admodum in breviario Rom. 4. Octob. de Seraphico Francisco legitur, quod eum summus Pontifex Innocentius III. in somnis viderit divinitus, collabentem Lateranensem Basilicam suis humeris sustinere, & alteram Ecclesiæ Columnam Dominicum, cum ipso ruentem Mundum sustentasse novimus.

Hoc corruptissimo sæculo, quo orbis excidium merito timendum est, vos *d* orationum fortitudine sustinete: Videmus enim quod curia corruat, pietas, justitia, veritas, corruat; dū qui Atlantes; qui Columnæ sunt, omne onus abjiciunt, humeros subducunt. Præclare de his Seneca. Epist. 86. ubi luxum Romanorum perstringit, quantum COLUMNARUM est, nihil sustentium? sed in ornamentum positarum, impensa causa. Incaminis vides Atlantes, Telamones quandoque effictos, velut humeris suis gravissimo oneri succollantes, cum interim tota ædificii moles, parietis alicujus fulcro, quod à tergo est, innitatur.

Juvat hac tempestate illud Romani Philosophi e usurpare: *Quantum est COLUMNARUM NIHIL SUSTINENTIUM,* dum in Magistratu, in militia, in curia sæculari & Ecclesiastica, ii assumuntur, qui nec ætate, nec maturitate, nec probitate, nec prudentia, nec æquitate, quidquam virtutis, roboris, ac constantiæ habent, ut onus sibi impositum sustentent, sed in unum, alterumve rejiciunt. Hæc pro loci ac temporis opportunitate, prudens orator divina sua facundia exaggeret. Demum,

d Hieron. cit. *e* Seneca cit.

ut

ut eo revertamur unde exorsimus, unam Redemptor nostrum, Orbis dominor, ad rubrum sanguinis mare & Columnam, vel ut alii duas posuit, quas præterire non possumus. Has posuit, virtuti nostræ, patientiæ nostræ dolori nostro, amoris nostro terminos. *Non plus ultra.* Ad has, duo Ecclesiæ Principes feliciter pertraxerunt, has amplexi sunt, his confixi & immortui sunt. Aptè Hieronymus in Psal. 95. *Est, inquit, Crux Christi, humani generis COLUMNA.*

Ad has Columnas Petrus, utrasque palmas extendit. Ubi solerter observat Augustinus, Sampsonem, dum manus ad ambas columnas extendit, figuram Christi Crucifixi exhibuisse, at longè perfectius eam Petrus dum brachia in Crucem porrexit, expressit. Ipsum audite. *b* *Iam hic imaginem Crucis attendite: expansas enim manus ad DUAS COLUMNAS, quasi ad duo ligna Crucis extendit: Paulus vero etsi gladio Neronis occubuit, per omnem vitam, Christo*

a Columnæ ad quas Christus flagellatus. *b* *Aug. serm. 107 de temp.*

Crucifixus, Crucis columnas colligatus fuit.

Unum super est, ut Coronidibus loco, *aureas Columnas coronas imponamus, quibus longè gloriosius Ecclesiæ Principes, quam illustrissimi Italiæ Duces Columnenses gloriantur: fateor omni posterorum memoria dignum censeo, dum Anno Christi 1216. Joannes Cardinalis Columna, sacram Christi sanguine tinctam Columnam, Hierosolymis Romam asportavit, vel hoc facto gentilitia sua parviam, in qua Columnam argenteam deferebat, illustrior, quam propter majorum in Republica merita quibus illam obtinuisse narratur.*

Hanc gentilitiam tesseram non multò post, corona aurea columnæ imposita nobilitavit ut deinceps *Columnenses* non simplicem columnam, sed auream coronam impositam, radiantem gestare conspiciantur.

At longè illustrius ambæ, de quibus egimus, cæli terræque Columnæ, Coronam gloriæ redimitæ, in omni æternitate resurgant.

FESTUM

S. PHILIPPI APOSTOLI

Invenit Philippum. Joann. cap. 1.

E M B L E M A XXIV.

NUMMUS QUI PHILIPPEUS DICITUR IN
 quo ostenditur Sanctorum Patrum testimonio, animam
 cujusque pretiosum nummum esse, insignium
 Dei Imagine.

Regale numisma Philippi. Horat. l. 2. Epist.

A R G U M E N T U M.

NOlim hic Pharisaico more vobis obtrudere numisma
 census . & percunctari, cujus sit hæc imago? Sed
 V 7 Christia-

Christiano more & amore , *Regale numisma* Philippi proponere & exponere cujus hic nummus imaginem referrat, decrevi. Ubi imprimis comprobabo non *Philippum* duntaxat à Christo inventum, nummum fuisse pretiosissimum ; sed & quemque nostrum, juxta illud Hipponeus Praesulis: Nummus *a Dei homo est, imaginem habens Dei* ; qui tanto fuit Redemptori nostro in pretio & æstimatione, ut sanctus Bonaventura affirmare non dubitaverit: Pro isto nummo *b Christum servivisse plusquam tringinta annis.*

Tum illud moraliter deducemus, quam indignum, ut peccator inductâ imagine Regis sui, pecudis imaginem assumat, hic porci, ille Leonis, alius urfi, equi vel muli.

Alterum erit, ut nummis omnia comparentur, nullum hactenus unum repertum quo omnia venalia sint, nisi unum *Philippum*, qui imaginem Christi crucifixi perfectissime expressit.

Ac tandem concludam, unum hunc sanctum *Philippum*, Philippis magnis, Philippis pulchris, Philippis bonis, ac Philippis sanctis antistare.

a August. tract. 40. in Joan. *b* Bonavent. Dom. 22. post Pent. serm. 2.

§. I. Cum homo sit numisma Dei, monet Apostolus *Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis.* I. Cor. 15.

§. II. *Multis valet ille Philippis.*

F E S T U M

S. PHILIPPI APOSTOLI.

Invenit Philippum. Joan. cap. i.

Quæramaticos inter, ea quæstio ventilatur, ut eruditè Lacerda a noster discipulat, quid discriminis sit inter reperire, & invenire? dum exagitat illud Ovidii: *Ei non inventa, reperta est.* Ubi, ut plures Philosophi se torqueant, & res frivola videatur, in re nostrâ, eâque Evangelicâ, ubi nec jota unum, aut apex mysterio caret. Doctor Seraphicus divinissimè differit, dum ait: *Reperire* nil aliud esse, quam in rem aliquam fortuito incidere, ut thesaurum reperire, gemmam reperire, nummum aliquem inier deambulandum reperire, Philippeum casu reperire.

At non sic Christus Philippum invenit, ut scilicet observat Bonaventura *b* in 1. cap. Joan. *Invenit Philippum*, quod sic exponit: *Talia dicuntur, inveniri qua non essent, nisi essent quasita, & inventa.* Ac tandem subdit: *Notetur quod Christus eum QUÆRERET, Dominus Servum, Magister discipulum, creator creaturam quærebat.*

Quod nemo quisquam demerabitur, qui expenderit illud Lucæ 19. *Filius hominis venit*

*QUÆRERE, & salvum facere, quod perierat: Qui attenderit benignissimum Pastorem reliquisse e nonaginta novem oves in deserto: d Quia scilicet novem Ordines Angelorum in celo dimisit, & vadit ut requirat errabundam ovem; per vepres, senes, spinas, labore, sudore, sanguine suo ardentissimè quæsit: Et quærens me, dilectissime Jesu, sedisti iactus. Ubi & S. Lucas & aliteram similitudinem de drachma perditâ inducit; e Mulier autem ad quærendam Drachmam, lucernam accendit: id est, Dei sapientia ad quærendum hominem, in carne apparuit; per drachmam vero significatur quælibet anima, Dei imagine insignita. Quæ prolixius S. Thomas *f* prosequitur, dicens: Genus humanum comparatur drachma que perit: per quam ostendit nos ad similitudinem, & imaginem regiam factos: nam Drachma NUMMUS est, impressam habens regiam imaginem.*

Talis nummus Philippus noster extitit, qui in vitâ, & morte, dum Christo confixus est cruci, regiam imaginem in se divinissime expressit, & quod amplius, aliis in pressit. Eruditè de spiritualibus nummis Philosophatur Sanctus Paulinus, Epist.

V 8

pist.

a Lacerda in lib. 1. metamor.

b Bonavent. in 1. Joan. c. 1.

c Luc. 19. d. Hippo. Cord. in Luc. 19. e. Idem ibid. f. 5. Thom. in Luc. c. 15.

pist. 4. ubi viros Apostolicos illis recte confert: *Christus in iis*, inquit, *a sacram imaginem suam percussit monetam, imprimens cordibus & linguis eorum, veritatis sua verbum: eosdemque ipsos statuens Nummularios, ut secundum suam formam, probabiles Domino cuderent NUMMOS & abolitâ de nobis figurâ Caesaris, vivum Regis aeterni NUMISMA signarent. Quod Philippus luculenter præstitit, dum Scythiam profectus, ubi, ut Tertullianus b loquitur, omnia rigent & nihil nisi feritas calet.*

e Barbaros, non homines, vix isto nomine dignos

Quamque lupis homines plus feritatis habent.

Illos, inquam, signaculo fidei, & imagine Regis nostri Jesu signavi: quam ut & nobis impressam servare, & si qui eâ oblitteratâ, imaginem pecudis aut cacodæmonis inducere, hac luce inducere conentur, juxta illud Apostoli:

§. I.

Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis. 1. Cor. 15. v. 49.

NON abs re olim Venusinus vates d percunctatus est: *Nescis quid valeat NUMMUS, quem præbeat usum; PANIS ematur, olus, vini sextarius &c. Lana, l num ematur, quidvis nummus presentibus opta, veniet, & eveniet tibi; ac nullus hæcenus unicus reperitur nummus, quo universa hæc comparentur: nullus tanti pretii nummus argen-*

a S. Paulin Epist 4. b Tertull. l. 1. in Marcion. c Ovid. l. de ponte. d Harat. l. 1. Sat. 1.

teus, aut aureus, quantumvis magnus, & densus à Principibus, aut Regibus excusus, qui unus rebus omnibus humanis æquivalet. Ejusmodi vobis numinum, qui non modo res omnes caducas infinitis parasangis excedat, sed & cælestibus, & æternis æquivalet, vel unum Philippum, imo vel animam cujusque vestrum æstimari, irrefragabili sanctorum Patrum probabo testimonio.

S. Augustinus e tract. 40. in Joannem: *NUMMUS Caesaris est argentum, habens imaginem Caesaris: NUMMUS Dei homo est, imaginem habens Dei. Paschasius lib. 10. in Matth. NUMISMA Dei totus, homo est. ad imaginem Dei creatus. Vult hic ut lingua, manus, pedes, pectus, cor, & brachia denique totus homo referat imaginem, quam auctor impressit.*

Bonaventura f ad illa verba: *Ostende mihi NUMMISMA census, sic differit: NUMMUS est anima, quam Dominus maxime in morte examinat, ut imaginem suam quarat. At forte hujus nummi pretium ignoras, hic Nescis, quid valeat NUMMUS, quæ præbeat usum non panis, non olus, non vinum, non lana aut linum, sed virtus, sed gratia, sed cælum, Deus ipse ematur, qui eum tanto in pretio habuit, ut Doctor Seraphicus discretè asserat: Pro isto NUMMO Christus servivit plusquam triginta annis eamque suo sibi sudore, ac sanguine comparavit, ut rectè Eusebius Emislenus: *Quam pretiosus sis, si factori forte non credideris, interroga Redemptorem. Exstat**

illu

e S Aug tract. 40 in Ioan. f Bonaventura Dom. 22. post pen. serm 2. g Euseb. hist. hom. 2. de syrab. circa med.

illud aureum Hipponensis Præfulis a pronuntiatum: *Homo chara, & amica possessio Dei.*

Verum enim vero illud maxime deplorandum, ac gravissime detestandum, numisma hoc regium, nummum hunc a adeo pretiosum, inductâ Imperatoris, sui imagine, à multis sacrilege adulterari, falsâ immanis belluæ, ac tartarei tyranni monetâ signari. Quod quisque vestrum, quam enorme flagitium sit, ex pœnis ac suppliciis, quæ Iudices humani, monetæ falsariis inflixerunt, facile dijudicabit.

Nihil reperire est, quod adeo incolumitatem Reipublicæ labefactari quod adeo utilitatem communem; & politiam omnem subvertat; nihil quod adeo Regum, ac Imperatorum Auctoritatem violat, & pessumdet, quam nummi, regique monetæ falsificatio. Rationes ponderat Cassiodorus, b apud quem leges: *Omnino MONETÆ debet integritas quæri, ubi & vultus noster imprimitur, & generalis utilitas invenitur: quid enim erit tutum, si in nostrâ peccatur effigie? Quare qui nummum adulterare ausus fuerit, lætæ Majestatis reus, capitali supplicio afficiendus, c qui aternales vultus Imperatorum duxerit violari & lege 2. Colice de falsa moneta libr. 9. tit. 24. Constantinus Imperator fanxit: *Sed quæ NUMMOS falsa fisione formaverit, universus ejus facultates fisco nostro addicimus: & sileo omni dilatione submota, flammularum exustionibus mancipetur, & manus amputetur.* Nostro etiam more patriæ receptum, ut istius-*

modi falsarii, bullienti oleo vivi exurantur.

At quanto gravius flagitium, quanto enormius sacrilegium committit, quanto atrociori supplicio afficiendus, atque omnibus tum corporis, tum animi bonis privandus, qui cœlestis Imperatoris effigie deletâ, mali dæmonis, ferique tyranni imaginem in se expretterit! gratificet S. Ambrosius d rem exaggerat: *Sed tyranni, inquit, aliquis imaginem habeat, nonne otiosius est damnationi? Tu de penis imaginem aterni Imperatoris, & erigis in te imaginem mortis. Ejice de NUMISMATE anima tua imaginem Diaboli, & attolle imaginem Christi. Ejice à te imaginem pecudis: ejice à te, ó iracunde, imaginem Leonis: ejice à te, ó gulose, imaginem lupi: ejice à te, ó libidinoze, imaginem porci: Ejice à te, ó calide, imaginem serpentis, & attolle imaginem Christi: harum quippe omnium belluarum effigies in vobis exprimitis, dum e facies peccatorum sumitis, ut jam videbimus. Divo Joanni hæc olim objecta species, signum in cœlo: *f Et ecce draco magnus, habens capita septem & cornua decem.* In quæ verba Alcazar, per capita septem intelligi credit, septem peccata, quæ vulgo capitalia dicimus superbix, avaritix, luxuriæ, invidiæ, iræ, gula, acedia: quæ à feris animalibus mutuari voluere vel ipsi Ethnici, qui infamem hydram, informe draconis monstrum oculis objecere, è cujus collo eminebant capita septem: Leonis, tigridis, urfi, viperæ, lupi.*

V 8 serpen-

a August. serm. 117. de temp. b C. c. f. 01. lib. 7. variar. cap. 32. c Lege vit. 4. vet. nummis.

d S. Ambrosii l. 1. c. 55. e. 49. e Psal. 81. f Apoc. 12.

serpentis, asini. Apposite a B. Laurentius Justinianus : *Suas imagines exstruxerunt* (de peccatoribus verba facit) *alius ferocitate factus est Leo; alius sus, libidinis sorde; alius asinus torpore, &c.* Non potuit expressius nobis proponere, quo pacto homines pravis moribus pecora referentes, Dei imagine amissâ, induant belluinam.

Barbara nunc & belluina rediere sæcula, quibus nummi imagine pecudis cudebantur, ut Plinius b testatur : *Servius Rex primus signavit as. Antea rudi usus Roma, Remus tradit. Signatum est nota pecudum, unde & pecunia appellata; quia bovis, urti, serpentis effigiem nummi referebant.* Chryostomus c ad interius numisma, Dei imagine signatum traducit, quam dum & in homine requirit, sic ait : *Unde mihi exploratum esse queat, humanam animam tibi inesse, cum ut asinus calcitres, ut camelus membris injuriarum, ut ursus mordeas, ut lupo rapias, ut vulpes fureris, ut serpens vaser ac fraudulentus sis, ut canis impudenter te geras? Unde, inquam, te humanam animam (id est Dei imagine) præditum esse intelligere queam?*

Ac primum quidem, ut ex hydra septicipiti summum caput superbie attingam, quam illa Belluinam animo speciem imprimat, attendite. Humani generis parentes, superbiâ inflati, fructum scientiæ degustare, & Diis similes esse cupiebant; ac qualis derepentem metamorphosis facta est? Adamus e *Dei numisma, in quo Dei*

imago figurata ipsius Dei manu pertectissime excusa, superbiendo, in belluinam deformata est; Gen. 3. Deus fecit eis tunicas pelliceas. Quorum hoc i rem tetigit S. Gregorius Nyssenus : *f Ut foris, inquit, pelle belluina uterentur, qui intus belluinâ cupiditate animum deformarant: & qui aspirarant ad divinam naturam superbiendo, intelligerent se peccando degenerasse in belluinam.*

Terras infami, & cælos ipsos insolenti fastu læserat, ac fatigarat Rex Nabuchodonosor, divinamque animo impressam imaginem obliterarat. Non tulit summus Imperator impotentes animos, sibi que injuriam illatam, ad belluas abjecit: si enim divo Epiphano, & Dorotheo credimus, Nabuchodonosor, non externam tantum specie ac moribus, belluinam induit; sed omnino depositam hominis naturam, ferinam, assumpsit, quæ capite & ventre bovem, pedibus Leonem referrent; ut ipsa exterior forma, totius vitæ antea scelerata præderet; ut in bove, ventris ingluviem, ac libidinem: in Leone ferociam agnosceret. In hanc sententiam inclinat S. Augustinus Epist. 187. ad Bonifacium & D. Gregorius libr. 5. mor. cap. 6 confirmat id ipsum D. Paulinus Epist. 4. ad Severum : *Nabuchodonosor, inquit, non solum à regno, sed etiam à sensibus exulabat humanis; comam tristi Leonem, unguibus vulturem, sensu & pabulo bovem referens; ne unius tantum belluæ similitudinem ferret, in panis, qui multarum similis fuisse*

a B. Laurent. Justin. in Plam 71.

b Plinius l. 3. c. 3. c Chrysof. hom. 16 in Epist. 2 ad Corinth. d S. Thom. in Mat. h. c. 22.

e Greg. Nyss. in vita Moyss.

in moribus. Quantum alii malint extrinsecus quidem hominem fuisse: at intrinsecus in belluam degenerasse, & quidem ex sententia D. Justini Martyris, quadriformem habuisse speciem, nempe ex homine, leone, aquila, & vitulo compositam, cui sententiæ favet primum ipse textus Scripturæ Sacræ, quæ ita habet: *a Eicient te ab hominibus, & cum bestis, ferisque eris habitatio tua, & fœnnum ut bos comedes*, & infra vers. 33. ita ipse loquitur: *Figura reversa est ad me.* Abierat ergo & in belluam defecerat. I, modo quisquis es, & te ipsum contemplare, ac hominem, Deique imaginem externa specie mentire. At intrinsecus non es homo, sed infamis bellua, informe monstrum, & è multis malè coagmentata brutorum colluvies. Puderet enim vero tædereique illius formæ, si ea in corpus ipsum elabi, si in oculos incurere posset; sed quia sese animo continet, quia aspectum fugit, te tui ipsius non pudet, nec miseret; cum tamen vel maxime pudere debuisset; quantum enim distat corpus ab animo, tantum inter utriusque imaginis deformitatem distare necessum est. Sed quia qua vivimus ætate, eo malorum, eo cæcinitatis & amenitiæ ventum est, ut nihil fere moveat nisi quod oculos ferit, & male corpus afficit, aliquas habe à peccato Metamorphoses, ex quibus intelliges ascitiâs illas belluarum imagines, non animo tantum adhærescere, sed in ipsum quoque corpus effundi. Sic vindice Dei manu comperimus,

externâ etiam specie in belluas, complures abiisse, ut iret in ipsum corpus, quod jam in animo expresserant.

Tiridates Armeniæ Princeps, Gregorium Magnum, intollendo fastu, & per summam injuriam in vincula conjecerat, & in porcorum stabulum abjeceret. *a* Nō tulit è cœlo Deus tam invisum nefas: ut pari pœnâ scelus eiueret, ipse cū aliquot eodem typho incensis consiliariis in porcum est mutatus. Cui divino prodigio, aliud non ab simile subijcio, ut noveris, qui animo belluam jam pridē formam induerunt, etiam specie externâ palam omnibus exhibuisse. *b* Silvester Giraldus Cæbrensis in Typographia Hiberniæ, narrat in eadem Hiberniâ familiam fuisse Olyriensium, in qua post septimum quemq; annum, per imprecationem sancti cujusdam Natalis Abbatis, duo videlicet mas & fœmina in lupos vertitur, & à patria procul extorres in silvis ac nemoribus, vitam belluino more ducunt; donec tandem elapso septennio ad pristinam hominis formam redeant, suaque testa repeunt; verū vix ad se, suosq; illi redire, cum eadem species belluina (marē & feminam) ex illa ipsa familia transformat, & luporū in morem in saltus, & vasta nemora abripit. Hec adeo insolēs & nova metamorphosis, illarū quondam Sancti Abbati injuriæ pœna fuit, & extrus omnibus comprobavit, quales intus essent in animo? Quæ si hodie à Deo vindice plaga peccatoribus infligeretur, quot, quā horrenda, quam enormia inter hic

V 9

stan-

a Daniel 4.

b Cap. 19 & Nierub. in hist. nat.

stantes monstra, parentes filiis, filii patencibus: uxores maritis, mariti uxoribus terrorem incuterent? Sed cœpium profequamur: insolentem hominum fastum & arrogantiam, explorans psaltes regius, miserandam eorum sortem deplorat: *Homo, inquit, a cum in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus & similibus factus est illis.* Ubi D. Bern. b sermone de primordiis, mediis, & novissimis nostris, sic ait: *Eru-bescit quod pro consortio Angelorū, consortiū sortitus es peccatorū: non modo in necessitatibus corporis, sed etiam in affectibus cordis. Cum iumentis partitur panem terre, qui panem Angelicum fastidisti. In corpore manet humana anima similitudo, in anima vero bestiali similitudine, mutata est similitudo Dei.* Ubi vides hominem suo peccato effecisse, ut forma humana, deformitatem indueret belluinam. Inter alia beneficia quæ David à misericordia sperabat, unum erat, ut de laqueis venantium liberaretur: *Ipse, inquit, e liberabit me de laqueo venantium.* At quis ignorat laqueos non hominibus, sed bestiis preparari? quare D. Bernardus: *d Ergone bestia sumus nos? bestia prorsus. Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus. Bestia profecto sunt homines. Quid superbi, o homo? quid te seculum iactas? vide quia bestia factus es, cui venanda laquei preparantur.* Gravissimam mortales illam, & non ferendam contumeliam ducunt, si bestias nuncuparis: si avarum, qui pauperum ac pupillorum sanguinem exfugit,

lupum: si salacem fœminam, libidinis cœno immensam, suam: si hominem iracundam, furibundum, qui domesticos suos evertit, Leonem compellas, in rabiem aguntur, ad ferrum & faces provolant; ac interim esse volunt, quod nuncupari non volunt. Hoc in numero innumeri censendi sunt, qui crapulâ & ebrietate, belluis longe terriores ac detiores evadunt, ut vel gentiles ipsi observarunt.

Derestanda fuit illa metamorphosis quæ Circe venefica, socios Ulyssis medicato vino in porcos convertit? quod cautus Ulysses solus vitavit, ut Poëta canit:

e Sirenium vultus, & Circes pocula nostri:

Quæ si cum sociis stultus, cupidusque bibisses,

Sub Domina meretrice Swisses turpis, & excors

Vixisses canis immundus, vel amica luto sus.

Has belluinas formas quotidie ebrietas inducit, teste f. Magno Basilio: *Qua in re, dic o homo miser, à brutis differs, nonne rationis munere, reliqua creatura factus Dominus, & Imperator? Hoc igitur tu mentis lumine per ebrietatem privatus, inter bestias ratione carentes numerari potes, & illis similis videri.* Quod ingenioso apologo, gesta Romanorum moralitate exponunt. Tradunt hæc, Noë quatuor animalium fimeto, vineas stercorasse, eorumque sanguine rigasse: nempe porci, simiæ, ovis, & Leonis; atque inde vinum has quatuor proprietates habere, ut iis animalibus homines similes reddat.

a Psal. 48. b Bernarl. c Psalm. 90. d Bernard. in Psalm. 9. serm. 3.

e Horat. l. 1. Epist. f S. Basil. Hom. in ebriosos.

reddat: quosdam enim ebriosos videas foetentes, ructantes, vomentes, in fordibus stertentes, ut porcos. Alios facetos, lepidos, histriones, Mimos, meras Simias. Alios taciturnos, capitofos, ad omnia flagitia, velut oves ad occisionem duci. Alios denique reperire est, qui rixentur, tumultuentur, mactent, evertant, & sunt a sicut Leones in domo sua.

Hos helluones brutis peiores esse ex aureo tripode Chrylostomus b pronuntiavit: Quanto melior asinus ebrioso est, quanto canis praestantior? omnes certe animantes. quia rationis expertes sunt, cum bibunt, aut comedunt ultra satis est, etiamsi mille homines cogere, nunquam elabuntur; peiores igitur irrationabilibus. Vos estis, qui imebriamini. Hujus rei Pastor quidam suburbanus aemenum documentum dedit: is ubi acriter in ebriosorum Rusticorum turbam fuisse inventus, a concione cum Praetore, aliisque Scabinis tabernam adit, atque illis cauponi jubet, ut largiter promat, se bestiarum in morem bibere velle. Aliis mirantibus, ac percunctantibus, num hic fructus concionis? imo inquit, bibamus ut bestiae: haec enim ubi sitis expleta, desistunt; at vos longè peiores estis bestiis, qui quamvis saturi, non desistitis. Vidistis saepe equos ad flumina, ad copiam aquarum duci, sed quantum satis est, potant. Augustinus: c Animalia ducuntur ad aquas, ubi saturaverunt sitim suam, bibere nolunt, nec possunt. Considerent ebriosi an non peiores animantibus: cum enim animalia amplius quam eis

bibere volunt, illi & duplum, & tripulum quam eis expedit, potum accipiunt. Ut verissime Aristoteles d asseverarit: Ebrius non modo peior, sed decies millies deterior est bestia.

Quod vel ex eo compertum est quod ebrius gravissima scelera, & pecudi indigna committat: Quod pecus, per Deum immortalem, exclamat S. Basilus, e ita ut ebriosus visu & auditu delinquit? nam vino obrutus, familiarissimos suos non agnoscit: saepe ad extraneos tanquam ad suos accurrit: unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat.

Tandem ne hic pluribus immorer, suffecerit in medium adduxisse vitium, quod ex hominibus camelos, elephantos, imo plusquam Insulares balænas facit. Nihil fingam, vera dicam, & nemo credet, nisi digitis monstraro. Reperiuntur feminae tam magnae, ut iis vestiendis, non unus, non duo, non centum sartores sufficient; sed ut tegantur, totae debent nationes laborare. Sunt tam robustae, ut rotos agros, & fundos possint manibus, & digitis portare. Sunt tam validae, ut capiti domos, & arces, & turres imponant. Sunt tam artificiosae, ut alium, quam Auctor naturae dedit, assument. Ejusmodi non paucae in oculos nostros incurunt. Dudum haec omnia, & plura scripsit Tertullianus, scripserunt & alii Patres. An non pro unica tegenda, & vestienda Cleopatra, aut Messalina, totae laborarunt nationes? f Mi: esu oves tonderent, & Seres arbores

V 9

d Arist l. 10. Ethic. e Basil. hom in ebriosis. f Tertull. l. de habitu mulierum c. 10.

a Eccl. 4. b Chryso. hom. 18. in Math. c Aug. serm. 231. de temp.

bores verent & Tyrii tingerent, & Phygies infueret, & Balylonii intextent & margarita canderent, & Corannia coruscarent? In sandalia unius Reginae, quos urbes sumptum conferunt. Athenæus memorat, subacta à Persis Ægypto, Anthyllam urbem, Regis uxori datam in calceamenta. Hero Jocus trahit plutimos pagos, in quibus fixerat tabernacula, Parylatidi Reginae datos in cingulum. Ex his perspicui potest, quam vere dixerit Tertullianus: *Uno lino decies seferitium inscribitur Saltus & insulas tenera cervix fert. Graciles aurium eutes Kalendarium expendunt, & sinistra per singulos digitos de sacca singula ludit. Ha sunt vires ambitionis, tantarum usurarum substantiam uno & muliebri corpore sculo bajulare.*

Vides robustas feminas, quibus in capite lucet gemma tribus arcibus empta, & de turrita capillorum structurâ, pretia domorum splendent. Parum hoc, inquit a Senec. *Video uniones non singulos singulis auribus comparatos: jam enim exercitata aures oneri ferendo sunt. Non satis muliebris insania viros subsecerat, nisi bina ac terna patrimonia auribus singulis pependissent, & alibi bquerit: Quare uxor tua locupletis Domus censum auribus gerit?*

Atque ita mulier procedit laudato pavone superbiore, de qua arroganti animali usurpare licet illud Poëtae:

c Et prater pennas nihil in pavone placebat.

De fuco, stibio, cerussa, aliisque pigmentis, quibus chameleontis instar, novam indies formam inducunt, aliâs dicturi

a Seneca l. 7. de benef. c. 9 b Item de vita beata c. 17. c Ovid. l. 6. lib.

sumus. Nunc ut eò revertamur, unde exorsi sumus, cum tot, adeoque terrificas belluarum formas, per lethales noxas mortaliū animus imprimi contingat, superest ut illud Bonaventuræ attentius perpendamus, aliquando adfore tempus, quo Imperator noster, rationem exactutus, nummī sua animæ nostræ inspiciet, cujus imaginem præ se ferat. *In Morte, inquit diligenter hunc Nummum examinat, utrum Dei, an Diaboli imaginem habeat. O felix qui (cum Philippo) in morte bonum nummum (cum imagine Crucis Christi) ostendet: Dominus enim ostendet bonum præmium: ostendet illi Patrem, quod sufficit illi.*

e Alterum est hoc, Regale nummī Philippi.

Quod pro symbolo oculis subjecimus, tanto apud Deum, hominesque in pretio, ac veneratione esse, ut omnibus quibus ab condicio Philippi magni, Philippi boni, Philippi pulchri existere, nimium quantum S. PHILIPPUS antecellat, quod quo manifestius fiat, attendite, & expendite, quia

§. II.

Multis valet ille PHILIPPIS.

Philippus Magnus Macedonum Imperator, Thebis optimo Magistro Epaminonda, utus, ad dicendum, sapiendum, faciendum; Hoc major Alexandro quod minor & moderatior. Inquam, Philippus, famam & immortalitatem vel hac sol-

vir

d Bonavent. Dom. 22 post Pent. serm. 2 e Horat. f Lipsii monita & exempti Politic. 3.

virtute meruit. Amici stomachantur, & deferebant, quod Peloponnesi a tot beneficiis affecti, criminarentur eum, atque adeo ludis Olympicis exhiberent. Ille in jocum rem vertit; *Et quid ergo, inquit, facient, si isti a nobis fuerint?* Idem suadentibus ut severius paulo cum Atheniensibus ageret palam ingratum: *Nihil agitis, inquit, an ego, qui ad gloriam omnia refero, theatrum gloria mea evertam?* At illud in hoc ipso incredibile non modo clementiæ, sed & patientiæ: quod cum iidem Athenienses legatos super aliqua re ad eum misissent, atque ipse benigne audisset, ac indulgenter dimittens pro cumulo adjecit: *Ecqua alia in re gratificari us posses?* Hic Demochares è legatis: *Ita vero, inquit, si tu ipse suspendere.* O vocem & convicium importunum, & ut rem dicam, flagro ac cruce dignum! Itaque amici adstantes exarserant; sed compescuit se, & illos Philippus, ac Thersitem illum nulla vel re, vel voce acerbiorè læsum dimisit. Tanquam hoc ad Legatos alios: *Nunciato Atheniensibus impotentiores esse qui ista dicunt, quam qui dicta comiter audierunt.*

Suspexit Antiquitas & aliam in homine gentili virtutem, cum Philippum, Nobilem in Alexandri militia Juvenem deprecatur, quod per quingenta stadia Regem vectum, pedes & armatus, per aspera & ardua quævis comitatus sit. Verum præ his, de quo agimus,

Multa valet ille PHILIPPUS.

Stupenda quidem in Imperatore Barbaro inter opprobria

a Idem c. 12.

patientia, atque invidi animi moderatio; at minime conferenda Christianæ fortitudinè, quam S. PHILIPPUS non inrer verba, sed atrocissima verbera; non inter convicia dumtaxat, sed inter vulnera, & saxæum imbrem exercuit.

Quis his verbis illectus: *Sequere me*, cruenta Regis sui vestigia, propius quam miles Alexandri pressit, vitaq; & morte expressit. Quid ad hæc vos Audiore, qui vel sinistro oculo præstricti excandescitis: qui levi verbo lacessiti, vita & sanguine, id vindicare statuitis; Quod si cum PHILIPPO lapidantium ictus ferre reformidatis; at saltem à Philippo Rege gentili, convicium etiam ab interiori vobis illatum Christianam fortitudine tolerate. Si PHILIPPO sanguinolentis Christi vestigiis insistere non potestis, Ducem saltem vestrum quoquo modo sequi, viam mandatorum currendo, ne defatigemini animis vestris.

Sed ut Ethnicos mittamus, *Thilippus* Diaconus vir Apostolicus, b de quo Actorum. 8. *Descendens in civitatem Samaria, predicavit illis Christum, illumque Sacris dignum literis Apostolicum actum per transfennam exercuit, quod Eunuchus in curru sedenti Evangelizavit Iesum, eumque baptizavit.* Hinc uni vel unum Nathanaelem à PHILIPPO ad Christum adductum conferre possem, verum noster ejusmodi longe.

Multis valet ille PHILIPPUS.

c Is porro accepto Spiritu sancto, cum ei Scythia ad prædicandum

b Act. 8. c Breviar. Rom. 1. Malii.

dum Euangelium obrigisset, (non unum, alterumve hominem, nempe omnem ferè illam gentem, ad Christianam fidem, convertit. Quæ dum adfero, nemo quisquam vestrum hæc ad se minime spectare, magisque miranda quam imitanda arbitretur. Quali vero non sit qui Nathanaëiem, verum *Israëlitam, in quo dolus non sit*, vicinum aliquem bonum, cælestis disciplinæ ignarum, ad Christum, ejusque vicarios adducere, ad Sacramenta frequentanda inducere possit.

Quali vero & vos Legisperiti, Judices, Tutores, Patrini, Patresfamilias, cum S. PHILIPPO animas convertere non possitis. Hoc Apostolico munere functa est Cæcilia, quæ sponsum suum Valerianum & fratrem Tiburtium convertit. Fecit hoc Catharina, quæ quinquaginta Doctores ad Christum adduxit.

Fecit hoc S. Elzearius, S. Bernardus, & Evangelicus ille Regulus, qui *a credidit, & domus ejus tota*. Hoc & vos piis monitionibus, sanctis correptionibus, castis moribus, & potissimum domesticis exemplis facere potestis.

Anno salutis 1214. *b* Philippus Francorum Rex, contra Othonem Imperatorem pugnaturus, in paterâ aureâ buccellas panis vino prægnantes; Principibus suis propinans: *Bibite ex hoc omnes, exclamavit: Commune hoc, aut gloria, aut gloriosa mortis poculum erit*. Qua voce animati Franci, hostes mira alacritate superarunt. Longe nobiliori ratione

a In 4. b Corrozetus de diis & factis memorab, sy nb. l. 3 c. 52.

Christus Dominus, cum suos commilitones adversus mundi tyrannos, & Principes tenebrarum animaret, communes laborum, & crucis ærumnas, communem cuique pro meritis palmam gloriæ proposuit, & simul suo sanguine calicem, PHILIPPO prælibavit, quam ille cum omni amaritudine, amore domini sui generosissime epotavit.

Hunc calicem passionis rogavit Christus, *ut transfret à se*, id est, ut S. Hilarius exponit, ut ad nos quoque deveniret, & propinanti nos aliquo consimili haustu responderemus. Hoc non largâ solum sui sanguinis amystide S. PHILIPPUS Apostolus fecit; sed & alii ejusdem calicis participes præstiterunt. S. Philippus Nerius ænei Crucifixi imaginem à Cruce sejunctam, apud se assiduo habebat, qua posset liberius ori & pectori admodâ, sui cordis affectum explere: atque ex hac Dominicæ passionis assidua meditatione, sitis in eo exarsit fervens in Indos proficiscendi, ut sanguine suo, Redemptori respondere posset, ut quod à Deo filio tam liberaliter factum noverat, ipse & suo sudore & sanguine litaret. Sed cum hoc compos fieri nequaquam posset, aliâ viâ clementissimus Dominus, ejus ardentem suum implere visus est, dum effervescenti amoris æstu, tantam sanguinis copiam ex ore profudit, quandoque aciem oculorum perdidisse, atque arteriarum pulsu, omnino destitutus videtur.

In quod dulcissimo, ac de-

c In vita.

deratissimo animi deliquio, hoc dicere idem solebat: O utinam pro te, bone Jesu, tantum sanguinis effundam, donec minima saltem ex parte, amoris tuo maximo, quo Calicem passionis pro me bibisti, respondeam.

Quid quod etiam, quod sitientibus Christi Calicem orexim excitet, in vino, sui contemptum & despectum *Philippus* generosè epotavit.

Erit profecto opportunum ætatis nostræ Exemplum proferre. *Philippus* itaque sicuti novi vivendi instituti Auctor probatissimus, ita inauditis post hominum memoriam inventis, illustrioribus veluti radiis sanctitatis eluxit. Eluxit, inquam, eo plane modo, quo seipso clarior quodammodo videri vult Sol, cum sese paulatim inter nubes abscondit, ipsoque interposito nubium sit spectabilior. Ita profecto *Philippus*, suæ nitorem virtutis tegere: non raro conatus est communibus gestis, & quæ in speciem laxioris vitæ genus redolerent, cum revera perfectionis esset sublimioris. Illud sit instar omnium, quod omnium linguis oratorum, scriptorum omnium monumentis celebrabitur, quamdiu vigebit proborum hominum commendatio. In ea urbis parte, in qua negotiorum conficiendorum causa, concurrunt omnium hominum ordines multitudine numerosiore, offendit forte *Philippus* ut moribus similem, ita charitatis religiosæ nexu conjunctissimum caput B. Felicem Capuccinorum familiæ decus eximium, quem peramanter de more salutatum, ubi primum

vino ex piorum eleemosynis corrogato, onustum animadvertit *Philippus*, rogare obnixè ut sitienti sibi faciat bibendi facultatem.

Eo quo erat morum candore, Felix dolium porrigit sine mora, eoque ambabus manibus arrepto in nobilissimâ frequentia hominum bibit *Philippus*. quasi veto sitis adeo impatiens, ut neque frequentissimi celebritate loci, neque circumstantium hominum gravitate, neque prætereantium multitudine, neque sacerdotis quam gerebat persona, neque præstantissimorum virorum familia cui præerat, honestate coerceri posset, ne tam publice, tam avidè, tam inconsideratè, & si fas est dicere, tam petulantè atque procacitè sese vino ingurgitaret. Ardebas tu quidem *Philippe* siti inextinguibili, sed ejus vini, quod opprobriis & contumeliis myrthum, Christo in cruce oblatum fuit. Æstabas siti novis semper inventis existimationis tuæ, quam veneratione omnium videbas & dolebas sublimem, proterendæ, conculcandæque.

Erit forte hic, qui commodo, proptæque existimationi impensus deditus, hæc virorum Religiosorum Sanctorumque exempla supra se, supra caput suum arbitrabitur; cum interim reperti sint, qui inter regias aulæ delicias, calicem Domini largitè bibere non detrectarunt. Talis existit a potentissimus Hispaniarum Rex, & orbis monarcha *Philippus III.* qui cilicium purpurâ palliare noverat, atque ea quam Carolus

lus V, ipsi hæreditatem, flagellum suo sanguine tinctum transcripserat, ita usus est, ut non nisi affuso cruore proprio illud poneret; ac ne à pavimento sanguine infecto proderetur, purpureæ gausapi latè expansæ insitebat, eamque purpuram sepositam clausamque, ipse diligenter asservabat. O vere diabapham, quæque post regium sanguinem, vermiculi se prius sanie infectam erubesceret.

Ad hanc regii sanguinis purpuram, habent molles illi, & effeminati, *a in cute curanda*, toti quod erubescant: qui tantum abest, ut aliqua corporis afflictione sponte suscepta, in se ultro sæviant, & vel guttam unam de suo, largo illi sanguini Redemptoris propinent, ut etiam levissimos dentium, podagræ, calculi cruciatus à paterna Dei manu immisos impatiensimè serant. Eiusmodi si ad flagelli conspectum perhorrescant, hoc saltem ab altero hujus *b* Parente *Philippo II.* discant. Nulla est morborum reverentia adversus rerum Dominos, & nescio an cuiquam insultarint insolentius, quam *Philippo*, Regi maximo: conjurasse videbantur in

a Horat lib. 1. Epist. 1. *b* Rho. varix virt. historix l. 6. c. 4. §. 1.

unum caput morborum sævissimi, colligatis signis, totaque acie impressionem facere, februm, ulcerum, podagræ ac chiragræ dolores acutissimi. Unus tamen omnibus par fuit, & qui virtutis tenor fortunam non semel adversam exceperat, non inter valetudinis incommoda mutavit. Nec minor vocis constantia, quereis procul, sed magnas in preces collatæ, non quidem deprecantis ea cruciamenta sed ut criminum ea essent piacula postulantis: jamque animam effaturus, quam pridem cordi impulerat crucem, cum qua sepeliretur, è collo suspendi voluit.

c Hæc quantumvis illustria virtutum exempla, à variis *Philippis* nobis proposita, unus quem hodierna die celebrat Ecclesia PHILIPPUS APOSTOLUS obscuravit: qui toto corpore horrendum in modum flagris concisus, cruci affixus, lapidibusque obrutus est.

Ex quibus omnibus manifestum est, hoc *d* regale munus PHILIPPI; vivam Christi crucifixi imaginem in se perfectissime expressisse. Quo illud consecutus est, quod mille voris exoptarat: *Domine ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.*

c Cervera, lib. de excelsu Philippi.
d brev. Rom. 1. Mat. Metaph.

F I N I S.

I N D E X

I N D E X

FESTORUM ET PARAGRAPHORUM

in hac prima Parte Caelestis Panthei.

Festum Circumcisionis Domini.
Pag. 1.

Vocatum est nomen ejus *Iesus*,
Luc. 2.

E M B L E M A I.

*Genius qui nomen Iesu cortici arboris
infulpsit.*

Pulchrum properat per vulnera
Nomen, Virg. l. 9. Aeneid.

§. 1. Majori curâ & labore adniten-
dum, ut SS. Nomen Domini
celebretur, quam cæci mortales
studeant, ut inane suum nomen
amplificent.

§. 2. Exemplo *Iesu*, qui verè *Iesus*
& Salvator fuit, nomina nostra
præclaris factis & heroicis vir-
tutibus comprobanda, ut secun-
dum *Nomen*, sic & laus. *Psalm. 47.*

§. 3. Extremo spiritu, SS. nomen
Iesu ingeminare.

Festum Epiphania Domini. p. 25
Rex est hodie, & cras morietur.
Ecl. 10.

E M B L E M A II.

*Nomina ac tituli dignitatum, & officio-
rum, qui hodie forte educi solent.*

Auferet una dies. Ovid. Fast.

§. 1. Regna omnia, officia omnia,
nomina omnia non Diurna sed
Diurna esse.

§. 2. Omnem crede Diem tibi dil-
luxisse *Supremum.* *Horat. l. 1. epist. 4.*

Festum Conversionis S. Pauli
p. 40

Vas admirabile, opus excelsum.
Ecl. 43.

E M B L E M A III.

Sol exoriens.

Paulo majora canamus. *Virg. Ecl. 4.*

§. 1. Peccator sit *vas* admirabile, &

opus excelsum, dum à tenebris ve-
nit in *Admirabile lumen Gratia.*

§. 2. *Paulus* *vas* coruscum, *vas*
clarum, & luminosum. *S Thom.*

§. 3. *Paulus* *vas* solidum, per do-
num patientiæ: *Vas* aureum,
propter constantiam firmitatis;
quia nulli afflictioni cedebat. *Bo-
naventura in Convers. S. Pauli.*

*Festum Purificationis SS. Virgi-
nis Mariae.* p. 57

Nigra sum, sed formosa. *Cant. 1. v. 5.*

E M B L E M A IV.

Umbella qua *Virginis* formam servat.

Novi causa decoris erit. *Ovid.*
lib. 5. Fast.

§. 1. *Maria* sub umbra humilitatis
Nigra, sed *Formosa*. *Cant. 1.*

§. 2. Quomodo *Virgo* exemplo filii
peccati umbram incurrisse vi-
deatur.

§. 3. Sub umbra *virginis* ætus su-
perbiæ, iracundiæ, luxuriæ, a-
liorumque vitiorum resingui-
tur.

Festum Cathedra S. Petri. p. 73

Portæ inferi non prævalebunt ad-
versus eam. *Matth. 16.*

E M B L E M A V.

Sedes pleccitilis in formam erexit.

In Cruce sola Quiet.

§. 1. *Petri* *Cathedra* est æternæ, &
primæ veritatis.

§. 2. Quinam sedeant in *Cathedra*
Festilentia. *Psalm. 1.*

§. 3. *Crux*, *Cathedra* *Christi*, in
qua sola quiet.

Festum S. Matthia Apostoli.
p. 97

Unus assumetur, & alter relinquo-
tur. *Luc. 17.*

E M B L E

I N D E X.

E M B L E M A VI.

Vna hydra in puteum descendente, altera ascendit.

Erit alter ab illo. *Virg. Eccl. 5.*

- §. 1. Episcopatum ejus accipiet alter. *Act. 1.*
- §. 2. Qui se existimat stare, videat, ne cadat. *1. Cor. 10.*
- §. 3. Discipuli crimina, in magistrum non refundenda, nec membri vitium toti corpori aspergendum.

Festum Sancti Iosephi. p. 116

Nemo natus est in terra, sicut *Ioseph. Eccl. 49.*

E M B L E M A VII.

Aureum vellus agni immaculati.

Deque viri collo, dulce pependit onus. *Ovid. 2. Fast.*

- §. 1. Faciamus ei adiutorium simile sibi. *Gen. 2.*
- §. 2. Nemo natus est in terra sicut *Ioseph*, qui pater filii Dei dicitur, & creditus est. *Bernard. serm. 2. super Missus.*
- §. 3. Constituit eum Dominum domus suæ, & principem omnis possessionis suæ. *Psal. 104.*

Festum Annuntiatæ Virginis Mariae. p. 136

Quia respexit. *Luc. 2.*

E M B L E M A VIII.

Plena luna ex conspectu solis opposita.

--quid virgine figis in una Quos mundo debes oculos? *Ovid lib. 4. Met.*

- §. 1. Quia respexit. *Luc. 2.*
- §. 2. Gratiâ plena. *Ibidem.*

Solemnitas Resurrectionis Domini Iesu Christi. p. 155

Reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori Claritatis suæ *Philipp. 3. v. 21.*

E M B L E M A IX.

Radius solaris vitrum penetrans

Transit, non frangit.

- §. 1. Prima dos corporis gloriosi,

est *Impassibilitas*, juxta illud *Pauli Seminatur Corpus in Corruptione Surget in incorruptione. 1. Corinth. 15.*

- §. 1. Altera dos corporis gloriosi, est *Claritas*: *Seminatur corpus in Ignobilitate, surget in Gloria. Ibid.*
- §. 2. Tertia dos est *Agilitas*, quam teste *S. Thomâ Apostolus* his verbis innuit, *Seminatur in infirmitate, surget in virtute. Ibid.*
- §. 3. Quarta dos est *Penetrabilitas*, ut patet ex eo. *Seminatur corpus Animale, Surget Spiritale. Ibid.*

Festum Secundam Paschæ. p. 180.

Tu solus peregrinus es in Ierusalem. *Luc. 24.*

B M B L E M A X.

Peregrinus.

--natale solum dulcedine cunctos Ducit. *Ovid. de Ponto l. 1. Eleg. 4.*

- §. 1. Omnis homo in hac vita *Peregrinus* est, ait *Aug. in Psalm. 55.*
- §. 2. Quæ partes ac proprietates veri peregrini?
- §. 3. Molestias viæ, amor patriæ peregrinantibus breves, ac leves facit.

Festum Tertium Solemnitatis Paschæ. p. 199.

Pax vobis. *Luc. 24.*

E M B L E M A XI.

Columba ramum olivæ portans,

Non semper imbres. *Horat. lib. 2. Ode. 9.*

- §. 1. Gratiâ vobis, & Pax à Deo. *Ad Rom. 1.*
- §. 2. Cum omnibus Pacem habentes, maximè cum domesticis *Rom. 12.*
- §. 3. Pax Dei, exsuperat omnem sensum. *Ad Philipp. 4.*

Festum Sancti Marci Evangelistæ. p. 220

Animal primum simile *Leoni Apocalyp. 4.*

E M B L E.

Festorum ac Paragraphorum.

EMBLEMA XII.

Vnguis Leoninus.

Ex ungue Leonem.

1. S. Marcum, velut Ex Vngue Leonem dignoscendum.
2. Omnes sanctimonia vitæ illustres, ab insigniori aliquo facinore exorsio., Velut ex Vngue Leones dignoscendos esse.

Festum S. Iacobi minoris. p. 239
 i bona suscepimus de manu Domini, mala quæ non suscipiamus: *Iob. c. 2 v. 10*

EMBLEMA XIII.

Canis projectum baculum Domino refert.

1. Quare via impiorum prosperatur? *Ierem. 12.*
2. Quem diligit Dominus, castigat. *Heb. 12.*
3. Quinam adversitates, & cruciatus omnes, ab amica Dei manu, exceperint, & maximi benefici loco habuerint.

Festum Inventionis Sanctæ crucis p. 259.

1. Quis invenit locum ejus, aut quis intravit in thesauros ejus?

Baruch. 3.

EMBLEMA XIV.

Thesaurus repertus.

-- Sacros tellure recludit

thesauros. Virg. l. 1. Aneid.

1. Quis invenit locum ejus, aut quis intravit in *Thesauros* ejus. *Baruch 3.*
2. Cux Christi spiritualis, per adversa querenda, ex illo *Iob* probatur: Numquid ingressus es *Thesauros Nivis*, aut *Thesauros Grandinis*, aspexisti?
3. Nil proderunt *Thesauro* Impii. *Proverb. 10.*

Festum Ascensionis Domini.

p. 277.

Videntibus illis elevatus est

AR. l. v. 9.

EMBLEMA XV.

Pyrobolum quinque stellulis celo micans.

Quinque tenent celum. *Virg. l. Georg.*

1. Cicatrices servavit, ut in perpetuum victoriæ suæ circumferat triumphum. *S. Thom. 3. p. 9. 54. art. 4.*
2. Retinuit cicatrices vulnerum, ut patri pro nobis supplicans quale genus mortis, pro homine pertulerit, semper ostendat. *S. Thom. ibid.*
3. Præses, piæ adorandi & venerandi quinque sacratissima Christi vulnera.

Solennitas Pentecostes. p. 292

In omnem terram exivit sonus eorum. *Psal. 18.*

EMBLEMA XVI.

Ex arce, 12. tormenta bellica, in omnem partem explosa.

Adventum testata Dei.

1. In omnem terram exivit sonus eorum *Psal. 18. v. 5.*
2. Ignem veni mittere in terras, & quid volo, nisi ut accendatur. *Luc. 12.*
3. Apparuerunt illis dispersitæ linguæ, tanquam ignis. *AR. 2. v. 3.*

Festum Secundum Solennitatis Pentecostes. p. 306.

Sic Deus dilexit mundum. *Iuan. 3. v. 15.*

EMBLEMA XVII.

Fax, seu candela.

-- vestros consumor in usus.

1. Sic Deus dilexit mundum, ut omnia sua nobis communicarit.
2. Sic Deus dilexit mundum, ut non solum dederit sua, sed & se, totusque consumptus sit in usus nostros.
3. Deus redamandus juxta illud *Augullini*, O anima dilige eum, à quo tantum dilecta es, amantem te. *August. manual. c. 24.*

Fe-

I N D E X.

Festum Tertium Solennitatis Pentecostes. p. 326.

Ut vitam habeant, & abundantius habeant. *Ioan. 13.*

E M B L E M A XVIII.

Pelicanus suo sanguine pueros pascens
-- amor nullum novit habere modum. *Tibull. l. 2.*

§. 1. Ut vitam habeant, & Abundantius habeant. *Ioan. 10.*

§. 2. Officia etiam gratuita, & opera supererogatoria ex affectu superabundanti exhibenda.

Festum Sanctissima Trinitatis.

P. 340

Ni tres unum sunt. *1. Ioan. 5.*

E M B L E M A XIX.

Sol relucens in speculo sub aquis, unde per refractionem, tertia solis imago refulget.

-- mirabile visu. *Virg. 12. Aeneid.*

§. 1. Videmus nunc per speculum in ænigmate. *1. Corinth. 13.*

§. 2. Quæ ratione homo, perfecta augustissimæ triados imago existat, & esse debeat?

§. 3. Quinam cultores sacratissimæ Trinitatis eximii eluxerint.

O C T A V A.

Sanctissimi Corporis Domini sub Sacramento Mirabili. p. 358

Memoriam fecit Mirabilium suorum. *Psal. 110.*

E M B L E M A XX.

Sol relucens in modico aqua vasculo.

Maximus in minimo.

Mirabilis Deus in Sanctis suis, mirabilis in omnibus operibus suis; sed nusquam mirabilior, quam in Sacramento mirabili: ubi velut exhausta potentia existit miraculum, ab ipso factum maximum. Fecitque memoriam mirabilium, suorum. Psal. 110.

I. MIRABILIU M.

Maximus in minimo.

Caro cibus, Sanguis potus, manet tamen Christus totus sub utraque specie.

Verus hic, quantum est, immensus ille Deus, sub minima mica assilicidius existit; ut & nos doceat humilitate ac demissione minimos, coram illi insular, ex hac mensa micas amanducare.

II. MIRABILIU M.

Transubstantiatio.

Dogma datur Christianis, quod in carnem transit panis, & vinum in sanguinem.

Quam divinam metamorphosin, ubi contra Heterodoxos solis argumentis & dilucidis rationibus ostendero, fideles omnes, qui hoc caelesti cibo reficiuntur, vult & moribus in Christum transire debere comprobabo.

III. MIRABILIU M.

Replicatio.

Sumit unus, sumunt mille, quantum illi, tantum ille.

Quia unus illa, qui sumitur, millies & millies & ubique in Eucharistia est. Quod stupendum prodigium, maiorem ejus in nos amorem declarat, nec minorem à nobis venerationem postulat, quam si semel, aut uno in loco SS. illud corpus in Eucharistia sumendum exponeretur.

IV. MIRABILIU M.

Cibus indeficiens.

Nec sumptus consumitur.

Quod nullis aliis conviviis conceditur, quæ quantumvis splendida, ac regia paucis diebus, aut ut opulentissimum assueri, aliquot mensium, finiuntur.

V. MIRABILIU M.

Intor sacrilegorum fœcas illæsus.

A famente non concisus, non comminatus, non divisus, integer accipitur.

Detestandas ac planè execrandas Sanctissimi Christi corporis injurias videri.

Mog

Festorum ac Paragraphorum.

*Magi, aliquo sacrilegi calcibus pro-
tendo, brutis obijciendo, stylis configen-
s, inferre comati sunt. Sed Christus hic
aditi instar solaris, illisus perstitit
n. le monet Bonaventura, ut & cor no-
strum inditissum, ac integrum offeramus.
atque ad hoc Sacramentum concordie,
quod ex iis quæ ad unum aliquid
ediguntur, instituit, omni odio ac dis-
ensione seposita, accedamus.*

VI. MIRABILIMUM.

Veneratio à Brutis exhibita.

Quod non capis, quod non vides,
animosa firmat fides præter
rerum ordinem.

*Qui ordo hic omnis invertitur, dum
ipsa bruta animantia, quem homines
creatori suo cultum ac venerationem
negant, exhibent.*

VII. MIRABILIMUM.

Species extra subiectum.

Sub diversis speciebus, signis tan-
tum & non rebus.

*Latet Deus noster absconditus, qui
sicut, quod habitaret in nebula; sub his
amen quasi pellibus Esau, noster Jacob
elivescens, mille benedictionibus nos ad-
implebit.*

VIII. MIRABILIMUM.

*Omnis bonitatis & sanctitatis compen-
dium.*

Latent res eximie.

*At sed ut quidquid mente excogitari,
vel exoptari queat, hic eminentissimo
modo continetur: Alterum est non so-
lum ens bonum hoc Sacramento conti-
neri, sed & omnibus malis ipsum mederi.*

*Festum B. Aloysii Societatis
Iesu. p. 409.*

Qui facis Angelos tuos Spiritus.
Psalm. 103.

EMBLEMA XXI.

Seraphinæus alis contectus.

Errænzæ nil facis habentes. *Ovid
l. 1. Met.*

1. B. Aloysius moribus & vita
Angelus

2. Aloysius ut aliis virtutibus

excellerit; castitate potissimum
Angelus exstitit.

§. 3. Quæ ratione B. Aloysius An-
gelis major, & excellenior di-
cendus sit?

*Nativitas Sancti Iohannis Ba-
ptiste. p. 412.*

Quis putas, puer iste erit? *Luc. 1.*

EMBLEMA XXII.

*Serpens, quo infans implicatus, configi-
tur.*

Fortunate puer. *Virg. Fecl. 5.*

§. 1. Quis putas, puer iste erit? &
testimoniis sacræ paginæ ac ipsius
primæ veritatis oraculo decla-
ratur.

§. 2. Quis putas, puer iste erit?
non quærendum ab Astrologis,
Magis, Necromanticis, aut Ægy-
ptiacis, nec etiam ex Physiono-
mia.

§. 3. Certior coniectura ex natura,
genio & ingenio parentum, ex
nutricibus & puerorum educa-
tione.

*Festum SS. Petri & Pauli Apo-
stolorum. p. 456.*

Ego confirmavi columnas ejus.
Psalm. 74.

EMBLEMA XXIII.

*Duæ columnæ Herculis cum hac Epi-
graphie.*

PLUS ULTRA.

His ego nec metas rerum, nec
tempora pono. *Virg. l. 1.*

Æneid.

§. 1. Variæ è sacræ paginis figuræ
duas has Ecclesiæ columnas de-
signant.

§. 2. Columnæ cæli contremiscunt.
Iob. 26.

§. 3. Ego confirmavi Columnas ejus
Psalm. 76.

Festum S. Philippi Apostoli, p. 476
Invenit Philippum *Ioan. c. 1.*

EMBLEMA XXIIII.

Regale numisma *Philippi Hor. l. 2. Ep.*

§. 1. Cum homo sit numisma Dei, monet
Apostolus, sicut portavimus ima-
ginem terrenis, portemus & i-
maginem cælestis. *1. Cor. 12.*

§. 2. Multis valet ille *Philippis.*

INDEX

I N D E X
 LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ,
 que in hac prima parte diffusius explicantur.

Cap. Vers.	pag.	Cap. Vers.	pag.
GENESIS.		JOSUE.	
2 18	Faciamus ei adiutorium simile sibi. 118	10 14	Obediente Deo voce h minis. 13
6 12	Omnis caro corruerat viam suam. 164	PRIMUS REGUM.	
8 1	Recordatus Deus Noë cun- ctorumque animantium & jumentorum, quæ erant in arca. 208	28 19	Cras tu & filii tui mecum ritis. 3
8	Emisit columbam post eum, ut videret, si jam cessarent aque. 202	13 7	Percussit Saul mille & Davi decem millia. 22
11 4	Venite, faciamus nobis ci- vitatem & turrim. 2	16 7	Ne respicias vultum ejus neque altitudinem statum ejus, quoniam abjeci eum nec juxta intuitum homi- nis ego judico. 14
32 31	Ipse vero claudicare cepit. 150	17 5	Pondus Loricæ ejus, quin- que millia Siclorum æri erat. 36
41 55	Ite ad Joseph. 132	20 20. 21. 22.	Ego tres sagitta mittam, mittam quoque puerum dicens ei; Vade & asser mihi sagittas, si dixero puero: Ecce, sagit- tæ intra te sunt, tolle eas tu veni ad me, quia par- tibi est, & nihil est mali; autem sic locutus sacro puero: Ecce sagittæ in te sunt, vade in pace, qui dimisit te Dominus. 253
EXODUS.		SECUNDUS REGUM.	
12 29	Factum est autem in noctis medio, percussit Domi- nus omne Primogeni- tum in terra Ægypti, à primogenito Pharaonis, qui in solio ejus sedebat. 85	2 18	Quia velocissimus fuit, quasi unus de capreis, quæ mo- rantur in silvis. 173
13 16	Stulto labore consumeris. 318	16 4	Quere sic attenuaris? 316
19 16	Mane inclarnerat, & ecce cæperunt audiri tonitrua ac micare fulgura & nubes densissima operire mon- tem, & timuit populus qui erat in castris. 293	14 14	Omnes sicut aquæ dilabi- mur. 185
23 29	Non accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & subvertunt verba justorum. 33	TERTIUS REGUM.	
34 29	Næ consortio sermonis Do- mini. 168	4 24	Habuisse pacem ex omni parte in circuitu, 20
MUMERI.		17 16	Hydria farinæ non defecit & Lecythus olei non est imminutus. 367
21 5	Naufeat anima nostra super cibo isto levissimo. 283	QUARTUS REGUM.	
DEUTERONOMI.		4 3	Vasa vacua non pauca. 55
1 17	Nulla erit distantia perso- narum, ita parvum au- dictis, ac magnum. 32	PRIMUS PARALIPOME- NON	
4 24	Deus noster, qui ignis con- sumens est. 318	29 15	Peregrini sumus coram te cava

Locorum Sacrae Scripturae.

Cap. Vers. pag.
 & advenæ, sicut omnes
 paucos nostri. 182

TOBIAS.

17 In levitate ambulat. 442
 18 Ego sum Azarias Ananice
 Magni filius. 459
 2 13 Quia cras acceptus Deo,
 necesse fuit, ut tentatio
 probaret te. 248

JUDITH.

5 15 Respice ad nostram humili-
 tatem. 138
 3 9 Domine Deus, confirma me
 in hac hora. 237

ESTHER.

3 Tertio anno imperii sui, fe-
 cit grande convivium eun-
 dis Principibus & pueris
 suis, sortissimis Persarum, &
 Medorum inelytis, & præ-
 fectis provinciarum co-
 ram se. 388
 4 Ut ostenderet divitias regni
 sui ac magnitudinem at-
 que jactantiam potentie
 suæ multo tempore, cen-
 tum videlicet & octoginta
 diebus. 389

JOB.

3 Fuit possessio ejus septem
 millia ovium & tria millia
 Camelorum, quingenta
 quoque, juga boum & quin-
 gentæ asinæ, ac familia
 multa nimis. 459
 10 Si bona suscepimus de manu
 Domini, mala quare non
 suscipiamus. 240 & 258
 13 Consolabitur me lectulus
 meus. 91
 6 Dies mei transierunt. 39
 4 Quis restitit ei, & pacem
 habuit? 206
 8 Manus tuæ fecerunt & plas-
 maverunt me totum in
 circuitu, & sic repente
 præcipitæ me? 29
 21 Sonitus terroris semper in
 auribus impij, & cum pax,
 ille insidias suspicatur. 213
 25 Tetendit impius adversus
 Deum inapum suam, &

Cap. Vers. pag.
 contra omnipotentem re-
 boratus est. 205

19 25 & 26. De terra surrecturus
 sum, & in carne mea vi-
 debo Deum Salvatorem
 meum. 57
 21 7 Quare impii vivunt, sublevati
 sunt, confortatique divi-
 tiis? 242
 30 27 Quorum interiora absque
 ulla requie. 89
 34 24 Stare fecit alios pro eis. 98
 Conteret multos & in-
 numerabiles, & stare faciet
 alios pro eis. 100

LIBER PSALMORUM

1 1 Qui in Cathedra pestilentie
 non sedit. 85
 Erit tanquam lignum, quod
 plantatū est secus decursus
 aquarum, & fructum suum
 dabit in tempore suo. 70
 4 9 In pace in idipsam domum
 & requiescam. 218
 9 8 Perit memoria eorum cum
 fontu. 4
 13 1 Corrupti sunt & abominabi-
 les facti sunt. 164
 17 9 Carbores succensi sunt ab
 eo. 298
 30 In Deo meo transgrediar
 murum. 178
 18 5 In omnem terram exivit so-
 nus eorum. 292 293 195
 22 4 Si ambulavero in mediombus
 mortis non timebo ma-
 la, quoniam tu mecum es. 73
 24 16 Respice in me, & miserere
 mei. 142
 29 7 Ego dixi in abundantia mea,
 non movebor in æternum.
 468
 33 20 Multæ tribulationes iusto-
 rum. 246
 34 13 Advena & peregrinus ego
 sum apud te. 180
 16 Dissipati sunt nec compun-
 cti, tentaverunt, Chri-
 stum subannaverunt illum
 frenduerunt super eum
 dentibus suis. v. 17. O Domi-
 ne, quando respicies? v.
 19. Euge non supergau-
 deant, qui advesantur tibi

Locorum Sacræ Scripturæ.

Cap. Vers.	pag.
17	Ante faciem frigoris eius quis sustinebit. 301
148 12	Laudent nomen Domini quia exaltatum est nomen eius solius. 8

LIBER PROVERBIORUM.

10 2	Nil proderint thesauri impii. 260
2	Nil proderunt thesauri impii. 272
15 15	Secura mens quasi iuge convivium. 213 & 217
11 1	Quasi statera dolosa abominatio est apud Dominum. 35
22 1	Melius est nomen bonum quam divitiarum multarum. 13

ECCLESIASTES.

10 16	Aves cæli portabunt vocem tuam. 419
-------	-------------------------------------

CANTICUM CANTICORUM.

1 4	Nigra sum sed formosa. 57 & 58
6	Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie. 91
14	Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es. 148
16	Lectulus noster floridus est. 91
2 1	Ego flos campi & lilius convallium. 64
6 6	Sicut cortex mali punici sic genæ tuæ. 61
7 7	Statua tua assimilata est palmæ. 364
8 6	Ut signaculum super cor & super brachium. 8

LIBER SAPIENTIÆ.

5 15	Memoria hospitis unius diei prætereuntis. 183
7 8	Divitias nihil esse duxi in comparatione illius, nec comparavi ulli lapidem pretiosum: quoniam aurum in comparatione illius arena est exigua, & tanquam lutum æstimatur argentum in comparatione illius. 264
14	Infinite enim thesaurus hominibus est, quo qui

Cap. Vers.	pag.
	usi sunt, participes facti sunt amicitie Dei propter disciplinæ dona. 266
9 15	Deprimunt sensum. 175
16	Quæ in prospectu sunt invenimus cum labore, quæ autem in cælis sunt quis investigabit? 345
10 4	Propter quem dum aqua deleteret terram, sanavit iterum sapientia per contemptibile lignum justum gubernans. 92
11 21	In mensura & numero & pondere feci omnia. 330
13 5	A magnitudine speciei & creaturæ cognoscibiliter poterit creator illorum videri. 365
16 20	Angelorum esca enutrivit, & panem de cælo præstitit illis omne de lectamentum in se habentem, & omnis saporis suavitatem. 310
16 20	Habens in se omne delectamentum & omnis saporis suavitatem 387

LIBER ECCLESIASTICI.

4 35	Ut Leo in domo tua everten domesticos tuos 210
10 12	Rex est hodie, & cras morietur. 25 & 26
11	Omnis potentatus vita brevis. 30
11 30	In Filiis suis agnoscitur vir. 449
19 26 & 27.	Ex visu cognoscitur vir, ab occurso faciei cognoscitur sensatus, arctus corporis & risus dentium & ingressus hominis enuntiant illud. 447
20 9	Quia est inventio in detrimentum. 273
23 28	Oculi Domini multo plus lucidiores sole. 142
24 19	Quasi oliva speciosa in campis & quasi platanus exaltata sum juxta aquam in plateis. 69
24	Mater pulchræ dilectionis. 126
25 1 & 2	In tribus placitum est spiriti.

I N D E X

<i>Cap. Vers.</i>	<i>pag.</i>	<i>Cap. Vers.</i>	<i>pag.</i>
	spiritui meo concordia fratrum & amor proximorum, & vir & mulier bene sibi consentientes. 211	59 2	Iniquitates vestrae dividerunt inter vos & Deum vestrum. 176
28 10	Abstine à lite & minues peccata. 34	60 8	Hi sunt, qui, ut nubes, volant. 297
31 8	Beatus vir, qui post aurum non abiit nec speravit in pecuniæ thesauris. 273	66 8	Quis audivit unquam tale, aut vidit huic simile? 126
	27 In omnibus operibus tuis esto velox. 173	J E R E M I A S.	
	28 Splendidus in panibus. 402	1 10	Si evellat, destruat, dissipet simul, & ædificet, & plantet. 99
35 21	Oratio humiliantis se nubes penetrat. 177	18	Ego dedi te hodie in civitatem munitam & in columnam ferream, & in murum ærcum, regibus Juda. 471
41 15	Caram habe de bono nomine. 13	6 14	Pax, pax, & non erat pax. 217
43 2	Vas admirabile, opus excellenti. 41 & 42	12 1	Quare via impiorum prosperatur. 240
	7 Luminare quod minuitur in consummatione. 148	14 8	Quare quasi Colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum? 180
49 17	Nemo natus est in terra sicut Joseph. 117	31 3	Charitate perpetua dilexit te, ideo attraxit te. 324
I S A I A S.		33 22	Enumerari non possunt stellæ cæli. 137
1 2	Angelos veloces: <i>N. non haberi.</i> 174	T H R E N I.	
3	Cognovit bos possessorem suum & asinus præsepe Domini sui, Israël autem me non cognovit, & populus meus non intellexit. 395	1 13	Misit ignem in ossibus eorum. 399
5 24	Lingua ignis est. 301	4 2	Sion inclyti & amici auro primo quomodo reputati sunt in vasa testea? 55
9 6	Princeps pacis. 200	8	Denigrata est super carbones facies eorum; & non sunt cogniti in plateis. 299
14 13	Sedebit in lateribus aquilonis. 301	20	In umbra tua vivemus. 63
26 8	Memoriale tuum in desiderio animæ. 385	5 16	Cecidit corona capitis ejus. 110
30 26	Et lux lunæ sicut lux solis. 144	B A R U C H I.	
38 3	Obsecro Domine, memento quæso, quomodo ambulaverim coram te, & quod bonum est, in oculis tuis fecerim. 217	3 15	Quis invenit locum ejus, aut quis intravit in thesauros ejus. 259 & 260
40 12	Appendo tribus digitis mollem terræ. 381	E Z E C H I E L.	
	31 Allument pennas ut Aquila. 172	3 2	Nigrescere faciam stellas cæli. 67
48 22	Non est pax impiis, dicit Deus. 206	37 1	Facta est super me manus Domini, & eduxit me in spiritu Dominus, & posuit me
49 10	Non esurient neque sitient amplius, non cadet super illos sol neque ullus æstus. 160		

Locorum Sacrae Scripturae.

Cap. Vers. pag.
me in medio campi, & hic
erat plenus ossibus huma-
nis, &c. 157

DANIEL.

5 1 Balthasar Rex fecit grande
convivium optimatibus
suis mille. 386

OSEAS.

10 2 Divisum est cor eorum, nunc
interibunt. 392

JOEL.

2 32 Omnis, qui invocaverit no-
men Domini, salvus erit. 16

AMOS.

3 8 Leo rugiet, quis non time-
bit? 224

HABACUC.

3 17 Tunc mentietur opus oli-
væ. 217

ZACHARIÆ.

9 17 Quid bonum ejus est, & quid
pulchrum ejus, nisi fru-
mentum electorum & vi-
num germinans virgines. 428

13 6 Quæ sunt plagæ istæ in me-
dio manuum tuarum? 280

MALACHIAS.

3 1 Ecce ego mitto Angelum
meum, qui præparabit vi-
am ante faciem meam. 437

4 2 Orietur vobis timentibus
nomen meum sol justitiæ.

2 Et sanitas in pennis ejus. 52

PRIMUS LIBER MACHABÆORUM.

2 63 Hodie extollitur, & cras
non invenietur. 31

13 29 Naves super columnas. 467

SECUNDUS LIBER MACHABÆORUM.

6 25 Modicum corruptibilis vi-
tæ. 160

Ex novo Testamento.

MATTHÆUS.

Cap. Vers. pag.
1 19 Joseph autem vir ejus. 118
5 9 Beati pacifici, quoniam filii
Dei vocabuntur. 212
14 Vos estis lux mundi. 171
48 Estote perfecti, sicut pater
vester cælestis perfectus
est. 338
6 20 Thesaurizabat sibi Thesauros
in cælo, ubi neque ærugo
neque tinea corrumpit, & u-
bi fures non effodiunt. 266
21 Ubi est thesaurus tuus, ibi
est & cor tuum. 276
7 16 A fructibus eorum cogno-
sectis eos. 449
9 9 Vidit hominem sedentem in
telonio. 141
11 11 Non surrexit major Joanne
Baptista. 129
29 Tollite jugum meum super
vos, & invenietis requiem
animabus vestris. 95
16 18 Portæ inferi non prævale-
bunt adversus eam. 74
17 5 Nubes lucida in monte ob-
umbraret. 61
19 16 Magister bone, quid boni fa-
ciam, ut habeam vitam æ-
ternam. 337
22 37 Diliges Dominum Deum
tuum. 314
23 2 & 3 Super Cathedram Moysis
sederunt Scribæ & Phari-
sæi, omnia ergo, quæcunq;
dixerint vobis, servate &
facite, secundum operave-
rò eorum nolite facere. 75
25 10 Clausa est janua. 192
35 Esurivi, & dedisti mihi man-
ducare. 130
26 14 Judas unus de duodecim.
108
33 Etsi omnes scandalizati fue-
rint, ego nunquam scan-
dalizabor. 167
27 27 Congregaverunt ad eum u-
niversam cohortem. 330
46 Deus meus, Deus meus, ut
quid dereliquisti me. 333

I N D E X

Cap. Vers.	pag.	Cap. Vers.	pag.
M A R C U S.			
4 34	Et erat ipse in puppi super cervicali dormiens.	214	
16 12	Duobus ex illis ambulanti- bus ostensus est in alia effigie.	181	
L U C A S.			
1 17	Multos filiorum Israël con- vertet ad Dominum & ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ, & convertet corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiam justorum, pa- rare Domino plebem per- fectam.	197	
48	Quia respexit.	135 & 136	
49	Fecit illi magna.	61	
66	Quis putas, puer iste erit.	432 & 434	
2 14	Pacem hominibus bonæ vol- untatis.	200	
	Pax hominibus bonæ volun- tatis.	200	
21	Vocatum est nomen ejus Jesús.	1 & 3	
4 23	Medice, cura te ipsum.	34	
6 16	Magistri sui proditor.	108	
9 10	Secessit scorfum in locum desertum, v. 11. quod cum cognovissent, turbæ secutæ sunt illum.	385	
10 5	Pax huic domui.	209	
11 34	Si oculus tuus fuerit sim- plex, totum corpus tuum lucidum erit.	171	
12 19	Anima habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce comede, bibe, epulare.	35	
12 49	Ignem veni mittere in ter- ram, & quid volumus, nisi ut accendatur.	292	
14 20	Uxorem duxi, & ideo non Possum venire.	124	
17 34	Unus assumetur, & alter re- linquetur.	97 & 98	
19 13	Negotiamini, dum venio.	36	
21 34	Attendite, ne fortè corda vestra graventur in crapu- la & ebrietate.	173	
24 18	Tu solus peregrinus es in Jerusalem.	180	
36	Pax vobis.	200 & 201	
J O A N N E S.			
3 16	Sic Deus dilexit mundum Sic Deus dilexit mundum, ut omnia sua nobis com- municarit.	306 & 307 309	
	Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret.	515	
6 53	Quomodo hic potest nobis suam carnem dare ad manducandum?	372	
56	Caro mea est cibus.	403	
10 10	Ut vitam habeant, & abun- dantius habeant,	335 &c.	
12 31	Princeps hujus mundi eji- cietur foras.	374	
13 16	Non est servus major Do- mino suo.	399	
13	Nunc clarificandus est filius hominis.	113	
14 12	Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet.	42	
27	Pacem relinquo vobis, pa- cem meam do vobis.	201	
18 11	Calicem, quem dedit mihi pater, non vis, ut bibam illum?	255	
19 37	Transfixerunt.	288	
20 17	Noli me tangere.	394	
29	Beati, qui non viderunt, & crediderunt.	373	
A C T A A P O S T O L O R U M.			
1 9	Videntibus illis elevatus est	277 & 278	
17	Locum ministerii hujus for- titus est.	90	
25	Qui fortitus est locum mi- nisterii hujus.	102	
2 2	Factus est repente de celo sonus.	295	
3	Apparuerunt illis dispersitæ linguæ tanquam ignis.	293 & 302	
6	Convenit multitudo.	295	
4 12	Non est aliud nomen datum hominibus, in quo oport- teat nos salvos fieri.	22	
5 15	Ut in plateis eicerent infir- mos, & ponerent in lectulis ac grabbatis, ut veniente Petra		

Locorum Sacrae Scripturae.

Cap. Vers.	pag.	Capo Vers.	pag.
		15 42	Seminatur corpus in corruptione, surget in incorruptione. 157
		43	Seminatur corpus in ignobilitate, surget in gloria. 168
		49	Sicut portavimus imaginem terreni; portemus & imaginem caelestis 476 & 478
		51	Mysterium vobis dico. 156
		53	Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem; & mortale hoc induere immortalitatem. 160
SECUNDA AD CORINTHIOS.			
		1 12	Gloria nostra hæc est testimonium conscientiae nostrae. 216
		4 7	Thesaurum in vasis fictilibus. 469
		10 5	In captivitatem redigere. 361
		11 29	Quis scandalizatur & ego non uror. 460
		12 15	Ego libentissime impendam, & superimpendar pro animabus vestris. 323
		13 11	Deus pacis & dilectionis. 201 & 203
			Cum omnibus pacem habeamus. 212
			Cum omnibus pacem habete, & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum. 212
AD GALATAS.			
		5 2	Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax. 213
AD EPHESIOS.			
		2 4	Deus, qui dives est in misericordia propter nimiam charitatem suam, quæ dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, convivificavit nos in Christo. 330
		14	Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum. 204
AD PHILIPPENSES.			
		1 23	Cupio dissolvi, & esse cum Christo. 198
		2 9	Nomen super omne nomen. 1 & 6
			X 4 3 13 Non

Petro saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis, qui curabantur omnes. 71

8 33 Generationem ejus, quis enarrabit? 345

9 15 Vas electionis est mihi iste 40

12 7 Percussoque latere Petri. 215

26 8 Quid incredibile judicatur apud vos, si Deus mortuos suscitavit. 157

2 5 Qui thesaurizant sibi iram in die iræ. 272

8 32 Etiam cum Christo omnia vobis donavit 317 & 400

13 13 Non in commensationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitis, non in contentione & æmulatione, sed induimini Dominum Jesum Christum. 50

15 13 Deus autem spei repleat vos omni gaudio & pace. 213

PRIMA AD CORINTHIOS.

2 2 præter Jesum & hunc crucifixum. 275

4 7 Quid habes, quod non accepisti, si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis. 149

7 31 Præterit figura hujus mundi. 186

33 Qui cum uxore est sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisus est. 124

10 12 Qui se existimat stare, videat, ne cadat. 98 & 468

13 Facere cum tentatione proventum. 270

17 Unus panis, unum corpus multi sumus omnes, qui de uno pane participamus. 393

12 8 Alii datur sermo sapientiæ, alii prophetiæ, alii genera linguarum, alii gratia sanitarum. 146

13 1 Si linguis hominum loquar & Angelorum, 222 & 302

I N D E X

<i>Cap. Vers.</i>	<i>pag.</i>	<i>Cap. Vers.</i>	<i>pag.</i>
3 13	459	7 25	286
20	175	10 29	391
4 21	155 & 156	12 21	294
4 7	216	24	186

AD COLOSSENSIS.

1 20	200
2 3	275
3 1	379
13	472
15	216

AD TIMOTHEUM, PRIMA.

5 8	106
-----	-----

SECUNDA AD TIMO- THEUM.

3 12	251
------	-----

AD TITUM.

1 16	397
------	-----

AD HEBRÆOS.

1 14	422
------	-----

EPISTOLA JACOBI.

1 2	247
2 23	249
3	303
4 13	35

EPISTOLA PRIMA PETRI.

2 20	472
5 7	404
8	435

SECUNDA PETRI.

2 14	466
------	-----

PRIMA EPISTOLA JOANNIS.

2 1	34
-----	----

Locorum Sacræ Scripturæ.

Cap. Vers.	pag.
16	Concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum & superbia vitæ. 350
17	Mundus transit. 185
18	Novissima hora. 192
3 1	Ut filii Dei nominemur & simus. 20
4 10	Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. 324
16	Deus charitas est. 308
5 7	Illi tres unum sunt. 340

APOCALYPSIS JOAN-
NIS APOSTOLI.

Cap. Vers.	pag.
1 13	Vidi simile filio hominis. 250
2 13	Sedes est Sathanæ. 85
3 11	Tene quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. 110
4 7	Animal primum simile Leoni. 220 & 221
6 10	Vindica sanguinem nostrum, qui effusus est. 286
12 3	Et ecce draco magnus rufus. 479

*Finis Indicis Locorum Sacra Scriptura hujus
prima Partis.*

INDEX ALPHABETICUS

*Rerum memorabilium, qua in hac prima parte
copiosius explanantur.*

A.

- A**bsinentia Angelos facit. 419
 Achate ex puro vas consecutum quanti à Nerone emptum? 55
 Adam Dei numisma p. 480.
 Adami dotes in statu innocentiae. 163
 Peccatum inter Deum & nos belli causa. 203
 flujus belli incommoda. *ibid.*
 Maximus fuit Adam inter Gigantes. 364
 Adolphus Holfatiae Comes Ord. Min. mendicat. 234 & 235
 Adulatores sunt vasa plena serpentibus. 49
 Advocati boni officium. 33. & 34
 P. Aegidii obedientia. 91
 Reprehendit divitem Deo ingratum. 312
 Aegyptiis fuit causa belli felis occisio. 210.
 Aethiopes cur dentibus candent? 59
 Afflictiones cur permittat Deus in mundo? 193
 Aliorum erudiant nos, 109
 Debet contemnere pergens ad Caelum. 196 & 195
 Nihil infelicius eo, qui illis caret. 245
 Probatur exemplo. *ibid.*
 Sola probat justum. 246 & 247
 Est sagitta amoris. 253
 Ejus desiderii exemplum. 231
 Modestè ferentis exemplum. 233
 Est indicium amicitiae Dei. 256
 Sancti plus cæteris afflicti narrantur. 251
 Dum Sanctos affligit Deus, cum illis ludere videtur. 254
 Afflicti non sunt culpandi. 255
 Est beneficium Dei. 257
 Afflicti non sunt temere judicandi. *ibid.*
 Fortes affliguntur, debiles fruuntur consolatione. *ibid.*
 Dum Deus affligit, gratiosè nostrum recordatur. *ibid.*
 In illa Deus laudandus. *ibid.*
- Maximè Deo chari, maximè ab eo affliguntur. 251
 Est instar novaculae. 252
 B. Virgo nullam horam sine tribulatione cordis transegit in terris? 251
 S. P. Ignatius gaudet affligi pro Christo. 266
 Est lætitia justorum. 267 & 268
 Injurias pati, est congregare thesaurum. 269
 P. Alvarez exultat in afflictione. 256
 Agilitas corporis beati explicatur. 172 & 173
 Sæcularis reprehenditur. *ibid.*
 Beatorum acquiritur per obedientiam. 174
 B. Agnes Politiana Ord. Præd. veneratur vulnera Christi. 290
 Alberti Arch. Mogunt. Epitaphium. 184
 Alcon Cretenensis optimus sagittarius. 433
 S. Aldegundis desiderabat affligi. 253
 Alexander invadit Arabiam & cur? 210
 Ejus convivium sumptuosum. 388
 Alexandri VII cura in reformando lascivo vestitu. 282 & 283
 Alipius fuit totus anima. 427
 B. Aloysius moribus & vita est Angelus. 412
 In infantia à matre tanquam Angelus habetur. *ibid.*
 Mater ejus in partu de vita periclitatur. *ibid.*
 Quomodo sanctificatus, antequam natus? *ibid.*
 Ejus animi puritas. *ibid.*
 Orationis fervor & attentio. 415
 Nihil petiit à Deo, quin impetravit. 418
 Ejus abstinentia. *ibid.*
 Fæminarum, etiam matris fugit aspectu. 427
 Paupertatem Angelicam servavit. 420
 Est lex cordis. *ibid.*
 Ejus obedientia. *ibid.*
 Hu-

Kerum memorabilium.

Humilitas.	474
Gloria in caelis.	ibid.
Est Martyr incognitus.	ibid.
Est castissimus.	424 & 425
Nominis anagramma, sis viola.	ibid.
Ex Eucharistico pane puritatem sumpsit.	428 & 429
Devotissimus fuit erga Eucharis- tiam.	ibid.
Est major Angelis.	430
Ejus mortificatio.	ibid.
Alphonſi Castellæ Regis liberali- tas.	282
Alphonſus Rex Neapol. quomodo ſubditorum affectum evicerit.	282
S. Ambroſii humilitas.	64
Fugit ædes illius, quique nihil adverſi paſſus.	245
Amor patriæ, vitæ moleſtias leves facit.	193 & 194
Coniugalis amoris exemplum.	121
Deum pauci amant inter illece- bras.	193
Quisque quaerit, quod amat.	260
Amandus eſt Chriſtus omnibus membris.	307
Populi Romani conſenſu de- cernitur Deus ab omnibus colendus.	308
Vis, ut ameris, ama.	323 & 324
Deſcribitur.	308
Facilitas illius, ita ut nemo ſe poſſit ab illo excuſare.	314
Ad amandum Deum nos excita- re debent beneficia & bonitas ipſius.	ibid.
Deus amat homines.	316
Ex huius recordatione in lachri- mas ſolvitur B. Margareta à Lotharingia Alaconii duciſſa.	317
Deus totum ſe tradidit nobis ex amore.	ibid.
Solus Deus vult amari.	321
Omnnes creaturæ amantur, ſolus Deus repudiatur.	ibid.
Amor Dei eſt ſine modo.	327
Huius exceſſus nunquam eſt vi- tioſus.	332 & 333
In illo, non decet eſſe avarum.	337
Plus explet, quàm ſit inſunctum.	ibid.
Anchora crucem repræſentat.	93

S. Andreas atteſtatur Eucharisti- cum cibum eſſe inſufficientem.	387
B. Angela de Fulgino delectatur in cruce.	91
In Angeloma ſubditorum ceremo- niæ dum Rex bibit	31
Angeli ubique depiſti.	410
Veloces.	174
Depictorum deſcriptio.	ibid.
Horum ut in ſe ſunt deſcriptio.	ibid.
In veteri teſtamento homine ſuperiores, in novo æquales.	ibid.
Cur permiſerint ſe ab Abrahamo adorari, non autem à S. Joan. Evang.	ibid.
Horum officium præcipuum eſt laudare Deum & contempla- ri.	415 & ſeq.
Horum comeſtio figurativa.	419
Amant caſtos.	431
Aliquorum ruina confirmavit alios in gloria.	115
Quantum temporis ſpatium da- tum eis ſit ad merendum.	150
1. Belli inter Deum & hominem ſunt miniſtri.	200
Nos poſſumus illos cognoscere.	411
Anima plus ubi amat, quàm ubi a- nimat, probatur exemplo.	275
Anima Chriſtiana quovis num- mo pretioſior.	478
Anima humana gerit in ſe vel imaginem Dei vel imaginem Diaboli.	479
In die iudicii culpam in corpus reſicit, & contra corpus in animam.	190. & 191
Ejus magnitudo ex charitate penſatur.	333
Animalia adorant Eucharistiã.	396
Inter ea in Arca Noë pax fuit.	208
Terreſtria benefactorem agno- ſcunt, non ita aquatilia.	157 & 258
Anna cultrix SS. Trinitatis.	354
Anſer & apis poſt mortem toti mundo imperant.	287
Antonii de Padua lingua 32. annis poſt mortem rubicunda inventa eſt.	303

Index Alphabeticus

- Corpus eodem tempore & Pata-
 vii & Ulyssiponæ conspectum
 fuit. p. 380
 Certamen cum Hæretico de
 Eucharistia. 396
 Antonius Trigestius Episcopus,
 Anagramma, Pios viros susten-
 tat pecuniis. 473
 Antropophagi Brasili. 107
 S. Apollinaris apparet in magno
 splendore. 169
 Apologus de 4. animalibus quorum
 fimo & sanguine Noë vincas
 fecundavit. p. 482
 Apostoli sunt nubes. 297
 Sunt carbones accensi in die
 Pentecostes. 298
 Horum linguae igneæ illorum
 mons. 202
 Aquilejus reus propter vulnera
 liberatus. 286
 Arca Noë typum gessit crucis Chri-
 sti. 92
 Archidux novi testamenti est S.
 Joannes Bapt. 438
 Dux archotanus profapiam ab A-
 damo derivat. 78 & 79
 Argenti vivi partium unio. 158
 Arilarchus, mille commentarios
 scripsit. 4
 Arrius totum prope mundum sub-
 vertit. 345 & 346
 Arragonensium qualia insignia, &
 unde orta. 280
 Parva sunt artificiosiora. 366 &
 367
 Aspectus Christi mirabilis virtus.
 141 & seq.
 Assueri grande convivium. 388
 Attribuere debemus Deo bona
 nostra. 148 & 149
 Atrebatum candela ardens non mi-
 nuitur. 266
 Avari sedent in cathedra pestilen-
 tiæ. 87
 Cruces querunt in pecuniis. 272
 Dæmon illudis eis nummos
 porrigens. 274 & 275
 Avaritia Darii prodigio conten-
 ditur. 272
 Lapidum primum liberalis, dita-
 tus fit avarus. 272 & 273
 Augusti Cæsaris oculi quales. 141
 S. Augustinus conversus ex lectio-
 ne Epistolæ S. Pauli. 50
 Tria optavit in vita. ibid.
- Ejus confidentiam ob bonam
 conscientiam. 214
 Ejus cor quotannis clamat SS.
 Trinitatem. 352
 Maximus SS. Trinitatis cultor.
 ibid.
 Ejus affectus ad Nomen *Jesu*. 7
 Augustissima Austriaca domus flo-
 ret ex reverentia ad Eucharis-
 tiam. 400
 Cur in scuto gentilitio gesserit pa-
 vonis caudam. 401
 Aulam frequentare non decet Mo-
 nachum. 87
 1. Avis instar in cælum est evolans.
 420
 Aves Hannonis doctæ cantare,
 Hannon est Deus, it cur. 3
- ### B.
- B**abylonii nominis immortalita-
 tem vanè per turrim ambi-
 bant. 2
 Belluarum effigies, peccatorum
 facies in anima. 79
 Barbari conversi ad fidem. 101
 Barcinonensium qualia insignia, &
 unde orta. 280
 S. Bartholomeus cultor SS. Trini-
 tatis. 354
 Basilii Magni oratio tonitruum, quia
 vita fulgur erat. 297
 Balæna instar insulæ. 366
 Bellum contra Deum gerit genus
 humanum ab Adami peccato.
 203
 Hujus incommoda. ibid.
 Hujus ministri sunt Angeli. 204
 Illud singuli peccatores Deo in-
 serunt. 206
 Hujus incommoda. 216
 Bellorum gravissimorum causæ
 vilissimæ. 210
 Etiam inter Domesticos. 210 &
 211
 Beneficia Dei à peccatis nos retra-
 here debent. 311 & 312
 Horum immemores sunt homi-
 nes. ibid.
 Beneficium est venescium. 323
 Inter Benedictiones Dei maxima
 est pacis. 207
 Benefactorem agnoscent anima-
 lia terrestria magis quam a-
 quatilia. 257 & 258
 Beni-

Rerum memorabilium.

- Benigni patrisfamilias descriptio. 105 & 106
 Benjamin conscientiae bonae exemplum. 214
 Qui ipsam imitentur. 347 & 248
 S. Bercharii obedientia & promptitudo. 174
 S. Bernardus laudatur à Calvino. 78
 Berengarius impugnat praesentiam Christi in Eucharistia. 403
 Bestiae sedes Apocal. 16. est haereticorum cathedra. 85
 Beza publicè agnovit successorem pontificum à S. Petro esse in Ecclesia Catholica. Exemplum. 83
 Bibliothecae quorundam sumptuosae. 4
 Blanca Regina S. Ludovici mater ob nomen sponso placuit 19 20
 Boleslaus Rex S. Stanislauum in partes dissecari iussit. 158
 Omnia bona volumus excepta vita. 338
 Bona temporalia sine pace nihil sunt. 207
Vide Divitiarum.
 S. Bonaventurae caput post mortem incorruptum. 167
 Bonzicorum promissa. 157
 Brasili antropagi. 157
 Brachmanorum Rex gentilis ad patriam post mortem anhelat. 198
- C.
- C**æsi vulnera hostes venerantur. 289
 Cælestini Papae humilitas. 62
 Calamitas, *vide afflictio.*
 Calumnia *vide afflictio & crux.*
 Caluinus S. Bernardum pium scriptorem nuncupat. 78
 Catholicos vocat desperatos Nebulones. 265
 Contentio de calceorum elegantia causa belli. 210
 Canis fidelitas. 239 & 258
 Hujus humilitatem imitatus placet. 371
 Mulier Cananæ se canem nominat cum mytherio. 370
 Petro Canito infimo Societ. *Jesu* avis cupita divinitus comparatur. 310
- Candela ardens non minuitur. 266 & 385
 Carmen unicum, 2020 mutatur sensu & metro eodem manente. 137
 Caro & sanguis Christi quantum vigoris habeant. 166
 An carne humana vesci liceat pro sanitate. *ibid.*
 Carolus 9. pretiosum monile donat illiutri feminae. 105
 Caroli 5. fastuosae ex nimis titulis litterae. 17
 Orbis Christiani conservator. 118
 Ejus humilitas. 62
 Generosa virtus. 206
 Flagellum. p. 487
 Mox excepit Regem Galliarum. 387
 Aula proscrit offerentes artem inveniendi thesauros. 275
 Ejus adventus in Gallias per tormentorum explosionem cognoscitur. 296
 Carolus Flandriae Comes singulis annis supra 1300 nudos operiebat. 290 & 291
 Carolus dux Lotharingiae curram sponte procedentem ostendit. 279
 Carolus Boromæus à pueritia ad magna natus. 455
 Carosiae unde dictae? 279
 Castaneis faccum plenum misit Rex Sarracenorum cum minis Papae, & hujus responsio. 78
 Castitas custodia sensuum procuratur. 427
 Castum iu carne esse superat castitatem Angelorum 430
 Per illam incipimus esse Immortales. 166
 B. Aloysii. 424
 Ad illam exhortatio. 124
 B. Catharina Raconisa cordi inscriptum habuit Jesus spes mea. 13
 S. Catharinae Senensis caput, quot spinis coronatum, tot radiis illustre. 283
 Catholicorum rusticorum animae mundae haereticorum magnatum immundae. 48
 De Catonis vulneribus plus gloriae quam sanguinis fluxit. 283
 Ejus Encomium. 240
 Cathedra Moysis hanc habuit virtutem.

Index Alphabeticus

- tutem, ut non nisi verum
in ea sedentes proferrent. 75
- Ex D. Petri nihil nisi verum pro-
fertur. 76
- Miraculis clara aservatur. 84
- Illa est sedes David Patris Christi
ibid.
- Hanc D. Petri contemnens hæ-
reticus triduo post moritur. 78
- Hæreticorum Calumniæ adver-
sus illam. 76
- Nemo illam calumniari debet
propter ejus rectores. ibid.
- Cathedra pestilentiæ quænam
sit. 85. 87
- Est exitialis sedentibus in ea. ibid.
- Illa non una sed varia & instabi-
lis est. ibid.
- Per illam superbia designatur.
ibid.
- Primas cathedras multi am-
biunt, Exempl. ibid.
- Quomodo honoris ascendenda.
88
- David Regia formam crucis ex-
pressit. 90
- Christi crux fuit. ibid.
- Ex hac efficaciter prædicatur.
ibid.
- Cathedræ Regis insidere apud
Persas fatale est. 85
- Celeritas *vide* velocitas.
- Charitas *vide* amor.
- Chinenses putant se in terra posse
feri immortales. 161
- Chrysippus septingenta volumina
scripsit. 4
- Christianus quis sit? 29 & 21
- Christus totus impensus in nostros
usus. 306
- In Circumcisione, & mater in
purificatione peccati notam
subière. 66
- Pro quo nummo plusquam x x x.
annis serviverit. p. 478
- Ejus generatio duplex, una in
gloria, alia in humilitate. ibid.
- Ejus varia nomina & officia. 180
- Est peregrinus & pauper. ibid.
- Est peregrinus in Eucharistia 181
- Humanitas ejus est umbra Dei-
tatis ejus. 63 & 64
- Ejus oculi quales. 141
- Differentia ejus inter respicere
eius & aliorum hominum
142
- Diligit & sanat quos respicit. 142
& 143
- Amor inter ipsum & S. Joseph.
128
- Amor inter ipsum & S. Joan-
nem. 129
- Corporis ejus dotes, 159
- Cum Cicatricibus resurrexit &
ascendit. 280 & 281
- Cum magna gloria ad patrem
ascendit. 279 & 280
- Cicatrices servavit, ut in perpetuum
victoriæ circumferat
Triumphum. ibid.
- Cicatrices tanquam linguæ ejus
gloriam loquuntur. ibid.
- Ejus vulnera speciali decore re-
lucent. 283
- Reliqua instar stellarum, lateris
instar Lunæ fulget. ibid.
- Francisca Romana vidit ejus vul-
nera radiare. ibid.
- Ex vulnere manuum colligitur
ejus liberalitas. ibid.
- Per vulnus lateris ipsius patet a-
mor & Cor ejus. ibid.
- Tot ora habet, quot vulnera. 286
- Joannis Lusitanæ Regis devotio
erga ejus vulnera. ibid.
- Justi illa videbunt ad consolatio-
nem, Impii ad confusionem. 288
- Per ea Christus apud patrem pro
nobis intercedit. ibid.
- Peccatoribus improperebit sua
vulnera. ibid.
- Præses & exempla devotè venerationis
vulnera Christi. 290
& 291
- Apparuit in habitu Cupidino
arcu & pharetrâ armatus. 315
- Cur ad nos venerit in forma
pueri. ibid.
- Se totum nobis tradidit. 317
- Est pellicanus. 327 & 328
- Quot plagas in flagellatione ac-
ceperit. 330
- Quot guttas sanguinis effuderit.
ibid.
- Est adhuc plura pro nobis pati
paratus. 333
- Christus ignotus omnibus. 181
- Opus ejus præcipuum est pacem
facere. 201
- Discipulos binos & binos quare
miserit. ibid.
- Vide* Crux.

Rerum memorabilium.

- Cicero anhelabat ad patriam, quam post mortem sperabat. 197
 Laudatur ab eloquentia. 22
 Circes metamorphosis detestanda. p. 482
 Claritas corporis Beati. 168 & seq.
 Quomodo obtinenda. 171
 Clemens Papa. 5. Venetos excommunicat. 372
 Clementia Philippum Macedonem filio Alexandro reddit immortalio- rem. 483
 Cleopatraz Vestitus luxuriosus. p. 483
 Cælum aspirantes sunt veri peregrini. 187 & 188
 Cælestis patriæ desiderium. 197 & 198
 Cælibatus unde dictus? 411
 Cælibatus quantum ad Episcopos à temporibus Apostolorum in usu fuit etiam in Ecclesia Græca. 103
 B. Coleta multum æstimat Crucem Christi. 263
 Desiderat videre Christum in Eucharistia. 402
 Columba Noë symbolum Christi resurgentis. 202
 Columbæ ferentes litteras. 204 & 205
 Illustris Columnensium familia commendatur. 473
 Comites *vide* Societas.
 Concordia *vide* pax.
 Confessio non differenda. 37
 Hac de re exemplum. *ibid.*
 Confessarius vitia non palpet. 37 & 38
 In ordinato connubio paritas & similitudo Conjugum spectanda est. 123
 Hoc hodie non servatur. *ibid.*
 Conjugalis electionis & castitatis exempla. 121 & seqq.
 Conjuges pro invicem vitam offerre debent. 401
 Maritus sit columna ignis & mulier nubis. 321
 Terrenum & carnale officit perfectioni. 124
 Pacem conciliat. 203
 Dei cum humana natura pacem reddidit. *ibid.*
 Copernicus Astrologus docuit terram moveri, alia verò immobilia. 186
 Cor cujusdam Sacerdotis defuncti non in illa, sed ad pedes Christi repertum. 275 & 276
 Coronas nostras eripere conatur diabolus. 111
 Coronam, quam quis amittit, alter accipit. Probatur exemplis. *ibid.*
 Corpus unum, Deo procurante, in pluribus potest esse locis. 380
 Corporis gloriosi impassibilitas. 159 & 160
 Corporis Christi dotes. *ibid.*
 Quomodo in æternum in suo vigore Corpus conservetur. 164
 Gloriosum alia corpora penetrat. *ibid.*
 Sanctorum Corporum quæ incorrupta manserunt post mortem exempla. *ibid.*
 In die judicii inculpabit animam, & e contra. 190 & 191
 Còrsinus visus est matri gravidæ in utero lupus & postea agnus. 46
 Constantia laudatur. 484
 Constantini Imperatoris bibliotheca sumptuosa. 5
 Deridet Trajanum nominis immortalitatem vanè quærentem. 9
 Ejus observantia in reliquiis. 285
 Conscientia bona est lectulus floridus. 214 & 215
 Est cervical Regium. 215
 In illa sola, quies. *ibid.*
 Pacem adfert. 212
 A periculis servat. 215
 Exemplum bonæ conscientie in Religioso Ordinis Prædicat. 217 & 218
 Consolatione fruuntur debiles, fortes affliguntur. 256
 Exemplum illam non desiderantis. 257
 Consuetudo bona campanam vesperi pulsandi ad portas claudendas. 192
 Conversatio *vide* Societas.
 Convivium fecit Ingo Dux Gentis magnatibus Hæreticis & Rusticis Catholicis. 48
 In illo primum locum ambire tolerabile, in Ecclesia execrabile. 86
 Celeberrima convivia recensentur. 386
 Cosmi

Index Alphabeticus

- Cofini Medices egregium dictum** David patris internæ exemplum. 213 & 214
 de vanitate mundi. 318
Crapula & ebrietas reddit homines bellius deterioriores. 482
Crucis inventionis descriptio. 263
 Morruum refuscitavit. *ibid.*
 Gemmis ornata. *ibid.*
 Multum æstimatur à B. Coleta. *ibid.*
Amorem accendit. 264
 Non minuitur particulâ detractâ. 265
Humani generis columna. 474
 Est cathedra Christi. 90
 In illa vera quies. *ibid.*
 In illa tanquam in lecto requiescebat B. Angela de Fulginio. *ibid.*
Per Anshoram repræsentatur. 93
 Item per Arcam. 92
 In illa quiescentes tandem ad requiem assumuntur. 95
Hæreticorum calumniæ adversus illam. 265
 In illa magnus thesaurus. 266
Grando occidit insignitâ Crucis, & nomine Iesus. 269
Avari Cruces quærent in pecuniis. 272
Cruces & calumniæ sunt lapides pretiosi. 269 & 270
 Quoties quis crucifixum intuetur, amorosè ab illo respicitur.
Currus, quibus vehebantur Romani Victores, quam gloriosi. 278
 Non excedunt unguis magnitudinem. 367
 Triumphalem sponte suâ procedentem ostendit Carolus Dux Lotharingæ. 279
Cyrus Tigranem Regem Armeniæ & conjugem libertate donat. 320 & 321
A pueritia belliosus. 453
- D.**
- S. Petri DAmiani humilitas.** 64 & 65
Darius Imperator vanè per impressam sui nominis imaginem quæsit immortalitatem. 8
Sepulchrum semiramidis jubet aperiri. 272
Ejus avaritia prodigio confunditur. *ibid.*
- David patris internæ exemplum.** 213 & 214
Mirum occurrit justis mala, impiis bona evenire. 241 & 242
Monumentum ei à Salomone constructum. 261
 In illo multa pecunia inventa. *ibid.*
 Regia ejus cathedra Crucis formam expressit. 90
 In sua inauguratione 357000. viris Epulum triduanum præbuit. 388
Democharis legati inurbana Vox ad Philippum Macedonem. p. 484 & 485
Demosthenis laus ab eloquentia. 22
Dentes in Æthiope cur candent. 59
 In deserto cur Christus miraculosum convivium appararit? 383
Deus laudatus est primùm ab Angelis, quando sol fuit creatus. 40
 Sanans hominem à peccatis non relinquit aliquod vestigium peccatorum. 45
Providentia ejus bonos affligens impios exaltans. 241
Est sagittarius. 253
Ludit cum Sanctis, dum illos affigit. 254
Certamen Romanorum quis è numero Deorum ab omnibus esset præcipuè colendus 307 & 308
Charitas est, non honor. *ibid.*
A nobis præter amorem nil exigat. 321
Familis suis quandoque insperatò delicias suppeditat. 310 & 311
Propriis quasi manibus nobis inservit. *ibid.*
Amabilis est propter beneficia & bonitatem. 314 & 315
Ejus beneficia nos à peccatis debent retrahere. 311 & 312 & 313
Amor ipsius in homines. 316 & 317
Humilia respicit. 138 & 139
Quare nos non exaudiat. *ibid.*
Nostra bona ei attribuenda. 148 & 149
Quare

Rerum memorabilium.

Quare permittat tot molestias in mundo ?	193
A paucis amatur inter illecebras & fallacias.	195
pax cum Deo in statu innocentie.	202 & 203
Hujus pacis beneficia.	ibid.
Bellum generis humani cum Deo ex Adæ peccato.	ibid.
Hujus belli magna incommoda.	ibid.
Pace cum Deo nulla major.	ibid.
Pacem hanc turbant peccatores.	206
In quo pax illa consistat ?	207
Ipsæ est ubi pax est.	212
Omni tempore est benedictus.	257
Natura ejus nesciendo scitur.	347
Tres mirabiles fecit uniones.	ibid.
Potest quidquid vult.	373
Ipsam laudare Angelorum officium est.	411
Deus ab omnibus colendus decernitur consensu populi Romani.	300
Ipsæ omnibus omnia.	330
Conandum, ut inter debitores nostros Deum numeremus.	319
Diabolus avaris illudit, dum iis nummos porrigit.	274
Præsentiam Christi in Eucharistia consistetur.	374
Auferre coronas nostras conatur.	111
Difficillimum omnium quid sit ?	417
Dignitates sunt Cruces.	87
Episcopalis quanta ?	102
Dionysius Grammaticus tria millia quingentos libros edidit.	4
Dionysius Siciliæ Rex Prohibus suis nomina virtutum imposuit.	20
Diogenis Cynici dictum de homine ebrioso.	105
Discordiarum causa, duo verba: Meum & Tuum.	211
Discrimen inter <i>Reperire</i> & <i>Invenire</i>	p. 477
Dispositio totius corporis videbitur in Beatis.	169
Membrorum corporis ad invicem.	59
Dispositio corporis qualis.	447

Distractio in oratione, vide oratio.	
Divitiæ sunt speciosa supplicia.	273
Laqueus diaboli.	ibid.
Eas in cavernis queritantes præfocati.	274
Divites non sunt veri peregrini.	190
Sæpius habent multas domos in terris nec unam cellam in Cælis.	10
Nanquam habeat fatis.	36
Eorum vana desideria.	35 & 36
Cum Domesticis pax habenda.	207
Sine pace hæc nihil prodest publica.	207, 208, 209
Ubi pax ibi una domus, ubi dissensio, plures domus.	ibid.
Substantia domestica sine pace citò perditur.	209
Inter domesticos bellum propter causam levissimam.	210
Propter hæc pacem servandam misit Christus Discipulos binos & binos.	201
S. Dominicus. Columna mundi.	473
Domitiani Imper. dexteritas in jaculando.	283
Dormire in peccato mortali nocivo debet.	37
De septem dormientibus exemplum.	165
Peregrini dormientis in dorso testudinis exemplum.	187
Dotes corporis Christi.	159 & 160
B. Virginis.	163

E.

Ecstasim patitur Eduardus Rex Angliæ.	166
Ebrietas omnium vitiorum mater.	104
Exemplum illius ridiculum.	ibid.
Ebrium maritum trucidat uxor & filios.	105
Ebrius unâ horâ consumit, quod totâ Hebdomadâ lucratus.	ibid.
usa sensuum se privat.	483
In ebrios & dictis & factis Concionator rusticus concionatur.	p. 483
Ab Ecclesia nihil nisi verum proficiscitur.	75
In ipsam Hæreticorum calumniam.	76

Index Alphabeticus

- Ei non est inferenda injuria propter ipsius Prælatos. 77
 Non debet malè audire ex noc, quod in ea sint multi mali. 112
 Navi comparatur. 209
 In Choro Ecclesiæ sumus corpore. 406
 Corde in foro. 392
 Ejus fundatores Petrus & Paulus. 206
 Ejus Columnæ Petrus & Paulus. 204
Vide Cathedra Petri.
 Echo octophona mirè adinventâ. 3
 Effigies Christi sit animæ insculpta. p. 479
 S. Eleazari fervor in pauperibus patrocinando. 225 & 226
 Elias non potest ire cum pallio in Cælum. 420
 Eloquentiæ laus in Cicerone & Demothene. 221 & 222
 Eloquertiam Ciceronis superat S. Marcus. ibid.
 Elogius lapicida in pauperes liberali. 272
 Epaminondas Philippi Macedonnis magister. p. 484
 Episcopus est quasi inspector vel speculator. Qualis debeat esse? ibid.
 Atemporibus Apostolorum etiam Græci Cœlibes fuerunt, uxores ut sorores retinuerunt. 103
 Episcopalis dignitas quanta. 102
 Quomodo omnes viri & scemine possint fieri Episcopi. 103
 Spiritualis Episcopatus in anima nostra & affectionibus nostris. 107
 Epitaphium Alberti Archip. Moguntini. 184
 Evangelii, secundum Joannem verba quædam in Platone inventa. 341 & 342
 Eucharistiam sumpsit B. Virgo & Apostoli de manu S. Jacobi minoris. 256
 Eucharistia est compendium miraculorum Dei. 360
 Hoc mysterium habet specialem difficultatem præ multis fidei articulis. 361
 Est miraculum in substantia & accidentibus. 363
 Christus tunc maximus cum hominibus pusillus. 364
 Cur dicatur Sacramentum mirabile? 368 & 369
 Deus hic parvus & humilis vult humiliter adorari. ibid.
 Sub minima particula continetur totus Christus. ibid.
 Parvus est, ut nos magnos efficiat. ibid.
 In Eucharistia fit vere transubstantiatio. 372
 Quomodo mirabilia fiant, non oportet examinare. ibid.
 Christus hic non maculatur in sordibus. 390 & 392
 Christus in Eucharistia speculo comparatur. ibid.
 Præsentiam corporis Christi in illa Diabolus confitetur. 375
 Per illam homo totus immutatur. 376 & 377
 Ex faciei & Echi multiplicatione declaratur præsentia corporis Christi in Eucharistia. 381
 Hostiæ à Judæis perforatæ miraculum. 390
 Miracula corporis Domini asiduitate viluerunt. 382
 Hic cibus sumptus non consumitur, quod pulchre probat S. Thomas. 385
 Est cœna magna. ibid.
 Christus integer accipitur. 389 & 390 & 392
 Indignè communicantes interficiunt Christum. 392
 Christus in illa vult totum cor, non divisum habere. 392
 Est Sacramentum concordie. ibid.
 Corde à dissensionibus libero excipienda. 393
 Terribile additur exemplum. ibid.
 A Brutis adoratur. 396
 Præsignatur in Jacob & Esau. ibid.
 Hic accidentia fallunt. ibid.
 Christus per species inquam per instrumentum excitat ad actum vitalem devotionis. 405
 In Eucharistia ultimum potentie Christi. 406
 Eucha-

Rerum memorabilium.

Eucharistia ; anagramma , vis
Theriaca. 408
B. Aloysio puritatem contulit. 428
Est Sacramentum societatis Iesu. ibid.
Excommunicat Venetos Clemens
quintus. 371
Exempla majorum servanda gene-
roso exemplo probatur. 231

F.

Facetum dictum , Bello ultus est
Guilhelmus Anglorum domi-
tor. 210
Facies ; ne ex hac homo judicetur. 448
Felis occiso Ægyptiis causa belli. 210
Fervor magis in uno actu intenso
quàm in mille remissis colligi-
tur. 233 & 234
Fidei laus. 341
Quis inter articulos fidei diffi-
cillimus. 159
Fides ineffabilia reddit effabilia. 346
Est credere, quod non vides. 361
Per virginem exprimebatur. ibid.
Fidelitas canum. 239
Propter filios nequam parentes
non sunt aspernandi. 114
Multi nequam habuerunt paren-
tes Sanctos. ibid.
B. Felix pueros nomen Jesu doce-
bat. 5
Philippo Nerio sitibundo è Vi-
ni mendicati dolio præbet
haustum in publica platea p. 487
S. Franciscus Columna mundi. 473
Locum Luciferi in Cælo obtinuit. 90
Fratres ad humilitatem hortaba-
tur ex modica panis Eucharis-
tici formula. 371
Ejus corpus stat erectum & in-
tegrum. 165
Pati injurias esse hilaritatem do-
cuit fratrem Leonem. 269
Francisci primi Galliarum Regis
responsio ad Carolum quintum
acuta. 17 & 18

Franciscus de Paula oratione ita
ardebat, ut ollam tactu fervere
fecerit. 301
Lampadem digito accenderit. ibid.
S. Franciscæ Romanæ promptitu-
do & obedientia. 174
Vidit vulnere Christi radiare. 281
Franciscus Labata nullam regulam
neglexit. 338
Francisci Borgiæ industria in con-
vertendo peccatore. 288 & 289
Indoluit nomen suum virtutibus
non æquare. 21
Frigus cordis nostri ex peccato
est. 299

G.

Galenus quot morbos in uno o-
culo observavit? 160
Gaudium & pax se concomitan-
tur. 213
Gemini in moribus dispares. 446
Generatio Christi duplex. 65
Unius est corruptio alterius. 98
Generositas militum declaratur.
Gentilitias tesseras meretur. 280
Gentiles abscondebant Thesauros. 261
Non credebant resurrectionem
mortuorum. 157 & 158
Gerhardus à Kampis fit religiosus. 183
Germaniæ laus. 207
S. Gertrudis instruitur à Christo de
praxi amoris in Crucifixum. 275
Gigantis unius mors tanti censenda,
ac si 10000. periissent. 228
Adam fuit maximus inter eos. 364
Gloria fugientes sequitur. 66
Religiosus execrabilis, qui in se-
culo pauper in religione il-
lam querit. 64
Quomodo invenienda. 87
Vanam querentes voto frust-
rantur. 53
Gloria & honores sunt cruces. 64
Gloria Patri & Filio, &c. unde or-
tum. 353
Gloria S. Francisci. 87
Glo-

Index Alphabeticus.

Gloriosum corpus alia penetrat.	164
Septies clarius sole.	189
In ipso omnis dispositio corporis patet.	ibid.
Goliathi lorice pondus 5000 cyclo- rum æris erat.	365
Gratia fundamentum pacis.	206
B. Virginis in primo Conceptionis instanti major omnium SS.	145
Augmentum admirabile.	151
Dispersa in Sanctis, in B. V. uni- ta.	145 & 146
Grando lapsa, insignita signo Cru- cis.	269
Gratiarum actio pro beneficiis reddenda.	313
Gregorius M. infans conjicitur in vincula.	481
Gregorii XIII. humilitas.	6
Gregorii Nazianzeni encomium	117
Dilaudat affinem suum.	ibid.
Guilielmus Anglorum domitor di- ctum factum bello ulciscitur.	210

II.

H ereticorum minister annuè ac- cepit 100. libras ad prædi- candum contra vitia, qui 6000. nolisset accipere ad servandum, quod prædica- bat.	77
Burris stolidiores.	396
Errant afininè circa S. Euchari- stiam.	375
Magnatum animæ immundæ, ru- sticorum Catholicorum mun- dæ.	48
Merito despiciuntur.	78
Contemnens cathedram. S. Petri moritur.	ibid.
Miserrima successio.	ibid.
Singulis sæculis novi successerunt.	100
Novo eorum veneno exurgenti, novi reoppositi Doctores.	ibid.
S. Fran. Xaverius unus plures ad Christum, quam illi simul Et- haicos in errorem traxerunt.	101

Hæresis cathedra designatur per bestiam.	85
Hannibal à pueritia bellicosus.	453
Hannonis aves cur doctæ dicere, <i>Hannon est Deus?</i>	3
Helena quærit & invenit Crucem Christi.	262
Heliogabalus Imp. misit Parasitis vasa cum scorpionibus & ser- pentibus.	49
Helluones brutis pejores.	482
Hemetocallis flos uno die durans.	27
Humerobbius avis unico die vi- vens.	28
B. Henricus Suso nomen Jesu pe- ctori insculpsit.	12 & 13
S. Henricus Imp. singulis diebus tria solemnia sacra audit.	336
Henricus II. Gallie Rex florentis- simus.	204
B. Hermanni Ord. Præd devotio erga Christi vulnera.	290
Hesiodus docuit Deos utentes ne- ctare fieri immortales.	66
S. Hieronymi laus.	77
Hieronymus Lanuza quanti xlu- met unum pilum S. Marie Mag- dalenæ.	264
S. Hilarius Columna & sustentator Ecclesie.	472
Homo & maximè mulier est ani- mal varium & multiplex.	105
Gloriosi & excellentis descrip- tio per similitudinem ad ar- borem, quam vidit Nabucho- donosor.	109
Inquieti descriptio per compara- tionem cum avicula;	93
Ejusdem exemplum.	94
An plures ad gloriam assumen- tur, quam Angeli ceciderint?	99
Quilibet habet duos filios.	245
Perfectissima SS. Trinitatis imago, in quo?	348 & 349 & 350
In ipso triplex imago Dei.	351
In veteri lege paulò minor An- gelis in statu gratiæ per casti- tatem æqualis.	412
Homo totus numisma, Dei	478
Quomodo adulteretur.	ibid.
Omnes debent esse columnæ immobiles.	463
Deus in magnis & parvis lauda- bilis:	364 & 365 & 366
Parvi	

Rerum memorabilium.

Parvi sunt Deo magis similes. 366
 Similis pernici. ibid.
 Secundum sphingis ænigma est animal manè quadrupes, in meridie bipes, vesperi tripes. 28
 Honor, vide gloria, & hospes divitiarum.
 Hospitia diversorum diversa. 184
 Quæ sint adæunda. ibid.
 Hospitalitatem excrcens describitur. 106
 Omnes in mundo sunt hospites. 184
 Hospes, vide peregrinus.
 S. Huberti stola non minuitur inde dissectis variis laciniis. 268
 Hugo à S. Victore tria bona optavit. 22
 Humanâ carne an vesci liceat profanitate recuperanda? 166
 Humanitas Christi umbra Deitatis ejus. 63, 64
 Humilitas Christi. 68
 Johannis Baptistæ. 442 & 443
 B. Mariæ Virginis. 59, 60. & 124
 Petri Cælestini Papæ. 62
 Caroli quinti. ibid.
 Petri Damiani, Ambrosii & aliorum. 64
 Narcissi Jerosolymorum Pontificis. 67, 68
 S. Francisci. 87
 S. Gregorii Turonensis. ibid.
 Joannis Friderici Ord. Præd. Ducis Albani filii. 234
 B. Aloysii. 423
 Christi & B. Virginis comparatur lilio Convallium. 64
 Cineri comparatur. 62
 Item fusco & nigro colori seu umbræ. ibid.
 Exhortatio ad illam. 141
 Hanc respicit Dominus. 138, 239
 Facit magnos. 440
 Est nummus aureus, cujus pretium in descensu consistit. ibid.
 Deus in Eucharistia parvus & humilis vult humiliter adorari. 368, 369

I.

Jacob & Esau præfigurant Eucharistiam. 402
 S. Jacobus minor cur frater Domini vocatus? 249
 Primus missam celebravit Ierosolymis. 250
 Eucharistiam dedit B. Virgini & Apostolis. ibid.
 Orando callum genibus obduxit. ibid.
 Fuit similis Christo. ibid.
 Cur solus ex Apostolis passus Ierosolymis? ibid.
 B. Jacoponus Ord. Minor. conqueritur, quod amor non amatur. 314
 Jaculandi dexteritas Domitiani. 283
 S. Ida à triplici Sole illustratur. 342 & 343
 Jejunium Angelorum cibus. 419
 Jesus, vide nomen.
 Jesuite omnes in celo vocabimur. 24
 S. Ignatius Episcopus desideravit videre S. Jacobum, & cur? 250
 S. P. Ignatius gaudet pro Christo injurias & tormenta pati. 166 & 167
 Ignis designat Spiritum S. 300
 Imago Dei in homine triplex. 351
 Imagine Dei amissa induit animam belluinam. 479
 De immortalitate error Chincensium. 161
 Impassibilitas dos corporis gloriosi. 160
 Magicam esse falsam, probatur exemplo. 162
 Sanctorum in hac vita quasi impassibilium exempla. ibid.
 Quomodo hic tales fieri debeamus? ibid.
 Per castitatem tales fieri incipimus. 167
 Imperium maximum imperare sibi. 31
 Tria animalia post mortem totius mundi imperant. 287
 Impius

Index Alphabeticus

- Impius semper timidus.** 213
 Non habet pacem. 206 & 213
Inconstantia hominum. 467
Incorrupta SS. Corpora post mortem. exempla etiam illorum. 167
Incorruptibilitas specialiter in illis membris, quæ servierunt pietati, probatur exemplis. 167
Ingo Dux gentis fecit convivium magnatibus hæreticis & rusticis Catholicis. 48
Ingratitudo humana dum beneficis Dei in Creatoris contemptum abutitur. 312
Injuria *vide* afflictio.
Innocentiæ status impassibilitas. 163
 Tunc pax cum Deo. 303 & 204
 Pacem hanc per peccatum perditam retulit incarnatio. *ibid.*
Inquietus homo describitur, & aviculæ comparatur. 42
 Exemplum de Novitio quodam vago. *ibid.*
Insignia ex præclaris factis nascuntur. 280
 Barcinonensium & Arragonensium quæ? *ibid.*
Interpretes 70. quomodo congregati. 4
S. Joannes Baptista dignius pronuntiatur quàm Christus. 436
 plus quam Propheta, & cur? *ibid.*
 Ei se mundi Conditor inclinavit. 437
Tota SS. Trinitas in ejus favorem videtur condescendisse. *ibid.*
Angelus fuit nomine & vitæ. 437 & 438
Putatus Angelus incarnatus ob continentiam. 438
Archidux novi Testamenti. *ibid.*
 Est verè magnus. *ibid.*
Antecellit Prophetas & Patriarchas. *ibid.*
Laudatur à Salvatore supra omnes. 440 & seq.
 Nulla signa fecit, & cur? 441
 Magnitudo ejus humilis, lepida de hoc historia. 442
 Miracula manus ejus. 443
S. Joannes Columbanus quoties nomen Jesu in Epistolis suis expresserit? 7
S. Joannes Evangelista multum à Christo dilectus. 129
P. Joannes Gauda Soc. Jesu quoti-die quasi moriturus constitetur. 37
Nervosè excipit Hæreticum impugnantem Eucharistiam. 381
Johannes Friderici Ducis Albani filius Ord. Præd. coquam adjuvat. 234
Joannis Lusitaniz Regis devotio erga Christi vulnera. 286
 Nihil negavit, quod per vulnera Christi ab illo petebatur. 291
Joannis secundi Lusitaniz Regis symbolum: pro lege & pro Grege. 328
Jonathæ victoria de Philistæis. 143 & 144
 Ex oculis ejus splendor egreditur. *ibid.*
B. Josephus similis B. Virgini in omnibus virtutibus. 116 & seq.
Laus ejus & encomium. B. V. 118
 Probabile est in utero sanctificatum atque omnis somitis expertem fuisse. *ibid.*
Nemo post Christum & B. Virginem pulchrior ipso. 120
 Multa bona accepit à Deo per intercessionem B. Virginiis. *ibid.*
 Ex instinctu Spiritus S. accepit B. Virginem in conjugem. 124
In Christum habuit patris auctoritatem. 127
Magnus amor inter Christum & ipsum. 128
 Probabile est ipsum majorem gratiam habuisse Joanne Baptista & Apostolis. 130
Quodam modo omni creaturæ imperans. 131
S. Theresæ Patronus, cui nihil denegavit. 132
 Miraculum ab ipso patratum in liberatione pueri ab igne. 133
Exhortatio ad cultum ipsius. *ibid.*
Iracundi sedent in Cathedra pestilentiæ. 89
Irenæ infelicitas. 230
S. Isidorus è sepulchro damnatæ tiam sanctarum sceminarum conversationem. 427
Iter, *vide* viator.
Judas merito contemnitur. 148
 Judæi

Rerum memorabilium.

Judæi perforant cultris corpus Christi in Eucharistia : miraculum.	390
Deprehensi puniti.	391
Judex servare debet æquitatem.	33
Quomo possit aminos convertere.	484
Ex facie nemo judicandus.	449
Neque propter afflictiones.	256
Mirabilia judicia Dei in lapicida ostenduntur.	272 & 273
In die judicii corpus & anima se invicem inculcabunt.	190 & 191
Christus tunc improperebit peccatoribus sua vulnera	287
Julius Drusus urnam suam voluit omnibus esse notam.	171
B. Juniperi rara patientia.	269
Jurandi consuetudo quomodo facile vitanda.	231
B. Justinam à tentationibus carnis liberat B. Virgo.	71
Justificatio peccatoris comparatur ortui solis.	48
Fit per pœnitentiæ Sacramentum omnibus miraculis mirabilior.	42 & 43
Justus Lipsius iter suum molestum describit.	144

L.

L æse Majestatis reus fit falsificans monetam.	479
Lascivia fuit origo belli Trojani.	210
Supremas Ecclesiæ columnas evertit.	468
Laureatæ Epistolæ apud Romanos signum victoriæ.	204
Latronis mirabilis in cruce conversio.	45
Meritis æquavit alios sanctos.	ibid.
Legisperiti quomodo possint animas convertere.	485
Leo Bizantius qualis & uxor ejus?	209
Ex ungue Leonem explicatur.	227
Liberalitas Christi ex vulnere manuum colligitur.	281
Alphonsi Castellæ Regis.	ibid.
Libris editis vane quæritur immortalitas.	4 & 5

In Libro generationis Iesæ Christi, in quo non nisi scemæe reprehensibiles ponuntur. vltima desideravit poni B. Virgo.	68
Lilium convallium significat humilitatem Christi & B. Virg.	74
Lingua bona est magnum bonum.	303
Mala maximum malum.	303 & 304
Lis vide pax, & domestica pax & discordia.	
In duobus locis unum corpus potest esse.	380
Lucifer cur voluerit sedere in lateribus aquilonis.	301
Lucullus quot pallia habuerit	189
Ludolphi à Saxonia Chartistiani laus.	24
Ludovicus undecimus infirmus quantum quotidie dedit suo medico.	160
Ludovici Episcopi Tholosani oculus post mortem instar Adanantis sulget.	167
Luna similis soli, & quare?	144
In quo statu creata?	ibid.
Lutherus damnatur inconstantiæ.	373
Opponendo se Eucharistiæ causa est veritatis manifestatæ.	375
Lux quas proprietates habeat?	155
Quomodo exprimentæ in nostro mortali corpore?	ibid.
Luxuriosa feminarum robusturum superbia.	484

M.

M agica invulnerabilitas falsæ est, probatur exemplo. 161 & 162	
Magnitudo animi ex virtute pensatur.	439
Magnos facit humilitas.	442
S. Malachiæ de pontificibus prophetia.	79
S. Malchus cum conjuge ob bonam conscientiam à bestiis liberi	214
Marcus est tuba cœlestis.	222
Superat eloquentiam Ciceronis.	ibid.
Est mysticus Leo.	ibid.
Pollicem sibi præscidit, ut sacerdotium essugiat.	224
Ejus constantia.	228
B. Margareta à Castro ord. Præd. habuit	

Index Alphabeticus

habuit in corde tres gemmas, in quibus depictæ erant imagines Christi, B. Virginis & S. Josephi. 134

B. Margareta Ungarica devotè oscilatur vulnera Christi. 290

B. Margareta Lotharinga ex recordatione divini amoris in homines lachrymatur. 317

B. Maria Virgo Mater Dei comparatur nubeculæ. 63

Perfectissima Dei imago. 63

Cum filio peccati notam subiit. 67

Peccavit, ut ultima poneretur in libro generationis Christi, ibi solum fœminæ reprehensibiles recensentur. 68

Ejus humilitas. 59 & 138 & 139

Humilitatis ejus sectatores quales. 67

Ejus Sapientia. 118

Encomium. 118 & 119

Quare comparatur platano? 72

Literata carnis tentationibus, probatur exemplis. 71

Exemplum Adolescentis ipsam in sponsam eligentis. 125

Multa bona impetravit sponso suo Josepho. 119

Linæ comparatur. 145 & 146

Fœna est gratia. ibid.

Plus amara in primo instanti conceptionis à Verbo Dei quam Angeli. 145

Gratia ejus major gratia omnium SS. simul sumpta. ibid.

Omnes gratias gratis datus habuit. ibid.

Omnes virtutes. ibid.

Quam diu vixerit? ibid.

Omnia sua bona Deo attribuit. 148

It ipsa non fuit aliquis actus indeliberatus. ibid.

Gratia ipsius per singulos actus fuit aucta. ibid.

Argumentum gratiæ ejus admirabile. 144

Plus apud Deum potest quam omnes beati simul sumpti. 151

Exemplum misericordiæ & ef-

ficaciæ intercessionis ejus. ibid.

Respicit omnes invocantes se, probatur exemplo. 153 & 154

Dotes ejus in hac vita. 163

Nullam diem sine tribulatione cordis transegit in terra. 251

Plus quam Martyr. ibid.

Festinavit juvare Joannem in utero materno. 434

Est columna Cœli. 464

Vide Joseph.

B. Mariæ Bonaventuræ Ord. S. Benedicti devotio. 235

B. Mariæ Magdalene unicuique pius multum æstimatur. 264

B. Maria Magdalena de Paris conformis voluntati divini. 247

Edocta à Christo viam brevissimam ad perfectionem esse omnem diem quasi ultimum reputare. 38

B. Maria de victoria locum ingressa dolebat, si crucem non invenisset. 275

Per Eucharistiam non est magis ipsa sed alter Christus. 377

Martyrum membra, in quibus passi sunt, fulgebunt in Cœlis. 283 & 284

Vulneribus suis pro nobis intercedunt. 286

Martyrii magnum desiderium. 53

Martyres diaboli recensentur. 350

Mater. *vide* parentes.

Marrimonium, *vide* connubium.

S. Matthæi conversio miraculosa. 44

S. Mechtildis impensè amat Deum. 320

Ipsi diversarum virtutum diversa præmia revelantur. 414

Medici boni officium. 34

Non debet visitare infirmum ultra tertium diem post monitionem Confessionis. ibid.

Ludovici undecimi Galliarum Regis quantum indies acceperit in infirmitate ipsius. 160

Memnonis statua solis radiis illuminata humanas voces articulacè proferebat. 51

Men-

Rerum memorabilem.

Mendici non sunt veri peregrini.	188	Mortuorum resurrectio apud gentiles incredibilis.	156 & 157
Mercatoris labor & studium acquirendi divitias.	36	Hanc Philosophi impossibilem existimaverunt.	ibid.
Meritum laborum Christi pax.	202	Inter articulos fidei est difficillimus.	ibid.
Ad merendum quantum temporis datum Angelis.	150	Propter mortis memoriam omnes actiones bene sunt.	38
Messalinæ Vestitus sumptuosus.	483	Hanc habuit Pacuvius Syriæ Princeps.	31
Metelli studium pro memoria immortalis Ceciliz Metellæ.	3	Post hanc, aliquam alicubi mansionem sperarunt Gentiles.	197
Meum & tuum causa discordiæ.	211	Læte morientis exemplum.	218 & 217
B. Michelina ut ardentius amaret Christum, mortem filioli petiit.	228	Tria animalia post mortem toti mundo imperant.	287
Militum generositas declaratur.	280	Morum disparitas hoc tempore in conjugibus.	123 & 124
Præclaris factis Gentilitas tesseras merentur.	280	Moyse unde splendorem vultus contraxit.	168
Ostensis in corpore vulneribus liberantur à morte.	285	Thesauro Ægyptiorum prætulit improprium Christi.	270
Miraculum summum est Eucharistia.	361 & 362	Ejus Cathedra hanc habuit virtutem, ut ex ea non nisi vera dicerentur.	75
Diabolicum est pasci corpore Christi, & non imitari mores ejus.	376	Mulier est animal maximè varium & mutabile.	105
Quotidiana vilescunt.	382	Hujus probitas multum confert viro.	181
In Eucharistia à judæis perforata.	391	Etiã propriæ Matris conversatio periculosa.	427
Miseria, vide afflictio.		Etiã Sanctarum.	ibid.
Missæ in mari, si Cælum favet, celebrari potest.	370	Mundus in hoc sæculo suos lædat.	242 & seq.
Unde ortum, quod cantetur Sursum corda & non deorsum, cum Christus sit in altari?	379	Tanquam tauros pascit, & ad necem ducit.	ibid.
Quod in præfatione cantetur: Quem laudant Angeli & Archangeli?	352	Licet totus verteretur in aurum, minus esset ejus pretium quàm tribulationis.	269
Tres solemnes audiebat quotidie S. Henricus Imperator.	336	Non satiat, sed cor turbat.	349
Monachus, vide Religiosus.		Falsæ magnitudini laborat.	439 & 440
Monstrum informe est interius peccator, qui interne Dei imaginem mentitur.	481	Ei servientes sunt Martyres diaboli.	350
Monumentum, vide thesaurus.		Hunc debemus in pedibus non in capite habere.	421
Morbi in uno oculo deprehensi	112.	Sancti illum sustentant.	473
In toto corpore	300.	S. Dominicus & S. Franciscus Columnæ ejus.	ibid.
Insultant vel maximis rebus Dominis.	487	Ejus bona solliciti querunt mundani.	249
Mortis imago in quibusdam animalibus.	479	Mundanos tractat Deus ut privignos.	246
Morte ingruente, examinatur numerum animæ	484		

Index Alphabeticus

Non agnoscunt Dei beneficia nisi temporalia. 256
 In vanum laborant. 316
 Quidquid quaeritur extra Deum affligit. *ibid.*
 Rex mundi est, qui illum spernit. 421
 De vanitate ejus egregium dictum. 319
 Mutabilitas rerum, *vide* vanitas.

N.

NAbuchodonosor ob crimen laesae Majestatis divinae degenerat in Bestiam. 480
 Narcissus considerando imaginem suam perit. 342
 Naturalia omnia ex arte cognosci non possunt. 344 & 345
 Navi comparatur Ecclesia. 208
 Cur super columnas aedificaverit Simon Machabeus. 467
 Neanias mirabiliter conversus. 44
 A matre propria Tyranno traditur. *ibid.*
 A Christo baptizatur. *ibid.*
 Nero quanti emerit vasculum ex Achate. 55
 Nunquam bis eandem vestem induit. 189
 Nicolaus Papa quintus pacem componit in Ecclesia. 212
 Nigredo non semper facit deformem. 60
 Nominis immortalitas labore comparatur. 3
 Vanè illam quaerentium exempla. *ibid.*
 Solà virtute acquiritur. 9
 Plurimi canis instar/Esopici quaerunt. *ibid.*
 Monumenta ad comparandum erecta, saepe sunt occasio calumniarum. 9 & 10
 Bonum nomen caro virtutum pretio emitur. 13 & 14
 Hoc solum est nostrum. 14
 Vana titulorum nomina. 16
 Per labores, sudores, & cruorem quaeritur. 19
 Juxta nomen vivendum. *ibid.*
 Infantibus non sunt nomina Gentilium imponenda. *ibid.*

Nomen mutare debet, qui secundum nomen non vivit. 23
 Nomen Jesu omni veneratione colendum. 5
 Romae docuit pueros B. Felix. *ibid.*
 Omnia sine eo desipiebant S. Augustino. *ibid.*
 In eo colendo rarum mulieris studium. 6
 Contra pericula munimentum. *ibid.*
 S. Paulus in omnibus membris portavit. 7
 Quoties illud & Christi in scriptis expresserit. *ibid.*
 S. Columbinus in paucis suis Epistolis millies & quingenties posuit. 7
 Ab omnibus statibus venerandum. *ibid.*
 In omnibus membris experimentum. *ibid.*
 Caro constitit Jesu. 13
 Peccatorum refugium. 15 & 16
 In agone invocandum. 22
 Ejus efficacia. *ibid.*
 In agone illud inelamantibus, dantur plenariae indulgentiae. *ibid.*
 Modus in agone invocandi. *ibid.*
 Cordi insculpsit B. Henricus Suseo Ord. Praed. 12
 In caelo omnes vocabimur lesuitae. 24
 Nubi comparatur B. Virgo. 63 & 60
 Nummus spiritualis Philippus Apostolus. 477
 Nutrix cum lacte mores suos in pueros transmittit, quod probatur exemplis. 450

O.

Obedientiae exemplum in B. Egidio. 91
 In B. Perchario. 174
 In B. Aloysio. 422 & 420
 In B. Francisca Romana. 174
 Facit Angelos. 422 & 423
 Disponit ad agilitatem Beatorum. 174
 Obsequia etiam supererogatoria Deo exhibenda. 335 & 336
 Obitu-

Rerum memorabilium.

Obstinatio peccatoris terribili vi- sione punitur	289
Oculus speculum naturæ.	327
Amantis solum.	328
Cæsaris Augusti & Christi qua- les?	141
Jonathæ splendorem emittunt.	144
In unico 112. morbi.	160
Officia & dignitates unico die du- rant ad similitudinem Regalium.	27
Unicuique suo bene fungendum est.	38
Oliva solum pacis.	202
Oppositio relativa ubi in divinis non est, omnia sunt eadem.	343
Orationes quare non exaudiantur à Domino?	140
Magui Basilii erant tonitrua, quia vita fulgur.	297
Devotæ Angelos efficiunt.	315 & seq.
In illa non est querendus spi- ritualis gustus ac dulcedo.	247
Patientis ariditatem resignatio.	ibid.
Fervor S. Francisci de Paula.	301
B. Aloysii.	415
Levis distractio gravissimè repre- hensa in S. Veronica de Bi- nasco.	ibid.
Ex Olyriensium familia in Hiber- nia mas & femina post septimum quemque annum vertuntur in lupos.	481
Otto Imp. miraculosè Euchari- stiam suscipit.	384
Superatur in pælio à Gallis.	486
Ovis post mortem toti mundo im- perat.	287

P.

Palladii cursoris Romani Impe- rii celeritas.	51
Pallia quot habuerit Lucullus Ro- manus.	189
Parasitidis Reginæ cingulum sum- ptuosum.	483
Parentes boni propter filios ma- los non contemnendi.	114
Sancti habuerunt sæpe filios ne- quam.	ibid.

Magnà indigent prudentiâ ad regendam familiam.	105
Debent esse benigni, pacifici, non percussores.	106
Domui suæ bene præpositi.	ibid.
Curare debent circa ortum pro- lium.	433
Proprias debent proles lactare.	450 & 451
Sint columnæ ductrices prolium.	
Mater ex faucibus Leonis infan- tem eripit.	434
Nunquam est offensa à filio, Pom- ponio Attico.	216
Filix imitantur mores mater- nos.	449
Parva sunt artificiosa.	366, 367, 368
Cur Corpus Domini contineatur sub tam parva specie panis.	ibid.
Non est contra naturam Deum magnum sub parva hostia con- tineri.	368
Patientia reddit hominem impas- sibilem.	163
S. Ignatii.	266 & 267
B. Juniperi.	269
Exhortatio ad patientiam.	95
Cælestis regni desiderium.	198
Patriæ amor viæ molestias facit leves.	193
S. Paulinus se captivum tradidit pro captivo redimendo.	316
S. Paulus nomen Jesu habuit in omnibus suis membris.	7
In suis Epistolis illud ducenties decies novies: Christi verò quadringenties & semel ex- pressit.	ibid.
In ejus conversione Angeli exul- tant.	42
Conversio ejus præponitur quib- uscumque Christi miraculis.	ibid.
Qui nascuntur in festo ipsius conversionis non mordentur à serpentibus.	49
Ejus cum sole comparatio.	49 & 50
Ex lectione Epistolæ ipsius con- versus est S. Augustinus.	ibid.
Illum prædicantem audire opta- vit idem.	ibid.
Ipsius peregrinatio.	51

Index Alphabeticus

Labores & patientia. <i>ibid.</i> & seq.	Internæ, David & Benjamin ex- empla. 214
Gaudet in tribulationibus. 267	In Ecclesia illam restituit Nico- laus quintus Papa. 212
Est columna ignis. 460	Christus vult sumi in Eucharistia à pacificis. 192 & 193
Adamantina Ecclesiæ columna. 471	Peccatum est umbra valde pesti- lens. 67
Columna & fundator Ecclesiæ. 257 & seq.	Impedit subtilitatem corporis. 177
Columna marmorca. 472	Adæ bellum fecit inter nos & Deum, 203
Paupertas est magna penna. 420	Hujus belli incommoda. <i>ibid.</i>
B. Eleazarii fervor in pauperes. 225	Causat frigus cordis nostri. 299
Item Elogii lapicidæ. 272	Ab illo nos retrahere debent beneficia Dei. 313
Pax omnibus data in nativitate Christi. 206 & 201	S. quædam Virgo miratur, quo- modo quis posset committere peccatum mortale. 333
Est meritum omnium laborum ejus. <i>ibid.</i>	Quot peccata in anima, tot bel- luina diaboli capita. 479
Opus præcipuum ipsius. <i>ibid.</i>	Peccator suo exemplo debet alios convertere. 46
Cum Deo fuit in statu innocen- tiæ. 203	Quantumvis magnus nunquam desperet. <i>ibid.</i>
Hujus beneficia. <i>ibid.</i>	Quomodo fiat justus? 47 & 48
Hæc nulla major. <i>ibid.</i>	Conversio ejus inter omnia mi- racula mirabilior. 42
In quo consistat? 206 & 207	Obstinatio ejus terribili visione punitur. 289
Inter Reges matrimonio concili- atur, quod exemplo proba- tur. 203 & 204	Peccatores Christum flagellant. 333
Turbatur cum Deo ab impiis. 205 & 206	Esse volumus, reputari nolu- mus. 69
Non est cum impiis. 206	Illos sanans Deus à peccatis non relinquit aliquod vestigium peccatorum. 45
Præsupponit gratiam. <i>ibid.</i>	Pecudis imago ex amina ejicienda. 479
Cum omnibus maximè domesti- cis habenda. 209	Pecunia quomodo utendum? 190
Ab omnibus desideratur. <i>ibid.</i>	Pelicanus est symbolum Christi. 329
Publica nihil prodest sine priva- ta. 208	Penthecostes figura mons Synai. 293
Ubi adest, ibi una domus, ubi dissenso, plures domus. <i>ibid.</i>	Cur Spiritus S. cum sono de coe- lo descenderit? <i>ibid.</i>
Sine ipsa substantia domestica ci- to perditur. <i>ibid.</i>	Quidam pro scuto Gentilitio ha- bebat hoc mysterium. 304
Bona temporalia sine illa nihil sunt. <i>ibid.</i>	B. Peregrinus Ord. Servitorum tribus annis non sedit. 192
Inter domesticos rumpitur per vilissimam causam. 210	Peregrinus, <i>vide</i> Viator.
Pax nostra vitrea. 211	Perfectionis via brevissima est om- nem diem quasi ultimum re- putare. 38
Fuit inter animalia in Arca Noë. 208	Hanc viam tradidit Christus B. Mariæ Magdalenz de Parris <i>ibid.</i>
Austeritatibus præfertur. 212	Hanc Hanc
Ubi ipsa est, ibi Deus. 212	
Cordis præstantior publicâ. <i>ibid.</i>	
Juncta gaudio. <i>ibid.</i>	
Confertur à bona conscientia. <i>ibid.</i>	
Pax triplex. 202	
Pacis symbolum oliva. <i>ibid.</i>	
Benedictio illius inter benedi- ctiones Dei perfectissima. 209	
Pacis veræ exemplum. 210	

Rerum memorabilium.

- Hanc S. Ignatius filiis suis reliquit. *ibid.*
- Hanc tenuit B. Clara de monte Falco in vita seculari. *ibid.*
- Hanc & Antiqui PP. *ibid.*
- In hac via verum est illud Herculis, plus ultra. 459 & seq.
- Huic officit terrenum & carnale matrimonium. 123 & 124
- Perfectorum plures subeunt mortificationes 356, 357 & 268, 269
- pericles Orator laudatur, quod tonare videretur. 51
- Persecutio, *vide afflictio.*
- Pesilentiae cathedra, *vide cathedra.*
- Petri Damiani humilitas. 64
- S. Petrus Apostolus accepit à Christo sedem David, quam ipse à patre accepit. 84
- Resuscitavit filium Theophili praefecti. 14
- Columna nubis. 460
- Quam instabilis columna? 460
- Post lapsum animosior. 470
- Primum ejus miraculum, dare claudo gressum, & cur. *ibid.*
- Columna Ecclesiae & fundator. 256 & seq.
- Columna marmorea. 416
- In morte à Christo quare reprehensus. 189
- S. Petrum mart. Ord. Præd. visitant virgines de caelo. 68
- Phaeton in annuli gemma. 367
- Philippidae cujusdam velocitas. 173
- Philippus Rex Galliae propinat Principibus suis ante praelium poculum Victoriae. 486
- Philippus Apostolus omnes mundi Philippus Virtutibus antecellit. 484 & 485
- Scytas ad Christianam fidem convertit. 485
- Philippus III. Hispaniarum clam se flagellat. 487
- Philippus secundus Rex Hisp. servavit præceptum Christi de non ambiendis primis cathedris. 86
- Philippus Nerius cruce aenea se præmunit ad iter in Indiam. 486
- Philisthaei victi à Jonatha. 143 & 144
- Philosophi resurrectionem mortuorum impossibilem putaverunt. 156 & 157
- In eorum libris quaedam quasi de sancta Trinitate dicta repertiuntur. 142
- Propter admirari cæperunt philosophari. 362
- Phoenix mortua reviviscit. 158, 159
- Physiognomia fallax. 417
- Pingendi Thimantis ingenium. 224
- Platano comparatur B. V. 69
- In Platonis scriptis reperta sunt verba quaedam Evangelii secundum Joannem. 142 & 143
- Plinius quot morbos in toto corpore humano observavit. 160
- Polycarpus à flammis non læditur. 162
- Pomponius Atticus matrem nunquam offendit. 210
- De Pontificum successione prudens sæminæ responsum. 82
- Potator, *vide ebrietas.*
- Potestas solvendi à peccatis major potestare solvendi à morbis. 45
- Prædicans hæreticorum. *vide Hæreticus.*
- Præmia diversarum virtutum diversa. 414
- Preces, *vide oratio.*
- Primum in convivio ambire tolerabile est, in Ecclesia execrabile. 86
- Principes comparantur soli, plebs umbræ. 52
- Probus laudatus est, quod esset vir sui nominis. 86
- S. Proclus vidit S. Paulum S. Joanni Chrysothomo scribenti adstantem. 49
- S. Procopius, *vide Neanias.*
- Prometheus furatus est de caelo ignem. 299
- Promissa Vespasiani Imp. magna. 317
- Promptitudo, *vide obedientia.*
- Pronubus nuptiarum B. Virginis fuit Spiritus S. 123
- Propheta S. Malachiae Episc. de successione Pontificum recensetur. 79
- Prosapia ducis Arschotani ab Adamo derivatur. 78 & 79
- Protoplastis cur Deus fecerit tunicas pelliccas. 480
- Providentia Dei saepe probos affligit, reis favet. 241
- Hujus stupendum Exemplum. 245

Index Alphabeticus

Prudentia secundum S. Bernardum
est Abbatissa virtutum. 105
Necessaria est patrifamilias ad
regendam domum. 151
Pudicitia, *vide* castitas.
Pulchritudo in magnitudine cor-
poris consistit. 364

Q.

Quærit unusquisque hoc, quod
amat. 260
Quies vera in cruce Domini. 90 &
seq.
In Religione. *ibid.*
In sola conscientia bona. 215 &
216
In solo Deo. 216, 217, 218, 219
Quiescentes in Cruce, tandem ad
requiem æternam assumuntur.
94 & 95

R.

Regalia celebrantur. 26
Regulam nullam neglexit Fran-
ciscus Labata. 329
Religiosus execrabilis, qui in sæcu-
lo pauper, in Ordine gloriam
quærit. 87 & 64
Non decet aulas frequentare. 87
Tota religio non debet male au-
dire propter unius delicta. 112
Propter unius putridi membri
ejectionem non est arguenda
inclementia. *ibid.*
Reputari nolumus peccatores, &
esse volumus. 69
Reliquias summè veneratur Con-
stantinus Imp. 285
Relativa oppositio in divinis facit
distinctionem. 343
Reprehenditur S. Petrus in monte
& cur? 189
Reprehensa levis distractio in ora-
tione. 416
Differentia inter respectum Chri-
sti & aliorum hominum. 142
Respectus Christi vis mirabilis.
ibid.
Resurrectio mortuorum apud Gen-
tiles incredibilis. 156 & 157
Philosophi existimârunt impossi-
bilem. *ibid.*
Inter articulos fidei est difficil-
limus. *ibid.*

Probatum à simili. *ibid.*
Omnes surgemus integris mem-
bris. *ibid.*
Et in mensura corporis Christi.
ibid.
Rex mundi est, qui illum speravit.
421
Triennio integro non sedit B.
Peregrinus Ord. Servit. 192
Rochi Gonzalez Soc. Jesu cor post
mortem inclamavit nomen Jesu.
23
Romani splendidissimè honorabant
Victores. 378
Certant, quis præcipuus Deo-
rum? 307 & 308
S. Romualdus vidit S. Apollinarem
in magno splendore. 169
Rudolphus ex reverentia erga
Eucharistiam fit Imperator. 401
Ruffini & Palladii peregrinationis
descriptio. 195

S.

Sacerdotes & viri Apostolici
Throni & sedes Dci appellan-
tur. 95
Sacerdotium ut effugeret S.
Marcus pollicem sibi præcidit.
225
Salvatorum numerus an major sit
numero Angelorum apostata-
rum? 99
Samson figuram Christi exhibuit.
474
Sancti sunt columnæ. 463 & 464
Etiam interdum de sanctitatis
culmine labuntur. 468
In hoc mundo peregrini. 188
Multis afflictionibus à Deo affi-
ciuntur. 243 & 154
A Domino tractantur ut filii.
246
Cum Deo ludunt, dum affligun-
tur. 254
Sustentant mundum. 473
Sunt canes. 330
Visorum in magno splendore
exempla. 169
Sapricius Sacerdos jam martyrium
subiturus resiliit. 110
Rex Sarracenorum misit Pontifici
saccum castaneis plenum cum
minis. 78

Rerum memorabilium.

- Sortum causa belli Trojani. 210
 Multorum itidem malorum origo. *ibid.*
 Seculum peccatorum hodiernum barbarum & belluinum. 480
 Schytarum feritas. 477
 Securitas nullibi reperitur, sed ubique videas, ne cadas. 107 & *seq.*
 Seneca sic dictus, quia se necavit. 225
 Sensuum defectus & vitium. 186
 Decipiuntur in Eucharistia. 402
 Serpentes non mordent natos in conversione S. Pauli. 49
 Sartorii sepulchrum perfossum. 305
 Servus noster dignatur esse Deus. 311
 Simon Machabæus naves ædificavit super columna, & cur? 467
 In monte Sinai refulsit gloria Domini. 248
 Figura festi Pentecostes. 248 & 249
 Societas mala fugienda. 195 & 196
 Maximè mulierum. 427
 Etiam sanctarum. *ibid.*
 Comites in via quandoque onerosi. 195
 Carbonis instar proximum inflammant. 298
 Societas Jesu propter dimissionem quorundam floret. 113 & 114
 Hanc dimittendi potestatem confirmavit Gregorius XIV. *ibid.*
 Anagramma: vitiosa feces. *ibid.*
 Aliis Religionibus propter tria à Gregorio XIII. præferuntur. 424
 Hujus Religionis sacramentum est Eucharistia. 429
 Accedentibus illis ad Eucharistiam, comites sunt Angeli. 429
 Solis velocitas quanta. 151 & 150
 In æquatore. 150
 Ei nihil tam simile quam luna, & quare. 144
 Pingebatur ab antiquis vibrans tres radios. 15
 Tria continet: Esse, lucere, arde-
 re. 357
 Est symbolum principum, umbra vero symbolum plebis. 52
 Sophocles doluit se turpiter educatum fuisse. 49
 Speculum est omnibus omnia. 328
 Spiritus S. paranympus fuit nuptiarum B. Virgins. 123
 Velut ignis Apostolos in die Pentecostes accendit. 299 & 300
 Cur cum sono de cælo in die Pentecostes descenderit? 294
 Subitò corda immutat. 300 & 301
 Cur in linguis igneis apparuerit? 302 & 303
 Totus misericors apparet in visione. 305
 In sponsam B. Virgo eligitur ab adolescente. 124
 S. Stanislai partes divinitus reuniuntur. 158
 Status innocentie, *vide* Innocentia.
 Statua Memnonis humana voce loquebatur. 51
 Stellæ omnes numerari non possunt. 137
 Majores, & distinctè visibiles solum sunt 1022. *ibid.*
 A sole suum lumen recipiunt. 148
 Ex eis nulla certitudo haberi potest. *ibid.*
 Quanta sit earum in firmamento velocitas. 150
 S. Stephani Hungarie Regis manus post mortem incorrupta. 167
 Stiliconis filiarum corpora cum magnis Theauris reperta. 262
 Stola S. Huberti licet dissecetur, non minuitur. 266
 Substantia domestica sine pace citò perditur. 209
 Subtilitas dos corporis gloriosi. 175
 Penetrat alia corpora. 164
 Multi in hac vita illam habuerunt. 176
 Per peccatum impeditur. 177 & 178
 Successionem Pontificum in Ecclesia publice agnovit Beza. 83
 Prudens responsio femine de illa. *ibid.*
 Qualis successio hæreticorum. *ibid.*
 Sudarium Veronicæ in jubileo ostenditur Romæ. 383

Index Alphabeticus

- Sumptus incredibiles convivij funeralis.** 386
Superbia per cathedram superbiæ significatur. 86
Superbia summum hydræ septicipitis caput. 480
Superioris symbolum pro lege & pro grege. 328 & 329
- T.**
- Temporalia bona sine pace nihil sunt.** 208 & 209
Temporis fluxus. 186 & 187
 De terræ mobilitate & astrorum immobilitate sententia Copernici. 186
Testamentum vetus pro terrore: novum pro amore 293
Testudinis in dorso dormit peregrinus. *ibid.*
Themistocles comparabat se platano. 59
 Ejusdem argumentatio. 131
Theophilus abiurato Christo, & ejus matre per hanc in gratiam redit. 152
S. Theresia à S. Josepho patrono, quicquid petiit, impetravit. 132
 Lætatur in tribulationibus. 268
 Libera ab omni carnis titillatione. 425
B. Theresia de la Cerda Ord. Præd. & alii viderunt parvulum Jesum. 128
Thesauros solebant abscondere gentiles 261
 Magni reperti. *ibid.*
Thimantis ingenium in pingendo. 224
S. Thomas Aquinas pluris commentaria Chrysostomi, quam Lutetiam Parisiorum. 7
 Decumbenti pisces divinitus procurantur. 311
Tiberius Imperator sub cruce invenit magnum Theaurum. 266
Tigranis in conjugem anior. 320 & 321
 Semper timidus impius. 213
Titulorum vanitas. 16
Tituli illustrissimi unde? 69
Tiridates Armeniæ Princeps cum consiliariis mutatus in porcum. 481
- Tormenta bellica variè insigniuntur.** 296
Transsubstantiatio verè sit in Eucharistia. 372
 Non repugnat naturæ. 373
 Caluini impiè vocat illusionem. *ibid.*
Tribulatio, vide afflictio.
SS. Trinitatis mysterium impercutabile. 341
 Fide credendum, licet mente capi nequeat. *ibid.*
 Per speculum adumbratur. 342 & 343
Ratione naturali attingi nequit. 344
 Quare in fine cujuslibet Psalmi honoretur. 353
 Ejus cultores recensentur. 351, 352, 353, 354
 Bona & mala. 359
 Traiani columna quàm alta? 357
 Trismegistus supra 36525. libros propria manu conscripsit. 4
Trojani belli origo. 210
Turcarum reverentia erga conclave, in quo Christus sacram Eucharistiam instituit. 397
Turris Babylonice structura. 11
- V.**
- Valerianum sponsum convertit Cæcilia.** 485
Vanitas & mutabilitas omnium rerum. 185, 186, 187
 Meditantis exemplum. *ibid.*
S. Ubaldo post 352. annos in tumulo reperitur incorruptus. 164
 165
Udalrico Agricoltæ in hyeme divinitus fraga procurantur. 310
Velocitas solis & stellarum quanta? 150, 151, 152, 173, 154
 palladii cursoris. 51
 Philippidæ cujusdam. 172
Corporum beatorum. 173
Venatorum infernalium laqueis peccator expositus. 482
Veneri. 222
 Respublica Venetorum. 223
 Anagramma: verè caput lumen orbis. *ibid.*
 Excommunicantur. 371
Veronicæ sudarium Romæ in Iubileo ostenditur. 383
- B. Ve-

Rerum memorabilium.

B. Veronica de Binasco propter le- vem distractionem in oratione, gravissimè reprehenditur. 417	Victoria Jonathæ de Philistæis. 143
Verficulus unicus 2020. mutatur sensu & metro eodem perman- entè. 137	B. Victoria obiit invocans nomen Jesu. 22
Vespasiani Imp. magna promissio. 317	Vindictæ exemplum. 89
Vestium lascivia repressa per Ale- xandrum septimum Papam. 283	Vinum, vide ebrietas.
Diversitas. 189	Viro multum confert probitas mu- lieris. 121
Numquam eandem bis induit Nero. ibid.	Beata Virgo, vide Maria.
Qualem debeat habere peregrini- nus. ibid.	Virginitatis Encomium. 412
In via peregrinus morari non de- bet. 190	Virgines in terra, sunt Angeli. 430
Molesti quandoque comites. 195	Æquales Angelis. ibid.
A pravis sociis cavendum. ibid.	Cur plures fuerint in primitiva Ecclesia. 429
Itineris molesti justî Lipsii de- scriptio. 194	Virtus sola facit nomen immorta- le. 9
Palladii & Ruffini descriptio. 195	Tanto studio acquirenda, quan- to divitiæ conquiruntur. 36
Molestias viæ, amor patriæ fa- cit leves. 193, 196 197	Omnes in B. V. reperiuntur. 146 & 148
Omnis homo in hac vita est viator & peregrinus. 188 & seq.	Diversarum virtutum diversa in cælis inter Angelos loca & præmia. 414
Cogitare se talem confert mul- tum ad perfectionem acqui- rendam. 188 & 193	Vita hominis comparatur tempori matutino, meridiano, vespertino, & nocturno. 27 & 28
Omnes sancti tales sunt. 188	In ipsa 4. Partes anni scilicet ver, æstas; Autumnus, hyems. ibid.
Veri viatoris proprietates. ibid.	Potentum & magnatum brevis est. 29 & 30
Tales propriè non sunt mendici. ibid.	Valde velox. ibid.
Divites non sunt vere tales. 190	Nemo vixit uno die secundum Dei Calendarium. 32
Veri sunt peregrini, qui cælo in- hiant. 188	B. Virgo vixit 72. annis. 148
Tales se existimaverunt Ethnici. 197	Julius Drusus vitam suam vol- uit esse aliis notam. 171
Finxerunt illi sibi post hanc vit- tam, aliquam patriam. ibid.	Omnia bona volumus habere, solam vitam malam. 330
Secundum itineris longitudinem sibi provident. 189	Vitia non sunt palpanda. 38
Quid in via retardet. 192	Pulchra praxis eradicandi. 231
Stulti obliviscuntur ire, quod de- bent. 190	Caput semper imperendum. 228 & 229.
Quid contingat in via tardanti- bus. 192	Umbræ comparatur plebs: Prin- ceps Soli. 52
Ad cælum pergentes omnia as- pera contemnere debent. 195	Umbra Deitatis Christi est hu- manitas ejus. 63
Sequentium viam amenam, via recta relicta exemplum. 190	Comparatur peccato. 66
Dormientis id dorso testudinis exemplum. 87	Umbella sumptuosa. 59
Christus est peregrinus & pau- per. 181.	Uniones tres mirabiles fecit Do- minus. 347
In Eucharistia. ibid	Vota tria Augustini in mundo. 50
	Hugonis etiam tria. 22
	Urbinus servus pro Domino mo- ritur. 316
	Vulnera varia militum ex bellis. 180

Index Alphabeticus Rerum memorabilium.

Ex Catonis plus gloriæ, quam
sanguinis fluxit. 283
Aquilicum reum defendunt. 285
Cæfos gloriosè, etiam hostes
colunt. 289
Vxor ob asperitatem nominis spre-
ta. 20

W.

Wenceslaus in convivio nuptia-
li supra 100000. Pragæ ex-
cepit. 388

S. Wulfranus Archiep. Zenonensis
in mari celebrat miraculo. 378

X.

S. **X**averius plures gentiles so-
lus convertit ad fidem

Catholicam, quam omnes hæ-
retici simul sumpti ad suas sectas
unquam traxerint. 104
Splendet inter orandum. 169
Variis in locis simul se exhibuit.
380

Ex ægri vulnere manantem fa-
niem labris exfluxit. 233
In calce Viva tumulatur. 165
Xerxes 78000. homines habuit
in convivio. 388

Z.

Zeno Veronensis assignat Neo-
Phytis Ecclesiæ Horoscopum. 446

Zodiacus mysticè explicatur. 446

Indicis celestis Panthes prima Partis

F I N I S.

CENSURA ORDINARII.

CÆLESTE PANTHEON, *Christiane pietatis Emblematis festa & Gesta Sanctorum totius anni comprehendens*, A. R. P. HENRICUS ENGELGRAVE SOCIET. JESU *Theologus Lectori exhibet: quod cum fidei aut bonis moribus non adversetur, omniaque sana, pia & docta contineat, insuper fidelem animam stylo concionatorio ad calum novum invitet, presentem tractatum typis committi posse concedo. Colonia 20. Augusti 1657.*

Adrianus de Walenburch Metrop. Ecclesie Colonicns. Presbyter Canonicus & Censor Librorum Ordinarius.

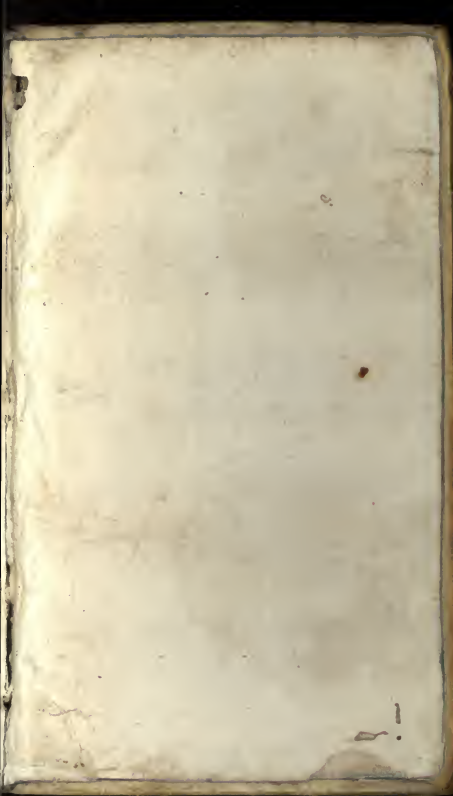
THE HISTORY OF THE

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

Printed by W. Aldrich at the ...
in the ...
... of the ...

93-88603

Alte Francken
Heinrich Engel.
f. r.

Cons. d. r.

D